Digitized by Google

6
5 0
20

Digitized by Google

BIBLI
SACRA
VVLGATA
EDITIONI

ROMAE

Ex Typographia APOSTOLICA VAT

M · D · XCII ·

BIBLIA SACRA VVLGATAE EDITIONIS SIXTI QVINTI PONT. MAX. IVSSV

recognita atque edita.

PRAEFATIO

Ad Lectorem.

IN multis, magniſq. beneficijs, quæ per ſacram Tridentinam Synodum Eccleſiæ ſuæ Deus contulit, id in primis numerandum videtur, quòd inter tot Latinas editiones Diuinarum Scripturarum, ſolam veterem ac vulgatam, quæ longo tot ſæculorum vſu in Eccleſia probata fuerat, grauiſsimo Decreto authenticam declarauit. Nam, vt illud omittamus, quòd ex recentibus editionibus non paucæ ad hæreſes huius temporis confirmandas licenter detortæ videbantur: ipſa certe tanta verſionum varietas, atque diuerſitas magnam in Eccleſia Dei confuſionem parere potuiſſet. Iam enim hac noſtra ætate illud fere eueniſſe conſtat, quod ſanctus Hieronymus tempore ſuo accidiſſe teſtatus eſt, tot *Præf. in Ioſue.*
ſcilicet fuiſſe exemplaria, quot codices; cum vnuſquiſque pro arbitrio ſuo adderet, vel detraheret. Huius autem veteris ac vulgatæ Editionis tanta ſemper fuit auctoritas, tamq. excellens præſtantia, vt eam ceteris omnibus Latinis editionibus longe anteferendam eſſe, apud æquos Iudices in dubium reuocari non poſſet. Qui namque in ea Libri continentur (vt a maioribus noſtris quaſi per manus traditum nobis eſt) partim ex ſancti Hieronymi tranſlatione, vel emendatione ſuſcepti ſunt; partim retenti *S. Hieron. in cap. 49. Iſaiæ.*
ex antiquiſsima quadam editione Latina, quam ſanctus Hieronymus communem & Vulgatam, ſanctus Auguſtinus Italam, ſanctus Gregorius Veterem tranſlationem appellat. *S. Auguſt. Lib. 2. Doctri. Chriſt. c. 14.* Ac de Veteris quidem huius, ſiue Italæ editionis ſinceritate atque præſtantia præclarum ſancti Auguſtini teſtimonium extat in ſecundo Libro de Doctrina Chriſtiana, vbi Latinis omnibus editionibus, quæ tunc plurimæ circumferebantur, Italam præferendam cenſuit, quòd eſſet, vt ipſe loquitur, verborum tenacior cum perſpicuitate ſententiæ. *S. Greg. Epiſt. Dedic. ad Leãdrũ c. 5. in fin. S. Auguſt. vbi ſupr.* De ſancto vero Hieronymo multa extant veterum Patrum egregia teſtimonia: eum enim ſanctus Auguſtinus hominem doctiſsimum, ac trium linguarum peritiſsimum vocat, atque eius tranſlationem ipſorum quoque Hebræorum teſtimonio veracem eſſe confirmat. *Lib. [illegible] Ciui. c.* Eundem ſanctus Gregorius ita prædicat, vt eius tranſlationem

quam

quam nouam appellat, ex Hebræo eloquio cuncta verius transfudiſſe dicat: atque idcirco digniſsimam eſſe, cui fides in omnibus habeatur. Sanctus autem Iſidorus non vno in loco Hieronymianam verſionem ceteris omnibus anteponit, eamq. ab eccleſijs Chriſtianis communiter recipi ac probari affirmat, quòd ſit in verbis clarior, & veracior in ſententijs. Sophronius quoque, vir eruditiſsimus, ſancti Hieronymi translationem non Latinis modo, ſed etiam Græcis valde probari animaduertens, tanti eam fecit, vt Pſalterium & Prophetas ex Hieronymi verſione in Græcum eleganti ſermone tranſtulerit. Porro qui ſecuti ſunt, viri doctiſsimi, Remigius, Beda, Rabanus, Haymo, Anſelmus, Petrus Damiani, Richardus, Hugo, Bernardus, Rupertus, Petrus Lombardus, Alexander, Albertus, Thomas, Bonauentura, ceteriq. omnes, qui his nongentis annis in Eccleſia floruerunt, ſancti Hieronymi verſione ita ſunt vſi, vt ceteræ, quæ pene innumerabiles erant, quaſi lapſæ de manibus Theologorum, penitus obſoleuerint. Quare non immerito Catholica Eccleſia ſanctum Hieronymum Doctorem maximum, atque ad Scripturas ſacras interpretandas diuinitus excitatum ita celebrat, vt iam difficile non ſit illorum omnium damnare iudicium, qui vel tam eximij Doctoris lucubrationibus non acquieſcunt, vel etiam meliora, aut certe paria præſtare ſe poſſe confidunt. Ceterum ne tam fidelis translatio, tamq. in omnes partes Eccleſiæ vtilis, vel iniuria temporum, vel impreſſorum incuria, vel temere emendantium audacia, vlla ex parte corrumperetur, eadem ſacroſancta Synodus Tridentina illud Decreto ſuo ſapienter adiecit, vt hæc ipſa vetus ac vulgata Editio emendatiſsime, quoad fieri poſſet, imprimeretur: neque vlli liceret eam ſine facultate & approbatione Superiorum excudere. Quo Decreto ſimul typographorum temeritati ac licentiæ modum impoſuit, & Paſtorum Eccleſiæ in tanto bono quàm diligentiſsime retinendo, & conſeruando, vigilantiam, atque induſtriam excitauit. Et quamuis inſignium Academiarum Theologi in Editione vulgata priſtino ſuo nitori reſtituenda magna cum laude laborauerint; quia tamen in tanta re nulla poteſt eſſe nimia diligentia, & codices manuſcripti complures & vetuſtiores Summi Pontificis iuſſu conquiſiti, atque in Vrbem aduecti erant; & demum, quoniam executio generalium Conciliorum, & ipſa Scripturarum integritas ac puritas ad curam Apoſtolicæ Sedis potiſsimum pertinere cognoſcitur; ideo Pius IV. Pontifex Maximus pro ſua in omnes Eccleſiæ partes incredibili vigilantia, lectiſsimis aliquot ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, alijſq. tum Sacrarum litterarum, tum variarum linguarum peritiſsimis viris, eam prouinciam demandauit, vt vulgatam editionem Latinam, adhibitis antiquiſsimis codicibus manuſcriptis, inſpectis quoque Hebraicis, Græciſq. Bibliorum fontibus; conſultis denique veterum Patrum commentarijs, accuratiſsime caſtigarent. Quod itidem inſtitutum Pius V. proſecutus eſt. Verum Conuentum

Lib. 6. Etymol. c. 5.
Lib. 1. de Diuin. off. 12.

uentum illum ob varias, grauiſsimaſq. *Sedis Apoſtolicæ occupationes* iamdudum intermiſſum, Sixtus V. diuina *prouidentia ad ſummum* Sacerdotium euocatus, ardentiſsimo ſtudio reuocauit, *& opus* tandem confectum typis mandari iuſsit. Quod cum iam eſſet excuſum, & vt in lucem emitteretur, idem Pontifex operam daret, animaduertens non pauca in ſacra Biblia præli vitio irrepſiſſe, quæ iterata diligentia indigere viderentur, totum opus ſub incudem reuocandum cenſuit atque decreuit. Id vero cum morte præuentus præſtare non potuiſſet, Gregorius XIIII. qui poſt Vrbani VII. duodecim dierum Pontificatum Sixto ſucceſſerat, eius animi intentionem executus perficere aggreſſus eſt; ampliſsimis aliquot Cardinalibus, alijſq. doctiſsimis viris ad hoc iterum deputatis. Sed eo quoque, & qui illi ſucceſsit, Innocentio IX. breuiſsimo tempore de hac luce ſubtractis; tandem ſub initium Pontificatus Clementis VIII. qui nunc Eccleſiæ vniuerſæ gubernacula tenet, opus, in quod *Sixtus* V. intenderat, Deo bene iuuante perfectum eſt. Accipe igitur Chriſtiane Lector, eodem *Clemente* Summo Pontifice annuente, ex Vaticana Typographia veterem ac vulgatam ſacræ Scripturæ Editionem, quanta fieri potuit diligentia caſtigatam: quam quidem ſicut omnibus numeris abſolutam, pro humana imbecillitate affirmare difficile eſt, ita ceteris omnibus, quæ ad hanc vſque diem prodierunt, emendatiorem, purioremq. eſſe, minime dubitandum. Et vero quamuis in hac Bibliorum recognitione in codicibus manuſcriptis, Hebræis, Græciſq. fontibus, & ipſis veterum Patrum commentarijs conferendis non mediocre ſtudium adhibitum fuerit; in hac tamen peruulgata Lectione ſicut nonnulla conſulto mutata, ita etiam alia, quæ mutanda videbantur, conſulto immutata relicta ſunt; tum quòd ita faciendum eſſe ad offenſionem populorum vitandam ſanctus Hieronymus non ſemel admonuit: tum quòd facile fieri poſſe credendum eſt, vt maiores noſtri, qui ex Hebræis, & Græcis Latina fecerunt, copiam meliorum, & emendatiorum librorum habuerint, quàm ij, qui poſt illorum ætatem ad nos peruenerunt, qui fortaſſe tam longo tempore identidem deſcribendo minus puri, atque integri euaſerunt; tum denique quia ſacræ Congregationi Ampliſsimorum Cardinalium, alijſq. eruditiſsimis viris ad hoc opus a Sede Apoſtolica delectis propoſitum non fuit, nouam aliquam editionem cudere, vel antiquum Interpretem vlla ex parte corrigere, vel emendare; ſed ipſam veterem, ac vulgatam Editionem Latinam a mendis veterum librariorum, necnon prauarum emendationum erroribus repurgatam, ſuæ priſtinæ integritati, ac puritati, quoad eius fieri potuit, reſtituere; eaq. reſtituta, vt quàm emendatiſsime imprimeretur iuxta Concilij Oecumenici Decretum pro viribus operam dare. Porro in hac Editione nihil non canonicum, nihil adſcititium, nihil extraneum apponere viſum eſt: atque ea cauſa fuit, cur Liber tertius & quartus Eſdræ inſcripti, quos inter Canonicos libros ſacra Tridentina Synodus

Ep. ad Suniam & Fretellã. Præf. Euãg. ad Damaſum.

nodus non annumerauit, ipſa etiam Manaſſæ regis Oratio, quæ neque Hebraice, neque Græce quidem extat, neque in manuſcriptis antiquioribus inuenitur, neque pars eſt vllius Canonici libri, extra Canonicæ Scripturæ ſeriem poſita ſint: & nullæ ad marginem concordantiæ (quæ poſthac inibi apponi non prohibentur) nullæ notæ, nullæ variæ lectiones, nullæ denique præfationes, nulla argumenta ad librorum initia conſpiciantur. Sed ſicut Apoſtolica Sedes induſtriam eorum non damnat, qui concordantias locorum, varias lectiones, præfationes ſancti Hieronymi, & alia id genus in alijs editionibus inſeruerunt; ita quoque non prohibet, quin alio genere characteris in hac ipſa Vaticana editione eiuſmodi adiumenta pro ſtudioſorum commoditate, atque vtilitate in poſterum adijciantur; ita tamen, vt lectiones variæ ad marginem ipſius Textus minime annotentur.

DE CANONIC
SCRIPTVRIS
DECRETVM
EX
CONCILIO TRIDENTI
SESSIONE QVARTA.

SACROSANCTA Oecumenica
neralis Tridentina Synodus, in S
ſancto legitime congregata, præſi
bus in ea eiſdem tribus Apoſtoli
dis Legatis, hoc ſibi perpetuo ant
los proponens, vt, ſublatis erro
puritas ipſa Euangelij in Eccleſi
ſeruetur. *Et infra:*

Sacrorum vero librorum Indicem huic Decreto
bendum cenſuit, ne cui dubitatio ſuboriri poſsit, q
ſint, qui ab ipſa Synodo ſuſcipiuntur. Sunt vero inf
pti: Teſtamenti veteris, Quinque Moyſi, ideſt G
Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium: Ioſ
dicum, Ruth: Quattuor Regum: Duo Paralipomen
dræ primus, & ſecundus, qui dicitur Neemias: Tob
dith, Eſther, Iob, Pſalterium Dauidicum centum qu
ginta Pſalmorum, Parabolæ, Eccleſiaſtes, Canticu
ticorum, Sapientia, Eccleſiaſticus, Iſaias, Ieremia
Baruch, Ezechiel, Daniel: Duodecim Prophetæ m
ideſt Oſea, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, N
Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachi

Machabæorum, primus, & ſecundus. Teſtamenti noui: Quattuor Euangelia, ſecundum Matthæum, Marcum, Lucam, & Ioannem: Actus Apoſtolorum a Luca Euangeliſta conſcripti: Quattuordecim Epiſtolæ Pauli Apoſtoli: Ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Coloſſenſes, duæ ad Theſſalonicenſes, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos: Petri Apoſtoli duæ: Ioannis Apoſtoli tres: Iacobi Apoſtoli vna: Iudæ Apoſtoli vna: & Apocalypſis Ioannis Apoſtoli. Si quis autem Libros ipſos integros cum omnibus ſuis partibus, prout in Eccleſia Catholica legi conſueuerunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur, pro ſacris, & canonicis non ſuſceperit, & traditiones prædictas ſciens, & prudens contempſerit, anathema ſit.

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam

CVM *ſacrorum Bibliorum vulgatæ editionis Textus ſummis laboribus, ac vigilijs reſtitutus, & quàm accuratiſsime mendis expurgatus, Benedicente Domino, ex noſtra Typographia Vaticana in lucem prodeat; Nos, vt in poſterum idem Textus incorruptus, vt decet, conſeruetur, opportune prouidere volentes, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium diſtrictius inhibemus, ne intra Decem annos a data præſentium numerandos, tam citra, quàm vltra montes alibi quàm in noſtra Vaticana Typographia a quoquam imprimatur. Elapſo autem præfato decennio, eam cautionem adhiberi præcipimus, vt nemo hanc ſanctarum Scripturarum Editionem typis mandare præſumat, niſi habito prius exemplari in Typographia Vaticana excuſo: cuius exemplaris forma, ne minima quidem particula de Textu mutata, addita, vel ab eo detracta, niſi aliquod occurrat, quod Typographicæ incuriæ manifeſte adſcribendum ſit, inuiolabiliter obſeruetur. Si quis vero Typographus in quibuſcumque Regnis, Ciuitatibus, Prouincijs, & locis tam noſtræ & S. R. E. ditioni in temporalibus ſubiectis, quàm non ſubiectis, hanc eandem ſacrarum Scripturarum Editionem intra Decennium prædictum quoquomodo, elapſo autem Decennio, aliter quàm iuxta huiuſmodi exemplar, vt præfertur, imprimere, vendere, venales habere, aut aliàs edere vel euulgare, aut ſiquis Bibliopola a ſe vel ab alijs quibuſuis, poſt datam præſentium, huius Editionis impreſſos libros, ſeu imprimendos a præfato reſtituto & correcto Textu in aliquo diſcrepantes, ſeu ab alio, quàm a Typographo Vaticano, intra Decennium excuſos, pariter vendere, venales proponere vel euulgare præſumpſerit, vltra amiſſionem omnium librorum, & alias arbitrio noſtro infligendas pœnas temporales, etiam maioris excommunicationis ſententiam eo ipſo incurrat: a qua niſi a Romano Pontifice, præterquàm in mortis articulo conſtitutus, abſolui non poſſit. Mandamus itaque vniuerſis & ſingulis, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, ceteriſq; Eccleſiarum, & locorum, etiam regularium Prælatis, vt præſentes literas in ſuis quiſque Eccleſijs & iuriſdictionibus ab omnibus inuiolate perpetuo obſeruari curent ac faciant. Contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaq; opportuna iuris & facti remedia, appellatione poſtpoſita, compeſcendo, inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis; Non obſtantibus conſtitutionibus,*

tutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac in Generalibus, Prouincialibus, vel Synodalibus Concilijs editis generalibus, vel ſpecialibus, ac quarumcumque Eccleſiarum, Ordinum, Congregationum, Collegiorum, atque Vniuerſitatum, etiam Studiorum generalium iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, ac priuilegijs, indultis, ac litteris Apoſtolicis in contrarium quomodocumque emanatis, & emanandis: quibus omnibus ad hunc effectum latiſsime derogamus, ac derogatum eſſe decernimus. Volumus autem, vt præſentium tranſumptis etiam in ipſis voluminibus impreſsis eadem, in iudicio & extrà, fides vbique adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum ſub Anulo Piſcatoris Die ix. Nouembris. M. D. XCII. *Pontif. Noſtri Anno* I.

M. Veſtrius Barbianus.

LIBER

LIBER
GENESIS.
HEBRAICE BERESITH.

Bibliothecæ Domus Romanæ Pauperum
Matris Dei Scholarum Piarum.

CAPVT PRIMVM.

IN PRINCIPIO 1
creauit Deus cæ-
lum, & terram.
Terra autem erat 2
inanis & vacua, &
tenebræ erant ſu-
per faciem abyſ-
ſi: & Spiritus
Dei ferebatur ſu-
per aquas. Dixitq. Deus: Fiat lux. Et fa- 3
cta eſt lux. Et vidit Deus lucem quòd eſ- 4
ſet bona: & diuiſit lucem a tenebris. Ap- 5
pellauitq. lucem Diem, & tenebras No-
ctem: factumq. eſt veſpere & mane, dies
vnus. Dixit quoque Deus: Fiat firma- 6
mentum in medio aquarum: & diuidat
aquas ab aquis. Et fecit Deus firmamen- 7
tum, diuiſitq. aquas, quæ erant ſub firma-
mento, ab his, quæ erant ſuper firmamen-
tum. Et factum eſt ita. Vocauitq. Deus 8
firmamentum, Cælum: & factum eſt veſpe-
re & mane, dies ſecundus. Dixit vero 9
Deus: Congregentur aquæ, quæ ſub cælo
ſunt, in locum vnum: & appareat arida. Et
factum eſt ita. Et vocauit Deus aridam, 10
Terram, congregationesq. aquarum ap-
pellauit Maria. Et vidit Deus quòd eſſet
bonum. Et ait: Germinet terra herbam 11
virentem, & facientem ſemen, & lignum
pomiferum faciens fructum iuxta genus
ſuum, cuius ſemen in ſemetipſo ſit ſuper
terram. Et factum eſt ita. Et protulit ter- 12
ra herbam virentem, & facientem ſemen
iuxta genus ſuum, lignumq. faciens fructũ,
& habens vnumquodque ſementem ſecun
dum ſpeciem ſuam. Et vidit Deus quòd eſ-
13 ſet bonum. Et factum eſt veſpere & ma-
14 ne, dies tertius. Dixit autem Deus: Fiant
luminaria in firmamento cæli, & diuidant
diem ac noctem, & ſint in ſigna & tempora,
15 & dies & annos: vt luceant in firmamen-
to cæli, & illuminent terram. Et factum eſt
16 ita. Fecitq. Deus duo luminaria magna:
luminare maius, vt præeſſet diei: & lumina-
17 re minus, vt præeſſet nocti: & ſtellas. Et
poſuit eas in firmamento cæli, vt lucerent
18 ſuper terram, & præeſſent diei ac nocti,
& diuiderent lucem ac tenebras. Et vidit
19 Deus quòd eſſet bonum. Et factum eſt
20 veſpere & mane, dies quartus. Dixit etiam
Deus: Producant aquæ reptile animæ vi-
uentis, & volatile ſuper terram ſub firma-
21 mento cæli. Creauitq. Deus Cete gran-
dia, & omnẽ animam viuentem atque mo-
tabilem, quam produxerant aquæ in ſpe-
cies ſuas, & omne volatile ſecundum ge-
nus ſuum. Et vidit Deus quòd eſſet bonum.
22 Benedixitq. eis, dicens: Creſcite, & multi-
plicamini, & replete aquas maris: auesq.
23 multiplicentur ſuper terram. Et factum
24 eſt veſpere & mane, dies quintus. Dixit
quoque Deus: Producat terra animam vi-
uentem in genere ſuo, iumenta, & reptilia,
& beſtias terræ ſecundum ſpecies ſuas. Fa-
25 ctumq. eſt ita. Et fecit Deus beſtias terræ
iuxta ſpecies ſuas, & iumenta, & omne re-
ptile terræ in genere ſuo. Et vidit Deus
26 quòd eſſet bonum, & ait: Faciamus Ho-
minem ad imaginem, & ſimilitudinem no-
ſtrã: & præſit piſcibus maris, & volatilibus
cæli,

cæli,& beſtijs, vniuerſæq. terræ,omniq. re-
ptili, quod mouetur in terra. * Et creauit 27
Deus hominẽ ad imaginem ſuam: ad ima-
ginem Dei creauit illum, maſculum & fe-
minam creauit eos. * Benedixitq. illis Deus, 28
& ait: Creſcite & multiplicamini,& replete
terram,& ſubijcite eam,& dominamini pi-
ſcibus maris,& volatilibus cæli,& vniuerſis
animantibus,quæ mouentur ſuper terram.
* Dixitq. Deus: Ecce dedi vobis omnẽ her- 29
bam afferentem ſemen ſuper terrã,& vni-
uerſa ligna quæ habẽt in ſemetipſis ſemen-
tem generis ſui, vt ſint vobis in eſcam: * & 30
cunctis animantibus terræ, omniq. volucri
cæli,& vniuerſis quæ mouentur in terra, &
in quibus eſt anima viuens,vt habeant ad
veſcendum. Et factũ eſt ita. * Viditq. Deus 31
cuncta quæ fecerat: & erant valde bona. Et
factum eſt veſpere & mane, dies ſextus.

Cap. II.

IGITVR perfecti ſunt cæli & terra, & 1
omnis ornatus eorum. * Compleuitq. 2
Deus die ſeptimo opus ſuum quod fecerat:
& requieuit die ſeptimo ab vniuerſo opere
quod patrarat. * Et benedixit diei ſepti- 3
mo; & ſanctificauit illum: quia in ipſo ceſ-
ſauerat ab omni opere ſuo quod creauit
Deus vt faceret. * Iſtæ ſunt generationes 4
cæli & terræ,quando creata ſunt,in die quo
fecit Dominus Deus cælum & terram: * Et 5
omne virgultum agri antequam oriretur in
terra,omnemq. herbã regionis priuſquam
germinaret: non enim pluerat Dominus
Deus ſuper terram, & homo non erat qui
operaretur terram: * Sed fons aſcendebat e 6
terra,irrigans vniuerſam ſuperficiem terræ.
* Formauit igitur Dominus Deus hominem 7
de limo terræ, & inſpirauit in faciem eius
ſpiraculum vitæ, & factus eſt homo in ani-
mam viuentem. * Plantauerat autem Do- 8
minus Deus Paradiſum voluptatis a princi
pio: in quo poſuit hominem quem forma-
uerat. * Produxitq. Dominus Deus de hu- 9
mo omne lignum pulchrum viſu,& ad ve-
ſcendum ſuaue: lignum etiã vitæ in medio
paradiſi, lignumq. ſcientiæ boni & mali.

10 * Et fluuius egrediebatur de loco volupta-
tis ad irrigandum paradiſum, qui inde diui-
11 ditur in quattuor capita. * Nomen vni Phi-
ſon: ipſe eſt qui circuit omnem terrã He-
12 uilath, vbi naſcitur aurum: * Et aurũ terræ
illius optimum eſt: ibi inuenitur bdellium,
13 & lapis onychinus. * Et nomen fluuij ſe-
cundi Gehon: ipſe eſt qui circumit omnẽ
14 terram Æthiopiæ. * Nomen vero fluminis
tertij, Tygris: ipſe vadit contra Aſſyrios.
Fluuius autem quartus,ipſe eſt Euphrates.
15 * Tulit ergo Dominus Deus hominem, &
poſuit eum in paradiſo voluptatis,vt opera-
16 retur,& cuſtodiret illum: * Præcepitq. ei di-
17 cẽs: Ex omni ligno paradiſi comede: * De
ligno autem ſcientiæ boni & mali ne come-
das. in quocũque enim die comederis ex
18 eo, morte morieris. * Dixit quoque Domi-
nus Deus: Non eſt bonum eſſe hominem
ſolum: faciamus ei adiutorium ſimile ſibi.
19 * Formatis igitur, Dominus Deus,de humo
cunctis animantibus terræ,& vniuerſis vo-
latilibus cæli, adduxit ea ad Adam,vt vide-
ret quid vocaret ea: omne enim quod vo-
cauit Adam animæ viuentis, ipſum eſt no-
20 men eius. * Appellauitq. Adam nomini-
bus ſuis cuncta animantia, & vniuerſa vo-
latilia cæli,& omnes beſtias terræ: Adæ ve-
ro non inueniebatur adiutor ſimilis eius.
21 * Immiſit ergo Dominus Deus ſoporem in
Adam: cumq. obdormiſſet, tulit vnam de
22 coſtis eius, & repleuit carnem pro ea. * Et
ædificauit Dominus Deus coſtã, quam tu-
lerat de Adam, in mulierem: & adduxit
23 eam ad Adam. * Dixitq. Adam: Hoc nunc,
os ex oſſibus meis, & caro de carne mea:
hæc vocabitur Virago, quoniam de viro
24 ſumpta eſt. * Quamobrem relinquet ho-
mo patrem ſuum,& matrem,& adhærebit
vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna.
25 * Erat autem vterque nudus, Adam ſcilicet
& vxor eius: & non erubeſcebant.

Cap. III.

1 SED & ſerpẽs erat callidior cunctis ani-
mantibus terræ quæ fecerat Dominus
Deus. Qui dixit ad mulierem: Cur præce-

pit

pit vobis Deus vt nõ comederetis de om-
ni ligno paradiſi? * Cui reſpondit mulier: 2
De fructu lignorum, quæ ſunt in paradiſo,
veſcimur: * de fructu vero ligni, quod eſt 3
in medio paradiſi, præcepit nobis Deus ne
comederemus: & ne tangeremus illud, ne
forte moriamur. * Dixit autem ſerpens ad 4
mulierem: Nequaquam morte moriemini.
* Scit enim Deus quòd in quocumque die 5
comedentis ex eo, aperientur oculi veſtri:
& eritis ſicut dij, ſcientes bonum & ma-
lum. * Vidit igitur mulier quòd bonum eſ- 6
ſet lignum ad veſcendum, & pulchrũ ocu-
lis, aſpectuq. delectabile: & tulit de fructu
illius, & comedit: deditq. viro ſuo, qui co-
medit. * Et aperti ſunt oculi amborum; 7
cumq. cognouiſſent ſe eſſe nudos, conſue-
runt *folia ficus*, & fecerũt ſibi perizomata.
* *Et cum* audiſſent vocem Domini Dei de- 8
ambulantis in paradiſo ad auram poſt me-
ridiem, abſcondit ſe Adam & vxor eius a
facie Domini Dei in medio ligni paradiſi.
* Vocauitq. Dominus Deus Adam, & dixit 9
ei: Vbi es? * Qui ait: Vocem tuam audiui 10
in paradiſo: & timui, eo quòd nudus eſſem,
& abſcondi me. * Cui dixit: Quis enim in- 11
dicauit tibi quòd nudus eſſes, niſi quòd ex
ligno de quo præceperam tibi ne comede-
res, comediſti? * Dixitq. Adam: Mulier, quã 12
dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno, &
comedi. * Et dixit Dominus Deus ad mu- 13
lierem: Quare hoc feciſti? Quæ reſpondit:
Serpens decepit me, & comedi. * Et ait Do- 14
minus Deus ad ſerpentẽ: Quia feciſti hoc,
maledictus es inter omnia animantia, & be
ſtias terræ: ſuper pectus tuum gradieris, &
terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ.
* Inimicitias ponam inter te & mulierem, 15
& ſemen tuum & ſemen illius: ipſa conte-
ret caput tuum, & tu inſidiaberis calcaneo
eius. * Mulieri quoque dixit: Multiplicabo 16
ærumnas tuas, & conceptus tuos: in dolo-
re paries filios, & ſub viri poteſtate eris, &
ipſe dominabitur tui. * Adæ vero dixit: 17
Quia audiſti vocem vxoris tuæ, & comedi-
ſti de ligno, ex quo, præceperam tibi, ne co-
mederes, maledicta terra in opere tuo: in
laboribus comedes ex ea cunctis diebus vi-
18 tæ tuæ. * Spinas & tribulos germinabit ti-
19 bi, & comedes herbam terræ. * In ſudore
vultus tui veſceris pane, donec reuertaris
in terram de qua ſumptus es: quia puluis
20 es, & in puluerem reuerteris. * Et vocauit
Adam nomen vxoris ſuæ, Heua: eo quòd
21 mater eſſet cunctorum viuentium. * Fecit
quoque Dominus Deus Adæ & vxori eius
22 tunicas pelliceas, & induit eos: * Et ait:
Ecce Adam quaſi vnus ex nobis factus eſt,
ſciens bonum & malum: nunc ergo ne
forte mittat manum ſuam, & ſumat etiam
de ligno vitæ, & comedat, & viuat in æter-
23 num. * Et emiſit eum Dominus Deus de
paradiſo voluptatis, vt operaretur terram
24 de qua ſumptus eſt. * Eiecitq. Adam: &
collocauit ante paradiſum voluptatis Che-
rubim, & flammeum gladium, atque verſa-
tilem, ad cuſtodiendam viam ligni vitæ.

CAP. IIII.

1 ADAM vero cognouit vxorem ſuam
Heuam: quæ concepit & peperit
Cain, dicens: Poſſedi hominem per Deum.
2 * Ruſumq. peperit fratrem eius Abel:
Fuit autem Abel paſtor ouium, & Cain
3 agricola. * Factum eſt autem poſt multos
dies vt offerret Cain de fructibus terræ
4 munera Domino. * Abel quoque obtulit
de primogenitis gregis ſui; & de adipibus
eorum: & reſpexit Dominus ad Abel, &
5 ad munera eius. * Ad Cain vero, & ad
munera illius non reſpexit: iratuſq. eſt
Cain vehementer, & concidit vultus eius.
6 * Dixitq. Dominus ad eum: Quare iratus
7 es? & cur concidit facies tua? * Nonne
ſi bene egeris, recipies: ſin autem male,
ſtatim in foribus peccatum aderit? ſed ſub
te erit appetitus eius, & tu dominaberis il-
8 lius. * Dixitq. Cain ad Abel fratrẽm ſuum:
Egrediamur foras. Cumq. eſſent in agro,
conſurrexit Cain aduerſus fratrem ſuum
9 Abel, & interfecit eum. * Et ait Domi-
nus ad Cain: Vbi eſt Abel frater tuus?
Qui reſpondit: Neſcio: Num cuſtos fra-
10 tris mei ſum ego? * Dixitq. ad eum:

Quid feciſti? vox ſanguinis fratris tui cla-
mat ad me de terra. * Nunc igitur male- 11
dictus eris ſuper terram, quæ aperuit os
ſuum, & ſuſcepit ſanguinem fratris tui de
manu tua. * Cum operatus fueris eam, 12
non dabit tibi fructus ſuos: vagus & pro-
fugus eris ſuper terram. * Dixitq. Cain 13
ad Dominum: Maior eſt iniquitas mea,
quàm vt veniam merear. * Ecce eijcis me 14
hodie a facie terræ, & a facie tua abſcon-
dar, & ero vagus & profugus in terra:
omnis igitur qui inuenerit me, occidet me.
* Dixitq. ei Dominus: Nequaquam ita 15
fiet: ſed omnis qui occiderit Cain, ſeptu-
plum punietur. Poſuitq. Dominus Cain
ſignum, vt non interficeret eum omnis
qui inueniſſet eum. * Egreſſusq. Cain a 16
facie Domini, habitauit profugus in ter-
ra ad orientalem plagam Eden. * Cogno- 17
uit autem Cain vxorem ſuam, quæ con-
cepit, & peperit Henoch: & ædificauit ci-
uitatem, vocauitq. nomen eius ex nomine
filij ſui, Henoch. * Porro Henoch genuit 18
Irad, & Irad genuit Mauiael, & Mauiael
genuit Mathuſael, & Mathuſael genuit
Lamech. * Qui accepit duas vxores, no- 19
men vni Ada, & nomen alteri Sella. * Ge- 20
nuitq. Ada Iabel, qui fuit pater habitan-
tium in tentorijs, atque paſtorum. * Et 21
nomen fratris eius Iubal: ipſe fuit pater
canentium cithara & organo. * Sella quo- 22
que genuit Tubalcain, qui fuit malleator
& faber in cuncta opera æris & ferri. So-
ror vero Tubalcain, Noema. * Dixitq. 23
Lamech vxoribus ſuis Adæ & Sellæ: Au-
dite vocem meam vxores Lamech, auſcul-
tate ſermonem meum: quoniam occidi
virum in vulnus meum, & adoleſcentulum
in liuorem meum. * Septuplum vltio da- 24
bitur de Cain: de Lamech vero ſeptuagies
ſepties. * Cognouit quoque adhuc Adam 25
vxorem ſuam: & peperit filium, vocauitq.
nomen eius Seth, dicens: Poſuit mihi Deus
ſemen aliud pro Abel, quem occidit Cain.
* Sed & Seth natus eſt filius, quem voca- 26
uit Enos: iſte cœpit inuocare nomen
Domini.

Cap. v.

1 HIc eſt liber generationis Adam.
In die, qua creauit Deus hominem,
2 ad ſimilitudinem Dei fecit illum. * Maſcu-
lum & feminam creauit eos, & benedixit
illis: & vocauit nomen eorum Adam, in
3 die quo creati ſunt. * Vixit autem Adam
centum triginta annis: & genuit ad ima-
ginem & ſimilitudinem ſuam, vocauitq. no-
4 men eius Seth. * Et facti ſunt dies Adam,
poſtquam genuit Seth, octingenti anni:
5 genuitq. filios & filias. * Et factum eſt om-
ne tempus quod vixit Adam, anni nongen-
6 ti triginta, & mortuus eſt. * Vixit quoque
Seth centũ quinque annis, & genuit Enos.
7 * Vixitq. Seth poſtquam genuit Enos,
octingentis ſeptem annis, genuitq. filios
8 & filias. * Et facti ſunt omnes dies Seth
nongentorum duodecim annorum, & mor-
9 tuus eſt. * Vixit vero Enos nonaginta an-
10 nis, & genuit Cainan. * Poſt cuius ortum
vixit octingentis quindecim annis, & ge-
11 nuit filios, & filias. * Factiq. ſunt omnes
dies Enos nongenti quinque anni, & mor-
12 tuus eſt. * Vixit quoque Cainan ſeptua-
13 ginta annis, & genuit Malaleel. * Et vixit
Cainan poſtquam genuit Malaleel, octin-
gentis quadraginta annis, genuitq. filios &
14 filias. * Et facti ſunt omnes dies Cainan
15 nongenti decem anni, & mortuus eſt. * Vi-
xit autem Malaleel ſexaginta quinque an-
16 nis, & genuit Iared. * Et vixit Malaleel poſt-
quam genuit Iared, octingentis triginta an-
17 nis: & genuit filios & filias. * Et facti ſunt
omnes dies Malaleel octingenti nonaginta
18 quinque anni, & mortuus eſt. * Vixitq. Iared
centum ſexaginta duobus annis, & genuit
19 Henoch. * Et vixit Iared poſtquam genuit
Henoch, octingentis annis, & genuit filios
20 & filias. * Et facti ſunt omnes dies Iared
nõgenti ſexaginta duo anni, & mortuus eſt.
21 * Porro Henoch vixit ſexaginta quinque an-
22 nis, & genuit Mathuſalam. * Et ambulauit
Henoch cum Deo: & vixit, poſtquam ge-
nuit Mathuſalam, trecentis annis; & genuit
23 filios & filias. * Et facti ſunt omnes dies
Henoch

Henoch trecenti ſexaginta quinque anni.
*Ambulauitq. cum Deo, & non apparuit: 24
quia tulit eum Deus. *Vixit quoque Ma- 25
thuſala centum octoginta ſeptem annis, &
genuit Lamech. *Et vixit Mathuſala, poſt- 26
quam genuit Lamech, ſeptingentis octo-
ginta duobus annis, & genuit filios & fi-
lias. *Et facti ſunt omnes dies Mathuſala 27
nongenti ſexaginta nouem anni, & mor-
tuus eſt. *Vixit autem Lamech centum 28
octoginta duobus annis, & genuit filium:
*vocauitq. nomen eius Noe, dicens: Iſte 29
conſolabitur nos ab operibus & laboribus
manuum noſtrarum in terra, cui maledixit
Dominus. *Vixitq. Lamech, poſtquam 30
genuit Noe, quingentis nonagintaquin-
que annis, & genuit filios & filias. *Et fa- 31
cti ſunt omnes dies Lamech, ſeptingenti
ſeptuaginta ſeptem anni, & mortuus eſt.
Noe vero cum quingentorum eſſet anno-
rum, genuit Sem, Cam, & Iapheth.

CAP. VI.

CVMQ. cœpiſſent homines multipli- 1
cari ſuper terram, & filias procreaſ-
ſent, *Videntes filij Dei filias hominum 2
quòd eſſent pulchræ, acceperunt ſibi vxo-
res ex omnibus, quas elegerant. *Dixitq. 3
Deus: Non permanebit ſpiritus meus in
homine in æternum, quia caro eſt: eruntq.
dies illius centum viginti annorum. *Gi- 4
gantes autem erant ſuper terram in die-
bus illis. poſtquam enim ingreſſi ſunt filij
Dei ad filias hominum, illæq. genuerunt,
iſti ſunt potentes a ſæculo viri famoſi.
*Videns autem Deus quòd multa malitia 5
hominum eſſet in terra, & cuncta cogita-
tio cordis intenta eſſet ad malum omni tē-
pore, *pœnituit eum quòd hominem feciſ- 6
ſet in terra. Et tactus dolore cordis intrin-
ſecus, *Delebo, inquit, hominem, quem 7
creaui, a facie terræ, ab homine vſque ad
animantia, a reptili vſque ad volucres cæ-
li. pœnitet enim me feciſſe eos. *Noe 8
vero inuenit gratiam coram Domino. *Hæ 9
ſunt generationes Noe: Noe vir iuſtus at-
que perfectus fuit in generationibus ſuis,
10 cum Deo ambulauit. *Et genuit tres filios,
11 Sem, Cham, & Iapheth. *Corrupta eſt au-
tem terra coram Deo, & repleta eſt iniqui-
12 tate. *Cumq. vidiſſet Deus terram eſſe cor-
ruptam, (omnis quippe caro corruperat viā
13 ſuam ſuper terram) *dixit ad Noe: Finis
vniuerſæ carnis venit coram me: repleta eſt
terra iniquitate a facie eorum, & ego diſ-
14 perdam eos cum terra. *Fac tibi arcam de
lignis læuigatis: manſiunculas in arca facies,
& bitumine linies intrinſecus, & extrinſe-
15 cus. *Et ſic facies eam: Trecentorum cu-
bitorum erit longitudo arcæ, quinquagin-
ta cubitorum latitudo, & triginta cubito-
16 rum altitudo illius. *Feneſtram in arca fa-
cies, & in cubito conſummabis ſummita-
tem eius: oſtium autem arcæ pones ex late-
re: deorſum, cœnacula, & triſtega facies in
17 ea. *Ecce ego adducam aquas diluuij ſu-
per terram, vt interficiam omnem carnem,
in qua ſpiritus vitæ eſt ſubter cælum: Vni-
18 uerſa quæ in terra ſunt, conſumentur. *Po-
namq. fœdus meum tecum: & ingredieris
arcam tu & filij tui, vxor tua, & vxores filio-
19 rum tuorum tecum. *Et ex cunctis animā-
tibus vniuerſæ carnis bina induces in arcā,
vt viuant tecum: maſculini ſexus & femi-
20 nini. *De volucribus iuxta genus ſuum, &
de iumentis in genere ſuo, & ex omni re-
ptili terræ ſecundum genus ſuum: bina de
omnibus ingredientur tecum, vt poſſint
21 viuere. *Tolles igitur tecum ex omnibus
eſcis, quæ mandi poſſunt, & comportabis
apud te: & erunt tam tibi, quàm illis in ci-
22 bum. *Fecit igitur Noe omnia, quæ præ-
ceperat illi Deus.

CAP. VII.

1 DIXITQ. Dominus ad eum: Ingrede-
re tu, & omnis domus tua in arcam:
te enim vidi iuſtum coram me in genera-
2 tione hac. *Ex omnibus animantibus
mundis tolle ſeptena & ſeptena, maſcu-
lum & feminam: de animantibus vero im-
mundis duo & duo, maſculum & feminā.
3 *Sed & de volatilibus cæli ſeptena & ſe-
ptena, maſculum & feminam: vt ſaluetur

ſemen ſuper faciem vniuerſæ terræ. *Ad- 4
huc enim, & poſt dies ſeptem ego pluam
ſuper terram quadraginta diebus & qua-
draginta noctibus: & delebo omnem ſub-
ſtantiam, quam feci, de ſuperficie terræ.
*Fecit ergo Noe omnia, quæ mandauerat ei 5
Dominus. *Eratq. ſexcentorum annorum 6
quando diluuij aquæ inundauerunt ſuper
terram. *Et ingreſſus eſt Noe & filij eius, 7
vxor eius & vxores filiorum eius cum eo
in arcam propter aquas diluuij. * De ani- 8
mantibus quoque mundis & immundis,
& de volucribus, & ex omni, quod moue-
tur ſuper terram, * duo & duo ingreſſa ſunt 9
ad Noe in arcam, maſculus & femina, ſi-
cut præceperat Dominus Noe. * Cumq. 10
tranſiſſent ſeptem dies, aquæ diluuij inun-
dauerunt ſuper terram. * Anno ſexcente- 11
ſimo vitæ Noe, menſe ſecundo, ſeptimo-
decimo die menſis, rupti ſunt omnes fon-
tes abyſſi magnæ, & cataractæ cæli apertæ
ſunt: * & facta eſt pluuia ſuper terram qua- 12
draginta diebus & quadraginta noctibus.
* In articulo diei illius ingreſſus eſt Noe, 13
& Sem, & Cham, & Iapheth filij eius: vxor
illius, & tres vxores filiorum eius cum eis
in arcam: * ipſi & omne animal ſecundum 14
genus ſuum, vniuerſaq. iumenta in gene-
re ſuo, & omne quod mouetur ſuper ter-
ram in genere ſuo, cunctumq. volatile ſe-
cundum genus ſuum, vniuerſæ aues, om-
neſq. volucres * ingreſſæ ſunt ad Noe in ar- 15
cam, bina & bina ex omni carne, in qua
erat ſpiritus vitæ. * Et quæ ingreſſa ſunt, 16
maſculus & femina ex omni carne introie-
runt, ſicut præceperat ei Deus: & incluſit
eum Dominus deforis. * Factumq. eſt dilu- 17
uium quadraginta diebus ſuper terram: &
multiplicatæ ſunt aquæ, & eleuauerunt ar-
cam in ſublime a terra. * Vehementer enim 18
inundauerunt: & omnia repleuerunt in ſu-
perficie terræ: porro arca ferebatur ſuper
aquas. * Et aquæ præualuerunt nimis ſu- 19
per terram: opertiq. ſunt omnes montes
excelſi ſub vniuerſo cælo. * Quindecim 20
cubitis altior fuit aqua ſuper montes, quos
operuerat. * Conſumptaq. eſt omnis caro 21
quæ mouebatur ſuper terram, volucrum,
animantium, beſtiarum, omniumq. repti-
lium, quæ reptãt ſuper terram: vniuerſi ho-
22 mines, * & cũcta, in quibus ſpiraculum vitæ
23 eſt in terra, mortua ſunt. * Et deleuit om-
nem ſubſtantiam, quæ erat ſuper terram,
ab homine vſque ad pecus, tam reptile
quàm volucres cæli: & deleta ſunt de ter-
ra: remanſit autem ſolus Noe, & qui cum
24 eo erant in arca. * Obtinueruntq. aquæ
terram centum quinquaginta diebus.

CAP. VIII.

1 RECORDATVS autem Deus Noe, cun-
ctorumq. animantium, & omnium
iumentorum, quæ erant cum eo in arca, ad-
duxit ſpiritum ſuper terram, & imminutæ
2 ſunt aquæ. * Et clauſi ſunt fontes abyſſi, &
cataractæ cæli: & prohibitæ ſunt pluuiæ de
3 cælo. * Reuerſæq. ſunt aquæ de terra eun-
tes & redeuntes: & cœperunt minui poſt
4 centum quinquaginta dies. * Requieuitq.
arca menſe ſeptimo, vigeſimo ſeptimo die
5 menſis ſuper montes Armeniæ. * At vero
aquæ ibant & decreſcebant vſque ad deci-
mum menſem: decimo enim menſe, pri-
ma die menſis, apparuerunt cacumina mon
6 tium. * Cumq. tranſiſſent quadraginta
dies, aperiens Noe feneſtram arcæ, qnam
7 fecerat, dimiſit coruum: * qui egrediebatur,
& non reuertebatur, donec ſiccarẽtur aquæ
8 ſuper terram. * Emiſit quoque columbam
poſt eum, vt videret ſi iam ceſſaſſent aqnæ
9 ſuper faciem terræ. * Quæ cùm non inue-
niſſet vbi requieſceret pes eius, reuerſa eſt
ad eum in arcam: aquæ enim erant ſuper
vniuerſam terram: extenditq. manum, &
10 apprehenſam intulit in arcam. * Expe-
ctatis autem vltra ſeptem diebus alijs, rur-
11 ſum dimiſit columbam ex arca. * At illa
venit ad eum ad veſperam, portans ra-
mum oliuæ virentibus folijs in ore ſuo. in-
tellexit ergo Noe quòd ceſſaſſent aquæ ſu-
12 per terram. * Expectauitq. nihilominus ſe-
ptem alios dies: & emiſit columbam, quæ
13 non eſt reuerſa vltra ad eum. * Igitur ſex-
centeſimo primo anno, primo menſe, pri-
ma

ma die menſis imminutæ ſunt aquæ ſuper
terram: & aperiens Noe tectum arcæ, aſpe-
xit, viditq. quòd exiccata eſſet ſuperficies
terræ. *Menſe ſecundo, ſeptimo & vige- 14
ſimo die menſis areſacta eſt terra. *Locu- 15
tus eſt autem Deus ad Noe, dicens: *Egre- 16
dere de arca, tu & vxor tua, filij tui & vxo-
res filiorum tuorum tecum. *Cuncta ani- 17
mantia, quæ ſunt apud te, ex omni carne,
tam in volatilibus quàm in beſtijs & vni-
uerſis reptilibus, quæ reptant ſuper terram,
educ tecum, & ingredimini ſuper terram:
creſcite & multiplicamini ſuper eam.
*Egreſſus eſt ergo Noe, & filij eius: vxor 18
illius, & vxores filiorum eius cum eo. *Sed 19
& omnia animantia, iumenta, & reptilia
quæ reptant ſuper terram ſecundum genus
ſuum, egreſſa ſunt de arca. *Aedificauit 20
autem Noe altare Domino: & tollens de
cunctis pecoribus & volucribus mundis,
obtulit holocauſta ſuper altare. *Odora- 21
tusq. eſt Dominus odorem ſuauitatis, &
ait: Nequaquam vltra maledicam terræ
propter homines: ſenſus enim & cogita-
tio humani cordis in malum prona ſunt ab
adoleſcentia ſua: non igitur vltra percu-
tiam omnem animam viuentem ſicut feci.
*Cunctis diebus terræ, ſementis & meſſis, 22
frigus & æſtus, æſtas & hiems, nox & dies
non requieſcent.

CAP. IX.

BENEDIXITQ. Deus Noe & filijs eius. 1
Et dixit ad eos: Creſcite, & multipli-
camini, & replete terram. *Et terror ve- 2
ſter ac tremor ſit ſuper cuncta animalia
terræ, & ſuper omnes volucres cæli, cum
vniuerſis quæ mouentur ſuper terram: om-
nes piſces maris manui veſtræ traditi ſunt.
*Et omne, quod mouetur & viuit, erit vo- 3
bis in cibum: quaſi olera virentia tradidi
vobis omnia. *Excepto, quòd carnem cum 4
ſanguine non comedetis. *Sanguinem 5
enim animarum veſtrarum requiram de
manu cunctarum beſtiarum: & de manu
hominis, de manu viri, & fratris eius re-
quiram animam hominis. *Quicumque 6
effuderit humanum ſanguinem, fundetur
ſanguis illius: ad imaginem quippe Dei fa-
7 ctus eſt homo. *Vos autem creſcite &
multiplicamini, & ingredimini ſuper ter-
8 ram, & implete eam. *Hæc quoque dixit
Deus ad Noe, & ad filios eius cum eo:
9 *Ecce ego ſtatuam pactum meum vobiſ-
10 cum, & cum ſemine veſtro poſt vos: *&
ad omnem animam viuentem, quæ eſt vo-
biſcum, tam in volucribus quàm in iumen-
tis & pecudibus terræ cunctis, quæ egreſ-
ſa ſunt de arca, & vniuerſis beſtijs terræ.
11 *Statuam pactum meum vobiſcum, & ne-
quaquam vltra interficietur omnis caro
aquis diluuij, neque erit deinceps diluuium
12 diſſipans terram. *Dixitq. Deus: Hoc ſi-
gnum fœderis quod do inter me & vos, &
ad omnem animam viuentem, quæ eſt
13 vobiſcũ in generationes ſempiternas: *Ar-
cum meum ponam in nubibus, & erit ſi-
gnum fœderis inter me, & inter terram.
14 *Cumq. obduxero nubibus cælum, appa-
15 rebit arcus meus in nubibus: *& recorda-
bor fœderis mei vobiſcum, & cum omni
anima viuente quæ carnem vegetat: & non
erunt vltra aquæ diluuij ad delendum vni-
16 uerſam carnem. *Eritq. arcus in nubibus,
& videbo illum, & recordabor fœderis ſem-
piterni quod pactum eſt inter Deum &
omnem animam viuentem vniuerſæ car-
17 nis quæ eſt ſuper terram. *Dixitq. Deus
ad Noe: Hoc erit ſignum fœderis, quod
conſtitui inter me & omnem carnem ſuper
18 terram. *Erant ergo filij Noe, qui egreſſi
ſunt de arca, Sem, Cham, & Iapheth: por-
19 ro Cham ipſe eſt pater Chanaan. *Tres
iſti filij ſunt Noe: & ab his diſſeminatum
eſt omne genus hominum ſuper vniuer-
20 ſam terram. *Cœpitq. Noe vir agricola
21 exercere terram, & plantauit vineam. *Bi-
bensq. vinum inebriatus eſt, & nudatus in
22 tabernaculo ſuo. *Quod cum vidiſſet
Cham pater Chanaan, verenda ſcilicet pa-
tris ſui eſſe nudata, nunciauit duobus fra-
23 tribus ſuis foras. *At vero Sem & Iapheth
pallium impoſuerunt humeris ſuis, & in-
cedentes retrorſum, operuerunt verenda
patris

patris ſui: facieſq. eorum auerſæ erant, &
patris virilia non viderunt. *Euigilans au- 24
tem Noe ex vino, cum didiciſſet quæ fece-
rat ei filius ſuus minor, *ait: Maledictus 25
Chanaan, ſeruus ſeruorum erit fratribus
ſuis. * Dixitque: Benedictus Dominus 26
Deus Sem, ſit Chanaan ſeruus eius. *Di- 27
latet Deus Iapheth, & habitet in taberna-
culis Sem, ſitq. Chanaan ſeruus eius.* Vi- 28
xit autem Noe poſt diluuium trecentis
quinquaginta annis.* Et impleti ſunt om- 29
nes dies eius nongentorum quinquaginta
annorum: & mortuus eſt.

CAP. X.

HÆ ſunt generationes filiorum Noe, 1
Sem, Cham, & Iapheth: natiq. ſunt
eis filij poſt diluuium.* Filij Iapheth: Go- 2
mer, & Magog, & Madai, & Iauan, &
Thubal, & Moſoch, & Thiras. * Porro fi- 3
lij Gomer: Aſcenez & Riphath & Thogor-
ma. * Filij autem Iauan: Eliſa & Thar- 4
ſis, Cetthim & Dodanim.* Ab his diuiſæ 5
ſunt inſulæ gentium in regionibus ſuis,
vnuſquiſque ſecundum linguam ſuam &
familias ſuas in nationibus ſuis. * Filij au- 6
tem Cham: Chus, & Meſraim, & Phuth,
& Chanaan. * Filij Chus: Saba, & Heui- 7
la, & Sabatha, & Regma, & Sabatacha.
Filij Regma: Saba, & Dadan.*Porro Chus 8
genuit Nemrod: ipſe cœpit eſſe potens in
terra,*& erat robuſtus venator coram Do 9
mino. Ob hoc exiuit prouerbium: Quaſi
Nemrod robuſtus venator coram Domi-
no.* Fuit autem principium regni eius Ba 10
bylon, & Arach, & Achad, & Chalan-
ne, in terra Sennaar.* De terra illa egreſ- 11
ſus eſt Aſſur, & ædificauit Niniuen, & pla-
teas ciuitatis, & Chale. * Reſen quoque 12
inter Niniuen & Chale: hæc eſt ciuitas ma-
gna. * At vero Meſraim genuit Ludim, & 13
Anamim, & Laabim, Nephthuim,*& Phe- 14
truſim, & Chasluim: de quibus egreſſi ſunt
Philiſthijm & Caphtorim. * Chanaan au- 15
tem genuit Sidonem primogenitum ſuum,
Hethæum,* & Iebuſæum, & Amorrhæum, 16
Gergeſæum, * Heuæum, & Aracæum: Si- 17
18 næum, *& Aradium, Samaræum & Ama-
thæum: & poſthæc diſſeminati ſunt popu-
19 li Chananæorum. * Factiq. ſunt termini
Chanaan venientibus a Sidone Geraram
vſque Gazam, donec ingrediaris Sodo-
mam & Gomorrham, & Adamam, & Se-
20 boim vſque Leſa. * Hi ſunt filij Cham in
cognationibus, & linguis, & generationi-
21 bus, terrisq. & gentibus ſuis. * De Sem
quoque nati ſunt, patre omnium filiorum
22 Heber, fratre Iaphet maiore. * Filij Sem:
Ælam & Aſſur, & Arphaxad, & Lud, &
23 Aram. * Filij Aram: Vs, & Hul, & Gether,
24 & Mes. * At vero Arphaxad genuit Sale,
25 de quo ortus eſt Heber. * Natiq. ſunt He-
ber filij duo: nomen vni Phaleg, eo quòd
in diebus eius diuiſa ſit terra: & nomen fra-
26 tris eius Iectan.* Qui Iectan genuit Elmo-
27 dad, & Saleph, & Aſarmoth, Iare, *& Adu-
28 ram, & Vzal, & Decla,*& Ebal, & Abimael,
29 Saba,*& Ophir, & Heuila, & Iobab. omnes
30 iſti, filij Iectan. * Et facta eſt habitatio eo-
rum de Meſſa pergentibus vſque Sephar
31 montem orientalem.* Iſti filij Sem ſecun-
dum cognationes & linguas, & regiones
32 in gentibus ſuis.* Hæ familiæ Noe iuxta
populos & nationes ſuas. Ab his diuiſæ
ſunt gentes in terra poſt diluuium.

CAP. XI.

1 ERAT autem terra labij vnius, & ſer-
2 monum eorundem. * Cumq. profici-
ſcerentur de oriente, inuenerunt campum
in terra Sennaar, & habitauerunt in eo.
3 *Dixitq. alter ad proximum ſuum: Veni-
te, faciamus lateres, & coquamus eos igni.
Habueruntq. lateres pro ſaxis, & bitu-
4 men pro cæmento:* & dixerunt: Venite,
faciamus nobis ciuitatem & turrim, cuius
culmen pertingat ad cælum: & celebremus
nomen noſtrum antequam diuidamur in
5 vniuerſas terras. * Deſcendit autem Do-
minus vt videret ciuitatem & turrim, quam
6 ædificabant filij Adam, * & dixit: Ecce,
vnus eſt populus, & vnum labium omni-
bus: cœperuntq. hoc facere, nec deſiſtent a
cogitationibus ſuis, donec eas opere com-
pleant.

pleant. Venite igitur, deſcendamus, & 7
confundamus ibi linguam eorum, vt non
audiat vnuſquiſque vocem proximi ſui.
Atque ita diuiſit eos Dominus ex illo lo- 8
co in vniuerſas terras, & ceſſauerunt ædi-
ficare ciuitatem. Et idcirco vocatum eſt 9
nomen eius Babel, quia ibi confuſum eſt la-
bium vniuerſæ terræ: & inde diſperſit eos
Dominus ſuper faciem cunctarum regio-
num. Hæ ſunt generationes Sem: Sem 10
erat centum annorum quando genuit Ar-
phaxad, biennio poſt diluuium. Vixitq. 11
Sem poſtquam genuit Arphaxad, quingen
tis annis: & genuit filios & filias. Porro 12
Arphaxad vixit trigintaquinque annis, &
genuit Sale. Vixitq. Arphaxad poſtquam 13
genuit Sale, trecentis tribus annis: & ge-
nuit filios & filias. Sale quoque vixit tri- 14
ginta annis, & genuit Heber. Vixitq. Sa- 15
le poſtquam genuit Heber, quadringentis
tribus annis: & genuit filios & filias. Vi- 16
xit autem Heber triginta quattuor annis,
& genuit Phaleg. Et vixit Heber poſt- 17
quam genuit Phaleg, quadringentis trigin-
ta annis: & genuit filios & filias. Vixit 18
quoque Phaleg triginta annis, & genuit
Reu. Vixitq. Phaleg poſtquam genuit 19
Reu, ducentis nouem annis, & genuit fi-
lios & filias. Vixit autem Reu triginta 20
duobus annis, & genuit Sarug. Vixit 21
quoque Reu poſtquam genuit Sarug, du-
centis ſeptem annis: & genuit filios & fi-
lias. Vixit vero Sarug triginta annis, & 22
genuit Nachor. Vixitq. Sarug poſtquam 23
genuit Nachor, ducentis annis: & genuit
filios & filias. Vixit autem Nachor vigin- 24
ti nouem annis, & genuit Thare. Vixitq. 25
Nachor poſtquam genuit Thare, centum
decem & nouem annis: & genuit filios &
filias. Vixitq. Thare ſeptuaginta annis, & 26
genuit Abram & Nachor, & Aran. Hæ 27
ſunt autem generationes Thare: Thare ge-
nuit Abram, Nachor, & Aran. Porro Aran
genuit Lot. Mortuuſq. eſt Aran ante Tha- 28
re patrem ſuum, in terra natiuitatis ſuæ in
Vr Chaldæorum. Duxerunt autem A- 29
bram & Nachor vxores: nomen vxoris
Abram, Sarai: & nomen vxoris Nachor,
Melcha filia Aran patris Melchæ, & patris
30 Ieſchæ. Erat autem Sarai ſterilis, nec ha-
31 bebat liberos. Tulit itaque Thare Abram
filium ſuum, & Lot filium Aran, filium filij
ſui, & Sarai nurum ſuam, vxorem Abram
filij ſui, & eduxit eos de Vr Chaldæorum,
vt irent in terram Chanaan: veneruntq.
32 vſque Haran, & habitauerunt ibi. Et fa-
cti ſunt dies Thare ducentorum quinque
annorum, & mortuus eſt in Haran.

CAP. XII.

1 DIXIT autem Dominus ad Abram:
Egredere de terra tua, & de cogna-
tione tua, & de domo patris tui, & veni in
2 terram, quam monſtrabo tibi. Faciamq.
te in gentem magnam, & benedicam tibi,
& magnificabo nomen tuum, eriſq. bene-
3 dictus. Benedicam benedicentibus tibi,
& maledicam maledicentibus tibi, atque
IN TE benedicentur vniuerſæ cognationes
4 terræ. Egreſſus eſt itaque Abrã ſicut præ-
ceperat ei Dominus, & iuit cum eo Lot:
ſeptuaginta quinque annorum erat Abram
5 cum egrederetur de Haran. Tulitq. Sa-
rai vxorem ſuam, & Lot filium fratris ſui,
vniuerſamq. ſubſtantiã quam poſſederant,
& animas quas fecerant in Haran: & egreſ-
ſi ſunt vt irent in terram Chanaan. Cumq.
6 veniſſent in eam, pertranſiuit Abram ter-
ram vſque ad locum Sichem, vſque ad
conuallem illuſtrem: Chananæus autem
7 tunc erat in terra. Apparuit autem Do-
minus Abram, & dixit ei: Semini tuo da-
bo terram hanc. Qui ædificauit ibi altare
8 Domino, qui apparuerat ei. Et inde
tranſgrediens ad montem, qui erat con-
tra orientem Bethel, tetendit ibi taberna-
culum ſuum, ab occidente habens Be-
thel, & ab Oriente Hai: ædificauit quoque
ibi altare Domino, & inuocauit nomen
9 eius. Perrexitq. Abram vadens, & vltra
10 progrediens ad meridiem. Facta eſt au-
tem fames in terra: deſcenditq. Abram in
Ægyptum, vt peregrinaretur ibi: præua-
11 luerat enim fames in terra. Cumq. pro-
pe eſſet

pe eſſet vt ingrederetur Ægyptum, dixit
Sarai vxori ſuæ: Noui quòd pulchra ſis
mulier: * & quòd cum viderint te Ægyptij, 12
dicturi ſunt: Vxor ipſius eſt: & interficient
me, & te reſeruabunt. * Dic ergo, obſecro 13
te, quòd ſoror mea ſis: vt bene ſit mihi pro-
pter te, & viuat anima mea ob gratiam
tui. * Cum itaque ingreſſus eſſet Abram 14
Ægyptum, viderunt Ægyptij mulierem
quòd eſſet pulchra nimis. * Et nunciaue- 15
runt principes Pharaoni, & laudauerunt
eam apud illum: & ſublata eſt mulier in
domum Pharaonis. * Abràm vero bene 16
vſi ſunt propter illam: Fueruntq. ei oues
& boues & aſini, & ſerui & famulæ, & aſi-
næ & cameli. * Flagellauit autem Domi- 17
nus Pharaonem plagis maximis, & domum
eius propter Sarai vxorem Abram. * Vo- 18
cauitq. Pharao Abram, & dixit ei: Quid-
nam eſt hoc quod feciſti mihi? quare non
indicaſti quòd vxor tua eſſet? * Quam ob 19
cauſam dixiſti eſſe ſororem tuam, vt tolle-
rem eam mihi in vxorem? Nunc igitur
ecce coniux tua, accipe eam, & vade.
* Præcepitq. Pharao ſuper Abram viris: & 20
deduxerunt eum, & vxorem illius, &
omnia quæ habebat.

Cap. XIII.

ASCENDIT ergo Abram de Ægypto, 1
ipſe & vxor eius, & omnia quæ habe-
bat, & Lot cum eo ad auſtralem plagam.
* Erat autem diues valde in poſſeſſione au- 2
ri & argenti. * Reuerſusq. eſt per iter, quo 3
venerat, a meridie in Bethel vſque ad lo-
cum vbi prius fixerat tabernaculum inter
Bethel & Hai: * in loco altaris quod fece- 4
rat prius, & inuocauit ibi nomen Domini.
* Sed & Lot qui erat cum Abram, fuerunt 5
greges ouium, & armenta, & tabernacula.
* Nec poterat eos capere terra, vt habita- 6
rent ſimul: erat quippe ſubſtantia eorum
multa, & nequibant habitare communiter.
* Vnde & facta eſt rixa inter paſtores gre- 7
gum Abram & Lot. Eo autem tempore
Chananæus & Pherezæus habitabant in
terra illa. * Dixit ergo Abram ad Lot: Ne 8
quæſo ſit iurgium inter me & te, & inter
paſtores meos, & paſtores tuos: fratres
9 enim ſumus. * Ecce vniuerſa terra coram
te eſt: recede a me, obſecro: ſi ad ſiniſtram
ieris, ego dexteram tenebo: ſi tu dexteram
10 elegeris, ego ad ſiniſtram pergam. * Ele-
uatis itaque Lot oculis, vidit omnem circa
regionem Iordanis, quæ vniuerſa irrigaba-
tur antequam ſubuerteret Dominus So-
domam & Gomorrham, ſicut paradiſus Do
mini, & ſicut Ægyptus venientibus in Se-
11 gor. * Elegitq. ſibi Lot regionem circa Ior-
danem, & receſſit ab Oriente: diuiſiq. ſunt
12 alterutrum a fratre ſuo. * Abram habitauit
in terra Chanaan: Lot vero moratus eſt in
oppidis, quæ erant circa Iordanem, & ha-
13 bitauit in Sodomis. * Homines autem So-
domitæ peſſimi erant, & peccatores coram
14 Domino nimis. * Dixitq. Dominus ad A-
bram, poſtquam diuiſus eſt ab eo Lot: Le-
ua oculos tuos, & vide a loco, in quo nunc
es, ad aquilonem & meridiem, ad orientem
15 & occidentem. * Omnem terram, quam
conſpicis, tibi dabo, & ſemini tuo vſque in
16 ſempiternum. * Faciamq. ſemen tuum ſi-
cut puluerem terræ: ſi quis poteſt homi-
num numerare puluerem terræ, ſemen
17 quoque tuum numerare poterit. * Surge,
& perambula terram in longitudine, & in
latitudine ſua: quia tibi daturus ſum eam.
18 * Mouens igitur tabernaculum ſuũ Abram,
venit, & habitauit iuxta conuallem Mam-
bre, quæ eſt in Hebron: ædificauitq. ibi al-
tare Domino.

Cap. XIIII.

1 FACTVM eſt autem in illo tempore, vt
Amraphel rex Sennaar, & Arioch rex
Ponti, & Chodorlahomor rex Elamitarum,
2 & Thadal rex gentium * inirent bellum
contra Bara regem Sodomorum, & contra
Berſa regem Gomorrhæ, & contra Sennaab
regem Adamæ, & contra Semeber regem
Seboim, contraq. regem Balæ, ipſa eſt Se-
3 gor. * Omnes hi conuenerunt in vallem
4 Siluestrem, quæ nunc eſt mare ſalis. * Duo-
decim enim annis ſeruierant Chodorlaho-
mor,

-nor, & tertiodecimo anno receſſerunt ab
eo. * Igitur quartodecimo anno venit Cho- 5
dorlahomor, & reges qui erant cum eo:
percuſſeruntq. Raphaim in Aſtarothcar-
naim, & Zuzim cum eis, & Emim in Saue
Cariathaim, * & Chorræos in mõtibus Seir, 6
vſque ad Campeſtria Pharan, quæ eſt in
ſolitudine. * Reuerſiq. ſunt, & venerunt 7
ad fontem Miſphat, ipſa eſt Cades: & per-
cuſſerunt omnem regionem Amalecita-
rum, & Amorrhæum, qui habitabat in Aſa-
ſonthamar. * Et egreſſi ſunt rex Sodomo- 8
rum, & rex Gomorrhæ, rexq. Adamæ, &
rex Seboim, necnon & rex Balæ, quæ eſt
Segor: & direxerunt aciem contra eos in
valle Siluestri: * ſcilicet aduerſus Chodor- 9
lahomor regem Elamitarum, & Thadal re-
gem gentium, & Amraphel regem Sen-
naar, & Arioch regem Ponti: quattuor re-
ges aduerſus quinque. * Vallis autem Sil- 10
ueſtris habebat puteos multos bituminis.
Itaque rex Sodomorum, & Gomorrhæ ter-
ga verterunt, cecideruntq. ibi: & qui re-
manſerant, fugerunt ad montem. * Tu- 11
lerunt autem omnem ſubſtantiam Sodo-
morum & Gomorrhæ, & vniuerſa quæ ad
cibum pertinent, & abierunt: * necnon 12
& Lot & ſubſtantiam eius, filium fratris
Abram, qui habitabat in Sodomis. * Et 13
ecce vnus, qui euaſerat, nunciauit Abram
Hebræo, qui habitabat in conualle Mam-
bre Amorrhæi fratris Eſchol, & fratris
Aner: hi enim pepigerant fœdus cum A-
bram. * Quod cum audiſſet Abram, cap- 14
tum videlicet Lot fratrem ſuum, numerauit
expeditos vernaculos ſuos trecentos de-
cem, & octo: & perſecutus eſt vſque Dan.
* Et diuiſis ſocijs, irruit ſuper eos nocte: 15
percuſſitq. eos, & perſecutus eſt eos vſque
Hoba, quæ eſt ad læuam Damaſci. * Re- 16
duxitq. omnem ſubſtantiam, & Lot fra-
trem ſuum cum ſubſtantia illius, mulieres
quoque & populum. * Egreſſus eſt autem 17
rex Sodomorum in occurſum eius poſt-
quam reuerſus eſt a cæde Chodorlaho-
mor, & regum qui cum eo erant in valle
Saue, quæ eſt vallis regis. * At vero Mel- 18
chiſedech rex Salem, proferens panem &
vinum, erat enim Sacerdos Dei altiſſimi,
19 * benedixit ei, & ait: Benedictus Abram
Deo excelſo, qui creauit cælum & terram:
20 * & benedictus Deus excelſus, quo pro-
tegente, hoſtes in manibus tuis ſunt. Et
21 dedit ei decimas ex omnibus. * Dixit au-
tem rex Sodomorum ad Abram: Da mi-
22 hi animas, cetera tolle tibi. * Qui reſpon-
dit ei: Leuo manum meam ad Dominum
Deum excelſum poſſeſſorem cæli & ter-
23 ræ, * quòd a filo ſubtegminis vſque ad co-
rigiam caligæ, non accipiam ex omnibus
quæ tua ſunt, ne dicas: ego ditaui Abram:
24 * exceptis his, quæ comederunt iuuenes, &
partibus virorum, qui venerunt mecum,
Aner, Eſchol, & Mambre: iſti accipient
partes ſuas.

CAP. XV.

1 HIs itaque tranſactis, factus eſt ſermo
Domini ad Abram per viſionem di-
cens: Noli timere Abram, ego protector
tuus ſum, & merces tua magna nimis.
2 * Dixitq. Abram: Domine Deus, quid da-
bis mihi? ego vadam abſque liberis: & fi-
lius procuratoris domus meæ iſte Dama-
3 ſcus Eliezer. * Addiditq. Abram: Mihi au-
tem non dediſti ſemen: & ecce vernaculus
4 meus, heres meus erit. * Statimq. ſermo
Domini factus eſt ad eum dicens: Non
erit hic heres tuus: ſed qui egredietur de
5 vtero tuo, ipſum habebis heredem. * Edu-
xitq. eum foras, & ait illi: Suſpice cælum,
& numera ſtellas, ſi potes. Et dixit ei: Sic
6 erit ſemen tuum. * Credidit Abram Deo,
7 & reputatum eſt illi ad iuſtitiam. * Dixitq.
ad eum: Ego Dominus qui eduxi te de Vr
Chaldæorum vt darem tibi terram iſtam,
8 & poſſideres eam. * At ille ait: Domine
Deus, vnde ſcire poſſum quod poſſeſſurus
9 ſim eam? * Et reſpondens Dominus: Su-
me, inquit, mihi vaccam triennem, & ca-
pram trimam, & arietem annorum trium,
10 turturem quoque, & columbam. * Qui tol-
lens vniuerſa hæc, diuiſit ea per medium,
& vtraſque partes contra ſe altrinſecus po-
ſuit:

Digitized by Google

ſuit: aues autem non diuiſit. *Deſcende- 11
runtq. volucres ſuper cadauera, & abige-
bat eas Abram. *Cumq. ſol occumberet, 12
ſopor irruit ſuper Abram, & horror ma-
gnus & tenebroſus inuaſit eum. *Di- 13
ctumq. eſt ad eum: Scito prænoſcens quòd
peregrinum futurum ſit ſemen tuum in
terra non ſua, & ſubijcient eos ſeruituti,
& affligent quadringentis annis. *Verum- 14
tamen gentem, cui ſeruituri ſunt, ego iu-
dicabo: & poſt hæc egredientur cum ma-
gna ſubſtantia. *Tu autem ibis ad patres 15
tuos in pace, ſepultus in ſenectute bona.
*Generatione autem quarta reuertentur 16
huc: necdum enim completæ ſunt iniqui-
tates Amorrhæorum vſque ad præſens tẽ-
pus. *Cum ergo occubuiſſet ſol, facta eſt 17
caligo tenebroſa, & apparuit clibanus fu-
mans, & lampas ignis tranſiens inter diui-
ſiones illas. *In illo die pepigit Dominus 18
fœdus cum Abram, dicens: Semini tuo da-
bo terram hanc a fluuio Ægypti vſque ad
fluuium magnum Euphraten, *Cinæos, 19
& Cenezæos, Cedmonæos, *& Hethæos, & 20
Pherezæos, Raphaim quoque, *& Amor- 21
rhæos, & Chananæos, & Gergeſæos, & Ie-
buſæos.

Cap. XVI.

IGITVR Sarai, vxor Abram, non genue- 1
rat liberos: ſed habens ancillam Ægy-
ptiam nomine Agar, *dixit marito ſuo: 2
Ecce, concluſit me Dominus, ne parerem:
ingredere ad ancillam meam, ſi forte ſal-
tem ex illa ſuſcipiam filios. Cumq. ille
acquieſceret deprecanti, *tulit Agar Ægy- 3
ptiam ancillam ſuam poſt annos decem
quàm habitare cœperant in terra Chanaan:
& dedit eam viro ſuo vxorem. *Qui in- 4
greſſus eſt ad eam. At illa concepiſſe ſe
videns, deſpexit dominam ſuam. *Dixitq. 5
Sarai ad Abram: Inique agis contra me:
ego dedi ancillam meam in ſinum tuum,
quæ videns quòd conceperit, deſpectui me
habet. iudicet Dominus inter me, & te.
*Cui reſpondens Abram: Ecce, ait, ancilla 6
tua in manu tua eſt, vtere ea vt libet.
Affligente igitur eam Sarai, fugam inijt.
7 *Cumq. inueniſſet eam angelus Domini
iuxta fontem aquæ in ſolitudine, qui eſt in
8 via Sur in deſerto, *dixit ad illam: Agar,
ancilla Sarai, vnde venis? & quo vadis?
quæ reſpondit: A facie Sarai dominæ meæ
9 ego fugio. *Dixitq. ei angelus Domini:
Reuertere ad dominam tuam, & humilia-
10 re ſub manu illius. *Et rurſum: Multipli-
cans, inquit, multiplicabo ſemen tuum, &
11 non numerabitur præ multitudine. *Ac
deinceps: Ecce, ait, concepiſti, & paries fi-
lium: vocabiſq. nomen eius Iſmael, eo quòd
12 audierit Dominus afflictionem tuam. *Hic
erit ferus homo: manus eius contra om-
nes, & manus omnium contra eum: & e
regione vniuerſorum fratrum ſuorum figet
13 tabernacula. *Vocauit autem nomen Do-
mini qui loquebatur ad eam: Tu Deus qui
vidiſti me. Dixit enim: Profecto hic vidi
14 poſteriora videntis me. *Propterea appel-
lauit puteum illum, Puteum viuentis & vi-
dentis me. Ipſe eſt inter Cades & Barad.
15 *Peperitq. Agar Abræ filium: qui vocauit
16 nomen eius Iſmael. *Octoginta & ſex
annorum erat Abram quando peperit ei
Agar Iſmaelem.

Cap. XVII.

1 POSTQVAM vero nonaginta & nouem
annorum eſſe cœperat, apparuit ei Do-
minus: dixitq. ad eum: Ego Deus omni-
potens: ambula coram me, & eſto perfe-
2 ctus. *Ponamq. fœdus meum inter me &
te: & multiplicabo te vehementer nimis.
3 4 *Cecidit Abram pronus in faciem. *Di-
xitq. ei Deus: Ego ſum, & pactum meum
5 tecum, eriſq. pater multarũ gentium. *Nec
vltra vocabitur nomen tuum Abram: ſed
appellaberis Abraham: quia patrem mul-
6 tarum gentium conſtitui te. *Faciamq. te
creſcere vehementiſſime, & ponam te in
7 gentibus, regeſq. ex te egredientur. *Et
ſtatuam pactum meum inter me & te, &
inter ſemen tuum poſt te in generationi-
bus ſuis fœdere ſempiterno: vt ſim Deus
8 tuus, & ſeminis tui poſt te. *Daboq. tibi
& ſemi-

& ſemini tuo terram peregrinationis tuæ,
omnem terram Chanaan in poſſeſſionem
æternam,eroq. Deus eorum. *Dixit iterum 9
Deus ad Abraham: Et tu ergo cuſtodies
pactum meum, & ſemen tuum poſt te in
generationibus ſuis. *Hoc eſt pactum 10
meum quod obſeruabitis inter me & vos,
& ſemen tuum poſt te: Circumcidetur ex
vobis omne maſculinum: *& circumcide- 11
tis carnem præputij veſtri, vt ſit in ſignum
fœderis inter me & vos. *Infans octo die- 12
rum circumcidetur in vobis, omne maſcu-
linum in generationibus veſtris: tam ver-
naculus quam emptitius circumcidetur, &
quicumque non fuerit de ſtirpe veſtra:
*eritq. pactum meum in carne veſtra in 13
fœdus æternum. *Maſculus, cuius præpu- 14
tij caro *circumciſa* nõ fuerit, delebitur *ani-
ma illa* de populo ſuo: quia pactum meum
irritum fecit. *Dixit quoque Deus ad 15
Abraham: Sarai vxorem tuam non voca-
bis Sarai, ſed Saram. *Et benedicam ei, & 16
ex illa dabo tibi filium cui benedicturus
ſum, eritq. in nationes, & reges populorum
orientur ex eo. *Cecidit Abraham in fa- 17
ciem ſuam, & riſit, dicens in corde ſuo: Pu-
taſne centenario naſcetur filius? & Sara no-
nagenaria pariet? *Dixitq. ad Deum: 18
Vtinam Iſmael viuat coram te. *Et ait 19
Deus ad Abraham: Sara vxor tua pariet
tibi filium, vocabiſq. nomen eius Iſaac, &
conſtituam pactum meum illi in fœdus
ſempiternum, & ſemini eius poſt eum. *Su- 20
per Iſmael quoque exaudiui te. ecce, be-
nedicam ei, & augebo, & multiplicabo eum
valde. duodecim duces generabit, & faciã
illum in gentem magnam. *Pactum vero 21
meum ſtatuam ad Iſaac, quem pariet tibi
Sara tempore iſto in anno altero. *Cumq. 22
finitus eſſet ſermo loquentis cum eo, aſcen-
dit *Deus* ab Abraham. *Tulit autem 23
Abraham Iſmael filium ſuum, & omnes
vernaculos domus ſuæ: vniuerſosq. quos
emerat, cunctos mares ex omnibus viris
domus ſuæ: & circumcidit carnem præpu-
tij eorum ſtatim in ipſa die, ſicut præcepe-
rat ei Deus. *Abraham nonaginta & no- 24
uem erat annorum quando circumcidit
25 carnem præputij ſui. *Et Iſmael filius tre-
decim annos impleuerat tempore circum-
26 ciſionis ſuæ. *Eadem die circumciſus eſt
27 Abraham & Iſmael filius eius. *Et om-
nes viri domus illius, tam vernaculi, quàm
emptitij & alienigenæ pariter circumciſi
ſunt.

CAP. XVIII.

1 APPARVIT autem ei Dominus in con-
ualle Mambre ſedenti in oſtio taber-
2 naculi ſui in ipſo feruore diei. *Cumq.
eleuaſſet oculos, apparuerunt ei tres viri
ſtantes prope eum: quos cum vidiſſet, cu-
currit in occurſum eorum de oſtio taber-
3 naculi, & adorauit in terram. *Et dixit:
Domine, ſi inueni gratiam in oculis tuis,
4 ne tranſeas ſeruum tuum: *ſed afferam
pauxillum aquæ, & lauate pedes veſtros, &
5 requieſcite ſub arbore. *Ponamq. buccel-
lam panis, & confortate cor veſtrum, po-
ſtea tranſibitis: idcirco enim declinaſtis ad
ſeruum veſtrum. Qui dixerunt: Fac vt
6 locutus es. *Feſtinauit Abraham in ta-
bernaculum ad Saram, dixitq. ei: Accele-
ra, tria ſata ſimilæ commiſce, & fac ſubci-
7 nericios panes. *Ipſe vero ad armentum
cucurrit, & tulit inde vitulum tenerrimum
& optimum, deditq. puero: qui feſtinauit
8 & coxit illum. *Tulit quoque butyrum &
lac, & vitulum quem coxerat, & poſuit co-
ram eis: ipſe vero ſtabat iuxta eos ſub ar-
9 bore. *Cumq. comediſſent, dixerunt ad
eum: Vbi eſt Sara vxor tua? ille reſpondit:
10 Ecce in tabernaculo eſt. *Cui dixit: Re-
uertens veniam ad te tempore iſto, vita
comite, & habebit filium Sara vxor tua.
Quo audito, Sara riſit poſt oſtium taber-
11 naculi. *Erant autem ambo ſenes, pro-
uectæq. ætatis, & deſierant Saræ fieri mu-
12 liebria. *Quæ riſit occulte dicens: Poſt-
quam conſenui, & dominus meus vetulus
13 eſt, voluptati operam dabo? *Dixit au-
tem Dominus ad Abraham: Quare riſit Sa-
ra, dicens: Num vere paritura ſum anus?
14 *Numquid Deo quidquam ...

iuxta condictum reuertar ad te hoc eodem
tempore, vita comite, & habebit Sara fi-
lium. * Negauit Sara, dicens, Non riſi: ti- 15
more perterrita. Dominus autem: Non
eſt, inquit, ita: ſed riſiſti. * Cum ergo ſurre- 16
xiſſent inde viri, direxerunt oculos contra
Sodomam: & Abraham ſimul gradieba-
tur, deducens eos. * Dixitq. Dominus: 17
Num celare potero Abraham quæ geſtu-
rus ſum: * cum futurus ſit in gentem ma- 18
gnam, ac robuſtiſſimam, & BENEDICEN-
DAE ſint in illo omnes nationes terræ?
* Scio enim quòd præcepturus ſit filijs ſuis, 19
& domui ſuæ poſt ſe vt cuſtodiant viam
Domini, & faciant iudicium & iuſtitiam: vt
adducat Dominus propter Abraham om-
nia quæ locutus eſt ad eum. * Dixit ita- 20
que Dominus: Clamor Sodomorum &
Gomorrhæ multiplicatus eſt, & peccatum
eorum aggrauatum eſt nimis. * Deſcen- 21
dam, & videbo vtrum clamorem qui venit
ad me, opere compleuerint: an non eſt ita,
vt ſciam. * Conuerteruntq. ſe inde, & abie- 22
runt Sodomam: Abraham vero adhuc ſta-
bat coram Domino. * Et appropinquans 23
ait: Numquid perdes iuſtum cum impio?
* Si fuerint quinquaginta iuſti in ciuitate, 24
peribunt ſimul? & non parces loco illi pro-
pter quinquaginta iuſtos, ſi fuerint in eo?
* Abſit a te, vt rem hanc facias, & occidas 25
iuſtum cum impio, fiatq. iuſtus ſicut im-
pius, non eſt hoc tuum: qui iudicas om-
nem terram, nequaquam facies iudicium
hoc. * Dixitq. Dominus ad eum: Si inue- 26
nero Sodomis quinquaginta iuſtos in me-
dio ciuitatis, dimittam omni loco propter
eos. * Reſpondensq. Abraham, ait: Quia 27
ſemel cœpi, loquar ad Dominum meum,
cum ſim puluis & cinis. * Quid ſi minus 28
quinquaginta iuſtis quinque fuerint? de-
lebis, propter quadraginta quinque, vni-
uerſam vrbem? Et ait: Non delebo, ſi in-
uenero ibi quadraginta quinque. * Rur- 29
ſumq. locutus eſt ad eum: Sin autem qua-
draginta ibi inuenti fuerint, quid facies?
Ait: Non percutiam propter quadragin-
ta. * Ne quæſo, inquit, indigneris Domi- 30
ne, ſi loquar: Quid ſi ibi inuenti fuerint
triginta? Reſpondit: Non faciam, ſi in-
31 uenero ibi triginta. * Quia ſemel, ait, cœ-
pi, loquar ad Dominum meum: Quid ſi
ibi inuenti fuerint viginti? Ait: Non in-
32 terficiam propter viginti. * Obſecro, in-
quit, ne iraſcaris Domine, ſi loquar adhuc
ſemel: Quid ſi inuenti fuerint ibi decem?
Et dixit: Non delebo propter decem.
33 * Abijtq. Dominus, poſtquam ceſſauit lo-
qui ad Abraham: & ille reuerſus eſt in lo-
cum ſuum.

CAP. XIX.

1 VENERVNTQ. duo Angeli Sodomam
veſpere, & ſedente Lot in foribus ci-
uitatis. Qui cum vidiſſet eos, ſurrexit, &
iuit obuiam eis: adorauitq. pronus in ter-
2 ram, * & dixit: Obſecro, domini, declinate
in domum pueri veſtri, & manete ibi: la-
uate pedes veſtros, & mane proficiſcemini
in viam veſtram. Qui dixerunt: Minime,
3 ſed in platea manebimus. * Compulit il-
los oppido vt diuerterent ad eum: ingreſ-
ſisq. domum illius fecit conuiuium, & co-
4 xit azima: & comederunt. * Prius autem
quàm irent cubitum, viri ciuitatis vallaue-
runt domum a puero vſque ad ſenem, om-
5 nis populus ſimul. * Vocaueruntq. Lot, &
dixerunt ei: Vbi ſunt viri qui introierunt
ad te nocte? educ illos huc, vt cognoſca-
6 mus eos. * Egreſſus ad eos Lot, poſt ter-
7 gum occludens hoſtium, ait: * Nolite, quæ-
ſo, fratres mei, nolite malum hoc facere.
8 * Habeo duas filias, quæ necdum cogno-
uerunt virum: educam eas ad vos, & abu-
timini eis ſicut vobis placuerit, dummodo
viris iſtis nihil mali faciatis, quia ingreſſi
9 ſunt ſub vmbra culminis mei. * At illi di-
xerunt: Recede illuc. Et rurſus: Ingreſ-
ſus es, inquiunt, vt aduena; numquid vt iu-
dices? te ergo ipſum magis quàm hos affli-
gemus. Vimq. faciebant Lot vehemen-
tiſſime: iamq. prope erat vt effringerent
10 fores. * Et ecce miſerunt manum viri, & in-
troduxerunt ad ſe Lot, clauſeruntq. oſtium:
11 * & eos, qui foris erant, percuſſerunt cæcita-
te a mi-

te a minimo vſque ad maximum, ita vt
oſtium inuenire non poſſent. * Dixerunt 12
autem ad Lot: Habes hic quempiam tuo-
rum? generum, aut filios, aut filias, omnes,
qui tui ſunt, educ de vrbe hac: * delebimus 13
enim locum iſtum, eo quòd increuerit cla-
mor eorum coram Domino, qui miſit nos
vt perdamus illos. * Egreſſus itaque Lot, 14
locutus eſt ad generos ſuos qui accepturi
erant filias eius, & dixit: Surgite, egredimi-
ni de loco iſto: quia delebit Dominus ci-
uitatem hanc. Et viſus eſt eis quaſi ludens
loqui. * Cumq. eſſet mane, cogebant eum 15
angeli, dicentes: Surge, tolle vxorem tuam,
& duas filias quas habes: ne & tu pariter
pereas in ſcelere ciuitatis. * Diſſimulante 16
illo, apprehenderunt manum eius, & ma-
num vxoris, ac duarum filiarum eius, eo
quòd parceret Dominus illi. * Eduxeruntq. 17
eum, & poſuerunt extra ciuitatem: ibiq. lo-
cuti ſunt ad eum, dicentes: Salua animam
tuam: noli reſpicere poſt tergum, nec ſtes
in omni circa regione: ſed in monte ſal-
uum te fac, ne & tu ſimul pereas. * Dixitq. 18
Lot ad eos: Quæſo Domine mi, * quia 19
inuenit ſeruus tuus gratiam coram te, &
magnificaſti miſericordiam tuam quam fe-
ciſti mecum, vt ſaluares animam meam,
nec poſſum in monte ſaluari, ne forte ap-
prehendat me malum, & moriar: * Eſt ci- 20
uitas hæc iuxta, ad quam poſſum fugere,
parua, & ſaluabor in ea: numquid non
modica eſt, & viuet anima mea? * Dixitq. 21
ad eum: Ecce etiam in hoc ſuſcepi preces
tuas, vt non ſubuertam vrbem pro qua lo-
cutus es. * Feſtina, & ſaluare ibi: quia non 22
potero facere quidquam donec ingredia-
ris illuc. Idcirco vocatum eſt nomen vrbis
illius Segor. * Sol egreſſus eſt ſuper ter- 23
ram, & Lot ingreſſus eſt Segor. * Igitur 24
Dominus pluit ſuper Sodomam & Gomor-
rham ſulphur & ignem a Domino de cæ-
lo: * & ſubuertit ciuitates has, & omnem 25
circa regionem, vniuerſos habitatores vr-
bium, & cuncta terræ virentia. * Reſpi- 26
ciensq. vxor eius poſt ſe, verſa eſt in ſtatuam
ſalis. * Abraham autem conſurgens mane, 27
28 *vbi ſteterat prius cum Domino*, * intuitus
eſt Sodomam & Gomorrham, & vniuerſam
terram regionis illius: viditq. aſcendentem
fauillam de terra quaſi fornacis fumum.
29 * Cum enim ſubuerteret Deus ciuitates re-
gionis illius, recordatus Abrahæ, liberauit
Lot de ſubuerſione vrbium in quibus ha-
30 bitauerat. * Aſcenditq. Lot de Segor, &
manſit in monte, duæ quoque filiæ eius
cum eo (timuerat enim manere in Segor)
& manſit in ſpelunca ipſe, & duæ filiæ eius
31 cum eo. * Dixitq. maior ad minorem: Pa-
ter noſter ſenex eſt, & nullus virorum re-
manſit in terra qui poſſit ingredi ad nos
32 iuxta morem vniuerſæ terræ. * Veni, ine-
briemus eum vino, dormiamusq. cum eo,
vt ſeruare poſſimus ex patre noſtro ſemen.
33 * Dederunt itaque patri ſuo bibere vinum
nocte illa: Et ingreſſa eſt maior, dormiuitq.
cum patre: at ille non ſenſit, nec quando
34 accubuit filia, nec quando ſurrexit. * Alte-
ra quoque die dixit maior ad minorem:
Ecce dormiui heri cum patre meo, demus
ei bibere vinum etiam hac nocte, & dor-
mies cum eo, vt ſaluemus ſemen de patre
35 noſtro. * Dederunt etiam & illa nocte pa-
tri ſuo bibere vinum, ingreſſaq. minor filia,
dormiuit cum eo: & ne tunc quidem ſen-
ſit quando concubuerit, vel quando illa
36 ſurrexerit. * Conceperunt ergo duæ filiæ
37 Lot de patre ſuo. * Peperitq. maior filium,
& vocauit nomen eius Moab: ipſe eſt pa-
ter Moabitarum vſque in præſentem diem.
38 * Minor quoque peperit filium, & vocauit
nomen eius Ammon, id eſt filius populi
mei: ipſe eſt pater Ammonitarum vſque
hodie.

CAP. XX.

1 PROFECTVS inde Abraham in terram
auſtralem, habitauit inter Cades, &
2 Sur: & peregrinatus eſt in Geraris. * Di-
xitq. de Sara vxore ſua, Soror mea eſt. Mi-
ſit ergo Abimelech rex Geraræ, & tulit eam.
3 * Venit autem Deus ad Abimelech per ſom-
nium nocte, & ait illi: En morieris pro-
pter mulierem quam tuliſti: habet enim
virum

virum. * Abimelech vero non tetigerat 4
eam, & ait: Domine, num gentem igno-
rantem & iuſtam interficies? * Nonne ip- 5
ſe dixit mihi: Soror mea eſt: & ipſa ait,
Frater meus eſt? in ſimplicitate cordis mei,
& munditia manuum mearum feci hoc.
* Dixitq. ad eum Deus: Et ego ſcio quòd 6
ſimplici corde feceris: & ideo cuſtodiui te
ne peccares in me, & non dimiſi vt tange-
res eam. * Nunc ergo redde viro ſuo vxo- 7
rem, quia propheta eſt: & orabit pro te,
& viues: ſi autem nolueris reddere, ſcito
quòd morte morieris tu, & omnia quæ tua
ſunt. * Statimq. de nocte conſurgens Abi- 8
melech, vocauit omnes ſeruos ſuos: & lo-
cutus eſt vniuerſa verba hæc in auribus
eorum, timueruntq. omnes viri valde.
* Vocauit autem Abimelech etiam Abra- 9
ham, & dixit ei: Quid feciſti nobis? quid
peccauimus in te, quia induxiſti ſuper me
& ſuper regnum meum peccatum gran-
de? quæ non debuiſti facere, feciſti nobis.
* Rurſumq. expoſtulans, ait: Quid vidiſti, 10
vt hoc faceres? * Reſpondit Abraham: 11
Cogitaui mecum, dicens: Forſitan non eſt
timor Dei in loco iſto: & interficient me
propter vxorem meam: * aliàs autem & 12
vere ſoror mea eſt, filia patris mei, & non
filia matris meæ, & duxi eam in vxorem.
* Poſtquam autem eduxit me Deus de do- 13
mo patris mei, dixi ad eam: Hanc miſeri-
cordiam facies mecum: In omni loco, ad
quem ingrediemur, dices quòd frater tuus
ſim. * Tulit igitur Abimelech oues & bo- 14
ues, & ſeruos & ancillas, & dedit Abraham:
reddiditq. illi Saram vxorem ſuam, * & ait: 15
Terra coram vobis eſt, vbicumque tibi pla-
cuerit habita. * Saræ autem dixit: Ecce 16
mille argenteos dedi fratri tuo, hoc erit
tibi in velamen oculorum ad omnes qui
tecum ſunt, & quocumque perrexeris: mé-
mentoq. te deprehenſam. * Orante autem 17
Abraham, ſanauit Deus Abimelech & vxo-
rem, ancillasq. eius, & pepererunt: * con- 18
cluſerat enim Dominus omnem vuluam
domus Abimelech propter Saram vxorem
Abrahæ.

CAP. XXI.

1 VISITAVIT autem Dominus Saram,
ſicut promiſerat: & impleuit quæ lo-
2 cutus eſt. * Concepitq. & peperit filium
in ſenectute ſua, tempore quo prædixerat
3 ei Deus. * Vocauitq. Abraham nomen fi-
4 lij ſui, quem genuit ei Sara, Iſaac: * & cir-
cumcidit eum octauo die, ſicut præceperat
5 ei Deus, * cum centum eſſet annorum: hac
6 quippe ætate patris, natus eſt Iſaac. * Di-
xitq. Sara: Riſum fecit mihi Deus: quicum-
7 que audierit, corridebit mihi. * Rurſumq.
ait: Quis auditurum crederet Abraham
quòd Sara lactaret filium, quem peperit ei
8 iam ſeni? * Creuit igitur puer, & ablacta-
tus eſt: fecitq. Abraham grande conuiuium
9 in die ablactationis eius. * Cumq. vidiſſet
Sara filium Agar Ægyptiæ ludentem cum
10 Iſaac filio ſuo, dixit ad Abraham: * Eijce
ancillam hanc, & filium eius: non enim erit
heres filius ancillæ cum filio meo Iſaac.
11 * Dure accepit hoc Abraham pro filio ſuo.
12 * Cui dixit Deus: Non tibi videatur aſpe-
rum ſuper puero, & ſuper ancilla tua: om-
nia quæ dixerit tibi Sara, audi vocem eius:
13 quia in Iſaac vocabitur tibi ſemen. * Sed
& filium ancillæ faciam in gentem ma-
14 gnam, quia ſemen tuum eſt. * Surrexit
itaque Abraham mane, & tollens panem
& vtrem aquæ, impoſuit ſcapulæ eius, tra-
diditq. puerum, & dimiſit eam. Quæ cum
abijſſet, errabat in ſolitudine Berſabee.
15 * Cumq. conſumpta eſſet aqua in vtre, abie-
cit puerum ſubter vnam arborum, quæ ibi
16 erant. * Et abijt, ſeditq. è regione procul
quantum poteſt arcus iacere. dixit enim:
Non videbo morientem puerum: & ſedens
contrà, leuauit vocem ſuam & fleuit.
17 * Exaudiuit autem Deus vocem pueri: vo-
cauitq. angelus Dei Agar de cælo, dicens:
Quid agis Agar? noli timere: exaudiuit
enim Deus vocem pueri de loco in quo eſt.
18 * Surge, tolle puerum, & tene manum il-
lius: quia in gentem magnam faciam eum.
19 * Aperuitq. oculos eius Deus: quæ videns
puteum aquæ, abijt, & impleuit vtrem,

deditq.

dedítq. puero bibere. * Et fuit cum eo : 20
qui creuit,& moratus eſt in ſolitudine, fa-
ctúsq. eſt iuuenis ſagittarius. * Habitauitq. 21
in deſerto Pharan,& accepit illi mater ſua
vxorem de terra Ægypti. * Eodem tem- 22
pore dixit Abimelech, & Phicol princeps
exercitus eius ad Abraham : Deus tecum
eſt in vniuerſis quæ agis. * Iura ergo per 23
Deum, ne noceas mihi, & poſteris meis,
ſtirpiq. meæ : ſed iuxta miſericordiã, quam
feci tibi, facies mihi, & terræ in qua verſa-
tus es aduena. * Dixitq. Abraham : Ego 24
iurabo. * Et increpauit Abimelech propter 25
puteum aquæ quem vi abſtulerant ſerui
eius. * Reſponditq. Abimelech : Neſciui 26
quis fecerit hanc rem : ſed & tu non indi-
caſti mihi,& ego non audiui præter hodie.
* Tulit itaque Abraham oues & boues, & 27
dedit Abimelech : percuſſeruntq. ambo fœ-
dus. * Et ſtatuit Abraham ſeptem agnas 28
gregis ſeorſum. * Cui dixit Abimelech : 29
Quid ſibi volunt ſeptem agnæ iſtæ, quas
ſtare feciſti ſeorſum? * At ille : Septem, 30
inquit, agnas accipies de manu mea : vt
ſint mihi in teſtimonium, quoniam ego fo-
di puteum iſtum. * Idcirco vocatus eſt lo- 31
cus ille Berſabee : quia ibi vterque iurauit.
* Et inierunt fœdus pro puteo iuramenti. 32
* Surrexit autem Abimelech,& Phicol prin 33
ceps exercitus eius, reuerſiq. ſunt in ter-
ram Palæſtinorum. Abraham vero plan-
tauit nemus in Berſabee, & inuocauit ibi
nomen Domini Dei æterni. * Et fuit co- 34
lonus terræ Palæſtinorum diebus multis.

C A P. XXII.

QVÆ poſtquam geſta ſunt, tentauit 1
Deus Abraham, & dixit ad eum :
Abraham, Abraham. At ille reſpondit :
Adſum. * Ait illi : Tolle filium tuum vni- 2
genitum, quem diligis, Iſaac, & vade in
Terram viſionis : atque ibi offeres eum in
holocauſtum ſuper vnum montium quem
monſtrauero tibi. * Igitur Abraham de no- 3
cte conſurgens, ſtrauit aſinum ſuum : du-
cens ſecum duos iuuenes, & Iſaac filium
ſuum : cumq. concidiſſet ligna in holocau-
ſtum, abijt ad locum quem præceperat ei
4 Deus. * Die autem tertio, eleuatis oculis,
5 vidit locum procul : * dixitq. ad pueros
ſuos : Expectate hic cum aſino : ego &
puer illuc vſque properantes, poſtquam
6 adorauerimus, reuertemur ad vos. * Tulit
quòque ligna holocauſti, & impoſuit ſu-
per Iſaac filium ſuum : ipſe vero portabat
in manibus ignem & gladium. Cumq. duo
7 pergerent ſimul, * dixit Iſaac patri ſuo : Pa-
ter mi. At ille reſpondit : Quid vis fili? Ec-
ce, inquit, ignis & ligna : vbi eſt victima
8 holocauſti? * Dixit autem Abraham : Deus
prouidebit ſibi victimam holocauſti, fili
9 mi. Pergebant ergo pariter : * & venerunt
ad locum quem oſtenderat ei Deus, in quo
ædificauit altare, & deſuper ligna compo-
ſuit : cumq. alligaſſet Iſaac filium ſuum, po-
ſuit eum in altare ſuper ſtruem lignorum.
10 * Extenditq. manum, & arripuit gladium,
11 vt immolaret filium ſuum. * Et ecce Ange-
lus Domini de cælo clamauit, dicens :
Abraham, Abraham. Qui reſpondit : Ad-
12 ſum. * Dixitq. ei : Non extendas manum
tuam ſuper puerum, neque facias illi quid-
quam : nunc cognoui quòd times Deum,
& non pepercisti vnigenito filio tuo pro-
13 pter me. * Leuauit Abraham oculos ſuos,
viditq. poſt tergum arietem inter vepres
hærentem cornibus, quem aſſumens ob-
14 tulit holocauſtum pro filio. * Appellauitq.
nomen loci illius, Dominus videt. Vnde
vſque hodie dicitur : In monte Dominus
15 videbit. * Vocauit autem Angelus Domi-
16 ni Abraham ſecundo de cælo, dicens : * Per
memetipſum iuraui, dicit Dominus : quia
feciſti hanc rem, & non pepercisti filio tuo
17 vnigenito propter me : * benedicam tibi,
& multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas
cæli, & velut arenam quæ eſt in littore
maris : poſſidebit ſemen tuum portas ini-
18 micorum ſuorum, * & B E N E D I C E N-
T V R in ſemine tuo omnes gentes terræ,
19 quia obediſti voci meæ. * Reuerſus eſt
Abraham ad pueros ſuos, abieruntq. Ber-
20 ſabee ſimul, & habitauit ibi. * His ita ge-
ſtis, nunciatum eſt Abrahæ quòd Melcha
quoque

quoque genuiſſet filios Nachor fratri ſuo,
*Hus primogenitum, & Buz fratrem eius, 21
& Camuel patrem Syrorum, *& Caſed, & 22
Azau, Pheldas quoque & Iedlaph, * ac Ba- 23
thuel, de quo nata eſt Rebecca: octo iſtos
genuit Melcha, Nachor fratri Abrahæ.
*Cõcubina vero illius, nomine Roma, pepe 24
rit Tabee, & Gaham, & Tahas, & Maacha.

Cap. XXIII.

VIxit autem Sara centum vigintiſe- 1
ptem annis. * Et mortua eſt in ciui- 2
tate Arbee, quæ eſt Hebron, in terra Cha-
naan: venitq. Abraham vt plangeret, & fle
ret eam. * Cumq. ſurrexiſſet ab officio fu- 3
neris, locutus eſt ad filios Heth, dicens:
*Aduena ſum & peregrinus apud vos: da- 4
te mihi ius ſepulchri vobiſcum, vt ſepeliam
mortuum meum. * Reſponderunt filij 5
Heth, dicentes: * Audi nos domine, prin- 6
ceps Dei es apud nos: in electis ſepulchris
noſtris ſepeli mortuum tuum: nullusq.
te prohibere poterit quin in monumento
eius ſepelias mortuum tuum. * Surrexit 7
Abraham, & adorauit populum terræ, filios
videlicet Heth: * dixitq. ad eos: Si placet 8
animæ veſtræ vt ſepeliam mortuum meum,
audite me, & intercedite pro me apud
Ephron filium Seor: * vt det mihi ſpelun- 9
cam duplicem, quam habet in extrema par-
te agri ſui: pecunia digna tradat eam mihi
coram vobis in poſſeſſionem ſepulchri.
*Habitabat autem Ephron in medio filio- 10
rum Heth. Reſponditq. Ephron ad Abra-
ham cunctis audientibus qui ingredieban-
tur portam ciuitatis illius, dicens: * Ne- 11
quaquam ita fiat, domine mi, ſed tu magis
auſculta quod loquor: Agrum trado tibi,
& ſpeluncam, quæ in eo eſt, præſentibus fi-
lijs populi mei, ſepeli mortuum tuum.
*Adorauit Abraham coram populo terræ. 12
* Et locutus eſt ad Ephron circumſtante 13
plebe: Quæſo, vt audias me: Dabo pecu-
niam pro agro: ſuſcipe eam, & ſic ſepeliam
mortuum meum in eo. * Reſponditq. E- 14
phron: * Domine mi, audi me. Terra, quam 15
poſtulas, quadringentis ſiclis argenti valet:
iſtud eſt pretium inter me & te: ſed quan-
16 tum eſt hoc? ſepeli mortuum tuum. *Quod
cum audiſſet Abraham, appendit pecu-
niam, quam Ephron poſtulauerat, audien-
tibus filijs Heth, quadringentos ſiclos ar-
17 genti probatæ monetæ publicæ. * Confir-
matusq. eſt ager quondam Ephronis, in
quo erat ſpelunca duplex, reſpiciens Mam-
bre, tam ipſe, quàm ſpelunca, & omnes ar-
bores eius in cunctis terminis eius per cir-
18 cuitum. * Abrahæ in poſſeſſionem, viden-
tibus filijs Heth, & cunctis qui intrabant
19 portam ciuitatis illius. * Atque ita ſepeli-
uit Abraham Saram vxorem ſuam in ſpe-
lunca agri duplici, quæ reſpiciebat Mam-
bre, hæc eſt Hebron in terra Chanaan.
20 *Et confirmatus eſt ager, & antrum, quod
erat in eo, Abrahæ in poſſeſſionem monu-
menti a filijs Heth.

Cap. XXIIII.

1 ERat autem Abraham ſenex, dierumq.
multorum: & Dominus in cunctis be-
2 nedixerat ei. * Dixitq. ad ſeruum ſeniorem
domus ſuæ, qui præerat omnibus quæ ha-
bebat: Pone manum tuam ſubter femur
3 meum, * vt adiurem te per Dominum,
Deum cæli & terræ, vt non accipias vxorẽ
filio meo de filiabus Chananæorum, inter
4 quos habito: * ſed ad terrã & cognatio-
nem meam proficiſcaris, & inde accipias
5 vxorẽ filio meo Iſaac. * Reſpondit ſeruus:
Si noluerit mulier venire mecũ in terram
hanc, nũquid reducere debeo filiũ tuum
6 ad locum, de quo tu egreſſus es? * Dixitq.
Abraham: Caue nequando reducas filium
7 meũ illuc. * Dominus Deus cæli, qui tu-
lit me de domo patris mei, & de terra nati-
uitatis meæ, qui locutus eſt mihi, & iurauit
mihi, dicens: Semini tuo dabo terrã hanc:
ipſe mittet Angelum ſuum coram te, & ac-
8 cipies inde vxorem filio meo: * ſin autem
mulier noluerit ſequi te, non teneberis iu-
ramento: filium meum tantum ne redu-
9 cas illuc. * Poſuit ergo ſeruus manum ſub
femore Abraham domini ſui, & iurauit il-
10 li ſuper ſermone hoc. * Tulitq. decem
camelos

camelos de grege domini ſui, & abijt, ex
omnibus bonis eius portans ſecum, pro-
fectusq. perrexit in Meſopotamiam ad vr-
bem Nachor.* Cumq. camelos feciſſet ac- 11
cumbere extra oppidum iuxta puteum a-
quæ veſpere, tempore quo ſolent mulieres
egredi ad hauriendam aquam, dixit: * Do- 12
mine Deus domini mei Abraham, occurre,
obſecro, mihi hodie, & fac miſericordiam
cum Domino meo Abraham. * Ecce ego 13
ſto prope fontem aquæ, & filiæ habitato-
rum huius ciuitatis egredientur ad haurien-
dam aquam.* Igitur puella, cui ego dixe- 14
ro: Inclina hydriam tuam vt bibam: & il-
la reſponderit, Bibe, quin & camelis tuis
dabo potum: ipſa eſt, quam præparaſti ſer-
uo tuo Iſaac: & *per hoc* intelligam quòd
feceris *miſericordiam* cum domino meo.
**Needum* intra ſe verba compleuerat, & 15
ecce Rebecca egrediebatur, filia Bathuel,
filij Melchæ vxoris Nachor fratris Abra-
ham, habens hydriam in ſcapula ſua: *puel- 16
la decora nimis, virgoq. pulcherrima, & in-
cognita viro: deſcenderat autem ad fon-
tem, & impleuerat hydriam, ac reuerteba-
tur.* Occurritq. ei ſeruus, & ait: Pauxillum 17
aquæ mihi ad bibendum præbe de hydria
tua. * Quæ reſpondit: Bibe domine mi. 18
celeriterq. depoſuit hydriam ſuper vlnam
ſuam, & dedit ei potum. * Cumq. ille bi- 19
biſſet, adiecit: Quin & camelis tuis hau-
riam aquam, donec cuncti bibant.* Effun- 20
densq. hydriam in canalibus, recurrit ad
puteum vt hauriret aquam: & hauſtam om-
nibus camelis dedit.* Ipſe autem contem- 21
plabatur eam tacitus, ſcire volens vtrum
proſperum iter ſuum feciſſet Dominus, an
non. * Poſtquam autem biberunt cameli, 22
protulit vir inaures aureas, appendentes ſi-
clos duos: & armillas totidem pondo ſi-
clorum decem. * Dixitq. ad eam: Cuius es 23
filia? indica mihi: eſt in domo patris tui lo-
cus ad manendum? * Quæ reſpondit: Filia 24
ſum Bathuelis, filij Melchæ, quem peperit
ipſi Nachor. * Et addidit, dicens: Palearum 25
quoque & fœni plurimum eſt apud nos,
& locus ſpacioſus ad manendum. * Incli- 26
nauit ſe homo, & adorauit Dominum,
27 * dicens: Benedictus Dominus Deus do-
mini mei Abraham, *qui non abſtulit miſe-
ricordiam & veritatem ſuã a domino meo*,
& recto itinere me perduxit in domum fra-
28 tris domini mei. * Cucurrit itaque puella,
& nunciauit in domum matris ſuæ omnia
29 quæ audierat. * Habebat autem Rebecca
fratrem nomine Laban, qui feſtinus egreſ-
30 ſus eſt ad hominem, vbi erat fons.* Cumq.
vidiſſet inaures & armillas in manibus ſo-
roris ſuæ, & audiſſet cuncta verba referen-
tis: Hæc locutus eſt mihi homo: venit ad
virum qui ſtabat iuxta camelos, & prope
31 fontem aquæ: * dixitq. ad eum: Ingrede-
re, benedicte Domini: cur foris ſtas? præ-
32 paraui domum, & locum camelis. * Et in-
troduxit eum in hoſpitium: ac deſtrauit
camelos, deditq. paleas & fœnum, & aquam
ad lauandos pedes eius, & virorum qui ve-
33 nerant cum eo. * Et appoſitus eſt in con-
ſpectu eius panis. Qui ait: Non come-
dam, donec loquar ſermones meos. Re-
34 ſpondit ei: Loquere. * At ille: Seruus, in-
35 quit, Abraham ſum: * & Dominus bene-
dixit domino meo valde, magnificatusq.
eſt: & dedit ei oues & boues, argentum &
aurum, ſeruos & ancillas, camelos, & aſi-
36 nos. * Et peperit Sara vxor domini mei fi-
lium domino meo in ſenectute ſua, deditq.
37 illi omnia quæ habuerat. * Et adiurauit me
dominus meus dicens: Non accipies vxo-
rem filio meo de filiabus Chananæorum,
38 in quorum terra habito: * ſed ad domum
patris mei perges, & de cognatione mea
39 accipies vxorem filio meo: * ego vero re-
ſpondi domino meo: Quid ſi noluerit ve-
40 nire mecum mulier? * Dominus, ait, in cu-
ius conſpectu ambulo, mittet angelum
ſuum tecum, & diriget viam tuam: acci-
piesq. vxorẽ filio meo de cognatione mea,
41 & de domo patris mei. * Innocens eris a
maledictione mea, cum veneris ad propin-
42 quos meos, & non dederint tibi. * Veni
ergo hodie ad fontem aquæ, & dixi: Do-
mine Deus domini mei Abraham, ſi dire-
xiſti viam meam, in qua nunc ambulo,
*ecce

* ecce ſto iuxta fontem aquæ, & virgo, quæ 43
egredietur ad hauriendam aquam, audierit
a me: Da mihi pauxillum aquæ ad biben-
dum ex hydria tua: * & dixerit mihi: Et tu 44
bibe, & camelis tuis hauriam: ipſa eſt mu-
lier, quam præparauit Dominus filio domi-
ni mei. * Dumq. hæc tacitus mecum vol- 45
uerem, apparuit Rebecca veniens cum hy-
dria, quam portabat in ſcapula: deſcẽditq.
ad fontem, & hauſit aquam. Et aio ad eam:
Da mihi paululum bibere. * Quæ feſtinans 46
depoſuit hydriam de humero, & dixit mi-
hi: Et tu bibe, & camelis tuis tribuam po-
tum. Bibi, & adaquauit camelos. * Inter- 47
rogauiq. eam, & dixi: Cuius es filia? Quæ
reſpõdit: Filia Bathuelis ſum, filij Nachor,
quem peperit ei Melcha. Suſpendi itaque
inaures ad ornandam faciem eius, & ar-
millas poſui in manibus eius. * Pronuſq. 48
adoraui Dominum, benedicens Domino
Deo domini mei Abraham, qui perduxit
me recto itinere, vt ſumerem filiam fratris
domini mei filio eius. * Quamobrem ſi fa- 49
citis miſericordiam & veritatem cum do-
mino meo, indicâte mihi: ſin autem aliud
placet, & hoc dicite mihi, vt vadam ad de-
xteram, ſiue ad ſiniſtram. * Reſponderuntq. 50
Laban & Bathuel: A Domino egreſſus eſt
ſermo: non poſſumus extra placitum eius
quidquam aliud loqui tecum. * En Rebec- 51
ca coram te eſt, tolle eam, & proficiſcere,
& ſit vxor filij domini tui, ſicut locutus eſt
Dominus. * Quod cũ audiſſet puer Abra- 52
ham, procidens adorauit in terram Domi-
num. * Prolatiſq. vaſis argenteis, & aureis, 53
ac veſtibus, dedit ea Rebeccæ pro mune-
re: fratribus quoque eius, & matri dona
obtulit. * Inito conuiuio, veſcentes pa- 54
riter & bibentes manſerunt ibi. Surgens
autem mane, locutus eſt puer: Dimittite
me, vt vadam ad dominum meum. * Re- 55
ſponderuntq. fratres eius & mater: Maneat
puella ſaltem decem dies apud nos, & po-
ſtea proficiſcetur. * Nolite, ait, me retinere, 56
quia Dominus direxit viam meam: dimit-
tite me vt pergam ad dominum meum.
* Et dixerunt: Vocemus puellam, & quæ- 57
58 ramus ipſius voluntatem. * Cumq. vocata
veniſſet, ſciſcitati ſunt: Vis ire cum homi-
59 ne iſto? Quæ ait: Vadam. * Dimiſerunt er-
go eam, & nutricem illius, ſeruumq. Abra-
60 ham, & comites eius, * imprecantes proſpe-
ra ſorori ſuæ, atque dicentes: Soror noſtra
es, creſcas in mille millia, & poſſideat ſe-
men tuum portas inimicorum ſuorum.
61 * Igitur Rebecca, & puellæ illius aſcenſis
camelis, ſecutæ ſunt virum: qui feſtinus re-
62 uertebatur ad dominum ſuum: * eo autem
tempore deambulabat Iſaac per viam, quæ
ducit ad Puteum, cuius nomen eſt Viuen-
tis, & videntis: habitabat enim in terra au-
63 ſtrali: * & egreſſus fuerat ad meditandum
in agro, inclinata iam die: cumq. eleuaſſet
oculos, vidit camelos venientes procul.
64 * Rebecca quoque, conſpectu Iſaac, deſcen-
65 dit de camelo, * & ait ad puerum: Quis eſt
ille homo qui venit per agrum in occur-
ſum nobis? Dixitq. ei: Ipſe eſt dominus
meus. At illa tollens cito pallium, ope-
66 ruit ſe. * Seruus autem cuncta, quæ geſſe-
67 rat, narrauit Iſaac. * Qui introduxit eam
in tabernaculum Saræ matris ſuæ, & acce-
pit eam vxorem: & in tantum dilexit eam,
vt dolorem, qui ex morte matris eius ac-
ciderat, temperaret.

CAP. XXV.

1 ABRAHAM vero aliam duxit vxorem
2 nomine Ceturam: * quæ peperit ei
Zamran & Iecſan, & Madan, & Madian, &
3 Ieſboc, & Sue. * Iecſan quoque genuit
Saba & Dadan. Filij Dadan fuerunt Aſ-
4 ſurim, & Latuſim, & Loomim. * At vero
ex Madian ortus eſt Epha, & Opher, &
Henoch, & Abida, & Eldaa: omnes hi filij
5 Ceturæ. * Deditq. Abraham cuncta quæ
6 poſſederat, Iſaac: * filijs autem concubina-
rum largitus eſt munera, & ſeparauit eos
ab Iſaac filio ſuo, dum adhuc ipſe viueret,
7 ad plagam orientalem. * Fuerunt autem
dies vitæ Abrahæ, centum ſeptuaginta
8 quinque anni. * Et deficiens mortuus eſt in
ſenectute bona, prouectæq. ætatis & plenus
dierum: congregatuſq. eſt ad populum
ſuum.

ſuum.*Et ſepelierunt eum Iſaac & Iſmael 9
filij ſui in ſpelunca duplici, quæ ſita eſt in
agro Ephron filij Seor Hethæi, e regione
Mambre,*quem emerat a filijs Heth: ibi 10
ſepultus eſt ipſe, & Sara vxor eius.*Et poſt 11
obitum illius benedixit Deus Iſaac filio
eius, qui habitabat iuxta puteum nomine
Viuentis & videntis. * Hæ ſunt generatio- 12
nes Iſmael filij Abrahæ, quem peperit ei
Agar Ægyptia, famula Saræ: & * hæc no- 13
mina filiorum eius in vocabulis & genera-
tionibus ſuis. Primogenitus Iſmaelis Na-
baioth, deinde Cedar, & Adbeel, & Mab-
ſam, *Maſma quoque, & Duma, & Maſſa, 14
*Hadar, & Thema, & Iethur, & Naphis, & 15
Cedma. *Iſti ſunt filij Iſmaelis: & hæc no- 16
mina per caſtella & oppida eorum, duode-
cim principes tribuum ſuarum. * Et facti 17
ſunt anni vitæ Iſmaelis centum triginta ſe-
ptem, deficiensq. mortuus eſt, & appoſitus
ad populum ſuum. * Habitauit autem ab 18
Heuila vſque Sur, quæ reſpicit Ægyptum
introeuntibus Aſſyrios. coram cunctis fra-
tribus ſuis obijt. *Hæ quoque ſunt gene- 19
rationes Iſaac filij Abraham: Abraham
genuit Iſaac: *qui cum quadraginta eſſet 20
annorum, duxit vxorem Rebeccam filiam
Bathuelis Syri de Meſopotamia, ſororem
Laban. *Deprecatusq. eſt Iſaac Dominum 21
pro vxore ſua, eo quòd eſſet ſterilis: qui
exaudiuit eum, & dedit conceptum Re-
beccæ. * Sed collidebantur in vtero eius 22
paruuli; quæ ait: Si ſic mihi futurum erat,
quid neceſſe fuit concipere? Perrexitq. vt
conſuleret Dominum. * Qui reſpondens 23
ait: Duæ gentes ſunt in vtero tuo, & duo
populi ex ventre tuo diuidentur, populuſq.
populum ſuperabit, & maior ſeruiet mino-
ri. *Iam tempus pariendi aduenerat, & ec- 24
ce gemini in vtero eius reperti ſunt. *Qui 25
prior egreſſus eſt, rufus erat, & totus in
morem pellis hiſpidus: vocatumq. eſt no-
men eius *Eſau*. Protinus alter egrediens,
plantam *fratris* tenebat manu: & idcirco
appellauit eum Iacob. *Sexagenarius erat 26
Iſaac quando nati ſunt ei paruuli. * Qui- 27
bus adultis, factus eſt Eſau vir gnarus ve-
nandi, & homo agricola: *Iacob autem vir*
28 ſimplex habitabat in *tabernaculis*. *Iſaac
amabat Eſau, eo quòd de *venationibus* il-
lius veſceretur: & Rebecca diligebat Ia-
29 cob. *Coxit autem Iacob pulmentum: ad
quem cum veniſſet Eſau de agro laſſus,
30 *ait: Da mihi de coctione hac rufa, quia
oppido laſſus ſum. Quam ob cauſam vo-
31 catum eſt nomen eius Edom. * Cui dixit
32 Iacob: Vende mihi primogenita tua. * Il-
le reſpondit: En morior, quid mihi pro-
33 derunt primogenita? * Ait Iacob: Iura er-
go mihi. Iurauit ei Eſau, & vendidit pri-
34 mogenita. * Et ſic accepto pane & lentis
edulio, comedit, & bibit, & abijt; parui-
pendens quòd primogenita vendidiſſet.

CAP. XXVI.

1 ORTA autem fame ſuper terram poſt
eam ſterilitatem, quæ acciderat in die-
bus Abraham, abijt Iſaac ad Abimelech
2 regem Palæſtinorum in Gerara. * Appa-
ruitq. ei Dominus, & ait: Ne deſcendas in
Ægyptum. ſed quieſce in terra quam dixe-
3 ro tibi. *Et peregrinare in ea, eroq. tecum,
& benedicam tibi: tibi enim & ſemini tuo
dabo vniuerſas regiones has, complens iu-
ramentum quod ſpopondi Abraham patri
4 tuo. * Et multiplicabo ſemen tuum ſicut
ſtellas cæli: daboq. poſteris tuis vniuerſas
regiones has: & BENEDICENTVR in ſe-
5 mine tuo omnes gentes terræ, * eo quòd
obedierit Abraham voci meæ, & cuſtodie-
rit præcepta & mandata mea, & ceremonias
6 legesq. ſeruauerit. *Manſit itaque Iſaac in
7 Geraris. *Qui cum interrogaretur a viris
loci illius ſuper vxore ſua, reſpondit: So-
ror mea eſt. timuerat enim confiteri quòd
ſibi eſſet ſociata coniugio, reputans ne for-
te interficerent eum propter illius pulchri-
8 tudinem. *Cumq. pertranſiſſent dies pluri-
mi, & ibidem moraretur, proſpiciens Abi-
melech rex Palæſtinorum per feneſtram,
vidit eum iocantem cum Rebecca vxore
9 ſua. *Et accerſito eo, ait: Perſpicuum eſt
quòd vxor tua ſit: cur mentitus es eam
ſororem tuam eſſe? Reſpondit: Timui ne
more-

morerer propter eam. *Dixitq. Abime- 10
lech: Quare impoſuiſti nobis? potuit coire
quiſpiam de populo cum vxore tua, & in-
duxeras ſuper nos grande peccatum. Præ-
cepitq. omni populo, dicens: *Qui tetige- 11
rit hominis huius vxorem, morte morietur.
*Seuit autem Iſaac in terra illa, & inuenit 12
in ipſo anno cẽtuplum: benedixitq. ei Do-
minus. *Et locupletatus eſt homo, & ibat 13
proficiens atque ſuccreſcẽs, donec magnus
vehementer effectus eſt: *habuit quoque 14
poſſeſſiones ouium & armentorum, & fa-
miliæ plurimum. Ob hoc inuidentes ei Pa-
læſtini, *omnes puteos, quos foderant ſer- 15
ui patris illius Abraham, illo tempore ob-
ſtruxerunt, implentes humo: *in tantum, 16
vt ipſe Abimelech diceret ad Iſaac: Rece-
de a nobis, quoniam potentior nobis factus
es valde. *Et ille diſcedens, vt veniret ad 17
torrentem Geraræ, habitaretq. ibi: *rurſum 18
fodit alios puteos, quos foderant ſerui pa-
tris ſui Abraham, & quos, illo mortuo, olim
obſtruxerant Philiſtijm: appellauitq. eos
eiſdem nominibus quibus ante pater vo-
cauerat. *Foderuntq. in Torrente, & repe- 19
rerunt aquam viuam. *Sed & ibi iurgium 20
fuit paſtorum Geraræ aduerſus paſtores
Iſaac, dicentium: Noſtra eſt aqua. quam
ob rem nomen putei ex eo, quod accide-
rat, vocauit Calumniam. *Foderunt au- 21
tem & alium: & pro illo quoque rixati
ſunt, appellauitq. eum, Inimicitias. *Pro- 22
fectus inde fodit alium puteum, pro quo
non contenderunt: itaque vocauit nomen
eius, Latitudo, dicens: Nunc dilatauit nos
Dominus, & fecit creſcere ſuper terram.
*Aſcendit autem ex illo loco in Berſabee, 23
*vbi apparuit ei Dominus in ipſa nocte, di- 24
cens: Ego ſum Deus Abraham patris tui,
noli timere, quia ego tecum ſum: benedi-
cam tibi, & multiplicabo ſemen tuum pro-
pter ſeruum meum Abraham. *Itaque 25
ædificauit ibi altare: & inuocato nomine
Domini, extendit tabernaculum: præce-
pitq. ſeruis ſuis vt foderent puteum. *Ad 26
quem locum cum veniſſent de Geraris Abi-
melech, & Ochozath amicus illius, & Phi-
27 col dux militũ, *locutus eſt eis Iſaac: Quid
veniſtis ad me hominem quem odiſtis, &
28 expuliſtis a vobis? *Qui reſponderunt: Vi-
dimus tecum eſſe Dominum, & idcirco nos
diximus: Sit iuramentum inter nos, & inea-
29 mus fœdus, *vt non facias nobis quidquam
mali, ſicut & nos nihil tuorum attigimus,
nec fecimus quod te læderet: ſed cum pa-
ce dimiſimus auctum benedictione Domi-
30 ni. *Fecit ergo eis conuiuium, & poſt ci-
31 bum & potum *ſurgentes mane, iurauerunt
ſibi mutuo: dimiſitq. eos Iſaac pacifice in
32 locum ſuum. *Ecce autem venerunt in
ipſo die ſerui Iſaac annunciantes ei de pu-
teo, quem foderant, atque dicentes: Inue-
33 nimus aquã. *Vnde appellauit eum, Abun-
dantiam: & nomen vrbi impoſitum eſt
34 Berſabee, vſque in præſentem diem. *Eſau
vero quadragenarius duxit vxores, Iudith
filiam Beeri Hethæi, & Baſemath filiam
35 Elon eiuſdem loci: *quæ ambæ offende-
rant animum Iſaac & Rebeccæ.

CAP. XXVII.

1 SENVIT autem Iſaac, & caligauerunt
oculi eius, & videre non poterat: voca-
uitq. Eſau filium ſuum maiorem, & dixit
2 ei: Fili mi? Qui reſpondit: Adſum. *Cui
pater: Vides, inquit, quòd ſenuerim, &
3 ignorem diem mortis meæ. *Sume arma
tua, pharetram, & arcum, & egredere fo-
ras: cumq. venatu aliquid apprehenderis,
4 *fac mihi inde pulmentum ſicut velle me
noſti, & affer vt comedam: & benedicat
5 tibi anima mea antequam moriar. *Quod
cum audiſſet Rebecca, & ille abijſſet in
6 agrum vt iuſſionem patris impleret, *dixit
filio ſuo Iacob: Audiui patrem tuum lo-
quentem cum Eſau fratre tuo, & dicentem
7 ei: *Affer mihi de venatione tua, & fac ci-
bos vt comedam, & benedicam tibi coram
8 Domino antequam moriar. *Nunc ergo
9 fili mi, acquieſce conſilijs meis: *& pergens
ad gregem, affer mihi duos hœdos opti-
mos, vt faciam ex eis eſcas patri tuo, qui-
10 bus libenter veſcitur: *quas cùm intuleris,
& comederit, benedicat tibi priuſquam
mo-

monatur. * Cui ille reſpondit: Noſti quòd 11
Eſau frater meus homo piloſus ſit, & ego
lenis: * ſi attrectauerit me pater meus, & 12
ſenſerit, timeo ne putet me ſibi voluiſſe il-
ludere, & inducam ſuper me maledictio-
nem pro benedictione. * Ad quem mater: 13
In me ſit, ait, iſta maledictio, fili mi: tantum
audi vocem meam, & pergens, affer quæ
dixi. * Abijt, & attulit, deditq. matri. Pa- 14
rauit illa cibos, ſicut velle nouerat patrem
illius. * Et veſtibus Eſau valde bonis, quas 15
apud ſe habebat domi, induit eum: * pelli- 16
culasq. hœdorum circumdedit manibus,
& colli nuda protexit. * Deditq. pulmen- 17
tum, & panes, quos coxerat, tradidit. * Qui- 18
bus illatis, dixit: Pater mi? At ille reſpon-
dit: Audio. Quis es *tu* fili mi? * Dixitq. 19
Iacob: Ego *ſum* primogenitus tuus Eſau:
feci ſicut præcepiſti mihi: ſurge, ſede, &
comede de venatione mea, vt benedicat
mihi anima tua. * Ruſumq. Iſaac ad fi- 20
lium ſuum: Quo modo, inquit, tam cito
inuenire potuiſti, fili mi? Qui reſpondit:
Voluntas Dei fuit vt cito occurreret mihi
quod volebam: * Dixitq. Iſaac: Accede 21
huc, vt tangam te fili mi, & probem vtrum
tu ſis filius meus Eſau, an non. * Acceſſit 22
ille ad patrem, & palpato eo, dixit Iſaac:
Vox quidem, vox Iacob eſt: ſed manus,
manus ſunt Eſau. * Et non cognouit eum, 23
quia piloſæ manus ſimilitudinem maioris
expreſſerant. Benedicens ergo illi, * ait: 24
Tu es filius meus Eſau? Reſpondit, Ego
ſum. * At ille: Affer mihi, inquit, cibos 25
de venatione tua, fili mi, vt benedicat tibi
anima mea. Quos cum oblatos comediſ-
ſet, obtulit ei etiã vinum. quo hauſto, * di- 26
xit ad eum: Accede ad me, & da mihi
oſculum, fili mi. * Acceſſit, & oſculatus eſt 27
eum. Statimq. vt ſenſit veſtimentorum il-
lius fragrantiam, benedicens illi, ait: Ecce
odor [illegible] mei ſicut odor agri pleni, cui be-
nedixit Dominus. * Det tibi Deus de ro- 28
re cæli, & de pinguedine terræ abundan-
tiam frumenti & vini. * Et ſeruiant tibi 29
populi, & adorent te tribus: eſto dominus
fratrum tuorum, & incuruentur ante te fi-
lij matris tuæ. qui maledixerit tibi, ſit ille
maledictus: & qui benedixerit tibi, bene-
30 dictionibus repleatur. * *Vix Iſaac ſermo-*
nem impleuerat: & *egreſſo* Iacob foras,
31 venit Eſau, * coctosq. de venatione cibos
intulit patri, dicens: Surge pater mi, & co-
mede de venatione filij tui: vt benedicat
32 mihi anima tua. * Dixitq. illi Iſaac: Quis
enim es tu? Qui reſpondit: Ego ſum filius
33 tuus primogenitus Eſau. * Expauit Iſaac
ſtupore vehementi: & vltra quàm credi po
teſt, admirans, ait: Quis igitur ille eſt qui
dudum captam venationem attulit mihi,
& comedi ex omnibus prius quàm tu ve-
nires? benedixiq. ei, & erit benedictus.
34 * Auditis Eſau ſermonibus patris, irrugijt
clamore magno: & conſternatus, ait: Be-
35 nedic etiam & mihi, pater mi. * Qui ait:
Venit germanus tuus fraudulenter, & ac-
36 cepit benedictionem tuam. * At ille ſub-
iunxit: Iuſte vocatum eſt nomen eius Ia-
cob: ſupplantauit enim me en altera vice;
primogenita mea ante tulit, & nunc ſecun-
do ſurripuit benedictionem meam. Rur-
ſumq. ad patrem: Numquid non reſerua-
37 ſti, ait, & mihi benedictionem? * Reſpon-
dit Iſaac: Dominum tuum illum conſtitui,
& omnes fratres eius ſeruituti illius ſubiu-
gaui: frumento & vino ſtabiliui eum, & ti-
bi poſt hæc, fili mi, vltra quid faciam?
38 * Cui Eſau: Num vnam, inquit, tantum
benedictionem habes, pater? mihi quoque
obſecro vt benedicas. Cumq. eiulatu ma-
39 gno fleret, * motus Iſaac, dixit ad eum: In
pinguedine terræ, & in rore cæli deſuper
40 * erit benedictio tua. Viues in gladio, & fra-
tri tuo ſeruies: tempusq. veniet, cum ex-
cutias, & ſoluas iugum eius de ceruicibus
41 tuis. * Oderat ergo ſemper Eſau Iacob pro
benedictione qua benedixerat ei pater: di-
xitq. in corde ſuo: Venient dies luctus pa-
tris mei, & occidam Iacob fratrem meum.
42 * Nunciata ſunt hæc Rebeccæ: quæ mit-
tens & vocans Iacob filium ſuum, dixit ad
eum: Ecce Eſau frater tuus minatur vt oc-
43 cidat te. * Nunc ergo, fili mi, audi vocem
meam, & conſurgens fuge ad Laban fra-
trem

trem meum in Haran : * habitabiſq. cum 44
eo dies paucos,donec requieſcat furor fra-
tris tui, * & ceſſet indignatio eius, obliui- 45
ſcaturq. eorum quæ feciſti in eum: poſtea
mittam,& adducam te inde huc. cur vtro-
que orbabor filio in vno die? * Dixitq. Re- 46
becca ad Iſaac: Tædet me vitæ meæ pro-
pter filias Heth: ſi acceperit Iacob vxorem
de ſtirpe huius terræ, nolo viuere.

CAP. XXVIII.

VOCAVIT itaque Iſaac Iacob,& bene- 1
dixit eum,præcepitq. ei dicens: Noli
accipere coniugem de genere Chanaan:
* ſed vade,& proficiſcere in Meſopotamiam 2
Syriæ, ad domum Bathuel patris matris
tuæ,& accipe tibi inde vxorem de filiabus
Laban auunculi tui. * Deus autem omni- 3
potens benedicat tibi,& creſcere te faciat,
atque multiplicet: vt ſis in turbas populo-
rum. * Et det tibi benedictiones Abrahæ, 4
& ſemini tuo poſt te: vt poſſideas terram
peregrinationis tuæ, quam pollicitus eſt
auo tuo. * Cumq. dimiſiſſet eum Iſaac,pro- 5
fectus venit in Meſopotamiam Syriæ ad
Laban filium Bathuel Syri,fratrem Rebec-
cæ matris ſuæ. * Videns autem Eſau quòd 6
benedixiſſet pater ſuus Iacob, & miſiſſet
eum in Meſopotamiam Syriæ, vt inde
vxorem duceret; & quòd poſt benedictio-
nem præcepiſſet ei,dicens: Non accipies
vxorem de filiabus Chanaan: * quòdq. obe- 7
diens Iacob parentibus ſuis iſſet in Syriam:
* probans quoque quòd non libenter aſpi- 8
ceret filias Chanaan pater ſuus: * iuit ad 9
Iſmaelem,& duxit vxorem abſque ijs,quas
prius habebat,Maheleth filiam Iſmael filij
Abraham, ſororem Nabaioth. * Igitur 10
egreſſus Iacob de Berſabee,pergebat Ha-
ran. * Cumq. veniſſet ad quendam locum, 11
& vellet in eo requieſcere poſt ſolis occu-
bitum,tulit de lapidibus qui iacebant, &
ſupponens capiti ſuo, dormiuit in eodem
loco. * Viditq. in ſomnis ſcalam ſtantem 12
ſuper terram,& cacumen illius tangens cæ-
lum: angelos quoque Dei aſcendentes &
deſcendentes per eam, * & Dominum in- 13
nixum ſcalæ dicentem ſibi: Ego ſum Do-
minus Deus Abraham patris tui, & Deus
Iſaac: Terram,in qua dormis,tibi dabo &
14 ſemini tuo. * Eritq. ſemen tuum quaſi pul-
uis terræ: dilataberis ad Occidentem, &
Orientem,& Septentrionem,& Meridiem:
& BENEDICENTVR IN TE & in ſemine tuo
15 cunctæ tribus terræ. * Et ero cuſtos tuus
quocumque perrexeris, & reducam te in
terram hanc: nec dimittam niſi comple-
16 uero vniuerſa quę dixi. * Cumq. euigilaſſet
Iacob de ſomno, ait: Vere Dominus eſt
17 in loco iſto,& ego neſciebam. * Pauensq.
Quàm terribilis eſt,inquit, locus iſte! non
eſt hic aliud niſi domus Dei,& porta cæli.
18 * Surgens ergo Iacob mane,tulit lapidem,
quem ſuppoſuerat capiti ſuo, & erexit in
19 titulum,fundens oleum deſuper. * Appel-
lauitq. nomen vrbis Bethel, quæ prius Lu-
20 za vocabatur. * Vouit etiam votum,dicens:
Si fuerit Deus mecum,& cuſtodierit me in
via,per quam ego ambulo, & dederit mihi
panem ad veſcendum, & veſtimentum ad
21 induendum, * reuerſuſq. fuero proſpere ad
domum patris mei: erit mihi Dominus in
22 Deum, * & lapis iſte,quem erexi in titulum,
vocabitur Domus Dei: cunctorumq. quæ
dederis mihi, decimas offeram tibi.

CAP. XXIX.

1 PROFECTVS ergo Iacob venit in ter-
2 ram orientalem. * Et vidit puteum in
agro,tres quoque greges ouium accuban-
tes iuxta eum: nam ex illo adaquabantur
pecora, & os eius grandi lapide claudeba-
3 tur. * Moriſq. erat vt cunctis ouibus con-
gregatis deuoluerent lapidem, & refectis
gregibus rurſum ſuper os putei ponerent.
4 * Dixitq. ad paſtores: Fratres, vnde eſtis?
5 Qui reſponderunt: De Haran. * Quos in-
terrogans, Numquid, ait, noſtis Laban fi-
6 lium Nachor? Dixerunt: Nouimus. * Sa-
nuſne eſt? inquit: Valet, inquiunt: & ecce
7 Rachel filia eius venit cum grege ſuo. * Di-
xitq. Iacob: Adhuc multum diei ſupereſt,
nec eſt tempus vt reducantur ad caulas
greges: date antè potum ouibus,& ſic eas
ad

ad paſtum reducite. *Qui reſponderunt: 8
Non poſſumus, donec omnia pecora con-
gregentur, & amoueamus lapidem de ore
putei, vt adaquemus greges. *Adhuc lo- 9
quebantur, & ecce Rachel veniebat cum
ouibus patris ſui: nam gregem ipſa paſce-
bat. *Quam cum vidiſſet Iacob, & ſciret 10
conſobrinam ſuam, ouesq. Laban auuncu-
li ſui: amouit lapidem quo puteus claude-
batur. *Et adaquato grege, oſculatus eſt 11
eam: & eleuata voce fleuit, *& indicauit 12
ei quòd frater eſſet patris ſui, & filius Re-
beccæ: at illa feſtinans nunciauit patri ſuo.
*Qui cum audiſſet veniſſe Iacob filium ſo- 13
roris ſuæ, cucurrit obuiam ei: complexuſq.
eum, & in oſcula ruens, duxit in domum
ſuam. Auditis autem cauſis itineris, *re- 14
ſpondit: Os *meum* es, & caro mea. Et poſt-
quam *impleti* ſunt dies menſis vnius, *dixit 15
ei: Num quia frater meus es, gratis ſeruies
mihi? dic quid mercedis accipias. *Ha- 16
bebat vero duas filias, nomen maioris Lia:
minor vero appellabatur Rachel. *Sed Lia 17
lippis erat oculis: Rachel decora facie, &
venuſto aſpectu. *Quam diligens Iacob, 18
ait: Seruiam tibi pro Rachel filia tua mi-
nore, ſeptem annis. *Reſpondit Laban: 19
Melius eſt vt tibi eam dem quàm alteri vi-
ro, mane apud me. *Seruiuit ergo Iacob 20
pro Rachel ſeptem annis: & videbantur
illi pauci dies præ amoris magnitudine.
*Dixitq. ad Laban: Da mihi vxorem meam: 21
quia iam tempus impletum eſt, vt ingre-
diar ad illam. *Qui vocatis multis amico- 22
rum turbis ad conuiuium, fecit nuptias.
*Et veſpere Liam filiam ſuam introduxit 23
ad eum, *dans ancillam filiæ, Zelpham no- 24
mine. Ad quam cum ex more Iacob fuiſ-
ſet ingreſſus, facto mane vidit Liam: *& di- 25
xit ad ſocerum ſuum: Quid eſt quod face-
re voluiſti? nonne pro Rachel ſeruiui tibi?
quare impoſuiſti mihi? *Reſpondit Laban: 26
Non eſt in loco noſtro conſuetudinis, vt
minores ante tradamus ad nuptias. *Im- 27
ple hebdomadam dierum huius copulæ: &
hanc quoque dabo tibi pro opere quo ſer-
uiturus es mihi ſeptem annis alijs. *Ac- 28
quieuit placito: & *hebdomada tranſacta,*
29 Rachel duxit vxorem: **cui pater ſeruam*
30 Balam tradiderat. **Tandéq. potitus opta-*
tis nuptijs, amorem ſequentis priori prætu-
lit, ſeruiens apud eum ſeptem annis alijs.
31 *Videns autem Dominus quòd deſpiceret
Liam, aperuit vuluam eius, ſorore ſterili
32 permanente. *Quæ conceptum genuit fi-
lium, vocauitq. nomen eius Ruben, dicens:
Vidit Dominus humilitatem meam, nunc
33 amabit me vir meus. *Rurſumq. concepit
& peperit filium, & ait: Quoniam audiuit
me Dominus haberi contemptui, dedit
etiam iſtum mihi. vocauitq. nomen eius Si-
34 meon. *Concepitq. tertio, & genuit alium
filium: dixitq. Nunc quoque copulabi-
tur mihi maritus meus, eo quòd pepere-
rim ei tres filios: & idcirco appellauit no-
35 men eius, Leui. *Quarto concepit, & pe-
perit filium, & ait: Modò confitebor Do-
mino. & ob hoc vocauit eum, Iudam: ceſ-
ſauitq. parere.

CAP. XXX.

1 CERNENS autem Rachel quòd infe-
cunda eſſet, inuidit ſorori ſuæ, & ait
marito ſuo: Da mihi liberos, alioquin
2 moriar. *Cui iratus reſpondit Iacob: Num
pro Deo ego ſum, qui priuauit te fructu
3 ventris tui? *Ac illa: Habeo, inquit, fa-
mulam Balam: ingredere ad illam, vt pa-
riat ſuper genua mea, & habeam ex illa fi-
4 lios. *Deditq. illi Balam in coniugium:
5 quæ, *ingreſſo ad ſe viro, concepit, & pe-
6 perit filium. *Dixitq. Rachel: Iudicauit
mihi Dominus, & exaudiuit vocem meam,
dans mihi filium. & idcirco appellauit no-
7 men eius, Dan. *Rurſumq. Bala conci-
8 piens, peperit alterum, *pro quo ait Rachel:
Comparauit me Deus cum ſorore mea, &
9 inualui: vocauitq. eum, Nephthali. *Sen-
tiens Lia quòd parere deſijſſet, Zelpham
10 ancillam ſuam marito tradidit. *Qua poſt
11 conceptum edente filium, *dixit: Feliciter.
12 & idcirco vocauit nomen eius, Gad. *Pe-
13 perit quoque Zelpha alterum. *Dixitq. Lia:
Hoc pro beatitudine mea: Beatam quippe

me dicent mulieres. propterea appellauit
eum,Aſer. * Egreſſus autem Ruben tem- 14
pore meſſis triticeæ in agrum,reperit man-
dragoras: quas matri Liæ detulit. Dixitq.
Rachel: Da mihi partem de mandragoris
filij tui. * Illa reſpondit: Parumne tibi vi- 15
detur quòd præripueris maritum mihi, niſi
etiam mandragoras filij mei tuleris? Ait
Rachel: Dormiat tecum hac nocte pro
mandragoris filij tui. * Redeuntiq. ad ve- 16
ſperam Iacob de agro,egreſſa eſt in occur-
ſum eius Lia,& ad me,inquit,intrabis: quia
mercede conduxi te pro mandragoris filij
mei. Dormiuitq. cum ea nocte illa. * Et 17
exaudiuit Deus preces eius: concepitq. &
peperit filium quintum, * & ait: Dedit Deus 18
mercedem mihi,quia dedi ancillam meam
viro meo. appellauitq. nomen eius, Iſſa-
char. * Rurſum Lia concipiens, peperit 19
ſextum filium, * & ait: Dotauit me Deus 20
dote bona: etiam hac vice mecum erit ma-
ritus meus,eo quòd genuerim ei ſex filios:
& idcirco appellauit nomen eius,Zabulon.
* Poſt quem peperit filiam,nomine Dinam. 21
* Recordatus quoque Dominus Rachelis, 22
exaudiuit eam, & aperuit vuluam eius.
* Quæ concepit, & peperit filium, dicens: 23
Abſtulit Deus opprobrium meum. * Et 24
vocauit nomen eius, Ioſeph, dicens: Ad-
dat mihi Dominus filium alterum. * Nato 25
autem Ioſeph,dixit Iacob ſocero ſuo: Di-
mitte me vt reuertar in patriam, & ad ter-
ram meam. * Da mihi vxores, & liberos 26
meos, pro quibus ſeruiui tibi,vt abeam: tu
noſti ſeruitutem qua ſeruiui tibi. * Ait il- 27
li Laban: Inueniam gratiam in conſpectu
tuo: experimento didici,quia benedixerit
mihi Deus propter te: * conſtitue merce- 28
dem tuam quam dem tibi. * At ille re- 29
ſpondit: Tu noſti quo modo ſeruierim ti-
bi, & quanta in manibus meis fuerit poſ-
ſeſſio tua. * Modicum habuiſti antequam 30
venirem ad te, & nunc diues effectus es:
benedixitq. tibi Dominus ad introitum
meum. iuſtum eſt igitur vt aliquando pro-
uideam etiam domui meæ. * Dixitq. La- 31
ban: Quid tibi dabo? At ille ait: Nihil
volo: ſed ſi feceris quod poſtulo, iterum
32 paſcam,& cuſtodiam pecora tua. * Gyra
omnes greges tuos,& ſepara cunctas oues
varias,& ſparſo vellere: & quodcumque
furuum & maculoſum, variumq. fuerit,
tam in ouibus quàm in capris, erit merces
33 mea. * Reſpondebitq. mihi cras iuſtitia
mea,quando placiti tempus aduenerit co-
ram te: & omnia quæ non fuerint varia,&
maculoſa,& furua,tam in ouibus quàm in
34 capris, furti me arguent. * Dixitq. Laban:
35 Gratum habeo quod petis. * Et ſepara-
uit in die illa capras,& oues,& hircos,&
arietes varios, atque maculoſos: cunctum
autem gregem vnicolorem,id eſt albi,& ni-
gri velleris,tradidit in manu filiorum ſuo-
36 rum. * Et poſuit ſpatium itineris trium
dierum inter ſe & generum,qui paſcebat
37 reliquos greges eius. * Tollens ergo Ia-
cob virgas populeas virides,& amygdali-
nas,& ex platanis, ex parte decorticauit
eas: detractiſq. corticibus,in his,quæ ſpo-
liata fuerant, candor apparuit: illa vero
quæ integra fuerant,viridia permanſerunt:
atque in hunc modum color effectus eſt
38 varius. * Poſuitq. eas in canalibus,vbi ef-
fundebatur aqua: vt cum veniſſent gre-
ges ad bibendum, ante oculos haberent
virgas, & in aſpectu earum conciperent.
39 * Factumq. eſt vt in ipſo calore coitus,oues
intuerentur virgas,& parerent maculoſa,
40 & varia, & diuerſo colore reſperſa. * Di-
uiſitq. gregem Iacob, & poſuit virgas in
canalibus ante oculos arietum: erant au-
tem alba & nigra quæque, Laban: cetera
vero, Iacob, ſeparatis inter ſe gregibus.
41 * Igitur quando primo tempore aſcende-
bantur oues, ponebat Iacob virgas in ca-
nalibus aquarum ante oculos arietum &
ouium, vt in earum contemplatione con-
42 ciperent: * quando vero ſerotina admiſſu-
ra erat,& conceptus extremus,non pone-
bat eas. Factaq. ſunt ea quæ erant ſeroti-
na, Laban: & quæ primi temporis, Iacob.
43 * Ditatusq. eſt homo vltra modum, & ha-
buit greges multos, ancillas & ſeruos, ca-
melos & aſinos.

CAP. XXXI.

POSTQVAM autem audiuit verba filio- 1
rum Laban dicentium : Tulit Iacob
omnia quæ fuerunt patris noſtri, & de il-
lius facultate ditatus , factus eſt inclytus :
*animaduertit quoque faciem Laban, quòd 2
non eſſet erga ſe ſicut heri & nudiuſtertius,
*maxime dicente ſibi Domino: Reuertere 3
in terram patrum tuorum, & ad generatio-
nem tuam, eroq. tecum . *Miſit, & vocauit 4
Rachel & Liam in agrum, vbi paſcebat gre-
ges, *dixitq. eis: Video faciem patris veſtri 5
quòd non ſit erga me ſicut heri & nudiuſ-
tertius : Deus autem patris mei fuit me-
cum . *Et ipſæ noſtis quòd totis viribus 6
meis ſeruierim *patri veſtro* . *Sed & pater 7
veſter *circum*uenit me, & mutauit merce-
dem meam decem vicibus: & tamen non
dimiſit eum Deus vt noceret mihi . *Si 8
quando dixit: Variæ erunt mercedes tuæ:
pariebant omnes oues varios fœtus. quan-
do vero econtrario ait: Alba quæque ac-
cipies pro mercede: omnes greges alba
pepererunt . *Tulitq. Deus ſubſtantiam 9
patris veſtri , & dedit mihi . *Poſtquam 10
enim conceptus ouium tempus aduenerat,
leuaui oculos meos, & vidi in ſomnis aſcen-
dentes mares ſuper feminas, varios & ma-
culoſos, & diuerſorum colorum . *Dixitq. 11
angelus Dei ad me in ſomnis : Iacob ? Et
ego reſpondi: Adſum . *Qui ait: Leua ocu- 12
los tuos, & vide vniuerſos maſculos aſcen-
dentes ſuper feminas, varios, maculoſos, at-
que reſperſos. Vidi enim omnia quæ fecit
tibi Laban . *Ego ſum Deus Bethel , vbi 13
vnxiſti lapidem , & votum vouiſti mihi .
Nunc ergo ſurge, & egredere de terra hac,
reuertens in terram natiuitatis tuæ . *Re- 14
ſponderuntq. Rachel & Lia: Numquid ha-
bemus reſidui quidquam in facultatibus ,
& hereditate domus patris noſtri ? *Non- 15
ne quaſi alienas reputauit nos, & vendidit,
comeditq. *pretium* noſtrum ? *Sed Deus 16
tulit opes patris noſtri, & eas tradidit no-
bis, ac filijs noſtris : vnde omnia quæ *præ-
cepit tibi* Deus, fac . *Surrexit itaque Ia- 17
cob, & impoſitis liberis, ac coniugibus ſuis
18 ſuper camelos, abijt . *Tulitq. omnem ſub-
ſtantiam ſuam , & greges, & quidquid in
Meſopotamia acquiſierat, pergens ad Iſaac
19 patrem ſuum in terram Chanaan . *Eo
tempore ierat Laban ad tondendas oues,
20 & Rachel furata eſt idola patris ſui . *No-
luitq. Iacob confiteri ſocero ſuo quòd fu-
21 geret. *Cumq. abijſſet tam ipſe quàm om-
nia quæ iuris ſui erant, & amne tranſmiſſo
22 pergeret contra Montem Galaad, *nuncia-
tum eſt Laban die tertio quòd fugeret Ia-
23 cob . *Qui, aſſumptis fratribus ſuis, perſe-
cutus eſt eum diebus ſeptem : & compre-
24 hendit eum in Monte Galaad . *Viditq. in
ſomnis dicentem ſibi Deum : Caue ne
quidquam aſpere loquaris contra Iacob .
25 *Iamq. Iacob extenderat in monte taber-
naculum : cumq. ille conſecutus fuiſſet
eum cum fratribus ſuis, in eodem Monte
26 Galaad fixit tentorium . *Et dixit ad Ia-
cob: Quare ita egiſti, vt clam me abigeres
27 filias meas quaſi captiuas gladio ? *Cur
ignorante me fugere voluiſti, nec indicare
mihi, vt proſequerer te cum gaudio, & can-
28 ticis, & tympanis, & citharis ? *Non es paſ-
ſus vt oſcularer filios meos & filias: ſtulte
29 operatus es: & nunc quidem *valet manus
mea reddere tibi malũ: ſed Deus patris ve-
ſtri heri dixit mihi: Caue ne loquaris con-
30 tra Iacob quidquam durius. *Eſto, ad tuos
ire cupiebas, & deſiderio erat tibi domus pa
31 tris tui : cur furatus es deos meos ? *Re-
ſpondit Iacob : Quòd inſcio te profectus
ſum, timui ne violenter auferres filias tuas.
32 *Quòd autem furti me arguis: apud quem-
cumque inueneris deos tuos, necetur corã
fratribus noſtris. ſcrutare, quidquid tuorum
apud me inueneris, & auſer . hæc dicens ,
ignorabat quòd Rachel furata eſſet idola.
33 *Ingreſſus itaque Laban tabernaculum Ia-
cob, & Liæ, & vtriuſque famulæ, non inue-
nit . Cumq. intraſſet tentorium Rachelis,
34 *illa feſtinans abſcondit idola ſubter ſtra-
menta cameli, & ſedit deſuper: ſcrutanti q.
35 omne tentorium, & nihil inuenienti, *ait :
Ne iraſcatur dominus meus quòd coram

te aſſurgere nequeo: quia iuxta conſuetu-
dinem feminarum nunc accidit mihi. ſic
deluſa ſolicitudo quærentis eſt.* Tumenſq. 36
Iacob, cum iurgio ait: Quam ob culpam
meam,& ob quod peccatum meum ſic ex-
arſiſti poſt me, * & ſcrutatus es omnem 37
ſupellectilem meam? Quid inueniſti de
cuncta ſubſtantia domus tuæ? pone hic
coram fratribus meis, & fratribus tuis, &
iudicent inter me & te. * Idcirco viginti 38
annis fui tecum? oues tuæ & capræ ſteriles
non fuerunt, arietes gregis tui non come-
di: * nec captum a beſtia oſtendi tibi, ego 39
damnum omne reddebam: quidquid furto
peribat,a me exigebas: * die noctuq. æſtu 40
vrebar,& gelu,fugiebatq. ſomnus ab ocu-
lis meis. * Sicq. per viginti annos in domo 41
tua ſeruiui tibi, quattuordecim pro filiabus,
& ſex pro gregibus tuis: immutaſti quo-
que mercedem meam decem vicibus. * Ni- 42
ſi Deus patris mei Abraham,& timor Iſaac
affuiſſet mihi, forſitan modo nudum me di-
miſiſſes: afflictionem meam & laborem ma-
nuum mearum reſpexit Deus, & arguit te
heri. * Reſpondit ei Laban: Filiæ meæ & 43
filij,& greges tui,& omnia quæ cernis,mea
ſunt: quid poſſum facere filijs & nepoti-
bus meis? * Veni ergo,& ineamus fœdus: 44
vt ſit in teſtimonium inter me & te. * Tulit 45
itaque Iacob lapidem,& erexit illum in ti-
tulum: * dixitq. fratribus ſuis: Afferte la- 46
pides. Qui congregantes fecerunt tumu-
lum,comederuntq. ſuper eum: * quem vo- 47
cauit Laban Tumulum teſtis: & Iacob,
Aceruum teſtimonij, vterque iuxta pro-
prietatem linguæ ſuæ. * Dixitq. Laban: 48
Tumulus iſte erit teſtis inter me & te ho-
die, & idcirco appellatum eſt nomen eius
Galaad,id eſt,Tumulus teſtis. * Intueatur 49
& iudicet Dominus inter nos quando re-
ceſſerimus a nobis, * ſi afflixeris filias meas, 50
& ſi introduxeris alias vxores ſuper eas:
nullus ſermonis noſtri teſtis eſt abſque
Deo,qui præſens reſpicit. * Dixitq. rurſus 51
ad Iacob: En tumulus hic, & lapis quem
erexi inter me & te, * teſtis erit: tumulus, 52
inquam,iſte & lapis ſint in teſtimonium, ſi
aut ego tranſiero illum pergens ad te, aut
53 tu præterieris,malum mihi cogitans. * Deus
Abraham, & Deus Nachor iudicet inter
nos, Deus patris eorum. Iurauit ergo Ia-
54 cob per timorem patris ſui Iſaac: * immo-
latiſq. victimis in monte, vocauit fratres
ſuos vt ederent panem. Qui cum comediſ-
55 ſent,manſerunt ibi: * Laban vero de no-
cte conſurgens,oſculatus eſt filios,& filias
ſuas,& benedixit illis: reuerſuſq. eſt in lo-
cum ſuum.

CAP. XXXII.

1 IACOB quoque abijt itinere quo cœpe-
rat: fueruntq. ei obuiam Angeli Dei.
2 * Quos cum vidiſſet, ait: Caſtra Dei ſunt
hæc. & appellauit nomen loci illius Ma-
3 hanaim,id eſt,Caſtra. * Miſit autem & nun-
cios ante ſe ad Eſau fratrem ſuum in ter-
4 ram Seir, in regionem Edom: * præcepitq.
eis, dicens: Sic loquimini domino meo
Eſau: Hæc dicit frater tuus Iacob: Apud
Laban peregrinatus ſum, & fui vſque in
5 præſentem diem. * Habeo boues,& aſinos,
& oues,& ſeruos,& ancillas: mittoq. nunc
legationem ad dominum meum, vt inue-
6 niam gratiam in conſpectu tuo. * Reuer-
ſiq. ſunt nuncij ad Iacob, dicentes: Veni-
mus ad Eſau fratrem tuum,& ecce prope-
rat tibi in occurſum cum quadringentis vi-
7 ris. * Timuit Iacob valde: & perterritus
diuiſit populum qui ſecum erat, greges
quoque & oues & boues & camelos in
8 duas turmas, * dicens: Si venerit Eſau ad
vnam turmam,& percuſſerit eam, alia tur-
9 ma quæ reliqua eſt, ſaluabitur. * Dixitq.
Iacob: Deus patris mei Abraham,& Deus
patris mei Iſaac: Domine qui dixiſti mihi:
Reuertere in terram tuam,& in locum na-
10 tiuitatis tuæ, & benefaciam tibi: * minor
ſum cunctis miſerationibus tuis, & verita-
te tua quam expleuiſti ſeruo tuo. In ba-
culo meo tranſiui Iordanem iſtum: &
11 nunc cum duabus turmis regredior. * Erue
me de manu fratris mei Eſau, quia valde
eum timeo: ne forte veniens percutiat ma-
12 trem cum filijs. * Tu locutus es quòd be-
neface-

neſaceres mihi, & dilatares ſemen meum
ſicut arenam maris, quæ præ multitudine
numerari non poteſt. * Cumq. dormiſſet 13
ibi nocte illa, ſeparauit de his quæ habe-
bat, munera Eſau fratri ſuo, * capras ducen- 14
tas, hircos viginti, oues ducentas, & arietes
viginti, * camelos fœtas cum pullis ſuis 15
triginta, vaccas quadraginta, & tauros vi-
ginti, aſinas viginti, & pullos earum de-
cem. * Et miſit per manus ſeruorum ſuo- 16
rum ſingulos ſeorſum greges, dixitq. pue-
ris ſuis: Antecedite me, & ſit ſpatium in-
ter gregem & gregem. * Et præcepit prio- 17
ri, dicens: Si obuium habueris fratrem
meum Eſau, & interrogauerit te, Cuius es?
aut, Quo vadis? aut, Cuius ſunt iſta quæ
ſequeris? * reſpondebis: Serui tui Iacob, 18
munera *miſit* domino meo Eſau: ipſe quo-
que poſt nos venit. * Similiter dedit man- 19
data ſecundo, & tertio, & cunctis qui ſeque-
bantur greges, dicens: Iiſdem verbis lo-
quimini ad Eſau, cum inueneritis eum.
* Et addetis: Ipſe quoque ſeruus tuus Ia- 20
cob iter noſtrum inſequitur, dixit enim:
Placabo illum muneribus quæ præcedunt,
& poſtea videbo illum, forſitan propitiabi-
tur mihi. * Præceſſerunt itaque munera an- 21
te eum, ipſe vero manſit nocte illa in ca-
ſtris. * Cumq. mature ſurrexiſſet, tulit duas 22
vxores ſuas, & totidem famulas cum vn-
decim filijs, & tranſiuit vadum Iaboc.
* Traductisq. omnibus quæ ad ſe pertine- 23
bant, * manſit ſolus: & ecce vir luctabatur 24
cum eo vſque mane. * Qui cum videret 25
quòd eum ſuperare non poſſet, tetigit ner-
uum femoris eius, & ſtatim emarcuit. * Di- 26
xitq. ad eum: Dimitte me, iam enim aſcen-
dit aurora. Reſpondit: Non dimittam te,
niſi benedixeris mihi. * Ait ergo: Quod 27
nomen eſt tibi? Reſpondit: Iacob. * At 28
ille, Nequaquam, inquit, Iacob appellabi-
tur nomen tuum, ſed Iſrael: quoniam ſi
contra Deum fortis fuiſti, quanto magis
contra homines præualebis? * Interroga- 29
uit eum Iacob: Dic mihi, quo appellaris
nomine? Reſpondit: Cur quæris nomen
meum? Et benedixit ei in eodem loco.

30 * *Vocauitq. Iacob nomen loci illius Pha-*
nuel, dicens: Vidi *Deum facie ad faciem*,
31 & ſalua facta eſt anima mea. * Ortusq.
eſt ei ſtatim ſol, poſtquam tranſgreſſus eſt
Phanuel: ipſe vero claudicabat pede.
32 * Quam ob cauſam non comedunt ner-
uum filij Iſrael, qui emarcuit in femore
Iacob, vſque in præſentem diem: eo quòd
tetigerit neruum femoris eius, & obſtu-
puerit.

CAP. XXXIII.

1 * ELEVANS autem Iacob oculos ſuos, vi-
dit venientem Eſau, & cum eo qua-
dringentos viros: diuiſitq. filios Liæ & Ra-
2 chel, ambarumq. famularum: * & poſuit
vtramque ancillam, & liberos earum in
principio: Liam vero, & filios eius in ſecun-
do loco: Rachel autem, & Ioſeph nouiſſi-
3 mos. * Et ipſe progrediens adorauit pro-
nus in terram ſepties, donec appropinqua-
4 ret frater eius. * Currens itaque Eſau ob-
uiam fratri ſuo, amplexatus eſt eum: ſtrin-
5 gensq. collum eius, & oſculans fleuit. * Le-
uatisq. oculis, vidit mulieres & paruulos
earum, & ait: Quid ſibi volunt iſti? & ſi ad
te pertinent? Reſpondit: Paruuli ſunt,
6 quos donauit mihi Deus ſeruo tuo. * Et
appropinquantes ancillæ & filij earum, in-
7 curuati ſunt. * Acceſſit quoque Lia cum
pueris ſuis: & cum ſimiliter adoraſſent, ex-
8 tremi Ioſeph & Rachel adorauerunt. * Di-
xitq. Eſau: Quænam ſunt iſtæ turmæ quas
obuiam habui? Reſpondit: Vt inuenirem
9 gratiam coram domino meo. * At ille ait:
Habeo plurima, frater mi, ſint tua tibi.
10 * Dixitq. Iacob: Noli ita obſecro: ſed ſi in-
ueni gratiam in oculis tuis, accipe munu-
ſculum de manibus meis: ſic enim vidi fa-
ciem tuam, quaſi viderim vultum Dei: eſto
11 mihi propitius, * & ſuſcipe benedictionem
quam attuli tibi, & quam donauit mihi
Deus tribuens omnia. Vix fratre compel-
12 lente, ſuſcipiens, * ait: Gradiamur ſimul,
13 eroq. ſocius itineris tui. * Dixitq. Iacob: No-
ſti domine mi quòd paruulos habeam tene-
ros, & oues, & boues fœtas mecum: quas

ſi plus in ambulando fecero laborare, mo-
rientur vna die cuncti greges. *Præcedat 14
dominus meus ante ſeruum ſuum: & ego
ſequar paulatim veſtigia eius, ſicut videro
paruulos meos poſſe, donec veniam ad do-
minum meum in Seir. *Reſpondit Eſau: 15
Oro te, vt de populo qui mecum eſt, ſal-
tem ſocij remaneant viæ tuæ. Non eſt, in-
quit, neceſſe: hoc vno tantum indigeo, vt
inueniam gratiam in conſpectu tuo domi-
ne mi. *Reuerſus eſt itaque illo die Eſau 16
itinere quo venerat in Seir. *Et Iacob ve- 17
nit in Socoth: vbi ædificata domo & fixis
tentorijs appellauit nomen loci illius So-
coth, ideſt, tabernacula. *Tranſiuitq. in Sa- 18
lem vrbem Sichimorum, quæ eſt in terra
Chanaan, poſtquam reuerſus eſt de Meſo-
potamia Syrię: & habitauit iuxta oppidum.
*Emitq. partem agri in qua fixerat taber- 19
nacula, a filijs Hemor patris Sichem cen-
tum agnis. *Et erecto ibi altari, inuocauit 20
ſuper illud fortiſſimum Deum Iſrael.

Cap. XXXIIII.

EGRESSA eſt autem Dina filia Liæ vt 1
videret mulieres regionis illius. *Quam 2
cum vidiſſet Sichem filius Hemor Heuæi,
princeps terræ illius, adamauit eam: & ra-
puit, & dormiuit cum illa, vi opprimens
virginem. *Et conglutinata eſt anima eius 3
cum ea, triſtemq. deliniuit blanditijs. *Et 4
pergens ad Hemor patrem ſuum, Accipe,
inquit, mihi puellam hanc coniugem.
*Quod cum audiſſet Iacob abſentibus fi- 5
lijs, & in paſtu pecorum occupatis, ſiluit
donec redirent. *Egreſſo autem Hemor 6
patre Sichem vt loqueretur ad Iacob, *ec- 7
ce filij eius veniebant de agro: auditoq.
quod acciderat, irati ſunt valde, eo quòd
fœdam rem operatus eſſet in Iſrael, & vio-
lata filia Iacob, rem illicitam perpetraſſet.
*Locutus eſt itaque Hemor ad eos: Sichem 8
filij mei adhæſit anima filiæ veſtræ: date
eam illi vxorem: *& iungamus viciſſim con- 9
nubia: filias veſtras tradite nobis, & filias
noſtras accipite. *Et habitate nobiſcum: 10
terra in poteſtate veſtra eſt, exercete, nego-

11 tiamini, & poſſidete eam. *Sed & Sichem
ad patrem & ad fratres eius ait: Inueniam
gratiam coram vobis: & quæcumque ſta-
12 tueritis, dabo: *augete dotem, & munera
poſtulate, & libenter tribuam quod petie-
ritis: tantum date mihi puellam hanc vxo-
13 rem. *Reſponderunt filij Iacob Sichem &
patri eius in dolo, ſæuientes ob ſtuprum ſo-
14 roris: *Non poſſumus facere quod petitis,
nec dare ſororem noſtram homini incir-
cumciſo: quod illicitum & nefarium eſt
15 apud nos. *Sed in hoc valebimus fœde-
rari, ſi volueritis eſſe ſimiles noſtri, & cir-
cumcidatur in vobis omne maſculini ſe-
16 xus: *tunc dabimus & accipiemus mutuo
filias veſtras, ac noſtras: & habitabimus
17 vobiſcum, erimuſq. vnus populus: *ſi au-
tem circumcidi nolueritis, tollemus filiam
18 noſtram, & recedemus. *Placuit oblatio
19 eorum Hemor, & Sichem filio eius: *nec
diſtulit adoleſcens quin ſtatim quod pete-
batur expleret: amabat enim puellam val-
de, & ipſe erat inclytus in omni domo pa-
20 tris ſui. *Ingreſſiq. portam vrbis, locuti
21 ſunt ad populum: *Viri iſti pacifici ſunt,
& volunt habitare nobiſcum: negotientur
in terra, & exerceant eam, quæ ſpatioſa &
lata cultoribus indiget: filias eorum acci-
piemus vxores, & noſtras illis dabimus.
22 *Vnum eſt quo differtur tantum bonum:
Si circumcidamus maſculos noſtros, ritum
23 gentis imitantes. *Et ſubſtantia eorum, &
pecora, & cuncta quæ poſſident, noſtra
erunt: tantum in hoc acquieſcamus, & ha-
bitantes ſimul, vnum efficiemus populum.
24 *Aſſenſiq. ſunt omnes, circumciſis cunctis
25 maribus. *Et ecce, die tertio quando gra-
uiſſimus vulnerum dolor eſt: arreptis, duo
filij Iacob, Simeon & Leui fratres Dinæ,
gladijs, ingreſſi ſunt vrbem confidenter:
26 interfectiſq. omnibus maſculis, *Hemor &
Sichem pariter necauerunt, tollentes Di-
27 nam de domo Sichem ſororem ſuam. *Qui-
bus egreſſis, irruerunt ſuper occiſos ceteri
filij Iacob: & depopulati ſunt vrbem in vl-
28 tionem ſtupri. *Oues eorum, & armenta, &
aſinos, cunctaq. vaſtantes quæ in domibus

& in

& in agris erant, * paruulos quoque eorum 29
& vxores duxerunt captiuas. * Quibus pa- 30
tratis audacter, Iacob dixit ad Simeon &
Leui: Turbaſtis me, & odioſum feciſtis me
Chananæis, & Pherezæis habitatoribus ter-
ræ huius. nos pauci ſumus: illi congrega-
ti percutient me, & delebor ego, & domus
mea. * Reſponderunt: Numquid vt ſcor- 31
to abuti debuere ſorore noſtra?

Cap. xxxv.

INTEREA locutus eſt Deus ad Iacob: 1
Surge, & aſcende Bethel, & habita ibi,
facq. altare Deo qui apparuit tibi quando
fugiebas Eſau fratrem tuum. * Iacob vero 2
conuocata omni domo ſua, ait: Abijcite
deos alienos qui in medio veſtri ſunt, &
mundamini, ac mutate veſtimenta veſtra.
* *Surgite*, & aſcendamus in Bethel, vt fa- 3
ciamus ibi altare Deo: qui exaudiuit me in
die tribulationis meæ, & ſocius fuit itineris
mei. * Dederunt ergo ei omnes deos alie- 4
nos quos habebant, & inaures quæ erant
in auribus eorum: at ille infodit ea ſubter
terebinthum, quæ eſt poſt vrbem Sichem.
* Cumq. profecti eſſent, terror Dei inuaſit 5
omnes per circuitum ciuitates, & non ſunt
auſi perſequi recedentes. * Venit igitur 6
Iacob Luzam, quæ eſt in terra Chanaan,
cognomento Bethel: ipſe & omnis popu-
lus cum eo. * Ædificauitq. ibi altare, & 7
appellauit nomen loci illius, Domus Dei:
ibi enim apparuit ei Deus cum fugeret fra-
trem ſuum. * Eodem tempore mortua eſt 8
Debora nutrix Rebeccæ, & ſepulta eſt ad
radices Bethel ſuper quercum: vocatumq.
eſt nomen loci illius, Quercus fletus. * Ap- 9
paruit autem iterum Deus Iacob poſtquam
reuerſus eſt de Meſopotamia Syriæ, bene-
dixitq. ei, * dicens: Non vocaberis vltra Ia- 10
cob, ſed Iſrael erit nomen tuum. Et ap-
pellauit eum Iſrael, * dixitq. ei: Ego Deus 11
omnipotens, creſce, & multiplicare: gen-
tes, & populi nationum ex te erunt, re-
ges de lumbis tuis egredientur. * Terramq. 12
quam dedi Abraham & Iſaac, dabo tibi
& ſemini tuo poſt te. * Et receſſit ab eo. 13
14 * *Ille vero erexit titulum lapideum in loco*
quo locutus fuerat ei Deus: libans ſuper
15 eum libamina, & effundens oleum: * vo-
16 cansq. nomen loci illius, Bethel. * Egreſ-
ſus autem inde, venit verno tempore ad
terram quæ ducit Ephratam: in qua cum
17 parturiret Rachel, * ob difficultatem partus
periclitari cœpit. Dixitq. ei obſtetrix: Noli
18 timere, quia & hunc habebis filium. * Egre-
diente autem anima præ dolore, & immi-
nente iam morte, vocauit nomen filij ſui
Benoni, id eſt filius doloris mei: pater vero
appellauit eũ Beniamin, id eſt filius dextræ.
19 * Mortua eſt ergo Rachel, & ſepulta eſt in
via quę ducit Ephratam, hęc eſt Bethlehem.
20 * Erexitq. Iacob titulum ſuper ſepulchrum
eius: Hic eſt titulus monumenti Rachel,
21 vſque in præſentem diem. * Egreſſus inde,
fixit tabernaculum trans Turrem gregis.
22 * Cumq. habitaret in illa regione, abijt Ru-
ben, & dormiuit cum Bala concubina pa-
tris ſui: quod illum minime latuit. Erant
23 autem filij Iacob duodecim. * Filij Liæ:
primogenitus Ruben, & Simeon, & Leui, &
24 Iudas, & Iſſachar, & Zabulon. * Filij Ra-
25 chel: Ioſeph & Beniamin. * Filij Bale an-
26 cillæ Rachelis: Dan & Nephthali. * Filij
Zelphæ ancillæ Liæ: Gad & Aſer: hi ſunt
filij Iacob, qui nati ſunt ei in Meſopotamia
27 Syriæ. * Venit etiam ad Iſaac patrem ſuum
in Mambre, Ciuitatem Arbee, hæc eſt He-
bron: in qua peregrinatus eſt Abraham &
28 Iſaac. * Et completi ſunt dies Iſaac centum
29 octoginta annorum. * Conſumptusq. æta-
te mortuus eſt: & appoſitus eſt populo
ſuo ſenex & plenus dierum: & ſepelierunt
eum Eſau & Iacob filij ſui.

Cap. xxxvI.

1 HÆ ſunt autem generationes Eſau, ip-
2 ſe eſt Edom. * Eſau accepit vxores de
filiabus Chanaan: Ada filiam Elon Hethęi,
& Oolibama filiam Anæ filiæ Sebeon He-
3 uæi: * Baſemath quoque filiam Iſmael ſoro-
4 rem Nabaioth. * Peperit autem Ada, Eli-
5 phaz: Baſemath genuit Rahuel: * Ooliba-
ma genuit Iehus & Ihelon & Core. hi filij
Eſau

Eſau qui nati ſunt ei in terra Chanaan.
6 * Tulit autem Eſau vxores ſuas & filios &
filias, & omnem animam domus ſuæ, &
ſubſtantiam, & pecora, & cuncta quæ ha-
bere poterat in terra Chanaan: & abijt in
alteram regionem, receſſitq. a fratre ſuo Ia-
7 cob. * Diuites enim erant valdè, & ſimul
habitare non poterant: nec ſuſtinebat eos
terra peregrinationis eorum præ multitu-
8 dine gregum. * Habitauitq. Eſau in mon-
9 te Seir, ipſe eſt Edom. * Hæ autem ſunt ge-
nerationes Eſau patris Edom in monte
10 Seir, * & hæc nomina filiorum eius: Eliphaz
filius Ada vxoris Eſau: Rahuel quoque fi-
11 lius Baſemath vxoris eius. * Fueruntq. Eli-
phaz filij: Theman, Omar, Sepho, & Ga-
12 tham, & Cenez. * Erat autem Thamna, con-
cubina Eliphaz filij Eſau: quæ peperit ei
13 Amalech. hi ſunt filij Ada vxoris Eſau. * Fi-
lij autem Rahuel: Nahath & Zara, Samma
14 & Meza. hi filij Baſemath vxoris Eſau. * Iſti
quoque erant filij Oolibama filiæ Anæ fi-
liæ Sebeon, vxoris Eſau, quos genuit ei
15 Iehus & Ihelon & Core. * Hi duces filio-
rum Eſau: Filij Eliphaz primogeniti Eſau:
dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux
16 Cenez, * dux Core, dux Gatham, dux Ama-
lech. hi filij Eliphaz in terra Edom, & hi
17 filij Ada. * Hi quoque filij Rahuel filij Eſau:
dux Nahath, dux Zara, dux Samma, dux
Meza. hi autem duces Rahuel in Terra
18 Edom: iſti filij Baſemath vxoris Eſau. * Hi
autem filij Oolibama vxoris Eſau: dux Ie-
hus, dux Ihelon, dux Core. hi duces Ooli-
19 bama filiæ Anæ vxoris Eſau. * Iſti ſunt fi-
lij Eſau, & hi duces eorum: ipſe eſt Edom.
20 * Iſti ſunt filij Seir Horræi, habitatores ter-
21 ræ: Lotan, & Sobal, & Sebeon, & Ana, * &
Diſon, & Eſer, & Diſan. hi duces Horræi, fi-
22 lij Seir in Terra Edom. * Facti ſunt autem
filij Lotan: Hori & Heman. erat autem ſo-
23 ror Lotan, Thamna. * Et iſti filij Sobal: Al-
uan & Manahat & Ebal, & Sepho & Onam.
24 * Et hi filij Sebeon: Aia & Ana. Iſte eſt Ana
qui inuenit aquas calidas in ſolitudine, cum
25 paſceret aſinos Sebeon patris ſui: * habuitq.
26 filium Diſon, & filiam Oolibama. * Et iſti
filij Diſon: Hamdan, & Eſeban, & Iethram,
27 & Charan. * Hi quoque filij Eſer: Balaan,
28 & Zauan, & Acan. * Habuit autem filios
29 Diſan: Hus, & Aram. * Hi duces Horræo-
rum: dux Lotan, dux Sobal, dux Sebeon,
30 dux Ana, * dux Diſon, dux Eſer, dux Diſan:
iſti duces Horræorum qui imperauerunt in
31 Terra Seir. * Reges autem qui regnauerunt
in Terra Edom antequam haberent regem
32 filij Iſrael, fuerunt hi: * Bela filius Beor, no-
33 menq. vrbis eius Denaba. * Mortuus eſt au-
tem Bela, & regnauit pro eo Iobab filius
34 Zaræ de Boſra. * Cumq. mortuus eſſet Io-
bab, regnauit pro eo Huſam de terra The-
35 manorum. * Hoc quoque mortuo, regna-
uit pro eo Adad filius Badad, qui percuſſit
Madian in regione Moab: & nomen vrbis
36 eius Auith. * Cumq. mortuus eſſet Adad,
37 regnauit pro eo Semla de Maſreca. * Hoc
quoque mortuo regnauit pro eo Saul de
38 fluuio Rohoboth. * Cumq. & hic obijſſet,
ſucceſſit in regnum Balanan filius Acho-
39 bor. * Iſto quoque mortuo regnauit pro
eo Adar, nomenq. vrbis eius Phau: & ap-
pellabatur vxor eius Meetabel, filia Matred
40 filiæ Mezaab. * Hæc ergo nomina ducum
Eſau in cognationibus, & locis, & vocabu-
lis ſuis: dux Thamna, dux Alua, dux Ie-
41 theth, * dux Oolibama, dux Ela, dux Phi-
42 non, * dux Cenez, dux Theman, dux Mab-
43 ſar, * dux Magdiel, dux Hiram: hi duces
Edom habitantes in terra imperij ſui, ipſe
eſt Eſau pater Idumæorum.

CAP. XXXVII.

1 HABITAVIT autem Iacob in terra
Chanaan, in qua pater ſuus peregri-
2 natus eſt. * Et hæ ſunt generationes eius:
Ioſeph cum ſedecim eſſet annorum, paſce-
bat gregem cum fratribus ſuis adhuc puer:
& erat cum filijs Balæ & Zelphæ vxorum
patris ſui: accuſauitq. fratres ſuos apud pa-
3 trem crimine peſſimo. * Iſrael autem dilige-
bat Ioſeph ſuper omnes filios ſuos, eo quòd
in ſenectute genuiſſet eum: fecitq. ei tuni-
4 cam polymitam. * Videntes autem fratres
eius quòd a patre plus cunctis filijs amare-
tur,

tur, oderant eum, nec poterant ei quid-
quam pacifice loqui. * Accidit quoque vt 5
viſum ſomnium referret fratribus ſuis: quæ
cauſa maioris odij ſeminarium fuit. * Di- 6
xitq. ad eos: Audite ſomnium meum quod
vidi: * Putabam nos ligare manipulos in 7
agro: & quaſi conſurgere manipulum meũ,
& ſtare, veſtroſq. manipulos circumſtantes
adorare manipulum meum. * Reſponde- 8
runt fratres eius: Numquid rex noſter eris?
aut ſubijciemur ditioni tuæ? Hæc ergo
cauſa ſomniorum atque ſermonum, inui-
diæ & odij fomitem miniſtrauit. * Aliud 9
quoque vidit ſomnium, quod narrans fra-
tribus, ait: Vidi per ſomnium, quaſi ſolem,
& lunam, & ſtellas vndecim adorare me.
* Quod cum patri ſuo, & fratribus retuliſ- 10
ſet, increpauit eum pater ſuus, & dixit:
*Quid ſibi vult hoc ſomnium quod vidiſti?
num ego & mater tua, & fratres tui ado-
rabimus te ſuper terram?* * Inuidebant ei 11
igitur fratres ſui: pater vero rem tacitus
conſiderabat. * Cumq. fratres illius in pa- 12
ſcendis gregibus patris morarentur in Si-
chem, * dixit ad eum Iſrael: Fratres tui pa- 13
ſcunt oues in Sichimis: veni, mittam te ad
eos. Quo reſpondente, * Præſto ſum, ait ei: 14
Vade, & vide ſi cuncta proſpera ſint erga
fratres tuos, & pecora: & renuncia mihi
quid agatur. Miſſus de Valle Hebron, ve-
nit in Sichem: * inuenitq. eum vir erran- 15
tem in agro, & interrogauit quid quæreret.
* At ille reſpondit: Fratres meos quæro, in- 16
dica mihi vbi paſcant greges. * Dixitq. ei 17
vir: Receſſerunt de loco iſto: audiui au-
tẽ eos dicentes: Eamus in Dothain. Perre-
xit ergo Ioſeph poſt fratres ſuos, & inuenit
eos in Dothain. * Qui cum vidiſſent eum 18
procul, antequam accederet ad eos, cogita-
uerunt illum occidere: * & mutuo loque- 19
bantur: Ecce ſomniator venit: * venite, oc- 20
cidamus eum, & mittamus in ciſternam ve-
terem: dicemuſq. Fera peſſima deuorauit
eum: & tunc apparebit quid illi proſint
ſomnia ſua. * Audiens autem hoc Ruben, 21
nitebatur liberare eum de manibus eorum,
& dicebat: * Non interficiatis animam eius, 22
nec effundatis ſanguinem: ſed proijcite
eum in ciſternam hanc, quæ eſt in ſolitudi-
ne, manuſq. veſtras ſeruate innoxias: hoc
autem dicebat, volens eripere eum de ma-
23 nibus eorum, & reddere patri ſuo. * Con-
feſtim igitur vt peruenit ad fratres ſuos,
nudauerunt eum tunica talari, & polymi-
24 ta: * miſeruntq. eum in ciſternam veterem,
25 quæ non habebat aquam. * Et ſedentes vt
comederent panem, viderunt Iſmaelitas
viatores venire de Galaad, & camelos eo-
rum portantes aromata, & reſinam, & ſta-
26 cten in Ægyptum. * Dixit ergo Iudas fra-
tribus ſuis: Quid nobis prodeſt ſi occide-
rimus fratrem noſtrum, & celauerimus ſan-
27 guinem ipſius? * Melius eſt vt venundetur
Iſmaelitis, & manus noſtræ non polluan-
tur: frater enim, & caro noſtra eſt. Acquie-
28 uerunt fratres ſermonibus illius. * Et præ-
tereuntibus Madianitis negotiatoribus, ex-
trahentes eum de ciſterna, vendiderunt
eum Iſmaelitis, viginti argenteis, qui duxe-
29 runt eum in Ægyptum. * Reuerſuſq. Ru-
30 ben ad ciſternam, non inuenit puerum: * &
ſciſſis veſtibus pergens ad fratres ſuos, ait:
31 Puer non comparet, & ego quo ibo? * Tu-
lerunt autem tunicam eius, & in ſanguine
32 hœdi, quem occiderant, tinxerunt: * mit-
tentes qui ferrent ad patrem, & dicerent:
Hanc inuenimus: vide vtrum tunica filij
33 tui ſit, an non. * Quam cum agnouiſſet pa-
ter, ait: Tunica filij mei eſt, fera peſſima co-
34 medit eum, beſtia deuorauit Ioſeph. * Sciſ-
ſiſq. veſtibus, indutus eſt cilicio, lugens fi-
35 lium ſuum multo tempore. * Congregatis
autem cunctis liberis eius vt lenirent do-
lorem patris, noluit conſolationem accipe-
re, ſed ait: Deſcendam ad filium meum lu-
gens in infernum. Et illo perſeuerante in
36 fletu, * Madianitæ vendiderunt Ioſeph in
Ægypto Putiphari eunucho Pharaonis
magiſtro militum.

CAP. XXXVIII.

1 EODEM tempore deſcendens Iudas a
fratribus ſuis, diuertit ad virum Odol-
2 lamitem, nomine Hiram. * Viditq. ibi fi-
liam

liam hominis Chananæi, vocabulo Sue: &
accepta vxore, ingreſſus eſt ad eam. * Quæ 3
concepit, & peperit filium, & vocauit no-
men eius Her. * Rurſumq. concepto fœtu, 4
natum filium vocauit Onan. * Tertium 5
quoque peperit: qué appellauit Sela. quo
nato, parere vltra ceſſauit. * Dedit autem 6
Iudas vxorem primogenito ſuo Her, nomi-
ne Thamar. * Fuit quoque Her primoge- 7
nitus Iudæ, nequam in conſpectu Domini:
& ab eo occiſus eſt. * Dixit ergo Iudas ad 8
Onan filium ſuum: Ingredere ad vxorem
fratris tui, & ſociare illi, vt ſuſcites ſemen
fratri tuo. * Ille ſciens non ſibi naſci filios, 9
introiens ad vxorem fratris ſui, ſemen fun-
debat in terram, ne liberi fratris nomine
naſcerentur. * Et idcirco percuſſit eum 10
Dominus, quòd rem deteſtabilem faceret.
* Quam ob rem dixit Iudas Thamar nurui 11
ſuæ: Eſto vidua in domo patris tui, donec
creſcat Sela filius meus: timebat enim ne
& ipſe moreretur, ſicut fratres eius. Quæ
abijt, & habitauit in domo patris ſui. * Euo- 12
lutis autem multis diebus, mortua eſt filia
Sue vxor Iudæ: qui poſt luctum conſola-
tione ſuſcepta, aſcendebat ad tonſores o-
uium ſuarum, ipſe & Hiras opilio gregis
Odollamites, in Thamnas. * Nunciatumq. 13
eſt Thamar quòd ſocer illius aſcenderet in
Thamnas ad tondendas oues. * Quæ, de- 14
poſitis viduitatis veſtibus, aſſumpſit theri-
ſtrum: & mutato habitu, ſedit in biuio iti-
neris, quod ducit Thamnam: eo quòd cre-
uiſſet Sela, & non eum accepiſſet maritum.
* Quam cum vidiſſet Iudas, ſuſpicatus eſt 15
eſſe meretricem: operuerat enim vultum
ſuum, ne agnoſceretur. * Ingrediensq. ad 16
eam, ait: Dimitte me vt coeam tecum:
neſciebat enim quòd nurus ſua eſſet. Qua
reſpondente: Quid dabis mihi vt fruaris
concubitu meo? * dixit: Mittam tibi hœ- 17
dum de gregibus. Rurſumq. illa dicente:
Patiar quod vis, ſi dederis mihi arrhabo-
nem, donec mittas quod polliceris. * Ait 18
Iudas: Quid tibi vis pro arrhabone dari?
Reſpondit: Annulum tuum, & armillam,
& baculum quem manu tenes. Ad vnum
19 igitur coitum mulier concepit, * & ſurgens
abijt: depoſitoq. habitu quem ſumpſerat,
20 induta eſt viduitatis veſtibus. * Miſit au-
tem Iudas hœdum per paſtorem ſuum O-
dollamitem, vt reciperet pignus quod de-
derat mulieri: qui cum non inueniſſet
21 eam, * interrogauit homines loci illius: Vbi
eſt mulier quæ ſedebat in biuio? Reſpon-
dentibus cunctis: Non fuit in loco iſto me-
22 retrix. * Reuerſus eſt ad Iudam, & dixit ei:
Non inueni eam: ſed & homines loci illius
dixerunt mihi, numquam ſediſſe ibi ſcor-
23 tum. * Ait Iudas: Habeat ſibi, certe men-
dacij arguere nos non poteſt, ego miſi hœ-
dum quem promiſeram: & tu non inueni-
24 ſti eam. * Ecce autem poſt tres menſes
nunciauerunt Iudæ, dicentes: Fornicata eſt
Thamar nurus tua, & videtur vterus illius
intumeſcere. Dixitq. Iudas: Producite eã
25 vt comburatur. * Quæ cum duceretur ad
pœnam, miſit ad ſocerum ſuum, dicens:
De viro, cuius hæc ſunt, concepi: cogno-
ſce cuius ſit annulus, & armilla, & baculus.
26 * Qui, agnitis muneribus, ait: Iuſtior me eſt:
quia non tradidi eam Sela filio meo. Atta-
27 men vltra non cognouit eam. * Inſtante
autem partu, apparuerunt gemini in vtero:
atque in ipſa effuſione infantium vnus pro-
tulit manum, in qua obſtetrix ligauit coc-
28 cinum dicens: * Iſte egredietur prior.
29 * Illo vero retrahente manum, egreſſus eſt
alter: dixitq. mulier: Quare diuiſa eſt pro-
pter te maceria? & ob hanc cauſam voca-
30 uit nomen eius Phares. * Poſtea egreſſus
eſt frater eius, in cuius manu erat cocci-
num: quem appellauit Zara.

Cap. XXXIX.

1 IGITVR Ioſeph ductus eſt in Ægyptum,
emitq. eum Putiphar eunuchus Pha-
raonis, princeps exercitus, vir Ægyptius,
de manu Iſmaelitarum, a quibus perdu-
2 ctus erat. * Fuitq. Dominus cum eo, & erat
vir in cunctis proſpere agens: habitauitq.
3 in domo domini ſui, * qui optime nouerat
Dominum eſſe cum eo, & omnia, quæ ge-
4 reret, ab eo dirigi in manu illius. * Inue-
nitq.

nitq. Ioſeph gratiam coram domino ſuo,
& miniſtrabat ei: a quo præpoſitus omni-
bus gubernabat creditam ſibi domum, &
vniuerſa quæ ei tradita fuerant: *benedi- 5
xitq. Dominus domui Ægyptij propter Io-
ſeph, & multiplicauit tam in ædibus quàm
in agris cunctam eius ſubſtantiam: *nec 6
quidquam aliud nouerat, niſi panem quo
veſcebatur. Erat autem Ioſeph pulchra fa-
cie, & decorus aſpectu. *Poſt multos ita- 7
que dies iniecit domina ſua oculos ſuos in
Ioſeph, & ait: Dormi mecum. *Qui ne- 8
quaquam acquieſcens operi nefario, dixit
ad eam: Ecce dominus meus, omnibus
mihi traditis, ignorat quid habeat in do-
mo ſua: *nec quidquam eſt quod non in 9
mea ſit poteſtate, vel non tradiderit mihi,
præter te, *quæ vxor eius es*: quo modo er-
go *poſſum* hoc malum facere, & peccare
in Deum meum? *Huiuſcemodi verbis 10
per ſingulos dies & mulier moleſta erat
adoleſcenti: & ille recuſabat ſtuprũ. *Ac- 11
cidit autem quadam die vt intraret Ioſeph
domum, & operis quippiã abſque arbitris
faceret: *& illa, apprehenſa lacinia veſti- 12
menti eius, diceret: Dormi mecum. Qui
relicto in manu eius pallio fugit, & egreſ-
ſus eſt foras. *Cumq. vidiſſet mulier veſtem 13
in manibus ſuis, & ſe eſſe contemptam,
*vocauit ad ſe homines domus ſuæ, & ait 14
ad eos: En introduxit virum Hebræum, vt
illuderet nobis: ingreſſus eſt ad me, vt co-
iret mecum: cumq. ego ſucclamaſſem, *& 15
audiſſet vocem meam, reliquit pallium
quod tenebam, & fugit foras. *In argu- 16
mentum ergo fidei retentum pallium oſten-
dit marito reuertenti domum, *& ait: In- 17
greſſus eſt ad me ſeruus Hebræus quem
adduxiſti, vt illuderet mihi: *cumq. audiſ- 18
ſet me clamare, reliquit pallium quod te-
nebam, & fugit foras. *His auditis domi- 19
nus, & nimium credulus verbis coniugis,
iratus eſt valde: *tradiditq. Ioſeph in car- 20
cerem, vbi vincti regis cuſtodiebantur, &
erat ibi clauſus. *Fuit autem Dominus 21
cum Ioſeph, & miſertus illius dedit ei gra-
tiam in conſpectu principis carceris. *Qui 22
tradidit in manu illius vniuerſos vinctos
qui in cuſtodia tenebantur: & quidquid
23 fiebat, ſub ipſo erat. *Nec nouerat aliquid,
cunctis ei creditis: Dominus enim erat
cum illo, & omnia opera eius dirigebat.

CAP. XL.

1 HIS ita geſtis, accidit vt peccarent duo
eunuchi, pincerna regis Ægypti, &
2 piſtor, domino ſuo. *Iratusq. contra eos
Pharao (nam alter pincernis præerat, alter
3 piſtoribus) *miſit eos in carcerem princi-
pis militum, in quo erat vinctus & Ioſeph.
4 *At cuſtos carceris tradidit eos Ioſeph, qui
& miniſtrabat eis: aliquantulum temporis
fluxerat, & illi in cuſtodia tenebantur.
5 *Videruntq. ambo ſomnium nocte vna,
6 iuxta interpretationem congruam ſibi: *ad
quos cum introiſſet Ioſeph mane, & vidiſ-
7 ſet eos triſtes, *ſciſcitatus eſt eos, dicens:
Cur triſtior eſt hodie ſolito facies veſtra?
8 *Qui reſponderunt: Somnium vidimus, &
non eſt qui interpretetur nobis. Dixitq. ad
eos Ioſeph: Numquid non Dei eſt inter-
9 pretatio? referte mihi quid videritis. *Nar-
rauit prior, præpoſitus pincernarum, ſom-
nium ſuum: Videbam coram me vitem,
10 *in qua erant tres propagines, creſcere pau-
latim in gemmas, & poſt flores vuas ma-
11 tureſcere: *calicemq. Pharaonis in manu
mea: tuli ergo vuas, & expreſſi in calicem
quem tenebam, & tradidi poculum Pha-
12 raoni. *Reſpondit Ioſeph: Hæc eſt inter-
pretatio ſomnij: Tres propagines, tres ad-
13 huc dies ſunt: *poſt quos recordabitur Pha-
rao miniſterij tui, & reſtituet te in gradum
priſtinum: dabisq. ei calicem iuxta offi-
cium tuum, ſicut ante facere conſueueras.
14 *Tantum memento mei, cum bene tibi
fuerit, & facias mecum miſericordiam: vt
ſuggeras Pharaoni vt educat me de iſto
15 carcere: *quia furto ſublatus ſum de terra
Hebræorum, & hic innocens in lacum
16 miſſus ſum. *Videns piſtorum magiſter
quòd prudenter ſomnium diſſoluiſſet, ait:
Et ego vidi ſomnium, Quòd tria caniſtra
17 farinæ haberem ſuper caput meum: *& in

vno

vno caniſtro quod erat excelſius, portare
me omnes cibos qui fiunt arte piſtoria,
aueſq. comedere ex eo. * Reſpondit Io- 18
ſeph: Hæc eſt interpretatio ſomnij: Tria
caniſtra, tres adhuc dies ſunt: * poſt quos 19
auferet Pharao caput tuum, ac ſuſpendet
te in cruce, & lacerabunt volucres carnes
tuas. * Exinde dies tertius natalitius Pha- 20
raonis erat: qui faciens grande conuiuium
pueris ſuis, recordatus eſt inter epulas ma-
giſtri pincernarum, & piſtorum principis.
* Reſtituitq. alterum in locum ſuum, vt 21
porrigeret ei poculum: * alterum ſuſpen- 22
dit in patibulo, vt coniectoris veritas pro-
baretur. * Et tamen ſuccedentibus pro- 23
ſperis, præpoſitus pincernarum oblitus eſt
interpretis ſui.

CAP. XLI.

POST duos annos vidit Pharao ſomnium. 1
Putabat ſe ſtare ſuper fluuium, * de quo 2
aſcendebant ſeptem boues, pulchræ & craſ-
ſæ nimis: & paſcebantur in locis paluſtri-
bus. * Aliæ quoque ſeptem emergebant 3
de flumine, fœdæ, confectæq. macie: & pa-
ſcebantur in ipſa amnis ripa in locis viren-
tibus: * deuorauveruntq. eas, quarum mira 4
ſpecies & habitudo corporum erat. Exper-
gefactus Pharao, * rurſum dormiuit, & vidit 5
alterum ſomnium: Septem ſpicæ pullula-
bant in culmo vno plenæ atque formoſæ:
* aliæ quoque totidem ſpicæ tenues, & per- 6
cuſſæ vredine oriebantur, * deuorantes om- 7
nem priorum pulchritudinem. Euigilans
Pharao poſt quietem, * & facto mane, pa- 8
uore perterritus, miſit ad omnes coniecto-
res Ægypti, cunctoſq. ſapientes: & accerſi-
tis narrauit ſomnium, nec erat qui inter-
pretaretur. * Tunc demum reminiſcens 9
pincernarum magiſter, ait: Confiteor pec-
catum meum: * Iratus rex ſeruis ſuis, me & 10
magiſtrum piſtorum retrudi iuſſit in carce-
rem principis militum: * vbi vna nocte 11
vterque vidimus ſomnium præſagum fu-
turorum. * Erat ibi puer Hebræus, eiuſdem 12
ducis militum famulus: cui narrantes ſom-
nia, * audiuimus quidquid poſtea rei proba- 13
uit euentus. ego enim redditus ſum officio
meo: & ille ſuſpenſus eſt in cruce. * Proti- 14
nus ad regis imperium eductum de carcere
Ioſeph totonderunt: ac veſte mutata ob-
tulerunt ei. * Cui ille ait: Vidi ſomnia, nec 15
eſt qui ediſſerat: quæ audiui te ſapientiſſi-
me conijcere. * Reſpondit Ioſeph: Abſque 16
me Deus reſpondebit proſpera Pharaoni.
* Narrauit ergo Pharao quod viderat: Pu- 17
tabam me ſtare ſuper ripam fluminis, * & 18
ſeptem boues de amne conſcendere, pul-
chras nimis, & obeſis carnibus: quæ in pa-
ſtu paludis vireta carpebant. * & ecce, has 19
ſequebantur aliæ ſeptem boues, in tantum
deformes & macilentæ, vt numquam ta-
les in terra Ægypti viderim: * quæ, deuora- 20
tis & conſumptis prioribus, * nullum ſatu- 21
ritatis dedere veſtigium: ſed ſimili macie
& ſqualore torpebant. Euigilans, rurſus ſo-
pore depreſſus, * vidi ſomnium: Septem ſpi- 22
cæ pullulabant in culmo vno plenæ atque
pulcherrimæ. * Aliæ quoque ſeptem tenues 23
& percuſſæ vredine, oriebantur e ſtipula:
* quæ priorum pulchritudinem deuoraue- 24
runt. Narraui coniectoribus ſomnium, &
nemo eſt qui ediſſerat. * Reſpondit Ioſeph: 25
Somnium regis vnum eſt: quæ facturus eſt
Deus, oſtendit Pharaoni. * Septem boues 26
pulchræ, & ſeptem ſpicæ plenæ: ſeptem
vbertatis anni ſunt: eandemq. vim ſom-
nij comprehendunt. * Septem quoque bo- 27
ues tenues atque macilentæ, quæ aſcende-
runt poſt eas, & ſeptem ſpicæ tenues, &
vento vrente percuſſæ: ſeptem anni ventu-
ræ ſunt famis. * Qui hoc ordine comple- 28
buntur: * Ecce ſeptem anni venient ferti- 29
litatis magnæ in vniuerſa Terra Ægypti:
* quos ſequentur ſeptem anni alij tantæ ſte- 30
rilitatis, vt obliuioni tradatur cuncta retro
abundantia: conſumptura eſt enim fames
omnem terram, * & vbertatis magnitu- 31
dinem perditura eſt inopiæ magnitudo.
* Quod autem vidiſti ſecundo ad eandem 32
rem pertinens ſomnium: firmitatis indi-
cium eſt, eo quòd fiat ſermo Dei, & velo-
cius impleatur. * Nunc ergo prouideat rex 33
virum ſapientem & induſtrium, & præfi-
ciat

ciat eum Terræ Ægypti : * Qui conſtituat 34
præpoſitos per cunctas regiones : & quin-
tam partem fructuum per ſeptem annos
fertilitatis, * qui iam nunc futuri ſunt, con- 35
greget in horrea : & omne frumentum ſub
Pharaonis poteſtate condatur, ſeruetúrq.
in vrbibus. * Et præparetur futuræ ſeptem 36
annorum fami, quæ oppreſſura eſt Ægy-
ptum, & non conſumetur terra inopia.
* Placuit Pharaoni conſilium & cunctis mi- 37
niſtris eius : * locutúſq. eſt ad eos : Num in- 38
uenire poterimus talem virum, qui ſpiritu
Dei plenus ſit ? * Dixit ergo ad Ioſeph : 39
Quia oſtendit tibi Deus omnia quæ locu-
tus es, numquid ſapientiorem & conſimi-
lem tui inuenire potero ? * Tu eris ſuper 40
domum meam, & ad tui oris imperium
cunctus *populus* obediet : vno tantum re-
gni *ſolio* te præcedam. * Dixítq. rurſus Pha- 41
rao ad Ioſeph : Ecce, conſtitui te ſuper vni-
uerſam terram Ægypti. * Tulítq. annulum 42
de manu ſua, & dedit eum in manu eius :
veſtiuítq. eum ſtola byſſina, & collo tor-
quem auream circumpoſuit. * Fecítq. eum 43
aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum,
clamante præcone, vt omnes coram eo ge-
nu flecterent, & præpoſitũ eſſe ſcirent vni-
uerſæ Terræ Ægypti. * Dixit quoque rex 44
ad Ioſeph : Ego ſum Pharao : abſque tuo
imperio non mouebit quiſquam manum
aut pedem in omni terra Ægypti. * Ver- 45
títq. nomen eius, & vocauit eum lingua
Ægyptiaca, Saluatorem mundi. Dedítq.
illi vxorem Aſeneth filiam Putiphare ſacer-
dotis Heliopoleos. Egreſſus eſt itaque Io-
ſeph ad terram Ægypti (* triginta autem 46
annorum erat quando ſtetit in conſpectu
regis Pharaonis) & circuiuit omnes regio-
nes Aegypti. * Venítq. fertilitas ſeptem an- 47
norum : & in manipulos redactæ ſegetes
congregatæ ſunt in horrea Aegypti. * Om- 48
nis etiam frugum abundantia in ſingulis
vrbibus condita eſt. * Tantáq. fuit abun- 49
dantia tritici, vt arenæ maris coæquaretur,
& copia menſuram excederet. * Nati ſunt 50
autem Ioſeph filij duo antequam veniret
fames : quos peperit ei Aſeneth filia Puti-
51 phare ſacerdotis Heliopoleos. * *Vocauítq.*
nomen primogeniti, Manaſſes, dicẽs : Obli-
uiſci me fecit Deus omnium laborum meo-
52 rum, & domus patris mei. * Nomen quoque
ſecundi appellauit Ephraim, dicens : Cre-
ſcere me fecit Deus in terra paupertatis
53 meæ. * Igitur tranſactis ſeptem vbertatis an-
54 nis, qui fuerant in Aegypto : * cœperunt ve-
nire ſeptem anni inopiæ, quos prædixerat
Ioſeph : & in vniuerſo orbe fames præua-
luit, in cuncta autem terra Aegypti panis
55 erat. * Qua eſuriente, clamauit populus ad
Pharaonem, alimenta petens. Quibus ille
reſpondit : Ite ad Ioſeph : & quidquid ipſe
56 vobis dixerit, facite. * Creſcebat autẽ quo-
tidie fames in omni terra : aperuítq. Ioſeph
vniuerſa horrea, & vendebat Aegyptijs :
57 nam & illos oppreſſerat fames. * Omneſq.
prouinciæ veniebant in Ægyptum, vt eme-
rent eſcas, & malum inopiæ temperarent.

CAP. XLII.

1 AVDIENS autem Iacob quòd alimen-
ta venderentur in Aegypto, dixit filijs
2 ſuis : Quare negligitis ? * audiui quòd triti-
cum venundetur in Aegypto : deſcendite,
& emite nobis neceſſaria, vt poſſimus vi-
3 uere, & non conſumamur inopia. * De-
ſcendentes igitur fratres Ioſeph decem, vt
4 emerent frumenta in Aegypto, * Beniamin
domi retento a Iacob, qui dixerat fratribus
eius : Ne forte in itinere quidquam patia-
5 tur mali : * ingreſſi ſunt terram Aegypti cum
alijs qui pergebant ad emendum. Erat
6 autem fames in Terra Chanaan. * Et Ioſeph
erat princeps in Terra Aegypti, atque ad
eius nutum frumenta populis vẽdebantur.
7 Cumq. adoraſſent eum fratres ſui, * & agno-
uiſſet eos, quaſi ad alienos durius loqueba-
tur, interrogans eos : Vnde veniſtis ? Qui
reſponderunt : De Terra Chanaan, vt ema-
8 mus victui neceſſaria. * Et tamen fratres
ipſe cognoſcens, non eſt cognitus ab eis.
9 * Recordatúſq. ſomniorum, quæ aliquando
viderat, ait ad eos : Exploratores eſtis : vt
10 videatis infirmiora terræ veniſtis. * Qui di-
xerunt : Non eſt ita, domine, ſed ſerui tui

venerunt vt emerent cibos. *Omnes filij 11
vnius viri ſumus: pacifici venimus, nec
quidquam famuli tui machinantur mali.
*Quibus ille reſpondit: Aliter eſt: immu- 12
nita terræ huius conſiderare veniſtis. *At 13
illi: Duodecim, inquiunt, ſerui tui, fratres
ſumus, filij viri vnius in Terra Chanaan:
minimus cum patre noſtro eſt, alius non
eſt ſuper. *Hoc eſt, ait, quod locutus ſum: 14
Exploratores eſtis. *Iam nunc experimen- 15
tum veſtri capiam: per ſalutem Pharaonis
non egrediemini hinc, donec veniat frater
veſter minimus. *Mittite ex vobis vnum, 16
& adducat eum: vos autem eritis in vin-
culis, donec probentur quæ dixiſtis vtrum
vera an falſa ſint: alioquin per ſalutem
Pharaonis exploratores eſtis. *Tradidit 17
ergo illos cuſtodiæ tribus diebus. *Die au- 18
tem tertio eductis de carcere, ait: Facite
quæ dixi, & viuetis: Deum enim timeo.
*Si pacifici eſtis, frater veſter vnus ligetur 19
in carcere: vos autem abite, & ferte fru-
menta quæ emiſtis, in domos veſtras, *& 20
fratrem veſtrum minimum ad me adduci-
te, vt poſſim veſtros probare ſermones, &
non moriamini. Fecerunt vt dixerat, *& lo- 21
cuti ſunt ad inuicem: Merito hæc patimur,
quia peccauimus in fratrem noſtrum, vi-
dentes anguſtiam animæ illius, dum depre-
caretur nos, & non audiuimus: idcirco ve-
nit ſuper nos iſta tribulatio. *E quibus vnus 22
Ruben, ait: Numquid non dixi vobis: No-
lite peccare in puerum: & non audiſtis me?
en ſanguis eius exquiritur. *Neſciebant 23
autem quòd intelligeret Ioſeph: eo quòd
per interpretem loqueretur ad eos. *Auer- 24
titq. ſe parumper, & fleuit: & reuerſus lo-
cutus eſt ad eos. *Tollenſq. Simeon, & 25
ligans illis præſentibus, iuſſit miniſtris vt
implerent eorum ſaccos tritico, & repone-
rent pecunias ſingulorum in ſacculis ſuis,
datis ſupra cibarijs in viam: qui fecerunt
ita. *At illi portantes frumenta in aſinis 26
ſuis, profecti ſunt. *Apertoq. vnus ſacco, 27
vt daret iumento pabulum in diuerſorio,
contemplatus pecuniam in ore ſacculi, *di- 28
xit fratribus ſuis: Reddita eſt mihi pecu-
nia, en habetur in ſacco. Et obſtupefacti,
turbatiq. mutuo dixerunt: Quidnam eſt
29 hoc, quod fecit nobis Deus? *Veneruntq.
ad Iacob patrem ſuum in terram Chanaan,
& narrauerunt ei omnia quæ accidiſſent ſi-
30 bi, dicentes: *Locutus eſt nobis dominus
terræ durè, & putauit nos exploratores eſ-
31 ſe prouinciæ. *Cui reſpondimus: Pacifici
32 ſumus, nec vllas molimur inſidias. *Duo-
decim fratres vno patre geniti ſumus: vnus
non eſt ſuper, minimus cum patre noſtro
33 eſt in Terra Chanaan. *Qui ait nobis:
Sic probabo quòd pacifici ſitis: Fratrem
veſtrum vnum dimittite apud me, & ciba-
ria domibus veſtris neceſſaria ſumite, &
34 abite, *fratremq. veſtrum minimum addu-
cite ad me, vt ſciam quòd non ſitis explo-
ratores: & iſtum, qui tenetur in vinculis,
recipere poſſitis: ac deinceps quæ vultis,
35 emendi habeatis licentiam. *His dictis,
cum frumenta effunderent, ſinguli repere-
runt in ore ſaccorum ligatas pecunias: ex-
36 territiſq. ſimul omnibus, *dixit pater Iacob:
Abſque liberis me eſſe feciſtis, Ioſeph non
eſt ſuper, Simeon tenetur in vinculis, & Be-
niamin auferetis: in me hæc omnia mala
37 reciderunt. *Cui reſpondit Ruben: Duos
filios meos interfice, ſi non reduxero illum
tibi: trade illum in manu mea, & ego eum
38 tibi reſtituam. *At ille: Non deſcendet,
inquit, filius meus vobiſcum: frater eius
mortuus eſt, & ipſe ſolus remanſit: ſi quid
ei aduerſi acciderit in terra ad quam per-
gitis, deducetis canos meos cum dolore
ad inferos.

CAP. XLIII.

1 INTERIM fames omnem terram vehe-
2 menter premebat. *Conſumptiſq. cibis
quos ex Ægypto detulerant, dixit Iacob ad
filios ſuos: Reuertimini, & emite nobis
3 pauxillum eſcarum. *Reſpondit Iudas: De-
nunciauit nobis vir ille ſub atteſtatione iu-
riſiurandi, dicens: Non videbitis faciem
meam, niſi fratrem veſtrum minimum ad-
4 duxeritis vobiſcum. *Si ergo vis eum mitte-
re nobiſcum, pergemus pariter, & ememus
tibi

tibi neceſſaria: * ſin autem non vis, non 5
ibimus: vir enim,vt ſæpe diximus, denunciauit nobis, dicens: Non videbitis faciem
meam abſque fratre veſtro minimo. * Di- 6
xit eis Iſrael: In meam hoc feciſtis miſeriam, vt indicaretis ei & alium habere vos
fratrem. * At illi reſponderunt: Interroga- 7
uit nos homo per ordinem noſtram progeniem: ſi pater viueret: ſi haberemus fratrem: & nos reſpondimus ei conſequenter iuxta id quod fuerat ſciſcitatus: numquid ſcire poteramus quòd dicturus eſſet: Adducite fratrem veſtrum vobiſcum? * Iudas 8
quoque dixit patri ſuo: Mitte puerum mecum, vt proficiſcamur, & poſſimus viuere: ne moriamur nos & paruuli noſtri. * Ego 9
ſuſcipio puerum: de manu mea require illum. niſi reduxero & reddidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore. * Si 10
non interceſſiſſet dilatio, iam vice altera veniſſemus. * Igitur Iſrael pater eorum 11
dixit ad eos: Si ſic neceſſe eſt, facite quod vultis: ſumite de optimis terræ fructibus in vaſis veſtris, & deferte viro munera, modicum reſinæ, & mellis, & ſtoracis, ſtactes, & terebinthi, & amygdalarum. * Pecuniam 12
quoque duplicem ferte vobiſcum: & illã, quam inueniſtis in ſacculis, reportate, ne forte errore factum ſit: * ſed & fratrem ve- 13
ſtrum tollite, & ite ad virum. * Deus au- 14
tem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem: & remittat vobiſcum fratrem veſtrum quem tenet, & hunc Beniamin: ego autem quaſi orbatus abſque liberis ero. * Tulerunt ergo viri munera, & pe- 15
cuniam duplicem, & Beniamin: deſcenderuntq. in Ægyptum, & ſteterunt coram Ioſeph. * Quos cum ille vidiſſet, & Benia- 16
min ſimul, præcepit diſpenſatori domus ſuæ, dicens: Introduc viros domum, & occide victimas, & inſtrue conuiuium: quoniam mecum ſunt comeſturi meridie. * Fe- 17
cit ille quod ſibi fuerat imperatum, & introduxit viros domum. * Ibiq; exterriti, 18
dixerunt mutuo: Propter pecuniam, quam retulimus prius in ſaccis noſtris, introducti ſumus: vt deuoluat in nos calumniam, & violenter ſubijciat ſeruituti & nos, & aſinos
19 noſtros. * Quamobrem in ipſis foribus ac-
20 cedentes ad diſpenſatorem domus * locuti
ſunt: Oramus domine vt audias nos. Iam
21 ante deſcendimus vt emeremus eſcas: * quibus emptis, cum veniſſemus ad diuerſorium, aperuimus ſaccos noſtros, & inuenimus pecuniam in ore ſaccorum: quã nunc
22 eodem pondere reportauimus. * Sed & aliud attulimus argentum, vt emamus quæ nobis neceſſaria ſunt: non eſt in noſtra conſcientia quis poſuerit eam in marſupijs
23 noſtris. * At ille reſpondit: Pax vobiſcum, nolite timere: Deus veſter, & Deus patris veſtri dedit vobis theſauros in ſaccis veſtris. nam pecuniam, quam dediſtis mihi, probatam ego habeo. Eduxitq. ad eos Si-
24 meon. * Et introductis domum, attulit aquam, & lauerunt pedes ſuos, deditq. pa-
25 bulum aſinis eorum. * Illi vero parabant munera, donec ingrederetur Ioſeph meridie: audierant enim quòd ibi comeſturi
26 eſſent panem. * Igitur ingreſſus eſt Ioſeph domum ſuam, obtuleruntq. ei munera, tenentes in manibus ſuis: & adorauerunt
27 proni in terram. * At ille, clementer reſalutatis eis, interrogauit eos, dicens: Saluus ne eſt pater veſter ſenex, de quo dixeratis mi-
28 hi? Adhuc viuit? * Qui reſponderunt: Soſpes eſt ſeruus tuus pater noſter, adhuc vi-
29 uit. Et incuruati, adorauerunt eum. * Attollens autem Ioſeph oculos, vidit Beniamin fratrem ſuum vterinum, & ait: Iſte eſt frater veſter paruulus, de quo dixeratis mihi? Et rurſum: Deus, inquit, miſereatur tui
30 fili mi. * Feſtinauitq. quia commota fuerant viſcera eius ſuper fratre ſuo, & erumpebant lacrymæ: & introiens cubiculum
31 fleuit. * Rurſumq. lota facie egreſſus, con-
32 tinuit ſe, & ait: Ponite panes. * Quibus appoſitis, ſeorſum Ioſeph, & ſeorſum fratribus, Ægyptijs quoque qui veſcebantur ſimul, ſeorſum (illicitum eſt enim Ægyptijs comedere cum Hebræis, & profanum pu-
33 tant huiuſcemodi conuiuium) * ſederũt coram eo, primogenitus iuxta primogenita ſua, & minimus iuxta ætatem ſuam. Et

mirabantur nimis,*ſumptis partibus quas 14
ab eo acceperant: maiorq. pars venit Be-
niamin,ita vt quinque partibus excederet.
Biberuntq. & inebriati ſunt cum eo.

Cap. xliiii.

Praecepit autem Ioſeph diſpenſa- 1
tori domus ſuæ, dicens: Imple ſaccos
eorum frumento, quantum poſſunt cape-
re: & pone pecuniam ſingulorum in ſum-
mitate ſacci. *Scyphum autem meum ar- 2
genteum,& pretium quod dedit tritici,po-
ne in ore ſacci iunioris. factumq. eſt ita.
*Et orto mane,dimiſſi ſunt cum aſinis ſuis. 1
*Iamq. vrbem exierant,& proceſſerant pau 4
lulum: tunc Ioſeph accerſito diſpenſatore
domus, Surge, inquit,& perſequere viros:
& apprehenſis dicito: Quare reddidiſtis
malum pro bono? *Scyphus,quem furati 5
eſtis,ipſe eſt in quo bibit dominus meus,&
in quo augurari ſolet: peſſimam rem feci-
ſtis. *Fecit ille vt iuſſerat. Et apprehenſis 6
per ordinem locutus eſt. *Qui reſponde- 7
runt: Quare ſic loquitur dominus noſter,
vt ſerui tui tantum flagitij commiſerint?
*Pecuniam,quam inuenimus in ſummita- 8
te ſaccorum, reportauimus ad te de terra
Chanaan: & quomodo conſequens eſt vt
furati ſimus de domo domini tui aurum vel
argentum? *Apud quemcumque fuerit in- 9
uentum ſeruorum tuorum quod quæris,
moriatur, & nos erimus ſerui domini no-
ſtri. *Qui dixit eis: Fiat iuxta veſtram ſen- 10
tentiam: apud quemcumque fuerit inuen-
tum, ipſe ſit ſeruus meus,vos autem eritis
innoxij. *Itaque feſtinatò deponentes in 11
terram ſaccos,aperuerunt ſinguli. *Quos 12
ſcrutatus,incipiens a maiore vſque ad mi-
nimum, inuenit ſcyphum in ſacco Benia-
min. *At illi, ſciſſis veſtibus,oneratiſq. rur- 13
ſum aſinis,reuerſi ſunt in oppidum. *Pri- 14
muſq. Iudas cum fratribus ingreſſus eſt ad
Ioſeph(necdum enim de loco abierat)om
neſq. ante eum pariter in terram corrue-
runt. *Quibus ille ait: Cur ſic agere volui- 15
ſtis? an ignoratis quòd non ſit ſimilis mei
in augurandi ſcientia? *Cui Iudas: Quid 16
reſpondebimus, inquit, domino meo? vel
quid loquemur,aut iuſte poterimus obten-
dere? Deus inuenit iniquitatem ſeruorum
tuorum: en omnes ſerui ſumus domini
mei,& nos,& apud quem inuentus eſt ſcy-
17 phus. *Reſpondit Ioſeph: Abſit a me vt
ſic agam: qui furatus eſt ſcyphum,ipſe ſit
ſeruus meus: vos autem abite liberi ad pa-
18 trem veſtrum. *Accedens autem propius
Iudas,confidenter ait: Oro domine mi,lo-
quatur ſeruus tuus verbum in auribus tuis,
& ne iraſcaris famulo tuo: tu es enim poſt
19 Pharaonem *dominus meus. Interrogaſti
prius ſeruos tuos: Habetis patrem aut fra-
20 trem? *& nos reſpondimus tibi domino
meo: Eſt nobis pater ſenex, & puer par-
uulus,qui in ſenectute illius natus eſt; cu-
ius vterinus frater mortuus eſt: & ipſum
ſolum habet mater ſua, pater vero tenere
21 diligit eum. *Dixiſtiq. ſeruis tuis: Addu-
cite eum ad me,& ponam oculos meos ſu-
22 per illum. *Suggeſſimus domino meo:
Non poteſt puer relinquere patrem ſuum:
21 ſi enim illum dimiſerit,morietur. *Et di-
xiſti ſeruis tuis: Niſi venerit frater veſter
minimus vobiſcum, non videbitis amplius
24 faciem meam. *Cum ergo aſcendiſſemus
ad famulum tuum patrem noſtrum,narra-
uimus ei omnia quæ locutus eſt dominus
25 meus. *Et dixit pater noſter: Reuertimi-
26 ni,& emite nobis parum tritici. *Cui di-
ximus: Ire non poſſumus: ſi frater noſter
minimus deſcenderit nobiſcum,proficiſce-
mur ſimul: alioquin illo abſente, non au-
27 demus videre faciem viri. *Ad quæ ille
reſpondit: Vos ſcitis quòd duos genuerit
28 mihi vxor mea. *Egreſſus eſt vnus, & di-
xiſtis: Beſtia deuorauit eum: & hucuſque
29 non comparet. *Si tuleritis & iſtum, & ali-
quid ei in via contigerit, deducetis canos
10 meos cum mœrore ad inferos. *Igitur ſi in-
trauero ad ſeruum tuum patrem noſtrum,
& puer defuerit,(cum anima illius ex hu-
11 ius anima pendeat) *videritq. eum non
eſſe nobiſcum, morietur, & deducent fa-
muli tui canos eius cum dolore ad inferos.
12 *Ego proprie ſeruus tuus ſim qui in meam
hunc

hunc recepi fidem, & ſpopondi dicens: Ni-
ſi reduxero eum, peccati reus ero in patrẽ
meum omni tempore. * Manebo itaque 33
ſeruus tuus pro puero in miniſterio do-
mini mei, & puer aſcendat cum fratribus
ſuis. * Non enim poſſum redire ad patrem 34
meum, abſente puero: ne calamitatis, quæ
oppreſſura eſt patrem meum, teſtis aſſi-
ſtam.

CAP. XLV.

NON ſe poterat vltra cohibere Ioſeph 1
multis coram aſtantibus: vnde præ-
cepit vt egrederentur cuncti foras, & nul-
lus intereſſet alienus agnitioni mutuæ.
* Eleuauitq. vocem cum fletu: quam audie- 2
runt Aegyptij, omniſq. domus Pharaonis.
* Et dixit *fratribus* ſuis: Ego ſum Ioſeph: 3
adhuc *pater* meus viuit? Non poterant
reſpondere fratres nimio terrore perterriti.
* Ad quos ille clementer: Accedite, inquit, 4
ad me. Et cum acceſſiſſent prope, Ego ſum,
ait, Ioſeph, frater veſter, quem vendidiſtis
in Ægyptum. * Nolite pauere, neque vo- 5
bis durum eſſe videatur quòd vendidiſtis
me in his regionibus: pro ſalute enim ve-
ſtra miſit me Deus ante vos in Ægyptum:
* Biennium eſt enim quòd cœpit fames eſ- 6
ſe in terra: & adhuc quinque anni reſtant,
quibus nec arari poterit, nec meti. * Præ- 7
miſitq. me Deus vt reſeruemini ſuper ter-
ram, & eſcas ad viuendum habere poſſitis.
* Non veſtro conſilio, ſed Dei voluntate 8
huc miſſus ſum: qui fecit me quaſi patrem
Pharaonis, & dominũ vniuerſæ domus eius,
ac principem in omni terra Aegypti. * Fe- 9
ſtinate, & aſcendite ad patrem meum, &
dicetis ei: Hæc mandat filius tuus Ioſeph:
Deus fecit me dominum vniuerſæ terræ
Aegypti: deſcende ad me, ne moréris, * & 10
habitabis in Terra Geſſen: eriſq. iuxta me
tu, & filij tui, & filij filiorum tuorum, oues
tuæ, & armenta tua, & vniuerſa quæ poſſi-
des. * Ibiq. te paſcam (adhuc enim quin- 11
que anni reſidui ſunt famis) ne & tu pe-
reas, & domus tua, & omnia quæ poſſides.
* *En*, oculi veſtri, & oculi fratris mei Benia- 12
min vident quòd os meum loquatur ad vos.
13 * Nunciate patri meo vniuerſam gloriam
meam, & cuncta quæ vidiſtis in Aegypto:
14 feſtinate, & adducite eum ad me. * Cumq.
amplexatus recidiſſet in collum Beniamin
fratris ſui, fleuit: illo quoque ſimiliter flen-
15 te ſuper collum eius. * Oſculatuſq. eſt Io-
ſeph omnes fratres ſuos, & plorauit ſuper
ſingulos: poſt quæ auſi ſunt loqui ad eum.
16 * Auditumq. eſt, & celebri ſermone vulga-
tum in aula regis: Venerunt fratres Io-
ſeph: & gauiſus eſt Pharao, atque omnis
17 familia eius. * Dixitq. ad Ioſeph vt impe-
raret fratribus ſuis, dicens: Onerantes iu-
18 menta, ite in Terram Chanaan, * & tollite
inde patrem veſtrum & cognationem, &
venite ad me: & ego dabo vobis omnia
bona Ægypti, vt comedatis medullam ter-
19 ræ. * Præcipe etiam vt tollant plauſtra de
terra Aegypti, ad ſubuectionem paruulo-
rum ſuorum ac coniugum: & dicito: Tol-
lite patrem veſtrum, & properate quanto-
20 cyus venientes. * Nec dimittatis quid-
quam de ſupellectili veſtra: quia omnes
21 opes Aegypti, veſtræ erunt. * Feceruntq.
filij Iſrael vt eis mandatum fuerat. Qui-
bus dedit Ioſeph plauſtra, ſecundum Pha-
raonis imperium: & cibaria in itinere.
22 * Singulis quoque proferri iuſſit binas ſto-
las: Beniamin vero dedit trecentos argen-
23 teos cum quinque ſtolis optimis: * tantum-
dem pecuniæ & veſtium mittens patri ſuo,
addens & aſinos decem qui ſubueherent
ex omnibus diuitijs Aegypti, & totidem
aſinas, triticum in itinere, paneſq. portan-
24 tes. * Dimiſit ergo fratres ſuos, & profici-
25 ſcentibus ait: Ne iraſcamini in via. * Qui
aſcendentes ex Aegypto, venerunt in Ter-
26 ram Chanaan ad patrem ſuum Iacob. * Et
nunciauerunt ei, dicentes: Ioſeph filius
tuus viuit: & ipſe dominatur in omni
Terra Aegypti. Quo audito Iacob, quaſi
de graui ſomno euigilans, tamen non cre-
27 debat eis. * Illi econtra referebant om-
nem ordinem rei. Cumq. vidiſſet plauſtra
& vniuerſa quæ miſerat, reuixit ſpiritus
28 eius, * & ait: Sufficit mihi ſi adhuc Ioſeph

filius meus viuit: vadam, & videbo illum
antequam moriar.

Cap. xlvI.

PRofectvsq. Iſrael cum omnibus 1
quæ habebat, venit ad Puteum iura-
menti: & mactatis ibi victimis Deo patris
ſui Iſaac, *audiuit eum per viſionem no- 2
ctis vocantem ſe, & dicentem ſibi: Iacob,
Iacob. Cui reſpondit: Ecce adſum. *Ait 3
illi Deus: Ego ſum fortiſſimus Deus patris
tui: noli timere, deſcẽde in Ægyptum, quia
in gentem magnam faciam te ibi. *Ego 4
deſcendam tecum illuc, & ego inde addu-
cam te reuertentem: Ioſeph quoque ponet
manus ſuas ſuper oculos tuos. *Surrexit 5
autem Iacob a Puteo iuramenti: tulerũtq.
eum filij cum paruulis & vxoribus ſuis in
plauſtris quæ miſerat Pharao ad portan-
dum ſenem, *& omnia quæ poſſederat in 6
Terra Chanaan: venitq. in Aegyptum cum
omni ſemine ſuo, *filij eius, & nepotes, fi- 7
liæ, & cuncta ſimul progenies. *Hæc ſunt 8
autem nomina filiorum Iſrael, qui ingreſſi
ſunt in Aegyptum, ipſe cum liberis ſuis.
Primogenitus Ruben. *Filij Ruben: He- 9
noch & Phallu & Heſron & Charmi. *Fi- 10
lij Simeon: Iamuel & Iamin & Ahod, &
Iachin & Sohar, & Saul filius Chanaaniti-
dis. *Filij Leui: Gerſon & Caath & Merari. 11
*Filij Iuda: Her & Onan & Sela & Phares 12
& Zara. mortui ſunt autem Her & Onan
in terra Chanaan. Natiq. ſunt filij Phares:
Heſron & Hamul. *Filij Iſſachar: Thola 13
& Phua & Iob & Semron. *Filij Zabu- 14
lon: Sared & Elon & Iahelel. *Hi filij Lia 15
quos genuit in Meſopotamia Syriæ cum
Dina filia ſua. omnes animæ filiorum eius
& filiarum, triginta tres. *Filij Gad: Se- 16
phion & Haggi & Suni & Eſebon & Heri
& Arodi & Areli. *Filij Aſer: Iamne & Ie- 17
ſua & Ieſſui & Beria, Sara quoque ſoror eo-
rum. Filij Beria: Heber & Melchiel. *hi filij 18
Zelphæ, quam dedit Laban Liæ filiæ ſuæ.
& hos genuit Iacob ſedecim animas. *Fi- 19
lij Rachel vxoris Iacob: Ioſeph & Benia-
min. *Natiq. ſunt Ioſeph filij in Terra 20
Aegypti, quos genuit ei Aſeneth filia Puti-
phare ſacerdotis Heliopoleos: Manaſſes &
21 Ephraim. *Filij Beniamin: Bela & Bechor
& Aſbel & Gera & Naaman & Echi & Ros
22 & Mophim & Ophim & Ared. *hi filij Ra-
chel quos genuit Iacob: omnes animæ,
23 quattuordecim. *Filij Dan: Huſim.
24 *Filij Nephthali: Iaſiel & Guni & Ieſer &
25 Sallem. *Hi filij Balæ, quam dedit Laban
Racheli filiæ ſuæ: & hos genuit Iacob: om-
26 nes animæ, ſeptem. *Cunctæ animæ, quæ
ingreſſæ ſunt cum Iacob in Aegyptum, &
egreſſæ ſunt de femore illius, abſque vxori-
27 bus filiorum eius, ſexaginta ſex. *Filij au-
tem Ioſeph, qui nati ſunt ei in terra Aegy-
pti, animæ duæ. Omnes animæ domus Ia-
cob, quæ ingreſſæ ſunt in Aegyptum, fuere
28 ſeptuaginta. *Miſit autem Iudam ante ſe
ad Ioſeph, vt nunciaret ei, & occurreret in
29 Geſſen. *Quò cum perueniſſet, iuncto Io-
ſeph curru ſuo, aſcendit obuiam patri ſuo
ad eundem locum: videnſq. eum, irruit ſu-
per collum eius, & inter amplexus fleuit.
30 *Dixitq. pater ad Ioſeph: Iam lætus mo-
riar, quia vidi faciem tuam, & ſuperſtitem
31 te relinquo. *At ille locutus eſt ad fratres
ſuos, & ad omnem domũ patris ſui: Aſcen-
dam, & nunciabo Pharaoni, dicamq. ei:
Fratres mei, & domus patris mei, qui erant
32 in Terra Chanaan, venerunt ad me: *&
ſunt viri paſtores ouium, curamq. habent
alendorum gregum: pecora ſua, & armen-
ta, & omnia quæ habere potuerunt, addu-
33 xerunt ſecum. *Cumq. vocauerit vos, &
34 dixerit: Quod eſt opus veſtrum? *Reſpon-
debitis: Viri paſtores ſumus ſerui tui, ab in-
fantia noſtra vſque in præſens, & nos & pa-
tres noſtri. Hæc autem dicetis, vt habitare
poſſitis in Terra Geſſen: quia deteſtantur
Aegyptij omnes paſtores ouium.

Cap. xlvII.

1 INgressvs ergo Ioſeph nunciauit Pha-
raoni, dicens: Pater meus & fratres, oues
eorum & armenta, & cuncta quæ poſſident,
venerunt de Terra Chanaan: & ecce con-
2 ſiſtunt in Terra Geſſen. *Extremos quoque
fratrum

fratrum ſuorum quinque viros conſtituit
coram rege: *quos ille interrogauit: Quid 3
habetis operis? Reſponderunt: Paſtores
ouium ſumus ſerui tui, & nos, & patres
noſtri. *Ad peregrinandum in terra tua 4
venimus: quoniam non eſt herba gregi-
bus ſeruorum tuorum, ingraueſcente fa-
me in terra Chanaan: petimuſq. vt eſſe nos
iubeas ſeruos tuos in Terra Geſſen. *Di- 5
xit itaque rex ad Ioſeph: Pater tuus & fra-
tres tui venerunt ad te. *Terra Aegypti in 6
conſpectu tuo eſt: in optimo loco fac eos
habitare, & trade eis Terram Geſſen. Quòd
ſi noſti in eis eſſe viros induſtrios, conſtitue
illos magiſtros pecorum meorum. *Poſt 7
hæc introduxit Ioſeph patrem ſuum ad Re-
gem, & ſtatuit eum coram eo: qui benedi-
cens illi, *& interrogatus ab eo: Quot ſunt 8
dies annorum vitæ tuæ? *Reſpondit: Dies 9
peregrinationis meæ centum triginta an-
norum ſunt, parui & mali, & non peruene-
runt vſque ad dies patrum meorum quibus
peregrinati ſunt. *Et benedicto rege, egreſ- 10
ſus eſt foras. *Ioſeph vero patri & fratri- 11
bus ſuis dedit poſſeſſionem in Ægypto in
optimo terræ loco, Rameſſes, vt præcepe-
rat Pharao. *Et alebat eos, omnemq. do- 12
mum patris ſui, præbens cibaria ſingulis.
*In toto enim orbe panis deerat, & op- 13
preſſerat fames terram, maxime Ægypti &
Chanaan. *E quibus omnem pecuniam 14
congregauit pro venditione frumenti, &
intulit eam in ærarium regis. *Cumq. de- 15
feciſſet emptoribus pretium, venit cuncta
Ægyptus ad Ioſeph, dicens: Da nobis pa-
nes: quare morimur coram te, deficiente
pecunia? *Quibus ille reſpondit: Addu- 16
cite pecora veſtra, & dabo vobis pro eis ci-
bos, ſi pretium non habetis. *Quæ cum ad- 17
duxiſſent, dedit eis alimenta pro equis, &
ouibus, & bobus, & aſinis: ſuſtentauitq. eos
illo anno pro commutatione pecorum.
*Venerunt quoque anno ſecundo, & dixe- 18
runt ei: Non celabimus dominum noſtrum
quod deficiente pecunia, pecora ſimul de-
fecerunt: nec clam te eſt, quòd abſque cor-
poribus & terra nihil habeamus. *Cur er- 19
go moriemur te vidente? & nos & terra
noſtra tui erimus: eme nos in ſeruitutem
regiam, & præbe ſemina, ne pereunte
cultore redigatur terra in ſolitudinem.
20 *Emit igitur Ioſeph omnem Terram Ae-
gypti, vendentibus ſingulis poſſeſſiones
ſuas præ magnitudine famis. Subiecitq.
21 eam Pharaoni, *& cunctos populos eius a
nouiſſimis terminis Aegypti vſque ad ex-
22 tremos fines eius, *præter terram ſacer-
dotum, quæ a rege tradita fuerat eis: qui-
bus & ſtatuta cibaria ex horreis publicis
præbebantur, & idcirco non ſunt com-
23 pulſi vendere poſſeſſiones ſuas. *Dixit er-
go Ioſeph ad populos: En vt cernitis, &
vos & terram veſtram Pharao poſſidet:
24 accipite ſemina, & ſerite agros, *vt fruges
habere poſſitis. Quintam partem regi da-
bitis: quattuor reliquas permitto vobis in
ſementem, & in cibum familijs & liberis
25 veſtris. *Qui reſponderunt: Salus noſtra
in manu tua eſt: reſpiciat nos tantum do-
26 minus noſter, & læti ſeruiemus regi. *Ex
eo tempore vſque in præſentem diem in
vniuerſa terra Aegypti regibus quinta pars
ſoluitur, & factum eſt quaſi in legem,
abſque terra ſacerdotali, quæ libera ab hac
27 conditione fuit. *Habitauit ergo Iſrael
in Aegypto, ideſt, in Terra Geſſen, & poſ-
ſedit eam: auctuſq. eſt, & multiplicatus ni-
28 mis. *Et vixit in ea decem & ſeptem an-
nis: factiq. ſunt omnes dies vitæ illius,
centum quadraginta ſeptem annorum.
29 *Cumq. appropinquare cerneret diem
mortis ſuæ, vocauit filium ſuum Ioſeph, &
dixit ad eum: Si inueni gratiam in con-
ſpectu tuo, pone manum tuam ſub fe-
more meo: & facies mihi miſericordiam
& veritatem, vt non ſepelias me in Aegy-
30 pto: *ſed dormiam cum patribus meis, &
auferas me de terra hac, condaſq. in ſe-
pulchro maiorum meorum. Cui reſpon-
31 dit Ioſeph: Ego faciam quod iuſſiſti. *Et
ille: Iura ergo, inquit, mihi. Quo iurante,
adorauit Iſrael Deum, conuerſus ad lectu-
li caput.

Cap.

CAP. XLVIII.

HIs ita tranſactis nunciatum eſt Io- 1
ſeph quòd ægrotaret pater ſuus: qui,aſ
ſumptis duobus filijs Manaſſe & Ephraim,
ire perrexit. * Dictumq. eſt ſeni: Ecce fi- 2
lius tuus Ioſeph venit ad te. Qui confor-
tatus ſedit in lectulo. * Et ingreſſo ad ſe 3
ait: Deus omnipotẽs apparuit mihi in Lu-
za,quæ eſt in Terra Chanaan: Benedixitq.
mihi,* & ait: Ego te augebo & multiplica- 4
bo,& faciam te in turbas populorum: da-
boq. tibi terram hanc, & ſemini tuo poſt
te in poſſeſſionem ſempiternam.* Duo er- 5
go filij tui,qui nati ſunt tibi in Terra Aegy
pti antequã huc venirem ad te,mei erunt:
Ephraim & Manaſſes, ſicut Ruben & Si-
meon reputabuntur mihi.* Reliquos au- 6
tem quos genueris poſt eos, tui erunt, &
nomine fratrum ſuorum vocabuntur in
poſſeſſionibus ſuis. * Mihi enim, quando 7
veniebam de Meſopotamia,mortua eſt Ra-
chel in terra Chanaan in ipſo itinere,eratq.
vernum tempus: & ingrediebar Ephratam,
& ſepeliui eam iuxta viam Ephratæ, quæ
alio nomine appellatur Bethlehem. * Vi- 8
dens autem filios eius dixit ad eum: Qui
ſunt iſti? * Reſpondit: Filij mei ſunt, quos 9
donauit mihi Deus in hoc loco. Adduc,
inquit,eos ad me,vt benedicam illis.* Ocu- 10
li enim Iſrael caligabãt præ nimia ſenectu-
te,& clare videre nõ poterat. Applicitoſq.
ad ſe,deoſculatus & circumplexus eos,* di- 11
xit ad filium ſuum: Non ſum fraudatus
aſpectu tuo: inſuper oſtendit mihi Deus
ſemen tuum. * Cumq. tuliſſet eos Ioſeph 12
de gremio patris, adorauit pronus in ter-
ram. * Et poſuit Ephraim ad dexteram 13
ſuam,id eſt, ad ſiniſtram Iſrael: Manaſſen
vero in ſiniſtra ſua, ad dexteram ſcilicet
patris, applicuitq. ambos ad eum. * Qui 14
extendens manum dexteram, poſuit ſuper
caput Ephraim minoris fratris: ſiniſtram
autem ſuper caput Manaſſe qui maior na-
tu erat, commutans manus.* Benedixitq. 15
Iacob filijs Ioſeph, & ait: Deus, in cuius
conſpectu ambulauerunt patres mei Abra-
ham, & Iſaac, Deus qui paſcit me ab ado-
leſcentia mea vſque in præſentem diem:
16 * Angelus, qui eruit me de cunctis malis,
benedicat pueris iſtis: & inuocetur ſuper
eos nomen meum, nomina quoque pa-
trum meorum Abraham, & Iſaac, & cre-
17 ſcant in multitudinem ſuper terram. * Vi-
dens autẽ Ioſeph quòd poſuiſſet pater ſuus
dexteram manum ſuper caput Ephraim,
grauiter accepit: & apprehenſam manũ pa-
tris leuare conatus eſt de capite Ephraim,
18 & transferre ſuper caput Manaſſe. * Di-
xitq. ad patrem: Non ita conuenit, pater:
quia hic eſt primogenitus, pone dexteram
19 tuam ſuper caput eius. * Qui renuens, ait:
Scio fili mi, ſcio: & iſte quidem erit in po-
pulos, & multiplicabitur: ſed frater eius mi-
nor, maior erit illo: & ſemen illius creſcet
20 in gentes. * Benedixitq. eis in tempore il-
lo, dicens: In te benedicetur Iſrael, atque
dicetur: Faciat tibi Deus ſicut Ephraim, &
ſicut Manaſſe. Conſtituitq. Ephraim ante
21 Manaſſen. * Et ait ad Ioſeph filium ſuum:
En ego morior, & erit Deus vobiſcum, re-
ducetq. vos ad terram patrum veſtrorum.
22 * Do tibi partem vnam extra fratres tuos,
quam tuli de manu Amorrhæi in gladio &
arcu meo.

CAP. XLIX.

1 VOCAVIT autem Iacob filios ſuos, &
ait eis: Congregamini, vt annunciem
quæ ventura ſunt vobis in diebus nouiſſi-
2 mis. * Congregamini, & audite filij Iacob,
3 audite Iſrael patrem veſtrum: * Ruben pri-
mogenitus meus, tu fortitudo mea, & prin-
cipium doloris mei: prior in donis, ma-
4 ior in imperio. * Effuſus es ſicut aqua,
non creſcas: quia aſcendiſti cubile patris
5 tui, & maculaſti ſtratum eius. * Simeon
& Leui fratres: vaſa iniquitatis bellantia.
6 * In conſilium eorum non veniat anima
mea, & in cœtu illorum non ſit gloria
mea: quia in furore ſuo occiderunt virum,
& in voluntate ſua ſuffoderunt murum.
7 * Maledictus furor eorum, quia pertinax:
& indignatio eorum, quia dura: diuidam
eos

eos in Iacob, & diſpergam eos in Iſrael.
Iuda, te laudabunt fratres tui: manus tua 8
in ceruicibus inimicorum tuorum, adora-
bunt te filij patris tui. * Catulus leonis Iu- 9
da: ad prædam fili mi aſcendiſti: requie-
ſcens accubuiſti vt leo, & quaſi leæna, quis
ſuſcitabit eum? * NON AVFERETVR ſce- 10
ptrum de Iuda, & dux de femore eius, do-
nec veniat qui mittendus eſt, & ipſe erit
expectatio gentium. * Ligans ad vineam 11
pullum ſuum, & ad vitem, o fili mi, aſi-
nam ſuam. Lauabit in vino ſtolam ſuam,
& in ſanguine vuæ pallium ſuum. * Pul- 12
chriores ſunt oculi eius vino, & dentes eius
lacte candidiores. * Zabulon in littore 13
maris habitabit, & in ſtatione nauium per-
tingens vſque ad Sidonem. * Iſſachar aſi- 14
nus fortis accubans inter terminos. * Vi- 15
dit requiem quòd eſſet bona: & terram
quòd optima: & ſuppoſuit humerum ſuum
ad portandum, factuſq. eſt tributis ſeruiens.
* Dan iudicabit populum ſuum ſicut & alia 16
tribus in Iſrael. * Fiat Dan coluber in via, 17
ceraſtes in ſemita, mordens vngulas equi,
vt cadat aſcenſor eius retro. * SALVTA- 18
RE tuum expectabo Domine. * Gad, ac- 19
cinctus præliabitur ante eum: & ipſe ac-
cingetur retrorſum. * Aſer, pinguis panis 20
eius, & præbebit delicias regibus. * Neph- 21
thali, ceruus emiſſus, & dans eloquia pul-
chritudinis. * Filius accreſcens Ioſeph, 22
filius accreſcens & decorus aſpectu: filiæ
diſcurrerunt ſuper murum. * Sed exaſpe- 23
rauerunt eum, & iurgati ſunt, inuideruntq.
illi habentes iacula. * Sedit in forti arcus 24
eius, & diſſoluta ſunt vincula brachiorum
& manuum illius per manus potentis Ia-
cob: inde paſtor egreſſus eſt, lapis Iſrael.
* Deus patris tui erit adiutor tuus, & om- 25
nipotens benedicet tibi benedictionibus
cœli deſuper, benedictionibus abyſſi iacen-
tis deorſum, benedictionibus vberum &
vuluæ. * Benedictiones patris tui confor- 26
tatæ ſunt benedictionibus patrum eius:
donec veniret deſiderium collium æterno-
rum: fiant in capite Ioſeph, & in vertice
Nazaræi inter fratres ſuos. * Beniamin 27
lupus rapax, mane comedet prædam, &
28 veſpere diuidet ſpolia. * Omnes hi in tri-
bubus Iſrael duodecim: hæc locutus eſt
eis pater ſuus, benedixitq. ſingulis, benedi-
29 ctionibus proprijs. * Et præcepit eis, di-
cens: Ego congregor ad populum meum:
ſepelite me cum patribus meis in ſpelun-
ca duplici quæ eſt in agro Ephron Hethæi,
30 * contra Mambre in Terra Chanaan, quam
emit Abraham cum agro ab Ephron He-
31 thæo in poſſeſſionem ſepulchri. * Ibi ſe-
pelierunt eum, & Saram vxorem eius: ibi
ſepultus eſt Iſaac cum Rebecca coniu-
32 ge ſua: ibi & Lia condita iacet. * Fi-
nitiſq. mandatis quibus filios inſtruebat,
collegit pedes ſuos ſuper lectulum, & obijt:
appoſituſq. eſt ad populum ſuum.

CAP. L.

1 QVOD cernens Ioſeph, ruit ſuper fa-
ciem patris flens & deoſculans eum.
2 * Præcepitq. ſeruis ſuis medicis vt aroma-
3 tibus condirent patrem. * Quibus iuſſa
explentibus, tranſierunt quadraginta dies:
iſte quippe mos erat cadauerum condi-
torum. fleuitq. eum Ægyptus ſeptuagin-
4 ta diebus. * Et expleto planctus tempo-
re, locutus eſt Ioſeph ad familiam Pha-
raonis: Si inueni gratiam in conſpectu ve-
5 ſtro, loquimini in auribus Pharaonis: * eo
quòd pater meus adiurauerit me, dicens:
En morior, in ſepulchro meo quod fo-
di mihi in terra Chanaan, ſepelies me.
Aſcendam igitur, & ſepeliam patrem
6 meum, ac reuertar. * Dixitq. ei Pharao:
Aſcende & ſepeli patrem tuum ſicut ad-
7 iuratus es. * Quo aſcendente, ierunt cum
eo omnes ſenes domus Pharaonis, cun-
8 ctiq. maiores natu Terræ Ægypti: * do-
mus Ioſeph cum fratribus ſuis, abſque
paruulis & gregibus, atque armentis quæ
9 dereliquerant in Terra Geſſen. * Ha-
buit quoque in comitatu currus & equi-
tes: & facta eſt turba non modica.
10 * Veneruntq. ad Aream Arad, quæ ſita
eſt trans Iordanem: vbi celebrantes exe-
quias planctu magno atque vehementi
imple-

impleuerunt ſeptem dies. * Quod cum vi- 11
diſſent habitatores Terræ Chanaan, dixe-
runt: Planctus magnus eſt iſte Ægyptijs.
Et idcirco vocatum eſt nomen loci illius,
Planctus Ægypti. * Fecerunt ergo filij Ia- 12
cob ſicut præceperat eis: * Et portantes eum 13
in Terram Chanaan, ſepelierunt eum in
ſpelunca duplici, quam emerat Abraham
cum agro in poſſeſſionem ſepulchri ab
Ephron Hethæo contra faciem Mambre.
* Reuerſusq. eſt Ioſeph in Ægyptum cum 14
fratribus ſuis, & omni comitatu, ſepulto
patre. * Quo mortuo, timentes fratres 15
eius, & mutuo colloquentes: Ne forte me-
mor ſit iniuriæ quam paſſus eſt, & reddat
nobis omne malum quod fecimus, * man- 16
dauerunt ei dicentes: Pater tuus præcepit
nobis antequam moreretur, * vt hæc tibi 17
verbis illius diceremus: Obſecro vt obli-
uiſcaris ſceleris fratrum tuorum, & pec-
cati atque malitiæ quam exercuerunt in te:
nos quoque oramus vt ſeruis Dei patris tui
dimittas iniquitatem hanc. Quibus audi-
tis fleuit Ioſeph. * Veneruntq. ad eum fra- 18
tres ſui: & proni adorantes in terram dixe-
19 runt: Serui tui ſumus. * Quibus ille reſpon-
dit: Nolite timere: num Dei poſſumus reſi-
20 ſtere voluntati? * Vos cogitaſtis de me ma-
lum: ſed Deus vertit illud in bonum, vt
exaltaret me, ſicut in præſentiarum cerni-
21 tis, & ſaluos faceret multos populos. * No-
lite timere: ego paſcam vos & paruulos ve-
ſtros. conſolatusq. eſt eos, & blande ac le-
22 niter eſt locutus. * Et habitauit in Ægypto
cum omni domo patris ſui: vixitq. centum
decem annis. Et vidit Ephraim filios vſque
ad tertiam generationem. Filij quoque
Machir filij Manaſſe nati ſunt in genibus
23 Ioſeph. * Quibus tranſactis, locutus eſt fra-
tribus ſuis: Poſt mortem meam Deus viſi-
tabit vos, & aſcendere vos faciet de terra
iſta ad terram quam iurauit Abraham,
24 Iſaac, & Iacob. * Cumq. adiuraſſet eos at-
que dixiſſet: Deus viſitabit vos, aſportate
25 oſſa mea vobiſcum de loco iſto: * mortuus
eſt, expletis centum decem vitæ ſuæ annis.
Et conditus aromatibus, repoſitus eſt in
loculo in Ægypto.

LIBER EXODVS,
HEBRAICE VEELLE SEMOTH.

CAPVT PRIMVM.

HÆc ſunt nomina filiorum 1
Iſrael qui ingreſſi ſunt in
Ægyptum cum Iacob: ſin-
guli cum domibus ſuis in-
troierũt: * Ruben, Simeon, 2
Leui, Iudas, * Iſſachar, Zabulon & Benia- 3
min, * Dan, & Nephthali, Gad, & Aſer. 4
* Erant igitur omnes animæ eorum qui e- 5
greſſi ſunt de femore Iacob, ſeptuaginta:
Ioſeph autem in Ægypto erat. * Quo mor- 6
tuo, & vniuerſis fratribus eius, omniq. co-
gnatione illa, * filij Iſrael creuerunt, & quaſi 7
germinantes multiplicati ſunt: ac robora-
ti nimis, impleuerunt terram. * Surrexit in- 8
terea rex nouus ſuper Ægyptum, qui igno-
rabat Ioſeph: * & ait ad populum ſuum: 9
Ecce, populus filiorum Iſrael multus, & for
tior nobis eſt. * Venite, ſapienter opprima- 10
mus eum, ne forte multiplicetur: & ſi in-
gruerit contra nos bellum, addatur inimi-
cis noſtris, expugnatiſq. nobis egrediatur
de terra. * Præpoſuit itaque eis magiſtros 11
operum, vt affligerent eos oneribus: ædifi-
caueruntq. vrbes tabernaculorum Pharao-
ni, Phithom, & Rameſſes. * Quantoq. op- 12
primebãt eos, tanto magis multiplicaban-
tur, & creſcebant: * oderantq. filios Iſrael 13
Ægyptij, & affligebant illudentes eis: * at- 14
que ad amaritudinem perducebant vitam
eorum operibus duris luti, & lateris, om-
niq. famulatu, quo in terræ operibus pre-
mebantur. * Dixit autem Rex Ægypti ob- 15
ſtetricibus Hebræorum: quarum vna voca-
batur Sephora, altera Phua, * præcipiens 16
eis: Quando obſtetricabitis Hebræas, &
partus tempus aduenerit: ſi maſculus fue-
rit, interficite eum: ſi femina, reſeruate.
* *Timuerunt* autem obſtetrices Deum, & 17
non fecerunt iuxta præceptum regis Ægy-
18 pti, ſed conſeruabant mares. * Quibus ad
ſe accerſitis, rex ait: Quidnam eſt hoc quod
19 facere voluiſtis, vt pueros ſeruaretis? * Quæ
reſponderunt: Non ſunt Hebrææ ſicut
Ægyptiæ mulieres: ipſæ enim obſtetrican-
di habent ſcientiam, & priuſquam venia-
20 mus ad eas, pariunt. * Bene ergo fecit
Deus obſtetricibus: & creuit populus, con-
21 fortatuſq. eſt nimis. * Et quia timuerunt
obſtetrices Deum, ædificauit eis domos.
22 * Præcepit ergo Pharao omni populo ſuo,
dicens: Quidquid maſculini ſexus natum
fuerit, in flumen proijcite: quidquid femi-
nini, reſeruate.

CAP. II.

1 EGRESSVS eſt poſt hæc vir de domo
Leui: & accepit vxorem ſtirpis ſuæ.
2 * quæ concepit, & peperit filium: & videns
eum elegantem, abſcondit tribus menſi-
3 bus. * Cumq. iam celare non poſſet, ſum-
pſit fiſcellam ſcirpeam, & liniuit eam bitu-
mine ac pice: poſuitq. intus infantulum,
& expoſuit eum in carecto ripæ fluminis,
4 * ſtante procul ſorore eius, & conſiderante
5 euentum rei. * Ecce autem deſcendebat
filia Pharaonis vt lauaretur in flumine: &
puellæ eius gradiebantur per crepidinem
aluei. Quæ cum vidiſſet fiſcellam in pa-
pyrione, miſit vnam e famulabus ſuis: &
6 allatam * aperiens, cernenſq. in ea paruu-
lum vagientem, miſerta eius, ait: De infan-
7 tibus Hebræorum eſt hic. * Cui ſoror pue-
ri: Vis, inquit, vt vadam, & vocem tibi
mulierem Hebræam, quæ nutrire poſſit in-
8 fantulum? * Reſpondit: Vade. Perre-
9 xit puella & vocauit matrem ſuam. * Ad
quam locuta filia Pharaonis: Accipe, ait,
puerum iſtum, & nutri mihi: ego dabo
tibi

tibi mercedem tuam. Suſcepit mulier, &
nutriuit puerum: adultumq. tradidit filiæ
Pharaonis.*Quem illa adoptauit in locum 10
filij, vocauitq. nomen eius Moyſes, dicens:
Quia de aqua tuli eum. * In diebus illis 11
poſtquam creuerat Moyſes, egreſſus eſt ad
fratres ſuos: viditq. afflictionem eorum, &
virum Ægyptium percutientem quendam
de Hebræis fratribus ſuis.* Cumq. circum- 12
ſpexiſſet huc atque illuc, & nullum adeſſe
vidiſſet, percuſſum Ægyptium abſcondit
ſabulo. * Et egreſſus die altero conſpexit 13
duos Hebræos rixantes: dixitq. ei qui fa-
ciebat iniuriam: Quare percutis proximũ
tuum? *Qui reſpondit: Quis te conſtituit 14
principem & iudicem ſuper nos? num oc-
cidere me tu vis, ſicut heri occidiſti Ægy-
ptium? Timuit Moyſes, & ait: Quomodo
palam factum eſt verbum iſtud? * Audi- 15
uitq. Pharao ſermonem hunc, & quærebat
occidere Moyſen: qui fugiens de conſpe-
ctu eius, moratus eſt in Terra Madian, &
ſedit iuxta puteum. *Erant autem ſacerdo- 16
ti Madian ſeptem filiæ, quæ venerunt ad
hauriendam aquam: & impletis canalibus
adaquare cupiebant greges patris ſui. *Su- 17
peruenere paſtores, & eiecerunt eas: ſurre-
xitq. Moyſes, & defenſis puellis, adaquauit
oues earum. *Quæ cum reuertiſſent ad Ra- 18
guel patrem ſuum, dixit ad eas: Cur velo-
cius veniſtis ſolito? * Reſponderũt: Vir Æ- 19
gyptius liberauit nos de manu paſtorum:
inſuper & hauſit aquam nobiſcũ, potumq.
dedit ouibus. * At ille: Vbi eſt? inquit, 20
Quare dimiſiſtis hominem? vocate eum,
vt comedat panem. * Iurauit ergo Moyſes 21
quòd habitaret cum eo. Accepitq. Sepho-
ram filiam eius vxorem: *quæ peperit ei fi- 22
lium, quem vocauit Gerſam, dicens: Ad-
uena fui in terra aliena. Alterum vero pe-
perit, quem vocauit Eliezer, dicens: Deus
enim patris mei adiutor meus eripuit me
de manu Pharaonis. * Poſt multum vero 23
temporis mortuus eſt rex Ægypti: & inge-
miſcentes filij Iſrael, propter opera voci-
ferati ſunt: aſcenditq. clamor eorum ad
Deum ab operibus. *Et audiuit gemitum 24
eorum, ac recordatus eſt fœderis quod pe-
25 pigit cum Abraham, Iſaac, & Iacob. * Et
reſpexit Dominus filios Iſrael & cogno-
uit eos.

CAP. III.

1 MOYSES autem paſcebat oues Iethro
ſoceri ſui ſacerdotis Madian: cumq.
minaſſet gregem ad interiora deſerti, venit
2 ad montem Dei Horeb. *Apparuitq. ei Do-
minus in flamma ignis de medio rubi: &
videbat quòd rubus arderet, & non com-
3 bureretur. * Dixit ergo Moyſes: Vadam, &
videbo viſionem hanc magnam, quare non
4 comburatur rubus. *Cernens autem Domi-
nus quòd pergeret ad videndum, vocauit
eum de medio rubi, & ait: Moyſes, Moyſes.
5 Qui reſpondit: Adſum. *At ille: Ne appro-
pies, inquit, huc: ſolue calceamentum de
pedibus tuis: locus enim, in quo ſtas, terra
6 ſancta eſt. *Et ait: Ego ſum Deus patris tui,
Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob.
Abſcondit Moyſes faciem ſuam: non enim
7 audebat aſpicere contra Deum. *Cui ait Do
minus: Vidi afflictionem populi mei in Æ-
gypto, & clamorem eius audiui propter du
8 ritiam eorũ qui præſunt operibus: * & ſciens
dolorem eius, deſcendi vt liberem eum de
manibus Ægyptiorum, & educam de terra
illa in terram bonam, & ſpatioſam, in ter-
ram quæ fluit lacte & melle, ad loca Chana-
næi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, &
9 Heuæi, & Iebuſæi. * Clamor ergo filiorum
Iſrael venit ad me: vidiq. afflictionem eo-
10 rum, qua ab Ægyptijs opprimuntur. * Sed
veni, & mittam te ad Pharaonem, vt educas
populum meum, filios Iſrael de Ægypto.
11 * Dixitq. Moyſes ad Deum: Quis ſum ego
vt vadam ad Pharaonem, & educam filios
12 Iſrael de Ægypto? * Qui dixit ei: Ego ero
tecum: & hoc habebis ſignum, quòd mi-
ſerim te: Cum eduxeris populum meum
de Ægypto, immolabis Deo ſuper mon-
13 tem iſtum. * Ait Moyſes ad Deum: Ecce
ego vadam ad filios Iſrael, & dicam eis:
Deus patrum veſtrorum miſit me ad vos.
Si dixerint mihi: Quod eſt nomen eius?

quid dicam eis?* Dixit Deus ad Moyſen: 14
EGO SVM QVI SVM. Ait: Sic dices fi-
lijs Iſrael: QVI EST, miſit me ad vos.
* Dixitq. iterum Deus ad Moyſen: Hæc 15
dices filijs Iſrael: Dominus Deus patrum
veſtrorum, Deus Abraham, Deus Iſaac,
& Deus Iacob miſit me ad vos: hoc nomen
mihi eſt in æternum, & hoc memoriale
meum in generationem & generationem.
* Vade, & congrega ſeniores Iſrael, & dices 16
ad eos: Dominus Deus patrum veſtrorum
apparuit mihi, Deus Abraham, Deus Iſaac,
& Deus Iacob, dicens: Viſitans viſitaui vos:
& vidi omnia quæ acciderunt vobis in Æ-
gypto:* Et dixi vt educam vos de afflictio- 17
ne Ægypti in terram Chananæi & Hethæi
& Amorrhæi & Pherezæi & Heuæi & Ie-
buſæi, ad terram fluentem lacte & melle.
* Et *audient* vocem tuam: ingredieriſq. tu, 18
& ſeniores Iſrael ad regem Aegypti, & di-
ces ad eum: Dominus Deus Hebræorum
vocauit nos: ibimus viam trium dierum in
ſolitudinem, vt immolemus Domino Deo
noſtro. * Sed ego ſcio quòd non dimittet 19
vos rex Aegypti vt eatis niſi per manum
validam. * Extendam enim manum meam, 20
& percutiam Aegyptum in cunctis mira-
bilibus meis, quæ facturus ſum in medio
eorum: poſt hæc dimittet vos. * Daboq. 21
gratiam populo huic coram Aegyptijs: &
cum egrediemini, non exibitis vacui: * ſed 22
poſtulabit mulier a vicina ſua & ab hoſpi-
ta ſua, vaſa argentea & aurea, ac veſtes: po-
netiſq. eas ſuper filios & filias veſtras, &
ſpoliabitis Aegyptum.

CAP. IIII.

RESPONDENS Moyſes ait: Non cre- 1
dent mihi, neque audient vocem meã,
ſed dicent: Non apparuit tibi Dominus.
* Dixit ergo ad eum: Quid eſt quod tenes 2
in manu tua? Reſpondit: Virga.* Dixitq. 3
Dominus: Proijce eam in terram. Proie-
cit, & verſa eſt in colubrum, ita vt fugeret
Moyſes. * Dixitq. Dominus: Extende ma- 4
num tuam, & apprehende caudam eius.
Extendit, & tenuit, verſaq. eſt in virgam.
5 * Vt credant, inquit, quòd apparuerit ti-
bi Dominus Deus patrum ſuorum, Deus
Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob.
6 * Dixitq. Dominus rurſum: Mitte manum
tuam in ſinum tuum. Quam cum miſiſſet
in ſinum, protulit leproſam inſtar niuis.
7 * Retrahe, ait, manum tuam in ſinum
tuum. Retraxit, & protulit iterum, & erat
8 ſimilis carni reliquæ. * Si non credide-
rint, inquit, tibi, neque audierint ſermonem
ſigni prioris, credent verbo ſigni ſequen-
9 tis. * Quòd ſi nec duobus quidem his ſi-
gnis crediderint, neque audierint vocem
tuam: ſume aquam fluminis, & effunde
eam ſuper aridam, & quidquid hauſeris de
10 fluuio, vertetur in ſanguinem. * Ait Moy-
ſes: Obſecro Domine, non ſum eloquens
ab heri & nudiuſtertius: & ex quo locu-
tus es ad ſeruum tuum, impeditioris & tar-
11 dioris linguæ ſum. * Dixit Dominus ad
eum: Quis fecit os hominis? aut quis fa-
bricatus eſt mutum & ſurdum, videntem
12 & cæcum? nonne ego? * Perge igitur, &
ego ero in ore tuo: doceboq. te quid lo-
13 quaris. * At ille: Obſecro, inquit, Domi-
14 ne, mitte quem miſſurus es. * Iratus Do-
minus in Moyſen, ait: Aaron frater tuus
leuites, ſcio quòd eloquens ſit: ecce ipſe
egreditur in occurſum tuum, videnſq. te
15 lætabitur corde. * Loquere ad eum, & po-
ne verba mea in ore eius: & ego ero in ore
tuo, & in ore illius, & oſtendam vobis quid
16 agere debeatis. * ipſe loquetur pro te ad
populum, & erit os tuum: tu autem eris ei
17 in his quæ ad Deum pertinent. * Virgam
quoque hanc ſume in manu tua, in qua fa-
18 cturus es ſigna. * Abijt Moyſes, & reuer-
ſus eſt ad Iethro ſocerum ſuum, dixitq. ei:
Vadam & reuertar ad fratres meos in Ægy-
ptum, vt videam ſi adhuc viuant. Cui ait
19 Iethro: Vade in pace. * Dixit ergo Domi-
nus ad Moyſen in Madian: Vade, & reuer-
tere in Ægyptum: mortui ſunt enim om-
20 nes qui quærebant animam tuam. * Tulit
ergo Moyſes vxorem ſuam, & filios ſuos,
& impoſuit eos ſuper aſinum: reuerſuſq.
eſt in Ægyptum, portans virgam Dei in

manu ſua. *Dixitq. ei Dominus reuertenti 21
in Aegyptum: Vide vt omnia oſtenta quæ
poſui in manu tua, facias coram Pharaone:
ego indurabo cor eius, & non dimittet po-
pulum. *Diceſq. ad eum: Hæc dicit Do- 22
minus: Filius meus primogenitus Iſrael.
*Dixi tibi: Dimitte filium meum vt ſeruiat 23
mihi; & noluiſti dimittere eum: ecce ego
interficiam filium tuum primogenitum.
*Cumq. eſſet in itinere, in diuerſorio, oc- 24
currit ei Dominus, & volebat occidere eũ.
*Tulit illico Sephora acutiſſimam petram, 25
& circumcidit præputium filij ſui, tetigitq.
pedes eius, & ait: Sponſus ſanguinum tu
mihi es. *Et dimiſit eum poſtquam dixe- 26
rat: Sponſus ſanguinum ob circumciſio-
nem. *Dixit autem Dominus ad Aaron: 27
Vade in occurſum Moyſi in deſertum. Qui
perrexit obuiam ei in Montem Dei, &
oſculatus eſt eum. *Narrauitq. Moyſes 28
Aaron omnia verba Domini quibus miſe-
rat eum, & ſigna quæ mandauerat. *Ve- 29
neruntq. ſimul, & congregauerunt cun-
ctos ſeniores filiorum Iſrael. *Locutuſq. 30
eſt Aaron omnia verba quæ dixerat Domi-
nus ad Moyſen: & fecit ſigna coram po-
pulo, *& credidit populus. Audieruntq. 31
quòd viſitaſſet Dominus filios Iſrael, &
quòd reſpexiſſet afflictionem illorum: &
proni adorauerunt.

CAP. V.

POST hæc ingreſſi ſunt Moyſes & Aa-
ron, & dixerunt Pharaoni: Hæc dicit
Dominus Deus Iſrael: Dimitte populum
meum vt ſacrificet mihi in deſerto. *At 2
ille reſpondit: Quis eſt Dominus, vt au-
diam vocem eius, & dimittam Iſrael? ne-
ſcio Dominum, & Iſrael non dimittam.
*Dixeruntque: Deus Hebræorum vocauit 3
nos, vt eamus viam trium dierum in ſolitu-
dinem, & ſacrificemus Domino Deo no-
ſtro: ne forte accidat nobis peſtis aut gla-
dius. *Ait ad eos rex Ægypti: Quare Moy- 4
ſes & Aaron ſolicitatis populum ab operi-
bus ſuis? ite ad onera veſtra. *Dixitq. Pha- 5
rao: Multus eſt populus terræ: videtis quòd
turba ſuccreuerit: quanto magis ſi dederi-
6 tis eis requiem ab operibus? *Præcepit er-
go in die illo præfectis operum & exactori-
7 bus populi, dicens: *Nequaquam vltra da-
bitis paleas populo ad conficiendos late-
res, ſicut prius: ſed ipſi vadant, & colligant
8 ſtipulas. *Et menſuram laterum, quam
prius faciebant, imponetis ſuper eos, nec
minuetis quidquam: vacant enim, & idcir-
co vociferantur, dicentes: Eamus, & ſacrifi-
9 cemus Deo noſtro. *Opprimantur operi-
bus, & expleant ea: vt non acquieſcãt ver-
10 bis mendacibus. *Igitur egreſſi præfecti
operum & exactores, ad populum dixerunt:
11 Sic dicit Pharao: Non do vobis paleas: *ite,
& colligite ſicubi inuenire poteritis: nec
12 minuetur quidquam de opere veſtro. *Di-
ſperſuſq. eſt populus per omnem Terram
13 Aegypti ad colligendas paleas. *Præfecti
quoque operum inſtabant, dicentes: Com-
plete opus veſtrum quotidie, vt prius facere
14 ſolebatis quãdo dabantur vobis paleę. *Fla-
gellatiq. ſunt qui præerant operibus filio-
rum Iſrael, ab exactoribus Pharaonis, dicẽ-
tibus: Quare non impletis menſuram late-
15 rum ſicut prius, nec heri, nec hodie? *Ve-
neruntq. præpoſiti filiorum Iſrael, & voci-
ferati ſunt ad Pharaonem dicentes: Cur ita
16 agis contra ſeruos tuos? *Paleæ non dan-
tur nobis, & lateres ſimiliter imperantur:
en famuli tui flagellis cædimur, & iniuſte
17 agitur contra populum tuum. *Qui ait:
Vacatis otio, & idcirco dicitis: Eamus, &
18 ſacrificemus Domino. *Ite ergo, & ope-
ramini: paleæ non dabuntur vobis, & red-
19 detis conſuetum numerum laterum. *Vi-
debantq. ſe præpoſiti filiorum Iſrael in ma-
lo, eo quòd diceretur eis: Non minuetur
quidquam de lateribus per ſingulos dies.
20 *Occurreruntq. Moyſi & Aaron, qui ſta-
bant ex aduerſo, egredientibus a Pharaone:
21 *& dixerunt ad eos: Videat Dominus & iu-
dicet, quoniam fœtere feciſtis odorem no-
ſtrum coram Pharaone & ſeruis eius, &
præbuiſtis ei gladium, vt occideret nos.
22 *Reuerſuſq. eſt Moyſes ad Dominum, &
ait: Domine, cur afflixiſti populum iſtum?
quare

quare miſiſti me? * Ex eo enim quo in- 23
greſſus ſum ad Pharaonem vt loquerer in
nomine tuo, afflixit populum tuum: &
non liberaſti eos.

CAP. VI.

DIXITQ. Dominus ad Moyſen: Nunc 1
videbis quæ facturus ſim Pharaoni:
per manum enim fortem dimittet eos, &
in manu robuſta eijciet illos de terra ſua.
*Locutuſq. eſt Dominus ad Moyſen dicés: 2
Ego Dominus* qui apparui Abraham, Iſaac, 3
& Iacob in Deo omnipotente: & nomen
meum ADONAI non indicaui eis. *Pepi- 4
giq. fœdus cum eis, vt darem eis Terram
Chanaan, terram peregrinationis eorum, in
qua fuerunt aduenæ. *Ego audiui gemi- 5
tum filiorum Iſrael, quo Aegyptij oppreſ-
ſerunt eos: & recordatus ſum pacti mei.
*Ideo dic filijs Iſrael: Ego Dominus qui 6
educam vos de ergaſtulo Aegyptiorum,
& eruam de ſeruitute: ac redimam in bra-
chio excelſo, & iudicijs magnis. *Et aſſu- 7
mam vos mihi in populum, & ero veſter
Deus: & ſcietis quòd ego ſum Dominus
Deus veſter qui eduxerim vos de ergaſtulo
Aegyptiorum:*& induxerim in terram, ſu- 8
per quam leuaui manum meam vt darem
eam Abraham, Iſaac, & Iacob: daboq. il-
lam vobis poſſidendam, ego Dominus.
*Narrauit ergo Moyſes omnia filijs Iſrael: 9
qui non acquieuerũt ei propter anguſtiam
ſpiritus, & opus duriſſimum. *Locutuſq. 10
eſt Dominus ad Moyſen, dicens: *Ingrede- 11
re, & loquere ad Pharaonem regem Aegy-
pti, vt dimittat filios Iſrael de terra ſua.
*Reſpondit Moyſes coram Domino: Ecce 12
filij Iſrael non audiunt me: & quo modo
audiet Pharao, præſertim cum incircumci-
ſus ſim labijs? *Locutuſq. eſt Dominus ad 13
Moyſen & Aaron, & dedit mandatum ad fi-
lios Iſrael, & ad Pharaonem regem Ægypti
vt educerent filios Iſrael de terra Aegypti.
*Iſti ſunt principes domorum per familias 14
ſuas. Filij Ruben primogeniti Iſraelis: He-
noch & Phallu, Heſron & Charmi.* hæ co- 15
gnationes Ruben. Filij Simeon: Iamuel &
Iamin, & Ahod, & Iachin, & Soar, & Saul fi-
lius Chananitidis. hæ progenies Simeon.
16 *Et hæc nomina filiorum Leui per cogna-
tiones ſuas: Gerſon & Caath & Merari.
Anni autem vitæ Leui fuerunt centum tri-
17 ginta ſeptem. *Filij Gerſon: Lobni & Se-
18 mei, per cognationes ſuas. *Filij Caath:
Amram, & Iſaar, & Hebron & Oziel. anni
quoque vitæ Caath, centum triginta tres.
19 *Filij Merari: Moholi & Muſi. hæ cognatio-
20 nes Leui per familias ſuas.*Accepit autem
Amram vxorem Iochabed patruelem ſuã:
quæ peperit ei Aaron & Moyſen. Fuerũtq.
anni vitæ Amram, centum triginta ſeptem.
21 *Filij quoque Iſaar: Core, & Nepheg, & Ze-
22 chri. *Filij quoque Oziel: Miſael, & Eliſa-
23 phan & Sethri.*Accepit autem Aaron vxo-
rem Eliſabeth filiam Aminadab, ſororem
Nahaſon, quæ peperit ei Nadab, & Abiu, &
24 Eleazar, & Ithamar. *Filij quoque Core:
Aſer, & Elcana, & Abiaſaph. hæ ſunt co-
25 gnationes Coritarum.* At vero Eleazar fi-
lius Aaron accepit vxorem de filiabus Phu-
tiel: quæ peperit ei Phinees. hi ſunt prin-
cipes familiarum Leuiticarum per cogna-
26 tiones ſuas.* Iſte eſt Aaron & Moyſes, qui-
bus præcepit Dominus vt educerent filios
27 Iſrael de Terra Ægypti per turmas ſuas.*Hi
ſunt, qui loquuntur ad Pharaonem regem
Ægypti, vt educant filios Iſrael de Ægypto:
28 iſte eſt Moyſes & Aaron,*in die qua locutus
eſt Dominus ad Moyſen, in terra Aegypti.
29 *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs:
Ego Dominus: loquere ad Pharaonem regẽ
30 Aegypti, omnia quæ ego loquor tibi.*Et ait
Moyſes coram Domino: En incircumciſus
labijs ſum, quo modo audiet me Pharao?

CAP. VII.

1 DIXITQ. Dominus ad Moyſen: Ecce
conſtitui te Deum Pharaonis: & Aa-
2 ron frater tuus erit propheta tuus. * Tu
loqueris ei omnia quæ mando tibi: & ille
loquetur ad Pharaonem, vt dimittat filios
3 Iſrael de terra ſua.* Sed ego indurabo cor
eius, & multiplicabo ſigna & oſtenta mea
4 in Terra Aegypti,* & non audiet vos: im-

mittamq. manum meam ſuper Ægyptum,
& educam exercitum & populum meum
filios Iſrael de Terra Aegypti per iudicia
maxima.* Et ſcient Ægyptij quia ego ſum 5
Dominus qui extenderim manum meam
ſuper Aegyptum, & eduxerim filios Iſrael
de medio eorum.* Fecit itaque Moyſes & 6
Aaron ſicut præceperat Dominus: ita ege-
runt.* Erat autem Moyſes, octoginta an- 7
norum, & Aaron octoginta trium, quando
locuti ſunt ad Pharaonem. * Dixitq. Do- 8
minus ad Moyſen & Aaron: * Cum dixerit 9
vobis Pharao, Oſtendite ſigna: dices ad
Aaron: Tolle virgam tuam, & proijce eam
coram Pharaone, ac vertetur in colubrum.
* Ingreſſi itaque Moyſes & Aaron ad Pha- 10
raonem, fecerunt ſicut præceperat Domi-
nus. tulitq. Aaron virgam coram Pharao-
ne & ſeruis eius, quæ verſa eſt in colubrum.
* Vocauit autem Pharao ſapientes & male- 11
ficos: & fecerunt etiam ipſi per incantatio-
nes Aegyptiacas & arcana quædam ſimili-
ter. * Proieceruntq. ſinguli virgas ſuas, quæ 12
verſæ ſunt in dracones: ſed deuorauit vir-
ga Aaron virgas eorum. * Induratumq. eſt 13
cor Pharaonis, & non audiuit eos, ſicut
præceperat Dominus. * Dixit autem Domi- 14
nus ad Moyſen: Ingrauatum eſt cor Pha-
raonis, non vult dimittere populum. * Va- 15
de ad eum mane, ecce egredietur ad aquas:
& ſtabis in occurſum eius ſuper ripam flu-
minis: & virgam quæ conuerſa eſt in dra-
conem, tolles in manu tua. * Diceſq. ad 16
eum: Dominus Deus Hebræorum miſit
me ad te, dicens: Dimitte populum meum
vt ſacrificet mihi in deſerto: & vſque ad
præſens audire noluiſti. * Hæc igitur dicit 17
Dominus: In hoc ſcies quòd ſim Domi-
nus: ecce percutiam virga, quæ in manu
mea eſt, aquam fluminis, & vertetur in ſan-
guinē. * Piſces quoque, qui ſunt in fluuio, 18
morientur, & computreſcent aquæ, & affli-
gentur Aegyptij bibētes aquam fluminis.
* Dixit quoque Dominus ad Moyſen: Dic 19
ad Aaron, Tolle virgam tuam, & extende
manum tuam ſuper aquas Ægypti, & ſuper
fluuios eorum, & riuos ac paludes, & om-
nes lacus aquarum, vt vertantur in ſangui-
nem: & ſit cruor in omni Terra Aegypti,
20 tam in ligneis vaſis quàm in ſaxeis. * Fece-
runtq. Moyſes & Aaron ſicut præceperat
Dominus: & eleuans virgam percuſſit
aquam fluminis coram Pharaone & ſeruis
21 eius: quæ verſa eſt in ſanguinem. * Et pi-
ſces, qui erant in flumine, mortui ſunt: cō-
putruitq. fluuius, & non poterant Aegyptij
bibere aquam fluminis, & fuit ſanguis in
22 tota Terra Aegypti. * Feceruntq. ſimiliter
malefici Ægyptiorum incātationibus ſuis:
& induratū eſt cor Pharaonis, nec audiuit
23 eos, ſicut præceperat Dominus. * Auertitq.
ſe, & ingreſſus eſt domum ſuam, nec ap-
24 poſuit cor etiam hac vice. * Foderunt au-
tem omnes Aegyptij per circuitum flumi-
nis aquam vt biberent: non enim poterant
25 bibere de aqua fluminis. * Impletiq. ſunt
ſeptem dies, poſtquam percuſſit Dominus
fluuium.

Cap. VIII.

1 Dixit quoque Dominus ad Moyſen:
Ingredere ad Pharaonem, & dices ad
eum: Hæc dicit Dominus: Dimitte popu-
2 lum meum, vt ſacrificet mihi: * ſin autem
nolueris dimittere, ecce ego percutiam om
3 nes terminos tuos ranis. * Et ebulliet flu-
uius ranas: quæ aſcendent, & ingredientur
domum tuam, & cubiculum lectuli tui, &
ſuper ſtratum tuum, & in domos ſeruorum
tuorum, & in populum tuum, & in furnos
4 tuos, & in reliquias ciborum tuorum: * &
ad te, & ad populum tuum, & ad omnes ſer
5 uos tuos intrabunt ranæ. * Dixitq. Domi-
nus ad Moyſen: Dic ad Aaron: Extende
manum tuam ſuper fluuios ac ſuper riuos
& paludes, & educ ranas ſuper Terram Æ-
6 gypti. * Et extendit Aaron manum ſuper
aquas Aegypti, & aſcenderunt ranæ, ope-
7 rueruntq. Terram Aegypti. * Fecerunt au-
tem & malefici per incātationes ſuas ſimi-
liter, eduxeruntq. ranas ſuper Terram Ægy
8 pti. * Vocauit autem Pharao Moyſen &
Aaron, & dixit eis: Orate Dominum vt au-
ferat ranas a me & a populo meo: & di-

mittam

mittam populum vt ſacrificet Domino .
*Dixitq. Moyſes ad Pharaonem: Conſtitue 9
mihi quando deprecer pro te,& pro ſeruis
tuis, & pro populo tuo, vt abigantur ranæ
a te & a domo tua & a ſeruis tuis & a po-
pulo tuo: & tantum in flumine remaneant.
*Qui reſpõdit: Cras. At ille: Iuxta, inquit, 10
verbum tuum faciam : vt ſcias quoniam
non eſt ſicut Dominus Deus noſter. *Et 11
recedent ranæ a te , & a domo tua , & a
ſeruis tuis , & a populo tuo: & tantum in
flumine remanebunt. *Egreſſiq. ſunt Moy- 12
ſes & Aaron a Pharaone: & clamauit Moy-
ſes ad Dominum pro ſponſione ranarum
quam condixerat Pharaoni. *Fecitq. Do- 13
minus iuxta verbum Moyſi : & mortuæ
ſunt ranæ de domibus, & de villis, & de
agris. *Congregaueruntq. eas in immen- 14
ſos aggeres, & computruit terra. *Videns 15
autem Pharao quòd data eſſet requies, in-
grauauit cor ſuum, & non audiuit eos, ſicut
præceperat Dominus. *Dixitq. Dominus 16
ad Moyſen: Loquere ad Aaron : Extende
virgam tuam, & percute puluerem terræ :
& ſint ſciniphes in vniuerſa Terra Ægypti.
*Feceruntq. ita. Et extendit Aaron manũ, 17
virgam tenens: percuſſitq. puluerem terræ,
& facti ſunt ſciniphes in hominibus, & in
iumentis: omnis puluis terræ verſus eſt in
ſciniphes per totam Terram Aegypti. *Fe- 18
ceruntq. ſimiliter malefici incantationibus
ſuis, vt educerent ſciniphes, & non potue-
runt: erantq. ſciniphes tam in hominibus
quàm in iumentis. *Et dixerunt malefici 19
ad Pharaonem: Digitus Dei eſt hic. indu-
ratumq. eſt cor Pharaonis, & non audiuit
eos ſicut præceperat Dominus. *Dixit quo- 20
que Dominus ad Moyſen : Conſurge dilu-
culo, & ſta coram Pharaone : egredietur
enim ad aquas: & dices ad eum: Hæc dicit
Dominus: Dimitte populum meum vt ſa-
crificet mihi. *Quòd ſi non dimiſeris eum, 21
ecce ego immittam in te, & in ſeruos tuos,
& in populum tuum, & in domos tuas
omne genus muſcarum : & implebuntur
domus Aegyptiorum muſcis diuerſi gene-
ris, & vniuerſa terra in qua fuerint. *Fa- 22
ciamq. mirabilem in die illa Terram Geſ-
ſen, in qua populus meus eſt, vt non ſint
ibi muſcæ: & ſcias quoniam ego Dominus
23 in medio terræ. *Ponamq. diuiſionem in-
ter populum meum , & populum tuum :
24 cras erit ſignum iſtud. *Fecitq. Dominus
ita . Et venit muſca grauiſſima in domos
Pharaonis & ſeruorum eius, & in omnem
Terram Aegypti : corruptaq. eſt terra ab
25 huiuſcemodi muſcis. *Vocauitq. Pharao
Moyſen & Aaron, & ait eis: Ite & ſacrifica-
26 te Deo veſtro in terra hac. *Et ait Moyſes:
Non poteſt ita fieri: abominationes enim
Ægyptiorum immolabimus Domino Deo
noſtro? quòd ſi mactauerimus ea quæ co-
lunt Aegyptij coram eis, lapidibus nos ob-
27 ruent. *Viam trium dierum pergemus in
ſolitudinem : & ſacrificabimus Domino
28 Deo noſtro, ſicut præcepit nobis. *Dixitq.
Pharao : Ego dimittam vos vt ſacrificetis
Domino Deo veſtro in deſerto : verumta-
men longius ne abeatis, rogate pro me.
29 *Et ait Moyſes: Egreſſus a te, orabo Domi-
num: & recedet muſca a Pharaone, & a ſer-
uis ſuis, & a populo eius cras: verumtamen
noli vltra fallere, vt non dimittas populum
30 ſacrificare Domino. *Egreſſuſq. Moyſes a
31 Pharaone, orauit Dominum. *Qui fecit
iuxta verbum illius : & abſtulit muſcas a
Pharaone, & a ſeruis ſuis, & a populo eius:
32 non ſuperfuit ne vna quidem. *Et ingra-
uatum eſt cor Pharaonis , ita vt nec hac
quidem vice dimitteret populum.

CAP. IX.

1 DIXIT autem Dominus ad Moyſen:
Ingredere ad Pharaonem, & loquere
ad eũ: Hæc dicit Dominus Deus Hebræo-
rum : Dimitte populum meum vt ſacrifi-
2 cet mihi. *Quòd ſi adhuc renuis, & reti-
3 nes eos: *ecce manus mea erit ſuper agros
tuos: & ſuper equos, & aſinos, & camelos,
4 & boues, & oues, peſtis valde grauis. *Et
faciet Dominus mirabile inter poſſeſſiones
Iſrael, & poſſeſſiones Ægyptiorum, vt nihil
omnino pereat ex his quæ pertinent ad fi-
5 lios Iſrael. *Conſtituitq. Dominus tempus,

dicens: Cras faciet Dominus verbum iſtud
in terra. *Fecit ergo Dominus verbum hoc 6
altera die: mortuaq. ſunt omnia animan-
tia Ægyptiorum: de animalibus vero filio-
rum Iſrael nihil omnino perijt. * Et miſit 7
Pharao ad videndum: nec erat quidquam
mortuum de his quæ poſſidebat Iſrael. In-
grauatumq. eſt cor Pharaonis, & non di-
miſit populum. * Et dixit Dominus ad 8
Moyſen, & Aaron: Tollite plenas manus
cineris de camino, & ſpargat illum Moyſes
in cælum coram Pharaone. * Sitq. puluis 9
ſuper omnem Terram Ægypti: erunt enim
in hominibus, & iumentis vlcera, & veſicæ
turgentes in vniuerſa terra Ægypti. * Tu- 10
leruntq. cinerem de camino, & ſteterunt
coram Pharaone, & ſparſit illum Moyſes in
cælum: factaq. ſunt vlcera veſicarum tur-
gentium in hominibus, & iumentis: * nec 11
poterant malefici ſtare coram Moyſe pro-
pter vlcera quæ in illis erant, & in omni
Terra Aegypti. * Indurauitq. Dominus cor 12
Pharaonis, & non audiuit eos, ſicut locutus
eſt Dominus ad Moyſen. * Dixitq. Domi- 13
nus ad Moyſen: Mane conſurge, & ſta co-
ram Pharaone, & dices ad eum: Hæc dicit
Dominus Deus Hebræorum: Dimitte po-
pulum meum vt ſacrificet mihi. * Quia in 14
hac vice mittam omnes plagas meas ſuper
cor tuum, & ſuper ſeruos tuos, & ſuper po-
pulum tuum: vt ſcias quòd non ſit ſimilis
mei in omni terra. * Nunc enim extendens 15
manum percutiam te, & populum tuum
peſte, peribiſq. de terra. * Idcirco autem 16
poſui te, vt oſtendam in te fortitudinem
meam, & narretur nomen meum in omni
terra. * Adhuc retines populum meum: & 17
non vis dimittere eum? * En pluam cras 18
hac ipſa hora grandinem multam nimis,
qualis non fuit in Aegypto a die qua fun-
data eſt, vſque in præſens tempus. * Mitte 19
ergo iam nunc, & congrega iumenta tua, &
omnia quæ habes in agro: homines enim,
& iumenta, & vniuerſa quæ inuenta fuerint
foris, nec congregata de agris, cecideritq.
ſuper ea grando, morientur. * Qui timuit 20
verbum Domini de ſeruis Pharaonis, fecit
confugere ſeruos ſuos, & iumenta in do-
21 mos: * qui autem neglexit ſermonem Do-
mini, dimiſit ſeruos ſuos, & iumēta in agris.
22 * Et dixit Dominus ad Moyſen: Extende
manum tuam in cælū, vt fiat grando in vni-
uerſa Terra Aegypti ſuper homines, & ſu-
per iumenta, & ſuper omnem herbam agri
23 in Terra Aegypti. * Extenditq. Moyſes
virgam in cælum, & Dominus dedit toni-
trua, & grandinem, ac diſcurrentia fulgura
ſuper terram: pluitq. Dominus grandinem
24 ſuper Terram Ægypti. * Et grando & ignis
miſta pariter ferebantur: tantaq. fuit ma-
gnitudinis, quanta ante numquam appa-
ruit in vniuerſa Terra Ægypti ex quo gens
25 illa condita eſt. * Et percuſſit grando in
omni Terra Aegypti cuncta quæ fuerunt
in agris, ab homine vſque ad iumentum:
cunctamq. herbam agri percuſſit grando,
26 & omne lignum regionis confregit. * Tan-
tum in Terra Geſſen, vbi erant filij Iſrael,
27 grando non cecidit. * Miſitq. Pharao, &
vocauit Moyſen & Aaron, dicens ad eos:
Peccaui etiam nunc: Dominus iuſtus: ego
28 & populus meus, impij. * Orate Dominum
vt deſinant tonitrua Dei, & grando: vt di-
mittam vos, & nequaquam hic vltra ma-
29 neatis. * Ait Moyſes: Cum egreſſus fue-
ro de vrbe, extendam palmas meas ad Do-
minum, & ceſſabunt tonitrua, & grando
non erit: vt ſcias quia Domini eſt terra:
30 * noui autem quòd & tu, & ſerui tui nec-
31 dum timeatis Dominum Deum. * Linum
ergo, & hordeum læſum eſt, eo quòd hor-
deum eſſet virens, & linum iam folliculos
32 germinaret: * triticum autem, & far non
33 ſunt læſa, quia ſerotina erant. * Egreſſuſq.
Moyſes a Pharaone ex vrbe, tetendit
manus ad Dominum: & ceſſauerunt toni-
trua & grando, nec vltra ſtillauit pluuia
34 ſuper terram. * Videns autem Pharao
quòd ceſſaſſet pluuia, & grando & toni-
35 trua, auxit peccatum: * & ingrauatum eſt
cor eius, & ſeruorum illius, & indura-
tum nimis: nec dimiſit filios Iſrael, ſi-
cut præceperat Dominus per manum
Moyſi.

CAP.

CAP. X.

ET dixit Dominus ad Moyſen: Ingre- 1
dere ad Pharaonem: ego enim indu-
raui cor eius, & ſeruorum illius: vt faciam
ſigna mea hæc in eo,* & narres in aunbus 2
filij tui, & nepotum tuorum, quoties con-
triuerim Ægyptios, & ſigna mea fecerim
in eis: & ſciatis quia ego Dominus. * In- 3
troierũt ergo Moyſes & Aaron ad Pharao-
nem, & dixerunt ei: Hæc dicit Dominus
Deus Hebræorum: Vſquequo non vis ſub-
ijci mihi? dimitte populum meum, vt ſa-
crificet mihi. * Sin autem reſiſtis, & non 4
vis dimittere eum: ecce ego inducam cras
locuſtam in fines tuos: *quæ operiat ſuper- 5
ficiem terræ, ne quidquam eius appareat,
ſed comedatur quod reſiduum fuerit gran-
dini. *corrodet enim omnia ligna quæ ger-*
minant in agris. * Et implebunt domos 6
tuas, & ſeruorum tuorũ, & omnium Ægy-
ptiorum: quantã non viderunt patres tui,
& aui, ex quo orti ſunt ſuper terram, vſque
in præſentem diem. Auertitq. ſe, & egreſſus
eſt a Pharaone. * Dixerunt autẽ ſerui Pha- 7
raonis ad eum: Vſquequo patiemur hoc
ſcandalum: dimitte homines, vt ſacrificent
Domino Deo ſuo. nonne vides quòd perie-
rit Ægyptus? * Reuocaueruntq. Moyſen, 8
& Aaron ad Pharaonem: qui dixit eis: Ite,
ſacrificate Domino Deo veſtro: quinam
ſunt qui ituri ſunt? * Ait Moyſes: Cum 9
paruulis noſtris, & ſenioribus pergemus,
cum filijs & filiabus, cum ouibus & armen-
tis: eſt enim ſollemnitas Domini Dei no-
ſtri. * Et reſpondit Pharao: Sic Dominus ſit 10
vobiſcum, quo modo ego dimittam vos, &
paruulos veſtros. cui dubium eſt quòd peſ-
ſime cogitetis? * Non fiet ita, ſed ite tan- 11
tum viri, & ſacrificate Domino: hoc enim
& ipſi petiſtis. Statimq. eiecti ſunt de con-
ſpectu Pharaonis. * Dixit autem Dominus 12
ad Moyſen: Extende manum tuam ſuper
Terram Ægypti ad locuſtam, vt aſcendat
ſuper eam, & deuoret omnem herbam quæ
reſidua fuerit grandini. * Et extendit Moy- 13
ſes virgam ſuper terram Ægypti: & Do-
minus induxit ventum vrentem tota die
illa, & nocte: & mane facto, ventus vrens
14 leuauit locuſtas. * Quæ aſcenderunt ſuper
vniuerſam Terram Ægypti: & ſederunt in
cunctis finibus Ægyptiorum innumerabi-
les, quales ante illud tempus non fuerant,
15 nec poſtea futuræ ſunt. * Operuerũtq. vni-
uerſam ſuperficiem terræ, vaſtantes omnia.
Deuorata eſt igitur herba terræ, & quid-
quid pomorũ in arboribus fuit, quæ gran-
do dimiſerat: nihilq. omnino virens reli-
ctum eſt in lignis, & in herbis terræ, in
16 cuncta Ægypto. * Quam ob rem feſtinus
Pharao vocauit Moyſen & Aaron, & dixit
eis: Peccaui in Dominum Deum veſtrum,
17 & in vos. * Sed nunc dimittite peccatum
mihi etiam hac vice, & rogate Dominum
Deum veſtrum, vt auferat a me mortem
18 iſtam. * Egreſſusq. Moyſes de conſpectu
19 Pharaonis, orauit Dominum. * Qui flare
fecit ventum ab occidente vehementiſſi-
mum, & arreptã locuſtam proiecit in Ma-
re rubrum: non remanſit ne vna quidem
20 in cunctis finibus Ægypti. * Et indurauit
Dominus cor Pharaonis, nec dimiſit filios
21 Iſrael. * Dixit autem Dominus ad Moyſen:
Extende manum tuam in cælum: & ſint
tenebræ ſuper Terram Ægypti tam denſæ,
22 vt palpari queant. * Extenditq. Moyſes ma
num in cælum: & factæ ſunt tenebræ hor-
ribiles in vniuerſa Terra Ægypti tribus die-
23 bus. * Nemo vidit fratrem ſuum, nec mo-
uit ſe de loco in quo erat: vbicumque au-
24 tem habitabant filij Iſrael, lux erat. * Vo-
cauitq. Pharao Moyſen & Aaron, & dixit
eis: Ite, ſacrificate Domino: oues tantum
veſtræ, & armenta remaneant, paruuli ve-
25 ſtri eant vobiſcum. * Ait Moyſes: Hoſtias
quoque & holocauſta dabis nobis, quæ of-
26 feramus Domino Deo noſtro. * Cũcti gre-
ges pergent nobiſcum: non remanebit ex
eis vngula: quæ neceſſaria ſunt in cultum
Domini Dei noſtri: præſertim cum igno-
remus quid debeat immolari, donec ad ip-
27 ſum locum perueniamus. * Indurauit au-
tem Dominus cor Pharaonis, & noluit di-
28 mittere eos. * Dixitq. Pharao ad Moyſen:
Recede

Digitized by Google

Recede a me, & caue ne vltra videas fa-
ciem meam: quocumque die apparueris
mihi, morieris. * Reſpondit Moyſes: Ita 29
fiet vt locutus es, non videbo vltra fa-
ciem tuam.

CAP. XI.

ET dixit Dominus ad Moyſen: Adhuc 1
vna plaga tangam Pharaonem & Ægy
ptum, & poſt hæc dimittet vos, & exire
compellet. * Dices ergo omni plebi vt po- 2
ſtulet vir ab amico ſuo, & mulier a vicina
ſua vaſa argentea, & aurea. * Dabit autem 3
Dominus gratiam populo ſuo coram Ægy
ptijs. Fuitq. Moyſes vir magnus valde in
Terra Ægypti coram ſeruis Pharaonis, &
omni populo. * Et ait: Hæc dicit Domi- 4
nus: Media nocte egrediar in Ægyptum:
* & morietur omne primogenitum in Ter- 5
ra Ægyptiorum, a primogenito Pharaonis
qui ſedet in ſolio eius, vſque ad primoge-
nitum ancillæ quæ eſt ad molam, & om-
nia primogenita iumentorum. * Eritq. cla- 6
mor magnus in vniuerſa Terra Ægypti,
qualis nec ante fuit, nec poſtea futurus eſt.
* Apud omnes autem filios Iſrael non mu- 7
tiet canis ab homine vſque ad pecus: vt
ſciatis quanto miraculo diuidat Dominus
Ægyptios & Iſrael. * Deſcendentq. om- 8
nes ſerui tui iſti ad me, & adorabunt me,
dicentes: Egredere tu, & omnis populus
qui ſubiectus eſt tibi: poſt hæc egredie-
mur. * Et exiuit a Pharaone iratus nimis. 9
Dixit autem Dominus ad Moyſen: Non
audiet vos Pharao vt multa ſigna fiant in
Terra Aegypti. * Moyſes autem & Aaron 10
fecerunt omnia oſtenta quæ ſcripta ſunt,
coram Pharaone. Et indurauit Dominus
cor Pharaonis, nec dimiſit filios Iſrael de
terra ſua.

CAP. XII.

DIXIT quoque Dominus ad Moyſen, 1
& Aaron in Terra Aegypti: * Menſis 2
iſte, vobis principium menſium: primus
erit in menſibus anni. * Loquimini ad vni- 3
uerſum cœtum filiorum Iſrael, & dicite eis:
Decima die menſis huius tollat vnuſquiſ-
que agnum per familias & domos ſuas.
4 * Sin autem minor eſt numerus vt ſufficere
poſſit ad veſcendum agnum, aſſumet vici-
num ſuum qui iunctus eſt domui ſuæ, iuxta
numerum animarum quæ ſufficere poſſunt
5 ad eſum agni. * Erit autem agnus abſque
macula, maſculus, anniculus: iuxta quem
6 ritum tolletis & hœdum. * Et ſeruabitis
eum vſque ad quartam decimam diem
menſis huius: immolabitq. eum vniuerſa
7 multitudo filiorum Iſrael ad veſperam. * Et
ſument de ſanguine eius, ac ponent ſuper
vtrumque poſtem, & in ſuperliminaribus
8 domorum, in quibus comedent illum. * Et
edent carnes nocte illa aſſas igni, & azy-
9 mos panes cum lactucis agreſtibus. * Non
comedetis ex eo crudum quid, nec coctum
aqua, ſed tantum aſſum igni: caput cum
10 pedibus eius & inteſtinis vorabitis. * Nec
remanebit quidquam ex eo vſque mane.
ſi quid reſiduum fuerit, igne comburetis.
11 * Sic autem comedetis illum: Renes ve-
ſtros accingetis, & calceamenta habebitis
in pedibus, tenentes baculos in manibus,
& comedetis feſtinanter: eſt enim Phaſe
12 (ideſt tranſitus) Domini. * Et tranſibo per
Terrã Aegypti nocte illa, percutiamq. om-
ne primogenitum in Terra Aegypti ab ho-
mine vſque ad pecus: & in cunctis dijs
Aegypti faciam iudicia, ego Dominus.
13 * Erit autem ſanguis vobis in ſignum in
ædibus in quibus eritis: & videbo ſangui-
nem, & tranſibo vos: nec erit in vobis pla-
ga diſperdens quando percuſſero Terram
14 Aegypti. * Habebitis autem hunc diem
in monumentum: & celebrabitis eam ſol-
lemnem Domino in generationibus veſtris
15 cultu ſempiterno. * Septem diebus azy-
ma comedetis: in die primo non erit fer-
mentum in domibus veſtris: quicumque
comederit fermentatum, peribit anima il-
la de Iſrael, a primo die vſque ad diem ſe-
16 ptimum. * Dies prima erit ſancta atque
ſollemnis, & dies ſeptima eadem feſtiui-
tate venerabilis: nihil operis facietis in eis,
exceptis his, quæ ad veſcendum pertinent.

Et

* Et obſeruabitis azyma: in eadem enim 17
ipſa die educam exercitum veſtrum de Ter-
ra Ægypti,& cuſtodietis diem iſtum in ge-
nerationes veſtras ritu perpetuo. * Primo 18
menſe, quartadecima die menſis ad veſpe-
ram comedetis azyma vſque ad diem vige-
ſimam primam eiuſdem menſis ad veſpe-
ram. * Septem diebus fermentum non in- 19
uenietur in domibus veſtris: qui comederit
fermentatum, peribit anima eius de cœtu
Iſrael, tam de aduenis quàm de indigenis
terræ. * Omne fermentatum non comede- 20
tis: in cunctis habitaculis veſtris edetis azy-
ma. * Vocauit autem Moyſes omnes ſenio- 21
res filiorum Iſrael,& dixit ad eos: Ite tol-
lentes animal per familias veſtras,& immo-
late Phaſe. * Faſciculumq. hyſſopi tingite 22
in ſanguine *qui eſt* in limine, & aſpergite
ex *eo ſuperliminare*,& vtrumque poſtem:
nullus veſtrum egrediatur oſtium domus
ſuæ vſque mane. * Tranſibit enim Domi- 23
nus percutiens Aegyptios: cumq. viderit
ſanguinem in ſuperliminari,& in vtroque
poſte, tranſcendet oſtium domus, & non
ſinet percuſſorem ingredi domos veſtras
& lædere. * Cuſtodi verbum iſtud legiti- 24
mum tibi & filijs tuis vſque in æternum.
* Cumq. introieritis terrã, quam Dominus 25
daturus eſt vobis vt pollicitus eſt, obſerua-
bitis ceremonias iſtas. * Et cum dixerint 26
vobis filij veſtri: Quæ eſt iſta religio? * di- 27
cetis eis: Victima tranſitus Domini eſt, quan
do tranſiuit ſuper domos filiorum Iſrael in
Aegypto percutiens Aegyptios,& domos
noſtras liberans. Incuruatuſq. populus
adorauit. * Et egreſſi filij Iſrael fecerunt 28
ſicut præceperat Dominus Moyſi & Aaron.
* Factum eſt autem in noctis medio, percuſ- 29
ſit Dominus omne primogenitum in Ter-
ra Aegypti, a primogenito Pharaonis, qui
in ſolio eius ſedebat, vſque ad primogeni-
tum captiuæ quæ erat in carcere,& omne
primogenitum iumentorum. * Surrexitq. 30
Pharao nocte,& omnes ſerui eius, cunctaq.
Aegyptus: & ortus eſt clamor magnus in
Aegypto: neque enim erat domus in qua
non iaceret mortuus. * Vocatiſq. Pharao, 31
Moyſe,& Aaron nocte, ait: Surgite & egre-
dimini a populo meo, vos & filij Iſrael: ite,
32 immolate Domino ſicut dicitis. * Oues ve-
ſtras & armenta aſſumite vt petieratis, &
33 abeuntes benedicite mihi. * Vrgebantq.
Aegyptij populum de terra exire veloci-
34 ter, dicentes: Omnes moriemur. * Tulit
igitur populus conſperſam farinam ante-
quam fermentaretur: & ligans in pallijs,
35 poſuit ſuper humeros ſuos. * Feceruntq.
filij Iſrael ſicut præceperat Moyſes: & pe-
tierunt ab Aegyptijs vaſa argentea & au-
36 rea, veſtemq. plurimam. * Dominus autem
dedit gratiam populo coram Aegyptijs vt
commodarent eis: & ſpoliauerunt Aegy-
37 ptios. * Profectiq. ſunt filij Iſrael de Ra-
meſſe in Socoth, ſexcenta fere millia pedi-
38 tum virorum, abſque paruulis. * Sed & vul-
gus promiſcuum innumerabile aſcendit
cum eis, oues & armenta & animantia di-
39 uerſi generis multa nimis. * Coxeruntq.
farinam, quam dudum de Aegypto con-
ſperſam tulerant: & fecerunt ſubcineritios
panes azymos: neque enim poterant fer-
mentari cogentibus exire Ægyptijs,& nul-
lam facere ſinétibus moram: nec pulmen-
40 ti quidquam occurrerat præparare. * Ha-
bitatio autem filiorum Iſrael qua manſe-
runt in Aegypto, fuit quadringentorum
41 triginta annorum. * Quibus expletis, ea-
dem die egreſſus eſt omnis exercitus Do-
42 mini de terra Aegypti. * Nox iſta eſt ob-
ſeruabilis Domino, quando eduxit eos de
Terra Ægypti: hanc obſeruare debent om
43 nes filij Iſrael in generationibus ſuis. * Di-
xitq. Dominus ad Moyſen & Aaron: Hæc
eſt religio Phaſe: Omnis alienigena non
44 comedet ex eo. * Omnis autem ſeruus em-
45 ptitius circumcidetur,& ſic comedet. * Ad-
46 uena & mercenarius non edent ex eo. * In
vna domo comedetur, nec efferetis de car-
nibus eius foras, nec os illius confringetis.
47 * Omnis cœtus filiorum Iſrael faciet illud.
48 * Quòd ſi quis peregrinorum in veſtram
voluerit tranſire coloniam,& facere Phaſe
Domini, circumcidetur prius omne maſcu-
linum eius, & tunc rite celebrabit: eritq.
ſicut

ſicut indigena terræ: ſi quis autem circum-
ciſus non fuerit, non veſcetur ex eo. * Ea- 49
dem lex erit indigenæ & colono qui pere-
grinatur apud vos. * Feceruntq. omnes 50
filij Iſrael ſicut præceperat Dominus Moy-
ſi & Aaron. * Et eadem die eduxit Do- 51
minus filios Iſrael de terra Aegypti per
turmas ſuas.

CAP. XIII.

LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen, 1
dicens: * Sanctifica mihi omne primo- 2
genitum quod aperit vuluam in filijs Iſrael,
tam de hominibus quàm de iumentis: mea
ſunt enim omnia. * Et ait Moyſes ad po- 3
pulum: Mementote diei huius in qua egreſ-
ſi eſtis de Aegypto & de domo ſeruitutis,
quoniam in manu forti eduxit vos Domi-
nus de loco iſto: vt non comedatis fermen-
tatum panem. * Hodie egredimini menſe 4
nouarum frugum. * Cumq. introduxerit 5
te Dominus in Terram Chananæi & He-
thæi & Amorrhæi & Heuæi & Iebuſæi,
quam iurauit patribus tuis vt daret tibi,
terram fluentem lacte & melle, celebrabis
hunc morem ſacrorum menſe iſto. * Se- 6
ptem diebus veſceris azymis: & in die ſe-
ptimo erit ſollemnitas Domini. * Azyma 7
comedetis ſeptem diebus: non apparebit
apud te aliquid fermentatum, nec in cun-
ctis finibus tuis. * Narrabiſq. filio tuo in 8
die illo, dicens: Hoc eſt quod fecit mihi
Dominus quando egreſſus ſum de Ægy-
pto. * Et erit quaſi ſignum in manu tua, & 9
quaſi monimentum ante oculos tuos: & vt
lex Domini ſemper ſit in ore tuo, in manu
enim forti eduxit te Dominus de Ægypto.
* Cuſtodies huiuſcemodi cultum ſtatuto 10
tempore a diebus in dies. * Cumq. introdu- 11
xerit te Dominus in Terram Chananæi, ſi-
cut iurauit tibi & patribus tuis, & dederit ti-
bi eam: * ſeparabis omne quod aperit vul- 12
uam Domino, & quod primitiuum eſt in
pecoribus tuis: quidquid habueris maſcu-
lini ſexus, conſecrabis Domino. * Primoge- 13
nitum aſini mutabis oue: quod ſi non rede-
meris, interficies. Omne autem primoge-
nitum hominis de filijs tuis, pretio redimes.
14 * Cumq. interrogauerit te filius tuus cras,
dicens: Quid eſt hoc? reſpondebis ei: In
manu forti eduxit nos Dominus de terra
15 Aegypti, de domo ſeruitutis. * Nam cum
induratus eſſet Pharao, & nollet nos dimit-
tere, occidit Dominus omne primogeni-
tum in Terra Aegypti a primogenito ho-
minis vſque ad primogenitum iumento-
rum: idcirco immolo Domino omne quod
aperit vuluam maſculini ſexus, & omnia
primogenita filiorum meorum redimo.
16 * Erit igitur quaſi ſignum in manu tua, &
quaſi appenſum quid, ob recordationem,
inter oculos tuos: eo quòd in manu forti
17 eduxit nos Dominus de Aegypto. * Igitur
cum emiſiſſet Pharao populum, non eos
duxit Deus per viam Terræ Philiſthijm quæ
vicina eſt: reputans ne forte pœniteret
eum, ſi vidiſſet aduerſum ſe bella conſurge-
18 re, & reuerteretur in Aegyptum. * Sed cir-
cumduxit per viam deſerti, quæ eſt iuxta
Mare rubrum: & armati aſcenderunt filij
19 Iſrael de Terra Aegypti. * Tulit quoque
Moyſes oſſa Ioſeph ſecū: eo quòd adiuraſ-
ſet filios Iſrael, dicens: Viſitabit vos Deus,
20 efferte oſſa mea hinc vobiſcū. * Profectiq.
de Socoth caſtrametati ſunt in Etham in
21 extremis finibus ſolitudinis. * Dominus
autem præcedebat eos ad oſtendendam
viam per diem in columna nubis, & per no
ctem in columna ignis: vt dux eſſet itine-
22 ris vtroque tempore. * Numquam defuit
columna nubis per diem, nec columna
ignis per noctem, coram populo.

CAP. XIIII.

1 LOCVTVS eſt autem Dominus ad Moy-
2 ſen, dicens: * Loquere filijs Iſrael: Re-
uerſi caſtrametētur e regione Phihahiroth
quæ eſt inter Magdalum & mare contra
Beelſephon: in conſpectu eius caſtra pone-
3 tis ſuper mare. * Dicturuſq. eſt Pharao ſu-
per filijs Iſrael: Coarctati ſunt in terra, cō-
4 cluſit eos deſertum. * Et indurabo cor eius,
ac perſequetur vos: & glorificabor in Pha-
raone, & in omni exercitu eius. ſcientq.

Aegyptij

Ægyptij quia ego ſum Dominus. *Fece-
runtq. ita. * Et nunciatum eſt regi Ægy- 5
ptiorum quòd fugiſſet populus: immuta-
tumq. eſt cor Pharaonis & ſeruorum eius
ſuper populo, & dixerunt: Quid volui-
mus facere vt dimitteremus Iſrael, ne ſer-
uiret nobis? * Iunxit ergo currum, & om- 6
nem populum ſuum aſſumpſit ſecum.
*Tulitq. ſexcentos currus electos, & quid- 7
quid in Aegypto curruũ fuit: & duces to-
tius exercitus. * Indurauitq. Dominus cor 8
Pharaonis regis Aegypti, & perſecutus eſt
filios Iſrael: at illi egreſſi erant in manu
excelſa. * Cumq. perſequerentur Aegy- 9
ptij veſtigia præcedentium, repererunt eos
in caſtris ſuper mare: omnis equitatus &
currus Pharaonis, & vniuerſus exercitus
erant in *Phihahiroth* contra Beelſephon.
**Cumq. appropinquaſſet* Pharao, leuantes 10
filij Iſrael oculos, viderunt Aegyptios poſt
ſe: & timuerunt valde: clamaueruntq. ad
Dominum, * & dixerunt ad Moyſen: For- 11
ſitan non erant ſepulchra in Ægypto, ideo
tuliſti nos vt moreremur in ſolitudine:
quid hoc facere voluiſti, vt educeres nos
ex Aegypto? * Nonne iſte eſt ſermo, quem 12
loquebamur ad te in Aegypto, dicentes:
Recede a nobis, vt ſeruiamus Aegyptijs?
multo enim melius erat ſeruire eis, quàm
mori in ſolitudine. * Et ait Moyſes ad po- 13
pulum: Nolite timere: ſtate, & videte
magnalia Domini quæ facturus eſt hodie:
Aegyptios enim, quos nunc videtis, ne-
quaquam vltra videbitis vſque in ſempi-
ternum. *Dominus pugnabit pro vobis, 14
& vos tacebitis. * Dixitq. Dominus ad 15
Moyſen: Quid clamas ad me? Loquere fi-
lijs Iſrael vt proficiſcantur. * Tu autem 16
eleua virgam tuam, & extende manum
tuam ſuper mare, & diuide illud: vt gra-
diantur filij Iſrael in medio mari per ſic-
cum. * Ego autem indurabo cor Aegy- 17
ptiorum vt perſequantur vos: & glorifica-
bor in Pharaone, & in omni exercitu eius,
& in curribus & in equitibus illius. * Et 18
ſcient Aegyptij quia ego ſum Dominus
cum glorificatus fuero in Pharaone, & in
19 curribus atque in equitibus eius. * Tol-
lenſq. ſe angelus Dei, qui præcedebat ca-
ſtra Iſrael, abijt poſt eos: & cum eo pari-
20 ter columna nubis, priora dimittens, poſt
tergum * ſtetit, inter caſtra Aegyptiorum
& caſtra Iſrael: & erat nubes tenebroſa, &
illuminans noctem, ita vt ad ſe inuicem to-
to noctis tempore accedere non valerent.
21 *Cumq. extendiſſet Moyſes manum ſuper
mare, abſtulit illud Dominus flante vento
vehementi & vrente tota nocte, & vertit in
22 ſiccum: diuiſaq. eſt aqua. * Et ingreſſi ſunt
filij Iſrael per medium ſicci maris: erat
enim aqua quaſi murus a dextra eorum &
23 læua. * Perſequenteſq. Aegyptij ingreſſi
ſunt poſt eos, & omnis equitatus Pharao-
nis, currus eius & equites per medium ma-
24 ris. * Iamq. aduenerat vigilia matutina,
& ecce reſpiciens Dominus ſuper caſtra
Aegyptiorum per columnam ignis & nu-
25 bis, interfecit exercitum eorum: * & ſubuer-
tit rotas curruum, ferebanturq. in profun-
dum. Dixerunt ergo Ægyptij: Fugiamus
Iſraelem: Dominus enim pugnat pro eis
26 contra nos. * Et ait Dominus ad Moyſen:
Extende manum tuam ſuper mare, vt re-
uertantur aquæ ad Aegyptios ſuper currus
27 & equites eorum. * Cumq. extendiſſet
Moyſes manum contra mare, reuerſum
eſt primo diluculo ad priorem locum: fu-
gientibuſq. Aegyptijs occurrerunt aquæ,
& inuoluit eos Dominus in medijs flucti-
28 bus. * Reuerſæq. ſunt aquæ, & operue-
runt currus & equites cuncti exercitus Pha-
raonis, qui ſequentes ingreſſi fuerant ma-
29 re: nec vnus quidem ſuperfuit ex eis. * Fi-
lij autem Iſrael perrexerunt per medium
ſicci maris, & aquæ eis erant quaſi pro mu-
30 ro a dextris & a ſiniſtris: * liberauitq. Do-
minus in die illa Iſrael de manu Ægyptio-
31 rum. * Et viderunt Aegyptios mortuos ſu-
per littus maris, & manum magnam quam
exercuerat Dominus contra eos: timuitq.
populus Dominum, & crediderunt Domi-
no, & Moyſi ſeruo eius.

CAP.

Cap. xv.

TVnc cecinit Moyſes & filij Iſrael car- 1
men hoc Domino,& dixerunt: Can-
temus Domino: glorioſe enim magnifica-
tus eſt, equum & aſcenſorem deiecit in
mare.
*Fortitudo mea,& laus mea Dominus, 2
& factus eſt mihi in ſalutem: iſte Deus
meus,& glorificabo eum: Deus patris mei,
& exaltabo eum.
*Dominus quaſi vir pugnator,omnipo- 3
tens nomen eius.
*Currus Pharaonis & exercitum eius 4
proiecit in mare: electi principes eius ſub-
merſi ſunt in Mari rubro.
*Abyſſi operuerunt eos,deſcenderunt 5
in profundum quaſi lapis.
*Dextera tua Domine magnificata eſt 6
in fortitudine: dextera tua, Domine, per-
cuſſit inimicum.
*Et in multitudine gloriæ tuæ depoſui- 7
ſti aduerſarios tuos: miſiſti iram tuam,quæ
deuorauit eos ſicut ſtipulam.
*Et in ſpiritu furoris tui congregatæ ſunt 8
aquæ: ſtetit vnda fluens, congregatæ ſunt
abyſſi in medio mari.
*Dixit inimicus: Perſequar & compre- 9
hendam, diuidam ſpolia, implebitur ani-
ma mea: euaginabo gladium meum,inter-
ficiet eos manus mea.
*Flauit ſpiritus tuus,& operuit eos ma- 10
re: ſubmerſi ſunt quaſi plumbum in aquis
vehementibus.
*Quis ſimilis tui in fortibus Domine? 11
quis ſimilis tui,magnificus in ſanctitate,ter-
ribilis atque laudabilis,faciens mirabilia?
*Extendiſti manum tuam, & deuorauit 12
eos terra.
*Dux fuiſti in miſericordia tua populo 13
quem redemiſti: & portaſti eum in fortitu-
dine tua,ad habitaculum ſanctum tuum.
*Aſcenderunt populi,& irati ſunt: dolo- 14
res obtinuerunt habitatores Philiſthijm.
*Tunc conturbati ſunt principes Edom, 15
robuſtos Moab obtinuit tremor: obrigue-
runt omnes habitatores Chanaan.
16 *Irruat ſuper eos formido & pauor, in
magnitudine brachij tui: fiant immobiles
quaſi lapis,donec pertranſeat populus tuus
Domine, donec pertranſeat populus tuus
iſte, quem poſſediſti.
17 *Introduces eos,& plantabis in monte
hereditatis tuæ, firmiſſimo habitaculo tuo
quod operatus es Domine: ſanctuarium
tuum Domine, quod firmauerunt manus
tuæ.
18 *Dominus regnabit in æternum & vltra.
19 *Ingreſſus eſt enim eques Pharao cum
curribus & equitibus eius in mare: & redu-
xit ſuper eos Dominus aquas maris: filij
autem Iſrael ambulauerunt per ſiccum in
medio eius.
20 *Sumpſit ergo Maria prophetiſſa, ſoror
Aaron,tympanum in manu ſua: egreſſæq.
ſunt omnes mulieres poſt eam cum tym-
21 panis & choris, *quibus præcinebat, di-
cens: Cantemus Domino, glorioſe enim
magnificatus eſt,equum & aſcenſorem eius
22 deiecit in mare. *Tulit autem Moyſes Iſ-
rael de mari rubro,& egreſſi ſunt in deſer-
tum Sur: ambulaueruntq. tribus diebus per
ſolitudinem, & non inueniebant aquam.
23 *Et venerunt in Mara, nec poterant bibe-
re aquas de Mara, eo quòd eſſent amaræ:
vnde & congruum loco nomen impoſuit,
vocans illum Mara, id eſt, amaritudinem.
24 *Et murmurauit populus contra Moyſen,
25 dicens: Quid bibemus? *At ille clamauit
ad Dominum. qui oſtendit ei lignum:
quod cum miſiſſet in aquas,in dulcedinem
verſæ ſunt. ibi conſtituit ei præcepta, at-
26 que iudicia, & ibi tentauit eum, *dicens:
Si audieris vocem Domini Dei tui,& quod
rectum eſt coram eo feceris, & obedieris
mandatis eius, cuſtodieriſq. omnia præce-
pta illius, cunctum languorem, quem po-
ſui in Ægypto, non inducam ſuper te: ego
27 enim Dominus ſanator tuus. *Venerunt
autem in Elim filij Iſrael,vbi erant duode-
cim fontes aquarum, & ſeptuaginta pal-
mæ: & caſtrametati ſunt iuxta aquas.

CAP. XVI.

PROFECTIQ. ſunt de Elim, & venit 1
omnis multitudo filiorum Iſrael in de-
ſertum Sin, quod eſt inter Elim & Sinai:
quintodecimo die menſis ſecundi, poſt-
quam egreſſi ſunt de Terra Ægypti. * Et 2
murmurauit omnis congregatio filiorum
Iſrael contra Moyſen & Aaron in ſolitudi-
ne. * Dixeruntq. filij Iſrael ad eos: Vtinam 3
mortui eſſemus per manum Domini in Ter
ra Ægypti, quando ſedebamus ſuper ollas
carnium, & comedebamus panem in ſatu-
ritate: cur eduxiſtis nos in deſertum iſtud,
vt occideretis omnem multitudinem fame?
* Dixit autem Dominus ad Moyſen: Ecce 4
ego pluam vobis *panes* de cælo: egredia-
tur popul*us*, & colligat quæ ſufficiunt per
ſingulos dies: vt tentem eum vtrum ambu-
let in lege mea, an non. * Die autem ſexto 5
parent quod inferant: & ſit duplum quàm
colligere ſolebant per ſingulos dies. * Di- 6
xeruntq. Moyſes & Aaron ad omnes filios
Iſrael: Veſpere ſcietis quòd Dominus edu-
xerit vos de terra Ægypti: * & mane vide- 7
bitis gloriam Domini: audiuit enim mur-
mur veſtrum contra Dominum: nos vero
quid ſumus, quia muſſitaſtis contra nos?
* Et ait Moyſes: Dabit vobis Dominus ve- 8
ſpere carnes edere, & mane panes in ſatu-
ritate: eo quod audierit murmurationes ve-
ſtras quibus murmurati eſtis contra eum,
nos enim quid ſumus? nec contra nos eſt
murmur veſtrum, ſed contra Dominum.
* Dixit quoque Moyſes ad Aaron: Dic vni- 9
uerſæ congregationi filiorum Iſrael: Acce-
dite coram Domino: audiuit enim murmur
veſtrum. * Cumq. loqueretur Aaron ad 10
omnem cœtum filiorum Iſrael, reſpexerunt
ad ſolitudinem: & ecce gloria Domini ap-
paruit in nube. * Locutus eſt autem Do- 11
minus ad Moyſen, dicens: * Audiui mur- 12
murationes filiorum Iſrael, loquere ad eos:
Veſpere comedetis carnes, & mane ſatura-
bimini panibus: ſcietiſq. quòd ego ſum
Dominus Deus veſter. * Factum eſt ergo 13
veſpere, & aſcendens coturnix, cooperuit
caſtra: mane quoque ros iacuit per circui-
14 tum caſtrorum. * Cumq. operuiſſet ſuper-
ficiem terræ, apparuit in ſolitudine minu-
tum, & quaſi pilo tuſum in ſimilitudinem
15 pruinæ ſuper terram. * Quod cum vidiſſent
filij Iſrael, dixerunt ad inuicem: Manhu?
quod ſignificat: Quid eſt hoc? ignorabant
enim quid eſſet. Quibus ait Moyſes: Iſte
eſt panis, quem Dominus dedit vobis ad
16 veſcendum. * Hic eſt ſermo, quem præce-
pit Dominus: Colligat vnuſquiſque ex eo
quantum ſufficit ad veſcendum: gomor
per ſingula capita, iuxta numerum anima-
rum veſtrarum quæ habitant in tabernacu-
17 lo ſic tolletis. * Feceruntq. ita filij Iſrael: &
18 collegerunt, alius plus, alius minus. * Et
menſi ſunt ad menſuram gomor: nec qui
plus collegerat, habuit amplius: nec qui
minus parauerat, reperit minus: ſed ſinguli
iuxta id quod edere poterant, congregaue-
19 runt. * Dixitq. Moyſes ad eos: Nullus re-
20 linquat ex eo in mane. * Qui non audie-
runt eum, ſed dimiſerunt quidam ex eis vſ-
que mane, & ſcatere cœpit vermibus, atque
computruit. & iratus eſt contra eos Moyſes.
21 * Colligebant autem mane ſinguli, quãtum
ſufficere poterat ad veſcendum: cumq. in-
22 caluiſſet ſol, liquefiebat. * In die autem ſe-
xta collegerunt cibos duplices, ideſt, duo
gomor per ſingulos homines: venerunt
autem omnes principes multitudinis, &
23 narrauerunt Moyſi. * Qui ait eis: Hoc eſt
quod locutus eſt Dominus: Requies ſab-
bati ſanctificata eſt Domino cras. quod-
cumque operandum eſt, facite: & quæ co-
quenda ſunt coquite: quidquid autem re-
24 liquum fuerit, reponite vſque in mane. * Fe-
ceruntq. ita vt præceperat Moyſes, & non
computruit, neque vermis inuentus eſt in
25 eo. * Dixitq. Moyſes: Comedite illud ho-
die, quia ſabbatum eſt Domini: non inue-
26 nietur hodie in agro. * Sex diebus colligite:
in die autem ſeptimo ſabbatum eſt Domi-
27 ni, idcirco non inuenietur. * Venitq. ſeptima
dies: & egreſſi de populo vt colligerent, nõ
28 inuenerunt. * Dixit autẽ Dominus ad Moy-
ſen: Vſquequo non vultis cuſtodire man-

data mea,& legem meam ? * Videte quòd 29
Dominus dederit vobis ſabbatum,& pro-
pter hoc die ſexta tribuit vobis cibos du-
plices: maneat vnuſquiſque apud ſemetip-
ſum,nullus egrediatur de loco ſuo die ſe-
ptimo.* Et ſabbatizauit populus die ſepti- 30
mo. *Appellauitq. domus Iſrael nomen 31
eius Man: quod erat quaſi ſemen coriandri
album,guſtuſq. eius quaſi ſimilæ cum mel-
le. * Dixit autem Moyſes: Iſte eſt ſermo, 32
quem præcepit Dominus: Imple gomor
ex eo,& cuſtodiatur in futuras retro gene-
rationes: vt nouerint panem,quo alui vos
in ſolitudine,quando educti eſtis de Terra
Ægypti.* Dixitq. Moyſes ad Aaron: Sume 33
vas vnum,& mitte ibi Man, quantum po-
teſt capere gomor: & repone coram Do-
mino ad ſeruandũ in generationes veſtras:
* ſicut præcepit Dominus Moyſi. Poſuitq. 34
illud Aaron in tabernaculo reſeruandum.
*Filij autem Iſrael comederunt Man qua- 35
draginta annis, donec venirent in terram
habitabilem: hoc cibo aliti ſunt, vſquequo
tangerent fines terræ Chanaan. * Gomor 36
autem decima pars eſt ephi.

C A P. XVII.

IGITVR profecta omnis multitudo fi- 1
liorum Iſrael de deſerto Sin per man-
ſiones ſuas, iuxta ſermonem Domini, ca-
ſtrametati ſunt in Raphidim, vbi non erat
aqua ad bibendum populo. *Qui iurgatus 2
contra Moyſen,ait: Da nobis aquam,vt bi-
bamus. Quibus reſpondit Moyſes: Quid
iurgamini contra me? cur tentatis Domi-
num? * Sitiuit ergo ibi populus præ aquæ 3
penuria,& murmurauit contra Moyſen,di-
cens: Cur feciſti nos exire de Ægypto,vt
occideres nos,& liberos noſtros,ac iumen-
ta ſiti? * Clamauit autem Moyſes ad Do- 4
minum,dicens: Quid faciam populo huic?
adhuc paululum,& lapidabit me. * Et ait 5
Dominus ad Moyſen: Antecede populum,
& ſume tecum de ſenioribus Iſrael: & vir-
gam qua percuſſiſti fluuium,tolle in manu
tua,& vade. * En ego ſtabo ibi coram te, 6
ſupra petram Horeb: percutieſq. petram,
& exibit ex ea aqua,vt bibat populus. Fe-
7 cit Moyſes ita coram ſenioribus Iſrael: * &
vocauit nomen loci illius, Tentatio, pro-
pter iurgium filiorum Iſrael,& quia tenta-
uerunt Dominum,dicentes: Eſt ne Domi-
8 nus in nobis,an non? * Venit autem Ama-
lec,& pugnabat contra Iſrael in Raphidim.
9 * Dixitq. Moyſes ad Ioſue: Elige viros: &
egreſſus, pugna contra Amalec: cras ego
ſtabo in vertice collis, habens virgam Dei
10 in manu mea. * Fecit Ioſue vt locutus erat
Moyſes,& pugnauit contra Amalec: Moy-
ſes autem & Aaron & Hur aſcenderunt ſu-
11 per verticem collis. * Cumq. leuaret Moy-
ſes manus, vincebat Iſrael: ſin autem pau-
12 lulum remiſiſſet,ſuperabat Amalec. * Ma-
nus autem Moyſi erant graues: ſumentes
igitur lapidem, poſuerunt ſubter eum, in
quo ſedit: Aaron autem & Hur ſuſtenta-
bant manus eius ex vtraque parte. Et fa-
ctum eſt vt manus illius non laſſarentur vſ-
13 que ad occaſum ſolis. * Fugauitq. Ioſue
14 Amalec,& populũ eius in ore gladij. * Di-
xit autem Dominus ad Moyſen: Scribe
hoc ob monumẽtum in libro,& trade au-
ribus Ioſue: delebo enim memoriam Ama-
15 lec ſub cælo. * Ædificauitq. Moyſes altare:
& vocauit nomen eius,Dominus exaltatio
16 mea,dicens: *Quia manus ſolij Domini,&
bellum Domini erit contra Amalec, a ge-
neratione in generationem.

C A P. XVIII.

1 CVMQ. audiſſet Iethro, ſacerdos Ma-
dian, cognatus Moyſi,omnia quæ fe-
cerat Deus Moyſi,& Iſraeli populo ſuo,&
quòd eduxiſſet Dominus Iſrael de Ægy-
2 pto: *tulit Sephoram vxorem Moyſi quam
3 remiſerat: *& duos filios eius, quorum vnus
vocabatur Gerſam,dicente patre: Aduena
4 fui in terra aliena. * Alter vero Eliezer:
Deus enim,ait, patris mei adiutor meus,&
5 eruit me de gladio Pharaonis. * Venit ergo
Iethro cognatus Moyſi,& filij eius, & vxor
eius ad Moyſen in deſertum, vbi erat ca-
6 ſtrametatus iuxtà montem Dei. * Et man-
dauit Moyſi,dicens: Ego Iethro cognatus
tuus

tuus venio ad te,&vxor tua,& duo filij tui
cum ea. *Qui egreſſus in occurſum cogna- 7
ti ſui,adorauit,& oſculatus eſt eum: ſaluta-
ueruntq. ſe mutuo verbis pacificis. Cumq.
intraſſet tabernaculum, *narrauit Moyſes 8
cognato ſuo cuncta quæ fecerat Dominus
Pharaoni,& Ægyptijs propter Iſrael: vni-
uerſumq. laborē,qui accidiſſet eis in itine-
re,& quòd liberauerat eos Dominus. *Læ- 9
tatuſq. eſt Iethro ſuper omnibus bonis,quæ
fecerat Dominus Iſraeli, eo quòd eruiſſet
eum de manu Ægyptiorum, *& ait: Bene- 10
dictus Dominus,qui liberauit vos de manu
Ægyptiorum, & de manu Pharaonis, qui
eruit populum ſuum de manu Ægypti.
*Nunc cognoui,quia magnus Dominus ſu- 11
per omnes deos: eo quòd ſuperbe egerint
contra illos. *Obtulit ergo Iethro cogna- 12
tus *Moyſi* holocauſta & hoſtias Deo: vene-
runtq. Aaron & omnes ſeniores Iſrael,vt
comederent panem cum eo coram Deo.
*Altera autem die ſedit Moyſes vt iudica- 13
ret populum, qui aſſiſtebat Moyſi à mane
vſque ad veſperam. *Quod cum vidiſſet 14
cognatus eius,omnia ſcilicet quæ agebat
in populo,ait: Quid eſt hoc quod facis in
plebe? cur ſolus ſedes, & omnis populus
præſtolatur de mane vſque ad veſperam?
*Cui reſpondit Moyſes: Venit ad me po- 15
pulus quærens ſententiam Dei. *Cumq. 16
acciderit eis aliqua diſceptatio,veniunt ad
me vt iudicem inter eos,& oſtendam præ-
cepta Dei,& leges eius. *At ille: Non bo- 17
nam, inquit,rem facis: *ſtulto labore con- 18
ſumeris & tu,& populus iſte qui tecum eſt:
vltra vires tuas eſt negotium, ſolus illud
non poteris ſuſtinere. *Sed audi verba 19
mea atque conſilia, & erit Deus tecum.
Eſto tu populo in his quæ ad Deum per-
tinent, vt referas quæ dicuntur ad eum:
*oſtendaſq. populo ceremonias & ritum 20
colendi,viamq. per quam ingredi debeant,
& opus quod facere debeant. *Prouide 21
autem de omni plebe viros potentes,& ti-
mentes Deum, in quibus ſit veritas,& qui
oderint auaritiam,& conſtitue ex eis tribu-
nos,& centuriones,& quinquagenarios,&
22 decanos *qui iudicent populum omni tem-
pore: quidquid autem maius fuerit, refe-
rant ad te,& ipſi minora tantummodo iu-
dicent: leuiuſq. ſit tibi,partito in alios one-
23 re. *Si hoc feceris, implebis imperium
Dei,& præcepta eius poteris ſuſtentare: &
omnis hic populus reuertetur ad loca ſua
24 cum pace. *Quibus auditis,Moyſes fecit
25 omnia quæ ille ſuggeſſerat. *Et electis vi-
ris ſtrenuis de cuncto Iſrael,conſtituit eos
principes populi, tribunos,& centuriones,
26 & quinquagenarios,& decanos. *Qui iu-
dicabant plebem omni tempore: quidquid
autem grauius erat,referebant ad eum, fa-
27 ciliora tantummodo iudicantes. *Dimi-
ſitq. cognatum ſuum: qui reuerſus abijt in
terram ſuam.

CAP. XIX.

1 MENSE tertio egreſſionis Iſrael de Ter-
ra Ægypti,in die hac venerunt in ſo-
2 litudinem Sinai: *Nam profecti de Raphi-
dim,& peruenientes vſque in deſertum Si-
nai,caſtrametati ſunt in eodem loco, ibiq.
3 Iſrael fixit tentoria è regione mõtis. *Moy-
ſes autem aſcendit ad Deum: vocauitq.
eum Dominus de monte,& ait: Hæc dices
domui Iacob, & annunciabis filijs Iſrael:
4 *Vos ipſi vidiſtis quæ fecerim Ægyptijs,
quo modo portauerim vos ſuper alas aqui-
5 larum,& aſſumpſerim mihi. *Si ergo au-
dieritis vocem meam, & cuſtodieritis pa-
ctum meum,eritis mihi in peculium de cun-
6 ctis populis: mea eſt enim omnis terra. *Et
vos eritis mihi in regnum ſacerdotale, &
gens ſancta. hæc ſunt verba quæ loquéris
7 ad filios Iſrael. *Venit Moyſes: & conuo-
catis maioribus natu populi, expoſuit om-
nes ſermones quos mandauerat Dominus.
8 *Reſponditq. omnis populus ſimul: Cun-
cta quæ locutus eſt Dominus, faciemus.
Cumq. retuliſſet Moyſes verba populi ad
9 Dominum, *ait ei Dominus: Iam nunc ve-
niam ad te in caligine nubis,vt audiat me
populus loquentem ad te,& credat tibi in
perpetuum. Nunciauit ergo Moyſes verba
10 populi ad Dominum. *Qui dixit ei: Vade

ad populum,& ſanctifica illos hodie,& cras,
lauentq. veſtimenta ſua. * Et ſint parati in 11
diem tertium: in die enim tertia deſcendet
Dominus coram omni plebe ſuper mon-
tem Sinai. * Conſtitueſq. terminos populo 12
per circuitum, & dices ad eos: Cauete ne
aſcendatis in montem, nec tangatis fines
illius: omnis qui tetigerit montem, morte
morietur. * Manus non tanget eum, ſed la- 13
pidibus opprimetur, aut confodietur iacu-
lis: ſiue iumentum fuerit, ſiue homo, non
viuet. cum cœperit clangere buccina, tunc
aſcendant in montem. * Deſcenditq. Moy- 14
ſes de monte ad populum, & ſanctificauit
eum. Cumq. lauiſſent veſtimenta ſua, * ait 15
ad eos: Eſtote parati in diem tertium, &
ne appropinquetis vxoribus veſtris. * Iamq. 16
aduenerat tertius dies,& mane inclaruerat:
& ecce cœperunt audiri tonitrua, ac micare
fulgura, & nubes denſiſſima operire mon-
tem, clangorq. buccinæ vehementius per-
ſtrepebat: & timuit populus qui erat in
caſtris. * Cumq. eduxiſſet eos Moyſes in 17
occurſum Dei de loco caſtrorum, ſteterunt
ad radices montis. * Totus autem mons 18
Sinai fumabat: eo quòd deſcendiſſet Do-
minus ſuper eum in igne,& aſcenderet fu-
mus ex eo quaſi de fornace: eratq. omnis
mons terribilis. * Et ſonitus buccinæ pau- 19
latim creſcebat in maius, & prolixius ten-
debatur: Moyſes loquebatur, & Deus re-
ſpondebat ei. * Deſcenditq. Dominus ſu- 20
per montem Sinai in ipſo montis vertice,
& vocauit Moyſen in cacumen eius. Quò
cum aſcendiſſet, * dixit ad eum: Deſcende, 21
& conteſtare populum: ne forte velit tran-
ſcendere terminos ad videndum Domi-
num, & pereat ex eis plurima multitudo.
* Sacerdotes quoque qui accedunt ad Do- 22
minum, ſanctificentur, ne percutiat eos.
* Dixitq. Moyſes ad Dominum: Non pote- 23
rit vulgus aſcendere in montem Sinai: tu
enim teſtificatus es, & iuſſiſti, dicens: Pone
terminos circa montem,& ſanctifica illum.
* Cui ait Dominus: Vade, deſcende: aſcen- 24
deſq. tu, & Aaron tecum: ſacerdotes au-
tem & populus ne tranſeant terminos, nec
aſcendant ad Dominum, ne forte interfi-
25 ciat illos. * Deſcenditq. Moyſes ad popu-
lum, & omnia narrauit eis.

CAP. XX.

1 LOCVTVSQ. eſt Dominus cunctos ſer-
2 mones hos: * Ego ſum Dominus Deus
tuus, qui eduxi te de Terra Ægypti, de do-
3 mo ſeruitutis. * Non habebis deos alienos
4 coram me. * Non facies tibi ſculptile, ne-
que omnem ſimilitudinem quæ eſt in cælo
deſuper, & quæ in terra deorſum, nec eo-
5 rum quæ ſunt in aquis ſub terra. * Non ado-
rabis ea, neque coles: ego ſum Dominus
Deus tuus fortis, zelotes, viſitans iniquita-
tem patrum in filios, in tertiam & quartam
6 generationem eorum qui oderunt me: * &
faciens miſericordiam in millia his qui di-
ligunt me, & cuſtodiunt præcepta mea.
7 * Non aſſumes nomen Domini Dei tui in
vanum. nec enim habebit inſontem Do-
minus eum qui aſſumpſerit nomen Domi-
8 ni Dei ſui fruſtra. * Memento vt diem ſab-
9 bati ſanctifices. * Sex diebus operaberis,
10 & facies omnia opera tua. * Septimo au-
tem die ſabbatum Domini Dei tui eſt: non
facies omne opus in eo, tu, & filius tuus &
filia tua, ſeruus tuus & ancilla tua, iumen-
tum tuum, & aduena qui eſt intra portas
11 tuas. * Sex enim diebus fecit Dominus cæ-
lum & terram, & mare, & omnia quæ in eis
ſunt, & requieuit in die ſeptimo, idcirco
benedixit Dominus diei ſabbati, & ſancti-
12 ficauit eum. * Honora patrem tuum &
matrem tuam, vt ſis longæuus ſuper ter-
ram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.
13 14 * Non occides. * Non mœchaberis.
15 16 * Non furtum facies. * Non loqueris contra
17 proximum tuũ falſum teſtimonium. * Non
concupiſces domum proximi tui: nec de-
ſiderabis vxorem eius, non ſeruum, non an-
cillam, non bouem, non aſinum, nec om-
18 nia quæ illius ſunt. * Cunctus autem po-
pulus videbat voces & lampades, & ſoni-
tum buccinæ, montemq. fumantem: & per-
territi ac pauore concuſſi, ſteterunt pro-
19 cul, * dicentes Moyſi: Loquere tu nobis, &

audie-

audiemus: non loquatur nobis Dominus,
ne forte moriamur. *Et ait Moyſes ad po- 20
pulum: Nolite timere: vt enim probaret
vos venit Deus, & vt terror illius eſſet in
vobis, & non peccaretis. *Stetitq. popu- 21
lus de longe. Moyſes autem acceſſit ad
caliginem in qua erat Deus. *Dixit præ- 22
terea Dominus ad Moyſen: Hæc dices fi-
lijs Iſrael: Vos vidiſtis quòd de cælo locu-
tus ſim vobis. *Non facietis deos argen- 23
teos, nec deos aureos facietis vobis. *Al- 24
tare de terra facietis mihi, & offeretis ſu-
per eo holocauſta & pacifica veſtra, oues
veſtras & boues in omni loco in quo me-
moria fuerit nominis mei: veniam ad te,
& benedicam tibi. *Quòd ſi altare lapi- 25
deum feceris mihi, *non* ædificabis illud de
ſectis lapid*ibus*: ſi enim leuaueris cultrum
ſuper eo, polluetur. *Non aſcendes per 26
gradus ad altare meum, ne reueletur tur-
pitudo tua.

CAP. XXI.

HÆC ſunt iudicia quæ propones eis. 1
*Si emeris ſeruum Hebræum, ſex annis 2
ſeruiet tibi: in ſeptimo egredietur liber gra-
tis. *Cum quali veſte intrauerit, cum tali 3
exeat: ſi habens vxorem, & vxor egredie-
tur ſimul. *Sin autem dominus dederit 4
illi vxorem, & pepererit filios & filias: mu-
lier & liberi eius erunt domini ſui, ipſe ve-
ro exibit cum veſtitu ſuo. *Quòd ſi dixe- 5
rit ſeruus: Diligo dominum meum & vxo-
rem ac liberos, non egrediar liber: *offe- 6
ret eum dominus dijs, & applicabitur ad
oſtium & poſtes, perforabitq. aurem eius
ſubula: & erit ei ſeruus in ſæculum. *Si 7
quis vendiderit filiam ſuam in famulam,
non egredietur ſicut ancillæ exire conſue-
uerunt. *Si diſplicuerit oculis domini ſui 8
cui tradita fuerat, dimittet eam: populo
autem alieno vendendi non habebit pote-
ſtatem, ſi ſpreuerit eam. *Sin autem filio 9
ſuo deſponderit eam, iuxta morem filiarum
faciet illi. *Quòd ſi alteram ei acceperit, 10
prouidebit puellæ nuptias, & veſtimenta,
& pretium pudicitiæ non negabit. *Si tria 11
iſta non fecerit, egredietur gratis abſque
12 pecunia. *Qui percuſſerit hominem vo-
13 lens occidere, morte moriatur. *Qui au-
tem non eſt inſidiatus, ſed Deus illum tra-
didit in manus eius: conſtituam tibi lo-
14 cum in quem fugere debeat. *Si quis per
induſtriam occiderit proximum ſuum, &
per inſidias: ab altari meo euelles eum, vt
15 moriatur. *Qui percuſſerit patrem ſuum
16 aut matrem, morte moriatur. *Qui fura-
tus fuerit hominem, & vendiderit eum,
17 conuictus noxæ, morte moriatur. *Qui
maledixerit patri ſuo, vel matri, morte mo-
18 riatur. *Si rixati fuerint viri, & percuſſe-
rit alter proximum ſuum lapide vel pugno,
& ille mortuus non fuerit, ſed iacuerit in
19 lectulo: *ſi ſurrexerit, & ambulauerit fo-
ris ſuper baculum ſuum, innocens erit qui
percuſſerit, ita tamen vt operas eius, & im-
20 penſas in medicos reſtituat. *Qui percuſ-
ſerit ſeruum ſuum, vel ancillam virga, &
mortui fuerint in manibus eius, criminis
21 reus erit. *Sin autem vno die vel duobus
ſuperuixerit, non ſubiacebit pœnæ, quia
22 pecunia illius eſt. *Si rixati fuerint viri, &
percuſſerit quis mulierem prægnantem, &
abortiuum quidem fecerit, ſed ipſa vixerit:
ſubiacebit damno quantum maritus mu-
lieris expetierit, & arbitri iudicauerint.
23 *Sin autem mors eius fuerit ſubſecuta,
24 reddet animam pro anima, *oculum pro
oculo, dentem pro dente, manum pro ma-
25 nu, pedem pro pede, *aduſtionem pro adu-
ſtione, vulnus pro vulnere, liuorem pro li-
26 uore. *Si percuſſerit quiſpiam oculum ſer-
ui ſui aut ancillæ, & luſcos eos fecerit, di-
mittet eos liberos pro oculo quem eruit.
27 *Dentem quoque ſi excuſſerit ſeruo vel an-
28 cillæ ſuæ, ſimiliter dimittet eos liberos. *Si
bos cornu percuſſerit virum aut mulierem,
& mortui fuerint, lapidibus obruetur: &
nõ comedentur carnes eius, dominus quo-
29 que bouis innocens erit. *Quòd ſi bos
cornupeta fuerit ab heri & nudiuſtertius,
& conteſtati ſunt dominum eius, nec re-
cluſerit eum, occideritq. virum aut mulie-
rem: & bos lapidibus obruetur, & domi-

num eius occident. *Quòd ſi pretium fue- 30
rit ei impoſitum, dabit pro anima ſua quid-
quid fuerit poſtulatus. *Filium quoque & 31
filiam ſi cornu percuſſerit, ſimili ſententiæ
ſubiacebit. * Si ſeruum, ancillamq. inuaſe- 32
rit, triginta ſiclos argenti domino dabit, bos
vero lapidibus opprimetur. * Si quis ape- 33
ruerit ciſternam, & foderit, & non operue-
rit eam, cecideritq. bos aut aſinus in eam,
*reddet dominus ciſternæ pretium iumen- 34
torum : quod autem mortuum eſt, ipſius
erit. * Si bos alienus bouem alterius vul- 35
nerauerit, & ille mortuus fuerit : vendent
bouem viuum, & diuident pretium, cada-
uer autem mortui inter ſe diſpertient. *Sin 36
autem ſciebat quòd bos cornupeta eſſet ab
heri & nudiuſtertius, & non cuſtodiuit eum
dominus ſuus: reddet bouem pro boue, &
cadauer integrum accipiet.

CAP. XXII.

SI quis furatus fuerit bouem aut ouem, 1
& occiderit vel vendiderit: quinque bo-
ues pro vno boue reſtituet, & quattuor oues
pro vna oue. *Si effringens fur domum ſi- 2
ue ſuffodiens fuerit inuentus, & accepto
vulnere mortuus fuerit: percuſſor non erit
reus ſanguinis. *Quòd ſi orto ſole hoc fe- 3
cerit, homicidium perpetrauit, & ipſe mo-
rietur. Si non habuerit quod pro furto red-
dat, ipſe venundabitur. *ſi inuentum fuerit 4
apud eum quod furatus eſt, viuens, ſiue
bos, ſiue aſinus, ſiue ouis: duplum reſtituet.
*Si læſerit quiſpiam agrum vel vineam, & 5
dimiſerit iumentum ſuum vt depaſcatur
aliena: quidquid optimum habuerit in agro
ſuo, vel in vinea, pro damni æſtimatione
reſtituet. * Si egreſſus ignis inuenerit ſpi- 6
nas, & comprehenderit aceruos frugum,
ſiue ſtantes ſegetes in agris, reddet dam-
num qui ignem ſuccenderit. *Si quis com- 7
mendauerit amico pecuniam, aut vas in cu-
ſtodiam, & ab eo, qui ſuſceperat, furto ab-
lata fuerint: ſi inuenitur fur, duplum red-
det: * ſi latet fur, dominus domus appli- 8
cabitur ad deos, & iurabit quòd non exten
derit manum in rem proximi ſui, *ad per- 9
petrandam fraudem, tam in boue quàm in
aſino, & oue ac veſtimento, & quidquid
damnum inferre poteſt: ad deos vtriuſque
cauſa perueniet: & ſi illi iudicauerint, du-
10 plum reſtituet proximo ſuo. *Si quis com-
mendauerit proximo ſuo aſinum, bouem,
ouem, & omne iumentum ad cuſtodiam,
& mortuum fuerit, aut debilitatum, vel ca-
ptum ab hoſtibus, nulluſq. hoc viderit:
11 *iuſiurandum erit in medio, quòd non ex-
tenderit manum ad rem proximi ſui: ſu-
ſcipietq. dominus iuramentum, & ille red-
12 dere non cogetur. *Quòd ſi furto ablatum
13 fuerit, reſtituet damnum domino. *Si co-
meſtum a beſtia, deferat ad eum quod oc-
14 ciſum eſt, & non reſtituet. *Qui a proxi-
mo ſuo quidquam horum mutuo poſtula-
uerit, & debilitatum aut mortuum fuerit
domino non præſente, reddere compelle-
15 tur. * Quòd ſi impræſentiarum dominus
fuerit, non reſtituet, maxime ſi conductum
16 venerat pro mercede operis ſui. * Si ſedu-
xerit quis virginem necdum deſponſatam,
dormieritq. cum ea: dotabit eam, & habe-
17 bit eam vxorem. * Si pater virginis dare
noluerit, reddet pecuniam iuxta modum
dotis, quam virgines accipere conſueue-
18 runt. * Maleficos non patieris viuere.
19 *Qui coierit cum iumento, morte moria-
20 tur. *Qui immolat dijs, occidetur, præter-
21 quàm Domino ſoli. *Aduenam non con-
triſtabis, neque affliges eum: aduenæ enim
22 & ipſi fuiſtis in Terra Ægypti. *Viduæ &
23 pupillo non nocebitis. * Si læſeritis eos,
vociferabuntur ad me, & ego audiam cla-
24 morem eorum: * & indignabitur furor
meus, percutiamq. vos gladio, & erunt vxo-
25 res veſtræ viduæ, & filij veſtri pupilli. * Si
pecuniam mutuam dederis populo meo
pauperi qui habitat tecum, non vrgebis
eum quaſi exactor, nec vſuris opprimes.
26 * Si pignus a proximo tuo acceperis veſti-
mentum, ante ſolis occaſum reddes ei.
27 * Ipſum enim eſt ſolum, quo operitur, in-
dumentum carnis eius, nec habet aliud in
quo dormiat: ſi clamauerit ad me, exaudiã
28 eum, quia miſericors ſum. * Dijs non de-
trahes,

trahes, & principi populi tui non maledi-
ces. * Decimas tuas & primitias tuas non 29
tardabis reddere, primogenitum filiorum
tuorum dabis mihi. * De bobus quoque, 30
& ouibus ſimiliter facies: ſeptem diebus ſit
cum matre ſua, die octaua reddes illum
mihi. * Viri ſancti eritis mihi: carnem, quæ 31
a beſtijs fuerit prægustata, non comedetis,
ſed proijcietis canibus.

Cap. XXIII.

NON ſuſcipies vocem mendacij: nec 1
iunges manum tuam vt pro impio di-
cas falſum teſtimonium. * Non ſequeris 2
turbam ad faciendum malum: nec in iudi-
cio, plurimorum acquieſces ſententiæ, vt a
vero deuies. * *Pauperis* quoque non mi- 3
ſereberis *in iudicio*. * Si occurreris boui ini- 4
mici tui, aut aſino erranti, reduc ad eum.
* *Si videris* aſinum odientis te iacere ſub 5
onere, non pertranſibis, ſed ſubleuabis cum
eo. * Non declinabis in iudicium pauperis. 6
* Mendacium fugies. Inſontem & iuſtum 7
non occides: quia auerſor impium. * Nec 8
accipies munera, quæ etiam excæcant pru-
dentes, & ſubuertunt verba iuſtorum.
* Peregrino moleſtus non eris. ſcitis enim 9
aduenarum animas: quia & ipſi peregrini
fuiſtis in Terra Ægypti. * Sex annis ſemi- 10
nabis terram tuam, & congregabis fruges
eius. * Anno autem ſeptimo dimittes eam, 11
& requieſcere facies, vt comedant paupe-
res populi tui: & quidquid reliquum fue-
rit, edant beſtiæ agri: ita facies in vinea &
in oliueto tuo. * Sex diebus operaberis: 12
ſeptimo die ceſſabis, vt requieſcat bos &
aſinus tuus: & refrigeretur filius ancillæ
tuæ, & aduena. * Omnia quæ dixi vobis, 13
cuſtodite. Et per nomen externorum deo-
rum non iurabitis, neque audietur ex ore
veſtro. * Tribus vicibus per ſingulos annos 14
mihi feſta celebrabitis. * Sollemnitatem 15
azymorum cuſtodies. Septem diebus co-
medes azyma, ſicut præcepi tibi, tempore
menſis nouorum, quando egreſſus es de
Ægypto: non apparebis in conſpectu meo
vacuus. * Et ſollemnitatem meſſis primiti- 16
uorum operis tui, quæcumque ſeminaueris
in agro. ſollemnitatem quoque in exitu an-
ni, quando congregaueris omnes fruges
17 tuas de agro. * Ter in anno apparebit om-
ne maſculinum tuum coram Domino Deo
18 tuo. * Non immolabis ſuper fermento ſan-
guinem victimæ meæ, nec remanebit adeps
19 ſollemnitatis meæ vſque mane. * Primitias
frugum terræ tuæ deferes in domum Do-
mini Dei tui. Non coques hœdum in la-
20 cte matris ſuæ. * Ecce ego mittam angelum
meum, qui præcedat te, & cuſtodiat in via,
21 & introducat in locum quem paraui. * Ob-
ſerua eum, & audi vocem eius, nec contem-
nendum putes: quia non dimittet cum pec
22 caueris, & eſt nomen meum in illo. * Quòd
ſi audieris vocem eius, & feceris omnia quæ
loquor, inimicus ero inimicis tuis, & affli-
23 gam affligentes te. * Præcedetq. te angelus
meus, & introducet te ad Amorrhæum, &
Hethæum, & Pherezæum, Chanànæumq.
& Heuæum, & Iebuſæum, quos ego conte-
24 ram. * Non adorabis deos eorum, nec co-
les eos: non facies opera eorum, ſed de-
ſtrues eos, & confringes ſtatuas eorum.
25 * Seruietiſq. Domino Deo veſtro, vt bene-
dicam panibus tuis & aquis, & auferam in-
26 firmitatem de medio tui. * Non erit infœ-
cunda, nec ſterilis in terra tua: numerum
27 dierum tuorum implebo. * Terrorem meum
mittam in præcurſum tuum, & occidam om
nem populum, ad quem ingredieris: cun-
ctorumq. inimicorum tuorum coram te
28 terga vertam: * emittens crabrones prius,
qui fugabunt Heuæum, & Chananæum, &
29 Hethæum, antequam introeas. * Non eij-
ciam eos a facie tua anno vno: ne terra
in ſolitudinem redigatur, & creſcant con-
30 tra te beſtiæ. * Paulatim expellam eos de
conſpectu tuo, donec augearis, & poſſideas
31 Terram. * Ponam autem terminos tuos a
Mari rubro vſque ad Mare Palæſtinorum,
& a deſerto vſque ad fluuium: tradam in
manibus veſtris habitatores Terræ, & eij-
32 ciam eos de conſpectu veſtro. * Non inibis
33 cum eis fœdus, nec cum dijs eorum. * Non
habitent in terra tua, ne forte peccare te

faciant

faciant in me,ſi ſeruieris dijs eorum: quod
tibi certe erit in ſcandalum.

Cap. xxiiii.

1 Moysi quoque dixit: Aſcende ad Do-
minum tu,& Aaron, Nadab & Abiu,
& ſeptuaginta ſenes ex Iſrael, & adorabitis
2 procul. *Soluſq. Moyſes aſcendet ad Do-
minum,& illi non appropinquabunt: nec
3 populus aſcendet cum eo. * Venit ergo
Moyſes & narrauit plebi omnia verba Do-
mini,atque iudicia: reſpondítq. omnis po-
pulus vna voce: Omnia verba Domini,quæ
4 locutus eſt,faciemus. *Scripſit autem Moy-
ſes vniuerſos ſermones Domini: & mane
cõſurgens ædificauit altare ad radices mon
tis, & duodecim titulos per duodecim tri-
5 bus Iſrael. *Miſitq. iuuenes de filijs Iſrael,
& obtulerunt holocauſta,immolaueruntq.
6 victimas pacificas Domino,vitulos. *Tulit
itaque Moyſes dimidiam partem ſangui-
nis,& miſit in crateras: partem autem reſi-
7 duam fudit ſuper altare. *Aſſumenſq. vo-
lumen fœderis, legit audiente populo: qui
dixerunt: Omnia quæ locutus eſt Domi-
8 nus, faciemus,& erimus obedientes. *Ille
vero ſumptum ſanguinem reſperſit in po-
pulum,& ait: Hic eſt ſanguis fœderis quod
pepigit Dominus vobiſcum ſuper cunctis
9 ſermonibus his. *Aſcenderuntq. Moyſes
& Aaron,Nadab & Abiu,& ſeptuaginta de
10 ſenioribus Iſrael: *& viderunt Deum Iſrael:
& ſub pedibus eius quaſi opus lapidis ſap-
phirini, & quaſi cælum, cum ſerenum eſt:
11 *Nec ſuper eos qui procul receſſerant de
filijs Iſrael,miſit manum ſuam, videruntq.
12 Deum,& comederunt,ac biberunt. * Di-
xit autem Dominus ad Moyſen: Aſcende
ad me in montem,& eſto ibi: daboq. tibi
tabulas lapideas,& legem,ac mandata quæ
13 ſcripſi: vt doceas eos. *Surrexerunt Moy-
ſes,& Ioſue miniſter eius: aſcendenſq. Moy
14 ſes in montem Dei, *ſenioribus ait: Expe-
ctate hic donec reuertamur ad vos. habe-
tis Aaron & Hur vobiſcum: ſi quid natum
15 fuerit quæſtionis,referetis ad eos. *Cumq.
aſcendiſſet Moyſes,operuit nubes montem,
16 *& habitauit gloria Domini ſuper Sinai,te-
gens illum nube ſex diebus: ſeptimo au-
tem die vocauit eum de medio caliginis.
17 * Erat autem ſpecies gloriæ Domini,qua-
ſi ignis ardens ſuper verticem montis in
18 conſpectu filiorum Iſrael. * Ingreſſuſq.
Moyſes medium nebulæ,aſcendit in mon-
tem: & fuit ibi quadraginta diebus,& qua-
draginta noctibus.

Cap. xxv.

1 Locutusq. eſt Dominus ad Moyſen,
2 dicens: *Loquere filijs Iſrael vt tollant
mihi primitias ab omni homine qui offeret
3 vltroneus, accipietis eas. *Hæc ſunt autem
quæ accipere debetis: Aurum,& argẽtum,
4 & æs, *hyacinthum & purpuram,coccumq.
5 bis tinctum,& byſſum, pilos caprarum, *&
pelles arietum rubricatas, pelleſq. ianthi-
6 nas, & ligna ſetim: *oleum ad luminaria
concinnanda: aromata in vnguentum, &
7 thymiamata boni odoris: *lapides onychi-
nos, & gemmas ad ornandum ephod, ac
8 rationale. *Facientq. mihi ſanctuarium;
& habitabo in medio eorum: * iuxta om-
9 nem ſimilitudinem tabernaculi quod oſten
dam tibi, & omnium vaſorum in cultum
10 eius: ſicq. facietis illud: *Arcam de lignis
ſetim compingite, cuius longitudo habeat
duos & ſemis cubitos: latitudo, cubitum
& dimidium: altitudo, cubitum ſimiliter
11 ac ſemiſſem. *Et deaurabis eam auro mun-
diſſimo intus & foris: facieſq. ſupra,coro-
12 nam auream per circuitum: * & quattuor
circulos aureos, quos pones per quattuor
arcæ angulos: duo circuli ſint in latere
13 vno,& duo in altero. *Facies quoque ve-
ctes de lignis ſetim, & operies eos auro:
14 * Induceſq. per circulos qui ſunt in arcæ
15 lateribus, vt portetur in eis: *qui ſemper
erunt in circulis,nec vnquam extrahentur
16 ab eis. *Poneſq. in arca teſtificationem
17 quam dabo tibi. *Facies & propitiatorium
de auro mundiſſimo: duos cubitos & di-
midium tenebit longitudo eius, & cubi-
18 tum ac ſemiſſem latitudo. *Duos quoque
Cherubim aureos, & productiles facies,
ex

exvtraque parte oraculi .*Cherub vnus ſit 19
in latere vno,& alter in altero.*Vtrumque 20
latus propitiatorij tegãt expandentes alas,
& operientes oraculum,reſpiciantq. ſe mu-
tuo verſis vultibus in propitiatorium quo
operienda eſt arca,*in qua pones teſtimo- 21
nium quod dabo tibi.* Inde præcipiam,& 22
loquar ad te ſupra propitiatorium, ac de
medio duorum Cherubim,qui erunt ſuper
arcam teſtimonij,cuncta quæ mandabo per
te filijs Iſrael.*Facies & menſam de lignis 23
ſetim, habentẽ duos cubitos longitudinis,
& in latitudine cubitum, & in altitudine
cubitum ac ſemiſſem. * Et inaurabis eam 24
auro puriſſimo: facieſq. illi labium aureum
per circuitum,*& ipſi labio coronam inter- 25
raſilem altam quattuor digitis: & ſuper il-
lam,alteram coronam aureolam. * Quat- 26
tuor quoque circulos aureos præparabis,
& pones eos in quattuor angulis eiuſdem
menſæ per ſingulos pedes. * Subter coro- 27
nam erunt circuli aurei,vt mittantur vectes
per eos, & poſſit menſa portari. * Ipſos 28
quoque vectes facies de lignis ſetim,& cir-
cumdabis auro ad ſubuehendam menſam.
*Parabis & acetabula,ac phialas,thuribula, 29
& cyathos, in quibus offerenda ſunt liba-
mina,ex auro puriſſimo.* Et pones ſuper 30
menſam panes propoſitionis in conſpectu
meo ſemper. * Facies & candelabrum du- 31
ctile de auro mundiſſimo,haſtile eius,& ca-
lamos,ſcyphos,& ſphærulas, ac lilia ex ip-
ſo procedentia. * Sex calami egredientur 32
de lateribus, tres ex vno latere, & tres ex
altero.*Tres ſcyphi quaſi in nucis modum 33
per calamos ſingulos, ſphærulaq. ſimul, &
lilium: & tres ſimiliter ſcyphi inſtar nucis
in calamo altero,ſphærulaq. ſimul & lilium.
hoc erit opus ſex calamorum, qui produ-
cendi ſunt de haſtili:*in ipſo autem cande- 34
labro erunt quattuor ſcyphi in nucis mo-
dũ,ſphærulæq. per ſingulos,& lilia.*Sphæ- 35
rulæ ſub duobus calamis per tria loca, qui
ſimul ſex fiunt procedentes de haſtili vno.
*Et ſphærulæ igitur & calami ex ipſo erunt, 36
vniuerſa ductilia de auro puriſſimo.*Facies 37
& lucernas ſeptem,& pones eas ſuper can-
38 delabrum,vt luceant ex aduerſo.* Emun-
ctoria quoque & vbi quæ emuncta ſunt ex-
39 tinguantur,fiant de auro puriſſimo.* Om-
ne pondus candelabri cum vniuerſis vaſis
40 ſuis habebit talentum auri puriſſimi. *In-
ſpice,& fac ſecundum exemplar quod tibi
in monte monſtratum eſt.

CAP. XXVI.

1 TABERNACVLVM vero ita facies: De-
cem cortinas de byſſo retorta,& hya-
cintho, ac purpura, coccoq. bis tincto, va-
2 riatas opere plumario facies. * Longitudo
cortinæ vnius habebit vigintiocto cubi-
tos: latitudo,quattuor cubitorũ erit. vnius
3 menſuræ fient vniuerſa tentoria. * Quin-
que cortinæ ſibi iungentur mutuo, & aliæ
4 quinque nexu ſimili cohærebunt.*Anſulas
hyacinthinas in lateribus ac ſummitatibus
facies cortinarum, vt poſſint inuicem co-
5 pulari.*Quinquagenas anſulas cortina ha-
bebit in vtraque parte, ita inſertas,vt anſa
contra anſam veniat, & altera alteri poſſit
6 aptari. * Facies & quinquaginta circulos
aureos quibus cortinarum vela iungenda
7 ſunt, vt vnum tabernaculum fiat. * Facies
& ſaga cilicina vndecim,ad operiendum te-
8 ctum tabernaculi. * Longitudo ſagi vnius
habebit triginta cubitos: & latitudo,quat-
tuor: æqua erit menſura ſagorum om-
9 nium.* E quibus quinque iunges ſeorſum,
& ſex ſibi mutuo copulabis, ita vt ſextum
10 ſagum in fronte tecti duplices. *Facies &
quinquaginta anſas in ora ſagi vnius,vt cõ-
iungi cum altero queat: & quinquaginta
anſas in ora ſagi alterius,vt cum altero co-
11 puletur. * Facies & quinquaginta fibulas
æneas quibus iungantur anſæ, vt vnum ex
12 omnibus operimentum fiat. * Quod au-
tem ſuperfuerit in ſagis quæ parãtur tecto,
ideſt vnum ſagum quod amplius eſt, ex
medietate eius operies poſteriora taberna-
13 culi. * Et cubitus ex vna parte pendebit, &
alter ex altera qui plus eſt in ſagorum lon-
gitudine, vtrumque latus tabernaculi pro-
14 tegens. * Facies & operimentum aliud te-
cto de pellibus arietum rubricatis: & ſuper
hoc

hoc rurſum aliud operimentum de ianthi-
nis pellibus. *Facies & tabulas ſtantes ta- 15
bernaculi de lignis ſetim, *quæ ſingulæ de- 16
nos cubitos in longitudine habeant, & in
latitudine ſingulos ac ſemiſſem. *In late- 17
ribus tabulæ, duæ incaſtraturæ fient, qui-
bus tabula alteri tabulæ connectatur: at-
que in hunc modum cunctæ tabulæ para-
buntur. *Quarum viginti erunt in latere 18
meridiano quod vergit ad Auſtrum. *Qui- 19
bus quadraginta baſes argenteas fundes,
vt binæ baſes ſingulis tabulis per duos an-
gulos ſubijciantur. *In latere quoque ſe- 20
cundo tabernaculi quod vergit ad Aquilo-
nem, viginti tabulæ erunt, *quadraginta ha- 21
bentes baſes argenteas, binæ baſes ſingulis
tabulis ſupponentur. *Ad occidentalem ve- 22
ro plagam tabernaculi facies ſex tabulas,
*& rurſum alias duas quæ in angulis eri- 23
gantur poſt tergum tabernaculi. *Eruntq. 24
coniunctæ a deorſum vſque ſurſum, & vna
omnes compago retinebit. Duabus quo-
que tabulis quæ in angulis ponendæ ſunt,
ſimilis iunctura ſeruabitur. *Et erunt ſi- 25
mul tabulæ octo, baſes earum argenteæ ſe-
decim, duabus baſibus per vnam tabulam
ſupputatis. *Facies & vectes de lignis ſetim 26
quinque ad continendas tabulas in vno la-
tere tabernaculi, *& quinque alios in alte- 27
ro, & eiuſdem numeri ad occidentalem pla-
gam: *qui mittentur per medias tabulas a 28
ſummo vſque ad ſummum. *Ipſas quoque 29
tabulas deaurabis, & fundes in eis annulos
aureos per quos vectes tabulata contineãt:
quos operies laminis aureis. *Et eriges ta- 30
bernaculum iuxta exemplar quod tibi in
Monte monſtratum eſt. *Facies & velum 31
de hyacintho, & purpura, coccoq. bis tin-
cto, & byſſo retorta, opere plumario & pul-
chra varietate contextum: *quod appen- 32
des ante quattuor columnas de lignis ſe-
tim, quæ ipſæ quidem deauratæ erunt, &
habebunt capita aurea, ſed baſes argẽteas.
*Inſeretur autem velum per circulos, intra 33
quod pones arcam teſtimonij, quo & San-
ctuarium, & Sanctuarij ſanctuaria diuiden-
tur. *Pones & propitiatorium ſuper arcam 34
35 teſtimonij in Sancto ſanctorũ: *menſamq.
extra velum: & contra menſam candela-
brũ in latere tabernaculi meridiano: men-
36 ſa enim ſtabit in parte Aquilonis. *Facies
& tentorium in introitu tabernaculi de
hyacintho, & purpura, coccoq. bis tincto,
37 & byſſo retorta, opere plumarij. *Et quin-
que columnas deaurabis lignorum ſetim,
ante quas ducetur tentorium: quarum
erunt capita aurea, & baſes æneæ.

CAP. XXVII.

1 FACIES & altare de lignis ſetim, quod
habebit quinque cubitos in longitudi-
ne, & totidem in latitudine, ideſt quadrum,
2 & tres cubitos in altitudine. *Cornua au-
tem per quattuor angulos ex ipſo erunt:
3 & operies illud ære. *Facieſq. in vſus eius
lebetes ad ſuſcipiendos cineres, & forcipes
atque fuſcinulas, & ignium receptacula:
4 omnia vaſa ex ære fabricabis. *Craticu-
lamq. in modum retis æneam: per cuius
quattuor angulos erunt quattuor annuli
5 ænei, *quos pones ſubter arulam altaris:
eritq. craticula vſque ad altaris medium.
6 *Facies & vectes altaris de lignis ſetim duos,
7 quos operies laminis æneis: *& induces per
circulos, eruntq. ex vtroque latere altaris
8 ad portandum. *Non ſolidum, ſed inane &
cauum intrinſecus facies illud, ſicut tibi in
9 Monte monſtratum eſt. *Facies & atrium
tabernaculi, in cuius auſtrali plaga contra
meridiem erunt tentoria de byſſo retorta:
centum cubitos vnum latus tenebit in lon-
10 gitudine. *Et columnas viginti cum baſi-
bus totidem æneis, quæ capita cum cælatu-
11 ris ſuis habebunt argentea. *Similiter & in
latere aquilonis per longum erunt tento-
ria centum cubitorum, columnæ viginti,
& baſes æneæ eiuſdem numeri, & capita
12 earum cum cælaturis ſuis argentea. *In
latitudine vero atrij, quod reſpicit ad occi-
dentem, erunt tentoria per quinquaginta
cubitos, & columnæ decem, baſeſq. toti-
13 dem. *In ea quoque atrij latitudine, quæ
reſpicit ad orientem, quinquaginta cubiti
14 erunt. *in quibus quindecim cubitorũ ten-
toria

toria lateri vno deputabuntur, columnæq.
tres & baſes totidem: * & in latere altero 15
erunt tentoria cubitos obtinentia quinde-
cim, columnæ tres, & baſes totidem. * In 16
introitu vero atrij fiet tentorium cubitorũ
viginti ex hyacintho & purpura, coccoq.
bis tincto, & byſſo retorta, opere plumarij:
columnas habebit quattuor, cum baſibus
tondem. * Omnes columnæ atrij per cir- 17
cuitum veſtitæ erunt argenteis laminis, ca-
pitibus argenteis, & baſibus æneis. * In 18
longitudine occupabit atrium cubitos cen
tum, in latitudine quinquaginta, altitudo
quinque cubitorum erit. fietq. de byſſo re-
torta, & habebit baſes æneas. * Cuncta vaſa 19
tabernaculi in omnes vſus & ceremonias,
tam paxillos eius quàm atrij, ex ære facies.
* Præcipe *filijs Iſrael* vt afferant tibi oleum 20
de *arboribus* oliuarum puriſſimum, piloq.
contuſum: vt ardeat lucerna ſemper * in ta- 21
bernaculo teſtimonij, extra velum quod
oppanſum eſt teſtimonio. Et collocabunt
eam Aaron & filij eius, vt vſque mane lu-
ceat coram Domino. Perpetuus erit cul-
tus per ſucceſſiones eorum a filijs Iſrael.

CAP. XXVIII.

APPLICA quoque ad te Aaron fratrem 1
tuum cum filijs ſuis de medio filio-
rum Iſrael, vt ſacerdotio fungantur mihi:
Aaron, Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar.
* Facieſq. veſtem ſanctam Aaron fratri tuo 2
in gloriam & decorem. * Et loquéris cun- 3
ctis ſapientibus corde, quos repleui ſpiritu
prudentiæ, vt faciant veſtes Aaron, in qui-
bus ſanctificatus miniſtret mihi. * Hæc au- 4
tem erunt veſtimenta quæ facient: Ratio-
nale, & ſuperhumerale, tunicam & lineam
ſtrictam, cidarim & balteum. Facient veſti-
menta ſancta fratri tuo Aaron & filijs eius,
vt ſacerdotio fungantur mihi. * Accipientq. 5
aurum, & hyacinthum, & purpuram, coc-
cumq. bis tinctum, & byſſum. * Facient 6
autem ſuperhumerale de auro & hyacin-
tho & purpura, coccoq. bis tincto, & byſſo
retorta, opere polymito. * Duas oras iun- 7
ctas habebit in vtroque latere ſummitatũ,
8 vt in vnum redeant. * Ipſa quoque textu-
ra & cuncta operis varietas erit ex auro &
hyacintho, & purpura, coccoq. bis tincto,
9 & byſſo retorta. * Sumeſq. duos lapides
onychinos, & ſculpes in eis nomina filio-
10 rum Iſrael: * ſex nomina in lapide vno, &
ſex reliqua in altero, iuxta ordinem natiui-
11 tatis eorum. * Opere ſculptoris & cælatura
gemmarij, ſculpes eos nominibus filiorum
12 Iſrael, incluſos auro atque circumdatos: * &
pones in vtroque latere ſuperhumeralis,
memoriale filijs Iſrael. Portabitq. Aaron
nomina eorum coram Domino ſuper vtrũ-
13 que humerum, ob recordationem. * Facies
14 & vncinos ex auro, * & duas catenulas ex
auro puriſſimo ſibi inuicem cohærentes,
15 quas inſeres vncinis. * Rationale quoque
iudicij facies opere polymito iuxta textu-
ram ſuperhumeralis ex auro, hyacintho,
& purpura, coccoq. bis tincto, & byſſo re-
16 torta. * Quadrãgulum erit & duplex: men-
ſuram palmi habebit tam in longitudine
17 quàm in latitudine. * Poneſq. in eo quat-
tuor ordines lapidum: in primo verſu erit
18 lapis ſardius, & topazius, & ſmaragdus: * in
ſecundo carbunculus, ſapphirus, & iaſpis:
19 * in tertio ligurius, achates & amethyſtus:
20 * in quarto chryſolithus, onychinus, & be-
ryllus. incluſi auro erunt per ordines ſuos.
21 * Habebuntq. nomina filiorum Iſrael: duo-
decim nominibus cælabuntur, ſinguli lapi-
des nominibus ſingulorum per duodecim
22 tribus. * Facies in rationali catenas ſibi in-
23 uicẽ cohærentes ex auro puriſſimo: * & duos
annulos aureos, quos pones in vtraque ra-
24 tionalis ſummitate; * catenaſq. aureas iun-
25 ges annulis, qui ſunt in marginibus eius: * &
ipſarum catenarum extrema duobus copu
labis vncinis in vtroque latere ſuperhume-
26 ralis quod rationale reſpicit. * Facies &
duos annulos aureos, quos pones in ſum-
mitatibus rationalis, in oris, quæ e regio-
ne ſunt ſuperhumeralis, & poſteriora eius
27 aſpiciunt. * Nec non & alios duos annulos
aureos, qui ponendi ſunt in vtroque latere
ſuperhumeralis deorſum, quod reſpicit cõ-
tra faciem iuncturæ inferioris, vt aptari poſ-
ſit cum

ſit cum ſuperhumerali, * & ſtringatur ratio- 28
nale annulis ſuis cum annulis ſuperhume-
ralis vitta hyacinthina,vt maneat iunctura
fabrefacta, & a ſeinuicem rationale & ſu-
perhumerale nequeant ſeparari. * Porta- 29
bitq. Aaron nomina filiorum Iſrael in ra-
tionali iudicij ſuper pectus ſuum, quando
ingredietur Sanctuarium , memoriale co-
ram Domino in æternum. * Pones autem 30
in rationali iudicij Doctrinam & Verita-
tem, quæ erunt in pectore Aaron,quando
ingredietur coram Domino: & geſtabit iu-
dicium filiorũ Iſrael in pectore ſuo,in con-
ſpectu Domini ſemper. * Facies & tunicam 31
ſuperhumeralis totam hyacinthinã, * in cu- 32
ius medio ſupra erit capitium , & ora per
gyrum eius textilis, ſicut fieri ſolet in extre-
mis veſtium partibus, ne facile rumpatur.
* Deorſum vero,ad pedes eiuſdem tunicæ, 33
per circuitum,quaſi mala punica facies, ex
hyacintho, & purpura,& cocco bis tincto,
mixtis in medio tintinnabulis, * ita vt tin- 34
tinnabulum ſit aureum & malum puni-
cum : rurſumq. tintinnabulũ aliud aureum
& malum punicum. * Et veſtietur ea Aa- 35
ron in officio miniſterij, vt audiatur ſoni-
tus quãdo ingreditur & egreditur Sanctua-
rium in conſpectu Domini, & non moria-
tur. * Facies & laminam de auro puriſſimo: 36
in qua ſculpes opere cælatoris, Sanctũ Do-
mino. * Ligabiſq. eam vitta hyacinthina, 37
& erit ſuper tiaram, * imminens fronti pon- 38
tificis. Portabitq. Aaron iniquitates eorũ,
quæ obtulerunt & ſanctificauerunt filij Iſ-
rael,in cunctis muneribus & donarijs ſuis.
Erit autem lamina ſemper in fronte eius,vt
placatus ſit eis Dominus. * Stringeſq. tuni- 39
cam byſſo , & tiaram byſſinam facies , &
balteum opere plumarij. * Porro filijs Aa- 40
ron tunicas lineas parabis & balteos ac tia-
ras in gloriam & decorem : * veſtieſq. his 41
omnibus Aaron fratrem tuum & filios eius
cum eo. Et cunctorum conſecrabis manus,
ſanctificabiſq. illos, vt ſacerdotio fungan-
tur mihi. * Facies & feminalia linea,vt ope- 42
riant carnem turpitudinis ſuæ,a renibus vſ-
que ad femora: * & vtentur eis Aaron & filij 43

eius quando ingredietur tabernaculum te-
ſtimonij,vel quando appropinquant ad al-
tare vt miniſtrent in ſanctuario, ne iniqui-
tatis rei moriantur. Legitimum ſempiter-
num erit Aaron, & ſemini eius poſt eum.

CAP. XXIX.

1 SED & hoc facies, vt mihi in ſacerdo-
tio conſecrentur. Tolle vitulum de ar-
2 mento,& arietes duos immaculatos, * pa-
neſq. azymos,& cruſtulam abſque fermen-
to, quæ conſperſa ſit oleo, lagana quoque
azyma oleo lita: de ſimila triticea cuncta
3 facies. * Et poſita in caniſtro offeres: vitu-
4 lum autem & duos arietes. * Et Aaron,ac
filios eius applicabis ad oſtium tabernaculi
teſtimonij. Cumq. laueris patrem cum filijs
5 ſuis aqua, * indues Aaron veſtimentis ſuis,
id eſt, linea & tunica, & ſuperhumerali &
6 rationali, quod conſtringes balteo. * Et
pones tiaram in capite eius, & laminam
7 ſanctam ſuper tiaram, * & oleum vnctionis
fundes ſuper caput eius: atque hoc ritu
8 conſecrabitur. * Filios quoque illius appli-
cabis,& indues tunicis lineis,cingeſq. bal-
9 teo, * Aaron ſcilicet & liberos eius,& impo-
nes eis mitras: eruntq. ſacerdotes mihi reli-
gione perpetua. Poſtquam initiaueris ma-
10 nus eorum, * applicabis & vitulum coram
tabernaculo teſtimonij. Imponetq. Aaron
11 & filij eius manus ſuper caput illius, * & ma-
ctabis eum in conſpectu Domini, iuxta
12 oſtium tabernaculi teſtimonij. * Sumptúq.
de ſanguine vituli, pones ſuper cornua al-
taris digito tuo, reliquum autem ſangui-
13 nem fundes iuxta baſim eius. * Sumes &
adipem totum qui operit inteſtina, & reti-
culum iecoris,ac duos renes,& adipem qui
ſuper eos eſt,& offeres incenſum ſuper al-
14 tare: * carnes vero vituli & corium & fimum
combures foris extra caſtra, eo quòd pro
15 peccato ſit. * Vnum quoque arietem ſu-
mes, ſuper cuius caput ponent Aaron &
16 filij eius manus. * Quem cum mactaueris,
tolles de ſanguine eius,& fundes circa al-
17 tare. * ipſum autem arietem ſecabis in fru-
ſta. lotaq. inteſtina eius ac pedes pones ſu-

per

per conciſas carnes,& ſuper caput illius.* Et 18
offeres totum arietem in incenſum ſuper
altare: oblatio eſt Domino, odor ſuauiſſi-
mus victimæ Domini. * Tolles quoque 19
arietem alterum, ſuper cuius caput Aaron
& filij eius ponent manus.* Quem cum im- 20
molaueris,ſumes de ſanguine eius,& po-
nes ſuper extremũ auriculæ dextræ Aaron
& filiorum eius,& ſuper pollices manus eo-
rum ac pedis dextri, fundesq. ſanguinem
ſuper altare per circuitum.* Cumq. tuleris 21
de ſanguine qui eſt ſuper altare,& de oleo
vnctionis,aſperges Aaron & veſtes eius,fi-
lios & veſtimenta eorũ. Conſecratisq. ipſis
& veſtibus,* tolles adipem de ariete,& cau- 22
dam & aruinam,quæ operit vitalia,ac reti-
culum iecoris,& duos renes,atque adipem,
qui ſuper *eos eſt*, armumq. dextrum, eo
quòd *ſit* aries conſecrationis:* tortamq. pa- 23
nis vnius,cruſtulam conſperſam oleo,laga-
num de caniſtro azymorum,quod poſitum
eſt in conſpectu Domini:* ponesq. omnia 24
ſuper manus Aaron & filiorum eius,& ſan-
ctificabis eos eleuans coram Domino.* Su- 25
ſcipiesq. vniuerſa de manibus eorum:& in-
cendes ſuper altare in holocauſtũ,odorem
ſuauiſſimum in conſpectu Domini, quia
oblatio eius eſt.* Sumes quoque pectuſculũ 26
de ariete,quo initiatus eſt Aaron,ſanctifica-
bisq. illud eleuatum coram Domino,& ce-
det in partem tuam.* Sanctificabisq.& pe- 27
ctuſculum conſecratũ,& armum quem de
ariete ſeparaſti,* quo initiatus eſt Aaron & 28
filij eius,cedentq. in partem Aaron & filio-
rum eius iure perpetuo a filijs Iſrael: quia
primitiua ſunt & initia de victimis eorum
pacificis quæ offerunt Domino. * Veſtem 29
autem ſanctã,qua vtetur Aaron,habebunt
filij eius poſt eum,vt vngantur in ea,& con-
ſecrentur manus eorum. * Septem diebus 30
vtetur illa qui pontifex pro eo fuerit con-
ſtitutus de filijs eius,& qui ingredietur ta-
bernaculum teſtimonij vt miniſtret in San-
ctuario. * Arietem autem conſecrationis 31
tolles,& coques carnes eius in loco ſancto:
* *quibus veſcetur* Aaron & filij eius. Panes 32
quoque,qui ſunt in caniſtro,in veſtibulo ta-
33 bernaculi teſtimonij comedent,* vt ſit pla-
cabile ſacrificium,& ſanctificentur offeren-
tiũ manus. Alienigena non veſcetur ex eis,
34 quia ſancti ſunt. * Quòd ſi remanſerit de
carnibus conſecratis,ſiue de panibus vſque
mane,combures reliquias igni: non come-
35 dentur,quia ſanctificata ſunt.* Omnia,quæ
præcepi tibi,facies ſuper Aaron & filijs eius.
Septem diebus conſecrabis manus eorum:
36 * & vitulũ pro peccato offeres per ſingulos
dies ad expiandum. Mundabisq. altare cum
immolaueris expiationis hoſtiam,& vnges
37 illud in ſanctificationem. * Septem diebus
expiabis altare,& ſanctificabis,& erit San-
ctum ſanctorum. omnis,qui tetigerit illud,
38 ſanctificabitur.* Hoc eſt quod facies in alta-
ri: Agnos anniculos duos per ſingulos dies
39 iugiter,* vnum agnum mane,& alterum ve-
40 ſpere,* decimam partem ſimilæ conſperſæ
oleo tuſo,quod habeat menſuram quartam
partem hin,& vinum ad libandum eiuſdem
41 menſuræ in agno vno.* Alterum vero agnũ
offeres ad veſperam iuxta ritum matutinæ
oblationis,& iuxta ea quæ diximus,in odo-
42 rẽ ſuauitatis:* ſacrificium eſt Domino,ob-
latione perpetua in generationes veſtras,ad
oſtium tabernaculi teſtimonij coram Do-
43 mino,vbi conſtituam vt loquar ad te.* Ibiq.
præcipiam filijs Iſrael,& ſanctificabitur al-
44 tare in gloria mea.* Sanctificabo & taberna-
culum teſtimonij cum altari,& Aaron cum
45 filijs ſuis,vt ſacerdotio fungantur mihi.* Et
habitabo in medio filiorum Iſrael,eroq. eis
46 Deus,* & ſciẽt quia ego Dominus Deus eo-
rũ,qui eduxi eos de Terra Ægypti,vt mane-
rem inter illos,ego Dominus Deus ipſorũ.

CAP. XXX.

1 FACIES quoque altare ad adolendum
2 thymiama,de lignis ſetim,* habens cu-
bitum longitudinis,& alterum latitudinis,
id eſt,quadrangulum,& duos cubitos in al-
3 titudine. Cornua ex ipſo procedent.* Ve-
ſtiesq. illud auro puriſſimo,tam craticulam
eius,quàm parietes per circuitum,& cor-
nua. Faciesq. ei coronam aureolam per gy-
4 rũ,* & duos annulos aureos ſub corona per

ſingula latera,vt mittantur in eos vectes,&
altare portetur. * Ipſos quoque vectes fa- 5
cies de lignis ſetim,& inaurabis. * Poneſq. 6
altare contra velũ,quod ante arcam pendet
teſtimonij coram propitiatorio quo tegitur
teſtimonium,vbi loquar tibi. * Et adolebit 7
incenſum ſuper eo Aaron, ſuaue fragrans,
mane. Quando componet lucernas,incen-
det illud: * & quando collocabit eas ad ve- 8
ſperum,vret thymiama ſempiternũ coram
Domino in generationes veſtras. * Non of- 9
feretis ſuper eo thymiama compoſitionis
alterius,nec oblationem, & victimam, nec
libabitis libamina. * Et deprecabitur Aaron 10
ſuper cornua eius ſemel per annum,in ſan-
guine quod oblatum eſt pro peccato, &
placabit ſuper eo in generationibus veſtris.
Sanctum ſanctorum erit Domino. * Locu- 11
tuſq. eſt Dominus ad Moyſen,dicẽs: * Quan- 12
do tuleris ſummã filiorum Iſrael iuxta nu-
merum, dabunt ſinguli pretium pro ani-
mabus ſuis Domino, & non erit plaga in
eis,cum fuerint recenſiti. * Hoc autẽ dabit 13
omnis qui tranſit ad nomen,dimidium ſicli
iuxta menſuram templi. Siclus viginti obo-
los habet. Media pars ſicli offeretur Domi-
no. * Qui habetur in numero,a viginti an- 14
nis & ſupra,dabit pretium. * Diues non ad- 15
det ad medium ſicli,& pauper nihil minuet.
* Suſceptamq. pecuniam, quæ collata eſt a 16
filijs Iſrael,trades in vſus tabernaculi teſti-
monij, vt ſit monumentum eorum coram
Domino, & propitietur animabus eorum.
* Locutuſq. eſt Dominus ad Moyſen, di- 17
cens: * Facies & labrum æneum cum baſi 18
ſua ad lauãdum: poneſq. illud inter taber-
naculũ teſtimonij & altare. Et miſſa aqua,
* lauabunt in ea Aaron, & filij eius manus 19
ſuas ac pedes, * quando ingreſſuri ſunt ta- 20
bernaculum teſtimonij,& quando acceſſuri
ſunt ad altare, vt offerant in eo thymiama
Domino, * ne forte moriantur. legitimum 21
ſempiternũ erit ipſi,& ſemini eius per ſuc-
ceſſiones. * Locutuſq. eſt Dominus ad Moy- 22
ſen, * dicẽs: Sume tibi aromata,primæ myr- 23
rhæ & electæ quingẽtos ſiclos,& cinnamo-
mi medium, id eſt, ducentos quinquaginta
ſiclos, calami ſimiliter ducentos quinqua-
24 ginta, * caſiæ autẽ quingentos ſiclos in pon-
dere ſanctuarij,olei de oliuetis menſuram
25 hin: * facieſq. vnctionis oleum ſanctum,vn-
guentum compoſitum opere vnguentarij,
26 * & vnges ex eo tabernaculum teſtimonij,&
27 arcam teſtamenti, * mẽſamq. cum vaſis ſuis,
candelabrum,& vtenſilia eius, altaria thy-
28 miamatis, * & holocauſti, & vniuerſam ſu-
pellectilem quæ ad cultum eorum pertinet.
29 * Sanctificabiſq. omnia,& erunt Sancta ſan-
ctorum: qui tetigerit ea, ſanctificabitur.
30 * Aaron & filios eius vnges, ſanctificabiſq.
31 eos,vt ſacerdotio fungantur mihi. * Filijs
quoque Iſrael dices: Hoc oleum vnctionis
ſanctum erit mihi in generationes veſtras.
32 * Caro hominis non vngetur ex eo,& iuxta
compoſitionem eius non facietis aliud,quia
33 ſanctificatum eſt,& ſanctũ erit vobis. * Ho-
mo quicumque tale compoſuerit,& dede-
rit ex eo,alieno,exterminabitur de populo
34 ſuo. * Dixitq. Dominus ad Moyſen: Sume
tibi aromata,ſtacten & onycha, galbanum
boni odoris, & thus lucidiſſimum, æqualis
35 ponderis erunt omnia: * facieſq. thymiama
compoſitum opere vnguentarij,mixtum di-
ligenter,& purum,& ſanctificatione digniſ-
36 ſimum. * Cumq. in tenuiſſimum puluerem
vniuerſa contuderis,pones ex eo coram ta-
bernaculo teſtimonij,in quo loco apparebo
tibi. Sanctum ſanctorum erit vobis thymia-
37 ma. * Talem compoſitionem non facietis
in vſus veſtros, quia ſanctum eſt Domino.
38 * Homo quicumque fecerit ſimile,vt odore
illius perfruatur, peribit de populis ſuis.

CAP. XXXI.

1 LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen,
2 dicẽs: * Ecce, vocaui ex nomine Beſeleel
3 filium Vri filij Hur de tribu Iuda, * & impleui
eum ſpiritu Dei, ſapientia, & intelligentia,
4 & ſcientia in omni opere, * ad excogitandũ
quidquid fabrefieri poteſt ex auro, & argen-
5 to, & ære, * marmore, & gemmis, & diuerſi-
6 tate lignorum. * Dediq. ei ſocium Ooliab fi-
lium Achiſamech de tribu Dan. Et in corde
omnis eruditi poſui ſapientiam: vt faciant

cuncta

cuncta quæ præcepi tibi, * tabernaculum 7
fœderis,& arcam teſtimonij,& propitiato-
rium,quod ſuper eam eſt,& cuncta vaſa ta-
bernaculi,* menſamq. & vaſa eius,candela- 8
brum puriſſimum cum vaſis ſuis,& altaria
thymiamatis,* & holocauſti,& omnia vaſa 9
eorum,labrum cum baſi ſua,* veſtes ſanctas 10
in miniſterio Aaron ſacerdoti,& filijs eius,
vt fungantur officio ſuo in ſacris. * oleum 11
vnctionis,& thymiama aromatum in San-
ctuario, omnia quæ præcepi tibi, facient.
* Et locutus eſt Dominus ad Moyſen,dicẽs: 12
* Loquere filijs Iſrael,& dices ad eos: Vide- 13
te vt ſabbatum meum cuſtodiatis: quia ſi-
gnum eſt inter me & vos in generationibus
veſtris: vt ſciatis quia ego Dominus,qui ſan
ctifico vos. * Cuſtodite ſabbatum meum. 14
ſanctum *eſt* enim vobis: qui polluerit illud,
morte morietur: qui fecerit in eo opus,pe-
ribit anima illius de medio populi ſui.* Sex 15
diebus facietis opus: in die ſeptimo ſabba-
tum eſt,requies ſancta Domino. omnis qui
fecerit opus in hac die, morietur. * Cuſto- 16
diant filij Iſrael Sabbatum, & celebrent il-
lud in generationibus ſuis. Pactum eſt ſem-
piternũ * inter me & filios Iſrael, ſignumq. 17
perpetuum. ſex enim diebus fecit Domi-
nus cælum & terram,& in ſeptimo ab ope-
re ceſſauit.* Deditq. Dominus Moyſi,com- 18
pletis huiuſcemodi ſermonibus in monte
Sinai, duas tabulas teſtimonij lapideas,
ſcriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

VIDENS autem populus quòd moram 1
faceret deſcendendi de mõte Moyſes,
congregatus aduerſus Aaron,dixit: Surge,
fac nobis deos,qui nos præcedant: Moyſi
enim huic viro,qui nos eduxit de Terra Æ-
gypti,ignoramus quid acciderit. * Dixitq. 2
ad eos Aaron: Tollite inaures aureas de
vxorum, filiorumq. & filiarum veſtrarum
auribus,& afferte ad me. * Fecitq. populus 3
quæ iuſſerat, deferens inaures ad Aaron.
* Quas cum ille accepiſſet, formauit opere 4
fuſorio, & fecit ex eis vitulum conflatilem.
dixeruntque: Hi ſunt dij tui Iſrael, qui te
5 eduxerunt de terra Ægypti. * Quod cum
vidiſſet Aaron, ædificauit altare coram eo,
& præconis voce clamauit dicẽs: Cras ſol-
6 lemnitas Domini eſt. * Surgenteſq. mane,
obtulerunt holocauſta, & hoſtias pacificas,
& ſedit populus manducare, & bibere, &
7 ſurrexerunt ludere. * Locutus eſt autem Do
minus ad Moyſen, dicens: Vade, deſcende:
peccauit populus tuus, quem eduxiſti de
8 Terra Ægypti. * Receſſerunt cito de via,
quam oſtẽdiſti eis: feceruntq. ſibi vitulum
conflatilem, & adorauerunt, atque immo-
lantes ei hoſtias, dixerunt: Iſti ſunt dij tui
Iſrael, qui te eduxerunt de Terra Ægypti.
9 * Rurſumq. ait Dominus ad Moyſen: Cerno
10 quòd populus iſte duræ ceruicis ſit: * dimit-
te me, vt iraſcatur furor meus contra eos,
& deleam eos, faciamq. te in gentem ma-
11 gnam. * Moyſes autem orabat Dominum
Deum ſuum, dicens: Cur, Domine, iraſcitur
furor tuus contra populum tuum, quem
eduxiſti de Terra Ægypti, in fortitudine
12 magna, & in manu robuſta? * Ne quæſo
dicant Ægyptij: Callide eduxit eos, vt in-
terficeret in montibus, & deleret e terra:
quieſcat ira tua, & eſto placabilis ſuper ne-
13 quitia populi tui. * Recordare Abraham,
Iſaac, & Iſrael ſeruorum tuorum, quibus iu-
raſti per temetipſum, dicens: Multiplicabo
ſemen veſtrum ſicut ſtellas cæli: & vniuer-
ſam terram hanc, de qua locutus ſum, da-
bo ſemini veſtro, & poſſidebitis eam ſem-
14 per. * Placatuſq. eſt Dominus ne faceret
malum quod locutus fuerat aduerſus po-
15 pulum ſuum. * Et reuerſus eſt Moyſes de
monte, portans duas tabulas teſtimonij in
16 manu ſua, ſcriptas ex vtraque parte, * & fa-
ctas opere Dei: ſcriptura quoque Dei erat
17 ſculpta in tabulis. * Audiens autem Ioſue
tumultũ populi vociferantis, dixit ad Moy-
ſen: Vlulatus pugnæ auditur in caſtris.
18 * Qui reſpondit: Non eſt clamor adhortan-
tium ad pugnam, neque vociferatio cõpel-
lentium ad fugam: ſed vocem cantantium
19 ego audio. * Cumq. appropinquaſſet ad ca-
ſtra, vidit vitulum, & choros: iratuſq. valde,
proiecit de manu tabulas, & confregit eas

Digitized by Google

ad radicem montis: *arripienſq. vitulum 20
quem fecerant,combuſſit,& cōtriuit vſque
ad puluerem,quem ſparſit in aquam, & de-
dit ex eo potum filijs Iſrael.* Dixitq. ad Aa- 21
ron: Quid tibi fecit hic populus,vt induce-
res ſuper eum peccatum maximum? * Cui 22
ille reſpondit: Ne indignetur dominus
meus: tu enim noſti populum iſtum, quòd
pronus ſit ad malum: * dixerunt mihi: Fac 23
nobis deos,qui nos præcedant: huic enim
Moyſi,qui nos eduxit de Terra Ægypti,ne-
ſcimus quid acciderit. * Quibus ego dixi: 24
Quis veſtrum habet aurum? Tulerunt, &
dederunt mihi: & proieci illud in ignem,
egreſſuſq. eſt hic vitulus.*Vidēs ergo Moy- 25
ſes populum quòd eſſet nudatus,(ſpoliaue-
rat enim eum Aaron propter ignominiam
ſordis,& inter hoſtes nudum conſtituerat)
*& ſtans in porta caſtrorum, ait: Si quis eſt 26
Domini,iungatur mihi. Congregatiq. ſunt
ad eum omnes filij Leui: * quibus ait: Hæc 27
dicit Dominus Deus Iſrael: Ponat vir gla-
dium ſuper femur ſuum: ite, & redite de
porta vſque ad portam per medium caſtro-
rum,& occidat vnuſquiſque fratrem,& ami
cum,& proximum ſuum. * Feceruntq. filij 28
Leui iuxta ſermonem Moyſi, cecideruntq.
in die illa quaſi viginti tria millia hominū.
*Et ait Moyſes: Cōſecraſtis manus veſtras 29
hodie Domino, vnuſquiſque in filio, & in
fratre ſuo,vt detur vobis benedictio.*Facto 30
autem altero die,locutus eſt Moyſes ad po-
pulum: Peccaſtis peccatum maximum:
aſcendam ad Dominum,ſi quo modo qui-
uero eum deprecari pro ſcelere veſtro.*Re- 31
uerſuſq. ad Dominum,ait: Obſecro, pecca-
uit populus iſte peccatum maximum, fe-
ceruntq. ſibi deos aureos: aut dimitte eis
hanc noxam,* aut ſi non facis,dele me de 32
libro tuo quem ſcripſiſti. * Cui reſpondit 33
Dominus: Qui peccauerit mihi, delebo
eum de libro meo: * tu autem vade, & duc 34
populum iſtum quò locutus ſum tibi: an-
gelus meus præcedet te. Ego autem in die
vltionis viſitabo & hoc peccatum eorum. 35
*Percuſſit ergo Dominus populum pro rea-
tu vituli,quem fecerat Aaron.

Cap. XXXIII.

1 LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen,
dicens: Vade, aſcende de loco iſto tu,
& populus tuus quem eduxiſti de Terra
Ægypti, in terram quam iuraui Abraham,
Iſaac,& Iacob,dicens: Semini tuo dabo eā:
2 *& mittam præcurſorem tui angelū, vt eij-
ciam Chananæum, & Amorrhæum,& He-
thæum,& Pherezæum,& Heuæum,& Iebu-
3 ſæum, * & intres in terram fluentem lacte &
melle. Non enim aſcendam tecum,quia po
pulus duræ ceruicis es: ne forte diſperdam
4 te in via. * Audienſq. populus ſermonem
hunc peſſimum, luxit: & nullus ex more
5 indutus eſt cultu ſuo.* Dixitq. Dominus ad
Moyſen: Loquere filijs Iſrael: Populus du-
ræ ceruicis es,ſemel aſcēdam in medio tui,
& delebo te. Iam nunc depone ornatum
6 tuum,vt ſciam quid faciam tibi.* Depoſue-
runt ergo filij Iſrael ornatum ſuum a mon-
7 te Horeb.* Moyſes quoque tollēs taberna-
culum, tetendit extra caſtra procul, voca-
uitq. nomen eius, Tabernaculum fœderis.
Et omnis populus,qui habebat aliquā quæ-
ſtionem, egrediebatur ad Tabernaculum
8 fœderis,extra caſtra. * Cumq. egrederetur
Moyſes ad tabernaculum,ſurgebat vniuer-
ſa plebs,& ſtabat vnuſquiſque in oſtio pa-
pilionis ſui, aſpiciebantq. tergum Moyſi,
9 donec ingrederetur tentorium. * Ingreſſo
autem illo tabernaculum fœderis, deſcen-
debat columna nubis, & ſtabat ad oſtium,
10 loquebaturq. cum Moyſe, * cernentibus
vniuerſis quòd columna nubis ſtaret ad
oſtium Tabernaculi. Stabantq. ipſi,& ado-
rabant per fores tabernaculorum ſuorum.
11 * Loquebatur autem Dominus ad Moyſen
facie ad faciem, ſicut ſolet loqui homo ad
amicum ſuum. Cumq. ille reuerteretur in
caſtra, miniſter eius Ioſue filius Nun, puer,
12 non recedebat de Tabernaculo. * Dixit
autem Moyſes ad Dominum: Præcipis vt
educam populum iſtum: & non indicas
mihi quem miſſurus es mecum, præſertim
cum dixeris: Noui te ex nomine, & inue-
13 niſti gratiam coram me. * Si ergo inueni
gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi
faciem

faciem tuam, vt ſciam te, & inueniam gra-
tiam ante oculos tuos: reſpice populum
tuum gentem hanc. * Dixitq; Dominus: 14
Facies mea præcedet te, & requiem dabo
tibi. * Et ait Moyſes: Si non tuipſe præce- 15
das, ne educas nos de loco iſto. * In quo 16
enim ſcire poterimus ego & populus tuus
inueniſſe nos gratiam in conſpectu tuo, niſi
ambulaueris nobiſcum, vt glorificemur ab
omnibus populis qui habitãt ſuper terram?
* Dixit autem Dominus ad Moyſen: Et ver- 17
bum iſtud, quod locutus es, faciam: inueni-
ſti enim gratiam coram me, & teipſum noui
ex nomine. * Qui ait: Oſtende mihi glo- 18
riam tuam. * Reſpondit: Ego oſtendam 19
omne bonum tibi, & vocabo in nomine
Domini coram te: & miſerebor cui volue-
ro, & *clemens* ero in quem mihi placuerit.
* *Rurſum*q. ait: Non poteris videre faciem 20
meam: non enim videbit me homo, & vi-
uet. * Et iterum: Ecce, inquit, eſt locus 21
apud me, & ſtabis ſupra petram. * Cumq. 22
tranſibit gloria mea, ponam te in forami-
ne petræ, & protegam dextera mea, donec
tranſeam: * tollamq. manum meam, & vi- 23
debis poſteriora mea: faciem autem meam
videre non poteris.

Cap. XXXIIII.

AC deinceps: Præcide, ait, tibi duas ta- 1
bulas lapideas inſtar priorum, & ſcri-
bam ſuper eas verba, quæ habuerunt tabu-
læ, quas fregiſti. * Eſto paratus mane, vt 2
aſcendas ſtatim in montem Sinai, ſtabisq.
mecum ſuper verticem montis. * Nullus 3
aſcendat tecum, nec videatur quiſpiam per
totum montem: boues quoque & oues non
paſcantur econtra. * Excidit ergo duas ta- 4
bulas lapideas, quales antea fuerant: & de
nocte conſurgens aſcendit in montem Si-
nai, ſicut præceperat ei Dominus, portans
ſecum tabulas. * Cumq. deſcendiſſet Do- 5
minus per nubem, ſtetit Moyſes cum eo,
inuocans nomen Domini. * Quo tranſeun- 6
te coram eo, ait: Dominator Domine Deus,
miſericors & clemens, patiens & multæ mi-
ſerationis, ac verax, * qui cuſtodis miſeri- 7
cordiam in millia: qui aufers iniquitatem,
& ſcelera, atque peccata, nullusq. apud te
per ſe innocens eſt. Qui reddis iniquita-
tem patrum filijs, ac nepotibus in tertiam
8 & quartam progeniem. * Feſtinusq. Moy-
ſes, curuatus eſt pronus in terram, & ado-
9 rans * ait: Si inueni gratiam in conſpectu
tuo Domine, obſecro vt gradiaris nobiſ-
cum (populus enim duræ ceruicis eſt) &
auferas iniquitates noſtras atque peccata,
10 nosq. poſſideas. * Reſpondit Dominus:
Ego inibo pactum videntibus cunctis, ſi-
gna faciam quæ numquam viſa ſunt ſuper
terram, nec in vllis gentibus: vt cernat po-
pulus iſte, in cuius es medio, opus Domini
11 terribile quod facturus ſum. * Obſerua
cuncta quæ hodie mando tibi: ego ipſe eij-
ciam ante faciem tuam Amorrhæum, &
Chananæum, & Hethæum, Pherezæum
12 quoque, & Heuæum, & Iebuſæum. * Caue
ne vmquam cum habitatoribus terræ illius
iungas amicitias, quæ ſint tibi in ruinam:
13 * ſed aras eorum deſtrue, confringe ſtatuas,
14 lucosq. ſuccide: * noli adorare Deum alie-
num. Dominus zelotes nomen eius, Deus
15 eſt æmulator. * Ne ineas pactum cum ho-
minibus illarum regionum: ne, cum forni-
cati fuerint cum dijs ſuis, & adorauerint
ſimulachra eorum, vocet te quiſpiam vt
16 comedas de immolatis. * Nec vxorem de
filiabus eorum accipies filijs tuis: ne, poſt-
quam ipſæ fuerint fornicatæ, fornicari fa-
17 ciant & filios tuos in deos ſuos. * Deos
18 conflatiles non facies tibi. * Sollemnitatem
azymorum cuſtodies. Septem diebus ve-
ſceris azymis, ſicut præcepi tibi, in tempore
menſis nouorum: menſe enim verni tem-
19 poris egreſſus es de Ægypto. * Omne, quod
aperit vuluam generis maſculini, meũ erit.
De cunctis animantibus tam de bobus,
20 quàm de ouibus, meum erit. * Primogeni-
tum aſini redimes oue: ſin autẽ nec pretium
pro eo dederis, occidetur. Primogenitum
filiorum tuorum redimes: nec apparebis in
21 conſpectu meo vacuus. * Sex diebus opera-
beris, die ſeptimo ceſſabis arare, & metere.
22 * Sollemnitatem hebdomadarum facies tibi

in primitijs frugum meſſis tuæ triticeæ, &
ſollemnitatem, quando redeŭte anni tem-
23 pore cuncta conduntur. *Tribus tempori-
bus anni apparebit omne maſculinum tuŭ
in conſpectu omnipotentis Domini Dei
24 Iſrael. *Cum enim tulero gentes a facie
tua, & dilatauero terminos tuos, nullus in-
ſidiabitur terræ tuæ, aſcendẽte te, & appa-
rente in conſpectu Domini Dei tui ter in
25 anno. *Non immolabis ſuper fermento
ſanguinem hoſtiæ meæ: neque reſidebit
26 mane de victima ſollemnitatis Phaſe. *Pri-
mitias frugum terræ tuæ offeres in domo
Domini Dei tui. Non coques hœdnm in la-
27 cte matris ſuæ. *Dixitq. Dominus ad Moy-
ſen: Scribe tibi verba hæc, quibus & tecum
28 & cum Iſrael pepigi fœdus. *Fuit ergo ibi
cum Domino quadraginta dies & quadra-
ginta noctes: panẽ non comedit, & aquam
non bibit, & ſcripſit in tabulis verba fœde-
29 ris decem. *Cumq. deſcenderet Moyſes de
monte Sinai, tenebat duas tabulas teſtimo-
nij, & ignorabat quòd cornuta eſſet facies
30 ſua ex conſortio ſermonis Domini. *Vi-
dentes autem Aaron & filij Iſrael cornutã
Moyſi faciem, timuerunt prope accedere.
31 *Vocatiq. ab eo, reuerſi ſunt tam Aaron
quàm principes ſynagogæ. Et poſtquam
32 locutus eſt ad eos, *venerunt ad eum etiam
omnes filij Iſrael: quibus præcepit cuncta
quæ audierat a Domino in monte Sinai.
33 *Impletiſq. ſermonibus, poſuit velamen ſu-
34 per faciem ſuam. *Quod ingreſſus ad Do-
minum, & loquens cum eo, auferebat do-
nec exiret, & tunc loquebatur ad filios Iſ-
35 rael omnia quæ ſibi fuerant imperata. *Qui
videbant faciem egredientis Moyſi eſſe
cornutam, ſed operiebat ille rurſus faciem
ſuam, ſi quando loquebatur ad eos.

Cap. XXXV.

1 IGITVR congregata omni turba filiorum
Iſrael, dixit ad eos: Hæc ſunt quæ iuſſit
2 Dominus fieri. *Sex diebus facietis opus:
ſeptimus dies erit vobis ſanctus, ſabbatum,
& requies Domini: qui fecerit opus in eo,
3 occidetur. *Non ſuccendetis ignem in om
nibus habitaculis veſtris per diem ſabbati.
4 *Et ait Moyſes ad omnem cateruam filio-
rum Iſrael: Iſte eſt ſermo quem præcepit
5 Dominus, dicens: *Separate apud vos pri-
mitias Domino. Omnis voluntarius & pro-
no animo offerat eas Domino: aurum & ar-
6 gentum, & æs, *hyacinthum & purpuram,
coccumq. bis tinctum, & byſſum, pilos ca-
7 prarum, *pelleſq. arietum rubricatas, & ian-
8 thinas, ligna ſetim, *& oleum ad luminaria
concinnanda, & vt cõficiatur vnguentum,
9 & thymiama ſuauiſſimum, *lapides onychi-
nos, & gemmas ad ornatum ſuperhumera-
10 lis & rationalis. *Quiſquis veſtrum ſapiens
eſt, veniat, & faciat quod Dominus impera-
11 uit: *Tabernaculum ſcilicet, & tectum eius,
atque operimentum, annulos, & tabulata
12 cum vectibus, paxillos & baſes: *Arcam &
vectes, propitiatorium, & velum, quod ante
13 illud oppanditur: *Menſam cum vectibus
14 & vaſis, & propoſitionis panibus: *Cande-
labrum ad luminaria ſuſtentanda, vaſa il-
lius & lucernas, & oleum ad nutrimenta
15 ignium: *Altare thymiamatis, & vectes, &
oleum vnctionis & thymiama ex aromati-
bus: Tentorium ad oſtium tabernaculi:
16 *Altare holocauſti, & craticulam eius æneã
cum vectibus & vaſis ſuis: labrum & baſim
17 eius: *Cortinas atrij cum columnis & baſi-
18 bus, tentorium in foribus veſtibuli, *paxil-
los tabernaculi & atrij cum funiculis ſuis:
19 *Veſtimenta, quorum vſus eſt in miniſterio
ſanctuarij, veſtes Aaron pontificis ac filio-
rum eius, vt ſacerdotio fungantur mihi.
20 *Egreſſaq. omnis multitudo filiorum Iſrael
21 de conſpectu Moyſi, *obtulerunt mente
promptiſſima atque deuota primitias Do-
mino, ad faciendum opus tabernaculi te-
ſtimonij. Quidquid ad cultum & ad veſtes
22 ſanctas neceſſarium erat, *viri cum mulieri-
bus præbuerunt, armillas & inaures, annu-
los & dextralia: omne vas aureum in do-
23 naria Domini ſeparatum eſt. *Si quis habe-
bat hyacinthum, & purpuram, coccumq.
bis tinctum, byſſum & pilos caprarum, pel-
24 les arietum rubricatas, & ianthinas, *ar-
genti, æriſq. metalla obtulerunt Domino,

lignaq.

lignaq. ſetim in varios vſus. *Sed & mulie- 25
res doctæ, quæ neuerant, dederunt hyacin-
thum, purpurã, & vermiculum, ac byſſum,
*& pilos caprarum, ſponte propria cuncta 26
tribuentes. *Principes vero obtulerunt la- 27
pides onychinos, & gemmas ad ſuperhu-
merale & rationale, *aromataq. & oleum ad 28
luminaria concinnanda, & ad præparandũ
vnguentum, ac thymiama odoris ſuauiſſimi
componendum. *Omnes viri & mulieres 29
mente deuota obtulerunt donaria, vt fierẽt
opera quæ iuſſerat Dominus per manum
Moyſi. Cuncti filij Iſrael voluntaria Domi-
no dedicauerunt. *Dixitq. Moyſes ad filios 30
Iſrael: Ecce, vocauit Dominus ex nomine
Beſeleel filium Vri filij Hur de tribu Iuda.
*Impleuitq. *eum ſpiritu* Dei, ſapientia & in- 31
telligentia, & ſcientia & omni doctrina *ad 32
excogitandum, & faciendum opus in auro
& argento, & ęre, *ſculpendiſq. lapidibus, & 33
opere carpẽtario. quidquid fabrè adinueni-
ri poteſt, *dedit in corde eius: Ooliab quo- 34
que filium Achiſamech de tribu Dan: *am- 35
bos erudiuit ſapientia, vt faciãt opera abie-
tarij, polymitarij, ac plumarij de hiacyntho
ac purpura, coccoq. bis tincto, & byſſo, &
texant omnia, ac noua quæque reperiant.

CAP. XXXVI.

FECIT ergo Beſeleel, & Ooliab, & om- 1
nis vir ſapiens, quibus dedit Dominus
ſapientiam & intellectum, vt ſcirent fabrè
operari quæ in vſus Sanctuarij neceſſaria
ſunt, & quæ præcepit Dominus. *Cumq. 2
vocaſſet eos Moyſes, & omnem eruditum
virum, cui dederat Dominus ſapientiam, &
qui ſponte ſua obtulerãt ſe ad faciendum
opus, *tradidit eis vniuerſa donaria filiorũ 3
Iſrael. Qui cum inſtarent operi, quotidie
mane vota populus offerebat. *Vnde arti- 4
fices venire compulſi, *dixerũt Moyſi: Plus 5
offert populus quàm neceſſarium eſt. *Iuſ- 6
ſit ergo Moyſes præconis voce cãtari: Nec
vir nec mulier quidquam offerat vltra in
opere Sanctuarij. Sicq. ceſſatum eſt a mu-
neribus offerendis, *eo quòd oblata ſuffice- 7
*rent & ſuper*abundarent. *Feceruntq. om- 8
nes corde ſapientes ad explendum opus ta-
bernaculi, cortinas decem de byſſo retor-
ta, & hyacintho, & purpura, coccoq. bis tin-
9 cto, opere vario, & arte polymita: *quarum
vna habebat in longitudine vigintiocto cu
bitos, & in latitudine quattuor. vna men-
10 ſura erat omniũ cortinarum. *Coniunxitq.
cortinas quinque, alteram alteri, & alias
11 quinque ſibi inuicem copulauit. *Fecit &
anſas hyacinthinas in ora cortinæ vnius ex
vtroque latere, & in ora cortinæ alterius ſi-
12 militer, *vt contra ſe inuicem venirent an-
13 ſæ, & mutuo iungerentur. *vnde & quin-
quaginta fudit circulos aureos, qui morde-
rent cortinarum anſas, & fieret vnũ taber-
14 naculum. *Fecit & ſaga vndecim de pilis
caprarum ad operiendum tectum taberna-
15 culi: *vnum ſagum in longitudine habebat
cubitos triginta, & in latitudine cubitos
quattuor: vnius menſuræ erant omnia ſa-
16 ga: *quorum quinque iunxit ſeorſum, & ſex
17 alia ſeparatim. *Fecitq. anſas quinquaginta
in ora ſagi vnius, & quinquaginta in ora ſa-
18 gi alterius, vt ſibi inuicem iungerentur. *Et
fibulas æneas quinquaginta, quibus necte-
retur tectum, vt vnum pallium ex omnibus
19 ſagis fieret. *Fecit & opertorium taberna-
culi de pellibus arietum rubricatis: aliudq.
deſuper velamentum de pellibus ianthinis.
20 *Fecit & tabulas tabernaculi de lignis ſetim
21 ſtantes. *Decem cubitorum erat longitu-
do tabulæ vnius: & vnum ac ſemis cubi-
22 tum latitudo retinebat. *Binæ incaſtratu-
ræ erant per ſingulas tabulas, vt altera al-
teri iungeretur. Sic fecit in omnibus taber-
23 naculi tabulis. *E quibus viginti ad pla-
gam meridianam erant contra Auſtrum,
24 *cum quadraginta baſibus argenteis. Duæ
baſes ſub vna tabula ponebantur ex vtra-
que parte angulorum, vbi incaſtraturæ la-
25 terum in angulis terminantur. *Ad plagam
quoque tabernaculi, quæ reſpicit ad Aqui-
26 lonem, fecit viginti tabulas, *cum quadra-
ginta baſibus argenteis, duas baſes per ſin-
27 gulas tabulas. *Contra Occidentem vero,
ideſt, ad eam partem tabernaculi, quæ mare
28 reſpicit, fecit ſex tabulas, *& duas alias per

ſingulos angulos tabernaculi retro: *quæ 29
iunctæ erant a deorſum vſque ſurſum, &
in vnam compaginem pariter ferebantur.
Ita fecit ex vtraque parte per angulos: *vt 30
octo eſſent ſimul tabulæ, & haberent baſes
argenteas ſedecim, binas ſcilicet baſes ſub
ſingulis tabulis. *Fecit & vectes de lignis ſe- 31
tim, quinque ad continendas tabulas vnius
lateris tabernaculi, * & quinque alios ad al- 32
terius lateris coaptandas tabulas: & extra
hos, quinque alios vectes ad occidentalem
plagam tabernaculi contra mare. * Fecit 33
quoque vectem alium, qui per medias ta-
bulas ab angulo vſque ad angulum perue-
niret. * Ipſa autem tabulata deaurauit, fu- 34
ſis baſibus earum argenteis. Et circulos eo-
rum fecit aureos, per quos vectes induci
poſſent: quos & ipſos laminis aureis ope-
ruit. * Fecit & velum de hyacintho, & pur- 35
pura, vermiculo, ac byſſo retorta, opere po-
lymitario, varium atque diſtinctũ: *& quat- 36
tuor columnas de lignis ſetim, quas cum
capitibus deaurauit, fuſis baſibus earum ar-
genteis. *Fecit & tentorium in introitu ta- 37
bernaculi ex hyacintho, purpura, vermicu-
lo, byſſoq. retorta, opere plumarij: * & co- 38
lumnas quinque cum capitibus ſuis, quas
operuit auro, baſesq. earum fudit æneas.

CAP. XXXVII.

FECIT autẽ Beſeleel & arcam de lignis 1
ſetim, habentem duos ſemis cubitos
in longitudine, & cubitum ac ſemiſſem in
latitudine, altitudo quoque vnius cubiti fuit
& dimidij: veſtiuitq. eam auro puriſſimo in-
tus ac foris. * Et fecit illi coronam auream 2
per gyrum, *conflans quattuor annulos au- 3
reos per quattuor angulos eius: duos annu-
los in latere vno, & duos in altero. *Vectes 4
quoque fecit de lignis ſetim, quos veſtiuit
auro, *& quos miſit in annulos, qui erant in 5
lateribus arcæ ad portandum eam. *Fecit 6
& propitiatorium, ideſt, oraculum, de auro
mundiſſimo, duorum cubitorum & dimidij
in longitudine, & cubiti ac ſemis in latitu-
dine. *Duos etiam Cherubim ex auro du- 7
ctili, quos poſuit ex vtraque parte propitia-
8 torij: *Cherub vnum in ſummitate vnius
partis, & Cherub alterum in ſummitate
partis alterius: duos Cherubim in ſingulis
9 ſummitatibus propitiatorij, * extendentes
alas, & tegentes propitiatorium, ſeq. mutuo
10 & illud reſpicientes. *Fecit & menſam de li-
gnis ſetim in longitudine duorum cubito-
rum, & in latitudine vnius cubiti, quę habe-
11 bat in altitudine cubitum ac ſemiſſem. *cir-
cumdeditq. eam auro mundiſſimo, & fecit
12 illi labium aureum per gyrum, *ipſiq. labio
coronam auream interraſilem quattuor di-
gitorum, & ſuper eamdem, alteram coro-
13 nam auream. * Fudit & quattuor circulos
aureos, quos poſuit in quattuor angulis per
14 ſingulos pedes menſæ *contra coronam:
miſitq. in eos vectes, vt poſſit menſa porta-
15 ri. * Ipſos quoque vectes fecit de lignis ſe-
16 tim, & circumdedit eos auro. *Et vaſa ad
diuerſos vſus menſæ, acetabula, phialas, &
cyathos, & thuribula, ex auro puro, in qui-
17 bus offerenda ſunt libamina. *Fecit & can-
delabrum ductile de auro mundiſſimo. De
cuius vecte calami, ſcyphi, ſphærulæq. ac
18 lilia procedebant: *ſex in vtroque latere,
tres calami ex parte vna, & tres ex altera:
19 *tres ſcyphi in nucis modum per calamos
ſingulos, ſphærulæq. ſimul & lilia: & tres
ſcyphi inſtar nucis in calamo altero, ſphęru-
læq. ſimul & lilia. Æquum erat opus ſex ca-
lamorum, qui procedebant de ſtipite can-
20 delabri. *In ipſo autem vecte erãt quattuor
ſcyphi in nucis modum, ſphærulæq. per ſin-
21 gulos ſimul & lilia: *& ſphærulæ ſub duobus
calamis per loca tria, qui ſimul ſex fiunt ca-
22 lami procedẽtes de vecte vno. *& ſphærulę
igitur, & calami ex ipſo erãt, vniuerſa ducti-
23 lia ex auro puriſſimo. * Fecit & lucernas ſe-
ptem cum emunctorijs ſuis, & vaſa vbi ea
quæ emuncta ſunt, extinguantur, de auro
24 mundiſſimo. * Talentum auri appendebat
25 candelabrũ cum omnibus vaſis ſuis. * Fecit
& altare thymiamatis de lignis ſetim, per
quadrum ſingulos habens cubitos, & in al-
titudine duos: e cuius angulis procedebant
26 cornua. * Veſtiuitq. illud auro puriſſimo
cum craticula ac parietibus & cornibus.

Fecitq.

27 *Fecitq. ei coronam aureolam per gyrum,
& duos annulos aureos ſub corona per ſin-
gula latera, vt mittantur in eos vectes, &
poſſit altare portari. *Ipſos autem vectes 28
fecit de lignis ſetim, & operuit laminis au-
reis. *Compoſuit & oleum ad ſanctifica- 29
tionis vnguentum, & thymiama de aroma-
tibus mundiſſimis opere pigmentarij.

Cap. XXXVIII.

Fecit & altare holocauſti de lignis ſe- 1
tim, quinque cubitorum per quadrum,
& trium in altitudine: *cuius cornua de 2
angulis procedebant, operuitq. illud lami-
nis æneis. *Et in vſus eius parauit ex ære 3
vaſa diuerſa, lebetes, forcipes, fuſcinulas,
vncinos, & ignium receptacula. *Craticu- 4
lamq. eius in modum retis fecit æneam, &
ſubter eam in altaris medio arulam, *fuſis 5
quattuor annulis per totidē retiaculi ſum-
mitates, ad immittendos vectes ad portan-
dum: *quos & ipſos fecit de lignis ſetim, & 6
operuit laminis æneis: *induxitq. in circu- 7
los, qui in lateribus altaris eminebant. Ip-
ſum autem altare non erat ſolidum, ſed ca-
uum ex tabulis, & intus vacuum. *Fecit & 8
labrum æneū cum baſi ſua de ſpeculis mu-
lierum, quæ excubabant in oſtio taberna-
culi. *Fecit & atrium, in cuius auſtrali pla- 9
ga erant tentoria de byſſo retorta, cubito-
rum centum, *columnæ æneæ viginti cum 10
baſibus ſuis, capita columnarum, & tota 11
operis cælatura, argentea. *Æque ad ſeptē- 12
trionalem plagam tentoria, columnæ, ba-
ſesq. & capita columnarum eiuſdem men-
ſuræ, & operis et metalli, erant. *In ea ve- 12
ro plaga, quæ ad Occidentem reſpicit, fue-
runt tentoria cubitorum quinquaginta, co-
lumnæ decem cum baſibus ſuis æneæ, &
capita columnarum, & tota operis cælatu-
ra, argentea. *Porro contra orientē quin- 13
quaginta cubitorum parauit tentoria: *e 14
quibus, quindecim cubitos columnarum
trium, cum baſibus ſuis vnum tenebat la-
tus: *& in parte altera (quia inter vtraque 15
introitum tabernaculi fecit) quindecim
æque cubitorum erant tentoria, columnæq.
16 tres, & baſes totidem. *Cuncta atrij tento-
17 ria byſſus retorta texuerat. *Baſes colum-
narum fuere æneæ, capita autē earum cum
cunctis cælaturis ſuis argentea: ſed & ipſas
18 columnas atrij veſtiuit argento. *Et in in-
troitu eius opere plumario fecit tentorium
ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac byſſo
retorta, quod habebat viginti cubitos in
longitudine, altitudo vero quinque cubito-
rum erat iuxta menſurā, quam cuncta atrij
19 tentoria habebant. *Columnæ autem in
ingreſſu fuere quattuor cū baſibus æneis,
20 capitaq. earum & cælaturæ argenteæ. *Pa-
xillos quoque tabernaculi & atrij per gy-
21 rū fecit æneos. *Hæc ſunt inſtrumenta ta-
bernaculi teſtimonij, quæ enumerata ſunt
iuxta præceptum Moyſi in ceremonijs Le-
uitarum per manum Ithamar filij Aaron
22 ſacerdotis: *quæ Beſeleel filius Vri filij Hur
de tribu Iuda, Domino per Moyſen iuben-
23 te, compleuerat, *iuncto ſibi ſocio Ooliab
filio Achiſamech de tribu Dan: qui & ipſe
artifex lignorum egregius fuit, & polymi-
tarius atque plumarius ex hyacintho, pur-
24 pura, vermiculo, & byſſo. *Omne aurum
quod expēnſum eſt in opere Sanctuarij, &
quod oblatum eſt in donarijs, viginti no-
uem talentorum fuit, & ſeptingentorum
triginta ſiclorum ad menſuram Sanctuarij.
25 *Oblatum eſt autem ab his qui tranſierunt
ad numerum a viginti annis & ſupra, de
ſexcentis tribus millibus, & quingentis
26 quinquaginta, armatorum. *Fuerunt præ-
terea centum talenta argenti, e quibus cō-
flatæ ſunt baſes Sanctuarij, & introitus vbi
27 velum pendet. *Centum baſes factæ ſunt
de talentis centum, ſingulis talentis per
28 baſes ſingulas ſupputatis. *De mille autem
ſeptingentis, & ſeptuaginta quinque fecit
capita columnarum, quas & ipſas veſtiuit
29 argento. *Æris quoque oblata ſunt talen-
ta ſeptuaginta duo millia, & quadringen-
30 ti ſupra ſicli, *ex quibus fuſæ ſunt baſes
in introitu tabernaculi teſtimonij, & al-
tare æneum cum craticula ſua, omniaq.
31 vaſa, quæ ad vſum eius pertinent, *& ba-
ſes atrij tam in circuitu quām in ingreſſu
eius,

eius, & paxilli tabernaculi atque atrij, per
gyrum.

Cap. XXXIX.

De hyacintho verò & purpura, vermi- 1
culo ac byſſo fecit veſtes, quibus in-
dueretur Aaron quãdo miniſtrabat in ſan-
ctis, ſicut præcepit Dominus Moyſi. *Fecit 2
igitur ſuperhumerale de auro, hyacintho, &
purpura, coccoq. bis tincto, & byſſo retor-
ta, *opere polymitario, inciditq. bracteas 3
aureas, & extenuauit in fila, vt poſſent tor-
queri cum priorum colorum ſubtegmine,
*duasq. oras ſibi inuicem copulatas in vtro- 4
que latere ſummitatum, *& balteum ex eiſ- 5
dem coloribus, ſicut præceperat Dominus
Moyſi. *Parauit & duos lapides onychi- 6
nos, aſtrictos & incluſos auro, & ſculptos
arte gemmaria, nominibus filiorum Iſrael:
*poſuitq. eos in lateribus ſuperhumeralis 7
in monimentum filiorum Iſrael, ſicut præ-
ceperat Dominus Moyſi. *Fecit & ratio- 8
nale opere polymito iuxta opus ſuperhu-
meralis, ex auro, hyacintho, purpura, coc-
coq. bis tincto, & byſſo retorta: *quadran- 9
gulum, duplex, menſuræ palmi. *Et poſuit 10
in eo gemmarum ordines quattuor. In pri-
mo verſu erat ſardius, topazius, ſmaragdus.
*In ſecundo, carbunculus, ſapphirus, & ia- 11
ſpis. *In tertio, ligurius, achates, & amethy- 12
ſtus. *In quarto, chryſolithus, onychinus, & 13
beryllus, circumdati & incluſi auro per or-
dines ſuos. *Ipſiq. lapides duodecim, ſcul- 14
pti erant nominibus duodecim tribuum
Iſrael, ſinguli per nomina ſingulorum. *Fe- 15
cerũt in rationali & catenulas ſibi inuicem
cohærentes, de auro puriſſimo: *& duos 16
vncinos, totidemq. annulos aureos. Porro
annulos poſuerunt in vtroque latere ratio-
nalis, *e quibus penderent duæ catenæ au- 17
reæ, quas inſeruerunt vncinis, qui in ſuper-
humeralis angulis eminebant. *Hæc & an- 18
te & retro ita conueniebant ſibi, vt ſuper-
humerale & rationale mutuo necterentur,
*ſtricta ad balteum & annulis fortius copu- 19
lata, quos iungebat vitta hyacinthina, ne la-
xa fluerent, & a ſe inuicẽ mouerentur, ſicut
20 præcepit Dominus Moyſi. *Fecerunt quo-
que tunicam ſuperhumeralis totam hyacin
21 thinam, *& capitium in ſuperiori parte con-
tra medium, oramq. per gyrum capitij tex-
22 tilem: *deorſum autem ad pedes mala pu-
nica ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac
23 byſſo retorta: *& tintinnabula de auro pu-
riſſimo, quæ poſuerunt inter malogranata
24 in extrema parte tunicæ per gyrum: *tin-
tinnabulum autem aureum, & malum pu-
nicum, quibus ornatus incedebat pontifex
quando miniſterio fungebatur, ſicut præ-
25 ceperat Dominus Moyſi. *Fecerunt & tu-
nicas byſſinas opere textili Aaron & filijs
26 eius: *& mitras cum coronulis ſuis ex byſ-
27 ſo: *feminalia quoque linea, byſſina:
28 *cingulũ vero de byſſo retorta, hyacintho,
purpura, ac vermiculo bis tincto arte plu-
maria, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
29 *Fecerunt & laminã ſacræ venerationis de
auro puriſſimo, ſcripſeruntq. in ea opere
30 gemmario, Sanctum Domini: *& ſtrinxe-
runt eam cum mitra vitta hyacinthina, ſi-
31 cut præceperat Dominus Moyſi. *Perfe-
ctum eſt igitur omne opus tabernaculi &
tecti teſtimonij: feceruntq. filij Iſrael cun-
32 cta quæ præceperat Dominus Moyſi. *Et
obtulerunt tabernaculum & tectum & vni-
uerſam ſupellectilem, annulos, tabulas, ve-
33 ctes, columnas ac baſes, *opertorium de
pellibus arietum rubricatis, & aliud ope-
34 rimentum de ianthinis pellibus, *velum:
35 arcam, vectes, propitiatorium, *menſam
cum vaſis ſuis & propoſitionis panibus:
36 *candelabrum, lucernas, & vtenſilia earum
37 cum oleo: *altare aureum, & vnguentum,
38 & thymiama ex aromatibus: *& tentorium
39 in introitu tabernaculi: *altare æneum, re-
tiaculum, vectes, & vaſa eius omnia: la-
brum cum baſi ſua: tentoria atrij, & co-
40 lumnas cum baſibus ſuis: *tentorium in
introitu atrij, funiculoſq. illius & paxillos.
Nihil ex vaſis defuit, quæ in miniſterium
tabernaculi, & in tectum fœderis iuſſa
41 ſunt fieri. *Veſtes quoque, quibus ſacer-
dotes vtuntur in Sanctuario, Aaron ſcili-
42 cet & filij eius, *obtulerunt filij Iſrael, ſi-
cut

cut præceperat Dominus. * Quæ poſt- 43
quam Moyſes cuncta vidit completa, be-
nedixit eis.

CAP. XL.

LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen, 1
dicens: *Menſe primo, prima die men- 2
ſis, eriges tabernaculum teſtimonij, *& po- 3
nes in eo arcam, dimitteſq. ante illam ve-
lum: *& illata menſa, pones ſuper eam quæ 4
rite præcepta ſunt. Candelabrum ſtabit
cum lucernis ſuis, *& altare aureum in quo 5
adoletur incenſum, coram arca teſtimonij.
Tentoriũ in introitu tabernaculi pones, *& 6
ante illud altare holocauſti: * labrum in- 7
ter altare & tabernaculum, quod implebis
aqua. * Circumdabiſq. atrium tentorijs, 8
& ingreſſum *eius*. *Et aſſumpto vnctionis 9
oleo vnges tabernaculum cum vaſis ſuis,
vt ſanctificentur: *altare holocauſti & om- 10
nia vaſa eius: * labrum cum baſi ſua: om- 11
nia vnctionis oleo conſecrabis, vt ſint San-
cta ſanctorum. *Applicabiſq. Aaron & fi- 12
lios eius ad fores tabernaculi teſtimonij,
& lotos aqua * indues ſanctis veſtibus, vt 13
miniſtrent mihi, & vnctio eorum in ſacer-
dotium ſempiternum proficiat. * Fecitq. 14
Moyſes omnia quæ præceperat Dominus.
* Igitur menſe primo anni ſecundi, prima 15
die menſis, collocatum eſt tabernaculum.
* Erexitq. Moyſes illud, & poſuit tabulas 16
ac baſes & vectes, ſtatuitq. columnas, *& 17
expandit tectum ſuper tabernaculum, im-
poſito deſuper operimento, ſicut Dominus
imperauerat. * Poſuit & teſtimonium in 18
arca, ſubditis infra vectibus, & oraculum
deſuper. * Cumq. intuliſſet arcam in ta- 19
bernaculum, appendit ante eam velum vt
20 expleret Domini iuſſionem. * Poſuit &
menſam in tabernaculo teſtimonij ad pla-
21 gam Septentrionalem extra velum, * ordi-
natis coram propoſitionis panibus, ſicut
22 præceperat Dominus Moyſi. * Poſuit &
candelabrum in tabernaculo teſtimonij e
23 regione menſæ in parte auſtrali, * locatis
per ordinem lucernis, iuxta præceptum
24 Domini. * Poſuit & altare aureum ſub te-
25 cto teſtimonij contra velum, * & adoleuit
ſuper eo incenſum aromatum, ſicut iuſſe-
26 rat Dominus Moyſi. *Poſuit & tentorium
27 in introitu tabernaculi teſtimonij, *& alta-
re holocauſti in veſtibulo teſtimonij, offe-
rens in eo holocauſtum, & ſacrificia, vt Do-
28 minus imperauerat. * Labrum quoque ſta-
tuit inter tabernaculum teſtimonij & alta-
29 re, implens illud aqua. * Laueruntq. Moy-
ſes & Aaron, ac filij eius manus ſuas & pe-
30 des, * cum ingrederentur tectum fœderis,
& accederent ad altare, ſicut præceperat
31 Dominus Moyſi. * Erexit & atrium per
gyrum tabernaculi & altaris, ducto in in-
troitu eius tentorio. Poſtquam omnia per-
32 fecta ſunt, * operuit nubes tabernaculum
teſtimonij, & gloria Domini impleuit il-
33 lud. * Nec poterat Moyſes ingredi tectum
fœderis, nube operiente omnia, & maieſta-
te Domini coruſcante, quia cuncta nubes
34 operuerat. * Si quando nubes tabernacu-
lum deſerebat, proficiſcebantur filij Iſrael
35 per turmas ſuas: * ſi pendebat deſuper, ma-
36 nebant in eodem loco. * Nubes quippe
Domini incubabat per diem tabernaculo,
& ignis in nocte, videntibus cunctis popu-
lis Iſrael per cunctas manſiones ſuas.

LIBER LEVITICVS,

HEBRAICE VAICRA.

CAPVT PRIMVM.

VOCAVIT autem Moyſen, 1
& locutus eſt ei Dominus
de tabernaculo teſtimonij,
dicés:* Loquere filijs Iſrael, 2
& dices ad eos: Homo, qui
obtulerit ex vobis hoſtiam Domino de pe-
coribus, id eſt, de bobus & ouibus offerens
victimas, *ſi holocauſtum fuerit eius obla- 3
tio, ac de armento; maſculum immacula-
tum offeret ad oſtium tabernaculi teſtimo-
nij, ad placandum ſibi Dominum:*ponetq. 4
manum ſuper caput hoſtiæ, & acceptabilis
erit, atque in expiationem eius proficiens.
* Immolabitq. vitulum coram Domino, & 5
offerent filij Aaron ſacerdotes ſanguinem
eius, fundentes per altaris circuitum, quod
eſt ante oſtium tabernaculi.*detractaq. pel- 6
le hoſtiæ, artus in fruſta concident,*& ſub- 7
ijcient in altari ignem, ſtrue lignorum an-
tè compoſita:*& membra quæ ſunt cæſa, 8
deſuper ordinantes, caput videlicet, & cun-
cta quæ adhærent iecori, * inteſtinis & pe- 9
dibus lotis aqua: adolebitq. ea ſacerdos
ſuper altare in holocauſtũ & ſuauem odo-
rem Domino.*Quòd ſi de pecoribus obla- 10
tio eſt, de ouibus ſiue de capris holocau-
ſtum, maſculum abſque macula offeret:
*immolabitq. ad latus altaris, quod reſpi- 11
cit ad Aquilonem, coram Domino: ſan-
guinem vero illius fundent ſuper altare fi-
lij Aaron per circuitum:*diuidentq. mem- 12
bra, caput, & omnia quæ adherent iecori:
& ponent ſuper ligna, quibus ſubijciendus
eſt ignis:*inteſtina vero & pedes lauabunt 13
aqua. Et oblata omnia adolebit ſacerdos
ſuper altare in holocauſtum & odorem
ſuauiſſimum Domino. * Si autem de aui- 14
bus, holocauſti oblatio fuerit Domino, de
turturibus, aut pullis columbæ, * offeret 15
eam ſacerdos ad altare: & retorto ad col-
lum capite, ac rupto vulneris loco, decur-
rere faciet ſanguinem ſuper crepidinem
16 altaris:*veſiculam vero gutturis, & plumas
proijciet prope altare ad orientalem pla-
gam, in loco in quo cineres effundi ſo-
17 lent, * confringetq. aſcellas eius, & non ſe-
cabit, neque ferro diuidet eam, & adole-
bit ſuper altare, lignis igne ſuppoſito. Ho-
locauſtum eſt & oblatio ſuauiſſimi odo-
ris Domino.

CAP. II.

1 ANIMA cum obtulerit oblationem
ſacrificij Domino, ſimila erit eius
oblatio. fundetq. ſuper eam oleũ, & ponet
2 thus, *ac deferet ad filios Aaron ſacerdo-
tes: quorum vnus tollet pugillum plenum
ſimilæ & olei, ac totum thus, & ponet me-
moriale ſuper altare in odorem ſuauiſſimũ
3 Domino.*quod autem reliquum fuerit de
ſacrificio, erit Aaron & filiorum eius, San-
ctũm ſanctorum de oblationibus Domini.
4 *Cum autem obtuleris ſacrificium coctum
in clibano: de ſimila, panes ſcilicet abſque
fermento, conſperſos oleo, & lagana azy-
5 ma oleo lita.*Si oblatio tua fuerit de ſar-
tagine, ſimilæ conſperſæ oleo & abſque fer-
6 mento, *diuides eam minutatim, & fundes
7 ſuper eam oleum. *Sin autem de craticu-
la fuerit ſacrificium, æque ſimila oleo con-
8 ſpergetur: *quam offerens Domino, trades
9 manibus ſacerdotis. * Qui cum obtulerit
eam, tollet memoriale de ſacrificio, & ado-
lebit ſuper altare in odorem ſuauitatis Do-
10 mino, *quidquid autem reliquum eſt, erit
Aaron, & filiorum eius, Sanctum ſancto-
11 rum de oblationibus Domini. * Omnis
oblatio, quæ offertur Domino, abſque fer-

mento

mento fiet,nec quidquam fermenti ac mel-
lis adolebitur in ſacrificio Domino.*Primi- 12
tias tantum eorum offeretis ac munera:ſu-
per altare vero non imponentur in odorẽ
ſuauitatis.*Quidquid obtuleris ſacrificij, 13
ſale condies, nec auferes ſal fœderis Dei
tui de ſacrificio tuo. In omni oblatione
tua offeres ſal.*Si autem obtuleris munus 14
primarum frugum tuarum Domino de ſpi-
cis adhuc virentibus,torrebis igni, & con-
fringes in morem farris, & ſic offeres pri-
mitias tuas Domino,*fundẽs ſuprà oleum, 15
& thus imponens,quia oblatio Domini eſt.
*de qua adolebit ſacerdos in memoriã mu- 16
neris partẽ farris fracti,& olei,ac totũ thus.

Cap. III.

QVòd ſi *hoſtia* pacificorum fuerit eius 1
oblatio,& de bobus voluerit offerre,
marem ſiue feminam, immaculata offeret
coram Domino. *Ponetq. manum ſuper 2
caput victimæ ſuæ,quæ immolabitur in in-
troitu tabernaculi teſtimonij,fundentq. fi-
lij Aaron ſacerdotes,ſanguinem per altaris
circuitum.* Et offerent de hoſtia pacifico- 3
rum in oblationem Domino, adipem qui
operit vitalia, & quidquid pinguedinis eſt
intrinſecus:*duos renes cum adipe quo te- 4
guntur ilia,& reticulum iecoris cum renun
culis.*adolebuntq. ea ſuper altare in holo- 5
cauſtum,lignis igne ſuppoſito: in oblatio-
nem ſuauiſſimi odoris Domino. *Si vero 6
de ouibus fuerit eius oblatio & pacificorũ
hoſtia, ſiue maſculum obtulerit, ſiue femi-
nam,immaculata erunt.*Si agnum obtule- 7
rit coram Domino,*ponet manum ſuam 8
ſuper caput victimæ ſuæ: quæ immolabitur
in veſtibulo tabernaculi teſtimonij: fun-
dentq. filij Aaron ſanguinem eius per cir-
cuitum altaris.* Et offerẽt de pacificorum 9
hoſtia ſacrificium Domino: adipem & cau-
dam totam*cum renibus, & pinguedinem 10
quæ operit ventrem atque vniuerſa vitalia,
& vtrumque renunculum cum adipe qui
eſt iuxta ilia, reticulumq. iecoris cum re-
nunculis.*& adolebit ea ſacerdos ſuper al- 11
tare in pabulum ignis & oblationis Domi-
12 ni.*Si capra fuerit eius oblatio,& obtule-
13 rit eam Domino,*ponet manum ſuam ſu-
per caput eius: immolabitq. eam in introi-
tu tabernaculi teſtimonij. Et fundent filij
Aaron ſanguinem eius per altaris circuitũ.
14 * Tollentq. ex ea in paſtum ignis domini-
ci,adipem qui operit ventrem, & qui tegit
15 vniuerſa vitalia:*duos renunculos cum re-
ticulo,quod eſt ſuper eos iuxta ilia,& arui-
16 nam iecoris cum renunculis:*adolebitq. ea
ſuper altare ſacerdos in alimoniam ignis,
& ſuauiſſimi odoris. Omnis adeps,Domi-
17 ni erit*iure perpetuo in generationibus, &
cunctis habitaculis veſtris: nec ſanguinem
nec adipem omnino comedetis.

Cap. IIII.

1 LOcvtvsq. eſt Dominus ad Moyſen,
2 dicens:* Loquere filijs Iſrael: Anima,
quæ peccauerit per ignorantiam,& de vni-
uerſis mandatis Domini, quæ præcepit vt
3 non fierent,quippiam fecerit:* ſi ſacerdos,
qui vnctus eſt, peccauerit, delinquere fa-
ciens populum,offeret pro peccato ſuo vi-
4 tulum immaculatum Domino:* & addu-
cet illum ad oſtium tabernaculi teſtimonij
coram Domino,ponetq. manum ſuper ca-
5 put eius,& immolabit eum Domino.*Hau-
riet quoque de ſanguine vituli,inferens il-
6 lum in tabernaculum teſtimonij.* Cumq.
intinxerit digitum in ſanguine, aſperget
eo ſepties coram Domino contra velum
7 Sanctuarij.* ponetq. de eodem ſanguine
ſuper cornua altaris thymiamatis gratiſſi-
mi Domino,quod eſt in tabernaculo teſti-
monij. omnem autem reliquum ſangui-
nem fundet in baſim altaris holocauſti in
8 introitu tabernaculi.*Et adipem vituli au-
feret pro peccato,tam eum qui vitalia ope-
9 rit quàm omnia quæ intrinſecus ſunt:*duos
renunculos & reticulum quod eſt ſuper
eos iuxta ilia,& adipem iecoris cum renũ-
10 culis,*ſicut aufertur de vitulo hoſtiæ paci-
ficorum: & adolebit ea ſuper altare holo-
11 cauſti.* Pellem vero & omnes carnes cum
12 capite & pedibus & inteſtinis & fimo,* &
reliquo corpore efferet extra caſtra in locũ

mundum,vbi cineres effundi ſolent: incen- 11
detq. ea ſuper lignorum ſtruem,quæ in lo- 12
co effuſorum cinerũ cremabuntur. *Quòd 13
ſi omnis turba Iſrael ignorauerit,& per im
peritiam fecerit quod contra mandatum
Domini eſt, * & poſtea intellexerit pecca- 14
tum ſuum,offeret pro peccato ſuo vitulum,
adducetq. eum ad oſtium tabernaculi. *Et 15
ponent ſeniores populi manus ſuper caput
eius coram Domino: Immolatoq. vitulo
in conſpectu Domini, *inferet ſacerdos,qui 16
vnctus eſt, de ſanguine eius in tabernacu-
lum teſtimonij, *tincto digito aſpergens ſe- 17
pties contra velum. * ponetq. de eodem 18
ſanguine in cornibus altaris, quod eſt co-
ram Domino in tabernaculo teſtimonij:
reliquum autem ſanguinem fundet iuxta
baſim altaris holocauſtorum, quod eſt in
oſtio tabernaculi teſtimonij. * Omnemq. 19
eius adipem tollet, & adolebit ſuper alta-
re: *ſic faciens & de hoc vitulo quo mo- 20
do fecit & prius: & rogante pro eis ſacer-
dote, propitius erit eis Dominus. * Ipſum 21
autem vitulum efferet extra caſtra, atque
comburet ſicut & priorem vitulum: quia
eſt pro peccato multitudinis. * Si pecca- 22
uerit princeps, & fecerit vnum e pluribus
per ignorantiam, quod Domini lege pro-
hibetur: *& poſtea intellexerit peccatum 23
ſuum,offeret hoſtiam Domino, hircum de
capris immaculatum. *Ponetq. manum ſuã 24
ſuper caput eius: cumq. immolauerit eum
in loco vbi ſolet mactari holocauſtum co-
ram Domino,quia pro peccato eſt, *tinget 25
ſacerdos digitum in ſanguine hoſtiæ pro
peccato, tangens cornua altaris holocau-
ſti, & reliquum fundens ad baſim eius.
*Adipem vero adolebit ſupra,ſicut in victi- 26
mis pacificorum fieri ſolet: rogabitq. pro
eo ſacerdos,& pro peccato eius,& dimitte-
tur ei. *Quòd ſi peccauerit anima per igno 27
rantiam,de populo terræ,vt faciat quidquã
de his, quæ Domini lege prohibentur, at-
que delinquat, * & cognouerit peccatum 28
ſuum,offeret capram immaculatam. * Po- 29
netq. manum ſuper caput hoſtiæ quæ pro
peccato eſt,& immolabit eam in loco ho-
30 locauſti. *Tolletq. ſacerdos de ſanguine in
digito ſuo: & tangens cornua altaris holo-
31 cauſti,reliquum fundet ad baſim eius. *Om
nem autem adipem auferens, ſicut auferri
ſolet de victimis pacificorum, adolebit ſu-
per altare in odorem ſuauitatis Domino:
32 rogabitq. pro eo,& dimittetur ei. *Sin au-
tem de pecoribus obtulerit victimam pro
33 peccato,ouem ſcilicet immaculatam; *po-
net manum ſuper caput eius, & immola-
bit eam in loco vbi ſolent cædi holocau-
34 ſtorum hoſtiæ. *Sumetq. ſacerdos de ſan-
guine eius digito ſuo, & tangens cornua
altaris holocauſti, reliquum fundet ad ba-
35 ſim eius. * Omnem quoque adipem aufe-
rens,ſicut auferri ſolet adeps arietis,qui im
molatur pro pacificis: cremabit ſuper al-
tare in incenſum Domini: rogabitq. pro
eo, & pro peccato eius, & dimittetur ei.

Cap. V.

1 SI peccauerit anima, & audierit vocem
iurantis,teſtiſq. fuerit quòd aut ipſe vi-
dit, aut conſcius eſt: niſi indicauerit, por-
2 tabit iniquitatem ſuam. *Anima quæ teti-
gerit aliquid immundum, ſiue quod occi-
ſum a beſtia eſt, aut per ſe mortuum, aut
quodlibet aliud reptile: & oblita fuerit im-
3 munditiæ ſuæ,rea eſt,& deliquit: * & ſi te-
tigerit quidquam de immunditia hominis
iuxta omnem impuritatem, qua pollui ſo-
let, oblitaq. cognouerit poſtea, ſubiacebit
4 delicto. *Anima,quæ iurauerit,& protulerit
labijs ſuis vt vel male quid faceret,vel be-
ne,& idipſum iuramento & ſermone firma-
uerit, oblitaq. poſtea intellexerit delictum
5 ſuum, * agat pœnitentiam pro peccato,
6 *& offerat de gregibus agnam ſiue capram,
orabitq. pro ea ſacerdos & pro peccato
7 eius: *ſin autem non potuerit offerre pecus,
offerat duos turtures,vel duos pullos colum
barum Domino,vnum pro peccato, & al-
8 terum in holocauſtum, *dabitq. eos ſacer-
doti: qui primum offerens pro peccato,
retorquebit caput eius ad pennulas, ita vt
collo hæreat, & non penitus abrumpatur.
9 *Et aſperget de ſanguine eius parietem al-
taris.

taris. quidquid autem reliquum fuerit, fa-
ciet diſtillare ad fundamentum eius, quia
pro peccato eſt. * Alterum vero adolebit 10
in holocauſtum, vt fieri ſolet: rogabitq. pro
eo ſacerdos & pro peccato eius, & dimit-
tetur ei. * Quòd ſi non quiuerit manus 11
eius duos offerre turtures, aut duos pullos
columbarum, offeret pro peccato ſuo ſimi-
læ partem ephi decimam. non mittet in
eam oleum, nec thuris aliquid imponet,
quia pro peccato eſt. * tradetq. eam ſacer- 12
doti: qui plenum ex ea pugillum hauriens,
cremabit ſuper altare in monimentum eius
qui obtulerit, * rogans pro illo & expians, 13
reliquam vero partem ipſe habebit in mu-
nere. * Locutuſq. eſt Dominus ad Moyſen, 14
dicens: * Anima ſi *præuaricans* ceremonias, 15
per errorem *in his*, quæ Domino ſunt ſan-
ctificata, peccauerit, offeret pro delicto ſuo
arietem immaculatum de gregibus, qui
emi poteſt duobus ſiclis, iuxta pondus San-
ctuarij: * ipſumq. quod intulit damni reſti- 16
tuet, & quintam partem ponet ſupra, tra-
dens ſacerdoti, qui rogabit pro eo offerens
arietem, & dimittetur ei. * Anima ſi pecca- 17
uerit per ignorantiam, feceritq. vnum ex
his quæ Domini lege prohibentur, & pec-
cati rea intellexerit iniquitatem ſuam, * of- 18
feret arietem immaculatum de gregibus
ſacerdoti, iuxta menſuram, æſtimationemq.
peccati: qui orabit pro eo, quia neſciens
fecerit: & dimittetur ei, * quia per errorem 19
deliquit in Dominum.

CAP. VI.

LOCVTVS eſt Dominus ad Moyſen, di- 1
cens: * Anima quæ peccauerit, & con- 2
tempto Domino, negauerit proximo ſuo
depoſitum quod fidei eius creditum fue-
rat, vel vi aliquid extorſerit, aut calumniam
fecerit, * ſiue rem perditam inuenerit, & in- 3
ficians inſuper peierauerit, & quodlibet
aliud ex pluribus fecerit, in quibus ſolent
peccare homines, * conuicta delicti, * reddet 4
omnia quæ per fraudem voluit obtinere, 5
integra, & quintã inſuper partem domino
cui damnum intulerat. * Pro peccato autem 6
ſuo offeret arietem immaculatum de gre-
ge, & dabit eum ſacerdoti, iuxta æſtimatio-
7 nem, menſuramq. delicti: * qui rogabit pro
eo coram Domino, & dimittetur illi pro
8 ſingulis quæ faciendo peccauit. * Locutuſq.
9 eſt Dominus ad Moyſen, dicens: * Præcipe
Aaron & filijs eius: Hæc eſt lex holocau-
ſti: Cremabitur in altari tota nocte vſque
10 mane: ignis ex eodem altari erit. * veſtietur
tunica ſacerdos & feminalibus lineis: tol-
letq. cineres, quos vorans ignis exuſſit, &
11 ponens iuxta altare, * ſpoliabitur prioribus
veſtimentis, indutuſq. alijs, efferet eos extra
caſtra, & in loco mundiſſimo vſque ad fa-
12 uillam conſumi faciet. * Ignis autem in al-
tari ſemper ardebit, quem nutriet ſacerdos
ſubijciens ligna mane per ſingulos dies, &
impoſito holocauſto, deſuper adolebit adi-
13 pes pacificorum. * Ignis eſt iſte perpetuus,
14 qui numquam deficiet in altari. * Hæc eſt
lex ſacrificij & libamentorum, quæ offerent
filij Aaron coram Domino, & coram alta-
15 ri. * Tollet ſacerdos pugillum ſimilæ, quæ
conſperſa eſt oleo, & totum thus, quod ſu-
per ſimilam poſitum eſt: adolebitq. illud
in altari in monimentum odoris ſuauiſſimi
16 Domino: * reliquam autem partem ſimilæ
comedet Aaron cum filijs ſuis, abſque fer-
mento: & comedet in loco Sancto Atrij ta-
17 bernaculi. * Ideo autem non fermentabi-
tur, quia pars eius in Domini offertur in-
cenſum. Sanctum ſanctorum erit, ſicut pro
18 peccato atque delicto. * Mares tantum ſtir-
pis Aaron comedent illud. Legitimum ac
ſempiternum erit in generationibus veſtris
de ſacrificijs Domini. omnis, qui tetigerit
19 illa, ſanctificabitur. * Locutuſq. eſt Domi-
20 nus ad Moyſen, dicens: * Hæc eſt oblatio
Aaron, & filiorum eius, quam offerre de-
bent Domino in die vnctionis ſuæ. Deci-
mam partem ephi offerent ſimilæ in ſacri-
ficio ſempiterno, medium eius mane, & me-
21 dium eius veſpere: * quæ in ſartagine oleo
conſperſa frigetur. Offeret autem eam cali-
22 dam in odorem ſuauiſſimum Domino * ſa-
cerdos, qui iure patri ſucceſſerit, & tota cre-
23 mabitur in altari. * Omne enim ſacrificium

ſacerdotum igne conſumetur,nec quiſquã
comedet ex eo .* Locutus eſt autem Do- 24
minus ad Moyſen,dicens :*Loquere Aaron 25
& filijs eius: Iſta eſt lex hoſtiæ pro pecca-
to : In loco vbi offertur holocauſtum,im-
molabitur coram Domino . Sanctum ſan-
ctorum eſt . * Sacerdos qui offert,comedet 26
eam in loco ſancto , in atrio tabernaculi.
*Quidquid tetigerit carnes eius,ſanctifica- 27
bitur . Si de ſanguine illius veſtis fuerit
aſperſa,lauabitur in loco ſancto .* Vas au- 28
tem fictile,in quo cocta eſt, confringetur.
quòd ſi vas æneum fuerit, defricabitur, &
lauabitur aqua . *Omnis maſculus de ge- 29
nere ſacerdotali veſcetur de carnibus eius,
quia Sanctum ſanctorum eſt.*Hoſtia enim 30
quæ cæditur pro peccato,cuius ſanguis in-
fertur in tabernaculum teſtimonij ad ex-
piandum in Sanctuario , non comedetur,
ſed comburetur igni .

Cap. vii.

HÆc quoque lex hoſtiæ pro delicto, 1
Sancta ſanctorum eſt:*idcirco vbi im- 2
molabitur holocauſtum , mactabitur & vi-
ctima pro delicto : ſanguis eius per gyrum
altaris fundetur . *Offerent ex ea caudam 3
& adipem qui operit vitalia:*Duos renun- 4
culos , & pinguedinem quæ iuxta ilia eſt,
reticulumq. iecoris cum renunculis . * & 5
adolebit ea ſacerdos ſuper altare : incen-
ſum eſt Domini pro delicto . *Omnis ma- 6
ſculus de ſacerdotali genere,in loco ſancto
veſcetur his carnibus,quia Sanctum ſancto-
rum eſt.*Sicut pro peccato offertur hoſtia, 7
ita & pro delicto: vtriuſque hoſtiæ lex vna
erit : ad ſacerdotem,qui eam obtulerit,per-
tinebit.*Sacerdos qui offert holocauſti vi- 8
ctimam,habebit pellem eius.*Et omne ſa- 9
crificium ſimilæ,quod coquitur in clibano,
& quidquid in craticula , vel in ſartagine
præparatur, eius erit ſacerdotis a quo of-
fertur :*ſiue oleo conſperſa,ſiue arida fue- 10
rint,cunctis filijs Aaron menſura æqua per
ſingulos diuidetur.*Hæc eſt lex hoſtiæ pa- 11
cificorum quæ offertur Domino. *Si pro 12
gratiarum actione oblatio fuerit , offerent
panes abſque fermento conſperſos oleo,&
lagana azyma vncta oleo , coctamq. ſimi-
lam,& collyridas olei admiſtione conſper-
13 ſas ;*panes quoque fermẽtatos cum hoſtia
gratiarum , quæ immolatur pro pacificis :
14 *ex quibus vnus pro primitijs offeretur Do
mino , & erit ſacerdotis qui fundet hoſtiæ
15 ſanguinem.*cuius carnes eadem comeden-
tur die,nec remanebit ex eis quidquam vſ-
16 que mane . * Si voto,vel ſponte quiſpiam
obtulerit hoſtiam, eadem ſimiliter edetur
die : ſed & ſi quid in craſtinum remanſe-
17 rit,veſci licitum eſt :*quidquid autem ter-
18 tius inuenerit dies,ignis abſumet .* ſi quis
de carnibus victimæ pacificorum die tertio
comederit,irrita fiet oblatio, nec proderit
offerenti : quin potius quæcumque anima
tali ſe edulio cõtaminauerit,præuaricatio-
19 nis rea erit . *Caro , quæ aliquid tetigerit
immundum, non comedetur,ſed combu-
retur igni : qui fuerit mundus, veſcetur ex
20 ea.*Anima polluta quæ ederit de carnibus
hoſtiæ pacificorum, quæ oblata eſt Domi-
21 no,peribit de populis ſuis.*Et quæ tetige-
rit immunditiam hominis,vel iumenti,ſiue
omnis rei quæ polluere poteſt,& comede-
rit de huiuſcemodi carnibus, interibit de
22 populis ſuis . * Locutuſq. eſt Dominus ad
23 Moyſen,dicens:*Loquere filijs Iſrael:Adi-
pem ouis,& bouis,& capræ non comedetis.
24 *Adipem cadaueris morticini, & eius ani-
malis,quod a beſtia captum eſt, habebitis
25 in varios vſus . *Si quis adipem, qui offerri
debet in incenſum Domini,comederit,pe-
26 ribit de populo ſuo .*Sanguinem quoque
omnis animalis non ſumetis in cibo, tam
27 de auibus quàm de pecoribus . * Omnis
anima,quæ ederit ſanguinem,peribit de po
28 pulis ſuis.*Locutuſq. eſt Dominus ad Moy
29 ſen,dicens : * Loquere filijs Iſrael,dicens :
Qui offert victimam pacificorum Domino,
offerat ſimul & ſacrificium,id eſt,libamen-
30 ta eius.*tenebit manibus adipem hoſtiæ,&
pectuſculum : cumq. ambo oblata Domino
31 conſecrauerit,tradet ſacerdoti,*qui adole-
bit adipem ſuper altare,pectuſculum autem
32 erit Aaron,& filiorum eius.*armus quoque
dexter

dexter de pacificorum hoſtijs cedet in pri-
mitias ſacerdotis . * Qui obtulerit ſangui- 33
nem & adipem, filiorum Aaron, ipſe habe-
bit & armum dextrum in portione ſua. * Pe- 14
ctuſculum enim eleuationis, & armum ſe-
parationis tuli a filijs Iſrael de hoſtijs eorũ
pacificis, & dedi Aaron ſacerdoti, & filijs
eius lege perpetua, ab omni populo Iſrael.
* Hæc eſt vnctio Aaron & filiorum eius in 35
ceremonijs Domini die qua obtulit eos
Moyſes, vt ſacerdotio fungerentur, * & quæ 16
præcepit eis dari Dominus a filijs Iſrael re-
ligione perpetua in generationibus ſuis .
* Iſta eſt lex holocauſti, & ſacrificij pro pec 37
cato atque delicto, & pro conſecratione &
pacificorum victimis : * quam conſtituit 18
Dominus Moyſi *in* monte Sinai , quando
mandauit *filijs Iſrael* vt offerrent oblatio-
nes ſuas Domino in deſerto Sinai .

CAP. VIII.

LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen, di- 1
cens : * Tolle Aaron cum filijs ſuis, ve- 2
ſtes eorum, & vnctionis oleum, vitulum pro
peccato, duos arietes, caniſtrum cũ azymis,
* & congregabis omnem cœtum ad oſtium 3
tabernaculi . * Fecit Moyſes vt Dominus im- 4
perauerat . Congregataq. omni turba ante
fores tabernaculi, * ait : Iſte eſt ſermo, quem 5
iuſſit Dominus fieri . * Statimq. obtulit Aa- 6
ron & filios eius . Cũq. lauiſſet eos, * veſtiuit 7
pontificem ſubucula linea, accingens eum
balteo, & induens eum tunica hyacinthina,
& deſuper humerale impoſuit, * quod aſtrin 8
gens cingulo aptauit rationali, in quo erat
Doctrina & Veritas . * Cidari quoque texit 9
caput : & ſuper eam, contra frontem, poſuit
laminam auream conſecratam in ſanctifi-
catione, ſicut præceperat ei Dominus. * Tu- 10
lit & vnctionis oleum, quo liniuit taberna-
culum cum omni ſupellectili ſua . * Cumq. 11
ſanctificans aſperſiſſet altare ſeptem vici-
bus, vnxit illud, & omnia vaſa eius, labrũq.
cum baſi ſua ſanctificauit oleo. * Quod fun 12
dens ſuper caput Aaron, vnxit eum, & con-
ſecrauit : * filios quoque eius oblatos veſti- 13
uit tunicis lineis, & cinxit balteis, impoſuitq.
14 mitras, vt iuſſerat Dominus . * Obtulit & vi-
tulum pro peccato . cumq. ſuper caput eius
15 poſuiſſet Aaron, & filij eius manus ſuas, * im
molauit eum : hauriens ſanguinem , & tin-
cto digito, tetigit cornua altaris per gyrum.
quo expiato & ſanctificato, fudit reliquum
16 ſanguinem ad fundamenta eius . * Adipem
verò qui erat ſuper vitalia, & reticulum ie-
coris, duoſq. renunculos, cum aruinulis ſuis
17 adoleuit ſuper altare : * vitulum cum pelle,
& carnibus, & fimo, cremans extra caſtra,
18 ſicut præceperat Dominus. * Obtulit & arie-
tem in holocauſtum : ſuper cuius caput cũ
impoſuiſſent Aaron & filij eius manus ſuas,
19 * immolauit eum , & fudit ſanguinem eius
20 per circuitum altaris . * Ipſumq. arietem in
fruſta concidens, caput eius, & artus, & adi-
21 pem adoleuit igni, * lotis prius inteſtinis &
pedibus . totumq. ſimul arietem incendit
ſuper altare , eo quòd eſſet holocauſtum
ſuauiſſimi odoris Domino , ſicut præcepe-
22 rat ei . * Obtulit & arietem ſecundum , in
conſecratione ſacerdotum : poſueruntq. ſu
per caput eius Aaron & filij eius manus
23 ſuas . * quem cum immolaſſet Moyſes , ſu-
mens de ſanguine eius , tetigit extremum
auriculæ dextræ Aaron, & pollicem manus
24 eius dextræ, ſimiliter & pedis . * Obtulit & fi-
lios Aaron . cumq. de ſanguine arietis im-
molati tetigiſſet extremum auriculæ ſingu-
lorum dextræ, & pollices manus ac pedis
dextri, reliquum fudit ſuper altare per cir-
25 cuitum : * adipem vero, & caudam, omnemq.
pinguedinem quæ operit inteſtina , reticu-
lumq. iecoris , & duos renes cum adipibus
26 ſuis, & armo dextro ſeparauit. * Tollens au-
tem de caniſtro azymorum, quod erat co-
ram Domino, panem abſque fermento, &
collyridam conſperſam oleo , laganumq.
27 poſuit ſuper adipes, & armum dextrũ, * tra-
dens ſimul omnia Aaron & filijs eius . Qui
poſtquam leuauerunt ea coram Domino ,
28 * rurſum ſuſcepta de manibus eorum, ado-
leuit ſuper altare holocauſti, eo quòd con-
ſecrationis eſſet oblatio, in odorem ſuaui-
29 tatis, ſacrificij Domino . * Tulitq. pectuſcu-
lum eleuans illud coram Domino, de ariete

conſecrationis in partem ſuam, ſicut præ-
ceperat ei Dominus. *Aſſumenſq. vnguen- 30
tum,& ſanguinem qui erat in altari,aſper-
ſit ſuper Aaron & veſtimenta eius,& ſuper
filios illius ac veſtes eorum. *Cumq. ſancti- 31
ficaſſet eos in veſtitu ſuo, præcepit eis, di-
cens: Coquite carnes ante fores taberna-
culi,& ibi comedite eas. panes quoque cõ-
ſecrationis edite,qui poſiti ſunt in caniſtro,
ſicut præcepit mihi Dominus,dicens: Aa-
ron & filij eius comedent eos: *quidquid 32
autem reliquum fuerit de carne & panibus,
ignis abſumet. *De oſtio quoque taberna- 33
culi non exibitis ſeptem diebus, vſque ad
diem quo cõplebitur tempus conſecratio-
nis veſtræ. ſeptem enim diebus finitur con-
ſecratio: *ſicut & impræſentiarum factum 34
eſt,vt ritus ſacrificij compleretur. *Die ac 35
nocte manebitis in tabernaculo obſeruan-
tes cuſtodias Domini, ne moriamini: ſic
enim mihi præceptum eſt. *Feceruntq. 36
Aaron & filij eius cuncta quæ locutus eſt
Dominus per manum Moyſi.

Cap. IX.

Facto autem octauo die,vocauit Moy- 1
ſes Aaron & filios eius,ac maiores natu
Iſrael,dixitq. ad Aaron: *Tolle de armen- 2
to vitulum pro peccato,& arietem in holo-
cauſtum,vtrumque immaculatum, & offer
illos coram Domino. *Et ad filios Iſrael lo- 3
quêris: Tollite hircum pro peccato,& vi-
tulum,atque agnũ, anniculos,& ſine ma-
cula in holocauſtum, *bouem & arietem 4
pro pacificis: & immolate eos coram Do-
mino,in ſacrificio ſingulorum ſimilam con-
ſperſam oleo offerentes. hodie enim Do-
minus apparebit vobis. *Tulerunt ergo cũ- 5
cta quæ iuſſerat Moyſes ad oſtium taber-
naculi: vbi cum omnis multitudo aſtaret,
*ait Moyſes: Iſte eſt ſermo,quem præcepit 6
Dominus: facite,& apparebit vobis gloria
eius. *Et dixit ad Aaron: Accede ad alta- 7
re,& immola pro peccato tuo: offer holo-
cauſtũ, & deprecare pro te & pro populo.
cumq. mactaueris hoſtiam populi,ora pro
eo,ſicut præcepit Dominus. *Statimq. Aa- 8
ron accedens ad altare,immolauit vitulum
9 pro peccato ſuo: *cuius ſanguinem obtule-
runt ei filij ſui: in quo tingens digitum,te-
tigit cornua altaris,& fudit reſiduũ ad ba-
10 ſim eius. *Adipemq. & renunculos,ac reti-
culum iecoris,quæ ſunt pro peccato, ado-
leuit ſuper altare, ſicut præceperat Domi-
11 nus Moyſi: *carnes vero & pellẽ eius extra
12 caſtra cumbuſſit igni. *Immolauit & holo-
cauſti victimam: obtuleruntq. ei filij ſui ſan
guinem eius,quem fudit per altaris circui-
13 tum. *ipſam etiam hoſtiam in fruſta conci-
ſam,cum capite & membris ſingulis obtu-
lerunt. quæ omnia ſuper altare cremauit,
14 igni, *lotis aqua prius inteſtinis & pedibus.
15 *Et pro peccato populi offerens,mactauit
16 hircum: expiatoq. altari, *fecit holocauſtũ,
17 *addens in ſacrificio libamenta,quæ pariter
offeruntur,& adolens ea ſuper altare, abſ-
18 que ceremonijs holocauſti matutini. *Im-
molauit & bouem atque arietem,hoſtias pa
cificas populi: obtuleruntq. ei filij ſui ſan-
guinem,quem fudit ſuper altare in circui-
19 tum. *Adipem autem bouis, & caudam
arietis, renunculoſq. cum adipibus ſuis, &
20 reticulum iecoris *poſuerunt ſuper pecto-
ra. cumq. cremati eſſent adipes ſuper alta-
21 re, *pectora eorum,& armos dextros ſepa-
rauit Aaron,eleuans coram Domino,ſicut
22 præceperat Moyſes. *Et extendens manus
ad populum,benedixit ei. Sicq. completis
hoſtijs pro peccato,& holocauſtis,& paci-
23 ficis,deſcendit. *Ingreſſi autem Moyſes &
Aaron in tabernaculum teſtimonij,& de-
inceps egreſſi benedixerunt populo. Ap-
paruitq. gloria Domini omni multitudini:
24 *& ecce egreſſus ignis a Domino,deuora-
uit holocauſtum,& adipes qui erant ſuper
altare. Quod cum vidiſſent turbæ, lauda-
uerunt Dominum, ruentes in facies ſuas.

Cap. X.

1 Arreptiſq. Nadab,& Abiu filij Aaron
thuribulis, poſuerunt ignem, & in-
cenſum deſuper,offerentes coram Domino
ignem alienum: quod eis præceptum non
2 erat. *Egreſſuſq. ignis a Domino,deuorauit
eos,

eos, & mortui ſunt coram Domino. *Di- 3
xitq. Moyſes ad Aaron: Hoc eſt quod lo-
cutus eſt Dominus: Sanctificabor in ijs, qui
appropinquant mihi, & in conſpectu om-
nis populi glorificabor. Quod audiens ta-
cuit Aaron. *Vocatis autem Moyſes Mi- 4
ſaele, & Eliſaphan filijs Oziel, patrui Aa-
ron, ait ad eos: Ite & tollite fratres veſtros
de conſpectu Sanctuarij, & aſportate extra
caſtra. *Confeſtimq. pergentes, tulerunt 5
eos ſicut iacebant, veſtitos lineis tunicis, &
eiecerunt foras, vt ſibi fuerat imperatum.
*Locutusq. eſt Moyſes ad Aaron, & ad E- 6
leazar, & Ithamar filios eius: Capita veſtra
nolite nudare, & veſtimenta nolite ſcinde-
re, ne forte moriamini, & ſuper omnem cœ-
tum oriatur indignatio. Fratres veſtri, &
omnis *domus Iſrael* plangant incendium
quod *D*ominus ſuſcitauit: *vos autem non 7
egrediemini fores tabernaculi, alioquin pe
ribitis: oleum quippe ſanctæ vnctionis eſt
ſuper vos. Qui fecerunt omnia iuxta præ-
ceptum Moyſi. *Dixit quoque Dominus ad 8
Aaron: *Vinum, & omne quod inebriare 9
poteſt, non bibetis tu & filij tui, quando
intratis in tabernaculum teſtimonij, ne
moriamini: quia præceptum ſempiternum
eſt in generationes veſtras. *Et vt habea- 10
tis ſcientiam diſcernendi inter ſanctum &
profanum, inter pollutum & mundum:
*doceatisq. filios Iſrael omnia legitima mea 11
quæ locutus eſt Dominus ad eos per ma-
num Moyſi. *Locutusq. eſt Moyſes ad Aa- 12
ron, & ad Eleazar, & Ithamar filios eius, qui
erant reſidui: Tollite ſacrificium, quod re-
manſit de oblatione Domini, & comedite
illud abſque fermento iuxta altare, quia
Sanctum ſanctorum eſt. *Comedetis autem 13
[illegible] loco ſancto: quod datum eſt tibi & filijs
[illegible] de oblationibus Domini, ſicut præce-
ptum eſt mihi. *Pectuſculum quoque quod 14
oblatum eſt, & armum qui ſeparatus eſt,
[illegible]etis in loco mundiſſimo tu & filij tui, &
filiæ tuæ tecum. tibi enim ac liberis tuis re-
poſita f[illegible]t de hoſtijs ſalutaribus filiorum
Iſrael: *eo quòd armum & pectus, & adipes 15
qui cremantur in altari, eleuauerunt coram

Domino, & pertineant ad te, & ad filios
tuos lege perpetua, ſicut præcepit Domi-
16 nus. *Inter hæc, hircum, qui oblatus fue-
rat pro peccato, cum quæreret Moyſes, exu-
ſtum reperit: iratusq. cõtra Eleazar & Itha-
17 mar filios Aaron, qui remanſerant, ait: *Cur
non comediſtis hoſtiam pro peccato in lo-
co ſancto, quæ Sancta ſanctorum eſt, & da-
ta vobis vt portetis iniquitatem multitudi-
nis, & rogetis pro ea in conſpectu Domi-
18 ni, *præſertim cum de ſanguine illius non
ſit illatum intra ſancta, & comedere debue-
ritis eam in Sanctuario, ſicut præceptum
19 eſt mihi? *Reſpondit Aaron: Oblata eſt
hodie victima pro peccato, & holocauſtum
coram Domino: mihi autem accidit quod
vides. quomodo potui comedere eam, aut
placere Domino in ceremonijs mente lu-
20 gubri? *Quod cum audiſſet Moyſes, re-
cepit ſatisfactionem.

CAP. XI.

1 LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen
2 & Aaron, dicens: *Dicite filijs Iſrael:
Hæc ſunt animalia quæ comedere debetis
3 de cunctis animãtibus terræ: *Omne quod
habet diuiſam vngulam, & ruminat in pe-
4 coribus, comedetis. *Quidquid autem ru-
minat quidem, & habet vngulam, ſed non
diuidit eam, ſicut camelus & cetera, non
comedetis illud, & inter immunda reputa-
5 bitis. *Chœrogryllus qui ruminat, vngu-
6 lamq. non diuidit, immundus eſt. *Lepus
quoque: nam & ipſe ruminat, ſed vngulam
7 non diuidit. *Et ſus: qui cum vngulam di-
8 uidat, non ruminat. *horum carnibus non
veſcemini, nec cadauera contingetis, quia
9 immunda ſunt vobis. *Hæc ſunt quæ gi-
gnuntur in aquis, & veſci licitum eſt. Om-
ne quod habet pinnulas & ſquamas, tam
in mari quàm in fluminibus & ſtagnis, co-
10 medetis. *Quidquid autem pinnulas &
ſquamas non habet eorum quæ in aquis
mouentur & viuunt, abominabile vobis,
11 *execrandumq. erit, carnes eorum non co-
12 medetis, & morticina vitabitis. *Cuncta
quæ non habent pinnulas & ſquamas in
aquis,

aquis, polluta erunt. * Hæc ſunt quæ de 13
auibus comedere non debetis, & vitanda
ſunt vobis: Aquilam, & gryphem, & ha-
liæetum, *& miluum ac vulturem iuxta ge- 14
nus ſuum, * & omne coruini generis in ſi- 15
militudinem ſuam, * ſtruthionem, & no- 16
ctuam, & larum, & accipitrem iuxta genus
ſuum: * bubonem, & mergulum, & ibin, 17
* & cygnum, & onocrotalum, & porphyrio- 18
nem, * herodionem & charadrion iuxta ge- 19
nus ſuum, vpupam quoque, & veſpertilio-
nem. *Omne de volucribus quod graditur 20
ſuper quattuor pedes, abominabile erit vo-
bis. *Quidquid autem ambulat quidem ſu- 21
per quattuor pedes, ſed habet longiora re-
tro crura, per quæ ſalit ſuper terram, * co- 22
medere debetis, vt eſt bruchus in genere
ſuo, & attacus atque ophiomachus, ac lo-
cuſta, ſingula iuxta genus ſuum. *Quidquid 23
autem ex volucribus quattuor tantum ha-
bet pedes, execrabile erit vobis: * & quicũ- 24
que morticina eorum tetigerit, polluetur,
& erit immundus vſque ad veſperum: * & 25
ſi neceſſe fuerit vt portet quippiam horum
mortuum, lauabit veſtimenta ſua, & im-
mundus erit vſque ad occaſum ſolis. *Om- 26
ne animal quod habet quidem vngulam,
ſed non diuidit eam, nec ruminat, immun-
dum erit: & qui tetigerit illud, conta-
minabitur. * Quod ambulat ſuper manus 27
ex cunctis animantibus, quæ incedunt qua-
drupedia, immundum erit: qui tetigerit
morticina eorum, polluetur vſque ad ve-
ſperum. * Et qui portauerit huiuſcemodi 28
cadauera, lauabit veſtimenta ſua, & immun
dus erit vſque ad veſperũ: quia omnia hæc
immunda ſunt vobis. *Hæc quoque inter 29
polluta reputabuntur de his, quæ mouen-
tur in terra, muſtela & mus & crocodilus,
ſingula iuxta genus ſuum, *mygale, & cha- 30
mæleon, & ſtellio, & lacerta, & talpa: * om- 31
nia hæc immunda ſunt. Qui tetigerit mor-
ticina eorum, immundus erit vſque ad ve-
ſperum: *& ſuper quod ceciderit quidquã 32
de morticinis eorum, polluetur tam vas li-
gneum & veſtimentum, quàm pelles & ci-
licia: & in quocumque fit opus, tingentur
aqua, & polluta erunt vſque ad veſperum,
33 & ſic poſtea mundabuntur. * Vas autem
fictile, in quod horum quidquam intro ce-
ciderit, polluetur, & idcirco frangendum
34 eſt. *Omnis cibus, quem comedetis, ſi fuſa
fuerit ſuper eum aqua, immundus erit: &
omne liquens quod bibitur de vniuerſo va-
35 ſe, immundum erit. * Et quidquid de mor-
ticinis huiuſcemodi eeciderit ſuper illud,
immundum erit: ſiue clibani, ſiue chytro-
36 podes, deſtruẽtur, & immundi erunt. * Fon-
tes vero & ciſternæ, & omnis aquarum con-
gregatio munda erit. Qui morticinum eo-
37 rum tetigerit, polluetur. *Si ceciderit ſuper
38 ſementem, non polluet eam. *Si autẽ quiſ-
piam aqua ſementem perfuderit, & poſtea
39 morticinis tacta fuerit, illico polluetur. * Si
mortuum fuerit animal, quod licet vobis
comedere, qui cadauer eius tetigerit, im-
40 mundus erit vſque ad veſperum: * & qui
comederit ex eo quippiam, ſiue portauerit;
lauabit veſtimenta ſua, & immundus erit
41 vſque ad veſperum. * Omne quod reptat
ſuper terram, abominabile erit, nec aſſume-
42 tur in cibum. * Quidquid ſuper pectus qua-
drupes graditur, & multos habet pedes, ſi-
ue per humum trahitur, non comedetis,
43 quia abominabile eſt. *Nolite contaminare
animas veſtras, nec tangatis quidquam eo-
44 rum, ne immundi ſitis. * Ego enim ſum Do-
minus Deus veſter: ſancti eſtote; quia ego
ſanctus ſum. Ne polluatis animas veſtras
in omni reptili quod mouetur ſuper terrã.
45 *Ego enim ſum Dominus, qui eduxi vos de
Terra Ægypti, vt eſſem vobis in Deum.
46 Sancti eritis, quia ego ſanctus ſum. * Iſta
eſt lex animantium ac volucrum, & omnis
animæ viuentis, quæ mouetur in aqua, &
47 reptat in terra, * vt differentias noueritis
mundi, & immundi, & ſciatis quid come-
dere & quid reſpuere debeatis.

CAP. XII.

1 LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen,
2 dicens: * Loquere filijs Iſrael, & dices
ad eos: Mulier, ſi ſuſcepto ſemine pepererit
maſculũ, immunda erit ſeptẽ diebus iuxta
dies

dies ſeparationis menſtruæ.* Et die octauo 3
circumcidetur infantulus: * ipſa vero tri- 4
ginta tribus diebus manebit in ſanguine
purificationis ſuæ: Omne ſanctum non tan
get, nec ingredietur in Sanctuarium, donec
impleátur dies purificationis ſuæ.* Sin au- 5
tem feminá pepererit, immunda erit dua-
bus hebdomadibus iuxta ritum fluxus men
ſtrui, & ſexaginta ſex diebus manebit in
ſanguine purificationis ſuæ. * Cumq. ex- 6
pleti fuerint dies purificationis ſuæ, pro fi-
lio, ſiue pro filia, deferet agnum anniculum
in holocauſtum, & pullum columbæ ſiue
turturem pro peccato, ad oſtium taberna-
culi teſtimonij, & tradet ſacerdoti * qui of- 7
feret illa coram Domino, & orabit pro ea,
& ſic mundabitur a profluuio ſanguinis
ſui. iſta eſt *lex parientis* maſculum aut fe-
minam. * Quòd ſi non inuenerit manus 8
eius, nec potuerit offerre agnum, ſumet
duos turtures vel duos pullos columba-
rum, vnum in holocauſtum, & alterum
pro peccato. orabitq. pro ea ſacerdos, &
ſic mundabitur.

Cap. XIII.

LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen, 1
& Aaron, dicens: * Homo, in cuius cute 2
& carne ortus fuerit diuerſus color ſiue pu-
ſtula, aut quaſi lucens quippiam, id eſt pla-
ga lepræ, adducetur ad Aaron ſacerdotem,
vel ad vnum quemlibet filiorum eius.* Qui 3
cum viderit lepram in cute, & pilos in al-
bum mutatos colorem, ipſamq. ſpeciem le-
præ humiliorem cute & carne reliqua: pla-
ga lepræ eſt, & ad arbitrium eius ſeparabi-
tur.* Sin autem lucens candor fuerit in cu- 4
te, nec humilior carne reliqua, & pili colo-
ris priſtini, recludet eum ſacerdos ſeptem
diebus, * & conſiderabit die ſeptimo: & ſi- 5
quidem lepra vltra non creuerit, nec tran-
ſierit in cute priores terminos, rurſum re-
cludet eum ſeptem diebus alijs.* Et die ſe- 6
ptimo contemplabitur: ſi obſcurior fuerit
lepra, & non creuerit in cute, mundabit
eum, quia ſcabies eſt: lauabitq. homo ve-
ſtimenta ſua, & mundus erit. * Quòd ſi 7

poſtquam a ſacerdote viſus eſt, & redditus
munditiæ, iterum lepra creuerit; adducetur
8 ad eum, * & immunditiæ condemnabitur.
9 * Plaga lepræ ſi fuerit in homine, adduce-
10 tur ad ſacerdotem, * & videbit eum. Cumq.
color albus in cute fuerit, & capillorũ mu-
tauerit aſpectum, ipſa quoque caro viua ap-
11 paruerit: * lepra vetuſtiſſima iudicabitur, at-
que inolita cuti. Contaminabit itaque eum
ſacerdos, & non recludet, quia perſpicuæ
12 immunditiæ eſt. * Sin autem effloruerit di-
ſcurrens lepra in cute, & operuerit omnem
cutem a capite vſque ad pedes, quidquid
13 ſub aſpectum oculorum cadit, * conſidera-
bit eum ſacerdos, & teneri lepra mundiſ-
ſima iudicabit: eo quòd omnis in cando-
rem verſa ſit, & idcirco homo mundus erit.
14 * Quando vero caro viuens in eo apparue-
15 rit, * tunc ſacerdotis iudicio polluetur, &
inter immundos reputabitur. caro enim
viua ſi lepra aſpergitur, immunda eſt.
16 * Quòd ſi rurſum verſa fuerit in alborem,
17 & totum hominem operuerit, * conſidera-
bit eum ſacerdos, & mundum eſſe decer-
18 net.* Caro autem & cutis in qua vlcus na-
19 tum eſt, & ſanatum, * & in loco vlceris ci-
catrix alba apparuerit, ſiue ſubrufa, addu-
20 cetur homo ad ſacerdotem: * qui cum vi-
derit locum lepræ humiliorem carne reli-
qua, & pilos verſos in candorem, contami-
nabit eum: plaga enim lepræ orta eſt in vl-
21 cere. * Quòd ſi pilus coloris eſt priſtini, &
cicatrix ſubobſcura, & vicina carne non eſt
22 humilior, recludet eum ſeptem diebus.* & ſi
23 quidem creuerit, adiudicabit eum lepræ.* ſin
autem ſteterit in loco ſuo, vlceris eſt cica-
24 trix, & homo mundus erit. * Caro autem &
cutis, quam ignis exuſſerit, & ſanata albam
25 ſiue rufam habuerit cicatricem, * conſide-
rabit eam ſacerdos, & ecce verſa eſt in al-
borem, & locus eius reliqua cute eſt humi-
lior: contaminabit eum, quia plaga lepræ
26 in cicatrice orta eſt. * Quòd ſi pilorum co-
lor non fuerit immutatus, nec humilior
plaga carne reliqua, & ipſa lepræ ſpecies
fuerit ſubobſcura, recludet eum ſeptẽ die-
27 bus, * & die ſeptimo contemplabitur: ſi

creuerit

creuerit in cute lepra,contaminabit eum.
*ſin autem in loco ſuo candor ſteterit non 28
ſatis clarus,plaga combuſtionis eſt,& idcir-
co mundabitur, quia cicatrix eſt combu-
ſturæ.*Vir,ſiue mulier,in cuius capite vel 29
barba germinauerit lepra,videbit eos ſacer
dos.*& ſiquidem humilior fuerit locus car- 10
ne reliqua,& capillus flauus,ſolitoq. ſubti-
lior; contaminabit eos, quia lepra capitis
ac barbæ eſt.*Sin autem viderit locum ma- 11
culæ æqualem vicinæ carni,& capillum ni-
grum: recludet eum ſeptem diebus,*& die 12
ſeptimo intuebitur. Si non creuerit macu-
la,& capillus ſui coloris eſt,& locus plagæ
carni reliquæ æqualis:*radetur homo abſ- 11
que loco maculæ, & includetur ſeptẽ die-
bus alijs.*Si die ſeptimo viſa fuerit ſtetiſſe 34
plaga in loco ſuo,nec humilior carne reli-
qua,mundabit eũ,lotisq. veſtibus ſuis mun-
dus erit.*Sin autem poſt emundationem 35
rurſus creuerit macula in cute,*non quæ- 36
ret amplius vtrum capillus in flauum colo-
rem ſit immutatus,quia aperte immundus
eſt.*Porro ſi ſteterit macula,& capilli nigri 37
fuerint,nouerit hominem ſanatum eſſe,&
confidenter eum pronunciet mũdum.*Vir, 38
ſiue mulier,in cuius cute candor apparue-
rit,*intuebitur eos ſacerdos.ſi deprehẽde- 39
rit ſubobſcurum alborem lucere in cute,
ſciat non eſſe lepram,ſed maculam coloris
candidi,& hominẽ mundum.*Vir,de cuius 40
capite capilli fluunt,caluus & mundus eſt:
*& ſi a fronte ceciderint pili,recaluaſter & 41
mundus eſt.*Sin autem in caluitio ſiue in 42
recaluatione albus vel rufus color fuerit
exortus,*& hoc ſacerdos viderit,condẽna- 41
bit eum haud dubie lepræ, quæ orta eſt in
caluitio.*Quicumque ergo maculatus fue- 44
rit lepra,& ſeparatus eſt ad arbitrium ſacer-
dotis,*habebit veſtimenta diſſuta, caput 45
nudum, os veſte cõtectum,contaminatum
ac ſordidum ſe clamabit.*Omni tempore 46
quo leproſus eſt, & immundus,ſolus habi-
tabit extra caſtra.*Veſtis lanea ſiue linea, 47
quæ lepram habuerit*in ſtamine atque ſub- 48
tegmine, aut certè pellis, vel quidquid ex
pelle confectum eſt,*ſi alba vel rufa macula 49
fuerit infecta,lepra reputabitur,oſtẽdeturq.
50 ſacerdoti.*qui conſideratã recludet ſeptem
51 diebus:*& die ſeptimo rurſus aſpiciens ſi
deprehenderit creuiſſe, lepra perſeuerans
eſt: pollutum iudicabit veſtimentum,& om-
52 ne in quo fuerit inuenta:*& idcirco com-
51 buretur flammis.*Quòd ſi eam viderit non
54 creuiſſe,*præcipiet,& lauabũt id, in quo le-
pra eſt,recludetq. illud ſeptem diebus alijs.
55 *Et cum viderit faciem quidem priſtinam
non reuerſam, nec tamen creuiſſe lepram,
immundum iudicabit,& igne comburet,eo
quòd infuſa ſit in ſuperficie veſtimenti vel
56 per totum,lepra.*Sin autem obſcurior fue-
rit locus lepræ, poſtquam veſtis eſt lota,
57 abrumpet eum,& a ſolido diuidet.*Quòd
ſi vltra apparuerit in his locis,quæ prius im-
maculata erant, lepra volatilis & vaga: de-
58 bet igne comburi.* ſi ceſſauerit, lauabit
aqua ea, quæ pura ſunt,ſecundò,& munda
59 erunt.* Iſta eſt lex lepræ veſtimenti lanei
& linei, ſtaminis, atque ſubtegminis, om-
nisq. ſupellectilis pelliceæ,quomodo mun-
dari debeat, vel contaminari.

C A P. X I I I I.

1 LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen,
2 dicens:*Hic eſt ritus leproſi, quando
mundandus eſt: Adducetur ad ſacerdotẽ:
1 *qui egreſſus de caſtris, cum inuenerit le-
4 pram eſſe mundatam,*præcipiet ei,qui pu-
rificatur,vt offerat duos paſſeres viuos pro
ſe,quibus veſci licitum eſt,& lignum cedri-
5 num,vermiculumq. & hyſſopum.* & vnum
ex paſſeribus immolari iubebit in vaſe fi-
6 ctili ſuper aquas viuentes:*alium autem vi-
uum cum ligno cedrino,& cocco & hyſſo-
po tinget in ſanguine paſſeris immolati,
7 *quo aſperget illum, qui mundandus eſt,
ſepties, vt iure purgetur: & dimittet paſſe-
8 rem viuum, vt in agrum auolet.*Cumq. la-
uerit homo veſtimenta ſua, radet omnes
pilos corporis, & lauabitur aqua: purifica-
tusq. ingredietur caſtra, ita dumtaxat vt ma
neat extra tabernaculum ſuum ſeptem die-
9 bus,*& die ſeptimo radet capillos capitis,
barbamq. & ſupercilia, ac totius corporis
pilos.

pilos. Et lotis rurſum veſtibus & corpore,
* die octauo aſſumet duos agnos immacu- 10
latos,& ouem anniculam abſque macula,&
tres decimas ſimilæ in ſacrificium,quæ con-
ſperſa ſit oleo, & ſeorſum olei ſextarium.
* Cumq. ſacerdos purificans hominem, ſta- 11
tuerit eum, & hæc omnia corã Domino in
oſtio tabernaculi teſtimonij, * tollet agnũ, 12
& offeret eum pro delicto, oleiq. ſextarium.
& oblatis ante Dominum omnibus, * im- 13
molabit agnum, vbi ſolet immolari hoſtia
pro peccato,& holocauſtum, id eſt, in loco
ſancto. Sicut enim pro peccato, ita & pro
delicto ad ſacerdotem pertinet hoſtia: San-
cta ſanctorum eſt. * Aſſumensq. ſacerdos 14
de ſanguine hoſtiæ, quæ immolata eſt pro
delicto, ponet ſuper extremum auriculæ
dextræ eius *qui* mundatur, & ſuper pollices
manus dextræ & pedis: * & de olei ſextario 15
mittet in manum ſuam ſiniſtram, * tingetq. 16
digitum dextrum in eo, & aſperget coram
Domino ſepties. * quod autem reliquum eſt 17
olei in læua manu, fundet ſuper extremum
auriculæ dextræ eius qui mundatur, & ſu-
per pollices manus ac pedis dextri, & ſuper
ſanguinem qui effuſus eſt pro delicto, * & 18
ſuper caput eius. * Rogabitq. pro eo coram 19
Domino, & faciet ſacrificium pro peccato.
tunc immolabit holocauſtum, * & ponet 20
illud in altari cum libamentis ſuis, & ho-
mo rite mundabitur. * Quòd ſi pauper eſt, 21
& non poteſt manus eius inuenire quæ di-
cta ſunt, pro delicto aſſumet agnum ad
oblationem, vt roget pro eo ſacerdos, de-
cimamq. partem ſimilæ conſperſæ oleo in
ſacrificium, & olei ſextarium, * duoſq. turtu- 22
res ſiue duos pullos columbæ, quorũ vnus
ſit pro peccato, & alter in holocauſtum:
* offeretq. ea die octauo purificationis ſuæ 23
ſacerdoti, ad oſtium tabernaculi teſtimonij.
coram Domino. * qui ſuſcipiens agnum pro 24
delicto & ſextarium olei, leuabit ſimul: * im- 25
molatoq. agno, de ſanguine eius ponet ſu-
per extremũ auriculæ dextræ illius qui mun
datur, & ſuper pollices manus eius ac pedis
dextri: * olei vero partem mittet in manum 26
ſuam ſiniſtram, * in quo tingens digitũ dex- 27
træ manus aſperget ſepties coram Domino:
28 * tangetq. extremum dextræ auriculæ illius
qui mundatur, & pollices manus ac pedis
dextri in loco ſanguinis qui effuſus eſt pro
29 delicto: * reliquam autem partem olei, quæ
eſt in ſiniſtra manu, mittet ſuper caput pu-
30 rificati, vt placet pro eo Dominum: * & tur-
31 turem ſiue pullum columbæ offeret, * vnum
pro delicto, & alterum in holocauſtum cum
32 libamentis ſuis. * Hoc eſt ſacrificium lepro-
ſi, qui habere non poteſt omnia in emun-
33 dationem ſui. * Locutuſq. eſt Dominus ad
34 Moyſen & Aaron, dicens: * Cum ingreſſi
fueritis Terram Chanaan, quam ego dabo
vobis in poſſeſſionem, ſi fuerit plaga lepræ
35 in ædibus, * ibit cuius eſt domus, nuncians
ſacerdoti, & dicet: Quaſi plaga lepræ vide-
36 tur mihi eſſe in domo mea. * At ille præci-
piet vt efferant vniuerſa de domo, priuſquã
ingrediatur eam, & videat vtrum leproſa
ſit, ne immunda fiant omnia quæ in domo
ſunt. Intrabitq. poſtea vt cõſideret lepram
37 domus: * & cum viderit in parietibus illius
quaſi valliculas pallore ſiue rubore defor-
38 mes, & humiliores ſuperficie reliqua, * egre-
dietur oſtium domus, & ſtatim claudet il-
39 lam ſeptem diebus. * Reuerſuſq. die ſepti-
mo, conſiderabit eam. ſi inuenerit creuiſ-
40 ſe lepram, * iubebit erui lapides in quibus
lepra eſt, & proijci eos extra ciuitatem in
41 locum immundum: * domum autem ip-
ſam radi intrinſecus per circuitum, & ſpar-
gi puluerem raſuræ extra vrbem in locum
42 immundum, * lapideſq. alios reponi pro
his qui ablati fuerint, & luto alio liniri do-
43 mum. * Sin autem poſtquam eruti ſunt la-
pides, & puluis eraſus, & alia terra lita,
44 * ingreſſus ſacerdos viderit reuerſam leprã,
& parietes reſperſos maculis, lepra eſt per-
45 ſeuerans, & immunda domus: * quam ſta-
tim deſtruent, & lapides eius ac ligna, atque
vniuerſum puluerem proijcient extra op-
46 pidum in locum immundum. * Qui intra-
uerit domum quando clauſa eſt, immundus
47 erit vſque ad veſperum: * & qui dormierit
in ea, & comederit quippiam, lauabit veſti-
48 menta ſua. * Quòd ſi introiens ſacerdos
viderit

viderit lepram non creuiſſe in domo,poſt-
quam denuo lita fuerit, pnrificabit eam
reddita ſanitate:*& in purificationem eius 49
ſumet duos paſſeres,lignumq. cedrinum,&
vermiculum atque hyſſopum:*& immola- 50
to vno paſſere in vaſe fictili ſuper aquas vi-
uas,*tollet lignum cedrinum,& hyſſopum, 51
& coccum & paſſerẽ viuum,& tinget om-
nia in ſanguine paſſeris immolati, atque in
aquis viuentibus, & aſperget domum ſe-
pties,*purificabitq. eam tam in ſanguine 52
paſſeris quàm in aquis viuentibus,& in paſ-
ſere viuo,lignoq. cedrino & hyſſopo atque
vermiculo.*Cumq. dimiſerit paſſerem auo- 53
lare in agrum libere, orabit pro domo, &
iure mundabitur.*Iſta eſt lex omnis lepræ 54
& percuſſuræ,*lepræ veſtium & domorum, 55
*cicatricis & erumpentium papularum, lu- 56
centis maculæ, & in varias ſpecies, colori-
bus immutatis,*vt poſſit ſciri quo tempo- 57
re mundum quid, vel immundum ſit.

CAP. XV.

LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen 1
& Aaron,dicẽs:*Loquimini filijs Iſrael, 2
& dicite eis: Vir, qui patitur fluxum ſemi-
nis, immundus erit. *Et tunc iudicabitur 3
huic vitio ſubiacere, cum per ſingula mo-
menta adhæſerit carni eius, atque concre-
uerit fœdus humor.*Omne ſtratum,in quo 4
dormierit, immundum erit,& vbicumque
ſederit.*Si quis hominum tetigerit lectum 5
eius, lauabit veſtimenta ſua: & ipſe lotus
aqua,immundus erit vſque ad veſperum.
*Si ſederit vbi ille ſederat, & ipſe lauabit 6
veſtimenta ſua: & lotus aqua, immundus
erit vſque ad veſperum.*Qui tetigerit car- 7
nem eius, lauabit veſtimenta ſua: & ipſe
lotus aqua,immundus erit vſque ad veſpe-
rum.*Si ſaliuam huiuſcemodi homo iece- 8
rit ſuper eum qui mundus eſt, lauabit ve-
ſtimenta ſua: & lotus aqua,immundus erit
vſque ad veſperum.*Sagma,ſuper quo ſe- 9
derit, immundum erit:*& quidquid ſub eo 10
fuerit,qui fluxum ſeminis patitur,pollutum
erit vſque ad veſperum. Qui portauerit ho-
rum aliquid,lauabit veſtimenta ſua:& ipſe
lotus aqua,immundus erit vſque ad veſpe-
11 rum.*Omnis,quem tetigerit qui talis eſt,
non lotis ante manibus,lauabit veſtimenta
ſua:& lotus aqua,immundus erit vſque ad
12 veſperum.*Vas fictile quod tetigerit,con-
fringetur: vas autem ligneum lauabitur a-
13 qua.*Si ſanatus fuerit qui huiuſcemodi ſu-
ſtinet paſſioriem, numerabit ſeptem dies
poſt emundationem ſui,& lotis veſtibus &
toto corpore in aquis viuentibus,erit mun
14 dus.*Die autem octauo ſumet duos tur-
tures, aut duos pullos columbæ, & veniet
in conſpectum Domini ad oſtium taberna-
15 culi teſtimonij, dabitq. eos ſacerdoti.*qui
faciet vnum pro peccato,& alterum in ho-
locauſtum: rogabitq. pro eo coram Domi-
no, vt emundetur a fluxu ſeminis ſui.
16 *Vir de quo egreditur ſemen coitus, laua-
bit aqua omne corpus ſuum:& immundus
17 erit vſque ad veſperum.*Veſtem & pel-
lem, quam habuerit, lauabit aqua, & im-
18 munda erit vſque ad veſperum.*Mulier,
cum qua coierit,lauabitur aqua,& immun-
19 da erit vſque ad veſperum.*Mulier, quæ
redeunte menſe patitur fluxum ſanguinis,
20 ſeptem diebus ſeparabitur.*Omnis qui
tetigerit eam, immundus erit vſque ad ve-
21 ſperum:*& in quo dormierit vel ſederit
22 diebus ſeparationis ſuæ,polluetur.*Qui te-
tigerit lectum eius, lauabit veſtimenta ſua:
& ipſe lotus aqua,immundus erit vſque ad
23 veſperum.*Omne vas,ſuper quo illa ſede-
rit, quiſquis attigerit, lauabit veſtimenta
ſua:& ipſe lotus aqua, pollutus erit vſque
24 ad veſperum.*Si coierit cum ea vir tẽpore
ſanguinis menſtrualis, immundus erit ſe-
ptem diebus:& omne ſtratum,in quo dor-
25 mierit,polluetur.*Mulier,quæ patitur mul-
tis diebus fluxum ſanguinis non in tempore
menſtruali, vel quæ poſt menſtruum ſan-
guinem fluere non ceſſat, quamdiu ſubia-
cet huic paſſioni,immunda erit quaſi ſit in
26 tempore menſtruo.*omne ſtratum,in quo
dormierit, & vas in quo ſederit, pollutum
27 erit.*quicumque tetigerit ea, lauabit ve-
ſtimenta ſua: & ipſe lotus aqua, immun-
28 dus erit vſque ad veſperum.*Si ſteterit ſan-

guis,

guis,& fluere ceſſauerit,numerabit ſeptem
dies purificationis ſuæ:*& die octauo offe- 29
ret pro ſe ſacerdoti duos turtures,aut duos
pullos columbarum ad oſtium tabernaculi
teſtimonij:* qui vnum faciet pro peccato, 30
& alterum in holocauſtum, rogabitq. pro
ea coram Domino, & pro fluxu immundi-
tiæ eius. *Docebitis ergo filios Iſrael vt 31
caueant immunditiam., & non moriantur
in ſordibus ſuis, cum polluerint taberna-
culum meum quod eſt inter eos. *Iſta eſt 32
lex eius,qui patitur fluxum ſeminis,& qui
polluitur coitu,*& quæ menſtruis tempo- 33
ribus ſeparatur,vel quæ iugi fluit ſanguine,
& hominis, qui dormierit cum ea.

CAP. XVI.

LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen 1
poſt mortem duorum filiorum Aaron,
quando offerentes ignem alienum interfe-
cti ſunt:*& præcepit ei,dicens: Loquere ad 2
Aaron fratrem tuum,ne omni tempore in-
grediatur Sanctuarium, quod eſt intra ve-
lum coram propitiatorio quo tegitur arca,
vt non moriatur (quia in nube apparebo
ſuper oraculum) *niſi hæc ante fecerit: Vi- 3
tulum pro peccato offeret, & arietem in
holocauſtum. *Tunica linea veſtietur, fe- 4
minalibus lineis verenda celabit: accinge-
tur zona linea,cidarim lineam imponet ca-
piti: hæc enim veſtimenta ſunt ſancta: qui-
bus cunctis,cum lotus fuerit,induetur. *Su- 5
ſcipietq. ab vniuerſa multitudine filiorum
Iſrael duos hircos pro peccato, & vnum
arietem in holocauſtum.* Cumq. obtulerit 6
vitulũ, & orauerit pro ſe & pro domo ſua,
*duos hircos ſtare faciet coram Domino 7
in oſtio tabernaculi teſtimonij:*mittenſq. 8
ſuper vtrumque ſortem, vnam Domino,&
alteram capro emiſſario:*cuius exierit ſors 9
Domino, offeret illum pro peccato:*cuius 10
autem in caprum emiſſarium, ſtatuet eum
viuum coram Domino, vt fundat preces
ſuper eo, & emittat eum in ſolitudinem.
**His rite* celebratis, offeret vitulum & ro- 11
gans pro ſe & pro domo ſua, immolabit
*eum: *aſſumpto*q. thuribulo, quod de pru- 12
nis altaris impleuerit,& hauriens manu cõ-
poſitum thymiama in incenſum, vltra ve-
13 lum intrabit in Sancta:* vt poſitis ſuper
ignem aromatibus,nebula eorum & vapor
operiat oraculum, quod eſt ſupra teſtimo-
14 nium,& non moriatur.*Tollet quoque de
ſanguine vituli, & aſperget digito ſepties
15 contra propitiatorium ad orientẽ.*Cumq.
mactauerit hircum pro peccato populi, in-
feret ſanguinẽ eius intra velum, ſicut præ-
ceptum eſt de ſanguine vituli, vt aſpergat
16 e regione oraculi,* & expiet Sanctuarium
ab immunditijs filiorum Iſrael,& a præua-
ricationibus eorum, cunctiſq. peccatis.
Iuxta hunc ritum faciet tabernaculo teſti-
monij, quod fixum eſt inter eos in medio
17 ſordium habitationis eorum. *Nullus ho-
minum ſit in tabernaculo quando pontifex
Sanctuarium ingreditur, vt roget pro ſe &
pro domo ſua, & pro vniuerſo cœtu Iſrael
18 donec egrediatur. *Cum autem exierit ad
altare quod coram Domino eſt, oret pro
ſe,& ſumptum ſanguinem vituli atque hir-
ci fundat ſuper cornua eius per gyrum:
19 *aſpergenſq. digito ſepties, expiet, & ſan-
ctificet illud ab immũditijs filiorum Iſrael.
20 *Poſtquam emundauerit Sanctuarium, &
tabernaculum, & altare, tunc offerat hir-
21 cum viuentem:*& poſita vtraque manu ſu-
per caput eius,confiteatur omnes iniquita-
tes filiorum Iſrael,& vniuerſa delicta atque
peccata eorum: quæ imprecans capiti eius,
emittet illum per hominẽ paratum, in de-
22 ſertum. * Cumq. portauerit hircus omnes
iniquitates eorum in terram ſolitariam, &
23 dimiſſus fuerit in deſerto,* reuertetur Aa-
ron in tabernaculum teſtimonij,& depoſi-
tis veſtibus,quibus prius indutus erat cum
24 intraret Sanctuarium, relictiſq. ibi,* lauabit
carnem ſuam in loco ſancto,induetur q. ve-
ſtibus ſuis. Et poſtquam egreſſus obtulerit
holocauſtum ſuum ac plebis, rogabit tam
25 pro ſe quàm pro populo: *& adipem,qui
oblatus eſt pro peccatis,adolebit ſuper al-
26 tare.*ille vero,qui dimiſerit caprum emiſſa-
riũ,lauabit veſtimenta ſua & corpus aqua,
27 & ſic ingredietur in caſtra. *Vitulum au-

tem & hircum,qui pro peccato fuerant im-
molati,& quorũ ſanguis illatus eſt in San-
ctuarium vt expiatio compleretur,aſporta-
bunt foras caſtra, & comburent igni tam
pelles quàm carnes eorum ac fimum: * & 28
quicumque combuſſerit ea, lauabit veſti-
menta ſua,& carnem aqua, & ſic ingredie-
tur in caſtra. * Eritq. vobis hoc legitimum 29
ſempiternum: Menſe ſeptimo, decima die
menſis affligetis animas veſtras, nullumq.
opus facietis,ſiue indigena,ſiue aduena qui
peregrinatur inter vos. * In hac die expia- 30
tio erit veſtri,atque mundatio ab omnibus
peccatis veſtris: coram Domino mundabi-
mini. * ſabbatũ enim requietionis eſt,& af- 31
fligetis animas veſtras religione perpetua.
* Expiabit autem ſacerdos,qui vnctus fue- 32
rit,& cuius manus initiatæ ſunt vt ſacerdo-
tio fungatur pro patre ſuo: indueturq. ſto-
la linea & veſtibus ſanctis, * & expiabit San- 33
ctuarium & tabernaculum teſtimonij atque
altare,ſacerdotes quoque & vniuerſum po-
pulum. * Eritq. vobis hoc legitimum ſem- 34
piternum, vt oretis pro filijs Iſrael, & pro
cunctis peccatis eorum ſemel in anno. Fe-
cit igitur ſicut præceperat Dominus Moyſi.

CAP. XVII.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, 1
dicens: * Loquere Aaron & filijs eius, 2
& cunctis filijs Iſrael,dicens ad eos: Iſte eſt
ſermo,quem mandauit Dominus, dicens:
* Homo quilibet de domo Iſrael,ſi occiderit 3
bouem aut ouem,ſiue capram in caſtris vel
extra caſtra, * & non obtulerit ad oſtium 4
tabernaculi oblationem Domino, ſangui-
nis reus erit: quaſi ſi ſanguinem fuderit,ſic
peribit de medio populi ſui. * Ideo ſacer- 5
doti offerre debent filij Iſrael hoſtias ſuas,
quas occident in agro,vt ſanctificentur Do
mino ante oſtium tabernaculi teſtimonij,
& immolent eas hoſtias pacificas Domino.
* Fundetq. ſacerdos ſanguinem ſuper altare 6
Domini ad oſtium tabernaculi teſtimonij,
& adolebit adipem in odorem ſuauitatis
Domino: * & nequaquam vltra immolabũt 7
hoſtias ſuas dæmonibus, cum quibus for-
nicati ſunt. Legitimum ſempiternum erit
8 illis & poſteris eorum. * Et ad ipſos dices:
Homo de domo Iſrael, & de aduenis, qui
peregrinantur apud vos, qui obtulerit ho-
9 locauſtum ſiue victimam, * & ad oſtium ta-
bernaculi teſtimonij non adduxerit eam,vt
offeratur Domino,interibit de populo ſuo.
10 * Homo quilibet de domo Iſrael, & de ad-
uenis qui peregrinantur inter eos,ſi come-
derit ſanguinem, obfirmabo faciem meam
contra animam illius,& diſperdam eam de
11 populo ſuo, * quia anima carnis in ſanguine
eſt: & ego dedi illum vobis,vt ſuper altare
in eo expietis pro animabus veſtris,& ſan-
12 guis pro animæ piaculo ſit. * Idcirco dixi
filijs Iſrael: Omnis anima ex vobis non co-
medet ſanguinem, nec ex aduenis,qui pe-
13 regrinantur apud vos. * Homo quicumque
de filijs Iſrael,& de aduenis,qui peregrinan-
tur apud vos, ſi venatione atque aucupio
ceperit feram vel auem, quibus veſci licitũ
eſt,fundat ſanguinem eius,& operiat illum
14 terra. * Anima enim omnis carnis in ſangui-
ne eſt: vnde dixi filijs Iſrael: Sanguinem
vniuerſæ carnis non comedetis,quia anima
carnis in ſanguine eſt: & quicumque co-
15 mederit illum, interibit. * Anima, quæ co-
mederit morticinum, vel captum a beſtia,
tam de indigenis quàm de aduenis, lauabit
veſtimenta ſua & ſemetipſum aqua,& con-
taminatus erit vſque ad veſperum: & hoc
16 ordine mundus fiet. * Quòd ſi non lauerit
veſtimenta ſua & corpus, portabit iniqui-
tatem ſuam.

CAP. XVIII.

1 LOCVTVS eſt Dominus ad Moyſen,
2 dicens: * Loquere filijs Iſrael, & dices
3 ad eos: Ego Dominus Deus veſter: * iuxta
conſuetudinem Terræ Ægypti,in qua habi-
taſtis,non facietis: & iuxta morem Regio-
nis Chanaan, ad quam ego introducturus
ſum vos, non agetis, nec in legitimis eo-
4 rum ambulabitis. * Facietis iudicia mea, &
præcepta mea ſeruabitis, & ambulabitis in
5 eis. ego Dominus Deus veſter. * Cuſtodite
leges meas atque iudicia, quæ faciens ho-
mo,

mo,viuet in eis . Ego Dominus . *Omnis 6
homo ad proximam ſanguinis ſui non ac-
cedet,vt ꝛeuelet turpitudinem eius.ego Do
minus .*Turpitudinem patris tui & turpi- 7
tudinem matris tuæ non diſcooperies : ma-
ter tua eſt. non reuelabis turpitudinẽ eius.
*Turpitudinem vxoris patris tui nõ diſco- 8
operies: turpitudo enim patris tui eſt.*Tur 9
pitudinem ſororis tuæ ex patre,ſiue ex ma-
tre,quæ domi vel foris genita eſt,non reue-
labis . *Turpitudinem filiæ filij tui vel ne- 10
ptis ex filia non reuelabis : quia turpitudo
tua eſt .* Turpitudinem filiæ vxoris patris 11
tui,qnam peperit patri tuo,& eſt ſoror tua,
non reuelabis.*Turpitudinem ſororis pa- 12
tris tui non diſcooperies :quia caro eſt pa-
tris tui .*Turpitudinem ſororis matris tuæ 13
non reuelabis,eo quòd caro ſit matris tuæ.
* *Turpitudinem* patrui tui non reuelabis , 14
nec accedes ad vxorem eius,quæ tibi affini-
tate coniungitur . * Turpitudinem nurus 15
tuæ non reuelabis,quia vxor filij tui eſt,nec
diſcooperies ignominiam eius.*Turpitudi- 16
nem vxoris fratris tui non reuelabis : quia
turpitudo fratris tui eſt . * Turpitudinem 17
vxoris tuæ & filiæ eius non reuelabis . Fi-
liam filij eius, & filiam filiæ illius non ſu-
mes,vt reueles ignominiam eius : quia caro
illius ſunt,& talis coitus inceſtus eſt . *So- 18
rorem vxoris tuæ in pellicatum illius non
accipies, nec reuelabis turpitudinem eius
adhuc illa viuente .*Ad mulierem,quæ pa- 19
titur menſtrua,non accedes, nec reuelabis
fœditatem eius . * Cum vxore proximi tui 20
non coibis , nec ſeminis commiſtione ma-
culaberis . * De ſemine tuo non dabis vt 21
cõſecretur idolo Moloch, nec pollues no-
men Dei tui : ego Dominus .*Cum maſcu- 22
lo non commiſcearis coitu femineo , quia
abominatio eſt. * Cum omni pecore non 23
coibis,nec maculaberis cum eo. Mulier nõ
ſuccũbet iumento,nec miſcebitur ei : quia
ſcelus eſt.*Nec polluamini in omnibus his. 24
quibus contaminatæ ſunt vniuerſæ gentes,
quas ego eijciam ante conſpectum veſtrũ,
**& quibus polluta* eſt terra : cuius ego ſce- 25
lera viſitabo, vt euomat habitatores ſuos .

16 *Cuſtodite legitima mea atque iudicia , &
non faciatis ex omnibus abominationibus
iſtis,tam indigena quàm colonus qui pere-
17 grinantur apud vos.*Omnis enim execra-
tiones iſtas fecerunt accolæ terræ qui fue-
28 runt ante vos,& polluerunt eam .*Cauete
ergo ne & vos ſimiliter euomat,cum paria
feceritis , ſicut euomuit gentem , quæ fuit
29 ante vos . * Omnis anima , quæ fecerit de
abominationibus his quippiam, peribit de
30 medio populi ſui.*Cuſtodite mãdata mea.
Nolite facere quæ fecerunt hi qui fuerunt
ante vos,& ne polluamini in eis : ego Do-
minus Deus veſter.

CAP. XIX.

1 LOCVTVS eſt Dominus ad Moyſen,di-
2 cens :*Loquere ad omnem cœtum fi-
liorum Iſraël,& dices ad eos : Sancti eſtote,
quia ego ſanctus ſum , Dominus Deus ve-
3 ſter.*Vnuſquiſque patrem ſuum,& matrem
12 ſuam timeat. Sabbata mea cuſtodite. Ego
4 Dominns Deus veſter.* Nolite conuerti ad
idola, nec Deos conflatiles faciatis vobis .
5 ego Dominus Deus veſter.*Si immolaue-
ritis hoſtiam pacificorum Domino vt ſit
6 placabilis,*eo die quo fuerit immolata,co-
medetis eam,& die altero : quidquid autem
reſiduum fuerit in diem tertium,igne com-
7 buretis.*ſi quis poſt biduum comederit ex
8 ea,profanus erit,& impietatis reus :*porta-
bitq. iniquitatem ſuam, quia ſanctum Do-
mini polluit,& peribit anima illa de popu-
9 lo ſuo .*Cumq. meſſueris ſegetes terræ tuæ,
non tondebis vſque ad ſolum ſuperficiem
10 terræ : nec remanentes ſpicas colliges .*Ne-
que in vinea tua racemos & grana deciden-
tia congregabis,ſed pauperibus & peregri-
nis carpenda dimittes . ego Dominus Deus
11 veſter.*Non facietis furtum. Non mentie-
mini, nec decipiet vnuſquiſque proximum
12 ſuum . * Non periurabis in nomine meo ,
nec pollues nomen Dei tui . ego Dominus.
13 *Non facies calumniam proximo tuo,nec
vi opprimes eum . Non morabitur opus
14 mercenarij tui apud te vſque mane .*Non
maledices ſurdo,nec coram cæco pones of-

fendiculum: ſed timebis Dominum Deum
tuum, quia ego ſum Dominus.* Non facies 15
quod iniquum eſt, nec iniuſte iudicabis.
Non conſideres perſonam pauperis, nec
honores vultum potentis. Iuſte iudica pro-
ximo tuo.*Non eris criminator, nec ſuſur- 16
ro in populo. Non ſtabis contra ſanguinē
proximi tui. ego Dominus. * Non oderis 17
fratrem tuum in corde tuo, ſed publice ar-
gue eum, ne habeas ſuper illo peccatum.
*Non quæras vltionem, nec memor eris in- 18
iuriæ ciuium tuorum. Diliges amicum tuū
ſicut teipſum. ego Dominus. *Leges meas 19
cuſtodite. Iumentum tuum non facies
coire cum alterius generis animantibus.
Agrum tuum non ſeres diuerſo ſemine.
Veſte, quæ ex duobus teſta eſt, non indue-
ris.*Homo ſi dormierit cum muliere coitu 20
ſeminis, quæ ſit ancilla etiam nubilis, & ta-
men pretio nō redempta, nec libertate do-
nata: vapulabunt ambo, & non morientur,
quia non fuit libera.*pro delicto autem ſuo 21
offeret Domino ad oſtium tabernaculi te-
ſtimonij arietem:*orabitq. pro eo ſacerdos, 22
& pro peccato eius coram Domino, & re-
propitiabitur ei, dimitteturq. peccatum.
*Quando ingreſſi fueritis terram, & planta- 23
ueritis in ea ligna pomifera, auferetis præ-
putia eorū: poma, quæ germinant, immun
da erunt vobis, nec edetis ex eis. *Quarto 24
autem anno omnis fructus eorum ſanctifi-
cabitur laudabilis Domino.*Quinto autem 25
anno comedetis fructus, congregantes po-
ma quæ proferunt. ego Dominus Deus ve
ſter.*Non comedetis cum ſanguine. Non 26
augurabimini, nec obſeruabitis ſomnia.
* Neque in rotundum attondebitis comā: 27
nec radetis barbam.*Et ſuper mortuo non 28
incidetis carnem veſtram, neque figuras
aliquas, aut ſtigmata facietis vobis. ego Do-
minus.*Ne proſtituas filiam tuam, ne con- 29
taminetur terra, & impleatur piaculo.*Sab- 30
bata mea cuſtodite, & Sanctuarium meum
metuite. ego Dominus. * Non declinetis 31
ad magos, nec ab ariolis aliquid ſciſcitemi-
ni, vt polluamini per eos. ego Dominus
Deus veſter. *Coram cano capite conſur- 32
ge, & honora perſonam ſenis: & time Do-
minum Deum tuum. ego ſum Dominus.
33 * Si habitauerit aduena in terra veſtra, &
moratus fuerit inter vos, non exprobretis
34 ei:*ſed ſit inter vos quaſi indigena: & dili-
getis eum quaſi voſmetipſos: fuiſtis enim
& vos aduenæ in Terra Ægypti. ego Domi-
35 nus Deus veſter.*Nolite facere iniquum ali-
quid in iudicio, in regula, in pondere, in mē
36 ſura.*Statera iuſta, & æqua ſint pondera, iu
ſtus modius, æquuſq. ſextarius. ego Domi-
nus Deus veſter, qui eduxi vos de Terra Æ-
37 gypti. *Cuſtodite omnia præcepta mea, &
vniuerſa iudicia, & facite ea. ego Dominus.

Cap. xx.

1 LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen,
2 dicens:*Hæc loquéris filijs Iſrael: Ho-
mo de filijs Iſrael, & de aduenis, qui habi-
tant in Iſrael, ſi quis dederit de ſemine ſuo
idolo Moloch, morte moriatur: populus
3 terræ lapidabit eum. * Et ego ponam fa-
ciem meam contra illum: ſuccidamq. eum
de medio populi ſui, eo quòd dederit de ſe-
mine ſuo Moloch, & contaminauerit San-
ctuarium meum, ac polluerit nomen ſan-
4 ctum meum. *Quòd ſi negligens popu-
lus terræ, & quaſi paruipendens imperium
meum, dimiſerit hominem qui dedit de ſe-
mine ſuo Moloch, nec voluerit eum occi-
5 dere: *ponam faciem meam ſuper homi-
nem illum, & ſuper cognationem eius, ſuc-
cidamq. & ipſum, & omnes qui cōſenſerunt
ei vt fornicaretur cum Moloch, de medio
6 populi ſui.* Anima, quæ declinauerit ad
magos & ariolos, & fornicata fuerit cum
eis, ponam faciem meam contra eam, &
interficiam illam de medio populi ſui.
7 *Sanctificamini, & eſtote ſancti, quia ego
8 ſum Dominus Deus veſter.*Cuſtodite præ-
cepta mea, & facite ea: Ego Dominus qui
9 ſanctifico vos.*Qui maledixerit patri ſuo,
aut matri, morte moriatur: patri, matriq.
maledixit, ſanguis eius ſit ſuper eum.
10 * Si mœchatus quis fuerit cum vxore alte-
rius, & adulterium perpetrauerit cum con-
iuge proximi ſui, morte moriantur & mœ-

chus

chus & adultera . Qui dormierit cum no- 11
uerca ſua,& reuelauerit ignominiam patris
ſui,morte moriantur ambo : ſanguis eorum
ſit ſuper eos.* Si quis dormierit cum nuru 12
ſua, vterque moriatur, quia ſcelus operati
ſunt: ſanguis eorum ſit ſuper eos.*Qui dor 13
mierit cum maſculo coitu femineo,vterque
operatus eſt nefas,morte moriantur: ſit ſan
guis eorum ſuper eos .*Qui ſupra vxorem 14
filiam,duxerit matrem eius,ſcelus operatus
eſt: viuus ardebit cum eis,nec permanebit
tantum nefas in medio veſtri . *Qui cum 15
iumento & pecore coierit,morte moriatur:
pecus quoqne occidite.*Mulier,quæ ſuccu- 16
buerit cuilibet iumento, ſimul interficietur
cum eo: ſanguis eorum ſit ſuper eos.*Qui 17
acceperit ſororem ſuam filiam patris ſui ,
vel filiam matris ſuæ,& viderit turpitudinẽ
eius,illaq. conſpexerit fratris ignominiam:
nefariam rem operati ſunt : occidentur in
conſpectu populi ſui,eo quòd turpitudinẽ
ſuam mutuo reuelauerint,& portabũt ini-
quitatem ſuam .*Qui coierit cum muliere 18
in fluxu menſtruo,& reuelauerit turpitudi-
nem eius,ipſaq. aperuerit fontem ſanguinis
ſui , interficientur ambo de medio popnli
ſui.*Turpitudinem materteræ,& amitæ tuæ 19
non diſcooperies: qui hoc fecerit,ignomi-
niam carnis ſuæ nudauit, portabunt ambo
iniquitatem ſuam .*Qui coierit cum vxore 20
patrui,vel auunculi ſui,& reuelauerit igno-
miniam cognationis ſuæ,portabunt ambo
peccatum ſuum: abſque liberis morientur.
*Qui duxerit vxorem fratris ſui,rem facit il- 21
licitam,turpitudinem fratris ſui reuelauit :
abſque liberis erũt.*Cuſtodite leges meas, 22
atque iudicia,& facite ea: ne & vos euomat
terra quã intraturi eſtis & habitaturi.*No- 23
lite ambulare in legitimis nationum, quas
ego expulſurus ſum ante vos. Omnia enim
hæc fecerunt,& abominatus ſum eas.*Vo- 24
bis autem loquor : Poſſidete terram eorum,
quam dabo vobis in hereditatem, terram
fluentem lacte & melle. ego Dominus Deus
veſter, qui ſeparaui vos a ceteris populis .
*Separate ergo & vos iumentum mundum 25
ab immundo, & auem mundam ab immun-
da: ne polluatis animas veſtras in pecore,
& auibus,& cunctis quæ mouentur in ter-
26 ra,& quæ vobis oſtendi eſſe polluta .*Eri-
tis mihi ſancti , quia ſanctus ſum ego Do-
minus, & ſeparaui vos a ceteris populis,vt
27 eſſetis mei .* Vir, ſiue mulier, in quibus py-
thonicus , vel diuinationis fuerit ſpiritus ,
morte moriantur. lapidibus obruent eos :
ſanguis eorum ſit ſuper illos .

Cap. XXI.

1 DIxit quoque Dominus ad Moyſen:
Loquere ad ſacerdotes filios Aaron,&
dices ad eos: Ne contaminetur ſacerdos in
2 mortibus ciuium ſuorum ,* niſi tantum in
conſanguineis, ac propinquis,id eſt, ſuper
patre & matre , & filio , & filia, fratre quo-
3 que ,* & ſorore virgine quæ non eſt nupta
4 viro :* ſed nec in principe populi ſui con-
5 taminabitur.* Non radent caput, nec bar-
bam,neque in carnibus ſuis facient inciſu-
6 ras.* Sancti erunt Deo ſuo,& non polluent
nomen eius: incenſum enim Domini,& pa
nes Dei ſui offerunt, & ideo ſancti erunt .
7 *Scortum & vile proſtibulum non ducent
vxorem, nec eam,qnæ repudiata eſt a ma-
8 rito: quia conſecrati ſunt Deo ſuo ,*& pa-
nes propoſitionis offerunt . Sint ergo ſan-
cti,quia & ego ſanctus ſum , Dominus , qui
9 ſanctifico eos .*Sacerdotis filia ſi deprehen-
ſa fuerit in ſtupro,& violauerit nomen pa-
10 tris ſui, flammis exuretur.* Pontifex,ideſt,
ſacerdos maximus inter fratres ſuos,ſuper
cuius caput fuſum eſt vnctionis oleum, &
cuius manus in ſacerdotio cõſecratæ ſunt,
veſtituſq. eſt ſanctis veſtibus , caput ſuum
non diſcooperiet,veſtimenta non ſcindet:
11 *& ad omnem mortuum non ingredietur
omnino. ſuper patre quoque ſuo,& matre
12 non contaminabitur .* Nec egredietur de
ſanctis, ne polluat Sanctuarium Domini ,
quia oleum ſanctæ vnctionis Dei ſui ſuper
13 eum eſt. ego Dominus .* Virginem ducet
14 vxorem :* Viduam autem & repudiatam ,
& ſordidam , atque meretricem non acci-
15 piet,ſed puellam de populo ſuo :*ne com-
miſceat ſtirpẽ generis ſui vulgo gentis ſuæ:

quia ego Dominus qui ſanctifico eum.*Lo- 16
cutuſq. eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
*Loquere ad Aaron: Homo de ſemine tuo 17
per familias qui habuerit maculam, non
offeret panes Deo ſuo,*nec accedet ad mi- 18
niſterium eius: ſi cæcus fuerit, ſi claudus, ſi
paruo, vel grandi, vel torto naſo, *ſi fracto 19
pede, ſi manu, *ſi gibbus, ſi lippus, ſi albugi- 20
nem habens in oculo, ſi iugem ſcabiem, ſi
impetiginem in corpore, vel hernioſus.
*Omnis qui habuerit maculam de ſemine 21
Aaron ſacerdotis, non accedet offerre ho-
ſtias Domino, nec panes Deo ſuo: *veſce- 22
tur tamen panibus, qui offeruntur in San-
ctuario, *ita dumtaxat, vt intra velum non 23
ingrediatur, nec accedat ad altare, quia
maculam habet, & contaminare non debet
Sanctuarium meum. Ego Dominus qui
ſanctifico eos.*Locutus eſt ergo Moyſes ad 24
Aaron, & ad filios eius, & ad omnem Iſ-
rael cuncta quæ fuerant ſibi imperata.

CAP. XXII.

LOCVTVS quoque eſt Dominus ad Moy- 1
ſen, dicens: *Loquere ad Aaron & ad 2
filios eius, vt caueant ab his quæ conſecra-
ta ſunt filiorum Iſrael, & non contaminent
nomen ſanctificatorum mihi, quæ ipſi offe-
runt. ego Dominus.*Dic ad eos, & ad po- 3
ſteros eorum: Omnis homo qui acceſſerit
de ſtirpe veſtra ad ea quæ conſecrata ſunt,
& quæ obtulerunt filij Iſrael Domino, in
quo eſt immunditia, peribit coram Domi-
no. ego ſum Dominus.*Homo de ſemine 4
Aaron, qui fuerit leproſus, aut patiens flu-
xum ſeminis, non veſcetur de his quæ ſan-
ctificata ſunt mihi donec ſanetur. Qui teti-
gerit immundum ſuper mortuo, & ex quo
egreditur ſemen quaſi coitus, *& qui tan- 5
git reptile, & quodlibet immundum, cuius
tactus eſt ſordidus, * immundus erit vſque 6
ad veſperum, & non veſcetur his quæ ſan-
ctificata ſunt: ſed cum lauerit carnem ſuam
aqua, *& occubuerit ſol, tunc mundatus 7
veſcetur de ſanctificatis, quia cibus illius
eſt. * Morticinum & captum a beſtia non 8
comedent, nec polluentur in eis. ego ſum
9 Dominus. * Cuſtodiant præcepta mea, vt
non ſubiaceant peccato, & moriantur in
Sanctuario, cum polluerint illud. ego Do-
10 minus qui ſanctifico eos.*Omnis alienige-
na nõ comedet de ſanctificatis, inquilinus
ſacerdotis, & mercenarius non veſcentur
11 ex eis.* Quem autem ſacerdos emerit, &
qui vernaculus domus eius fuerit, hi come-
12 dent ex eis.* Si filia ſacerdotis cuilibet ex
populo nupta fuerit: de his quæ ſanctifi-
13 cata ſunt, & de primitijs non veſcetur.*ſin
autem vidua, vel repudiata, & abſque libe-
ris reuerſa fuerit ad domum patris ſui: ſi-
cut puella conſueuerat, aletur cibis patris
ſui. Omnis alienigena comedendi ex eis
14 non habet poteſtatem.*Qui comederit de
ſanctificatis per ignorantiam, addet quin-
tam partem cum eo quod comedit, & da-
15 bit ſacerdoti in Sanctuarium.* Nec conta-
minabunt ſanctificata filiorum Iſrael, quæ
16 offerunt Domino: *ne forte ſuſtineant ini-
quitatem delicti ſui, cum ſanctificata come-
derint. ego Dominus qui ſanctifico eos.
17 * Locutuſq. eſt Dominus ad Moyſen, di-
18 cens: *Loquere ad Aaron & filios eius & ad
omnes filios Iſrael, diceſq. ad eos: Homo
de domo Iſrael, & de aduenis qui habitant
apud vos, qui obtulerit oblationem ſuam,
vel vota ſoluens, vel ſponte offerens, quid-
quid illud obtulerit in holocauſtum Domi-
19 ni, *vt offeratur per vos, maſculus immacu-
20 latus erit ex bobus, & ouibus, & ex capris: *ſi
maculam habuerit, non offeretis, neque erit
21 acceptabile.*Homo qui obtulerit victimam
pacificorum Domino, vel vota ſoluens, vel
ſponte offerẽs, tam de bobus quàm de oui-
bus, immaculatum offeret vt acceptabile
22 ſit: omnis macula non erit in eo.*Si cæcum
fuerit, ſi fractum, ſi cicatricem habens, ſi pa-
pulas, aut ſcabiem, aut impetiginem: non
offeretis ea Domino, nec adolebitis ex eis
23 ſuper altare Domini.*Bouem & ouem, au-
re & cauda amputatis, voluntarie offerre
potes, votum autem ex eis ſolui non poteſt.
24 * Omne animal, quod vel contritis vel tu-
ſis, vel ſectis, ablatiſq. teſticulis eſt, non of-
feretis Domino, & in terra veſtra hoc om-

nino

nino ne faciatis. * De manu alienigenæ 25
non offeretis panes Deo veſtro,& quidquid
aliud dare voluerit: quia corrupta, & ma-
culata ſunt omnia: non ſuſcipietis ea.*Lo- 26
cutusq. eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
* Bos, ouis, & capra cum genita fuerint, ſe- 27
ptem diebus erunt ſub vbere matris ſuæ:
die autem octauo, & deinceps offerri pote-
runt Domino.*Siue illa bos, ſiue ouis, non 28
immolabuntur vna die cum fœtibus ſuis.
* Si immolaueritis hoſtiam pro gratiarum 29
actione Domino, vt poſſit eſſe placabilis,
* eodem die comedetis eam, non remane- 30
bit quidquam in mane alterius diei. ego
Dominus.* Cuſtodite mandata mea, & fa- 31
cite ea. ego Dominus. * Ne polluatis no- 32
men meum ſanctum, vt ſanctificer in medio
filiorum Iſrael. Ego Dominus qui ſancti-
fico vos, *& eduxi de Terra Ægypti, vt eſ- 33
ſem vobis in Deum. ego Dominus.

CAP. XXIII.

LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen, 1
dicens: * Loquere filijs Iſrael, & dices 2
ad eos: Hæ ſunt feriæ Domini, quas voca-
bitis ſanctas.*Sex diebus facietis opus: dies 3
ſeptimus, quia ſabbati requies eſt, vocabi-
tur ſanctus. omne opus non facietis in eo.
ſabbatum Domini eſt in cunctis habitatio-
nibus veſtris.* Hæ ſunt ergo feriæ Domini 4
ſanctæ, quas celebrare debetis temporibus
ſuis.* Menſe primo, quartadecima die men- 5
ſis ad veſperum, Phaſe Domini eſt:* & quin- 6
tadecima die mēſis huius, ſollemnitas azy-
morum Domini eſt. Septem diebus azyma
comedetis.* dies primus erit vobis celeber- 7
rimus, ſanctuſque: omne opus ſeruile non
facietis in eo: *ſed offeretis ſacrificium in 8
igne Domino ſeptem diebus. dies autem
ſeptimus erit celebrior & ſanctior: nullūq.
ſeruile opus facietis in eo. * Locutusq. eſt 9
Dominus ad Moyſen, dicens:* Loquere fi- 10
lijs Iſrael, & dices ad eos: Cum ingreſſi fue-
ritis terram, quam ego dabo vobis, & meſ-
ſueritis ſegetem, feretis manipulos ſpica-
rum, primitias meſſis veſtræ ad ſacerdotē:
* qui eleuabit faſciculum coram Domino, 11
vt acceptabile ſit pro vobis, altero die Sab-
12 bati, & ſanctificabit illum.* Atque in eodem
die quo manipulus conſecratur, cædetur
agnus immaculatus anniculus in holocau-
13 ſtum Domini. * Et libamenta offerentur
cum eo, duæ decimæ ſimilæ conſperſæ oleo
in incenſum Domini, odoremq. ſuauiſſi-
mum: liba quoque vini, quarta pars hin.
14 * Panem, & polentam, & pultes non co-
medetis ex ſegete, vſque ad diem qua of-
feretis ex ea Deo veſtro. Præceptū eſt ſem-
piternum in generationibus, cunctiſq. ha-
15 bitaculis veſtris.* Numerabitis ergo ab al-
tero die Sabbati, in quo obtuliſtis manipu-
lum primitiarum, ſeptem hebdomadas ple-
16 nas,* vſque ad alteram diē expletionis
hebdomadæ ſeptimæ, id eſt quinquaginta
dies: & ſic offeretis ſacrificium nouum Do-
17 mino * ex omnibus habitaculis veſtris, pa-
nes primitiarum duos de duabus decimis
ſimilæ fermentatæ, quos coquetis in primi-
18 tias Domini.* Offeretisq. cum panibus ſe-
ptem agnos immaculatos anniculos, & vi-
tulum de armento vnum, & arietes duos, &
erunt in holocauſtum cum libamentis ſuis,
19 in odorem ſuauiſſimum Domino.* Facietis
& hircum pro peccato, duoſq. agnos an-
20 niculos hoſtias pacificorum. * Cumq. ele-
uauerit eos ſacerdos cum panibus primi-
tiarum corā Domino, cedent in vſum eius.
21 * Et vocabitis hunc diem celeberrimum,
atque ſanctiſſimum: omne opus ſeruile nō
facietis in eo. Legitimum ſempiternum erit
in cunctis habitaculis, & generationibus
22 veſtris.* Poſtquam autem meſſueritis ſege-
tem terræ veſtræ, non ſecabitis eam vſque
ad ſolum: nec remanentes ſpicas colligetis,
ſed pauperibus & peregrinis dimittetis eas.
23 ego ſum Dominus Deus veſter.* Locutusq.
24 eſt Dominus ad Moyſen, dicens:* Loquere
filijs Iſrael: Menſe ſeptimo, prima die men-
ſis, erit vobis ſabbatum, memoriale, clan-
25 gentibus tubis, & vocabitur ſanctum:* om-
ne opus ſeruile non facietis in eo, & offe-
26 retis holocauſtum Domino. * Locutuſq.
27 eſt Dominus ad Moyſen, dicens:* Decimo
die menſis huius ſeptimi, dies expiationum
erit

erit celeberrimus, & vocabitur ſanctus: af-
fligetiſq. animas veſtras in eo, & offeretis
holocauſtum Domino. * Omne opus ſer- 28
uile non facietis in tẽpore diei huius: quia
dies propitiationis eſt, vt propitietur vobis
Dominus Deus veſter.*Omnis anima, quæ 29
afflicta non fuerit die hac, peribit de popu-
lis ſuis:*& quæ operis quippiam fecerit, de- 30
lebo eam de populo ſuo.*Nihil ergo ope- 31
ris facietis in eo: legitimum ſempiternum
erit vobis in cunctis generationibus, & ha-
bitationibus veſtris.* ſabbatum requietio- 32
nis eſt, & affligetis animas veſtras die nono
menſis: A veſpera vſque ad veſperam ce-
lebrabitis ſabbata veſtra. *Et locutus eſt 33
Dominus ad Moyſen, dicẽs:*Loquere filijs 34
Iſrael: A quintodecimo die menſis huius
ſeptimi, erũt feriæ tabernaculorum ſeptem
diebus Domino.*Dies primus vocabitur ce 35
leberrimus atque ſanctiſſimus: omne opus
ſeruile non facietis in eo.*Et ſeptem die- 36
bus offeretis holocauſta Domino. dies quo-
que octauus erit celeberrimus atque ſan-
ctiſſimus, & offeretis holocauſtum Domi-
no: eſt enim cœtus atque collectæ: omne
opus ſeruile non facietis in eo.*Hæ ſunt fe- 37
riæ Domini, quas vocabitis celeberrimas
atque ſanctiſſimas, offeretiſq. in eis oblatio-
nes Domino, holocauſta & libamenta iuxta
ritum vniuſcuiuſque diei:*exceptis ſabba- 38
tis Domini, doniſq. veſtris, & quæ offeretis
ex voto, vel quæ ſponte tribuetis Domino.
*A quintodecimo ergo die menſis ſeptimi, 39
quando congregaueritis omnes fructus ter-
ræ veſtræ, celebrabitis ferias Domini ſeptẽ
diebus. die primo & die octauo erit ſabba-
tum, id eſt requies.*Sumetiſq. vobis die pri- 40
mo fructus arboris pulcherrimæ, ſpatulaſq.
palmarum, & ramos ligni denſarum fron-
dium, & ſalices de torrente, & lætabimini
coram Domino Deo veſtro.*celebrabitiſq. 41
ſollemnitatem eius ſeptem diebus per an-
num. legitimum ſempiternum erit in gene-
rationibus veſtris. Menſe ſeptimo feſta ce-
lebrabitis,*& habitabitis in vmbraculis ſe- 42
ptẽ diebus. omnis, qui de genere eſt Iſrael,
manebit in tabernaculis:*vt diſcant poſteri 43
veſtri quòd in tabernaculis habitare fece-
rim filios Iſrael, cum educerem eos de Ter-
44 ra Ægypti. ego Dominus Deus veſter.*Lo-
cutuſq. eſt Moyſes ſuper ſollemnitatibus
Domini ad filios Iſrael.

CAP. XXIIII.

1 ET locutus eſt Dominus ad Moyſen,
2 dicens:*Præcipe filijs Iſrael, vt afferant
tibi oleum de oliuis puriſſimum, ac luci-
dum, ad concinnandas lucernas iugiter,
3 *extra velum teſtimonij in tabernaculo fœ-
deris. Ponetq. eas Aaron a veſpere vſque
ad mane coram Domino, cultu rituq. per-
4 petuo in generationibus veſtris.*Super cã-
delabrum mundiſſimum ponentur ſemper
5 in conſpectu Domini.*Accipies quoque ſi-
milam, & coques ex ea duodecim panes,
6 qui ſinguli habebunt duas decimas:*quorũ
ſenos altrinſecus ſuper menſam puriſſimã
7 coram Domino ſtatues;*& pones ſuper eos
thus lucidiſſimum, vt ſit panis in monimen
8 tum oblationis Domini.* Per ſingula ſab-
bata mutabuntur coram Domino ſuſcepti
9 a filijs Iſrael fœdere ſempiterno:* eruntq.
Aaron & filiorum eius, vt comedant eos in
loco ſancto: quia Sanctum ſanctorum eſt de
10 ſacrificijs Domini iure perpetuo. * Ecce
autem egreſſus filius mulieris Iſraelitidis,
quem pepererat de viro Ægyptio inter fi-
lios Iſrael, iurgatus eſt in caſtris cum viro
11 Iſraelita.* Cumq. blaſphemaſſet nomen, &
maledixiſſet ei, adductus eſt ad Moyſen:
(Vocabatur autem mater eius Salumith,
12 filia Dabri de tribu Dan.)*Miſeruntq. eum
in carcerem, donec noſſent quid iuberet
13 Dominus. * Qui locutus eſt ad Moyſen,
14 * dicens: Educ blaſphemum extra caſtra, &
ponant omnes qui audierunt, manus ſuas
ſuper caput eius, & lapidet eum populus
15 vniuerſus.* Et ad filios Iſrael loqueris: Ho-
mo, qui maledixerit Deo ſuo, portabit pec-
16 catũ ſuum:*& qui blaſphemauerit nomen
Domini, morte moriatur: lapidibus oppri-
met eum omnis multitudo, ſiue ille ciuis,
ſiue peregrinus fuerit. Qui blaſphemauerit
17 nomen Domini, morte moriatur.*Qui per-
cuſſerit,

cuſſerit,& occiderit hominem, morte mo-
riatur.*Qui percuſſerit animal,reddet vica- 18
rium, id eſt,animam pro anima.*Qui irro- 19
gauerit maculam cuilibet ciuium ſuorum:
ſicut fecit,ſic fiet ei:*fracturam pro fractu- 20
ra,oculum pro oculo,dentem pro dente re-
ſtituet. qualem inflixerit maculam, talem
ſuſtinere cogetur.* Qui percuſſerit iumen- 21
tum,reddet aliud. Qui percuſſerit hominē,
punietur.*Æquum iudicium ſit inter vos, 22
ſiue peregrinus, ſiue ciuis peccauerit: quia
ego ſum Dominus Deus veſter.*Locutuſq. 23
eſt Moyſes ad filios Iſrael: & eduxerunt
eum, qui blaſphemauerat, extra caſtra, ac
lapidibus oppreſſerunt. Feceruntq. filij
Iſrael ſicut præceperat Dominus Moyſi.

Cap. xxv.

Locutuſq. eſt Dominus ad Moyſen 1
in monte Sinai,dicens:* Loquere filijs 2
Iſrael,& dices ad eos: Quando ingreſſi fue-
ritis terram quam ego dabo vobis,ſabbati-
zes ſabbatum Domino. * Sex annis ſeres 3
agrum tuum, & ſex annis putabis vineam
tuam,colligeſq. fructus eius:*ſeptimo autē 4
anno ſabbatum erit terræ,requietionis Do-
mini: agrum non ſeres,& vineam non pu-
tabis.*Quæ ſponte gignet humus,non me- 5
tes: & vuas primitiarum tuarum non colli-
ges quaſi vindemiā: annus enim requietio-
nis terræ eſt:*ſed erunt vobis in cibum,tibi 6
& ſeruo tuo, ancillæ & mercenario tuo, &
aduenæ qui peregrinantur apud te:*iumē- 7
tis tuis & pecoribus omnia quæ naſcuntur,
præbebunt cibum.*Numerabis quoque ti- 8
bi ſeptem hebdomadas annorum,id eſt,ſe-
pties ſeptem,quæ ſimul faciunt annos qua-
draginta nouem:*& clanges buccina mēſe 9
ſeptimo, decima die menſis, propitiationis
tempore in vniuerſa terra veſtra.*Sanctifi- 10
cabiſq. annum quinquageſimū, & vocabis
remiſſionē cunctis habitatoribus terræ tuę:
ipſe eſt enim iubileus. Reuertetur homo ad
poſſeſſionem ſuam, & vnuſquiſque rediet
ad familiam priſtinam:*quia iubileus eſt & 11
quinquageſimus annus. Non feretis neque
metetis ſponte in agro naſcentia,& primi-
12 tias vindemiæ non colligetis,*ob ſanctifica-
tionem iubilei, ſed ſtatim oblata comede-
13 tis.*Anno iubilei redient omnes ad poſſeſ-
14 ſiones ſuas.*quando vendes quippiam ciui
tuo,vel emes ab eo, ne contriſtes fratrem
tuum,ſed iuxta numerum annorum iubilei
15 emes ab eo,*& iuxta ſupputationem frugū
16 vendet tibi.*Quanto plures anni remanſe-
rint poſt iubileum,tāto creſcet & pretium:
& quanto minus temporis numeraueris,tā-
to minoris & emptio conſtabit. tēpus enim
17 frugum vendet tibi.* Nolite affligere con-
tribules veſtros, ſed timeat vnuſquiſque
Deum ſuū,quia ego Dominus Deus veſter.
18 *Facite præcepta mea,& iudicia cuſtodite,
& implete ea: vt habitare poſſitis in terra
19 abſque vllo pauore,*& gignat vobis humus
fructus ſuos,quibus veſcamini vſque ad ſa-
turitatem, nullius impetum formidantes.
20 *Quòd ſi dixeritis: Quid comedemus anno
ſeptimo,ſi non ſeuerimus,neque collegeri-
21 mus fruges noſtras?*Dabo benedictionem
meam vobis anno ſexto, & faciet fructus
22 trium annorum:* feretiſq. anno octauo, &
comedetis veteres fruges vſque ad nonum
annum: donec noua naſcantur,edetis vete-
23 ra.*Terra quoque non vendetur in perpe-
tuum: quia mea eſt,& vos aduenæ & coloni
24 mei eſtis.* vnde cuncta regio poſſeſſionis
veſtræ ſub redemptionis conditione vende-
25 tur.*Si attenuatus frater tuus vendiderit
poſſeſſiunculam ſuam, & voluerit propin-
quus eius,poteſt redimere quod ille vendi-
26 derat.*ſin autem non habuerit proximum,
& ipſe pretium ad redimendū potuerit in-
27 uenire:*computabuntur fructus ex eo tem-
pore quo vendidit: & quod reliquum eſt,
reddet emptori,ſicq. recipiet poſſeſſionem
28 ſuam.*quòd ſi non inuenerit manus eius vt
reddat pretiū: habebit emptor quod eme-
rat, vſque ad annū iubileum. In ipſo enim
omnis venditio redibit ad dominum, & ad
29 poſſeſſorem priſtinum. * Qui vendiderit
domum intra vrbis muros, habebit licen-
tiam redimendi,donec vnus impleatur an-
30 nus.*ſi non redemerit,& anni circulus fue-
rit euolutus,emptor poſſidebit eam, & po-
ſteri

ſteri eius in perpetuum, & redimi non po-
31 terit, etiam in iubileo. *Sin auté in villa fue-
rit domus, quæ muros non habet, agrorum
iure vendetur. ſi ante redempta non fuerit,
32 in iubileo reuertetur ad dominum. *Ædes
Leuitarum quæ in vrbibus ſunt, ſemper poſ-
33 ſunt redimi: *ſi redemptæ nõ fuerint, in iu-
bileo reuertentur ad dominos, quia domus
vrbium Leuitarum pro poſſeſſionibus ſunt
34 inter filios Iſrael. *Suburbana autem eorum
non veneant, quia poſſeſſio ſempiterna eſt.
35 *Si attenuatus fuerit frater tuus, & infirmus
manu, & ſuſceperis eum quaſi aduenam &
36 peregrinũ, & vixerit tecum, *ne accipias vſu-
ras ab eo, nec amplius quàm dediſti. time
Deum tuũ, vt viuere poſſit frater tuus apud
37 te. *Pecuniam tuam non dabis ei ad vſurá,
& frugum ſuperabundantiam non exiges.
38 *Ego Dominus Deus veſter, qui eduxi vos
de Terra Ægypti, vt darem vobis Terram
39 Chanaan, & eſſem veſter Deus. *Si pauper-
tate compulſus vẽdiderit ſe tibi frater tuus,
non eum opprimes ſeruitute famulorum,
40 *ſed quaſi mercenarius & colonus erit: vſ-
que ad annum iubileum operabitur apud
41 te, *& poſtea egredietur cum liberis ſuis, &
reuertetur ad cognationem & ad poſſeſſio-
42 nem patrum ſuorum. *mei enim ſerui ſunt,
& ego eduxi eos de Terra Ægypti. non ve-
43 neant conditione ſeruorũ: *ne affligas eum
per potentiam, ſed metuito Deum tuum.
44 *Seruus & ancilla ſint vobis de nationibus
45 quæ in circuitu veſtro ſunt. *Et de aduenis
qui peregrinantur apud vos, vel qui ex his
nati fuerint in terra veſtra, hos habebitis
46 famulos: *& hereditario iure tranſmittetis
ad poſteros, ac poſſidebitis in æternum. fra-
tres autem veſtros filios Iſrael ne opprima-
47 tis per potentiam. *Si inualuerit apud vos
manus aduenæ atque peregrini, & attenua-
tus frater tuus vendiderit ſe ei, aut cuiquam
48 de ſtirpe eius: *poſt venditionem poteſt re-
dimi. Qui voluerit ex fratribus ſuis, redi-
49 met eum, *& patruus, & patruelis, & cõſan-
guineus, & affinis. Sin autem & ipſe potue-
50 rit, redimet ſe, *ſupputatis dumtaxat annis
a tempore venditionis ſuæ vſque ad annum
iubileum: & pecunia, qua venditus fuerat,
iuxta annorum numerum & rationem mer-
51 cenarij ſupputata. *Si plures fuerint anni
qui remanent vſque ad iubileum, ſecũdum
52 hos reddet & pretium. *ſi pauci, ponet ra-
tionem cum eo iuxta annorum numerum,
& reddet emptori quod reliquum eſt anno-
53 rum, *quibus ante ſeruiuit mercedibus im-
putatis: non affliget eum violenter in con-
54 ſpectu tuo. *Quòd ſi per hæc redimi non
potuerit, anno iubileo egredietur cum li-
55 beris ſuis. *Mei enim ſunt ſerui, filij Iſrael,
quos eduxi de Terra Ægypti.

Cap. XXVI.

1 EGo Dominus Deus veſter: Non fa-
cietis vobis idolum & ſculptile, nec ti-
tulos erigetis, nec inſigniem lapidem pone-
tis in terra veſtra, vt adoretis eum. ego enim
2 ſum Dominus Deus veſter. *Cuſtodite ſab-
bata mea, & pauete ad Sanctuarium meum.
3 ego Dominus. *Si in præceptis meis ambu-
laueritis, & mandata mea cuſtodieritis, &
feceritis ea, dabo vobis pluuias temporibus
4 ſuis, *& terra gignet germen ſuum, & pomis
5 arbores replebuntur. *Apprehendet meſſiũ
tritura vindemiam, & vindemia occupabit
ſementem: & comedetis panem veſtrum in
ſaturitate, & abſque pauore habitabitis in
6 terra veſtra. *Dabo pacem in finibus veſtris:
dormietis, & non erit qui exterreat. Auferá
malas beſtias: & gladius non tranſibit ter-
7 minos veſtros. *Perſequemini inimicos ve-
8 ſtros, & corruent corã vobis. *perſequentur
quinque de veſtris centum alienos, & cen-
tum de vobis decem millia: cadent inimici
9 veſtri gladio in conſpectu veſtro. *Reſpiciá
vos, & creſcere faciam: multiplicabimini,
& firmabo pactum meum vobiſcum. *Co-
10 medetis vetuſtiſſima veterum, & vetera no-
11 uis ſuperuenientibus proijcietis. *Ponam
tabernaculum meum in medio veſtri, &
12 non abijciet vos anima mea. *Ambulabo
inter vos, & ero Deus veſter, voſq. eritis po-
13 pulus meus. *Ego Dominus Deus veſter:
qui eduxi vos de Terra Ægyptiorum, ne
ſeruiretis eis, & qui confregi catenas ceruí-
cum

14 cum veſtrarũ, vt incederetis erecti.*Quòd
ſi non audieritis me, nec feceritis omnia
15 mandata mea,*ſi ſpreueritis leges meas,&
iudicia mea contempſeritis,vt non faciatis
ea quæ a me conſtituta ſunt, & ad irritum
16 perducatis pactũ meum:*ego quoque hæc
faciam vobis:Viſitabo vos velociter in ege-
ſtate,& ardore,qui conficiat oculos veſtros,
& conſumat animas veſtras. Fruſtra ſeretis
ſementem, quæ ab hoſtibus deuorabitur.
17 *Ponam faciem meam contra vos, & cor-
ruetis coram hoſtibus veſtris,& ſubijciemi-
ni his qui oderũt vos. fugietis,nemine per-
18 ſequente. *Sin autem nec ſic obedieritis
mihi,addam correptiones veſtras ſeptuplũ
19 propter peccata veſtra,*& conteram ſuper-
biam duritiæ veſtræ. Daboq. vobis cælum
deſuper ſicut ferrum, & terram æneam.
20 * *Conſumetur* incaſſum labor veſter, non
proferet terra germen, nec arbores poma
21 præbebunt.* Si ambulaueritis ex aduerſo
mihi,nec volueritis audire me,addam pla-
gas veſtras in ſeptuplum propter peccata
22 veſtra:* immittamq. in vos beſtias agri,
quæ conſumant vos,& pecora veſtra,& ad
paucitatem cuncta redigant,deſertæq. fiant
23 viæ veſtræ.*Quòd ſi nec ſic volueritis reci-
pere diſciplinam,ſed ambulaueritis ex ad-
24 uerſo mihi:*ego quoque contra vos aduer-
ſus incedam,& percutiam vos ſepties pro-
25 pter peccata veſtra.*inducamq. ſuper vos
gladium vltorẽ fœderis mei. Cumq. con-
fugeritis in vrbes, mittam peſtilentiam in
medio veſtri, & trademini in manibus ho-
26 ſtium,*poſtquam confregero baculum pa-
nis veſtri: ita vt decem mulieres in vno cli-
bano coquant panes, & reddant eos ad
pondus: & comedetis,& non ſaturabimini.
27 *Sin autem nec per hæc audieritis me, ſed
28 ambulaueritis contra me:*& ego incedam
aduerſus vos in furore contrario, & corri-
piam vos ſeptem plagis propter peccata
29 veſtra,* ita vt comedatis carnes filiorum
30 *veſtrorum & filiarum* veſtrarum.*deſtruam
excelſa veſtra, & ſimulachra confringam.
Cadetis inter ruinas idolorum veſtrorum,
31 *& abominabitur* vos anima mea,* in tan-
tum vt vrbes veſtras redigam in ſolitudi-
nem,& deſerta faciam Sanctuaria veſtra,
nec recipiam vltra odorem ſuauiſſimum.
32 *Diſperdamq. terram veſtram,& ſtupebunt
ſuper ea inimici veſtri,cum habitatores il-
33 lius fuerint.*vos autem diſpergam in Gen-
tes,& euaginabo poſt vos gladium, eritq.
terra veſtra deſerta,& ciuitates veſtræ diru-
34 tæ.*Tunc placebunt terræ ſabbata ſua cũ-
ctis diebus ſolitudinis ſuæ: quando fueritis
35 *in terra hoſtili, ſabbatizabit,& requieſcet
in ſabbatis ſolitudinis ſuæ, eo quòd non
requieuerit in ſabbatis veſtris quando ha-
36 bitabatis in ea.*Et qui de vobis remanſe-
rint, dabo pauorem in cordibus eorum in
regionibus hoſtium,terrebit eos ſonitus fo
lij volantis, & ita fugient quaſi gladium:
37 cadent,nullo perſequente,*& corruent ſin-
guli ſuper fratres ſuos quaſi bella fugiẽtes,
nemo veſtrum inimicis audebit reſiſtere.
38 *peribitis inter Gentes,& hoſtilis vos terra
39 conſumet.*Quòd ſi & de ijs aliqui reman-
ſerint,tabeſcẽt in iniquitatibus ſuis,in terra
inimicorum ſuorum,& propter peccata pa-
40 trum ſuorum & ſua affligentur:*donec cõ-
fiteantur iniquitates ſuas,& maiorum ſuo-
rum,quibus præuaricati ſunt in me,& am-
41 bulauerunt ex aduerſo mihi.* Ambulabo
igitur & ego contra eos, & inducam illos
in terram hoſtilem,donec erubeſcat incir-
cumciſa mens eorum: tunc orabunt pro
42 impietatibus ſuis.*Et recordabor fœderis
mei quod pepigi cum Iacob,& Iſaac,& A-
43 braham.Terræ quoque memor ero:* quæ
cum relicta fuerit ab eis, complacebit ſibi
in ſabbatis ſuis,patiens ſolitudinẽ propter
illos. Ipſi vero rogabunt pro peccatis ſuis,
eo quòd abiecerint iudicia mea, & leges
44 meas deſpexerint.*Et tamen etiam cum eſ
ſent in terra hoſtili,non penitus abieci eos,
neque ſic deſpexi vt conſumerentur,& ir-
ritum facerem pactum meum cũ eis. Ego
45 enim ſum Dominus Deus eorum,*& recor
dabor fœderis mei priſtini, quando eduxi
eos de Terra Ægypti in conſpectu Gentiũ,
vt eſſem Deus eorum. ego Dominus. Hæc
ſunt iudicia atque præcepta & leges, quas
dedit

dedit Dominus inter ſe & filios Iſrael in
monte Sinai per manum Moyſi.

CAP. XXVII.

LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen, 1
dicens:*Loquere filijs Iſrael,& dices 2
ad eos:Homo qui votum fecerit,& ſpopõ-
derit Deo animam ſuam, ſub æſtimatione
dabit pretium.*Si fuerit maſculus a vigeſi- 3
mo anno vſque ad ſexageſimum annum,
dabit quinquaginta ſiclos argenti ad men-
ſurã Sanctuarij:*ſi mulier,triginta.*A quin- 4 5
to autem anno vſque ad vigeſimum,maſcu
lus dabit viginti ſiclos:femina decem.*Ab 6
vno menſe vſque ad annum quintum,pro
maſculo dabuntur quinque ſicli:pro femi-
na tres.*Sexagenarius & vltra maſculus da- 7
bit quindecim ſiclos: femina decem.*Si 8
pauper fuerit,& æſtimationem reddere nõ
valebit,ſtabit coram ſacerdote:& quantum
ille æſtimauerit,& viderit eum poſſe redde-
re,tantum dabit.*Animal autem,quod im- 9
molari poteſt Domino,ſi quis vouerit,ſan-
ctum erit,*& mutari non poterit,ideſt, nec 10
melius malo,nec peius bono.quòd ſi mu-
tauerit:& ipſum quod mutatũ eſt,& illud
pro quo mutatum eſt,conſecratum erit Do
mino.*Animal immundum,quod immola- 11
ri Domino non poteſt,ſi quis vouerit,addu
cetur ante ſacerdotem.*qui iudicans vtrum 12
bonum an malum ſit,ſtatuet pretiũ.*quod 13
ſi dare voluerit is, qui offert, addet ſupra
æſtimationem quintam partem.*Homo ſi 14
vouerit domum ſuam,& ſanctificauerit Do
mino, conſiderabit eam ſacerdos vtrũ bo-
na an mala ſit, & iuxta pretium, quod ab
eo fuerit conſtitutum, venundabitur:* ſin 15
autem ille, qui vouerat, voluerit redimere
eam, dabit quintam partem æſtimationis
ſupra,& habebit domum.*Quòd ſi agrum 16
poſſeſſionis ſuæ vouerit, & conſecrauerit
Domino: iuxta menſuram ſementis æſti-
mabitur pretium.ſi triginta modijs hordei
ſeritur terra,quinquaginta ſiclis venũdetur
argenti.*Si ſtatim ab anno incipientis iu- 17
bilei vouerit agrum,quanto valere poteſt,
tanto æſtimabitur.*ſin autem poſt aliquan- 18
tum temporis: ſupputabit ſacerdos pecu-
niam iuxta annorum, qui reliqui ſunt, nu-
merum vſque ad iubileum,& detrahetur ex
19 pretio.*Quòd ſi voluerit redimere agrum
ille,qui vouerat,addet quintam partẽ æſti-
20 matæ pecuniæ,& poſſidebit eum.*Sin autẽ
noluerit redimere,ſed alteri cuilibet fuerit
venundatus,vltra eum qui vouerat redime-
21 re non poterit:* quia cum iubilei venerit
dies,ſanctificatus erit Domino, & poſſeſſio
22 conſecrata ad ius pertinet ſacerdotum.*Si
ager emptus eſt,& nõ de poſſeſſione maio-
23 rum ſanctificatus fuerit Domino,*ſupputa-
bit ſacerdos iuxta annorum numerũ vſque
ad iubileum,pretium: & dabit ille qui vo-
24 uerat eum,Domino.*in iubileo autẽ reuer-
tetur ad priorem dominum,qui vendiderat
eum,& habuerat in ſorte poſſeſſionis ſuæ.
25 *Omnis æſtimatio ſiclo ſanctuarij pondera-
26 bitur. Siclus viginti obolos habet.*Primo-
genita,quæ ad Dominum pertinent, nemo
ſanctificare poterit & vouere: ſiue bos, ſiue
27 ouis fuerit, Domini ſunt.*Quòd ſi immun-
dum eſt animal, redimet qui obtulit, iuxta
æſtimationem tuam,& addet quintam par-
tem pretij. ſi redimere noluerit, vendetur
alteri quantocumque a te fuerit æſtimatũ.
28 *Omne,quod Domino conſecratur,ſiue ho
mo fuerit,ſiue animal,ſiue ager,non vende-
tur, nec redimi poterit. Quidquid ſemel
fuerit cõſecratum, ſanctum ſanctorum erit
29 Domino.*Et omnis conſecratio,quæ offer-
tur ab homine, non redimetur, ſed morte
30 morietur.*Omnes decimæ terræ, ſiue de
frugibus,ſiue de pomis arborum, Domini
31 ſunt,& illi ſanctificantur.*Si quis autem
voluerit redimere decimas ſuas,addet quin
32 tam partem earum.*Omnium decimarum
bouis & ouis & capræ, quæ ſub paſtoris
virga tranſeunt,quidquid decimũ venerit,
33 ſanctificabitur Domino.*Non eligetur nec
bonum nec malum, nec alterò commuta-
bitur. ſi quis mutauerit:& quod mutatum
eſt,& pro quo mutatum eſt,ſanctificabitur
34 Domino,& non redimetur.*Hæc ſunt præ-
cepta, quæ mandauit Dominus Moyſi ad
filios Iſrael in monte Sinai.

LIBER NVMERI,
HEBRAICE VAIEDABBER.

A

CAPVT PRIMVM.

LOCVTVSQ. eſt Dominus 1
ad Moyſen in deſerto Sinai
in tabernaculo fœderis, pri-
ma die menſis ſecundi, an-
no altero egreſſionis eorum
ex Ægypto, dicens: *Tollite ſummam vni- 2
uerſæ congregationis filiorum Iſrael per co
gnationes & domos ſuas, & nomina ſingu-
lorum, quidquid ſexus eſt maſculini *a vige- 3
ſimo anno & *ſupra*, omnium virorum for-
tium *ex Iſrael*, & numerabitis eos per tur-
mas ſuas, tu & Aaron. *Eruntq. vobiſcum 4
principes tribuum ac domorum in cogna-
tionibus ſuis, *quorum iſta ſunt nomina. 5
De Ruben, Eliſur filius Sedeur. *de Simeon, 6
Salamiel filius Suriſaddai. *de Iuda, Nahaſ- 7
ſon, filius Aminadab. *de Iſſachar, Natha- 8
nael filius Suar. *de Zabulon, Eliab filius 9
Helon. *Filiorũ autem Ioſeph, de Ephraim, 10
Eliſama filius Ammiud. de Manaſſe, Ga-
maliel filius Phadaſſur. *De Beniamin, Abi- 11
dan filius Gedeonis. *de Dan, Ahiezer fi- 12
lius Ammiſaddai. *de Aſer, Phegiel filius 13
Ochran. *de Gad, Eliaſaph filius Duel. *de 14 15
Nephthali, Ahira filius Enan. *Hi nobiliſ- 16
ſimi principes multitudinis per tribus & co
gnationes ſuas, & capita exercitus Iſrael:
*quos tulerunt Moyſes & Aaron cum om- 17
ni vulgi multitudine: *& congregauerunt 18
primo die menſis ſecundi, recenſentes eos
per cognationes, & domos, ac familias, &
capita, & nomina ſingulorum a vigeſimo
anno & ſupra, *ſicut præceperat Dominus 19
Moyſi. Numeratiq. ſunt in deſerto Sinai.
*De Ruben *primogenito* Iſraelis per ge- 20
nerationes & familias ac domos ſuas, & no
mina capitum ſingulorum, omne quod ſe-
xus eſt maſculini a vigeſimo anno & ſu-
pra, procedentium ad bellum, *quadragin- 21
22 ta ſex millia quingenti. *De filijs Simeon
per generationes & familias ac domos co-
gnationum ſuarum recenſiti ſunt per no-
mina & capita ſingulorum, omne quod ſe-
xus eſt maſculini a vigeſimo anno & ſupra,
23 procedentium ad bellum, *quinquaginta
24 nouem millia trecenti. *De filijs Gad per
generationes & familias ac domos cogna-
tionum ſuarum recenſiti ſunt per nomina
ſingulorum a viginti annis & ſupra, omnes
25 qui ad bella procederent, *quadraginta
26 quinque millia ſexcenti quinquaginta. *De
filijs Iuda per generationes & familias ac
domos cognationum ſuarum, per nomina
ſingulorum a vigeſimo anno & ſupra, om-
27 nes qui poterant ad bella procedere, *re-
cẽſiti ſunt ſeptuaginta quattuor millia ſex-
28 centi. *De filijs Iſſachar, per generationes
& familias ac domos cognationum ſuarũ,
per nomina ſingulorum a vigeſimo anno
& ſupra, omnes qui ad bella procederent,
29 *recenſiti ſunt quinquaginta quattuor mil-
30 lia quadringenti. *De filijs Zabulon per
generationes, & familias, ac domos cogna-
tionum ſuarum recenſiti ſunt per nomina
ſingulorum a vigeſimo anno & ſupra, om-
31 nes qui poterant ad bella procedere, *quin-
32 quaginta ſeptem millia quadringenti. *De
filijs Ioſeph, filiorum Ephraim per gene-
rationes, & familias, ac domos cognatio-
num ſuarum recenſiti ſunt per nomina ſin-
gulorum a vigeſimo anno & ſupra, omnes
33 qui poterant ad bella procedere, *quadra-
34 ginta millia quingenti. *Porro filiorum
Manaſſe per generationes & familias ac
domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt
per nomina ſingulorum a viginti annis &
35 ſupra, omnes qui poterant ad bella proce-
36 dere, *triginta duo millia ducẽti. *De filijs

Beniamin per generationes & familias ac
domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt
nominibus ſingulorum a vigeſimo anno
& ſupra,omnes qui poterant ad bella pro-
37 cedere, *triginta quinque millia quadrin-
38 genti. *De filijs Dan per generationes, &
familias ac domos cognationum ſuarum
recenſiti ſunt nominibus ſingulorum a vi-
geſimo anno & ſupra,omnes qui poterant
39 ad bella procedere, *ſexaginta duo millia
40 ſeptingenti. *De filijs Aſer per generatio-
nes & familias ac domos cognationum
ſuarum recenſiti ſunt per nomina ſingulo-
rum a vigeſimo anno & ſupra, omnes qui
41 poterant ad bella procedere, *quadraginta
42 millia & mille quingenti. *De filijs Neph-
thali per generationes & familias ac do-
mos cognationum ſuarum recenſiti ſunt
nominibus ſingulorum a vigeſimo anno
& ſupra,omnes qui poterant ad bella pro-
43 cedere, *quinquaginta tria millia quadrin-
44 genti. *Hi ſunt,quos numerauerunt Moy-
ſes & Aaron,& duodecim principes Iſrael,
ſingulos per domos cognationum ſuarum.
45 *Fueruntq. omnis numerus filiorum Iſrael
per domos & familias ſuas a vigeſimo an-
no & ſupra, qui poterant ad bella proce-
46 dere, *ſexcenta tria millia virorum quin-
47 genti quinquaginta. *Leuitæ autem in tri-
bu familiarum ſuarum non ſunt numerati
48 cum eis. *Locutuſq. eſt Dominus ad Moy-
49 ſen,dicens: *Tribum Leui noli numerare,
neque pones ſummam eorum cum filijs
50 Iſrael: *ſed conſtitue eos ſuper tabernacu-
lum teſtimonij & cuncta vaſa eius,& quid-
quid ad ceremonias pertinet. Ipſi porta-
bunt tabernaculum & omnia vtenſilia eius:
& erunt in miniſterio,ac per gyrum taber-
51 naculi metabuntur. *Cum proficiſcendum
fuerit, deponent Leuitæ tabernaculum:
cum caſtrametandum, erigent. quiſquis
52 externorum acceſſerit, occidetur. *Meta-
buntur autem caſtra filij Iſrael vnuſquiſ-
que per turmas & cuneos atque exercitum
53 ſuum. *Porro Leuitæ per gyrum taberna-
culi figent tentoria, ne fiat indignatio ſu-
per multitudinem filiorum Iſrael, & excu-
babunt in cuſtodijs tabernaculi teſtimonij.
54 *Feceruntergo filij Iſrael iuxta omnia quæ
præceperat Dominus Moyſi.

Cap. II.

1 LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen
2 & Aaron dicens: *Singuli per turmas,
ſigna,atque vexilla,& domos cognationum
ſuarum caſtrametabuntur filij Iſrael, per
3 gyrum tabernaculi fœderis. *Ad Orientem
Iudas figet tentoria per turmas exercitus
ſui: eritq. princeps filiorum eius Nahaſſon
4 filius Aminadab. *& omnis de ſtirpe eius
ſumma pugnantium,ſeptuaginta quattuor
5 millia ſexcenti. *Iuxta eum caſtrametati
ſunt de tribu Iſſachar, quorum princeps
6 fuit Nathanael filius Suar. *& omnis nume-
rus pugnatorum eius quinquaginta quat-
7 tuor millia quadringenti. *In tribu Zabu-
8 lon princeps fuit Eliab filius Helon. *om-
nis de ſtirpe eius exercitus pugnatorum,
quinquaginta ſeptem millia quadringenti.
9 *Vniuerſi qui in caſtris Iudæ enumera-
ti ſunt, fuerunt centum octoginta ſex mil-
lia quadringenti: & per turmas ſuas pri-
10 mi egredientur. *In caſtris filiorum Ru-
ben ad meridianam plagam erit princeps
11 Eliſur filius Sedeur: *& cunctus exercitus
pugnatorum eius qui numerati ſunt, qua-
12 draginta ſex millia quingenti. *Iuxta eum
caſtrametati ſunt de tribu Simeon: quo-
rum princeps fuit Salamiel filius Suriſad-
13 dai. *& cunctus exercitus pugnatorum eius,
qui numerati ſunt, quinquaginta nouem
14 millia trecenti. *In tribu Gad princeps fuit
15 Eliaſaph filius Duel. *& cunctus exerci-
tus pugnatorum eius, qui numerati ſunt,
quadraginta quinque millia ſexcenti quin-
16 quaginta. *Omnes qui recenſiti ſunt in
caſtris Ruben, centum quinquaginta mil-
lia & mille quadringenti quinquaginta per
turmas ſuas: in ſecundo loco proficiſcen-
17 tur. *Leuabitur autem tabernaculum te-
ſtimonij per officia Leuitarum & turmas
eorum. quomodo erigetur,ita & depone-
tur. Singuli per loca & ordines ſuos profi-
18 ciſcentur. *Ad occidentalem plagam erunt

caſtra filiorum Ephraim, quorum princeps
fuit Eliſama filius Ammiud.* cunctus exer- 19
citus pugnatorum eius, qui numerati ſunt,
quadraginta millia quingenti.* Et cum eis 20
tribus filiorum Manaſſe, quorum princeps
fuit Gamaliel filius Phadaſſur.* cunctuſq. 21
exercitus pugnatorum eius, qui numerati
ſunt, trigintaduo millia ducenti.* In tri- 22
bu filiorum Beniamin princeps fuit Abi-
dan filius Gedeonis.* & cunctus exercitus 23
pugnatorum eius, qui recenſiti ſunt, trigin-
taquinque millia quadringenti.* Omnes 24
qui numerati ſunt in caſtris Ephraim, cen-
tum octo millia centum per turmas ſuas:
tertij proficiſcentur.* Ad Aquilonis par- 25
tem caſtrametati ſunt filij Dan: quorum
princeps fuit Ahiezer filius Ammiſaddai.
* cunctus exercitus pugnatorum eius, qui 26
numerati ſunt, ſexagintaduo millia ſeptin-
genti.* Iuxta eum fixere tentoria de tribu 27
Aſer: quorum princeps fuit Phegiel filius
Ochran:* cunctus exercitus pugnatorum 28
eius, qui numerati ſunt, quadraginta mil-
lia & mille quingenti.* De tribu filiorum 29
Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan.
*cunctus exercitus pugnatorum eius, quin- 30
quaginta tria millia quadringenti.* Om- 31
nes qui numerati ſunt in caſtris Dan, fue-
runt centum quinquaginta ſeptem millia,
ſexcenti:* & nouiſſimi proficiſcentur.* Hic 32
numerus filiorum Iſrael, per domos cogna-
tionum ſuarum & turmas diuiſi exercitus,
ſexcenta tria millia quingenti quinquagin-
ta.* Leuitæ autem non ſunt numerati in- 33
ter filios Iſrael: ſic enim præceperat Do-
minus Moyſi.* Feceruntq. filij Iſrael iuxta 34
omnia quæ mandauerat Dominus. Ca-
ſtrametati ſunt per turmas ſuas, & profecti
per familias ac domos patrum ſuorum.

CAP. III.

HÆ ſunt generationes Aaron & Moy- 1
ſi in die qua locutus eſt Dominus ad
Moyſen in monte Sinai.* Et hæc nomi- 2
na filiorum Aaron: primogenitus eius Na-
dab, deinde Abiu, & Eleazar, & Ithamar.
**Hæc nomina filiorum* Aaron ſacerdotum 3
qui vncti ſunt, & quorum repletæ & con-
ſecratæ manus vt ſacerdotio fungerentur.
4 * Mortui ſunt enim Nadab & Abiu cum
offerrent ignem alienum in conſpectu Do-
mini in deſerto Sinai, abſque liberis: fun-
ctiq. ſunt ſacerdotio Eleazar & Ithamar
5 coram Aaron patre ſuo.* Locutuſq. eſt
6 Dominus ad Moyſen, dicens: * Applica
tribum Leui, & fac ſtare in conſpectu Aa-
ron ſacerdotis vt miniſtrent ei, & excu-
7 bent,* & obſeruent quidquid ad cultum
pertinet multitudinis coram tabernaculo
8 teſtimonij,* & cuſtodiant vaſa tabernacu-
9 li, ſeruientes in miniſterio eius.* Dabiſq.
10 dono Leuitas * Aaron & filijs eius, quibus
traditi ſunt a filijs Iſrael. Aaron autem &
filios eius conſtitues ſuper cultum ſacerdo-
tij. Externus, qui ad miniſtrandum acceſ-
11 ſerit, morietur.* Locutuſq. eſt Dominus
12 ad Moyſen, dicens: * Ego tuli Leuitas a
filijs Iſrael pro omni primogenito, qui ape-
rit vuluam in filijs Iſrael, eruntq. Leuitæ
13 mei.* Meum eſt enim omne primogeni-
tum: ex quo percuſſi primogenitos in Ter-
ra Ægypti: ſanctificaui mihi quidquid pri-
mum naſcitur in Iſrael ab homine vſque
14 ad pecus, mei ſunt: ego Dominus.* Lo-
cutuſq. eſt Dominus ad Moyſen in deſer-
15 to Sinai, dicens: * Numera filios Leui per
domos patrum ſuorum & familias, om-
nem maſculum ab vno menſe, & ſupra.
16 * Numerauit Moyſes, vt præceperat Do-
17 minus,* & inuenti ſunt filij Leui per nomi-
18 na ſua, Gerſon & Caath & Merari.* Filij
19 Gerſon: Lebni & Semei.* Filij Caath: Am-
20 ram & Ieſaar, Hebron & Oziel.* Filij Me-
21 rari: Moholi & Muſi.* De Gerſon fuere
22 familiæ duæ, Lebnitica, & Semeitica:* qua-
rum numeratus eſt populus ſexus maſcu-
lini ab vno menſe & ſupra, ſeptem millia
23 quingenti.* Hi poſt tabernaculum meta-
24 buntur ad Occidentem * ſub principe Elia-
25 ſaph filio Lael.* Et habebunt excubias in
26 tabernaculo fœderis,* ipſum tabernaculum
& operimentum eius, tentorium quod tra-
hitur ante fores tecti fœderis, & cortinas
atrij: tentorium quoque quod appenditur

in introitu atrij tabernaculi,& quidquid ad
ritum altaris pertinet,funes tabernaculi &
omnia vtenſilia eius.* Cognatio Caath ha- 27
bebit populos Amramitas & Ieſaaritas &
Hebronitas & Ozielitas. Hæ ſunt familiæ
Caathitarum recenſitæ per nomina ſua:
*omnes generis maſculini ab vno menſe & 28
ſupra, octo millia ſexcenti, habebunt ex-
cubias Sanctuarij,*& caſtrametabuntur ad 29
meridianam plagam. * Princepſq. eorum 30
erit Eliſaphan filius Oziel: * & cuſtodient 31
arcam, menſamq. & candelabrum, altaria
& vaſa Sanctuarij, in quibus miniſtratur,&
velum, cunctamq. huiuſcemodi ſupellecti-
lem. * Princeps autem principum Leuita- 32
rum Eleazar filius Aaron ſacerdotis, erit
ſuper excubitores cuſtodiæ Sanctuarij.*At 33
vero de Merari erunt populi Moholitæ &
Muſitæ recenſiti per nomina ſua:* omnes 34
generis maſculini ab vno menſe & ſupra,
ſex millia ducenti.*Princeps eorum Suriel 35
filius Abihaiel: in plaga ſeptentrionali ca-
ſtrametabuntur.*Erũt ſub cuſtodia eorum 36
tabulæ tabernaculi & vectes, & columnæ
ac baſes earum, & omnia quæ ad cultum
huiuſcemodi pertinent: * columnæq. atrij 37
per circuitum cum baſibus ſuis, & paxilli
cum funibus. * Caſtrametabuntur ante ta- 38
bernaculum fœderis, ideſt ad orientalem
plagam, Moyſes & Aaron cum filijs ſuis,
habentes cuſtodiam Sanctuarij in medio fi-
liorum Iſrael. quiſquis alienus acceſſerit,
morietur. * Omnes Leuitæ, quos numera- 39
uerunt Moyſes & Aaron iuxta præceptum
Domini per familias ſuas in genere maſcu-
lino a menſe vno & ſupra, fuerunt viginti
duo millia. * Et ait Dominus ad Moyſen: 40
Numera primogenitos ſexus maſculini de
filijs Iſrael ab vno menſe & ſupra,& habe-
bis ſummam eorum. *Tolleſq. Leuitas mi- 41
hi pro omni primogenito filiorum Iſrael,
ego ſum Dominus: & pecora eorum pro
vniuerſis primogenitis pecorum filiorum
Iſrael.* Recenſuit Moyſes, ſicut præcepe- 42
rat Dominus, primogenitos filiorum Iſrael.
*& fuerunt maſculi per nomina ſua, a men- 43
ſe vno & ſupra, viginti duo millia ducenti
44 ſeptuaginta tres. * Locutuſq. eſt Dominus
45 ad Moyſen, dicens: * Tolle Leuitas pro
primogenitis filiorum Iſrael,& pecora Le-
uitarum pro pecoribus eorum, eruntq. Le-
46 uitæ mei. ego ſum Dominus. * In pretio
autem ducentorum ſeptuaginta trium,qui
excedunt numerum Leuitarum de primo-
47 genitis filiorum Iſrael, * accipies quinque
ſiclos per ſingula capita ad menſuram San-
48 ctuarij. Siclus habet viginti obolos.* Da-
biſq. pecuniam Aaron & filijs eius pretium
49 eorum qui ſupra ſunt. * Tulit igitur Moy-
ſes pecuniam eorum, qui fuerant amplius,
50 & quos redemerant a Leuitis * pro primo-
genitis filiorum Iſrael, mille trecentorum
ſexagintaquinque ſiclorum iuxta pondus
51 Sanctuarij, * & dedit eam Aaron & filijs
eius iuxta verbum quod præceperat ſibi
Dominus.

CAP. IIII.

1 LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen
2 & Aaron, dicens:* Tolle ſummam fi-
liorum Caath de medio Leuitarum per do-
3 mos & familias ſuas,* a trigeſimo anno &
ſupra, vſque ad quinquageſimum annum,
omnium qui ingrediuntur vt ſtent & mi-
4 niſtrent in tabernaculo fœderis. * Hic eſt
cultus filiorum Caath: Tabernaculum fœ-
5 deris, & Sanctum ſanctorum * ingredientur
Aaron & filij eius, quando mouenda ſunt
caſtra, & deponent velum quod pendet
ante fores, inuoluentq. eo arcam teſtimo-
6 nij,* & operient rurſum velamine ianthina-
rum pellium, extendentq. deſuper pallium
totum hyacinthinum, & inducent vectes.
7 *Menſam quoque propoſitionis inuoluent
hyacinthino pallio,& ponent cum ea thu-
ribula & mortariola, cyathos & crateras
ad liba fundenda: panes ſemper in ea erũt:
8 *extendentq. deſuper pallium coccineum,
quod rurſum operient velamento ianthi-
9 narum pellium, & inducent vectes. * Su-
ment & pallium hyacinthinum quo ope-
rient candelabrum cum lucernis & forci-
pibus ſuis & emunctorijs & cunctis vaſis
10 olei, quæ ad concinnandas lucernas ne-
ceſſaria

cesſaria ſunt :*& ſuper omnia ponent ope- 10
rimentum ianthinarum pellium,& inducēt
vectes .* Nec non & altare aureum inuol- 11
uent hyacinthino veſtimento,& extendent
deſuper operimentum ianthinarum pelliū,
inducentq. vectes . * Omnia vaſa, quibus 12
miniſtratur in Sanctuario , inuoluent hya-
cinthino pallio,& extendent deſuper ope-
rimentum ianthinarum pellium, inducētq.
vectes . * Sed & altare mundabunt cine- 13
re , & inuoluent illud purpureo veſtimen-
to ,* ponentq. cum eo omnia vaſa,quibus 14
in miniſterio eius vtuntur, id eſt , ignium
receptacula , fuſcinulas ac tridentes , vn-
cinos & batilla . Cuncta vaſa altaris ope-
rient ſimul velamine ianthinarum pellium,
& inducent vectes . * Cumq. inuoluerint 15
Aaron & filij *eius* Sanctuarium & omnia
vaſa *eius in* commotione caſtrorum, tunc
intrabunt filij Caath vt portent inuoluta :
& non tangent vaſa Sanctuarij,ne morian-
tur. Iſta ſunt onera filiorum Caath in ta-
bernaculo fœderis :* ſuper quos erit Elea- 16
zar filius Aaron ſacerdotis,ad cuius curam
pertinet oleum ad concinnādas lucernas ,
& compoſitionis incenſum, & ſacrificium,
quod ſemper offertur, & oleum vnctionis,
& quidquid ad cultum tabernaculi perti-
net,omniumq. vaſorum,quæ in Sanctuario
ſunt .* Locutuſq. eſt Dominus ad Moyſen, 17
& Aaron, dicens : * Nolite perdere popu- 18
lum Caath de medio Leuitarum:* ſed hoc 19
facite eis , vt viuant, & non moriantur, ſi
tetigerint Sancta ſanctorum. Aaron & filij
eius intrabunt, ipſiq. diſponent opera ſin-
gulorum, & diuident quid portare quis de-
beat . * Alij nulla curioſitate videant quæ 20
ſunt in Sanctuario priuſquam inuoluantur,
alioquin morientur .* Locutuſq. eſt Domi- 21
nus ad Moyſen, dicens :* Tolle ſummam 22
etiam filiorum Gerſon per domos ac fami-
lias & cognationes ſuas ,* a triginta annis 23
& ſupra, vſque ad annos quinquaginta :
Numera omnes qui ingrediuntur & mini-
ſtrant in tabernaculo fœderis. * Hoc eſt 24
officium familiæ Gerſonitarum ,* vt por- 25
tent cortinas tabernaculi & tectum fœde-
ris operimentum aliud,& ſuper omnia ve-
lamen ianthinum tentoriumq. quod pen-
26 det in introitu tabernaculi fœderis,* corti-
nas atrij,& velum in introitu quod eſt an-
te tabernaculum . Omnia quæ ad altare
pertinent , funiculos , & vaſa miniſterij ,
27 * iubente Aaron & filijs eius, portabunt
filij Gerſon : & ſcient ſinguli cui debeant
28 oneri mancipari . * Hic eſt cultus familiæ
Gerſonitarum in tabernaculo fœderis , e-
runtq. ſub manu Ithamar filij Aaron ſacer-
29 dotis . * Filios quoque Merari per familias
30 & domos patrum ſuorum recenſebis* a tri-
ginta annis & ſupra,vſque ad annos quin-
quaginta, omnes qui ingrediuntur ad offi-
cium miniſterij ſui & cultum fœderis teſti-
31 monij .* Hæc ſunt onera eorum: Portabūt
tabulas tabernaculi & vectes eius , colum-
32 nas ac baſes earum ,* colūnas quoque atrij
per circuitum cum baſibus & paxillis & fu-
nibus ſuis . Omnia vaſa & ſupellectilem
ad numerum accipient, ſicq. portabunt .
33 * Hoc eſt officium familiæ Meraritarum &
miniſteriū in tabernaculo fœderis: eruntq.
ſub manu Ithamar filij Aaron ſacerdotis .
34 * Recenſuerunt igitur Moyſes & Aaron &
principes ſynagogæ filios Caath per co-
35 gnationes & domos patrum ſuorum *a tri-
ginta annis & ſupra, vſque ad annū quin-
quageſimum , omnes qui ingrediuntur ad
36 miniſterium tabernaculi fœderis :* & inuē-
ti ſunt duo millia ſeptingēti quinquaginta.
37 * Hic eſt numerus populi Caath qui intrāt
tabernaculum fœderis : hos numerauit
Moyſes & Aaron iuxta ſermonem Domi-
38 ni per manum Moyſi . * Numerati ſunt &
filij Gerſon per cognationes & domos pa-
39 trum ſuorum ,* a triginta annis & ſupra ,
vſque ad quinquageſimum annum,omnes
qui ingrediuntur vt miniſtrent in taberna-
40 culo fœderis :* & inuenti ſunt duo millia
41 ſexcenti triginta . * Hic eſt populus Ger-
ſonitarum , quos numerauerunt Moyſes
42 & Aaron iuxta verbum Domini . * Nume-
rati ſunt & filij Merari per cognationes
43 & domos patrum ſuorum * a triginta an-
nis & ſupra, vſque ad annum quinquage-

ſimum,omnes qui ingrediuntur ad explen
dos ritus tabernaculi fœderis : *& inuenti 44
ſunt tria millia ducenti . * hic eſt numerus 45
filiorum Merari,quos recenſuerunt Moyſes
& Aaron iuxta imperium Domini per ma-
num Moyſi.* Omnes qui recenſiti ſunt de 46
Leuitis, & quos recenſeri fecit ad nomen
Moyſes & Aaron, & principes Iſrael per
cognationes & domos patrum ſuorum * a 47
triginta annis & ſupra , vſque ad annum
quinquageſimum,ingredientes ad miniſte-
rium tabernaculi , & onera portanda,*fue- 48
runt ſimul octo millia quingenti octogin-
ta . * Iuxta verbum Domini recenſuit eos 49
Moyſes , vnumquemque iuxta officium &
onera ſua, ſicut præceperat ei Dominus .

CAP. V.

LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen, 1
dicens:*Præcipe filijs Iſrael,vt eijciant 2
de caſtris omnem leproſum, & qui ſemine
fluit,pollutuſq. eſt ſuper mortuo :*tam ma- 3
ſculum quàm feminam eijcite de caſtris ,
ne contaminẽt ea cum habitauerim vobiſ-
cum.* Feceruntq. ita filij Iſrael, & eiecerũt 4
eos extra caſtra, ſicut locutus erat Domi-
nus Moyſi . * Locutuſq. eſt Dominus ad 5
Moyſen,dicens :*Loquere ad filios Iſrael: 6
Vir, ſiue mulier, cum fecerint ex omnibus
peccatis,quæ ſolent hominibus accidere,&
per negligentiam tranſgreſſi fuerint man-
datum Domini, atque deliquerint,* confi- 7
tebuntur peccatum ſuum, & reddẽt ipſum
caput,quintamq. partem deſuper ei,in quẽ
peccauerint. *Sin autem non fuerit qui re- 8
cipiat, dabunt Domino, & erit ſacerdotis,
excepto ariete,qui offertur pro expiatione,
vt ſit placabilis hoſtia . *Omnes quoque 9
primitiæ,quas offerunt filij Iſrael, ad ſacer-
dotem pertinent:*& quidquid in Sanctua- 10
rium offertur a ſingulis,& traditur manibus
ſacerdotis,ipſius erit .*Locutuſq. eſt Domi- 11
nus ad Moyſen,dicens :* Loquere ad filios 12
Iſrael,& dices ad eos : Vir,cuius vxor erra-
uerit, maritumq. contemnens * dormierit 13
cum altero viro, & hoc maritus deprehen-
dere non quiuerit, ſed latet adulterium, &

teſtibus argui non poteſt, quia non eſt in-
14 uenta in ſtupro:*ſi ſpiritus zelotypiæ con-
citauerit virum contra vxorem ſuam, quæ
vel polluta eſt, vel falſa ſuſpicione appeti-
15 tur,*adducet eam ad ſacerdotem,& offeret
oblationem pro illa decimam partem ſati
farinæ hordeaceæ : non fundet ſuper eam
oleum,nec imponet thus : quia ſacrificium
zelotypiæ eſt, & oblatio inueſtigans adul-
16 terium.*Offeret igitur eam ſacerdos,& ſta-
17 tuet coram Domino . * aſſumetq. aquã ſan-
ctam in vaſe fictili , & pauxillum terræ de
pauimento tabernaculi mittet in eam .
18 *Cumq. ſteterit mulier in conſpectu Domi-
ni, diſcooperiet caput eius,& ponet ſuper
manus illius ſacrificium recordationis , &
oblationem zelotypiæ: ipſe autem tenebit
aquas amariſſimas, in quibus cum execra-
19 tione maledicta cõgeſſit.* adiurabitq. eam,
& dicet: Si nõ dormiuit vir alienus tecum,
& ſi non polluta es deſerto mariti thoro ,
non te nocebunt aquæ iſtæ amariſſimæ, in
20 quas maledicta congeſſi .*Sin autem decli-
naſti a viro tuo,atque polluta es,& concu-
21 buiſti cum altero viro : * his maledictioni-
bus ſubiacebis : Det te Dominus in male-
dictionem, exemplumq. cunctorum in po-
pulo ſuo : putreſcere faciat femur tuum, &
22 tumens vterus tuus diſrumpatur . * ingre-
diantur aquæ maledictæ in ventrem tuum,
& vtero tumeſcente putreſcat femur . Et
23 reſpondebit mulier, Amen, amen . *Scri-
betq. ſacerdos in libello iſta maledicta, &
delebit ea aquis amariſſimis, in quas male-
24 dicta congeſſit,* & dabit ei bibere . Quas
25 cum exhauſerit , * tollet ſacerdos de manu
eius ſacrificium zelotypiæ,& eleuabit illud
coram Domino, imponetq. illud ſuper al-
26 tare: ita dumtaxat vt prius ,* pugillum ſa-
crificij tollat de eo,quod offertur,& incen-
dat ſuper altare : & ſic potum det mulieri
27 aquas amariſſimas . * Quas cum biberit , ſi
polluta eſt, & cõtempto viro adulterij rea ,
pertranſibunt eam aquæ maledictionis, &
inflato ventre computreſcet femur : eritq.
mulier in maledictionem, & in exemplum
28 omni populo.*Quòd ſi polluta non fuerit,
erit

erit innoxia,& faciet liberos . *Iſta eſt lex 29
zelotypiæ . Si declinauerit mulier a viro
ſuo,& ſi polluta fuerit, *mariduſq. zelotypiæ 30
ſpiritu concitatus adduxerit eam in con-
ſpectu Domini,& fecerit ei ſacerdos iuxta
omnia quæ ſcripta ſunt : *maritus abſque 31
culpa erit,& illa recipiet iniquitatem ſuam.

Cap. VI.

Locvtvsq. eſt Dominus ad Moyſen, 1
dicens: *Loquere ad filios Iſrael,& di- 2
ces ad eos:Vir, ſiue mulier,cum fecerint vo
tum vt ſanctificentur,& ſe voluerint Domi-
no conſecrare : *a vino,& omni,quod ine- 3
briare poteſt,abſtinebũt. Acetum ex vino,
& ex qualibet alia potione,& quidquid de
vua exprimitur,non bibent : vuas recentes
ſiccaſq. non comedent *cunctis diebus qui- 4
bus ex voto Domino conſecrantur : quid-
quid ex vinea eſſe poteſt, ab vua paſſa vſ-
que ad acinum nõ comedent. *Omni tem- 5
pore ſeparationis ſuæ nouacula non tran-
ſibit per caput eius vſque ad completum
diem,quo Domino conſecratur. Sãctus erit,
creſcente cæſarie capitis eius. *Omni tem- 6
pore conſecrationis ſuæ ſuper mortuum
non ingredietur, *nec ſuper patris quidem 7
& matris & fratris ſororiſq. funere conta-
minabitur, quia conſecratio Dei ſui ſuper
caput eius eſt. *Omnibus diebus ſeparatio- 8
nis ſuæ ſanctus erit Domino. *Sin autem 9
mortuus fuerit ſubito quiſpiam coram eo,
polluetur caput conſecrationis eius : quod
radet illico in eadem die purgationis ſuæ,
& rurſum ſeptima . *in octaua autem die 10
offeret duos turtures, vel duos pullos co-
lumbæ ſacerdoti in introitu fœderis teſti-
monij. *facietq. ſacerdos vnum pro pecca- 11
to,& alterum in holocauſtum, & depreca-
bitur pro eo,quia peccauit ſuper mortuo :
ſanctificabitq. caput eius in die illo: *& cõ- 12
ſecrabit Domino dies ſeparationis illius,of
ferens agnum anniculum pro peccato : ita
tamen vt dies priores irriti fiant, quoniam
polluta eſt ſanctificatio eius. *Iſta eſt lex 13
conſecrationis . Cum dies, quos ex voto
*decreuerat,com*plebuntur: adducet eũ ad
14 oſtium tabernaculi fœderis, *& offeret obla
tionem eius Domino, agnum anniculum
immaculatum in holocauſtum,& ouem an-
niculam immaculatam pro peccato,& arie-
15 tem immaculatum,hoſtiam pacificam, *ca-
niſtrum quoque panum azymorũ qui con-
ſperſi ſint oleo,& lagana abſque fermento
16 vncta oleo,ac libamina ſingulorum : *quæ
offeret ſacerdos coram Domino, & faciet
tam pro peccato, quàm in holocauſtum.
17 *Arietem vero immolabit hoſtiam pacifi-
cam Domino,offerens ſimul caniſtrum azy
morum,& libamenta quæ ex more deben-
18 tur . *Tunc radetur nazaræus ante oſtium
tabernaculi fœderis cæſarie conſecrationis
ſuæ : tolletq. capillos eius, & ponet ſuper
ignem, qui eſt ſuppoſitus ſacrificio pacifi-
19 corum . *Et armum coctum arietis,tortãq.
abſque fermento vnam de caniſtro, & la-
ganum azymum vnum,& tradet in manus
nazaræi,poſtquam raſum fuerit caput eius.
20 *Suſceptaq. rurſum ab eo,eleuabit in con-
ſpectu Domini : & ſanctificata ſacerdotis
erunt,ſicut pectuſculum,quod ſeparari iuſ-
ſum eſt, & femur. poſt hæc poteſt bibere
21 nazaræus vinum. *Iſta eſt lex nazaræi, cum
vouerit oblationem ſuam Domino tempo-
rè conſecrationis ſuæ,exceptis his,quæ in-
uenerit manus eius. iuxta quod mente de-
uouerat, ita faciet ad perfectionem ſancti-
22 ficationis ſuæ. *Locutuſq. eſt Dominus ad
23 Moyſen,dicens : *Loquere Aaron & filijs
eius : Sic benedicetis filijs Iſrael,& dicetis
24 eis : *Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat
25 te . *Oſtendat Dominus faciem ſuam tibi,
26 & miſereatur tui. *Conuertat Dominus vul
27 tum ſuum ad te,& det tibi pacem . *Inuo-
cabuntq. nomen meum ſuper filios Iſrael,
& ego benedicam eis.

Cap. VII.

1 Factvm eſt autem in die qua compleuit
Moyſes tabernaculum, & erexit illud:
vnxitq. & ſanctificauit cum omnibus vaſis
ſuis , altare ſimiliter & omnia vaſa eius .
2 *Obtulerunt principes Iſrael & capita fa-
miliarum,qui erãt per ſingulas tribus,præ-
fecti

fectiq. eorum, qui numerati fuerãt,*munera 3
coram Domino ſex plauſtra tecta cum duo-
decim bobus. Vnum plauſtrum obtulere
duo duces,& vnum bouem ſinguli, obtu-
leruntq. ea in conſpectu tabernaculi.*Ait 4
autem Dominus ad Moyſen: *Suſcipe ab 5
eis vt ſeruiant in miniſterio tabernaculi,&
trades ea Leuitis iuxta ordinem miniſterij
ſui.* Itaque cum ſuſcepiſſet Moyſes plau- 6
ſtra & boues,tradidit eos Leuitis.*Duo plau 7
ſtra & quattuor boues dedit filijs Gerſon,
iuxta id quod habebãt neceſſarium.*quat- 8
tuor alia plauſtra,& octo boues dedit filijs
Merari ſecundum officia & cultum ſuum,
ſub manu Ithamar filij Aaron ſacerdotis.
*filijs autem Caath non dedit plauſtra & 9
boues: quia in Sanctuario ſeruiunt,& one-
ra proprijs portant humeris.*Igitur obtu- 10
lerunt duces in dedicationem altaris, die
qua vnctum eſt, oblationem ſuam ante al-
tare.*Dixitq. Dominus ad Moyſen: Sin- 11
guli duces per ſingulos dies offerant mu-
nera in dedicationem altaris.*Primo die 12
obtulit oblationem ſuam Nahaſſon filius
Aminadab de tribu Iuda:*fueruntq. in ea 13
acetabulum argenteum pondo centum tri-
ginta ſiclorum,phiala argentea habens ſe-
ptuaginta ſiclos iuxta pondus Sanctuarij,
vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in
ſacrificium:*mortariolum ex decem ſiclis 14
aureis plenum incenſo:*bouẽ de armento, 15
& arietem,& agnum anniculum in holocau
ſtum:*hircumq. pro peccato:*& in ſacrifi- 16
cio pacificorum boues duos, arietes quin- 17
que,hircos quinque,agnos anniculos quin
que. hæc eſt oblatio Nahaſſon filij Amina-
dab.*Secundo die obtulit Nathanael filius 18
Suar,dux de tribu Iſſachar,*acetabulum ar- 19
genteum appẽdens centum triginta ſiclos,
phialam argenteam habentem ſeptuaginta
ſiclos, iuxta pondus Sanctuarij,vtrumque
plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificiũ:
*mortariolum aureum habẽs decem ſiclos 20
plenum incenſo: *bouem de armento, & 21
arietem, & agnum anniculum in holocau-
ſtum:*hircumq. pro peccato:*& in ſacrifi- 22
cio pacificorum boues duos, arietes quin- 23
que,hircos quinque,agnos anniculos quin
que. hæc fuit oblatio Nathanael filij Suar.
24 *Tertio die princeps filiorũ Zabulon Eliab
25 filius Helon,*obtulit acetabulum argenteũ
appendens centum triginta ſiclos,phialam
argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad
pondus Sanctuarij,vtrumque plenum ſimi-
26 la conſperſa oleo in ſacrificium:*mortario-
lum aureum appendens decem ſiclos ple-
27 num incenſo:*bouem de armento,& arie-
tem,& agnum anniculum in holocauſtum:
28 *hircumq. pro peccato,*& in ſacrificio paci
29 ficorum boues duos,arietes quinque,hircos
quinque,agnos anniculos quinque. hæc eſt
30 oblatio Eliab filij Helon.*Die quarto prin-
ceps filiorum Ruben, Eliſur filius Sedeur
31 *obtulit acetabulum argenteum appendẽs
centum triginta ſiclos,phialam argenteam
habentẽ ſeptuaginta ſiclos ad pondus San-
ctuarij,vtrumque plenum ſimila conſperſa
32 oleo in ſacrificium:*mortariolum aureum
appendens decem ſiclos plenum incenſo:
33 *bouem de armento,& arietem,& agnum
34 anniculum in holocauſtum:*hircumq. pro
35 peccato:*& in hoſtias pacificorum boues
duos, arietes quinque, hircos quinque,
agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio
36 Eliſur filij Sedeur.*Die quinto princeps fi-
37 liorũ Simeon Salamiel filius Suriſaddai*ob-
tulit acetabulum argenteũ appendens cen-
tum triginta ſiclos,phialam argenteam ha-
bentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus San-
ctuarij,vtrumque plenum ſimila conſperſa
38 oleo in ſacrificium:*mortariolum aureum
appendens decem ſiclos plenum incenſo:
39 *bouem de armento,& arietem,& agnũ an-
40 niculum in holocauſtum:*hircũq. pro pec-
41 cato:*& in hoſtias pacificorum boues duos,
arietes quinque,hircos quinque,agnos an-
niculos quinque. hæc fuit oblatio Salamiel
42 filij Suriſaddai.* Die ſexto princeps filio-
43 rum Gad,Eliaſaph filius Duel *obtulit ace-
tabulum argenteum appendens centum tri
ginta ſiclos,phialam argenteam habentem
ſeptuaginta ſiclos ad pondus Sanctuarij,
vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in
44 ſacrificium:*mortariolum aureum appen-
dens

dens decem ſiclos plenum incenſo:* bouē 45
de armento, & arietem, & agnum annicu-
lum in holocauſtum:* hircumq. pro pecca- 46
to:* & in hoſtias pacificorum boues duos, 47
arietes quinque, hircos quinque, agnos an-
niculos quinque. hæc fuit oblatio Eliaſaph
filij Duel. * Die ſeptimo princeps filiorum 48
Ephraim, Eliſama filius Ammiud * obtulit 49
acetabulum argenteum appendens cētum
triginta ſiclos, phialam argenteam haben-
tem ſeptuaginta ſiclos ad pondus Sanctua-
rij, vtrumque plenum ſimila cōſperſa oleo
in ſacrificium: * mortariolum aureum ap- 50
pendens decem ſiclos plenum incenſo:* bo 51
uem de armento, & arietem, & agnum an-
niculum in holocauſtum: * hircumq. pro 52
peccato: * & in hoſtias pacificorum, bo- 53
ues duos, arietes quinque, hircos quinque,
agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio
Eliſama filij Ammiud. * Die octauo, prin- 54
ceps filiorum Manaſſe, Gamaliel filius Pha-
daſſur, * obtulit acetabulum argenteum ap- 55
pendens centum triginta ſiclos, phialam
argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad
pondus Sanctuarij, vtrumque plenū ſimila
conſperſa oleo in ſacrificium: * mortariolū 56
aureum appendens decem ſiclos, plenum
incenſo: * bouem de armento, & arietem, 57
& agnum anniculum in holocauſtum: * hir- 58
cumq. pro peccato: * & in hoſtias pacifico- 59
rū boues duos, arietes quinque, hircos quin
que, agnos anniculos quinque. hæc fuit o-
blatio Gamaliel filij Phadaſſur. * Die nono 60
princeps filiorum Beniamin, Abidan filius
Gedeonis, * obtulit acetabulum argenteum 61
appendens centum triginta ſiclos, phialam
argenteam habētem ſeptuaginta ſiclos ad
pondus Sanctuarij, vtrumque plenum ſimi-
la conſperſa oleo in ſacrificium: * & morta- 62
riolum aureum appēdens decem ſiclos ple
num incenſo: * bouem de armento, & arie- 63
tem, & agnum anniculum in holocauſtum:
* hircumq. pro peccato: * & in hoſtias paci- 64
ficorum boues duos, arietes quinque, hir- 65
cos quinque, agnos anniculos quinque.
hæc fuit oblatio Abidan filij Gedeonis.
* Die decimo princeps filiorum Dan, Ahie- 66
67 zer filius Ammiſaddai * obtulit acetabulum
argenteum appendens centum triginta ſi-
clos, phialam argenteam habētem ſeptua-
ginta ſiclos, ad pōdus Sanctuarij, vtrumque
plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificiū:
68 * mortariolum aureum appendens decem
69 ſiclos plenum incenſo: * bouem de armen-
to, & arietem, & agnum anniculum in holo
70 cauſtum: * hircumq. pro peccato: * & in ho
71 ſtias pacificorum boues duos, arietes quin-
que, hircos quinque, agnos anniculos quin
que. hæc fuit oblatio Ahiezer filij Ammi-
72 ſaddai. * Die vndecimo princeps filiorum
73 Aſer, Phegiel filius Ochran * obtulit aceta-
bulum argenteum appendens centum tri-
ginta ſiclos, phialam argenteam habentem
ſeptuaginta ſiclos ad pondus Sanctuarij,
vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in
74 ſacrificium: * mortariolum aureum appen-
75 dens decem ſiclos plenum incēſo: * bouem
de armento, & arietem, & agnum annicu-
76 lum in holocauſtum: * hircumq. pro pecca-
77 to: * & in hoſtias pacificorum boues duos,
arietes quinque, hircos quinque, agnos an-
niculos quinque. hæc fuit oblatio Phegiel
78 filij Ochran. * Die duodecimo princeps fi-
79 liorum Nephthali, Ahira filius Enan * obtu-
lit acetabulum argenteum appendens cen
tum triginta ſiclos, phialam argenteam ha-
bentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus San-
ctuarij, vtrumque plenum ſimila oleo con-
80 ſperſa in ſacrificium: * mortariolum aureum
appendens decem ſiclos, plenum incenſo:
81 * bouem de armento, & arietem, & agnum
82 anniculum in holocauſtum: * hircumq. pro
83 peccato: * & in hoſtias pacificorum boues
duos, arietes quinque, hircos quinque,
agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio
84 Ahira filij Enan. * Hæc in dedicatione alta-
ris oblata ſunt a principibus Iſrael, in die
qua conſecratū eſt. acetabula argētea duo-
decim: phialæ argenteæ duodecim: morta-
85 riola aurea duodecim: * ita vt centum tri-
ginta ſiclos argenti haberet vnum aceta-
bulum, & ſeptuaginta ſiclos haberet vna
phiala: id eſt, in commune vaſorum omniū
ex argento ſicli duo millia quadringenti,
pon-

pondere Sãctuarij.*mortariola aurea duo- 86
decim plena incenſo denos ſiclos appen-
dentia pondere Sanctuarij: id eſt,ſimul auri
ſicli centum viginti:*boues de armento in 87
holocauſtum duodecim,arietes duodecim,
agni anniculi duodecim, & libamenta eo-
rum: hirci duodecim pro peccato.*In ho- 88
ſtias pacificorum, boues viginti quattuor,
arietes ſexaginta, hirci ſexaginta, agni an-
niculi ſexaginta. Hæc oblata ſunt in dedi-
catione altaris,quãdo vnctum eſt.*Cumq. 89
ingrederetur Moyſes tabernaculum fœde-
ris, vt conſuleret oraculum, audiebat vo-
cem loquentis ad ſe de propitiatorio quod
erat ſuper arcam teſtimonij inter duos
Cherubim, vnde & loquebatur ei.

CAP. VIII.

LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen, 1
dicens:*Loquere Aaron, & dices ad 2
eum: Cum poſueris ſeptem lucernas, can-
delabrum in auſtrali parte erigatur. Hoc
igitur præcipe vt lucernæ contra boream e
regione reſpiciant ad menſam panum pro-
poſitionis, contra eam partem,quam can-
delabrũ reſpicit,lucere debebunt.*Fecitq. 3
Aaron, & impoſuit lucernas ſuper cande-
labrum, vt præceperat Dominus Moyſi.
*Hæc autem erat factura candelabri,ex au- 4
ro ductili,tam medius ſtipes, quàm cuncta
quæ ex vtroque calamorum latere naſce-
bantur: iuxta exemplum quod oſtẽdit Do-
minus Moyſi,ita operatus eſt cãdelabrum.
*Et locutus eſt Dominus ad Moyſen,dicẽs: 5
*Tolle Leuitas de medio filiorum Iſrael,& 6
purificabis eos *iuxta hunc ritum: Aſper- 7
gantur aqua luſtrationis, & radant omnes
pilos carnis ſuæ. Cumq. lauerint veſtimẽta
ſua, & mundati fuerint,*tollent bouem de 8
armentis,& libamentum eius ſimilam oleo
conſperſam: bouem autem alterum de ar-
mento tu accipies pro peccato:*& appli- 9
cabis Leuitas coram tabernaculo fœderis,
conuocata omni multitudine filiorũ Iſrael.
*Cumq. Leuitæ fuerint coram Domino,po 10
nent filij Iſrael manus ſuas ſuper eos.*& 11
offeret Aaron Leuitas,munus in conſpectu

Domini a filijs Iſrael,vt ſeruiant in miniſte-
12 rio eius.*Leuitæ quoque ponẽt manus ſuas
ſuper capita boum, e quibus vnum facies
pro peccato,& alterum in holocauſtum Do
13 mini,vt depreceris pro eis.*Statueſq. Leui-
tas in conſpectu Aaron & filiorum eius,&
14 conſecrabis oblatos Domino,*ac ſeparabis
15 de medio filiorum Iſrael,vt ſint mei.*& po
ſtea ingredietur tabernaculum fœderis, vt
ſeruiant mihi. Sicq. purificabis & conſecra-
bis eos in oblationem Domini: quoniam
16 dono donati ſunt mihi a filijs Iſrael. *Pro
primogenitis quæ aperiũt omnem vuluam
17 in Iſrael,accepi eos.*Mea ſunt enim omnia
primogenita filiorum Iſrael,tam ex homi-
nibus quàm ex iumentis. Ex die quo per-
cuſſi omne primogenitum in Terra Ægy-
18 pti,ſanctificaui eos mihi:*& tuli Leuitas pro
19 cunctis primogenitis filiorum Iſrael:*tradi-
diq. eos dono Aaron & filijs eius de medio
populi,vt ſeruiant mihi pro Iſrael in taber-
naculo fœderis, & orent pro eis ne ſit in
populo plaga, ſi auſi fuerint accedere ad
20 Sanctuarium.*Feceruntq. Moyſes & Aaron
& omnis multitudo filiorum Iſrael ſuper
Leuitis quæ præceperat Dominus Moyſi:
21 *purificatiq. ſunt, & lauerunt veſtimenta
ſua. Eleuauitq. eos Aaron in conſpectu Do
22 mini, & orauit pro eis,*vt purificati ingre-
derentur ad officia ſua in tabernaculum
fœderis coram Aaron & filijs eius. Sicut
præceperat Dominus Moyſi de Leuitis,ita
23 factum eſt. * Locutuſq. eſt Dominus ad
24 Moyſen,dicens: *Hæc eſt lex Leuitarum,
A viginti quinque annis & ſupra,ingredi-
ẽtur vt miniſtrent in tabernaculo fœderis.
25 * Cumq. quinquageſimum annum ætatis
26 impleuerint,ſeruire ceſſabunt:*eruntq. mi-
niſtri fratrum ſuorum in tabernaculo fœ-
deris, vt cuſtodiant quæ ſibi fuerint com-
mendata, opera autem ipſa non faciant.
Sic diſpones Leuitis in cuſtodijs ſuis.

CAP. IX.

1 LOCVTVS eſt Dominus ad Moyſen in
deſerto Sinai anno ſecundo, poſtquam
egreſſi ſunt de Terra Ægypti,menſe primo
dicens:

2 dicens: *Faciant filij Iſrael Phaſe in tempo-
3 re ſuo; *quartadecima die menſis huius ad
veſperam, iuxta omnes ceremonias & iu-
4 ſtificationes eius. *Præcepitq. Moyſes filijs
5 Iſrael vt facerent Phaſe. *Qui fecerũt tem-
pore ſuo: quartadecima die menſis ad ve-
ſperam in monte Sinai. Iuxta omnia quæ
mandauerat Dominus Moyſi, fecerunt filij
6 Iſrael. *Ecce autem quidam immundi ſu-
per anima hominis, qui non poterant face-
re Phaſe in die illo, accedentes ad Moyſen
7 & Aaron, *dixerunt eis: Immundi ſumus
ſuper anima hominis. quare fraudamur vt
nõ valeamus oblationem offerre Domino
8 in tempore ſuo inter filios Iſrael? *Quibus
reſpondit Moyſes: State vt conſulam quid
9 præcipiat Dominus de vobis. *Locutuſq.
10 eſt Dominus ad Moyſen, dicens: *Loquere
filijs *Iſrael:* Homo qui fuerit immũdus ſu-
per anima, ſiue in via procul in gente ve-
11 ſtra, faciat Phaſe Domino *in menſe ſecun-
do, quartadecima die menſis ad veſperam:
cũ azymis & lactucis agreſtibus comedent
12 illud: *nõ relinquent ex eo quippiam vſque
mane, & os eius non confringent, omnem
13 ritum Phaſe obſeruabunt. *Si quis autem
& mundus eſt, & in itinere non fuit, & ta-
men nõ fecit Phaſe, exterminabitur anima
illa de populis ſuis, quia ſacrificium Domi-
no non obtulit tempore ſuo: peccatum
14 ſuum ipſe portabit. *Peregrinus quoque &
aduena ſi fuerint apud vos, facient Phaſe
Domino iuxta ceremonias & iuſtificationes
eius. Præceptum idem erit apud vos tam
15 aduenæ quàm indigenæ. *Igitur die qua
erectum eſt tabernaculũ, operuit illud nu-
bes. A veſpere autem ſuper tẽtorium erat
16 quaſi ſpecies ignis vſque mane. *ſic fiebat
iugiter: per diem operiebat illud nubes, &
17 per noctem quaſi ſpecies ignis. *Cumq.
ablata fuiſſet nubes, quæ tabernaculũ pro-
tegebat, tunc proficiſcebantur filij Iſrael:
& in loco vbi ſtetiſſet nubes, ibi caſtrame-
18 tabantur. *Ad imperium Domini profici-
ſcebantur, & ad imperium illius figebant
tabernaculum. Cunctis diebus quibus ſta-
bat nubes ſuper tabernaculum, manebant

19 in eodem loco: *& ſi euenisset vt multo tẽ-
pore maneret ſuper illud, erant filij Iſrael
in excubijs Domini, & non proficiſceban-
20 tur *quot diebus fuiſſet nubes ſuper taber-
naculum. Ad imperium Domini erigebant
tentoria, & ad imperium illius deponebãt.
21 *Si fuiſſet nubes a veſpere vſque mane,
& ſtatim diluculo tabernaculũ reliquiſſet,
proficiſcebantur: & ſi poſt diem & noctem
22 receſſiſſet, diſſipabant tentoria. *Si vero
biduo aut vno menſe vel longiori tempore
fuiſſet ſuper tabernaculum, manebant filij
Iſrael in eodem loco, & non proficiſceban-
tur: ſtatim autem vt receſſiſſet, mouebant
23 caſtra. *Per verbum Domini figebant ten-
toria, & per verbum illius proficiſceban-
tur: erantq. in excubijs Domini iuxta im-
perium eius per manum Moyſi.

CAP. X.

1 LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen,
2 dicens: *Fac tibi duas tubas argenteas
ductiles, quibus conuocare poſſis multitu-
3 dinẽ quando mouenda ſunt caſtra. *Cumq.
increpueris tubis, congregabitur ad te om-
nis turba ad oſtium tabernaculi fœderis.
4 *Si ſemel clangueris, venient ad te princi-
5 pes, & capita multitudinis Iſrael. *Si autem
prolixior atque cõciſus clangor increpue-
rit, mouebunt caſtra primi qui ſunt ad
6 orientalem plagam. *In ſecundo autem
ſonitu & pari vlulatu tubæ, leuabunt ten-
toria qui habitant ad meridiem. & iuxta
hunc modum reliqui facient, vlulantibus
7 tubis in profectionem. *Quando autem
congregandus eſt populus, ſimplex tubarũ
clangor erit, & non conciſe vlulabunt.
8 *Filij autem Aaron ſacerdotes clangẽt tu-
bis: eritq. hoc legitimum ſempiternum in
9 generationibus veſtris. *Si exieritis ad bel-
lum de terra veſtra contra hoſtes qui dimi-
cant aduerſum vos, clangetis vlulantibus
tubis, & erit recordatio veſtri coram Do-
mino Deo veſtro, vt eruamini de manibus
10 inimicorum veſtrorum. *Si quando habe-
bitis epulum, & dies feſtos, & calendas, ca-
netis tubis ſuper holocauſtis, & pacificis vi-
ctimis,

ctimis, vt ſint vobis in recordationem Dei
veſtri. ego Dominus Deus veſter. * Anno 11
ſecundo, menſe ſecundo, vigeſima die mẽ-
ſis eleuata eſt nubes de tabernaculo fœde-
ris: * profectiq. ſunt filij Iſrael per turmas 12
ſuas de deſerto Sinai, & recubuit nubes in
ſolitudine Pharan. * Moueruntq. caſtra pri- 13
mi iuxta imperium Domini in manu Moy-
ſi. * Filij Iuda per turmas ſuas: quorũ prin- 14
ceps erat Nahaſſon filius Aminadab. * In 15
tribu filiorũ Iſſachar fuit princeps Natha-
nael filius Suar. * In tribu Zabulon erat 16
princeps Eliab filius Helon. * Depoſitumq. 17
eſt tabernaculum, quod portantes egreſſi
ſunt filij Gerſon & Merari. * Profectiq. ſunt 18
& filij Ruben, per turmas & ordinẽ ſuum:
quorũ princeps erat Heliſur filius Sedeur.
* In tribu autem filiorum Simeon, princeps 19
fuit Salamiel filius Suriſaddai. * Porro in tri- 20
bu Gad erat princeps Eliaſaph filius Duel.
* Profectiq. ſunt & Caathitæ portãtes San- 21
ctuarium. Tamdiu tabernaculum portaba-
tur, donec venirent ad erectionis locum.
* Mouerunt caſtra & filij Ephraim per tur- 22
mas ſuas, in quorum exercitu princeps erat
Eliſama filius Ammiud. * In tribu autem fi- 23
liorum Manaſſe princeps fuit Gamaliel fi-
lius Phadaſſur. * & in tribu Beniamin erat 24
dux Abidan filius Gedeonis. * Nouiſſimi 25
caſtrorum omnium profecti ſunt filij Dan
per turmas ſuas, in quorum exercitu prin-
ceps fuit Ahiezer filius Ammiſaddai. * In 26
tribu autem filiorũ Aſer erat princeps Phe-
giel filius Ochran. * Et in tribu filiorum 27
Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan.
* Hæc ſunt caſtra, & profectiones filiorum 28
Iſrael per turmas ſuas quando egrediebã-
tur. * Dixitq. Moyſes Hobab filio Raguel 29
Madianitæ, cognato ſuo: Proficiſcimur ad
locum, quem Dominus daturus eſt nobis:
veni nobiſcum, vt benefaciamus tibi: quia
Dominus bona promiſit Iſraeli. * Cui ille 30
reſpondit: Non vadam tecum, ſed reuertar
in terram meam, in qua natus ſum. * Et ille: 31
Noli, inquit, nos relinquere: tu enim noſti
in quibus locis per deſertum caſtra ponere
debeamus, & eris ductor noſter. * Cumq. 32
nobiſcum veneris, quidquid optimum fue-
rit ex opibus, quas nobis traditurus eſt Do
33 minus, dabimus tibi. * Profecti ſunt ergo de
Monte Domini viam trium dierum, arcaq.
fœderis Domini præcedebat eos, per dies
34 tres prouidens caſtrorum locum. * Nubes
quoque Domini ſuper eos erat per diem,
35 cum incederent. * Cumq. eleuaretur arca,
dicebat Moyſes: Surge Domine, & diſſipẽ-
tur inimici tui, & fugiant qui oderunt te,
36 a facie tua. * Cum autem deponeretur, aie-
bat: Reuertere Domine ad multitudinem
exercitus Iſrael.

CAP. XI.

1 INTEREA ortum eſt murmur populi,
quaſi dolentium pro labore, contra Do-
minum. Quod cum audiſſet Dominus, ira-
tus eſt. Et accenſus in eos ignis Domini de-
2 uorauit extremam caſtrorum partẽ. * Cumq.
clamaſſet populus ad Moyſen, orauit Moy-
ſes ad Dominum, & abſorptus eſt ignis.
3 * Vocauitq. nomen loci illius, Incenſio: eo
quòd incenſus fuiſſet contra eos ignis Do-
4 mini. * Vulgus quippe promiſcuum, quod
aſcenderat cum eis, flagrauit deſiderio, ſe-
dens & flens, iunctis ſibi pariter filijs Iſrael,
& ait: Quis dabit nobis ad veſcendum car-
5 nes? * Recordamur piſcium quos comede-
bamus in Ægypto gratis: in mentem no-
bis veniunt cucumeres, & pepones, porriq.
6 & cepe, & allia. * Anima noſtra arida eſt,
nihil aliud reſpiciunt oculi noſtri niſi Man.
7 * Erat autem Man quaſi ſemen coriandri,
8 coloris bdellij. * Circuibatq. populus, &
colligens illud, frangebat mola, ſiue terebat
in mortario, coquens in olla, & faciens ex
9 eo tortulas ſaporis quaſi panis oleati. * Cũq.
deſcenderet nocte ſuper caſtra ros, deſcen-
10 debat pariter & Man. * Audiuit ergo Moy-
ſes flentem populum per familias, ſingulos
per oſtia tentorij ſui. Iratusq. eſt furor Do-
mini valde: ſed & Moyſi intoleranda res vi-
11 ſa eſt. * & ait ad Dominũ: Cur afflixiſti ſer-
uum tuum? quare nõ inuenio gratiam co-
ram te? & cur impoſuiſti pondus vniuerſi
12 populi huius ſuper me? * Numquid ego cõ-
cepi

cepi omnem hāc multitudinem, vel genui
eam, vt dicas mihi: Porta eos in ſinu tuo
ſicut portare ſolet nutrix infantulum, &
defer in terram, pro qua iuraſti patribus
eorum? *Vnde mihi carnes vt dem tantæ 13
multitudini? flent contra me, dicentes: Da
nobis carnes vt comedamus. *Non poſſum 14
ſolus ſuſtinere omnem hunc populū, quia
grauis eſt mihi. *Sin aliter tibi videtur, ob- 15
ſecro vt interficias me, & inueniam gratiā
in oculis tuis, ne tantis afficiar malis. *Et 16
dixit Dominus ad Moyſen: Congrega mi-
hi ſeptuaginta viros de ſenibus Iſrael, quos
tu noſti quòd ſenes populi ſint ac magi-
ſtri: & duces eos ad oſtium tabernaculi fœ-
deris, facieſq. ibi ſtare tecum, *vt deſcēdam 17
& loquar tibi: & auferam de ſpiritu tuo, tra
damq. eis, vt ſuſtentent tecum onus popu-
li, & non tu ſolus graueris. *Populo quo- 18
que dices: Sanctificamini: cras comedetis
carnes. ego enim audiui vos dicere: Quis
dabit nobis eſcas carniū? bene nobis erat
in Ægypto. Vt det vobis Dominus carnes,
& comedatis: *non vno die, nec duobus, vel 19
quinque aut decem, nec viginti quidem,
*ſed vſque ad menſem dierū, donec exeat 20
per nares veſtras, & vertatur in nauſeam,
eo quòd repuleritis Dominum, qui in me-
dio veſtri eſt, & fleueritis coram eo, dicen-
tes: Quare egreſſi ſumus ex Ægypto? *Et 21
ait Moyſes: Sexcenta millia peditum huius
populi ſunt. & tu dicis: Dabo eis eſum car
nium menſe integro? *Numquid ouium & 22
boum multitudo cædetur, vt poſſit ſuffice-
re ad cibum? vel omnes piſces maris in
vnum congregabuntur, vt eos ſatient? *Cui 23
reſpondit Dominus: Numquid manus Do
mini inualida eſt? Iam nunc videbis vtrum
meus ſermo opere compleatur. *Venit igi- 24
tur Moyſes, & narrauit populo verba Do-
mini, congregans ſeptuaginta viros de ſe-
nibus Iſrael, quos ſtare fecit circa taberna-
culum. *Deſcenditq. Dominus per nubem, 25
& locutus eſt ad eum, auferens de ſpiritu
qui erat in Moyſe, & dās ſeptuaginta viris.
Cumq. requieuiſſet in eis Spiritus, prophe-
tauerunt, nec vltra ceſſauerunt. *Remanſe- 26
rant autem in caſtris duo viri, quorum vnus
vocabatur Eldad, & alter Medad, ſuper
quos requieuit Spiritus. nam & ipſi deſcri-
pti fuerant, & non exierant ad tabernacu-
27 lum. *Cumq. prophetarent in caſtris, cu-
currit puer, & nunciauit Moyſi, dicens: El-
28 dad & Medad prophetant in caſtris. *Sta-
tim Ioſue filius Nun, miniſter Moyſi, & ele-
ctus e pluribus, ait: Domine mi Moyſes
29 prohibe eos. *At ille: Quid, inquit, æmula-
ris pro me? quis tribuat vt omnis popu-
lus prophetet, & det eis Dominus Spiritum
30 ſuum? *Reuerſuſq. eſt Moyſes, & maiores
31 natu Iſrael in caſtra. *Ventus autem egre-
diens a Domino arreptas trans mare co-
turnices detulit, & demiſit in caſtra itinere
quantum vno die confici poteſt, ex omni
parte caſtrorum per circuitum, volabantq.
in aere duobus cubitis altitudine ſuper ter
32 ram. *Surgens ergo populus toto die illo,
& nocte, ac die altero, congregauit cotur-
nicum, qui parum, decem coros: & ſicca-
33 uerunt eas per gyrum caſtrorum. *Adhuc
carnes erant in dentibus eorum, nec defe-
cerat huiuſcemodi cibus: & ecce furor Do
mini concitatus in populum, percuſſit eum
34 plaga magna nimis. *Vocatuſq. eſt ille lo-
cus, Sepulchra concupiſcentiæ: ibi enim
ſepelierunt populum qui deſiderauerat.
Egreſſi autem de Sepulchris concupiſcen-
tiæ, venerunt in Haſeroth, & manſerunt
ibi.

CAP. XII.

1 LOCVTAQ. eſt Maria & Aaron contra
Moyſen propter vxorem eius Æthio-
2 piſſam, *& dixerunt: Num per ſolum Moy-
ſen locutus eſt Dominus? nonne & nobis
ſimiliter eſt locutus? Quod cum audiſſet
3 Dominus, (*Erat enim Moyſes vir mitiſſi-
mus ſuper omnes homines qui moraban-
4 tur in terra) *ſtatim locutus eſt ad eum, &
ad Aaron & Mariam: Egredimini vos tan-
tum tres ad tabernaculum fœderis. Cumq.
5 fuiſſent egreſſi, *deſcendit Dominus in co-
lumna nubis, & ſtetit in introitu taberna-
culi vocans Aaron & Mariam. Qui cum

issent,* dixit ad eos : Audite ſermones 6
meos : Si quis fuerit inter vos propheta
Domini, in viſione apparebo ei, vel per
ſomnium loquar ad illum.* At non talis 7
ſeruus meus Moyſes, qui in omni domo
mea fideliſſimus eſt :* ore enim ad os lo- 8
quor ei : & palam, & non per ænigmata &
figuras Dominum videt. Quare ergo non
timuiſtis detrahere ſeruo meo Moyſi ?* Ira- 9
tuſq. contra eos, abijt :* nubes quoque re- 10
ceſſit quæ erat ſuper tabernaculum: & ec-
ce Maria apparuit candens lepra quaſi nix.
Cumq. reſpexiſſet eam Aaron, & vidiſſet
perfuſam lepra,* ait ad Moyſen: Obſecro 11
domine mi, ne imponas nobis hoc pecca-
tum quod ſtulte commiſimus,* ne fiat hæc 12
quaſi mortua, & vt abortiuum quod proij-
citur de vulua matris ſuæ. ecce iam mediũ
carnis eius deuoratum eſt a lepra. * Cla- 13
mauitq. Moyſes ad Dominũ, dicens: Deus,
obſecro, ſana eam.* Cui reſpondit Domi- 14
nus : Si pater eius ſpuiſſet in faciem illius,
nonne debuerat ſaltem ſeptem diebus ru-
bore ſuffundi ? Separetur ſeptẽ diebus ex-
tra caſtra, & poſtea reuocabitur.* Excluſa 15
eſt itaque Maria extra caſtra ſeptem die-
bus : & populus non eſt motus de loco il-
lo, donec reuocata eſt Maria.

CAP. XIII.

PROFECTVSQ. eſt populus de Haſe- 1
roth fixis tentorijs in deſerto Pharan.
*ibiq. locutus eſt Dominus ad Moyſen, di- 2
cens :* Mitte viros, qui conſiderent Terram 3
Chanaan, quam daturus ſum filijs Iſrael, ſin-
gulos de ſingulis tribubus, ex principibus.
* Fecit Moyſes quod Dominus imperaue- 4
rat, de deſerto Pharan mittens principes
viros, quorum iſta ſunt nomina.* De tribu 5
Ruben, Sammua filium Zechur.* De tribu 6
Simeon, Saphat filium Huri.* De tribu Iu- 7
da, Caleb filiũ Iephone.* De tribu Iſſachar, 8
Igal filiũ Ioſeph.* De tribu Ephraim, Oſee 9
filium Nun.* De tribu Beniamin, Phalti fi- 10
lium Raphu.* De tribu Zabulon, Geddiel 11
filium Sodi.* De tribu Ioſeph, ſceptri Ma- 12
naſſe, Gaddi filiũ Suſi.* De tribu Dan, Am- 13
14 miel filium Gemalli.* De tribu Aſer, Sthur
15 filiũ Michael.* De tribu Nephthali, Nahabi
16 filium Vapſi.* De tribu Gad, Guel filium
17 Machi.* hæc ſunt nomina virorum, quos
miſit Moyſes ad conſiderandam Terram:
18 vocauitq. Oſee filium Nun, Ioſue.* miſit er-
go eos Moyſes ad conſiderandam Terram
Chanaan, & dixit ad eos : Aſcendite per
meridianam plagam. Cumq. veneritis ad
19 montes,* conſiderate Terram, qualis ſit : &
populum qui habitator eſt eius, vtrum for-
tis ſit an infirmus: ſi pauci numero an plu-
20 res :* ipſa terra, bona an mala: vrbes qua-
21 les, muratæ an abſque muris:* humus, pin-
guis an ſterilis, nemoroſa an abſque arbo-
ribus. Confortamini, & afferte nobis de fru
ctibus Terræ. Erat autem tempus quando
22 iam præcoquæ vuæ veſci poſſunt.* Cumq.
aſcendiſſent, explorauerunt Terram a de-
ſerto Sin, vſque Rohob intrantibus Emath.
23 * Aſcenderuntq. ad meridiem, & venerunt
in Hebron, vbi erant Achiman & Siſai &
Tholmai filij Enac. nam Hebron ſeptem
annis ante Tanim vrbem Ægypti condita
24 eſt.* Pergenteſq. vſque ad Torrentem bo-
tri, abſciderunt palmitem cum vua ſua, quẽ
portauerunt in vecte duo viri. De malis
quoque granatis & de ficis loci illius tule-
25 runt:* qui appellatus eſt Nehelescol, id eſt
Torrens botri, eo quòd botrum portaſſent
26 inde filij Iſrael.* Reuerſiq. exploratores
Terræ poſt quadraginta dies, omni regio-
27 ne circuita,* venerunt ad Moyſen & Aaron
& ad omnem cœtum filiorum Iſrael in de-
ſertũ Pharan, quod eſt in Cades. Locutiq.
eis & omni multitudini oſtenderunt fructus
28 Terræ:* & narrauerunt, dicentes: Venimus
in Terram, ad quam miſiſti nos, quæ re vera
fluit lacte & melle, vt ex his fructibus co-
29 gnoſci poteſt:* ſed cultores fortiſſimos ha-
bet, & vrbes grandes atque muratas. Stir-
30 pem Enac vidimus ibi.* Amalec habitat in
meridie, Hethæus & Iebuſæus & Amor-
rhæus in montanis: Chananæus vero mo-
ratur iuxta mare & circa fluenta Iorda-
31 nis. * Inter hæc Caleb compeſcens mur-
mur populi, qui oriebatur contra Moyſen,
ait :

ait : Aſcendamus,& poſſideamus Terram,
quoniam poterimus obtinere eam . *Alij 32
vero,qui fuerant cum eo,dicebãt: Nequa-
quam ad hunc populum valemus aſcende-
re,quia fortior nobis eſt. *Detraxeruntq. 33
Terræ,quam inſpexerant,apud filios Iſrael,
dicentes : Terra,quam luſtrauimus, deuo-
rat habitatores ſuos : populus,quem aſpe-
ximus, proceræ ſtaturæ eſt . *Ibi vidimus 34
monſtra quædam filiorum Enac de gene-
re giganteo: quibus comparati,quaſi locu-
ſtæ videbamur .

CAP. XIIII.

IGITVR vociferans omnis turba fleuit 1
noćte illa , *& murmurati ſunt contra 2
Moyſen & Aaron cunćti filij Iſrael, dicen-
tes : *Vtinam *mortui* eſſemus in Ægypto: 3
& in *hac* vaſta ſolitudine vtinã pereamus,
& *non* inducat nos Dominus in Terram
iſtam,ne cadamus gladio,& vxores ac libe
ri noſtri ducantur captiui . Nonne melius
eſt reuerti in Ægyptum? *Dixeruntq. alter 4
ad alterum : Conſtituamus nobis ducem,
& reuertamur in Ægyptum . *Quo audito 5
Moyſes & Aaron ceciderunt proni in ter-
ram coram omni multitudine filiorum Iſ-
rael . *At vero Ioſue filius Nun , & Caleb 6
filius Iephone, qui & ipſi luſtrauerant ter-
ram, ſciderunt veſtimenta ſua, *& ad om- 7
nem multitudinem filiorum Iſrael locuti
ſunt: Terra,quam circuiuimus,valde bona
eſt . *ſi propitius fuerit Dominus, inducet 8
nos in eam,& tradet humum lacte & mel-
le manantem. *Nolite rebelles eſſe contra 9
Dominum: neque timeatis populum terræ
huius, quia ſicut panem ita eos poſſumus
deuorare . receſſit ab eis omne præſidium:
Dominus nobiſcum eſt, nolite metuere.
*Cumq. clamaret omnis multitudo,& lapi- 10
dibus eos vellet opprimere, apparuit glo-
ria Domini ſuper tećtum fœderis cunćtis
filijs Iſrael. *Et dixit Dominus ad Moyſen: 11
Vſquequo detrahet mihi populus iſte?
Quouſque non credent mihi in omnibus
ſignis,quæ feci coram eis ? *Feriam igitur 12
eos peſtilentia,atque conſumam: te autem
faciam principem ſuper gentem magnam,
13 & fortiorem quàm hæc eſt. *Et ait Moyſes
ad Dominũ : Vt audiant Ægyptij,de quo-
14 rum medio eduxiſti populum iſtum, *& ha-
bitatores Terræ huius,qui audierunt quòd
tu Domine in populo iſto ſis , & facie vi-
dearis ad faciem,& nubes tua protegat il-
los, & in columna nubis præcedas eos per
15 diem,& in columna ignis per noćtẽ; *quòd
occideris tãtam multitudinem quaſi vnum
16 hominem,& dicãt : *Non poterat introdu-
cere populum in Terram,pro qua iuraue-
17 rat: idcirco occidit eos in ſolitudine. *Ma-
gnificetur ergo fortitudo Domini ſicut iu-
18 raſti , dicens : *Dominus patiens & multæ
miſericordiæ, auferens iniquitatem & ſcele-
ra,nullumq. innoxiũ derelinquens, qui vi-
ſitas peccata patrum in filios in tertiam &
19 quartam generationem. *Dimitte,obſecro,
peccatum populi huius ſecundum magni-
tudinem miſericordiæ tuæ, ſicut propitius
fuiſti egredientibus de Ægypto vſque ad
20 locum iſtum . *Dixitq. Dominus : Dimiſi
21 iuxta verbum tuum . *Viuo ego: & imple-
22 bitur gloria Domini vniuerſa terra. *Atta-
men omnes homines qui viderunt maieſta-
tem meam,& ſigna quæ feci in Ægypto &
in ſolitudine , & tentauerunt me iam per
23 decem vices,nec obedierũt voci meæ, *non
videbunt Terram pro qua iuraui patribus
eorum, nec quiſquam ex illis qui detraxit
24 mihi,intuebitur eam . *Seruum meum Ca-
leb,qui plenus alio ſpiritu ſecutus eſt me,
inducam in Terram hanc,quam circuiuit:
25 & ſemen eius poſſidebit eam . *Quoniam
Amalecites & Chananæus habitant in val-
libus . Cras mouete caſtra, & reuertimini
26 in ſolitudinem per viam Maris rubri. *Lo-
cutuſq. eſt Dominus ad Moyſen & Aaron,
27 dicens : *Vſquequo multitudo hæc peſſi-
ma murmurat contra me ? querelas filio-
28 rum Iſrael audiui. *Dic ergo eis: Viuo ego,
ait Dominus : ſicut locuti eſtis audiente
29 me , ſic faciam vobis . *In ſolitudine hac
iacebunt cadauera veſtra. Omnes qui nu-
merati eſtis a viginti annis & ſupra,& mur
30 muraſtis cõtra me, *non intrabitis Terram,

ſuper quam leuaui manum meam vt habi-
tare vos facerem, præter Caleb filium Ie-
phone,& Ioſue filium Nun.* Paruulos au- 31
tem veſtros, de quibus dixiſtis quòd præ-
dæ hoſtibus forent,introducam: vt videant
Terram,quæ vobis diſplicuit. * Veſtra ca- 32
dauera iacebunt in ſolitudine.* Filij veſtri 33
erunt vagi in deſerto annis quadraginta,
& portabunt fornicationem veſtram, do-
nec conſumantur cadauera patrum in de-
ſerto , * iuxta numerum quadraginta die- 34
rum ,quibus conſideraſtis Terram : annus
pro die imputabitur. Et quadraginta an-
nis recipietis iniquitates veſtras, & ſcietis
vltionem meam : * quoniam ſicut locutus 35
ſum,ita faciam omni multitudini huic peſ-
ſimæ,quæ conſurrexit aduerſum me: in ſo-
litudine hac deficiet, & morietur. * Igitur 36
omnes viri, quos miſerat Moyſes ad con-
templandam Terram, & qui reuerſi mur-
murare fecerant contra eum omnem mul-
titudinem , detrahentes Terræ quòd eſſet
mala, * mortui ſunt atque percuſſi in con- 37
ſpectu Domini. * Ioſue autem filius Nun, 38
& Caleb filius Iephone vixerunt ex omni-
bus,qui perrexerant ad conſiderandā Ter-
ram.* Locutuſq. eſt Moyſes vniuerſa ver- 39
ba hæc ad omnes filios Iſrael, & luxit po-
pulus nimis.*Et ecce mane primo ſurgen- 40
tes aſcenderunt verticem montis,atque di-
xerunt: Parati ſumus aſcendere ad locum,
de quo Dominus locutus eſt: quia pecca-
uimus.*Quibus Moyſes: Cur,inquit,tranſ- 41
gredimini verbum Domini, quod vobis
non cedet in proſperum ? * Nolite aſcen- 42
dere : non enim eſt Dominus vobiſcum :
ne corruatis coram inimicis veſtris.*Ama- 43
lecites & Chananæus ante vos ſunt, quo-
rum gladio corruetis, eo quòd nolueritis
acquieſcere Domino,nec erit Dominus vo
biſcum .*At illi contenebrati aſcenderunt 44
in verticem montis. Arca autem teſtamen
ti Domini & Moyſes non receſſerunt de
caſtris . * Deſcenditq. Amalecites & Cha- 45
nanæus,qui habitabat in monte: & percu-
tiens eos atque concidens, perſecutus eſt
eos vſque Horma.

CAP. XV.

1 LOCVTVS eſt Dominus ad Moyſen ,
2 dicens:*Loquere ad filios Iſrael,& di-
ces ad eos : Cum ingreſſi fueritis Terram
habitationis veſtræ,quam ego dabo vobis,
3 *& feceritis oblationem Domino in holo-
cauſtum,aut victimam,vota ſoluentes, vel
ſponte offerentes munera,aut in ſollemni-
tatibus veſtris adolentes odorem ſuauitatis
4 Domino,de bobus ſiue de ouibus:*offeret
quicumque immolauerit victimam, ſacrifi-
cium ſimilæ , decimam partem ephi con-
ſperſæ oleo,quod menſuram habebit quar-
5 tam partem hin:*& vinum ad liba funden-
da eiuſdem menſuræ dabit in holocauſtum
6 ſiue in victimam . Per agnos ſingulos* &
arietes erit ſacrificium ſimilæ duarum deci-
marum,quæ conſperſa ſit oleo tertiæ partis
7 hin:*& vinum ad libamentum tertiæ partis
eiuſdem menſuræ offeret in odorem ſuaui-
8 tatis Domino.*Quando vero de bobus fe-
ceris holocauſtum aut hoſtiam, vt impleas
9 votum vel pacificas victimas,*dabis per ſin-
gulos boues ſimilæ tres decimas conſperſæ
oleo,quod habeat medium menſuræ hin :
10 *& vinum ad liba fundenda eiuſdem men-
ſuræ in oblationem ſuauiſſimi odoris Do-
11 12 mino .*Sic facies* per ſingulos boues & arie-
13 tes & agnos & hœdos.* Tā indigenæ quàm
14 peregrini * eodem ritu offerent ſacrificia .
15 *Vnum præceptum erit atque iudicium tā
16 vobis quàm aduenis terræ.*Locutus eſt Do
17 minus ad Moyſen , dicens :* Loquere filijs
18 Iſrael,& dices ad eos:*Cum veneritis in ter
19 ram,quam dabo vobis,*& comederitis de
panibus regionis illius,ſeparabitis primitias
20 Domino*de cibis veſtris. Sicut de areis pri-
21 mitias ſeparatis,*ita & de pulmentis dabi-
22 tis primitiua Domino. *Quòd ſi per igno-
rantiam prætererieritis quidquam horū,quæ
23 locutus eſt Dominus ad Moyſen,*& man-
dauit per eum ad vos, a die qua cœpit iu-
24 bere & vltra,*oblitaq. fuerit facere multi-
tudo : offeret vitulum de armento , holo-
cauſtum in odorem ſuauiſſimum Domino,
& ſacrificium eius ac liba , vt ceremoniæ
poſtu-

poſtula[illegible]t,hircumq. pro peccato :*& roga- 25
bit [illegible]dos pro omni multitudine filiorum
I[illegible] & [illegible]ittetur eis, quoniã non ſpon-
te p[illegible]uc[illegible]t,n[illegible]ilo[illegible]nus offerentes in-
cenſum Do[illegible]o pro ſe & p[illegible]o peccato at-
q[illegible]re[illegible]o :*& d[illegible]mittetur vniuerſæ ple- 26
b[illegible]rum [illegible], & aduenis, qui peregri-
n[illegible]r[illegible] ter eos: quoniam culpa eſt omnis
p[illegible] per ig[illegible]orantiam .*Quod ſi anima 27
[illegible] po[illegible]rit, offeret capram
[illegible]lam [illegible]to ſuo:*& deprecabi- 28
t[illegible] ea f[illegible]s, [illegible]od inſcia peccaue-
n[illegible] D[illegible] impe[illegible]rabitq. ei veniam,
[illegible]m indigenis quàm ad- 29
u[illegible]it omn[illegible]um, qui peccauerint
i[illegible] A[illegible], quæ per ſuperbiã 30
[illegible]s ſit ille, ſiue po
[illegible], [illegible]rſus Dominum
[illegible]it d[illegible] p[illegible]pulo ſuo :*ver- 31
b[illegible]ini conte[illegible]pſit, & præce-
p[illegible] f[illegible]t irritum [illegible]d[illegible]reo delebitur,
& [illegible]it iniquitatem [illegible]uam.*Factum eſt 32
[illegible]t fi[illegible]j Iſra[illegible]l in ſolitudine,
& [illegible] h[illegible]em c[illegible]gentem ligna
[illegible]b[illegible] [illegible]btuler[illegible]t eum Moyſi & 33
[illegible]ſæ multitudi[illegible]i.*Qui reclu- 34
[illegible]m in carcerem, neſcientes quid
[illegible] facere deberent.*Dixitq. Domi- 35
[illegible]Mo[illegible]ſen: Morte moriatur homo iſte,
[illegible] l[illegible]dibus omn[illegible]s turba extra ca-
[illegible]ent eum foras, obrue- 36
[illegible], & mortu[illegible]s eſt ſicut præce-
p[illegible].*Dix[illegible]t q[illegible]oque Dominus 37
ad M[illegible]*Loquere filijs Iſrael, & dices 38
ad eos vt [illegible]nt ſibi fimbrias per angulos
p[illegible]ll[illegible]rum, [illegible]nentes in eis vittas hyacinthi-
[illegible]:*qua[illegible]m viderint, recordentur om- 39
[illegible]andat[illegible]m Domini, nec ſequantur
[illegible]tiones ſuas & oculos per res varias
[illegible]ntes,*ſ[illegible]d magis memores præcepto- 40
[illegible]mini faciant ea, ſintq. ſancti Deo ſuo.
*[illegible]minus Deus veſter, qui eduxi vos 41
de [illegible] Ægypti, vt eſſem Deus veſter.

C A P. XVI.

ECce autem Core filius Iſaar, filij Caath, 1
filij Leui, & Dathan atque Abiron filij
Eliab, Hon quoque filius Pheleth de filijs
2 Ruben, *ſurrexerunt contra Moyſen, alijq.
filiorum Iſrael ducenti quinquaginta viri
proceres ſynagogæ, & qui tempore conci-
3 lij per nomina vocabantur. *Cumq. ſtetiſ-
ſent aduerſum Moyſen & Aaron, dixerunt:
Sufficiat vobis, quia omnis multitudo ſan-
ctorum eſt, & in ipſis eſt Dominus: Cur ele-
4 uamini ſuper populum Domini? * Quod
cum audiſſet Moyſes, cecidit pronus in fa-
5 ciem: * locutuſq. ad Core & ad omnem
multitudinem: Mane, inquit, notum faciet
Dominus qui ad ſe pertineant, & ſanctos
applicabit ſibi: & quos elegerit, appropin-
6 quabunt ei. *Hoc igitur facite: Tollat vnuſ
quiſque thuribula ſua, tu Core, & omne
7 concilium tuum: *& hauſto cras igne, po-
nite deſuper thymiama coram Domino:
& quemcumque elegerit, ipſe erit ſanctus:
8 multum erigimini filij Leui. * Dixitq. rur-
9 ſum ad Core: Audite filij Leui: *Num pa-
rum vobis eſt quòd ſeparauit vos Deus Iſ-
rael ab omni populo, & iũxit ſibi, vt ſerui-
retis ei in cultu tabernaculi, & ſtaretis co-
ram frequentia populi, & miniſtraretis ei?
10 *idcirco ad ſe fecit accedere te & omnes
fratres tuos filios Leui, vt vobis etiam ſa-
11 cerdotiũ vendicetis, *& omnis globus tuus
ſtet contra Dominum? quid eſt enim Aa-
12 ron vt murmuretis contra eum? * Miſit
ergo Moyſes vt vocaret Dathan & Abiron
filios Eliab. Qui reſponderunt: Non ve-
13 nimus. *numquid parum eſt tibi quòd edu-
xiſti nos de terra, quæ lacte & melle mana-
bat, vt occideres in deſerto, niſi & domina-
14 tus fueris noſtri? *Reuera induxiſti nos in
terram, quæ fluit riuis lactis & mellis, & de-
diſti nobis poſſeſſiones agrorum & vinea-
rum. an & oculos noſtros vis eruere? non
15 venimus. *Iratuſq. Moyſes valde, ait ad Do-
minum: Ne reſpicias ſacrificia eorum: tu
ſcis quòd ne aſellum quidem vmquam ac-
ceperim ab eis, nec afflixerim quempiã eo-
16 rum. *Dixitq. ad Core: Tu, & omnis congre
gatio tua ſtate ſeorſum coram Domino, &
17 Aaron die craſtino ſeparatim. * Tollite
ſinguli thuribula veſtra, & ponite ſuper ea

incenſum,offerentes Domino ducẽta quin
quaginta thuribula: Aaron quoque teneat
thuribulum ſuum. *Quod cum feciſſent, 18
ſtãtibus Moyſe & Aaron,*& coaceruaſſent 19
aduerſum eos omnem multitudinem ad
oſtium tabernaculi, apparuit cunctis gloria
Domini. *Locutuſq. Dominus ad Moy- 20
ſen & Aaron, ait: *Separamini de medio 21
congregationis huius,vt eos repente diſper
dam. *Qui ceciderunt proni in faciem,at- 22
que dixerunt: Fortiſſime Deus ſpirituum
vniuerſæ carnis,num vno peccante,contra
omnes ira tua deſæuiet? *Et ait Dominus 23
ad Moyſen: *Præcipe vniuerſo populo vt 24
ſeparetur a tabernaculis Core & Dathan &
Abiron. *Surrexitq. Moyſes, & abijt ad 25
Dathan & Abiron: & ſequentibus eum
ſenioribus Iſrael,*dixit ad turbam: Rece- 26
dite a tabernaculis hominum impiorum,&
nolite tangere quæ ad eos pertinent,ne in-
uoluamini in peccatis eorum. *Cumq. re- 27
ceſſiſſent a tentorijs eorum per circuitum,
Dathan & Abiron egreſſi ſtabant in introi-
tu papilionum ſuorum cum vxoribus & li-
beris, omniq. frequentia. *Et ait Moy- 28
ſes: In hoc ſcietis quòd Dominus miſerit
me vt facerem vniuerſa quæ cernitis, &
non ex proprio ea corde protulerim: *Si 29
conſueta hominum morte interierint, &
viſitauerit eos plaga, qua & ceteri viſitari
ſolent,non miſit me Dominus: *ſin autem 30
nouam rem fecerit Dominus, vt aperiens
terra os ſuum deglutiat eos & omnia quæ
ad illos pertinent,deſcenderintq. viuentes
in infernum,ſcietis quòd blaſphemauerint
Dominum. *Confeſtim igitur vt ceſſauit 31
loqui,dirupta eſt terra ſub pedibus eorum:
*& aperiens os ſuum, deuorauit illos cum 32
tabernaculis ſuis & vniuerſa ſubſtantia eo-
rum.*deſcenderuntq. viui in infernũ oper- 33
ti humo,& perierunt de medio multitudi-
nis. *At vero omnis Iſrael, qui ſtabat per 34
gyrum,fugit ad clamorem pereuntium,di-
cens: Ne forte & nos terra deglutiat.*Sed 35
& ignis egreſſus a Domino, interfecit du-
centos quinquaginta viros,qui offerebant
incẽſum.*Locutuſq. eſt Dominus ad Moy- 36
37 ſen,dicens: *Præcipe Eleazaro filio Aaron
ſacerdoti vt tollat thuribula quæ iacent in
incendio, & ignem hũc illucq. diſpergat
38 quoniam ſanctificata ſunt*in mortibus pec
catorum; producatq. ea in laminas,& affi-
gat altari,eo quòd oblatum ſit in eis incen
ſum Domino,& ſanctificata ſint,vt cern
ea pro ſigno & monimento filij Iſrael
39 *Tulit ergo Eleazar*ſacerdos thuribul
ænea,in quibus obtulerant hi quos ince
dium deuorauit,& produxit ea in laminas,
40 affigens altari: *vt haberent poſtea filij I
rael,quibus commonerentur, ne quis ac-
cedat alienigena, & qui non eſt de ſ m e
Aaron ad offerendum incenſum Do ,
ne patiatur ſicut paſſus eſt Core, & omn
congregatio eius, loquente Domino ad
41 Moyſen. *Murmurauit autem omnis mu
titudo filiorum Iſrael ſequenti die contra
Moyſen & Aaron, dicens: Vos interfeci-
42 ſtis populum Domini. *Cumq. oriretur ſ
43 ditio,& tumultus increſceret, *Moyſes &
Aaron fugerunt ad tabernaculum fœd
Quod,poſtquam ingreſſi ſunt, operuit n
44 bes, & apparuit gloria Do i. *Dixitq.
45 Dominus ad Moyſen: *Recedite de medio
huius multitudinis,etiam nunc delebo eos.
46 Cumq. iacerent in terra,*dixit Moyſes ad
Aaron: Tolle thuribulum, & hauſto igne
de altari,mitte incenſum deſuper, pergen
cito ad populum vt roges pro eis: iam enim
egreſſa eſt ira a Domino,& plaga deſæu
47 *Quod cum feciſſet Aaron, & cucurriſſe
ad mediam multitudinem, quam iam va-
48 ſtabat incendium, obtulit thymiama
ſtans inter mortuos ac viuentes, pro po
49 pulo deprecatus eſt,& plaga ceſſauit. Fu
runt autem,qui percuſſi ſunt, quattuord
cim millia hominum & ſeptingenti, abſ-
que his qui perierant in ſeditione Core
50 *Reuerſuſq. eſt Aaron ad Moyſen ad o-
ſtium tabernaculi fœderis poſtquam quie-
uit interitus.

Cap. XVII.

1 ET locutus eſt Dominus ad Moyſen,
2 dicens: *Loquere ad filios Iſrael,& acci-
pe ab

pe ab eis [illegible] ſing[illegible]las per cognationes
[illegible] principibus tribuum, virgas
[illegible] niu cuiuſque nom[illegible] ſuper-
3 ſ[illegible] virgæ ſuæ. * nomen [illegible]m Aaron
e[illegible]u Leui, & v[illegible]a cunctas ſeor-
4 ſ[illegible]ontinebit: po[illegible]eſq. eas in ta-
ber[illegible] coram teſtimonio vbi
5 [illegible]em ex h[illegible] elegero, germi-
[illegible] * & cohibebo a me queri-
[illegible] I[illegible]ael, quibus contra vos
6 [illegible] ſ[illegible]. eſt Moyſes ad fi-
[illegible] omnes principes
[illegible]as [illegible]us fueruntq. virgæ
7 [illegible]a Aaron. * Quas cum
[illegible] Domino in taber-
8 [illegible] * ſequenti die regreſſus
[illegible] Aaron in domo
[illegible]mmis eruperāt flo-
[illegible], in amygdalas defor-
9 [illegible]ulit e[illegible] Moyſes omnes
[illegible] Do[illegible] ad cunctos fi-
[illegible] & [illegible]eperunt ſinguli
10 [illegible] D[illegible]us ad Moyſen:
[illegible]bernaculum te-
[illegible]ur ibi in ſignum rebel-
[illegible], & quieſcant querelæ
11 [illegible]oriantur. * Fecitq. Moy-
12 [illegible]t Do[illegible]us. * Dixerunt
[illegible] Moyſen: Ecce con-
13 [illegible] p[illegible]mus. * quicum-
[illegible]aculum Domini, mo-
[illegible] ad internecionem cuncti
[illegible]

[illegible]P. XVIII.

1 D[illegible] D[illegible]s ad Aaron: Tu, &
[illegible]mus patris tui tecũ por-
[illegible]m Sanctuarij: & tu & filij
[illegible] peccata ſacerdotij ve-
2 [illegible] tuos de tribu Leui, & ſce-
[illegible] ſ[illegible] me tecum, præſtoq. ſint,
[illegible]t [illegible] tu autem & filij tui mi-
3 [illegible] tabe[illegible]c[illegible]o teſtimonij. * Ex-
c[illegible] Leuitæ ad præcepta tua, & ad
cu[illegible]bernaculi: ita dumtaxat,
vt ad [illegible]arij & ad altare non acce-
dant, [illegible] moriantur, & vos pereatis
4 ſimul. * ſint autem tecum, & excubent in
cuſtodijs tabernaculi, & in omnibus cere-
monijs eius. Alienigena nō miſcebitur vo-
5 bis. * Excubate in cuſtodia Sanctuarij, &
in miniſterio altaris: ne oriatur indignatio
6 ſuper filios Iſrael. * Ego dedi vobis fratres
veſtros Leuitas de medio filiorum Iſrael, &
tradidi donum Domino, vt ſeruiant in mi-
7 niſterijs tabernaculi eius. * Tu autem & filij
tui cuſtodite ſacerdotium veſtrum: & om-
nia quæ ad cultum altaris pertinent, & in-
tra velum ſunt, per ſacerdotes adminiſtra-
buntur. ſi quis externus acceſſerit, occide-
8 tur. * Locutuſq. eſt Dominus ad Aaron:
Ecce dedi tibi cuſtodiā primitiarum mea-
rum. Omnia quæ ſanctificantur a filijs Iſ-
rael, tradidi tibi & filijs tuis prō officio ſa-
9 cerdotali legitima ſempiterna. * Hæc ergo
accipies de his, quæ ſanctificantur, & obla-
ta ſunt Domino. Omnis oblatio, & ſacri-
ficium, & quidquid pro peccato atque de-
licto redditur mihi, & cedit in Sancta ſan-
10 ctorum, tuum erit, & filiorum tuorum. * In
Sanctuario comedes illud: mares tantum
edent ex eo, quia conſecratum eſt tibi.
11 * Primitias autem, quas vouerint & obtule-
rint filij Iſrael, tibi dedi, & filijs tuis, ac fi-
liabus tuis iure perpetuo. qui mundus eſt
12 in domo tua, veſcetur eis. * Omnem me-
dullam olei, & vini, ac frumenti, quidquid
offerunt primitiarum Domino, tibi dedi.
13 * Vniuerſa frugum initia, quas gignit hu-
mus, & Domino deportantur, cedent in
vſus tuos: qui mundus eſt in domo tua,
14 veſcetur eis. * Omne quod ex voto reddide-
15 rint filij Iſrael, tuum erit. * Quidquid pri-
mum erumpit e vulua cūctæ carnis, quam
offerunt Domino, ſiue ex hominibus, ſiue
de pecoribus fuerit, tui iuris erit: ita dum-
taxat, vt pro hominis primogenito pretium
accipias, & omne animal quod immūdum
16 eſt redimi facias, * cuius redemptio erit poſt
vnum menſem, ſiclis argenti quinque, pon-
dere Sanctuarij. Siclus viginti obolos ha-
17 bet. * Primogenitum autem bouis & ouis
& capræ non facies redimi, quia ſanctifica-
ta ſunt Domino. ſanguinem tātum eorum
fundes

fundes ſuper altare, & adipes adolebis in
ſuauiſſimum odorem Domino.*Carnes ve- 18
ro in vſum tuum cedent,ſicut pectuſculum
conſecratum, & armus dexter, tua erunt.
* Omnes primitias Sanctuarij,quas offerũt 19
filij Iſrael Domino, tibi dedi & filijs, ac fi-
liabus tuis iure perpetuo. Pactum ſalis eſt
ſempiternum coram Domino, tibi ac filijs
tuis.*Dixitq. Dominus ad Aaron: In terra 20
eorum nihil poſſidebitis,nec habebitis par-
tem inter eos: ego pars & hereditas tua in
medio filiorum Iſrael. * Filijs autem Leui 21
dedi omnes decimas Iſraelis in poſſeſſionẽ
pro miniſterio quo ſeruiunt mihi in taber-
naculo fœderis:* vt non accedant vltra fi- 22
lij Iſrael ad tabernaculum, nec committãt
peccatum mortiferum,*ſolis filijs Leui mi- 23
hi in tabernaculo ſeruientibus, & portan-
tibus peccata populi. legitimum ſempiter-
num erit in generationibus veſtris. Nihil
aliud poſſidebunt,*decimarum oblatione 24
contenti, quas in vſus eorum & neceſſaria
ſeparaui.*Locutuſq. eſt Dominus ad Moy- 25
ſen, dicens:*Præcipe Leuitis,atque denun- 26
cia: Cum acceperitis a filijs Iſrael decimas,
quas dedi vobis, primitias earum offerte
Domino,id eſt, decimam partem decimæ,
* vt reputetur vobis in oblationem primi- 27
tiuorũ,tam de areis quàm de torcularibus:
*& vniuerſis quorum accipitis primitias,of- 28
ferte Domino, & date Aaron ſacerdoti.
*Omnia quæ offeretis ex decimis,& in do- 29
naria Domini ſeparabitis, optima & electa
erunt.*Diceſq. ad eos: Si præclara & me- 30
liora quæque obtuleritis ex decimis, repu-
tabitur vobis quaſi de area & torculari de-
deritis primitias:*& comedetis eas in om- 31
nibus locis veſtris, tam vos quàm familiæ
veſtræ: quia pretium eſt pro miniſterio,quo
ſeruitis in tabernaculo teſtimonij.*Et non 32
peccabitis ſuper hoc, egregia vobis & pin-
guia reſeruantes ne polluatis oblationes
filiorum Iſrael, & moriamini.

Cap. XIX.

LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen 1
& Aaron,dicens:*Iſta eſt religio victi- 2
mæ,quam conſtituit Dominus. Præcipe fi-
lijs Iſrael,vt adducant ad te vaccam rufam
ætatis integræ,in qua nulla ſit macula, nec
3 portauerit iugum:*tradetiſq. eam Eleazaro
ſacerdoti. qui eductam extra caſtra,immo-
4 labit in conſpectu omnium:*& tingens di-
gitum in ſanguine eius,aſperget contra fo-
5 res tabernaculi ſeptẽ vicibus,*combureta.
eam cunctis videntibus,tam pelle & carni-
bus eius quàm ſanguine & fimo flammæ
6 traditis. * Lignum quoque cedrinum, &
hyſſopum, coccumq. bis tinctum ſacerdos
7 mittet in flammam,quæ vaccam vorat.*Et
tunc demum,lotis veſtibus & corpore ſuo,
ingredietur in caſtra, commaculatuſq. erit
8 vſque ad veſperum.* Sed & ille qui com-
buſſerit eam, lauabit veſtimenta ſua & cor-
pus,& immundus erit vſque ad veſperum.
9 *Colliget autem vir mũdus cineres vaccæ,
& effundet eos extra caſtra in loco puriſſi-
mo, vt ſint multitudini filiorum Iſrael in
cuſtodiam, & in aquam aſperſionis: quia
10 pro peccato vacca combuſta eſt. * Cumq.
lauerit qui vaccæ portauerat cineres,veſti-
menta ſua,immundus erit vſque ad veſpe-
rum. Habebunt hoc filij Iſrael & aduenæ,
qui habitant inter eos,ſanctum iure perpe-
11 tuo. * Qui tetigerit cadauer hominis, &
propter hoc ſeptem diebus fuerit immun-
12 dus:*aſpergetur ex hac aqua die tertio &
ſeptimo,& ſic mũdabitur. Si die tertio aſper-
ſus non fuerit, ſeptimo non poterit emun-
13 dari.*Omnis qui tetigerit humanæ animæ
morticinum, & aſperſus hac commiſtione
non fuerit,polluet tabernaculum Domini,
& peribit ex Iſrael: quia aqua expiationis
non eſt aſperſus, immundus erit,& mane-
14 bit ſpurcitia eius ſuper eum.*Iſta eſt lex ho-
minis qui moritur in tabernaculo: Omnes
qui ingrediuntur tentorium illius, & vni-
uerſa vaſa quæ ibi ſunt,polluta erunt ſeptẽ
15 diebus.*Vas,quod non habuerit operculũ,
nec ligaturam deſuper, immundum erit.
16 *Si quis in agro tetigerit cadauer occiſi ho-
minis, aut per ſe mortui, ſiue os illius, vel
ſepulchrum,immundus erit ſeptem diebus.
17 *Tollẽtq. de cineribus combuſtionis atque

peccati,

peccati,& mittent aquas viuas ſuper eos in
vas.*in quibus cum homo mundus tinxerit 18
hyſſopum, aſperget ex eo omne tẽtorium,
& cunctam ſupellectilem , & homines hu-
iuſcemodi cõtagione pollutos:*atque hoc 19
modo mundus luſtrabit immundum tertio
& ſeptimo die. expiatuſq. die ſeptimo, la-
uabit & ſe& veſtimenta ſua, & immundus
erit vſque ad veſperum . * Si quis hoc ritu 20
non fuerit expiatus,peribit anima illius de
medio Eccleſiæ : quia ſanctuarium Domi-
ni polluit,& nõ eſt aqua luſtrationis aſper-
ſus . * erit hoc præceptum legitimum ſem- 21
piternum. Ipſe quoque qui aſpergit aquas,
lauabit veſtimenta ſua : Omnis qui tetige-
rit aquas expiationis,immundus erit vſque
ad veſperum.* Quidquid tetigerit immun- 22
dus, immundum *faciet* : & anima,quæ ho-
rum *quippiam* tetigerit, immunda erit vſ-
que ad veſperum.

Cap. xx.

VENERVNTQ. filij Iſrael, & omnis 1
multitudo in deſertum Sin, mẽſe pri-
mo: & manſit populus in Cades. Mortuaq.
eſt ibi Maria , & ſepulta in eodem loco.
*Cumq. indigeret aqua populus,conuene- 2
runt aduerſum Moyſen & Aaron:* & verſi 3
in ſeditionem , dixerunt : Vtinam perijſſe-
mus inter fratres noſtros coram Domino.
*Cur eduxiſtis Eccleſiam Domini in ſolitu- 4
dinem, vt & nos & noſtra iumenta moria-
mur ? *Quare nos feciſtis aſcendere de Æ- 5
gypto , & adduxiſtis in locum iſtum peſſi-
mum,qui ſeri non poteſt,qui nec ficum gi-
gnit,nec vineas , nec malogranata, inſuper
& aquam non habet ad bibendum ? *In- 6
greſſuſq. Moyſes & Aaron,dimiſſa multitu-
dine,tabernaculũ fœderis, corruerunt pro-
ni in terram,clamaueruntq. ad Dominum,
atque dixerunt: Domine Deus audi clamo-
rem huius populi , & aperi eis theſaurum
tuum fontem aquæ viuæ, vt ſatiati , ceſſet
murmuratio eorũ. Et apparuit gloria Do-
mini ſuper eos. *Locutuſq. eſt Dominus ad 7
Moyſen,dicens :* Tolle virgam,& congre- 8
ga populum,tu & Aaron frater tuus, & lo-
quimini ad petram coram eis, & illa dabit
aquas . Cumq. eduxeris aquam de petra ,
bibet omnis multitudo & iumenta eius .
9 *Tulit igitur Moyſes virgam , quæ erat in
10 conſpectu Domini,ſicut præceperat ei,*cõ-
gregata multitudine ante petram , dixitq.
eis: Audite rebelles & increduli : Num de
petra hac vobis aquam poterimus eijcere ?
11 *Cumq. eleuaſſet Moyſes manũ,percutiens
virga bis ſilicem,egreſſæ ſunt aquæ largiſſi-
12 mæ,ita vt populus biberet & iumenta.*Di-
xitq. Dominus ad Moyſen & Aaron : Quia
non credidiſtis mihi , vt ſanctificaretis me
coram filijs Iſrael , non introducetis hos
13 populos in terram,quam dabo eis . * Hæc
eſt aqua contradictionis , vbi iurgati ſunt
filij Iſrael contra Dominum,& ſanctificatus
14 eſt in eis.*Miſit interea nuncios Moyſes de
Cades ad regem Edom, qui dicerent: Hæc
mandat frater tuus Iſrael : Noſti omnem
15 laborem,qui apprehendit nos,*quo modo
deſcenderint patres noſtri in Ægyptum,&
habitauerimus ibi multo tempore, afflixe-
16 rintq. nos Ægyptij, & patres noſtros : * &
quo modo clamauerimus ad Dominum , &
exaudierit nos,miſeritq. angelum,qui edu-
xerit nos de Ægypto. Ecce in vrbe Cades,
17 quæ eſt in extremis finibus tuis,poſiti,*ob-
ſecramus vt nobis trãſire liceat per terram
tuam . Non ibimus per agros, nec per vi-
neas,nõ bibemus aquas de puteis tuis,ſed
gradiemur via publica,nec ad dextram,nec
ad ſiniſtram declinantes,donec tranſeamus
18 terminos tuos.*Cui reſpondit Edom: Non
tranſibis per me, alioquin armatus occur-
19 ram tibi.*Dixeruntq. filij Iſrael: Per tritam
gradiemur viam: & ſi biberimus aquas tuas
nos & pecora noſtra, dabimus quod iuſtũ
eſt: nulla erit in pretio difficultas, tantum
20 velociter tranſeamus . * At ille reſpondit :
Non trãſibis: Statimq. egreſſus eſt obuius,
cum infinita multitudine , & manu forti ,
21 *nec voluit acquieſcere deprecanti, vt con-
cederet tranſitum per fines ſuos. quam ob
22 rem diuertit ab eo Iſrael . * Cumq. caſtra
mouiſſent de Cades, venerunt in montem
23 Hor,qui eſt in finibus terræ Edom:*vbi lo-
cutus

cutus eſt Dominus ad Moyſen:*Pergat,in- 24
quit,Aaron ad populos ſuos: non enim in-
trabit Terrã,quam dedi filijs Iſrael,eo quòd
incredulus fuerit ori meo, ad Aquas con-
tradictionis. * Tolle Aaron & filium eius 25
cum eo, & duces eos in montem Hor.
*Cumq. nudaueris patrem veſte ſua,indues 26
ea Eleazarum filium eius: Aaron collige-
tur, & morietur ibi.* Fecit Moyſes vt præ- 27
ceperat Dominus: & aſcenderunt in mon-
tem Hor coram omni multitudine.*Cumq. 28
Aaron ſpoliaſſet veſtibus ſuis, induit eis
Eleazarũ filium eius.*Illo mortuo in mon- 29
tis ſupercilio, deſcendit cum Eleazaro.
* Omnis autem multitudo vidẽs occubuiſ- 30
ſe Aaron, fleuit ſuper eo triginta diebus
per cunctas familias ſuas.

CAP. XXI.

QVOD cum audiſſet Chananæus rex 1
Arad,qui habitabat ad meridiem,ve-
niſſe ſcilicet Iſrael per exploratorum viam,
pugnauit contra illum, & victor exiſtens,
duxit ex eo prædam.*At Iſrael voto ſe Do- 2
mino obligans, ait: Si tradideris populum
iſtum in manu mea, delebo vrbes eius.
* Exaudiuitq. Dominus preces Iſrael,& tra- 3
didit Chananæum,quem ille interfecit ſub-
uerſis vrbibus eius: & vocauit nomen loci
illius Horma, id eſt, anathema.* Profecti 4
ſunt autem & de monte Hor,per viam,quæ
ducit ad Mare rubrum, vt circumirent ter-
ram Edom. Et tædere cœpit populum iti-
neris ac laboris:* locutuſq. contra Deum, 5
& Moyſen, ait: Cur eduxiſti nos de Ægy-
pto,vt moreremur in ſolitudine? Deeſt pa-
nis,non ſunt aquæ: anima noſtra iam nau-
ſeat ſuper cibo iſto leuiſſimo.* Quamobrẽ 6
miſit Dominus in populum ignitos ſerpen
tes, ad quorum plagas & mortes plurimo-
rum,*venerunt ad Moyſen,atque dixerunt: 7
Peccauimus,quia locuti ſumus contra Do-
minum & te: ora vt tollat a nobis ſerpen-
tes. Orauitq. Moyſes pro populo,*& locu- 8
tus eſt Dominus ad eum: Fac ſerpentem
æneum,& pone eum pro ſigno: qui percuſ-
ſus aſpexerit eũ, viuet.* Fecit ergo Moyſes 9
SERPENTEM AENEVM, & poſuit eum
pro ſigno: quem cum percuſſi aſpicerent,
10 ſanabantur.*Profectiq. filij Iſrael caſtrame-
11 tati ſunt in Oboth.*Vnde egreſſi fixere tẽ-
toria in Ieabarim, in ſolitudine, quæ reſpi-
12 cit Moab contra orientalem plagam.*Et
inde mouentes, venerunt ad Torrentem
13 Zared.*Quẽ relinquentes caſtrametati ſunt
contra Arnon, quæ eſt in deſerto,& promi-
net in finibus Amorrhæi. ſiquidem Arnon
terminus eſt Moab, diuidens Moabitas &
14 Amorrhæos.* Vnde dicitur in libro bello-
rum Domini: Sicut fecit in Mari rubro, ſic
15 faciet in torrentibus Arnon.* Scopuli tor-
rentium inclinati ſunt, vt requieſcerent in
Ar, & recumberent in finibus Moabita-
16 rum.* Ex eo loco apparuit puteus, ſuper
quo locutus eſt Dominus ad Moyſen: Cõ-
17 grega populum, & dabo ei aquam.*Tunc
cecinit Iſrael carmen iſtud: Aſcendat pu-
18 teus. Concinebant:*Puteus, quem foderũt
principes, & parauerunt duces multitudi-
nis in datore legis, & in baculis ſuis. De
19 ſolitudine, Matthana. * De Matthana in
20 Nahaliel: de Nahaliel,in Bamoth.*De Ba-
moth,vallis eſt in regione Moab,in vertice
21 Phaſga,quod reſpicit cõtra deſertum.*Mi-
ſit autem Iſrael nuncios ad Sehon regem
22 Amorrhæorum, dicens:*Obſecro vt tran-
ſire mihi liceat per terram tuam: non de-
clinabimus in agros & vineas,nõ bibemus
aquas ex puteis,via regia gradiemur,donec
23 tranſeamus terminos tuos.*Qui concede-
re noluit vt tranſiret Iſrael per fines ſuos:
quin potius exercitu congregato, egreſſus
eſt obuiam in deſertum, & venit in Iaſa,
24 pugnauitq. contra eum.*A quo percuſſus
eſt in ore gladij, & poſſeſſa eſt terra eius
ab Arnon vſque Ieboc, & filios Ammon:
quia forti præſidio tenebãtur termini Am-
25 monitarum.*Tulit ergo Iſrael omnes ciui-
tates eius, & habitauit in vrbibus Amor-
rhæi, in Heſebon ſcilicet, & viculis eius.
26 * Vrbs Heſebon fuit Sehon regis Amor-
rhæi, qui pugnauit contra regem Moab:
& tulit omnem terram, quæ ditionis illius
27 fuerat, vſque Arnon.*Idcirco dicitur in pro-
uerbio:

uerbio: Venitę in Heſebon, ædificetur, &
conſtruatur ciuitas Sehon:* Ignis egreſſus 28
eſt de Heſebon, flamma de oppido Sehon,
& deuorauit Ar Moabitarum, & habitato-
res excelſorum Arnon.* Væ tibi Moab, pe- 29
riſti popule Chamos. Dedit filios eius in
fugam, & filias in captiuitatem regi Amor-
rhæorum Sehon.* Iugum ipſorum diſperijt 30
ab Heſebon vſque Dibon, laſſi peruenerunt
in Nophe, & vſque Medaba.* Habitauit ita- 31
que Iſrael in Terra Amorrhæi.* Miſitq. Moy 32
ſes qui explorarent Iazer: cuius ceperunt
viculos, & poſſederunt habitatores.* Verte- 33
runtq. ſe, & aſcenderunt per viam Baſan, &
occurrit eis Og rex Baſan cum omni po-
pulo ſuo, pugnaturus in Edrai. * Dixitq. 34
Dominus ad Moyſen: Ne timeas eum, quia
in manu tua tradidi illum, & omnem po-
pulum, ac terram eius: facieſq. illi ſicut fe-
ciſti Sehon regi Amorrhæorum habitatori
Heſebon.* Percuſſerunt igitur & hunc cum 35
filijs ſuis, vniuerſumq. populum eius vſque
ad internecionem, & poſſederunt terram
illius.

Cap. XXII.

PROFECTIQ. caſtrametati ſunt in 1
campeſtribus Moab, vbi trans Iorda-
nē Iericho ſita eſt.* Videns autem Balac 2
filius Sephor omnia quæ fecerat Iſrael A-
morrhæo,* & quòd pertimuiſſent eũ Moa- 3
bitæ, & impetum eius ferre non poſſent,
*dixit ad maiores natu Madian: Ita delebit 4
hic populus omnes, qui in noſtris finibus
commorantur, quo modo ſolet bos herbas
vſque ad radices carpere. Ipſe erat eo tē-
pore rex in Moab.* Miſit ergo nuncios ad 5
Balaam filium Beor ariolum, qui habitabat
ſuper flumen terræ filiorum Ammon, vt vo-
carent eum, & dicerent: Ecce egreſſus eſt
populus ex Ægypto, qui operuit ſuperfi-
ciem terræ, ſedens contra me.* Veni igitur, 6
& maledic populo huic, quia fortior me
eſt: ſiquo modo poſſim percutere & eijce-
re eum de terra mea. noui ènim quòd be-
nedictus ſit cui benedixeris, & maledictus
in quem maledicta congeſſeris.* Perrexe- 7
runtq. ſeniores Moab, & maiores natu Ma-
dian, habentes diuinationis pretium in ma-
nibus. Cumq. veniſſent ad Balaam, & nar-
8 raſſent ei omnia verba Balac:* ille reſpon-
dit: Manete hîc nocte, & reſpondebo quid-
quid mihi dixerit Dominus. Manentibus
illis apud Balaam, venit Deus, & ait ad eũ:
9 * Quid ſibi volunt homines iſti apud te?
10 * Reſpondit: Balac filius Sephor rex Moa-
11 bitarum miſit ad me,* dicens: Ecce popu-
lus qui egreſſus eſt de Ægypto, operuit ſu-
perficiem terræ: veni, & maledic ei, ſiquo
12 modo poſſim pugnans abigere eum.* Di-
xitq. Deus ad Balaam: Noli ire cum eis,
neque maledicas populo: quia benedictus
13 eſt.* Qui mane conſurgens dixit ad princi-
pes: Ite in terram veſtram, quia prohibuit
14 me Dominus venire vobiſcum.* Reuerſi
principes dixerũt ad Balac: Noluit Balaam
15 venire nobiſcum.* Rurſum ille multo plu-
res & nobiliores quàm ante miſerat, miſit.
16 * Qui cum veniſſent ad Balaam, dixerunt:
Sic dicit Balac filius Sephor: Ne cuncteris
17 venire ad me:* paratus ſum honorare te, &
quidquid volueris dabo tibi: veni, & ma-
18 ledic populo iſti.* Reſpondit Balaam: Si
dederit mihi Balac plenam domum ſuam
argenti & auri, non potero immutare ver-
bum Domini Dei mei, vt vel plus, vel mi-
19 nus loquar.* Obſecro vt hic maneatis etiã
hac nocte, & ſcire queam quid mihi rurſum
20 reſpondeat Dominus.* Venit ergo Deus
ad Balaam nocte, & ait ei: Si vocare te ve-
nerunt homines iſti, ſurge, & vade cum eis:
ita dumtaxat, vt quod tibi præcepero, fa-
21 cias.* Surrexit Balaam mane, & ſtrata aſi-
22 na ſua profectus eſt cum eis.* Et iratus eſt
Deus. Stetitq. angelus Domini in via con-
tra Balaam, qui inſidebat aſinæ, & duos
23 pueros habebat ſecum.* Cernens aſina an-
gelum ſtantem in via, euaginato gladio,
auertit ſe de itinere, & ibat per agrum.
Quam cum verberaret Balaam, & vellet ad
24 ſemitam reducere,* ſtetit angelus in angu-
ſtijs duarum maceriarum, quibus vineæ cin-
25 gebantur.* Quem videns aſina, iunxit ſe pa-
rieti, & attriuit ſedentis pedem. At ille ite-
rum

rum verberabat eam : *& nihilominus an- 26
gelus ad locum anguſtum trãſiens,vbi nec
ad dexteram, nec ad ſiniſtram poterat de-
uiare, obuius ſtetit . * Cumq. vidiſſet aſina 27
ſtantem angelum,concidit ſub pedibus ſe-
dentis . qui iratus, vehementius cædebat
fuſte latera eius . * Aperuitq. Dominus os 28
aſinæ,& locuta eſt: Quid feci tibi? cur per-
cutis me? ecce iam tertio? *Reſpondit Ba- 29
laam : Quia commeruiſti, & illuſiſti mihi:
vtinam haberem gladium,vt te percuterẽ.
* Dixit aſina: Nonne animal tuum ſum,cui 30
ſemper ſedere conſueuiſti vſque in præſen-
tem diem? dic quid ſimile vmquã fecerim
tibi.At ille ait: Nũquam .*Protinus aperuit 31
Dominus oculos Balaam,& vidit angelum
ſtantem in via euaginato gladio,adorauitq.
eum pronus in terram.*Cui angelus: Cur, 32
inquit, tertio verberas aſinam tuam? Ego
veni vt aduerſarer tibi,quia peruerſa eſt via
tua,mihiq. contraria: *& niſi aſina declinaſ- 33
ſet de via,dans locum reſiſtenti,te occidiſ-
ſem, & illa viueret.*Dixit Balaam: Pecca- 34
ui, neſciens quòd tu ſtares contra me: &
nunc ſi diſplicet tibi vt vadam, reuertar.
* Ait angelus : Vade cum iſtis, & caue ne 35
aliud quàm præcepero tibi loquaris. Iuit
igitur cum principibus. * Quod cum au- 36
diſſet Balac, egreſſus eſt in occurſum eius
in oppido Moabitarum, quod ſitum eſt in
extremis finibus Arnon. * Dixitq. ad Ba- 37
laam: Miſi nuncios vt vocarem te,cur non
ſtatim veniſti ad me? an quia mercedem
aduentui tuo reddere nequeo? *Cui ille re- 38
ſpondit: Ecce adſum : numquid loqui po-
tero aliud, niſi quod Deus poſuerit in ore
meo? *Perrexerunt ergo ſimul,& venerunt 39
in vrbem, quæ in extremis regni eius fini-
bus erat. *Cumq. occidiſſet Balac boues, 40
& oues, miſit ad Balaam, & principes qui
cum eo erant, munera. * Mane autem fa- 41
cto duxit eum ad excelſa Baal, & intuitus
eſt extremam partem populi.

CAP. XXIII.

DIXITQ. Balaam ad Balac: Ædifica 1
mihi hic ſeptem aras,& para totidem
2 vitulos, eiuſdemq. numeri arietes. *Cumq.
feciſſet iuxta ſermonem Balaam, impoſue-
runt ſimul vitulum & arietem ſuper aram.
3 * Dixitq. Balaam ad Balac : Sta pauliſper
iuxta holocauſtum tuum, donec vadam, ſi
forte occurrat mihi Dominus, & quodcũ-
4 que imperauerit,loquar tibi.*Cumq. abijſ-
ſet velociter, occurrit illi Deus. Locutuſq.
ad eum Balaam: Septem,inquit,aras erexi,
& impoſui vitulum & arietem deſuper.
5 *Dominus autem poſuit verbũ in ore eius,
& ait: Reuertere ad Balac,& hæc loquéris.
6 * Reuerſus inuenit ſtantem Balac iuxta ho-
locauſtum ſuum,& omnes principes Moa-
7 bitarum: * aſſumptaq. parabola ſua, dixit:
De Aram adduxit me Balac rex Moabita-
rum, de montibus Orientis: Veni, inquit,
& maledic Iacob: propera, & deteſtare Iſ-
8 rael. *Quo modo maledicam,cui non ma-
ledixit Deus? Qua ratione deteſter, quem
9 Dominus non deteſtatur? *De ſummis ſili-
cibus videbo eum, & de collibus conſide-
rabo illum. Populus ſolus habitabit,& in-
10 ter gentes non reputabitur.*Quis dinume-
rare poſſit puluerem Iacob,& noſſe nume-
rum ſtirpis Iſrael? Moriatur anima mea
morte iuſtorum,& fiant nouiſſima mea hõ-
11 rũ ſimilia.*Dixitq. Balac ad Balaam: Quid
eſt hoc quod agis? Vt malediceres inimi-
cis meis vocaui te: & tu econtrario benedi-
12 cis eis.*Cui ille reſpondit: Num aliud poſ-
13 ſum loqui,niſi quod iuſſerit Dominus? *Di-
xit ergo Balac: Veni mecum in alterum lo-
cum vnde partem Iſrael videas,& totum vi-
14 dere nõ poſſis, inde maledicito ei.*Cumq.
duxiſſet eum in locum ſublimem,ſuperver-
ticem montis Phaſga,ædificauit Balaam ſe-
ptem aras, & impoſitis ſupra vitulo atque
15 ariete,*dixit ad Balac: Sta hic iuxta holo-
cauſtum tuum,donec ego obuius pergam.
16 *Cui cum Dominus occurriſſet, poſuiſ-
ſetq. verbum in ore eius, ait: Reuertere ad
17 Balac,& hæc loquéris ei.*Reuerſus inuenit
eum ſtantem iuxta holocauſtum ſuum, &
principes Moabitarum cum eo. Ad quem
Balac: Quid,inquit, locutus eſt Dominus?
18 *At ille aſſũpta parabola ſua,ait: Sta Balac,
& au-

& auſculta, audi fili Sephor: *Non eſt Deus 19
quaſi homo, vt mentiatur: nec vt filius hominis, vt mutetur. Dixit ergo, & non faciet?
locutus eſt, & non implebit? *Ad benedi- 20
cendum adductus ſum, benedictioné prohibere non valeo. *Non eſt idolum in Ia- 21
cob, nec videtur ſimulachrum in Iſrael.
Dominus Deus eius cum eo eſt, & clangor
victoriæ regis in illo. *Deus eduxit illum de 22
Ægypto, cuius fortitudo ſimilis eſt rhinocerotis. *Non eſt augurium in Iacob, nec 23
diuinatio in Iſrael. Temporibus ſuis dicetur Iacob & Iſraeli quid operatus ſit Deus.
*Ecce populus vt leæna conſurget, & quaſi 24
leo erigetur: non accubabit donec deuoret
prædam, & occiſorum ſanguinem bibat.
*Dixitq. Balac ad Balaam: Nec maledicas 25
ei, nec benedicas. *Et ille ait: Nonne dixi 26
tibi quòd quidquid mihi Deus imperaret,
hoc facerem? *Et ait Balac ad eum: Veni, 27
& ducam te ad alium locum: ſi forte placeat Deo vt inde maledicas eis. *Cumq. du 28
xiſſet eum ſuper verticem montis Phogor,
qui reſpicit ſolitudinem, *dixit ei Balaam: 29
Ædifica mihi hic ſeptem aras, & para totidem vitulos, eiuſdemq. numeri arietes.
*Fecit Balac vt Balaã dixerat: impoſuitq. 30
vitulos & arietes per ſingulas aras.

Cap. XXIIII.

CVMQ. vidiſſet Balaam quòd placeret 1
Domino vt benediceret Iſraeli, nequaquam abijt vt ante perrexerat, vt augurium quæreret: ſed dirigens contra deſertum vultum ſuum, *& eleuans oculos, 2
vidit Iſrael in tentorijs commorantem per
tribus ſuas: & irruente in ſe ſpiritu Dei,
*aſſumpta parabola ait: Dixit Balaam fi- 3
lius Beor: dixit homo, cuius obturatus eſt
oculus: *dixit auditor ſermonum Dei, qui 4
viſionem Omnipotentis intuitus eſt, qui
cadit, & ſic aperiuntur oculi eius: *Quàm 5
pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria
tua Iſrael! *vt valles nemoroſæ, vt horti 6
iuxta fluuios irrigui, vt tabernacula quæ fixit Dominus, quaſi cedri prope aquas.
*Fluet aqua de ſitula eius, & ſemen illius 7
erit in aquas multas. Tolletur propter Agag, rex eius, & auferetur regnum illius.
8 *Deus eduxit illum de Ægypto, cuius fortitudo ſimilis eſt rhinocerotis. Deuorabũt
gentes hoſtes illius, oſſaq. eorum confrin-
9 gent, & perforabunt ſagittis. *Accubans
dormiuit vt leo, & quaſi leæna, quam ſuſcitare nullus audebit. Qui benedixerit
tibi, erit & ipſe benedictus: qui maledixe-
10 rit, in maledictione reputabitur. *Iratuſq.
Balac contra Balaam, comploſis manibus
ait: Ad maledicendum inimicis meis vocaui te, quibus econtrario tertio benedixi-
11 ſti: *reuertere ad locum tuum. Decreueram quidem magnifice honorare te, ſed
Dominus priuauit te honore diſpoſito.
12 *Reſpondit Balaam ad Balac: Nonne nun-
13 cijs tuis, quos miſiſti ad me, dixi: *Si dederit mihi Balac plenam domum ſuam argenti & auri, non potero præterire ſermonem
Domini Dei mei, vt vel boni quid, vel mali
proferam ex corde meo: ſed quidquid Do
14 minus dixerit, hoc loquar? *Verumtamen
pergens ad populum meum, dabo conſilium, quid populus tuus populo huic faciat
15 extremo tempore. *Sumpta igitur parabola, rurſum ait: Dixit Balaam filius Beor: di-
16 xit homo, cuius obturatus eſt oculus: *dixit
auditor ſermonum Dei, qui nouit doctrinã
Altiſſimi, & viſiones Omnipotentis videt,
17 qui cadens apertos habet oculos. *Videbo
eum, ſed non modo: intuebor illum, ſed
non prope. ORIETVR STELLA ex Iacob, & cõſurget virga de Iſrael: & percutiet
duces Moab, vaſtabitq. omnes filios Seth.
18 *Et erit Idumæa poſſeſſio eius: hereditas
Seir cedet inimicis ſuis: Iſrael vero fortiter
19 aget. *De Iacob erit qui dominetur, & per-
20 dat reliquias ciuitatis. *Cũq. vidiſſet Amalec, aſſumens parabolam, ait: Principium
Gentium Amalec, cuius extrema perdétur.
21 *Vidit quoque Cinæum: & aſſumpta parabola, ait: Robuſtum quidem eſt habitaculum tuum: ſed ſi in petra poſueris nidum
22 tuum, *& fueris electus de ſtirpe Cin, quãdiu
poteris permanere? Aſſur enim capiet te.
23 *Aſſumptaq. parabola iterum locutus eſt:

Heu, quis victurus eſt, quando iſta faciet
Deus? *Venient in trieribus de Italia, ſupe 24
rabunt Aſſyrios, vaſtabuntq. Hebræos, &
ad extremum etiam ipſi peribunt. *Surre- 25
xitq. Balaam, & reuerſus eſt in locum ſuũ:
Balac quoque via, qua venerat, rediit.

CAP. XXV.

MORABATVR autem eo tempore Iſ- 1
rael in Settim, & fornicatus eſt po-
pulus cum filiabus Moab, *quæ vocauerunt 2
eos ad ſacrificia ſua. At illi comederunt &
adorauerunt deos earum. *Initiatuſq. eſt Iſ 3
rael Beelphegor: & iratus Dominus, *ait ad 4
Moyſen: Tolle cunctos principes populi, &
ſuſpende eos contra ſolem in patibulis: vt
auertatur furor meus ab Iſrael. *Dixitq. 5
Moyſes ad Iudices Iſrael: Occidat vnuſ-
quiſque proximos ſuos, qui initiati ſunt
Beelphegor. *Et ecce vnus de filijs Iſrael 6
intrauit coram fratribus ſuis ad ſcortum
Madianitidem vidente Moyſe, & omni tur-
ba filiorum Iſrael, qui flebant ante fores
tabernaculi. *Quod cum vidiſſet Phinees fi- 7
lius Eleazari filij Aaron ſacerdotis, ſurrexit
de medio multitudinis, & arrepto pugione,
*ingreſſus eſt poſt virum Iſraelitem in lu- 8
panar, & perfodit ambos ſimul, virum ſcili-
cet & mulierem in locis genitalibus. Ceſſa-
uitq. plaga a filijs Iſrael: *& occiſi ſunt vi- 9
ginti quattuor millia hominũ. *Dixitq. Do- 10
minus ad Moyſen: *Phinees filius Eleazari 11
filij Aaron ſacerdotis auertit iram meam a
filijs Iſrael: quia zelo meo commotus eſt
contra eos, vt non ipſe delerem filios Iſrael
in zelo meo. *idcirco loquere ad eum: Ec- 12
ce do ei pacem fœderis mei, *& erit tã ipſi 13
quàm ſemini eius pactum ſacerdotij ſempi
ternum, quia zelatus eſt pro Deo ſuo, &
expiauit ſcelus filiorum Iſrael. *Erat autem 14
nomen viri Iſraelitæ, qui occiſus eſt cum
Madianitide, Zambri filius Salu, dux de co-
gnatione & tribu Simeonis. *Porro mulier 15
Madianitis, quæ pariter interfecta eſt, voca-
batur Cozbi filia Sur principis nobiliſſimi
Madianitarum. *Locutuſq. eſt Dominus ad 16
Moyſen, dicens: *Hoſtes vos ſentiant Ma- 17
18 dianitæ, & percutite eos: *quia & ipſi ho-
ſtiliter egerunt contra vos, & decepére in-
ſidijs per idolum Phogor, & Cozbi filiam
ducis Madian ſororem ſuam, quæ percuſſa
eſt in die plagæ pro ſacrilegio Phogor.

CAP. XXVI.

1 POSTQVAM noxiorum ſanguis effuſus
eſt, dixit Dominus ad Moyſen & Elea-
2 zarum filium Aaron ſacerdotem: *Nume-
rate omnem ſummam filiorum Iſrael a vi-
ginti annis & ſupra, per domos & cogna-
tiones ſuas, cunctos, qui poſſunt ad bella
3 procedere. *Locuti ſunt itaque Moyſes &
Eleazar ſacerdos, in campeſtribus Moab
ſuper Iordanem contra Iericho, ad eos, qui
4 erant *a viginti annis & ſupra, ſicut Domi-
nus imperauerat, quorum iſte eſt numerus:
5 *Ruben primogenitus Iſrael. huius filius,
Henoch, a quo familia Henochitarum: &
6 Phallu, a quo familia Phalluitarum: *& He-
ſron, a quo familia Heſronitarum: & Char-
7 mi, a quo familia Charmitarum. *hæ ſunt
familiæ de ſtirpe Ruben: quarum nume-
rus inuentus eſt quadraginta tria millia, &
8 ſeptingenti triginta. *Filius Phallu, Eliab.
9 *huius filij, Namuel & Dathan & Abiron.
iſti ſunt Dathan & Abiron principes popu
li, qui ſurrexerunt contra Moyſen & Aaron
in ſeditione Core, quando aduerſus Domi-
10 num rebellauerunt: *& aperiens terra os
ſuũ deuorauit Core, morientibus plurimis,
quando combuſſit ignis ducẽtos quinqua-
ginta viros. Et factum eſt grande miracu-
11 lum, *vt, Core pereunte, filij illius non peri-
12 rent. *Filij Simeon per cognationes ſuas:
Namuel, ab hoc familia Namuelitarum:
Iamin, ab hoc familia Iaminitarũ: Iachin,
13 ab hoc familia Iachinitarum: *Zare, ab hoc
familia Zareitarum: Saul, ab hoc familia
14 Saulitarum. *hæ ſunt familiæ de ſtirpe Si-
meon, quarum omnis numerus fuit viginti
15 duo millia ducenti. *Filij Gad per cogna-
tiones ſuas: Sephon, ab hoc familia Sepho-
nitarum: Aggi, ab hoc familia Aggitarum:
16 Suni, ab hoc familia Sunitarum: *Ozni, ab
hoc familia Oznitarũ: Her, ab hoc familia

Heri-

Heritarum:*Arod,ab hoc familia Arodita- 17
rum: Ariel, ab hoc familia Arielitarum.
*iſtæ ſunt familiæ Gad,quarum omnis nu- 18
merus fuit quadraginta millia quingenti.
*Filij Iuda,Her,& Onan,qui ambo mortui 19
ſunt in Terra Chanaan.* Fueruntq. filij Iu- 20
da,per cognationes ſuas: Sela,a quo fami-
lia Selaitarum: Phares,a quo familia Pha-
reſitarum: Zare,a quo familia Zareitarum.
*Porro filij Phares: Heſron,a quo familia 21
Heſronitarum:& Hamul,a quo familia Ha
mulitarum.*Iſtæ ſunt familiæ Iuda, qua- 22
rum omnis numerus fuit ſeptuaginta ſex
millia quingenti.*Filij Iſſachar,per cogna- 23
tiones ſuas: Thola,a quo familia Tholai-
tarum: Phua,a quo familia Phuaitarum:
*Iaſub,a quo familia Iaſubitarum: Semran, 24
a quo familia Semranitarum.*hæ ſunt co- 25
gnationes Iſſachar, quarum numerus fuit
ſexaginta quattuor millia trecēti.*Filij Za- 26
bulon per cognationes ſuas: Sared,a quo
familia Sareditarum: Elon,a quo familia
Elonitarum: Ialel, a quo familia Ialelita-
rum.* hæ ſunt cognationes Zabulon,qua- 27
rum numerus fuit ſexaginta millia quin-
genti.* Filij Ioſeph per cognationes ſuas, 28
Manaſſe & Ephraim.*De Manaſſe ortus eſt 29
Machir, a quo familia Machiritarum. Ma-
chir genuit Galaad,a quo familia Galaadi-
tarum.*Galaad habuit filios: Iezer,a quo 30
familia Iezeritarum: & Helec,a quo fami-
lia Helecitarum:* & Aſriel, a quo familia 31
Aſrielitarum: & Sechem,a quo familia Se-
chemitarum:* & Semida,a quo familia Se- 32
midaitarum: & Hepher, a quo familia He-
pheritarum.*Fuit autem Hepher pater Sal- 33
phaad,qui filios non habebat, ſed tantum
filias. quarum iſta ſunt nomina: Maala,&
Noa,& Hegla,& Melcha,& Therſa.*hæ ſūt 34
familiæ Manaſſe, & numerus earum quin-
quaginta duo millia ſeptingenti.*Filij au- 35
tem Ephraim per cognationes ſuas fuerunt
hi: Suthala, a quo familia Suthalaitarum:
Becher,a quo familia Becheritarum: The-
hen,a quo familia Thehenitarum.*porro 36
filius Suthala fuit Heran,a quo familia He-
*ranitarum.*hæ ſunt* cognationes filiorum 37
Ephraim: quarum numerus fuit triginta
38 duo millia quingenti.* Iſti ſunt filij Ioſeph
per familias ſuas. Filij Beniamin in cogna-
tionibus ſuis: Bela,a quo familia Belaita-
rum: Aſbel, a quo familia Aſbelitarum:
39 Ahiram,a quo familia Ahiramitarum:*Su-
pham, a quo familia Suphamitarum: Hu-
40 pham,a quo familia Huphamitarum.*Fi-
lij Bela: Hered,& Noeman. De Hered,fa-
milia Hereditarum: de Noeman, familia
41 Noemanitarum.*hi ſunt filij Beniamin per
cognationes ſuas, quorum numerus fuit
42 quadragintaquinque millia ſexcenti.* Filij
Dan per cognationes ſuas: Suham,a quo
familia Suhamitarum. hæ ſunt cognatio-
43 nes Dan per familias ſuas.*omnes fuere Su
hamitæ, quorum numerus erat ſexaginta
44 quattuor millia quadringēti.*Filij Aſer per
cognationes ſuas: Iemna, a quo familia
Iemnaitarum: Ieſſui,a quo familia Ieſſui-
45 tarum: Brie,a quo familia Brieitarum.*Fi-
lij Brie: Heber,a quo familia Heberitarum:
& Melchiel,a quo familia Melchielitarum.
46 47 *Nomen autem filiæ Aſer, fuit Sara.* hæ co
gnationes filiorum Aſer,& numerus eorum
48 quinquaginta tria millia quadringenti.*Fi-
lij Nephthali per cognationes ſuas: Ieſiel,
a quo familia Ieſielitarum: Guni,a quo fa-
49 milia Gunitarum:*Ieſer,a quo familia Ieſe-
ritarum: Sellem, a quo familia Sellemitarū.
50 *hæ ſunt cognationes filiorum Nephthali
per familias ſuas: quorum numerus qua-
51 draginta quinque millia quadringēti.*Iſta
eſt ſumma filiorū Iſrael,qui recenſiti ſunt,
ſexcenta millia,& mille ſeptingenti trigin-
52 ta.*Locutuſq. eſt Dominus ad Moyſen,di-
53 cens:*Iſtis diuidetur terra iuxta numerum
54 vocabulorum in poſſeſſiones ſuas.* Pluri-
bus maiorem partem dabis,& paucioribus
minorem: ſingulis,ſicut nunc recēſiti ſunt,
55 tradetur poſſeſſio:*ita dūtaxat vt ſors Ter-
56 ram tribubus diuidat & familijs.*Quidquid
ſorte contigerit,hoc vel plures accipiant,
57 vel pauciores.* Hic quoque eſt numerus
filiorum Leui per familias ſuas: Gerſon,a
quo familia Gerſonitarum: Caath, a quo
familia Caathitarum: Merari,a quo fami-

lia Meraritarum. * hæ ſunt familiæ Leui: 58
Familia Lobni, familia Hebroni, familia
Moholi,familia Muſi,familia Core. At ve-
ro Caath genuit Amram:* qui habuit vxo- 59
rem Iochabed filiam Leui, quæ nata eſt ei
in Ægypto. hæc genuit Amram viro ſuo fi
lios, Aaron & Moyſen,& Mariam ſororem
eorũ:*De Aaron orti ſunt Nadab & Abiu, 60
& Eleazar & Ithamar:*quorum Nadab & 61
Abiu mortui ſunt, cum obtuliſſent ignem
alienum coram Domino.* Fueruntq. om- 62
nes,qui numerati ſunt, viginti tria millia
generis maſculini ab vno menſe & ſupra:
quia non ſunt recenſiti inter filios Iſrael,
nec eis cum ceteris data poſſeſſio eſt.*Hic 63
eſt numerus filiorum Iſrael, qui deſcripti
ſunt a Moyſe & Eleazaro ſacerdote,in cã-
peſtribus Moab ſupra Iordanem contra Ie-
richo.* inter quos nullus fuit eorum, qui 64
ante numerati ſunt a Moyſe & Aaron in
deſerto Sinai.* Prædixerat enim Dominus 65
quòd omnes morerentur in ſolitudine.
Nulluſq. remanſit ex eis, niſi Caleb filius
Iephone, & Ioſue filius Nun.

C A P. XXVII.

ACCESSERVNT autem filiæ Salphaad, 1
filij Hepher,filij Galaad,filij Machir,
filij Manaſſe,qui fuit filius Ioſeph: quarum
ſunt nomina, Maala, & Noa, & Hegla, &
Melcha,& Therſa.*Steteruntq. corã Moy- 2
ſe & Eleazaro ſacerdote,& cunctis princi-
pibus populi ad oſtium tabernaculi fœde-
ris,atque dixerunt:*Pater noſter mortuus 3
eſt in deſerto,nec fuit in ſeditione,quæ cõ-
citata eſt contra Dominum ſub Core, ſed
in peccato ſuo mortuus eſt: hic non ha-
buit mares filios. Cur tollitur nomen il-
lius de familia ſua,quia non habuit filium?
Date nobis poſſeſſionem inter cognatos
patris noſtri.*Retulitq. Moyſes cauſam ea- 4
rum ad iudicium Domini.*Qui dixit ad eũ: 5
*Iuſtã rem poſtulant filiæ Salphaad: da eis 6
poſſeſſionem inter cognatos patris ſui, &
ei in hereditatem ſuccedant.*Ad filios au- 7
tem Iſrael loquéris hæc:*Homo cum mor- 8
tuus fuerit abſque filio,ad filiam eius tran-
9 ſibit hereditas.* ſi filiam non habuerit, ha-
10 bebit ſucceſſores fratres ſuos.* quòd ſi &
fratres non fuerint,dabitis hereditatem frã
11 tribus patris eius.* ſin autem nec patruos
habuerit,dabitur hereditas his,qui ei pro-
ximi ſunt. eritq. hoc filijs Iſrael ſanctum le
ge perpetua,ſicut præcepit Dominus Moy
12 ſi.* Dixit quoque Dominus ad Moyſen:
Aſcende in montem iſtum Abarim,& cõ-
templare inde Terram,quam daturus ſum
13 filijs Iſrael.* cumq. videris eam,ibis & tu ad
populum tuũ,ſicut iuit frater tuus Aaron:
14 *quia offendiſtis me in deſerto Sin in con-
tradictione multitudinis, nec ſanctificare
me voluiſtis coram ea ſuper aquas. hæ ſunt
aquæ contradictionis in Cades deſerti Sin.
15 *Cui reſpondit Moyſes:*Prouideat Domi-
16 nus Deus ſpirituum omnis carnis,hominẽ,
17 qui ſit ſuper multitudinem hanc:*& poſſit
exire & intrare ante eos,& educere eos vel
introducere: ne ſit populus Domini ſicut
18 oues abſque paſtore.* Dixitq. Dominus ad
eum: Tolle Ioſue filium Nun virum in
quo eſt Spiritus, & pone manum tuam ſu-
19 per eum.* Qui ſtabit coram Eleazaro ſa-
20 cerdote & omni multitudine:* & dabis ei
præcepta cunctis videntibus,& partem glo
riæ tuæ,vt audiat eum omnis ſynagoga fi-
21 liorum Iſrael.* Pro hoc,ſiquid agendum
erit,Eleazar ſacerdos conſulet Dominum.
Ad verbum eius egredietur & ingredietur
ipſe,& omnes filij Iſrael cum eo,& cetera
22 multitudo.* Fecit Moyſes vt præceperat
Dominus. Cumq. tuliſſet Ioſue,ſtatuit eum
coram Eleazaro ſacerdote & omni fre-
23 quentia populi.* Et impoſitis capiti eius
manibus, cuncta replicauit quæ mandaue-
rat Dominus.

C A P. XXVIII.

1 DIXIT quoque Dominus ad Moyſen:
2 *Præcipe filijs Iſrael,& dices ad eos:
Oblationem meã & panes,& incẽſum odo-
3 ris ſuauiſſimi offerte per tempora ſua.*Hæc
ſunt ſacrificia quæ offerre debetis: Agnos
anniculos immaculatos duos quotidie in
4 holocauſtum ſempiternum:* vnũ offeretis
mane,

mane,& alterum ad veſperum :*decimam 5
partem ephi ſimilæ,quæ conſperſa ſit oleo
puriſſimo,& habeat quartam partem hin.
* holocauſtum iuge eſt quod obtuliſtis in 6
monte Sinai in odorem ſuauiſſimũ incenſi
Domini.*& libabitis vini quartam partem. 7
hin per agnos ſingulos in Sanctuario Do-
mini. *Alterumq. agnum ſimiliter offere- 8
tis ad veſperam iuxta omnem ritum ſacri-
ficij matutini, & libamentorum eius,obla-
tionem ſuauiſſimi odoris Domino. *Die 9
autem ſabbati offeretis duos agnos anni-
culos immaculatos,& duas decimas ſimilæ
oleo conſperſæ in ſacrificio,& liba*quæ ri- 10
te funduntur per ſingula ſabbata in holo-
cauſtum ſempiternum.*In calendis autem 11
offeretis holocauſtum Domino,vitulos de
armento duos,arietem vnum,agnos anni-
culos ſeptem immaculatos,* & tres deci- 12
mas ſimilæ oleo conſperſæ in ſacrificio per
ſingulos vitulos : & duas decimas ſimilæ
oleo conſperſæ per ſingulos arietes : * & 13
decimam decimæ ſimilæ ex oleo in ſacrifi-
cio per agnos ſingulos. holocauſtum ſua-
uiſſimi odoris atque incenſi eſt Domino.
*Libamenta autem vini, quæ per ſingulas 14
fundenda ſunt victimas, iſta erunt : Media
pars hin per ſingulos vitulos, tertia per
arietem,quarta per agnum. hoc erit holo-
cauſtum per omnes menſes, qui ſibi anno
vertente ſuccedunt. *Hircus quoque offe- 15
retur Domino pro peccatis in holocauſtũ
ſempiternum cum libamentis ſuis.*Men- 16
ſe autem primo, quartadecima die menſis
Phaſe Domini erit, * & quintadecima die 17
ſollemnitas: ſeptem diebus veſcentur azy-
mis. * Quarum dies prima venerabilis & 18
ſancta erit : omne opus ſeruile non facie-
tis in ea. * Offeretiſq. incenſum holocau- 19
ſtum Domino, vitulos de armento duos,
arietem vnum, agnos anniculos immacu-
latos ſeptem : * & ſacrificia ſingulorum ex 20
ſimila quæ conſperſa ſit oleo, tres deci-
mas per ſingulos vitulos, & duas deci-
mas per arietem, *& decimam decimæ per 21
agnos ſingulos, id eſt, per ſeptem agnos.
*Et hircum pro peccato vnum, vt expietur 22

23 pro vobis,*præter holocauſtum matutinum
24 quod ſemper offeretis. *Ita facietis per ſin-
gulos dies ſeptem dierum in fomitẽ ignis,
& in odorem ſuauiſſimum Domino,qui ſur-
get de holocauſto, & de libationibus ſin-
25 gulorum. *Dies quoque ſeptimus celeber-
rimus & ſanctus erit vobis : omne opus
26 ſeruile non facietis in eo. *Dies etiam pri-
mitiuorum quando offeretis nouas fruges
Domino, expletis hebdomadibus, venera-
bilis & ſancta erit: omne opus ſeruile non
27 facietis in ea. *Offeretiſq. holocauſtum in
odorem ſuauiſſimum Domino, vitulos de
armento duos, arietem vnum, & agnos an-
28 niculos immaculatos ſeptem : * atque in
ſacrificijs eorum ſimilæ oleo conſperſæ tres
decimas per ſingulos vitulos, per arietes
29 duas, *per agnos decimam decimæ, qui ſi-
mul ſunt agni ſeptem. hircum quoque
30 *qui mactatur pro expiatione : præter ho-
31 locauſtum ſempiternum & liba eius.* Im-
maculata offeretis omnia cum libationi-
bus ſuis.

Cap. XXIX.

1 MENSIS etiam ſeptimi prima dies ve-
nerabilis & ſancta erit vobis. omne
opus ſeruile non facietis in ea, quia dies
2 clangoris eſt & tubarum. * Offeretiſq. ho-
locauſtum in odorem ſuauiſſimum Domi-
no, vitulum de armento vnum, arietem
vnum, & agnos anniculos immaculatos ſe-
3 ptem :* & in ſacrificijs eorum ſimilæ oleo
conſperſæ tres decimas per ſingulos vitu-
4 los, duas decimas per arietem, *vnam deci-
mam per agnum, qui ſimul ſunt agni ſe-
5 ptem:*& hircum pro peccato, qui offertur
6 in expiationem populi, * præter holocau-
ſtum calendarum cum ſacrificijs ſuis, &
holocauſtum ſempiternum cum libationi-
bus ſolitis. eiſdem ceremonijs offeretis in
odorem ſuauiſſimum incenſum Domino.
7 *Decima quoque dies menſis huius ſepti-
mi erit vobis ſancta atque venerabilis, &
affligetis animas veſtras: omne opus ſerui-
8 le non facietis in ea. *Offeretiſq. holocau-
ſtum Domino in odorem ſuauiſſimum, vi-

tulum de armento vnum, arietem vnum,
agnos anniculos immaculatos ſeptem :*& 9
in ſacrificijs eorum ſimilæ oleo conſperſæ
tres decimas per ſingulos vitulos, duas de-
cimas per arietem,* decimam decimæ per 10
agnos ſingulos, qui ſunt ſimul agni ſeptẽ :
* & hircum pro peccato, abſque his quæ 11
offerri pro delicto ſolent in expiationem,
& holocauſtum ſempiternum, cum ſacrifi-
cio & libaminibus eorum.*Quintadecima 12
vero die menſis ſeptimi, quæ vobis ſancta
erit atque venerabilis, omne opus ſeruile
non facietis in ea, ſed celebrabitis ſolléni-
tatem Domino ſeptem diebus.*offeretiſq; 13
holocauſtum in odorẽ ſuauiſſimũ Domino,
vitulos de armento tredecim, arietes duos,
agnos anniculos immaculatos quattuor-
decim:*& in libamentis eorum ſimilæ oleo 14
conſperſæ tres decimas per vitulos ſingu-
los, qui ſunt ſimul vituli tredecim: & duas
decimas arieti vno, id eſt, ſimul arietibus
duobus,*& decimam decimæ agnis ſingu- 15
lis, qui ſunt ſimul agni quattuordecim:* & 16
hircum pro peccato, abſque holocauſto
ſempiterno, & ſacrificio, & libamine eius.
*In die altero offeretis vitulos de armen- 17
to duodecim, arietes duos, agnos annicu-
los immaculatos quattuordecim :* ſacrifi- 18
ciaq. & libamina ſingulorum per vitulos &
arietes & agnos rite celebrabitis :* & hir- 19
cum pro peccato, abſque holocauſto ſem-
piterno, ſacrificioq. & libamine eius.* Die 20
tertio offeretis vitulos vndecim, arietes
duos, agnos anniculos immaculatos quat-
tuordecim:*ſacrificiaq. & libamina ſingu- 21
lorum per vitulos & arietes & agnos rite
celebrabitis :*& hircum pro peccato, abſ- 22
que holocauſto ſempiterno, ſacrificioq. &
libamine eius.* Die quarto offeretis vitu- 23
los decem, arietes duos, agnos anniculos
immaculatos quattuordecim :* ſacrificiaq. 24
& libamina ſingulorum per vitulos & arie-
tes & agnos rite celebrabitis :* & hircum 25
pro peccato, abſque holocauſto ſempiter-
no, ſacrificioq. eius & libamine.*Die quin- 26
to offeretis vitulos nouem, arietes duos,
agnos anniculos immaculatos quattuor-
27 decim:*ſacrificiaq. & libamina ſingulorum
per vitulos & arietes & agnos rite celebra-
28 bitis:*& hircum pro peccato, abſque ho-
locauſto ſempiterno, ſacrificioq. eius & li-
29 bamine. * Die ſexto offeretis vitulos
octo, arietes duos, agnos anniculos im-
30 maculatos quattuordecim:* ſacrificiaq. &
libamina ſingulorum per vitulos & arietes
31 & agnos rite celebrabitis:* & hircum pro
peccato, abſque holocauſto ſempiterno,
32 ſacrificioq. eius & libamine. * Die ſe-
ptimo offeretis vitulos ſeptem, & arietes
duos, agnos anniculos immaculatos quat-
33 tuordecim:* ſacrificiaq. & libamina ſingu-
lorum per vitulos & arietes & agnos rite
34 celebrabitis:*& hircum pro peccato, abſ-
que holocauſto ſempiterno, ſacrificioq.
35 eius & libamine.* Die octauo, qui eſt ce-
leberrimus, omne opus ſeruile non facie-
36 tis, * offerentes holocauſtum in odorem
ſuauiſſimum Domino, vitulum vnum,
arietem vnum, agnos anniculos immacu-
37 latos ſeptem:* ſacrificiaq. & libamina ſin-
gulorum per vitulos & arietes & agnos
38 rite celebrabitis :* & hircum pro pecca-
to, abſque holocauſto ſempiterno, ſacri-
39 ficioq. eius & libamine. * Hæc offeretis
Domino in ſollemnitatibus veſtris: præ-
ter vota & oblationes ſpontaneas in holo-
cauſto, in ſacrificio, in libamine, & in ho-
ſtijs pacificis.

Cap. XXX.

1 NARRAVITQ. Moyſes filijs Iſrael om-
2 nia quæ ei Dominus imperarat :* &
locutus eſt ad principes tribuum filiorum
Iſrael: Iſte eſt ſermo quem præcepit Do-
3 minus :* Si quis virorum votum Domino
vouerit, aut ſe conſtrinxerit iuramento: nõ
faciet irritum verbum ſuum, ſed omne
4 quod promiſit implebit.* Mulier ſi quip-
piam vouerit, & ſe conſtrinxerit iura-
mento, quæ eſt in domo patris ſui, & in
ætate adhuc puellari: ſi cognouerit pater
votum quod pollicita eſt, & iuramentum
quo obligauit animam ſuam, & tacuerit,
5 voti rea erit:*quidquid pollicita eſt & iura-
uit,

uit,opere complebit.* ſin autem ſtatim vt 6
audierit, contradixerit pater:& vota & iu-
ramenta eius irrita erunt, nec obnoxia te-
nebitur ſponſioni, eo quòd contradixerit
pater.* Si maritum habuerit,& vouerit ali- 7
quid,& ſemel de ore eius verbũ egrediens
animam eius obligauerit iuramento:* quo 8
die audierit vir, & non contradixerit, voti
rea erit,reddetq. quodcumque promiſerat.
* ſin autem audiens ſtatim contradixerit, 9
& irritas fecerit pollicitationes eius, ver-
baq. quibus obſtrinxerat animam ſuam:
propitius erit ei Dominus. * Vidua & re- 10
pudiata quidquid vouerint,reddent.*Vxor 11
in domo viri cum ſe voto conſtrinxerit &
iuramento,* ſi audierit vir, & tacuerit, nec 12
contradixerit ſponſioni,reddet quodcum-
que promiſerat.*ſin autem extemplo con- 13
tradixerit, non tenebitur promiſſionis rea:
quia maritus contradixit, & Dominus ei
propitius erit.* Si vouerit, & iuramento ſe 14
conſtrinxerit, vt per ieiunium, vel cetera-
rum rerum abſtinentiam affligat animam
ſuam,in arbitrio viri erit vt faciat,ſiue non
faciat.* quod ſi audiens vir tacuerit, & in 15
alteram diem diſtulerit ſententiam: quid-
quid vouerat atque promiſerat, reddet:
quia ſtatim vt audiuit, tacuit.* ſin autem 16
contradixerit poſtquam reſciuit, portabit
ipſe iniquitatem eius.*Iſtæ ſunt leges,quas 17
conſtituit Dominus Moyſi inter virum &
vxorem,inter patrem & filiam,quæ in puel-
lari adhuc ætate eſt, vel quæ manet in pa-
rentis domo.

Cap. XXXI.

Locvtvsq. eſt Dominus ad Moyſen, 1
dicens:*Vlciſcere prius filios Iſrael de 2
Madianitis, & ſic colligéris ad populum
tuum.*Statimq. Moyſes, Armate, inquit, 3
ex vobis viros ad pugnam, qui poſſint vl-
tionem Domini expetere de Madianitis.
*mille viri de ſingulis tribubus eligantur ex 4
Iſrael qui mittantur ad bellum.* Dede- 5
runtq. millenos de ſingulis tribubus,id eſt,
duodecim millia expeditorum ad pugnã:
**quos miſit* Moyſes cum Phinees filio E- 6
leazari ſacerdotis, vaſa quoque ſancta, &
7 tubas ad clangendum tradidit ei.*Cumq.
pugnaſſent contra Madianitas atque viciſ-
8 ſent,omnes mares occiderũt,* & reges eo-
rum Eui,& Recem,& Sur,& Hur, & Rebe,
quinque principes gentis: Balaam quoque
9 filium Beor interfecerunt gladio.* Cepe-
runtq. mulieres eorũ,& paruulos, omniaq.
pecora, & cũctam ſupellectilem: quidquid
10 habere potuerãt depopulati ſunt:* tam vr-
bes quàm viculos & caſtella flamma con-
11 ſumpſit.*Et tulerunt prædam, & vniuerſa
quæ ceperant tam ex hominibus quàm ex
12 iumentis,* & adduxerunt ad Moyſen, &
Eleazarum ſacerdotem,& ad omnem mul-
titudinem filiorum Iſrael. reliqua autem
vtenſilia portauerunt ad caſtra in campe-
ſtribus Moab iuxta Iordanem contra Ieri-
13 cho.* Egreſſi ſunt autem Moyſes,& Elea-
zar ſacerdos, & omnes principes ſynago-
14 gæ in occurſum eorum extra caſtra.* Ira-
tuſq. Moyſes principibus exercitus, tribu-
nis, & centurionibus qui venerant de bel-
15 16 lo,* ait: Cur feminas reſeruaſtis? * Nonne
iſtæ ſunt, quæ deceperunt filios Iſrael ad
ſuggeſtionem Balaam, & præuaricari vos
fecerũt in Domino ſuper peccato Phogor,
17 vnde & percuſſus eſt populus?*Ergo cun-
ctos interficite quidquid eſt generis maſcu-
lini,etiam in paruulis: & mulieres,quæ no-
18 uerunt viros in coitu,iugulate:*puellas au-
tem & omnes feminas virgines reſeruate
19 vobis:*& manete extra caſtra ſeptem die-
bus. Qui occiderit hominem, vel occiſum
tetigerit, luſtrabitur die tertio & ſeptimo.
20 * Et de omni præda,ſiue veſtimentum fue-
rit,ſiue vas, & aliquid in vtenſilia prępara-
tum,de caprarum pellibus,& pilis,& ligno
21 expiabitur.* Eleazar quoque ſacerdos ad
viros exercitus,qui pugnauerãt,ſic locutus
eſt: Hoc eſt præceptum legis,quod manda-
22 uit Dominus Moyſi:*Aurum,& argentum,
& æs, & ferrum,& plumbum, & ſtannum,
23 *& omne,quod poteſt tranſire per flãmas,
igne purgabitur. quidquid autem ignem
non poteſt ſuſtinere,aqua expiationis ſan-
24 ctificabitur:*& lauabitis veſtimenta veſtra
die

die ſeptimo, & purificati poſtea caſtra in-
trabitis.* Dixit quoque Dominus ad Moy- 25
ſen :* Tollite ſummam eorum, quæ capta 26
ſunt ab homine vſque ad pecus, tu & Elea-
zar ſacerdos & principes vulgi:* diuideſq. 27
ex æquo prædam inter eos, qui pugnaue-
runt, egreſſiq. ſunt ad bellum, & inter om-
nem reliquam multitudinem.* & ſeparabis 28
partem Domino ab his, qui pugnauerunt
& fuerunt in bello, vnã animam de quin-
gentis tam ex hominibus quàm ex bobus
& aſinis & ouibus,* & dabis eam Eleazaro 29
ſacerdoti, quia primitiæ Domini ſunt.* Ex 30
media quoque parte filiorum Iſrael acci-
pies quinquageſimum caput hominum, &
boum, & aſinorum, & ouium, cunctorum
animantium, & dabis ea Leuitis, qui excu-
bant in cuſtodijs tabernaculi Domini.* Fe- 31
ceruntq. Moyſes, & Eleazar, ſicut præcepe-
rat Dominus.* Fuit autem præda, quam 32
exercitus ceperat, ouium ſexcenta ſeptua-
ginta quinque millia,* boum ſeptuaginta 33
duo millia,* aſinorum ſexaginta millia & 34
mille:* animæ hominum ſexus feminei, quæ 35
non cognouerant viros, triginta duo mil-
lia.* Dataq. eſt media pars his, qui in prœ- 36
lio fuerant, ouium trecenta triginta ſeptem
millia quingentæ:* e quibus in partem Do- 37
mini ſupputatæ ſunt oues ſexcentæ ſeptua-
ginta quinque.* Et de bobus triginta ſex 38
millibus, boues ſeptuaginta & duo:* de aſi- 39
nis triginta millibus quingentis, aſini ſexa-
ginta vnus:* de animabus hominum ſede- 40
cim millibus, ceſſerunt in partem Domini
triginta duæ animæ.* Tradiditq. Moyſes 41
numerum primitiarum Domini Eleazaro
ſacerdoti, ſicut fuerat ei imperatum,* ex 42
media parte filiorum Iſrael, quam ſepara-
uerat his, qui in prœlio fuerant.* De me- 43
dia vero parte, quæ cõtigerat reliquæ mul-
titudini, id eſt, de ouibus trecentis triginta
ſeptem millibus quingentis;* & de bobus 44
triginta ſex millibus,* & de aſinis triginta 45
millibus quingentis,* & de hominibus ſe- 46
decim millibus,* tulit Moyſes quinquage- 47
ſimum caput, & dedit Leuitis, qui excuba-
bant in tabernaculo Domini, ſicut præce-
48 perat Dominus.* Cumq. acceſſiſſent prin-
cipes exercitus ad Moyſen, & tribuni, cen-
49 turioneſq. dixerunt:* Nos ſerui tui recen-
ſuimus numerum pugnatorum, quos ha-
buimus ſub manu noſtra: & ne vnus quidẽ
50 defuit.* Ob hanc cauſam offerimus in do-
narijs Domini ſinguli quod in præda auri
potuimus inuenire, periſcelides & armillas,
annulos & dextralia, ac murænulas, vt de-
51 preceris pro nobis Dominum.* Suſcepe-
runtq. Moyſes, & Eleazar ſacerdos omne
52 aurum in diuerſis ſpeciebus,* pondo ſede-
cim millia, ſeptingentos quinquaginta ſi-
53 clos a tribunis & centurionibus.* Vnuſ-
quiſque enim quod in præda rapuerat, ſuũ
54 erat.* Et ſuſceptum intulerunt in taberna-
culum teſtimonij, in monimentum filio-
rum Iſrael coram Domino.

CAP. XXXII.

1 FILII autem Ruben & Gad habebant
pecora multa, & erat illis in iumentis
infinita ſubſtantia. Cumq. vidiſſent Iazer,
& Galaad aptas animalibus alendis terras,
2 * venerunt ad Moyſen, & ad Eleazarum ſa-
cerdotem, & principes multitudinis, atque
3 dixerunt:* Ataroth, & Dibon, & Iazer, &
Nemra, Heſebon, & Eleale, & Saban, &
4 Nebo, & Beon,* terra, quam percuſſit Do-
minus in conſpectu filiorum Iſrael, regio
vberrima eſt ad paſtum animalium: & nos
5 ſerui tui habemus iumenta plurima:* pre-
camurq. ſi inuenimus gratiam coram te, vt
des nobis famulis tuis eam in poſſeſſionem,
6 nec facias nos tranſire Iordanem.* Quibus
reſpondit Moyſes: Numquid fratres veſtri
7 ibunt ad pugnã, & vos hic ſedebitis?* Cur
ſubuertitis mentes filiorum Iſrael, ne trãſi-
re audeant in locum, quem eis daturus eſt
8 Dominus?* nonne ita egerũt patres veſtri,
quando miſi de Cadesbarne ad exploran-
9 dam Terram?* Cumq. veniſſent vſque ad
Vallem botri, luſtrata omni regione, ſub-
uerterunt cor filiorum Iſrael, vt non intra-
10 rent fines, quos eis Dominus dedit.* Qui
11 iratus iurauit, dicens:* Si videbunt homi-
nes iſti, qui aſcenderunt ex Ægypto a vi-
ginti

ginti annis & ſupra, Terram, quam ſub iu-
ramento pollicitus ſum Abraham, Iſaac, &
Iacob: & noluerunt ſequi me, *præter Ca- 12
leb filium Iephone Cenezæum, & Ioſue fi-
lium Nun: iſti impleuerunt voluntatem
meam. *Iratuſq. Dominus aduerſum Iſrael, 13
circumduxit eum per deſertum quadragin
ta annis, donec conſumeretur vniuerſa ge-
neratio, quæ fecerat malum in conſpectu
eius. *Et ecce, inquit, vos ſurrexiſtis pro 14
patribus veſtris, incrementa, & alumni ho-
minum peccatorum, vt augeretis furorem
Domini contra Iſrael. *Quòd ſi nolueritis 15
ſequi eum, in ſolitudine populum derelin-
quet, & vos cauſa eritis necis omnium. *At 16
illi prope accedentes, dixerunt: Caulas
ouium fabricabimus, & ſtabula iumentorũ,
paruulis quoque noſtris vrbes munitas:
* nos autem ipſi armati & accincti perge- 17
mus ad prælium ante filios Iſrael, donec
introducamus eos ad loca ſua. Paruuli no-
ſtri, & quidquid habere poſſumus, erunt in
vrbibus muratis, propter habitatorum in-
ſidias. *Non reuertemur in domos noſtras, 18
vſque dum poſſideant filij Iſrael heredita-
tem ſuam: *nec quidquam quæremus trans 19
Iordanem, quia iam habemus noſtrã poſ-
ſeſſionem in orientali eius plaga. *Quibus 20
Moyſes ait: Si facitis quod promittitis, ex-
pediti pergite coram Domino ad pugnam:
*& omnis vir bellator armatus Iordanem 21
tranſeat, donec ſubuertat Dominus inimi-
cos ſuos, *& ſubijciatur ei omnis Terra: 22
tunc eritis inculpabiles apud Dominum &
apud Iſrael, & obtinebitis regiones, quas
vultis coram Domino. * Sin autem quod 23
dicitis, non feceritis, nulli dubium eſt quin
peccetis in Deum: & ſcitote quoniam pec
catum veſtrum apprehendet vos. *Ædifi- 24
cate ergo vrbes paruulis veſtris, & caulas
& ſtabula ouibus ac iumẽtis: & quod pol-
liciti eſtis implete. *Dixeruntq. filij Gad & 25
Ruben ad Moyſen: Serui tui ſumus, facie-
mus quod iubet dominus noſter. *Paruu- 26
los noſtros, & mulieres, & pecora, ac iumẽ-
ta relinquemus in vrbibus Galaad: * nos 27
autem famuli tui omnes expediti perge-
mus ad bellum, ſicut tu domine loqueris.
28 *Præcepit ergo Moyſes Eleazaro ſacerdo-
ti, & Ioſue filio Nun, & principibus fami-
29 liarum per tribus Iſrael, & dixit ad eos: *Si
tranſierint filij Gad, & filij Ruben vobiſcũ
Iordanem omnes armati ad bellum coram
Domino, & vobis fuerit Terra ſubiecta: da-
30 te eis Galaad in poſſeſſionem. *Sin autem
noluerint tranſire armati vobiſcum in Ter-
ram Chanaan, inter vos habitandi accipiãt
31 loca. *Reſponderuntq. filij Gad, & filij Ru-
ben: Sicut locutus eſt Dominus ſeruis ſuis,
32 ita faciemus: *ipſi armati pergemus coram
Domino in Terram Chanaan, & poſſeſſio-
nem iam ſuſcepiſſe nos confitemur trans
33 Iordanem. *Dedit itaque Moyſes filijs Gad
& Ruben, & dimidiæ tribui Manaſſe filij
Ioſeph regnum Sehon regis Amorrhæi, &
regnum Og regis Baſan, & terram eorum
34 cum vrbibus ſuis per circuitum. * Igitur
extruxerunt filij Gad, Dibon, & Ataroth,
35 & Aroer, *& Etroth, & Sophan, & Iazer, &
36 Iegbaa, *& Bethnemra, & Betharan, vrbes
37 munitas, & caulas pecoribus ſuis. *Filij ve-
ro Ruben ædificauerunt Heſebon, & Elea-
38 le, & Cariathaim, *& Nabo, & Baalmeon
verſis nominibus, Sabama quoque: impo-
nentes vocabula vrbibus, quas extruxerãt.
39 *Porro filij Machir, filij Manaſſe perrexe-
runt in Galaad, & vaſtauerunt eam inter-
40 fecto Amorrhæo habitatore eius. *Dedit
ergo Moyſes Terram Galaad Machir filio
41 Manaſſe, qui habitauit in ea. *Iair autem fi-
lius Manaſſe abijt, & occupauit vicos eius,
quos appellauit Hauoth Iair, id eſt Villas
42 Iair. *Nobe quoque perrexit, & apprehen-
dit Chanath cum viculis ſuis: vocauitq.
eam ex nomine ſuo Nobe.

CAP. XXXIII.

1 HÆ ſunt manſiones filiorum Iſrael, qui
egreſſi ſunt de Ægypto per turmas
2 ſuas in manu Moyſi & Aaron, *quas deſcri-
pſit Moyſes iuxta caſtrorum loca, quæ Do-
3 mini iuſſione mutabant. * Profecti igitur
de Rameſſe menſe primo, quintadecima
die menſis primi, altera die Phaſe filij Iſrael
in

in manu excelſa, videntibus cunctis Ægy-
ptijs,*& ſepelientibus primogenitos,quos 4
percuſſerat Dominus (nam & in dijs eorum
exercuerat vltionem)*caſtrametati ſunt in 5
Soccoth.*Et de Soccoth venerũt in Etham, 6
quæ eſt in extremis finibus ſolitudinis.*In- 7
de egreſſi venerũt contra Phihahiroth,quæ
reſpicit Beelſephon, & caſtrametati ſunt
ante Magdalũ.*Profectiq. de Phihahiroth, 8
tranſierunt per medium mare in ſolitudi-
nem; & ambulantes tribus diebus per de-
ſertum Etham, caſtrametati ſunt in Mara.
*Profectiq. de Mara venerunt in Elim, vbi 9
erant duodecim fontes aquarum,& palmæ
ſeptuaginta: ibiq. caſtrametati ſunt.*Sed 10
& inde egreſſi,fixerunt tentoria ſuper Mare
rubrum. Profectiq. de Mari rubro,*caſtra- 11
metati ſunt in deſerto Sin.*Vnde egreſſi, 12
venerũt in Daphca.*Profectiq. de Daphca, 13
caſtrametati ſunt in Alus. * Egreſſiq. de 14
Alus,in Raphidim fixere tentoria, vbi po-
pulo defuit aqua ad bibendum.*Profectiq. 15
de Raphidim, caſtrametati ſunt in deſerto
Sinai. *Sed & de ſolitudine Sinai egreſſi, 16
venerunt ad ſepulchra concupiſcentiæ.
*Profectiq. de ſepulchris concupiſcentiæ, 17
caſtrametati ſunt in Haſeroth.*Et de Ha- 18
ſeroth venerunt in Rethma.*Profectiq. de 19
Rethma, caſtrametati ſunt in Remmom-
phares.*Vnde egreſſi venerunt in Lebna. 20
*De Lebna caſtrametati ſunt in Reſſa. 21
*Egreſſiq. de Reſſa, venerunt in Ceelatha. 22
*Vnde profecti caſtrametati ſunt in mõte 23
Sepher.*Egreſſi de monte Sepher,venerunt 24
in Harada.*Inde proficiſcẽtes,caſtrametati 25
ſunt in Maceloth.*Profectiq. de Maceloth, 26
venerunt in Thahath.*De Thahath caſtra- 27
metati ſunt in Thare.*Vnde egreſſi, fixere 28
tentoria in Methca.*Et de Methca caſtra- 29
metati ſunt in Heſmona. *Profectiq. de 30
Heſmona,venerunt in Moſeroth. * Et de 31
Moſeroth caſtrametati ſunt in Beneiaacan.
*Profectiq. de Beneiaacan,venerunt in mõ- 32
tem Gadgad.*Vnde profecti, caſtrametati 33
ſunt in Ietebatha. *Et de Ietebatha vene- 34
runt in Hebrona.*Egreſſiq. de Hebrona,ca- 35
ſtrametati ſunt in Aſiongaber.*Inde pro- 36
fecti,venerunt in deſertum Sin,hæc eſt Ca-
37 des.*Egreſſiq. de Cades, caſtrametati ſunt
in monte Hor, in extremis finibus Terræ
38 Edom.*Aſcenditq. Aaron ſacerdos in mõ-
tem Hor iubente Domino: & ibi mortuus
eſt anno quadrageſimo egreſſionis filiorum
Iſrael ex Ægypto,menſe quinto,prima die
39 menſis,*cum eſſet annorum cẽtum viginti
40 trium. * Audiuitq. Chananæus rex Arad,
qui habitabat ad meridiem,in Terrã Cha-
41 naan veniſſe filios Iſrael.* Et profecti de
monte Hor,caſtrametati ſunt in Salmona.
42 *Vnde egreſſi, venerunt in Phunon.*Pro-
43 fectiq. de Phunon, caſtrametati ſunt in O-
44 both.*Et de Oboth venerunt in Ieabarim,
45 quæ eſt in finibus Moabitarum.*Profectiq.
de Ieabarim,fixere tentoria in Dibongad.
46 *Vnde egreſſi,caſtrametati ſunt in Helmõ-
47 deblathaim. *Egreſſiq. de Helmondebla-
thaim,venerunt ad montes Abarim contra
48 Nabo. *Profectiq. de montibus Abarim,
tranſierunt ad campeſtria Moab,ſupra Ior-
49 danem,contra Iericho.*Ibiq. caſtrametati
ſunt de Bethſimoth vſque ad Abelſatim in
50 planioribus locis Moabitarum,*vbi locutus
51 eſt Dominus ad Moyſen: * Præcipe filijs
Iſrael, & dic ad eos: Quando tranſieritis
Iordanem, intrantes Terram Chanaan,
52 *diſperdite cunctos habitatores Terræ il-
lius: confringite titulos,& ſtatuas commi-
53 nuite,atque omnia excelſa vaſtate,* mun-
dantes terrã,& habitantes in ea. ego enim
54 dedi vobis illam in poſſeſſionem,* quam
diuidetis vobis ſorte. Pluribus dabitis la-
tiorem, & paucis anguſtiorem. Singulis vt
ſors ceciderit,ita tribuetur hereditas. Per
55 tribus & familias poſſeſſio diuidetur.* Sin
autẽ nolueritis interficere habitatores Ter-
ræ: qui remanſerint,erunt vobis quaſi cla-
ui in oculis, & lanceæ in lateribus, & ad-
uerſabuntur vobis in Terra habitationis
56 veſtræ:* & quidquid illis cogitaueram fa-
cere, vobis faciam.

CAP. XXXIIII.

1 LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen,
2 dicens:*Præcipe filijs Iſrael, & dices
ad

ad eos: Cum ingreſſi fueritis Terram Cha-
naan, & in poſſeſſionem vobis ſorte ceci-
derit, his finibus terminabitur: *Pars me- 3
ridiana incipiet a ſolitudine Sin, quæ eſt
iuxta Edom: & habebit terminos contra
Orientem mare ſalſiſſimum. *qui circuibũt 4
auſtralem plagam per aſcenſum Scorpio-
nis, ita vt tranſeant in Senna, & perueniant
a meridie vſque ad Cadeſbarne, vnde egré
dientur confinia ad villam nomine Adar,
& tendent vſque ad Aſemona. *ibitq. per 5
gyrum terminus ab Aſemona vſque ad
Torrentem Ægypti, & maris magni litto-
re finietur. *Plaga autem occidentalis a 6
mari magno incipiet, & ipſo fine claude-
tur. *Porro ad ſeptentrionalem plagam a 7
mari magno termini incipient, peruenien-
tes vſque ad *montem* altiſſimum, *a quo 8
venient *in Emath* vſque ad terminos Se-
dáda: *ibuntq. confinia vſque ad Zephro- 9
na, & villam Enan. hi erunt termini in par-
te Aquilonis. *Inde metabuntur fines con- 10
tra oriẽtalem plagam de villa Enan vſque
Sephama, *& de Sephama deſcendent ter- 11
mini in Rebla contra fontem Daphnim:
inde peruenient contra Orientem ad mare
Cenereth, *& tendent vſque ad Iordanem, 12
& ad vltimum ſalſiſſimo claudentur mari.
Hanc habebitis Terram per fines ſuos in
circuitu. *Præcepitq. Moyſes filijs Iſrael, 13
dicens: Hæc erit Terra, quam poſſidebitis
ſorte, & quam iuſſit Dominus dari nouem
tribubus, & dimidiæ tribui. *Tribus enim 14
filiorum Ruben per familias ſuas, & tribus
filiorum Gad iuxta cognationum nume-
rum, média quoque tribus Manaſſe, *id eſt, 15
duæ ſemis tribus, acceperunt partem ſuam
trans Iordanem contra Iericho ad orien-
talem plagam. *Et ait Dominus ad Moy- 16
ſen: *Hæc ſunt nomina virorum, qui Ter- 17
ram vobis diuident, Eleazar ſacerdos, &
Ioſue filius Nun, *& ſinguli principes de 18
tribubus ſingulis, *quorum iſta ſunt voca- 19
bula: De tribu Iuda, Caleb filius Iephone.
**De tribu Simeon*, Samuel filius Ammiud. 20
**De tribu Beniamin*, Elidad filius Chaſe- 21
*lon. *De tribu* filiorum Dan, Bocci filius 22

23 Iogli. *Filiorum Ioſeph de tribu Manaſſe,
24 Hanniel filius Ephod. *De tribu Ephraim,
25 Camuel filius Sephthan. *De tribu Zabu-
26 lon, Eliſaphan filius Pharnach. *De tribu
27 Iſſachar, dux Phaltiel filius Ozan. *De tri-
28 bu Aſer, Ahiud filius Salomi. *De tribu
29 Nephthali, Phedael filius Ammiud. *Hi
ſunt, quibus præcepit Dominus vt diuide-
rent filijs Iſrael Terram Chanaan.

CAP. XXXV.

1 HÆc quoque locutus eſt Dominus ad
Moyſen in campeſtribus Moab ſupra
2 Iordanem, contra Iericho: *Præcipe filijs
Iſrael vt dent Leuitis de poſſeſſionibus ſuis
3 *vrbes ad habitãdum, & ſuburbana earum
per circuitum: vt ipſi in oppidis maneant,
& ſuburbana ſint pecoribus ac iumentis:
4 *quæ a muris ciuitatum forinſecus, per cir-
cuitum, mille paſſuum ſpatio tendentur.
5 *contra Orientem duo millia erunt cubiti,
& contra Meridiem ſimiliter erũt duo mil-
lia: ad mare quoque, quod reſpicit ad Oc-
cidentem, eadem menſura erit, & ſepten-
trionalis plaga æquali termino finietur.
eruntq. vrbes in medio, & foris ſuburbana.
6 *De ipſis autem oppidis, quæ Leuitis da-
bitis, ſex erunt in fugitiuorum auxilia ſepa-
rata, vt fugiat ad ea qui fuderit ſanguinem:
& exceptis his, alia quadraginta duo op-
7 pida, *id eſt, ſimul quadraginta octo cum
8 ſuburbanis ſuis. *Ipſæq. vrbes, quæ dabun-
tur de poſſeſſionibus filiorum Iſrael, ab his
qui plus habent, plures auferentur: & qui
minus, pauciores. ſinguli iuxta menſuram
9 hereditatis ſuæ dabũt oppida Leuitis. *Ait
10 Dominus ad Moyſen: *Loquere filijs Iſrael,
& dices ad eos: Quando tranſgreſſi fueri-
11 tis Iordanem in Terram Chanaan, *decer-
nite quæ vrbes eſſe debeant in præſidia
fugitiuorum, qui nolentes ſanguinem fu-
12 derint: *in quibus cum fuerit profugus, co-
gnatus occiſi non poterit eum occidere,
donec ſtet in cõſpectu multitudinis, & cau-
13 ſa illius iudicetur. *De ipſis autem vrbibus,
quæ ad fugitiuorum ſubſidia ſeparantur,
14 *tres erũt trans Iordanem, & tres in Terra
Chanaan,

Chanaan; * tam filijs Iſrael quàm aduenis 15
atque peregrinis, vt confugiat ad eas qui
nolens ſanguinem fuderit. * Si quis fer- 16
ro percuſſerit, & mortuus fuerit qui per-
cuſſus eſt: reus erit homicidij, & ipſe mo-
rietur. * Si lapidem iecerit, & ictus occu- 17
buerit: ſimiliter punietur. * Si ligno per- 18
cuſſus interierit: percuſſoris ſanguine vin-
dicabitur. * Propinquus occiſi, homicidam 19
interficiet, ſtatim vt apprehenderit eum,
interficiet. * Si per odium quis hominem 20
impulerit, vel iecerit quippiam in eum per
inſidias: * aut cum eſſet inimicus, manu per- 21
cuſſerit, & ille mortuus fuerit: percuſſor,
homicidij reus erit. cognatus occiſi ſtatim
vt inuenerit eum, iugulabit. * Quòd ſi for- 22
tuitu, & abſque odio, * & inimicitijs quid- 23
quam horum fecerit, * & hoc audiente po- 24
pulo fuerit comprobatum, atque inter per-
cuſſorem & propinquum ſanguinis quæ-
ſtio ventilata: * liberabitur innocens de vl- 25
toris manu, & reducetur per ſententiam
in vrbem, ad quam confugerat, manebitq.
ibi, donec ſacerdos magnus, qui oleo ſan-
cto vnctus eſt, moriatur. * Si interfector ex- 26
tra fines vrbium, quæ exulibus deputatæ
ſunt, * fuerit inuentus, & percuſſus ab eo 27
qui vltor eſt ſanguinis: abſque noxa erit
qui eum occiderit. * debuerat enim profu- 28
gus vſque ad mortem Pontificis in vrbe
reſidere. poſtquam autem ille obierit, ho-
micida reuertetur in terram ſuam. * Hæc 29
ſempiterna erunt, & legitima in cunctis ha-
bitationibus veſtris. * Homicida ſub teſti- 30
bus punietur: ad vnius teſtimonium nul-
lus condemnabitur. * Non accipietis pre- 31
tium ab eo, qui reus eſt ſanguinis, ſtatim
& ipſe morietur. * Exules & profugi ante 32
mortem Pontificis nullo modo in vrbes
ſuas reuerti poterunt: * ne polluatis ter- 33
ram habitationis veſtræ, quæ inſontiũ cruo-
re maculatur: nec aliter expiari poteſt, niſi
per eius ſanguinem, qui alterius ſanguinem
34 fuderit. * Atque ita emundabitur veſtra
poſſeſſio me commorante vobiſcum. ego
enim ſum Dominus qui habito inter filios
Iſrael.

CAP. XXXVI.

1 ACCESSERVNT autem & principes
familiarum Galâad filij Machir, filij
Manaſſe de ſtirpe filiorum Ioſeph: locutiq.
ſunt Moyſi coram principibus Iſrael, atque
2 dixerunt: * Tibi domino noſtro præcepit
Dominus vt Terram ſorte diuideres filijs
Iſrael, & vt filiabus Salphaad fratris noſtri
3 dares poſſeſſionem debitam patri: * quas
ſi alterius tribus homines vxores accepe-
rint, ſequetur poſſeſſio ſua, & tranſlata
ad aliam tribum de noſtra hereditate mi-
4 nuetur. * atque ita fiet, vt cum iubileus, id
eſt quinquageſimus annus remiſſionis ad-
uenerit, confundatur ſortium diſtributio, &
5 aliorum poſſeſſio ad alios tranſeat. * Re-
ſpondit Moyſes filijs Iſrael., & Domino
præcipiente, ait: Recte tribus filiorum Io-
6 ſeph locuta eſt. * & hæc lex ſuper filiabus
Salphaad a Domino promulgata eſt: Nu-
bant quibus volunt, tantum vt ſuæ tribus
7 hominibus: * ne commiſceatur poſſeſſio fi-
liorum Iſrael de tribu in tribum. Omnes
enim viri ducent vxores de tribu & cogna-
8 tione ſua: * & cunctæ feminæ de eadem tri-
bu maritos accipient: vt hereditas perma-
9 neat in familijs, * nec ſibi miſceâtur tribus,
10 ſed ita maneant * vt a Domino ſeparatæ
ſunt. Feceruntq. filiæ Salphaad vt fuerat
11 imperatum: * & nupſerunt Maala, & Ther-
ſa, & Hegla, & Melcha, & Noa filijs patrui
12 ſui * de familia Manaſſe, qui fuit filius Io-
ſeph: & poſſeſſio, quæ illis fuerat attributa,
manſit in tribu & familia patris earum.
13 * Hæc ſunt mandata atque iudicia, quæ
mandauit Dominus per manum Moyſi ad
filios Iſrael, in campeſtribus Moab ſupra
Iordanem contra Iericho.

LIBER

LIBER DEVTERONOMII,

HEBRAICE ELLE HADDEBARIM.

CAPVT PRIMVM.

1 HÆC ſunt verba, quæ locu-
tus eſt Moyſes ad omnem
Iſrael trans Iordanem in
ſolitudine campeſtri, con-
tra Mare rubrũ, inter Pha-
ran & Thophel & Laban & Haſeroth, vbi
2 auri eſt plurimum: *vndecim diebus de Ho-
reb per viã montis Seir vſque ad Cadeſbar-
3 ne. *Quadrageſimo anno, vndecimo men-
ſe, prima die *menſis* locutus eſt Moyſes ad
filios *Iſrael* omnia quæ præceperat illi Do-
4 minus vt diceret eis: *poſtquam percuſſit
Sehon regem Amorrhæorũ, qui habitabat
in Heſebon: & Og regem Baſan, qui mãſit
5 in Aſtaroth, & in Edrái, *trans Iordanem in
Terra Moab. Cœpitq. Moyſes explanare
6 legem, & dicere: *Dominus Deus noſter lo-
cutus eſt ad nos in Horeb, dicens: Sufficit
7 vobis quòd in hoc monte mãſiſtis: *reuer-
timini, & venite ad montem Amorrhæorũ,
& ad cetera quæ ei proxima ſunt cãpeſtria
atque montana & humiliora loca contra
Meridiem, & iuxta littus maris, Terrã Cha-
nanæorum, & Libani vſque ad flumen ma-
8 gnum Euphraten. *En, inquit, tradidi vó-
bis: ingredimini & poſſidete eam, ſuper
qua iurauit Dominus patribus veſtris A-
braham, Iſaac, & Iacob, vt daret illam eis, &
9 ſemini eorum poſt eos. *Dixiq. vobis illo in
10 tempore: *Non poſſum ſolus ſuſtinere vos:
quia Dominus Deus veſter multiplicauit
vos, & eſtis hodie ſicut ſtellæ cæli, plurimi.
11 (*Dominus Deus patrum veſtrorum addat
ad hunc numerum multa millia, & benedi-
12 cat vobis ſicut locutus eſt.) *Non valeo
ſolus negotia veſtrã ſuſtinere, & pondus ac
13 *iurgia*. *Date ex vobis viros ſapientes &
gnaros, & quorum conuerſatio ſit probata
in tribubus veſtris, vt ponam eos vobis
14 principes. *Tunc reſpondiſtis mihi: Bo-
15 na res eſt, quam vis facere. *Tuliq. de tri-
bubus veſtris viros ſapientes & nobiles, &
conſtitui eos principes, tribunos, & centu-
riones, & quinquagenarios ac decanos, qui
16 docerent vos ſingula. *Præcepiq. eis, dicẽs:
Audite illos, & quod iuſtum eſt iudicate:
17 ſiue ciuis ſit ille, ſiue peregrinus. *Nulla
erit diſtantia perſonarum, ita paruum au-
dietis vt magnum: nec accipietis cuiuſquã
perſonam, quia Dei iudicium eſt. Quod
ſi difficile vobis viſum aliquid fuerit, refer-
18 te ad me, & ego audiam. *Præcepiq. om-
19 nia quæ facere deberetis. *Profecti autem
de Horeb, tranſiuimus per eremum terri-
bilem & maximam, quam vidiſtis, per viam
montis Amorrhæi, ſicut præceperat Do-
minus Deus noſter nobis. Cumq. veniſſe-
20 mus in Cadesbarne, *dixi vobis: Veniſtis
ad montem Amorrhæi, quem Dominus
21 Deus noſter daturus eſt nobis. *Vide Ter-
ram, quam Dominus Deus tuus dat tibi:
aſcende & poſſide eam, ſicut locutus eſt
Dominus Deus noſter patribus tuis: noli
22 timere, nec quidquam paueas. *Et acceſſi-
ſtis ad me omnes, atque dixiſtis: Mittamus
viros qui conſiderent Terram: & renun-
cient per quod iter debeamus aſcendere,
23 & ad quas pergere ciuitates. *Cumq. mihi
ſermo placuiſſet, miſi ex vobis duodecim
24 viros, ſingulos de tribubus ſuis. *Qui cum
perrexiſſent, & aſcendiſſent in montana,
venerunt vſque ad Vallem botri: & conſi-
25 derata terra, *ſumentes de fructibus eius, vt
oſtenderent vbertatem, attulerunt ad nos,
atque dixerunt: Bona eſt terra, quam Do-
26 minus Deus noſter daturus eſt nobis. *Et
noluiſtis aſcendere, ſed increduli ad ſer-
27 monem Domini Dei noſtri *murmuraſtis in

tabernaculis veſtris, atque dixiſtis: Odit
nos Dominus, & idcirco eduxit nos de
Terra Ægypti, vt traderet nos in manu
Amorrhæi, atque deleret.* Quo aſcende- 28
mus? nuncij terruerunt cor noſtrum, dicē-
tes: Maxima multitudo eſt, & nobis ſtatu-
ra procerior: vrbes magnæ, & ad cælum
vſque munitæ, filios Enacim vidimus ibi.
*Et dixi vobis: Nolite metuere, nec timea- 29
tis eos:* Dominus Deus, qui ductor eſt ve- 30
ſter, pro vobis ipſe pugnabit, ſicut fecit in
Ægypto cunctis videntibus.*Et in ſolitudi- 31
ne (ipſe vidiſti) portauit te Dominus Deus
tuus, vt ſolet homo geſtare paruulum filiū
ſuum, in omni via, per quam ambulaſtis,
donec veniretis ad locum iſtum.* Et nec 32
ſic quidem credidiſtis Domino Deo veſtro,
*qui præceſſit vos in via, & metatus eſt lo- 33
cum, in quo tentoria figere deberetis, no-
cte oſtendens vobis iter per ignem, & die
per columnam nubis.*Cumq. audiſſet Do- 34
minus vocem ſermonum veſtrorum, iratus
iurauit & ait:*Non videbit quiſpiam de ho- 35
minibus generationis huius peſſimæ Ter-
ram bonam, quam ſub iuramento pollici-
tus ſum patribus veſtris:* præter Caleb fi- 36
lium Iephone. ipſe enim videbit eam, &
ipſi dabo Terram, quam calcauit, & filijs
eius, quia ſecutus eſt Dominum.* Nec mi- 37
randa indignatio in populum, cum mihi
quoque iratus Dominus propter vos dixe-
rit: Nec tu ingrediéris illuc:* ſed Ioſue fi- 38
lius Nun miniſter tuus, ipſe intrabit pro
te. hunc exhortare & robora, & ipſe ſorte
Terram diuidet Iſraeli.* Paruuli veſtri, de 39
quibus dixiſtis quòd captiui ducerentur, &
filij qui hodie boni ac mali ignorant diſtā-
tiam, ipſi ingredientur: & ipſis dabo Terrā,
& poſſidebunt eam.*Vos autem reuertimi- 40
ni & abite in ſolitudinem per viam Maris
rubri.* Et reſpondiſtis mihi: Peccauimus 41
Domino: aſcēdemus & pugnabimus, ſicut
præcepit Dominus Deus noſter. Cumq. in-
ſtructi armis pergeretis in montem,* ait 42
mihi Dominus: Dic ad eos: Nolite aſcen-
dere, neque pugnetis, non enim ſum vobiſ-
cum: ne cadatis coram inimicis veſtris.
43 *Locutus ſum, & non audiſtis: ſed aduer-
ſantes imperio Domini, & tumentes ſuper-
44 bia aſcendiſtis in montem.* Itaque egreſ-
ſus Amorrhæus, qui habitabat in monti-
bus, & obuiam veniens perſecutus eſt vos,
ſicut ſolent apes perſequi: & cecidit de
45 Seir vſque Horma.*Cumq. reuerſi plorare-
tis coram Domino, non audiuit vos, nec
46 voci veſtræ voluit acquieſcere.* Sediſtis
ergo in Cadesbarne multo tempore.

Cap. II.

1 PROFECTIQ. inde venimus in ſolitu-
dinem, quæ ducit ad Mare rubrum, ſi-
cut mihi dixerat Dominus: & circuiuimus
2 montem Seir longo tempore.*Dixitq. Do
3 minus ad me:*Sufficit vobis circuire mon-
4 tem iſtum: ite contra Aquilonem:* & popu
lo præcipe, dicens: Tranſibitis per termi-
nos fratrum veſtrorum filiorum Eſau, qui
5 habitant in Seir, & timebunt vos.* Videte
ergo diligenter ne moueamini contra eos.
neque enim dabo vobis de terra eorū quan
tum poteſt vnius pedis calcare veſtigium,
quia in poſſeſſionem Eſau dedi montem
6 Seir.* Cibos emetis ab eis pecunia, & co-
medetis: aquam emptam hauríetis, & bi-
7 betis.* Dominus Deus tuus benedixit tibi
in omni opere manuum tuarum: nouit iter
tuum, quomodo tranſieris ſolitudinē hanc
magnam, per quadraginta annos habitans
tecum Dominus Deus tuus, & nihil tibi
8 defuit.*Cumq. tranſiſſemus fratres noſtros
filios Eſau, qui habitabant in Seir, per viam
campeſtrem de Elath, & de Aſiongaber,
venimus ad iter, quod ducit in deſertum
9 Moab.*Dixitq. Dominus ad me: Non pu-
gnes contra Moabitas, nec ineas aduerſus
eos prælium: non enim dabo tibi quidquā
de terra eorum, quia filijs Loth tradidi Ar
10 in poſſeſſionem.* Emim primi fuerunt ha-
bitatores eius, populus magnus, & vali-
dus, & tam excelſus vt de Enacim ſtirpe,
11 *quaſi gigantes crederentur, & eſſent ſimi-
les filiorum Enacim. Denique Moabitæ ap-
12 pellant eos Emim.*In Seir autem prius ha-
bitauerunt Horræi: quibus expulſis atque
deletis

deletis habitauerunt filij Eſau, ſicut fecit
Iſrael in terra poſſeſſionis ſuæ,quam dedit
illi Dominus.* Surgentes ergo vt tranſire- 13
mus Torrentem Zared, venimus ad eum.
*Tempus autem,quo ambulauimus de Ca- 14
desbarne vſque ad tranſitum torrentis Za-
red, triginta & octo annorum fuit: donec
conſumeretur omnis generatio hominum
bellatorum de caſtris, ſicut iurauerat Do-
minus:*cuius manus fuit aduerſum eos,vt 15
interirent de caſtrorum medio.*Poſtquam 16
autem vniuerſi ceciderunt pugnatores,*lo- 17
cutus eſt Dominus ad me,dicens:*Tu trā- 18
ſibis hodie terminos Moab,vrbem nomine
Ar:*& accedens in vicina filiorū Ammon, 19
caue ne pugnes contra eos,nec mouearis
ad prælium: non enim dabo tibi de terra
filiorum Ammon,quia filijs Loth dedi eam
in poſſeſſionem.*Terra gigantum reputa- 20
ta eſt:& in ipſa olim habitauerunt gigan-
tes,quos Ammonitæ vocāt Zomzommim,
*populus magnus, & multus, & proceræ 21
longitudinis, ſicut Enacim, quos deleuit
Dominus a facie eorum: & fecit illos ha-
bitare pro eis,*ſicut fecerat filijs Eſau, qui 22
habitant in Seir,delens Horrhæos,& terrā
eorum illis tradens,quā poſſident vſque in
præſens.*Heuæos quoque,qui habitabant 23
in Haſerim vſque Gazan,Cappadoces ex-
pulerunt: qui egreſſi de Cappadocia dele-
uerunt eos,& habitauerunt pro illis.*Sur- 24
gite,& tranſite torrentem Arnon: ecce tra-
didi in manu tua Sehon regē Heſebon A-
morrhæum,& terram eius incipe poſſidere,
& committe aduerſus eum prælium.*Ho- 25
die incipiam mittere terrorem atque for-
midinem tuam in populos,qui habitāt ſub
omni cælo: vt audito nomine tuo paueāt,
& in morem parturientium cōtremiſcant,
& dolore teneantur.*Miſi ergo nuncios de 26
ſolitudine Cademoth ad Sehon regem He-
ſebon verbis pacificis,dicēs:*Tranſibimus 27
per terram tuam, publica gradiemur via:
non declinabimus neque ad dexteram,ne-
que ad ſiniſtram. *Alimenta pretio vende 28
nobis,vt veſcamur: aquam pecunia tribue,
& ſic bibemus. Tantum eſt vt nobis con-
29 cedas tranſitum,* ſicut fecerunt filij Eſau,
qui habitant in Seir, & Moabitæ, qui mo-
rantur in Ar: donec veniamus ad Iorda-
nem, & tranſeamus ad Terram,quam Do-
30 minus Deus noſter daturus eſt nobis.*No-
luitq. Sehon rex Heſebon dare nobis tran-
ſitū: quia indurauerat Dominus Deus tuus
ſpiritum eius,& obfirmauerat cor illius, vt
traderetur in manus tuas,ſicut nunc vides.
31 *Dixitq. Dominus ad me: Ecce cœpi tibi
tradere Sehon,& terram eius, incipe poſſi-
32 dere eam. *Egreſſuſq. eſt Sehon obuiam
nobis cum omni populo ſuo ad prælium
33 in Iaſa.* Et tradidit eum Dominus Deus
noſter nobis: percuſſimuſq. eum cum filijs
34 ſuis & omni populo ſuo.*Cunctaſq. vrbes
in tempore illo cepimus, interfectis habi-
tatoribus earum,viris ac mulieribus & par-
uulis. non reliquimus in eis quidquam.
35 *Abſque iumentis, quæ in partem venere
prædantium: & ſpolijs vrbium, quas cepi-
36 mus *ab Aroer,quæ eſt ſuper ripam torren
tis Arnon,oppido quod in valle ſitum eſt,
vſque Galaad. Non fuit vicus & ciuitas,
quæ noſtras effugeret manus: omnes tra-
37 didit Dominus Deus noſter nobis.* Abſ-
que terra filiorum Ammon, ad quam non
acceſſimus: & cunctis quæ adiacent tor-
renti Ieboc, & vrbibus montanis, vniuer-
ſiſq. locis, a quibus nos prohibuit Domi-
nus Deus noſter.

CAP. III.

1 ITAQVE conuerſi aſcendimus per iter
Baſan: egreſſuſq. eſt Og rex Baſan in oc-
curſum nobis cum populo ſuo ad bellan-
2 dum in Edrai.*Dixitq. Dominus ad me:
Ne timeas eum: quia in manu tua traditus
eſt cum omni populo ac terra ſua: facieſq.
ei ſicut feciſti Sehon regi Amorrhæorum,
3 qui habitauit in Heſebon.*Tradidit ergo
Dominus Deus noſter in manibus noſtris
etiam Og regē Baſan,& vniuerſum popu-
lum eius: percuſſimuſq. eos vſque ad inter-
4 necionem,*vaſtātes cunctas ciuitates illius
vno tempore. non fuit oppidum,quod nos
effugeret: ſexaginta vrbes,omnem regionē

Argob regni Og in Baſan.* Cunctæ vrbes 5
erant munitæ muris altiſſimis, portiſq. &
vectibus, abſque oppidis innumeris, quæ
nō habebant muros.* Et deleuimus eos, 6
ſicut feceramus Sehon regi Heſebon, di-
ſperdentes omnem ciuitatem, viroſq. ac
mulieres & paruulos: * iumenta autem & 7
ſpolia vrbium diripuimus.* Tulimuſq. illo 8
in tempore terram de manu duorum regū
Amorrhæorum, qui erant trans Iordanem:
a torrente Arnon vſque ad montem Her-
mon,* quē Sidonij Sarion vocant, & Amor- 9
rhæi Sanir:* omnes ciuitates, quæ ſitæ ſunt 10
in planitie, & vniuerſam Terram Galaad &
Baſan vſque ad Selcha, & Edrái ciuitates
regni Og in Baſan.* Solus quippe Og rex 11
Baſan reſtiterat de ſtirpe gigantum. Mon-
ſtratur lectus eius ferreus, qui eſt in Rab-
bath filiorum Ammon, nouem cubitos ha-
bens longitudinis, & quattuor latitudinis
ad menſuram cubiti virilis manus.* Ter- 12
ramq. poſſedimus tempore illo ab Aroer,
quæ eſt ſuper ripam torrentis Arnon, vſque
ad mediam partem montis Galaad: & ci-
uitates illius dedi Ruben & Gad.* Reli- 13
quam autem partem Galaad, & omnem
Baſan regni Og, tradidi mediæ tribui Ma-
naſſe, omnem regionem Argob: cunctaq.
Baſan vocatur Terra gigantum.* Iair filius 14
Manaſſe poſſedit omnem regionem Argob
vſque ad terminos Geſſuri, & Machati.
Vocauitq. ex nomine ſuo Baſan, Hauoth
Iair, id eſt, Villas Iair, vſque in præſentem
diem.* Machir quoque dedi Galaad.* Et 15 16
tribubus Ruben & Gad dedi de Terra Ga-
laad vſque ad Torrentem Arnon medium
torrentis, & confinium vſque ad torren-
tem Ieboc, qui eſt terminus filiorum Am-
mon: * & planitiem ſolitudinis, atque Ior- 17
danē, & terminos Cenereth vſque ad ma-
re deſerti, quod eſt ſalſiſſimum, ad radices
montis Phaſga contra orientem.* Præce- 18
piq. vobis in tempore illo, dicens: Domi-
nus Deus veſter dat vobis terram hanc in
hereditatem, expediti præcedite fratres ve-
ſtros filios Iſrael omnes viri robuſti:* abſ- 19
que vxoribus, & paruulis atque iumentis.

Noui enim quòd plura habeatis pecora, &
in vrbibus remanere debebūt, quas tradidi
20 vobis,* donec requiem tribuat Dominus
fratribus veſtris, ſicut vobis tribuit: & poſ-
ſideant ipſi etiam Terram, quam daturus eſt
eis trans Iordanem: tunc reuertetur vnuſ-
quiſque in poſſeſſionem ſuam, quam dedi
21 vobis.* Ioſue quoque in tempore illo præ-
cepi, dicens: Oculi tui viderunt quæ fecit
Dominus Deus veſter duobus his regibus:
ſic faciet omnibus regnis, ad quæ tranſitu-
22 rus es.* Ne timeas eos: Dominus enim
23 Deus veſter pugnabit pro vobis.* Preca-
tuſq. ſum Dominum in tēpore illo, dicens:
24 *Domine Deus tu cœpiſti oſtendere ſeruo
tuo magnitudinem tuam, manumq. fortiſſi-
mam. neque enim eſt alius Deus vel in cæ-
lo, vel in terra, qui poſſit facere opera tua,
25 & comparari fortitudini tuæ.* Tranſibo
igitur, & videbo Terram hanc optimā trans
Iordanem, & montem iſtum egregium, &
26 Libanum.* Iratuſq. eſt Dominus mihi pro-
pter vos, nec exaudiuit me, ſed dixit mihi:
Sufficit tibi: nequaquam vltra loquaris de
27 hac re ad me.* Aſcende cacumen Phaſgæ,
& oculos tuos circumfer ad occidentem, &
ad aquilonem, auſtrumq. & orientē, & aſpi-
ce. nec enim tranſibis Iordanem iſtum.
28 *Præcipe Ioſue, & corrobora eū atque con-
forta: quia ipſe præcedet populum iſtū, &
29 diuidet eis Terram, quam viſurus es.* Man-
ſimuſq. in valle contra fanum Phogor.

Cap. IIII.

1 ET nunc Iſrael audi præcepta & iudicia,
quæ ego doceo te: vt faciens ea, viuas,
& ingrediens poſſideas Terram, quam Do-
minus Deus patrum veſtrorum daturus eſt
2 vobis.* Non addetis ad verbū, quod vobis
loquor, nec auferetis ex eo: cuſtodite man-
data Domini Dei veſtri quæ ego præcipio
3 vobis.* Oculi veſtri viderunt omnia quæ
fecit Dominus cōtra Beelphegor, quomo-
do contriuerit omnes cultores eius de me-
4 dio veſtri.* Vos autem qui adhæretis Do-
mino Deo veſtro, viuitis vniuerſi vſque in
5 præſentem diem.* Scitis quòd docuerim
vos

vos præcepta atque iuſtitias, ſicut manda-
uit mihi Dominus Deus meus: ſic facietis
ea in Terra, quam poſſeſſuri eſtis:* & ob- 6
ſeruabitis & implebitis opere. Hæc eſt
enim veſtra ſapientia, & intellectus coram
populis, vt audiētes vniuerſa præcepta hæc,
dicant: En populus ſapiens & intelligens,
gens magna.* Nec eſt alia natio tam gran- 7
dis, quæ habeat deos appropinquātes ſibi,
ſicut Deus noſter adeſt cunctis obſecratio-
nibus noſtris.* Quæ eſt enim alia gens ſic 8
inclyta vt habeat ceremonias, iuſtaq. iudi-
cia, & vniuerſam legem, quam ego propo-
nam hodie ante oculos veſtros?* Cuſtodi 9
igitur temetipſum, & animam tuam ſolici-
te. Ne obliuiſcaris verborum, quæ viderūt
oculi tui, & ne excidant de corde tuo cun-
ctis diebus *vitæ tuæ*. Docebis ea filios ac
nepotes tuos,* a die in quo ſtetiſti coram 10
Domino Deo tuo in Horeb, quando Do-
minus locutus eſt mihi, dicens: Congrega
ad me populū, vt audiant ſermones meos,
& diſcant timere me omni tempore quo
viuunt in terra, doceantq. filios ſuos.* Et 11
acceſſiſtis ad radices montis, qui ardebat
vſque ad cælum: erantq. in eo tenebræ, &
nubes, & caligo.* Locutuſq. eſt Dominus 12
ad vos de medio ignis. Vocem verborum
eius audiſtis, & formam penitus non vidi-
ſtis.* Et oſtendit vobis pactum ſuum, quod 13
præcepit vt faceretis, & decem verba, quæ
ſcripſit in duabus tabulis lapideis.* Mihiq. 14
mandauit in illo tempore vt docerem vos
ceremonias & iudicia, quæ facere debere-
tis *in* Terra, quam poſſeſſuri eſtis.* Cuſto- 15
dite igitur ſolicite animas veſtras. Non vi-
diſtis aliquam ſimilitudinem in die, qua lo-
cutus eſt vobis Dominus in Horeb de me-
dio ignis:* ne forte decepti faciatis vobis 16
ſculptam ſimilitudinem, aut imaginē ma-
ſculi vel feminæ,* ſimilitudinem omnium 17
iumentorum, quæ ſunt ſuper terram, vel
auium ſub cælo volantium,* atque repti- 18
lium, quæ mouentur in terra, ſiue piſcium
qui ſub terra morantur in aquis:* ne forte 19
eleuatis oculis ad cælum, videas Solem &
Lunam, & omnia aſtra cæli, & errore dece-
ptus adores ea & colas quæ creauit Domi-
nus Deus tuus in miniſterium cunctis gen
20 tibus, quæ ſub cælo ſunt.* Vos autem tulit
Dominus, & eduxit de fornace ferrea Æ-
gypti, vt haberet populum hereditarium,
21 ſicut eſt in præſenti die.* Iratuſq. eſt Do-
minus cōtra me propter ſermones veſtros,
& iurauit vt non tranſirem Iordanem, nec
ingrederer Terram optimam, quam datu-
22 rus eſt vobis.* Ecce morior in hac humo,
non tranſibo Iordanem: vos tranſibitis, &
23 poſſidebitis terram egregiam.* Caue ne
quando obliuiſcaris pacti Domini Dei tui,
quod pepigit tecum: & facias tibi ſculptā
ſimilitudinem eorum, quæ fieri Dominus
24 prohibuit:* quia Dominus Deus tuus ignis
25 conſumens eſt, Deus æmulator.* Si genue-
ritis filios ac nepotes, & morati fueritis in
Terra, deceptiq. feceritis vobis aliquam ſi-
militudinem, patrantes malum coram Do-
mino Deo veſtro, vt eum ad iracundiam
26 prouocetis:* teſtes inuoco hodie cælum &
terrā, cito perituros vos eſſe de Terra, quam
tranſito Iordane poſſeſſuri eſtis. non habi-
tabitis in ea longo tempore, ſed delebit
27 vos Dominus,* atque diſperget in omnes
gentes, & remanebitis pauci in nationibus,
28 ad quas vos ducturus eſt Dominus.* ibiq.
ſeruietis dijs, qui hominum manu fabricati
ſunt, ligno & lapidi qui non vident, nec
audiunt, nec comedunt, nec odorantur.
29 * Cumq. quæſieris ibi Dominum Deum
tuum, inuenies eum: ſi tamen toto corde
quæſieris, & tota tribulatione animæ tuæ.
30 * Poſtquam te inuenerint omnia quæ præ-
dicta ſunt, nouiſſimo tempore reuertéris
ad Dominum Deum tuum, & audies vo-
31 cem eius.* Quia Deus miſericors Domi-
nus Deus tuus eſt: non dimittet te, nec
omnino delebit, neque obliuiſcetur pacti,
32 in quo iurauit patribus tuis.* Interroga de
diebus antiquis, qui fuerunt ante te ex die
quo creauit Deus hominem ſuper terram,
a ſummo cælo vſque ad ſummum eius, ſi
facta eſt aliquando huiuſcemodi res, aut
33 vmquā cognitum eſt,* vt audiret populus
vocem Dei loquentis de medio ignis, ſicut

tu audiſti,& vixiſti:* ſi fecit Deus vt ingre- 34
deretur, & tolleret ſibi Gentem de medio
nationum,per tẽtationes,ſigna,atque por-
tenta, per pugnam & robuſtam manum,
extẽtumq. brachium, & horribiles viſiones
iuxta omnia,quæ fecit pro vobis Dominus
Deus veſter in Ægypto, videntibus oculis
tuis:* vt ſcires quoniam Dominus ipſe eſt 35
Deus,& non eſt alius præter eum.*De cæ- 36
lo te fecit audire vocem ſuam,vt doceret
te, & in terra oſtendit tibi ignem ſuũ ma-
ximũ,& audiſti verba illius de medio ignis,
* quia dilexit patres tuos, & elegit ſemen 37
eorum poſt eos. Eduxitq. te præcedens in
virtute ſua magna ex Ægypto,* vt deleret 38
nationes maximas & fortiores te in introi-
tu tuo: & introduceret te,daretq. tibi terrã
earum in poſſeſſionem,ſicut cernis in præ-
ſenti die.* Scito ergo hodie, & cogitato in 39
corde tuo quòd Dominus ipſe ſit Deus in
cælo ſurſum,& in terra deorſum,& non ſit
alius.*Cuſtodi præcepta eius atque mãda- 40
ta,quæ ego præcipio tibi: vt bene ſit tibi,
& filijs tuis poſt te,& permaneas multo tẽ-
pore ſuper Terram,quam Dominus Deus
tuus daturus eſt tibi.*Tunc ſeparauit Moy 41
ſes tres ciuitates trans Iordanem ad Orien
talem plagam,*vt confugiat ad eas qui oc- 42
ciderit nolẽs proximum ſuum,nec ſibi fue-
rit inimicus ante vnum & alterum diem,&
ad harum aliquam vrbium poſſit euadere:
* Boſor in ſolitudine,quæ ſita eſt in Terra 43
campeſtri de tribu Ruben: & Ramoth in
Galaad,quæ eſt in tribu Gad: & Golan in
Baſan, quæ eſt in tribu Manaſſe. * Iſta eſt 44
lex, quam propoſuit Moyſes corã filijs Iſ-
rael,*& hæc teſtimonia & ceremoniæ atque 45
iudicia,quæ locutus eſt ad filios Iſrael,quã-
do egreſſi ſunt de Ægypto,*trans Iordanẽ 46
in valle contra fanum Phogor in terra
Sehon regis Amorrhæi,qui habitauit in He-
ſebon, quẽ percuſſit Moyſes. Filij quoque
Iſrael egreſſi ex Ægypto*poſſederunt ter- 47
ram eius, & terram Og regis Baſan, duo-
rum regum Amorrhæorum,qui erant trans
Iordanem ad ſolis ortum:*Ab Aroer,quæ 48
ſita eſt ſuper ripam torrentis Arnon,vſque
49 ad montem Sion,qui eſt & Hermon,*om-
nem planitiem trans Iordanem ad Orien-
talem plagam, vſque ad mare ſolitudinis,
& vſque ad radices montis Phaſga.

CAP. V.

1 VOCAVITQ. Moyſes omnem Iſrae-
lem, & dixit ad eum: Audi Iſrael ce-
remonias atque iudicia,quæ ego loquor in
auribus veſtris hodie: diſcite ea, & opere
2 complete. * Dominus Deus noſter pepi-
3 git nobiſcum fœdus in Horeb.*Non cum
patribus noſtris inijt pactum, ſed nobiſcũ
qui in præſentiarum ſumus, & viuimus.
4 *Facie ad faciem locutus eſt nobis in mõ-
5 te de medio ignis. * Ego ſequeſter & me-
dius fui inter Dominum & vos in tempo-
re illo, vt annunciarem vobis verba eius.
timuiſtis enim ignem, & non aſcendiſtis
6 in montem, & ait:* Ego Dominus Deus
tuus, qui eduxi te de Terra Ægypti de do-
7 mo ſeruitutis.*Non habebis deos alienos
8 in conſpectu meo. * Non facies tibi ſcul-
ptile, nec ſimilitudinem omnium, quæ in
cælo ſunt deſuper,& quæ in terra deorſum,
9 & quæ verſantur in aquis ſub terra.*Non
adorabis ea, & non coles. Ego enim ſum
Dominus Deus tuus: Deus æmulator,red-
dens iniquitatem patrũ ſuper filios in ter-
tiam & quartam generationẽ his qui ode-
10 runt me,*& faciens miſericordiam in mul-
ta millia diligentibus me, & cuſtodienti-
11 bus præcepta mea. * Non vſurpabis no-
men Domini Dei tui fruſtra: quia nõ erit
impunitus qui ſuper re vana nomen eius
12 aſſumpſerit. * Obſerua diem Sabbati, vt
ſanctifices eum, ſicut præcepit tibi Domi-
13 nus Deus tuus.* Sex diebus operaberis,&
14 facies omnia opera tua. * Septimus dies
Sabbati eſt,id eſt, requies Domini Dei tui.
Non facies in eo quidquam operis tu, &
filius tuus, & filia, ſeruus & ancilla,& bos,
& aſinus, & omne iumentum tuum, &
peregrinus qui eſt intra portas tuas: vt re-
quieſcat ſeruus tuus, & ancilla tua, ſicut
15 & tu. * Memento quòd & ipſe ſeruieris
in Ægypto, & eduxerit te inde Domi-

nus

nus Deus tuus in manu forti, & brachio
extento. Idcirco præcepit tibi vt obſerua-
res diem Sabbati. * Honora patrem tuum 16
& matrẽ, ſicut præcepit tibi Dominus Deus
tuus, vt longo viuas tempore, & bene ſit ti-
bi in Terra, quam Dominus Deus tuus da-
turus eſt tibi. * Non occides. * Neque mœ- 17 18
chaberis. * Furtumq. non facies. * Nec lo- 19
quéris contra proximum tuum falſum te- 20
ſtimonium. * Non concupiſces vxorẽ pro- 21
ximi tui: non domum, non agrum, non ſer-
uum, non ancillam, non bouem, non aſinũ,
& vniuerſa quæ illius ſunt. * Hæc verba 22
locutus eſt Dominus ad omnem multitu-
dinem veſtram in monte de medio ignis &
nubis, & caliginis, voce magna, nihil addẽs
amplius: & ſcripſit ea in duabus tabulis
lapideis, *quas tradidit mihi.* * Vos autem 23
poſtquam audiſtis vocem de medio tene-
brarum, & montem ardere vidiſtis, acceſſi-
ſtis ad me omnes principes tribuum & ma-
iores natu, atque dixiſtis: * Ecce oſtendit 24
nobis Dominus Deus noſter maieſtatem
& magnitudinem ſuam. vocem eius audi-
uimus de medio ignis, & probauimus ho-
die quòd loquente Deo cum homine, vi-
xerit homo. * Cur ergo moriemur, & deuo- 25
rabit nos ignis hic maximus? Si enim au-
dierimus vltra vocem Domini Dei noſtri,
moriemur. * Quid eſt omnis caro, vt audiat 26
vocem Dei viuentis, qui de medio ignis lo-
quitur ſicut nos audiuimus, & poſſit viue-
re? * Tu magis accede: & audi cuncta quæ 27
dixerit Dominus Deus noſter tibi: loqué-
riſq. ad nos, & nos audientes faciemus ea.
* Quod cum audiſſet Dominus, ait ad me: 28
Audiui vocem verborum populi huius quæ
locuti ſunt tibi: bene omnia ſunt locuti.
* Quis det talem eos habere mentem, vt ti- 29
meant me, & cuſtodiant vniuerſa mandata
mea in omni tempore, vt bene ſit eis & fi-
lijs eorum in ſempiternum? * Vade & dic 30
eis: Reuertimini in tentoria veſtra. * Tu ve 31
ro hic ſta mecum, & loquar tibi omnia mã-
data mea, & ceremonias atque iudicia: quæ
docebis eos, vt *faciant* ea in Terra, quam
dabo illis in poſſeſſionem. * Cuſtodite igi- 32
tur & facite quæ præcepit Dominus Deus
vobis: non declinabitis neque ad dexterã,
33 neque ad ſiniſtram: * ſed per viam, quam
præcepit Dominus Deus veſter, ambulabi-
tis, vt viuatis, & bene ſit vobis, & prote-
lentur dies in terra poſſeſſionis veſtræ.

CAP. VI.

1 HÆc ſunt præcepta, & ceremoniæ, at-
que iudicia, quæ mandauit Dominus
Deus veſter vt docerem vos, & faciatis ea
in Terra, ad quam tranſgredimini poſſidẽ-
2 dam: * vt timeas Dominum Deum tuum, &
cuſtodias omnia mãdata & præcepta eius,
quæ ego præcipio tibi, & filijs, ac nepotibus
tuis, cunctis diebus vitæ tuæ, vt prolongen-
3 tur dies tui. * Audi Iſrael, & obſerua vt fa-
cias quæ præcepit tibi Dominus, & bene ſit
tibi, & multipliceris amplius, ſicut pollici-
tus eſt Dominus Deus patrum tuorum tibi
4 terram lacte & melle manantem. * Audi Iſ-
rael, Dominus Deus noſter, Dominus vnus
5 eſt. * Diliges Dominum Deum tuum ex to
to corde tuo, & ex tota anima tua, & ex to
6 ta fortitudine tua. * Eruntq. verba hæc, quæ
7 ego præcipio tibi hodie, in corde tuo: * &
narrabis ea filijs tuis, & meditaberis in eis
ſedens in domo tua, & ambulans in itine-
8 re, dormiens atque conſurgens. * Et ligabis
ea quaſi ſignum in manu tua, eruntq. &
9 mouebuntur inter oculos tuos, * ſcribeſq.
10 ea in limine, & oſtijs domus tuæ. * Cumq.
introduxerit te Dominus Deus tuus in Ter
ram, pro qua iurauit patribus tuis Abrahã,
Iſaac, & Iacob: & dederit tibi ciuitates ma
11 gnas & optimas, quas non ædificaſti, * do-
mos plenas cunctarum opum, quas nõ ex-
truxiſti, ciſternas, quas non fodiſti, vineta
12 & olиueta, quæ nõ plantaſti, * & comederis,
13 & ſaturatus fueris: * caue diligenter ne obli
uiſcaris Domini, qui eduxit te de Terra Æ-
gypti, de domo ſeruitutis. Dominum Deũ
tuum timebis, & illi ſoli ſeruies, ac per no-
14 men illius iurabis. * Non ibitis poſt deos
alienos cunctarum Gentium, quæ in circui-
15 tu veſtro ſunt: * quoniam Deus æmulator
Dominus Deus tuus in medio tui: nequã-
do

do iraſcatur furor Domini Dei tui contra
te,& auferat te de ſuperficie terræ.* Non 16
tentabis Dominum Deum tuum,ſicut ten-
taſti in loco tentationis.* Cuſtodi præce- 17
pta Domini Dei tui,ac teſtimonia & cere-
monias,quas præcepit tibi:* & fac quod pla 18
citum eſt & bonum in conſpectu Domini,
vt bene ſit tibi: & ingreſſus poſſideas Ter-
ram optimam,de qua iurauit Dominus pa-
tribus tuis,* vt deleret omnes inimicos tuos 19
coram te,ſicut locutus eſt.* Cumq. inter- 20
rogauerit te filius tuus cras,dicens: Quid
ſibi volunt teſtimonia hæc,& ceremoniæ,
atque iudicia,quæ præcepit Dominus Deus
noſter nobis?* dices ei: Serui eramus Pha- 21
raonis in Ægypto,& eduxit nos Dominus
de Ægypto in manu forti:* fecitq. ſigna 22
atque prodigia magna & peſſima in Ægy-
pto contra Pharaonem,& omnem domum
illius in conſpectu noſtro,* & eduxit nos 23
inde, vt introductis daret Terram, ſuper
qua iurauit patribus noſtris.* Præcepitq. 24
nobis Dominus vt faciamus omnia legiti-
ma hæc,& timeamus Dominum Deum no-
ſtrum,vt bene ſit nobis cunctis diebus vitæ
noſtræ,ſicut eſt hodie.* Eritq. noſtri miſe- 25
ricors,ſi cuſtodierimus & fecerimus omnia
præcepta eius coram Domino Deo noſtro,
ſicut mandauit nobis.

CAP. VII.

CVM introduxerit te Dominus Deus 1
tuus in terram,quam poſſeſſurus in-
grederis,& deleuerit Gentes multas coram
te,Hethæum,& Gergezæum,& Amorrhæū,
Chananæum,& Pherezæum,& Heuæum,
& Iebuſæum,ſeptem gentes multo maio-
ris numeri quàm tu es, & robuſtiores te:
* tradideritq. eas Dominus Deus tuus tibi, 2
percuties eas vſque ad internecionē. Non
inibis cum eis fœdus, nec misereberis ea-
rum,* neque ſociabis cum eis coniugia. Fi- 3
liam tuam non dabis filio eius, nec filiam
illius accipies filio tuo:* quia ſeducet filium 4
tuum,ne ſequatur me, & vt magis ſeruiat
dijs alienis. iraſceturq. furor Domini,& de-
lebit te cito.* Quin potius hæc facietis eis: 5
Aras eorum ſubuertite,& confringite ſta-
tuas,lucoſq. ſuccidite,& ſculptilia cōburi-
6 te.* Quia populus ſanctus es Domino Deo
tuo. Te elegit Dominus Deus tuus,vt ſis ei
populus peculiaris de cunctis populis,qui
7 ſunt ſuper terram.* Non quia cunctas gen-
tes numero vincebatis, vobis iunctus eſt
Dominus,& elegit vos, cum omnibus ſitis
8 populis pauciores:* ſed quia dilexit vos Do-
minus,& cuſtodiuit iuramentum,quod iu-
rauit patribus veſtris: eduxitq. vos in ma-
nu forti,& redemit de domo ſeruitutis, de
9 manu Pharaonis regis Ægypti.* Et ſcies
quia Dominus Deus tuus,ipſe eſt Deus for-
tis & fidelis,cuſtodiens pactum & miſericor-
diam diligentibus ſe, & his qui cuſtodiunt
10 præcepta eius in mille generationes:* &
reddens odientibus ſe ſtatim,ita vt diſper-
dat eos, & vltra non differat, protinus eis
11 reſtituens quod merentur.* Cuſtodi ergo
præcepta & ceremonias atque iudicia,quæ
12 ego mando tibi hodie vt facias.* Si poſtquā
audieris hæc iudicia,cuſtodieris ea & fece-
ris,cuſtodiet & Dominus Deus tuus pactū
tibi,& miſericordiam quam iurauit patri-
13 bus tuis:* & diliget te ac multiplicabit,be-
nedicetq. fructui ventris tui,& fructui terræ
tuæ,frumento tuo,atque vindemiæ,oleo,&
armentis,gregibus ouium tuarū ſuper Ter-
ram,pro qua iurauit patribus tuis vt daret
14 eam tibi.* Benedictus eris inter omnes po-
pulos. Non erit apud te ſterilis vtriuſque
ſexus,tam in hominibus quàm in gregibus
15 tuis.* Auferet Dominus a te omnem lan-
guorem: & infirmitates Ægypti peſſimas,
quas noviſti, non inferet tibi, ſed cunctis
16 hoſtibus tuis.* Deuorabis omnes populos,
quos Dominus Deus tuus daturus eſt tibi.
Nō parcet eis oculus tuus,nec ſeruies dijs
17 eorum,ne ſint in ruinam tui.* Si dixeris in
corde tuo: Plures ſunt gētes iſtæ quàm ego,
18 quo modo potero delere eas?* noli metue-
re,ſed recordare quæ fecerit Dominus Deus
19 tuus Pharaoni,& cunctis Ægyptijs,* plagas
maximas,quas viderunt oculi tui, & ſigna
atque portenta, manumq. robuſtam,& ex-
tentum brachium,vt educeret te Dominus
Deus

Deus tuus . ſic faciet cunctis populis,quos
metuis.* Inſuper & crabrones mittet Domi 20
nus Deus tuus in eos,donec deleat omnes
atque diſperdat qui te fugerint,& latere po
tuerint . *Non timebis eos, quia Dominus 21
Deus tuus in medio tui eſt, Deus magnus
& terribilis:*ipſe conſumet nationes has in 22
conſpectu tuo paulatim atque per partes.
Nō poteris eas delere pariter: ne forte mul
tiplicentur contra te beſtiæ terræ.*Dabitq. 23
eos Dominus Deus tuus in conſpectu tuo:
& interficiet illos donec penitus deleātur.
*Tradetq. reges eorum in manus tuas , & 24
diſperdes nomina eorum ſub cælo: nullus
poterit reſiſtere tibi, donec conteras eos .
*Sculptilia eorum igne cōbures: non con- 25
cupiſces argentum & aurum,de quibus fa-
cta ſunt,neque aſſumes ex eis tibi quidquā,
ne offendas,propterea quia abominatio eſt
Domini Dei tui.*Nec inferes quippiam ex 26
idolo in domum tuam , ne fias anathema,
ſicut & illud eſt. Quaſi ſpurcitiam deteſta-
beris , & velut inquinamentum ac ſordes
abominationi habebis,quia anathema eſt.

CAP. VIII.

OMNE mandatum, quod ego præcipio 1
tibi hodie,caue diligenter vt facias: vt
poſſitis viuere,& multiplicemini, ingreſſiq.
poſſideatis Terram,pro qua iurauit Domi-
nus patribus veſtris.*Et recordaberis cuncti 2
itineris,per quod adduxit te Dominus Deus
tuus quadraginta annis per deſertum,vt af
fligeret te , atque tentaret, & nota fierent
quæ in tuo animo verſabantur, vtrum cu-
ſtodires mandata illius,an non.*Afflixit te 3
penuria , & dedit tibi cibum Manna , quod
ignorabas tu & patres tui : vt oſtenderet
tibi quòd non in ſolo pane viuat homo,
ſed in omni verbo quod egreditur de ore
Dei.*Veſtimentum tuum,quo operiebaris, 4
nequaquam vetuſtate defecit , & pes tuus
non eſt ſubtritus,en quadrageſimus annus
eſt .*Vt recogites in corde tuo, quia ſicut 5
erudit filium ſuū homo,ſic Dominus Deus
tuus erudiuit te,*vt cuſtodias mandata Do 6
mini Dei tui , & ambules in vijs eius, & ti-
7 meas eum.*Dominus enim Deus tuus in-
troducet te in terram bonam,terram riuo-
rum aquarumq. & fontium : in cuius cam-
pis & montibus erumpunt fluuiorum abyſ-
8 ſi :*terram frumenti, hordei ac vinearum,
in qua ficus, & malogranata,& olivueta na-
9 ſcuntur : terram olei ac mellis .* Vbi abſ-
que vlla penuria comedes panem tuum ,
& rerum omnium abundantia perfrueris:
cuius lapides ferrum ſunt,& de montibus
10 eius æris metalla fodiuntur:*vt cum come-
deris,& ſatiatus fueris,benedicas Domino
Deo tuo pro terra optima,quam dedit ti-
11 bi .*Obſerua,& caue nequando obliuiſca-
ris Domini Dei tui , & negligas mandata
eius atque iudicia & ceremonias,quas ego
12 præcipio tibi hodie:*ne poſtquam come-
deris & ſatiatus fueris,domos pulchras æ-
13 dificaueris,& habitaueris in eis,*habuerisq.
armenta boum & ouium greges , argenti
14 & auri,cunctarumq. rerum copiam,*eleue-
tur cor tuum,& non reminiſcaris Domini
Dei tui, qui eduxit te de Terra Ægypti,de
15 domo ſeruitutis : * & ductor tuus fuit in
ſolitudine magna atque terribili , in qua
erat ſerpens flatu adurēs,& ſcorpio ac di-
pſas,& nullæ omnino aquæ: qui eduxit ri-
16 uos de petra duriſſima,*& cibauit te Man-
na in ſolitudine , quod neſcierunt patres
tui . Et poſtquam afflixit ac probauit , ad
17 extremum miſertus eſt tui ,*ne diceres in
corde tuo: Fortitudo mea,& robur manus
18 meæ, hæc mihi omnia præſtiterunt. *Sed
recorderis Domini Dei tui,quòd ipſe vires
tibi præbuerit , vt impleret pactum ſuum,
ſuper quo iurauit patribus tuis,ſicut præ-
19 ſens indicat dies .*Sin autem oblitus Do-
mini Dei tui,ſecutus fueris deos alienos,co
luerisq. illos & adoraueris: ecce nunc præ-
20 dico tibi quòd omnino diſpereas. *Sicut
Gentes,quas deleuit Dominus in introitu
tuo,ita & vos peribitis,ſi inobedientes fue-
ritis voci Domini Dei veſtri.

CAP. IX.

1 AVDI Iſrael : Tu tranſgredieris hodie
Iordanem,vt poſſideas nationes ma-
ximas

ximas & fortiores te, ciuitates ingentes, &
ad cælum vſque muratas,*populum magnũ 2
atque ſublimem, filios Enacim, quos ipſe
vidiſti,& audiſti,quibus nullus poteſt ex ad-
uerſo reſiſtere.*Scies ergo hodie quòd Do- 3
minus Deus tuus ipſe tranſibit ante te,ignis
deuorans atque conſumens,qui cõterat eos
& deleat atque diſperdat ante faciem tuam
velociter,ſicut locutus eſt tibi.*Ne dicas in 4
corde tuo,cũ deleuerit eos Dominus Deus
tuus in conſpectu tuo : Propter iuſtitiam
meam introduxit me Dominus vt terram
hanc poſſiderem,cum propter impietates
ſuas iſtæ deletæ ſint nationes.*Neque enim 5
propter iuſtitias tuas, & æquitatem cordis
tui ingredieris vt poſſideas terras earũ: ſed
quia illæ egerunt impie,introeunte te dele-
tæ ſunt: & vt compleret verbum ſuum Do-
minus, quod ſub iuramento pollicitus eſt
patribus tuis Abraham,Iſaac,& Iacob.*ſci- 6
to ergo quòd non propter iuſtitias tuas Do-
minus Deus tuus dederit tibi terram hanc
optimam in poſſeſſionem, cum duriſſimæ
ceruicis ſis populus.*Memento,& ne obliui 7
ſcaris quomodo ad iracundiã prouocaue-
ris Dominũ Deum tuum in ſolitudine. Ex
eo die, quo egreſſus es ex Ægypto vſque
ad locum iſtum,ſemper aduerſum Dominũ
contendiſti.* Nam & in Horeb prouocaſti 8
eum,& iratus delere te voluit,*quãdo aſcen 9
di in montem, vt acciperem tabulas lapi-
deas,tabulas pacti quod pepigit vobiſcum
Dominus: & perſeueraui in monte quadra-
ginta diebus ac noctibus,panem nõ come-
dens,& aquam non bibens.* Deditq. mihi 10
Dominus duas tabulas lapideas ſcriptas di-
gito Dei,& continentes omnia verba quæ
vobis locutus eſt in monte de medio ignis,
quando concio populi congregata eſt.
*Cumq. tranſiſſent quadraginta dies,& to- 11
tidem noctes,dedit mihi Dominus duas ta-
bulas lapideas,tabulas fœderis,*dixitq. mi- 12
hi: Surge,& deſcende hinc cito: quia popu
lus tuus,quem eduxiſti de Ægypto,deſerue-
runt velociter viam,quam demonſtraſti eis,
feceruntq. ſibi conflatile.*Rurſumq. ait Do 13
minus ad me: Cerno quòd populus iſte du
14 ræ ceruicis ſit:*dimitte me vt conteram eũ,
& deleam nomen eius de ſub cælo,& conſti
tuã te ſuper Gentem,quæ hac maior & for-
15 tior ſit.*Cũq. de monte ardente deſcende-
rẽ,& duas tabulas fœderis vtraque tenerem
16 manu, *vidiſſemq. vos peccaſſe Domino
Deo veſtro, & feciſſe vobis vitulum confla-
tilem,ac deſeruiſſe velociter viam eius,quã
17 vobis oſtenderat:*proieci tabulas de ma-
nibus meis,confregiq. eas in conſpectu ve
18 ſtro.*Et procidi ante Dominũ ſicut prius,
quadraginta diebus & noctibus panẽ non
comedens, & aquam non bibens propter
omnia peccata veſtra quæ geſſiſtis contra
Dominum, & eum ad iracundiam prouo-
19 caſtis:*timui enim indignationem & iram
illius,qua aduerſum vos concitatus,delere
vos voluit. Et exaudiuit me Dominus etiã
20 hac vice.*Aduerſum Aaron quoque vehe-
menter iratus,voluit eum conterere,& pro
21 illo ſimiliter deprecatus ſum.*Peccatum au
tem veſtrum quod feceratis,id eſt vitulum,
arripiens, igne combuſſi, & in fruſta com-
minuens,omninoq. in puluerem redigens,
proieci in torrentem,qui de monte deſcen
22 dit.*In incendio quoque & in tentatione,
& in Sepulchris concupiſcẽtiæ prouocaſtis
23 Dominum:*& quando miſit vos de Cades-
barne,dicens: Aſcendite,& poſſidete Ter-
ram,quam dedi vobis,& contempſiſtis im-
perium Domini Dei veſtri,& non credidi-
ſtis ei, neque vocem eius audire voluiſtis:
24 *ſed ſemper fuiſtis rebelles a die qua noſſe
25 vos cœpi.* Et iacui coram Domino qua-
draginta diebus ac noctibus, quibus eum
ſuppliciter deprecabar, ne deleret vos vt
26 fuerat cõminatus:*& orans dixi: Domine
Deus,ne diſperdas populum tuum,& here-
ditatem tuam, quam redemiſti in magni-
tudine tua, quos eduxiſti de Ægypto in
27 manu forti.*Recordare ſeruorum tuorum
Abraham,Iſaac,& Iacob: ne aſpicias duri-
tiam populi huius, & impietatem atque
28 peccatum:*ne forte dicant habitatores ter
ræ,de qua eduxiſti nos: Non poterat Do-
minus introducere eos in Terram, quam
pollicitus eſt eis, & oderat illos: idcirco
eduxit,

eduxit, vt interficeret eos in ſolitudine.
*qui ſunt populus tuus & hereditas tua, 29
quos eduxiſti in fortitudine tua magna,&
in brachio tuo extento.

C A P. X.

IN tempore illo dixit Dominus ad me: 1
Dola tibi duas tabulas lapideas, ſicut
priores fuerunt, & aſcende ad me in mon
tem: facieſq. arcam ligneam,*& ſcribam in 2
tabulis verba quæ fuerunt in his,quas ante
confregiſti,poneſq. eas in arca.*Feci igitur 3
arcam de lignis ſettim. Cumq. dolaſſem
duas tabulas lapideas inſtar priorum,aſcē-
di in montem, habens eas in manibus.
*Scripſitq. in tabulis iuxta id, quod prius 4
ſcripſerat,verba decem,quæ locutus eſt Do
minus ad vos in monte de medio ignis,
quando populus congregatus eſt: & dedit
eas mihi.*Reuerſuſq. de monte, deſcendi, 5
& poſui tabulas in arcam, quam feceram,
quæ hucuſque ibi ſunt,ſicut mihi præcepit
Dominus.*Filij autem Iſrael mouerunt ca- 6
ſtra ex Beroth filiorum Iacan in Moſera,vbi
Aaron mortuus ac ſepultus eſt, pro quo,
ſacerdotio functus eſt Eleazar filius eius.
*Inde venerunt in Gadgad: de quo loco 7
profecti,caſtrametati ſunt in Ietebatha, in
Terra aquarum atque torrentium.*Eo tem 8
pore ſeparauit tribum Leui,vt portaret ar-
cam fœderis Domini,& ſtaret coram eo in
miniſterio,ac benediceret in nomine illius
vſque in præſentem diem.*Quam ob rem 9
non habuit Leui partem, neque poſſeſſio-
nem cū fratribus ſuis: quia ipſe Dominus
poſſeſſio eius eſt,ſicut promiſit ei Dominus
Deus tuus.*Ego autem ſteti in monte, ſi- 10
cut prius,quadraginta diebus ac noctibus:
exaudiuitq. me Dominus etiam hac vice, &
te perdere noluit.*Dixitq. mihi: Vade, & 11
præcede populum,vt ingrediatur, & poſſi-
deat Terram, quam iuraui patribus eorum
vt traderem eis.* Et nunc Iſrael,quid Do- 12
minus Deus tuus petit a te, niſi vt timeas
Dominum Deum tuum,& ambules in vijs
eius,& diligas eum,ac ſeruias Domino Deo
tuo in toto corde tuo, & in tota anima

13 tua:*cuſtodiaſq. mandata Domini,& cerē-
monias eius,quas ego hodie præcipio tibi,
14 vt bene ſit tibi?*En Domini Dei tui cælum
eſt,& cælum cæli,terra & omnia,quæ in ea
15 ſunt:*& tamen patribus tuis conglutina-
tus eſt Dominus,& amauit eos,elegitq. ſe-
men eorum poſt eos, id eſt vos,de cunctis
16 Gentibus, ſicut hodie comprobatur.*Cir-
cumcidite igitur præputium cordis veſtri,
& ceruicem veſtram ne induretis amplius:
17 *quia Dominus Deus veſter ipſe eſt Deus
deorum,& Dominus dominantium, Deus
magnus & potens,& terribilis,qui perſonā
18 non accipit, nec munera.*Facit iudicium
pupillo & viduæ,amat peregrinum, & dat
19 ei victum atque veſtitum.*& vos ergo ama-
te peregrinos,quia & ipſi fuiſtis aduenæ in
20 Terra Ægypti.*Dominum Deum tuum ti-
mebis,& ei ſoli ſeruies: ipſi adhærebis,iu-
21 rabiſq. in nomine illius.*Ipſe eſt laus tua,
& Deus tuus, qui fecit tibi hæc magnalia
22 & terribilia,quæ viderunt oculi tui.*In ſe-
ptuaginta animabus deſcenderunt patres
tui in Ægyptum: & ecce nunc multiplica-
uit te Dominus Deus tuus ſicut aſtra cæli.

C A P. XI.

1 AMA itaque Dominum Deum tuum,
& obſerua præcepta eius & ceremo-
nias, iudicia atque mandata omni tempo-
2 re.*Cognoſcite hodie quæ ignorant filij ve
ſtri, qui non viderunt diſciplinam Domini
Dei veſtri,magnalia eius & robuſtam ma-
3 num,extentumq. brachium,*ſigna & opera
quæ fecit in medio Ægypti Pharaoni re-
4 gi,& vniuerſæ terræ eius,*omniq. exercitui
Ægyptiorum, & equis ac curribus: quo
modo operuerint eos aquæ maris rubri,
cum vos perſequerentur, & deleuerit eos
5 Dominus vſque in præſentem diem:*vo-
biſq. quæ fecerit in ſolitudine donec veni-
6 retis ad hunc locum:* & Dathan atque
Abiron filijs Eliab,qui fuit filius Ruben:
quos aperto ore ſuo terra abſorbuit cum
domibus & tabernaculis, & vniuerſa ſub-
ſtantia eorum, quam habebant in medio
7 Iſrael.*Oculi veſtri viderunt omnia opera
Do-

Domini magna quæ fecit, * vt cuſtodiatis 8
vniuerſa mandata illius, quæ ego hodie
præcipio vobis,& poſſitis introire,& poſſi-
dere Terram, ad quam ingredimini, * mul- 9
toq. in ea viuatis tempore: quam ſub iura-
mento pollicitus eſt Dominus patribus ve-
ſtris,& ſemini eorum,lacte & melle manā-
tem. * Terra enim, ad quam ingrederis poſ 10
ſidendam, non eſt ſicut Terra Ægypti, de
qua exiſti, vbi iacto ſemine in hortorum
morem aquæ ducuntur irriguæ: * ſed mon- 11
tuoſa eſt & campeſtris, de cælo expectans
pluuias. * quam Dominus Deus tuus ſemper 12
inuiſit,& oculi illius in ea ſunt a principio
anni vſque ad finem eius. * Si ergo obedie- 13
ritis mandatis meis, quæ ego hodie præci-
pio vobis,vt diligatis Dominum Deum ve-
ſtrum,& ſeruiatis ei in toto corde veſtro,&
in tota anima veſtra: * dabit pluuiam terræ 14
veſtræ temporaneam & ſerotinam,vt col-
ligatis frumentum,& vinum,& oleum, * fœ- 15
numq. ex agris ad paſcenda iumenta,& vt
ipſi comedatis ac ſaturemini. * Cauete ne 16
forte decipiatur cor veſtrum,& recedatis a
Domino,ſeruiatiſq. dijs alienis,& adoretis
eos: * iratuſq. Dominus claudat cælum, & 17
pluuiæ non deſcendant,nec terra det ger-
men ſuum, pereatiſq. velociter de Terra
optima,quam Dominus daturus eſt vobis.
* Ponite hæc verba mea in cordibus & in 18
animis veſtris,& ſuſpendite ea pro ſigno in
manibus,& inter oculos veſtros collocate.
* Docete filios veſtros vt illa meditentur, 19
quando ſederis in domo tua,& ambulaue-
ris in via, & accubueris atque ſurrexeris.
* Scribes ea ſuper poſtes & ianuas domus 20
tuæ: * vt multiplicentur dies tui,& filiorum 21
tuorum in Terra,quā iurauit Dominus pa-
tribus tuis,vt daret eis quàmdiu cælum im
minet terræ. * Si enim cuſtodieritis manda- 22
ta quæ ego præcipio vobis, & feceritis ea,
vt diligatis Dominum Deum veſtrum, &
ambuletis in omnibus vijs eius,adhærentes
ei, * diſperdet Dominus omnes gentes iſtas 23
ante faciem veſtram,& poſſidebitis eas,quæ
maiores & fortiores vobis ſunt. * Omnis lo 24
cus, quem calcauerit pes veſter,veſter erit.
A deſerto, & a Libano, a flumine magno
Eufrate vſque ad mare occidentale erunt
25 termini veſtri. * Nullus ſtabit contra vos:
terrorem veſtrum & formidinem dabit Do
minus Deus veſter ſuper omnem terram
quam calcaturi eſtis, ſicut locutus eſt vo-
26 bis. * En propono in conſpectu veſtro ho-
27 die benedictionem & maledictionem: * be-
nedictionem,ſi obedieritis mandatis Domi
ni Dei veſtri, quæ ego hodie præcipio vo-
28 bis: * maledictionem,ſi non obedieritis mā-
datis Domini Dei veſtri, ſed receſſeritis de
via,quam ego nunc oſtendo vobis, & am-
bulaueritis poſt deos alienos,quos ignora-
29 tis. * Cum vero introduxerit te Dominus
Deus tuus in Terram, ad quam pergis ha-
bitandam,pones benedictionē ſuper mon-
tem Garizim,maledictionem ſuper mōtem
30 Hebal: * qui ſunt trās Iordanem poſt viam,
quæ vergit ad ſolis occubitū in Terra Cha-
nanæi,qui habitat in campeſtribus contra
Galgalam,quæ eſt iuxta vallem tendentem
31 & intrantem procul. * Vos enim tranſibitis
Iordanem, vt poſſideatis Terrā,quam Do-
minus Deus veſter daturus eſt vobis,vt ha-
32 beatis & poſſideatis illam. * Videte ergo vt
impleatis ceremonias atque iudicia, quæ
ego hodie ponam in conſpectu veſtro.

CAP. XII.

1 HÆC ſunt præcepta atque iudicia,quæ
facere debetis in Terra,quam Domi-
nus Deus patrum tuorū daturus eſt tibi,vt
poſſideas eam cunctis diebus,quibus ſuper
2 humum gradiéris. * Subuertite omnia loca,
in quibus coluerunt gentes,quas poſſeſſuri
eſtis, deos ſuos ſuper montes excelſos, &
colles,& ſubter omne lignum frondoſum.
3 * Diſſipate aras eorum, & confringite ſta-
tuas,lucos igne comburite, & idola com-
minuite: diſperdite nomina eorum de locis
4 illis. * Non facietis ita Domino Deo veſtro:
5 * ſed ad locū,quem elegerit Dominus Deus
veſter de cunctis tribubus veſtris, vt ponat
nomen ſuum ibi,& habitet in eo,venietis:
6 * & offeretis in loco illo holocauſta & victi-
mas veſtras,decimas & primitias manuum
veſtrarum

veſtrarum, & vota atque donaria, primo-
genitá boum & ouium. *Et comedetis ibi 7
in conſpectu Domini Dei veſtri: ac lætabi-
mini in cunctis, ad quæ miſeritis manũ vos
& domus veſtræ, in quibus benedixerit vo-
bis Dominus Deus veſter. *Non facietis ibi 8
quæ nos hic facimus hodie, ſinguli quod
ſibi rectum videtur. * Neque enim vſque 9
in præſens tempus veniſtis ad requiem, &
poſſeſſionem, quam Dominus Deus veſter
daturus eſt vobis. *Tranſibitis Iordanem, 10
& habitabitis in Terra, quã Dominus Deus
veſter daturus eſt vobis, vt requieſcatis a
cunctis hoſtibus per circuitum: & abſque
vllo timore habitetis * in loco, quem elege- 11
rit Dominus Deus veſter, vt ſit nomen eius
in eo. illuc omnia, quæ præcipio, confere-
tis, holocauſta, & hoſtias, ac decimas, & pri-
mitias manuum veſtrarũ: & quidquid præ-
cipuum eſt in muneribus, quæ vouebitis
Domino. * Ibi epulabimini coram Do- 12
mino Deo veſtro, vos & filij ac filiæ veſtræ,
famuli & famulæ atque Leuites, qui in vr-
bibus veſtris commoratur. neque enim ha-
bet aliam partem & poſſeſſionem inter vos.
* Caue ne offeras holocauſta tua in omni 13
loco, quem videris: *ſed in eo, quem elege- 14
rit Dominus, in vna tribuum tuarum offe-
res hoſtias, & facies quæcumque præcipio
tibi. *Sin autẽ comedere volueris, & te eſus 15
carnium delectauerit, occide, & comede
iuxta benedictionem Domini Dei tui, quã
dedit tibi in vrbibus tuis: ſiue immundum
fuerit, hoc eſt, maculatũ & debile: ſiue mun
dum, hoc eſt, integrum & ſine macula, quod
offerri licet, ſicut capream & ceruum, co-
medes, * abſque eſu dumtaxat ſanguinis, 16
quem ſuper terram quaſi aquam effundes.
* Nõ poteris comedere in oppidis tuis de- 17
cimam fruméti, & vini, & olei tui, primoge-
nita armentorum & pecorũ, & omnia quæ
voueris, & ſponte offerre volueris, & primi-
tias manuum tuarum: *ſed coram Domino 18
Deo tuo comedes ea in loco, quẽ elegerit
Dominus Deus tuus, tu & filius tuus & fi-
lia tua, & ſeruus & famula, atque Leuites,
qui manet in vrbibus tuis: & lætaberis &
reficieris corã Domino Deo tuo in cunctis,
19 ad quæ extenderis manum tuam. *Caue ne
derelinquas Leuitem in omni tempore quo
20 verſaris in terra. *Quando dilatauerit Do-
minus Deus tuus terminos tuos, ſicut locu-
tus eſt tibi, & volueris veſci carnibus, quas
21 deſiderat anima tua: *locus autem, quẽ ele-
gerit Dominus Deus tuus vt ſit nomẽ eius
ibi, ſi procul fuerit, occides de armentis &
pecoribus, quæ habueris, ſicut præcepi tibi,
& comedes in oppidis tuis, vt tibi placet.
22 *Sicut comeditur caprea & ceruus, ita ve-
ſceris eis: & mundus & immundus in com-
23 mune veſcentur. *Hoc ſolum caue, ne ſan-
guinem comedas. ſanguis enim eorum pro
anima eſt: & idcirco non debes animam
24 comedere cum carnibus: *ſed ſuper terram
25 fundes quaſi aquam, *vt bene ſit tibi & fi-
lijs tuis poſt te, cum feceris quod placet in
26 conſpectu Domini. *Quæ autem ſanctifica-
ueris, & voueris Domino, tolles, & venies
27 ad locum, quẽ elegerit Dominus: *& offe-
res oblationes tuas carnem & ſanguinem
ſuper altare Domini Dei tui: ſanguinẽ ho-
ſtiarum fundes in altari: carnibus autem
28 ipſe veſceris. *Obſerua & audi omnia quæ
ego præcipio tibi, vt bene ſit tibi & filijs
tuis poſt te in ſempiternum, cum feceris
quod bonum eſt & placitum in conſpectu
29 Domini Dei tui. *Quãdo diſperdiderit Do-
minus Deus tuus ante faciem tuam gentes,
ad quas ingrediéris poſſidendas, & poſſe-
deris eas, atque habitaueris in terra earum:
30 * caue ne imiteris eas, poſtquam te fuerint
introeunte ſubuerſæ, & requiras ceremo-
nias earum, dicens: Sicut coluerunt gentes
31 iſtæ deos ſuos, ita & ego colam. *Non facies
ſimiliter Domino Deo tuo. Omnes enim
abominationes, quas auerſatur Dominus,
fecerunt dijs ſuis, offerentes filios & filias,
32 & comburentes igni. *Quod præcipio ti-
bi, hoc tantum facito Domino: nec addas
quidquam, nec minuas.

CAP. XIII.

1 SI ſurrexerit in medio tui prophetes, aut
qui ſomnium vidiſſe ſe dicat, & prædi-

xerit ſignum atque portentum,*& euenerit 2
quod locutus eſt,& dixerit tibi: Eamus, &
ſequamur deos alienos quos ignoras,& ſer-
uiamus eis :*non audies verba prophetæ il- 3
lius aut ſomniatoris: quia tẽtat vos Domi-
nus Deus veſter,vt palã fiat vtrum diligatis
eum an non,in toto corde,& in tota anima
veſtra.*Dominum Deum veſtrum ſequimi- 4
ni,& ipſum timete,& mandata illius cuſto-
dite,& audite vocem eius: ipſi ſeruietis, &
ipſi adhærebitis.*Propheta autem ille aut 5
fictor ſomniorũ interficietur: quia locutus
eſt vt vos auerteret a Domino Deo veſtro,
qui eduxit vos de Terra Ægypti,& redemit
vos de domo ſeruitutis: vt errare te faceret
de via,quam tibi præcepit Dominus Deus
tuus:& auferes malum de medio tui.*Si ti- 6
bi voluerit perſuadere frater tuus filius ma
tris tuæ,aut filius tuus vel filia,ſiue vxor quæ
eſt in ſinu tuo, aut amicus,quem diligis vt
animam tuam,clam dicens: Eamus, & ſer-
uiamus dijs alienis,quos ignoras tu,& pa-
tres tui,*cunctarum in circuitu gentiũ,quæ 7
iuxta vel procul ſunt,ab initio vſque ad fi-
nem terræ,*non acquieſcas ei,nec audias, 8
neque parcat ei oculus tuus vt miſerearis &
occultes eum,*ſed ſtatim interficies. ſit pri- 9
mũ manus tua ſuper eum, & poſtea omnis
populus mittat manum.*Lapidibus obru- 10
tus necabitur: quia voluit te abſtrahere a
Domino Deo tuo, qui eduxit te de Terra
Ægypti de domo ſeruitutis:* vt omnis Iſ- 11
rael audiens timeat, & nequaquam vltra
faciat quippiam huius rei ſimile.*Si audieris 12
in vna vrbium tuarũ,quas Dominus Deus
tuus dabit tibi ad habitandum,dicentes ali-
quos:*Egreſſi ſunt filij Belial de medio tui, 13
& auerterunt habitatores vrbis ſuæ, atque
dixerunt: Eamus, & ſeruiamus dijs alienis
quos ignoratis:* quære ſolicite & diligẽter, 14
rei veritate perſpecta, ſi inueneris certum
eſſe quod dicitur,& abominationem hanc
opere perpetratam,*ſtatim percuties habi- 15
tatores vrbis illius in ore gladij,& delebis eã
ac omnia, quæ in illa ſunt,vſque ad pecora.
*quidquid etiam ſupellectilis fuerit, cõgre- 16
gabis in medio platearum eius, & cum ipſa

ciuitate ſuccendes, ita vt vniuerſa conſu-
mas Domino Deo tuo, & ſit tumulus ſem-
17 piternus. non ædificabitur amplius,*& non
adhærebit de illo anathemate quidquam in
manu tua: vt auertatur Dominus ab ira fu-
roris ſui, & miſereatur tui, multiplicetq. te
18 ſicut iurauit patribus tuis,* quando audie-
ris vocem Domini Dei tui,cuſtodiens om-
nia præcepta eius, quæ ego præcipio tibi
hodie, vt facias quod placitum eſt in con-
ſpectu Domini Dei tui.

Cap. XIIII.

1 Filii eſtote Domini Dei veſtri: non
vos incideris,nec facietis caluitium ſu-
2 per mortuo.*quoniam populus ſanctus es
Domino Deo tuo: & te elegit vt ſis ei in
populum peculiarem de cunctis gentibus,
3 quæ ſunt ſuper terram.*Ne comedatis quæ
4 immunda ſunt.*Hoc eſt animal,quod co-
medere debetis, Bouem, & ouem, & ca-
5 pram,* ceruum & capream, bubalum, tra-
gelaphum,pygargum,orygem,camelopar-
6 dalum.*Omne animal,quod in duas partes
findit vngulam, & ruminat, comedetis.
7 * De his autem,quæ ruminant,& vngulam
non findunt,comedere non debetis,vt ca-
melum,leporem,chœrogryllum: hæc quia
ruminant,& non diuidunt vngulã,immun-
8 da erunt vobis.*Sus quoque quoniam di-
uidit vngulam,& non ruminat, immunda
erit. carnibus eorum non veſcemini,& ca-
9 dauera non tangetis.* Hæc comedetis ex
omnibus quæ morantur in aquis: Quæ ha-
10 bent pinnulas & ſquamas,comedite:*quæ
abſque pinnulis & ſquamis ſunt,ne come-
11 datis, quia immunda ſunt.* Omnes aues
12 mundas comedite.* Immundas ne come-
datis: aquilam ſcilicet, & gryphem, & ha-
13 liætum,*ixion,& vulturem ac miluum iuxta
14 15 genus ſuum:*& omne coruini generis,*&
ſtruthionem, ac noctuam, & larum, atque
16 accipitrem iuxta genus ſuum:* herodium
17 ac cygnum, & ibin,* ac mergulum, por-
18 phyrionem, & nycticoracem,* onocro-
talum,& charadrium, ſingula in genere
ſuo: vpupam quoque & veſpertilionem.
Et

*Et omne quod reptat & pennulas habet, 19
immundum erit,& non comedetur.*Om- 20
ne quod mundum eſt, comedite.*Quid- 21
quid autem morticinum eſt, ne veſcamini
ex eo. Peregrino,qui intra portas tuas eſt,
da, vt comedat,aut vende ei: quia tu popu-
lus ſanctus Domini Dei tui es. Non co-
ques hœdum in lacte matris ſuæ.*Decimã 22
partem ſeparabis de cunctis fructibus tuis
qui naſcuntur in terra per annos ſingulos,
*& comedes in conſpectu Domini Dei tui 23
in loco,quem elegerit, vt in eo nomen il-
lius inuocetur, decimam frumenti tui, &
vini,& olei,& primogenita de armentis &
ouibus tuis: vt diſcas timere Dominum
Deum tuum omni tempore.*Cum autẽ lon 24
gior fuerit via,& locus quem elegerit Do-
minus Deus tuus,tibiq; benedixerit,nec po
tueris ad eum hæc cuncta portare,*vendes 25
omnia,&in pretium rediges,portabiſq; ma
nu tua,& proficiſcẽris ad locum,quem ele-
gerit Dominus Deus tuus:*& emes ex ea- 26
dem pecunia quidquid tibi placuerit, ſiue
ex armentis,ſiue ex ouibus,vinum quoque
& ſiceram, & omne quod deſiderat anima
tua:& comedes coram Domino Deo tuo,
& epulaberis tu & domus tua:*& Leuites 27
qui intra portas tuas eſt, caue ne derelin-
quas eum,quia non habet aliam partem in
poſſeſſione tua.*Anno tertio ſeparabis aliã 28
decimam ex omnibus quæ naſcũtur tibi eo
tempore: & repones intra ianuas tuas.*Ve- 29
nietq; Leuites qui aliam non habet partem
nec poſſeſſionem tecum, & peregrinus ac
pupillus & vidua,qui intra portas tuas ſũt,
& comedent & ſaturabuntur: vt benedi-
cat tibi Dominus Deus tuus in cunctis ope-
ribus manuum tuarum quæ feceris.

CAP. XV.

SEPTIMO anno facies remiſſionem, 1
*quæ hoc ordine celebrabitur. Cui de- 2
betur aliquid ab amico vel proximo ac fra-
tre ſuo, repetere non poterit, quia annus
remiſſionis eſt Domini.*A peregrino & ad- 3
uena exiges: ciuẽ & propinquum repeten-
di non habebis poteſtatem.*Et omnino 4
indigens & mendicus non erit inter vos: vt
benedicat tibi Dominus Deus tuus in terra,
quam traditurus eſt tibi in poſſeſſionem.
5 *Si tamen audieris vocem Domini Dei tui,
& cuſtodieris vniuerſa quæ iuſſit, & quæ
ego hodie præcipio tibi, benedicet tibi, vt
6 pollicitus eſt.*Fœnerabis gentibus mul-
tis,& ipſe a nullo accipies mutuum. Domi-
naberis nationibus plurimis, & tui nemo
7 dominabitur.*Si vnus de fratribus tuis,qui
morantur intra portas ciuitatis tuæ in terra,
quam Dominus Deus tuus daturus eſt tibi,
ad paupertatem venerit: nõ obdurabis cor
8 tuum,nec contrahes manum,*ſed aperies
eam pauperi,& dabis mutuum,quo eum in-
9 digere perſpexeris.*Caue ne forte ſubre-
pat tibi impia cogitatio, & dicas in corde
tuo: Appropinquat ſeptimus annus remiſ-
ſionis; & auertas oculos tuos a paupere fra-
tre tuo, nolens ei quod poſtulat mutuum
cõmodare: ne clamet contra te ad Dominũ,
10 & fiat tibi in peccatum.*Sed dabis ei: nec
ages quippiã callide in eius neceſſitatibus
ſubleuandis: vt benedicat tibi Dominus
Deus tuus in omni tempore,& in cunctis
11 ad quæ manum miſeris.*Non deerunt pau-
peres in terra habitationis tuæ: idcirco ego
præcipio tibi vt aperias manum fratri tuo
egeno & pauperi,qui tecum verſatur in ter-
12 ra.*Cum tibi vẽditus fuerit frater tuus He-
bræus,aut Hebræa,& ſex annis ſeruierit ti-
bi,in ſeptimo anno dimittes eum liberum:
13 *& quem libertate donaueris,nequaquam
14 vacuum abire patiẽris:*ſed dabis viaticum
de gregibus,& de area,& torculari tuo,qui-
bus Dominus Deus tuus benedixerit tibi.
15 *Memento quòd & ipſe ſeruieris in Terra
Ægypti, & liberauerit te Dominus Deus
tuus, & idcirco ego nunc præcipio tibi.
16 *Sin autem dixerit: Nolo egredi: eo quòd
diligat te,& domum tuã,& bene ſibi apud
17 te eſſe ſentiat:*aſſumes ſubulam, & per-
forabis aurem eius in ianua domus tuæ,&
ſeruiet tibi vſque in æternum. ancillæ quo-
18 que ſimiliter facies.*Non auertas ab eis
oculos tuos, quando dimiſeris eos libe-
ros: quoniam iuxta mercedem mercenarij

per ſex annos ſeruiuit tibi: vt benedicat
tibi Dominus Deus tuus in cunctis operi-
bus quæ agis. * De primogenitis,quæ na- 19
ſcuntur in armentis,& in ouibus tuis,quid-
quid eſt ſexus maſculini, ſanctificabis Do-
mino Deo tuo. Non operaberis in primo-
genito bouis, & non tondebis primogeni-
ta ouium. * In conſpectu Domini Dei tui 20
comedes ea per annos ſingulos in loco,
quem elegerit Dominus, tu & domus tua.
*Sin autem habuerit maculam,vel claudum 21
fuerit, vel cæcum, aut in aliqua parte de-
forme vel debile,non immolabitur Domi-
no Deo tuo.*ſed intra portas vrbis tuæ co- 22
medes illud: tam mundus quàm immũdus
ſimiliter veſcentur eis quaſi caprea,& cer-
uo.*Hoc ſolum obſeruabis, vt ſanguinem 23
eorum non comedas, ſed effundes in ter-
ram quaſi aquam.

Cap. xvi.

OBSERVA menſem nouarum frugum, 1
& verni primum temporis, vt facias
Phaſe Domino Deo tuo: quoniam in iſto
mẽſe eduxit te Dominus Deus tuus de Æ-
gypto nocte.*Immolabiſq. Phaſe Domino 2
Deo tuo de ouibus, & de bobus in loco,
quem elegerit Dominus Deus tuus,vt ha-
bitet nomen eius ibi.*Non comedes in eo 3
panem fermentatum: Septem diebus co-
medes abſque fermẽto,afflictionis panem,
quoniã in pauore egreſſus es de Ægypto:
vt memineris diei egreſſionis tuæ de Ægy-
pto,omnibus diebus vitæ tuæ.*Non appa- 4
rebit fermentum in omnibus terminis tuis
ſeptem diebus, & non remanebit de car-
nibus eius quod immolatum eſt veſpere in
die primo vſque mane.*Non poteris im- 5
molare Phaſe in qualibet vrbium tuarum,
quas Dominus Deus tuus daturus eſt tibi;
*ſed in loco,quem elegerit Dominus Deus 6
tuus,vt habitet nomen eius ibi: immolabis
Phaſe veſpere ad ſolis occaſum, quando
egreſſus es de Ægypto.* Et coques,& co- 7
medes in loco,quẽ elegerit Dominus Deus
tuus,maneq. conſurgens vades in taberna-
cula tua.*Sex diebus comedes azyma: & 8
in die ſeptima,quia collecta eſt Domini Dei
9 tui,non facies opus.*Septem hebdomadas
numerabis tibi ab ea die qua falcem in ſe-
10 getem miſeris.* & celebrabis diem feſtum
hebdomadarũ Domino Deo tuo,oblatio-
nem ſpontaneam manus tuæ,quam offeres
11 iuxta benedictionem Domini Dei tui:*&
epulaberis coram Domino Deo tuo,tu, fi-
lius tuus, & filia tua, ſeruus tuus,& ancilla
tua,& Leuites qui eſt intra portas tuas,ad-
uena ac pupillus & vidua,qui morantur vo-
biſcum: in loco quem elegerit Dominus
12 Deus tuus, vt habitet nomen eius ibi:*&
recordaberis quoniam ſeruus fueris in Æ-
gypto: cuſtodieſq. ac facies quæ præcepta
13 ſunt.*Sollemnitatem quoque tabernaculo-
rum celebrabis per ſeptẽ dies,quando col-
14 legeris de area & torculari fruges tuas:*&
epulaberis in feſtiuitate tua, tu, filius tuus,
& filia,ſeruus tuus & ancilla,Leuites quo-
que & aduena, pupillus ac vidua qui intra
15 portas tuas ſunt.*Septem diebus Domino
Deo tuo feſta celebrabis in loco,quem ele-
gerit Dominus: benedicetq. tibi Dominus
Deus tuus in cũctis frugibus tuis,& in om-
ni opere manuum tuarum,eriſq. in lætitia.
16 *Tribus vicibus per annnm apparebit om-
ne maſculinum tuum in conſpectu Domi-
ni Dei tui in loco quem elegerit: in ſollem-
nitate azymorum, in ſollemnitate hebdo-
madarum, & in ſollemnitate tabernaculo-
rũ. Non apparebit ante Dominum vacuus:
17 * ſed offeret vnuſquiſque ſecundum quod
habuerit iuxta benedictionem Domini Dei
18 ſui,quam dederit ei.* Iudices & magiſtros
conſtitues in omnibus portis tuis,quas Do-
minus Deus tuus dederit tibi, per ſingulas
tribus tuas: vt iudicent populũ iuſto iudi-
19 cio,*nec in alteram partem declinent. Non
accipies perſonã,nec munera: quia mune-
ra excæcant oculos ſapientũ,& mutant ver-
20 ba iuſtorum.*Iuſte quod iuſtũ eſt perſequê-
ris: vt viuas & poſſideas Terram,quam Do-
21 minus Deus tuus dederit tibi.*Non plãta-
bis lucũ,& omnẽ arborem iuxta altare Do-
22 mini Dei tui.*Nec facies tibi,neque conſti-
tues ſtatuã: quæ odit Dominus Deus tuus.

Cap.

Cap. xvii.

NOn immolabis Domino Deo tuo 1
ouem, & bouem, in quo eſt macula,
aut quippiã vitij: quia abominatio eſt Do-
mino Deo tuo.* Cum reperti fuerint apud 2
te intra vnam portarum tuarum, quas Do-
minus Deus tuus dabit tibi, vir aut mulier
qui faciant malũ in conſpectu Domini Dei
tui, & tranſgrediantur pactum illius,* vt va- 3
dant & ſeruiant dijs alienis, & adorent eos,
ſolem & lunam, & omnem militiam cæli,
quæ non præcepi:* & hoc tibi fuerit nun- 4
ciatum, audienſq. inquiſieris diligenter &
verum eſſe repereris, & abominatio facta
eſt in Iſrael:* educes virum ac mulierẽ, qui 5
rem ſceleratiſſimam perpetrarunt, ad por-
tas ciuitatis tuæ, & lapidibus obruentur.
* In ore duorum, aut trium teſtium peribit 6
qui interficietur. Nemo occidatur, vno cõ-
tra ſe dicente teſtimonium.* Manus teſtiũ 7
prima interficiet eum, & manus reliqui po
puli extrema mittetur: vt auferas malum
de medio tui. * Si difficile & ambiguum 8
apud te iudicium eſſe perſpexeris inter ſan-
guinem & ſanguinem, cauſam & cauſam,
lepram & lepram: & iudicum intra portas
tuas videris verba variari: ſurge, & aſcende
ad locum, quem elegerit Dominus Deus
tuus.* Venieſq. ad ſacerdotes Leuitici ge- 9
neris, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore:
quæreſq. ab eis, qui indicabunt tibi iudicij
veritatem.* Et facies quodcumque dixerint 10
qui præſunt loco, quem elegerit Dominus,
& docuerint te * iuxta legem eius; ſeque- 11
riſq. ſententiam eorum: nec declinabis ad
dexteram neque ad ſiniſtram.* Qui autem 12
ſuperbierit, nolens obedire ſacerdotis im-
perio, qui eo tẽpore miniſtrat Domino Deo
tuo, & decreto iudicis, morietur homo ille,
& auferes malum de Iſrael:* cunctuſq. po- 13
pulus audiẽs timebit, vt nullus deinceps in-
tumeſcat ſuperbia.* Cum ingreſſus fueris 14
Terram, quam Dominus Deus tuus dabit
tibi, & poſſederis eam, habitaueriſq. in illa,
& dixeris: Conſtituam ſuper me regem, ſi-
cut habent omnes per circuitum nationes:
15 * eum cõſtitues, quem Dominus Deus tuus
elegerit de numero fratrum tuorum. Non
poteris alterius gentis hominem regem fa-
16 cere, qui non ſit frater tuus.* Cumq. fuerit
conſtitutus, non multiplicabit ſibi equos,
nec reducet populum in Ægyptum, equi-
tatus numero ſubleuatus, præſertim cum
Dominus præceperit vobis vt nequaquam
amplius per eamdem viam reuertamini.
17 * Non habebit vxores plurimas, quæ alli-
ciant animum eius, neque argenti & auri
18 immenſa pondera. * Poſtquam autem ſe-
derit in ſolio regni ſui, deſcribet ſibi Deu-
teronomium legis huius in volumine acci-
piẽs exemplar a ſacerdotibus Leuiticæ tri-
19 bus,* & habebit ſecum, legetq. illud omni-
bus diebus vitæ ſuæ, vt diſcat timere Do-
minum Deum ſuum, & cuſtodire verba &
ceremonias eius, quæ in lege præcepta
20 ſunt.* Nec eleuetur cor eius in ſuperbiam
ſuper fratres ſuos, neque declinet in partẽ
dexteram vel ſiniſtram, vt longo tempore
regnet ipſe, & filij eius ſuper Iſrael.

Cap. xviii.

1 NOn habebunt ſacerdotes & Leuitæ,
& omnes qui de eadem tribu ſunt,
partem & hereditatem cum reliquo Iſrael,
quia ſacrificia Domini, & oblationes eius
2 comedent,* & nihil aliud accipient de poſ-
ſeſſione fratrum ſuorum: Dominus enim
ipſe eſt hereditas eorum, ſicut locutus eſt
3 illis.* Hoc erit iudicium ſacerdotum a po-
pulo, & ab his qui offerunt victimas: ſiue
bouem, ſiue ouem immolauerint, dabunt
4 ſacerdoti armum ac ventriculum:* primi-
tias frumenti, vini, & olei, & lanarum par-
5 tem ex ouium tonſione.* Ipſum enim ele-
git Dominus Deus tuus de cunctis tribu-
bus tuis, vt ſtet, & miniſtret nomini Domi-
6 ni ipſe, & filij eius in ſempiternũ.* Si exie-
rit Leuites ex vna vrbium tuarum ex omni
Iſrael in qua habitat, & voluerit venire,
deſiderans locum quem elegerit Dominus,
7 * miniſtrabit in nomine Domini Dei ſui,
ſicut omnes fratres eius Leuitæ, qui ſtabũt
8 eo tempore coram Domino. * Partem ci-

borum eamdem accipiet, quam & ceteri:
excepto eo, quod in vrbe ſua ex paterna
ei ſucceſſione debetur.*Quando ingreſſus 9
fueris Terram, quam Dominus Deus tuus
dabit tibi, caue ne imitari velis abomina-
tiones illarum gentium.*nec inueniatur in 10
te qui luſtret filium ſuum, aut filiam, du-
cens per ignem: aut qui ariolos ſciſcitetur,
& obſeruet ſomnia atque auguria, nec ſit
maleficus,*nec incantator, nec qui pytho- 11
nes conſulat, nec diuinos, aut quærat a mor
tuis veritatem.*omnia enim hæc abomina- 12
tur Dominus, & propter iſtiuſmodi ſcelera
delebit eos in introitu tuo.*perfectus eris, 13
& abſque macula cum Domino Deo tuo.
*Gentes iſtæ, quarum poſſidebis terram, au- 14
gures & diuinos audiunt: tu autem a Do-
mino Deo tuo aliter inſtitutus es.*PRO- 15
PHETAM de gente tua & de fratribus tuis
ſicut me, ſuſcitabit tibi Dominus Deus
tuus: ipſum audies,*vt petiſti a Domino 16
Deo tuo in Horeb, quando concio congre
gata eſt, atque dixiſti: Vltra non audiam
vocem Domini Dei mei, & ignem hũc ma-
ximum amplius non videbo, ne moriar.
*Et ait Dominus mihi: Bene omnia ſunt 17
locuti.*Prophetam ſuſcitabo eis de medio 18
fratrum ſuorum ſimilem tui: & ponam ver-
ba mea in ore eius, loqueturq. ad eos om-
nia quæ præcepero illi.*qui autem verba 19
eius, quæ loquetur in nomine meo, audire
noluerit, ego vltor exiſtam.*Propheta autẽ 20
qui arrogantia deprauatus voluerit loqui
in nomine meo, quæ ego non præcepi illi
vt diceret, aut ex nomine alienorum deo-
rum, interficietur.*Quòd ſi tacita cogitatio- 21
ne reſponderis: Quomodo poſſum intelli-
gere verbum, quod Dominus non eſt locu-
tus?*hoc habebis ſignum: Quod in nomi- 22
ne Domini propheta ille prædixerit, & non
euenerit: hoc Dominus non eſt locutus,
ſed per tumorem animi ſui propheta con-
finxit: & idcirco non timebis eum.

CAP. XIX.

CVM diſperdiderit Dominus Deus tuus 1
gentes, quarum tibi traditurus eſt ter-
ram, & poſſederis eam, habitaueriſq. in vr-
2 bibus eius & in ædibus:*tres ciuitates ſepa-
rabis tibi in medio Terræ, quam Dominus
3 Deus tuus dabit tibi in poſſeſſionem,*ſter-
nens diligenter viam: & in tres æqualiter
partes totam Terræ tuæ prouinciam diui-
des: vt habeat e vicino qui propter homi-
cidium profugus eſt, quò poſſit euadere.
4 *Hæc erit lex homicidæ fugientis, cuius vi-
ta ſeruanda eſt: Qui percuſſerit proximum
ſuum neſciens, & qui heri & nudiuſtertius
nullum contra eum odium habuiſſe com-
5 probatur:*ſed abiiſſe cum eo ſimpliciter in
ſiluam ad ligna cædenda, & in ſucciſione
lignorum ſecuris fugerit manu, ferrumq. la-
pſum de manubrio amicũ eius percuſſerit,
& occiderit: hic ad vnam ſupradictarũ vr-
6 bium confugiet, & viuet:*ne forſitan pro-
ximus eius, cuius effuſus eſt ſanguis, dolo-
re ſtimulatus, perſequatur, & apprehendat
eum ſi longior via fuerit, & percutiat ani-
mam eius, qui non eſt reus mortis: quia
nullum contra eum, qui occiſus eſt, odium
7 prius habuiſſe monſtratur.*Idcirco præci-
pio tibi, vt tres ciuitates æqualis inter ſe
8 ſpatij diuidas.*Cum autem dilatauerit Do-
minus Deus tuus terminos tuos, ſicut iurã-
uit patribus tuis, & dederit tibi cunctam
9 Terram, quam eis pollicitus eſt, (*ſi tamen
cuſtodieris mandata eius, & feceris quæ ho
die præcipio tibi, vt diligas Dominum Deũ
tuum, & ambules in vijs eius omni tẽpore)
addes tibi tres alias ciuitates, & ſupradicta-
rum trium vrbium numerum duplicabis:
10 *vt nõ effundatur ſanguis innoxius in me-
dio Terræ, quam Dominus Deus tuus da-
bit tibi poſſidendam, ne ſis ſanguinis reus.
11 *Si quis autem odio habens proximum
ſuum, inſidiatus fuerit vitæ eius, ſurgenſq.
percuſſerit illum, & mortuus fuerit, fuge-
12 ritq. ad vnam de ſupradictis vrbibus,*mit-
tent ſeniores ciuitatis illius, & arripient eũ
de loco effugij, tradentq. in manu proxi-
mi, cuius ſanguis effuſus eſt, & morietur.
13 *Nõ miſereberis eius, & auferes innoxium
14 ſanguinem de Iſrael, vt bene ſit tibi.*Non
aſſumes, & transferes terminos proximi
tui

tui,quos fixerunt priores in poſſeſſione tua,
quam Dominus Deus tuus dabit tibi in Ter
ra,quam acceperis poſſidendam.*Non ſta- 15
bit teſtis vnus contra aliquem,quidquid il-
lud peccati,& facinoris fuerit: ſed in ore
duorum aut trium teſtium ſtabit omne ver
bum.*Si ſteterit teſtis mendax contra ho- 16
minem,accuſans eum præuaricationis,*ſta- 17
bunt ambo,quorum cauſa eſt,ante Domi-
num in conſpectu ſacerdotum & iudicum
qui fuerint in diebus illis.*Cumq. diligen- 18
tiſſime perſcrutantes,inuenerint falſum te-
ſtem dixiſſe contra fratrem ſuum menda-
cium:*reddét ei ſicut fratri ſuo facere cogi- 19
tauit, & auferes malum de medio tui: * vt 20
audientes ceteri timorem habeant, & ne-
quaquam talia audeant facere.* Non mi- 21
ſereberis eius,ſed animam pro anima,ocu-
lum pro oculo,dentem pro dente,manum
pro manu, pedem pro pede exiges.

CAP. XX.

SI exieris ad bellum contra hoſtes tuos, 1
& videris equitatus & currus, & maio-
rem quàm tu habeas aduerſarij exercitus
multitudinem,non timebis eos: quia Do-
minus Deus tuus tecum eſt, qui eduxit te
de Terra Ægypti.*Appropinquãte autem 2
iam prælio, ſtabit ſacerdos ante aciem,&
ſic loquetur ad populum:*Audi Iſrael,vos 3
hodie contra inimicos veſtros pugnã com-
mittitis, non pertimeſcat cor veſtrum,no-
lite metuere,nolite cedere, nec formidetis
eos:*quia Dominns Deus veſter in medio 4
veſtri eſt, & pro vobis contra adnerſarios
dimicabit, vt eruat vos de periculo.* Du- 5
ces quoque per ſingulas turmas audiente
exercitu proclamabunt: Quis eſt homo,
qui ædificauit domum nonam, & non de-
dicauit eam? vadat,& reuertatur in domũ
ſuam, ne forte moriatur in bello, & alius
dedicet eam.*Quis eſt homo qui plantauit 6
vineam,& necdum fecit eam eſſe commu-
nem,deqna veſci omnibus liceat? vadat,&
reuertatur in domum ſuam: ne forte mo-
riatur in bello,& alius homo eius fungatur
officio.*Quis eſt homo,qui deſpondit vxo- 7
rem,& non accepit eam? vadat, & reuer-
tatur in domum ſuam, ne forte moriatur
8 in bello,& alius homo accipiat eam.* His
dictis addent reliqua, & loquentur ad po-
pulum: Quis eſt homo formidoloſus, &
corde pauido? vadat, & reuertatur in do-
mum ſuam,ne pauere faciat corda fratrum
ſuorum, ſicut ipſe timore perterritns eſt.
9 *Cumq. ſiluerint duces exercitus, & finem
loqnendi fecerint,vnuſquiſque ſuos ad bel
10 landum cuneos præparabit.*Si quando ac-
ceſſeris ad expugnandam ciuitatem,offeres
11 ei primùm pacem.*Si receperit,& aperue-
rit tibi portas, cunctus populus,qui in ea
eſt, ſaluabitur, & ſeruiet tibi ſub tributo.
12 *Sin autem fœdus inire noluerit,& cœpe-
rit contra te bellum, oppugnabis eam.
13 *Cumq. tradiderit Dominus Deus tuus il-
lam in manu tua,percuties omne,quod in
14 ea generis maſculini eſt,in ore gladij,*abſ-
que mulieribus & infantibus,iumentis & ce
teris,quæ in ciuitate ſunt. Omnem prædam
exercitui diuides,& comedes de ſpolijs ho-
ſtium tuorum,quæ Dominus Deus tuus de-
15 derit tibi.*Sic facies cunctis ciuitatibus,quæ
a te procul valde ſunt, & non ſunt de his
vrbibus, quas in poſſeſſionem accepturus
16 es.* De his autem ciuitatibus,quæ dabun-
tur tibi,nullum omnino permittes viuere:
17 * ſed interficies in ore gladij, Hethæum vi-
delicet, & Amorrhæum, & Chananæum,
Pherezæum,& Heuænm,& Iebuſæum,ſicut
18 præcepit tibi Dominus Deus tuus:*ne for
te doceant vos facere cunctas abominatio-
nes,quas ipſi operati ſunt dijs ſuis:& pec-
19 cetis in Dominum Deum veſtrum.*Quan-
do obſederis ciuitatem multo tempore, &
munitionibus circumdederis vt expugnes
eam,non ſuccides arbores,de quibus veſci
poteſt, nec ſecuribus per circuitum debes
vaſtare regionem: qnoniam lignnm eſt,&
non homo, nec poteſt bellantium contra
20 te augere numerum.* Si qua autem ligna
non ſunt pomifera, ſed agreſtia, & in ce-
teros apta vſus, ſuccide, & inſtrue machi-
nas,donec capias ciuitatem,quæ contra te
dimicat.

CAP.

Cap. xxI.

QVANDO inuentum fuerit in terra, 1
quam Dominus Deus tuus daturus
eſt tibi,hominis cadauer occiſi, & ignora-
bitur cædis reus,*egredientur maiores na- 2
tu,& iudices tui,& metientur a loco cada-
ueris ſingularum per circuitum ſpatia ciui-
tatum:*& quam viciniorē ceteris eſſe per- 3
ſpexerint,ſeniores ciuitatis illius tollent vi-
tulam de armento,quæ non traxit iugum,
nec terram ſcidit vomere,*& ducent eam 4
ad vallem aſperam atque ſaxoſam,quæ nū-
quam arata eſt, nec ſementem recepit: &
cædent in ea ceruices vitulæ:*accedentq. 5
ſacerdotes filij Leui, quos elegerit Domi-
nus Deus tuus vt miniſtrent ei, & benedi-
cant in nomine eius,& ad verbum eorum
omne negotium,& quidquid mundum,vel
immundum eſt,iudicetur.* Et venient ma- 6
iores natu ciuitatis illius ad interfectum,la-
uabuntq. manus ſuas ſuper vitulam,quæ in
valle percuſſa eſt,*& dicent: Manus noſtræ 7
non effuderunt ſanguinem hūc, nec oculi
viderunt.*propitius eſto populo tuo Iſrael, 8
quem redemiſti Domine,& ne reputes ſan
guinem innocentem in medio populi tui
Iſrael. Et auferetur ab eis reatus ſanguinis:
*tu autem alienus eris ab innocētis cruore, 9
qui fuſus eſt, cum feceris quod præcepit
Dominus.*Si egreſſus fueris ad pugnā con- 10
tra inimicos tuos, & tradiderit eos Domi-
nus Deus tuus in manu tua,captiuoſq. du
xeris,*& videris in numero captiuorum mu 11
lierem pulchrā,& adamaueris eam,volue-
riſq. habere vxorem,*introduces eam in do 12
mum tuam: quæ radet cæſariem,& circum-
cidet vngues,*& deponet veſtem,in qua ca 13
pta eſt: ſedenſq. in domo tua,flebit patrem
& matrem ſuam vno mēſe: & poſtea intra-
bis ad eam,dormieſq. cum illa,& erit vxor
tua.*Si autem poſtea non ſederit animo 14
tuo,dimittes eam liberam,nec vendere po-
teris pecunia,nec opprimere per potentiā:
quia humiliaſti eā.*Si habuerit homo vxo- 15
res duas,vnam dilectam,& alterā odioſam,
genuerintq. ex eo liberos, & fuerit filius
16 odioſæ primogenitus,*volueritq. ſubſtan-
tiam inter filios ſuos diuidere: non poterit
filium dilectæ facere primogenitum,& præ-
17 ferre filio odioſæ,*ſed filiū odioſæ agnoſcet
primogenitum,dabitq. ei de his quæ habue
rit cuncta duplicia: iſte eſt enim principiū
liberorum eius,& huic debentur primoge-
18 nita.*Si genuerit homo filium contumacē
& proteruum,qui nō audiat patris aut ma-
tris imperium,& coërcitus obedire contem
19 pſerit:*apprehendent eum,& ducent ad ſe-
niores ciuitatis illius,& ad portam iudicij;
20 *dicētq. ad eos: Filius noſter iſte proteruus
& contumax eſt,monita noſtra audire con-
temnit,commeſſationibus vacat,& luxuriæ
21 atque conuiuijs:*lapidibus eum obruet po
pulus ciuitatis: & morietur,vt auferatis ma
lum de medio veſtri,& vniuerſus Iſrael au-
22 diens pertimeſcat.*Quando peccauerit ho
mo quod morte plectendū eſt,& adiudica-
23 tus morti appenſus fuerit in patibulo:*non
permanebit cadauer eius in ligno, ſed in
eadē die ſepelietur: quia maledictus a Deo
eſt qui pendet in ligno: & nequaquā con-
taminabis Terram tuam, quam Dominus
Deus tuus dederit tibi in poſſeſſionem.

Cap. xxII.

1 NON videbis bouem fratris tui, aut
ouem errantem,& præteribis: ſed re-
2 duces fratri tuo,*etiāſi non eſt propinquus
frater tuus,nec noſti eum: duces in domū
tuam,& erunt apud te quamdiu quærat ea
3 frater tuus,& recipiat.* Similiter facies de
aſino, & de veſtimento, & de omni re fra-
tris tui,quæ perierit: ſi inueneris eam, ne
4 negligas quaſi alienam.*Si videris aſinum
fratris tui aut bouem cecidiſſe in via, non
5 deſpicies,ſed ſubleuabis cum eo.*Non in-
duetur mulier veſte virili,nec vir vtetur ve-
ſte feminea: abominabilis enim apud Deū
6 eſt qui facit hæc.* Si ambulans per viam,
in arbore vel in terra nidū auis inueneris;
& matrem pullis vel ouis deſuper incubā-
7 tem: non tenebis eam cum filijs,*ſed abire
patiēris,captos tenens filios: vt bene ſit ti-
8 bi, & longo viuas tempore.* Cum ædifi-

caueris

caueris domum nouam, facies murum te-
cti per circuitum: ne effundatur ſanguis in
domo tua,& ſis reus labẽte alio,& in præ-
ceps ruente.*Non ſeres vineam tuam alte- 9
ro ſemine: ne & ſementis quam ſeuiſti, &
quæ naſcuntur ex vinea,pariter ſanctificen
tur. *Non arabis in boue ſimul & aſino. 10
* Non induéris veſtimento, quod ex lana 11
linoq. cõtextum eſt.*Funiculos in fimbrijs 12
facies per quattuor angulos pallij tui,quo
operiéris.*Si duxerit vir vxorem,& poſtea 13
odio habuerit eam,*quæſieritq. occaſiones 14
quibus dimittat eam, obijciens ei nomen
peſſimum,& dixerit:Vxorem hanc accepi,
& ingreſſus ad eam non inueni virginem:
*tollent eam pater & mater eius, & ferent 15
ſecum ſigna virginitatis eius ad ſeniores
vrbis qui in porta ſunt:*& dicet pater: Fi- 16
liam meam dedi huic vxorem: quam quia
odit,*imponit ei nomẽ peſſimum,vt dicat: 17
Non inueni filiam tuam virginem: & ecce
hæc ſunt ſigna virginitatis filiæ meæ. expã
dent veſtimentum coram ſenioribus ciui-
tatis:*apprehendentq. ſenes vrbis illius vi- 18
rum,& verberabunt illum,*condemnantes 19
inſuper centum ſiclis argenti, quos dabit
patri puellæ: quoniam diffamauit nomen
peſſimum ſuper virginem Iſrael: habebitq.
eam vxorem,& non poterit dimittere eam
omnibus diebus vitæ ſuæ.*Quòd ſi verum 20
eſt quod obijcit,& non eſt in puella inuẽta
virginitas:*eijcient eam extra fores domus 21
patris ſui,& lapidibus obruent viri ciuitatis
illius,& morietur: quoniam fecit nefas in
Iſrael,vt fornicaretur in domo patris ſui:
& auferes malũ de medio tui.*Si dormierit 22
vir cum vxore alterius, vterque morietur,
id eſt,adulter & adultera: & auferes malum
de Iſrael.*Si puellam virginem deſponde- 23
rit vir,& inuenerit eam aliquis in ciuitate,
& concubuerit cum ea,*educes vtrumque 24
ad portam ciuitatis illius, & lapidibus ob-
ruentur: puella,quia non clamauit,cum eſ
ſet in ciuitate: vir,quia humiliauit vxorem
proximi ſui.& auferes malũ de medio tui.
*Sin autem in agro repèrerit vir puellam, 25
quæ deſponſata eſt,& apprehendens con-
26 cubuerit cũ ea,ipſe morietur ſolus:*puella
nihil patietur,nec eſt rea mortis: quoniam
ſicut latro conſurgit contra fratrem ſuum,
& occidit animam eius,ita & puella perpeſ
27 ſa eſt.*ſola erat in agro: clamauit,& nullus
28 affuit qui liberaret eam. *Si inuenerit vir
puellam virginẽ,quæ non habet ſponſum,
& apprehendens concubuerit cum illa, &
29 res ad iudicium venerit:*dabit qui dormi-
uit cum ea, patri puellæ quinquaginta ſi-
clos argenti,& habebit eam vxorem,quia
humiliauit illam: non poterit dimittere
30 eam cunctis diebus vitæ ſuæ. *Non acci-
piet homo vxorem patris ſui, nec reuela-
bit operimentum eius.

CAP. XXIII.

1 NON intrabit eunuchus attritis vel am-
putatis teſticulis & abſciſſo veretro,
2 eccleſiam Domini.*Nõ ingredietur mam-
zer, hoc eſt, de ſcorto natus,in eccleſiam
Domini,vſque ad decimam generationẽ.
3 *Ammonites & Moabites etiam poſt deci-
mam generationem non intrabunt eccle-
4 ſiam Domini,in æternum:*quia noluerunt
vobis occurrere cum pane & aqua in via
quando egreſſi eſtis de Ægypto: & quia
conduxerunt contra te Balaam filium Beor
de Meſopotamia Syriæ,vt malediceret tibi:
5 *& noluit Dominus Deus tuus audire Ba-
laam,vertitq. maledictionem eius in bene-
6 dictionem tuam,eo quòd diligeret te.*Nõ
facies cum eis pacem,nec quæras eis bona
cunctis diebus vitæ tuæ in ſempiternum.
7 *Non abominaberis Idumæum,quia frater
tuus eſt: nec Ægyptium,quia aduena fuiſti
8 in terra eius.*Qui nati fuerint ex eis,tertia
generatione intrabunt in eccleſiam Domi-
9 ni.*Quando egreſſus fueris aduerſus hoſtes
tuos in pugnam, cuſtodies te ab omni re
10 mala. * Si fuerit inter vos homo, qui no-
cturno pollutus ſit ſomnio, egredietur ex-
11 tra caſtra,*& non reuertetur,priuſquam ad
veſperam lauetur aqua: & poſt ſolis occa-
12 ſum regredietur in caſtra.*Habebis locum
extra caſtra,ad quem egrediaris ad requiſi-
13 ta naturæ,*gerens paxillum in balteo.cũq.
ſederis,

ſederis,fodies per circuitum, & egeſta hu-
mo operies* quo releuatus es (Dominus 14
enim Deus tuus ambulat in medio caſtro-
rũ,vt eruat te,& tradat tibi inimicos tuos)
& ſint caſtra tua ſancta, & nihil in eis ap-
pareat fœditatis ne derelinquat te.*Nõ tra- 15
des ſeruum Domino ſuo,qui ad te confu-
gerit.*habitabit tecum in loco,qui ei pla- 16
cuerit,& in vna vrbiũ tuarum requieſcet:
ne contriſtes eum.* Non erit meretrix de 17
filiabus Iſrael,nec ſcortator de filijs Iſrael.
*Non offeres mercedem proſtibuli,nec pre 18
tium canis in domo Domini Dei tui,quid-
quid illud eſt quod voueris: quia abomina-
tio eſt vtrumque apud Dominum Deum
tuum.*Non fœnerabis fratri tuo ad vſuram 19
pecuniam,nec fruges,nec quamlibet aliam
rem:*ſed alieno. Fratri autem tuo abſque 20
vſura id,quo indiget,commodabis: vt be-
nedicat tibi Dominus Deus tuus in omni
opere tuo in Terra,ad quã ingrediéris poſ-
ſidendam.* Cum votum voueris Domino 21
Deo tuo,nõ tardabis reddere: quia requi-
ret illud Dominus Deus tuus. & ſi moratus
fueris,reputabitur tibi in peccatum.*Si no 22
lueris polliceri,abſque peccato eris.*Quod 23
autem ſemel egreſſum eſt de labijs tuis,
obſeruabis,& facies ſicut promiſiſti Domi
no Deo tuo,& propria volũtate & ore tuo
locutus es.* Ingreſſus vineam proximi tui, 24
comede vuas quantum tibi placuerit: fo-
ras autem ne efferas tecum.* Si intraueris 25
in ſegetem amici tui,franges ſpicas,& ma-
nu conteres: falce autem non metes.

Cap. XXIIII.

SI acceperit homo vxorem,& habuerit 1
eam,& non inuenerit gratiam ante ocu
los eius propter aliquã fœditatem: ſcribet
libellum repudij,& dabit in manu illius,&
dimittet eam de domo ſua.*Cumq. egreſ- 2
ſa alterum maritũ duxerit,*& ille quoque 3
oderit eam,dederitq. ei libellum repudij,&
dimiſerit de domo ſua, vel certe mortuus
fuerit:*non poterit prior maritus recipere 4
eam in vxorem: quia polluta eſt,& abomi-
nabilis facta eſt coram Domino: ne pecca-
re facias Terram tuã,quam Dominus Deus
5 tuus tradiderit tibi poſſidendam. * Cum
acceperit homo nuper vxorem,non proce-
det ad bellum, nec ei quippiam neceſſita-
tis iniungetur publicæ,ſed vacabit abſque
culpa domi ſuæ,vt vno anno lætetur cum
6 vxore ſua.*Non accipies loco pignoris in-
feriorem, & ſuperiorem molam: quia ani-
7 mam ſuam oppoſuit tibi.* Si deprehenſus
fuerit homo ſolicitans fratrẽ ſuum de filijs
Iſrael,& vendito eo acceperit pretium,in-
terficietur,& auferes malum de medio tui.
8 * Obſerua diligenter ne incurras plagam
lepræ,ſed facies quæcumque docuerint te
ſacerdotes Leuitici generis iuxta id, quod
9 præcepi eis,& imple ſolicite.* Mementote
quæ fecerit Dominus Deus veſter Mariæ,in
10 via cũ egrederemini de Ægypto.*Cum re-
petes a proximo tuo rem aliquam, quam
debet tibi,non ingrediéris domum eius vt
11 pignus auferas:*ſed ſtabis foris,& ille tibi
12 proferet quod habuerit.*ſin autem pauper
13 eſt,non pernoctabit apud te pignus,* ſed
ſtatim reddes ei ante ſolis occaſum: vt dor
miens in veſtimento ſuo,benedicat tibi,&
habeas iuſtitiam coram Domino Deo tuo.
14 *Nõ negabis mercedem indigentis,& pau-
peris fratris tui,ſiue aduenæ,qui tecum mo
15 ratur in terra,& intra portas tuas eſt:*ſed
eadem die reddes ei pretiũ laboris ſui ante
ſolis occaſum,quia pauper eſt,& ex eo ſu-
ſtentat animam ſuam: ne clamet contra te
ad Dominum,& reputetur tibi in peccatũ.
16 *Non occidentur patres pro filijs, nec filij
pro patribus,ſed vnuſquiſque pro peccato
17 ſuo morietur.*Non peruertes iudicium ad-
uenæ & pupilli, nec auferes pignoris loco
18 viduæ veſtimentum.* Memento quòd ſer-
uieris in Ægypto, & eruerit te Dominus
Deus tuus inde. Idcirco præcipio tibi vt fa
19 cias hanc rem.*Quando meſſueris ſegetem
in agro tuo,& oblitus manipulum relique-
ris,non reuertéris vt tollas illum: ſed adue-
nã,& pupillum,& viduam auferre patiéris,
vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in
20 omni opere manuũ tuarum.*Si fruges col-
legeris oliuarũ,quidquid remanſerit in ar-
boribus,

boribus,non reuerteris vt colligas: ſed re-
linques aduenæ,pupillo,ac viduæ.*Si vin- 21
demiaueris vineam tuam, non colliges re-
manentes racemos,ſed cedent in vſus ad-
uenæ, pupilli, ac viduæ.* Memento quòd 22
& tu ſeruieris in Ægypto, & idcirco præ-
cipio tibi vt facias hanc rem.

Cap. XXV.

SI fuerit cauſa inter aliquos,& interpel-
lauerint iudices: quem iuſtum eſſe per-
ſpexerint,illi iuſtitiæ palmam dabunt: quē
impium, condemnabunt impietatis. *Sin 2
autem eum,qui peccauit,dignum viderint
plagis: proſternent,& coram ſe facient ver-
berari. Pro menſura peccati erit & plaga-
rum modus:*ita dumtaxat,vt quadragena- 3
rium numerum non excedant: ne fœdè la-
ceratus ante oculos tuos abeat frater tuus.
*Non ligabis os bouis terentis in area fru- 4
ges tuas.*Quando habitauerint fratres ſi- 5
mul,& vnus ex eis abſque liberis mortuus
fuerit,vxor defuncti non nubet alteri: ſed
accipiet eam frater eius,& ſuſcitabit ſemen
fratris ſui:* & primogenitum ex ea filium 6
nomine illius appellabit,vt nō deleatur no-
men eius ex Iſrael.*Sin autem noluerit ac- 7
cipere vxorem fratris ſui,quæ ei lege debe-
tur,perget mulier ad portam ciuitatis,& in-
terpellabit maiores natu, dicetque: Non
vult frater viri mei ſuſcitare nomen fratris
ſui in Iſrael: nec me in coniugem ſumere.
*Statimq. accerſiri eum facient,& interro- 8
gabunt. Si reſponderit: Nolo eam vxorem
accipere:* accedet mulier ad eum coram 9
ſenioribus,& tollet calceamentum de pede
eius,ſpuetq. in faciem illius,& dicet: Sic fiet
homini,qui non ædificat domū fratris ſui.
*Et vocabitur nomē illius in Iſrael,Domus 10
diſcalceati.*Si habuerint inter ſe iurgium 11
viri duo,& vnus contra alterum rixari cœ-
perit, volenſq. vxor alterius eruere virum
ſuum de manu fortioris,miſeritq. manum,
& apprehenderit verenda eius:* abſcides 12
manum illius, nec flecteris ſuper eam vlla
miſericordia.* Non habebis in ſacculo di- 13
uerſa pondera,maius & minus:*nec erit in 14
domo tua modius maior & minor.*pondus 15
habebis iuſtum & verum,& modius æqualis
& verus erit tibi: vt multo viuas tempore
ſuper Terram, quam Dominus Deus tuus
16 dederit tibi.* abominatur enim Dominus
tuus eū,qui facit hæc,& auerſatur omnem
17 iniuſtitiā.*Memento quæ fecerit tibi Ama-
lec in via quando egrediebaris ex Ægypto:
18 *quomodo occurrerit tibi: & extremos ag-
minis tui,qui laſſi reſidebāt,ceciderit,quan
do tu eras fame & labore confectus,& nō
19 timuerit Deum.*Cum ergo Dominus Deus
tuus dederit tibi requiem,& ſubiecerit cū-
ctas per circuitum nationes in Terra,quam
tibi pollicitus eſt: delebis nomen eius ſub
cælo. Caue ne obliuiſcaris.

Cap. XXVI.

1 CVMQ. intraueris Terram,quam Domi
nus Deus tuus tibi daturus eſt poſſidē-
dam,& obtinueris eam, atque habitaueris
2 in ea:*tolles de cunctis frugibus tuis primi-
tias,& pones in cartallo,pergeſq. ad locum,
quem Dominus Deus tuus elegerit,vt ibi
3 inuocetur nomen eius:*accedeſq. ad ſacer-
dotem,qui fuerit in diebus illis,& dices ad
eum: Profiteor hodie coram Domino Deo
tuo,quòd ingreſſus ſum in Terram,pro qua
iurauit patribus noſtris,vt daret eam nobis.
4 *Suſcipienſq. ſacerdos cartallum de manu
5 tua,ponet ante altare Domini Dei tui:*&
loqueris in conſpectu Domini Dei tui: Sy-
rus perſequebatur patrem meum, qui de-
ſcendit in Ægyptum,& ibi peregrinatus eſt
in pauciſſimo numero: creuitq. in gentem
magnam ac robuſtam & infinitæ multitu-
6 dinis.*Afflixeruntq. nos Ægyptij,& perſe-
7 cuti ſunt imponentes onera grauiſſima:*&
clamauimus ad Dominum Deum patrum
noſtrorum: qui exaudiuit nos, & reſpexit
humilitatem noſtram,& laborē,atque angu
8 ſtiam:* & eduxit nos de Ægypto in manu
forti,& brachio extento,in ingenti pauore,
9 in ſignis atque portentis:* & introduxit ad
locum iſtum,& tradidit nobis Terram lacte
10 & melle manantem.*Et idcirco nūc offero
primitias frugum Terræ,quā Dominus de-
dit mihi. Et dimittes eas in conſpectu Do-
mini Dei tui, & adorato Domino Deo tuo,

Et

*Et epulaberis in omnibus bonis, quæ Do- 11
minus Deus tuus dederit tibi,& domui tuæ,
tu & Leuites,& aduena qui tecũ eſt.*Quan 12
do compleueris decimam cunctarum fru-
gum tuarum,anno decimarum tertio dabis
Leuitæ,& aduenæ,& pupillo & viduæ,vt co
medant intra portas tuas,& ſaturẽtur:*lo- 13
quériſq. in conſpectu Domini Dei tui:Ab-
ſtuli quod ſanctificatum eſt de domo mea,
& dedi illud Leuitæ & aduenæ,& pupillo
ac viduæ, ſicut iuſſiſti mihi: non præteriui
mandata tua,nec ſum oblitus imperij tui.
*Non comedi ex eis in luctu meo, nec ſe- 14
paraui ea in qualibet immunditia, nec ex-
pẽdi ex his quidquam in re funebri. Obe-
diui voci Domini Dei mei,& feci omnia ſi-
cut præcepiſti mihi.*Reſpice de ſanctuario 15
tuo, & de excelſo cælorum habitaculo, &
benedic populo tuo Iſrael,& Terræ,quam
dediſti nobis,ſicut iuraſti patribus noſtris,
terræ lacte & melle manãti.*Hodie Do- 16
minus Deus tuus præcepit tibi vt facias mã
data hæc atque iudicia:& cuſtodias & im-
pleas ex toto corde tuo, & ex tota anima
tua. * Dominum elegiſti hodie, vt ſit tibi 17
Deus,& ambules in vijs eius, & cuſtodias
ceremonias illius, & mandata atque iudi-
cia, & obedias eius imperio.*& Dominus 18
elegit te hodie vt ſis ei populus peculiaris,
ſicut locutus eſt tibi, & cuſtodias omnia
præcepta illius:* & faciat te excelſiorem 19
cunctis gentibus quas creauit, in laudem,
& nomen,& gloriam ſuam: vt ſis populus
ſanctus Domini Dei tui, ſicut locutus eſt.

CAP. XXVII.

PRAECEPIT autem Moyſes & ſeniores 1
Iſrael,populo dicentes: Cuſtodite om-
ne mandatum quod præcipio vobis hodie.
*Cumq. tranſieritis Iordanem in Terram, 2
quam Dominus Deus tuus dabit tibi, eri-
ges ingẽtes lapides,& calce leuigabis eos,
*vt poſſis in eis ſcribere omnia verba legis 3
huius, Iordane tranſmiſſo: vt introeas Ter-
ram,quam Dominus Deus tuus dabit tibi,
terram lacte & melle manantem, ſicut iu-
rauit patribus tuis.*Quando ergo tranſie- 4
ritis Iordanem, erigite lapides, quos ego ho
die præcipio vobis in monte Hebal,& leui-
5 gabis eos calce:*& ædificabis ibi altare Do
mino Deo tuo de lapidibus, quos ferrum
6 non tetigit,*& de ſaxis informibus & impo
litis:& offeres ſuper eo holocauſta Domi-
7 no Deo tuo,* & immolabis hoſtias pacifi-
cas,comedeſq. ibi,& epulaberis coram Do
8 mino Deo tuo. * Et ſcribes ſuper lapides
omnia verba legis huius plane & lucide.
9 *Dixeruntq. Moyſes & ſacerdotes Leuitici
generis ad omnem Iſraelem: Attende, &
audi Iſrael: Hodie factus es populus Do-
10 mini Dei tui:*audies vocem eius,& facies
mandata atque iuſtitias,quas ego præcipio
11 tibi.*Præcepitq. Moyſes populo in die il-
12 lo, dicens:*Hi ſtabunt ad benedicendum
populo ſuper montem Garizim, Iordane
tranſmiſſo: Simeon, Leui, Iudas, Iſſachar,
13 Ioſeph,& Beniamin.*Et e regione iſti ſta-
bunt ad maledicendum in monte Hebal:
Ruben, Gad, & Aſer,& Zabulon, Dan &
14 Nephthali.* Et pronunciabunt Leuitæ,di-
centq. ad omnes viros Iſrael excelſa voce:
15 * Maledictus homo, qui facit ſculptile &
conflatile, abominationem Domini, opus
manuum artificũ,ponetq. illud in abſcon-
dito. & reſpondebit omnis populus, & di-
16 cet: Amen.* Maledictus qui non honorat
patrem ſuum,& matrem. & dicet omnis po
17 pulus: Amen.*Maledictus qui trãsfert ter-
minos proximi ſui. & dicet omnis popu-
18 lus: Amen.*Maledictus qui errare facit cæ
cum in itinere. & dicet omnis populus:
19 Amen.*Maledictus qui peruertit iudicium
aduenæ, pupilli & viduæ. & dicet omnis po
20 pulus: Amen.*Maledictus qui dormit cum
vxore patris ſui, & reuelat operimentum
lectuli eius. & dicet omnis populus: Amẽ.
21 *Maledictus qui dormit cum omni iumen-
22 to. & dicet omnis populus: Amen.* Ma-
ledictus qui dormit cum ſorore ſua, filiæ
patris ſui, vel matris ſuæ. & dicet omnis
23 populus: Amen.* Maledictus qui dormit
cum ſocru ſua. & dicet omnis populus:
24 Amen.*Maledictus qui clam percuſſerit
proximum ſuum. & dicet omnis populus:
25 Amen. * Maledictus qui accipit mune-
ra, vt percutiat animam ſanguinis inno-
centis.

centis.& dicet omnis populus: Amen.*Ma- 26
ledictus qui non permanet in ſermonibus
legis huius,nec eos opere perficit, & dicet
omnis populus: Amen.

CAP. XXVIII.

SI autem audieris vocẽ Domini Dei tui, 1
vt facias atque cuſtodias omnia manda-
ta eius,quæ ego præcipio tibi hodie,faciet
te Dominus Deus tuus excelſiorem cunctis
gentibus,quæ verſantur in terra.*Veniẽtq. 2
ſuper te vniuerſæ benedictiones iſtæ,& ap-
prehendent te: ſi tamen præcepta eius au-
dieris.*Benedictus tu in ciuitate, & bene- 3
dictus in agro.*Benedictus fructus ventris 4
tui,& fructus terræ tuæ, fructuſq. iumento-
rum tuorum, greges armentorum tuorum,
& caulæ ouium tuarum.*Benedicta horrea 5
tua,& benedictæ reliquiæ tuæ.*Benedictus 6
eris tu ingrediens & egrediens.*Dabit Do- 7
minus inimicos tuos,qui conſurgunt aduer
ſum te, corruentes in conſpectu tuo: per
vnam viam venient cõtra te,& per ſeptem
fugient a facie tua.*Emittet Dominus be- 8
nedictionẽ ſuper cellaria tua,& ſuper om-
nia opera manuum tuarum: benedicetq.
tibi in terra,quam acceperis.*Suſcitabit te 9
Dominus ſibi in populum ſanctum, ſicut
iurauit tibi: ſi cuſtodieris mandata Domini
Dei tui,& ambulaueris in vijs eius.*Vide- 10
buntq. omnes terrarum populi quòd no-
men Domini inuocatum ſit ſuper te, & ti-
mebunt te.*Abundare te faciet Dominus 11
omnibus bonis,fructu vteri tui,& fructu iu-
mentorum tuorum,fructu terræ tuæ,quam
iurauit Dominus patribus tuis vt daret ti-
bi.*Aperiet Dominus theſaurum ſuũ opti- 12
mum, cælum,vt tribuat pluuiam terræ tuæ
in tempore ſuo: benedicetq. cunctis ope-
ribus manuum tuarum. Et fœnerabis gen-
tibus multis,& ipſe a nullo fœnus accipies.
*Conſtituet te Dominus in caput, & non 13
in caudam: & eris ſemper ſupra, & non
ſubter: ſi tamen audieris mandata Domini
Dei tui quæ ego præcipio tibi hodie, & cu-
ſtodieris & feceris,*ac non declinaueris ab 14
eis nec ad dexteram,nec ad ſiniſtram, nec
ſecutus fueris deos alienos,neque colueris
15 eos.*Quòd ſi audire nolueris vocem Do-
mini Dei tui,vt cuſtodias, & facias omnia
mandata eius & ceremonias,quas ego præ-
cipio tibi hodie,veniẽt ſuper te omnes ma-
16 ledictiones iſtæ, & apprehendent te.*Ma-
ledictus eris in ciuitate,maledictus in agro.
17 *Maledictum horreum tuum, & maledictæ
18 reliquiæ tuæ.*Maledictus fructus ventris
tui,& fructus terræ tuæ,armenta boum tuo-
19 rum,& greges ouium tuarum.*Maledictus
eris ingrediens, & maledictus egrediens.
20 *Mittet Dominus ſuper te famem & eſu-
riem,& increpationem in omnia opera tua,
quæ tu facies: donec conterat te,& perdat
velociter, propter adinuentiones tuas peſ-
21 ſimas in quibus reliquiſti me.*Adiungat
tibi Dominus peſtilentiam,donec cõſumat
te de terra, ad quam ingredieris poſſiden-
22 dam.*Percutiat te Dominus egeſtate, fe-
bri & frigore,ardore & æſtu,& aëre corru-
pto ac rubigine, & perſequatur donec pe-
23 reas.*Sit cælum, quod ſupra te eſt,æneum:
24 & terra,quam calcas,ferrea.*Det Dominus
imbrem terræ tuæ puluerem,& de cælo de-
ſcendat ſuper te cinis, donec conteraris.
25 *Tradat te Dominus corruentem ante ho-
ſtes tuos. per vnam viam egrediaris contra
eos,& per ſeptem fugias, & diſpergaris per
26 omnia regna terræ.*ſitq. cadauer tuum in
eſcam cunctis volatilibus cæli,& beſtijs ter-
27 ræ,& non ſit qui abigat.*Percutiat te Do
minus vlcere Ægypti, & partem corporis,
per quam ſtercora egeruntur, ſcabie quo-
que & prurigine: ita vt curari nequeas.
28 *Percutiat te Dominus amentia & cæcita-
29 te ac furore mentis,*& palpes in meridie
ſicut palpare ſolet cæcus in tenebris,& non
dirigas vias tuas. Omniq. tempore calum-
niam ſuſtineas,& opprimaris violentia,nec
30 habeas qui liberet te.*Vxorem accipias,
& alius dormiat cum ea. Domum ædifices,
& non habites in ea. Plantes vineam,& nõ
31 vindemies eam.*Bos tuus immoletur co-
ram te,& non comedas ex eo. Aſinus tuus
rapiatur in conſpectu tuo,& non reddatur
tibi. Oues tuæ dentur inimicis tuis, & non

ſit qui te adiuuet .* Filij tui & filiæ tuæ tra- 32
dantur alteri populo, videntibus oculis tuis,
& deficientibus ad conſpectum eorum to-
ta die, & non ſit fortitudo in manu tua.
*Fructus terræ tuæ, & omnes labores tuos 33
comedat populus, quem ignoras: & ſis ſem
per calumniam ſuſtinens, & oppreſſus cun-
ctis diebus, *& ſtupens ad terrorem eorum 34
quæ videbunt oculi tui .* Percutiat te Do- 35
minus vlcere peſſimo in genibus & in ſu-
ris, ſanariq. non poſſis a planta pedis vſque
ad verticem tuum .*Ducet te Dominus, & 36
regem tuum, quem conſtitueris ſuper te, in
gentem, quam ignoras tu & patres tui: &
ſeruies ibi dijs alienis, ligno & lapidi .* Et 37
eris perditus in prouerbium ac fabulã om-
nibus populis, ad quos te introduxerit Do-
minus . *Sementem multam iacies in ter- 38
rã, & modicum congregabis: quia locuſtæ
deuorabunt omnia .* Vineam plantabis, & 39
fodies: & vinum non bibes, nec colliges ex
ea quippiam : quoniam vaſtabitur vermi-
bus .* Oliuas habebis in omnibus terminis 40
tuis, & non vngéris oleo: quia defluent, &
peribunt .* Filios generabis & filias, & non 41
fruéris eis: quoniam ducentur in captiuita-
tem . * Omnes arbores tuas & fruges terræ 42
tuæ rubigo conſumet .*Aduena, qui tecum 43
verſatur in terra, aſcẽdet ſuper te, eritq. ſu-
blimior: tu autẽ deſcendes, & eris inferior.
*Ipſe fœnerabit tibi, & tu non fœnerabis ei. 44
Ipſe erit in caput, & tu eris in caudam .*Et 45
venient ſuper te omnes maledictiones iſtæ,
& perſequẽtes apprehendent te, donec in-
tereas: quia non audiſti vocem Domini Dei
tui, nec ſeruaſti mãdata eius & ceremonias,
quas præcepit tibi .*Et erunt in te ſigna at- 46
que prodigia, & in ſemine tuo vſque in ſem
piternum :*eo quòd non ſeruieris Domino 47
Deo tuo in gaudio, cordiſq. lætitia, propter
rerum omnium abundantiam .*Seruies ini- 48
mico tuo, quem immittet tibi Dominus, in
fame, & ſiti, & nuditate, & omni penuria:
& ponet iugum ferreum ſuper ceruicem
tuam, donec te cõterat.*Adducet Dominus 49
ſuper te Gentem de longinquo, & de extre-
mis terræ finibus in ſimilitudinem aquilæ
volantis cum impetu: cuius linguam intelli-
50 gere non poſſis:*Gentem procaciſſimã, quæ
51 non deferat ſeni, nec miſereatur paruuli,*&
deuoret fructum iumentorum tuorum, ac
fruges Terræ tuæ: donec intereas, & non re-
linquat tibi triticum, vinum, & oleum, ar-
menta boum, & greges ouium: donec te di-
52 ſperdat,*& conterat in cunctis vrbibus tuis,
& deſtruantur muri tui firmi atque ſubli-
mes, in quibus habebas fiduciam in omni
Terra tua. Obſideberis intra portas tuas in
omni Terra tua, quam dabit tibi Dominus
53 Deus tuus:*& comedes fructum vteri tui, &
carnes filiorum tuorum & filiarum tuarum,
quas dederit tibi Dominus Deus tuus, in an-
guſtia & vaſtitate qua opprimet te hoſtis
54 tuus.*Homo delicatus in te, & luxurioſus
valde, inuidebit fratri ſuo, & vxori, quæ cu-
55 bat in ſinu ſuo,*ne det eis de carnibus filio-
rum ſuorum, quas comedet: eo quòd nihil
aliud habeat in obſidione & penuria, qua
vaſtauerint te inimici tui intra omnes por-
56 tas tuas.*Tenera mulier & delicata, quæ ſu-
per terrã ingredi non valebat, nec pedis ve-
ſtigium figere propter mollitiem & teneri-
tudinem nimiam, inuidebit viro ſuo, qui cu-
bat in ſinu eius, ſuper filij & filiæ carnibus,
57 *& illuuie ſecundarum, quæ egrediuntur de
medio feminum eius, & ſuper liberis qui ea-
dẽ hora nati ſunt. comedent enim eos clam
propter rerum omniũ penuriam in obſidio-
ne & vaſtitate, qua opprimet te inimicus
58 tuus intra portas tuas.* Niſi cuſtodieris, &
feceris omnia verba legis huius, quæ ſcripta
ſunt in hoc volumine, & timueris nomen
eius glorioſum & terribile, hoc eſt, Dominũ
59 Deum tuũ:*augebit Dominus plagas tuas,
& plagas ſeminis tui, plagas magnas & per-
ſeuerantes, infirmitates peſſimas & perpe-
60 tuas.* & conuertet in te omnes afflictiones
Ægypti, quas timuiſti, & adhærebunt tibi:
61 *Inſuper & vniuerſos languores, & plagas,
quæ non ſunt ſcriptæ in volumine legis hu-
ius, inducet Dominus ſuper te, donec te cõ-
62 terat:*& remanebitis pauci numero, qui
prius eratis ſicut aſtra cæli præ multitudine,
quoniã non audiſti vocem Domini Dei tui.

*Et

*Et ſicut ante lætatus eſt Dominus ſuper 63
vos,bene vobis faciens,voſq. multiplicans:
ſic lætabitur diſperdens vos atque ſubuer-
tens,vt auferamini de Terrà,ad quā ingre-
dieris poſſidēdam.*Diſperget te Dominus 64
in omnes populos a ſummitate terræ vſque
ad terminos eius: & ſeruies ibi dijs alienis,
quos & tu ignoras & patres tui,lignis & la-
pidibus. * In gentibus quoque illis non 65
quieſces,neque erit requies veſtigio pedis
tui. Dabit enim tibi Dominus ibi cor paui-
dum,& deficientes oculos,& animam con-
ſumptā mœrore:*Et erit vita tua quaſi pen- 66
dens ante te. Timebis nocte & die, & non
credes vitæ tuæ.*Mane dices: Quis mihi det 67
veſperum? & veſpere: Quis mihi det mane?
propter cordis tui formidinem, qua terre-
beris,& propter ea,quæ tuis videbis oculis.
*Reducet te Dominus claſſibus in Ægy- 68
ptum per viā,de qua dixit tibi vt eam am-
plius non videres. Ibi vēderis inimicis tuis
in ſeruos & ancillas,& non erit qui emat.

CAP. XXIX.

HÆC ſunt verba fœderis quod præce- 1
pit Dominus Moyſi vt feriret cum fi-
lijs Iſrael in Terra Moab: præter illud fœ-
dus,quod cum eis pepigit in Horeb.*Voca- 2
uitq. Moyſes omnem Iſrael,& dixit ad eos:
Vos vidiſtis vniuerſa, quæ fecit Dominus
coram vobis in Terra Ægypti Pharaoni, &
omnibus ſeruis eius,vniuerſæq. terræ illius,
*tentationes magnas,quas viderunt oculi 3
tui, ſigna illa, portentaq. ingentia,*& non 4
dedit vobis Dominus cor intelligens, &
oculos videntes,& aures quæ poſſunt au-
dire, vſque in præſentem diem.*Adduxit 5
vos quadraginta annis per deſertum: non
ſunt attrita veſtimenta veſtra, nec calcea-
menta pedum veſtrorum vetuſtate cōſum-
pta ſunt.*Panem non comediſtis,vinum & 6
ſicerā non bibiſtis: vt ſciretis quia ego ſum
Dominus Deus veſter.*Et veniſtis ad hunc 7
locum: egreſſuſq. eſt Sehon rex Heſebon,
& Og rex Baſan, occurrentes nobis ad pu-
gnam. Et percuſſimus eos,*& tulimus ter- 8
ram eorum,ac tradidimus poſſidendā Ru-
9 ben & Gad,& dimidiæ tribui Manaſſe.*Cu-
ſtodite ergo verba pacti huius, & implete
10 ea: vt intelligatis vniuerſa quæ facitis.*Vos
ſtatis hodie cuncti coram Domino Deo ve-
ſtro, principes veſtri, & tribus, ac maiores
natu,atque doctores,omnis populus Iſrael,
11 *liberi & vxores veſtræ,& aduena qui tecū
moratur in caſtris,exceptis lignorum cæſo-
12 ribus,& his,qui cōportant aquas:*vt tran-
ſeas in fœdere Domini Dei tui,& in iureiu-
rando quod hodie Dominus Deus tuus
13 percutit tecum:*vt ſuſcitet te ſibi in popu
lū,& ipſe ſit Deus tuus ſicut locutus eſt tibi,
& ſicut iurauit patribus tuis,Abrahā,Iſaac,
14 & Iacob.*Nec vobis ſolis ego hoc fœdus
15 ferio,& hæc iuramenta confirmo,*ſed cun-
16 ctis præſentibus & abſentibus.*Vos enim
noſtis quo modo habitauerimus in Terra
Ægypti,& quo modo tranſierimus per me-
17 dium nationum, quas tranſeuntes *vidiſtis
abominationes & ſordes,id eſt,idola eorū,
lignum & lapidem,argētum & aurum,quæ
18 colebant.*Ne forte ſit inter vos vir aut mu-
lier,familia aut tribus,cuius cor auerſum eſt
hodie a Domino Deo noſtro: vt vadat &
ſeruiat dijs illarū Gentium: & ſit inter vos
radix germinans fel & amaritudinem.
19 *Cumq. audierit verba iuramenti huius,be-
nedicat ſibi in corde ſuo, dicens: Pax erit
mihi,& ambulabo in prauitate cordis mei:
20 & abſumat ebria ſitientē,*& Dominus non
ignoſcat ei: ſed tunc quàmmaxime furor
eius fumet,& zelus contra hominem illum,
& ſedeant ſuper eum omnia maledicta,quæ
ſcripta ſunt in hoc volumine: & deleat Do
21 minus nomen eius ſub cælo,*& conſumat
eum in perditionem ex omnibus tribubus
Iſrael, iuxta maledictiones, quæ in Libro
22 legis huius ac fœderis cōtinentur.*Dicetq.
ſequens generatio,& filij qui naſcentur de-
inceps,& peregrini,qui de longe venerint,
videntes plagas Terræ illius,& infirmitates,
23 quibus eam afflixerit Dominus,*ſulphure,
& ſalis ardore comburens,ita vt vltra non
feratur, nec virens quippiam germinet, in
exemplū ſubuerſionis Sodomæ & Gomor-
rhæ,Adamæ & Seboim,quas ſubuertit Do-

minus in ira & furore ſuo. *Et dicent om- 24
nes Gentes: Quare ſic fecit Dominus Ter-
ræ huic? quæ eſt hæc ira furoris eius immen
ſa? *Et reſpondebunt: Quia dereliquerunt 25
pactum Domini, quod pepigit cũ patribus
eorum, quãdo eduxit eos de Terra Ægypti:
*& ſeruierunt dijs alienis, & adorauerunt 26
eos, quos neſciebant, & quibus non fuerant
attributi: *idcirco iratus eſt furor Domini 27
contra Terram iſtam, vt induceret ſuper
eam omnia maledicta, quæ in hoc volumi-
ne ſcripta ſunt: *& eiecit eos de terra ſua 28
in ira & in furore, & in indignatione ma-
xima, proiecitq. in terram alienam, ſicut
hodie comprobatur. *Abſcondita, Domi- 29
no Deo noſtro: quæ manifeſta ſunt, nobis
& filijs noſtris vſque in ſempiternum, vt fa-
ciamus vniuerſa verba legis huius.

Cap. XXX.

CVm ergo venerint ſuper te omnes ſer- 1
mones iſti, benedictio ſiue maledictio,
quam propoſui in conſpectu tuo: & ductus
pœnitudine cordis tui in vniuerſis gẽtibus,
in quas diſperſerit te Dominus Deus tuus,
*& reuerſus fueris ad eum, & obedieris eius 2
imperijs, ſicut ego hodie præcipio tibi, cum
filijs tuis, in toto corde tuo, & in tota ani-
ma tua: *reducet Dominus Deus tuus capti- 3
uitatẽ tuã, ac miſerebitur tui, & rurſum con-
gregabit te de cũctis populis, in quos te an-
te diſperſit. *Si ad cardines cæli fueris diſſi- 4
patus, inde te retrahet Dominus Deus tuus,
*& aſſumet, atque introducet in Terrã, quã 5
poſſederunt patres tui, & obtinebis eam: &
benedicẽs tibi, maioris numeri te eſſe faciet
quàm fuerunt patres tui. *Circumcidet Do 6
minus Deus tuus cor tuũ, & cor ſeminis tui:
vt diligas Dominum Deum tuum in toto
corde tuo, & in tota anima tua, vt poſſis vi-
uere. *Omnes autem maledictiones has cõ- 7
uertet ſuper inimicos tuos, & eos, qui ode-
rũt te & perſequuntur. *Tu autẽ reuertéris, 8
& audies vocẽ Domini Dei tui: facieſq. vni-
uerſa mãdata quæ ego præcipio tibi hodie:
*& abũdare te faciet Dominus Deus tuus in 9
cunctis operibus manuũ tuarum, in ſobole
vteri tui, & in fructu iumentorum tuorum, in
vbertate terræ tuæ, & in rerum omnium lar-
gitate. Reuertetur enim Dominus, vt gau-
deat ſuper te in omnibus bonis, ſicut gaui-
10 ſus eſt in patribus tuis: *ſi tamen audieris
vocẽ Domini Dei tui, & cuſtodieris præce-
pta eius & ceremonias, quæ in hac lege cõ-
ſcripta ſunt: & reuertaris ad Dominũ Deum
tuũ in toto corde tuo, & in tota anima tua;
11 *Mãdatũ hoc, quod ego præcipio tibi hodie,
12 nõ ſupra te eſt, neque procul poſitũ, *nec in
cælo ſitum, vt poſſis dicere: Quis noſtrũ va-
let ad cælum aſcendere, vt deferat illud ad
nos, & audiamus atque opere cõpleamus?
13 *Neque trans mare poſitum: vt cauſeris, &
dicas: Quis ex nobis poterit transfretare ma
re, & illud ad nos vſque deferre: vt poſſimus
14 audire, & facere quod præceptum eſt? *Sed
iuxta te eſt ſermo valde, in ore tuo, & in cor-
15 de tuo, vt facias illũ. *Conſidera quòd hodie
propoſuerim in conſpectu tuo vitam & bo-
16 num, & ecõtrario mortẽ & malum: *vt dili-
gas Dominum Deum tuũ, & ambules in vijs
eius, & cuſtodias mandata illius ac ceremo-
nias atque iudicia: & viuas, atque multipli-
cet te, benedicatq. tibi in Terra, ad quam in-
17 gredieris poſſidendam. *Si autem auerſum
fuerit cor tuũ, & audire nolueris, atque er-
rore deceptus adoraueris deos alienos, &
18 ſeruieris eis: *prædíco tibi hodie quòd pe-
reas, & paruo tempore moréris in Terra, ad
quã, Iordane trãſmiſſo, ingredieris poſſidẽ-
19 dam. *Teſtes inuoco hodie cælum & terrã,
quòd propoſuerim vobis vitam & mortem,
benedictionẽ & maledictionem. Elige ergo
20 vitã, vt & tu viuas, & ſemen tuum: *& diligas
Dominum Deum tuũ, atque obedias voci
eius, & illi adhæreas (ipſe eſt enim vita tua,
& lõgitudo dierũ tuorum) vt habites in Ter
ra, pro qua iurauit Dominus patribus tuis,
Abraham, Iſaac, & Iacob, vt daret eam illis.

Cap. XXXI.

1 ABiit itaque Moyſes, & locutus eſt om
2 nia verba hæc ad vniuerſum Iſrael, *&
dixit ad eos: Centum viginti annorum ſum
hodie, non poſſum vltra egredi, & ingredi,
præſer-

præſertim cũ & Dominus dixerit mihi:Non
tranſibis Iordanem iſtum.* Dominus ergo 3
Deus tuus tranſibit ante te:ipſe delebit om-
nes gentes has in conſpectu tuo,& poſſide-
bis eas: & Ioſue iſte tranſibit ante te, ſicut
locutus eſt Dominus .* Facietq. Dominus 4
eis ſicut fecit Sehon & Og regibus Amor-
rhæorũ,& terræ eorum,delebitq. eos.*Cum 5
ergo & hos tradiderit vobis , ſimiliter facie-
tis eis ſicut præcepi vobis .*Viriliter agite,& 6
cõfortamini: nolite timere,nec paueatis ad
conſpectum eorũ: quia Dominus Deus tuus
ipſe eſt ductor tuus,& non dimittet,nec de-
relinquet te .* Vocauitq. Moyſes Ioſue, & 7
dixit ei corã omni Iſrael:Confortare,& eſto
robuſtus: tu enim introduces populum iſtũ
in Terram,quam daturum ſe patribus eorũ
iurauit Dominus,& tu eã ſorte diuides.*Et 8
Dominus qui ductor eſt veſter,ipſe erit te-
cum: non dimittet,nec derelinquet te: noli
timere,nec paueas .*Scripſit itaque Moyſes 9
legem hanc,& tradidit eã ſacerdotibus filijs
Leui,qui portabãt arcam fœderis Domini,
& cunctis ſenioribus Iſrael .*Præcepitq. eis, 10
dicens: Poſt ſeptẽ annos,anno remiſſionis,
in ſollẽnitate tabernaculorum,*conuenien 11
tibus cunctis ex Iſrael,vt appareant in con-
ſpectu Domini Dei tui in loco,quẽ elegerit
Dominus,leges verba legis huius corã om-
ni Iſrael,audientibus eis ,*& in vnum omni 12
populo cõgregato,tam viris quàm mulieri-
bus,paruulis,& aduenis,qui ſunt intra por-
tas tuas: vt audientes diſcant,& timeãt Do-
minum Deum veſtrum , & cuſtodiant , im-
pleantq. omnes ſermones legis huius .*filij 13
quoque eorum qui nunc ignorãt; vt audire
poſſint,& timeant Dominum Deum ſuum
cũctis diebus quibus verſantur in Terra,ad
quam vos,Iordane trãſmiſſo,pergitis obti-
nẽdam .* Et ait Dominus ad Moyſen : Ecce 14
prope ſunt dies mortis tuæ: voca Ioſue, &
ſtate in tabernaculo teſtimonij,vt præcipiã
ei . Abierunt ergo Moyſes & Ioſue,& ſtete-
runt in tabernaculo teſtimonij :*apparuitq. 15
Dominus ibi in columna nubis , quæ ſtetit
in introitu tabernaculi .*Dixitq. Dominus 16
ad Moyſen : Ecce tu dormies cum patribus
tuis,& populus iſte cõſurgens fornicabitur
poſt deos alienos in Terra,ad quam ingre-
ditur vt habitet in ea : ibi derelinquet me,
& irritum faciet fœdus , quod pepigi cum
17 eo.*Et iraſcetur furor meus contra eum in
die illo: & derelinquam eum,& abſcõdam
faciem meam ab eo,& erit in deuorationẽ:
inuenient eũ omnia mala & afflictiones , ita
vt dicat in illo die: Vere quia non eſt Deus
18 mecum,inuenerunt me hæc mala .*Ego au-
tem abſcondam,& celabo faciem meam in
die illo propter omnia mala,quæ fecit,quia
19 ſecutus eſt deos alienos .*Nunc itaque ſcri-
bite vobis canticum iſtud, & docete filios
Iſrael: vt memoriter teneant,& ore decan-
tẽt, & ſit mihi carmen iſtud pro teſtimonio
20 inter filios Iſrael.*Introducam enim eum in
Terram,pro qua iuraui patribus eius, lacte
& melle manantem. Cumq. comederint,&
ſaturati,craſſiq. fuerint,auertentur ad deos
alienos,& ſeruient eis: detrahentq. mihi, &
21 irritum facient pactum meum .* Poſtquam
inuenerint eum mala multa & afflictiones,
reſpondebit ei canticum iſtud pro teſtimo-
nio,quod nulla delẽbit obliuio ex ore ſemi-
nis ſui . Scio enim cogitationes eius,quæ fa-
cturus ſit hodie, antequã introducam eum
22 in Terram,quam ei pollicitus ſum .*Scripſit
ergo Moyſes canticũ,& docuit filios Iſrael.
23 * Præcepitq. Dominus Ioſue filio Nun , &
ait : Cõfortare,& eſto robuſtus : tu enim in-
troduces filios Iſrael in Terram,quam pol-
24 licitus ſum,& ego ero tecum.*Poſtquã ergo
ſcripſit Moyſes verba legis huius in volu-
25 mine,atque cõpleuit:*præcepit Leuitis,qui
portabant arcam fœderis Domini , dicens:
26 *Tollite librum iſtum,& ponite eum in la-
tere arcæ fœderis Domini Dei veſtri : vt ſit
27 ibi contra te in teſtimoniũ.*Ego enim ſcio
contentionem tuam,& ceruicem tuam du-
riſſimam . Adhuc viuente me & ingredien-
te vobiſcum,ſemper contentioſe egiſtis cõ-
tra Dominum : quanto magis cum mortuus
28 fuero ?* Congregate ad me omnes maiores
natu per tribus veſtras , atque doctores, &
loquar audientibus eis ſermones iſtos,& in-
29 uocabo cõtra eos cælum & terram .*Noui

enim quòd poſt mortē meam inique age-
tis,& declinabitis cito de via,quam præcepi
vobis:& occurrent vobis mala in extremo
tempore, quando feceritis malum in con-
ſpectu Domini, vt irritetis eum per opera
manuū veſtrarum.*Locutus eſt ergo Moy- 30
ſes,audiēte vniuerſo cœtu Iſrael,verba car-
minis huius,& ad finem vſque compleuit.

Cap. xxxii.

Avdite cæli quæ loquor,audiat ter- 1
ra verba oris mei.
*Concreſcat vt pluuia doctrina mea,fluat 2
vt ros eloquium meum, quaſi imber ſuper
herbam,& quaſi ſtillæ ſuper gramina.
*Quia nomen Domini inuocabo: date 3
magnificentiam Deo noſtro.
*Dei perfecta ſunt opera, & omnes viæ 4
eius iudicia: Deus fidelis, & abſque vlla
iniquitate, iuſtus & rectus.
*Peccauerunt ei,& non filij eius in ſordi- 5
bus: generatio praua atque peruerſa.
*Hæccine reddis Domino popule ſtulte & 6
& inſipiens? numquid non ipſe eſt pater
tuus,qui poſſedit te, & fecit, & creauit te?
*Memento dierum antiquorū,cogita ge- 7
nerationes ſingulas:interroga patrē tuū,&
annūciabit tibi: maiores tuos,& dicēt tibi.
*Quando diuidebat Altiſſimus gentes: 8
quando ſeparabat filios Adam, conſtituit
terminos populorum iuxta numerum fi-
liorum Iſrael.
*Pars autem Domini, populus eius: Ia- 9
cob funiculus hereditatis eius.
*Inuenit eū in terra deſerta,in loco horro- 10
ris,& vaſtæ ſolitudinis: circumduxit eū, &
docuit: & cuſtodiuit quaſi pupillā oculi ſui.
*Sicut aquila prouocans ad volandum 11
pullos ſuos, & ſuper eos volitans,expandit
alas ſuas, & aſſumpſit eum,atque portauit
in humeris ſuis.
*Dominus ſolus dux eius fuit: & non 12
erat cum eo Deus alienus.
*Conſtituit eum ſuper excelſam terram; 13
vt comederet fructus agrorum, vt ſugeret
mel de petra, oleumq. de ſaxo duriſſimo.
*Butyrum de armento, & lac de ouibus 14
cum adipe agnorum, & arietum filiorum
Baſan: & hircos cum medulla tritici,& ſan-
guinem vuæ biberet meraciſſimum.
15 *Incraſſatus eſt dilectus, & recalcitrauit:
incraſſatus, impinguatus, dilatatus, dereli-
quit Deum factorem ſuum, & receſſit a
Deo ſalutari ſuo.
16 *Prouocauerūt eū in dijs alienis,& in abo-
minationibus ad iracundiā concitauerunt.
17 *Immolauerunt dæmonijs & non Deo,
dijs,quos ignorabant: noui recenteſq. ve-
nerunt,quos non coluerunt patres eorum.
18 *Deum qui te genuit dereliquiſti,& obli-
tus es Domini creatoris tui.
19 *Vidit Dominus,& ad iracundiā cōcitatus
eſt: quia prouocauerunt eum filij ſui & filiæ.
20 *Et ait: Abſcondam faciem meam ab eis,
& conſiderabo nouiſſima eorum: genera-
tio enim peruerſa eſt, & infideles filij.
21 *Ipſi me prouocauerunt in eo,qui nō erat
Deus, & irritauerunt in vanitatibus ſuis:
& ego prouocabo eos in eo, qui non eſt
populus, & in gente ſtulta irritabo illos.
22 *Ignis ſuccenſus eſt in furore meo,& ar-
debit vſque ad inferni nouiſſima: deuora-
bitq. terram cum germine ſuo,& montium
fundamenta comburet.
23 *Congregabo ſuper eos mala,& ſagittas
meas complebo in eis.
24 *Conſumentur fame, & deuorabunt eos
aues morſu amariſſimo: dentes beſtiarum
immittam in eos, cum furore trahentium
ſuper terram, atque ſerpentium.
25 *Foris vaſtabit eos gladius, & intus pa-
uor,iuuenem ſimul ac virginem,lactentem
cum homine ſene.
26 *Dixi: Vbinam ſunt? ceſſare faciam ex
hominibus memoriam eorum.
27 *Sed propter iram inimicorum diſtuli: ne
forte ſuperbirent hoſtes eorum,& dicerent:
Manus noſtra excelſa, & non Dominus,
fecit hæc omnia.
28 *Gens abſque cōſilio eſt,& ſine prudētia.
29 *Vtinam ſaperent,& intelligerent,ac no-
uiſſima prouiderent.
30 *Quo modo perſequatur vnus mille, &
duo fugent decem millia? nonne ideo,
quia

quia Deus ſuus vendidit eos, & Dominus
concluſit illos ?
* Non enim eſt Deus noſter vt dij eorũ : 31
& inimici noſtri ſunt iudices.
* De vinea Sodomorum, vinea eorum, & 32
de ſuburbanis Gomorrhæ: vua eorum vua
fellis, & botri amariſſimi.
* Fel draconum vinum eorum, & vene- 33
num aſpidum inſanabile.
* Nonne hæc condita ſunt apud me, & 34
ſignata in theſauris meis ?
* Mea eſt vltio, & ego retribuam in tem- 35
pore, vt labatur pes eorum: iuxta eſt dies
perditionis, & adeſſe feſtinant tempora.
* Iudicabit Dominus populum ſuum, & 36
in ſeruis ſuis miſerebitur: videbit quòd in-
firmata ſit manus, & clauſi quoque defece-
runt, reſiduiq. conſumpti ſunt.
* Et dicet: Vbi ſunt dij eorum, in quibus 37
habebant fiduciam ?
* De quorũ victimis comedebát adipes, & 38
bibebant vinũ libaminũ: ſurgant, & opitu-
lentur vobis, & in neceſſitate vos protegát.
* Videte quòd ego ſim ſolus, & non ſit 39
alius Deus præter me: ego occidá, & ego
viuere faciam: percutiam, & ego ſanabo, &
non eſt qui de manu mea poſſit eruere.
* Leuabo ad cælum manum meam, & di- 40
cam: Viuo ego in æternum.
* Si acuero vt fulgur gladiũ meũ, & arripue 41
rit iudicium manus mea: reddam vltionem
hoſtibus meis, & his qui oderũt me retribuã.
* Inebriabo ſagittas meas ſanguine, & 42
gladius meus deuorabit carnes, de cruore
occiſorum, & de captiuitate, nudati inimi-
corum capitis.
* Laudate gentes populum eius, quia ſan- 43
guinem ſeruorum ſuorum vlciſcetur: &
vindictam retribuet in hoſtes eorum, &
propitius erit terræ populi ſui.
* Venit ergo Moyſes, & locutus eſt omnia 44
verba cantici huius in auribus populi, ipſe
& Ioſue filius Nun. * Compleuitq. omnes 45
ſermones iſtos, loquẽs ad vniuerſum Iſrael.
* & dixit ad eos: Ponite corda veſtra in om 46
nia verba, quæ ego teſtificor vobis hodie: vt
mãdetis ea filijs veſtris cuſtodire & facere,
& implere vniuerſa quæ ſcripta ſunt legis
47 huius: * quia non incaſſum præcepta ſunt
vobis, ſed vt ſinguli in eis viuerent: quæ fa-
cientes longo perſeueretis tẽpore in Terra,
ad quam, Iordane tranſmiſſo, ingredimini
48 poſſidendam. * Locutuſq. eſt Dominus ad
49 Moyſen in eadem die, dicens: * Aſcende in
montem iſtum Abarim, id eſt, trãſituum, in
montẽ Nebo, qui eſt in Terra Moab contra
Iericho: & vide Terrã Chanaan, quam ego
tradam filijs Iſrael obtinẽdam, & morere in
50 monte. * Quem conſcendens iungẽris popu
lis tuis, ſicut mortuus eſt Aaron frater tuus
51 in mõte Hor, & appoſitus populis ſuis: * quia
præuaricati eſtis contra me in medio filio-
rũ Iſrael ad Aquas cõtradictionis in Cades
deſerti Sin: & nõ ſanctificaſtis me inter filios
52 Iſrael. * Econtra videbis terram, & nõ ingre-
dieris in eam, quam ego dabo filijs Iſrael.

CAP. XXXIII.

1 HÆc eſt benedictio, qua benedixit
Moyſes, homo Dei, filijs Iſrael ante
mortem ſuam.
2 * Et ait: Dominus de Sinai venit, & de
Seir ortus eſt nobis: apparuit de monte
Pharan, & cum eo ſanctorum millia. In
dextera eius ignea lex.
3 * Dilexit populos, omnes ſancti in manu
illius ſunt: & qui appropinquant pedibus
eius, accipient de doctrina illius.
4 * Legem præcepit nobis Moyſes, heredi-
tatem multitudinis Iacob.
5 * Erit apud rectiſſimum rex, congregatis
principibus populi cum tribubus Iſrael.
6 * Viuat Ruben, & non moriatur, & ſit par
uus in numero.
7 * Hæc eſt Iudæ benedictio: Audi Domine
vocem Iudæ, & ad populum ſuum introduc
eum: manus eius pugnabunt pro eo, & ad-
iutor illius contra aduerſarios eius erit.
8 * Leui quoque ait: Perfectio tua, & doctri
na tua viro ſancto tuo, quem probaſti in
tentatione, & iudicaſti ad Aquas contradi-
9 ctionis. * Qui dixit patri ſuo, & matri ſuæ:
Neſcio vos; & fratribus ſuis: Ignoro vos: &
neſcierunt filios ſuos. Hi cuſtodierunt elo-
quium

quium tuum,& pactum tuum ſeruauerunt,
*iudicia tua ò Iacob,& legem tuã ò Iſrael: 10
ponent thymiama in furore tuo, & holo-
cauſtum ſuper altare tuum.* Benedic Do- 11
mine fortitudini eius,& opera manuum il-
lius ſuſcipe. Percute dorſa inimicorũ eius:
& qui oderunt eum,non conſurgant.
*Et Beniamin ait: Amantiſſimus Domi- 12
ni habitabit confidenter in eo: quaſi in
thalamo tota die morabitur, & inter hu-
meros illius requieſcet.
*Ioſeph quoque ait: De benedictione 13
Domini terra eius, de pomis cæli, & rore,
atque abyſſo ſubiacente.* De pomis fru- 14
ctuum ſolis ac lunæ,*de vertice antiquorũ 15
montium, de pomis collium æternorum:
*& de frugibus terræ,& de plenitudine eius. 16
Benedictio illius,qui apparuit in rubo, ve-
niat ſuper caput Ioſeph,& ſuper verticem
nazaræi inter fratres ſuos.*Quaſi primoge 17
niti tauri pulchritudo eius,cornua rhinoce-
rotis cornua illius: in ipſis ventilabit Gen-
tes vſque ad terminos terræ. hæ ſunt mul-
titudines Ephraim: & hæc millia Manaſſe.
*Et Zabulon,ait: Lætare Zabulon in exi- 18
tu tuo,& Iſſachar in tabernaculis tuis.*Po- 19
pulos vocabunt ad montem: ibi immola-
bunt victimas iuſtitiæ. Qui inundationem
maris quaſi lac ſugent,& theſauros abſcon
ditos arenarum.
*Et Gad ait: Benedictus in latitudine 20
Gad: quaſi leo requieuit,cepitq. brachiũ &
verticem.* Et vidit principatum ſuũ,quòd 21
in parte ſua doctor eſſet repoſitus: qui fuit
cum principibus populi, & fecit iuſtitias
Domini,& iudicium ſuum cum Iſrael.
*Dan quoque ait: Dan catulus leonis, 22
fluet largiter de Baſan.
*Et Nephthali dixit: Nephthali abundan 23
tia perfruetur, & plenus erit benedictioni-
bus Domini: mare & meridiem poſſidebit.
*Aſer quoque ait: Benedictus in filijs A- 24
ſer,ſit placẽs fratribus ſuis,& tingat in oleo
pedem ſuum.*Ferrum & æs calceamentum 25
eius. Sicut dies iuuẽtutis tuæ,ita & ſenectus
tua.*Non eſt Deus alius vt Deus rectiſſimi: 26
aſcenſor cæli auxiliator tuus. Magnificẽtia
27 eius diſcurrunt nubes,* habitaculum eius
ſursũ,& ſubter brachia ſempiterna: eijciet
a facie tua inimicum,dicetque: Conterere.
28 *Habitabit Iſrael confidenter, & ſolus
Oculus Iacob in terra frumenti & vini,cæ-
liq. caligabunt rore.
29 *Beatus es tu Iſrael: quis ſimilis tui po-
pule, qui ſaluaris in Domino? ſcutum au-
xilij tui,& gladius gloriæ tuæ: negabunt te
inimici tui, & tu eorum colla calcabis.

CAP. XXXIIII.

1 ASCENDIT ergo Moyſes de campeſtri-
bus Moab ſuper montem Nebo, in
verticem Phaſga contra Iericho: oſtenditq.
ei Dominus omnem Terram Galaad vſque
2 Dan, *& vniuerſum Nephthali, terramq.
Ephraim & Manaſſe,& omnem terram Iu-
3 da vſque ad mare nouiſſimum,*& auſtralẽ
partem,& latitudinem campi Iericho ciui-
4 tatis palmarum vſque Segor.*Dixitq. Do-
minus ad eum: Hæc eſt terra, pro qua iu-
raui Abraham,Iſaac,& Iacob,dicẽs: Semi-
ni tuo dabo eam. Vidiſti eam oculis tuis,
5 & nõ tranſibis ad illam.* Mortuuſq. eſt ibi
Moyſes ſeruus Domini, in terra Moab, iu-
6 bente Domino:*& ſepeliuit eũ in valle Ter-
ræ Moab contra Phogor: & non cognouit
homo ſepulchrum eius vſque in præſentẽ
7 diem.*Moyſes centum & viginti annorum
erat quando mortuus eſt: nõ caligauit ocu
8 lus eius, nec dentes illius moti ſunt.* Fle-
ueruntq. eum filij Iſrael in campeſtribus
Moab triginta diebus: & completi ſunt
9 dies planctus lugentium Moyſen.* Ioſue
vero filius Nun repletus eſt Spiritu ſapien-
tiæ, quia Moyſes poſuit ſuper eum manus
ſuas. Et obedierunt ei filij Iſrael,fecerũtq.
10 ſicut præcepit Dominus Moyſi.* Et non
ſurrexit vltra propheta in Iſrael ſicut Moy-
ſes,quem noſſet Dominus facie ad faciem,
11 *in omnibus ſignis atque portentis, quæ
miſit per eum,vt faceret in Terra Ægypti
Pharaoni, & omnibus ſeruis eius, vniuer-
12 ſæq. terræ illius,* & cunctam manum ro-
buſtam,magnaq. mirabilia,quæ fecit Moy-
ſes coram vniuerſo Iſrael.

LIBER

LIBER IOSVE, HEBRAICE IEHOSVA.

CAPVT PRIMVM.

ET factum eſt poſt mortem 1
Moyſi ſerui Domini, vt lo-
queretur Dominus ad Ioſue
filium Nun, miniſtrum Moy
ſi, & diceret ei: *Moyſes ſer- 2
uus meus mortuus eſt: ſurge, & tranſi Ior-
danem iſtum tu & omnis populus tecum;
in Terram, quam ego dabo filijs Iſrael. *Om 3
nem locum, quem calcauerit veſtigium pẽ
dis veſtri, vobis tradam, ſicut locutus ſum
Moyſi. *A deſerto & Libano vſque ad flu- 4
uium magnũ Euphraten, omnis terra He-
thæorum vſque ad mare magnum contra
ſolis occaſum erit terminus veſter. *Nullus 5
poterit vobis reſiſtere cunctis diebus vitæ
tuæ: ſicut fui cum Moyſe, ita ero tecum:
non dimittam, nec derelinquam te. *Con- 6
fortare, & eſto robuſtus: tu enim ſorte di-
uides populo huic Terram, pro qua iuraui
patribus ſuis, vt traderem eam illis. *Con- 7
fortare igitur, & eſto robuſtus valde: vt cu-
ſtodias, & facias omnem legem, quam præ-
cepit tibi Moyſes ſeruus meus: ne declines
ab ea ad dexteram vel ad ſiniſtram, vt in-
telligas cuncta quæ agis. *Non recedat vo 8
lumen legis huius ab ore tuo: ſed medita-
beris in eo diebus ac noctibus, vt cuſtodias
& facias omnia quæ ſcripta ſunt in eo: tũc
diriges viam tuam, & intelliges eam. *Ecce 9
præcipio tibi, confortare, & eſto robuſtus.
Noli metuere, & noli timere: quoniam te-
cum eſt Dominus Deus tuus in omnibus
ad quæcumque perrexeris. *Præcepitq. Io- 10
ſue principibus populi, dicẽs: Tranſite per
medium caſtrorum, & imperate populo, ac
dicite: *Præparate vobis cibaria: quoniam 11
poſt diem tertium tranſibitis Iordanem, &
intrabitis ad poſſidendam Terram, quam
Dominus Deus veſter daturus eſt vobis.
12 *Rubenitis quoque & Gaditis, & dimidiæ
13 tribui Manaſſe ait: *Mementote ſermonis,
quem præcepit vobis Moyſes famulus Do-
mini, dicens: Dominus Deus veſter dedit
14 vobis requiem, & omnem Terram. *Vxo-
res veſtræ, & filij, ac iumenta manebunt in
Terra, quam tradidit vobis Moyſes trans
Iordanem: vos autem tranſite armati ante
fratres veſtros, omnes fortes manu, & pu-
15 gnate pro eis, *donec det Dominus requiẽ
fratribus veſtris ſicut & vobis dedit, & poſ-
ſideant ipſi quoque Terram, quam Domi-
nus Deus veſter daturus eſt eis: & ſic reuer
temini in Terram poſſeſſionis veſtræ, & ha-
bitabitis in ea, quam vobis dedit Moyſes fa
mnlus Domini trans Iordanem contra ſo-
16 lis ortum. *Reſponderuntq. ad Ioſue, atque
dixerunt: Omnia, quæ præcepiſti nobis, fa-
17 ciemus: & quocumque miſeris, ibimus. *Si-
cut obediuimus in cunctis Moyſi, ita obe-
diemus & tibi: tantum ſit Dominus Deus
18 tuus tecum, ſicut fuit cũ Moyſe. *Qui con-
tradixerit ori tuo, & non obedierit cunctis
ſermonibus, quos præceperis ei, moriatur.
tu tantum confortare, & viriliter age.

CAP. II.

1 MISIT igitur Ioſue filius Nun de Setim
duos viros exploratores in abſcondi-
to: & dixit eis: Ite, & conſiderate Terrã, vr-
bemq. Iericho. Qui pergentes ingreſſi ſunt
domum mulieris meretricis, nomine Ra-
2 hab, & quieuerunt apud eam. *Nnnciatũq.
eſt regi Iericho, & dictum: Ecce viri ingreſ-
ſi ſunt huc per noctem de filijs Iſrael, vt ex-
3 plorarent Terram. *Miſitq. rex Iericho ad
Rahab dicens: Educ viros, qui venerunt ad
te, & ingreſſi ſunt domum tuam: explora-
tores quippe ſunt, & omnem Terram con-

ſiderare

ſiderare venerunt.*Tollenſq. mulier viros, 4
abſcondit, & ait: Fateor, venerunt ad me;
ſed neſciebam vnde eſſent:*cumq. porta 5
clauderetur in tenebris,& illi pariter exie-
runt,neſcio quò abierunt: perſequimini ci-
to,& comprehendetis eos.*Ipſa autem fe- 6
cit aſcendere viros in ſolarium domus ſuæ,
operuitq. eos ſtipula lini,quæ ibi erat.*Hi 7
autem,qui miſſi fuerant,ſecuti ſunt eos per
viam,quæ ducit ad vadum Iordanis: illiſq;
egreſſis ſtatim porta clauſa eſt.*Necdum 8
obdormierant qui latebant,& ecce mulier
aſcendit ad eos,& ait:*Noui quòd Domi- 9
nus tradiderit vobis Terram: etenim irruit
in nos terror veſter,& elanguerunt omnes
habitatores Terræ.*Audiuimus quòd ſicca- 10
uerit Dominus aquas Maris rubri ad veſtrũ
introitum,quando egreſſi eſtis ex Ægypto:
& quæ feceritis duobus Amorrhæorum re-
gibus,qui erant trans Iordanem: Sehon &
Og, quos interfeciſtis.*Et hæc audientes 11
pertimuimus,& elanguit cor noſtrum, nec
remanſit in nobis ſpiritus ad introitum ve
ſtrum: Dominus enim Deus veſter ipſe eſt
Deus in cælo ſurſum,& in terra deorſum.
*Nunc ergo iurate mihi per Dominum, vt 12
quomodo ego miſericordiam feci vobiſcũ,
ita & vos faciatis cum domo patris mei: de-
tiſq. mihi verum ſignum,*vt ſaluetis patrẽ 13
meum & matrem, fratres ac ſorores meas,
& omnia quæ illorum ſunt,& eruatis ani-
mas noſtras a morte.*Qui reſponderũt ei: 14
Anima noſtra ſit pro vobis in mortem, ſi
tamen non prodideris nos. cumq. tradide-
rit nobis Dominus terram,faciemus in te
miſericordiam & veritatem.*Demiſit ergo 15
eos per funem de feneſtra: domus enim
eius hærebat muro. *Dixitq. ad eos: Ad 16
montana conſcendite, ne forte occurrant
vobis reuertentes: ibiq. latitate tribus die-
bus, donec redeant, & ſic ibitis per viam
veſtram. *Qui dixerunt ad eam: Innoxij 17
erimus a iuramento hoc,quo adiuraſti nos:
*ſi ingredientibus nobis Terram, ſignum 18
fuerit funiculus iſte coccineus,& ligaueris
eum in feneſtra,per quam demiſiſti nos: &
patrem tuum ac matrem, fratreſq. & om-
nem cognationem tuam congregaueris in
19 domum tuã.*Qui oſtium domus tuæ egreſ-
ſus fuerit,ſanguis ipſius erit in caput eius,
& nos erimus alieni. Cunctorum autem
ſanguis,qui tecum in domo fuerint,redun
dabit in caput noſtrum, ſi eos aliquis teti-
20 gerit.*Quod ſi nos prodere volueris, &
ſermonem iſtum proferre in medium, eri-
mus mundi ab hoc iuramento,quo adiura-
21 ſti nos.*Et illa reſpõdit: Sicut locuti eſtis,
ita fiat. dimittenſq. eos vt pergerent, appẽ-
22 dit funiculum coccineum in feneſtra.*Illi
vero ambulantes peruenerunt ad monta-
na,& manſerunt ibi tres dies, donec reuer-
terentur qui fuerant perſecuti: quærentes
enim per omnẽ viam, non repererunt eos.
23 *Quibus vrbem ingreſſis, reuerſi ſunt, &
deſcenderunt exploratores de monte: &,
tranſmiſſo Iordane, venerunt ad Ioſue fi-
lium Nun, narraueruntq. ei omnia quæ ac-
24 ciderant ſibi,*atque dixerunt: Tradidit Do
minus omnem terram hanc in manus no-
ſtras, & timore proſtrati ſunt cuncti ha-
bitatores eius.

CAP. III.

1 IGITVR Ioſue de nocte conſurgens mo
uit caſtra: egredienteſq. de Setim, vene-
runt ad Iordanem ipſe,& omnes filij Iſrael,
2 & morati ſunt ibi tres dies.*Quibus euo-
lutis, tranſierunt præcones per caſtrorum
3 medium,* & clamare cœperunt: Quando
videritis arcam fœderis Domini Dei veſtri,
& ſacerdotes ſtirpis Leuiticæ portantes eã,
vos quoque conſurgite,& ſequimini præce
4 dentes:*ſitq. inter vos & arcam ſpatium cu
bitorum duum millium: vt procul videre
poſſitis, & noſſe per quam viam ingredia-
mini: quia prius non ambulaſtis per eam:
& cauete ne appropinquetis ad arcam.
5 *Dixitq. Ioſue ad populũ: Sanctificamini:
cras enim faciet Dominus inter vos mira-
6 bilia.*Et ait ad ſacerdotes: Tollite arcam
fœderis, & præcedite populum. Qui iuſſa
complentes, tulerunt,& ambulauerunt an-
7 te eos.*Dixitq. Dominus ad Ioſue: Hodie
incipiam exaltare te coram omni Iſrael: vt
ſciant

ſciant quòd ſicut cum Moyſe fui,ita & te-
cum ſim.*Tu autem præcipe ſacerdotibus, 8
qui portant arcam fœderis,& dic eis: Cum
ingreſſi fueritis partem aquæ Iordanis,ſtate
in ea.* Dixitq. Ioſue ad filios Iſrael: Acce- 9
dite huc,& audite verbum Domini Dei ve-
ſtri.* Et rurſum: In hoc,inquit, ſcietis quòd 10
Dominus Deus viuens in medio veſtri eſt,
& diſperdet in conſpectu veſtro Chananæū
& Hethæum,Heuæum & Pherezæum,Ger-
geſæum quoque & Iebuſæum, & Amor-
rhæum.* Ecce,arca fœderis Domini omnis 11
terræ antecedet vos per Iordanem.* Parate 12
duodecim viros de tribubus Iſrael,ſingulos
per ſingulas tribus.* Et cum poſuerint ve- 13
ſtigia pedum ſuorum ſacerdotes qui por-
tant arcam Domini Dei vniuerſæ terræ in
aquis Iordanis, aquæ, quæ inferiores ſunt,
decurrent atque deficient: quæ autem deſu-
per veniunt,in vna mole cōſiſtent.* Igitur 14
egreſſus eſt populus de tabernaculis ſuis,
vt tranſiret Iordanē: & ſacerdotes,qui por-
tabant arcam fœderis,pergebant ante eum.
*Ingreſſiſq. eis Iordanem,& pedibus eorum 15
in parte aquæ tinctis(Iordanis autem ripas
aluei ſui tempore meſſis impleuerat)*ſtete- 16
runt aquæ deſcendentes in loco vno,& ad
inſtar montis intumeſcentes apparebant
procul ab vrbe,quæ vocatur Adom vſque
ad locū Sarthan: quæ autē inferiores erant,
in Mare ſolitudinis (quod nūc vocatur mor
tuum) deſcenderūt,vſquequo omnino de-
ficerent.*Populus autem incedebat contra 17
Iericho: & ſacerdotes qui portabāt arcam
fœderis Domini, ſtabant ſuper ſiccam hu-
mum in medio Iordanis accincti, omniſq.
populus per arentem alueum tranſibat.

CAP. IIII.

QVIBVS tranſgreſſis, dixit Dominus ad 1
Ioſue:*Elige duodecim viros ſingulos 2
per ſingulas tribus:*& præcipe eis vt tollant 3
de medio Iordanis alueo, vbi ſteterunt pe-
des ſacerdotum,duodecim duriſſimos lapi-
des,quos ponetis in loco caſtrorum,vbi fi-
xeritis hac nocte tentoria.* Vocauitq. Io- 4
ſue duodecim viros, quos elegerat de filijs
5 Iſrael, ſingulos de ſingulis tribubus,* & ait
ad eos: Ite ante arcam Domini Dei veſtri
ad Iordanis medium, & portate inde ſin-
guli ſingulos lapides in humeris veſtris,
6 iuxta numerum filiorum Iſrael,*vt ſit ſignū
inter vos: & quando interrogauerint vos fi-
lij veſtri cras,dicentes: Quid ſibi volunt iſti
7 lapides? *reſpōdebitis eis: Defecerūt aquæ
Iordanis ante arcam fœderis Domini, cum
tranſiret eum: idcirco poſiti ſunt lapides
iſti in monumentum filiorum Iſrael vſque
8 in æternum.* Fecerunt ergo filij Iſrael ſicut
præcepit eis Ioſue, portantes de medio Ior
danis alueo duodecim lapides,vt Dominus
ei imperarat, iuxta numerū filiorū Iſrael,
vſque ad locum,in quo caſtrametati ſunt,
9 ibiq. poſuerunt eos.*Alios quoque duode-
cim lapides poſuit Ioſue in medio Iordanis
alueo, vbi ſteterunt ſacerdotes, qui porta-
bant arcam fœderis: & ſunt ibi vſque in
10 præſentem diem.* Sacerdotes autem qui
portabant arcam, ſtabant in Iordanis me-
dio,donec omnia complerētur,quæ Ioſue,
vt loqueretur ad populum,præceperat Do
minus, & dixerat ei Moyſes. Feſtinauitq.
11 populus,& tranſijt.*Cumq. tranſiſſent om-
nes, tranſiuit & arca Domini, ſacerdoteſq.
12 pergebant ante populum.* Filij quoque
Ruben,& Gad,& dimidia tribus Manaſſe,
armati præcedebant filios Iſrael, ſicut eis
13 præceperat Moyſes:* & quadraginta pu-
gnatorum millia per turmas,& cuneos, in-
cedebant per plana atque campeſtria vrbis
14 Iericho.* In die illo magnificauit Domi-
nus Ioſue coram omni Iſrael, vt timerent
eum,ſicut timuerant Moyſen,dum aduiue-
15 16 ret.* Dixitq. ad eum: *Præcipe ſacerdoti-
bus, qui portant arcam fœderis, vt aſcen-
17 dant de Iordane.*Qui præcepit eis,dicens:
18 Aſcendite de Iordane.* Cumq. aſcendiſ-
ſent portantes arcam fœderis Domini, &
ſiccam humum calcare cœpiſſent, reuerſæ
ſunt aquæ in alueum ſuum, & fluebant ſi-
19 cut ante conſueuerant.* Populus autem
aſcendit de Iordane, decimo die menſis pri
mi, & caſtrametati ſunt in Galgalis contra
20 Orientalem plagam vrbis Iericho.*Duo-
decim

decim quoque lapides,quos de Iordanis al
ueo ſumpſerát,poſuit Ioſue in Galgalis,* & 21
dixit ad filios Iſrael: Quando interrogaue-
tint filij veſtri cras patres ſuos, & dixerint
eis: Quid ſibi volunt lapides iſti? *docebitis 22
eos,atque dicetis: Per arentem alueũ tran-
ſiuit Iſrael Iordanem iſtum, *ſiccãte Domi- 23
nõ Deo veſtro aquas eius in conſpectu ve-
ſtro, donec trãſiretis:* ſicut fecerat prius in 24
mari rubro, quod ſiccauit donec tranſire-
mus:*vt diſcant omnes terrarũ populi for- 25
tiſſimam Domini manum, vt & vos ti-
meatis Dominum Deum veſtrum omni
tempore.

CAP. V.

POSTQVAM ergo audierunt omnes re- 1
ges Amorrhæorũ, qui habitabant trans
Iordanem ad Occidentalem plagam, &
cuncti reges Chanaan, qui propinqua poſ-
ſidebant magni maris loca, quòd ſiccaſ-
ſet Dominus fluenta Iordanis coram filijs
Iſrael donec tranſirent, diſſolutum eſt cor
eorum, & non remanſit in eis ſpiritus, ti-
mentium introitum filiorum Iſrael. * Eo 2
tempore ait Dominus ad Ioſue: Fac tibi
cultros lapideos,& circumcide ſecundò fi-
lios Iſrael. * Fecit quod iuſſerat Dominus, 3
& circũcidit filios Iſrael in colle præputio-
rum. * Hæc autem cauſa eſt ſecundæ cir- 4
cumciſionis: Omnis populus, qui egreſſus
eſt de Aegypto generis maſculini,vniuerſi
bellatores viri, mortui ſunt in deſerto per
longiſſimos viæ circuitus, * qui omnes cir- 5
cumciſi erant. Populus autem qui natus
eſt in deſerto, * per quadraginta annos iti- 6
neris latiſſimæ ſolitudinis incircũciſus fuit:
donec conſumerentur qui non audierant
vocem Domini, & quibus ante iurauerat
vt non oſtenderet eis terram lacte & melle
manantem. * Horum filij in locum ſuc- 7
ceſſerunt patrum, & circumciſi ſunt a Io-
ſue: quia ſicut nati fuerant, in præputio
erant,nec eos in via aliquis circumciderat.
* Poſtquam autem omnes circumciſi ſunt, 8
manſerunt in eodem caſtrorum loco, do-
nec ſanarentur. * Dixitq. Dominus ad Io- 9
ſue: Hodie abſtuli opprobrium Aegypti a
vobis. Vocatũq. eſt nomen loci illius Gal-
10 gala, vſque in præſenté diem. * Manſeruntq.
filij Iſrael in Galgalis, & fecerunt Phaſe,
quartadecima die menſis ad veſperum in
11 campeſtribus Iericho; * & comederunt de
frugibus Terræ die altero, azymos panes, &
12 polentam eiuſdem anni. * Defecitq. manna
poſtquam comederunt de frugibus Terræ,
nec vſi ſunt vltra cibo illo filij Iſrael,ſed co-
mederunt de frugibus præſentis anni Ter-
13 ræ Chanaan. * Cum autem eſſet Ioſue in
agro vrbis Iericho, leuauit oculos, & vidit
virum ſtantem contra ſe, euaginatum te-
nentem gladium, perrexitq. ad eum,& ait:
14 Noſter es,an aduerſariorum? *Qui reſpon-
dit: Nequaquam: ſed ſum princeps exerci-
15 tus Domini,& nunc venio. * Cecidit Ioſue
pronus in terram. Et adorans ait: Quid
Dominus meus loquitur ad ſeruum ſuum?
16 * Solue,inquit,calceamentum tuum de pe-
dibus tuis: locus enim,in quo ſtas, ſanctus
eſt. Fecitq. Ioſue vt ſibi fuerat imperatum.

CAP. VI.

1 IERICHO autem clauſa erat atque mu-
nita, timore filiorum Iſrael, & nullus
2 egredi audebat aut ingredi. * Dixitq. Do-
minus ad Ioſue: Ecce dedi in manu tua
Iericho, & regem eius, omneſq. fortes vi-
3 ros. * Circuite vrbem cuncti bellatores ſe-
4 mel per diem: ſic facietis ſex diebus. * Se-
ptimo autem die ſacerdotes tollant ſe-
ptem buccinas, quarum vſus eſt in iubi-
leo,& præcedant arcam fœderis: ſeptieſq.
circuibitis ciuitatem, & ſacerdotes clan-
5 gent buccinis. * Cumq. inſonuerit vox tu-
bæ longior atque conciſior, & in auribus
veſtris increpuerit, conclamabit omnis po-
pulus vociferatione maxima, & muri fun-
ditus corruent ciuitatis, ingredienturq. ſin-
guli per locum contra quem ſteterint.
6 * Vocauit ergo Ioſue filius Nun ſacerdo-
tes, & dixit ad eos: Tollite arcam fœ-
deris; & ſeptem alij ſacerdotes tollant
ſeptem iubileorum buccinas, & incedant
7 ante arcam Domini. * Ad populum quo-

que ait: Ite, & circuite ciuitatem, armati,
præcedentes arcam Domini.* Cumq. Ioſue 8
verba finiſſet,& ſeptem ſacerdotes ſeptem
buccinis clangerent ante arcā fœderis Do-
mini,* omniſq. præcederet armatus exerci- 9
tus,reliquum vulgus arcam ſequebatur, ac
buccinis omnia concrepabant.* Præcepe- 10
rat autem Ioſue populo, dicens: Non cla-
mabitis,nec audietur vox veſtra, neque vl-
lus ſermo ex ore veſtro egredietur: donec
veniat dies in quo dicam vobis: Clamate,
& vociferamini.* Circuiuit ergo arca Do- 11
mini ciuitatem ſemel per diem, & reuerſa
in caſtra,manſit ibi.* Igitur Ioſue de nocte 12
cōſurgente,tulerunt ſacerdotes arcam Do-
mini,* & ſeptem ex eis ſeptem buccinas, 13
quarum in iubileo vſus eſt: præcedebantq.
arcam Domini ambulantes atque clangen
tes: & armatus populus ibat ante eos,vul-
gus autem reliquum ſequebatur arcam,&
buccinis perſonabat.* Circuieruntq. ciui- 14
tatem ſecundo die ſemel,& reuerſi ſunt in
caſtra. Sic fecerunt ſex diebus.* Die autem 15
ſeptimo,diluculo conſurgentes, circuierūt
vrbem,ſicut diſpoſitū erat,ſepties.* Cumq. 16
ſeptimo circuitu clāgerent buccinis ſacer-
dotes, dixit Ioſue ad omnem Iſrael: Voci-
feramini: tradidit enim vobis Dominus ci-
uitatem: * ſitq. ciuitas hæc anathema: & 17
omnia quæ in ea ſunt, Domino. ſola Ra-
hab meretrix viuat cum vniuerſis,qui cum
ea in domo ſunt: abſcondit enim nuncios
quos direximus.* Vos autem cauete ne de 18
his,quæ præcepta ſunt,quippiam cōtinga-
tis,& ſitis præuaricationis rei,& omnia ca-
ſtra Iſrael ſub peccato ſint atque turbentur.
* Quidquid autem auri & argenti fuerit, & 19
vaſorum æneorum ac ferri,Domino conſe-
cretur,repoſitum in theſauris eius.* Igitur 20
omni populo vociferante, & clangentibus
tubis,poſtquam in aures multitudinis vox
ſonituſq. increpuit,muri illico corruerunt:
& aſcendit vnuſquiſque per locum,qui cō-
tra ſe erat: ceperuntq. ciuitatē,* & interfe- 21
cerunt omnia quæ erant in ea,a viro vſque
ad mulierem, ab infante vſque ad ſenem.
Boues quoque & oues & aſinos in ore gla-
22 dij percuſſerunt.* Duobus autem viris,qui
exploratores miſſi fuerant,dixit Ioſue: In-
gredimini domum mulieris meretricis, &
producite eam,& omnia quæ illius ſunt,ſi-
23 cut illi iuramento firmaſtis.* Ingreſſiq. iu-
uenes,eduxerunt Rahab, & parentes eius,
fratres quoque,& cunctam ſupellectilem ac
cognationē illius,& extra caſtra Iſrael ma-
24 nere fecerunt.* Vrbem autē,& omnia, quæ
erant in ea, ſuccenderunt; abſque auro &
argento,& vaſis æneis,ac ferro,quæ in æra-
25 rium Domini conſecrarunt.* Rahab vero
meretricem,& domum patris eius, & om-
nia quæ habebat,fecit Ioſue viuere, & ha-
bitauerunt in medio Iſrael vſque in præſen-
tem diem: eo quòd abſconderit nuncios,
quos miſerat vt explorarent Iericho. In
tempore illo,imprecatus eſt Ioſue,dicens:
26 *Maledictus vir coram Domino,qui ſuſcita-
uerit & ædificauerit ciuitatem Iericho. In
primogenito ſuo fundamenta illius iaciat,
& in nouiſſimo liberorum ponat portas
27 eius.* Fuit ergo Dominus cum Ioſue,& no-
men eius vulgatum eſt in omni terra.

CAP. VII.

1 FILII autem Iſrael præuaricati ſunt
mandatum,& vſurpauerunt de anathe-
mate. Nā Achan filius Charmi,filij Zabdi,
filij Zare de tribu Iuda,tulit aliquid de ana-
themate: iratuſq. eſt Dominus contra filios
2 Iſrael.* Cumq. mitteret Ioſue de Iericho vi-
ros contra Hai, quæ eſt iuxta Bethauen,ad
Orientalem plagam oppidi Bethel,dixit eis:
Aſcendite, & explorate Terram. Qui præ-
3 cepta complentes explorauerunt Hai.* Et
reuerſi dixerunt ei: Non aſcendat omnis
populus, ſed duo vel tria millia virorū per-
gant,& deleāt ciuitatem: quare omnis po-
pulus fruſtra vexabitur contra hoſtes pau-
4 ciſſimos?* Aſcenderunt ergo tria millia pu-
5 gnatorum. Qui ſtatim terga vertētes,* per-
cuſſi ſunt a viris vrbis Hai, & corruerunt ex
eis triginta ſex homines: perſecutiq. ſunt
eos aduerſarij de porta vſque ad Sabarim,&
ceciderunt per prona fugiētes: pertimuitq.
cor populi, & inſtar aquæ liqueſactum eſt.

* Ioſue vero ſcidit veſtimenta ſua, & pro- 6
nus cecidit in terrã coram arca Domini vſ-
que ad veſperam, tam ipſe quàm omnes ſe-
nes Iſrael: miſeruntq. puluerem ſuper capi-
ta ſua, * & dixit Ioſue: Heu Domine Deus, 7
quid voluiſti traducere populum iſtũ Ior-
danem fluuium, vt traderes nos in manus
Amorrhæi, & perderes? vtinã vt cœpimus,
manſiſſemus trans Iordanem. * Mi Domine 8
Deus quid dicam, videns Iſraelem hoſtibus
ſuis terga vertentem? * Audient Chananæi, 9
& omnes habitatores Terræ, & pariter con-
globati circumdabunt nos, atque delebunt
nomen noſtrum de terra: & quid facies ma-
gno nomini tuo? * Dixitq. Dominus ad Io- 10
ſue: Surge, cur iaces pronus in terra? * Pec- 11
cauit Iſrael, & præuaricatus eſt pactũ meũ:
tuleruntq. de anathemate, & furati ſunt at-
que mentiti, & abſconderunt inter vaſa ſua.
* Nec poterit Iſrael ſtare ante hoſtes ſuos, 12
eoſq. fugiet: quia pollutus eſt anathemate.
non ero vltra vobiſcum, donec conteratis
eum, qui huius ſceleris reus eſt. * Surge, ſan- 13
ctifica populum, & dic eis: Sanctificamini
in craſtinũ: hæc enim dicit Dominus Deus
Iſrael: Anathema in medio tui eſt Iſrael:
non poteris ſtare coram hoſtibus tuis, do-
nec deleatur ex te qui hoc cõtaminatus eſt
ſcelere. * Accedetiſq. mane ſinguli per tri- 14
bus veſtras: & quamcumque tribum ſors
inuenerit, accedet per cognationes ſuas, &
cognatio per domos, domuſq. per viros.
* Et quicumque ille in hoc facinore fuerit 15
deprehenſus, comburetur igni cum omni
ſubſtantia ſua: quoniam præuaricatus eſt
pactum Domini, & fecit nefas in Iſrael.
* Surgẽs itaque Ioſue mane, applicuit Iſrael 16
per tribus ſuas, & inuenta eſt tribus Iuda.
* Quæ cum iuxta familias ſuas eſſet oblata, 17
inuenta eſt familia Zare. Illam quoque per
domos offerens, reperit Zabdi: * cuius do- 18
mum in ſingulos diuidens viros, inuenit
Achan filium Charmi, filij Zabdi: filij Zare
de tribu Iuda. * Et ait Ioſue ad Achan: Fili 19
mi, da gloriam Domino Deo Iſrael, & con-
fitere, atque indica mihi quid feceris, ne ab-
ſcõdas. * Reſponditq. Achan Ioſue, & dixit 20
ei: Vere ego peccaui Domino Deo Iſrael,
21 & ſic & ſic feci. * vidi enim inter ſpolia pal-
lium coccineum valde bonum, & ducentos
ſiclos argenti, regulamq. auream quinqua-
ginta ſiclorum: & concupiſcens abſtuli, &
abſcondi in terra contra medium taberna-
culi mei, argentumq. foſſa humo operui.
22 * Miſit ergo Ioſue miniſtros: qui currentes
ad tabernaculum illius, repererunt cuncta
abſcõdita in eodem loco, & argentũ ſimul.
23 * Auferenteſq. de tẽtorio tulerunt ea ad Io-
ſue, & ad omnes filios Iſrael, proieceruntq.
24 ante Dominũ. * Tollẽs itaque Ioſue Achan
filium Zare, argentumq. & pallium, & aureã
regulam, filios quoque & filias eius, boues
& aſinos & oues, ipſumq. tabernaculum, &
cunctam ſupellectilem: (& omnis Iſrael cũ
25 eo) duxerũt eos ad Vallem achor: * vbi dixit
Ioſue: Quia turbaſti nos, exturbet te Domi-
nus in die hac. Lapidauitq. eũ omnis Iſrael:
& cuncta quæ illius erant, igne conſumpta
26 ſunt. * Congregaueruntq. ſuper eum acer-
uum magnum lapidum, qui permanet vſ-
que in præſentem diem. Et auerſus eſt fu-
ror Domini ab eis. Vocatumq. eſt nomen
loci illius, Vallis achor, vſque hodie.

Cap. VIII.

1 DIXIT autem Dominus ad Ioſue: Ne
timeas, neque formides: tolle tecum
omnem multitudinem pugnatorum, & cõ-
ſurgens aſcende in oppidum Hai. ecce tra-
didi in manu tua regem eius, & populum,
2 vrbemq. & terram. * Facieſq. vrbi Hai, &
regi eius, ſicut feciſti Iericho, & regi illius:
prædam vero, & omnia animantia diripie-
3 tis vobis: pone inſidias vrbi poſt eam. * Sur-
rexitq. Ioſue, & omnis exercitus bellato-
rum cum eo, vt aſcenderent in Hai: & ele-
cta triginta millia virorum fortiũ miſit no-
4 cte, * præcepitq. eis, dicens: Ponite inſidias
poſt ciuitatem: nec lõgius recedatis: & eri-
5 tis omnes parati. * ego autẽ, & reliqua mul-
titudo, quæ mecũ eſt, accedemus ex aduer-
ſo contra vrbẽ. Cumq. exierint contra nos,
ſicut ante fecimus, fugiemus, & terga verte-
6 mus: * donec perſequentes ab vrbe longius
protra-

protrahantur : putabunt enim nos fugere
ſicut prius.* Nobis ergo fugientibus,& il- 7
lis perſequentibus,conſurgetis de inſidijs,
& vaſtabitis ciuitatem : tradetq. eā Domi-
nus Deus veſter in manus veſtras.* Cumq. 8
ceperitis, ſuccendite eam, & ſic omnia fa-
cietis, vt iuſſi. * Dimiſitq. eos, & perrexe- 9
runt ad locum inſidiarum, ſederuntq. in-
ter Bethel,& Hai,ad Occidētalem plagam
vrbis Hai: Ioſue autem nocte illa in medio
manſit populi,* ſurgenſq. diluculo recen- 10
ſuit ſocios, & aſcendit cum ſenioribus in
fronte exercitus,vallatus auxilio pugnato-
rum.* Cumq. veniſſent, & aſcendiſſent ex 11
aduerſo ciuitatis, ſteterunt ad Septentrio-
nalem vrbis plagam,inter quam & eos erat
vallis media.* Quinque autem millia viros 12
elegerat,& poſuerat in inſidijs inter Bethel
& Hai ex occidentali parte eiuſdem ciuita-
tis : * omnis vero reliquus exercitus ad 13
aquilonem aciem dirigebat, ita vt nouiſſi-
mi illius multitudinis Occidentalē plagam
vrbis attingerent. Abijt ergo Ioſue nocte
illa,& ſtetit in vallis medio.* Quod cum vi- 14
diſſet rex Hai, feſtinauit mane, & egreſſus
eſt cum omni exercitu ciuitatis, direxitq.
aciem contra deſertum,ignorās quòd poſt
tergum laterent inſidiæ. * Ioſue vero, & 15
omnis Iſrael ceſſerunt loco,ſimulantes me-
tum,& fugientes per ſolitudinis viam.* At 16
illi vociferantes pariter,& ſe mutuo cohor-
tantes, perſecuti ſunt eos. Cumq. receſſiſ-
ſent a ciuitate,* & ne vnus quidem in vrbe 17
Hai & Bethel remāſiſſet qui non perſeque-
retur Iſrael (ſicut eruperant aperta oppida
relinquentes,) * dixit Dominus ad Ioſue: 18
Leua clypeum,qui in manu tua eſt,contra
vrbem Hai, quoniam tibi tradam eam.
* Cumq. eleuaſſet clypeum ex aduerſo ciui- 19
tatis, inſidiæ,quæ latebant,ſurrexerunt cō-
feſtim:& pergentes ad ciuitatem, ceperūt,
& ſuccenderunt eam. * Viri autem ciuita- 20
tis, qui perſequebantur Ioſue, reſpicientes
& videntes fumum vrbis ad cælum vſque
conſcendere, non potuerunt vltra huc il-
lucq. diffugere: præſertim cū hi,qui ſimula-
uerant fugam,& tendebant ad ſolitudinē,
contra perſequentes fortiſſime reſtitiſſent.
21 * Videnſq. Ioſue & omnis Iſrael quòd capta
eſſet ciuitas,& fumus vrbis aſcenderet, re-
22 uerſus percuſſit viros Hai.* Siquidem & illi
qui ceperant & ſuccenderant ciuitatem,
egreſſi ex vrbe contra ſuos,medios hoſtium
ferire cœperūt. Cum ergo ex vtraque par-
te aduerſarij cæderentur, ita vt nullus de
23 tanta multitudine ſaluaretur,* regem quo-
que vrbis Hai apprehenderunt viuentem,
24 & obtulerunt Ioſue.* Igitur omnibus inter-
fectis,qui Iſraelem ad deſerta tendentem
fuerant perſecuti,& in eodem loco gladio
corruentibus, reuerſi filij Iſrael percuſſerūt
25 ciuitatem.* Erant autem qui in eodem die
cōciderant a viro vſque ad mulierem, duo-
decim millia hominum, omnes vrbis Hai.
26 * Ioſue vero non contraxit manum,quam
in ſublime porrexerat,tenens clypeum do-
nec interficerētur omnes habitatores Hai.
27 * Iumenta autem & prædam ciuitatis diui-
ſerunt ſibi filij Iſrael,ſicut præceperat Do-
28 minus Ioſue.* Qui ſuccendit vrbem, & fe-
29 cit eam tumulum ſempiternum : * regem
quoque eius ſuſpendit in patibulo vſque
ad veſperā & ſolis occaſum. Præcepitque,
& depoſuerunt cadauer eius de cruce: pro-
ieceruntq. in ipſo introitu ciuitatis, conge-
ſto ſuper eum magno aceruo lapidum,qui
30 permanet vſque in præſentem diem.* Tūc
ædificauit Ioſue altare Domino Deo Iſrael
31 in monte Hebal:* ſicut præceperat Moyſes
famulus Domini filijs Iſrael,& ſcriptum eſt
in volumine legis Moyſi : Altare vero de
lapidibus impolitis, quos ferrum non teti-
git: & obtulit ſuper eo holocauſta Domi-
32 no, immolauitq. pacificas victimas. * Et
ſcripſit ſuper lapides Deuteronomium le-
gis Moyſi, quod ille digeſſerat coram filijs
33 Iſrael.* Omnis autem populus, & maiores
natu, duceſq. ac iudices ſtabant ex vtraque
parte arcæ, in conſpectu ſacerdotum qui
portabant arcam fœderis Domini, vt ad-
uena ita & indigena. Media pars eorum
iuxta montē Garizim,& media iuxta mon-
tem Hebal,ſicut præceperat Moyſes famu-
lus Domini. Et primum quidem benedixit

populo Iſrael.*Poſt hæc legit omnia verba 34
benedictionis & maledictionis, & cuncta
quæ ſcripta erant in legis volumine.*Ni- 35
hil ex his, quæ Moyſes iuſſerat, reliquit in-
tactum, ſed vniuerſa replicauit coram om-
ni multitudine Iſrael, mulieribus ac paruu-
lis & aduenis, qui inter eos morabantur.

CAP. IX.

QVIBVS auditis, cuncti reges trans 1
Iordanem, qui verſabantur in mon-
tanis & campeſtribus, in maritimis ac lit-
tore magni maris, hi quoque qui habita-
bant iuxta Libanum, Hethæus & Amor-
rhæus, Chananæus, Pherezæus, & Heuæus,
& Iebuſæus *congregati ſunt pariter, vt 2
pugnarent cõtra Ioſue & Iſrael vno animo,
eademq. ſententia.*At hi, qui habitabant 3
in Gabaon, audientes cuncta quæ fecerat
Ioſue, Iericho & Hai:* & callide cogitantes 4
tulerunt ſibi cibaria, ſaccos veteres aſinis
imponentes, & vtres vinarios ſciſſos atque
conſutos,*calceamentaq. perantiqua quæ 5
ad indicium vetuſtatis pittacijs conſuta
erant, induti veteribus veſtimentis: panes
quoque, quos portabant ob viaticum, duri
erant, & in fruſta cõminuti:*perrexeruntq. 6
ad Ioſue, qui tunc morabatur in caſtris Gal-
galæ, & dixerunt ei, atque ſimul omni Iſrae-
li: De terra longinqua venimus, pacem vo-
biſcum facere cupientes. Reſponderuntq.
viri Iſrael ad eos, atque dixerunt:*Ne forte 7
in terra, quæ nobis forte debetur, habitetis,
& non poſſimus fœdus inire vobiſcum.
*At illi ad Ioſue, Serui, inquiunt, tui ſu- 8
mus. Quibus Ioſue ait: Qui nam eſtis vos?
& vnde veniſtis?*Reſponderunt: De terra 9
longinqua valde venerunt ſerui tui in no-
mine Domini Dei tui. Audiuimus enim fa-
mam potentiæ eius, cuncta quæ fecit in
Ægypto,* & duobus regibus Amorrhæo- 10
rum qui fuerunt trans Iordanem, Sehon
regi Heſebon, & Og regi Baſan, qui erat
in Aſtaroth:*dixeruntq. nobis ſeniores, & 11
omnes habitatores Terræ noſtræ: Tollite
in manibus cibaria ob longiſſimam viam,
& occurrite eis, & dicite: Serui veſtri ſu-
12 mus, fœdus inite nobiſcum. * En, panes
quando egreſſi ſumus de domibus noſtris,
vt veniremus ad vos, calidos ſumpſimus,
nunc ſicci facti ſunt, & vetuſtate nimia cõ-
13 minuti.*vtres vini nouos impleuimus, nunc
rupti ſunt & ſoluti. veſtes & calceamenta
quibus induimur, & quæ habemus in pedi-
bus, ob longitudinem longioris viæ trita
14 ſunt, & pene conſumpta.*Suſceperunt
igitur de cibarijs eorum, & os Domini non
15 interrogauerunt.* Fecitq. Ioſue cum eis
pacem, & inito fœdere pollicitus eſt quòd
non occiderentur: principes quoque mul-
16 titudinis iurauerunt eis.* Poſt dies autem
tres initi fœderis, audierunt quòd in vici-
no habitarent, & inter eos futuri eſſent.
17 *Moueruntq. caſtra filij Iſrael, & venerunt
in ciuitates eorum die tertio, quarum hæc
vocabula ſunt, Gabaon, & Caphira, & Be-
18 roth, & Cariathiarim.*Et non percuſſerunt
eos, eo quòd iuraſſent eis principes multi-
tudinis in nomine Domini Dei Iſrael. Mur-
murauit itaque omne vulgus contra prin-
19 cipes.* Qui reſponderunt eis: Iurauimus
illis in nomine Domini Dei Iſrael, & idcir-
20 co non poſſumus eos contingere.*Sed hoc
faciemus eis: Reſeruẽtur quidem vt viuãt,
ne contra nos ira Domini concitetur, ſi
21 peierauerimus:*ſed ſic viuant, vt in vſus
vniuerſæ multitudinis ligna cædãt, aquaſq.
22 comportent. Quibus hæc loquentibus:*vo-
cauit Gabaonitas Ioſue, & dixit eis: Cur
nos decipere fraude voluiſtis, vt diceretis:
Procul valde habitamus a vobis, cum in
23 medio noſtri ſitis?*Itaque ſub maledictio-
ne eritis, & non deficiet de ſtirpe veſtra li-
gna cædens, aquaſq. comportans in domũ
24 Dei mei.*Qui reſponderunt: Nunciatum
eſt nobis ſeruis tuis, quòd promiſiſſet Do-
minus Deus tuus Moyſi ſeruo ſuo vt tra-
deret vobis omnem Terram, & diſperde-
ret cunctos habitatores eius. Timuimus igi-
tur valde, & prouidimus animabus noſtris,
veſtro terrore compulſi, & hoc conſilium
25 iniuimus!* Nunc autem in manu tua ſu-
mus: quod tibi bonum & rectum videtur,
26 fac nobis.*Fecit ergo Ioſue vt dixerat,
& libe-

&c liberauit eos de manu filiorum Iſrael,vt
non occiderentur.* Decreuitq. in illo die 27
eos eſſe in miniſterio cuncti populi,& alta-
ris Domini,cædentes ligna,& aquas com-
portantes,vſque in præſens tempus,in lo-
co, quem Dominus elegiſſet.

CAP. X.

QVÆ cum audiſſet Adoniſedec rex 1
Ieruſalem,quòd ſcilicet cepiſſet Ioſue
Hai,& ſubuertiſſet eam(ſicut enim fecerat
Iericho & regi eius,ſic fecit Hai,& regi il-
lius) & quòd transfugiſſent Gabaonitæ ad
Iſrael,& eſſent fœderati eorum,*timuit val- 2
de.Vrbs enim magna erat Gabaon,& vna
ciuitatum regalium,& maior oppido Hai,
omneſq. bellatores eius fortiſſimi.*Miſit er 3
go Adoniſedec rex Ieruſalem ad Oham re-
gem Hebron,& ad Pharam regẽ Ierimoth,
ad Iaphia quoque regem Lachis,& ad Da-
bir regem Eglon,dicens:*Ad me aſcendi- 4
te,& ferte præſidium,vt expugnemus Ga-
baon,quare transfugerit ad Ioſue,& ad fi-
lios Iſrael.*Congregati igitur aſcenderunt 5
quinque reges Amorrhæorum:rex Ieruſa-
lem,rex Hebron,rex Ierimoth,rex Lachis,
rex Eglon,ſimul cum exercitibus ſuis,& ca
ſtrametati ſunt circa Gabaon,oppugnãtes
eam.* Habitatores autem Gabaon vrbis 6
obſeſſæ miſerunt ad Ioſue,qui tunc mora-
batur in caſtris apud Galgalam,& dixerũt
ei:Ne retrahas manus tuas ab auxilio ſer-
uorum tuorum:aſcende cito,& libera nos,
ferq. præſidium:conuenerunt enim aduer-
ſum nos omnes reges Amorrhæorum,qui
habitant in montanis.*Aſcẽditq. Ioſue de 7
Galgalis, & omnis exercitus bellatorum
cum eo,viri fortiſſimi.* Dixitq. Dominus 8
ad Ioſue:Ne timeas eos:in manus enim
tuas tradidi illos:nullus ex eis tibi reſiſte-
re poterit.* Irruit itaque Ioſue ſuper eos 9
repente,tota nocte aſcendens de Galgalis:
*Et cõturbauit eos Dominus a facie Iſrael: 10
contriuitq. plaga magna in Gabaon, ac
perſecutus eſt eos per viam aſcenſus Beth
horon,& percuſſit vſque Azeca & Maceda.
*Cumq. fugerent filios Iſrael,& eſſent in 11
deſcenſu Beth horon,Dominus miſit ſuper
eos lapides magnos de cælo vſque ad Aze-
ca:& mortui ſunt multo plures lapidibus
grandinis,quàm quos gladio percuſſerant
12 filij Iſrael.*Tunc locutus eſt Ioſue Domi-
no in die,qua tradidit Amorrhæum in con
ſpectu filiorum Iſrael, dixitq. coram eis:
Sol contra Gabaon ne mouearis,& Luna
13 contra vallem Aialon.*Steteruntq. Sol &
Luna,donec vlciſceretur ſe gens de inimi-
cis ſuis. Nonne ſcriptum eſt hoc in libro
iuſtorum? Stetit itaque Sol in medio cæli,
& non feſtinauit occumbere ſpatio vnius
14 diei.*Non fuit antea nec poſtea tam lon-
ga dies,obediente Domino voci hominis,
15 & pugnante pro Iſrael.*Reuerſuſq. eſt Io-
16 ſue cum omni Iſrael in caſtra Galgalæ.*Fu
gerant enim quinque reges,& ſe abſcon-
17 derant in ſpelunca vrbis Maceda.* Nun-
ciatũq. eſt Ioſue quòd inuenti eſſent quin-
que reges latentes in ſpelunca vrbis Ma-
18 ceda.*Qui præcepit ſocijs,& ait:Voluite
ſaxa ingentia ad os ſpeluncæ,& ponite vi-
19 ros induſtrios,qui clauſos cuſtodiant:*vos
autem nolite ſtare,ſed perſequimini hoſtes,
& extremos quoſque fugientium cædite:
nec dimittatis eos vrbium ſuarum intrare
præſidia,quos tradidit Dominus Deus in
20 manus veſtras.*Cæſis ergo aduerſarijs pla-
ga magna,& vſque ad internecionem pe-
ne conſumptis,hi,qui Iſrael effugere po-
21 tuerũt,ingreſſi ſunt ciuitates munitas.*Re-
uerſuſq. eſt omnis exercitus ad Ioſue in Ma
ceda,vbi tunc erant caſtra,ſani & integro
numero:nulluſq. cõtra filios Iſrael mutire
22 auſus eſt.*Præcepitq. Ioſue,dicens:Aperite
os ſpeluncæ,& producite ad me quinque
23 reges,qui in ea latitant.*Fecerũtq. miniſtri
vt ſibi fuerat imperatum:& eduxerunt ad
eum quinque reges de ſpelunca,regem Ie-
ruſalem, regem Hebron, regem Ierimoth,
24 regem Lachis,regem Eglon.*Cumq. educti
eſſent ad eũ,vocauit omnes viros Iſrael,&
ait ad principes exercitus qui ſecum erant:
Ite,& ponite pedes ſuper colla regum iſto-
rum. Qui cum perrexiſſent, & ſubiecto-
25 rum colla pedibus calcarent,*rurſum ait ad

eos: Nolite timere, nec paueatis, conforta-
mini & eſtote robuſti: ſic enim faciet Do-
minus cunctis hoſtibus veſtris, aduerſum
quos dimicatis.* Percuſſitq. Ioſue, & inter- 26
fecit eos, atque ſuſpendit ſuper quinque
ſtipites: fueruntq. ſuſpenſi vſque ad veſpe-
rum.* Cumq. occumberet ſol, præcepit ſo- 27
cijs vt deponerent eos de patibulis. Qui
depoſitos proiecerunt in ſpeluncam, in qua
latuerant, & poſuerunt ſuper os eius ſaxa
ingentia, quæ permanent vſque in præſens.
* Eodem quoque die Macedam cepit Ioſue, 28
& percuſſit eam in ore gladij, regemq. il-
lius interfecit, & omnes habitatores eius:
non dimiſit in ea ſaltem paruas reliquias.
Fecitq. regi Maceda, ſicut fecerat regi Ieri-
cho.* Tranſiuit autem cum omni Iſrael de 29
Maceda in Lebna, & pugnabat cõtra eam:
* quam tradidit Dominus cum rege ſuo in 30
manus Iſrael: percuſſeruntq. vrbem in ore
gladij, & omnes habitatores eius. non di-
miſerunt in ea vllas reliquias. Feceruntq.
regi Lebna, ſicut fecerant regi Iericho.* De 31
Lebna tranſiuit in Lachis cum omni Iſrael:
& exercitu per gyrum diſpoſito oppugna-
bat eam.* Tradiditq. Dominus Lachis in 32
manus Iſrael, & cepit eam die altero, atque
percuſſit in ore gladij, omnemq. animam,
quæ fuerat in ea, ſicut fecerat Lebna.* Eo 33
tempore aſcendit Horam rex Gazer, vt au-
xiliaretur Lachis: quem percuſſit Ioſue cũ
omni populo eius vſque ad internecionem.
* Tranſiuitq. de Lachis in Eglon, & circum- 34
dedit,* atque expugnauit eam eadem die: 35
percuſſitq. in ore gladij omnes animas, quæ
erant in ea iuxta omnia quæ fecerat Lachis.
* Aſcendit quoque cum omni Iſrael de E- 36
glon in Hebron, & pugnauit contra eam:
* cepit eam, & percuſſit in ore gladij, regẽ 37
quoque eius, & omnia oppida regionis il-
lius, vniuerſaſq. animas, quæ in ea fuerant
commoratæ: non reliquit in ea vllas reli-
quias: ſicut fecerat Eglon, ſic fecit & He-
bron, cuncta quæ in ea reperit conſumens
gladio.* Inde reuerſus in Dabir,* cepit eã 38
atque vaſtauit: regem quoque eius atque 39
omnia per circuitum oppida percuſſit in
ore gladij: non dimiſit in ea vllas reliquias:
ſicut fecerat Hebron & Lebna & regibus
40 earum, ſic fecit Dabir & regi illius.* Per-
cuſſit itaque Ioſue omnem Terram mon-
tanam & meridianam atque campeſtrem,
& Aſedoth cum regibus ſuis: non dimiſit
in ea vllas reliquias, ſed omne quod ſpirare
poterat interfecit, ſicut præceperat ei Do-
41 minus Deus Iſrael,* a Cadesbarne vſque
Gazam. Omnem Terram Goſen vſque Ga-
42 baon,* vniuerſoſq. reges, & regiones eorum
vno impetu cepit atque vaſtauit: Dominus
43 enim Deus Iſrael pugnauit pro eo.* reuer-
ſuſq. eſt cum omni Iſrael ad locum caſtro-
rum in Galgala.

CAP. XI.

1 QVÆ cum audiſſet Iabin rex Aſor, mi-
ſit ad Iobab regem Madon, & ad re-
gem Semeron, atque ad regem Achſaph:
2 * ad reges quoque Aquilonis, qui habitabãt
in montanis & in planitie contra meridiem
Ceneroth, in campeſtribus quoque & in re-
3 gionibus Dor iuxta mare:* Chananæũ quo-
que ab Oriente & Occidente, & Amorrhæũ
atque Hethæum ac Pherezæum & Iebuſæũ
in montanis: Heuæum quoque qui habita-
bat ad radices Hermon in Terra Maſpha.
4 * Egreſſiq. ſunt omnes cum turmis ſuis, po
pulus multus nimis ſicut arena, quæ eſt in
littore maris, equi quoque & currus immẽ-
5 ſæ multitudinis.* Conueneruntq. omnes
reges iſti in vnum ad Aquas Merom, vt pu-
6 gnarent cõtra Iſrael.* Dixitq. Dominus ad
Ioſue: Ne timeas eos: cras enim hac eadẽ
hora ego tradam omnes iſtos vulnerandos
in conſpectu Iſrael: equos eorum ſubnerua-
7 bis, & currus igne combures.* Venitq. Ioſue,
& omnis exercitus cum eo aduerſus illos ad
Aquas Merom ſubito, & irruerũt ſuper eos,
8 * tradiditq. illos Dominus in manus Iſrael.
Qui percuſſerunt eos, & perſecuti ſunt vſque
ad Sidonem magnã, & Aquas Maſerephoth,
campumq. Maſphe, qui eſt ad Orientalem
illius partem. Ita percuſſit omnes, vt nullas
9 dimitteret ex eis reliquias:* fecitq. ſicut præ-
ceperat ei Dominus, equos eorũ ſubnerua-
uit,

uit,curruſq. combuſſit. * Reuerſuſq. ſtatim 10
cepit Aſor: & regem eius percuſſit gladio.
Aſor enim antiquitus inter omnia regna
hæc principatum tenebat. * Percuſſitq. om- 11
nes animas, quæ ibidem morabantur: non
dimiſit in ea vllas reliquias, ſed vſque ad in-
ternecionem vniuerſa vaſtauit, ipſamq. vrbē
peremit incendio. * Et omnes per circuitum 12
ciuitates, regeſq. earum cepit, percuſſit at-
que deleuit, ſicut præceperat ei Moyſes fa-
mulus Domini. * Abſque vrbibus, quæ erant 13
in collibus, & in tumulis ſitæ, ceteras ſuc-
cendit Iſrael: vnam tantum Aſor munitiſſi-
mam flamma conſumpſit. * Omnemq. præ- 14
dam iſtarum vrbium ac iumenta diuiſerunt
ſibi filij Iſrael, cunctis hominibus interfe-
ctis. * Sicut præceperat Dominus Moyſi ſer- 15
uo ſuo, ita præcepit Moyſes Ioſue, & ille
vniuerſa compleuit: non præterijt de vni-
uerſis mandatis, nec vnum quidem verbum
quod iuſſerat Dominus Moyſi. * Cepit ita- 16
que Ioſue omnem Terram montanam, &
meridianam, terramq. Goſen, & planitiem,
& Occidentalem plagam, montemq. Iſrael,
& campeſtria eius: * & partem montis, quæ 17
aſcendit Seir vſque Baalgad per planitiem
Libani ſubter montem Hermon: omnes re-
ges eorum cepit, percuſſit, & occidit. * Mul- 18
to tēpore pugnauit Ioſue contra reges iſtos.
* Non fuit ciuitas quæ ſe traderet filijs Iſ- 19
rael, præter Heuæum, qui habitabat in Ga-
baon: omnes enim bellando cepit. * Domi- 20
ni enim ſententia fuerat, vt indurarentur
corda eorum, & pugnarent contra Iſrael, &
caderent, & non mererentur vllam clemen-
tiam, ac perirent, ſicut præceperat Domi-
nus Moyſi. * In illo tempore venit Ioſue, & 21
interfecit Enacim de montanis, Hebron, &
Dabir, & Anab, & de omni monte Iuda &
Iſrael, vrbeſq. eorum deleuit. * Non reliquit 22
vllum de ſtirpe Enacim, in Terra filiorum
Iſrael: abſque ciuitatibus Gaza, & Geth,
& Azoto, in quibus ſolis relicti ſunt. * Ce- 23
pit ergo Ioſue omnem Terram, ſicut locu-
tus eſt Dominus ad Moyſen, & tradidit eam
in poſſeſſionem filijs Iſrael ſecundum par-
tes & tribus ſuas. quieuitq. Terra a prælijs.

Cap. XII.

1 HI ſunt reges, quos percuſſerunt filij
Iſrael, & poſſederunt Terram eorum
trans Iordanem ad ſolis ortum, a torrente
Arnon vſque ad montem Hermon, & om-
nem Orientalem plagam, quæ reſpicit ſoli-
2 tudinem. * Sehon rex Amorrhæorum, qui
habitauit in Heſebon, dominatus eſt ab A-
roër, quæ ſita eſt ſuper ripam torrentis Ar-
non, & mediæ partis in valle, dimidiæq. Ga-
laad, vſque ad torrentem Iaboc, qui eſt ter-
3 minus filiorum Ammon. * & a ſolitudine vſ
que ad Mare Ceneroth contra Orientem,
& vſque ad Mare deſerti, quod eſt mare ſal-
ſiſſimum, ad Orientalem plagam per viam
quæ ducit Bethſimoth: & ab auſtrali parte,
4 quæ ſubiacet Aſedoth, Phaſga. * Terminus
Og regis Baſan, de reliquijs Raphaim, qui
habitauit in Aſtaroth, & in Edrai, & domi-
natus eſt in monte Hermon, & in Salecha,
atque in vniuerſa Baſan, vſque ad terminos
5 * Geſſuri, & Machati, & dimidiæ partis Ga-
laad: terminos Sehon regis Heſebon.
6 * Moyſes famulus Domini, & filij Iſrael
percuſſerunt eos, tradiditq. Terram eorum
Moyſes in poſſeſſionem Rubenitis, & Ga-
7 ditis, & dimidiæ tribui Manaſſe. * Hi ſunt
reges Terræ, quos percuſſit Ioſue & filijs
Iſrael trans Iordanem ad Occidentalem
plagam, a Baalgad in campo Libani, vſ-
que ad montem, cuius pars aſcendit in Seir:
tradiditq. eam Ioſue in poſſeſſionem tri-
8 bubus Iſrael, ſingulis partes ſuas, * tam in
montanis quàm in planis atque campeſtri-
bus. In Aſedoth, & in ſolitudine, ac in
meridie Hethæus fuit & Amorrhæus, Cha-
nanæus & Pherezæus, Heuæus & Iebu-
9 ſæus. * Rex Iericho vnus: rex Hai, quæ
10 eſt ex latere Bethel, vnus: * rex Ieruſa-
11 lem vnus, rex Hebron vnus, * rex Ieri-
12 moth vnus, rex Lachis vnus, * rex Eglon
13 vnus, rex Gazer vnus, * rex Dabir vnus,
14 rex Gader vnus, * rex Herma vnus, rex
15 Hered vnus, * rex Lebna vnus, rex Odul-
16 lam vnus, * rex Maceda vnus, rex Bethel
17 vnus, * rex Taphua vnus, rex Opher vnus,
rex

*rex Aphec vnus,rex Saron vnus,*rex Ma- 18 19
don vnus,rex Aſor vnus,*rex Semerō vnus, 20
rex Achſaph vnus,*rex Thenac vnus, rex 21
Mageddo vnus,*rex Cades vnus,rex Iacha- 22
nan Carmeli vnus,*rex Dor,& prouinciæ 23
Dor vnus,rex Gentium Galgal vnus,*rex 24
Therſa vnus: omnes reges triginta vnus.

CAP. XIII.

IOSVE ſenex,prouectæq. ætatis erat,& 1
dixit Dominus ad eum: Senuiſti,& lon-
gæuus es,terraq. latiſſima derelicta eſt,quæ
necdum ſorte diuiſa eſt:* omnis videlicet 2
Galilæa,Philiſthijm,& vniuerſa Geſſuri.*A 3
fluuio turbido,qui irrigat Ægyptum,vſque
ad terminos Accaron contra Aquilonem:
Terra Chanaan, quæ in quinque regulos
Philiſthijm diuiditur, Gazæos, & Azotios,
Aſcalonitas,Gethæos,& Accaronitas.*Ad 4
meridiē vero ſunt Heuæi,omnis Terra Cha
naan,& Maara Sidoniorum vſque Apheca
& terminos Amorrhæi,*eiuſq. confinia. Li- 5
bani quoque regio contra Oriētem a Baal-
gad ſub monte Hermon,donec ingrediaris
Emath.*Omnium qui habitant in monte 6
a Libano vſque ad Aquas Maſerephoth,
vniuerſiq. Sidonij. Ego ſum qui delebo eos
a facie filiorum Iſrael.Veniat ergo in par-
tem hereditatis Iſrael,ſicut præcepi tibi.*Et 7
nunc diuide terram in poſſeſſionem nouem
tribubus,& dimidiæ tribui Manaſſe,*cū qua 8
Ruben & Gad poſſederunt terram, quam
tradidit eis Moyſes famulus Domini trans
fluenta Iordanis, ad orientalem plagam.
*Ab Aroer,quæ ſita eſt in ripa torrentis Ar- 9
non,& in vallis medio,vniuerſaq. campe-
ſtria Medaba,vſque Dibon.*& cunctas ci- 10
uitates Sehon,regis Amorrhæi,qui regnauit
in Heſebon vſque ad terminos filiorū Am-
mon.* & Galaad, ac terminum Geſſuri & 11
Machati, & omnem montem Hermon, &
vniuerſam Baſan,vſque ad Salecha,*omne 12
regnum Og in Baſan,qui regnauit in Aſta-
roth & Edrai,ipſe fuit de reliquijs Raphaim:
percuſſitq. eos Moyſes,atque deleuit.*No- 13
luerūtq. diſperdere filij Iſrael Geſſuri & Ma
chati: & habitauerūt in medio Iſrael vſque
14 in præſentē diem.*Tribui autem Leui non
dedit poſſeſſionem: ſed ſacrificia & victimæ
Domini Dei Iſrael,ipſa eſt eius hereditas,ſi-
15 cut locutus eſt illi.*Dedit ergo Moyſes poſ
ſeſſionem tribui filiorum Ruben iuxta co-
16 gnationes ſuas.*Fuitq. terminus eorum ab
Aroer,quæ ſita eſt in ripa torrentis Arnon,
& in valle eiuſdem torrentis media: vniuer
17 ſam planiciem,quæ ducit Medaba,*& He-
ſebon,cunctoſq. viculos earum, qui ſunt in
campeſtribus: Dibon quoque,& Bamoth-
18 baal,& oppidum Baalmaon,*& Iaſſa,& Ce-
19 dimoth,& Mephaath,*& Cariathaim,& Sa-
bama, & Sarathaſar in monte conuallis.
20 *Bethphogor & Aſedoth,Phaſga & Bethie-
21 ſimoth,*& omnes vrbes campeſtres,vniuer
ſaq. regna Sehon regis Amorrhæi, qui re-
gnauit in Heſebon,quē percuſſit Moyſes cū
principibus Madian: Heuæum,& Recem,&
Sur,& Hur,& Rebe duces Sehon habitato-
22 res Terræ.*Et Balaam filium Beor ariolum
occiderunt filij Iſrael gladio cum ceteris in-
23 terfectis.* Factuſq. eſt terminus filiorum
Ruben Iordanis fluuius. Hæc eſt poſſeſſio
Rubenitarum per cognationes ſuas vrbium
24 & viculorū.*Deditq. Moyſes tribui Gad &
filijs eius per cognationes ſuas poſſeſſionē,
25 cuius hæc diuiſio eſt.*Terminus Iaſer,& om
nes ciuitates Galaad, & dimidiam partem
terræ filiorū Ammon,vſque ad Aroer,quæ
26 eſt cōtra Rabba.* & ab Heſebon vſque Ra-
moth, Maſphe & Betonim: & a Manaim
27 vſque ad terminos Dabir.*in valle quoque
Betharan, & Bethnemra, & Socoth, & Sa-
phon reliquam partem regni Sehon regis
Heſebon: huius quoque finis, Iordanis eſt
vſque ad extremam partē maris Cenereth
28 trans Iordanem ad orientalem plagā.*hæc
eſt poſſeſſio filiorum Gad per familias ſuas,
29 ciuitates,& villæ earum.* Dedit & dimidiæ
tribui Manaſſe, filijſq. eius iuxta cognatio-
10 nes ſuas poſſeſſionem,* cuius hoc princi-
pium eſt: a Manaim vniuerſam Baſan, &
cuncta regna Og regis Baſan, omneſq. vi-
cos Iair,qui ſunt in Baſan, ſexaginta oppi-
11 da.* & dimidiam partem Galaad, & Aſta-
roth,& Edrai vrbes regni Og in Baſan: filijs
Machir,

Machir,filij Manaſſe dimidiæ parti filiorum
Machir iuxta cognationes ſuas.*Hanc poſ 32
ſeſſionē diuiſit Moyſes in cāpeſtribus Moab
trans Iordanem cōtra Iericho ad Orientalē
plagam.*Tribui autem Leui non dedit poſ 33
ſeſſionem: quoniam Dominus Deus Iſrael
ipſe eſt poſſeſſio eius, vt locutus eſt illi.

CAP. XIIII.

HOc eſt, quod poſſederunt filij Iſrael 1
in Terra Chanaan, quam dederunt eis
Eleazar ſacerdos,& Ioſue filius Nun,& prin
cipes familiarum per tribus Iſrael:*ſorte 2
omnia diuidentes,ſicut præceperat Domi-
nus in manu Moyſi,nouem tribubus,& di-
midiæ tribui.*Duabus enim tribubus,& di- 3
midiæ dederat Moyſes trans Iordanem poſ
ſeſſionem: abſque Leuitis, qui nihil terræ
acceperunt inter fratres ſuos:*ſed in eorū 4
ſucceſſerunt locum filij Ioſeph in duas di-
uiſi tribus,Manaſſe & Ephraim: nec acce-
perunt Leuitæ aliam in Terra partem, niſi
vrbes ad habitandum,& ſuburbana earum
ad alenda iumenta & pecora ſua.*Sicut 5
præceperat Dominus Moyſi,ita fecerunt fi-
lij Iſrael,& diuiſerunt Terram.*Acceſſe- 6
runt itaque filij Iuda ad Ioſue in Galgala,
locutuſq. eſt ad eum Caleb filius Iephone
Cenezæus: Noſti quid locutus ſit Dominus
ad Moyſen hominem Dei de me & te in
Cadeſbarne.*Quadraginta annorum eram 7
quando miſit me Moyſes famulus Domini
de Cadeſbarne; vt conſiderarem Terram,
nunciauiq. ei quod mihi verum videbatur.
*Fratres autem mei, qui aſcenderant me- 8
cū,diſſoluerunt cor populi:& nihilominus
ego ſecutus ſum Dominum Deum meum.
*Iurauitq. Moyſes in die illo,dicēs: Terra, 9
quam calcauit pes tuus, erit poſſeſſio tua,
& filiorum tuorum in æternum: quia ſecu-
tus es Dominum Deum meum.*Conceſſit 10
ergo Dominus vitam mihi, ſicut pollicitus
eſt vſque in præſentem diem. Quadraginta
& quinque anni ſunt, ex quo locutus eſt
Dominus verbum iſtud ad Moyſen,quādo
ambulabat Iſrael per ſolitudinem: hodie
octoginta quinque annorū ſum*ſic valens, 11
vt eo valebam tempore quando ad explo
randum miſſus ſum: illius in me temporis
fortitudo vſque hodie perſeuerat, tam ad
12 bellandum quàm ad gradiendum.*Da er-
go mihi montem iſtum,quem pollicitus eſt
Dominus,te quoque audiente, in quo Ena-
cim ſunt,& vrbes magnæ atque munitæ: ſi
forte ſit Dominus mecū,& potuero dele-
13 re eos: ſicut promiſit mihi.*Benedixitq. ei
Ioſue:& tradidit ei Hebron in poſſeſſionē.
14 *atque ex eo fuit Hebron Caleb filio Ie-
phone Cenezæo vſque in præſentem diem:
quia ſecutus eſt Dominum Deum Iſrael.
15 *Nomen Hebron ante vocabatur Cariath
Arbe: Adam maximus ibi inter Enacim
ſitus eſt: & Terra ceſſauit a prælijs.

CAP. XV.

1 IGitur ſors filiorum Iudæ per cogna-
tiones ſuas iſta fuit: A termino Edom,
deſertum Sin contra Meridiem,& vſque ad
2 extremam partem auſtralis plagæ.*initium
eius a ſummitate maris ſalſiſſimi, & a lin-
3 gua eius,quæ reſpicit Meridiem.*Egredi-
turq. contra Aſcenſum Scorpionis, & per-
tranſit in Sina: aſcenditq. in Cadeſbarne,&
peruenit in Eſron, aſcendens ad Addar,&
4 circuiens Carcaa,*atque inde pertranſiens
in Aſemona,& perueniens ad Torrentem
Ægypti: eruntq. termini eius mare magnū.
5 hic erit finis meridianæ plagæ.*Ab Oriēte
vero erit initium, mare ſalſiſſimum vſque
ad extrema Iordanis: & ea quæ reſpiciunt
ad Aquilonem a lingua maris vſque ad eū-
6 dem Iordanis fluuium.*aſcenditq. terminus
in Beth hagla,& trāſit ab Aquilone in Beth
Araba: aſcendens ad lapidē Boën filij Ru-
7 ben.*& tendens vſque ad terminos Debera
de Valle Achor, contra Aquilonem reſpi-
ciens Galgala,quæ eſt ex aduerſo Aſcenſio-
nis Adommim,ab auſtrali parte torrentis:
tranſitq. aquas,quæ vocantur Fons ſolis:&
8 erunt exitus eius ad Fontē rogel.*aſcenditq.
per conuallem filij Ennom ex latere Iebu-
ſæi ad Meridiem,hæc eſt Ieruſalem:& inde
ſe erigens ad verticem montis,qui eſt con-
tra Geennom ad Occidētem in ſummitate
Vallis

Vallis Raphaim contra Aquilonẽ.*pertran 9
ſitq. a vertice montis vſque ad fontẽ aquæ
Nephtoa: & peruenit vſque ad vicos mõtis
Ephron: inclinaturq. in Baala, quæ eſt Ca-
riathiarim, id eſt, vrbs ſiluarum.* & circuit 10
de Baala contra Occidentẽ, vſque ad mon
tem Seir: tranſitq. iuxta latus montis Iarim
ad Aquilonem in Cheſlon: & deſcendit in
Bethſames, tranſitq. in Thamna.* & perue- 11
nit contra Aquilonem partis Accaron ex
latere: inclinaturq. Sechrona, & trãſit mon
tem Baala: peruenitq. in Iebneel, & magni
maris contra occidentem fine cõcluditur.
* hi ſunt termini filiorum Iuda per circuitũ 12
in cognationibus ſuis.*Caleb vero filio Ie- 13
phone dedit partem in medio filiorum Iu-
da, ſicut præceperat ei Dominus: Cariath
Arbe patris Enac, ipſa eſt Hebron.* Dele- 14
uitq. ex ea Caleb tres filios Enac, Seſai &
Ahiman & Tholmai de ſtirpe Enac.*Atque 15
inde conſcendens venit ad habitatores Da-
bir, quæ prius vocabatur Cariath Sepher, id
eſt, ciuitas litterarum.* Dixitq. Caleb: Qui 16
percuſſerit Cariath Sepher, & ceperit eam,
dabo ei Axam filiam meam vxorem.*Ce- 17
pitq. eam Othoniel filius Cenez frater Ca-
leb iunior: deditq. ei Axam filiam ſuam
vxorem.*Quæ, cum pergerent ſimul, ſuaſa 18
eſt a viro ſuo vt peteret a patre ſuo agrum,
ſuſpirauitq. vt ſedebat in aſino. Cui Caleb:
Quid habes, inquit?*At illa reſpondit: Da 19
mihi benedictionem: Terram auſtralem &
arentem dediſti mihi, iunge & irriguam.
Dedit itaque ei Caleb irriguum ſuperius &
inferius.* Hæc eſt poſſeſſio tribus filiorum 20
Iuda per cognationes ſuas.*Erantq. ciuita- 21
tes ab extremis partibus filiorum Iuda iu-
xta terminos Edom a Meridie: Cabſeel &
Eder & Iagur,*& Cina & Dimona & Ada- 22
da,*& Cades, & Aſor, & Iethnam,*Ziph & 23 24
Telem & Baloth,*Aſor noua & Carioth, 25
Heſron, hæc eſt Aſor.*Amam, Sama, & Mo- 26
lada,*& Aſergadda & Haſſemõ & Bethphe- 27
let,*& Haſerſual & Berſabee & Baziothia 28
& Baala & Iim & Eſem,& Eltholad & Ce- 29 30
ſil & Harma,*& Siceleg & Medemena & Sẽ- 31
ſenna,*Lebaoth & Selim & Aën & Remon. 32
omnes ciuitates vigintinouem, & villæ ea-
33 rum.*In campeſtribus vero: Eſtaol & Sarea
34 & Aſena,*& Zanoe & Ængãnim & Taphua
35 & Enaim,*& Ierimoth & Adullam, Socho
36 & Azeca,*& Saraim & Adithaim & Gedera
& Gederothaim: vrbes quattuordecim, &
37 villæ earum.*Sanan & Hadaſſa & Magdal-
38 39 gad,* Delean & Maſepha & Iecthel,*La-
40 chis & Baſcath & Eglon,*Chebbon & Le-
41 heman & Cethlis*& Gideroth & Bethda-
gon & Naama & Maceda: ciuitates ſede-
42 cim, & villæ earũ.*Labana & Ether & Aſan,
43 *Iephtha & Eſna & Neſib,*& Ceila & Ach-
44 zib & Mareſa: ciuitates nouem, & villæ ea-
45 rum.* Accaron cum vicis & villulis ſuis.
46 *Ab Accaron vſque ad mare: omnia quæ
47 vergũt ad Azotum & viculos eius.*Azotus
cum vicis & villulis ſuis. Gaza cum vicis &
villulis ſuis, vſque ad torrentem Ægypti, &
48 mare magnum terminus eius.*Et in mon-
49 te: Samir & Iether & Socoth*& Danna &
50 Cariathſenna, hæc eſt Dabir:*Anab & Iſte-
51 mo & Anim,*Goſen & Olon & Gilo: ciui-
52 tates vndecim & villæ earum.*Arab & Ru-
53 ma & Eſaan,*& Ianum & Beththaphua &
54 Apheca,*Athmatha & Cariatharbe, hæc eſt
Hebron, & Sior: ciuitates nouem, & villæ
55 earum.* Maon & Carmel & Ziph & Iota,
56 57 *Iezrael & Iucadam & Zanoë,*Accain, Ga-
baa & Thamna: ciuitates decem, & villæ
58 59 earum.*Halhul, & Beſſur, & Gedor,*Ma-
reth, & Bethanoth, & Eltecon: ciuitates ſex
60 & villæ earum.*Cariathbaal, hæc eſt Caria-
thiarim vrbs ſiluarum, & Arebba: ciuitates
61 duæ, & villæ earum.*In deſerto Betharaba,
62 Meddin, & Sachacha*& Nebſan, & ciuitas
ſalis, & Engaddi: ciuitates ſex, & villæ ea-
63 rum.*Iebuſæum autem habitatorem Ieru-
ſalem non potuerunt filij Iuda delere: ha-
bitauitq. Iebuſæus cum filijs Iuda in Ieru-
ſalem vſque in præſentem diem.

CAP. XVI.

1 CECIDIT quoque ſors filiorum Ioſeph
ab Iordane cõtra Ierichò & aquas eius,
ab Oriẽte: ſolitudo quæ aſcẽdit de Iericho
2 ad montem Bethel:*& egreditur de Bethel
Luza:

Luza : tráſitq. terminum Archi, Atharoth:
*& deſcendit ad Occidentem iuxta terminũ 3
Iephleti, vſque ad terminos Beth horon in-
ferioris, & Gazer: finiunturq. regiones eius
mari magno : * poſſederuntq. filij Ioſeph 4
Manaſſes & Ephraim. *Et factus eſt termi- 5
nus filiorũ Ephraim per cognationes ſuas:
& poſſeſſio eorũ contra Orientem Ataroth
addar vſque Beth horon ſuperiorẽ. * Egre 6
diunturq. confinia in mare: Machmethath
vero Aquilonẽ reſpicit, & circuit terminos
contra Orientẽ in Thanathſelò: & pertran
ſit ab Oriente Ianoe. *deſcenditq. de Ianoë 7
in Ataroth & Naaratha: & peruenit in Ieri-
cho, egrediturq. ad Iordanem. *De Taphua 8
pertranſit contra mare in Vallẽ arundineti,
ſuntq. egreſſus eius in mare ſalſiſſimũ. hæc
eſt poſſeſſio tribus filiorum Ephraim per
familias ſuas. * Vrbeſq. ſeparatæ ſunt filijs 9
Ephraim in medio poſſeſſionis filiorũ Ma-
naſſe, & villæ earum. *Et non interfecerunt 10
filij Ephraim Chananæum, qui habitabat
in Gazer: habitauitq. Chananæus in medio
Ephraim vſque in diem hanc tributarius.

Cap. XVII.

CECIDIT autem ſors tribui Manaſſe: 1
(ipſe enim eſt primogenitus Ioſeph)
Machir primogenito Manaſſe patri Galaad,
qui fuit vir pugnator, habuitq. poſſeſſionẽ
Galaad & Baſan: *& reliquis filiorũ Manaſ- 2
ſe iuxta familias ſuas, filijs Abiezer, & filijs
Helec, & filijs Eſriel, & filijs Sechem, & filijs
Hepher, & filijs Semida. iſti ſunt filij Manaſ
ſe filij Ioſeph, mares, per cognationes ſuas.
*Salphaad vero filio Hepher filij Galaad fi- 3
lij Machir filij Manaſſe non erant filij, ſed
ſolæ filiæ: quarum iſta ſunt nomina, Maala
& Noa & Hegla & Melcha & Therſa. * Ve- 4
neruntq. in conſpectu Eleazari ſacerdotis,
& Ioſue filij Nun, & principum dicentes:
Dominus præcepit per manum Moyſi, vt
daretur nobis poſſeſſio in medio fratrum
noſtrorum. Deditq. eis iuxta imperium Do
mini poſſeſſionem in medio fratrum patris
earum. *Et ceciderunt funiculi Manaſſe, de- 5
cem, abſque Terra Galaad & Baſan trans
6 Iordanem. *Filiæ enim Manaſſe poſſederũt
hereditatem in medio filiorum eius. Terra
autem Galaad cecidit in ſortem filiorum
7 Manaſſe qui reliqui erant. *Fuitq. terminus
Manaſſe ab Aſer, Machmethath quæ reſpi-
cit Sichem: & egreditur ad dextram iuxta
8 habitatores Fontis Taphuæ. *Etenim in ſor
te Manaſſe ceciderat Terra Taphuæ, quæ
eſt iuxta terminos Manaſſe filiorũ Ephraim.
9 *Deſcenditq. terminus Vallis arundineti in
meridiem torrẽtis ciuitatum Ephraim, quæ
in medio ſunt vrbiũ Manaſſe: terminus Ma
naſſe ab Aquilone torrentis, & exitus eius
10 pergit ad mare: *ita vt poſſeſſio Ephraim ſit
ab Auſtro, & ab Aquilone Manaſſe, & vtrã-
que claudat mare, & coniungantur ſibi in
tribu Aſer ab Aquilone, & in tribu Iſſachar
11 ab Oriente. * Fuitq. hereditas Manaſſe in
Iſſachar & in Aſer, Bethſan & viculi eius, &
Ieblaam cũ viculis ſuis, & habitatores Dor
cum oppidis ſuis, habitatores quoque En-
dor cum viculis ſuis: ſimiliterq. habitato-
res Thenac cum viculis ſuis, & habitatores
Mageddo cum viculis ſuis, & tertia pars vr-
12 bis Nopheth. *Nec potuerunt filij Manaſſe
has ciuitates ſubuertere, ſed cœpit Chana-
13 næus habitare in terra ſua. *Poſtquam autẽ
conualuerunt filij Iſrael, ſubiecerunt Cha-
nanæos, & fecerunt ſibi tributarios, nec in-
14 terfecerunt eos. *Locutiq. ſunt filij Ioſeph
ad Ioſue, & dixerunt: Quare dediſti mihi
poſſeſſionem ſortis & funiculi vnius, cũ ſim
tantæ multitudinis, & benedixerit mihi Do
15 minus? *Ad quos Ioſue ait: Si populus mul
tus es, aſcende in ſiluam, & ſuccide tibi ſpa
tia in Terra Pherezæi & Raphaim: quia an-
guſta eſt tibi poſſeſſio montis Ephraim.
16 *Cui reſponderunt filij Ioſeph: Non pote-
rimus ad montana cõſcendere, cum ferreis
curribus vtantur Chananæi, qui habitant
in terra campeſtri, in qua ſitæ ſunt Bethſan
cum viculis ſuis, & Iezrael mediã poſſidens
17 vallem. * Dixitq. Ioſue ad domum Ioſeph,
Ephraim & Manaſſe: Populus multus es, &
magnæ fortitudinis, non habebis ſortem
18 vnam, *ſed tranſibis ad mõtem, & ſuccides
tibi, atque purgabis ad habitandum ſpatia:

&

& poteris vltra procedere cum ſubuerteris
Chananæum, quem dicis ferreos habere
currus, & eſſe fortiſſimum.

Cap. xviii.

CONGREGATIQ. ſunt omnes filij Iſ- 1
rael in Silo, ibiq. fixerunt tabernaculũ
teſtimonij, & fuit eis Terra ſubiecta. * Re- 2
manſerant autem filiorum Iſrael ſeptem tri
bus, quæ necdum acceperant poſſeſſiones
ſuas. *Ad quos Ioſue ait: Vſquequo mar- 3
cetis ignauia, & non intratis ad poſſiden-
dam Terram, quam Dominus Deus patrum
veſtrorum dedit vobis? * Eligite de ſingu- 4
lis tribubus ternos viros, vt mittam eos, &
pergant atque circumeant Terram, & de-
ſcribant eam iuxta numerũ vniuſcuiuſque
multitudinis: referantq. ad me quod deſcri
pſerint. *Diuidite vobis Terram in ſeptem 5
partes: Iudas ſit in terminis ſuis ab auſtrali
plaga, & domus Ioſeph ab Aquilone. *me- 6
diam inter hos Terram in ſeptem partes
deſcribite: & huc venietis ad me, vt coram
Domino Deo veſtro mittam vobis hic ſor-
tem: *quia non eſt inter vos pars Leuitarũ, 7
ſed ſacerdotium Domini eſt eorum heredi-
tas. Gad autem & Ruben, & dimidia tribus
Manaſſe iam acceperant poſſeſſiones ſuas
trans Iordanẽ ad Orientalem plagam: quas
dedit eis Moyſes famulus Domini. *Cumq. 8
ſurrexiſſent viri, vt pergerent ad deſcriben
dam terram, præcepit eis Ioſue, dicens: Cir-
cuite Terram, & deſcribite eam, ac reuerti-
mini ad me: vt hic coram Domino, in Silo
mittam vobis ſortem. *Itaque perrexerunt: 9
& luſtrantes eam, in ſeptem partes diuiſe-
runt, ſcribẽtes in volumine. Reuerſiq. ſunt
ad Ioſue in caſtra Silo. *Qui miſit ſortes co 10
ram Domino in Silo, diuiſitq. Terram filijs
Iſrael in ſeptem partes. * Et aſcendit ſors 11
prima filiorum Beniamin per familias ſuas,
vt poſſiderent Terram inter filios Iuda &
filios Ioſeph. *Fuitq. terminus eorum con- 12
tra Aquilonem a Iordane: pergens iuxta
latus Iericho ſeptentrionalis plagæ, & inde
contra Occidentem ad montana conſcen-
dens, & perueniens ad ſolitudinem Betha-
13 uen, * atque pertranſiens inxta Luzam ad
Meridiem, ipſa eſt Bethel: deſcenditq. in
Ataroth addar in montem, qui eſt ad Meri-
14 diem Beth horon inferioris: *Et inclinatur
circuiens contra mare ad Meridiem mon-
tis qui reſpicit Beth horon contra Africum:
ſuntq. exitus eius in Cariath baal, quæ vo-
catur & Cariathiarim, vrbem filiorum Iuda.
hæc eſt plaga contra mare, ad Occidẽtem.
15 *A Meridie autem ex parte Cariathiarim
egreditur terminus contra mare, & perue-
nit vſque ad fontem aquarum Nephtoa.
16 *Deſcenditq. in partem montis, qui reſpi-
cit Vallem filiorum Ennom: & eſt contra
ſeptentrionalem plagam in extrema parte
Vallis Raphaim. Deſcenditq. in Geennom
(id eſt, Vallem Ennom) iuxta latus Iebu-
ſæi ad Auſtrum: & peruenit ad Fontem
17 rogel, *tranſiens ad Aquilonem, & egrediẽs
18 ad Enſemes, id eſt fontem ſolis: *& pertran
ſit vſque ad tumulos, qui ſunt e regione
Aſcenſus Adommim: deſcenditq. ad Abẽ-
boen, id eſt, lapidem Boen filij Ruben: &
pertranſit ex latere Aquilonis ad campe-
19 ſtria: deſcenditq. in planitiem, *& præter-
greditur contra Aquilonem Beth hagla:
ſuntq. exitus eius contra linguam maris
ſalſiſſimi ab Aquilone in fine Iordanis ad
20 auſtralem plagam: *qui eſt terminus illius
ab Oriente. hæc eſt poſſeſſio filiorum Be-
niamin per terminos ſuos in circuitu, & fa-
21 milias ſuas. * Fueruntq. ciuitates eius, Ieri-
22 cho & Beth hagla & Vallis Caſis, *Beth Ara-
23 ba & Samaraim & Bethel * & Auim & A-
24 phara & Ophera, * Villa Emona & Ophni
& Gabee: ciuitates duodecim, & villæ ea-
25 26 rum. *Gabaon & Rama & Beroth, *& Me-
27 ſphe & Caphara, & Amoſa *& Recem, Iare-
28 phel & Tharela, *& Sela, Eleph, & Iebus,
quæ eſt Ieruſalem, Gabaath & Cariath:
ciuitates quattuordecim, & villæ earum.
Hæc eſt poſſeſſio filiorum Beniamin iuxta
familias ſuas.

Cap. xix.

1 ET egreſſa eſt ſors ſecunda filiorum Si-
meon per cognationes ſuas: fuitq. he-
reditas

reditas * eorum in medio poſſeſſionis filiorũ 2
Iuda: Berſabee & Sabee & Molada * & Ha- 3
ſerſual, Bala & Aſem * & Eltholad, Bethul & 4
Harma * & Siceleg & Bethmarchaboth & 5
Haſerſuſa * & Bethlebaoth & Sarohen: ci- 6
uitates tredecim, & villæ earum. * Ain & 7
Remmon & Athar & Aſan: ciuitates quat-
tuor, & villæ earum: * omnes viculi per cir- 8
cuitum vrbium iſtarum vſque ad Baalath
Beer Ramath contra auſtralem plagam.
Hæc eſt hereditas filiorum Simeon iuxta
cognationes ſuas, * in poſſeſſione & funicu- 9
lo filiorum Iuda: quia maior erat. & idcir-
co filij Simeon poſſederunt in medio here-
ditatis eorum. * Ceciditq. ſors tertia filiorũ 10
Zabulon per cognationes ſuas: & factus eſt
terminus poſſeſſionis eorum vſque Sarid.
* Aſcenditq. de Mari & Merala, & peruenit 11
in Debbaſeth, vſque ad torrentem qui eſt
contra Ieconam. * Et reuertitur de Sared 12
contra Orientem in fines Ceſeleththabor:
& egreditur ad Dabereth, aſcenditq. contra
Iaphie. * Et inde pertranſit vſque ad orien- 13
talem plagam Gethhepher & Thacaſin: &
egreditur in Remmon, Amthar & Noa. * Et 14
circuit ad Aquilonem Hanathon: ſuntq.
egreſſus eius Vallis Iephtahel, * & Cateth 15
& Naalol & Semeron & Ierala & Bethle-
hem: ciuitates duodecim, & villæ earum.
* Hæc eſt hereditas tribus filiorum Zabulon 16
per cognationes ſuas, vrbes & viculi earum.
* Iſſachar egreſſa eſt ſors quarta per cogna- 17
tiones ſuas. * fuitq. eius hereditas Iezrael & 18
Caſaloth & Sunem * & Hapharaim & Seon, 19
& Anaharath * & Rabboth & Ceſion, Abes, 20
* & Rameth, & Engannim, & Enhadda & 21
Bethpheſes. * Et peruenit terminus eius vſ- 22
que Thabor & Seheſima & Bethſames:
eruntq. exitus eius Iordanis: ciuitates ſe-
decim, & villæ earum. * Hæc eſt poſſeſſio 23
filiorum Iſſachar per cognationes ſuas, vr-
bes, & viculi earum. * Ceciditq. ſors quinta 24
tribui filiorum Aſer per cognationes ſuas:
* fuitq. terminus eorum Halcath & Chali 25
& Beten & Axaph * & Elmelech & Amaad 26
& Meſſal: & peruenit vſque ad Carmelum
maris & Sihor & Labanath. * Ac reuerti- 27
tur contra orientem Bethdagon: & per-
tranſit vſque Zabulon & Vallem Iephthael
contra Aquilonem in Bethemec & Nehiel.
28 Egrediturq. ad læuam Cabul, * & Abran
& Rohob & Hamon & Cana, vſque ad Si-
29 donem magnam. * reuertiturq. in Horma
vſque ad ciuitatem munitiſſimam Tyrum,
& vſque Hoſa: eruntq. exitus eius in ma-
30 re de funiculo Achziba: * & Amma & A-
phec & Rohob. ciuitates vigintiduæ, &
31 villæ earum. * Hæc eſt poſſeſſio filiorum
Aſer per cognationes ſuas, vrbeſq. & viculi
32 earum. * Filiorum Nephthali ſexta ſors ce-
33 cidit per familias ſuas: * & cœpit terminus
de Heleph & Elon in Saananim, & Adami,
quæ eſt Neceb, & Iebnael vſque Lecum: &
34 egreſſus eorum vſque ad Iordanem: * reuer-
titurq. terminus contra Occidentẽ in Aza-
notthabor, atque inde egreditur in Hucu-
ca, & pertranſit in Zabulon contra Meridiẽ,
& in Aſer contra Occidentem, & in Iuda
35 ad Iordanem contra ortum ſolis. * ciuitates
munitiſſimæ, Aſſedim, Ser, & Emath, &
36 Reccath & Cenereth, * & Edema & Ara-
37 ma, Aſor * & Cedes & Edrai, Enhaſor
38 * & Ieron & Magdalel, Horem & Bethanath
& Bethſames: ciuitates decem & nouem,
39 & villæ earum. * Hæc eſt poſſeſſio tribus fi-
liorum Nephthali per cognationes ſuas, vr-
40 bes & viculi earum. * Tribui filiorum Dan
41 per familias ſuas egreſſa eſt ſors ſeptima: * &
fuit terminus poſſeſſionis eius Sara & Eſt-
42 haol, & Hirſemes, id eſt ciuitas ſolis. * Sele-
43 bin & Aialon & Iethela, * Elon & Themna
44 & Acron, * Elthece, Gebbethon & Balaath,
45 * & Iud & Bane & Barach & Gethremmon:
46 * & Meiarcon & Arecon, cum termino qui
47 reſpicit Ioppen, * & ipſo fine concluditur.
Aſcenderuntq. filij Dan, & pugnauerunt
contra Leſem, ceperuntq. eam: & percuſ-
ſerunt eam in ore gladij, & poſſederunt, &
habitauerunt in ea, vocantes nomen eius
Leſem Dan, ex nomine Dan patris ſui.
48 * Hæc eſt poſſeſſio tribus filiorum Dan, per
cognationes ſuas, vrbes & viculi earum.
49 * Cumq. compleſſet ſorte diuidere Terram
ſingulis per tribus ſuas, dederunt filij Iſrael

R poſſeſ-

poſſeſſionem Ioſue filio Nun in medio ſui,
*iuxta præceptum Domini, vrbem quam 50
poſtulauit, Thamnath Saraa in monte E-
phraim: & ædificauit ciuitatem, habitauitq.
in ea. *Hæ ſunt poſſeſſiones, quas ſorte di- 51
uiſerunt Eleazar ſacerdos, & Ioſue filius
Nun, & principes familiarum, ac tribuum
filiorum Iſrael in Silo, coram Domino ad
oſtium tabernaculi teſtimonij, partitiq.
ſunt Terram.

CAP. XX.

ET locutus eſt Dominus ad Ioſue, di- 1
cens: Loquere filijs Iſrael, & dic eis:
*Separate vrbes fugitiuorum, de quibus lo- 2
cutus ſum ad vos per manum Moyſi; *vt 3
confugiat ad eas quicumque animam per-
cuſſerit neſcius: & poſſit euadere iram pro-
ximi, qui vltor eſt ſanguinis: *cum ad vnam 4
harum confugerit ciuitatum, ſtabit ante
portam ciuitatis, & loquetur ſenioribus vr-
bis illius ea, quæ ſe comprobent innocentẽ:
ſicq. ſuſcipient eum, & dabunt ei locum ad
habitandum. *Cumq. vltor ſanguinis eum 5
fuerit perſecutus, nõ tradent in manus eius:
quia ignorãs percuſſit proximum eius, nec
ante biduum, triduumve eius probatur ini-
micus. *Et habitabit in ciuitate illa, donec 6
ſtet ante iudicium cauſam reddens facti ſui,
& moriatur ſacerdos magnus, qui fuerit in
illo tempore: tunc reuertetur homicida, &
ingredietur ciuitatem & domum ſuam de
qua fugerat. *Decreueruntq. Cedes in Ga- 7
lilæa montis Nephthali, & Sichem in mon-
te Ephraim, & Cariatharbe, ipſa eſt Hebron
in monte Iuda. *Et trans Iordanem contra 8
Orientalem plagam Iericho, ſtatuerunt Bo-
ſor, quæ ſita eſt in campeſtri ſolitudine de
tribu Ruben, & Ramoth in Galaad de tri-
bu Gad, & Gaulon in Baſan de tribu Ma-
naſſe. *Hæ ciuitates conſtitutæ ſunt cun- 9
ctis filijs Iſrael, & aduenis, qui habitabant
inter eos: vt fugeret ad eas qui animam
neſcius percuſſiſſet, & non moreretur in
manu proximi, effuſum ſanguinem vindi-
care cupientis, donec ſtaret ante populum
expoſiturus cauſam ſuam.

CAP. XXI.

1 ACCESSERVNTQ. principes familia-
rum Leui ad Eleazarum ſacerdotem,
& Ioſue filium Nun, & ad duces cognatio-
2 num per ſingulas tribus filiorum Iſrael: *lo-
cutiq. ſunt ad eos in Silo Terræ Chanaan,
atque dixerũt: Dominus præcepit per ma-
num Moyſi, vt darentur nobis vrbes ad ha-
bitandum, & ſuburbana earum ad alenda
3 iumenta. *Dederuntq. filij Iſrael de poſſeſ-
ſionibus ſuis iuxta imperium Domini, ciui-
4 tates & ſuburbana earũ. *Egreſſaq. eſt ſors
in familiam Caath filiorum Aaron ſacerdo-
tis de tribubus Iuda, & Simeon, & Benia-
5 min, ciuitates tredecim: *Et reliquis filiorũ
Caath, id eſt Leuitis, qui ſuperfuerãt de tri-
bubus Ephraim, & Dan, & dimidia tribu
6 Manaſſe, ciuitates decem. *Porro filijs Ger-
ſon egreſſa eſt ſors, vt acciperent de tribu-
bus Iſſachar & Aſer & Nephthali, dimidiaq.
tribu Manaſſe in Baſan ciuitates numero
7 tredecim. *Et filijs Merari per cognationes
ſuas de tribubus Ruben & Gad & Zabu-
8 lon vrbes duodecim. *Dederuntq. filij Iſ-
rael Leuitis ciuitates & ſurburbana earum,
ſicut præcepit Dominus per manum Moy-
9 ſi, ſingulis ſorte tribuentes. *De tribubus
filiorum Iuda & Simeon dedit Ioſue ciui-
10 tates: quarum iſta ſunt nomina, *filijs Aa-
ron per familias Caath Leuitici generis
11 (prima enim ſors illis egreſſa eſt) *Caria-
tharbe patris Enac, quæ vocatur Hebron,
in monte Iuda, & ſuburbana eius per cir-
12 cuitum. *Agros vero, & villas eius dede-
rat Caleb filio Iephone ad poſſidendum.
13 *Dedit ergo filijs Aaron ſacerdotis He-
bron confugij ciuitatem, ac ſuburbana
14 eius: & Lobnam cum ſuburbanis ſuis: *&
15 Iether, & Eſtemo, *& Holon, & Dabir,
16 *& Ain, & Ieta, & Bethſames, cum ſuburba-
nis ſuis: ciuitates nouem de tribubus, vt di-
17 ctum eſt, duabus. *De tribu autem filiorum
18 Beniamin, Gabaon, & Gabae, *& Anathoth
& Almon, cum ſuburbanis ſuis: ciuitates
19 quattuor. *Omnes ſimul ciuitates filiorum
Aaron ſacerdotis, tredecim, cũ ſuburbanis
ſuis.

ſuis .*Reliquis vero per familias filiorum 20
Caath Leuitici generis hæc eſt data poſſeſ-
ſio.*De tribu Ephraim vrbes confugij; Si- 21
chem cũ ſuburbanis ſuis in mõte Ephraim,
& Gazer* & Cibſaim & Beth horon, cum 22
ſuburbanis ſuis,ciuitates quattuor.*De tri- 23
bu quoque Dan,Eltheco & Gabathon,*& 24
Aialon & Gethremmon, cum ſuburbanis
ſuis, ciuitates quattuor.*Porro de dimidia 25
tribu Manaſſe,Thanach & Gethremmon,
cum ſuburbanis ſuis ciuitates duæ.*Om- 26
nes ciuitates decem, & ſuburbana earum,
datæ ſunt filijs Caath inferioris gradus.
*Filijs quoque Gerſon Leuitici generis de- 27
dit de dimidia tribu Manaſſe confugij ciui-
tates,Gaulon in Baſan,& Boſram,cum ſub-
urbanis ſuis,ciuitates duas.*Porro de tribu 28
Iſſachar,Ceſion,& Dabereth,*& Iaramoth, 29
& Engannim, cum ſuburbanis ſuis,ciuita-
tes quattuor.*De tribu autem Aſer, Maſal 30
& Abdon,*& Helcath,& Rohob,cum ſub- 31
urbanis ſuis,ciuitates quattuor.*De tribu 32
quoque Nephthali ciuitates confugij, Ce-
des in Galilæa, & Hammoth Dor, & Car-
than, cum ſuburbanis ſuis, ciuitates tres.
*Omnes vrbes familiarum Gerſon, trede- 33
cim, cum ſuburbanis ſuis.*Filijs autem 34
Merari Leuitis inferioris gradus per fami-
lias ſuas data eſt de tribu Zabulon,Iecnam
& Cartha * & Damna & Naalol, ciuitates 35
quattuor cum ſuburbanis ſuis.* De tribu 36
Ruben vltra Iordanem contra Iericho ciui-
tates refugij, Boſor in ſolitudine, Miſor &
Iaſer & Ierhſon & Mephaath, ciuitates quat
tuor cum ſuburbanis ſuis.* De tribu Gad 37
ciuitates confugij, Ramoth in Galaad, &
Manaim & Heſebon & Iazer,ciuitates quat
tuor cum ſuburbanis ſuis.*Omnes vrbes 38
filiorum Merari per familias & cognationes
ſuas,duodecim.*Itaque ciuitates vniuerſæ 39
Leuitarum in medio poſſeſſionis filiorum
Iſrael fuerunt quadraginta octo*cum ſub- 40
urbanis ſuis, ſingulæ per familias diſtribu-
tæ.*Deditq. Dominus Deus Iſraeli omnem 41
Terram,quam traditurum ſe patribus eorũ
iurauerat: & poſſederunt illam,atque habi-
tauerunt in ea.* Dataq. eſt ab eo pax in 42
omnes per circuitum nationes: nulluſq. eis
hoſtium reſiſtere auſus eſt,ſed cuncti in eo-
43 rum ditionem redacti ſunt.*Ne vnum qui-
dem verbum,quod illis præſtiturum ſe eſ-
ſe promiſerat, irritum fuit, ſed rebus ex-
pleta ſunt omnia.

CAP. XXII.

1 EODEM tempore vocauit Ioſue Rube-
nitas, & Gaditas, & dimidiam tribum
2 Manaſſe,*dixitq. ad eos: Feciſtis omnia
quæ præcepit vobis Moyſes famulus Do-
mini: mihi quoque in omnibus obediſtis,
3 *nec reliquiſtis fratres veſtros longo tem-
pore,vſque in præſentem diem,cuſtodien-
4 tes imperium Domini Dei veſtri.* Quia
igitur dedit Dominus Deus veſter fratribus
veſtris quietem & pacem, ſicut pollicitus
eſt: reuertimini, & ite in tabernacula ve-
ſtra,& in terram poſſeſſionis,quam tradidit
vobis Moyſes famulus Domini trans Ior-
5 danem:*ita dumtaxat,vt cuſtodiatis atten-
te,& opere compleatis mãdatum & legem
quam præcepit vobis Moyſes famulus Do-
mini,vt diligatis Dominum Deum veſtrũ,
& ambuletis in omnibus vijs eius,& obſer-
uetis mandata illius,adhæreatiſq. ei,ac ſer-
uiatis in omni corde,& in omni anima ve-
6 ſtra.* Benedixitq. eis Ioſue, & dimiſit eos.
7 Qui reuerſi ſunt in tabernacula ſua.*Di-
midiæ autem tribui Manaſſe poſſeſſionem
Moyſes dederat in Baſan:& idcirco mediæ,
quæ ſuperfuit,dedit Ioſue ſortem inter ce-
teros fratres ſuos trans Iordanem ad Occi-
dentalem plagam. Cumq. dimitteret eos
8 in tabernacula ſua, & benedixiſſet eis,*di-
xit ad eos: In multa ſubſtantia atque diui-
tijs reuertimini ad ſedes veſtras, cum ar-
gento & auro, ære ac ferro, & veſte mul-
tiplici: diuidite prædam hoſtium cum fra-
9 tribus veſtris.*Reuerſiq. ſunt, & abierunt
filij Ruben, & filij Gad, & dimidia tribus
Manaſſe, a filijs Iſrael de Silo, quæ ſita eſt
in Chanaan,vt intrarent Galaad Terrã poſ-
ſeſſionis ſuæ, quam obtinuerant iuxta im-
10 perium Domini in manu Moyſi.*Cumq.
veniſſent ad tumulos Iordanis in Terram

Chanaan , ædificauerunt iuxta Iordanem
altare infinitæ magnitudinis .* Quod cum 11
audiſſent filij Iſrael, & ad eos certi nuncij
detuliſſent ædificaſſe filios Ruben,& Gad,
& dimidiæ tribus Manaſſe altare in Terra
Chanaan, ſuper Iordanis tumulos, contra
filios Iſrael:*conuenerunt omnes in Silo, 12
vt aſcenderent, & dimicarent contra eos .
*Et interim miſerunt ad illos in Terram 13
Galaad Phinees filium Eleazari ſacerdotis,
*& decem principes cum eo, ſingulos de 14
ſingulis tribubus .* Qui venerunt ad filios 15
Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe
in Terram Galaad, dixeruntq. ad eos:*Hæc 16
mandat omnis populus Domini : Quæ eſt
iſta tranſgreſſio? Cur reliquiſtis Dominum
Deum Iſrael,ædificantes altare ſacrilegum,
& a cultu illius recedentes?*An parum vo- 17
bis eſt quòd peccaſtis in Beelphegor,& vſ-
que in præſentem diem macula huius ſce-
leris in nobis permanet? multiq. de popu-
lo corruerunt.*Et vos hodie reliquiſtis Do- 18
minum,& cras in vniuerſum Iſrael ira eius
deſæuiet.*Quòd ſi putatis immundam eſſe 19
terram poſſeſſionis veſtræ, tranſite ad Ter-
ram,in qua tabernaculum Domini eſt, &
habitate inter nos: tantum vt a Domino,&
a noſtro conſortio non recedatis,ædificato
altari præter altare Domini Dei noſtri.
*Nonne Achan filius Zare prætérijt man- 20
datum Domini, & ſuper omnem populum
Iſrael ira eius incubuit? Et ille erat vnus
homo,atque vtinam ſolus periſſet in ſce-
lere ſuo .* Reſponderuntq. filij Ruben & 21
Gad,& dimidia tribus Manaſſe principibus
legationis Iſrael:*Fortiſſimus Deus Domi- 22
nus,Fortiſſimus Deus Dominus,ipſe nouit,
& Iſrael ſimul intelliget: ſi præuaricationis
animo, hoc altare conſtruximus,nõ cuſto-
diat nos, ſed puniat nos in præſenti:*& ſi 23
ea mente fecimus vt holocauſta, & ſacrifi-
cium, & pacificas victimas ſuper eo impo-
neremus,ipſe quærat & iudicet:*& non ea 24
magis cogitatione atque tractatu, vt dice-
remus: Cras dicent filij veſtri filijs noſtris:
Quid vobis & Domino Deo Iſrael?* termi- 25
num poſuit Dominus inter nos & vos,o fi-
lij Ruben, & filij Gad,Iordanem fluuium:
& idcirco partem non habetis in Domino.
Et per hanc occaſionem auertent filij ve-
ſtri filios noſtros a timore Domini . Puta-
26 uimus itaque melius,*& diximus: Extrua-
mus nobis altare, non in holocauſta, ne-
27 que ad victimas offerendas, * ſed in teſti-
monium inter nos & vos, & ſobolem no-
ſtram veſtramq. progeniem, vt ſeruiamus
Domino,& iuris noſtri ſit offerre & holo-
cauſta, & victimas, & pacificas hoſtias: &
nequaquam dicant cras filij veſtri filijs no-
ſtris : Non eſt vobis pars in Domino .
28 *Quòd ſi voluerint dicere, reſpondebunt
eis: Ecce altare Domini,quod fecerunt pa-
tres noſtri, non in holocauſta, neque in
ſacrificium, ſed in teſtimonium noſtrum
29 ac veſtrum . * Abſit a nobis hoc ſcelus vt
recedamus a Domino, & eius veſtigia re-
linquamus extructo altari ad holocauſta,
& ſacrificia, & victimas offerendas,præter
altare Domini Dei noſtri, quod extructum
30 eſt ante tabernaculum eius .*Quibus audi-
tis,Phinees ſacerdos, & principes legatio-
nis Iſrael,qui erant cum eo, placati ſunt:
& verba filiorum Ruben, & Gad, & dimi-
diæ tribus Manaſſe,libentiſſime ſuſceperũt.
31 * Dixitq. Phinees filius Eleazari ſacerdos
ad eos : Nunc ſcimus quòd nobiſcum ſit
Dominus, quoniam alieni eſtis a præuari-
catione hac,& liberaſtis filios Iſrael de ma-
32 nu Domini .*Reuerſuſq. eſt cum princípi-
bus a filijs Ruben & Gad de Terra Galaad,
finium Chanaan ad filios Iſrael, & retulit
33 eis .* Placuitq. ſermo cunctis audientibus.
Et laudauerunt Deum filij Iſrael,& nequa-
quam vltra dixerunt,vt aſcenderent contra
eos, atque pugnarent, & delerent Terram
34 poſſeſſionis eorum . * Vocaueruntq. filij
Ruben , & filij Gad altare, quod extruxe-
rant, Teſtimonium noſtrum, quòd Domi-
nus ipſe ſit Deus .

CAP. XXIII.

1 EVOLVTO autem multo tempore,poſt-
quam pacem dederat Dominus Iſraeli,
ſubiectis in gyro nationibus vniuerſis, &
Ioſue

Ioſue iam longæuo, & perſenilis ætatis :
*vocauit Ioſue omnem Iſraelem, maioreſq. 2
natu, & principes ac duces, & magiſtros, di-
xitq. ad eos : Ego ſenui, & progreſſioris
ætatis ſum : *voſq. cernitis omnia, quæ fe- 3
cerit Dominus Deus veſter cunctis per cir-
cuitum nationibus, quo modo pro vobis
ipſe pugnauerit : *& nunc quia vobis ſorte 4
diuiſit omnem Terram, ab Orientali parte
Iordanis vſque ad mare magnum, multæq.
adhuc ſuperſunt nationes : *Dominus Deus 5
veſter diſperdet eas & auferet a facie veſtra,
& poſſidebitis Terram, ſicut vobis pollici-
tus eſt. *tantum confortamini, & eſtote ſo- 6
liciti, vt cuſtodiatis cuncta quæ ſcripta ſunt
in volumine legis Moyſi : & non declinetis
ab eis neque ad dexteram neque ad ſini-
ſtram : *ne poſtquam intraueritis ad Gen- 7
tes, quæ inter vos futuræ ſunt, iuretis in
nomine deorum earum, & ſeruiatis eis, &
adoretis illos : *ſed adhæreatis Domino 8
Deo veſtro : quod feciſtis vſque in diem
hanc. *Et tunc auferet Dominus Deus in 9
conſpectu veſtro gentes magnas & robu-
ſtiſſimas, & nullus vobis reſiſtere poterit.
*Vnus e vobis perſequetur hoſtium mille 10
viros : quia Dominus Deus veſter pro vo-
bis ipſe pugnabit, ſicut pollicitus eſt. *Hoc 11
tantum diligentiſſime præcauete, vt dili-
gatis Dominum Deum veſtrum. *Quòd ſi 12
volueritis gentium harum, quæ inter vos
habitant, erroribus adhærere, & cum eis
miſcere connubia, atque amicitias copu-
lare : *iam nūc ſcitote quòd Dominus Deus 13
veſter non eas deleat ante faciem veſtram,
ſed ſint vobis in foueam ac laqueum, &
offendiculum ex latere veſtro, & ſudes in
oculis veſtris, donec vos auferat atque di-
ſperdat de Terra hac optima, quam tradi-
dit vobis. *En ego hodie ingredior viam 14
vniuerſæ terræ, & toto animo cognoſcetis
quòd de omnibus verbis, quæ ſe Dominus
præſtiturum vobis eſſe pollicitus eſt, vnum
non prætererit incaſſum. *Sicut ergo im- 15
pleuit opere quod promiſit, & proſpera cū-
cta venerunt : ſic adducet ſuper vos quid-
quid malorum comminatus eſt, donec vos
auferat atque diſperdat de Terra hac opti-
16 ma, quam tradidit vobis, *eo quòd præte-
rieritis pactum Domini Dei veſtri, quod
pepigit vobiſcum, & ſeruieritis dijs alienis,
& adoraueritis eos : cito atque velociter
conſurget in vos furor Domini, & aufere-
mini ab hac Terra optima, quam tradidit
vobis.

Cap. XXIIII.

1 CONGREGAVITQ. Ioſue omnes tri-
bus Iſrael in Sichem, & vocauit maio-
res natu, ac principes, & iudices, & magi-
2 ſtros : ſteteruntq. in conſpectu Domini : *&
ad populum ſic locutus eſt : Hæc dicit Do-
minus Deus Iſrael : Trans fluuium habita-
uerunt patres veſtri ab initio, Thare pater
Abraham, & Nachor : ſeruierūtq. dijs alie-
3 nis. *Tuli ergo patrem veſtrum Abraham
de Meſopotamiæ finibus : & adduxi eum in
Terram Chanaan : multiplicauiq. ſemen
4 eius, *& dedi ei Iſaac : Illiq. rurſum dedi Ia-
cob & Eſau. E quibus, Eſau dedi montem
Seir ad poſſidendum : Iacob vero, & filij
5 eius deſcenderunt in Ægyptum. *Miſiq.
Moyſen & Aaron, & percuſſi Ægyptum
6 multis ſignis atque portentis. *Eduxiq. vos
& patres veſtros de Ægypto, & veniſtis ad
mare : perſecutiq. ſunt Ægyptij patres ve-
ſtros cum curribus & equitatu, vſque ad
7 Mare rubrum. *Clamauerunt autem ad
Dominum filij Iſrael : qui poſuit tenebras
inter vos & Ægyptios, & adduxit ſuper
eos mare, & operuit eos. Viderunt oculi
veſtri cuncta quæ in Ægypto fecerim, &
8 habitaſtis in ſolitudine multo tempore : *&
introduxi vos in Terram Amorrhæi, qui
habitabat trans Iordanem. Cumq. pugna-
rent contra vos, tradidi eos in manus ve-
ſtras, & poſſediſtis Terram eorum, atque
9 interfeciſtis eos. *Surrexit autem Balac fi-
lius Sephor rex Moab, & pugnauit contra
Iſraelem. Miſitq. & vocauit Balaam filium
10 Beor, vt malediceret vobis : *& ego no-
lui audire eum, ſed econtrario per illum
benedixi vobis, & liberaui vos de manu
11 eius. *Tranſiſtiſq. Iordanem, & veniſtis

ad Iericho. Pugnaueruntq. contra vos viri
ciuitatis eius, Amorrhæus,& Pherezæus &
Chananæus,& Hethæus,& Gergeſæus,&
Heuæus,& Iebuſæus: & tradidi illos in ma-
nus veſtras. *Miſiq. ante vos crabrones: & 12
eieci eos de locis ſuis, duos reges Amor-
rhæorum, non in gladio nec in arcu tuo.
*Dediq. vobis Terram,in qua non labora- 13
ſtis,& vrbes quas non ædificaſtis,vt habita-
retis in eis: vineas & oliueta,quæ non plan-
taſtis. *Nunc ergo timete Dominum, & 14
ſeruite ei perfecto corde atque veriſſimo: &
auferte deos, quibus ſeruierunt patres ve-
ſtri in Meſopotamia & in Ægypto,ac ſerui-
te Domino. *Sin autem malum vobis vide- 15
tur vt Domino ſeruiatis,optio vobis datur:
eligite hodie quod placet,cui ſeruire potiſ-
ſimum debeatis, vtrum dijs,quibus ſerui-
runt patres veſtri in Meſopotamia, an dijs
Amorrhæorum, in quorum Terra habita-
tis: ego autē & domus mea ſeruiemus Do-
mino. *Reſponditq. populus,& ait: Abſit 16
a nobis vt relinquamus Dominum,& ſer-
uiamus dijs alienis. *Dominus Deus no- 17
ſter ipſe eduxit nos, & patres noſtros de
Terra Ægypti, de domo ſeruitutis: fecitq.
videntibus nobis ſigna ingentia, & cuſto-
diuit nos in omni via,per quam ambulaui-
mus,& in cunctis populis,per quos tranſi-
uimus. *Et eiecit vniuerſas gentes, Amor- 18
rhæum habitatorem Terræ, quam nos in-
trauimus. Seruiemus igitur Domino, quia
ipſe eſt Deus noſter. *Dixitq. Ioſue ad po- 19
pulū: Non poteritis ſeruire Domino: Deus
enim ſanctus, & fortis æmulator eſt, nec
ignoſcet ſceleribus veſtris atque peccatis.
*Si dimiſeritis Dominum,& ſeruieritis dijs 20
alienis, conuertet ſe, & affliget vos, atque
ſubuertet poſtquam vobis præſtiterit bona.

21 *Dixitq. populus ad Ioſue: Nequaquam ita
vt loqueris, erit, ſed Domino ſeruiemus.
22 *Et Ioſue ad populum, Teſtes, inquit,vos
eſtis, quia ipſi elegeritis vobis Dominum
vt ſeruiatis ei. Reſponderuntque: Teſtes.
23 *Nūc ergo,ait,auferte deos alienos de me-
dio veſtri,& inclinate corda veſtra ad Do-
24 minum Deum Iſrael. *Dixitq. populus ad
Ioſue: Domino Deo noſtro ſeruiemus, &
25 obedientes erimus præceptis eius. *Percuſ-
ſit ergo Ioſue in die illo fœdus,& propoſuit
populo præcepta atque iudicia in Sichem.
26 *Scripſit quoque omnia verba hæc in vo-
lumine legis Domini: & tulit lapidem per-
grandem,poſuitq. eum ſubter quercū,quæ
27 erat in Sanctuario Domini: *& dixit ad om-
nem populum: En lapis iſte erit vobis in
teſtimonium quòd audierit omnia verba
Domini, quæ locutus eſt vobis: ne forte
poſtea negare velitis, & mentiri Domino
28 Deo veſtro. *Dimiſitq. populum, ſingulos
29 in poſſeſſionem ſuam. *Et poſt hæc mor-
tuus eſt Ioſue filius Nun ſeruus Domini,
30 centum & decem annorum: *ſepelieruntq.
eum in finibus poſſeſſionis ſuæ in Tham-
nathſare, quæ eſt ſita in monte Ephraim, a
31 Septentrionali parte montis Gaas. *Serui-
uitq. Iſrael Domino cunctis diebus Ioſue &
ſeniorum,qui longo vixerunt tempore poſt
Ioſue,& qui nouerunt omnia opera Domi-
32 ni quæ fecerat in Iſrael. *Oſſa quoque Io-
ſeph, quæ tulerant filij Iſrael de Ægypto,
ſepelierunt in Sichem, in parte agri,quem
emerat Iacob a filijs Hemor patris Sichem,
centum nouellis ouibus,& fuit in poſſeſſio-
33 nem filiorum Ioſeph. *Eleazar quoque fi-
lius Aaron mortuus eſt: & ſepelierunt eum
in Gabaath Phinees filij eius, quæ data eſt
ei in monte Ephraim.

LIBER

LIBER IVDICVM, HEBRAICE SOPHETIM.

CAPVT PRIMVM.

POST mortem Ioſue conſu- 1
luerũt filij Iſrael Dominum,
dicentes: Quis aſcendet an-
te nos contra Chananæum,
& erit dux belli? * Dixitq. 2
Dominus: Iudas aſcendet: ecce tradidi Ter
ram in manus eius. * Et ait Iudas Simeoni 3
fratri ſuo: Aſcende mecum in ſortem meã,
& pugna contra Chananæũ, vt & ego per-
gam tecum in ſortem tuam. Et abijt cum
eo Simeon. * Aſcenditq. Iudas, & tradidit 4
Dominus Chananæum, ac Pherezæum in
manus eorum: & percuſſerunt in Bezec de-
cem millia virorum. * Inueneruntq. Adoni- 5
bezec in Bezec, & pugnauerunt contra eum,
ac percuſſerũt Chananæum, & Pherezæum.
* Fugit autem Adonibezec: quem perſecuti 6
comprehenderunt, cæſis ſummitatibus ma-
nuum eius ac pedum. * Dixitq. Adonibezec: 7
Septuaginta reges amputatis manuũ ac pe-
dum ſummitatibus colligebant ſub menſa
mea ciborum reliquias: ſicut feci, ita reddi-
dit mihi Deus. Adduxeruntq. eum in Ieru-
ſalem, & ibi mortuus eſt. * Oppugnantes er- 8
go filij Iuda Ieruſalem, ceperunt eam, &
percuſſerunt in ore gladij, tradentes cunctã
incendio ciuitatem. * Et poſtea deſcenden- 9
tes pugnauerunt contra Chananæum, qui
habitabat in mõtanis, & ad meridiem, & in
campeſtribus. * Pergenſq. Iudas contra Cha 10
nanæum, qui habitabat in Hebron, (cuius
nomen fuit antiquitus Cariatharbe) percuſ-
ſit Seſai, & Ahiman, & Tholmai: * atque in- 11
de profectus abijt ad habitatores Dabir, cu
ius nomen vetus erat Cariath Sepher, id eſt,
ciuitas litterarum. * Dixitq. Caleb: Qui per- 12
cuſſerit Cariath Sepher, & vaſtauerit eam,
dabo ei Axam filiam meam vxorem. * Cũq. 13
cepiſſet eam Othoniel filius Cenez frater
Caleb minor, dedit ei Axam filiam ſuam
14 coniugem. * Quam pergentem in itinere
monuit vir ſuus vt peteret a patre ſuo agrũ.
Quæ cum ſuſpiraſſet ſedens in aſino, dixit
15 ei Caleb: Quid habes? * At illa reſpondit:
Da mihi benedictionem, quia terram aren-
tem dediſti mihi: da & irriguam aquis. De-
dit ergo ei Caleb irriguum ſuperius, & ir-
16 riguum inferius. * Filij autem Cinæi cogna-
ti Moyſi aſcenderunt de ciuitate palmarũ,
cum filijs Iuda in deſertũ ſortis eius, quod
eſt ad meridiem Arad, & habitauerunt cum
17 eo. * Abijt autem Iudas cum Simeone fra-
tre ſuo, & percuſſerunt ſimul Chananæum
qui habitabat in Sephaath, & interfecerunt
eum. Vocatumq. eſt nomen vrbis, Horma,
18 id eſt, anathema. * Cepitq. Iudas Gazam cũ
finibus ſuis, & Aſcalonem, atque Accaron
19 cum terminis ſuis. * Fuitq. Dominus cum
Iuda, & montana poſſedit: nec potuit de-
lere habitatores vallis, quia falcatis curri-
20 bus abundabant. * Dederuntq. Caleb He-
bron, ſicut dixerat Moyſes, qui deleuit ex
21 ea tres filios Enac. * Iebuſæum autem ha-
bitatorem Ieruſalem non deleuerunt filij
Beniamin: habitauitq. Iebuſæus cum filijs
Beniamin in Ieruſalem, vſque in præſentẽ
22 diem. * Domus quoque Ioſeph aſcendit in
23 Bethel, fuitq. Dominus cum eis. * Nam cum
obſiderent vrbem, quæ prius Luza vocaba-
24 tur, * viderunt hominem egredientem de
ciuitate, dixeruntq. ad eum: Oſtende no-
bis introitum ciuitatis, & faciemus tecum
25 miſericordiam. * Qui cum oſtendiſſet eis,
percuſſerunt vrbem in ore gladij: hominẽ
autem illum, & omnem cognationem eius
26 dimiſerunt. * Qui dimiſſus, abijt in Terram
Hetthim, & ædificauit ibi ciuitatem, voca-
uitq. eam Luzam: quæ ita appellatur vſ-
que

que in præſentem diem. * Manaſſes quo- 27
que non deleuit Bethſan, & Thanac cum
viculis ſuis, & habitatores Dor, & Ieblaam,
& Mageddo cum viculis ſuis, cœpitq. Cha-
nanæus habitare cum eis. * Poſtquam au- 28
tem confortatus eſt Iſrael, fecit eos tribu-
tarios, & delere noluit. * Ephraim etiã non 29
interfecit Chananæum, qui habitabat in
Gazer, ſed habitauit cum eo. * Zabulon nõ 30
deleuit habitatores Cetron, & Naalol: ſed
habitauit Chananæus in medio eius, fa-
ctuſq. eſt ei tributarius. * Aſer quoque non 31
deleuit habitatores Accho, & Sidonis, Aha-
lab, & Achazib, & Helba, & Aphec, & Ro-
hob: * habitauitq. in medio Chananæi ha- 32
bitatoris illius terræ, nec interfecit eum.
* Nephthali quoque nõ deleuit habitatores 33
Bethſames, & Bethanath: & habitauit inter
Chananæum habitatorem Terræ, fueruntq.
ei Bethſamitæ & Bethanitæ tributarij. * Ar- 34
ctauitq. Amorrhæus filios Dan in monte,
nec dedit eis locum vt ad planiora deſcen-
derent: * habitauitq. in monte Hares, quod 35
interpretatur teſtaceo, in Aialon & Sale-
bim. Et aggrauata eſt manus domus Io-
ſeph, factuſq. eſt ei tributarius. * Fuit au- 36
tem terminus Amorrhæi ab Aſcenſu Scor-
pionis, petra, & ſuperiora loca.

Cap. II.

ASCENDITQ. Angelus Domini de Gal- 1
galis ad Locum flentium, & ait: Edu-
xi vos de Ægypto, & introduxi in Terram,
pro qua iuraui patribus veſtris: & pollici-
tus ſum vt non facerem irritum pactum
meum vobiſcũ in ſempiternum: * ita dum- 2
taxat vt non feriretis fœdus cum habitato-
ribus Terræ huius, ſed aras eorum ſubuer-
teretis: & noluiſtis audire vocem meã: cur
hoc feciſtis? * Quam ob rem nolui delere 3
eos a facie veſtra: vt habeatis hoſtes, & dij
eorum ſint vobis in ruinam. * Cumq. loque- 4
retur Angelus Domini hæc verba ad omnes
filios Iſrael: eleuauerunt ipſi vocem ſuam,
& fleuerunt. * Et vocatum eſt nomen loci 5
illius: Locus flentium, ſiue lacrymarum:
immolaueruntq. ibi hoſtias Domino. * Di- 6
miſit ergo Ioſue populum, & abierunt filij
Iſrael vnuſquiſque in poſſeſſionem ſuam, vt
7 obtinerent eam: * ſeruieruntq. Domino cũ-
ctis diebus eius, & ſeniorum, qui longo poſt
eum vixerunt tempore, & nouerant omnia
8 opera Domini, quæ fecerat cũ Iſrael. * Mor-
tuus eſt autem Ioſue filius Nun, famulus
9 Domini, centum & decem annorum, * & ſe-
pelierunt eum in finibus poſſeſſionis ſuæ in
Thamnathſare in monte Ephraim, a Se-
10 ptentrionali plaga montis Gaas. * Omniſq.
illa generatio cõgregata eſt ad patres ſuos:
& ſurrexerunt alij, qui non nouerant Do-
minum, & opera quæ fecerat cum Iſrael.
11 * Feceruntq. filij Iſrael malum in conſpectu
12 Domini, & ſeruierunt Baalim. * Ac dimiſe-
runt Dominum Deum patrum ſuorum, qui
eduxerat eos de Terra Ægypti: & ſecuti
ſunt deos alienos, deoſq. populorum, qui
habitabant in circuitu eorum, & adoraue-
runt eos: & ad iracundiam concitauerunt
13 Dominum, * dimittentes eum, & ſeruientes
14 Baal & Aſtaroth. * Iratuſq. Dominus contra
Iſrael, tradidit eos in manus diripientium:
qui ceperunt eos, & vendiderunt hoſtibus,
qui habitabant per gyrum: nec potuerunt
15 reſiſtere aduerſarijs ſuis: * ſed quòcumque
pergere voluiſſet, manus Domini ſuper eos
erat, ſicut locutus eſt, & iurauit eis: & vehe-
16 menter afflicti ſunt. * Suſcitauitq. Dominus
iudices, qui liberarent eos de vaſtantium
17 manibus: ſed nec eos audire voluerũt, * for-
nicantes cum dijs alienis, & adorantes eos.
Cito deſeruerunt viam, per quam ingreſſi
fuerant patres eorum: & audientes manda-
18 ta Domini, omnia fecere contraria. * Cumq.
Dominus iudices ſuſcitaret, in diebus eorũ
flectebatur miſericordia, & audiebat afflicto-
rum gemitus, & liberabat eos de cæde va-
19 ſtantium. * Poſtquam autem mortuus eſſet
iudex, reuertebantur, & multò faciebant
peiora quàm fecerant patres eorũ, ſequen-
tes deos alienos, ſeruientes eis, & adoran-
tes illos. Non dimiſerunt adinuentiones
ſuas, & viam duriſſimã, per quam ambulare
20 conſueuerunt. * Iratuſq. eſt furor Domini
in Iſrael, & ait: Quia irritum fecit gens iſta

pactum

pactum meum,quod pepigeram cum patri-
bus eorum , & vocem meam audire con-
tempſit:* & ego non delebo gẽtes,quas di- 21
miſit Ioſue,& mortuus eſt:* vt in ipſis expe- 22
riar Iſrael , vtrum cuſtodiant viam Domi-
ni , & ambulent in ea , ſicut cuſtodierunt
patres eorum,an non .* Dimiſit ergo Do- 23
minus omnes nationes has,& cito ſubuer-
tere noluit, nec tradidit in manus Ioſue.

CAP. III.

HÆ ſunt gentes,quas Dominus dereli- 1
quit,vt erudiret in eis Iſraelem,& om-
nes,qui non nouerant bella Chananæorũ:
*vt poſtea diſcerent filij eorum certare cum 2
hoſtibus,& habere cõſuetudinem prælian-
di:* quinque ſatrapas Philiſthinorum,om- 3
nemq. Chananæum , & Sidonium , atque
Heuæum,qui habitabat in monte Libano,
de monte Baal Hermon vſque ad introitũ
Emath.* Dimiſitq. eos,vt in ipſis experire- 4
tur Iſraelem , vtrum audiret mandata Do-
mini quæ præceperat patribus eorum per
manum Moyſi,an non .* Itaque filij Iſrael 5
habitauerunt in medio Chananæi , & He-
thæi,& Amorrhæi,& Pherezæi,& Heuæi,&
Iebuſæi:* & duxerunt vxores filias eorum, 6
ipſiq. filias ſuas filijs eorum tradiderunt,&
ſeruierunt dijs eorum.* Feceruntq. malum 7
in conſpectu Domini,& obliti ſunt Dei ſui,
ſeruientes Baalim & Aſtaroth.* Iratuſq. cõ- 8
tra Iſrael Dominus, tradidit eos in manus
Chuſan Raſathaim regis Meſopotamiæ,ſer
uieruntq. ei octo annis . * Et clamauerunt 9
ad Dominum : qui ſuſcitauit eis ſaluatorẽ,
& liberauit eos, Othoniel videlicet filium
Cenez,fratrẽ Caleb minorem:* fuitq. in eo 10
Spiritus Domini,& iudicauit Iſrael. Egreſ-
ſuſq. eſt ad pugnam, & tradidit Dominus
in manus eius Chuſan Raſathaim regem
Syriæ , & oppreſſit eum . * Quieuitq. ter- 11
ra quadraginta annis,& mortuus eſt Otho-
niel filius Cenez .* Addiderunt autem filij 12
Iſrael facere malum in conſpectu Domini:
qui cõfortauit aduerſum eos Eglon regem
Moab : quia fecerunt malum in conſpectu
eius . * Et copulauit ei filios Ammon , & 13
Amalec : abijtq. & percuſſit Iſrael , atque
14 poſſedit Vrbem palmarum. * Seruieruntq.
filij Iſrael Eglon regi Moab decem & octo
15 annis:* & poſtea clamauerunt ad Dominũ:
qui ſuſcitauit eis ſaluatorẽ vocabulo Aod,
filium Gera, filij Iemini,qui vtraque manu
pro dextera vtebatur. Miſeruntq. filij Iſrael
16 per illum munera Eglon regi Moab. * Qui
fecit ſibi gladium ancipitem, habentem in
medio capulum longitudinis palmæ ma-
nus , & accinctus eſt eo ſubter ſagum in
17 dextro femore.* Obtulitq. munera Eglon
regi Moab. Erat autem Eglon craſſus ni-
18 mis.* Cumq. obtuliſſet ei munera, proſe-
19 cutus eſt ſocios,qui cum eo venerant.* Et
reuerſus de Galgalis,vbi erant idola, dixit
ad Regem: Verbum ſecretum habeo ad te
o Rex. Et ille imperauit ſilentiũ: egreſſiſq.
20 omnibus,qui circa eum erant,* ingreſſus eſt
Aod ad eum : ſedebat autem in æſtiuo cœ-
naculo ſolus,dixitque : Verbum Dei habeo
21 ad te. Qui ſtatim ſurrexit de throno.* Ex-
tenditq. Aod ſiniſtram manum, & tulit ſi-
cam de dextro femore ſuo,infixitq. eam in
22 ventre eius * tam valide,vt capulus ſeque-
retur ferrũ in vulnere, ac pinguiſſimo adi-
pe ſtringeretur. Nec eduxit gladiũ,ſed ita
vt percuſſerat,reliquit in corpore: ſtatimq.
per ſecreta naturæ alui ſtercora proruperũt.
23 *Aod autem clauſis diligentiſſime oſtijs cœ-
24 naculi , & obfirmatis ſera , * per poſticum
egreſſus eſt. Seruiq. regis ingreſſi viderunt
clauſas fores cœnaculi,atque dixerunt: For
ſitan purgat aluum in æſtiuo cubiculo.
25 * Expectanteſq. diu donec erubeſcerent,&
vidẽtes quòd nullus aperiret,tulerunt cla-
uem : & aperientes inuenerunt dominum
26 ſuum in terra iacentem mortuum . * Aod
autem, dum illi turbarentur, effugit, & per-
tranſijt Locum idolorũ,vnde reuerſus fue-
27 rat. Venitq. in Seirath :* & ſtatim inſonuit
buccina in monte Ephraim: deſcenderũtq.
cum eo filij Iſrael, ipſo in fronte gradiẽte.
28 * Qui dixit ad eos : Sequimini me : tradi-
dit enim Dominus inimicos noſtros Moa-
bitas in manus noſtras . Deſcenderuntq.
poſt eum, & occupauerunt vada Iordanis
quæ

quæ tranſmittunt in Moab : & non dimi-
ſerunt tranſire quemquam :* ſed percuſſerũt 29
Moabitas in tempore illo , circiter decem
millia, omnes robuſtos & fortes viros . nul-
lus eorum euadere potuit . * Humiliatusq. 30
eſt Moab in die illo ſub manu Iſrael : &
quieuit Terra octoginta annis . * Poſt hunc 31
fuit Samgar filius Anath , qui percuſſit de
Philiſthijm ſexcentos viros vomere : & ipſe
quoque defendit Iſrael.

Cap. IIII.

ADDIDERVNTQ. filij Iſrael facere ma 1
lum in conſpectu Domini poſt mor-
tem Aod, * & tradidit illos Dominus in ma- 2
nus Iabin regis Chanaan , qui regnauit in
Aſor : habuitq. ducem exercitus ſui nomi-
ne Siſaram, ipſe autem habitabat in Haro-
ſeth gentium. * Clamaueruntq. filij Iſrael ad 3
Dominum : nongentos enim habebat fal-
catos currus,& per viginti annos vehemen-
ter oppreſſerat eos. * Erat autem Debbora 4
prophetis vxor Lapidoth , quæ iudicabat
populum in illo tempore. * Et ſedebat ſub 5
palma, quæ nomine illius vocabatur, inter
Rama & Bethel in monte Ephraim : aſcen-
debantq. ad eam filij Iſrael in omne iudi-
cium. * Quæ miſit , & vocauit Barac filium 6
Abinoëm de Cedes Nephthali : dixitq. ad
eum : Præcepit tibi Dominus Deus Iſrael ;
vade, & duc exercitum in montẽ Thabor,
tolleſq. tecum decem millia pugnatorũ de
filijs Nephthali, & de filijs Zabulon : * ego 7
autem adducam ad te in loco torrentis Ci-
ſon , Siſaram principem exercitus Iabin, &
currus eius, atque omnem multitudinem,
& tradam eos in manu tua. * Dixitq. ad eã 8
Barac : Si venis mecum , vadam : ſi nolue-
ris venire mecum , non pergam . * Quæ di- 9
xit ad eum : Ibo quidem tecum,ſed in hac
vice victoria non reputabitur tibi , quia in
manu mulieris tradetur Siſara. Surrexit ita-
que Debbora,& perrexit cum Barac in Ce-
des . * Qui , accitis Zabulon & Nephthali, 10
aſcẽdit cum decem millibus pugnatorum ,
habens Debboram in comitatu ſuo. * Haber 11
autem Cinæus receſſerat quondam a cete-
ris Cinæis fratribus ſuis filijs Hobab , co-
gnati Moyſi : & tetenderat tabernacula vſ-
que ad vallem,quæ vocatur Sennim,& erat
12 inxta Cedes. * Nunciatumq. eſt Siſaræ qnòd
aſcendiſſet Barac filius Abinoëm, in mon-
13 tem Thabor : * & cõgregauit nongentos fal-
catos currus , & omnem exercitum de Ha-
14 roſeth gentium ad torrentem Ciſon . * Di-
xitq. Debbora ad Barac : Surge, hæc eſt
enim dies,in qua tradidit Dominus Siſaram
in manus tuás : èn ipſe ductor eſt tuus . De-
ſcendit itaque Barac de monte Thabor,&
15 decem millia pugnatorum cum eo . * Per-
terruitq. Dominus Siſaram,& omnes cur-
rus eius, vniuerſamq. multitudinem in ore
gladij ad conſpectum Barac : in tantum,vt
16 Siſara de curru deſiliẽs,pedibus fugeret, * &
Barac perſequeretur fugiẽtes currus,& exer
citum vſque ad Haroſeth gentium,& om-
nis hoſtium multitudo vſque ad interne-
17 cionem caderet . * Siſara autem fugiens per-
uenit ad tentoriũ Iahel vxoris Haber Ci-
næi . Erat enim pax inter Iabin regẽ Azor,
18 & domum Haber Cinæi. * Egreſſa igitur Ia-
hel in occurſum Siſaræ , dixit ad eum : In-
tra ad me domine mi : intra , ne timeas .
Qui ingreſſus tabernaculum eius, & oper-
19 tus ab ea pallio, * dixit ad eam : Da mihi,ob-
ſecro,paululum aquæ,quia ſitio valde . Quæ
aperuit vtrem lactis , & dedit ei bibere , &
20 operuit illum. * Dixitq. Siſara ad eàm : Sta
ante oſtium tabernaculi : & cũ venerit ali-
quis interrogans te , & dicens : Numquid
hic eſt aliquis ? Reſpondebis : Nullus eſt.
21 * Tulit itaque Iahel vxor Haber clauum ta-
bernaculi,aſſumens pariter & malleum : &
ingreſſa abſconditè, & cum ſilentio poſuit
ſupra tempus capitis eius clauum, percuſ-
ſumq. malleo defixit in cerebrum vſque ad
terram : qui ſoporem morti conſocians de-
22 fecit,& mortuus eſt. * Et ecce Barac ſequens
Siſaram veniebat : egreſſaq. Iahel in occur-
ſum eius,& dixit ei : Veni,& oſtendam tibi
virum,quem quæris . Qui cum intraſſet ad
eam, vidit Siſaram iacentem mortuum, &
23 clauum infixum in tempore eius . * Humilia-
uit ergo Deus in die illo Iabin regem Cha-

naan coram filijs Iſrael: *qui creſcebant 24
quotidie, & forti manu opprimebant Iabin
regem Chanaan, donec delerent eum.

CAP. V.

CECINERVNTQ. Debbora & Barac 1
filius Abinoëm in illo die, dicentes:
*Qui ſponte obtuliſtis de Iſrael animas 2
veſtras ad periculum, benedicite Domino.
*Audite reges, auribus percipite princi- 3
pes: Ego ſum, ego ſum quæ Domino ca-
nam, pſallam Domino Deo Iſrael.
*Domine cum exires de Seir, & tranſires 4
per regiones Edom, terra mota eſt, cæliq.
ac nubes diſtillauerunt aquis.
*Montes fluxerunt a facie Domini, & Si- 5
nai a facie Domini Dei Iſrael.
*In diebus Samgar filij Anath, in die- 6
bus Iahel quieuerunt ſemitæ: & qui ingre-
diebantur per eas, ambulauerunt per cal-
les deuios.
*Ceſſauerunt fortes in Iſrael, & quieue- 7
runt: donec ſurgeret Debbora, ſurgeret
mater in Iſrael.
*Noua bella elegit Dominus, & portas ho 8
ſtium ipſe ſubuertit: clypeus & haſta ſi ap-
paruerint in quadraginta millibus Iſrael.
*Cor meum diligit principes Iſrael: qui 9
propria voluntate obtuliſtis vos diſcrimi-
ni, benedicite Domino.
*Qui aſcenditis ſuper nitentes aſinos, & 10
ſedetis in iudicio, & ambulatis in via, lo-
quimini.
*Vbi colliſi ſunt currus, & hoſtium ſuf- 11
focatus eſt exercitus, ibi narrentur iuſtitiæ
Domini & clementia in fortes Iſrael: tunc
deſcendit populus Domini ad portas, &
obtinuit principatum.
*Surge, ſurge Debbora, ſurge, ſurge, & lo- 12
quere canticum: ſurge Barac, & apprehen-
de captiuos tuos fili Abinoem.
*Saluatæ ſunt reliquiæ populi, Dominus 13
in fortibus dimicauit.
*Ex Ephraim deleuit eos in Amalec, & 14
poſt eum ex Beniamin in populos tuos
o Amalec: de Machir principes deſcen-
derunt, & de Zabulon qui exercitum du-
cerent ad bellandum.
15 *Duces Iſſachar fuere cum Debbora, &
Barac veſtigia ſunt ſecuti, qui quaſi in præ-
ceps ac barathrum ſe diſcrimini dedit: di-
uiſo contra ſe Ruben, magnanimorum re-
perta eſt contentio.
16 *Quare habitas inter duos terminos, vt
audias ſibilos gregum? diuiſo cōtra ſe Ru-
ben, magnanimorum reperta eſt cōtentio.
17 *Galaad trans Iordanem quieſcebat, &
Dan vacabat nauibus: Aſer habitabat in
littore maris, & in portubus morabatur.
18 *Zabulon vero & Nephthali obtulerunt
animas ſuas morti in regione Merome.
19 *Venerunt reges & pugnauerunt, pugna-
uerunt reges Chanaan in Thanach iuxta
aquas Mageddo, & tamen nihil tulere præ-
dantes.
20 *De cælo dimicatum eſt contra eos: ſtel-
læ manentes in ordine & curſu ſuo, aduer-
ſus Siſaram pugnauerunt.
21 *Torrens Ciſon traxit cadauera eorum,
torrens Cadumim, torrens Ciſon: concul-
ca anima mea robuſtos.
22 *Vngulæ equorum ceciderunt, fugienti-
bus impetu, & per præceps ruentibus for-
tiſſimis hoſtium.
23 *Maledicite terræ Meroz, dixit Angelus
Domini: maledicite habitatoribus eius,
quia non venerunt ad auxilium Domini,
in adiutorium fortiſſimorum eius.
24 *Benedicta inter mulieres Iahel vxor Ha-
ber Cinæi, & benedicatur in tabernacu-
lo ſuo.
25 *Aquam petenti lac dedit, & in phiala
principum obtulit butyrum.
26 *Siniſtram manum miſit ad clauum, &
dextram ad fabrorum malleos, percuſſitq.
Siſaram quærens in capite vulneri locum,
& tempus valide perforans.
27 *Inter pedes eius ruit: defecit, & mortuus
eſt: voluebatur ante pedes eius, & iacebat
exanimis & miſerabilis.
28 *Per feneſtram reſpiciens, vlulabat mater
eius: & de cœnaculo loquebatur: Cur mo-
ratur regredi currus eius? quare tardaue-
runt pedes quadrigarum illius?

*Vna

*Vna ſapiẽtior ceteris vxoribus eius,hæc 29
ſocrui verba reſpondit:
*Forſitan nunc diuidit ſpolia,& pulcher- 30
rima feminarum eligitur ei: veſtes diuer-
ſorum colorum Siſaræ traduntur in præ-
dam, & ſupellex varia ad ornanda colla
congeritur.
*Sic pereant omnes inimici tui Domine: 31
qui autem diligunt te,ſicut Sol in ortu ſuo
ſplendet, ita rutilent.
*Quieuitq. Terra per quadraginta annos. 32

CAP. VI.

FECERVNT autem filij Iſrael malum in 1
conſpectu Domini: qui tradidit illos in
manu Madian ſeptẽ annis,*& oppreſſi ſunt 2
valde ab eis. Feceruntq. ſibi antra & ſpe-
luncas in montibus,& munitiſſima ad repu
gnandum loca.*Cũq. ſeuiſſet Iſrael,aſcen- 3
debat Madian & Amalec,ceteriq. Orienta-
lium nationum:*& apud eos figentes ten- 4
toria,ſicut erant in herbis cuncta vaſtabant
vſque ad introitum Gazæ: nihilq. omnino
ad vitam pertinens relinquebant in Iſrael,
non oues, non boues, non aſinos. *Ipſi 5
enim & vniuerſi greges eorum veniebant
cum tabernaculis ſuis,& inſtar locuſtarum
vniuerſa complebãt, innumera multitudo
hominum,& camelorum, quidquid tetige-
rant deuaſtantes. *Humiliatuſq. eſt Iſrael 6
valde in conſpectu Madian. *Et clamauit 7
ad Dominum poſtulans auxilium contra
Madianitas.*Qui miſit ad eos virum pro- 8
phetam, & locutus eſt: Hæc dicit Domi-
nus Deus Iſrael: Ego vos feci cõſcendere
de Ægypto,& eduxi vos de domo ſeruitu-
tis,*& liberaui de manu Ægyptiorum,& 9
omnium inimicorum,qui affligebant vos:
eieciq. eos ad introitum veſtrum,& tradidi
vobis Terrã eorum.*Et dixi: Ego Dominus 10
Deus veſter, ne timeatis deos Amorrhæo-
rum,in quorum terra habitatis.*Et noluiſ-
tis audire vocem meam.*Venit autẽ An- 11
gelus Domini,& ſedit ſub quercu,quæ erat
in Ephra,& pertinebat ad Ioas patrem fa-
miliæ Ezri. Cumq. Gedeon filius eius ex-
cuteret atque purgaret frumẽta in torcula-
12 ri,vt fugeret Madian,*apparuit ei Angelus
Domini,& ait: Dominus tecum virorum
13 fortiſſime.*Dixitq. ei Gedeon: Obſecro mi
Domine,ſi Dominus nobiſcum eſt,cur ap-
prehẽderunt nos hæc omnia? vbi ſunt mi-
rabilia eius,quæ narrauerunt patres noſtri,
atque dixerũt: De Ægypto eduxit nos Do-
minus? Nunc autem dereliquit nos Domi-
14 nus & tradidit in manu Madian.* Reſpe-
xitq. ad eum Dominus,& ait: Vade in hac
fortitudine tua,& liberabis Iſrael de manu
15 Madian: ſcito quòd miſerim te.*Qui re-
ſpondens ait: Obſecro,mi Domine,in quo
liberabo Iſrael? ecce familia mea infima eſt
in Manaſſe,& ego minimus in domo patris
16 mei.*Dixitq. ei Dominus: Ego ero tecum:
17 & percuties Madian quaſi vnum virum.*Et
ille, Si inueni,inquit,gratiam coram te,da
mihi ſignum quòd tu ſis qui lóqueris ad
18 me.*Nec recedas hinc,donec reuertar ad
te,portans ſacrificium,& offerens tibi. Qui
reſpondit: Ego præſtolabor aduentum tuũ.
19 *Ingreſſus eſt itaque Gedeon,& coxit hœ-
dum, & de farinæ modio azymos panes:
carneſq. ponens in caniſtro,& ius carnium
mittens in ollam,tulit omnia ſub quercu,
20 & obtulit ei.*Cui dixit Angelus Domini:
Tolle carnes & azymos panes,& pone ſu-
pra petram illam, & ius deſuper funde.
21 Cumq. feciſſet ita,*extendit Angelus Do-
mini ſummitatem virgæ, quam tenebat in
manu, & tetigit carnes & panes azymos:
aſcenditq. ignis de petra, & carnes, azy-
moſq. panes conſumpſit: Angelus autem
22 Domini euanuit ex oculis eius.*Videnſq.
Gedeon quòd eſſet Angelus Domini, ait:
Heu mi Domine Deus: quia vidi Angelum
23 Domini facie ad faciem.*Dixitq. ei Domi-
nus: Pax tecum: ne timeas,non morieris.
24 *Ædificauit ergo ibi Gedeon altare Domi-
no, vocauitq. illud, Domini pax,vſque in
præſentẽ diem. Cũq. adhuc eſſet in Ephra,
25 quæ eſt familiæ Ezri,*nocte illa dixit Domi
nus ad eum: Tolle taurum patris tui,& al-
terum taurum annorum ſeptem,deſtrueſq.
aram Baal, quæ eſt patris tui: & nemus,
26 quod circa aram eſt,ſuccide:*& ædificabis
altare

altare Domino Deo tuo in ſummitate pe-
træ huius, ſuper quam ante ſacrificium po-
ſuiſti: tolleſq. taurum ſecundum, & offeres
holocauſtum ſuper ſtruem lignorum, quæ
de nemore ſucciderís.*Aſſumptis ergo Ge 27
deon decem viris de ſeruis ſuis, fecit ſicut
præceperat ei Dominus. Timés autem do-
mum patris ſui, & homines illius ciuitatis,
per diem noluit id facere, ſed omnia nocte
compleuit.*Cumq. ſurrexiſſent viri oppidi 28
eius mane, viderunt deſtructam aram Baal,
lucumq. ſucciſum, & taurum alterum im-
poſitum ſuper altare, quod tunc ædificatũ
erat.*Dixeruntq. ad inuicem: Quis hoc fe 29
cit? Cumq. perquirerent auctorem facti, di-
ctũ eſt: Gedeon filius Ioas fecit hæc om-
nia.* Et dixerunt ad Ioas: Produc filium 30
tuũ huc, vt moriatur: quia deſtruxit aram
Baal, & ſuccidit nemus.*Quibus ille reſpõ- 31
dit: Numquid vltores eſtis Baal, vt pugne-
tis pro eo? qui aduerſarius eſt eius, moria-
tur antequam lux craſtina veniat: ſi Deus
eſt, vindicet ſe de eo, qui ſuffodit arã eius.
*Ex illo die vocatus eſt Gedeon, Ierobaal, 32
eo quòd dixiſſet Ioas: Vlciſcatur ſe de eo
Baal, qui ſuffodit aram eius.* Igitur om- 33
nis Madian, & Amalec, & Orientales popu
li cõgregati ſunt ſimul. & tranſeuntes Ior-
danem, caſtrametati ſunt in valle Iezrael.
*Spiritus autem Domini induit Gedeon, 34
qui clangens buccina conuocauit domum
Abiezer, vt ſequeretur ſe.*Miſitq. nuncios 35
in vniuerſum Manaſſen, qui & ipſe ſecutus
eſt eum: & alios nuncios in Aſer & Zabu-
lon & Nephthali, qui occurrerunt ei.* Di- 36
xitq. Gedeon ad Deum: Si ſaluum facis
per manum meam Iſrael, ſicut locutus es,
*ponam hoc vellus lanæ in area: ſi ros in 37
ſolo vellere fuerit, & in omni terra ſicci-
tas, ſciam quòd per manum meam, ſicut
locutus es, liberabis Iſrael.* Factumq. eſt 38
ita. Et de nocte conſurgens expreſſo velle-
re, concham rore impleuit.* Dixitq. rurſus 39
ad Deum: Ne iraſcatur furor tuus contra
me ſi adhuc ſemel tentauero, ſignum quæ-
rens in vellere. Oro vt ſolum vellus ſiccum
ſit, & omnis terra rore madens.* Fecitq. 40
Deus nocte illa vt poſtulauerat: & fuit ſic-
citas in ſolo vellere, & ros in omni terra.

CAP. VII.

1 IGITVR Ierobaal qui & Gedeon, de no
cte conſurgens, & omnis populus cum
eo, venit ad fontem qui vocatur Harad.
erant autem caſtra Madian in valle ad Se-
2 ptentrionalem plagam collis excelſi.* Di-
xitq. Dominus ad Gedeon: Multus tecum
eſt populus, nec tradetur Madian in manus
eius: ne glorietur cõtra me Iſrael, & dicat:
3 Meis viribus liberatus ſum.* Loquere ad
populum, & cunctis audientibus prædica:
Qui formidoloſus & timidus eſt, reuerta-
tur. Receſſeruntq. de monte Galaad, & re-
uerſi ſunt. De populo vigintiduo millia vi-
rorum, & tantum decẽ millia remanſerunt.
4 * Dixitq. Dominus ad Gedeon: Adhuc po
pulus multus eſt, duc eos ad aquas, & ibi
probabo illos: & de quo dixero tibi vt te-
cum vadat, ipſe pergat: quem ire prohi-
5 buero, reuertatur.*Cumq. deſcendiſſet po-
pulus ad aquas, dixit Dominus ad Gedeon:
Qui lingua lambuerint aquas, ſicut ſolent
canes lambere, ſeparabis eos ſeorſum: qui
autem curuatis genibus biberint, in altera
6 parte erunt.* Fuit itaque numerus eorum
qui manu ad os proijciente, lambuerant
aquas, trecenti viri: omnis autem reliqua
7 multitudo flexo poplite biberat.*Et ait Do
minus ad Gedeon: In trecentis viris qui
lambuerunt aquas, liberabo vos, & tradam
in manu tua Madian: omnis autem reliqua
8 multitudo reuertatur in locum ſuũ.*Sum-
ptis itaque pro numero cibarijs & tubis,
omnem reliquam multitudinẽ abire præ-
cepit ad tabernacula ſua: & ipſe cum tre-
centis viris ſe certamini dedit. Caſtra autẽ
9 Madian erant ſubter in valle.* Eadem no-
cte dixit Dominus ad eũ: Surge, & deſcen-
de in caſtra: quia tradidi eos in manu tua.
10 *ſin autẽ ſolus ire formidas, deſcendat te-
11 cum Phara puer tuus.*Et cũ audieris quid
loquantur, tunc confortabuntur manus
tuæ, & ſecurior ad hoſtium caſtra deſcen-
des. Deſcẽdit ergo ipſe & Phara puer eius

in partem caſtrorum, vbi erant armatorum
vigiliæ.* Madian autem & Amalec,& om- 12
nes Orientales populi fuſi iacebant in valle,
vt locuſtarum multitudo: cameli quoque
innumerabiles erant, ſicut arena quæ iacet
in littore maris.* Cumq. veniſſet Gedeon, 13
narrabat aliquis ſomnium proximo ſuo: &
in hunc modum referebat quod viderat:
Vidi ſomnium,& videbatur mihi quaſi ſub-
cinericius panis ex hordeo volui,& in caſtra
Madian deſcendere: cumq. perueniſſet ad
tabernaculum,percuſſit illud,atque ſubuer-
tit,& terræ funditus coæquauit.* Reſpondit 14
is, cui loquebatur: Non eſt hoc aliud, niſi
gladius Gedeonis filij Ioas viri Iſraelitæ:
tradidit enim Dominus in manus eius Ma-
dian, & omnia caſtra eius.* Cumq. audiſſet 15
Gedeon ſomnium, & interpretationẽ eius,
adorauit: & reuerſus eſt ad caſtra Iſrael, &
ait: Surgite, tradidit enim Dominus in ma-
nus noſtras caſtra Madian.* Diuiſitq. tre- 16
centos viros in tres partes, & dedit tubas
in manibus eorum,lagenaſq. vacuas ac lam-
pades in medio lagenarum. * Et dixit ad 17
eos: Quod me facere videritis, hoc facite:
ingrediar partem caſtrorum, & quod fece-
ro ſectamini.* Quando perſonuerit tuba in 18
manu mea, vos quoque per caſtrorum cir-
cuitum clangite, & conclamate, Domino
& Gedeoni.* Ingreſſuſq. eſt Gedeon, & 19
trecenti viri qui erant cum eo in partem ca-
ſtrorum, incipientibus vigilijs noctis me-
diæ,& cuſtodibus ſuſcitatis, cœperunt buc-
cinis clangere, & complodere inter ſe la-
genas.* Cumq. per gyrum caſtrorum in tri- 20
bus perſonarent locis, & hydrias confre-
giſſent, tenuerunt ſiniſtris manibus lampa-
des,& dextris ſonantes tubas,clamauerunt-
que: Gladius Domini & Gedeonis:* ſtan- 21
tes ſinguli in loco ſuo per circuitũ caſtro-
rum hoſtilium. Omnia itaque caſtra tur-
bata ſunt,& vociferantes, vlulanteſq. fuge-
runt:* & nihilominus inſiſtebant trecenti 22
viri buccinis perſonantes. Immiſitq. Domi
nus gladium in omnibus caſtris, & mutua
ſe cæde truncabant,* fugientes vſque ad 23
Bethſetta,& crepidinẽ Abelmehula in Teb-
bath. Conclamantes autem viri Iſrael de
Nephthali,& Aſer,& omni Manaſſe perſe-
24 quebantur Madian.* Miſitq. Gedeon nun-
cios in omnem montem Ephraim, dicens:
Deſcendite in occurſum Madian, & occu-
pate aquas vſque Bethbera atque Iordanẽ.
Clamauitq. omnis Ephraim,& præoccupa-
uit aquas atque Iordanem vſque Bethbera.
25 *Apprehenſoſq. duos viros Madian, Oreb,
& Zeb,interfecit Oreb in Petra Oreb, Zeb
vero in Torculari Zeb. Et perſecuti ſunt
Madian, capita Oreb & Zeb portantes ad
Gedeon trans fluenta Iordanis.

CAP. VIII.

1 DIXERVNTQ. ad eum viri Ephraim:
Quid eſt hoc quod facere voluiſti, vt
nos non vocares,cum ad pugnam pergeres
cõtra Madian? iurgantes fortiter,& prope
2 vim inferentes.* Quibus ille reſpõdit: Quid
enim tale facere potui, quale vos feciſtis?
nonne melior eſt racemus Ephraim, vinde-
3 mijs Abiezer? * In manus veſtras Dominus
tradidit principes Madian, Oreb, & Zeb:
quid tale facere potui, quale vos feciſtis?
Quod cum locutus eſſet, requieuit ſpiritus
4 eorum,quo tumebant contra eum.* Cumq.
veniſſet Gedeon ad Iordanem, tranſiuit eum
cum trecentis viris, qui ſecum erant: & præ
laſſitudine, fugientes perſequi non poterãt.
5 * Dixitq. ad viros Soccoth: Date, obſecro,
panes populo, qui mecũ eſt, quia valde de-
fecerũt: vt poſſimus perſequi Zebee,& Sal-
6 mana reges Madian.* Reſponderunt prin-
cipes Soccoth: Forſitan palmæ manuum
Zebee & Salmana in manu tua ſunt, & id-
circo poſtulas vt demus exercitui tuo pa-
7 nes.* Quibus ille ait: Cum ergo tradide-
rit Dominus Zebee & Salmana in manus
meas, conteram carnes veſtras cum ſpinis,
8 tribuliſq. deſerti.* Et inde conſcendens, ve-
nit in Phanuel: locutuſq. eſt ad viros loci
illius ſimilia. Cui & illi reſponderunt, ſicut
9 reſponderant viri Soccoth.* Dixit itaque &
eis: Cum reuerſus fuero victor in pace, de-
10 ſtruam turrim hanc.* Zebee autẽ & Salma-
na requieſcebant cum omni exercitu ſuo.
Quin-

Quindecim enim millia viri remanſerant ex
omnibus turmis Orientalium populorum,
cæſis centum viginti millibus bellatorum
educentium gladium. * Aſcendenſq. Ge- 11
deon per viam eorum, qui in tabernaculis
morabantur, ad Orientalem partem Nobe,
& Iegbaa, percuſſit caſtra hoſtium, qui ſe-
curi erant, & nihil aduerſi ſuſpicabantur.
*Fugeruntq. Zebee & Salmana, quos perſe- 12
quens Gedeon comprehendit, turbato om-
ni exercitu eorum. *Reuertenſq. de bello 13
ante ſolis ortum, *apprehendit puerum de 14
viris Soccoth: interrogauitq. eum nomina
principum & ſeniorum Soccoth, & deſcri-
pſit ſeptuaginta ſeptem viros. * Venitq. ad 15
Soccoth, & dixit eis: En Zebee, & Salmana
ſuper quibus exprobraſtis mihi, dicentes:
Forſitan manus Zebee & Salmana in mani-
bus tuis ſunt, & idcirco poſtulas vt demus
viris qui laſſi ſunt, & defecerunt panes.
* Tulit ergo ſeniores ciuitatis & ſpinas de- 16
ſerti ac tribulos, & contriuit cum eis, atque
cõminuit viros Soccoth. * Turrim quoque 17
Phanuel ſubuertit, occiſis habitatoribus ci-
uitatis. * Dixitq. ad Zebee & Salmana: Qua- 18
les fuerunt viri, quos occidiſtis in Thabor?
Qui reſponderunt: Similes tui, & vnus ex
eis quaſi filius regis. * Quibus ille reſpõdit: 19
Fratres mei fuerunt, filij matris meæ. viuit
Dominus, quia ſi ſeruaſſetis eos, non vos
occiderẽ. * Dixitq. Iether primogenito ſuo: 20
Surge, & interfice eos. Qui non eduxit gla-
dium: timebat enim, quia adhuc puer erat.
* Dixeruntq. Zebee & Salmana: Tu ſurge, 21
& irrue in nos: quia iuxta ætatem robur eſt
hominis. Surrexit Gedeon, & interfecit Ze-
bee & Salmana: & tulit ornamenta ac bul-
las, quibus colla regalium camelorum de-
corari ſolent. * Dixeruntq. omnes viri Iſrael 22
ad Gedeon: Dominare noſtri tu, & filius
tuus, & filius filij tui: quia liberaſti nos de
manu Madian. * Quibus ille ait: Non domi- 23
nabor veſtri, nec dominabitur in vos fi-
lius meus, ſed dominabitur vobis Domi-
nus. * Dixitq. ad eos: Vnam petitionem 24
poſtulo a vobis: Date mihi inaures ex præ-
da veſtra. Inaures enim aureas Iſmaelitæ
25 habere conſueuerant. * Qui reſponderunt:
Libentiſſime dabimus. Expandenteſq. ſu-
per terram pallium, proiecerũt in eo inau-
26 res de præda: * & fuit pondus poſtulatarum
inaurium, mille ſeptingenti auri ſicli, abſ-
que ornamentis, & monilibus, & veſte pur-
purea, quibus reges Madian vti ſoliti erant,
27 & præter torques aureas camelorum. * Fe-
citq. ex eo Gedeon Ephod, & poſuit illud in
ciuitate ſua Ephra. Fornicatuſq. eſt omnis
Iſrael in eo, & factum eſt Gedeoni & omni
28 domui eius in ruinam. * Humiliatus eſt au-
tem Madian coram filijs Iſrael, nec potue-
runt vltra ceruices eleuare: ſed quieuit ter-
ra per quadraginta annos, quibus Gedeon
29 præfuit. * Abijt itaque Ierobaal filius Ioas, &
30 habitauit in domo ſua: * habuitq. ſeptua-
ginta filios, qui egreſſi ſunt de femore eius:
31 eo quòd plures haberet vxores. * Cõcubina
autem illius, quam habebat in Sichem, ge-
32 nuit ei filium nomine Abimelech. * Mor-
tuuſq. eſt Gedeon filius Ioas in ſenectute
bona, & ſepultus eſt in ſepulchro Ioas pa-
33 tris ſui in Ephra de familia Ezri. * Poſtquam
autem mortuus eſt Gedeon, auerſi ſunt filij
Iſrael, & fornicati ſunt cum Baalim. Per-
cuſſeruntq. cum Baal fœdus, vt eſſet eis in
34 deum: * nec recordati ſunt Domini Dei ſui,
qui eruit eos de manibus inimicorum ſuo-
35 rum omnium per circuitum: * nec fecerunt
miſericordiã cum domo Ierobaal Gedeon
iuxta omnia bona, quæ fecerat Iſraeli.

CAP. IX.

1 ABIIT autem Abimelech filius Iero-
baal in Sichem ad fratres matris ſuæ,
& locutus eſt ad eos, & ad omnem cogna-
2 tionẽ domus patris matris ſuæ, dicens: * Lo-
quimini ad omnes viros Sichem: Quid vo-
bis eſt melius, vt dominentur veſtri ſeptua-
ginta viri omnes filij Ierobaal, an vt domi-
netur vnus vir? ſimulq. cõſiderate quòd os
3 veſtrum, & caro veſtra ſum. * Locutiq. ſunt
fratres matris eius de eo ad omnes viros
Sichem vniuerſos ſermones iſtos, & incli-
nauerunt cor eorum poſt Abimelech, di-
4 centes: Frater noſter eſt. * Dederuntq. illi

ſeptuaginta pondo argenti de fano Baal-
berit. Qui conduxit ſibi ex eo viros inopes
& vagos, ſecutiq. ſunt eum. * Et venit in 5
domum patris ſui in Ephra, & occidit fra-
tres ſuos filios Ierobaal ſeptuaginta viros,
ſuper lapidem vnum: remanſitq. Ioatham
filius Ierobaal minimus, & abſconditus eſt.
* Cógregati ſunt autem omnes viri Sichem, 6
& vniuerſæ familiæ vrbis Mello: abieruntq.
& conſtituerunt regem Abimelech iuxta
quercum, quæ ſtabat in Sichem. * Quod cũ 7
nunciatum eſſet Ioatham, iuit, & ſtetit in ver-
tice montis Garizim: eleuataq. voce, cla-
mauit, & dixit: Audite me viri Sichem, ita
audiat vos Deus. * Ierunt ligna, vt vngerent 8
ſuper ſe regem: dixeruntq. oliuæ: Impera
nobis. * Quæ reſpondit: Numquid poſſum 9
deſerere pinguedinem meã, qua & dij vtun-
tur, & homines, & venire vt inter ligna pro-
mouear? * Dixeruntq. ligna ad arborem fi- 10
cum: Veni, & ſuper nos regnum accipe.
* Quæ reſpondit eis: Numquid poſſum de- 11
ſerere dulcedinem meam, fructuſq. ſuauiſ-
ſimos, & ire vt inter cetera ligna promo-
uear? * Locutaq. ſunt ligna ad vitem: Veni, 12
& impera nobis. * Quæ reſpondit eis: Num- 13
quid poſſum deſerere vinum meum, quod
lætificat Deum & homines, & inter ligna
cetera promoueri? * Dixeruntq. omnia ligna 14
ad rhamnum: Veni, & impera ſuper nos.
* Quæ reſpondit eis: Si vere me regem vo- 15
bis conſtituitis, venite, & ſub vmbra mea
requieſcite. ſi autem non vultis, egrediatur
ignis de rhamno, & deuoret cedros Liba-
ni. * Nunc igitur, ſi recte, & abſque peccato 16
conſtituiſtis ſuper vos regem Abimelech,
& bene egiſtis cum Ierobaal, & cum domo
eius, & reddidiſtis vicem beneficijs eius, qui
pugnauit pro vobis, * & animam ſuam de- 17
dit periculis, vt erueret vos de manu Ma-
dian, * qui nunc ſurrexiſtis contra domum 18
patris mei, & interfeciſtis filios eius ſeptua-
ginta viros ſuper vnum lapidem, & conſti-
tuiſtis regem Abimelech filium ancillæ eius
ſuper habitatores Sichem, eo quòd frater
veſter ſit: * ſi ergo recte, & abſque vitio egi- 19
ſtis cum Ierobaal, & domo eius, hodie læ-
tamini in Abimelech, & ille lætetur in vo-
20 bis. * Sin autem peruerſe: egrediatur ignis
ex eo, & conſumat habitatores Sichem, &
oppidum Mello: egrediaturq. ignis de viris
Sichem, & de oppido Mello, & deuoret
21 Abimelech. * Quæ cum dixiſſet, fugit, &
abijt in Bera: habitauitq. ibi ob metum
22 Abimelech fratris ſui. * Regnauit itaque
23 Abimelech ſuper Iſrael tribus annis. * Mi-
ſitq. Dominus ſpiritum peſſimũ inter Abi-
melech & habitatores Sichem: qui cœpe-
24 runt eum deteſtari, * & ſcelus interfectionis
ſeptuaginta filiorum Ierobaal, & effuſioné
ſanguinis eorum cõferre in Abimelech fra-
trem ſuum, & in ceteros Sichimorum prin-
25 cipes, qui eum adiuuerant. * Poſueruntq. in-
ſidias aduerſus eum in ſummitate montiũ:
& dum illius præſtolabantur aduentũ, exer-
cebant latrocinia, agentes prædas de præ-
tereuntibus. nunciatumq. eſt Abimelech.
26 * Venit autem Gaal filius Obed cum fratri-
bus ſuis, & tranſiuit in Sichimam. Ad cuius
27 aduentũ erecti habitatores Sichem, * egreſſi
ſunt in agros vaſtantes vineas, vuaſq. cal-
cantes: & factis cantantium choris, ingreſſi
ſunt fanum dei ſui, & inter epulas & pocula
28 maledicebant Abimelech, * clamante Gaal
filio Obed: Quis eſt Abimelech, & quæ eſt
Sichem, vt ſeruiamus ei? numquid non eſt
filius Ierobaal, & conſtituit principem Ze-
bul ſeruum ſuum ſuper viros Emor patris
29 Sichem? Cur ergo ſeruiemus ei? * vtinã da-
ret aliquis populum iſtum ſub manu mea,
vt auferré de medio Abimelech. Dictumq.
eſt Abimelech: Congrega exercitus multi-
30 tudinem, & veni. * Zebul enim princeps ci-
uitatis auditis ſermonibus Gaal filij Obed,
31 iratus eſt valde, * & miſit clam ad Abime-
lech nũcios, dicens: Ecce, Gaal filius Obed
venit in Sichimam cum fratribus ſuis, &
32 oppugnat aduerſum te ciuitatem. * Surge
itaque nocte cum populo, qui tecum eſt, &
33 latita in agro: * & primo mane oriente ſole,
irrue ſuper ciuitatem. illo autem egrediẽ-
te aduerſum te cum populo ſuo, fac ei quod
14 potueris. * Surrexit itaque Abimelech cum
omni exercitu ſuo nocte, & tetendit inſidias
iuxta

iuxta Sichimam in quattuor locis. * Egreſ- 35
ſuſq. eſt Gaal filius Obed,& ſtetit in introi-
tu portæ ciuitatis. Surrexit autem Abime-
lech,& omnis exercitus cum eo de inſidia-
rum loco. * Cumq. vidiſſet populum Gaal, 36
dixit ad Zebul : Ecce de montibus multitu-
do deſcendit. Cui ille reſpondit : Vmbras
montium vides quaſi capita hominũ,& hoc
errore deciperis. * Rurſumq. Gaal ait : Ecce 37
populus de vmbilico terræ deſcẽdit,& vnus
cuneus venit per viam, quæ reſpicit quercũ.
* Cui dixit Zebul : Vbi eſt nunc os tuũ, quo 38
loquebaris ? Quis eſt Abimelech vt ſeruia-
mus ei ? Nonne hic populus eſt, quem de-
ſpiciebas ? Egredere,& pugna contra eum.
* Abijt ergo Gaal, ſpectante Sichimorũ po- 39
pulo,& pugnauit contra Abimelech, * qui 40
perſecutus eſt eum fugientem, & in vrbem
compulit : cecideruntq. ex parte eius pluri-
mi, vſque ad portã ciuitatis : * & Abimelech 41
ſedit in Ruma : Zebul autem, Gaal,& ſocios
eius expulit de vrbe, nec in ea paſſus eſt cõ-
morari. * Sequenti ergo die egreſſus eſt po- 42
pulus in campum. Quod cum nunciatum
eſſet Abimelech, * tulit exercitum ſuum,& 43
diuiſit in tres turmas, tendens inſidias in
agris. Videnſq. quòd egrederetur populus
de ciuitate, ſurrexit,& irruit in eos * cum cu- 44
neo ſuo, oppugnans,& obſidens ciuitatem:
duæ autem turmæ palãtes per campum ad-
uerſarios perſequebantur. * Porro Abime- 45
lech omni die illo oppugnabat vrbẽ : quam
cepit, interfectis habitatoribus eius, ipſaq.
deſtructa, ita vt ſal in ea diſpergeret. * Quod 46
cum audiſſent qui habitabant in turre Sichi-
morum, ingreſſi ſunt fanum dei ſui Berith,
vbi fœdus cum eo pepigerant, & ex eo lo-
cus nomen acceperat, qui erat munitus val-
de. * Abimelech quoque audiẽs viros turris 47
Sichimorum pariter conglobatos, * aſcendit 48
in montem Selmon cum omni populo ſuo:
& arrepta ſecuri, præcidit arboris ramum,
impoſitumq. ferẽs humero, dixit ad ſocios:
Quod me videtis facere, cito facite. * Igitur 49
certatim ramos de arboribus præcidentes,
ſequebantur ducem. Qui circũdantes præ-
ſidium, ſuccenderunt: atque ita factum eſt,
vt fumo & igne mille homines necarentur,
viri pariter & mulieres, habitatorum turris
50 Sichem. * Abimelech autem inde profici-
ſcens venit ad oppidum Thebes, quod cir-
51 cumdans obſidebat exercitu. * Erat autem
turris excelſa in media ciuitate, ad quam
confugerant ſimul viri ac mulieres, & om-
nes principes ciuitatis, clauſa firmiſſime ia-
nua,& ſuper turris tectum ſtantes per pro-
52 pugnacula. * Accedenſq. Abimelech iuxta
turrim, pugnabat fortiter : & appropinquãs
53 oſtio, ignem ſupponere nitebatur : * & ecce
vna mulier fragmen molæ deſuper iaciens,
illiſit capiti Abimelech, & confregit cere-
54 brum eius. * Qui vocauit cito armigerum
ſuum,& ait ad eum : Euagina gladium tuũ,
& percute me : ne forte dicatur quòd a fe-
mina interfectus ſim. Qui iuſſa perficiens,
55 interfecit eum. * Illoq. mortuo, omnes qui
cum erant de Iſrael, reuerſi ſunt in ſedes
56 ſuas : * & reddidit Deus malum, quod fece-
rat Abimelech contra patrem ſuum, inter-
57 fectis ſeptuaginta fratribus ſuis. * Sichimi-
tis quoque quod operati erant, retributum
eſt, & venit ſuper eos maledictio Ioatham
filij Ierobaal.

Cap. X.

1 POST Abimelech ſurrexit dux in Iſrael
Thola filius Phua patrui Abimelech, vir
de Iſſachar, qui habitauit in Samir mon-
2 tis Ephraim : * & iudicauit Iſraelem viginti
& tribus annis, mortuusq. eſt, ac ſepultus
3 in Samir. * Huic ſucceſſit Iair Galaadites,
qui iudicauit Iſraelem per viginti & duos
4 annos, * habens triginta filios ſedentes ſu-
per triginta pullos aſinarum, & principes
triginta ciuitatum, quæ ex nomine eius ſunt
appellatæ Hauoth Iair, id eſt, oppida Iair, vſ-
que in præſentem diem in Terra Galaad.
5 * Mortuuſq. eſt Iair ; ac ſepultus in loco, cui
6 eſt vocabulum Camon. * Filij autem Iſrael
peccatis veteribus iungentes noua, fecerũt
malum in conſpectu Domini, & ſeruierunt
idolis, Baalim & Aſtaroth, & dijs Syriæ ac
Sidonis & Moab & filiorũ Ammon & Phi-
liſthijm : dimiſeruntq. Dominum, & non

coluerunt eum.*Cõtra quos Dominus ira- 7
tus,tradidit eos in manus Philiſthijm & fi-
liorum Ammon. *Aﬄictiq. ſunt, & vehe- 8
menter oppreſſi per annos decem & octo,
omnes qui habitabant trans Iordanem in
Terra Amorrhæi,qui eſt in Galaad:*in tan- 9
tum,vt filij Ammon,Iordane tranſmiſſo,va-
ſtarent Iudam & Beniamin & Ephraim:af-
flictusq. eſt Iſrael nimis. *Et clamantes ad 10
Dominum,dixerunt: Peccauimus tibi,quia
dereliquimus Dominum Deum noſtrum,
& ſeruiuimus Baalim. *Quibus locutus eſt 11
Dominus:Numquid nõ Ægyptij & Amor-
rhæi,filijq. Ammon & Philiſthijm,*Sidonij 12
quoque & Amalec & Chanaan oppreſſe-
runt vos,& clamaſtis ad me, & erui vos de
manu eorum? *Et tamen reliquiſtis me, & 13
coluiſtis deos alienos: idcirco non addam
vt vltra vos liberem: *ite,& inuocare deos 14
quos elegiſtis: ipſi vos liberent in tèmpore
angnſtiæ.*Dixeruntq. filij Iſrael ad Domi- 15
nũ: Peccauimus, redde tu nobis quidquid
tibi placet: tantum nunc libera nos. *Quæ 16
dicentes, omnia de finibus ſuis alienorum
deorum idola proiecerunt, & ſeruierunt
Domino Deo: qui doluit ſuper miſerijs eo-
rum. *Itaque filij Ammon conclamantes 17
in Galaad fixere tentoria: cõtra quos con-
gregati filij Iſrael, in Maſpha caſtrametati
ſunt.*Dixeruntq. principes Galaad ſingu- 18
li ad proximos ſuos: Qui primus ex nobis
contra filios Ammon cœperit dimicare,
erit dux populi Galaad.

Cap. XI.

FVit illo tempore Iephte Galaadites 1
vir fortiſſimus atque pugnator, filius
mulieris meretricis,qui natus eſt de Galaad.
*Habuit autem Galaad vxorem,de qua ſu- 2
ſcepit filios: qui poſtquam creuerant, eie-
cerunt Iephte, dicentes: Heres in domo
patris noſtri eſſe non poteris,quia de altera
matre natus es. *Quos ille fugiens atque 3
deuitans,habitauit in Terra Tob: congre-
gatiq. ſunt ad eum viri inopes, & latroci-
nantes,& quaſi principem ſequebãtur.*In 4
illis diebus pugnabant filij Ammon contra
5 Iſrael.*Quibus acriter inſtantibus perrexe-
runt maiores natu de Galaad,vt tollerẽt in
6 auxiliũ ſui Iephte de Terra Tob:*dixerũtq.
ad eum: Veni & eſto princeps noſter,& pu-
7 gna contra filios Ammon. *Quibus ille re-
ſpondit: Nonne vos eſtis,qui odiſtis me,&
eieciſtis de domo patris mei, & nunc veni-
8 ſtis ad me neceſſitate cõpulſi?*Dixeruntq.
principes Galaad ad Iephte: Ob hãc igitur
cauſam nunc ad te venimus,vt proficiſcaris
nobiſcum,& pugnes contra filios Ammon,
ſisq. dux omnium qui habitant in Ga-
9 laad.*Iephte quoque dixit eis: Si vere ve-
niſtis ad me, vt pugnem pro vobis contra
filios Ammon,tradideritq. eos Dominus in
10 manus meas,ego ero veſter princeps?*Qui
reſponderunt ei: Dominus,qui hæc audit,
ipſe mediator ac teſtis eſt quòd noſtra pro-
11 miſſa faciemus. *Abijt itaque Iephte cum
principibus Galaad,fecitq. eum omnis po-
pulus principem ſui. Locutuſq. eſt Iephte
omnes ſermones ſuos coram Domino in
12 Maſpha. *Et miſit nuncios ad regem filio-
rum Ammon,qui ex perſona ſua dicerent:
Quid mihi & tibi eſt, quia veniſti contra
13 me,vt vaſtares terram meam?*Quibus ille
reſpondit: Quia tulit Iſrael terram meam,
quando aſcendit de Ægypto a finibus Ar-
non vſque Iaboc atque Iordanẽ: nunc er-
14 go cũ pace redde mihi eam.*Per quos rur-
ſum mãdauit Iephte,& imperauit eis vt di-
15 cerent regi Ammon:*Hæc dicit Iephte: Nõ
tulit Iſrael Terram Moab,nec Terram filio-
16 rum Ammon:*ſed quando de Ægypto cõ-
ſcenderuut, ambulauit per ſolitudinem vſ-
17 que ad Mare rubrũ,& venit in Cades.*Mi-
ſitq. nuncios ad regem Edom, dicens: Di-
mitte me vt tranſeam per terrã tuam. Qui
noluit acquieſcere precibus eius.Miſit quo-
que ad regem Moab, qui & ipſe tranſitum
præbere contempſit. Manſit itaque in Ca-
18 des,*& circuiuit ex latere Terram Edom,&
Terram Moab: venitq. contra Orientalem
plagam Terræ Moab, & caſtrametatus eſt
trans Arnon: nec voluit intrare terminos
Moab: Arnon quippe confinium eſt Terræ
19 Moab.*Miſit itaque Iſrael nũcios ad Sehon

regem

regem Amorrhæorũ, qui habitabat in He-
ſebon,& dixerunt ei: Dimitte vt tranſeam
per terram tuam vſque ad fluuium. * Qui 20
& ipſe Iſrael verba deſpiciens, non dimiſit
eum tranſire per terminos ſuos: ſed infini-
ta multitudine congregata egreſſus eſt con-
tra eum in Iaſa, & fortiter reſiſtebat. * Tra- 21
diditq. eum Dominus in manus Iſrael cum
omni exercitu ſuo, qui percuſſit eum,& poſ-
ſedit omnem Terram Amorrhæi habitato-
ris regionis illius, * & vniuerſos fines eius 22
de Arnon vſque Iaboc,& de ſolitudine vſ-
que ad Iordanem. * Dominus ergo Deus 23
Iſrael ſubuertit Amorrhæũ, pugnante con-
tra illum populo ſuo Iſrael, & tu nunc vis
poſſidere terram eius? * Nonne ea quæ poſ- 24
ſidet Chamos Deus tuus, tibi iure debẽtur?
Quæ autem Dominus Deus noſter victor
obtinuit, in noſtram cedent poſſeſſionem:
* niſi forte melior es Balac filio Sephor re- 25
ge Moab: aut docere potes, quòd iurgatus
ſit contra Iſrael,& pugnauerit contra eum,
* quando habitauit in Heſebon, & viculis 26
eius,& in Aroër,& villis illius, vel in cũctis
ciuitatibus iuxta Iordanem, per trecentos
annos. Quare tanto tempore nihil ſuper
hac repetitione tentaſtis? * Igitur non ego 27
pecco in te, ſed tu contra me male agis, in-
dícens mihi bella non iuſta. Iudicet Domi-
nus arbiter huius diei inter Iſrael, & inter
filios Ammon. * Noluitq. acquieſcere rex fi- 28
liorũ Ammon verbis Iephte, quæ per nun-
cios mandauerat. * Factus eſt ergo ſuper 29
Iephte Spiritus Domini,& circuiẽs Galaad,
& Manaſſe, Maſpha quoque Galaad,& in-
de tranſiens ad filios Ammon, * votũ vouit 30
Domino, dicẽs: Si tradideris filios Ammon
in manus meas, * quicumque primus fuerit 31
egreſſus de foribus domus meæ, mihiq. oc-
currerit reuertenti cũ pace a filijs Ammon,
eum holocauſtũ offeram Domino. * Tranſi- 32
uitq. Iephte ad filios Ammon, vt pugnaret
contra eos: quos tradidit Dominus in ma-
nus eius. * Percuſſitq. ab Aroër vſque dum 33
venias in Mennith, viginti ciuitates, & vſ-
que ad Abel, quæ eſt vineis conſita, plaga
magna nimis. humiliatiq. ſunt filij Ammon
34 a filijs Iſrael. * Reuertente autem Iephte in
Maſpha domum ſuam, occurrit ei vnigenita
filia ſua cum tympanis & choris. non enim
35 habebat alios liberos. * Qua viſa, ſcidit ve-
ſtimenta ſua, & ait: Heu me filia mea de-
cepiſti me,& ipſa decepta es: aperui enim
os meum ad Dominum,& aliud facere non
36 potero. * Cui illa reſpondit: Pater mi, ſi ape-
ruiſti os tuum ad Dominũ, fac mihi quod-
cumque pollicitus es, conceſſa tibi vltione,
37 atque victoria de hoſtibus tuis. * Dixitq. ad
patrem: Hoc ſolum mihi præſta quod de-
precor: Dimitte me vt duobus menſibus
circumeam montes, & plangam virginita-
38 tem meam cum ſodalibus meis. * Cui ille
reſpondit: Vade. Et dimiſit eam duobus
menſibus. Cumq. abijſſet cum ſocijs ac ſo-
dalibus ſuis, flebat virginitatẽ ſuam in mon-
39 tibus. * Expletisq. duobus menſibus, reuer-
ſa eſt ad patrem ſuum,& fecit ei ſicut vo-
uerat, quæ ignorabat virum. Exinde mos
increbruit in Iſrael, & conſuetudo ſeruata
40 eſt: * vt poſt anni circulum conueniant in
vnum filiæ Iſrael,& plangant filiam Iephte
Galaaditæ diebus quattuor.

CAP. XII.

1 ECCE autem in Ephraim orta eſt ſedi-
tio. nã tranſeuntes contra aquilonem,
dixerũt ad Iephte: Quare vadens ad pu-
gnã contra filios Ammon, vocare nos no-
luiſti, vt pergeremus tecum? Igitur incen-
2 demus domum tuam. * Quibus ille reſpon-
dit: Diſceptatio erat mihi & populo meo
contra filios Ammon vehemens: vocauiq.
vos, vt præberetis mihi auxilium, & facere
3 noluiſtis. * Quod cernens poſui animam
meam in manibus meis, tranſiuiq. ad fi-
lios Ammon, & tradidit eos Dominus in
manus meas. Quid commerui, vt aduer-
4 ſum me conſurgatis in prælium? * Vocatis
itaque ad ſe cunctis viris Galaad, pugnabat
contra Ephraim: percuſſerũtq. viri Galaad
Ephraim, quia dixerat: Fugitiuus eſt Galaad
de Ephraim, & habitat in medio Ephraim
5 & Manaſſe. * Occupaueruntq. Galaaditæ
vada Iordanis, per quæ Ephraim reuerſurus
erat.

erat. Cumq. veniſſet ad ea de Ephraim nu-
mero, fugiens, atque dixiſſet: Obſecro vt
me tranſire permittatis: dicebant ei Galaa-
ditæ: Numquid Ephrathæus es? quo dicen
te: Non ſum: * interrogabant eum: Dic 6
ergo Scibboleth, quod interpretatur Spica.
Qui reſpondebat, Sibboleth: eadem littera
ſpicam exprimere non valēs. Statimq. ap-
prehenſum iugulabāt in ipſo Iordanis trā-
ſitu. Et ceciderūt in illo tēpore de Ephraim
quadragintaduo millia. * Iudicauit itaque 7
Iephte Galaadites Iſrael ſex annis: & mor-
tuus eſt, ac ſepultus in ciuitate ſua Galaad.
* Poſt hūc iudicauit Iſrael Abeſan de Beth- 8
lehem: * qui habuit triginta filios, & totidē 9
filias, quas emittens foras, maritis dedit, &
eiuſdem numeri filijs ſuis accepit vxores,
introducens in domum ſuam. Qui ſeptem
annis iudicauit Iſrael: * mortuusq. eſt, ac ſe- 10
pultus in Bethlehem. * Cui ſucceſſit Ahia- 11
lon Zabulonites: & iudicauit Iſrael decem
annis: * mortuusq. eſt, ac ſepultus in Zabu- 12
lon. * Poſt hunc iudicauit Iſrael Abdon, 13
filius Illel Pharathonites: * qui habuit qua- 14
draginta filios, & triginta ex eis nepotes,
aſcendentes ſuper ſeptuaginta pullos aſi-
narum, & iudicauit Iſrael octo annis: * mor 15
tuusq. eſt, ac ſepultus in Pharathon terræ
Ephraim, in monte Amalec.

CAP. XIII.

RVRSVMQ. filij Iſrael fecerunt malum 1
in conſpectu Domini: qui tradidit eos
in manus Philiſthinorum quadraginta an-
nis. * Erat autem quidam vir de Saraa, & 2
de ſtirpe Dan, nomine Manue, habens vxo-
rem ſterilē. * Cui apparuit Angelus Domi- 3
ni, & dixit ad eā: Sterilis es & abſque liberis:
ſed concipies & paries filiū: * caue ergo ne 4
bibas vinum ac ſiceram, nec immundum
quidquam comedas: * quia cōcipies, & pa 5
ries filium, cuius non tanget caput nouacu-
la: erit enim nazaræus Dei ab infantia ſua,
& ex matris vtero, & ipſe incipiet liberare
Iſrael de manu Philiſthinorum. * Quæ cum 6
veniſſet ad maritum ſuum, dixit ei: Vir Dei
venit ad me, habens vultum angelicum,
terribilis nimis. Quem cum interrogaſſem,
quis eſſet, & vnde veniſſet, & quo nomine
7 vocaretur, noluit mihi dicere: * ſed hoc re-
ſpondit: Ecce concipies & paries filiū: ca-
ue ne vinum bibas, nec ſiceram, & ne ali-
quo veſcaris immundo: erit enim puer na-
zaræus Dei ab infantia ſua, ex vtero matris
8 ſuæ vſque ad diem mortis ſuæ. * Orauit ita-
que Manue Dominum, & ait: Obſecro Do-
mine, vt vir Dei, quem miſiſti, veniat iterū,
& doceat nos quid debeamus facere de
9 puero, qui naſciturus eſt. * Exaudiuitq. Do-
minus deprecantē Manue, & apparuit rur-
ſum Angelus Dei vxori eius ſedēti in agro.
Manue autem maritus eius non erat cum
10 ea. Quæ cum vidiſſet Angelum, * feſtina-
uit, & cucurrit ad virum ſuum: nunciauitq.
ei, dicens: Ecce apparuit mihi vir, quem
11 ante videram. * Qui ſurrexit, & ſecutus eſt
vxorem ſuam: veniensq. ad virum, dixit ei:
Tu es qui locutus es mulieri? Et ille re-
12 ſpondit: Ego ſum. * Cui Manue: Quando,
inquit, ſermo tuus fuerit expletus, quid vis
vt faciat puer? aut a quo ſe obſeruare de-
13 bebit? * Dixitq. Angelus Domini ad Ma-
nue: Ab omnibus, quæ locutus ſum vxori
14 tuæ, abſtineat ſe: * & quidquid ex vinea na-
ſcitur, non comedat: vinum & ſiceram non
bibat, nullo veſcatur immundo: & quod
15 ei præcepi, impleat atque cuſtodiat. * Di-
xitq. Manue ad Angelum Domini: Obſe-
cro te vt acquieſcas precibus meis, & fa-
16 ciamus tibi hœdum de capris. * Cui re-
ſpondit Angelus: Si me cogis, non come-
dam panes tuos: ſi autem vis holocauſtum
facere, offer illud Domino. Et neſciebat
17 Manue quòd Angelus Domini eſſet. * Di-
xitq. ad eum: Quod eſt tibi nomen, vt, ſi
ſermo tuus fuerit expletus, honoremus te?
18 * Cui ille reſpondit: Cur quæris nomen
19 meum, quod eſt mirabile? * Tulit itaque
Manue hœdum de capris, & libamenta, &
poſuit ſuper petram, offerens Domino, qui
facit mirabilia: ipſe autem & vxor eius in-
20 tuebantur. * Cumq. aſcenderet flamma al-
taris in cælum, Angelus Domini pariter in
flamma aſcendit. Quod cum vidiſſent Ma-

nue

nue & vxor eius, proni ceciderunt in ter-
ram,*& vltra eis non apparuit Angelus Do- 21
mini. Statimq. intellexit Manue, Angelum
Domini eſſe,*& dixit ad vxorem ſuā: Mor- 22
te moriemur, quia vidimus Deum. *Cui 23
reſpondit mulier: Si Dominus nos vellet
occidere, de manibus noſtris holocauſtum
& libamenta non ſuſcepiſſet, nec oſtendiſ-
ſet nobis hæc omnia, neque ea, quæ ſunt
ventura, dixiſſet. * Peperit itaque filium, 24
& vocauit nomen eius Samſon. Creuitq.
puer, & benedixit ei Dominus. * Cœpitq. 25
Spiritus Domini eſſe cum eo in caſtris Dan
inter Saraa & Eſthaol.

CAP. XIIII.

DESCENDIT ergo Samſon in Tham- 1
natha. videnſq. ibi mulierem de filia-
bus Philiſthijm, *aſcendit, & nunciauit pa- 2
tri ſuo, & matri ſuæ, dicens: Vidi mulierem
in Thamnatha de filiabus Philiſthinorum:
quam quæſo vt mihi accipiatis vxorem.
*Cui dixerunt pater & mater ſua: Nũquid 3
non eſt mulier in filiabus fratrum tuorum,
& in omni populo meo, quia vis accipere
vxorē de Philiſthijm, qui incircumciſi ſunt?
Dixitq. Samſon ad patrem ſuum: Hanc mi-
hi accipe: quia placuit oculis meis. *Paren- 4
tes autem eius neſciebant quòd res a Do-
mino fieret, & quæreret occaſionem contra
Philiſthijm. eo enim tempore Philiſthijm
dominabantur Iſraeli. *Deſcendit itaque 5
Samſon cum patre ſuo & matre in Tham-
natha. Cumq. veniſſent ad vineas oppidi,
apparuit catulus leonis ſæuus, & rugiens,
& occurrit ei. * Irruit autem Spiritus Do- 6
mini in Samſon, & dilacerauit leonē, quaſi
hœdum in fruſta diſcerpens, nihil omnino
habens in manu: & hoc patri & matri no-
luit indicare. * Deſcenditq. & locutus eſt 7
mulieri, quæ placuerat oculis eius. *Et poſt 8
aliquot dies reuertens vt acciperet eam,
declinauit vt videret cadauer leonis, & ecce
examen apum in ore leonis erat ac fauus
mellis. *Quem cum ſumpſiſſet in manibus 9
comedebat in via: veniensq. ad patrē ſuum
& matrem, dedit eis partem, qui & ipſi co-
mederunt: nec tamen eis voluit indicare
quòd mel de corpore leonis aſſumpſerat.
10 *Deſcendit itaque pater eius ad mulierem,
& fecit filio ſuo Samſon conuiuiū. ſic enim
11 iuuenes facere conſueuerant. *Cum ergo
ciues loci illius vidiſſent eum, dederunt ei
12 ſodales triginta vt eſſent cum eo. *Quibus
locutus eſt Samſon: Proponam vobis pro-
blema: quod ſi ſolueritis mihi intra ſeptem
dies conuiuij, dabo vobis triginta ſindo-
13 nes, & totidem tunicas: * ſin autem non
potueritis ſoluere, vos dabitis mihi triginta
ſindones, & eiuſdem numeri tunicas. Qui
reſponderunt ei: Propone problema, vt
14 audiamus. *Dixitq. eis: De comedente exi-
uit cibus, & de forti egreſſa eſt dulcedo.
nec potuerunt per tres dies propoſitionem
15 ſoluere. *Cumq. adeſſet dies ſeptimus, di-
xerunt ad vxorem Samſon: Blandire viro
tuo, & ſuade ei vt indicet tibi quid ſignificet
problema. quod ſi facere nolueris, incen-
demus te, & domum patris tui. an idcirco
16 vocaſtis nos ad nuptias vt ſpoliaretis? *Quæ
fundebat apud Samſon lacrymas, & que-
rebatur dicens: Odiſti me, & non diligis:
idcirco problema, quod propoſuiſti filijs
populi mei, non vis mihi exponere. At ille
reſpondit: Patri meo & matri nolui dicere:
17 & tibi indicare potero? *Septem igitur die-
bus conuiuij flebat ante eum: tandemq.
die ſeptimo cum ei eſſet moleſta, expoſuit.
18 Quæ ſtatim indicauit ciuibus ſuis. * Et illi
dixerunt ei die ſeptimo ante ſolis occubi-
tum: Quid dulcius melle, & quid fortius
leone? Qui ait ad eos: Si non araſſetis in
vitula mea, non inueniſſetis propoſitionem
19 meam. *Irruit itaque in eum Spiritus Do-
mini, deſcenditq. Aſcalonem, & percuſſit
ibi triginta viros. quorum ablatas veſtes
dedit ijs, qui problema ſoluerant. Iratuſq.
20 nimis aſcendit in domum patris ſui: *vxor
autem eius accepit maritum vnum de ami-
cis eius & pronubis.

CAP. XV.

1 POST aliquantulum autem temporis,
cum dies triticeæ meſſis inſtarent, venit

Samſon, inuiſere volens vxorem ſuam, &
attulit ei hœdum de capris. Cumq. cubi-
culum eius ſolito vellet intrare, prohibuit
eum pater illius, dicens: *Putaui quòd odiſ- 2
ſes eam, & ideo tradidi illam amico tuo: ſed
habet ſororem, quæ iunior & pulchrior illa
eſt, ſit tibi pro ea vxor. * Cui Samſon re- 3
ſpondit: Ab hac die non erit culpa in me
contra Philiſthæos: faciam enim vobis ma-
la. *Perrexitq. & cepit trecẽtas vulpes, cau- 4
daſq. earum iunxit ad caudas, & faces liga-
uit in medio: *quas igne ſuccendens, dimi- 5
ſit, vt huc illucq. diſcurrerent. Quæ ſtatim
perrexerunt in ſegetes Philiſthinorũ. Qui-
bus ſuccenſis, & comportatæ iam fruges, &
adhuc ſtantes in ſtipula, concrematæ ſunt,
in tantũ, vt vineas quoque & olíueta flam-
ma conſumeret. * Dixeruntq. Philiſthijm: 6
Quis fecit hanc rem? Quibus dictum eſt:
Samſon gener Thamnathæi: quia tulit vxo-
rem eius, & alteri tradidit, hæc operatus eſt.
Aſcenderuntq. Philiſthijm: & cõbuſſerunt
tam mulierem quàm patrem eius. *Quibus 7
ait Samſon: Licet hæc feceritis, tamen ad-
huc ex vobis expetam vltionẽ, & tunc quie-
ſcam. *Percuſſitq. eos ingenti plaga, ita vt 8
ſtupentes ſuram femori imponerent. Et
deſcendens habitauit in ſpelunca petræ
Etam. * Igitur aſcendentes Philiſthijm in 9
Terram Iuda caſtrametati ſunt in loco, qui
poſtea vocatus eſt Lechi, id eſt, maxilla,
vbi eorũ effuſus eſt exercitus. * Dixeruntq. 10
ad eos de tribu Iuda: Cur aſcendiſtis ad-
uerſum nos? Qui reſpõderunt: Vt ligemus
Samſon, venimus, & reddamus ei quæ in
nos operatus eſt. *Deſcenderunt ergo tria 11
millia virorum de Iuda, ad ſpecum ſilicis
Etam, dixeruntq. ad Samſon: Neſcis quòd
Philiſthijm imperent nobis? quare hoc fa-
cere voluiſti? Quibus ille ait: Sicut fece-
runt mihi, ſic feci eis. *Ligare, inquiunt, te 12
venimus, & tradere in manus Philiſthino-
rum. Quibus Samſon, Iurate, ait, & ſpon-
dete mihi quòd non occidatis me. *Dixe- 13
runt: Non te occidemus, ſed vinctum tra-
demus. Ligaueruntq. eum duobus nouis
funibus, & tulerunt eum de petra Etam.
14 *Qui cum veniſſet ad locum Maxillæ, &
Philiſthijm vociferantes occurriſſent ei, ir-
ruit Spiritus Domini in eum: & ſicut ſolent
ad odorem ignis lina conſumi, ita vincula
quibus ligatus erat, diſſipata ſunt & ſoluta.
15 *Inuentamq. maxillam, id eſt, mandibulam
aſini, quæ iacebat, arripiens, interfecit in ea
16 mille viros, *& ait: In maxilla aſini, in man-
dibula pulli aſinarum deleui eos, & percuſ-
17 ſi mille viros. * Cumq. hæc verba canens
compleſſet, proiecit mandibulam de manu,
& vocauit nomen loci illius Ramathlechi;
18 quod interpretatur eleuatio maxillæ. *Si-
tienſq. valde, clamauit ad Dominum, & ait:
Tu dediſti in manu ſerui tui ſalutem hanc
maximam atque victoriam: en ſiti morior,
19 incidamq. in manus incircumciſorũ. *Ape-
ruit itaque Dominus molarem dentem in
maxilla aſini, & egreſſæ ſunt ex eo aquæ.
Quibus hauſtis, refocillauit ſpiritum, & vi-
res recepit. Idcirco appellatum eſt nomen
loci illius, Fons inuocantis de maxilla, vſ-
20 que in præſentem diem. *Iudicauitq. Iſrael
in diebus Philiſthijm viginti annis.

CAP. XVI.

1 ABIIT quoque in Gazam, & vidit ibi
mulierem meretricem, ingreſſuſq. eſt
2 ad eam. *Quod cum audiſſent Philiſthijm,
& percrebruiſſet apud eos, intraſſe vrbem
Samſon, circũdederunt eum, poſitis in por-
ta ciuitatis cuſtodibus: & ibi tota nocte cũ
ſilentio præſtolantes, vt facto mane exeun-
3 tem occiderent. *Dormiuit autem Samſon
vſque ad medium noctis: & inde conſur-
gens apprehendit ambas portæ fores cum
poſtibus ſuis & ſera, impoſitaſq. humeris
ſuis portauit ad verticem montis, qui reſpi-
4 cit Hebron. * Poſt hæc amauit mulierem,
quæ habitabat in Valle Sorec, & vocabatur
5 Dalila. *Veneruntq. ad eam principes Phi-
liſthinorum, atque dixerunt: Decipe eum,
& diſce ab illo, in quo habeat tantam for-
titudinem, & quo modo eum ſuperare va-
leamus, & vinctum affligere. quod ſi fece-
ris, dabimus tibi ſinguli mille & centum
6 argenteos. *Locuta eſt ergo Dalila ad Sam-
ſon:

ſon: Dic mihi, obſecro, in quo ſit tua maxi-
ma fortitudo, & quid ſit quo ligatus erum-
pere nequeas? *Cui reſpondit Samſon: Si 7
ſeptem neruiceis funibus necdum ſiccis, &
adhuc humentibus ligatus fuero, infirmus
ero vt ceteri homines. *Attulerũtq. ad eam 8
ſatrapæ Philiſthinorum ſeptem funes, vt di
xerat: quibus vinxit eum, *latentibus apud 9
ſe inſidijs, & in cubiculo finẽ rei expectan-
tibus, clamauitq. ad eum: Philiſthijm ſuper
te Samſon. Qui rupit vincula, quo modo ſi
rumpat quis filum de ſtuppæ tortum puta-
mine, cum odorem ignis acceperit: & non
eſt cognitum in quo eſſet fortitudo eius.
*Dixitq. ad eum Dalila: Ecce illuſiſti mi- 10
hi, & falſum locutus es: ſaltem nunc indi-
ca mihi quo ligari debeas. *Cui ille reſpõ- 11
dit: Si ligatus fuero nouis funibus, qui nũ-
quã fuerunt in opere, infirmus ero, & alio-
rum hominum ſimilis. *Quibus rurſum Da- 12
lila vinxit eum, & clamauit: Philiſthijm ſu-
per te Samſon, in cubiculo inſidijs præpa-
ratis. Qui ita rupit vincula quaſi fila tela-
rum. *Dixitq. Dalila rurſum ad eum: Vſ- 13
quequo decipis me, & falſum loqueris?
oſtende quo vinciri debeas. Cui reſpondit
Samſon: Si ſeptem crines capitis mei cum
licio plexueris, & clauum his circumligatũ
terræ fixeris, infirmus ero. *Quod cum fe- 14
ciſſet Dalila, dixit ad eum: Philiſthijm ſu-
per te Samſon. Qui conſurgens de ſom-
no extraxit clauum cum crinibus & licio.
*Dixitq. ad eum Dalila: Quo modo dicis 15
quòd amas me, cum animus tuus non ſit
mecum? Per tres vices mentitus es mihi,
& noluiſti dicere in quo ſit maxima forti-
tudo tua. *Cumq. moleſta eſſet ei, & per 16
multos dies iugiter adhæreret, ſpatium ad
quietem non tribuens, defecit anima eius,
& ad mortem vſque laſſata eſt. *Tunc ape- 17
riẽs veritatem rei, dixit ad eam: Ferrũ num-
quam aſcendit ſuper caput meum, quia na-
zaræus, id eſt, conſecratus Deo ſum de vte-
ro matris meæ: ſi raſum fuerit caput meum,
recedet a me fortitudo mea, & deficiam,
eroq. ſicut ceteri homines. *Videnſq. illa 18
quòd confeſſus ei eſſet omnem animum
ſuum, miſit ad principes Philiſthinorum ac
mandauit: Aſcendite adhuc ſemel, quia
nunc mihi aperuit cor ſuum. Qui aſcende-
runt aſſumpta pecunia, quam promiſerant.
19 *At illa dormire eũ fecit ſuper genua ſua,
& in ſinu ſuo reclinare caput. Vocauitq.
tonſorem, & raſit ſeptem crines eius, & cœ-
pit abigere eum, & a ſe repellere: ſtatim
20 enim ab eo fortitudo diſceſſit: *dixitque:
Philiſthijm ſuper te Samſon. Qui de ſom-
no conſurgens, dixit in animo ſuo: Egre-
diar ſicut ante feci, & me excutiã, neſciens
21 quòd receſſiſſet ab eo Dominus. *Quem
cum apprehendiſſent Philiſthijm, ſtatim
eruerunt oculos eius, & duxerunt Gazam
vinctum catenis, & clauſum in carcere mo-
22 lere fecerunt. *Iamq. capilli eius renaſci
23 cœperant, *& principes Philiſthinorũ con-
uenerunt in vnum vt immolarent hoſtias
magnificas Dagon deo ſuo, & epularentur,
dicentes: Tradidit Deus noſter inimicum
24 noſtrum Samſon in manus noſtras. *Quod
etiam populus vidẽs, laudabat deum ſuum,
eademq. dicebat: Tradidit Deus noſter ad-
uerſarium noſtrum in manus noſtras, qui
deleuit terram noſtram, & occidit pluri-
25 mos. *Lætanteſq. per conuiuia, ſumptis
iam epulis, præceperunt vt vocaretur Sam-
ſon, & ante eos luderet. Qui adductus de
carcere ludebat ante eos, feceruntq. eum
26 ſtare inter duas columnas. *Qui dixit pue-
ro regenti greſſus ſuos: Dimitte me, vt tã-
gam columnas, quibus omnis imminet do-
mus, & recliner ſuper eas, & paululum re-
27 quieſcam. *Domus autem erat plena viro-
rum ac mulierum, & erant ibi omnes prin-
cipes Philiſthinorum, ac de tecto & ſolario
circiter tria millia vtriuſque ſexus ſpectãtes
28 ludentem Samſon. *At ille inuocato Do-
mino ait: Domine Deus, memento mei, &
redde mihi nunc fortitudinem priſtinam,
Deus meus, vt vlciſcar me de hoſtibus meis,
& pro amiſſione duorum luminum vnam
29 vltionem recipiam. *Et apprehendens am-
bas columnas, quibus innitebatur domus,
alteramq. earum dextera, & alteram læua
30 tenens, *ait: Moriatur anima mea cum Phi-
liſthijm.

liſthijm. concuſſiſq. fortiter columnis, ceci-
dit domus ſuper omnes principes, & ceterã
multitudinem, quæ ibi erat: multoq. plures
interfecit moriẽs, quàm anre viuus occide-
rat. *Deſcendẽtes autem fratres eius & vni-
uerſa cognatio rulerunt corpus eius, & ſe- 31
pelierunt inter Saraa & Eſthaol in ſepul-
chro patris ſui Manue: iudicauitq. Iſrael vi-
ginti annis.

CAP. XVII.

FVIT eo tempore vir quidam de monte 1
Ephraim nomine Michas, *qui dixit ma- 2
tri ſuæ: Mille & centũ argenreos, quos ſepa-
raueras tibi, & ſuper quibus me audienre iu-
raueras, ecce ego habeo, & apud me ſunt.
Cui illa reſpondit: Benedictus filius meus
Domino. * Reddidit ergo eos matri ſuæ, 3
quæ dixerat ei: Conſecraui & voui hoc ar-
gentũ Domino, vt de manu mea ſuſcipiat fi-
lius meus, & faciat ſculptile atque cõflatile:
& nunc trado illud tibi. * Reddidit igitur 4
eos matri ſuæ: quæ tulit ducentos argẽteos,
& dedit eos argẽtario, vt faceret ex eis ſcul-
ptile atque cõflatile, quod fuit in domo Mi-
chæ. *Qui ædiculam quoque in ea Deo ſe- 5
parauit, & fecit ephod, & theraphim, id eſt,
veſtẽ ſacerdotalẽ, & idola: impleuitq. vnius
filiorum ſuorum manum, & factus eſt ei ſa-
cerdos. * In diebus illis nõ erat rex in Iſrael, 6
ſed vnuſquiſque quod ſibi rectũ videbatur,
hoc faciebat. *Fuit quoque alter adoleſcẽs 7
de Bethlehem Iuda, ex cognatione eius:
eratq. ipſe Leuites, & habitabat ibi. * Egreſ- 8
ſuſq. de ciuitate Bethlehẽ, peregrinari vo-
luit vbicumque ſibi commodum reperiſſet.
Cumq. veniſſet in montem Ephraim, iter fa-
ciens, & declinaſſet parumper in domũ Mi-
chæ, * interrogatus eſt ab eo vnde veniſſet. 9
Qui reſpondit: Leuita ſum de Bethlehem
Iuda, & vado vt habitẽ vbi potuero, & vtile
mihi eſſe perſpexero. *Dixitq. Michas: Ma- 10
ne apud me, & eſto mihi parẽs ac ſacerdos:
daboq. tibi per annos ſingulos decẽ argen-
teos, ac veſtem duplicem, & quæ ad victum
ſunt neceſſaria. *Acquieuit, & manſit apud 11
hominem, fuitq. illi quaſi vnus de filijs. *im- 12
pleuitq. Michas manum eius, & habuit pue-
13 rum ſacerdotem apud ſe, * Nunc ſcio, di-
cens, quòd benefaciet mihi Deus habenti
Leuitici generis ſacerdotem.

CAP. XVIII.

1 IN diebus illis non erat rex in Iſrael, &
tribus Dan quærebat poſſeſſionem ſibi,
vt habitaret in ea: vſque ad illum enim diẽ
inter ceteras tribus ſortem non acceperat.
2 *Miſerunt ergo filij Dan, ſtirpis & familiæ
ſuæ quinque viros fortiſſimos de Saraa &
Eſthaol, vt explorarent terram, & diligenter
inſpicerent: dixeruntq. eis: Ite, & conſide-
rate terram. Qui cum pergentes veniſſent
in montem Ephraim, & intraſſent domum
3 Michæ, requieuerunt ibi: * & agnoſcentes
vocem adoleſcentis Leuitæ, vtentesq. illius
diuerſorio, dixerunr ad eum: Quis te huc
adduxit? quid hic agis? quam ob cauſam
4 huc venire voluiſti? *Qui reſpõdit eis: Hæc,
& hæc præſtitit mihi Michas, & me merce-
5 de conduxit vt ſim ei ſacerdos. *Rogaue-
runt aurem eum vt conſuleret Dominum,
vt ſcire poſſent an proſpero itinere perge-
6 rent, & res haberet effectum. *Qui reſpon-
dit eis: Ite in pace: Dominus reſpicit viam
7 veſtram, & iter quo pergitis. *Euntes igitur
quinque viri venerunt Lais: videruntq. po-
pulum habitantem in ea abſque vllo timo-
re, iuxta conſuetudinem Sidoniorum, ſecu-
rum & quietum, nullo ei penitus reſiſtente,
magnarumq. opum, & procul a Sidone at-
8 que a cunctis hominibus ſeparatum. *Re-
uerſiq. ad fratres ſuos in Saraa & Eſthaol,
& quid egiſſent ſciſcitantibus reſponderũt:
9 *Surgite, aſcendamus ad eos: vidimus enim
terram valde opulentam & vberem: noli-
te negligere, nolire ceſſare. eamus, & poſ-
10 ſideamus eam, nullus erit labor. * Intrabi-
mus ad ſecuros, in regionem latiſſimam,
tradetq. nobis Dominus locum, in quo
nullius rei eſt penuria eorum, quæ gignun-
11 tur in terra. *Profecti igitur ſunt de cogna-
tione Dan, id eſt, de Saraa & Eſthaol ſex-
12 centi viri accincti armis bellicis, * aſcen-
dentesq. manſerunt in Cariathiarim Iudæ:
qui

qui locus ex eo tempore Caſtrorum Dan,
nomen accepit, & eſt poſt tergum Caria-
thiarim. * Inde tranſierunt in montem E- 13
phraim. Cumq. veniſſent ad domum Mi-
chæ, * dixerunt quinque viri, qui prius miſſi 14
fuerant ad conſiderandam Terram Lais, ce
teris fratribus ſuis: Noſtis quòd in domi-
bus iſtis ſit ephod, & theraphim, & ſculpti-
le, atque conflatile: videte quid vobis pla-
ceat. * Et cũ paululum declinaſſent, ingreſſi 15
ſunt domum adoleſcentis Leuitæ, qui erat
in domo Michæ: ſalutaueruntq. eum ver-
bis pacificis. * Sexcenti autem viri ita vt 16
erant armati, ſtabant ante oſtium. * At illi, 17
qui ingreſſi fuerant domum iuuenis, ſcul-
ptile, & ephod, & theraphim, atque confla-
tile tollere nitebantur, & ſacerdos ſtabat
ante oſtium, ſexcentis viris fortiſſimis haud
procul expectantibus. * Tulerunt igitur qui 18
intrauerant, ſculptile, ephod, & idola, atque
conflatile. Quibus dixit ſacerdos: Quid fa-
citis? * Cui reſponderunt: Tace, & pone 19
digitum ſuper os tuum: veniq. nobiſcum,
vt habeamus te patrem, ac ſacerdotem.
Quid tibi melius eſt, vt ſis ſacerdos in do-
mo vnius viri, an in vna tribu & familia in
Iſrael? * Quod cum audiſſet, acquieuit ſer- 20
monibus eorum, & tulit ephod, & idola, ac
ſculptile, & profectus eſt cum eis. * Qui cum 21
pergerent, & ante ſe ire feciſſent paruulos
ac iumenta, & omne quod erat pretioſum,
* & iam a domo Michæ eſſent procul, viri 22
qui habitabant in ædibus Michæ concla-
mantes ſecuti ſunt, * & poſt tergum clama- 23
re cœperunt. Qui cum reſpexiſſent, dixe-
runt ad Micham: Quid tibi vis? cur clamas?
* Qui reſpondit: Deos meos, quos mihi fe- 24
ci, tuliſtis, & ſacerdotem, & omnia quæ ha-
beo, & dicitis: Quid tibi eſt? * Dixeruntq. 25
ei filij Dan: Caue ne vltra loquaris ad nos,
& veniant ad te viri animo concitati, & ip-
ſe cum omni domo tua pereas. * Et ſic cœ- 26
pto itinere perrexerunt. Videns autem Mi
chas, quòd fortiores ſe eſſent, reuerſus eſt
in domum ſuam. * Sexcenti autem viri tu- 27
lerunt ſacerdotem, & quæ ſupra diximus:
veneruntq. in Lais ad populum quieſcen-
tem atque ſecurum, & percuſſerunt eos in
ore gladij: vrbemq. incendio tradiderunt,
28 * nullo penitus ferente præſidium, eo quòd
procul habitarent a Sidone, & cum nullo
hominum haberent quidquam ſocietatis
ac negotij. Erat autẽ ciuitas ſita in regione
Rohob: quam rurſum extruentes habita-
29 uerunt in ea, * vocato nomine ciuitatis Dan,
iuxta vocabulum patris ſui, quem genue-
30 rat Iſrael, quæ prius Lais dicebatur. * Poſue
runtq. ſibi ſculptile, & Ionathan filium Ger
ſam filij Moyſi, ac filios eius ſacerdotes in
tribu Dan, vſque ad diem captiuitatis ſuæ.
31 * Manſitq. apud eos idolum Michæ omni
tempore, quo fuit domus Dei in Silo. in
diebus illis non erat rex in Iſráel.

Cap. XIX.

1 FVIT quidam vir Leuites, habitans in
latere montis Ephraim, qui accepit
2 vxorem de Bethlehem Iuda: * quæ reliquit
eum, & reuerſa eſt in domum patris ſui in
Bethlehem, manſitq. apud eum quattuor
3 menſibus. * Secutuſq. eſt eam vir ſuus, vo-
lens reconciliari ei, atque blandiri, & ſecum
reducere, habens in comitatu puerum &
duos aſinos: quæ ſuſcepit eum, & introdu-
xit in domum patris ſui. Quod cum audiſ-
ſet ſocer eius, eumq. vidiſſet, occurrit ei
4 lætus, * & amplexatus eſt hominem. Man-
ſitq. gener in domo ſoceri tribus diebus,
comedens cum eo & bibens familiariter.
5 * Die autem quarto de nocte conſurgens,
proficiſci voluit. Quem tenuit ſocer, & ait
ad eum: Guſta prius pauxillum panis, &
conforta ſtomachum, & ſic proficiſcéris.
6 * Sederuntq. ſimul, ac comederunt & bi-
berunt. Dixitq. pater puellæ ad generum
ſuum: Quæſo te vt hodie hic maneas, pa-
7 riterq. lætemur. * At ille conſurgens, cœ-
pit velle proficiſci. Et nihilominus obnixe
eum ſocer tenuit, & apud ſe fecit manere.
8 * Mane autem facto, parabat Leuites iter.
Cui ſocer rurſum: Oro te, inquit, vt pau-
lulum cibi capias, & aſſumptis viribus, do-
nec increſcat dies, poſtea proficiſcaris.
9 Comederunt ergo ſimul. * Surrexitq. ado-

leſcens,vt pergeret cum vxore ſua & pue-
ro. Cui rurſum locutus eſt ſocer : Conſi-
dera quòd dies ad occaſum decliuior ſit ,
& propinquat ad veſperum : mane apud
me etiam hodie,& duc lætum diem,& cras
proficiſcéris vt vadas in domum tuam.
*Noluit gener acquieſcere ſermonibus eius: 10
ſed ſtatim perrexit , & venit contra Iebus ,
quæ altero nomine vocatur Ieruſalem,du-
cens ſecum duos aſinos onuſtos, & con-
cubinam.* Iamq. erant iuxta Iebus, & dies 11
mutabatur in noctem : dixitq. puer ad do-
minum ſuum : Veni, obſecro, declinemus
ad vrbem Iebuſæorum , & maneamus in
ea . *Cui reſpondit dominus : Non ingre- 12
diar oppidum gentis alienæ , quæ non eſt
de filijs Iſrael, ſed tranſibo vſque Gabaa:
*& cum illuc peruenero,manebimus in ea, 13
aut certe in vrbe Rama . * Tranſierunt er- 14
go Iebus , & cœptum carpebant iter,occu
buitq. eis ſol iuxta Gabaa,quæ eſt in tribu
Beniamin : *diuerteruntq. ad eam , vt ma- 15
nerent ibi . Quo cum intraſſent, ſedebant
in platea ciuitatis, & nullus eos recipere
voluit hoſpitio . * Et ecce , apparuit ho- 16
mo ſenex, reuertens de agro & de opere
ſuo veſperi, qui & ipſe de monte erat
Ephraim, & peregrinus habitabat in Ga-
baa. homines autem regionis illius erant
filij Iemini . * Eleuatisq. oculis,vidit ſenex 17
ſedentem hominem cum ſarcinulis ſuis in
platea ciuitatis : & dixit ad eum : Vnde
venis ? & quò vadis ? * Qui reſpondit ei : 18
Profecti ſumus de Bethlehem Iuda,& per-
gimus ad locum noſtrum,qui eſt in latere
montis Ephraim , vnde ieramus in Beth-
lehem : & nunc vadimus ad domum Dei,
nullusq. ſub tectum ſuum nos vult recipe-
re , * habentes paleas & fœnum in aſino- 19
rum pabulum,& panem ac vinum in meos
& ancillæ tuæ vſus,& pueri,qui mecum eſt:
nulla re indigemus niſi hoſpitio . * Cui re- 20
ſpondit ſenex : Pax tecum ſit, ego præbe-
bo omnia quæ neceſſaria ſunt : tantum,
quæſo , ne in platea maneas . * Introdu- 21
xitq. eum in domum ſuam,& pabulum aſi-
nis præbuit : ac poſtquam lauerunt pedes
22 ſuos, recepit eos in conuiuium. * Illis epu-
lantibus, & poſt laborem itineris, cibo &
potu reficientibus corpora , venerunt viri
ciuitatis illius,filij Belial,(id eſt, abſque iu-
go) & circumdantes domum ſenis , fores
pulſare cœperunt,clamantes ad dominum
domus , atque dicentes : Educ virum , qui
ingreſſus eſt domum tuam , vt abutamur
23 eo. * Egreſſusq. eſt ad eos ſenex , & ait:
Nolite fratres, nolite facere malum hoc :
quia ingreſſus eſt homo hoſpitium meum,
24 & ceſſate ab hac ſtultitia : * habeo filiam
virginem,& hic homo habet concubinam,
educam eas ad vos , vt humilietis eas , &
veſtram libidinem compleatis : tantum,ob-
ſecro, ne ſcelus hoc contra naturam ope-
25 remini in virum . * Nolebant acquieſcere
ſermonibus illius . quod cernens homo ,
eduxit ad eos concubinam ſuam , & eis
tradidit illudendam : qua cum tota nocte
26 abuſi eſſent, dimiſerunt eam mane. * At
mulier , recedentibus tenebris , venit ad
oſtium domus,vbi manebat dominus ſuus,
27 & ibi corruit . * Mane facto , ſurrexit ho-
mo, & aperuit oſtium, vt cœptam exple-
ret viam : & ecce concubina eius iacebat
ante oſtium ſparſis in limine manibus.
28 * Cui ille, putans eam quieſcere, loqueba-
tur : Surge , & ambulemus . Qua nihil re-
ſpondente, intelligens quòd erat mortua;
tulit eam, & impoſuit aſino , reuerſusq. eſt
29 in domum ſuam . *Quam cum eſſet ingreſ-
ſus,arripuit gladium,& cadauer vxoris cum
oſſibus ſuis in duodecim partes ac fruſta
concídens, miſit in omnes terminos Iſrael.
30 * Quod cum vidiſſent ſinguli , conclama-
bant : Numquam res talis facta eſt in Iſ-
rael ex eo die,quo aſcenderunt patres no-
ſtri de Ægypto,vſque in præſens tempus:
ferte ſententiam , & in commune decerni-
te quid facto opus ſit.

CAP. XX.

1 EGRESSI itaque ſunt omnes filij Iſrael,
& pariter congregati , quaſi vir vnus,
de Dan,vſque Berſabee,& Terra Galaad ad
2 Dominum in Maſpha: *Omnesq. anguli po

pulorum,

pulorum, & cunctæ tribus Iſrael in eccle-
ſiam populi Dei conuenerunt quadringen-
ta millia peditum pugnatorum. (*Nec la- 3
tuit filios Beniamin quòd aſcendiſſent filij
Iſrael in Maſpha.) Interrogatuſq. Leuita,
maritus mulieris interfectæ, quomodo tan-
tũ ſcelus perpetratũ eſſet, *reſpondit: Veni 4
in Gabaa Beniamin cum vxore mea, illucq;
diuerti: *& ecce homines ciuitatis illius cir- 5
cumdederunt nocte domum, in qua mane-
bam, volentes me occidere, & vxorẽ meam
incredibili furore libidinis vexantes, deni-
que mortua eſt. *Quam arreptam, in fruſta 6
concidi, miſiq. partes in omnes terminos
poſſeſſionis veſtræ: quia numquam tantum
nefas, & tam grande piaculum factum eſt
in Iſrael. *Adeſtis omnes filij Iſrael, decer- 7
nite quid facere debeatis. *Stanſq. omnis 8
populus, quaſi vnius hominis ſermone re-
ſpondit: Non recedemus in tabernacula
noſtra, nec ſuam quiſquam intrabit domũ:
*ſed hoc contra Gabaa in commune facia- 9
mus. *Decem viri eligantur e centũ ex om- 10
nibus tribubus Iſrael, & centum de mille,
& mille de decem millibus, vt comportent
exercitui cibaria, & poſſimus pugnare con-
tra Gabaa Beniamin, & reddere ei pro ſce-
lere, quod meretur. *Conuenitq. vniuerſus 11
Iſrael ad ciuitatem, quaſi homo vnus eadẽ
mente, vnoq. conſilio. *& miſerunt nuncios 12
ad omnem tribum Beniamin, qui dicerent:
Cur tantum nefas in vobis repertum eſt?
*Tradite homines de Gabaa, qui hoc flagi- 13
tium perpetrarunt, vt moriantur, & aufe-
ratur malum de Iſrael. Qui noluerunt fra-
trum ſuorum filiorum Iſrael audire mãda-
tum: *ſed ex cunctis vrbibus, quæ ſortis ſuæ 14
erant, conuenerunt in Gabaa, vt illis ferrẽt
auxilium, & contra vniuerſum populum Iſ-
rael dimicarẽt. *Inuentiq. ſunt viginti quin- 15
que millia de Beniamin educentium gla-
dium, præter habitatores Gabaa, *qui ſe- 16
ptingenti erant viri fortiſſimi, ita ſiniſtra vt
dextra prœliantes: & ſic fundis lapides ad
certum iacientes, vt capillum quoque poſ-
ſent percutere, & nequaquam in alteram
partem ictus lapidis deferretur. *Virorum 17
quoque Iſrael, abſque filijs Beniamin, in-
uenta ſunt quadringenta millia educentiũ
18 gladios, & paratorum ad pugnam. *Qui
ſurgentes venerunt in domum Dei, hoc eſt,
in Silo: conſulueruntq. Deum, atque dixe-
runt: Quis erit in exercitu noſtro princeps
certaminis contra filios Beniamin? Quibus
reſpondit Dominus: Iudas ſit dux veſter.
19 *Statimq. filij Iſrael ſurgentes mane, caſtra-
20 metati ſunt iuxta Gabaa: *& inde proceden-
tes ad pugnam contra Beniamin, vrbem
21 oppugnare cœperunt. *Egreſſiq. filij Be-
niamin de Gabaa, occiderunt de filijs Iſrael
22 die illo viginti duo millia virorum. *Rurſum
filij Iſrael & fortitudine & numero confi-
dentes, in eodem loco, in quo prius certa-
23 uerant, aciem direxerunt: *ita tamen vt
prius aſcenderent & flerent coram Domi-
no vſque ad noctem: conſulerentq. eum, &
dicerent: Debeo vltra procedere ad dimi-
candũ contra filios Beniamin fratres meos,
an non? Quibus ille reſpondit: Aſcendite
24 ad eos, & inite certamen. *Cumq. filij Iſ-
rael altera die contra filios Beniamin ad
25 prœlium proceſſiſſent, *eruperunt filij Be-
niamin de portis Gabaa: & occurrentes eis
tanta in illos cæde bacchati ſunt, vt decem
& octo millia virorum educẽtium gladium
26 proſternerent. *Quamobrem omnes filij
Iſrael venerunt in domum Dei, & ſedentes
flebant coram Domino: ieiunaueruntq. die
illo vſque ad veſperam, & obtulerunt ei ho-
27 locauſta, atque pacificas victimas, *& ſuper
ſtatu ſuo interrogauerunt. Eo tempore
28 ibi erat arca fœderis Dei, *& Phinees filius
Eleazari filij Aaron præpoſitus domus.
Conſuluerunt igitur Dominum, atque di-
xerunt: Exire vltra debemus ad pugnam
contra filios Beniamin fratres noſtros, an
quieſcere? Quibus ait Dominus: Aſcendi-
te, cras enim tradam eos in manus veſtras.
29 *Poſueruntq. filij Iſrael inſidias per circui-
30 tum vrbis Gabaa: *& tertia vice, ſicut ſemel
& bis, contra Beniamin exercitum produ-
31 xerunt. *Sed & filij Beniamin audacter eru-
perunt de ciuitate, & fugientes aduerſarios
longius perſecuti ſunt, ita vt vulnerarent

ex eis ſicut primo die & ſecundo,& cæde-
rent per duas ſemitas vertentes terga,qua-
rum vna ferebatur in Bethel, & altera in
Gabaa, atque proſternerent triginta circi-
ter viros:*putauerunt enim ſolito eos more 32
cedere. Qui fugã arte ſimulantes inierunt
conſilium vt abſtraherent eos de ciuitate,
& quaſi fugientes ad ſupradictas ſemitas
perducerent.*Omnes itaque filij Iſrael ſur- 33
gentes de ſedibus ſuis,tetenderunt aciẽ in
loco,qui vocatur Baalthamar.Inſidiæ quo-
que,quæ circa vrbem erãt,paulatim ſe ape-
rire cœperũt,*& ab Occidentali vrbis par- 34
te procedere. Sed & alia decem millia vi-
rorum de vniuerſo Iſrael,habitatores vrbis
ad certamina prouocabant.Ingrauatumq.
eſt bellum contra filios Beniamin : & non
intellexerunt qnòd ex omni parte illis in-
ſtaret interitus.* Percuſſitq. eos Dominus 35
in conſpectu filiorum Iſrael, & interfece-
runt ex eis in illo die viginti quinque mil-
lia,& centum viros, omnes bellatores &
educentes gladium.* Filij autem Benia- 36
min cum ſe inferiores eſſe vidiſſent,cœpe-
runt fugere. Quod cernentes filij Iſrael,
dederunt eis ad fugiendum locum, vt ad
præparatas inſidias deuenirent, quas iuxta
vrbem poſuerant.* Qui cum repente de 37
latibulis ſurrexiſſent,& Beniamin terga cæ-
dentibus daret, ingreſſi ſunt ciuitatem, &
percuſſerunt eam in ore gladij.*Signum 38
autem dederant filij Iſrael his,quos in inſi-
dijs collocauerant,vt poſtquam vrbem ce-
piſſent, ignem accenderent : vt aſcenden-
te in altum fumo, captam vrbem demon-
ſtrarent.*Quod cum cernerent filij Iſrael 39
in ipſo certamine poſiti (putauerunt enim
filij Beniamin eos fugere, & inſtantius per-
ſequebantur, cæſis de exercitu eorum tri-
ginta viris.)*& viderent quaſi columnam 40
fumi de ciuitate conſcendere. Beniamin
quoque aſpiciens retro, cum captam cer-
neret ciuitatem,& flammas in ſublime fer-
ri:*qui prius ſimulauerant fugam,verſa fa- 41
cie fortius reſiſtebant. Quod cum vidiſ-
ſent filij Beniamin,in fugam verſi ſunt,*& 42
ad viam deſerti ire cœperunt,illuc quoque
eos aduerſarijs perſequẽtibus. ſed & hi,qui
43 vrbem ſuccenderant, occurrerunt eis.*At-
que ita factum eſt, vt ex vtraque parte ab
hoſtibus cæderentur, nec erat vlla requies
morientium. Ceciderunt, atque proſtrati
ſunt ad Orientalem plagam vrbis Gabaa.
44 *Fuerunt autem qui in eodem loco inter-
fecti ſunt, decem & octo millia virorum,
45 omnes robuſtiſſimi pugnatores.* Quod
cum vidiſſent, qui remanſerant de Benia-
min,fugerunt in ſolitudinem : & pergebant
ad petram,cuius vocabulum eſt Remmon.
In illa quoque fuga palantes, & in diuerſa
tendentes,occiderunt quinque millia viro-
rum. Et cũ vltra tenderent, perſecuti ſunt
eos,& interfecerunt etiam alia duo millia.
46 *Et ſic factum eſt,vt omnes qui ceciderant
de Beniamin in diuerſis locis,eſſent vigin-
tiquinque millia,pugnatores ad bella prõ-
47 ptiſſimi.*Remãſerunt itaque de omni nu-
mero Beniamin, qui euadere,& fugere in
ſolitudinem potuerunt,ſexcenti viri : ſede-
runtq. in Petra Remmõ mẽſibus quattuor.
48 *Regreſſi autem filij Iſrael,omnes reliquias
ciuitatis a viris vſque ad iumenta gladio
percuſſerunt,cunctaſq. vrbes & viculos Be
niamin vorax flamma conſumpſit.

CAP. XXI.

1 IVRAVERVNT quoque filij Iſrael in
Maſpha & dixerunt: Nullus noſtrũ da-
bit filijs Beniamin de filiabus ſuis vxorem.
2 *Veneruntq. omnes ad domum Dei in Si-
lo, & in conſpectu eius ſedentes vſque ad
veſperã,leuauerũt vocem,& magno vlula-
3 tu cœperũt flere,dicentes:* Quare Domine
Deus Iſrael factum eſt hoc malũ in populo
tuo, vt hodie vna tribus auferretur ex no-
4 bis?*Altera autem die diluculo conſurgen
tes,extruxerunt altare: obtuleruntq. ibi ho
locauſta,& pacificas victimas, & dixerunt:
5 *Quis nõ aſcẽdit in exercitu Domini de vni-
uerſis tribubus Iſrael? Grãdi enim iuramen
to ſe cõſtrinxerant,cum eſſent in Maſpha,
6 interfici eos qui defuiſſent.*Ductiq. pœni-
tentia filij Iſrael ſuper fratre ſuo Beniamin,
cœperunt dicere: Ablata eſt tribus vna de
Iſrael,

Iſrael,*vnde vxores accipient? omnes enim 7
in commune inrauimus,nõ daturos nos his
filias noſtras.*Idcirco dixerunt: Quis eſt de 8
vniuerſis tribubus Iſrael,qui nõ aſcendit ad
Dominnm in Maſpha? Et ecce inuenti ſunt
habitatores Iabes Galaad in illo exercitu nõ
fuiſſe.(*Eo quoque tempore cum eſſent in 9
Silo,nullus ex eis ibi repertus eſt.)*Miſerũt 10
itaque decem millia viros robuſtiſſimos,&
præceperunt eis: Ite,& percutite habitato-
res Iabes Galaad in ore gladij, tam vxores
quàm paruulos eorum.* Et hoc erit quod 11
obſeruare debebitis: Omne generis maſcu
lini,& mulieres,quæ cògnouerunt viros,in-
terficite,virgines autẽ reſeruate.*Inuentæq. 12
ſunt de Iabes Galaad quadringẽtæ virgines,
quæ neſcierunt viri thorum, & adduxerunt
eas ad caſtra in Silo,in Terrã Chanaan.*Mi- 13
ſeruntq. nũcios ad filios Beniamin,qui erãt
in Petra Remmon,& præceperũt eis,vt eos
ſuſciperent in pace.*Veneruntq. filij Benia- 14
min in illo tempore,& datæ ſunt eis vxores
de filiabus Iabes Galaad: alias autem non
repererũt,quas ſimili modo traderent.*Vni- 15
uerſuſq. Iſrael valde dolnit,& egit pœniten
tiã ſnper interfectione vnius tribus ex Iſrael.
*Dixeruntq. maiores natu: Quid faciemus 16
reliquis,qui nõ acceperunt vxores? omnes
in Beniamin feminæ cõciderunt,*& magna 17
nobis cura, ingentiq. ſtudio prouidendum
18 eſt,ne vna tribus deleatur ex Iſrael.* Filias
enim noſtras eis dare non poſſumus,cõſtri-
cti iuramẽto & maledictione,qua diximus:
Maledictus qui dederit de filiabus ſuis vxo-
19 rem Beniamin.* Ceperuntq. conſilium,at-
que dixerunt: Ecce ſollemnitas Domini eſt
in Silo anniuerſaria,quæ ſita eſt ad Septen-
trionem vrbis Bethel,& ad Orientalem pla-
gam viæ,quæ de Bethel tendit ad Sichimã,
20 & ad Meridiem oppidi Lebona.*Præcepe-
runtq. filijs Beniamin,atque dixerũt: Ite,&
21 latitate in vineis.*Cumq. videritis filias Si-
lò ad ducendos choros ex more procedere,
exite repẽte de vineis,& rapite ex eis ſinguli
vxores ſingulas, & pergite in Terrã Benia-
22 min.*Cumq. venerint patres earum,ac fra-
tres,& aduerſum vos queri cœperint,atque
iurgari,dicemus eis: Miſeremini eorum: nõ
enim rapuerunt eas iure bellantium atque
victorum, ſed rogantibus vt acciperẽt,non
23 dediſtis,& a veſtra parte peccatum eſt.*Fe-
ceruntq. filij Beniamin,vt ſibi fuerat impe-
ratum: & iuxta numerum ſuum rapuerunt
ſibi de his,quæ ducebant choros,vxores ſin-
gulas: abieruntq. in poſſeſſionem ſuam ædi-
24 ficantes vrbes, & habitantes in eis.* Filij
quoque Iſrael reuerſi ſunt per tribus,& fa-
milias in tabernacula ſua. In diebus illis non
erat rex in Iſrael: ſed vnuſquiſque quod ſi-
bi rectum videbatur, hoc faciebat.

LIBER RVTH.

CAPVT PRIMVM.

IN diebus vnius iudicis,quã- 1
do iudices præerant, facta
eſt fames in Terra. Abijtq.
homo de Bethlehem Iuda,
vt peregrinaretur in regio-
ne Moabitide cũ vxore ſua,ac duobus libe-
ris.*ipſe vocabatur Elimelech,& vxor eius 2
Noëmi: & duo filij, alter Mahalon,& alter
Chelion, Ephrathæi de Bethlehem Iuda.
Ingreſſiq. regionem Moabitidem, morabã-
3 tur ibi.*Et mortuus eſt Elimelech mari-
4 tus Noëmi: remanſitq. ipſa cum filijs.*Qui
acceperũt vxores Moabitidas,quarum vna
vocabatur Orpha,altera vero Ruth. Man-

ſeruntq. ibi decem annis,*& ambo mortui 5
ſunt, Mahalon videlicet & Chelion: reman
ſitq. mulier orbata duobus liberis ac mari-
to.*Et ſurrexit vt in patriam pergeret cum 6
vtraque nuru ſua de regione Moabitide:
audierat enim quòd reſpexiſſet Dominus
populum ſuum,& dediſſet eis eſcas.*Egreſ 7
ſa eſt itaque de loco peregrinationis ſuæ,
cum vtraque nuru: & iam in via reuerten-
di poſita in Terram Iuda,*dixit ad eas: Ite 8
in domum matris veſtræ, faciat vobiſcum
Dominus miſericordiam,ſicut feciſtis cum
mortuis & mecum.*Det vobis inuenire re- 9
quiem in domibus virorum,quos ſortituræ
eſtis. Et oſculata eſt eas. Quæ eleuata vo-
ce flere cœperunt,*& dicere: Tecum per- 10
gemus ad populum tuum.*Quibus illa re- 11
ſpondit: Reuertimini filiæ meæ,cur venitis
mecum? num vltra habeo filios in vtero
meo,vt viros ex me ſperare poſſitis?*Re- 12
uertimini filiæ meæ,& abite: iā enim ſene-
ctute confecta ſum,nec apta vinculo con-
iugali. etiā ſi poſſem hac nocte concipere,
& parere filios,*ſi eos expectare velitis do- 13
nec creſcant,& annos pubertatis impleāt,
ante eritis vetulæ quàm nubatis. Nolite,
quæſo,filiæ meæ: quia veſtra anguſtia ma-
gis me premit,& egreſſa eſt manus Domini
contra me.*Eleuata igitur voce,rurſum fle- 14
re cœperunt,Orpha oſculata eſt ſocrum,ac
reuerſa eſt: Ruth adhæſit ſocrui ſuæ.*cui di- 15
xit Noëmi: En reuerſa eſt cognata tua ad
populum ſuum,& ad deos ſuos,vade cum
ea.*Quæ reſpondit: Ne aduerſeris mihi vt 16
relinquam te & abeam: quocumque enim
perrexeris,pergam: & vbi morata fueris,&
ego pariter morabor. Populus tuus popu-
lus meus,& Deus tuus Deus meus.*Quæ 17
te terra morientem ſuſceperit,in ea moriar:
ibiq. locum accipiam ſepulturæ. Hæc mihi
faciat Dominus, & hæc addat, ſi non ſola
mors me & te ſeparanerit.* Videns ergo 18
Noëmi,quòd obſtinato animo Ruth decre-
uiſſet ſecū pergere,aduerſari noluit,nec ad
ſuos vltra reditum perſuadere:*profectæq. 19
ſunt ſimul,& venerunt in Bethlehem. Qui-
bus vrbem ingreſſis, velox apud cunctos
fama percrebruit: dicebātq. mulieres: Hæc
20 eſt illa Noëmi.*Quibus ait: Ne vocetis me
Noëmi (id eſt, pulchram) ſed vocate me
Mara (id eſt, amaram) quia amaritudine
21 valde repleuit me Omnipotens.* Egreſſa
ſum plena,& vacuam reduxit me Dominus.
Cur ergo vocatis me Noëmi,quam Domi-
nus humiliauit, & afflixit Omnipotens?
22 *Venit ergo Noëmi cum Ruth Moabitide
nuru ſua, de terra peregrinationis ſuæ: ac
reuerſa eſt in Bethlehem,quando primum
hordea metebantur.

CAP. II.

1 ERAT autem viro Elimelech conſan-
guineus,homo potens, & magnarum
2 opum,nomine Booz.*Dixitq. Ruth Moa-
bitis ad ſocrum ſuam: Si iubes, vadam in
agrum,& colligam ſpicas,quæ fugerint ma-
nus metentium, vbicnmque clementis in
me patris familias reperero gratiā. Cui illa
3 reſpondit: Vade filia mea.*Abijt itaque &
colligebat ſpicas poſt terga metentium.
Accidit autem vt ager ille haberet domi-
num nomine Booz,qui erat de cognatione
4 Elimelech.*Et ecce,ipſe veniebat de Beth-
lehem,dixitq. meſſoribus: Dominus vobiſ-
cum. Qui reſponderunt ei: Benedicat tibi
5 Dominus.*Dixitq. Booz iuueni,qui meſſo-
6 ribus præerat: Cuius eſt hæc puella?*Cui
reſpōdit: Hæc eſt Moabitis,quæ venit cum
7 Noëmi, de regione Moabitide,*& rogauit
vt ſpicas colligeret remanentes, ſequens
meſſorum veſtigia: & de mane vſque nunc
ſtat in agro, & ne ad momentum quidem
8 domum reuerſa eſt.*Et ait Booz ad Ruth:
Audi filia, ne vadas in alterum agrum ad
colligendum,nec recedas ab hoc loco: ſed
9 iungere puellis meis,*& vbi meſſuerint,ſe-
quere. Mandaui enim pueris meis,vt nemo
moleſtus ſit tibi: ſed etiam ſi ſitieris, vade
ad ſarcinulas, & bibe aquas, de quibus &
10 pueri bibunt.*Quæ cadens in faciem ſuam
& adorans ſuper terram,dixit ad eum: Vn-
de mihi hoc,vt inuenirem gratiā ante ocu-
los tuos, & noſſe me dignareris peregrinā
11 mulierem?*Cui ille reſpondit: Nunciata
ſunt

ſunt mihi omnia, quæ feceris ſocrui tuæ poſt
mortem viri tui: & quòd reliqueris paren-
tes tuos, & terram in qua nata es, & vene-
ris ad populum, quem antea neſciebas.
*Reddat tibi Dominus pro opere tuo, & 12
plenam mercedem recipias a Domino Deo
Iſrael, ad quem veniſti, & ſub cuius confu-
giſti alas. *Quæ ait: Inueni gratiam apud 13
oculos tuos domine mi, qui conſolatus es
me, & locutus es ad cor ancillæ tuæ, quæ
non ſum ſimilis vnius puellarum tuarum.
*Dixitq. ad eam Booz: Quando hora ve- 14
ſcendi fuerit, veni huc, & comede panem,
& intinge buccellam tuam in aceto. Sedit
itaque ad meſſorum latus, & congeſſit po-
lentam ſibi, comeditq. & ſaturata eſt, &
tulit reliquias. *Atque inde ſurrexit, vt ſpi- 15
cas ex more colligeret. Præcepit autem
Booz pueris ſuis, dicens: Etiamſi vobiſcum
metere voluerit, ne prohibeatis eam: *& 16
de veſtris quoque manipulis proijcite de
induſtria, & remanere permittite, vt abſque
rubore colligat, & colligentem nemo cor-
ripiat. *Collegit ergo in agro vſque ad ve- 17
ſperam: & quæ collegerat virga cædens &
excutiens, inuenit hordei quaſi ephi men-
ſuram, id eſt, tres modios. *Quos portans 18
reuerſa eſt in ciuitatem, & oſtendit ſocrui
ſuæ: inſuper protulit, & dedit ei de reliquijs
cibi ſui, quo ſaturata fuerat. *Dixitq. ei ſo- 19
crus ſua: Vbi hodie collegiſti, & vbi feciſti
opus? ſit benedictus qui miſertus eſt tui.
Indicauitq. ei apud quem fuiſſet operata:
& nomen dixit viri, quòd Booz vocaretur.
*Cui reſpondit Noëmi: Benedictus ſit a 20
Domino: quoniam eãdem gratiam, quam
præbuerat viuis, ſeruauit & mortuis. Rur-
ſumq. ait: Propinquus noſter eſt homo.
*Et Ruth, Hoc quoque, inquit, præcepit 21
mihi, vt tamdiu meſſoribus eius iungerer,
donec omnes ſegetes meterentur. *Cui 22
dixit ſocrus: Melius eſt, filia mea, vt cum
puellis eius exeas ad metendum, ne in alie-
no agro quiſpiam reſiſtat tibi. *Iuncta eſt 23
itaque puellis Booz: & tamdiu cum eis
meſſuit, donec hordea & triticum in hor-
reis conderentur.

Cap. III.

1 POSTQVAM autem reuerſa eſt ad ſo-
crum ſuam, audiuit ab ea: Filia mea,
quæram tibi requiem, & prouidebo vt be-
2 ne ſit tibi. *Booz iſte, cuius puellis in agro
iuncta es, propinquus noſter eſt, & hac no-
3 cte aream hordei ventilat. *Lauare igitur,
& vngere, & induere cultioribus veſtimen-
tis, & deſcende in aream, non te videat
4 homo, donec eſum potũq. finierit. *Quan-
do autem ierit ad dormiendum, nota lo-
cum in quo dormiat: veniesq. & diſcoo-
peries pallium, quo operitur à parte pedũ,
& proijcies te, & ibi iacebis: ipſe autem di-
5 cet tibi quid agere debeas. *Quæ reſpon-
6 dit: Quidquid præceperis, faciam. *Deſcen
ditq. in aream, & fecit omnia, quæ ſibi im-
7 perauerat ſocrus. *Cũq. comediſſet Booz,
& bibiſſet, & factus eſſet hilarior, iſſetq. ad
dormiendum iuxta aceruum manipulorũ,
venit abſconditè, & diſcooperto pallio, a
8 pedibus eius ſe proiecit. *Et ecce, nocte
iam media expauit homo, & conturbatus
eſt: viditq. mulierem iacentem ad pedes
9 ſuos, *& ait illi: Quæ es? Illaq. reſpondit:
Ego ſum Ruth ancilla tua: expande pal-
lium tuum ſuper famulam tuam, quia pro-
10 pinquus es. *Et ille, Benedicta, inquit, es a
Domino filia, & priorem miſericordiam
poſteriore ſuperaſti: quia non es ſecuta iu-
11 uenes pauperes, ſiue diuites. *Noli ergo
metuere, ſed quidquid dixeris mihi, faciam
tibi. Scit enim omnis populus, qui habitat
intra portas vrbis meæ, mulierem te eſſe
12 virtutis. *Nec abnuo me propinquum, ſed
13 eſt alius me propinquior. *Quieſce hac no-
cte: & facto mane, ſi te voluerit propin-
quitatis iure retinere, bene res acta eſt: ſin
autem ille noluerit, ego te abſque vlla du-
bitatione ſuſcipiam, viuit Dominus. dor-
14 mi vſque mane. *Dormiuit itaque ad pe-
des eius, vſque ad noctis abſceſſum. Surre-
xit itaque antequam homines ſe cognoſce-
rent mutuo, & dixit Booz: Caue ne quis
15 nouerit quòd huc veneris. *Et rurſum, Ex-
pande, inquit, pallium tuum, quo operiris,

& tene

& tene vtraque manu. Qua extendente,&
tenente, menſus eſt ſex modios hordei, &
poſuit ſuper eam. Quæ portans ingreſſa
eſt ciuitatem, * & venit ad ſocrum ſuam. 16
Quæ dixit ei: Quid egiſti filia? Narrauitq.
ei omnia, quæ ſibi feciſſet homo. * Et ait: 17
Ecce ſex modios hordei dedit mihi, & ait:
Nolo vacuam te reuerti ad ſocrum tuam.
*Dixitq. Noëmi: Expecta filia donec videa- 18
mus quem res exitum habeat. neque enim
ceſſabit homo niſi compleuerit quod lo-
cutus eſt.

CAP. IIII.

ASCENDIT ergo Booz ad portam, & 1
ſedit ibi. Cumq. vidiſſet propinquum
præterire, de quo prius ſermo habitus eſt,
dixit ad eum: Declina pauliſper, & ſede
hic: vocans eum nomine ſuo. Qui diuer-
tit, & ſedit. * Tollens autem Booz decem 2
viros de ſenioribus ciuitatis, dixit ad eos:
Sedete hic. * Quibus ſedentibus, locutus 3
eſt ad propinquum: Partem agri fratris
noſtri Elimelech vendet Noëmi, quæ re-
uerſa eſt de regione Moabitide: * quod au- 4
dire te volui, & tibi dicere coram cunctis
ſedentibus, & maioribus natu de populo
meo. Si vis poſſidere iure propinquitatis:
eme, & poſſide. ſin autem diſplicet tibi,
hoc ipſum indica mihi, vt ſciam quid fa-
cere debeam. nullus enim eſt propinquus,
excepto te, qui prior es: & me, qui ſecun-
dus ſum. At ille reſpondit: Ego agrum
emam. * Cui dixit Booz: Quando emeris 5
agrum de manu mulieris, Ruth quoque
Moabitidem, quæ vxor defuncti fuit, debes
accipere: vt ſuſcites nomen propinqui tui
in hereditate ſua. * Qui reſpondit: Cedo 6
iuri propinquitatis: neque enim poſteri-
tatem familiæ meæ delere debeo. tu meo
vtere priuilegio, quo me libenter carere
profiteor. * Hic autem erat mos antiquitus 7
in Iſrael inter propinquos, vt ſi quando al-
ter alteri ſuo iuri cedebat: vt eſſet firma
conceſſio, ſoluebat homo calceamentum
ſuum, & dabat proximo ſuo. hoc erat te-
ſtimonium ceſſionis in Iſrael. * Dixit ergo 8
propinquo ſuo Booz: Tolle calceamen-
tum tuū. Quod ſtatim ſoluit de pede ſuo.
9 * At ille maioribus natu, & vniuerſo popu-
lo, Teſtes vos, inquit, eſtis hodie, quòd poſ-
ſederim omnia quæ fuerunt Elimelech; &
10 Chelion & Mahalon, tradente Noëmi: * &
Ruth Moabitidem, vxorem Mahalon, in
coniugium ſumpſerim, vt ſuſcitem nomen
defuncti in hereditate ſua, ne vocabulum
eius de familia ſua ac fratribus & populo
deleatur. Vos, inquam, huius rei teſtes eſtis.
11 * Reſpōdit omnis populus, qui erat in por-
ta, & maiores natu: Nos teſtes ſumus: fa-
ciat Dominus hanc mulierem, quæ ingre-
ditur domum tuam, ſicut Rachel, & Liam,
quæ ædificauerunt domum Iſrael: vt ſit
exemplum virtutis in Ephratha, & habeat
12 celebre nomen in Bethlehem: * fiatq. do-
mus tua, ſicut domus Phares, quem Tha-
mar peperit Iudæ, de ſemine quod tibi de-
13 derit Dominus ex hac puella. * Tulit ita-
que Booz Ruth, & accepit vxorem: ingreſ
ſuſq. eſt ad eam, & dedit illi Dominus vt
14 conciperet, & pareret filium. * Dixeruntq.
mulieres ad Noëmi: Benedictus Dominus,
qui non eſt paſſus vt deficeret ſucceſſor fa
miliæ tuæ, & vocaretur nomen eius in Iſ-
15 rael. * Et habeas qui conſoletur animam
tuam, & enutriat ſenectutem. de nuru enim
tua natus eſt, quæ te diligit: & multo tibi
melior eſt, quàm ſi ſeptem haberes filios.
16 * Suſceptumq. Noëmi puerum poſuit in ſi-
nu ſuo, & nutricis ac gerulæ fungebatur of
17 ficio. * Vicinæ autem mulieres congratu-
lantes ei, & dicentes: Natus eſt filius Noë-
mi: vocauerunt nomen eius Obed: hic eſt
18 pater Iſai, patris Dauid. * Hæ ſunt genera-
19 tiones Phares: Phares genuit Eſron, * Eſ-
ron genuit Aram, Aram genuit Amina-
20 dab, * Aminadab genuit Nahaſſon,
21 Nahaſſon genuit Salmon, * Sal-
mon genuit Booz, Booz
22 genuit Obed, * Obed
genuit Iſai, Iſai
genuit Da-
uid.

LIBER

LIBER PRIMVS SAMVELIS, QVEM NOS PRIMVM REGVM DICIMVS.

CAPVT PRIMVM.

FVIT vir vnus de Rama- 1
thaimſophim, de monte
Ephraim, & nomen eius
Elcana, filius Ieroham, fi-
lij Eliu, filij Thohu, filij
Suph, Ephrathæus: *& habuit duas vxores, 2
nomen vni Anna, & nomen ſecundæ Phe-
nenna. Fueruntq. Phenennæ filij: Annæ
autem non erant liberi. *Et aſcendebat vir 3
ille de ciuitate ſua ſtatutis diebus, vt ado-
raret & ſacrificaret Domino exercituum in
Silo. Erant autem ibi duo filij Heli, Oph-
ni & Phinees, ſacerdotes Domini. *Venit 4
ergo dies, & immolauit Elcana, deditq.
Phenennæ vxori ſuæ, & cunctis filijs eius,
& filiabus partes: *Annæ autem dedit par- 5
tem vnam triſtis, quia Annam diligebat:
Dominus autem concluſerat vuluam eius.
*Affligebat quoque eam æmula eius, & ve- 6
hementer angebat, in tantum, vt exprobra-
ret quòd Dominus concluſiſſet vuluã eius:
*ſicq. faciebat per ſingulos annos, cum re- 7
deunte tempore aſcenderent ad templum
Domini: & ſic prouocabat eam: porro il-
la flebat, & non capiebat cibum. *Dixit 8
ergo ei Elcana vir ſuus: Anna, cur fles? &
quare non comedis? & quàm ob rem af-
fligitur cor tuum? nũquid non ego melior
tibi ſum, quàm decem filij? *Surrexit au- 9
tem Anna poſtquam comederat, & biberat
in Silo. Et Heli ſacerdote ſedente ſuper
ſellam ante poſtes templi Domini, *cum 10
eſſet Anna amaro animo, orauit ad Domi-
num, flens largiter, *& votum vouit, di- 11
cens: Domine exercituum, ſi reſpiciens vi-
deris afflictionem famulæ tuæ, & recorda-
tus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ, de-
deriſq. ſeruæ tuæ ſexum virilem: dabo eum
Domino omnibus diebus vitæ eius, & no-
uacula non aſcendet ſuper caput eius.
12 *Factum eſt autem, cum illa multiplicaret
preces coram Domino, vt Heli obſeruaret
13 os eius. *Porrò Anna loquebatur in cor-
de ſuo, tantumq. labia illius mouebantur,
& vox penitus non audiebatur. Æſtima-
14 uit ergo eam Heli temulentam, *dixitq. ei:
Vſquequo ebria eris? digere pauliſper vi-
15 num, quo mades. *Reſpondens Anna,
Nequaquam, inquit, domine mi: nam mu-
lier infelix nimis ego ſum, vinumq. & om-
ne quod inebriare poteſt, non bibi, ſed ef-
fudi animam meam in conſpectu Domi-
16 ni. *Ne reputes ancillam tuam quaſi vnam
de filiabus Belial: quia ex multitudine do-
loris, & mœroris mei locuta ſum vſque in
17 præſens. *Tunc Heli ait ei: Vade in pace:
& Deus Iſrael det tibi petitionem tuam,
18 quam rogaſti eum. *Et illa dixit: Vtinam
inueniat ancilla tua gratiam in oculis tuis.
Et abijt mulier in viam ſuam, & comedit,
vultuſq. illius non ſunt amplius in diuer-
19 ſa mutati. *Et ſurrexerunt mane, & ado-
rauerunt coram Domino: reuerſiq. ſunt,
& venerunt in domum ſuam Ramatha.
Cognouit autem Elcana Annam vxorem
20 ſuam: & recordatus eſt eius Dominus. *Et
factum eſt poſt circulum dierum, conce-
pit Anna, & peperit filium, vocauitq. no-
men eius Samuel: eo quòd a Domino po
21 ſtulaſſet eum. *Aſcendit autem vir eius El-
cana, & omnis domus eius, vt immolaret
Domino hoſtiam ſollemnem, & votum
ſuum,

ſuum,* & Anna non aſcendit: dixit enim 22
viro ſuo: Non vadam, donec ablactetur
infans, & ducam eum, vt appareat ante
conſpectum Domini, & maneat ibi iugi-
ter.* Et ait ei Elcana vir ſuus: Fac quod 23
bonum tibi videtur, & mane donec abla-
ctes eum: precorq. vt impleat Dominus
verbum ſuum. Manſit ergo mulier, & la-
ctauit filium ſuum, donec amoueret eum a
lacte.* Et adduxit eum ſecum, poſtquam 24
ablactauerat, in vitulis tribus, & tribus mo-
dijs farinæ, & amphora vini, & adduxit eum
ad domum Domini in Silo. Puer autem
erat adhuc infantulus:* & immolauerunt 25
vitulum, & obtulerunt puerum Heli.* Et 26
ait Anna: Obſecro mi domine, viuit ani-
ma tua domine: ego ſum illa mulier, quæ
ſteti coram te hic orans Dominum.* Pro 27
puero iſto oraui, & dedit mihi Dominus
petitionem meam, quam poſtulaui eum.
* Idcirco & ego commodaui eum Domino 28
cunctis diebus, quibus fuerit commodatus
Domino. Et adorauerunt ibi Dominum.
Et orauit Anna, & ait:

CAP. II.

EXVLTAVIT cor meum in Domino, & 1
exaltatum eſt cornu meum in Deo
meo: dilatatum eſt os meum ſuper inimi-
cos meos: quia lætata ſum in ſalutari tuo.
* Non eſt ſanctus, vt eſt Dominus: neque 2
enim eſt alius extra te, & non eſt fortis ſi-
cut Deus noſter.
* Nolite multiplicare loqui ſublimia, glo- 3
riantes: recedant vetera de ore veſtro: quia
Deus ſcientiarum, Dominus eſt, & ipſi præ-
parantur cogitationes.
* Arcus fortium ſuperatus eſt, & infirmi 4
accincti ſunt robore.
* Repleti prius, pro panibus ſe locaue- 5
runt: & fameliei ſaturati ſunt, donec ſte-
rilis peperit plurimos: & quæ multos ha-
bebat filios, infirmata eſt.
* Dominus mortificat & viuificat, dedu- 6
cit ad inferos & reducit.
* Dominus pauperem facit & ditat, hu- 7
miliat & ſubleuat.

8 * Suſcitat de puluere egenum, & de ſter-
core eleuat pauperem: vt ſedeat cum prin-
cipibus, & ſolium gloriæ teneat. Domini
enim ſunt cardines terræ, & poſuit ſuper
eos orbem.
9 * Pedes ſanctorum ſuorum ſeruabit, &
impij in tenebris conticeſcent: quia non
in fortitudine ſua roborabitur vir.
10 * Dominum formidabunt aduerſarij eius:
& ſuper ipſos in cælis tonabit: Dominus
iudicabit fines Terræ, & dabit imperium
regi ſuo, & ſublimabit cornu Chriſti ſui.
11 * Et abijt Elcana Ramatha, in domum
ſuam: puer autem erat miniſter in conſpe-
ctu Domini ante faciem Heli ſacerdotis.
12 * Porro filij Heli, filij Belial, neſcientes
13 Dominum,* neque officium ſacerdotum ad
populum: ſed quicumque immolaſſet vi-
ctimam, veniebat puer ſacerdotis, dum co-
querentur carnes, & habebat fuſcinulam
14 tridentem in manu ſua,* & mittebat eam
in lebetem, vel in caldariam, aut in ol-
lam, ſiue in cacabum: & omne, quod le-
uabat fuſcinula, tollebat ſacerdos ſibi: ſic
faciebant vniuerſo Iſraeli venientium in Si-
15 lo.* Etiam antequam adolerent adipem,
veniebat puer ſacerdotis, & dicebat im-
molanti: Da mihi carnem, vt coquam ſa-
cerdoti: non enim accipiam a te carnem
16 coctam, ſed crudam.* Dicebatq. illi im-
molans: Incendatur primum iuxta morem
hodie adeps, & tolle tibi quantumcumque
deſiderat anima tua. Qui reſpondens aie-
bat ei: Nequaquam: nunc enim dabis,
17 alioquin tollam vi.* Erat ergo peccatum
puerorum grande nimis coram Domino:
quia retrahebant homines a ſacrificio Do-
18 mini.* Samuel autem miniſtrabat ante fa-
ciem Domini, puer, accinctus ephod li-
19 neo.* Et tunicam paruam faciebat ei ma-
ter ſua, quam afferebat ſtatutis diebus,
aſcendens cum viro ſuo, vt immolaret ho-
20 ſtiam ſollemnem.* Et benedixit Heli El-
canæ & vxori eius: dixitq. ei: Reddat ti-
bi Dominus ſemen de muliere hac, pro
fœnore quod commodaſti Domino. Et
21 abierunt in locum ſuum.* Viſitauit ergo
Domi-

Dominus Annã,& concepit,& peperit tres
filios, & duas filias: & magnificatus eſt
puer Samuel apud Dominũ. * Heli autem 22
erat ſenex valde, & audiuit omnia quæ fa-
ciebant filij ſui vniuerſo Iſraeli:& quomo-
do dormiebãt cum mulieribus quæ obſer-
uabãt ad oſtium tabernaculi: * & dixit eis: 23
Quare facitis res huiuſcemodi,quas ego au-
dio,res peſſimas,ab omni populo? * Nolite 24
filij mei: non enim eſt bona fama,quã ego
audio, vt tranſgredi faciatis populum Do-
mini. * Si peccauerit vir in virum,placari ei 25
poteſt Deus: ſi autem in Dominum pecca-
uerit vir,quis orabit pro eo? Et non audie-
runt vocẽ patris ſui: quia voluit Dominus
occidere eos. * Puer autẽ Samuel proficie- 26
bat, atque creſcebat,& placebat tã Domi-
no quàm hominibus. * Venit autem vir Dei 27
ad Heli,& ait ad eum: Hæc dicit Dominus:
Numquid nõ aperte reuelatus ſum domui
patris tui, cum eſſent in Ægypto in domo
Pharaonis? * Et elegi eum ex omnibus tri- 28
bubus Iſrael mihi in ſacerdotem, vt aſcen-
deret ad altare meum, & adoleret mihi in-
cenſum,& portaret ephod corã me: & de-
di domui patris tui omnia de ſacrificijs fi-
liorum Iſrael. * Quare calce abieciſtis victi- 29
mam meã, & munera mea quæ præcepi vt
offerrentur in templo: & magis honoraſti
filios tuos quàm me,vt comederetis primi-
tias omnis ſacrificij Iſrael populi mei? * Pro- 30
pterea ait Dominus Deus Iſrael: Loquens
locutus ſum,vt domus tua,& domus patris
tui miniſtraret in conſpectu meo, vſque in
ſempiternũ. Nunc autem dicit Dominus:
Abſit hoc a me: ſed quicumque glorificaue-
rit me,glorificabo eum: qui autem contem-
nunt me,erunt ignobiles. * Ecce dies veniũt: 31
& præcidam brachium tuum, & brachium
domus patris tui,vt non ſit ſenex in domo
tua. * Et videbis æmulum tuum in templo, 32
in vniuerſis proſperis Iſrael: & non erit ſe-
nex in domo tua omnibus diebus. * Verũ- 33
tamen non auferam penitus virum ex te ab
altari meo: ſed vt deficiant oculi tui,& ta-
beſcat anima tua: & pars magna domus
tuæ morietur cum ad virilem ætatem vene-
34 rit. * Hoc autem erit tibi ſignum,quod ven-
turum eſt duobus filijs tuis, Ophni & Phi-
35 nees: In die vno morientur ambo. * Et ſu-
ſcitabo mihi ſacerdotem fidelem,qui iuxta
cor meum,& animam meam faciet: & ædi-
ficabo ei domum fidelem,& ambulabit co-
36 ram Chriſto meo cunctis diebus. * Futu-
rum eſt autem, vt quicumque remanſerit
in domo tua, veniat vt oretur pro eo, &
offerat nummum argenteum,& tortam pa-
nis,dicatque: Dimitte me obſecro ad vnam
partem ſacerdotalem, vt comedam buc-
cellam panis.

Cap. III.

1 PVER autem Samuel miniſtrabat Do-
mino coram Heli,& ſermo Domini erat
pretioſus in diebus illis, non erat viſio ma-
2 nifeſta. * Factum eſt ergo in die quadã,Heli
iacebat in loco ſuo, & oculi eius caligaue-
3 rant,nec poterat videre: * lucerna Dei ante-
quam extingueretur, Samuel dormiebat in
4 templo Domini,vbi erat arca Dei. * Et vo-
cauit Dominus Samuel. Qui reſpondens,
5 ait: Ecce ego. * Et cucurrit ad Heli,& dixit:
Ecce ego: vocaſti enim me. Qui dixit: Non
vocaui: reuertere,& dormi. Et abijt,& dor-
6 miuit. * Et adiecit Dominus rurſum vocare
Samuelem. Conſurgenſq. Samuel,abijt ad
Heli,& dixit: Ecce ego: quia vocaſti me.
Qui reſpõdit: Non vocaui te fili mi: reuer-
7 tere & dormi. * Porro Samuel necdum ſcie-
bat Dominum, neque reuelatus fuerat ei
8 ſermo Domini. * Et adiecit Dominus,& vo-
cauit adhuc Samuelem tertio. Qui conſur-
9 gens abijt ad Heli, * & ait: Ecce ego: quia
vocaſti me. Intellexit ergo Heli quia Do-
minus vocaret puerum: & ait ad Samue-
lem: Vade,& dormi: & ſi deinceps vocaue-
rit te,dices: Loquere Domine, quia audit
ſeruus tuus. Abijt ergo Samuel, & dormi-
10 uit in loco ſuo. * Et venit Dominus,& ſte-
tit: & vocauit,ſicut vocauerat ſecundo,Sa-
muel,Samuel. Et ait Samuel: Loquere Do-
11 mine,quia audit ſeruus tuus. * Et dixit Do-
minus ad Samuelem: Ecce ego facio ver-
bum in Iſrael: quod quicumque audierit,
tin-

tinnient ambæ aures eius.ˇIn die illa ſuſci- 12
tabo aduerſum Heli omnia quæ locutus
ſum ſuper donum eius: incipiam, & com-
plebo.ˇPrædixi enim ei quòd iudicaturus 13
eſſem domum eius in æternum, propter ini-
quitatem, eo quòd nouerat indigne agere
filios ſuos, & non corripuerit eos.ˇIdcirco 14
inraui Domui Heli quòd non expietur ini-
quitas domus eius victimis & muneribus
vſque in æternnm.ˇDormiuit autē Samuel 15
vſque mane, aperuitq. oſtia domus Domi-
ni. Et Samuel timebat indicare viſionem
Heli.ˇVocauit ergo Heli Samuelem, & di- 16
xit: Samuel fili mi? Qui reſpondens, ait:
Præſto ſum.ˇEt inrertogauit eum: Quis 17
eſt ſermo, quem locutus eſt Dominus ad
te? oro te ne celaueris me. hæc faciat tibi
Deus, & hæc addat, ſi abſconderis à me ſer-
monem ex omnibus verbis, quæ dicta ſunt
tibi.ˇIndicauit itaque ei Samuel vniuerſos 18
ſermones, & non abſcōdit ab eo. Et ille re-
ſpondit: Dominus eſt: quod bonum eſt in
oculis ſuis faciat.ˇCreuit autem Samuel, & 19
Dominus erat cum eo, & nō cecidit ex om-
nibus verbis eius in terram.ˇEt cognouit 20
vniuerſus Iſrael a Dan, vſque Berſabee,
quòd fidelis Samuel propheta eſſet Domi-
ni.ˇEt addidit Dominus vt appareret in Si- 21
lo, quoniam renelatus fuerat Dominus Sa-
mueli in Silo, iuxta verbum Domini. Et
euenit ſermo Samuelis vniuerſo Iſraeli.

CAP. IIII.

ET factum eſt in diebus illis, conuene- 1
runt Philiſthijm in pugnam: & egreſſus
eſt Iſrael obuiam Philiſthijm in prælium,
& caſtrametatus eſt iuxta Lapidem ad-
iutorij. Porro Philiſthijm venerunt in
Aphec, ˇ& inſtruxerunt aciem contra 2
Iſrael. Inito autem certamine, terga ver-
tit Iſrael Philiſthæis: & cæſa ſunt in illo
certamine paſſim per agros, quaſi quattuor
millia virorum.ˇEt reuerſus eſt populus 3
ad caſtra: dixeruntq. maiores natu de
Iſrael: Quare percuſſit nos Dominus ho-
die coram Philiſthijm? Afferamus ad nos
de Silo arcam fœderis Domini, & veniat
in medium noſtri, vt ſaluet nos de manu
4 inimicorum noſtrorum.ˇMiſit ergo po-
pulus in Silo, & tulerunt inde arcam fœ-
deris Domini exercituum ſedentis ſuper
Cherubim: erantq. duo filij Heli cum ar-
ca fœderis Dei, Ophni & Phinees.ˇCumq.
5 veniſſet arca fœderis Domini in caſtra,
vociferatus eſt omnis Iſrael clamore gran-
6 di, & perſonuit terra.ˇEt audierunt Phi-
liſthijm vocem clamoris, dixeruntque:
Quænam eſt hæc vox clamoris magni in
caſtris Hebræorum? Et cognouerunt quòd
7 arca Domini veniſſet in caſtra.ˇTimue-
runtq. Philiſthijm, dicentes: Venit Deus in
8 caſtra. Et ingemuerunt, dicentes:ˇVæ no-
bis: non enim fuit tanta exultatio heri &
nudiuſtertius: væ nobis. Quis nos ſaluabit
de manu Deorum ſublimium iſtorum? hi
ſunt Dij, qui percuſſerunt Ægyptum omni
9 plaga, in deſerto.ˇConfortamini, & eſtote
viri, Philiſthijm: ne ſeruiatis Hebræis, ſicut
& illi ſeruierunt vobis: confortamini, &
10 bellate.ˇPugnauerunt ergo Philiſthijm, &
cæſus eſt Iſrael, & fugit vnuſquiſque in ta-
bernaculum ſuum: & facta eſt plaga ma-
gna nimis: & ceciderunt de Iſrael trigin-
11 ta millia peditum.ˇEt arca Dei capta eſt:
duo quoque filij Heli mortui ſunt, Ophni
12 & Phinees.ˇCurrens autem vir de Benia-
min ex acie, venit in Silo in die illa, ſciſſa
13 veſte, & conſperſus puluere caput.ˇCumq.
ille veniſſet, Heli ſedebat ſuper ſellam
contra viam ſpectans. Erat enim cor eius
pauens pro arca Dei. Vir autem ille poſt-
quam ingreſſus eſt, nunciauit vrbi: & vlu-
14 lauit omnis ciuitas.ˇEt audiuit Heli ſoni-
tum clamoris, dixitque: Quis eſt hic ſoni-
tus tumultus huius? At ille feſtinauit, &
15 venit, & nunciauit Heli.ˇHeli autem erat
nonaginta & octo annorum, & oculi eius
16 caligauerant, & videre non poterat.ˇEt
dixit ad Heli: Ego ſum qui veni de præ-
lio, & ego qui de acie fugi hodie. Cui ille
17 ait: Quid actum eſt fili mi?ˇReſpondens
autem ille, qui nunciabat, Fugit, inquit,
Iſrael coram Philiſthijm, & ruina magna
facta eſt in populo: inſuper & duo filij
tui

tui mortui ſunt, Ophni & Phinees: & arca
Dei capta eſt. *Cumq. ille nominaſſet arcã 18
Dei, cecidit de ſella retrorſum iuxta oſtiũ,
& fractis ceruicibus mortuus eſt. Senex
enim erat vir & grandæuus: & ipſe iudica-
uit Iſrael quadraginta annis. *Nurus au- 19
tem eius, vxor Phinees, prægnans erat, vici-
cinaq. partui: & audito nuncio quòd capta
eſſet arca Dei, & mortuus eſſet ſocer ſuus,
& vir ſuus, incuruauit ſe & peperit: irrue-
rant enim in eam dolores ſubiti. *In ipſo 20
autem momento mortis eius, dixerunt ei
quæ ſtabant circa eam: Ne timeas, quia fi-
liũ peperiſti. Quæ non reſpondit eis, neque
animaduertit.* Et vocauit puerum, Icha- 21
bod, dicens: Tranſlata eſt gloria de Iſrael,
quia capta eſt arca Dei, & pro ſocero ſuo &
pro viro ſuo; *& ait: Tranſlata eſt gloria 22
ab Iſrael, eo quòd capta eſſet arca Dei.

CAP. V.

PHILISTHIIM autem tulerunt arcam 1
Dei, & aſportauerunt eam a Lapide ad-
iutorij in Azotum. *Tuleruntq. Philiſthijm 2
arcam Dei, & intulerunt eam in templum
Dagon, & ſtatuerunt eam iuxta Dagon.
*Cumq. ſurrexiſſent diluculo Azotij altera 3
die, ecce Dagon iacebat pronus in terra an-
te arcam Domini: & tulerunt Dagon, &
reſtituerunt eum in locũ ſuum. *Rurſumq. 4
mane die altera conſurgentes, inuenerunt
Dagon iacentem ſuper faciem ſuam in ter-
ra coram arca Domini: caput autem Da-
gon, & duæ palmæ manuum eius abſciſſæ
erant ſuper limen: *porro Dagon ſolus trũ- 5
cus remanſerat in loco ſuo. Propter hanc
cauſam non calcant ſacerdotes Dagon, &
omnes qui ingrediuntur templum eius, ſu-
per limen Dagon in Azoto, vſque in hodier
num diem. *Aggrauata eſt autem manus 6
Domini ſuper Azotios, & demolitus eſt eos:
& percuſſit in ſecretiori parte natium Azo-
tum, & fines eius. Et ebullierunt villæ &
agri in medio regionis illius, & nati ſunt
mures, & facta eſt confuſio mortis magnæ
in ciuitate. *Videntes autem viri Azotij hu 7
iuſcemodi plagam, dixerunt: Non maneat
arca Dei Iſrael apud nos: quoniam dura
eſt manus eius ſuper nos, & ſuper Dagon
8 deum noſtrum. *Et mittentes congregaue-
runt omnes ſatrapas Philiſthinorum ad ſe,
& dixerunt: Quid faciemus de arca Dei
Iſrael? Reſponderuntq. Gethæi: Circum-
ducatur arca Dei Iſrael. Et circumduxe-
9 runt arcam Dei Iſrael. *Illis autem circum-
ducentibus eam, fiebat manus Domini per
ſingulas ciuitates interfectionis magnæ ni-
mis: & percutiebat viros vniuſcuiuſque vr-
bis, a paruo vſque ad maiorem, & compu-
treſcebant prominentes extales eorum.
Inieruntq. Gethæi conſilium, & fecerunt ſi-
10 bi ſedes pelliceas. *Miſerunt ergo arcã Dei
in Accaron. Cumq. veniſſet arca Dei in
Accaron, exclamauerunt Accaronitæ, di-
centes: Adduxerunt ad nos arcam Dei Iſ-
rael, vt interficiat nos & populum noſtrum.
11 *Miſerunt itaque & cõgregauerunt omnes
ſatrapas Philiſthinorum: qui dixerunt: Di-
mittite arcam Dei Iſrael, & reuertatur in
locum ſuum, & non interficiat nos cum po
12 pulo noſtro. *Fiebat enim pauor mortis in
ſingulis vrbibus, & grauiſſima valde manus
Dei. viri quoque, qui mortui non fuerant,
percutiebantur in ſecretiori parte natium:
& aſcendebat vlulatus vniuſcuiuſque ciui-
tatis in cælum.

CAP. VI.

1 FVIT ergo arca Domini in regione Phili-
2 ſthinorum ſeptem menſibus. *Et voca-
uerunt Philiſthijm ſacerdotes & diuinos, di-
centes: Quid faciemus de arca Domini? in-
dicate nobis quomodo remittamus eam in
3 locũ ſuum. Qui dixerunt: *Si remittitis arcã
Dei Iſrael, nolite dimittere eam vacuam, ſed
quod debetis, reddite ei pro peccato, & tũc
curabimini: & ſcietis quare non recedat
4 manus eius a vobis. *Qui dixerunt: Quid eſt
quod pro delicto reddere debeamus ei? Re
5 ſponderũtq. illi: *Iuxta numerũ prouincia-
rum Philiſthinorũ quinque anos aureos fa-
cietis, & quinque mures aureos: quia plaga
vna fuit omnibus vobis, & ſatrapis veſtris.
Facietiſq. ſimilitudines anorum veſtrorum,

&ſimilitudines murium, qui demoliti ſunt
terram. & dabitis Deo Iſrael gloriam: ſi for
te releuet manum ſuam a vobis, & a dijs ve-
ſtris, & a terra veſtra. *Quare aggrauatis cor- 6
da veſtra, ſicut aggrauauit Ægyptus, & Pha
rao cor ſuum? nonne poſtquam percuſſus
eſt, tunc dimiſit eos, & abierunt? *Nunc er- 7
go arripite & facite plauſtrũ nouum vnum:
& duas vaccas fœtas, quibus non eſt impo-
ſitum iugum, iungite in plauſtro, & reclu-
dite vitulos earum domi. *Tolletiſq. arcam 8
Domini, & ponetis in plauſtro, & vaſa au-
rea, quæ exoluiſtis ei pro delicto, ponetis in
capſellã ad latus eius: & dimittite eam vt
vadat. *Et aſpicietis: & ſi quidem per viam 9
finium ſuorũ aſcenderit contra Bethſames,
ipſe fecit nobis hoc malum grande: ſin au-
tem, minime: ſciemus quia nequaquam ma
nus eius tetigit nos, ſed caſu accidit. *Fece- 10
runt ergo illi hoc modo: & tollentes duas
vaccas, quæ lactabant vitulos, iunxerunt ad
plauſtrum, vituloſq. earum cõcluſerunt do
mi. *Et poſuerunt arcam Dei ſuper plau- 11
ſtrum, & capſellam, quæ habebat mures au-
reos & ſimilitudines anorum. *Ibant autem 12
in directum vaccæ per viã, quæ ducit Beth-
ſames, & itinere vno gradiebantur, pergen-
tes & mugientes: & non declinabãt neque
ad dextram neque ad ſiniſtram: ſed & ſa-
trapæ Philiſthijm ſequebãtur vſque ad ter-
minos Bethſames. *Porro Bethſamitæ me- 13
tebant triticum in valle: & eleuãtes oculos
ſuos, viderunt arcam, & gauiſi ſunt cum vi-
diſſent. *Et plauſtrum venit in agrum Ioſue 14
Bethſamitæ, & ſtetit ibi. Erat autem ibi la-
pis magnus, & conciderunt ligna plauſtri,
vaccaſq. impoſuerunt ſuper ea holocauſtũ
Domino. *Leuitæ autem depoſuerũt arcam 15
Dei, & capſellam, quæ erat iuxta eã, in qua
erant vaſa aurea, & poſuerunt ſuper lapidẽ
grandem. Viri autem Bethſamitæ obtule-
runt holocauſta, & immolauerunt victimas
in die illa Domino. *Et quinque ſatrapæ 16
Philiſthinorum viderunt, & reuerſi ſunt in
Accaron in die illa. *Hi ſunt autem ani au- 17
rei, quos reddiderunt Philiſthijm pro deli-
cto, Domino: Azotus vnum, Gaza vnum,
Aſcalon vnum, Geth vnum, Accaron vnũ:
18 *& mures aureos ſecundum numerum vr-
bium Philiſthijm, quinque prouinciarum,
ab vrbe murata, vſque ad villam, quæ erat
abſque muro, & vſque ad Abelmagnum,
ſuper quem poſuerunt arcam Domini, quæ
erat vſque in illum diẽ in agro Ioſue Beth-
19 ſamitis. *Percuſſit autem de viris Bethſa-
mitibus, eo quòd vidiſſent arcam Domini:
& percuſſit de populo ſeptuaginta viros, &
quinquaginta millia plebis. Luxitq. popu
lus, eo quòd Dominus percuſſiſſet plebem
20 plaga magna. *Et dixerunt viri Bethſami-
tæ: Quis poterit ſtare in conſpectu Domi-
ni Dei ſancti huius? & ad quem aſcendet
21 a nobis? *Miſeruntq. nuncios ad habita-
tores Caria Thiarim, dicentes: Reduxe-
runt Philiſthijm arcam Domini, deſcendi-
te, & reducite eam ad vos.

CAP. VII.

1 VENERVNT ergo viri Caria Thiarim,
& reduxerunt arcam Domini, & intu-
lerunt eam in domũ Abinadab in Gabaa:
Eleazarum autem filium eius ſanctificaue-
2 runt, vt cuſtodiret arcam Domini. *Et fa-
ctum eſt, ex qua die manſit arca Domini in
Caria Thiarim, multiplicati ſunt dies (erat
quippe iam annus vigeſimus) & requieuit
3 omnis domus Iſrael poſt Dominum. *Ait
autem Samuel ad vniuerſam domũ Iſrael,
dicens: Si in toto corde veſtro reuertimi-
ni ad Dominum, auferte deos alienos de
medio veſtri, Baalim & Aſtaroth; & præ-
parate corda veſtra Domino, & ſeruite ei
4 ſoli, & eruet vos de manu Philiſthijm. *Ab-
ſtulerunt ergo filij Iſrael Baalim & Aſta-
5 roth, & ſeruierunt Domino ſoli. *Dixit
autem Samuel: Congregate vniuerſum Iſ-
rael in Maſphath, vt orem pro vobis Domi
6 num. *Et conuenerunt in Maſphath: hau-
ſeruntq. aquam, & effuderunt in conſpectu
Domini, & ieiunauerunt in die illa, atque
dixerunt ibi: Peccauimus Domino. Iudica-
7 uitq. Samuel filios Iſrael in Maſphath. *Et
audierunt Philiſthijm quòd congregati eſ-
ſent filij Iſrael in Maſphath, & aſcenderunt
ſatrapæ

ſatrapæ Philiſthinorum ad Iſrael. Quod cũ
audiſſent filij Iſrael, timuerunt a facie Phi-
liſthinorum. * Dixeruntq. ad Samuelem: 8
Ne ceſſes pro nobis clamare ad Dominum
Deum noſtrum, vt ſaluet nos de manu Phi-
liſthinorum. * Tulit autem Samuel agnum 9
lactentem vnum, & obtulit illum holocau-
ſtum integrum Domino: & clamauit Sa-
muel ad Dominum pro Iſrael, & exaudiuit
eum Dominus. * Factum eſt autem, cum 10
Samuel offerret holocauſtum, Philiſthijm
iniere prœlium contra Iſrael: intonuit au-
tem Dominus fragore magno in die illa
ſuper Philiſthijm, & exterruit eos, & cæſi
ſunt a facie Iſrael. * Egreſſiq. viri Iſrael de 11
Maſphath perſecuti ſunt Philiſthæos, &
percuſſerunt eos vſque ad locum, qui erat
ſubter Bethchar. * Tulit autem Samuel la- 12
pidem vnum, & poſuit eum inter Maſphath
& inter Sen: & vocauit nomen loci illius,
Lapis adiutorij. Dixitque: Hucuſque auxi-
liatus eſt nobis Dominus. * Et humiliati 13
ſunt Philiſthijm, nec appoſuerunt vltra vt
venirent in terminos Iſrael. Facta eſt itaque
manus Domini ſuper Philiſthæos, cunctis
diebus Samuelis. * Et redditæ ſunt vrbes, 14
quas tulerant Philiſthijm ab Iſrael, Iſraeli,
ab Accaron vſque Geth, & terminos ſuos:
liberauitq. Iſrael de manu Philiſthinorum,
eratq. pax inter Iſrael & Amorrhæum. * Iu- 15
dicabat quoque Samuel Iſraelem cunctis
diebus vitæ ſuæ: * & ibat per ſingulos annos 16
circuiens Bethel & Galgala & Maſphath, &
iudicabat Iſraelem in ſupradictis locis. * Re- 17
uertebaturq. in Ramatha: ibi enim erat do-
mus eius, & ibi iudicabat Iſraelem: ædifica-
uit etiam ibi altare Domino.

CAP. VIII.

FACTVM eſt autem cum ſenuiſſet Sa- 1
muel, poſuit filios ſuos iudices Iſrael.
* Fuitq. nomen filij eius primogeniti Ioel: 2
& nomen ſecundi Abia, iudicum in Berſa-
bee. * Et non ambulauerunt filij illius in 3
vijs eius: ſed declinauerunt poſt auaritiam,
acceperuntq. munera, & peruerterunt iudi-
cium. * Congregati ergo vniuerſi maiores 4
natu Iſrael, venerunt ad Samuelem in Ra-
5 matha. * Dixeruntq. ei: Ecce tu ſenuiſti, &
filij tui non ambulant in vijs tuis: conſti-
tue nobis regem, vt iudicet nos, ſicut & vni-
6 uerſæ habent nationes. * Diſplicuit ſermo
in oculis Samuelis, eo quòd dixiſſent: Da
nobis regem, vt iudicet nos. Et orauit Sa-
7 muel ad Dominum. * Dixit autem Domi-
nus ad Samuelem: Audi vocem populi in
omnibus quæ loquuntur tibi. non enim te
abiecerunt, ſed me, ne regnem ſuper eos.
8 * Iuxta omnia opera ſua, quæ fecerunt a die
qua eduxi eos de Ægypto vſque ad diem
hanc: ſicut dereliquerunt me, & ſeruierunt
9 dijs alienis, ſic faciunt etiam tibi. * Nunc er-
go vocem eorum audi: verumtamen con-
teſtare eos, & prædic eis ius regis, qui regna-
10 turus eſt ſuper eos. * Dixit itaque Samuel
omnia verba Domini ad populum, qui pe-
11 tierat a ſe regem, * & ait: Hoc erit ius regis,
qui imperaturus eſt vobis: Filios veſtros
tollet, & ponet in curribus ſuis, facietq. ſibi
equites & præcurſores quadrigarũ ſuarũ,
12 * & conſtituet ſibi tribunos, & centuriones,
& aratores agrorum ſuorum, & meſſores
ſegetum, & fabros armorum & curruum
13 ſuorum. * Filias quoque veſtras faciet ſibi
14 vnguẽtarias, & focarias, & panificas. * Agros
quoque veſtros, & vineas, & oliueta optima
15 tollet, & dabit ſeruis ſuis. * Sed & ſegetes
veſtras, & vinearum reditus addecimabit,
16 vt det eunuchis & famulis ſuis. * Seruos
etiam veſtros, & ancillas, & iuuenes opti-
mos, & aſinos auferet, & ponet in opere ſuo.
17 * Greges quoque veſtros addecimabit, voſq.
18 eritis ei ſerui. * Et clamabitis in die illa a
facie regis veſtri, quem elegiſtis vobis: &
non exaudiet vos Dominus in die illa, quia
19 petiſtis vobis regem. * Noluit autem popu-
lus audire vocem Samuelis, ſed dixerunt:
20 Nequaquã: rex enim erit ſuper nos, * & eri-
mus nos quoque ſicut omnes gentes: & iu-
dicabit nos rex noſter, & egredietur ante
21 nos, & pugnabit bella noſtra pro nobis. * Et
audiuit Samuel omnia verba populi, & lo-
22 cutus eſt ea in auribus Domini. * Dixit au-
tem Dominus ad Samuelem: Audi vocem

eorum,& conſtitue ſuper eos regem. Et ait
Samuel ad viros Iſrael: Vadat vnuſquiſque
in ciuitatem ſuam.

C A P. IX.

ET erat vir de Beniamin nomine Cis, 1
filius Abiel, filij Seror, filij Bechorath,
filij Aphia, filij viri Iemini, fortis robore.
*Et erat ei filius vocabulo Saul, electus & 2
bonus: & non erat vir de filijs Iſrael melior
illo. ab humero & ſurſum eminebat ſuper
omnem populum.*Perierant autem aſinæ 3
Cis patris Saul: & dixit Cis ad Saul filium
ſuum: Tolle tecum vnum de pueris, & con-
ſurgens vade, & quære aſinas. Qui cũ tran-
ſiſſent per montem Ephraim,*& per terram 4
Saliſa, & non inueniſſent, tranſierunt etiam
per Terram Salim, & non erant: ſed & per
Terram Iemini, & minime repererunt.*Cũ 5
autem veniſſent in Terram Suph, dixit Saul
ad puerum, qui erat cum eo: Veni & re-
uertamur, ne forte dimiſerit pater meus aſi-
nas, & ſolicitus ſit pro nobis.*Qui ait ei: 6
Ecce vir Dei eſt in ciuitate hac, vir nobilis:
omne, quod loquitur, ſine ambiguitate ve-
nit. nunc ergo eamus illuc, ſi forte indicet
nobis de via noſtra, propter quam venimus.
*Dixitq. Saul ad puerum ſuum: Ecce ibi- 7
mus: quid feremus ad virum Dei? panis
defecit in ſitarcijs noſtris: & ſportulã non
habemus, vt demus homini Dei, nec quid-
quam aliud.*Rurſum puer reſpondit Sau- 8
li, & ait: Ecce inuenta eſt in manu mea
quarta pars ſtatéris argenti, demus homi-
ni Dei, vt indicet nobis viam noſtram.
*(Olim in Iſrael ſic loquebatur vnuſquiſ- 9
que vadens conſulere Deum: Venite, &
eamus ad Videntem. Qui enim Propheta
dicitur hodie, vocabatur olim Videns.)
*Et dixit Saul ad puerum ſuum: Optimus 10
ſermo tuus, Veni, eamus. Et ierunt in ciui-
tatem, in qua erat vir Dei.*Cumq. aſcende- 11
rent cliuum ciuitatis, inuenerunt puellas
egredientes ad hauriendám aquam, & di-
xerunt eis: Num hic eſt Videns?*Quæ re- 12
ſpondentes, dixerunt illis: Hic eſt: ecce an-
te te, feſtina nunc: hodie enim venit in ci-
uitatem, quia ſacrificiũ eſt hodie populi in
13 excelſo.*Ingredientes vrbem, ſtatim inue-
nietis eum antequam aſcẽdat excelſum ad
veſcendum. neque enim comeſurus eſt po
pulus donec ille veniat: quia ipſe benedicit
hoſtiæ, & deinceps comedunt qui vocati
ſunt. Nunc ergo conſcendite, quia hodie
14 reperietis eũm.*Et aſcenderunt in ciuitatẽ.
Cũq. illi ambularent in medio vrbis, appa-
ruit Samuel egrediens obuiam eis, vt aſcen
15 deret in excelſum.*Dominus autem reue-
lauerat auriculam Samuelis ante vnã diem
16 quàm veniret Saul, dicens:*Hac ipſa hora,
quæ nũc eſt, cras mittam virũ ad te de Terra
Beniamin, & vnges eũ ducem ſuper populũ
meum Iſrael: & ſaluabit populum meum de
manu Philiſthinorum: quia reſpexi populũ
meum, venit enim clamor eorum ad me.
17 *Cũq. aſpexiſſet Samuel Saulem, Dominus
dixit ei: Ecce, vir, quem dixeram tibi, iſte do
18 minabitur populo meo.*Acceſſit autẽ Saul
ad Samuelem in medio portæ, & ait: Indi-
19 ca, oro, mihi, vbi eſt domus Videntis.*Et re-
ſpondit Samuel Sauli dicens: Ego ſum Vi-
dens. aſcende ante me in excelſum, vt co-
medatis mecum hodie, & dimittã te mane:
& omnia, quæ ſunt in corde tuo, indicabo
20 tibi.*Et de aſinis, quas nudiuſtertius perdi-
diſti, ne ſolicitus ſis, quia inuentæ ſunt. Et
cuius erunt optima quæque Iſrael? nonne
21 tibi & omni domui patris tui?*Reſpondẽs
autem Saul, ait: Numquid non filius Iemini
ego ſum de minima tribu Iſrael, & cogna-
tio mea nouiſſima inter omnes familias de
tribu Beniamin? quare ergo locutus es mi-
22 hi ſermonem iſtum?*Aſſumens itaque Sa-
muel Saulem, & puerum eius, introduxit
eos in triclinium, & dedit eis locum in ca-
pite eorum, qui fuerant inuitati. erant enim
23 quaſi triginta viri.*Dixitq. Samuel coco:
Da partem, quam dedi tibi, & præcepi vt
24 reponeres ſeorſum apud te.*Leuauit au-
tem cocus armum, & poſuit ante Saul.
Dixitq. Samuel: Ecce quod remanſit, pone
ante te, & comede: quia de induſtria ſer-
uatum eſt tibi, quando populum vocaui.
Et comedit Saul cum Samuele in die illa.
*Et

*Et deſcenderunt de excelſo in oppidum,& 25
locutus eſt cum Saule in ſolario: ſtrauitq.
Saul in ſolario,& dormiuit. *Cumq. mane 26
ſurrexiſſent,& iam eluceſceret,vocauit Sa-
muel Saulem in ſolario, dicens: Surge,&
dimittam te. Et ſurrexit Saul: egreſſiq. ſunt
ambo, ipſe videlicet, & Samuel. *Cumq. 27
deſcenderent in extrema parte ciuitatis,Sa-
muel dixit ad Saul: Dic puero vt antece-
dat nos,& tranſeat: tu autem ſubſiſte pau-
liſper,vt indicem tibi verbum Domini.

CAP. X.

TVLIT autem Samuel lenticulam olei, 1
& effudit ſuper caput eius,& deoſcula-
tus eſt eum,& ait: Ecce,vnxit te Dominus
ſuper hereditatem ſuam in principem,& li
berabis populum ſuum de manibus inimi-
corum eius, qui in circuitu eius ſunt. Et
hoc tibi ſignum,quia vnxit te Deus in prin
cipem. *Cum abieris hodie a me, inuenies 2
duos viros iuxta ſepulchrum Rachel in fi-
nibus Beniamin, in Meridie, dicentq. tibi:
Inuentæ ſunt aſinæ,ad quas ieras perquiren
das: & intermiſſis pater tuus aſinis,ſolicitus
eſt pro vobis,& dicit: Quid faciam de filio
meo? *Cumq. abieris inde, & vltra tranſie- 3
ris,& veneris ad quercum Thabor, inueniẽt
te ibi tres viri aſcendentes ad Deum in Be-
thel,vnus portans tres hœdos, & alius tres
tortas panis,& alius portans lagenam vini.
*Cumq. te ſalutauerint,dabũt tibi duos pa 4
nes,& accipies de manu eorum. *Poſt hæc 5
venies in collem Dei,vbi eſt ſtatio Philiſthi-
norum: & cum ingreſſus fueris ibi vrbem,
obuium habebis gregem prophetarum de-
ſcendentium de excelſo,& ante eos pſalte-
rium & tympanum,& tibiam, & citharam,
ipſoſq. prophetantes. *Et inſiliet in te Spi- 6
ritus Domini,& prophetabis cum eis,& mu
taberis in virum alium. *Quando ergo eue- 7
nerint ſigna hæc omnia tibi,fac quæcũque
inueneris manus tua,quia Dominus tecum
eſt. *Et deſcendes ante me in Galgala,(ego 8
quippe deſcendam ad te) vt offeras obla-
tionem,& immoles victimas pacificas: ſeptẽ
diebus expectabis, donec veniam ad te, &
9 oſtendam tibi quid facias. *Itaque cum
auertiſſet humerum ſuũ vt abiret a Samue-
le,immutauit ei Deus cor aliud,& venerũt
10 omnia ſigna hæc in die illa. *Veneruntq.
ad prædictum collem, & ecce cuneus pro-
phetarum obuius ei: & inſiluit ſuper eum
Spiritus Domini, & prophetauit in medio
11 eorum. *Videntes autem omnes qui noue-
rant eum heri & nudiuſtertius, quòd eſſet
cum prophetis,& prophetaret,dixerunt ad
inuicem: Quænam res accidit filio Cis?
12 num & Saul inter prophetas? *Reſpon-
ditq. alius ad alterum,dicens: Et quis pater
eorum? propterea verſum eſt in prouer-
13 bium: Num & Saul inter prophetas? *Ceſ-
ſauit autem prophetare, & venit ad excel-
14 ſum. *Dixitq. patruus Saul ad eum, & ad
puerum eius: Quo abiſtis? Qui reſponde-
runt: Quærere aſinas: quas cum non repe
15 riſſemus,venimus ad Samuelem. *Et dixit
ei patruus ſuus: Indica mihi quid dixerit ti-
16 bi Samuel. *Et ait Saul ad patruum ſuum:
Indicauit nobis quia inuentæ eſſent aſinæ.
De ſermone autem regni non indicauit ei
17 quem locutus fuerat ei Samuel. *Et conuo
cauit Samuel populum ad Dominum in
18 Maſpha: *& ait ad filios Iſrael: Hæc dicit
Dominus Deus Iſrael: Ego eduxi Iſrael de
Ægypto,& erui vos de manu Ægyptiorum,
& de manu omnium regum qui affligebant
19 vos. *Vos autem hodie proieciſtis Deum ve
ſtrum, qui ſolus ſaluauit vos de vniuerſis
malis & tribulationibus veſtris: & dixiſtis:
Nequaquam: ſed regem conſtitue ſuper
nos. Nunc ergo ſtate coram Domino per
20 tribus veſtras,& per familias. *Et applicuit
Samuel omnes tribus Iſrael,& cecidit ſors
21 tribus Beniamin. *Et applicuit tribum Be-
niamin & cognationes eius,& cecidit co-
gnatio Metri,& peruenit vſque ad Saul fi-
lium Cis. Quæſierunt ergo eum,& non eſt
22 inuentus. *Et conſuluerunt poſt hæc Do-
minum vtrumnam venturus eſſet illuc. Re-
ſponditq. Dominus: Ecce abſconditus eſt
23 domi. *Cucurrerunt itaque & tulerunt eum
inde: ſtetitq. in medio populi,& altior fuit
vniuerſo populo ab humero & rurſum.

*Et ait Samuel ad omnem populum: Cer- 24
te videtis quem elegit Dominus, quoniam
non ſit ſimilis illi in omni populo. Et cla-
mauit omnis populus,& ait: Viuat rex.*Lo 25
cutus eſt autem Samuel ad populum legẽ
regni,& ſcripſit in libro,& repoſuit coram
Domino:& dimiſit Samuel omnem popu
lum,ſingulos in domum ſuam.*Sed & Saul 26
abijt in domum ſuam in Gabaa:& abijt
cum eo pars exercitus, quorum tetigerat
Deus corda.*Filij vero Belial dixerunt: Nũ 27
ſaluare nos poterit iſte? Et deſpexerunt
eum,& non attulerunt ei munera: ille ve-
ro diſſimulabat ſe audire.

CAP. XI.

ET factum eſt quaſi poſt menſem,aſcen 1
dit Naas Ammonites,& pugnare cœ-
pit aduerſum Iabes Galaad. Dixeruntq. om
nes viri Iabes ad Naas: Habeto nos fœde-
ratos,& ſeruiemus tibi.* Et reſpondit ad 2
eos Naas Ammonites: In hoc feriam vobiſ
cum fœdus,vt eruam omnium veſtrũ ocu-
los dextros,ponamq. vos opprobrium in
vniuerſo Iſrael.*Et dixerunt ad eum ſenio- 3
res Iabes: Concede nobis ſeptem dies,vt
mittamus nuncios ad vniuerſos terminos
Iſrael:& ſi nõ fuerit qui defendat nos,egre
diemur ad te.* Venerunt ergo nuncij in 4
Gabaa Saulis:& locuti ſunt verba hæc,au-
diente populo: & leuauit omnis populus
vocem ſuã,& fleuit.*Et ecce Saul veniebat, 5
ſequens boues de agro,& ait: Quid habet
populus quod plorat? Et narrauerũt ei ver
ba virorum Iabes.*Et inſiliuit Spiritus Do- 6
mini in Saul,cũ audiſſet verba hæc,& iratus
eſt furor eius nimis.* Et aſſumens vtrum- 7
que bouem,cócidit in fruſta,miſitq. in om
nes terminos Iſrael per manum nunciorũ,
dicens: Quicumque non exierit,& ſecutus
fuerit Saul & Samuel, ſic fiet bobus eius.
Inuaſit ergo timor Domini populum, &
egreſſi ſunt quaſi vir vnus.*Et recenſuit eos 8
in Bezech: fueruntq. filiorum Iſrael trecen
ta millia: virorum autem Iuda triginta mil
lia.*Et dixerunt nuncijs,qui venerant: Sic 9
dicetis viris,qui ſunt in Iabes Galaad: Cras
erit vobis ſalus, cum incaluerit ſol. Vene-
runt ergo nuncij,& annunciauerunt viris
10 Iabes: qui lætati ſunt.*Et dixerunt: Mane
exibimus ad vos: & facietis nobis omne
11 quod placuerit vobis.*Et factum eſt,cum
dies craſtinus veniſſet, conſtituit Saul po-
pulum in tres partes:& ingreſſus eſt media
caſtra in vigilia matutina,& percuſſit Am-
mon vſque dum incaleſceret dies: reliqui
autem diſperſi ſunt,ita vt non relinqueren
12 tur in eis duo pariter.* Et ait populus ad
Samuelem: Quis eſt iſte qui dixit: Saul
num regnabit ſuper nos? Date viros,& in-
13 terficiemus eos.* Et ait Saul: Non occide-
tur quiſquam in die hac,quia hodie fecit
14 Dominus ſalutem in Iſrael.*Dixit autem
Samuel ad populum: Venite,& eamus in
15 Galgala,& innouemus ibi regnum.* Et
perrexit omnis populus in Galgala,& fe-
cerunt ibi regem Saul coram Domino in
Galgala,& immolauerunt ibi victimas pa-
cificas coram Domino. Et lætatus eſt ibi
Saul,& cuncti viri Iſrael nimis.

CAP. XII.

1 DIXIT autem Samuel ad vniuerſum Iſ-
rael: Ecce audiui vocem veſtram iux-
ta omnia quæ locuti eſtis ad me,& conſti-
2 tui ſuper vos regem.*Et nunc rex graditur
ante vos: ego autem ſenui,& incanui: por-
ro filij mei vobiſcum ſunt: itaque conuer-
ſatus coram vobis ab adoleſcentia mea vſ-
3 que ad hanc diem,ecce præſto ſum.* Lo-
quimini de me coram Domino,& coram
Chriſto eius,vtrum bouem cuiuſquam tu-
lerim,aut aſinum: ſi quempiam calumnia-
tus ſum,ſi oppreſſi aliquem,ſi de manu cu-
iuſquam munus accepi: & contemnam il-
4 lud hodie,reſtituamq. vobis.*Et dixerunt:
Non es calumniatus nos,neque oppreſſiſti,
neque tuliſti de manu alicuius quippiam.
5 *Dixitq. ad eos: Teſtis eſt Dominus aduer-
ſum vos,& teſtis Chriſtus eius in die hac,
quia non inueneritis in manu mea quip-
6 piam. Et dixerunt: Teſtis.* Et ait Samuel
ad populum: Dominus qui fecit Moyſen
& Aaron,& eduxit patres noſtros de Terra
Ægy-

Ægypti.*Nunc ergo ſtate, vt iudicio con- 7
tendam aduerſum vos coram Domino de
omnibus miſericordijs Domini, quas fecit
vobiſcum,& cũ patribus veſtris:* quomo- 8
do Iacob ingreſſus eſt in Ægyptum,& cla-
mauerunt patres veſtri ad Dominum : &
miſit Dominus Moyſen & Aaron,& eduxit
patres veſtros de Ægypto : & collocauit
eos in loco hoc. * Qui obliti ſunt Domini 9
Dei ſui,& tradidit eos in manu Siſaræ ma-
giſtri militiæ Haſor,& in manu Philiſthino-
rum, & in manu regis Moab, & pugnaue-
runt aduerſum eos.* Poſtea autem clama- 10
uerunt ad Dominum,& dixerunt : Pecca-
uimus,quia dereliquimus Dominum,& ſer-
uiuimus Baalim & Aſtaroth : nũnc ergo
erue nos de manu inimicorum noſtrorum,
& ſeruiemus tibi.*Et miſit Dominus Iero- 11
baal,& Badan, & Iephte,& Samuel,& eruit
vos de manu inimicorum veſtrorũ per cir-
cuitum,& habitaſtis confidenter.*Videntes 12
autem quòd Naas rex filiorum Ammon
veniſſet aduerſum vos, dixiſtis mihi : Ne-
quaquam, ſed rex imperabit nobis : cum
Dominus Deus veſter regnaret in vobis.
*Nunc ergo præſto eſt rex veſter,quem ele- 13
giſtis & petiſtis: ecce dedit vobis Dominus
regem.*Si timueritis Dominum, & ſeruie- 14
ritis ei,& audieritis vocem eius,& non exa-
ſperaueritis os Domini: eritis & vos, & rex
qui imperat vobis, ſequentes Dominum
Deum veſtrum.*ſi autem non audieritis vo- 15
cem Domini,ſed exaſperaueritis ſermones
eius,erit manus Domini ſuper vos,& ſuper
patres veſtros.*Sed & nunc ſtate, & videte 16
rem iſtam grandem quam facturus eſt Do-
minus in conſpectu veſtro.*Numquid non 17
meſſis tritici eſt hodie ? inuocabo Domi-
num, & dabit voces & pluuias : & ſcietis,
& videbitis quia grande malum feceritis
vobis in conſpectu Domini, petentes ſu-
per vos regem.*Et clamauit Samuel ad Do- 18
minum,& dedit Dominus voces & pluuias
in illa die.*Et timuit omnis populus nimis 19
Dominum & Samuelem,& dixit vniuerſus
populus ad Samuelem: Ora pro ſeruis tuis
ad Dominum Deum tuum, vt non moria-
mur. addidimus enim vniuerſis peccatis
noſtris malum,vt peteremus nobis regem.
20 *Dixit autem Samuel ad populum: Nolite
timere, vos feciſtis vniuerſum malum hoc:
verumtamen nolite recedere a tergo Do-
mini, ſed ſeruite Domino in omni corde
21 veſtro.*Et nolite declinare poſt vana, quæ
non proderunt vobis, neque eruent vos,
22 quia vana ſunt.*Et non derelinquet Domi-
nus populum ſuum propter nomen ſuum
magnum: quia iurauit Dominus facere vos
23 ſibi populum.*Abſit autem a me hoc pec-
catum in Dominum, vt ceſſem orare pro
vobis,& docebo vos viam bonam & rectã.
24 *Igitur timete Dominum, & ſeruite ei in
veritate, & ex toto corde veſtro. vidiſtis
enim magnifica quæ in vobis geſſerit.
25 *Quòd ſi perſeueraueritis in malitia: & vos
& rex veſter pariter peribitis.

Cap. XIII.

1 FILIVS vnius anni erat Saul cum regna-
re cœpiſſet,duobus autem annis regna-
2 uit ſuper Iſrael.*Et elegit ſibi Saul tria mil-
lia de Iſrael : & erant cum Saul duo millia
in Machmas,& in monte Bethel: mille au-
tem cum Ionatha in Gabaa Beniamin. por-
ro ceterum populum remiſit vnumquem-
3 que in tabernacula ſua. * Et percuſſit Io-
nathas ſtationẽ Philiſthinorum, quæ erat in
Gabaa. Quod cum audiſſent Philiſthijm,
Saul cecinit buccina in omni terra, dicens:
4 Audiant Hebræi.*Et vniuerſus Iſrael audi-
uit huiuſcemodi famam: Percuſſit Saul ſta-
tionem Philiſthinorum : & erexit ſe Iſrael
aduerſus Philiſthijm. Clamauit ergo po-
5 pulus poſt Saul in Galgala.*Et Philiſthijm
congregati ſunt ad prœliandum contra Iſ-
rael, triginta millia curuum, & ſex millia
equitum, & reliquum vulgus, ſicut arena
quæ eſt in littore maris plurima. Et aſcen-
dentes caſtrametati ſunt in Machmas ad
6 Orientem Bethauen.* Quod cum vidiſſent
viri Iſrael ſe in arcto poſitos,(afflictus enim
erat populus) abſconderunt ſe in ſpelun-
cis,& in abditis, in petris quoque,& in an-
7 tris,& in ciſternis.*Hebræi autẽ tranſierunt
Iorda-

Iordanem in Terrã Gad & Galaad. Cumq.
adhuc eſſet Saul in Galgala, vniuerſus po-
pulus perterritus eſt, qui ſequebatur eum.
*Et expectauit ſeptem diebus iuxta placitũ 8
Samuelis, & non venit Samuel in Galgala,
dilapſuſq. eſt populus ab eo. *Ait ergo Saul: 9
Afferte mihi holocauſtum, & pacifica. Et
obtulit holocauſtum. *Cumq. compleſſet 10
offerens holocauſtum, ecce Samuel venie-
bat: & egreſſus eſt Saul obuiam ei vt ſalu-
taret eum. *Locutuſq. eſt ad eum Samuel: 11
Quid feciſti? Reſpondit Saul: Quia vidi
quòd populus dilaberetur a me, & tu non
veneras iuxta placitos dies, porro Phili-
ſthijm congregati fuerant in Machmas, *di- 12
xi: Nunc deſcendent Philiſthijm ad me in
Galgala, & faciem Domini non placaui.
Neceſſitate compulſus, obtuli holocauſtũ.
*Dixitq. Samuel ad Saul: Stulte egiſti, nec 13
cuſtodiſti mandata Domini Dei tui, quæ
præcepit tibi. Quod ſi non feciſſes, iam nũc
præparaſſet Dominus regnum tuum ſuper
Iſrael in ſempiternũ, *ſed nequaquã regnũ 14
tuum vltra conſurget. Quæſiuit Dominus
ſibi virum iuxta cor ſuum: & præcepit ei
Dominus vt eſſet dux ſuper populum ſuũ,
eo quòd non ſeruaueris quæ præcepit Do-
minus. *Surrexit autem Samuel, & aſcendit 15
de Galgalis in Gabaa Beniamin. Et reliqui
populi aſcenderunt poſt Saul obuiam po-
pulo, qui expugnabant eos veniẽtes de Gal-
gala in Gabaa, in colle Beniamin. Et recen
ſuit Saul populum, qui inuenti fuerant cũ
eo, quaſi ſexcentos viros. *Et Saul & Iona- 16
thas filius eius, populuſq. qui inuentus fue-
rat cum eis, erat in Gabaa Beniamin: por-
ro Philiſthijm conſederant in Machmas.
*Et egreſſi ſunt ad prædandũ de caſtris Phi 17
liſthinorũ tres cunei. Vnus cuneus perge-
bat contra viam Ephra ad Terrã Sual. *por- 18
ro alius ingrediebatur per viã Beth horon.
tertius autem verterat ſe ad iter termini im
minentis valli Seboim contra deſertum.
* Porro faber ferrarius non inueniebatur 19
in omni Terra Iſrael. cauerant enim Phi-
liſthijm, ne forte facerent Hebræi gladium
aut lanceam. * Deſcendebat ergo omnis 20
Iſrael ad Philiſthijm, vt exacueret vnuſquiſ
que vomerem ſuum, & ligonem & ſecu-
21 rim & ſarculum. * Retuſæ itaque erant
acies vomerum, & ligonum, & tridentum,
& ſecurium, vſque ad ſtimulum corrigen-
22 dum. *Cumq. veniſſet dies prœlij, non eſt
inuentus enſis & lancea in manu totius po-
puli, qui erat cum Saule & Ionatha, exce-
23 pto Saul & Ionatha filio eius. *Egreſſa eſt
autem ſtatio Philiſthijm, vt tranſcenderet
in Machmas.

CAP. XIIII.

1 ET accidit quadam die vt diceret Iona-
thas filius Saul ad adoleſcentem armi-
gerum ſuum: Veni, & tranſeamus ad ſtatio-
nem Philiſthinorum, quæ eſt trans locum
illum. Patri autem ſuo hoc ipſum non in-
2 dicauit. *Porro Saul morabatur in extrema
parte Gabaa ſub malogranato, quæ erat in
Magron: & erat populus cum eo quaſi ſex-
3 centorum virorum. *Et Achias filius Achi-
tob fratris Ichabod filij Phinees, qui ortus
fuerat ex Heli ſacerdote Domini in Silo,
portabat ephod. Sed & populus ignora-
4 bat quo iſſet Ionathas. *Erant autem inter
aſcenſus, per quos nitebatur Ionathas trãſi-
re ad ſtationem Philiſthinorum, eminentes
petræ ex vtraque parte, & quaſi in modum
dentium ſcopuli hinc & inde prærupti, no-
5 men vni Boſes, & nomen alteri Sene: *vnus
ſcopulus prominens ad Aquilonem ex ad-
uerſo Machmas, & alter ad Meridiem con-
6 tra Gabaa. * Dixit autem Ionathas ad ado-
leſcentem armigerum ſuum: Veni, tranſea-
mus ad ſtationem incircumciſorum horum,
ſi forte faciat Dominus pro nobis: quia
non eſt Domino difficile ſaluare vel in mul-
7 tis, vel in paucis. * Dixitq. ei armiger ſuus:
Fac omnia, quæ placent animo tuo: per-
ge quò cupis, & ero tecum vbicumque vo-
8 lueris. * Et ait Ionathas: Ecce nos tranſi-
mus ad viros iſtos. Cumq. apparuerimus
9 eis, *ſi taliter locuti fuerint ad nos, manete
donec veniamus ad vos: ſtemus in loco
10 noſtro, nec aſcendamus ad eos. * Si au-
tem dixerint: Aſcendite ad nos: aſcenda-
mus,

mus, quia tradidit eos Dominus in mani-
bus noſtris,hoc erit nobis ſignum .*Appa- 11
ruit igitur vterque ſtationi Philiſthinorum:
dixeruntq. Philiſthijm : En Hebræi egre-
diuntur de cauernis,in quibus abſconditi
fuerant .*Et locuti ſunt viri de ſtatione ad 12
Ionatham,&ad armigerum eius,dixerunt-
que: Aſcendite ad nos,& oſtendemus vo-
bis rem . Et ait Ionathas ad armigerum
ſuum : Aſcendamus,ſequere me : tradidit
enim Dominus eos in manus Iſrael.*Aſcē- 13
dit autem Ionathas manibus & pedibus
reptans, & armiger eius poſt eum . Itaque
alij cadebant ante Ionatham , alios armi-
ger eius interficiebat ſequens eum . * Et 14
facta eſt plaga prima, qua percuſſit Iona-
thas & armiger eius,quaſi viginti virorum
in media parte iugeri, quam par boum in
die arare conſueuit . * Et factum eſt mira- 15
culum in caſtris, per agros : ſed & omnis
populus ſtationis eorum,qui ierant ad præ-
dandum,obſtupuit,& conturbata eſt terra:
& accidit quaſi miraculum a Deo.* Et re- 16
ſpexerunt ſpeculatores Saul , qui erant in
Gabaa Beniamin, & ecce multitudo pro-
ſtrata, & huc illucq. diffugiens.* Et ait Saul 17
populo,qui erat cum eo : Requirite, & vi-
dete quis abierit ex nobis . Cumq. requi-
ſiſſent,repertum eſt non adeſſe Ionatham,
&armigerum eius.*Et ait Saul ad Achiam: 18
Applica arcam Dei . (Erat enim ibi arca
Dei in die illa cum filijs Iſrael.) * Cumq. 19
loqueretur Saul ad ſacerdotem, tumultus
magnus exortus eſt in caſtris Philiſthino-
rum : creſcebatq. paulatim,& clarius reſo-
nabat . Et ait Saul ad ſacerdotem : Con-
trahe manum tuam . * Conclamauit ergo 20
Saul,& omnis populus,qui erat cum eo,&
venerunt vſque ad locum certaminis : &
ecce verſus fuerat gladius vniuſcuiuſque
ad proximum ſuum , & cædes magna ni-
mis.*Sed & Hebræi qui fuerant cum Phi- 21
liſthijm heri & nudiuſtertius,aſcenderantq.
cum eis in caſtris, reuerſi ſunt vt eſſent cũ
Iſrael,qui erant cum Saul & Ionatha.*Om- 22
nes quoque Iſraelitæ, qui ſe abſconderant
in monte Ephraim, audientes quòd fugiſ-
ſent Philiſthæi,ſociauerunt ſe cum ſuis in
prœlio . Et erant cum Saul , quaſi decem
23 millia virorum . * Et ſaluauit Dominus in
die illa Iſrael . pugna autem peruenit vſ-
24 que ad Bethauen . * Et viri Iſrael ſociati
ſunt ſibi in die illa : adiurauit autem Saul
populum , dicens : Maledictus vir,qui co-
mederit panem vſque ad veſperam,donec
vlciſcar de inimicis meis . Et non mandu-
25 cauit vniuerſus populus panem :* omneq.
terræ vulgus venit in ſaltũ, in quo erat mel
26 ſuper faciem agri.*Ingreſſus eſt itaque po
pulus ſaltũ,& apparuit fluens mel,nulluſq.
applicuit manum ad os ſuum.timebat enim
27 populus iuramentum.*Porro Ionathas non
audierat cum adiuraret pater eius populũ:
extenditq. ſummitatem virgæ,quam habe-
bat in manu, & intinxit in fauum mellis :
& conuertit manum ſuam ad os ſuum, &
28 illuminati ſunt oculi eius .*Reſpondenſq.
vnus de populo,ait: Iureiurando conſtrin-
xit pater tuus populum , dicens : Maledi-
ctus vir,qui comederit panem hodie. (de-
29 fecerat autem populus)*Dixitq. Ionathas,
Turbauit pater meus terram : vidiſtis ipſi
quia illuminati ſunt oculi mei, eo quòd gu-
30 ſtauerim paululum de melle iſto:*quanto
magis ſi comediſſet populus de præda ini-
micorum ſuorum , quam reperit ? nonne
maior plaga facta fuiſſet in Philiſthijm ?
31 *Percuſſerunt ergo in die illa Philiſthæos a
Machmis vſque in Aialon. Defatigatus eſt
32 autem populus nimis :*& verſus ad prædam
tulit oues , & boues, & vitulos, & macta-
uerunt in terra : comeditq. populus cum
33 ſanguine.*Nunciauerunt autem Sauli di-
centes quòd populus peccaſſet Domino ,
comedens cum ſanguine. Qui ait: Præua-
ricati eſtis: voluite ad me iam nunc ſaxum
34 grande . * Et dixit Saul : Diſpergimini in
vulgus,& dicite eis vt adducat ad me vnuſ-
quiſque bouem ſuum & arietem,& occidi-
te ſuper iſtud, & veſcimini, & non pecca-
bitis Domino comedentes cum ſanguine.
Adduxit itaque omnis populus vnuſquiſ-
que bouem in manu ſua vſque ad noctem :
35 & occiderunt ibi . * Ædificauit autem Saul
altare

altare Domino; tuncq. primum cœpit ædi-
ficare altare Domino. *Et dixit Saul: Ir- 36
ruamus ſuper Philiſthæos nocte, & vaſte-
mus eos vſquedum illuceſcat mane, nec re-
linquamus ex eis virum. Dixitq. populus:
Omne quod bonum videtur in oculis tuis,
fac. Et ait ſacerdos: Accedamus huc ad
Deum. *Et conſuluit Saul Dominum: Num 37
perſequar Philiſthijm? ſi trades eos in ma-
nus Iſrael? Et non reſpondit ei in die illa.
*Dixitq. Saul: Applicate huc vniuerſos an- 38
gulos populi: & ſcitote, & videte per quem
acciderit peccatum hoc hodie. *Viuit Do- 39
minus ſaluator Iſrael, quia ſi per Ionatham
filium meum factum eſt, abſque retracta-
tione morietur. Ad quod nullus contra-
dixit ei de omni populo. *Et ait ad vniuer 40
ſum Iſrael: Separamini vos in partem vnã,
& ego cum Ionatha filio meo ero in parte
altera. Reſpõditq. populus ad Saul: Quod
bonnm videtur in oculis tuis, fac. *Et di- 41
xit Saul ad Dominum Deum Iſrael: Do-
mine Deus Iſrael da indicium: quid eſt
quòd non reſponderis ſeruo tuo hodie?
Si in me, aut in Ionatha filio meo eſt ini-
quitas hæc, da oſtenſionem: aut ſi hæc ini-
quitas eſt in populo tuo, da ſanctitatem.
Et deprehenſus eſt Ionathas & Saul, popu-
lus autem exiuit. *Et ait Saul: Mittite ſor- 42
tem inter me, & inter Ionatham filium meũ.
Et captus eſt Ionathas. *Dixit autem Saul 43
ad Ionatham: Indica mihi quid feceris. Et
indicauit ei Ionathas, & ait: Guſtans guſta-
ui in ſummitate virgæ, quæ erat in manu
mea, paululum mellis, & ecce ego morior.
*Et ait Saul: Hæc faciat mihi Deus, & hæc 44
addat, quia morte morieris Ionatha. *Di- 45
xitq. populus ad Saul: Ergone Ionathas
morietur, qui fecit ſalutem hanc magnam
in Iſrael? hoc nefas eſt: viuit Dominus, ſi
ceciderit capillus de capite eius in terram,
quia cum Deo operatus eſt hodie. Libera-
uit ergo populus Ionatham, vt non more-
retur. *Receſſitq. Saul, nec perſecutus eſt 46
Philiſthijm: porro Philiſthijm abierunt in 47
loca ſua. *Et Saul, confirmato regno ſu-
per Iſrael, pugnabat per circuitum aduer-
ſum omnes inimicos eius, contra Moab,
& filios Ammon, & Edom, & reges Soba, &
Philiſthæos: & quòcumque ſe verterat, ſu-
48 perabat. *Congregatoq. exercitu, percuſſit
Amalec, & eruit Iſrael de manu vaſtatorum
49 eius. *Fuerunt autem filij Saul, Ionathas &
Ieſſui, & Melchiſua: & nomina duarum fi-
liarum eius, nomen primogenitæ Merob,
50 & nomen minoris Michol. *Et nomẽ vxo-
ris Saul, Achinoam filia Achimaas: & no-
mẽ principis militiæ eius Abner, filius Ner,
51 patruelis Saul. *Porro Cis fuit pater Saul, &
52 Ner pater Abner, filius Abiel. *Erat autem
bellum potens aduerſum Philiſthæos om-
nibus diebus Saul. Nam quemcumque vi-
derat Saul virum fortem, & aptum ad prœ-
lium, ſociabat eum ſibi.

CAP. XV.

1 ET dixit Samuel ad Saul: Me miſit Do-
minus, vt vngerem te in regem ſuper
populum eius Iſrael: nũc ergo audi vocem
2 Domini: *Hæc dicit Dominus exercituum:
Recẽſui quæcumque fecit Amalec Iſraeli:
quomodo reſtitit ei in via cum aſcenderet
3 de Ægypto. *Nunc ergo vade, & percute
Amalec, & demolire vniuerſa eius: non par
cas ei, & non concupiſcas ex rebus ipſius
aliquid: ſed interfice a viro vſque ad mu-
lierem, & paruulum atque lactentem, bo-
4 uem & ouem, camelum & aſinum. *Præ-
cepit itaque Saul populo, & recenſuit eos
quaſi agnos: ducenta millia peditum, &
5 decem millia virorum Iuda. *Cumq. ve-
niſſet Saul vſque ad ciuitatem Amalec, te-
6 tẽdit inſidias in torrente. *Dixitq. Saul Ci-
næo: Abite, recedite, atque deſcendite ab
Amalec: ne forte inuoluam te cum eo. tu
enim feciſti miſericordiam cum omnibus
filijs Iſrael, cum aſcenderent de Ægypto. Et
7 receſſit Cinæus de medio Amalec. *Percuſ
ſitq. Saul Amalec ab Heuila, donec venias
8 ad Sur, quæ eſt e regione Ægypti. *Et ap-
prehendit Agag regem Amalec viuũ: om-
ne autem vulgus interfecit in ore gladij.
9 *Et pepercit Saul, & populus Agag, & opti-
mis gregibus ouium & armentorum, &
veſtibus

veſtibus & arietibus, & vniuerſis, quæ pul-
chra erant, nec voluerunt diſperdere ea:
quidquid vero vile fuit & reprobum, hoc
demoliti ſunt.* Factum eſt autem verbum 10
Domini ad Samuel, dicens: *Pœnitet me 11
quòd conſtituerim Saul regem: quia dere-
liquit me, & verba mea opere non impleuit.
Contriſtatuſq. eſt Samuel, & clamauit ad
Dominum tota nocte.* Cumq. de nocte 12
ſurrexiſſet Samuel, vt iret ad Saul mane,
nunciatum eſt Samueli, eo quòd veniſſet
Saul in Carmelum, & erexiſſet ſibi forni-
cem triumphalem, & reuerſus tranſiſſet, de-
ſcendiſſetq. in Galgala. Venit ergo Samuel
ad Saul, & Saul offerebat holocauſtum Do-
mino de initijs prædarum, quæ attulerat ex
Amalec.* Et cum veniſſet Samuel ad Saul, 13
dixit ei Saul: Benedictus tu Domino, im-
pleui verbum Domini. *Dixitq. Samuel: 14
Et quæ eſt hæc vox gregum, quæ reſonat
in auribus meis, & armentorum, quam ego
audio? * Et ait Saul: De Amalec adduxe- 15
runt ea: pepercit enim populus melioribus
ouibus & armentis vt immolarentur Do-
mino Deo tuo, reliqua vero occidimus.* Ait 16
autem Samuel ad Saul: Sine me, & indica-
bo tibi quæ locutus ſit Dominus ad me no-
cte. Dixitq. ei: Loquere.* Et ait Samuel: 17
Nonne cum paruulus eſſes in oculis tuis,
caput in tribubus Iſrael factus es? vnxitq.
te Dominus in regem ſuper Iſrael, *& miſit 18
te Dominus in viam, & ait: Vade, & interfi-
ce peccatores Amalec, & pugnabis contra
eos vſque ad internecionem eorum.* Quare 19
ergo non audiſti vocem Domini: ſed verſus
ad prædam es, & feciſti malum in oculis
Domini? *Et ait Saul ad Samuelem: Immo 20
audiui vocem Domini, & ambulaui in via
per quam miſit me Dominus, & adduxi
Agag regem Amalec, & Amalec interfeci.
*Tulit autem de præda populus oues & bo- 21
ues, primitias eorum quæ cæſa ſunt, vt im-
molet Domino Deo ſuo in Galgalis. *Et 22
ait Samuel: Numquid vult Dominus holo-
cauſta & victimas, & non potius vt obedia-
tur voci Domini? Melior eſt enim obe-
dientia quàm victimæ: & auſcultare magis
23 quàm offerre adipem arietum.* quoniam
quaſi peccatum ariolandi eſt, repugnare:
& quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſce-
re. Pro eo ergo quòd abiecisti ſermonē Do-
24 mini, abiecit te Dominus ne ſis rex.* Dixitq.
Saul ad Samuelem: Peccaui, quia præuari-
catus ſum ſermonem Domini, & verba tua,
timens populum, & obediens voci eorum.
25 *Sed nunc porta, quæſo, peccatum meum,
& reuertere mecum, vt adorem Dominum.
26 *Et ait Samuel ad Saul: Non reuertar te-
cum, quia proiecisti ſermonem Domini, &
proiecit te Dominus ne ſis rex ſuper Iſrael.
27 *Et conuerſus eſt Samuel vt abiret: ille au-
tem apprehendit ſummitatem pallij eius,
28 quæ & ſciſſa eſt. *Et ait ad eum Samuel:
Scidit Dominus regnum Iſrael a te hodie,
& tradidit illud proximo tuo meliori te.
29 *Porro Triumphator in Iſrael non parcet,
& pœnitudine non flectetur: neque enim
30 homo eſt vt agat pœnitentiam.* At ille ait:
Peccaui: ſed nunc honora me coram ſenio-
ribus populi mei, & coram Iſrael, & reuer-
tere mecum, vt adorem Dominum Deum
31 tuum. *Reuerſus ergo Samuel ſecutus eſt
32 Saulem: & adorauit Saul Dominum. *Di-
xitq. Samuel: Adducite ad me Agag regem
Amalec. Et oblatus eſt ei Agag pinguiſſi-
mus, & tremens. Et dixit Agag: Siccine ſe-
33 parat amara mors? *Et ait Samuel: Sicut
fecit abſque liberis mulieres gladius tuus,
ſic abſque liberis erit inter mulieres mater
tua. Et in fruſta concidit eum Samuel co-
34 ram Domino in Galgalis.* Abijt autem Sa-
muel in Ramatha: Saul vero aſcendit in
35 domum ſuam in Gabaa.* Et non vidit Sa-
muel vltra Saul vſque ad diem mortis ſuæ:
verumtamen lugebat Samuel Saulem, quo-
niam Dominum pœnitebat quòd conſti-
tuiſſet eum regem ſuper Iſrael.

Cap. XVI.

1 Dixitq. Dominus ad Samuelem: Vſ-
quequo tu luges Saul, cum ego pro-
iecerim eum ne regnet ſuper Iſrael? imple
cornu tuum oleo, & veni, vt mittam te ad
Iſai Bethlehemitem: prouidi enim in filijs
eius

eius mihi regem.*Et ait Samuel: Quo mo- 2
do vadam? audiet enim Saul, & interficiet
me. Et ait Dominus: Vitulum de armento
tolles in manu tua, & dices: Ad immolan-
dum Domino veni. *Et vocabis Iſai ad vi- 3
ctimam, & ego oſtendam tibi quid facias,
& vnges quemcumque monſtrauero tibi.
*Fecit ergo Samuel, ſicut locutus eſt ei Do- 4
minus. Venitq. in Bethlehem, & admirati
ſunt ſeniores ciuitatis, occurrentes ei, dixe-
runtque: Pacificusne eſt ingreſſus tuus?
*Et ait: Pacificus: ad immolandum Domi- 5
no veni, ſanctificamini, & venite mecum vt
immolem. Sanctificauit ergo Iſai & filios
eius, & vocauit eos ad ſacrificium.* Cumq. 6
ingreſſi eſſent, vidit Eliab, & ait: Num co-
ram Domino eſt Chriſtus eius? * Et dixit 7
Dominus ad Samuelem: Ne reſpicias vul-
tum eius, neque altitudinem ſtaturæ eius:
quoniam abieci eum; nec iuxta intuitum
hominis ego iudico: homo enim videt ea
quæ parent, Dominus autem intuetur cor.
*Et vocauit Iſai Abinadab, & adduxit eum 8
coram Samuele. Qui dixit: Nec hunc ele-
git Dominus. *Adduxit autẽ Iſai Samma, 9
de quo ait: Etiam hunc non elegit Domi-
nus.*Adduxit itaque Iſai ſeptem filios ſuos 10
coram Samuele: & ait Samuel ad Iſai: Non
elegit Dominus ex iſtis.*Dixitq. Samuel ad 11
Iſai: Numquid iam completi ſunt filij? Qui
reſpondit: Adhuc reliquus eſt paruulus, &
paſcit oues. Et ait Samuel ad Iſai: Mitte, &
adduc eum: nec enim diſcumbemus prius
quàm huc ille veniat.*Miſit ergo, & addu- 12
xit eum. Erat autẽ rufus, & pulcher aſpe-
ctu, decoraq. facie. & ait Dominus: Surge,
vnge eum; ipſe eſt enim. *Tulit ergo Sa- 13
muel cornu olei, & vnxit eum in medio fra
trum eius: & directus eſt Spiritus Domini
a die illa in Dauid, & deinceps: ſurgenſq.
Samuel abijt in Ramatha.*Spiritus autem 14
Domini receſſit a Saul & exagitabat eum
ſpiritus nequam, a Domino. *Dixeruntq. 15
ſerui Saul ad eum: Ecce ſpiritus Dei ma-
lus exagitat te.*Iubeat dominus noſter, & 16
ſerui tui, qui coram te ſunt, quærent homi-
nem ſcientem pſallere cithara, vt quando
arripuerit te ſpiritus Domini malus, pſallat
17 manu ſua, & leuius feras. *Et ait Saul ad
ſeruos ſuos: Prouidete ergo mihi aliquem
bene pſallentem, & adducite eum ad me.
18 *Et reſpondens vnus de pueris, ait: Ecce
vidi filium Iſai Bethlehemitem ſcientem
pſallere, & fortiſſimum robore, & virum
bellicoſum, & prudentem in verbis, & vi-
rum pulchrum: & Dominus eſt cum eo.
19 *Miſit ergo Saul nuncios ad Iſai, dicens:
Mitte ad me Dauid filium tuum, qui eſt in
20 paſcuis. *Tulit itaque Iſai aſinum plenum
panibus, & lagenam vini, & hœdum de
capris vnum, & miſit per manum Dauid
21 filij ſui Sauli.* Et venit Dauid ad Saul, &
ſtetit coram eo: at ille dilexit eum nimis,
22 & factus eſt eius armiger.* Miſitq. Saul ad
Iſai, dicens: Stet Dauid in conſpectu meo:
23 inuenit enim gratiam in oculis meis.* Igi-
tur quandocumque ſpiritus Domini malus
arripiebat Saul, Dauid tollebat citharam,
& percutiebat manu ſua, & refocillabatur
Saul, & leuius habebat. recedebat enim ab
eo ſpiritus malus.

CAP. XVII.

1 CONGREGANTES autem Philiſthijm
agmina ſua in prœlium, conuenerunt
in Socho Iudæ: & caſtrametati ſunt inter
2 Socho & Azeca in finibus Dommim. *Por-
ro Saul & filij Iſrael congregati venerunt
in Vallem terebinthi, & direxerunt aciem
3 ad pugnandum contra Philiſthijm. * Et
Philiſthijm ſtabant ſuper montem ex par-
te hac, & Iſrael ſtabat ſupra montem ex al-
4 tera parte: valliſq. erat inter eos. *Et egreſ
ſus eſt vir ſpurius de caſtris Philiſthinorum
nomine Goliath, de Geth, altitudinis ſex
5 cubitorum & palmi: * & caſſis ærea ſuper
caput eius, & lorica ſquamata induebatur.
porrò pondus loricæ eius, quinque millia
6 ſiclorum æris erat:* & ocreas æreas habebat
in cruribus: & clypeus æreus tegebat hu-
7 meros eius.* haſtile autem haſtæ eius erat
quaſi liciatorium texentium. ipſum autem
ferrum haſtæ eius ſexcentos ſiclos habebat
ferri: & armiger eius antecedebat eum.

*Stanſq.

*Stanſq. clamabat aduerſum phalangas Iſ- 8
rael,& dicebat eis: Quare veniſtis parati ad
prælium ? Numquid ego non ſum Pbili-
ſthæus, & vos ſerui Saul ? Eligite ex vobis
virum,& deſcendat ad ſingulare certamen.
*ſi quiuerit pugnare mecum,& percuſſerit 9
me,erimus vobis ſerui : ſi autem ego præua-
luero,& percuſſero eum,vos ſerui eritis, &
ſeruietis nobis.*Et aiebat Philiſtbæus: Ego 10
exprobraui agminibus Iſrael hodie : Date
mihi virum, & ineat mecum ſingulare cer-
tamen.*Audiens autem Saul,& omnes Iſ- 11
raelitæ ſermones Philiſthæi buiuſcemodi,
ſtupebant,& metuebant nimis.*Dauid au- 12
tem erat filius viri Ephrathæi,de quo ſupra
dictum eſt,de Bethlehem Iuda,cui nomen
erat Iſai,qui babebat octo filios,& erat vir
in diebus Saul ſenex,& grandæuus inter vi-
ros.*Abierunt autem tres filij eius maiores 13
poſt Saul in prœlium:& nomina trium fi-
liorum eius, qui perrexerunt ad bellum,
Eliab primogenitus,& ſecũdus Abinadab,
tertiuſq. Samma : * Dauid autem erat mi- 14
nimus.Tribus ergo maioribus ſecutis Sau-
lem,*abijt Dauid, & reuerſus eſt a Saul, vt 15
paſceret gregem patris ſui in Betblehem.
*Procedebat vero Philiſthæus mane & ve- 16
ſpere,& ſtabat quadraginta diebus.* Dixit 17
autem Iſai ad Dauid filium ſuum : Accipe
fratribus tuis epbi polentæ,& decem panes
iſtos, & curre in caſtra ad fratres tuos,*& 18
decem formellas caſei bas deferes ad tri-
bunũ :& fratres tuos viſitabis,ſi recte agant:
& cum quibus ordinati ſunt, diſce.* Saul 19
autem,& illi,& omnes filij Iſrael, in Valle
terebinthi pugnabãt aduerſum Philiſthijm.
*Surrexit itaque Dauid mane, & commen- 20
dauit gregem cuſtodi:& onuſtus abijt, ſi-
cut præceperat ei Iſai. Et venit ad locum
Magala,& ad exercitum,qui egreſſus ad pu
gnam vociferatus erat in certamine.*Dire- 21
xerat enim aciem Iſrael, ſed & Philiſthijm
ex aduerſo fuerant præparati. * Derelin- 22
quens ergo Dauid vaſa,quæ attulerat, ſub
manu cuſtodis ad ſarcinas, cucurrit ad lo-
cum certaminis, & interrogabat ſi omnia
recte agerentur erga fratres ſuos.* Cumq. 23
adhuc ille loqueretur eis,apparuit vir ille
ſpurius aſcendens,Goliath nomine, Phili-
ſthæus,de Geth,de caſtris Philiſthinorum:
& loquente eo hæc eadem verba audiuit
24 Dauid.*Omnes autem Iſraelitæ, cum vidiſ
ſent virum,fugerunt a facie eius, timentes
25 eum valde.* Et dixit vnus quiſpiam de Iſ-
rael: Num vidiſtis virũ hunc,qui aſcendit ?
ad exprobrandum enim Iſraeli aſcendit.
Virũ ergo, qui percuſſerit eum,ditabit rex
diuitijs magnis,& filiam ſuam dabit ei, &
domum patris eius faciet abſque tributo in
26 Iſrael.* Et ait Dauid ad viros,qui ſtabant
ſecum,dicens : Quid dabitur viro,qui per-
cuſſerit Philiſthæum bunc,& tulerit oppro
briũ de Iſrael ? quis enim eſt hic Philiſthæus
incircumciſus, qui exprobrauit acies Dei
27 viuentis ?*Referebat autẽ ei populus eun-
dem ſermonem,dicens: Hæc dabuntur vi-
28 ro,qui percuſſerit eum.*Quod cum audiſ-
ſet Eliab frater eius maior,loquente eo cũ
alijs,iratus eſt contra Dauid,& ait : Quare
ueniſti,& quare dereliquiſti pauculas oues
illas in deſerto ? ego noui ſuperbiam tuam,
& nequitiã cordis tui: quia vt videres prœ-
29 lium, deſcendiſti. * Et dixit Dauid : Quid
30 feci ? numquid non verbum eſt ?* Et decli-
nauit paululũ ab eo ad alium: dixitq. eun-
dem ſermonem. Et reſpondit ei populus
31 verbum ſicut prius.*Audita ſunt autẽ ver-
ba,quæ locutus eſt Dauid,& annunciata in
32 conſpectu Saul.*Ad quem cum fuiſſet ad-
ductus, locutus eſt ei : Non concidat cor
cuiuſquam in eo : ego ſeruus tuus vadam,
33 & pugnabo aduerſus Philiſthæum.* Et ait
Saul ad Dauid : Non vales reſiſtere Pbili-
ſthæo iſti,nec pugnare aduerſus eum : quia
puer es, hic autem vir bellator eſt ab ado-
34 leſcentia ſua.*Dixitq. Dauid ad Saul : Pa-
ſcebat ſeruus tuus patris ſui gregem,& ve-
niebat leo,vel vrſus,& tollebat arietem de
35 medio gregis :*& perſequebar eos,& per-
cutiebam,eruebamq. de ore eorum : & illi
conſurgebant aduerſum me, & apprehen-
debam nrentum eorum,& ſuffocabam, in-
36 terficiebamq. eos.* Nam & leonem,& vr-
ſum interfeci ego ſeruus tuus: erit igitur &

X Phili-

Philiſthæus hic incircumciſus , quaſi vnus
ex eis . Nunc vadam , & auferam oppro-
brium populi : quoniam quis eſt iſte Phili-
ſthæus incircumciſus , qui auſus eſt male-
dicere exercitui Dei viuentis ? * Et ait Da- 37
uid : Dominus qui eripuit me de manu leo-
nis , & de manu vrſi , ipſe me liberabit de
manu Philiſthæi huius . Dixit autem Saul
ad Dauid : Vade , & Dominus tecum ſit .
* Et induit Saul Dauid veſtimentis ſuis , & 38
impoſuit galeam æream ſuper caput eius ,
& veſtiuit eum lorica . * Accinctus ergo Da- 39
uid gladio eius ſuper veſtem ſuam , cœpit
tentare ſi armatus poſſet incedere : non
enim habebat conſuetudinẽ. Dixitq. Dauid
ad Saul : Non poſſum ſic incedere, quia nõ
vſum habeo . Et depoſuit ea , * & tulit bacu- 40
lum ſuum , quem ſemper habebat in ma-
nibus : & elegit ſibi quinque limpidiſſimos
lapides de torrente, & miſit eos in peram
paſtoralem, quam habebat ſecũ, & fundam
manu tulit : & proceſſit aduerſum Phili-
ſthæum . * ibat autem Philiſthæus incedens , 41
& appropinquans aduerſum Dauid , & ar-
miger eius ante eum . * Cumq. inſpexiſſet 42
Philiſthæus, & vidiſſet Dauid, deſpexit eum.
Erat enim adoleſcẽs : rufus, & pulcher aſpe
ctu . * Et dixit Philiſthæus ad Dauid : Num- 43
quid ego canis ſum , quòd tu venis ad me
cum baculo ? Et maledixit Philiſthæus Da-
uid in dijs ſuis : * dixitq. ad Dauid : Veni ad 44
me, & dabo carnes tuas volatilibus cæli &
beſtijs terræ . * Dixit autem Dauid ad Phili- 45
ſthæum : Tu venis ad me cum gladio, & ha-
ſta, & clypeo : ego autem venio ad te in no-
mine Domini exercituum , Dei agminum
Iſrael , quibus exprobraſti * hodie , & dabit 46
te Dominus in manu mea, & percutiam te,
& auferam caput tuum a te : & dabo cada-
uera caſtrorũ Philiſthijm hodie volatilibus
cæli , & beſtijs terræ : vt ſciat omnis terra
quia eſt Deus in Iſrael . * Et nouerit vniuerſa 47
eccleſia hæc, quia non in gladio, nec in ha-
ſta ſaluat Dominus : ipſius enim eſt bellũ,
& tradet vos in manus noſtras . * Cum ergo 48
ſurrexiſſet Philiſthæus, & veniret, & appro-
pinquaret cõtra Dauid, feſtinauit Dauid, &
cucurrit ad pugnam ex aduerſo Philiſthæi.
49 * Et miſit manum ſuam in peram , tulitq.
vnum lapidem , & funda iecit , & circum-
ducens percuſſit Philiſthæum in fronte : &
infixus eſt lapis in fronte eius , & cecidit in
50 faciem ſuam ſuper terram . * Præualuitq. Da
uid aduerſum Philiſthæum in funda & la-
pide , percuſſumq. Philiſthæum interfecit.
Cumq. gladium non haberet in manu Da-
51 uid, * cucurrit, & ſtetit ſuper Philiſthæum, &
tulit gladium eius, & eduxit eum de vagina
ſua : & interfecit eũ, præciditq. caput eius .
Videntes autem Philiſthijm, quòd mortuus
52 eſſet fortiſſimus eorum, fugerunt. * Et con-
ſurgentes viri Iſrael & Iuda vociferati ſunt,
& perſecuti ſunt Philiſthæos vſquedum ve-
nirent in vallem , & vſque ad portas Acca-
ron , cecideruntq. vulnerati de Philiſthijm
in via Saraim, & vſque ad Geth, & vſque ad
53 Accaron . * Et reuertẽtes filij Iſrael poſtquã
perſecuti fuerant Philiſthæos, inuaſerũt ca-
54 ſtra eorum . * Aſſumens autem Dauid caput
Philiſthæi, attulit illud in Ieruſalem : arma
55 vero eius poſuit in tabernaculo ſuo . * Eo au-
tem tempore, quo viderat Saul Dauid egre-
dientem contra Philiſthæum, ait ad Abner
principem militiæ : De qua ſtirpe deſcendit
hic adoleſcens, Abner ? Dixitq. Abner : Vi-
56 uit anima tua , rex , ſi noui . * Et ait rex : In-
57 terroga tu, cuius filius ſit iſte puer . * Cumq.
regreſſus eſſet Dauid, percuſſo Philiſthæo,
tulit eum Abner, & introduxit coram Sau-
le , caput Philiſthæi habentem in manu .
58 * Et ait ad eum Saul : De qua progenie es
o adoleſcens ? Dixitq. Dauid : Filius ſerui
tui Iſai Bethlehemitæ ego ſum .

Cap. XVIII.

1 ET factum eſt cum compleſſet loqui ad
Saul : anima Ionathæ conglutinata eſt
animæ Dauid, & dilexit eum Ionathas quaſi
2 animam ſuam . * Tulitq. eum Saul in die il-
la, & non cõceſſit ei vt reuerteretur in do-
3 mum patris ſui . * Inierunt autem Dauid &
Ionathas fœdus : diligebat enim eum quaſi
4 animã ſuam . * Nam expoliauit ſe Ionathas
tunica, qua erat indutus, & dedit eã Dauid,
& reli-

& reliqua veſtimenta ſua vſque ad gladium
& arcum ſunm, & vſque ad balteum. 5 *Egre-
diebatur qnoqne Dauid ad omnia quæcú-
que miſiſſet eum Saul, & prudenter ſe age-
bat: poſuitq. eum Saul ſuper viros belli, &
acceptus erat in oculis vniuerſi populi, ma-
ximeq. in conſpectu famulorum Saul. 6 *Por-
ro cum reuerteretur percuſſo Philiſthæo
Dauid, egreſſæ ſunt mulieres de vniuerſis
vrbibus Iſrael, cantantes, chorosq. ducen-
tes in occurſum Saul regis, in tympanis læ-
titiæ, & in ſiſtris. 7 *Et præcinebant mulieres
ludentes, atque dicentes: Percuſſit Saul mil
le, & Dauid decem millia. 8 *Iratus eſt autem
Saul nimis, & diſplicuit in oculis eius ſermo
iſte: dixitque: Dederunr Dauid decem mil-
lia, & mihi mille dederunt: quid ei ſupereſt,
niſi ſolum regnum? 9 *Non rectis ergo oculis
Saul aſpiciebat Dauid a die illa, & deinceps.
10 *Poſt diem autem alteram, inuaſit ſpiritus
Dei malus Saul, & prophetabat in medio
domus ſuæ: Dauid autem pſallebat manu
ſua, ſicut per ſingulos dies. tenebatq. Saul
lanceam, 11 *& miſit eam, putans qnòd confi-
gere poſſet Dauid cum pariete: & declina-
uit Dauid à facie eius ſecundò. 12 *Et timuit
Saul Dauid, eo quòd Dominus eſſer cũ eo,
& a ſe receſſiſſet. 13 *Amouit ergo eum Sanl a
ſe, & fecir eum tribunum ſuper mille viros:
& egrediebatur, & intrabat in conſpectu po
puli. 14 *In omnibus quoque vijs ſuis Dauid
prudenter agebat, & Dominus erat cum eo.
15 *Vidit itaque Saul quòd prudens eſſet ni-
mis, & cœpit cauere eum. 16 *Omnis autem
Iſrael & Iuda diligebat Dauid: ipſe enim
ingrediebatur & egrediebatur ante eos.
17 *Dixitq. Saul ad Dauid: Ecce filia mea ma-
ior Merob, ipſam dabo tibi vxorem: tan-
tummodo eſto vir fortis, & prœliare bella
Domini. Saul autem reputabat, dicens:
Non ſit manus mea in eum; ſed ſit ſuper
eum manus Philiſthinorum. 18 *Ait autẽ Da-
uid ad Saul: Quis ego ſum, aut quæ eſt vita
mea, aut cognatio patris mei in Iſrael, vt
fiam gener regis? 19 *Factum eſt autem tẽpus
cum deberet dari Merob filia Saul Dauid,
data eſt Hadrieli Molathitæ vxor. 20 *Dilexit
autem Dauid Michol filia Saul altera. Et
21 nunciatum eſt Saul, & placuit ei. *Dixitq.
Saul: Dabo eam illi, vt fiat ei in ſcandalum;
& ſit ſuper eum manus Philiſthinorum.
Dixitq. Saul ad Dauid: In duabns rebus
22 gener meus eris hodie. *Et mandauit Saul
ſeruis ſuis: Loquimini ad Dauid clam me,
dicentes: Ecce places regi, & omnes ſerui
eius diligunt te. Nunc ergo eſto gener re-
23 gis. *Et locuti ſunt ſerui Saul in auribus
Dauid omnia verba hæc. Et ait Dauid: Num
parum videtur vobis, generum eſſe regis?
24 Ego autem ſum vir pauper & tenuis. *Et
renunciauerunt ſerui Saul, dicentes: Hu-
25 iuſcemodi verba locutus eſt Danid. *Dixit
autem Saul: Sic loquimini ad Dauid: Non
habet rex ſponſalia neceſſe, niſi tantũ cen-
tum præputia Philiſthinorum, vt fiat vltio
de inimicis regis. Porro Saul cogitabat tra-
26 dere Dauid in manns Philiſthinorũ. *Cumq.
renunciaſſent ſerui eius Dauid verba, quæ
dixerat Saul, placnit ſermo in oculis Dauid,
27 vt fieret gener regis. *Et poſt paucos dies
ſurgens Dauid, abijt cum viris, qui ſub eo
erant. Et percuſſit ex Philiſthijm ducentos
viros, & attulit eorum præputia, & annume-
rauit ea regi, vt eſſet gener eius. Dedit
itaque Saul ei Michol filiam ſuam vxorem.
28 *Et vidit Saul, & intellexit quòd Dominus
eſſet cum Danid. Michol autem filia Saul
29 diligebat eum. *Et Saul magis cœpit time-
re Dauid: factuſq. eſt Saul inimicus Dauid
30 cunctis diebus. *Et egreſſi ſunt principes
Philiſthinorum. a principio autem egreſ-
ſionis eorum, prudentius ſe gerebat Dauid
quàm omnes ſerui Saul, & celebre factum
eſt nomen eius nimis.

CAP. XIX.

1 LOCVTVS eſt autem Saul ad Ionathan
filium ſuum, & ad omnes ſeruos ſuos,
vt occiderent Dauid. Porro Ionathas filius
2 Saul diligebat Dauid valde. *Et indicauit
Ionathas Dauid, dicens: Quærit Saul pater
meus occidere te: quapropter obſerua te
quæſo mane, & manebis clam, & abſcon-
3 deris. *Ego autem egrediens ſtabo iuxta

patrem meum, in agro vbicumque fueris:
& ego loquar de te ad patrem meum: &
quodcumque videro, nunciabo tibi.* Lo- 4
cutus eſt ergo Ionathas de Dauid bona ad
Saul patrē ſuum: dixitq. ad eum: Ne pec-
ces rex in ſeruum tuum Dauid, quia non
peccauit tibi, & opera eius bona ſunt tibi
valde. *Et poſuit animam ſuam in manu 5
ſua, & percuſſit Philiſthæum, & fecit Domi-
nus ſalutem magnam vniuerſo Iſraeli: vi-
diſti, & lætatus es. Quare ergo peccas in
ſanguine innoxio, interficiēs Dauid, qui eſt
abſque culpa? *Quod cum audiſſet Saul, 6
placatus voce Ionathæ, iurauit: Viuit Domi
nus, quia non occidetur. *Vocauit itaque 7
Ionathas Dauid, & indicauit ei omnia ver-
ba hæc: & introduxit Ionathas Dauid ad
Saul, & fuit ante eum, ſicut fuerat heri &
nudiuſtertius. *Motum eſt autem rurſum 8
bellum: & egreſſus Dauid, pugnauit aduer-
ſum Philiſthijm: percuſſitq. eos plaga ma-
gna, & fugerunt a facie eius. *Et factus eſt 9
ſpiritus Domini malus in Saul. ſedebat au-
tem in domo ſua, & tenebat lāceam: porro
Dauid pſallebat manu ſua. *Niſuſq. eſt Saul 10
configere Dauid lancea in pariete, & decli-
nauit Dauid a facie Saul: lancea autē caſſo
vulnere perlata eſt in parietem, & Dauid
fugit, & ſaluatus eſt nocte illa. *Miſit ergo 11
Saul ſatellites ſuos in domum Dauid, vt cu-
ſtodirēt eum, & interficeretur mane. Quod
cum annunciaſſet Dauid Michol vxor ſua,
dicens: Niſi ſaluaueris te nocte hac, cras
morieris: *depoſuit eum per feneſtrā. por- 12
ro ille abijt & aufugit, atque ſaluatus eſt.
*Tulit autem Michol ſtatuā, & poſuit eam 13
ſuper lectum, & pellem piloſam caprarum
poſuit ad caput eius, & operuit eam veſti-
mentis. *Miſit autem Saul apparitores, qui 14
raperent Dauid: & reſponſum eſt quòd æ-
grotaret. *Rurſumq. miſit Saul nuncios vt 15
viderent Dauid, dicens: Afferte eum ad me
in lecto, vt occidatur. *Cumq. veniſſent 16
nuncij, inuentum eſt ſimulacrum ſuper le-
ctum, & pellis caprarum ad caput eius. *Di- 17
xitq. Saul ad Michol: Quare ſic illuſiſti mi-
hi, & dimiſiſti inimicum meum vt fuge-
ret? Et reſpondit Michol ad Saul: Quia ip
ſe locutus eſt mihi: Dimitte me, alioquin
18 interficiam te. *Dauid autem fugiens, ſalua-
tus eſt, & venit ad Samuel in Ramatha, &
nunciauit ei omnia quæ fecerat ſibi Saul:
& abierunt ipſe & Samuel, & morati ſunt
19 in Naioth. *Nunciatum eſt autem Sauli a
dicentibus: Ecce Dauid in Naioth in Ra-
20 matha. *Miſit ergo Saul lictores, vt rape-
rent Dauid: qui cum vidiſſent cuneum pro-
phetarum vaticinantiū, & Samuelem ſtan-
tem ſuper eos, factus eſt etiam Spiritus Do-
mini in illis, & prophetare cœperunt etiam
21 ipſi. *Quod cum nūciatum eſſet Sauli, miſit
& alios nuncios: prophetauerunt autem &
illi. Et rurſum miſit Saul tertios nuncios:
qui & ipſi prophetauerunt. Et iratus ira-
22 cundia Saul, *abijt etiam ipſe in Ramatha,
& venit vſque ad ciſternam magnam, quæ
eſt in Socho, & interrogauit, & dixit: In
quo loco ſunt Samuel & Dauid? Dictumq.
eſt ei: Ecce in Naioth ſunt in Ramatha.
23 *Et abijt in Naioth in Ramatha, & factus
eſt etiam ſuper eum Spiritus Domini, &
ambulabat ingrediens, & prophetabat vſ-
quedum veniret in Naioth in Ramatha.
24 *Et expoliauit etiam ipſe ſe veſtimentis
ſuis, & prophetauit cum ceteris coram Sa-
muele, & cecidit nudus tota die illa & no-
cte. Vnde & exiuit prouerbium: Num &
Saul inter prophetas?

CAP. XX.

1 FVGIT autem Dauid de Naioth, quæ
eſt in Ramatha, veniensq. locutus eſt
coram Ionatha: Quid feci? quæ eſt iniqui-
tas mea, & quod peccatū meum in patrem
2 tuum, quia quærit animam meam? *Qui di-
xit ei: Abſit, non morieris: neque enim fa-
ciet pater meus quidquam grande vel par-
uum, niſi prius indicauerit mihi: hunc ergo
celauit me pater meus ſermonem tantum-
3 modo? nequaquam erit iſtud. *Et iurauit
rurſum Dauidi. Et ille ait: Scit profecto pa-
ter tuus quia inueni gratiam in oculis tuis,
& dicet: Neſciat hoc Ionathas, ne forte tri-
ſtetur. Quinimmo viuit Dominus, & viuit
anima

anima tua, quia vno tantum (vt ita dicam)
gradu, ego morſq. diuidimur. * Et ait Io- 4
nathas ad Dauid: Quodcumque dixerit mi-
hi anima tua, faciam tibi. * Dixit autem 5
Dauid ad Ionathan: Ecce calendæ ſunt
craſtino, & ego ex more ſedere ſoleo iuxta
regem ad veſcendum: dimitte ergo me vt
abſcondar in agro vſque ad veſperam diei
tertiæ. * Si reſpiciens requiſierit me pater 6
tuus, reſpondebis ei: Rogauit me Dauid, vt
iret celeriter in Bethlehem ciuitatem ſuã:
quia victimæ ſollemnes ibi ſunt vniuerſis
contribulibus ſuis. * Si dixerit, Bene: pax 7
erit ſeruo tuo: ſi autem fuerit iratus, ſcito
quia completa eſt malitia eius. * Fac ergo 8
miſericordiam in ſeruum tuum: quia fœdus
Domini me famulum tuum tecum inire
feciſti. ſi autem eſt iniquitas aliqua in me,
tu me interfice, & ad patrem tuum ne in-
troducas me. * Et ait Ionathas: Abſit hoc 9
a te: neque enim fieri poteſt, vt ſi certe co-
gnouero completam eſſe patris mei mali-
tiam contra te, non annunciem tibi. * Re- 10
ſponditq. Dauid ad Ionathan: Quis renun-
ciabit mihi, ſi quid forte reſponderit tibi
pater tuus dure de me? * Et ait Ionathas ad 11
Dauid: Veni, & egrediamur foras in agrũ.
Cumq. exiſſent ambo in agrum, * ait Iona- 12
thas ad Dauid: Domine Deus Iſrael, ſi in-
ueſtigauero ſententiam patris mei craſtino
vel perendie: & aliquid boni fuerit ſuper
Dauid, & non ſtatim miſero ad te, & no-
tum tibi fecero, * hæc faciat Dominus Io- 13
nathæ, & hæc addat. Si autem perſeuera-
uerit patris mei malitia aduerſum te, reue-
labo aurem tuam, & dimittam te, vt vadas
in pace, & ſit Dominus tecum, ſicut fuit
cum patre meo. * Et ſi vixero, facies mihi 14
miſericordiã Domini: ſi vero mortuus fue-
ro, * non auferes miſericordiam tuam a do- 15
mo mea vſque in ſempiternum, quãdo era-
dicauerit Dominus inimicos Dauid, vnum-
quemque de terra: auferat Ionathan de do-
mo ſua, & requirat Dominus de manu ini-
micorum Dauid. * Pepigit ergo Ionathas 16
fœdus cum domo Dauid: & requiſiuit Do-
minus de manu inimicorum Dauid. * Et ad- 17
didit Ionathas deierare Dauid, eo quòd di-
ligeret illum: ſicut enim animam ſuam, ita
18 diligebat eum. * Dixitq. ad eum Ionathas:
19 Cras calendæ ſunt, & requiréris: * requiretur
enim ſeſſio tua vſque perendie. Deſcendes
ergo feſtinus, & venies in locum vbi celan-
dus es in die qua operari licet, & ſedebis
20 iuxta lapidem, cui nomen eſt Ezel. * Et ego
tres ſagittas mittam iuxta eum, & iaciam
21 quaſi exercens me ad ſignum. * Mittam
quoque & puerum, dicens ei: Vade, & affer
22 mihi ſagittas. * Si dixero puero: Ecce ſa-
gittæ intra te ſunt, tolle eas: tu veni ad me;
quia pax tibi eſt, & nihil eſt mali, viuit Do-
minus. Si autem ſic locutus fuero puero:
Ecce ſagittæ vltra te ſunt: vade in pace,
23 quia dimiſit te Dominus. * De verbo autem
quod locuti ſumus ego & tu, ſit Dominus
24 inter me & te vſque in ſempiternum. * Ab-
ſconditus eſt ergo Dauid in agro, & vene-
runt calendæ, & ſedit rex ad comedendum
25 panem. * Cumq. ſediſſet rex ſuper cathedrã
ſuam (ſecundum conſuetudinem) quæ erat
iuxta parietem, ſurrexit Ionathas, & ſedit
Abner ex latere Saul, vacuuſq. apparuit lo-
26 cus Dauid. * Et non eſt locutus Saul quid-
quam in die illa: cogitabat enim quòd for-
te eueniſſet ei, vt non eſſet mundus, nec pu-
27 rificatus. * Cumq. illuxiſſet dies ſecũda poſt
calendas, rurſus apparuit vacuus locus Da-
uid. Dixitq. Saul ad Ionathan filium ſuum:
Cur non venit filius Iſai nec heri, nec ho-
28 die ad veſcendum? * Reſponditq. Ionathas
Sauli: Rogauit me obnixe, vt iret in Beth-
29 lehem, * & ait: Dimitte me, quoniam ſacri-
ficium ſollemne eſt in ciuitate, vnus de fra-
tribus meis accerſiuit me: nunc ergo ſi in-
ueni gratiam in oculis tuis, vadam cito,
& videbo fratres meos. Ob hanc cauſam
30 non venit ad menſam regis. * Iratus autem
Saul aduerſum Ionathan, dixit ei: Fili mu-
lieris virum vltro rapientis, numquid igno-
ro quia diligis filium Iſai in confuſionem
tuam, & in confuſionem ignominioſæ ma-
31 tris tuæ? * Omnibus enim diebus, quibus
filius Iſai vixerit ſuper terram, non ſtabi-
liéris tu, neque regnum tuum. Itaque iam

nunc mitte,& adduc eum ad me: quia filius
32 mortis eſt. * Reſpondens autem Ionathas
Sauli patri ſuo, ait: Quare morietur? quid
33 fecit? * Et arripuit Saul lanceam vt percu-
teret eum. Et intellexit Ionathas quòd de-
finitum eſſet a patre ſuo, vt interficeret Da-
34 uid. * Surrexit ergo Ionathas a menſa in ira
furoris, & non comedit in die calendarum
ſecunda panem. Contriſtatus eſt enim ſu-
per Dauid, eo quòd confudiſſet eum pater
35 ſuus. * Cumq. illuxiſſet mane, venit Iona-
thas in agrum iuxta placitũ Dauid,& puer
36 paruulus cum eo, * & ait ad puerum ſuum:
Vade,& affer mihi ſagittas, quas ego iacio.
Cumq. puer cucurriſſet, iecit aliam ſagit-
37 tam trans puerum. * Venit itaque puer ad
locum iaculi, quod miſerat Ionathas: & cla-
mauit Ionathas poſt tergum pueri, & ait:
38 Ecce ibi eſt ſagitta porrò vltra te. * Clama-
uitq. iterum Ionathas poſt tergum pueri,
dicens: Feſtina velociter, ne ſteteris. Colle-
git autem puer Ionathæ ſagittas, & attulit
39 ad dominum ſuum: * & quid ageretur, pe-
nitus ignorabat: tantummodo enim Iona-
40 thas & Dauid rem nouerãt. * Dedit ergo Io-
nathas arma ſua puero, & dixit ei: Vade, &
41 defer in ciuitatem. * Cumq. abijſſet puer,
ſurrexit Dauid de loco, qui vergebat ad Au-
ſtrum, & cadens pronus in terram, adorauit
tertio: & oſculantes ſe alterutrum, fleuerũt
42 pariter, Dauid autem amplius. * Dixit ergo
Ionathas ad Dauid: Vade in pace: quæcũ-
que iurauimus ambo in nomine Domini,
dicentes: Dominus ſit inter me & te, & in-
ter ſemen meum & ſemen tuum vſque in
43 ſempiternum. * Et ſurrexit Dauid, & abijt:
ſed & Ionathas ingreſſus eſt ciuitatem.

Cap. XXI.

1 VENIT autem Dauid in Nobe ad A-
chimelech ſacerdotem: & obſtupuit
Achimelech, eo quòd veniſſet Dauid. Et
dixit ei: Quare tu ſolus, & nullus eſt tecum?
2 * Et ait Dauid ad Achimelech ſacerdotem:
Rex præcepit mihi ſermonem, & dixit:
Nemo ſciat rem, propter quam miſſus es a
me, & cuiuſmodi præcepta tibi dederim:
nam & pueris condixi in illum & illum lo-
3 cum. * Nunc ergo ſiquid habes ad manum,
vel quinque panes, da mihi, aut quidquid
4 inueneris. * Et reſpondens ſacerdos ad Da-
uid, ait illi: Non habeo laicos panes ad ma-
num, ſed tantum panem ſanctum: ſi mundi
5 ſunt pueri, maxime a mulieribus? * Et re-
ſpondit Dauid ſacerdoti, & dixit ei: Equi-
dem, ſi de mulieribus agitur: continuimus
nos ab heri & nudiuſtertius, quando egre-
diebamur, & fuerũt vaſa puerorum ſancta.
porro via hæc polluta eſt, ſed & ipſa ho-
6 die ſanctificabitur in vaſis. * Dedit ergo ei
ſacerdos ſanctificatum panem. neque enim
erat ibi panis, niſi tantum panes propoſi-
tionis, qui ſublati fuerant a facie Domini,
7 vt ponerentur panes calidi. * Erat autem ibi
vir quidam de ſeruis Saul, in die illa, in-
tus in tabernaculo Domini: & nomen eius
Doeg Idumæus, potentiſſimus paſtorum
8 Saul. * Dixit autem Dauid ad Achimelech:
Si habes hic ad manum haſtam, aut gla-
dium? quia gladium meum, & arma mea
non tuli mecum. ſermo enim regis vrge-
9 bat. * Et dixit ſacerdos: Ecce hic gladius
Goliath Philiſthæi, quẽ percuſſiſti in Valle
terebinthi, eſt inuolutus pallio poſt ephod:
ſi iſtum vis tollere, tolle. neque enim hic eſt
alius abſque eo. Et ait Dauid: Non eſt huic
10 alter ſimilis, da mihi eum. * Surrexit itaque
Dauid, & fugit in die illa a facie Saul: & ve-
11 nit ad Achis regem Geth: * dixeruntq. ſer-
ui Achis ad eum cum vidiſſent Dauid: Nũ-
quid non iſte eſt Dauid rex terræ? nonne
huic cantabant per choros, dicentes: Per-
cuſſit Saul mille, & Dauid decem millia?
12 * Poſuit autem Dauid ſermones iſtos in cor-
de ſuo, & extimuit valde a facie Achis regis
13 Geth. * Et immutauit os ſuum coram eis, &
collabebatur inter manus eorum: & im-
pingebat in oſtia portæ, defluebantq. ſali-
14 uæ eius in barbam. * Et ait Achis ad ſeruos
ſuos: Vidiſtis hominem inſanum: quare
15 adduxiſtis eum ad me? * An deſunt nobis
furioſi, quòd introduxiſtis iſtum, vt fureret
me præſente? hiccine ingredietur domum
meam?

Cap.

Cap. XXII.

ABIIT ergo Dauid inde, & fugit in ſpeluncam Odollam. Quod cum au- 1
diſſent fratres eius, & omnis domus patris
eius, deſcenderunt ad eum illuc. * Et con- 2
uenerunt ad eum omnes, qui erant in an-
guſtia conſtituti, & oppreſſi ære alieno, &
amaro animo: & factus eſt corũ princeps,
fueruntq. cum eo quaſi quadringenti viri.
* Et profectus eſt Dauid inde in Maſpha, 3
quæ eſt Moab: & dixit ad regem Moab:
Maneat, oro, pater meus & mater mea vo-
biſcũ, donec ſciam quid faciat mihi Deus.
* Et reliquit eos ante faciem regis Moab: 4
manſeruntq. apud eum cunctis diebus, qui-
bus Dauid fuit in præſidio. * Dixitq. Gad 5
propheta ad Dauid: Noli manere in præſi-
dio, proficiſcere, & vade in Terram Iuda. Et
profectus eſt Dauid, & venit in ſaltũ Haret.
* Et audiuit Saul quòd apparuiſſet Dauid, & 6
viri qui erant cum eo. Saul autem cum ma
neret in Gabaa, & eſſet in nemore, quod eſt
in Rama, haſtã manu tenens, cunctiq. ſerui
eius circumſtarent eum, * ait ad ſeruos ſuos 7
qui aſſiſtebant ei: Audite nunc filij Iemini:
nũquid omnibus vobis dabit filius Iſai agros
& vineas, & vniuerſos vos faciet tribunos,
& centuriones: * quoniã coniuraſtis omnes 8
aduerſum me, & non eſt qui mihi renũciet,
maxime cum & filius meus fœdus inierit cũ
filio Iſai? Non eſt qui vicem meam doleat
ex vobis, nec qui annunciet mihi: eo quòd
ſuſcitauerit filius meus ſeruum meũ aduer-
ſum me, inſidiantẽ mihi vſque hodie. * Re- 9
ſpondens autem Doeg Idumæus, qui aſſiſte
bat, & erat primus inter ſeruos Saul, Vidi, in-
quit, filium Iſai in Nobe apud Achimelech
filium Achitob ſacerdotem. * Qui conſuluit 10
pro eo Dominum, & cibaria dedit ei: ſed &
gladium Goliath Philiſthæi dedit illi. * Miſit 11
ergo rex ad accerſendum Achimelech ſa-
cerdotem filium Achitob, & omnem domũ
patris eius, ſacerdotum, qui erant in Nobe,
qui vniuerſi venerunt ad regem. * Et ait Saul 12
ad Achimelech: Audi fili Achitob. Qui re-
ſpondit: Præſto ſum Domine. * Dixitq. ad 13
eum Saul: Quare coniuraſtis aduerſum me,
tu & filius Iſai, & dediſti ei panes & gladiũ,
& conſuluiſti pro eo Deum, vt conſurgeret
aduerſum me, inſidiator vſque hodie per-
14 manens? * Reſpondenſq. Achimelech regi,
ait: Et quis in omnibus ſeruis tuis, ſicut Da-
uid fidelis, & gener regis, & pergens ad im-
perium tuum, & glorioſus in domo tua?
15 * Num hodie cœpi pro eo conſulere Deum?
abſit hoc a me: ne ſuſpicetur rex aduerſus
ſeruum ſuum rem huiuſcemodi, in vniuerſa
domo patris mei: non enim ſciuit ſeruus
tuus quidquam ſuper hoc negotio, vel mo-
16 dicũ vel grande. * Dixitq. rex: Morte morie-
ris Achimelech, tu, & omnis domus patris
17 tui. * Et ait rex emiſſarijs, qui circumſtabant
eum: Cõuertimini, & interficite ſacerdotes
Domini: nam manus eorum cum Dauid eſt:
ſcientes quòd fugiſſet, & non indicauerunt
mihi. Noluerunt autẽ ſerui regis extendere
18 manus ſuas in ſacerdotes Domini. * Et ait
rex ad Doeg: Conuertere tu, & irrue in ſa-
cerdotes. Cõuerſuſq. Doeg Idumæus, irruit
in ſacerdotes, & trucidauit in die illa octo-
gintaquinque viros veſtitos ephod lineo.
19 * Nobe autem ciuitatem ſacerdotũ percuſſit
in ore gladij, viros & mulieres, & paruulos,
& lactentes, bouemq. & aſinum, & ouem in
20 ore gladij. * Euadens autem vnus filius Achi-
melech, filij Achitob, cuius nomen erat A-
21 biathar, fugit ad Dauid, * & annunciauit ei
22 quòd occidiſſet Saul ſacerdotes Domini: * Et
ait Dauid ad Abiathar: Sciebam in die illa,
quòd cũ ibi eſſet Doeg Idumæus, proculdu
bio annunciaret Sauli: ego ſum reus omniũ
23 animarum patris tui. * Mane mecum, ne ti-
meas: ſi quis quæſierit animam meam, quæ-
ret & animam tuam, mecumq. ſeruaberis.

Cap. XXIII.

1 ET annunciauerunt Dauid, dicentes: Ec
ce Philiſthijm oppugnant Ceilam, &
2 diripiunt areas. * Conſuluit ergo Dauid Do
minum, dicens: Num vadam, & percutiam
Philiſthæos iſtos? Et ait Dominus ad Da-
uid: Vade, & percuties Philiſthæos, & Ceilã
3 ſaluabis. * Et dixerunt viri, qui erant cũ Da-
uid,

uid,ad eum : Ecce nos hic in Iudæa conſi-
ſtentes timemus : quanto magis ſi ierimus
in Ceilam aduerſum agmina Philiſthinorũ?
*Rurſum ergo Dauid conſuluit Dominum. 4
Qui reſpõdens,ait ei : Surge,& vade in Cei-
lam : ego enim tradã Philiſthæos in manu
tua .*Abijt ergo Dauid,& viri eius in Ceilã, 5
& pugnauit aduerſum Philiſthæos,& abe-
git iumenta eorum,& percuſſit eos plaga
magna : & ſaluauit Dauid habitatores Cei-
læ.*Porro eo tempore,quo fugiebat Abia- 6
thar filius Achimelech ad Dauid in Ceilam,
ephod ſecum habens deſcenderat .*Nun- 7
ciatum eſt autem Sauli quòd veniſſet Dauid
in Ceilam : & ait Saul : Tradidit eum Deus
in manus meas,concluſuſq. eſt introgreſſus
vrbem,in qua portæ & ſeræ ſunt.*Et præ- 8
cepit Saul omni populo vt ad pugnam de-
ſcenderet in Ceilam : & obſideret Dauid,&
viros eius.*Quod cum Dauid reſciſſet quia 9
præpararet ei Saul clam malum,dixit ad A-
biathar ſacerdotẽ : Applica ephod.*Et ait 10
Dauid : Domine Deus Iſrael,audiuit famã
ſeruus tuus,quòd diſponat Saul venire in
Ceilam ,vt euertat vrbem propter me :*Si 11
tradent me viri Ceilæ in manus eius ? & ſi
deſcendet Saul,ſicut audiuit ſeruus tuus ?
Domine Deus Iſrael indica ſeruo tuo . Et
ait Dominus : Deſcendet.*Dixitq. Dauid : 12
Si tradent me viri Ceilæ,& viros qui ſunt
mecum,in manus Saul ? Et dixit Dominus:
Tradent.*Surrexit ergo Dauid & viri eius 13
quaſi ſexcenti,& egreſſi de Ceila,huc atque
illuc vagabantur incerti : nunciatumq. eſt
Sauli quòd fugiſſet Dauid de Ceila,& ſal-
uatus eſſet : quam ob rẽ diſſimulauit exire.
*Morabatur autem Dauid in deſerto in lo- 14
cis firmiſſimis,manſitq. in mõte ſolitudinis
Ziph,in monte opaco : quærebat eũ tamen
Saul cunctis diebus : & non tradidit eum
Deus in manus eius.*Et vidit Dauid quòd 15
egreſſus eſſet Saul vt quæreret animã eius.
Porro Dauid erat in deſerto Ziph in ſilua .
*Et ſurrexit Ionathas filius Saul,& abijt ad 16
Dauid in ſiluam,& confortauit manus eius
in Deo : dixitq. ei :*Ne timeas : neque enim 17
inueniet te manus Saul patris mei,& tu re-
gnabis ſuper Iſrael,& ego ero tibi ſecũdus,
18 ſed & Saul pater meus ſcit hoc .*Percuſſit
ergo vterque fœdus coram Domino : man-
ſitq. Dauid in ſilua : Ionathas autem reuer-
19 ſus eſt in domum ſuam .*Aſcenderunt autẽ
Ziphæi,ad Saul in Gabaa,dicentes : Nonne
ecce Dauid latitat apud nos in locis tutiſ-
ſimis ſiluæ,in Colle Hachila,quæ eſt ad de-
20 xteram deſerti ?*Nunc ergo,ſicut deſidera-
uit anima tua vt deſcenderes,deſcende : no
ſtrum autem erit vt tradamus eum in ma-
21 nus regis .*Dixitq. Saul : Benedicti vos a
22 Domino,quia doluiſtis vicem meam.*Abi-
te ergo,oro,& diligentius præparate,& cu-
rioſius agite,& cõſiderate locum vbi ſit pes
eius,vel quis viderit eũ ibi , recogitat enim
23 de me,quòd callide inſidier ei.*Cõſiderate
& videte omnia latibula eius,in quibus ab-
ſconditur : & reuertimini ad me ad rem cer
tam,vt vadam vobiſcum : quòd ſi etiam in
terram ſe abſtruſerit, perſcrutabor eum in
24 cunctis millibus Iuda .*At illi ſurgẽtes abie
runt in Ziph ante Saul : Dauid autem & viri
eius erãt in deſerto Maon,in campeſtribus
25 ad dexteram Ieſimon .*Iuit ergo Saul & ſo
cij eius ad quærendum eum : & nunciatum
eſt Dauid,ſtatimq. deſcendit ad petram,&
verſabatur in deſerto Maon . quod cum au-
diſſet Saul,perſecutus eſt Dauid in deſerto
26 Maon .* Et ibat Saul ad latus montis ex
parte vna : Dauid autem & viri eius erant
in latere montis ex parte altera : porro Da
uid deſperabat ſe poſſe euadere a facie
Saul : itaque Saul,& viri eius in modum co-
ronæ cingebãt Dauid,& viros eius,vt cape
27 rent eos .*Et nuncius venit ad Saul,dicens:
Feſtina,& veni,quoniam infuderunt ſe Phi
28 liſthijm ſuper terram .* Reuerſus eſt ergo
Saul deſiſtens perſequi Dauid,& perrexit in
occurſum Philiſthinorum . propter hoc vo-
cauerunt locum illum,Petram diuidentem.

CAP. XXIIII.

1 ASCENDIT ergo Dauid inde : & ha-
bitauit in locis tutiſſimis Engaddi .
2 *Cumq. reuerſus eſſet Saul,poſtquam per-
ſecutus eſt Philiſthæos,nunciauerunt ei,di-
centes :

centes : Ecce, Dauid in deſerto eſt Engad-
di . *Aſſumens ergo Saul tria millia ele- 3
ctorum virorum ex omni Iſrael, perrexit
ad inueſtigandum Dauid & viros eius, etiã
ſuper abruptiſſimas petras, quæ ſolis ibici-
bus peruiæ ſunt. *Et venit ad caulas ouium, 4
quæ ſe offerebant vianti. eratq. ibi ſpelun
ca, quam ingreſſus eſt Saul, vt purgaret ven
trem : porro Dauid & viri eius in interio-
re parte ſpeluncæ latebant . * Et dixerunt 5
ſerui Dauid ad eum : Ecce dies, de qua lo-
cutus eſt Dominus ad te : Ego tradam ti-
bi inimicum tuum , vt facias ei ſicut pla-
cuerit in oculis tuis. Surrexit ergo Dauid,
& præcídit oram chlamydis Saul ſilenter.
* Poſt hæc percuſſit cor ſuum Dauid , eo 6
quòd abſcidiſſet oram chlamydis Saul .
*Dixitq. ad viros ſuos : Propitius ſit mihi 7
Dominus , ne faciam hanc rem domino
meo, chriſto Domini, vt mittam manum
meam in eum , quia chriſtus Domini eſt .
* Et confregit Dauid viros ſuos ſermoni- 8
bus, & non permiſit eos vt conſurgerent
in Saul : porro Saul exurgens de ſpelun-
ca , pergebat cœpto itinere . * Surrexit au- 9
tem & Dauid poſt eum : & egreſſus de ſpe-
lunca, clamauit poſt tergum Saul, dicens :
Domine mi rex . Et reſpexit Saul poſt ſe :
& inclinans ſe Dauid pronus in terram ,
adorauit , * dixitq. ad Saul : Quare audis 10
verba hominum loquentium, Dauid quæ-
rit malum aduerſum te ? * Ecce hodie vi- 11
derunt oculi tui quòd tradiderit te Domi-
nus in manu mea in ſpelunca : & cogita-
ui vt occiderem te , ſed pepercit tibi ocu-
lus meus . dixi enim : Non extendam ma-
num meam in dominum meum, quia chri-
ſtus Domini eſt . * Quin potius pater mi, 12
vide, & cognoſce oram chlamydis tuæ in
manu mea : quoniam cum præſcinderem
ſummitatem chlamydis tuæ, nolui exten-
dere manum meam in te . animaduerte, &
vide , quoniam non eſt in manu mea ma-
lum, neque iniquitas, neque peccaui in te :
tu autem inſidiaris animæ meæ vt auferas
eam . * Iudicet Dominus inter me & te, & 13
vlciſcatur me Dominus ex te : manus au-
14 tem mea non ſit in te . * Sicut & in pro-
uerbio antiquo dicitur : Ab impiis egre-
dietur impietas : manus ergo mea non ſit
15 in te . *Quem perſequeris, rex Iſrael ? quem
perſequeris ? canem mortuum perſequeris,
16 & pulicem vnum . * Sit Dominus iudex, &
iudicet inter me & te : & videat, & iudicet
cauſam meam , & eruat me de manu tua.
17 *Cum autem compleſſet Dauid loquens ſer
mones huiuſcemodi ad Saul , dixit Saul :
Numquid vox hæc tua eſt fili mi Dauid ?
18 Et leuauit Saul vocem ſuam, & fleuit : *di-
xitq. ad Dauid : Iuſtior tu es quàm ego : tu
enim tribuiſti mihi bona : ego autem red-
19 didi tibi mala . * Et tu indicaſti hodie quæ
feceris mihi bona : quomodo tradiderit
me Dominus in manum tuam, & non oc-
20 cideris me. *Quis enim cum inuenerit ini-
micum ſuum, dimittet eum in via bona ?
Sed Dominus reddat tibi viciſſitudinem
hanc pro eo quòd hodie operatus es in
21 me . *Et nunc quia ſcio quòd certiſſime re-
gnaturus ſis, & habiturus in manu tua re-
22 gnum Iſrael : * iura mihi in Domino, ne de-
leas ſemen meum poſt me, neque auferas
23 nomen meum de domo patris mei . * Et
iurauit Dauid Sauli. Abijt ergo Saul in do-
mum ſuam : & Dauid, & viri eius aſcende-
runt ad tutiora loca .

Cap. XXV.

1 MORTVVS eſt autem Samuel, & con-
gregatus eſt vniuerſus Iſrael, & plan-
xerunt eum , & ſepelierunt eum in domo
ſua in Ramatha . Conſurgenſq. Dauid de-
2 ſcendit in deſertum Pharan . * Erat autem
vir quiſpiam in ſolitudine Maon, & poſſeſ-
ſio eius in Carmelo , & homo ille magnus
nimis : erantq. ei oues tria millia, & mille
capræ : & accidit vt tonderetur grex eius
3 in Carmelo. * Nomen autem viri illius erat
Nabal : & nomẽ vxoris eius Abigail . eratq.
mulier illa prudentiſſima & ſpecioſa : porro
vir eius durus, & peſſimus, & malitioſus : erat
4 autem de genere Caleb . *Cum ergo audiſ-
ſet Dauid in deſerto quòd tonderet Nabal
5 gregem ſuum, * miſit decem iuuenes, & dixit
eis :

eis: Aſcendite in Carmelum,& venietis ad
Nabal, & ſalutabitis eum ex nomine meo
pacifice.*Et dicetis: Sit fratribus meis,& ti- 6
bi pax,& domui tuæ pax,& omnibus,quæ-
cumque habes,ſit pax .*Audiui quòd ton- 7
derent paſtores tui, qui erant nobiſcum in
deſerto: numquam eis moleſti fuimus, nec
aliquando defuit quidquam eis de grege,
omni tẽpore quo fuerunt nobiſcum in Car
melo.*Interroga pueros tuos,& indicabunt 8
tibi. Nunc ergo inueniant pueri tui gratiã
in oculis tuis: in die enim bona venimus:
quodcũque inuenerit manus tua,da ſeruis
tuis,& filio tuo Dauid.*Cũq.veniſſent pueri 9
Dauid, locuti ſunt ad Nabal omnia verba
hæc ex nomine Dauid: & ſiluerũt.*Reſpon 10
dens autem Nabal pueris Dauid, ait: Quis
eſt Dauid? & quis eſt filius Iſai? hodie in-
creuerunt ſerui qui fugiunt dominos ſuos.
*Tollam ergo panes meos,& aquas meas, 11
& carnes pecorum,quæ occidi tonſoribus
meis, & dabo viris quos neſcio vnde ſint?
*Regreſſi ſunt itaque pueri Dauid per viam 12
ſuam,& reuerſi venerunt,& nunciauerũt ei
omnia verba quæ dixerat.*Tunc ait Dauid 13
pueris ſuis: Accingatur vnuſquiſque gladio
ſuo. Et accincti ſunt ſinguli gladijs ſuis,ac-
cinctuſq. eſt & Dauid enſe ſuo: & ſecuti ſũt
Dauid quaſi quadringenti viri: porro du-
centi remãſerunt ad ſarcinas.*Abigail au- 14
tem vxori Nabal nunciauit vnus de pueris
ſuis,dicens: Ecce Dauid miſit nuncios de
deſerto,vt benedicerent domino noſtro: &
auerſatus eſt eos.*homines iſti, boni ſatis 15
fuerunt nobis,& non moleſti: nec quidquã
aliquãdo perijt omni tempore,quo fuimus
conuerſati cum eis in deſerto:*pro muro 16
erant nobis tam in nocte quàm in die, om
nibus diebus quibus pauimus apud eos gre
ges.*Quam ob rem conſidera, & recogita 17
quid facias: quoniam completa eſt malitia
aduerſum virum tuum,& aduerſum domũ
tuam,& ipſe eſt filius Belial,ita vt nemo poſ
ſit ei loqui.*Feſtinauit igitur Abigail,& tu- 18
lit ducẽtos panes,& duos vtres vini,& quin
que arietes coctos,& quinque ſata polẽtæ,
& centum ligaturas vuæ paſſæ,& ducentas
maſſas caricarum, & poſuit ſuper aſinos:
19 *dixitq. pueris ſuis: Præcedite me: ecce,ego
poſt tergum ſequar vos: viro autẽ ſuo Na-
20 bal non indicauit.* Cum ergo aſcendiſſet
aſinum,& deſcenderet ad radices montis,
Dauid & viri eius deſcendebãt in occurſum
21 eius: quibus & illa occurrit.*Et ait Dauid:
Vere fruſtra ſeruaui omnia quæ huius erãt
in deſerto,& non perijt quidquam de cũctis
quæ ad eum pertinebant: & reddidit mihi
22 malum pro bono.*Hæc faciat Deus inimi-
cis Dauid,& hæc addat, ſi reliquéro de om
nibus quæ ad ipſum pertinent vſque mane,
23 mingentem ad parietem.* Cum autem vi-
diſſet Abigail Dauid,feſtinauit,& deſcendit
de aſino,& procidit coram Dauid ſuper fa-
24 ciem ſuam,& adorauit ſuper terrã,*& ceci-
dit ad pedes eius,& dixit: In me ſit,domine
mi,hæc iniquitas: loquatur, obſecro, ancil-
la tua in auribus tuis: & audi verba famulæ
25 tuæ.*Ne ponat,oro,dominus meus rex cor
ſuum ſuper virum iſtum iniquum Nabal:
quoniam ſecundum nomen ſuũ ſtultus eſt,
& ſtultitia eſt cum eo: ego autem ancilla
tua non vidi pueros tuos, domine mi,quos
26 miſiſti.*Nunc ergo domine mi,viuit Domi
nus,& viuit anima tua, qui prohibuit te ne
venires in ſanguinem, & ſaluauit manum
tuam tibi: & nũc fiant ſicut Nabal inimici
tui,& qui quærũt domino meo malum.
27 *Quapropter ſuſcipe benedictionem hãc,
quam attulit ancilla tua tibi domino meo:
& da pueris qui ſequuntur te dominũ meũ.
28 *Aufer iniquitatẽ famulæ tuæ: faciẽs enim
faciet Dominus tibi domino meo domum
fidelem,quia prœlia Domini,domine mi,tu
prœliaris: malitia ergo nõ inueniatur in te
29 omnibus diebus vitæ tuæ.*Si enim ſurrexe-
rit aliquando homo perſequens te,& quæ-
rens animam tuam,erit anima domini mei
cuſtodita quaſi in faſciculo viuentiũ, apud
Dominum Deum tuum: porro inimicorum
tuorum anima rotabitur,quaſi in impetu &
30 circulo fundæ.*Cum ergo fecerit Dominus
tibi domino meo omnia quæ locutus eſt
bona de te, & conſtituerit te ducem ſuper
31 Iſrael,*nõ erit tibi hoc in ſingultum, & in
ſcrupu-

ſcrupulum cordis domino meo,quòd effu-
deris ſanguinem innoxium, aut ipſe te vl-
tus fueris : & cũ benefecerit Dominus do-
mino meo,recordaberis ancillæ tuæ.*Et ait 32
Dauid ad Abigail : Benedictus Dominus
Deus Iſrael,qui miſit hodie te in occurſum
meum,& benedictum eloquium tuum,* & 33
benedicta tu, quæ prohibuiſti me hodie ne
irem ad ſanguinem, & vlciſcerer me manu
mea.*Alioquin viuit Dominus Deus Iſrael 34
qui prohibuit me ne malum facerem tibi:
niſi cito veniſſes in occurſum mihi, non re-
manſiſſet Nabal vſque ad lucem matutinã,
mingens ad parietem.*Suſcepit ergo Dauid 35
de manu eius omnia quæ attulerat ei, di-
xitq. ei: Vade pacifice in domum tuam,ec-
ce audiui vocem tuam, & honoraui faciem
tuam.*Venit autem Abigail ad Nabal : & 36
ecce erat ei conuiuium in domo eius,quaſi
conuiuium regis,& cor Nabal iucundum:
erat enim ebrius nimis: & non indicauit ei
verbum puſillum aut grande vſque mane.
*Diluculo autem cum digeſſiſſet vinũ Na- 37
bal,indicauit ei vxor ſua verba hęc,& emor-
tuum eſt cor eius intrinſecus, & factus eſt
quaſi lapis. * Cumq. pertranſiſſent decem 38
dies, percuſſit Dominus Nabal,& mortuus
eſt. * Quod cum audiſſet Dauid mortuum 39
Nabal,ait : Benedictus Dominus,qui iudi-
cauit cauſam opprobrij mei de manu Na-
bal,& ſeruum ſuũ cuſtodiuit a malo,& ma-
litiã Nabal reddidit Dominus in caput eius.
Miſit ergo Dauid,& locutus eſt ad Abigail,
vt ſumeret eam ſibi in vxorem.*Et venerũt 40
pueri Dauid ad Abigail in Carmelum,& lo-
cuti ſunt ad eam,dicentes: Dauid miſit nos
ad te,vt accipiat te ſibi in vxorem. * Quæ 41
cõſurgens adorauit prona in terram,& ait:
Ecce famula tua ſit in ancillam, vt lauet
pedes ſeruorum domini mei.*Et feſtinauit, 42
& ſurrexit Abigail,& aſcendit ſuper aſinũ,
& quinque puellæ ierunt cũ ea,pediſſequæ
eius,& ſecuta eſt nuncios Dauid: & facta eſt
illi vxor.* Sed & Achinoam accepit Dauid 43
de Iezrael: & fuit vtraque vxor eius.*Saul 44
autem dedit Michol filiam ſuam vxorẽ Da-
uid Phalti, filio Lais, qui erat de Gallim.

CAP. XXVI.

1 ET venerunt Ziphæi ad Saul in Gabaa,
dicentes: Ecce, Dauid abſconditus eſt
in colle Hachila,quæ eſt ex aduerſo ſolitu-
2 dinis.*Et ſurrexit Saul,& deſcẽdit in deſer-
tum Ziph,& cum eo tria millia virorum de
electis Iſrael,vt quæreret Dauid in deſerto
3 Ziph.*Et caſtrametatus eſt Saul in Gabaa
Hachila,quæ erat ex aduerſo ſolitudinis in
via: Dauid autem habitabat in deſerto. Vi-
dens autem quòd veniſſet Saul poſt ſe in
4 deſertũ,*miſit exploratores,& didicit quòd
5 illuc veniſſet certiſſime.*Et ſurrexit Dauid
clam,& venit ad locum vbi erat Saul: cũq.
vidiſſet locũ,in quo dormiebat Saul,& Ab-
ner filius Ner, princeps militiæ eius,& Sau-
lem dormientem in tentorio, & reliquum
6 vulgus per circuitũ eius,*ait Dauid ad Achi
melech Hethæum,& Abiſai filium Saruiæ,
fratrem Ioab,dicens: Quis deſcendet mecũ
ad Saul in caſtra? Dixitq. Abiſai: Ego de-
7 ſcendam tecum.* Venerunt ergo Dauid,&
Abiſai ad populũ nocte,& inuenerunt Saul
iacentem & dormientem in tentorio,& ha-
ſtam fixã in terra ad caput eius: Abner autẽ
8 & populũ dormientes in circuitu eius.*Di-
xitq. Abiſai ad Dauid: Concluſit Deus ini-
micũ tuũ hodie in manus tuas: nunc ergo
perfodiam eũ lancea in terra, ſemel,& ſecun
9 do opus nõ erit.*Et dixit Dauid ad Abiſai:
Ne interficias eum: quis enim extendet ma
num ſuã in chriſtum Domini, & innocens
10 erit?* Et dixit Dauid: Viuit Dominus,quia
niſi Dominus percuſſerit eum,aut dies eius
venerit vt moriatur,aut in prœlium deſcẽ-
11 dens perierit:* propitius ſit mihi Dominus
ne extendam manum meam in chriſtum
Domini. nunc igitur tolle haſtam, quæ eſt
ad caput eius,& ſcyphũ aquæ,& abeamus.
12 *Tulit igitur Dauid haſtam,& ſcyphũ aquæ,
qui erat ad caput Saul,& abierunt: & non
erat quiſquam,qui videret,& intelligeret,&
euigilaret,ſed omnes dormiebãt,quia ſopor
13 Domini irruerat ſuper eos.*Cũq. tranſiſſet
Dauid ex aduerſo,& ſtetiſſet in vertice mõ-
tis de longe,& eſſet grande interuallũ inter
eos,

eos,*clamauit Dauid ad populũ,& ad Ab- 14
ner filium Ner,dicens:Nonne reſpondebis
Abner? Et reſpondens Abner,ait: Quis es
tu,qui clamas,& inquietas regem? *Et ait 15
Dauid ad Abner: Numquid non vir tu es?
& quis alius ſimilis tui in Iſrael? quare ergo
non cuſtodiſti dominum tuum regem? in-
greſſus eſt enim vnus de turba vt interfice-
ret regem,dominum tuum.*Non eſt bonũ 16
hoc, quod feciſti: viuit Dominus,quoniam
filij mortis eſtis vos,qui non cuſtodiſtis do
minum veſtrum,chriſtum Domini. nunc er
go vide vbi ſit haſta regis,& vbi ſit ſcyphus
aquæ,qui erat ad caput eius.*Cognouit au 17
tem Saul vocem Dauid,& dixit: Numquid
vox hæc tua,fili mi Dauid? Et ait Dauid:
Vox mea,domine mi rex.*Et ait: Quam ob 18
cauſam dominus meus perſequitur ſeruum
ſuum? Quid feci? aut quod eſt malum in
manu mea?*Nunc ergo audi,oro,domine 19
mi rex,verba ſerui tui: Si Dominus incitat
te aduerſum me,odoretur ſacrificium: ſi au
tem filij hominũ,maledicti ſunt in conſpe-
ctu Domini: qui eiecerunt me hodie,vt nõ
habitem in hereditate Domini, dicentes:
Vade,ſerui dijs alienis.*Et nunc non effun 20
datur ſanguis meus in terram coram Domi
no: quia egreſſus eſt rex Iſrael vt quærat pu
licem vnũ,ſicut perſequitur perdix in mon
tibus.*Et ait Saul: Peccaui,reuertere fili mi 21
Dauid: nequaquam enim vltra tibi malefa-
ciam,eo quòd pretioſa fuerit anima mea in
oculis tuis hodie: apparet enim quòd ſtulte
egerim,& ignorauerim multa nimis.*Et re- 22
ſpondens Dauid,ait: Ecce haſta regis: tran
ſeat vnus de pueris regis,& tollat eam.*Do 23
minus autem retribuet vnicuique ſecundũ
iuſtitiam ſuã,& fidem: tradidit enim te Do-
minus hodie in mannm meam,& nolui ex-
tendere mannm meã in chriſtum Domini.
*Et ſicut magnificata eſt anima tua hodie in 24
oculis meis,ſic magnificetur anima mea in
oculis Domini,& liberet me de omni angu
ſtia.*Ait ergo Saul ad Dauid: Benedictus tu 25
fili mi Dauid: & quidẽ faciens facies,& po-
tens poteris. Abijt autem Dauid in viam
ſuam,& Saul reuerſus eſt in locum ſuum.

CAP. XXVII.

1 ET ait Dauid in corde ſuo: Aliquando
incidã vna die in manus Saul: nonne
melius eſt vt fugiam,& ſaluer in Terra Phi-
liſthinorum, vt deſperet Saul, ceſſetq. me
quærere in cunctis finibus Iſrael? fugiã ergo
2 manus eius.*Et ſurrexit Dauid,& abijt ipſe,
& ſexcenti viri cũ eo,ad Achis filiũ Maoch
3 regem Geth.*Et habitauit Dauid cũ Achis
in Geth,ipſe & viri eius; vir & domus eius,
& duæ vxores eius,Achinoam Iezrahelitis,
4 & Abigail vxor Nabal Carmeli.*Et nuncia-
tum eſt Sauli quòd fugiſſet Dauid in Geth,
5 & non addidit vltra quærere eũ.*Dixit autẽ
Dauid ad Achis: Si inueni gratiã in oculis
tuis,detur mihi locus in vna vrbiũ regionis
huius,vt habitẽ ibi: cur enim manet ſeruus
6 tuus in ciuitate regis tecum?*Dedit itaque
ei Achis in die illa Siceleg: propter quam
cauſam facta eſt Siceleg regum Iuda,vſque
7 in diem hanc.*Fuit autem numerus dierũ,
quibus habitauit Dauid in regione Philiſthĩ
8 norum,quattuor menſium.*Et aſcendit Da
uid,& viri eius,& agebant prædas de Geſſu-
ri,& de Gerzi,& de Amalecitis: hi enim pa-
gi habitabãtur in terra antiquitus,euntibus
9 Sur vſque ad Terrã Ægypti.*Et percutiebat
Dauid omnem terram,nec relinquebat vi-
uentem virum & mulierem: tollenſq. ones,
& boues,& aſinos,& camelos,& veſtes,re-
10 uertebatur,& veniebat ad Achis.*Dicebat
autẽ ei Achis: In quem irruiſti hodie? Re-
ſpondebat Dauid: Contra meridiem Iudæ,
& contra meridiem Ierameel,& contra me-
11 ridiem Ceni.*Virum & mulierem non viuifi
cabat Dauid,nec adducebat in Geth,dicẽs:
Ne forte loquantur aduerſum nos: Hæc fe-
cit Dauid: & hoc erat decretũ illi omnibus
diebus quibus habitauit in regione Philiſthi
12 norũ.*Credidit ergo Achis Dauid,dicens:
Multa mala operatus eſt contra populũ ſuũ
Iſrael: erit igitur mihi ſeruus ſempiternus.

CAP. XXVIII.

1 FACTVM eſt autem in diebus illis,con-
gregauerunt Philiſthijm agmina ſuã,vt
præpa-

præpararentur ad bellum contra Iſrael: di-
xitq. Achis ad Dauid: Sciens nunc ſcito,
quoniam mecum egredieris in caſtris tu,&
viri tui.* Dixitq. Dauid ad Achis: Nunc 2
ſcies quæ facturus eſt ſeruus tuus. Et ait
Achis ad Dauid: Et ego cuſtodem capitis
mei ponam te cunctis diebus.*Samuel au- 3
tem mortuus eſt,planxitq. eũ omnis Iſrael,
& ſepelierunt eum in Ramatha vrbe ſua.
Et Saul abſtulit magos,& hariolos de terra.
*Congregatiq. ſunt Philiſthijm,& venerũt, 4
& caſtrametati ſunt in Sunam: cõgregauit
autem & Saul vniuerſum Iſrael,& venit in
Gelboe.*Et vidit Saul caſtra Philiſthijm,& 5
timuit,& expauit cor eius nimis.*Conſu- 6
luitq. Dominum,& non reſpondit ei neque
per ſomnia, neque per ſacerdotes, neque
per prophetas. * Dixitq. Saul ſeruis ſuis: 7
Quærite mihi mulierem habentem pytho-
nem,& vadam ad eam,& ſciſcitabor per il-
lam. Et dixerunt ſerui eius ad eum: Eſt
mulier pythonem habens in Endor.* Mu- 8
tauit ergo habitum ſuum,veſtituſq. eſt alijs
veſtimentis,& abijt ipſe,& duo viri cum eo,
veneruntq. ad mulierem nocte, & ait illi:
Diuina mihi in pythone, & ſuſcita mihi
quem dixero tibi.* Et ait mulier ad eum: 9
Ecce, tu noſti quanta fecerit Saul,& quo
modo eraſerit magos & hariolos de terra:
quare ergo inſidiaris animæ meæ, vt occi-
dar?* Et iurauit ei Saul in Domino,dicens: 10
Viuit Dominus,quia non eueniet tibi quid-
quam mali propter hanc rem.* Dixitq. ei 11
mulier: Quem ſuſcitabo tibi? Qui ait: Sa-
muelem mihi ſuſcita.*Cum autem vidiſſet 12
mulier Samuelem,exclamauit voce magna,
& dixit ad Saul: Quare impoſuiſti mihi?
Tu es enim Saul.* Dixitq. ei rex: Noli ti- 13
mere: quid vidiſti? Et ait mulier ad Saul:
Deos vidi aſcendentes de terra.* Dixitq. ei: 14
Qualis eſt forma eius? Quæ ait: Vir ſenex
aſcendit, & ipſe amictus eſt pallio. Et in-
tellexit Saul quòd Samuel eſſet,& inclina-
uit ſe ſuper faciem ſuam in terra,& adora-
uit.* Dixit autem Samuel ad Saul: Quare 15
inquietaſti me vt ſuſcitarer? Et ait Saul:
Coarctor nimis: ſiquidem Philiſthijm pu-
gnant aduerſum me,& Deus receſſit a me,
& exaudire me noluit neque in manu pro-
phetarum, neque per ſomnia: vocaui ergo
16 te,vt oſtenderes mihi quid faciam.* Et ait
Samuel: Quid interrogas me,cũ Dominus
receſſerit a te,& tranſierit ad æmulum tuũ?
17 *Faciet enim tibi Dominus ſicut locutus eſt
in manu mea, & ſcindet regnum tuum de
manu tua, & dabit illud proximo tuo Da-
18 uid:*quia non obediſti voci Domini,neque
feciſti iram furoris eius in Amalec. idcirco
19 quod pateris,fecit tibi Dominus hodie.*Et
dabit Dominus etiam Iſrael tecũ in manus
Philiſthijm: crás autem tu & filij tui mecum
eritis: ſed & caſtra Iſrael tradet Dominus in
20 manus Philiſthijm.* Statimq. Saul cecidit
porrectus in terram: extimuerat enim ver-
ba Samuelis, & robur non erat in eo, quia
21 non comederat panem tota die illa.*Ingreſ-
ſa eſt itaque mulier illa ad Saul,(conturba-
tus enim erat valde) dixitq. ad eum: Ecce
obediuit ancilla tua voci tuæ,& poſui ani-
mam meam in manu mea: & audiui ſermo-
22 nes tuos,quos locutus es ad me.*Nunc igi-
tur audi & tu vocem ancillæ tuæ,& ponam
coram te buccellã panis,vt comedens con-
23 ualeſcas,& poſſis iter agere.*Qui renuit,&
ait: Non comedam. Coëgerunt autem eũ
ſerui ſui & mulier, & tandem audita voce
eorum ſurrexit de terra,& ſedit ſuper lectũ.
24 *Mulier autem illa habebat vitulũ paſcua-
lem in domo,& feſtinauit,& occidit eum:
tollenſq. farinam,miſcuit eam,& coxit azy-
25 ma,*& poſuit ante Saul & ante ſeruos eius.
Qui cum comediſſent, ſurrexerunt,& am-
bulauerunt per totam noctem illam.

CAP. XXIX.

1 CONGREGATA ſunt ergo Philiſthijm
vniuerſa agmina in Aphec: ſed & Iſrael
caſtrametatus eſt ſuper fontem,qui erat in
2 Iezrahel.* Et ſatrapæ quidem Philiſthijm
incedebant in centurijs & millibus: Dauid
autẽ & viri eius erant in nouiſſimo agmine
3 cũ Achis.*Dixeruntq. principes Philiſthijm
ad Achis: Quid ſibi volunt Hebræi iſti? Et
ait Achis ad principes Philiſthijm: Num

ignoratis Dauid, qui fuit ſeruus Saul regis
Iſrael,& eſt apud me multis diebus,vel an-
nis,& non inueni in eo quidquam ex die
qua transfugit ad me,vſque ad diem hanc?
*Irati ſunt autem aduerſus eum principes 4
Philiſthijm, & dixerunt ei : Reuertatur vir
iſte,& ſedeat in loco ſuo, in quo conſtituiſti
eum,& non deſcendat nobiſcum in prœliũ,
ne fiat nobis aduerſarius,cum prœliari cœ-
perimus:quomodo enim aliter poterit pla-
care dominum ſuum, niſi in capitibus no-
ſtris ? *Nonne iſte eſt Dauid,cui cantabant 5
in choris, dicẽtes: Percuſſit Saul in millibus
ſuis,& Dauid in decem millibus ſuis ? *Vo- 6
cauit ergo Achis Dauid,& ait ei: Viuit Do-
minus,quia rectus es tu,& bonus in cõſpe-
ctu meo : & exitus tuus , & introitus tuus
mecum eſt in caſtris : & non inueni in te
quidquam mali ex die qua veniſti ad me,vſ-
que in diem hanc: ſed ſatrapis non places.
*Reuertere ergo,& vade in pace,& non of- 7
fendas oculos ſatraparum Philiſthijm. *Di- 8
xitq. Dauid ad Achis : Quid enim feci, &
quid inueniſti in me ſeruo tuo a die qua fui
in conſpectu tuo vſque in diẽ hanc,vt non
veniam,& pugnem contra inimicos domini
mei regis ? *Reſpondens autem Achis,locu 9
tus eſt ad Dauid : Scio quia bonus es tu in
oculis meis, ſicut Angelus Dei: ſed princi-
pes Philiſthinorum dixerunt : Non aſcen-
det nobiſcum in prœlium. *Igitur conſur- 10
ge mane tu , & ſerui domini tui,qui vene-
runt tecum: & cum de nocte ſurrexeritis ,
& cœperit diluceſcere, pergite . *Surrexit 11
itaque de nocte Dauid ipſe & viri eius, vt
proficiſcerentur mane, & reuerterentur ad
Terram Philiſthijm : Philiſthijm autem
aſcenderunt in Iezrahel .

Cap. XXX.

CVMQ. veniſſent Dauid & viri eius in 1
Siceleg die tertia, Amalecitæ impetum
fecerãt ex parte auſtrali in Siceleg,& percuſ
ſerant Siceleg,& ſuccẽderant eam igni. *Et 2
captiuas duxerant mulieres ex ea,a minimo
vſque ad magnum : & non interfecerant
quemquã,ſed ſecum duxerant,& pergebãt
3 itinere ſuo . *Cum ergo veniſſent Dauid &
viri eius ad ciuitatẽ,& inueniſſent eam ſuc-
cenſam igni,& vxores ſuas,& filios ſuos, &
4 filias ductas eſſe captiuas, *leuauerũt Dauid
& populus qui erat cum eo voces ſuas, &
planxerũt donec deficerent in eis lacrymæ.
5 *Siquidem & duæ vxores Dauid captiuæ
ductæ fuerant , Achinoam Iezrahelites, &
6 Abigail vxor Nabal Carmeli. *Et contriſta-
tus eſt Dauid valde : volebat enim eũ popu-
lus lapidare, quia amara erat anima vniuſ-
cuiuſque viri ſuper filijs ſuis,& filiabus: cõ-
fortatus eſt autem Dauid in Domino Deo
7 ſuo. *Et ait ad Abiathar ſacerdotem filium
Achimelech: Applica ad me ephod . Et ap-
8 plicauit Abiathar ephod ad Dauid, *& con-
ſuluit Dauid Dominum,dicens: Perſequar
latrunculos hos,& comprehendam eos,an
non ? Dixitq. ei Dominus: Perſequere : abſ-
que dubio enim cõprehẽdes eos,& excuties
9 prædam. *Abijt ergo Dauid ipſe,& ſexcenti
viri qui erant cum eo,& venerunt vſque ad
Torrentẽ Beſor: & laſſi quidã ſubſtiterunt.
10 *Perſecutus eſt autẽ Dauid ipſe,& quadrin-
genti viri: ſubſtiterant enim ducẽti,qui laſſi
11 tranſire nõ poterant Torrentem Beſor. *Et
inuenerũt virum Ægyptium in agro,& ad-
duxerunt eum ad Dauid: dederuntq. ei pa-
12 nem vt comederet,& biberet aquam, *ſed
& fragmen maſſæ caricarum,& duas ligatu-
ras vuæ paſſæ. Quæ cum comediſſet,reuer-
ſus eſt ſpiritus eius,& refocillatus eſt: non
enim comederat panẽ,neque biberat aquã,
13 tribus diebus & tribus noctibus. *Dixit ita-
que ei Dauid: Cuius es tu ? vel vnde? & quo
pergis ? Qui ait : Puer Ægyptius ego ſum ,
ſeruus viri Amalecitæ: dereliquit autem me
dominus meus , quia ægrotare cœpi nu-
14 diuſtertius. *Siquidem nos erupimus ad au-
ſtralem plagam Cerethi,& contra Iudam,&
ad Meridiem Caleb,& Siceleg ſuccẽdimus
15 igni. *Dixitq. ei Dauid: Potes me ducere ad
cuneũ iſtum ? Qui ait: Iura mihi per Deum,
quòd non occidas me,& non tradas me in
manus domini mei,& ego ducam te ad cu-
16 neum iſtum. Et iurauit ei Dauid. *Qui cum
duxiſſet eum, ecce illi diſcumbebant ſuper
faciem

faciem vniuerſæ terræ comedentes & biben
tes,& quaſi feſtum celebrantes diem, pro
cuncta præda, & ſpolijs quæ ceperant de
Terra Philiſthijm,& de Terra Iuda.*Et per- 17
cuſſit eos Dauid a veſpere vſque ad veſperã
alterius diei, & non euaſit ex eis quiſquam,
niſi quadringẽti viri adoleſcentes, qui aſcẽ-
derant camelos, & fugerant. * Eruit ergo 18
Dauid omnia,quæ tulerant Amalecitæ, &
duas vxores ſuas eruit. * Nec defuit quid- 19
quam a paruo vſque ad magnum, tam de
filijs quàm de filiabus,& de ſpolijs,& quæ-
cumque rapuerant, omnia reduxit Dauid.
*Et tulit vniuerſos greges & armenta, & 20
minauit ante faciem ſuam: dixeruntque:
Hæc eſt præda Dauid.*Venit autem Dauid 21
ad ducentos viros,qui laſſi ſubſtiterant,nec
ſequi potuerant Dauid,& reſidere eos iuſ-
ſerat in Torrente Beſor: qui egreſſi ſunt
obuiam Dauid,& populo qui erat cum eo.
Accedens autem Dauid ad populum, ſalu-
tauit eos pacifice.*Reſpondenſq. omnis vir 22
peſſimus,& iniquus de viris,qui ierant cum
Dauid, dixit: Quia non venerunt nobiſcũ,
nõ dabimus eis quidquam de præda,quam
eruimus: ſed ſufficiat vnicuique vxor ſua &
filij: quos cum acceperint,recedant.*Dixit 23
autem Dauid: Non ſic facietis fratres mei
de his,quæ tradidit nobis Dominus,& cu-
ſtodiuit nos,& dedit latrunculos,qui erupe-
rant aduerſum nos,in manus noſtras: *nec 24
audiet vos quiſquam ſuper ſermone hoc.
æqua enim pars erit deſcendentis ad prœ-
lium, & remanentis ad ſarcinas,& ſimiliter
diuident. *Et factum eſt hoc ex die illa, & 25
deinceps conſtitutum & præfinitũ,& quaſi
lex in Iſrael vſque in diem hanc.*Venit er- 26
go Dauid in Siceleg,& miſit dona de præda
ſenioribus Iuda proximis ſuis, dicens: Ac-
cipite benedictionem de præda hoſtiũ Do-
mini: *His,qui erant in Bethel,& qui in Ra- 27
moth ad Meridiem,& qui in Iether, *& qui 28
in Aroër, & qui in Sephamoth, & qui in
Eſthamo, *& qui in Rachal, & qui in vrbi- 29
bus Ierameel, & qui in vrbibus Ceni, * & 30
qui in Arama,& qui in lacu Aſan,& qui in
Athach, *& qui in Hebron, & reliquis qui 31
erant in his locis, in quibus commoratus
fuerat Dauid ipſe, & viri eius.

Cap. xxxI.

1 PHilisthiim autem pugnabant aduer-
ſum Iſrael: & fugerunt viri Iſrael ante
faciem Philiſthijm, & ceciderunt interfecti
2 in monte Gelboe.*Irrueruntq. Philiſthijm
in Saul,& in filios eius,& percuſſerunt Iona-
than,& Abinadab,& Melchiſua filios Saul,
3 *totumq. pondus prœlij verſum eſt in Saul:
& conſecuti ſunt eum viri ſagittarij,& vul-
4 neratus eſt vehementer a ſagittarijs. * Di-
xitq. Saul ad armigerum ſuum: Euagina
gladium tuum,& percute me: ne forte ve-
niant incircumciſi iſti,& interficiant me,il-
ludẽtes mihi. Et noluit armiger eius: fuerat
enim nimio terrore perterritus. arripuit ita-
5 que Saul gladiũ,& irruit ſuper eum.*Quod
cum vidiſſet armiger eius, videlicet quòd
mortuus eſſet Saul,irruit etiã ipſe ſuper gla
6 diũ ſuum,& mortuus eſt cum eo.*Mortuus
eſt ergo Saul,& tres filij eius, & armiger il-
lius,& vniuerſi viri eius in die illa pariter.
7 *Videntes autem viri Iſrael,qui erant trans
vallem,& trans Iordanem, quòd fugiſſent
viri Iſraelitæ, & quòd mortuus eſſet Saul,&
filij eius,reliquerunt ciuitates ſuas,& fuge-
runt: veneruntq. Philiſthijm, & habitaue-
8 runt ibi.* Facta autem die altera,venerunt
Philiſthijm,vt ſpoliarẽt interfectos,& inue-
nerunt Saul & tres filios eius iacentes in
9 monte Gelboe.*Et præciderũt caput Saul,
& ſpoliauerunt eum armis: & miſerunt in
Terram Philiſthinorum per circuitum, vt
annunciaretur in templo idolorũ,& in po-
10 pulis. * Et poſuerunt arma eius in templo
Aſtaroth,corpus vero eius ſuſpenderunt in
11 muro Bethſan.*Quod cum audiſſent habi-
tatores Iabes Galaad,quæcumque fecerant
12 Philiſthijm Saul, * ſurrexerunt omnes viri
fortiſſimi, & ambulauerunt tota nocte, &
tulerunt cadauer Saul,& cadauera filiorum
eius de muro Bethſan: venerũtq. Iabes Ga-
13 laad, & combuſſerunt ea ibi: *& tulerunt
oſſa eorum,& ſepelierunt in nemore Iabes,
& ieiunauerunt ſeptem diebus.

LIBER SECVNDVS SAMVELIS, QVEM NOS SECVNDVM REGVM DICIMVS.

CAPVT PRIMVM.

FACTVM eſt autem, poſt- 1
quam mortuus eſt Saul, vt
Dauid reuerteretur a cæde
Amalec,& maneret in Sice-
leg duos dies.*In die autem 2
tertia apparuit homo veniẽs de caſtris Saul
veſte conſciſſa,& puluere cõſperſus caput.
& vt venit ad Dauid, cecidit ſuper faciem
ſuam, & adorauit.*Dixitq. ad eum Dauid: 3
Vnde venis? Qui ait ad eum: De caſtris Iſ
rael fugi.*Et dixit ad eum Dauid: Quod eſt 4
verbum quod factum eſt? indica mihi.
Qui ait: Fugit populus ex prœlio, & multi
corruentes e populo mortui ſunt: ſed &
Saul & Ionathas filius eius interierunt.*Di- 5
xitq. Dauid ad adoleſcentem,qui nũciabat
ei: Vnde ſcis quia mortuus eſt Saul,& Io-
nathas filius eius?* Et ait adoleſcens,qui 6
nunciabat ei: Caſu veni in montẽ Gelboe,
& Saul incumbebat ſuper haſtam ſuam:
porro currus & equites appropinquabant
ei,*& conuerſus poſt tergum ſuũ,videnſq. 7
me vocauit. Cui cum reſpondiſſem: Ad-
ſum:*dixit mihi: Quiſnam es tu? Et aio ad 8
eum: Amalecites ego ſum.* Et locutus 9
eſt mihi: Sta ſuper me, & interfice me:
quoniam tenent me anguſtiæ,& adhuc to-
ta anima mea in me eſt.*Stanſq. ſuper eũ, 10
occidi illum: ſciebam enim quòd viuere
non poterat poſt ruinam: & tuli diadema
quod erat in capite eius,& armillã de bra-
chio illius,& attuli ad te dominum meum
huc.*Apprehendens autem Dauid veſtimẽ 11
ta ſua ſcidit,omneſq. viri,qui erant cũ eo,
*& planxerunt,& fleuerunt,& ieiunauerunt 12
vſque ad veſperam ſuper Saul,& ſuper Io-
nathan filium eius,& ſuper populum Do-
mini,& ſuper domum Iſrael,eo quòd cor-
13 ruiſſent gladio. *Dixitq. Dauid ad iuuenẽ
qui nunciauerat ei: Vnde es tu? Qui re-
ſpondit: Filius hominis aduenæ Amaleci-
14 tæ ego ſum.*Et ait ad eum Dauid: Quare
non timuiſti mittere manum tuam vt oc-
15 cideres chriſtum Domini?*Vocanſq. Da-
uid vnum de pueris ſuis, ait: Accedens ir-
rue in eum. Qui percuſſit illum,& mortuus
16 eſt. * Et ait ad eum Dauid: Sanguis tuus
ſuper caput tuum: os enim tuum locutum
eſt aduerſum te,dicens: Ego interfeci chri-
17 ſtum Domini.*Planxit autem Dauid plan-
ctum huiuſcemodi ſuper Saul,& ſuper Io-
18 nathan filium eius, (*& præcepit vt doce-
rent filios Iuda arcum,ſicut ſcriptum eſt in
Libro iuſtorum.) Et ait: Conſidera Iſrael
pro his,qui mortui ſunt ſuper excelſa tua
19 vulnerati.* Inclyti,Iſrael,ſuper mõtes tuos
interfecti ſunt: quo modo ceciderunt for-
20 tes? * Nolite annunciare in Geth, neque
annuncietis in compitis Aſcalonis: ne for-
te lætentur filiæ Philiſthijm,ne exultent fi-
21 liæ incircumciſorum.*Montes Gelboe,nec
ros,nec pluuia veniant ſuper vos, neque
ſint agri primitiarum: quia ibi abiectus eſt
clypeus fortium, clypeus Saul, quaſi non
22 eſſet vnctus oleo. *A ſanguine interfecto-
rum,ab adipe fortium,ſagitta Ionathæ nũ-
quam redijt retrorſum,& gladius Saul non
23 eſt reuerſus inanis.* Saul & Ionathas ama-
biles,& decori in vita ſua,in morte quoque
non ſunt diuiſi: aquilis velociores, leoni-
bus

bus fortiores.*Filiæ Iſrael ſuper Saul flete, 24
qui veſtiebat vos coccino in delicijs, qui
præbebat ornamenta aurea cultui veſtro.
*Quo modo ceciderunt fortes in prœlio? 25
Ionathas in excelſis tuis occiſus eſt?*Do- 26
leo ſuper te frater mi Ionatha decore ni-
mis,& amabilis ſuper amorem mulierum.
Sicut mater vnicum amat filium ſuum,ita
ego te diligebam.*Quo modo ceciderunt 27
robuſti, & perierunt arma bellica?

CAP. II.

IGITVR poſt hæc conſuluit Dauid Do- 1
minum, dicens: Num aſcendam in v-
nam de ciuitatibus Iuda? Et ait Dominus
ad eum: Aſcende. Dixitq. Dauid: Quo
aſcendam? Et reſpondit ei: In Hebron.
*Aſcendit ergo Dauid,& duæ vxores eius, 2
Achinoam Iezraelites,& Abigail vxor Na-
bal Carmeli:*ſed & viros, qui erant cum 3
eo, duxit Dauid ſingulos cum domo ſua:
& manſerunt in oppidis Hebron.*Vene- 4
runtq. viri Iuda,& vnxerunt ibi Dauid,vt
regnaret ſuper domũ Iuda. Et nunciatum
eſt Dauid,quòd viri Iabes Galaad ſepeliſ-
ſent Saul. *Miſit ergo Dauid nuncios ad 5
viros Iabes Galaad,dixitq. ad eos: Benedi-
cti vos Domino,qui feciſtis miſericordiam
hanc cum domino veſtro Saul,& ſepeliſtis
eum.* Et nunc retribuet vobis quidem 6
Dominus miſericordiam & veritatem: ſed
& ego reddam gratiam, eo quòd feciſtis
verbum iſtud. *Confortentur manus ve- 7
ſtræ,& eſtote filij fortitudinis: licet enim
mortuus ſit dominus veſter Saul,tamen me
vnxit domus Iuda in regem ſibi.*Abner 8
autem filius Ner princeps exercitus Saul,
tulit Iſboſeth filium Saul, & circumduxit
eum per caſtra,*regemq. conſtituit ſuper 9
Galaad,& ſuper Geſſuri,& ſuper Iezrael,
& ſuper Ephraim,& ſuper Beniamin, & ſu
per Iſrael vniuerſum.*Quadraginta anno- 10
rum erat Iſboſeth filius Saul cum regnare
cœpiſſet ſuper Iſrael, & duobus annis re-
gnauit: ſola autem domus Iuda ſequeba-
tur Dauid.*Et fuit numerus dierum,quos 11
commoratus eſt Dauid, imperans in He-
bron ſuper domum Iuda,ſeptem annorũ,
12 & ſex menſium.*Egreſſuſq. eſt Abner fi-
lius Ner,& pueri Iſboſeth filij Saul de ca-
13 ſtris in Gabaon.*Porro Ioab filius Saruiæ,
& pueri Dauid egreſſi ſunt,& occurrerunt
eis iuxta piſcinam Gabaon. Et cum in
vnum conueniſſent,e regione ſederunt: hi
14 ex vna parte piſcinæ,& illi ex altera.*Di-
xitq. Abner ad Ioab: Surgant pueri,& lu-
dant coram nobis. Et reſpondit Ioab:
15 Surgant.*Surrexerunt ergo,& tranſierunt
numero duodecim de Beniamin, ex parte
Iſboſeth filij Saul, & duodecim de pueris
16 Dauid.*Apprehenſoq. vnuſquiſque capi-
te comparis ſui, defixit gladium in latus
contrarij, & ceciderunt ſimul: vocatumq.
eſt nomen loci illius: Ager robuſtorum,
17 in Gabaon.*Et ortum eſt bellum durum
ſatis in die illa: fugatuſq. eſt Abner,& vi-
18 ri Iſrael a pueris Dauid.*Erant autem ibi
tres filij Saruiæ, Ioab, & Abiſai, & Aſael:
porro Aſael curſor velociſſimus fuit, qua-
ſi vnus de capreis, quæ morantur in ſiluis.
19 *Perſequebatur autem Aſael Abner,& non
declinauit ad dextram neque ad ſiniſtram
20 omittens perſequi Abner.*Reſpexit ita-
que Abner poſt tergum ſuum,& ait: Tu-
ne es Aſael? Qui reſpondit: Ego ſum.
21 *Dixitq. ei Abner: Vade ad dextram, ſi-
ue ad ſiniſtram, & apprehende vnum de
adoleſcentibus, & tolle tibi ſpolia eius.
Noluit autem Aſael omittere quin vrge-
22 ret eum.*Rurſumq. locutus eſt Abner ad
Aſael: recede, noli me ſequi, ne compellar
confodere te in terram,& leuare non po-
tero faciem meam ad Ioab fratrem tuum.
23 *Qui audire contempſit,& noluit declina-
re: percuſſit ergo eum Abner auerſa haſta
in inguine,& transfodit,& mortuus eſt in
eodem loco: omneſq. qui tranſibant per
locum illum,in quo ceciderat Aſael,& mor
24 tuus erat, ſubſiſtebant. *Perſequentibus
autem Ioab, & Abiſai fugientem Abner,
ſol occubuit:& venerunt vſque ad Collem
aquæ ductus, qui eſt ex aduerſo vallis iti-
25 neris deſerti in Gabaon. *Congregatiq.
ſunt filij Beniamin ad Abner: & conglo-

bati in vnum cuneum,ſteterunt in ſummi-
tate tumuli vnius. * Et exclamauit Abner 26
ad Ioab,& ait: Num vſque ad internecio-
nē tuus mucro deſæuiet? an ignoras quòd
periculoſa ſit deſperatio? vſquequò non
dicis populo vt omittat perſequi fratres
ſuos? * & ait Ioab: Viuit Dominus, ſi lo- 27
cutus fuiſſes,mane receſſiſſet populus per-
ſequens fratrem ſuum. * Inſonuit ergo 28
Ioab buccina, & ſtetit omnis exercitus,
nec perſecuti ſunt vltra Iſrael, neque inie-
re certamen. * Abner autem & viri eius 29
abierunt per campeſtria,tota nocte illa:&
tranſierunt Iordanem, & luſtrata omni
Beth horon,venerunt ad Caſtra. * Porro 30
Ioab reuerſus, omiſſo Abner, congregauit
omnem populum: & defuerunt de pueris
Dauid decem & nouem viri,excepto Aſae-
le. * Serui autem Dauid percuſſerunt de 31
Beniamin,& de viris,qui erant cum Abner
trecentos ſexaginta, qui & mortui ſunt.
* Tuleruntq. Aſael, & ſepelierunt eum in 32
ſepulchro patris ſui in Bethlehem: & am-
bulauerunt tota nocte Ioab & viri qui erant
cum eo, & in ipſo crepuſculo peruene-
runt in Hebron.

CAP. III.

FACTA eſt ergo longa concertatio in- 1
ter domum Saul,& inter domum Da-
uid: Dauid proficiſcens, & ſemper ſeipſo
robuſtior, domus autem Saul decreſcens
quotidie. * Natiq. ſunt filij Dauid in He- 2
bron: fuitq. primogenitus eius Amnon de
Achinoam Iezrahelitide.*Et poſt eũ Che- 3
leab de Abigail vxore Nabal Carmeli: por-
ro tertius Abſalon filius Maacha filiæ Thol-
mai règis Geſſur. * Quartus autem Ado- 4
nias,filius Haggith: & quintus Saphathia,
filius Abital. * Sextus quoque Iethraam 5
de Egla vxore Dauid. hi nati ſunt Dauid
in Hebron.*Cum ergo eſſet prœlium inter 6
domum Saul & domum Dauid, Abner fi-
lius Ner regebat domum Saul.*Fuerat au- 7
tem Sauli concubina nomine Reſpha,filia
Aia. Dixitq. Iſboſeth ad Abner:*Quare in- 8
greſſus es ad concubinam patris mei? Qui
iratus nimis propter verba Iſboſeth, ait:
Numquid caput canis ego ſum aduerſum
Iudam hodie, qui fecerim miſericordiam
ſuper domum Saul patris tui, & ſuper fra-
tres & proximos eius, & non tradidi te in
manus Dauid, & tu requiſiſti in me quod
9 argueres pro muliere hodie? * Hæc faciat
Deus Abner,& hæc addat ei, niſi quomo-
do iurauit Dominus Dauid,ſic faciam cum
10 eo,*vt transferatur regnum de domo Saul,
& eleuetur thronus Dauid ſuper Iſrael, &
11 ſuper Iudam, a Dan vſque Berſabee.* Et
non potuit reſpondere ei quidquam,quia
12 metuebat illum. * Miſit ergo Abner nun-
cios ad Dauid pro ſe dicentes: Cuius eſt
terra? Et vt loquerentur: Fac mecum ami-
citias, & erit manus mea tecum, & redu-
13 cam ad te vniuerſum Iſrael.*Qui ait: Opti-
me: ego faciam tecum amicitias: ſed vnam
rem peto a te,dicens: Non videbis faciem
meam antequam adduxeris Michol filiam
14 Saul: & ſic venies,& videbis me.*Miſit au-
tem Dauid nuncios ad Iſboſeth filium Saul,
dicens: Redde vxorem meam Michol,quā
deſpondi mihi centum præputijs Phili-
15 ſthijm.*Miſit ergo Iſboſeth,& tulit eam a
16 viro ſuo Phaltiel,filio Lais.* Sequebaturq.
eam vir ſuus, plorans vſque Bahurim: &
dixit ad eum Abner: Vade, & reuertere.
17 Qui reuerſus eſt.* Sermonem quoque in-
tulit Abner ad ſeniores Iſrael,dicens: Tam
heri quàm nudiuſtertius quærebatis Dauid
18 vt regnaret ſuper vos.*Nunc ergo facite:
quoniam Dominus locutus eſt ad Dauid,
dicens: In manu ſerui mei Dauid ſaluabo
populum meũ Iſrael de manu Philiſthijm,
19 & omnium inimicorum eius.* Locutus eſt
autem Abner etiam ad Beniamin. Et abijt
vt loqueretur ad Dauid in Hebron omnia
quæ placuerant Iſraeli, & vniuerſo Benia-
20 min.* Venitq. ad Dauid in Hebron cum
viginti viris: & fecit Dauid Abner, & viri
21 eius qui venerant cum eo,conuiuium.* Et
dixit Abner ad Dauid: Surgam,vt congre-
gem ad te dominum meum regem omnem
Iſrael, & ineam tecum fœdus, & imperes
omnibus,ſicut deſiderat anima tua. Cum
ergo

ergo deduxiſſet Dauid Abner, & ille iſſet
in pace,*ſtatim pueri Dauid,& Ioab vene- 22
runt,cæſis latronibus, cum preda magna
nimis: Abner autem non erat cum Dauid
in Hebron,quia iam dimiſerat eum,& pro-
fectus fuerat in pace. * Et Ioab, & omnis 23
exercitus,qui erat cũ eo, poſtea venerunt:
nunciatum eſt itaque Ioab a narranti-
bus: Venit Abner filius Ner ad regem,&
dimiſit eum,& abijt in pace.* Et ingreſſus 24
eſt Ioab ad regem, & ait: Quid feciſti?
Ecce venit Abner ad te: quare dimiſiſti
eum,& abijt & receſſit? * ignoras Abner 25
filium Ner, quoniam ad hoc venit ad te vt
deciperet te,& ſciret exitum tuum, & in-
troitum tuum, & noſſet omnia quæ agis?
* Egreſſus itaque Ioab a Dauid,miſit nun- 26
cios poſt Abner,& reduxit eum a ciſterna
Sira,ignorante Dauid.*Cumq. rediſſet Ab- 27
ner in Hebron,ſeorſum adduxit eum Ioab
ad medium portæ,vt loqueretur ei,in do-
lo:& percuſſit illum ibi in inguine,& mor-
tuus eſt in vltionem ſanguinis Aſael fratris
eius. * Quod cum audiſſet Dauid rem iam 28
geſtam,ait: Mundus ego ſum, & regnum
meum apud Dominum vſque in ſempiter-
num a ſanguine Abner filij Ner,*& veniat 29
ſuper caput Ioab,& ſuper omnem domum
patris eius: nec deficiet de domo Ioab flu-
xum ſeminis ſuſtinens,& leproſus,& tenẽs
fuſum,& cadens gladio,& indigens pane.
* Igitur Ioab & Abiſai frater eius interfe- 30
cerunt Abner,eo quòd occidiſſet Aſael fra
trem eorum in Gabaon in prœlio. * Dixit 31
autem Dauid ad Ioab,& ad omnem popu
lum,qui erat cum eo: Scindite veſtimenta
veſtra,& accingimini ſaccis,& plangite an-
te exequias Abner. porro rex Dauid ſeque-
batur feretrum.*Cumq. ſepeliſſent Abner 32
in Hebron,leuauit rex Dauid vocem ſuam,
& fleuit ſuper tumulum Abner: fleuit au-
tem & omnis populus. * Plangenſq. rex & 33
lugens Abner, ait: Nequaquam vt mori
ſolent ignaui,mortuus eſt Abner.* Manus 34
tuæ ligatæ non ſunt,& pedes tui non ſunt
compedibus aggrauati: ſed ſicut ſolent ca-
dere coram filijs iniquitatis, ſic corruiſti.

Congeminanſq. omnis populus fleuit ſu-
35 per eum. * Cumq. veniſſet vniuerſa multi-
tudo cibum capere cum Dauid, clara ad-
huc die iurauit Dauid, dicens: Hæc fa-
ciat mihi Deus,& hæc addat, ſi ante occa-
ſum ſolis guſtauero panem vel aliud quid-
36 quam. * Omniſq. populus audiuit, & pla-
cuerunt eis cuncta quæ fecit rex in conſpe
37 ctu totius populi. * & cognouit omne vul-
gus,& vniuerſus Iſrael in die illa quoniam
non actum fuiſſet a rege vt occideretur Ab-
38 ner filius Ner. * Dixit quoque rex ad ſer-
uos ſuos: Num ignoratis quoniam prin-
ceps & maximus cecidit hodie in Iſrael?
39 * Ego autem adhuc delicatus,& vnctus rex:
porro viri iſti filij Saruiæ duri ſunt mihi:
retribuat Dominus facienti malum iuxta
malitiam ſuam.

C A P. IIII.

1 AVDIVIT autem Iſboſeth filius Saul
quòd cecidiſſet Abner in Hebron: &
diſſolutæ ſunt manus eius, omniſq. Iſrael
2 perturbatus eſt. * Duo autem viri princi-
pes latronum erant filio Saul, nomen vni
Baana, & nomen alteri Rechab,filij Rem-
mon Berothitæ de filijs Beniamin: ſiqui-
dem & Beroth reputata eſt in Beniamin.
3 * & fugerunt Berothitæ in Gethaim, fue-
runtq. ibi aduenæ vſque ad tempus illud.
4 * Erat autem Ionathæ filio Saul filius debi-
lis pedibus: quinquennis enim fuit, quan-
do venit nuncius de Saul & Ionatha ex Iez-
rahel. tollens itaque eum nutrix ſua,fugit:
cumq. feſtinaret vt fugeret,cecidit,& clau-
dus effectus eſt: habuitq. vocabulum Mi-
5 phiboſeth.* Venientes igitur filij Remmon
Berothitæ, Rechab & Baana, ingreſſi ſunt
feruente die domum Iſboſeth: qui dormie-
bat ſuper ſtratum ſuum meridie. Et oſtiaria
6 domus purgans triticum, obdormiuit.* In-
greſſi ſunt autem domum latenter aſſumen
tes ſpicas tritici,& percuſſerunt eum in in-
guine Rechab & Baana frater eius, & fu-
7 gerunt.* Cum autem ingreſſi fuiſſent domũ,
ille dormiebat ſuper lectum ſuum in con-
claui, & percutientes interfecerunt eum:
ſubla-

ſublatoq. capite eius, abierunt per viam
deſerti tota nocte,*& attulerũt caput Iſbo- 8
ſeth ad Dauid in Hebron: dixeruntq. ad re-
gem: Ecce caput Iſboſeth filij Saul inimici
tui, qui quærebat animam tuam: & dedit
Dominus domino meo regi vltionem ho-
die de Saul,& de ſemine eius.*Reſpondens 9
autem Dauid Rechab,& Baana fratri eius,
filijs Remmon Berothitæ, dixit ad eos: Vi-
uit Dominus, qui eruit animam meam de
omni anguſtia,* quoniam eum,qui annun- 10
ciauerat mihi, & dixerat: Mortuus eſt Saul:
qui putabat ſe proſpera nunciare, tenui,&
occidi eum in Siceleg, cui oportebat mer-
cedem dare pro nuncio. * Quanto magis 11
nunc cum homines impij interfecerunt vi-
rum innoxium in domo ſua, ſuper lectum
ſuum, non quæram ſanguinem eius de ma-
nu veſtra, & auferam vos de terra?*Præ- 12
cepit itaque Dauid pueris ſuis, & interfe-
cerunt eos: præcidenteſq. manus & pedes
eorum, ſuſpenderunt eos ſuper piſcinam
in Hebron: caput autem Iſboſeth tule-
runt, & ſepelierunt in ſepulchro Abner in
Hebron.

CAP. V.

ET venerunt vniuerſæ tribus Iſrael ad 1
Dauid in Hebron, dicentes: Ecce nos,
os tuum, & caro tua ſumus. * Sed & heri 2
& nudiuſtertius cum eſſet Saul rex ſuper
nos, tu eras educens & reducens Iſrael:
dixit autem Dominus ad te: Tu paſces po-
pulum meum Iſrael, & tu eris dux ſuper
Iſrael.*Venerunt quoque & ſeniores Iſrael 3
ad regem in Hebron, & percuſſit cum eis
rex Dauid fœdus in Hebron coram Do-
mino: vnxeruntq. Dauid in regem ſuper
Iſrael.* Filius triginta annorum erat Dauid, 4
cum regnare cœpiſſet, & quadraginta an-
nis regnauit. * In Hebron regnauit ſuper 5
Iudam ſeptem annis & ſex menſibus: in Ie-
ruſalem autem regnauit triginta tribus an-
nis ſuper omnem Iſrael & Iudam.* Et abijt 6
rex,& omnes viri qui erant cum eo, in Ie-
ruſalem, ad Iebuſæum habitatorem terræ:
dictumq. eſt Dauid ab eis: Non ingredieris
huc, niſi abſtuleris cæcos & claudos dicen-
7 tes: Non ingredietur Dauid huc.*Cepit au-
tem Dauid arcem Sion, hæc eſt ciuitas Da-
8 uid. *Propoſuerat enim Dauid in die illa
præmium, qui percuſſiſſet Iebuſæum,& te-
tigiſſet domatum fiſtulas, & abſtuliſſet cæ-
cos & claudos odientes animam Dauid.
idcirco dicitur in prouerbio: Cæcus & clau-
9 dus non intrabunt in templum.*Habitauit
autem Dauid in arce, & vocauit eam, Ci-
uitatem Dauid: & ædificauit per gyrum a
10 Mello & intrinſecus. * Et ingrediebatur
proficiens atque ſuccreſcens, & Dominus
11 Deus exercituum erat cum eo.* Miſit quo-
que Hiram rex Tyri nuncios ad Dauid, &
ligna cedrina, & artifices lignorum, artifi-
ceſq. lapidum ad parietes: & ædificauerunt
12 domum Dauid. *Et cognouit Dauid quo-
niam confirmaſſet eum Dominus regem
ſuper Iſrael, & quoniam exaltaſſet regnum
13 eius ſuper populum ſuum Iſrael.*Accepit
ergo Dauid adhuc concubinas & vxores
de Ieruſalem, poſtquam venerat de He-
bron: natiq. ſunt Dauid & alij filij & filiæ:
14 *& hæc nomina eorum, qui nati ſunt ei in
Ieruſalem, Samua, & Sobab, & Nathan,
15 & Salomon,*& Iebahar, & Eliſua, & Ne-
16 pheg,*& Iaphia, & Eliſama, & Elioda, &
17 Eliphaleth. * Audierunt ergo Philiſthijm
quòd vnxiſſent Dauid in regem ſuper Iſ-
rael: & aſcenderunt vniuerſi vt quærerent
Dauid: quod cum audiſſet Dauid, deſcen-
18 dit in præſidium.*Philiſthijm autem veniẽ-
19 tes diffuſi ſunt in Valle Raphaim.*& con-
ſuluit Dauid Dominum, dicens: Si aſcen-
dam ad Philiſthijm? & ſi dabis eos in manu
mea? Et dixit Dominus ad Dauid: Aſcen-
de, quia tradens dabo Philiſthijm in manu
20 tua.*Venit ergo Dauid in Baal Pharaſim. &
percuſſit eos ibi, & dixit: Diuiſit Domi-
nus inimicos meos coram me, ſicut di-
uiduntur aquæ. Propterea vocatum eſt
21 nomen loci illius, Baal Pharaſim. * Et
reliquerunt ibi ſculptilia ſua: quæ tulit Da-
22 uid, & viri eius. * Et addiderunt adhuc
Philiſthijm vt aſcenderent, & diffuſi ſunt
23 in Valle Raphaim. * Conſuluit autem
Dauid

Dauid Dominum: Si aſcendam contra Phi
liſthæos,& tradas eos in manus meas? Qui
reſpondit: Non aſcendas contra eos, ſed
gyra poſt tergum eorum,& venies ad eos
ex aduerſo pyrorum.*Et cum audieris ſo- 24
nitum gradientis in cacumine pyrorũ,tunc
inibis prœlium: quia tunc egredietur Do-
minus ante faciem tuam,vt percutiat caſtra
Philiſthijm.* Fecit itaque Dauid ſicut præ- 25
ceperat ei Dominus,& percuſſit Philiſthijm
de Gabaa,vſque dum venias Gezer.

CAP. VI.

CONGREGAVIT autem rurſum Dauid 1
omnes electos ex Iſrael triginta millia.
*Surrexitq. Dauid,& abijt,& vniuerſus po- 2
pulus,qui erat cum eo de viris Iuda,vt ad-
ducerent arcam Dei,ſuper quam inuocatũ
eſt nomen Domini exercituum,ſedentis in
cherubim ſuper eam.*Et impoſuerunt ar- 3
cam Dei ſuper plauſtrũ nouum: tuleruntq.
eã de domo Abinadab,qui erat in Gabaa:
Oza autem,& Ahio filij Abinadab, mina-
bant plauſtrum nouum.* Cumq. tuliſſent 4
eã de domo Abinadab,qui erat in Gabaa,
cuſtodiens arcam Dei Ahio præcedebat ar-
cam.*Dauid autẽ,& omnis Iſrael ludebant 5
coram Domino in omnibus lignis fabre-
factis, & citharis & lyris & tympanis & ſi-
ſtris & cymbalis.* Poſtquam autem vene- 6
runt ad Aream Nachon,extendit Oza ma-
num ad arcam Dei,& tenuit eam: quoniã
calcitrabant boues,& declinauerunt eam.
*Iratuſq. eſt indignatione Dominus contra 7
Ozam,& percuſſit eum ſuper temeritate:
qui mortuus eſt ibi iuxta arcam Dei.*Cõ- 8
triſtatus eſt autem Dauid,eo quòd percuſ-
ſiſſet Dominus Ozam, & vocatum eſt no-
men loci illius: Percuſſio Ozæ vſque in diẽ
hanc.*Et extimuit Dauid Dominum in die 9
illa,dicens: Quo modo ingredietur ad me
arca Domini? * Et noluit diuertere ad ſe 10
arcam Domini in ciuitatem Dauid: ſed di-
uertit eam in domum Obededom Gethæi.
*Et habitauit arca Domini in domo Obe- 11
dedom Gethæi tribus menſibus: & bene-
dixit Dominus Obededom,& omnem do-
12 mum eius.* Nunciatumq. eſt regi Dauid
quòd benedixiſſet Dominus Obededom,
& omnia eius propter arcam Dei. Abijt er-
go Dauid, & adduxit arcam Dei de domo
Obededom in ciuitatem Dauid cum gau-
dio: & erant cum Dauid ſeptem chori, &
13 victima vituli.* Cumq. tranſcendiſſent qui
portabant arcam Domini ſex paſſus,immo
14 labat bouem & arietẽ,*& Dauid ſaltabat to
tis viribus ante Dominũ. porro Dauid erat
15 accinctus ephod lineo.* Et Dauid,& omnis
domus Iſrael ducebant arcam teſtamenti
Domini,in iubilo,& in clangore buccinæ.
16 *Cumq. intraſſet arca Domini in ciuitatem
Dauid,Michol filia Saul proſpiciẽs per fe-
neſtram, vidit regem Dauid ſubſilientem,
atque ſaltantem coram Domino: & deſpe-
17 xit eum in corde ſuo.*Et introduxerunt ar
cam Domini, & impoſuerunt eam in loco
ſuo in medio tabernaculi,quod tetenderat
ei Dauid: & obtulit Dauid holocauſta, &
18 pacifica coram Domino.*Cumq. compleſ-
ſet offerens holocauſta & pacifica,benedi-
xit populo in nomine Domini exercituum.
19 *Et partitus eſt vniuerſæ multitudini Iſrael
tam viro quàm mulieri ſingulis collyridam
panis vnam, & aſſaturam bubulæ carnis
vnam, & ſimilam frixam oleo: & abijt
omnis populus, vnuſquiſque in domum
20 ſuam. * Reuerſuſq. eſt Dauid vt benedi-
ceret domui ſuæ: & egreſſa Michol filia
Saul in occurſum Dauid, ait: Quàm glo-
rioſus fuit hodie rex Iſrael diſcooperiens
ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum, & nu-
datus eſt, quaſi ſi nudetur vnus de ſcurris.
21 *Dixitq. Dauid ad Michol: Ante Domi-
num, qui elegit me potius quàm patrem
tuum, & quàm omnem domum eius, &
præcepit mihi vt eſſem dux ſuper populum
22 Domini in Iſrael,*& ludam,& vilior fiam
plus quàm factus ſum: & ero humilis in
oculis meis: & cum ancillis,de quibus lo-
23 cuta es, glorioſior apparebo.* Igitur Mi-
chol filiæ Saul non eſt natus filius vſque
in diem mortis ſuæ.

CAP.

CAP. VII.

FACTVM eſt autem cum ſediſſet rex in 1
domo ſua, & Dominus dediſſet ei re-
quiem vndique ab vniuerſis inimicis ſuis,
*dixit ad Nathan prophetã: Videſne quòd 2
ego habitem in domo cedrina, & arca Dei
poſita ſit in medio pellium? *Dixitq. Na- 3
than ad regem: Omne quod eſt in corde
tuo, vade fac: quia Dominus tecum eſt.
*Factum eſt autem in illa nocte: & ecce 4
ſermo Domini ad Nathan, dicens: *Vade, 5
& loquere ad ſeruum meum Dauid: Hæc
dicit Dominus: Numquid tu ædificabis
mihi domum ad habitandũ? *Neque enim 6
habitaui in domo ex die illa, qua eduxi fi-
lios Iſrael de Terra Ægypti, vſque in diem
hanc: ſed ambulabam in tabernaculo, &
in tentorio. *Per cuncta loca, quæ tranſiui 7
cum omnibus filijs Iſrael, nũquid loquens
locutus ſum ad vnam de tribubus Iſrael, cui
præcepi vt paſceret populum meum Iſrael,
dicens: Quare non ædificaſtis mihi domum
cedrinam? *Et nunc hæc dices ſeruo meo 8
Dauid: Hæc dicit Dominus exercituum:
Ego tuli te de paſcuis ſequentem greges,
vt eſſes dux ſuper populum meum Iſrael: *& 9
fui tecum in omnibus vbicumque ambula-
ſti, & interfeci vniuerſos inimicos tuos a fa-
cie tua: feciq. tibi nomen grande, iuxta no
men magnorum, qui ſunt in terra. *Et po- 10
nam locum populo meo Iſrael, & plantabo
eum, & habitabit ſub eo, & non turbabitur
amplius: nec addent filij iniquitatis vt affli-
gant eum ſicut prius, *ex die qua conſtitui 11
iudices ſuper populum meum Iſrael: & re-
quiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis.
prædicitq. tibi Dominus, quòd domũ faciat
tibi Dominus. *Cũq. completi fuerint dies 12
tui, & dormieris cum patribus tuis, ſuſcita-
bo ſemen tuum poſt te, quod egredietur de
vtero tuo, & firmabo regnum eius. *Ipſe 13
ædificabit domum nomini meo, & ſtabiliã
thronum regni eius vſque in ſempiternum.
*Ego ero ei in patrem, & ipſe erit mihi in 14
filium: qui ſi inique aliquid geſſerit, ar-
guam eum in virga virorum, & in plagis
15 filiorum hominum. *Miſericordiam autem
meam non auferam ab eo, ſicut abſtuli a
16 Saul, quem amoui a facie mea. *Et fidelis
erit domus tua, & regnum tuum vſque in
æternũ ante faciem tuam, & thronus tuus
17 erit firmus iugiter. *Secundũ omnia verba
hæc, & iuxta vniuerſam viſionem iſtam, ſic
18 locutus eſt Nathan ad Dauid. *Ingreſſus
eſt autem rex Dauid, & ſedit coram Domi-
no, & dixit: Quis ego ſum Domine Deus,
& quæ domus mea, quia adduxiſti me huc-
19 uſque? *Sed & hoc parum viſum eſt in con-
ſpectu tuo Domine Deus, niſi loquereris
etiam de domo ſerui tui in longinquum:
20 iſta eſt enim lex Adã, Domine Deus. *Quid
ergo addere poterit adhuc Dauid, vt loqua
tur ad te? tu enim ſcis ſeruum tuum Do-
21 mine Deus. *Propter verbum tuũ, & ſecun-
dum cor tuum feciſti omnia magnalia hæc,
22 ita vt notum faceres ſeruo tuo. *Idcirco
magnificatus es Domine Deus, quia non
eſt ſimilis tui, neque eſt Deus extra te, in
omnibus quæ audiuimus auribus noſtris.
23 *Quæ eſt autem, vt populus tuus Iſrael, gẽs
in terra, propter quam iuit Deus, vt redi-
meret eam ſibi in populum, & poneret ſibi
nomen, faceretq. eis magnalia, & horribilia
ſuper terram, a facie populi tui, quem rede-
miſti tibi ex Ægypto, gentem, & deum eius.
24 *Firmaſti enim tibi populum tuum Iſrael
in populum ſempiternum: & tu Domine
25 Deus factus es eis in Deum. *Nunc ergo
Domine Deus verbum, quod locutus es ſu-
per ſeruum tuum, & ſuper domum eius,
ſuſcita in ſempiternum: & fac ſicut locu-
26 tus es, *vt magnificetur nomen tuum vſ-
que in ſempiternum, atque dicatur: Do-
minus exercituum, Deus ſuper Iſrael. Et
domus ſerui tui Dauid erit ſtabilita coram
27 Domino, *quia tu Domine exercituum
Deus Iſrael reuelaſti aurem ſerui tui, dicẽs:
Domum ædificabo tibi: propterea inuenit
ſeruus tuus cor ſuum vt oraret te oratio-
28 ne hac. *Nunc ergo Domine Deus, tu es
Deus, & verba tua erunt vera: locutus es
29 enim ad ſeruum tuum bona hæc. *Incipe
ergo, & benedic domui ſerui tui, vt ſit in
ſempi-

ſempiternum coram te: quia tu Domine
Deus locutus es,& benedictione tua bene-
dicetur domus ſerui tui in ſempiternum.

Cap. VIII.

FACTUM eſt autem poſt hæc percuſſit 1
Dauid Philiſthijm, & humiliauit eos,
& tulit Dauid Frenum tributi de manu Phi
liſthijm.* Et percuſſit Moab, & menſus eſt 2
eos funiculo, coæquans terræ: menſus eſt
autem duos funiculos, vnum ad occiden-
dum,& vnum ad viuificandum: factuſq. eſt
Moab Dauid ſeruiens ſub tributo.* Et per- 3
cuſſit Dauid Adarezer filium Rohob regem
Soba, quando profectus eſt vt dominaretur
ſuper flumen Euphraten.* Et captis Da- 4
uid ex parte eius mille ſeptingentis equi-
tibus,& viginti millibus peditum, ſubner-
uauit omnes iugales curruum: dereliquit
autem ex eis centum currus.* Venit quo- 5
que Syria Damaſci, vt præſidium ferret
Adarezer regi Soba: & percuſſit Dauid de
Syria viginti duo millia virorum.* Et po- 6
ſuit Dauid præſidium in Syria Damaſci:
factaq. eſt Syria Dauid ſeruiens ſub tribu-
to: ſeruauitq. Dominus Dauid in omnibus
ad quæcumque profectus eſt.* Et tulit Da- 7
uid arma aurea, quæ habebant ſerui Adar-
ezer,& detulit ea in Ieruſalem.* Et de Be- 8
te,& de Beroth ciuitatibus Adarezer tulit
rex Dauid æs multum nimis.* Audiuit au- 9
tem Thou rex Emath, quòd percuſſiſſet Da
uid omne robur Adarezer,* & miſit Thou 10
Ioram filium ſuum ad regem Dauid, vt ſa-
lutaret eum congratulans, & gratias age-
ret: eo quòd expugnaſſet Adarezer,& per-
cuſſiſſet eum. Hoſtis quippe erat Thou
Adarezer, & in manu eius erant vaſa au-
rea,& vaſa argentea,& vaſa ærea:* quæ & 11
ipſa ſanctificauit rex Dauid Domino cum
argento & auro, quæ ſanctificauerat de vni-
uerſis gentibus, quas ſubegerat* de Syria, 12
& Moab,& filijs Ammon,& Philiſthijm,&
Amalec,& de manubijs Adarezer filij Ro-
hob regis Soba.* Fecit quoque ſibi Dauid 13
nomen cum reuerteretur capta Syria in
Valle Salinarum, cæſis decem & octo mil-
14 libus:* & poſuit in Idumæa cuſtodes, ſta-
tuitq. præſidium: & facta eſt vniuerſa Idu-
mæa ſeruiens Dauid. & ſeruauit Dominus
Dauid in omnibus ad quæcumque profe-
15 ctus eſt.* Et regnauit Dauid ſuper omnem
Iſrael: faciebat quoque Dauid iudicium &
16 iuſtitiam omni populo ſuo.* Ioab autem
filius Saruiæ erat ſuper exercitum: porro
Ioſaphat filius Ahilud erat a commenta-
17 rijs:* & Sadoc filius Achitob, & Achime-
lech filius Abiathar, erãt ſacerdotes: & Sa-
18 raias, ſcriba:* Banaias autem filius Ioiadæ
ſuper cerethi & phelethi: filij autem Da-
uid ſacerdotes erant.

Cap. IX.

1 ET dixit Dauid: Putaſne eſt aliquis qui
remanſerit de domo Saul, vt faciam cũ
eo miſericordiam propter Ionathan?
2 *Erat autem de domo Saul, ſeruus nomi-
ne Siba: quem cum vocaſſet rex ad ſe, di-
xit ei: Tune es Siba? Et ille reſpondit:
3 Ego ſum ſeruus tuus.* Et ait rex: Num-
quid ſupereſt aliquis de domo Saul, vt fa-
ciam cum eo miſericordiam Dei? Dixitq.
Siba regi: Supereſt filius Ionathæ, debilis
4 pedibus.* Vbi, inquit, eſt? Et Siba ad re-
gem, Ecce, ait, in domo eſt Machir filij Am-
5 miel in Lodabar.* Miſit ergo rex Dauid,
& tulit eum de domo Machir filij Ammiel
6 de Lodabar.* Cum autem veniſſet Miphi-
boſeth filius Ionathæ filij Saul ad Dauid,
corruit in faciem ſuam,& adorauit. Dixitq.
Dauid: Miphiboſeth? Qui reſpondit: Ad-
7 ſum ſeruus tuus.* Et ait ei Dauid: Ne ti-
meas, quia faciens faciam in te miſericor-
diam propter Ionathan patrem tuum, &
reſtituam tibi omnes agros Saul patris tui,
& tu comedes panem in menſa mea ſem-
8 per.* Qui adorans eum, dixit: Quis ego
ſum ſeruus tuus, quoniam reſpexiſti ſuper
9 canem mortuum ſimilem mei?* Vocauit
itaque rex Sibam puerum Saul,& dixit ei:
Omnia quæcumque fuerunt Saul, & vni-
uerſam domum eius, dedi filio domini tui.
10 *Operare igitur ei terram tu,& filij tui,&
ſerui tui: & inferes filio domini tui cibos

vt alatur: Miphiboſeth autem filius domi-
ni tui comedet ſemper panem ſuper men-
ſam meam. Erant autem Sibæ quinde-
cim filij, & viginti ſerui. *Dixitq. Siba ad 11
regem: Sicut iuſſiſti domine mi rex ſeruo
tuo, ſic faciet ſeruus tuus: & Miphiboſeth
comedet ſuper menſam meam, quaſi vnus
de filijs regis. *Habebat autem Miphi- 12
boſeth filium paruulum nomine Micha:
omnis vero cognatio domus Sibæ ſeruie-
bat Miphiboſeth. *Porro Miphiboſeth 13
habitabat in Ieruſalem: quia de menſa re-
gis iugiter veſcebatur: & erat claudus
vtroque pede.

Cap. x.

FACTVM eſt autem poſt hæc, vt more- 1
retur rex filiorum Ammon, & regna-
uit Hanon filius eius pro eo. *Dixitq. Da- 2
uid: Faciam miſericordiam cum Hanon
filio Naas, ſicut fecit pater eius mecum
miſericordiam. Miſit ergo Dauid, con-
ſolans eum per ſeruos ſuos ſuper patris
interitu. Cum autem veniſſent ſerui Da-
uid in terram filiorum Ammon, *dixerunt 3
principes filiorum Ammon ad Hanon do-
minum ſuum: Putas quòd propter hono-
rem patris tui miſerit Dauid ad te conſo-
latores, & non ideo vt inueſtigaret, & ex-
ploraret ciuitatem, & euerteret eam, mi-
ſit Dauid ſeruos ſuos ad te? *Tulit itaque 4
Hanon ſeruos Dauid, raſitq. dimidiam par-
tem barbæ eorum, & præſcidit veſtes eo-
rum medias vſque ad nates, & dimiſit eos.
*Quod cum nunciatum eſſet Dauid, miſit 5
in occurſum eorum: erant enim viri con-
fuſi turpiter valde, & mandauit eis Dauid:
Manete in Iericho, donec creſcat barba ve-
ſtra, & tunc reuertimini. *Videntes au- 6
tem filij Ammon quòd iniuriam feciſſent
Dauid, miſerunt, & conduxerunt merce-
de Syrum Rohob, & Syrum Soba, viginti
millia peditum, & a rege Maacha mille vi-
ros, & ab Iſtob duodecim millia virorum.
*Quod cum audiſſet Dauid, miſit Ioab & 7
omnem exercitũ bellatorum. *Egreſſi ſunt 8
ergo filij Ammon, & direxerunt aciem ante
ipſum introitum portæ: Syrus autem So-
ba, & Rohob, & Iſtob, & Maacha ſeorſum
9 erant in campo. *Videns igitur Ioab quòd
præparatum eſſet aduerſum ſe prœlium, &
ex aduerſo & poſt tergum, elegit ex omni-
bus electis Iſrael, & inſtruxit aciem contra
10 Syrum: *reliquam autem partem populi
tradidit Abiſai fratri ſuo, qui direxit aciem
11 aduerſus filios Ammon. *Et ait Ioab: Si
præualuerint aduerſum me Syri, eris mihi
in adiutoriũ: ſi autem filij Ammon præua-
12 luerint aduerſum te, auxiliabor tibi. *Eſto
vir fortis, & pugnemus pro populo no-
ſtro, & ciuitate Dei noſtri: Dominus au-
tem faciet quod bonum eſt in conſpectu
13 ſuo. *Inijt itaque Ioab & populus qui erat
cum eo, certamen contra Syros: qui ſtatim
14 fugerunt a facie eius. *Filij autem Ammon
videntes quia fugiſſent Syri, fugerunt & ip-
ſi a facie Abiſai, & ingreſſi ſunt ciuitatem:
reuerſuſq. eſt Ioab a filijs Ammon, & ve-
15 nit Ieruſalem. *Videntes igitur Syri quo-
niam corruiſſent coram Iſrael, congregati
16 ſunt pariter. *Miſitq. Adarezer, & eduxit
Syros, qui erant trans fluuium, & adduxit
eorum exercitum: Sobach autem, magiſter
militiæ Adarezer, erat princeps eorum.
17 *Quod cum nunciatum eſſet Dauid, con-
traxit omnem Iſraelem, & tranſiuit Iorda-
nem, venitq. in Helam: & direxerunt aciem
Syri ex aduerſo Dauid, & pugnauerunt cõ-
18 tra eum. *Fugeruntq. Syri a facie Iſrael,
& occidit Dauid de Syris ſeptingentos cur-
rus, & quadraginta millia equitum: & So-
bach principem militiæ percuſſit: qui ſta-
19 tim mortuus eſt. *Videntes autem vniuerſi
reges, qui erant in præſidio Adarezer, ſe vi-
ctos eſſe ab Iſrael, expauerunt & fugerunt
quinquaginta & octo millia coram Iſrael.
Et fecerunt pacem cum Iſrael: & ſeruie-
runt eis, timueruntq. Syri auxilium præ-
bere vltra filijs Ammon.

Cap. xI.

1 FACTVM eſt autem, vertente anno,
eo tempore quo ſolent reges ad bella
procedere, miſit Dauid Ioab, & ſeruos ſuos

cum

cum eo,& vniuerſum Iſrael, & vaſtauerunt
filios Ammon,& obſederunt Rabba: Da-
uid autem remanſit in Ieruſalem.*Dũ hæc 2
agerentur,accidit vt ſurgeret Dauid de ſtra
to ſuo poſt meridiem, & deambularet in
ſolario domus regiæ: viditq. mulierem ſe
lauantem,ex aduerſo ſuper ſolarium ſuum:
erat autem mulier pulchra valde. *Miſit 3
ergo rex,& requiſiuit quæ eſſet mulier. Nũ-
ciatumq. eſt ei quòd ipſa eſſet Bethſabee
filia Eliam,vxor Vriæ Hethæi.*Miſſis itaque 4
Dauid nuncijs,tulit eam. quæ cum ingreſ-
ſa eſſet ad illum,dormiuit cum ea: ſtatimq.
ſanctificata eſt ab immunditia ſua: * & re- 5
uerſa eſt in domum ſuam concepto fœtu.
Mittensq. nunciauit Dauid, & ait: Conce-
pi. *Miſit autem Dauid ad Ioab, dicens: 6
Mitte ad me Vriam Hethæum. Miſitq. Ioab
Vriam ad Dauid.*Et venit Vrias ad Dauid. 7
Quæſiuitq. Dauid quàm recte ageret Ioab,
& populus, & quomodo adminiſtraretur
bellum.* & dixit Dauid ad Vriam: Vade in 8
domum tuam,& laua pedes tuos. Et egreſ-
ſus eſt Vrias de domo regis, ſecutuſq. eſt
eum cibus regius.*Dormiuit autem Vrias 9
ante portam domus regiæ cum alijs ſeruis
domini ſui, & non deſcendit ad domum
ſuam. *Nunciatumq. eſt Dauid a dicenti- 10
bus: Non iuit Vrias in domum ſuam. Et
ait Dauid ad Vriam: Numquid non de via
veniſti? quare non deſcendiſti in domum
tuam?*Et ait Vrias ad Dauid: Arca Dei 11
& Iſrael & Iuda habitant in papilionibus,
& dominus meus Ioab,& ſerui domini mei
ſuper faciem terræ manent: & ego ingre-
diar domum meam,vt comedam & bibam,
& dormiam cum vxore mea? per ſalutem
tuam,& per ſalutem animæ tuæ nõ faciam
rem hanc.*Ait ergo Dauid ad Vriam: Ma- 12
ne hic etiam hodie, & cras dimittam te.
Manſit Vrias in Ieruſalem in die illa & al-
tera:*& vocauit eum Dauid vt comederet 13
coram ſe & biberet,& inebriauit eum: qui
egreſſus veſpere,dormiuit in ſtrato ſuo cum
ſeruis domini ſui,& in domum ſuam non
deſcendit.*Factum eſt ergo mane, & ſcri- 14
pſit Dauid epiſtolam ad Ioab: miſitq. per

15 manum Vriæ,* ſcribens in epiſtola: Ponite
Vriam ex aduerſo belli,vbi fortiſſimum eſt
prælium: & derelinquite eum,vt percuſſus
16 intereat.*Igitur cum Ioab obſideret vrbẽ,
poſuit Vriam in loco vbi ſciebat viros eſſe
17 fortiſſimos.*Egreſſiq. viri de ciuitate,bella-
bant aduerſum Ioab, & ceciderunt de po-
pulo ſeruorum Dauid,& mortuus eſt etiam
18 Vrias Hethæus. *Miſit itaque Ioab, & nun-
19 ciauit Dauid omnia verba prælij: * præce-
pitq. nuncio, dicens: Cum compleueris
20 vniuerſos ſermones belli ad regem,*ſi eum
videris indignari, & dixerit: Quare acceſſi-
ſtis ad murum, vt præliaremini? an igno-
rabatis quòd multa deſuper ex muro tela
21 mittantur? *Quis percuſſit Abimelech fi-
lium Ierobaal? nonne mulier miſit ſuper
eum fragmen molæ de muro, & interfecit
eum in Thebes? quare iuxta murum acceſ-
ſiſtis? dices: Etiam ſeruus tuus Vrias He-
22 thæus occubuit.*Abijt ergo nuncius,& ve-
nit,& narrauit Dauid omnia quæ ei præce-
23 perat Ioab. * Et dixit nuncius ad Dauid:
Præualuerunt aduerſum nos viri, & egreſſi
ſunt ad nos in agrum: nos autem facto im-
petu perſecuti eos ſumus vſque ad portam
24 ciuitatis.*Et direxerunt iacula ſagittarij ad
ſeruos tuos ex muro deſuper: mortuiq. ſunt
de ſeruis regis,quinetiam ſeruus tuus Vrias
25 Hethæus mortuus eſt. * Et dixit Dauid ad
nuncium: Hæc dices Ioab: Non te fran-
gat iſta res: varius enim euentus eſt belli,
nunc hunc, & nunc illũ conſumit gladius:
conforta bellatores tuos aduerſus vrbem,
26 vt deſtruas eam,& exhortare eos.*Audiuit
autem vxor Vriæ,quòd mortuus eſſet Vrias
27 vir ſuus,& planxit eum. *Tranſacto autem
luctu miſit Dauid, & introduxit eam in do-
mum ſuam, & facta eſt ei vxor, peperitq. ei
filium: & diſplicuit verbum hoc, quod fe-
cerat Dauid,coram Domino.

Cap. XII.

1 Misit ergo Dominus Nathan ad Da-
uid: qui cum veniſſet ad eum, dixit
ei: Duo viri erant in ciuitate vna, vnus di-
2 ues,& alter pauper.*Diues habebat oues,&

boues plurimos valde.*Pauper autem nihil 3
habebat omnino, præter ouem vnam par-
uulã, quam emerat & nutrierat, & quæ cre-
uerat apud eum cum filijs eius ſimul, de pa-
ne illius comedens, & de calice eius bibẽs,
& in ſinu illius dormiens: eratq. illi ſicut
filia.*Cum autem peregrinus quidam veniſ- 4
ſet ad diuitẽ, parcens ille ſumere de ouibus
& de bobus ſuis, vt exhiberet conuiuium
peregrino illi, qui venerat ad ſe, tulit ouem
viri pauperis, & præparauit cibos homini
qui venerat ad ſe. *Iratus autem indigna- 5
tione Dauid aduerſus hominem illum ni-
mis, dixit ad Nathan: Viuit Dominus, quo-
niã filius mortis eſt vir qui fecit hoc.*Ouem 6
reddet in quadruplum, eo quòd fecerit ver-
bum iſtud, & non pepercerit.* Dixit autem 7
Nathan ad Dauid: Tu es ille vir. Hæc dicit
Dominus Deus Iſrael: Ego vnxi te in re-
gem ſuper Iſrael, & ego erui te de manu
Saul, *& dedi tibi domum domini tui, & 8
vxores domini tui in ſinu tuo, dediq. tibi
domum Iſrael & Iuda: & ſi parua ſunt iſta,
adijciam tibi multo maiora. * Quare ergo 9
contempſiſti verbũ Domini vt faceres ma-
lum in conſpectu meo? Vriam Hethæum
percuſſiſti gladio, & vxorem illius accepiſti
in vxorem tibi, & interfeciſti eum gladio fi-
liorum Ammon. *Quam ob rem non re- 10
cedet gladius de domo tua vſque in ſempi-
ternum, eo quòd deſpexeris me, & tuleris
vxorem Vriæ Hethæi, vt eſſet vxor tua.
*Itaque hæc dicit Dominus: Ecce, ego ſu- 11
ſcitabo ſuper te malum de domo tua, & tol-
lam vxores tuas in oculis tuis, & dabo pro-
ximo tuo, & dormiet cum vxoribus tuis in
oculis Solis huius.*Tu enim feciſti abſcon- 12
ditè: ego autem faciã verbum iſtud in con-
ſpectu omnis Iſrael, & in conſpectu Solis.
* Et dixit Dauid ad Nathan: Peccaui Do- 13
mino. Dixitq. Nathan ad Dauid: Dominus
quoque tranſtulit peccatum tuũ: non mo-
rieris. *Verumtamen, quoniam blaſphe- 14
mare feciſti inimicos Domini, propter ver-
bum hoc, filius, qui natus eſt tibi, morte
morietur.*Et reuerſus eſt Nathan in domũ 15
ſuam. Percuſſit quoque Dominus paruu-
lum, quem pepererat vxor Vriæ Dauid, &
16 deſperatus eſt.*Deprecatuſq. eſt Dauid Do
minum pro paruulo: & ieiunauit Dauid ie-
iunio, & ingreſſus ſeorſum, iacuit ſuper ter-
17 ram.* Venerunt autẽ ſeniores domus eius,
cogentes eum vt ſurgeret de terra: qui no-
18 luit, nec comedit cum eis cibum. * Accidit
autem die ſeptima vt moreretur infans: ti-
mueruntq. ſerui Dauid nunciare ei quòd
mortuus eſſet paruulus. dixerũt enim: Ec-
ce cum paruulus adhuc viueret, loqueba-
mur ad eum, & non audiebat vocẽ noſtrã:
quanto magis ſi dixerimus, Mortuus eſt
19 puer, ſe affliget? *Cum ergo Dauid vidiſſet
ſeruos ſuos muſſitãtes, intellexit quòd mor-
tuus eſſet infantulus: dixitq. ad ſeruos ſuos:
Num mortuus eſt puer? Qui reſponderunt
20 ei: Mortuus eſt. *Surrexit ergo Dauid de
terra: & lotus vnctuſq. eſt: cumq. mutaſſet
veſtem, ingreſſus eſt domum Domini: &
adorauit, & venit in domum ſuam, petiuitq.
21 vt ponerent ei panem, & comedit. *Dixe-
runt autem ei ſerui ſui: Quis eſt ſermo,
quem feciſti? propter infantem, cum adhuc
viueret, ieiunaſti & flebas: mortuo autem
22 puero, ſurrexiſti, & comediſti panem.* Qui
ait: Propter infantem, dum adhuc viueret,
ieiunaui & fleui: dicebam enim: Quis ſcit
ſi forte donet eum mihi Dominus, & viuat
23 infans? * Nunc autem quia mortuus eſt,
quare ieiunem? Numquid potero reuoca-
re eum amplius? ego vadam magis ad eũ:
24 ille vero non reuertetur ad me.* Et conſo-
latus eſt Dauid Bethſabee vxorem ſuam,
ingreſſuſq. ad eam, dormiuit cum ea: quæ
genuit filium, & vocauit nomen eius Sa-
25 lomon, & Dominus dilexit eum.* Miſitq. in
manu Nathan prophetæ, & vocauit nomen
eius, Amabilis Domino, eo quòd dilige-
26 ret eum Dominus. *Igitur pugnabat Ioab
contra Rabbath filiorum Ammon, & ex-
27 pugnabat vrbem regiam. * Miſitq. Ioab
nuncios ad Dauid, dicẽs: Dimicaui aduer-
ſum Rabbath, & capienda eſt Vrbs aqua-
28 rum. * Nunc igitur congrega reliquam
partem populi, & obſide ciuitatem, & ca-
pe eam: ne, cum a me vaſtata fuerit vrbs,

nomini

29 nomini meo aſcribatur victoria.*Cõgrega-
uit itaque Dauid omnem populũ,& profe-
ctus eſt aduerſum Rabbath: cumq. dimicaſ
30 ſet,cepit eam.*Et tulit diadema regis eorũ
de capite eius,pondo auri talentum,habẽs
gemmas pretioſiſſimas,& impoſitum eſt ſu
per caput Dauid. Sed & prædam ciuitatis
31 aſportauit multam valde: *populũ quoque
eius adducens ſerrauit,& circũmegit ſuper
eos ferrata carpenta: diuiſitq. cultris,& tra
duxit in typo laterum: ſic fecit vniuerſis
ciuitatibus filiorum Ammon: & reuerſus
eſt Dauid, & omnis exercitus in Ieruſalem.

Cap. XIII.

1 Factvm eſt autem poſt hæc, vt Abſa-
lom filij Dauid ſororem ſpecioſiſſimã,
vocabulo Thamar,adamaret Amnon filius
2 Dauid,*& deperiret eam valde, ita vt pro-
pter amorem eius ægrotaret: quia cum eſ-
ſet virgo,difficile ei videbatur vt quippiam
3 inhoneſte ageret cum ea.*Erat autem Am-
nõ amicus,nomine Ionadab filius Semmaa
4 fratris Dauid,vir prudens valde.*Qui dixit
ad eum: Quare ſic attenuaris macie fili re-
gis per ſingulos dies? cur non indicas mi-
hi? Dixitq. ei Amnon: Thamar ſororem
5 fratris mei Abſalom amo.*Cui reſpondit
Ionadab: Cuba ſuper lectum tuum,& lan-
guorem ſimula: cumq. venerit pater tuus
vt viſitet te,dic ei: Veniat,oro,Thamar ſo-
ror mea, vt det mihi cibum,& faciat pul-
6 mentum,vt comedam de manu eius.*Ac-
cubuit itaque Amnon, & quaſi ægrotare
cœpit: cumq. veniſſet rex ad viſitandum
eum, ait Amnon ad regem: Veniat,obſe-
cro,Thamar ſoror mea,vt faciat in oculis
meis duas ſorbitiunculas,& cibum capiam
7 de manu eius.*Miſit ergo Dauid ad Tha-
mar domum,dicens: Veni in domum Am-
8 non fratris tui,& fac ei pulmentum.*Ve-
nitq. Thamar in domum Amnon fratris
ſui: ille autem iacebat: quæ tollens fari-
nam commiſcuit: & liquefaciens,in ocu-
9 lis eius coxit ſorbitiunculas.*Tollenſq.
quod coxerat, effudit, & poſuit coram eo,
& noluit comedere: dixitq. Amnon: Eij-
cite vniuerſos a me. Cumq. eieciſſent om-
10 nes,*dixit Amnon ad Thamar: Infer ci-
bum in conclaue, vt veſcar de manu tua.
Tulit ergo Thamar ſorbitiunculas,quas fe-
cerat,& intulit ad Amnon fratrem ſuum in
11 conclaue.*Cumq. obtuliſſet ei cibum,ap-
prehendit eam,& ait: Veni, cuba mecum
12 ſoror mea.*Quæ reſpondit ei: Noli frater
mi, noli opprimere me: neque enim hoc
fas eſt in Iſrael: noli facere ſtultitiã hanc.
13 *Ego enim ferre non potero opprobrium
meum,& tu eris quaſi vnus de inſipientibus
in Iſrael: quin potius loquere ad regem,&
14 non negabit me tibi.*Noluit autem acquie-
ſcere precibus eius, ſed præualens viribus
15 oppreſſit eam,& cubauit cum ea.*Et exo-
ſam eã habuit Amnon odio magno nimis:
ita vt maius eſſet odium, quo oderat eam,
amore quo ante dilexerat. Dixitq. ei Am-
16 non: Surge, & vade.*Quæ reſpondit ei:
Maius eſt hoc malum, quod nunc agis ad-
uerſum me,quàm quod ante feciſti, expel-
17 lens me. Et noluit audire eam: *ſed vo-
cato puero,qui miniſtrabat ei,dixit: Eijce
hanc a me foras: & claude oſtium poſt eã.
18 *Quæ induta erat talari tunica: huiuſcemo
di enim filiæ regis virgines veſtibus vtebã-
tur. Eiecit itaque eam miniſter illius foras:
19 clauſitq. fores poſt eam.*Quæ aſpergens
cinerem capiti ſuo, ſciſſa talari tunica, im-
poſitiſq. manibus ſuper caput ſuum, ibat
20 ingrediens,& clamans.*Dixit autem ei Ab-
ſalom frater ſuus: Numquid Amnon frater
tuus concubuit tecum? ſed nunc ſoror ta-
ce,frater tuus eſt: neque affligas cor tuum
pro hac re: Manſit itaque Thamar conta-
21 beſcens in domo Abſalom fratris ſui.*Cum
autem audiſſet rex Dauid verba hæc, con-
triſtatus eſt valde,& noluit contriſtare ſpi-
ritum Amnon filij ſui, quoniam diligebat
22 eum,quia primogenitus erat ei.*Porro non
eſt locutus Abſalom ad Amnon nec malũ,
nec bonũ: oderat enim Abſalom Amnon,
eo quòd violaſſet Thamar ſororem ſuam.
23 *Factum eſt autem poſt tempus biennij,vt
tonderentur oues Abſalom in Baalhaſor,
quæ eſt iuxta Ephraim: & vocauit Abſa-

lom omnes filios regis,*venitq. ad regem, 24
& ait ad eum: Ecce tondentur oues ſerui
tui: veniat, oro, rex cum ſeruis ſuis ad ſer-
uum ſuum.*Dixitq. rex ad Abſalom: Noli 25
fili mi, noli rogare vt veniamus omnes, &
grauemus te. Cum autem cogeret eum,
& noluiſſet ire, benedixit ei.*Et ait Abſa- 26
lom: Si non vis venire, veniat, obſecro, no-
biſcum ſaltem Amnon frater meus. Di-
xitq. ad eum rex: Non eſt neceſſe vt vadat
tecum.*Coëgit itaque Abſalom eum, & 27
dimiſit cum eo Amnon & vniuerſos filios
regis. Feceratq. Abſalom conuiuium quaſi
conuiuium regis.*Præceperat autem Ab- 28
ſalom pueris ſuis, dicens: Obſeruate cum
temulentus fuerit Amnon vino, & dixero
vobis: Percutite eum, & interficite, nolite
timere: ego enim ſum qui præcipio vobis:
roboramini, & eſtote viri fortes.*Fecerunt 29
ergo pueri Abſalom aduerſum Amnon, ſi-
cut præceperat eis Abſalom. Surgenteſq.
omnes filij regis aſcenderunt ſinguli mulas
ſuas, & fugerunt.*Cumq. adhuc pergerent 30
in itinere, fama peruenit ad Dauid, dicens:
Percuſſit Abſalom omnes filios regis, & nō
remanſit ex eis ſaltem vnus.*Surrexit ita- 31
que rex, & ſcidit veſtimenta ſua: & cecidit
ſuper terram, & omnes ſerui illius, qui aſſi-
ſtebant ei, ſciderunt veſtimenta ſua.*Re- 32
ſpondens autem Ionadab filius Semmaa
fratris Dauid, dixit: Ne æſtimet dominus
meus rex, quòd omnes pueri filij regis oc-
ciſi ſint: Amnon ſolus mortuus eſt, quoniā
in ore Abſalom erat poſitus ex die qua op-
preſſit Thamar ſororem eius.*Nunc ergo 33
ne ponat dominus meus rex ſuper cor ſuū
verbum iſtud, dicens: Omnes filij regis oc-
ciſi ſunt: quoniam Amnon ſolus mortuus
eſt.*Fugit autē Abſalom: & eleuauit puer 34
ſpeculator oculos ſuos, & aſpexit: & ecce
populus multus veniebat per iter deuium
ex latere montis.*Dixit autem Ionadab ad 35
regem: Ecce filij regis adſunt: iuxta verbū
ſerui tui ſic factum eſt.*Cumq. ceſſaſſet lo- 36
qui, apparuerunt & filij regis: & intrantes
leuauerunt vocem ſuam, & fleuerunt: ſed
& rex & omnes ſerui eius fleuerunt ploratu
37 magno nimis.*Porro Abſalom fugiēs, abijt
ad Tholomai filium Ammiud regē Geſſur.
Luxit ergo Dauid filium ſuum cunctis die-
38 bus.*Abſalom autem cum fugiſſet, & ve-
39 niſſet in Geſſur, fuit ibi tribus annis.*Ceſſa-
uitq. rex Dauid perſequi Abſalom, eo quòd
conſolatus eſſet ſuper Amnon interitu.

CAP. XIIII.

1 INTELLIGENS autem Ioab filius Sar-
uiæ, quòd cor regis verſum eſſet ad Ab-
2 ſalom,*miſit Thecuam, & tulit inde mulie-
rem ſapientem: dixitq. ad eam: Lugere te
ſimula, & induere veſte lugubri, & ne vnga-
ris oleo, vt ſis quaſi mulier iam plurimo tē-
3 pore lugens mortuum:* & ingredieris ad
regē, & loquéris ad eum ſermones huiuſce-
modi. Poſuit autem Ioab verba in ore eius.
4 *Itaque cum ingreſſa fuiſſet mulier Thecui-
tis ad regem, cecidit coram eo ſuper terram,
5 & adorauit, & dixit: Serua me rex.*Et ait
ad eam rex: Quid cauſæ habes? Quæ re-
ſpondit: Heu, mulier vidua ego ſum: mor-
6 tuus eſt enim vir meus.*Et ancillæ tuæ erāt
duo filij: qui rixati ſunt aduerſum ſe in
agro, nulluſq. erat, qui eos prohibere poſ-
ſet: & percuſſit alter alterum, & interfecit
7 eum.*Et ecce conſurgens vniuerſa cogna-
tio aduerſum ancillam tuam, dicit: Trade
eum, qui percuſſit fratrem ſuum, vt occida-
mus eum pro anima fratris ſui, quem inter-
fecit, & deleamns heredem: & quærunt ex-
tinguere ſcintillam meam, quæ relicta eſt,
vt nō ſuperſit viro meo nomen, & reliquiæ
8 ſuper terram.*Et ait rex ad mulierem: Va-
de in domum tuam, & ego iubebo pro te.
9 *Dixitq. mulier Thecuitis ad regē: In me,
domine mi rex, ſit iniquitas, & in domum
patris mei: rex autem & thronus eius ſit in-
10 nocens.*Et ait rex: Qui contradixerit tibi,
adduc eum ad me, & vltra non addet vt tā-
11 gat te.*Quæ ait: Recordetur rex Domini
Dei ſui, vt non multiplicentur proximi ſan-
guinis ad vlciſcendum, & nequaquam in-
terficiant filium meum. Qui ait: Viuit Do-
minus, quia non cadet de capillis filij tui ſu-
12 per terram.*Dixit ergo mulier: Loquatur

ancilla tua ad dominnm meum regem ver-
bum. Et ait: Loquere. * Dixitq. mulier: 13
Quare cogitaſti huiuſcemodi rem contra
populum Dei, & locutus eſt rex verbum
iſtud, vt peccet, & non reducat eiectū ſuū?
*Omnes morimur, & quaſi aquæ dilabimur 14
in terram, quæ non reuertuntur: nec vult
Deus perire animā, ſed retractat cogitans
ne penitus pereat qui abiectus eſt. * Nunc 15
igitur veni, vt loquar ad dominum meum
regem verbum hoc, præſente populo. Et
dixit ancilla tua: Loquar ad regem, ſi quo
modo faciat rex verbum ancillæ ſuæ. * Et 16
audiuit rex, vt liberaret ancillam ſuam de
manu omnium, qui volebant de hereditate
Dei delere me, & filium meum ſimul. * Di- 17
cat ergo ancilla tua, vt fiat verbum domi-
ni mei regis ſicut ſacrificium. Sicut enim
Angelus Dei, ſic eſt Dominus meus rex, vt
nec benedictione, nec maledictione mo-
ueatur: vnde & Dominus Deus tuus eſt te-
cum. * Et reſpondens rex, dixit ad mulie- 18
rem: Ne abſcondas a me verbum, quod te
interrogo. Dixitq. ei mulier: Loquere do-
mine mi rex. * Et ait rex: Numquid manus 19
Ioab tecū eſt in omnibus iſtis? Reſpondit
mulier, & ait: Per ſalutem animæ tuæ, do-
mine mi rex, nec ad ſiniſtrā, nec ad dexte-
ram eſt ex omnibus his, quæ locutus eſt do
minus meus rex: ſeruus enim tuus Ioab, ip-
ſe præcepit mihi, & ipſe poſuit in os ancil-
læ tuæ omnia verba hæc. * Vt verterē figu- 20
ram ſermonis huius, ſeruus tuus Ioab præ-
cepit iſtud: tu autē domine mi rex, ſapiens
es, ſicut habet ſapientiam Angelus Dei, vt
intelligas omnia ſuper terram. * Et ait rex 21
ad Ioab: Ecce placatus feci verbum tuum:
vade ergo, & reuoca puerum Abſalom. * Ca 22
densq. Ioab ſuper faciem ſuam in terram,
adorauit, & benedixit regi: & dixit Ioab:
Hodie intellexit ſeruus tuus, quia inueni
gratiā in oculis tuis, domine mi rex: feciſti
enim ſermonē ſerui tui. * Surrexit ergo Ioab 23
& abijt in Geſſur, & adduxit Abſalom in Ie
ruſalem. * Dixit autē rex: Reuertatur in 24
domum ſuam, & faciem meam non videat.
Reuerſus eſt itaque Abſalom in domum
25 ſuam, & faciem regis non vidit. * Porro ſicut
Abſalom, vir non erat pulcher in omni Iſ-
rael, & decorus nimis: a veſtigio pedis vſ-
que ad verticē non erat in eo vlla macula.
26 *Et quando tondebat capillū (ſemel autem
in anno tondebatur, quia grauabat eum cæ
ſaries) pōderabat capillos capitis ſui ducen
27 tis ſiclis, pondere publico. * Nati ſunt autē
Abſalom filij tres: & filia vna nomine Tha-
28 mar, elegantis formæ. * Manſitq. Abſalom
in Ieruſalem duobus annis, & faciem regis
29 non vidit. * Miſit itaque ad Ioab, vt mitteret
eum ad regem: qui noluit venire ad eum.
Cumq. ſecundo miſiſſet, & ille noluiſſet ve-
30 nire ad eum, * dixit ſeruis ſuis: Scitis agrum
Ioab iuxta agrū meum, habentem meſſem
hordei: ite igitur, & ſuccendite enm igni.
Succenderunt ergo ſerui Abſalom ſegetem
igni. Et venientes ſerui Ioab, ſciſſis veſtibus
ſuis, dixerunt: Succēderunt ſerui Abſalom
31 partem agri igni. * Surrexitq. Ioab, & venit
ad Abſalom in domum eius, & dixit: Qua-
re ſuccenderunt ſerui tui ſegetem meam
32 igni? * Et reſpondit Abſalom ad Ioab: Miſi
ad te obſecrans vt venires ad me, & mitte-
rem te ad regem, & diceres ei: Quare veni
de Geſſur? melius mihi erat ibi eſſe: obſe-
cro ergo vt videam faciem regis: quòd ſi
memor eſt iniquitatis meæ, interficiat me.
33 *Ingreſſus itaque Ioab ad regem, nunciauit
ei omnia: vocatusq. eſt Abſalom, & intra-
uit ad regem, & adorauit ſuper faciem ter-
ræ coram eo: oſculatusq. eſt rex Abſalom.

Cap. XV.

1 IGitur poſt hæc fecit ſibi Abſalom cur-
rus, & equites, & quinquaginta viros, qui
2 præcederent eum. * Et mane conſurgens
Abſalom, ſtabat iuxta introitum portæ, &
omnem virum, qui habebat negotium vt
veniret ad regis iudicium, vocabat Abſa-
lom ad ſe, & dicebat: De qua ciuitate es tu?
Qui reſpondēs aiebat: Ex vna tribu Iſrael
3 ego ſum ſeruus tuus. * Reſpōdebatq. ei Ab-
ſalom: Videntur mihi ſermones tui boni &
iuſti. Sed non eſt qui te audiat conſtitutus
4 a rege. dicebatq. Abſalom: * Quis me con-

ſtituat iudicem ſuper terram, vt ad me ve-
niant omnes,qui habent negotium,& iuſte
iudicem?*Sed & cum accederet ad eum ho 5
mo vt ſalutaret illum, extendebat manum
ſuam,& apprehendens, oſculabatur eum.
* Faciebatq. hoc omni Iſrael venienti ad iu 6
diciũ,vt audiretur a rege,& ſolicitabat cor-
da virorum Iſrael.*Poſt quadraginta autem 7
annos,dixit Abſalom ad regem Dauid: Va-
dam,& reddam vota mea quæ voui Domi-
no in Hebron.* Vouens enim vouit ſeruus 8
tuus,cum eſſet in Geſſur Syriæ, dicens: Si
reduxerit me Dominus in Ieruſalem,ſacri-
ficabo Domino.*Dixitq. ei rex Dauid: Va- 9
de in pace. Et ſurrexit,& abijt in Hebron.
*Miſit autem Abſalom exploratores in vni- 10
uerſas tribus Iſrael, dicẽs: Statim vt audie-
ritis clangorem buccinæ, dicite: Regnauit
Abſalom in Hebron.* Porro cũ Abſalom 11
ierunt ducenti viri de Ieruſalẽ vocati,eun-
tes ſimplici corde,& cauſam penitus igno-
rantes.*Accerſiuit quoque Abſalom Achi- 12
tophel Gilonitem conſiliarium Dauid, de
ciuitate ſua Gilo. Cumq. immolaret victi-
mas,facta eſt coniuratio valida, populusq.
concurrens augebatur cum Abſalom.*Ve- 13
nit igitur nuncius ad Dauid,dicens: Toto
corde vniuerſus Iſrael ſequitur Abſalom.
*Et ait Dauid ſeruis ſuis,qui erant cum eo 14
in Ieruſalẽ: Surgite,fugiamus: neque enim
erit nobis effugium a facie Abſalom: feſti-
nate egredi,ne forte veniens occupet nos,
& impellat ſuper nos ruinam, & percutiat
ciuitatem in ore gladij.* Dixeruntq. ſerui 15
regis ad eum: omnia quæcumque præce-
perit Dominus noſter rex,libenter exeque-
mur ſerui tui.*Egreſſus eſt ergo rex,& vni- 16
uerſa domus eius pedibus ſuis: & dereli-
quit rex decem mulieres concubinas ad cu
ſtodiendam domum.*Egreſſusq. rex & om 17
nis Iſrael pedibus ſuis, ſtetit procul a do-
mo:*& vniuerſi ſerui eius ambulabãt iuxta 18
eum,& legiones Cerethi,& Phelethi, & om
nes Gethæi,pugnatores validi,ſexcenti viri
qui ſecuti eũ fuerant de Geth pedites,præ-
cedebant regẽ.* Dixit autem rex ad Ethai 19
Gethæum: Cur venis nobiſcũ? reuertere,
& habita cum rege, quia peregrinus es, &
20 egreſſus es de loco tuo.* Heri veniſti,& ho
die compelléris nobiſcum egredi? ego au-
tem vadam quò iturus ſum: reuertere,& re
duc tecum fratres tuos,& Dominus faciet
tecum miſericordiam,& veritatẽ,quia oſten
21 diſti gratiã & fidem.* Et reſpondit Ethai
regi,dicens: Viuit Dominus,& viuit domi-
nus meus rex: quoniam in quocumque lo-
co fueris domine mi rex,ſiue in morte,ſiue
22 in vita,ibi erit ſeruus tuus.* Et ait Dauid
Ethai: Veni,& tranſi. Et tranſiuit Ethai Ge
thæus,& omnes viri, qui cum eo erant, &
23 reliqua multitudo.* Omnesq. flebant voce
magna,& vniuerſus populus tranſibat: rex
quoque tranſgrediebatur Torrentem Ce-
dron,& cunctus populus incedebat contra
24 viam,quæ reſpicit ad deſertum.* Venit au-
tem & Sadoc ſacerdos, & vniuerſi Leuitæ
cum eo, portantes arcam fœderis Dei, &
depoſuerunt arcam Dei: & aſcendit Abia-
thar,donec expletus eſſet omnis populus,
25 qui egreſſus fuerat de ciuitate.* Et dixit
rex ad Sadoc: Reporta arcam Dei in vr-
bem: ſi inuenero gratiam in oculis Domi-
ni,reducet me,& oſtendet mihi eam, & ta-
26 bernaculum ſuum.* Si autem dixerit mi-
hi: Non places: præſto ſum,faciat quod bo
27 num eſt coram ſe.* Et dixit rex ad Sadoc
ſacerdotem: O videns reuertere in ciuita-
tem in pace: & Achimaas filius tuus,& Io-
nathas filius Abiathar duo filij veſtri,ſint vo
28 biſcum.* Ecce ego abſcondar in campe-
ſtribus deſerti,donec veniat ſermo a vobis
29 indicans mihi.* Reportauerunt ergo Sa-
doc,& Abiathar arcam Dei in Ieruſalem:
30 & manſerunt ibi.*Porro Dauid aſcendebat
Cliuum oliuarum, ſcandens & flens, nudis
pedibus incedens,& operto capite, ſed &
omnis populus,qui erat cum eo,operto ca-
31 pite aſcendebat plorans.* Nunciatum eſt
autem Dauid quòd & Achitophel eſſet in
coniuratione cum Abſalom,dixitq. Dauid:
Infatua,quæſo,Domine conſilium Achito-
32 phel.* Cumq. aſcenderet Dauid ſummita-
tem montis, in quo adoraturus erat Do-
minum,ecce occurrit ei Chuſai Arachites,
ſciſſa

ſciſſa veſte,& terra pleno capite. *Et dixit 33
ei Dauid : Si veneris mecũ, eris mihi oneri:
*ſi autem in ciuitatem reuertaris,& dixeris 34
Abſalom:Seruus tuus ſum,rex:ſicut fui ſer-
uus patris tui,ſic ero ſeruus tuus:diſſipabis
conſilium Achitophel. *Habes autem te- 35
cum Sadoc,& Abiathar ſacerdotes: & om-
ne verbum quodcumque audieris de do-
mo regis, indicabis Sadoc, & Abiathar ſa-
cerdotibus. *Sunt autem cum eis duo filij 36
eorum Achimaas filius Sadoc, & Ionathas
filius Abiathar: & mittetis per eos ad me
omne verbum quod audieritis. *Veniente 37
ergo Chuſai amico Dauid in ciuitatem,
Abſalom quoque ingreſſus eſt Ieruſalem.

C A P. XVI.

CVMQ. Dauid tranſiſſet paululũ mon- 1
tis verticem, apparuit Siba puer Mi-
phiboſeth in occurſum eius, cum duobus
aſinis, qui onerati erant ducentis panibus,
& centum alligaturis vuæ paſſæ,& centum
maſſis palatharum, & vtre vini. *Et dixit 2
rex Sibæ. Quid ſibi volunt hæc? Reſpon-
ditq. Siba: Aſini, domeſticis regis vt ſe-
deant: panes & palathæ ad veſcendum
pueris tuis: vinum autem vt bibat ſiquis
defecerit in deſerto. *Et ait rex: Vbi eſt fi- 3
lius domini tui? Reſpõditq. Siba regi: Re-
manſit in Ieruſalem, dicens: Hodie reſti-
tuet mihi domus Iſrael regnum patris mei.
*Et ait rex Sibæ: Tua ſint omnia quæ fue- 4
runt Miphiboſeth. Dixitq. Siba: Oro vt in-
ueniam gratiam coram te, domine mi rex.
*Venit ergo rex Dauid vſque Bahurim: & 5
ecce egrediebatur inde vir de cognatione
domus Saul, nomine Semei, filius Gera,
procedebatq. egrediens, & maledicebat,
*mittebatq. lapides contra Dauid,& cõtra 6
vniuerſos ſeruos regis Dauid: omnis autem
populus, & vniuerſi bellatores a dextro,&
a ſiniſtro latere regis incedebant. *Ita au- 7
tem loquebatur Semei cum malediceret
regi: Egredere,egredere vir ſanguinum,&
vir Belial.*Reddidit tibi Dominus vniuer- 8
ſum ſanguinem domus Saul: quoniam in-
uaſiſti regnum pro eo, & dedit Dominus
regnum in manu Abſalom filij tui: & ecce
premunt te mala tua, quoniam vir ſangui-
9 num es.*Dixit autem Abiſai filius Saruiæ,
regi: Quare maledicit canis hic mortuus
domino meo regi? vadam, & amputabo
10 caput eius.*Et ait rex: Quid mihi & vobis
eſt filij Saruiæ? dimittite eum, vt maledi-
cat: Dominus enim præcepit ei vt maledi-
ceret Dauid: & quis eſt qui audeat dicere,
11 quare ſic fecerit? *Et ait rex Abiſai,& vni-
uerſis ſeruis ſuis: Ecce filius meus, qui e-
greſſus eſt de vtero meo, quærit animam
meam: quanto magis nunc filius Iemini?
dimittite eum vt maledicat iuxta præceptũ
12 Domini: *ſi forte reſpiciat Dominus affli-
ctionem meam, & reddat mihi Dominus
bonum pro maledictione hac hodierna.
13 *Ambulabat itaque Dauid & ſocij eius per
viam cum eo. Semei autẽ per iugum mon-
tis ex latere,contra illum gradiebatur, ma-
ledicens,& mittens lapides aduerſum eum,
14 terramq. ſpargens. *Venit itaque rex, &
vniuerſus populus cum eo laſſus, & refo-
15 cillati ſunt ibi. *Abſalom autem & omnis
populus eius ingreſſi ſunt Ieruſalem,ſed &
16 Achitophel cum eo. *Cum autem veniſſet
Chuſai Arachites amicus Dauid ad Abſa-
lom, locutus eſt ad eum: Salue rex, ſalue
17 rex. *Ad quem Abſalom, Hæc eſt, inquit,
gratia tua ad amicum tuum? quare non
18 iuiſti cum amico tuo? *Reſponditq. Chu-
ſai ad Abſalom: Nequaquam: quia illius
ero,quem elegit Dominus,& omnis hic po-
pulus,& vniuerſus Iſrael, & cum eo mane-
19 bo.*Sed vt & hoc inferam,cui ego ſeruitu-
rus ſum? nonne filio regis? ſicut parui pa-
20 tri tuo,ita parebo & tibi.*Dixit autem Ab-
ſalom ad Achitophel: Inite conſilium quid
21 agere debeamus.*Et ait Achitophel ad Ab-
ſalom: Ingredere ad concubinas patris tui,
quas dimiſit ad cuſtodiendam domum: vt
cum audierit omnis Iſrael quòd fœdaueris
patrem tuũ, roborentur tecum manus eo-
22 rum. *Tetenderunt ergo Abſalom taber-
naculum in ſolario, ingreſſuſq. eſt ad con-
cubinas patris ſui coram vniuerſo Iſrael.
23 *Conſiliũ autem Achitophel, quod dabat
in

*Et ait Ioab Chuſi : Vade, & nuncia regi 21
quæ vidiſti. Adorauit Chuſi Ioab,& cucur-
rit.* Rurſus autem Achimaas filius Sadoc 22
dixit ad Ioab : Quid impedit ſi etiam ego
curram poſt Chuſi ? Dixitq. ei Ioab : Quid
vis currere fili mi ? non eris boni nuncij
baiulus.* Qui reſpondit: Quid enim ſi cu- 23
currero ? Et ait ei : Curre. Currens ergo
Achimaas per viam compendij, tranſiuit
Chuſi.* Dauid autem ſedebat inter duas 24
portas: ſpeculator vero,qui erat in faſtigio
portæ ſuper murum, eleuans oculos, vidit
hominem currentem ſolum.*Et exclamãs 25
indicauit regi: dixitq. rex : Si ſolus eſt,bo
nus eſt nuncius in ore eius. Properante au-
tem illo,& accedente propius,*vidit ſpecu- 26
lator hominem alterum currentem, & vo-
ciferans in culmine, ait : Apparet mihi al-
ter homo currens ſolus. Dixitq. rex : Et
iſte bonus eſt nuncius.*Speculator autem, 27
Contemplor,ait, curſum prioris,quaſi cur-
ſum Achimaas filij Sadoc. Et ait rex : Vir
bonus eſt: & nuncium portans bonum,ve-
nit.*Clamans autem Achimaas, dixit ad 28
regem : Salue rex. Et adorans regem co-
ram eo pronus in terram, ait : Benedictus
Dominus Deus tuus,qui cõcluſit homines
qui leuauerunt manus ſuas contra domi-
num meum regem.* Et ait rex : Eſtne pax 29
puero Abſalom ? Dixitq. Achimaas : Vidi
tumultum magnum,cum mitteret Ioab ſer
uus tuus, o rex, me ſeruum tuum: neſcio
aliud.*Ad quem rex : Tranſi,ait,& ſta hic. 30
Cumq. ille tranſiſſet, & ſtaret,* apparuit 31
Chuſi : & veniens ait : Bonum apporto
nuncium, domine mi rex : iudicauit enim
pro te Dominus hodie de manu omnium
qui ſurrexerunt contra te.*Dixit autem rex 32
ad Chuſi: Eſtne pax puero Abſalom ? Cui
reſpondens Chuſi, Fiant,inquit,ſicut puer,
inimici domini mei regis, & vniuerſi qui
conſurgunt aduerſus eum in malum.*Cõ- 33
triſtatus itaque rex, aſcendit cœnaculum
portæ,& fleuit. Et ſic loquebatur,vadens:
Fili mi Abſalom,Abſalom fili mi: quis mi-
hi tribuat vt ego moriar pro te, Abſalom
fili mi, fili mi Abſalom?

CAP. XIX.

1 NVNCIATVM eſt autem Ioab quòd
2 rex fleret & lugeret filium ſuum :* &
verſa eſt victoria in luctum in die illa om-
ni populo: audiuit enim populus in die il-
3 la dici : Dolet rex ſuper filio ſuo.* Et de-
clinauit populus in die illa ingredi ciuita-
tem, quomodo declinare ſolet populus
4 verſus,& fugiẽs de prœlio.*Porro rex ope-
ruit caput ſuum,& clamabat voce magna:
Fili mi Abſalom, Abſalom fili mi, fili mi.
5 *Ingreſſus ergo Ioab ad regem in domum,
dixit: Confudiſti hodie vultus omnium ſer
uorum tuorum, qui ſaluam fecerunt ani-
mam tuam,& animam filiorum tuorum,&
filiarum tuarum, & animam vxorum tua-
rum, & animam concubinarum tuarum.
6 *Diligis odientes te,& odio habes diligen
tes te : & oſtendiſti hodie quia non curas
de ducibus tuis, & de ſeruis tuis: & vere
cognoui modo,quia ſi Abſalom viueret, &
omnes nos occubuiſſemus, tunc placeret
7 tibi.* Nunc igitur ſurge,& procede,& al-
loquens ſatisfac ſeruis tuis: iuro enim ti-
bi per Dominum, quòd ſi non exieris, ne
vnus quidem remanſurus ſit tecum nocte
hac: & peius erit hoc tibi, quàm omnia
mala,quæ venerunt ſuper te ab adoleſcen-
8 tia tua vſque in præſens.* Surrexit ergo
rex & ſedit in porta: & omni populo nun-
ciatum eſt quòd rex ſederet in porta: ve-
nitq. vniuerſa multitudo coram rege: Iſ-
9 rael autem fugit in tabernacula ſua.*Om-
nis quoque populus certabat in cunctis tri-
bubus Iſrael, dicens: Rex liberauit nos de
manu inimicorum noſtrorum, ipſe ſaluauit
nos de manu Philiſthinorum: & nunc fu-
10 git de terra propter Abſalom.* Abſalom
autem, quem vnximus ſuper nos, mortuus
eſt in bello: vſquequo ſiletis, & non redu-
11 citis regem?* Rex vero Dauid miſit ad Sa-
doc,& Abiathar ſacerdotes, dicens: Loqui-
mini ad maiores natu Iuda, dicentes: Cur
venitis nouiſſimi ad reducendum regem
in domum ſuam? (Sermo autem omnis
Iſrael peruenerat ad regem in domo eius.)

*Fratres mei vos, os meum, & caro mea 12
vos, quare nouiſſimi reducitis regem?* Et 13
Amaſæ dicite: Nonne os meum, & caro
mea es? Hæc faciat mihi Deus, & hæc ad-
dat, ſi non magiſter militiæ fueris coram
me omni tempore pro Ioab.* Et inclinauit 14
cor omnium virorum Iuda, quaſi viri vnius:
miſeruntq. ad regem, dicentes: Reuertere
tu, & omnes ſerui tui.* Et reuerſus eſt rex: 15
& venit vſque ad Iordanem, & omnis Iuda
venit vſque in Galgalam vt occurreret re-
gi, & traduceret eum Iordanem.* Feſtinauit 16
autem Semei filius Gera filij Iemini de Ba-
hurim, & deſcendit cum viris Iuda in oc-
curſum regis Dauid *cum mille viris de Be- 17
niamin, & Siba puer de domo Saul: & quin-
decim filij eius, ac viginti ſerui erant cum
eo: & irrumpentes Iordanem, ante regem
*tranſierunt vada, vt traducerent domum 18
regis, & facerent iuxta iuſſionem eius: Se-
mei autem filius Gera proſtratus coram re-
ge, cum iam tranſiſſet Iordanem, *dixit ad 19
eum: Ne reputes mihi domine mi iniqui-
tatem, neque memineris iniuriarum ſerui
tui in die qua egreſſus es domine mi rex de
Ieruſalem, neque ponas rex in corde tuo.
*Agnoſco enim ſeruus tuus peccatũ meum: 20
& idcirco hodie primus veni de omni do-
mo Ioſeph, deſcendiq. in occurſum domini
mei regis.* Reſpondens vero Abiſai filius 21
Saruiæ, dixit: Numquid pro his verbis non
occidetur Semei, quia maledixit chriſto Do
mini?* Et ait Dauid: Quid mihi, & vobis 22
filij Saruiæ? cur efficimini mihi hodie in
ſatan? ergone hodie interficietur vir in Iſ-
rael? an ignoro hodie me factum regem
ſuper Iſrael?* Et ait rex Semei: Non mo- 23
rieris. Iurauitq. ei.* Miphiboſeth quoque 24
filius Saul deſcendit in occurſum regis il-
lotis pedibus, & intonſa barba: veſteſq. ſuas
non lauerat a die qua egreſſus fuerat rex,
vſque ad diem reuerſionis eius in pace.
*Cumq. Ieruſalem occurriſſet regi, dixit ei 25
rex: Quare non veniſti mecum Miphibo-
ſeth?* Et reſpondens ait: Domine mi rex, 26
ſeruus meus contempſit me: dixiq. ei ego
famulus tuus vt ſterneret mihi aſinum, &
aſcendens abirem cum rege: claudus enim
27 ſum ſeruus tuus.* Inſuper & accuſauit me
ſeruum tuum ad te dominum meum regẽ:
tu autẽ domine mi rex, ſicut angelus Dei
28 es, fac quod placitum eſt tibi.* Neque enim
fuit domus patris mei, niſi morti obnoxia
domino meo regi: tu autem poſuiſti me
ſeruum tuum inter conuiuas menſæ tuæ:
quid ergo habeo iuſtæ querelæ? aut quid
29 poſſum vltra vociferari ad regem.* Ait er-
go ei rex: Quid vltra loqueris? fixum eſt
quod locutus ſum: tu, & Siba diuidite poſ-
30 ſeſſiones.* Reſponditq. Miphiboſeth regi:
Etiam cuncta accipiat, poſtquam reuerſus
eſt dominus meus rex pacifice in domum
31 ſuam.* Berzellai quoque Galaadites, de-
ſcendens de Rogelim, traduxit regem Ior-
danem, paratus etiam vltra fluuium proſe-
32 qui eum.* Erat autem Berzellai Galaadites
ſenex valde, id eſt octogenarius, & ipſe præ-
buit alimenta regi, cum moraretur in Ca-
33 ſtris: fuit quippe vir diues nimis.* Dixit ita-
que rex ad Berzellai: Veni mecum, vt re-
34 quieſcas ſecurus mecum in Ieruſalem.* Et
ait Berzellai ad regem: Quot ſunt dies an-
norum vitæ meæ, vt aſcendam cum rege in
35 Ieruſalẽ?* Octogenarius ſum hodie: num-
quid vigent ſenſus mei ad diſcernendum
ſuaue, aut amarum? aut delectare poteſt
ſeruum tuum cibus & potus? vel audite poſ
ſum vltra vocẽ cantorum, atque cantatri-
cũ? quare ſeruus tuus ſit oneri domino meo
36 regi?* Paululum procedam famulus tuus
ab Iordane tecum: non indigeo hac viciſſi-
37 tudine,* ſed obſecro vt reuertar ſeruus tuus,
& moriar in ciuitate mea, & ſepeliar iuxta
ſepulchrum patris mei, & matris meæ. Eſt
autem ſeruus tuus Chamaam, ipſe vadat
tecum, domine mi rex, & fac ei quidquid
38 tibi bonum videtur.* Dixit itaque ei rex:
Mecum tranſeat Chamaam, & ego faciam
ei quidquid tibi placuerit, & omne, quod
39 petieris a me, impetrabis.* Cumq. tranſiſ-
ſet vniuerſus populus & rex Iordanem,
oſculatus eſt rex Berzellai, & benedixit
ei: & ille reuerſus eſt in locum ſuum.
40 *Tranſiuit ergo rex in Galgalam, & Cha-
maam

maam cum eo. omnis autem populus Iu-
datraduxerat regem,& media tantum pars
affuerat de populo Iſrael. * Itaque omnes 41
viri Iſrael concurrentes ad regem dixerunt
ei: Quare te furati ſunt fratres noſtri viri
Iuda,& traduxerunt regem & domum eius
Iordanem, omnesq. viros Dauid cum eo?
* Et reſpondit omnis vir Iuda ad viros Iſ- 42
rael. Quia mihi propior eſt rex: cur ira-
ſceris ſuper hac re? numquid comedimus
aliquid ex rege, aut munera nobis data
ſunt?* Et reſpondit vir Iſrael ad viros Iu- 43
da, & ait: Decem partibus maior ego ſum
apud regem,magisq. ad me pertinet Dauid
quàm ad te: cur feciſti mihi iniuriam, &
non mihi nunciatum eſt priori, vt reduce-
rem regem meum? Durius autem reſpon-
derunt viri Iuda viris Iſrael.

Cap. xx.

Accidit quoque vt ibi eſſet vir Be- 1
lial,nomine Seba,filius Bochri,vir Ie-
mineus: & cecinit buccina, & ait: Non eſt
nobis pars in Dauid,neque hereditas in fi-
lio Iſai: reuertere in tabernacula tua Iſrael.
* Et ſeparatus eſt omnis Iſrael a Dauid,ſe- 2
cutuſq. eſt Seba filium Bochri: viri autem
Iuda adhæſerunt regi ſuo a Iordane vſque
Ieruſalem.* Cumq. veniſſet rex in domum 3
ſuam in Ieruſalem, tulit decem mulieres
concubinas,quas dereliquerat ad cuſtodien-
dam domum,& tradidit eas in cuſtodiam,
alimenta eis præbens: & non eſt ingreſſus
ad eas,ſed erant clauſæ vſque in diem mor-
tis ſuæ in viduitate viuentes.* Dixit autem 4
rex Amaſæ: Cõuoca mihi omnes viros Iu-
da in diem tertium, & tu adeſto præſens.
*Abijt ergo Amaſa vt conuocaret Iudam, 5
& moratus eſt extra placitũ quod ei con-
ſtituerat rex.* Ait autem Dauid ad Abiſai: 6
Nunc magis afflicturus eſt nos Seba filius
Bochri quàm Abſalom: tolle igitur ſeruos
domini tui, & perſequere eum, ne forte in-
ueniat ciuitates munitas, & effugiat nos.
*Egreſſi ſunt ergo cum eo viri Ioab, Cere- 7
thi quoque & Phelethi: & omnes robuſti
exierunt de Ieruſalẽ ad perſequendum Se-

8 ba filium Bochri.* Cumq. illi eſſent iuxta
lapidẽ grandem,qui eſt in Gabaon, Amaſa
veniẽs occurrit eis. Porro Ioab veſtitus erat
tunica ſtricta ad mẽſuram habitus ſui,& de-
ſuper accinctus gladio dependente vſque
ad ilia,in vagina, qui fabricatus leui motu
9 egredi poterat,& percutere.* Dixit itaque
Ioab ad Amaſam: Salue mi frater. Et tenuit
manu dextera mentum Amaſæ,quaſi oſcu-
10 lans eũ.*Porro Amaſa non obſeruauit gla-
dium, quem habebat Ioab, qui percuſſit
eum in latere,& effudit inteſtina eius in ter-
rã,nec ſecundum vulnus appoſuit,& mor-
tuus eſt. Ioab autẽ,& Abiſai frater eius per-
11 ſecuti ſunt Seba filiũ Bochri.* Interea quidã
viri,cum ſtetiſſent iuxta cadauer Amaſæ,de
ſocijs Ioab,dixerunt: Ecce qui eſſe voluit
12 pro Ioab comes Dauid.*Amaſa autẽ con-
ſperſus ſanguine,iacebat in media via. Vi-
dit hoc quidam vir quòd ſubſiſteret omnis
populus ad videndum eũ, & amouit Ama-
ſam de via in agrum, operuitq. eum veſti-
mento,ne ſubſiſterent tranſeuntes propter
13 eum. * Amoto ergo illo de via, tranſibat
omnis vir ſequens Ioab ad perſequendum
14 Seba filium Bochri. *Porro ille tranſierat
per omnes tribus Iſrael in Abelam,& Beth-
maacha: omnesq. viri electi congregati fue-
15 rant ad eum.*Venerũt itaque & oppugna-
bãt eum in Abela,& in Bethmaacha,& cir-
cumdederunt munitionibus ciuitatem, &
obſeſſa eſt vrbs: omnis autẽ turba,quæ erat
cum Ioab, moliebatur deſtruere muros.
16 *Et exclamauit mulier ſapiens de ciuitate:
Audite,audite, dicite Ioab: Appropinqua
17 huc,& loquar tecum.* Qui cum acceſſiſſet
ad eã, ait illi: Tu es Ioab? Et ille reſpon-
dit: Ego. Ad quem ſic locuta eſt: Audi
ſermones ancillæ tuæ. Qui reſpõdit: Audio.
18 *Rurſumq. illa, Sermo, inquit, dicebatur in
veteri prouerbio: Qui interrogant, interro-
19 gent in Abela: & ſic perficiebant.* Nonne
ego ſum quæ reſpondeo veritatẽ in Iſrael,
& tu quæris ſubuertere ciuitatem, & euer-
tere matrem in Iſrael? Quare præcipitas he-
20 reditatem Domini?* Reſpondenſq. Ioab,
ait: Abſit, abſit hoc a me: non præcipito,
neque

neque demolior. *Non ſic ſe habet res,ſed 21
homo de monte Ephraim Seba, filius Bo-
chri cognomine,leuauit manum ſuam con
tra regem Dauid : tradite illum ſolum, &
recedemus a ciuitate. Et ait mulier ad Ioab:
Ecce caput eius mittetur ad te per murum.
*Ingreſſa eſt ergo ad omnem populum,& 22
locuta eſt eis ſapienter : qui abſciſſum ca-
put Seba filij Bochri proiecerunt ad Ioab.
Et ille cecinit tuba,& receſſerunt ab vrbe,
vnuſquiſque in tabernacula ſua : Ioab au-
tem reuerſus eſt Ieruſalem ad regem.*Fuit 23
ergo Ioab ſuper omnem exercitum Iſrael:
Banaias autẽ filius Ioiadæ ſuper Cerethæos
& Phelethæos.*Aduram vero ſuper tribu- 24
ta: porro Ioſaphat filius Ahilud, a commen
tarijs.*Siua autem, ſcriba : Sadoc vero & 25
Abiathar, ſacerdotes.* Ira autem Iairites 26
erat ſacerdos Dauid.

CAP. XXI.

FACTA eſt quoque fames in diebus Da- 1
uid tribus annis iugiter : & conſuluit
Dauid oraculum Domini. Dixitq. Do-
minus: Propter Saul, & domum eius ſan-
guinum,quia occidit Gabaonitas.*Vocatis 2
ergo Gabaonitis rex, dixit ad eos.(Porro
Gabaonitæ non erant de filijs Iſrael,ſed re-
liquiæ Amorrhæorum: filij quippe Iſrael iu
rauerant eis, & voluit Saul percutere eos
zelo,quaſi pro filijs Iſrael & Iuda.) *Dixit 3
ergo Dauid ad Gabaonitas: Quid faciam
vobis? & quod erit veſtri piaculum, vt be-
nedicatis hereditati Domini? *Dixeruntq. 4
ei Gabaonitæ: Non eſt nobis ſuper argen-
to & auro quæſtio, ſed contra Saul,& con-
tra domum eius: neque volumus vt interfi-
ciatur homo de Iſrael. Ad quos rex ait:
Quid ergo vultis vt faciam vobis? *Qui di- 5
xerunt regi: Virum,qui attriuit nos & op-
preſſit inique, ita delere debemus, vt ne
vnus quidem reſiduus ſit de ſtirpe eius in
cunctis finibus Iſrael. * Dentur nobis ſe- 6
ptem viri de filijs eius,vt crucifigamus eos
Domino in Gabaa Saul, quondam electi
Domini. Et ait rex: Ego dabo.*Pepercitq. 7
rex Miphiboſeth filio Ionathæ filij Saul,
propter iuſiurandum Domini,quod fuerat
inter Dauid & inter Ionathan filium Saul.
8 * Tulit itaque rex duos filios Reſpha filiæ
Aia,quos peperit Sauli, Armoni, & Miphi-
boſeth: & quinque filios Michol filiæ Saul,
quos genuerat Hadrieli filio Berzellai, qui
9 fuit de Molathi,*& dedit eos in manus Ga-
baonitarum: qui crucifixerunt eos in mon-
te coram Domino: & ceciderunt hi ſeptem
ſimul occiſi in diebus meſſis primis, inci-
10 piente meſſione hordei. * Tollens autem
Reſpha filia Aia,cilicium ſubſtrauit ſibi ſu-
pra petram ab initio meſſis,donec ſtillaret
aqua ſuper eos de cælo: & non dimiſit aues
lacerare eos per diem, neque beſtias per
11 noctem.*Et nunciata ſunt Dauid quæ fece-
12 rat Reſpha, filia Aia, concubina Saul. *Et
abijt Dauid,& tulit oſſa Saul,& oſſa Iona-
thæ filij eius a viris Iabes Galaad, qui furati
fuerant ea de platea Bethſan,in qua ſuſpen
derant eos Philiſthijm cum interfeciſſent
13 Saul in Gelboe: * & aſportauit inde oſſa
Saul, & oſſa Ionathæ filij eius: & colligen-
14 tes oſſa eorum,qui affixi fuerant, *ſepelie-
rũt ea cum oſſibus Saul & Ionathæ filij eius
in Terra Beniamin, in latere, in ſepulchro
Cis patris eius: feceruntq. omnia,quæ præ-
ceperat rex,& repropitiatus eſt Deus terræ
15 poſt hæc.*Factum eſt autem rurſum præ-
lium Philiſthinorum aduerſum Iſrael, &
deſcendit Dauid,& ſerui eius cum eo, &
pugnabant contra Philiſthijm. Deficiente
16 autem Dauid, *Ieſbibenob,qui fuit de ge-
nere arapha, cuius ferrum haſtæ trecentas
vncias appendebat, & accinctus erat enſe
17 nouo, niſus eſt percutere Dauid. * Præſi-
dioq. ei fuit Abiſai filius Saruiæ,& percuſ-
ſum Philiſthæum interfecit. Tunc iuraue-
runt viri Dauid,dicentes: Iam non egredie-
ris nobiſcum in bellum, ne extinguas lu-
18 cernam Iſrael.*Secundum quoque bellum
fuit in Gob contra Philiſthæos: tunc per-
cuſſit Sobochai de Huſathi, Saph de ſtirpe
19 arapha de genere gigantum. * Tertium
quoque fuit bellum in Gob contra Phili-
ſthæos, in quo percuſſit Adeodatus filius
Saltus polymitarius Bethlehemites Goliath

Gethæum,cuius haſtile haſtæ erat quaſi li-
ciatorium texentium. * Quartum bellum 20
fuit in Geth: in quo vir fuit excelſus,qui
ſenos in manibus pedibuſq. habebat digi-
tos, id eſt viginti quattuor, & erat de ori-
gine arapha.* Et blaſphemauit Iſrael: per- 21
cuſſit autem eum Ionathan filius Samaa
fratris Dauid. * Hi quattuor nati ſunt de 22
arapha in Geth,& ceciderunt in manu Da-
uid, & ſeruorum eius.

CAP. XXII.

LOCVTVS eſt autem Dauid Domino 1
verba carminis huius, in die qua libe-
rauit eum Dominus de manu omnium ini-
micorum ſuorum,& de manu Saul.* & ait: 2
Dominus petra mea, & robur meum,&
ſaluator meus.
*Deus fortis meus ſperabo in eum: ſcu- 3
tum meum, & cornu ſalutis meæ: eleuator
meus, & refugium meum: ſaluator meus,
de iniquitate liberabis me.
*Laudabilem inuocabo Dominum: & 4
ab inimicis meis ſaluus ero.
*Quia circumdederunt me contritiones 5
mortis: torrentes Belial terruerunt me.
*Funes inferni circumdederunt me: præ- 6
uenerunt me laquei mortis.
*In tribulatione mea inuocabo Domi- 7
num,& ad Deum meum clamabo: & exau-
diet de templo ſuo vocem meam,& clamor
meus veniet ad aures eius.
*Commota eſt & contremuit terra: fun- 8
damenta montium concuſſa ſunt, & con-
quaſſata, quoniam iratus eſt eis.
*Aſcendit fumus de naribus eius,& ignis 9
de ore eius vorabit: carbones ſuccenſi ſunt
ab eo.
*Inclinauit cælos,& deſcendit: & caligo 10
ſub pedibus eius.
*Et aſcendit ſuper cherubim,& volauit: 11
& lapſus eſt ſuper pennas venti.
*Poſuit tenebras in circuitu ſuo latibu- 12
lum: cribrans aquas de nubibus cælorum.
*Præ fulgore in conſpectu eius,ſuccenſi 13
ſunt carbones ignis.
*Tonabit de cælo Dominus: & excel- 14
ſus dabit vocem ſuam.
15 *Miſit ſagittas & diſſipauit eos: fulgur,
& conſumpſit eos.
16 *Et apparuerunt effuſiones maris, & re-
uelata ſunt fundamenta orbis ab increpa-
tione Domini, ab inſpiratione ſpiritus fu-
roris eius.
17 *Miſit de excelſo, & aſſumpſit me: &
extraxit me de aquis multis.
18 *Liberauit me ab inimico meo poten-
tiſſimo,& ab his qui oderant me: quoniam
robuſtiores me erant.
19 *Præuenit me in die afflictionis meæ, &
factus eſt Dominus firmamentum meum.
20 *Et eduxit me in latitudinem: liberauit
me, quia complacui ei.
21 *Retribuet mihi Dominus ſecundum
iuſtitiam meam: & ſecundum munditiam
manuum mearum reddet mihi.
22 *Quia cuſtodiui vias Domini,& non egi
impie, a Deo meo.
23 *Omnia enim iudicia eius in conſpectu
meo: & præcepta eius non amoui a me.
24 *Et ero perfectus cum eo: & cuſtodiam
me ab iniquitate mea.
25 *Et reſtituet mihi Dominus ſecundum
iuſtitiam meam: & ſecundum munditiam
manuum mearum,in conſpectu oculorum
ſuorum.
26 *Cum ſancto ſanctus eris: & cum robu-
ſto perfectus.
27 *Cum electo electus eris: & cum per-
uerſo peruerteris.
28 *Et populum pauperem ſaluum facies:
oculiſq. tuis excelſos humiliabis.
29 *Quia tu lucerna mea Domine: & tu
Domine illuminabis tenebras meas.
30 *In te enim curram accinctus: in Deo
meo tranſiliam murum.
31 *Deus, immaculata via eius, eloquium
Domini igne examinatum: ſcutum eſt om
nium ſperantium in ſe.
32 *Quis eſt Deus præter Dominum: &
quis fortis præter Deum noſtrum?
33 *Deus qui accinxit me fortitudine: &
complanauit perfectam viam meam.
34 *Coæquans pedes meos ceruis,& ſuper
excelſa

excelſa mea ſtatuens me.
*Docens manus meas ad prælium, & 35
componens quaſi arcum æreum brachia
mea.
*Dediſti mihi clypeum ſalutis tuæ: & 36
manſuetudo tua multiplicauit me.
*Dilatabis greſſus meos ſubtus me: & 37
non deficient tali mei.
*Perſequar inimicos meos, & conteram: 38
& non conuertar donec conſumam eos.
*Conſumam eos & confringam, vt non 39
conſurgant: cadent ſub pedibus meis.
*Accinxiſti me fortitudine ad prælium: 40
incuruaſti reſiſtentes mihi ſubtus me.
*Inimicos meos dediſti mihi dorſum: 41
odientes me, & diſperdam eos.
*Clamabunt, & non erit qui ſaluet, ad 42
Dominum, & non exaudiet eos.
*Delebo eos vt puluerem terræ: quaſi 43
lutum platearum comminuam eos atque
confringam.
*Saluabis me a contradictionibus popu 44
li mei: cuſtodies me in caput Gentium: po-
pulus, quem ignoro, ſeruiet mihi.
*Filij alieni reſiſtent mihi, auditu auris 45
obedient mihi.
*Filij alieni defluxerunt, & contrahen- 46
tur in anguſtijs ſuis.
*Viuit Dominus, & benedictus Deus 47
meus: & exaltabitur Deus fortis ſalutis meæ.
*Deus qui das vindictas mihi, & deijcis 48
populos ſub me.
*Qui educis me ab inimicis meis, & a 49
reſiſtentibus mihi eleuas me: a viro iniquo
liberabis me:
*Propterea confitebor tibi Domine in 50
gentibus: & nomini tuo cantabo.
*Magnificans ſalutes regis ſui, & faciens 51
miſericordiam Chriſto ſuo Dauid, & ſemi-
ni eius in ſempiternum.

CAP. XXIII.

HÆc autem ſunt verba Dauid nouiſſi- 1
ma. Dixit Dauid filius Iſai: Dixit vir,
cui conſtitutum eſt de chriſto Dei Iacob,
egregius pſaltes Iſrael: *Spiritus Domini 2
locutus eſt per me, & ſermo eius per linguã
3 meam. *Dixit Deus Iſrael mihi, locutus eſt
Fortis Iſrael, Dominator hominum, iuſtus
4 dominator in timore Dei. *Sicut lux auro-
ræ oriente ſole, mane abſque nubibus ru-
tilat, & ſicut pluuijs germinat herba de ter-
5 ra. *Nec tanta eſt domus mea apud Deum,
vt pactum æternum iniret mecum firmum
in omnibus atque munitum. Cuncta enim
ſalus mea, & omnis voluntas: nec eſt quid-
6 quam ex ea quod nõ germinet. *Præuarica-
tores autem quaſi ſpinæ euellentur vniuer-
7 ſi: quæ non tolluntur manibus. *Et ſi
quis tangere voluerit eas, armabitur ferro
& ligno lanceato, igneq. ſuccenſæ combu-
8 rentur vſque ad nihilũ. *Hæc nomina for-
tium Dauid. Sedens in cathedra ſapientiſ-
ſimus princeps inter tres, ipſe eſt quaſi te-
nerrimus ligni vermiculus, qui octingentos
9 interfecit impetu vno. *Poſt hunc, Eleazar
filius patrui eius Ahohites inter tres fortes,
qui erant cum Dauid quando exprobraue-
runt Philiſthijm, & congregati ſunt illuc
10 in prælium. *Cumq. aſcendiſſent viri Iſrael,
ipſe ſtetit & percuſſit Philiſthæos donec
deficeret manus eius, & obrigeſceret cum
gladio: fecitq. Dominus ſalutem magnam
in die illa: & populus, qui fugerat, reuer-
11 ſus eſt ad cæſorum ſpolia detrahenda. *Et
poſt hunc, Semma filius Age de Arari. &
cõgregati ſunt Philiſthijm in ſtatione: erat
quippe ibi ager lente plenus. Cumq. fu-
12 giſſet populus a facie Philiſthijm, *ſtetit
ille in medio agri, & tuitus eſt eum, per-
cuſſitq. Philiſthæos: & fecit Dominus ſa-
13 lutem magnam. *Necnon & ante deſcen-
derant tres qui erant principes inter trigin-
ta, & venerant tempore meſſis ad Dauid in
ſpeluncam Odollam: caſtra autem Phili-
ſthinorum erant poſita in Valle gigantum.
14 *Et Dauid erat in præſidio: porro ſtatio
Philiſthinorum tunc erat in Bethlehem.
15 *Deſiderauit ergo Dauid, & ait: O ſi quis
mihi daret potum aquæ de ciſternã, quæ eſt
16 in Bethlehem iuxta portam! *Irruperunt
ergo tres fortes caſtra Philiſthinorum, &
hauſerunt aquam de ciſterna Bethlehem,
quæ erat iuxta Portam, & attulerunt ad

Dauid: at ille noluit bibere, ſed libauit
eam Domino, * dicens: Propitius ſit mihi 17
Dominus,ne faciam hoc: num ſanguinem
hominum iſtorum,qui profecti ſunt,& ani-
marum periculum bibam? Noluit ergo bi-
bere. hæc fecerunt tres robuſtiſſimi. * Abi- 18
ſai quoque frater Ioab filius Saruiæ, prin-
ceps erat de tribus: ipſe eſt qui leuauit ha-
ſtam ſuam contra trecentos,quos interfe-
cit,nominatus in tribus, * & inter tres no- 19
bilior, eratq. eorum princeps, ſed vſque
ad tres primos non peruenerat. * Et Ba- 20
naias filius Ioiadæ viri fortiſſimi, magno-
rum operum, de Cabſeel: ipſe percuſſit
duos leones Moab, & ipſe deſcendit, &
percuſſit leonem in media ciſterna in die-
bus niuis. * Ipſe quoque interfecit virum 21
Ægyptium, virum dignum ſpectaculo, ha-
bentem in manu haſtam: itaque cum de-
ſcendiſſet ad eum in virga, vi extorſit ha-
ſtam de manu Ægyptij, & interfecit eum
haſta ſua. * hæc fecit Banaias filius Ioiadæ. 22
* Et ipſe nominatus inter tres robuſtos,qui 23
erant inter triginta nobiliores: verumta-
men vſque ad tres non peruenerat: fecitq.
eum ſibi Dauid auricularium, a ſecreto.
* Aſael frater Ioab inter triginta, Elehanan 24
filius patrui eius de Bethlehem, * Semma 25
de Harodi,Elica de Arori, * Heles de Phal- 26
ti,Hira filius Acces de Thecua, * Abiezer 27
de Anathoth, Mobonnai de Huſati, * Sel- 28
mon Ahohites, Maharai Netophathites,
* Heled filius Baana,& ipſe Netophathites, 29
Ithai filius Ribai de Gabaath filiorum Be-
niamin, * Banaia Pharathonites,Heddai de 30
Torrente Gaas, * Abialbon Arbathites, 31
Azmaueth de Beromi, * Eliaba de Salabo- 32
ni. Filij Iaſſen, Ionathan, * Semma de 33
Orori, Ahiā filius Sarar Arorites, * Eliphe- 34
let filius Aaſbai filij Machati, Eliam filius
Achitophel Gelonites, * Heſrai de Carme- 35
lo, Pharai de Arbi, * Igaal filius Nathan 36
de Soba, Bonni de Gadi, * Selec de Am- 37
moni,Naharai Berothites armiger Ioab fi-
lij Saruiæ, * Ira Iethrites, Gareb & ipſe Ie- 38
thrites, * Vrias Hethæus. Omnes triginta 39
ſeptem.

CAP. XXIIII.

1 ET addidit furor Domini iraſci contra
Iſrael,commouitq. Dauid in eis dicen-
2 tem: Vade, numera Iſrael & Iudam. * Di-
xitq. rex ad Ioab principem exercitus ſui:
Perambula omnes tribus Iſrael a Dan vſ-
que Berſabee, & numerate populum, vt
3 ſciam numerum eius. * Dixitq. Ioab regi:
Adaugeat Dominus Deus tuus ad popu-
lum tuum, quantus nunc eſt,iterumq. cen-
tuplicet in conſpectu domini mei regis:
ſed quid ſibi dominus meus rex vult in re
4 huiuſcemodi? * Obtinuit autem ſermo regis
verba Ioab, & principum exercitus: egreſ-
ſusq. eſt Ioab, & principes militum a fa-
cie regis, vt numerarent populum Iſrael.
5 * Cumq. pertranſiſſent Iordanem,venerunt
in Aroër ad dexteram vrbis,quæ eſt in Val-
6 le Gad: * & per Iazer tranſierunt in Galaad,
& in terram inferiorem Hodſi,& venerunt
in Dan ſilueſtria. Circumeuntesq. iuxta Si-
7 donem, * tranſierunt prope mœnia Tyri, &
omnem terram Heuæi & Chananæi,vene-
8 runtq. ad meridiem Iuda in Berſabee: * &
luſtrata vniuerſa terra, affuerunt poſt no-
uem menſes,& viginti dies, in Ieruſalem.
9 * Dedit ergo Ioab numerum deſcriptionis
populi regi,& inuenta ſunt de Iſrael octin-
genta millia virorum fortium,qui educerét
gladium: & de Iuda quingenta millia pu-
10 gnatorum. * Percuſſit autē cor Dauid eum,
poſtquam numeratus eſt populus: & dixit
Dauid ad Dominum: Peccaui valde in hoc
facto: ſed precor Domine,vt transferas ini
quitatem ſerui tui, quia ſtulte egi nimis.
11 * Surrexit itaque Dauid mane, & ſermo
Domini factus eſt ad Gad prophetam &
12 Videntem Dauid,dicens: * Vade, & loque-
re ad Dauid: Hæc dicit Dominus: Trium
tibi datur optio,elige vnum quod volueris
13 ex his, vt faciam tibi. * Cumq. veniſſet
Gad ad Dauid, nunciauit ei, dicens: Aut
ſeptem annis veniet tibi fames in terra
tua: aut tribus menſibus fugies aduerſa-
rios tuos, & illi te perſequentur: aut certe
tribus diebus erit peſtilentia in terra tua.
Nunc

Nunc ergo delibera,& vide quem reſpon-
deam ei, qui me miſit, ſermonem. * Di- 14
xit autem Dauid ad Gad: Coarctor nimis:
ſed melius eſt vt incidam in manus Domi-
ni (multæ enim miſericordiæ eius ſunt)
quàm in manus hominum. * Immiſitq. 15
Dominus peſtilentiam in Iſrael, de mane
vſque ad tempus conſtitutum, & mortui
ſunt ex populo a Dan vſque ad Berſabee
ſeptuaginta millia virorum. * Cumq. ex- 16
tendiſſet manum ſuam Angelus Domini
ſuper Ieruſalem vt diſperderet eam, mi-
ſertus eſt Dominus ſuper afflictione, & ait
Angelo percutienti populum: Sufficit:
nunc contine manum tuam. erat autem
Angelus Domini iuxta aream Areuna Ie-
buſæi. * Dixitq. Dauid ad Dominum cum 17
vidiſſet Angelum cædentem populum: Ego
ſum qui peccaui, ego inique egi: iſti qui
oues ſunt, quid fecerunt? vertatur, obſe-
cro, manus tua contra me, & contra do-
mum patris mei. * Venit autem Gad ad 18
Dauid in die illa, & dixit ei: Aſcende, &
conſtitue altare Domino in area Areuna
Iebuſæi. * Et aſcendit Dauid iuxta ſer- 19
monem Gad, quem præceperat ei Domi-
20 nus. * Conſpiciensq. Areuna, animad-
uertit regem & ſeruos eius tranſire ad ſe:
21 * & egreſſus adorauit regem prono vultu in
terram, & ait: Quid cauſæ eſt vt veniat
dominus meus rex ad ſeruum ſuum? Cui
Dauid ait: Vt emam a te aream, & ædi-
ficem altare Domino, & ceſſet interfectio
22 quæ graſſatur in populo. * Et ait Areuna
ad Dauid: Accipiat, & offerat dominus
meus rex, ſicut placet ei: habes boues in
holocauſtum, & plauſtrum, & iuga boum
23 in vſum lignorum. * Omnia dedit Areu-
na rex regi: dixitq. Areuna ad regem:
Dominus Deus tuus ſuſcipiat votum tuum.
24 * Cui reſpondens rex, ait: Nequaquam
vt vis, ſed emam pretio a te, & non offe-
ram Domino Deo meo holocauſta gratui-
ta. Emit ergo Dauid aream, & boues,
25 argenti ſiclis quinquaginta: * & ædifica-
uit ibi Dauid altare Domino, & obtulit
holocauſta & pacifica: & propitiatus eſt
Dominus terræ, & cohibita eſt plaga ab
Iſrael.

LIBER REGVM TERTIVS,

Secundum Hebræos

PRIMVS MALACHIM.

CAPVT PRIMVM.

ET rex Dauid ſenuerat,habe- 1
batq. ætatis plurimos dies:
cumq. operiretur veſtibus,
non calefiebat.*Dixerunt 2
ergo ei ſerui ſui: Quæra-
mus domino noſtro regi adoleſcentulam
virginem,& ſtet coram rege,& foueat eum,
dormiatq. in ſinu ſuo, & calefaciat domi-
num noſtrum regem. *Quæſierunt igitur 3
adoleſcentulam ſpecioſam in omnibus fi-
nibus Iſrael,& inuenerunt Abiſag Sunami-
tidem,& adduxerunt eam ad regem.*Erat 4
autem puella pulchra nimis, dormiebatq.
cum rege, & miniſtrabat ei, rex vero non
cognouit eam.*Adonias autem filius Hag- 5
gith eleuabatur,dicens: Ego regnabo. Fe-
citq. ſibi currus & equites,& quinquagin-
ta viros,qui currerent ante eum.*Nec cor- 6
ripuit eum pater ſuus aliquando, dicens:
Quare hoc feciſti? Erat autem & ipſe pul-
cher valde,ſecundus natu poſt Abſalom.
*Et ſermo ei cum Ioab filio Saruiæ,& cum 7
Abiathar ſacerdote,qui adiuuabant partes
Adoniæ.*Sadoc vero ſacerdos,& Banaias 8
filius Ioiadæ,& Nathan propheta,& Semei
& Rei,& robur exercitus Dauid non erat
cum Adonia. *Immolatis ergo Adonias 9
arietibus & vitulis, & vniuerſis pingui-
bus iuxta Lapidem zoheleth, qui erat vi-
cinus Fonti rogel, vocauit vniuerſos fra-
tres ſuos filios regis, & omnes viros Iu-
da ſeruos regis. *Nathan autem prophe- 10
tam, & Banaiam, & robuſtos quoſque,
& Salomonem fratrem ſuum non voca-
uit. *Dixit itaque Nathan ad Bethſa- 11
bee matrem Salomonis: Num audiſti,
quòd regnauerit Adonias filius Haggith,
& dominus noſter Dauid hoc ignorat?
12 *Nunc ergo veni,accipe conſilium a me,
& ſalua animam tuam, filijq. tui Salomo-
13 nis.*Vade,& ingredere ad regem Dauid,
& dic ei: Nonne tu domine mi rex iuraſti
mihi ancillæ tuæ, dicens: Salomon filius
tuus regnabit poſt me,& ipſe ſedebit in ſo-
14 lio meo? quare ergo regnat Adonias?*Et
adhuc ibi te loquente cum rege, ego ve-
niam poſt te,& complebo ſermones tuos.
15 *Ingreſſa eſt itaque Bethſabee ad regem
in cubiculum: rex autem ſenuerat nimis,
16 & Abiſag Sunamitis miniſtrabat ei.*incli-
nauit ſe Bethſabee,& adorauit regem. Ad
17 quam rex, Quid tibi, inquit, vis? *Quæ re-
ſpondens, ait: Domine mi, tu iuraſti per
Dominum Deum tuum ancillæ tuæ, Salo-
mon filius tuus regnabit poſt me, & ipſe
18 ſedebit in ſolio meo.*Et ecce nunc Ado-
nias regnat,te,domine mi rex, ignorante.
19 *Mactauit boues, & pinguia quæque, &
arietes plurimos, & vocauit omnes filios
regis,Abiathar quoque ſacerdotem,& Ioab
principem militiæ: Salomonem autem ſer-
20 uum tuum non vocauit.*Verumtamen do
mine mi rex, in te oculi reſpiciunt totius
Iſrael,vt indices eis,quis ſedere debeat in
21 ſolio tuo domine mi rex poſt te. *Eritq.
cum dormierit dominus meus rex cum pa
tribus ſuis,erimus ego & filius meus Salo-
22 mon peccatores.*Adhuc illa loquente cũ
23 rege,Nathan propheta venit.*Et nuncia-
uerunt regi, dicentes: Adeſt Nathan pro-
pheta. Cumq. introiſſet in conſpectu re-
24 gis,& adoraſſet eum pronus in terram,*di-
xit Nathan: Domine mi rex,tu dixiſti: A-
donias regnet poſt me,& ipſe ſedeat ſuper
25 thronum meum? *Quia deſcendit hodie,
& immolauit boues, & pinguia,& arietes

plurimos, & vocauit vniuerſos filios regis:
& principes exercitus, Abiathar quoque
ſacerdotem: illiſq. veſcentibus,& bibenti-
bus coram eo, & dicentibus: Viuat rex
Adonias: *Me ſeruum tuum, & Sadoc ſa- 26
cerdotem,& Banaiam filium Ioiadæ,& Sa-
lomonem famulum tuum non vocauit.
*Numquid a domino meo rege exiuit hoc 27
verbum, & mihi non indicaſti ſeruo tuo
quis ſeſſurus eſſet ſuper thronum domini
mei regis poſt eum? *Et reſpondit rex Da- 28
uid,dicens: Vocate ad me Bethſabee. Quæ
cum fuiſſet ingreſſa coram rege,& ſteriſſet
ante eum, *iurauit rex,& ait: Viuit Domi- 29
nus,qui eruit animam meam de omni an-
guſtia, *quia ſicut iuraui tibi per Dominum 30
Deum Iſrael, dicens: Salomon filius tuus
regnabit poſt me, & ipſe ſedebit ſuper ſo-
lium meum pro me: ſic faciam hodie.
*Summiſſoq. Bethſabee in terrã vultu,ado- 31
rauit regem, dicens: Viuat dominus meus
Dauid in æternum. *Dixit quoque rex Da- 32
uid: Vocate mihi Sadoc ſacerdotem,& Na
than prophetam,& Banaiam filium Ioiadæ.
Qui cum ingreſſi fuiſſent coram rege, *di- 33
xit ad eos: Tollite vobiſcum ſeruos domi-
ni veſtri, & imponite Salomonem filium
meum ſuper mulam meam: & ducite eum
in Gihon. *& vngat eũ ibi Sadoc ſacerdos, 34
& Nathan propheta in regem ſuper Iſrael:
& canetis buccina, atque dicetis: Viuat rex
Salomon. *Et aſcendetis poſt eum, & ve- 35
niet,& ſedebit ſuper ſolium meum, & ipſe
regnabit pro me: illiq. præcipiã vt ſit dux
ſuper Iſrael,& ſuper Iudam. *Et reſpondit 36
Banaias filius Ioiadæ,regi,dicens: Amen:
ſic loquatur Dominus Deus domini mei
regis. *Quomodo fuit Dominus cum do- 37
mino meo rege, ſic ſit cum Salomone, &
ſublimius faciat ſolium eius a ſolio domi-
ni mei regis Dauid. *Deſcendit ergo Sa- 38
doc ſacerdos, & Nathan propheta, & Ba-
naias filius Ioiadæ,& Cerethi, & Phelethi:
& impoſuerunt Salomonem ſuper mulam
regis Dauid,& adduxerunt eum in Gihon.
*Sumpſitq. Sadoc ſacerdos cornu olei de 39
tabernaculo,& vnxit Salomonem: & ceci-
nerunt buccina, & dixit omnis populus:
40 Viuat rex Salomon. *Et aſcendit vniuer-
ſa multitudo poſt eum,& populus canen-
tium tibijs, & lætantium gaudio magno,
41 & inſonuit terra a clamore eorum. *Audi-
uit autem Adonias, & omnes,qui inuitati
fuerant ab eo, iamq. conuiuium finitum
erat: ſed & Ioab, audita voce tubæ, ait:
Quid ſibi vult clamor ciuitatis tumultuan-
42 tis? *Adhuc illo loquente, Ionathas filius
Abiathar ſacerdotis venit: cui dixit Ado-
nias: Ingredere,quia vir fortis es, & bona
43 nuncians. *Reſponditq. Ionathas Adoniæ:
Nequaquam: Dominus enim noſter rex
44 Dauid regem conſtituit Salomonem: *mi-
ſitq. cum eo Sadoc ſacerdotem,& Nathan
prophetam, & Banaiam filium Ioiadæ, &
Cerethi,& Phelethi,& impoſuerunt eum ſu
45 per mulam regis. *Vnxeruntq. eum Sadoc
ſacerdos, & Nathan propheta regem in
Gihon: & aſcenderunt inde lætantes,& in-
ſonuit ciuitas: hæc eſt vox, quam audiſtis.
46 *Sed & Salomon ſedet ſuper ſolium regni.
47 *Et ingreſſi ſerui regis benedixerunt domi-
no noſtro regi Dauid, dicentes: Amplifi-
cet Deus nomen Salomonis ſuper nomen
tuum, & magnificet thronum eius ſuper
thronum tuum. Et adorauit rex in lectulo
48 ſuo: *& locutus eſt: Benedictus Dominus
Deus Iſrael, qui dedit hodie ſedentem in
49 ſolio meo,videntibus oculis meis. *Territi
ſunt ergo, & ſurrexerunt omnes,qui inui-
tati fuerant ab Adonia,& iuit vnuſquiſque
50 in viam ſuam. *Adonias autem timens Sa-
lomonem,ſurrexit, & abijt, tenuitq. cornu
51 altaris. *Et nunciauerunt Salomoni,dicen
tes: Ecce Adonias timens regem Salomo-
nem,tenuit cornu altaris,dicens: Iuret mi-
hi rex Salomon hodie, quòd non interfi-
52 ciat ſeruum ſuum gladio. *Dixitq. Salo-
mon: Si fuerit vir bonus, non cadet ne
vnus quidem capillus eius in terram: ſin
autem malum inuentum fuerit in eo, mo-
53 rietur. *Miſit ergo rex Salomon, & eduxit
eum ab altari: & ingreſſus adorauit regem
Salomonem: dixitq. ei Salomon: Vade in
domum tuam.

CAP.

CAP. II.

APPROPINQVAVERVNT autem dies 1
Dauid vt moreretur, præcepitq. Salo-
moni filio ſuo, dicens :* Ego ingredior viã 2
vniuerſæ terræ : confortare, & eſto vir.* Et 3
obſerua cuſtodias Domini Dei tui, vt am-
bules in vijs eius, vt cuſtodias ceremonias
eius, & præcepta eius, & iudicia, & teſtimo-
nia, ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi: vt in-
telligas vniuerſa quæ facis, & quocumque
te verteris :* vt confirmet Dominus ſermo- 4
nes ſuos, quos locutus eſt de me, dicens :
Si cuſtodierint filij tui vias ſuas, & ambu-
lauerint coram me in veritate, in omni
corde ſuo, & in omni anima ſua, non aufe-
retur tibi vir de ſolio Iſrael .* Tu quoque 5
noſti quæ fecerit mihi Ioab filius Saruiæ,
quæ fecerit duobus principibus exercitus
Iſrael, Abner filio Ner, & Amaſæ filio Ie-
ther : quos occidit, & effudit ſanguinem
belli in pace, & poſuit cruorem prœlij in
balteo ſuo, qui erat circa lumbos eius, &
in calceamento ſuo, quod erat in pedibus
eius .* Facies ergo iuxta ſapientiam tuam, 6
& non deduces canitiem eius pacifice ad
inferos .* Sed & filijs Berzellai Galaaditis 7
reddes gratiam, eruntq. comedentes in
menſa tua : occurrerunt enim mihi quan-
do fugiebam a facie Abſalom fratris tui .
* Habes quoque apud te Semei filium Ge- 8
ra filij Iemini de Bahurim, qui maledixit
mihi maledictione peſſima, quando ibam
ad Caſtra : ſed quia deſcendit mihi in oc-
curſum cum tranſirem Iordanem, & iuraui
ei per Dominum, dicens : Non te interfi-
ciam gladio :* tu noli pati eum eſſe inno- 9
xium . Vir autem ſapiens es, vt ſcias quæ
facies ei, deduceſq. canos eius cum ſangui-
ne ad inferos . * Dormiuit igitur Dauid 10
cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in ciuita-
te Dauid . * Dies autem, quibus regnauit 11
Dauid ſuper Iſrael, quadraginta anni ſunt:
in Hebron regnauit ſeptem annis : in Ie-
ruſalem, triginta tribus . * Salomon autem 12
ſedit ſuper thronum Dauid patris ſui, &
firmatum eſt regnum eius nimis . * Et in- 13
greſſus eſt Adonias filius Haggith ad Beth-
ſabee matrem Salomonis . Quæ dixit ei :
Pacificuſne eſt ingreſſus tuus ? Qui reſpon
14 dit : Pacificus .* Addiditque : Sermo mihi
15 eſt ad te . Cui ait: Loquere. Et ille :* Tu,
inquit, noſti, quia meum erat regnum, &
me præpoſuerat omnis Iſrael ſibi in regem:
ſed tranſlatum eſt regnum, & factum eſt
fratris mei : a Domino enim conſtitutum
16 eſt ei .* Nunc ergo petitionem vnam pre-
cor a te; ne confundas faciem meã . Quæ
17 dixit ad eum : Loquere .* Et ille ait: Pre-
cor vt dicas Salomoni regi (neque enim
negare tibi quidquam poteſt) vt det mihi
18 Abiſag Sunamitidem vxorem .* Et ait Beth-
19 ſabee : Bene, ego loquar pro te regi .* Ve-
nit ergo Bethſabee ad regem Salomonem,
vt loqueretur ei pro Adonia: & ſurrexit rex
in occurſum eius, adorauitq. eam, & ſedit
ſuper thronum ſuum : poſituſq. eſt thro-
nus matri regis, quæ ſedit ad dexteram
20 eius . * Dixitq. ei : Petitionem vnam par-
uulam ego deprecor a te, ne confundas fa-
ciem meam . Et dixit ei rex : Pete mater
mea : neque enim fas eſt vt auertam faciem
21 tuam . * Quæ ait : Detur Abiſag Sunamitis
22 Adoniæ fratri tuo vxor. * Reſponditq. rex
Salomon, & dixit matri ſuæ : Quare poſtu-
las Abiſag Sunamitidem Adoniæ ? poſtu-
la ei & regnum : ipſe eſt enim frater meus
maior me, & habet Abiathar ſacerdotem,
23 & Ioab filium Saruiæ .* Iurauit itaque rex
Salomon per Dominum, dicens : Hæc fa-
ciat mihi Deus, & hæc addat, quia contra
animam ſuam locutus eſt Adonias verbum
24 hoc . * Et nunc viuit Dominus, qui firma-
uit me, & collocauit me ſuper ſolium Da-
uid patris mei, & qui fecit mihi domum, ſi-
cut locutus eſt, quia hodie occidetur Ado-
25 nias .* Miſitq. rex Salomon per manum Ba-
naiæ filij Ioiadæ, qui interfecit eum, & mor
26 tuus eſt. * Abiathar quoque ſacerdoti dixit
rex : Vade in Anathoth ad agrum tuum,
equidem vir mortis es : ſed hodie te non
interficiam, quia portaſti arcam Domini
Dei coram Dauid patre meo, & ſuſtinuiſti
laborem in omnibus, in quibus laborauit

pater

pater meus. * Eiecit ergo Salomon Abia- 27
thar, vt non eſſet ſacerdos Domini, vt im-
pleretur ſermo Domini, quem locutus eſt
ſuper domum Heli in Silo. * Venit autem 28
nuncius ad Ioab, quòd Ioab declinaſſet
poſt Adoniam, & poſt Salomonem non de-
clinaſſet: fugit ergo Ioab in tabernaculum
Domini, & apprehendit cornu altaris.
* Nunciatumq. eſt regi Salomoni quòd fu- 29
giſſet Ioab in tabernaculum Domini, & eſ-
ſet iuxta altare: miſitq. Salomon Banaiam
filium Ioiadæ, dicens: Vade, interfice eum.
* Et venit Banaias ad tabernaculum Do- 30
mini, & dixit ei: Hæc dicit rex: Egredere.
Qui ait: Non egrediar, ſed hic moriar.
Renunciauit Banaias regi ſermonem, di-
cens: Hæc locutus eſt Ioab, & hæc reſpon
dit mihi. * Dixitq. ei rex: Fac ſicut locutus 31
eſt: & interfice eum, & ſepeli, & amouebis
ſanguinem innocentem, qui effuſus eſt a
Ioab, a me, & a domo patris mei. * Et red- 32
det Dominus ſanguinem eius ſuper caput
eius quia interfecit duos viros iuſtos, me-
lioresq. ſe: & occidit eos gladio, patre meo
Dauid ignorante, Abner filium Ner prin-
cipem militiæ Iſrael, & Amaſam filium Ie-
ther principem exercitus Iuda: * & reuer- 33
tetur ſanguis illorum in caput Ioab, & in
caput ſeminis eius in ſempiternum. Dauid
autem & ſemini eius, & domui, & throno
illius ſit pax vſque in æternum a Domino.
* Aſcendit itaque Banaias filius Ioiadæ, & 34
aggreſſus eum interfecit: ſepultusq. eſt in
domo ſua in deſerto. * Et conſtituit rex 35
Banaiam filium Ioiadæ pro eo ſuper exer-
citum, & Sadoc ſacerdotem poſuit pro A-
biathar. * Miſit quoque rex, & vocauit Se- 36
mei, dixitq. ei: Ædifica tibi domum in Ie-
ruſalem, & habita ibi: & non egredieris
inde huc atque illuc. * Quacumque autem 37
die egreſſus fueris, & tranſieris Torrentem
Cedron, ſcito te interficiendum: ſanguis
tuus erit ſuper caput tuum. * Dixitq. Semei 38
regi: Bonus ſermo. ſicut locutus eſt domi-
nus meus rex, ſic faciet ſeruus tuus. Habi-
tauit itaque Semei in Ieruſalem diebus mul
tis. * Factum eſt autem poſt annos tres vt 39
fugerent ſerui Semei ad Achis filium Maa-
cha regem Geth: nunciatumq. eſt Semei
40 quòd ſerui eius iſſent in Geth. * Et ſurrexit
Semei, & ſtrauit aſinum ſuum: iuitq. ad A-
chis in Geth ad requirendum ſeruos ſuos,
41 & adduxit eos de Geth. * Nunciatum eſt au-
tem Salomoni quòd iſſet Semei in Geth de
42 Ieruſalem, & redijſſet. * Et mittens vocauit
eum, dixitq. illi: Nonne teſtificatus ſum
tibi per Dominum, & prædixi tibi: Qua-
cumque die egreſſus, ieris huc & illuc, ſci-
to te eſſe moriturum? Et reſpondiſti mihi:
43 Bonus ſermo, quem audiui. * Quare ergo
non cuſtodiſti iuſiurãdum Domini, & præ-
44 ceptum quod præceperam tibi? * Dixitq.
rex ad Semei: Tu noſti omne malum, cu-
ius tibi conſcium eſt cor tuum, quod feci-
ſti Dauid patri meo: reddidit Dominus
45 malitiam tuam in caput tuum. * Et rex Sa-
lomon benedictus, & thronus Dauid erit
ſtabilis coram Domino vſque in ſempiter-
46 num. * Iuſſit itaque rex Banaiæ filio Ioia-
dæ: qui egreſſus, percuſſit eum, & mor-
tuus eſt.

CAP. III.

1 CONFIRMATVM eſt igitur regnum in
manu Salomonis, & affinitate coniun-
ctus eſt Pharaoni regi Ægypti: accepit nã-
que filiã eius, & adduxit in ciuitatem Dauid,
donec compleret ædificans domum ſuã, &
domum Domini, & murum Ieruſalẽ per cir-
2 cuitũ. * Attamen populus immolabat in ex-
celſis: nõ enim ædificatum erat tẽplum no-
3 mini Domini vſque in diẽ illum. * Dilexit
autem Salomon Dominum, ambulans in
præceptis Dauid patris ſui, excepto quòd in
excelſis immolabat, & accendebat thymia-
4 ma. * Abijt itaque in Gabaon, vt immola-
ret ibi: illud quippe erat excelſum maxi-
mum: mille hoſtias in holocauſtum obtu-
lit Salomon ſuper altare illud in Gabaon.
5 * Apparuit autem Dominus Salomoni per
ſomnium nocte, dicens: Poſtula quod vis
6 vt dem tibi. * Et ait Salomon: Tu feciſti
cum ſeruo tuo Dauid patre meo miſericor-
diam magnam, ſicut ambulauit in conſpe-

ctu

ctu tuo in veritate,& iuſtitia,& recto corde
tecum: cuſtodiſti ei miſericordiam tuam
grandem, & dediſti ei filium ſedentem ſu-
per thronum eius,ſicut eſt hodie.*Et nunc 7
Domine Deus, tu regnare feciſti ſeruum
tuum pro Dauid patre meo: ego autem
ſum puer paruulus,& ignorans egreſſum,&
introitum meum.* Et ſeruus tuus in medio 8
eſt populi,quem elegiſti,populi infiniti,qui
numerari & ſupputari non poteſt præ mul-
titudine.* Dabis ergo ſeruo tuo cor doci- 9
le, vt populum tuum iudicare poſſit,& di-
ſcernere inter bonum & malum. quis enim
poterit iudicare populum iſtum, populum
tuum hunc multum? * Placuit ergo ſermo 10
coram Domino, quòd Salomon poſtulaſ-
ſet huiuſcemodi rem.* Et dixit Dominus 11
Salomoni: Quia poſtulaſti verbum hoc,&
non petiſti tibi dies multos, nec diuitias,
aut animas inimicorum tuorum, ſed po-
ſtulaſti tibi ſapientiam ad diſcernendum
iudicium:* ecce feci tibi ſecundum ſermo- 12
nes tuos, & dedi tibi cor ſapiens & intelli-
gens, in tantum vt nullus ante te ſimilis
tui fuerit,nec poſt te ſurrecturus ſit.* Sed 13
& hæc,quæ non poſtulaſti, dedi tibi: diui-
tias ſcilicet, & gloriam, vt nemo fuerit ſi-
milis tui in regibus cunctis retro diebus.
* Si autem ambulaueris in vijs meis,& cu- 14
ſtodieris præcepta mea,& mandata mea,ſi-
cut ambulauit pater tuus, longos faciam
dies tuos.* Igitur euigilauit Salomon,& in- 15
tellexit quòd eſſet ſomnium: cumq. veniſ-
ſet Ieruſalem,ſtetit coram arca fœderis Do-
mini,& obtulit holocauſta,& fecit victimas
pacificas, & grande conuiuium vniuerſis
famulis ſuis.* Tunc venerunt duæ mulie- 16
res meretrices ad regem,ſteteruntq. coram
eo:* quarum vna ait: Obſecro,mi domine: 17
ego & mulier hæc habitabamus in domo
vna,& peperi apud eam in cubiculo.* Ter- 18
tia autem die poſtquam ego peperi,peperit
& hæc: & eramus ſimul, nulluſq. alius no-
biſcum in domo, exceptis nobis duabus.
* Mortuus eſt autem filius mulieris huius 19
nocte. dormiens quippe oppreſſit eum.
* Et conſurgens intempeſtæ noctis ſilentio, 20
tulit filium meum de latere meo ancillæ
tuæ dormientis, & collocauit in ſinu ſuo:
ſuum autem filium, qui erat mortuus, po-
21 ſuit in ſinu meo.* Cumq. ſurrexiſſem ma-
ne vt darem lac filio meo, apparuit mor-
tuus: quem diligentius intuens clara luce,
deprehendi non eſſe meum quem genue-
22 ram.* Reſponditq. altera mulier: Non eſt
ita vt dicis,ſed filius tuus mortuus eſt, meus
autem viuit. Econtrario illa dicebat: Men-
tiris: filius quippe meus viuit,& filius tuus
mortuus eſt. Atque in hunc modum con-
23 tendebant coram rege.* Tunc rex ait: Hæc
dicit, Filius meus viuit, & filius tuus mor-
tuus eſt. Et iſta reſpondit, Non, ſed filius
24 tuus mortuus eſt, meus autem viuit.* Dixit
ergo rex: Afferte mihi gladium. Cumq.
25 attuliſſent gladium coram rege,* Diuidite,
inquit, infantem viuum in duas partes, &
date dimidiam partem vni,& dimidiam par
26 tem alteri.* Dixit autem mulier, cuius fi-
lius erat viuus, ad regem: (commota ſunt
quippe viſcera eius ſuper filio ſuo) Obſe-
cro domine,date illi infantẽ viuum, & no-
lite interficere eum. Econtrario illa dice-
bat: Nec mihi, nec tibi ſit, ſed diuidatur.
27 * Reſpondit rex,& ait: Date huic infantem
viuum,& non occidatur: hæc eſt enim ma-
28 ter eius.* Audiuit itaque omnis Iſrael iu-
dicium quod iudicaſſet rex, & timuerunt
regem, videntes ſapientiam Dei eſſe in eo
ad faciendum iudicium.

CAP. IIII.

1 ERAT autem rex Salomon regnans ſu-
2 per omnem Iſrael:* & hi principes quos
habebat: Azarias filius Sadoc ſacerdotis:
3 * Elihoreph,& Ahia filij Siſa ſcribæ: Ioſaphat
4 filius Ahilud a cõmentarijs:* Banaias filius
Ioiadæ ſuper exercitum: Sadoc autem, &
5 Abiathar ſacerdotes.* Azarias filius Nathã
ſuper eos qui aſſiſtebant regi: Zabud filius
6 Nathan ſacerdos,amicus regis:* & Ahiſar
præpoſitus domus: & Adoniram filius Ab-
7 da ſuper tributa.* Habebat autem Salomon
duodecim præfectos ſuper omnem Iſrael,
qui præbebant annonam regi & domui
eius:

eius : per ſingulos enim menſes in anno ,
ſinguli neceſſaria miniſtrabant . * Et hæc 8
nomina eorum: Benhur,in mõte Ephraim.
* Bendecar, in Macces, & in Salebim , & in 9
Bethſames , & in Elon , & in Bethanan .
* Benheſed in Aruboth : ipſius erat Socho, 10
& omnis terra Epher . * Benabinadab , cu- 11
ius omnis Nepha Dor, Tapheth filiam Sa-
lomonis habebat vxorem.* Bana filius Ahi- 12
lud regebat Thanac & Mageddo,& vniuer
ſam Bethſan,quæ eſt iuxta Sarthana ſubter
Iezrael,a Bethſan vſque Abelmehula e re-
gione Iecmaan.* Bengaber in Ramoth Ga- 13
laad : habebat Auothiair filij Manaſſe in
Galaad, ipſe præerat in omni regione Ar-
gob,quæ eſt in Baſan,ſexaginta ciuitatibus
magnis atque muratis,quæ habebant ſeras
æreas . * Ahinadab filius Addo præerat in 14
Manaim . * Achimaas in Nephthali : ſed & 15
ipſe habebat Baſemath filiam Salomonis in
coniugio.* Baana filius Huſi, in Aſer, & in 16
Baloth .* Ioſaphat filius Pharuë,in Iſſachar. 17
* Semei filius Ela,in Beniamin.* Gaber filius 18
Vri, in terra Galaad, in terra Sehon regis 19
Amorrhæi & Og regis Baſan, ſuper omnia
quæ erant in illa terra. * Iuda & Iſrael in- 20
numerabiles,ſicut arena maris in multitu-
dine : comedentes, & bibentes, atque læ-
tantes . * Salomon autem erat in ditione 21
ſua , habens omnia regna a flumine terræ
Philiſthijm vſque ad terminum Ægypti: of
ferentium ſibi munera , & ſeruientium ei
cunctis diebus vitæ eius .* Erat autem cibus 22
Salomonis per dies ſingulos triginta cori
ſimilæ,& ſexaginta cori farinæ,* decem bo 23
ues pingues , & viginti boues paſcuales, &
centum arietes , excepta venatione ceruo-
rum,caprearum,atque bubalorum, & auiũ
altilium.* Ipſe enim obtinebat omnem re- 24
gionem,quæ erat trans flumen, a Thaphſa
vſque ad Gazan, & cunctos reges illarum
regionum: & habebat pacem ex omni par
te in circuitu . * Habitabatq. Iuda,& Iſrael 25
abſque timore vllo , vnuſquiſque ſub vite
ſua,& ſub ficu ſua, a Dan vſque Berſabee
cunctis diebus Salomonis.* Et habebat Sa- 26
lomon quadraginta millia præſepia equo-
rum currilium , & duodecim millia eque-
27 ſtrium . * Nutriebantq. eos ſupradicti regis
præfecti : ſed & neceſſaria menſæ regis Sa-
lomonis cum ingenti cura præbebant in
28 tempore ſuo.* Hordeum quoque,& paleas
equorum,& iumentorum deferebant in lo
cum vbi erat rex , iuxta conſtitutum ſibi .
29 * Dedit quoque Deus ſapientiam Salomo-
ni & prudentiam multam nimis, & latitu-
dinem cordis quaſi arenam,quæ eſt in lit-
30 tore maris . * Et præcedebat ſapientia Sa-
lomonis ſapientiam omnium Orientalium
31 & Ægyptiorum,* & erat ſapientior cunctis
hominibus : ſapientior Ethan Ezrahita, &
Heman,& Chalcol,& Dorda filijs Mahol :
& erat nominatus in vniuerſis gentibus per
32 circuitum . * Locutus eſt quoque Salomon
tria millia parabolas : & fuerunt carmina
33 eius quinque & mille . * Et diſputauit ſu-
per lignis a cedro, quæ eſt in Libano , vſ-
que ad hyſſopum,quæ egreditur de parie-
te: & diſſeruit de iumentis , & volucribus ,
34 & reptilibus,& piſcibus . * Et veniebant de
cunctis populis ad audiendam ſapientiam
Salomonis , & ab vniuerſis regibus terræ,
qui audiebant ſapientiam eius.

CAP. V.

1 MISIT quoque Hiram rex Tyri ſeruos
ſuos ad Salomonem : audiuit enim
quòd ipſum vnxiſſent regẽ pro patre eius:
quia amicus fuerat Hiram Dauid omni tem
2 pore.* Miſit autem Salomon ad Hiram,di-
3 cens:* Tu ſcis volũtatem Dauid patris mei,
& quia non potuerit ædificare domum no-
mini Domini Dei ſui propter bella immi-
nentia per circuitum, donec daret Domi-
4 nus eos ſub veſtigio pedum eius . * Nunc
autem requiem dedit Dominus Deus meus
mihi per circuitum : & non eſt ſatan,neque
5 occurſus malus.* Quamobrem cogito ædi-
ficare templum nomini Domini Dei mei,
ſicut locutus eſt Dominus Dauid patri meo,
dicẽs : Filius tuus,quem dabo pro te ſuper
ſolium tuum,ipſe ædificabit domum nomi-
6 ni meo.* Præcipe igitur vt præcidant mihi
ſerui tui cedros de Libano,& ſerui mei ſint

cum ſeruis tuis: mercedem autem ſeruorum
tuorum dabo tibi quamcũque petieris: ſcis
enim quomodo non eſt in populo meo vir
qui nouerit ligna cædere ſicut Sidonij.*Cũ 7
ergo audiſſet Hiram verba Salomonis, læ-
tatus eſt valde,& ait: Benedictus Dominus
Deus hodie,qui dedit Dauid filium ſapien-
tiſſimum ſuper populum hunc plurimum.
*Et miſit Hiram ad Salomonem,dicẽs: Au- 8
diui quæcumque mandaſti mihi: ego faciã
omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis
& abiegnis.*Serui mei deponent ea de Li- 9
bano ad mare: & ego componam ea in ra-
tibus in mari vſque ad locum,quem ſignifi-
caueris mihi; & applicabo ea ibi,& tu tolles
ea: præbebiſq. neceſſaria mihi,vt detur ci-
bus domui meæ.*Itaque Hiram dabat Salo- 10
moni ligna cedrina,& ligna abiegna, iuxta
omnem voluntatem eius.*Salomon autem 11
præbebat Hiram coros tritici,viginti millia,
in cibum domui eius,& viginti coros puriſ
ſimi olei: hæc tribuebat Salomon Hirã per
ſingulos annos.*Dedit quoque Dominus ſa 12
pientiam Salomoni,ſicut locutus eſt ei: &
erat pax inter Hiram & Salomonem,& per-
cuſſerũt ambo fœdus.*Elegitq. rex Salomõ 13
operarios de omni Iſrael,& erat indictio tri-
ginta millia virorum.*Mittebatq. eos in Li- 14
banum,decẽ millia per menſes ſingulos vi-
ciſſim,ita vt duobus menſibus eſſent in do-
mibus ſuis: & Adoniram erat ſuper huiuſce-
modi indictione.*Fueruntq. Salomoni ſep- 15
tuaginta millia eorum qui onera portabãt,
& octoginta millia latomorum in monte:
*abſque præpoſitis qui præerãt ſingulis ope 16
ribus,numero trium millium,& trecentorũ
præcipientium populo & his qui faciebant
opus.*Præcepitq. rex,vt tollerent lapides 17
grandes,lapides pretioſos in fundamentum
templi,& quadrarent eos:*quos dolauerũt 18
cæmentarij Salomonis, & cæmentarij Hi-
ram: porro Giblij præparauerunt ligna &
lapides ad ædificandam domum.

CAP. VI.

FACTVM eſt ergo quadringenteſimo & 1
octogeſimo anno egreſſionis filiorum
Iſrael de Terra Ægypti,in anno quarto,mẽ
ſe Zio,(ipſe eſt menſis ſecundus)regni Sa-
lomonis ſuper Iſrael,ædificari cœpit domus
2 Domino.*Domus autem,quam ædificabat
rex Salomon Domino, habebat ſexaginta
cubitos in longitudine,& viginti cubitos in
latitudine,& triginta cubitos in altitudine.
3 *Et porticus erat ante templum viginti cu-
bitorum longitudinis, iuxta menſuram la-
titudinis templi: & habebat decem cubitos
4 latitudinis ante faciem templi. *Fecitq. in
5 templo feneſtras obliquas.*Et ædificauit
ſuper parietem templi tabulata per gyrũ,
in parietibus domus per circuitum templi
6 & oraculi,& fecit latera in circuitu.*Tabu-
latum,quod ſubter erat, quinque cubitos
habebat latitudinis, & medium tabulatum
ſex cubitorum latitudinis,& tertium tabu-
latum ſeptem habens cubitos latitudinis.
Trabes autem poſuit in domo per circuitũ
forinſecus,vt non hærerent muris templi.
7 *Domus autem cum ædificaretur, de lapi-
dibus dolatis atque perfectis ædificata eſt:
& malleus,& ſecuris,& omne ferramẽtum
non ſunt audita in domo cum ædificare-
8 tur. *Oſtium lateris medij in parte erat
domus dextræ: & per cochleam aſcende-
bant in medium cœnaculum,& a medio in
9 tertium.* Et ædificauit domum,& conſum-
mauit eam: texit quoque domum laquea-
10 ribus cedrinis.*Et ædificauit tabulatum ſu
per omnem domum quinque cubitis alti-
tudinis,& operuit domum lignis cedrinis.
11 *Et factus eſt ſermo Domini ad Salomo-
12 nem,dicens: *Domus hæc,quam ædificas,
ſi ambulaueris in præceptis meis,& iudicia
mea feceris,& cuſtodieris omnia mandata
mea,gradiens per ea: firmabo ſermonem
meum tibi,quem locutus ſum ad Dauid pa
13 trem tuum. * Et habitabo in medio filio-
rum Iſrael, & non derelinquam populum
14 meum Iſrael. *Igitur ædificauit Salomon
15 domum, & conſummauit eam. *Et ædifi-
cauit parietes domus intrinſecus, tabulatis
cedrinis,a pauimẽto domus vſque ad ſum-
mitatem parietum, & vſque ad laquearia,
operuit lignis cedrinis intrinſecus: & texit
paui-

pauimẽtum domus tabulis abiegnis.*Ædi- 16
ficauitq. viginti cubitorum ad poſteriorem
partem templi tabulata cedrina,a pauimen
to vſque ad ſuperiora:& fecit interiorem
domum oraculi in ſanctum Sanctorũ.*Por- 17
ro quadraginta cubitorum erat ipſum tem-
plum pro foribus oraculi.*Et cedro omnis 18
domus intrinſecus veſtiebatur, habens tor-
naturas, & iuncturas ſuas fabrefactas & cæ-
laturas eminentes: omnia cedrinis tabulis
veſtiebantur: nec omnino lapis apparere
poterat in pariete.* Oraculum autem in 19
medio domus,in interiori parte fecerat, vt
poneret ibi arcam fœderis Domini.*Porro 20
oraculum habebat viginti cubitos longitu-
dinis,& viginti cubitos latitudinis,& vigin-
ti cubitos altitudinis:& operuit illud atque
veſtiuit auro puriſſimo. ſed & altare veſti-
uit cedro.* Domum quoque ante oracu- 21
lum operuit auro puriſſimo,& affixit lami-
nas clauis aureis.* Nihilq. erat in templo 22
quod non auro tegeretur: ſed & totum al-
tare oraculi texit auro.*Et fecit in oraculo 23
duos cherubim de lignis oliuarum, decem
cubitorum altitudinis.* Quinque cubitorũ 24
ala cherub vna, & quinque cubitorum ala
cherub altera: id eſt,decem cubitos haben-
tes,a ſummitate alæ vnius vſque ad alæ al-
terius ſummitatem.* Decem quoque cubi- 25
torum erat cherub ſecundus: in menſura
pari, & opus vnum erat in duobus cheru-
bim,*id eſt, altitudinem habebat vnus che- 26
rub decem cubitorum, & ſimiliter cherub
ſecundus.*Poſuitq. cherubim in medio tẽ- 27
pli interioris: extendebant autem alas ſuas
cherubim,& tangebat ala vna parietem, &
ala cherub ſecundi tangebat parietem al-
terum: alæ autem alteræ in media parte tẽ-
pli ſe inuicem contingebant.* Texit quo- 28
que cherubim auro.*Et omnes parietes tẽ- 29
pli per circuitum ſculpſit varijs cælaturis &
torno: & fecit in eis cherubim,& palmas,
& picturas varias,quaſi prominentes de pa
riete, & egredientes.* Sed & pauimentum 30
domus texit auro intrinſecus & extrinſe-
cus.*Et in ingreſſu oraculi fecit oſtiola de 31
lignis oliuarum, poſteſq. angulorum quin-
32 que.*Et duo oſtia de lignis oliuarum: &
ſculpſit in eis picturam cherubim, & pal-
marum ſpecies,& anaglypha valde promi-
nentia: & texit ea auro: & operuit tam che-
33 rubim quàm palmas,& cetera, auro.* Fe-
citq. in introitu templi poſtes de lignis oli-
34 uarum quadrangulatos:*& duo oſtia de li-
gnis abiegnis altrinſecus: & vtrũque oſtium
duplex erat,& ſe inuicem tenens aperieba-
35 tur.*Et ſculpſit cherubim,& palmas,& cæ-
laturas valde eminentes: operuitq. omnia
laminis aureis opere quadro ad regulam.
36 *Et ædificauit atrium interius tribus ordi-
nibus lapidum politorum, & vno ordine
37 lignorum cedri.*Anno quarto fundata eſt
38 domus Domini in menſe Zio:*& in anno
vndecimo,menſe Bul (ipſe eſt menſis octa-
uus) perfecta eſt domus in omni opere ſuo,
& in vniuerſis vtenſilibus ſuis: ædificauitq.
eam annis ſeptem.

Cap. VII.

1 DOMUM autem ſuam ædificauit Salo-
mon tredecim annis,& ad perfectum
2 vſque perduxit.*Ædificauit quoque domũ
ſaltus Libani centum cubitorum longitudi-
nis,& quinquaginta cubitorum latitudinis,
& triginta cubitorum altitudinis: & quat-
tuor deambulacra inter colũnas cedrinas:
ligna quippe cedrina exciderat in colũnas.
3 *Et tabulatis cedrinis veſtiuit totam came-
ram, quæ quadragintaquinque columnis
ſuſtentabatur. Vnus autem ordo habebat
4 columnas quindecim* contra ſe inuicem
5 poſitas,*& e regione ſe reſpicientes,æquali
ſpatio inter columnas, & ſuper columnas
quadrangulata ligna in cunctis æqualia.
6 *Et porticum columnarum fecit quinqua-
ginta cubitorum longitudinis, & triginta
cubitorum latitudinis: & alteram porticum
in facie maioris porticus: & columnas, &
7 epiſtylia ſuper columnas.* Porticum quo-
que ſolij, in qua tribunal eſt, fecit: & texit
lignis cedrinis a pauimento vſque ad ſum-
8 mitatem.*Et domuncula,in qua ſedebatur
ad iudicandum, erat in media porticu, ſi-
mili opere. Domum quoque fecit filiæ Pha-

raonis (quam vxorem duxerat Salomon)
tali opere, quali & hanc porticum.*Omnia 9
lapidibus pretioſis, qui ad normam quan-
dam atque menſurã tam intrinſecus quàm
extrinſecus ſerrati erant: a fundamento vſ-
que ad ſummitatem parietum, & extrinſe-
cus vſque ad atrium maius.*Fundamenta 10
autem de lapidibus pretioſis, lapidibus ma
gnis decem ſiue octo cubitorum.*Et deſu- 11
per lapides pretioſi æqualis menſuræ ſecti
erant, ſimiliterq. de cedro.*Et atrium maius 12
rotundum trium ordinum de lapidibus ſe-
ctis, & vnius ordinis de dolata cedro: nec-
non & in atrio domus Domini interiori, &
in porticu domus.*Miſit quoque rex Salo- 13
mon, & tulit Hiram de Tyro,*filium mu- 14
lieris viduæ de tribu Nephthali, patre Ty-
rio, artificem ærarium, & plenum ſapientia,
& intelligentia, & doctrina ad faciendum
omne opus ex ære. Qui cum veniſſet ad re-
gem Salomonẽ, fecit omne opus eius.*Et 15
finxit duas columnas æreas, decem & octo
cubitorum altitudinis columnam vnam: &
linea duodecim cubitorum ambiebat colũ-
nam vtramque.*Duo quoque capitella fe- 16
cit, quæ ponerentur ſuper capita columna-
rum, fuſilia ex ære: quinque cubitorum al-
titudinis capitellum vnum, & quinque cu-
bitorum altitudinis capitellum alterum:*& 17
quaſi in modum retis, & catenarum ſibi in-
uicem miro opere contextarum. Vtrumque
capitellum columnarũ fuſile erat: ſeptena
verſuum retiacula in capitello vno, & ſepte-
na retiacula in capitello altero.*Et perfecit 18
columnas, & duos ordines per circuitum re-
tiaculorum ſingulorum, vt tegerent capi-
tella, quæ erant ſuper ſummitatẽ, malogra-
natorum: eodem modo fecit & capitello
ſecundo.*Capitella autem, quæ erant ſuper 19
capita columnarum, quaſi opere lilij fabri-
cata erant in porticu quattuor cubitorum.
* Et rurſum alia capitella in ſummitate co- 20
lumnarum deſuper iuxta menſuram colũ-
næ contra retiacula: malogranatorum au-
tem ducenti ordines erant in circuitu capi-
telli ſecundi.*Et ſtatuit duas columnas in 21
porticu templi: cumq. ſtatuiſſet columnam
dexteram, vocauit eam nomine Iachin: ſi-
militer erexit columnam ſecundam: & vo-
22 cauit nomen eius Booz. * Et ſuper capi-
ta columnarum opus in modum lilij po-
ſuit: perfectumq. eſt opus columnarum.
23 * Fecit quoque mare fuſile decem cubito-
rum a labio vſque ad labium, rotundum in
circuitu: quinque cubitorum altitudo eius,
& reſticula triginta cubitorum cingebat
24 illud per circuitum. * Et ſculptura ſubter
labium circuibat illud decem cubitis am-
biens mare: duo ordines ſculpturarũ ſtria-
25 tarum erant fuſiles. * Et ſtabat ſuper duo-
decim boues, e quibus tres reſpiciebant
ad Aquilonem, & tres ad Occidentem, &
tres ad Meridiem, & tres ad Orientem, &
mare ſuper eos deſuper erat: quorum po-
ſteriora vniuerſa intrinſecus latitabant.
26 *Groſſitudo autem luteris, trium vnciarum
erat: labiumq. eius, quaſi labium calicis,
& folium repandi lilij: duo millia batos
27 capiebat. * Et fecit decem baſes æneas,
quattuor cubitorum longitudinis baſes ſin-
gulas, & quattuor cubitorum latitudinis,
28 & trium cubitorum altitudinis.* Et ipſum
opus baſium, interraſile erat: & ſculpturæ
29 inter iuncturas. *Et inter coronulas & ple-
ctas, leones & boues & cherubim: & in iun-
cturis ſimiliter deſuper: & ſubter leones,
& boues quaſi lora ex ære dependentia.
30 * Et quattuor rotæ per baſes ſingulas, &
axes ærei: & per quattuor partes quaſi hu-
meruli ſubter luterem fuſiles, contra ſe
31 inuicem reſpectantes. * Os quoque lute-
ris intrinſecus erat in capitis ſummitate:
& quod forinſecus apparebat, vnius cubiti
erat totum rotundum, pariterq. habebat
vnum cubitum & dimidium: in angulis au-
tem columnarum variæ celaturæ erant: &
media intercolumnia, quadrata non rotun-
32 da.*Quattuor quoque rotæ, quæ per quat-
tuor angulos baſis erant, cohærebant ſibi
ſubter baſim: vna rota habebat altitudi-
33 nis cubitum & ſemis. * Tales autem rotæ
erant quales ſolent in curru fieri: & axes
earum, & radij, & canthi, & modioli, om-
34 nia fuſilia. * Nam & humeruli illi quattuor

per

per ſingulos angulos baſis vnius, ex ipſa
35 baſi fuſiles & coniuncti erant. *In ſummi-
tate autem baſis erat quædam rotunditas
dimidij cubiti, ita fabrefacta, vt luter deſu-
per poſſet imponi, habens cælaturas ſuas,
36 variaſq. ſculpturas ex ſemetipſa. *Sculpſit
quoque in tabulatis illis, quæ erant ex ære,
& in angulis, cherubim, & leones, & pal-
mas, quaſi in ſimilitudinem hominis ſtan-
tis, vt non cælata, ſed appoſita per circui-
37 tum viderentur. *In hunc modum fecit de-
cem baſes, fuſura vna, & menſura, ſculptu-
38 raq. conſimili. *Fecit quoque decem lute-
res æneos: quadraginta batos capiebat lu-
ter vnus, eratq. quattuor cubitorum: ſin-
gulos quoque luteres per ſingulas, id eſt,
39 decem baſes, poſuit. *Et conſtituit decem
baſes, quinque ad dexteram partẽ templi,
& quinque ad ſiniſtram: mare autem po-
ſuit ad dexteram partem templi contra O-
40 rientem ad Meridiem. *Fecit ergo Hiram
lebetes, & ſcutras, & hamulas, & perfecit
omne opus regis Salomonis in templo Do-
41 mini. *Columnas duas, & funiculos capi-
tellorum ſuper capitella columnarũ duos:
& retiacula duo, vt operirent duos funicu-
42 los, qui erant ſuper capita columnarum. *Et
malogranata quadringenta in duobus re-
tiaculis: duos verſus malogranatorum in
retiaculis ſingulis, ad operiendos funiculos
capitellorum, qui erãt ſuper capita colum-
43 narum. *Et baſes decem, & luteres decem
44 ſuper baſes. *Et mare vnum, & boues duo-
45 decim ſubter mare. *Et lebetes, & ſcutras,
& hamulas. omnia vaſa, quæ fecit Hiram
regi Salomoni in domo Domini, de auri-
46 chalco erant. *In campeſtri regione Iorda-
nis fudit ea rex in argilloſa terra, inter So-
47 choth & Sarthan. *Et poſuit Salomon om-
nia vaſa: propter multitudinem autem ni-
48 miam non erat pondus æris. *Fecitq. Salo-
mon omnia vaſa in domo Domini: altare
aureum, & menſam, ſuper quam poneren-
49 tur panes propoſitionis, auream: *& can-
delabra aurea, quinque ad dexterã, & quin-
que ad ſiniſtram contra oraculum ex auro
puro: & quaſi lilij flores, & lucernas deſuper
50 aureas: & forcipes aureos, *& hydrias, &
fuſcinulas, & phialas, & mortariola, & thu-
ribula, de auro puriſſimo: & cardines oſtio-
rum domus interioris Sancti ſanctorum, &
51 oſtiorum domus templi, ex auro erant. *Et
perfecit omne opus quod faciebat Salo-
mon in domo Domini, & intulit quæ ſan-
ctificauerat Dauid pater ſuus, argentum &
aurum, & vaſa, repoſuitq. in theſauris do-
mus Domini.

CAP. VIII.

1 TVNC congregati ſunt omnes maiores
natu Iſrael cum principibus tribuum,
& duces familiarum filiorum Iſrael ad re-
gem Salomonem in Ieruſalem: vt deferrẽt
arcam fœderis Domini, de ciuitate Dauid,
2 id eſt, de Sion. *Conuenitq. ad regem Sa-
lomonem vniuerſus Iſrael in menſe Etha-
nim, in ſollemni die, ipſe eſt menſis ſepti-
3 mus. *Veneruntq. cuncti ſenes de Iſrael,
4 & tulerunt arcam ſacerdotes, *& portaue-
runt arcam Domini, & tabernaculum fœ-
deris, & omnia vaſa Sanctuarij, quæ erant
in tabernaculo: & ferebant ea ſacerdotes
5 & Leuitæ. *Rex autem Salomon, & omnis
multitudo Iſrael, quæ conuenerat ad eum,
gradiebatur cum illo ante arcam, & immo-
labant oues & boues abſque æſtimatione &
6 numero. *Et intulerunt ſacerdotes arcam
fœderis Domini in locum ſuum, in oracu-
lum templi, in Sanctum ſanctorum ſubter
7 alas cherubim. *Siquidem cherubim ex-
pandebant alas ſuper locum arcæ, & prote-
8 gebant arcã, & vectes eius deſuper. *Cumq.
eminerent vectes, & apparerent ſummita-
tes eorum foris Sanctuarium ante oracu-
lum, non apparebant vltra extrinſecus, qui
& fuerunt ibi vſque in præſentem diem.
9 *In arca autem non erat aliud niſi duæ ta-
bulæ lapideæ, quas poſuerat in ea Moyſes
in Horeb, quando pepigit Dominus fœdus
cum filijs Iſrael, cum egrederentur de Terra
10 Ægypti. *Factum eſt autem, cum exiſſent
ſacerdotes de Sanctuario, nebula impleuit
11 domum Domini, *& non poterant ſacer-
dotes ſtare & miniſtrare propter nebulam:

impleuerat enim gloria Domini domum
Domini.*Tunc ait Salomon: Dominus di- 12
xit vt habitaret in nebula.*Ædificans ædi- 13
ficaui domum in habitaculum tuum, firmiſ-
ſimum ſolium tuum in ſempiternũ.*Con- 14
uertitq. rex faciem ſuam, & benedixit om-
ni eccleſiæ Iſrael: omnis enim eccleſia Iſ-
rael ſtabat.* Et ait Salomon: Benedictus 15
Dominus Deus Iſrael, qui locutus eſt ore
ſuo ad Dauid patrem meum, & in manibus
eius perfecit, dicens:*A die, qua eduxi po- 16
pulum meum Iſrael de Ægypto, non elegi
ciuitatem de vniuerſis tribubus Iſrael, vt
ædificaretur domus, & eſſet nomen meum
ibi: ſed elegi Dauid vt eſſet ſuper populum
meum Iſrael.*Voluitq. Dauid pater meus 17
ædificare domum nomini Domini Dei Iſ-
rael:* & ait Dominus ad Dauid patrem 18
meum: Quod cogitaſti in corde tuo ædifi-
care domum nomini meo, bene feciſti, hoc
ipſum mente tractans.*Verumtamen tu nõ 19
ædificabis mihi domum, ſed filius tuus, qui
egredietur de renibus tuis, ipſe ædificabit
domum nomini meo.*Confirmauit Domi- 20
nus ſermonem ſuum, quem locutus eſt: ſte-
tiq. pro Dauid patre meo, & ſedi ſuper thro
num Iſrael, ſicut locutus eſt Dominus: &
ædificaui domũ nomini Domini Dei Iſrael.
*Et conſtitui ibi locum arcæ, in qua fœdus 21
Domini eſt, quod percuſſit cum patribus
noſtris, quando egreſſi ſunt de Terra Ægy-
pti.*Stetit autem Salomon ante altare Do- 22
mini in conſpectu eccleſiæ Iſrael, & expan-
dit manus ſuas in cælum,* & ait: Domine 23
Deus Iſrael, non eſt ſimilis tui Deus in cæ-
lo deſuper, & ſuper terram deorſum: qui
cuſtodis pactum & miſericordiã ſeruis tuis,
qui ambulant coram te in toto corde ſuo.
*Qui cuſtodiſti ſeruo tuo Dauid patri meo 24
quæ locutus es ei: ore locutus es, & mani-
bus perfeciſti, vt hæc dies probat.*Nunc 25
igitur Domine Deus Iſrael, conſerua famu-
lo tuo Dauid patri meo quæ locutus es ei,
dicens: Non auferetur de te vir coram me,
qui ſedeat ſuper thronum Iſrael: ita tamen
ſi cuſtodierint filij tui viam ſuam, vt ambu-
lent coram me ſicut tu ambulaſti in con-
26 ſpectu meo.*Et nunc Domine Deus Iſrael
firmentur verba tua, quæ locutus es ſeruo
27 tuo Dauid patri meo.*Ergone putandum
eſt quòd vere Deus habitet ſuper terram?
ſi enim cælum, & cæli cælorum te capere
non poſſunt, quanto magis domus hæc, quã
28 ædificaui?*Sed reſpice ad orationem ſerui
tui, & ad preces eius Domine Deus meus:
audi hymnum & orationem, quam ſeruus
29 tuus orat coram te hodie:*vt ſint oculi tui
aperti ſuper domum hanc nocte ac die: ſu-
per domũ, de qua dixiſti: Erit nomen meũ
ibi: vt exaudias orationem, quam orat in
30 loco iſto ad te ſeruus tuus.* Vt exaudias
deprecationẽ ſerui tui & populi tui Iſrael,
quodcũque orauerint in loco iſto, & exau-
dies in loco habitaculi tui in cælo, & cum
31 exaudieris, propitius eris.*Si peccauerit ho-
mo in proximum ſuum, & habuerit aliquod
iuramentum, quo teneatur aſtrictus; & ve-
nerit propter iuramentum coram altari tuo
32 in domum tuam,* tu exaudies in cælo: &
facies, & iudicabis ſeruos tuos, condemnãs
impium, & reddens viam ſuam ſuper caput
eius, iuſtificanſq. iuſtum, & retribuens ei ſe-
33 cundum iuſtitiam ſuam.*Si fugerit popu-
lus tuus Iſrael inimicos ſuos (quia pecca-
turus eſt tibi) & agentes pœnitentiam, &
confitentes nomini tuo, venerint, & oraue-
rint, & deprecati te fuerint in domo hac;
34 *exaudi in cælo, & dimitte peccatum populi
tui Iſrael, & reduces eos in terrã, quam de-
35 diſti patribus eorum.*Si clauſum fuerit cæ-
lum, & non pluerit propter peccata eorum,
& orantes in loco iſto, pœnitentiam egerint
nomini tuo, & a peccatis ſuis cõuerſi fuerint
36 propter afflictionem ſuã:*exaudi eos in cæ-
lo, & dimitte peccata ſeruorum tuorum, &
populi tui Iſrael: & oſtende eis viam bonã
per quam ambulent, & da pluuiam ſuper
terram tuam, quam dediſti populo tuo in
37 poſſeſſionem.*Fames ſi oborta fuerit in ter-
ra, aut peſtilẽtia, aut corruptus aër, aut æru-
go, aut locuſta, vel rubigo, & afflixerit eum
inimicus eius portas obſidens, omnis pla-
38 ga, vniuerſa infirmitas,*cuncta deuotatio,
& imprecatio, quæ acciderit omni homini
de

de populo tuo Iſrael: ſi quis cognouerit pla
gam cordis ſui,& expanderit manus ſuas in
domo hac, *tu exaudies in cælo in loco ha- 39
bitationis tuæ,& repropitiaberis,& facies vt
des vnicuique ſecundum omnes vias ſuas,
ſicut videris cor eius (qnia tu noſti ſolus
cor omniū filiorum hominum)* vt timeant 40
te cunctis diebus, quibus viuunt ſuper fa-
ciem terræ, quam dediſti patribus noſtris.
* Inſuper & alienigena, qui non eſt de po- 41
pulo tuo Iſrael, cum venerit de terra lon-
ginqua propter nomen tuū (audietur enim
nomen tuum magnum, & manus tua for-
tis,& brachium tuum *extentum vbique) 42
cum venerit ergo,& orauerit in hoc loco,
* tu exaudies in cælo, in firmamento habi- 43
taculi tui,& facies omnia,pro quibus inuo-
cauerit te alienigena : vt diſcant vniuerſi
populi terrarum nomen tuum timere,ſicut
populus tuus Iſrael,& probēt quia nomen
tuum inuocatum eſt ſuper domum hanc,
quam ædificaui. * Si egreſſus fuerit popu- 44
lus tuus ad bellum contra inimicos ſuos,
per viam,quocumque miſeris eos,orabunt
te contra viam ciuitatis,quā elegiſti,& con-
tra domum,quam ædificaui nomini tuo,*& 45
exaudies in cælo orationes eorum,& preces
eorum, & facies iudicium eorum. * Quòd 46
ſi peccauerint tibi (non eſt enim homo qui
non peccet) & iratus tradideris eos inimicis
ſuis, & captiui ducti fuerint in terram ini-
micorum longe vel prope,*& egerint pœ- 47
nitentiam in corde ſuo in loco captiuitatis,
& conuerſi deprecati te fuerint in captiui-
tate ſua,dicentes: Peccauimus, inique egi-
mus,impie geſſimus :*& reuerſi fuerint ad 48
te in vniuerſo corde ſuo,& tota anima ſua
in terra inimicorum ſuorum, ad quam ca-
ptiui ducti fuerint : & orauerint te contra
viam terræ ſuæ,quam dediſti patribus eo-
rum, & ciuitatis quam elegiſti, & templi
quod ædificaui nomini tuo :* exaudies in 49
cælo,in firmamento ſolij tui orationes eo-
rum, & preces eorum, & facies iudicium
eorum : * & propitiaberis populo tuo qui 50
peccauit tibi, & omnibus iniquitatibus eo-
rum, quibus præuaricati ſunt in te : & da-
bis miſericordiam coram eis,qui eos capti-
51 uos habuerint, vt miſereantur eis. *Popu-
lus enim tuus eſt, & hereditas tua, quos
eduxiſti de Terra Ægypti,de medio forna-
52 cis ferreæ. * Vt ſint oculi tui aperti ad de-
precationem ſerui tui, & populi tui Iſrael,
& exaudias eos in vniuerſis pro quibus in-
53 uocauerint te. * Tu enim ſeparaſti eos tibi
in hereditatem de vniuerſis populis terræ,
ſicut locutus es per Moyſen ſeruum tuum,
quando eduxiſti patres noſtros de Ægypto
54 Domine Deus. * Factum eſt autem, cum
compleſſet Salomon orans Dominum om-
nem orationē,& deprecationem hanc,ſur-
rexit de conſpectu altaris Domini: vtrūque
enim genu in terram fixerat, & manus ex-
55 panderat in cælum. *Stetit ergo, & bene-
dixit omni eccleſiæ Iſrael voce magna, di-
56 cens:* Benedictus Dominus, qui dedit re-
quiem populo ſuo Iſrael, iuxta omnia quæ
locutus eſt : non cecidit ne vnus quidem
ſermo ex omnibus bonis, quæ locutus eſt
57 per Moyſen ſeruum ſuum. * Sit Dominus
Deus noſter nobiſcum, ſicut fuit cum pa-
tribus noſtris, non derelinquens nos, ne-
58 que proijciens. *Sed inclinet corda noſtra
ad ſe, vt ambulemus in vniuerſis vijs eius,
& cuſtodiamus mandata eius, & ceremo-
nias eius, & iudicia quæcumque mandauit
59 patribus noſtris.*Et ſint ſermones mei iſti,
quibus deprecatus ſum coram Domino,
appropinquantes Domino Deo noſtro die
ac nocte, vt faciat iudicium ſeruo ſuo, &
60 populo ſuo Iſrael per ſingulos dies :* vt
ſciant omnes populi terræ, quia Dominus
ipſe eſt Deus, & non eſt vltra abſque eo.
61 *Sit quoque cor noſtrum perfectum cum
Domino Deo noſtro,vt ambulemus in de-
cretis eius, & cuſtodiamus mandata eius,
62 ſicut & hodie. * Igitur rex, & omnis Iſrael
cum eo, immolabant victimas coram Do-
63 mino. *Mactauitq. Salomon hoſtias paci-
ficas, quas immolauit Domino, boum vi-
ginti duo millia, & ouium centum viginti
millia : & dedicauerunt templum Domini
64 rex, & filij Iſrael. * In die illa ſanctificauit
rex medium atrij, quod erat ante domum

Domini: fecit quippe holocauſtum ibi, &
ſacrificium, & adipem pacificorum: quo-
niam altare æreum, quod erat coram Do-
mino, minus erat, & capere non poterat
holocauſtum, & ſacrificium, & adipem pa-
cificorum. *Fecit ergo Salomon in tempo- 65
re illo feſtiuitatem celebrem, & omnis Iſ-
rael cum eo, multitudo magna ab introitu
Emath vſque ad Riuum Ægypti, coram Do
mino Deo noſtro, ſeptem diebus & ſeptem
diebus, id eſt, quattuordecim diebus. * Et 66
in die octaua dimiſit populos: qui benedi-
centes regi, profecti ſunt in tabernacula ſua
lætantes, & alacri corde ſuper omnibus bo
nis, quæ fecerat Dominus Dauid ſeruo ſuo,
& Iſrael populo ſuo.

CAP. IX.

FACTVM eſt autem cum perfeciſſet Sa- 1
lomon ædificium domus Domini, &
ædificium regis, & omne quod optauerat
& voluerat facere, * apparuit ei Dominus 2
ſecundò ſicut apparuerat ei in Gabaon.
*Dixitq. Dominus ad eum: Exaudiui ora- 3
tionem tuam & deprecationem tuã, quam
deprecatus es coram me: ſanctificaui do-
mum hanc, quam ædificaſti, vt ponerem
nomen meum ibi in ſempiternum, & erunt
oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.
*Tu quoque ſi ambulaueris coram me, ſi- 4
cut ambulauit pater tuus, in ſimplicitate
cordis, & in æquitate: & feceris omnia, quæ
præcepi tibi, & legitima mea & iudicia mea
ſeruaueris, *ponam thronum regni tui ſu- 5
per Iſrael in ſempiternum, ſicut locutus
ſum Dauid patri tuo, dicens: Non aufere-
tur vir de genere tuo de ſolio Iſrael. *Si au- 6
tem auerſione auerſi fueritis vos & filij ve-
ſtri, non ſequentes me, nec cuſtodientes
mandata mea, & ceremonias meas, quas
propoſui vobis, ſed abieritis & colueritis
deos alienos, & adoraueritis eos: *auferam 7
Iſrael de ſuperficie terræ, quam dedi eis, &
templũ, quod ſanctificaui nomini meo, pro-
iiciam a conſpectu meo, eritq. Iſrael in pro-
uerbium, & in fabulam cũctis populis. *Et 8
domus hæc erit in exemplum: omnis, qui
tranſierit per eam, ſtupebit, & ſibilabit, &
dicet: Quare fecit Dominus ſic terræ huic,
9 & domui huic? *Et reſpondebunt: Quia
dereliquerunt Dominum Deum ſuum, qui
eduxit patres eorum de Terra Ægypti, &
ſecuti ſunt deos alienos, & adorauerũt eos,
& coluerunt eos: idcirco induxit Dominus
10 ſuper eos omne malum hoc. *Expletis au-
tem annis viginti poſtquam ædificauerat
Salomon duas domos, id eſt domum Do-
11 mini & domum regis, *(Hiram rege Tyri
præbente Salomoni ligna cedrina & abie-
gna, & aurum iuxta omne quod opus ha-
buerat) tunc dedit Salomon Hiram viginti
12 oppida in Terra Galilææ. * Et egreſſus eſt
Hiram de Tyro, vt videret oppida, quæ de-
13 derat ei Salomon, & non placuerunt ei, *&
ait: Hæccine ſunt ciuitates, quas dediſti mi-
hi, frater? Et appellauit eas Terram chabul,
14 vſque in diem hanc. *Miſit quoque Hiram
ad regem Salomonem centum viginti ta-
15 lenta auri. *Hæc eſt ſumma expenſarum,
quam obtulit rex Salomon ad ædificandam
domum Domini & domum ſuam, & Mel-
lo, & murum Ieruſalem, & Heſer, & Ma-
16 geddo, & Gazer. *Pharao rex Ægypti aſcẽ-
dit, & cepit Gazer, ſuccenditq. eam igni: &
Chananæum, qui habitabat in ciuitate, in-
terfecit, & dedit eã in dotem filiæ ſuæ vxori
17 Salomonis. *Ædificauit ergo Salomon Ga-
18 zer, & Bethoron inferiorem, *& Baalath,
19 & Palmiram in Terra ſolitudinis. *Et om-
nes vicos, qui ad ſe pertinebant, & erant
abſque muro, muniuit, & ciuitates curruum
& ciuitates equitum, & quodcumque ei
placuit vt ædificaret in Ieruſalem, & in Li-
20 bano, & in omni terra poteſtatis ſuæ. *Vni-
uerſum populum, qui remãſerat de Amor-
rhæis, & Hethæis, & Pherezæis, & Heuæis,
& Iebuſæis, qui non ſunt de filijs Iſrael:
21 *horum filios, qui remãſerant in terra, quos
ſcilicet non potuerant filij Iſrael extermi-
nare: fecit Salomon tributarios, vſque in
22 diem hanc. *De filijs autem Iſrael non con-
ſtituit Salomon ſeruire quemquã, ſed erant
viri bellatores, & miniſtri eius, & principes,
& duces, & præfecti curruum & equorum.
Erant

*Erant autem principes ſuper omnia ope- 23
ra Salomonis præpoſiti quingenti quinqua
ginta,qui habebant ſubiectum populum,&
ſtatutis operibus imperabant.*Filia autem 24
Pharaonis aſcendit de ciuitate Dauid in
domum ſuam, quam ædificauerat ei Salo-
mon: tunc ædificauit Mello. *Offerebat 25
quoque Salomon tribus vicibus per annos
ſingulos holocauſta, & pacificas victimas
ſuper altare,quod ædificauerat Domino,&
adolebat thymiama coram Domino: perfe-
ctumq. eſt templum. *Claſſem quoque fe- 26
cit rex Salomon in Aſiongaber,quæ eſt iu-
xta Ailath in littore Maris rubri, in Terra
Idumææ. *Miſitq. Hiram in claſſe illa ſer- 27
uos ſuos viros nauticos & gnaros maris,cũ
ſeruis Salomonis. *Qui cum veniſſent in 28
Ophir, ſumptum inde aurum quadringen-
torum viginti talentorum, detulerunt ad
regem Salomonem.

Cap. x.

SED & Regina Saba,audita fama Salo- 1
monis in nomine Domini,venit tentare
eum in ænigmatibus.*Et ingreſſa Ieruſalẽ 2
multo cũ comitatu,& diuitijs,camelis por-
tantibus aromata,& aurum infinitũ nimis,
& gemmas pretioſas,venit ad regem Salo-
monem,& locuta eſt ei vniuerſa quæ habe-
bat in corde ſuo.*Et docuit eam Salomon 3
omnia verba,quæ propoſuerat: non fuit ſer
mo,qui regem poſſet latere,& non reſpon-
deret ei.*Videns autem regina Saba omnẽ 4
ſapientiam Salomonis,& domum,quã ædi-
ficauerat,*& cibos menſæ eius,& habitacu 5
la ſeruorum,& ordines miniſtrantium, ve-
ſteſq. eorum,& pincernas,& holocauſta,
quæ offerebat in domo Domini: non habe-
bat vltra ſpiritum.*dixitq. ad regem: Verus 6
eſt ſermo,quem audiui in terra mea*ſuper 7
ſermonibus tuis,& ſuper ſapientia tua: &
non credebã narrantibus mihi,donec ipſa
veni,& vidi oculis meis,& probaui quòd
media pars mihi nunciata non fuerit: ma-
ior eſt ſapientia & opera tua,quàm rumor,
quem audiui. *Beati viri tui,& beati ſerui 8
tui,qui ſtant coram te ſemper,& audiunt
9 ſapientiam tuam.*Sit Dominus Deus tuus
benedictus, cui complacuiſti, & poſuit te
ſuper thronum Iſrael,eo quòd dilexerit Dò
minus Iſrael in ſempiternum,& conſtituit
te regem,vt faceres iudicium & iuſtitiam.
10 *Dedit ergo regi centum viginti talenta au-
ri,& aromata multa nimis,& gemmas pre-
tioſas: non ſunt allata vltra aromata tam
multa,quàm ea quæ dedit regina Saba re-
11 gi Salomoni. (*Sed & claſſis Hiram, quæ
portabat aurum de Ophir,attulit ex Ophir
ligna thyina multa nimis, & gemmas pre-
12 tioſas. *Fecitq. rex de lignis thyinis fulcra
domus Domini,& domus regiæ,& citharas
lyraſq. cantoribus: non ſunt allata huiuſce
modi ligna thyina,neque viſa vſque in præ-
13 ſentem diem.) *Rex autem Salomon dedit
reginæ Saba omnia quæ voluit,& petiuit ab
eo: exceptis his,quæ vltro obtulerat ei mu
nere regio. Quæ reuerſa eſt,& abijt in ter-
14 ram ſuam cum ſeruis ſuis.*Erat autem pon
dus auri,quod afferebatur Salomoni per an-
nos ſingulos,ſexcentorum ſexaginta ſex ta-
15 lentorum auri:*excepto eo,quod afferebãt
viri,qui ſuper vectigalia erant,& negotiato-
res,vniuerſiq. ſcruta vẽdentes,& omnes re-
16 ges Arabiæ,duceſq. terræ.*Fecit quoque rex
Salomon ducẽta ſcuta de auro puriſſimo,
ſexcentos auri ſiclos dedit in laminas ſcuti
17 vnius.*Et trecentas peltas ex auro proba-
to: trecẽtæ minæ auri vnam peltam veſtie-
bant: poſuitq. eas rex in domo ſaltus Liba-
18 ni.*Fecit etiam rex Salomon thronum de
ebore grandem: & veſtiuit eum auro fuluo
19 nimis,*qui habebat ſex gradus: & ſummitas
throni rotunda erat in parte poſteriori: &
duæ manus hinc atque inde tenentes ſedi-
le: & duo leones ſtabant iuxta manus ſin-
20 gulas.*Et duodecim leunculi ſtantes ſuper
ſex gradus hinc atque inde: nõ eſt factum
21 tale opus in vniuerſis regnis.*Sed & omnia
vaſa,quibus potabat rex Salomon,erãt au-
rea: & vniuerſa ſupellex domus ſaltus Li-
bani de auro puriſſimo: non erat argentũ,
nec alicuius pretij putabatur in diebus Sa-
22 lomonis,*quia claſſis regis per mare cum
claſſe Hiram ſemel per tres annos ibat in
Tharſis,

Tharſis,deferens inde aurum,& argentum,
& dentes elephantorum,& ſimias,& pauos.
* Magnificatus eſt ergo rex Salomon ſuper 23
omnes reges terræ diuitijs,& ſapientia.*Et 24
vniuerſa terra deſiderabat vultum Salomo-
nis,vt audiret ſapientiam eius,quam dede-
rat Deus in corde eius.* Et ſinguli defere- 25
bant ei munera,vaſa argentea & aurea,ve-
ſtes & arma bellica, aromata quoque, &
equos & mulos per annos ſingulos.*Con- 26
gregauitq. Salomon currus & equites,& fa-
cti ſunt ei mille quadringēti currus,& duo-
decim millia equitum:& diſpoſuit eos per
ciuitates munitas,& cū rege in Ieruſalem.
* Fecitq. vt tanta eſſet abundantia argenti 27
in Ieruſalem,quanta & lapidum: & cedro-
rum præbuit multitudinem quaſi ſycomo-
ros,quæ naſcuntur in campeſtribus. * Et 28
educebantur equi Salomoni de Ægypto,&
de Coa. Negotiatores enim regis emebant
de Coa,& ſtatuto pretio perducebant.*E- 29
grediebatur autem quadriga ex Ægypto
ſexcentis ſiclis argenti, & equus centum
quinquaginta. Atque in hunc modum
cuncti reges Hethæorum & Syriæ equos
venundabant.

Cap. XI.

Rex autem Salomon adamauit mulie- 1
res alienigenas multas,filiam quoque
Pharaonis,& Moabitidas,& Ammonitidas,
Idumæas,& Sidonias,& Hetthæas:*de gen 2
tibus,ſuper quibus dixit Dominus filijs Iſ-
rael: Non ingrediemini ad eas,neque de il
lis ingredientur ad veſtras: certiſſime enim
auertent corda veſtra vt ſequamini deos
earum. His itaque copulatus eſt Salomon
ardentiſſimo amore. * Fueruntq. ei vxores 3
quaſi reginæ ſeptingentæ,& cōcubinæ tre-
centæ: & auerterunt mulieres cor eius.
*Cumq. iam eſſet ſenex,deprauatum eſt cor 4
eius per mulieres, vt ſequeretur deos alie-
nos: nec erat cor eius perfectum cum Do-
mino Deo ſuo,ſicut cor Dauid patris eius.
* Sed colebat Salomon Aſtarthen deam Si- 5
doniorum, & Moloch idolum Ammonita-
rum.* Fecitq. Salomon quod non placue- 6
rat coram Domino, & non adimpleuit vt
ſequeretur Dominū,ſicut Dauid pater eius.
7 * Tunc ædificauit Salomon fanum Cha-
mos,idolo Moab, in monte qui eſt contra
Ieruſalem,& Moloch idolo filiorū Ammon.
8 *Atque in hūc modum fecit vniuerſis vxo-
ribus ſuis alienigenis, quæ adolebant thu-
9 ra,& immolabant dijs ſuis. * Igitur iratus
eſt Dominus Salomoni, quòd auerſa eſſet
mens eius a Domino Deo Iſrael,qui appa-
10 ruerat ei ſecundò,*& præceperat de verbo
hoc ne ſequeretur deos alienos,& non cu-
11 ſtodiuit quæ mandauit ei Dominus.*Dixit
itaque Dominus Salomoni: Quia habuiſti
hoc apud te,& non cuſtodiſti pactum meū,
& præcepta mea,quæ mandaui tibi,diſrum
pens ſcindam regnum tuum,& dabo illud
12 ſeruo tuo.* Verumtamen in diebus tuis nō
faciam propter Dauid patrem tuum: de
13 manu filij tui ſcindam illud, * nec totum
regnum auferam, ſed tribum vnam dabo
filio tuo propter Dauid ſeruum meum, &
14 Ieruſalem quam elegi.* Suſcitauit autem
Dominus aduerſariū Salomoni Adad Idu-
mæum de ſemine regio,qui erat in Edom.
15 *Cū enim eſſet Dauid in Idumæa,& aſcen-
diſſet Ioab princeps militiæ ad ſepeliēdum
eos,qui fuerant interfecti,& occidiſſet om-
16 ne maſculinum in Idumæa(*ſex enim men
ſibus ibi moratus eſt Ioab, & omnis Iſ-
rael,donec interimeret omne maſculinum
17 in Idumæa)*fugit Adad ipſe,& viri Idumæi
de ſeruis patris eius cum eo, vt ingredere-
tur Ægyptum: erat autem Adad puer par-
18 uulus.*Cumq. ſurrexiſſent de Madian,ve-
nerunt in Pharan, tuleruntq. ſecum viros
de Pharan,& introierunt Ægyptum ad Pha
raonem regem Ægypti: qui dedit ei do-
mum,& cibos conſtituit,& terram delega-
19 uit.* Et inuenit Adad gratiam coram Pha-
raone valde,in tantum vt daret ei vxorem,
ſororem vxoris ſuæ germanam Taphnes
20 reginæ.* Genuitq. ei ſoror Taphnes Genu-
bath filium,& nutriuit eum Taphnes in do
mo Pharaonis: eratq. Genubath habitans
21 apud Pharaonem cum filijs eius. *Cumq.
audiſſet Adad in Ægypto,dormiſſe Dauid

cum patribus ſuis, & mortuum eſſe Ioab
principem militiæ, dixit Pharaoni: Dimit-
te me, vt vadam in terram meam.* Dixitq. 22
ei Pharao: Qua enim re apud me indiges,
vt quæras ire ad terram tuam? At ille re-
ſpondit: Nulla: ſed obſecro te vt dimittas
me.* Suſcitauit quoque ei Deus aduerſariũ 23
Razon filium Eliada, qui fugerat Adarezer
regem Soba dominum ſuum:* & congre- 24
gauit cõtra eum viros, & factus eſt princeps
latronum cum interficeret eos Dauid: abie-
runtq. Damaſcum, & habitauerunt ibi, &
conſtituerũt eũ regem in Damaſco,* eratq. 25
aduerſarius Iſraeli cunctis diebus Salomo-
nis: & hoc eſt malum Adad, & odium con-
tra Iſrael, regnauitq. in Syria.* Ieroboam 26
quoque filius Nabath, Ephrathæus, de Sa-
reda, ſeruus Salomonis, cuius mater erat no
mine Sarua, mulier vidua: leuauit manum
contra regem.* Et hæc eſt cauſa rebellio- 27
nis aduerſus eum, quia Salomon ædificauit
Mello, & coæquauit voraginem ciuitatis
Dauid patris ſui.* Erat autem Ieroboam 28
vir fortis & potens: videſq. Salomon ado-
leſcentem bonæ indolis & induſtriũ, con-
ſtituerat eum præfectum ſuper tributa vni-
uerſæ domus Ioſeph.* Factum eſt igitur in 29
tempore illo, vt Ieroboam egrederetur de
Ieruſalem, & inueniret eum Ahias Silonites
propheta in via, opertus pallio nouo: erant
autẽ duo tantum in agro.* Apprehendéſq. 30
Ahias pallium ſuum nouum, quo cooper-
tus erat, ſcidit in duodecim partes.* Et ait 31
ad Ieroboam: Tolle tibi decem ſciſſuras:
hæc enim dicit Dominus Deus Iſrael: Ec-
ce ego ſcindam regnum de manu Salomo-
nis, & dabo tibi decem tribus.* Porro vna 32
tribus remanebit ei propter ſeruum meum
Dauid, & Ieruſalem ciuitatem, quam elegi
ex omnibus tribubus Iſrael:* eo quòd dere- 33
liquerit me, & adorauerit Aſtarthen deam
Sidoniorum, & Chamos deum Moab, & Mo
loc deum filiorum Ammon: & non ambu-
lauerit in vijs meis, vt faceret iuſtitiam co-
ram me, & præcepta mea, & iudicia ſicut
Dauid pater eius.* Nec auferam omne re- 34
gnum de manu eius, ſed ducem ponam eũ
cunctis diebus vitæ ſuæ, propter Dauid ſer-
uum meum, quem elegi, qui cuſtodiuit mã-
35 data mea & præcepta mea.* Auferam autẽ
regnum de manu filij eius, & dabo tibi de-
36 cem tribus:* filio autem eius dabo tribum
vnam; vt remaneat lucerna Dauid ſeruo
meo cunctis diebus coram me in Ieruſalem
ciuitate, quam elegi vt eſſet nomen meum
37 ibi.* Te autem aſſumam, & regnabis ſuper
omnia, quæ deſiderat anima tua, eriſq. rex
38 ſuper Iſrael.* Si igitur audieris omnia, quæ
præcepero tibi, & ambulaueris in vijs meis,
& feceris quod rectum eſt coram me, cu-
ſtodiens mandata mea & præcepta mea,
ſicut fecit Dauid ſeruus meus: ero tecum,
& ædificabo tibi domum fidelem, quomo-
do ædificaui Dauid domum, & tradam tibi
39 Iſrael:* & affligam ſemẽ Dauid ſuper hoc,
40 verumtamen non cunctis diebus.* Voluit
ergo Salomon interficere Ieroboam: qui
ſurrexit, & aufugit in Ægyptum ad Seſac
regem Ægypti, & fuit in Ægypto vſque ad
41 mortem Salomonis.* Reliquum autem ver
borum Salomonis, & omnia quæ fecit, &
ſapientia eius: ecce vniuerſa ſcripta ſunt in
42 Libro verborum dierum Salomonis.* Dies
autem, quos regnauit Salomon in Ieruſa-
lem ſuper omnem Iſrael, quadraginta an-
43 ni ſunt.* Dormiuitq. Salomon cum pa-
tribus ſuis, & ſepultus eſt in Ciuitate Da-
uid patris ſui, regnauitq. Roboam fi-
lius eius pro eo.

Cap. XII.

1 VENIT autem Roboam in Sichem: illuc
enim congregatus erat omnis Iſrael ad
2 conſtituendum eum regem.* At vero Iero-
boam filius Nabat, cum adhuc eſſet in Æ-
gypto profugus a facie regis Salomonis,
audita morte eius, reuerſus eſt de Ægypto.
3 * Miſeruntq. & vocauerunt eum: venit ergo
Ieroboam, & omnis multitudo Iſrael, & lo-
4 cuti ſunt ad Roboam, dicentes:* Pater tuus
duriſſimum iugum impoſuit nobis: tu ita-
que nunc imminue paululum de imperio
patris tui duriſſimo, & de iugo grauiſſimo,
quod impoſuit nobis, & ſeruiemus tibi.

Qui

*Qui ait eis: Ite vſque ad tertium diem,& 5
reuertimini ad me. Cumq. abijſſet popu-
lus, *inijt conſilium rex Roboam cum ſe- 6
nioribus,qui aſſiſtebant coram Salomone
patre eius,cum adhuc viueret,& ait: Quod
datis mihi conſilium,vt reſpondeam popu
lo huic? *Qui dixerunt ei: Si hodie obe- 7
dieris populo huic,& ſeruieris,& petitioni
eorum ceſſeris,locutuſq. fueris ad eos ver-
ba lenia, erunt tibi ſerui cunctis diebus.
*Qui dereliquit conſilium ſenum,quod de- 8
derant ei,& adhibuit adoleſcentes,qui nu-
triti fuerant cum eo,& aſſiſtebant illi,*di- 9
xitq. ad eos: Quod mihi datis conſilium,
vt reſpondeam populo huic, qui dixerunt
mihi: Leuius fac iugum quod impoſuit pa-
ter tuus ſuper nos? *Et dixerunt ei iuuenes 10
qui nutriti fuerant cum eo: Sic loquéris po
pulo huic,qui locuti ſunt ad te, dicentes:
Pater tuus aggrauauit iugum noſtrum, tu
releua nos. Sic loquéris ad eos: Minimus
digitus meus groſſior eſt dorſo patris mei.
*Et nunc pater meus poſuit ſuper vos iu- 11
gum graue,ego autem addam ſuper iugum
veſtrum: pater meus cecídit vos flagellis,
ego autem cædam vos ſcorpionibus.*Ve- 12
nit ergo Ieroboam, & omnis populus ad
Roboam die tertia,ſicut locutus fuerat rex,
dicens: Reuertimini ad me die tertia.*Re- 13
ſponditq. rex populo dura,derelicto conſi-
lio ſeniorum,quod ei dederant,*& locutus 14
eſt eis ſecundum conſilium iuuenũ,dicens:
Pater meus aggrauauit iugum veſtrum,ego
autem addam iugo veſtro: pater meus ce-
cídit vos flagellis, ego autem cædam vos
ſcorpionibus.*Et non acquieuit rex popu- 15
lo: quoniam auerſatus fuerat eum Domi-
nus,vt ſuſcitaret verbum ſuum,quod locu-
tus fuerat in manu Ahiæ Silonitæ,ad Iero-
boam filium Nabat. *Videns itaque popu- 16
lus quòd noluiſſet eos audire rex, reſpon-
dit ei dicens: Quæ nobis pars in Dauid?
vel quæ hereditas in filio Iſai? Vade in ta-
bernacula tua Iſrael, nunc vide domum
tuam Dauid. Et abijt Iſrael in tabernacula
ſua. *Super filios autem Iſrael,quicumque 17
habitabãt in ciuitatibus Iuda,regnauit Ro-
18 boam. *Miſit ergo rex Roboam Aduram,
qui erat ſuper tributa:& lapidauit eum om
nis Iſrael,& mortuus eſt. Porro rex Roboã
feſtinus aſcendit currum,& fugit in Ieruſa-
19 lem: *receſſitq. Iſrael a domo Dauid,vſque
20 in præſentem diem. *Factum eſt autem cũ
audiſſet omnis Iſrael, quòd reuerſus eſſet
Ieroboam,miſerunt,& vocauerunt eũ con-
gregato cœtu,& conſtituerunt eum regem
ſuper omnem Iſrael,nec ſecutus eſt quiſquã
domum Dauid præter tribum Iuda ſolam.
21 *Venit autem Roboam Ieruſalem,& con-
gregauit vniuerſam domum Iuda,& tribũ
Beniamin,centum octoginta millia electo-
rum virorum bellatorũ,vt pugnarent con-
tra domum Iſrael, & reducerent regnum
22 Roboam filio Salomonis. *Factus eſt au-
tem ſermo Domini ad Semeiam virũ Dei,
23 dicens: *Loquere ad Roboam filium Salo-
monis regem Iuda,& ad omnem domum
Iuda,& Beniamin,& reliquos de populo,
24 dicens: *Hæc dicit Dominus: Non aſcen-
detis,neque bellabitis cõtra fratres veſtros
filios Iſrael: reuertatur vir in domum ſuam,
a me enim factum eſt verbum hoc. Audie-
runt ſermonem Domini,& reuerſi ſunt de
25 itinere ſicut eis præceperat Dominus.*Ædi-
ficauit autem Ieroboam Sichem in monte
Ephraim,& habitauit ibi: & egreſſus inde
26 ædificauit Phanuel. *Dixitq. Ieroboam in
corde ſuo: Nunc reuertetur regnum ad do
27 mum Dauid, *ſi aſcenderit populus iſte vt
faciat ſacrificia in domo Domini in Ieruſa-
lem: & conuertetur cor populi huius ad
dominum ſuum Roboam regem Iuda,in-
28 terficientq. me,& reuertentur ad eum. *Et
excogitato conſilio fecit duos vitulos au-
reos,& dixit eis: Nolite vltra aſcendere in
Ieruſalem: Ecce dij tui Iſrael, qui te edu-
29 xerunt de Terra Ægypti. *Poſuitq. vnum in
30 Bethel,& alterum in Dan: *& factum eſt ver
bum hoc in peccatum: ibat enim popu-
lus ad adorandum vitulum vſque in Dan.
31 *Et fecit fana in excelſis,& ſacerdotes de
extremis populi,qui non erant de filijs Le-
32 ui. *Conſtituitq. diem ſollemnem in menſe
octauo, quintadecima die menſis, in ſimi-
litudinem

litudinem ſollemnitatis, quæ celebrabatur
in Iuda. Et aſcendẽs altare, ſimiliter fecit in
Bethel, vt immolaret vitulis, quos fabrica-
tus fuerat: conſtituitq. in Bethel ſacerdotes
excelſorum, quæ fecerat.*Et aſcendit ſuper 33
altare quod extruxerat in Bethel, quintade-
cima die menſis octaui, quẽ finxerat de cor-
de ſuo: & fecit ſollemnitatem filijs Iſrael, &
aſcendit ſuper altare, vt adoleret incenſum.

Cap. XIII.

ET ecce vir Dei venit de Iuda in ſermo- 1
ne Domini in Bethel, Ieroboam ſtante
ſuper altare, & thus iaciente.*Et exclama- 2
uit cõtra altare in ſermone Domini, & ait:
Altare, altare, hæc dicit Dominus: Ecce fi-
lius naſcetur domui Dauid, Ioſias nomine,
& immolabit ſuper te ſacerdotes excelſo-
rum, qui nunc in te thura ſuccendunt, &
oſſa hominum ſuper te incendet.*Deditq. 3
in illa die ſignum, dicens: Hoc erit ſignum
quod locutus eſt Dominus: Ecce altare
ſcindetur, & effundetur cinis qui in eo eſt.
*Cumq. audiſſet rex ſermonem hominis 4
Dei, quem inclamauerat contra altare in
Bethel, extendit manum ſuam de altari, di-
cens: Apprehẽdite eum. Et exaruit manus
eius, quam extenderat contra eum: nec va-
luit retrahere eam ad ſe.*Altare quoque 5
ſciſſum eſt, & effuſus eſt cinis de altari, iuxta
ſignum quod prædixerat vir Dei in ſermo-
ne Domini.*Et ait rex ad virum Dei: De- 6
precare faciem Domini Dei tui, & ora pro
me, vt reſtituatur manus mea mihi. Ora-
uitq. vir Dei faciem Domini, & reuerſa eſt
manus regis ad eum, & facta eſt ſicut prius
fuerat. *Locutus eſt autem rex ad virum 7
Dei: Veni mecum domum vt prandeas, &
dabo tibi munera.*Reſponditq. vir Dei ad 8
regem: Si dederis mihi mediam partem do
mus tuæ, non veniam tecum, nec comedam
panem, neque bibam aquam in loco iſto:
*ſic enim mandatum eſt mihi in ſermone 9
Domini præcipientis: Non comedes pa-
nem, neque bibes aquam, nec reuertéris per
viam, quã veniſti.*Abijt ergo per aliam viã, 10
& non eſt reuerſus per iter, quo venerat in
11 Bethel.*Prophetes autem quidam ſenex
habitabat in Bethel, ad quem venerunt fi-
lij ſui, & narrauerunt ei omnia opera, quæ
fecerat vir Dei illa die in Bethel: & verba
quæ locutus fuerat ad regem, narrauerunt
12 patri ſuo.*Et dixit eis pater eorum: Per
quam viam abijt? Oſtenderunt ei filij ſui
viam, per quam abierat vir Dei, qui venerat
13 de Iuda.*Et ait filijs ſuis: Sternite mihi
14 aſinum. Qui cum ſtrauiſſent, aſcendit,*&
abijt poſt virum Dei, & inuenit eum ſeden
tem ſubtus terebinthum: & ait illi: Tune
es vir Dei qui veniſti de Iuda? Reſpondit
15 ille: Ego ſum.*Dixitq. ad eum: Veni me-
16 cum domum, vt comedas panem. *Qui
ait: Non poſſum reuerti, neque venire te-
cum, nec comedam panem, neque bibam
17 aquam in loco iſto:*quia locutus eſt Do-
minus ad me in ſermone Domini, dicens:
Non comedes panem, & non bibes aquam
18 ibi, nec reuertéris per viam, qua ieris.*Qui
ait illi: Et ego propheta ſum ſimilis tui: &
angelus locutus eſt mihi in ſermone Do-
mini, dicens: Reduc eum tecum in domum
tuam, vt comedat panem, & bibat aquam.
19 Fefellit eum,*& reduxit ſecum: comedit
ergo panem in domo eius, & bibit aquam.
20 *Cumq. ſederent ad menſam, factus eſt ſer-
mo Domini ad prophetam, qui reduxerat
21 eum.*Et exclamauit ad virum Dei, qui ve-
nerat de Iuda, dicens: Hæc dicit Dominus:
Quia non obediens fuiſti ori Domini, &
non cuſtodiſti mandatum, quod præcepit
22 tibi Dominus Deus tuus,*& reuerſus es, &
comediſti panem, & bibiſti aquam in loco
in quo præcepit tibi ne comederes panem,
neque biberes aquam, non inferetur cada-
uer tuum in ſepulchrum patrum tuorum.
23 *Cumq. comediſſet & bibiſſet, ſtrauit aſi-
num ſuum prophetæ, quem reduxerat.
24 *Qui cum abijſſet, inuenit eum leo in
via, & occidit, & erat cadauer eius proie-
ctum in itinere: aſinus autem ſtabat iuxta
25 illum, & leo ſtabat iuxta cadauer.*Et ec-
ce, viri tranſeuntes viderunt cadauer proie-
ctum in via, & leonem ſtantem iuxta cada-
uer. Et venerunt & diuulgauerunt in ciui-
tate

tate,in qua prophetes ille ſenex habitabat.
*Quod cum audiſſet propheta ille,qui redu 26
xerat eum de via,ait : Vir Dei eſt,qui inobe
diens fuit ori Domini,& tradidit eum Domi
nus leoni,& confregit eum, & occidit iuxta
verbum Domini,quod locutus eſt ei . * Di- 27
xitq. ad filios ſuos : Sternite mihi aſinũ .Qui
cum ſtrauiſſent,*& ille abijſſet , inuenit ca- 28
dauer eius proiectum in via,& aſinum & leo-
nem ſtantes iuxta cadauer : non comedit
leo de cadauere,nec læſit aſinum .*Tulit er- 29
go prophetes cadauer viri Dei,& poſuit il-
lud ſuper aſinum,& reuerſus intulit in ciui-
tatem prophetæ ſenis vt plangeret eum .
* Et poſuit cadauer eius in ſepulchro ſuo : 30
& planxerunt eum : Heu heu mi frater.
*Cumq. planxiſſent eũ,dixit ad filios ſuos: 31
Cum mortuus fuero, ſepelite me in ſepul-
chro,in quo vir Dei ſepultus eſt:iuxta oſſa
eius ponite oſſa mea. * Profecto enim ve- 32
niet ſermo,quem prædixit in ſermone Do-
mini contra altare quod eſt in Bethel ,&
contra omnia fana excelſorum , quæ ſunt
in vrbibus Samariæ . * Poſt verba hæc non 33
eſt reuerſus Ieroboam de via ſua peſſima,
ſed econtrario fecit de nouiſſimis populi
ſacerdotes excelſorum : quicumque vole-
bat,implebat manum ſuam,& fiebat ſacer-
dos excelſorum .* Et propter hanc cauſam 43
peccauit domus Ieroboam,& euerſa eſt,&
deleta de ſuperficie terræ .

CAP. XIIII.

IN tempore illo ægrotauit Abia filius Ie- 1
roboam .* Dixitq. Ieroboam vxori ſuæ: 2
Surge,& commuta habitum,ne cognoſcaris
quòd ſis vxor Ieroboam : & vade in Silo,vbi
eſt Ahias propheta , qui locutus eſt mihi ,
quòd regnaturus eſſem ſuper populũ hunc.
*Tolle quoque in manu tua decem panes, 3
& cruſtulam,& vas mellis,& vade ad illum:
ipſe enim indicabit tibi quid euenturum ſit
puero huic.* Fecit vt dixerat,vxor Ieroboã: 4
& conſurgens abijt in Silo, & venit in do-
mum Ahiæ: at ille non poterat videre,quia
caligauerant oculi eius præ ſenectute.* Di- 5
xit autem Dominus ad Ahiam : Ecce vxor
Ieroboam ingreditur vt conſulat te ſuper
filio ſuo qui ægrotat. hæc & hæc loquéris
ei . Cum ergo illa intraret, & diſſimularet
6 ſe eſſe quæ erat,*audiuit Ahias ſonitum pe
dum eius introeuntis per oſtium , & ait :
Ingredere vxor Ieroboam : quare aliam te
eſſe ſimulas ? ego autem miſſus ſum ad te
7 durus nuncius .* Vade, & dic Ieroboam :
Hæc dicit Dominus Deus Iſrael : Quia exal-
taui te de medio populi, & dedi te ducem
8 ſuper populum meum Iſrael:*& ſcidi regnũ
domus Dauid,& dedi illud tibi,& non fui-
ſti ſicut ſeruus meus Dauid, qui cuſtodiuit
mandata mea,& ſecutus eſt me in toto cor-
de ſuo,faciens quod placitum eſſet in con-
9 ſpectu meo:*ſed operatus es mala ſuper om
nes,qui fuerunt ante te, & feciſti tibi deos
alienos & conflatiles,vt me ad iracundiam
prouocares, me autem proieciſti poſt cor-
10 pus tuum:* idcirco ecce ego inducam ma-
la ſuper domum Ieroboam, & percutiam
de Ieroboam mingentem ad parietem , &
clauſum, & nouiſſimum in Iſrael : & mun-
dabo reliquias domus Ieroboam,ſicut mun
11 dari ſolet fimus vſque ad purum.*Qui mor
tui fuerint de Ieroboam in ciuitate, come-
dent eos canes : qui autem mortui fuerint
in agro,vorabunt eos aues cæli : quia Do-
12 minus locutus eſt.*Tu igitur ſurge,& vade
in domum tuam : & in ipſo introitu pedum
13 tuorũ in vrbem,morietur puer,*& planget
eum omnis Iſrael,& ſepeliet: iſte enim ſolus
inferetur de Ieroboam in ſepulchrum,quia
inuentus eſt ſuper eo ſermo bonus a Domi-
14 no Deo Iſrael, in domo Ieroboam.*Conſti-
tuet autem ſibi Dominus regẽ ſuper Iſrael,
qui percutiet domum Ieroboam in hac die,
15 & in hoc tempore:* & percutiet Dominus
Deus Iſrael , ſicut moueri ſolet arundo in
aqua : & euellet Iſrael de terra bona hac ,
quam dedit patribus eorum , & ventilabit
eos trans Flumen : quia fecerunt ſibi lu-
16 cos , vt irritarent Dominum . * Et tra-
det Dominus Iſrael propter peccata Iero-
boam,qui peccauit, & peccare fecit Iſrael.
17 *Surrexit itaque vxor Ieroboam , & abijt ,
& venit in Therſa : cumq. illa ingrederetur
limen

limen domus,puer mortuus eſt,*& ſepelie- 18
runt eum. Et planxit eum omnis Iſrael iu-
xta ſermonem Domini,quem locutus eſt in
manu ſerui ſui Ahiæ prophetæ. *Reliqua 19
autem verborum Ieroboam,quomodo pu-
gnauerit,& quomodo regnauerit,ecce ſcri-
pta ſunt in Libro verborum dierum regum
Iſrael. *Dies autem,quibus regnauit Iero- 20
boam, viginti duo anni ſunt: & dormiuit
cum patribus ſuis: regnauitq. Nadab filius
eius pro eo. *Porro Roboam filius Salo- 21
monis regnauit in Iuda. Quadraginta &
vnius anni erat Roboam,cum regnare cœ-
piſſet: decem & ſeptem annos regnauit in
Ieruſalem ciuitate, quam elegit Dominus
vt poneret nomen ſuum ibi,ex omnibus tri
bubus Iſrael. Nomen autem matris eius
Naama Ammanitis.*Et fecit Iudas malum 22
coram Domino, & irritauerunt eum ſuper
omnibus,quæ fecerant patres eorũ in pec-
catis ſuis,quæ peccauerunt.*Ædificauerunt 23
enim & ipſi ſibi aras,& ſtatuas,& lucos ſu-
per omnem collem excelſum,& ſubter om
nem arborem frondoſam: *ſed & effemi- 24
nati fuerunt in terra, feceruntq. omnes
abominationes gentium,quas attriuit Do-
minus ante faciem filiorum Iſrael. *In 25
quinto autem anno regni Roboam,aſcen-
dit Seſac rex Ægypti in Ieruſalem,*& tu- 26
lit theſauros domus Domini, & theſauros
regios, & vniuerſa diripuit: ſcuta quoque
aurea, quæ fecerat Salomon: *pro quibus 27
fecit rex Roboam ſcuta ærea,& tradidit ea
in manum ducum ſcutariorum, & eorum
qui excubabant ante oſtium domus regis.
*Cumq. ingrederetur rex in domum Do- 28
mini,portabant ea qui præeundi habebant
officium: & poſtea reportabant ad arma-
mentarium ſcutariorum. *Reliqua autem 29
ſermonum Roboam,& omnia quæ fecit,ec
ce ſcripta ſunt in Libro ſermonum dierum
regum Iuda. *Fuitq. bellũ inter Roboam 30
& Ieroboam cunctis diebus. *Dormiuitq. 31
Roboam cum patribus ſuis,& ſepultus eſt
cum eis in ciuitate Dauid: nomen autem
matris eius Naama Ammanitis: & regna-
uit Abiam filius eius pro eo.

CAP. XV.

1 IGITVR in octauo decimo anno regni
Ieroboam filij Nabat, regnauit Abiam
2 ſuper Iudam.* Tribus annis regnauit in Ie-
ruſalem: nomen matris eius Maacha filia
3 Abeſſalom.*Ambulauitq. in omnibus pec-
catis patris ſui,quæ fecerat ante eum: nec
erat cor eius perfectum cum Domino Deo
4 ſuo,ſicut cor Dauid patris eius. *Sed pro-
pter Dauid dedit ei Dominus Deus ſuus lu-
cernam in Ieruſalem,vt ſuſcitaret filiũ eius
5 poſt eum,& ſtatueret Ieruſalem: *eo quòd
feciſſet Dauid rectum in oculis Domini, &
non declinaſſet ab omnibus,quæ præcepe-
rat ei cunctis diebus vitæ ſuæ,excepto ſer-
6 mone Vriæ Hethæi.*Attamen bellum fuit
inter Roboam,& Ieroboam omni tempore
7 vitæ eius.*Reliqua autem ſermonũ Abiam,
& omnia quæ fecit,nonne hæc ſcripta ſunt
in Libro verborum dierum regum Iuda?
Fuitq. prœlium inter Abiam & inter Iero-
8 boam. * Et dormiuit Abiam cum patribus
ſuis,& ſepelierunt eum in ciuitate Dauid:
9 regnauitq. Aſa filius eius pro eo.*In anno
ergo vigeſimo Ieroboam regis Iſrael regna-
10 uit Aſa rex Iuda,*& quadraginta & vno an-
no regnauit in Ieruſalem. Nomen matris
11 eius Maacha,filia Abeſſalom.* Et fecit Aſa
rectum ante conſpectum Domini,ſicut Da
12 uid pater eius: *& abſtulit effeminatos de
terra, purgauitq. vniuerſas ſordes idolorũ,
13 quæ fecerant patres eius.* Inſuper & Maa-
cham matrem ſuam amouit, ne eſſet prin-
ceps in ſacris Priapi,& in luco eius,quem
conſecrauerat: ſubuertitq. ſpecum eius,&
confregit ſimulachrum turpiſſimum,& cõ-
14 buſſit in Torrente Cedron: *excelſa autem
non abſtulit. Verumtamen cor Aſa perfe-
ctum erat cum Domino cunctis diebus ſuis:
15 *& intulit ea,quæ ſanctificauerat pater ſuus,
& vouerat,in domum Domini,argentum &
16 aurum, & vaſa. * Bellum autem erat inter
Aſa, & Baaſa regem Iſrael cunctis diebus
17 eorum.*Aſcendit quoque Baaſa rex Iſrael
in Iudam, & ædificauit Rama,vt non poſ-
ſet quiſpiam egredi vel ingredi de parte

Aſa regis Iuda.* Tollens itaque Aſa omne 18
argentum, & aurum, quod remanſerat in
theſauris domus Domini, & in theſauris do-
mus regiæ, & dedit illud in manus ſeruo-
rum ſuorum: & miſit ad Benadad filium
Tabremon filij Hezion, regem Syriæ, qui
habitabat in Damaſco, dicens: * Fœdus eſt 19
inter me & te, & inter patrem meum & pa-
trem tuum: ideo miſi tibi munera, argen-
tum & aurum: & peto vt venias, & irritum
facias fœdus, quod habes cum Baaſa rege
Iſrael, & recedat a me. * Acquieſcens Be- 20
nadad regi Aſa, miſit principes exercitus
ſui in ciuitates Iſrael, & percuſſerũt Ahion,
& Dan, & Abeldomum Maacha, & vniuer-
ſam Cenneroth, omnem ſcilicet Terram
Nephthali. * Quod cum audiſſet Baaſa, in- 21
termiſit ædificare Rama, & reuerſus eſt in
Therſa. * Rex autem Aſa nuncium miſit 22
in omnem Iudam dicens: Nemo ſit excu-
ſatus. & tulerunt lapides de Rama, & li-
gna eius, quibus ædificauerat Baaſa, & ex-
truxit de eis rex Aſa Gabaa Beniamin, &
Maſpha. * Reliqua autem omnium ſermo- 23
num Aſa, & vniuerſæ fortitudines eius, &
cuncta quæ fecit, & ciuitates, quas extruxit,
nonne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum
dierum regum Iuda? Verumtamen in tem
pore ſenectutis ſuæ doluit pedes. * Et dor- 24
miuit cum patribus ſuis, & ſepultus eſt cum
eis in Ciuitate Dauid patris ſui. Regna-
uitq. Ioſaphat filius eius pro eo. * Nadab 25
vero filius Ieroboam regnauit ſuper Iſrael
anno ſecundo Aſa regis Iuda: regnauitq.
ſuper Iſrael duobus annis. * Et fecit quod 26
malum eſt in conſpectu Domini, & ambu-
lauit in vijs patris ſui, & in peccatis eius,
quibus peccare fecit Iſrael. * Inſidiatus 27
eſt autem ei Baaſa filius Ahiæ de domo Iſ-
ſachar, & percuſſit eum in Gebbethon,
quæ eſt vrbs Philiſthinorum: ſiquidem
Nadab & omnis Iſrael obſidebant Gebbe-
thon. * Interfecit ergo illum Baaſa in an- 28
no tertio Aſa regis Iuda, & regnauit pro
eo. * Cumq. regnaſſet, percuſſit omnem 29
domum Ieroboam: non dimiſit ne vnam
quidem animam de ſemine eius, donec de-
leret eum iuxta verbum Domini, quod lo-
cutus fuerat in manu ſerui ſui Ahiæ Siloni-
30 tis, * propter peccata Ieroboam, quæ pec-
cauerat, & quibus peccare fecerat Iſrael:
& propter delictum, quo irritauerat Domi-
31 num Deum Iſrael. * Reliqua autem ſermo-
num Nadab, & omnia quæ operatus eſt,
nonne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum
32 dierum regum Iſrael? * Fuitq. bellum inter
Aſa, & Baaſa regem Iſrael cũctis diebus eo-
33 rum. * Anno tertio Aſa regis Iuda regna-
uit Baaſa filius Ahiæ, ſuper omnem Iſrael in
34 Therſa vigintiquattuor annis. * Et fecit ma-
lum coram Domino; ambulauitq. in via
Ieroboam, & in peccatis eius, quibus pec-
care fecit Iſrael.

Cap. XVI.

1 Factus eſt autem ſermo Domini ad
Iehu filiũ Hanani contra Baaſa, dicens:
2 * Pro eo quòd exaltaui te de puluere, & po
ſui te ducem ſuper populum meum Iſrael,
tu autem ambulaſti in via Ieroboam, & pec
care feciſti populum meum Iſrael, vt me
3 irritares in peccatis eorum: * ecce, ego de-
metam poſteriora Baaſa, & poſteriora do-
mus eius: & faciam domum tuam ſicut do
4 mum Ieroboam filij Nabat. * Qui mortuus
fuerit de Baaſa in ciuitate, comedent eum
canes: & qui mortuus fuerit ex eo in regio-
5 ne, comedent eum volucres cæli. * Reliqua
autem ſermonum Baaſa, & quæcumque fe
cit, & prœlia eius, nonne hæc ſcripta ſunt
in Libro verborum dierum regum Iſrael?
6 * Dormiuit ergo Baaſa cum patribus ſuis,
ſepultuſq. eſt in Therſa: & regnauit Ela fi-
7 lius eius pro eo. * Cum autem in manu Ie-
hu filij Hanani prophetæ verbum Domini
factum eſſet contra Baaſa, & contra domum
eius, & contra omne malum, quod fecerat
coram Domino, ad irritandum eum in ope
ribus manuum ſuarum, vt fieret ſicut do-
mus Ieroboam: ob hanc cauſam occidit
eum, hoc eſt, Iehu filium Hanani, prophe-
8 tam. * Anno vigeſimo ſexto Aſa regis Iu-
da, regnauit Ela filius Baaſa ſuper Iſrael in
9 Therſa duobus annis. * Et rebellauit cõtra

eum ſeruus ſuus Zambri, dux mediæ partis
equitum: erat autem Ela in Therſa bibens,
& temulentus in domo Arſa præfecti Ther-
ſa. * Irruens ergo Zambri, percuſſit, & oc- 10
cidit eum anno vigeſimo ſeptimo Aſa regis
Iuda, & regnauit pro eo. * Cumq. regnaſ- 11
ſet, & ſediſſet ſuper ſolium eius, percuſſit
omnem domum Baaſa, & non dereliquit
ex ea mingentem ad parietem, & propin-
quos & amicos eius. * Deleuitq. Zambri 12
omnem domum Baaſa, iuxta verbum Do-
mini, quod locutus fuerat ad Baaſa in ma-
nu Iehu prophetæ, * propter vniuerſa pecca- 13
ta Baaſa, & peccata Ela filij eius, qui pecca-
uerunt, & peccare fecerunt Iſrael prouocã-
tes Dominum Deum Iſrael in vanitatibus
ſuis. * Reliqua autem ſermonum Ela, & om- 14
nia quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in Li-
bro verborum dierum regum Iſrael? * Anno 15
vigeſimo ſeptimo Aſa regis Iuda, regnauit
Zambri ſeptẽ diebus in Therſa: porro exer-
citus obſidebat Gebbethon vrbem Phili-
ſthinorum. * Cumq. audiſſet rebellaſſe Zam- 16
bri, & occidiſſe regem, fecit ſibi regem om-
nis Iſrael Amri, qui erat princeps militiæ ſu-
per Iſrael in die illa in caſtris. * Aſcendit er- 17
go Amri, & omnis Iſrael cum eo de Gebbe-
thon, & obſidebant Therſa. * Videns au- 18
tem Zambri quòd expugnãda eſſet ciuitas,
ingreſſus eſt palatium, & ſuccendit ſe cum
domo regia: & mortuus eſt * in peccatis ſuis, 19
quæ peccauerat faciens malum coram Do-
mino, & ambulans in via Ieroboam, & in
peccato eius, quo fecit peccare Iſrael. * Re- 20
liqua autem ſermonum Zambri, & inſidia-
rum eius, & tyrannidis, nonne hæc ſcripta
ſunt in Libro verborum dierum regum Iſ-
rael? * Tũc diuiſus eſt populus Iſrael in duas 21
partes: media pars populi ſequebatur Theb-
ni filium Gineth, vt conſtitueret eum re-
gem: & media pars Amri. * Præualuit au- 22
tem populus, qui erat cum Amri, populo
qui ſequebatur Thebni filium Gineth: mor-
tuusq. eſt Thebni, & regnauit Amri. * An- 23
no trigeſimo primo Aſa regis Iuda regna-
uit Amri ſuper Iſrael, duodecim annis: in
Therſa regnauit ſex annis. * Emitq. mon- 24
tem Samariæ a Somer duobus talentis ar-
genti: & ædificauit eum, & vocauit nomen
ciuitatis, quam extruxerat, nomine Semer
25 Domini montis Samariam. * Fecit au-
tem Amri malum in conſpectu Domini,
& operatus eſt nequiter ſuper omnes, qui
26 fuerunt ante eum. * Ambulauitq. in omni
via Ieroboam filij Nabat, & in peccatis eius
quibus peccare fecerat Iſrael: vt irritaret
Dominum Deum Iſrael in vanitatibus ſuis.
27 * Reliqua autem ſermonum Amri, & prœ-
lia eius, quæ geſſit, nonne hæc ſcripta ſunt
in Libro verborum dierum regum Iſrael?
28 * Dormiuitq. Amri cum patribus ſuis, &
ſepultus eſt in Samaria: regnauitq. Achab
29 filius eius pro eo. * Achab vero filius Amri
regnauit ſuper Iſrael anno trigeſimo octa-
uo Aſa regis Iuda. Et regnauit Achab fi-
lius Amri ſuper Iſrael in Samaria viginti &
30 duobus annis. * Et fecit Achab filius Am-
ri malum in conſpectu Domini ſuper om-
31 nes, qui fuerunt ante eum. * Nec ſuffecit ei
vt ambularet in peccatis Ieroboam filij Na-
bat: inſuper duxit vxorem Iezabel filiam
Ethbaal regis Sidoniorum. Et abijt, & ſer-
32 uiuit Baal, & adorauit eum. * Et poſuit
aram Baal in templo Baal, quod ædificaue-
33 rat in Samaria, * & plantauit lucum: & ad-
didit Achab in opere ſuo, irritans Domi-
num Deum Iſrael ſuper omnes reges Iſrael,
34 qui fuerunt ante eum. * In diebus eius ædi-
ficauit Hiel de Bethel, Iericho: in Abiram
primitiuo ſuo fundauit eam, & in Segub
nouiſſimo ſuo poſuit portas eius: iuxta
verbum Domini, quod locutus fuerat
in manu Ioſue filij Nun.

Cap. XVII.

1 ET dixit Elias Theſbites de habitatori-
bus Galaad ad Achab: Viuit Domi-
nus Deus Iſrael, in cuius cõſpectu ſto, ſi erit
annis his ros & pluuia, niſi iuxta oris mei
2 verba. * Et factum eſt verbum Domini ad
3 eum, dicens: * Recede hinc, & vade contra
Orientẽ, & abſcondere in Torrente carith,
4 qui eſt contra Iordanem, * & ibi de torren-
te bibes: coruiſq. præcepi vt paſcant te ibi.

*Abijt ergo,& fecit iuxta verbum Domini: 5
cumq. abijſſet,ſedit in Torrente carith,qui
eſt contra Iordanem .* Corui quoque de- 6
ferebant ei panem & carnes mane,ſimiliter
panem & carnes veſperi,& bibebat de tor-
rente.* Poſt dies autem ſiccatus eſt torrens: 7
non enim pluerat ſuper terram.*Factus eſt 8
ergo ſermo Domini ad eum,dicens :* Sur- 9
ge,& vade in Sarephta Sidoniorum,& ma-
nebis ibi : præcepi enim ibi mulieri viduæ
vt paſcat te.* Surrexit,& abijt in Sarephta. 10
Cumq. veniſſet ad portam ciuitatis,appa-
ruit ei mulier vidua colligens ligna,& vo-
cauit eam, dixitq. ei : Da mihi paululum
aquæ in vaſe,vt bibam.* Cumq. illa per- 11
geret vt afferret,clamauit poſt tergum eius,
dicens : Affer mihi,obſecro,& buccellam
panis in manu tua.*Quæ reſpondit : Viuit 12
Dominus Deus tuus, quia non habeo pa-
nem, niſi quantum pugillus capere poteſt
farinæ in hydria, & paululum olei in lecy-
tho : en colligo duo ligna vt ingrediar &
faciam illum mihi & filio meo,vt comeda-
mus,& moriamur.*Ad quam Elias ait: No 13
li timere,ſed vade,& fac ſicut dixiſti : verũ-
tamen mihi primum fac de ipſa farinula
ſubcineritium panem paruulum,& affer ad
me : tibi autem & filio tuo facies poſtea.
*Hæc autem dicit Dominus Deus Iſrael : 14
Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus
olei minuetur vſque ad diem,in qua Domi
nus daturus eſt pluuiam ſuper faciem terræ.
*Quæ abijt,& fecit iuxta verbum Eliæ : & 15
comedit ipſe, & illa, & domus eius : & ex
illa die* hydria farinæ non defecit,& lecy- 16
thus olei nõ eſt imminutus,iuxta verbum
Domini,quod locutus fuerat in manu Eliæ.
*Factum eſt autem poſt hæc, ægrotauit fi- 17
lius mulieris matris familias,& erat languor
fortiſſimus ita vt non remaneret in eo hali-
tus.* Dixit ergo ad Eliam : Quid mihi & 18
tibi vir Dei ? ingreſſus es ad me,vt reme-
morarentur iniquitates meæ,& interficeres
filium meum ? *Et ait ad eam Elias : Da 19
mihi filium tuum.Tulitq. eum de ſinu eius,
& portauit in cænaculum vbi ipſe mane-
bat,& poſuit ſuper lectulum ſuum. * Et 20
clamauit ad Dominum,& dixit : Domine
Deus meus, etiam ne viduam,apud quam
ego vtcumque ſuſtentor, afflixiſti vt inter-
21 ficeres filium eius ? * Et expandit ſe,atque
menſus eſt ſuper puerum tribus vicibus,&
clamauit ad Dominum, & ait : Domine
Deus meus,reuertatur obſecro anima pue
22 ri huius in viſcera eius.* Et exaudiuit Do-
minus vocem Eliæ : & reuerſa eſt anima
23 pueri intra eum,& reuixit.* Tulitq. Elias
puerum, & depoſuit eum de cænaculo in
inferiorem domum, & tradidit matri ſuæ,
24 & ait illi : En viuit filius tuus. * Dixitq.
mulier ad Eliam : Nunc, in iſto cogno-
ui quoniam vir Dei es tu, & verbum Do-
mini in ore tuo verum eſt.

C A P. XVIII.

1 POST dies multos factum eſt verbum
Domini ad Eliam, in anno tertio di-
cens : Vade, & oſtende te Achab, vt dem
2 pluuiam ſuper faciẽ terræ.*Iuit ergo Elias,
vt oſtenderet ſe Achab : erat autem fames
3 vehemens in Samaria.* Vocauitq. Achab
Abdiam diſpenſatorem domus ſuæ:Abdias
4 autem timebat Dominum valde.*Nam cũ
interficeret Iezabel prophetas Domini,tu-
lit ille centum prophetas,& abſcondit eos
quinquagenos & quinquagenos in ſpelun
5 cis,& pauit eos pane & aqua.* Dixit ergo
Achab ad Abdiam :Vade in terram ad vni-
uerſos fontes aquarum,& in cunctas valles,
ſi forte poſſimus inuenire herbam,& ſalua-
re equos & mulos,& non penitus iumenta
6 intereant. *Diuiſeruntq. ſibi regiones,vt
circuirent eas : Achab ibat per viam vnam,
7 & Abdias per viam alteram ſeorſum.*Cũq.
eſſet Abdias in via, Elias occurrit ei : qui
cum cognouiſſet eum,cecidit ſuper faciem
ſuam,& ait : Num tu es,domine mi,Elias ?
8 * Cui ille reſpondit : Ego. Vade : & dic
9 domino tuo : Adeſt Elias. *Et ille, Quid
peccaui,inquit,quoniam tradis me ſeruum
tuum in manu Achab,vt interficiat me ?
10 *Viuit Dominus Deus tuus, quia non eſt
gens aut regnum, quò non miſerit domi-
nus meus te requirens : & reſpondentibus
cunctis:

cunctis : Non eſt hic : adiurauit regna ſin-
gula & gentes, eo quòd minime repereriris.
*Et nunc tu dicis mihi : Vade, & dic domi- 11
no tuo : Adeſt Elias. *Cumq. receſſero a te, 12
Spiritus Domini aſportabit te in locum,
quem ego ignoro : & ingreſſus nunciabo
Achab, & non inueniens te, interficiet me:
ſeruus autem tuus timet Dominum ab in-
fantia ſua. *Numquid non indicatum eſt 13
tibi domino meo, quid fecerim cum interfi-
ceret Iezabel prophetas Domini, quòd ab-
ſconderim de prophetis Domini centũ vi-
ros, quinquagenos & quinquagenos in ſpe-
luncis, & pauerim eos pane & aqua? *Et 14
nunc tu dicis : Vade, & dic domino tuo:
Adeſt Elias: vt interficiat me? *Et dixit Elias: 15
Viuit Dominus exercituum, ante cuius vul-
tum ſto, quia hodie apparebo ei. *Abijt er- 16
go Abdias in occurſum Achab, & indicauit
ei: venitq. Achab in occurſum Eliæ. *Et cũ 17
vidiſſet eum, ait: Tune es ille, qui conturbas
Iſrael? *Et ille ait: Non ego turbaui Iſrael, 18
ſed tu, & domus patris tui, qui dereliquiſtis
mandata Domini, & ſecuti eſtis Baalim.
*Verumtamen nunc mitte, & congrega ad 19
me vniuerſum Iſrael in monte Carmeli, &
prophetas Baal quadringentos quinqua-
ginta, prophetasq. lucorum quadringen-
tos, qui comedunt de menſa Iezabel. *Miſit 20
Achab ad omnes filios Iſrael, & congrega-
uit prophetas in monte Carmeli. *Acce- 21
dens autem Elias ad omnem populum, ait:
Vſquequo claudicatis in duas partes? ſi Do
minus eſt Deus, ſequimini eum : ſi autem
Baal, ſequimini illum. Et non reſpondit ei
populus verbum. *Et ait rurſus Elias ad po- 22
pulum: Ego remanſi propheta Domini ſo-
lus: prophetæ autem Baal quadringenti &
quinquaginta viri ſunt. *Dentur nobis duo 23
boues, & illi eligant ſibi bouem vnum, &
in fruſta cædentes ponant ſuper ligna, ignẽ
autem non ſupponant : & ego faciam bo-
uem alterum, & imponam ſuper ligna,
ignem autem non ſupponam. *Inuocate 24
nomina deorum veſtrorum, & ego inuo-
cabo nomen Domini mei : & Deus qui ex-
audierit per ignem, ipſe ſit Deus. Reſpon-
dens omnis populus ait : Optima propoſi-
25 tio. *Dixit ergo Elias prophetis Baal : Eli-
gite vobis bouem vnũ, & facite primi, quia
vos plures eſtis : & inuocate nomina deorũ
26 veſtrorum, ignemq. non ſupponatis. *Qui
cum tuliſſent bouem, quem dederat eis, fe-
cerunt: & inuocabant nomen Baal de ma-
ne vſque ad meridiẽ, dicentes : Baal exaudi
nos. Et non erat vox, nec qui reſponderet:
27 tranſiliebantq. altare quod fecerant. *Cũq.
eſſet iã meridies, illudebat illis Elias, dicens:
Clamate voce maiore : Deus enim eſt, &
forſitan loquitur, aut in diuerſorio eſt, aut
in itinere, aut certe dormit, vt excitetur.
28 *Clamabant ergo voce magna, & incide-
bant ſe iuxta ritũ ſuum cultris & lanceolis,
29 donec perfunderẽtur ſanguine. *Poſtquam
autem tranſijt meridies, & illis prophetan-
tibus venerat tempus, quo ſacrificium offer
ri ſolet, nec audiebatur vox, nec aliquis re-
30 ſpondebat, nec attendebat orantes: *dixit
Elias omni populo: Venite ad me. Et acce
dente ad ſe populo, curauit altare Domini,
31 quod deſtructum fuerat. *Et tulit duodecim
lapides iuxta numerum tribuum filiorum
Iacob, ad quem factus eſt ſermo Domini,
32 dicens : Iſrael erit nomen tuum. *Et ædifi-
cauit de lapidibus altare in nomine Domi
ni: fecitq. aquæductũ, quaſi per duas aratiũ-
33 culas in circuitu altaris, *& compoſuit li-
gna: diuiſitq. per membra bouem, & poſuit
34 ſuper ligna, *& ait : Implete quattuor hy-
drias aqua, & fundite ſuper holocauſtum,
& ſuper ligna. Rurſumq. dixit : Etiam ſe-
cundò hoc facite. Qui cum feciſſent ſe-
cundò, ait : Etiam tertiò idipſum facite.
35 Feceruntq. tertiò, *& currebant aquæ cir-
cum altare, & foſſa aquæductus repleta eſt.
36 *Cumq. iam tempus eſſet vt offerretur ho-
locauſtum, accedens Elias propheta, ait:
Domine Deus Abraham, & Iſaac, & Iſrael,
oſtende hodie quia tu es Deus Iſrael, &
ego ſeruus tuus, & iuxta præceptum tuum
37 feci omnia verba hæc. *Exaudi me Domi-
ne, exaudi me : vt diſcat populus iſte, quia
tu es Dominus Deus, & tu conuertiſti cor
38 eorum iterum. *Cecidit autem ignis Do-

mini, & vorauit holocauſtum, & ligna, &
lapides, puluerem quoque, & aquam, quæ
erat in aquæductu lambens. * Quod cum 39
vidiſſet omnis populus, cecidit in faciem
ſuam, & ait: Dominus ipſe eſt Deus, Do-
minus ipſe eſt Deus. * Dixitq. Elias ad eos: 40
Apprehendite prophetas Baal, & ne vnus
quidem effugiat ex eis. Quos cum appre-
hendiſſent, duxit eos Elias ad Torrentem
ciſon, & interfecit eos ibi. * Et ait Elias ad 41
Achab: Aſcende, comede, & bibe: quia
ſonus multæ pluuiæ eſt. * Aſcendit Achab 42
vt comederet & biberet: Elias autẽ aſcen-
dit in verticem Carmeli, & pronus in ter-
ram poſuit faciem ſuam inter genua ſua,
* & dixit ad puerum ſuum: Aſcende, & 43
proſpice contra mare. Qui cum aſcendiſſet,
& contemplatus eſſet, ait: Non eſt quid-
quam. Et rurſum ait illi: Reuertere ſeptem
vicibus. * In ſeptima autem vice, Ecce nu- 44
becula parua quaſi veſtigiũ hominis aſcen-
debat de mari. Qui ait: Aſcende, & dic A-
chab: Iunge currum tuum & deſcende, ne
occupet te pluuia. * Cumq. ſe verteret huc 45
atque illuc, ecce cæli contenebrati ſunt, &
nubes, & ventus, & facta eſt pluuia grandis.
Aſcendens itaque Achab abijt in Iezrahel:
* & manus Domini facta eſt ſuper Eliam, 46
accinctiſq. lumbis currebat ante Achab,
donec veniret in Iezrahel.

CAP. XIX.

NVNCIAVIT autem Achab Iezabel om- 1
nia quæ fecerat Elias, & quo modo oc-
cidiſſet vniuerſos prophetas gladio. * Mi- 2
ſitq. Iezabel nuncium ad Eliam, dicẽs: Hæc
mihi faciant dij, & hæc addant, niſi hac ho-
rà cras poſuero animam tuam ſicut animã
vnius ex illis. * Timuit ergo Elias, & ſurgens 3
abijt quòcumque eum ferebat voluntas:
venitq. in Berſabee Iuda, & dimiſit ibi pue-
rum ſuum, * & perrexit in deſertum, viam 4
vnius diei. Cumq. veniſſet, & ſederet ſub-
ter vnam iuniperum, petiuit animæ ſuæ vt
moreretur, & ait: Sufficit mihi Domine,
tolle animam meam: neque enim melior
ſum, quàm patres mei. * Proiecitq. ſe, & ob- 5
dormiuit in vmbra iuniperi: & ecce Ange-
lus Domini tetigit eum, & dixit illi: Surge,
6 & comede. * Reſpexit, & ecce ad caput ſuũ
ſubcinericius panis, & vas aquæ: comedit
7 ergo, & bibit, & rurſum obdormiuit. * Re-
uerſuſq. eſt Angelus Domini ſecundò, &
tetigit eũ, dixitq. illi: Surge, comede: gran-
8 dis enim tibi reſtat via. * Qui cum ſurrexiſ-
ſet, comedit & bibit, & ambulauit in forti-
tudine cibi illius quadraginta diebus, &
quadraginta noctibus, vſque ad montem
9 Dei Horeb. * Cumq. veniſſet illuc, manſit
in ſpelunca: & ecce ſermo Domini ad eum,
10 dixitq. illi: Quid hic agis Elia? * At ille re-
ſpõdit: Zelo zelatus ſum pro Domino Deo
exercituum, quia dereliquerunt pactum tuũ
filij Iſrael: altaria tua deſtruxerunt, prophe-
tas tuos occiderunt gladio, derelictus ſum
ego ſolus, & quærunt animam meam vt au-
11 ferant eam. * Et ait ei: Egredere, & ſta in
monte coram Domino: & ecce Dominus
tranſit, & ſpiritus grandis & fortis ſubuer-
tens montes, & conterens petras ante Do-
minum: non in ſpiritu Dominus, & poſt
ſpiritum commotio: non in commotione
12 Dominus, * & poſt commotionem ignis:
non in igne Dominus, & poſt ignem ſibilus
13 auræ tenuis. * Quod cum audiſſet Elias, ope-
ruit vultum ſuum pallio, & egreſſus ſtetit
in oſtio ſpeluncæ, & ecce vox ad eum, di-
14 cens: Quid hic agis Elia? * Et ille reſpon-
dit: Zelo zelatus ſum pro Domino Deo
exercituum: quia dereliquerunt pactũ tuum
filij Iſrael: altaria tua deſtruxerunt, pro-
phetas tuos occiderunt gladio, derelictus
ſum ego ſolus, & quærunt animam meam
15 vt auferant eam. * Et ait Dominus ad eum:
Vade, & reuertere in viam tuam per deſer-
tum in Damaſcum: cumq. perueneris illuc,
16 vnges Hazael regem ſuper Syriam, * & Iehu
filium Namſi vnges regem ſuper Iſrael: Eli-
ſeum autem filium Saphat, qui eſt de Abel-
17 meula, vnges prophetam pro te. * Et erit,
quicumque fugerit gladium Hazael, occi-
det eum Iehu: & quicumque fugerit gla-
18 dium Iehu, interficiet eum Eliſeus. * Et
derelinquam mihi in Iſrael ſeptem millia
virorum,

virorum,quorum genua non ſunt incurua-
ta ante Baal,& omne os,quod non adora-
uit eum oſculans manus.* Profectus ergo 19
inde Elias, reperit Eliſeum filium Saphat,
arantem in duodecim iugis boum. & ipſe
in duodecim iugis boum arantibus vnus
erat: cumq. veniſſet Elias ad eum,miſit pal-
lium ſuum ſuper illum.*Qui ſtatim relictis 20
bobus cucurrit poſt Eliam, & ait: Oſcu-
ler, oro, patrem meum,& matrem meam,
& ſic ſequar te. Dixitq. ei: Vade,& reuer-
tere: quod enim meum erat,feci tibi.*Re- 21
uerſus autem ab eo,tulit par boum,& ma-
ctauit illud, & in aratro boum coxit car-
nes,& dedit populo, & comederunt: con-
ſurgenſq. abijt, & ſecutus eſt Eliam,&
miniſtrabat ei.

CAP. XX.

PORRO Benadad rex Syriæ,congrega-
uit omnem exercitum ſuum,& triginta
duos reges ſecum, & equos, & currus: &
aſcendens pugnabat contra Samariam, &
obſidebat eā.*Mittenſq. nuncios ad Achab 2
regem Iſrael in ciuitatem,*ait: Hæc dicit 3
Benadad: Argentum tuum,& aurum tuum
meum eſt: & vxores tuæ,& filij tui optimi,
mei ſunt.*Reſponditq. rex Iſrael: Iuxta 4
verbum tuū,domine mi rex, tuus ſum ego,
& omnia mea.*Reuertenteſq. nuncij,dixe- 5
runt: Hæc dicit Benadad,qui miſit nos ad
te: Argentum tuum,& aurum tuum,& vxo-
res tuas, & filios tuos dabis mihi. * Cras 6
igitur hac eadem hora mittam ſeruos meos
ad te,& ſcrutabuntur domum tuam,& do-
mum ſeruorum tuorum: & omne,quod eis
placuerit, ponent in manibus ſuis,& aufe-
rent.*Vocauit autem rex Iſrael omnes ſe- 7
niores terræ,& ait: Animaduertite,& vide-
te quoniam inſidietur nobis. miſit enim ad
me pro vxoribus meis,& filijs,& pro argen
to & auro: & non abnui.*Dixeruntq. om- 8
nes maiores natu, & vniuerſus populus ad
eum: Non audias, neque acquieſcas illi.
*Reſpondit itaque nuncijs Benadad: Di- 9
cite Domino meo regi: Omnia propter
quæ miſiſti ad me ſeruum tuum in initio,
faciam: hanc autem rem facere non poſ-
10 ſum.*Reuerſiq. nuncij retulerunt ei. Qui
remiſit,& ait: Hæc faciant mihi dij,& hæc
addant, ſi ſuffecerit puluis Samariæ pugil-
11 lis omnis populi, qui ſequitur me.*Et re-
ſpondens rex Iſrael,ait: Dicite ei: Ne glo-
12 rietur accinctus æque vt diſcinctus.*Factū
eſt autem,cum audiſſet Benadad verbum
iſtud,bibebat ipſe & reges in vmbraculis,&
ait ſeruis ſuis: Circumdate ciuitatem. Et
13 circumdederunt eam. * Et ecce propheta
vnus accedens ad Achab regem Iſrael, ait
ei: Hæc dicit Dominus: Certe vidiſti om-
nem multitudinem hanc nimiā? ecce, ego
tradam eam in manu tua hodie: vt ſcias,
14 quia ego ſum Dominus. *Et ait Achab:
Per quem? Dixitq. ei: Hæc dicit Dominus:
Per pediſſequos principum prouinciarum.
Et ait: Quis incipiet præliari? Et ille dixit:
15 Tu. * Recenſuit ergo pueros principum
prouinciarum,& reperit numerum ducen-
torum triginta duorum: & recenſuit poſt
eos populum, omnes filios Iſrael, ſeptem
16 millia.*& egreſſi ſunt meridie. Benadad au-
tem bibebat temulentus in vmbraculo ſuo,
& reges triginta duo cū eo,qui ad auxilium
17 eius venerant. * Egreſſi ſunt autem pueri
principum prouinciarum in prima fronte.
Miſit itaque Benadad. Qui nūciauerunt ei,
18 dicentes: Viri egreſſi ſunt de Samaria.* Et
ille ait: Siue pro pace veniunt,apprehendi-
te eos viuos: ſiue vt prœlientur, viuos eos
19 capite.*Egreſſi ſunt ergo pueri principum
prouinciarum,ac reliquus exercitus ſeque-
20 batur:*& percuſſit vnuſquiſque virum,qui
contra ſe veniebat: fugeruntq. Syri,& per-
ſecutus eſt eos Iſrael. Fugit quoque Bena-
dad rex Syriæ in equo cum equitibus ſuis.
21 *Necnō egreſſus rex Iſrael percuſſit equos
& currus,& percuſſit Syriam plaga magna.
22 *(Accedens autem propheta ad regem Iſ-
rael,dixit ei: Vade,& confortare,& ſcito, &
vide quid facias: ſequenti enim anno rex
23 Syriæ aſcendet contra te.)*Serui vero regis
Syriæ dixerunt ei: Dij montium ſunt dij
eorū,ideo ſuperauerunt nos: ſed melius eſt
vt pugnemus contra eos in campeſtribus;
& obti-

&obtinebimus eos.*Tu ergo verbnm hoc 24
fac:Amoue reges ſingulos ab exercitu tuo,
& pone principes pro eis:*& inſtaura nu- 25
merum militum,qui ceciderunt de tuis, &
equos ſecundum equos priſtinos,& currus
ſecundum currus,quos ante habuiſti: & pu
gnabimus contra eos in campeſtribus , &
videbis quòd obtinebimus eos . Credidit
conſilio eorum,& fecit ita.*Igitur poſtquã 26
annus tranſierat,recenſuit Benadad Syros,
& aſcendit in Aphec vt pugnaret contra
Iſrael.*Porro filij Iſrael recenſiti ſunt,& ac- 27
ceptis cibarijs profecti ex aduerſo, caſtraq.
metati ſunt contra eos,quaſi duo parui gre
ges caprarum: Syri autem repleuerunt ter-
ram.(*Et accedẽs vnus vir Dei,dixit ad re- 28
gem Iſrael: Hæc dicit Dominus: Quia dixe-
runt Syri: Deus montiũ eſt dominus,& non
eſt Deus Vallium: dabo omnem multitudi-
nem hanc grandem in manu tua,& ſcietis
quia ego ſum Dominus.)*Dirigebantq. ſe- 29
ptem diebus ex aduerſo hi,atque illi acies,
ſeptima autem die commiſſum eſt bellum:
percuſſeruntq. filij Iſrael de Syris centum
millia peditum in die vna.*Fugerunt autem 30
qui remanſerant in Aphec,in ciuitatem: &
cecidit murus ſuper viginti ſeptem millia
hominum,qni remanſerãt. Porro Benadad
fugiens ingreſſus eſt ciuitatem,in cubiculũ
quod erat intra cubiculum .*dixeruntq. ei 31
ſerui ſui: Ecce,audiuimus quòd reges do-
mus Iſrael clementes ſint: ponamus itaque
ſaccos in lumbis noſtris,& funiculos in ca-
pitibus noſtris,& egrediamur ad regem Iſ-
rael: forſitan ſaluabit animas noſtras.*Ac- 32
cinxerunt ſaccis lumbos ſuos,& poſuerunt
funiculos in capitibus ſuis, veneruntq. ad
regem Iſrael,& dixerũt ei: Seruus tuus Be-
nadad dicit: Viuat,oro te,anima mea. Et il
le ait: Si adhuc viuit,frater meus eſt.*Quod 33
acceperunt viri pro omine: & feſtinantes
rapuerunt verbum ex ore eius, atque dixe-
runt: Frater tuus Benadad. Et dixit eis: Ite,
& adducite eum ad me. Egreſſus eſt ergo
ad eum Benadad,& leuauit eum in currum
ſuum.*Qui dixit ei: Ciuitates, quas tulit 34
pater meus a patre tuo,reddam: & plateas
fac tibi in Damaſco, ſicut fecit pater meus
in Samaria,& ego fœderatus recedam a te.
35 Pepigit ergo fœdus,& dimiſit eum.* Tunc
vir quidam de filijs prophetarum dixit ad
ſocium ſuum in ſermone Domini: Percute
36 me. At ille noluit percutere.*Cui ait: Quia
noluiſti audire vocem Domini, ecce rece-
des a me,& percutiet te leo. Cumq. paulu
lum receſſiſſet ab eo,inuenit eũ leo, atque
37 percuſſit.*Sed & alterum inueniens virum,
dixit ad eum: Percute me. Qui percuſſit
38 eum,& vulnerauit.*Abijt ergo propheta,&
occurrit regi in via, & mutauit aſperſione
39 pulueris os & oculos ſuos.*Cumq. rex tran
ſiſſet,clamauit ad regem,& ait: Seruus tuus
egreſſus eſt ad prœliandum cominus: cũq.
fugiſſet vir vnus, adduxit eum quidam ad
me,& ait: Cuſtodi virum iſtum: qui ſi la-
pſus fuerit, erit anima tua pro anima eius,
40 aut talentum argenti appendes.*Dum au-
tem ego turbatus huc illucq. me verterem,
ſubito non comparuit. Et ait rex Iſrael ad
eum: Hoc eſt iudicium tnum, quod ipſe
41 decreuiſti.*At ille ſtatim abſterſit puluerem
de facie ſua, & cognouit eum rex Iſrael,
42 quòd eſſet de prophetis.*Qui ait ad eum:
Hæc dicit Dominus: Quia dimiſiſti virum
dignum morte de manu tua,erit anima tua
pro anima eius,& populus tuus pro popu-
43 lo eius.* Reuerſus eſt igitur rex Iſrael in
domum ſuam,audire contemnens, & furi-
bundus venit in Samariam.

Cap. XXI.

1 POST verba autem hæc, tempore illo
vinea erat Naboth Iezrahelitæ,qui erat
in Iezrahel,iuxta palatium Achab regis Sa
2 mariæ. * Locutus eſt ergo Achab ad Na-
both,dicens: Da mihi vineam tuam,vt fa-
ciam mihi hortum olerum,quia vicina eſt,
& prope domum meam,daboq. tibi pro ea
vineam meliorem: aut ſi commodius tibi
putas, argenti pretium, quanto digna eſt.
3 *Cui reſpondit Naboth: Propitius ſit mihi
Dominus,ne dem hereditatem patrũ meo-
4 rum tibi. * Venit ergo Achab in domum
ſuam indignans, & frendens ſuper verbo,
quod

quod locutus fuerat ad eum Naboth Iezra-
helites, dicens: Non dabo tibi hereditatem
patrum meorum. Et proijciens ſe in lectu-
lum ſuum, auertit faciem ſuam ad parietẽ,
& non comedit panem. *Ingreſſa eſt autem 5
ad eum Iezabel vxor ſua, dixitq. ei: Quid
eſt hoc, vnde anima tua contriſtata eſt? &
quare non comedis panem? *Qui reſpon- 6
dit ei: Locutus ſum Naboth Iezrahelitæ,
& dixi ei: Da mihi vineam tuam, accepta
pecunia: aut, ſi tibi placet, dabo tibi vineam
meliorem pro ea. Et ille ait: Non dabo ti-
bi vineam meam. *Dixit ergo ad eum Ieza- 7
bel vxor eius: Grandis auctoritatis es, & be-
ne regis regnum Iſrael. Surge, & comede
panem, & æquo animo eſto, ego dabo tibi
vineam Naboth Iezrahelitæ. *Scripſit ita- 8
que litteras ex nomine Achab, & ſignauit
eas annulo eius, & miſit ad maiores natu,
& optimates, qui erant in ciuitate eius, &
habitabant cum Naboth. *Litterarum au- 9
tem hæc erat ſententia: Prædicate ieiuniũ,
& ſedere facite Naboth inter primos po-
puli, *& ſubmittite duos viros filios Belial 10
contra eum, & falſum teſtimonium dicant:
Benedixit Deum & regem: & educite eum,
& lapidate, ſicq. moriatur. *Fecerunt ergo 11
ciues eius maiores natu & optimates, qui
habitabant cũ eo in vrbe, ſicut præceperat
eis Iezabel, & ſicut ſcriptum erat in litteris
quas miſerat ad eos: *prædicauerunt ieiu- 12
nium, & ſedere fecerunt Naboth inter pri-
mos populi. *Et adductis duobus viris filijs 13
diaboli, fecerunt eos ſedere contra eum:
at illi, ſcilicet vt viri diabolici, dixerunt con-
tra eum teſtimonium coram multitudine:
Benedixit Naboth Deum & regem: quam
ob rem eduxerunt eum extra ciuitatem, &
lapidibus interfecerunt. *Miſeruntq. ad Ie- 14
zabel, dicentes: Lapidatus eſt Naboth, &
mortuus eſt. *Factum eſt autem, cum au- 15
diſſet Iezabel lapidatum Naboth, & mor-
tuum, locuta eſt ad Achab: Surge, & poſſi-
de vineam Naboth Iezrahelitæ, qui noluit
tibi acquieſcere, & dare eam accepta pe-
cunia: non enim viuit Naboth, ſed mor-
tuus eſt. *Quod cum audiſſet Achab, mor- 16
tuum videlicet Naboth, ſurrexit, & deſcen-
debat in vineam Naboth Iezrahelitæ, vt
17 poſſideret eam. *Factus eſt igitur ſermo
18 Domini ad Eliam Theſbiten, dicẽs: *Surge,
& deſcẽde in occurſum Achab regis Iſrael,
qui eſt in Samaria: ecce ad vineam Naboth
19 deſcendit, vt poſſideat eam: *& loquéris ad
eum, dicens: Hæc dicit Dominus: Occidi-
ſti, inſuper & poſſediſti. Et poſt hæc addes:
Hæc dicit Dominus: In loco hoc, in quo
linxerunt canes ſanguinem Naboth, lam-
20 bent quoque ſanguinẽ tuum. *Et ait Achab
ad Eliam: Num inueniſti me inimicum ti-
bi? Qui dixit: Inueni, eo quòd venundatus
ſis, vt faceres malum in conſpectu Domini.
21 *Ecce ego inducam ſuper te malum, & de-
metam poſteriora tua, & interficiam de A-
chab mingentem ad parietem, & clauſum
22 & vltimum in Iſrael. *Et dabo domũ tuam
ſicut domum Ieroboam filij Nabat, & ſicut
domum Baaſa filij Ahia: quia egiſti, vt me
ad iracundiam prouocares, & peccare fe-
23 ciſti Iſrael. *Sed & de Iezabel locutus eſt
Dominus, dicens: Canes comedẽt Iezabel
24 in agro Iezrahel. *Si mortuus fuerit Achab
in ciuitate, comedent eum canes: ſi autem
mortuus fuerit in agro, comedent eum vo-
25 lucres cæli. *Igitur non fuit alter talis ſicut
Achab, qui venundatus eſt vt faceret malũ
in conſpectu Domini: concitauit enim eum
26 Iezabel vxor ſua, *& abominabilis factus
eſt, in tantum vt ſequeretur idola, quæ fe-
cerant Amorrhæi, quos conſumpſit Domi-
27 nus a facie filiorum Iſrael. *Itaque cum au-
diſſet Achab ſermones iſtos, ſcidit veſtimẽ-
ta ſua, & operuit cilicio carnem ſuam, ie-
iunauitq. & dormiuit in ſacco, & ambulauit
28 demiſſo capite. *Et factus eſt ſermo Do-
29 mini ad Eliam Theſbiten, dicẽs: *Nonne vi-
diſti humiliatum Achab coram me? quia
igitur humiliatus eſt mei cauſa, non indu-
cam malum in diebus eius, ſed in diebus
filij ſui inferam malum domui eius.

Cap. XXII.

1 TRANSIERVNT igitur tres anni abſ-
2 que bello inter Syriã & Iſrael. *In anno

autem

antem tertio, deſcendit Ioſaphat rex Iuda
ad regem Iſrael.(*Dixitq. rex Iſrael ad ſer- 3
uos ſuos: Ignoratis quòd noſtra ſit Ramoth
Galaad,& negligimus tollere eam de manu
regis Syriæ?) *Et ait ad Ioſaphat: Venieſne 4
mecũ ad prœliandum in Ramoth Galaad?
* Dixitq. Ioſaphat ad regem Iſrael: Sicut 5
ego ſum,ita & tu: populus meus,& popu-
lus tuus vnum ſunt: & equites mei,equites
tui. Dixitq. Ioſaphat ad regem Iſrael: Quæ-
re,oro te,hodie ſermonem Domini.* Con- 6
gregauit ergo rex Iſrael prophetas,quadrin
gẽtos circiter viros,& ait ad eos: Ire debeo
in Ramoth Galaad ad bellandum,an quie-
ſcere? Qui reſponderunt: Aſcende, & da-
bit eam Dominus in manu regis. * Dixit 7
autem Ioſaphat: Non eſt hic propheta Do-
mini quiſpiam,vt interrogemus per eum?
*Et ait rex Iſrael ad Ioſaphat: Remanſit vir 8
vnus,per quem poſſumus interrogare Do-
minum: ſed ego odi eum, quia non pro-
phetat mihi bonum, ſed malum, Michæas
filius Iemla. Cui Ioſaphat ait: Ne loquaris
ita rex.*Vocauit ergo rex Iſrael eunuchum 9
quendam, & dixit ei: Feſtina adducere Mi-
chæam filium Iemla.* Rex autem Iſrael,& 10
Ioſaphat rex Iuda ſedebant vnuſquiſque in
ſolio ſuo veſtiti cultu regio, in area iuxta
oſtium portæ Samariæ, & vniuerſi prophe-
tæ prophetabant in conſpectu eorũ.*Fecit 11
quoque ſibi Sedecias filius Chanaana cor-
nua ferrea,& ait: Hæc dicit Dominus: His
ventilabis Syriam,donec deleas eam.*Om 12
neſq. prophetæ ſimiliter prophetabant, di-
centes: Aſcende in Ramoth Galaad,& va-
de proſpere, & tradet Dominus in manus
regis.* Nuncius vero,qui ierat vt vocaret 13
Michæam,locutus eſt ad eum,dicens: Ecce
ſermones prophetarum ore vno regi bona
prædicant: ſit ergo ſermo tuus ſimilis eorũ,
& loquere bona. * Cui Michæas ait: Viuit 14
Dominus, quia quodcumque dixerit mihi
Dominus,hoc loquar.*Venit itaque ad re- 15
gem,& ait illi rex: Michæa,ire debemus in
Ramoth Galaad ad prœliandum, an ceſ-
ſare? Cui ille reſpondit: Aſcende, & vade
proſpere,& tradet eum Dominus in manus
16 regis.* Dixit autem rex ad eum: Iterum at-
que iterum adiuro te, vt non loquaris mi-
hi niſi quod verum eſt,in nomine Domini.
17 *Et ille ait: Vidi cunctum Iſrael diſperſum
in montibus, quaſi oues non habentes pa-
ſtorem. & ait Dominus: Non habent iſti
dominum: reuertatur vnuſquiſque in do-
18 mum ſuam in pace.(*Dixit ergo rex Iſrael
ad Ioſaphat: Numquid non dixi tibi,quia
non prophetat mihi bonũ,ſed ſemper ma-
19 lum?) *Ille vero addens,ait: Propterea au-
di ſermonem Domini: Vidi Dominum ſe-
dentem ſuper ſolium ſuum,& omnẽ exer-
citum cæli aſſiſtentem ei à dextris & a ſini-
20 ſtris: *& ait Dominus: quis decipiet Achab
regẽ Iſrael,vt aſcendat,& cadat in Ramoth
Galaad? Et dixit vnus verba huiuſcemodi,
21 & alius aliter.*Egreſſus eſt autem ſpiritus,
& ſtetit coram Domino, & ait: Ego deci-
piam illum. Cui locutus eſt Dominus: In
22 quo? *Et ille ait: Egrediar, & ero ſpiritus
mẽdax in ore omnium prophetarum eius.
Et dixit Dominus: Decipies,& præualebis:
23 egredere,& fac ita.*Nunc igitur ecce dedit
Dominus ſpiritum mendacij in ore omniũ
prophetarum tuorum,qui hic ſunt, & Do-
24 minus locutus eſt contra te malum.*Ac-
ceſſit autem Sedecias filius Chanaana, &
percuſſit Michæam in maxillam, & dixit:
Me ne ergo dimiſit Spiritus Domini,& lo-
25 cutus eſt tibi?* Et ait Michæas: Viſurus es
in die illa, quando ingredieris cubiculum,
26 intra cubiculum vt abſcondaris. * Et ait
rex Iſrael: Tollite Michæam, & maneat
Apud Amon principem ciuitatis, & apud
27 Ioas filium Amelech; * & dicite eis: Hæc
dicit rex: Mittite virum iſtum in carcerem,
& ſuſtentate eum pane tribulationis, &
aqua anguſtiæ, donec reuertar in pace.
28 *Dixitq. Michæas: Si reuerſus fueris in pa-
ce, non eſt locutus in me Dominus. Et
29 ait: Audite populi omnes. *Aſcendit ita-
que rex Iſrael, & Ioſaphat rex Iuda in Ra-
30 moth Galaad. * Dixit itaque rex Iſrael ad
Ioſaphat: Sume arma, & ingredere prœ-
lium, & induere veſtibus tuis. porro rex
Iſrael mutauit habitum ſuum, & ingreſſus
eſt

eſt bellum. *Rex autem Syriæ præceperat 31
principibus curruum triginta duobus, di-
cens: Non pugnabitis contra minorem, &
maiorem quempiam, niſi contra regem
Iſrael, ſolum. *Cum ergo vidiſſent princi- 32
pes curruum Ioſaphat, ſuſpicati ſunt quòd
ipſe eſſet rex Iſrael, & impetu facto pugna-
bant contra eum: & exclamauit Ioſaphat.
*Intellexeruntq. principes curruum quòd 33
non eſſet rex Iſrael, & ceſſauerunt ab eo.
*Vir autem quidam tetendit arcum, in In- 34
certum ſagittam dirigens, & caſu percuſ-
ſit regem Iſrael inter pulmonem & ſtoma-
chum. At ille dixit aurigæ ſuo: Verte ma-
num tuam, & eijce me de exercitu, quia
grauiter vulneratus ſum. *Commiſſum 35
eſt ergo prœlium in die illa, & rex Iſrael
ſtabat in curru ſuo contra Syros, & mor-
tuus eſt veſpere: fluebat autem ſanguis pla-
gæ in ſinum currus, *& præco inſonuit in 36
vniuerſo exercitu antequam ſol occumbe-
ret, dicens: Vnuſquiſque reuertatur in ci-
uitatem, & in terram ſuam. *Mortuus eſt 37
autem rex, & perlatus eſt in Samariam: ſe-
pelieruntq. regem in Samaria, *& lauerunt 38
currum eius in piſcina Samariæ, & linxe-
runt canes ſanguinem eius, & habenas la-
uerunt, iuxta verbum Domini quod locu-
tus fuerat. *Reliqua autem ſermonum 39
Achab, & vniuerſa quæ fecit, & domus
eburnea, quam ædificauit, cunctarumq. vr-
bium, quas extruxit, nonne hæc ſcripta
ſunt in Libro ſermonum dierum regum Iſ-
rael? *Dormiuit ergo Achab cum patri- 40
bus ſuis, & regnauit Ochozias filius eius
pro eo. *Ioſaphat vero filius Aſa regnare 41
cœperat ſuper Iudam anno quarto Achab
42 regis Iſrael. *Trigintaquinque annorum
erat cum regnare cœpiſſet, & vigintiquin-
que annis regnauit in Ieruſalem: nomen
43 matris eius Azuba filia Salai. *Et ambu-
lauit in omni via Aſa patris ſui, & non de-
clinauit ex ea: fecitq. quod rectum erat in
44 conſpectu Domini. *Verumtamen excelſa
non abſtulit: adhuc enim populus ſacrifi-
cabat, & adolebat incenſum in excelſis.
45 *Pacemq. habuit Ioſaphat cum rege Iſ-
46 rael. *Reliqua autem verborum Ioſaphat,
& opera eius, quæ geſſit, & prœlia, nonne
hæc ſcripta ſunt in Libro verborum die-
47 rum regum Iuda? *Sed & reliquias effe-
minatorum, qui remanſerant in diebus
48 Aſa patris eius, abſtulit de terra. *Nec
49 erat tunc rex conſtitutus in Edom. *Rex
vero Ioſaphat fecerat claſſes in mari, quæ
nauigarent in Ophir propter aurum: &
ire non potuerunt, quia confractæ ſunt
50 in Aſiongaber. *Tunc ait Ochozias filius
Achab ad Ioſaphat: Vadant ſerui mei cum
ſeruis tuis in nauibus. Et noluit Ioſaphat.
51 *Dormiuitq. Ioſaphat cum patribus ſuis,
& ſepultus eſt cum eis in Ciuitate Dauid
patris ſui: regnauitq. Ioram filius eius pro
52 eo. *Ochozias autem filius Achab re-
gnare cœperat ſuper Iſrael in Samaria, an-
no ſeptimodecimo Ioſaphat regis Iuda, re-
53 gnauitq. ſuper Iſrael duobus annis. *Et
fecit malum in conſpectu Domini, & am-
bulauit in via patris ſui & matris ſuæ, &
in via Ieroboam filij Nabat, qui pecca-
54 re fecit Iſrael. *Seruiuit quoque Baal,
& adorauit eum, & irritauit Dominum
Deum Iſrael, iuxta omnia quæ fecerat pa-
ter eius.

LIBER REGVM QVARTVS,

Secundum Hebræos

MALACHIM SECVNDVS.

CAPVT PRIMVM.

PRævaricatus eſt au- 1
tem Moab in Iſrael, poſt-
quam mortuus eſt Achab.
* Ceciditq. Ochozias per 2
cãcellos cœnaculi ſui, quod
habebat in Samaria, & ægrotauit: miſitq.
nuncios, dicens ad eos: Ite, conſulite Beel-
zebub deum Accaron, vtrum viuere queam
de infirmitate mea hac. * Angelus autem 3
Domini locutus eſt ad Eliam Theſbiten, di-
cens: Surge, & aſcende in occurſum nun-
ciorũ regis Samariæ, & dices ad eos: Num-
quid non eſt Deus in Iſrael, vt eatis ad con-
ſulendum Beelzebub deum Accaron?
* Quam ob rem hæc dicit Dominus: De le- 4
ctulo, ſuper quem aſcendiſti, non deſcen-
des, ſed morte morieris. Et abijt Elias.
* Reuerſiq. ſunt nuncij ad Ochoziam. Qui 5
dixit eis: Quare reuerſi eſtis? * At illi re- 6
ſponderunt ei: Vir occurrit nobis, & dixit
ad nos: Ite, & reuertimini ad regem, qui
miſit vos, & dicetis ei: Hæc dicit Domi-
nus: Numquid, quia non erat Deus in Iſ-
rael, mittis vt conſulatur Beelzebub deus
Accaron? Idcirco de lectulo, ſuper quem
aſcendiſti, non deſcendes, ſed morte mo-
rieris. * Qui dixit eis: Cuius figuræ & ha- 7
bitus eſt vir ille, qui occurrit vobis, & lo-
cutus eſt verba hæc? * At illi dixerunt: Vir 8
piloſus, & zona pellicea accinctus renibus.
Qui ait: Elias Theſbites eſt. * Miſitq. ad 9
eum quinquagenarium principem, & quin-
quaginta qui erant ſub eo. Qui aſcendit
ad eum: ſedentiq. in vertice montis, ait:
Homo Dei, rex præcepit vt deſcendas.
* Reſpondenſq. Elias, dixit quinquagena- 10
rio: Si homo Dei ſum, deſcendat ignis de
cælo, & deuoret te, & quinquaginta tuos.
Deſcendit itaque ignis de cælo, & deuo-
rauit eum, & qninquaginta qui erant cum
11 eo. * Rurſumq. miſit ad eum principem
quinquagenarium alterum, & quinquagin-
ta cum eo. Qui locutus eſt illi: Homo
12 Dei, hæc dicit rex: Feſtina, deſcende. * Re-
ſpondens Elias ait: Si homo Dei ego ſum,
deſcendat ignis de cælo, & deuoret te, &
quinquaginta tuos. Deſcendit ergo ignis
de cælo, & deuorauit illum, & quinqua-
13 ginta eius. * Iterum miſit principem quin-
quagenarium tertium, & quinquaginta qui
erant cum eo. Qui cum veniſſet, curuauit
genua contra Eliam, & precatus eſt eum,
& ait: Homo Dei, noli deſpicere animam
meam, & animas ſeruorum tuorum qui
14 mecum ſunt. * Ecce deſcendit ignis de
cælo, & deuorauit duos principes quin-
quagenarios primos, & quinquagenos, qui
cum eis erant: ſed nunc obſecro vt miſe-
15 rearis animæ meæ. * Locutus eſt autem
Angelus Domini ad Eliam, dicens: De-
ſcende cum eo, ne timeas. Surrexit igi-
16 tur, & deſcendit cum eo ad regem, * & lo-
cutus eſt ei: Hæc dicit Dominus: Quia mi-
ſiſti nuncios ad conſulendum Beelzebub
deum Accaron, quaſi non eſſet Deus in
Iſrael, a quo poſſes interrogare ſermonem,
ideo de lectulo, ſuper quem aſcendiſti, non
17 deſcendes, ſed morte morieris. * Mortuus
eſt ergo iuxta ſermonem Domini, quem
locutus eſt Elias, & regnauit Ioram fra-
ter eius pro eo, anno ſecundo Ioram filij
Ioſaphat regis Iudæ: non enim habebat
18 filium. * Reliqua autem verborum Ocho-
ziæ, quæ operatus eſt, nonne hæc ſcripta

ſunt

ſunt in Libro ſermonum dierum regum
Iſrael?

Cap. II.

1 Factvm eſt autem, cum leuare vellet
Dominus Eliam per turbinem in cælū,
2 ibant Elias & Eliſeus de Galgalis.* Dixitq.
Elias ad Eliſeum: Sede hic, quia Dominus
miſit me vſque in Bethel. Cui ait Eliſeus:
Viuit Dominus, & viuit anima tua, quia nō
derelinquā te. Cumq. deſcendiſſent Bethel,
3 *egreſſi ſunt filij prophetarum, qui erant in
Bethel, ad Eliſeum, & dixerunt ei: Num-
quid noſti, quia hodie Dominus tollet do-
minum tuum a te? Qui reſpondit: Et ego
4 noui: ſilete.*Dixit autem Elias ad Eliſeum:
Sede hic, quia Dominus miſit me in Iericho.
Et ille ait: Viuit Dominus, & viuit anima
tua, quia non derelinquam te. Cumq. ve-
5 niſſent Iericho,*acceſſerunt filij propheta-
rum, qui erāt in Iericho, ad Eliſeum, & dixe-
runt ei: Numquid noſti quia Dominus ho-
die tollet dominum tuum a te? Et ait: Et
6 ego noui: ſilete.* Dixit autem ei Elias: Se-
de hic, quia Dominus miſit me vſque ad
Iordanem. Qui ait: Viuit Dominus, & viuit
anima tua, quia nō derelinquam te. Ierunt
7 igitur ambo pariter,* & quinquaginta viri
de filijs prophetarum ſecuti ſunt eos, qui &
ſteterunt econtra, longe: illi autem ambo
8 ſtabant ſuper Iordanem.*Tulitq. Elias pal-
lium ſuum, & inuoluit illud, & percuſſit
aquas, quæ diuiſæ ſunt in vtramque partē, &
9 tranſierunt ambo per ſiccum.*Cumq. tran-
ſiſſent, Elias dixit ad Eliſeum: Poſtula quod
vis vt faciam tibi, antequam tollar a te.
Dixitq. Eliſeus: Obſecro vt fiat in me du-
10 plex ſpiritus tuus.* Qui reſpondit: Rem
difficilem poſtulaſti: attamen ſi videris me,
quando tollar a te, erit tibi quod petiſti: ſi
11 autem non videris, non erit.* Cumq. per-
gerent, & incedentes ſermocinarentur, ec-
ce currus igneus, & equi ignei diuiſerunt
vtrumque: & aſcendit Elias per turbinem
12 in cælum,*Eliſeus autem videbat, & clama-
bat: Pater mi, pater mi, currus Iſrael, & au-
riga eius. Et non vidit eum amplius: appre-
henditq. veſtimenta ſua, & ſcidit illa in duas
13 partes.*Et leuauit pallium Eliæ, quod ceci-
derat ei: reuerſuſq. ſtetit ſuper ripam Iorda-
14 nis,*& pallio Eliæ, quod ceciderat ei, per-
cuſſit aquas, & non ſunt diuiſæ. & dixit: Vbi
eſt Deus Eliæ etiā nunc? Percuſſitq. aquas,
& diuiſæ ſunt huc, atque illuc, & trāſijt Eli-
15 ſeus.* Videntes autem filij prophetarum,
qui erant in Iericho econtra, dixerunt: Re-
quieuit ſpiritus Eliæ ſuper Eliſeum. Et ve-
nientes in occurſum eius, adorauerunt eum
16 proni in terram,*dixeruntq. illi: Ecce, cum
ſeruis tuis ſunt quinquaginta viri fortes, qui
poſſunt ire, & quærere dominum tuum, ne
forte tulerit eum Spiritus Domini, & proie-
cerit eum in vnum montium, aut in vnam
17 vallium. Qui ait: Nolite mittere.* Coege-
runtq. eum, donec acquieſceret, & diceret:
Mittite. Et miſerunt quinquaginta viros:
qui cum quæſiſſent tribus diebus, non in-
18 uenerunt.* Et reuerſi ſunt ad eum: at ille
habitabat in Iericho, & dixit eis: Numquid
19 non dixi vobis: Nolite mittere?*Dixerunt
quoque viri ciuitatis ad Eliſeum: Ecce ha-
bitatio ciuitatis huius optima eſt, ſicut tu
ipſe domine perſpicis: ſed aquæ peſſimæ
20 ſunt, & terra ſterilis.* At ille ait: Afferte
mihi vas nouum, & mittite in illud ſal.
21 Quod cum attuliſſent,*egreſſus ad fontem
aquarum, miſit in illum ſal, & ait: Hæc di-
cit Dominus: Sanaui aquas has, & non erit
22 vltra in eis mors, neque ſterilitas.*Sanatæ
ſunt ergo aquæ vſque in diem hanc, iuxta
23 verbum Eliſei, quod locutus eſt.*Aſcendit
autem inde in Bethel: cumq. aſcenderet
per viam, pueri parui egreſſi ſunt de ciuita-
te, & illudebant ei, dicentes: Aſcende cal-
24 ue, aſcende calue.*Qui cum reſpexiſſet, vi-
dit eos; & maledixit eis in nomine Domini:
egreſſiq. ſunt duo vrſi de ſaltu, & lacerave-
25 runt ex eis quadraginta duos pueros.*Abijt
autem inde in montem Carmeli, & inde
reuerſus eſt in Samariam.

Cap. III.

1 Ioram vero filius Achab regnauit ſuper
Iſrael in Samaria anno decimo octauo

Ioſaphat regis Iudæ. Regnauitq. duodecim
annis. *Et fecit malum coram Domino, ſed 2
non ſicut pater ſuus & mater: tulit enim
ſtatuas Baal, quas fecerat pater eius. *Ve- 3
rumtamen in peccatis Ieroboam filij Na-
bat, qui peccare fecit Iſrael, adhæſit, nec re-
ceſſit ab eis. *Porro Meſa rex Moab, nutrie- 4
bat pecora multa, & ſoluebat regi Iſrael cē-
tum millia agnorum, & centum millia arie-
tum cum velleribus ſuis. *Cumq. mortuus 5
fuiſſet Achab, præuaricatus eſt fœdus, quod
habebat cum rege Iſrael. *Egreſſus eſt 6
igitur rex Ioram in die illa de Samaria, &
recenſuit vniuerſum Iſrael. *Miſitq. ad Io- 7
ſaphat regem Iuda, dicens: Rex Moab re-
ceſſit a me, veni mecum cōtra eum ad præ-
lium. Qui reſpondit: Aſcendam: qui meus
eſt, tuus eſt: populus meus, populus tuus:
& equi mei, equi tui. *Dixitque: Per quam 8
viam aſcendemus? At ille reſpondit: Per
deſertum Idumææ. *Perrexerunt igitur rex 9
Iſrael, & rex Iuda, & rex Edom, & circuie-
runt per viam ſeptem dierū, nec erat aqua
exercitui, & iumentis, quæ ſequebātur eos:
*Dixitq. rex Iſrael: Heu heu heu, congre- 10
gauit nos Dominus tres reges, vt traderet
in manus Moab. *Et ait Ioſaphat: Eſtne 11
hic propheta Domini, vt deprecemur Do-
minum per eum? Et reſpondit vnus de ſer-
uis regis Iſrael: Eſt hic Eliſeus filius Saphat,
qui fundebat aquam ſuper manus Eliæ.
*Et ait Ioſaphat: Eſt apud eum ſermo Do- 12
mini. Deſcenditq. ad eum rex Iſrael, & Io-
ſaphat rex Iuda, & rex Edom. *Dixit au- 13
tem Eliſeus ad regem Iſrael: Quid mihi &
tibi eſt? vade ad prophetas patris tui, &
matris tuæ. Et ait illi rex Iſrael: Quare con-
gregauit Dominus tres reges hos, vt trade-
ret eos in manus Moab? *Dixitq. ad eum 14
Eliſeus: Viuit Dominus exercituum, in cu-
ius conſpectu ſto, quòd ſi non vultum Ioſa-
phat regis Iudæ erubeſcerem, non atten-
diſſem quidem te, nec reſpexiſſem. *Nunc 15
autem adducite mihi pſaltem. Cumq. ca-
neret pſaltes, facta eſt ſuper eum manus
Domini, & ait: *Hæc dicit Dominus: Facite 16
alueum torrentis huius foſſas, & foſſas.
17 *Hæc enim dicit Dominus: Non videbitis
ventum, neque pluuiam: & alueus iſte re-
plebitur aquis, & bibetis vos, & familiæ ve-
18 ſtræ, & iumenta veſtra. *Parumq; eſt hoc
in conſpectu Domini: inſuper tradet etiam
19 Moab in manus veſtras. *Et percutietis om-
nem ciuitatem munitam, & omnem vrbem
electam, & vniuerſum lignum fructiferum
ſuccidetis, cunctóſq. fontes aquarum ob-
turabitis, & omnem agrum egregium ope-
20 rietis lapidibus. *Factum eſt igitur mane,
quando ſacrificium offerri ſolet, & ecce,
aquæ veniebant per viam Edom, & reple-
21 ta eſt terra aquis. *Vniuerſi autem Moabitæ
audientes quòd aſcendiſſent reges vt pu-
gnarent aduerſum eos, conuocauerunt om-
nes qui accincti erant balteo deſuper, & ſte-
22 terunt in terminis. *Primoq. mane ſurgen-
tes, & orto iam ſole ex aduerſo aquarum,
viderunt Moabitæ econtra aquas rubras
23 quaſi ſanguinem, *dixeruntque: Sanguis
gladij eſt: pugnauerunt reges contra ſe, &
cæſi ſunt mutuo: nunc perge ad prædam
24 Moab. *Perrexeruntq. in caſtra Iſrael: por-
ro conſurgens Iſrael, percuſſit Moab: at illi
fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui
25 vicerant, & percuſſerunt Moab, *& ciuitates
deſtruxerunt: & omnem agrum optimum,
mittentes ſinguli lapides, repleuerunt: &
vniuerſos fontes aquarum obturauerunt:
& omnia ligna fructifera ſucciderunt, ita vt
muri tantum fictiles remanerent: & cir-
cumdata eſt ciuitas a fundibularijs, & ma-
26 gna ex parte percuſſa. *Quod cum vidiſſet
rex Moab, præualuiſſe ſcilicet hoſtes, tulit
ſecum ſeptingentos viros educentes gla-
dium, vt irrumperent ad regem Edom: &
27 non potuerunt. *Arripienſq. filium ſuum
primogenitum, qui regnaturus erat pro eo,
obtulit holocauſtum ſuper murum: & fa-
cta eſt indignatio magna in Iſrael, ſtatimq.
receſſerunt ab eo, & reuerſi ſunt in terram
ſuam.

CAP. IIII.

1 MVLIER autem quædam de vxoribus
prophetarum clamabat ad Eliſeum,
dicens:

dicens: Seruus tuus vir meus mortuus eſt,
& tu noſti quia ſeruus tuus fuit timens Do
minũ: & ecce creditor venit vt tollat duos
2 filios meos ad ſeruiendum ſibi. *Cui dixit
Eliſeus: Quid vis vt faciam tibi? Dic mihi,
quid habes in domo tua? At illa reſpõdit:
Nõ habeo ancilla tua quidquam in domo
3 mea, niſi parum olei, quo vngar. *Cui ait:
Vade, pete mutuo ab omnibus vicinis tuis
4 vaſa vacua non pauca. *Et ingredere, &
claude oſtium tuum, cum intrinſecus fueris
tu, & filij tui: & mitte inde in omnia vaſa
5 hæc: & cum plena fuerint, tolles. *Iuit ita-
que mulier, & clauſit oſtium ſuper ſe, & ſu
per filios ſuos: illi offerebant vaſa, & illa
6 infundebat. *Cumq. plena fuiſſent vaſa, di-
xit ad filium ſuum: Affer mihi adhuc vas.
Et ille reſpondit: Non habeo. Stetitq. oleũ.
7 *Venit autem illa, & indicauit homini Dei.
Et ille, Vade, inquit, vende oleum, & redde
creditori tuo: tu autem, & filij tui viuite de
8 reliquo. *Facta eſt autem quædam dies, &
trãſibat Eliſeus per Sunam: erat autem ibi
mulier magna, quæ tenuit eum vt comede-
ret panem: cumq. frequenter inde trãſiret,
diuertebat ad eam vt comederet panem.
9 *Quæ dixit ad virum ſuum: Animaduerto
quòd vir Dei ſanctus eſt iſte, qui tranſit per
10 nos frequenter. *Faciamus ergo ei cœnacu
lum paruum, & ponamus ei in eo lectulũ,
& menſam, & ſellam, & candelabrum, vt cũ
11 venerit ad nos, maneat ibi. *Facta eſt ergo
dies quædam, & veniens diuertit in cœna-
12 culum, & requieuit ibi. *Dixitq. ad Giezi
puerum ſuum: Voca Sunamitidem iſtam.
Qui cum vocaſſet eam, & illa ſtetiſſet corã
13 eo, *dixit ad puerũ ſuum: Loquere ad eam:
Ecce, ſedule in omnibus miniſtraſti nobis,
quid vis vt faciam tibi? numquid habes ne-
gotium, & vis vt loquar regi, ſiue principi
militiæ? Quæ reſpondit: In medio populi
14 mei habito. *Et ait: Quid ergo vult vt fa-
ciam ei? Dixitq. Giezi: Ne quæras: filium
15 enim non habet, & vir eius ſenex eſt. *Præ-
cepit itaque vt vocaret eam: quæ cum vo-
16 cata fuiſſet, & ſtetiſſet ante oſtium, *dixit
ad eam: In tempore iſto, & in hac eadem
horã, ſi vita comes fuerit, habebis in vtero
filium. At illa reſpondit: Noli quæſo do-
mine mi, vir Dei, noli mentiri ancillæ tuæ.
17 *Et concepit mulier, & peperit filium in
tempore, & in hora eadem, qua dixerat Eli-
18 ſeus. *Creuit autem puer. Et cũ eſſet quæ-
dam dies, & egreſſus iſſet ad patrem ſuum,
19 ad meſſores, *ait patri ſuo: Caput meũ do-
leo, caput meum doleo. At ille dixit pue-
ro: Tolle, & duc eum ad matrem ſuam.
20 *Qui cum tuliſſet, & duxiſſet eum ad ma-
trem ſuam, poſuit eum illa ſuper genua ſua
21 vſque ad meridiem, & mortuus eſt. *Aſcen-
dit autem, & collocauit eum ſuper lectulũ
hominis Dei, & clauſit hoſtium: & egreſſa,
22 *vocauit virum ſuum, & ait: Mitte mecum,
obſecro, vnum de pueris, & aſinam, vt ex-
curram vſque ad hominem Dei, & reuertar.
23 *Qui ait illi: Quam ob cauſam vadis ad eũ?
hodie non ſunt Calendæ, neque Sabbatũ.
24 Quæ reſpondit: Vadam. *Strauitq. aſinã,
& præcepit puero: Mina, & propera, ne mi-
hi morã facias in eundo: & hoc age quod
25 præcipio tibi. *Profecta eſt igitur, & venit
ad virum Dei in montem Carmeli: cumq;
vidiſſet eam vir Dei econtra, ait ad Giezi
26 puerum ſuum: Ecce Sunamitis illa. *Vade
ergo in occurſum eius, & dic ei: Recte ne
agitur circa te, & circa virum tuum, & circa
27 filium tuum? Quæ reſpondit: Recte. *Cũq.
veniſſet ad virum Dei in montem, appre-
hendit pedes eius: & acceſſit Giezi vt amo-
ueret eam. Et ait homo Dei: Dimitte illã:
anima enim eius in amaritudine eſt, & Do-
minus celauit a me, & non indicauit mihi.
28 *Quæ dixit illi: Numquid petiui filium a
Domino meo? numquid non dixi tibi: Ne
29 illudas me? *Et ille ait ad Giezi: Accin-
ge lumbos tuos, & tolle baculum meum in
manu tua, & vade. Si occurrerit tibi homo,
non ſalutes eum: & ſi ſalutauerit te quiſ-
piam, non reſpondeas illi: & pones bacu-
30 lum meum ſuper faciem pueri. *Porro ma-
ter pueri ait: Viuit dominus, & viuit anima
tua, non dimittam te. Surrexit ergo, & ſe-
31 cutus eſt eã. *Giezi autem præceſſerat ante
eos, & poſuerat baculum ſuper faciem pue-

 ri,

ri,& non erat vox,neque ſenſus: reuerſuſq.
eſt in occurſum eius,& nunciauit ei,dicẽs:
Non ſurrexit puer.*Ingreſſus eſt ergo Eli- 32
ſeus domum,& ecce puer mortuus iacebat
in lectulo eius:*ingreſſuſq. clauſit oſtium 33
ſuper ſe,& ſuper puerum: & orauit ad Do-
minum.*Et aſcendit,& incubuit ſuper pue 34
rum: poſuitq. os ſuum ſuper os eius, &
oculos ſuos ſuper oculos eius, & manus
ſuas ſuper manus eius: & incuruauit ſe ſu-
per eum,& calefacta eſt caro pueri.*At il- 35
le reuerſus, deambulauit in domo, ſemel
huc atque illuc: & aſcendit, & incubuit
ſuper eum: & oſcitauit puer ſepties, ape-
ruitq. oculos.*At ille vocauit Giezi, & di- 36
xit ei: Voca Sunamitidem hanc. Quæ vo-
cata,ingreſſa eſt ad eum. Qui ait: Tolle fi-
lium tuum.*Venit illa, & corruit ad pedes 37
eius,& adorauit ſuper terram: tulitq. filium
ſuum,& egreſſa eſt,*& Eliſeus reuerſus eſt 38
in Galgala. Erat autem fames in terra,& fi-
lij prophetarum habitabant coram eo. di-
xitq. vni de pueris ſuis: Pone ollam gran-
dem,& coque pulmentum filijs propheta-
rum.*Et egreſſus eſt vnus in agrum vt col- 39
ligeret herbas agreſtes: inuenitq. quaſi vitẽ
ſilueſtrem, & collegit ex ea colocynthidas
agri,& impleuit pallium ſuum, & reuerſus
concidit in ollam pulmenti: neſciebat enim
quid eſſet.* Infuderunt ergo ſocijs,vt co- 40
mederent: cũq. guſtaſſent de coctione,cla-
mauerunt, dicentes: Mors in olla vir Dei.
Et non potuerunt comedere.*At ille, Af- 41
ferte,inquit, farinam. Cumq. tuliſſent,mi-
ſit in ollam,& ait: Infunde turbæ,vt come-
dant. Et non fuit amplius quidquam ama-
ritudinis in olla.*Vir autem quidam venit 42
de Baalſaliſa deferens viro Dei panes pri-
mitiarum,viginti panes hordeaceos, & fru-
mentum nouum in pera ſua. At ille dixit:
Da populo,vt comedat. *Reſponditq. ei 43
miniſter eius: Quantum eſt hoc, vt appo-
nam centum viris? Rurſum ille ait: Da
populo, vt comedat: hæc enim dicit Do-
minus: Comedent, & ſupererit. *Poſuit 44
itaque coram eis: qui comederunt, & ſu-
perfuit iuxta verbum Domini.

CAP. V.

1 NAAMAN princeps militiæ regis Syriæ,
erat vir magnus apud dominum ſuũ,
& honoratus: per illum enim dedit Domi-
nus ſalutem Syriæ: erat autem vir fortis &
2 diues,ſed leproſus.*Porro de Syria egreſſi
fuerant latrunculi, & captiuam duxerant
de Terra Iſrael puellam paruulam,quæ erat
3 in obſequio vxoris Naaman, *quæ ait ad
dominam ſuam: Vtinam fuiſſet dominus
meus ad prophetam, qui eſt in Samaria:
profecto curaſſet eum a lepra,quam habet.
4 *Ingreſſus eſt itaque Naaman ad dominũ
ſuum, & nunciauit ei,dicens: Sic & ſic lo-
5 cuta eſt puella de Terra Iſrael.*Dixitq. ei
rex Syriæ: Vade, & mittam litteras ad re-
gem Iſrael. Qui cum profectus eſſet,& tu-
liſſet ſecum decem talenta argenti, & ſex
millia aureos,& decem mutatoria veſtimen
6 torum,*detulit litteras ad regem Iſrael, in
hæc verba: Cum acceperis epiſtolam hanc,
ſcito quòd miſerim ad te Naaman ſeruum
7 meum,vt cures eum a lepra ſua. *Cumq.
legiſſet rex Iſrael litteras, ſcidit veſtimen-
ta ſua,& ait: Numquid Deus ego ſum, vt
occidere poſſim,& viuificare, quia iſte mi-
ſit ad me, vt curem hominem a lepra
ſua? animaduertite, & videte quòd occa-
8 ſiones quærat aduerſum me. *Quod
cum audiſſet Eliſeus vir Dei,ſcidiſſe vide-
licet regem Iſrael veſtimenta ſua, miſit ad
eum, dicens: Quare ſcidiſti veſtimen-
ta tua? veniat ad me, & ſciat eſſe prophe-
9 tam in Iſrael.*Venit ergo Naaman cum
equis, & curribus, & ſtetit ad oſtium do-
10 mus Eliſei: *miſitq. ad eum Eliſeus nun-
cium, dicens: Vade, & lauare ſepties in
Iordane, & recipiet ſanitatem caro tua,
11 atque mundaberis.*Iratus Naaman rece-
debat,dicens: Putabam quòd egrederetur
ad me, & ſtans inuocaret nomen Domini
Dei ſui,& tangeret manu ſua locum lepræ,
12 & curaret me. *Numquid non meliores
ſunt Abana, & Pharphar fluuij Damaſci
omnibus aquis Iſrael, vt lauer in eis, &
munder? Cum ergo vertiſſet ſe, & abiret
indignans,

indignans,*acceſſerunt ad eum ſerui ſui, & 13
locuti ſunt ei: Pater,& ſi rem grandem di-
xiſſet tibi propheta,certè facere debueras:
quanto magis quia nunc dixit tibi: Laua-
re,& mundaberis? *Deſcendit, & lauit in 14
Iordane ſepties iuxta ſermonem viri Dei,&
reſtituta eſt caro eius,ſicut caro pueri paruu-
li,& mundatus eſt. *Reuerſuſq. ad virum 15
Dei cum vniuerſo comitatu ſuo, venit, &
ſtetit coram eo,& ait: Verè ſcio quòd non
ſit alius Deus in vniuerſa terra, niſi tantum
in Iſrael. Obſecro itaque vt accipias bene-
dictionem a ſeruo tuo. *At ille reſpondit: 16
Viuit Dominus,ante quem ſto,quia non ac-
cipiam. Cumq. vim faceret,penitus non ac-
quieuit. *Dixitq. Naaman: Vt vis: ſed,obſe- 17
cro,concede mihi ſeruo tuo vt tollam onus
duorum burdonum de terra: non enim fa-
ciet vltra ſeruus tuus holocauſtum, aut vi-
ctimam dijs alienis,niſi domino. *Hoc au- 18
tem ſolum eſt,de quo depreceris Dominum
pro ſeruo tuo,quando ingredietur dominus
meus templum Remmon,vt adoret:& illo
innitente ſuper manum meam, ſi adoraue-
ro in templo Remmon,adorante eo in eo-
dem loco,vt ignoſcat mihi Dominus ſeruo
tuo pro hac re. *Qui dixit ei: Vade in pa- 19
ce. Abijt ergo ab eo electo terræ tempore.
*Dixitq. Giezi puer viri Dei: Pepercit do- 20
minus meus Naaman Syro iſti, vt non ac-
ciperet ab eo quæ attulit: viuit Dominus,
quia curram poſt eum, & accipiam ab eo
aliquid. *Et ſecutus eſt Giezi poſt tergum 21
Naaman: quem cum vidiſſet ille currentē
ad ſe,deſilijt de curru in occurſum eius, &
ait: Rectène ſunt omnia? *Et ille ait: Re- 22
ctè. dominus meus miſit me ad te, dicens:
Modo venerunt ad me duo adoleſcētes de
monte Ephraim,ex filijs prophetarum: da
eis talentum argenti, & veſtes mutatorias
duplices. *Dixitq. Naaman: Melius eſt vt 23
accipias duo talenta. Et coëgit eum, liga-
uitq. duo talenta argenti in duobus ſaccis,
& duplicia veſtimenta,& impoſuit duobus
pueris ſuis, qui & portauerunt coram eo.
*Cumq. veniſſet iam veſperi, tulit de manu 24
eorum,& repoſuit in domo,dimiſitq. viros,
25 & abierunt. *ipſe autem ingreſſus,ſtetit co-
ram domino ſuo. Et dixit Eliſeus: Vnde ve
nis Giezi? Qui reſpondit: Non iuit ſeruus
26 tuus quoquam. *At ille ait: Nonne cor
meum in præſenti erat,quando reuerſus eſt
homo de curru ſuo in occurſum tui? Nunc
igitur accepiſti argentum,& accepiſti veſtes
vt emas oliueta,& vineas,& oues,& boues,
27 & ſeruos,& ancillas. *Sed & lepra Naa-
man adhærebit tibi,& ſemini tuo,vſque in
ſempiternum. Et egreſſus eſt ab eo: le-
proſus quaſi nix.

CAP. VI.

1 DIXERVNT autem filij prophetarum ad
Eliſeum: Ecce locus,in quo habitamus
2 coram te,anguſtus eſt nobis. *Eamus vſque
ad Iordanem,& tollant ſinguli de ſilua ma-
terias ſingulas, vt ædificemus nobis ibi lo-
3 cum ad habitandum. Qui dixit: Ite. *Et
ait vnus ex illis: Veni ergo & tu cum ſeruis
4 tuis. Reſpondit: Ego veniam. *Et abijt cum
eis. Cumq. veniſſent ad Iordanem, cæde-
5 bant ligna. *Accidit autem, vt cum vnus
materiam ſuccidiſſet, caderet ferrum ſecuris
in aquam: exclamauitq. ille, & ait: Heu
heu heu domine mi, & hoc ipſum mutuo
6 acceperam. *Dixit autem homo Dei: Vbi
cecidit? At ille monſtrauit ei locum. præ-
cidit ergo lignum, & miſit illuc: natauitq.
7 ferrum, *& ait: Tolle. Qui extendit manū,
8 & tulit illud. *Rex autem Syriæ pugnabat
contra Iſrael, conſiliumq. inijt cum ſeruis
ſuis, dicens: In loco illo, & illo ponamus
9 inſidias. *Miſit itaque vir Dei ad regem Iſ-
rael,dicens: Caue ne tranſeas in locum il-
10 lum: quia ibi Syri in inſidijs ſunt. *Miſit
itaque rex Iſrael ad locum, quem dixerat
ei vir Dei,& præoccupauit eum,& obſer-
11 uauit ſe ibi non ſemel neque bis. *Contur-
batumq. eſt cor regis Syriæ pro hac re: &
conuocatis ſeruis ſuis, ait: Quare non in-
dicatis mihi quis proditor mei ſit apud re-
12 gem Iſrael? *Dixitq. vnus ſeruorum eius:
Nequaquā domine mi rex,ſed Eliſeus pro-
pheta, qui eſt in Iſrael, indicat regi Iſrael
omnia verba quæcumque locutus fueris in

conclaui tuo.* Dixitq. eis: Ite,& videte vbi 13
ſit: vt mittam,& capiam eum. Annunciauerunt-
q. ei,dicentes: Ecce in Dothan.*Mi- 14
ſit ergo illuc equos & currus,& robur exer
citus: qui cum veniſſent nocte, circumde-
derunt ciuitatem.*Conſurgens autem dilu 15
culo miniſter viri Dei, egreſſus, vidit exer-
citum in circuitu ciuitatis,& equos & cur-
rus: nunciauitq. ei, dicens: Heu heu heu
domine mi,quid faciemus?*At ille reſpon 16
dit: Noli timere: plures enim nobiſcũ ſunt,
quàm cum illis.* Cumq. oraſſet Eliſeus,ait: 17
Domine,aperi oculos huius,vt videat. Et
aperuit Dominus oculos pueri,& vidit: &
ecce mons plenus equorum, & curruum
igneorum, in circuitu Eliſei.* Hoſtes vero 18
deſcenderunt ad eum: porro Eliſeus ora-
uit ad Dominum,dicens: Percute,obſecro,
gentem hanc cæcitate. Percuſſitq. eos Do-
minus, ne viderent, iuxta verbum Eliſei.
*Dixit autem ad eos Eliſeus: Non eſt hæc 19
via,neque iſta eſt ciuitas: ſequimini me,&
oſtendam vobis virum, quem quæritis.
Duxit ergo eos in Samariam:* cumq. in- 20
greſſi fuiſſent in Samariam, dixit Eliſeus:
Domine aperi oculos iſtorum,vt videant.
Aperuitq. Dominus oculos eorum,& vide-
runt ſe eſſe in medio Samariæ.* Dixitq. rex 21
Iſrael ad Eliſeum,cum vidiſſet eos: Num-
quid percutiam eos,pater mi?*At ille ait: 22
Non percuties: neque enim cepiſti eos gla
dio,& arcu tuo,vt percutias: ſed pone pa-
nem,& aquam coram eis,vt comedant, &
bibant,& vadant ad dominum ſuum.*Ap- 23
poſitaq. eſt eis ciborum magna præpara-
tio, & comederunt, & biberunt, & dimiſit
eos,abieruntq. ad dominum ſuum,& vltra
non venerunt latrones Syriæ in Terram Iſ-
rael.* Factum eſt autem poſt hæc,congre- 24
gauit Benadad rex Syriæ, vniuerſum exer-
citum ſuum,& aſcendit,& obſidebat Sama-
riam.* Factaq. eſt fames magna in Sama- 25
ria: & tandiu obſeſſa eſt, donec venunda-
retur caput aſini octoginta argẽteis,& quar
ta pars cabi ſtercoris columbarum quin-
que argenteis.* Cumq. rex Iſrael tranſiret 26
per murum,mulier quædam exclamauit ad
eum, dicens: Salua me domine mi rex.
27 *Qui ait: Non te ſaluat Dominus: vnde te
poſſum ſaluare? de area,vel de torculari?
Dixitq. ad eam rex: Quid tibi vis? Quæ re-
28 ſpondit:* Mulier iſta dixit mihi: Da filium
tuum,vt comedamus eum hodie, & filium
29 meum comedemus cras.*Coximus ergo fi-
lium meum, & comedimus. Dixiq. ei die
altera: Da filium tuum,vt comedamus eũ.
30 Quæ abſcondit filium ſuum.* Quod cum
audiſſet rex,ſcidit veſtimenta ſua,& tranſi-
bat per murum. Viditq. omnis populus ci-
licium,quo veſtitus erat ad carnem intrin-
31 ſecus.* Et ait rex: Hæc mihi faciat Deus,
& hæc addat,ſi ſteterit caput Eliſei filij Sa-
32 phat ſuper ipſum hodie.*Eliſeus autem ſe-
debat in domo ſua,& ſenes ſedebant cum
eo. Præmiſit itaque virum: & antequam ve
niret nuncius ille,dixit ad ſenes: Numquid
ſcitis quòd miſerit filius homicidæ hic, vt
præcidatur caput meum? videte ergo,cum
venerit nuncius,claudite oſtium, & non ſi-
natis eum introire: ecce enim ſonitus pe-
33 dum domini eius poſt eum eſt. * Adhuc
illo loquente eis, apparuit nuncius, qui ve-
niebat ad eum. Et ait: Ecce, tantum ma-
lum a Domino eſt: quid amplius expe-
ctabo a Domino?

Cap. VII.

1 DIxit autem Eliſeus: Audite verbum
Domini: Hæc dicit Dominus: In tẽpo-
re hoc cras modius ſimilæ vno ſtatere erit,
& duo modij hordei ſtatere vno, in porta
2 Samariæ. *Reſpondens vnus de ducibus,
ſuper cuius manũ rex incumbebat, homi-
ni Dei,ait: Si Dominus fecerit etiam cata-
ractas in cælo, numquid poterit eſſe quod
loqueris? Qui ait: Videbis oculis tuis,& in-
3 de non comedes.*Quattuor ergo viri erãt
leproſi iuxta introitum portæ: qui dixerũt
ad inuicem: Quid hic eſſe volumus donec
4 moriamur? *ſiue ingredi voluerimus ciui-
tatem, fame moriemur: ſiue manſerimus
hic, moriendum nobis eſt: venite ergo, &
transfugiamus ad caſtra Syriæ. ſi peperce-
rint nobis, viuemus: ſi autem occidere
voluerint,

voluerint, nihilominus moriemur. * Surre- 5
xerunt ergo veſperi, vt venirent ad caſtra
Syriæ. Cumq. veniſſent ad principium ca-
ſtrorum Syriæ, nullum ibidem repererunt.
* Siquidem Dominus ſonitum audiri fece- 6
rat in caſtris Syriæ, curruum, & equorum,
& exercitus plurimi: dixerũtq. ad inuicem:
Ecce mercede conduxit aduerſum nos rex
Iſrael reges Hethæorum, & Ægyptiorum,
& venerunt ſuper nos. * Surrexerunt ergo, 7
& fugerunt in tenebris, & dereliquerunt
tentoria ſua, & equos & aſinos in caſtris,
fugeruntq. animas tantum ſuas ſaluare cu-
piẽtes. * Igitur cum veniſſent leproſi illi ad 8
principium caſtrorum, ingreſſi ſunt vnum
tabernaculum, & comederunt & biberunt:
tuleruntq. inde argentum, & aurum, & ve-
ſtes, & abierunt, & abſconderunt: & rurſum
reuerſi ſunt ad aliud tabernaculum, & inde
ſimiliter auferentes abſconderunt. * Dixe- 9
runtq. ad inuicem: Non recte facimus: hæc
enim dies boni nuncij eſt. Si tacuerimus,
& noluerimus nunciare vſque mane, ſcele-
ris arguemur: venite, eamus, & nunciemus
in aula regis. * Cumq. veniſſent ad portam 10
ciuitatis, narrauerunt eis, dicentes: Iuimus
ad caſtra Syriæ, & nullum ibidem reperi-
mus hominem, niſi equos, & aſinos alliga-
tos, & fixa tentoria. * Ierunt ergo portarij, 11
& nunciauerunt in palatio regis intrinſe-
cus. * Qui ſurrexit nocte, & ait ad ſeruos 12
ſuos: Dico vobis quid fecerint nobis Syri:
Sciunt quia fame laboramus, & idcirco e-
greſſi ſunt de caſtris, & latitant in agris, di-
centes: Cum egreſſi fuerint de ciuitate, ca-
piemus eos viuos, & tunc ciuitatem ingre-
di poterimus. * Reſpondit autem vnus ſer- 13
uorum eius: Tollamus quinque equos, qui
remanſerunt in vrbe (quia ipſi tantum ſunt
in vniuerſa multitudine Iſrael, alij enim cõ-
ſumpti ſunt) & mittentes, explorare pote-
rimus. * Adduxerunt ergo duos equos, mi- 14
ſitq. rex in caſtra Syrorum, dicens: Ite, &
videte. * Qui abierunt poſt eos vſque ad 15
Iordanem: ecce autẽ omnis via plena erat
veſtibus, & vaſis, quæ proiecerant Syri cum
turbarentur: reuerſiq. nuncij indicauerunt
16 regi. * Et egreſſus populus diripuit caſtra
Syriæ: factuſq. eſt modius ſimilæ ſtatere
vno, & duo modij hordei ſtatere vno, iuxta
17 verbum Domini. * Porro rex ducem illum,
in cuius manu incumbebat, conſtituit ad
portam: quem conculcauit turba in introi-
tu portæ, & mortuus eſt, iuxta quod locu-
tus fuerat vir Dei, quando deſcenderat rex
18 ad eum. * Factumq. eſt ſecundum ſermo-
nem viri Dei, quem dixerat regi, quando
ait: Duo modij hordei ſtatere vno erunt, &
modius ſimilæ ſtatere vno, hoc eodem tem-
19 pore cras in porta Samariæ: * quando re-
ſpõderat dux ille viro Dei, & dixerat: Etiãſi
Dominus fecerit cataractas in cælo, num-
quid poterit fieri quod loqueris? Et dixit
ei: Videbis oculis tuis, & inde non come-
20 des. * Euenit ergo ei ſicut prædictum fue-
rat, & conculcauit eum populus in porta,
& mortuus eſt.

CAP. VIII.

1 ELISEVS autem locutus eſt ad mulie-
rem, cuius viuere fecerat filium, dicens:
Surge, vade tu & domus tua, & peregrina-
re vbicumque repereris: vocauit enim Do-
minus famem, & veniet ſuper terram ſeptẽ
2 annis. * Quæ ſurrexit, & fecit iuxta verbum
hominis Dei: & vadens cum domo ſua,
peregrinata eſt in Terra Philiſthijm diebus
3 multis. * Cumq. finiti eſſent anni ſeptem,
reuerſa eſt mulier de Terra Philiſthijm: &
egreſſa eſt vt interpellaret regem pro domo
4 ſua, & pro agris ſuis. * Rex autem loqueba-
tur cum Giezi puero viri Dei, dicens: Nar-
ra mihi omnia magnalia quæ fecit Eliſeus.
5 * Cumq. ille narraret regi quo modo mor-
tuum ſuſcitaſſet, apparuit mulier, cuius vi-
uificauerat filium, clamans ad regem pro
domo ſua, & pro agris ſuis. Dixitq. Giezi:
Domine mi rex, hæc eſt mulier, & hic eſt
6 filius eius, quem ſuſcitauit Eliſeus. * Et in-
terrogauit rex mulierem: quæ narrauit ei.
Deditq. ei rex eunuchum vnum, dicens:
Reſtitue ei omnia quæ ſua ſunt, & vniuer-
ſos reditus agrorũ a die, qua reliquit terram
7 vſque ad præſens. * Venit quoque Eliſeus
Dama-

Damaſcum,& Benadad rex Syriæ ægrota-
bat: nunciaueruntq. ei, dicentes: Venit vir
Dei huc. * Et ait rex ad Hazael: Tolle te- 8
cum munera,& vade in occurſum viri Dei,
& conſule Dominum per eum, dicens: Si
euadere potero de infirmitate mea hac?
*Iuit igitur Hazael in occurſum eius,habẽs 9
ſecum munera, & omnia bona Damaſci,
onera quadraginta camelorum.Cumq. ſte-
tiſſet coram eo,ait: Filius tuus Benadad rex
Syriæ miſit me ad te, dicens: Si ſanari po-
tero de infirmitate mea hac? * Dixitq. ei 10
Eliſeus: Vade, dic ei: Sanaberis: porro oſtẽ-
dit mihi Dominus quia morte morietur.
* Stetitq. cum eo, & conturbatus eſt vſque 11
ad ſuffuſionem vultus: fleuitq. vir Dei. * Cui 12
Hazael ait: Quare dominus meus flet? At
ille dixit: Quia ſcio quæ facturus ſis filijs
Iſrael mala. Ciuitates eorum munitas igne
ſuccendes,& iuuenes eorum interficies gla-
dio,& paruulos eorum elides, & prægnan-
tes diuides. * Dixitq. Hazael: Quid enim 13
ſum ſeruus tuus canis,vt faciam rem iſtam
magnam? Et ait Eliſeus: Oſtẽdit mihi Do-
minus te regem Syriæ fore. * Qui cum re- 14
ceſſiſſet ab Eliſeo, venit ad dominũ ſuum.
Qui ait ei: Quid dixit tibi Eliſeus? At ille
reſpondit: Dixit mihi: Recipies ſanitatem.
*Cumq. veniſſet dies altera,tulit ſtragulum, 15
& infudit aquam,& expandit ſuper faciem
eius: quo mortuo,regnauit Hazael pro eo.
* Anno quinto Ioram filij Achab regis Iſ- 16
rael,& Ioſaphat regis Iuda,regnauit Ioram
filius Ioſaphat rex Iuda. * Triginta duorum 17
annorum erat cum regnare cœpiſſet, &
octo annis regnauit in Ieruſalem. * Ambula- 18
uitq. in vijs regum Iſrael,ſicut ambulauerat
domus Achab: filia enim Achab erat vxor
eius: & fecit quod malum eſt in conſpectu
Domini. * Noluit autẽ Dominus diſperdere 19
Iudam, propter Dauid ſeruum ſuum, ſicut
promiſerat ei,vt daret illi lucernam,& filijs
eius cunctis diebus. * In diebus eius receſſit 20
Edom, ne eſſet ſub Iuda, & conſtituit ſibi
regem. * Venitq. Ioram Seira,& omnes cur- 21
rus cum eo: & ſurrexit nocte, percuſſitq.
Idumæos,qui eum circumdederant,& prin-
cipes curruum, populus autem fugit in ta-
22 bernacula ſua. * Receſſit ergo Edom ne eſſet
ſub Iuda, vſque ad diem hanc. Tunc receſſit
23 & Lobna in tempore illo. * Reliqua autem
ſermonum Ioram, & vniuerſa, quæ fecit,
nonne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum
24 dierum regum Iuda? * Et dormiuit Ioram
cum patribus ſuis,ſepultuſq. eſt cum eis in
Ciuitate Dauid,& regnauit Ochozias filius
25 eius pro eo. * Anno duodecimo Ioram filij
Achab regis Iſrael regnauit Ochozias filius
26 Ioram regis Iudæ. * Viginti duorum anno-
rum erat Ochozias cum regnare cœpiſſet,
& vno anno regnauit in Ieruſalem: nomen
matris eius Athalia filia Amri regis Iſrael.
27 * Et ambulauit in vijs domus Achab: &
fecit quod malum eſt coram Domino, ſicut
domus Achab: gener enim domus Achab
28 fuit. * Abijt quoque cum Ioram filio Achab,
ad prœliandum contra Hazael regem Syriæ
in Ramoth Galaad, & vulnerauerunt Syri
29 Ioram: * qui reuerſus eſt vt curaretur,in Iez-
rahel: quia vulnerauerant eum Syri in Ra-
moth prœliantem contra Hazael regem
Syriæ. Porro Ochozias filius Ioram rex Iu-
da, deſcendit inuiſere Ioram filium Achab
in Iezrahel, quia ægrotabat ibi.

CAP. IX.

1 ELISEVS autẽ prophetes vocauit vnum
de filijs prophetarum,& ait illi: Accin-
ge lumbos tuos, & tolle lenticulam olei
hanc in manu tua,& vade in Ramoth Ga-
2 laad. * Cumq. veneris illuc,videbis Iehu fi-
lium Ioſaphat filij Namſi: & ingreſſus ſuſci-
tabis eum de medio fratrum ſuorum,& in-
3 troduces in interius cubiculum. * Tenenſq.
lenticulam olei,fundes ſuper caput eius,&
dices: Hæc dicit Dominus: Vnxi te regem
ſuper Iſrael. Aperieſq. oſtium, & fugies, &
4 non ibi ſubſiſtes. * Abijt ergo adoleſcens
5 puer prophetæ in Ramoth Galaad, * & in-
greſſus eſt illuc: ecce autem principes exer-
citus ſedebant, & ait: Verbum mihi ad te
o princeps. Dixitq. Iehu: Ad quem ex om-
nibus nobis? At ille dixit: Ad te o princeps.
6 * Et ſurrexit & ingreſſus eſt cubiculum: at
ille

ille fudit oleum ſuper caput eius,& ait: Hæc
dicit Dominus Deus Iſrael: Vnxi te regem
ſuper populum Domini Iſrael,*& percuties 7
domum Achab domini tui, & vlciſcar ſan-
guinem ſeruorum meorum prophetarum,
& ſanguinem omnium ſeruorum Domini
de manu Iezabel. *Perdamq. omnem do- 8
mum Achab: & interficiam de Achab min-
gentem ad parietem, & clauſum,& nouiſ-
ſimum in Iſrael.*Et dabo domum Achab, 9
ſicut domum Ieroboam filij Nabat, & ſicut
domum Baaſa filij Ahia. *Iezabel quoque 10
comedent canes in agro Iezrahel, nec erit
qui ſepeliat eã. Aperuitq. oſtium, & fugit.
*Iehu autem egreſſus eſt ad ſeruos domini 11
ſui: qui dixerunt ei: Rectene ſunt omnia?
quid venit inſanus iſte ad te? Qui ait eis:
Noſtis hominem, & quid locutus ſit. *At 12
illi reſponderũt: Falſum eſt,ſed magis nar-
ra nobis. Qui ait eis: Hæc & hæc locutus
eſt mihi,& ait: Hæc dicit Dominus: Vnxi
te regẽ ſuper Iſrael.*Feſtinauerunt itaque, 13
& vnuſquiſque tollens pallium ſuum po-
ſuerunt ſub pedibus eius, in ſimilitudinem
tribunalis, & cecinerunt tuba, atque dixe-
rũt: Regnauit Iehu.*Coniurauit ergo Iehu 14
filius Ioſaphat filij Namſi contra Ioram:
porro Ioram obſederat Ramoth Galaad,
ipſe,& omnis Iſrael contra Hazael regem
Syriæ: *& reuerſus fuerat vt curaretur in 15
Iezrahel propter vulnera, quia percuſſerãt
eum Syri, prœliantem contra Hazael re-
gem Syriæ: Dixitq. Iehu: Si placet vobis,
nemo egrediatur profugus de ciuitate, ne
vadat, & nunciet in Iezrahel. * Et aſcen- 16
dit, & profectus eſt in Iezrahel: Ioram
enim ægrotabat ibi, & Ochozias rex Iuda
deſcenderat ad viſitandum Ioram. *Igitur 17
ſpeculator,qui ſtabat ſuper turrim Iezrahel,
vidit globum Iehu venientis, & ait: Video
ego globum. Dixitq. Ioram: Tolle currũ,
& mitte in occurſum eorum, & dicat va-
dens: Recte ne ſunt omnia? *Abijt ergo, 18
qui aſcenderat currum, in occurſum eius,
& ait: Hæc dicit rex: Pacata ne ſunt omnia?
Dixitq. Iehu: Quid tibi & paci? tranſi, &
ſequere me. Nunciauit quoque ſpeculator,
dicens: Venit nuncius ad eos,& non reuer-
19 titur. *Miſit etiam currum equorum ſe-
cundum: venitq. ad eos, & ait: Hæc dicit
rex: Numquid pax eſt? Et ait Iehu: Quid
20 tibi & paci? tranſi, & ſequere me. *Nun-
ciauit autem ſpeculator,dicẽs: Venit vſque
ad eos,& non reuertitur: eſt autem inceſ-
ſus quaſi inceſſus Iehu filij Namſi,præceps
21 enim graditur. *Et ait Ioram: Iunge cur-
rum. Iunxeruntq. currum eius, & egreſſus
eſt Ioram rex Iſrael,& Ochozias rex Iuda,
ſinguli in curribus ſuis,egreſſiq. ſunt in oc-
curſum Iehu, & inuenerunt eum in agro
22 Naboth Iezrahelitæ. *Cumq. vidiſſet Io-
ram Iehu, dixit: Pax eſt Iehu? At ille re-
ſpondit: Quæ pax? adhuc fornicationes
Iezabel matris tuæ, & veneficia eius multa
23 vigent. *Conuertit autem Ioram manum
ſuam,& fugiens ait ad Ochoziam: Inſidiæ
24 Ochozia. *Porro Iehu tetendit arcum ma-
nu, & percuſſit Ioram inter ſcapulas: &
egreſſa eſt ſagitta per cor eius,ſtatimq. cor-
25 ruit in curru ſuo: *Dixitq. Iehu ad Badacer
ducem: Tolle,proijce eum in agro Naboth
Iezrahelitæ: memini enim quando ego &
tu ſedentes in curru ſequebamur Achab
patrem huius, quòd Dominus onus hoc
26 leuauerit ſuper eum, dicens: * Si non pro
ſanguine Naboth,& pro ſanguine filiorum
eius,quem vidi heri,ait Dominus,reddam
tibi in agro iſto, dicit Dominus. Nunc er-
go tolle, & proijce eum in agrum iuxta
27 verbum Domini.*Ochozias autem rex Iu-
da videns hoc,fugit per viam domus horti:
perſecutuſq. eſt eum Iehu, & ait: Etiam
hunc percutite in curru ſuo. Et percuſſerũt
eum in aſcẽſu Gauer,qui eſt iuxta Ieblaam:
qui fugit in Mageddo, & mortuus eſt ibi.
28 *Et impoſuerunt eum ſerui eius ſuper cur-
rum ſuum, & tulerunt in Ieruſalem: ſepe-
lieruntq. eum in ſepulchro cum patribus
29 ſuis in Ciuitate Dauid. *Anno vndecimo
Ioram filij Achab,regnauit Ochozias ſuper
30 Iudam,*venitq. Iehu in Iezrahel. Porro Ie-
zabel introitu eius audito, depinxit oculos
ſuos ſtibio, & ornauit caput ſuum,& reſpe-
31 xit per feneſtram * ingredientem Iehu per
portam,

portam, & ait: Numquid pax poteſt eſſe
Zambri, qui interfecit dominum ſuum?
*Leuauitq. Iehu faciem ſuam ad feneſtram, 32
& ait: Quæ eſt iſta? & inclinauerunt ſe ad
eum duo, vel tres eunuchi. *At ille dixit 33
eis: Præcipitate eam deorſum. & præcipi-
tauerunt eam, aſperſuſq. eſt ſanguine pa-
ries, & equorum vngulæ conculcauerunt
eam. *Cumq. introgreſſus eſſet, vt come- 34
deret, biberetqne, ait: Ite, & videte maledi-
ctam illam, & ſepelite eam: quia filia regis
eſt. *Cumq. iſſent vt ſepelirent eam, non 35
inuenerunt niſi caluariam, & pedes, & ſum-
mas manus. *Reuerſiq. nunciauerunt ei. Et 36
ait Iehu: Sermo Domini eſt, qnem locutus
eſt per ſeruum ſuum Eliam Theſbiten, di-
cens: In agro Iezrahel comedent canes
carnes Iezabel, * & erunt carnes Iezabel 37
ſicut ſtercus ſuper faciem terræ in agro
Iezrahel, ita vt prætereuntes dicant: Hæc-
cine eſt illa Iezabel?

CAP. X.

ERANT autem Achab ſeptuaginta filij 1
in Samaria: ſcripſit ergo Iehu litteras,
& miſit in Samariam, ad optimates ciui-
tatis, & ad maiores natu, & ad nutritios
Achab, dicens: *Statim vt acceperitis litte- 2
ras has, qui habetis filios domini veſtri, &
currus, & equos, & ciuitates firmas, & ar-
ma, *eligite meliorem, & eum qui vobis pla 3
cuerit de filijs domini veſtri, & eum ponite
ſuper ſolium patris ſui, & pugnate pro do-
mo domini veſtri. *Timuerunt illi vehemen 4
ter, & dixerunt: Ecce duo reges non po-
tuerunt ſtare coram eo, & quo modo nos
valebimus reſiſtere? * Miſerunt ergo præ- 5
poſiti domus, & præfecti ciuitatis, & ma-
iores natu, & nutritij, ad Iehu, dicentes:
Serui tui ſumus, quæcumque iuſſeris facie-
mus, nec conſtituemus nobis regem: quæ-
cumque tibi placent, fac. * Reſcripſit au- 6
tem eis litteras ſecundò, dicens: Si mei eſtis,
& obeditis mihi, tollite capita filiorum do-
mini veſtri, & venite ad me hac eadem ho-
ra cras in Iezrahel. Porro filij regis, ſeptua-
ginta viri apud optimates ciuitatis nutrie-
7 bantur. * Cumq. veniſſent litteræ ad eos,
tulerunt filios regis, & occiderunt ſeptua-
ginta viros, & poſuerunt capita eorum in
cophinis, & miſerunt ad eum in Iezrahel.
8 *Venit autem nuncius, & indicauit ei, di-
cens: Attulerunt capita filiorum regis. Qui
reſpondit: Ponite ea ad duos aceruos iuxta
9 introitum portæ vſque mane. *Cumq. di-
luxiſſet, egreſſus eſt, & ſtans dixit ad om-
nem populum: Iuſti eſtis: ſi ego coniuraui
contra dominum meum, & interfeci eum,
10 quis percuſſit omnes hos? * Videte ergo
nunc quoniam non cecidit de ſermonibus
Domini in terram, quos locutus eſt Domi-
nus ſuper domum Achab, & Dominus fecit
quod locutus eſt in manu ſerui ſui Eliæ.
11 *Percuſſit igitur Iehu omnes, qui reliqui erāt
de domo Achab in Iezrahel, & vniuerſos
optimates eius, & notos, & ſacerdotes, do-
12 nec non remanerent ex eo reliquiæ. *Et
ſurrexit, & venit in Samariam: cumq. ve-
13 niſſet ad Cameram paſtorum in via, *inue-
nit fratres Ochoziæ regis Iuda, dixitq. ad
eos: Quinam eſtis vos? Qui reſponderunt:
Fratres Ochoziæ ſumus, & deſcendimus ad
ſalutandos filios regis, & filios reginæ.
14 *Qui ait: Comprehendite eos viuos. Quos
cum comprehendiſſent viuos, iugulauerūt
eos in ciſterna iuxta Cameram, quadragin-
ta duos viros, & non reliquit ex eis quem-
15 quam. *Cumq. abijſſet inde, inuenit Iona-
dab filium Rechab in occurſum ſibi, & be-
nedixit ei. Et ait ad eum: Numquid eſt cor
tuum rectum, ſicut cor meum cum corde
tuo? Et ait Ionadab: Eſt. Si eſt, inquit, da
manum tuam. Qui dedit ei manum ſuam.
16 At ille leuauit eum ad ſe in currum: * di-
xitq. ad eum: Veni mecum, & vide zelum
meum pro Domino. Et impoſitum in cur-
17 ru ſuo *duxit in Samariam. Et percuſſit
omnes qui reliqui fuerant de Achab in Sa-
maria vſque ad vnum, iuxta verbnm Do-
18 mini, quod locutus eſt per Eliam. *Congre-
gauit ergo Iehu omnem populum, & di-
xit ad eos: Achab coluit Baal parum, ego
19 autem colam eum amplius. *Nunc igitur
omnes prophetas Baal, & vniuerſos ſeruos
eius,

eius,& cunctos ſacerdotes ipſius vocate ad
me: nullus ſit qui non veniat, ſacrificium
enim grãde eſt mihi Baal: quicumque de-
fuerit,non viuet. Porro Iehu faciebat hoc
inſidioſe,vt diſperderet cultores Baal.* Et 20
dixit: Sanctificate diem ſollemnem Baal.
Vocauitq; * & miſit in vniuerſos terminos 21
Iſrael, & venerunt cuncti ſerui Baal: non
fuit reſiduus ne vnus quidem qui non ve-
niret. Et ingreſſi ſunt templum Baal: &
repleta eſt domus Baal,a ſummo vſque ad
ſummum.* Dixitq. his,qui erant ſuper ve- 22
ſtes: Proferte veſtimenta vniuerſis ſeruis
Baal. Et protulerunt eis veſtes.*Ingreſſuſq; 23
Iehu,& Ionadab filius Rechab templũ Baal,
ait cultoribus Baal: Perquirite,& videte,ne
quis forte vobiſcum ſit de ſeruis Domini,
ſed vt ſint ſerui Baal ſoli. * Ingreſſi ſunt 24
igitur vt facerent victimas & holocauſta:
Iehu autẽ præparauerat ſibi foris octogin-
ta viros,& dixerat eis: Quicumque fugerit
de hominibus his, quos ego adduxero in
manus veſtras, anima eius erit pro anima
illius.* Factum eſt autem,cum completum 25
eſſet holocauſtum,præcepit Iehu militibus
& ducibus ſuis: Ingredimini, & percutite
eos,nullus euadat. Percuſſeruntq. eos in
ore gladij,& proiecerunt milites & duces:
& ierunt in ciuitatem templi Baal,*& pro- 26
tulerunt ſtatuam de fano Baal,& combuſ-
ſerunt,*& comminuerunt eam. Deſtruxe- 27
runt quoque ædem Baal, & fecerunt pro
ea latrinas vſque in diem hanc. * Deleuit 28
itaque Iehu Baal de Iſrael:* verumtamen 29
a peccatis Ieroboam filij Nabat,qui pecca-
re fecit Iſrael,non receſſit, nec dereliquit
vitulos aureos, qui erant in Bethel, & in
Dan.*Dixit autẽ Dominus ad Iehu: Quia 30
ſtudioſe egiſti quod rectum erat, & place-
bat in oculis meis,& omnia quæ erant in
corde meo feciſti contra domum Achab:
filij tui vſque ad quartam generationem ſe-
debunt ſuper thronum Iſrael.* Porro Iehu 31
non cuſtodiuit vt ambularet in lege Domi-
ni Dei Iſrael in toto corde ſuo: non enim
receſſit a peccatis Ieroboam, qui peccare
fecerat Iſrael.* In diebus illis cœpit Domi- 32
nus tædere ſuper Iſrael: percuſſitq. eos Ha-
33 zael in vniuerſis finibus Iſrael,* a Iordane
contra Orientalem plagam, omnem Ter-
ram Galaad,& Gad,& Ruben,& Manaſſe,
ab Aroër,quæ eſt ſuper Torrentem Arnon,
34 & Galaad,& Baſan.* Reliqua autem ver-
borum Iehu,& vniuerſa quæ fecit,& forti-
tudo eius,nonne hæc ſcripta ſunt in Libro
35 verborum dierum regum Iſrael? *Et dor-
miuit Iehu cum patribus ſuis,ſepelieruntq.
eum in Samaria: & regnauit Ioachaz filius
36 eius pro eo. * Dies autem,quos regnauit
Iehu ſuper Iſrael, viginti & octo anni
ſunt, in Samaria.

CAP. XI.

1 ATHALIA vero mater Ochoziæ, vi-
dens mortuum filium ſuum, ſurrexit,
2 & interfecit omne ſemen regium. *Tol-
lens autem Ioſaba filia regis Ioram, ſoror
Ochoziæ, Ioas filium Ochoziæ, furata eſt
eum de medio filiorum regis,qui interficie-
bantur,& nutricem eius de triclinio: & ab-
ſcondit eum a facie Athaliæ vt non interfi-
3 ceretur.* Eratq. cum ea ſex annis clam in
domo Domini: porro Athalia regnauit ſu-
4 per terram.*Anno autem ſeptimo miſit Io-
iada,& aſſumens centuriones,& milites in-
troduxit ad ſe in templum Domini, pepi-
gitq. cum eis fœdus: & adiurans eos in do
5 mo Domini,oſtendit eis filiũ regis:*& præ-
cepit illis,dicens: Iſte eſt ſermo,quem fa-
6 cere debetis:* Tertia pars veſtrum introeat
ſabbato,& obſeruet excubias domus regis.
Tertia autem pars ſit ad portam Sur:& ter-
tia pars ſit ad portam,quæ eſt poſt habita-
culum ſcutariorum: & cuſtodietis excubias
7 domus Meſſa.* Duæ vero partes e vobis,
omnes egredientes ſabbato,cuſtodiant ex-
8 cubias domus Domini circa regem.*Et val-
labitis eum,habentes arma in manibus ve-
ſtris: ſi quis autem ingreſſus fuerit ſeptum
templi, interficiatur: eritiſq. cum rege in-
9 troeunte & egrediente.* Et fecerunt centu-
riones iuxta omnia,quæ præceperat eis Io-
iada ſacerdos: & aſſumentes ſinguli viros
ſuos,qui ingrediebãtur ſabbatum,cum his
qui

qui egrediebantur ſabbato, venerunt ad
Ioiadam ſacerdotem.*Qui dedit eis haſtas, 10
& arma regis Dauid, quæ erant in domo
Domini.* Et ſteterunt ſinguli habentes ar- 11
ma in manu ſua a parte templi dextera, vſ
que ad partem ſiniſtram altaris, & ædis, cir-
cum regem.*Produxitq. filium regis, & po- 12
ſuit ſuper eum diadema, & teſtimonium:
feceruntq. eum regem, & vnxerunt: & plau
dentes manu, dixerunt: Viuat rex.*Audiuit 13
autem Athalia vocem populi currentis: &
ingreſſa ad turbas in templum Domini,*vi- 14
dit regem ſtantem ſuper tribunal iuxta mó
rem, & cantores, & tubas prope eum, om-
nemq. populnm terræ lætantem, & canen-
tem tubis: & ſcidit veſtimenta ſua, clama-
uitque: Coniuratio, coniuratio.* Præcepit 15
autem Ioiada centurionibus, qui erant ſu-
per exercitum, & ait eis: Educite eam ex-
tra ſepta templi, & quicumque eam ſecu-
tus fuerit, feriatur gladio. Dixerat enim ſa-
cerdos: Non occidatur in templo Domi-
ni.* Impoſueruntq. ei manus, & impegerũt 16
eam per viam introitus equorum, iuxta pa-
latium, & interfecta eſt ibi. *Pepigit ergo 17
Ioiada fœdus inter Dominum, & inter re-
gem, & inter populum, vt eſſet populus Do
mini, & inter regem & populum.* Ingreſ- 18
ſuſq. eſt omnis populus terræ templum
Baal, & deſtruxerunt aras eius, & imagines
contriuerunt valide: Mathan quoque ſa-
cerdotem Baal occiderunt coram altari.
Et poſuit ſacerdos cuſtodias in domo Do-
mini.* Tulitq. centuriones, & Cerethi & 19
Phelethi legiones, & omnem populum ter-
ræ, deduxeruntq. regem de domo Domini:
& venerunt per viam portæ ſcutariorum in
palatium, & ſedit ſuper thronum regum.
* Lætatuſq. eſt omnis populus terræ, & ci- 20
uitas conquieuit: Athalia autem occiſa eſt
gladio in domo regis.*Septemq. annorum 21
erat Ioas, cum regnare cœpiſſet.

CAP. XII.

1 ANNO ſeptimo Iehu regnauit Ioas: &
quadraginta annis regnauit in Ieruſa-
lem. nomen matris eius Sebia de Berſabee.
2 *Fecitq. Ioas rectum coram Domino cun-
ctis diebus, quibus docuit eum Ioiada ſacer
3 dos. * Verumtamen excelſa non abſtulit:
adhuc enim populus immolabat, & adole-
4 bat in excelſis incenſum. * Dixitq. Ioas ad
ſacerdotes: Omnem pecuniam ſanctorum,
quæ illata fuerit in templũ Domini a præ-
tereuntibus, quæ offertur pro pretio animæ,
& quam ſponte & arbitrio cordis ſui infe-
5 runt in templum Domini: *accipiant illam
ſacerdotes iuxta ordinem ſuum, & inſtau-
rent ſartatecta domus, ſiquid neceſſarium
6 viderint inſtauratione. * Igitur vſque ad vi-
geſimum tertium annum regis Ioas, non in-
ſtaurauerunt ſacerdotes ſartatecta templi.
7 * Vocauitq. rex Ioas Ioiadam pontificem &
ſacerdotes dicens eis: Quare ſartatecta nõ
inſtauratis templi? nolite ergo amplius ac-
cipere pecuniam iuxta ordinem veſtrum,
ſed ad inſtaurationem templi reddite eam.
8 *Prohibitiq. ſunt ſacerdotes vltra accipere
pecuniam a populo, & inſtaurare ſartatecta
9 domus. * Et tulit Ioiada pontifex gazo-
phylacium vnum, aperuitq. foramen deſu-
per, & poſuit illud iuxta altare ad dexteram
ingredientium domum Domini, mittebantq.
in eo ſacerdotes, qui cuſtodiebãt oſtia, om
nem pecuniam, quæ deferebatur ad tem-
10 plum Domini. * Cumq. viderent nimiam
pecuniam eſſe in gazophylacio, aſcende-
bat ſcriba regis, & pontifex, effundebantq.
& numerabant pecuniam, quæ inueniieba-
11 tur in domo Domini: *& dabant eam iuxta
numerum atque menſuram in manu eorũ,
qui præerant cæmentarijs domus Domini:
qui impendebant eam in fabris lignorum,
& in cæmentarijs ijs, qui operabantur in
12 domo Domini, * & ſartatecta faciebant:
& in ijs, qui cædebant ſaxa, & vt emerent
ligna, & lapides, qui excidebantur, ita vt
impleretur inſtauratio domus Domini in
vniuerſis, quæ indigebant expenſa ad mu-
13 niendam domum. * Verumtamen non
fiebant ex eadem pecunia hydriæ templi
Domini, & fuſcinulæ, & thuribula, & tu-
bæ, & omne vas aureum & argenteum
de pecunia, quæ inferebatur in templum
Domini.

Domini.*ijs enim,qui faciebant opus, da- 14
batur vt inſtauraretur templum Domini :
*& non fiebat ratio ijs hominibus,qui acci- 15
piebant pecuniam vt diſtribuerent eam
artificibus, ſed in fide tractabant eam.
*Pecuniam vero pro delicto, & pecuniam 16
pro peccatis non inferebant in templũ Do
mini,quia ſacerdotum erat.*Tunc aſcendit 17
Hazael rex Syriæ,& pugnabat cõtra Geth,
cepitq. eam:& direxit faciem ſuam vt aſcẽ-
deret in Ieruſalem.*Quã ob rem tulit Ioas 18
rex Iuda omnia ſanctificata,quæ conſecra-
uerant Ioſaphat,& Ioram,& Ochozias pa-
tres eius reges Iuda,& quæ ipſe obtulerat:
& vniuerſum argentum,quod inueniri po-
tuit in theſauris templi Domini,& in pala-
tio regis : miſitq. Hazaeli regi Syriæ, &
receſſit ab Ieruſalem.* Reliqua autem ſer- 19
monum Ioas,& vniuerſa quæ fecit, nonne
hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum
regum Iuda?*Surrexerunt autem ſerui eius, 20
& coniurauerunt inter ſe, percuſſeruntq.
Ioas in Domo Mello in deſcenſu Sella.* Io- 21
ſachar namque filius Semaath,& Iozabad
filius Somer ſerui eius, percuſſerunt eum,
& mortuus eſt:& ſepelierunt eum cum pa
tribus ſuis in Ciuitate Dauid, regnauitq.
Amaſias filius eius pro eo.

CAP. XIII.

1 ANNO vigeſimo tertio Ioas filij Ocho-
ziæ regis Iuda,regnauit Ioachaz filius
Iehu ſuper Iſrael in Samaria decem & ſeptẽ
annis.* Et fecit malum coram Domino,ſe- 2
cutuſq. eſt peccata Ieroboam filij Nabat,
qui peccare fecit Iſrael,& nõ declinauit ab
eis.*Iratuſq. eſt furor Domini contra Iſrael; 3
& tradidit eos in manu Hazael regis Syriæ,
& in manu Benadad filij Hazael cũctis die-
bus.*Deprecatus eſt autem Ioachaz faciem 4
Domini, & audiuit eum Dominus : vidit
enim anguſtiam Iſrael, quia attriuerat eos
rex Syriæ:*& dedit Dominus ſaluatorem 5
Iſraeli,& liberatus eſt de manu regis Syriæ:
habitaueruntq. filij Iſrael in tabernaculis
ſuis ſicut heri & nudiuſtertius.*Verũtamen 6
nõ receſſerũt a peccatis domus Ieroboam,
qui peccare fecit Iſrael, ſed in ipſis ambu-
lauerunt : ſiquidem & lucus permanſit in
7 Samaria.* Et non ſunt derelicti Ioachaz de
populo niſi quinquaginta equites, & decẽ
currus, & decem millia peditum : interfe-
cerat enim eos rex Syriæ,& redegerat quaſi
8 puluerem in tritura areæ. *Reliqua autem
ſermonum Ioachaz, & vniuerſa quæ fecit,
& fortitudo eius,nonne hæc ſcripta ſunt in
Libro ſermonum dierum regum Iſrael ?
9 *Dormiuitq. Ioachaz cum patribus ſuis, &
ſepelierunt eũ in Samaria : regnauitq. Ioas
10 filius eius pro eo. *Anno trigeſimo ſepti-
mo Ioas regis Iuda regnauit Ioas filius Ioa-
chaz ſuper Iſrael in Samaria ſedecim annis,
11 *& fecit quod malum eſt in conſpectu Do-
mini : non declinauit ab omnibus peccatis
Ieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſ-
12 rael,ſed in ipſis ambulauit.*Reliqua autem
ſermonum Ioas, & vniuerſa quæ fecit, &
fortitudo eius,quo modo pugnauerit con-
tra Amaſiam regem Iuda, nonne hæc ſcri-
pta ſunt in Libro ſermonum dierum regũ
13 Iſrael ? * Et dormiuit Ioas cum patribus
ſuis : Ieroboam autem ſedit ſuper ſolium
eius : Porro Ioas ſepultus eſt in Samaria
14 cum regibus Iſrael.* Eliſeus autem ægro-
tabat infirmitate, qua & mortuus eſt : de-
ſcenditq. ad eum Ioas rex Iſrael, & flebat
coram eo,dicebatque: Pater mi, pater mi,
15 currus Iſrael & auriga eius.*Et ait illi Eli-
ſeus: Affer arcum,& ſagittas. Cumq. attu-
16 liſſet ad eum arcum,& ſagittas,*dixit ad re-
gem Iſrael : Pone manum tuam ſuper ar-
cum. Et cum poſuiſſet ille manum ſuam,
ſuperpoſuit Eliſeus manus ſuas manibus re-
17 gis,*& ait : Aperi feneſtram orientalem.
Cumq. aperuiſſet, dixit Eliſeus : Iace ſa-
gittam. Et iecit. Et ait Eliſeus: Sagitta ſa-
lutis Domini, & ſagitta ſalutis contra Sy-
riam : percutieſq. Syriam in Aphec,donec
18 conſumas eam.* Et ait:Tolle ſagittas. Qui
cum tuliſſet,rurſum dixit ei: Percute iaculo
terram. Et cum percuſſiſſet tribus vicibus,
19 & ſtetiſſet,* iratus eſt vir Dei contra eum,
& ait: Si percuſſiſſes quinquies, aut ſexies,
ſiue ſepties, percuſſiſſes Syriam vſque ad

conſumptionem : nunc autem tribus vici-
bus percuties eam. *Mortuus eſt ergo Eli- 20
ſeus,& ſepelierunt eum. Latrunculi autem
de Moab venerunt in terram in ipſo anno.
*Quidam autem ſepelientes hominem, vi- 21
derunt latrunculos,& proiecerunt cadauer
in ſepulchro Eliſei.Quod cum tetigiſſet oſ-
ſa Eliſei,reuixit homo,& ſtetit ſuper pedes
ſuos. *Igitur Hazael rex Syriæ afflixit Iſrael 22
cunctis diebus Ioachaz:*& miſertus eſt Do 23
minus eorum, & reuerſus eſt ad eos pro-
pter pactum ſuum, quod habebat cum
Abraham,& Iſaac,& Iacob : & noluit di-
ſperdere eos, neque proiicere penitus vſ-
que in præſens tẽpus. *Mortuus eſt autem 24
Hazael rex Syriæ, & regnauit Benadad fi-
lius eius pro eo. *Porro Ioas filius Ioachaz 25
tulit vrbes de manu Benadad filij Hazael,
quas tulerat de manu Ioachaz patris ſui
iure prælij, tribus vicibus percuſſit eum
Ioas, & reddidit ciuitates Iſrael.

CAP. XIIII.

IN anno ſecundo Ioas filij Ioachaz regis 1
Iſrael regnauit Amaſias filius Ioas regis
Iuda. *Viginti quinque annorum erat cum 2
regnare cœpiſſet: viginti autem & nouem
annis regnauit in Ieruſalem,nomen matris
eius Ioadan de Ieruſalem. *Et fecit rectum 3
corã Domino,verumtamen non vt Dauid
pater eius. Iuxta omnia,quæ fecit Ioas pa-
ter ſuus,fecit:*niſi hoc tantũ quòd excelſa 4
non abſtulit: adhuc enim populus immo-
labat, & adolebat incenſum in excelſis.
*Cumq. obtinuiſſet regnũ, percuſſit ſeruos 5
ſuos,qui interfecerant regem patrem ſuũ:
*filios autem eorum,qui occiderant,nõ oc- 6
cidit,iuxta quod ſcriptum eſt in libro legis
Moyſi,ſicut præcepit Dominus,dicens: Nõ
morientur patres pro filijs,neque filij morien
tur pro patribus : ſed vnuſquiſque in pec-
cato ſuo morietur. *Ipſe percuſſit Edom in 7
Valle Salinarũ decem millia,& apprehendit
petram in prælio,vocauitq. nomen eius Ie-
ctehel vſque in præſentẽ diem. *Tunc miſit 8
Amaſias nuncios ad Ioas filiũ Ioachaz, filij
Iehu regis Iſrael,dicens: Veni,& videamus
9 nos. *Remiſitq. Ioas rex Iſrael ad Amaſiã
regem Iuda,dicens : Carduus Libani miſit
ad cedrum,quæ eſt in Libano,dicens : Da
filiam tuam filio meo vxorẽ.Tranſieruntq.
beſtiæ ſaltus,quæ ſunt in Libano,& cõcul-
10 cauerunt carduum. *Percutiens inualuiſti
ſuper Edom,& ſubleuauit te cor tuũ : con-
tentus eſto gloria, & ſede in domo tua :
quare prouocas malum,vt cadas tu & Iu-
11 das tecum ? *Et non acquieuit Amaſias :
Aſcenditq. Ioas rex Iſrael,& viderunt ſe,ip-
ſe & Amaſias rex Iuda in Bethſames oppi-
12 do Iudæ. *Percuſſuſq. eſt Iuda coram Iſrael,
& fugerũt vnuſquiſque in tabernacula ſua.
13 *Amaſiam vero regem Iuda filium Ioas filij
Ochoziæ cepit Ioas rex Iſrael in Bethſa-
mes,& adduxit eum in Ieruſalem: & inter-
rupit murum Ieruſalem, a porta Ephraim
vſque ad portam anguli,quadringentis cu-
14 bitis. *Tulitq. omne aurum,& argentum,&
vniuerſa vaſa, quæ inuenta ſunt in domo
Domini,& in theſauris regis,& obſides, &
15 reuerſus eſt in Samariam. *Reliqua autem
verborum Ioas quæ fecit,& fortitudo eius
qua pugnauit contra Amaſiam regem Iu-
da,nonne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermo-
16 num dierum regnm Iſrael ? *Dormiuitq.
Ioas cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in
Samaria cum regibus Iſrael: & regnauit Ie-
17 roboãm filius eius pro eo. *Vixit autem
Amaſias, filius Ioas, rex Iuda, poſtquam
mortuus eſt Ioas filius Ioachaz regis Iſrael
18 quindecim annis. *Reliqua autem ſer-
monum Amaſiæ, nonne hæc ſcripta ſunt
in Libro ſermonum dierum regum Iuda ?
19 *Factaq. eſt contra eum coniuratio in Ie-
ruſalem : at ille fugit in Lachis. Miſe-
runtq. poſt eum in Lachis, & interfece-
20 runt eum ibi. *Et aſportauerunt in equis,
ſepultuſq. eſt in Ieruſalem cum patribus
21 ſuis in Ciuitate Dauid. *Tulit autem vni-
uerſus populus Iudæ Azariam annos natũ
ſedecim, & conſtituerunt eum regem pro
22 patre eius Amaſia. *Ipſe ædificauit Ælath,
& reſtituit eam Iudæ, poſtquam dormiuit
23 rex cum patribus ſuis. *Anno quintodeci-
mo Amaſiæ filij Ioas regis Iuda, regnauit

Ieroboam

Ieroboam filius Ioas regis Iſrael in Samaria,
quadraginta & vno anno :* & fecit quod ma 24
lum eſt coram Domino. Non receſſit ab
omnibus peccatis Ieroboam filij Nabat,
qui peccare fecit Iſrael.* Ipſe reſtituit ter- 25
minos Iſrael ab introitu Emath, vſque ad
Mare ſolitudinis, iuxta ſermonem Domini
Dei Iſrael, quem locutus eſt per ſeruũ ſuum
Ionam filium Amathi prophetam, qui erat
de Geth, quæ eſt in Opher.* Vidit enim Do 26
minus afflictionem Iſrael amaram nimis, &
quòd cõſumpti eſſent vſque ad clauſos car
cere, & extremos, & non eſſet qui auxiliare-
tur Iſraeli.* Nec locutus eſt Dominus vt de- 27
leret nomen Iſrael de ſub cælo, ſed ſaluauit
eos in manu Ieroboam filij Ioas.* Reliqua 28
autem ſermonũ Ieroboam, & vniuerſa quæ
fecit, & fortitudo eius, qua præliatus eſt, &
quomodo reſtituit Damaſcum, & Emath
Iudæ in Iſrael, nonne hæc ſcripta ſunt in
Libro ſermonũ dierũ regũ Iſrael?* Dormi- 29
uitq. Ieroboam cũ patribus ſuis regibus Iſ-
rael, & regnauit Zacharias filius eius pro eo.

Cap. XV.

Anno vigeſimo ſeptimo Ieroboam re- 1
gis Iſrael regnauit Azarias filius Ama-
ſiæ regis Iuda.* Sedecim annorum erat cũ 2
regnare cœpiſſet, & quinquaginta duobus
annis regnauit in Ieruſalem: nomẽ matris
eius Iechelia de Ieruſalem.* Fecitq. quod 3
erat placitum coram Domino, iuxta omnia
quæ fecit Amaſias pater eius.* Verùmtamen 4
excelſa non eſt demolitus: adhuc populus
ſacrificabat, & adolebat incenſum in excel
ſis.* Percuſſit autem Dominus regẽ, & fuit 5
leproſus vſque in diem mortis ſuæ, & ha-
bitabat in domo libera ſeorſum: Ioathan
vero filius regis gubernabat palatium, &
iudicabat populum terræ.* Reliqua autem 6
ſermonum Azariæ, & vniuerſa quæ fecit,
nonne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum
dierum regum Iuda?* Et dormiuit Azarias 7
cum patribus ſuis: ſepelieruntq. eum cum
maioribus ſuis in ciuitate Dauid, & regna-
uit Ioathan filius eius pro eo.* Anno trige 8
ſimo octauo Azariæ regis Iuda, regnauit Za
charias filius Ieroboam ſuper Iſrael in Sa-
9 maria ſex menſibus:* & fecit quod malum
eſt coram Domino, ſicut fecerant patres
eius: non receſſit a peccatis Ieroboam filij
10 Nabat, qui peccare fecit Iſrael.* Coniurauit
autem cõtra eum Sellum filius Iabes: per-
cuſſitq. eum palam, & interfecit, regnauitq.
11 pro eo.* Reliqua autem verborum Zacha-
riæ, nonne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermo-
12 num dierum regum Iſrael?* Iſte eſt ſermo
Domini, quem locutus eſt ad Iehu, dicens:
Filij tui vſque ad quartam generationem
ſedebunt ſuper thronum Iſrael. Factumq.
13 eſt ita.* Sellum filius Iabes regnauit trige-
ſimo nono anno Azariæ regis Iuda: regna-
14 uit autem vno menſe in Samaria.* Et aſcen
dit Manahem filius Gadi de Therſa: venitq.
in Samariam, & percuſſit Sellum filium Ia-
bes in Samaria, & interfecit eum, regnauitq.
15 pro eo.* Reliqua autem verborum Sellum,
& coniuratio eius, per quam tetendit inſi-
dias, nonne hæc ſcripta ſunt in Libro ſer-
16 monum dierum regum Iſrael?* Tunc per-
cuſſit Manahem Thapſam, & omnes qui
erant in ea, & terminos eius de Therſa. no-
luerant enim aperire ei: & interfecit om-
17 nes prægnantes eius, & ſcidit eas.* Anno
trigeſimo nono Azariæ regis Iuda regna-
uit Manahem filius Gadi ſuper Iſrael de-
18 cem annis in Samaria.* Fecitq. quod erat
malum coram Domino: nõ receſſit a pec-
catis Ieroboam filij Nabat, qui peccare fe-
19 cit Iſrael cunctis diebus eius.* Veniebat
Phul rex Aſſyriorum in terrã, & dabat Ma-
nahem Phul mille talenta argenti, vt eſſet
ei in auxilium, & firmaret regnum eius.
20 *Indixitq. Manahem argentum ſuper Iſrael
cunctis potentibus & diuitibus, vt daret re-
gi Aſſyriorum quinquaginta ſiclos argen-
ti per ſingulos: reuerſuſq. eſt rex Aſſyrio-
21 rum, & non eſt moratus in terra.* Reliqua
autem ſermonum Manahem, & vniuerſa
quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in Libro
22 ſermonum dierum regum Iſrael?* Et dor-
miuit Manahem cum patribus ſuis: regna-
23 uitq. Phaceia filius eius pro eo.* Anno quin
quageſimo Azariæ regis Iuda regnauit Pha-
ceia

ceia filius Manahem ſuper Iſrael in Sama-
ria biennio:*& fecit quod erat malum co- 24
ram Domino: non receſſit a peccatis Iero-
boam filij Nabat, qui peccare fecit Iſrael.
*Coniurauit autem aduerſus eum Phacee 25
filius Romeliæ, dux eius, & percuſſit eum
in Samaria in turre domus regiæ iuxta Ar-
gob, & iuxta Arie, & cum eo quinquagin-
ta viros de filijs Galaaditarum,& interfecit
eum,regnauitq. pro eo .*Reliqua autẽ ſer- 26
monum Phaceia,& vniuerſa quæ fecit,nõ-
ne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermonũ die-
rum regum Iſrael?*Anno quinquageſimo 27
ſecundo Azariæ regis Iuda regnauit Pha-
cee filius Romeliæ ſuper Iſrael in Samaria
viginti annis. * Et fecit quod erat malum 28
coram Domino: non receſſit a peccatis Ie-
roboã filij Nabat,qui peccare fecit Iſrael.
*In diebus Phacee regis Iſrael venit The- 29
glathphalaſar rex Aſſur, & cepit Aion,&
Abel Domum,Maacha & Ianoe,& Cedes,
& Aſor, & Galaad, & Galilæam,& vniuer-
ſam Terram Nephthali: & tranſtulit eos in
Aſſyrios .* Coniurauit autem , & tetendit 30
inſidias Oſee filius Ela contra Phacee fi-
lium Romeliæ,& percuſſit eum,& interfe-
cit: regnauitq. pro eo vigeſimo anno Ioa-
tham filij Oziæ.*Reliqua autem ſermonũ 31
Phacee,& vniuerſa quæ fecit, nonne hæc
ſcripta ſunt in Libro ſermonum dierum re-
gum Iſrael? *Anno ſecundo Phacee, filij 32
Romeliæ regis Iſrael,regnauit Ioatham fi-
lius Oziæ regis Iuda.*Viginti quinque an- 33
norum erat cum regnare cœpiſſet,& ſede-
cim annis regnauit in Ieruſalem: nomen
matris eius Ieruſa, filia Sadoc. * Fecitq. 34
quod erat placitum coram Domino: iuxta
omnia,quæ fecerat Ozias pater ſuus,opera-
tus eſt. * Verumtamen excelſa non abſtu- 35
lit: adhuc populus immolabat,& adolebat
incenſum in excelſis: ipſe ædificauit por-
tam domus Domini ſublimiſſimã.*Reliqua 36
autem ſermonum Ioatham,& vniuerſa quæ
fecit,nonne hæc ſcripta ſunt in Libro ver-
borum dierum regum Iuda?*In diebus il- 37
lis cœpit Dominus mittere in Iudam Ra-
ſin regem Syriæ, & Phacee filium Rome-
38 liæ. *Et dormiuit Ioatham cum patribus
ſuis, ſepultuſq. eſt cum eis in Ciuitate
Dauid patris ſui, & regnauit Achaz fi-
lius eius pro eo.

CAP. XVI.

1 ANno decimo ſeptimo Phacee filij Ro
meliæ regnauit Achaz filius Ioatham
2 regis Iuda. *Viginti annorum erat Achaz
cum regnare cœpiſſet,& ſedecim annis re-
gnauit in Ieruſalem: non fecit quod erat
placitum in conſpectu Domini Dei ſui, ſi-
3 cut Dauid pater eius.*ſed ambulauit in via
regum Iſrael: inſuper & filium ſuum con-
ſecrauit, transferens per ignem ſecundùm
idola Gentium: quæ diſſipauit Dominus co
4 ram filijs Iſrael.* Immolabat quoque victi-
mas,& adolebat incenſum in excelſis,& in
5 collibus,& ſub omni ligno frõdoſo.* Tunc
aſcendit Raſin rex Syriæ, & Phacee filius
Romeliæ rex Iſrael in Ieruſalẽ ad prælian-
dum: cumq. obſiderent Achaz, non value-
6 runt ſuperare eum. *In tempore illo reſti-
tuit Raſin rex Syriæ,Ailam Syriæ,& eiecit
Iudæos de Aila: & Idumæi venerunt in
Ailam, & habitauerunt ibi vſque in diem
7 hanc.*Miſit autem Achaz nuncios ad The-
glathphalaſar regem Aſſyriorum, dicens:
Seruus tuus,& filius tuus ego ſum: aſcẽde,
& ſaluum me fac de manu regis Syriæ, &
de manu regis Iſrael,qui cõſurrexerunt ad-
8 uerſum me.*Et cum collegiſſet argentum
& aurum,quod inueniri potuit in domo Do
mini, & in theſauris regis, miſit regi Aſſy-
9 riorum munera. * Qui & acquieuit volun-
tati eius: aſcendit enim rex Aſſyriorum in
Damaſcum, & vaſtauit eam: & tranſtulit
habitatores eius Cyrenen,Raſin autem in-
10 terfecit. * Perrexitq. rex Achaz in occur-
ſum Theglathphalaſar regi Aſſyriorum in
Damaſcum. cumq. vidiſſet altare Dama-
ſci, miſit rex Achaz ad Vriam ſacerdotem
exemplar eius, & ſimilitudinem iuxta om-
11 ne opus eius. * Extruxitq. Vrias ſacerdos
altare iuxta omnia, quæ præceperat rex
Achaz,de Damaſco,ita fecit ſacerdos V-
rias,donec veniret rex Achaz de Damaſco.

Cumq.

*Cumq. veniſſet rex de Damaſcò,vidit al- 12
tare,& veneratus eſt illud: aſcenditq. & im
molauit holocauſta,& ſacrificium ſuum,*& 13
libauit libamina,& fudit ſanguinem pacifi-
corum, quæ obtulerat ſuper altare.*Porro 14
altare æreum, quod erat coram Domino,
tranſtulit de facie templi,& de loco altaris,
& de loco templi Domini: poſuitq. illud
ex latere altaris ad Aquilonem.* Præcepit 15
quoque rex Achaz Vriæ ſacerdoti, dicens:
Super altare maius offer holocauſtum ma-
tutinum,& ſacrificium veſpertinum,& ho-
locauſtum regis,& ſacrificium eius, & ho-
locauſtum vniuerſi populi terræ, & ſacrifi-
cia eorum,& libamina eorum: & omnem
ſanguinem holocauſti, & vniuerſum ſan-
guinem victimæ ſuper illud effundes: alta-
re vero æreum erit paratum ad voluntatem
meam.* Fecit igitur Vrias ſacerdos iuxta 16
omnia,quæ præceperat rex Achaz.* Tulit 17
autem rex Achaz cælatas baſes,& luterem,
qui erat deſuper: & mare depoſuit de bo-
bus æreis,qui ſuſtentabant illud, & poſuit
ſuper pauimentum ſtratum lapide.* Mu- 18
ſach quoque ſabbati,quod ædificauerat in
templo: & ingreſſum regis exterius con-
uertit in templum Domini propter regem
Aſſyriorum. * Reliqua autem verborum 19
Achaz, quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt
in Libro ſermonum dierum regum Iuda?
*Dormiuitq. Achaz cum patribus ſuis, & 20
ſepultus eſt cum eis in Ciuitate Dauid, &
regnauit Ezechias filius eius pro eo.

CAP. XVII.

ANNO duodecimo Achaz regis Iuda, 1
regnauit Oſee filius Ela in Samaria ſu-
per Iſrael nouem annis.* Fecitq. malum co 2
ram Domino: ſed non ſicut reges Iſrael,qui
ante eum fuerant.* Contra hunc aſcendit 3
Salmanaſar rex Aſſyriorum, & factus eſt ei
Oſee ſeruus, reddebatq. illi tributa.*Cúq. 4
deprehendiſſet rex Aſſyriorum Oſee,quòd
rebellare nitens miſiſſet nuncios ad Sua re-
gem Ægypti,ne præſtaret tributa regi Aſ-
ſyriorum ſicut ſingulis annis ſolitus erat,
obſedit eum,& vinctum miſit in carcerem.
5 *Peruagatuſq. eſt omnem terram: & aſcen
dens Samariam,obſedit eam tribus annis.
6 *Anno autem nono Oſee, cepit rex Aſſy-
riorum Samariam,& tranſtulit Iſrael in Aſ-
ſyrios: poſuitq. eos in Hala, & in Habor
iuxta fluuium Gozan,in ciuitatibus Medo-
7 rum.* Factum eſt enim, cùm peccaſſent fi-
lij Iſrael Domino Deo ſuo, qui eduxerat
eos de Terra Ægypti, de manu Pharaonis
8 regis Ægypti,coluerunt deos alienos.* Et
ambulauerunt iuxta ritum Gentium, quas
conſumpſerat Dominus in conſpectu filio-
rum Iſrael, & regum Iſrael: quia ſimiliter
9 fecerant.* Et offenderunt filij Iſrael verbis
non rectis Dominum Deum ſuum: & ædi-
ficauerunt ſibi excelſa in cunctis vrbibus
ſuis a Turre cuſtodum vſque ad Ciuitatem
10 munitam.* Feceruntq. ſibi ſtatuas,& lucos
in omni colle ſublimi, & ſubter omne li-
11 gnũ nemoroſum: *& adolebant ibi incen-
ſum ſuper aras in morem Gentium, quas
tranſtulerat Dominus a facie eorum: fece-
runtq. verba peſſima irritantes Dominum
12 *& coluerunt immunditias,de quibus præ-
cepit eis Dominus ne facerent verbũ hoc.
13 *Et teſtificatus eſt Dominus in Iſrael & in
Iuda per manum omnium Prophetarum &
Videntium,dicens: Reuertimini a vijs ve-
ſtris peſſimis,& cuſtodite præcepta mea,&
ceremonias iuxta omnem legem,quã præ-
cepi patribus veſtris: & ſicut miſi ad vos
in manu ſeruorum meorum Prophetarum.
14 *Qui non audierunt,ſed indurauerunt cer-
uicem ſuam iuxta ceruicem patrum ſuorũ,
qui noluerunt obedire Domino Deo ſuo.
15 *Et abiecerunt legitima eius,& pactũ,quod
pepigit cum patribus eorum, & teſtifica-
tiones,quibus conteſtatus eſt eos: ſecutiq;
ſunt vanitates, & vane egerunt: & ſecuti
ſunt Gentes, quæ erant per circuitum eo-
rum,ſuper quibus præceperat Dominus eis
16 vt non facerent ſicut & illæ faciebant.* Et
dereliquerũt omnia præcepta Domini Dei
ſui: feceruntq. ſibi conflatiles duos vitu-
los,& lucos,& adorauerunt vniuerſam mi-
17 litiam cæli: ſeruieruntq. Baal,* & conſecra-
uerunt filios ſuos,& filias ſuas per ignem:

& diuinationibus inſeruiebant,& augurijs:
& tradiderunt ſe vt facerent malum coram
Domino, vt irritarent eum. *Iratuſq. eſt 18
Dominus vehementer Iſraeli,& abſtulit eos
a conſpectu ſuo,& non remanſit niſi tribus
Iuda tantummodo. *Sed nec ipſe Iuda 19
cuſtodiuit mandata Domini Dei ſui: ve-
rum ambulauit in erroribus Iſrael, quos
operatus fuerat. *Proiecitq. Dominus om- 20
ne ſemen Iſrael, & afflixit eos, & tradidit
eos in manu diripientium, donec proijce-
ret eos a facie ſua: *ex eo iam tempore, 21
quo ſciſſus eſt Iſrael a domo Dauid,& cō-
ſtituerunt ſibi regem Ieroboam filium Na-
bat: ſeparauit enim Ieroboam Iſrael a Do
mino, & peccare eos fecit peccatum ma-
gnum. *Et ambulauerunt filij Iſrael in 22
vniuerſis peccatis Ieroboam quæ fecerat:
& non receſſerunt ab eis, *vſque quo Do- 23
minus auferret Iſrael a facie ſua, ſicut lo-
cutus fuerat in manu omnium ſeruorum
ſuorum Prophetarum: tranſlatuſq. eſt Iſ-
rael de terra ſua in Aſſyrios, vſque in diem
hanc. *Adduxit autem rex Aſſyriorum de 24
Babylone, & de Cutha, & de Auah, & de
Emath, & de Sepharuaim: & collocauit
eos in ciuitatibus Samariæ pro filijs Iſrael:
qui poſſederunt Samariam,& habitauerunt
in vrbibus eius. *Cumq. ibi habitare cœpiſ 25
ſent, non timebant Dominum: & immiſit
in eos Dominus leones, qui interficiebant
eos. *Nunciatumq. eſt regi Aſſyriorum,& 26
dictum: Gentes, quas tranſtuliſti, & habi-
tare feciſti in ciuitatibus Samariæ, ignorant
legitima Dei terræ: & immiſit in eos Do-
minus leones,& ecce interficiunt eos, eo
quòd ignorent ritum Dei terræ. *Præce- 27
pit autem rex Aſſyriorum, dicens: Ducite
illuc vnum de ſacerdotibus, quos inde ca-
ptiuos adduxiſtis, & vadat, & habitet cum
eis: & doceat eos legitima Dei terræ.
*Igitur cum veniſſet vnus de ſacerdotibus 28
his, qui captiui ducti fuerant de Samaria,
habitauit in Bethel,& docebat eos quomo-
do colerent Dominum. *Et vnaquæque 29
Gens fabricata eſt deũ ſuum: poſueruntq.
eos in fanis excelſis, quæ fecerant Samari-
tæ, Gens & Gens in vrbibus ſuis, in quibus
30 habitabat. *Viri enim Babylonij fecerunt
Sochothbenoth: viri autem Chutæi fece-
runt Nergel: & viri de Emath fecerunt
31 Aſima. *Porro Heuæi fecerunt Nebahaz
& Tharthac. Hi autem, qui erant de Se-
pharuaim, comburebant filios ſuos igni,
Adramelech & Anamelech dijs Sephar-
32 uaim, *& nihilominus colebāt Dominum.
Fecerunt autem ſibi de nouiſſimis ſacerdo-
tes excelſorum, & ponebant eos in fanis
33 ſublimibus. *Et cum Dominum colerent,
dijs quoque ſuis ſeruiebant iuxta conſue-
tudinem Gentium, de quibus tranſlati fue-
34 rant Samariam: *vſque in præſentem diem
morem ſequuntur antiquum: non timent
Dominum, neque cuſtodiunt ceremonias
eius, iudicia, & legem, & mandatum, quod
præceperat Dominus filijs Iacob, quem co
35 gnominauit Iſrael: *& percuſſerat cum eis
pactum,& mandauerat eis, dicens: Nolite
timere deos alienos, & non adoretis eos,
neque colatis eos, & non immoletis eis:
36 *Sed Dominum Deum veſtrum, qui eduxit
vos de Terra Ægypti in fortitudine ma-
gna,& in brachio extento, ipſum timete,
37 & illum adorate, & ipſi immolate. *Cere-
monias quoque,& iudicia,& legem,& man
datum, quod ſcripſit vobis, cuſtodite vt fa-
ciatis cunctis diebus: & non timeatis deos
38 alienos. *Et pactum, quod percuſſit vobiſ-
cum, nolite obliuiſci: nec colatis deos a-
39 lienos, *ſed Dominum Deum veſtrum ti-
mete, & ipſe eruet vos de manu omnium
40 inimicorum veſtrorum. *Illi vero non au-
dierunt, ſed iuxta conſuetudinem ſuam
41 priſtinam perpetrabant. *Fuerunt igitur
Gentes iſtæ timentes quidem Dominum,
ſed nihilominus & idolis ſuis ſeruientes:
nam & filij eorum, & nepotes, ſicut fece-
runt patres ſui, ita faciunt vſque in
præſentem diem.

CAP. XVIII.

1 ANNO tertio Oſee filij Ela regis Iſrael,
regnauit Ezechias filius Achaz regis
2 Iuda. *Viginti quinque annorum erat, cum
regnare

regnare cœpiſſet: & vigintinouem annis re-
gnauit in Ieruſalem: nomẽ matris eius Abi
filia Zachariæ. * Fecitq. quod erat bonum 3
coram Domino, iuxta omnia quæ fecerat
Dauid pater eius. * Ipſe diſſipauit excelſa, & 4
contriuit ſtatuas, & ſuccidit lucos, confre-
gitq. ſerpentem æneum, quem fecerat Moy
ſes: ſiquidem vſque ad illud tempus filij Iſ-
rael adolebant ei incenſum: vocauitq. no-
men eius Noheſtan. * In Domino Deo Iſ- 5
rael ſperauit: itaque poſt eum non fuit ſi-
milis ei de cunctis regibus Iuda, ſed neque
in his, qui ante eum fuerunt: * & adhæſit 6
Domino, & non receſſit a veſtigijs eius, fe-
citq. mandata eius, quæ præceperat Domi-
nus Moyſi. * Vnde & erat Dominus cum 7
eo, & in cunctis, ad quæ procedebat, ſapien-
ter ſe agebat. Rebellauit quoque contra
regem Aſſyriorum, & non ſeruiuit ei. * Ipſe 8
percuſſit Philiſthæos vſque ad Gazam, &
omnes terminos eorum, a Turre cuſtodum
vſque ad Ciuitatem munitam. * Anno quar 9
to regis Ezechiæ, qui erat annus ſeptimus
Oſee filij Ela regis Iſrael, aſcendit Salma-
naſar rex Aſſyriorum in Samariam, & op-
pugnauit eam, * & cepit. Nam poſt annos 10
tres, anno ſexto Ezechiæ, id eſt nono anno
Oſee regis Iſrael, capta eſt Samaria: * & trã- 11
ſtulit rex Aſſyriorum Iſrael in Aſſyrios, col-
locauitq. eos in Hala, & in Habor fluuijs
Gozan in ciuitatibus Medorum: * quia non 12
audierunt vocem Domini Dei ſui, ſed præ-
tergreſſi ſunt pactum eius: omnia, quæ præ-
ceperat Moyſes ſeruus Domini, non audie-
runt, neque fecerunt. * Anno quartodecimo 13
regis Ezechiæ, aſcendit Sennacherib rex
Aſſyriorum ad vniuerſas ciuitates Iuda mu
nitas: & cepit eas. * Tunc miſit Ezechias 14
rex Iuda nuncios ad regem Aſſyriorum in
Lachis, dicẽs: Peccaui, recede a me: & om-
ne, quod impoſueris mihi, feram. Indixit
itaque rex Aſſyriorum Ezechiæ regi Iudæ
trecenta talenta argenti, & triginta talenta
auri. * Deditq. Ezechias omne argentum 15
quod repertum fuerat in domo Domini, &
in theſauris regis. * In tempore illo con- 16
fregit Ezechias valuas templi Domini, &

laminas auri, quas ipſe affixerat, & dedit
17 eas regi Aſſyriorum. * Miſit autem rex Aſ-
ſyriorum Tharthan, & Rabſaris, & Rabſa-
cen de Lachis ad regem Ezechiam cum
manu valida Ieruſalem: qui cum aſcendiſ-
ſent, venerunt Ieruſalem, & ſteterunt iuxta
aquæductum piſcinæ ſuperioris, quæ eſt in
18 via Agrifullonis. * Vocaueruntq. regem:
egreſſus eſt autem ad eos Eliacim filius Hel-
ciæ præpoſitus domus, & Sobna ſcriba, &
19 Ioahe filius Aſaph a commentarijs. * Di-
xitq. ad eos Rabſaces: Loquimini Ezechiæ:
Hæc dicit rex magnus, rex Aſſyriorum:
20 Quæ eſt iſta fiducia, qua niteris? * Forſitan
iniſti conſilium, vt prepares te ad prœlium:
21 In quo confidis, vt audeas rebellare? * an
ſperas in baculo arundineo atque confra-
cto Ægypto, ſuper quem, ſi incubuerit ho-
mo, comminutus ingredietur manum eius,
& perforabit eam? ſic eſt Pharao rex Ægy-
22 pti omnibus, qui confidunt in ſe. * Quòd ſi
dixeritis mihi: In Domino Deo noſtro ha-
bemus fiduciam: nonne iſte eſt, cuius ab-
ſtulit Ezechias excelſa & altaria: & præce-
pit Iudæ & Ieruſalem: Ante altare hoc ado-
23 rabitis in Ieruſalem? * Nunc igitur tranſite
ad dominum meum regem Aſſyriorum, &
dabo vobis duo millia equorum, & videte
24 an habere valeatis aſcenſores eorum. * Et
quo modo poteſtis reſiſtere ante vnum ſa-
trapam de ſeruis domini mei minimis? An
fiduciam habes in Ægypto propter currus
25 & equites? * Numquid ſine Domini volun-
tate aſcendi ad locum iſtum, vt demolirer
eum? Dominus dixit mihi: Aſcende ad ter-
26 ram hanc, & demolire eam. * Dixerunt au-
tem Eliacim filius Helciæ, & Sobna, &
Ioahe Rabſaci: Precamur vt loquaris no-
bis ſeruis tuis Syriace: ſiquidem intelligi-
mus hanc linguam: & non loquaris nobis
Iudaice, audiente populo, qui eſt ſuper mu-
27 rum. * Reſponditq. eis Rabſaces, dicens:
Numquid ad dominum tuum, & ad te mi-
ſit me dominus meus, vt loquerer ſermones
hos, & non potius ad viros, qui ſedent ſu-
per murum, vt comedant ſtercora ſua, &
28 bibãt vrinam ſuã vobiſcum? * Stetit itaque
Rabſa-

Rabſaces, & exclamauit voce magna Iu-
daice, & ait: Audite verba regis magni,re-
gis Aſſyriorum.* Hæc dicit rex: Non vos 29
ſeducat Ezechias: non enim poterit eruere
vos de manu mea.*Neque fiduciam vobis 30
tribuat ſuper Dominum,dicens: Eruens li-
berabit nos Dominus, & non tradetur ci-
uitas hæc in manu regis Aſſyriorum.*No- 31
lite audire Ezechiam. Hæc enim dicit rex
Aſſyriorum: Facite mecum quod vobis eſt
vtile,& egredimini ad me:& comedet vnuſ-
quiſque de vinea ſua,& de ficu ſua: & bibe-
tis aquas de ciſternis veſtris,*donec veniam, 32
& transferam vos in terram,quæ ſimilis eſt
terræ veſtræ, in terram fructiferam,& ferti-
lem vini,terram panis & vinearum, terram
oliuarum,& olei ac mellis,& viuetis,& non
moriemini. Nolite audire Ezechiam, qui
vos decipit,dicens:Dominus liberabit nos.
*Numquid liberauerunt dij Gentium ter- 33
ram ſuam de manu regis Aſſyriorum?*Vbi 34
eſt Deus Emath, & Arphad? vbi eſt Deus
Sepharuaim, Ana, & Aua? numquid libe-
rauerunt Samariam de manu mea? * Qui- 35
nam illi ſunt in vniuerſis dijs terrarum,qui
eruerunt regionem ſuam de manu mea vt
poſſit eruere Dominus Ieruſalem de manu
mea? *Tacuit itaque populus, & non re- 36
ſpondit ei quidquam: ſiquidem præceptũ
regis acceperant vt non reſponderent ei.
* Venitq. Eliacim filius Helciæ, præpoſitus 37
domus, & Sobna ſcriba, & Ioahe filius
Aſaph a commentarijs ad Ezechiam ſciſ-
ſis veſtibus, & nunciauerunt ei verba
Rabſacis.

CAP. XIX.

QVAE cum audiſſet Ezechias rex,ſci- 1
dit veſtimenta ſua,& opertus eſt ſac-
co, ingreſſuſq. eſt domum Domini.* Et mi- 2
ſit Eliacim præpoſitum domus, & Sobnam
ſcribam, & ſenes de ſacerdotibus opertos
ſaccis, ad Iſaiam prophetam filium Amos.
* Qui dixerunt: Hæc dicit Ezechias: Dies 3
tribulationis,& increpationis, & blaſphe-
miæ dies iſte: venerunt filij vſque ad partũ,
& vires nõ habet parturiens.*Si forte audiat 4
Dominus Deus tuus vniuerſa verba Rabſa-
cis, quem miſit rex Aſſyriorum dominus
ſuus, vt exprobraret Deum viuentem, &
argueret verbis,quæ audiuit Dominus Deus
tuus: & fac orationem pro reliquijs,quæ re-
5 pertæ ſunt.*Venerunt ergo ſerui regis Eze-
6 chiæ ad Iſaiam.* Dixitq. eis Iſaias: Hæc di-
cetis domino veſtro: Hæc dicit Dominus:
Noli timere a facie ſermonum, quos audi-
ſti,quibus blaſphemauerunt pueri regis Aſ-
7 ſyriorum me.* Ecce, ego immittam ei ſpi-
ritum, & audiet nuncium, & reuertetur in
terram ſuam,& deijciam eum gladio in ter-
8 ra ſua.* Reuerſus eſt ergo Rabſaces, & in-
uenit regem Aſſyriorũ expugnantem Lob-
nam: Audierat enim quòd receſſiſſet de La-
9 chis.* Cumq. audiſſet de Tharaca rege Æ-
thiopiæ, dicentes: Ecce, egreſſus eſt vt pu-
gnet aduerſum te: & iret contra eum,miſit
10 nuncios ad Ezechiam, dicens:* Hæc dicite
Ezechiæ regi Iuda: Non te ſeducat Deus
tuus, in quo habes fiduciam: neque dicas:
Non tradetur Ieruſalem in manus regis Aſ-
11 ſyriorum.* Tu enim ipſe audiſti quæ fece-
runt reges Aſſyriorum vniuerſis terris, quo
modo vaſtauerunt eas: num ergo ſolus po-
12 teris liberari? * Numquid liberauerunt dij
Gentium ſingulos,quos vaſtauerunt patres
mei, Gozan videlicet,& Haran,& Reſeph,
13 & filios Eden,qui erant in Thelaſſar?*Vbi
eſt rex Emath, & rex Arphad, & rex ciui-
14 tatis Sepharuaim, Ana, & Aua? * Itaque
cum accepiſſet Ezechias litteras de manu
nunciorum, & legiſſet eas, aſcendit in do-
mum Domini, & expandit eas coram Do-
15 mino,*& orauit in conſpectu eius, dicens:
Domine Deus Iſrael, qui ſedes ſuper che-
rubim, tu es Deus ſolus regum omnium
16 terræ: tu feciſti cælum & terram.* Inclina
aurem tuam, & audi: aperi Domine oculos
tuos, & vide: audi omnia verba Sennache-
rib, qui miſit vt exprobraret nobis Deum
17 viuentem.*Vere Domine diſſipauerunt re-
ges Aſſyriorum Gentes,& terras omnium.
18 *Et miſerunt deos eorum in ignem: non
enim erant dij, ſed opera manuum homi-
num ex ligno & lapide,& perdiderunt eos.

Nunc

*Nunc igitur Domine Deus noſter, ſaluos 19
nos fac de manu eius, vt ſciant omnia re-
gna terræ, quia tu es Dominus Deus ſolus.
* Miſit autem Iſaias filius Amos ad Eze- 20
chiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus
Iſrael: Quæ deprecatus es me ſuper Senna-
cherib rege Aſſyriorum, audiui. *Iſte eſt ſer- 21
mo, quẽ locutus eſt Dominus de eo: Spre-
uit te, & ſubſannauit te virgo filia Sion: poſt
tergum tuum caput mouit, filia Ieruſalem.
*Cui exprobraſti, & quem blaſphemaſti? 22
contra quem exaltaſti vocem tuam, & ele-
uaſti in excelſum oculos tuos? contra ſan-
ctum Iſrael. *Per manum ſeruorum tuorum 23
exprobraſti Domino, & dixiſti: In multitu-
dine curruum meorum aſcẽdi excelſa mon
tium in ſummitate Libani, & ſuccidi ſubli-
mes cedros eius, & electas abietes illius. Et
ingreſſus ſum vſque ad terminos eius, &
ſaltum carmeli eius * ego ſuccidi. Et bibi 24
aquas alienas, & ſiccaui veſtigijs pedũ meo-
rum omnes aquas clauſas. *Numquid non 25
audiſti quid ab initio fecerim? Ex diebus
antiquis plaſmaui illud, & nunc adduxi:
eruntq. in ruinam collium pugnantium ci-
uitates munitæ. * Et qui ſedent in eis, hu- 26
miles manu, contremuerunt & cõfuſi ſunt,
facti ſunt velut fœnum agri, & virens her-
ba tectorum, quæ areſacta eſt antequàm ve-
niret ad maturitatem. *Habitaculum tuum, 27
& egreſſum tuum, & introitum tuum, &
viam tuam ego præſciui, & furorem tuum
contra me. *Inſaniſti in me, & ſuperbia tua 28
aſcendit in aures meas: ponam itaque cir-
culum in naribus tuis, & camum in labijs
tuis, & reducam te in viam, per quam veni-
ſti. * Tibi autem Ezechia hoc erit ſignum: 29
Comede hoc anno quæ repereris: in ſecun
do autem anno, quæ ſponte naſcuntur:
porro in tertio anno ſeminate & metite:
plantate vineas, & comedite fructum ea-
rum. * Et quodcumque reliquum fuerit de 30
domo Iuda, mittet radicem deorſum, & fa-
ciet fructum ſurſum. *De Ieruſalem quippe 31
egredientur reliquiæ, & quod ſaluetur de
monte Sion: zelus Domini exercituum fa-
ciet hoc. *Quam ob rem hæc dicit Domi- 32
nus de rege Aſſyriorum: Non ingredietur
vrbem hanc, nec mittet in eam ſagittam,
nec occupabit eam clypeus, nec circum-
33 dabit eam munitio. *Per viam, qua venit, re-
uertetur: & ciuitatem hanc non ingredie-
34 tur, dicit Dominus. *Protegamq. vrbem
hanc, & ſaluabo eam propter me, & propter
35 Dauid ſeruum meum. * Factum eſt igitur
in nocte illa, venit Angelus Domini, & per-
cuſſit in caſtris Aſſyriorum centum octogin
taquinque millia. Cumq. diluculo ſurre-
xiſſet, vidit omnia corpora mortuorum:
36 & recedens abijt, * & reuerſus eſt Senna-
cherib rex Aſſyriorum, & manſit in Niniue.
37 *Cumq. adoraret in templo Neſroch deum
ſuum, Adramelech & Saraſar filij eius per-
cuſſerunt eum gladio, fugeruntq. in terram
Armeniorum, & regnauit Aſarhaddon fi-
lius eius pro eo.

CAP. XX.

1 IN diebus illis ægrotauit Ezechias vſque
ad mortem: & venit ad eum Iſaias filius
Amos, propheta, dixitq. ei: Hæc dicit Do-
minus Deus: Præcipe domui tuæ: morie-
2 ris enim tu, & non viues. * Qui conuertit
faciem ſuam ad parietem, & orauit Domi-
3 num, dicens: * Obſecro Domine, memento
quæſo quomodo ambulauerim coram te
in veritate, & in corde perfecto, & quod
placitum eſt coram te, fecerim. Fleuit ita-
4 que Ezechias fletu magno. * Et antequam
egrederetur Iſaias mediam partem atrij, fa-
5 ctus eſt ſermo Domini ad eum, dicẽs: *Re-
uertere, & dic Ezechiæ duci populi mei:
Hæc dicit Dominus Deus Dauid patris tui:
Audiui orationem tuam, & vidi lacrymas
tuas: & ecce ſanaui te, die tertio aſcendes
6 templum Domini. * Et addam diebus tuis
quindecim annos: ſed & de manu regis
Aſſyriorum liberabo te, & ciuitatem hanc,
& protegam vrbem iſtam propter me, &
7 propter Dauid ſeruum meum. * Dixitq.
Iſaias: Afferte maſſam ficorum. Quam cum
attuliſſent, & poſuiſſent ſuper hulcus eius,
8 curatus eſt. * Dixerat autem Ezechias ad
Iſaiam: Quod erit ſignum, quia Dominus

me ſanabit,& quia aſcenſurus ſum die ter-
tia templum Domini ? *Cui ait Iſaias: Hoc 9
erit ſignum a Domino, quòd facturus ſit
Dominus ſermonem, quem locutus eſt: Vis
vt aſcendat vmbra decem lineis, an vt re-
uertatur totidē gradibus? *Et ait Ezechias: 10
Facile eſt, vmbram creſcere decem lineis:
nec hoc volo vt fiat, ſed vt reuertatur re-
trorſum decem gradibus. *Inuocauit itaque 11
Iſaias propheta Dominum, & reduxit vm-
bram per lineas, quibus iam deſcenderat
in horologio Achaz, retrorſum decem gra-
dibus. *In tempore illo miſit Berodach Ba- 12
ladan, filius Baladan, rex Babyloniorum,
litteras & munera ad Ezechiam: audierat
enim quòd ægrotaſſet Ezechias. *Lætatus 13
eſt autem in aduentu eorum Ezechias, &
oſtendit eis domum aromatum, & aurum
& argentum, & pigmenta varia, vnguenta
quoque, & domum vaſorum ſuorum, &
omnia quæ habere poterat in theſauris ſuis.
Non fuit quod non monſtraret eis Ezechias
in domo ſua, & in omni poteſtate ſua. *Vé- 14
nit autem Iſaias propheta ad regem Eze-
chiam, dixitq. ei: Quid dixerunt viri iſti?
aut vnde venerunt ad te? Cui ait Ezechias:
De terra longinqua venerunt ad me de Ba-
bylone. *At ille reſpondit: Quid viderunt 15
in domo tua? Ait Ezechias: Omnia quæ-
cumque ſunt in domo mea, viderunt: ni-
hil eſt quod non monſtrauerim eis in the-
ſauris meis. *Dixit itaque Iſaias Ezechiæ; 16
Audi ſermonē Domini: *Ecce dies venient, 17
& auferentur omnia, quæ ſunt in domo tua,
& quæ cōdiderunt patres tui vſque in diem
hanc, in Babylonem: non remanebit quid-
quam, ait Dominus. *Sed & de filijs tuis 18
qui egredientur ex te, quos generabis, tol-
lentur, & erunt eunuchi in palatio regis Ba-
bylonis. *Dixit Ezechias ad Iſaiam: Bonus 19
ſermo Domini, quem locutus es: ſit pax &
veritas in diebus meis. *Reliqua autem ſer- 20
monum Ezechiæ, & omnis fortitudo eius,
& quomodo fecerit piſcinam, & aquædu-
ctum, & introduxerit aquas in ciuitatem,
nonne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermo-
num dierum regum Iuda? *Dormiuitq. 21
Ezechias cum patribus ſuis, & regnauit Ma-
naſſes filius eius pro eo.

CAP. XXI.

1 DVODECIM annorum erat Manaſſes
cum regnare cœpiſſet, & quinquagin-
ta quinque annis regnauit in Ieruſalem:
2 nomen matris eius Haphſiba. *Fecitq. ma-
lum in conſpectu Domini, iuxta idola Gen-
tium, quas deleuit Dominus a facie filio-
3 rum Iſrael. *Conuerſuſq. eſt, & ædificauit
excelſa, quæ diſſipauerat Ezechias pater
eius: & erexit aras Baal, & fecit lucos ſicut
fecerat Achab rex Iſrael, & adorauit omnē
4 militiā cæli, & coluit eam. *Extruxitq. aras
in domo Domini, de qua dixit Dominus:
5 In Ieruſalem ponam nomen meum. *Et
extruxit altaria vniuerſæ militiæ cęli in duo-
6 bus atrijs templi Domini. *Et traduxit fi-
lium ſuum per ignem: & ariolatus eſt, &
obſeruauit auguria, & fecit pythones, &
aruſpices multiplicauit, vt faceret malum
7 coram Domino, & irritaret eum. *Poſuit
quoque idolum luci, quem fecerat in tem-
plo Domini, ſuper quod locutus eſt Do-
minus ad Dauid, & ad Salomonem filium
eius; In templo hoc, & in Ieruſalem, quam
elegi de cunctis tribubus Iſrael, ponam no-
8 men meum in ſempiternum. *Et vltra non
faciam commoueri pedem Iſrael de terra,
quam dedi patribus eorum: ſi tamen cu-
ſtodierint opere omnia quæ præcepi eis, &
vniuerſam legem, quam mandauit eis ſer-
9 uus meus Moyſes. *Illi vero non audie-
runt: ſed ſeducti ſunt a Manaſſe, vt face-
rent malum ſuper Gentes, quas contriuit
10 Dominus a facie filiorum Iſrael. *Locu-
tuſq. eſt Dominus in manu ſeruorum ſuo-
11 rum Prophetarum, dicens: *Quia fecit Ma-
naſſes rex Iuda abominationes iſtas peſſi-
mas, ſuper omnia quæ fecerunt Amorrhæi
ante eum, & peccare fecit etiam Iudam in
12 immunditijs ſuis: *propterea hæc dicit Do-
minus Deus Iſrael: Ecce ego inducam ma-
la ſuper Ieruſalem & Iudam: vt quicum-
que audierit, tinniant ambæ aures eius.
13 *Et extendam ſuper Ieruſalem funiculum
Samariæ,

Samariæ, & pondus domus Achab: & de-
lebo Ieruſalem, ſicut deleri ſolent tabulæ:
& delens vertam, & ducam crebrius ſtylum
ſuper faciem eius.* Dimittam vero reliquias 14
hereditatis meæ, & tradam eas in manus
inimicorum eius: eruntq. in vaſtitatem, &
in rapinam cũctis aduerſarijs ſuis: *eo quòd 15
fecerint malum coram me, & perſeuerauerint
rint irritantes me, ex die qua egreſſi ſunt
patres eorum ex Ægypto, vſque ad hanc
diem. * Inſuper & ſanguinem innoxium 16
fudit Manaſſes multum nimis, donec im-
pleret Ieruſalem vſque ad os: abſque pec-
catis ſuis, quibus peccare fecit Iudam, vt
faceret malum coram Domino.* Reliqua 17
autem ſermonum Manaſſe, & vniuerſa quæ
fecit, & peccatum eius, quod peccauit, non-
ne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermonum die-
rum regum Iuda? *Dormiuitq. Manaſſes 18
cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in horto
domus ſuæ, in horto Oza: & regnauit Amon
filius eius pro eo.* Viginti duorum anno- 19
rum erat Amon cũ regnare cœpiſſet: duo-
bus quoque annis regnauit in Ieruſalem.
nomen matris eius Meſſalemeth filia Harus
de Ieteba.*Fecitq. malum in conſpectu Do 20
mini, ſicut fecerat Manaſſes pater eius.
*Et ambulauit in omni via, per quam am- 21
bulauerat pater eius: ſeruiuitq. immundi-
tijs, quibus ſeruierat pater eius, & adora-
uit eas, *& dereliquit Dominum Deum pa- 22
trum ſuorum, & non ambulauit in via Do-
mini.* Tetenderuntq. ei inſidias ſerui ſui, 23
& interfecerunt regem in domo ſua.* Per- 24
cuſſit autem populus terræ omnes, qui con-
iurauerant contra regem Amon: & conſti-
tuerunt ſibi regem Ioſiam filium eius pro
eo.* Reliqua autem ſermonum Amon quæ 25
fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in Libro ſer-
monum dierũ regum Iuda? *Sepelieruntq. 26
eum in ſepulchro ſuo, in horto Oza: &
regnauit Ioſias filius eius pro eo.

CAP. XXII.

OCTO annorum erat Ioſias cum regna- 1
re cœpiſſet, triginta & vno anno re-
gnauit in Ieruſalem: nomen matris eius Idi-
2 da, filia Hadaia de Beſecath.* Fecitq. quod
placitum erat coram Domino, & ambula-
uit per omnes vias Dauid patris ſui: non
declinauit ad dexteram, ſiue ad ſiniſtram.
3 *Anno autem octauo decimo regis Ioſiæ,
miſit rex Saphan filium Aſlia, filij Meſſulam
4 ſcribam templi Domini, dicens ei:* Vade
ad Helciam ſacerdotem magnum, vt con-
fletur pecunia, quæ illata eſt in templum
Domini, quam collegerunt ianitores tem-
5 pli a populo, *deturq. fabris per præpoſitos
domus Domini: qui & diſtribuant eam his
qui operãtur in templo Domini, ad inſtau-
6 randa ſartatecta templi: * tignarijs videli-
cet & cæmentarijs, & ijs, qui interrupta cõ-
ponunt: & vt emantur ligna, & lapides de
lapicidinis ad inſtaurandum templum Do-
7 mini.* Verumtamen non ſupputetur eis ar
gentum quod accipiunt, ſed in poteſtate
8 habeant, & in fide.* Dixit autem Helcias
pontifex ad Saphan ſcribam: Librum Le-
gis reperi in domo Domini: deditq. Helcias
9 volumen Saphan, qui & legit illud.* Ve-
nit quoque Saphan ſcriba ad regem, & re-
nunciauit ei quod præceperat, & ait: Con-
flauerunt ſerui tui pecuniam, quæ reperta
eſt in domo Domini: & dederunt vt diſtri-
bueretur fabris a præfectis operum templi
10 Domini.* Narrauit quoque Saphan ſcriba
regi, dicens: Librum dedit mihi Helcias ſa-
cerdos. Quem cum legiſſet Saphan coram
11 rege, *& audiſſet rex verba Libri Legis Do
12 mini, ſcidit veſtimenta ſua.* Et præcepit
Helciæ ſacerdoti, & Ahicam filio Saphan,
& Achobor filio Micha, & Saphan ſcribæ,
13 & Aſaiæ ſeruo regis, dicens: *Ite & conſu-
lite Dominum ſuper me, & ſuper populo,
& ſuper omni Iuda, de verbis voluminis
iſtius, quod inuentum eſt: magna enim ira
Domini ſuccenſa eſt contra nos: quia non
audierunt patres noſtri verba Libri huius,
vt facerent omne quod ſcriptum eſt nobis.
14 *Ierunt itaque Helcias ſacerdos, & Ahi-
cam, & Achobor, & Saphan, & Aſaia ad
Holdam prophetidem vxorem Sellum filij
Thecuæ, filij Araas cuſtodis veſtinm, quæ
habitabat in Ieruſalem in Secũda: locutiq.
ſunt

ſunt ad eam. * Et illa reſpondit eis: Hæc 15
dicit Dominus Deus Iſrael: Dicite viro, qui
miſit vos ad me: * Hæc dicit Dominus: Ec- 16
ce, ego adducam mala ſuper locum iſtum,
& ſuper habitatores eius, omnia verba Le-
gis quæ legit rex Iuda: * quia dereliquerunt 17
me, & ſacrificauerunt dijs alienis, irritan-
tes me in cunctis operibus manuum ſua-
rum: & ſuccendetur indignatio mea in lo-
co hoc, & non extinguetur. * Regi autem 18
Iuda, qui miſit vos vt conſuleretis Domi-
num, ſic dicetis: Hæc dicit Dominus Deus
Iſrael: Pro eo quòd audiſti verba volumi-
nis, * & perterritum eſt cor tuum, & humi- 19
liatus es coram Domino, auditis ſermoni-
bus contra locum iſtum, & habitatores
eius, quòd videlicet fierent in ſtuporem,
& in maledictum: & ſcidiſti veſtimenta
tua, & fleuiſti coram me, & ego audiui, ait
Dominus: * idcirco colligam te ad patres 20
tuos, & colligéris ad ſepulchrum tuum in
pace, vt non videant oculi tui omnia mala
quæ inducturus ſum ſuper locum iſtum.

CAP. XXIII.

ET renunciauerunt regi quod dixerat. 1
Qui miſit: & congregati ſunt ad eum
omnes ſenes Iuda & Ieruſalē. * Aſcenditq. 2
rex templum Domini, & omnes viri Iuda,
vniuerſiq. qui habitabant in Ieruſalem cum
eo ſacerdotes & prophetæ, & omnis popu-
lus a paruo vſque ad magnum: legitq. cun-
ctis audientibus omnia verba libri fœderis,
qui inuentus eſt in domo Domini. * Ste- 3
titq. rex ſuper gradum: & fœdus percuſ-
ſit coram Domino, vt ambularent poſt
Dominum, & cuſtodirent præcepta eius,
& teſtimonia, & ceremonias in omni cor-
de, & in tota anima, & ſuſcitarent verba
fœderis huius, quæ ſcripta erant in libro
illo: acquieuitq. populus pacto. * Et præ- 4
cepit rex Helciæ pontifici, & ſacerdotibus
ſecundi ordinis, & ianitoribus, vt proijce-
rent de templo Domini omnia vaſa, quæ
facta fuerant Baal, & in luco, & vniuerſæ
militiæ cæli: & combuſſit ea foris Ieruſa-
lem in Conualle cedron, & tulit puluerem
5 eorum in Bethel. * Et deleuit aruſpices,
quos poſuerant reges Iuda ad ſacrifican-
dum in excelſis per ciuitates Iuda, & in cir-
cuitu Ieruſalem: & eos, qui adolebant in-
cenſum Baal, & Soli, & Lunæ, & duode-
6 cim ſignis, & omni militiæ cæli. * Et ef-
ferri fecit lucum de domo Domini foras
Ieruſalem in Conualle cedron, & combuſ-
ſit eum ibi, & redegit in puluerem, & pro-
7 iecit ſuper ſepulchra vulgi. * Deſtruxit
quoque ædiculas effeminatorum, quæ erāt
in domo Domini, pro quibus mulieres te-
8 xebant quaſi domunculas luci. * Congre-
gauitq. omnes ſacerdotes de ciuitatibus Iu-
da: & contaminauit excelſa, vbi ſacrifica-
bant ſacerdotes de Gabaa vſque Berſabee:
& deſtruxit aras portarum in introitu oſtij
Ioſue principis ciuitatis, quod erat ad ſi-
9 niſtram portæ ciuitatis. * Verumtamen non
aſcendebāt ſacerdotes excelſorum ad alta-
re Domini in Ieruſalem: ſed tantum come-
debant azyma in medio fratrum ſuorum.
10 * Contaminauit quoque Topheth, quod eſt
in Conualle filij Ennom: vt nemo conſe-
craret filium ſuum aut filiam per ignem
11 Moloch. * Abſtulit quoque equos, quos de-
derant reges Iuda, Soli, in introitu templi
Domini iuxta exedram Nathanmelech eu-
nuchi, qui erat in Pharurim: currus autem
12 Solis combuſſit igni. * Altaria quoque, quæ
erant ſuper tecta cœnaculi Achaz, quæ fe-
cerant reges Iuda, & altaria quæ fecerat
Manaſſes in duobus atrijs templi Domini,
deſtruxit rex: & cucurrit inde, & diſperſit
cinerem eorum in Torrentem cedron.
13 * Excelſa quoque, quæ erant in Ieruſalem
ad dexteram partem Montis offenſionis,
quæ ædificauerat Salomon rex Iſrael Aſta-
roth idolo Sidoniorum, & Chamos offen-
ſioni Moab, & Melchom abominationi fi-
14 liorum Ammon, polluit rex. * Et contriuit
ſtatuas, & ſuccidit lucos: repleuitq. loca
15 eorum oſſibus mortuorum. * Inſuper & al-
tare, quod erat in Bethel, & excelſum, quod
fecerat Ieroboam filius Nabat, qui pec-
care fecit Iſrael: & altare illud, & excelſum
deſtruxit, atque combuſſit, & comminuit
in

in pnluerem, ſuccenditq. etiam lucum.*Et 16
conuerſus Ioſias, vidit ibi ſepulchra, quæ
erant in monte: miſitq. & tulit oſſa de ſepul
chris,& combuſſit ea ſuper altare,& polluit
illud iuxta verbum Domini, quod locutus
eſt vir Dei, qui prædixerat verba hæc.* Et 17
ait: Quis eſt titulus ille,quem video? Re-
ſponderuntq. ei ciues vrbis illius: Sepul-
chrum eſt hominis Dei,qui venit de Iuda,
& prædixit verba hæc,quæ feciſti ſuper al-
tare Bethel.* Et ait: Dimittite eum,nemo 18
commoueat oſſa eius. Et intacta manſerũt
oſſa illius cum oſſibus prophetæ,qni vene-
rat de Samaria.* Inſuper & omnia fana 19
excelſorum, quæ erant in ciuitatibus Sa-
mariæ,quæ fecerant reges Iſrael ad irritan
dum Dominum,abſtulit Ioſias: & fecit eis
ſecundum omnia opera,quæ fecerat in Be-
thel.* Et occidit vniuerſos ſacerdotes ex- 20
celſorum,qui erãt ibi ſuper altaria: & com-
buſſit oſſa humana ſuper ea: reuerſuſq. eſt
Ieruſalem.* Et præcepit omni populo, di- 21
cens: Facite Phaſe Domino Deo veſtro,ſe-
cundum quod ſcriptum eſt in libro fœde-
ris huius.*Nec enim factum eſt Phaſe tale 22
a diebus iudicum, qui iudicauerunt Iſrael,
& omnium dierum regum Iſrael,& regum
Iuda,* ſicut in octauo decimo anno regis 23
Ioſiæ factum eſt Phaſe iſtud Domino in Ie-
ruſalem.* Sed & pythones, & ariolos, & fi- 24
guras idolorum, & immunditias, & abomi-
nationes,quæ fuerant in terra Iuda & Ieru-
ſalem,abſtulit Ioſias: vt ſtatueret verba le-
gis,quæ ſcripta ſunt in Libro,quem inuenit
Helcias ſacerdos in templo Domini.*Simi- 25
lis illi non fuit ante eum rex,qui reuertere-
tur ad Dominum in omni corde ſuo, & in
tota anima ſua, & in vniuerſa virtute ſua
iuxta omnem legẽ Moyſi: neque poſt eum
ſurrexit ſimilis illi.* Verumtamen non eſt 26
auerſus Dominus ab ira furoris ſui magni,
quo iratus eſt furor eius contra Iudã: pro-
pter irritationes,quibus prouocauerat eum
Manaſſes.* Dixit itaque Dominus: Etiam 27
Iudam auferam a facie mea, ſicut abſtuli
Iſrael: & proijciam ciuitatem hanc,quam
elegi Ieruſalem,& domum,de qua dixi: Erit
28 nomen meum ibi.*Reliqua autem ſermo-
num Ioſiæ,& vniuerſa quæ fecit,nonne hæc
ſcripta ſunt in Libro verborum dierum re-
29 gum Iuda?*In diebus eius aſcendit Pharao
Nechao rex Ægypti,contra regem Aſſyrio-
rum ad flumen Euphratem: & abijt Ioſias
rex in occurſum eius: & occiſus eſt in Ma-
30 geddo,cum vidiſſet eum.* Et portauerunt
eum ſerui ſui mortuũ de Mageddo: & per-
tulerunt in Ieruſalem,& ſepelierunt eum in
ſepulchro ſuo. Tulitq. populus terræ Ioa-
chaz filium Ioſiæ: & vnxerunt eum,& con
31 ſtituerunt eum regem pro patre ſuo.* Vi-
ginti trium annorum erat Ioachaz cum re-
gnare cœpiſſet,& tribus menſibus regnauit
in Ieruſalẽ: nomen matris eius Amital,filia
32 Ieremiæ,de Lobna.*Et fecit malum coram
Domino,inxta omnia quæ fecerant patres
33 eius.*Vinxitq. eum Pharao Nechao in Re-
bla,quæ eſt in terra Emath, ne regnaret in
Ieruſalem: & impoſuit mulctam terræ cen-
34 tum talentis argenti, & talento auri.* Re-
gemq. conſtituit Pharao Nechao Eliacim
filium Ioſiæ pro Ioſia patre eius: vertitq.
nomen eius Ioakim. porro Ioachaz tulit,
& duxit in Ægyptum, & mortuus eſt ibi.
35 *Argentum autem, & aurum dedit Ioakim
Pharaoni cum indixiſſet terræ per ſingulos,
vt conferretur iuxta præceptum Pharaonis:
& vnumquemque iuxta vires ſuas exegit,
tam argentum quàm aurum de populo ter-
36 ræ: vt daret Pharaoni Nechao.* Viginti-
quinque annorum erat Ioakim cum regna-
re cœpiſſet: & vndecim annis regnauit in
Ieruſalem: nomen matris eius Zebida filia
37 Phadaia de Ruma.*Et fecit malum coram
Domino iuxta omnia,quæ fecerant patres
eius.

Cap. XXIIII.

1 IN diebus eius aſcendit Nabuchodono-
ſor rex Babylonis,& factus eſt ei Ioakim
ſeruus tribus annis: & rurſum rebellauit cõ-
2 tra eum.* Immiſitq. ei Dominus latrũculos
Chaldæorum,& latrunculos Syriæ,& latrũ-
culos Moab,& latrunculos filiorũ Ammon:
& immiſit eos in Iudam,vt diſperderent eũ,

iuxta verbum Domini,quod locutus fuerat
per ſeruos ſuos prophetas.*Factum eſt au- 3
tem hoc per verbum Domini contra Iudã,
vt auferret eum coram ſe propter peccata
Manaſſe vniuerſa quæ fecit,*& propter ſan 4
guinem innoxium,quem effudit,& imple-
uit Ieruſalem cruore innocentium: & ob
hanc rem noluit Dominus propitiari.*Re- 5
liqua autem ſermonum Ioakim,& vniuerſa
quæ fecit,nonne hæc ſcripta ſunt in Libro
ſermonum dierum regum Iuda? Et dormi-
uit Ioakim cum patribus ſuis:*& regnauit 6
Ioachin filius eius pro eo.*Et vltra non 7
addidit rex Ægypti,vt egrederetur de terra
ſua: tulerat enim rex Babylonis a riuo Æ-
gypti vſque ad fluuium Euphraten, omnia
quæ fuerant regis Ægypti.*Decem & octo 8
annorum erat Ioachin cum regnare cœpiſ-
ſet,& tribus menſibus regnauit in Ieruſalẽ:
nomen matris eius Noheſta filia Elnathan
de Ieruſalem.*Et fecit malum coram Do- 9
mino, iuxta omnia quæ fecerat pater eius.
*In tempore illo aſcenderunt ſerui Nabu- 10
chodonoſor regis Babylonis in Ieruſalem,
& circumdata eſt vrbs munitionibus.*Ve- 11
nitq. Nabuchodonoſor rex Babylonis ad
ciuitatem cum ſeruis ſuis vt oppugnarent
eam.*Egreſſuſq. eſt Ioachin rex Iuda ad re- 12
gem Babylonis,ipſe & mater eius,& ſerui
eius,& principes eius,& eunuchi eius:& ſu-
ſcepit eum rex Babylonis anno octauo re-
gni ſui.*Et protulit inde omnes theſauros 13
domus Domini,& theſauros domus regiæ:
& concidit vniuerſa vaſa aurea,quæ fecerat
Salomon rex Iſrael in templo Domini iuxta
verbum Domini.*Et tranſtulit omnem 14
Ieruſalem,& vniuerſos principes,& omnes
fortes exercitus, decem millia, in captiui-
tatem: & omnem artificem & cluſorem:
nihilq. relictum eſt, exceptis pauperibus
populi terræ.*Tranſtulit quoque Ioachin 15
in Babylonem,& matrem regis,& vxores
regis, & eunuchos eius: & iudices terræ
duxit in captiuitatem de Ieruſalem in Ba-
bylonem.*Et omnes viros robuſtos, ſe- 16
ptem millia,& artifices,& cluſores mille,
omnes viros fortes & bellatores: duxitq.
eos rex Babylonis captiuos in Babylonem.
17 *Et conſtituit Matthaniam patruum eius
pro eo: impoſuitq. nomen ei Sedeciam.
18 *Vigeſimũ & primum annum ætatis habe-
bat Sedecias cum regnare cœpiſſet, & vn-
decim annis regnauit in Ieruſalem: nomen
matris eius erat Amital, filia Ieremiæ de
19 Lobna.*Et fecit malum coram Domino,
20 iuxta omnia quæ fecerat Ioakin.*Iraſce-
batur enim Dominus contra Ieruſalem &
contra Iudam, donec proijceret eos a facie
ſua: receſſitq. Sedecias a rege Babylonis.

CAP. XXV.

1 FACTUM eſt autem anno nono regni
eius, menſe decimo, decima die men-
ſis, venit Nabuchodonoſor rex Babylonis,
ipſe & omnis exercitus eius in Ieruſalem,
& circumdederunt eam: & extruxerunt in
2 circuitu eius munitiones.*Et clauſa eſt ci-
uitas atque vallata vſque ad vndecimum
3 annum regis Sedeciæ,*nona die menſis:
præualuitq. fames in ciuitate, nec erat pa-
4 nis populo terræ.*Et interrupta eſt ciui-
tas: & omnes viri bellatores nocte fuge-
runt per viam portæ, quæ eſt inter dupli-
cem murum ad hortum regis (porro Chal-
dæi obſidebant in circuitu ciuitatem) fu-
git itaque Sedecias per viam, quæ ducit
5 ad campeſtria ſolitudinis.*Et perſecutus
eſt exercitus Chaldæorum regem, com-
prehenditq. eum in planitie Iericho:& om-
nes bellatores, qui erant cum eo, diſperſi
6 ſunt, & reliquerunt eum.*Apprehenſum
ergo regem duxerunt ad regem Babylonis
in Reblatha: qui locutus eſt cum eo iudi-
7 cium.*Filios autem Sedeciæ occidit co-
ram eo, & oculos eius effodit, vinxitq.
eum catenis, & adduxit in Babylonem.
8 *Menſe quinto, ſeptima die menſis, ip-
ſe eſt annus nonus decimus regis Baby-
lonis: venit Nabuzardan princeps exer-
citus, ſeruus regis Babylonis, in Ieruſa-
9 lem.*Et ſuccendit domum Domini,
& domum regis: & domos Ieruſalem, om-
10 nemq. domum combuſſit igni.*Et mu-
ros Ieruſalem in circuitu deſtruxit omnis

exercitus Chaldæorum, qui erat cum prin-
cipe militum . * Reliquam autem populi 11
partem, quæ remanſerat in ciuitate,& per-
fugas,qui transfugerant ad regem Babylo-
nis, & reliquum vulgus tranſtulit Nabu-
zardan princeps militiæ . * Et de pauperi- 12
bus terræ reliquit vinitores & agricolas.
*Columnas autem æreas,quæ erant in tem- 13
plo Domini,& baſes, & mare æreum,quod
erat in domo Domini, confregerunt Chal-
dæi, & tranſtulerunt æs omne in Babylo-
nem.*Ollas quoque æreas, & trullas,& tri- 14
dentes, & ſcyphos, & mortariola,& omnia
vaſa ærea,in quibus miniſtrabant,tulerunt.
*Necnon & thuribula, & phialas: quæ au- 15
rea, aurea: & quæ argentea, argentea, tulit
princeps militiæ, *id eſt, columnas duas, 16
mare vnum,& baſes quas fecerat Salomon
in templo Domini: non erat pondus æris
omnium vaſorum.*Decem & octo cubitos 17
altitudinis habebat columna vna: & capi-
tellum æreum ſuper ſe altitudinis trium cu-
bitorum: & retiaculum, & malogranata
ſuper capitellum columnæ, omnia ærea:
ſimilem & columna ſecunda habebat or-
natum. * Tulit quoque princeps militiæ 18
Saraiam ſacerdotem primum, & Sophoniã
ſacerdotem ſecundum, & tres ianitores.
*Et de ciuitate eunuchum vnum, qui erat 19
præfectus ſuper bellatores viros: & quin-
que viros de his,qui ſteterant coram rege,
quos reperit in ciuitate: & Sopher princi-
pem exercitus, qui probabat tyrones de
populo terræ: & ſexaginta viros e vulgo,
qui inuenti fuerant in ciuitate. *Quos tol- 20
lens Nabuzardan princeps militum, duxit
ad regem Babylonis in Reblatha. *Percuſ- 21
ſitq. eos rex Babylonis,& interfecit eos in
Reblatha in terra Emath: & tranſlatus eſt

22 Iuda de terra ſua. *Populo autem,qui reli-
ctus erat in Terra Iuda, quem dimiſerat
Nabuchodonoſor rex Babylonis, præfecit
Godoliam filium Ahicam filij Saphan.
23 *Quod cum audiſſent omnes duces mili-
tum, ipſi & viri qui erant cum eis,videlicet
quòd conſtituiſſet rex Babylonis Godoliã:
venerunt ad Godoliam in Maſpha, Iſma-
hel filius Nathaniæ, & Iohanan filius Ca-
ree, & Saraia filius Thanehumeth Neto-
phathites,& Iezonias filius Maachathi, ipſi
24 & ſocij eorum. * Iurauitq. Godolias ipſis
& ſocijs eorum, dicens: Nolite timere ſer-
uire Chaldæis: manete in terra, & ſeruite
25 regi Babylonis,& bene erit vobis.*Factum
eſt autem in menſe ſeptimo, venit Iſma-
hel filius Nathaniæ, filij Eliſama de ſemi-
ne regio, & decem viri cum eo: percuſſe-
runtq. Godoliam, qui & mortuus eſt: ſed
& Iudæos & Chaldæos,qui erant cum eo
26 in Maſpha. *Conſurgenſq. omnis populus
a paruo vſque ad magnum, & principes
militum venerunt in Ægyptum timentes
27 Chaldæos. * Factum eſt vero in anno tri-
geſimo ſeptimo tranſmigrationis Ioachin
regis Iuda,menſe duodecimo, vigeſimaſe-
ptima die menſis: ſubleuauit Euilmero-
dach rex Babylonis,anno,quo regnare cœ-
perat, caput Ioachin regis Iuda de carce-
28 re. *Et locutus eſt ei benigne: & poſuit
thronum eius ſuper thronum regum, qui
29 erant cum eo in Babylone. * Et mutauit
veſtes eius,quas habuerat in carcere,& co-
medebat panem ſemper in conſpectu eius
30 cunctis diebus vitæ ſuæ. *Annonam quo-
que conſtituit ei ſine intermiſſione, quæ &
dabatur ei a rege per ſingulos dies omni-
bus diebus vitæ ſuæ.

LIBER PRIMVS PARALIPOMENON,
HEBRAICE DIBRE HAIAMIM.

CAPVT PRIMVM.

ADAM, Seth, Enos, *Cainan, 1 2
Malaleel, Iared, *Henoch, 3
Mathuſale, Lamech, *Noe, 4
Sem, Cham, & Iapheth.
*Filij Iapheth: Gomer, & 5
Magog, & Madai, & Iauan, Thubal, Mo-
ſoch, Thiras. * Porro filij Gomer: Aſce- 6
nez, & Riphath, & Thogorma. * Filij 7
autem Iauan: Eliſa & Tharſis, Cethim &
Dodanim. * Filij Cham: Chus, & Meſ- 8
raim, & Phut, & Chanaan. * Filij autem 9
Chus: Saba, & Heuila, Sabatha, & Reg-
ma, & Sabathacha. Porro filij Regma:
Saba, & Dadan. *Chus autem genuit Nem- 10
rod: iſte cœpit eſſe potens in terra. *Meſ- 11
raim vero genuit Ludim, & Anamim, &
Laabim, & Nephtuim, *Phetruſim quoque, 12
& Caſluim: de quibus egreſſi ſunt Phili-
ſthijm, & Caphtorim. *Chanaan vero ge- 13
nuit Sidonem primogenitum ſuum, He-
thæum quoque, *& Iebuſæum, & Amor- 14
rhæum, & Gergeſæum, *Heuæumq. & Ara- 15
cæum, & Sinæum. *Aradium quoque, & 16
Samaræum, & Hamathæum. *Filij Sem: Ae- 17
lam, & Aſſur, & Arphaxad, & Lud, & A-
ram, & Hus, & Hul, & Gether, & Moſoch.
*Arphaxad autem genuit Sale, qui & ipſe 18
genuit Heber. *Porro Heber nati ſunt duo 19
filij, nomen vni Phaleg, quia in diebus eius
diuiſa eſt terra; & nomẽ fratris eius Iectan.
* Iectan autem genuit Elmodad, & Saleph, 20
& Aſarmoth, & Iare, *Adoram quoque, & 21
Huzal, & Decla, *Hebal etiam, & Abimael, 22
& Saba, necnon *& Ophir, & Heuila, & Io- 23
bab. omnes iſti filij Iectan: *Sem, Arpha- 24
xad, Sale, *Heber, Phaleg, Ragau, *Serug, 25 26
Nachor, Thare, *Abram, iſte eſt Abraham. 27

28 * Filij autem Abraham, Iſaac & Iſmahel.
29 * Et hæ generationes eorum. Primogeni-
tus Iſmahelis, Nabaioth, & Cedar, & Ad-
30 beel, & Mabſam, *& Maſma, & Duma;
31 Maſſa, Hadad, & Thema, * Ietur, Naphis,
32 Cedma. hi ſunt filij Iſmahelis. *Filij autem
Ceturæ cõcubinæ Abraham, quos genuit:
Zamran, Iecſan, Madan, Madian, Ieſboc, &
Sue. Porro filij Iecſan: Saba, & Dadan.
Filij autem Dadan: Aſſurim, & Latuſſim,
33 & Laomim. * Filij autem Madian: E-
pha, & Epher, & Henoch, & Abida, &
34 Eldaa. omnes hi, filij Ceturæ. *Genuit au-
tem Abraham Iſaac: cuius fuerunt filij E-
35 ſau, & Iſrael. *Filij Eſau: Eliphaz, Rahuel,
36 Iehus, Ihelom, & Core. *Filij Eliphaz: The-
man, Omar, Sephi, Gathan, Cenez, Tham-
37 na, Amalec. *Filij Rahuel: Nahath, Zara,
38 Samma, Meza. *Filij Seir: Lotan, Sobal, Se-
39 beon, Ana, Diſon, Eſer, Diſan. *Filij Lotan:
Hori, Homam. Soror autem Lotan fuit
40 Thamna. *Filij Sobal: Alian, & Manahath,
& Ebal, Sephi & Onam. Filij Sebeon: Aia
41 & Ana. Filij Ana: Diſon. *Filij Diſon:
Hamram, & Eſeban & Iethran & Charan.
42 * Filij Eſer: Balaan, & Zauan, & Iacan.
43 Filij Diſan: Hus & Aran. * Iſti ſunt reges,
qui imperauerũt in Terra Edom antequam
eſſet rex ſuper filios Iſrael: Bale filius Beor:
44 & nomen ciuitatis eius, Denaba. * Mor-
tuus eſt autem Bale, & regnauit pro eo Io-
45 bab filius Zare de Boſra. *Cumq. & Iobab
fuiſſet mortuus, regnauit pro eo Huſam
46 de Terra Themanorum. *Obijt quoque
& Huſam, & regnauit pro eo Adad filius
Badad, qui percuſſit Madiã in Terra Moab:
47 & nomen ciuitatis eius Auith. *Cumq. &

Adad

Adad fuiſſet mortuus, regnauit pro eo Sem-
la de Maſreca.* Sed & Semla mortuus eſt, 48
& regnauit pro eo Saul de Rohoboth, quæ
iuxta amnẽ ſita eſt.* Mortuo quoque Saul, 49
regnauit pro eo Balanan filius Achobor.
* Sed & hic mortuus eſt, & regnauit pro eo 50
Adad: cuius vrbis nomen fuit Phau, & ap-
pellata eſt vxor eius Meetabel filia Matred
filiæ Mezaab.* Adad autem mortuo, duces 51
pro regibus in Edom eſſe cœperunt: dux
Thamna, dux Alua, dux Ietheth,* dux Ooli- 52
bama, dux Ela, dux Phinon,* dux Cenez, 53
dux Theman, dux Mabſar,* dux Magdiel, 54
dux Hiram. hi duces Edom.

Cap. II.

FILII autem Iſrael: Ruben, Simeon, 1
Leui, Iuda, Iſſachar, & Zabulon,* Dan, 2
Ioſeph, Beniamin, Nephthali, Gad & Aſer.
* Filij Iuda: Her, Onan, & Sela. hi tres nati 3
ſunt ei de filia Sue Chananitide. Fuit autem
Her primogenitus Iuda, malus coram Do-
mino, & occidit eum.* Thamar autem nu- 4
rus eius peperit ei Phares & Zara. omnes
ergo filij Iuda, quinque.* Filij autem Pha- 5
res: Heſron & Hamul.* Filij quoque Zaræ: 6
Zamri, & Ethan, & Eman, Chalchal quo-
que, & Dara, ſimul quinque.* Filij Char- 7
mi: Achar, qui turbauit Iſrael, & peccauit
in furto anathematis.* Filij Ethan: Azarias. 8
* Filij autem Heſron qui nati ſunt ei: Iera- 9
meel, & Ram, & Calubi.* Porro Ram ge- 10
nuit Aminadab. Aminadab autem genuit
Nahaſſon, principem filiorum Iuda.* Na- 11
haſſon quoque genuit Salma, de quo ortus
eſt Booz.* Booz vero genuit Obed, qui 12
& ipſe genuit Iſai.* Iſai autem genuit pri- 13
mogenitum Eliab, ſecundum Abinadab,
tertium Simmaa,* quartũ Nathanael, quin- 14
tum Raddai,* ſextum Aſom, ſeptimum 15
Dauid.* quorum ſorores fuerunt Saruia, 16
& Abigail. Filij Saruiæ: Abiſai, Ioab, &
Aſael, tres.* Abigail autem genuit Ama- 17
ſa, cuius pater fuit Iether Iſmahelites.* Ca- 18
leb vero filius Heſron accepit vxorem no-
mine Azuba, de qua genuit Ierioth: fue-
runtq. filij eius Iaſer, & Sobab, & Ardon.
19 * Cumq. mortua fuiſſet Azuba, accepit vxo-
rem Caleb, Ephratha: quæ peperit ei Hur.
20 * Porro Hur genuit Vri: & Vri genuit Be-
21 zeleel.* Poſt hæc ingreſſus eſt Heſron ad fi-
liam Machir patris Galaad, & accepit eam
cum eſſet annorum ſexaginta: quæ pepe-
22 rit ei Segub.* Sed & Segub genuit Iair, &
poſſedit viginti tres ciuitates in Terra Ga-
23 laad.* Cepitq. Geſſur, & Aram oppida Iair,
& Canath, & viculos eius ſexaginta ciui-
tatum. omnes iſti, filij Machir patris Ga-
24 laad.* Cum autem mortuus eſſet Heſron,
ingreſſus eſt Caleb ad Ephratha. Habuit
quoque Heſron vxorem Abia, quæ peperit
25 ei Ashur patrem Thecuæ.* Nati ſunt au-
tem filij Ierameel primogeniti Heſron,
Ram primogenitus eius, & Buna, & Aram,
26 & Aſom, & Achia.* Duxit quoque vxo-
rem alteram Ierameel, nomine Atara, quæ
27 fuit mater Onam.* Sed & filij Ram pri-
mogeniti Ierameel, fuerunt Moos, Iamin,
28 & Acar.* Onam autem habuit filios Se-
mei, & Iada. Filij autem Semei: Nadab,
29 & Abiſur.* Nomen vero vxoris Abiſur,
Abihail, quæ peperit ei Ahobban, & Mo-
30 lid.* Filij autem Nadab fuerunt Saled, &
Apphaim. Mortuus eſt autem Saled abſ-
31 que liberis.* Filius vero Apphaim, Ieſi: qui
Ieſi genuit Seſan. Porro Seſan genuit Oho-
32 lai.* Filij autem Iada fratris Semei: Iether,
& Ionathan. Sed & Iether mortuus eſt abſ-
33 que liberis.* Porro Ionathan genuit Pha-
34 leth, & Ziza. Iſti fuerunt filij Ierameel.* Se-
ſan autẽ non habuit filios, ſed filias: & ſeruũ
35 Ægyptium nomine Ieraa.* Deditq. ei filiam
36 ſuam vxorem: quæ peperit ei Ethei.* Ethei
autem genuit Nathan, & Nathan genuit
37 Zabad.* Zabad quoque genuit Ophlal, &
38 Ophlal genuit Obed,* Obed genuit Iehu,
39 Iehu genuit Azariam,* Azarias genuit Hel-
40 les, & Helles genuit Elaſa,* Elaſa genuit Si-
41 ſamoi, Siſamoi genuit Sellum,* Sellũ genuit
Icamiam, Icamia autem genuit Eliſama.
42 * Filij autem Caleb fratris Ierameel: Meſa
primogenitus eius, ipſe eſt pater Ziph: & filij
43 Mareſa patris Hebron.* Porro filij Hebron,
Core, & Taphua, & Recem, & Samma.

44 *Samma autem genuit Raham, patrem Ier-
45 caam, & Recem genuit Sammai. * Filius
Sammai, Maon: & Maon pater Bethſur.
46 *Epha autem cōcubina Caleb peperit Ha-
ran, & Moſa, & Gezez. Porro Haran genuit
47 Gezez. * Filij autem Iahaddai, Regom, &
Ioathan, & Geſan, & Phalet, & Epha, &
48 Saaph. * Concubina Caleb Maacha, pepe-
49 rit Saber, & Tharana. *Genuit autē Saaph
pater Madmena, Sue patrem Machbena,
& patrem Gabaa. Filia vero Caleb, fuit
50 Achſa. *Hi erāt filij Caleb, filij Hur primoge-
niti Ephratha, Sobal pater Cariathiarim.
51 * Salma pater Bethlehem, Hariph pater
52 Bethgader. *Fuerunt autem filij Sobal pa-
tris Cariathiarim, Qui videbat dimidium
53 requietionum. * Et de cognatione Caria-
thiarim, Iethrei, & Aphuthei, & Semathei,
& Maſerei. Ex his egreſſi ſunt Saraitæ, &
54 Eſthaolitæ. * Filij Salma, Bethlehem, & Ne-
tophathi, Coronæ domus Ioab, & Dimi-
55 diū requietionis Sarai. * Cognationes quo-
que ſcribarum habitantium in Iabes, ca-
nentes atque Reſonantes, & in tabernacu-
lis commorantes. Hi ſunt Cinæi, qui vene-
runt de Calore patris domus Rechab.

CAP. III.

1 DAVID vero hos habuit filios, qui ei
nati ſunt in Hebron; primogenitum
Amnon ex Achinoam Iezrahelitide, ſecun-
2 dum Daniel de Abigail Carmelitide, *tertiū
Abſalom filium Maacha filiæ Tholmai re-
gis Geſſur, quartum Adoniam filiū Aggith,
3 *quintum Saphatiam ex Abital, ſextum Ie-
4 thraham de Egla vxore ſua. *Sex ergo nati
ſunt ei in Hebron, vbi regnauit ſeptem an-
nis & ſex menſibus. Triginta autem & tri-
5 bus annis regnauit in Ieruſalem. * Porro
in Ieruſalem nati ſunt ei filij Simmaa, &
Sobab, & Nathan, & Salomon, quattuor
6 de Bethſabee filia Ammiel, *Iebaar quoque
7 & Eliſama, *& Eliphaleth, & Noge, & Ne-
8 pheg, & Iaphia, *necnon Eliſama, & Eliada,
9 & Elipheleth, nouem: * omnes hi, filij Da-
uid abſque filijs concubinarū: habuerūtq.
10 ſororem Thamar. * Filius autem Salomo-
nis, Roboam: cuius Abia filius genuit Aſa.
11 De hoc quoque natus eſt Ioſaphat, * pater
Ioram: qui Ioram genuit Ochoziā, ex quo
12 ortus eſt Ioas: *& huius Amaſias filius ge-
nuit Azariam. Porro Azariæ filius Ioathan
13 *procreauit Achaz patrem Ezechiæ, de quo
14 natus eſt Manaſſes. * Sed & Manaſſes ge-
15 nuit Amon patrem Ioſiæ. * Filij autem Io-
ſiæ fuerunt, primogenitus Iohanā, ſecun-
dus Ioakim, tertius Sedecias, quartus Sel-
16 lum. * De Ioakim natus eſt Iechonias, &
17 Sedecias. * Filij Iechoniæ fuerunt, Aſir,
18 Salathiel, * Melchiram, Phadaia, Senneſer
19 & Iecemia, Sama, & Nadabia. * De Pha-
daia orti ſunt Zorobabel & Semei. Zoro-
babel genuit Moſollām, Hananiam, & Sa-
20 lomith ſororem eorum: *Haſaban quoque,
& Ohol, & Barachian, & Haſadian, Ioſab-
21 heſed, quinque. * Filius autem Hananiæ,
Phaltias pater Ieſeiæ, cuius filius Raphaia.
huius quoque filius, Arnan, de quo natus
22 eſt Obdia, cuius filius fuit Sechenias. *Filius
Secheniæ, Semeia: cuius filij Hattus, & Ie-
gaal, & Baria, & Naaria, & Saphat, ſex
23 numero. * Filius Naariæ, Elioenai, &
24 Ezechias, & Ezricam, tres. * Filij Elioe-
nai, Oduia, & Eliaſub, & Pheleia, &
Accub, & Iohanan, & Dalaia, & Anani,
ſeptem.

CAP. IIII.

1 FILII Iuda: Phares, Heſron, & Char-
2 mi, & Hur, & Sobal. * Raia vero filius
Sobal genuit Iahath, de quo nati ſunt Ahu-
3 mai, & Laad. hæ cognationes Sarathi. *Iſta
quoque ſtirps Etam: Iezrahel, & Ieſema, &
Iedebos. Nomen quoque ſororis eorum,
4 Aſalelphuni. * Phanuel autem pater Ge-
dor, & Ezer pater Hoſa. iſti ſunt filij Hur
primogeniti Ephratha patris Bethlehem.
5 *Aſſur vero patri Thecuæ erant duæ vxores,
6 Halaa, & Naara. *Peperit autem ei Naara,
Oozam, & Hepher, & Themani, & Aha-
7 ſthari. iſti ſunt filij Naara. * Porro filij Ha-
8 laa, Sereth, Iſaar, & Ethnan. * Cos au-
tem genuit Anob, & Soboba, & cognatio-
9 nem Aharehel filij Arum. * Fuit autem

Iabes inclytus præ fratribus ſuis, & mater
eius vocauit nomen illius Iabes, dicens:
Quia peperi eum in dolore.*Inuocauit ve- 10
ro Iabes Deum Iſrael,dicens: Si benedicẽs
benedixeris mihi, & dilataueris terminos
meos,& fuerit manus tua mecum, & fece-
ris me a malitia non opprimi. Et præſtitit
Deus quæ precatus eſt.* Caleb autem fra- 11
ter Sua genuit Mahir,qui fuit pater Eſthon.
*Porro Eſthon genuit Bethrapha,& Pheſſe, 12
& Tehinna patrem vrbis Naas: hi ſunt viri
Recha. * Filij autem Cenez, Othoniel, & 13
Saraia. Porro filij Othoniel, Hathath, &
Maonathi. * Maonathi genuit Ophra, Sa- 14
raia autem genuit Ioab patrem Vallis arti-
ficum: ibi quippe artifices erant.* Filij ve- 15
ro Caleb filij Iephone, Hir, & Ela, & Na-
ham. Filij quoque Ela: Cenez.* Filij quo- 16
que Ialeleel: Ziph, & Zipha, Thiria, &
Aſrael. * Et filij Ezra, Iether, & Mered,& 17
Epher, & Ialon, genuitq. Mariam, & Sam-
mai,& Ieſba patrem Eſthamo.* Vxor quo- 18
que eius Iudaia, peperit Iared patrem Ge-
dor, & Heber patrem Socho,& Icuthiel pa
trem Zanoe. hi autem filij Bethiæ filiæ Pha
raonis,quam accepit Mered.*Et filij vxoris 19
Odaiæ ſororis Naham patris Ceila, Garmi,
& Eſthamo, qui fuit de Machathi. * Filij 20
quoque Simon, Amnon, & Rinna filius Ha-
nan,& Thilon. Et filij Ieſi, Zoheth, & Ben-
zoheth. * Filij Sela, filij Iuda: Her pater 21
Lecha,& Laada pater Mareſa,& cognatio-
nes domus operantium byſſum in Domo
iuramenti.* Et qui ſtare fecit Solem,viriq. 22
Mendacij, & Securus, & Incendens, qui
principes fuerunt in Moab, & qui reuerſi
ſunt in Lahem. hæc autem verba vetera.
*Hi ſunt figuli habitantes in Plantationi- 23
bus,& in Sepibus,apud regem in operibus
eius,commoratiq. ſunt ibi. * Filij Simeon: 24
Namuel & Iamin, Iarib, Zara, Saul.*Sellum 25
filius eius, Mapſam filius eius, Maſma filius
eius.* Filij Maſma: Hamuel filius eius, Za- 26
chur filius eius, Semei filius eius.* Filij Se- 27
mei ſedecim,& filiæ ſex: fratres autem eius
non habuerunt filios multos, & vniuerſa
cognatio non potuit adæquare ſummam

28 filiorum Iuda. * Habitauerunt autem in
29 Berſabee, & Molada, & Haſarſuhal,* & in
30 Bala, & in Aſom, & in Tholad,*& in Ba-
31 thuel,& in Horma,& in Siceleg,*& in Beth-
marchaboth, & in Haſarſuſim, & in Beth-
berai,& in Saarim. hæ ciuitates eorum vſ-
32 que ad regem Dauid.* Villæ quoquo eo-
rum: Etam,& Aen, Remmon,& Thochen,
33 & Aſan, ciuitates quinque. * Et vniuerſi vi-
culi eorum per circuitum ciuitatum iſtarũ
vſque ad Baal. hæc eſt habitatio eorum,&
34 ſedium diſtributio.* Moſobab quoque &
35 Iemlech, & Ioſa filius Amaſiæ,*& Ioel, &
36 Iehu filius Ioſabiæ filij Saraiæ filij Aſiel,*&
Elioenai,& Iacoba,& Iſuhaia,& Aſaia,&
37 Adiel, & Iſmiel, & Banaia,* Ziza quoque
filius Sephei filij Allon filij Idaia filij Sem-
38 ri filij Samaia. * Iſti ſunt nominati princi-
pes in cognationibus ſuis,& in domo affi-
nitatum ſuarum multiplicati ſunt vehemen
39 ter.* Et profecti ſunt vt ingrederentur in
Gador vſque ad Orientem vallis, & vt
40 quærerent paſcua gregibus ſuis.* Inuene-
runtq. paſcuas vberes,& valde bonas, &
terram latiſſimam & quietam & fertilem,
in qua ante habitauerant de ſtirpe Cham.
41 *Hi ergo venerunt,quos ſupra deſcripſimus
nominatim, in diebus Ezechiæ regis Iuda:
& percuſſerunt tabernacula eorum, & ha-
bitatores qui inuenti fuerant ibi,& deleue-
runt eos vſque in præſentem diem: habi-
taueruntq. pro eis,quoniam vberrimas pa-
42 ſcuas ibidem repererunt. * De filijs quo-
que Simeon abierunt in montem Seir viri
quingenti, habentes principes Phaltiam &
Naariam & Raphaiam & Oziel filios Ieſi:
41 *& percuſſerunt reliquias, quæ euadere po
tuerant, Amalecitarum,& habitauerunt ibi
pro eis vſque ad diem hanc.

CAP. V.

1 FILII quoque Ruben primogeniti Iſrael
(Ipſe quippe fuit primogenitus eius:
ſed cum violaſſet thorum patris ſui, data
ſunt primogenita eius filijs Ioſeph filij Iſ-
rael,& non eſt ille reputatus in primogeni-
2 tum.*Porro Iudas,qui erat fortiſſimus inter
fratres

fratres ſuos,de ſtirpe eius principes germi-
nati ſunt:primogenita autem reputata ſũt
Ioſeph.) *filij ergo Ruben primogeniti Iſ- 3
rael: Enoch,& Phallu,Eſron,& Carmi.*Fi- 4
lij Ioel: Samia filius eius, Gog filius eius,
Semei filius eius,*Micha filius eius,Reia fi 5
lius eius,Baal filius eius,*Beera filius eius, 6
quem captiuũ duxit Thelgathphalnaſar rex
Aſſyriorũ,& fuit princeps in tribu Ruben.
*Fratres autem eius, & vniuerſa cognatio 7
eius,quãdo numerabãtur per familias ſuas,
habuerunt principes Iehiel, & Zachariam.
*Porro Bala filius Azaz, filij Samma, filij 8
Ioel, ipſe habitauit in Aroer vſque ad Ne-
bo,& Beelmeon.*Contra orientalem quo- 9
que plagam habitauit vſque ad introitum
eremi,& flumen Euphraten. Multum quip-
pe iumentorum numerum poſſidebant in
Terra Galaad.* In diebus autem Saul præ- 10
liati ſunt contra Agareos, & interfecerunt
illos, habitaueruntq. pro eis in tabernacu-
lis eorum, in omni plaga, quæ reſpicit ad
Orientem Galaad.* Filij vero Gad e regio- 11
ne eorum habitauerunt in Terra Baſan vſ-
que Selcha:* Ioel in capite, & Saphan ſe- 12
cundus: Ianai autem, & Saphat in Baſan.
*Fratres vero eorum ſecundum domos co- 13
gnationum ſuarnm,Michael, & Moſollam,
& Sebe,& Iorai,& Iachan,& Zie,& Heber,
ſeptem.*Hi filij. Abihail,filij Huri,filij Ia- 14
ra, filij Galaad, filij Michael, filij Ieſeſi,filij
Ieddo,filij Buz.*Fratres quoque filij Abdiel, 15
filij Guni, princeps domus in familijs ſuis.
*Et habitauerunt in Galaad,& in Baſan,& 16
in viculis eius,& in cunctis ſuburbanis Sa-
ron,vſque ad terminos.*Omnes hi, nume- 17
rati ſunt in diebus Ioathã regis Iuda, &
in diebus Ieroboam regis Iſrael.* Filij Ru- 18
ben,& Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe viri
bellatores, ſcuta portantes, & gladios, &
tendentes arcum, eruditiq. ad prælia qua-
dragintaquattuor millia, & ſeptingenti ſe-
xaginta procedentes ad pugnam. *Dimi- 19
cauerunt contra Agareos: Ituræi vero, &
Naphis,& Nodab*præbuerũt eis auxilium. 20
Traditiq. ſunt in manus eorum Agarei, &
vniuerſi, qui fuerant cum eis, quia Deum
inuocauerunt cum præliarentur: & exaudi-
21 uit eos,eo quòd credidiſſent in eum.*Ce-
peruntq. omnia quæ poſſederant, camelo-
rum quinquaginta millia,& ouium ducen-
ta quinquaginta millia, & aſinos duo mil-
lia, & animas hominum centum millia.
22 *Vulnerati autem multi corruerunt: fuit
enim bellum Domini. Habitaueruntq. pro
23 eis vſque ad tranſmigrationem.*Filij quo-
que dimidiæ tribus Manaſſe poſſederunt
terrã a finibus Baſan vſque Baal,Hermon,
& Sanir,& montem Hermon,ingens quip-
24 pe numerus erat.*Et hi fuerunt principes
domus cognationis eorum, Epher, & Ieſi,
& Eliel, & Ezriel, & Ieremia, & Odoia, &
Iediel viri fortiſſimi & potentes, & nomi-
25 nati duces in familijs ſuis. * Reliquerunt
autem Deum patrum ſuorum, & fornicati
ſunt poſt deos populorum terræ, quos ab-
26 ſtulit Deus coram eis. * & ſuſcitauit Deus
Iſrael ſpiritum Phul regis Aſſyriorum, &
ſpiritũ Thelgathphalnaſar regis Aſſur: &
tranſtulit Ruben, & Gad, & dimidiam tri-
bum Manaſſe,& adduxit eos in Lahela, &
in Habor, & Ara, & fluuium Gozan, vſque
ad diem hanc.

CAP. VI.

1 FILII Leui: Gerſon,Caath,& Merari.
2 *Filij Caath: Amram, Iſaar, Hebron,
3 & Oziel. * Filij Amram: Aaron,Moyſes,
& Maria: Filij Aaron:Nadab & Abiu,Elea-
4 zar, & Ithamar. *Eleazar genuit Phinees,
5 & Phinees genuit Abiſue,*Abiſue vero ge-
6 nuit Bocci,& Bocci genuit Ozi.* Ozi ge-
nuit Zaraiam, & Zaraias genuit Meraioth.
7 *Porro Meraioth genuit Amariam, & A-
8 marias genuit Achitob. *Achitob genuit
9 Sadoc, & Sadoc genuit Achimaas,*Achi-
maas genuit Azariam, Azarias genuit Io-
10 hanan,*Iohanan genuit Azariam. ipſe eſt
qui ſacerdotio functus eſt in domo, quam
11 ædificauit Salomon in Ieruſalem.*Genuit
autem Azarias Amariam, & Amarias ge-
12 nuit Achitob,*Achitob genuit Sadoc, &
13 Sadoc genuit Sellum,*Sellum genuit Hel-
14 ciam, & Helcias genuit Azariam,*Azarias
genuit

genuit Saraiam,& Saraias genuit Ioſedec.
*Porro Ioſedec egreſſus eſt, quando tran- 15
ſtulit Dominus Iudam,& Ieruſalem per ma
nus Nabuchodonoſor . *Filij ergo Leui: 16
Gerſom,Caath,& Merari.*Et hæc nomina 17
filiorum Gerſon : Lobni, & Semei . *Filij 18
Caath:Amram,& Iſaar,& Hebron,&Oziel.
*Filij Merari : Moholi & Muſi . Hæ autem 19
cognationes Leui ſecundum familias eorũ.
*Gerſom , Lobni filius eius , Iahath filius 20
eius,Zamma filius eius,*Ioah filius eius,Ad- 21
do filius eius,Zara filius eius, Iethrai filius
eius . *Filij Caath, Aminadab filius eius, 22
Core filius eius,Aſir filius eius,*Elcana fi- 23
lius eius,Abiaſaph filius eius,Aſir filius eius.
*Thahath filius eius,Vriel filius eius,Ozias 24
filius eius,Saul filius eius.*Filij Elcana,Ama- 25
ſai & Achimoth*& Elcana : Filij Elcana: 26
Sophai filius eius,Nahath filius eius,*Eliab 27
filius eius,Ieroham filius eius,Elcana filius
eius . *Filij Samuel primogenitus Vaſſeni, 28
& Abia.*Filij autem Merari,Moholi: Lob- 29
ni filius eius , Semei filius eius , Oza filius
eius,*Sammaa filius eius,Haggia filius eius, 30
Aſaia filius eius. *Iſti ſunt,quos conſtituit 31
Dauid ſuper cantores domus Domini , ex
quo collocata eſt arca : *& miniſtrabant 32
coram tabernaculo teſtimonij,canentes do
nec ædificaret Salomon domũ Domini in
Ieruſalem : ſtabant autem iuxta ordinem
ſuum in miniſterio . *Hi vero ſunt,qui aſ- 33
ſiſtebant cum filijs ſuis, de filijs Caath,He-
mam cantor filius Ioel,filij Samuel,*filij El- 34
cana,filij Ieroham,filij Eliel,filij Thohu,*fi- 35
lij Suph,filij Elcana,filij Mahath,filij Ama-
ſai,*filij Elcana,filij Iohel, filij Azariæ, filij 36
Sophoniæ,*filij Thahath,filij Aſir,filij Abia- 37
ſaph, filij Core ,*filij Iſaar, filij Caath , filij 38
Leui,filij Iſrael . *Et frater eius Aſaph, qui 39
ſtabat a dextris eius,Aſaph filius Barachiæ,
filij Samaa,*filij Michael, filij Baſaiæ , filij 40
Melchiæ,*filij Athanai,filij Zara,filij Adaia, 41
*filij Ethan,filij Zãma,filij Semei,*filij Ieth, 42 43
filij Gerſom,filij Leui .*Filij autem Merari 44
fratres eorum,ad ſiniſtram,Ethan filius Cu-
ſi,filij Abdi,filij Maloch,*filij Haſabiæ, filij 45
Amaſiæ,filij Helciæ,*filij Amaſai,filij Boni, 46

47 filij Somer,*filij Moholi,filij Muſi, filij Me-
48 rari,filij Leui .*Fratres quoque eorum Le-
uitæ,qui ordinati ſunt in cunctum miniſte-
49 rium tabernaculi domus Domini .*Aaron
vero,& filij eius adolebant incenſum ſuper
altare holocauſti , & ſuper altare thymia-
matis,in omne opus Sancti ſanctorum : &
vt precarentur pro Iſrael iuxta omnia,quæ
50 præceperat Moyſes ſeruus Dei . * Hi ſunt
autem filij Aaron: Eleazar filius eius, Phi-
51 nees filius eius, Abiſue filius eius, * Bocci
filius eius,Ozi filius eius,Zarahia filius eius,
52 *Meraioth filius eius, Amarias filius eius,
53 Achitob filius eius,*Sadoc filius eius,Achi-
54 maas filius eius.*Et hæc habitacula eorum
per vicos atque confinia , filiorum ſcilicet
Aaron,iuxta cognationes Caathitarum: ip
55 ſis enim ſorte contigerant.*Dederunt igi-
tur eis Hebron in terra Iuda,& ſuburbana
56 eius per circuitum:*agros autem ciuitatis,
57 & villas, Caleb filio Iephone. *Porro filijs
Aaron dederunt ciuitates ad confugiendũ
58 Hebron, & Lobna,& ſuburbana eius, *Ie-
ther quoque, & Eſthemo cum ſuburbanis
ſuis, ſed & Helon, & Dabir cum ſuburba-
59 nis ſuis,*Aſan quoque , & Bethſemes &
60 ſuburbana earum.*De tribu autem Benia-
min, Gabee & ſuburbana eius, & Almath
cum ſuburbanis ſuis, Anathoth quoque
cum ſuburbanis ſuis . omnes ciuitates,tre-
61 decim, per cognationes ſuas.*Filijs autem
Caath reſiduis de cognatione ſua dederũt
ex dimidia tribu Manaſſe in poſſeſſionem
62 vrbes decem .*Porro filijs Gerſom per co-
gnationes ſuas de tribu Iſſachar, & de tri-
bu Aſer, & de tribu Nephthali, & de tribu
63 Manaſſe in Baſan,vrbes tredecim . *Filijs
autem Merari per cognationes ſuas de tri-
bu Ruben,& de tribu Gad,& de tribu Za-
bulon,dederunt ſorte ciuitates duodecim.
64 *Dederunt quoque filij Iſrael Leuitis ciui-
65 tates,& ſuburbana earum:*dederuntq. per
ſortem,ex tribu filiorum Iuda, & ex tribu
filiorum Simeon , & ex tribu filiorum Be-
niamin vrbes has, quas vocauerunt nomi-
66 nibus ſuis ,*& his,qui erant de cognatione
filiorum Caath , fueruntq. ciuitates in ter-
minis

minis eorum de tribu Ephraim. * Dede- 67
runt ergo eis vrbes ad confugiendum, Si-
chem cum ſuburbanis ſuis in monte E-
phraim,& Gazer cum ſuburbanis ſuis,*Iec- 68
maam quoque cum ſuburbanis ſuis,& Be-
thoron ſimiliter,* necnon & Helon cum 69
ſuburbanis ſuis, & Gethremmon in eun-
dem modum.*Porro ex dimidia tribu Ma- 70
naſſe, Aner & ſuburbana eius, Balaam &
ſuburbana eius: his videlicet, qui de co-
gnatione filiorum Caath reliqui erant.
*Filijs autem Gerſom de cognatione dimi- 71
diæ tribus Manaſſe Gaulon in Baſan, &
ſuburbana eius,& Aſtharoth cum ſuburba-
nis ſuis. *De tribu Iſſachar,Cedes & ſub- 72
urbana eius, & Dabereth cum ſuburbanis
ſuis,*Ramoth quoque & ſuburbana eius, 73
& Anem cum ſuburbanis ſuis. *De tribu 74
vero Aſer: Maſal cum ſuburbanis ſuis, &
Abdon ſimiliter,*Hucac quoque & ſubur- 75
bana eius,& Rohob cum ſuburbanis ſuis.
*Porro de tribu Nephthali,Cedes in Gali- 76
læa & ſuburbana eius,Hamon cum ſubur-
banis ſuis,& Cariathaim,& ſuburbana eius.
*Filijs autem Merari reſiduis: de tribu Za- 77
bulon, Remmono & ſuburbana eius, &
Thabor cum ſuburbanis ſuis: * trans Ior- 78
danem quoque ex aduerſo Iericho contra
Orientem Iordanis,de tribu Ruben,Boſor
in ſolitudine cum ſuburbanis ſuis,& Iaſſa
cum ſuburbanis ſuis,*Cademoth quoque 79
& ſuburbana eius,& Mephaat cum ſubur-
banis ſuis.* Necnon & de tribu Gad,Ra- 80
moth in Galaad & ſuburbana eius, & Ma-
naim cum ſuburbanis ſuis, * ſed & Heſe- 81
bon cum ſuburbanis ſuis, & Iezer cum
ſuburbanis ſuis.

CAP. VII.

PORRO filij Iſſachar: Thola, & Phua, 1
Iaſub,& Simeron,quattuor.*Filij Tho- 2
la: Ozi & Raphaia, & Ieriel, & Iemai, &
Iebſem, & Samuel, principes per domos
cognationum ſuarum. De ſtirpe Thola viri
fortiſſimi numerati ſunt in diebus Dauid,
viginti duo millia ſexcenti.*Filij Ozi: Izra- 3
hia, de quo nati ſunt Michael, & Obadia,
& Ioel, & Ieſia, quinque omnes principes.
4 *Cumq. eis per familias,& populos ſuos,
accincti ad prælium,viri fortiſſimi,triginta
ſex millia: multas enim habuerunt vxores,
5 & filios.* Fratres quoque eorum per om-
nem cognationem Iſſachar robuſtiſſimi ad
pugnandum, octoginta ſeptem millia nu-
6 merati ſunt. * Filij Beniamin: Bela,& Be-
7 chor, & Iadiel,tres. * Filij Bela: Eſbon, &
Ozi, & Oziel, & Ierimoth,& Vrai,quinque
principes familiarum, & ad pugnandum
robuſtiſſimi: numerus autem eorum,vigin
8 ti duo millia & triginta quattuor. * Por-
ro filij Bechor: Zamira,& Ioas,& Eliezer,
& Elioenai,& Amri,& Ierimoth,& Abia,&
Anathoth,& Almath: omnes hi,filij Bechor.
9 *Numerati ſunt autem per familias ſuas
principes cognationum ſuarum ad bel-
la fortiſſimi, viginti millia & ducenti.
10 * Porro filij Iadihel: Balan. Filij autem
Balan: Iehus,& Beniamin,& Aod,& Cha-
nana, & Zethan, & Tharſis, & Ahiſahar.
11 *omnes hi filij Iadihel,principes cognatio-
num ſuarum,viri fortiſſimi, decem & ſe-
ptem millia,& ducenti ad prælium proce-
12 dentes. *Sepham quoque, & Hapham fi-
13 lij Hir: & Haſim filij Aher. *Filij autem
Nephthali: Iaſiel, & Guni,& Ieſer, & Sel-
14 lum, filij Bala. * Porro filius Manaſſe, Eſ-
riel: concubinaq. eius Syra peperit Machir
15 patrem Galaad. * Machir autem accepit
vxores filijs ſuis Happhim,& Saphan: &
habuit ſororem nomine Maacha: nomen
autem ſecundi,Salphaad, nataeq. ſunt Sal-
16 phaad filiæ. *& peperit Maacha vxor Ma-
chir filium,vocauitq. nomen eius Phares:
porro nomen fratris eius,Sares: & filij eius,
17 Vlam,& Recen.* Filius autem Vlam, Ba-
dan. hi ſunt filij Galaad, filij Machir, filij
18 Manaſſe.* Soror autem eius Regina pepe-
rit Virumdecorum, & Abiezer, & Mohola.
19 * Erant autem filij Semida, Ahin, & Se-
20 chem, & Leci, & Aniam. * Filij autem
Ephraim: Suthala, Bared filius eius,Tha-
hath filius eius, Elada filius eius, Thahath
21 filius eius,huius filius Zabad,* & huius fi-
lius Suthala, & huius filius Ezer & Elad:

occide-

occiderunt autem eos viri Geth indigenæ,
quia deſcenderant vt inuaderent poſſeſſio-
nes eorum. * Luxit igitur Ephraim pater 22
eorum multis diebus, & venerunt fratres
eius vt conſolarentur eum. *Ingreſſuſq. eſt 23
ad vxorem ſuam: quæ concepit, & peperit
filiũ, & vocauit nomen eius Beria, eo quòd
in malis domus eius ortus eſſet: * filia au- 24
tem eius fuit Sara, quæ ædificauit Bethoron
inferiorem & ſuperiorem, & Ozenſara.
*Porro filius eius Rapha, & Reſeph, & Tha- 25
le, de quo natus eſt Thaan, * qui genuit 26
Laadan: huius quoque filius Ammiud, qui
genuit Eliſama, *de quo ortus eſt Nun, qui 27
habuit filium Ioſue. *Poſſeſſio autem eorum 28
& habitatio, Bethel cum filiabus ſuis, &
contra orientem Noran ac Occidentalem
plagam Gazer & filiæ eius, Sichem quoque
cum filiabus ſuis, vſque ad Aza cum filia-
bus eius. * Iuxta filios quoque Manaſſe 29
Bethſan & filias eius, Thanach & filias eius,
Mageddo & filias eius: Dor & filias eius:
in his habitauerunt filij Ioſeph, filij Iſrael.
* Filij Aſer: Iemna, & Ieſua, & Ieſſui, & Ba- 30
ria, & Sara ſoror eorum. * Filij autem Ba- 31
ria: Heber, & Melchiel: ipſe eſt pater Bar-
ſaith. *Heber autem genuit Iephlat, & 32
Somer, & Hotham, & Suaa ſororem eo-
rum. * Filij Iephlat: Phoſech, & Chamaal, 33
& Aſoth: hi filij Iephlat. * Porro filij So- 34
mer: Ahi, & Roaga, & Haba, & Aram.
* Filij autem Helem fratris eius: Supha, & 35
Iemna, & Selles, & Amal. * Filij Supha: 36
Sue, Harnapher, & Sual, & Beri, & Iamra,
* Boſor, & Hod, & Samma, & Saluſa, & 37
Iethran, & Bera. * Filij Iether: Iephone, & 38
Phaſpha, & Ara. * Filij autem Olla: Aree, 39
& Haniel, & Reſia. *Omnes hi filij Aſer, 40
principes cognationum, electi atque for-
tiſſimi duces ducum: numerus autem eo-
rum ætatis, quæ apta eſſet ad bellum, vi-
ginti ſex millia.

CAP. VIII.

BENIAMIN autem genuit Bale primo- 1
genitum ſuum, Aſbel ſecundum, Ahara
tertium, *Nohaa quartum, & Rapha quin- 2
3 tum. * Fueruntq. filij Bale: Addar, & Gera,
4 & Abiud, *Abiſue quoque & Naaman, &
5 Ahoe, *ſed & Gera, & Sephuphan, & Hu-
6 ram. * Hi ſunt filij Ahod, principes co-
gnationum habitantium in Gabaa, qui trã-
7 ſlati ſunt in Manahath. * Naaman autem,
& Achia, & Gera ipſe tranſtulit eos, & ge-
8 nuit Oza, & Ahiud. *Porro Saharaim ge-
nuit in regione Moab, poſtquam dimiſit
9 Huſim & Bara vxores ſuas. * Genuit au-
tem de Hodes vxore ſua Iobab, & Sebia,
10 & Moſa, & Molchom, *Iehus quoque, & Se-
chia, & Marma. hi ſunt filij eius principes
11 in familijs ſuis. * Mehuſim vero genuit
12 Abitob, & Elphaal. *Porro filij Elphaal:
Heber, & Miſaam, & Samad: hic ædifica-
13 uit Ono, & Lod, & filias eius. *Baria au-
tem, & Sama principes cognationum ha-
bitantium in Aialon: hi fugauerunt habi-
14 tatores Geth. * Et Ahio, & Seſac, & Ieri-
15 moth, * & Zabadia, & Arod, & Heder,
16 *Michael quoque, & Ieſpha, & Ioha filij Ba-
17 ria. * Et Zabadia, & Moſollam, & Hezeci,
18 & Heber, *& Ieſamari, & Iezlia, & Iobab
19 filij Elphaal, *& Iacim, & Zechri, & Zabdi,
20 21 *& Elioenai, & Selethai, & Eliel, *& Adaia,
22 & Baraia, & Samarath filij Semei. * Et Ieſ-
23 pham, & Heber, & Eliel, *& Abdon, & Ze-
24 chri, & Hanan, * & Hanania, & Ælam, &
25 Anathothia, *& Iephdaia, & Phanuel filij
26 Seſac. *& Samſari, & Sohoria, & Otholia,
27 *& Ierſia, & Elia, & Zechri, filij Ieroham.
28 *hi patriarchæ, & cognationum principes,
29 qui habitauerunt in Ieruſalem. *in Gabaon
autem habitauerunt Abigabaon, & nomen
30 vxoris eius Maacha: * filiuſq. eius primoge-
nitus Abdon, & Sur, & Cis, & Baal, & Na-
31 dab. * Gedor quoque, & Ahio, & Zacher,
32 & Macelloth: *& Macelloth genuit Samaa:
habitaueruntq. ex aduerſo fratrum ſuorum
33 in Ieruſalem cum fratribus ſuis. *Ner au-
tem genuit Cis, & Cis genuit Saul. Por-
ro Saul genuit Ionathan, & Melchiſua, &
34 Abinadab, & Eſbaal. * Filius autem Iona-
than, Meribbaal: & Meribbaal genuit Mi-
35 cha. * Filij Micha, Phithon, & Melech, &
36 Tharaa, & Ahaz. * & Ahaz genuit Ioada:

&

& Ioada genuit Alamath,& Azmoth,&
Zamri: porro Zamri genuit Moſa, * & 37
Moſa genuit Banaa,cuius filius fuit Rapha,
de quo ortus eſt Elaſa, qui genuit Aſel.
*Porro Aſel ſex filij fuerunt his nomini- 38
bus,Ezricam,Bocru,Iſmahel,Saria,Obdia,
& Hanan. omnes hi filij Aſel. * Filij au- 39
tem Eſec fratris eius,Vlam primogenitus,
& Iehus ſecundus, & Eliphalet tertius.
* Fueruntq. filij Vlam viri robuſtiſſimi, & 40
magno robore tendentes arcum: & mul-
tos habentes filios ac nepotes, vſque
ad centum quinquaginta. Omnes hi,
filij Beniamin.

CAP. IX.

VNIVERSVS ergo Iſrael dinumeratus 1
eſt: & ſumma eorum ſcripta eſt in
Libro regum Iſrael,& Iuda: tranſlatiq. ſunt
in Babylonem propter delictum ſuum.
*Qui autem habitauerunt primi in poſſeſ- 2
ſionibus,& in vrbibus ſuis: Iſrael,& Sacer-
dotes, & Leuitæ, & Nathinæi. *Commo- 3
rati ſunt in Ieruſalem de filijs Iuda, & de
filijs Beniamin,de filijs quoque Ephraim,
& Manaſſe. * Othei filius Ammiud, filij 4
Amri, filij Omrai,filij Bonni, de filijs Pha-
res filij Iuda. *Et de Siloni: Aſaia primo- 5
genitus, & filij eius. * De filijs autem Za- 6
ra: Iehuel,& fratres eorum,ſexcenti nona-
ginta. *Porro de filijs Beniamin: Salo fi- 7
lius Moſollam,filij Oduia, filij Aſana: *& 8
Iobania filius Ieroham: & Ela filius Ozi,
filij Mochori:& Moſollam filius Saphatiæ,
filij Rahuel,filij Iebaniæ,*& fratres eorum 9
per familias ſuas, nongenti quinquaginta
ſex. Omnes hi, principes cognationum per
domos patrum ſuorum.* De ſacerdotibus 10
autem: Iedaia, Ioiarib,& Iachin:*Azarias 11
quoque filius Helciæ, filij Moſollam, filij
Sadoc, filij Maraioth, filij Achitob, ponti-
fex domus Dei.*Porro Adaias filius Iero- 12
ham, filij Phaſſur, filij Melchiæ: & Maaſai
filius Adiel, filij Iezra, filij Moſollam, filij
Moſollamith,filij Emmer.*fratres quoque 13
eorum principes per familias ſuas,mille ſe-
ptingenti ſexaginta,fortiſſimi robore ad fa-
14 ciendum opus miniſterij in domo Dei.*De
Leuitis autem: Semeia filius Haſſub filij
15 Ezricam,filij Haſebia de filijs Merari.*Bac-
bacar quoque carpentarius,& Galal,& Ma-
thania filius Micha,filij Zechri,filij Aſaph:
16 *& Obdia filius Semeiæ, filij Galal,filij Idi-
thun:& Barachia filius Aſa,filij Elcana,qui
17 habitauit in atrijs Netophati. * Ianitores
autem: Sellum, & Accub, & Telmon, &
Ahimam:& frater eorum Sellum princeps,
18 *vſque ad illud tempus, in porta regis ad
orientem,obſeruabant per vices ſuas de fi-
19 lijs Leui. * Sellum vero filius Core filij
Abiaſaph,filij Core,cum fratribus ſuis,&
domo patris ſui,hi ſunt Coritæ ſuper ope-
ra miniſterij, cuſtodes veſtibulorum taber-
naculi: & familiæ eorum per vices caſtro-
20 rum Domini cuſtodientes introitum.*Phi-
nees autem filius Eleazari,erat dux eorum
21 coram Domino. * Porro Zacharias filius
Moſollamia, ianitor portæ tabernaculi te-
22 ſtimonij.*Omnes hi electi in oſtiarios per
portas, ducenti duodecim: & deſcripti in
villis proprijs: quos cõſtituerunt Dauid,&
23 Samuel Videns,in fide ſua*tam ipſos,quàm
filios eorum in oſtijs domus Domini, &
24 in tabernaculo vicibus ſuis.* Per quattuor
ventos erant oſtiarij: id eſt ad Orientem,
& ad Occidentem,& ad Aquilonem,& ad
25 Auſtrum.*Fratres autem eorum in viculis
morabantur, & veniebant in ſabbatis ſuis
26 de tempore vſque ad tempus.* His quat-
tuor Leuitis creditus erat omnis numerus
ianitorum, & erant ſuper exedras, & the-
27 ſauros domus Domini.* Per gyrum quo-
que templi Domini morabantur in cuſto-
dijs ſuis: vt cum tempus fuiſſet, ipſi mane
28 aperirent fores.* De horum genere erant
& ſuper vaſa miniſterij: ad numerum enim
29 & inferebantur vaſa,& efferebantur. * De
ipſis & qui credita habebant vtenſilia ſan-
ctuarij,præerant ſimilæ, & vino,& oleo, &
30 thuri, & aromatibus. *Filij autem ſacer-
dotum vnguenta ex aromatibus conficie-
31 bant.* Et Mathathias Leuites primogeni-
tus Sellum Coritæ, præfectus erat eorum,
32 quæ in ſartagine frigebantur. * Porro de
filijs

filijs Caath fratribus eorũ, ſuper panes erant
propoſitionis, vt ſemper nouos per ſingula
ſabbata præpararent. * Hi ſunt principes 33
cantorum per familias Leuitarum, qui in
exedris morabantur, vt die ac nocte iugiter
ſuo miniſterio deſeruirent. * Capita Leui- 34
tarum, per familias ſuas principes, manſe-
runt in Ieruſalem. * In Gabaon autem com- 35
morati ſunt pater Gabaon Iehiel, & nomen
vxoris eius Maacha. * Filius primogenitus 36
eius Abdon, & Sur, & Cis, & Baal, & Ner,
& Nadab, * Gedor quoque, & Ahio, & Za- 37
charias, & Macelloth. * Porro Macelloth 38
genuit Samaan: iſti habitauerunt e regione
fratrum ſuorum in Ieruſalem, cum fratri-
bus ſuis. * Ner autem genuit Cis: & Cis ge- 39
nuit Saul: & Saul genuit Ionathan, & Mel-
chiſua, & Abinadab, & Eſbaal. * Filius au- 40
tem Ionathan, Meribbaal: & Meribbaal ge-
nuit Micha. * Porro filij Micha, Phithon, & 41
Melech, & Tharaa, & Ahaz. * Ahaz autem 42
genuit Iara, & Iara genuit Alamath, & Az-
moth, & Zamri. Zamri autem genuit Mo-
ſa. * Moſa vero genuit Banaa: cuius filius 43
Raphaia, genuit Elaſa: de quo ortus eſt
Aſel. * Porro Aſel ſex filios habuit his no- 44
minibus, Ezricam, Bocru, Iſmael, Saria, Ob-
dia, Hanan. hi ſunt filij Aſel.

CAP. X.

PHILISTHIIM autem pugnabant con 1
tra Iſrael, fugeruntq. viri Iſrael Palæ-
ſthinos, & ceciderunt vulnerati in monte
Gelboe. * Cumq. appropinquaſſent Phili- 2
ſthæi perſequentes Saul, & filios eius, per-
cuſſerunt Ionathan, & Abinadab, & Mel-
chiſua filios Saul. * Et aggrauatum eſt præ- 3
lium contra Saul, inueneruntq. eum ſagit-
tarij, & vulnerauerunt iaculis. * Et dixit Saul 4
ad armigerum ſuum: Euagina gladium
tuum, & interfice me: ne forte veniant in-
circumciſi iſti, & illudant mihi. Noluit au-
tem armiger eius hoc facere, timore perter-
ritus: arripuit ergo Saul enſem, & irruit in
eum. * Quod cum vidiſſet armiger eius, vi- 5
delicet mortuum eſſe Saul, irruit etiam ipſe
in gladium ſuum, & mortuus eſt. * Interijt 6
ergo Saul, & tres filij eius, & omnis domus
7 illius pariter concidit. * Quod cum vidiſſent
viri Iſrael, qui habitabant in campeſtribus,
fugerunt: &, Saul ac filijs eius mortuis, de-
reliquerũt vrbes ſuas, & huc illucq. diſperſi
ſunt: veneruntq. Philiſthijm, & habitaue-
8 runt in eis. * Die igitur altero detrahentes
Philiſthijm ſpolia cæſorum, inuenerunt
Saul, & filios eius iacentes in monte Gel-
9 boe. * Cumq. ſpoliaſſent eum, & amputaſ-
ſent caput, armiſq. nudaſſent, miſerunt in
terram ſuam, vt circumferretur, & oſtende-
10 retur idolorum templis, & populis: * arma
autem eius conſecrauerunt in fano dei ſui,
11 & caput affixerunt in templo Dagon. * Hoc
cum audiſſent viri Iabes Galaad, omnia
ſcilicet quæ Philiſthijm fecerant ſuper Saul,
12 * conſurrexerunt ſinguli virorum fortium,
& tulerunt cadauera Saul & filiorum eius:
attuleruntq. ea in Iabes, & ſepelierunt oſſa
eorum ſubter quercum, quæ erat in Iabes,
13 & ieiunauerunt ſeptem diebus. * Mortuus
eſt ergo Saul propter iniquitates ſuas, eo
quòd præuaricatus ſit mandatum Domini
quod præceperat, & non cuſtodierit illud:
ſed inſuper etiam pythoniſſam conſuluerit,
14 * nec ſperauerit in Domino: propter quod
interfecit eum, & tranſtulit regnum eius ad
Dauid filium Iſai.

CAP. XI.

1 CONGREGATVS eſt igitur omnis Iſ-
rael ad Dauid in Hebron, dicens: Os
2 tuum ſumus, & caro tua. * Heri quoque, &
nudiuſtertius cum adhuc regnaret Saul, tu
eras qui educebas, & introducebas Iſrael:
tibi enim dixit Dominus Deus tuus: Tu
paſces populum meum Iſrael, & tu eris
3 princeps ſuper eum. * Venerunt ergo om-
nes maiores natu Iſrael ad regem in He-
bron, & inijt Dauid cum eis fœdus coram
Domino: vnxeruntq. eum regem ſuper Iſ-
rael, iuxta ſermonem Domini, quem locu-
4 tus eſt in manu Samuel. * Abijt quoque
Dauid, & omnis Iſrael in Ieruſalem. hæc
eſt Iebus, vbi erant Iebuſæi habitatores ter-
5 ræ. * Dixeruntq. qui habitabant in Iebus

ad Dauid : Non ingredieris huc. Porro
Dauid cepit arcem Sion , quæ eſt Ciuitas
Dauid ,* dixitque : Omnis qui percuſſerit 6
Iebuſæum in primis, erit princeps & dux.
Aſcendit igitur primus Ioab filius Saruiæ,
& factus eſt princeps . * Habitauit autem 7
Dauid in arce, & idcirco appellata eſt Ci-
uitas Dauid . * Ædificauitq. vrbem in cir- 8
cuitu a Mello vſque ad gyrum , Ioab au-
tem reliqua vrbis extruxit .* Proficiebatq. 9
Dauid vadens & creſcens,& Dominus exer
cituum erat cum eo . * Hi principes viro- 10
rum fortium Dauid,qui adiuuerunt eum vt
rex fieret ſuper omnem Iſrael iuxta verbum
Domini,quod locutus eſt ad Iſrael.*Et iſte 11
numerus robuſtorum Dauid : Ieſbaam fi-
lius Hachamoni princeps inter triginta :
iſte leuauit haſtam ſuam ſuper trecentos
vulneratos vna vice.* Et poſt eum Eleazar 12
filius patrui eius Ahohites , qui erat inter
tres potentes . * Iſte fuit cum Dauid in 13
Pheſdomim , quando Philiſthijm congre-
gati ſunt ad locum illum in prælium : &
erat ager regionis illius plenus hordeo,fu-
geratq. populus a facie Philiſthinorum.*Hi 14
ſteterunt in medio agri,& defenderũt eum:
cumq. percuſſiſſent Philiſthæos, dedit Do-
minus ſalutem magnam populo ſuo.*De- 15
ſcenderunt autem tres de triginta princi-
pibus ad petram,in qua erat Dauid,ad ſpe-
luncam Odollam, quando Philiſthijm fue-
rant caſtrametati in Valle raphaim .* Por- 16
ro Dauid erat in præſidio,& ſtatio Philiſthi-
norum in Bethlehem . * Deſiderauit igitur 17
Dauid,& dixit : O ſi quis daret mihi aquam
de ciſterna Bethlehem , quæ eſt in porta .
* Tres ergo iſti per media caſtra Philiſthi- 18
norum perrexerunt,& hauſerunt aquam de
ciſterna Bethlehem , quæ erat in porta , &
attulerunt ad Dauid vt biberet: qui noluit,
ſed magis libauit illam Domino,* dicens : 19
Abſit vt in conſpectu Dei mei hoc faciam,
& ſanguinem iſtorum virorum bibam:quia
in periculo animarum ſuarum attulerunt
mihi aquam . Et ob hanc cauſam noluit
bibere.hæc fecerunt tres robuſtiſſimi.*Abi- 20
ſai quoque frater Ioab ipſe erat princeps
trium, & ipſe leuauit haſtam ſuam contra
trecentos vulneratos,& ipſe erat inter tres
21 nominatiſſimus ,*& inter tres ſecundos in-
clytus,& princeps eorum : verumtamen vſ-
22 que ad tres primos non peruenerat . *Ba-
naias filius Ioiadæ viri robuſtiſſimi,qui mul-
ta opera perpetrarat,de Cabſeel : ipſe per-
cuſſit duos ariel Moab : & ipſe deſcendit ,
& interfecit leonem in media ciſterna tem
23 pore niuis.* Et ipſe percuſſit virum Ægyp-
tium,cuius ſtatura erat quinque cubitorũ,
& habebat lanceam vt liciatorium texen-
tium : deſcendit igitur ad eum cum virga,
& rapuit haſtam , quam tenebat manu . &
24 interfecit eum haſta ſua.* Hæc fecit Bana-
ias filius Ioiadæ,qui erat inter tres robuſtos
25 nominatiſſimus ,* inter triginta primus,ve-
rumtamen ad tres vſque non peruenerat :
poſuit autem eum Dauid ad auriculam ſuã.
26 *Porro fortiſſimi viri in exercitu,Aſahel fra
ter Ioab , & Elchanan filius patrui eius de
27 Bethlehem,*Sãmoth Arorites,Helles Pha-
28 lonites,*Ira filius Acces Thecuites,Abiezer
29 Anathothites,*Sobbochai Huſathites, Ilai
30 Ahohites,*Maharai Netophathites, Heled
31 filius Baana Netophathites,*Ethai filius Ri
bai de Gabaath filiorum Beniamin,Banaia
32 Pharatonites,*Hurai de Torrente Gaas, A-
biel Arbathites,Azmoth Bauramites,Elia-
33 ba Salabonites . * Filij Aſſem Gezonites ,
34 Ionathan filius Sage Ararites ,* Ahiam fi-
35 lius Sachar Ararites , * Eliphal filius Vr,
36 * Hepher Mecherathites,Ahia Phelonites,
37 * Heſro Carmelites , Naarai filius Aſbai ,
38 * Ioel frater Nathan,Mibahar filius Agarai.
39 *Selec Ammonites, Naarai Berothites ar-
40 miger Ioab filij Saruiæ .* Ira Iethræus,Ga-
41 reb Iethræus,*Vrias Hethæus, Zabad filius
42 Oholi ,*Adina filius Siza Rubenites prin-
ceps Rubenitarum , & cum eo triginta :
43 * Hanan filius Maacha,& Ioſaphat Matha-
44 nites,*Ozia Aſtarothites,Samma, & Iehiel
45 filij Hotham Arorites ,* Iedihel filius Samri,
46 & Ioha frater eius Thoſaites,* Eliel Mahu-
mites , & Ieribai , & Ioſaia filij Elnaem , &
Iethma Moabites, Eliel, & Obed, & Iaſiel
de Maſobia .

CAP. XII.

HI quoque venerunt ad Dauid in Sice- 1
leg, cum adhuc fugeret Saul filium
Cis, qui erant fortiſſimi & egregij pugna-
tores,* tendentes arcum, & vtraque manu 2
fundis ſaxa iacientes, & dirigentes ſagittas:
de fratribus Saul ex Beniamin.* Princeps 3
Ahiezer, & Ioas filij Samaa Gabaathites, &
Iaziel, & Phallet filij Azmoth, & Baracha,
& Iehu Anathotites.* Samaias quoque Ga- 4
baonites fortiſſimus inter triginta & ſuper
triginta. Ieremias, & Ieheziel, & Iohanan,
& Iezabad Gaderothites.* & Eluzai & Ieri- 5
muth, & Baalia, & Samaria, & Saphatia
Haruphites.* Elcana, & Ieſia, & Azareel, 6
& Ioezer, & Ieſbaam de Carehim:* Ioela 7
quoque, & Zabadia filij Ierohā de Gedor.
* Sed & de Gaddi transfugerunt ad Dauid, 8
cum lateret in deſerto, viri robuſtiſſimi, &
pugnatores optimi, tenentes clypeum &
haſtam: facies eorum quaſi facies leonis,
& veloces quaſi capreæ in montibus:* Ezer 9
princeps, Obdias ſecundus, Eliab tertius,
* Maſmana quartus, Ieremias quintus,* Ethi 10 11
ſextus, Eliel ſeptimus,* Iohanan octauus, 12
Elzebad nonus,* Ieremias decimus, Mach- 13
banai vndecimus.* hi de filijs Gad princi- 14
pes exercitus: nouiſſimus centum militibus
præerat, & maximus, mille.* Iſti ſunt qui 15
tranſierunt Iordanem menſe primo, quan-
do inundare conſueuit ſuper ripas ſuas: &
omnes fugauerunt qui morabantur in val-
libus ad orientalem plagam & occidenta-
lem.* Venerunt autem & de Beniamin, & 16
de Iuda ad præſidium, in quo morabatur
Dauid.* Egreſſuſq. eſt Dauid obuiam eis, 17
& ait: Si pacifice veniſtis ad me vt auxilie-
mini mihi, cor meum iungatur vobis: ſi au-
tem inſidiamini mihi pro aduerſarijs meis,
cum ego iniquitatem in manibus non ha-
beam, videat Deus patrum noſtrorum, &
iudicet.* Spiritus vero induit Amaſai prin- 18
cipem inter triginta, & ait: Tui ſumus o
Dauid, & tecum fili Iſai: pax, pax tibi, & pax
adiutoribus tuis: te enim adiuuat Deus
tuus. Suſcepit ergo eos Dauid, & conſti-
19 tuit principes turmæ.* Porro de Manaſſe
transfugerunt ad Dauid, quando veniebat
cum Philiſthijm aduerſus Saul, vt pugna-
ret: & non dimicauit cum eis. quia inito
conſilio remiſerunt eum principes Phili-
ſthinorum, dicentes: Periculo capitis noſtri
20 reuertetur ad dominum ſuum Saul.* Quan-
do igitur reuerſus eſt in Siceleg, transfuge-
runt ad eum de Manaſſe, Ednas, & Ioza-
bad, & Iedihel, & Michael, & Ednas, & Io-
zabad, & Eliu, & Salathi, principes milliū
21 in Manaſſe.* hi præbuerūt auxilium Dauid
aduerſus latrunculos: omnes enim erant
viri fortiſſimi, & facti ſunt principes in exer-
22 citu.* Sed & per ſingulos dies veniebant
ad Dauid ad auxiliandum ei, vſque dum
fieret grandis numerus, quaſi exercitus Dei.
23 * Iſte quoque eſt numerus principum exer-
citus, qui venerunt ad Dauid, cum eſſet in
Hebron, vt transferrent regnum Saul ad
24 eum, iuxta verbum Domini.* Filij Iuda
portantes clypeum & haſtam, ſex millia
25 octingenti expediti ad prælium.* De filijs
Simeon virorum fortiſſimorum ad pugnan-
26 dum, ſeptem millia centum.* De filijs Le-
27 ui, quattuor millia ſexcenti.* Ioiada quo-
que princeps de ſtirpe Aaron, & cum eo
28 tria millia ſeptingenti.* Sadoc etiam puer
egregiæ indolis, & domus patris eius, prin-
29 cipes viginti duo.* De filijs autem Benia-
min fratribus Saul, tria millia: magna enim
pars eorum adhuc ſequebatur domū Saul.
30 * Porro de filijs Ephraim viginti millia octin-
genti, fortiſſimi robore, viri nominati in co-
31 gnationibus ſuis.* Et ex dimidia tribu Ma-
naſſe, decem & octo millia, ſinguli per no-
mina ſua venerunt vt conſtituerent regem
32 Dauid.* De filijs quoque Iſſachar viri eru-
diti, qui nouerant ſingula tempora ad præ-
cipiendum quid facere deberet Iſrael, prin-
cipes ducenti: omnis autem reliqua tribus
33 eorum conſilium ſequebatur.* Porro de
Zabulon qui egrediebantur ad prælium,
& ſtabant in acie inſtructi armis bellicis,
quinquaginta millia venerunt in auxilium,
34 non in corde duplici.* Et de Nephthali,
principes mille: & cum eis inſtructi clypeo

& haſta, triginta & ſeptem millia. * De Dan 35
etiam præparati ad prælium, viginti octo
millia ſexcenti. * Et de Aſer egredientes ad 36
pugnam, & in acie prouocantes, quadra-
ginta millia. * Trans Iordanem autem de 37
filijs Ruben, & de Gad, & dimidia parte tri-
bus Manaſſe inſtructi armis bellicis, centum
viginti millia. * Omnes iſti viri bellatores 38
expediti ad pugnandum, corde perfecto ve-
nerunt in Hebron, vt conſtituerent regem
Dauid ſuper vniuerſum Iſrael: ſed & omnes
reliqui ex Iſrael, vno corde erant, vt rex fie-
ret Dauid. * Fueruntq. ibi apud Dauid tri- 39
bus diebus comedentes & bibentes. præpa-
rauerant enim eis fratres ſui. * Sed & qui 40
iuxta eos erant, vſque ad Iſſachar, & Zabu-
lon, & Nephthali, afferebant panes in aſinis,
& camelis, & mulis, & bobus ad veſcendum:
farinam, palathas, vuam paſſam, vinum,
oleum, boues, arietes ad omnem copiam.
gaudium quippe erat in Iſrael.

CAP. XIII.

INIIT autem conſilium Dauid cum tri- 1
bunis, & centurionibus, & vniuerſis prin-
cipibus, * & ait ad omnem cœtum Iſrael: Si 2
placet vobis: & a Domino Deo noſtro egre-
ditur ſermo, quem loquor: mittamus ad fra-
tres noſtros reliquos in vniuerſas regiones
Iſrael, & ad Sacerdotes, & Leuitas, qui habi-
tant in ſuburbanis vrbium, vt congregen-
tur ad nos, * & reducamus arcam Dei noſtri 3
ad nos: non enim requiſiuimus eam in die-
bus Saul. * Et reſpondit vniuerſa multitu- 4
do vt ita fieret: placuerat enim ſermo om-
ni populo. * Congregauit ergo Dauid cun- 5
ctum Iſrael a Sihor Ægypti, vſque dum in-
grediaris Emath, vt adduceret arcam Dei
de Caria Thiarim. * Et aſcendit Dauid, & 6
omnis vir Iſrael ad collem Caria Thiarim,
qui eſt in Iuda, vt afferret inde arcam Do-
mini Dei ſedentis ſuper cherubim, vbi in-
uocatum eſt nomen eius. * Impoſueruntq. 7
arcam Dei ſuper plauſtrum nouum, de do-
mo Abinadab: Oza autem, & frater eius
minabant plauſtrum. * Porro Dauid, & 8
vniuerſus Iſrael ludebant coram Deo omni
virtute in canticis, & in citharis, & pſal-
terijs, & tympanis, & cymbalis, & tubis.
9 * Cum autem perueniſſent ad Aream Chi-
don, tetendit Oza manum ſuam, vt ſuſten-
taret arcam: bos quippe laſciuiens paulu-
10 lum inclinauerat eam. * Iratus eſt itaque
Dominus contra Ozam, & percuſſit eum,
eo quòd tetigiſſet arcam: & mortuus eſt ibi
11 coram Domino. * Contriſtatusq. eſt Da-
uid, eo quòd diuiſiſſet Dominus Ozam: vo-
cauitq. locum illum: Diuiſio Ozæ vſque in
12 præſentem diem. * Et timuit Deum tunc
temporis, dicens: Quo modo poſſum ad
13 me introducere arcam Dei? * Et ob hanc
cauſam non adduxit eam ad ſe, hoc eſt,
in Ciuitatem Dauid, ſed auertit in domum
14 Obededom Gethæi. * Manſit ergo arca Dei
in domo Obededom tribus menſibus: &
benedixit Dominus domui eius, & omni-
bus quæ habebat.

CAP. XIIII.

1 MISIT quoque Hiram rex Tyri nun-
cios ad Dauid, & ligna cedrina, & ar-
tifices parietum, lignorumque: vt ædifica-
2 rent ei domum. * Cognouitq. Dauid quòd
confirmaſſet eum Dominus in regem ſuper
Iſrael, & ſubleuatum eſſet regnum ſuum
3 ſuper populum eius Iſrael. * Accepit quo-
que Dauid alias vxores in Ieruſalem: ge-
4 nuitq. filios, & filias. * Et hæc nomina eo-
rum, qui nati ſunt ei in Ieruſalem; Samua,
5 & Sobad, Nathan, & Salomon, * Iebahar, &
6 Eliſua, & Eliphalet, * Noga quoque, & Na-
7 pheg, & Iaphia, * Eliſama, & Baaliada, &
8 Eliphalet. * Audientes autem Philiſthijm
eo quòd vnctus eſſet Dauid in regem ſuper
vniuerſum Iſrael, aſcenderunt omnes vt
quærerent eum: quod cum audiſſet Dauid,
9 egreſſus eſt obuiam eis. * Porro Philiſthijm
venientes, diffuſi ſunt in Valle Raphaim.
10 * Conſuluitq. Dauid Dominum, dicens: Si
aſcendam ad Philiſthæos, & ſi trades eos
in manu mea? Et dixit ei Dominus: Aſcen-
11 de, & tradam eos in manu tua. * Cumq. illi
aſcendiſſent in Baalpharaſim, percuſſit eos
ibi Dauid, & dixit: Diuiſit Deus inimicos
meos

meos per manum meam, ſicut diuiduntur
aquæ: & idcirco vocatum eſt nomen illius
loci Baal Pharaſim. * Dereliqueruntq. ibi 12
deos ſuos, quos Dauid iuſſit exuri. * Alia 13
etiam vice Philiſthijm irruerunt, & diffuſi
ſunt in valle. * Conſuluitq. rurſum Dauid 14
Deum, & dixit ei Deus: Non aſcendas poſt
eos, recede ab eis, & venies contra illos ex
aduerſo pyrorum. * Cumq. audieris ſoni- 15
tum gradientis in cacumine pyrorum, tunc
egredieris ad bellũ. Egreſſus eſt enim Deus
ante te, vt percutiat caſtra Philiſthijm. * Fe- 16
cit ergo Dauid ſicut præceperat ei Deus, &
percuſſit caſtra Philiſthinorum, de Gabaon
vſque Gazera. * Diuulgatumq. eſt nomen 17
Dauid in vniuerſis regionibus, & Dominus
dedit pauorem eius ſuper omnes gentes.

CAP. XV.

FECIT quoque ſibi domos in Ciuitate 1
Dauid: & ædificauit locum arcæ Dei,
tetenditq. ei tabernaculum. * Tunc dixit 2
Dauid: illicitum eſt vt a quocumque por-
tetur arca Dei niſi a Leuitis, quos elegit Do-
minus ad portandum eam, & ad miniſtran-
dum ſibi vſque in æternum. * Congrega- 3
uitq. vniuerſum Iſrael in Ieruſalem, vt affer-
retur arca Dei in locum ſuum, quem præ-
parauerat ei. * Necnon & filios Aaron, & 4
Leuitas. * de filijs Caath, Vriel princeps fuit, 5
& fratres eius centum viginti. * De filijs Me- 6
rari, Aſaia princeps: & fratres eius ducenti
viginti. * De filijs Gerſom, Ioel princeps; & 7
fratres eius centum triginta. * De filijs Eliſa- 8
phan, Semeias princeps; & fratres eius du-
centi. * De filijs Hebron, Eliel princeps; & 9
fratres eius octoginta. * De filijs Oziel, Ami- 10
nadab princeps; & fratres eius cẽtum duo-
decim. * Vocauitq. Dauid Sadoc, & Abia- 11
thar ſacerdotes, & Leuitas, Vriel, Aſaiam,
Ioel, Semeiam, Eliel, & Aminadab: * & dixit 12
ad eos: Vos qui eſtis principes familiarum
Leuiticarum, ſanctificamini cum fratribus
veſtris, & afferte arcam Domini Dei Iſrael
ad locum, qui ei præparatus eſt: * ne vt a 13
principio, quia nõ eratis præſentes, percuſ-
ſit nos Dominus; ſic & nunc fiat, illicitum
14 quid nobis agentibus. * Sanctificati ſunt
ergo Sacerdotes, & Leuitæ, vt portarent ar-
15 cam Domini Dei Iſrael. * Et tulerunt filij
Leui arcam Dei, ſicut præceperat Moyſes
iuxta verbum Domini humeris ſuis in ve-
16 ctibus. * Dixitq. Dauid principibus Leui-
tarum, vt conſtituerent de fratribus ſuis
cantores in organis muſicorum, nablis vi-
delicet, & lyris, & cymbalis, vt reſonaret in
17 excelſis ſonitus lætitiæ. * Conſtitueruntq.
Leuitas: Hemam filium Ioel, & de fratri-
bus eius Aſaph filium Barachiæ: de filijs
vero Merari, fratribus eorum: Ethan filium
18 Caſaiæ. * Et cum eis fratres eorum: in ſe-
cundo ordine, Zachariam, & Ben, & Iaziel,
& Semiramoth, & Iahiel, & Ani, Eliab, &
Banaiam, & Maaſiam, & Mathathiam, &
Eliphalu, & Maceniam, & Obededom, &
19 Iehiel, ianitores. * Porro cantores, He-
man, Aſaph, & Ethan; in cymbalis æneis
20 concrepantes. * Zacharias autem, & Oziel,
& Semiramoth, & Iahiel, & Ani, & Eliab,
& Maaſias, & Banaias in nablis arcana can-
21 tabant. * Porro Mathathias, & Eliphalu,
& Macenias, & Obededom, & Iehiel, &
Ozaziu, in citharis pro octaua canebant
22 epinicion. * Chonenias autem princeps Le-
uitarum, prophetiæ præerat, ad præcinen-
dam melodiam: erat quippe valde ſapiens.
23 * Et Barachias, & Elcana: ianitores arcæ.
24 * Porro Sebenias, & Ioſaphat, & Nathanael,
& Amaſai, & Zacharias, & Banaias, & Elie-
zer ſacerdotes, clangebant tubis coram ar-
ca Dei: & Obededom, & Iehias erant ia-
25 nitores arcæ. * Igitur Dauid & omnes ma-
iores natu Iſrael, & tribuni ierunt ad depor-
tandam arcam fœderis Domini de domo
26 Obededom cum lætitia. * Cumq. adiuuiſſet
Deus Leuitas, qui portabant arcam fœde-
ris Domini, immolabantur ſeptem tauri, &
27 ſeptem arietes. * Porro Dauid erat indutus
ſtola byſſina, & vniuerſi Leuitæ qui porta-
bant arcam, cantoreſq. & Chonenias prin-
ceps prophetiæ inter cantores: Dauid au-
28 tem etiam indutus erat ephod lineo. * Vni-
uerſuſq. Iſrael deducebant arcam fœderis
Domini in iubilo, & ſonitu buccinæ, &

tubis, & cymbalis, & nablis, & citharis
concrepantes. * Cumq. perueniſſet arca 29
fœderis Domini vſque ad Ciuitatem Da-
uid, Michol filia Saul proſpiciens per fene-
ſtram, vidit regem Dauid ſaltantem atque
ludentem, & deſpexit eum in corde ſuo.

Cap. xvi.

Attvlervnt igitur arcam Dei, & 1
conſtituerunt eam in medio taberna-
culi, quod tetenderat ei Dauid: & obtule-
runt holocauſta, & pacifica coram Deo.
* Cumq. compleſſet Dauid offerens holo- 2
cauſta, & pacifica, benedixit populo in no-
mine Domini.* Et diuiſit vniuerſis per ſin- 3
gulos, a viro vſque ad mulierem tortam pa-
nis, & partem aſſæ carnis bubalæ, & frixam
oleo ſimilam. * Conſtituitq. coram arca 4
Domini de Leuitis, qui miniſtrarent, & re-
cordarentur operum eius, & glorificarent,
atque laudarent Dominum Deum Iſrael:
*Aſaph principem, & ſecũdum eius Zacha- 5
riam: Porro Iahiel, & Semiramoth, & Ie-
hiel, & Mathathiam, & Eliab, & Banaiam,
& Obededom: Iehiel ſuper organa pſalte-
rij, & lyras: Aſaph autem vt cymbalis per-
ſonaret; *Banaiam vero, & Iaziel ſacerdo- 6
tes, canere tuba iugiter coram arca fœderis
Domini. * In illo die fecit Dauid princi- 7
pem ad confitendum Domino Aſaph, &
fratres eius.
*Confitemini Domino, & inuocate no- 8
men eius: notas facite in populis adinuen-
tiones eius.
*Cantate ei, & pſallite ei: & narrate om- 9
nia mirabilia eius.
* Laudate nomen ſanctum eius: lætetur 10
cor quærentium Dominum.
*Quærite Dominum, & virtutem eius: 11
quærite faciem eius ſemper.
* Recordamini mirabilium eius quæ fe- 12
cit: ſignorum illius, & iudiciorum oris eius.
*Semen Iſrael ſerui eius: filij Iacob ele- 13
cti eius.
* Ipſe Dominus Deus noſter: in vniuer- 14
ſa terra iudicia eius.
* Recordamini in ſempiternum pacti 15
eius: ſermonis, quem præcepit in mille ge-
nerationes.
16 *Quem pepigit cum Abraham: & iura-
menti illius cum Iſaac.
17 *Et conſtituit illud Iacob in præceptum:
& Iſrael in pactum ſempiternum,
18 * Dicens: Tibi dabo Terram Chanaan,
funiculum hereditatis veſtræ.
19 *Cum eſſent pauci numero, parui & co-
loni eius.
20 * Et tranſierunt de gente in gentem, &
de regno ad populum alterum.
21 * Non dimiſit quemquam calumniari
eos, ſed increpauit pro eis reges.
22 *Nolite tangere chriſtos meos: & in pro-
phetis meis nolite malignari.
23 * Cantate Domino omnis terra, annun-
ciate ex die in diem ſalutare eius.
24 * Narrate in gentibus gloriam eius: in
cunctis populis mirabilia eius.
25 * Quia magnus Dominus, & laudabilis
nimis: & horribilis ſuper omnes deos.
26 * Omnes enim dij populorum, idola:
Dominus autem cælos fecit.
27 * Confeſſio & magnificentia coram eo:
fortitudo & gaudium in loco eius.
28 * Afferte Domino familiæ populorum:
afferte Domino gloriam & imperium.
29 *Date Domino gloriam, nomini eius, le-
uate ſacrificium, & venite in cõſpectu eius:
& adorate Dominum in decore ſancto.
30 *Commoueatur a facie eius omnis terra:
ipſe enim fundauit orbem immobilem.
31 * Lætentur cæli, & exultet terra: & dicant
in nationibus, Dominus regnauit.
32 *Tonet mare, & plenitudo eius: exultent
agri, & omnia quæ in eis ſunt.
33 *Tunc laudabũt ligna ſaltus coram Do-
mino: quia venit iudicare terram.
34 *Confitemini Domino, quoniam bonus:
quoniam in æternum miſericordia eius.
35 * Et dicite: Salua nos Deus ſaluator no-
ſter; & congrega nos, & erue de gentibus,
vt confiteamur nomini ſancto tuo, & exul-
temus in carminibus tuis.
36 * Benedictus Dominus Deus Iſrael ab
æterno vſque in æternum: & dicat omnis
populus:

populus : Amen, & hymnum Domino.
*Reliquit itaque ibi coram arca fœderis 37
Domini Aſaph, & fratres eius vt miniſtra-
rent in conſpectu arcæ iugiter per ſingulos
dies,& vices ſuas. *Porro Obededom, & 38
fratres eius ſexaginta octo; & Obededom
filium Idithun, & Hoſa conſtituit ianito-
res. *Sadoc autem ſacerdotem, & fratres 39
eius ſacerdotes,coram tabernaculo Domi-
ni in excelſo,quod erat in Gabaon,*vt of- 40
ferrent holocauſta Domino ſuper altare ho
locautomatis iugiter, mane & veſpere, iu-
xta omnia quæ ſcripta ſunt in lege Domi-
ni, quam præcepit Iſraeli. *Et poſt eum 41
Heman, & Idithun, & reliquos electos,
vnumquemque vocabulo ſuo ad confiten-
dum Domino: Quoniam in æternum mi-
ſericordia eius. *Heman quoque, & Idi- 42
thun canentes tuba, & quatientes cymba-
la,& omnia muſicorum organa ad canen-
dum Deo; filios autem Idithun fecit eſſe
portarios. *Reuerſuſq. eſt omnis populus 43
in domum ſuam: & Dauid,vt benediceret
etiam domui ſuæ.

CAP. XVII.

CVm autem habitaret Dauid in domo 1
ſua,dixit ad Nathan prophetam: Ecce
ego habito in domo cedrina: arca autem
fœderis Domini ſub pellibus eſt. *Et ait 2
Nathan ad Dauid: Omnia, quæ in corde
tuo ſunt,fac: Deus enim tecum eſt. *Igi- 3
tur nocte illa factus eſt ſermo Dei ad Na-
thān,dicens: *Vade,& loquere Dauid ſer- 4
uo meo: Hæc dicit Dominus: Non ædi-
ficabis tu mihi domum ad habitandum.
*Neque enim manſi in domo ex eo tem- 5
pore,quo eduxi Iſrael,vſque ad diem hanc:
ſed fui ſemper mutans loca tabernaculi,&
in tentorio*manens cum omni Iſrael. Nū- 6
quid locutus ſum ſaltem vni iudicū Iſrael,
quibus præceperam,vt paſcerent populum
meum,& dixi: Quare non ædificaſtis mihi
domum cedrinam? *Nunc itaque ſic lo- 7
quéris ad ſeruum meum Dauid: Hæc dicit
Dominus exercituum: Ego tuli te, cum in
paſcuis ſequereris gregem,vt eſſes dux po
8 puli mei Iſrael. *Et fui tecum quocumque
perrexiſti: & interfeci omnes inimicos tuos
coram te,feciq. tibi nomen quaſi vnius ma
9 gnorum,qui celebrantur in terra.* Et dedi
locum populo meo Iſrael: plantabitur, &
habitabit in eo, & vltrà non commouebi-
tur: nec filij iniquitatis atterent eos, ſicut
10 a principio,*ex diebus quibus dedi iudices
populo meo Iſrael, & humiliaui vniuerſos
inimicos tuos. Annuncio ergo tibi,quòd
ædificaturus ſit tibi Dominus domum.
11 *Cumq. impleueris dies tuos vt vadas ad
patres tuos,ſuſcitabo ſemen tuum poſt te,
quod erit de filijs tuis: & ſtabiliam regnum
12 eius. *Ipſe ædificabit mihi domum, & fir-
13 mabo ſolium eius vſque in æternum. *Ego
ero ei in patrem,& ipſe erit mihi in filium:
& miſericordiam meam nōn auferā ab eo,
14 ſicut abſtuli ab eo,qui ante te fuit.* Et ſta-
tuam eum in domo mea, & in regno meo
vſque in ſempiternum: & thronus eius erit
15 firmiſſimus in perpetuum. *Iuxta omnia
verba hæc, & iuxta vniuerſam viſionem
iſtam, ſic locutus eſt Nathan ad Dauid.
16 *Cumq. veniſſet rex Dauid,& ſediſſet co-
ram Domino,dixit: Quis ego ſum Domi-
ne Deus, & quæ domus mea,vt præſtares
17 mihi talia? *Sed & hoc parum viſum eſt
in conſpectu tuo, ideoq. locutus es ſuper
domum ſerui tui etiam in futurum: & fe-
ciſti me ſpectabilem ſuper omnes homines
18 Domine Deus. *Quid vltra addere poteſt
Dauid,cum ita glorificaueris ſeruum tuum,
19 & cognoueris eum? *Domine propter fa-
mulum tuum iuxta cor tuum feciſti om-
nem magnificentiam hanc,& nota eſſe vo-
20 luiſti vniuerſa magnalia. *Domine,non eſt
ſimilis tui: & non eſt alius Deus abſque te,
ex omnibus, quos audiuimus auribus no-
21 ſtris. *Quis enim eſt alius,vt populus tuus
Iſrael, gens vna in terra,ad quam perrexit
Deus,vt liberaret,& faceret populum ſibi,
& magnitudine ſua atque terroribus eijce-
ret nationes a facie eius,quem de Ægypto
22 liberarat? *Et poſuiſti populum tuum Iſrael
tibi in populum vſque in æternum, & tu
23 Domine factus es Deus eius. *Nunc igitur
Domine,

Domine, ſermo, quem locutus es famulo
tuo, & ſuper domum eius, confirmetur in
perpetuum, & fac ſicut locutus es. * Per- 24
maneatq. & magnificetur nomen tuum
vſque in ſempiternum: & dicatur: Domi-
nus exercituum Deus Iſrael, & domus Da-
uid ſerui eius permanens coram eo. * Tu 25
enim Domine Deus meus reuelaſti auricu-
lam ſerui tui, vt ædificares ei domum: &
idcirco inuenit ſeruus tuus fiduciam, vt
oret coram te. * Nunc ergo Domine tu es 26
Deus: & locutus es ad ſeruum tuum tan-
ta beneficia. * Et cœpiſti benedicere do- 27
mui ſerui tui, vt ſit ſemper coram te: te
enim Domine benedicente, benedicta erit
in perpetuum.

Cap. XVIII.

Factum eſt autem poſt hæc, vt percu- 1
teret Dauid Philiſthijm, & humiliaret
eos, & tolleret Geth, & filias eius de manu
Philiſthijm, * percuteretq. Moab, & fierent 2
Moabitæ ſerui Dauid, offerentes ei munera.
* Eo tempore percuſſit Dauid etiam Adare- 3
zer regem Soba regionis Hemath, quando
perrexit vt dilataret imperium ſuum vſque
ad flumen Euphraten. * Cepit ergo Dauid 4
mille quadrigas eius, & ſeptem millia equi-
tum, ac viginti millia virorum peditum,
ſubneruauitq. omnes equos curruum, exce-
ptis centum quadrigis, quas reſeruauit ſibi.
* Superuenit autem & Syrus Damaſcenus, 5
vt auxilium præberet Adarezer regi Soba:
ſed & huius percuſſit Dauid viginti duo mil
lia virorum. * Et poſuit milites in Dama- 6
ſco, vt Syria quoque ſeruiret ſibi, & offerret
munera. Adiuuitq. eum Dominus in cun-
ctis, ad quæ perrexerat. * Tulit quoque Da- 7
uid pharetras aureas, quas habuerant ſerui
Adarezer, & attulit eas in Ieruſalem. * Nec- 8
non de Thebath, & Chun vrbibus Adare-
zer æris plurimum, de quo fecit Salomon
mare æneum, & columnas, & vaſa ænea.
* Quod cum audiſſet Thou rex Hemath, 9
percuſſiſſe videlicet Dauid omnem exerci-
tum Adarezer regis Soba, * miſit Adoram 10
filium ſuum ad regem Dauid, vt poſtularet
ab eo pacem, & cõgratularetur ei quòd per-
cuſſiſſet, & expugnaſſet Adarezer: aduerſa-
11 rius quippe erat Thou Adarezer. * Sed &
omnia vaſa aurea, & argentea, & ænea con-
ſecrauit Dauid rex Domino, cum argento
& auro, quod tulerat ex vniuerſis gentibus,
tam de Idumæa, & Moab, & filijs Ammon,
12 quàm de Philiſthijm & Amalec. * Abiſai
vero filius Saruiæ percuſſit Edom in Valle
13 Salinarum, decem & octo millia: * & conſti
tuit in Edom præſidium, vt ſeruiret Idu-
mæa Dauid: ſaluauitq. Dominus Dauid in
14 cunctis, ad quæ perrexerat. * Regnauit ergo
Dauid ſuper vniuerſum Iſrael, & faciebat
iudiciũ atque iuſtitiam cuncto populo ſuo.
15 * Porro Ioab filius Saruiæ erat ſuper exerci-
tum, & Ioſaphat filius Ahilud a commen-
16 tarijs. * Sadoc autem filius Achitob, & Ahi-
melech, filius Abiathar, ſacerdotes: & Suſa,
17 ſcriba. * Banaias quoque filius Ioiadæ ſu-
per legiones Cerethi, & Phelethi: porro fi-
lij Dauid, primi ad manum regis.

Cap. XIX.

1 Accidit autem vt moreretur Naas
rex filiorum Ammon, & regnaret fi-
2 lius eius pro eo. * Dixitq. Dauid: Faciam
miſericordiam cum Hanon filio Naas: præ-
ſtitit enim mihi pater eius gratiam. Mi-
ſitq. Dauid nuncios ad conſolandum eum
ſuper morte patris ſui. Qui cum perueniſ-
ſent in terram filiorum Ammon, vt conſo-
3 larentur Hanon, * dixerunt principes filio-
rum Ammon ad Hanon: Tu forſitan pu-
tas, quòd Dauid honoris cauſa in patrem
tuum miſerit qui conſolentur te: nec ani-
maduertis quòd vt explorent, & inueſtigẽt,
& ſcrutentur terram tuam, venerint ad te
4 ſerui eius. * Igitur Hanon pueros Dauid de-
caluauit, & raſit, & præcidit tunicas eorum
a natibus vſque ad pedes, & dimiſit eos.
5 * Qui cum abiiſſent, & hoc mandaſſent Da-
uid, miſit in occurſum eorum (grandem
enim contumeliam ſuſtinuerant) & præce-
pit vt manerent in Iericho, donec creſceret
6 barba eorum, & tunc reuerterentur. * Vi-
dentes autem filij Ammon, quòd iniuriam
feciſſent

feciſſent Dauid,tam Hanon,quàm reliquus
populus, miſerunt mille talenta argenti,vt
cõducerent ſibi de Meſopotamia,& de Sy-
ria Maacha,& de Soba currus & equites.
* Cõduxeruntq. triginta duo millia curruũ, 7
& regem Maacha cum populo eius. Qui
cum veniſſent,caſtrametati ſunt e regione
Medaba. Filij quoque Ammon congregati
de vrbibus ſuis,venerũt ad bellum. *Quod 8
cum audiſſet Dauid, miſit Ioab,& omnem
exercitum virorum fortium: *egreſſiq. filij 9
Ammon, direxerunt aciem iuxta portam
ciuitatis: reges autem,qui ad auxilium eius
venerant,ſeparatim in agro ſteterunt. *Igi- 10
tur Ioab intelligens bellum ex aduerſo, &
poſt tergum contra ſe fieri,elegit viros for
tiſſimos de vniuerſo Iſrael,& perrexit con-
tra Syrum. * Reliquam autem partem po- 11
puli dedit ſub manu Abiſai fratris ſui; &
perrexerunt contra filios Ammon. * Dixit- 12
que: Si vicerit me Syrus,auxilio eris mihi:
ſi autem ſuperauerint te filij Ammon, ero
tibi in præſidium. * Confortare,& agamus 13
viriliter pro populo noſtro, & pro vrbibus
Dei noſtri: Dominus autem quod in con-
ſpectu ſuo bonum eſt,faciet. * Perrexit er- 14
go Ioab,& populus qui cum eo erat, con-
tra Syrum ad prælium: & fugauit eos.
* Porro filij Ammon videntes quòd fugiſ- 15
ſet Syrus, ipſi quoque fugerunt Abiſai fra-
trem eius,& ingreſſi ſunt ciuitatem: reuer-
ſuſq. eſt etiam Ioab in Ieruſalem. * Videns 16
autem Syrus quòd cecidiſſet coram Iſrael,
miſit nuncios, & adduxit Syrum, qui erat
trans fluuiũ: Sophach autem princeps mi-
litiæ Adarezer, erat dux eorum. * Quod 17
cum nunciatum eſſet Dauid, congregauit
vniuerſum Iſrael,& tranſiuit Iordanem, ir-
ruitq. in eos,& direxit ex aduerſo aciem,il-
lis contra pugnantibus. * Fugit autem Sy- 18
rus Iſrael: & interfecit Dauid de Syris ſe-
ptem millia curruum, & quadraginta mil-
lia peditũ, & Sophach exercitus principẽ.
* Videntes autem ſerui Adarezer ſe ab Iſ- 19
rael eſſe ſuperatos, transfugerunt ad Da-
uid,& ſeruierunt ei: noluitq. vltra Syria au-
xilium præbere filijs Ammon.

Cap. XX.

1 FACTVM eſt autem poſt anni circulum,
eo tempore,quo ſolent reges ad bella
procedere,congregauit Ioab exercitum,&
robur militiæ, & vaſtauit terram filiorum
Ammon; perrexitq. & obſedit Rabba:
porro Dauid manebat in Ieruſalem,quan-
do Ioab percuſſit Rabba,& deſtruxit eam.
2 * Tulit autem Dauid coronam Melchom
de capite eius, & inuenit in ea auri pondo
talentum,& pretioſiſſimas gemmas,fecitq.
ſibi inde diadema: manubias quoque vrbis
3 plurimas tulit: *populum autem,qui erat in
ea,eduxit: & fecit ſuper eos tribulas,& tra-
has,& ferrata carpenta tranſire, ita vt diſ-
ſecarentur, & contererentur: ſic fecit Da-
uid cunctis vrbibus filiorum Ammon: &
reuerſus eſt cum omni populo ſuo in Ieru-
4 ſalem. * Poſt hæc initum eſt bellum in
Gazer aduerſum Philiſthæos: in quo per-
cuſſit Sobochai Huſathites, Saphai de ge-
5 nere Raphaim; & humiliauit eos. *Aliud
quoque bellum geſtum eſt aduerſus Phili-
ſthæos, in quo percuſſit Adeodatus filius
Saltus Bethlehemites fratrem Goliath Ge-
thæi, cuius haſtæ lignum erat quaſi licia-
6 torium texentium. *Sed & aliud bellum
accidit in Geth, in quo fuit homo longiſ-
ſimus, ſenos habens digitos, id eſt, ſimul
viginti quattuor: qui & ipſe de Rapha fue-
7 rat ſtirpe generatus. * Hic blaſphemauit
Iſrael: & percuſſit eum Ionathan filius Sa-
maa fratris Dauid. Hi ſunt filij Rapha in
Geth, qui ceciderunt in manu Dauid &
ſeruorum eius.

Cap. XXI.

1 CONSVRREXIT autem Satan contra
Iſrael: & concitauit Dauid vt nume-
2 raret Iſrael. * Dixitq. Dauid ad Ioab,& ad
principes populi: Ite,& numerate Iſrael a
Berſabee vſque Dan: & afferte mihi nume-
3 rum vt ſciam. * Reſponditq. Ioab: Augeat
Dominus populum ſuum cẽtuplum,quàm
ſunt: nonne domine mi rex, omnes ſerui
tui ſunt? quare hoc quærit dominus meus,
quod

quod in peccatum reputetur Iſraeli? *Sed 4
ſermo regis magis præualuit: egreſſuſq. eſt
Ioab,& circuiuit vniuerſum Iſrael; & reuerſ-
ſus eſt Ieruſalem: *Deditq. Dauidi numerũ 5
eorum,quos circuierat: & inuentus eſt om
nis numerus Iſrael, mille millia & centum
millia virorum educentium gladium: de
Iuda autem quadringenta ſeptuaginta mil
lia bellatorum. *Nam Leui,& Beniamin 6
non numerauit: eo quòd Ioab inuitus exe-
queretur regis imperium. *Diſplicuit au- 7
tem Deo quod iuſſum erat; & percuſſit Iſ-
rael. *Dixitq. Dauid ad Deum: Peccaui ni- 8
mis vt hoc facerem: obſecro aufer iniqui-
tatem ſerui tui,quia inſipienter egi. *Et lo- 9
cutus eſt Dominus ad Gad Videntem Da-
uidis,dicens: *Vade,& loquere ad Dauid; 10
& dic ei: Hæc dicit Dominus: Trium tibi
optionem do; vnum,quod volueris,elige,
& faciam tibi. *Cumq. veniſſet Gad ad 11
Dauid,dixit ei: Hæc dicit Dominus: Elige
quod volueris: *aut tribus annis famem: 12
aut tribus menſibus te fugere hoſtes tuos,
& gladium eorum non poſſe euadere: aut
tribus diebus gladium Domini,& peſtilen-
tiam verſari in terra, & angelum Domini
interficere in vniuerſis finibus Iſrael: nunc
igitur vide quid reſpondeam ei, qui miſit
me. *Et dixit Dauid ad Gad: Ex omni 13
parte me anguſtiæ premunt: ſed melius
mihi eſt, vt incidam in manus Domini;
quia multæ ſunt miſerationes eius, quàm
in manus hominum. *Miſit ergo Dominus 14
peſtilentiam in Iſrael: & ceciderunt de Iſ-
rael ſeptuaginta millia virorum. *Miſit 15
quoque angelum in Ieruſalem,vt percute-
ret eam: cumq. percuteretur,vidit Domi-
nus,& miſertus eſt ſuper magnitudine ma-
li: & imperauit angelo, qui percutiebat:
Sufficit,iam ceſſet manus tua. Porro ange-
lus Domini ſtabat iuxta aream Ornan Ie-
buſæi. *Leuanſq. Dauid oculos ſuos,vidit 16
angelum Domini ſtantem inter cælum &
terram, & euaginatum gladium in manu
eius,& verſum contra Ieruſalem: & ceci-
derunt tam ipſe,quàm maiores natu veſtiti
cilicijs, proni in terram. *Dixitq. Dauid 17
ad Deum: Nonne ego ſum,qui iuſſi vt nu-
meraretur populus? Ego,qui peccaui: ego,
qui malum feci: iſte grex quid cõmeruit?
Domine Deus meus vertatur obſecro ma-
nus tua in me, & in domum patris mei:
18 populus autem tuus non percutiatur. *An-
gelus autem Domini præcepit Gad vt di-
ceret Dauidi vt aſcenderet, extrueretq. al-
tare Domino Deo in area Ornan Iebuſæi.
19 *Aſcendit ergo Dauid iuxta ſermonẽ Gad,
quem locutus ei fuerat ex nomine Domi-
20 ni. *Porro Ornan cum ſuſpexiſſet,& vidiſſet
angelum, quattuorq. filij eius cum eo,ab-
ſconderunt ſe: nam eo tempore terebat in
21 area triticum. *Igitur cum veniret Dauid
ad Ornan,conſpexit eum Ornan,& proceſ
ſit ei obuiam de area,& adorauit eum pro-
22 nus in terram. *Dixitq. ei Dauid: Da mihi
locum areæ tuæ, vt ædificem in ea altare
Domino: ita vt quantum valet argenti ac-
23 cipias,& ceſſet plaga a populo. *Dixit au-
tem Ornan ad Dauid: Tolle, & faciat do-
minus meus rex quodcumque ei placet:
ſed & boues do in holocauſtum, & tribu-
las in ligna, & triticum in ſacrificium: Om-
24 nia libens præbebo. *Dixitq. ei rex Dauid:
Nequaquam ita fiet, ſed argentum dabo
quantum valet: neque enim tibi auferre
debeo, & ſic offerre Domino holocauſta
25 gratuita. *Dedit ergo Dauid Ornan pro
loco ſiclos auri iuſtiſſimi ponderis ſexcen-
26 tos. *Et ædificauit ibi altare Domino: ob-
tulitq. holocauſta, & pacifica, & inuocauit
Dominum,& exaudiuit eum in igne de cæ-
27 lo ſuper altare holocauſti. *Præcepitq. Do-
minus Angelo: & conuertit gladium ſuum
28 in vaginam. *Protinus ergo Dauid, vi-
dens quòd exaudiſſet eum Dominus in area
Ornan Iebuſæi, immolauit ibi victimas.
29 *Tabernaculum autem Domini, quod fe-
cerat Moyſes in deſerto, & altare holocau-
ſtorum, ea tempeſtate erat in excelſo Ga-
30 baon. *Et non præualuit Dauid ire ad al-
tare vt ibi obſecraret Deum: nimio enim
fuerat in timore perterritus, videns gla-
dium Angeli Domini.

CAP.

CAP. XXII.

DIXITQ. Dauid: Hæc eſt domus Dei, 1
& hoc altare in holocauſtum Iſrael.
*Et præcepit vt cógregarentur omnes pro- 2
ſelyti de Terra Iſrael,& conſtituit ex eis la-
tomos ad cædendos lapides & poliendos,
vt ædificaretur domus Dei. *Ferrum quo- 3
que plurimum ad clauos ianuarum, & ad
commiſſuras atque iuncturas præparauit
Dauid: & æris pondus innumerabile. *Li- 4
gna quoque cedrina non poterant æſtima-
ri,quæ Sidonij, & Tyrij deportauerant ad
Dauid. * Et dixit Dauid: Salomon filius 5
meus puer paruulus eſt & delicatus; domus
autem, quam ædificari volo Domino, talis
eſſe debet vt in cunctis regionibus nomi-
netur: præparabo ergo ei neceſſaria. Et ob
hanc cauſam ante mortem ſuã omnes præ-
parauit impenſas.* Vocauitq. Salomonem 6
filium ſuum: & præcepit ei vt ædificaret
domum Domino Deo Iſrael. *Dixitq. Da- 7
uid ad Salomonem: Fili mi,volũtatis meæ
fuit vt ædificarem domum nomini Domi-
ni Dei mei, *ſed factus eſt ſermo Domini 8
ad me,dicens: Multum ſanguinem effudi-
ſti, & plurima bella bellaſti: non poteris
ædificare domum nomini meo, tanto effu-
ſo ſanguine coram me: *filius,qui naſcetur 9
tibi,erit vir quietiſſimus: faciam enim eum
requieſcere ab omnibus inimicis ſuis per
circuitum: & ob hanc cauſam Pacificus vo
cabitur: & pacem & otium dabo in Iſrael
cunctis diebus eius.* Ipſe ædificabit domũ 10
nomini meo, & ipſe erit mihi in filium, &
ego ero illi in patrem: firmaboq. ſolium
regni eius ſuper Iſrael in æternum.* Nunc 11
ergo fili mi,ſit Dominus tecum,& proſpe-
rare,& ædifica domum Domino Deo tuo,
ſicut locutus eſt de te. * Det quoque tibi 12
Dominus prudentiam & ſenſum, vt rege-
re poſſis Iſrael,& cuſtodire legem Domini
Dei tui. *Tunc enim proficere poteris, ſi 13
cuſtodieris mandata,& iudicia,quæ præce-
pit Dominus Moyſi vt doceret Iſrael: con-
fortare & viriliter age,ne timeas,neque pa
ueas. *Ecce ego in paupertate mea præpa- 14
raui impenſas domus Domini,auri talenta
centum millia,& argenti mille millia talen
torum: æris vero, & ferri non eſt pondus,
vincitur enim numerus magnitudine: ligna
& lapides præparaui ad vniuerſa impen-
15 dia. *Habes quoque plurimos artifices,la-
tomos,& cæmẽtarios,artificeſq. lignorum,
& omnium artium ad faciendum opus pru
16 dentiſſimos, *in auro & argento & ære &
ferro,cuius non eſt numerus. Surge igitur,
17 & fac,& erit Dominus tecum. *Præcepit
quoque Dauid cunctis principibus Iſrael,
vt adiuuarent Salomonem filium ſuum.
18 *Cernitis, inquiens, quòd Dominus Deus
veſter vobiſcum ſit,& dederit vobis requiẽ
per circuitum,& tradiderit omnes inimicos
veſtros in manus veſtras, & ſubiecta ſit
terra coram Domino, & coram populo
19 eius. * Præbete igitur corda veſtra & ani-
mas veſtras,vt quæratis Dominum Deum
veſtrum: & conſurgite, & ædificate ſan-
ctuarium Domino Deo, vt introducatur
arca fœderis Domini,& vaſa Domino con-
ſecrata, in domum, quæ ædificatur nomi-
ni Domini.

CAP. XXIII.

1 IGITVR Dauid ſenex & plenus dierum,
regem conſtituit Salomonem filium ſuũ
2 ſuper Iſrael. *Et congregauit omnes prin-
cipes Iſrael, & Sacerdotes atque Leuitas.
3 *Numeratiq. ſunt Leuitæ a triginta annis,
& ſupra: & inuẽta ſunt triginta octo millia
4 virorum. *Ex his electi ſunt,& diſtributi in
miniſterium domus Domini viginti quat-
tuor millia: præpoſitorum autem & iudi-
5 cum ſex millia. *Porro quattuor millia ia-
nitores: & totidem pſaltæ canentes Domi-
no in organis, quæ fecerat ad canendum.
6 *Et diſtribuit eos Dauid per vices filiorum
Leui,Gerſon videlicet,& Caath,& Merari.
7 8 *Filij Gerſon: Leedan, & Semei. * Filij
Leedan: princeps Iahiel,& Zethan,& Ioel,
9 tres. *Filij Semei: Salomith, & Hoſiel, &
Aran, tres: iſti principes familiarum Lee-
10 dan. *Porro filij Semei,Leheth,& Ziza, &
Iaus, & Baria: iſti filij Semei, quattuor.

Erat

*Erat autem Leheth prior,Ziza ſecundus: 11
porro Iaus & Baria non habuerunt pluri-
mos filios, & idcirco in vna familia,vnaq.
domo computati ſunt. *Filij Caath: Am- 12
ram, & Iſaar,Hebron, & Oziel, quattuor.
*Filij Amram,Aaron, & Moyſes. Separa- 13
tuſq. eſt Aaron vt miniſtraret in Sancto ſan
ctorum,ipſe & filij eius in ſempiternum,&
adoleret incenſum Domino ſecundum ri-
tum ſuum, ac benediceret nomini eius in
perpetuum. *Moyſi quoque hominis Dei 14
filij annumerati ſunt in tribu Leui. *Filij 15
Moyſi: Gerſom, & Eliezer. *Filij Gerſom: 16
Subuel primus. *Fuerunt autem filij Elie- 17
zer: Rohobia primus: & non erant Eliezer
filij alij. Porro filij Rohobia multiplicati
ſunt nimis. *Filij Iſaar: Salomith primus. 18
*Filij Hebron: Ieriau primus, Amarias ſe- 19
cundus,Iahaziel tertius,Iecmaam quartus.
*Filij Oziel: Micha primus,Ieſia ſecundus. 20
*Filij Merari: Moholi,& Muſi. Filij Moho- 21
li: Eleazar,& Cis. *Mortuus eſt autem Elea- 22
zar, & non habuit filios,ſed filias: accepe-
runtq. eas filij Cis fratres earum. *Filij Mu- 23
ſi: Moholi, & Eder,& Ierimoth,tres. *Hi 24
filij Leui in cognationibus,& familijs ſuis,
principes per vices, & numerum capitum
ſingulorum, qui faciebant opera miniſterij
domus Domini a viginti annis, & ſupra.
*Dixit enim Dauid: Requiem dedit Do- 25
minus Deus Iſrael populo ſuo, & habita-
tionem Ieruſalem vſque in æternum. *Nec 26
erit officij Leuitarum vt vltra portent ta-
bernaculum, & omnia vaſa eius ad mini-
ſtrandum. *Iuxta præcepta quoque Da- 27
uid nouiſſima ſupputabitur numerus filio-
rum Leui a viginti annis & ſupra. *Et erunt 28
ſub manu filiorum Aaron in cultū domus
Domini,in veſtibulis,& in exedris,& in lo-
co purificationis,& in ſanctuario,& in vni-
uerſis operibus miniſterij templi Domini.
*Sacerdotes autem,ſuper panes propoſitio- 29
nis, & ad ſimilæ ſacrificium, & ad lagana
azyma,& ſartaginem, & ad torrendum, &
ſuper omne pondus atque menſuram. *Le- 30
uitæ vero vt ſtent mane ad confitendum,
& canendum Domino: ſimiliterq. ad ve-
31 ſperam *tam in oblatione holocauſtorum
Domini, quàm in ſabbatis & Calendis &
ſollemnitatibus reliquis iuxta numerum,
& ceremonias vniuſcuiuſque rei, iugiter
32 coram Domino. *Et cuſtodiant obſerua-
tiones tabernaculi fœderis, & ritum ſan-
ctuarij, & obſeruationem filiorum Aaron
fratrum ſuorum, vt miniſtrent in do-
mo Domini.

CAP. XXIIII.

1 PORRO filijs Aaron hæ partitiones erāt:
Filij Aaron: Nadab, & Abiu, & Elea-
2 zar, & Ithamar. *Mortui ſunt autem Na-
dab, & Abiu ante patrem ſuum abſque li-
beris: ſacerdotioq. functus eſt Eleazar, &
3 Ithamar. *Et diuiſit eos Dauid, id eſt Sa-
doc de filijs Eleazari, & Ahimelech de fi-
lijs Ithamar, ſecundum vices ſuas & mini-
4 ſterium. *Inuentiq. ſunt multo plures filij
Eleazar in principibus viris,quàm filij Itha-
mar. Diuiſit autem eis, hoc eſt filijs Elea-
zar principes per familias ſedecim: & filijs
Ithamar per familias & domos ſuas octo.
5 *Porro diuiſit vtraſque inter ſe familias ſor
tibus: erant enim principes ſanctuarij, &
principes Dei, tam de filijs Eleazar, quàm
6 de filijs Ithamar. *Deſcripſitq. eos Semeias
filius Nathanael ſcriba Leuites,coram rege
& principibus,& Sadoc ſacerdote, & Ahi-
melech filio Abiathar, principibus quoque
familiarū ſacerdotaliū & Leuiticarum: vná
domum, quæ ceteris præerat, Eleazar: &
alteram domum,quæ ſub ſe habebat cete-
7 ros,Ithamar. *Exiuit autem ſors prima Io-
8 iarib, ſecunda Iedei, *tertia Harim, quarta
9 10 Seorim, *quinta Melchia, ſexta Maiman, *ſe-
11 ptima Accos, octaua Abia, *nona Ieſua, de-
12 cima Sechenia, *vndecima Eliaſib, duodeci-
13 ma Iacim, *tertiadecima Hoppha, decima-
14 quarta Iſbaab, *decimaquinta Belga, deci-
15 maſexta Emmer, *decimaſeptima Hezir, de-
16 cimaoctaua Aphſes, *decimanona Pheteia,
17 vigeſima Hezechiel, *vigeſimaprima Iachin,
18 vigeſimaſecunda Gamul, *vigeſimatertia
19 Dalaiau, vigeſimaquarta Maaziau. *Hæ
vices eorum ſecundum miniſteria ſua, vt
ingre-

ingrediantur domum Domini & iuxta ri-
tum ſuum ſub manu Aaron patris eorum:
ſicut præceperat Dominus Deus Iſrael.
*Porro filiorum Leui, qui reliqui fuerant, de 20
filijs Amram erat Subael, & de filijs Subael,
Iehedeia. *De filijs quoque Rohobiæ prin- 21
ceps Ieſias. *Iſaari vero filius Salemoth, fi- 22
liuſq. Salemoth Iahath: *filiuſq. eius Ieriau 23
primus, Amarias ſecundus, Iahaziel tertius,
Iecmaan quartus. *Filius Oziel, Micha: fi- 24
lius Micha, Samir. *Frater Micha, Ieſia: fi- 25
liuſq. Ieſiæ, Zacharias. *Filij Merari: Moholi 26
& Muſi. Filius Oziau: Benno. *Filius quo- 27
que Merari: Oziau & Soam & Zachur &
Hebri. *Porro Moholi filius: Eleazar, qui 28
non habebat liberos. *Filius vero Cis, Ie- 29
rameel. *Filij Muſi: Moholi, Eder, & Ieri- 30
moth. iſti filij Leui ſecundum domos fami-
liarum ſuarum. *Miſeruntq. & ipſi ſortes 31
contra fratres ſuos filios Aaron coram Da-
uid rege, & Sadoc, & Ahimelech, & princi-
pibus familiarum Sacerdotalium & Leuiti-
carum, tam maiores, quàm minores. om-
nes ſors æqualiter diuidebat.

CAP. XXV.

IGITVR Dauid, & magiſtratus exercitus 1
ſegregauerunt in miniſterium filios A-
ſaph, & Heman, & Idithun: qui propheta-
rent in citharis, & pſalterijs, & cymbalis ſe-
cundum numerum ſuum dedicato ſibi of-
ficio ſeruientes. *De filijs Aſaph: Zacchur, 2
& Ioſeph, & Nathania, & Aſarela, filij A-
ſaph: ſub manu Aſaph prophetantis iuxta
regem. *Porro Idithun: filij Idithun, Go- 3
dolias, Sori, Ieſeias, & Haſabias, & Matha-
thias, ſex, ſub manu patris ſui Idithun, qui
in cithara prophetabat ſuper confitentes
& laudantes Dominum. *Heman quoque: 4
filij Heman, Bocciau, Mathaniau, Oziel,
Subuel, & Ierimoth, Hananias, Hanani,
Eliatha, Geddelthi, & Romemthiezer, &
Ieſbacaſſa, Mellothi, Othir, Mahazioth:
*omnes iſti filij Heman Videntis regis in 5
ſermonibus Dei, vt exaltaret cornu: deditq.
Deus Heman filios quattuordecim, & filias
tres. *Vniuerſi ſub manu patris ſui ad can- 6
tandum in templo Domini diſtributi erant,
in cymbalis, & pſalterijs, & citharis, in mini-
ſteria domus Domini iuxta regem: Aſaph
7 videlicet, & Idithun, & Heman. *Fuit au-
tem numerus eorum cũ fratribus ſuis, qui
erudiebant canticum Domini, cuncti do-
8 ctores, ducenti octogintaocto. *Miſeruntq.
ſortes per vices ſuas, ex æquo tam maior
quàm minor, doctus pariter & indoctus.
9 *Egreſſaq. eſt ſors prima Ioſeph, qui erat de
Aſaph: Secunda Godoliæ, ipſi & filijs eius,
10 & fratribus eius duodecim. *Tertia Zachur,
11 filijs & fratribus eius duodecim. *Quarta
Iſari, filijs & fratribus eius duodecim.
12 *Quinta Nathaniæ, filijs & fratribus eius
13 duodecim. *Sexta Bocciau, filijs & fratri-
14 bus eius duodecim. *Septima Iſreela, filijs
15 & fratribus eius duodecim. *Octaua Ie-
16 ſaiæ, filijs & fratribus eius duodecim. *No-
na Mathaniæ, filijs & fratribus eius duode-
17 cim. *Decima Semeiæ, filijs & fratribus eius
18 duodecim. *Vndecima Azareel, filijs & fra-
19 tribus eius duodecim. *Duodecima Haſa-
20 biæ, filijs & fratribus eius duodecim. *Ter-
tiadecima Subael, filijs & fratribus eius duo-
21 decim. *Quartadecima Mathathlæ, filijs &
22 fratribus eius duodecim. *Quintadecima
Ierimoth, filijs & fratribus eius duodecim.
23 *Sextadecima Hananiæ, filijs & fratribus
24 eius duodecim. *Septimadecima Ieſbacaſ-
25 ſæ, filijs & fratribus eius duodecim. *Octa-
uadecima Hanani, filijs & fratribus eius
26 duodecim. *Nonadecima Mellothi, filijs
27 & fratribus eius duodecim. *Vigeſima
Eliatha, filijs & fratribus eius duodecim.
28 *Vigeſimaprima Othir, filijs & fratribus
29 eius duodecim. *Vigeſimaſecunda Ged-
delthi, filijs & fratribus eius duodecim.
30 *Vigeſimatertia Mahazioth, filijs & fra-
31 tribus eius duodecim. *Vigeſimaquarta
Romemthiezer, filijs & fratribus eius duo-
decim.

CAP. XXVI.

1 DIVISIONES autem ianitorum: de
Coritis Meſelemia, filius Core, de filijs
2 Aſaph. *Filij Meſelemiæ: Zacharias primo-

genitus, Iadihel ſecundus, Zabadias tertius,
Iathanael quartus, *Aelam quintus, Ioha- 3
nan ſextus, Elioenai ſeptimus. * Filij au- 4
tem Obededom: Semeias primogenitus,
Iozabad ſecundus, Ioaha tertius, Sachar
quartus, Nathanael quintus, *Ammiel ſex- 5
tus, Iſſachar ſeptimus, Phollathi octauus:
quia benedixit illi Dominus. * Semei au- 6
tem filio eius nati ſunt filij, præfecti fami-
liarum ſuarum: erant enim viri fortiſſimi.
*filij ergo Semeiæ: Othni, & Raphael, & 7
Obed, Elzabad, fratres eius viri fortiſſimi:
Eliu quoque, & Samachias. *Omnes hi, de 8
filijs Obededom: ipſi, & filij, & fratres eo-
rum fortiſſimi ad miniſtrandum, ſexaginta
duo de Obededom. * Porro Meſelemiæ fi- 9
lij, & fratres eorum robuſtiſſimi, decem &
octo. * De Hoſa autem, id eſt de filijs Me- 10
rari: Semri princeps (non enim habuerat
primogenitum, & idcirco poſuerat eum pa-
ter eius in principem) * Helcias ſecundus, 11
Tabelias tertius, Zacharias quartus. omnes
hi filij, & fratres Hoſa, tredecim. *Hi diui- 12
ſi ſunt in ianitores, vt ſemper principes cu-
ſtodiarum, ſicut & fratres eorum miniſtra-
rent in domo Domini. * Miſſæ ſunt ergo 13
ſortes ex æquo, & paruis, & magnis, per fa-
milias ſuas in vnamquamque portarum.
* Cecidit ergo ſors Orientalis, Selemiæ. 14
Porro Zachariæ filio eius, viro prudentiſſi-
mo, & erudito, ſortitò obtigit plaga Septen-
trionalis. *Obededom vero & filijs eius ad 15
Auſtrum: in qua parte domus erat ſenio-
rum concilium. *Sephim, & Hoſa ad Occi- 16
dentem, iuxta portam, quæ ducit ad viam
aſcenſionis: cuſtodia contra cuſtodiam.
*Ad Orientem vero Leuitæ ſex: & ad Aqui- 17
lonem quattuor per diem: atque ad Meri-
diem ſimiliter in die quattuor: & vbi erat
concilium bini & bini. * In cellulis quoque 18
ianitorum ad Occidentem quattuor in via,
biniq. per cellulas. *Hæ ſunt diuiſiones ia- 19
nitorum filiorum Core, & Merari. * Porro 20
Achias erat ſuper theſauros domus Dei, &
vaſa ſanctorum. * Filij Ledan, filij Ger- 21
ſonni: de Ledan principes familiarum, Le-
dan, & Gerſonni, Iehieli. * Filij Iehieli: 22
Zathan, & Ioel fratres eius ſuper theſauros
23 domus Domini, * Amramitis, & Iſaaritis, &
24 Hebronitis, & Ozihelitis. * Subael autem
filius Gerſom, filij Moyſi, præpoſitus the-
25 ſauris. * Fratres quoque eius Eliezer, cuius
filius Rahabia, & huius filius Iſaias, & huius
filius Ioram, huius quoque filius Zechri. &
26 huius filius Selemith. * Ipſe Selemith, &
fratres eius ſuper theſauros ſanctorum, quæ
ſanctificauit Dauid rex, & principes fami-
liarum, & tribuni, & centuriones, & duces
27 exercitus *de bellis, & manubijs præliorum,
quæ conſecrauerant ad inſtaurationem, &
28 ſupellectilem templi Domini. *Hæc autem
vniuerſa ſanctificauit Samuel Videns, &
Saul filius Cis, & Abner filius Ner, & Ioab
filius Saruiæ: omnes, qui ſanctificauerant ea
29 per manum Selemith, & fratrum eius. *Iſaa-
ritis vero præerat Chonenias, & filij eius
ad opera forinſecus ſuper Iſrael ad docen
30 dum & iudicandum eos. * Porro de He-
bronitis Haſabias, & fratres eius viri for-
tiſſimi, mille ſeptingenti præerant Iſraeli
trans Iordanem contra Occidentem, in cun-
ctis operibus Domini, & in miniſterium
31 regis. *Hebronitarum autem princeps fuit
Ieria ſecundum familias & cognationes eo-
rum. Quadrageſimo anno regni Dauid
recenſiti ſunt, & inuenti ſunt viri fortiſſi-
32 mi in Iazer Galaad, * fratreſq. eius robu-
ſtioris ætatis, duo millia ſeptingenti prin-
cipes familiarum. Præpoſuit autem eos
Dauid rex Rubenitis, & Gadditis, & di-
midiæ tribui Manaſſe, in omne miniſte-
rium Dei, & regis.

CAP. XXVII.

1 FILII autem Iſrael ſecundum numerum
ſuum, principes familiarum, tribuni,
& centuriones, & præfecti, qui miniſtra-
bant regi iuxta turmas ſuas, ingredientes &
egredientes per ſingulos menſes in anno,
vigintiquattuor millibus ſinguli præerant.
2 *Primæ turmæ in primo menſe Ieſboã præ-
erat filius Zabdiel, & ſub eo vigintiquattuor
3 millia. * De filijs Phares, princeps cuncto-
rum principum in exercitu menſe primo.

*Secundi

* Secundi menſis habebat turmam Dudia 4
Ahohites, & poſt ſe alter nomine Macel-
loth, qui regebat partem exercitus viginti
quattuor millium. * Dux quoque turmæ 5
tertiæ in menſe tertio, erat Banaias filius
Ioiadæ ſacerdos: & in diuiſione ſua viginti
quattuor millia. * Ipſe eſt Banaias fortiſſi- 6
mus inter triginta, & ſuper triginta. præerat
autem turmæ ipſius Amizabad filius eius.
* Quartus, menſe quarto, Aſahel frater Ioab, 7
& Zabadias filius eius poſt eum: & in tur-
ma eius vigintiquattuor millia. * Quintus, 8
menſe quinto, princeps Samaoth Iezerites:
& in turma eius vigintiquattuor millia.
* Sextus, menſe ſexto, Hira filius Acces The- 9
cuites: & in turma eius vigintiquattuor mil
lia. * Septimus, menſe ſeptimo, Helles Phal- 10
lonites de filijs Ephraim: & in turma eius
vigintiquattuor millia. * Octauus, menſe 11
octauo, Sobochai Huſathites de ſtirpe Za-
rahi: & in turma eius vigintiquattuor mil-
lia. * Nonus, menſe nono, Abiezer Anatho- 12
thites de filijs Iemini: & in turma eius vi-
gintiquattuor millia. * Decimus, menſe de- 13
cimo, Marai, & ipſe Netophathites de ſtirpe
Zarahi: & in turma eius vigintiquattuor
millia. * Vndecimus, menſe vndecimo, Ba- 14
naias Pharathonites de filijs Ephraim: & in
turma eius vigintiquattuor millia. * Duo- 15
decimus, menſe duodecimo, Holdai Neto-
phathites, de ſtirpe Gothoniel: & in turma
eius vigintiquattuor millia. * Porro tribu- 16
bus præerant Iſrael, Rubenitis, dux Eliezer
filius Zechri: Simeonitis, dux Saphatias fi-
lius Maacha: * Leuitis, Haſabias filius Ca- 17
muel: Aaronitis, Sadoc: * Iuda, Eliu frater 18
Dauid: Iſſachar, Amri filius Michael. * Zabu- 19
lonitis, Ieſmaias filius Abdiæ: Nephthaliti-
bus, Ierimoth filius Ozriel: * filijs Ephraim, 20
Oſee filius Ozaziu: dimidiæ tribui Manaſſe,
Ioel filius Phadaiæ: * & dimidiæ tribui Ma- 21
naſſe in Galaad, Iaddo filius Zachariæ: Be-
niamin autem, Iaſiel filius Abner. * Dan 22
vero, Ezrihel filius Ieroham: hi principes fi-
liorum Iſrael. * Noluit autem Dauid nu- 23
merare eos a viginti annis inferius: quia di-
xerat Dominus vt multiplicaret Iſrael quaſi

24 ſtellas cæli. * Ioab filius Saruiæ cœperat nu-
merare, nec compleuit: quia ſuper hoc ira
irruerat in Iſrael: & idcirco numerus eorũ
qui fuerant recenſiti, non eſt relatus in fa-
25 ſtos regis Dauid. * Super theſauros autem
regis fuit Azmoth filius Adiel. his autem
theſauris, qui erant in vrbibus, & in vicis,
& in turribus, præſidebat Ionathan filius
26 Oziæ. * Operi autem ruſtico, & agricolis,
qui exercebant terram, præerat Ezri filius
27 Chelub: * vinearumq. cultoribus, Semeias
Romathites: cellis autem vinarijs, Zabdias
28 Aphonites. * Nam ſuper oliueta & ficeta,
quæ erant in campeſtribus, Balanam Ge-
derites: ſuper apothecas autem olei, Ioas.
29 * Porro armẽtis, quæ paſcebantur in Saron,
præpoſitus fuit Setrai Saronites: & ſuper
30 bones in vallibus Saphat filius Adli: * ſuper
camelos vero, Vbil Iſmaelites: & ſuper aſi-
31 nos, Iadias Meronathites. * ſuper oues quo-
que Iaziz Agareus. omnes hi, principes
32 ſubſtantiæ regis Dauid. * Ionathan autem
patruus Dauid, conſiliarius, vir prudens &
litteratus: Ipſe & Iahiel filius Hachamoni
33 erant cum filijs regis. * Achitophel etiam
conſiliarius regis, & Chuſai Arachites ami-
34 cus regis. * Poſt Achitophel fuit Ioiada fi-
lius Banaiæ, & Abiathar. Princeps autem
exercitus regis erat Ioab.

CAP. XXVIII.

1 CONVOCAVIT igitur Dauid omnes
principes Iſrael, duces tribuum, & præ-
poſitos turmarum, qui miniſtrabant regi:
tribunos quoque & cẽturiones, & qui præ-
erant ſubſtantiæ & poſſeſſionibus regis, fi-
lioſq. ſuos cum eunuchis, & potentes, & ro-
buſtiſſimos quoſque in exercitu Ieruſalem.
2 * Cumq. ſurrexiſſet rex, & ſtetiſſet, ait: Au-
dite me fratres mei, & populus meus: Co-
gitaui vt ædificarem domum, in qua requie-
ſceret arca fœderis Domini, & ſcabellum
pedum Dei noſtri: & ad ædificandum, om-
3 nia præparaui. * Deus autem dixit mihi:
Non ædificabis domum nomini meo, eo
quòd ſis vir bellator, & ſanguinem fuderis.
4 * Sed elegit Dominus Deus Iſrael me de

vniuerſa domo patris mei, vt eſſem rex ſu-
per Iſrael in ſempiternum : de Iuda enim
elegit principes : porro de domo Iuda, do-
mum patris mei : & de filijs patris mei, pla-
cuit ei vt me eligeret regem ſuper cũctum
Iſrael. *Sed & de filijs meis (filios enim mihi 5
multos dedit Dominus) elegit Salomonem
filium meum, vt ſederet in throno regni
Domini ſuper Iſrael, *dixitq. mihi : Salo- 6
mon filius tuus ædificabit domum meam,
& atria mea : ipſum enim elegi mihi in fi-
lium, & ego ero ei in patrem. *Et firmabo 7
regnum eius vſque in æternum, ſi perſeue-
rauerit facere præcepta mea, & iudicia, ſi-
cut & hodie. *Nunc ergo coram vniuerſo 8
cœtu Iſrael audiente Deo noſtro, cuſtodi-
te, & perquirite cuncta mandata Domini
Dei noſtri : vt poſſideatis Terram bonam,
& relinquatis eam filijs veſtris poſt vos vſ-
que in ſempiternum. *Tu autem Salomon 9
fili mi, ſcito Deum patris tui, & ſeruito ei
corde perfecto, & animo voluntario : om-
nia enim corda ſcrutatur Dominus, & vni-
uerſas mentium cogitationes intelligit. Si
quæſieris eum, inuenies : ſi autem dereli-
queris eum, proijciet te in æternum. *Nunc 10
ergo quia elegit te Dominus vt ædificares
domum Sanctuarij, confortare, & perfice.
*Dedit autem Dauid Salomoni filio ſuo de- 11
ſcriptionem porticus, & templi, & cella-
riorum, & cœnaculi, & cubiculorum in ady-
tis, & domus propitiationis, *necnon & 12
omnium quæ cogitauerat atriorum, & exe-
drarum per circuitum in theſauros domus
Domini, & in theſauros ſanctorum, *diui- 13
ſionumq. Sacerdotalium & Leuiticarum, in
omnia opera domus Domini, & in vniuer-
ſa vaſa miniſterij templi Domini. *Aurum 14
in pondere per ſingula vaſa miniſterij. Ar-
genti quoque pondus pro vaſorum & ope-
rum diuerſitate. *Sed & in candelabra au- 15
rea, & ad lucernas eorum, aurum pro men-
ſura vniuſcuiuſque candelabri & lucerna-
rum. Similiter & in candelabra argentea, &
in lucernas eorum, pro diuerſitate menſu-
ræ, pondus argenti tradidit. *Aurum quo- 16
que dedit in menſas propoſitionis pro di-
uerſitate menſarum : ſimiliter & argentum
17 in alias menſas argenteas. *Ad fuſcinulas
quoque, & phialas, & thuribula ex auro pu-
riſſimo, & leunculos aureos pro qualitate
menſuræ pondus diſtribuit in leunculum,
& leunculum. Similiter & in leones argen-
teos diuerſum argenti pondus ſeparauit.
18 *Altari autem, in quo adoletur incenſum,
aurum puriſſimum dedit : vt ex ipſo fieret
ſimilitudo quadrigæ cherubim extenden-
tium alas, & velantium arcam fœderis Do-
19 mini. *Omnia, inquit, venerunt ſcripta ma-
nu Domini ad me, vt intelligerem vniuerſa
20 opera exemplaris. *Dixit quoque Dauid
Salomoni filio ſuo : Viriliter age, & confor-
tare, & fac : ne timeas, & ne paueas : Do-
minus enim Deus meus tecum erit, & non
dimittet te, nec derelinquet donec perficias
21 omne opus miniſterij domus Domini. *Ec-
ce diuiſiones Sacerdotum & Leuitarum, in
omne miniſterium domus Domini aſſiſtunt
tibi, & parati ſunt, & nouerunt tam princi-
pes quàm populus facere omnia præce-
pta tua.

CAP. XXIX.

1 LOCVTVSQ. eſt Dauid rex ad omnem
eccleſiam : Salomonem filium meum
vnum elegit Deus, adhuc puerum & tenel-
lum : opus namque grande eſt, neque enim
homini præparatur habitatio, ſed Deo.
2 *Ego autem totis viribus meis præparaui
impenſas domus Dei mei. Aurum ad vaſa
aurea, & argentum in argentea, æs in ænea,
ferrum in ferrea, ligna ad lignea : & lapi-
des onychinos, & quaſi ſtibinos, & diuer-
ſorum colorum, omnemq. pretioſum lapi-
dem, & marmor Parium abundantiſſime :
3 *& ſuper hæc, quæ obtuli in domum Dei
mei de peculio meo aurum & argentum;
do in templum Dei mei, exceptis his,
4 quæ præparaui in ædem ſanctam. *Tria
millia talenta auri de auro Ophir : & ſe-
ptem millia talentorum argenti probatiſ-
5 ſimi ad deaurandos parietes templi. *Et,
vbicumque opus eſt aurum de auro, &
vbicumque opus eſt argentum de argento,

opera fiant per manus artificum: & ſiquis
ſponte offert, impleat manum ſuam hodie,
& offerat quod voluerit Domino. *Polliciti 6
ſunt itaque principes familiarum, & proce-
res tribuum Iſrael, tribuni quoque, & cen-
turiones, & principes poſſeſſionum regis.
*Dederuntq. in opera domus Dei auri ta- 7
lenta quinque millia, & ſolidos decem mil-
lia: argenti talenta decem millia, & æris
talenta decem & octo millia: ferri quoque
centum millia talentorum. *Et apud quem- 8
cumque inuenti ſunt lapides, dederunt in
theſauros domus Domini, per manum Ia-
hiel Gerſonitis. *Lætatusq. eſt populus, 9
cum vota ſponte promitterent: quia corde
toto offerebant ea Domino: ſed & Dauid
rex lætatus eſt gaudio magno. *Et benedi- 10
xit Domino coram vniuerſa multitudine,
& ait: Benedictus es Domine Deus Iſrael
patris noſtri ab æterno in æternum. *Tua 11
eſt Domine magnificentia, & potentia, &
gloria, atque victoria: & tibi laus: cuncta
enim quæ in cælo ſunt, & in terra, tua ſunt:
tuum Domine regnum, & tu es ſuper om-
nes principes. *Tuæ diuitiæ, & tua eſt glo- 12
ria: tu dominaris omnium, in manu tua
virtus & potentia: in manu tua magnitu-
do, & imperium omnium. *Nunc igitur 13
Deus noſter confitemur tibi, & laudamus
nomen tuum inclytum. *Quis ego, & quis 14
populus meus, vt poſſimus hæc tibi vniuer-
ſa promittere? tua ſunt omnia: & quæ de
manu tua accepimus dedimus tibi. *Pere- 15
grini enim ſumus coram te, & aduenæ, ſi-
cut omnes patres noſtri. Dies noſtri quaſi
vmbra ſuper terram, & nulla eſt mora.
*Domine Deus noſter, omnis hæc copia, 16
quam parauimus vt ædificaretur domus no-
mini ſancto tuo, de manu tua eſt, & tua ſunt
omnia. *Scio Deus meus quòd probes cor- 17
da, & ſimplicitatem diligas, vnde & ego in
ſimplicitate cordis mei lætus obtuli vniuer-
ſa hæc: & populum tuum, qui hic repertus
eſt, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre do-
naria. *Domine Deus Abraham, & Iſaac, & 18
Iſrael patrum noſtrorum, cuſtodi in æter-
num hanc voluntatem cordis eorum, &
ſemper in venerationem tui mens iſta per-
19 maneat. *Salomoni quoque filio meo da
cor perfectum, vt cuſtodiat mandata tua,
teſtimonia tua, & ceremonias tuas, & faciat
vniuerſa: & ædificet ædem, cuius impenſas
20 paraui. *Præcepit autem Dauid vniuerſæ
eccleſiæ: Benedicite Domino Deo noſtro.
Et benedixit omnis eccleſia Domino Deo
patrum ſuorum: & inclinauerunt ſe, & ado-
21 rauerunt Deum, & deinde regem. *Immo-
laueruntq. victimas Domino: & obtulerũt
holocauſta die ſequenti, tauros mille, arie-
tes mille, agnos mille cũ libaminibus ſuis,
& vniuerſo ritu abundantiſſime in omnem
22 Iſrael. *Et comederunt, & biberunt coram
Domino in die illo cum grandi lætitia. Et
vnxerunt ſecundò Salomonem filium Da-
uid. Vnxerunt autem eum Domino in prin
23 cipem, & Sadoc in pontificem. *Seditq. Sa-
lomon ſuper ſolium Domini in regem pro
Dauid patre ſuo, & cunctis placuit: & pa-
24 ruit illi omnis Iſrael. *Sed & vniuerſi prin-
cipes, & potentes, & cuncti filij regis Dauid
dederunt manum, & ſubiecti fuerunt Salo-
25 moni regi. *Magnificauit ergo Dominus
Salomonem ſuper omnem Iſrael: & dedit
illi gloriam regni, qualem nullus habuit
26 ante eum rex Iſrael. *Igitur Dauid filius
27 Iſai regnauit ſuper vniuerſum Iſrael. *Et
dies, quibus regnauit ſuper Iſrael, fuerunt
quadraginta anni: in Hebron regnauit ſe-
ptem annis, & in Ieruſalem annis triginta-
28 tribus. *Et mortuus eſt in ſenectute bona,
plenus dierum, & diuitijs, & gloria. & re-
29 gnauit Salomon filius eius pro eo. *Geſta
autem Dauid regis priora, & nouiſſima ſcri-
pta ſunt in Libro Samuelis Videntis, & in
Libro Nathan prophetæ, atque in volu-
30 mine Gad Videntis: *Vniuerſiq.
regni eius, & fortitudinis,
& temporum, quæ
tranſierunt ſub
eo, ſiue in
Iſrael,
ſiue in cunctis regnis
terrarum.

LIBER SECVNDVS PARALIPOMENON, HEBRAICE DIBRE HAIAMIM.

CAPVT PRIMVM.

CONFORTATVS. eſt ergo 1
Salomon filius Dauid in re-
gno ſuo,& Dominus Deus
eius erat cum eo,& magni-
ficauit eum in excelſum.
*Præcepitq. Salomõ vniuerſo Iſraeli,tribu- 2
nis,& centurionibus, & ducibus, & iudici-
bus omnis Iſrael, & principibus familiarũ:
*& abijt cum vniuerſa multitudine in Ex- 3
celſum Gabaon, vbi erat tabernaculum
fœderis Dei, quod fecit Moyſes famulus
Dei in ſolitudine. *Arcam autem Dei ad- 4
duxerat Dauid de Cariathiarim in locum,
quem præparauerat ei,& vbi fixerat illi ta-
bernaculum,hoc eſt,in Ieruſalem. *Altare 5
quoque æneum,quod fabricatus fuerat Be-
ſeleel filius Vri filij Hur, ibi erat coram ta-
bernaculo Domini: quod & requiſiuit Sa-
lomon, & omnis eccleſia. *Aſcenditq. Sa- 6
lomon ad altare æneum, coram taberna-
culo fœderis Domini,& obtulit in eo mille
hoſtias. *Ecce autem in ipſa nocte appa- 7
ruit ei Deus, dicens: Poſtula quod vis, vt
dem tibi. *Dixitq. Salomon Deo: Tu fe- 8
ciſti cum Dauid patre meo miſericordiam
magnam: & conſtituiſti me regem pro eo.
*Nunc ergo Domine Deus impleatur ſer- 9
mo tuus, quem pollicitus es Dauid patri
meo: tu enim me feciſti regem ſuper popu-
lum tuum multum, qui tam innumerabilis
eſt,quàm puluis terræ. *Da mihi ſapientiam 10
& intelligentiam, vt ingrediar & egrediar
coram populo tuo: quis enim poteſt hunc
populum tuum digne,qui tam grandis eſt,
iudicare? *Dixit autem Deus ad Salomo- 11
nem: Quia hoc magis placuit cordi tuo,
& non poſtulaſti diuitias, & ſubſtan-
tiam, & gloriam, neque animas eorum
qui te oderant, ſed nec dies vitæ pluri-
mos: petiſti autem ſapientiam & ſcien-
tiam, vt iudicare poſſis populum meum,
12 ſuper quem conſtitui te regem. *Sapien-
tia & ſcientia data ſunt tibi: diuitias au-
tem & ſubſtantiam & gloriam dabo ti-
bi, ita vt nullus in regibus nec ante te nec
13 poſt te fuerit ſimilis tui. *Venit ergo Sa-
lomon ab Excelſo Gabaon in Ieruſalem
coram tabernaculo fœderis, & regnauit
14 ſuper Iſrael. *Congregauitq. ſibi currus
& equites, & facti ſunt ei mille quadrin-
genti currus, & duodecim millia equi-
tum: & fecit eos eſſe in vrbibus quadri-
15 garum, & cum rege in Ieruſalem. *Præ-
buitq. rex argentum & aurum in Ieruſa-
lem quaſi lapides, & cedros quaſi ſyco-
moros, quæ naſcuntur in campeſtribus
16 multitudine magna. *Adducebantur au-
tem ei equi de Ægypto, & de Coa a ne-
gotiatoribus regis, qui ibant, & emebant
17 pretio, *quadrigam equorum ſexcentis ar-
genteis, & equum centum quinquagin-
ta: ſimiliter de vniuerſis regnis Hethæo-
rum, & a regibus Syriæ emptio celebra-
batur.

CAP. II.

1 DECREVIT autem Salomon ædificare
domum nomini Domini, & palatium
2 ſibi. *Et numerauit ſeptuaginta millia vi-
rorum portantium humeris, & octoginta
millia qui cæderent lapides in montibus,
præpoſitosq. eorum tria millia ſexcentos.
3 *Miſit quoque ad Hiram regem Tyri, di-
cens: Sicut egiſti cum Dauid patre meo,
& miſiſti

& miſiſti ei ligna cedrina vt ædificaret ſibi
domum, in qua & habitauit :* ſic fac me- 4
cum vt ædificem domum nomini Domini
Dei mei, vt conſecrem eam ad adolendum
incenſum coram illo,& fumiganda aroma-
ta, & ad propoſitionem panum ſempiter-
nam,& ad holocautomata mane,& veſpe-
re,ſabbatis quoque,& neomenijs, & ſollẽ-
nitatibus Domini Dei noſtri in ſempiter-
num, quæ mandata ſunt Iſraeli. * Domus 5
enim,quam ædificare cupio,magna eſt: ma-
gnus eſt enim Deus noſter ſuper omnes
deos.*Quis ergo poterit præualere,vt ædifi- 6
cet ei dignam domum? ſi cælum, & cæli
cælorum capere eum nequeunt: quantus
ego ſum,vt poſſim ædificare ei domũ? ſed
ad hoc tantum,vt adoleatur incenſum co-
ram illo.*Mitte ergo mihi virum eruditum, 7
qui nouerit operari in auro,& argento,ære,
& ferro, purpura, coccino,& hyacintho,&
qui ſciat ſculpere cælaturas cum his artifi-
cibus,quos mecum habeo in Iudæa,& Ieru
ſalem,quos præparauit Dauid pater meus.
*Sed & ligna cedrina mitte mihi,& arceu- 8
thina,& pinea de Libano: ſcio enim quòd
ſerui tui nouerint cædere ligna de Libano,
& erunt ſerui mei cum ſeruis tuis,*vt pareu- 9
tur mihi ligna plurima. Domus enim, quã
cupio ædificare,magna eſt nimis,& inclyta.
*Præterea operarijs, qui cæſuri ſunt ligna, 10
ſeruis tuis dabo in cibaria tritici coros vi-
ginti millia,& hordei coros totidẽ,& vini vi
ginti millia metretas, olei quoque ſata vi-
ginti millia.*Dixit autẽ Hiram rex Tyri per 11
litteras,quas miſerat Salomoni: Quia dile-
xit Dominus populum ſuum,idcirco te re-
gnare fecit ſuper eum.* Et addidit,dicens: 12
Benedictus Dominus Deus Iſrael,qui fecit
cælũ & terram,qui dedit Dauid regi filium
ſapientem & eruditum & ſenſatum atque
prudentem,vt ædificaret domum Domino,
& palatium ſibi.* Miſi ergo tibi virum pru- 13
dentem & ſcientiſſimum Hiram, patrem
meum ,* filium mulieris de filiabus Dan , 14
cuius pater fuit Tyrius , qui nouit operari
in auro,& argento,ære,& ferro,& marmo-
re,& lignis,in purpura quoque, & hyacin-
tho,& byſſo,& coccino: & qui ſcit cælare
omnem ſculpturam,& adinuenire pruden-
ter quodcumque in opere neceſſarium eſt
cum artificibus tuis,& cum artificibus do-
15 mini mei Dauid patris tui . * Triticum er-
go,& hordeum,& oleum,& vinum,quæ pol
16 licitus es domine mi,mitte ſeruis tuis.* Nos
autem cædemus ligna de Libano,quot ne-
ceſſaria habueris, & applicabimus ea rati-
bus per mare in Ioppe : tuum autem erit
17 trãſferre ea in Ieruſalem. * Numerauit igi-
tur Salomon omnes viros proſelytos , qui
erant in terra Iſrael,poſt dinumerationem,
quam dinumerauit Dauid pater eius,& in-
uenti ſunt centum quinquaginta millia, &
18 tria millia ſexcenti. * Fecitq. ex eis ſeptua-
ginta millia,qui humeris onera portarent,
& octoginta millia , qui lapides in monti-
bus cæderent: tria autem millia & ſexcen-
tos præpoſitos operum populi.

CAP. III.

1 ET cœpit Salomon ædificare domum
Domini in Ieruſalem in monte Moria,
qui demonſtratus fuerat Dauid patri eius,
in loco,quem parauerat Dauid in area Or-
2 nan Iebuſæi.*Cœpit autem ædificare men-
3 ſe ſecundo, anno quarto regni ſui.* Et hæc
ſunt fundamenta , quæ iecit Salomon , vt
ædificaret domum Dei, longitudinis cubi-
tos in menſura prima ſexaginta,latitudinis
4 cubitos viginti.*Porticum vero ante fron-
tem,quæ tendebatur in longum iuxta men-
ſuram latitudinis domus,cubitorum vigin-
ti : porro altitudo centum viginti cubito-
rum erat: & deaurauit eam intrinſecus au-
5 ro mundiſſimo.*Domum quoque maiorem
texit tabulis ligneis abiegnis,& laminas au-
ri obrizi affixit per totum : ſculpſitq. in ea
palmas,& quaſi catenulas ſe inuicem com-
6 plectentes .* Strauit quoque pauimentum
templi pretioſiſſimo marmore,decore mul-
7 to. * Porro aurum erat probatiſſimum,de
cuius laminis texit domum,& trabes eius,
& poſtes,& parietes,& oſtia :& cælauit che
8 rubim in parietibus.*Fecit quoque domum
Sancti ſanctorum: longitudinem iuxta lati-
tudinem

tudinem domus cubitorum viginti: & lati-
tudinem ſimiliter viginti cubitorum: & la-
minis aureis texit eam, quaſi talentis ſex-
centis. * Sed & clauos fecit aureos, ita vt 9
ſinguli claui ſiclos quinquagenos appen-
derent; cœnacula quoque texit auro. * Fe- 10
cit etiam in domo Sancti ſanctorum cheru-
bim duos, opere ſtatuario: & texit eos au-
ro. * Alæ cherubim viginti cubitis extende- 11
bantur, ita vt vna ala haberet cubitos quin-
que & tangeret parietem domus: & altera
quinque cubitos habens, alam tangeret al-
terius cherub. * Similiter cherub alterius 12
ala, quinque habebat cubitos, & tangebat
parietem: & ala eius altera quinque cubi-
torum, alam cherub alterius contingebat.
* Igitur alæ vtriuſque cherubim expanſæ 13
erant, & extendebantur per cubitos vigin-
ti: ipſi autem ſtabant erectis pedibus, & fa-
cies eorum erant verſæ ad exteriorem do-
mum. * Fecit quoque velum ex hyacintho, 14
purpura, cocco, & byſſo: & intexuit ei che-
rubim. * Ante fores etiam templi duas co- 15
lumnas, quæ triginta & quinque cubitos
habebant altitudinis: porro capita earum,
quinque cubitorum. * Necnon & quaſi ca- 16
tenulas in oraculo, & ſuperpoſuit eas capi-
tibus columnarum: malogranata etiã cen-
tum, quæ catenulis interpoſuit. * Ipſas quo- 17
que columnas poſuit in veſtibulo templi,
vnam a dextris, & alteram a ſiniſtris: eam,
quæ a dextris erat, vocauit Iachin: & quæ
ad læuam, Booz.

CAP. IIII.

FECIT quoque altare æneum viginti 1
cubitorum longitudinis, & viginti cu-
bitorum latitudinis, & decem cubitorum
altitudinis. * Mare etiam fuſile decem cu- 2
bitis a labio vſque ad labium, rotundum
per circuitum: quinque cubitos habebat
altitudinis, & funiculus triginta cubitorum
ambiebat gyrum eius. * Similitudo quo- 3
que boum erat ſubter illud, & decem cu-
bitis quædam extrinſecus cælaturæ, quaſi
duobus verſibus aluum maris circuibant.
Boues autem erant fuſiles: * & ipſum Ma- 4
re ſuper duodecim boues impoſitum erat,
quorum tres reſpiciebant ad Aquilonem,
& alij tres ad Occidentem: porro tres alij
Meridiem, & tres qui reliqui erant, Orien-
tem, habentes mare ſuperpoſitum: poſte-
riora autem boum erãt intrinſecus ſub ma-
5 ri. * Porro vaſtitas eius habebat menſuram
palmi, & labium illius erat quaſi labium ca-
licis, vel repandi lilij: capiebatq. tria mil-
6 lia metretas. * Fecit quoque conchas decẽ:
& poſuit quinque a dextris, & quinque a
ſiniſtris, vt lauarent in eis omnia, quæ in ho
locauſtum oblaturi erant: porro in mari ſa-
7 cerdotes lauabantur. * Fecit autem & can-
delabra aurea decem ſecundum ſpeciem,
qua iuſſa erãt fieri: & poſuit ea in templo,
quinque a dextris, & quinque a ſiniſtris.
8 * Necnon & menſas decem: & poſuit eas
in templo, quinque a dextris, & quinque a
ſiniſtris: phialas quoque aureas centum.
9 * Fecit etiam atrium ſacerdotum, & baſilicã
grãdem: & oſtia in baſilica, quæ texit ære.
10 * Porro mare poſuit in latere dextro contra
11 Orientem ad Meridiem. * Fecit autem Hi-
rã lebetes, & creagras, & phialas: & com-
12 pleuit omne opus regis in domo Dei: * hoc
eſt, columnas duas, & epiſtylia, & capita, &
quaſi quædam retiacula, quæ capita tege-
13 rent ſuper epiſtylia. * Malogranata quoque
quadringenta, & retiacula duo ita vt bini
ordines malogranatorum ſingulis retiacu-
lis iungerentur, quæ protegerent epiſtylia,
14 & capita columnarum. * Baſes etiã fecit,
15 & conchas, quas ſuperpoſuit baſibus: * ma-
re vnum, boues quoque duodecim ſub ma-
16 ri. * Et lebetes, & creagras, & phialas. Om-
nia vaſa fecit Salomoni Hiram pater eius
in domo Domini ex ære mundiſſimo.
17 * In regione Iordanis fudit ea rex in argil-
loſa terra inter Sochot, & Saredatha.
18 * Erat autem multitudo vaſorum innume-
rabilis, ita vt ignoraretur pondus æris.
19 * Fecitq. Salomon omnia vaſa domus Dei,
& altare aureum, & menſas, & ſuper eas
20 panes propoſitionis: * candelabra quoque
cum lucernis ſuis vt lucerent ante oracu-
21 lum iuxta ritum ex auro puriſſimo: * &

florentia

florentia quædam, & lucernas, & forcipes
aureos: omnia de auro mundiſſimo facta
ſunt. *Thymiateria quoque, & thuribula, 22
& phialas, & mortariola ex auro puriſſimo.
Et oſtia cælauit templi interioris, id eſt,
in Sancta ſanctorum: & oſtia templi fo-
rinſecus aurea. Sicq. completum eſt om-
ne opus, quod fecit Salomon in do-
mo Domini.

Cap. V.

INTVLIT igitur Salomon omnia, quæ 1
vouerat Dauid pater ſuus, argentum, &
aurum, & vniuerſa vaſa poſuit in theſauris
domus Dei. *Poſt quæ congregauit ma- 2
iores natu Iſrael, & cunctos principes tri-
buum, & capita familiarum de filijs Iſrael
in Ieruſalem, vt adducerent arcam fœderis
Domini de Ciuitate Dauid, quæ eſt Sion.
*Venerunt itaque ad regem omnes viri Iſ- 3
rael in die ſollemni menſis ſeptimi. *Cũq. 4
veniſſent cuncti ſeniorum Iſrael, portaue-
runt Leuitæ arcam, *& intulerunt eam, & 5
omnem paraturam tabernaculi. Porro vaſa
ſanctuarij, quæ erant in tabernaculo, por-
tauerunt Sacerdotes cum Leuitis. *Rex au- 6
tem Salomon, & vniuerſus cœtus Iſrael, &
omnes, qui fuerunt congregati ante arcam,
immolabant arietes, & boues abſque vllo
numero: tanta enim erat multitudo victi-
marum. *Et intulerunt Sacerdotes arcam 7
fœderis Domini in locum ſuum, id eſt, ad
oraculum templi, in Sancta ſanctorum ſub-
ter alas cherubim: *ita vt cherubim expan 8
derent alas ſuas ſuper locum, in quo poſi-
ta erat arca, & ipſam arcam tegerent cum
vectibus ſuis. *Vectium autem, quibus por 9
tabatur arca, quia paululũ longiores erant,
capita parebant ante oraculum: ſi vero quis
paululum fuiſſet extrinſecus, eos videre
non poterat. Fuit itaque arca ibi vſque in
præſentem diem. *Nihilq. erat aliud in 10
arca, niſi duæ tabulæ, quas poſuerat Moy-
ſes in Horeb, quando legem dedit Domi-
nus filijs Iſrael egredientibus ex Ægypto.
*Egreſſis autem Sacerdotibus de ſanctua- 11
rio (omnes enim Sacerdotes, qui ibi potue-
rant inueniri, ſanctificati ſunt: nec adhuc
in illo tempore vices, & miniſteriorum or-
12 do inter eos diuiſus erat) *tã Leuitæ quàm
cantores, id eſt, & qui ſub Aſaph erant, &
qui ſub Eman, & qui ſub Idithun, filij, &
fratres eorum veſtiti byſſinis, cymbalis, &
pſalterijs, & citharis concrepabant, ſtantes
ad Orientalem plagam altaris, & cum eis
Sacerdotes centum viginti canentes tubis.
13 *Igitur cunctis pariter, & tubis, & voce, &
cymbalis, & organis, & diuerſi generis mu-
ſicorum concinentibus, & vocem in ſubli-
me tollentibus; longe ſonitus audiebatur,
ita vt cum Dominum laudare cœpiſſent &
dicere: Confitemini Domino quoniam bo
nus, quoniam in æternum miſericordia eius;
14 impleretur domus Dei nube, *nec poſſent
Sacerdotes ſtare & miniſtrare propter cali-
ginem. Compleuerat enim gloria Domi-
ni domum Dei.

Cap. VI.

1 TVNC Salomon ait: Dominus pollici-
2 tus eſt vt habitaret in caligine: *ego
autem ædificaui domum nomini eius, vt
3 habitaret ibi in perpetuum. *Et conuertit
rex faciem ſuam, & benedixit vniuerſæ
multitudini Iſrael (nam omnis turba ſtabat
4 intenta) & ait: *Benedictus Dominus Deus
Iſrael, qui quod locutus eſt Dauid patri
5 meo, opere compleuit, dicens: *A die, qua
eduxi populum meum de Terra Ægypti,
non elegi ciuitatem de cunctis tribubus Iſ-
rael, vt ædificaretur in ea domus nomini
meo: neque elegi quemquam alium virum,
6 vt eſſet dux in populo meo Iſrael, *ſed ele-
gi Ieruſalem, vt ſit nomen meum in ea: &
elegi Dauid, vt conſtituerem eum ſuper po-
7 pulum meum Iſrael. *Cumq. fuiſſet volun-
tatis Dauid patris mei, vt ædificaret domum
8 nomini Domini Dei Iſrael, *dixit Dominus
ad eum: Quia hæc fuit voluntas tua, vt
ædificares domum nomini meo, bene qui-
dem feciſti huiſcemodi habere voluntatẽ:
9 *ſed non tu ædificabis domum, verum filius
tuus, qui egredietur de lumbis tuis, ipſe
10 ædificabit domum nomini meo. *Comple-
uit

uit ergo Dominus ſermonem ſuum,quem
locutus fuerat : & ego ſurrexi pro Dauid
patre meo,& ſedi ſuper thronum Iſrael, ſi-
cut locutus eſt Dominus : & ædificaui do-
mum nomini Domini Dei Iſrael.*Et poſui 11
in ea arcam,in qua eſt pactũ Domini,quod
pepigit cum filijs Iſrael . * Stetit ergo corã 12
altari Domini ex aduerſo vniuerſæ multi-
tudinis Iſrael,& extendit manus ſuas . * Si- 13
quidem fecerat Salomon baſim æneam,&
poſuerat eam in medio baſilicæ,habentem
quinque cubitos longitudinis, & quinque
cubitos latitudinis,& tres cubitos altitudi-
nis : ſtetitq. ſuper eam : & deinceps flexis
genibus contra vniuerſam multitudinem
Iſrael,& palmis in cælum leuatis,*ait: Do- 14
mine Deus Iſrael, non eſt ſimilis tui Deus
in cælo & in terra : qui cuſtodis pactum &
miſericordiam cum ſeruis tuis, qui ambu-
lant coram te in toto corde ſuo :*Qui præ- 15
ſtitiſti ſeruo tuo Dauid patri meo quæcum-
que locutus fueras ei : & quæ ore promiſe-
ras, opere compleſti, ſicut & præſens tem-
pus probat . * Nunc ergo Domine Deus 16
Iſrael , imple ſeruo tuo patri meo Dauid
quæcumque locutus es,dicens : Non defi-
ciet ex te vir coram me , qui ſedeat ſuper
thronum Iſrael : ita tamen ſi cuſtodierint
filij tui vias ſuas , & ambulauerint in lege
mea,ſicut & tu ambulaſti coram me . * Et 17
nunc Domine Deus Iſrael, firmetur ſermo
tuus , quem locutus es ſeruo tuo Dauid .
* Ergone credibile eſt vt habitet Deus cum 18
hominibus ſuper terram ? Si cælum & cæli
cælorum non te capiunt, quanto magis do
mus iſta,quam ædificaui ? * Sed ad hoc tan 19
tum facta eſt , vt reſpicias orationem ſerui
tui , & obſecrationem eius Domine Deus
meus : & audias preces,quas fundit famu-
lus tuus coram te : *vt aperias oculos tuos 20
ſuper domum iſtam diebus ac noctibus,ſu
per locum, in quo pollicitus es vt inuoca-
retur nomen tuum,*& exaudires orationẽ, 21
quam ſeruus tuus orat in eo : & exaudias
preces famuli tui,& populi tui Iſrael. Qui-
cumque orauerit in loco iſto,exaudi de ha
bitaculo tuo,id eſt, de cælis, & propitiare .

22 *Si peccauerit quiſpiam in proximum ſuũ,
& iurare contra eum paratus venerit , ſeq.
maledicto conſtrinxerit coram altari in do
23 mo iſta :*tu audies de cælo, & facies iudi-
cium ſeruorum tuorum , ita vt reddas ini-
quo viam ſuam in caput proprium,& vlci-
ſcaris iuſtum,retribuens ei ſecundum iuſti-
24 tiam ſuam . * Si ſuperatus fuerit populus
tuus Iſrael ab inimicis (peccabunt enim ti-
bi) & conuerſi egerint pœnitentiam,& ob-
ſecrauerint nomen tuum, & fuerint depre-
25 cati in loco iſto ,* tu exaudies de cælo , &
propitiare peccato populi tui Iſrael, & re-
duc eos in terram, quam dediſti eis, & pa-
26 tribus eorum . * Si clauſo cælo pluuia non
fluxerit propter peccata populi , & depre-
cati te fuerint in loco iſto , & confeſſi no-
mini tuo , & conuerſi a peccatis ſuis, cum
27 eos afflixeris,*exaudi de cælo Domine, &
dimitte peccata ſeruis tuis & populi tui Iſ
rael , & doce eos viam bonam , per quam
ingrediantur : & da pluuiam terræ, quam
28 dediſti populo tuo ad poſſidendum . * Fa-
mes ſi orta fuerit in terra & peſtilentia ,
ærugo, & aurugo, & locuſta, & bruchus ,
& hoſtes , vaſtatis regionibus,portas obſe-
derint ciuitatis,omniſq. plaga & infirmitas
29 preſſerit :*ſi quis de populo tuo Iſrael fue-
rit deprecatus,cognoſcens plagam & infir-
mitatem ſuam , & expanderit manus ſuas
30 in domo hac,*tú exaudies de cælo, de ſu-
blimi ſcilicet habitaculo tuo,& propitiare,
& redde vnicuique ſecundũ vias ſuas,quas
noſti eum habere in corde ſuo : (tu enim
ſolus noſti corda filiorum hominum .)
31 *vt timeant te,& ambulent in vijs tuis cun-
ctis diebus,quibus viuunt ſuper faciem ter-
32 ræ,quam dediſti patribus noſtris . * Exter-
num quoque,qui non eſt de populo tuo Iſ
rael,ſi venerit de terra longinqua, propter
nomen tuum magnum, & propter manum
tuam robuſtam , & brachium tuum exten-
33 tum, & adorauerit in loco iſto , * tu exau-
dies de cælo firmiſſimo habitaculo tuo, &
facies cũcta, pro quibus inuocauerit te ille
peregrinus : vt ſciant omnes populi terræ
nomen tuum , & timeant te ſicut populus
tuus

tuus Iſrael, & cognoſcant, quia nomen tuũ
inuocatum eſt ſuper domum hanc, quam
ædificaui. * Si egreſſus fuerit populus tuus 34
ad bellum contra aduerſarios ſuos per viã
in qua miſeris eos, adorabunt te contra
viam, in qua ciuitas hæc eſt, quam elegiſti,
& domus, quam ædificaui nomini tuo: * tu 35
exaudies de cælo preces eorum, & obſecra-
tionem, & vlciſcaris. * Si autem peccauerint 36
tibi (neque enim eſt homo, qui non peccet)
& iratus fueris eis, & tradideris hoſtibus, &
captiuos duxerint eos in terram longin-
quam, vel certe quæ iuxta eſt, * & conuerſi 37
in corde ſuo in terra, ad quam captiui du-
cti fuerant, egerint pœnitentiam, & depre-
cati te fuerint in terra captiuitatis ſuæ, di-
centes: Peccauimus, inique fecimus, iniuſte
egimus: * & reuerſi fuerint ad te in toto cor 38
de ſuo, & in tota anima ſua, in terra capti-
uitatis ſuæ, ad quam ducti ſunt, adorabunt
te contra viam terræ ſuæ, quam dediſti pa-
tribus eorum, & vrbis, quam elegiſti, & do-
mus, quam ædificaui nomini tuo: * tu exau- 39
dies de cælo, hoc eſt, de firmo habitaculo
tuo preces eorum, & facias iudicium, &
dimittas populo tuo, quamuis peccatori:
* tu es enim Deus meus: aperiantur quæ- 40
ſo, oculi tui, & aures tuæ intentæ ſint ad
orationem, quæ fit in loco iſto. * Nunc igi- 41
tur conſurge Domine Deus in requiem
tuam, tu & arca fortitudinis tuæ: Sacerdo-
tes tui Domine Deus induantur ſalutem,
& ſancti tui lætentur in bonis. * Domine 42
Deus ne auerteris faciem chriſti tui: me-
mento miſericordiarum Dauid ſerui tui.

CAP. VII.

CVM Q. compleſſet Salomon fundens 1
preces, ignis deſcendit de cælo, & de-
uorauit holocauſta & victimas: & maieſtas
Domini impleuit domum. * Nec poterant 2
ſacerdotes ingredi templum Domini, eo
quòd impleſſet maieſtas Domini templum
Domini. * Sed & omnes filij Iſrael vide- 3
bant deſcendentem ignem, & gloriam Do-
mini ſuper domum: & corruentes proni in
terram ſuper pauimentum ſtratum lapide,
adorauerunt, & laudauerunt Dominum:
Quoniam bonus, quoniam in ſæculum mi-
4 ſericordia eius. * Rex autem, & omnis po-
pulus immolabant victimas coram Domi-
5 no. * Mactauit igitur rex Salomon hoſtias,
boum vigintiduo millia, arietum centum
viginti millia: & dedicauit domum Dei
6 rex, & vniuerſus populus. * Sacerdotes au-
tem ſtabant in officijs ſuis: & Leuitæ in or-
ganis carminum Domini, quæ fecit Dauid
rex ad laudandum Dominum: Quoniam
in æternum miſericordia eius, hymnos Da-
uid canentes per manus ſuas: porro Sacer-
dotes canebant tubis ante eos, cunctuſq.
7 Iſrael ſtabat. * Sanctificauit quoque Salo-
mon medium atrij ante templum Domini:
obtulerat enim ibi holocauſta & adipes pa-
cificorũ: quia altare æneum, quod fecerat,
non poterat ſuſtinere holocauſta & ſacrifi-
8 cia & adipes. * Fecit ergo Salomon ſollem-
nitatem in tempore illo ſeptem diebus, &
omnis Iſrael cum eo, eccleſia magna val-
de, ab introitu Emath vſque ad Torrentem
9 Ægypti. * Fecitq. die octauo collectam,
eo quòd dedicaſſet altare ſeptem diebus,
& ſollemnitatem celebraſſet diebus ſeptẽ.
10 * Igitur in die vigeſimotertio menſis ſepti-
mi dimiſit populos ad tabernacula ſua, læ-
tantes atque gaudentes ſuper bono, quod
fecerat Dominus Dauidi, & Salomoni, &
11 Iſraeli populo ſuo. * Compleuitq. Salomon
domum Domini, & domum regis, & omnia
quæ diſpoſuerat in corde ſuo, vt faceret in
domo Domini, & in domo ſua, & proſpe-
12 ratus eſt. * Apparuit autem ei Dominus
nocte, & ait: Audiui orationem tuam, & ele
gi locum iſtum mihi in domum ſacrificij.
13 * Si clauſero cælum, & pluuia non fluxerit,
& mandauero & præcepero locuſtæ, vt de-
uoret terram, & miſero peſtilentiam in po
14 pulum meum: * conuerſus autem populus
meus, ſuper quos inuocatum eſt nomen
meum, deprecatus me fuerit, & exquiſierit
faciem meam, & egerit pœnitentiam a vijs
ſuis peſſimis: & ego exaudiam de cælo, &
propitius ero peccatis eorum, & ſanabo
15 terram eorum. * Oculi quoque mei erunt
aperti,

aperti, & aures meæ erectæ ad orationem
eius,qui in loco iſto orauerit.* Elegi enim, 16
& ſanctificaui locum iſtum, vt ſit nomen
meum ibi in ſempiternum, & permaneant
oculi mei,& cor meum ibi cunctis diebus.
* Tu quoque ſi ambulaueris coram me, ſi- 17
cut ambulauit Dauid pater tuus, & feceris
iuxta omnia, quæ præcepi tibi, & iuſtitias
meas iudiciaq. ſeruaueris: * ſuſcitabo thro- 18
num regni tui, ſicut pollicitus ſum Dauid
patri tuo, dicens: Non auferetur de ſtirpe
tua vir, qui ſit princeps in Iſrael. * Si au- 19
tem auerſi fueritis, & dereliqueritis iuſti-
tias meas,& præcepta mea, quæ propoſui
vobis,& abeuntes ſerujeritis dijs alienis,&
adoraueritis eos, * euellam vos de terra 20
mea, quam dedi vobis: & domum hanc,
quam ſanctificaui nomini meo,proijciam a
facie mea,& tradam eam in parabolam,&
in exemplum cunctis populis. * Et domus 21
iſta erit in prouerbium vniuerſis tranſeun-
tibus,& dicent ſtupentes: Quare fecit Do-
minus ſic terræ huic,& domui huic? * Re- 22
ſpondebuntque: Quia dereliquerunt Do-
minum Deum patrum ſuorum, qui eduxit
eos de Terra Ægypti, & apprehenderunt
deos alienos,& adorauerunt eos,& colue-
runt: idcirco venerunt ſuper eos vniuerſa
hæc mala.

CAP. VIII.

EXPLETIS autem viginti annis poſt- 1
quam ædificauit Salomon domum Do
mini & domum ſuam: * ciuitates,quas de- 2
derat Hiram Salomoni, ædificauit,& habi-
tare ibi fecit filios Iſrael.* Abijt quoque in 3
Emath Suba,& obtinuit eam.* Et ædifica- 4
uit Palmiram in deſerto, & alias ciuitates
munitiſſimas ædificauit in Emath.* Extru- 5
xitq. Bethoron ſuperiorem,& Bethoron in-
feriorem, ciuitates muratas habentes por-
tas & vectes & ſeras: * Balaath etiam & om- 6
nes vrbes firmiſſimas,quæ fuerunt Salomo-
nis, cunctaſq. vrbes quadrigarum, & vrbes
equitum. omnia quæcumque voluit Salo-
mon atque diſpoſuit, ædificauit in Ieruſa-
lem & in Libano,& in vniuerſa terra pote-
7 ſtatis ſuæ. * Omnem populum,qui dereli-
ctus fuerat de Hethæis, & Amorrhæis, &
Pherezæis,& Heuæis,& Iebuſæis,qui non
8 erant de ſtirpe Iſrael,* de filijs eorum: & de
poſteris,quos non interfecerant filij Iſrael,
ſubiugauit Salomon in tributarios, vſque
9 in diem hanc. * Porro de filijs Iſrael non
poſuit vt ſeruirent operibus regis: ipſi enim
erant viri bellatores,& duces primi & prin-
10 cipes quadrigarum & equitum eius.* Om-
nes autem principes exercitus regis Salo-
monis fuerunt ducenti quinquaginta, qui
11 erudiebant populum.* Filiam vero Pharao-
nis tranſtulit de Ciuitate Dauid in domũ,
quam ædificauerat ei. Dixit enim rex: Non
habitabit vxor mea in domo Dauid regis
Iſrael,eo quòd ſanctificata ſit: quia ingreſ-
12 ſa eſt in eam arca Domini.* Tunc obtulit
Salomon holocauſta Domino ſuper altare
Domini, quod extruxerat ante porticum,
13 * vt per ſingulos dies offerretur in eo iuxta
præceptum Moyſi in ſabbatis & in calen-
dis,& in feſtis diebus,ter per annum,id eſt,
in ſollemnitate azymorum,& in ſollemni-
tate hebdomadarum,& in ſollemnitate ta-
14 bernaculorum. * Et conſtituit iuxta diſpo-
ſitionem Dauid patris ſui officia Sacerdo-
tum in miniſterijs ſuis: & Leuitas in ordi-
ne ſuo,vt laudarent, & miniſtrarent coram
Sacerdotibus iuxta ritũ vniuſcuiuſque diei:
& ianitores in diuiſionibus ſuis per portam
& portam: ſic enim præceperat Dauid ho-
15 mo Dei.* Nec prætergreſſi ſunt de manda-
tis regis tam Sacerdotes, quàm Leuitæ ex
omnibus, quæ præceperat, & in cuſtodijs
16 theſaurorum.* Omnes impenſas præparatas
habuit Salomon ex eo die, quo fundauit
domum Domini vſque in diem,quo perfe-
17 cit eam. * Tunc abijt Salomon in Aſion-
gaber, & in Ailath ad oram Maris rubri,
18 quæ eſt in Terra Edom. * Miſit autem ei
Hiram per manus ſeruorum ſuorũ naues,
& nautas gnaros maris, & abierunt cum
ſeruis Salomonis in Ophir,tuleruntq. inde
quadringenta quinquaginta talenta auri,
& attulerunt ad regem Salomonem.

Cap. IX.

Regina quoque Saba, cum audiſſet 1
famam Salomonis, venit vt tentaret
eum in ænigmatibus in Ieruſalem, cum ma-
gnis opibus & camelis, qui portabant aro-
mata, & auri plurimum, gemmaſq. pretio-
ſas. Cumq. veniſſet ad Salomonem, locu-
ta eſt ei quæcumque erant in corde ſuo.
*Et expoſuit ei Salomon omnia quæ pro- 2
poſuerat: nec quidquam fuit, quod nõ per-
ſpicuum ei fecerit. *Quæ poſtquam vidit, 3
ſapientiam ſcilicet Salomonis, & domum
quam ædificauerat, *necnon & cibaria men- 4
ſæ eius, & habitacula ſeruorũ, & officia mi-
niſtrorum eius, & veſtimenta eorum, pin-
cernas quoque & veſtes eorum, & victimas
quas immolabat in domo Domini: nõ erat
præ ſtupore vltra in ea ſpiritus. *Dixitq. ad 5
regem: Verus eſt ſermo, quem audieram in
terra mea de virtutibus & ſapientia tua.
*Non credebam narratibus donec ipſa ve- 6
niſſem, & vidiſſent oculi mei, & probaſſem
vix medietatem ſapientiæ tuæ mihi fuiſſe
narratam: viciſti famam virtutibus tuis.
*Beati viri tui, & beati ſerui tui, qui aſſi- 7
ſtunt coram te omni tempore, & audiunt
ſapientiam tuam. *Sit Dominus Deus tuus 8
benedictus, qui voluit te ordinare ſuper
thronum ſuum, regem Domini Dei tui.
Quia diligit Deus Iſrael, & vult ſeruare eum
in æternum, idcirco poſuit te ſuper eũ re-
gem vt facias iudicia atque iuſtitiam. *De- 9
dit autem regi centum viginti talenta auri,
& aromata multa nimis, & gemmas pre-
tioſiſſimas: non fuerunt aromata talia, vt
hæc, quæ dedit regina Saba regi Salomoni.
*Sed & ſerui Hiram cum ſeruis Salomonis 10
attulerunt aurum de Ophir, & ligna thyina,
& gemmas pretioſiſſimas: *de quibus fecit 11
rex, de lignis ſcilicet thyinis, gradus in do-
mo Domini, & in domo regia, citharas quo-
que, & pſalteria cantoribus: numquam vi-
ſa ſunt in Terra Iuda ligna talia. *Rex au- 12
tem Salomon dedit reginæ Saba cuncta,
quæ voluit, & quæ poſtulauit, & multo plu-
ra quàm attulerat ad eum: quæ reuerſa,
13 abijt in terram ſuam cum ſeruis ſuis. *Erat
autem pondus auri, quod afferebatur Salo-
moni per ſingulos annos, ſexcenta ſexagin-
14 ta ſex talenta auri: *excepta ea ſumma, quã
legati diuerſarum gentium, & negotiatores
afferre cõſueuerant, omneſq. reges Arabiæ,
& ſatrapæ terrarum, qui comportabant au-
15 rum, & argentum Salomoni. *Fecit igitur
rex Salomon ducẽtas haſtas aureas de ſum-
ma ſexcentorum aureorum, qui in ſingulis
16 haſtis expẽdebantur: *trecenta quoque ſcu-
ta aurea trecentorum aureorum, quibus te-
gebantur ſingula ſcuta: poſuitq. ea rex in
armamentario, quod erat conſitũ nemore.
17 *Fecit quoque rex ſolium eburneum gran-
18 de, & veſtiuit illud auro mundiſſimo. *Sex
quoque gradus, quibus aſcendebatur ad
ſolium, & ſcabellum aureum, & brachiola
duo altrinſecus, & duos leones ſtantes iux-
19 ta brachiola, *ſed & alios duodecim leun-
culos ſtantes ſuper ſex gradus ex vtraque
parte: non fuit tale ſoliũ in vniuerſis regnis.
20 *Omnia quoque vaſa conuiuij regis erant
aurea, & vaſa domus ſaltus Libani ex auro
puriſſimo. Argentum enim in diebus illis
21 pro nihilo reputabatur. *Siquidem naues
regis ibant in Tharſis cum ſeruis Hiram,
ſemel in annis tribus: & deferebant inde
aurum & argentum, & ebur, & ſimias, &
22 pauos. *Magnificatus eſt igitur Salomon
ſuper omnes reges terræ præ diuitijs & glo-
23 ria. *Omneſq. reges terrarum deſiderabant
videre faciẽ Salomonis, vt audirent ſapien-
24 tiam, quam dederat Deus in corde eius: *&
deferebant ei munera, vaſa argentea, & au-
rea, & veſtes, & arma, & aromata, equos, &
25 mulos, per ſingulos annos. *Habuit quo-
que Salomon quadraginta millia equorum
in ſtabulis, & curruum, equitumq. duode-
cim millia, conſtituitq. eos in vrbibus qua-
26 drigarum, & vbi erat rex in Ieruſalem. *Exer-
cuit etiam poteſtatem ſuper cunctos reges
a flumine Euphrate vſque ad terram Phili-
ſthinorum, & vſque ad terminos Ægypti.
27 *Tantamq. copiam præbuit argenti in Ie-
ruſalem quaſi lapidum: & cedrorum tan-
tam multitudinem velut ſycomororũ, quæ

 gignun-

gignuntur in campeſtribus. *Adducebantur 28
autem ei equi de Ægypto, cunctiſq. regionibus. * Reliqua autem operum Salo- 29
monis priorum & nouiſſimorum ſcripta,
ſunt in verbis Nathan Prophetæ, & in libris
Ahiæ Silonitis, in viſione quoque Addo
Videntis, contra Ieroboam filium Nabat.
* Regnauit autem Salomon in Ieruſalem, 30
ſuper omnem Iſrael quadraginta annis.
* Dormiuitq. cum patribus ſuis, & ſepe- 31
lierunt eum in Ciuitate Dauid: regnauitq.
Roboam filius eius pro eo.

CAP. X.

PROFECTVS eſt autem Roboam in Si- 1
chem: illuc enim cunctus Iſrael conue-
nerat vt conſtituerent eum regem. *Quod 2
cum audiſſet Ieroboam filius Nabat, qui
erat in Ægypto (fugerat quippe illuc ante
Salomonem) ſtatim reuerſus eſt. * Voca- 3
ueruntq. eum; & venit cum vniuerſo Iſrael,
& locuti ſunt ad Roboam, dicentes: *Pater 4
tuus duriſſimo iugo nos preſſit, tu leuiora
impera patre tuo, qui nobis impoſuit gra-
uem ſeruitutem, & paululum de onere ſub-
leua, vt ſeruiamus tibi. * Qui ait: Poſt tres 5
dies reuertimini ad me. Cumq. abijſſet po-
pulus, *inijt conſilium cum ſenibus, qui ſte- 6
terant coram patre eius Salomone dum ad-
huc viueret, dicens: Quid datis conſilij vt
reſpondeam populo? * Qui dixerunt ei: Si 7
placueris populo huic, & leniueris eos ver-
bis clementibus, ſeruient tibi omni tempo-
re. *At ille reliquit conſilium ſenum, & cum 8
iuuenibus tractare cœpit, qui cum eo nu-
triti fuerant, & erant in comitatu illius. *Di- 9
xitq. ad eos: Quid vobis videtur? vel re-
ſpondere quid debeo populo huic, qui di-
xit mihi: Subleua iugum quod impoſuit
nobis pater tuus? *At illi reſponderunt vt 10
iuuenes, & nutriti cum eo in delicijs, atque
dixerunt: Sic loquéris populo, qui dixit ti-
bi: Pater tuus aggrauauit iugum noſtrum,
tu ſubleua: & ſic reſpondebis ei: Minimus
digitus meus groſſior eſt lumbis patris mei.
*Pater meus impoſuit vobis graue iugum, 11
& ego maius pondus apponam: pater meus
cecídit vos flagellis, ego vero cædam vos
12 ſcorpionibus. *Venit ergo Ieroboam, &
vniuerſus populus ad Roboam die tertio,
13 ſicut præceperat eis. *Reſponditq. rex du-
14 ra, derelicto conſilio ſeniorum: *locutuſq.
eſt juxta iuuenum voluntatem: Pater meus
graue vobis impoſuit iugum, quod ego
grauius faciam: pater meus cecídit vos fla-
gellis, ego vero cædam vos ſcorpionibus.
15 * Et non acquieuit populi precibus: erat
enim voluntatis Dei vt compleretur ſermo
eius, quem locutus fuerat per manum Ahiæ
16 Silonitis ad Ieroboam filium Nabat. *Po-
pulus autem vniuerſus rege duriora dicen-
te, ſic locutus eſt ad eum: Non eſt nobis
pars in Dauid, neque hereditas in filio Iſai.
Reuertere in tabernacula tua Iſrael, tu au-
tem paſce domum tuam Dauid. Et abijt
17 Iſrael in tabernacula ſua. *Super filios au-
tem Iſrael, qui habitabant in ciuitatibus
18 Iuda, regnauit Roboam. *Miſitq. rex Ro-
boam Aduram, qui præerat tributis, & lapi-
dauerunt eum filij Iſrael, & mortuus eſt:
porro rex Roboam currum feſtinauit aſcé-
19 dere, & fugit in Ieruſalem. *Receſſitq. Iſ-
rael a domo Dauid, vſque ad diem hanc.

CAP. XI.

1 VENIT autem Roboam in Ieruſalem,
& conuocauit vniuerſam domum Iu-
da & Beniamin, centum octoginta millia
electorum atque bellantium, vt dimicaret
contra Iſrael, & conuerteret ad ſe regnum
2 ſuum. * Factuſq. eſt ſermo Domini ad Se-
3 meiam hominem Dei, dicens: *Loquere
ad Roboam filium Salomonis regem Iu-
da, & ad vniuerſum Iſrael, qui eſt in Iu-
4 da & Beniamin: * Hæc dicit Dominus:
Non aſcendetis, neque pugnabitis contra
fratres veſtros: reuertatur vnuſquiſque in
domum ſuam, quia mea hoc geſtum eſt
voluntate. Qui cum audiſſent ſermonem
Domini, reuerſi ſunt, nec perrexerunt con-
5 tra Ieroboam. * Habitauit autem Ro-
boam in Ieruſalem, & ædificauit ciuitates
6 muratas in Iuda. * Extruxitq. Bethlehem,
& Etam, & Thecue, *Bethſur quoque,

&

& Socho, & Odollam,*necnon & Geth, & 8
Mareſa,& Ziph,*ſed & Aduram,& Lachis, 9
& Azeca,*Saraa quoque, & Aialon, & He- 10
bron, quæ erant in Iuda & Beniamin, ci-
uitates munitiſſimas.*Cumq. clauſiſſet eas 11
muris, poſuit in eis principes, ciborumq.
horrea, hoc eſt, olei, & vini.*Sed & in ſin- 12
gulis vrbibus fecit armamentarium ſcutorũ
& haſtarum, firmauitq. eas ſumma diligen-
tia, & imperauit ſuper Iudam,& Beniamin.
*Sacerdotes autem & Leuitæ, qui erant in 13
vniuerſo Iſrael, venerunt ad eum de cun-
ctis ſedibus ſuis,*relinquentes ſuburbana, 14
& poſſeſſiones ſuas, & tranſeuntes ad Iu-
dam, & Ieruſalem: eo quòd abieciſſet eos
Ieroboam, & poſteri eius, ne ſacerdotio
Domini fungerentur. *Qui conſtituit ſibi 15
ſacerdotes excelſorum, & dæmoniorum,
vitulorumq. quos fecerat.*Sed & de cun- 16
ctis tribubus Iſrael, quicumque dederant
cor ſuum vt quærerent Dominum Deum
Iſrael, venerunt in Ieruſalem ad immolan-
dum victimas ſuas coram Domino Deo pa-
trum ſuorum. *Et roborauerunt regnum 17
Iuda, & confirmauerunt Roboam filium
Salomonis per tres annos: ambulauerunt
enim in vijs Dauid & Salomonis, annis tan-
tum tribus. *Duxit autem Roboam vxo- 18
rem Mahalath, filiam Ierimoth, filij Da-
uid: Abihail quoque filiam Eliab filij Iſai,
*quæ peperit ei filios Iehus, & Somoriam, 19
& Zoom.*Poſt hanc quoque accepit Maa- 20
cha filiam Abſalom, quæ peperit ei Abia,
& Ethai,& Ziza, & Salomith.*Amauit au- 21
tem Roboam Maacha filiam Abſalom ſu-
per omnes vxores ſuas, & concubinas:
nam vxores decem & octo duxerat, con-
cubinas autem ſexaginta: & genuit vigin-
ti octo filios, & ſexaginta filias.*Conſti- 22
tuit vero in capite Abiam filium Maacha
ducem ſuper omnes fratres ſuos: ipſum
enim regem facere cogitabat,*quia ſapien- 23
tior fuit, & potentior ſuper omnes filios
eius, & in cunctis finibus Iuda, & Benia-
min, & in vniuerſis ciuitatibus muratis:
præbuitq. eis eſcas plurimas,& multas pe-
tiuit vxores.

CAP. XII.

1 CVMQ. roboratum fuiſſet regnum
Roboam & confortatum, dereliquit
legem Domini, & omnis Iſrael cum eo.
2 *Anno autem quinto regni Roboam, aſcẽ-
dit Seſac rex Ægypti in Ieruſalem (quia
3 peccauerant Domino)* cum mille ducen-
tis curribus,& ſexaginta millibus equitum:
nec erat numerus vulgi quod venerat cum
eo ex Ægypto, Libyes ſcilicet, & Troglo-
4 dytæ,& Æthiopes. *Cepitq. ciuitates mu-
nitiſſimas in Iuda, & venit vſque in Ieruſa-
5 lem.*Semeias autem propheta ingreſſus eſt
ad Roboam,& principes Iuda, qui congre-
gati fuerant in Ieruſalem, fugientes Seſac,
dixitq. ad eos: Hæc dicit Dominus: Vos re-
liquiſtis me, & ego reliqui vos in manu Se-
6 ſac. *Conſternatiq. principes Iſrael & rex
7 dixerunt: Iuſtus eſt Dominus. *Cumq. vi-
diſſet Dominus, quòd humiliati eſſent, fa-
ctus eſt ſermo Domini ad Semeiam, dicẽs:
Quia humiliati ſunt, non diſperdam eos;
daboq. eis pauxillum auxilij, & non ſtilla-
bit furor meus ſuper Ieruſalem per manum
8 Seſac. *Verumtamen ſeruient ei, vt ſciant
diſtantiam ſeruitutis meæ, & ſeruitutis re-
9 gni terrarum. *Receſſit itaque Seſac rex
Ægypti ab Ieruſalem, ſublatis theſauris
domus Domini, & domus regis, omniaq.
ſecum tulit, & clypeos aureos, quos fece-
10 rat Salomon,*pro quibus fecit rex æneos,
& tradidit illos principibus ſcutariorum,
11 qui cuſtodiebant veſtibulũ palatij.*Cumq.
introiret rex domum Domini, veniebant
ſcutarij, & tollebant eos, iterumq. refere-
12 bant eos ad armamentarium ſuum. *Ve-
rumtamen quia humiliati ſunt, auerſa eſt
ab eis ira Domini, nec deleti ſunt penitus:
ſiquidem & in Iuda inuenta ſunt opera bo-
13 na. *Confortatus eſt ergo rex Roboam
in Ieruſalem, atque regnauit: quadraginta
autem & vnius anni erat cum regnare cœ-
piſſet, & decem & ſeptem annis regnauit
in Ieruſalem, vrbe, quam elegit Dominus,
vt confirmaret nomen ſuum ibi, de cunctis
tribubus Iſrael: nomen autem matris eius

Naama Ammanitis. * Fecit autem malum, 14
& non præparauit cor ſuum vt quæreret
Dominum. * Opera vero Roboam prima 15
& nouiſſima ſcripta ſunt in Libris Semeiæ
Prophetæ, & Addo Videntis, & diligenter
expoſita: pugnaueruntq. aduerſum ſe Ro-
boam, & Ieroboam cunctis diebus. * Et 16
dormiuit Roboam cum patribus ſuis, ſe-
pultuſq. eſt in Ciuitate Dauid. Et regnauit
Abia filius eius pro eo.

CAP. XIII.

ANNO octauodecimo regis Ieroboam, 1
regnauit Abia ſuper Iudam. * Tribus 2
annis regnauit in Ieruſalem, nomenq. ma-
tris eius Michaia, filia Vriel de Gabaa: &
erat bellum inter Abiam & Ieroboam.
* Cumq. inijſſet Abia certamen, & haberet 3
bellicoſiſſimos viros, & electorum quadrin-
genta millia: Ieroboam inſtruxit econtra
aciem octingenta millia virorum, qui & ipſi
electi erant, & ad bella fortiſſimi. * Stetit er- 4
go Abia ſuper montem Semeron, qui erat
in Ephraim, & ait: Audi Ieroboam, & om-
nis Iſrael: * Num ignoratis quòd Dominus 5
Deus Iſrael dederit regnum Dauid ſuper Iſ-
rael in ſempiternum, ipſi & filijs eius in pa-
ctum ſalis? * Et ſurrexit Ieroboam filius Na- 6
bat, ſeruus Salomonis filij Dauid: & rebel-
lauit contra dominum ſuum. * Cõgregatiq. 7
ſunt ad eum viri vaniſſimi, & filij Belial: &
præualuerunt contra Roboam filium Salo-
monis: porro Roboam erat rudis, & corde
pauido, nec potuit reſiſtere eis. * Nunc er- 8
go vos dicitis quòd reſiſtere poſſitis regno
Domini, quod poſſidet per filios Dauid, ha-
betiſq. grandem populi multitudinem, at-
que vitulos aureos, quos fecit vobis Iero-
boam in deos. * Et eieciſtis Sacerdotes Do- 9
mini, filios Aaron, atque Leuitas: & feciſtis
vobis Sacerdotes ſicut omnes populi terra-
rum: quicumque venerit, & initiauerit ma-
num ſuam in tauro de bobus, & in arietibus
ſeptem, fit ſacerdos eorum, qui non ſunt
dij. * Noſter autem Dominus, Deus eſt, 10
quem non relinquimus, Sacerdoteſq. mi-
niſtrant Domino de filijs Aaron, & Leuitæ
11 ſunt in ordine ſuo: * Holocauſta quoque
offerunt Domino per ſingulos dies mane
& veſpere, & thymiama iuxta legis præce-
pta confectum, & proponuntur panes in
menſa mundiſſima, eſtq. apud nos cande-
labrum aureum, & lucernæ eius, vt accen-
dantur ſemper ad veſperam: nos quippe
cuſtodimus præcepta Domini Dei noſtri,
12 quem vos reliquiſtis. * Ergo in exercitu no-
ſtro dux Deus eſt, & Sacerdotes eius, qui
clangunt tubis, & reſonant contra vos: fi-
lij Iſrael nolite pugnare contra Dominum
Deum patrum veſtrorum, quia non vobis
13 expedit. * Hæc illo loquente, Ieroboam re-
tro moliebatur inſidias. Cumq. ex aduerſo
hoſtium ſtaret, ignorantem Iudam ſuo am-
14 biebat exercitu. * Reſpicienſq. Iudas vidit
inſtare bellum ex aduerſo & poſt tergum,
& clamauit ad Dominum: ac Sacerdotes
15 tubis canere cœperunt. * Omneſq. viri Iuda
vociferati ſunt: & ecce illis clamantibus,
perterruit Deus Ieroboam, & omnem Iſrael
16 qui ſtabat ex aduerſo Abia & Iuda. * Fuge-
runtq. filij Iſrael Iudam, & tradidit eos Deus
17 in manu eorum. * Percuſſit ergo eos Abia,
& populus eius plaga magna: & corruerũt
vulnerati ex Iſrael quingenta millia viro-
18 rum fortium. * Humiliatiq. ſunt filij Iſrael
in tempore illo, & vehementiſſime confor-
tati filij Iuda eo quòd ſperaſſent in Domi-
19 no Deo patrum ſuorum. * Perſecutus eſt
autem Abia fugientem Ieroboam, & cepit
ciuitates eius, Bethel & filias eius, & Ie-
ſana cum filiabus ſuis, Ephron quoque &
20 filias eius: * nec valuit vltra reſiſtere Iero-
boam in diebus Abia: quem percuſſit Do-
21 minus, & mortuus eſt. * Igitur Abia, con-
fortato imperio ſuo, accepit vxores qua-
tuordecim: procreauitq. viginti duos fi-
22 lios, & ſedecim filias. * Reliqua autem ſer-
monum Abia, viarumq. & operum eius,
ſcripta ſunt diligentiſſime in Libro Addo
Prophetæ.

CAP. XIIII.

1 DORMIVIT autem Abia cum patribus
ſuis, & ſepelierũt eum in Ciuitate Da-
uid:

uid: regnauitq. Aſa filius eius pro eo, in cu-
ius diebus quieuit terra annis decem.* Fe- 2
cit autem Aſa quod bonum & placitum
erat in conſpectu Dei ſui, & ſubuertit alta-
ria peregrini cultus, & excelſa, * & confre- 3
git ſtatuas, lucoſq. ſuccidit: * & præcepit 4
Iudæ vt quæreret Dominum Deum patrum
ſuorum, & faceret legem, & vniuerſa man-
data: * & abſtulit de cũctis vrbibus Iuda aras, 5
& fana, & regnauit in pace. * Ædificauit 6
quoque vrbes munitas in Iuda, quia quie-
tus erat, & nulla temporibus eius bella ſur-
rexerant, pacem Domino largiente.* Dixit 7
autem Iudæ: Ædificemus ciuitates iſtas, &
vallemus muris, & roboremus turribus, &
portis, & ſeris, donec a bellis quieta ſunt
omnia, eo quòd quæſierimus Dominum
Deum patrum noſtrorum, & dederit nobis
pacem per gyrum. Ædificauerunt igitur, &
nullum in extruendo impedimentum fuit.
* Habuit autem Aſa in exercitu ſuo portan 8
tium ſcuta & haſtas de Iuda trecẽta millia,
de Beniamin vero ſcutariorum & ſagitta-
riorum ducenta octoginta millia, omnes iſti
viri fortiſſimi. * Egreſſus eſt autem contra 9
eos Zara Æthiops cum exercitu ſuo, decies
centena millia, & curribus trecentis: & ve-
nit vſque Mareſa.* Porro Aſa perrexit ob- 10
uiam ei, & inſtruxit aciem ad bellũ in Val-
le Sephata, quæ eſt iuxta Mareſa: * & inuo- 11
cauit Dominum Deum, & ait: Domine non
eſt apud te vlla diſtantia vtrum in paucis
auxilieris, an in pluribus: adiuua nos Do-
mine Deus noſter: in te enim, & in tuo no-
mine habentes fiduciam venimus contra
hanc multitudinem. Domine, Deus noſter
tu es, non præualeat contra te homo. * Ex- 12
terruit itaque Dominus Æthiopes coram
Aſa & Iuda: fugeruntq. Æthiopes. * Et per- 13
ſecutus eſt eos Aſa, & populus, qui cum eo
erat, vſque Gerara: & ruerunt Æthiopes vſ-
que ad internecionem, quia Domino cæde-
te contriti ſunt, & exercitu illius præliante.
Tulerunt ergo ſpolia multa, * & percuſſerũt 14
ciuitates omnes per circuitũ Geraræ: gran-
dis quippe cunctos terror inuaſerat: & di-
ripuerunt vrbes, & multam prædam aſpor-
15 tauerunt. * Sed & caulas ouium deſtruen-
tes, tulerunt pecorum infinitam multitu-
dinem, & camelorum: reuerſiq. ſunt in
Ieruſalem.

CAP. XV.

1 AZARIAS autem filius Oded, facto in
2 ſe Spiritu Dei, * egreſſus eſt in occur-
ſum Aſa, & dixit ei: Audite me Aſa, & om-
nis Iuda & Beniamin: Dominus vobiſcum,
quia fuiſtis cum eo. Si quæſieritis eum, in-
uenietis: ſi autem dereliqueritis eum, dere-
3 linquet vos. * Tranſibunt autem multi dies
in Iſrael abſque Deo vero, & abſque ſacer-
4 dote doctore, & abſque lege. * Cumq. reuer-
ſi fuerint in anguſtia ſua ad Dominum Deũ
5 Iſrael, & quæſierint eum, reperient eum. * In
tempore illo non erit pax egredienti & in-
gredienti, ſed terrores vndique in cunctis
6 habitatoribus terrarũ: * pugnabit enim gens
contra gentem, & ciuitas contra ciuitatem,
quia Dominus conturbabit eos in omni an-
7 guſtia. * Vos ergo confortamini, & non diſ-
ſoluantur manus veſtræ: erit enim merces
8 operi veſtro. * Quod cum audiſſet Aſa ver-
ba ſcilicet, & prophetiam Azariæ filij Oded
prophetæ, confortatus eſt, & abſtulit ido-
la de omni terra Iuda, & de Beniamin, &
ex vrbibus, quas ceperat, montis Ephraim,
& dedicauit altare Domini quod erat ante
9 porticum Domini. * Congregauitq. vni-
uerſum Iudam & Beniamin, & aduenas
cum eis de Ephraim, & de Manaſſe, & de
Simeon: plures enim ad eum confugerant
ex Iſrael, videntes quòd Dominus Deus
10 illius eſſet cum eo. * Cumq. veniſſent in
Ieruſalem menſe tertio, anno decimoquin-
11 to regni Aſa, * immolauerunt Domino in
die illa de manubijs, & præda, quam addu-
xerant, boues ſeptingentos, & arietes ſe-
12 ptem millia. * Et intrauit ex more ad cor-
roborandum fœdus vt quærerent Domi-
num Deum patrum ſuorum in toto corde,
13 & in tota anima ſua. * Si quis autem, in-
quit, non quæſierit Dominum Deum Iſrael,
moriatur, a minimo vſque ad maximum,
14 a viro vſque ad mulierem. * Iurauerúntq.

Domino voce magna in iubilo, & in clan-
goré tubæ, & in ſonitu buccinarum * om- 15
nes qui erant in Iuda cum execratione: in
omni enim corde ſuo iurauerunt, & in tota
voluntate quæſierunt eum, & inuenerunt:
præſtititq. eis Dominus requiem per circui-
tum. * Sed & Maacham matrem Aſa re- 16
gis ex auguſto depoſuit imperio, eo quod
feciſſet in luco ſimulacrum Priapi: quod
omne contriuit; & in fruſta comminuens
combuſſit in Torrente cedron: * Excelſa 17
autem derelicta ſunt in Iſrael: attamen cor
Aſa erat perfectum cunctis diebus eius.
* Eaq. quæ vouerat pater ſuus, & ipſe, in- 18
tulit in domum Domini, argentum, & au-
rum, vaſorumq. diuerſam ſupellectilem.
* Bellum vero non fuit vſque ad trigeſimum 19
quintum annum regni Aſa.

Cap. XVI.

Anno autem trigeſimo ſexto regni 1
eius, aſcendit Baaſa rex Iſrael in Iu-
dam, & muro circumdabat Rama, vt nul-
lus tute poſſet egredi & ingredi de regno
Aſa. * Protulit ergo Aſa argentum & au- 2
rum de theſauris domus Domini, & de the-
ſauris regis, miſitq. ad Benadad regem Sy-
riæ, qui habitabat in Damaſco, dicens: * Fœ- 3
dus inter me & te eſt, pater quoque meus
& pater tuus habuere concordiam: quam
ob rem miſi tibi argentum & aurum, vt ru-
pto fœdere, quod habes cum Baaſa rege
Iſrael, facias eum a me recedere. * Quo com- 4
perto, Benadad miſit principes exercituum
ſuorum ad vrbes Iſrael: qui percuſſerunt
Ahion, & Dan, & Abelmaim, & vniuerſas
vrbes Nephthali muratas. * Quod cum au- 5
diſſet Baaſa deſijt ædificare Rama, & inter-
miſit opus ſuum. * Porro Aſa rex aſſumpſit 6
vniuerſum Iudam, & tulerunt lapides de
Rama, & ligna quæ ædificationi præpara-
uerat Baaſa, ædificauitq. ex eis Gabaa, &
Maſpha. * In tempore illo venit Hanani 7
propheta ad Aſa regem Iuda, & dixit ei:
Quia habuiſti fiduciam in rege Syriæ, &
non in Domino Deo tuo, idcirco euaſit
Syriæ regis exercitus de manu tua. * Nonne 8
Æthiopes, & Libyes multo plures erant
quadrigis, & equitibus, & multitudine ni-
mia: quos, cum Domino credidiſſes, tradi-
9 dit in manu tua? * Oculi enim Domini con-
templantur vniuerſam terram, & præbent
fortitudinem his, qui corde perfecto credũt
in eum. Stulte igitur egiſti, & propter hoc
ex præſenti tempore aduerſum te bella con
10 ſurgent. * Iratuſq. Aſa aduerſus Videntem,
iuſſit eum mitti in neruum: valde quippe
ſuper hoc fuerat indignatus: & interfecit
11 de populo in tempore illo plurimos. * Ope-
ra autem Aſa prima & nouiſſima ſcripta
12 ſunt in Libro regum Iuda & Iſrael. * Ægro-
tauit etiam Aſa anno trigeſimo nono regni
ſui, dolore pedum vehementiſſimo, & nec
in infirmitate ſua quæſiuit Dominum, ſed
magis in medicorum arte confiſus eſt.
13 * Dormiuitq. cum patribus ſuis: & mor-
tuus eſt anno quadrageſimo primo regni
14 ſui. * Et ſepelierunt eum in ſepulchro ſuo
quod foderat ſibi in Ciuitate Dauid: po-
ſueruntq. eum ſuper lectum ſuum plenum
aromatibus & vnguentis meretricijs, quæ
erant pigmentariorum arte confecta, &
combuſſerunt ſuper eum ambitione ni-
mia.

Cap. XVII.

1 Regnauit autem Ioſaphat filius eius
2 pro eo, & inualuit contra Iſrael. * Con-
ſtituitq. militum numeros in cunctis vrbi-
bus Iuda, quæ erant vallatæ muris. Præ-
ſidiaq. diſpoſuit in terra Iuda, & in ciuitati-
bus Ephraim, quas ceperat Aſa pater eius.
3 * Et fuit Dominus cum Ioſaphat, quia am-
bulauit in vijs Dauid patris ſui primis: &
4 non ſperauit in Baalim, * ſed in Deo patris
ſui, & perrexit in præceptis illius & non iux-
5 ta peccata Iſrael. * Confirmauitq. Dominus
regnum in manu eius, & dedit omnis Iuda
munera Ioſaphat: factæq. ſunt ei infinitæ
6 diuitiæ, & multa gloria. * Cumq. ſumpſiſſet
cor eius audaciam propter vias Domini,
7 etiã excelſa & lucos de Iuda abſtulit. * Ter-
tio autem anno regni ſui miſit de principi-
bus ſuis Benhail, & Obdiam, & Zachariam,
& Na-

& Nathanael, & Michæam vt docerent in
ciuitatibus Iuda: *& cum eis Leuitas Seme- 8
iam, & Nathaniam, & Zabadiã, Aſael quo-
que, & Semiramoth, & Ionathan, Adoniáq.
& Thobiam, & Thobadoniam Leuitas, &
cum eis Eliſama, & Ioran Sacerdotes, *do- 9
cebantq. populum in Iuda, habẽtes librum
legis Domini, & circuibant cunctas vrbes
Iuda, atque erudiebant populum. *Itaque 10
factus eſt pauor Domini ſuper omnia re-
gna terrarum, quæ erant per gyrum Iuda,
nec audebant bellare cõtra Ioſaphat. *Sed 11
& Philiſthæi Ioſaphat munera deferebant,
& vectigal argẽti, Arabes quoque adduce-
bant pecora, arietum ſeptem millia ſeptin-
genta, & hircorum totidem. *Creuit ergo 12
Ioſaphat, & magnificatus eſt vſque in ſu-
blime: atque ædificauit in Iuda domos ad
inſtar turrium, vrbeſq. muratas. *Et multa 13
opera parauit in vrbibus Iuda: viri quo-
que bellatores, & robuſti erant in Ieruſa-
lem, *quorum iſte numerus per domos at- 14
que familias ſingulorum: In Iuda princi-
pes exercitus, Ednas dux, & cum eo robu-
ſtiſſimi viri trecenta millia. *Poſt hunc Io- 15
hanan princeps, & cum eo ducenta octo-
ginta millia. *Poſt iſtum quoque Amaſias 16
filius Zechri, conſecratus Domino, & cum
eo ducenta millia virorum fortium. *Hunc 17
ſequebatur robuſtus ad prælia Eliada, &
cum eo tenentium arcum & clypeum du-
centa millia. *Poſt iſtum etiam Iozabad, & 18
cum eo centum octoginta millia expedito-
rum militum. *Hi omnes erant ad manum 19
regis, exceptis alijs, quos poſuerat in vrbi-
bus muratis, in vniuerſo Iuda.

CAP. XVIII.

FVIT ergo Ioſaphat diues & inclytus 1
multum, & affinitate coniunctus eſt
Achab. *Deſcenditq. poſt annos ad eum 2
in Samariam: ad cuius aduentum mactauit
Achab arietes, & boues plurimos ipſi, &
populo qui venerat cum eo: perſuaſitq. illi
vt aſcenderet in Ramoth Galaad. *Dixitq. 3
Achab rex Iſrael ad Ioſaphat regem Iuda:
Veni mecum in Ramoth Galaad. Cui ille
reſpondit: Vt ego, & tu: ſicut populus tuus,
ſic & populus meus: tecũq. erimus in bello.
4 *Dixitq. Ioſaphat ad regem Iſrael: Conſu-
le obſecro impræſentiarum ſermonem Do-
5 mini. *Congregauit igitur rex Iſrael pro-
phetarum quadringentos viros, & dixit ad
eos: In Ramoth Galaad ad bellandum ire
debemus an quieſcere? At illi, Aſcende,
inquiunt, & tradet Deus in manu regis.
6 *Dixitq. Ioſaphat: Numquid non eſt hic
prophetes Domini, vt ab illo etiam requi-
7 ramus? *Et ait rex Iſrael ad Ioſaphat: Eſt
vir vnus, a quo poſſumus quærere Domini
voluntatem: ſed ego odi eũ, quia non pro-
phetat mihi bonum, ſed malum omni tem
pore: eſt autem Michæas filius Iemla. Di-
xitq. Ioſaphat: Ne loquaris rex hoc mo-
8 do. *Vocauit ergo rex Iſrael vnum de eu-
nuchis, & dixit ei: Voca cito Michæam fi-
9 lium Iemla. *Porro rex Iſrael, & Ioſaphat
rex Iuda vterque ſedebant in ſolio ſuo, ve-
ſtiti cultu regio: ſedebant autem in area
iuxta portam Samariæ, omneſq. prophetæ
10 vaticinabantur coram eis. *Sedecias vero
filius Chanaana fecit ſibi cornua ferrea, &
ait: Hæc dicit Dominus: His ventilabis
11 Syriam, donec conteras eam. *Omneſq.
prophetæ ſimiliter prophetabant, atque di-
cebant: Aſcẽde in Ramoth Galaad, & pro-
ſperaberis, & tradet eos Dominus in manu
12 regis. *Nuncius autem, qui ierat ad vocan-
dum Michæam, ait illi: En verba omnium
prophetarum vno ore bona regi annun-
ciant: quæſo ergo te vt & ſermo tuus ab
13 eis non diſſentiat, loquariſq. proſpera. *Cui
reſpondit Michæas: Viuit Dominus, quia
quodcumque dixerit mihi Deus meus, hoc
14 loquar. *Venit ergo ad regem. Cui rex
ait: Michæa, ire debemus in Ramoth Ga-
laad ad bellandum, an quieſcere? Cui ille
reſpondit: Aſcendite: cuncta enim proſpe
ra euenient, & tradentur hoſtes in manus
15 veſtras. *Dixitq. rex: Iterum, atque iterum
te adiuro, vt mihi non loquaris, niſi quod
16 verum eſt in nomine Domini. *At ille ait:
Vidi vniuerſum Iſrael diſperſum in mon-
tibus, ſicut oues abſque paſtore: & dixit
Domi-

Dominus : Non habent iſti dominos : re-
uertatur vnuſquiſque in domum ſuam in
pace.*Et ait rex Iſrael ad Ioſaphat : Non- 17
ne dixi tibi,quòd nõ prophetaret iſte mihi
quidquam boni,ſed ea,quæ mala ſunt ?*At 18
ille,Idcirco,ait,audite verbum Domini:Vi-
di Dominum ſedentem in ſolio ſuo,& om
nem exercitum cæli aſſiſtentem ei a dextris
& a ſiniſtris .*Et dixit Dominus:Quis de- 19
cipiet Achab regem Iſrael vt aſcendat &
corruat in Ramoth Galaad ? Cumq.dice-
ret vnus hoc modo,& alter alio :*proceſſit 20
ſpiritus,& ſtetit coram Domino,& ait:Ego
decipiam eum . Cui Dominus, In quo,in-
quit , decipies ? *At ille reſpondit : Egre- 21
diar,& ero ſpiritus mendax in ore omnium
prophetarum eius . Dixitq. Dominus:De-
cipies,& præualebis : egredere,& fac ita.
*Nunc igitur,ecce Dominus dedit ſpiritũ 22
mendacij in ore omnium prophetarũ tuo-
rum, & Dominus locutus eſt de te mala.
*Acceſſit autem Sedecias filius Chanaana, 23
& percuſſit Michææ maxillam, & ait : Per
quam viam tranſiuit Spiritus Domini a me,
vt loqueretur tibi ? *Dixitq. Michæas : Tu 24
ipſe videbis in die illo , quando ingreſſus
fueris cubiculum de cubiculo vt abſconda-
ris.*Præcepit autem rex Iſrael,dicens:Tol- 25
lite Michæam,& ducite eum ad Amon prin
cipem ciuitatis,& ad Ioas filium Amelech.
*Et dicetis : Hæc dicit rex : Mittite hunc 26
in carcerem , & date ei panis modicum, &
aquæ pauxillum,donec reuertar in pace.
*Dixitq. Michæas : Si reuerſus fueris in pa- 27
ce,non eſt locutus Dominus in me. Et ait:
Audite omnes populi.*Igitur aſcenderunt 28
rex Iſrael,& Ioſaphat rex Iuda in Ramoth
Galaad . *Dixitq. rex Iſrael ad Ioſaphat : 29
Mutabo habitum,& ſic ad pugnam vadam,
tu autem induere veſtibus tuis . Mutatoq.
rex Iſrael habitu, venit ad bellum . *Rex 30
autem Syriæ præceperat ducibus equitatus
ſui,dicens : Ne pugnetis contra minimum,
aut contra maximum,niſi contra ſolum re-
gem Iſrael . *Itaque cum vidiſſent princi- 31
pes equitatus Ioſaphat , dixerunt : Rex Iſ-
rael eſt iſte . Et circumdederunt eum di-
micantes : at ille clamauit ad Dominum ,
& auxiliatus eſt ei,atque auertit eos ab il-
32 lo . *Cum enim vidiſſent duces equitatus,
quòd non eſſet rex Iſrael , reliquerunt eũ.
33 *Accidit autem vt vnus e populo ſagittam
in incertum iáceret , & percuteret regem
Iſrael inter ceruicem & ſcapulas , at ille
aurigæ ſuo ait : Conuerte manum tuam ,
& educ me de acie, quia vulneratus ſum .
34 *Et finita eſt pugna in die illo : porro rex
Iſrael ſtabat in curru ſuo contra Syros vſ-
que ad veſperam , & mortuus eſt oc-
cidente ſole .

CAP. XIX.

1 REVERSVS eſt autem Ioſaphat rex Iuda
in domum ſuam pacifice in Ieruſalem.
2 *Cui occurrit Iehu filius Hanani Videns,&
ait ad eum : Impio præbes auxilium,& his
qui oderunt Dominum amicitia iungeris ,
& idcirco iram quidem Domini merebaris:
3 *ſed bona opera inuenta ſunt in te,eo quòd
abſtuleris lucos de terra Iuda, & prpara-
ueris cor tuum vt requireres Dominum
4 Deum patrum tuorum.*Habitauit ergo Io
ſaphat in Ieruſalem : rurſumq. egreſſus eſt
ad populum de Berſabee vſque ad montẽ
Ephraim , & reuocauit eos ad Dominum
5 Deum patrum ſuorum .*Conſtituitq. iudi-
ces terræ in cunctis ciuitatibus Iuda muni-
6 tis per ſingula loca ,* & præcipiens iudici-
bus,Videte,ait,quid faciatis : non enim ho-
minis exercetis iudicium , ſed Domini : &
quodcumqne iudicaueritis , in vos redun-
7 dabit.*Sit timor Domini vobiſcum,& cum
diligentia cuncta facite : non eſt enim apud
Dominum Deum noſtrum iniquitas , nec
perſonarum acceptio , nec cupido mune-
8 rum .*In Ieruſalem quoque conſtituit Io-
ſaphat Leuitas, & Sacerdotes, & Principes
familiarum ex Iſrael,vt iudicium & cauſam
9 Domini iudicarẽt habitatoribus eius.*Præ-
cepitq. eis,dicens : Sic agetis in timore Do-
10 mini fideliter & corde perfecto .*Omnem
cauſam,quæ venerit ad vos fratrum veſtro-
rum, qui habitant in vrbibus ſuis inter co-
gnationem & cognationem , vbicumque
quæſtio

quæſtio eſt de lege, de mandato, de cere-
monijs,de iuſtificationibus : oſtendite eis ,
vt non peccent in Dominum,& ne veniat
ira ſuper vos & ſuper fratres veſtros : ſic er
go agentes non peccabitis. *Amarias au- 11
tem ſacerdos & pontifex veſter,in his,quæ
ad Deum pertinent, præſidebit : porro Za-
badias filius Iſmahel, qui eſt dux in domo
Iuda , ſuper ea opera erit , quæ ad regis
officium pertinent : habetiſq. magiſtros Le-
uitas coram vobis , confortamini , & agi-
te diligenter , & erit Dominus vobiſ-
cum in bonis.

Cap. xx.

POst hæc congregati ſunt filij Moab, 1
& filij Ammon,& cum eis de Ammo-
nitis ad Ioſaphat vt pugnarent contra eũ.
*Veneruntq. nuncij, & indicauerunt Ioſa- 2
phat, dicentes : Venit contra te multitudo
magna de his locis,quæ trans mare ſunt,&
de Syria, & ecce conſiſtunt in Aſaſontha-
mar,quæ eſt Engaddi. *Ioſaphat autem ti- 3
more perterritus, totum ſe contulit ad ro-
gandum Dominum,& prædicauit ieiunium
vniuerſo Iuda. * Congregatuſq. eſt Iudas 4
ad deprecandum Dominum ; ſed & omnes
de vrbibus ſuis venerunt ad obſecrandum
eum. *Cumq. ſtetiſſet Ioſaphat in medio 5
cœtu Iuda,& Ieruſalem, in domo Domini
ante atrium nouum , * ait : Domine Deus 6
patrum noſtrorum, tu es Deus in cælo, &
dominaris cunctis regnis Gentium,in ma-
nu tua eſt fortitudo & potentia, nec quiſ-
quam tibi poteſt reſiſtere. *Nonne tu Deus 7
noſter interfeciſti omnes habitatores terræ
huius coram populo tuo Iſrael , & dediſti
eam ſemini Abraham amici tui in ſempi-
ternum ? *Habitaueruntq. in ea, & extru- 8
xerunt in illa ſanctuarium nomini tuo, di-
centes : *Si irruerint ſuper nos mala, gla- 9
dius iudicij, peſtilentia,& fames, ſtabimus
coram domo hac in conſpectu tuo, in qua
inuocatum eſt nomen tuum : & clamabi-
mus ad te in tribulationibus noſtris, & ex-
audies , ſaluoſq. facies . *Nunc igitur ec- 10
ce filij Ammon,& Moab,& mons Seir,per
quos non conceſſiſti Iſrael vt tranſirent,
quando egrediebantur de Ægypto,ſed de-
clinauerunt ab eis,& non interfecerunt il-
11 los : *econtrario agunt, & nituntur eijcere
nos de poſſeſſione, quam tradidiſti nobis.
12 *Deus noſter, ergo non iudicabis eos? In
nobis quidem non eſt tanta fortitudo , vt
poſſimus huic multitudini reſiſtere,quæ ir-
ruit ſuper nos. Sed cum ignoremus quid
agere debeamus,hoc ſolum habemus reſi-
dui , vt oculos noſtros dirigamus ad te.
13 * Omnis vero Iuda ſtabat coram Domino
cum paruulis, & vxoribus, & liberis ſuis.
14 *Erat autem Iahaziel filius Zachariæ , filij
Banaiæ, filij Iehiel, filij Mathaniæ, Leuites
de filijs Aſaph, ſuper quem factus eſt Spi-
15 ritus Domini in medio turbæ , *& ait : At-
tendite omnis Iuda, & qui habitatis Ieru-
ſalem , & tu rex Ioſaphat : Hæc dicit Do-
minus vobis : Nolite timere, nec paueatis
hanc multitudinem : non eſt enim veſtra
16 pugna, ſed Dei. *Cras deſcendetis contra
eos : aſcenſuri enim ſunt per cliuum nomi-
ne Sis,& inuenietis illos in ſummitate tor-
rentis , qui eſt contra ſolitudinem Ieruel.
17 * Non eritis vos qui dimicabitis , ſed tan-
tummodo confidenter ſtate , & videbitis
auxilium Domini ſuper vos, o Iuda, & Ie-
ruſalem : nolite timere, nec paueatis : cras
egrediemini contra eos , & Dominus erit
18 vobiſcum. *Ioſaphat ergo, & Iuda, & om-
nes habitatores Ieruſalem ceciderunt pro-
ni in terram coram Domino , & adoraue-
19 runt eum. *Porro Leuitæ de filijs Caath ,
& de filijs Core laudabant Dominum Deũ
20 Iſrael voce magna, in excelſum. *Cumq.
mane ſurrexiſſent , egreſſi ſunt per deſer-
tum Thecue : profectiſq. eis , ſtans Ioſa-
phat in medio eorum , dixit : Audite me
viri Iuda,& omnes habitatores Ieruſalem :
credite in Domino Deo veſtro , & ſecuri
eritis : credite prophetis eius,& cuncta eue-
21 nient proſpera. * Deditq. conſilium po-
pulo, & ſtatuit cantores Domini,vt lauda-
rent eum in turmis ſuis, & antecederent
exercitum , ac voce conſona dicerent :
Cõfitemini Domino,quoniam in æternum
miſe-

miſericordia eius. * Cumq. cœpiſſent lau- 22
des canere, vertit Dominus inſidias eorum
in ſemetipſos, filiorum ſcilicet Ammon, &
Moab, & montis Seir, qui egreſſi fuerant vt
pugnarent contra Iudam, & percuſſi ſunt.
* Namque filij Ammon, & Moab conſur- 23
rexerunt aduerſum habitatores mõtis Seir,
vt interficerent & delerent eos: cumq. hoc
opere perpetraſſent, etiam in ſemetipſos
verſi, mutuis concidére vulneribus.* Porro 24
Iuda cum veniſſet ad ſpeculam, quæ reſpi-
cit ſolitudinem, vidit procul omnem late
regionem plenam cadaueribus, nec ſuper-
eſſe quemquam, qui necem potuiſſet eua-
dere.* Venit ergo Ioſaphat, & omnis po- 25
pulus cum eo ad detrahenda ſpolia mor-
tuorum: inueneruntq. inter cadauera va-
riam ſupellectilem, veſtes quoque, & vaſa
pretioſiſſima, & diripuerunt ita vt omnia
portare non poſſent, nec per tres dies ſpo-
lia auferre præ prædæ magnitudine. * Die 26
autem quarto congregati ſunt in Valle be-
nedictionis: etenim quoniam ibi benedi-
xerant Domino, vocauerunt locum illum
Vallis benedictionis vſque in præſentem
diem. * Reuerſuſq. eſt omnis vir Iuda, & 27
habitatores Ieruſalem, & Ioſaphat ante eos
in Ieruſalem cum lætitia magna, eo quòd
dediſſet eis Dominus gaudium de inimicis
ſuis.* Ingreſſiq. ſunt in Ieruſalem cum pſal 28
terijs, & citharis, & tubis in domum Domi-
ni.* Irruit autem pauor Domini ſuper vni- 29
uerſa regna terrarum cum audiſſent quòd
pugnaſſet Dominus contra inimicos Iſrael.
* Quieuitq. regnum Ioſaphat, & præbuit ei 30
Deus pacem per circuitum. * Regnauit 31
igitur Ioſaphat ſuper Iudam, & erat trigin-
ta quinque annorum cum regnare cœpiſ-
ſet: viginti autem & quinque annis regna-
uit in Ieruſalem, & nomen matris eius Azu-
ba filia Selahi.* Et ambulauit in via patris 32
ſui Aſa, nec declinauit ab ea, faciens quæ
placita erant coram Domino. * Verumta- 33
men excelſa non abſtulit, & adhuc popu-
lus non direxerat cor ſuum ad Dominum
Deum patrum ſuorum. * Reliqua autem 34
geſtorum Ioſaphat priorum & nouiſſimo-
rum ſcripta ſunt in verbis Iehu filij Ha-
nani, quæ digeſſit in Libros regum Iſrael.
15 * Poſt hæc inijt amicitias Ioſaphat rex Iu-
da cum Ochozia rege Iſrael, cuius opera
36 fuerunt impijſſima. * Et particeps fuit vt
facerent naues, quæ irent in Tharſis: fece-
17 runtq. claſſem in Aſiongaber. * Prophe-
tauit autem Eliezer filius Dodau de Mare-
ſa ad Ioſaphat, dicens: Quia habuiſti fœ-
dus cum Ochozia, percuſſit Dominus ope-
ra tua, contritæq. ſunt naues, nec potue-
runt ire in Tharſis.

CAP. XXI.

1 DORMIVIT autem Ioſaphat cum pa-
tribus ſuis, & ſepultus eſt cum eis in
Ciuitate Dauid: regnauitq. Ioram filius eius
2 pro eo.* Qui habuit fratres filios Ioſaphat,
Azariam, & Iahiel, & Zachariam, & Aza-
riam, & Michael, & Saphatiam. omnes hi,
3 filij Ioſaphat regis Iuda.* Deditq. eis pater
ſuus multa munera argenti, & auri, & pen-
ſitationes, cum ciuitatibus munitiſſimis in
Iuda: regnum autem tradidit Ioram, eo
4 quòd eſſet primogenitus. * Surrexit ergo
Ioram ſuper regnum patris ſui: cumq. ſe
confirmaſſet, occidit omnes fratres ſuos
gladio, & quoſdam de principibus Iſrael.
5 * Trigintaduorum annorum erat Ioram cũ
regnare cœpiſſet: & octo annis regnauit in
6 Ieruſalem.* Ambulauitq. in vijs regũ Iſrael,
ſicut egerat domus Achab: filia quippe
Achab erat vxor eius, & fecit malum in
7 conſpectu Domini. * Noluit autem Do-
minus diſperdere domum Dauid propter
pactum, quod inierat cum eo: & quia pro-
miſerat vt daret ei lucernam, & filijs eius
8 omni tempore. * In diebus illis rebellauit
Edom, ne eſſet ſubditus Iudæ, & conſtituit
9 ſibi regem. * Cumq. tranſiſſet Ioram cum
principibus ſuis, & cuncto equitatu, qui erat
ſecum, ſurrexit nocte, & percuſſit Edom
qui ſe circumdederat, & omnes duces equi-
10 tatus eius.* Attamen rebellauit Edom, ne
eſſet ſub ditione Iuda vſque ad hanc diem:
eo tempore & Lobna receſſit ne eſſet ſub
manu illius. Dereliquerat enim Dominum
Deum

Deum patrum ſuorum:*inſuper & excelſa 11
fabricatus eſt in vrbibus Iuda, & fornicari
fecit habitatores Ieruſalem, & præuaricari
Iudam. *Allatæ ſunt autem ei litteræ ab 12
Elia propheta, in quibus ſcriptum erat: Hæc
dicit Dominus Deus Dauid patris tui: Quo-
niam non ambulaſti in vijs Ioſaphat patris
tui, & in vijs Aſa regis Iuda, *ſed inceſſiſti 13
per iter regum Iſrael, & fornicari feciſti Iu-
dam, & habitatores Ieruſalem, imitatus for-
nicationem domus Achab, inſuper & fra-
tres tuos domum patris tui, meliores te oc-
cidiſti: *ecce Dominus percutiet te plaga 14
magna cum populo tuo, & filijs, & vxori-
bus tuis, vniuerſaq. ſubſtantia tua. *tu autẽ 15
ægrotabis peſſimo languore vteri tui, do-
nec egrediantur vitalia tua paulatim per
ſingulos dies. *Suſcitauit ergo Dominus 16
contra Ioram ſpiritum Philiſthinorum, &
Arabum, qui confines ſunt Æthiopibus.
*& aſcenderunt in Terram Iuda, & vaſtaue- 17
runt eam, diripueruntq. cunctam ſubſtan-
tiam, quæ inuenta eſt in domo regis, inſu-
per & filios eius, & vxores: nec remanſit ei
filius, niſi Ioachaz, qui minimus natu erat.
*Et ſuper hæc omnia percuſſit eum Domi- 18
nus alui languore inſanabili. *Cumq. diei 19
ſuccederet dies, & temporum ſpatia volue-
rentur, duorum annorum expletus eſt cir-
culus: & ſic longa conſumptus tabe, ita vt
egereret etiã viſcera ſua, languore pariter,
& vita caruit. Mortuuſq. eſt in infirmitate
peſſima, & non fecit ei populus ſecundum
morem combuſtionis, exequias, ſicut fece-
rat maioribus eius. *Trigintaduorum an- 20
norum fuit, cum regnare cœpiſſet, &
octo annis regnauit in Ieruſalem. Ambu-
lauitq. non recte, & ſepelierunt eum in
Ciuitate Dauid: verumtamen non in ſe-
pulchro regum.

CAP. XXII.

CONSTITVERVNT autem habitato- 1
res Ieruſalem Ochoziam filium eius
minimum, regem pro eo: omnes enim ma-
iores natu, qui ante eum fuerant, interfece-
rant latrones Arabum, qui irruerant in ca-
ſtra: regnauitq. Ochozias filius Ioram re-
2 gis Iuda. *Quadraginta duorum annorum
erat Ochozias cum regnare cœpiſſet, &
vno anno regnauit in Ieruſalem, & nomen
3 matris eius Athalia filia Amri. *Sed & ipſe
ingreſſus eſt per vias domus Achab: mater
enim eius impulit eum vt impie ageret.
4 *Fecit igitur malum in conſpectu Domi-
ni, ſicut domus Achab: ipſi enim fuerunt
ei conſiliarij poſt mortem patris ſui, in in-
5 teritum eius. *Ambulauitq. in conſilijs eo-
rum. Et perrexit cum Ioram filio Achab
rege Iſrael, in bellum contra Hazael regem
Syriæ in Ramoth Galaad: vulneraueruntq.
6 Syri Ioram. *Qui reuerſus eſt vt curaretur
in Iezrahel: multas enim plagas acceperat
in ſupradicto certamine. Igitur Ochozias
filius Ioram rex Iuda, deſcendit vt inuiſeret
Ioram filium Achab in Iezrahel ægrotan-
7 tem. *Voluntatis quippe fuit Dei aduer-
ſus Ochoziam, vt veniret ad Ioram: &
cum veniſſet, & egrederetur cum eo aduer-
ſum Iehu filium Namſi, quem vnxit Domi-
8 nus vt deleret domum Achab. *Cum er-
go euerteret Iehu domum Achab, inuenit
principes Iuda, & filios fratrum Ochoziæ,
9 qui miniſtrabant ei, & interfecit illos. *Ip-
ſum quoque perquirens Ochoziam, com-
prehendit latitantem in Samaria: addu-
ctumq. ad ſe, occidit, & ſepelierunt eum:
eo quòd eſſet filius Ioſaphat, qui quæſierat
Dominum in toto corde ſuo. nec erat vl-
trà ſpes aliqua vt de ſtirpe quis regnaret.
10 Ochoziæ. *ſiquidem Athalia mater eius vi-
dens quòd mortuus eſſet filius ſuus, ſurre-
xit, & interfecit omnem ſtirpem regiam do-
11 mus Ioram. *Porro Ioſabeth filia regis tu-
lit Ioas filium Ochoziæ, & furata eſt eum
de medio filiorum regis, cum interficeren-
tur: abſconditq. eum cum nutrice ſua in
cubiculo lectulorum: Ioſabeth autem, quæ
abſconderat eum, erat filia regis Ioram,
vxor Ioiadæ pontificis, ſoror Ochoziæ, &
12 idcirco Athalia non interfecit eum. *Fuit
ergo cum eis in domo Dei abſconditus
ſex annis, quibus regnauit Athalia ſuper
terram.

CAP.

Cap. XXIII.

ANno autem ſeptimo confortatus Io- 1
iada, aſſumpſit centuriones, Azariam
videlicet filium Ieroham, & Iſmahel filium
Iohanan, Azariam quoque filium Obed, &
Maaſiam filium Adaiæ, & Eliſaphat filium
Zechri: & inijt cum eis fœdus. *Qui cir- 2
cumeuntes Iudam, congregauerunt Leuitas
de cunctis vrbibus Iuda, & principes fami-
liarum Iſrael, venerũtq. in Ieruſalem. *Inijt 3
ergo omnis multitudo pactum in domo Dei
cum rege: dixitq. ad eos Ioiada: Ecce fi-
lius regis regnabit, ſicut locutus eſt Domi-
nus ſuper filios Dauid. *Iſte eſt ergo ſermo 4
quem facietis: *Tertia pars veſtrum qui ve- 5
niunt ad Sabbatum, Sacerdotum, & Leuita-
rum, & ianitorum erit in portis: tertia ve-
ro pars ad domum regis: & tertia ad por-
tam, quæ appellatur Fundamenti: omne
vero reliquum vulgus ſit in atrijs domus
Domini. *Nec quiſpiam alius ingrediatur 6
domum Domini, niſi Sacerdotes, & qui mi-
niſtrant de Leuitis: ipſi tantummodo in-
grediantur, quia ſanctificati ſunt: & omne
reliquum vulgus obſeruet cuſtodias Domi-
ni. *Leuitæ autem circumdent regem, ha- 7
bentes ſinguli arma ſua: (& ſi quis alius
ingreſſus fuerit templũ, interficiatur) ſintq.
cum rege & intrante & egrediente. *Fece- 8
runt ergo Leuitæ, & vniuerſus Iuda iuxta
omnia, quæ præceperat Ioiada pontifex: &
aſſumpſerunt ſinguli viros qui ſub ſe erãt,
& veniebant per ordinem ſabbati, cum his
qui impleuerant ſabbatũ, & egreſſuri erant.
ſiquidem Ioiada pontifex non dimiſerat
abire turmas, quæ ſibi per ſingulas hebdo-
madas ſuccedere conſueuerant. *Deditq. 9
Ioiada ſacerdos centurionibus lanceas, cly-
peoſq. & peltas regis Dauid, quas conſe-
crauerat in domo Domini. *Conſtituitq. 10
omnem populum tenentium pugiones a
parte templi dextra, vſque ad partem tem-
pli ſiniſtram, coram altari, & templo, per
circuitum regis. *Et eduxerunt filium re- 11
gis, & impoſuerunt ei diadema, & teſtimo-
nium, dederuntq. in manu eius tenendam
legem, & conſtituerunt eum regem: vnxit
quoque illum Ioiada pontifex, & filij eius:
imprecatiq. ſunt ei, atque dixerunt: Viuat
12 rex. *Quod cum audiſſet Athalia, vocem
ſcilicet currentium atque laudantium re-
gem, ingreſſa eſt ad populum in templum
13 Domini. *Cumq. vidiſſet regem ſtantem
ſuper gradum in introitu, & principes, tur-
maſq. circa eum, omnemq. populum terræ
gaudentem, atque clangentem tubis, & di-
uerſi generis organis concinentem, vocẽq.
laudantium, ſcidit veſtimenta ſua, & ait: In-
14 ſidiæ, inſidiæ. *Egreſſus autem Ioiada pon-
tifex ad centuriones, & principes exercitus,
dixit eis: Educite illam extra ſepta templi,
& interficiatur foris gladio. Præcepitq.
ſacerdos ne occideretur in domo Domini.
15 *Et impoſuerunt ceruicibus eius manus:
cumq. intraſſet portam equorum domus
16 regis, interfecerunt eam ibi. *Pepigit au-
tem Ioiada fœdus inter ſe, vniuerſumq. po
pulum, & regem, vt eſſet populus Domini.
17 *Itaque ingreſſus eſt omnis populus do-
mum Baal, & deſtruxerunt eam: & altaria
ac ſimulacra illius confregerunt: Mathan
quoque ſacerdotem Baal interfecerunt an-
18 te aras. *Conſtituit autem Ioiada præpoſi-
tos in domo Domini, ſub manibus Sacer-
dotum, & Leuitarum, quos diſtribuit Da-
uid in domo Domini: vt offerrent holo-
cauſta Domino, ſicut ſcriptum eſt in lege
Moyſi, in gaudio & canticis, iuxta diſpoſi-
19 tionem Dauid. *Conſtituit quoque ianito-
res in portis domus Domini, vt non ingre-
20 deretur eam immundus in omni re. *Aſ-
ſumpſitq. centuriones, & fortiſſimos viros
ac principes populi, & omne vulgus terræ,
& fecerunt deſcendere regem de domo
Domini, & introire per medium portæ ſu-
perioris in domum regis, & collocauerunt
21 eum in ſolio regali. *Lætatuſq. eſt omnis
populus terræ, & vrbs quieuit: porro Atha-
lia interfecta eſt gladio.

Cap. XXIIII.

1 SEptem annorum erat Ioas cum regnare
cœpiſſet: & quadraginta annis regnauit
in

in Ieruſalem, nomen matris eius Sebia de
Berſabee, *Fecitq. quod bonum eſt coram 2
Domino cunctis diebus Ioiadæ ſacerdotis.
*Accepit autem ei Ioiada vxores duas, e 3
quibus genuit filios & filias.* Poſt quæ pla- 4
cuit Ioas vt inſtauraret domum Domini.
*Congregauitq. Sacerdotes, & Leuitas, & 5
dixit eis: Egredimini ad ciuitates Iuda, &
colligite de vniuerſo Iſrael pecuniã ad ſar-
tatecta templi Dei veſtri, per ſingulos an-
nos, feſtinatòq. hoc facite: porro Leuitæ
egére negligentius. *Vocauitq. rex Ioia- 6
dam principem, & dixit ei: Quare tibi non
fuit curæ, vt cogeres Leuitas inferre de
Iuda & de Ieruſalem pecuniam, quæ con-
ſtituta eſt a Moyſe ſeruo Domini, vt infer-
ret eam omnis multitudo Iſrael in taber-
naculum teſtimonij? *Athalia enim im- 7
pijſſima, & filij eius deſtruxerunt domum
Dei, & de vniuerſis, quæ ſanctificata fuerant
in templo Domini, ornauerunt fanum Báa-
lim. *Præcepit ergo rex, & fecerunt arcam: 8
poſueruntq. eam iuxta portam domus Do-
mini forinſecus. *Et prædicatum eſt in 9
Iuda & Ieruſalem vt deferrent ſinguli pre-
tium Domino, quod conſtituit Moyſes
ſeruus Dei ſuper omnem Iſrael in deſerto.
*Lætatiq. ſunt cuncti principes, & omnis 10
populus: & ingreſſi contulerunt in arcam
Domini, atque miſerunt ita vt implere-
tur. *Cumq. tempus eſſet vt deferrent ar- 11
cam coram rege per manus Leuitarum (vi-
debant enim multam pecuniam) ingredie-
batur ſcriba regis, & quem primus ſacer-
dos conſtituerat: effundebantq. pecuniam
quæ erat in arca: porro arcam reportabant
ad locum ſuum: ſicq. faciebant per ſin-
gulos dies, & congregata eſt infinita
pecunia. *Quam dederunt rex & Ioiada 12
his, qui præerant operibus domus Domi-
ni: at illi conducebant ex ea cæſores lapi-
dum, & artifices operum ſingulorum vt in-
ſtaurarent domum Domini: fabros quoque
ferri & æris, vt quod cadere cœperat, fulci-
retur. *Egeruntq. hi qui operabantur in- 13
duſtriè, & obducebatur parietũ cicatrix per
manus eorum, ac ſuſcitauerunt domum
Domini in ſtatum priſtinum, & firmiter
14 eam ſtare fecerunt. *Cumq. compleſſent
omnia opera, detulerunt coram rege, &
Ioiada reliquam partem pecuniæ: de qua fa-
cta ſunt vaſa templi in miniſteriũ, & ad ho-
locauſta, phialæ quoque, & cetera vaſa au-
rea & argentea: & offerebantur holocauſta
in domo Domini iugiter cunctis diebus Io-
15 iadæ. *Senuit autem Ioiada plenus dierum,
& mortuus eſt cum eſſet centum triginta
16 annorum. *ſepelieruntq. eum in ciuitate Da
uid cum regibus, eo quòd feciſſet bonum
17 cum Iſrael, & cum domo eius. *Poſtquam
autem obijt Ioiada, ingreſſi ſunt principes
Iuda, & adorauerũt regem, qui delinitus ob-
18 ſequijs eorum, acquieuit eis. *Et derelique-
runt templum Domini Dei patrum ſuo-
rum, ſeruieruntq. lucis & ſculptilibus, &
facta eſt ira contra Iudã, & Ieruſalem pro-
19 pter hoc peccatum. *Mittebatq. eis pro-
phetas vt reuerterentur ad Dominum, quos
20 proteſtantes, illi audire nolebant. *Spiritus
itaque Dei induit Zachariam filium Ioiadæ
ſacerdotem, & ſtetit in conſpectu populi, &
dixit eis: Hæc dicit Dominus Deus: Quare
tranſgredimini præceptum Domini, quod
vobis non proderit, & dereliquiſtis Domi-
21 num vt derelinqueret vos? *Qui congre-
gati aduerſus eum, miſerunt lapides iuxta
regis imperium in atrio domus Domini.
22 *Et non eſt recordatus Ioas rex miſericor-
diæ, quam fecerat Ioiada pater illius ſecum,
ſed interfecit filium eius. Qui cum more-
retur, ait: Videat Dominus, & requirat.
23 *Cumq. euolutus eſſet annus, aſcendit con-
tra eum exercitus Syriæ: venitq. in Iudam
& Ieruſalem, & interfecit cunctos princi-
pes populi, atque vniuerſam prædam mi-
24 ſerunt regi in Damaſcum. *Et certe cum
permodicus veniſſet numerus Syrorum,
tradidit Dominus in manibus eorum in-
finitam multitudinem, eo quòd dereli-
quiſſent Dominum Deum patrum ſuorum:
in Ioas quoque ignominioſa exercuere iu-
25 dicia. *Et abeuntes dimiſerunt eum in lan-
guoribus magnis: ſurrexerunt autem con-
tra eum ſerui ſui in vltionem ſanguinis filij

Ioiadæ ſacerdotis,& occiderunt eum in le-
ctulo ſuo,& mortuus eſt: ſepelieruntq. eum
in Ciuitate Dauid,ſed non in ſepulchris re-
gum. *Inſidiati vero ſunt ei Zabad filius 26
Semmaath Ammanitidis,& Iozabad filius
Semarith Moabitidis. *Porrò filij eius, ad 27
ſumma pecuniæ, quæ adunata fuerat ſub
eo, & inſtauratio domus Dei ſcripta ſunt
diligentius in Libro regum: regnauit au-
tem Amaſias filius eius pro eo.

CAP. XXV.

VIGINTIQVINQVE annorum erat
Amaſias cum regnare cœpiſſet,& vi-
gintinouem annis regnauit in Ieruſalem;
nomen matris eius Ioaden de Ieruſalem.
*Fecitq. bonum in conſpectu Domini: ve- 2
rumtamen non in corde perfecto.*Cumq; 3
roboratum ſibi videret imperium,iugulauit
ſeruos, qui occiderant regem patrẽ ſuum;
*ſed filios eorum non interfecit,ſicut ſcriptũ 4
eſt in Libro legis Moyſi,vbi præcepit Do-
minus, dicens: Non occidentur patres pro
filijs,neque filij pro patribus ſuis,ſed vnuſ-
quiſque in ſuo peccato morietur. *Con- 5
gregauit igitur Amaſias Iudã, & conſtituit
eos per familias,tribunoſq. & centuriones
in vniuerſo Iuda,& Beniamin: & recenſuit
a viginti annis ſupra, inuenitq. trecenta
millia iuuenum, qui egrederentur ad pu-
gnam, & tenerent haſtam & clypeum.
*Mercede quoque conduxit de Iſrael cen- 6
tum millia robuſtorum,centum talentis ar-
genti.*Venit autem homo Dei ad illum,& 7
ait: O rex, ne egrediatur tecum exercitus
Iſrael: non eſt enim Dominus cum Iſrael,
& cunctis filijs Ephraim: *quòd ſi putas in 8
robore exercitus bella conſiſtere, ſuperari
te faciet Deus ab hoſtibus: Dei quippe eſt
& adiuuare,& in fugam conuertere. *Di- 9
xitq. Amaſias ad hominem Dei: Quid er-
go fiet de centum talentis,quæ dedi militi-
bus Iſrael? Et reſpondit ei homo Dei: Ha-
bet Dominus vnde tibi dare poſſit multo
his plura.*Separauit itaque Amaſias exer- 10
citum,qui venerat ad eum ex Ephraim, vt
reuerteretur in locum ſuum: at illi contra
Iudam vehementer irati, reuerſi ſunt in re-
11 gionem ſuam. *Porro Amaſias confiden-
ter eduxit populum ſuum, & abijt in Val-
lem ſalinarum,percuſſitq. filios Seir decem
12 millia. *Et alia decem millia virorum ce-
perunt filij Iuda, & adduxerunt ad præru-
ptum cuiuſdam petræ, præcipitaueruntq.
eos de ſummo in præceps, qui vniuerſi cre-
13 puerunt. *At ille exercitus, quem remiſe-
rat Amaſias ne ſecum iret ad prælium, diſ-
fuſus eſt in ciuitatibus Iuda a Samaria vſ-
que ad Bethoron, & interfectis tribus mil-
14 libus, diripuit prædam magnam. *Ama-
ſias vero poſt cædem Idumæorum, & alla-
tos deos filiorum Seir, ſtatuit illos in deos
ſibi,& adorabat eos,& illis adolebat incen-
15 ſum.*Quam ob rem iratus Dominus con-
tra Amaſiam miſit ad illum prophetam,qui
diceret ei: Cur adoraſti deos, qui non libe-
rauerunt populum ſuum de manu tua?
16 *Cumq. hæc ille loqueretur, reſpondit ei:
Num cõſiliarius regis es? quieſce ne inter-
ficiam te. Diſcedenſq. propheta, Scio, in-
quit, quòd cogitauerit Deus occidere te;
quia feciſti hoc malum,& inſuper non ac-
17 quieuiſti conſilio meo.*Igitur Amaſias rex
Iuda inito peſſimo conſilio, miſit ad Ioas
filium Ioachaz filij Iehu, regem Iſrael, di-
18 cens: Veni, videamus nos mutuo. *At il-
le remiſit nuncios,dicens: Carduus,qui eſt
in Libano,miſit ad cedrum Libani,dicens:
Da filiam tuam filio meo vxorem: & ecce
beſtiæ,quæ erant in ſilua Libani,tranſierūt,
19 & conculcauerunt carduum.*Dixiſti: Per-
cuſſi Edom,& idcirco erigitur cor tuum in
ſuperbiam: ſede in domo tua, cur malum
aduerſum te prouocas, vt cadas & tu, &
20 Iuda tecum? *Noluit audire Amaſias, eo
quòd Domini eſſet voluntas vt traderetur
in manus hoſtium propter deos Edom.
21 *Aſcendit igitur Ioas rex Iſrael,& mutuos
ſibi præbuere conſpectus: Amaſias autem
22 rex Iuda erat in Bethſames Iudæ:*corruitq.
Iuda coram Iſrael, & fugit in tabernacula
23 ſua. *Porro Amaſiam regem Iuda,filiũ Ioas
filij Ioachaz, cepit Ioas rex Iſrael in Beth-
ſames, & adduxit in Ieruſalem: deſtruxitq.
murum

murum eius a porta Ephraim vſque ad por
tam anguli quadringentis cubitis. *Omne 24
quoque aurum, & argentum, & vniuerſa
vaſa, quæ repererat in domo Dei, & apud
Obededom in theſauris etiam domus re-
giæ, necnon & filios obſidum reduxit in Sa
mariam. *Vixit autem Amaſias filius Ioas 25
rex Iuda, poſtquam mortuus eſt Ioas filius
Ioachaz rex Iſrael, quindecim annis. *Re- 26
liqua autem ſermonum Amaſiæ priorum
& nouiſſimorum ſcripta ſunt in Libro re-
gum Iuda & Iſrael. *Qui poſtquam receſ- 27
ſit a Domino, tetenderunt ei inſidias in Ie-
ruſalem. Cumq. fugiſſet in Lachis, miſe-
runt, & interfecerunt eum ibi. *Reportan- 28
teſq. ſuper equos, ſepelierunt eum cum pa
tribus ſuis in Ciuitate Dauid.

CAP. XXVI.

OMNIS autem populus Iuda filium 1
eius Oziam annorum ſedecim, con-
ſtituit regem pro Amaſia patre ſuo. *Ipſe 2
ædificauit Ailath, & reſtituit eam ditioni
Iuda, poſtquam dormiuit rex cum patri-
bus ſuis. *Sedecim annorum erat Ozias 3
cum regnare cœpiſſet, & quinquaginta duo-
bus annis regnauit in Ieruſalem, nomen
matris eius Iechelia de Ieruſalem. *Fecitq. 4
quod erat rectum in oculis Domini iuxta
omnia, quæ fecerat Amaſias pater eius. *Et 5
exquiſiuit Dominum in diebus Zachariæ
intelligentis & videntis Deum: cumq. re-
quireret Dominum, direxit eum in omni-
bus. *Denique egreſſus eſt, & pugnauit 6
contra Philiſthijm, & deſtruxit murũ Geth,
& murum Iabniæ, murumq. Azoti: ædifi-
cauit quoque oppida in Azoto, & in Phi-
liſthijm. *Et adiuuit eum Deus contra Phi- 7
liſthijm, & contra Arabes, qui habitabant
in Gurbaal, & contra Ammonitas. *Appen 8
debantq. Ammonitæ munera Oziæ: & di-
uulgatum eſt nomen eius vſque ad introi-
tum Ægypti propter crebras victorias.
*Ædificauitq. Ozias turres in Ieruſalem ſu- 9
per portam anguli, & ſuper portam vallis,
& reliquas in eodem muri latere, firma-
uitq. eas. *Extruxit etiam turres in ſolitu- 10
dine, & effodit ciſternas plurimas, eo quòd
haberet multa pecora tam in campeſtri-
bus, quàm in eremi vaſtitate: vineas quo-
que habuit & vinitores in montibus, & in
carmelo: erat quippe homo agriculturæ
11 deditus. *Fuit autem exercitus bellatorum
eius, qui procedebant ad prælia ſub manu
Iehiel ſcribæ, Maaſiæq. doctoris, & ſub ma-
nu Hananiæ, qui erat de ducibus regis.
12 *Omniſq. numerus principum per familias
virorum fortium, duorum millium ſexcen-
13 torum. *Et ſub eis vniuerſus exercitus tre-
centorum & ſeptem millium quingento-
rum: qui erant apti ad bella, & pro rege
14 contra aduerſarios dimicabant. *Prǽpara-
uit quoque eis Ozias, id eſt, cuncto exerci-
tui, clypeos, & haſtas, & galeas, & loricas,
arcuſq. & fundas ad iaciendos lapides.
15 *Et fecit in Ieruſalem diuerſi generis ma-
chinas, quas in turribus collocauit, & in an-
gulis murorum vt mitterent ſagittas, & ſa-
xa grandia: egreſſumq. eſt nomen eius pro-
cul, eo quòd auxiliaretur ei Dominus, &
16 corroboraſſet illum. *Sed cum roboratus
eſſet, eleuatum eſt cor eius in interitum ſuũ,
& neglexit Dominum Deum ſuum: ingreſ-
ſuſq. templum Domini, adolere voluit in-
17 cenſum ſuper altare thymiamatis. *Sta-
timq. ingreſſus poſt eum Azarias ſacerdos,
& cum eo Sacerdotes Domini octoginta,
18 viri fortiſſimi, *reſtiterunt regi, atque dixe-
runt: Non eſt tui officij Ozia vt adoleas
incenſum Domino, ſed Sacerdotum, hoc
eſt, filiorum Aaron, qui conſecrati ſunt
ad huiuſcemodi miniſterium: egredere de
ſanctuario, ne contempſeris: quia non re-
putabitur tibi in gloriam hoc a Domino
19 Deo. *Iratuſq. Ozias, tenens in manu thu-
ribulum vt adoleret incenſum, minabatur
Sacerdotibus. Statimq. orta eſt lepra in
fronte eius coram Sacerdotibus, in domo
20 Domini ſuper altare thymiamatis. *Cumq.
reſpexiſſet eum Azarias pontifex, & om-
nes reliqui Sacerdotes, viderunt lepram in
fronte eius, & feſtinatò expulerunt eum.
Sed & ipſe perterritus, accelerauit egredi,
eo quòd ſenſiſſet illico plagam Domini.

21 * Fuit igitur Ozias rex leproſus vſque ad
diem mortis ſuæ, & habitauit in domo ſe-
parata plenus lepra, ob quam eiectus fue-
rat de domo Domini. Porro Ioatham fi-
lius eius rexit domum regis, & iudicabat
22 populum terræ. * Reliqua autem ſermo-
num Oziæ priorum & nouiſſimorum ſcri-
23 pſit Iſaias filius Amos, propheta. * Dor-
miuitq. Ozias cum patribus ſuis, & ſepe-
lierunt eum in agro regalium ſepulchro-
rum, eo quòd eſſet leproſus: regnauitq.
Ioatham filius eius pro eo.

CAP. XXVII.

1 VIGINTIQVINQVE annorum erat
Ioatham cum regnare cœpiſſet, & ſe-
decim annis regnauit in Ieruſalem: nomen
2 matris eius Ieruſa filia Sadoc. * Fecitq. quod
rectum erat coram Domino iuxta omnia
quæ fecerat Ozias pater ſuus, excepto quòd
non eſt ingreſſus templum Domini, & ad-
3 huc populus delinquebat. * Ipſe ædificauit
portam domus Domini excelſam, & in mu
4 ro Ophel multa conſtruxit. * Vrbes quo-
que ædificauit in montibus Iuda, & in ſal-
5 tibus caſtella, & turres. * Ipſe pugnauit cō-
tra regem filiorum Ammon, & vicit eos,
dederuntq. ei filij Ammon in tempore illo
centum talenta argenti, & decem millia
coros tritici, ac totidem coros hordei: hæc
ei præbuerunt filij Ammon in anno ſecun-
6 do & tertio. * Corroboratuſq. eſt Ioatham
eo quòd direxiſſet vias ſuas coram Do-
7 mino Deo ſuo. * Reliqua autem ſermo-
num Ioatham, & omnes pugnæ eius, &
opera, ſcripta ſunt in Libro regum Iſrael
8 & Iuda. * Vigintiquinque annorum erat
cum regnare cœpiſſet, & ſedecim annis
9 regnauit in Ieruſalem. * Dormiuitq. Ioa-
tham cum patribus ſuis, & ſepelierunt eum
in Ciuitate Dauid: & regnauit Achaz fi-
lius eius pro eo.

CAP. XXVIII.

1 VIGINTI annorum erat Achaz cum
regnare cœpiſſet: & ſedecim annis re-
gnauit in Ieruſalem: non fecit rectum in
conſpectu Domini ſicut Dauid pater eius:
2 * ſed ambulauit in vijs regum Iſrael, inſuper
3 & ſtatuas fudit Baalim. * Ipſe eſt, qui adole-
uit incenſum in Vallebenennom, & luſtra-
uit filios ſuos in igne iuxta ritum gentium,
quas interfecit Dominus in aduentu filio-
4 rum Iſrael. * Sacrificabat quoque, & thy-
miama ſuccendebat in excelſis, & in colli-
5 bus, & ſub omni ligno frondoſo. * Tradi-
ditq. eum Dominus Deus eius in manu re-
gis Syriæ, qui percuſſit eum, magnāq. præ-
dam cepit de eius imperio, & adduxit in
Damaſcum: manibus quoque regis Iſrael
6 traditus eſt, & percuſſus plaga grandi. * Oc-
ciditq. Phacee, filius Romeliæ, de Iuda cen
tum viginti millia in die vno, omnes viros
bellatores: eò quòd reliquiſſent Dominum
7 Deum patrum ſuorum. * Eodem tempore
occidit Zechri, vir potens ex Ephraim, Maa-
ſiam filium regis, & Ezricam ducem domus
eius, Elcanam quoque ſecundum a rege.
8 * Ceperuntq. filij Iſrael de fratribus ſuis du-
centa millia mulierum, puerorum, & puel-
larum, & infinitam prædam: pertuleruntq.
9 eam in Samariam. * Ea tempeſtate erat
ibi propheta Domini, nomine Oded: qui
egreſſus obuiam exercitui venienti in Sa-
mariam, dixit eis: Ecce iratus Dominus
Deus patrum veſtrorum contra Iuda, tra-
didit eos in manibus veſtris, & occidiſtis
eos atrociter, ita vt ad cælum pertingeret
10 veſtra crudelitas. * Inſuper filios Iuda, &
Ieruſalem vultis vobis ſubijcere in ſeruos
& ancillas. quod nequaquam facto opus
eſt: peccaſtis enim ſuper hoc Domino
11 Deo veſtro. * Sed audite conſilium meum,
& reducite captiuos, quos adduxiſtis de
fratribus veſtris, quia magnus furor Do-
12 mini imminet vobis. * Steterunt itaque
viri de principibus filiorum Ephraim, Aza-
rias filius Iohanan, Barachias filius Moſol-
lamoth, Ezechias filius Sellum, & Ama-
ſa filius Adali, contra eos, qui veniebant
13 de prælio, * & dixerunt eis: Non introdu-
cetis huc captiuos, ne peccemus Domino.
Quare vultis adijcere ſuper peccata no-
ſtra, & vetera cumulare delicta? grande
quippe

quippe peccatum eſt, & ira furoris Domi-
ni imminet ſuper Iſrael.* Dimiſeruntq. viri 14
bellatores prædam, & vniuerſa quæ cepe-
rant coram principibus, & omni multitu-
dine.* Steteruntq. viri, quos ſupra memora- 15
uimus, & apprehendentes captiuos, om-
neſq. qui nudi erant, veſtierunt de ſpolijs:
cumq. veſtiſſent eos, & calceaſſent, & re-
feciſſent cibo ac potu, vnxiſſentq. propter
laborem, & adhibuiſſent eis curam: qui-
cumque ambulare non poterant, & erant
imbecillo corpore, impoſuerunt eos iu-
mentis, & adduxerunt Iericho Ciuitatem
palmarum ad fratres eorum, ipſiq. reuerſi
ſunt in Samariam.* Tempore illo miſit rex 16
Achaz ad regem Aſſyriorum, poſtulans
auxilium.* Veneruntq. Idumæi, & percuſ- 17
ſerunt multos ex Iuda, & ceperunt prædam
magnam.* Philiſthijm quoque diffuſi ſunt 18
per vrbes campeſtres, & ad Meridiem Iu-
da: ceperũtq. Bethſames, & Aialon, & Ga-
deroth, Socho quoque, & Thamnan, &
Gamzo, cum viculis ſuis, & habitauerunt in
eis:* Humiliauerat enim Dominus Iudam 19
propter Achaz regem Iuda, eo quòd nu-
daſſet eum auxilio, & contemptui habuiſ-
ſet Dominum.* Adduxitq. contra eũ Thel- 20
gathphalnaſar regem Aſſyriorum, qui &
afflixit eum, & nullo reſiſtente vaſtauit.
* Igitur Achaz ſpoliata domo Domini, & 21
domo regum, ac principum, dedit regi Aſ-
ſyriorum munera, & tamen nihil ei profuit.
* Inſuper & tẽpore anguſtiæ ſuæ auxit con- 22
temptum in Dominum, ipſe per ſe rex A-
chaz, * immolauit dijs Damaſci victimas 23
percuſſoribus ſuis, & dixit: Dij regum Sy-
riæ auxiliantur eis, quos ego placabo ho-
ſtijs, & aderunt mihi, cùm econtrario ipſi
fuerint ruinæ ei, & vniuerſo Iſrael.* Dire- 24
ptis itaque Achaz omnibus vaſis domus
Dei, atque confractis, clauſit ianuas templi
Dei, & fecit ſibi altaria in vniuerſis angulis
Ieruſalem.* In omnibus quoque vrbibus 25
Iuda extruxit aras ad cremandum thus, at-
que ad iracundiam prouocauit Dominum
Deum patrum ſuorum.* Reliqua autem 26
ſermonum eius, & omnium operum ſuo-
rum priorum & nouiſſimorum ſcripta ſunt
27 in Libro regum Iuda & Iſrael.* Dormiuitq.
Achaz cum patribus ſuis, & ſepelierunt eũ
in ciuitate Ieruſalem: neque enim recepe-
runt eum in ſepulchra regum Iſrael. Re-
gnauitq. Ezechias filius eius pro eo.

CAP. XXIX.

1 IGITVR Ezechias regnare cœpit, cum
vigintiquinque eſſet annorum, & vigin-
tinouem annis regnauit in Ieruſalem: no-
2 men matris eius Abia, filia Zachariæ.* Fe-
citq. quod erat placitum in conſpectu Do-
mini iuxta omnia quæ fecerat Dauid pater
3 eius.* Ipſe anno, & menſe primo regni ſui
aperuit valuas domus Domini, & inſtaura-
4 uit eas.* adduxitq. Sacerdotes atque Leui-
tas, & congregauit eos in plateam Orien-
5 talem.* Dixitq. ad eos: Audite me Leuitæ,
& ſanctificamini, mundate domum Domi-
ni Dei patrum veſtrorum, & auferte om-
6 nem immunditiam de ſanctuario.* Pecca-
uerunt patres noſtri, & fecerunt malum in
conſpectu Domini Dei noſtri, derelinquen-
tes eum: auerterunt facies ſuas a tabernacu-
7 lo Domini, & præbuerunt dorſum.* Clau-
ſerunt oſtia, quæ erant in porticu, & extin-
xerunt lucernas, incenſumq. non adoleue-
runt, & holocauſta non obtulerunt in ſan-
8 ctuario Deo Iſrael.* Concitatus eſt itaque
furor Domini ſuper Iudam & Ieruſalem,
tradiditq. eos in commotionem, & in in-
teritum, & in ſibilum, ſicut ipſi cernitis
9 oculis veſtris.* En, corruerunt patres no-
ſtri gladijs, filij noſtri, & filiæ noſtræ, &
coniuges captiuæ ductæ ſunt propter hoc
10 ſcelus.* Nunc ergo placet mihi vt ineamus
fœdus cum Domino Deo Iſrael, & auertet
11 a nobis furorem iræ ſuæ.* Filij mei nolite
negligere: vos elegit Dominus vt ſtetis co-
ram eo, & miniſtretis illi, colatiſq. eum, &
12 cremetis ei incenſum.* Surrexerunt ergo
Leuitæ: Mahath filius Amaſai, & Ioel filius
Azariæ de filijs Caath: Porro de filijs Me-
rari, Cis filius Abdi, & Azarias filius Iala-
leel. De filijs autem Gerſom, Ioah filius
13 Zemma, & Eden filius Ioah.* At vero de

filijs Eliſaphan, Samri, & Iahiel. De filijs
quoque Aſaph, Zacharias, & Mathanias:
*Necnon de filijs Heman, Iahiel, & Semei: 14
Sed & de filijs Idithun, Semeias, & Oziel.
*Congregaueruntq. fratres ſuos, & ſancti- 15
ficati ſunt, & ingreſſi ſunt iuxta mandatum
regis & imperium Domini, vt expiarent do-
mum Dei.* Sacerdotes quoque ingreſſi tẽ- 16
plum Domini vt ſanctificarent illud, extu-
lerunt omnem immunditiam, quam intro
repererant in veſtibulo domus Domini,
quam tulerunt Leuitæ, & aſportauerunt ad
Torrentem cedron foras. *Cœperunt au- 17
tem prima die menſis primi mundare, &
in die octauo eiuſdem menſis ingreſſi ſunt
porticum templi Domini, expiaueruntq.
templum diebus octo, & in die ſextadeci-
ma menſis eiuſdem, quod cœperant im-
pleuerunt. *Ingreſſi quoque ſunt ad Eze- 18
chiam regem, & dixerunt ei: Sanctificaui-
mus omnem domum Domini, & altare ho-
locauſti, vaſaq. eius, necnon & menſam
propoſitionis cum omnibus vaſis ſuis, *cũ- 19
ctamq. templi ſupellectilem, quam pollue-
rat rex Achaz in regno ſuo, poſtquam præ-
uaricatus eſt: & ecce expoſita ſunt omnia
coram altare Domini. *Conſurgenſq. di- 20
luculo Ezechias rex, adunauit omnes prin-
cipes ciuitatis, & aſcendit in domum Do-
mini: *obtuleruntq. ſimul tauros ſeptem, & 21
arietes ſeptem, agnos ſeptem, & hircos ſe-
ptem pro peccato, pro regno, pro ſanctua-
rio, pro Iuda, dixitq. ſacerdotibus filijs Aa-
ron vt offerrent ſuper altare Domini. *Ma- 22
ctauerunt igitur tauros, & ſuſceperunt ſan-
guinem Sacerdotes, & fuderunt illum ſuper
altare; mactauerunt etiam arietes, & illo-
rum ſanguinem ſuper altare fuderunt, im-
molaueruntq. agnos, & fuderunt ſuper al-
tare ſanguinem. *Applicuerunt hircos pro 23
peccato coram rege, & vniuerſa multitudi-
ne, impoſuerũtq. manus ſuas ſuper eos: *& 24
immolauerunt illos Sacerdotes, & aſperſe-
runt ſanguinẽ eorum coram altare pro pia-
culo vniuerſi Iſraelis: pro omni quippe Iſ-
rael præceperat rex vt holocauſtum fieret
& pro peccato. *Conſtituit quoque Leui- 25

tas in domo Domini cum cymbalis, & pſal-
terijs, & citharis ſecundum diſpoſitionem
Dauid regis, & Gad Videntis, & Nathan
prophetæ: ſiquidem Domini præceptum
26 fuit per manum prophetarum eius. *Stete-
runtq. Leuitæ tenentes organa Dauid, &
27 Sacerdotes tubas. *Et iuſſit Ezechias vt
offerrent holocauſta ſuper altare: cumq.
offerrentur holocauſta, cœperunt laudes
canere Domino, & clangere tubis, atque
in diuerſis organis, quæ Dauid rex Iſrael
28 præparauerat, concrepare. *Omni autem
turba adorante, cantores, & ij, qui tenebant
tubas, erant in officio ſuo donec comple-
29 retur holocauſtũ. *Cumq. finita eſſet obla-
tio, incuruatus eſt rex, & omnes qui erant
30 cum eo, & adorauerunt. *Præcepitq. Eze-
chias, & principes Leuitis vt laudarent Do-
minum ſermonibus Dauid, & Aſaph Viden
tis: qui laudauerunt cum magna lætitia, &
31 incuruato genu adorauerunt. *Ezechias
autem etiam hæc addidit: Impleſtis ma-
nus veſtras Domino, accedite, & offerte
victimas, & laudes in domo Domini. Ob-
tulit ergo vniuerſa multitudo hoſtias, &
32 laudes, & holocauſta mente deuota. *Porro
numerus holocauſtorum, quæ obtulit mul-
titudo, hic fuit, Tauros ſeptuaginta, arietes
33 centum, agnos ducentos. *Sanctificaue-
runtq. Domino boues ſexcentos, & oues
34 tria millia. *Sacerdotes vero pauci erant,
nec poterant ſufficere vt pelles holocau-
ſtorum detraherent: vnde & Leuitæ fratres
eorum adiuuerunt eos, donec impleretur
opus, & ſanctificarentur antiſtites: Leuitæ
quippe faciliori ritu ſanctificantur, quàm
35 Sacerdotes. *Fuerunt ergo holocauſta plu-
rima, adipes pacificorum, & libamina ho-
locauſtorum: & completus eſt cultus do-
36 mus Domini. *Lætatuſq. eſt Ezechias, &
omnis populus eo quòd miniſterium Do-
mini eſſet expletum. De repente quippe
hoc fieri placuerat.

Cap. XXX.

1 MISIT quoque Ezechias ad omnem
Iſrael & Iudam: ſcripſitq. epiſtolas ad

Ephraim & Manaſſen vt venirent ad do-
mum Domini in Ieruſalē,& facerent Phaſe
Domino Deo Iſrael. * Inito ergo conſilio 2
regis & principum, & vniuerſi cœtus Ieru-
ſalem,decreuerunt vt facerent Phaſe men-
ſe ſecundo. * Non enim potuerant facere 3
in tempore ſuo,quia ſacerdotes,qui poſſent
ſufficere, ſanctificati non fuerant,& popu-
lus nondum congregatus fuerat in Ieruſa-
lem. * Placuitq. ſermo regi,& omni multi- 4
tudini. * Et decreuerunt vt mitterent nun- 5
cios in vniuerſum Iſrael de Berſabee vſque
Dan vt venirent, & facerent Phaſe Domi-
no Deo Iſrael in Ieruſalem: multi enim
non fecerant ſicut lege præſcriptum eſt.
* Perrexeruntq. curſores cum epiſtolis ex 6
regis imperio,& principum eius,in vniuer-
ſum Iſrael & Iudam iuxta id,quod rex iuſ-
ſerat, prædicantes: Filij Iſrael reuertimini
ad Dominum Deum Abraham,& Iſaac,&
Iſrael: & reuertetur ad reliquias, quæ effu-
gerunt manum regis Aſſyriorum. * Nolite 7
fieri ſicut patres veſtri,& fratres qui receſ-
ſerunt a Domino Deo patrum ſuorum,qui
tradidit eos in interitum, vt ipſi cernitis.
* Nolite indurare ceruices veſtras,ſicut pa- 8
tres veſtri: tradite manus Domino,& veni-
te ad ſanctuarium eius, quod ſanctificauit
in æternum: ſeruite Domino Deo patrum
veſtrorum,& auertetur a vobis ira furoris
eius. * Si enim vos reuerſi fueritis ad Do- 9
minum: fratres veſtri,& filij habebunt mi-
ſericordiam coram dominis ſuis, qui illos
duxerunt captiuos,& reuertentur in terram
hanc: pius enim & clemens eſt Dominus
Deus veſter,& non auertet faciem ſuam a
vobis,ſi reuerſi fueritis ad eum. * Igitur cur- 10
ſores pergebant velociter de ciuitate in ci-
uitatem per terram Ephraim,& Manaſſe vſ-
que ad Zabulon,illis irridentibus & ſubſan-
nantibus eos. * Attamen quidam viri ex 11
Aſer,& Manaſſe, & Zabulon acquieſcentes
conſilio,venerunt Ieruſalem. * In Iuda ve- 12
ro facta eſt manus Domini vt daret eis cor
vnum,vt facerent iuxta præceptum regis,
& principum verbum Domini. * Congrega- 13
tiq. ſunt in Ieruſalem populi multi vt fa-

cerent ſollemnitatem azymorum,in menſe
14 ſecundo: * & ſurgentes deſtruxerunt altaria
quæ erant in Ieruſalem,atque vniuerſa, in
quibus,idolis adolebatur incenſum,ſubuer-
tentes, proiecerunt in Torrentem cedron.
15 * Immolauerunt autem Phaſe quartadeci-
ma die menſis ſecundi. Sacerdotes quoque,
atque Leuitæ tandem ſanctificati obtule-
16 runt holocauſta in domo Domini: * Stete-
runtq. in ordine ſuo iuxta diſpoſitionem,&
legem Moyſi hominis Dei: Sacerdotes vero
ſuſcipiebant effundendum ſanguinem de
17 manibus Leuitarum, * eo quòd multa turba
ſanctificata non eſſet: & idcirco immola-
rent Leuitæ Phaſe his,qui non occurrerant
18 ſanctificari Domino. * Magna etiam pars
populi de Ephraim, & Manaſſe,& Iſſachar,
& Zabulon,quæ ſanctificata non fuerat,co-
medit Phaſe,non iuxta quod ſcriptum eſt:
& orauit pro eis Ezechias, dicens: Domi-
19 nus bonus propitiabitur * cunctis,qui in to-
to corde requirunt Dominum Deum pa-
trum ſuorum: & non imputabit eis quòd
20 minus ſanctificati ſunt. * Quem exaudiuit
21 Dominus,& placatus eſt populo. * Fece-
runtq. filij Iſrael, qui inuenti ſunt in Ieru-
ſalem, ſollemnitatem azymorum ſeptem
diebus in lætitia magna, laudantes Domi-
num per ſingulos dies: Leuitæ quoque,&
Sacerdotes per organa,quæ ſuo officio cō-
22 gruebant. * Et locutus eſt Ezechias ad cor
omnium Leuitarum, qui habebant intelli-
gentiam bonam ſuper Domino: & come-
derunt ſeptem diebus ſollemnitatis, im-
molantes victimas pacificorum, & laudan-
tes Dominum Deum patrum ſuorum.
23 * Placuitq. vniuerſæ multitudini vt celebra-
rent etiam alios dies ſeptem: quod & fece-
24 runt cum ingenti gaudio. * Ezechias enim
rex Iuda præbuerat multitudini mille tau-
ros,& ſeptem millia ouium: principes vero
dederant populo tauros mille, & oues de-
cem millia: ſanctificata eſt ergo ſacerdotū
25 plurima multitudo. * Et hilaritate perfuſa
omnis turba Iuda tam Sacerdotum & Le-
uitarum, quàm vniuerſæ frequentiæ, quæ
venerat ex Iſrael; proſelytorum quoque de
Terra

Terra Iſrael,& habitantium in Iuda. *Fa- 26
ctaq. eſt grandis celebritas in Ieruſalem,
qualis a diebus Salomonis filij Dauid re-
gis Iſrael in ea vrbe non fuerat. *Surrexe- 27
runt autem Sacerdotes atque Leuitæ bene-
dicentes populo: & exaudita eſt vox eo-
rum: peruenitq. oratio in habitaculum
ſanctum cæli.

Cap. xxxI.

CVMQ. hæc fuiſſent rite celebrata, 1
egreſſus eſt omnis Iſrael,qui inuentus
fuerat in vrbibus Iuda, & fregerunt ſimu-
lacra, ſucciderúntq. lucos, demoliti ſunt
excelſa,& altaria deſtruxerunt, non ſolum
de vniuerſo Iuda & Beniamin,ſed & de E-
phraim quoque & Manaſſe,donec penitus
euerterent: reuerſiq. ſunt omnes filij Iſrael
in poſſeſſiones & ciuitates ſuas.* Ezechias 2
autem conſtituit turmas Sacerdotales, &
Leuiticas per diuiſiones ſuas, vnumquem-
que in officio proprio,tam Sacerdotum vi-
delicet quàm Leuitarum ad holocauſta, &
pacifica vt miniſtrarent & confiterentur,
canerentq. in portis caſtrorum Domini.
*Pars autem regis erat, vt de propria eius 3
ſubſtantia offerretur holocauſtum, mane
ſemper & veſpere. Sabbatis quoque,& Ca-
lendis,& ſollemnitatibus ceteris,ſicut ſcri-
ptum eſt in lege Moyſi. *Præcepit etiam 4
populo habitantium Ieruſalem vt darent
partes Sacerdotibus, & Leuitis, vt poſſent
vacare legi Domini. *Quod cum percre- 5
bruiſſet in auribus multitudinis, plurimas
obtulere primitias filij Iſrael frumenti,vini,
& olei,mellis quoque: & omnium,quæ gi-
gnit humus,decimas obtulerunt. * Sed & 6
filij Iſrael & Iuda, qui habitabant in vrbi-
bus Iuda,obtulerunt decimas boum & ouium,
decimaſq. ſanctorum,quæ vouerant Domi-
no Deo ſuo: atque vniuerſa portantes, fe-
cerunt aceruos plurimos. *Menſe tertio cœ- 7
perunt aceruorum iacere fundamenta, &
menſe ſeptimo compleuerunt eos. *Cumq. 8
ingreſſi fuiſſent Ezechias,& principes eius,
viderunt aceruos,& benedixerunt Domino
ac populo Iſrael. *Interrogauitq. Ezechias 9
Sacerdotes,& Leuitas cur ita iacerent acer-
10 ui: * Reſpondit illi Azaria Sacerdos pri-
mus de ſtirpe Sadoc, dicens: Ex quo cœ-
perunt offerri primitiæ in domo Domini,
comedimus,& ſaturati ſumus, & remanſe-
runt plurima,eo quòd benedixerit Domi-
nus populo ſuo: reliquiarum autem copia
11 eſt iſta,quam cernis. *Præcepit igitur Eze-
chias vt præpararent horrea in domo Do-
12 mini. Quod cum feciſſent, * intulerunt
tam primitias, quàm decimas, & quæcum-
que vouerant, fideliter. Fuit autem præfe-
ctus eorum Chonenias Leuita, & Semei
13 frater eius,ſecundus, *poſt quem Iahiel, &
Azarias, & Nahath, & Aſael,& Ierimoth,
Iozabad quoque, & Eliel, & Ieſmachias,
& Mahath, & Banaias, præpoſiti ſub ma-
nibus Choneniæ, & Semei fratris eius, ex
imperio Ezechiæ regis & Azariæ pontificis
domus Dei, ad quos omnia pertinebant.
14 *Core vero filius Iemna Leuites & ianitor
Orientalis portæ, præpoſitus erat ijs, quæ
ſponte offerebantur Domino, primitijſq.
15 & conſecratis in Sancta ſanctorum. * Et
ſub cura eius Eden, & Beniamin, Ieſue,&
Semeias, Amarias quoque,& Sechenias in
ciuitatibus Sacerdotum vt fideliter diſtri-
buerent fratribus ſuis partes,minoribus at-
16 que maioribus: * exceptis maribus ab an-
nis tribus & ſupra, cunctis qui ingredieban-
tur templum Domini,& quidquid per ſin-
gulos dies conducebat in miniſterio, at-
que obſeruationibus iuxta diuiſiones ſuas,
17 *Sacerdotibus per familias, & Leuitis a
vigeſimo anno & ſupra, per ordines &
18 turmas ſuas, * vniuerſæq. multitudini tam
vxoribus, quàm liberis eorum vtriuſque
ſexus, fideliter cibi de his, quæ ſanctifi-
19 cata fuerant, præbebantur. * Sed & filio-
rum Aaron per agros, & ſuburbana vr-
bium ſingularum diſpoſiti erant viri, qui
partes diſtribuerent vniuerſo ſexui maſcu-
20 lino de Sacerdotibus, & Leuitis. * Fecit
ergo Ezechias vniuerſa, quæ diximus in
omni Iuda: operatuſq. eſt bonum &
rectum, & verum coram Domino Deo
21 ſuo * in vniuerſa cultura miniſterij domus
Domini,

Domini, iuxta legem & ceremonias, volens
requirere Deum ſuum in toto corde ſuo:
fecitq. & proſperatus eſt.

CAP. XXXII.

1 POST quæ & huiuſcemodi veritatem,
venit Sennacherib rex Aſſyriorum, &
ingreſſus Iudã, obſedit ciuitates munitas,
2 volens eas capere. * Quod cum vidiſſet
Ezechias, veniſſe ſcilicet Sennacherib, & to
tum belli impetum verti contra Ieruſalem,
3 *inito cum principibus conſilio, viriſq. for-
tiſſimis vt obturarent capita fontium, qui
erant extra vrbem: & hoc omnium decer-
4 nente ſententia, *congregauit plurimã mul
titudinem, & obturauerunt cunctos fontes,
& riuum, qui fluebat in medio terræ, dicen
tes: Ne veniant reges Aſſyriorum, & inue
5 niant aquarum abundantiam. *Ædificauit
quoque, agens induſtriè, omnem murum,
qui fuerat diſſipatus, & extruxit turres deſu
per, & forinſecus alterum murum: inſtau-
rauitq. Mello in Ciuitate Dauid, & fecit
6 vniuerſi generis armaturã & clypeos: *con-
ſtituitq. principes bellatorum in exercitu:
& conuocauit vniuerſos in platea portæ ci-
uitatis, ac locutus eſt ad cor eorum dicens:
7 *Viriliter agite, & confortamini: nolite ti-
mere, nec paueatis regem Aſſyriorũ, & vni-
uerſam multitudinem, quæ eſt cum eo:
multo enim plures nobiſcum ſunt, quàm
8 cum illo. * Cum illo enim eſt brachium
carneum: nobiſcum Dominus Deus no-
ſter, qui auxiliator eſt noſter, pugnatq. pro
nobis. Confortatuſq. eſt populus huiuſce-
9 modi verbis Ezechiæ regis Iuda. *Quæ poſt-
quam geſta ſunt, miſit Sennacherib rex Aſ-
ſyriorũ ſeruos ſuos in Ieruſalem (ipſe enim
cum vniuerſo exercitu obſidebat Lachis)
ad Ezechiam regem Iuda, & ad omnem
10 populum, qui erat in vrbe, dicens: * Hæc
dicit Sennacherib rex Aſſyriorum: In quo
habentes fiduciam ſedetis obſeſſi in Ieru-
11 ſalem? * Num Ezechias decipit vos, vt tra-
dat morti in fame & ſiti, affirmans quòd
Dominus Deus veſter liberet vos de manu
12 regis Aſſyriorum? * Numquid non iſte eſt
Ezechias, qui deſtruxit excelſa illius, & al-
taria, & præcepit Iuda & Ieruſalem, dicens:
Coram altare vno adorabitis, & in ipſo cõ-
13 buretis incenſum? *An ignoratis quæ ego
fecerim, & patres mei cunctis terrarum po
pulis? numquid præualuerunt dij gẽtiũ,
omniumq. terrarum liberare regionẽ ſuam
14 de manu mea? * Quis eſt de vniuerſis dijs
gentium, quas vaſtauerunt patres mei, qui
potuerit eruere populum ſuum de manu
mea, vt poſſit etiam Deus veſter eruere vos
15 de hac manu? * Non vos ergo decipiat E-
zechias, nec vana perſuaſione deludat, ne-
que credatis ei. Si enim nullus potuit deus
cunctarum gentium atque regnorum libe-
rare populum ſuum de manu mea, & de
manu patrum meorum, conſequenter nec
Deus veſter poterit eruere vos de manu
16 mea. * Sed & alia multa locuti ſunt ſerui
eius contra Dominum Deum, & contra
17 Ezechiam ſeruum eius. *epiſtolas quoque
ſcripſit plenas blaſphemiæ in Dominum
Deum Iſrael, & locutus eſt aduerſus eum:
Sicut dij gentium cęterarum non potue-
runt liberare populum ſuum de manu mea,
ſic & Deus Ezechiæ eruere non poterit po
18 pulum ſuum de manu iſta. * Inſuper &
clamore magno, lingua Iudaica contra po
pulum, qui ſedebat in muris Ieruſalem,
perſonabat, vt terreret eos, & caperet ciui-
19 tatem. * Locutuſq. eſt contra Deum Ieru-
ſalem, ſicut aduerſum deos populorũ ter-
20 ræ, opera manuum hominum. *Orauerunt
igitur Ezechias rex, & Iſaias filius Amos
prophetes, aduerſum hanc blaſphemiam,
21 ac vociferati ſunt vſque in cælum. *Et mi-
ſit Dominus angelum, qui percuſſit om-
nem virum robuſtum, & bellatorem, & prin
cipem exercitus regis Aſſyriorum: Reuer-
ſuſq. eſt cum ignominia in terram ſuam.
Cumq. ingreſſus eſſet domum Dei ſui, filij
qui egreſſi fuerant de vtero eius, interfece-
22 runt eum gladio. * Saluauitq. Dominus E-
zechiam & habitatores Ieruſalem de ma-
nu Sennacherib regis Aſſyriorum, & de
manu omnium, & præſtitit eis quietem per
23 circuitum. * Multi etiam deferebant ho-
ſtias,

ſtias,& ſacrificia Domino in Ieruſalem, &
munera Ezechiæ regi Iuda: qui exaltatus
24 eſt poſt hæc coram cunctis gentibus. *In
diebus illis ægrotauit Ezechias vſque ad
mortem, & orauit Dominum: exaudiuitq.
eum,& dedit ei ſignum. *Sed non iuxta
25 beneficia,quæ acceperat,retribuit,quia ele-
uatum eſt cor eius: & facta eſt contra eum
26 ira,& contra Iudã & Ieruſalem. *Humilia-
tuſq. eſt poſtea eo quòd exaltatum fuiſſet
cor eius,tam ipſe, quàm habitatores Ieru-
ſalem: & idcirco non venit ſuper eos ira
27 Domini in diebus Ezechiæ. *Fuit autem
Ezechias diues,& inclytus valde,& theſau-
ros ſibi plurimos congregauit argenti &
auri & lapidis pretioſi,aromatum,& armo-
rum vniuerſi generis, & vaſorum magni
28 pretij. *Apothecas quoque frumenti,vini,
& olei,& præſepia omnium iumentorum,
29 caulaſq. pecorum, *& vrbes ædificauit ſibi:
habebat quippe greges ouium, & armen-
torum innumerabiles, eo quòd dediſſet
ei Dominus ſubſtantiam multam nimis.
30 *Ipſe eſt Ezechias, qui obturauit ſuperio-
rem fontem aquarum Gihon,& auertit eas
ſubter ad Occidentem Vrbis Dauid: in
omnibus operibus ſuis fecit proſpere quæ
31 voluit. *Attamen in legatione principum
Babylonis,qui miſſi fuerant ad eum,vt in-
terrogarent de portento, quod acciderat
ſuper terram,dereliquit eum Deus vt ten-
taretur,& nota fierent omnia,quæ erant in
32 corde eius. *Reliqua autem ſermonum
Ezechiæ, & miſericordiarum eius ſcripta
ſunt in viſione Iſaiæ filij Amos prophetæ,
33 & in libro regum Iuda & Iſrael. *Dormi-
uitq. Ezechias cum patribus ſuis, & ſepe-
lierunt eum ſuper ſepulchra filiorum Da-
uid: & celebrauit eius exequias vniuerſus
Iuda,& omnes habitatores Ieruſalem: re-
gnauitq. Manaſſes filius eius pro eo.

Cap. XXXIII.

1 Dvodecim annorum erat Manaſſes
cum regnare cœpiſſet,& quinquagin-
taquinque annis regnauit in Ieruſalem.
2 *Fecit autem malum coram Domino iux-
ta abominationes gentium, quas ſubuertit
3 Dominus coram filijs Iſrael: *& conuerſus
inſtaurauit excelſa, quæ demolitus fuerat
Ezechias pater eius: conſtruxitq. aras Baa-
lim,& fecit lucos, & adorauit omnem mi-
4 litiam cæli, & coluit eam. *Ædificauit
quoque altaria in domo Domini, de qua
dixerat Dominus: In Ieruſalem erit nomen
5 meum in æternum. *Ædificauit autem ea
cuncto exercitui cæli in duobus atrijs do-
6 mus Domini: *Transireq. fecit filios ſuos
per ignem in Vallebenennom: obſeruabat
ſomnia, ſectabatur auguria, maleficis arti-
bus inſeruiebat, habebat ſecum magos, &
incantatores: multaq. mala operatus eſt
7 coram Domino vt irritaret eum. *Sculpti-
le quoque, & conflatile ſignum poſuit in
domo Dei,de qua locutus eſt Deus ad Da-
uid, & ad Salomonem filium eius, dicens:
In domo hac & in Ieruſalem, quam elegi
de cunctis tribubus Iſrael, ponam nomen
8 meum in ſempiternum. *Et moueri non
faciam pedem Iſrael de terra, quam tradi-
di patribus eorum: ita dumtaxat ſi cuſto-
dierint facere quæ præcepi eis, cunctamq.
legem, & ceremonias, atque iudicia per
9 manum Moyſi. *Igitur Manaſſes ſeduxit
Iudam, & habitatores Ieruſalem vt face-
rent malum ſuper omnes gentes,quas ſub-
uerterat Dominus a facie filiorum Iſrael.
10 *Locutuſq. eſt Dominus ad eum,& ad po
11 pulum illius, & attendere noluerunt. *Id-
circo ſuperinduxit eis principes exercitus
regis Aſſyriorum: ceperuntq. Manaſſen,
& vinctum catenis,atque compedibus du-
12 xerunt in Babylonem. *Qui poſtquam
coanguſtatus eſt, orauit Dominum Deum
ſuum: & egit pœnitentiam valdè coram
13 Deo patrum ſuorum. *Deprecatuſq. eſt
eum, & obſecrauit intente: & exaudiuit
orationem eius, reduxitq. eum Ieruſalem
in regnum ſuum, & cognouit Manaſſes
14 quòd Dominus ipſe eſſet Deus. *Poſt hæc
ædificauit murum extra ciuitatem Dauid
ad Occidentem Gihon in conualle, ab in-
troitu portæ piſcium per circuitum vſque
ad Ophel, & exaltauit illum vehementer:
con-

constituitq. principes exercitus in cunctis
15 ciuitatibus Iuda munitis: *& abstulit deos
alienos, & simulacrum de domo Domini:
aras quoque, quas fecerat in monte domus
Domini, & in Ieruſalem, & proiecit omnia
16 extra vrbem. *Porro instaurauit altare Do-
mini, & immolauit super illud victimas, &
pacifica, & laudem: præcepitq. Iudæ vt ser-
17 uiret Domino Deo Israel. *Attamen ad-
huc populus immolabat in excelsis Domi-
18 no Deo suo. *Reliqua autem gestorum
Manaſſe: & obsecratio eius ad Deum suũ:
verba quoque Videntium, qui loqueban-
tur ad eum in nomine Domini Dei Iſrael,
continentur in sermonibus regum Iſrael:
19 *Oratio quoque eius & exauditio; & cun-
cta peccata, atque contemptus, loca etiam,
in quibus ædificauit excelſa, & fecit lucos,
& statuas antequam ageret pœnitentiam,
20 scripta sunt in sermonibus Hozai. *Dor-
miuit ergo Manaſſes cum patribus ſuis, &
sepelierunt eum in domo ſua: regnauitq:
21 pro eo filius eius Amon. *Vigintiduorum
annorum erat Amon cum regnare cœpiſ-
ſet, & duobus annis regnauit in Ieruſa-
22 lem. *Fecitq. malum in conſpectu Domi-
ni, ſicut fecerat Manaſſes pater eius: &
cunctis idolis, quæ Manaſſes fuerat fabri-
23 catus, immolauit atque ſeruiuit. *Et non
eſt reueritus faciem Domini, ſicut reueri-
tus eſt Manaſſes pater eius: & multo ma-
24 iora deliquit. *Cumq. coniuraſſent aduer-
ſus eum ſerui ſui, interfecerunt eum in
25 domo ſua. *Porro reliqua populi mul-
titudo, cæſis ijs, qui Amon percuſſe-
rant, conſtituit regem Ioſiam filium e-
ius pro eo.

CAP. XXXIIII.

1 OCto annorum erat Ioſias cum regna-
re cœpiſſet, & triginta & vno anno re-
2 gnauit in Ieruſalem. *Fecitq. quod erat re-
ctum in cõſpectu Domini, & ambulauit in
vijs Dauid patris ſui: non declinauit neque
3 ad dextram, neque ad ſiniſtram. *Octa-
uo autem anno regni ſui, cum adhuc eſſet
puer, cœpit quærere Deũ patris ſui Dauid:
& duodecimo anno poſtquam regnare cœ-
perat, mundauit Iudam & Ieruſalem ab ex-
celſis, & lucis, ſimulacriſq. & ſculptilibus.
4 *Deſtruxeruntq. coram eo aras Baalim: &
ſimulacra, quæ ſuperpoſita fuerant, demo-
liti ſunt: lucos etiam, & ſculptilia ſuccidit
atque comminuit: & ſuper tumulos eorum,
qui eis immolare conſueuerant, fragmen-
5 ta diſperſit. *Oſſa præterea ſacerdotum
combuſſit in altaribus idolorum, munda-
6 uitq. Iudam & Ieruſalem. *Sed & in vrbibus
Manaſſe, & Ephraim, & Simeon, vſque
7 Nephthali cuncta ſubuertit. *Cumq. alta-
ria diſſipaſſet, & lucos, & ſculptilia contri-
uiſſet in fruſta, cunctaq. delubra demolitus
eſſet de vniuerſa Terra Iſrael, reuerſus eſt
8 in Ieruſalem. *Igitur anno octauodecimo
regni ſui, mundata iam terra, & tẽplo Do-
mini, miſit Saphan filium Eſeliæ, & Maa-
ſiam principem ciuitatis, & Ioha filium Ioa-
chaz a commentarijs, vt inſtaurarent do-
9 mum Domini Dei ſui. *Qui venerunt ad
Helciam Sacerdotẽ magnum: acceptamq.
ab eo pecuniam, quæ illata fuerat in do-
mum Domini, & quam congregauerant
Leuitæ, & ianitores de Manaſſe, & Ephraim,
& vniuerſis reliquijs Iſrael, ab omni quo-
que Iuda, & Beniamin, & habitatoribus Ie-
10 ruſalem, *tradiderunt in manibus eorum,
qui præerant operarijs in domo Domini vt
inſtaurarent templum, & infirma quæque
11 ſarcirent. *At illi dederunt eam artificibus,
& cæmentarijs vt emerent lapides de lapi-
cidinis, & ligna ad commiſſuras ædificij, &
ad contignationem domorum, quas deſtru-
12 xerant reges Iuda. *Qui fideliter cuncta fa-
ciebant. Erant autem præpoſiti operan-
tium, Iahath & Abdias de filijs Merari,
Zacharias & Moſollam de filijs Caath, qui
vrgebant opus: omnes Leuitæ ſcientes or-
13 ganis canere. *Super eos vero, qui ad di-
uerſos vſus onera portabant, erant ſcribæ,
14 & magiſtri de Leuitis ianitores. *Cumq. ef-
ferrent pecuniam, quæ illata fuerat in tem-
plum Domini, reperit Helcias Sacerdos Li-
brum legis Domini per manum Moyſi.
15 *Et ait ad Saphan ſcribam: Librum legis
inueni

inueni in domo Domini : Et tradidit ei.
*At ille intulit volumen ad regem,& nun- 16
ciauit ei dicens: Omnia,quæ dediſti in ma
nu ſeruorũ tuorum,ecce complentur.*Ar- 17
gentum,quod repertum eſt in domo Domi
ni,conflauerunt: datumq. eſt præfectis ar-
tificum , & diuerſa opera fabricantium.
*Præterea tradidit mihi Helcias ſacerdos 18
hunc librum. Quem cum rege præſentẽ re-
citaſſet,*audiſſetq. ille verba legis,ſcidit ve 19
ſtimenta ſua :*& præcepit Helciæ, & Ahi- 20
cam filio Saphan,& Abdon filio Micha,Sa-
phan quoque ſcribæ, & Aſaæ ſeruo regis,
dicens :*Ite,& orate Dominum pro me, & 21
pro reliquijs Iſrael, & Iuda,ſuper vniuerſis
ſermonibus Libri iſtius , qui repertus eſt :
magnus enim furor Domini ſtillauit ſuper
nos,eo quòd non cuſtodierint patres noſtri
verba Domini vt facerent omnia,quæ ſcri-
pta ſunt in iſto volumine.*Abijt ergo Hel- 22
cias,& hi qui ſimul a rege miſſi fuerant,ad
Oldam prophetidem, vxorem Sellum filij
Thecuath,filij Haſra cuſtodis veſtium: quæ
habitabat in Ieruſalem in ſecunda : & lo-
cuti ſunt ei verba, quæ ſupra narrauimus.
*At illa reſpondit eis :Hæc dicit Dominus 23
Deus Iſrael : Dicite viro, qui miſit vos ad
me:*Hæc dicit Dominus: Ecce ego indu- 24
cam mala ſuper locum iſtum, & ſuper ha-
bitatores eius,cunctaq. maledicta, quæ ſcri
pta ſunt in Libro hoc, quem legerunt co-
ram rege Iuda.*Quia dereliquerunt me,& 25
ſacrificauerunt dijs alienis,vt me ad iracũ-
diam prouocarent in cunctis operibus ma-
nuum ſuarum, idcirco ſtillabit furor meus
ſuper locum iſtum , & non extinguetur.
*Ad regem autem Iuda , qui miſit vos pro 26
Domino deprecando,ſic loquimini : Hæc
dicit Dominus Deus Iſrael : Quoniam au-
diſti verba voluminis,*atque emollitum eſt 27
cor tuũ, & humiliatus es in conſpectu Dei
ſuper his,quæ dicta ſunt contra locũ hunc,
& habitatores Ieruſalem,reuerituſq. faciem
meam,ſcidiſti veſtimenta tua,& fleuiſti co-
ram me: ego quoque exaudiui te,dicit Do-
minus. *Iam enim colligam te ad patres 28
tuos,& inferéris in ſepulchrum tuum in pa
ce: nec videbunt oculi tui omne malum ,
quod ego inducturus ſum ſuper locũ iſtum,
& ſuper habitatores eius . Retulerunt ita-
29 que regi cuncta quæ dixerat .*At ille con-
uocatis vniuerſis maioribus natu Iuda &
30 Ieruſalem , *aſcendit in domum Domini ,
vnàq. omnes viri Iuda & habitatores Ieru
ſalem,Sacerdotes & Leuitæ,& cunctus po-
pulus a minimo vſque ad maximum .Qui-
bus audientibus in domo Domini,legit rex
31 omnia verba voluminis:*& ſtans in tribu-
nali ſuo,percuſſit fœdus coram Domino vt
ambularet poſt eum , & cuſtodiret præce-
pta,& teſtimonia, & iuſtificationes eius in
toto corde ſuo,& in tota anima ſua ,face-
retq. quæ ſcripta ſunt in volumine illo ,
32 quod legerat : *Adiurauit quoque ſuper
hoc omnes,qui reperti fuerãt in Ieruſalem,
& Beniamin : & fecerunt habitatores Ieru-
ſalem iuxta pactum Domini Dei patrum
33 ſuorum.*Abſtulit ergo Ioſias cunctas abo-
minationes de vniuerſis regionibus filiorũ
Iſrael : & fecit omnes, qui reſidui erant in
Iſrael, ſeruire Domino Deo ſuo. Cunctis
diebus eius non receſſerunt a Domino Deo
patrum ſuorum.

CAP. XXXV.

1 FECIT autem Ioſias in Ieruſalem Phaſe
Domino , quod immolatum eſt quar-
2 tadecima die menſis primi :* & conſtituit
Sacerdotes in officijs ſuis,hortatuſq. eſt eos
3 vt miniſtrarent in domo Domini :* Leuitis
quoque,ad quorum eruditionem omnis Iſ
rael ſanctificabatur Domino, locutus eſt :
Ponite arcam in ſanctuario templi , quod
ædificauit Salomon filius Dauid rex Iſrael,
nequaquam enim eam vltra portabitis :
nunc autem miniſtrate Domino Deo ve-
4 ſtro, & populo eius Iſrael .* Et præparate
vos per domos, & cognationes veſtras in
diuiſionibus ſingulorum , ſicut præcepit
Dauid rex Iſrael,& deſcripſit Salomõ filius
5 eius.* Et miniſtrate in ſanctuario per fami-
6 lias turmaſq. Leuiticas,* & ſanctificati im-
molate Phaſe,fratres etiam veſtros,vt poſ-
ſint iuxta verba,quæ locutus eſt Dominus
in ma-

in manu Moyſi facere, præparate.* Dedit 7
præterea Ioſias omni populo, qui ibi fue-
rat inuentus in ſollemnitate Phaſe, agnos
& hœdos de gregibus, & reliqui pecoris tri-
ginta millia, boum quoque tria millia. hæc
de regis vniuerſa ſubſtantia.* Duces quo- 8
que eius, ſponte quod vouerant, obtulerũt,
tam populo, quàm Sacerdotibus & Leuitis.
Porro Helcias, & Zacharias, & Iahiel prin-
cipes domus Domini, dederunt ſacerdoti-
bus ad faciendum Phaſe pecora commix-
tim duo millia ſexcenta, & boues trecentos.
*Chonenias autem, & Semeias, etiam Na- 9
thanael fratres eius, necnon Haſabias, &
Iehiel, & Iozabad principes Leuitarum, de-
derunt ceteris Leuitis ad celebrãdum Pha-
ſe quinque millia pecorum, & boues quin-
gentos.* Præparatumq. eſt miniſterium, & 10
ſteterunt Sacerdotes in officio ſuo: Leuitæ
quoque in turmis, iuxta regis imperium.
* Et immolatum eſt Phaſe: aſperſeruntq. 11
Sacerdotes manu ſua ſanguinem, & Leuitæ
detraxerunt pelles holocauſtorum:* & ſe- 12
parauerunt ea vt darent per domos & fa-
milias ſingulorum, & offerrentur Domino,
ſicut ſcriptum eſt in Libro Moyſi, de bobus
quoque fecerunt ſimiliter.* Et aſſauerunt 13
Phaſe ſuper ignem, iuxta quod in lege ſcri-
ptum eſt: pacificas verò hoſtias coxerunt
in lebetibus, & cacabis, & ollis, & feſtinatò
diſtribuerunt vniuerſæ plebi:* ſibi autem, & 14
Sacerdotibus poſtea parauerunt: nam in
oblatione holocauſtorum & adipum vſque
ad noctem Sacerdotes fuerunt occupati:
vnde Leuitæ ſibi, & Sacerdotibus filijs Aa-
ron parauerunt nouiſſimis.* Porro cantores 15
filij Aſaph ſtabant in ordine ſuo, iuxta præ-
ceptum Dauid, & Aſaph, & Heman, & Idi-
thun prophetarum regis: ianitores verò
per portas ſingulas obſeruabant, ita vt nec
puncto quidem diſcederent a miniſterio:
quam ob rem & fratres eorum Leuitæ pa-
rauerunt eis cibos.* Omnis igitur cultura 16
Domini rite completa eſt in die illa vt fa-
cerent Phaſe, & offerrent holocauſta ſuper
altare Domini, iuxta præceptum regis Io-
ſiæ.* Feceruntq. filij Iſrael, qui reperti fue- 17
rant ibi, Phaſe in tempore illo, & ſollemni-
18 tatem azymorum ſeptem diebus.* Nõ fuit
Phaſe ſimile huic in Iſrael a diebus Samue-
lis prophetæ: ſed nec quiſquam de cun-
ctis regibus Iſrael fecit Phaſe ſicut Ioſias,
Sacerdotibus, & Leuitis, & omni Iudæ, &
Iſrael qui repertus fuerat, & habitantibus
19 in Ieruſalem.* Octauodecimo anno regni
20 Ioſiæ hoc Phaſe celebratum eſt.* Poſtquam
inſtaurauerat Ioſias templum, aſcendit Ne-
chao rex Ægypti ad pugnandum in Char-
camis iuxta Euphraten: & proceſſit in oc-
21 curſum eius Ioſias.* At ille, miſſis ad eum
nuncijs, ait: Quid mihi & tibi eſt rex Iuda?
non aduerſum te hodie venio, ſed contra
aliam pugno domum, ad quam me Deus
feſtinatò ire præcepit: deſine aduerſum
Deum facere, qui mecum eſt, ne interficiat
22 te.* Noluit Ioſias reuerti, ſed præparauit
contra eum bellum, nec acquieuit ſermo-
nibus Nechao ex ore Dei: verum perrexit
23 vt dimicaret in campo Mageddo.* Ibiq;
vulneratus a ſagittarijs, dixit pueris ſuis:
Educite me de prælio, quia oppido vulne-
24 ratus ſum.* Qui tranſtulerunt eum de cur-
ru in alterum currum, qui ſequebatur eum
more regio, & aſportauerunt eum in Ieru-
ſalem, mortuuſq. eſt, & ſepultus in mauſo-
leo patrum ſuorum: & vniuerſus Iuda &
25 Ieruſalem luxerunt eum:* Ieremias maxi-
me: cuius omnes cantores atque cantatri-
ces, vſque in præſentem diem lamentatio-
nes ſuper Ioſiam replicant, & quaſi lex ob-
tinuit in Iſrael: Ecce ſcriptum fertur in la-
26 mẽtationibus.* Reliqua autem ſermonum
Ioſiæ & miſericordiarum eius: quæ lege
27 præcepta ſunt Domini:* opera quoque il-
lius prima & nouiſſima, ſcripta ſunt in Li-
bro regum Iuda & Iſrael.

Cap. xxxvI.

1 TVlit ergo populus terræ Ioachaz filiũ
Ioſiæ, & conſtituit regem pro patre ſuo
2 in Ieruſalem.* Vigintitrium annorum erat
Ioachaz, cum regnare cœpiſſet, & tribus
3 menſibus regnauit in Ieruſalem.* Amouit
autem eum rex Ægypti cum veniſſet in Ie-

rusalem, & condemnauit terram centú talentis argenti, & talento auri.
*Constituitq. 4
pro eo regem, Eliakim fratrem eius, super
Iudam & Ierusalem: & vertit nomen eius
Ioakim: ipsum vero Ioachaz tulit secum,
& abduxit in Ægyptum.* Vigintiquinque 5
annorum erat Ioakim cum regnare cœpisset, & vndecim annis regnauit in Ierusalē:
fecitq. malum coram Domino Deo suo.
* Contra hunc ascendit Nabuchodonosor 6
rex Chaldæorum, & vinctum catenis duxit
in Babylonem.* Ad quam & vasa Domini 7
transtulit, & posuit ea in templo suo.* Re- 8
liqua autem verborum Ioakim, & abominationum eius, quas operatus est, & quæ
inuenta sunt in eo, continentur in Libro
regum Iuda & Israel. Regnauit autem Ioachin filius eius pro eo.* Octo annorū erat 9
Ioachin cum regnare cœpisset, & tribus
mensibus, ac decem diebus regnauit in Ierusalem, fecitq. malum in conspectu Domini.* Cumq. anni circulus volueretur, mi- 10
sit Nabuchodonosor rex, qui adduxerunt
eum in Babylonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus Domini: Regem
vero constituit Sedeciam patruum eius super Iudam & Ierusalem.* Viginti & vnius 11
anni erat Sedecias cum regnare cœpisset,
& vndecim annis regnauit in Ierusalem:
* Fecitq. malum in oculis Domini Dei sui, 12
nec erubuit faciem Ieremiæ prophetæ, loquentis ad se ex ore Domini.* A rege quo- 13
que Nabuchodonosor recessit, qui adiurauerat eum per Deum: & indurauit ceruicem suā & cor vt non reuerteretur ad Dominum Deum Israel.* Sed & vniuersi prin 14
cipes sacerdotum, & populus, præuaricati
sunt inique iuxta vniuersas abominationes
Gentium, & polluerunt domum Domini,
quam sanctificauerat sibi in Ierusalem.
15 * Mittebat autem Dominus Deus patrum
suorum ad illos per manum nunciorum
suorum de nocte consurgens, & quotidie
commonens: eo quòd parceret populo &
16 habitaculo suo.* At illi subsannabant nuncios Dei, & paruipendebant sermones eius,
illudebantq. prophetis, donec ascenderet
furor Domini in populum eius, & esset nul-
17 la curatio.* Adduxit enim super eos regem
Chaldæorum, & interfecit iuuenes eorum
gladio in domo sanctuarij sui, non est misertus adolescentis, & virginis, & senis, nec
decrepiti quidem, sed omnes tradidit in
18 manibus eius.* Vniuersaq. vasa domus Domini tam maiora, quàm minora, & thesauros templi, & regis, & principum transtulit
19 in Babylonem.* Incenderunt hostes domū
Dei, destruxeruntq. murum Ierusalem, vniuersas turres combusserunt, & quidquid
20 pretiosum fuerat, demoliti sunt. * Siquis
euaserat gladium, ductus in Babylonem seruiuit regi & filijs eius, donec imperaret rex
21 Persarum,* et compleretur sermo Domini
ex ore Ieremiæ, & celebraret terra sabbata
sua: cunctis enim diebus desolationis egit
sabbatum vsque dum cōplerentur septua-
22 ginta anni.* Anno autem primo Cyri regis
Persarum ad explendum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Ieremiæ,
suscitauit Dominus spiritū Cyri regis Persarum: qui iussit prædicari in vniuerso re-
23 gno suo, etiam per scripturam, dicēs:* Hæc
dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna
terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipse præcepit mihi vt ædificarem ei domum
in Ierusalem, quæ est in Iudæa: quis ex vobis est in omni populo eius? sit Dominus
Deus suus cum eo, & ascendat.

LIBER PRIMVS ESDRÆ.

CAPVT PRIMVM.

IN anno primo Cyri regis 1
Perſarum vt compleretur
verbum Domini ex ore Ie-
remiæ, ſuſcitauit Dominus
ſpiritum Cyri regis Perſa-
rum: & traduxit vocem in omni regno ſuo,
etiam per ſcripturam, dicens: * Hæc dicit 2
Cyrus rex Perſarum: Omnia regna terræ
dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipſe præ-
cepit mihi vt ædificarem ei domũ in Ieru-
ſalem, quæ eſt in Iudæa. * Quis eſt in vobis 3
de vniuerſo populo eius? Sit Deus illius cũ
ipſo. Aſcendat in Ieruſalem, quæ eſt in Iu-
dæa, & ædificet domum Domini Dei Iſrael,
ipſe eſt Deus qui eſt in Ieruſalem. * Et om- 4
nes reliqui in cunctis locis vbicumque ha-
bitant, adiuuent eum viri de loco ſuo argẽ-
to & auro, & ſubſtantia, & pecoribus, exce-
pto quòd voluntarie offerunt templo Dei,
quod eſt in Ieruſalem. * Et ſurrexerunt prin 5
cipes patrũ de Iuda, & Beniamin, & Sacer-
dotes, & Leuitæ, & omnis, cuius Deus ſuſci-
tauit ſpiritum, vt aſcenderent ad ædifican-
dum templum Domini, quod erat in Ieru-
ſalem. * Vniuerſiq. qui erant in circuitu, ad- 6
iuuerunt manus eorum in vaſis argenteis &
aureis, in ſubſtantia & iumentis, in ſupel-
lectili, exceptis his, quæ ſponte obtulerant.
* Rex quoque Cyrus protulit vaſa tẽpli Do 7
mini, quæ tulerat Nabuchodonoſor de Ie-
ruſalem, & poſuerat ea in templo Dei ſui.
* Protulit autem ea Cyrus rex Perſarum per 8
manum Mithridatis filij Gazabar, & annu-
merauit ea Saſſabaſar principi Iuda. * Et hic 9
eſt numerus eorum: Phialæ aureæ triginta,
phialæ argenteæ mille, cultri vigintinouem,
ſcyphi aurei triginta, * ſcyphi argentei ſe- 10
cundi quadringenti decem; vaſa alia mil-
le. * Omnia vaſa aurea & argentea quinque 11
millia quadringenta: vniuerſa tulit Saſſa-
baſar cum his, qui aſcendebant de tranſ-
migratione Babylonis in Ieruſalem.

CAP. II.

1 HI ſunt autem prouinciæ filij, qui aſcen
derunt de captiuitate, quã tranſtule-
rat Nabuchodonoſor rex Babylonis in Ba-
bylonem, & reuerſi ſunt in Ieruſalem & Iu-
2 dam, vnuſquiſque in ciuitatem ſuam. * Qui
venerunt cum Zorobabel, Ioſue, Nehemia,
Saraia, Rahelaia, Mardochai, Belſan, Me-
ſphar, Beguai, Rehum, Baana: Numerus vi-
3 rorum populi Iſrael: * Filij Pharos duo mil
4 lia centum ſeptuagintaduo. * Filij Sepha-
5 tia, trecenti ſeptuagintaduo. * Filij Area, ſe-
6 ptingenti ſeptuagintaquinque. * Filij Pha-
hath Moab, filiorum Ioſue: Ioab duo mil-
7 lia octingenti duodecim. * Filij Ælam mille
8 ducenti quinquagintaquattuor. * Filij Ze-
9 thua, nongenti quadragintaquinque. * Filij
10 Zachai, ſeptingenti ſexaginta. * Filij Bani,
11 ſexcenti quadragintaduo. * Filij Bebai, ſex-
12 centi vigintitres. * Filij Azgad, mille ducẽti
13 viginti duo. * Filij Adonicam, ſexcenti ſexa-
14 gintaſex. * Filij Beguai, duo millia quinqua-
15 gintaſex. * Filij Adin, quadringenti quin-
16 quagintaquattuor. * Filij Ather, qui erant
17 ex Ezechia, nonagintaocto. * Filij Beſai, tre-
18 centi vigintitres. * Filij Iora, centum duo-
19 decim. * Filij Haſum, ducenti vigintitres.
20 21 * Filij Gebbar, nonagintaquinque. * Filij
22 Bethlehem, centum vigintitres. * Viri Ne-
23 tupha, quinquagintaſex. * Viri Anathoth,
24 centum vigintiocto. * Filij Azmaueth, qua-
25 draginta duo. * Filij Cariathiarim, Cephira,
26 & Beroth, ſeptingenti quadragintatres. * Fi-
lij Rama & Gabaa, ſexcenti vigintiunus.
27 28 * Viri Machmas, centum viginti duo. * Viri

Bethel & Hai, ducenti vigintitres. *Filij 29
Nebo, quinquagintaduo. *Filij Megbis, 30
centum quinquagintaſex. *Filij Ælam al- 31
terius, mille ducẽti quinquagintaquattuor.
*Filij Harim, trecenti viginti. *Filij Lod Ha- 32 33
did, & Ono, ſeptingenti vigintiquinque.
*Filij Iericho, trecenti quadragintaquinque. 34
*Filij Senaa, tria millia ſexcenti triginta. 35
*Sacerdotes: Filij Iadaia in domo Ioſue, 36
nongenti ſeptuaginta tres. *Filij Emmer, 37
mille quinquagintaduo. *Filij Pheshur, 38
mille ducenti quadraginta ſeptem. *Filij 39
Harim, mille decem & ſeptem. *Leuitæ: 40
Filij Ioſue & Cedmihel filiorum Oduiæ
ſeptuagintaquattuor. *Cantores: Filij A- 41
ſaph, centum vigintiocto. *Filij Ianitorum: 42
filij Sellum, filij Ater, filij Telmon, filij Ac-
cub, filij Hatita, filij Sobai: vniuerſi centum
trigintanouem. *Nathinæi: filij Siha, filij 43
Haſupha, filij Tabbaoth, *filij Ceros, filij 44
Siaa, filij Phadon, *filij Lebana, filij Haga- 45
ba, filij Accub, *filij Hagab, filij Semlai, fi- 46
lij Hanan, *filij Gaddel, filij Gaher, filij 47
Raaia, *filij Raſin, filij Necoda, filij Gazam, 48
*filij Aza, filij Phaſea, filij Beſee, *filij Aſena, 49 50
filij Munim, filij Nephuſim, *filij Bacbuc, fi- 51
lij Hacupha, filij Harhur, *filij Besluth, filij 52
Mahida, filij Harſa, *filij Bercos, filij Siſara, 53
filij Thema, *filij Naſia, filij Hatipha, *filij 54 55
ſeruorum Salomonis, filij Sotai, filij Sophe-
reth, filij Pharuda, *filij Iala, filij Dercon, 56
filij Geddel, *filij Saphatia, filij Hatil, filij 57
Phochereth, qui erant de Aſebaim, filij
Ami. *omnes Nathinæi, & filij ſeruorum 58
Salomonis, trecenti nonagintaduo. *Et hi 59
qui aſcenderunt de Thelmala, Thelharſa,
Cherub, & Adon, & Emer: & non potue-
runt indicare domum patrum ſuorum &
ſemen ſuum, vtrum ex Iſrael eſſent. *Filij 60
Dalaia, filij Tobia, filij Necoda, ſexcẽti quin
quagintaduo. *Et de filijs Sacerdotum: Fi- 61
lij Hobia, filij Accos, filij Berzellai, qui acce
pit de filiabus Berzellai Galaaditis, vxorem,
& vocatus eſt nomine eorum: *hi quæſie- 62
runt ſcripturam genealogiæ ſuæ, & non in-
uenerunt, & eiecti ſunt de ſacerdotio. *Et 63
dixit Atherſatha eis vt non comederent de

Sancto ſanctorum, donec ſurgeret ſacerdos
64 doctus atque perfectus. *Omnis multitudo
quaſi vnus, quadraginta duo millia trecenti
65 ſexaginta: *exceptis ſeruis eorũ, & ancillis,
qui erant ſeptem millia trecenti trigintaſe-
ptem: & in ipſis cantores, atque cantatrices
66 ducenti. *Equi eorum ſeptingenti triginta-
ſex, muli eorum, ducenti quadragintaquin-
67 que, *cameli eorum, quadringenti triginta-
quinque, aſini eorum, ſex millia ſeptingenti
68 viginti. *Et de principibus patrum, cum in-
grederentur templum Domini, quod eſt in
Ieruſalem, ſponte obtulerunt in domum
69 Dei ad extruendam eam in loco ſuo. *Se-
cundum vires ſuas dederunt impenſas ope-
ris, auri ſolidos ſexaginta millia & mille,
argẽti mnas quinque millia, & veſtes ſacer-
70 dotales centum. *Habitauerunt ergo Sacer-
dotes, & Leuitæ, & de populo, & canto-
res, & ianitores, & Nathinæi in vrbibus
ſuis, vniuerſusq. Iſrael in ciuitatibus ſuis.

CAP. III.

1 IAMQ. venerat menſis ſeptimus, & erant
filij Iſrael in ciuitatibus ſuis: congrega-
tus eſt ergo populus quaſi vir vnus in Ieru-
2 ſalem. *Et ſurrexit Ieſue filius Ioſedec, &
fratres eius ſacerdotes, & Zorobabel filius
Salathiel, & fratres eius, & ædificauerunt al-
tare Dei Iſrael vt offerrẽt in eo holocauto-
mata, ſicut ſcriptũ eſt in lege Moyſi viri Dei:
3 *Collocauerunt autem altare Dei ſuper ba-
ſes ſuas deterrentibus eos per circuitum po-
pulis terrarum, & obtulerunt ſuper illud ho
4 locauſtum Domino mane & veſpere: *Fece-
runtq. ſollemnitatem tabernaculorũ, ſicut
ſcriptum eſt, & holocauſtum diebus ſin-
gulis per ordinem ſecundum præceptum
5 opus diei in die ſuo. *Et poſt hæc holocau-
ſtum iuge, tam in Calendis quàm in vni-
uerſis ſollemnitatibus Domini, quæ erant
conſecratæ, & in omnibus in quibus vltro
6 offerebatur munus Domino. *A primo die
menſis ſeptimi cœperunt offerre holocau-
ſtum Domino: porro tẽplum Dei nondum
7 fundatum erat. *Dederunt autem pecunias
latomis & cæmentarijs: cibum quoque, &
potum,

potum, & oleum Sidonijs, Tyrijſq. vt de-
ferrent ligna cedrina de Libano ad mare
Ioppe, iuxta quod præceperat Cyrus rex
8 Perſarum eis. * Anno autem ſecundo ad-
uentus eorum ad tẽplum Dei in Ieruſalem
menſe ſecundo, cœperunt Zorobabel filius
Salathiel, & Ioſue filius Ioſedec, & reliqui
de fratribus eorum Sacerdotes, & Leuitæ, &
omnes qui venerant de captiuitate in Ieru-
ſalem, & conſtituerunt Leuitas a viginti an-
9 nis & ſupra, vt vrgerent opus Domini. *Ste-
titq. Ioſue & filij eius, & fratres eius, Cedmi-
hel, & filij eius, & filij Iuda, quaſi vir vnus, vt
inſtarent ſuper eos qui faciebant opus in
templo Dei: filij Henadad, & filij eorum, &
10 fratres eorum Leuitæ. * Fundato igitur a
cæmentarijs templo Domini, ſteterunt ſa-
cerdotes in ornatu ſuo cum tubis; & Leui-
tæ filij Aſaph in cymbalis, vt laudarent Deũ
11 per manus Dauid regis Iſrael. *Et concine-
bant in hymnis, & confeſſione Domino:
Quoniam bonus, quoniam in æternum mi-
ſericordia eius ſuper Iſrael. Omnis quoque
populus vociferabatur clamore magno in
laudando Dominum, eo quòd fundatum
12 eſſet templum Domini. * plurimi etiam de
Sacerdotibus & Leuitis, & principes patrũ,
& ſeniores, qui viderant templũ prius cum
fundatum eſſet, & hoc templum in oculis
eorum, flebant voce magna: & multi voci-
13 ferantes in lætitia, eleuabant vocem. * Nec
poterat quiſquam agnoſcere vocẽ clamoris
lætantium, & vocem fletus populi: com-
mixtim enim populus vociferabatur cla-
more magno, & vox audiebatur procul.

CAP. IIII.

1 AVDIERVNT autem hoſtes Iudæ, & Be-
niamin, quia filij captiuitatis ædifica-
2 rent templum Domino Deo Iſrael: *& ac-
cedentes ad Zorobabel, & ad principes pa-
trum dixerunt eis: Ædificemus vobiſcum,
quia ita vt vos, quærimus Deum veſtrum:
ecce nos immolauimus victimas a diebus
Aſor Haddan regis Aſſur, qui adduxit nos
3 huc. *Et dixit eis Zorobabel, & Ioſue, & re-
liqui principes patrum Iſrael: Non eſt vobis
& nobis vt ædificemus domum Deo noſtro,
ſed noſipſi ſoli ædificabimus Domino Deo
noſtro, ſicut præcepit nobis Cyrus rex Per-
4 ſarum. * Factum eſt igitur vt populus terræ
impediret manus populi Iudæ, & turbaret
5 eos in ædificando. * Conduxerunt autem
aduerſus eos conſiliatores, vt deſtruerent
conſilium eorũ omnibus diebus Cyri regis
Perſarum, & vſque ad regnum Darij regis
6 Perſarum. *In regno autem Aſſueri, in prin-
cipio regni eius, ſcripſerunt accuſationem
7 aduerſus habitatores Iudæ & Ieruſalem. *Et
in diebus Artaxerxis ſcripſit Beſelã Mithri-
dates, & Thabeel, & reliqui, qui erant in cõ-
ſilio eorum, ad Artaxerxem regẽ Perſarum:
epiſtola autem accuſationis ſcripta erat Sy-
8 riace, & legebatur ſermone Syro. *Reum
Beelteem, & Samſai ſcriba ſcripſerunt epi-
ſtolam vnam de Ieruſalem Artaxerxi regi
9 huiuſcemodi: * Reum Beelteem, & Samſai,
ſcriba, & reliqui cõſiliatores eorum, Dinæi,
& Apharſathachæi, Terphalæi, Apharſæi,
Erchuæi, Babylonij, Suſanechæi, Dieui, &
10 Ælamitæ, *& ceteri de Gentibus, quas tran-
ſtulit Aſenaphar magnus & glorioſus: &
habitare eas fecit in ciuitatibus Samariæ, &
in reliquis regionibus trãs Flumen in pace:
11 (*Hoc eſt exemplar epiſtolæ, quã miſerunt
ad eum) Artaxerxi regi, ſerui tui, viri qui
12 ſunt trans Fluuium, ſalutem dicunt. * No-
tum ſit regi, quia Iudæi, qui aſcenderunt a
te ad nos, venerunt in Ieruſalem ciuitatem
rebellem & peſſimam, quam ædificant ex-
truentes muros eius, & parietes componen-
13 tes. * Nunc igitur notum ſit regi, quia ſi ci-
uitas illa ædificata fuerit, & muri eius inſtau-
rati, tributum, & vectigal, & annuos redi-
tus non dabunt, & vſque ad reges hæc noxa
14 perueniet. *Nos autem memores ſalis, quod
in palatio comedimus, & quia læſiones re-
gis videre nefas ducimus, idcirco miſimus
15 & nunciauimus regi, *vt recenſeas in libris
hiſtoriarum patrum tuorũ, & inuenies ſcri-
ptum in commentarijs: & ſcies quoniam
vrbs illa, vrbs rebellis eſt, & nocens regibus
& prouincijs, & bella concitantur in ea ex
diebus antiquis: quam ob rẽ & ciuitas ipſa

 deſtru-

deſtructa eſt.*Nunciamus nos regi,quoniá 16
ſi ciuitas illa ædificata fuerit,& muri ipſius
inſtaurati,poſſeſſionem trans Fluuium non
habebis.*Verbum miſit rex ad Reum Beel- 17
teem,& Samſai ſcribam,& ad reliquos,qui
erant in conſilio eorum habitatores Sama-
riæ,& ceteris trans Fluuium,ſalutem dicens
& pacem.*Accuſatio,quam miſiſtis ad nos, 18
manifeſte lecta eſt coram me.*& a me præ- 19
ceptum eſt:& recenſuerunt,inueneruntq.
quoniam ciuitas illa a diebus antiquis ad-
uerſum reges rebellat,& ſeditiones,& præ-
lia concitantur in ea:*nam & reges fortiſ- 20
ſimi fuerunt in Ieruſalem, qui & dominati
ſunt omni regioni,quæ trans Fluuium eſt:
tributum quoque & vectigal, & reditus
accipiebant. * Nunc ergo audite ſenten- 21
tiam: Prohibeatis viros illos vt vrbs illa
non ædificetur, donec ſi forte a me iuſſum
fuerit.* Videte ne negligenter hoc implea- 22
tis, & paulatim creſcat malum contra re-
ges.* Itaque exemplum edicti Artaxerxis 23
regis lectum eſt coram Reum Beelteem, &
Samſai ſcriba,& conſiliarijs eorum:& abie-
runt feſtini in Ieruſalem ad Iudæos,& pro-
hibuerunt eos in brachio & robore.* Tunc 24
intermiſſum eſt opus domus Domini in Ie-
ruſalem, & non fiebat vſque ad annum ſe-
cundum regni Darij regis Perſarum.

CAP. V.

PROPHETAVERVNT autem Aggæus 1
Propheta,& Zacharias filius Addo pro-
phetantes ad Iudæos,qui erant in Iudæa &
Ieruſalem,in nomine Dei Iſrael.*Tunc ſur- 2
rexerunt Zorobabel filius Salathiel,& Ioſue
filius Ioſedec,& cœperunt ædificare templũ
Dei in Ieruſalem,& cum eis prophetæ Dei
adiuuantes eos.* In ipſo autem tempore 3
venit ad eos Thathanai, qui erat dux trans
Flumen, & Stharbuzanai, & conſiliarij eo-
rum: ſicq. dixerunt eis: Quis dedit vobis
conſilium vt domum hanc ædificaretis, &
muros eius inſtauraretis?*Ad quod reſpõ- 4
dimus eis, quæ eſſent nomina hominum
auctorum ædificationis illius.* Oculus au- 5
tem Dei eorũ factus eſt ſuper ſenes Iudæo-
rum,& non potuerunt inhibere eos. Pla-
cuitq. vt res ad Darium referretur, & tunc
ſatisfacerent aduerſus accuſationem illam.
6 *Exemplar epiſtolæ,quam miſit Thathanai
dux regionis trás Flumen,& Stharbuzanai,
& conſiliatores eius Arphaſachæi,qui erant
7 trans Flumen,ad Darium regem.* Sermo,
quem miſerant ei, ſic ſcriptus erat: Dario
8 regi pax omnis.* Notum ſit regi,iſſe nos ad
Iudæam prouinciam, ad domum Dei ma-
gni,quæ ædificatur lapide impolito,& ligna
ponuntur in parietibus: opuſq. illud dili-
genter extruitur, & creſcit in manibus eo-
9 rum.* Interrogauimus ergo ſenes illos, &
ita diximus eis: Quis dedit vobis poteſta-
tem vt domum hanc ædificaretis,& muros
10 hos inſtauraretis?* Sed & nomina eorum
quæſiuimus ab eis, vt nunciaremus tibi:
ſcripſimuſq. nomina eorum virorum, qui
11 ſunt principes in eis.*Huiuſcemodi autem
ſermonem reſponderunt nobis, dicentes:
Nos ſumus ſerui Dei cæli & terræ,& ædifi-
camus templũ,quod erat extructũ ante hos
annos multos, quodq. rex Iſrael magnus
12 ædificauerat & extruxerat.*Poſtquam autẽ
ad iracundiam prouocauerũt patres noſtri
Deũ cæli, tradidit eos in manus Nabucho-
donoſor regis Babylonis Chaldæi,domum
quoque hanc deſtruxit,& populũ eius tran-
13 ſtulit in Babylonem.*Anno autem primo
Cyri regis Babylonis, Cyrus rex propoſuit
edictum vt domus Dei hæc ædificaretur.
14 *Nam & vaſa templi Dei aurea & argentea,
quæ Nabuchodonoſor tulerat de templo,
quod erat in Ieruſalem, & aſportauerat ea
in tẽplum Babylonis,protulit Cyrus rex de
tẽplo Babylonis, & data ſunt Saſſabaſar vo-
15 cabulo,quem & principẽ conſtituit,*dixitq.
ei: Hæc vaſa tolle,& vade,& pone ea in tẽ-
plo,quod eſt in Ieruſalẽ,& domus Dei ædi-
16 ficetur in loco ſuo.*Tunc itaque Saſſabaſar
ille venit & poſuit fundamenta templi Dei
in Ieruſalem,& ex eo tempore vſque nunc
ædificatur, & necdum completum eſt.
17 * Nunc ergo, ſi videtur regi bonum, recen-
ſeat in bibliotheca regis, quæ eſt in Babylo-
ne, vtrumnam a Cyro rege iuſſum fuerit vt
ædifica-

ædificaretur domus Dei in Ieruſalem,& vo
luntatem regis ſuper hac re mittat ad nos.

Cap. VI.

TVNC Darius rex præcepit: & recen- 1
ſuerunt in bibliotheca librorum, qui
erant repoſiti in Babylone,*& inuentũ eſt 2
in Ecbatanis,quod eſt caſtrum in Medena
prouincia volumen vnum , taliſq; ſcriptus
erat in eo cõmentarius:*Anno primo Cy- 3
ri regis: Cyrus rex decreuit vt domus Dei
ædificaretur,quæ eſt in Ieruſalẽ,in loco vbi
immolent hoſtias,& vt ponant fundamen-
ta ſupportantia altitudinem cubitorum ſe-
xaginta,& latitudinem cubitorum ſexagin-
ta,*ordines de lapidibus impolitis tres,& ſic 4
ordines de lignis nouis: ſumptus autem de
domo regis dabuntur.*Sed & vaſa templi 5
Dei aurea & argentea,quæ Nabuchodono-
ſor tulerat de tẽplo Ieruſalem, & attulerat
ea in Babylonem, reddantur, & referantur
in templum in Ieruſalem in locum ſuum,
quæ & poſita ſunt in templo Dei.* Nunc 6
ergo Thathanai dux regionis,quæ eſt trans
Flumen, Stharbuzanai, & conſiliarij veſtri
Apharſachæi,qui eſtis trans Flumen,procul
recedite ab illis,*& dimittite fieri templum 7
Dei illud a duce Iudæorum,& a ſenioribus
eorum,vt domum Dei illam ædificent in lo
co ſuo.* Sed & a me præceptum eſt quid 8
oporteat fieri a presbyteris Iudæorum illis
vt ædificetur domus Dei,ſcilicet vt de arca
regis,id eſt,de tributis,quæ dantur de regio-
ne trans Flumen, ſtudioſe ſumptus dentur
viris illis ne impediatur opus.*Quod ſi ne- 9
ceſſe fuerit,& vitulos,& agnos,& hœdos in
holocauſtum Deo cæli, frumentum,ſal, vi-
num,& oleum,ſecundum ritum Sacerdotũ,
qui ſunt in Ieruſalem,detur eis per ſingulos
dies, ne ſit in aliquo querimonia.* Et offe- 10
rant oblationes Deo cæli,orentq; pro vita
regis,& filiorum eius.*A me ergo poſitum 11
eſt decretũ: Vt omnis homo,qui hanc mu
tauerit iuſſionem,tollatur lignum de domo
ipſius,& erigatur,& cõfigatur in eo,domus
autem eius publicetur.* Deus autem, qui 12
habitare fecit nomen ſuum ibi,diſſipet om
nia regna, & populum qui extenderit ma-
num ſuam vt repugnet, & diſſipet domum
Dei illam,quæ eſt in Ieruſalẽ. Ego Darius
ſtatui decretũ,quod ſtudioſe impleri volo.
13 *Igitur Thathanai dux regionis trans Flu-
men,& Stharbuzanai,& conſiliarij eius,ſe-
cundum quod præceperat Darius rex, ſic
14 diligenter executi ſunt.*Seniores autem Iu
dæorum ædificabant,& proſperabantur iu-
xta prophetiã Aggæi prophetæ,& Zachariæ
filij Addo: & ædificauerunt & conſtruxerũt
iubente Deo Iſrael,& iubente Cyro,& Da-
15 rio,& Artaxerxe regibus Perſarum:*& com
pleuerũt domum Dei iſtam,vſque ad diem
tertium menſis Adar, qui eſt annus ſextus
16 Darij regis.* Fecerunt autem filij Iſrael Sa-
cerdotes & Leuitæ,& reliqui filiorum trãſ-
migrationis, dedicationem Domus Dei in
17 gaudio. * Et obtulerunt in dedicationem
domus Dei,vitulos centũ,arietes ducentos,
agnos quadringentos,hircos caprarum pro
peccato totius Iſrael duodecim, iuxta nu-
18 merum tribuũ Iſrael.* Et ſtatuerunt Sacer-
dotes in ordinibus ſuis,& Leuitas in vicibus
ſuis ſuper opera Dei in Ieruſalem,ſicut ſcri
19 ptum eſt in libro Moyſi.* Fecerunt autem
filij Iſrael tranſmigrationis,Paſcha,quarta-
20 decima die menſis primi.* Purificati enim
fuerant Sacerdotes & Leuitæ quaſi vnus:
omnes mundi ad immolandũ paſcha vni-
uerſis filijs tranſmigrationis,& fratribus ſuis
21 Sacerdotibus,& ſibi.*Et comederunt filij
Iſrael,qui reuerſi fuerant de tranſmigratio-
ne,& omnes qui ſe ſeparauerant a coinqui-
natione Gentium terræ ad eos, vt quære-
22 rent Dominum Deum Iſrael.* Et fecerunt
ſollemnitatem azymorum ſeptem diebus
in lætitia, quoniam lætificauerat eos Do-
minus, & conuerterat cor regis Aſſur ad
eos, vt adiuuaret manus eorum in opere
domus Domini Dei Iſrael.

Cap. VII.

1 POST hæc autem verba in regno Arta-
xerxis regis Perſarum,Eſdras filius Sa-
2 raiæ,filij Azariæ,filij Helciæ,*filij Sellum,
3 filij Sadoc,filij Achitob,*filij Amariæ,filij
Azariæ,

Azariæ, filij Maraioth,* filij Zarahiæ, filij 4
Ozi,filij Bocci,* filij Abiſue,filij Phinees,filij 5
Eleazar,filij Aaron ſacerdotis ab initio.* Ip 6
ſe Eſdras aſcendit de Babylone,& ipſe ſcri
ba velox in lege Moyſi,quā Dominus Deus
dedit Iſrael: & dedit ei rex ſecundum ma-
num Domini Dei eius ſuper eum, omnem
petitionem eius. * Et aſcenderunt de filijs 7
Iſrael,& de filijs Sacerdotum,& de filijs Le
uitarum,& de cantoribus,& de ianitoribus,
& de Nathinæis in Ieruſalem anno ſeptimo
Artaxerxis regis. * Et venerunt in Ieruſalē 8
mēſe quinto,ipſe eſt annus ſeptimus regis.
* Quia in primo die menſis primi cœpit a- 9
ſcendere de Babylone,& in primo die men
ſis quinti venit in Ieruſalem,iuxta manum
Dei ſui bonam ſuper ſe.* Eſdras enim pa- 10
rauit cor ſuum,vt inueſtigaret legem Do-
mini,& faceret & doceret in Iſrael præce-
ptum & iudicium. * Hoc eſt autem exem- 11
plar epiſtolæ edicti, quod dedit rex Arta-
xerxes Eſdræ ſacerdoti, ſcribæ erudito in
ſermonibus & præceptis Domini, & cere-
monijs eius in Iſrael. * Artaxerxes rex regū 12
Eſdræ ſacerdoti, ſcribæ legis Dei cæli do-
ctiſſimo, ſalutem. * A me decretum eſt,vt 13
cuicumque placuerit in regno meo de po-
pulo Iſrael,& de Sacerdotibus eius,& de Le
uitis ire in Ieruſalem,tecum vadat.* A facie 14
enim regis, & ſeptem conſiliatorum eius
miſſus es,vt viſites Iudæam & Ieruſalem in
lege Dei tui,quæ eſt in manu tua: * & vt fe- 15
ras argentum & aurum quod rex,& conſi-
liatores eius ſponte obtulerunt Deo Iſrael,
cuius in Ieruſalem tabernaculum eſt. * Et 16
omne argentum & aurum quodcūque in-
ueneris in vniuerſa prouincia Babylonis,&
populus offerre voluerit,& de Sacerdotibus
quæ ſponte obtulerint domui Dei ſui,quæ
eſt in Ieruſalem,* libere accipe, & ſtudioſe 17
eme de hac pecunia vitulos,arietes, agnos
& ſacrificia & libamina eorum, & offer ea
ſuper altare templi Dei veſtri, quod eſt in
Ieruſalem. * Sed & ſiquid tibi, & fratribus 18
tuis placuerit de reliquo argento & auro vt
faciatis,iuxta voluntatem Dei veſtri facite.
* Vaſa quoque, quæ dantur tibi in miniſte- 19
rium domus Dei tui,trade in cōſpectu Dei
20 in Ieruſalem. * Sed & cetera,quibus opus
fuerit in domum Dei tui,quantumcumque
neceſſe eſt vt expendas,dabitur de theſau-
21 ro,& de fiſco regis,* & a me. Ego Artaxer-
xes rex ſtatui atque decreui omnibus cuſto
dibus arcæ publicæ,qui ſunt trans Flumen,
vt quodcumque petierit a vobis Eſdras ſa-
cerdos, ſcriba legis Dei cæli, abſque mora
22 detis * vſque ad argenti talenta centum, &
vſque ad frumenti coros centum, & vſ-
que ad vini batos centum,& vſque ad ba-
tos olei centum,ſal vero abſque menſura.
23 * Omne, quod ad ritum Dei cæli pertinet,
tribuatur diligenter in domo Dei cæli: ne
forte iraſcatur cōtra regnum regis,& filio-
24 rum eius. * Vobis quoque notum facimus
de vniuerſis Sacerdotibus,& Leuitis,& can-
toribus,& ianitoribus, Nathinæis, & mini-
ſtris domus Dei huius,vt vectigal,& tributū,
& annonas non habeatis poteſtatem impo
25 nendi ſuper eos. * Tu autem Eſdra ſecundū
ſapientiā Dei tui,quæ eſt in manu tua,con-
ſtitue iudices & præſides vt iudicent omni
populo,qui eſt trans Flumen, his videlicet
qui nouerūt legem Dei tui,ſed & imperitos
26 docete libere. * Et omnis qui non fecerit le
gem Dei tui,& legem regis diligenter,iudi-
cium erit de eo ſiue in mortem,ſiue in exi-
lium, ſiue in condemnationem ſubſtantiæ
27 eius,vel certe in carcerem. * Benedictus Do
minus Deus patrum noſtrorū,qui dedit hoc
in corde regis vt glorificaret domū Domi-
28 ni,quæ eſt in Ieruſalem,* & in me inclinauit
miſericordiam ſuam coram rege & conſilia-
toribus eius, & vniuerſis principibus regis
potentibus: & ego confortatus manu Do-
mini Dei mei,quæ erat in me, congregaui
de Iſrael principes qui aſcenderent mecū.

CAP. VIII.

1 HI ſunt ergo principes familiarum, &
genealogia eorum, qui aſcenderunt
mecum in regno Artaxerxis regis de Ba-
2 bylone.* De filijs Phinees,Gerſom. De fi-
lijs Ithamar,Daniel. De filijs Dauid, Hat-
3 tus. * De filijs Secheniæ, filijs Pharos, Za-
charias:

charias: & cum eo numerati ſunt viri centũ
quinquaginta. * De filijs Phahath Moab, 4
Elioenai filius Zarehe, & cum eo ducenti
viri. * De filijs Secheniæ, filius Ezechiel, & 5
cum eo trecenti viri. * De filijs Adan, Abed 6
filius Ionathan, & cum eo quinquaginta vi-
ri. * De filijs Alam, Iſaias filius Athaliæ, & cũ 7
eo ſeptuaginta viri. * De filijs Saphatiæ, Ze- 8
bedia filius Michael, & cum eo octoginta
viri. * De filijs Ioab, Obedia filius Iahiel, & 9
cum eo ducenti decem & octo viri. * De fi- 10
lijs Selomith, filius Ioſphiæ, & cum eo cen-
tum ſexaginta viri. * De filijs Bebai, Zacha- 11
rias filius Bebai, & cum eo vigintiocto viri.
* De filijs Azgad, Iohanan filius Eccetan, & 12
cum eo centum & decem viri. * De filijs 13
Adonicam, qui erant nouiſſimi: & hæc no-
mina eorum: Eliphelet, & Iehiel, & Sama-
ias, & cum eis ſexaginta viri. * De filijs Be- 14
gui, Vthai & Zachur, & cum eis ſeptuaginta
viri. * Congregaui autem eos ad fluuium, 15
qui decurrit ad Ahaua, & manſimus ibi tri-
bus diebus: quæſiuiq. in populo & in ſacer-
dotibus de filijs Leui, & non inueni ibi.
* Itaque miſi Eliezer, & Ariel, & Semeiam, 16
& Elnathan, & Iarib, & alterum Elnathan,
& Nathan, & Zachariã, & Moſollam princi
pes: & Ioiarib, & Elnathan ſapiẽtes. * Et mi- 17
ſi eos ad Eddo, qui eſt primus in Chaſphiæ
loco, & poſui in ore eorum verba, quæ lo-
querentur ad Eddo, & fratres eius Nathi-
næos in loco Chaſphiæ vt adducerẽt nobis
miniſtros domus Dei noſtri. * Et adduxe- 18
runt nobis per manum Dei noſtri bonam
ſuper nos, virum doctiſſimum de filijs Mo-
holi filij Leui filij Iſrael, & Sarabiam & filios
eius & fratres eius decem & octo, * & Haſa- 19
biam, & cum eo Iſaiam de filijs Merari, fra-
treſq. eius, & filios eius viginti: * & de Na- 20
thinæis, quos dederat Dauid & principes ad
miniſteria Leuitarum, Nathinæos ducentos
viginti: omnes hi ſuis nominibus vocaban-
tur. * Et prædicaui ibi ieiuniũ iuxta fluuium 21
Ahaua vt affligeremur corã Domino Deo
noſtro, & peteremus ab eo viam rectam
nobis & filijs noſtris, vniuerſæq. ſubſtantiæ
noſtræ. * Erubui enim petere a rege auxi- 22
lium & equites, qui defenderent nos ab
inimico in via: quia dixeramus regi: Manus
Dei noſtri eſt ſuper omnes, qui quærunt eũ
in bonitate: & imperium eius & fortitudo
eius, & furor ſuper omnes, qui derelinquunt
23 eum. * Ieiunauimus autem, & rogauimus
Deum noſtrum per hoc: & euenit nobis
24 proſpere. * Et ſeparaui de principibus Sa-
cerdotum duodecim, Sarabiam, & Haſa-
biam, & cum eis de fratribus eorum decem.
25 * appendiq. eis argentum & aurum, & vaſa
conſecrata domus Dei noſtri, quæ obtule-
rat rex & conſiliatores eius, & principes
eius, vniuerſuſq. Iſrael eorum, qui inuenti
26 fuerant: * & appendi in manibus eorum ar-
genti talenta ſexcẽnta quinquaginta, & va-
ſa argentea centum, auri centum talenta:
27 * & crateres aureos viginti, qui habebant
ſolidos millenos, & vaſa æris fulgẽtis opti-
28 mi duo, pulchra, vt aurum. * Et dixi eis:
Vos ſancti Domini, & vaſa ſancta, & argen-
tum & aurum, quod ſponte oblatum eſt
29 Domino Deo patrum noſtrorum: * vigilate
& cuſtodite, donec appendatis coram prin-
cipibus Sacerdotum, & Leuitarum, & duci-
bus familiarum Iſrael in Ieruſalem, in the-
30 ſaurum domus Domini. * Suſceperunt au-
tem Sacerdotes & Leuitæ pondus argenti,
& auri, & vaſorum vt deferrent Ieruſalem
31 in domum Dei noſtri. * Promouimus er-
go a flumine Ahaua duodecimo die men-
ſis primi vt pergeremus Ieruſalem: & ma-
nus Dei noſtri fuit ſuper nos, & liberauit
nos de manu inimici & inſidiatoris in via.
32 * Et venimus Ieruſalem, & manſimus ibi
33 tribus diebus. * Die autem quarta appen-
ſum eſt argentum, & aurum, & vaſa in do-
mo Dei noſtri per manum Meremoth filij
Vriæ Sacerdotis, & cum eo Eleazar filius
Phinees, cumq. eis Iozabed filius Ioſue,
34 & Noadaia filius Bennoi Leuitæ, * iuxta nu-
merum & pondus omnium: deſcriptumq.
35 eſt omne pondus in tempore illo. * Sed &
qui venerant de captiuitate filij tranſmigra-
tionis, obtulerunt holocautomata Deo Iſ-
rael, vitulos duodecim pro omni populo
Iſrael, arietes nonaginta ſex, agnos ſeptua-
ginta

ginta ſeptem, hircos pro peccato, duode-
cim: omnia in holocauſtum Domino.*De-
16 derunt autem edicta regis ſatrapis, qui erãt
de cõſpectu regis & ducibus trans Flumen;
& eleuauerunt populum & domum Dei.

CAP. IX.

1 POSTQVAM autem hæc completa ſunt,
acceſſerunt ad me principes, dicentes:
Non eſt ſeparatus populus Iſrael, Sacerdo-
tes & Leuitæ a populis terrarum, & abomi-
nationibus eorum Chananæi videlicet, &
Hethæi, & Pherezæi, & Iebuſæi, & Ammo-
nitarum, & Moabitarum, & Ægyptiorum, &
2 Amorrhæorum: *tulerunt enim de filiabus
eorum ſibi & filijs ſuis, & commiſcuerunt
ſemen ſanctũ cum populis terrarum: ma-
nus etiam principum & magiſtratuum fuit
3 in tranſgreſſione hac prima.*Cumq. audiſ-
ſem ſermonem iſtum, ſcidi pallium meum
& tunicam, & euelli capillos capitis mei &
4 barbæ, & ſedi mœrens.*Conuenerunt autẽ
ad me omnes, qui timebãt verbũ Dei Iſrael,
pro trãſgreſſione eorum, qui de captiuitate
venerant, & ego ſedebam triſtis vſque ad ſa-
5 crificium veſpertinum: *& in ſacrificio ve-
ſpertino ſurrexi de afflictione mea, & ſciſſo
pallio & tunica, curuaui genua mea, & ex-
pandi manus meas ad Dominum Deum
6 meum, *& dixi: Deus meus confundor &
erubeſco leuare faciem meã ad te: quoniam
iniquitates noſtræ multiplicatæ ſunt ſuper
caput noſtrum, & delicta noſtra creuerunt
7 vſque ad cælum *a diebus patrum noſtro-
rum: ſed & nos ipſi peccauimus grauiter
vſque ad diem hanc, & in iniquitatibus no-
ſtris traditi ſumus ipſi, & reges noſtri, & Sa-
cerdotes noſtri in manum regum terrarum,
& in gladium, & in captiuitatem, & in rapi-
nam, & in confuſionem vultus, ſicut & die
8 hac.*Et nunc quaſi parum & ad momẽtum
facta eſt deprecatio noſtra apud Dominum
Deum noſtrum, vt dimitterentur nobis reli-
quiæ, & daretur nobis paxillus in loco ſan-
cto eius, & illuminaret oculos noſtros Deus
noſter, & daret nobis vitam modicã in ſer-
9 uitute noſtra, *quia ſerui ſumus, & in ſerui-
tute noſtra nõ dereliquit nos Deus noſter,
ſed inclinauit ſuper nos miſericordiã corã
rege Perſarũ, vt daret nobis vitam, & ſubli-
maret domum Dei noſtri, & extrueret ſolitu
dines eius, & daret nobis ſepem in Iuda &
10 Ieruſalẽ.*Et nunc quid dicemus Deus no-
ſter poſt hæc? quia dereliquimus mandata
11 tua, *quæ præcepiſti in manu ſeruorum tuo-
rum prophetarũ, dicens: Terra, ad quã vos
ingredimini vt poſſideatis eã, terra immun-
da eſt iuxta immunditiam populorum, ce-
terarumq. terrarum, abominationibus eorũ
qui repleuerunt eam ab ore vſque ad os in
12 coinquinatione ſua.*Nunc ergo filias ve-
ſtras ne detis filijs eorum, & filias eorum nẽ
accipiatis filijs veſtris, & nõ quæratis pacem
eorum, & proſperitatẽ eorum vſque in æter-
num: vt confortemini, & comedatis quæ
bona ſunt terræ, & heredes habeatis filios
13 veſtros vſque in ſæculum.*Et poſt omnia
quæ venerunt ſuper nos in operibus noſtris
peſſimis, & in delicto noſtro magno, quia tu
Deus noſter liberaſti nos de iniquitate no-
ſtra, & dediſti nobis ſalutem ſicut eſt hodie,
14 *vt non conuerteremur, & irrita faceremus
mãdata tua, neque matrimonia iũgeremus
cum populis abominationum iſtarũ. Num-
quid iratus es nobis vſque ad cõſummatio-
nem nẽ dimitteres nobis reliquias ad ſalu-
15 tem?*Domine Deus Iſrael iuſtus es tu: quo-
niã derelicti ſumus, qui ſaluaremur ſicut die
hac. Ecce coram te ſumus in delicto noſtro,
non enim ſtari poteſt coram te ſuper hoc.

CAP. X.

1 SIc ergo orante Eſdra, & implorante eo,
& flente, & iacente ante templum Dei,
collectus eſt ad eum de Iſrael cœtus grandis
nimis virorum & mulierum & puerorum;
2 & fleuit populus fletu multo.*Et reſpondit
Sechenias filius Iehiel de filijs Ælam, & dixit
Eſdræ: Nos præuaricati ſumus in Deum no-
ſtrum, & duximus vxores alienigenas de po
pulis terræ: & nũc, ſi eſt pœnitentia in Iſrael
3 ſuper hoc, *percutiamus fœdus cũ Domino
Deo noſtro, vt proijciamus vniuerſas vxo-
res, & eos qui de his nati ſunt iuxta volun-

tatem

tatem Domini,& eorum qui timent præce-
ptum Domini Dei noſtri: ſecundum legem
fiat. * Surge, tuum eſt decernere, noſq. eri- 4
mus tecum: confortare, & fac. * Surrexit 5
ergo Eſdras,& adiurauit principes Sacerdo-
tum & Leuitarum,& omnem Iſrael vt face-
rent ſecundum verbum hoc,& iurauerunt.
* Et ſurrexit Eſdras ante domum Dei, & 6
abijt ad cubiculum Iohanan filij Eliaſib,&
ingreſſus eſt illuc, panem non comedit, &
aquam non bibit: lugebat enim tranſgreſ-
ſionem eorum,qui venerant de captiuitate.
*& miſſa eſt vox in Iuda & in Ieruſalem om- 7
nibus filijs tranſmigrationis, vt congrega-
rentur in Ieruſalem: *& omnis qui non ve- 8
nerit in tribus diebus iuxta conſilium prin-
cipum & ſeniorum,auferetur vniuerſa ſub-
ſtantia eius,& ipſe abijcietur de cœtu tranſ-
migrationis. * Conuenerunt igitur omnes 9
viri Iuda, & Beniamin in Ieruſalem tribus
diebus, ipſe eſt menſis nonus,vigeſimo die
menſis:& ſedit omnis populus in platea do-
mus Dei, trementes pro peccato,& pluuijs.
* Et ſurrexit Eſdras ſacerdos,& dixit ad eos: 10
Vos tranſgreſſi eſtis,& duxiſtis vxores alie-
nigenas vt adderetis ſuper delictum Iſrael.
* Et nunc date confeſſionem Domino Deo 11
patrum veſtrorum, & facite placitum eius,
& ſeparamini a populis terræ, & ab vxori-
bus alienigenis. * Et reſpõdit vniuerſa mul- 12
titudo, dixitq. voce magna: Iuxta verbum
tuum ad nos, ſic fiat. * Verumtamen quia 13
populus multus eſt, & tempus pluuiæ, &
non ſuſtinemus ſtare foris,& opus non eſt
diei vnius vel duorum (vehementer quip-
pe peccauimus in ſermone iſto). * conſti- 14
tuantur principes in vniuerſa multitudine:
& omnes in ciuitatibus noſtris qui duxerunt
vxores alienigenas veniant in temporibus
ſtatutis, & cum his ſeniores per ciuitatem
& ciuitatem, & iudices eius donec auerta-
tur ira Dei noſtri a nobis ſuper peccato
hoc. * Igitur Ionathan filius Azahel,& Iaa- 15
ſia filius Thecue ſteterunt ſuper hoc, &
Meſollam & Sebethai Leuites adiuuerunt
eos: * Feceruntq. ſic filij tranſmigrationis. 16
Et abierunt Eſdras Sacerdos,& viri princi-
pes familiarum in domos patrum ſuorum,
& omnes per nomina ſua, & ſederunt in
die primo menſis decimi vt quærerent rem.
17 * Et conſummati ſunt omnes viri, qui du-
xerant vxores alienigenas, vſque ad diem
18 primam menſis primi. * Et inuenti ſunt de
filijs ſacerdotum qui duxerant vxores alie-
nigenas. De filijs Ioſue filij Ioſedec,& fra-
tres eius,Maaſia, & Eliezer,& Iarib, & Go-
19 dolia, * Et dederunt manus ſuas vt eijcerẽt
vxores ſuas,& pro delicto ſuo arietem de
20 ouibus offerrent: * & de filijs Emmer, Ha-
21 nani,& Zebedia: * & de filijs Harim,Maaſia,
22 & Elia,& Semeia,& Iehiel,& Ozias: * & de
filijs Pheshur,Elioenai,Maaſia,Iſmael, Na-
23 thanael,Iozabed,& Elaſa: * & de filijs Leui-
tarum, Iozabed, & Semei,& Celaia,ipſe eſt
24 Calita,Phataia,Iuda,& Eliezer. * Et de can-
toribus, Eliaſib: Et de ianitoribus, Sellum,
25 & Thelem,& Vri: * & ex Iſrael,de filijs Pha-
ros, Remeia, & Iezia, & Melchia, & Mia-
26 min, & Eliezer, & Melchia, & Banea: * Et
de filijs Aelam, Mathania, Zacharias, & Ie-
27 hiel, & Abdi, & Ierimoth, & Elia: * Et de
filijs Zethua, Elioenai, Eliaſib, Mathania,
28 & Ierimuth, & Zabad, & Aziza. * Et de fi-
lijs Bebai,Iohanan,Hanania,Zabbai,Atha-
29 lai: * Et de filijs Bani,Moſollam,& Melluch,
30 & Adaia, Iaſub, & Saal,& Ramoth: * Et de
filijs Phahath Moab, Edna, & Chalal, Ba-
naias,& Maaſias,Matthanias,Beſeleel,Ben-
31 nui,& Manaſſe: * & de filijs Herem,Eliezer,
32 Ioſue, Melchias, Semeias, Simeon, * Benia-
33 min, Maloch, Samarias: * Et de filijs Ha-
ſom, Mathanai, Mathatha, Zabad, Elipho-
34 let, Iermai, Manaſſe, Semei. * De filijs Ba-
35 ni, Maaddi, Amram, & Vel, * Baneas, &
36 Badaias, Cheliau, * Vania, Marimuth, &
37 38 Eliaſib, * Mathanias, Mathanai, & Iaſi, * &
39 Bani,& Bennui, Semei, * & Salmias, & Na-
40 than,& Adaias, * & Mechnedebai, Siſai, Sa-
41 42 rai, * Ezrel, & Selemiau, Semeria, * Sellum,
43 Amaria, Ioſeph: * De filijs Nebo, Iehiel,
Mathathias, Zabad, Zabina, Ieddu,& Ioel,
44 & Banaia. * Omnes hi acceperant vxores
alienigenas,& fuerunt ex eis mulieres, quæ
pepererant filios.

LIBER

LIBER NEHEMIAE,
Qui &
ESDRÆ SECVNDVS
DICITVR.

CAPVT PRIMVM.

VERBA Nehemiæ filij Hel- 1
chiæ. Et factũ eſt in menſe
Caſleu, anno vigeſimo, &
ego eram in Suſis caſtro.
* Et venit Hanani vnus de 2
fratribus meis, ipſe & viri ex Iuda: & inter-
rogaui eos de Iudæis, qui remanſerant, &
ſupererant de captiuitate, & Ieruſalem. * Et 3
dixerunt mihi: Qui remanſerunt, & relicti
ſunt de captiuitate ibi in prouincia, in affli-
ctione magna ſunt, & in opprobrio: & mu-
rus Ieruſalem diſſipatus eſt, & portæ eius
combuſtæ ſunt igni. * Cumq. audiſſem 4
verba huiuſcemodi, ſedi, & fleui, & luxi
diebus multis: ieiunabam, & orabam ante
faciem Dei cæli: * & dixi: Quæſo Domine 5
Deus cæli fortis, magne atque terribilis, qui
cuſtodis pactum & miſericordiam cum his
qui te diligunt, & cuſtodiunt mandata tua:
* fiant aures tuæ auſcultantes, & oculi tui 6
aperti vt audias orationem ſerui tui, quam
ego oro coram te hodie nocte & die pro
filijs Iſrael ſeruis tuis: & confiteor pro pec-
catis filiorum Iſrael, quibus peccauerunt
tibi: ego, & domus patris mei peccaui-
mus, * vanitate ſeducti ſumus, & non cuſto- 7
diuimus mandatum tuum, & ceremonias, &
iudicia quæ præcepiſti Moyſi famulo tuo.
* Memento verbi, quod mandaſti Moyſi ſer- 8
uo tuo, dicens: Cum tranſgreſſi fueritis, ego
diſpergam vos in populos: * & ſi reuerta- 9
mini ad me, & cuſtodiatis præcepta mea, &
faciatis ea; etiamſi abducti fueritis ad ex-
trema cæli, inde congregabo vos, & redu-
cam in locum, quem elegi vt habitaret no-
men meum ibi. * Et ipſi ſerui tui, & po- 10
pulus tuus: quos redemiſti in fortitudine
11 tua magna, & in manu tua valida. * Obſe-
cro Domine, ſit auris tua attendens ad ora-
tionem ſerui tui, & ad orationem ſeruorum
tuorum, qui volunt timere nomen tuum:
& dirige ſeruum tuum hodie, & da ei mi-
ſericordiam ante virum hunc. ego enim
eram pincerna regis.

CAP. II.

1 FACTVM eſt autem in menſe Niſan,
anno vigeſimo Artaxerxis regis: & vi-
num erat ante eum, & leuaui vinum, &
dedi regi: & eram quaſi languidus ante fa-
2 ciem eius. * Dixitq. mihi rex: Quare vultus
tuus triſtis eſt, cum te ægrotũ non videam?
non eſt hoc fruſtra, ſed malum neſcio quod
in corde tuo eſt. Et timui valde, ac nimis:
3 * & dixi regi: Rex in æternum viue: quare
non mœreat vultus meus, quia ciuitas do-
mus ſepulchrorum patris mei deſerta eſt,
4 & portæ eius combuſtæ ſunt igni? * Et ait
mihi rex: Pro qua re poſtulas? Et oraui Deũ
5 cæli, * & dixi ad regem: Si videtur regi bonũ,
& ſi placet ſeruus tuus ante faciem tuam,
vt mittas me in Iudæam ad ciuitatem ſepul-
6 chri patris mei, & ædificabo eam. * Dixitq.
mihi rex, & regina quæ ſedebat iuxta eum:
Vſque ad quod tempus erit iter tuum, &
quando reuerteris? Et placuit ante vultum
7 regis, & miſit me: & conſtitui ei tẽpus. * Et
dixi regi: Si regi videtur bonum, epiſtolas
det mihi ad duces regionis trans Flumen,
vt traducant me, donec veniã in Iudæam:
8 * & epiſtolam ad Aſaph cuſtodem ſaltus
regis, vt det mihi ligna, vt tegere poſſim
portas

portas turris domus, & muros ciuitatis, &
domum, quam ingreſſus fuero. Et dedit
mihi rex iuxta manum Dei mei bonã me-
cum.* Et veni ad duces regionis trans Flu- 9
men, dediq. eis epiſtolas regis: Miſerat au-
tem rex mecum principes militum, & equi-
tes. * Et audierunt Sanaballat Horonites, 10
& Tobias ſeruus Ammanites: & contriſta-
ti ſunt afflictione magna, quòd veniſſet ho-
mo, qui quæreret proſperitatem filiorum
Iſrael. * Et veni Ieruſalem, & eram ibi tri- 11
bus diebus,* & ſurrexi nocte ego, & viri pau 12
ci mecum, & non indicaui cuiquam quid
Deus dediſſet in corde meo vt facerem in
Ieruſalem, & iumentum non erat mecum,
niſi animal, cui ſedebam.* Et egreſſus ſum 13
per portam vallis nocte, & ante fontẽ dra-
conis, & ad portam ſtercoris, & conſidera-
bam murum Ieruſalem diſſipatum, & por-
tas eius conſumptas igni. * Et tranſiui ad 14
portam fontis, & ad aquæductum regis, &
non erat locus iumento, cui ſedebã, vt tran
ſiret. * Et aſcendi per torrentem nocte, & 15
conſiderabam murum, & reuerſus veni ad
portam vallis, & redij.* Magiſtratus autem 16
neſciebant quò abijſſem, aut quid ego fa-
cerem: ſed & Iudæis & ſacerdotibus, & opti
matibus, & magiſtratibus, & reliquis qui fa-
ciebant opus, vſque ad id loci nihil indica-
ueram.* Et dixi eis: Vos noſtis afflictionem 17
in qua ſumus; quia Ieruſalem deſerta eſt, &
portæ eius conſumptæ ſunt igni: venite, &
ædificemus muros Ieruſalem, & non ſimus
vltra opprobrium.* Et indicaui eis manum 18
Dei mei, quòd eſſet bona mecum, & verba
regis, quæ locutus eſſet mihi, & aio: Surga-
mus, & ædificemus. Et confortatæ ſunt ma
nus eorum in bono.* Audierunt autem Sa- 19
naballat Horonites, & Tobias ſeruus Am-
manites, & Goſem Arabs, & ſubſannauerũt
nos, & deſpexerunt, dixeruntque: Quæ eſt
hæc res, quam facitis? numquid contra re-
gem vos rebellatis? * Et reddidi eis ſermo- 20
nem, dixiq. ad eos: Deus cæli ipſe nos iu-
uat, & nos ſerui eius ſumus: ſurgamus &
ædificemus: vobis autem non eſt pars, &
iuſtitia, & memoria in Ieruſalem.

CAP. III.

1 ET ſurrexit Eliaſib ſacerdos magnus, &
fratres eius ſacerdotes, & ædificauerũt
portam gregis: ipſi ſanctificauerunt eam, &
ſtatuerunt valuas eius, & vſque ad turrim
centum cubitorum ſanctificauerunt eam,
2 vſque ad turrim Hananeel.* Et iuxta eum
ædificauerunt viri Iericho: & iuxta eũ ædi-
3 ficauit Zachur filius Amri.* Portam autem
piſcium ædificauerunt filij Aſnaa: ipſi te-
xerunt eam, & ſtatuerunt valuas eius, & ſe-
ras, & vectes. Et iuxta eos ædificauit Mari-
4 muth filius Vriæ, filij Accus.* Et iuxta eum
ædificauit Moſollam filius Barachiæ, filij
Meſezebel: & iuxta eos ædificauit Sadoc
5 filius Baana: * Et iuxta eos ædificauerunt
Thecueni: optimates autem eorum non
ſuppoſuerũt colla ſua in opere Domini ſui.
6 * Et portam veterem ædificauerunt Ioiada
filius Phaſea, & Moſollam filius Beſodia: ip
ſi texerunt eam, & ſtatuerunt valuas eius,
7 & ſeras, & vectes: * Et iuxta eos ædificaue-
runt Meltias Gabaonites, & Iadon Mero-
nathites, viri de Gabaon & Maſpha, pro du
8 ce qui erat in regione trans Flumen. * Et
iuxta eum ædificauit Eziel filius Araiã au-
rifex: & iuxta eum ædificauit Ananias filius
pigmentarij: & dimiſerunt Ieruſalem vſque
9 ad murum plateæ latioris.* Et iuxta eũ ædi
ficauit Raphaia filius Hur, princeps vici Ie
10 ruſalem.* Et iuxta eum ædificauit Iedaia
filius Haromaph contra domum ſuam: &
iuxta eum ædificauit Hattus filius Haſebo-
11 niæ.* Mediam partem vici ædificauit Mel-
chias filius Herem, & Haſub filius Phahath
12 Moab, & turrim furnorum.* Et iuxta eum
ædificauit Sellum filius Alohes princeps
mediæ partis vici Ieruſalẽ, ipſe & filiæ eius.
13 * Et portam vallis ædificauit Hanun, & ha-
bitatores Zanoe: ipſi ædificauerunt eam, &
ſtatuerunt valuas eius, & ſeras, & vectes, &
mille cubitos in muro vſque ad portã ſter-
14 quilinij.* Et portam ſterquilinij ædificauit
Melchias filius Rechab, princeps vici Beth-
acharam: ipſe ædificauit eam, & ſtatuit val
15 uas eius, & ſeras, & vectes.* Et portam fon-

tis ædificauit Sellun filius Cholhoza, prin-
ceps pagi Maſpha : ipſe ædificauit eam, &
texit,& ſtatuit valuas eius,& ſeras,& vectes,
& muros piſcinæ Siloe in hortum regis,&
vſque ad gradus, qui deſcendunt de Ciui-
tate Dauid .* Poſt eũ ædificauit Nehemias 16
filius Azboc princeps dimidiæ partis vici
Bethſur vſque contra ſepulchrum Dauid,
& vſque ad piſcinam, quæ grandi opere
conſtructa eſt,& vſque ad domum fortium.
* Poſt eum ædificauerunt Leuitæ, Rehum 17
filius Benni : poſt eum ædificauit Haſebias
princeps dimidiæ partis vici Ceilæ in vico
ſuo .* Poſt eum ædificauerũt fratres eorum 18
Bauai filius Enadad,princeps dimidiæ par-
tis Ceilæ.* Et ædificauit iuxta eum Azer fi- 19
lius Ioſue, princeps Maſpha menſuram ſe-
cundam, contra aſcenſum firmiſſimi angu-
li . * Poſt eum in monte ædificauit Baruch 20
filius Zachai menſuram ſecundam, ab an-
gulo vſque ad portã domus Eliaſib ſacer-
dotis magni .* Poſt eũ ædificauit Merimuth 21
filius Vriæ filij Haccus , menſuram ſecun-
dam, a porta domus Eliaſib, donec exten-
deretur domus Eliaſib .* Et poſt eum ædi- 22
ficauerunt ſacerdotes viri de campeſtribus
Iordanis.*Poſt eum ædificauit Beniamin & 23
Haſub contra domum ſuam : & poſt eum
ædificauit Azarias filius Maaſiæ filij Ananiæ
contra domum ſuam .*Poſt eum ædificauit 24
Bennui filius Henadad menſuram ſecun-
dam,a domo Azariæ vſque ad flexuram,&
vſque ad angulum.* Phalel filius Ozi con- 25
tra flexuram & turrim, quæ eminet de do-
mo regis excelſa, id eſt, in atrio carceris:
poſt eum Phadaia filius Pharos.*Nathinæi 26
autem habitabant in Ophel vſque contra
portam aquarum ad Orientem, & turrim,
quæ prominebat.* Poſt eum ædificauerunt 27
Thecueni menſuram ſecundam e regione,
a turre magna & eminente vſque ad murũ
templi . * Surſum autem a porta equorum 28
ædificauerunt ſacerdotes,vnuſquiſque con-
tra domum ſuam . * Poſt eos ædificauit Sa- 29
doc filius Emmer contra domum ſuam . Et
poſt eum ædificauit Semaia filius Seche-
niæ,cuſtos portæ Orientalis .* Poſt eum ædi- 30
ficauit Hanania filius Selemiæ , & Hanum
filius Seleph ſextus,menſuram ſecundam:
poſt eum ædificauit Moſollam filius Bara-
chiæ,contra gazophylacium ſuum. Poſt eũ
ædificauit Melchias filius aurificis vſque ad
domum Nathinæorum , & ſcruta venden-
tium contra portam iudicialem , & vſque
31 ad cœnaculum anguli . * Et inter cœnacu-
lum anguli in porta gregis ædificauerunt
aurifices & negotiatores .

Cap. IIII.

1 FACTVM eſt autem,cum audiſſet Sana-
ballat quòd ædificaremus murũ,iratus
eſt valde : & motus nimis ſubſannauit Iu-
2 dæos,*& dixit coram fratribus ſuis, & fre-
quentia Samaritanorũ:Quid Iudæi faciunt
imbecilles? Num dimittent eos gentes?Nũ
ſacrificabunt , & complebunt in vna die?
Numquid ædificare poterunt lapides de a-
3 ceruis pulueris,qui combuſti ſunt?* Sed &
Tobias Ammanites proximus eius,ait: Ædi
ficent: ſi aſcenderit vulpes, tranſiliet murũ
4 eorum lapideum .*Audi Deus noſter,quia
facti ſumus deſpectui: conuerte opprobriũ
ſuper caput eorum,& da eos in deſpectio-
5 nem in terra captiuitatis.* Ne operias ini-
quitatem eorum, & peccatum eorum corã
facie tua non deleatur, quia irriſerunt ædi-
6 ficantes .* Itaque ædificauimus murum, &
coniunximus totum vſque ad partem dimi
diam: & prouocatũ eſt cor populi ad ope-
7 randum . * Factum eſt autem,cum audiſſet
Sanaballat, & Tobias , & Arabes, & Am-
manitæ, & Azotij, quòd obducta eſſet ci-
catrix muri Ieruſalem , & quòd cœpiſſent
8 interrupta concludi, irati ſunt nimis . * Et
congregati ſunt omnes pariter vt venirent,
& pugnarent contra Ieruſalem , & moli-
9 rentur inſidias . * Et orauimus Deum no-
ſtrum,& poſuimus cuſtodes ſuper murum
10 die ac nocte contra eos.* Dixit autem Iu-
das : Debilitata eſt fortitudo portantis, &
humus nimia eſt , & nos non poterimus
11 ædificare murum .* Et dixerunt hoſtes no-
ſtri: Neſciant,& ignorent donec veniamus
in medium eorum , & interficiamus eos,
& ceſſare

& ceſſare faciamus opus. * Factum eſt au- 11
tem venientibus Iudæis,qui habitabanr iu-
xta eos,&dicentibus nobis per decẽ vices,
ex omnibus locis quibus venerant ad nos,
*ſtatui in loco poſt murum per circuitum 13
populum in ordinem cum gladijs ſuis, &
lanceis,&arcubus.* Et perſpexi arque ſur- 14
rexi: & aio ad optimates & magiſtratus,&
ad reliquam partem vulgi: Nolite timere
a facie eorum: Domini magni & terribilis
memẽtote,& pugnate pro fratribus veſtris,
filijs veſtris,& filiabus veſtris,& vxoribus ve
ſtris,& domibus veſtris.* Factum eſt autem, 15
cum audiſſent inimici noſtri nunciatum eſ
ſe nobis,diſſipauit Deus conſilium eorum.
Et reuerſi ſumus omnes ad muros, vnuſ-
quiſque ad opus ſuum. * Et factum eſt a 16
die illa, media pars iuuenum eorum facie-
bat opus,& media parata erat ad bellum,
& lanceæ,& ſcuta, & arcus, & loricæ, &
principes poſt eos in omni domo Iuda* ædi 17
ficantium in muro,& portantium onera,&
imponẽtium: vna manu ſua faciebat opus,
& altera tenebat gladium: * ædificantium 18
enim vnuſquiſque gladio erat accinctus re-
nes. Et ædificabant,& clangebant buccina
iuxta me.* Et dixi ad optimates,& ad ma- 19
giſtratus,& ad reliquam partẽ vulgi: Opus
grande eſt & latum,& nos ſeparati ſumus
in muro procul alter ab altero: * in loco 20
quocumque audieritis clangorem tubæ,il-
luc concurrite ad nos: Deus noſter pugna-
bit pro nobis. * Et nosipſi faciamus opus: 21
& media pars noſtrum teneat lanceas ab
aſcenſu auroræ donec egrediantur aſtra.
*In tẽpore quoque illo dixi populo: Vnuſ- 22
quiſque cum puero ſuo maneat in medio
Ieruſalem,& ſint nobis vices per noctem,
& diem,ad operandum. * Ego autem & 23
fratres mei, & pueri mei, & cuſtodes, qui
erant poſt me, non deponebamus veſti-
menta noſtra: vnuſquiſque tantum nuda-
batur ad baptiſmum.

CAP. V.

1 ET factus eſt clamor populi, & vxorum
eius magnus aduerſus fratres ſuos Iu-
2 dæos. * Et erant qui dicerent: Filij noſtri,
& filiæ noſtræ multæ ſunt nimis: accipia-
mus pro pretio eorum frumenrum, & co-
3 medamus,& viuamus. * Et erant qui dice-
rent: Agros noſtros, & vineas, & domos
noſtras opponamus,& accipiamus frumen
4 tum in fame.* Et alij dicebant: Mutuo ſu-
mamus pecunias in tributa regis, demuſq.
5 agros noſtros & vineas:* & nunc ſicut car-
nes fratrum noſtrorum, ſic carnes noſtræ
ſunt: & ſicut filij eorum, ita & filij noſtri.
ecce nos ſubiugamus filios noſtros,& filias
noſtras in ſeruitutem,& de filiabus noſtris
ſunt famulæ,nec habemus vnde poſſint re-
dimi,& agros noſtros & vineas noſtras alij
6 poſſident.* Et iratus ſum nimis cum audiſ
ſem clamorem eorum ſecundũ verba hæc:
7 *cogitauitq. cor meum mecum: & increpa-
ui optimates & magiſtratus,& dixi eis: Vſu-
raſne ſinguli a fratribus veſtris exigitis?
Et congregaui aduerſum eos concionẽ ma
8 gnam,* & dixi eis: Nos,vt ſcitis,redemimus
frarres noſtros Iudæos, qui venditi fuerant
gentibus ſecũdum poſſibilitatem noſtram:
& vos igitur vendetis fratres veſtros,& re-
dimemus eos? Er ſiluerunt,nec inuenerũt
9 quid reſponderent. * Dixiq. ad eos: Non
eſt bona res,quam facitis: quare non in ti-
more Dei noſtri ambulatis, ne exprobre-
10 tur nobis a gentibus inimicis noſtris? * Et
ego,& fratres mei,& pueri mei commoda-
uimus plurimis pecuniam & frumentum:
non repetamus in commune iſtud,æs alie-
num concedamus, quod debetur nobis.
11 * Reddite eis hodie agros ſuos, & vineas
ſuas,& olicueta ſua,& domos ſuas: quin po
tius & centeſimam pecuniæ, frumenti, vini
& olei,quam exigere ſoletis ab eis,date pro
12 illis.* Et dixerunt: Reddemus,& ab eis ni-
hil quæremus: ſicq. faciemus vt loqueris.
Et vocaui Sacerdotes,& adiuraui eos,vt fa-
13 cerent iuxta quod dixeram.* Inſuper excuſ
ſi ſinum meum, & dixi: Sic excutiat Deus
omnem virum,qui non compleuerit verbũ
iſtud,de domo ſua,& de laboribus ſuis: ſic
excutiatur,& vacuus fiat. Et dixit vniuerſa
multitudo: Amen. Et laudauerunt Deum,

Fecit ergo populus ſicut erat dictũ.*A die 14
autem illa, qua præceperat rex mihi vt eſ-
ſem dux in terra Iuda, ab anno vigeſimo vſ
que ad annum trigeſimumſecundum Arta-
xerxis regis per annos duodecim, ego & fra
tres mei annonas, quæ ducibus debebãtur,
non comedimus.*Duces autem primi, qui 15
fuerant ante me, grauauerunt populum, &
acceperunt ab eis in pane, & vino, & pecu-
nia quotidie ſiclos quadraginta: ſed & mi-
niſtri eorum depreſſerunt populum. Ego
autem non feci ita propter timorem Dei:
* quin potius in opere muri ædificaui, & 16
agrũ non emi, & omnes pueri mei congre-
gati ad opus erant.*Iudæi quoque & magi- 17
ſtratus centum quinquaginta viri, & qui ve-
niebant ad nos de gentibus, quæ in circui-
tu noſtro ſunt, in menſa mea erant.* Para- 18
batur autem mihi per dies ſingulos bos v-
nus, arietes ſex electi, exceptis volatilibus,
& inter dies decem vina diuerſa, & alia mul
ta tribuebam: inſuper & annonas ducatus
mei non quæſiui: valde enim attenuatus
erat populus.* Memento mei Deus meus 19
in bonum ſecundum omnia, quæ feci
populo huic.

CAP. VI.

FACTVM eſt autem, cum audiſſet Sana- 1
ballat, & Tobias, & Goſſem Arabs, & ce
teri inimici noſtri, quòd ædificaſſem ego
murum, & non eſſet in ipſo reſidua interru
ptio (vſque ad tempus autem illud valuas
non poſueram in portis)* miſerunt Sana- 2
ballat, & Goſſem ad me, dicentes: Veni, &
percutiamus fœdus pariter in viculis in Cã-
po Ono: ipſi autem cogitabant vt facerent
mihi malum.*Miſi ergo ad eos nuncios, di- 3
cens: Opus grande ego facio, & non poſ-
ſum deſcendere: ne forte negligatur cum
venero, & deſcendero ad vos.* Miſerunt 4
autem ad me ſecundum verbum hoc per
quattuor vices: & reſpõdi eis iuxta ſermo-
nem priorem.* Et miſit ad me Sanaballat 5
iuxta verbum prius quinta vice puerum
ſuum, & epiſtolã habebat in manu ſua ſcri-
ptam hoc modo: *IN GENTIBVS audi- 6
tum eſt, & Goſſem dixit, quòd tu & Iudæi
cogitetis rebellare, & propterea ædifices
murum, & leuare te velis ſuper eos regem:
7 propter quam cauſam* & prophetas poſue-
ris, qui prædicent de te in Ieruſalem, dicen
tes: Rex in Iudæa eſt. Auditurus eſt rex ver
ba hæc: idcirco nunc veni, vt ineamus con
8 ſilium pariter.*Et miſi ad eos, dicens: Non
eſt factum ſecundum verba hæc, quæ tu lo
queris: de corde enim tuo tu cõponis hæc.
9 *Omnes enim hi terrebant nos, cogitantes
quòd ceſſarent manus noſtræ ab opere, &
quieſceremus. Quã ob cauſam magis con-
10 fortaui manus meas:* & ingreſſus ſum do-
mum Semaiæ filij Dalaiæ filij Metabeel ſe-
cretò. Qui ait: Tractemus nobiſcum in do
mo Dei in medio templi, & claudamus por
tas ædis: quia venturi ſunt vt interficiant
te, & nocte venturi ſunt ad occidendum te.
11 *Et dixi: Num quiſquam ſimilis mei fugit?
& quis vt ego ingredietur templum, & vi-
12 uet? nõ ingrediar.* Et intellexi quòd Deus
non miſiſſet eum, ſed quaſi vaticinans locu
tus eſſet ad me, & Tobias, & Sanaballat cõ-
13 duxiſſent eum.* acceperat enim pretium, vt
territus facerem, & peccarem, & haberent
14 malum, quod exprobrarent mihi.* Memen
to mei Domine pro Tobia & Sanaballat,
iuxta opera eorum talia: ſed & Noadiæ
prophetæ, & ceterorum prophetarum, qui
15 terrebant me.* Completus eſt autem mu-
rus vigeſimoquinto die menſis Elul, quin-
16 quaginta duobus diebus.* Factum eſt ergo
cum audiſſent omnes inimici noſtri, vt ti-
merent vniuerſæ gentes, quæ erant in cir-
cuitu noſtro, & conciderent intra ſemetip-
ſos, & ſcirent quòd a Deo factum eſſet opus
17 hoc.* Sed & in diebus illis multæ optima-
tum Iudæorum epiſtolæ mittebantur ad
Tobiam, & a Tobia veniebant ad eos.
18 *Multi enim erant in Iudæa habentes iura-
mentum eius, quia gener erat Secheniæ fi-
lij Area, & Iohanan filius eius acceperat fi-
19 liam Moſollam filij Barachiæ:* ſed & lau-
dabant eum coram me, & verba mea nun-
ciabant ei: & Tobias mittebat epiſtolas vt
terreret me.

CAP.

Cap. VII.

Postquam autem ædificatus eſt mu- 1
rus,& poſui valuas,& recẽſui ianitores,
& cantores,& Leuitas:*præcepi Hanani fra 2
tri meo,& Hananiæ principi domus de Ie-
ruſalem (ipſe enim quaſi vir verax & timens
Deum plus ceteris videbatur) *& dixi eis : 3
Non aperiantur portæ Ieruſalem vſque ad
calorem ſolis. Cũq. adhuc aſſiſterent, clau-
ſæ portæ ſunt,& oppilatæ: & poſui custo-
des de habitatoribus Ieruſalem, ſingulos
per vices ſuas,& vnumquemque contra do-
mum ſuam.*Ciuitas autem erat lata nimis 4
& grãdis,& populus paruus in medio eius,
& non erant domus ædificatæ.* Deus autẽ 5
dedit in corde meo,& congregaui optima-
tes,& magiſtratus,& vulgus,vt recenſerem
eos : & inueni librum cenſus eorum, qui
aſcenderant primum, & inuentum eſt ſcri-
ptum in eo.*Iſti filij prouinciæ,qui aſcẽde- 6
runt de captiuitate migrantium,quos tran-
ſtulerat Nabuchodonoſor rex Babylonis,&
reuerſi ſunt in Ieruſalem,& in Iudæã,vnuſ-
quiſque in ciuitatem ſuam.* Qui venerunt 7
cum Zorobabel, Ioſue, Nehemias,Azarias,
Raamias,Nahamani,Mardochæus,Belſam,
Meſpharath,Begoai, Nahum, Baana. Nu-
merus virorum populi Iſrael:*Filij Pharos, 8
duo millia centum ſeptuaginta duo:* Filij 9
Saphatia, trecenti ſeptuagintaduo : * Filij 10
Area,ſexcenti quinqnagintaduo:*Filij Pha- 11
hathmoab filiorũ Ioſue & Ioab,duo millia
octingenti decem & octo :* Filij Aelam,mil- 12
le ducẽti quinquagintaquattuor:*Filij Ze- 13
thua,octingenti quadragintaquinque:*Filij 14
Zachai,ſeptingenti ſexaginta:*Filij Bannui, 15
ſexcenti quadragintaocto:* Filij Bebai,ſex- 16
centi vigintiocto :* Filij Azgad,duo millia 17
trecenti vigintiduo:*Filij Adonicam,ſexcẽ- 18
ti ſexagintaſeptem:*Filij Beguai,duo millia 19
ſexagintaſeptem:*Filij Adin,ſexcenti quin 20
quagintaquinque:* Filij Ater,filij Hezeciæ, 21
nonagintaocto:* Filij Haſem,trecenti vigin 22
tiocto:*Filij Beſai,trecenti vigintiquattuor: 23
*Filij Hareph,centum duodecim :*Filij Ga- 24 25
baon,nonagintaquinque:*Filij Bethlehem, 26
27 & Netupha,centum octogintaocto. * Viri
28 Anathoth,centum vigintiocto.* Viri Beth-
29 azmoth, quadragintaduo.* Viri Cariathia-
rim,Cephira,& Beroth, ſeptingẽti quadra-
30 gintatres.* Viri Rama & Geba,ſexcenti vi-
31 gintiunus.*Viri Machmas,centum viginti-
32 duo.* Viri Bethel & Hai,centum viginti-
33 tres.*Viri Nebo alterius,qninquagintaduo.
34 *Viri Aelam alterius,mille ducẽti quinqua-
35 gintaquattuor.* Filij Harem,trecenti vigin
36 ti.* Filij Iericho,trecenti quadragintaquin-
37 que.* Filij Lod Hadid & Ono, ſeptingenti
38 vigintiunus.* Filij Senaa,tria millia nongẽ-
39 ti triginta.* Sacerdotes : Filij Idaia in do-
40 mo Ioſue,nongenti ſeptuagintatres :* Filij
41 Emmer,mille quinqnagintaduo:*Filij Phaſ-
42 hur, mille ducenti quadragintaſeptem:*Fi-
lij Arem, mille decem & ſeptem : Leuitæ:
43 44 * Filij Ioſue & Cedmihel filiorum *Oduiæ,
45 ſeptuagintaquattuor : Cantores :* Filij A-
46 ſaph,centum quadragintaocto.*Ianitoreq;
filij Sellum,filij Ater,filij Telmon, filij Ac-
cub,filij Hatita, filij Sobai : centum trigin-
47 taocto.*Nathinæi : filij Soha,filij Haſupha,
48 filij Tebbaoth,*filij Ceros,filij Siaa,filij Pha-
don, filij Lebana,filij Hagaba, filij Selmai,
49 50 *filij Hanan,filij Geddel, filij Gaher,*filij
51 Raaia,filij Raſin,filij Necoda,*filij Gezem,
52 filij Aza,filij Phaſea,*filij Beſai,filij Munim,
53 filij Nephuſſim,*filij Bacbuc,filij Hacupha,
54 filij Harhur,*filij Beſloth, filij Mahida, filij
55 Harſa,*filij Bercos,filij Siſara, filij Thema,
56 57 *filij Naſia,filij Hatipha,*filij ſeruorum Sa-
lomonis,filij Sotai,filij Sophereth,filij Pha-
58 rida,* filij Iahala,filij Darcon, filij Ieddel,
59 *filij Saphatia,filij Hatil, filij Phochereth,
60 qui erat ortus ex Sabaim,filio Amon.*Om
nes Nathinæi,& filij ſeruorum Salomonis,
61 trecenti nonagintaduo.*Hi ſunt autem,qui
aſcenderunt de Thelmela,Thelharſa,Che-
rub,Addon, & Emmer : & non potuerunt
indicare domum patrum ſnorum,& ſemen
62 ſuum,vtrum ex Iſrael eſſent.* Filij Dalaia,
filij Tobia,filij Necoda,ſexcẽti quadragin-
63 taduo.* Et de Sacerdotibus,filij Habia,fi-
lij Accos,filij Berzellai,qui accepit de filia-
bus Berzellai Galaaditis vxorem : & voca-

tus eſt nomine eorum.* Hi quæſierunt ſcri 64
pturam ſuam in cenſu,& non inuenerunt:
& eiecti ſunt de ſacerdotio.* Dixitq. Ather- 65
ſatha eis vt non manducarent de Sanctis
ſanctorum,donec ſtaret Sacerdos doctus &
eruditus.* Omnis multitudo quaſi vir vnus 66
quadragintaduo millia trecenti ſexaginta,
*abſque ſeruis & ancillis eorum, qui erant 67
ſeptem millia trecenti trigintaſeptem,& in-
ter eos cantores,& cãtatrices,ducenti qua-
dragintaquinque.* Equi eorum,ſeptingen- 68
ti trigintaſex: muli eorum,ducenti quadra-
gintaquinque:* cameli eorum,quadringen 69
ti trigintaquinque: aſini, ſex millia ſeptin-
genti viginti.

Hucuſque refertur quid in commentario ſcriptum fuerit, exin Nehemiæ hiſtoria texitur.

*Nonnulli autem de principibus familiarũ 70
dederunt in opus. Atherſatha dedit in the-
ſaurum auri drachmas mille, phialas quin-
quaginta,tunicas ſacerdotales quingentas
triginta.* Et de principibus familiarum de- 71
derunt in theſaurum operis auri drachmas
viginti millia, & argenti mnas duo millia
ducentas.* Et quod dedit reliquus popu- 72
lus,auri drachmas viginti millia,& argenti
mnas duo millia,& tunicas ſacerdotales ſe-
xagintaſeptem.* Habitauerunt autem Sa- 73
cerdotes,& Leuitæ,& ianitores,& canto-
res,& reliquum vulgus,& Nathinæi,& om-
nis Iſrael in ciuitatibus ſuis.

CAP. VIII.

ET venerat menſis ſeptimus: filij autem 1
Iſrael erant in ciuitatibus ſuis. Cõgre-
gatuſq. eſt omnis populus quaſi vir vnus ad
plateam,quæ eſt ante portam aquarum: &
dixerũt Eſdræ ſcribæ vt afferret Librum le
gis Moyſi,quã præceperat Dominus Iſraeli.
*Attulit ergo Eſdras ſacerdos legem corã 2
multitudine virorum & mulierũ, cunctiſq.
qui poterant intelligere,in die prima men-
ſis ſeptimi.* Et legit in eo aperte in platea 3
quæ erat ante portam aquarum, de mane
vſque ad mediam diem,in conſpectu virorũ
& mulierum,& ſapientium: & aures omnis
populi erant erectæ ad Librum.* Stetit autẽ 4
Eſdras ſcriba ſuper gradum ligneum, quẽ
fecerat ad loquendum: & ſteterunt iuxta
eum Mathathias,& Semeia,& Ania,& Vria,
& Helcia, & Maaſia, ad dexteram eius: &
ad ſiniſtram,Phadaia,Miſael, & Melchia, &
Haſum,& Haſbadana, Zacharia, & Moſol-
5 lam.* Et aperuit Eſdras Librum coram om-
ni populo: ſuper vniuerſum quippe popu-
lum eminebat: & cum aperuiſſet eum,ſte-
6 tit omnis populus. * Et benedixit Eſdras
Domino Deo magno: & reſpondit omnis
populus: Amen,Amen: eleuãs manus ſuas.
& incuruati ſunt,& adorauerunt Deũ pro-
7 ni in terram.* Porro Ioſue,& Bani,& Sere-
bia, Iamin, Accub, Septhai, Odia, Maaſia,
Celita, Azarias, Iozabed, Hanan,Phalaia,
Leuitæ, ſilentium faciebant in populo ad
audiendam legem: populus autem ſtabat
8 in gradu ſuo.* Et legerunt in Libro legis
Dei diſtincte,& aperte ad intelligendum: &
9 intellexerunt cum legeretur.* Dixit autem
Nehemias(ipſe eſt Atherſatha)& Eſdras ſa
cerdos & ſcriba, & Leuitæ interpretantes
vniuerſo populo: Dies ſanctificatus eſt Do-
mino Deo noſtro, nolite lugere,& nolite
flere. Flebat enim omnis populus cum au-
10 diret verba legis.* Et dixit eis: Ite,comedi-
te pinguia,& bibite mulſum,& mittite par-
tes his, qui non præparauerunt ſibi: quia
ſanctus dies Domini eſt,& nolite contriſta-
ri: gaudium etenim Domini eſt fortitudo
11 noſtra.* Leuitæ autem ſilentium faciebant
in omni populo,dicentes: Tacete,quia dies
12 ſanctus eſt, & nolite dolere.* Abijt itaque
omnis populus vt comederet & biberet,&
mitteret partes,& faceret lætitiam magnã:
quia intellexerãt verba,quæ docuerat eos.
13 *Et in die ſecundo congregati ſunt princi-
pes familiarum vniuerſi populi,Sacerdotes
& Leuitæ ad Eſdram ſcribam,vt interpre-
14 taretur eis verba Legis.* Et inuenerunt ſcri
ptum in Lege præcepiſſe Dominum in ma
nu Moyſi vt habitent filij Iſrael in taberna-
15 culis,in die ſollemni, menſe ſeptimo:* & vt
prædicent; & diuulgent vocem in vniuer-
ſis vrbibus ſuis, & in Ieruſalem, dicentes:
Egredimini in montem, & afferte frondes
oliuæ,

oliuæ,& frondes ligni pulcherrimi,frondes
myrti, & ramos palmarum,& frondes ligni
nemoroſi vt fiant tabernacula , ſicut ſcri-
16 ptum eſt.*Et egreſſus eſt populus,& attule-
runt. Feceruntq. ſibi tabernacula vnuſquiſ-
que in domate ſuo, & in atrijs ſuis, & in
atrijs domus Dei,& in platea portæ aquarũ.
17 & in platea portæ Ephraim.. * Fecit ergo
vniuerſa eccleſia eorum,qui redierant de ca
ptiuitate,tabernacula,& habitauerũt in ta-
bernaculis: non enim fecerant a diebus Io-
ſue filij Nun taliter filij Iſrael vſque ad diem
18 illum: Et fuit lætitia magna nimis .* Legit
autem in Libro legis Dei per dies ſingulos,
a die primo vſque ad diem nouiſſimum.&
fecerunt ſollemnitatem ſeptem diebus, &
in die octauo collectam iuxta ritum..

Cap. IX.

1 IN die autem vigeſimoquarto menſis
huius conuenerunt filij Iſrael in ieiunio
2 & in ſaccis, & humus ſuper eos.* Et ſepa-
ratum eſt ſemen filiorum Iſrael ab omni fi-
lio alienigena: & ſteterunt,& confitebantur
peccata ſua,& iniquitates patrum ſuorum.
3 *Et conſurrexerunt ad ſtandum: & legerũt
in volumine Legis Domini Dei ſui, quater
in die, & quater confitebãtur, & adorabãt
4 Dominum Deum ſuum .* Surrexerunt au-
tem ſuper gradum Leuitarum Ioſue,& Ba-
ni, & Cedmihel, Sabania, Bonni, Sarebias,
Bani,& Chanani: & clamauerunt voce ma-
5 gna ad Dominum Deum ſuum.*Et dixerũt
Leuitæ Ioſue, & Cedmihel, Bonni, Haſeb-
nia,Serebia,Odaia,Sebnia,Phathahia: Sur-
gite,benedicite Domino Deo veſtro ab æ-
terno vſque in æternum:& benedicant no-
mini gloriæ tuæ excelſo in omni benedi-
6 ctione & laude.* Tu ipſe,Domine,ſolus tu
feciſti cælum,& cælum cælorum,& omnem
exercitum eorum: terram, & vniuerſa quæ
in ea ſunt: maria,& omnia quæ in eis ſunt:
& tu viuificas omnia hæc, & exercitus cæli
7 te adorat .* Tu ipſe,Domine Deus,qui ele-
giſti Abram,& eduxiſti eum de igne Chal-
dæorum,& poſuiſti nomen eius Abraham.
8 *Et inueniſti cor eius fidele coram te: &
percuſſiſti cum eo fœdus vt dares ei Terram
Chananæi,Hethæi, & Amorrhæi, & Phere-
zæi,& Iebuſæi, & Gergeſæi, vt dares ſemini
eius: & impleſti verba tua, quoniam iuſtus
9 es .* Et vidiſti afflictionem patrum noſtro-
rum in Ægypto : clamoremq. eorum audi-
10 ſti ſuper Mare rubrum.*Et dediſti ſigna at-
que portenta in Pharaone, & in vniuerſis
ſeruis eius, & in omni populo terræ illius :
cognouiſti enim quia ſuperbe egerant con-
tra eos: & feciſti tibi nomen,ſicut & in hac
11 die.* Et mare diuiſiſti ante eos, & tranſie-
runt per medium maris in ſicco : perſecu-
tores autem eorum proieciſti in profundũ,
12 quaſi lapidem in aquas validas.* Et in co-
lumna nubis ductor eorum fuiſti per diem,
& in columna ignis per noctem,vt appare-
13 ret eis via, per quam ingrediebantur .* Ad
montem quoque Sinai deſcendiſti,& locu-
tus es cum eis de cælo,& dediſti eis iudicia
recta,& legem veritatis,ceremonias,& præ-
14 cepta bona :*& ſabbatum ſanctificatum tuũ
oſtendiſti eis, & mandata,& ceremonias, &
legem præcepiſti eis in manu Moyſi ſerui
15 tui.* Panem quoque de cælo dediſti eis in
fame eorum,& aquam de petra eduxiſti eis
ſitientibus,& dixiſti eis vt ingrederentur &
poſſiderent terram,ſuper quam leuaſti ma-
16 num tuam vt traderes eis.* Ipſi vero & pa-
tres noſtri ſuperbe egerunt,& indurauerũt
ceruices ſuas,& non audierunt mãdata tua.
17 * Et noluerunt audire,& non ſunt recorda-
ti mirabilium tuorum quæ feceras eis . Et
indurauerunt ceruices ſuas,& dederunt ca-
put vt conuerterentur ad ſeruitutem ſuam,
quaſi per contentionem . Tu autem Deus
propitius, clemens, & miſericors, longani-
mis,& multæ miſerationis non dereliquiſti
18 eos ,* & quidem cum feciſſent ſibi vitulum
conflatilem, & dixiſſent: Iſte eſt Deus tuus,
qui eduxit te de Ægypto: feceruntq. blaſ-
19 phemias magnas.*Tu autem in miſericor-
dijs tuis multis non dimiſiſti eos in deſer-
to : columna nubis non receſſit ab eis per
diem vt duceret eos in viam,& colũna ignis
per noctem vt oſtenderet eis iter per quod
20 ingrederentur . * Et ſpiritum tuum bonum
dediſti

dediſti qui doceret eos, & manna tuum
non prohibuiſti ab ore eorum, & aquam
dediſti eis in ſiti. * Quadraginta annis pa- 21
uiſti eos in deſerto, nihilq. eis defuit: veſti-
menta eorum non inueterauerunt, & pe-
des eorum non ſunt attriti. * Et dediſti 22
eis regna, & populos, & partitus es eis ſor-
tes: & poſſederunt terram Sehon, & terram
regis Heſebon, & terram Og regis Baſan.
* Et multiplicaſti filios eorum ſicut ſtellas 23
cæli, & adduxiſti eos ad terram, de qua di-
xeras patribus eorum vt ingrederentur &
poſſiderent. * Et venerunt filij, & poſſede- 24
runt terram, & humiliaſti coram eis habi-
tatores terræ Chananæos, & dediſti eos in
manu eorum, & reges eorum, & populos
terræ vt facerent eis ſicut placebat illis.
*Ceperunt itaque vrbes munitas & humum 25
pinguem, & poſſederũt domos plenas cun-
ctis bonis: ciſternas ab alijs fabricatas, vi-
neas, & olïueta, & ligna pomifera multa: &
comederunt, & ſaturati ſunt, & impinguati
ſunt, & abundauerunt delicijs in bonitate
tua magna. * Prouocauerunt autem te ad 26
iracundiã, & receſſerunt a te, & proiecerũt
legem tuã poſt terga ſua: & prophetas tuos
occiderunt, qui conteſtabantur eos vt re-
uerterentur ad te: feceruntq. blaſphemias
grandes. * Et dediſti eos in manu hoſtium 27
ſuorum, & afflixerunt eos. Et in tempore
tribulationis ſuæ clamauerũt ad te, & tu de
cælo audiſti, & ſecundum miſerationes tuas
multas dediſti eis ſaluatores, qui ſaluarent
eos de manu hoſtium ſuorum. *Cumq. re- 28
quieuiſſent, reuerſi ſunt vt facerent malum
in conſpectu tuo: & dereliquiſti eos in ma-
nu inimicorum ſuorum, & poſſederunt eos.
Conuerſiq. ſunt, & clamauerunt ad te: tu
autem de cælo exaudiſti, & liberaſti eos in
miſericordijs tuis, multis temporibus. * Et 29
conteſtatus es eos vt reuerterẽtur ad Legẽ
tuam. Ipſi vero ſuperbe egerunt, & non
audierunt mandata tua, & in iudicijs tuis
peccauerunt, quæ faciet homo, & viuet in
eis: & dederunt humerum recedentem, &
ceruicẽ ſuam indurauerunt, nec audierunt.
* Et protraxiſti ſuper eos annos multos, & 30
cõteſtatus es eos in ſpiritu tuo per manum
prophetarum tuorum: & non audierunt,
& tradidiſti eos in manu populorum terra-
31 rum. * In miſericordijs autem tuis plurimis
non feciſti eos in conſumptionem, nec de-
reliquiſti eos: quoniam Deus miſerationum
32 & clemens es tu. * Nunc itaque Deus noſter
magne, fortis, & terribilis, cuſtodiens pa-
ctum & miſericordiam, ne auertas a facie
tua omnem laborem, qui inuenit nos, reges
noſtros, & principes noſtros, & ſacerdotes
noſtros, & prophetas noſtros, & patres no-
ſtros, & omnem populum tuum a diebus
33 regis Aſſur vſque in diem hanc. * Et tu iu-
ſtus es in omnibus, quæ venerunt ſuper nos:
quia veritatem feciſti, nos autem impie egi-
34 mus. * Reges noſtri, principes noſtri, ſacer-
dotes noſtri, & patres noſtri non fecerunt
legem tuam, & non attenderunt mandata
tua, & teſtimonia tua quæ teſtificatus es in
35 eis. * Et ipſi in regnis ſuis, & in bonitate
tua multa, quam dederas eis, & in terra la-
tiſſima & pingui, quam tradideras in con-
ſpectu eorum, non ſeruierunt tibi, nec re-
36 uerſi ſunt a ſtudijs ſuis peſſimis. * Ecce
noſipſi hodie ſerui ſumus: & terra, quam
dediſti patribus noſtris vt comederent pa-
nem eius, & quæ bona ſunt eius, & noſipſi
37 ſerui ſumus in ea. * Et fruges eius multipli-
cantur regibus, quos poſuiſti ſuper nos pro-
pter peccata noſtra, & corporibus noſtris
dominantur, & iumentis noſtris ſecundum
voluntatem ſuam, & in tribulatione magna
38 ſumus. * Super omnibus ergo his noſipſi
percutimus fœdus, & ſcribimus, & ſignant
principes noſtri, Leuitæ noſtri, & Sacerdo-
tes noſtri.

CAP. X.

1 SIGNATORES autem fuerunt, Nehe-
mias, Atherſatha filius Hachelai, & Se-
2 3 decias, * Saraias, Azarias, Ieremias, * Pheſhur,
4 Amarias, Melchias, * Hattus, Sebenia, Mel-
5 6 luch, * Harem, Merimuth, Obdias, * Daniel,
7 Genthon, Baruch, * Moſollam, Abia, Mia-
8 min, * Maazia, Belgai, Semeia: hi ſacerdo-
9 tes. * Porro Leuitæ, Ioſue filius Azaniæ,

Bennui

Bennui de filijs Henadad, Cedmihel, *& 10
fratres eorũ, Sebenia, Odaia, Celita, Phalaia,
Hanan, *Micha, Rohob, Haſcbia, *Zachur, 11 12
Serebia, Sabania, *Odaia, Bani, Baninu. 13
*Capita populi, Pharos, Phahathmoab, 14
Aelam, Zethu, Bani, *Bonni, Azgad, Bebai, 15
*Adonia, Begoai, Adin, *Ater, Hezecia, A- 16 17
zur, *Odaia, Haſum, Beſai, *Hareph, Ana- 18 19
thoth, Nebai, *Megphias, Moſollam, Hazir, 20
*Meſizabel, Sadoc, Ieddua, *Pheltia, Hanan, 21 22
Anaia, *Oſee, Hanania, Haſub, *Alohes, 23 24
Phalea, Sobec, *Rehum, Haſebna, Maaſia, 25
*Echaia, Hanan, Anan, *Melluch, Haran, 26 27
Baana: *& reliqui de populo, Sacerdotes, 28
Leuitæ, ianitores, & cantores, Nathinæi, &
omnes qui ſe ſeparauerunt de populis ter-
rarum ad legem Dei, vxores eorum, filij eo-
rum, & filiæ eorum, *omnes qui poterant 29
ſapere ſpondentes pro fratribus ſuis, opti-
mates eorum, & qui veniebant ad pollicen
dum, & iurandũ vt ambularent in lege Dei,
quam dederat in manu Moyſi ſerui Dei, vt
facerent & cuſtodirent vniuerſa mandata
Domini Dei noſtri, & iudicia eius & cere-
monias eius, *& vt non daremus filias no- 30
ſtras populo terræ, & filias eorum non ac-
ciperemus filijs noſtris. *Populi quoque ter 31
ræ, qui importãt venalia, & omnia ad vſum,
per diem ſabbati vt vendant, non accipie-
mus ab eis in ſabbato & in die ſanctificato.
Et dimittemus annum ſeptimum, & exa-
ctionem vniuerſæ manus. *Et ſtatuemus ſu- 32
per nos præcepta, vt demus tertiam partem
ſicli per annum ad opus domus Dei noſtri,
*ad panes propoſitionis, & ad ſacrificium 33
ſempiternum, & in holocauſtum ſempiter-
num in ſabbatis, in calendis, in ſollemnita-
tibus, & in ſanctificatis, & pro peccato: vt
exoretur pro Iſrael, & in omnem vſum do-
mus Dei noſtri. *Sortes ergo miſimus ſu- 34
per oblationem lignorum inter Sacerdo-
tes, & Leuitas, & populum, vt inferrentur in
domum Dei noſtri per domos patrum no-
ſtrorum, per tempora, a temporibus anni
vſque ad annum: vt arderent ſuper altare
Domini Dei noſtri, ſicut ſcriptum eſt in lege
Moyſi: *& vt afferremus primogenita terræ 35
noſtræ, & primitiua vniuerſi fructus omnis
ligni, ab anno in annum, in domo Domini:
36 *& primitiua filiorum noſtrorum, & pecó-
rum noſtrorum, ſicut ſcriptum eſt in lege,
& primitiua boum noſtrorum, & ouium
noſtrarum, vt offerrentur in domo Dei no-
ſtri, Sacerdotibus qui miniſtrant in domo
37 Dei noſtri: *& primitias ciborum noſtro-
rum, & libaminum noſtrorum, & poma
omnis ligni, vindemiæ quoque & olei affe-
remus Sacerdotibus ad gazophylaciũ Dei
noſtri, & decimam partem terræ noſtræ
Leuitis. Ipſi Leuitæ decimas accipient ex
omnibus ciuitatibus operum noſtrorum.
38 *Erit autem Sacerdos filius Aaron cum Le-
uitis in decimis Leuitarum, & Leuitæ offe-
rent decimam partem decimæ ſuæ in do-
mo Dei noſtri, ad gazophylacium in do-
39 mum theſauri: *Ad gazophylacium enim
deportabunt filij Iſrael, & filij Leui primi-
tias frumenti, vini, & olei: & ibi erunt va-
ſa ſanctificata, & Sacerdotes, & cantores,
& ianitores, & miniſtri, & non dimittemus
domum Dei noſtri.

CAP. XI.

1 HABITAVERVNT autem principes
populi in Ieruſalẽ: reliqua vero plebs
miſit ſortem, vt tollerent vnam partem de
decem qui habitaturi eſſent in Ieruſalem
ciuitate ſancta, nouem vero partes in ciui-
2 tatibus. *Benedixit autem populus omni-
bus viris qui ſe ſponte obtulerant vt habi-
3 tarent in Ieruſalem. *Hi ſunt itaque princi-
pes prouinciæ qui habitauerunt in Ieruſa-
lem, & in ciuitatibus Iuda. Habitauit autem
vnuſquiſque in poſſeſſione ſua, in vrbibus
ſuis, Iſrael, Sacerdotes, Leuitæ, Nathinæi, &
4 filij ſeruorum Salomonis. *Et in Ieruſalem
habitauerũt de filijs Iuda, & de filijs Benia-
min: de filijs Iuda, Athaias filius Aziam, filij
Zachariæ, filij Amariæ, filij Saphatiæ, filij
5 Malaleel: de filijs Phares, *Maaſia filius Ba-
ruch, filius Cholhoza, filius Hazia, filius
Adaia, filius Ioiarib, filius Zachariæ, filius Si-
6 lonitis: *omnes hi filij Phares, qui habitaue-
runt in Ieruſalem, quadringenti ſexaginta
octo

octo viri fortes.* Hi ſunt autem filij Benia- 7
min: Sellum filius Moſollam, filius Ioed, fi-
lius Phadaia, filius Colaia, filius Maſia, filius
Etheel, filius Iſaia,* & poſt eum Gebbai, Sel- 8
lai, nongenti vigintiocto,* & Ioel filius Ze- 9
chri præpoſitus eorum, & Iudas filius Senua
ſuper ciuitatem ſecundus.* Et de ſacerdoti- 10
bus, Idaia filius Ioarib, Iachin,* Saraia filius 11
Helciæ, filius Moſollam, filius Sadoc, filius
Meraioth, filius Achitob princeps domus
Dei,* & fratres eorum facientes opera tem- 12
pli: octingenti viginti duo. Et Adaia filius
Ieroham, filius Phelelia, filius Amſi, filius
Zachariæ, filius Pheshur, filius Melchiæ,* & 13
fratres eius principes patrum: ducenti qua-
dragintaduo. Et Amaſſai filius Azreel, filius
Ahazi, filius Moſollamoth, filius Emmer,* & 14
fratres eorum potentes nimis: centum vi-
gintiocto, & præpoſitus eorũ Zabdiel filius
potentium.* Et de Leuitis Semeia filius Ha- 15
ſub, filius Azaricam, filius Haſabia, filius Bo-
ni,* & Sabathai & Iozabed, ſuper omnia 16
opera, quæ erant forinſecus in domo Dei, a
principibus Leuitarum.* Et Mathania filius 17
Micha, filius Zebedei, filius Aſaph princeps
ad laudandũ, & ad confitẽdum in oratione,
& Becbecia ſecundus de fratribus eius, &
Abda filius Samua, filius Galal, filius Idithũ:
* omnes Leuitæ in ciuitate ſancta ducenti 18
octogintaquattuor.* Et ianitores, Accub, 19
Telmon, & fratres eorum, qui cuſtodiebant
oſtia: centũ ſeptuaginta duo.* Et reliqui ex 20
Iſrael Sacerdotes & Leuitæ in vniuerſis ciui-
tatibus Iuda, vnuſquiſque in poſſeſſione ſua.
* Et Nathinæi, qui habitabant in Ophel, & 21
Siaha, & Gaſpha de Nathinæis.* Et epiſco- 22
pus Leuitarum in Ieruſalẽ, Azzi filius Bani,
filius Haſabiæ, filius Mathaniæ, filius Michæ.
De filijs Aſaph, cãtores in miniſterio domus
Dei.* Præceptũ quippe regis ſuper eos erat, 23
& ordo in cantoribus per dies ſingulos,* & 24
Phathahia filius Meſezebel, de filijs Zara fi-
lij Iuda in manu regis, iuxta omne verbum
populi,* & in domibus per omnes regiones 25
eorum. De filijs Iuda habitauerunt in Ca-
riatharbe & in filiabus eius: & in Dibon, &
in filiabus eius: & in Cabſeel, & in viculis
26 eius,* & in Ieſue, & in Molada, & in Beth-
27 phaleth,* & in Haſerſual, & in Berſabee, & in
28 filiabus eius,* & in Siceleg, & in Mochona,
29 & in filiabus eius,* & in Remmon, & in Sa-
30 raa, & in Ierimuth,* Zanoa, Odollam, & in
villis earum, Lachis & regionibus eius, &
Azeca, & filiabus eius. Et manſerunt in Ber-
31 ſabee vſque ad vallem Ennom.* Filij autem
Beniamin, a Geba, Mechmas, & Hai, & Be-
32 thel & filiabus eius:* Anathoth, Nob, Ana-
33 34 nia,* Aſor, Rama, Gethaim,* Hadid, Seboim,
35 36 & Neballat, Lod* & Ono valle artificũ.* Et
de Leuitis portiones Iudæ & Beniamin.

Cap. XII.

1 HI ſunt autem Sacerdotes & Leuitæ, qui
aſcenderunt cum Zorobabel filio Sa-
lathiel, & Ioſue: Saraia, Ieremias, Eſdras,
2 3 * Amaria, Melluch, Hattus,* Sebenias, Rheũ,
4 5 Merimuth,* Addo, Genthon, Abia,* Mia-
6 min, Madia, Belga,* Semeia, & Ioiarib, Idaia,
7 Sellum, Amoc, Helcias,* Idaia. Iſti princi-
pes Sacerdotum, & fratres eorum in diebus
8 Ioſue.* Porro Leuitæ, Ieſua, Bennui, Ced-
mihel, Sarebia, Iuda, Mathanias, ſuper hym-
9 nos ipſi & fratres eorum:* & Becbecia atque
Hanni, & fratres eorum vnuſquiſque in offi-
10 cio ſuo.* Ioſue autem genuit Ioacim, & Ioa-
cim genuit Eliaſib, & Eliaſib genuit Ioiada,
11 * & Ioiada genuit Ionathan, & Ionathan ge-
12 nuit Ieddoa.* In diebus autem Ioacim erãt
Sacerdotes & principes familiarum: Saraiæ,
13 Maraia: Ieremiæ, Hanania:* Eſdræ, Moſol-
14 lam: Amariæ, Iohanan:* Milicho, Ionathan;
15 Sebeniæ, Ioſeph:* Harã, Edna: Maraioth;
16 Helci:* Adaiæ, Zacharia, Genthon, Moſol-
17 lam:* Abiæ, Zechri, Miamin & Moadiæ;
18 Phelti:* Belgæ, Sammua: Semaiæ, Iona-
19 than,* Ioiarib, Mathanai: Iodaiæ, Azzi:
20 21 * Sellai, Celai: Amoc, Heber:* Helciæ;
22 Haſebia: Idaiæ, Nathanael.* Leuitæ in die-
bus Eliaſib, & Ioiada, & Iohanan, & Ieddoa
ſcripti principes familiarum, & Sacerdotes
23 in regno Darij Perſæ.* Filij Leui principes
familiarum, ſcripti in Libro verborum die-
rum, & vſque ad dies Ionathan, filij Elia-
24 ſib.* Et principes Leuitarum, Haſebia,
Serebia,

Serebia,& Ioſue filius Cedmihel: & fratres
eorum per vices ſuas, vt laudarent & con-
fiterentur iuxta præceptum Dauid viri Dei,
& obſeruarent æque per ordinem. *Matha- 25
nia, & Becbecia, Obedia, Moſollam, Tel-
mon, Accub cuſtodes portarum & veſtibu-
lorum ante portas. *Hi in diebus Ioacim fi- 26
lij Ioſue, filij Ioſedec, & in diebus Nehemiæ
ducis, & Eſdræ ſacerdotis, ſcribæq. *In de- 27
dicatione autem muri Ieruſalē requiſierunt
Leuitas de omnibus locis ſuis vt adducerēt
eos in Ieruſalem, & facerent dedicationem
& lætitiam in actione gratiarum, & cantico,
& in cymbalis, pſalterijs, & citharis. *Con- 28
gregati ſunt autem filij cantorū de campe-
ſtribus circa Ieruſalem, & de villis Nethu-
phati, *& de domo Galgal, & de regionibus 29
Geba & Azmaueth: quoniam villas ædifi-
cauerunt ſibi cantores in circuitu Ieruſalē.
*Et mundati ſunt Sacerdotes & Leuitæ, & 30
mundauerunt populum, & portas, & mu-
rum. *Aſcendere autem feci principes Iuda 31
ſuper murum, & ſtatui duos magnos cho-
ros laudantium. Et ierunt ad dexteram ſu-
per murum ad portam ſterquilinij. *Et iuit 32
poſt eos Oſaias, & media pars principum
Iuda, *& Azarias, Eſdras, & Moſollā, Iudas, 33
& Beniamin, & Semeia, & Ieremias. *Et de 34
filijs ſacerdotum in tubis, Zacharias filius
Ionathan, filius Semeiæ, filius Mathaniæ,
filius Michaiæ, filius Zechur, filius Aſaph,
*& fratres eius Semeia, & Azareel, Malalai, 35
Galalai, Maai, Nathanael, & Iudas, & Hana-
ni, in vaſis cantici Dauid viri Dei: & Eſdras
ſcriba ante eos in porta Fontis. *Et contra 36
eos aſcenderunt in gradibus ciuitatis Da-
uid in aſcenſu muri ſuper domum Dauid,
& vſque ad portam Aquarum ad Oriētem.
*Et chorus ſecundus gratias referentium 37
ibat ex aduerſo, & ego poſt eum, & media
pars populi ſuper murum & ſuper turrim
furnorum, & vſque ad murum latiſſimum,
*& ſuper portam Ephraim, & ſuper portam 38
antiquam, & ſuper portā piſcium & turrim
Hananeel, & turrim Emath, & vſque ad
portam gregis: & ſteterunt in porta cuſto-
diæ, *ſteteruntq. duo chori laudantium in 39
domo Dei, & ego, & dimidia pars magiſtra-
40 tuum mecum. *Et Sacerdotes, Eliachim,
Maaſia, Miamin, Michea, Elioenai, Zacha-
41 ria, Hanania in tubis, *& Maaſia, & Semeia,
& Eleazar, & Azzi, & Iohanan, & Melchia,
& Aelam, & Ezer. Et clare cecinerunt can-
42 tores, & Iezraia præpoſitus: *& immolaue-
runt in die illa victimas magnas, & lætati
ſunt: Deus enim lætificauerat eos lætitia
magna: ſed & vxores eorum & liberi ga-
uiſi ſunt, & audita eſt lætitia Ieruſalem pro-
43 cul. *Recenſuerunt quoque in die illa vi-
ros ſuper gazophylacia theſauri ad libami-
na, & ad primitias, & ad decimas, vt intro-
ferrent per eos principes ciuitatis in deco-
re gratiarum actionis, Sacerdotes & Leui-
tas: quia lætificatus eſt Iuda in Sacerdoti-
44 bus & Leuitis aſtantibus. *Et cuſtodierunt
obſeruationem Dei ſui, & obſeruationem
expiationis, & cantores, & ianitores iuxta
præceptum Dauid, & Salomonis filij eius,
45 *quia in diebus Dauid & Aſaph ab exordio
erant principes conſtituti cantorum in car-
46 mine laudantium, & confitentium Deo. *Et
omnis Iſrael, in diebus Zorobabel, & in
diebus Nehemiæ dabant partes cantoribus
& ianitoribus per dies ſingulos, & ſancti-
ficabant Leuitas, & Leuitæ ſanctificabant
filios Aaron.

Cap. XIII.

1 IN die autem illo lectum eſt in volumi-
ne Moyſi audiente populo: & inuentum
eſt ſcriptum in eo, quòd non debeant in-
troire Ammonites & Moabites in eccleſiam
2 Dei vſque in æternum: *eo quòd non oc-
currerint filijs Iſrael cum pane & aqua: &
conduxerint aduerſum eos Balaam, ad ma-
ledicendum eis: & conuertit Deus noſter
3 maledictionem in benedictionem. *Factum
eſt autem, cum audiſſent legem, ſeparaue-
4 runt omnem alienigenam ab Iſrael. *Et ſu-
per hoc erat Eliaſib ſacerdos, qui fuerat
præpoſitus in gazophylacio domus Dei no-
5 ſtri, & proximus Tobiæ. *Fecit ergo ſibi ga-
6 zophylacium grande, & ibi erant ante eum
reponentes munera, & thus, & vaſa, & deci-
mam

mam frumenti, vini, & olei, partes Leuita-
rum, & cantorum, & ianitorum, & primitias
sacerdotales. * In omnibus autem his non 6
fui in Ieruſalem, quia anno trigeſimo ſe-
cundo Artaxerxis regis Babylonis veni ad
regem, & in fine dierum rogaui regem. * Et 7
veni in Ieruſalem, & intellexi malum, quod
fecerat Eliaſib Tobiæ vt faceret ei theſau-
rum in veſtibulis domus Dei. * Et malum 8
mihi viſum eſt valde. Et proieci vaſa do-
mus Tobiæ foras de gazophylacio: * præ- 9
cepiq. & emundauerunt gazophylacia: &
retuli ibi vaſa domus Dei, ſacrificium, &
thus. * Et cognoui quod partes Leuitarum 10
non fuiſſent datæ: & fugiſſet vnuſquiſque
in regionem ſuam de Leuitis, & cantoribus,
& de his, qui miniſtrabant: * & egi cauſam 11
aduerſus magiſtratus, & dixi: Quare dere-
liquimus domum Dei? Et congregaui eos,
& feci ſtare in ſtationibus ſuis. * Et omnis 12
Iuda apportabat decimam frumenti, vini,
& olei in horrea. * Et conſtituimus ſuper 13
horrea Selemiam Sacerdotem, & Sadoc
ſcribam, & Phadaiam de Leuitis, & iuxta
eos Hanan filium Zachur, filium Matha-
niæ: quoniam fideles comprobati ſunt, &
ipſis creditæ ſunt partes fratrum ſuorum.
* Memento mei Deus meus pro hoc, & ne 14
deleas miſerationes meas, quas feci in do-
mo Dei mei, & in ceremonijs eius. * In 15
diebus illis vidi in Iuda calcantes torcula-
ria in ſabbato, portantes aceruos, & one-
rantes ſuper aſinos vinum, & vuas, & ficus,
& omne onus, & inferentes in Ieruſalem
die ſabbati. Et conteſtatus ſum vt in die
qua vendere liceret, venderent. * Et Tyrij 16
habitauerunt in ea inferentes piſces, & om-
nia venalia: & vendebant in ſabbatis filijs
Iuda in Ieruſalem: * & obiurgaui optimates 17
Iuda, & dixi eis: Quæ eſt hæc res mala, quã
vos facitis & profanatis diem Sabbati?
* Numquid non hæc fecerunt patres no- 18
ſtri, & adduxit Deus noſter ſuper nos om-
ne malum hoc, & ſuper ciuitatem hanc? Et
vos additis iracundiam ſuper Iſrael violan-
do Sabbatum. * Factum eſt autẽ, cum quie- 19
uiſſent portæ Ieruſalem in die Sabbati, di-
xi: & clauſerunt ianuas, & præcepi vt non
aperirent eas vſque poſt Sabbatum: & de
pueris meis conſtitui ſuper portas vt nul-
20 lus inferret onus in die Sabbati. * Et man-
ſerunt negotiatores, & vendentes vniuerſa
21 venalia foris Ieruſalem ſemel & bis. * Et
conteſtatus ſum eos, & dixi eis: Quare ma-
netis ex aduerſo muri? ſi ſecundo hoc fe-
ceritis, manum mittam in vos. Itaque ex
tempore illo non venerunt in Sabbato.
22 * Dixi quoque Leuitis vt mundarentur, &
venirent ad cuſtodiendas portas, & ſan-
ctificandam diem Sabbati: & pro hoc ergo
memento mei Deus meus, & parce mihi
ſecundum multitudinem miſerationum
23 tuarum. * Sed & in diebus illis vidi Iu-
dæos ducentes vxores Azotidas, Ammo-
24 nitidas, & Moabitidas. * Et filij eorum ex
media parte loquebantur Azotice, & ne-
ſciebant loqui Iudaice, & loquebantur iux-
25 ta linguam populi, & populi. * Et obiur-
gaui eos, & maledixi. Et cecidi ex eis vi-
ros, & decalauaui eos, & adiuraui in Deo,
vt non darent filias ſuas filijs eorum, &
non acciperent de filiabus eorum filijs ſuis,
26 & ſibimetipſis, dicens: * Numquid non in
huiuſcemodi re peccauit Salomon rex Iſ-
rael? & certe in gentibus multis non erat
rex ſimilis ei, & dilectus Deo ſuo erat, &
poſuit eum Deus regem ſuper omnem Iſ-
rael: & ipſum ergo duxerunt ad peccatum
27 mulieres alienigenæ. * Numquid & nos
inobedientes faciemus omne malum gran-
de hoc vt præuaricemur in Deo noſtro,
28 & ducamus vxores peregrinas? * De fi-
lijs autem Ioiada filij Eliaſib ſacerdotis
magni, gener erat Sanaballat Horonites,
29 quem fugaui a me. * Recordare Domi-
ne Deus meus aduerſum eos, qui polluunt
ſacerdotium, iuſq. Sacerdotale & Leuiti-
30 cum. * Igitur mundaui eos ab omnibus
alienigenis, & conſtitui ordines Sacerdo-
tum & Leuitarum, vnumquemque in
31 miniſterio ſuo: * & in oblatione ligno-
rum in temporibus conſtitutis, & in primi-
tiſſis: memento mei Deus meus in bo-
num. Amen.

LIBER

LIBER TOBIAE.

CAPVT PRIMVM.

1 TOBIAS ex tribu, & ciuita-
te Nephthali (quæ eſt in
ſuperioribus Galilææ ſupra
Naaſſon, poſt viam, quæ
ducit ad Occidentem, in
2 ſiniſtro habens ciuitatem Sephet) *cum ca-
ptus eſſet in diebus Salmanaſar regis Aſſy-
riorum, in captiuitate tamen poſitus, viam
3 veritatis non deſeruit, * ita vt omnia, quæ
habere poterat, quotidie concaptiuis fratri-
bus, qui erant ex eius genere, impertiret.
4 * Cũq. eſſet iunior omnibus in tribu Neph-
thali, nihil tamen puerile geſſit in opere.
5 * Denique cum irent omnes ad vitulos au-
reos, quos Ieroboam fecerat rex Iſrael, hic
6 ſolus fugiebat conſortia omnium, *ſed per-
gebat in Ieruſalem ad templum Domini,
& ibi adorabat Dominum Deum Iſrael, om
nia primitiua ſua, & decimas ſuas fideliter
7 offerens, *ita vt in tertio anno proſelytis &
aduenis miniſtraret omnem decimationem.
8 * Hæc & his ſimilia ſecundum legem Dei
9 puerulus obſeruabat. *Cum vero factus eſ-
ſet vir, accepit vxorẽ Annam de tribu ſua,
genuitq. ex ea filium, nomen ſuum impo-
10 nens ei, *quem ab infantia timere Deum
11 docuit, & abſtinere ab omni peccato. *Igi-
tur, cum per captiuitatem deueniſſet cum
vxore ſua, & filio in ciuitatem Niniuen cum
12 omni tribu ſua, (*cum omnes ederent ex
cibis Gentilium) iſte cuſtodiuit animam ſuã,
& numquam contaminatus eſt in eſcis eo-
13 rum. * Et quoniam memor fuit Domini in
toto corde ſuo, dedit illi Deus gratiam in
14 conſpectu Salmanaſar regis, * & dedit illi
poteſtatem quòcumque vellet ire, habens
libertatem quæcumque facere voluiſſet.
15 *Pergebat ergo ad omnes, qui erant in ca-
16 ptiuitate, & monita ſalutis dabat eis. *Cum
autem veniſſet in Rages ciuitatem Medo-
rum, & ex his, quibus honoratus fuerat a
17 rege, habuiſſet decem talenta argenti: * &
cum in multa turba generis ſui Gabelum
egentem videret, qui erat ex tribu eius, ſub
chirographo dedit illi memoratum pondus
18 argenti. * Poſt multum vero temporis, mor
tuo Salmanaſar rege, cum regnaret Senna-
cherib filius eius pro eo, & filios Iſrael exo-
19 ſos haberet in cõſpectu ſuo: * Tobias quo-
tidie pergebat per omnem cognationem
ſuam, & conſolabatur eos, diuidebatq. vni-
cuique, prout poterat, de facultatibus ſuis:
20 * eſurientes alebat, nudiſq. veſtimenta præ-
bebat, & mortuis atque occiſis ſepultu-
21 ram ſolicitus exhibebat. * Denique cum
reuerſus eſſet rex Sennacherib fugiens a
Iudæa plagam, quam circa eum fecerat
Deus propter blaſphemiam ſuam, & iratus
multos occideret ex filijs Iſrael, Tobias ſe-
22 peliebat corpora eorum. * At vbi nuncia-
tum eſt regi, iuſſit eum occidi, & tulit om-
23 nem ſubſtantiam eius. * Tobias vero cum
filio ſuo, & cum vxore fugiens, nudus
24 latuit, quia multi diligebant eum. * Poſt
dies vero quadragintaquinque occiderunt
25 regem filij ipſius, * & reuerſus eſt Tobias
in domum ſuam, omniſq. facultas eius re-
ſtituta eſt ei.

CAP. II.

1 POST HAEC vero, cum eſſet dies feſtus
Domini, & factum eſſet prandium bo-
2 num in domo Tobiæ, *dixit filio ſuo: Vade,
& adduc aliquos de tribu noſtra, timentes
3 Deum, vt epulentur nobiſcum. * Cumq.
abijſſet, reuerſus nunciauit ei, vnum ex fi-
lijs Iſrael iugulatum iacere in platea. Sta-
timq. exiliens de accubitu ſuo, relinquens
prandium, ieiunus peruenit ad corpus:
4 * tollenſq. illud portauit ad domum ſuam
occulte, vt dum ſol occubuiſſet, caute ſe-
5 peliret eum. *Cumq. occultaſſet corpus,

manducauit panem cum luctu & tremore,
* memorans illum ſermonem, quem dixit 6
Dominus per Amos prophetam: Dies fe-
ſti veſtri conuertentur in lamentationem
& luctum. * Cum vero ſol occubuiſſet, abijt, 7
& ſepeliuit eum. * Arguebant autem eum 8
omnes proximi eius, dicentes: Iam huius
rei cauſa interfici iuſſus es, & vix effugiſti
mortis imperium, & iterũ ſepelis mortuos?
* Sed Tobias plus timens Deum, quàm re- 9
gem, rapiebat corpora occiſorum, & oc-
cultabat in domo ſua, & medijs noctibus
ſepeliebat ea. * Contigit autem vt quadam 10
die fatigatus a ſepultura, veniens in domũ
ſuam, iactaſſet ſe iuxta parietem, & obdor-
miſſet, * & ex nido hirundinum dormienti 11
illi calida ſtercora inciderent ſuper oculos
eius, fieretq. cæcus. * Hanc autem tentatio- 12
nem ideo permiſit Dominus euenire illi, vt
poſteris daretur exemplum patientiæ eius,
ſicut & ſancti Iob. * Nam cum ab infantia 13
ſua ſemper Deum timuerit, & mandata
eius cuſtodierit, non eſt contriſtatus con-
tra Deum quòd plaga cæcitatis euenerit ei;
* ſed immobilis in Dei timore permanſit, 14
agens gratias Deo omnibus diebus vitæ
ſuæ. * Nam ſicut beato Iob inſultabant re- 15
ges, ita iſti parentes & cognati eius irri-
debant vitam eius, dicentes: * Vbi eſt ſpes 16
tua, pro qua eleemoſynas, & ſepulturas fa-
ciebas? * Tobias vero increpabat eos, di- 17
cens: Nolite ita loqui: * quoniam filij ſan- 18
ctorum ſumus, & vitam illam expecta-
mus, quam Deus daturus eſt his, qui fidem
ſuam numquàm mutant ab eo. * Anna ve- 19
ro vxor eius ibat ad opus textrinum quo-
tidie, & de labore manuum ſuarum vi-
ctum, quem conſequi poterat, deferebat.
* Vnde factum eſt, vt hœdum caprarum 20
accipiens detuliſſet domi: * Cuius cum 21
vocem balantis vir eius audiſſet, dixit:
Videte, ne forte furtiuus ſit, reddite eum
dominis ſuis, quia non licet nobis aut e-
dere ex furto aliquid, aut contingere.
* Ad hæc vxor eius irata reſpondit: Ma- 22
nifeſte vana facta eſt ſpes tua, & elee-
moſynæ tuæ modo apparuerunt. * At- 23
que his, & alijs huiuſcemodi verbis ex-
probrabat ei.

Cap. III.

1 TVNC Tobias ingemuit, & cœpit ora-
2 re cum lacrymis, * dicens: Iuſtus es Do-
mine, & omnia iudicia tua iuſta ſunt, &
omnes viæ tuæ, miſericordia, & veritas, & iu-
3 dicium. * Et nũc Domine memor eſto mei,
& ne vindictam ſumas de peccatis meis, ne-
que reminiſcaris delicta mea, vel parentum
4 meorum. * Quoniam non obediuimus præ-
ceptis tuis, ideo traditi ſumus in direptio-
nem, & captiuitatem, & mortem, & in fabu-
lam, & in improperium omnibus nationi-
5 bus, in quibus diſperſiſti nos. * Et nunc
Domine magna iudicia tua, quia non egi-
mus ſecundum præcepta tua, & non ambu-
6 lauimus ſynceriter coram te: * & nunc Do-
mine ſecundum voluntatem tuam fac me-
cũ, & præcipe in pace recipi ſpiritũ meum:
expedit enim mihi mori magis, quàm viue-
7 re. * Eadem itaque die contigit vt Sara filia
Raguelis in Rages ciuitate Medorum, &
ipſa audiret improperium ab vna ex ancillis
8 patris ſui, * quoniam tradita fuerat ſeptem
viris, & dæmonium nomine Aſmodæus oc-
ciderat eos, mox vt ingreſſi fuiſſent ad eam.
9 * Ergo cum pro culpa ſua increparet puel-
lam, reſpondit ei, dicens: Amplius ex te
non videamus filium, aut filiam ſuper ter-
10 ram, interfectrix virorum tuorum. * Num-
11 quid & occidere me vis, ſicut iam occidiſti
ſeptem viros? Ad hanc vocem perrexit in
ſuperius cubiculum domus ſuæ: & tribus
diebus, & tribus noctibus non manduca-
uit, neque bibit: * ſed in oratione perſi-
ſtens cum lacrymis deprecabatur Deum,
12 vt ab iſto improperio liberaret eam. * Fa-
ctum eſt autem die tertia, dum compleret
13 orationem, benedicens Dominum, * dixit:
Benedictum eſt nomen tuum Deus pa-
trum noſtrorum: qui cum iratus fueris, mi-
ſericordiam facies, & in tempore tribula-
tionis peccata dimittis his, qui inuocant
14 te. * Ad te Domine faciem meam conuer-
15 to, ad te oculos meos dirigo. * Peto Do-
mine

mine vt de vinculo improperij huius abſol
uas me, aut certe deſuper terrâ eripias me.
*Tu ſcis Domine, quia numquam concupi- 16
ui virum, & mundam ſeruaui animam meã
ab omni concupiſcentia. *Numquam cum 17
ludentibus miſcui me: neque cum his, qui
in leuitate ambulant, participem me præ-
bui. *Virum autem cum timore tuo, non 18
cum libidine mea conſenſi ſuſcipere: *Et 19
aut ego indigna fui illis, aut illi forſitan mẽ
non fuerunt digni: quia forſitan viro alij
conſeruaſti me. *Non eſt enim in hominis 20
poteſtate conſilium tuum. *Hoc autem pro 21
certo habet omnis, qui te colit, quòd vita
eius, ſi in probatione fuerit, coronabitur: ſi
autem in tribulatione fuerit, liberabitur: &
ſi in correptione fuerit, ad miſericordiam
tuam venire licebit. *Non enim delectaris 22
in perditionibus noſtris: quia poſt tempe-
ſtatem tranquillum facis, & poſt lacryma-
tionem & fletum, exultationem infundis.
*Sit nomen tuum Deus Iſrael benedictum 23
in ſæcula. *In illo tempore exauditæ ſunt 24
preces amborum in conſpectu gloriæ ſum-
mi Dei: *& miſſus eſt Angelus Domini ſan 25
ctus Raphael, vt curaret eos ambos, quo-
rum vno tempore ſunt orationes in con-
ſpectu Domini recitatæ.

CAP. IIII.

IGITVR cum Tobias putaret orationem 1
ſuam exaudiri vt mori potuiſſet, vocauit
ad ſe Tobiam filium ſuum, *dixitq. ei: Au- 2
di fili mi verba oris mei, & ea in corde tuo,
quaſi fundamentum conſtrue. *Cum acce- 3
perit Deus animam meam, corpus meum
ſepeli: & honorem habebis matri tuæ om
nibus diebus vitæ eius: *memor enim eſſe 4
debes, quæ & quanta pericula paſſa ſit pro-
pter te in vtero ſuo. *Cum autem & ipſa 5
compleuerit tempus vitæ ſuæ, ſepelias eam
circa me. *Omnibus autem diebus vitæ 6
tuæ in mẽte habeto Deum: & caue ne ali-
quando peccato conſentias, & prætermit-
tas præcepta Domini Dei noſtri. *Ex ſub- 7
ſtantia tua fac eleemoſynam, & noli auer-
tere faciem tuam ab vllo paupere: ita enim
fiet vt nec a te auertatur facies Domini.
8 *Quo modo potueris, ita eſto miſericors.
9 *Si multum tibi fuerit, abundanter tribue:
ſi exiguum tibi fuerit, etiam exiguum liben
10 ter impertiri ſtude. *Præmium enim bonũ
11 tibi theſaurizas in die neceſſitatis. *quoniã
eleemoſyna ab omni peccato, & a morte
liberat, & non patietur animam ire in te-
12 nebras. *Fiducia magna erit coram ſummo
Deo eleemoſyna omnibus facientibus eã.
13 *Attende tibi fili mi ab omni fornicatione,
& præter vxorem tuam numquam patiaris
14 crimen ſcire. *Superbiam nnmquam in tuo
ſenſu, aut in tuo verbo dominari permittas:
in ipſa enim initium ſumpſit omnis perdi-
15 tio. *Quicumque tibi aliquid operatus fue-
rit, ſtatim ei mercedem reſtitue, & merces
mercenarij tui apud te omnino non rema-
16 neat. *Quod ab alio oderis fieri tibi, vidẽ
17 ne tu aliquando alteri facias. *Panem tuum
cum eſurientibus & egenis comede, & de
18 veſtimentis tuis nudos tege. *Panem tuum,
& vinum tuum ſuper ſepulturam iuſti con-
ſtitue, & noli ex eo manducare, & bibere
19 cum peccatoribus. *conſilium ſemper a ſa-
20 piente perquire. *Omni tempore benedic
Deum: & pete ab eo, vt vias tuas dirigat,
& omnia conſilia tua in ipſo permaneant.
21 *Indico etiam tibi fili mi dediſſe me decem
talenta argẽti, dum adhuc infantulus eſſes,
Gabelo, in Rages ciuitate Medorum, & chi-
22 rographum eius apud me habeo: *& ideo
perquire quo modo ad eum peruenias, &
recipias ab eo ſupra memoratum pondus
argenti, & reſtituas ei chirographum ſuum.
23 *Noli timere fili mi: pauperem quidem vi-
tam gerimus, ſed multa bona habebimus ſi
timuerimus Deum, & receſſerimus ab om
ni peccato, & fecerimus bene.

CAP. V.

1 TVNC reſpondit Tobias patri ſuo, & di-
xit: Omnia quæcũque præcepiſti mihi
2 faciam pater. *Quo modo autẽ pecuniam
hanc requiram, ignoro. ille me neſcit, &
ego eum ignoro: quod ſignum dabo ei?
Sed neque viam, per quam pergatur illuc,

 aliquan-

aliquando cognoui .*Tunc pater ſuus re- 3
ſpondit illi,& dixit : Chirographum quidẽ
illius penes me habeo : quod dum illi oſtẽ
deris, ſtatim reſtituet.*Sed perge nunc, & 4
inquire tibi aliquem fidelem virum,qui eat
tecum ſalua mercede ſua : vt, dum adhuc
viuo,recipias eam.*Tunc egreſſus Tobias, 5
inuenit iuuenem ſplendidum,ſtantem præ-
cinctum,& quaſi paratum ad ambulãdum.
*Et ignorans quòd Angelus Dei eſſet,ſalu- 6
tauit eum,& dixit: Vnde te habemus bone
iuuenis ?*At ille reſpondit: Ex filijs Iſrael. 7
Et Tobias dixit ei : Noſti viam, quæ ducit
in regionem Medorũ ?*Cui reſpondit: No- 8
ui :& omnia itinera eius frequenter ambu-
laui, & manſi apud Gabelum fratrem no-
ſtrum : qui moratur in Rages ciuitate Me-
dorum,quæ poſita eſt in monte Ecbatanis.
*Cui Tobias ait: Suſtine me obſecro,donec 9
hæc ipſa nunciem patri meo.*Tunc ingreſ 10
ſus Tobias,indicauit vniuerſa hæc patri ſuo.
Super quæ admiratus pater, rogauit vt in-
troiret ad eum.*Ingreſſus itaque ſalutauit 11
eum,& dixit: Gaudium tibi ſit ſemper.*Et 12
ait Tobias: Quale gaudium mihi erit, qui
in tenebris ſedeo,& lumen cæli non video?
*Cui ait iuuenis: Forti animo eſto; in pro- 13
ximo eſt vt a Deo cureris.*Dixit itaque il- 14
li Tobias : Numquid poteris perducere fi-
lium meum ad Gabelum in Rages ciuita-
tem Medorum ? & cum redieris, reſtituam
tibi mercedem tuam.*Et dixit ei Angelus: 15
Ego ducam, & reducam eum ad te. * Cui 16
Tobias reſpondit: Rogo te,indica mihi,de
qua domo , aut de qua tribu es tu ? * Cui 17
Raphael angelus dixit : Genus quæris mer-
cenarij,an ipſum mercenarium,qui cum fi-
lio tuo eat ?*Sed ne forte ſolicitum te red- 18
dam,ego ſum Azarias Ananiæ magni filius.
*Et Tobias reſpõdit: Ex magno genere es 19
tu . Sed peto ne iraſcaris quòd voluerim co
gnoſcere genus tuum.*Dixit autem illi An 20
gelus: Ego ſanum ducam,& ſanum tibi re-
ducam filium tuum . *Reſpondens autem 21
Tobias,ait : Bene ambuletis,& ſit Deus in
itinere veſtro,& Angelus eius comitetur vo
biſcum.*Tunc paratis omnibus,quæ erant 22
in via portanda,fecit Tobias vale patri ſuo
& matri ſuæ,& ambulauerunt ambo ſimul.
23 *Cumq. profecti eſſent,cœpit mater eius flẽ
re,& dicere: Baculum ſenectutis noſtræ tu-
24 liſti,& tranſmiſiſti a nobis .*Numquam fuiſ
25 ſet ipſa pecunia,pro qua miſiſti eum.*Suf-
ficiebat enim nobis paupertas noſtra,vt di-
uitias computaremus hoc,quòd videbamus
26 filium noſtrum . *Dixitq. ei Tobias : Noli
flere,ſaluus perueniet filius noſter,& ſaluus
reuertetur ad nos, & oculi tui videbunt il-
27 lum . *Credo enim quòd Angelus Dei bo-
nus comitetur ei, & bene diſponat omnia,
quæ circa eum geruntur,ita vt cum gaudio
28 reuertatur ad nos.*Ad hanc vocem ceſſa-
uit mater eius flere , & tacuit.

CAP. VI.

1 PROFECTVS eſt autem Tobias,& canis
ſequutus eſt eum,& manſit prima man
2 ſione iuxta fluuium Tigris.*Et exiuit vt la-
uaret pedes ſuos , & ecce piſcis immanis
3 exiuit ad deuorandum eum.*Quem expa-
uefcens Tobias clamauit voce magna, di-
4 cens: Domine,inuadit me.*Et dixit ei An-
gelus: Apprehende branchiam eius,& tra-
he eum ad te . Quod cum feciſſet, attraxit
eum in ſiccum,& palpitare cœpit ante pe-
5 des eius .*Tunc dixit ei angelus : Exente-
ra hunc piſcem , & cor eius , & fel,& iecur
repone tibi : ſunt enim hæc neceſſaria ad
6 medicamenta vtiliter.*Quod cum feciſſet,
aſſauit carnes eius,& ſecum tulerũt in via:
cetera ſalierũt,quæ ſufficerẽt eis,quouſque
peruenirent in Rages ciuitatem Medorum.
7 *Tunc interrogauit Tobias Angelum , &
dixit ei : Obſecro te Azaria frater,vt dicas
mihi quod remedium habebunt iſta , quæ
8 de piſce ſeruare iuſſiſti ? * Et reſpondens
Angelus , dixit ei : Cordis eius particulam
ſi ſuper carbones ponas, fumus eius extri-
cat omne genus dæmoniorum ſiue a viro,
ſiue a muliere, ita vt vltra non accedat ad
9 eos . * Et fel valet ad vngendos oculos,in
10 quibus fuerit albugo, & ſanabuntur . * Et
dixit ei Tobias : Vbi vis vt maneamus ?
11 *Reſpondéſq. Angelus,ait : Eſt hic Raguel
nomine,

nomine,vir propinquus de tribu tua,& hic
habet filiam nomine Saram,ſed neque ma-
ſculum,neque feminam vllam habet aliam
præter eam.*Tibi debetur omnis ſubſtan- 12
tia eius,& oportet eá te accipere coniugem.
*Pete ergo eam a patre eius,& dabit tibi eá 13
in vxorem.*Tunc reſpondit Tobias,& di- 14
xit: Audio quia tradita eſt ſeptem viris,&
mortui ſunt: ſed & hoc audiui,quia dæmo
nium occidit illos.*Timeo ergo,ne forte & 15
mihi hæc eueniant: & cum ſim vnicus pa-
rentibus meis,deponam ſenectutem illorú
cum triſtitia ad inferos.*Túc angelus Ra- 16
phael dixit ei: Audi me, & oſtendam tibi
qui ſunt,quibus præualere poteſt dæmoniú:
*Hi namque qui coniugium ita ſuſcipiunt, 17
vt Deum a ſe,& a ſua mente excludant, &
ſuæ libidini ita vacét,ſicut equus & mulus,
quibus non eſt intellectus: habet poteſta-
tem dæmonium ſuper eos.*Tu autem cum 18
acceperis eam,ingreſſus cubiculum,per tres
dies continens eſto ab ea,& nihil aliud,ni-
ſi orationibus vacabis cum ea.*Ipſa autem 19
nocte,incenſo iecore piſcis, fugabitur dæ-
monium.*Secunda vero nocte in copula- 20
tione ſanctorum patriarcharum admittéris.
*Tertia autem nocte, benedictionem con- 21
ſequéris,vt filij ex vobis procreentur inco-
lumes.*Tranſacta autem tertia nocte,acci- 22
pies virginem cum timore Domini, amore
filiorum magis quàm libidine ductus, vt in
ſemine Abrahæ benedictionem in filijs
conſequaris.

Cap. VII.

INGRESSI ſunt autem ad Raguelem,& 1
ſuſcepit eos Raguel cum gaudio.* In- 2
tuenſq. Tobiam Raguel, dixit Annæ vxori
ſuæ: Quàm ſimilis eſt iuuenis iſte conſobri-
no meo!* Et cum hæc dixiſſet, ait: Vnde 3
eſtis iuuenes fratres noſtri? At illi dixerunt:
Ex tribu Nephthali ſumus, ex captiuitate
Niniue.*Dixitq. illis Raguel: Noſtis Tobiá 4
fratrem meum? Qui dixerunt: Nouimus.
*Cumq. multa bona loqueretur de eo,dixit 5
Angelus ad Raguelé: Tobias,de quo inter-
rogas, pater iſtius eſt.*Et miſit ſe Raguel, 6
& cú lacrymis oſculatus eſt eum,& plorans
7 ſupra collum eius,*dixit: Benedictio ſit tibi
8 fili mi,quia boni & optimi viri filius es.*Et
Anna vxor eius,& Sara ipſorum filia lacry-
9 matæ ſunt.*Poſtquam autem locuti ſunt,
præcepit Raguel occidi arietem, & parari
conuiuium. Cumq. hortaretur eos diſcum-
10 bere ad prandium,*Tobias dixit: Hic ego
hodie non manducabo neque bibam, niſi
prius petitionem meam confirmes,& pro-
11 mittas mihi dare Saram filiam tuam.*Quo
audito verbo Raguel, expauit,ſciens quid
euenerit illis ſeptem viris, qui ingreſſi ſunt
ad eam: & timere cœpit ne forte & huic
ſimiliter contingeret: & cú nutaret,& non
12 daret petenti vllum reſpóſum,*dixit ei An-
gelus: Noli timere dare eam iſti,quoniam
huic timenti Deú debetur coniux filia tua:
propterea alius non potuit habere illam.
13 *Tunc dixit Raguel: Nó dubito quòd Deus
preces & lacrymas meas in conſpectu ſuo
14 admiſerit.*Et credo quoniam ideo fecit vos
venire ad me,vt iſta coniungeretur cogna-
tioni ſuæ ſecundum legem Moyſi: & nunc
noli dubium gerere quòd tibi eam tradam.
15 *Et apprehendens dexterá filiæ ſuæ,dextræ
Tobiæ tradidit,dicens: Deus Abraham,&
Deus Iſaac,& Deus Iacob vobiſcum ſit,&
ipſe coniungat vos,impleatq. benedictioné
16 ſuam in vobis.*Et accepta charta,fecerunt
17 conſcriptionem coniugij.*Et poſt hæc epu
18 lati ſunt,benedicentes Deum.*Vocauitq.
Raguel ad ſe Annam vxorem ſuam,& præ-
cepit ei vt præpararet alterum cubiculum.
19 *Et introduxit illuc Saram filiam ſuam, &
20 lacrymata eſt.* Dixitq. ei: Forti animo
eſto filia mea: Dominus cæli det tibi gau-
dium pro tædio quod perpeſſa es.

Cap. VIII.

1 POSTQVAM vero cœnauerunt,introduxe-
2 runt iuuenem ad eam.*Recordatus ita-
que Tobias ſermonum Angeli, protulit de
caſſidili ſuo partem iecoris,poſuitq. eam ſu
3 per carbones viuos.*Túc Raphael Angelus
apprehendit dæmonium, & religauit illud
4 in deſerto ſuperioris Ægypti.*Tunc horta-

tus eſt virginē Tobias,dixitq. ei;Sara,exur-
ge, & deprecemur Deum hodie, & cras, &
ſecundū cras: quia his tribus noctibus Deo
iungimur: tertia autē tranſacta nocte,in no-
5 ſtro erimus coniugio.* filij quippe ſanctorū
ſumus, & non poſſumus ita coniungi ſicut
6 gentes,quæ ignorant Deum.*Surgentes au
tem pariter,inſtanter orabant ambo ſimul,
7 vt ſanitas daretur eis.* Dixitq. Tobias:Do-
mine Deus patrum noſtrorum,benedicant
te cæli & terræ,mareq. & fontes,& flumina
8 & omnes creaturæ tuæ,quæ in eis ſunt.*Tu
feciſti Adam de limo terræ,dediſtiq. ei adiu
9 torium Heuam.* Et nunc Domine tu ſcis,
quia non luxuriæ cauſa accipio ſororē meā
coniugem,ſed ſola poſteritatis dilectione,
in qua benedicatur nomen tuum in ſæcula
10 ſæculorum.* Dixit quoque Sara: Miſerere
nobis Domine,miſerere nobis,& conſene-
11 ſcamus ambo pariter ſani.*Et factum eſt cir
ca pullorum cantum,accerſiri iuſſit Raguel
ſeruos ſuos,& abierunt cum eo pariter vt fo
12 derent ſepulchrū.*Dicebat enim: Ne forte
ſimili modo euenerit ei,quo & ceteris illis
13 ſeptem viris,qui ſunt ingreſſi ad eam.*Cūq.
paraſſent foſſam,reuerſus Raguel ad vxorē
14 ſuam,dixit ei:*Mitte vnam ex ancillis tuis,
& videat ſi mortuus eſt,vt ſepeliam eum an-
15 tequam illuceſcat dies.*At illa miſit vnam
ex ancillis ſuis. Quæ ingreſſa cubiculum,
reperit eos ſaluos & incolumes,ſecū pariter
16 dormientes.* Et reuerſa, nunciauit bonum
nuncium: & benedixerunt Dominum,Ra-
17 guel videlicet & Anna vxor eius,*& dixerūt:
Benedicimus te Domine Deus Iſrael,quia
non contigit quemadmodum putabamus:
18 *Feciſti enim nobiſcum miſericordiam tuā,
& excluſiſti a nobis inimicum perſequentē
19 nos.*Miſertus es autem duobus vnicis. Fac
eos Domine plenius benedicere te:& ſacri-
ficiū tibi laudis tuæ & ſuæ ſanitatis offerre,
vt cognoſcat vniuerſitas gentium,quia tu es
20 Deus ſolus in vniuerſa terra.*Statimq. præ-
cepit ſeruis ſuis Raguel,vt replerēt foſſam,
21 quam fecerant priuſquā eluceſceret.*Vxori
autem ſuæ dixit vt inſtrueret conuiuium,&
præpararet omnia, quæ in cibos erant iter
22 agētibus neceſſaria.*Duas quoque pingues
vaccas,& quattuor arietes occidi fecit,& pa
rari epulas omnibus vicinis ſuis,cūctiſq. ami
23 cis.* Et adiurauit Raguel Tobiam,vt duas
24 hebdomadas moraretur apud ſe.* De om-
nibus autem,quæ poſſidebat Raguel,dimi-
diam partem dedit Tobiæ, & fecit ſcriptu-
ram,vt pars dimidia,quæ ſupererat poſt o-
bitum eorum,Tobiæ dominio deueniret.

Cap. IX.

1 TVnc vocauit Tobias Angelum ad ſe,
quem quidem hominem exiſtimabat,
dixitq. ei: Azaria frater, peto vt auſcultes
2 verba mea:*Si meipſum tradam tibi ſeruū,
3 non ero condignus prouidentiæ tuæ.*Ta-
mē obſecro te vt aſſumas tibi animalia ſiue
ſeruitia,& vadas ad Gabelum in Rages ciui
tatem Medorum: reddaſq. ei chirographū
ſuum,& recipias ab eo pecuniam,& roges
4 eum venire ad nuptias meas.*Scis enim ip
ſe quoniam numerat pater meus dies:& ſi
tardauero vna die plus,contriſtatur anima
5 eius.* Et certe vides quo modo adiurauit
me Raguel, cuius adiuramentum ſpernere
6 nō poſſum.*Tunc Raphael aſſumens quat
tuor ex ſeruis Raguelis,& duos camelos,in
Rages ciuitatem Medorum perrexit:& in-
ueniens Gabelum,reddidit ei chirographū
ſuum,& recepit ab eo omnem pecuniam:
7 *Indicauitq. ei de Tobia filio Tobiæ,omnia
quæ geſta ſunt: fecitq. eum ſecum venire
8 ad nuptias.*Cumq. ingreſſus eſſet domum
Raguelis, inuenit Tobiam diſcumbentem:
& exiliēs,oſculati ſunt ſe inuicem:& fleuit
9 Gabelus,benedixitq. Deum,* & dixit: Be-
nedicat te Deus Iſrael,quia filius es optimi
viri,& iuſti,& timentis Deū,& eleemoſynas
10 facientis:* & dicatur benedictio ſuper vxo-
11 rem tuam,& ſuper parentes veſtros:*& vi-
deatis filios veſtros,& filios filiorum veſtro-
rum, vſque in tertiam & quartam genera-
tionem:& ſit ſemen veſtrum benedictum a
Deo Iſrael,qui regnat in ſæcula ſæculorū.
12 *Cumq. omnes dixiſſent,amen,acceſſerunt
ad conuiuium: ſed & cum timore Domini
nuptiarum conuiuium exercebant.

Cap.

CAP. X.

CVm vero moras faceret Tobias,cauſa 1
nuptiarum, ſolicitus erat pater eius
Tobias,dicens: Putas quare moratur filius
meus,aut quare detentus eſt ibi? *Putaſne 2
Gabelus mortuus eſt, & nemo reddet illi
pecuniam? * Cœpit autem contriſtari ni- 3
mis ipſe & Anna vxor eius cum eo: & cœ-
perunt ambo ſimul flere: eo quòd die ſta-
tuto minime reuerteretur filius eorum ad
eos.* Flebat igitur mater eius irremediabi- 4
libus lacrymis,atque dicebat: Heu heu me
fili mi, vt quid te miſimus peregrinari, lu-
men oculorum noſtrorum, baculum ſene-
ctutis noſtræ,ſolatium vitæ noſtræ,ſpem po
ſteritatis noſtræ? * Omnia ſimul in te vno 5
habentes, te non debuimus dimittere a no-
bis.* Cui dicebat Tobias: Tace,& noli tur- 6
bari, ſanus eſt filius noſter: ſatis fidelis eſt
vir ille,cum quo miſimus eum.* Illa autem 7
nullo modo conſolari poterat,ſed quotidie
exiliens circumſpiciebat, & circuibat vias
omnes,per quas ſpes remeandi videbatur,
vt procul videret eum,ſi fieri poſſet,venien
tem.*At vero Raguel dicebat ad generum 8
ſuum: Mane hic, & ego mittam nuncium
ſalutis de te ad Tobiam patrem tuum.*Cui 9
Tobias ait: Ego noui quia pater meus &
mater mea modo dies computant, & cru-
ciatur ſpiritus eorum in ipſis.*Cumq. ver- 10
bis multis rogaret Raguel Tobiam, & ille
eum nulla ratione vellet audire, tradidit ei
Saram, & dimidiam partem omnis ſub-
ſtantiæ ſuæ in pueris, in puellis, in pecu-
dibus, in camelis,& in vaccis, & in pecunia
multa: & ſaluum atque gaudentem dimi-
ſit eum a ſe,*dicens: Angelus Domini ſan- 11
ctus ſit in itinere veſtro,perducatq. vos in-
columes, & inueniatis omnia recte circa
parentes veſtros,& videant oculi mei filios
veſtros priuſquam moriar. * Et apprehen- 12
dentes parentes filiam ſuam, oſculati ſunt
eam, & dimiſerunt ire:*monentes eam ho- 13
norare ſoceros, diligere maritum, regere
familiam, gubernare domum, & ſeipſam
irreprehenſibilem exhibere.

CAP. XI.

1 CVmq. reuerterentur,peruenerunt ad
Charan,quæ eſt in medio itinere con-
2 tra Niniuen,vndecimo die.* Dixitq. Ange-
lus: Tobia frater,ſcis quemadmodum reli-
3 quiſti patrem tuum.* Si placet itaque tibi,
præcedamus,& lento gradu ſequantur iter
noſtrum familiæ, ſimul cum coniuge tua,
4 & cum animalibus.* Cumq. hoc placuiſſet
vt irent, dixit Raphael ad Tobiam: Tolle
tecum ex felle piſcis: erit enim neceſſariũ.
Tulit itaque Tobias ex felle illo,& abierũt.
5 *Anna autem ſedebat ſecus viam,quotidie
in ſupercilio montis, vnde reſpicere pote-
6 rat de longinquo.*Et dum ex eodem loco
ſpecularetur aduentum eius, vidit a longe,
& illico agnouit venientem filium ſuum:
currenſq. nunciauit viro ſuo, dicens: Ecce
7 venit filius tuus.* Dixitq. Raphael ad To-
biam: At vbi introieris domum tuam, ſta-
tim adora Dominum Deum tuum: & gra-
tias agens ei,accede ad patrẽ tuum,& oſcu-
8 lare eum.* Statimq. lini ſuper oculos eius
ex felle iſto piſcis,quod portas tecum. ſcias
enim quoniam mox aperientur oculi eius,
& videbit pater tuus lumen cæli,& in aſpe-
9 ctu tuo gaudebit.* Tunc præcucurrit canis,
qui ſimul fuerat in via: & quaſi nuncius ad-
ueniens,blandimẽto ſuæ caudæ gaudebat.
10 * Et conſurgens cæcus pater eius,cœpit of-
fendẽs pedibus currere: & data manu pue-
11 ro,occurrit obuiam filio ſuo.* Et ſuſcipiẽs
oſculatus eſt eum cum vxore ſuá,& cœpe-
12 runt ambo flere præ gaudio.* Cumq. ado-
raſſent Deum, & gratias egiſſent,conſede-
13 runt.* Tunc ſumens Tobias de felle piſcis,
14 liniuit oculos patris ſui.* Et ſuſtinuit quaſi
dimidiam fere horam: & cœpit albugo ex
oculis eius, quaſi membrana oui, egredi.
15 *Quam apprehendens Tobias traxit ab ocu
16 lis eius, ſtatimq. viſum recepit.* Et glorifi-
cabant Deum, ipſe videlicet, & vxor eius,&
17 omnes qui ſciebant eũ.* Dicebatq. Tobias:
Benedico te Domine Deus Iſrael, quia tu
caſtigaſti me,& tu ſaluaſti me: & ecce, ego
18 video Tobiam filium meum.* Ingreſſa eſt

etiam

etiam poſt ſeptem dies Sara vxor filij eius,
& omnis familia ſana, & pecora, & cameli,
& pecunia multa vxoris: ſed & illa pecu-
nia, quam receperat a Gabelo: * & narrauit 19
parentibus ſuis omnia beneficia Dei, quæ
feciſſet circa eum per hominem, qui eum
duxerat. * Veneruntq. Achior & Nabath 20
conſobrini Tobiæ, gaudentes ad Tobiam;
& congratulantes ei de omnibus bonis,
quæ circa illum oſtenderat Deus. * Et per 21
ſeptem dies epulantes, omnes cum gaudio
magno gauiſi ſunt.

Cap. xii.

TVnc vocauit ad ſe Tobias filium ſuum, 1
dixitq. ei: Quid poſſumus dare viro iſti
ſancto, qui venit tecum? * Reſpondens To- 2
bias, dixit patri ſuo: Pater, quam mercedem
dabimus ei? aut quid dignum poterit eſſe
beneficijs eius? * Me duxit & reduxit ſa- 3
num, pecuniam a Gabelo ipſe recepit, vxo-
rem ipſe me habere fecit, & dæmonium ab
ea ipſe compeſcuit, gaudium parentibus
eius fecit, meipſum a deuoratione piſcis
eripuit, te quoque videre fecit lumen cæli,
& bonis omnibus per eum repleti ſumus.
Quid illi ad hæc poterimus dignum dare?
* Sed peto te pater mi, vt roges eum, ſi forte 4
dignabitur medietatem de omnibus, quæ
allata ſunt, ſibi aſſumere. * Et vocantes eum, 5
pater ſcilicet, & filius, tulerunt eum in partẽ:
& rogare cœperunt vt dignaretur dimidiã
partem omnium, quæ attulerant, acceptam
habere. * Tunc dixit eis occulte: Benedicite 6
Deum cæli, & coram omnibus viuentibus
confitemini ei, quia fecit vobiſcum miſeri-
cordiam ſuam. * Etenim ſacramẽtum regis 7
abſcondere bonum eſt: opera autem Dei
reuelare & confiteri honorificum eſt. * Bo- 8
na eſt oratio cum ieiunio, & eleemoſyna
magis quàm theſauros auri recõdere: * quo- 9
niam eleemoſyna a morte liberat, & ipſa
eſt, quæ purgat peccata, & facit inuenire mi
ſericordiam & vitam æternam. * Qui autem 10
faciunt peccatum, & iniquitatẽ, hoſtes ſunt
animæ ſuæ. * Manifeſto ergo vobis veritatẽ, 11
& non abſcondam a vobis occultum ſer-
12 monem. * Quando orabas cum lacrymis, &
ſepeliebas mortuos, & derelinquebas pran-
dium tuum, & mortuos abſcondebas per
diem in domo tua, & nocte ſepeliebas eos,
13 ego obtuli orationem tuam Domino. * Et
quia acceptus eras Deo, neceſſe fuit vt ten-
14 tatio probaret te. * Et nũc miſit me Domi-
nus vt curarem te, & Saram vxorem filij tui
15 a dæmonio liberarem. * Ego enim ſum Ra-
phael Angelus, vnus ex ſeptem, qui aſta-
16 mus ante Dominum. * Cumq. hæc audiſ-
ſent, turbati ſunt, & trementes ceciderunt
17 ſuper terram in faciem ſuam. * Dixitq. eis
18 Angelus: Pax vobis, nolite timere. * Ete-
nim cum eſſem vobiſcum, per voluntatem
Dei eram: ipſum benedicite, & cantate illi.
19 * Videbar quidem vobiſcum manducare, &
bibere: ſed ego cibo inuiſibili, & potu, qui
ab hominibus videri non poteſt, vtor.
20 * Tempus eſt ergo vt reuertar ad eum, qui
me miſit: vos autem benedicite Deum, &
21 narrate omnia mirabilia eius. * Et cum hæc
dixiſſet, ab aſpectu eorum ablatus eſt, &
22 vltra eum videre non potuerunt. * Tunc
proſtrati per horas tres in faciem, benedi-
xerunt Deum: & exurgentes narrauerunt
omnia mirabilia eius.

Cap. xiii.

1 APeriens autem Tobias ſenior os
ſuum, benedixit Dominum, & dixit:
Magnus es Domine in æternum, & in om-
2 nia ſæcula regnum tuum: * quoniam tu fla-
gellas, & ſaluas: deducis ad inferos, & redu-
cis: & non eſt qui effugiat manum tuam.
3 * Confitemini Domino filij Iſrael, & in con-
4 ſpectu gentium laudate eum: * quoniam
ideo diſperſit vos inter gentes, quæ igno-
rant eum, vt vos enarretis mirabilia eius, &
faciatis ſcire eos, quia non eſt alius Deus
5 omnipotens præter eum. * Ipſe caſtigauit
nos propter iniquitates noſtras: & ipſe ſal-
uabit nos propter miſericordiam ſuam.
6 * Aſpicite ergo quæ fecit nobiſcum, & cum
timore & tremore confitemini illi: regemq.
7 ſæculorũ exaltate in operibus veſtris. * Ego
autem in terra captiuitatis meæ confitebor
illi:

illi: quoniam oſtendit maieſtatem ſuam in
gentem peccatricem.*Conuertimini itaque 8
peccatores,& facite iuſtitiam corā Deo,cre-
dētes quòd faciat vobiſcum miſericordiam
ſuam.*Ego autem, & anima mea in eo læ- 9
tabimur.*Benedicite Dominum omnes ele- 10
cti eius: agite dies lætitiæ,& confitemini il-
li.*Ieruſalem ciuitas Dei, caſtigauit te Do- 11
minus in operibus manuum tuarum.*Con- 12
fitere Domino in bonis tuis, & benedic
Deum ſæculorum vt reædificet in te taber-
naculum ſuum,& reuocet ad te omnes ca-
ptiuos, & gaudeas in omnia ſæcula ſæculo-
rum. *Luce ſplendida fulgebis: & omnes 13
fines terræ adorabunt te.*Nationes ex lon- 14
ginquo ad te venient: & munera deferen-
tes, adorabunt in te Dominum, & terram
tuam in ſanctificationem habebunt.*No- 15
men enim magnū inuocabunt in te.*Ma- 16
ledicti erunt qui contempſerint te: & con-
demnati erunt omnes qui blaſphemauerint
te: benedictiq. erunt qui ædificauerint te.
*Tu autem lætaberis in filijs tuis, quoniam 17
omnes benedicentur, & congregabuntur
ad Dominum. *Beati omnes qui diligunt 18
te,& qui gaudent ſuper pace tua.*Anima 19
mea benedic Dominum, quoniam liberauit
Ieruſalem ciuitatem ſuam a cunctis tribu-
lationibus eius, Dominus Deus noſter.
*Beatus ero ſi fuerint reliquiæ ſeminis mei 20
ad videndam claritatem Ieruſalem.*Portæ 21
Ieruſalem ex ſapphiro & ſmaragdo ædifi-
cabuntur: & ex lapide pretioſo omnis cir-
cuitus murorum eius.* Ex lapide candido 22
& mundo omnes plateæ eius ſternentur:
& per vicos eius alleluia cantabitur.* Be- 23
nedictus Dominus, qui exaltauit eam, &
ſit regnum eius in ſæcula ſæculorum ſuper
eam. Amen.

CAP. XIIII.

ET conſummati ſunt ſermones Tobiæ. 1
Et poſtquam illuminatus eſt Tobias,
vixit annis quadragintaduobus, & vidit fi-
lios nepotum ſuorum.* Completis itaque 2
annis centum duobus, ſepultus eſt hono-
3 rifice in Niniue.*Quinquaginta namque &
ſex annorum lumen oculorum amiſit, ſexa-
4 genarius vero recepit.*Reliquum vero vitæ
ſuæ in gaudio fuit, & cum bono profectu
5 timoris Dei perrexit in pace.* In hora au-
tem mortis ſuæ vocauit ad ſe Tobiam filiū
ſuum,& ſeptem iuuenes filios eius nepotes
6 ſuos, dixitq. eis:* Prope erit interitus Ni-
niue: non enim excidit verbum Domini: &
fratres noſtri,qui diſperſi ſunt a terra Iſrael,
7 reuertentur ad eam.*Omnis autem deſer-
ta terra eius replebitur, & domus Dei, quæ
in ea incēſa eſt, iterum reædificabitur: ibiq.
8 reuertentur omnes timentes Deum,*& re-
linquent gentes idola ſua,& venient in Ie-
9 ruſalem, & inhabitabunt in ea,* & gaude-
bunt in ea omnes reges terræ, adorantes
10 regem Iſrael.*Audite ergo filij mei patrem
veſtrum: ſeruite Domino in veritate, & in-
11 quirite vt faciatis quæ placita ſunt illi:* &
filijs veſtris mandate vt faciant iuſtitias &
eleemoſynas, vt ſint memores Dei, & be-
nedicant eum in omni tempore in verita-
12 te, & in tota virtute ſua.* Nunc ergo filij
audite me, & nolite manere hic: ſed qua-
cumque die ſepelieritis matrem veſtram
circa me in vno ſepulchro, ex eo dirigite
13 greſſus veſtros vt exeatis hinc:*video enim
14 quia iniquitas eius finem dabit ei.*Factum
eſt autem poſt obitum matris ſuæ, Tobias
abſceſſit ex Niniue cum vxore ſua, & filijs,
& filiorum filijs, & reuerſus eſt ad ſoceros
15 ſuos.* inuenitq. eos incolumes in ſenectute
bona: & curam eorum geſſit,& ipſe clauſit
oculos eorum: & omnem hereditatem do-
mus Raguelis ipſe percepit: viditq. quin-
tam generationem, filios filiorum ſuorum.
16 * Et completis annis nonagintanouem in
timore Domini, cum gaudio ſepelierunt
17 eum.*Omnis autem cognatio eius, & om-
nis generatio eius in bona vita,& in ſancta
conuerſatione permanſit, ita vt accepti eſ-
ſent tam Deo, quàm hominibus,& cunctis
habitantibus in terra.

LIBER IVDITH.

CAPVT PRIMVM.

ARPHAXAD itaque, rex Me- 1
dorum, ſubiugauerat mul-
tas gentes imperio ſuo, &
ipſe ædificauit ciuitatem
potentiſſimam, quam ap-
pellauit Ecbatanis, *ex lapidibus quadratis 2
& ſectis: fecit muros eius in latitudinem
cubitorum ſeptuaginta, & in altitudinem
cubitorum triginta, turres vero eius poſuit
in altitudinem cubitorum centum. *Per 3
quadrum vero earum latus vtrumque vice-
norum pedum ſpatio tendebatur, poſuitq.
portas eius in altitudinem turrium: *& glo- 4
riabatur quaſi potens in potentia exercitus
ſui, & in gloria quadrigarum ſuarum. *An- 5
no igitur duodecimo regni ſui: Nabucho-
donoſor rex Aſſyriorum, qui regnabat in
Niniue ciuitate magna, pugnauit contra
Arphaxad, & obtinuit eum *in campo ma- 6
gno, qui appellatur Ragau, circa Euphra-
ten, & Tigrin̄, & Iadaſon in campo Erioch
regis Elicorum. *Tunc exaltatū eſt regnum 7
Nabuchodonoſor, & cor eius eleuatum eſt:
& miſit ad omnes, qui habitabant in Cili-
cia, & Damaſco, & Libano, *& ad gentes, 8
quæ ſunt in Carmelo, & Cedar, & inhabi-
tantes Galilæam in campo magno Eſdre-
lon, *& ad omnes qui erant in Samaria, & 9
trans flumen Iordanem vſque ad Ieruſalem,
& omnem terram Ieſſe quouſque peruenia-
tur ad terminos Æthiopiæ. *Ad hos omnes 10
miſit nuncios Nabuchodonoſor rex Aſſy-
riorum: *qui omnes vno animo contradi- 11
xerunt, & remiſerunt eos vacuos, & ſine
honore abiecerunt. *Tunc indignatus Na- 12
buchodonoſor rex aduerſus omnem ter-
ram illam, iurauit per thronum & regnum
ſuum quòd defenderet ſe de omnibus re-
gionibus his.

CAP. II.

1 ANNO tertiodecimo Nabuchodono-
ſor regis, vigeſima & ſecunda die men
ſis primi, factum eſt verbum in domo Na-
buchodonoſor regis Aſſyriorum vt defen-
2 deret ſe. *Vocauitq. omnes maiores natu,
omneſq. duces, & bellatores ſuos, & habuit
3 cum eis myſterium conſilij ſui: *dixitq.
cogitationem ſuam in eo eſſe, vt omnem
4 terram ſuo ſubiugaret imperio. *Quod di-
ctum cum placuiſſet omnibus, vocauit Na-
buchodonoſor rex Holofernem principem
5 militiæ ſuæ, *& dixit ei: Egredere aduerſus
omne regnum Occidentis, & contra eos
præcipue, qui contempſerunt imperium
6 meū: *Non parcet oculus tuus vlli regno,
omnemq. vrbem munitam ſubiugabis mi-
7 hi. *Tunc Holofernes vocauit duces, & ma-
giſtratus virtutis Aſſyriorum: & dinumera-
uit viros in expeditionem, ſicut præcepit ei
rex, centum viginti millia peditum pugna-
torum, & equitum ſagittariorum duode-
8 cim millia. *Omnemq. expeditionem ſuam
fecit præire in multitudine innumerabiliū
camelorum, cum his quæ exercitibus ſuffi-
cerent copioſe, boum quoque armenta,
gregeſq. ouium, quorum non erat nume-
9 rus. *Frumentum ex omni Syria in tranſitu
10 ſuo parari conſtituit: *Aurum vero, & ar-
gentum de domo regis aſſumpſit multum
11 nimis. *Et profectus eſt ipſe, & omnis exer-
citus cum quadrigis, & equitibus, & ſagitta-
rijs, qui cooperuerunt faciem terræ, ſicut
12 locuſtæ. *Cumq. pertranſiſſet fines Aſſy-
riorum, venit ad magnos montes Ange,
qui ſunt a ſiniſtro Ciliciæ, aſcenditq. om-
nia caſtella eorum, & obtinuit omnem
13 munitionem. *Effregit autem ciuitatem
opina-

opinatiſſimam Melothi, prædauitq. omnes
filios Tharſis,& filios Iſmael,qui erant con-
tra faciem deſerti,& ad auſtrum terræ Cel-
lon.* Et tranſiuit Euphraten,& venit in Me 14
ſopotamiam: & fregit omnes ciuitates ex-
celſas,quæ erant ibi,a torrente Mambre vſ
quequo perueniatur ad mare:* & occupa- 15
uit terminos eius, a Cilicia vſque ad fines
Iapheth, qui ſunt ad auſtrum.* Abduxitq. 16
omnes filios Madian, & prædauit omnem
locupletationem eorum,omneſq. reſiſtẽtes
ſibi occidit in ore gladij.* Et poſt hæc de- 17
ſcendit in campos Damaſci in diebus meſ
ſis,& ſuccendit omnia ſata, omneſq. arbo-
res,& vineas fecit incidi:* & cecidit timor 18
illius ſuper omnes inhabitantes terram.:

Cap. III.

TVnc miſerunt legatos ſuos vniuerſarũ 1
vrbium,ac prouinciarum reges ac prin
cipes,Syriæ ſcilicet Meſopotamiæ,& Syriæ
Sobal,& Libyæ,atque Ciliciæ,qui veniẽtes
ad Holofernem, dixerunt:* Deſinat indi- 2
gnatio tua circa nos: Melius eſt enim vt
viuentes ſeruiamus Nabuchodonoſor regi
magno,& ſubditi ſimus tibi,quàm morien-
tes cum interitu noſtro ipſi ſeruitutis no-
ſtræ damna patiamur.* Omnis ciuitas no- 3
ſtra,omniſq. poſſeſſio,omnes montes,& col
les,& campi,& armenta boum, gregeſq. o-
uium, & caprarum, equorumq. & camelo-
rum,& vniuerſæ facultates noſtræ,atque fa
miliæ in conſpectu tuo ſunt:* ſint omnia 4
noſtra ſub lege tua.* Nos,& filij noſtri,ſer 5
ui tui ſumus.* Veni nobis pacificus domi- 6
nus,& vtere ſeruitio noſtro, ſicut placuerit
tibi. * Tunc deſcendit de montibus cum 7
equitibus in virtute magna,& obtinuit om
nem ciuitatem, & omnem inhabitantem
terram.* De vniuerſis autem vrbibus aſſum 8
pſit ſibi auxiliarios viros fortes; & electos
ad bellum.* Tantuſq. metus prouincijs il- 9
lis incubuit,vt vniuerſarum vrbium habitã-
tores principes,& honorati ſimul cum po-
pulis exirent obuiam venienti, * excipien- 10
tes eum cum coronis, & lampadibus, du-
centes choros in tympanis,& tibijs.* Nec 11
iſta tamen facientes, ferocitatem eius pe-
12 ctoris mitigare potuerunt:* nam & ciuita-
tes eorum deſtruxit, & lucos eorum exci-
13 dit.* præceperat enim illi Nabuchodono-
ſor rex,vt omnes deos terræ exterminaret,
videlicet vt ipſe ſolus diceretur Deus ab
his nationibus, quæ potuiſſent Holofernis
14 potentia ſubiugari. * Pertranſiens autem
Syriam Sobal,& omnem Apameam, om-
nemq. Meſopotamiam,venit ad Idumæos
15 in terram Gabaa, *accepitq. ciuitates eo-
rum,& ſedit ibi per triginta dies,in quibus
diebus adunari præcepit vniuerſum exer-
citum virtutis ſuæ.

Cap. IIII.

1 TVnc audientes hæc filij Iſrael,qui habi
tabant in Terra Iuda,timuerunt valdè
2 a facie eius.* Tremor,& horror inuaſit ſen-
ſus eorum,ne hoc faceret Ieruſalem & tem
plo Domini, quod fecerat ceteris ciuitati-
3 bus & templis earum.* Et miſerunt in om-
nem Samariam per circuitũ vſque Iericho,
& præoccupauerunt omnes vertices mon-
4 tium:* & muris circumdederunt vicos ſuos,
& congregauerunt frumẽta in præparatio-
5 nem pugnæ.* Sacerdos etiam Eliachim
ſcripſit ad vniuerſos,qui erant cõtra Eſdre-
lon, quæ eſt contra faciem campi magni
iuxta Dothain, & vniuerſos, per quos viæ
6 tranſitus eſſe poterat,* vt obtinerent aſcen
ſus montium, per quos via eſſe poterat ad
Ieruſalem,& illic cuſtodirent vbi anguſtum
7 iter eſſe poterat inter montes.* Et fecerunt
filij Iſrael ſecundum quòd conſtituerat eis
8 ſacerdos Domini Eliachim.* Et clamauit
omnis populus ad Dominum inſtantia ma-
gna, & humiliauerunt animas ſuas in ieiu-
nijs,& orationibus,ipſi & mulieres eorum.
9 * Et induerunt ſe Sacerdotes cilicijs, & in-
fantes proſtrauerunt contra faciem templi
Domini, & altare Domini operuerunt cili-
10 cio:* & clamauerunt ad Dominum Deum
Iſrael vnanimiter ne darentur in prædam
infantes eorum,& vxores eorum in diuiſio-
nem,& ciuitates eorum in exterminium,
& ſancta eorum in pollutionem, & fierent
oppro-

opprobrium Gentibus. *Tunc Eliachim, 11
ſacerdos Domini magnus, circuiuit omnẽ
Iſrael, allocutuſq. eſt eos, *dicens: Scitote 12
quoniã exaudiet Dominus preces veſtras,
ſi manentes permanſeritis in ieiunijs, &
orationibus in conſpectu Domini. *Memo- 13
res eſtote Moyſi ſerui Domini, qui Amalec
confidentem in virtute ſua, & in potentia
ſua, & in exercitu ſuo, & in clypeis ſuis, &
in curribus ſuis, & in equitibus ſuis, non
ferro pugnando, ſed precibus ſanctis oran-
do deiecit: *ſic erunt vniuerſi hoſtes Iſrael: 14
ſi perſeueraueritis in hoc opere, quod cœ-
piſtis. *Ad hanc igitur exhortationem eius 15
deprecantes Dominum, permanebant in
conſpectu Domini, *ita vt etiam hi, qui of 16
ferebant Domino holocauſta, præcincti ci-
licijs offerrent ſacrificia Domino, & erat ci-
nis ſuper capita eorum. *Et ex toto corde 17
ſuo omnes orabant Deum, vt viſitaret po-
pulum ſuum Iſrael.

Cap. V.

NVNCIATVMQ. eſt Holoferni princi- 1
pi militiæ Aſſyriorum, quòd filij Iſrael
præpararent ſe ad reſiſtendum, ac montium
itinera cõcluſiſſent, *& furore nimio exarſit 2
in iracundia magna, vocauitq. omnes prin
cipes Moab & duces Ammon, *& dixit eis: 3
Dicite mihi quis ſit populus iſte, qui mon-
tana obſidet: aut quæ, & quales, & quantæ
ſint ciuitates eorum: quæ etiam ſit virtus
eorum, aut quæ ſit multitudo eorum: vel
quis rex militiæ illorum: *& quare præ om 4
nibus, qui habitant in Oriente, iſti contem-
pſerunt nos, & non exierunt obuiam nobis
vt ſuſciperent nos cũ pace? *Tunc Achior 5
dux omnium filiorum Ammon reſpondẽs,
ait: Si digneris audire domine mi, dicam
veritatem in conſpectu tuo de populo iſto,
qui in montanis habitat, & non egredietur
verbum falſum ex ore meo. *Populus iſte 6
ex progenie Chaldæorum eſt. *hic primum 7
in Meſopotamia habitauit, quoniam nolue-
runt ſequi deos patrum ſuorum, qui erant
in Terra Chaldæorum: *Deſerentes itaque 8
ceremonias patrum ſuorum, quæ in multi-

9 tudine deorum erant, *vnum Deum cæli
coluerunt, qui & præcepit eis vt exirent in-
de, & habitarent in Charan. Cumq. operuiſ
ſet omnem terram fames, deſcenderunt in
Ægyptum, illicq. per quadringentos annos
ſic multiplicati ſunt, vt dinumerari eorum
10 non poſſet exercitus. *Cumq. grauaret
eos rex Ægypti, atque in ædificationibus
vrbium ſuarum in luto & latere ſubiugaſ-
ſet eos, clamauerunt ad Dominum ſuum,
& percuſſit totam Terram Ægypti plagis
11 varijs. *Cumq. eieciſſent eos Ægyptij a ſe,
& ceſſaſſet plaga ab eis, & iterum eos vel-
lent capere, & ad ſuum ſeruitium reuoca-
12 re, *fugientibus his Deus cæli mare ape-
ruit, ita vt hinc inde aquæ quaſi murus ſo-
lidarentur, & iſti pede ſicco fundum maris
13 perambulando tranſirent: *In quo loco
dum innumerabilis exercitus Ægyptiorum
eos perſequeretur, ita aquis coopertus eſt,
vt non remaneret vel vnus, qui factum po-
14 ſteris nunciaret. *Egreſſi vero mare rubrum,
deſerta Sina montis occupauerunt, in qui-
bus numquam homo habitare potuit, vel
15 filius hominis requieuit. *Illic fontes amari
obdulcati ſunt eis ad bibendum, & per an-
nos quadraginta annonam de cælo conſe-
16 cuti ſunt. *Vbicumque ingreſſi ſunt ſine
arcu & ſagitta, & abſque ſcuto & gladio,
17 Deus eorum pugnauit pro eis, & vicit. *Et
non fuit qui inſultaret populo iſti, niſi quã-
18 do receſſit a cultu Domini Dei ſui. *Quo-
tieſcumque autem præter ipſum Deum ſuũ,
alterum coluerunt, dati ſunt in prædam, &
19 in gladium, & in opprobrium. *Quotieſ-
cumque autem pœnituerunt ſe receſſiſſe
a cultura Dei ſui, dedit eis Deus cæli virtu-
20 tem reſiſtendi. *Denique Chananæum re-
gem, & Iebuzæum, & Pherezæum, & He-
thæum, & Heuæum, & Amorrhæum, & om
nes potentes in Heſebon proſtrauerunt, &
terras eorum, & ciuitates eorum ipſi poſſe-
21 derunt: *& vſque dum non peccarent in
conſpectu Dei ſui, erant cum illis bona:
22 Deus enim illorum odit iniquitatem. *Nam
& ante hos annos cum receſſiſſent a via,
quam dederat illis Deus, vt ambularent in

ea, exterminati ſunt prælijs a multis natio-
nibus, & plurimi eorũ captiui abducti ſunt
in terram non ſuam. *Nuper autem reuerſi 23
ad Dominum Deum ſuum, ex diſperſione
qua diſperſi fuerant, adunati ſunt, & aſcen-
derunt montana hæc omnia, & iterum poſ-
ſident Ieruſalem, vbi ſunt ſancta eorum.
*Nunc ergo mi domine, perquire ſi eſt ali- 24
qua iniquitas eorum in conſpectu Dei eo-
rum: aſcendamus ad illos, quoniam tradés
tradet illos Deus eorum tibi, & ſubiugati
erunt ſub iugo potentiæ tuæ: *Si vero non 25
eſt offenſio populi huius coram Deo ſuo,
non poterimus reſiſtere illis: quoniã Deus
eorum defendet illos: & erimus in oppro-
brium vniuerſæ terræ. *Et factum eſt, cum 26
ceſſaſſet loqui Achior verba hæc, irati ſunt
omnes magnates Holofernis, & cogitabant
interficere eum, dicentes ad alterutrum:
*Quis eſt iſte, qui filios Iſrael poſſe dicat 27
reſiſtere regi Nabuchodonoſor, & exerci-
tibus eius, homines inermes, & ſine virtu-
te, & ſine peritia artis pugnæ? *Vt ergo 28
agnoſcat Achior quoniam fallit nos, aſcen
damus in montana: & cum capti fuerint
potentes eorum, tunc cum eiſdem gladio
trãſuerberabitur: *vt ſciat omnis gens quo- 29
niam Nabuchodonoſor deus terræ eſt, &
præter ipſum alius non eſt.

CAP. VI.

FACTVM eſt autem cum ceſſaſſent lo- 1
qui, indignatus Holofernes vehemen-
ter, dixit ad Achior: *Quoniam propheta- 2
ſti nobis dicens, quòd gens Iſrael defenda-
tur a Deo ſuo, vt oſtendam tibi quoniam
non eſt Deus, niſi Nabuchodonoſor: *cum 3
percuſſerimus eos omnes, ſicut hominem
vnum, tunc & ipſe cũ illis Aſſyriorum gla-
dio interibis, & omnis Iſrael tecum perdi-
tione diſperiet: *& probabis quoniam Na- 4
buchodonoſor dominus ſit vniuerſæ terræ:
tuncq. gladius militiæ meæ tranſiet per la-
tera tua, & confixus cades inter vulneratos
Iſrael, & non reſpirabis vltra, donec exter-
mineris cum illis. *Porro autem ſi prophe- 5
tiam tuam veram exiſtimas, non concidat
vultus tuus, & pallor, qui faciem tuam ob-
tinet, abſcedat a te, ſi verba mea hæc putas
6 impleri non poſſe. *Vt autem noueris
quia ſimul cum illis hæc experieris, ecce
ex hac hora illorum populo ſociaberis, vt,
dum dignas mei gladij pœnas exceperint,
7 ipſe ſimul vltioni ſubiaceas. *Tunc Holo-
fernes præcepit ſeruis ſuis vt comprehen-
derent Achior, & perducerent eum in Be-
thuliam, & traderent eum in manus filio-
8 rum Iſrael. *Et accipientes eum ſerui Holo-
fernis, profecti ſunt per campeſtria: ſed cum
appropinquaſſent ad montana, exierunt
9 contra eos fundibularij. *Illi autem diuer-
tentes a latere montis, ligauerunt Achior
ad arborem manibus & pedibus, & ſic vin-
ctum reſtibus dimiſerũt eum, & reuerſi ſunt
10 ad dominum ſuũ. *Porro filij Iſrael deſcen-
dentes de Bethulia, venerũt ad eum: Quem
ſoluentes duxerunt ad Bethuliam, atque in
medium populi illum ſtatuentes, percun-
ctati ſunt quid rerum eſſet quòd illum vin-
11 ctum Aſſyrij reliquiſſent. *In diebus illis
erant illic principes, Ozias filius Micha de
tribu Simeon, & Charmi, qui & Gotho-
12 niel. *In medio itaque ſeniorum, & in con-
ſpectu omnium, Achior dixit omnia quæ
locutus ipſe fuerat ab Holoferne interro-
gatus: & qualiter populus Holofernis vo-
luiſſet propter hoc verbum interficere eũ,
13 *& quemadmodum ipſe Holofernes iratus
iuſſerit eum Iſraelitis hac de cauſa tradi:
vt, dum vicerit filios Iſrael, tunc & ipſum
Achior diuerſis iubeat interire ſupplicijs,
propter hoc quòd dixiſſet: Deus cæli de-
14 fenſor eorum eſt. *Cumq. Achior vniuerſa
hæc expoſuiſſet, omnis populus cecidit in
faciem, adorantes Dominum, & communi
lamentatione & fletu vnanimes preces ſuas
15 Domino effuderunt, *dicentes: Domine
Deus cæli & terræ, intuere ſuperbiam eo-
rum, & reſpice ad noſtram humilitatem, &
faciem ſanctorum tuorum attẽde, & oſten-
de quoniam non derelinquis præſumentes
de te: & præſumentes de ſe, & de ſua vir-
16 tute gloriantes, humilias. *Finito itaque
fletu, & per totam diem oratione populo-

rum completa, conſolati ſunt Achior, 17 *dicentes: Deus patrum noſtrorum, cuius tu virtutem prædicaſti, ipſe tibi hanc dabit viciſſitudinem, vt eorum magis tu interitum
18 videas. *Cum vero Dominus Deus noſter dederit hanc libertatem ſeruis ſuis, ſit & tecum Deus in medio noſtri: vt ſicut placuerit tibi, ita cum tuis omnibus conuerſeris nobiſcum.
19 *Tunc Ozias, finito conſilio, ſuſcepit eum in domum ſuam, & fecit ei cœnam magnam.
20 *Et vocatis omnibus presbyteris, ſimul expleto ieiunio refecerunt.
21 *Poſtea vero conuocatus eſt omnis populus, & per totam noctem intra eccleſiam orauerunt petentes auxilium a Deo Iſrael.

CAP. VII.

1 HOLOFERNES autem altera die præcepit exercitibus ſuis vt aſcenderent
2 contra Bethuliam. *Erant autem pedites bellatorum centum viginti millia, & equites viginti duo millia, præter præparationes virorum illorum, quos occupauerat captiuitas, & abducti fuerant de prouincijs &
3 vrbibus vniuerſæ iuuentutis. *Omnes parauerunt ſe pariter ad pugnam contra filios Iſrael, & venerunt per crepidinem montis vſque ad apicē, qui reſpicit ſuper Dothain, a loco qui dicitur Belma vſque ad Chel-
4 mon, qui eſt contra Eſdrelon. *Filij autem Iſrael vt viderunt multitudinem illorum, proſtrauerunt ſe ſuper terram, mittentes cinerem ſuper capita ſua, vnanimes orantes vt Deus Iſrael miſericordiam ſuam oſten-
5 deret ſuper populum ſuum. *Et aſſumentes arma ſua bellica, ſederunt per loca, quæ ad anguſti itineris tramitem dirigunt inter montoſa, & erant cuſtodientes ea tota die
6 & nocte. *Porro Holofernes, dum circuit per gyrum, reperit quòd fons, qui influebat, aquæ ductum illorum a parte auſtrali extra ciuitatem dirigeret: & incidi præcepit aquæ
7 ductum illorum. *Erant tamen non longe a muris fontes, ex quibus furtim videbantur haurire aquam ad refocillandum potius
8 quàm ad potandum. *Sed filij Ammon, & Moab acceſſerunt ad Holofernem, dicentes: Filij Iſrael non in lancea, nec in ſagitta confidunt, ſed montes defendunt illos, & muniunt illos colles in præcipitio con-
9 ſtituti. *Vt ergo ſine congreſſione pugnæ poſſis ſuperare eos, pone cuſtodes fontiū, vt non hauriant aquam ex eis, & ſine gladio interficies eos, vel certe fatigati tradent ciuitatem ſuam, quam putant in montibus
10 poſitam ſuperari non poſſe. *Et placuerunt verba hæc coram Holoferne, & coram ſatellitibus eius, & conſtituit per gyrum
11 centenarios per ſingulos fontes. *Cumq; iſta cuſtodia per dies viginti fuiſſet expleta, defecerunt ciſternæ, & collectiones aquarum omnibus habitantibus Bethuliam, ita vt non eſſet intra ciuitatem vnde ſatiarentur vel vna die, quoniam ad menſuram dabatur populis aqua quotidie.
12 *Tunc ad Oziam congregati omnes viri, feminæque, iuuenes, & paruuli, omnes ſi-
13 mul vna voce *dixerunt: Iudicet Deus inter nos & te, quoniam feciſti in nos mala, nolens loqui pacifice cum Aſſyrijs, & propter hoc vendidit nos Deus in manibus
14 eorum. *Et ideo non eſt qui adiuuet, cum proſternamur ante oculos eorum in ſiti, &
15 perditione magna. *Et nunc congregate vniuerſos, qui in ciuitate ſunt, vt ſponte tradamus nos omnes populo Holofernis:
16 *Melius eſt enim vt captiui benedicamus Dominum, viuentes, quàm moriamur, & ſimus opprobrium omni carni, cum viderimus vxores noſtras, & infantes noſtros
17 mori ante oculos noſtros. *Conteſtamur hodie cælum & terram, & Deum patrum noſtrorum, qui vlciſcitur nos ſecundum peccata noſtra, vt iam tradatis ciuitatem in manu militiæ Holofernis, & ſit finis noſter breuis in ore gladij, qui longior
18 efficitur in ariditate ſitis. *Et cum hæc dixiſſent, factus eſt fletus & vlulatus magnus in eccleſia ab omnibus, & per multas horas vna voce clamauerunt ad
19 Deum, dicentes: *Peccauimus cum patribus noſtris, iniuſte egimus, iniquita-
20 tem fecimus. *Tu, quia pius es, miſerere noſtri,

noſtri, aut in tuo flagello vindica iniquita-
tes noſtras, & noli tradere confitentes te
21 populo,qui ignorat te,*vt non dicant inter
22 Gentes: Vbi eſt Deus eorum? *Et cum fa-
tigati his clamoribus, & his fletibus laſſati
23 ſiluiſſent,* exurgẽs Ozias infuſus lacrymis,
dixit: Æquo animo eſtote fratres, & hos
quinque dies expectemus a Domino miſe-
24 ricordiam: *Forſitan enim indignationem
ſuam abſcindet, & dabit gloriam nomini
25 ſuo. * Si autem tranſactis quinqne diebus
non venerit adiutorium,faciemus hæc ver-
ba, quæ locuti eſtis.

CAP. VIII.

1 ET factum eſt, cum audiſſet hæc verba
Iudith vidua, quæ erat filia Merari,filij
Idox, filij Ioſeph, filij Oziæ, filij Elai, filij
Iamnor,filij Gedeon, filij Raphaim, filij A-
chitob, filij Melchiæ, filij Enan, filij Natha-
niæ,filij Salathiel, filij Simeon, filij Ruben:
2 * & vir eius fuit Manaſſes, qui mortuus eſt
3 in diebus meſſis hordeaceæ: *inſtabat enim
ſuper alligantes manipulos in campo, &
venit æſtus ſuper caput eius,& mortuus eſt
in Bethulia ciuitate ſua,& ſepultus eſt illic
4 cum patribus ſuis. * Erat autem Iudith re-
licta eius vidua iam annis tribus, & menſi-
5 bus ſex. * Et in ſuperioribus domus ſuæ fe-
cit ſibi ſecretum cubiculum, in quo cum
6 puellis ſuis clauſa morabatur, * & habens
ſuper lumbos ſuos cilicium,ieiunabat om-
nibus diebus vitæ ſuæ, præter ſabbata, &
7 neomenias, & feſta domus Iſrael. *Erat au-
tem eleganti aſpectu nimis,cui vir ſuus re-
liquerat diuitias multas,& familiam copio-
ſam,ac poſſeſſiones armentis boum,& gre-
8 gibus ouium plenas. *Et erat hæc in omni-
bus famoſiſſima, quoniam timebat Domi-
num valde,nec erat qui loqueretur de illa
9 verbum malum. *Hæc itaque cum audiſſet
quoniam Ozias promiſiſſet quòd tranſacto
quinto die traderet ciuitatem,miſit ad pre-
10 ſbyteros Chabri, & Charmi. * Et venerunt
ad illam,& dixit illis: Quod eſt hoc verbum,
in quo conſenſit Ozias,vt tradat ciuitatem
Aſſyrijs ſi intra quinque dies non venerit
11 vobis adiutoriũ? * Et qui eſtis vos,qui ten-
12 tatis Dominum? * Non eſt iſte ſermo,qui
miſericordiam prouocet,ſed potius qui irã
13 excitet, & furorem accendat. *Poſuiſtis vos
tempus miſerationis Domini,& in arbitriũ
14 veſtrum, diem conſtituiſtis ei. * Sed quia
patiens Dominus eſt, in hoc ipſo pœnitea-
mus, & indulgentiam eius fuſis lacrymis
15 poſtulemus: * non enim quaſi homo, ſic
Deus comminabitur, neque ſicut filius ho-
16 minis ad iracundiam inflammabitur. * Et
ideo humiliemus illi animas noſtras, & in
ſpiritu conſtituti humiliato, ſeruientes illi,
17 * dicamus flentes Domino, vt ſecundum
voluntatem ſuam ſic faciat nobiſcum miſe-
ricordiam ſuam: vt ſicut conturbatũ eſt cor
noſtrum in ſuperbia eorum, ita etiam de
18 noſtra humilitate gloriemur: * quoniam nõ
ſumus ſecuti peccata patrum noſtrorum,
qui dereliquerunt Deum ſuum,& adorauc-
19 rũt deos alienos, *pro quo ſcelere dati ſunt
in gladium,& in rapinam, & in confuſionẽ
inimicis ſuis: nos autem alterum Deum ne-
20 ſcimus præter ipſum. * Expectemus humi-
les conſolationem eius, & exquiret ſan-
guinem noſtrum de afflictionibus inimico-
rum noſtrorum,& humiliabit omnes Gen-
tes,quæcumque inſurgunt cõtra nos,& fa-
ciet illas ſine honore Dominus Deus no-
21 ſter. *Et nunc fratres,quoniã vos eſtis pre-
ſbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet
anima illorum,ad eloquium veſtrum corda
eorum erigite,vt memores ſint,quia tentati
ſunt patres noſtri vt probarentur,ſi vere co-
22 lerent Deum ſuum. *Memores eſſe debent,
quomodo pater noſter Abraam tentatus
eſt, & per multas tribulationes probatus,
23 Dei amicus effectus eſt. *Sic Iſaac,ſic Iacob,
ſic Moyſes, & omnes qui placuerunt Deo,
per multas tribulationes trãſierunt fideles.
24 *Illi autem,qui tentationes non ſuſceperũt
cum timore Domini,& impatientiam ſuam
& improperium murmurationis ſuæ contra
25 Dominum protulerunt, * exterminati ſunt
ab exterminatore, & a ſerpentibus perie-
26 runt. *Et nos ergo non vlciſcamur nos pro
27 his,quæ patimur, * ſed reputantes peccatis

noſtris hæc ipſa ſupplicia minora eſſe fla-
gella Domini, quibus quaſi ſerui corripimur
ad emendationem, & non ad perditionem
noſtram eueniſſe credamus. *Et dixerũt illi 28
Ozias, & preſbyteri: Omnia, quæ locuta es,
vera ſunt, & non eſt in ſermonibus tuis vlla
reprehenſio: *Nunc ergo ora pro nobis, 29
quoniam mulier ſancta es, & timens Deum.
*Et dixit illis Iudith: Sicut quod potui lo- 30
qui, Dei eſſe cognoſcitis: *ita quod facere 31
diſpoſui, probate ſi ex Deo eſt, & orate vt fir-
mum faciat Deus conſilium meum. *Stabi- 32
tis vos ad portam nocte iſta, & ego exeam
cum abra mea: & orate, vt ſicut dixiſtis, in
diebus quinque reſpiciat Dominus populũ
ſuum Iſrael. *Vos autem nolo vt ſcrutemi- 33
ni actum meum, & vſque dum renunciem
vobis, nihil aliud fiat, niſi oratio pro me ad
Dominum Deum noſtrum. *Et dixit ad 34
eam Ozias princeps Iuda: Vade in pace, &
Dominus ſit tecum in vltionem inimico-
rum noſtrorum. Et reuertentes abierunt.

Cap. IX.

QVIBVS abſcedentibus, Iudith ingreſ- 1
ſa eſt oratorium ſuum: & induens ſe
cilicio, poſuit cinerem ſuper caput ſuum: &
proſternens ſe Domino, clamabat ad Do-
minum, dicens: *Domine Deus patris mei 2
Simeon, qui dediſti illi gladium in defen-
ſionem alienigenarum, qui violatores exti-
terunt in coinquinatione ſua, & denudaue-
runt femur virginis in confuſionem: *& de- 3
diſti mulieres illorum in prædam, & filias
illorum in captiuitatem: & omnẽ prædam
in diuiſionem ſeruis tuis, qui zelauerunt ze-
lum tuum: ſubueni quæſo te Domine Deus
meus mihi viduæ. *Tu enim feciſti priora, 4
& illa poſt illa cogitaſti: & hoc factum eſt
quod ipſe voluiſti. *Omnes enim viæ tuæ 5
paratæ ſunt, & tua iudicia in tua prouiden-
tia poſuiſti. *Reſpice caſtra Aſſyriorũ nunc, 6
ſicut tũc caſtra Ægyptiorum videre digna-
tus es, quando poſt ſeruos tuos armati cur-
rebant, confidentes in quadrigis, & in equi-
tatu ſuo, & in multitudine bellatorum. *Sed 7
aſpexiſti ſuper caſtra eorum, & tenebræ fa-
8 tigauerunt eos. *Tenuit pedes eorum abyſ-
9 ſus, & aquæ operuerunt eos. *Sic fiant & iſti
Domine qui confidunt in multitudine ſua,
& in curribus ſuis, & in contis, & in ſcutis,
& in ſagittis ſuis, & in lanceis gloriantur,
10 *& neſciunt quia tu ipſe es Deus noſter, qui
conteris bella ab initio, & Dominus nomen
11 eſt tibi. *Erige brachium tuum ſicut ab ini-
tio, & allide virtutem illorum in virtute tua:
cadat virtus eorum in iracundia tua, qui
promittunt ſe violare ſancta tua, & polluere
tabernaculum nominis tui, & deijcere gla-
12 dio ſuo cornu altaris tui. *Fac Domine, vt
gladio proprio eius ſuperbia amputetur:
13 *capiatur laqueo oculorum ſuorum in me,
& percuties eum ex labijs charitatis meæ.
14 *Da mihi in animo conſtantiam, vt contem-
nam illum: & virtutem, vt euertam illum.
15 *Erit enim hoc memoriale nominis tui, cum
16 manus feminæ deiecerit eum. *Non enim
in multitudine eſt virtus tua Domine, ne-
que in equorum viribus voluntas tua eſt,
nec ſuperbi ab initio placuerunt tibi: ſed
humilium & manſuetorum ſemper tibi
17 placuit deprecatio. *Deus cælorum, crea-
tor aquarum, & Dominus totius creaturæ,
exaudi me miſeram deprecantem, & de
18 tua miſericordia præſumentem. *Memen-
to Domine teſtamenti tui, & da verbum
in ore meo, & in corde meo conſilium cor-
robora, vt domus tua in ſanctificatione
19 tua permaneat: *& omnes Gentes agno-
ſcant quia tu es Deus, & non eſt alius
præter te.

Cap. X.

1 FACTVM eſt autem, cum ceſſaſſet cla-
mare ad Dominum, ſurrexit de loco, in
2 quo iacuerat proſtrata ad Dominum: *Vo-
cauitq. abram ſuam, & deſcendens in do-
mum ſuam, abſtulit a ſe cilicium, & exuit
3 ſe veſtimẽtis viduitatis ſuæ, *& lauit corpus
ſuum, & vnxit ſe myro optimo, & diſcrimi-
nauit crinem capitis ſui, & impoſuit mi-
tram ſuper caput ſuum, & induit ſe veſti-
mentis iucunditatis ſuæ, induitq. ſandalia
pedibus ſuis, aſſumpſitq. dextraliola, & lilia,

& in-

& inaures, & annulos, & omnibus orna-
mentis ſuis ornauit ſe. *Cui etiam Domi- 4
nus contulit ſplendorem: quoniam omnis
iſta compoſitio non ex libidine, ſed ex vir-
tute pendebat: & ideo Dominus hanc in
illam pulchritudinem ampliauit, vt incom-
parabili decore omnium oculis appareret.
*Impoſuit itaque abræ ſuæ aſcoperá vini, 5
& vas olei, & polentam, & palathas, & pa-
nes, & caſeum, & profecta eſt. *Cumq. ve- 6
niſſent ad portam ciuitatis, inuenerunt ex-
pectantem Oziam & preſbyteros ciuitatis.
*Qui cum vidiſſent eam, ſtupentes mirati 7
ſunt nimis pulchritudinem eius. *Nihil ta- 8
men interrogantes eam, dimiſerunt tranſi-
re, dicentes: Deus patrum noſtrorum det
tibi gratiam, & omne conſilium tui cordis
ſua virtute corroboret, vt glorietur ſuper
te Ieruſalem, & ſit nomen tuum in nume-
ro ſanctorum & iuſtorum. *Et dixerunt hi 9
qui illic erant, omnes vna voce: Fiat, fiat.
*Iudith vero orans Dominum, tranſiuit per 10
portas ipſa & abra eius. *Factum eſt autẽ, 11
cum deſcẽderet montem, circa ortum diei,
occurrerunt ei exploratores Aſſyriorum, &
tenuerunt eam, dicentes: Vnde venis? aut
quo vadis? *Quæ reſpondit: Filia ſum He- 12
bræorum, ideo ego fugi a facie eorum, quo-
niam futurum agnoui, quòd dentur vobis
in deprædationem, pro eo quòd contem-
nentes vos, noluerunt vltro tradere ſeipſos
vt inuenirent miſericordiam in conſpectu
veſtro. *Hac de cauſa cogitaui mecum, di- 13
cens: Vadam ad faciem principis Holofer-
nis, vt indicem illi ſecreta illorum, & oſten-
dam illi quo aditu poſſit obtinere eos, ita
vt non cadat vir vnus de exercitu eius. *Et 14
cum audiſſent viri illi verba eius, conſide-
rabant faciem eius, & erat in oculis eorum
ſtupor, quoniam pulchritudinem eius mira-
bantur nimis. *Et dixerunt ad eam: Con- 15
ſeruaſti animam tuam eo quòd tale reperi-
ſti conſilium, vt deſcenderes ad dominum
noſtrum. *Hoc autem ſcias, quoniam cum 16
ſteteris in conſpectu eius, bene tibi faciet,
& eris gratiſſima in corde eius. Duxeruntq.
illam ad tabernaculum Holofernis, annun-
17 ciantes eam. *Cumq. intraſſet ante faciem
eius, ſtatim captus eſt in ſuis oculis Holo-
18 fernes. *Dixeruntq. ad eum ſatellites eius:
Quis cõtemnat populum Hebræorum, qui
tam decoras mulieres habent, vt non pro
his merito pugnare contra eos debeamus?
19 *Videns itaque Iudith Holofernem ſeden-
tem in conopœo, quod erat ex purpura, &
auro, & ſmaragdo, & lapidibus pretioſis in-
20 textum: *& cum in faciem eius intendiſſet,
adorauit eum, proſternens ſe ſuper terram.
Et eleuauerunt eam ſerui Holofernis, iu-
bente domino ſuo.

CAP. XI.

TVNC Holofernes dixit ei: Æquo ani-
mo eſto, & noli pauere in corde tuo:
quoniam ego numquam nocui viro, qui vo-
2 luit ſeruire Nabuchodonoſor regi: *Popu-
lus autẽ tuus, ſi non contempſiſſet me, non
3 leuaſſem lanceam meam ſuper eum. *Nunc
autem dic mihi, qua ex cauſa receſſiſti ab il-
4 lis, & placuit tibi vt venires ad nos? *Et di-
xit illi Iudith: Sume verba ancillæ tuæ, quo-
niã ſi ſecutus fueris verba ancillæ tuæ, per-
5 fectam rem faciet Dominus tecum. *Viuit
enim Nabuchodonoſor rex terræ, & viuit
virtus eius, quæ eſt in te ad correptionem
omnium animarum errantium: quoniã non
ſolum homines ſeruiunt illi per te, ſed &
6 beſtiæ agri obtemperant illi. *Nunciatur
enim animi tui induſtria vniuerſis gẽtibus,
& indicatum eſt omni ſæculo, quoniam tu
ſolus bonus, & potens es in omni regno
eius, & diſciplina tua omnibus prouincijs
7 prædicatur. *Nec hoc latet, quod locutus
eſt Achior, nec illud ignoratur, quod ei iuſ-
8 ſeris euenire. *Cõſtat enim, Deum noſtrum
ſic peccatis offenſum, vt mandauerit per
prophetas ſuos ad populum, quòd tradat
9 eum pro peccatis ſuis. *Et quoniam ſciunt
ſe offendiſſe Deum ſuum filij Iſrael, tremor
10 tuus ſuper ipſos eſt. *Inſuper etiam fames
inuaſit eos, & ab ariditate aquæ iam inter
11 mortuos computantur. *Denique hoc ordi-
nant, vt interficiant pecora ſua, & bibant
12 ſanguinem eorum: *& ſancta Domini Dei

ſui quæ præcepit Deus non contingi,in fru-
mento,vino, & oleo, hæc cogitauerunt im-
pendere,& volunt conſumere quæ nec ma-
nibus deberent contingere: ergo quoniam
hæc faciunt,certum eſt quòd in perditionẽ
dabuntur. *Quod ego ancilla tua cogno- 13
ſcens,fugi ab illis,& miſit me Dominus hæc
ipſa nunciare tibi. * Ego enim ancilla tua 14
Deum colo, etiam nunc apud te: & exiet
ancilla tua, & orabo Deum,* & dicet mihi 15
quando eis reddat peccatũ ſuum,& veniens
nunciabo tibi, ita vt ego adducam te per
mediam Ieruſalem, & habebis omnem po-
pulum Iſrael,ſicut oues,quibus non eſt pa-
ſtor, & non latrabit vel vnus canis contra
te: *quoniam hæc mihi dicta ſunt per pro- 16
uidentiam Dei.* Et quoniam iratus eſt illis 17
Deus,hæc ipſa miſſa ſum nũciare tibi. *Pla- 18
cuerũt autem omnia verba hæc coram Ho-
loferne,& coram pueris eius,& mirabantur
ſapientiã eius,& dicebant alter ad alterum:
*Non eſt talis mulier ſuper terram in aſpe- 19
ctu,in pulchritudine,& in ſenſu verborum.
*Et dixit ad illam Holofernes: Benefecit 20
Deus,qui miſit te ante populum, vt des il-
lum tu in manibus noſtris: *& quoniam bo- 21
na eſt promiſſio tua,ſi fecerit mihi hoc Deus
tuus, erit & Deus meus, & tu in domo Na-
buchodonoſor magna eris,& nomen tuum
nominabitur in vniuerſa terra.

Cap. XII.

TVnc iuſſit eã introire vbi repoſiti erant 1
theſauri eius,& iuſſit illic manere eam,
& cõſtituit quid daretur illi de cõuiuio ſuo.
*Cui reſpondit Iudith, & dixit: Nunc non 2
potero mãducare ex his,quæ mihi præcipis
tribui, ne veniat ſuper me offenſio: ex his
autem,quæ mihi detuli,manducabo. *Cui 3
Holofernes ait: Si defecerint tibi iſta,quæ
tecũ detuliſti,quid faciemus tibi? *Et dixit 4
Iudith: Viuit anima tua domine meus,quo-
niam non expendet omnia hæc ancilla tua,
donec faciat Deus in manu mea hæc, quæ
cogitaui. Et induxerunt illam ſerui eius in
tabernaculum,quod præceperat. *Et petijt 5
dum introiret, vt daretur ei copia nocte &
ante lucem egrediẽdi foras ad orationem,
6 & deprecandi Dominum. *Et præcepit cu-
bicularijs ſuis vt ſicut placeret illi, exiret &
introiret ad adorandum Deum ſuum, per
7 triduum: *& exibat noctibus in vallem Be-
8 thuliæ, & baptizabat ſe in fonte aquæ. *Et
vt aſcendebat,orabat Dominum Deum Iſ-
rael,vt dirigeret viam eius ad liberationem
9 populi ſui. *Et introiens,mũda manebat in
tabernaculo vſque dum acciperet eſcam
10 ſuã in veſpere. *Et factum eſt,in quarto die
Holofernes fecit cœnam ſeruis ſuis,& dixit
ad Vagao eunuchum ſuum: Vade,& ſuade
Hebræam illã vt ſponte conſentiat habitare
11 mecum: *Fœdum eſt enim apud Aſſyrios,ſi
femina irrideat virum agendo vt immunis
12 ab eo tranſeat. *Tunc introiuit Vagao ad
Iudith, & dixit: Non vereatur bona puella
introire ad dominum meum,vt honorifice-
tur ante faciem eius,vt manducet cum eo,
13 & bibat vinum in iucunditate. *Cui Iudith
reſpondit: Quæ ego ſum, vt contradicam
14 domino meo? *Omne quod erit ante ocu-
los eius bonum & optimum faciam. Quid-
quid autẽ illi placuerit,hoc mihi erit opti-
15 mum omnibus diebus vitæ meæ. *Et ſurre-
xit, & ornauit ſe veſtimento ſuo,& ingreſſa
16 ſtetit ante faciem eius. *Cor autẽ Holofer-
nis concuſſum eſt: erat enim ardens in con-
17 cupiſcentia eius.* Et dixit ad eam Holofer-
nes: Bibe nunc,& accumbe in iucunditate,
18 quoniam inueniſti gratiam coram me. *Et
dixit Iudith: Bibam domine, quoniam ma-
gnificata eſt anima mea hodie præ omnibus
19 diebus meis.* Et accepit,& manducauit, &
bibit coram ipſo ea, quæ parauerat illi an-
20 cilla eius. *Et iucundus factus eſt Holofer-
nes ad eam, bibitq. vinum multum nimis,
quantum numquam biberat in vita ſua.

Cap. XIII.

1 VT autẽ ſero factum eſt, feſtinauerunt
ſerui illius ad hoſpitia ſua,& concluſit
2 Vagao hoſtia cubiculi,& abijt. *erãt autem
3 omnes fatigati a vino: *eratq. Iudith ſola in
4 cubiculo: *Porro Holofernes iacebat in le-
5 cto,nimia ebrietate ſopitus. *Dixitq; Iudith
puellæ

puellæ ſuæ vt ſtaret foris ante cubiculum,&
obſeruaret.*Stetitq. Iudith ante lectū,orans 6
cum lacrymis, & labiorū motu in ſilentio,
*dicens: Cōfirma me Domine Deus Iſrael, 7
& reſpice in hac hora ad opera manuum
mearum,vt,ſicut promiſiſti,Ieruſalē ciuitatē
tuā erigas: & hoc quod credēs per te poſſe
fieri cogitaui,perficiam.*Et cùm hæc dixiſ- 8
ſet, acceſſit ad columnā,quæ erat ad caput
lectuli eius,& pugionem eius,qui in ea liga
tus pendebat,exoluit.*Cumq. euaginaſſet 9
illū,apprehendit comam capitis eius,& ait:
Cōfirma me Domine Deus in hac hora.*& 10
percuſſit bis in ceruicem eius,& abſcidit ca
put eius,& abſtulit conopœum eius a colū-
nis,& euoluit corpus eius truncum.*Et poſt 11
puſillum exiuit, & tradidit caput Holofer-
nis ancillæ ſuæ,& iuſſit vt mitteret illud in
peram ſuam.* Et exierunt duæ, ſecundum 12
conſuetudinem ſuam, quaſi ad orationem,
& tranſierunt caſtra,& gyrantes vallem,ve-
nerunt ad portam ciuitatis.*Et dixit Iudith 13
a longe cuſtodibus murorum: Aperite por
tas,quoniā nobiſcum eſt Deus,qui fecit vir-
tutem in Iſrael.*Et factum eſt,cū audiſſent 14
viri vocem eius,vocauerunt preſbyteros ci-
uitatis.* Et concurrerunt ad eam omnes,a 15
minimo vſque ad maximum: quoniam ſpe
rabant eam iam non eſſe venturam.*Et ac- 16
cēdentes luminaria congyrauerunt circa eā
vniuerſi: illa autem aſcendens in eminen-
tiorem locum,iuſſit fieri ſilentium. Cùmq.
omnes tacuiſſent,*dixit Iudith: Laudate Do 17
minū Deum noſtrum,qui non deſeruit ſpe-
rantes in ſe;*& in me ancillā ſua adimpleuit 18
miſericordiam ſuam,quam promiſit domui
Iſrael: & interfecit in manu mea hoſtem po-
puli ſui hac nocte.*Et proferens de pera ca 19
put Holofernis,oſtendit illis,dicens: Ecce
caput Holofernis principis militiæ Aſſyrio-
rum,& ecce conopœum illius,in quo recū-
bebat in ebrietate ſua,vbi per manum fe-
minæ percuſſit illū Dominus Deus noſter.
*Viuit autem ipſe Dominus,quoniā cuſto- 20
diuit me Angelus eius & hinc euntē,& ibi
commorantem,& inde huc reuertentem,&
non permiſit me Dominus ancillam ſuam

coinquinari,ſed ſine pollutione peccati re-
uocauit me vobis gaudentē in victoria ſua,
in euaſione mea, & in liberatione veſtra.
21 *Confitemini illi omnes, quoniam bonus,
22 quoniam in ſæculū miſericordia eius.*Vni-
uerſi autē adorantes Dominum,dixerunt ad
eam: Benedixit te Dominus in virtute ſua,
quia per te ad nihilum redegit inimicos no
23 ſtros.*Porro Ozias princeps populi Iſrael,
dixit ad eam: Benedicta es tu filia a Domi
no Deo excelſo præ omnibus mulieribus ſu
24 per terram.*Benedictus Dominus,qui crea-
uit cælum & terram,qui te direxit in vulne-
ra capitis principis inimicorum noſtrorum:
25 *quia hodie nomen tuum ita magnificauit,
vt non recedat laus tua de ore hominum,
qui memores fuerint virtutis Domini in æ-
ternum, pro quibus non pepercisti animæ
tuæ propter anguſtias & tribulationem ge-
neris tui,ſed ſubueniſti ruinæ ante conſpe-
26 ctum Dei noſtri.*Et dixit omnis populus:
27 Fiat, fiat.*Porro Achior vocatus venit,& di
xit ei Iudith: Deus Iſrael,cui tu teſtimoniū
dediſti quòd vlciſcatur ſe de inimicis ſuis,
ipſe caput omnium incredulorum incidit
28 hac nocte in manu mea.*Et vt probes quia
ita eſt,ecce caput Holofernis,qui in contē-
ptu ſuperbiæ ſuæ Deum Iſrael contempſit,
& tibi interitum minabatur, dicens: Cum
captus fuerit populus Iſrael, gladio perfo-
29 rari præcipiam latera tua.* Videns autem
Achior caput Holofernis, anguſtiatus præ
pauore,cecidit in faciem ſuam ſuper terrā,
30 & æſtuauit anima eius.*Poſtea vero quàm
reſūpto ſpiritu recreatus eſt,procidit ad pe
31 des eius,& adorauit eā,& dixit:*Benedicta
tu a Deo tuo in omni tabernaculo Iacob,
quoniā in omni gente, quæ audierit nomē
tuum,magnificabitur ſuper te Deus Iſrael.

CAP. XIIII.

1 DIXIT autem Iudith ad omnem popu-
lum: Audite me fratres,ſuſpendite ca
2 put hoc ſuper muros noſtros:*Et erit,cum
exierit Sol,accipiat vnuſquiſque arma ſua,
& exite cum impetu,nō vt deſcendatis de-
3 orſum,ſed quaſi impetum facientes.*Tunc
explo-

exploratores neceſſe erit vt fugiant ad prin
cipem ſuum excitandum ad pugnã.*Cumq. 4
duces eorum cucurrerint ad tabernaculum
Holofernis, & inuenerint eum truncum in
ſuo ſanguine volutatum,décidet ſuper eos
timor.*Cumq. cognoueritis fugere eos,ite 5
poſt illos ſecuri,quoniã Dominus conteret
eos ſub pedibus veſtris.*Tunc Achior vidẽs 6
virtutem,quam fecit Deus Iſrael,relicto gen
tilitatis ritu,credidit Deo,& circumcidit car
nem præputij ſui,& appoſitus eſt ad popu-
lũ Iſrael,& omnis ſucceſſio generis eius vſ-
que in hodiernum diem.*Mox autẽ vt ortus 7
eſt dies,ſuſpenderũt ſuper muros caput Ho
lofernis,accepitq. vnuſquiſque vir arma ſua,
& egreſſi ſunt cũ grandi ſtrepitu & vlulatu.
*Quod videntes exploratores,ad tabernacu 8
lum Holofernis cucurrerunt.* Porro hi,qui 9
in tabernaculo erãt,veniẽtes,& ante ingreſ
ſum cubiculi perſtrepentes,excitãdi gratia,
inquietudinem arte moliebantur,vt non ab
excitantibus, ſed a ſonantibus Holofernes
euigilaret.*Nullus enim audebat cubiculũ 10
virtutis Aſſyriorum pulſando aut intrando
aperire.*Sed cũ veniſſent eius duces ac tri- 11
buni,& vniuerſi maiores exercitus regis Aſ-
ſyriorũ,dixerũt cubicularijs:* Intrate,& ex- 12
citate illũ,quoniã egreſſi mures de cauernis
ſuis,auſi sũt prouocare nos ad prœliũ.*Tũc 13
ingreſſus Vagao cubiculum eius,ſtetit ante
cortinam,& plauſum fecit manibus ſuis: ſu-
ſpicabatur enim illum cum Iudith dormire.
*Sed cum nullum motũ iacentis ſenſu auriũ 14
caperet,acceſſit proximans ad cortinam,&
eleuans eã,videnſq. cadauer abſque capite
Holofernis in ſuo ſanguine tabefactũ iace-
re ſuper terram,exclamauit voce magna cũ
fletu,& ſcidit veſtimenta ſua.*Et ingreſſus 15
tabernaculum Iudith, non inuenit eam,&
exilijt foras ad populum,*& dixit: Vna mu- 16
lier Hebræa fecit confuſionem in domo re-
gis Nabuchodonoſor: ecce enim Holofer-
nes iacet in terra,& caput eius non eſt in il
lo.*Quod cum audiſſent principes virtutis 17
Aſſyriorum, ſciderunt omnes veſtimenta
ſua,& intolerabilis timor & tremor cecidit
ſuper eos,& turbati ſunt animi eorum val-
18 de.* Et factus eſt clamor incomparabilis
in medio caſtrorum eorum.

CAP. XV.

1 CVMQ. omnis exercitus decollatum Ho-
lofernem audiſſet,fugit mens & conſi-
lium ab eis,& ſolo tremore & metu agitati,
2 fugæ præſidiũ ſumunt,*ita vt nullus loque-
retur cũ proximo ſuo,ſed inclinato capite,
relictis omnibus, euadere feſtinabant He-
bræos,quos armatos ſuper ſe venire audie-
bant,fugientes per vias camporũ & ſemitas
3 collium.*Videntes itaque filij Iſrael fugien
tes,ſecuti ſunt illos. Deſcenderuntq. clan-
4 gentes tubis, & vlulantes poſt ipſos.* Et
quoniã Aſſyrij non adunati,in fugam ibant
præcipites: filij autem Iſrael vno agmine
perſequentes,debilitabant omnes,quos in-
5 uenire potuiſſent.*Miſit itaque Ozias nun-
cios per omnes ciuitates & regiones Iſrael.
6 *Omnis itaque regio,omniſq. vrbs electam
iuuentutem armatam miſit poſt eos,& per-
ſecuti ſunt eos in ore gladij,quouſque per-
uenirent ad extremitatem finium ſuorum.
7 *Reliqui autẽ,qui erant in Bethulia,ingreſſi
ſunt caſtra Aſſyriorum,& prædam, quã fu-
gientes Aſſyrij reliquerant, abſtulerunt, &
8 onuſtati ſunt valde.* Hi vero,qui victores
reuerſi ſunt ad Bethuliam,omnia quæ erant
illorũ attulerunt ſecum,ita vt non eſſet nu-
merus in pecoribus,& iumẽtis, & vniuerſis
mobilibus eorum,vt a minimo vſque ad ma
ximum omnes diuites fierent de prædatio-
9 nibus eorum.*Ioachim autẽ ſummus pon-
tifex de Ieruſalem venit in Bethuliam cum
vniuerſis preſbyteris ſuis vt videret Iudith.
10 *Quæ cum exiſſet ad illum, benedixerunt
eam omnes vna voce,dicentes: Tu gloria
Ieruſalem,tu lætitia Iſrael, tu honorificẽtia
11 populi noſtri:*quia feciſti viriliter,& cõfor-
tatũ eſt cor tuum,eo quòd caſtitatem ama-
ueris,& poſt virum tuũ, alterum neſcieris:
ideo & manus Domini cõfortauit te,& ideo
12 eris benedicta in æternum.*Et dixit omnis
13 populus: Fiat,fiat.*Per dies autem triginta
vix collecta ſunt ſpolia Aſſyriorũ a populo
14 Iſrael.*Porro autem vniuerſa,quæ Holofer-
nis

nis peculiaria fuiſſe probata ſunt, dederunt
Iudith in auro, & argento, & veſtibus, &
gemmis, & omni ſupellectili, & tradita ſunt
omnia illi a populo. *Et omnes populi gau 13
debant cum mulieribus, & virginibus, &
iuuenibus, in organis, & citharis.

CAP. XVI.

TVNC cantauit canticum hoc Domi- 1
no Iudith, dicens:
*Incipite Domino in tympanis, cantate 2
Domino in cymbalis, modulamini illi pſal
mũ nouũ, exaltate, & inuocate nomen eius.
*Dominus conterens bella, Dominus no- 3
men eſt illi.
*Qui poſuit caſtra ſua in medio populi 4
ſui, vt eriperet nos de manu omnium ini-
micorum noſtrorum.
*Venit Aſſur ex montibus ab Aquilone 5
in multitudine fortitudinis ſuæ: cuius mul-
titudo obturauit torrentes, & equi eorum
cooperuerunt valles.
*Dixit ſe incenſurum fines meos, & iuue- 6
nes meos occiſurum gladio, infantes meos
dare in prædam, & virgines in captiuitatẽ.
*Dominus autem omnipotens nocuit eũ, 7
& tradidit eum in manus feminæ, & con-
fodit eum.
*Non enim cecidit potens eorum a iuue- 8
nibus, nec filij Titan percuſſerunt eum, nec
excelſi gigãtes oppoſuerũt ſe illi, ſed Iudith
filia Merari in ſpecie faciei ſuæ diſſoluit eũ.
*Exuit enim ſe veſtimento viduitatis, & 9
induit ſe veſtimento lætitiæ in exultatione
filiorum Iſrael.
*Vnxit faciem ſuam vnguento, & colli- 10
gauit cincinnos ſuos mitra, accepit ſtolam
nouam ad decipiendum illum.
*Sandalia eius rapuerunt oculos eius, 11
pulchritudo eius captiuam fecit animam
eius, amputauit pugione ceruicem eius.
*Horruerunt Perſæ conſtantiam eius, & 12
Medi audaciam eius.
*Tunc vlulauerũt caſtra Aſſyriorũ, quãdo 13
apparuerunt humiles mei, areſcẽtes in ſiti.
*Filij puellarum compunxerunt eos, & 14
ſicut pueros fugientes occiderunt eos: pe-
rierunt in prælio a facie Domini Dei mei.
15 *Hymnum cantemus Domino, hymnum
nouum cantemus Deo noſtro.
16 *Adonai Domine magnus es tu, & præ-
clarus in virtute tua, & quem ſuperare ne-
mo poteſt.
17 *Tibi ſeruiat omnis creatura tua: quia di-
xiſti, & facta ſunt: miſiſti ſpiritum tuum, &
creata ſunt, & non eſt qui reſiſtat voci tuæ.
18 *Montes a fundamentis mouebuntur cũ
aquis: petræ, ſicut cera, liqueſcent ante fa-
ciem tuam.
19 *Qui autem timent te, magni erunt apud
te per omnia.
20 *Væ genti inſurgenti ſuper genus meum:
Dominus enim omnipotens vindicabit in
eis, in die iudicij viſitabit illos.
21 *Dabit enim ignem, & vermes in carnes
eorum, vt vrantur, & ſentiant vſque in ſem
piternum.
22 *Et factum eſt poſt hæc, omnis populus
poſt victoriam venit in Ieruſalem adorare
Dominum: & mox vt purificati ſunt, obtu
lerunt omnes holocauſta, & vota, & repro-
23 miſſiones ſuas. *Porro Iudith vniuerſa vaſa
bellica Holofernis, quæ dedit illi populus,
& conopœum, quod ipſa ſubſtulerat de cu
bili ipſius, obtulit in anathema obliuionis.
24 *Erat autem populus iucundus ſecundum
faciem ſanctorum, & per tres menſes gau-
dium huius victoriæ celebratum eſt cum Iu-
25 dith. *Poſt dies autẽ illos vnuſquiſque re-
dijt in domum ſuam, & Iudith magna facta
eſt in Bethulia, & præclarior erat vniuerſæ
26 terræ Iſrael. *Erat etiam virtuti caſtitas ad-
iuncta, ita vt non cognoſceret virũ omnibus
diebus vitæ ſuæ, ex quo defunctus eſt Ma-
27 naſſes vir eius. *Erat autẽ diebus feſtis pro-
28 cedens cum magna gloria. *Manſit autem
in domo viri ſui annos centum quinque, &
dimiſit abram ſuam liberam, & defuncta eſt
29 ac ſepulta cũ viro ſuo in Bethulia. *Luxitq.
30 illam omnis populus diebus ſeptem. *In
omni autem ſpatio vitæ eius non fuit qui
perturbaret Iſrael, & poſt mortem eius an-
31 nis multis. *Dies autem victoriæ huius fe-
ſtiuitatis, ab Hebræis in numero ſanctorum
dierum accipitur, & colitur a Iudæis ex il-
lo tempore vſque in præſentem diem.

LIBER

CAPVT PRIMVM.

IN diebus Aſſueri, qui regna- 1
uit ab India vſque Æthio-
piam ſuper centum viginti
ſeptem prouincias: *quando 2
ſedit in ſolio regni ſui, Su-
ſan ciuitas regni eius exordium fuit. *Ter- 3
tio igitur anno imperij ſui fecit grande cõ-
uiuium cunctis principibus, & pueris ſuis,
fortiſſimis Perſarum, & Medorum inclytis,
& præfectis prouinciarum coram ſe, *vt o- 4
ſtenderet diuitias gloriæ regni ſui, ac ma-
gnitudinem, atque iactantiam potẽtiæ ſuæ,
multo tempore, centum videlicet & octo-
ginta diebus. *Cumq. implerentur dies cõ- 5
uiuij, inuitauit omnem populum, qui inuen
tus eſt in Suſan, a maximo vſque ad mini-
mum: & iuſſit ſeptem diebus conuiuium
præparari in veſtibulo horti, & nemoris,
quod regio cultu & manu conſitum erat.
*Et pendebant ex omni parte tentoria aë- 6
rij coloris & carbaſini ac hyacinthini, ſuſten
tata funibus byſſinis, atque purpureis, qui
eburneis circulis inſerti erant, & columnis
marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque
aurei & argentei, ſuper pauimentum ſma-
ragdino & pario ſtratum lapide, diſpoſiti
erant: quod mira varietate pictura decora-
bat. *Bibebant autem qui inuitati erant, 7
aureis poculis, & alijs atque alijs vaſis cibi
inferebantur. Vinum quoque, vt magnifi-
centia regia dignum erat, abundans, & præ-
cipuum ponebatur. *Nec erat qui nolen- 8
tes cogeret ad bibendum, ſed ſicut rex ſta-
tuerat, præponens menſis ſingulos de prin-
cipibus ſuis vt ſumeret vnuſquiſque quod
vellet. *Vaſthi quoque regina fecit conui- 9
uium feminarum in palatio, vbi rex Aſſue-
rus manere conſueuerat. *Itaque die ſepti- 10
mo, cum rex eſſet hilarior, & poſt nimiam
potationẽ incaluiſſet mero, præcepit Mau-
mam, & Bazatha, & Harbona, & Bagatha, &
Abgatha, & Zethar, & Charchas, ſeptem eu-
nuchis, qui in conſpectu eius miniſtrabant,
11 *vt introducerẽt reginam Vaſthi coram re-
ge, poſito ſuper caput eius diademate, vt
oſtenderet cunctis populis & principibus
pulchritudinem illius: erat enim pulchra
12 valde. *Quæ renuit, & ad regis imperium,
quod per eunuchos mandauerat, venire
contempſit. Vnde iratus rex, & nimio furo-
13 re ſuccenſus, *interrogauit ſapientes, qui ex
more regio ſemper ei aderant, & illorum
faciebat cuncta conſilio, ſcientium leges, ac
14 iura maiorum: (*erant autem primi & pro-
ximi, Charſena, & Sethar, & Admatha, &
Tharſis, & Mares, & Marſana, & Mamu-
chan, ſeptem duces Perſarum, atque Medo-
rum, qui videbant faciem regis, & primi
15 poſt eum reſidere ſoliti erant) *cui ſenten-
tiæ Vaſthi regina ſubiaceret, quæ Aſſueri
regis imperium, quod per eunuchos man-
16 dauerat, facere noluiſſet. *Reſponditq. Ma-
muchan, audiente rege, atque principibus,
Non ſolum regem læſit regina Vaſthi, ſed
& omnes populos, & principes, qui ſunt in
17 cunctis prouincijs regis Aſſueri. *Egredie-
tur enim ſermo reginæ ad omnes mulieres,
vt contemnant viros ſuos, & dicant: Rex
Aſſuerus iuſſit vt regina Vaſthi intraret ad
18 eum, & illa noluit. *Atque hoc exemplo
omnes principum coniuges Perſarum at-
que Medorum, paruipendent imperia ma-
ritorum: vnde regis iuſta eſt indignatio.
19 *Si tibi placet, egrediatur edictum a facię
tua, & ſcribatur iuxta legem Perſarum at-
que Medorum, quam præteriri illicitũ eſt,
vt nequaquam vltra Vaſthi ingrediatur ad
regem, ſed regnum illius, altera, quæ melior
20 eſt illa, accipiat. *Et hoc in omne (quod la-
tiſſimum eſt) prouinciarum tuarum diuul-
getur imperium, & cunctæ vxores tam ma-
iorum, quàm minorum deferant maritis ſuis
honorem.

honorem.* placuit conſilium eius regi, & 21
principibus: fecitq. rex iuxta cõſilium Ma-
muchan,* & miſit epiſtolas ad vniuerſas pro- 22
uincias regni ſui, vt quæque gens audire &
legere poterat, diuerſis linguis & litteris, eſſe
viros principes ac maiores in domibus ſuis:
& hoc per cunctos populos diuulgari.

C A P. II.

HIs ita geſtis, poſtquam regis Aſſueri 1
indignatio deferbuerat, recordatus eſt
Vaſthi, & quæ feciſſet, vel quæ paſſa eſſet:
*dixerũtq. pueri regis, ac miniſtri eius: Quæ- 2
rantur regi puellæ virgines ac ſpecioſæ,* & 3
mittantur qui cõſiderent per vniuerſas pro-
uincias puellas ſpecioſas & virgines: & ad-
ducant eas ad ciuitatem Suſan, & tradant
eas in domum feminarum ſub manu Egei
eunuchi, qui eſt præpoſitus & cuſtos mulie-
rum regiarum: & accipiant mundum mu-
liebrem, & cetera ad vſus neceſſaria.* Et 4
quæcumque inter omnes oculis regis pla-
cuerit, ipſa regnet pro Vaſthi. Placuit ſer-
mo regi: & ita, vt ſuggeſſerant, iuſſit fieri.
*Erat vir Iudæus in Suſan ciuitate, vocabu- 5
lo Mardochæus filius Iair, filij Semei, filij
Cis, de ſtirpe Iemini,* qui tranſlatus fuerat 6
de Ieruſalem eo tempore, quo Iechoniam
regem Iuda Nabuchodonoſor rex Babylo-
nis tranſtulerat,* qui fuit nutritius filiæ fra- 7
tris ſui Ediſſæ, quæ altero nomine vocaba-
tur Eſther: & vtrumque parentem amiſe-
rat: pulchra nimis, & decora facie. Mor-
tuiſq. patre eius ac matre, Mardochæus ſi-
bi eam adoptauit in filiam.* Cumq. percre- 8
bruiſſet regis imperium, & iuxta mãdatum
illius multæ pulchræ virgines adduceren-
tur Suſan, & Egeo traderentur Eunucho;
Eſther quoque inter ceteras puellas ei tra-
dita eſt, vt ſeruaretur in numero femina-
rum.* Quæ placuit ei, & inuenit gratiam 9
in conſpectu illius. Et præcepit eunucho,
vt accelleraret mundum muliebrem, & tra-
deret ei partes ſuas, & ſeptem puellas ſpe-
cioſiſſimas de domo regis, & tam ipſam,
quàm pediſſequas eius ornaret atque exco-
leret.* Quæ noluit indicare ei populum & 10
patriam ſuam: Mardochæus enim præce-
11 perat ei, vt de hac re omnino reticeret:* qui
deambulabat quotidie ante veſtibulum do-
mus, in qua electæ virgines ſeruabantur, cu-
ram agens ſalutis Eſther, & ſcire volens
12 quid ei accideret.* Cum autem veniſſet
tempus ſingularum per ordinem puellarũ,
vt intrarent ad regem, expletis omnibus,
quæ ad cultum muliebrem pertinebant,
menſis duodecimus vertebatur: ita dum-
taxat, vt ſex menſibus oleo vngerentur myr-
rhino, & alijs ſex quibuſdam pigmentis &
13 aromatibus vterentur.* Ingredienteſq. ad
regem, quidquid poſtulaſſent ad ornatum
pertinens, accipiebant: & vt eis placuerat,
compoſitæ de triclinio feminarum ad re-
14 gis cubiculum tranſibant.* Et quæ intra-
uerat veſpere, egrediebatur mane, atque
inde in ſecundas ædes deducebatur, quæ
ſub manu Suſagazi eunuchi erant, qui con-
cubinis regis præſidebat: nec habebat po-
teſtatem ad regem vltra redeundi, niſi vo-
luiſſet rex, & eam venire iuſſiſſet ex nomi-
15 ne.* Euoluto autem tempore per ordinem,
inſtabat dies, quo Eſther filia Abihail fra-
tris Mardochæi, quam ſibi adoptauerat in
filiam, deberet intrare ad regem. Quæ non
quæſiuit muliebrem cultum, ſed quæcum-
que voluit Egeus eunuchus cuſtos virginũ,
hæc ei ad ornatum dedit. Erat enim for-
moſa valde, & incredibili pulchritudine,
omnium oculis gratioſa & amabilis vide-
16 batur.* Ducta eſt itaque ad cubiculum re-
gis Aſſueri menſe decimo, qui vocatur Te-
17 beth, ſeptimo anno regni eius.* Et adama-
uit eam rex plus quàm omnes mulieres,
habuitq. gratiam & miſericordiam coram
eo ſuper omnes mulieres, & poſuit diade-
ma regni in capite eius, fecitq. eam regna-
18 re in loco Vaſthi.* Et iuſſit conuiuium præ-
parari permagnificum cunctis principibus,
& ſeruis ſuis pro coniunctione, & nuptijs
Eſther. Et dedit requiem vniuerſis prouin-
cijs, ac dona largitus eſt iuxta magnificen-
19 tiam principalem.* Cumq. ſecundo quære-
rentur virgines & congregarentur, Mardo-
20 chæus manebat ad ianuam regis:* necdum

prodi-

prodiderat Eſther patriam, & populum
ſuum, iuxta mandatum eius. Quidquid
enim ille præcipiebat, obſeruabat Eſther:
& ita cuncta faciebat vt eo tempore ſolita
erat,quo eam paruulam nutriebat.*Eo igi- 21
tur tempore,quo Mardochæus ad regis ia-
nuam morabatur, irati ſunt Bagathan, &
Thares duo eunuchi regis, qui ianitores
erant, & in primo palatij limine præſide-
bant: volueruntq; inſurgere in regem, &
occidere eum. *Quod Mardochæum non 22
latuit,ſtatimq. nunciauit reginæ Eſther: &
illa regi ex nomine Mardochæi, qui ad ſe
rem detulerat.*Quæſitum eſt,& inuentum: 23
& appenſus eſt vterque eorum in patibu-
lo. Mandatumq; eſt hiſtorijs, & annalibus
traditum coram rege.

CAP. III.

POST HAEC rex Aſſuerus exaltauit Amã 1
filiũ Amadathi,qui erat de ſtirpe Agag:
& poſuit ſolium eius ſuper omnes princi-
pes, quos habebat. *Cunctiq. ſerui regis, 2
qui in foribus palatij verſabantur,flectebãt
genua,& adorabant Aman: ſic enim præ-
ceperat eis imperator. ſolus Mardochæus
non flectebat genu, neque adorabat eum.
*Cui dixerunt pueri regis, qui ad fores pa- 3
latij præſidebant: Cur præter ceteros non
obſeruas mandatum regis? *Cumq. hoc 4
crebrius dicerent,& ille nollet audire,nun-
ciauerunt Aman,ſcire cupiẽtes vtrum per-
ſeueraret in ſententia: dixerat enim eis ſe
eſſe Iudæum.*Quod cum audiſſet Aman, 5
& experimẽto probaſſet quòd Mardochæus
non flecteret ſibi genu,nec ſe adoraret,ira-
tus eſt valde,*& pro nihilo duxit in vnum 6
Mardochæum mittere manus ſuas: audie-
rat enim quòd eſſet gentis Iudææ. magiſq.
voluit omnem Iudæorum, qui erant in re-
gno Aſſueri, perdere nationem. *Menſe 7
primo (cuius vocabulum eſt Niſan) anno
duodecimo regni Aſſueri, miſſa eſt ſors in
vrnam, quæ Hebraice dicitur phur, coram
Aman,quo die & quo menſe gens Iudæo-
rum deberet interfici: & exiuit menſis duo-
decimus,qui vocatur Adar.*Dixitq. Aman 8
regi Aſſuero: Eſt populus per omnes pro-
uincias regni tui diſperſus,& a ſe mutuo ſe-
paratus,nouis vtens legibus & ceremonijs,
inſuper & regis ſcita contemnens: Et opti-
me noſti quod non expediat regno tuo vt
9 inſoleſcat per licentiam.*ſi tibi placet,de-
cerne,vt pereat,& decem millia talentorum
10 appendam arcarijs gazæ tuæ. *Tulit ergo
rex annulum,quo vtebatur, de manu ſua,
& dedit eum Aman filio Amadathi de pro-
11 genie Agag, hoſti Iudæorum,*dixitq. ad
eum: Argentum,quod tu polliceris, tuum
12 ſit: de populo age quod tibi placet.*Voca-
tiq. ſunt ſcribæ regis menſe primo Niſan,
tertiadecima die eiuſdem menſis: & ſcriptũ
eſt,vt iuſſerat Aman,ad omnes ſatrapas re-
gis,& iudices prouinciarum, diuerſarumq.
gentium,vt quæque gens legere poterat,&
audire pro varietate linguarum ex nomine
regis Aſſueri: & litteræ ſignatæ ipſius an-
13 nulo,*miſſæ ſunt per curſores regis ad vni-
uerſas prouincias vt occiderent atque de-
lerent omnes Iudæos,a puero vſque ad ſe-
nem,paruulos,& mulieres,vno die, hoc eſt
tertio decimo menſis duodecimi,qui voca-
14 tur Adar,& bona eorum diriperent.*Sum-
ma autem epiſtolarum hæc fuit,vt omnes
prouinciæ ſcirent, & pararent ſe ad prædi-
15 ctam diem.*Feſtinabant curſores,qui miſſi
erant,regis imperium explere. Statimq. in
Suſan pependit edictum,rege & Aman ce-
lebrante conuiuium,& cunctis Iudæis, qui
in vrbe erant, flentibus.

CAP. IIII.

1 QVÆ cum audiſſet Mardochæus,ſcidit
veſtimenta ſua, & indutus eſt ſacco,
ſpargens cinerem capiti: & in platea me-
diæ ciuitatis voce magna clamabat, oſten-
2 dens amaritudinem animi ſui,*& hoc eiu-
latu vſque ad fores palatij gradiens: Non
enim erat licitum, indutum ſacco aulam
3 regis intrare. *In omnibus quoque pro-
uincijs,oppidis,ac locis,ad quæ crudele re-
gis dogma peruenerat,planctus ingens erat
4 apud Iudæos, ieiunium, vlulatus, & fletus,
ſacco & cinere multis pro ſtrato vtentibus.
Ingreſ-

"Ingreſſæ autem ſunt puellæ Eſther & eu- 4
nuchi, nunciaueruntq. ei: Quod audiens
conſternata eſt: & veſtem miſit, vt ablato
ſacco induerent eum: quam accipere no-
luit. "Accitoq. Athach eunucho, quem rex 5
miniſtrum ei dederat, præcepit ei vt iret
ad Mardochæum, & diſceret ab eo cur hoc
faceret. "Egreſſuſq. Athach, iuit ad Mar- 6
dochæum ſtantem in platea ciuitatis, ante
oſtium palatij: "qui indicauit ei omnia, quæ 7
acciderant, quomodo Aman promiſiſſet,
vt in theſauros regis pro Iudæorum nece
inferret argentum. "exemplar quoque edi- 8
cti, quod pendebat in Suſan, dedit ei, vt re-
ginæ oſtenderet, & moneret eam, vt in-
traret ad regem, & deprecaretur eum pro
populo ſuo. "Regreſſus Athach, nuncia- 9
uit Eſther omnia, quæ Mardochæus dixe-
rat. "Quæ reſpondit ei, & iuſſit vt diceret 10
Mardochæo: "Omnes ſerui regis, & cun- 11
ctæ, quæ ſub ditione eius ſunt, norunt pro-
uinciæ, quòd ſiue vir, ſiue mulier non vo-
catus, interius atrium regis intrauerit, abſ-
que vlla cunctatione ſtatim interficiatur:
niſi forte rex auream virgam ad eum teten-
derit pro ſigno clementiæ, atque ita poſſit
viuere. Ego igitur quomodo ad regem
intrare potero, quæ triginta iam diebus nō
ſum vocata ad eum? "Quod cum audiſſet 12
Mardochæus, "rurſum mandauit Eſther, 13
dicens: Ne putes quòd animam tuam tan-
tum liberes, quia in domo regis es præ
cunctis Iudæis: "ſi enim nunc ſilueris, per 14
aliam occaſionem liberabuntur Iudæi: &
tu, & domus patris tui peribitis. Et quis
nouit vtrum idcirco ad regnum veneris,
vt in tali tempore parareris? "Rurſumq. 15
Eſther hæc Mardochæo verba mandauit:
"Vade & congrega omnes Iudæos, quos 16
in Suſan repereris, & orate pro me. Non
comedatis, & non bibatis tribus diebus,
& tribus noctibus: & ego cum ancillis
meis ſimiliter ieiunabo, & tunc ingrediar
ad regem contra legem faciens, non voca-
ta, tradenſq. me morti & periculo. "Iuit 17
itaque Mardochæus, & fecit omnia, quæ ei
Eſther præceperat.

CAP. V.

1 DIE autem tertio induta eſt Eſther re-
galibus veſtimentis, & ſtetit in atrio
domus regiæ, quod erat interius, contra
baſilicam regis: at ille ſedebat ſuper ſolium
ſuum in conſiſtorio palatij contra oſtium
2 domus. "Cumq. vidiſſet Eſther reginam
ſtantem, placuit oculis eius, & extendit cō-
tra eam virgam auream, quam tenebat
manu: Quæ accedens, oſculata eſt ſummi-
3 tatem virgæ eius: "Dixitq. ad eam rex:
Quid vis Eſther regina? quæ eſt petitio tua?
etiam ſi dimidiam partem regni petieris,
4 dabitur tibi. "At illa reſpondit: Si regi pla-
cet, obſecro vt venias ad me hodie, & A-
man tecum ad conuiuium, quod paraui.
5 "Statimq. rex, Vocate, inquit, cito Aman
vt Eſther obediat voluntati. Venerunt ita-
que rex & Aman ad conuiuium, quod eis
6 regina parauerat. "Dixitq. ei rex, poſt-
quam vinum biberat abundanter: Quid
petis vt detur tibi? & pro qua re poſtulas?
etiam ſi dimidiam partem regni mei petie-
7 ris, impetrabis. "Cui reſpondit Eſther: Peti-
8 tio mea, & preces ſunt iſtæ: "Si inueni in
conſpectu regis gratiam, & ſi regi placet vt
det mihi quod poſtulo, & meā impleat pe-
titionem: veniat rex & Aman ad cōuiuium
quod paraui eis, & cras aperiam regi volun-
9 tatem meam. "Egreſſus eſt itaque illo die
Aman lætus & alacer. Cumq. vidiſſet Mar-
dochæum ſedentem ante fores palatij, &
non ſolum nō aſſurrexiſſe ſibi, ſed nec mo-
tum quidem de loco ſeſſionis ſuæ, indigna-
10 tus eſt valde: "& diſſimulata ira, reuerſus in
domum ſuam, cōuocauit ad ſe amicos ſuos,
11 & Zares vxorem ſuam: "& expoſuit illis
magnitudinem diuitiarum ſuarū, filiorumq.
turbam, & quanta eum gloria ſuper omnes
12 principes & ſeruos ſuos eleuaſſet. "Et
poſt hæc ait: Regina quoque Eſther nul-
lum alium vocauit ad cōuiuium cum rege,
præter me: apud quam etiam cras cum re-
13 ge pranſurus ſum. "Et cum hæc omnia ha-
beam, nihil me habere puto, quādiu videro
Mardochæum Iudæum ſedētem ante fores

regias.*Reſponderuntq. ei Zares vxor eius, 14
& ceteri amici: Iube parari excelſam tra-
bem, habentem altitudinis quinquaginta
cubitos,& dic mane regi vt appendatur ſu-
per eam Mardochæus, & ſic ibis cum rege
lætus ad conuiuium. Placuit ei conſilium,
& iuſſit excelſam parari crucem.

Cap. VI.

NOCTEM illam duxit rex inſomnem, 1
iuſſitq. ſibi afferri hiſtorias & annales
priorum temporum. Quæ cùm illo præſen-
te legerentur,*ventum eſt ad illum locum 2
vbi ſcriptum erat quomodo nunciaſſet
Mardochæus inſidias Bagathan,& Thares
eunuchorum, regem Aſſuerum iugulare
cupientium.*Quod cum audiſſet rex, ait: 3
Quid pro hac fide honoris ac præmij Mar-
dochæus conſecutus eſt? Dixerunt ei ſerui
illius ac miniſtri: Nihil omnino mercedis
accepit.*Statimq. rex, Quis eſt, inquit, in 4
atrio? Aman quippe interius atrium domus
regiæ intrauerat,vt ſuggereret regi,& iube-
ret Mardochæum affigi patibulo, quod ei
fuerat præparatum.*Reſponderunt pueri: 5
Aman ſtat in atrio. Dixitq. rex: Ingredia-
tur.*Cumq. eſſet ingreſſus,ait illi: Quid de- 6
bet fieri viro,quem rex honorare deſiderat?
Cogitans autem in corde ſuo Aman,& re-
putans quòd nullum alium rex, niſi ſe,vel-
let honorare,*reſpondit: Homo,quem rex 7
honorare cupit,* debet indui veſtibus re- 8
gijs,& imponi ſuper equum,qui de ſella re-
gis eſt, & accipere regium diadema ſuper
caput ſuũ,*& primus de regijs principibus 9
ac tyrannis teneat equum eius,& per plateã
ciuitatis incedens clamet, & dicat: Sic ho-
norabitur, quemcumque voluerit rex ho-
norare.* Dixitq. ei rex: Feſtina, & ſumpta 10
ſtola & equo,fac,vt locutus es,Mardochæo
Iudæo,qui ſedet ante fores palatij: Caue ne
quidquã de his, quæ locutus es,prætermit-
tas.*Tulit itaque Aman ſtolam & equum, 11
indutumq. Mardochæum in platea ciuita-
tis, & impoſitum equo præcedebat, atque
clamabat: Hoc honore condignus eſt,quẽ-
cũque rex voluerit honorare.* Reuerſuſq. 12
eſt Mardochæus ad ianuam palatij: & A-
man feſtinauit ire in domum ſuam, lugens
13 & operto capite:* narrauitq. Zares vxori
ſuæ, & amicis omnia quæ eueniſſent ſibi.
Cui reſponderunt ſapientes,quos habebat
in conſilio, & vxor eius: Si de ſemine Iu-
dæorum eſt Mardochæus, ante quem ca-
dere cœpiſti, non poteris ei reſiſtere, ſed
14 cades in conſpectu eius.* Adhuc illis lo-
quentibus, venerunt eunuchi regis, & cito
eum ad conuiuium, quod regina paraue-
rat, pergere compulerunt.

Cap. VII.

1 INTRAVIT itaque rex & Aman,vt bibe-
2 rent cum regina.* Dixitq. ei rex etiam
ſecunda die, poſtquam vino incaluerat:
Quæ eſt petitio tua Eſther vt detur tibi? &
quid vis fieri? etiam ſi dimidiam partem
3 regni mei petieris, impetrabis.*Ad quem
illa reſpondit: Si inueni gratiam in oculis
tuis o rex, & ſi tibi placet, dona mihi ani-
mam meam pro qua rogo, & populum
4 meum pro quo obſecro.* Traditi enim
ſumus ego & populus meus, vt contera-
mur, iugulemur, & pereamus. Atque vti-
nam in ſeruos & famulas venderemur: eſſet
tolerabile malum, & gemens tacerem: nũc
autem hoſtis noſter eſt, cuius crudelitas re-
5 dundat in regem.*Reſpõdenſq. rex Aſſue-
rus ait: Quis eſt iſte, & cuius potentiæ, vt
6 hæc audeat facere?* Dixitq. Eſther: Hoſtis
& inimicus noſter peſſimus iſte eſt Aman.
Quod ille audiens, illico obſtupuit, vul-
tum regis ac reginæ ferre non ſuſtinens.
7 *Rex autem iratus ſurrexit,& de loco con-
uiuij intrauit in hortum arboribus conſitũ.
Aman quoque ſurrexit vt rogaret Eſther
reginam pro anima ſua,intellexit enim a re-
8 ge ſibi paratum malum.* Qui cum reuer-
ſus eſſet de horto nemoribus conſito,& in-
traſſet conuiuij locum, reperit Aman ſuper
lectulum corruiſſe, in quo iacebat Eſther,
& ait: Etiam reginam vult opprimere,
me præſente,in domo mea. Necdum ver-
bum de ore regis exierat,& ſtatim operue-
9 runt faciem eius.* Dixitq. Harbona, vnus
de

de eunuchis, qui ſtabant in miniſterio re-
gis: En lignum, quod parauerat Mardo-
chæo, qui locutus eſt pro rege, ſtat in domo
Aman, habens altitudinis quinquaginta cu-
bitos. Cui dixit rex: Appendite eum in eo.
* Suſpenſus eſt itaque Aman in patibulo 10
quod parauerat Mardochæo: & regis ira
quieuit.

Cap. VIII.

DIe illo dedit rex Aſſuerus Eſther re- 1
ginæ domum Aman aduerſarij Iudæo-
rum, & Mardochæus ingreſſus eſt ante fa-
ciem regis. Cōfeſſa eſt enim ei Eſther quòd
eſſet patruus ſuus. * Tulitq. rex annulum, 2
quem ab Aman recipi iuſſerat, & tradidit
Mardochæo. Eſther autem conſtituit Mar-
dochæum ſuper domum ſuam. * Nec his 3
contenta, procidit ad pedes regis, fleuitq.
& locuta ad eum orauit vt malitiam Aman
Agagitæ, & machinationes eius peſſimas,
quas excogitauerat contra Iudæos, iuberet
irritas fieri. * At ille ex more ſceptrum au- 4
reum protendit manu, quo ſignum cle-
mentiæ mōſtrabatur: illaq. conſurgens ſte-
tit ante eum, * & ait: Si placet regi, & ſi 5
inueni gratiam in oculis eius, & depreca-
tio mea non ei videtur eſſe contraria, ob-
ſecro, vt nouis epiſtolis, veteres Aman lit-
teræ, inſidiatoris & hoſtis Iudæorum, qui-
bus eos in cunctis regis prouincijs perire
præceperat, corrigantur. * Quo modo enim 6
potero ſuſtinere necem & interfectionem
populi mei? * Reſponditq. rex Aſſuerus 7
Eſther reginæ, & Mardochæo Iudæo: Do-
mum Aman conceſſi Eſther, & ipſum iuſſi
affigi cruci, quia auſus eſt manum mittere
in Iudæos. * Scribite ergo Iudæis, ſicut vobis 8
placet, regis nomine, ſignantes litteras an-
nulo meo. Hæc enim conſuetudo erat, vt
epiſtolis, quæ ex regis nomine mittebantur,
& illius annulo ſignatæ erant, nemo aude-
ret contradicere. * Accitiſq. ſcribis & libra- 9
rijs regis (erat autem tempus tertij menſis,
qui appellatur Siban) vigeſima & tertia die
illius ſcriptæ ſunt epiſtolæ, vt Mardochæus
voluerat, ad Iudæos, & ad principes, pro-
curatoreſq. & iudices, qui centum viginti-
ſeptē prouincijs ab India vſque ad Æthio-
piam præſidebant: prouinciæ atque pro-
uinciæ, populo & populo iuxta linguas &
litteras ſuas, & Iudæis, prout legere pote-
10 rant, & audire. * Ipſæq. epiſtolæ, quæ regis
nomine mittebātur, annulo ipſius obſigna-
tæ ſunt, & miſſæ per veredarios: qui per
omnes prouincias diſcurrentes, veteres lit-
11 teras nouis nuncijs præuenirent. * Quibus
imperauit rex, vt conuenirent Iudæos per
ſingulas ciuitates, & in vnum præciperent
congregari vt ſtarent pro animabus ſuis, &
omnes inimicos ſuos cum coniugibus ac
liberis & vniuerſis domibus, interficerent
atque delerent, & ſpolia eorum diriperent.
12 * Et conſtituta eſt per omnes prouincias
vna vltionis dies, id eſt tertia decima men-
13 ſis duodecimi Adar. * Summaq. epiſtolæ
hæc fuit, vt in omnibus terris ac populis,
qui regis Aſſueri ſubiacebant imperio, no-
tum fieret, paratos eſſe Iudæos ad capien-
14 dam vindictam de hoſtibus ſuis. * Egreſſiq.
ſunt veredarij celeres nuncia perferentes,
15 & edictum regis pependit in Suſan. * Mar-
dochæus autem de palatio, & de conſpectu
regis egrediēs, fulgebat veſtibus regijs, hya-
cinthinis videlicet & aërijs, coronā auream
portans in capite, & amictus ſerico pallio
atque purpureo. Omniſq. ciuitas exultauit,
16 atque lætata eſt. * Iudæis autem noua lux
oriri viſa eſt, gaudium, honor, & tripudium.
17 * Apud omnes populos, vrbes, atque pro-
uincias, quocumque regis iuſſa veniebant,
mira exultatio, epulæ atque conuiuia, & fe-
ſtus dies: in tantum vt plures alterius gen-
tis & ſectæ eorum religioni & ceremonijs
iungerentur. Grandis enim cunctos Iudai-
ci nominis terror inuaſerat.

Cap. IX.

1 IGITVR duodecimi menſis, quem Adar
vocari ante iam diximus, tertia decimā
die, quando cunctis Iudæis interfectio pa-
rabatur, & hoſtes eorum inhiabant ſangui-
ni, verſa vice Iudæi ſuperiores eſſe cœpe-
2 runt, & ſe de aduerſarijs vindicare. * Con-

gregatiq. ſunt per ſingulas ciuitates, oppi-
da, & loca vt extenderent manum contra
inimicos, & perſecutores ſuos. Nulluſq;
auſus eſt reſiſtere, eo quòd omnes populos
magnitudinis eorum formido penetrarat.
*Nam & prouinciarum iudices, & duces, 3
& procuratores, omniſq. dignitas, quæ ſin-
gulis locis ac operibus præerat, extolle-
bant Iudæos timore Mardochæi: *quem 4
principem eſſe palatij, & plurimum poſſe
cognouerant: fama quoque nominis eius
creſcebat quotidie, & per cunctorum ora
volitabat. *Itaque percuſſerunt Iudæi ini- 5
micos ſuos plaga magna, & occiderunt eos,
reddentes eis quod ſibi parauerant facere:
*in tantum vt etiam in Suſan quingentos 6
viros interficerẽt, extra decem filios Aman
Agagitæ hoſtis Iudæorum: quorum iſta
ſunt nomina: *Pharſandatha, & Delphon, 7
& Eſphatha, *& Phoratha, & Adalia, & Ari- 8
datha, *& Phermeſta & Ariſai, & Aridai, & 9
Iezatha. *Quos cum occidiſſent, prædas de 10
ſubſtantijs eorum tangere noluerunt. *Sta- 11
timq. numerus eorum, qui occiſi erant in
Suſan, ad regem relatus eſt. *Qui dixit re- 12
ginæ: In vrbe Suſan interfecerunt Iudæi
quingentos viros, & alios decẽ filios Aman:
quãtam putas eos exercere cædem in vni-
uerſis prouincijs? Quid vltra poſtulas, &
quid vis vt fieri iubeam? *Cui illa reſpon- 13
dit: Si regi placet, detur poteſtas Iudæis, vt
ſicut fecerunt hodie in Suſan, ſic & cras fa-
ciant, & decem filij Aman in patibulis ſu-
ſpendantur. *Præcepitq. rex vt ita fieret. 14
Statimq. in Suſan pependit edictum, & de-
cem filij Aman ſuſpenſi ſunt. *Congre- 15
gatis Iudæis quartadecima die mẽſis Adar,
interfecti ſunt in Suſan trecenti viri: nec
eorum ab illis direpta ſubſtantia eſt. *Sed 16
& per omnes prouincias, quæ ditioni regis
ſubiacebant, pro animabus ſuis ſteterunt
Iudæi, interfectis hoſtibus ac perſecutori-
bus ſuis: in tantum vt ſeptuagintaquinque
millia occiſorum implerentur, & nullus de
ſubſtantijs eorum quidquam contingeret.
*Dies autem tertiuſdecimus menſis Adar 17
primus apud omnes interfectionis fuit, &
quartadecima die cædere deſierunt. Quem
conſtituerunt eſſe ſollemnem, vt in eo om-
ni tempore deinceps vacarent epulis, gau-
18 dio atque conuiuijs. *At hi, qui in vrbe Su-
ſan cædem exercuerant, tertiodecimo &
quartodecimo die eiuſdem menſis in cædẽ
verſati ſunt: quintodecimo autem die per-
cutere deſierunt. Et idcirco eundem diem
conſtituerunt ſollemnem epularum atque
19 lætitiæ. *Hi verò Iudæi, qui in oppidis non
muratis ac villis morabantur, quartumde-
cimum diem menſis Adar conuiuiorum &
gaudij decreuerunt, ita vt exultent in eo,
& mittant ſibi mutuo partes epularum &
20 ciborum. *Scripſit itaque Mardochæus
omnia hæc, & litteris comprehenſa miſit
ad Iudæos, qui in omnibus regis prouin-
cijs morabantur, tam in vicino poſitis,
21 quàm procul, *vt quartamdecimam &
quintamdecimam diem menſis Adar pro
feſtis ſuſciperent, & reuertente ſemper an-
22 no ſollemni celebrarent honore: *quia in
ipſis diebus ſe vlti ſunt Iudæi de inimicis
ſuis, & luctus atque triſtitia in hilaritatem
gaudiumq. conuerſa ſunt, eſſentq. dies iſti
epularum atque lætitiæ, & mitterent ſibi
inuicem ciborum partes, & pauperibus
23 munuſcula largirentur. *Suſceperuntq. Iu-
dæi in ſollemnem ritum cuncta quæ eo tẽ-
pore facere cœperant, & quæ Mardochæus
24 litteris facienda mandauerat. *Aman enim,
filius Amadathi ſtirpis Agag, hoſtis & ad-
uerſarius Iudæorum, cogitauit contra eos
malum, vt occideret illos, atque deleret:
& miſit phur, quod noſtra lingua vertitur
25 in ſortem. *Et poſtea ingreſſa eſt Eſther
ad regem, obſecrans vt conatus eius, lit-
teris regis irriti fierent: & malum, quod
contra Iudæos cogitauerat, reuerteretur in
caput eius. Denique & ipſum & filios eius
26 affixerunt cruci, *atque ex illo tempore dies
iſti appellati ſunt phurim, id eſt ſortium:
eo quòd phur, id eſt ſors, in vrnam miſſa
fuerit. Et cuncta, quæ geſta ſunt, epiſtolæ,
id eſt libri huius volumine continentur:
27 *quæq. ſuſtinuerunt, & quæ deinceps im-
mutata ſunt, ſuſceperunt Iudæi ſuper ſe &

ſemen

ſemen ſuum,& ſuper cunctos, qui religio-
ni eorum voluerunt copulari,vt nulli liceat
duos hos dies abſque ſollemnitate tranſi-
gere :quos ſcriptura teſtatur, & certa expe-
tunt tempora, annis ſibi iugiter ſucceden-
tibus .* Iſti ſunt dies,quos nulla vmquam 28
delebit obliuio : & per ſingulas generatio-
nes cūctæ in toto orbe prouinciæ celebra-
bunt : nec eſt vlla ciuitas,in qua dies phu-
rim,id eſt ſortium, non obſeruentur a Iu-
dæis, & ab eorum progenie, quæ his cere-
monijs obligata eſt .* Scripſeruntq. Eſther 29
regina filia Abihail,& Mardochæus Iudæus
etiam ſecundam epiſtolam,vt omni ſtudio
dies iſta ſollemnis ſanciretur in poſterum.
*& miſerunt ad omnes Iudæos,qui in cen- 30
tum viginti ſeptem prouincijs regis Aſſue-
ri verſabantur, vt haberent pacem , & ſu-
ſciperent veritatem,*obſeruantes Dies ſor- 31
tium,& ſuo tempore cum gaudio celebra-
rent : ſicut conſtituerant Mardochæus &
Eſther,& illi obſeruanda ſuſceperunt a ſe,
& a ſemine ſuo ieiunia,& clamores,& Sor-
tium dies,*& omnia , quæ libri huius, qui 32
vocatur Eſther, hiſtoria continentur.

CAP. X.

REx vero Aſſuerus omnem terram,& 1
cunctas maris inſulas fecit tributarias:
*cuius fortitudo & imperium,& dignitas at- 2
que ſublimitas,qua exaltauit Mardochæū,
ſcripta ſunt in libris Medorum,atque Per-
ſarum : * & quomodo Mardochæus Iudai- 3
ci generis ſecundus a rege Aſſuero fuerit:
& magnus apud Iudæos & acceptabilis ple
bi fratrum ſuorum, quærens bona populo
ſuo, & loquens ea, quæ ad pacem ſeminis
ſui pertinerent.

Quæ habentur in Hebræo, plena fide expreſſi. Hæc autem, quæ ſequuntur, ſcripta reperi in editione vulgata, quæ Græcorum lingua & litteris continentur: & interim poſt finem libri hoc capitulum ferebatur: quod iuxta conſuetudinem noſtram obelo, id eſt veru prænotauimus.

* Dixitq. Mardochæus : A Deo facta ſunt 4
iſta .* Recordatus ſum ſomnij, quod vide- 5
ram,hæc eadem ſignificantis : nec eorum
quidquam irritum fuit. * Paruus fons,qui 6
creuit in fluuium,& in lucem,ſolemq. con-
uerſus eſt,& in aquas plurimas redundauit:
Eſther eſt,quam rex accepit vxorem, & vo
7 luit eſſe reginam. * Duo autem dracones :
8 ego ſum, & Aman . * Gentes, quæ conue-
nerant: hi ſunt, qui conati ſunt delere no-
9 men Iudæorum . * Gens autem mea: Iſrael
eſt,quæ clamauit ad Dominum, & ſaluum
fecit Dominus populum ſuum: liberauitq.
nos ab omnibus malis,& fecit ſigna magna
10 atque portenta inter Gentes: * & duas ſor-
tes eſſe præcepit, vnam Populi Dei,& alte-
11 ram cunctarum Gentium. * Venitq. vtraque
ſors in ſtatutum ex illo iam tempore diem
12 coram Deo vniuerſis gentibus : * & recor-
datus eſt Dominus populi ſui, ac miſertus
13 eſt hereditatis ſuæ. * Et obſeruabuntur dies
iſti in menſe Adar quartadecima, & quin-
tadecima die eiuſdem menſis, cum omni
ſtudio, & gaudio in vnum cœtum populi
congregati, in cunctas deinceps genera-
tiones populi Iſrael.

CAP. XI.

1 ANNO quarto regnantibus Ptolemæo,
& Cleopatra, attulerunt Doſithæus,
qui ſe Sacerdotem,& Leuitici generis fere-
bat, & Ptolemæus filius eius hanc epiſto-
lam phurim, quam dixerunt interpreta-
tum eſſe Lyſimachum Ptolemæi filium in
Ieruſalem.

Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebræo, nec apud vllum fertur interpretum.

2 *Anno ſecundo,regnante Artaxerxe maxi-
mo,prima die menſis Niſan,vidit ſomnium
Mardochæus filius Iairi,filij Semei,filij Cis,
3 de tribu Beniamin:* homo Iudæus,qui ha-
bitabat in vrbe Suſis, vir magnus, & inter
4 primos aulæ regiæ .* Erat autem de eo nu-
mero captiuorum,quos tranſtulerat Nabu-
chodonoſor rex Babylonis de Ieruſalem
5 cum Ieconia rege Iuda :*& hoc eius ſom-
nium fuit : Apparuerunt voces, & tumul-
tus,& tonitrua,& terræmotus,& conturba-
6 tio ſuper terram : * & ecce duo dracones
7 magni, paratiq. contra ſe in prælium.*Ad

quorum clamorem cunctæ concitatæ ſunt
nationes,vt pugnarent contra gentem iu-
ſtorum.* Fuitq. dies illa tenebrarum & di- 8
ſcriminis,tribulationis & anguſtiæ,& ingẽs
formido ſuper terram.* Conturbataq. eſt 9
gens iuſtorum timentium mala ſua,& præ-
parata ad mortem.* Clamaueruntq. ad 10
Deum: & illis vociferantibus, fons paruus
creuit in fluuium maximum, & in aquas
plurimas redundauit.*Lux & ſol ortus eſt, 11
& humiles exaltati ſunt, & deuorauerunt
inclytos.*Quod cum vidiſſet Mardochæus, 12
& ſurrexiſſet de ſtrato,cogitabat quid Deus
facere vellet: & fixum habebat in animo,
ſcire cupiens quid ſignificaret ſomnium.

CAP. XII.

MORABATVR autem eo tempore in 1
aula regis cum Bagatha & Thara eu-
nuchis regis, qui ianitores erant palatij.
* Cumq. intellexiſſet cogitationes eorum, 2
& curas diligentius peruidiſſet,didicit quòd
conarentur in regem Artaxerxem manus
mittere,& nunciauit ſuper eo regi.*Qui de 3
vtroque,habita quæſtione, confeſſos iuſſit
duci ad mortem.*Rex autem quod geſtum 4
erat, ſcripſit in commentarijs: ſed & Mar-
dochæus rei memoriam litteris tradidit.
*Præcepitq. ei rex,vt in aula palatij mora- 5
retur, datis ei pro delatione muneribus.
* Aman vero filius Amadathi bugæus erat 6
glorioſiſſimus coram rege,& voluit nocere
Mardochæo, & populo eius pro duobus
eunuchis regis, qui fuerant interfecti.

Huc uſque proœmium.

Quæ ſequuntur, in eo loco poſita erant,vbi ſcriptum eſt in volumine.

Et diripuerunt bona,vel ſubſtantias eorum.

Quæ in ſola vulgata editione reperimus.

Epiſtolæ autem hoc exemplar fuit.

CAP. XIII.

REx maximus Artaxerxes ab India vſ- 1
que Æthiopiam centum vigintiſeptẽ
prouinciarum principibus, & ducibus, qui
eius imperio ſubiecti ſunt, ſalutem.* Cum 2
plurimis gentibus imperarem, & vniuer-
ſum orbem meæ ditioni ſubiugaſſem,volui
nequaquam abuti potentiæ magnitudine,
ſed clementia & lenitate gubernare ſubie-
ctos,vt abſque vllo terrore vitam ſilentio
tranſigentes,optata cunctis mortalibus pa-
3 ce fruerentur.* Quærente autem me a cõ-
ſiliarijs meis quomodo poſſet hoc imple-
ri,vnus qui ſapientia & fide cæteros præcel
lebat, & erat poſt regem ſecundus, Aman
4 nomine,* indicauit mihi in toto orbe ter-
rarum populum eſſe diſperſum, qui nouis
vteretur legibus, & contra omnium Gen-
tium conſuetudinem faciens,Regum iuſſa
contemneret, & vniuerſarum concordiam
5 nationum ſua diſſenſione violaret.*Quod
cum didiciſſemus, videntes vnam gentem
rebellem aduerſus omne hominum genus
peruerſis vti legibus, noſtriſq. iuſſionibus
contraire,& turbare ſubiectarũ nobis pro-
6 uinciarum pacem atque concordiam,*iuſ-
ſimus vt quoſcumque Aman,qui omnibus
prouincijs præpoſitus eſt,& ſecundus a re-
ge,& quem patris loco colimus, monſtra-
uerit,cum coniugibus ac liberis deleantur
ab inimicis ſuis,nulluſq. eorum miſereatur
quartadecima die duodecimi menſis Adar
7 anni præſentis:*vt nefarij homines vno die
ad inferos deſcendentes, reddant imperio
noſtro pacem, quam turbauerant.

Huc uſque exemplar epiſtolæ.

Quæ ſequuntur, poſt eum locum ſcripta reperi, vbi legitur,

Pergenſq. Mardochæus, fecit omnia, quæ ei mandauerat Eſther.

Nec tamen habentur in Hebraico, & apud nullum penitus feruntur interpretum.

8 *Mardochæus autem deprecatus eſt Domi-
9 num,memor omnium operum eius,*& di-
xit: Domine Domine rex omnipotens, in
ditione enim tua cuncta ſunt poſita,& non
eſt qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati, ſi de-
10 creueris ſaluare Iſrael.*Tu feciſti cælum,
& terram, & quidquid cæli ambitu conti-
11 netur.*Dominus omnium es, nec eſt qui
12 reſiſtat maieſtati tuæ. * Cuncta noſti, &
ſcis quia non pro ſuperbia & contumelia,
& aliqua gloriæ cupiditate fecerim hoc,vt
13 non adorarem Aman ſuperbiſſimum,*(Li-

benter enim pro ſalute Iſrael etiam veſti-
gia pedum eius deoſculari paratus eſſem,)
*ſed timui ne honorem Dei mei transfer- 14
rem ad hominem, & ne quemquam ado-
rarem, excepto Deo meo. *Et nunc Domi- 15
ne rex Deus Abraham miſerere populi tui;
quia volunt nos inimici noſtri perdere, &
hereditatem tuam delere. *Ne deſpicias 16
partem tuam, quam redemiſti tibi de Ægy-
pto. *Exaudi deprecationem meam, & pro- 17
pitius eſto ſorti & funiculo tuo; & conuer-
te luctum noſtrum in gaudium, vt viuen-
tes laudemus nomen tuum Domine, &
ne claudas ora te canentium. *Omnis quo- 18
que Iſrael pari mente & obſecratione cla-
mauit ad Dominum, eo quòd eis certa
mors impenderet.

CAP. XIIII.

ESTHER quoque regina confugit ad 1
Dominum, pauens periculũ, quod im-
minebat. *Cumq. depoſuiſſet veſtes regias, 2
fletibus & luctui apta indumenta ſuſcepit,
& pro vnguentis varijs, cinere & ſtercore
impleuit caput, & corpus ſuum humiliauit
ieiunijs: omniaq. loca, in quibus antea læ-
tari conſueuerat, crinium laceratione com-
pleuit. *Et deprecabatur Dominum Deum 3
Iſrael, dicens: Domine mi, qui rex noſter
es ſolus, adiuua me ſolitariam, & cuius præ-
ter te nullus eſt auxiliator alius. *Periculum 4
meum in manibus meis eſt. *Audiui a patre 5
meo quòd tu Domine tuliſſes Iſrael de cun-
ctis Gentibus, & patres noſtros ex omnibus
retro maioribus ſuis, vt poſſideres heredita-
tem ſempiternam, feciſtiq. eis ſicut locutus
es. *Peccauimus in conſpectu tuo, & idcir- 6
co tradidiſti nos in manus inimicorum no-
ſtrorum: *coluimus enim deos eorum. Iu- 7
ſtus es Domine: *& nunc non eis ſufficit, 8
quòd duriſſima nos opprimunt ſeruitute,
ſed robur manuum ſuarum, idolorum po-
tentiæ deputantes, *volunt tua mutare pro- 9
miſſa, & delere hereditatem tuam, & clau-
dere ora laudantium te, atque extinguere
gloriam templi & altaris tui, *vt aperiant 10
ora Gentium, & laudent idolorum fortitu-
dinem, & prædicent carnalem regem in
11 ſempiternum. *Ne tradas Domine ſceptrũ
tuum his, qui non ſunt, ne rideant ad rui-
nam noſtram: ſed conuerte conſilium eo-
rum ſuper eos, & eum, qui in nos cœpit ſæ-
12 uire, diſperde. *Memento Domine, &
oſtende te nobis in tempore tribulationis
noſtræ, & da mihi fiduciã Domine rex deo-
13 rum, & vniuerſæ poteſtatis: *tribue ſermo-
nem compoſitum in ore meo in conſpectu
leonis, & transfer cor illius in odium ho-
ſtis noſtri, vt & ipſe pereat, & ceteri, qui
14 ei conſentiunt. *Nos autem libera manu
tua, & adiuua me, nullum aliud auxilium
habentem, niſi te, Domine, qui habes om-
15 nium ſcientiam, *& noſti quia oderim glo-
riam iniquorum, & deteſter cubile incir-
16 cumciſorum, & omnis alienigenæ. *Tu
ſcis neceſſitatem meam, quòd abominer
ſignum ſuperbiæ & gloriæ meæ, quod eſt
ſuper caput meum in diebus oſtentationis
meæ, & deteſter illud quaſi pannum men-
ſtruatæ, & non portem in diebus ſilentij
17 mei, *& quòd non comederim in menſa
Aman, nec mihi placuerit conuiuium re-
18 gis, & non biberim vinum libaminum: *&
numquam lætata ſit ancilla tua, ex quo
huc tranſlata ſum vſque in præſentem
diem, niſi in te Domine Deus Abraham.
19 *Deus fortis ſuper omnes, exaudi vocem
eorum, qui nullam aliam ſpem habent, &
libera nos de manu iniquorum, & erue me
a timore meo.

CAP. XV.

Hæc quoque addita reperi in editione vulgata.

1 ET mandauit ei (haud dubium quin
eſſet Mardochæus) vt ingrederetur ad
regem, & rogaret pro populo ſuo & pro
2 patria ſua. *Memorare (inquit) dierum
humilitatis tuæ, quomodo nutrita ſis in
manu mea, quia Aman ſecundus a rege
3 locutus eſt contra nos in mortem: *& tu
inuoca Dominum, & loquere regi pro no-
bis, & libera nos de morte.

Necnon & iſta quæ ſubdita ſunt.

4 *Die autem tertio depoſuit veſtimenta or-

natus

natus ſui, & circumdata eſt gloria ſua.
*Cumq. regio fulgeret habitu, & inuocaſ- 5
ſet omnium rectorem & ſaluatorē Deum,
aſſumpſit duas famulas,*& ſuper vnam qui- 6
dem innitebatur, quaſi præ delicijs & ni-
mia teneritudine corpus ſuum ferre non
ſuſtinens: *altera autem famularum ſeque- 7
batur dominam, defluentia in humum in-
dumenta ſuſtentans. * Ipſa autem roſeo 8
colore vultum perfuſa, & gratis ac nitenti-
bus oculis triſtem celabat animum, & ni-
mio timore contractum. * Ingreſſa igitur 9
cuncta per ordinem oſtia, ſtetit contra re-
gem, vbi ille reſidebat ſuper ſolium regni
ſui, indutus veſtibus regijs, auroq. fulgens,
& pretioſis lapidibus, eratq. terribilis aſpe-
ctu. * Cumq. eleuaſſet faciem, & ardenti- 10
bus oculis furorem pectoris indicaſſet, re-
gina corruit, & in pallorem colore muta-
to, laſſum ſuper ancillulam reclinauit ca-
put. * Conuertitq. Deus ſpiritum regis in 11
manſuetudinem, & feſtinus ac metuens
exiliuit de ſolio, & ſuſtentans eam vlnis
ſuis, donec rediret ad ſe, his verbis blan-
diebatur: * Quid habes Eſther? Ego ſum 12
frater tuus, noli metuere. * Non morieris: 13
non enim pro te, ſed pro omnibus hæc lex
conſtituta eſt. *Accede igitur, & tange ſce- 14
ptrum. *Cumq. illa reticeret, tulit auream 15
virgam, & poſuit ſuper collum eius, & oſcu
latus eſt eam, & ait: Cur mihi non loque-
ris? *Quæ reſpondit: Vidi te domine quaſi 16
Angelū Dei, & conturbatum eſt cor meum
præ timore gloriæ tuæ. *Valde enim mira- 17
bilis es domine, & facies tua plena eſt gra-
tiarum. * Cumq. loqueretur, rurſus corruit, 18
& pene exanimata eſt. * Rex autem turba- 19
batur, & omnes miniſtri eius conſolaban-
tur eam.

Cap. XVI.

Exemplar epiſtolæ regis Artaxerxis, quam pro Iudæis ad totas regni ſui prouincias miſit: quod & ipſum in Hebraico volumine non habetur.

REx magnus Artaxerxes ab India vſ- 1
que Æthiopiam cētum vigintiſeptem
prouinciarum ducibus ac principibus, qui
noſtræ iuſſioni obediunt, ſalutem dicit.
2 *Multi bonitate principum & honore, qui
in eos collatus eſt, abuſi ſunt in ſuper-
3 biam: *& non ſolum ſubiectos regibus ni-
tuntur opprimere, ſed datam ſibi gloriam
non ferentes, in ipſos, qui dederunt, mo-
4 liuntur inſidias. * Nec contenti ſunt gra-
tias non agere beneficijs, & humanitatis
in ſe iura violare, ſed Dei quoque cun-
cta cernentis arbitrantur ſe poſſe fugere
5 ſententiam. * Et in tantum veſaniæ pro-
ruperunt, vt eos, qui credita ſibi officia di-
ligenter obſeruant, & ita cuncta agunt
vt omnium laude digni ſint, mendacio-
6 rum cuniculis conentur ſubuertere, *dum
aures principum ſimplices, & ex ſua na-
tura alios æſtimantes, callida fraude deci-
7 piunt. * Quæ res & ex veteribus proba-
tur hiſtorijs, & ex his, quæ geruntur quo-
tidie, quo modo malis quorumdam ſug-
geſtionibus regum ſtudia deprauentur.
8 * Vnde prouidendum eſt paci omnium
9 prouinciarum. * Nec putare debetis, ſi
diuerſa iubeamus, ex animi noſtri venire
leuitate, ſed pro qualitate & neceſſitate
temporum, vt reipublicæ poſcit vtilitas,
10 ferre ſententiam. * Et vt manifeſtius quod
dicimus, intelligatis, Aman filius Amada-
thi, & animo & gente Macedo, alienuſq.
a Perſarum ſanguine, & pietatem noſtram
ſua crudelitate commaculans, peregrinus
11 a nobis ſuſceptus eſt: * & tantam in ſe ex-
pertus humanitatem, vt pater noſter voca-
retur, & adoraretur ab omnibus poſt re-
12 gem ſecundus: * qui in tantum arrogantiæ
tumorem ſublatus eſt, vt regno priuare
13 nos niteretur & ſpiritu. * Nam Mardo-
chæum, cuius fide & beneficijs viuimus,
& conſortem regni noſtri Eſther cum om-
ni gente ſua nouis quibuſdam atque inau-
14 ditis machinis expetiuit in mortem: * hoc
cogitans vt illis interfectis, inſidiaretur no-
ſtræ ſolitudini, & regnum Perſarum tranſ-
15 ferret in Macedonas. * Nos autem a peſ-
ſimo mortalium Iudæos neci deſtinatos,
in nulla penitus culpa reperimus, ſed econ-
16 trario iuſtis vtentes legibus, * & filios al-
tiſſimi

altiſſimi & maximi,ſemperq. viuentis Dei,
cuius beneficio & patribus noſtris & nobis
regnum eſt traditum, & vſque hodie cu-
ſtoditur. *Vnde eas litteras, quas ſub no- 17
mine noſtro ille direxerat, ſciatis eſſe irri-
tas. *Pro quo ſcelere ante portas huius vr- 18
bis,id eſt,Suſan,& ipſe qui machinatus eſt,
& omnis cognatio eius: pendet in patibu-
lis: non nobis, ſed Deo reddente ei quod
meruit. *Hoc autem edictum, quod nunc 19
mittimus,in cunctis vrbibus proponatur,vt
liceat Iudæis vti legibus ſuis. *Quibus de- 20
betis eſſe adminiculo, vt eos,qui ſe ad ne-
cem eorum parauerant, poſſint interficere
tertiadecima die menſis duodecimi,qui vo-
21 catur Adar. *hanc enim diem, Deus om-
nipotens, mœroris & luctus, eis vertit in
22 gaudium. *Vnde & vos inter ceteros fe-
ſtos dies, hanc habetote diem, & celebra-
te eam cum omni lætitia,vt & in poſterum
23 cognoſcatur, *omnes, qui fideliter Perſis
obediunt, dignam pro fide recipere mer-
cedem: qui autem inſidiantur regno eo-
24 rum, perire pro ſcelere. *Omnis autem
prouincia & ciuitas, quæ noluerit ſollem-
nitatis huius eſſe particeps, gladio & igne
pereat, & ſic deleatur, vt non ſolum ho-
minibus, ſed etiam beſtijs inuia ſit in ſem-
piternum, pro exemplo contemptus, &
inobedientiæ.

LIBER

CAPVT PRIMVM.

VIr erat in Terra Hus,nomi- 1
ne Iob, & erat vir ille ſim-
plex, & rectus, ac timens
Deum,& recedens a malo;
*Natiq. ſunt ei ſeptem filij, 2
& tres filiæ.*Et fuit poſſeſſio eius ſeptem 3
millia ouium,& tria millia camelorũ,quin-
genta quoque iuga boum, & quingentæ
aſinæ,ac familia multa nimis:eratq; vir ille
magnus inter omnes Orientales.*Et ibant 4
filij eius,& faciebant conuiuiũ per domos,
vnuſquiſque in die ſuo. Et mittentes voca-
bant tres ſorores ſuas vt comederent & bi-
berent cum eis.*Cumq. in orbem tranſiſ- 5
ſent dies conuiuij, mittebat ad eos Iob, &
ſanctificabat illos,conſurgenſq. diluculo of
ferebat holocauſta pro ſingulis. Dicebat
enim: Ne forte peccauerint filij mei,& be-
nedixerint Deo in cordibus ſuis: Sic facie-
bat Iob cunctis diebus. *Quadam autem 6
die cum veniſſent filij Dei vt aſſiſterent co-
ram Domino,affuit inter eos etiam Satan.
*Cui dixit Dominus:Vnde venis? Qui re- 7
ſpondens,ait: Circuiui terram,& perambu-
laui eam.*Dixitq. Dominus ad eum: Nũ- 8
quid conſideraſti ſeruum meum Iob,quòd
non ſit ei ſimilis in terra,homo ſimplex,&
rectus ac timens Deum,& recedens a ma-
lo?*Cui reſpondens Satan,ait:Numquid 9
Iob fruſtra timet Deum?*nonne tu valla- 10
ſti eum,ac domũ eius,vniuerſamq. ſubſtan
tiam per circuitum,operibus manuum eius
benedixiſti,& poſſeſſio eius creuit in terra?
*Sed extende paululum manum tuam,& 11
tange cuncta quæ poſſidet niſi in faciem
benedixerit tibi.*Dixit ergo Dominus ad 12
Satan: Ecce,vniuerſa quæ habet, in manu
tua ſunt: tantum in eum ne extendas ma-
num tuam. Egreſſuſq. eſt Satan a facie Do
mini.*Cum autem quadam die filij & filiæ 13
eius comederent & biberent vinum in do-
14 mo fratris ſui primogeniti,*nuncius venit
ad Iob,qui diceret: Boues arabant,& aſinæ
15 paſcebantur iuxta eos,*& irruerunt Sabæi,
tuleruntq. omnia, & pueros percuſſerunt
gladio,& euaſi ego ſolus vt nunciarem ti-
16 bi.*Cumq. adhuc ille loqueretur,venit al-
ter, & dixit: Ignis Dei cecidit è cælo,& ta-
ctas oues pueroſq. cõſumpſit,& effugi ego
17 ſolus vt nunciarem tibi.*Sed & illo adhuc
loquente,venit alius, & dixit: Chaldæi fece-
runt tres turmas,& inuaſerunt camelos,&
tulerunt eos,necnon & pueros percuſſerũt
gladio,& ego fugi ſolus vt nunciarem tibi.
18 *Adhuc loquebatur ille,& ecce alius intra-
uit,& dixit: Filijs tuis & filiabus veſcentibus
& bibentibus vinum in domo fratris ſui pri
19 mogeniti,*repente ventus vehemens irruit
a regione deſerti,& concuſſit quattuor an-
gulos domus,quæ corruẽs oppreſſit liberos
tuos & mortui ſunt, & effugi ego ſolus vt
20 nunciarem tibi.*Tunc ſurrexit Iob,& ſcidit
veſtimenta ſua,& tonſo capite corruens in
21 terram,adorauit,*& dixit: Nudus egreſſus
ſum de vtero matris meæ,& nudus reuertar
illuc: Dominus dedit,Dominus abſtulit: ſi-
cut Domino placuit, ita factum eſt: ſit no-
22 men Domini benedictum.*In omnibus his
non peccauit Iob labijs ſuis, neque ſtul-
tum quid contra Deum locutus eſt.

CAP. II.

1 FACTVM eſt autem cum quadam die ve-
niſſent filij Dei,& ſtarent coram Domi-
no,veniſſet quoque Satan inter eos, & ſta-
2 ret in conſpectu eius,*vt diceret Dominus
ad Satan: Vnde venis? Qui reſpondens ait:
3 Circuiui terram, & perambulaui eam.*Et
dixit Dominus ad Satan: Numquid conſi-
deraſti ſeruum meum Iob,quòd non ſit ei
ſimilis in terra,vir ſimplex & rectus, ac ti-
mens Deum,& recedens a malo, & adhuc

retinens innocentiam? Tu autem commo-
uiſti me aduerſus eum, vt affligerem eum
fruſtra. *Cui reſpondens Satan, ait: Pellem 4
pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit
pro anima ſua: *alioquin mitte manum tuã, 5
& tange os eius & carnem, & tunc videbis
quòd in faciem benedicat tibi. *Dixit ergo 6
Dominus ad Satan: Ecce in manu tua eſt,
verumtamen animam illius ſerua. *Egreſ- 7
ſus igitur Satan a facie Domini, percuſſit
Iob vlcere peſſimo, a planta pedis vſque ad
verticem eius: *qui teſta ſaniem radebat, ſe- 8
dens in ſterquilinio. *Dixit autem illi vxor 9
ſua: Adhuc tu permanes in ſimplicitate
tua? benedic Deo & morere. *Qui ait ad 10
illam: Quaſi vna de ſtultis mulieribus lo-
cuta es. ſi bona ſuſcepimus de manu Dei,
mala quare non ſuſcipiamus? in omnibus
his non peccauit Iob labijs ſuis. *Igitur au- 11
dientes tres amici Iob omne malum, quod
accidiſſet ei, venerunt ſinguli de loco ſuo,
Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites, &
Sophar Naamatites. Condixerant enim, vt
pariter venientes viſitarent eum, & conſo-
larentur. *Cumq. eleuaſſent procul oculos 12
ſuos, non cognouerunt eum, & exclaman-
tes plorauerunt, ſciſſiſq. veſtibus ſparſerunt
puluerem ſuper caput ſuum in cælum. *Et 13
ſederunt cum eo in terra ſeptem diebus &
ſeptem noctibus, & nemo loquebatur ei
verbum: videbant enim dolorem eſſe ve-
hementem.

CAP. III.

POST HAEC aperuit Iob os ſuum, & ma- 1
ledixit diei ſuo, *& locutus eſt. 2
*Pereat dies in qua natus ſum, & nox in 3
qua dictum eſt: Conceptus eſt homo.
*Dies ille vertatur in tenebras, non re- 4
quirat eum Deus deſuper, & non illuſtre-
tur lumine.
*Obſcurẽt eum tenebræ, & vmbra mor- 5
tis, occupet eum caligo, & inuoluatur ama-
ritudine. *Noctem illam tenebroſus tur- 6
bo poſſideat, non computetur in diebus
anni, nec numeretur in menſibus:
*Sit nox illa ſolitaria, nec laude digna: 7

8 *Maledicant ei qui maledicũt diei, qui pa-
rati ſunt ſuſcitare Leuiathan:
9 *Obtenebrentur ſtellæ caligine eius: ex-
pectet lucem & non videat, nec ortum ſur-
gentis auroræ:
10 *Quia non concluſit oſtia ventris, qui
portauit me, nec abſtulit mala ab oculis
11 meis. *Quare non in vulua mortuus ſum,
egreſſus ex vtero non ſtatim perij?
12 *Quare exceptus genibus? cur lactatus
13 vberibus? *Nunc enim dormiens ſilerem,
& ſomno meo requieſcerem:
14 *Cum regibus & conſulibus terræ, qui
ædificant ſibi ſolitudines:
15 *Aut cum principibus, qui poſſident au-
rum, & replent domos ſuas argento:
16 *Aut ſicut abortiuum abſconditum non
ſubſiſterem, vel qui concepti non viderunt
lucem.
17 *Ibi impij ceſſauerunt a tumultu, & ibi
requieuerunt feſſi robore.
18 *Et quondam vincti pariter ſine mole-
ſtia, non audierunt vocem exactoris.
19 *Paruus & magnus ibi ſunt, & ſeruus li-
20 ber a domino ſuo. *Quare miſero data
eſt lux, & vita his, qui in amaritudine ani-
21 mæ ſunt? *qui expectant mortem, & non
venit, quaſi effodientes theſaurum:
22 *Gaudentq. vehementer cum inuene-
rint ſepulchrum.
23 *Viro cuius abſcondita eſt via, & cir-
cumdedit eum Deus tenebris?
24 *Antequam comedam ſuſpiro: & tam-
quam inundantes aquæ, ſic rugitus meus:
25 *Quia timor, quem timebam, euenit mi-
hi: & quod verebar accidit.
26 *Nonne diſſimulaui? nonne ſilui? non-
ne quieui? & venit ſuper me indignatio.

CAP. IIII.

1 RESPONDENS autem Eliphaz The-
manites, dixit:
2 *Si cœperimus loqui tibi, forſitan mole-
ſte accipies, ſed conceptum ſermonem te-
nere quis poterit?
3 *Ecce docuiſti multos, & manus laſſas
4 roboraſti:

Vacil-

* Vacillantes confirmauerunt ſermones 4
tui, & genua trementia confortaſti:
* Nunc autem venit ſuper te plaga, & 5
defeciſti: tetigit te, & conturbatus es.
* Vbi eſt timor tuus, fortitudo tua, pa- 6
tientia tua, & perfectio viarum tuarum?
* Recordare obſecro te, quis vmquam 7
innocens perijt? aut quando recti deleti
ſunt?
* Quin potius vidi eos, qui operantur 8
iniquitatem, & ſeminant dolores, & me-
tunt eos,
* Flante Deo periſſe, & ſpiritu iræ eius 9
eſſe conſumptos:
* Rugitus leonis, & vox leænæ, & dentes 10
catulorum leonum contriti ſunt.
* Tigris perijt, eo quòd non haberet præ- 11
dam, & catuli leonis diſſipati ſunt.
* Porro ad me dictũ eſt verbum abſcon 12
ditum, & quaſi furtiue ſuſcepit auris mea
venas ſuſurri eius.
* In horrore viſionis nocturnæ, quando 13
ſolet ſopor occupare homines,
* Pauor tenuit me, & tremor, & omnia 14
oſſa mea perterrita ſunt:
* Et cum ſpiritus me præſente tranſiret, 15
inhorruerunt pili carnis meæ.
* Stetit quidam, cuius non agnoſcebam 16
vultum, imago coram oculis meis, & vocem
quaſi auræ lenis audiui.
* Numquid homo, Dei comparatione iu 17
ſtificabitur, aut factore ſuo purior erit vir?
* Ecce qui ſeruiunt ei, non ſunt ſtabiles, 18
& in angelis ſuis reperit prauitatem:
* Quanto magis hi qui habitant domos 19
luteas, qui terrenum habent fundamen-
tum, conſumentur velut a tinea?
* De mane vſque ad veſperam ſucciden 20
tur: & quia nullus intelligit, in æternum pe
ribunt.
* Qui autem reliqui fuerint, auferentur 21
ex eis: morientur, & non in ſapientia.

CAP. V.

VOCA ergo, ſi eſt qui tibi reſpondeat, 1
& ad aliquem ſanctorum conuertere.
* Vere ſtultum interficit iracundia, & 2
paruulum occidit inuidia.
3 * Ego vidi ſtultum firma radice, & male-
dixi pulchritudini eius ſtatim.
4 * Longe fient filij eius a ſalute, & con-
terentur in porta, & non erit qui eruat.
5 * Cuius meſſem famelicus comedet, &
ipſum rapiet armatus, & bibent ſitientes di-
6 uitias eius. * Nihil in terra ſine cauſa fit,
& de humo non oritur dolor.
7 * Homo naſcitur ad laborem, & auis ad
volatum.
8 * Quam ob rem ego deprecabor Domi-
num, & ad Deum ponam eloquium meum:
9 * Qui facit magna & inſcrutabilia &
mirabilia abſque numero:
10 * Qui dat pluuiam ſuper faciem terræ, &
irrigat aquis vniuerſa:
11 * Qui ponit humiles in ſublime, & mœ-
12 rentes erigit ſoſpitate: * Qui diſſipat co-
gitationes malignorum, ne poſſint implere
manus eorum quod cœperant:
13 * Qui apprehendit ſapientes in aſtutia
eorum, & conſilium prauorum diſſipat:
14 * Per diem incurrent tenebras, & quaſi
in nocte ſic palpabunt in meridie.
15 * Porro ſaluum faciet egenum a gladio
oris eorum, & de manu violenti pauperem.
16 * Et erit egeno ſpes, iniquitas autem cõ-
trahet os ſuum.
17 * Beatus homo, qui corripitur a Deo: in-
crepationem ergo Domini ne reprobes:
18 * Quia ipſe vulnerat, & medetur: percu-
tit, & manus eius ſanabunt.
19 * In ſex tribulationibus liberabit te, & in
ſeptima non tanget te malum.
20 * In fame eruet te de morte, & in bello
de manu gladij.
21 * A flagello linguæ abſconderis, & non
timebis calamitatem cum venerit.
22 * In vaſtitate, & fame ridebis, & beſtias
terræ non formidabis.
23 * Sed cum lapidibus regionum pactum
tuum, & beſtiæ terræ pacificæ erunt tibi.
24 * Et ſcies quòd pacem habeat taberna-
culum tuum, & viſitans ſpeciem tuam, non
peccabis.
25 * Scies quoque quoniam multiplex erit
ſemen

ſemen tuum, & progenies tua quaſi herba
terræ.
26 *Ingredieris in abundantia ſepulchrum,
ſicut infertur aceruus tritici in tempore ſuo.
27 *Ecce, hoc, vt inueſtigauimus, ita eſt:
quod auditum, mente pertracta.

C A P. V I.

1 RESPONDENS autem Iob, dixit:
2 *Vtinam appenderentur peccata mea,
quibus iram merui: & calamitas, quam pa
tior, in ſtatera.
3 *Quaſi arena maris hæc grauior appa-
reret: vnde & verba mea dolore ſunt plena:
4 *Quia ſagittæ Domini in me ſunt, qua-
rum indignatio ebibit ſpiritum meum, &
terrores Domini militant contra me.
5 *Numquid rugiet onager cum habuerit
herbam? aut mugiet bos cum ante præſe-
pe plenum ſteterit?
6 *Aut poterit comedi inſulſum, quod nõ
eſt ſale conditum? aut poteſt aliquis guſta-
re, quod guſtatum affert mortem?
7 *Quæ prius nolebat tangere anima mea,
nunc præ anguſtia, cibi mei ſunt.
8 *Quis det vt veniat petitio mea: & quod
expecto, tribuat mihi Deus?
9 *Et qui cœpit, ipſe me conterat: ſoluat
manum ſuam, & ſuccidat me?
10 *Et hæc mihi ſit conſolatio vt affligens
me dolore, non parcat, nec contradicam
ſermonibus Sancti.
11 *Quæ eſt enim fortitudo mea vt ſuſti-
neam? aut quis finis meus, vt patienter
agam?
12 *Nec fortitudo lapidum fortitudo mea,
nec caro mea ænea eſt.
13 *Ecce, non eſt auxilium mihi in me, &
neceſſarij quoque mei receſſerunt a me.
14 *Qui tollit ab amico ſuo miſericordiam,
timorem Domini derelinquit.
15 *Fratres mei præterierunt me, ſicut tor-
rens qui raptim tranſit in conuallibus.
16 *Qui timent pruinam, irruet ſuper eos
nix.
17 *Tempore, quo fuerint diſſipati, peribũt:
& vt incaluerit, ſoluentur de loco ſuo.
18 *Inuolutæ ſunt ſemitæ greſſuum eorum:
ambulabunt in vacuum, & peribunt.
19 *Conſiderate ſemitas Thema, itinera Sa-
ba, & expectate pauliſper.
20 *Confuſi ſunt, quia ſperaui: venerũt
quoque vſque ad me, & pudore cooperti
ſunt.
21 *Nunc veniſtis: & modo videntes pla-
gam meam timetis.
22 *Numquid dixi: Afferte mihi, & de ſub-
ſtantia veſtra donate mihi?
23 *Vel, Liberate me de manu hoſtis, & de
manu robuſtorum eruite me?
24 *Docete me, & ego tacebo: & ſiquid
forte ignoraui, inſtruite me.
25 *Quare detraxiſtis ſermonibus verita-
tis, cum e vobis nullus ſit qui poſſit argue-
re me?
26 *Ad increpandum tantum eloquia con-
cinnatis, & in ventum verba profertis.
27 *Super pupillum irruitis, & ſubuertere
nitimini amicum veſtrum.
28 *Verumtamen quod cœpiſtis explete:
præbete aurem, & videte an mentiar.
29 *Reſpondete obſecro abſque contentio-
ne: & loquentes id quod iuſtũ eſt, iudicate.
30 *Et non inuenietis in lingua mea ini-
quitatem, nec in faucibus meis ſtultitia
perſonabit.

C A P. V I I.

1 MILITIA eſt vita hominis ſuper terram:
& ſicut dies mercenarij, dies eius:
2 *Sicut ſeruus deſiderat vmbram, & ſicut
mercenarius præſtolatur finem operis ſui:
3 *Sic & ego habui menſes vacuos, & no-
ctes laborioſas enumeraui mihi.
4 *Si dormiero, dicam: Quando conſur-
gam? & rurſum expectabo veſperam, & re-
plebor doloribus vſque ad tenebras.
5 *Induta eſt caro mea putredine & ſordi-
bus pulueris, cutis mea aruit, & cõtracta eſt.
6 *Dies mei velocius tranſierunt quàm a
texente tela ſucciditur, & conſumpti ſunt
abſque vlla ſpe.
7 *Memento quia ventus eſt vita mea, &
nõ reuertetur oculus meus vt videat bona.

Qq Nec

*Nec aſpiciet me viſus hominis: oculi 8
tui in me, & non ſubſiſtam.
*Sicut cõſumitur nubes,& pertranſit: ſic 9
qui deſcenderit ad inferos, non aſcendet.
*Nec reuertetur vltra in domum ſuam, 10
neque cognoſcet eum amplius locus eius.
*Quapropter & ego non parcã ori meo, 11
loquar in tribulatione ſpiritus mei: confa-
bulabor cum amaritudine animæ meæ.
*Numquid mare ego ſum,aut cetus,quia 12
circumdediſti me carcere?
*Si dixero: Cõſolabitur me lectulus meus, 13
& releuabor loquens mecũ in ſtrato meo:
*Terrebis me per ſomnia,& per viſiones 14
horrore concuties.
*Quam ob rem elegit ſuſpendium ani- 15
ma mea, & mortem oſſa mea.
*Deſperaui,nequaquã vltra iam viuam: 16
parce mihi,nihil enim ſunt dies mei.
*Quid eſt homo,quia magnificas eum? 17
aut quid apponis erga eum cor tuum?
*Viſitas eũ diluculo,& ſubito probas illũ. 18
*Vſquequo non parcis mihi, nec dimit- 19
tis me vt glutiam ſaliuam meam?
*Peccaui, quid faciam tibi o cuſtos ho- 20
minum? quare poſuiſti me contrarium ti-
bi, & factus ſum mihimetipſi grauis?
*Cur non tollis peccatum meum,& qua- 21
re non aufers iniquitatem meam? ecce,nũc
in puluere dormiam: & ſi mane me quæ-
ſieris, non ſubſiſtam.

Cap. VIII.

Respondens autem Baldad Suhites, 1
dixit:
*Vſquequo loquéris talia, & ſpiritus 2
multiplex ſermones oris tui?
*Numquid Deus ſupplãtat iudiciũ? aut 3
Omnipotens ſubuertit quod iuſtum eſt?
*Etiam ſi filij tui peccauerunt ei, & di- 4
miſit eos in manu iniquitatis ſuæ:
*Tu tamen ſi diluculo conſurrexeris ad 5
Deum,& Omnipotentẽ fueris deprecatus:
*Si mundus & rectus inceſſeris, ſtatim 6
euigilabit ad te,& pacatum reddet habita-
culum iuſtitiæ tuæ:
*In tantum, vt ſi priora tua fuerint par- 7
ua, & nouiſſima tua multiplicentur nimis.
8 *Interroga enim generationẽ priſtinam,
& diligenter inueſtiga patrum memoriam:
9 *(Heſterni quippe ſumus, & ignoramus
quoniam ſicut vmbra dies noſtri ſunt ſuper
terram.)
10 *Et ipſi docebunt te: loquentur tibi, &
de corde ſuo proferent eloquia.
11 *Numquid virere poteſt ſcirpus abſque
humore? aut creſcere carectum ſine aqua?
12 *Cum adhuc ſit in flore, nec carpatur
manu, ante omnes herbas areſcit:
13 *Sic viæ omnium, qui obliuiſcuntur Deũ,
& ſpes hypocritæ peribit:
14 *Non ei placebit vecordia ſua, & ſicut
tela aranearum fiducia eius.
15 *Innitetur ſuper domum ſuam, & non
ſtabit: fulciet eam,& non conſurget:
16 *Humectus videtur antequã veniat Sol,
& in ortu ſuo germen eius egredietur.
17 *Super aceruum petrarum radices eius
denſabuntur,& inter lapides cõmorabitur.
18 *Si abſorbuerit eum de loco ſuo, nega-
bit eum,& dicet: Non noui te.
19 *Hæc eſt enim lætitia viæ eius,vt rurſum
de terra alij germinentur.
20 *Deus non proijciet ſimplicem,nec por-
riget manum malignis:
21 *Donec impleatur riſu os tuum,& labia
tua iubilo.
22 *Qui oderunt te, induentur confuſione:
& tabernaculum impiorum non ſubſiſtet.

Cap. IX.

1 Et reſpondens Iob, ait:
2 *Vere ſcio quòd ita ſit, & quòd non
iuſtificetur homo compoſitus Deo.
3 *Si voluerit contendere cum eo, non
poterit ei reſpondere vnum pro mille.
4 *Sapiens corde eſt,& fortis robore: quis
reſtitit ei,& pacem habuit?
5 *Qui tranſtulit montes, & neſcierunt hi
quos ſubuertit in furore ſuo.
6 *Qui commouet terram de loco ſuo,&
columnæ eius concutiuntur.
7 *Qui præcipit Soli,& non oritur: & ſtel-
las claudit quaſi ſub ſignaculo:

*Qui extendit cælos ſolus, & graditur 8
ſuper fluctus maris.
*Qui facit Arcturum,&Oriona,&Hya- 9
das,& interiora auſtri. *Qui facit magna, 10
& incomprehenſibilia,& mirabilia,quorum
non eſt numerus.
*Si venerit ad me, non videbo eum: ſi 11
abierit, non intelligam.
*Si repente interroget,quis reſpondebit 12
ei? vel quis dicere poteſt: Cur ita facis?
*Deus, cuius iræ nemo reſiſtere poteſt, 13
& ſub quo curuantur qui portant orbem.
*Quantus ergo ſum ego,vt reſpondeam 14
ei, & loquar verbis meis cum eo?
*Qui etiam ſi habuero quippiam iuſtum, 15
non reſpondebo, ſed meum iudicem de-
precabor.
*Et cum inuocantem exaudierit me,non 16
credo quòd audierit vocem meam.
*In turbine enim conteret me,& multi- 17
plicabit vulnera mea etiam ſine cauſa.
*Non concedit requieſcere ſpiritum 18
meum, & implet me amaritudinibus.
*Si fortitudo quæritur, robuſtiſſimus 19
eſt: ſi æquitas iudicij, nemo audet pro me
teſtimonium dicere.
*Si iuſtificare me voluero,os meum con- 20
demnabit me: ſi innocentem oſtendero,
prauum me comprobabit.
*Etiam ſi ſimplex fuero, hoc ipſum 21
ignorabit anima mea, & tædebit me vitæ
meæ.
*Vnum eſt quod locutus ſum,& inno- 22
centem & impium ipſe conſumit.
*Si flagellat, occidat ſemel, & non de 23
pœnis innocentum rideat.
*Terra data eſt in manus impij, vultum 24
iudicum eius operit. quòd ſi non ille eſt,
quis ergo eſt?
*Dies mei velociores fuerunt curſore: 25
fugerunt, & non viderunt bonum.
*Pertranſierunt quaſi naues poma por- 26
tantes, ſicut aquila volans ad eſcam.
*Cum dixero: Nequaquam ita loquar: 27
commuto faciem meã,& dolore torqueor.
*Verebar omnia opera mea, ſciens quòd 28
non parceres delinquenti. *Si autem & 29
ſic impius ſum, quare fruſtra laboraui?
30 *Si lotus fuero quaſi aquis niuis,& ful-
ſerint velut mundiſſimæ manus meæ:
31 *Tamen ſordibus intinges me, & abo-
minabuntur me veſtimenta mea.
32 *Neque enim viro qui ſimilis mei eſt,re-
ſpondebo: nec qui mecum in iudicio ex
æquo poſſit audiri.
33 *Non eſt qui vtrumque valeat arguere,
& ponere manum ſuam in ambobus.
34 *Auferat a me virgam ſuam, & pauor
eius non me terreat.
35 *Loquar, & non timebo eum: neque
enim poſſum metuens reſpondere.

CAP. X.

1 TÆDET animam meam vitæ meæ, di-
mittã aduerſum me eloquium meum,
loquar in amaritudine animæ meæ.
2 *Dicam Deo: Noli me condemnare:
indica mihi cur me ita iudices.
3 *Numquid bonũ tibi videtur, ſi calum-
nieris me, & opprimas me opus manuum
tuarum, & conſilium impiorum adiuues?
4 *Numquid oculi carnei tibi ſunt: aut
ſicut videt homo, & tu videbis?
5 *Numquid ſicut dies hominis dies tui,
& anni tui ſicut humana ſunt tempora,
6 *Vt quæras iniquitatem meam, & pec-
catum meum ſcruteris?
7 *Et ſcias quia nihil impiũ fecerim,cum
ſit nemo qui de manu tua poſſit eruere.
8 *Manus tuæ fecerunt me, & plaſmaue-
runt me totum in circuitu: & ſic repente
9 præcipitas me? *Memento quæſo quòd
ſicut lutum feceris me,& in puluerem re-
10 duces me. *Nonne ſicut lac mulſiſti me,
11 & ſicut caſeum me coagulaſti? *Pelle &
carnibus veſtiſti me: oſſibus & neruis com-
pegiſti me:
12 *Vitam & miſericordiam tribuiſti mihi,
& viſitatio tua cuſtodiuit ſpiritum meum.
13 *Licet hæc celes in corde tuo,tamen ſcio
quia vniuerſorum memineris.
14 *Si peccaui,& ad horam pepercisti mihi:
cur ab iniquitate mea mundum me eſſe
15 non pateris? *Et ſi impius fuero,væ mihi

eſt: & ſi iuſtus, non leuabo caput, ſatura-
tus affli&ione & miſeria.
*Et propter ſuperbiam quaſi leænam ca- 16
pies me, reuerſuſq. mirabiliter me crucias.
*Inſtauras teſtes tuos contra me, & mul- 17
tiplicas iram tuam aduerſum me, & pœnæ
militant in me.
*Quare de vulua eduxiſti me? qui vtinã 18
conſumptus eſſem ne oculus me videret.
*Fuiſſem quaſi non eſſem, de vtero tran 19
ſlatus ad tumulum.
*Numquid non paucitas dierũ meorum 20
finietur breui? dimitte ergo me, vt plan-
gam paululum dolorem meum:
*Antequam vadam & non reuertar, ad 21
terrã tenebroſam, & opertã mortis caligine:
*Terram miſeriæ & tenebrarum, vbi 22
vmbra mortis, & nullus ordo, ſed ſempi-
ternus horror inhabitat.

CAP. XI.

RESPONDENS autem Sophar Naa- 1
mathites, dixit:
*Numquid qui multa loquitur, non & 2
audiet? aut vir verboſus iuſtificabitur?
*Tibi ſoli tacebunt homines? & cum 3
cæteros irriſeris, a nullo confutaberis?
*Dixiſti enim: Purus eſt ſermo meus, & 4
mundus ſum in conſpectu tuo.
*Atque vtinam Deus loqueretur tecum, 5
& aperiret labia ſua tibi,
*Vt oſtenderet tibi ſecreta ſapientiæ, & 6
quòd multiplex eſſet lex eius, & intellige-
res quòd multo minora exigaris ab eo,
quàm meretur iniquitas tua.
*Forſitan veſtigia Dei comprehendes, 7
& vſque ad perfectum Omnipotentem re-
peries?
*Excelſior cælo eſt, & quid facies? pro- 8
fundior inferno, & vnde cognoſces?
*Longior terra menſura eius, & latior 9
mari. *Si ſubuerterit omnia, vel in vnum 10
coarctauerit, quis contradicet ei?
*Ipſe enim nouit hominum vanitatem, 11
& videns iniquitatem, nonne conſiderat?
*Vir vanus in ſuperbiam erigitur, & tam- 12
quã pullum onagri ſe liberum natũ putat.

13 *Tu autem firmaſti cor tuum, & expan-
diſti ad eum manus tuas.
14 *Si iniquitatem, quæ eſt in manu tua,
abſtuleris a te, & non manſerit in taberna-
culo tuo iniuſtitia:
15 *Tunc leuare poteris faciem tuã abſque
macula, & eris ſtabilis, & non timebis.
16 *Miſeriæ quoque obliuiſceris, & quaſi
aquarum quæ præterierunt recordaberis.
17 *Et quaſi meridianus fulgor conſurget
tibi ad veſperam: & cum te conſumptum
putaueris, orieris vt lucifer.
18 *Et habebis fiduciam, propoſita tibi ſpe,
& defoſſus ſecurus dormies.
19 *Requieſces, & non erit qui te exter-
reat: & deprecabuntur faciẽ tuam plurimi.
20 *Oculi autem impiorum deficient, &
effugium peribit ab eis, & ſpes illorum abo-
minatio animæ.

CAP. XII.

1 RESPONDENS autem Iob, dixit:
2 *Ergo vos eſtis ſoli homines, & vo-
biſcum morietur ſapientia?
3 *Et mihi eſt cor ſicut & vobis, nec in-
ferior veſtri ſum: quis enim hæc, quæ no-
ſtis, ignorat?
4 *Qui deridetur ab amico ſuo ſicut ego,
inuocabit Deum & exaudiet eum: deride-
tur enim iuſti ſimplicitas.
5 *Lampas contempta apud cogitationes
diuitum, parata ad tempus ſtatutum.
6 *Abundant tabernacula prædonum, &
audacter prouocant Deum, cum ipſe dede-
rit omnia in manus eorum.
7 *Nimirum interroga iumenta, & doce-
bunt te: & volatilia cæli, & indicabunt tibi.
8 *Loquere terræ, & reſpondebit tibi: &
narrabunt piſces maris.
9 *Quis ignorat quòd omnia hæc manus
Domini fecerit?
10 *In cuius manu anima omnis viuentis,
& ſpiritus vniuerſæ carnis hominis.
11 *Nonne auris verba dijudicat, & fauces
comedentis, ſaporem?
12 *In antiquis eſt ſapientia, & in multo
tempore prudentia.

Apud

*Apud ipſum eſt ſapientia & fortitudo, 13
ipſe habet conſilium & intelligentiam.
*Si deſtruxerit, nemo eſt qui ædificet: ſi 14
incluſerit hominem, nullus eſt qui aperiat.
*Si continuerit aquas, omnia ſiccabun- 15
tur: & ſi emiſerit eas, ſubuertent terram.
*Apud ipſum eſt fortitudo & ſapientia: 16
ipſe nouit & decipientem, & eum qui de-
cipitur.
*Adducit conſiliarios in ſtultum finem, 17
& iudices in ſtuporem.
*Balteum regum diſſoluit, & præcingit 18
fune renes eorum.
*Ducit ſacerdotes inglorios, & optima- 19
tes ſupplantat:
*Commutans labium veracium, & do- 20
ctrinam ſenum auferens.
*Effundit deſpectionem ſuper principes, 21
eos, qui oppreſſi fuerant, releuans.
*Qui reuelat profunda de tenebris, & 22
producit in lucem vmbram mortis.
*Qui multiplicat gentes & perdit eas, & 23
ſubuerſas in integrum reſtituit.
*Qui immutat cor principū populi ter- 24
ræ, & decipit eos vt fruſtra incedant per in-
uium: *Palpabunt quaſi in tenebris, & non 25
in luce, & errare eos faciet quaſi ebrios.

CAP. XIII.

ECce omnia hæc vidit oculus meus, & 1
audiuit auris mea, & intellexi ſingula.
*Secundum ſcientiam veſtram & ego 2
noui: nec inferior veſtri ſum.
*Sed tamen ad Omnipotentem loquar, 3
& diſputare cum Deo cupio:
*Prius vos oſtendens fabricatores men- 4
dacij, & cultores peruerſorum dogmatum.
*Atque vtinam taceretis, vt putaremini 5
eſſe ſapientes.
*Audite ergo correptionem meam, & 6
iudicium labiorum meorum attendite.
*Numquid Deus indiget veſtro menda- 7
cio, vt pro illo loquamini dolos?
*Numquid faciem eius accipitis, & pro 8
Deo iudicare nitimini? *Aut placebit ei 9
quem celare nihil poteſt? aut decipietur vt
homo, veſtris fraudulentijs?
10 *Ipſe vos arguet, quoniam in abſcon-
dito faciem eius accipitis.
11 *Statim vt ſe commouerit, turbabit vos,
& terror eius irruet ſuper vos.
12 *Memoria veſtra comparabitur cineri,
& redigentur in lutum ceruices veſtræ.
13 *Tacete pauliſper vt loquar quodcum-
14 que mihi mens ſuggeſſerit. *Quare lace-
ro carnes meas dentibus meis, & animam
meam porto in manibus meis?
15 *Etiam ſi occiderit me, in ipſo ſperabo:
verumtamen vias meas in conſpectu eius
16 arguam. *Et ipſe erit ſaluator meus: non
enim veniet in conſpectu eius omnis hy-
17 pocrita. *Audite ſermonem meum, &
ænigmata percipite auribus veſtris.
18 *Si fuero iudicatus, ſcio quòd iuſtus in-
ueniar.
19 *Quis eſt qui iudicetur mecum? veniat:
quare tacens conſumor?
20 *Duo tantum ne facias mihi, & tunc a
facie tua non abſcondar:
21 *Manum tuam longe fac a me, & for-
mido tua non me terreat.
22 *Voca me, & ego reſpondebo tibi: aut
certe loquar, & tu reſponde mihi.
23 *Quantas habeo iniquitates & peccata,
ſcelera mea & delicta oſtende mihi.
24 *Cur faciem tuam abſcondis, & arbitra-
ris me inimicum tuum?
25 *Contra folium, quod vento rapitur,
oſtendis potentiam tuam, & ſtipulam ſic-
cam perſequeris:
26 *Scribis enim contra me amaritudines,
& conſumere me vis peccatis adoleſcentiæ
meæ.
27 *Poſuiſti in neruo pedem meum, & ob-
ſeruaſti omnes ſemitas meas, & veſtigia
pedum meorum conſideraſti:
28 *Qui quaſi putredo conſumendus ſum,
& quaſi veſtimentum, quod comeditur a
tinea.

CAP. XIIII.

1 HOmo natus de muliere, breui viuens
2 tempore, repletur multis miſerijs. *Qui
quaſi flos egreditur & conteritur, & fugit

velut vmbra,& numquam in eodem ſtatu
permanet.
*Et dignũ ducis ſuper huiuſcemodi ape 3
rire oculos tuos,& adducere eum tecum in
iudicium?
*Quis poteſt facere mundũ de immundo 4
conceptum ſemine? nonne tu qui ſolus es?
*Breues dies hominis ſunt,numerus men 5
ſium eius apud te eſt: conſtituiſti terminos
eius, qui præteriri non poterunt.
*Recede paululũ ab eo,vt quieſcat,do- 6
nec optata veniat,ſicut mercenarij dies eius.
*Lignũ habet ſpem: ſi præciſum fuerit, 7
rurſum vireſcit, & rami eius pullulant.
*Si ſenuerit in terra radix eius,& in pul 8
uere emortuus fuerit truncus illius,
*Ad odorem aquæ germinabit, & faciet 9
comam quaſi cum primum plantatum eſt:
*Homo vero cum mortuus fuerit,& nu 10
datus atque conſumptus,vbi quæſo eſt?
*Quomodo ſi recedant aquæ de mari, 11
& fluuius vacuefactus areſcat:
*Sic homo cum dormierit,nõ reſurget, 12
donec atteratur cælum,non euigilabit,nec
conſurget de ſomno ſuo.
*Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno 13
protegas me,& abſcondas me, donec per-
tranſeat furor tuus,& conſtituas mihi tem
pus,in quo recorderis mei?
*Putaſne mortuus homo rurſum viuat? 14
cunctis diebus, quibus nunc milito, expe-
cto donec veniat immutatio mea.
*Vocabis me, & ego reſpondebo tibi: 15
operi manuum tuarum porriges dexteram.
*Tu quidem greſſus meos dinumeraſti,ſed 16
parce peccatis meis.
*Signaſti quaſi in ſacculo delicta mea, 17
ſed curaſti iniquitatem meam.
*Mons cadens defluit,& ſaxum transfer- 18
tur de loco ſuo.
*Lapides excauant aquæ, & alluuione 19
paulatim terra conſumitur: & hominem
ergo ſimiliter perdes.
*Roboraſti eum paululum vt in perpe- 20
tuum tranſiret: immutabis faciem eius, &
emittes eum.
*Siue nobiles fuerint filij eius,ſiue igno 21
biles, non intelliget.
22 *Attamen caro eius dum viuet dolebit,
& anima illius ſuper ſemetipſo lugebit.

CAP. XV.

1 RESPONDENS autem Eliphaz The-
manites, dixit:
2 *Numquid ſapiens reſpondebit quaſi in
ventum loquens, & implebit ardore ſto-
machum ſuum?
3 *Arguis verbis eum,qui non eſt æqualis
tibi,& loqueris quod tibi non expedit.
4 *Quantum in te eſt,euacuaſti timorem,
& tuliſti preces coram Deo.
5 *Docuit enim iniquitas tua os tuum,&
imitaris linguam blaſphemantium.
6 *Condemnabit te os tuum,& non ego:
& labia tua reſpondebunt tibi.
7 *Numquid primus homo tu natus es,
& ante colles formatus?
8 *Numquid conſilium Dei audiſti,& in-
ferior te erit eius ſapientia?
9 *Quid noſti quod ignoremus? quid in-
telligis quod neſciamus?
10 *Et ſenes,& antiqui ſunt in nobis mul-
to vetuſtiores quàm patres tui.
11 *Numquid grande eſt vt conſoletur te
Deus? ſed verba tua praua hoc prohibent.
12 *Quid te eleuat cor tuum, & quaſi ma-
gna cogitans, attonitos habes oculos?
13 *Quid tumet contra Deũ ſpiritus tuus,vt
proferas de ore tuo huiuſcemodi ſermones?
14 *Quid eſt homo,vt immaculatus ſit, &
vt iuſtus appareat natus de muliere?
15 *Ecce inter ſanctos eius nemo immutabi
lis,& cæli nõ ſunt mundi in cõſpectu eius.
16 *Quanto magis abominabilis & inutilis
homo,qui bibit quaſi aquam iniquitatem?
17 *Oſtendam tibi,audi me: quod vidi nar
rabo tibi.
18 *Sapientes confitentur,& non abſcon-
dunt patres ſuos.
19 *Quibus ſolis data eſt terra,& non tran
ſiuit alienus per eos.
20 *Cunctis diebus ſuis impius ſuperbit, &
numerus annorum incertus eſt tyrannidis
eius.

*Sonitus terroris ſemper in auribus il- 21
lius: & cum pax ſit,ille ſemper inſidias ſu-
ſpicatur. 22
*Non credit quòd reuerti poſſit de tene-
bris ad lucē, circũſpectans vndique gladiũ.
*Cum ſe mouerit ad quærendum panē, 23
nouit quòd paratus ſit in manu eius tene-
brarum dies. 24
*Terrebit eum tribulatio, & anguſtia
vallabit eum, ſicut regem, qui præpara-
tur ad prælium. 25
*Tetendit enim aduerſus Deum manum
ſuā,& contra Omnipotentē roboratus eſt. 26
*Cucurrit aduerſus eum erecto collo,
& pingui ceruice armatus eſt. 27
*Operuit faciem eius craſſitudo, & de
lateribus eius aruina dependet. 28
*Habitauit in ciuitatibus deſolatis,& in
domibus deſertis, quæ in tumulos ſunt re- 29
dactæ.
*Non ditabitur,nec perſeuerabit ſubſtā-
tia eius,nec mittet in terra radicem ſuam. 30
*Non recedet de tenebris: ramos eius
arefaciet flāma,& auferetur ſpiritu oris ſui. 31
*Non credet fruſtra errore deceptus,
quòd aliquo pretio redimendus ſit. 32
*Antequam dies eius impleantur, peri-
bit: & manus eius areſcent. 33
*Lædetur quaſi vinea in primo flore bo
trus eius, & quaſi oliua proijciens florem
ſuum. 34
*Congregatio enim hypocritæ ſterilis,
& ignis deuorabit tabernacula eorum, qui
munera libenter accipiunt. 35
*Concepit dolorem,& peperit iniquita-
tem, & vterus eius præparat dolos.

CAP. XVI.

1
RESPONDENS autem Iob, dixit: 2
*Audiui frequenter talia,conſolato-
res oneroſi omnes vos eſtis. 3
*Numquid habebunt finem verba ven-
toſa? aut aliquid tibi moleſtum eſt ſi lo- 4
quaris? *Poteram & ego ſimilia veſtri lo-
qui: atque vtinam eſſet anima veſtra prò
anima mea: 5
*Conſolarer & ego vos ſermonibus, &
6 mouerem caput meum ſuper vos:
*Roborarem vos ore meo: & mouerem
7 labia mea, quaſi parcens vobis.
*Sed quid agam? Si locutus fuero,non
8 quieſcet dolor meus: & ſi tacuero,non re-
cedet a me.
*Nunc autē oppreſſit me dolor meus,&
9 in nihilum redacti ſunt omnes artus mei.
*Rugæ meæ teſtimonium dicunt con-
tra me, & ſuſcitatur falſiloquus aduerſus
10 faciem meam contradicens mihi.
*Collegit furorem ſuum in me,& com-
minans mihi, infremuit contra me denti-
bus ſuis: hoſtis meus terribilibus oculis
11 me intuitus eſt.
*Aperuerunt ſuper me ora ſua,& expro
brantes percuſſerunt maxillam meam, ſa-
12 tiati ſunt pœnis meis.
*Concluſit me Deus apud iniquum, &
13 manibus impiorũ me tradidit.
*Ego ille quondam opulentus repente
contritus ſum: tenuit ceruicem meā, con-
14 fregit me, & poſuit me ſibi quaſi in ſignũ.
*Circumdedit me lanceis ſuis, conuul-
nerauit lumbos meos, non pepercit, & ef-
15 fudit in terra viſcera mea.
*Concidit me vulnere ſuper vulnus, ir-
16 ruit in me quaſi gigas.
*Saccum conſui ſuper cutem meam, &
17 operui cinere carnem meam.
*Facies mea intumuit a fletu, & palpe-
18 bræ meæ caligauerunt.
*Hæc paſſus ſum abſque iniquitate ma-
nus meæ,cum haberem mundas ad Deum
19 preces.
*Terra ne operias ſanguinem meum,
neque inueniat in te locum latendi cla-
20 mor meus.
*Ecce enim in cælo teſtis meus,& con-
21 ſcius meus in excelſis.
*Verboſi amici mei: ad Deum ſtillat
22 oculus meus.
*Atque vtinam ſic iudicaretur vir cum
Deo, quomodo iudicatur filius hominis
23 cum collega ſuo.
*Ecce enim breues anni tranſeunt,& ſe-
mitam, per quam non reuertar, ambulo.

CAP.

CAP. XVII.

SPIRITVS meus attenuabitur, dies mei 1
breuiabuntur, & ſolum mihi ſupereſt ſepulchrum.
*Non peccaui, & in amaritudinibus mo- 2
ratur oculus meus.
*Libera me Domine, & pone me iuxta 3
te, & cuiuſuis manus pugnet contra me.
*Cor eorum longe feciſti a diſciplina, 4
propterea non exaltabuntur.
*Prædam pollicetur ſocijs, & oculi filio- 5
rum eius deficient.
*Poſuit me quaſi in prouerbium vulgi, 6
& exemplum ſum coram eis.
*Caligauit ab indignatione oculus 7
meus, & membra mea quaſi in nihilum redacta ſunt.
*Stupebunt iuſti ſuper hoc, & innocens 8
contra hypocritam ſuſcitabitur.
*Et tenebit iuſtus viam ſuam, & mundis 9
manibus addet fortitudinem.
*Igitur omnes vos conuertimini, & ve- 10
nite, & non inueniam in vobis vllum ſapientem.
*Dies mei tranſierunt, cogitationes meæ 11
diſſipatæ ſunt, torquentes cor meum:
*Noctem verterunt in diem, & rurſum 12
poſt tenebras ſpero lucem.
*Si ſuſtinuero, infernus domus mea eſt, 13
& in tenebris ſtraui lectulum meum.
*Putredini dixi: Pater meus es, mater 14
mea, & ſoror mea, vermibus.
*Vbi eſt ergo nunc præſtolatio mea, & 15
patientiam meam quis conſiderat?
*In profundiſſimum infernum deſcen- 16
dent omnia mea: putaſne ſaltem ibi erit requies mihi?

CAP. XVIII.

RESPONDENS autem Baldad Suhites, 1
dixit:
*Vſque ad quem finem verba iactabitis? 2
intelligite prius, & ſic loquamur.
*Quare reputati ſumus vt iumenta, & 3
ſorduimus coram vobis?
*Qui perdis animam tuã in furore tuo, 4
numquid propter te derelinquetur terra, & transferentur rupes de loco ſuo?
5 *Nonne lux impij extinguetur, nec ſplẽ-
debit flamma ignis eius?
6 *Lux obtenebreſcet in tabernaculo il-
lius, & lucerna, quæ ſuper eum eſt, extinguetur.
7 *Arctabuntur greſſus virtutis eius, &
præcipitabit eum conſilium ſuum.
8 *Immiſit enim in rete pedes ſuos, & in
maculis eius ambulat.
9 *Tenebitur planta illius laqueo, & exar-
deſcet contra eum ſitis.
10 *Abſcondita eſt in terra pedica eius, &
decipula illius ſuper ſemitam.
11 *Vndique terrebunt eum formidines, &
inuoluent pedes eius.
12 *Attenuetur fame robur eius, & inedia
inuadat coſtas illius.
13 *Deuoret pulchritudinem cutis eius,
conſumat brachia illius primogenita mors.
14 *Auellatur de tabernaculo ſuo fiducia
eius, & calcet ſuper eum, quaſi rex, interi-
15 tus. *Habitent in tabernaculo illius ſocij
eius, qui non eſt, aſpergatur in tabernaculo eius ſulphur.
16 *Deorſum radices eius ſiccentur, ſurſum
autem atteratur meſſis eius.
17 *Memoria illius pereat de terra, & non
celebretur nomen eius in plateis.
18 *Expellet eum de luce in tenebras, &
19 de orbe transferet eum. *Non erit ſemen
eius, neque progenies in populo ſuo, nec vllæ reliquiæ in regionibus eius.
20 *In die eius ſtupebunt nouiſſimi, & pri-
mos inuadet horror.
21 *Hæc ſunt ergo tabernacula iniqui, &
iſte locus eius, qui ignorat Deum.

CAP. XIX.

1 RESPONDENS autem Iob, dixit:
2 *Vſquequo affligitis animam meam,
& atteritis me ſermonibus?
3 *En, decies confunditis me, & non eru-
beſcitis opprimentes me.
4 *Nempe, etſi ignoraui, mecum erit igno
rantia mea.

At

*At vos contra me erigimini,& arguitis 5
me opprobrijs meis.
*Saltem nunc intelligite quia Deus non 6
æquo iudicio afflixerit me, & flagellis ſuis
me cinxerit.
*Ecce clamabo vim patiens,& nemo au 7
diet: vociferabor,& non eſt qui iudicet.
*Semitam meam circũſepſit, & tranſire 8
nõ poſſum,& in calle meo tenebras poſuit.
*Spoliauit me gloria mea,& abſtulit co 9
ronam de capite meo.
*Deſtruxit me vndique,& pereo,& qua- 10
ſi euulſæ arbori abſtulit ſpem meam.
*Iratus eſt contra me furor eius, & ſic 11
me habuit quaſi hoſtem ſuum.
*Simul venerunt latrones eius, & fece- 12
runt ſibi viam per me,& obſederunt in gy
ro tabernaculum meum.
*Fratres meos longe fecit a me, & noti 13
mei quaſi alieni receſſerunt a me.
*Dereliquerunt me propinqui mei: & 14
qui me nouerant, obliti ſunt mei.
*Inquilini domus meæ, & ancillæ meæ 15
ſicut alienum habuerunt me,& quaſi pere-
grinus fui in oculis eorum.
*Seruum meum vocaui, & non reſpon- 16
dit, ore proprio deprecabar illum.
*Halitum meum exhorruit vxor mea, 17
& orabam filios vteri mei.
*Stulti quoque deſpiciebant me,& cum 18
ab eis receſſiſſem, detrahebant mihi.
*Abominati ſunt me quondam conſilia- 19
rij mei: & quem maxime diligebam,auer-
ſatus eſt me.
*Pelli meæ,conſumptis carnibus, adhæ- 20
ſit os meum, & derelicta ſunt tantummo-
do labia circa dentes meos.
*Miſeremini mei,miſeremini mei,ſaltẽ vos 21
amici mei,quia manus Domini tetigit me.
*Quare perſequimini me ſicut Deus, & 22
carnibus meis ſaturamini?
*Quis mihi tribuat vt ſcribantur ſermo- 23
nes mei? quis mihi det vt exarentur in li-
bro *ſtylo ferreo, & plumbi lamina, vel 24
celte ſculpantur in ſilice?
*Scio enim quòd Redẽptor meus viuit, 25
& in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſũ:

26 *Et rurſum circumdabor pelle mea, &
in carne mea videbo Deum meum.
27 *Quem viſurus ſum ego ipſe, & oculi
mei conſpecturi ſunt,& non alius: repoſi-
ta eſt hæc ſpes mea in ſinu meo.
28 *Quare ergo nunc dicitis: Perſequamur
eũ,& radicem verbi inueniamus contra eũ?
29 *Fugite ergo a facie gladij, quoniam
vltor iniquitatum gladius eſt: & ſcitote eſ-
ſe iudicium.

CAP. XX.

1 RESPONDENS autem Sophar Naa-
mathites,dixit:
2 *Idcirco cogitationes meæ variæ ſucce-
dunt ſibi, & mens in diuerſa rapitur.
3 *Doctrinam, qua me arguis, audiam, &
ſpiritus intelligentiæ meæ reſpõdebit mihi.
4 *Hoc ſcio a principio, ex quo poſitus
eſt homo ſuper terram,
5 *Quòd laus impiorum breuis ſit,& gau-
dium hypocritæ ad inſtar puncti:
6 *Si aſcenderit vſque ad cælum ſuperbia
eius, & caput eius nubes tetigerit:
7 *Quaſi ſterquilinium in fine perdetur: &
qui eum viderant, dicent: Vbi eſt?
8 *Velut ſomnium auolans non inuenie-
tur,tranſiet ſicut viſio nocturna.
9 *Oculus,qui eum viderat, non videbit,
neque vltra intuebitur eum locus ſuus.
10 *Filij eius atterentur egeſtate,& manus
illius reddent ei dolorem ſuum.
11 *Oſſa eius implebuntur vitijs adoleſcen-
tiæ eius, & cum eo in puluere dormient.
12 *Cum enim dulce fuerit in ore eius ma-
lum, abſcondet illud ſub lingua ſua.
13 *Parcet illi, & non derelinquet illud,&
celabit in gutture ſuo.
14 *Panis eius in vtero illius vertetur in fel
aſpidum intrinſecus.
15 *Diuitias, quas deuorauit, euomet,& de
ventre illius extrahet eas Deus.
16 *Caput aſpidum ſuget, & occidet eum
17 lingua viperæ. *(Non videat riuulos flu-
minis, torrentes mellis, & butyri.)
18 *Luet quæ fecit omnia,nec tamen con-
ſumetur: iuxta multitudinem adinuentio-
num

num ſuarum, ſic & ſuſtinebit.
*Quoniam confringens nudauit paupe- 19
res: domum rapuit, & non ædificauit eam.
*Nec eſt ſatiatus vẽter eius: & cum habue- 20
rit quæ concupierat, poſſidere non poterit.
*Non remanſit de cibo eius, & propte- 21
rea nihil permanebit de bonis eius.
*Cum ſatiatus fuerit, arctabitur, æſtua- 22
bit, & omnis dolor irruet ſuper eum.
*Vtinam impleatur venter eius, vt emit- 23
tat in eum iram furoris ſui, & pluat ſuper
illum bellum ſuum.
*Fugiet arma ferrea, & irruet in arcũ æreũ. 24
*Eductus, & egrediens de vagina ſua, & 25
fulgurans in amaritudine ſua: vadent, &
venient ſuper eum horribiles.
*Omnes tenebræ abſconditæ ſunt in oc- 26
cultis eius: deuorabit eum ignis, qui non
ſuccenditur, affligetur relictus in taberna-
culo ſuo.
*Reuelabunt cæli iniquitatem eius, & 27
terra conſurget aduerſus eum.
*Apertum erit germen domus illius, de- 28
trahetur in die furoris Dei.
*Hæc eſt pars hominis impij a Deo, & 29
hereditas verborum eius a Domino.

CAP. XXI.

RESPONDENS autem Iob, dixit: 1
*Audite quæſo ſermones meos, & 2
agite pœnitentiam.
*Suſtinete me, & ego loquar, & poſt 3
mea, ſi videbitur, verba ridete.
*Numquid contra hominem diſputatio 4
mea eſt, vt merito non debeam cõtriſtari?
*Attendite me, & obſtupeſcite, & ſuperpo- 5
nite digitum ori veſtro:
*Et ego quando recordatus fuero, per- 6
timeſco, & concutit carnem meã tremor.
*Quare ergo impij viuunt, ſubleuati ſunt, 7
confortatiq. diuitijs?
*Semen eorũ permanet coram eis, pro- 8
pinquorum turba, & nepotum in conſpe-
ctu eorum.
*Domus eorum ſecutæ ſunt & pacatæ, 9
& non eſt virga Dei ſuper illos.
*Bos eorum concepit, & non abortiuit: 10
vacca peperit, & non eſt priuata fœtu ſuo.
11 *Egrediuntur quaſi greges paruuli eo-
rum, & infantes eorum exultant luſibus.
12 *Tenent tympanum, & citharam, &
gaudent ad ſonitum organi.
13 *Ducunt in bonis dies ſuos, & in pun-
cto ad inferna deſcendunt.
14 *Qui dixerunt Deo: Recede a nobis, &
ſcientiam viarum tuarum nolumus.
15 *Quis eſt Omnipotens, vt ſeruiamus ei?
& quid nobis prodeſt ſi orauerimus illum?
16 *Verumtamen quia non ſunt in manu
eorum bona ſua, conſilium impiorum lon-
ge ſit a me.
17 *Quoties lucerna impiorum extingue-
tur, & ſuperueniet eis inundatio, & dolores
diuidet furoris ſui?
18 *Erunt ſicut paleæ ante faciem venti, &
ſicut fauilla, quam turbo diſpergit.
19 *Deus ſeruabit filijs illius dolorem pa-
tris: & cum reddiderit, tunc ſciet.
20 *Videbunt oculi eius interfectionem
ſuam, & de furore Omnipotentis bibet.
21 *Quid enim ad eum pertinet de domo
ſua poſt ſe? & ſi numerus menſium eius
dimidietur?
22 *Numquid Deum docebit quiſpiam
ſcientiam, qui excelſos iudicat?
23 *Iſte moritur robuſtus & ſanus, diues &
24 felix. *Viſcera eius plena ſunt adipe, &
medullis oſſa illius irrigantur:
25 *Alius vero moritur in amaritudine ani
mæ abſque vllis opibus:
26 *Et tamen ſimul in puluere dormient,
& vermes operient eos.
27 *Certe noui cogitationes veſtras, & ſen-
tentias contra me iniquas.
28 *Dicitis enim: Vbi eſt domus principis?
& vbi tabernacula impiorum?
29 *Interrogate quẽlibet de viatoribus, &
hæc eadem illum intelligere cognoſcetis.
30 *Quia in diem perditionis ſeruatur
malus, & ad diem furoris ducetur.
31 *Quis arguet coram eo viam eius? &
quæ fecit, quis reddet illi?
32 *Ipſe ad ſepulchra ducetur, & in con-
gerie mortuorum vigilabit.

Dulcis

33 *Dulcis fuit glareis Cocyti, & poſt ſe
omnem hominem trahet, & ante ſe innu-
merabiles.
34 *Quomodo igitur conſolamini me fru-
ſtra, cum reſponſio veſtra repugnare oſten-
ſa ſit veritati?

CAP. XXII.

RESPONDENS autem Eliphaz The-
manites, dixit:
2 *Numquid Deo poteſt comparari ho-
mo, etiam cum perfectæ fuerit ſcientiæ?
3 *Quid prodeſt Deo ſi iuſtus fueris? aut
quid ei cõfers ſi immaculata fuerit via tua?
4 *Numquid timens arguet te, & veniet
tecum in iudicium,
5 *Et non propter malitiam tuam pluri-
mam, & infinitas iniquitates tuas?
6 *Abſtuliſti enim pignus fratrum tuorum
ſine cauſa, & nudos ſpoliaſti veſtibus.
7 *Aquam laſſo non dediſti, & eſurienti
ſubtraxiſti panem.
8 *In fortitudine brachij tui poſſidebas
terram, & potentiſſimus obtinebas eam.
9 *Viduas dimiſiſti vacuas, & lacertos pu-
pillorum comminuiſti.
10 *Propterea circumdatus es laqueis, &
conturbat te formido ſubita.
11 *Et putabas te tenebras non viſurum, &
impetu aquarum inundantium non op-
preſſum iri?
12 *An non cogitas quòd Deus excelſior
cælo ſit, & ſuper ſtellarum verticem ſubli-
metur?
13 *Et dicis: Quid enim nouit Deus? &
quaſi per caliginem iudicat.
14 *Nubes latibulum eius, nec noſtra con-
ſiderat, & circa cardines cæli perambulat.
15 *Numquid ſemitam ſæculorum cuſtodi-
re cupis, quam calcauerunt viri iniqui?
16 *Qui ſublati ſunt ante tempus ſuum, &
fluuius ſubuertit fundamentum eorum:
17 *Qui dicebant Deo: Recede a nobis:
& quaſi nihil poſſet facere Omnipotens,
æſtimabant eum:
18 *Cum ille impleſſet domos eorum bo-
nis, quorum ſententia procul ſit a me.
19 *Videbunt iuſti, & lætabuntur, & inno-
cens ſubſannabit eos.
20 *Nonne ſucciſa eſt erectio eorum, & re-
liquias eorum deuorauit ignis?
21 *Acquieſce igitur ei, & habeto pacem;
& per hæc habebis fructus optimos.
22 *Suſcipe ex ore illius legem, & pone ſer-
mones eius in corde tuo.
23 *Si reuerſus fueris ad Omnipotentem,
ædificaberis, & longe facies iniquitatem a
tabernaculo tuo.
24 *Dabit pro terra ſilicem, & pro ſilice
torrentes aureos.
25 *Eritq. Omnipotens contra hoſtes tuos,
& argentum coaceruabitur tibi.
26 *Tunc ſuper Omnipotentem delicijs af-
flues, & eleuabis ad Deum faciem tuam.
27 *Rogabis eum, & exaudiet te, & vota
tua reddes.
28 *Decernes rem, & veniet tibi, & in vijs
tuis ſplendebit lumen.
29 *Qui enim humiliatus fuerit, erit in glo-
ria: & qui inclinauerit oculos, ipſe ſalua-
bitur.
30 *Saluabitur innocens, ſaluabitur autem
in munditia manuum ſuarum.

CAP. XXIII.

1 RESPONDENS autem Iob, ait:
2 *Nunc quoque in amaritudine eſt
ſermo meus, & manus plagæ meæ aggra-
uata eſt ſuper gemitum meum.
3 *Quis mihi tribuat vt cognoſcã & inue-
niam illũ, & veniam vſque ad ſolium eius?
4 *Ponam coram eo iudicium, & os meũ
replebo increpationibus.
5 *Vt ſciam verba, quæ mihi reſpondeat,
& intelligam quid loquatur mihi.
6 *Nolo multa fortitudine contendat me-
cũ, nec magnitudinis ſuæ mole me premat.
7 *Proponat æquitatem contra me, &
perueniat ad victoriam iudicium meum.
8 *Si ad Orientem iero, non apparet: ſi
ad Occidentem, non intelligam eum.
9 *Si ad ſiniſtram, quid agam? non appre-
hendam eum: ſi me vertam ad dexteram,
non videbo illum.

Ipſe

*Ipſe vero ſcit viam meam, & probauit 10
me quaſi aurum, quod per ignem tranſit:
*Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus, viã 11
eius cuſtodiui, & non declinaui ex ea.
*A mandatis labiorum eius non receſſi, 12
& in ſinu meo abſcondi verba oris eius.
*Ipſe enim ſolus eſt, & nemo auertere 13
poteſt cogitationem eius: & anima eius
quodcumque voluit, hoc fecit.
*Cum expleuerit in me voluntatem ſuã, 14
& alia multa ſimilia præſto ſunt ei.
*Et idcirco a facie eius turbatus ſum, 15
& conſiderans eum, timore ſolicitor.
*Deus molliuit cor meum, & Omnipo- 16
tens conturbauit me.
*Non enim perij propter imminentes 17
tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

Cap. XXIIII.

AB Omnipotente non ſunt abſcondi- 1
ta tempora: qui autem nouerunt eũ,
ignorant dies illius.
*Alij terminos tranſtulerunt, diripuerunt 2
greges, & pauerunt eos.
*Aſinum pupillorum abegerunt, & ab- 3
ſtulerunt pro pignore bouem viduæ.
*Subuerterunt pauperum viam, & op- 4
preſſerunt pariter manſuetos terræ.
*Alij quaſi onagri in deſerto egrediun- 5
tur ad opus ſuum: vigilantes ad prædam,
præparant panem liberis.
*Agrum non ſuum demetunt: & vineã 6
eius, quem vi oppreſſerint, vindemiant.
*Nudos dimittunt homines, indumenta 7
tollentes, quibus non eſt operimentum in
frigore:
*Quos imbres montium rigant: & non 8
habentes velamen, amplexantur lapides.
*Vim fecerunt deprædantes pupillos, 9
& vulgum pauperem ſpoliauerunt.
*Nudis & incedentibus abſque veſtitu, 10
& eſurientibus tulerunt ſpicas.
*Inter aceruos eorum meridiati ſunt, 11
qui calcatis torcularibus ſitiunt.
*De ciuitatibus fecerunt viros gemere, 12
& anima vulneratorum clamauit, & Deus
inultum abire non patitur.
13 *Ipſi fuerunt rebelles lumini, neſcierunt
vias eius, nec reuerſi ſunt per ſemitas eius.
14 *Mane primo conſurgit homicida, in-
terficit egenum & pauperem: per noctem
vero erit quaſi fur.
15 *Oculus adulteri obſeruat caliginem,
dicens: Non me videbit oculus: & ope-
riet vultum ſuum.
16 *Perfodit in tenebris domos, ſicut in die
condixerant ſibi, & ignorauerunt lucem.
17 *Si ſubito apparuerit aurora, arbitrantur
vmbram mortis: & ſic in tenebris quaſi in
luce ambulant.
18 *Leuis eſt ſuper faciem aquæ: maledi-
cta ſit pars eius in terra, nec ambulet per
viam vinearum.
19 *Ad nimium calorem tranſeat ab aquis
niuium, & vſque ad inferos peccatũ illius.
20 *Obliuiſcatur eius miſericordia: dulce-
do illius vermes: non ſit in recordatione,
ſed conteratur quaſi lignum infructuoſum.
21 *Pauit enim ſterilem, quæ non parit, &
viduæ bene non fecit.
22 *Detraxit fortes in fortitudine ſua: &
cum ſteterit, non credet vitæ ſuæ.
23 *Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & il-
le abutitur eo in ſuperbiam: oculi autem
eius ſunt in vijs illius.
24 *Eleuati ſunt ad modicum, & non ſub-
ſiſtent, & humiliabuntur ſicut omnia, &
auferentur, & ſicut ſummitates ſpicarum
conterentur.
25 *Quod ſi non eſt ita, quis me poteſt ar-
guere eſſe mentitum, & ponere ante Deum
verba mea?

Cap. XXV.

1 RESPONDENS autem Baldad Suhi-
tes, dixit:
2 *Poteſtas & terror apud eum eſt, qui
facit concordiam in ſublimibus ſuis.
3 *Numquid eſt numerus militum eius?
& ſuper quem non ſurget lumen illius?
4 *Numquid iuſtificari poteſt homo com-
paratus Deo, aut apparere mundus natus
de muliere?
5 *Ecce luna etiam non ſplendet, & ſtel-
læ non

læ non ſunt mundæ in conſpectu eius :
*Quanto magis homo putredo, & filius 6
hominis vermis ?

CAP. XXVI.

RESPONDENS autem Iob, dixit: 1
*Cuius adiutor es ? numquid imbe- 2
cillis ? & ſuſtentas brachium eius,qui non
eſt fortis ?
*Cui dediſti conſilium ? forſitan illi,qui 3
non habet ſapientiam,& prudentiam tuam
oſtendiſti plurimam.
*Quem docere voluiſti ? nonne eum, 4
qui fecit ſpiramentum ?
*Ecce gigantes gemunt ſub aquis, & 5
qui habitant cum eis.
*Nudus eſt infernus coram illo, & nul- 6
lum eſt operimentum perditioni.
*Qui extendit Aquilonem ſuper vacuũ, 7
& appendit terram ſuper nihilum.
*Qui ligat aquas in nubibus ſuis,vt non 8
erumpant pariter deorſum.
*Qui tenet vultum ſolij ſui, & expandit 9
ſuper illud nebulam ſuam.
*Terminum circumdedit aquis, vſque 10
dum finiantur lux & tenebræ.
*Columnæ cæli contremiſcunt, & pa- 11
uent ad nutum eius.
*In fortitudine illius repente maria cõ- 12
gregata ſunt, & prudentia eius percuſſit
ſuperbum.
*Spiritus eius ornauit cælos: & obſtetri- 13
cante manu eius, eductus eſt coluber tor-
tuoſus.
*Ecce, hæc ex parte dicta ſunt viarum 14
eius : & cum vix paruam ſtillam ſermonis
eius audierimus, quis poterit tonitruum
magnitudinis illius intueri ?

CAP. XXVII.

ADDIDIT quoque Iob, aſſumens pa- 1
rabolam ſuam,& dixit:
*Viuit Deus,qui abſtulit iudicium meũ, 2
& Omnipotens, qui ad amaritudinem ad-
duxit animam meam.
*Quia donec ſupereſt halitus in me, & 3
ſpiritus Dei in naribus meis.
4 *Non loquentur labia mea iniquitatem,
nec lingua mea meditabitur mendacium.
5 *Abſit a me vt iuſtos vos eſſe iudicem :
donec deficiam, non recedam ab innocen
tia mea.
6 *Iuſtificationem meam, quam cœpi te-
nere, non deſeram: neque enim reprehen-
dit me cor meum in omni vita mea.
7 *Sit vt impius,inimicus meus: & aduer-
ſarius meus, quaſi iniquus.
8 *Quæ eſt enim ſpes hypocritæ ſi auare
rapiat, & non liberet Deus animam eius ?
9 *Numquid Deus audiet clamorem eius,
cum venerit ſuper eum anguſtia ?
10 *Aut poterit in Omnipotente delectari,
& inuocare Deum omni tempore ?
11 *Docebo vos per manum Dei quæ Om
nipotens habeat, nec abſcondam.
12 *Ecce, vos omnes noſtis, & quid ſine
cauſa vana loquimini ?
13 *Hæc eſt pars hominis impij apud Deũ,
& hereditas violentorum,quam ab Omni-
potente ſuſcipient.
14 *Si multiplicati fuerint filij eius,in gladio
erunt,& nepotes eius nõ ſaturabũtur pane.
15 *Qui reliqui fuerint ex eo,ſepelientur in
interitu,& viduæ illius non plorabunt.
16 *Si comportauerit quaſi terrã argentum,
& ſicut lutum præparauerit veſtimenta :
17 *Præparabit quidem,ſed iuſtus veſtietur
illis : & argentum innocens diuidet.
18 *Ædificauit ſicut tinea domum ſuam, &
ſicut cuſtos fecit vmbraculum.
19 *Diues cum dormierit, nihil ſecum au-
feret: aperiet oculos ſuos,& nihil inueniet.
20 *Apprehendet eum quaſi aqua inopia,
nocte opprimet eum tempeſtas.
21 *Tollet eum ventus vrens,& auferet,&
velut turbo rapiet eum de loco ſuo.
22 *Et mittet ſuper eum,& non parcet: de
manu eius fugiens fugiet.
23 *Stringet ſuper eum manus ſuas, & ſi-
bilabit ſuper illum,intuens locum eius.

CAP. XXVIII.

1 HABET argentũ,venarum ſuarum princi
pia: & auro locus eſt,in quo conflatur.

*Ferrum de terra tollitur: & lapis ſolu- 2
tus calore, in æs vertitur.
*Tempus poſuit tenebris, & vniuerſo- 3
rum finem ipſe conſiderat, lapidem quo-
que caliginis, & vmbram mortis.
*Diuidit torrens a populo peregrinan- 4
te, eos, quos oblitus eſt pes egentis homi-
nis, & inuios.
*Terra, de qua oriebatur panis in loco 5
ſuo, igni ſubuerſa eſt.
*Locus ſapphiri lapides eius, & glebæ 6
illius aurum.
*Semitam ignorauit auis, nec intuitus 7
eſt eam oculus vulturis.
*Non calcauerunt eam filij inſtitorum, 8
nec pertranſiuit per eam leæna.
*Ad ſilicem extendit manum ſuam, ſub- 9
uertit a radicibus montes.
*In petris riuos excidit, & omne pretio- 10
ſum vidit oculus eius.
*Profunda quoque fluuiorum ſcrutatus 11
eſt, & abſcondita in lucem produxit.
*Sapientia vero vbi inuenitur? & quis 12
eſt locus intelligentiæ?
*Neſcit homo pretium eius, nec inueni- 13
tur in terra ſuauiter viuentium.
*Abyſſus dicit: Non eſt in me: & mare 14
loquitur: Non eſt mecum.
*Non dabitur aurum obrizũ pro ea, nec 15
appendetur argentum in cõmutatione eius.
*Non conferetur tinctis Indiæ colori- 16
bus, nec lapidi ſardonycho pretioſiſſimo,
vel ſapphiro.
*Non adæquabitur ei aurum vel vitrũ, 17
nec commutabuntur pro ea vaſa auri:
*Excelſa & eminentia non memorabun 18
tur comparatione eius: trahitur autem ſa-
pientia de occultis.
*Nõ adæquabitur ei topazius de Æthio- 19
pia, nec tincturæ mundiſſimæ componetur.
*Vnde ergo ſapientia venit? & quis eſt 20
locus intelligentiæ?
*Abſcondita eſt ab oculis omnium vi- 21
uentium, volucres quoque cæli latet.
*Perditio & mors dixerunt: Auribus no 22
ſtris audiuimus famam eius.
*Deus intelligit viam eius, & ipſe no- 23
uit locum illius.
24 *Ipſe enim fines mundi intuetur: & om
nia, quæ ſub cælo ſunt, reſpicit.
25 *Qui fecit ventis pondus, & aquas ap-
pendit in menſura.
26 *Quãdo ponebat pluuijs legem, & viam
procellis ſonantibus:
27 *Tunc vidit illam, & enarrauit, & præ-
parauit, & inueſtigauit.
28 *Et dixit homini: Ecce timor Domini,
ipſa eſt ſapientia: & recedere a malo, in-
telligentia.

CAP. XXIX.

1 ADDIDIT quoque Iob, aſſumens pa-
rabolam ſuam, & dixit:
2 *Quis mihi tribuat, vt ſim iuxta menſes
priſtinos ſecundum dies, quibus Deus cu-
ſtodiebat me?
3 *Quando ſplendebat lucerna eius ſuper
caput meum, & ad lumen eius ambula-
bam in tenebris?
4 *Sicut fui in diebus adoleſcentiæ meæ,
quando ſecreto Deus erat in tabernaculo
meo?
5 *Quando erat Omnipotens mecum: &
in circuitu meo pueri mei?
6 *Quando lauabam pedes meos butyro,
& petra fundebat mihi riuos olei?
7 *Quando procedebam ad portam ciui-
tatis, & in platea parabant cathedrã mihi?
8 *Videbant me iuuenes, & abſcondeban
tur: & ſenes aſſurgentes ſtabant.
9 *Principes ceſſabant loqui, & digitum
ſuperponebant ori ſuo.
10 *Vocem ſuam cohibebant duces, & lin
gua eorum gutturi ſuo adhærebat.
11 *Auris audiens beatificabat me, & ocu-
lus videns teſtimonium reddebat mihi:
12 *Eo quòd liberaſſem pauperem vociſe-
rantem, & pupillum, cui non eſſet adiutor.
13 *Benedictio perituri ſuper me veniebat,
& cor viduæ conſolatus ſum.
14 *Iuſtitia indutus ſum: & veſtiui me, ſicut
veſtimento & diademate, iudicio meo.
15 *Oculus fui cæco, & pes claudo.
16 *Pater eram pauperum: & cauſam quam
neſcie-

neſciebam, diligentiſſime inueſtigabam.
*Conterebam molas iniqui,& de denti- 17
bus illius auferebam prædam.
*Dicebamque: In nidulo meo moriar, 18
& ſicut palma multiplicabo dies.
*Radix mea aperta eſt ſecus aquas, & 19
ros morabitur in meſſione mea.
*Gloria mea ſemper innouabitur,& ar- 20
cus meus in manu mea inſtaurabitur.
*Qui me audiebant,expectabant ſenten 21
tiam,& intenti tacebant ad conſilium meũ.
*Verbis meis addere nihil audebant,& 22
ſuper illos ſtillabat eloquium meum.
*Expectabant me ſicut pluuiam, & os 23
ſuũ aperiebant quaſi ad imbrem ſerotinũ.
*Si quando ridebam ad eos,non crede- 24
bant,& lux vultus mei non cadebat in terrã.
*Si voluiſſem ire ad eos,ſedebã primus: 25
cumq. ſederem quaſi rex,circumſtante exer
citu, eram tamen mœrentium conſolator.

CAP. XXX.

NVNC autem derident me iuniores 1
tempore, quorum non dignabar pa-
tres ponere cum canibus gregis mei:
*Quorum virtus manuum mihi erat prò 2
nihilo,& vita ipſa putabantur indigni.
*Egeſtate & fame ſteriles,qui rodebãt in 3
ſolitudine,ſqualentes calamitate & miſeria.
*Et mandebant herbas,& arborum cor- 4
tices,& radix iuniperorum erat cibus eorũ.
*Qui de conuallibus iſta rapientes,cum 5
ſingula reperiſſent,ad ea cum clamore cur-
rebant.
*In deſertis habitabant torrentium,& 6
in cauernis terræ, vel ſuper glaream.
*Qui inter huiuſcemodi lætabantur, & 7
eſſe ſub ſentibus delicias computabant.
*Filij ſtultorum & ignobilium,& in ter- 8
ra penitus non parentes.
*Nunc in eorum canticum verſus ſum, 9
& factus ſum eis in prouerbium.
*Abominantur me,& longe fugiũt a me, 10
& faciem meam conſpuere non verentur.
*Pharetram enim ſuam aperuit,& affli- 11
xit me,& frenum poſuit in os meum.
*Ad dexteram orientis calamitates meæ 12
illico ſurrexerunt: pedes meos ſubuerterũt,
& oppreſſerunt quaſi fluctibus ſemitis ſuis.
13 *Diſſipauerũt itinera mea, inſidiati ſunt
mihi,& præualuerunt, & non fuit qui fer-
ret auxilium.
14 *Quaſi rupto muro, & aperta ianua ir-
ruerunt ſuper me,& ad meas miſerias de-
uoluti ſunt.
15 *Redactus ſum in nihilum: abſtuliſti
quaſi ventus deſiderium meum: & velut
nubes pertranſijt ſalus mea.
16 *Nunc autem in memetipſo marceſcit
anima mea,& poſſident me dies afflictionis.
17 *Nocte os meum perforatur doloribus:
& qui me comedunt, non dormiunt.
18 *In multitudine eorum conſumitur ve-
ſtimentum meum, & quaſi capitio tunicæ
ſuccinxerunt me.
19 *Comparatus ſum luto, & aſſimilatus
ſum fauillæ & cineri.
20 *Clamo ad te,& non exaudis me: ſto,
& non reſpicis me.
21 *Mutatus es mihi in crudelem,& in du-
ritia manus tuæ aduerſaris mihi.
22 *Eleuaſti me,& quaſi ſuper ventum po
nens eliſiſti me valide.
23 *Scio quia morti trades me, vbi conſti-
tuta eſt domus omni viuenti.
24 *Verumtamen non ad conſumptionem
eorum emittis manum tuam: & ſi corrue-
rint, ipſe ſaluabis.
25 *Flebam quondam ſuper eo, qui affli-
ctus erat, & compatiebatur anima mea
pauperi.
26 *Expectabam bona, & venerunt mihi
mala: præſtolabar lucem, & eruperunt te-
nebræ.
27 *Interiora mea efferbuerunt abſque vl-
la requie, præuenerunt me dies afflictionis.
28 *Mœrens incedebam, ſine furore, con-
ſurgens, in turba clamabam:
29 *Frater fui draconum, & ſocius ſtru-
thionum.
30 *Cutis mea denigrata eſt ſuper me, &
oſſa mea aruerunt præ caumate.
31 *Verſa eſt in luctum cithara mea,& or-
ganum meum in vocem flentium.

CAP. XXXI.

PEPIGI fœdus cum oculis meis vt ne 1
cogitarem quidem de virgine.
*Quam enim partem haberet in me 2
Deus deſuper,& hereditatem Omnipotens
de excelſis?
*Numquid non perditio eſt iniquo,& 3
alienatio operantibus iniuſtitiam?
*Nonne ipſe conſiderat vias meas, & 4
cunctos greſſus meos dinumerat?
*Si ambulaui in vanitate, & feſtinauit 5
in dolo pes meus:
*Appendat me in ſtatera iuſta, & ſciat 6
Deus ſimplicitatem meam.
*Si declinauit greſſus meus de via,& ſi 7
ſecutum eſt oculos meos cor meum, & ſi
manibus meis adhæſit macula:
*Seram,& alius comedat: & progenies 8
mea eradicetur.
*Si deceptum eſt cor meũ ſuper muliere, 9
& ſi ad oſtium amici mei inſidiatus ſum:
*Scortum alterius ſit vxor mea,& ſuper 10
illam incuruentur alij.
*Hoc enim nefas eſt, & iniquitas ma- 11
xima.
*Ignis eſt vſque ad perditionem deuo- 12
rans,& omnia eradicans genimina.
*Si contempſi ſubire iudicium cum ſer- 13
uo meo, & ancilla mea, cum diſceptarent
aduerſum me:
*Quid enim faciam cum ſurrexerit ad 14
iudicandum Deus? & cum quæſierit,quid
reſpondebo illi?
*Numquid non in vtero fecit me qui & 15
illum operatus eſt: & formauit me in vul-
ua vnus?
*Si negaui,quod volebant,pauperibus, 16
& oculos viduæ expectare feci:
*Si comedi buccellam meam ſolus, & 17
non comedit pupillus ex ea:
*(Quia ab infantia mea creuit mecum 18
miſeratio: & de vtero matris meæ egreſſa
eſt mecum.)
*Si deſpexi pereuntem, eo quòd non 19
habuerit indumentum, & abſque operi-
mento pauperem:
*Si non benedixerũt mihi latera eius,& 20
de velleribus ouium mearum calefactus eſt;
21 *Si leuaui ſuper pupillum manum meã,
etiam cum viderem me in porta ſuperiore;
22 *Humerus meus a iunctura ſua cadat,
& brachium meum cum ſuis oſſibus con-
fringatur.
23 *Semper enim quaſi tumentes ſuper me
fluctus timui Deum, & pondus eius ferre
non potui.
24 *Si putaui aurum robur meum,& obri-
zo dixi: Fiducia mea.
25 *Si lætatus ſum ſuper multis diuitijs
meis,& quia plurima reperit manus mea.
26 *Si vidi ſolem cum fulgeret, & lunam
incedentem clare:
27 *Et lætatum eſt in abſcondito cor meũ,
& oſculatus ſum manum meam ore meo:
28 (*Quæ eſt iniquitas maxima, & negatio
contra Deum altiſſimum)
29 *Si gauiſus ſum ad ruinam eius,qui me
oderat, & exultaui quòd inueniſſet eum
malum.
30 *Non enim dedi ad peccandum guttur
meũ,vt expeterem maledicens animã eius.
31 *Si non dixerunt viri tabernaculi mei:
Quis det de carnibus eius vt ſaturemur?
32 *Foris non manſit peregrinus, oſtium
meum viatori patuit.
33 *Si abſcondi quaſi homo peccatum meũ,
& celaui in ſinu meo iniquitatem meam.
34 *Si expaui ad multitudinem nimiam,&
deſpectio propinquorum terruit me: & non
magis tacui, nec egreſſus ſum oſtium.
35 *Quis mihi tribuat auditorem, vt deſi-
derium meum audiat Omnipotens: & li-
brum ſcribat ipſe qui iudicat.
36 *Vt in humero meo portem illum, &
circumdem illum quaſi coronam mihi?
37 *Per ſingulos gradus meos pronuncia-
bo illum,& quaſi principi offeram eum.
38 *Si aduerſum me terra mea clamat, &
cum ipſa ſulci eius deflent:
39 *Si fructus eius comedi abſque pecu-
nia,& animam agricolarum eius afflixi:
40 *Pro frumento oriatur mihi tribulus, &
pro hordeo ſpina.

Finita ſunt verba Iob.

Cap. xxxii.

OMISERVNT autem tres viri iſti re- 1
ſpondere Iob, eo quòd iuſtus ſibi vi-
deretur.
* Et iratus, indignatusq. eſt Eliu filius 2
Barachel Buzites, de cognatione Ram: ira-
tus eſt autem aduerſum Iob, eo quòd iu-
ſtum ſe eſſe diceret coram Deo.
* Porro aduerſum amicos eius indigna- 3
tus eſt, eo quòd non inueniſſent reſponſio-
nem rationabilem, ſed tantummodo con-
demnaſſent Iob.
* Igitur Eliu expectauit Iob loquentem: 4
eo quòd ſeniores eſſent qui loquebantur.
* Cum autem vidiſſet quòd tres reſpōde- 5
re non potuiſſent, iratus eſt vehementer.
* Reſpondenſq. Eliu filius Barachel Bu- 6
zites, dixit:
Iunior ſum tempore, vos autē antiquio-
res, idcirco demiſſo capite, veritus ſum vo-
bis indicare meam ſententiam.
* Sperabam enim quòd ætas prolixior 7
loqueretur, & annorum multitudo doceret
ſapientiam.
* Sed, vt video, Spiritus eſt in homini- 8
bus, & inſpiratio Omnipotentis dat intelli-
gentiam.
* Non ſunt longæui ſapientes, nec ſenes 9
intelligunt iudicium.
* Ideo dicam: Audite me, oſtendam vo- 10
bis etiam ego meam ſapientiam.
* Expectaui enim ſermones veſtros, au- 11
diui prudentiam veſtram, donec diſcepta-
remini ſermonibus:
* Et donec putabam vos aliquid dicere, 12
conſiderabam: ſed, vt video, non eſt qui
poſſit arguere Iob, & reſpondere ex vo-
bis ſermonibus eius.
* Ne forte dicatis: Inuenimus ſapiētiam, 13
Deus proiecit eum, non homo.
* Nihil locutus eſt mihi, & ego non ſe- 14
cundum ſermones veſtros reſpondebo illi.
* Extimuerunt, nec reſponderunt vltra, 15
abſtuleruntq. a ſe eloquia.
* Quoniam igitur expectaui, & non ſunt 16
locuti: ſteterunt, nec vltra reſponderunt:
17 * Reſpondebo & ego partem meam, &
oſtendam ſcientiam meam.
18 * Plenus ſum enim ſermonibus, & coar-
ctat me ſpiritus vteri mei.
19 * En venter meus quaſi muſtū abſque ſpi-
raculo, quod lagunculas nouas diſrumpit.
20 * Loquar, & reſpirabo paululum: aperiam
labia mea, & reſpondebo.
21 * Non accipiam perſonam viri, & Deum
homini non æquabo.
22 * Neſcio enim quàmdiu ſubſiſtam, et ſi
poſt modicum tollat me Factor meus.

Cap. xxxiii.

1 AVDI igitur Iob eloquia mea, & om-
nes ſermones meos auſculta.
2 * Ecce aperui os meum, loquatur lingua
mea in faucibus meis.
3 * Simplici corde meo ſermones mei, &
ſententiam puram labia mea loquentur.
4 * Spiritus Dei fecit me, & ſpiraculum
Omnipotentis viuificauit me.
5 * Si potes, reſponde mihi, & aduerſus fa-
ciem meam conſiſte.
6 * Ecce, & me ſicut & te fecit Deus, & de
eodem luto ego quoque formatus ſum.
7 * Verumtamen miraculum meum non
te terreat, & eloquentia mea non ſit tibi
grauis.
8 * Dixiſti ergo in auribus meis, & vocem
verborum tuorum audiui:
9 * Mundus ſum ego, & abſque delicto: im-
maculatus, & non eſt iniquitas in me.
10 * Quia querelas in me reperit, ideo arbi-
tratus eſt me inimicum ſibi.
11 * Poſuit in neruo pedes meos, cuſtodiuit
omnes ſemitas meas.
12 * Hoc eſt ergo, in quo non es iuſtifica-
tus: reſpondebo tibi, quia maior ſit Deus
homine.
13 * Aduerſus eum contendis quòd non ad
omnia verba reſponderit tibi?
14 * Semel loquitur Deus, & ſecundo id ip-
ſum non repetit.
15 * Per ſomnium in viſione nocturna, quā-
do irruit ſopor ſuper homines, & dormiunt
in lectulo:

16 *Tunc aperit aures virorum,& erudiens
eos inſtruit diſciplina,
17 *Vt auertat hominem ab his,quæ facit,
& liberet eum de ſuperbia:
18 *Eruens animam eius a corruptione:&
vitam illius,vt non tranſeat in gladium.
19 *Increpat quoque per dolorem in lectu-
lo,& omnia oſſa eius marceſcere facit.
20 *Abominabilis ei fit in vita ſua panis,&
animæ illius cibus ante deſiderabilis.
21 *Tabeſcet caro eius,& oſſa, quæ tecta
fuerant,nudabuntur.
22 *Appropinquauit corruptioni anima
eius,& vita illius mortiferis.
23 *Si fuerit pro eo Angelus loqués,vnus de
millibus,vt annunciet hominis æquitatem:
24 *Miſerebitur eius,& dicet:Libera eum,
vt non deſcendat in corruptionem: inueni
in quo ei propitier.
25 *Conſumpta eſt caro eius a ſupplicijs,
reuertatur ad dies adoleſcentiæ ſuæ.
26 *Deprecabitur Deum, & placabilis ei
erit:& videbit faciem eius in iubilo,& red-
det homini iuſtitiam ſuam.
27 *Reſpiciet homines,& dicet:Peccaui,&
vere deliqui,&,vt eram dignus,non recepi.
28 *Liberauit animam ſuam ne pergeret in
interitum,ſed viuens lucem videret.
29 *Ecce,hæc omnia operatur Deus tribus
vicibus per ſingulos.
30 *Vt reuocet animas eorum a corruptio-
ne,& illuminet luce viuentium.
31 *Attende Iob,& audi me: & tace, dum
ego loquor.
32 *Si autem habes quod loquaris, reſpon-
de mihi, loquere: volo enim, te apparere
iuſtum.
33 *Quòd ſi non habes, audi me: tace, &
docebo te ſapientiam.

CAP. XXXIIII.

1 PRONVNCIANS itaque Eliu, etiam
hæc locutus eſt:
2 *Audite ſapientes verba mea,& eruditi
auſcultate me:
3 *Auris enim verba probat, & guttur
eſcas guſtu dijudicat.
4 *Iudicium eligamus nobis, & inter nos
videamus quid ſit melius.
5 *Quia dixit Iob: Iuſtus ſum, & Deus
ſubuertit iudicium meum.
6 *In iudicando enim me,mẽdacium eſt:
violenta ſagitta mea abſque vllo peccato.
7 *Quis eſt vir vt eſt Iob, qui bibit ſub-
ſannationem quaſi aquam:
8 *Qui graditur cum operantibus iniqui-
tatem, & ambulat cum viris impijs?
9 *Dixit enim: Non placebit vir Deo,etiã
ſi cucurrerit cum eo.
10 *Ideo viri cordati audite me,abſit a Deo
impietas,& ab Omnipotente iniquitas.
11 *Opus enim hominis reddet ei, & iuxta
vias ſingulorum reſtituet eis.
12 *Vere enim Deus non condemnabit fru
ſtra,nec Omnipotens ſubuertet iudicium.
13 *Quem conſtituit alium ſuper terram?
aut quem poſuit ſuper orbem,quem fabri-
catus eſt?
14 *Si direxerit ad eum cor ſuum,ſpiritum
illius & flatum ad ſe trahet.
15 *Deficiet omnis caro ſimul, & homo
in cinerem reuertetur.
16 *Si habes ergo intellectum, audi quod
dicitur,& auſculta vocem eloquij mei.
17 *Numquid qui non amat iudicium, ſa-
nari poteſt? & quomodo tu eum, qui iu-
ſtus eſt, in tantum condemnas?
18 *Qui dicit regi, apoſtata: qui vocat du-
ces impios:
19 *Qui non accipit perſonas principum:
nec cognouit tyrannum, cum diſceptaret
contra pauperem: opus enim manuum
eius ſunt vniuerſi.
20 *Subito morientur, & in media nocte
turbabuntur populi, & pertranſibunt, &
auferent violentum abſque manu.
21 *Oculi enim eius ſuper vias hominum,
& omnes greſſus eorum conſiderat.
22 *Non ſunt tenebræ, & non eſt vmbra
mortis, vt abſcondantur ibi qui operantur
iniquitatem.
23 *Neque enim vltra in hominis poteſta-
te eſt, vt veniat ad Deum in iudicium.
24 *Conteret multos, & innumerabiles, &
ſtare

ſtare faciet alios pro eis.
*Nouit enim opera eorum: & idcirco 25
inducet noctem, & conterentur.
*Quaſi impios percuſſit eos in loco vi- 26
dentium.
*Qui quaſi de induſtria receſſerũt ab eo, 27
& omnes vias eius intelligere noluerunt:
*Vt peruenire facerent ad eum clamo- 28
rem egeni, & audiret vocem pauperum.
*Ipſo enim concedente pacem, quis eſt 29
qui condemnet? ex quo abſconderit vul-
tum, quis eſt qui contempletur eum & ſu-
per gentes & ſuper omnes homines?
*Qui regnare facit hominem hypocri- 30
tam propter peccata populi.
*Quia ergo ego locutus ſum ad Deum, 31
te quoque non prohibebo.
*Si erraui, tu doce me: ſi iniquitatem 32
locutus ſum, vltra non addam.
*Numquid a te Deus expetit eam, quia 33
diſplicuit tibi? tu enim cœpiſti loqui, & nõ
ego: quòd ſi quid noſti melius, loquere.
*Viri intelligentes loquantur mihi, & 34
vir ſapiens audiat me.
*Iob autem ſtulte locutus eſt, & verba 35
illius non ſonant diſciplinam.
*Pater mi, probetur Iob vſque ad finẽ: 36
ne deſinas ab homine iniquitatis.
*Quia addit ſuper peccata ſua blaſphe- 37
miam, inter nos interim conſtringatur: &
tunc ad iudicium prouocet ſermonibus
ſuis Deum.

CAP. XXXV.

IGITVR Eliu hæc rurſum locutus eſt: 1
*Numquid æqua tibi videtur tua co- 2
gitatio, vt diceres: Iuſtior ſum Deo?
*Dixiſti enim: Non tibi placet quod re- 3
ctum eſt: vel quid tibi proderit, ſi ego pec-
cauero?
*Itaque ego reſpondebo ſermonibus 4
tuis, & amicis tuis tecum.
*Suſpice cælum & intuere, & contem- 5
plare æthera quòd altior te ſit.
*Si peccaueris, quid ei nocebis? & ſi 6
multiplicatæ fuerint iniquitates tuæ, quid
facies contra eum?
7 *Porro ſi iuſte egeris, quid donabis ei,
aut quid de manu tua accipiet?
8 *Homini, qui ſimilis tui eſt, nocebit
impietas tua: & filium hominis adiuuabit
iuſtitia tua.
9 *Propter multitudinem calumniatorum
clamabunt: & eiulabunt propter vim bra-
chij tyrannorum.
10 *Et non dixit: Vbi eſt Deus, qui fecit
me, qui dedit carmina in nocte?
11 *Qui docet nos ſuper iumenta terræ, &
ſuper volucres cæli erudit nos.
12 *Ibi clamabunt, & non exaudiet, pro-
pter ſuperbiam malorum.
13 *Non ergo fruſtra audiet Deus, & Om-
nipotens cauſas ſingulorum intuebitur.
14 *Etiam cum dixeris: Non conſiderat:
iudicare coram illo, & expecta eum.
15 *Nunc enim non infert furorem ſuum,
nec vlciſcitur ſcelus valde.
16 *Ergo Iob fruſtra aperit os ſuum, &
abſque ſcientia verba multiplicat.

CAP. XXXVI.

1 ADDENS quoque Eliu, hæc locutus eſt:
2 *Suſtine me paululum, & indicabo
tibi: adhuc enim habeo quod pro Deo lo-
quar.
3 *Repetam ſcientiam meam a principio,
& operatorem meum probabo iuſtum.
4 *Vere enim abſque mendacio ſermones
mei, & perfecta ſcientia probabitur tibi.
5 *Deus potentes non abijcit, cum & ipſe
ſit potens.
6 *Sed non ſaluat impios, & iudicium
pauperibus tribuit.
7 *Non auferet a iuſto oculos ſuos, & re-
ges in ſolio collocat in perpetuum, & illi
eriguntur.
8 *Et ſi fuerint in catenis, & vinciantur
funibus paupertatis.
9 *Indicabit eis opera eorum, & ſcelera
eorum, quia violenti fuerunt.
10 *Reuelabit quoque aurem eorũ, vt cor-
ripiat: & loquetur, vt reuertantur ab ini-
quitate.
11 *Si audierint & obſeruauerint, comple-
bunt

bunt dies ſuos in bono, & annos ſuos in
gloria:
*Si autem non audierint,tranſibunt per 12
gladium,& conſumentur in ſtultitia.
*Simulatores & callidi prouocant iram 13
Dei, neque clamabunt cum vincti fuerint.
*Morietur in tempeſtate anima eorum, 14
& vita eorum inter effeminatos.
*Eripiet de anguſtia ſua pauperem, & 15
reuelabit in tribulatione aurem eius.
*Igitur ſaluabit te de ore anguſto latiſ- 16
ſime,& non habente fundamentum ſubter
ſe: requies autem menſæ tuæ erit plena
pinguedine.
*Cauſa tua quaſi impij iudicata eſt,cau- 17
ſam iudiciumq. recipies.
*Non te ergo ſuperet ira, vt aliquẽ op- 18
primas: nec multitudo donorũ inclinet te.
*Depone magnitudinẽ tuam abſque tri 19
bulatione, & omnes robuſtos fortitudine.
*Ne protrahas noctem,vt aſcendant po 20
puli pro eis.
*Caue ne declines ad iniquitatem: hãc 21
enim cœpiſti ſequi poſt miſeriam.
*Ecce,Deus excelſus in fortitudine ſua, 22
& nullus ei ſimilis in legiſlatoribus.
*Quis poterit ſcrutari vias eius? aut quis 23
poteſt ei dicere: Operatus es iniquitatem?
*Memento quòd ignores opus eius, de 24
quo cecinerunt viri.
*Omnes homines vident eum,vnuſquiſ- 25
que intuetur procul.
*Ecce,Deus magnus vincens ſcientiam 26
noſtram: numerus annorum eius inæſti-
mabilis.
*Qui aufert ſtillas pluuiæ,& effundit im 27
bres ad inſtar gurgitum.
*Qui de nubibus fluunt,quæ prætexunt 28
cuncta deſuper.
*Si voluerit extendere nubes quaſi ten- 29
torium ſuum.
*Et fulgurare lumine ſuo deſuper, car- 30
dines quoque maris operiet.
*Per hæc enim iudicat populos, & dat 31
eſcas multis mortalibus.
*In manibus abſcondit lucem, & præ- 32
cipit ei vt rurſus adueniat.

33 *Annunciat de ea amico ſuo,quòd poſ-
ſeſſio eius ſit,& ad eam poſſit aſcendere.

Cap. XXXVII.

1 SVPER hoc expauit cor meum, & emo-
tum eſt de loco ſuo.
2 *Audite auditionem in terrore vocis eius,
& ſonum de ore illius procedentem.
3 *Subter omnes cælos ipſe conſiderat,&
lumen illius ſuper terminos terræ.
4 *Poſt eum rugiet ſonitus, tonabit voce
magnitudinis ſuæ, & non inueſtigabitur,
cum audita fuerit vox eius.
5 *Tonabit Deus in voce ſua mirabiliter,
qui facit magna & inſcrutabilia.
6 *Qui præcipit niui vt deſcendat in ter-
ram,& hiemis pluuijs,& imbri fortitudinis
ſuæ.
7 *Qui in manu omnium hominũ ſignat,
vt nouerint ſinguli opera ſua.
8 *Ingredietur beſtia latibulum, & in an-
tro ſuo morabitur.
9 *Ab interioribus egredietur tempeſtas,
& ab Arcturo frigus.
10 *Flante Deo concreſcit gelu, & rurſum
latiſſimæ funduntur aquæ.
11 *Frumentum deſiderat nubes, & nubes
ſpargunt lumen ſuum.
12 *Quæ luſtrant per circuitum, quocum-
que eas voluntas gubernantis duxerit, ad
omne quod præceperit illis ſuper faciem
orbis terrarum:
13 *Siue in vna tribu,ſiue in terra ſua,ſiue
in quocumque loco miſericordiæ ſuæ eas
iuſſerit inueniri.
14 *Auſculta hæc Iob: ſta,& conſidera mi-
rabilia Dei.
15 *Numquid ſcis quãdo præceperit Deus
pluuijs,vt oſtenderet lucem nubium eius?
16 *Numquid noſti ſemitas nubium ma-
gnas, & perfectas ſcientias?
17 *Nonne veſtimenta tua calida ſunt,cum
perflata fuerit terra Auſtro?
18 *Tu forſitan cum eo fabricatus es cælos,
qui ſolidiſſimi quaſi ære fuſi ſunt.
19 *Oſtende nobis quid dicamus illi: nos
quippe inuoluimur tenebris.

*Quis narrabit ei quæ loquor? etiam ſi 20
locutus fuerit homo, deuorabitur.
*At nunc non vident lucem: ſubito aër 21
cogetur in nubes, & ventus tranſiens fu-
gabit eas.
*Ab Aquilone aurum venit, & ad Deum 22
formidoloſa laudatio.
*Digne eum inuenire non poſſumus: 23
magnus fortitudine, & iudicio, & iuſtitia,
& enarrari non poteſt.
*Ideo timebunt eum viri, & non aude- 24
bunt contemplari omnes, qui ſibi videntur
eſſe ſapientes.

CAP. XXXVIII.

RESPONDENS autem Dominus Iob 1
de turbine, dixit:
*Quis eſt iſte inuoluens ſententias ſer- 2
monibus imperitis?
*Accinge ſicut vir lumbos tuos: inter- 3
rogabo te, & reſponde mihi.
*Vbi eras quando ponebam fundaméta 4
terræ? indica mihi ſi habes intelligentiam.
*Quis poſuit menſuras eius, ſi noſti? vel 5
quis tetendit ſuper eam lineam?
*Super quo baſes illius ſolidatæ ſunt? 6
aut quis demiſit lapidem angularem eius,
*Cum me laudarent ſimul aſtra matu- 7
tina, & iubilarent omnes filij Dei?
*Quis concluſit oſtijs mare, quando 8
erumpebat quaſi de vulua procedens:
*Cum ponerem nubem veſtimentum 9
eius, & caligine illud quaſi pannis infantiæ
obuoluerem?
*Circumdedi illud terminis meis, & po- 10
ſui vectem, & oſtia;
*Et dixi: Vſque huc venies, & non pro- 11
cedes amplius, & hic confringes tumentes
fluctus tuos.
*Numquid poſt ortum tuum præcepiſti 12
diluculo, & oſtendiſti auroræ locum ſuum?
*Et tenuiſti concutiens extrema terræ, 13
& excuſſiſti impios ex ea?
*Reſtituetur vt lutum ſignaculum, & 14
ſtabit ſicut veſtimentum:
*Auferetur ab impijs lux ſua, & bra- 15
chium excelſum confringetur.

16 *Numquid ingreſſus es profunda ma-
ris, & in nouiſſimis abyſſi deambulaſti?
17 *Numquid apertæ ſunt tibi portæ mor-
tis, & oſtia tenebroſa vidiſti?
18 *Numquid conſideraſti latitudinem ter-
ræ? indica mihi, ſi noſti, omnia,
19 *In qua via lux habitet, & tenebrarum
quis locus ſit:
20 *Vt ducas vnumquodque ad terminos
ſuos, & intelligas ſemitas domus eius.
21 *Sciebas tunc quòd naſciturus eſſes? &
numerum dierum tuorum noueras?
22 *Numquid ingreſſus es theſauros niuis,
aut theſauros grandinis aſpexiſti?
23 *Quæ præparaui in tempus hoſtis, in
diem pugnæ & belli?
24 *Per quam viam ſpargitur lux, diuiditur
æſtus ſuper terram?
25 *Quis dedit vehementiſſimo imbri cur-
ſum, & viam ſonantis tonitrui,
26 *Vt plueret ſuper terrã abſque homine
in deſerto, vbi nullus mortaliũ cõmoratur,
27 *Vt impleret inuiam & deſolatam, &
produceret herbas virentes?
28 *Quis eſt pluuiæ pater? vel quis genuit
ſtillas roris?
29 *De cuius vtero egreſſa eſt glacies? &
gelu de cælo quis genuit?
30 *In ſimilitudinem lapidis aquæ duran-
tur, & ſuperficies abyſſi conſtringitur.
31 *Numquid coniungere valebis mican-
tes ſtellas Pleiadas, aut gyrum Arcturi po-
teris diſſipare?
32 *Numquid producis Luciferum in tem
pore ſuo, & Veſperum ſuper filios terræ
conſurgere facis?
33 *Numquid noſti ordinem cæli, & pones
rationem eius in terra?
34 *Numquid eleuabis in nebula vocem
tuam, & impetus aquarum operiet te?
35 *Numquid mittes fulgura, & ibunt, &
reuertentia dicent tibi: Adſumus?
36 *Quis poſuit in viſceribus hominis ſapiẽ-
tiam? vel quis dedit gallo intelligentiam?
37 *Quis enarrabit cælorum rationem, &
concentum cæli quis dormire faciet?
38 *Quando fundebatur puluis in terra, &
glebæ

glebæ compingebantur ?

*Numquid capies leænæ prædam, & 1
animam catulorum eius implebis,

*Quando cubant in antris, & in ſpecu- 2
bus inſidiantur ?

*Quis præparat coruo eſcam ſuã, quan- 3
do pulli eius clamant ad Deum, vagantes,
eo quòd non habeant cibos ?

CAP. XXXIX.

NVMQVID noſti tẽpus partus ibicum 4
in petris, vel parturientes ceruas ob-
ſeruaſti ?

*Dinumeraſti menſes conceptus earum, 5
& ſciſti tempus partus earum ?

*Incuruantur ad fœtum, & pariunt, & 6
rugitus emittunt.

*Separantur filij earũ, & pergunt ad pa- 7
ſtũ: egrediuntur, & non reuertuntur ad eas:

*Quis dimiſit onagrum liberum, & vin- 8
cula eius quis ſoluit ?

*Cui dedi in ſolitudine domum, & ta- 9
bernacula eius in terra ſalſuginis.

*Contemnit multitudinem ciuitatis, 10
clamorem exactoris non audit.

*Circumſpicit montes paſcuæ ſuæ, & 11
virentia quæque perquirit.

*Numquid volet rhinoceros ſeruire tibi, 12
aut morabitur ad præſepe tuum ?

*Numquid alligabis rhinocerota ad arã- 13
dum loro tuo ? aut confringet glebas val-
lium poſt te ?

*Numquid fiduciam habebis in magna 14
fortitudine eius, & derelinques ei labo-
res tuos ?

*Numquid credes illi quòd ſementem 15
reddat tibi, & aream tuam congreget ?

*Penna ſtruthionis ſimilis eſt pennis he- 16
rodij, & accipitris.

*Quando derelinquit oua ſua in terra, 17
tu forſitan in puluere calefacies ea ?

*Obliuiſcitur quòd pes conculcet ea, 18
aut beſtia agri conterat.

*Duratur ad filios ſuos quaſi non ſint 19
ſui, fruſtra laborauit nullo timore cogente.

*Priuauit enim eam Deus ſapientia, nec 20
dedit illi intelligentiam.

21 *Cum tempus fuerit, in altum alas eri-
git: deridet equum & aſcenſorem eius.

22 *Numquid præbebis equo fortitudinẽ,
aut circumdabis collo eius hinnitum ?

23 *Numquid ſuſcitabis eum quaſi locu-
ſtas ? gloria narium eius terror.

24 *Terram vngula fodit, exultat audacter:
in occurſum pergit armatis.

25 *Contemnit pauorem, nec cedit gladio.

26 *Super ipſum ſonabit pharetra, vibrabit
haſta & clypeus:

27 *Feruens & fremens ſorbet terram, nec
reputat tubæ ſonare clangorem.

28 *Vbi audierit buccinam, dicit: Vah,
procul odoratur bellum, exhortationem
ducum, & vlulatum exercitus.

29 *Numquid per ſapiẽtiam tuam plume-
ſcit accipiter, expandẽs alas ſuas ad Auſtrũ?

30 *Numquid ad præceptum tuum eleuabi-
tur aquila, & in arduis ponet nidum ſuum ?

31 *In petris manet, & in prærupris ſilicibus
commoratur, atque inacceſſis rupibus.

32 *Inde contemplatur eſcam, & de longe
oculi eius proſpiciunt.

33 *Pulli eius lambent ſanguinem: & vbi-
cumque cadauer fuerit, ſtatim adeſt.

34 *Et adiecit Dominus, & locutus eſt
ad Iob:

35 *Numquid qui contendit cum Deo,
tam facile conquieſcit ? vtique qui arguit
Deum, debet reſpondere ei.

36 *Reſpondens autem Iob Domino, dixit:

37 *Qui leuiter locutus ſum, reſpondere
quid poſſum ? manum meam ponam ſu-
per os meum.

38 *Vnum locutus ſum, quod vtinam non
dixiſſem: & alterũ, quibus vltra nõ addam.

CAP. XL.

1 RESPONDENS autem Dominus Iob
de turbine, dixit:

2 *Accinge ſicut vir lumbos tuos: inter-
rogabo te: & indica mihi.

3 *Numquid irritũ facies iudicium meum:
& condemnabis me, vt tu iuſtificeris ?

4 *Et ſi habes brachium ſicut Deus, & ſi
voce ſimili tonas ?

Circumda

* Circumda tibi decorem, & in ſublime 5
erigere, & eſto glorioſus, & ſpecioſis in-
duere veſtibus.
* Diſperge ſuperbos in furore tuo, & re- 6
ſpiciens omnem arrogantem humilia.
* Reſpice cunctos ſuperbos, & confun- 7
de eos, & contere impios in loco ſuo.
* Abſconde eos in puluere ſimul, & fa- 8
cies eorum demerge in foueam:
* Et ego confitebor quòd ſaluare te poſ- 9
ſit dextera tua.
* Ecce, Behemoth, quem feci tecum, fœ- 10
num quaſi bos comedet:
* Fortitudo eius in lumbis eius, & virtus 11
illius in vmbilico ventris eius.
* Stringit caudam ſuam quaſi cedrum, 12
nerui teſticulorum eius perplexi ſunt.
* Oſſa eius velut fiſtulæ æris, cartilago 13
illius quaſi laminæ ferreæ.
* Ipſe eſt principium viarum Dei, qui fe- 14
cit eum, applicabit gladium eius.
* Huic montes herbas ferunt: omnes be- 15
ſtiæ agri ludent ibi.
* Sub vmbra dormit in ſecreto calami, 16
& in locis humentibus.
* Protegunt vmbræ vmbram eius, cir- 17
cumdabunt eum ſalices torrentis.
* Ecce, abſorbebit fluuium, & non mi- 18
rabitur: & habet fiduciam quòd influat Ior-
danis in os eius.
* In oculis eius quaſi hamo capiet eum, 19
& in ſudibus perforabit nares eius.
* An extrahere poteris leuiathan hamo, 20
& fune ligabis linguam eius?
* Numquid pones circulum in naribus 21
eius, aut armilla perforabis maxillam eius?
* Numquid multiplicabit ad te preces, 22
aut loquetur tibi mollia?
* Numquid feriet tecum pactum, & ac- 23
cipies eum ſeruum ſempiternum?
* Numquid illudes ei quaſi aui, aut liga- 24
bis eum ancillis tuis?
* Concident eum amici, diuident illum 25
negotiatores?
* Numquid implebis ſagenas pelle eius, 26
& gurguſtium piſcium capite illius?
* Pone ſuper eum manum tuam: me- 27
mento belli, nec vltra addas loqui.
28 * Ecce, ſpes eius fruſtrabitur eum, & vi-
dentibus cunctis præcipitabitur.

CAP. XLI.

1 NON quaſi crudelis ſuſcitabo eum:
quis enim reſiſtere poteſt vultui meo?
2 * Quis ante dedit mihi, vt reddam ei?
omnia quæ ſub cælo ſunt, mea ſunt.
3 * Non parcam ei, & verbis potentibus,
& ad deprecandum compoſitis.
4 * Quis reuelabit faciem indumenti eius?
& in medium oris eius quis intrabit?
5 * Portas vultus eius quis aperiet? per gy-
rum dentium eius formido.
6 * Corpus illius quaſi ſcuta fuſilia, com-
pactum ſquamis ſe prementibus.
7 * Vna vni coniungitur, & ne ſpiraculum
quidem incedit per eas:
8 * Vna alteri adhærebit, & tenentes ſe
nequaquam ſeparabuntur.
9 * Sternutatio eius ſplendor ignis, & ocu-
li eius, vt palpebræ diluculi.
10 * De ore eius lampades procedunt, ſicut
tedæ ignis accenſæ.
11 * De naribus eius procedit fumus, ſicut
ollæ ſuccenſæ atque feruentis.
12 * Halitus eius prunas ardere facit, &
flamma de ore eius egreditur.
13 * In collo eius morabitur fortitudo, &
faciem eius præcedit egeſtas.
14 * Membra carnium eius cohærentia ſibi:
mittet contra eum fulmina, & ad locum
alium non ferentur.
15 * Cor eius indurabitur tamquam lapis,
& ſtringetur quaſi malleatoris incus.
16 * Cum ſublatus fuerit, timebunt angeli,
& territi purgabuntur.
17 * Cum apprehenderit eum gladius, ſub-
ſiſtere non poterit neque haſta, neque
thorax:
18 * Reputabit enim quaſi paleas ferrum,
& quaſi lignum putridum, æs.
19 * Non fugabit eum vir ſagittarius, in
ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundæ.
20 * Quaſi ſtipulam æſtimabit malleum, &
deridebit vibrantem haſtam.

Sub

*Sub ipſo erunt radij ſolis, & ſternet ſibi 21
aurum quaſi lutum.
*Feruefcere faciet quaſi ollam profun- 22
dum mare, & ponet quaſi cum vnguenta
bulliunt.
*Poſt eum lucebit ſemita, æſtimabit 23
abyſſum quaſi ſeneſcentem.
*Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ 24
comparetur ei, qui factus eſt vt nullum ti-
meret.
*Omne ſublime videt, ipſe eſt rex ſuper 25
vniuerſos filios ſuperbiæ.

CAP. XLII.

RESPONDENS autem Iob Domino, 1
dixit:
*Scio quia omnia potes, & nulla te la- 2
tet cogitatio.
*Quis eſt iſte, qui celat conſilium abſ- 3
que ſcientia? ideo inſipienter locutus ſum,
& quæ vltra modum excederent ſcientiam
meam.
*Audi, & ego loquar: interrogabo te, & 4
reſponde mihi.
*Auditu auris audiui te, nunc autem 5
oculus meus videt te.
*Idcirco ipſe me reprehendo, & ago 6
pœnitentiam in fauilla & cinere.
*Poſtquam autem locutus eſt Dominus 7
verba hæc ad Iob, dixit ad Eliphaz Thema-
nitem: Iratus eſt furor meus in te, & in
duos amicos tuos, quoniam non eſtis lo-
cuti coram me rectum, ſicut ſeruus meus
Iob.
*Sumite ergo vobis ſeptem tauros, & ſe- 8
ptem arietes, & ite ad ſeruum meum Iob,
& offerte holocauſtum pro vobis: Iob au-
tem ſeruus meus orabit pro vobis: faciem
eius ſuſcipiam vt non vobis imputetur ſtul-
titia: neque enim locuti eſtis ad me recta,
ſicut ſeruus meus Iob.
9 *Abierunt ergo Eliphaz Themanites, &
Baldad Suhites, & Sophar Naamathites, &
fecerunt ſicut locutus fuerat Dominus ad
eos, & ſuſcepit Dominus faciem Iob.
10 *Dominus quoque conuerſus eſt ad pœ-
nitentiam Iob, cum oraret ille pro amicis
ſuis. Et addidit Dominus omnia quæcum-
que fuerant Iob, duplicia.
11 *Venerunt autem ad eum omnes fra-
tres ſui, & vniuerſæ ſorores ſuæ, & cuncti
qui nouerant eum prius, & comederunt
cum eo panem in domo eius: & mouerunt
ſuper eum caput, & conſolati ſunt eum ſu-
per omni malo quod intulerat Dominus ſu
per eum: Et dederunt ei vnuſquiſque ouem
vnam, & inaurem auream vnam.
12 *Dominus autem benedixit nouiſſimis
Iob magis quàm principio eius. Et facta
ſunt ei quattuordecim millia ouium, & ſex
millia camelorum, & mille iuga boum, &
mille aſinæ.
13 *Et fuerunt ei ſeptem filij, & tres filiæ.
14 *Et vocauit nomen vnius Diem, & no-
men ſecundæ Caſſiam, & nomen tertiæ
Cornuſtibij.
15 *Non ſunt autem inuentæ mulieres ſpe-
cioſæ ſicut filiæ Iob in vniuerſa terra: de-
ditq. eis pater ſuus hereditatem inter fra-
tres earum.
16 *Vixit autem Iob poſt hæc, centum qua-
draginta annis, & vidit filios ſuos, & filios
filiorum ſuorum vſque ad quartam gene-
rationem, & mortuus eſt ſenex, & plenus
dierum.

FINIS PRIMI TOMI.

LIBER PSALMORVM.

Psal. I.

BEATVS vir, qui 1
non abijt in con-
ſiliò impiorum,&
in via peccatorū
non ſtetit, & in
cathedra peſtilen
tiæ non ſedit:
*Sed in lege Do 2
mini volūtas eius,
& in lege eius meditabitur die ac nocte.
*Et erit tamquam lignum, quod plan- 3
tatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod
fructum ſuum dabit in tempore ſuo:
Et folium eius non defluet: & omnia
quæcumque faciet, proſperabuntur.
*Non ſic impij, non ſic: ſed tamquam 4
puluis, quem proijcit ventus a facie terræ.
*Ideo non reſurgent impij in iudicio: 5
neque peccatores in concilio iuſtorum.
*Quoniam nouit Dominus viam iuſto- 6
rum: & iter impiorum peribit.

Pſal. II.

QVARE fremuerunt Gentes,& populi 1
meditati ſunt inania?
*Aſtiterunt reges terræ, & principes 2
conuenerunt in vnum aduerſus Dominum,
& aduerſus Chriſtum eius.
*Dirumpamus vincula eorum:& proij- 3
ciamus a nobis iugum ipſorum.
*Qui habitat in cælis irridebit eos: & 4
Dominus ſubſannabit eos.
*Tunc loquetur ad eos in ira ſua, & in 5
furore ſuo conturbabit eos.
*Ego autem conſtitutus ſum rex ab eo 6
ſuper Sion montem ſanctum eius, prædi-
cans præceptum eius.
*Dominus dixit ad me: Filius meus es 7
tu, ego hodie genui te.

8 *Poſtula a me, & dabo tibi Gentes he-
reditatem tuam, & poſſeſſionem tuam ter-
minos terræ.
9 *Reges eos in virga ferrea,& tamquam
vas figuli confringes eos.
10 *Et nunc reges intelligite: erudimini qui
iudicatis terram.
11 *Seruite Domino in timore: & exultate
ei cum tremore.
12 *Apprehendite diſciplinā nequando ira-
ſcatur Dominus, & pereatis de via iuſtā.
13 *Cum exarſerit in breui ira eius, beati
omnes, qui confidunt in eo.

Pſalmus Dauid, Cum fugeret a facie
1 Abſalom filij ſui. (2.Reg.15.14.) III.

2 DOMINE. quid multiplicati ſunt qui
tribulant me? multi inſurgunt aduer-
ſum me.
3 *Multi dicunt animæ meæ: Non eſt ſa-
lus ipſi in Deo eius.
4 *Tu autem Domine ſuſceptor meus es,
gloria mea, & exaltans caput meum.
5 *Voce mea ad Dominum clamaui: &
exaudiuit me de monte ſancto ſuo.
6 *Ego dormiui, & ſoporatus ſum: &
exurrexi, quia Dominus ſuſcepit me.
7 *Non timebo millia populi circumdan-
tis me: exurge Domine, ſaluum me fac
Deus meus.
8 *Quoniam tu percuſſiſti omnes aduer-
ſantes mihi ſine cauſa: dentes peccatorum
contriuiſti.
9 *Domini eſt ſalus: & ſuper populum
tuum benedictio tua.

1 In finem in carminibus, Pſalmus
Dauid. IIII.

2 CVM inuocarem exaudiuit me Deus
iuſtitiæ meæ: in tribulatione dilataſti
mihi.

Miſerere mei,& exaudi oratione̅ meam.
*Filij hominu̅ vſquequo graui corde? vt 3
quid diligitis vanitate̅,& quæritis me̅daciu̅?
*Et ſcitote quonia̅ mirificauit Dominus 4
ſanctum ſuum: Dominus exaudiet me cum clamauero ad eum.
*Iraſcimini, & nolite peccare: quæ dici- 5
tis in cordibus veſtris, in cubilibus veſtris compungimini.
*Sacrificate ſacrificium iuſtitiæ,& ſpera- 6
te in Domino. multi dicunt: Quis oſtendit nobis bona?
*Signatum eſt ſuper nos lumen vultus 7
tui Domine: dediſti lætitiam in corde meo.
*A fructu frumenti, vini, & olei ſui mul- 8
tiplicati ſunt.
*In pace in idipſum dormia̅,& requieſca̅; 9
*Quoniam tu Domine ſingulariter in 10
ſpe conſtituiſti me.

In finem pro ea, quæ hereditatem conſe- 1
quitur, Pſalmus Dauid. V.

VERBA mea auribus percipe Domine, 2
intellige clamorem meum.
*Intende voci orationis meæ, rex meus 3
& Deus meus.
*Quoniam ad te orabo: Domine mane 4
exaudies vocem meam.
*Mane aſtabo tibi & videbo: quoniam 5
non Deus volens iniquitatem tu es.
*Neque habitabit iuxta te malignus: ne- 6
que permanebunt iniuſti ante oculos tuos.
*Odiſti omnes,qui operantur iniquitate̅: 7
perdes omnes,qui loquuntur mendacium.
Virum ſanguinum & doloſum abomi-
nabitur Dominus: *ego autem in multitu- 8
dine miſericordiæ tuæ.
Introibo in domum tuam: adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo.
*Domine deduc me in iuſtitia tua: pro- 9
pter inimicos meos dirige in conſpectu tuo viam meam.
*Quoniam non eſt in ore eorum veritas: 10
cor eorum vanum eſt.
*Sepulchru̅ patens eſt guttur eorum,lin- 11
guis ſuis doloſe agebant,iudica illos Deus.
Decidant a cogitationibus ſuis,ſecundu̅
multitudinem impietatum eorum expelle eos,quoniam irritauerunt te Domine.
12 *Et lætentur omnes,qui ſperant in te,in
æternum exultabunt: & habitabis in eis.
Et gloriabuntur in te omnes,qui diligūt
13 nomen tuum,*quonia̅ tu benedices iuſto.
Domine, vt ſcuto bonæ voluntatis tuæ coronaſti nos.

1 In finem in carminibus,Pſalmus Dauid,
pro octaua. VI.

2 DOMINE, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me,
*Miſerere mei Domine quoniam infir-
3 mus ſum: ſana me Domine quoniam conturbata ſunt oſſa mea.
4 *Et anima mea turbata eſt valde: ſed tu Domine vſquequo?
5 *Conuertere Domine, & eripe animam meam: ſaluum me fac propter miſericordiam tuam,
6 *Quonia̅ non eſt in morte qui memor ſit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?
7 *Laboraui in gemitu meo, lauabo per ſingulas noctes lectum meum: lacrymis meis ſtratum meum rigabo.
8 *Turbatus eſt a furore oculus meus: inueteraui inter omnes inimicos meos.
9 *Diſcedite a me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudiuit Dominus vocem fletus mei.
10 *Exaudiuit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem mea̅ ſuſcepit.
11 *Erubeſcant,& conturbentur vehementer omnes inimici mei: conuertantur & erubeſcant valde velociter.

1 Pſalmus Dauid,que̅ cantauit Domino pro
verbis Chuſi filij Iemini. (*2.Reg.16.*) VII.

2 DOMINE Deus meus in te ſperaui: ſaluum me fac ex omnibus perſequentibus me, & libera me.
3 *Nequando rapiat vt leo animam mea̅, dum non eſt qui redimat, neque qui ſaluum faciat.
4 *Domine Deus meus ſi feci iſtud, ſi eſt iniquitas in manibus meis:

Si

*Si reddidi retribuentibus mihi mala, 5
decidam meritò ab inimicis meis inanis.
*Perſequatur inimicus animā meam, & 6
comprehendat, & conculcet in terra vitam
meam, & gloriā meam in puluerē deducat.
*Exurge Domine in ira tua: & exaltare 7
in finibus inimicorum meorum.
Et exurge Domine Deus meus in præ-
cepto quod mandaſti: *& ſynagoga popu- 8
lorum circumdabit te.
Et propter hanc in altum regredere:
*Dominus iudicat populos. 9
Iudica me Domine ſecundum iuſtitiam
meam, & ſecundum innocentiam meam
ſuper me.
*Conſumetur nequitia peccatorū, & di- 10
riges iuſtum, ſcrutans corda & renes Deus.
Iuſtum *adiutorium meum a Domino, 11
qui ſaluos facit rectos corde.
*Deus iudex iuſtus, fortis, & patiens: 12
numquid iraſcitur per ſingulos dies?
*Niſi conuerſi fueritis, gladium ſuum vi- 13
brabit: arcum ſuum tetendit, & parauit illū.
*Et in eo parauit vaſa mortis, ſagittas 14
ſuas ardentibus effecit.
*Ecce parturijt iniuſtitiam: concepit 15
dolorem, & peperit iniquitatem.
*Lacum aperuit, & effodit eum: & inci- 16
dit in foueam, quam fecit.
*Cōuertetur dolor eius in caput eius: & 17
in verticem ipſius iniquitas eius deſcendet.
*Confitebor Domino ſecundū iuſtitiam 18
eius: & pſallam nomini Domini altiſſimi.

In finem pro torcularibus, Pſalmus 1
Dauid. VIII.

DOMINE Dominus noſter, quàm admi- 2
rabile eſt nomen tuū in vniuerſa terra!
Quoniam eleuata eſt magnificentia tua,
ſuper cælos.
*Ex ore infantium & lactentium perfe- 3
ciſti laudem propter inimicos tuos, vt de-
ſtruas inimicum & vltorem.
*Quoniam videbo cælos tuos, opera di- 4
gitorum tuorum: lunam & ſtellas, quæ tu
fundaſti.
*Quid eſt homo, quòd memor es eius? 5
aut filius hominis, quoniam viſitas eum?
6 *Minuiſti eum paulominus ab angelis,
7 gloria & honore coronaſti eum: *& conſti-
tuiſti eum ſuper opera manuum tuarum.
8 *Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius, oues
& boues vniuerſas: inſuper & pecora cāpi.
9 *Volucres cæli, & piſces maris, qui per-
ambulant ſemitas maris.
10 *Domine Dominus noſter, quàm admi-
rabile eſt nomen tuum in vniuerſa terra!

1 In finem pro occultis filij, Pſalmus
Dauid. IX.

2 CONFITEBOR tibi Domine in toto cor-
de meo: narrabo omnia mirabilia tua.
3 *Lætabor & exultabo in te: pſallam no-
mini tuo Altiſſime,
4 *In cōuertendo inimicum meum retror-
ſum: infirmabuntur, & peribunt a facie tua.
5 *Quoniam feciſti iudicium meum &
cauſam meam: ſediſti ſuper thronum qui
iudicas iuſtitiam.
6 *Increpaſti Gentes, & perijt impius: no-
men eorum deleſti in æternum & in ſæcu-
lum ſæculi.
7 *Inimici defecerunt frameæ in finem: &
ciuitates eorum deſtruxiſti.
8 Perijt memoria eorum cum ſonitu: *&
Dominus in æternum permanet.
9 Parauit in iudicio thronum ſuum: *&
ipſe iudicabit orbem terræ in æquitate, iu-
dicabit populos in iuſtitia.
10 *Et factus eſt Dominus refugium pau-
peri: adiutor in opportunitatibus, in tribu-
latione.
11 *Et ſperent in te qui nouerunt nomen
tuum: quoniam non dereliquiſti quæren-
tes te Domine.
12 *Pſallite Domino, qui habitat in Sion:
annunciate inter Gentes ſtudia eius:
13 *Quoniam requirens ſanguinem eorum
recordatus eſt: non eſt oblitus clamorem
pauperum.
14 *Miſerere mei Domine: vide humilita-
tem meam de inimicis meis.
15 *Qui exaltas me de portis mortis, vt
annunciem omnes laudationes tuas in

portis filiæ Sion.
*Exultabo in ſalutari tuo : infixæ ſunt 16
Gentes in interitu, quem fecerunt.
In laqueo iſto, quem abſconderunt,
comprehenſus eſt pes eorum.
*Cognoſcetur Dominus iudicia faciens: 17
in operibus manuum ſuarum comprehen-
ſus eſt peccator.
*Conuertantur peccatores in infernum, 18
omnes Gentes quæ obliuiſcuntur Deum.
*Quoniã non in finem obliuio erit pau- 19
peris : patiẽtia pauperũ non peribit in finẽ.
*Exurge Domine, non confortetur ho- 20
mo : iudicentur Gentes in conſpectu tuo:
*Conſtitue Domine legiſlatorem ſuper 21
eos : vt ſciant Gentes quoniã homines ſunt.

Pſal. X. ſecundum Hebr.

*Vt quid Domine receſſiſti longe, deſpi- 1
cis in opportunitatibus, in tribulatione?
*Dum ſuperbit impius, incenditur pau- 2
per : comprehenduntur in conſilijs quibus
cogitant.
*Quoniam laudatur peccator in deſide- 3
rijs animæ ſuæ : & iniquus benedicitur.
*Exacerbauit Dominũ peccator, ſecun- 4
dum multitudinem iræ ſuæ non quæret.
*Non eſt Deus in conſpectu eius : inqui- 5
natæ ſunt viæ illius in omni tempore.
Auferuntur iudicia tua a facie eius : om-
nium inimicorum ſuorum dominabitur.
*Dixit enim in corde ſuo : Nõ mouebor 6
a generatione in generationem, ſine malo.
*Cuius maledictione os plenum eſt, & 7
amaritudine, & dolo : ſub lingua eius labor
& dolor.
*Sedet in inſidijs cum diuitibus in oc- 8
cultis, vt interficiat innocentem.
*Oculi eius in pauperẽ reſpiciũt : inſidia- 9
tur in abſcondito, quaſi leo in ſpelunca ſua.
Inſidiatur vt rapiat pauperem : rapere
pauperem dum attrahit eum.
*In laqueo ſuo humiliabit eum, incli- 10
nabit ſe, & cadet cum dominatus fuerit
pauperum.
*Dixit enim in corde ſuo : Oblitus eſt 11
Deus, auertit faciẽ ſuam ne videat in finem.
*Exurge Domine Deus, exaltetur manus 12
tua : ne obliuiſcaris pauperum.
13 *Propter quid irritauit impius Deum?
dixit enim in corde ſuo : Non requiret.
14 *Vides, quoniam tu laborem & dolorem
conſideras : vt tradas eos in manus tuas.
Tibi derelictus eſt pauper : orphano tu
eris adiutor.
15 *Contere brachiũ peccatoris & maligni :
quæretur peccatum illius, & nõ inuenietur.
16 *Dominus regnabit in æternũ, & in ſæcu-
lum ſæculi : peribitis Gentes de terra illius.
17 *Deſiderium pauperum exaudiuit Do-
minus : præparationem cordis eorum audi-
uit auris tua.
18 *Iudicare pupillo & humili, vt nõ appo-
nat vltra magnificare ſe homo ſuper terram.

1 In finem, Pſalmus Dauid. X.

IN Domino confido : quomodo dicitis
animæ meæ : Tranſmigra in montem
ſicut paſſer?
2 *Quoniam ecce peccatores intenderunt
arcum, parauerunt ſagittas ſuas in phare-
tra, vt ſagittent in obſcuro rectos corde.
3 *Quoniam quæ perfeciſti, deſtruxerunt:
iuſtus autem quid fecit?
4 *Dominus in templo ſancto ſuo, Domi-
nus in cælo ſedes eius :
5 *Oculi eius in pauperem reſpiciunt : pal-
pebræ eius interrogant filios hominum.
6 *Dominus interrogat iuſtum & impium:
qui autem diligit iniquitatem, odit animam
ſuam.
7 *Pluet ſuper peccatores laqueos : ignis,
& ſulphur, & ſpiritus procellarum pars ca-
licis eorum.
8 *Quoniam iuſtus Dominus & iuſtitias
dilexit : æquitatem vidit vultus eius.

1 In finem pro octaua, Pſalmus
Dauid. XI.

2 SALVVM me fac Domine, quoniam de-
fecit ſanctus : quoniam diminutæ ſunt
veritates a filijs hominum.
3 *Vana locuti ſunt vnuſquiſque ad pro-
ximum ſuum : labia doloſa, in corde & cor-
de locuti ſunt.

*Diſperdat Dominus vniuerſa labia do- 4
loſa, & linguam magniloquam.
*Qui dixerunt: Linguam noſtram ma- 5
gnificabimus, labia noſtra a nobis ſunt,
quis noſter Dominus eſt?
*Propter miſeriam inopum, & gemitum 6
pauperum nunc exurgam, dicit Dominus.
Ponã in ſalutari: fiducialiter agam in eo.
*Eloquia Domini, eloquia caſta: argen- 7
tum igne examinatum, probatum terræ
purgatum ſeptuplum.
*Tu Domine ſeruabis nos: & cuſtodies 8
nos a generatione hac in æternum.
*In circuitu impij ambulant: ſecundũ al- 9
titudinem tuam multiplicaſti filios hominũ.

In finem, Pſalmus Dauid. XII. 1

VSQVEQVO Domine obliuiſceris me
in finem? Vſquequo auertis faciem
tuam a me?
*Quamdiu ponam conſilia in anima 2
mea, dolorem in corde meo per diem?
*Vſquequo exaltabitur inimicus meus 3
ſuper me? *reſpice, & exaudi me Domine 4
Deus meus.
Illumina oculos meos ne vmquam ob-
dormiam in morte: *ne quando dicat ini- 5
micus meus: Præualui aduerſus eum.
Qui tribulant me, exultabunt ſi motus
fuero: *ego autẽ in miſericordia tua ſperaui. 6
Exultabit cor meum in ſalutari tuo: can-
tabo Domino qui bona tribuit mihi: &
pſallam nomini Domini altiſſimi.

In finem, Pſalmus Dauid. XIII. 1

DIXIT inſipiens in corde ſuo: Non eſt
Deus.
Corrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt
in ſtudijs ſuis: non eſt qui faciat bonum,
non eſt vſque ad vnum.
*Dominus de cælo proſpexit ſuper fi- 2
lios hominum, vt videat ſi eſt intelligens,
aut requirens Deum.
*Omnes declinauerunt, ſimul inutiles 3
facti ſunt: non eſt qui faciat bonum, non
eſt vſque ad vnum.
Sepulchrum patens eſt guttur eorum:
linguis ſuis doloſe agebant, venenum aſpi-
dum ſub labijs eorum.
Quorum os maledictione & amaritu-
dine plenum eſt: veloces pedes eorum ad
effundendum ſanguinem.
Contritio & infelicitas in vijs eorum, &
viam pacis non cognouerunt: non eſt ti-
mor Dei ante oculos eorum.
4 *Nonne cognoſcent omnes qui operan
tur iniquitatẽ, qui deuorant plebem meam
ſicut eſcam panis?
5 *Dominum non inuocauerunt, illic tre-
pidauerunt timore, vbi non erat timor.
6 *Quoniam Dominus in generatione iu-
ſta eſt, conſilium inopis confudiſtis: quo-
niam Dominus ſpes eius eſt.
7 *Quis dabit ex Sion ſalutare Iſrael? cum
auerterit Dominus captiuitatẽ plebis ſuæ,
exultabit Iacob, & lætabitur Iſrael.

1 Pſalmus Dauid. XIIII.

DOMINE quis habitabit in taberna-
culo tuo? aut quis requieſcet in mon-
te ſancto tuo?
2 *Qui ingreditur ſine macula, & opera-
tur iuſtitiam:
3 *Qui loquitur veritatem in corde ſuo,
qui non egit dolum in lingua ſua:
Nec fecit proximo ſuo malum, & oppro-
briũ non accepit aduerſus proximos ſuos.
4 *Ad nihilum deductus eſt in conſpectu
eius malignus: timentes autem Dominum
glorificat:
Qui iurat proximo ſuo, & non decipit,
5 *qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram,
& munera ſuper innocentem non accepit:
Qui facit hæc, non mouebitur in æternũ.

1 Tituli inſcriptio ipſi Dauid. XV.

CONSERVA me Domine, quoniam ſpe-
2 raui in te. *Dixi Domino: Deus meus
es tu, quoniã bonorum meorum non eges.
3 *Sanctis, qui ſunt in terra eius, mirifica-
uit omnes voluntates meas in eis.
4 *Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum:
poſtea accelerauerunt.
Non congregabo conuenticula eorum

de ſanguinibus: nec memor ero nominum
eorum per labia mea.
*Dominus pars hereditatis meæ, & ca- 5
licis mei: tu es, qui reſtitues hereditatem
meam mihi.
*Funes ceciderunt mihi in præclaris: 6
etenim hereditas mea præclara eſt mihi.
*Benedicam Dominum, qui tribuit mihi 7
intellectum: inſuper & vſque ad noctem
increpuerunt me renes mei.
*Prouidebam Dominum in conſpectu 8
meo ſemper: quoniam a dextris eſt mihi,
ne commouear.
*Propter hoc lætatum eſt cor meum, 9
& exultauit lingua mea: inſuper & caro
mea requieſcet in ſpe.
*Quoniam non derelinques animam 10
meam in inferno: nec dabis ſanctum tuum
videre corruptionem.
Notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis
me lætitia cum vultu tuo: delectationes
in dextera tua vſque in finem.

Oratio Dauid. XVI. 1

EXAVDI Domine iuſtitiam meam: in-
tende deprecationem meam:
Auribus percipe orationem meam, non
in labijs doloſis.
*De vultu tuo iudicium meũ prodeat: 2
oculi tui videant æquitates.
*Probaſti cor meum, & viſitaſti nocte: 3
igne me examinaſti, & non eſt inuenta in
me iniquitas.
*Vt non loquatur os meum opera ho- 4
minum: propter verba labiorum tuorum
ego cuſtodiui vias duras.
*Perfice greſſus meos in ſemitis tuis: vt 5
non moueantur veſtigia mea.
*Ego clamaui, quoniam exaudiſti me 6
Deus: inclina aurem tuam mihi, & exaudi
verba mea.
*Mirifica miſericordias tuas, qui ſaluos 7
facis ſperantes in te.
*A reſiſtentibus dexteræ tuæ cuſtodi 8
me, vt pupillam oculi.
Sub vmbra alarum tuarum protege me:
*a facie impiorum qui me afflixerunt. 9

Inimici mei animam meam circumde-
10 derunt, *adipem ſuum concluſerunt: os
eorum locutum eſt ſuperbiam.
11 *Proijciẽtes me nunc circũdederunt me:
oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram.
12 *Suſceperũt me ſicut leo paratus ad præ-
dã: & ſicut catulus leonis habitãs in abditis.
13 *Exurge Domine, præueni eum, & ſup-
planta eum: eripe animam meã ab impio,
14 frameam tuam *ab inimicis manus tuæ.
Domine a paucis de terra diuide eos in
vita eorum: de abſconditis tuis adimpletus
eſt venter eorum.
Saturati ſunt filijs: & dimiſerunt reli-
quias ſuas paruulis ſuis.
15 *Ego autem in iuſtitia apparebo conſpe
ctui tuo: ſatiabor cũ apparuerit gloria tua.

1 *In finem puero Domini Dauid, qui locutus eſt Domino verba cantici huius, in die, qua eripuit eum Dominus de manu omnium inimicorum eius, & de manu Saul, & dixit:* (2. Reg. 22. 2.) XVII.

2 DILIGAM te Domine fortitudo mea:
3 *Dominus firmamentum meum, &
refugium meum, & liberator meus.
Deus meus adiutor meus, & ſperabo in eũ.
Protector meus, & cornu ſalutis meæ,
& ſuſceptor meus.
4 *Laudans inuocabo Dominum: & ab
inimicis meis ſaluus ero.
5 *Circumdederunt me dolores mortis:
& torrentes iniquitatis cõturbauerunt me.
6 *Dolores inferni circumdederunt me:
præoccupauerunt me laquei mortis.
7 *In tribulatione mea inuocaui Domi-
num, & ad Deum meum clamaui:
Et exaudiuit de templo ſancto ſuo vo-
cem meam: & clamor meus in conſpectu
eius, introiuit in aures eius.
8 *Commota eſt, & contremuit terra: fun-
damẽta montium conturbata ſunt, & com-
mota ſunt, quoniam iratus eſt eis.
9 *Aſcendit fumus in ira eius: & ignis a fa-
cie eius exarſit: carbones ſucceſi ſunt ab eo.
10 *Inclinauit cælos, & deſcendit: & caligo
ſub pedibus eius.
11 *Et aſcendit ſuper cherubim, & volauit:
volauit ſuper pennas ventorum.

Et

*Et poſuit tenebras latibulum ſuum, in 12
circuitu eius tabernaculum eius: tenebro-
ſa aqua in nubibus aëris.
*Præ fulgore in conſpectu eius nubes 13
tranſierunt, grando & carbones ignis.
*Et intonuit de cælo Dominus, & Al- 14
tiſſimus dedit vocem ſuam: grando & car-
bones ignis.
*Et miſit ſagittas ſuas, & diſſipauit eos: 15
fulgura multiplicauit, & conturbauit eos.
*Et apparuerunt fontes aquarum, & re- 16
uelata ſunt fundamenta orbis terrarum:
Ab increpatione tua Domine, ab inſpi-
ratione ſpiritus iræ tuæ.
*Miſit de ſummo, & accepit me: & aſ- 17
ſumpſit me de aquis multis.
*Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis, 18
& ab his qui oderunt me: quoniam con-
fortati ſunt ſuper me.
*Præuenerũt me in die afflictionis meæ: 19
& factus eſt Dominus protector meus.
*Et eduxit me in latitudinem: ſaluum 20
me fecit, quoniam voluit me.
*Et retribuet mihi Dominus ſecundum 21
iuſtitiam meam, & ſecundum puritatem
manuum mearum retribuet mihi:
*Quia cuſtodiui vias Domini, nec impie 22
geſſi a Deo meo.
*Quoniam omnia iudicia eius in conſpe 23
ctu meo: & iuſtitias eius non repuli a me.
*Et ero immaculatus cum eo: & obſer- 24
uabo me ab iniquitate mea.
*Et retribuet mihi Dominus ſecundum 25
iuſtitiam meam: & ſecundum puritatẽ ma-
nuum mearum in conſpectu oculorũ eius.
*Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro 26
innocente innocens eris:
*Et cum electo electus eris: & cum per- 27
uerſo peruerteris.
*Quoniam tu populum humilem ſaluũ 28
facies: & oculos ſuperborum humiliabis.
*Quoniam tu illuminas lucernam meã 29
Domine: Deus meus illumina tenebras
meas.
*Quoniam in te eripiar a tentatione, & 30
in Deo meo tranſgrediar murum.
*Deus meus impolluta via eius: elo- 31
quia Domini igne examinata: protector
eſt omnium ſperantium in ſe.
32 *Quoniam quis Deus præter Dominũ?
aut quis Deus præter Deum noſtrum?
33 *Deus qui præcinxit me virtute: & po-
ſuit immaculatam viam meam.
34 *Qui perfecit pedes meos tamquam cer
uorum, & ſuper excelſa ſtatuens me.
35 *Qui docet manus meas ad prælium: &
poſuiſti, vt arcum æreum, brachia mea.
36 *Et dediſti mihi protectionem ſalutis
tuæ: & dextera tua ſuſcepit me:
Et diſciplina tua correxit me in finem:
& diſciplina tua ipſa me docebit.
37 *Dilataſti greſſus meos ſubtus me: &
non ſunt infirmata veſtigia mea:
38 *Perſequar inimicos meos, & cõprehen-
dã illos: & non conuertar donec deficiant.
39 *Confringam illos, nec poterunt ſtare:
cadent ſubtus pedes meos.
40 *Et præcinxiſti me virtute ad bellum: &
ſupplantaſti inſurgentes in me ſubtus me.
41 *Et inimicos meos dediſti mihi dorſum,
& odientes me diſperdidiſti.
42 *Clamauerunt, nec erat qui ſaluos face-
ret, ad Dominum: nec exaudiuit eos.
43 *Et comminuam eos, vt puluerem ante
faciem venti: vt lutũ platearũ delebo eos.
44 *Eripies me de contradictionibus popu
li: conſtitues me in caput Gentium.
45 *Populus, quem non cognoui, ſeruiuit
mihi: in auditu auris obediuit mihi.
46 *Filij alieni mentiti ſunt mihi, filij alie-
ni inueterati ſunt, & claudicauerunt a ſe-
mitis ſuis.
47 *Viuit Dominus, & benedictus Deus
meus, & exaltetur Deus ſalutis meæ.
48 *Deus qui das vindictas mihi, & ſubdis
populos ſub me, liberator meus de inimi-
cis meis iracundis.
49 *Et ab inſurgentibus in me exaltabis
me: a viro iniquo eripies me.
50 *Propterea confitebor tibi in nationi-
bus Domine: & nomini tuo pſalmum dicã,
51 *Magnificans ſalutes regis eius, & faciẽs
miſericordiam chriſto ſuo Dauid, & ſemini
eius vſque in ſæculum.

In fi-

In finem, Pſalmus Dauid. XVIII. 1
CÆLI enarrant gloriam Dei, & opera 2
manuum eius annunciat firmamentũ.
*Dies diei eructat verbum, & nox nocti 3
indicat ſcientiam.
*Non ſunt loquelæ, neque ſermones, 4
quorum non audiantur voces eorum.
*In omnem terram exiuit ſonus eorum: 5
& in fines orbis terræ verba eorum.
*In ſole poſuit tabernaculum ſuum: & 6
ipſe tamquam ſponſus procedens de thalamo ſuo:
Exultauit vt gigas ad currendam viam,
*a ſummo cælo egreſſio eius: 7
Et occurſus eius vſque ad ſummũ eius:
nec eſt qui ſe abſcondat a calore eius.
*Lex Domini immaculata conuertens 8
animas: teſtimonium Domini fidele, ſapientiam præſtans paruulis.
*Iuſtitiæ Domini rectæ, lætificantes cor- 9
da: præceptum Domini lucidum; illuminans oculos.
*Timor Domini ſanctus, permanens in 10
ſæculum ſæculi: iudicia Domini vera, iuſtificata in ſemetipſa.
*Deſiderabilia ſuper aurum & lapidem 11
pretioſum multum: & dulciora ſuper mel & fauum.
*Etenim ſeruus tuus cuſtodit ea, in cu- 12
ſtodiendis illis retributio multa.
*Delicta quis intelligit? ab occultis meis 13
munda me: *& ab alienis parce ſeruo tuo. 14
Si mei nõ fuerint dominati, tũc immaculatus ero: & emundabor a delicto maximo.
*Et erunt vt complaceant eloquia oris 15
mei: & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper.
Domine adiutor meus, & redẽptor meus.

In finem, Pſalmus Dauid. XIX. 1

EXAVDIAT te Dominus in die tribula- 2
tionis: protegat te nomen Dei Iacob.
*Mittat tibi auxilium de ſancto: & de 3
Sion tueatur te.
*Memor ſit omnis ſacrificij tui: & ho- 4
locauſtum tuum pingue fiat.
*Tribuat tibi ſecundum cor tuum: & 5
omne conſilium tuum confirmet.
6 *Lætabimur in ſalutari tuo: & in nomine Dei noſtri magnificabimur.
7 *Impleat Dominus omnes petitiones tuas: nunc cognoui quoniam ſaluum fecit Dominus CHRISTVM ſuum.
Exaudiet illum de cælo ſancto ſuo: in potentatibus ſalus dexteræ eius.
8 *Hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Domini Dei noſtri inuocabimus.
9 *Ipſi obligati ſunt, & ceciderunt: nos autem ſurreximus & erecti ſumus.
10 *Domine ſaluum fac regem: & exaudi nos in die, qua inuocauerimus te.

1 In finem, Pſalmus Dauid. XX.

2 DOMINE in virtute tua lætabitur rex: & ſuper ſalutare tuum exultabit vehementer.
3 *Deſiderium cordis eius tribuiſti ei: & voluntate labiorum eius non fraudaſti eũ.
4 *Quoniam præueniſti eum in benedictionibus dulcedinis: poſuiſti in capite eius coronam de lapide pretioſo.
5 *Vitam petijt a te: & tribuiſti ei longitudinem dierum in ſæculum, & in ſæculum ſæculi.
6 *Magna eſt gloria eius in ſalutari tuo: gloriam & magnum decorem impones ſuper eum.
7 *Quoniam dabis eum in benedictionem in ſæculum ſæculi: lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo.
8 *Quoniam rex ſperat in Domino: & in miſericordia Altiſſimi non commouebitur.
9 *Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inueniat omnes, qui te oderunt.
10 *Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultus tui: Dominus in ira ſua conturbabit eos, & deuorabit eos ignis.
11 *Fructum eorum de terra perdes: & ſemen eorum a filijs hominum.
12 *Quoniam declinauerunt in te mala: cogitauerunt conſilia, quæ non potuerunt ſtabilire.

Quo-

*Quoniam pones eos dorſum : in reli- 13
quijs tuis præparabis vultum eorum .
*Exaltare Domine in virtute tua : can- 14
tabimus & pſallemus virtutes tuas .

In finem pro ſuſceptione matutina, 1
Pſalmus Dauid. XXI.

DEvs Deus meus reſpice in me : quare 2
me dereliquiſti ? longe a ſalute mea
verba delictorum meorum .
*Deus meus clamabo per diem, & non 3
exaudies : & nocte, & non ad inſipientiam
mihi .
*Tu autem in ſancto habitas, Laus Iſrael. 4
*In te ſperauerunt patres noſtri : ſpera- 5
uerunt, & liberaſti eos .
*Ad te clamauerunt, & ſalui facti ſunt : 6
in te ſperauerunt, & non ſunt confuſi.
*Ego autem ſum vermis, & non homo : 7
opprobrium hominum, & abiectio plebis .
*Omnes videntes me, deriſerunt me : lo- 8
cuti ſunt labijs, & mouerunt caput .
*Sperauit in Domino, eripiat eum : ſal- 9
uum faciat eum, quoniam vult eum .
*Quoniam tu es, qui extraxiſti me de 10
ventre : ſpes mea ab vberibus matris meæ.
*In te proiectus ſum ex vtero : de ven- 11
tre matris meæ Deus meus es tu , *ne di- 12
ſceſſeris a me :
Quoniam tribulatio proxima eſt : quo-
niam non eſt qui adiuuet.
*Circumdederunt me vituli multi : tauri 13
pingues obſederunt me .
*Aperuerunt ſuper me os ſuum , ſicut 14
leo rapiens & rugiens .
*Sicut aqua effuſus ſum : & diſperſa ſunt 15
omnia oſſa mea .
Factum eſt cor meum tamquam cera li-
queſcens in medio ventris mei .
*Aruit tamquam teſta virtus mea, & lin 16
gua mea adhæſit faucibus meis : & in pul-
uerem mortis deduxiſti me .
*Quoniã circumdederunt me canes mul 17
ti : concilium malignantium obſedit me .
Foderunt manus meas & pedes meos :
*dinumerauerunt omnia oſſa mea . 18
Ipſi vero conſiderauerunt & inſpexerũt

19 me : *diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſu-
per veſtem meam miſerunt ſortem .
20 *Tu autem Domine ne elongaueris au-
xilium tuum a me : ad defenſionem meam
conſpice .
21 *Erue a framea Deus animam meam :
& de manu canis vnicam meam .
22 *Salua me ex ore leonis : & a cornibus
vnicornium humilitatem meam .
23 *Narrabo nomen tuum fratribus meis :
in medio eccleſiæ laudabo te .
24 *Qui timetis Dominum laudate eum :
vniuerſum ſemen Iacob glorificate eum :
25 *Timeat eum omne ſemen Iſrael : quo-
niam non ſpreuit, neque deſpexit depreca-
tionem pauperis :
Nec auertit faciem ſuam a me : & cum
clamarem ad eum exaudiuit me .
26 *Apud te laus mea in eccleſia magna :
vota mea reddam in conſpectu timentiũ eũ.
27 *Edent pauperes, & ſaturabuntur : & lau
dabunt Dominum qui requirunt eum : vi-
uent corda eorum in ſæculum ſæculi .
28 *Reminiſcentur & conuertentur ad Do-
minum vniuerſi fines terræ :
Et adorabunt in conſpectu eius vniuer-
ſæ familiæ Gentium .
29 *Quoniam Domini eſt regnum : & ipſe
dominabitur Gentium .
30 *Manducauerunt & adorauerunt omnes
pingues terræ : in conſpectu eius cadent
omnes qui deſcendunt in terram .
31 *Et anima mea illi viuet : & ſemen
meum ſeruiet ipſi .
32 *Annunciabitur Domino generatio ven-
tura : & annunciabunt cæli iuſtitiã eius po
pulo qui naſcetur, quem fecit Dominus .

1 Pſalmus Dauid , XXII .

DOMINVS regit me, & nihil mihi deerit :
2 *in loco paſcuæ ibi me collocauit .
Super aquam refectionis educauit me :
3 *animam meam conuertit .
Deduxit me ſuper ſemitas iuſtitiæ, pro-
pter nomen ſuum .
4 *Nam, & ſi ambulauero in medio vmbræ
mortis, nõ timebo mala : quoniã tu mecũ es.
Virga

Virga tua,& baculus tuus: ipſa me con-
ſolata ſunt.
*Paraſti in conſpectu meo menſam, ad- 5
uerſus eos, qui tribulant me.
Impinguaſti in oleo caput meum: & ca-
lix meus inebrians quàm præclarus eſt!
*Et miſericordia tua ſubſequetur me om 6
nibus diebus vitæ meæ:
Et vt inhabitem in domo Domini, in
longitudinem dierum.

Prima ſabbati, Pſalmus Dauid. XXIII. 1

DOMINI eſt terra, & plenitudo eius:
orbis terrarum, & vniuerſi, qui habi-
tant in eo.
*Quia ipſe ſuper maria fundauit eum: 2
& ſuper flumina præparauit eum.
*Quis aſcendet in montē Domini? aut 3
quis ſtabit in loco ſancto eius?
*Innocens manibus & mundo corde, 4
qui non accepit in vano animam ſuam,
nec iurauit in dolo proximo ſuo.
*Hic accipiet benedictionem a Domi- 5
no: & miſericordiam a Deo ſalutari ſuo.
*Hæc eſt generatio quærentium eum, 6
quærentium faciem Dei Iacob.
*Attollite portas principes veſtras, & 7
eleuamini portæ æternales: & introibit rex
gloriæ.
*Quis eſt iſte rex gloriæ? Dominus for- 8
tis & potens: Dominus potens in prælio.
*Attollite portas principes veſtras, & 9
eleuamini portæ æternales: & introibit rex
gloriæ.
*Quis eſt iſte rex gloriæ? Dominus vir- 10
tutum ipſe eſt rex gloriæ.

In finem, Pſalmus Dauid. XXIIII. 1

AD te Domine leuaui animam meam:
*Deus meus in te cōfido, nō erubeſcā: 2
*Neque irrideāt me inimici mei: etenim 3
vniuerſi, qui ſuſtinent te, nō confundentur.
*Confundantur omnes iniqua agentes 4
ſuperuacue.
Vias tuas Domine demonſtra mihi: &
ſemitas tuas edoce me.
*Dirige me in veritate tua, & doce me: 5
quia tu es Deus ſaluator meus, & te ſuſti-
nui tota die.
6 *Reminiſcere miſerationum tuarum Do
mine, & miſericordiarum tuarum, quæ a
ſæculo ſunt.
7 *Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias
meas ne memineris.
Secundum miſericordiam tuā memento
mei tu: propter bonitatem tuam Domine.
8 *Dulcis & rectus Dominus: propter hoc
legem dabit delinquentibus in via.
9 *Diriget manſuetos in iudicio: docebit
mites vias ſuas.
10 *Vniuerſæ viæ Domini, miſericordia &
veritas, requirentibus teſtamentum eius &
teſtimonia eius.
11 *Propter nomen tuum Domine propi-
tiaberis peccato meo: multum eſt enim.
12 *Quis eſt homo qui timet Dominum?
legem ſtatuit ei in via, quam elegit.
13 *Anima eius in bonis demorabitur: &
ſemen eius hereditabit terram.
14 *Firmamentum eſt Dominus timentibus
eum: & teſtamentum ipſius vt manifeſte-
tur illis.
15 *Oculi mei ſemper ad Dominum: quo-
niam ipſe euellet de laqueo pedes meos.
16 *Reſpice in me, & miſerere mei: quia
vnicus & pauper ſum ego.
17 *Tribulationes cordis mei multiplicatæ
ſunt: de neceſſitatibus meis erue me.
18 *Vide humilitatem meam, & laborem
meum: & dimitte vniuerſa delicta mea.
19 *Reſpice inimicos meos quoniam mul-
tiplicati ſunt, & odio iniquo oderunt me.
20 *Cuſtodi animam meam, & erue me:
non erubeſcam quoniam ſperaui in te.
21 *Innocentes & recti adhæſerunt mihi:
quia ſuſtinui te.
22 *Libera Deus Iſrael, ex omnibus tribu-
lationibus ſuis.

1 In finem, Pſalmus Dauid. XXV.

IVDICA me Domine, quoniam ego in
innocentia mea ingreſſus ſum: & in Do
mino ſperans non infirmabor.
2 *Proba me Domine, & tenta me: vre re-
nes

nes meos & cor meum.
*Quoniam miſericordia tua ante ocu- 3
los meos eſt: & complacui in veritate tua.
*Non ſedi cum concilio vanitatis: & 4
cum iniqua gerentibus non introibo.
*Odiui eccleſiam malignantium: & cum 5
impijs non ſedebo.
*Lauabo inter innocentes manus meas: 6
& circumdabo altare tuum Domine:
*Vt audiam vocem laudis, & enarrem 7
vniuerſa mirabilia tua.
*Domine dilexi decorem domus tuæ, & 8
locum habitationis gloriæ tuæ.
*Ne perdas cum impijs Deus animam 9
meam, & cum viris ſanguinum vitã meam:
*In quorum manibus iniquitates ſunt: 10
dextera eorum repleta eſt muneribus.
*Ego autem in innocentia mea ingreſ- 11
ſus ſum: redime me, & miſerere mei.
*Pes meus ſtetit in directo: in eccleſijs 12
benedicam te Domine.

Pſalmus Dauid priuſquam liniretur.
XXVI.

DOMINVS illuminatio mea, & ſalus
mea, quem timebo?
Dominus protector vitæ meæ, a quo tre-
pidabo?
*Dum appropiant ſuper me nocentes, 2
vt edant carnes meas:
Qui tribulant me inimici mei, ipſi infir-
mati ſunt & ceciderunt.
*Si conſiſtant aduerſum me caſtra, non 1
timebit cor meum.
Si exurgat aduerſum me prælium, in
hoc ego ſperabo.
*Vnam petij a Domino, hanc requiram, 4
vt inhabitem in domo Domini omnibus
diebus vitæ meæ:
Vt videam voluptatem Domini, & viſi-
tem templum eius.
*Quoniam abſcondit me in tabernacu- 5
lo ſuo: in die malorum protexit me in ab-
ſcondito tabernaculi ſui.
*In petra exaltauit me: & nunc exalta- 6
uit caput meum ſuper inimicos meos.
Circuiui, & immolaui in tabernaculo
eius hoſtiã vociferationis: cantabo, & pſal-
mum dicam Domino.
7 *Exaudi Domine vocẽ meam, qua cla-
maui ad te: miſerere mei, & exaudi me.
8 *Tibi dixit cor meum, exquiſiuit te fa-
cies mea: faciem tuam Domine requiram.
9 *Ne auertas faciem tuam a me: ne de-
clines in ira a ſeruo tuo.
Adiutor meus eſto: ne derelinquas me,
neque deſpicias me Deus ſalutaris meus.
10 *Quoniam pater meus, & mater mea de-
reliquerũt me: Dominus autẽ aſſumpſit me.
11 *Legem pone mihi Domine in via tua:
& dirige me in ſemitam rectam propter
inimicos meos.
12 *Ne tradideris me in animas tribulan-
tium me: quoniam inſurrexerũt in me
teſtes iniqui, & mentita eſt iniquitas ſibi.
13 *Credo videre bona Domini in terra vi-
uentium.
14 *Expecta Dominum, viriliter age: & cõ-
fortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum.

Pſalmus ipſi Dauid. XXVII.

1 AD te Domine clamabo, Deus meus ne
ſileas a me: nequando taceas a me, &
aſſimilabor deſcendentibus in lacum.
2 *Exaudi Domine vocem deprecationis
meæ dum oro ad te: dum extollo manus
meas ad templum ſanctum tuum.
3 *Ne ſimul trahas me cũ peccatoribus: &
cum operantibus iniquitatẽ ne perdas me:
Qui loquũtur pacem cum proximo ſuo,
mala autem in cordibus eorum.
4 *Da illis ſecundũ opera eorum, & ſecun
dum nequitiam adinuentionum ipſorum.
Secũdum opera manuum eorum tribue
illis: redde retributionem eorum ipſis.
5 *Quoniam non intellexerunt opera Do-
mini, & in opera manuum eius: deſtrues il-
los, & non ædificabis eos.
6 *Benedictus Dominus: quoniam exau-
diuit vocem deprecationis meæ.
7 *Dominus adiutor meus, & protector
meus: in ipſo ſperauit cor meum, & adiu-
tus ſum.
Et refloruit caro mea: & ex volunta-
te

te mea confitebor ei.

8 *Dominus fortitudo plebis ſuæ: & protector ſaluationum chriſti ſui eſt.

9 *Saluum fac populum tuum Domine, & benedic hereditati tuæ: & rege eos, & extolle illos vſque in æternum.

Pſalmus Dauid,
1 In conſummatione tabernaculi. XXVIII.

AFFERTE Domino filij Dei: afferte Domino filios arietum:

2 *Afferte Domino gloriam & honorem, afferte Domino gloriam nomini eius: adorate Dominum in atrio ſancto eius.

3 *Vox Domini ſuper aquas, Deus maieſtatis intonuit: Dominus ſuper aquas multas.

4 *Vox Domini in virtute: vox Domini in magnificentia.

5 *Vox Domini confringentis cedros: & confringet Dominus cedros Libani:

6 *Et comminuet eas tamquam vitulum Libani: & dilectus quemadmodum filius vnicornium.

7 *Vox Domini intercidentis flãmã ignis:
8 *Vox Domini concutientis deſertum: & commouebit Dominus deſertum Cades.

9 *Vox Domini præparantis ceruos, & reuelabit condenſa: & in templo eius omnes dicent gloriam.

10 *Dominus diluuium inhabitare facit: & ſedebit Dominus rex in æternum.

11 *Dominus virtutem populo ſuo dabit: Dominus benedicet populo ſuo in pace.

Pſalmus Cantici
1 In dedicatione domus Dauid. XXIX.

2 EXALTABO te Domine quoniam ſuſcepiſti me: nec delectaſti inimicos meos ſuper me.

3 *Domine Deus meus clamaui ad te, & ſanaſti me.

4 *Domine eduxiſti ab inferno animam meã: ſaluaſti me a deſcendentibus in lacũ.

5 *Pſallite Domino ſancti eius: & confitemini memoriæ ſanctitatis eius.

6 *Quoniam ira in indignatione eius: & vita in voluntate eius.

Ad veſperum demorabitur fletus: & ad matutinum lætitia.

7 *Ego autem dixi in abundantia mea: Non mouebor in æternum.

8 *Domine in voluntate tua, præſtitiſti decori meo virtutem.

Auertiſti faciem tuam a me, & factus ſum conturbatus.

9 *Ad te Domine clamabo: & ad Deum meum deprecabor.

10 *Quæ vtilitas in ſanguine meo, dum deſcendo in corruptionem?

Numquid confitebitur tibi puluis, aut annunciabit veritatem tuam?

11 *Audiuit Dominus, & miſertus eſt mei: Dominus factus eſt adiutor meus.

12 *Conuertiſti planctum meum in gaudium mihi: conſcidiſti ſaccum meum, & circumdediſti me lætitia:

13 *Vt cantet tibi gloria mea; & non compungar: Domine Deus meus in æternum confitebor tibi.

1 In finem, Pſalmus Dauid, pro extaſi. XXX.

2 IN te Domine ſperaui non confundar in æternum: in iuſtitia tua libera me.

3 *Inclina ad me aurem tuam, accelera vt eruas me.

Eſto mihi in Deum protectorem: & in domum refugij, vt ſaluum me facias.

4 *Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & enutries me.

5 *Educes me de laqueo hoc, quẽ abſconderunt mihi: quoniã tu es protector meus.

6 *In manus tuas cõmendo ſpiritum meũ: redemiſti me Domine Deus veritatis.

7 *Odiſti obſeruãtes vanitates, ſuperuacue.

8 Ego autem in Domino ſperaui: *exultabo, & lætabor in miſericordia tua.

Quoniam reſpexiſti humilitatem meã, ſaluaſti de neceſſitatibus animam meam.

9 *Nec concluſiſti me in manibus inimici: ſtatuiſti in loco ſpatioſo pedes meos.

10 *Miſerere mei Domine quoniam tribulor: conturbatus eſt in ira oculus meus, anima mea, & venter meus:

*Quoniam defecit in dolore vita mea : 11
& anni mei in gemitibus .
Infirmata eſt in paupertate virtus mea:
& oſſa mea conturbata ſunt .
*Super omnes inimicos meos factus 12
ſum opprobrium & vicinis meis valde : &
timor notis meis .
Qui videbant me,foras fugerunt a me:
*obliuioni datus ſum,tamquam mortuus a 13
corde .
Factus ſum tamquam vas perditum :
* quoniam audiui vituperationem multo- 14
rum commorantium in circuitu :
In eo dum conuenirent ſimul aduerſum
me,accipere animam meam conſiliati ſunt.
*Ego autem in te ſperaui Domine : di- 15
xi : Deus meus es tu :* in manibus tuis 16
ſortes meæ ,
Eripe me de manu inimicorum meo-
rum, & a perſequentibus me .
*Illuſtra faciem tuam ſuper ſeruum tuũ, 17
ſaluum me fac in miſericordia tua :*Domi- 18
ne non confundar, quoniam inuocaui te .
Erubeſcant impij, & deducantur in in-
fernum :*muta fiant labia doloſa . 19
Quæ loquuntur aduerſus iuſtum iniqui-
tatem, in ſuperbia, & in abuſione.
*Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ 20
Domine,quam abſcondiſti timentibus te.
Perfeciſti eis, qui ſperant in te, in con-
ſpectu filiorum hominum .
*Abſcondes eos in abſcondito faciei tuæ 21
a conturbatione hominum .
Proteges eos in tabernaculo tuo à con-
tradictione linguarum .
* Benedictus Dominus : quoniam miri- 22
ficauit miſericordiam ſuam mihi in ciuita-
te munita .
*Ego autem dixi in exceſſu mentis meæ: 23
Proiectus ſum a facie oculorum tuorum .
Ideo exaudiſti vocem orationis meæ ;
dum clamarem ad te .
*Diligite Dominum omnes ſancti eius : 24
quoniam veritatem requiret Dominus , &
retribuet abundanter facientibus ſuperbiã.
* Viriliter agite , & confortetur cor ve- 25
ſtrum, omnes qui ſperatis in Domino .

Ipſi Dauid intellectus . XXXI.

1 BEATI, quorum remiſſæ ſunt iniqui-
tates: & quorum tecta ſunt peccata.
2 * Beatus vir , cui non imputauit Domi-
nus peccatum,nec eſt in ſpiritu eius dolus.
3 * Quoniam tacui , inueterauerunt oſſa
mea, dum clamarem tota die .
4 * Quoniam die ac nocte grauata eſt ſu-
per me manus tua : cõuerſus ſum in ærum-
na mea , dum configitur ſpina .
5 *Delictum meum cognitum tibi feci: &
iniuſtitiam meam non abſcondi .
Dixi : Confitebor aduerſum me iniuſti-
tiam meam Domino : & tu remiſiſti impie-
tatem peccati mei .
6 *Pro hac orabit ad te omnis ſanctus,in
tempore opportuno .
Verumtamen in diluuio aquarum mul-
tarum, ad eum non approximabunt .
7 *Tu es refugium meum a tribulatione,
quæ circumdedit me : exultatio mea erue
me a circumdantibus me .
8 *Intellectum tibi dabo,& inſtruam te in
via hac , qua gradieris : firmabo ſuper te
oculos meos .
9 *Nolite fieri ſicut equus & mulus, qui-
bus non eſt intellectus.
In camo & freno maxillas eorum con-
ſtringe, qui non approximant ad te.
10 *Multa flagella peccatoris,ſperantem au
tem in Domino miſericordia circumdabit .
11 * Lætamini in Domino & exultate iuſti,
& gloriamini omnes recti corde .

Pſalmus Dauid . XXXII.

1 EXVLTATE iuſti in Domino : rectos
decet collaudatio .
2 *Confitemini Domino in cithara : in
pſalterio decem chordarum pſallite illi .
3 *Cantate ei canticum nouũ : bene pſal-
lite ei in vociferatione .
4 *Quia rectum eſt verbum Domini, &
omnia opera eius in fide .
5 *Diligit miſericordiam & iudicium : mi-
ſericordia Domini plena eſt terra .
6 *Verbo Domini cæli firmati ſunt : &

ſpiritu oris eius omnis virtus eorum.
*Congregans ſicut in vtre aquas maris: 7
ponens in theſauris abyſſos.
*Timeat Dominũ omnis terra: ab eo au- 8
tē cõmoueantur omnes inhabitantes orbē.
*Quoniam ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe 9
mandauit, & creata ſunt.
*Dominus diſſipat conſilia gentium: re- 10
probat autem cogitationes populorum, &
reprobat conſilia principum.
*Conſilium autem Domini in æternum 11
manet: cogitationes cordis eius in gene-
ratione & generationem.
*Beata gens, cuius eſt Dominus, Deus 12
eius: populus, quē elegit in hereditatē ſibi.
*De cælo reſpexit Dominus: vidit om- 13
nes filios hominum.
*De præparato habitaculo ſuo reſpexit 14
ſuper omnes, qui habitant terram.
*Qui finxit ſigillatim corda eorum: qui 15
intelligit omnia opera eorum.
*Non ſaluatur rex per multam virtutem: 16
& gigas non ſaluabitur in multitndine vir-
tutis ſuæ.
*Fallax equus ad ſalutem: in abundan- 17
tia autem virtutis ſuæ non ſaluabitur.
*Ecce oculi Domini ſuper metuentes eū: 18
& in eis, qui ſperant ſuper miſericordia eius.
*Vt eruat a morte animas eorum: & alat 19
eos in fame.
*Anima noſtra ſuſtinet Dominum: quo- 20
niam adiutor & protector noſter eſt.
*Quia in eo lætabitur cor noſtrum: & 21
in nomine ſancto eius ſperauimus.
*Fiat miſericordia tua Domine ſuper 22
nos: quemadmodum ſperauimus in te.

Dauidi, cum immutauit vultum ſuum 1
coram Achimelech, & dimiſit eum,
& abijt. (*1.Reg.21.*) XXXIII.

BENEDICAM Dominum in omni tem- 2
pore: ſemper laus eius in ore meo.
*In Domino laudabitur anima mea: au- 3
diant manſueti, & lætentur.
*Magnificate Dominum mecum: & 4
exaltemus nomen eius in idipſum.
*Exquiſiui Dominum, & exaudiuit me: 5
& ex omnibus tribulationibus meis eripuit
me.
6 *Accedite ad eum, & illuminamini: &
facies veſtræ non confundentur.
7 *Iſte pauper clamauit, & Dominus exau-
diuit eum: & de omnibus tribulationibus
eius ſaluauit eum.
8 *Immittet angelus Domini in circuitu
timentium eum: & eripiet eos.
9 *Guſtate, & videte quoniam ſuauis eſt
Dominus: beatus vir, qui ſperat in eo.
10 *Timete Dominum omnes ſancti eius:
quoniam non eſt inopia timentibus eum.
11 *Diuites eguerũt & eſurierũt: inquirẽtes
autẽ Dominum nõ minuentur omni bono.
12 *Venite filij, audite me: timorem Do-
mini docebo vos.
13 *Quis eſt homo qui vult vitam: diligit
dies videre bonos?
14 *Prohibe linguam tuam a malo: & la-
bia tua ne loquantur dolum.
15 *Diuerte a malo, & fac bonum: inqui-
re pacem, & perſequere eam.
16 *Oculi Domini ſuper iuſtos: & aures
eius in preces eorum.
17 *Vultus autem Domini ſuper facientes
mala: vt perdat de terra memoriam eorum.
18 *Clamauerunt iuſti, & Dominus exau-
diuit eos: & ex omnibus tribulationibus
eorum liberauit eos.
19 *Iuxta eſt Dominus ijs, qui tribulato
ſunt corde: & humiles ſpiritu ſaluabit.
20 *Multæ tribulationes iuſtorum: & de
omnibus his liberabit eos Dominus.
21 *Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum:
vnum ex his non conteretur.
22 *Mors peccatorum peſſima: & qui ode-
runt iuſtum delinquent.
23 *Redimet Dominus animas ſeruorum
ſuorum: & non delinquent omnes qui ſpe-
rant in eo.

1 Ipſi Dauid. XXXIIII.

IVDICA Domine nocentes me, expu-
gna impugnantes me.
2 *Apprehende arma & ſcutum: & exur-
ge in adiutorium mihi.

Effunde

* Effunde frameam, & conclude aduer- 3
ſus eos, qui perſequuntur me : dic animæ
meæ : Salus tua ego ſum.
* Confundantur & reuereantur, quæren- 4
tes animam meam.
Auertantur retrorſum, & confundantur
cogitantes mihi mala.
* Fiant tamquam puluis ante faciem ven 5
ti: & angelus Domini coarctans eos.
* Fiat via illorum tenebræ & lubricum : 6
& angelus Domini perſequens eos.
* Quoniam gratis abſconderunt mihi 7
interitum laquei ſui: ſuperuacue exprobra-
uerunt animam meam.
* Veniat illi laqueus, qnem ignorat : & 8
captio, quam abſcondit, apprehendat eum:
& in laqueum cadat in ipſum.
* Anima autem mea exultabit in Domi- 9
no: & delectabitur ſuper ſalutari ſuo.
* Omnia oſſa mea dicent: Domine, quis 10
ſimilis tibi?
Eripiens inopem de manu fortiorũ eius:
egenum & pauperem a diripientibus eum.
* Surgentes teſtes iniqui, quæ ignora- 11
bam interrogabant me.
* Retribuebant mihi mala pro bonis : 12
ſterilitatem animæ meæ.
* Ego autem cum mihi moleſti eſſent, 13
induebar cilicio.
Humiliabam in ieiunio animam meam:
& oratio mea in ſinu meo conuertetur.
* Quaſi proximum, & quaſi fratrem no- 14
ſtrum, ſic complacebam : quaſi lugens &
contriſtatus ſic humiliabar.
* Et aduerſum me lætati ſunt, & conue- 15
nerunt: congregata ſunt ſuper me flagella,
& ignoraui.
* Diſſipati ſunt, nec compnncti, tentaue- 16
runt me, ſubſannauerunt me ſubſannatio-
ne: frenduerunt ſuper me dentibus ſuis.
* Domine quando reſpicies? reſtitue ani- 17
mam meam a malignitate eorum, a leoni-
bus vnicam meam.
* Confitebor tibi in eccleſia magna, in 18
populo graui laudabo te.
* Non ſupergaudeant mihi qui aduer- 19
ſantur mihi inique: qui oderunt me gratis
& annuunt oculis.
20 * Quoniam mihi quidem pacifice loque-
bantur: & in iracundia terræ loquentes,
dolos cogitabant.
21 * Et dilatauerunt ſuper me os ſuum: di-
xerunt: Euge, euge, viderunt oculi noſtri.
22 * Vidiſti Domine, ne ſileas: Domine ne
diſcedas a me.
23 * Exurge & intende iudicio meo: Deus
meus, & Dominus meus in cauſam meam.
24 * Iudica me ſecundum iuſtitiam tuam
Domine Deus meus, & non ſupergau-
deant mihi.
25 * Non dicant in cordibus ſuis: Euge,
euge, animæ noſtræ: nec dicant: Deuora-
uimus eum.
26 * Erubeſcant & reuereantur ſimul, qui
gratulantur malis meis.
Induantur confuſione & reuerentia qui
magna loquuntur ſuper me.
27 * Exultent & lætentur qui volunt iuſti-
tiam meam: & dicant ſemper: Magnifice-
tur Dominus, qui volunt pacem ſerui eius.
28 * Et lingua mea meditabitur iuſtitiam
tuam, tota die laudem tuam.

1 In finem, ſeruo Domini ipſi Dauid.

XXXV.

2 DIXIT iniuſtus vt delinquat in ſemetip-
ſo: non eſt timor Dei ante oculos eius.
3 * Quoniam doloſe egit in conſpectu eius:
vt inueniatur iniquitas eius ad odium.
4 * Verba oris eius iniquitas, & dolus: no-
luit intelligere vt bene ageret.
5 * Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo:
aſtitit omni viæ non bonæ, malitiam autem
non odiuit.
6 * Domine in cælo miſericordia tua: &
veritas tua vſque ad nubes.
7 * Iuſtitia tua ſicut montes Dei: iudicia
tua abyſſus multa.
Homines, & iumenta ſaluabis Domine:
8 * qnemadmodum multiplicaſti miſericor-
diam tuam Deus.
Filij autem hominum, in tegmine ala-
rum tuarum ſperabunt.
9 * Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ:

& torrente voluptatis tuæ potabis eos.
*Quoniam apud te eſt fons vitæ: & in 10
lumine tuo videbimus lumen.
*Prætende miſericordiam tuã ſcientibus 11
te,& iuſtitiam tuã his,qui recto ſunt corde.
*Non veniat mihi pes ſuperbiæ: & ma- 12
nus peccatoris non moueat me.
*Ibi ceciderunt qui operantur iniquita- 13
tem: expulſi ſunt, nec potuerunt ſtare.

Pſalmus ipſi Dauid. XXXVI. 1

NOLI æmulari in malignantibus: neque zelaueris facientes iniquitatem.
*Quoniam tamquam fœnum velociter 2
areſcent: & quemadmodum olera herbarum cito decident.
*Spera in Domino,& fac bonitatem: & 3
inhabita terram, & paſceris in diuitijs eius.
*Delectare in Domino: & dabit tibi pe- 4
titiones cordis tui.
*Reuela Domino viam tuam, & ſpera 5
in eo: & ipſe faciet.
*Et educet quaſi lumen iuſtitiam tuam: 6
& iudicium tuum tamquam meridiem:
*ſubditus eſto Domino, & ora eum. 7
Noli æmulari in eo, qui proſperatur in via ſua: in homine faciente iniuſtitias.
*Deſine ab ira, & derelinque furorem: 8
noli æmulari vt maligneris.
*Quoniam qui malignantur, extermi- 9
nabuntur: ſuſtinentes autem Dominum, ipſi hereditabunt terram.
*Et adhuc puſillum, & non erit pecca- 10
tor: & quæres locum eius, & non inuenies.
*Manſueti autem hereditabunt terram, 11
& delectabuntur in multitudine pacis.
*Obſeruabit peccator iuſtum: & ſtride- 12
bit ſuper eum dentibus ſuis.
*Dominus autem irridebit eum: quo- 13
niam proſpicit quòd veniet dies eius.
*Gladium euaginauerunt peccatores: 14
intenderunt arcum ſuum,
Vt deijciant pauperem & inopem: vt trucident rectos corde.
*Gladius eorum intret in corda ipſo- 15
rum: & arcus eorum confringatur.
*Melius eſt modicum iuſto, ſuper diui- 16
tias peccatorum multas.
17 *Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iuſtos Dominus.
18 *Nouit Dominus dies immaculatorum: & hereditas eorum in æternum erit.
19 *Non confundentur in tempore malo,
20 & in diebus famis ſaturabuntur: *quia peccatores peribunt.
Inimici vero Domini mox vt honorificati fuerint & exaltati: deficientes, quemadmodum fumus deficient.
21 *Mutuabitur peccator,& non ſoluet: iuſtus autem miſeretur & tribuet.
22 *Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem ei diſperibunt.
23 *Apud Dominum greſſus hominis dirigentur: & viam eius volet.
24 *Cum ceciderit, non collidetur: quia Dominus ſupponit manum ſuam.
25 *Iunior fui, etenim ſenui: & non vidi iuſtum derelictum, nec ſemen eius quærens panem.
26 *Tota die miſeretur & commodat: & ſemen illius in benedictione erit.
27 *Declina a malo, & fac bonum: & inhabita in ſæculum ſæculi.
28 *Quia Dominus amat iudicium, & non derelinquet ſanctos ſuos: in æternum conſeruabuntur.
Iniuſti punientur: & ſemen impiorum peribit.
29 *Iuſti autem hereditabunt terram: & inhabitabunt in ſæculum ſæculi ſuper eam.
30 *Os iuſti meditabitur ſapientiam,& lingua eius loquetur iudicium.
31 *Lex Dei eius in corde ipſius: & non ſupplantabuntur greſſus eius.
32 *Conſiderat peccator iuſtum: & quærit mortificare eum.
33 *Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius: nec damnabit eum cum iudicabitur illi.
34 *Expecta Dominum, & cuſtodi viam eius: & exaltabit te vt hereditate capias terram: cum perierint peccatores videbis.
35 *Vidi impium ſuperexaltatum,& eleuatum ſicut cedros Libani.

*Et tranſiui,& ecce non erat: & quæſiui 36
eum,& non eſt inuentus locus eius.
*Cuſtodi innocentiam, & vide æquita- 37
tem: quoniã ſunt reliquiæ homini pacifico.
*Iniuſti autem diſperibunt ſimul: reli- 38
quiæ impiorum interibunt.
*Salus autẽ iuſtorum a Domino: & pro- 39
tector eorum in tempore tribulationis.
*Et adiuuabit eos Dominus,& liberabit 40
eos: & eruet eos a peccatoribus, & ſalua-
bit eos: quia ſperauerunt in eo.

Pſalmus Dauid, in rememorationem 1
de ſabbato. XXXVII.

DOMINE ne in furore tuo arguas me, 2
neque in ira tua corripias me.
*Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi: 3
& confirmaſti ſuper me manum tuam.
*Non eſt ſanitas in carne mea a facie 4
iræ tuæ: non eſt pax oſſibus meis a facie
peccatorum meorum.
*Quoniam iniquitates meæ ſupergreſſæ 5
ſunt caput meum: & ſicut onus graue gra-
uatæ ſunt ſuper me.
*Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices 6
meæ, a facie inſipientiæ meæ.
*Miſer factus ſum,& curuatus ſum vſque 7
in finem: tota die contriſtatus ingrediebar.
*Quoniam lumbi mei impleti ſunt illu- 8
ſionibus: & non eſt ſanitas in carne mea.
*Afflictus ſum,& humiliatus ſum nimis: 9
rugiebam a gemitu cordis mei.
*Domine, ante te omne deſideriũ meũ: 10
& gemitus meus a te non eſt abſconditus.
*Cor meum conturbatum eſt, dereli- 11
quit me virtus mea: & lumen oculorum
meorum, & ipſum non eſt mecum.
*Amici mei,& proximi mei aduerſum 12
me appropinquauerunt, & ſteterunt.
Et qui iuxta me erant, de longe ſtete-
runt:*& vim faciebant qui quærebant ani- 13
mam meam.
Et qui inquirebãt mala mihi, locuti ſunt
vanitates: & dolos tota die meditabantur.
*Ego autem tamquã ſurdus non audie- 14
bam: & ſicut mutus non aperiens os ſuum.
*Et factus ſum ſicut homo nõ audiens: 15
& non habens in ore ſuo redargutiones.
16 *Quoniam in te Domine ſperaui: tu
exaudies me Domine Deus meus.
17 *Quia dixi: Nequando ſupergaudeant
mihi inimici mei: & dum commouentur
pedes mei, ſuper me magna locuti ſunt.
18 *Quoniam ego in flagella paratus ſum:
& dolor meus in conſpectu meo ſemper.
19 *Quoniam iniquitatem meam annun-
ciabo: & cogitabo pro peccato meo.
20 *Inimici autem mei viuunt,& confirma-
ti ſunt ſuper me: & multiplicati ſunt qui
oderunt me inique.
21 *Qui retribuunt mala pro bonis, detra-
hebant mihi: quoniam ſequebar bonitatẽ.
22 *Ne derelinquas me Domine Deus meus:
ne diſceſſeris a me.
23 *Intende in adiutorium meum, Domi-
ne Deus ſalutis meæ.

1 In finem, ipſi Idithun, Canticum
Dauid. XXXVIII.

2 DIXI: Cuſtodiam vias meas: vt non
delinquam in lingua mea:
Poſui ori meo cuſtodiam, cum conſiſte-
ret peccator aduerſum me.
3 *Obmutui, & humiliatus ſum, & ſilui a
bonis: & dolor meus renouatus eſt.
4 *Concaluit cor meum intra me: & in
meditatione mea exardeſcet ignis.
5 *Locutus ſum in lingua mea: Notum
fac mihi Domine finem meum,
Et numerum dierum meorum quis eſt:
vt ſciam quid deſit mihi.
6 *Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos: &
ſubſtantia mea tamquam nihilum ante te.
Verumtamen vniuerſa vanitas, omnis
homo viuens.
7 *Verumtamen in imagine pertranſit ho-
mo: ſed & fruſtra conturbatur.
Theſaurizat: & ignorat cui congrega-
bit ea.
8 *Et nũc quæ eſt expectatio mea? nonne
Dominus? & ſubſtantia mea apud te eſt.
9 *Ab omnibus iniquitatibus meis erue
me: opprobrium inſipienti dediſti me.
10 *Obmutui,& non aperui os meum,quo-

niam tu feciſti :* amoue a me plagas tuas. 11
*A fortitudine manus tuæ ego defeci in 12
increpationibus: propter iniquitatem corripuiſti hominem.

Et tabeſcere feciſti ſicut araneam animam eius: verumtamen vane conturbatur omnis homo.

*Exaudi orationem meam Domine, & 13
deprecationem meam: auribus percipe lacrymas meas.

Ne ſileas: quoniã aduena ego ſum apud te, & peregrinus, ſicut omnes patres mei.

*Remitte mihi, vt refrigerer prius quàm 14
abeam, & amplius non ero.

In finem, Pſalmus ipſi Dauid. XXXIX. 1

EXPECTANS expectaui Dominum, & 2
intendit mihi.

*Et exaudiuit preces meas: & eduxit me 3
de lacu miſeriæ, & de luto fecis.

Et ſtatuit ſuper petram pedes meos: & direxit greſſus meos.

* Et immiſit in os meum canticum no- 4
uum, carmen Deo noſtro.

Videbunt multi, & timebunt: & ſperabunt in Domino.

* Beatus vir, cuius eſt nomen Domini 5
ſpes eius: & non reſpexit in vanitates & inſanias falſas.

*Multa feciſti tu Domine Deus meus mi- 6
rabilia tua: & cogitationibus tuis non eſt qui ſimilis ſit tibi.

Annunciaui & locutus ſum: multiplicati ſunt ſuper numerum.

*Sacrificium & oblationem noluiſti: au- 7
res autem perfeciſti mihi.

Holocauſtum & pro peccato non po-
ſtulaſti :* tunc dixi: Ecce venio. 8
In capite libri ſcriptum eſt de me * vt fa- 9
cerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.

*Annunciaui iuſtitiam tuam in eccleſia 10
magna, ecce labia mea non prohibebo: Domine tu ſciſti.

*Iuſtitiam tuam non abſcondi in corde 11
meo: veritatem tuam & ſalutare tuum dixi.

Non abſcondi miſericordiam tuam; & veritatem tuam a concilio multo.

12 ** Tu autem Domine ne longe facias miſerationes tuas a me: miſericordia tua & veritas tua ſemper ſuſceperunt me.

13 *Quoniam circumdederunt me mala, quorum non eſt numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem.

Multiplicatæ ſunt ſuper capillos capitis mei: & cor meum dereliquit me.

14 *Complaceat tibi Domine vt eruas me: Domine, ad adiuuandum me reſpice.

15 *Confundantur & reuereantur ſimul, qui quærunt animam meam, vt auferant eam:

Conuertantur retrorſum, & reuereantur qui volunt mihi mala.

16 *Ferant confeſtim confuſionem ſuam, qui dicunt mihi: Euge, euge.

17 Exultent & lætẽtur ſuper te omnes quærentes te: & dicant ſemper: Magnificetur Dominus: qni diligunt ſalutare tuum.

18 *Ego autem mendicus ſum, & pauper; Dominus ſolicitus eſt mei.

Adiutor meus, & protector meus tu es: Deus meus ne tardaueris.

1 In finem, Pſalmus ipſi Dauid. XL.

2 BEATVS qui intelligit ſuper egenum, & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus.

3 *Dominus conſeruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra: & non tradat eum in animam inimicorum eius.

4 *Dominus opem ferat illi ſuper lectum doloris eius: vniuerſum ſtratum eius verſaſti in infirmitate eius.

5 *Ego dixi: Domine miſerere mei: ſana animam meam, quia peccaui tibi.

6 *Inimici mei dixerũt mala mihi: Quando morietur, & peribit nomen eius?

7 *Et ſi ingrediebatur vt videret, vana loquebatur, cor eius congregauit iniquitatem ſibi.

8 Egrediebatur foras, & loquebatur * in idipſum.

Aduerſum me ſuſurrabant omnes inimici

mici

mici mei: aduerſum me cogitabant mala mihi.

*Verbum iniquum conſtituerunt aduer- 9
ſum me: Numquid qui dormit non adijciet vt reſurgat?

*Etenim homo pacis meæ, in quo ſpe- 10
raui: qui edebat panes meos, magnificauit ſuper me ſupplantationem.

*Tu autem Domine miſerere mei, & 11
reſuſcita me: & retribuam eis.

*In hoc cognoui quoniam voluiſti me: 12
quoniam non gaudebit inimicus meus ſuper me.

*Me autem propter innocentiam ſuſce- 13
piſti: & confirmaſti me in conſpectu tuo in æternum.

*Benedictus Dominus Deus Iſrael a ſæ- 14
culo, & vſque in ſæculum: fiat, fiat.

In finem,
Intellectus filijs Core. XLI. 1

QVEMADMODVM deſiderat ceruus ad 2
fontes aquarum: ita deſiderat anima mea ad te Deus.

*Sitiuit anima mea ad Deum fontem 3
viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei?

*Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die 4
ac nocte: dum dicitur mihi quotidie: Vbi eſt Deus tuus?

*Hæc recordatus ſum, & effudi in me 5
animam meam: quoniam tranſibo in locum tabernaculi admirabilis, vſque ad domum Dei:

In voce exultationis, & confeſſionis: ſonus epulantis.

*Quare triſtis es anima mea? & quare 6
conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confite-
bor illi: ſalutare vultus mei, *& Deus meus. 7

Ad meipſum anima mea cõturbata eſt: propterea memor ero tui de terra Iordanis, & Hermonijm a monte modico.

*Abyſſus abyſſum inuocat, in voce ca- 8
taractarum tuarum.

Omnia excelſa tua, & fluctus tui ſuper me tranſierunt.

9 *In die mandauit Dominus miſericordiam ſuam; & nocte canticum eius.

10 Apud me oratio Deo vitæ meæ, *dicam Deo: Suſceptor meus es,

Quare oblitus es mei? & quare contriſtatus incedo, dum affligit me inimicus?

11 *Dum confringuntur oſſa mea, exprobrauerunt mihi qui tribulant me inimici mei:

Dum dicunt mihi per ſingulos dies: Vbi
12 eſt Deus tuus? *quare triſtis es anima mea?
& quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: ſalutare vultus mei, & Deus meus.

1 Pſalmus Dauid. XLII.

IVDICA me Deus, & diſcerne cauſam meam de gente non ſancta, ab homine iniquo, & doloſo erue me.

2 *Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me repuliſti? & quare triſtis incedo, dum affligit me inimicus?

3 *Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipſa me deduxerunt, & adduxerunt in mõtem ſanctum tuum, & in tabernacula tua.

4 *Et introibo ad altare Dei: ad Deum, qui lætificat iuuentutem meam.

Confitebor tibi in cithara Deus Deus
5 meus: *quare triſtis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: ſalutare vultus mei, & Deus meus.

1 In finem, Filijs Core ad intellectum.
XLIII.

2 DEVS auribus noſtris audiuimus: patres noſtri annunciauerunt nobis.

Opus, quod operatus es in diebus eorum: & in diebus antiquis.

3 *Manus tua gentes diſperdidit, & plantaſti eos: afflixiſti populos, & expuliſti eos:

4 *Nec enim in gladio ſuo poſſederũt terram, & brachium eorum non ſaluauit eos:

Sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui: quoniam complacuiſti in eis.

5 *Tu es ipſe rex meus & Deus meus: qui mandas

mandas ſalutes Iacob.
*In te inimicos noſtros ventilabimus 6
cornu, & in nomine tuo ſpernemus inſurgentes in nobis.
*Non enim in arcu meo ſperabo: & 7
gladius meus non ſaluabit me.
*Saluaſti enim nos de affligentibus nos: 8
& odientes nos confudiſti.
*In Deo laudabimur tota die: & in no- 9
mine tuo confitebimur in ſæculum.
*Nunc autē repuliſti & confudiſti nos: 10
& nō egredieris Deus in virtutibus noſtris.
*Auertiſti nos retrorſum poſt inimicos 11
noſtros: & qui oderunt nos, diripiebāt ſibi.
*Dediſti nos tamquam oues eſcarum: 12
& in gentibus diſperſiſti nos.
*Vendidiſti populum tuum ſine pretio: 13
& non fuit multitudo in commutationibus eorum.
*Poſuiſti nos opprobrium vicinis no- 14
ſtris, ſubſannationem & deriſum his, qui ſunt in circuitu noſtro.
*Poſuiſti nos in ſimilitudinem Genti- 15
bus: commotionem capitis in populis.
*Tota die verecundia mea contra me 16
eſt, & confuſio faciei meæ cooperuit me.
*A voce exprobrantis, & obloquentis: 17
à facie inimici, & perſequentis.
*Hæc omnia venerunt ſuper nos, nec 18
obliti ſumus te: & inique non egimus in teſtamento tuo.
*Et non receſſit retro cor noſtrum: & 19
declinaſti ſemitas noſtras a via tua:
*Quoniam humiliaſti nos in loco affli- 20
ctionis, & cooperuit nos vmbra mortis.
*Si obliti ſumus nomen Dei noſtri, & 21
ſi expandimus manus noſtras ad Deum alienum:
*Nonne Deus requiret iſta? ipſe enim 22
nouit abſcondita cordis.
Quoniam propter te mortificamur tota die: æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.
*Exurge, quare obdormis Domine? exur- 23
ge, & ne repellas in finem.
*Quare faciem tuam auertis, obliuiſceris 24
inopiæ noſtræ & tribulationis noſtræ?
*Quoniam humiliata eſt in puluere ani- 25
ma noſtra: conglutinatus eſt in terra venter noſter.
26 *Exurge Domine, adiuua nos: & redime nos propter nomen tuum.

1 In finem, pro ijs, qui commutabuntur, filijs Core, ad intellectum, Canticum pro dilecto. XLIIII.

2 ERVCTAVIT cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi.
Lingua mea calamus ſcribæ, velociter ſcribentis.
3 *Specioſus forma præ filijs hominum, diffuſa eſt gratia in labijs tuis: propterea benedixit te Deus in æternum.
4 *Accingere gladio tuo ſuper femur tuū, potentiſſime,
5 *Specie tua & pulchritudine tua intende, proſpere procede, & regna,
Propter veritatem & manſuetudinem, & iuſtitiam: & deducet te mirabiliter dextera tua.
6 *Sagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent, in corda inimicorum regis.
7 *Sedes tua Deus in ſæculum ſæculi: virga directionis virga regni tui.
8 *Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem: propterea vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis.
9 *Mirrha, & gutta, & caſia a veſtimentis tuis, a domibus eburneis: ex quibus dele-
10 ctauerunt te *filiæ regum in honore tuo.
Aſtitit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato: circumdata varietate.
11 *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuā: & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui.
12 *Et concupiſcet rex decorem tuū: quoniam ipſe eſt Dominus Deus tuus, & adorabunt eum.
13 *Et filiæ Tyri in muneribus vultum tuū deprecabuntur: omnes diuites plebis.
14 *Omnis gloria eius filiæ regis ab intus,
15 in fimbrijs aureis *circumamicta varietatibus.
*Adducentur regi virgines poſt eam: proximæ eius afferentur tibi.

Affe-

*Afferentur in lætitia & exultatione: ad- 16
ducentur in templum regis.
*Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij: cõ- 17
ſtitues eos principes ſuper omnem terram.
*Memores erunt nominis tui in omni 18
generatione & generationem.
Propterea populi confitebuntur tibi in
æternum: & in ſæculum ſæculi.

In finem, filijs Core pro arcanis, 1
Pſalmus XLV.

DEVS noſter refugium, & virtus: ad- 2
iutor in tribulationibus, quæ inuene-
runt nos nimis.
*Propterea non timebimus dum turba- 3
bitur terra: & transferentur montes in cor
maris.
*Sonuerunt, & turbatæ ſunt aquæ eo- 4
rum: conturbati ſunt montes in fortitudi-
ne eius.
*Fluminis impetus lætificat ciuitatem 5
Dei: ſanctificauit tabernaculum ſuum Al-
tiſſimus.
*Deus in medio eius, non commouebi- 6
tur: adiuuabit eam Deus mane diluculo.
*Conturbatæ ſunt gentes, & inclinata 7
ſunt regna: dedit vocem ſuam, mota eſt
terra.
*Dominus virtutum nobiſcum: ſuſce- 8
ptor noſter Deus Iacob.
*Venite, & videte opera Domini, quæ 9
poſuit prodigia ſuper terram: *auferens bel 10
la vſque ad finem terræ.
Arcum conteret, & confringet arma: &
ſcuta comburet igni:
*Vacate, & videte quoniam ego ſum 11
Deus: exaltabor in gentibus, & exaltabor
in terra.
*Dominus virtutum nobiſcum: ſuſce- 12
ptor noſter Deus Iacob.

In finem, pro filijs Core Pſalmus 1
XLVI.

OMNES Gentes plaudite manibus: iu- 2
bilate Deo in voce exultationis.
*Quoniam Dominus excelſus, terribilis: 3
Rex magnus ſuper omnem terram.

4 *Subiecit populos nobis: & gentes ſub
pedibus noſtris.
5 *Elegit nobis hereditatem ſuam: ſpe-
ciem Iacob, quam dilexit.
6 *Aſcendit Deus in iubilo: & Dominus
in voce tubæ.
7 *Pſallite Deo noſtro, pſallite: pſallite
Regi noſtro, pſallite.
8 *Quoniam Rex omnis terræ Deus: pſal
lite ſapienter.
9 *Regnabit Deus ſuper gentes: Deus ſe-
det ſuper ſedem ſanctam ſuam.
10 *Principes populorum congregati ſunt
cum Deo Abraham: quoniam dij fortes
terræ, vehementer eleuati ſunt.

1 Pſalmus Cantici filijs Core
ſecunda ſabbati.
XLVII.

2 MAGNVS Dominus, & laudabilis ni-
mis in ciuitate Dei noſtri, in monte
ſancto eius.
3 *Fundatur exultatione vniuerſæ terræ
mons Sion, latera Aquilonis, ciuitas Re-
gis magni.
4 *Deus in domibus eius cognoſcetur,
cum ſuſcipiet eam.
5 *Quoniam ecce reges terræ congregati
ſunt: conuenerunt in vnum.
6 *Ipſi videntes ſic admirati ſunt, contur-
7 bati ſunt, commoti ſunt: *tremor appre-
hendit eos.
8 Ibi dolores vt parturientis, *in ſpiritu
vehementi conteres naues Tharſis.
9 *Sicut audiuimus, ſic vidimus in ciuita-
te Domini virtutum, in ciuitate Dei noſtri:
Deus fundauit eam in æternum.
10 *Suſcepimus Deus miſericordiam tuam,
in medio templi tui.
11 *Secundum nomen tuum Deus, ſic &
laus tua in fines terræ: iuſtitia plena eſt
dextera tua.
12 *Lætetur mons Sion, & exultent filiæ
Iudæ, propter iudicia tua Domine.
13 *Circumdate Sion, & complectimini
eam: narrate in turribus eius.
14 *Ponite corda veſtra in virtute eius: &
diſtri-

diſtribuite domos eius,vt enarretis in pro-
genie altera.
*Quoniam hic eſt Deus,Deus noſter in 15
æternum,& in ſæculum ſæculi : ipſe reget
nos in ſæcula.

In finem, filijs Core Pſalmus. 1

XLVIII.

AVDITE hæc omnes Gentes : auribus 2
percipite omnes, qui habitatis orbem:
*Quiq. terrigenæ, & filij hominum : ſi- 3
mul in vnum diues & pauper.
*Os meum loquetur ſapientiam : & me- 4
ditatio cordis mei prudentiam.
*Inclinabo in parabolam aurem meam: 5
aperiam in pſalterio propoſitionem meam.
*Cur timebo in die mala? iniquitas cal- 6
canei mei circumdabit me :
*Qui cõfidunt in virtute ſua : & in mul- 7
titudine diuitiarum ſuarum gloriantur.
*Frater non redimit,redimet homo : nõ 8
dabit Deo placationem ſuam.
*Et pretium redemptionis animæ ſuæ : 9
& laborabit in æternum , * & viuet adhuc 10
in finem.
*Non videbit interitum,cum viderit ſa- 11
pientes morientes : ſimul inſipiens,& ſtul-
tus peribunt.
Et relinquent alienis diuitias ſuas:*& ſe- 12
pulchra eorum domus illorum in æternũ.
Tabernacula eorum in progenie & pro-
genie : vocauerũt nomina ſua in terris ſuis.
*Et homo,cum in honore eſſet,non in- 13
tellexit : comparatus eſt iumentis inſipien-
tibus, & ſimilis factus eſt illis.
*Hæc via illorum ſcandalum ipſis : & 14
poſtea in ore ſuo complacebunt.
*Sicut oues in inferno poſiti ſunt : mors 15
depaſcet eos.
Et dominabuntur eorum iuſti in matu-
tino : & auxilium eorum veteraſcet in in-
ferno a gloria eorum.
*Verumtamen Deus redimet animam 16
meam de manu inferi, cum acceperit me.
*Ne timueris cum diues factus fuerit ho 17
mo : & cum multiplicata fuerit gloria do-
mus eius.

18 *Quoniam cum interierit, non ſumet
omnia : neque deſcendet cũ eo gloria eius.
19 *Quia anima eius in vita ipſius benedi-
cetur : confitebitur tibi cum benefeceris ei.
20 *Introibit vſque in progenies patrum
ſuorum : & vſque in æternum non videbit
lumen.
21 *Homo,cum in honore eſſet,non intel-
lexit : comparatus eſt iumentis inſipienti-
bus, & ſimilis factus eſt illis.

1 Pſalmus Aſaph. XLIX.

DEVS deorum Dominus locutus eſt :
& vocauit terram,
2 A ſolis ortu vſque ad occaſum :*ex Sion
ſpecies decoris eius.
3 *Deus manifeſte veniet : Deus noſter
& non ſilebit.
Ignis in conſpectu eius exardeſcet : &
in circuitu eius tempeſtas valida.
4 *Aduocabit cælum deſurſum : & terram
diſcernere populum ſuum.
5 *Congregate illi ſanctos eius : qui ordi-
nant teſtamentum eius ſuper ſacrificia.
6 *Et annunciabunt cæli iuſtitiam eius :
quoniam Deus iudex eſt.
7 *Audi populus meus,& loquar : Iſrael,
& teſtificabor tibi : Deus Deus tuus ego
ſum.
8 *Non in ſacrificijs tuis arguam te : ho-
locauſta autem tua in conſpectu meo ſunt
ſemper.
9 *Non accipiam de domo tua vitulos :
neque de gregibus tuis hircos.
10 *Quoniam meæ ſunt omnes feræ ſilua-
rum, iumenta in montibus & boues.
11 *Cognoui omnia volatilia cæli : & pul-
chritudo agri mecum eſt.
12 *Si eſuriero, non dicam tibi : meus eſt
enim orbis terræ, & plenitudo eius.
13 *Numquid manducabo carnes tauro-
rum ? aut ſanguinem hircorum potabo ?
14 *Immola Deo ſacrificium laudis : & red
de Altiſſimo vota tua.
15 *Et inuoca me in die tribulationis : eruã
te, & honorificabis me.
16 *Peccatori autem dixit Deus : Quare tu
enarras

enatras iuſtitias meas,& aſſumis teſtamen-
tum meum per os tuum ?
*Tu vero odiſti diſciplinam :& proieci- 17
ſti ſermones meos retrorſum:
*Si videbas furem,currebas cum eo : & 18
cum adulteris portionem tuam ponebas.
*Os tuum abundauit malitia : & lingua 19
tua concinnabat dolos.
*Sedens aduerſus fratrem tuum loque- 20
baris, & aduerſus filium matris tuæ pone-
bas ſcandalum :* hæc feciſti,& tacui. 21
Exiſtimaſti inique quòd ero tui ſimilis :
arguam te, & ſtatuam contra faciem tuã.
*Intelligite hæc qui obliuiſcimini Deũ: 22
nequando rapiat,& non ſit qui eripiat.
*Sacrificium laudis honorificabit me:& 23
illic iter, quo oſtendam illi ſalutare Dei.

In finem, Pſalmus Dauid, 1
*Cum venit ad eum Nathan Propheta, 2
quando intrauit ad Bethſabee.
(2. Reg. 12.) L.

MISERERE mei Deus,ſecundum ma- 3
gnam miſericordiam tuam.
Et ſecundum multitudinem miſeratio-
num tuarum, dele iniquitatem meam.
*Amplius laua me ab iniquitate mea : 4
& a peccato meo munda me.
*Quoniam iniquitatem meam ego co- 5
gnoſco : & peccatum meum contra me eſt
ſemper.
*Tibi ſoli peccaui,& malum coram te 6
feci : vt iuſtificeris in ſermonibus tuis, &
vincas cum iudicaris.
*Ecce enim in iniquitatibus conceptus 7
ſum:& in peccatis cõcepit me mater mea.
*Ecce enim veritatem dilexiſti: incerta, 8
& occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi.
*Aſperges me hyſſopo, & mundabor : 9
lauabis me,& ſuper niuem dealbabor.
*Auditui meo dabis gaudium & læti- 10
tiam : & exultabunt oſſa humiliata.
*Auerte faciem tuam a peccatis meis : 11
& omnes iniquitates meas dele.
*Cor mundum crea in me Deus:& ſpi- 12
ritum rectum innoua in viſceribus meis.
*Ne proijcias me a facie tua : & ſpiri- 13
tum ſanctum tuum nè auferas a me.
14 *Redde mihi lætitiam ſalutaris tui : &
ſpiritu principali confirma me.
15 *Docebo iniquos vias tuas : & impij ad
te conuertentur.
16 *Libera me de ſanguinibus Deus,Deus
ſalutis meæ:& exultabit lingua mea iuſti-
tiam tuam.
17 *Domine,labia mea aperies : & os meũ
annunciabit laudem tuam.
18 *Quoniam ſi voluiſſes ſacrificium,dediſ
ſem vtique : holocauſtis non delectaberis.
19 *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus:
cor contritum, & humiliatum Deus non
deſpicies.
20 *Benigne fac Domine in bona volun-
tate tua Sion : vt ædificentur muri Ieruſa-
lem.
21 *Tunc acceptabis ſacrificium iuſtitiæ,
oblationes,& holocauſta : tunc imponent
ſuper altare tuum vitulos.

1 In finem, Intellectus Dauid,
2 *Cum venit Doeg Idumæus, & nunciauit
Sauli : Venit Dauid in domum
Achimelech.
(1. Regum 22. 9.) LI.

3 QVID gloriaris in malitia,qui potens
es in iniquitate ?
4 *Tota die iniuſtitiam cogitauit lingua
tua : ſicut nouacula acuta feciſti dolum.
5 *Dilexiſti malitiam ſuper benignitatem:
iniquitatem magis quàm loqui æquitatem.
6 *Dilexiſti omnia verba præcipitationis,
lingua doloſa.
7 *Propterea Deus deſtruet te in finem,
euellet te, & emigrabit te de tabernaculo
tuo:& radicem tuam de terra viuentium.
8 *Videbunt iuſti, & timebunt, & ſuper
9 eum ridebunt,& dicent :*ecce homo, qui
non poſuit Deum adiutorem ſuum :
Sed ſperauit in multitudine diuitiarum
ſuarum : & præualuit in vanitate ſua.
10 *Ego autem,ſicut oliua fructifera in do-
mo Dei, ſperaui in miſericordia Dei in
æternum : & in ſæculum ſæculi.
11 *Cõfitebor tibi in ſæculum quia feciſti:
& expe-

&expectabo nomen tuum,quoniam bonū
eſt in conſpectu ſanctorum tuorum.

In finem,
Pro Maeleth intelligentiæ Dauid. 1
LII.

DIXIT inſipiens in corde ſuo: Non
eſt Deus.
*Corrupti ſunt, & abominabiles facti 2
ſunt in iniquitatibus: non eſt qui faciat
bonum.
*Deus de cælo proſpexit ſuper filios ho 3
minum: vt videat ſi eſt intelligens, aut re-
quirens Deum.
*Omnes declinauerunt, ſimul inutiles 4
facti ſunt: non eſt qui faciat bonum, non
eſt vſque ad vnum.
*Nonne ſcient omnes qui operantur 5
iniquitatem, qui deuorant plebem meam
vt cibum panis?
*Deum non inuocauerunt: illic trepi- 6
dauerunt timore, vbi non erat timor.
Quoniam Deus diſſipauit oſſa eorum,
qui hominibus placent: confuſi ſunt,quo-
niam Deus ſpreuit eos.
*Quis dabit ex Sion ſalutare Iſrael? cum 7
conuerterit Deus captiuitatem plebis ſuæ,
exultabit Iacob, & lætabitur Iſrael.

In finem,
In carminibus intellectus Dauid, 1
*Cum veniſſent Ziphæi,& dixiſſent ad Saul: 2
Nonne Dauid abſconditus eſt apud nos?
(*1. Reg. 23.19. & 26.1.*) LIII.

DEVS in nomine tuo ſaluum me fac: 3
& in virtute tua iudica me.
*Deus exaudi orationem meam: auri- 4
bus percipe verba oris mei.
*Quoniam alieni inſurrexerunt aduer- 5
ſum me,& fortes quæſierunt animam meā:
& non propoſuerunt Deum ante conſpe-
ctum ſuum.
*Ecce enim Deus adiuuat me: & Do- 6
minus ſuſceptor eſt animæ meæ.
*Auerte mala inimicis meis: & in veri- 7
tate tua diſperde illos.
*Voluntarie ſacrificabo tibi, & confite- 8
bor nomini tuo Domine: quoniam bonum
eſt:
9 *Quoniam ex omni tribulatione eripui-
ſti me: & ſuper inimicos meos deſpexit
oculus meus.

In finem, In carminibus intellectus Dauid.
1
LIIII.

2 EXAVDI Deus orationem meam, & ne
3 deſpexeris deprecationem meam: *in-
tende mihi, & exaudi me.
Contriſtatus ſum in exercitatione mea:
4 & conturbatus ſum *a voce inimici, & a
tribulatione peccatoris.
Quoniam declinauerunt in me iniqui-
tates: & in ira moleſti erant mihi.
5 *Cor meum conturbatum eſt in me: &
formido mortis cecidit ſuper me.
6 *Timor & tremor venerunt ſuper me:
& contexerunt me tenebræ:
7 *Et dixi: Quis dabit mihi pennas ſicut
columbæ, & volabo, & requieſcam?
8 *Ecce elongaui fugiens: & manſi in ſo-
litudine.
9 *Expectabam eum,qui ſaluum me fecit
a puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate.
10 *Præcipita Domine, diuide linguas eo-
rum: quoniam vidi iniquitatem,& contra-
dictionem in ciuitate.
11 *Die ac nocte circumdabit eam ſuper
muros eius iniquitas: & labor in medio
12 eius, *& iniuſtitia.
Et non defecit de plateis eius vſura, &
dolus.
13 *Quoniam ſi inimicus meus maledixiſ-
ſet mihi, ſuſtinuiſſem vtique.
Et ſi is,qui oderat me,ſuper me magna
locutus fuiſſet: abſcondiſſem me forſitan
ab eo.
14 *Tu vero homo vnanimis: dux meus,
& notus meus:
15 *Qui ſimul mecum dulces capiebas ci-
bos: in domo Dei ambulauimus cum con-
ſenſu.
16 *Veniat mors ſuper illos: & deſcendant
in infernum viuentes:

Quo

Quoniam nequitiæ in habitaculis eorum: in medio eorum.
17 *Ego autem ad Deum clamaui: & Dominus ſaluabit me.
18 *Veſpere, & mane, & meridie narrabo & annunciabo: & exaudiet vocem meam.
19 *Redimet in pace animam meam ab his, qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum.
20 *Exaudiet Deus, & humiliabit illos, qui eſt ante ſæcula.
Non enim eſt illis commutatio, & non timuerunt Deum: *extendit manum ſuam
21 in retribuendo.
Contaminauerunt teſtamentum eius,
22 *diuiſi ſunt ab ira vultus eius: & appropinquauit cor illius.
Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleum: & ipſi ſunt iacula.
23 *Iacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet: non dabit in æternum fluctuationem iuſto.
24 *Tu vero Deus deduces eos, in puteum interitus.
Viri ſanguinum, & doloſi non dimidiabunt dies ſuos: ego autem ſperabo in te Domine.

In finem,
Pro populo, qui a Sanctis longe factus eſt,
Dauid in tituli inſcriptionem, cum
tenuerunt eum Allophili in
Geth. (*1. Reg. 21. 12.*)
LV.

2 MISERERE mei Deus, quoniam conculcauit me homo: tota die impugnans tribulauit me.
3 *Conculcauerunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes aduerſum me.
4 *Ab altitudine diei timebo: ego vero in te ſperabo.
5 *In Deo laudabo ſermones meos, in Deo ſperaui: non timebo quid faciat mihi caro.
6 *Tota die verba mea execrabantur: aduerſum me omnes cogitationes eorum, in malum.
7 *Inhabitabunt & abſcondent: ipſi calcaneum meum obſeruabunt.
8 Sicut ſuſtinuerunt animam meam, *pro nihilo: ſaluos facies illos: in ira populos confringes.
9 Deus, *vitam meam annunciaui tibi: poſuiſti lacrymas meas in conſpectu tuo,
10 Sicut & in promiſſione tua: *tunc conuertentur inimici mei retrorſum:
In quacumque die inuocauero te: ecce cognoui quoniam Deus meus es.
11 *In Deo laudabo verbum, in Domino laudabo ſermonem: in Deo ſperaui, non timebo quid faciat mihi homo.
12 *In me ſunt Deus vota tua, quæ reddam, laudationes tibi.
13 *Quoniam eripuiſti animam meam de morte, & pedes meos de lapſu: vt placeam coram Deo in lumine viuentium.

In finem,
1 Ne diſperdas, Dauid in tituli inſcriptionē, cum fugeret a facie Saul in ſpeluncam.
(*2. Reg. 22. 1. & 24. 4.*) LVI.

2 MISERERE mei Deus, miſerere mei: quoniam in te confidit anima mea.
Et in vmbra alarum tuarum ſperabo, donec tranſeat iniquitas.
3 *Clamabo ad Deum altiſſimum: Deum qui benefecit mihi.
4 *Miſit de cælo, & liberauit me: dedit in opprobrium conculcantes me.
Miſit Deus miſericordiam ſuam, & ve-
5 ritatem ſuam, *& eripuit animam meam de medio catulorum leonum: dormiui conturbatus.
Filij hominum dentes eorum arma & ſagittæ: & lingua eorum gladius acutus.
6 *Exaltare ſuper cælos Deus: & in omnem terram gloria tua.
7 *Laqueum parauerunt pedibus meis: & incuruauerunt animam meam.
Foderunt ante faciem meam foueam: & inciderunt in eam.

*Paratum cor meum Deus, paratum cor 8
meum: cantabo, & pſalmum dicam.
*Exurge gloria mea, exurge pſalterium 9
& cithara: exurgam diluculo.
*Confitebor tibi in populis Domine: 10
& pſalmum dicam tibi in gentibus:
*Quoniam magnificata eſt vſque ad cæ- 11
los miſericordia tua,& vſque ad nubes ve-
ritas tua.
*Exaltare ſuper cælos Deus: & ſuper om 12
nem terram gloria tua.

In finem,
Ne diſperdas, Dauid in tituli 1
inſcriptionem. LVII.

SI vere vtique iuſtitiam loquimini: re- 2
cta iudicate filij hominum.
*Etenim in corde iniquitates operami- 3
ni: in terra iniuſtitias manus veſtræ con-
cinnant.
*Alienati ſunt peccatores a vulua, erra- 4
uerunt ab vtero: locuti ſunt falſa.
*Furor illis ſecundum ſimilitudinem 5
ſerpentis: ſicut aſpidis ſurdæ, & obturan-
tis aures ſuas,
*Quæ non exaudiet vocem incantan- 6
tium: & venefici incantantis ſapien-
ter.
*Deus conteret dentes eorum in ore 7
ipſorum: molas leonum confringet Do-
minus.
*Ad nihilum denenient tamquam aqua 8
decurrens: intendit arcum ſuum donec
infirmentur.
*Sicut cera, quæ fluit, auferentur: ſuper- 9
cecidit ignis, & non viderunt ſolem.
*Priuſquam intelligerent ſpinæ veſtræ 10
rhamnum: ſicut viuentes, ſic in ira abſor-
bet eos.
*Lætabitur iuſtus cum viderit vindi- 11
ctam: manus ſuas lauabit in ſanguine pec-
catoris.
*Et dicet homo: Si vtique eſt fructus 12
iuſto: vtique eſt Deus iudicans eos in
terra.

In finem,
1 Ne diſperdas, Dauid in tituli inſcriptionē,
quando miſit Saul,& cuſtodiuit domum
eius,vt eum interficeret. (1. Regum 19. 11.)

LVIII.

2 ERIPE me de inimicis meis Deus meus:
& ab inſurgentibus in me libera me.
3 *Eripe me de operantibus iniquitatem:
& de viris ſanguinum ſalua me.
4 *Quia ecce ceperunt animam meam:
irruerunt in me fortes.
5 *Neque iniquitas mea, neque peccatum
meum Domine: ſine iniquitate cucurri, &
direxi.
6 *Exurge in occurſum meum, & vide: &
tu Domine Deus virtutum, Deus Iſrael,
Intende ad viſitandas omnes gentes:
non miſerearis omnibus, qui operantur
iniquitatem.
7 *Conuertentur ad veſperam: & famem
patientur vt canes, & circuibunt ciuita-
tem.
8 *Ecce loquentur in ore ſuo, & gladius
in labijs eorum: quoniam quis audiuit?
9 *Et tu Domine deridebis eos: ad nihi-
lum deduces omnes gentes.
10 *Fortitudinem meam ad te cuſtodiam,
11 quia Deus ſuſceptor meus es: *Deus meus
miſericordia eius præueniet me.
12 *Deus oſtendet mihi ſuper inimicos
meos, ne occidas eos: nequando obliui-
ſcantur populi mei.
Diſperge illos in virtute tua: & depone
eos protector meus Domine:
13 *Delictum oris eorum, ſermonem labio-
rum ipſorum: & comprehendantur in ſu-
perbia ſua.
Et de execratione & mendacio annun-
14 ciabuntur* in conſummatione: in ira con-
ſummationis, & non erunt.
Et ſcient quia Deus dominabitur Iacob:
& finium terræ.
15 *Conuertentur ad veſperam, & famem
patientur vt canes: & circuibunt ciuita-
tem.

Ipſi

16 * Ipſi diſpergentur ad manducandum: ſi vero non fuerint ſaturati, & murmurabunt.

17 *Ego autem cantabo fortitudinē tuam: & exultabo mane miſericordiam tuam.

Quia factus es ſuſceptor meus, & refugium meum, in die tribulationis meæ.

18 * Adiutor meus tibi pſallam, quia Deus ſuſceptor meus es: Deus meus miſericordia mea.

In finem,

1 Pro his, qui immutabuntur, in tituli inſcri-
ptionem ipſi Dauid in doctrinam, *cum
2 ſuccendit Meſopotamiam Syriæ, & So-
bal, & conuertit Ioab, & percuſſit Idu-
mæam in valle Salinarum duodecim
millia. (2.Reg.8.1. & 10.9. & 1.Paralip.18.1.)

LIX.

3 DEus repuliſti nos, & deſtruxiſti nos: iratus es, & miſertus es nobis.

4 * Commouiſti terram, & conturbaſti eam: ſana contritiones eius, quia commota eſt.

5 *Oſtendiſti populo tuo dura: potaſti nos vino compunctionis.

6 *Dediſti metuentibus te ſignificationem: vt fugiant a facie arcus:

7 Vt liberentur dilecti tui: * ſaluum fac dextera tua, & exaudi me.

8 * Deus locutus eſt in ſancto ſuo: Lætabor, & partibor Sichimam: & conuallem tabernaculorum metibor.

9 *Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſſes: & Ephraim fortitudo capitis mei.

10 Iuda rex meus: *Moab olla ſpei meæ. In Idumæam extendam calceamentum meum: mihi alienigenæ ſubditi ſunt.

11 *Quis deducet me in ciuitatem munitam? quis deducet me vſque in Idumæam?

12 *Nonne tu Deus, qui repuliſti nos? & non egredieris Deus in virtutibus noſtris?

13 * Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana ſalus hominis.

14 * In Deo faciemus virtutem: & ipſe ad nihilum deducet tribulantes nos.

In finem,

1 In hymnis Dauid. LX.

2 EXAVDI Deus deprecationem meam: intende orationi meæ.

3 *A finibus terræ ad te clamaui: dum anxiaretur cor meum, in petra exaltaſti me.

4 Deduxiſti me, *quia factus es ſpes mea: turris fortitudinis a facie inimici.

5 * Inhabitabo in tabernaculo tuo in ſæcula: protegar in velamento alarum tuarum.

6 * Quoniam tu Deus meus exaudiſti orationem meam: dediſti hereditatem timentibus nomen tuum.

7 * Dies ſuper dies regis adijcies: annos eius vſque in diem generationis & generationis.

8 * Permanet in æternum in conſpectu Dei: miſericordiam & veritatem eius quis requiret?

9 * Sic pſalmum dicam nomini tuo in ſæculum ſæculi: vt reddam vota mea de die in diem.

In finem,

1 Pro Idithun, Pſalmus Dauid. LXI.

2 NONNE Deo ſubiecta erit anima mea? ab ipſo enim ſalutare meum.

3 *Nam & ipſe Deus meus, & ſalutaris meus: ſuſceptor meus, non mouebor amplius.

4 *Quouſque irruitis in hominem? interficitis vniuerſi vos: tamquam parieti inclinato & maceriæ depulſæ?

5 * Verumtamen pretium meum cogitauerunt repellere, cucurri in ſiti: ore ſuo benedicebant, & corde ſuo maledicebant.

6 Verumtamen Deo ſubiecta eſto anima mea: quoniam ab ipſo patientia mea.

7 *Quia ipſe Deus meus, & ſaluator meus: adiutor meus, non emigrabo.

8 *In Deo ſalutare meum, & gloria mea: Deus auxilij mei, & ſpes mea in Deo eſt.

9 *Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda veſtra: Deus adiutor noſter in æternum.

*Verumtamen vani filij hominum,men- 10
daces filij hominum in ſtateris: vt decipiant
ipſi de vanitate in idipſum.
*Nolite ſperare in iniquitate,& rapinas 11
nolite concupiſcere: diuitiæ ſi affluant, no-
lite cor apponere.
*Semel locutus eſt Deus,duo hæc audi- 12
ui, quia poteſtas Dei eſt,* & tibi Domine 13
miſericordia: quia tu reddes vnicuique
iuxta opera ſua.

Pſalmus Dauid,

Cum eſſet in deſerto Idumææ. (*1.Reg.22.5*) 1

LXII.

DEVS Deus meus ad te de luce vigilo. 2
Sitiuit in te anima mea, quàm mul-
tipliciter tibi caro mea.
*In terra deſerta, & inuia, & inaquoſa: 3
ſic in ſancto apparui tibi,vt viderem virtu-
tem tuam, & gloriam tuam.
*Quoniam melior eſt miſericordia tua 4
ſuper vitas: labia mea laudabunt te.
*Sic benedicam te in vita mea:& in no- 5
mine tuo leuabo manus meas.
*Sicut adipe & pinguedine repleatur 6
anima mea: & labijs exultationis laudabit
os meum.
*Si memor fui tui ſuper ſtratum meum, 7
in matutinis meditabor in te:* quia fuiſti 8
adiutor meus.
Et in velamento alarum tuarum exulta-
bo,*adhæſit anima mea poſt te: me ſuſce- 9
pit dextera tua.
*Ipſi vero in vanum quæſierunt animam 10
meam, introibunt in inferiora terræ:*tra- 11
dentur in manus gladij, partes vulpium
erunt.
*Rex vero lætabitur in Deo,laudabun- 12
tur omnes qui iurant in eo: quia obſtru-
ctum eſt os loquentium iniqua.

In finem,

Pſalmus Dauid. LXIII. 1

EXAVDI Deus orationem meam cum 2
deprecor: a timore inimici eripe ani-
mam meam.
*Protexiſti me a conuentu malignan- 3
tium: a multitudine operantium iniquita-
tem.
4 *Quia exacuerunt vt gladium linguas
5 ſuas: intenderunt arcum rem amaram,* vt
ſagittent in occultis immaculatum.
6 *Subito ſagittabunt eum, & non ti-
mebunt: firmauerunt ſibi ſermonem ne-
quam.
Narrauerunt vt abſconderent laqueos:
dixerunt: Quis videbit eos?
7 *Scrutati ſunt iniquitates: defecerunt
ſcrutantes ſcrutinio.
8 Accedet homo ad cor altum: * & exal-
tabitur Deus.
Sagittæ paruulorum factæ ſunt plagæ
9 eorum: * & infirmatæ ſunt contra eos lin-
guæ eorum.
Conturbati ſunt omnes qui videbant
10 eos: * & timuit omnis homo.
Et annunciauerunt opera Dei: & facta
eius intellexerunt.
11 *Lætabitur iuſtus in Domino,& ſperabit
in eo,& laudabuntur omnes recti corde.

In finem, Pſalmus Dauid,

1 Canticum Hieremiæ, & Ezechie-
lis populo tranſmigrationis,
cum inciperent exire.

LXIIII.

2 TE decet hymnus Deus in Sion: & tibi
reddetur votum in Ieruſalem.
3 *Exaudi orationem meam: ad te om-
nis caro veniet.
4 *Verba iniquorum præualuerunt ſuper
nos: & impietatibus noſtris tu propitia-
beris.
5 *Beatus, quem elegiſti, & aſſumpſiſti:
inhabitabit in atrijs tuis.
Replebimur in bonis domus tuæ: ſan-
6 ctum eſt templum tuum,* mirabile in æ-
quitate.
Exaudi nos Deus ſalutaris noſter, ſpes
omnium finium terræ, & in mari longe.
7 *Præparans montes in virtute tua, ac-
8 cinctus potentia:* qui conturbas profun-
dum maris, ſonum fluctuum eius.
9 Turbabuntur gentes,* & timebunt qui
habitant

habitant terminos a ſignis tuis : exitus ma-
tutini & veſpere delectabis.
10 * Viſitaſti terram, & inebriaſti eam : mul-
tiplicaſti locupletare eam.
Flumen Dei repletum eſt aquis, paraſti
cibum illorum : quoniam ita eſt præpara-
tio eius.
11 * Riuos eius inebria, multiplica geni-
mina eius : in ſtillicidijs eius lætabitur ger-
minans.
12 * Benedices coronæ anni benignitatis
tuæ : & campi tui replebuntur vbertate.
13 * Pingueſcent ſpecioſa deſerti : & exul-
tatione colles accingentur.
14 * Induti ſunt arietes ouium, & valles
abundabunt frumento : clamabunt, etenim
hymnum dicent.

In finem,
Canticum Pſalmi reſurrectionis.
LXV.

IVBILATE Deo omnis terra, * pſalmum 2
dicite nomini eius : date gloriam laudi
eius.
3 * Dicite Deo, quàm terribilia ſunt opera
tua Domine ! in multitudine virtutis tuæ
mentientur tibi inimici tui.
4 * Omnis terra adoret te, & pſallat tibi :
pſalmum dicat nomini tuo.
5 * Venite, & videte opera Dei : terribilis
in conſilijs ſuper filios hominum.
6 * Qui conuertit mare in aridam, in flu-
mine pertranſibunt pede : ibi lætabimur
in ipſo.
7 * Qui dominatur in virtute ſua in æter-
num, oculi eius ſuper gẽtes reſpiciunt : qui
exaſperant non exaltentur in ſemetipſis.
8 * Benedicite Gentes Deum noſtrum : &
auditam facite vocem laudis eius,
9 * Qui poſuit animam meam ad vitam :
& non dedit in commotionem pedes meos.
10 * Quoniam probaſti nos Deus : igne nos
examinaſti, ſicut examinatur argentum.
11 * Induxiſti nos in laqueum, poſuiſti tri-
12 bulationes in dorſo noſtro : * impoſuiſti
homines ſuper capita noſtra.
Tranſiuimus per ignem & aquam : &
eduxiſti nos in refrigerium.
13 * Introibo in domum tuam in holocau-
14 ſtis : reddam tibi vota mea, * quæ diſtinxe-
runt labia mea.
Et locutum eſt os meum, in tribulatio-
ne mea.
15 * Holocauſta medullata offeram tibi cum
incenſo arietum : offeram tibi boues cum
hircis.
16 * Venite, audite, & narrabo, omnes qui
timetis Deum, quanta fecit animæ meæ.
17 * Ad ipſum ore meo clamaui, & exalta-
ui ſub lingua mea.
18 * Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non
exaudiet Dominus.
19 * Propterea exaudiuit Deus, & attendit
voci deprecationis meæ.
20 * Benedictus Deus, qui non amouit ora-
tionem meam, & miſericordiam ſuam
a me.

In finem,
1 In hymnis, Pſalmus Cantici Dauid.
LXVI.

2 DEVS miſereatur noſtri, & benedicat
nobis : illuminet vultum ſuum ſuper
nos, & miſereatur noſtri.
3 * Vt cognoſcamus in terra viam tuam :
in omnibus gentibus ſalutare tuum.
4 * Confiteantur tibi populi Deus : confi-
teantur tibi populi omnes.
5 * Lætentur & exultent gentes : quoniam
iudicas populos in æquitate, & gentes in
terra dirigis.
6 * Confiteantur tibi populi Deus, confi-
7 teantur tibi populi omnes : * terra dedit fru-
ctum ſuum.
8 Benedicat nos Deus, Deus noſter, * be-
nedicat nos Deus : & metuant eum omnes
fines terræ.

In finem,
1 Pſalmus Cantici ipſi Dauid.
LXVII.

2 EXVRGAT Deus, & diſſipentur inimi-
ci eius, & fugiant qui oderunt eum, a
facie eius.

3 *Sicut deficit fumus, deficiant: ſicut fluit
cera a facie ignis, ſic pereant peccatores a
facie Dei.
4 * Et iuſti epulentur, & exultent in con-
ſpectu Dei: & delectentur in lætitia.
5 *Cantate Deo, pſalmum dicite nomini
eius: iter facite ei, qui aſcendit ſuper occa-
ſum: Dominus nomen illi.
Exultate in conſpectu eius, turbabuntur
6 a facie eius, *patris orphanorum, & iudicis
viduarum.
7 Deus in loco ſancto ſuo: *Deus qui inha-
bitare facit vnius moris in domo:
Qui educit vinctos in fortitudine, ſimi-
liter eos, qui exaſperant, qui habitant in ſe-
pulchris.
8 *Deus cum egredereris in conſpectu po
puli tui, cum pertranſires in deſerto:
9 *Terra mota eſt, etenim cæli diſtillaue-
runt a facie Dei Sinai, a facie Dei Iſrael.
10 *Pluuiam voluntariam ſegregabis Deus
hereditati tuæ: & infirmata eſt, tu vero per-
feciſti eam.
11 *Animalia tua habitabunt in ea: paraſti
in dulcedine tua pauperi, Deus.
12 *Dominus dabit verbum euangelizanti-
bus, virtute multa.
13 *Rex virtutum dilecti dilecti: & ſpeciei
domus diuidere ſpolia.
14 *Si dormiatis inter medios cleros, pennæ
columbæ deargentatæ, & poſteriora dorſi
eius in pallore auri.
15 *Dum diſcernit cæleſtis reges ſuper eam,
16 niue dealbabuntur in Selmon: *mons Dei,
mons pinguis.
17 Mons coagulatus, mons pinguis: *vt
quid ſuſpicamini montes coagulatos?
Mons, in quo beneplacitum eſt Deo ha-
bitare in eo: etenim Dominus habitabit in
finem.
18 *Currus Dei decem millibus multiplex,
millia lætantium: Dominus in eis in Sina
in ſancto.
19 *Aſcendiſti in altum, cepiſti captiuita-
tem: accepiſti dona in hominibus:
Etenim non credentes, inhabitare Do-
minum Deum.

20 *Benedictus Dominus die quotidie: pro-
ſperum iter faciet nobis Deus ſalutarium
noſtrorum.
21 *Deus noſter, Deus ſaluos faciendi: &
Domini, Domini exitus mortis.
22 *Verumtamen Deus confringet capita
inimicorum ſuorum: verticem capilli per-
ambulantium in delictis ſuis.
23 *Dixit Dominus: Ex Baſan conuertam,
conuertam in profundum maris:
24 *Vt intingatur pes tuus in ſanguine: lin
gua canum tuorum ex inimicis, ab ipſo.
25 *Viderunt ingreſſus tuos Deus, ingreſſus
Dei mei: regis mei qui eſt in ſancto:
26 *Præuenerunt principes coniuncti pſal-
lentibus, in medio iuuencularum tympa-
niſtriarum.
27 *In eccleſijs benedicite Deo Domino,
de fontibus Iſrael.
28 *Ibi Beniamin adoleſcentulus, in men-
tis exceſſu.
Principes Iuda: duces eorum: principes
Zabulon, principes Nephthali.
29 *Manda Deus virtuti tuæ: confirma hoc
Deus, quod operatus es in nobis.
30 *A templo tuo in Ieruſalem, tibi offe-
rent reges munera.
31 *Increpa feras arundinis, congregatio
taurorum in vaccis populorum: vt exclu-
dant eos, qui probati ſunt argento.
32 Diſſipa gentes, quæ bella volunt: *ve-
nient legati ex Ægypto: Æthiopia præue-
niet manus eius Deo.
33 *Regna terræ, cantate Deo: pſallite Do-
34 mino: pſallite Deo, *qui aſcendit ſuper cæ-
lum cæli, ad Orientem.
35 Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis, *da-
te gloriam Deo ſuper Iſrael, magnificentia
eius, & virtus eius in nubibus.
36 *Mirabilis Deus in ſanctis ſuis, Deus Iſ-
rael ipſe dabit virtutem, & fortitudinem
plebi ſuæ, benedictus Deus.

1 In finem, pro ijs, qui commutabuntur,
Dauid. LXVIII.

2 SALVVM me fac Deus: quoniam intra-
uerunt aquæ vſque ad animam meam.
Infixus

*Infixus ſum in limo profundi: & non 3
eſt ſubſtantia.
Veni in altitudinem maris: & tempe-
ſtas demerſit me.
*Laboraui clamans, raucæ factæ ſunt 4
fauces meæ: defecerunt oculi mei, dum
ſpero in Deum meum.
*Multiplicati ſunt ſuper capillos capi- 5
tis mei, qui oderunt me gratis.
Confortati ſunt qui perſecuti ſunt me
inimici mei iniuſtè: quæ non rapui, tunc
exoluebam.
*Deus tu ſcis inſipientiam meam: & 6
delicta mea à te non ſunt abſcondita.
*Non erubeſcant in me qui expectant 7
te Domine, Domine virtutum.
Non confundantur ſuper me qui quæ-
runt te, Deus Iſrael.
*Quoniam propter te ſuſtinui oppro- 8
brium: operuit confuſio faciem meam.
*Extraneus factus ſum fratribus meis, 9
& peregrinus filijs matris meæ.
*Quoniam zelus domus tuæ comedit 10
me: & opprobria exprobrantium tibi, ce-
ciderunt ſuper me.
*Et operui in ieiunio animam meam: 11
& factum eſt in opprobrium mihi.
*Et poſui veſtimentum meum cilicium: 12
& factus ſum illis in parabolam.
*Aduerſum me loquebantur qui ſede- 13
bant in porta: & in me pſallebant qui bi-
bebant vinum.
*Ego vero orationem meam ad te Do- 14
mine: tempus beneplaciti Deus.
In multitudine miſericordiæ tuæ exau-
di me, in veritate ſalutis tuæ.
*Eripe me de luto, vt non infigar: libe- 15
ra me ab ijs, qui oderunt me, & de pro-
fundis aquarum.
*Non me demergat tempeſtas aquæ, 16
neque abſorbeat me profundum: neque
vrgeat ſuper me puteus os ſuum.
*Exaudi me Domine, quoniam benigna 17
eſt miſericordia tua: ſecundum multitudi-
nem miſerationum tuarum reſpice in me.
*Et ne auertas faciem tuã a puero tuo: 18
quoniam tribulor, velociter exaudi me.

19 *Intende animæ meæ, & libera eam:
propter inimicos meos eripe me.
20 *Tu ſcis improperium meum, & confu-
ſionem meam, & reuerentiam meam.
21 *In conſpectu tuo ſunt omnes qui tri-
bulant me, improperium expectauit cor
meum, & miſeriam.
Et ſuſtinui qui ſimul contriſtaretur, &
non fuit: & qui conſolaretur, & non in-
ueni.
22 *Et dederunt in eſcam meam fel: & in
ſiti mea potauerunt me aceto.
23 *Fiat menſa eorum coram ipſis in la-
queum, & in retributiones, & in ſcan-
dalum.
24 *Obſcurentur oculi eorum ne videant:
& dorſum eorum ſemper incurua.
25 *Effunde ſuper eos iram tuam: & furor
iræ tuæ comprehendat eos.
26 *Fiat habitatio eorum deſerta: & in ta-
bernaculis eorum non ſit qui inhabitet.
27 *Quoniam quem tu percuſſiſti, perſecuti
ſunt: & ſuper dolorem vulnerum meorum
addiderunt.
28 *Appone iniquitatem ſuper iniquitatem
eorum: & non intrent in iuſtitiam tuam.
29 *Deleantur de Libro viuentium: & cum
iuſtis non ſcribantur.
30 *Ego ſum pauper & dolens: ſalus tua
Deus ſuſcepit me.
31 *Laudabo nomen Dei cum cantico: &
magnificabo eum in laude:
32 *Et placebit Deo ſuper vitulum nouel-
lum: cornua producentem & vngulas.
33 *Videant pauperes & lætentur: quærite
Deum, & viuet anima veſtra:
34 *Quoniam exaudiuit pauperes Domi-
nus: & vinctos ſuos non deſpexit.
35 *Laudent illum cæli & terra, mare, & om
nia reptilia in eis.
36 *Quoniam Deus ſaluam faciet Sion: &
ædificabuntur ciuitates Iuda.
Et inhabitabunt ibi, & hereditate acqui-
rent eam.
37 *Et ſemen ſeruorum eius poſſidebit eã,
& qui diligunt nomen eius, habitabunt
in ea.

In

In finem, Pſalmus Dauid, 1
In rememorationem, quod ſaluum
fecerit eum Dominus.
LXIX.

DEvs in adiutorium meum intende: 2
Domine ad adiuuandum me feſtina.
*Confundantur, & reuereantur, qui quæ- 3
runt animam meam:
*Auertantur retrorſum, & erubeſcant, 4
qui volunt mihi mala:
Auertantur ſtatim erubeſcentes, qui di-
cunt mihi: Euge, euge.
*Exultent, & lætentur in te omnes qui 5
quærũt te, & dicant ſemper: Magnificetur
Dominus: qui diligunt ſalutare tuum.
*Ego vero egenus, & pauper ſum: Deus 6
adiuua me.
Adiutor meus, & liberator meus es tu:
Domine ne moreris.

Pſalmus Dauid,
Filiorum Ionadab, & priorum captiuorum.
LXX.

IN te Domine ſperaui, non confundar
in æternum: *in iuſtitia tua libera me, 2
& eripe me.
Inclina ad me aurem tuam, & ſalua me.
*Eſto mihi in Deum protectorem, & in 3
locum munitum: vt ſaluum me facias,
Quoniam firmamentum meum, & refu-
gium meum es tu.
*Deus meus eripe me de manu pecca- 4
toris, & de manu contra legem agentis &
iniqui:
*Quoniam tu es patientia mea Domi- 5
ne: Domine ſpes mea a iuuentute mea.
*In te confirmatus ſum ex vtero: de ven 6
tre matris meæ tu es protector meus:
In te cantatio mea ſemper: *tamquam 7
prodigium factus ſum multis: & tu adiu-
tor fortis.
*Repleatur os meum laude, vt cantem 8
gloriam tuam: tota die magnitudinem
tuam.
*Ne proijcias me in tempore ſenectutis: 9
cũ defecerit virtus mea, ne derelinquas me.

10 *Quia dixerunt inimici mei mihi: &
qui cuſtodiebant animam meam, conſi-
lium fecerunt in vnum,
11 *Dicentes: Deus dereliquit eum, perſe-
quimini, & comprehendite eum: quia non
eſt qui eripiat.
12 *Deus ne elongeris a me: Deus meus
in auxilium meum reſpice.
13 *Confundantur, & deficiant detrahen-
tes animæ meæ: operiantur confuſione, &
pudore qui quærunt mala mihi.
14 *Ego autem ſemper ſperabo: & adijciã
ſuper omnem laudem tuam.
15 *Os meum annunciabit iuſtitiam tuam:
tota die ſalutare tuum.
Quoniam non cognoui litteraturam, in-
16 troibo in potentias Domini: *Domine me-
morabor iuſtitiæ tuæ ſolius.
17 *Deus docuiſti me a iuuentute mea: &
vſque nunc pronunciabo mirabilia tua.
18 *Et vſque in ſenectam & ſenium: Deus
ne derelinquas me,
Donec annunciem brachium tuum ge-
nerationi omni, quæ ventura eſt:
19 Potentiam tuam, *& iuſtitiam tuam
Deus vſque in altiſſima, quæ feciſti magna-
lia: Deus quis ſimilis tibi?
20 *Quantas oſtendiſti mihi tribulationes
multas, & malas: & conuerſus viuificaſti
me: & de abyſſis terræ iterum reduxiſti
me:
21 *Multiplicaſti magnificentiam tuam: &
conuerſus conſolatus es me.
22 *Nam & ego confitebor tibi in vaſis
pſalmi veritatem tuam: Deus pſallam tibi
in cithara, ſanctus Iſrael.
23 *Exultabunt labia mea cum cantaue-
ro tibi: & anima mea, quam redemiſti.
24 *Sed & lingua mea tota die meditabitur
iuſtitiam tuam: cum confuſi & reueriti fue-
rint qui quærunt mala mihi.

Pſalmus,
1 In Salomonem. LXXI.

2 DEvs iudicium tuum regi da: & iuſti-
tiam tuam filio regis:

Iudicare

Iudicare populum tuum in iuſtitia, &
pauperes tuos in iudicio.
*Suſcipiant montes pacem populo: & 3
colles iuſtitiam.
*Iudicabit pauperes populi, & ſaluos fa 4
ciet filios pauperum: & humiliabit calum-
niatorem.
*Et permanebit cum Sole, & ante Lu- 5
nam, in generatione & generationem.
*Deſcendet ſicut pluuia in vellus: & ſi- 6
cut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram.
*Orietur in diebus eius iuſtitia, & abun- 7
dantia pacis: donec auferatur luna.
*Et dominabitur a mari vſque ad mare: 8
& a flumine vſque ad terminos orbis ter-
rarum.
*Coram illo procident Æthiopes: & 9
inimici eius terram lingent.
*Reges Tharſis, & inſulæ munera offe- 10
rent: reges Arabum, & Saba dona addu-
cent:
*Et adorabnnt eum omnes reges terræ: 11
omnes gentes ſeruient ei:
*Quia liberabit pauperem a potente: & 12
pauperem, cui non erat adiutor.
*Parcet pauperi & inopi: & animas pau 13
perum ſaluas faciet.
*Ex vſuris & iniquitate redimet animas 14
eorum: & honorabile nomen eorum co-
ram illo.
*Et viuet, & dabitur ei de auro Arabiæ, 15
& adorabunt de ipſo ſemper: tota die be-
nedicent ei.
*Et erit firmamentum in terra in ſum- 16
mis montium, ſuperextolletur ſuper Liba-
num fructus eius: & florebunt de ciuitate
ſicut fœnum terræ.
*Sit nomen eius benedictum in ſæcula: 17
ante Solem permanet nomen eius.
Et benedicentur in ipſo omnes tribus
terræ: omnes gentes magnificabunt eum.
*Benedictus Dominus Deus Iſrael, qui 18
facit mirabilia ſolus:
*Et benedictum nomen maieſtatis eius 19
in æternum: & replebitur maieſtate eius
omnis terra: fiat, fiat.
*Defecerunt laudes Dauid filij Ieſſe. 20

1 Pſalmus Aſaph. LXXII.

QVAM bonus Iſrael Deus his, qui recto
ſunt corde!
2 *Mei autem pene moti ſunt pedes: pe-
ne effuſi ſunt greſſus mei.
3 *Quia zelaui ſuper iniquos, pacem pec-
catorum videns.
4 *Quia non eſt reſpectus morti eorum:
& firmamentum in plaga eorum.
5 *In labore hominum non ſunt, & cum
hominibus non flagellabuntur:
6 *Ideo tenuit eos ſuperbia, operti ſunt
iniquitate & impietate ſua.
7 *Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorũ:
tranſierunt in affectum cordis.
8 *Cogitauerũt, & locuti ſunt nequitiam:
iniquitatem in excelſo locuti ſunt.
9 *Poſuerunt in cælum os ſuum: & lin-
guã eorum tranſiuit in terra.
10 *Ideo conuertetur populus meus hic:
& dies pleni inuenientur in eis.
11 *Et dixerunt: Quomodo ſcit Deus, &
ſi eſt ſcientia in excelſo?
12 *Ecce ipſi peccatores, & abundantes in
ſæculo, obtinuerunt diuitias.
13 *Et dixi: Ergo ſine cauſa iuſtificaui cor
meum, & laui inter innocentes manus
meas:
14 *Et fui flagellatus tota die, & caſtigatio
mea in matutinis.
15 *Si dicebam: Narrabo ſic: ecce natio-
nem filiorum tuorum reprobaui.
16 *Exiſtimabam vt cognoſcerem hoc, la-
bor eſt ante me:
17 *Donec intrem in Sanctuarium Dei: &
intelligam in nouiſſimis eorum.
18 *Verumtamen propter dolos poſuiſti
eis: deiecisti eos dum alleuarentur.
19 *Quomodo facti ſunt in deſolationem,
ſubito defecerunt: perierunt propter ini-
quitatem ſuam.
20 *Velut ſomnium ſurgentium Domine,
in ciuitate tua imaginem ipſorum ad nihi-
lum rediges.
21 *Quia inflammatum eſt cor meum, &
22 renes mei commutati ſunt: * & ego ad
nihilum

nihilum redactus ſum, & neſciui.
*Vt iumentum factus ſum apud te: & 23
ego ſemper tecum.
*Tenuiſti manum dexteram meam: & 24
in voluntate tua deduxiſti me,& cum glo-
ria ſuſcepiſti me.
*Quid enim mihi eſt in cælo? & a te 25
quid volui ſuper terram?
*Defecit caro mea,& cor meum: Deus 26
cordis mei,& pars mea Deus in æternum.
*Quia ecce, qui elongant ſe a te, peri- 27
bunt: perdidiſti omnes, qui fornicantur
abs te.
*Mihi autem adhærere Deo bonum eſt: 28
ponere in Domino Deo ſpem meam:
Vt annunciem omnes prædicationes
tuas, in portis filiæ Sion.

Intellectus Aſaph. LXXIII. 1

VT quid Deus repuliſti in finem: ira-
tus eſt furor tuus ſuper oues paſcuæ
tuæ?
*Memor eſto congregationis tuæ,quam 2
poſſediſti ab initio.
Redemiſti virgam hereditatis tuæ: mõs
Sion, in quo habitaſti in eo.
*Leua manus tuas in ſuperbias eorum 3
in finem: quanta malignatus eſt inimicus
in ſancto!
*Et gloriati ſunt qui oderunt te: in me- 4
dio ſollemnitatis tuæ.
Poſuerunt ſigna ſua,ſigna: * & non co- 5
gnouerunt ſicut in exitu ſuper ſummum.
Quaſi in ſilua lignorum ſecuribus* exci- 6
derunt ianuas eius in idipſum: in ſecuri,
& aſcia deiecerunt eam.
*Incenderunt igni Sanctuarium tuum: 7
in terra polluerunt tabernaculum nomi-
nis tui.
*Dixerũt in corde ſuo cognatio eorum 8
ſimul: quieſcere faciamus omnes dies fe-
ſtos Dei a terra.
*Signa noſtra non vidimus,iam non eſt 9
propheta: & nos non cognoſcet amplius.
*Vſquequo Deus improperabit inimi- 10
cus: irritat aduerſarius nomen tuum in fi-
nem?
11 *Vt quid auertis manum tuam,& dex-
teram tuam,de medio ſinu tuo in finem?
12 *Deus autem rex noſter ante ſæcula:
operatus eſt ſalutem in medio terræ.
13 *Tu confirmaſti in virtute tua mare:
contribulaſti capita draconum in aquis.
14 *Tu confregiſti capita draconis: dediſti
eum eſcam populis Æthiopum.
15 *Tu dirupiſti fontes,& torrentes: tu ſic-
caſti fluuios Ethan.
16 *Tuus eſt dies,& tua eſt nox: tu fabri-
catus es auroram & ſolem.
17 *Tu feciſti omnes terminos terræ: æſta-
tem & ver tu plaſmaſti ea.
18 *Memor eſto huius, inimicus imprope-
rauit Domino: & populus inſipiens inci-
tauit nomen tuum.
19 *Ne tradas beſtijs animas confitentes
tibi,& animas pauperum tuorum ne obli-
uiſcaris in finem.
20 *Reſpice in teſtamentum tuum: quia
repleti ſunt, qui obſcurati ſunt terræ do-
mibus iniquitatum.
21 *Ne auertatur humilis factus confuſus:
pauper & inops laudabunt nomen tuum.
22 *Exurge Deus, iudica cauſam tuam:
memor eſto improperiorum tuorum, eo-
rum quæ ab inſipiente ſunt tota die.
23 *Ne obliuiſcaris voces inimicorum tuo-
rum: ſuperbia eorum, qui te oderunt, a-
ſcendit ſemper.

1 In finem, Ne corrumpas,
Pſalmus Cantici Aſaph.
LXXIIII.

2 CONFITEBIMVR tibi Deus: confite-
bimur,& inuocabimus nomen tuum.
3 Narrabimus mirabilia tua: * cum acce-
pero tempus, ego iuſtitias iudicabo.
4 *Liquefacta eſt terra,& omnes qui habi
tant in ea: ego cõfirmaui columnas eius.
5 *Dixi iniquis: Nolite inique agere: &
delinquentibus: Nolite exaltare cornu:
6 *Nolite extollere in altum cornu ve-
ſtrum: nolite loqui aduerſus Deum ini-
quitatem.
7 *Quia neque ab Oriẽte,neque ab Occi-
dente,

dente, neque a deſertis montibus :*quoniã 8
Deus iudex eſt .
Hunc humiliat, & hunc exaltat :* quia 9
calix in manu Domini vini meri plenus
miſto .
Et inclinauit ex hoc in hoc : verumtamen fæx eius nõ eſt exinanita : bibent omnes peccatores terræ .
*Ego autem annunciabo in ſæculum : 10
cantabo Deo Iacob .
*Et omnia cornua peccatorum confrin 11
gam : & exaltabuntur cornua iuſti .

In finem, in Laudibus, 1
Pſalmus Aſaph,
Canticum ad Aſſyrios . LXXV.

NOTVS in Iudæa Deus : in Iſrael ma- 2
gnum nomen eius .
*Et factus eſt in pace locus eius : & ha- 3
bitatio eius in Sion .
*Ibi confregit potentias arcuum, ſcu- 4
tum, gladium, & bellum .
*Illuminans tu mirabiliter a montibus 5
æternis :* turbati ſunt omnes inſipientes 6
corde .
Dormierunt ſomnũ ſuũ : & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarũ in manibus ſuis.
*Ab increpatione tua Deus Iacob dor- 7
mitauerunt qui aſcenderunt equos .
*Tu terribilis es, & quis reſiſtet tibi ? ex 8
tunc ira tua .
*De cælo auditum feciſti iudicium : ter- 9
ra tremuit & quieuit ,
*Cum exurgeret in iudicium Deus, vt 10
ſaluos faceret omnes manſuetos terræ .
*Quoniam cogitatio hominis confitebi- 11
tur tibi : & reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi .
*Vouete, & reddite Domino Deo veſtro : 12
omnes qui in circuitu eius affertis munera.
Terribili* & ei qui aufert ſpiritum prin- 13
cipum, terribili apud reges terræ .

In finem, pro Idithun, 1
Pſalmus Aſaph, LXXVI.

VOCE mea ad Dominum clamaui : vo- 2
ce mea ad Deum, & intendit mihi .
3 *In die tribulationis meæ Deum exqui-
ſiui, manibus meis nocte contra eum : &
non ſum deceptus.
4 Renuit conſolari anima mea, * memor
fui Dei, & delectatus ſum, & exercitatus
ſum : & defecit ſpiritus meus.
5 *Anticipauerunt vigilias oculi mei : tur-
batus ſum, & non ſum locutus.
6 *Cogitaui dies antiquos : & annos æter-
nos in mente habui .
7 *Et meditatus ſum nocte cum corde
meo, & exercitabar, & ſcopebam ſpiri-
tum meum .
8 *Numquid in æternum proijciet Deus :
aut non apponet vt cõplacitior ſit adhuc?
9 *Aut in finem miſericordiam ſuam ab-
ſcindet, a generatione in generationem ?
10 *Aut obliuiſcetur miſereri Deus ? aut
continebit in ira ſua miſericordias ſuas ?
11 *Et dixi : Nunc cœpi : hæc mutatio de-
xteræ Excelſi .
12 *Memor fui operum Domini : quia me-
mor ero ab initio mirabilium tuorum,
13 *Et meditabor in omnibus operibus tuis:
& in adinuentionibus tuis exercebor .
14 *Deus in ſancto via tua : quis Deus ma-
15 gnus ſicut Deus noſter ? * tu es Deus qui
facis mirabilia .
Notam feciſti in populis virtutem tuã :
16 *redemiſti in brachio tuo populum tuum,
filios Iacob, & Ioſeph .
17 *Viderunt te aquæ Deus, viderunt te
aquæ : & timuerunt & turbatæ ſunt abyſſi.
18 *Multitudo ſonitus aquarum : vocem
dederunt nubes .
19 Etenim ſagittæ tuæ tranſeunt : *vox to-
nitrui tui in rota .
Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ : commota eſt & contremuit terra .
20 *In mari via tua, & ſemitæ tuæ in aquis
multis : & veſtigia tua non cognoſcentur .
21 *Deduxiſti ſicut oues populum tuum,
in manu Moyſi & Aaron :

1 Intellectus Aſaph . LXXVII.

2 ATTENDITE popule meus legem
meam : inclinate aurem veſtram in
verba

verba oris mei.
*Aperiam in parabolis os meum: lo- 2
quar propoſitiones ab initio.
*Quanta audiuimus & cognouimus ea: 3
& patres noſtri narrauerunt nobis.
*Non ſunt occultata a filijs eorum, in 4
generatione altera.
Narrantes laudes Domini, & virtutes
eius, & mirabilia eius quæ fecit.
*Et ſuſcitauit teſtimonium in Iacob: & 5
legem poſuit in Iſrael.
Quanta mandauit patribus noſtris no-
ta facere ea filijs ſuis: *vt cognoſcat gene- 6
ratio altera.
Filij qui naſcentur, & exurgent, & nar-
rabunt filijs ſuis,
*Vt ponant in Deo ſpem ſuam, & non 7
obliuiſcantur operum Dei: & mandata eius
exquirant:
*Ne fiant ſicut patres eorum: genera- 8
tio praua & exaſperans.
Generatio, quæ non direxit cor ſuum:
& non eſt creditus cum Deo ſpiritus eius.
*Filij Ephrem intendentes, & mittentes 9
arcum: conuerſi ſunt in die belli.
*Non cuſtodierunt teſtamentum Dei: 10
& in lege eius noluerunt ambulare.
*Et obliti ſunt benefactorum eius, & 11
mirabilium eius quæ oſtendit eis.
*Coram patribus eorum fecit mirabilia 12
in terra Ægypti, in campo Taneos.
*Interrupit mare, & perduxit eos: & ſta- 13
tuit aquas quaſi in vtre,
*Et deduxit eos in nube diei: & tota 14
nocte in illuminatione ignis.
*Interrupit petram in eremo: & ada- 15
quauit eos velut in abyſſo multa.
*Et eduxit aquam de petra: & deduxit 16
tamquam flumina aquas.
*Et appoſuerunt adhuc peccare ei: in 17
iram excitauerunt Excelſum in inaquoſo.
*Et tentauerunt Deũ in cordibus ſuis: 18
vt peterent eſcas animabus ſuis.
*Et male locuti ſunt de Deo: dixerunt: 19
Numquid poterit Deus parare menſam in
deſerto?
*Quoniam percuſſit petram, & fluxe- 20
runt aquæ, & torrentes inundauerunt.
Numquid & panem poterit dare, aut
parare menſam populo ſuo?
21 *Ideo audiuit Dominus, & diſtulit: &
ignis accenſus eſt in Iacob, & ira aſcen-
dit in Iſrael:
22 *Quia non crediderũt in Deo, nec ſpe-
rauerunt in ſalutari eius:
23 *Et mandauit nubibus deſuper, & ia-
nuas cæli aperuit.
24 *Et pluit illis manna ad manducandũ,
& panem cæli dedit eis.
25 *Panem angelorum manducauit homo:
cibaria miſit eis in abundantia.
26 *Tranſtulit Auſtrum de cælo: & indu-
xit in virtute ſua Africum.
27 *Et pluit ſuper eos ſicut puluerem car-
nes: & ſicut arenã maris volatilia pennata.
28 *Et ceciderunt in medio caſtrorum eo-
rum: circa tabernacula eorum.
29 *Et manducauerunt & ſaturati ſunt ni-
30 mis, & deſiderium eorum attulit eis; *non
ſunt fraudati a deſiderio ſuo.
Adhuc eſcæ eorum erant in ore ipſo-
31 rum: *& ira Dei aſcendit ſuper eos.
Et occidit pingues eorum, & electos
Iſrael impediuit.
32 *In omnibus his peccauerunt adhuc: &
non crediderunt in mirabilibus eius.
33 *Et defecerunt in vanitate dies eorum:
& anni eorum cum feſtinatione.
34 *Cum occideret eos, quærebãt eum: &
reuertebantur, & diluculo veniebant ad eũ.
35 *Et rememorati ſunt quia Deus adiutor
eſt eorum: & Deus excelſus redemptor eo-
rum eſt.
36 *Et dilexerunt eum in ore ſuo, & lingua
ſua mentiti ſunt ei:
37 *Cor autem eorũ non erat rectũ cũ eo:
nec fideles habiti ſunt in teſtamento eius.
38 *Ipſe autem eſt miſericors, & propitius
fiet peccatis eorum: & non diſperdet eos.
Et abundauit vt auerteret iram ſuam:
& non accendit omnem iram ſuam:
39 *Et recordatus eſt quia caro ſunt: ſpiri-
tus vadens, & non rediens.
40 *Quoties exacerbauerũt eum in deſerto,
in

in iram concitauerunt eum in inaquoſo?
*Et conuerſi ſunt,& tentauerunt Deum: 41
& ſanctum Iſrael exacerbauerunt.
*Non ſunt recordati manus eius, die, 42
qua redemit eos de manu tribulantis,
*Sicut poſuit in Ægypto ſigna ſua, & 43
prodigia ſua in campo Taneos.
*Et conuertit in ſanguinem flumina eo- 44
rum, & imbres eorum, ne biberent.
*Miſit in eos cœnomyiam, & comedit 45
eos: & ranam,& diſperdidit eos.
*Et dedit ærugini fructus eorum: & la- 46
bores eorum locuſtæ.
*Et occidit in grandine vineas eorum: 47
& moros eorum in pruina.
*Et tradidit grandini iumenta eorum: 48
& poſſeſſionem eorum igni.
*Miſit in eos iram indignationis ſuæ: 49
indignationem, & iram, & tribulationem:
immiſſiones per angelos malos.
*Viam fecit ſemitæ iræ ſuæ, non peper- 50
cit a morte animabus eorum: & iumenta
eorum in morte concluſit.
*Et percuſſit omne primogenitum in 51
terra Ægypti: primitias omnis laboris eo-
rum in tabernaculis Cham.
*Et abſtulit ſicut oues populum ſuum: 52
& perduxit eos tamquã gregem in deſerto.
*Et deduxit eos in ſpe,& non timuerũt: 53
& inimicos eorum operuit mare.
*Et induxit eos in montem ſanctificatio- 54
nis ſuæ, montem, quem acquiſiuit dexte-
ra eius.
Et eiecit a facie eorum Gentes: & ſorte
diuiſit eis terrã in funiculo diſtributionis:
*Et habitare fecit in tabernaculis eo- 55
rum tribus Iſrael.
*Et tentauerunt, & exacerbauerunt 56
Deum excelſum: & teſtimonia eius non
cuſtodierunt.
*Et auerterunt ſe, & non ſeruauerunt 57
pactum: quemadmodum patres eorum,
conuerſi ſunt in arcum prauum.
*In iram concitauerunt eum in collibus 58
ſuis: & in ſculptilibus ſuis ad æmulationem
eum prouocauerunt.
*Audiuit Deus, & ſpreuit: & ad nihi- 59
lum redegit valde Iſrael.
60 *Et repulit tabernaculum Silo, taberna-
culum ſuum, vbi habitauit in hominibus.
61 *Et tradidit in captiuitatem virtutem
eorum: & pulchritudinem eorum in ma-
nus inimici.
62 *Et concluſit in gladio populum ſuum:
& hereditatem ſuam ſpreuit.
63 *Iuuenes eorum comedit ignis: & virgi-
nes eorum non ſunt lamentatæ.
64 *Sacerdotes eorum in gladio cecide-
runt: & viduæ eorum non plorabantur.
65 *Et excitatus eſt tamquã dormiens Do-
minus, tamquam potens crapulatus a vino.
66 *Et percuſſit inimicos ſuos in poſterio-
ra: opprobrium ſempiternum dedit illis.
67 *Et repulit tabernaculum Ioſeph: & tri-
bum Ephraim non elegit:
68 *Sed elegit tribum Iuda, montem Sion
quem dilexit.
69 *Et ædificauit ſicut vnicornium ſancti-
ficium ſuum in terra, quam fundauit in
ſæcula.
70 *Et elegit Dauid ſeruum ſuum, & ſu-
ſtulit eum de gregibus ouium: de poſt fœ-
tantes accepit eum;
71 *Paſcere Iacob ſeruum ſuum, & Iſraël
hereditatem ſuam:
72 *Et pauit eos in innocentia cordis ſui:
& in intellectibus manuum ſuarum dedu-
xit eos.

1 Pſalmus Aſaph. LXXVIII.

DEVS venerunt Gentes in hereditatem
tuam, polluerunt templum ſanctum
tuum: poſuerunt Ieruſalem in pomorum
cuſtodiam.
2 *Poſuerunt morticina ſeruorũ tuorum,
eſcas volatilibus cæli: carnes ſanctorum
tuorum beſtijs terræ.
3 *Effuderunt ſanguinem eorum tãqnam
aquam in circuitu Ieruſalem: & non erat
qui ſepeliret.
4 *Facti ſumus opprobrium vicinis no-
ſtris: ſubſannatio & illuſio his, qui in cir-
cuitu noſtro ſunt.
5 *Vſquequo Domine iraſcéris in finem:

accendetur velut ignis zelus tuus?
*Effunde iram tuam in Gentes, quæ te 6
non nouerunt: & in regna, quæ nomen
tuum non inuocauerunt:
*Quia comederunt Iacob: & locum eius 7
deſolauerunt.
*Ne memineris iniquitatum noſtrarum 8
antiquarum, cito anticipent nos miſericordiæ
tuæ: quia pauperes facti ſumus nimis.
*Adiuua nos Deus ſalutaris noſter: & 9
propter gloriam nominis tui Domine libera
nos: & propitius eſto peccatis noſtris,
propter nomen tuum:
*Ne forte dicant in Gentibus: Vbi eſt 10
Deus eorum? & innoteſcat in nationibus
coram oculis noſtris.

Vltio ſanguinis ſeruorum tuorum, qui
effuſus eſt: *introeat in conſpectu tuo gemitus 11
compeditorum.

Secundum magnitudinem brachij tui,
poſſide filios mortificatorum.

*Et redde vicinis noſtris ſeptuplum in 12
ſinu eorum: improperium ipſorum, quod
exprobrauerunt tibi Domine.

*Nos autem populus tuus, & oues paſcuæ 13
tuæ, confitebimur tibi in ſæculum:

In generationem & generationem annunciabimus
laudem tuam.

In finem, Pro ijs, qui commutabuntur, 1
teſtimonium Aſaph, Pſalmus.

LXXIX.

QVI regis Iſrael, intende: qui deducis 2
velut ouem Ioſeph.

Qui ſedes ſuper cherubim, manifeſtare
*coram Ephraim, Beniamin, & Manaſſe. 3

Excita potentiam tuam, & veni, vt ſaluos
facias nos.

*Deus conuerte nos: & oſtende faciem 4
tuam, & ſalui erimus.

*Domine Deus virtutum, quouſque iraſcéris 5
ſuper orationem ſerui tui?

*Cibabis nos pane lacrymarum: & potum 6
dabis nobis in lacrymis in menſura?

*Poſuiſti nos in contradictionem vici- 7
nis noſtris: & inimici noſtri ſubſannauerunt
nos.

8 *Deus virtutum conuerte nos: & oſtende
faciem tuam, & ſalui erimus.

9 *Vineam de Ægypto tranſtuliſti: eieciſti
Gentes, & plantaſti eam.

10 *Dux itineris fuiſti in conſpectu eius:
plantaſti radices eius, & impleuit terram.

11 *Operuit montes vmbra eius: & arbuſta
eius cedros Dei.

12 *Extendit palmites ſuos vſque ad mare:
& vſque ad flumen propagines eius.

13 *Vt quid deſtruxiſti maceriam eius: &
vindemiant eam omnes, qui prætergrediuntur
viam?

14 *Exterminauit eam aper de ſilua: & ſingularis
ferus depaſtus eſt eam.

15 *Deus virtutum conuertere: reſpice de
cælo, & vide, & viſita vineam iſtam.

16 *Et perfice eam, quam plantauit dextera
tua: & ſuper filium hominis, quem confirmaſti
tibi.

17 *Incenſa igni, & ſuffoſſa ab increpatione
vultus tui peribunt.

18 *Fiat manus tua ſuper virum dexteræ
tuæ: & ſuper filium hominis, quem confirmaſti
tibi.

19 *Et non diſcedimus a te, viuificabis nos:
& nomen tuum inuocabimus.

20 *Domine Deus virtutum conuerte nos:
& oſtende faciem tuam, & ſalui erimus.

In finem,
1 Pro torcularibus, Pſalmus ipſi Aſaph.

LXXX.

2 EXVLTATE Deo adiutori noſtro: iubilate
Deo Iacob.

3 *Sumite pſalmum, & date tympanum:
pſalterium iucundum cum cithara.

4 *Buccinate in Neomenia tuba, in inſigni
die ſollemnitatis veſtræ:

5 *Quia præceptum in Iſrael eſt, & iudicium
Deo Iacob.

6 *Teſtimonium in Ioſeph poſuit illud,
cum exiret de Terra Ægypti: linguam,
quam non nouerat, audiuit.

Diuer-

*Diuertit ab oneribus dorſum eius : 7
manus eius in cophino ſeruierunt.
*In tribulatione inuocaſti me, & libe- 8
raui te : exaudiui te in abſcondito tempe-
ſtatis : probaui te apud aquam contradi-
ctionis.
*Audi populus meus, & conteſtabor te: 9
Iſrael ſi audieris me, *non erit in te deus 10
recens, neque adorabis deum alienum.
*Ego enim ſum Dominus Deus tuus, 11
qui eduxi te de terra Ægypti : dilata os
tuum, & implebo illud.
*Et non audiuit populus meus vocem 12
meam : & Iſrael non intendit mihi.
*Et dimiſi eos ſecundum deſideria cor- 13
dis eorum, ibunt in adinuentionibus ſuis.
*Si populus meus audiſſet me : Iſrael ſi 14
in vijs meis ambulaſſet :
*Pro nihilo forſitan inimicos eorum 15
humiliaſſem : & ſuper tribulantes eos mi-
ſiſſem manum meam.
*Inimici Domini mentiti ſunt ei : & erit 16
tempus eorum in ſæcula.
*Et cibauit eos ex adipe frumenti : & de 17
petra, melle ſaturauit eos.

Pſalmus Aſaph. LXXXI. 1

DEvs ſtetit in ſynagoga deorum : in
medio autem deos dijudicat.
*Vſquequo iudicatis iniquitatem : & fa- 2
cies peccatorum ſumitis?
*Iudicate egeno, & pupillo : humilem, & 3
pauperem iuſtificate.
*Eripite pauperem : & egenum de mánu 4
peccatoris liberate.
*Neſcierunt, neque intellexerunt, in te- 5
nebris ambulant : mouebuntur omnia fun-
damenta terræ.
*Ego dixi : Dij eſtis, & filij excelſi omnes. 6
*Vos autem ſicut homines moriemini : 7
& ſicut vnus de principibus cadetis.
*Surge Deus, iudica terram : quoniam tu 8
hereditabis in omnibus Gentibus.

Canticum Pſalmi Aſaph. LXXXII. 1

DEvs, quis ſimilis erit tibi? ne taceas, 2
neque compeſcaris Deus :
3 *Quoniam ecce inimici tui ſonuerunt :
& qui oderunt te, extulerunt caput.
4 *Super populum tuum malignauerunt
conſilium : & cogitauerunt aduerſus ſan-
ctos tuos.
5 *Dixerunt : Venite, & diſperdamus eos
de gente : & non memoretur nomen Iſ-
rael vltra.
6 *Quoniam cogitauerunt vnanimiter : ſi-
mul aduerſum te teſtamentum diſpoſue-
7 runt, *tabernacula Idumæorum & Iſma-
helitæ :
8 Moab, & Agareni, *Gebal, & Ammon,
& Amalec : alienigenæ cum habitantibus
Tyrum.
9 *Etenim Aſſur venit cum illis : facti ſunt
in adiutorium filijs Lot.
10 *Fac illis ſicut Madian, & Siſaræ : ſicut
Iabin in torrente Ciſſon.
11 *Diſperierunt in Endor : facti ſunt vt
ſtercus terræ.
12 *Pone principes eorum ſicut Oreb, &
Zeb, & Zebee, & Salmana :
13 Omnes principes eorum :* qui dixerunt:
Hereditate poſſideamus Sanctuarium Dei.
14 *Deus meus pone illos vt rotam : & ſi-
cut ſtipulam ante faciem venti.
15 *Sicut ignis, qui comburit ſiluam : &
ſicut flammà comburens montes :
16 *Ita perſequéris illos in tempeſtate tua :
& in ira tua turbabis eos.
17 *Imple facies eorum ignominia : & quæ-
rent nomen tuum, Domine.
18 *Erubeſcant, & conturbentur in ſæcu-
lum ſæculi : & confundantur, & pereant.
19 *Et cognóſcant quia nomen tibi Do-
minus : tu ſolus Altiſſimus in omni terra.

In finem,
1 Pro torcularibus filijs Core, Pſalmus. LXXXIII.

2 QVAM dilecta tabernacula tua Domi-
3 ne virtutum :* concupiſcit, & deficit
anima mea in atria Domini.
Cor meum, & caro mea exultauerunt in
Deum viuum.
4 *Etenim paſſer inuenit ſibi domum : &

turtur nidum ſibi, vbi ponat pullos ſuos.

Altaria tua Domine virtutum: rex meus, & Deus meus.

*Beati, qui habitant in domo tua Domine: in ſæcula ſæculorum laudabunt te. 5

*Beatus vir, cuius eſt auxilium abs te: 6
aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit, *in val- 7
le lacrymarum in loco, quem poſuit.

*Etenim benedictionem dabit legiſlator, ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in Sion. 8

*Domine Deus virtutum exaudi orationem meam: auribus percipe Deus Iacob. 9

*Protector noſter aſpice Deus: & reſpice in faciem Chriſti tui: 10

*Quia melior eſt dies vna in atrijs tuis, ſuper millia. 11

Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei: magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.

*Quia miſericordiam, & veritatem diligit Deus: gratiam, & gloriam dabit Dominus. 12

*Non priuabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: Domine virtutum, beatus homo, qui ſperat in te. 13

In finem, Filijs Core, Pſalmus. LXXXIIII. 1

BENEDIXISTI Domine terram tuam: auertiſti captiuitatem Iacob. 2

*Remiſiſti iniquitatem plebis tuæ: operuiſti omnia peccata eorum. 3

*Mitigaſti omnem iram tuam: auertiſti ab ira indignationis tuæ. 4

*Conuerte nos Deus ſalutaris noſter: & auerte iram tuam a nobis. 5

*Numquid in æternum iraſcéris nobis? aut extendes iram tuam a generatione in generationem? 6

*Deus tu conuerſus viuificabis nos: & plebs tua lætabitur in te. 7

*Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam: & ſalutare tuum da nobis. 8

*Audiam quid loquatur in me Dominus Deus: quoniam loquetur pacem in plebem ſuam. 9

Et ſuper ſanctos ſuos: & in eos, qui conuertuntur ad cor.

10 *Verumtamen prope timentes eum ſalutare ipſius: vt inhabitet gloria in terra noſtra.

11 *Miſericordia, & veritas obuiauerunt ſibi: iuſtitia, & pax oſculatæ ſunt.

12 *Veritas de terra orta eſt: & iuſtitia de cælo proſpexit.

13 *Etenim Dominus dabit benignitatem: & terra noſtra dabit fructum ſuum.

14 *Iuſtitia ante eum ambulabit: & ponet in via greſſus ſuos.

Oratio ipſi Dauid. LXXXV.

1 INCLINA Domine aurem tuam, & exaudi me: quoniam inops, & pauper ſum ego.

2 *Cuſtodi animam meam, quoniam ſanctus ſum: ſaluum fac ſeruum tuum, Deus meus, ſperantem in te.

3 *Miſerere mei Domine, quoniam ad te
4 clamaui tota die: *lætifica animam ſerui
tui, quoniam ad te Domine animam meam leuaui.

5 *Quoniam tu Domine ſuauis, & mitis: & multæ miſericordiæ omnibus inuocantibus te.

6 *Auribus percipe Domine orationem meam: & intende voci deprecationis meæ.

7 *In die tribulationis meæ clamaui ad te: quia exaudiſti me.

8 *Non eſt ſimilis tui in dijs Domine: & non eſt ſecundum opera tua.

9 *Omnes gentes quaſcumque feciſti, venient, & adorabunt coram te Domine: & glorificabunt nomen tuum.

10 *Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia: tu es Deus ſolus.

11 *Deduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua: lætetur cor meum vt timeat nomen tuum.

12 *Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum:

13 *Quia miſericordia tua magna eſt ſuper me:

me : & eruiſti animam meam ex inferno
inferiori.
* Deus, iniqui inſurrexerunt ſuper me, 14
& ſynagoga potentium quæſierunt ani-
mam meam : & non propoſuerunt te in
conſpectu ſuo.
* Et tu Domine Deus miſerator & mi- 15
ſericors, patiens, & multæ miſericordiæ,
& verax,
* Reſpice in me, & miſerere mei, da im- 16
perium tuum puero tuo : & ſaluum fac fi-
lium ancillæ tuæ.
* Fac mecum ſignum in bonum, vt vi- 17
deant qui oderunt me, & confundantur :
quoniam tu Domine adiuuiſti me, & con-
ſolatus es me.

Filijs Core, Pſalmus Cantici. 1
LXXXVI.

FVNDAMENTA eius in montibus ſan-
ctis : * diligit Dominus portas Sion ſu- 2
per omnia tabernacula Iacob.
* Glorioſa dicta ſunt de te, ciuitas Dei. 3
* Memor ero Rahab, & Babylonis ſcien- 4
tium me.
Ecce alienigenæ, & Tyrus, & populus
Æthiopum, hi fuerunt illic.
* Numquid Sion dicet : Homo, & ho- 5
mo natus eſt in ea : & ipſe fundauit eam
Altiſſimus?
* Dominus narrabit in ſcripturis popu- 6
lorum, & principum : horum, qui fuerunt
in ea.
* Sicut lætantium omnium habitatio 7
eſt in te.

Canticum Pſalmi,
Filijs Core, in finem, pro Maheleth ad 1
reſpondendum, intellectus Eman
Ezrahitæ. LXXXVII.

DOMINE Deus ſalutis meæ : in die cla- 2
maui, & nocte coram te.
* Intret in conſpectu tuo oratio mea : in- 3
clina aurem tuam ad precem meam :
* Quia repleta eſt malis anima mea : & 4
vita mea inferno appropinquauit.
5 * Æſtimatus ſum cum deſcendentibus in
lacum : factus ſum ſicut homo ſine adiuto-
6 rio, * inter mortuos liber,
Sicut vulnerati dormiẽtes in ſepulchris,
quorum non es memor amplius : & ipſi de
manu tua repulſi ſunt.
7 * Poſuerunt me in lacu inferiori : in te-
nebroſis, & in vmbra mortis.
8 * Super me cõfirmatus eſt furor tuus : &
omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me.
9 * Longe feciſti notos meos a me : po-
ſuerunt me abominationem ſibi.
10 Traditus ſum, & non egrediebar : * oculi
mei languerunt præ inopia.
Clamaui ad te Domine tota die : expan-
di ad te manus meas.
11 * Numquid mortuis facies mirabilia :
aut medici ſuſcitabunt, & confitebuntur
tibi?
12 * Numquid narrabit aliquis in ſepulchro
miſericordiam tuam, & veritatem tuam in
perditione?
13 * Numquid cognoſcentur in tenebris
mirabilia tua : & iuſtitia tua in terra obli-
uionis?
14 * Et ego ad te Domine clamaui : & ma-
ne oratio mea præueniet te.
15 * Vt quid Domine repellis orationem
meam : auertis faciem tuam a me?
16 * Pauper ſum ego, & in laboribus a iu-
uentute mea : exaltatus autem, humiliatus
ſum & conturbatus.
17 * In me tranſierunt iræ tuæ : & terrores
tui conturbauerunt me.
18 * Circumdederunt me ſicut aqua tota
die : circumdederunt me ſimul.
19 * Elongaſti a me amicum, & proximum :
& notos meos a miſeria.

1 Intellectus Ethan Ezrahitæ.
LXXXVIII.

2 MISERICORDIAS Domini in æter-
num cantabo.
In generationem & generationem an-
nunciabo veritatem tuam, in ore meo.

*Quoniam dixiſti: In æternum miſeri- 3
cordia ædificabitur in cælis: præparabitur
veritas tua in eis.
*Diſpoſui teſtamentum electis meis, iu- 4
raui Dauid ſeruo meo: *vſque in æternum 5
præparabo ſemen tuum.
Et ædificabo in generationem, & gene-
rationem ſedem tuam.
*Confitebuntur cæli mirabilia tua Do- 6
mine: etenim veritatem tuam in eccleſia
ſanctorum.
*Quoniam quis in nubibus æquabitur 7
Domino: ſimilis erit Deo in filijs Dei?
*Deus, qui glorificatur in conſilio ſan- 8
ctorum: magnus & terribilis ſuper omnes
qui in circuitu eius ſunt.
*Domine Deus virtutum quis ſimilis ti- 9
bi? potens es Domine, & veritas tua in cir-
cuitu tuo.
*Tu dominaris poteſtati maris: motum 10
autem fluctuum eius tu mitigas.
*Tu humiliaſti ſicut vulneratum, ſuper- 11
bum: in brachio virtutis tuæ diſperſiſti ini-
micos tuos.
*Tui ſunt cæli, & tua eſt terra, orbem 12
terræ & plenitudinem eius tu fundaſti:
*aquilonem, & mare tu creaſti. 13
Thabor & Hermon in nomine tuo exul-
tabunt: *tuum brachium cum potentia. 14
Firmetur manus tua, & exaltetur dexte-
ra tua: *iuſtitia & iudicium præparatio ſe- 15
dis tuæ.
Miſericordia & veritas præcedent fa-
ciem tuam: *beatus populus, qui ſcit iubi- 16
lationem.
Domine, in lumine vultus tui ambula-
bunt, *& in nomine tuo exultabunt tota 17
die: & in iuſtitia tua exaltabuntur.
*Quoniam gloria virtutis eorum tu es: 18
& in beneplacito tuo exaltabitur cornu
noſtrum.
*Quia Domini eſt aſſumptio noſtra: & 19
ſancti Iſrael regis noſtri.
*Tunc locutus es in viſione ſanctis tuis, 20
& dixiſti: Poſui adiutorium in potente: &
exaltaui electum de plebe mea.
*Inueni Dauid ſeruum meum: oleo ſan- 21
cto meo vnxi eum.
22 *Manus enim mea auxiliabitur ei: &
brachium meum confortabit eum.
23 *Nihil proficiet inimicus in eo, & filius
iniquitatis non apponet nocere ei.
24 *Et concidã a facie ipſius inimicos eius:
& odientes eum in fugam conuertam.
25 *Et veritas mea, & miſericordia mea
cum ipſo: & in nomine meo exaltabitur
cornu eius.
26 *Et ponam in mari manum eius: & in
fluminibus dexteram eius.
27 *Ipſe inuocabit me: Pater meus es tu:
Deus meus, & ſuſceptor ſalutis meæ.
28 *Et ego primogenitum ponam illum,
excelſum præ regibus terræ.
29 *In æternum ſeruabo illi miſericordiam
meam: & teſtamentum meum fidele ipſi.
30 *Et ponã in ſæculum ſæculi ſemen eius:
& thronum eius ſicut dies cæli.
31 *Si autem dereliquerint filij eius legem
meã: & in iudicijs meis non ambulauerint:
32 *Si iuſtitias meas profanauerint: &
mandata mea non cuſtodierint:
33 *Viſitabo in virga iniquitates eorum: &
in verberibus peccata eorum.
34 *Miſericordiam autem meam non di-
ſpergam ab eo: neque nocebo in veritate
mea:
35 *Neque profanabo teſtamẽtum meum:
& quæ procedunt de labijs meis non fa-
ciam irrita.
36 *Semel iuraui in ſancto meo, ſi Dauid
37 mentiar: *ſemen eius in æternum manebit.
38 *Et thronus eius ſicut Sol in conſpectu
meo, & ſicut Luna perfecta in æternum:
& teſtis in cælo fidelis.
39 *Tu vero repuliſti & deſpexiſti: diſtuli-
ſti Chriſtum tuum.
40 *Euertiſti teſtamentum ſerui tui: pro-
fanaſti in terra Sanctuarium eius.
41 *Deſtruxiſti omnes ſepes eius: poſuiſti
firmamentum eius formidinem.
42 *Diripuerunt eum omnes tranſeuntes
viam: factus eſt opprobrium vicinis ſuis.
43 *Exaltaſti dexteram deprimẽtium eum:
lætificaſti omnes inimicos eius.
Auer-

*Auertiſti adiutorium gladij eius : & nō 44
es auxiliatus ei in bello.
*Deſtruxiſti eum ab emundatione : & 45
ſedem eius in terram colliſiſti.
*Minoraſti dies temporis eius : perfudi- 46
ſti eum confuſione.
*Vſquequo Domine auertis in finem : 47
exardeſcet ſicut ignis ira tua?
*Memorare quæ mea ſubſtantia : num- 48
quid enim vane conſtituiſti omnes filios
hominum?
*Quis eſt homo, qui viuet, & non vide- 49
bit mortem : eruet animam ſuam de ma-
nu inferi?
*Vbi ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ 50
Domine, ſicut iuraſti Dauid in veritate
tua?
*Memor eſto Domine opprobrij ſeruo- 51
rum tuorum (quod continui in ſinu meo)
multarum gentium.
*Quod exprobrauerunt inimici tui Do- 52
mine, quod exprobrauerunt commutatio-
nem Chriſti tui.
*Benedictus Dominus in æternum : fiat, 53
fiat.

Oratio Moyſi hominis Dei. 1
LXXXIX.

DOMINE, refugium factus es nobis :
a generatione in generationem.
*Priuſquam montes fierent, aut forma- 2
retur terra, & orbis : a ſæculo & vſque in
ſæculum tu es Deus.
*Ne auertas hominem in humilitatem : 3
& dixiſti : Conuertimini filij hominum.
*Quoniam mille anni ante oculos tuos, 4
tamquam dies heſterna, quæ prætérijt,
Et cuſtodia in nocte, * quæ pro nihilo 5
habentur, eorum anni erunt.
*Mane ſicut herba tranſeat, mane flo- 6
reat, & tranſeat : veſpere decidat, induret,
& areſcat.
*Quia defecimus in ira tua, & in furo- 7
re tuo turbati ſumus.
*Poſuiſti iniquitates noſtras in conſpe- 8
ctu tuo : ſæculum noſtrum in illuminatio-
ne vultus tui.

9 *Quoniam omnes dies noſtri defece-
runt : & in ira tua defecimus.
Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur :
10 *dies annorum noſtrorum in ipſis, ſeptua-
ginta anni.
Si autem in potentatibus octoginta an-
ni : & amplius eorum, labor & dolor.
Quoniam ſuperuenit manſuetudo : &
corripiemur.
11 *Quis nouit poteſtatem iræ tuæ : & præ
12 timore tuo iram tuam *dinumerare?
Dexteram tuam ſic notam fac : & eru-
ditos corde in ſapientia.
13 *Conuertere Domine vſquequo? & de-
precabilis eſto ſuper ſeruos tuos.
14 *Repleti ſumus mane miſericordia tua :
& exultauimus, & delectati ſumus omnibus
diebus noſtris.
15 *Lætati ſumus pro diebus, quibus nos
humiliaſti : annis, quibus vidimus mala.
16 *Reſpice in ſeruos tuos, & in opera tua :
& dirige filios eorum.
17 *Et ſit ſplendor Domini Dei noſtri ſu-
per nos, & opera manuum noſtrarum diri-
ge ſuper nos : & opus manuum noſtra-
rum dirige.

Laus Cantici Dauid.
XC.

1 QVI habitat in adiutorio Altiſsimi,
in protectione Dei cæli commora-
bitur.
2 *Dicet Domino : Suſceptor meus es tu,
& refugium meum : Deus meus ſperabo
in eum.
3 *Quoniam ipſe liberauit me de laqueo
venantium, & a verbo aſpero.
4 *Scapulis ſuis obumbrabit tibi : & ſub
pennis eius ſperabis.
5 *Scuto circumdabit te veritas eius : non
timebis a timore nocturno,
6 *A ſagitta volante in die, a negotio pe-
rambulante in tenebris : ab incurſu, & dæ-
monio meridiano.
7 *Cadent a latere tuo mille, & decem
millia a dextris tuis : ad te autem non ap-
propinquabit.

Ve-

*Verumtamen oculis tuis conſiderabis: 8
& retributionem peccatorum videbis.
*Quoniam tu es Domine ſpes mea: Al- 9
tiſſimum poſuiſti refugium tuum.
*Non accedet ad te malum: & flagellum 10
non appropinquabit tabernaculo tuo.
*Quoniam angelis ſuis mandauit de te: 11
vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis.
*In manibus portabunt te: ne forte of- 12
fendas ad lapidem pedem tuum.
*Super aſpidem, & baſiliſcum ambula- 13
bis: & conculcabis leonem & draconem.
*Quoniam in me ſperauit, liberabo eum: 14
protegam eum, quoniam cognouit no-
men meum.
*Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: 15
cum ipſo ſum in tribulatione: eripiam
eum & glorificabo eum.
*Longitudine dierum replebo eum: & 16
oſtendam illi ſalutare meum.

Pſalmus Cantici,
In die ſabbati. XCI. 1

BONVM eſt confiteri Domino: & pſal- 2
lere nomini tuo Altiſſime:
*Ad annunciãdum mane miſericordiam 3
tuam: & veritatem tuam per noctem.
*In decachordo, pſalterio: cum cantico, 4
in cithara.
*Quia delectaſti me Domine in factu- 5
ra tua: & in operibus manuum tuarum
exultabo.
*Quàm magnificata ſunt opera tua Do- 6
mine! nimis profundæ factæ ſunt cogita-
tiones tuæ.
*Vir inſipiens non cognoſcet: & ſtultus 7
non intelliget hæc.
*Cum exorti fuerint peccatores ſicut fœ- 8
num: & apparuerint omnes, qui operantur
iniquitatem:
Vt intereant in ſæculum ſæculi: *tu au- 9
tem Altiſſimus in æternum Domine.
*Quoniam ecce inimici tui Domine, 10
quoniam ecce inimici tui peribunt: &
diſpergentur omnes, qui operantur iniqui-
tatem.
*Et exaltabitur ſicut vnicornis cornu 11
meum: & ſenectus mea in miſericordia
vberi.
12 *Et deſpexit oculus meus inimicos meos:
& in inſurgentibus in me malignantibus
audiet auris mea.
13 *Iuſtus, vt palma florebit: ſicut cedrus
Libani multiplicabitur.
14 *Plantati in domo Domini, in atrijs do-
mus Dei noſtri florebunt.
15 *Adhuc multiplicabuntur in ſenecta
16 vberi: & bene patientes erunt, *vt annun-
cient:
Quoniam rectus Dominus Deus noſter:
& non eſt iniquitas in eo.

Laus Cantici ipſi Dauid in die ante
ſabbatum, quando fundata
eſt terra. XCII.

1 DOMINVS regnauit, decorem indutus
eſt: indutus eſt Dominus fortitudi-
nem, & præcinxit ſe.
Etenim firmauit orbem terræ, qui non
commouebitur.
2 *Parata ſedes tua ex tunc: a ſæculo
tu es.
3 *Eleuauerunt flumina Domine: eleua-
uerunt flumina vocem ſuam.
4 Eleuauerunt flumina fluctus ſuos, *a vo-
cibus aquarum multarum.
Mirabiles elationes maris: mirabilis in
altis Dominus.
5 *Teſtimonia tua credibilia facta ſunt
nimis: domum tuam decet ſanctitudo Do-
mine in longitudinem dierum.

Pſalmus ipſi Dauid,
Quarta ſabbati. XCIII.

1 DEVS vltionum Dominus: Deus vl-
tionum libere egit.
2 *Exaltare qui iudicas terram: redde re-
tributionem ſuperbis.
3 *Vſquequo peccatores Domine: vſque-
quo peccatores gloriabuntur:
4 *Effabuntur, & loquentur iniquitatem:
loquentur omnes, qui operantur iniuſti-
tiam?

Popu-

*Populum tuum Domine humiliaue- 5
runt: & hereditatem tuam vexauerunt.
*Viduam,& aduenam interfecerunt: & 6
pupillos occiderunt.
*Et dixerunt: Non videbit Dominus, 7
nec intelliget Deus Iacob.
*Intelligite inſipiẽtes in populo: & ſtul 8
ti aliquando ſapite.
*Qui plantauit aurem, non audiet? aut 9
qui finxit oculum, non conſiderat?
*Qui corripit gentes, non arguet: qui 10
docet hominem ſcientiam?
*Dominus ſcit cogitationes hominum, 11
quoniam vanæ ſunt.
*Beatus homo, quem tu erudieris Do- 12
mine: & de lege tua docueris eum.
*Vt mitiges ei à diebus malis: donec 13
fodiatur peccatori fouea.
*Quia non repellet Dominus plebem 14
ſuã: & hereditatem ſuam non derelinquet.
*Quoaduſque iuſtitia conuertatur in iu- 15
dicium: & qui iuxta illam omnes qui re-
cto ſunt corde.
*Quis conſurget mihi aduerſus mali- 16
gnantes? aut quis ſtabit mecum aduerſus
operantes iniquitatem?
*Niſi quia Dominus adiuuit me: paulo- 17
minus habitaſſet in inferno anima mea.
*Si dicebam: Motus eſt pes meus: miſe- 18
ricordia tua Domine adiuuabat me.
*Secundum multitudinem dolorũ meo- 19
rum in corde meo: conſolationes tuæ læ-
tificauerunt animam meam.
*Numquid adhæret tibi ſedes iniquita- 20
tis: qui fingis laborem in præcepto?
*Captabunt in animam iuſti: & ſangui- 21
nem innocentem condemnabunt.
*Et factus eſt mihi Dominus in refugiũ: 22
& Deus meus in adiutorium ſpei meæ.
*Et reddet illis iniquitatem ipſorum: & 23
in malitia eorum diſperdet eos: diſperdet
illos Dominus Deus noſter.

Laus Cantici ipſi Dauid.
XCIIII.

VENITE, exultemus Domino: iubi-
lemus Deo ſalutari noſtro:

2 *Præoccupemus faciem eius in confeſ-
ſione: & in pſalmis iubilemus ei.
3 *Quoniam Deus magnus Dominus: &
rex magnus ſuper omnes deos.
4 *Quia in manu eius ſunt omnes fines
terræ: & altitudines montium ipſius ſunt.
5 *Quoniam ipſius eſt mare, & ipſe fecit
illud: & ſiccam manus eius formauerunt.
6 *Venite adoremus, & procidamus: &
ploremus ante Dominum, qui fecit nos.
7 *Quia ipſe eſt Dominus Deus noſter:
& nos populus paſcuæ eius, & oues ma-
nus eius.
8 *Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite
obdurare corda veſtra;
9 *Sicut in irritatione ſecundum diem ten
tationis in deſerto: vbi tentauerunt me pa
tres veſtri, probauerunt me, & viderunt
opera mea.
10 *Quadraginta annis offenſus fui gene-
rationi illi, & dixi: Semper hi errant cor-
de.
11 *Et iſti non cognouerunt vias meas: vt
iuraui in ira mea: Si introibunt in re-
quiem meam.

1 Canticum ipſi Dauid,
Quando domus ædificabatur poſt captiui-
tatem. (1.Par.15.) XCV.

CANTATE Domino canticum nouum:
cantate Domino omnis terra.
2 *Cantate Domino, & benedicite nomi-
ni eius: annunciate de die in diem ſaluta-
re eius.
3 *Annunciate inter Gentes gloriam eius,
in omnibus populis mirabilia eius.
4 *Quoniam magnus Dominus, & lau-
dabilis nimis: terribilis eſt ſuper omnes
deos.
5 *Quoniam omnes dij Gentium dæmo-
nia: Dominus autem cælos fecit.
6 *Confeſſio, & pulchritudo in conſpectu
eius: ſanctimonia, & magnificentia in ſan-
ctificatione eius.
7 *Afferte Domino patriæ gentium, affer-
8 te Domino gloriam & honorem: *afferte
Domino gloriam nomini eius.

Tollite

Tollite hoſtias, & introite in atria eius :
*adorate Dominum in atrio ſancto eius. 9
Commoueatur a facie eius vniuerſa ter-
ra :*dicite in Gentibus quia Dominus re- 10
gnauit.
Etenim correxit orbem terræ qui non
commouebitur: iudicabit populos in æqui-
tate.
*Lætentur cæli,& exultet terra,commo 11
ueatur mare,& plenitudo eius:*gaudebunt 12
campi,& omnia,quæ in eis ſunt.
Tunc exultabunt omnia ligna ſiluarum
*a facie Domini, quia venit : quoniam ve- 13
nit iudicare terram.
Iudicabit orbem terræ in æquitate, &
populos in veritate ſua.

Huic Dauid,
Quando terra eius reſtituta eſt. XCVI. 1

DOMINVS regnauit,exultet terra: læ-
tentur inſulæ multæ.
*Nubes,& caligo in circuitu eius: iuſti- 2
tia,& iudicium correctio ſedis eius.
*Ignis ante ipſum præcedet, & inflam- 3
mabit in circuitu inimicos eius.
*Illuxerunt fulgura eius orbi terræ : vi- 4
dit,& commota eſt terra.
*Montes,ſicut cera fluxerunt a facie Do 5
mini : a facie Domini omnis terra.
*Annunciauerunt cæli iuſtitiam eius:& 6
viderunt omnes populi gloriam eius.
*Confundantur omnes,qui adorant ſcul 7
ptilia : & qni gloriantur in ſimulachris
ſuis.
Adorate eum omnes angeli eius:*audi- 8
uit,& lætata eſt Sion.
Et exultauerunt filiæ Iudæ, propter iu-
dicia tua Domine:
*Quoniam tu Dominus altiſſimus ſuper 9
omnem terram : nimis exaltatus es ſuper
omnes deos.
*Qui diligitis Dominum, odite malum : 10
cuſtodit Dominus animas ſanctorum ſuo-
rum,de manu peccatoris liberabit eos.
*Lux orta eſt iuſto,& rectis corde lætitia. 11
*Lætamini iuſti in Domino : & confite- 12
mini memoriæ ſanctificationis eius.

1 Pſalmus ipſi Dauid. XCVII.

CANTATE Domino canticum nouum :
quia mirabilia fecit.
Saluauit ſibi dextera eius : & brachium
ſanctum eius.
2 *Notum fecit Dominus ſalutare ſuum :
in conſpectu Gentium reuelauit iuſtitiam
ſuam.
3 *Recordatus eſt miſericordiæ ſuæ,& ve
ritatis ſuæ domui Iſrael.
Viderunt omnes termini terræ ſalutare
Dei noſtri.
4 *Iubilate Deo omnis terra : cantate,&
exultate,& pſallite.
5 *Pſallite Domino in cithara,in cithara
6 & voce pſalmi :*in tubis ductilibus,& vo-
ce tubæ corneæ.
Iubilate in conſpectu regis Domini :
7 *moueatur mare, & plenitudo eius : orbis
terrarum,& qui habitant in eo.
8 *Flumina plaudent manu,ſimul montes
9 exultabunt*a conſpectu Domini: quoniam
venit iudicare terram.
Iudicabit orbem terrarum in iuſtitia,&
populos in æquitate.

1 Pſalmus ipſi Dauid. XCVIII.

DOMINVS regnauit,iraſcantur populi :
qui ſedet ſuper cherubim, moueatur
terra.
2 *Dominus in Sion magnus : & excel-
ſus ſuper omnes populos.
3 *Confiteatur nomini tuo magno : quo-
4 niam terribile,& ſanctum eſt :*& honor re-
gis iudicium diligit.
Tu paraſti directiones : iudicium & iu-
ſtitiam in Iacob tu feciſti.
5 *Exaltate Dominum Deum noſtrum,&
adorate ſcabellum pedum eius: quoniam
ſanctum eſt.
6 *Moyſes,& Aaron in ſacerdotibus eius:
& Samuel inter eos, qui inuocant nomen
eius :
Inuocabant Dominum, & ipſe exau-
7 diebat eos :*in columna nubis loqueba-
tur ad eos.

Cuſto-

Cuſtodiebant teſtimonia eius,& præce-
ptum quod dedit illis.
* Domine Deus noſter tu exaudiebas 8
eos:Deus tu propitius fuiſti eis,& vlciſcẽs
in omnes adinuentiónes eorum.
*Exaltate Dominum Deum noſtrum,& 9
adorate in monte ſancto eius:quoniã ſan-
ctus Dominus Deus noſter.

Pſalmus in confeſſione.
XCIX. 1

IVBILATE Deo omnis terra : ſeruite 2
Domino in lætitia.
Introite in conſpectu eius , in exulta-
tione.
*Scitote quoniã Dominus ipſe eſt Deus: 3
ipſe fecit nos, & non ipſi nos:
Populus eius,& oues paſcuæ eius:*in- 4
troite portas eius in confeſſione, atria eius
in hymnis:confitemini illi.
Laudate nomen eius:* quoniam ſuáuis 5
eſt Dominus,in æternum miſericordia eius,
& vſque in generationem & generationem
veritas eius.

Pſalmus ipſi Dauid. C. 1

MISERICORDIAM, & iudicium can-
tabo tibi Domine :
Pſallam,* & intelligam in via immacu- 2
lata,quando venies ad me.
Perambulabã in innocentia cordis mei,
in medio domus meæ.
*Non proponebam ante oculos meos 3
rem iniuſtam : facientes præuaricationes
odiui.
Non adhæſit mihi*cor prauũ:declinan- 4
tem a me malignum non cognoſcebam .
* Detrahentem ſecreto proximo ſuo , 5
hunc perſequebar.
Superbo oculo,& inſatiabili corde,cum
hoc non edebam.
*Oculi mei ad fideles terræ vt ſedeant 6
mecum : ambulans in via immaculata,hic
mihi miniſtrabat.
*Non habitabit in medio domus meæ 7
qui facit ſuperbiam : qui loquitur iniqua ,
non direxit in conſpectu oculorum meorũ.

8 *In matutino interficiebam omnes pec-
catores terræ: vt diſperderem de ciuitate
Domini omnes operantes iniquitatem.

1 Oratio pauperis,
Cum anxius fuerit,& in conſpectu Domini
effuderit precem ſuam.

CI.

2 DOMINE exaudi orationem meam :
& clamor meus ad te veniat.
3 *Non auertas faciem tuam a me: in
quacumque die tribulor,inclina ad me au-
rem tuam.
In quacumque die inuocauero te, ve-
lociter exaudi me.
4 *Quia defecerunt ſicut fumus dies mei:
& oſſa mea ſicut cremium aruerunt.
5 *Percuſſus ſum vt fœnum, & aruit cor
meum : quia oblitus ſum comedere pa-
nem meum.
6 *A voce gemitus mei adhæſit os meum
carni meæ.
7 *Similis factus ſum pellicano ſolitudi-
nis : factus ſum ſicut nycticorax in domi-
cilio.
8 *Vigilaui,& factus ſum ſicut paſſer ſoli-
tarius in tecto.
9 * Tota die exprobrabant mihi inimici
mei : & qui laudabant me, aduerſum me
iurabant.
10 *Quia cinerem tamquam panem man-
ducabam, & potum meum cum fletu mi-
ſcebam.
11 *A facie iræ & indignationis tuæ:quia
eleuans alliſiſti me.
12 *Dies mei ſicut vmbra declinauerunt:
&ego ſicut fœnum arui.
13 *Tu autem Domine in æternum per-
manes : & memoriale tuum in generatio-
nem & generationem.
14 *Tu exurgens miſereberis Sion: quia tẽ-
pus miſerendi eius, quia venit tempus.
15 *Quoniam placuerunt ſeruis tuis lapi-
des eius : & terræ eius miſerebuntur.
16 *Et timebunt Gentes nomen tuum Do-
mine,& omnes reges terræ gloriam tuam.
17 *Quia ædificauit Dominus Sion : & vi-

debitur in gloria ſua.
*Reſpexit in orationem humilium: & 18
non ſpreuit precem eorum.
*Scribantur hæc in generatione altera: 19
& populus, qui creabitur, laudabit Domi-
num:
*Quia proſpexit de excelſo ſancto ſuo: 20
Dominus de cælo in terram aſpexit:
*Vt audiret gemitus compeditorum: vt 21
ſolueret filios interemptorum:
*Vt annuncient in Sion nomen Domi- 22
ni: & laudem eius in Ieruſalem.
*In conueniendo populos in vnum, & 23
reges vt ſeruiant Domino.
*Reſpondit ei in via virtutis ſuæ: Pau- 24
citatem dierum meorum nuncia mihi.
*Ne reuoces me in dimidio dierum 25
meorum: in generationē & generatio-
nem anni tui.
*Initio tu Domine terram fundaſti: & 26
opera manuum tuarum ſunt cæli.
*Ipſi peribunt, tu autem permanes: & 27
omnes ſicut veſtimentum veteraſcent.
Et ſicut opertorium mutabis eos, & mu
tabuntur: *tu autem idem ipſe es, & anni 28
tui non deficient.
*Filij ſeruorum tuorum habitabunt: & 29
ſemen eorum in ſæculum dirigetur.

Ipſi Dauid. CII.

1
BENEDIC anima mea Domino: &
omnia, quæ intra me ſunt, nomini ſan-
cto eius.
*Benedic anima mea Domino: & noli 2
obliuiſci omnes retributiones eius:
*Qui propitiatur omnibus iniquitatibus 3
tuis: qui ſanat omnes infirmitates tuas.
*Qui redimit de interitu vitam tuam: 4
qui coronat te in miſericordia & miſera-
tionibus.
*Qui replet in bonis deſiderium tuum: 5
renouabitur vt aquilæ iuuentus tua:
*Faciens miſericordias Dominus: & iu- 6
dicium omnibus iniuriam patientibus.
*Notas fecit vias ſuas Moyſi, filijs Iſrael 7
voluntates ſuas.
*Miſerator, & miſericors Dominus: lon- 8
ganimis, & multum miſericors.
9 *Non in perpetuum iraſcetur: neque in
æternum comminabitur.
10 *Non ſecundum peccata noſtra fecit
nobis: neque ſecundum iniquitates no-
ſtras retribuit nobis.
11 *Quoniam ſecundum altitudinem cæli
a terra: corroborauit miſericordiam ſuam
ſuper timentes ſe.
12 *Quantum diſtat Ortus ab Occidente:
longe fecit a nobis iniquitates noſtras.
13 *Quomodo miſeretur pater filiorum,
14 miſertus eſt Dominus timentibus ſe: *quo-
niam ipſe cognouit figmentum noſtrum.
Recordatus eſt quoniam puluis ſumus:
15 *homo, ſicut fœnum dies eius, tamquam
flos agri ſic efflorebit.
16 *Quoniam ſpiritus pertranſibit in illo,
& non ſubſiſtet: & non cognoſcet amplius
locum ſuum.
17 *Miſericordia autem Domini ab æter-
no, & vſque in æternum ſuper timentes
eum.
18 Et iuſtitia illius in filios filiorum, *his
qui ſeruant teſtamentum eius:
Et memores ſunt mandatorum ipſius,
ad faciendum ea.
19 *Dominus in cælo parauit ſedem ſuam:
& regnum ipſius omnibus dominabitur.
20 *Benedicite Domino omnes angeli eius:
potentes virtute, facientes verbum illius, ad
audiendam vocem ſermonum eius.
21 *Benedicite Domino omnes virtutes
eius: miniſtri eius, qui facitis voluntatem
eius.
22 *Benedicite Domino omnia opera eius:
in omni loco dominationis eius, benedic
anima mea Domino.

Ipſi Dauid. CIII.

1
BENEDIC anima mea Domino: Do-
mine Deus meus magnificatus es ve-
hementer.
2 Confeſſionem, & decorē induiſti: *ami-
ctus lumine ſicut veſtimento:
3 Extendens cælum ſicut pellem: *qui te-
gis aquis ſuperiora eius.

Qui

Qui ponis nubem aſcenſum tuum: qui ambulas ſuper pennas ventorum.
4 *Qui facis angelos tuos,ſpiritus: & miniſtros tuos ignem vrentem.
5 *Qui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem ſuam: non inclinabitur in ſæculum ſæculi.
6 *Abyſſus, ſicut veſtimentum, amictus eius: ſuper montes ſtabunt aquæ.
7 *Ab increpatione tua fugient: a voce tonitrui tui formidabunt.
8 *Aſcendunt montes: & deſcendunt cãpi in locum, quem fundaſti eis.
9 *Terminum poſuiſti,quem nõ tranſgrediẽtur: neque cõuertentur operire terram.
10 *Qui emittis fontes in conuallibus: inter medium montium pertranſibunt aquæ.
11 *Potabunt omnes beſtiæ agri: expectabunt onagri in ſiti ſua.
12 *Super ea volucres cæli habitabunt: de medio petrarum dabunt voces.
13 *Rigans montes de ſuperioribus ſuis: de fructu operum tuorum ſatiabitur terra:
14 *Producens fœnum iumentis,& herbam ſeruituti hominum:
15 Vt educas panem de terra: *& vinum lætificet cor hominis:
Vt exhilaret faciem in oleo: & panis cor hominis confirmet.
16 *Saturabuntur ligna campi,& cedri Libani, quas plantauit: *illic paſſeres nidificabunt. 17
18 Herodij domus dux eſt eorum: *montes excelſi ceruis: petra refugium herinacijs.
19 *Fecit lunam in tempora: ſol cognouit occaſum ſuum.
20 *Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox: in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſiluæ.
21 *Catuli leonum rugientes,vt rapiant,& quærant a Deo eſcam ſibi.
22 *Ortus eſt ſol,& congregati ſunt: & in cubilibus ſuis collocabuntur.
23 *Exibit homo ad opus ſuum: & ad operationem ſuam vſque ad veſperum.
24 *Quàm magnificata ſunt opera tua Domine! omnia in ſapientia feciſti: impleta eſt terra poſſeſſione tua.
25 *Hoc mare magnũ,& ſpatioſum manibus: illic reptilia, quorum non eſt numerus.
26 Animalia puſilla cum magnis: *illic naues pertranſibunt:.
Draco iſte,quem formaſti ad illudẽdum
27 ei: *omnia a te expectant vt des illis eſcam in tempore.
28 *Dante te illis,colligent: aperiẽte te manum tuam, omnia implebuntur bonitate.
29 *Auertente autem te faciem,turbabuntur: auferes ſpiritum eorum,& deficient,& in puluerem ſuum reuertentur.
30 *Emittes ſpiritum tuum,& creabuntur: & renouabis faciem terræ.
31 *Sit gloria Domini in ſæculum: lætabitur Dominus in operibus ſuis:
32 *Qui reſpicit terram,& facit eam tremere: qui tangit montes,& fumigant.
33 *Cantabo Domino in vita mea: pſallam Deo meo quàmdiu ſum.
34 *Iucundum ſit ei eloquium meum: ego vero delectabor in Domino.
35 *Deficiant peccatores a terra, & iniqui ita vt non ſint: benedic anima mea Domino.

Alleluia (1.Par.16.8.) CIIII.

1 CONFITEMINI Domino,& inuocate nomen eius: annunciate inter Gentes opera eius.
2 *Cantate ei, & pſallite ei: narrate omnia mirabilia eius.
3 *Laudamini in nomine ſancto eius: lætetur cor quærentium Dominum.
4 *Quærite Dominum, & confirmamini: quærite faciem eius ſemper.
5 *Mementote mirabilium eius,quæ fecit: prodigia eius,& iudicia oris eius.
6 *Semen Abraham,ſerui eius: filij Iacob electi eius.
7 *Ipſe Dominus Deus noſter: in vniuerſa terra iudicia eius.
8 *Memor fuit in ſæculum teſtamenti ſui: verbi,quod mãdauit in mille generationes:
9 *Quod diſpoſuit ad Abraham: & iuramenti ſui ad Iſaac:
10 *Et ſtatuit illud Iacob in præceptum: & Iſrael in teſtamentum æternum:

*Dicens: Tibi dabo Terram Chanaan, 11
funiculum hereditatis veſtræ.
*Cum eſſent numero breui, pauciſſimi 12
& incolæ eius:
*Et pertranſierunt de gente in gentem, 13
& de regno ad populum alterum.
*Non reliquit hominem nocere eis: & 14
corripuit pro eis reges.
*Nolite tangere chriſtos meos: & in 15
prophetis meis nolite malignari.
*Et vocauit famem ſuper terram: & om 16
ne firmamentum panis contriuit.
*Miſit ante eos virum: in ſeruum ve- 17
nundatus eſt Ioſeph.
*Humiliauerunt in compedibus pedes 18
eius, ferrum pertranſijt animam eius, *do- 19
nec veniret verbum eius.
Eloquium Domini inflammauit eum:
*miſit rex, & ſoluit eum; princeps populo- 20
rum, & dimiſit eum.
*Conſtituit eum dominum domus ſuæ: 21
& principem omnis poſſeſſionis ſuæ:
*Vt erudiret principes eius ſicut ſemet- 22
ipſum: & ſenes eius prudentiam doceret.
*Et intrauit Iſrael in Ægyptum: & Ia- 23
cob accola fuit in Terra Cham.
*Et auxit populum ſuum vehementer: 24
& firmauit eum ſuper inimicos eius.
*Conuertit cor eorum vt odirent popu- 25
lum eius: & dolum facerent in ſeruos eius.
*Miſit Moyſen ſeruum ſuum: Aaron, 26
quem elegit ipſum.
*Poſuit in eis verba ſignorum ſuorum, 27
& prodigiorum in Terra Cham.
*Miſit tenebras; & obſcurauit: & non 28
exacerbauit ſermones ſuos.
*Conuertit aquas eorum in ſanguinem: 29
& occidit piſces eorum.
*Edidit terra eorum ranas in penetrali- 30
bus regum ipſorum.
*Dixit, & venit cœnomyia: & cinifes in 31
omnibus finibus eorum.
*Poſuit pluuias eorum grandinē: ignem 32
comburentem in terra ipſorum.
*Et percuſſit vineas eorum, & ficulneas 33
eorum: & contriuit lignum finium eorum.
*Dixit, & venit locuſta, & bruchus, 34
cuius non erat numerus:
35 *Et comedit omne fœnum in terra eo-
rum: & comedit omnem fructum terræ
eorum.
36 *Et percuſſit omne primogenitum in
terra eorum: primitias omnis laboris eo-
rum.
37 *Et eduxit eos cum argento & auro: &
non erat in tribubus eorum infirmus.
38 *Lætata eſt Ægyptus in profectione eo-
rum: quia incubuit timor eorum ſuper
eos.
39 *Expandit nubem in protectionem eo-
rum, & ignem vt luceret eis per noctem.
40 *Petierunt, & venit coturnix: & pane
cæli ſaturauit eos.
41 *Dirupit petram, & fluxerunt aquæ:
abierunt in ſicco flumina;
42 *Quoniam memor fuit verbi ſancti ſui,
quod habuit ad Abraham puerum ſuum.
43 *Et eduxit populum ſuum in exultatio-
ne, & electos ſuos in lætitia.
44 *Et dedit illis regiones Gentium: & la-
bores populorum poſſederunt:
45 *Vt cuſtodiant iuſtificationes eius, & le-
gem eius requirant.

Alleluia (*Iudith 13. 21.*) CV.

1 CONFITEMINI Domino quoniam
bonus: quoniam in ſæculum miſeri-
cordia eius.
2 *Quis loquetur potentias Domini, au-
ditas faciet omnes laudes eius?
3 *Beati, qui cuſtodiunt iudicium, & fa-
ciunt iuſtitiam in omni tempore.
4 *Memento noſtri Domine in benepla-
cito populi tui: viſita nos in ſalutari tuo:
5 *Ad videndum in bonitate electorum
tuorum, ad lætādum in lætitia gentis tuæ:
vt lauderis cum hereditate tua.
6 *Peccauimus cum patribus noſtris: in-
iuſte egimus, iniquitatem fecimus.
7 *Patres noſtri in Ægypto non intelle-
xerunt mirabilia tua: non fuerunt memo-
res multitudinis miſericordiæ tuæ.
Et irritauerunt aſcendentes in mare,
Mare rubrum.

Et

*Et ſaluauit eos propter nomen ſuum : 8
vt notam faceret potentiam ſuam.
*Et increpuit Mare rubrum, & exicca- 9
tum eſt : & deduxit eos in abyſſis ſicut in
deſerto.
*Et ſaluauit eos de manu odientium: & 10
redemit eos de manu inimici.
*Et operuit aqua tribulantes eos: vnus 11
ex eis non remanſit.
*Et crediderunt verbis eius: & lauda- 12
uerunt laudem eius.
*Cito fecerunt, obliti ſunt operum eius: 13
& non ſuſtinuerunt conſilium eius.
*Et concupierunt concupiſcentiã in de- 14
ſerto: & tentauerunt Deum in inaquoſo.
*Et dedit eis petitionem ipſorum: & 15
miſit ſaturitatem in animas eorum.
*Et irritauerunt Moyſen in caſtris: Aa- 16
ron ſanctum Domini.
*Aperta eſt terra, & deglutiuit Dathan: 17
& operuit ſuper congregationem Abiron.
*Et exarſit ignis in ſynagoga eorum: 18
flamma combuſſit peccatores.
*Et fecerunt vitulum in Horeb: & ado- 19
rauerunt ſculptile.
*Et mutauerunt gloriam ſuam in ſimi- 20
litudinem vituli comedentis fœnum.
*Obliti ſunt Deum, qui ſaluauit eos, qui 21
fecit magnalia in Ægypto, *mirabilia in 22
Terra Cham: terribilia in mari rubro.
*Et dixit vt diſperderet eos: ſi nõ Moy- 23
ſes electus eius ſtetiſſet in confractione in
conſpectu eius:
Vt auerteret iram eius ne diſperderet
eos: *& pro nihilo habuerunt terram deſi- 24
derabilem:
Non crediderunt verbo eius, *& mur- 25
murauerunt in tabernaculis ſuis: nõ exau-
dierunt vocem Domini.
*Et eleuauit manum ſuam ſuper eos: vt 26
proſterneret eos in deſerto:
*Et vt deijceret ſemen eorum in Natio- 27
nibus: & diſpergeret eos in regionibus.
*Et initiati ſunt Beelphegor: & come- 28
derunt ſacrificia mortuorum.
*Et irritauerunt eum in adinuentioni- 29
bus ſuis: & multiplicata eſt in eis ruina.

30 *Et ſtetit Phinees, & placauit: & ceſſa-
uit quaſſatio.
31 *Et reputatum eſt ei in iuſtitiam, in ge-
neratione & generationem vſque in ſem-
piternum.
32 *Et irritauerunt eum ad Aquas contra-
dictionis: & vexatus eſt Moyſes propter
33 eos: *quia exacerbauerunt ſpiritum eius,
34 Et diſtinxit in labijs ſuis: *non diſperdi-
derunt gentes, quas dixit Dominus illis.
35 *Et commiſti ſunt inter gentes, & didi-
36 cerunt opera eorum: *& ſeruierunt ſculpti-
libus eorum: & factũ eſt illis in ſcãdalum.
37 *Et immolauerunt filios ſuos, & filias
ſuas dæmonijs.
38 *Et effuderunt ſanguinem innocentem:
ſanguinem filiorum ſuorum: & filiarum
ſuarum, quas ſacrificauerunt ſculptilibus
Chanaan.
39 Et infecta eſt terra in ſanguinibus, *&
contaminata eſt in operibus eorum: & for-
nicati ſunt in adinuentionibus ſuis.
40 *Et iratus eſt furore Dominus in popu-
lum ſuum: & abominatus eſt hereditatem
ſuam.
41 *Et tradidit eos in manus gentium: &
dominati ſunt eorum qui oderunt eos.
42 *Et tribulauerunt eos inimici eorum, &
43 humiliati ſunt ſub manibus eorum: *ſæpe
liberauit eos.
Ipſi autem exacerbauerunt eum in con-
ſilio ſuo: & humiliati ſunt in iniquitati-
bus ſuis.
44 *Et vidit cum tribularentur: & audiuit
orationem eorum.
45 *Et memor fuit teſtamenti ſui: & pœ-
nituit eum ſecundum multitudinem miſe-
ricordiæ ſuæ.
46 *Et dedit eos in miſericordias in con-
ſpectu omnium qui ceperant eos.
47 *Saluos nos fac Domine Deus noſter:
& congrega nos de Nationibus:
Vt confiteamur nomini ſancto tuo: &
gloriemur in laude tua.
48 *Benedictus Dominus Deus Iſrael a ſæ-
culo & vſque in ſæculum: & dicet omnis
populus: Fiat, fiat.

Alleluia. (*Iudith 13. 21.*)

CVI.

1 CONFITEMINI Domino quoniam bonus: quoniam in ſæculum miſericordia eius.

2 *Dicant qui redempti ſunt a Domino, quos redemit de manu inimici: & de regionibus congregauit eos:

3 *A ſolis ortu,& occaſu: ab aquilone,& mari.

4 *Errauerunt in ſolitudine in inaquoſo: viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt,

5 *Eſurientes,& ſitientes: anima eorum in ipſis defecit.

6 *Et clamauerunt ad Dominum cum tribularentur:& de neceſſitatibus eorum eripuit eos.

7 *Et deduxit eos in viam rectam: vt irent in ciuitatem habitationis.

8 *Confiteantur Domino miſericordiæ eius:& mirabilia eius filijs hominum.

9 *Quia ſatiauit animam inanem:& animam eſurientem ſatiauit bonis.

10 *Sedentes in tenebris,& vmbra mortis: vinctos in mendicitate,& ferro.

11 *Quia exacerbauerunt eloquia Dei:& conſilium Altiſſimi irritauerunt.

12 *Et humiliatum eſt in laboribus cor eorum: infirmati ſunt,nec fuit qui adiuuaret.

13 *Et clamauerunt ad Dominum cum tribularentur:& de neceſſitatibus eorum liberauit eos.

14 *Et eduxit eos de tenebris,& vmbra mortis:& vincula eorum diſrupit.

15 *Confiteantur Domino miſericordiæ eius:& mirabilia eius filijs hominum.

16 *Quia contriuit portas æreas:& vectes ferreos confregit.

17 *Suſcepit eos de via iniquitatis eorum: propter iniuſtitias enim ſuas humiliati ſunt.

18 *Omnem eſcam abominata eſt anima eorum:& appropinquauerunt vſque ad portas mortis.

19 *Et clamauerunt ad Dominum cum tribularentur:& de neceſſitatibus eorum liberauit eos.

20 *Miſit verbum ſuum,& ſanauit eos:& eripuit eos de interitionibus eorum.

21 *Confiteantur Domino miſericordiæ eius:& mirabilia eius filijs hominum.

22 *Et ſacrificent ſacrificium laudis:& annuncient opera eius in exultatione.

23 *Qui deſcendunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis.

24 *Ipſi viderunt opera Domini,& mirabilia eius in profundo.

25 *Dixit,& ſtetit ſpiritus procellæ:& exaltati ſunt fluctus eius.

26 *Aſcendunt vſque ad cælos,& deſcendunt vſque ad abyſſos: anima eorum in malis tabeſcebat.

27 *Turbati ſunt,& moti ſunt ſicut ebrius:& omnis ſapientia eorum deuorata eſt.

28 *Et clamauerunt ad Dominum cum tribularentur,& de neceſſitatibus eorum eduxit eos.

29 *Et ſtatuit procellam eius in auram:& ſiluerunt fluctus eius.

30 *Et lætati ſunt quia ſiluerunt:& deduxit eos in portum voluntatis eorum.

31 *Confiteantur Domino miſericordiæ eius:& mirabilia eius filijs hominum.

32 *Et exaltent eum in eccleſia plebis:& in cathedra ſeniorum laudent eum.

33 *Poſuit flumina in deſertum:& exitus aquarum in ſitim.

34 *Terram fructiferam in ſalſuginem, a malitia inhabitantium in ea.

35 *Poſuit deſertum in ſtagna aquarum:& terram ſine aqua in exitus aquarum.

36 *Et collocauit illic eſurientes:& conſtituerunt ciuitatem habitationis.

37 *Et ſeminauerunt agros,& plantauerunt vineas:& fecerunt fructum natiuitatis.

38 *Et benedixit eis,& multiplicati ſunt nimis:& iumenta eorum non minorauit.

39 *Et pauci facti ſunt:& vexati ſunt a tribulatione malorum,& dolore.

40 *Effuſa eſt contemptio ſuper principes:& errare fecit eos in inuio,& non in via.

41 *Et adiuuit pauperem de inopia:& poſuit ſicut oues familias.

42 *Videbunt recti,& lætabuntur:&

omnis

omnis iniquitas oppilabit os ſuum.
*Quis ſapiens & cuſtodiet hæc? & intel- 43
liget miſericordias Domini?

Canticum Pſalmi ipſi Dauid. 1
(*Sup. 56. 8.*) CVII.

PARATVM cor meum Deus, paratum 2
cor meum: cantabo, & pſallam in glo-
ria mea.
*Exurge gloria mea, exurge pſalterium, 3
& cithara: exurgam diluculo.
*Confitebor tibi in populis Domine: & 4
pſallam tibi in nationibus.
*Quia magna eſt ſuper cælos miſericor- 5
dia tua: & vſque ad nubes veritas tua.
*Exaltare ſuper cælos Deus, & ſuper 6
omnem terram gloria tua: *vt liberentur 7
dilecti tui.
Saluum fac dextera tua, & exaudi me:
*Deus locutus eſt in ſancto ſuo: 8
Exultabo, & diuidam Sichimam, &
conuallem tabernaculorum dimetiar.
*Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſſes: 9
& Ephraim ſuſceptio capitis mei.
Iuda rex meus: *Moab lebes ſpei meæ. 10
In Idumæam extendam calceamentum
meum: mihi alienigenæ amici facti ſunt.
*Quis deducet me in ciuitatem muni- 11
tam? quis deducet me vſque in Idumæam?
*Nonne tu Deus, qui repuliſti nos, & 12
non exibis Deus in virtutibus noſtris?
*Da nobis auxilium de tribulatione: 13
quia vana ſalus hominis.
*In Deo faciemus virtutem: & ipſe ad 14
nihilum deducet inimicos noſtros.

In finem, Pſalmus Dauid. CVIII. 1

DEVS laudem meam ne tacueris: quia 2
os peccatoris, & os doloſi ſuper me
apertum eſt.
*Locuti ſunt aduerſum me lingua do- 3
loſa, & ſermonibus odij circumdederunt
me: & expugnauerunt me gratis.
*Pro eo vt me diligerent, detrahebant 4
mihi: ego autem orabam.
*Et poſuerunt aduerſum me mala pro 5
bonis: & odium pro dilectione mea.

6 *Conſtitue ſuper eum peccatorem: &
diabolus ſtet a dextris eius.
7 *Cum iudicatur, exeat condemnatus: &
oratio eius fiat in peccatum.
8 *Fiant dies eius pauci: & epiſcopatum
eius accipiat alter.
9 *Fiant filij eius orphani: & vxor eius
vidua.
10 *Nutantes transferantur filij eius, &
mendicent: & eijciantur de habitationi-
bus ſuis.
11 *Scrutetur fœnerator omnem ſubſtan-
tiam eius: & diripiant alieni labores eius.
12 *Non ſit illi adiutor: nec ſit qui miſe-
reatur pupillis eius.
13 *Fiant nati eius in interitum: in gene-
ratione vna deleatur nomen eius.
14 *In memoriam redeat iniquitas patrum
eius in conſpectu Domini: & peccatum
matris eius non deleatur.
15 *Fiant contra Dominum ſemper, & di-
16 ſpereat de terra memoria eorum: *pro eo
quòd non eſt recordatus facere miſericor-
diam.
17 *Et perſecutus eſt hominem inopem, &
mendicum, & compunctum corde morti-
ficare.
18 *Et dilexit maledictionem, & veniet ei:
& noluit benedictionem, & elongabitur
ab eo.
Et induit maledictionem ſicut veſtimen
tum, & intrauit ſicut aqua in interiora
eius, & ſicut oleum in oſſibus eius.
19 *Fiat ei ſicut veſtimentum, quo ope-
ritur: & ſicut zona, qua ſemper præcin-
gitur.
20 *Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi
apud Dominum: & qui loquuntur mala
aduerſus animam meam.
21 *Et tu Domine, Domine, fac mecum
propter nomen tuum: quia ſuauis eſt mi-
ſericordia tua.
22 Libera me *quia egenus, & pauper ego
ſum: & cor meum conturbatum eſt intra
me.
23 *Sicut vmbra cum declinat, ablatus ſum:
& excuſſus ſum ſicut locuſtæ.

*Genua mea infirmata ſunt a ieiunio : 24
& caro mea immutata eſt propter oleum.
* Et ego factus ſum opprobrium illis : 25
viderunt me, & mouerunt capita ſua.
* Adiuua me Domine Deus meus : ſal- 26
uum me fac ſecundum miſericordiam
tuam.
* Et ſciant quia manus tua hæc : & tu 27
Domine feciſti eam.
*Maledicent illi, & tu benedices : qui in- 28
ſurgunt in me, confundantur : ſeruus au-
tem tuus lætabitur.
*Induantur qui detrahunt mihi, pudo- 29
re : & operiantur ſicut diploide confuſio-
ne ſua.
*Confitebor Domino nimis in ore meo : 30
& in medio multorum laudabo eum :
*Quia aſtitit a dextris pauperis, vt ſal- 31
uam faceret a perſequentibus animam
meam.

Pſalmus Dauid. CIX. 1

DIXIT Dominus Domino meo : Sede
a dextris meis :
Donec ponam inimicos tuos, ſcabel-
lum pedum tuorum.
* Virgam virtutis tuæ emittet Dominus 2
ex Sion : dominare in medio inimicorum
tuorum.
* Tecum principium in die virtutis tuæ 3
in ſplendoribus ſanctorum : ex vtero ante
luciferum genui te.
* Iurauit Dominus, & non pœnitebit 4
eum : Tu es ſacerdos in æternum ſecundũ
ordinem Melchiſedech.
*Dominus a dextris tuis, confregit in 5
die iræ ſuæ reges.
*Iudicabit in nationibus, implebit rui- 6
nas : conquaſſabit capita in terra multo-
rum.
* De torrente in via bibet : propterea 7
exaltabit caput.

Alleluia. CX.

CONFITEBOR tibi Domine in toto 1
corde meo : in conſilio iuſtorum, &
congregatione.
2 * Magna opera Domini : exquiſita in
omnes voluntates eius.
3 * Confeſſio & magnificentia opus eius :
& iuſtitia eius manet in ſæculum ſæ-
culi.
4 * Memoriam fecit mirabilium ſuorum,
5 miſericors & miſerator Dominus :* eſcam
dedit timentibus ſe.
Memor erit in ſæculum teſtamenti ſui :
6 * virtutem operum ſuorum annunciabit
populo ſuo :
7 * Vt det illis hereditatem gentium : o-
pera manuum eius veritas, & iudicium.
8 * Fidelia omnia mandata eius : confir-
mata in ſæculum ſæculi, facta in veritate
& æquitate.
9 * Redemptionem miſit populo ſuo :
mandauit in æternum teſtamentum ſuum.
10 Sanctum, & terribile nomen eius :* ini-
tium ſapientiæ timor Domini.
* Intellectus bonus omnibus facientibus
eum : laudatio eius manet in ſæculum
ſæculi.

Alleluia, Reuerſionis Aggæi,
& Zachariæ. CXI.

1 BEATVS vir, qui timet Dominum : in
mandatis eius volet nimis.
2 * Potens in terra erit ſemen eius : gene-
ratio rectorum benedicetur.
3 * Gloria, & diuitiæ in domo eius : & iu-
ſtitia eius manet in ſæculum ſæculi.
4 *Exortum eſt in tenebris lumen rectis :
miſericors, & miſerator, & iuſtus.
5 * Iucundus homo qui miſeretur &
commodat, diſponet ſermones ſuos in iu-
6 dicio :* quia in æternum non commoue-
bitur.
7 *In memoria æterna erit iuſtus : ab au-
ditione mala non timebit.
Paratum cor eius ſperare in Domi-
8 no, * confirmatum eſt cor eius : non
commouebitur donec deſpiciat inimicos
ſuos.
9 *Diſperſit, dedit pauperibus : iuſtitia eius
manet in ſæculum ſæculi, cornu eius exal-
tabitur in gloria.

Peccator

*Peccator videbit,& iraſcetur, dentibus 10
ſuis fremet & tabeſcet: deſiderium pecca-
torum peribit.

Alleluia. CXII.

LAVDATE pueri Dominum: laudate 1
nomen Domini.

*Sit nomen Domini benedictum, ex 2
hoc nunc,& vſque in ſæculum.

*A ſolis ortu vſque ad occaſum, lau- 3
dabile nomen Domini.

*Excelſus ſuper omnes gentes Domi- 4
nus, & ſuper cælos gloria eius.

*Quis ſicut Dominus Deus noſter, qui 5
in altis habitat,* & humilia reſpicit in cæ- 6
lo & in terra?

*Suſcitans a terra inopem,& de ſterco- 7
re erigens pauperem:

*Vt collocet eum cum principibus, cum 8
principibus populi ſui.

*Qui habitare facit ſterilem in domo, 9
matrem filiorum lætantem.

Alleluia. CXIII.

IN exitu Iſrael de Ægypto, domus Ia- 1
cob de populo barbaro:

*Facta eſt Iudæa ſanctificatio eius, Iſrael 2
poteſtas eius.

*Mare vidit, & fugit: Iordanis conuer- 3
ſus eſt retrorſum.

*Montes exultauerunt vt arietes: & col- 4
les ſicut agni ouium.

*Quid eſt tibi mare quòd fugiſti: & tu 5
Iordanis, quia conuerſus es retrorſum?

*Montes exultaſtis ſicut arietes, & col- 6
les ſicut agni ouium.

*A facie Domini mota eſt terra, a facie 7
Dei Iacob.

*Qui conuertit petram in ſtagna aqua- 8
rum,& rupem in fontes aquarum.

*NON NOBIS DOMINE, NON NO- 1
BIS: ſed nomini tuo da gloriam.

*Super miſericordia tua,& veritate tua: 2
nequando dicant Gentes: Vbi eſt Deus
eorum?

*Deus autem noſter in cælo: omnia 3
quæcumque voluit, fecit.

4 *Simulachra gentium argentum, & au-
rum, opera manuum hominum.

5 *Os habent, & non loquentur: oculos
habent, & non videbunt.

6 *Aures habent, & non audient: nares
habent, & non odorabunt.

7 *Manus habent, & non palpabunt: pe-
des habent,& non ambulabunt: non cla-
mabunt in gutture ſuo.

8 *Similes illis fiant qui faciunt ea: & om
nes qui confidunt in eis.

9 *Domus Iſrael ſperauit in Domino: ad-
iutor eorum & protector eorum eſt.

10 *Domus Aaron ſperauit in Domino: ad-
iutor eorum & protector eorum eſt.

11 *Qui timent Dominum, ſperauerunt in
Domino: adiutor eorum & protector eo-
rum eſt.

12 *Dominus memor fuit noſtri: & bene-
dixit nobis:

Benedixit domui Iſrael: benedixit do-
mui Aaron.

13 *Benedixit omnibus, qui timent Domi-
num, puſillis cum maioribus.

14 *Adijciat Dominus ſuper vos: ſuper vos,
& ſuper filios veſtros.

15 *Benedicti vos a Domino, qui fecit cæ-
lum, & terram.

16 *Cælum cæli Domino: terram autem
dedit filijs hominum.

17 *Non mortui laudabunt te Domine:
neque omnes, qui deſcendunt in infer-
num.

18 *Sed nos qui viuimus, benedicimus Do-
mino, ex hoc nunc & vſque in ſæculum.

Alleluia. CXIIII.

1 DILEXI, quoniam exaudiet Dominus
vocem orationis meæ.

2 *Quia inclinauit aurem ſuam mihi: &
in diebus meis inuocabo.

3 *Circumdederunt me dolores mortis:
& pericula inferni inuenerunt me.

4 Tribulationem & dolorem inueni:* &
nomen Domini inuocaui.

5 O Domine libera animam meam:* mi-
ſericors Dominus, & iuſtus, & Deus no-
ſter

ſter miſeretur.
*Cuſtodiens paruulos Dominus: humi- 6
liatus ſum, & liberauit me.
*Conuertere anima mea in requiem 7
tuam: quia Dominus benefecit tibi.
*Quia eripuit animam meam de mor- 8
te: oculos meos a lacrymis, pedes meos
a lapſu.
*Placebo Domino in regione viuo- 9
rum.

Alleluia. CXV.

CREDIDI, propter quod locutus 10
ſum: ego autem humiliatus ſum ni-
mis.
*Ego dixi in exceſſu meo: Omnis ho- 11
mo mendax.
*Quid retribuam Domino, pro omni- 12
bus, quæ retribuit mihi?
*Calicem ſalutaris accipiam: & nomen 13
Domini inuocabo.
*Vota mea Domino reddam coram 14
omni populo eius: *pretioſa in conſpectu 15
Domini mors Sanctorum eius:
*O Domine quia ego ſeruus tuus: ego 16
ſeruus tuus, & filius ancillæ tuæ.
Dirupiſti vincula mea: *tibi ſacrifica- 17
bo hoſtiam laudis, & nomen Domini in-
uocabo.
*Vota mea Domino reddam in conſpe- 18
ctu omnis populi eius: *in atrijs domus Do 19
mini, in medio tui Ieruſalem.

Alleluia. CXVI.

LAVDATE Dominum omnes Gentes: 1
laudate eum omnes populi:
*Quoniam confirmata eſt ſuper nos mi- 2
ſericordia eius: & veritas Domini manet
in æternum.

Alleluia. CXVII.

CONFITEMINI Domino quoniam 1
bonus: quoniam in ſæculum miſe-
ricordia eius.
*Dicat nunc Iſrael quoniã bonus: quo- 2
niam in ſæculum miſericordia eius.
*Dicat nunc domus Aaron: quoniam 3
in ſæculum miſericordia eius.
4 *Dicant nunc qui timent Dominum:
quoniam in ſæculum miſericordia eius.
5 *De tribulatione inuocaui Dominum:
& exaudiuit me in latitudine Domi-
nus.
6 *Dominus mihi adiutor: non timebo
quid faciat mihi homo.
7 *Dominus mihi adiutor: & ego deſpi-
ciam inimicos meos.
8 *Bonum eſt confidere in Domino, quàm
confidere in homine:
9 *Bonum eſt ſperare in Domino, quàm
ſperare in principibus.
10 *Omnes gentes circuierunt me: & in
nomine Domini quia vltus ſum in eos.
11 *Circumdantes circumdederunt me:
& in nomine Domini quia vltus ſum in
eos.
12 *Circumdederunt me ſicut apes, & exar-
ſerunt ſicut ignis in ſpinis: & in nomine
Domini quia vltus ſum in eos.
13 *Impulſus euerſus ſum vt caderem: &
Dominus ſuſcepit me.
14 *Fortitudo mea, & laus mea Dominus:
& factus eſt mihi in ſalutem.
15 *Vox exultationis, & ſalutis in taberna-
culis iuſtorum.
16 *Dextera Domini fecit virtutem: dex-
tera Domini exaltauit me, dextera Domi-
ni fecit virtutem.
17 *Non moriar, ſed viuam: & narrabo
opera Domini.
18 *Caſtigans caſtigauit me Dominus: &
morti non tradidit me.
19 *Aperite mihi portas iuſtitiæ, ingreſſus
20 in eas confitebor Domino: *hæc porta Do-
mini, iuſti intrabunt in eam.
21 *Cõfitebor tibi quoniam exaudiſti me:
& factus es mihi in ſalutem.
22 *Lapidem, quem reprobauerunt ædifi-
cantes: hic factus eſt in caput anguli.
23 *A Domino factum eſt iſtud: & eſt mi-
rabile in oculis noſtris.
24 *Hæc eſt dies, quam fecit Dominus:
exultemus, & lætemur in ea.
25 *O Domine ſaluum me fac, o Domine
bene

bene proſperare : * benedictus qui venit 26
in nomine Domini.

Benediximus vobis de domo Domini :
* Deus Dominus, & illuxit nobis. 27

Conſtituite diem ſollemnem in conden
ſis, vſque ad cornu altaris.

* Deus meus es tu, & confitebor tibi : 28
Deus meus es tu, & exaltabo te.

Confitebor tibi quoniam exaudiſti me :
& factus es mihi in ſalutem.

* Confitemini Domino quoniam bonus : 29
quoniam in ſæculum miſericordia eius.

Alleluia. CXVIII.

Aleph.

BEATI immaculati in via : qui ambu- 1
lant in lege Domini.

* Beati, qui ſcrutantur teſtimonia eius : 2
in toto corde exquirunt eum.

* Non enim qui operantur iniquitatem, 3
in vijs eius ambulauerunt.

* Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri 4
nimis.

* Vtinam dirigantur viæ meæ, ad cuſto- 5
diendas iuſtificationes tuas.

* Tunc non confundar, cum perſpexero 6
in omnibus mandatis tuis.

* Confitebor tibi in directione cordis : in 7
eo quod didici iudicia iuſtitiæ tuæ.

* Iuſtificationes tuas cuſtodiam : non me 8
derelinquas vſquequaque.

Beth.

* In quo corrigit adoleſcentior viam 9
ſuam ? in cuſtodiendo ſermones tuos.

* In toto corde meo exquiſiui te : ne re- 10
pellas me a mandatis tuis.

* In corde meo abſcondi eloquia tua : 11
vt non peccem tibi.

* Benedictus es Domine : doce me iuſti- 12
ficationes tuas.

* In labijs meis, pronunciaui omnia iu- 13
dicia oris tui.

* In via teſtimoniorum tuorum delecta- 14
tus ſum, ſicut in omnibus diuitijs.

* In mandatis tuis exercebor : & conſi- 15
derabo vias tuas.

16 * In iuſtificationibus tuis meditabor : nó
obliuiſcar ſermones tuos.

Gimel.

17 * Retribue ſeruo tuo, viuifica me : & cu-
ſtodiam ſermones tuos.

18 * Reuela oculos meos : & conſiderabo
mirabilia de lege tua.

19 * Incola ego ſum in terra : non abſcon-
das a me mandata tua.

20 * Concupiuit anima mea deſiderare iu-
ſtificationes tuas, in omni tempore.

21 * Increpaſti ſuperbos : maledicti qui de-
clinant a mandatis tuis.

22 * Aufer a me opprobrium, & contem-
ptum : quia teſtimonia tua exquiſiui.

23 * Etenim ſederunt principes, & aduerſum
me loquebantur : ſeruus autem tuus exer-
cebatur in iuſtificationibus tuis.

24 * Nam & teſtimonia tua meditatio mea
eſt : & conſilium meum iuſtificationes tuæ.

Daleth.

25 * Adhæſit pauimento anima mea : viuifi-
ca me ſecundum verbum tuum.

26 * Vias meas enunciaui, & exaudiſti me :
doce me iuſtificationes tuas.

27 * Viam iuſtificationum tuarum inſtrue
me : & exercebor in mirabilibus tuis.

28 * Dormitauit anima mea præ tædio : cõ-
firma me in verbis tuis.

29 * Viam iniquitatis amoue a me : & de
lege tua miſerere mei.

30 * Viam veritatis elegi : iudicia tua non
ſum oblitus.

31 * Adhæſi teſtimonijs tuis Domine : noli
me confundere.

32 * Viam mandatorum tuorum cucurri,
cum dilataſti cor meum.

He.

33 * Legem pone mihi Domine viam iu-
ſtificationum tuarum : & exquiram eam
ſemper.

34 * Da mihi intellectum, & ſcrutabor le-
gem tuam : & cuſtodiam illam in toto cor-
de meo.

35 * Deduc me in ſemitam mandatorum
tuorum : quia ipſam volui.

36 * Inclina cor meum in teſtimonia tua :
& non

& non in auaritiam.
*Auerte oculos meos ne videant vani- 37
tatem: in via tua viuifica me.
*Statue ſeruo tuo eloquium tuum,in ti- 38
more tuo.
*Amputa opprobrium meum,quod ſu- 39
ſpicatus ſum: quia iudicia tua iucunda.
*Ecce concupiui mandata tua: in æqui- 40
tate tua viuifica me.

VAV.

*Et veniat ſuper me miſericordia tua 41
Domine: ſalutare tuum ſecundum elo-
quium tuum.
*Et reſpondebo exprobrantibus mihi 42
verbum: quia ſperaui in ſermonibus tuis.
*Et ne auferas de ore meo verbum ve- 43
ritatis vſquequaque: quia in iudicijs tuis
ſuperſperaui.
*Et cuſtodiam legem tuam ſemper: in 44
ſæculum & in ſæculum ſæculi.
*Et ambulabam in latitudine: quia man 45
data tua exquiſiui.
*Et loquebar in teſtimonijs tuis in con- 46
ſpectu regum: & non confundebar.
*Et meditabar in mandatis tuis, quæ 47
dilexi.
*Et leuaui manus meas ad mãdata tua,quæ 48
dilexi: & exercebar in iuſtificationibus tuis.

ZAIN.

*Memor eſto verbi tui ſeruo tuo, in 49
quo mihi ſpem dediſti.
*Hæc me conſolata eſt in humilitate 50
mea: quia eloquium tuum viuificauit me.
*Superbi inique agebant vſquequaque: 51
a lege autem tua non declinaui.
*Memor fui iudiciorum tuorum a ſæcu- 52
lo Domine: & conſolatus ſum.
*Defectio tenuit me, pro peccatoribus 53
derelinquentibus legem tuam.
*Cantabiles mihi erant iuſtificationes 54
tuæ, in loco peregrinationis meæ.
*Memor fui nocte nominis tui Domi- 55
ne: & cuſtodiui legem tuam.
*Hæc facta eſt mihi: quia iuſtificationes 56
tuas exquiſiui.

HETH.

*Portio mea Domine,dixi cuſtodire le- 57
gem tuam.
58 *Deprecatus ſum faciem tuam in toto
corde meo: miſerere mei ſecundum elo-
quium tuum.
59 *Cogitaui vias meas: & conuerti pedes
meos in teſtimonia tua.
60 *Paratus ſum, & non ſum turbatus: vt
cuſtodiam mandata tua.
61 *Funes peccatorum circumplexi ſunt
me: & legem tuam non ſum oblitus.
62 *Media nocte ſurgebam ad confitendum
tibi, ſuper iudicia iuſtificationis tuæ.
63 *Particeps ego ſum omnium timentium
te: & cuſtodientium mandata tua.
64 *Miſericordia tua Domine plena eſt ter
ra: iuſtificationes tuas doce me.

TETH.

65 *Bonitatem feciſti cum ſeruo tuo Do-
mine, ſecundum verbum tuum.
66 *Bonitatem, & diſciplinam,& ſcientiam
doce me: quia mandatis tuis credidi.
67 *Priuſquã humiliarer ego deliqui: pro-
pterea eloquium tuum cuſtodiui.
68 *Bonus es tu: & in bonitate tua doce
me iuſtificationes tuas.
69 *Multiplicata eſt ſuper me iniquitas ſu-
perborum: ego autem in toto corde meo
ſcrutabor mandata tua.
70 *Coagulatum eſt ſicut lac cor eorum:
ego vero legem tuam meditatus ſum.
71 *Bonum mihi quia humiliaſti me: vt
diſcam iuſtificationes tuas.
72 *Bonum mihi lex oris tui, ſuper millia
auri, & argenti.

IOD.

73 *Manus tuæ fecerunt me,& plaſmaue-
runt me: da mihi intellectum, & diſcam
mandata tua.
74 *Qui timent te videbunt me, & læta-
buntur: quia in verba tua ſuperſperaui.
75 *Cognoui Domine quia æquitas iudicia
tua: & in veritate tua humiliaſti me.
76 *Fiat miſericordia tua vt conſoletur me,
ſecundum eloquium tuum ſeruo tuo.
77 *Veniant mihi miſerationes tuæ, & vi-
uam: quia lex tua meditatio mea eſt.
78 *Confundantur ſuperbi,quia iniuſte ini-
quitatem

quitatem fecerunt in me: ego autem exer-
cebor in mandatis tuis.
* Conuertantur mihi timentes te: & qui 79
nouerunt teſtimonia tua.
* Fiat cor meum immaculatum in iuſti- 80
ficationibus tuis, vt non confundar.

CAPH.

* Defecit in ſalutare tuum anima mea: 81
& in verbum tuum ſuperſperaui.
* Defecerunt oculi mei in eloquiũ tuum, 82
dicentes: Quando conſolaberis me?
* Quia factus ſum ſicut vter in pruina: 83
iuſtificationes tuas non ſum oblitus.
* Quot ſunt dies ſerui tui: quando facies 84
de perſequentibus me iudicium?
* Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: 85
ſed non vt lex tua.
* Omnia mandata tua veritas: inique 86
perſecuti ſunt me, adiuua me.
* Paulominus conſummauerunt me in 87
terra: ego autẽ non dereliqui mandata tua.
* Secundum miſericordiam tuam viuifi- 88
ca me: & cuſtodiam teſtimonia oris tui.

LAMED.

* In æternum Domine, verbum tuum 89
permanet in cælo.
* In generationem & generationem ve- 90
ritas tua: fundaſti terram, & permanet.
* Ordinatione tua perſeuerat dies: quo- 91
niam omnia ſeruiunt tibi.
* Niſi quòd lex tua meditatio mea eſt: 92
tunc forte perijſſem in humilitate mea.
* In æternum non obliuiſcar iuſtificatio- 93
nes tuas: quia in ipſis viuificaſti me.
* Tuus ſum ego, ſaluum me fac: quo- 94
niam iuſtificationes tuas exquiſiui.
* Me expectauerunt peccatores vt per- 95
derent me: teſtimonia tua intellexi.
* Omnis conſummationis vidi finem: 96
latum mandatum tuum nimis.

MEM.

* Quomodo dilexi legem tuam Domi- 97
ne? tota die meditatio mea eſt.
* Super inimicos meos prudentẽ me fe- 98
ciſti mandato tuo: quia in æternũ mihi eſt.
* Super omnes docentes me intellexi: 99
quia teſtimonia tua meditatio mea eſt.

100 * Super ſenes intellexi: quia mandata
tua quæſiui.
101 * Ab omni via mala prohibui pedes
meos: vt cuſtodiam verba tua.
102 * A iudicijs tuis non declinaui: quia tu
legem poſuiſti mihi.
103 * Quàm dulcia faucibus meis eloquia
tua, ſuper mel ori meo!
104 * A mandatis tuis intellexi: propterea
odiui omnem viam iniquitatis.

NVN.

105 * Lucerna pedibus meis verbum tuum,
& lumen ſemitis meis.
106 * Iuraui, & ſtatui cuſtodire iudicia iuſti-
tiæ tuæ.
107 * Humiliatus ſum vſquequaque Domi-
ne: viuifica me ſecundum verbum tuum.
108 * Voluntaria oris mei beneplacita fac
Domine: & iudicia tua doce me.
109 * Anima mea in manibus meis ſemper:
& legem tuam non ſum oblitus.
110 * Poſuerunt peccatores laqueum mihi:
& de mandatis tuis non erraui.
111 * Hereditate acquiſiui teſtimonia tua in
æternum: quia exultatio cordis mei ſunt.
112 * Inclinaui cor meum ad faciendas iuſti-
ficationes tuas in æternum, propter retri-
butionem.

SAMECH.

113 * Iniquos odio habui: & legẽ tuam dilexi.
114 * Adiutor, & ſuſceptor meus es tu: &
in verbum tuum ſuperſperaui.
115 * Declinate a me maligni: & ſcrutabor
mandata Dei mei.
116 * Suſcipe me ſecundum eloquium tuum,
& viuam: & non confundas me ab expe-
ctatione mea.
117 * Adiuua me, & ſaluus ero: & meditabor
in iuſtificationibus tuis ſemper.
118 * Spreuiſti omnes diſcedentes a iudicijs
tuis: quia iniuſta cogitatio eorum.
119 * Præuaricantes reputaui omnes pecca-
tores terræ: ideo dilexi teſtimonia tua.
120 * Confige timore tuo carnes meas: a iu-
dicijs enim tuis timui.

AIN.

121 * Feci iudicium & iuſtitiam: non tradas
me

me calumniantibus me.
*Suſcipe ſeruum tuum in bonum : non 122
calumnientur me ſuperbi.
*Oculi mei defecerunt in ſalutare tuũ : 123
& in eloquium iuſtitiæ tuæ.
*Fac cum ſeruo tuo ſecundũ miſericor- 124
diam tuã : & iuſtificationes tuas doce me.
*Seruus tuus ſum ego : da mihi intelle- 125
ctum, vt ſciam teſtimonia tua.
*Tempus faciendi Domine : diſſipaue- 126
runt legem tuam.
*Ideo dilexi mandata tua, ſuper aurum 127
& topazion.
*Propterea ad omnia mandata tua diri- 128
gebar : omnem viam iniquam odio habui.

Phe.

*Mirabilia teſtimonia tua : ideo ſcruta- 129
ta eſt ea anima mea.
*Declaratio ſermonum tuorum illumi- 130
nat : & intellectum dat paruulis.
*Os meum aperui, & attraxi ſpiritum : 131
quia mandata tua deſiderabam.
*Aſpice in me, & miſerere mei, ſecũdum 132
iudicium diligentium nomen tuum.
*Greſſus meos dirige ſecundum elo- 133
quium tuum : & non dominetur mei om-
nis iniuſtitia.
*Redime me a calumnijs hominum : vt 134
cuſtodiam mandata tua.
*Faciem tuam illumina ſuper ſeruum 135
tuum : & doce me iuſtificationes tuas.
*Exitus aquarum deduxerunt oculi mei : 136
quia non cuſtodierunt legem tuam.

Sade.

*Iuſtus es Domine : & rectum iudicium 137
tuum.
*Mandaſti iuſtitiam teſtimonia tua : & 138
veritatem tuam nimis.
*Tabeſcere me fecit zelus meus : quia 139
obliti ſunt verba tua inimici mei.
*Ignitum eloquium tuum vehementer : 140
& ſeruus tuus dilexit illud.
*Adoleſcentulus ſum ego, & contẽptus : 141
iuſtificationes tuas non ſum oblitus.
*Iuſtitia tua, iuſtitia in æternum : & lex 142
tua veritas.
*Tribulatio, & anguſtia inuenerunt me : 143
mandata tua meditatio mea eſt.
144 *Æquitas teſtimonia tua in æternum :
intellectum da mihi, & viuam.

Coph.

145 *Clamaui in toto corde meo, exaudi me
Domine : iuſtificationes tuas requiram.
146 *Clamaui ad te, ſaluum me fac : vt cu-
ſtodiam mandata tua.
147 Præueni in maturitate, & clamaui : quia
in verba tua ſuperſperaui.
148 *Præuenerunt oculi mei ad te dilucu-
lo : vt meditarer eloquia tua.
149 *Vocem meam audi ſecundum miſeri-
cordiam tuam Domine : & ſecundum iu-
dicium tuum viuifica me.
150 *Appropinquauerunt perſequentes me
iniquitati : a lege autẽ tua longe facti ſunt.
151 *Prope es tu Domine : & omnes viæ
tuæ veritas.
152 *Initio cognoui de teſtimonijs tuis : quia
in æternum fundaſti ea.

Res.

153 *Vide humilitatem meam, & eripe me :
quia legem tuam non ſum oblitus.
154 *Iudica iudicium meum, & redime me :
propter eloquium tuum viuifica me.
155 *Longe a peccatoribus ſalus : quia iuſti-
ficationes tuas non exquiſierunt.
156 *Miſericordiæ tuæ multæ Domine : ſe-
cundum iudicium tuum viuifica me.
157 *Multi qui perſequuntur me, & tribulãt
me : a teſtimonijs tuis non declinaui.
158 *Vidi præuaricantes, & tabeſcebã : quia
eloquia tua non cuſtodierunt.
159 *Vide quoniam mandata tua dilexi Do-
mine : in miſericordia tua viuifica me.
160 *Principium verborum tuorum, veritas :
in æternum omnia iudicia iuſtitiæ tuæ.

Sin.

161 *Principes perſecuti ſunt me gratis : &
a verbis tuis formidauit cor meum.
162 *Lætabor ego ſuper eloquia tua : ſicut
qui inuenit ſpolia multa.
163 *Iniquitatem odio habui, & abomina-
tus ſum : legem autem tuam dilexi.
164 *Septies in die laudem dixi tibi, ſuper
iudicia iuſtitiæ tuæ.

*Pax multa diligentibus legem tuam: 165
& non eſt illis ſcandalum.
*Expectabam ſalutare tuum Domine: 166
& mandata tua dilexi.
*Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua: 167
& dilexit ea vehementer.
*Seruaui mandata tua, & teſtimonia tua: 168
quia omnes viæ meæ in conſpectu tuo.

TAV.

*Appropinquet deprecatio mea in con- 169
ſpectu tuo Domine: iuxta eloquium tuum
da mihi intellectum.
*Intret poſtulatio mea in conſpectu tuo: 170
ſecundum eloquium tuum eripe me.
*Eructabunt labia mea hymnum, cum 171
docueris me iuſtificationes tuas.
*Pronunciabit lingua mea eloquium 172
tuum: quia omnia mandata tua æquitas.
*Fiat manus tua vt ſaluet me: quoniam 173
mandata tua elegi.
*Concupiui ſalutare tuum Domine: & 174
lex tua meditatio mea eſt.
*Viuet anima mea, & laudabit te: & iu- 175
dicia tua adiuuabunt me.
*Erraui, ſicut ouis, quæ perijt: quære 176
ſeruum tuum, quia mandata tua non ſum
oblitus.

Canticum graduum. CXIX.

AD Dominum cum tribularer clama- 1
ui: & exaudiuit me.
*Domine libera animam meam a labijs 2
iniquis, & a lingua doloſa.
*Quid detur tibi, aut quid apponatur 3
tibi ad linguam doloſam?
*Sagittæ potentis acutæ, cum carboni- 4
bus deſolatorijs.
*Heu mihi, quia incolatus meus prolon- 5
gatus eſt: habitaui cum habitantibus Ce-
dar:* multum incola fuit anima mea. 6
*Cum his, qui oderunt pacem, eram pa- 7
cificus: cum loquebar illis, impugnabant
me gratis.

Canticum graduum. CXX.

LEVAVI oculos meos in montes, vnde 1
veniet auxilium mihi.
2 *Auxilium meum a Domino, qui fecit
cælum & terram.
3 *Non det in commotionem pedem
tuum: neque dormitet qui cuſtodit te.
4 *Ecce non dormitabit neque dormiet,
qui cuſtodit Iſrael.
5 *Dominus cuſtodit te, Dominus pro-
tectio tua, ſuper manum dexteram tuam.
6 *Per diem ſol non vret te: neque luna
per noctem.
7 *Dominus cuſtodit te ab omni malo:
cuſtodiat animam tuam Dominus.
8 *Dominus cuſtodiat introitum tuum,
& exitum tuum: ex hoc nunc, & vſque in
ſæculum.

Canticum graduum. CXXI.

1 LÆTATVS ſum in his, quæ dicta ſunt
mihi: In domum Domini ibimus.
2 *Stantes erant pedes noſtri, in atrijs tuis
Ieruſalem.
3 *Ieruſalem, quæ ædificatur vt ciuitas:
cuius participatio eius in idipſum.
4 *Illuc enim aſcenderunt tribus, tribus
Domini: teſtimonium Iſrael ad confiten-
dum nomini Domini.
5 *Quia illic ſederunt ſedes in iudicio, ſe-
des ſuper domum Dauid.
6 *Rogate quæ ad pacem ſunt Ieruſalem:
& abundantia diligentibus te:
7 *Fiat pax in virtute tua: & abundantia
in turribus tuis.
8 *Propter fratres meos, & proximos
meos, loquebar pacem de te:
9 *Propter domum Domini Dei noſtri,
quæſiui bona tibi.

Canticum graduum. CXXII.

1 AD te leuaui oculos meos, qui habitas
in cælis.
2 *Ecce ſicut oculi ſeruorum, in manibus
dominorum ſuorum,
Sicut oculi ancillæ in manibus domi-
næ ſuæ: ita oculi noſtri ad Dominũ Deum
noſtrum donec miſereatur noſtri.
3 *Miſerere noſtri Domine, miſerere noſtri:
quia multum repleti ſumus deſpectione:

* Quia multum repleta eſt anima no- 4
ſtra : opprobrium abundantibus, & de-
ſpectio ſuperbis.

Canticum graduum. CXXIII. 1

NIsi quia Dominus erat in nobis, di-
cat nunc Iſrael : *niſi quia Dominus 2
erat in nobis,
Cum exurgerent homines in nos, *forte 3
viuos deglutiſſent nos :
Cum iraſceretur furor eorum in nos,
*forſitan aqua abſorbuiſſet nos. 4
*Torrentem pertranſiuit anima noſtra : 5
forſitan pertranſiſſet anima noſtra aquam
intolerabilem.
* Benedictus Dominus qui non dedit 6
nos, in captionem dentibus eorum.
*Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de 7
laqueo venantium: Laqueus contritus eſt,
& nos liberati ſumus.
* Adiutorium noſtrum in nomine Do- 8
mini, qui fecit cælum & terram.

Canticum graduum. CXXIIII. 1

QVi confidunt in Domino, ſicut mons
Sion : non commouebitur in æter-
num, qui habitat * in Ieruſalem. 2
Montes in circuitu eius : & Dominus
in circuitu populi ſui, ex hoc nunc &
vſque in ſæculum.
*Quia non relinquet Dominus virgam 3
peccatorum ſuper ſortem iuſtorum : vt
non extendant iuſti ad iniquitatem ma-
nus ſuas.
*Benefac Domine bonis, & rectis corde. 4
*Declinantes autem in obligationes, ad- 5
ducet Dominus cum operantibus iniqui-
tatem : pax ſuper Iſrael.

Canticum graduum. CXXV. 1

IN conuertendo Dominus captiuitatem
Sion : facti ſumus ſicut conſolati :
*Tunc repletum eſt gaudio os noſtrum: 2
& lingua noſtra exultatione.
Tunc dicent inter gentes: Magnificauit
Dominus facere cum eis.
* Magnificauit Dominus facere nobiſ- 3
cum : facti ſumus lætantes.
4 * Conuerte Domine captiuitatem no-
ſtram, ſicut torrens in Auſtro.
5 *Qui ſeminant in lacrymis, in exulta-
tione metent.
6 * Euntes ibant & flebant, mittentes ſe-
mina ſua.
Venientes autem venient cum exulta-
tione, portantes manipulos ſuos.

1 Canticum graduum Salomonis.
CXXVI.

NIsi Dominus ædificauerit domum,
in vanum laborauerunt qui ædificant
eam.
Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem,
fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.
2 * Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere :
ſurgite poſtquam ſederitis, qui manducatis
panem doloris.
3 *Cum dederit dilectis ſuis ſomnum : ec-
ce hereditas Domini filij : merces, fructus
ventris.
4 *Sicut ſagittæ in manu potentis : ita fi-
lij excuſſorum.
5 *Beatus vir qui impleuit deſideriũ ſuum
ex ipſis : non confundetur cum loquetur
inimicis ſuis in porta.

1 Canticum graduum. CXXVII.

BEati omnes, qui timent Dominum,
qui ambulant in vijs eius.
2 * Labores manuum tuarum quia man-
ducabis: beatus es, & bene tibi erit.
3 *Vxor tua ſicut vitis abundans, in late-
ribus domus tuæ.
Filij tui ſicut nouellæ oliuarum, in cir-
cuitu menſæ tuæ.
4 *Ecce ſic benedicetur homo, qui timet
Dominum.
5 * Benedicat tibi Dominus ex Sion: &
videas bona Ieruſalem omnibus diebus vi-
tæ tuæ.
6 *Et videas filios filiorum tuorum, pa-
cem ſuper Iſrael.

Canti-

Canticum graduum. CXXVIII. 1

SÆPE expugnauerunt me a iuuentute
mea, dicat nunc Iſrael:
*Sæpe expugnauerunt me a iuuentute 2
mea: etenim non potuerunt mihi.
*Supra dorſum meum fabricauerunt 3
peccatores: prolongauerunt iniquitatem
ſuam.
*Dominus iuſtus concidit ceruices pec- 4
catorum: *confundantur & conuertantur 5
retrorſum omnes, qui oderunt Sion.
*Fiant ſicut fœnum tectorum: quod 6
priuſquam euellatur, exaruit:
*De quo non impleuit manum ſuam 7
qui metit, & ſinum ſuum qui manipulos
colligit.
*Et non dixerunt qui præteribant: Be- 8
nedictio Domini ſuper vos: benediximus
vobis in nomine Domini.

Canticum graduum. CXXIX. 1

DE profundis clamaui ad te Domine:
*Domine exaudi vocem meam: 2
Fiant aures tuæ intendentes, in vocem
deprecationis meæ.
*Si iniquitates obſeruaueris Domine: 3
Domine quis ſuſtinebit?
*Quia apud te propitiatio eſt: & propter 4
legem tuam ſuſtinui te Domine.
Suſtinuit anima mea in verbo eius: *ſpe- 5
rauit anima mea in Domino.
*A cuſtodia matutina vſque ad noctem: 6
ſperet Iſrael in Domino.
*Quia apud Dominum miſericordia: & 7
copioſa apud eum redemptio.
*Et ipſe redimet Iſrael, ex omnibus ini- 8
quitatibus eius.

Canticum graduum Dauid. CXXX. 1

DOMINE non eſt exaltatum cor meum:
neque elati ſunt oculi mei.
Neque ambulaui in magnis: neque in
mirabilibus ſuper me.
*Si non humiliter ſentiebam: ſed exal- 2
taui animam meam:
Sicut ablactatus eſt ſuper matre ſua, ita
retributio in anima mea.
3 *Speret Iſrael in Domino, ex hoc nunc
& vſque in ſæculum.

1 Canticum graduum. CXXXI.

MEMENTO Domine Dauid, & omnis
manſuetudinis eius:
2 *Sicut iurauit Domino, votum vouit
Deo Iacob:
3 *Si introiero in tabernaculum domus
meæ, ſi aſcendero in lectum ſtrati mei:
4 *Si dedero ſomnum oculis meis, & pal-
pebris meis dormitationem:
5 *Et requiem temporibus meis: donec
inueniam locum Domino, tabernaculum
Deo Iacob.
6 *Ecce audiuimus eam in Ephrata: in-
uenimus eam in campis ſiluæ.
7 *Introibimus in tabernaculum eius:
adorabimus in loco, vbi ſteterunt pedes
eius.
8 *Surge Domine in requiem tuam, tu &
arca ſanctificationis tuæ.
9 *Sacerdotes tui induantur iuſtitiam: &
ſancti tui exultent.
10 *Propter Dauid ſeruum tuum, non auer-
tas faciem Chriſti tui.
11 *Iurauit Dominus Dauid veritatem, &
non fruſtrabitur eam: de fructu ventris tui
ponam ſuper ſedem tuam.
12 *Si cuſtodierint filij tui teſtamentum
meum, & teſtimonia mea hæc, quæ doce-
bo eos:
Et filij eorum vſque in ſæculum, ſede-
bunt ſuper ſedem tuam.
13 *Quoniam elegit Dominus Sion: elegit
eam in habitationem ſibi.
14 *Hæc requies mea in ſæculum ſæculi:
hic habitabo quoniam elegi eam.
15 *Viduam eius benedicens benedicam:
pauperes eius ſaturabo panibus.
16 *Sacerdotes eius induam ſalutari: &
ſancti eius exultatione exultabunt.
17 *Illuc producam cornu Dauid, paraui
lucernam Chriſto meo.
18 *Inimicos eius induam cõfuſione: ſuper
ipſum autem efflorebit ſanctificatio mea.

Canticum graduum Dauid. 1
CXXXII.

ECce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum:
*Sicut vnguentum in capite, quod deſcendit in barbam, barbam Aaron, 2
Quod deſcẽdit in oram veſtimenti eius:
*ſicut ros Hermon, qui deſcendit in mon- 3
tem Sion.
Quoniam illic mandauit Dominus benedictionem, & vitam vſque in ſæculum.

Canticum graduum. CXXXIII. 1

ECce nunc benedicite Dominum, omnes ſerui Domini:
Qui ſtatis in domo Domini, in atrijs domus Dei noſtri,
*In noctibus extollite manus veſtras in 2
ſancta, & benedicite Dominum.
*Benedicat te Dominus ex Sion, qui fe- 3
cit cælum & terram.

Alleluia. CXXXIIII. 1

LAVDATE nomen Domini, laudate ſerui Dominum.
*Qui ſtatis in domo Domini, in atrijs 2
domus Dei noſtri.
*Laudate Dominum, quia bonus Do- 3
minus: pſallite nomini eius, quoniam ſuaue.
*Quoniam Iacob elegit ſibi Dominus, 4
Iſrael in poſſeſſionem ſibi.
*Quia ego cognoui quòd magnus eſt 5
Dominus, & Deus noſter præ omnibus dijs.
*Omnia quæcumque voluit, Dominus 6
fecit in cælo, in terra, in mari, & in omnibus abyſſis.
*Educens nubes ab extremo terræ: ful- 7
gura in pluuiam fecit.
Qui producit ventos de theſauris ſuis:
*qui percuſſit primogenita Ægypti ab ho- 8
mine vſque ad pecus.
*Et miſit ſigna, & prodigia in medio 9
tui Ægypte: in Pharaonem, & in omnes ſeruos eius.

10 *Qui percuſſit gentes multas: & occidit reges fortes:
11 *Sehon regem Amorrhæorum, & Og regem Baſan, & omnia regna Chanaan.
12 *Et dedit terram eorum hereditatem, hereditatem Iſrael populo ſuo.
13 *Domine nomen tuum in æternum: Domine memoriale tuum in generationẽ & generationem.
14 *Quia iudicabit Dominus populũ ſuum: & in ſeruis ſuis deprecabitur.
15 *Simulachra Gentium argentum, & aurum, opera manuum hominum.
16 *Os habent, & non loquentur: oculos habent, & non videbunt.
17 *Aures habent, & non audient: neque enim eſt ſpiritus in ore ipſorum.
18 *Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes, qui confidunt in eis.
19 *Domus Iſrael benedicite Domino: domus Aaron benedicite Domino.
20 *Domus Leui benedicite Domino: qui timetis Dominum, benedicite Domino.
21 *Benedictus Dominus ex Sion, qui habitat in Ieruſalem.

1 Alleluia. CXXXV.

COnfitemini Domino quoniam bonus: quoniam in æternum miſericordia eius.
2 *Confitemini Deo deorum: quoniam in æternum miſericordia eius.
3 *Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum miſericordia eius.
4 *Qui facit mirabilia magna ſolus: quoniam in æternum miſericordia eius.
5 *Qui fecit cælos in intellectu: quoniam in æternum miſericordia eius.
6 *Qui firmauit terram ſuper aquas: quoniam in æternum miſericordia eius.
7 *Qui fecit luminaria magna: quoniam in æternum miſericordia eius.
8 *Solem in poteſtatem diei: quoniam in æternum miſericordia eius.
9 *Lunam, & ſtellas in poteſtatem noctis: quoniam in æternum miſericordia eius.

Qui

*Qui percuſſit Ægyptum cum primo- 10
genitis eorum : quoniam in æternum mi-
ſericordia eius.
*Qui eduxit Iſrael de medio eorũ: quo- 11
niam in æternum miſericordia eius.
*In manu potenti, & brachio excelſo : 12
quoniam in æternum miſericordia eius.
*Qui diuiſit Mare rubrum in diuiſiones: 13
quoniam in æternum miſericordia eius.
*Et eduxit Iſrael per medium eius: quo- 14
niam in æternum miſericordia eius.
*Et excuſſit Pharaonem,& virtutem eius 15
in Mari rubro : quoniam in æternum mi-
ſericordia eius.
*Qui traduxit populum ſuum per deſer- 16
tum : quoniam in æternum miſericordia
eius.
*Qui percuſſit reges magnos: quoniam 17
in æternum miſericordia eius.
*Et occidit reges fortes: quoniam in æ- 18
ternum miſericordia eius.
*Sehon regem Amorrhæorum: quoniam 19
in æternum miſericordia eius.
*Et Og regem Baſan: quoniam in æter- 20
num miſericordia eius.
*Et dedit terram eorum hereditatem: 21
quoniam in æternum miſericordia eius.
*Hereditatem Iſrael ſeruo ſuo: quoniam 22
in æternum miſericordia eius.
*Quia in humilitate noſtra memor fuit 23
noſtri: quoniam in æternum miſericordia
eius.
*Et redemit nos ab inimicis noſtris: quo- 24
niam in æternum miſericordia eius.
*Qui dat eſcam omni carni : quoniam 25
in æternum miſericordia eius.
*Confitemini Deo cæli : quoniam in 26
æternum miſericordia eius.
Confitemini Domino dominorum :
quoniam in æternum miſericordia eius.

Pſalmus Dauid, Hieremiæ.
CXXXVI.

SVPER flumina Babylonis, illic ſedimus 1
& fleuimus : cum recordaremur Sion :
*In ſalicibus in medio eius, ſuſpendimus 2
organa noſtra.
3 *Quia illic interrogauerunt nos, qui ca-
ptiuos duxerunt nos, verba cantionum :
Et qui abduxerunt nos: Hymnum can-
tate nobis de canticis Sion.
4 *Quomodo cantabimus canticum Do-
mini in terra aliena?
5 *Si oblitus fuero tui Ieruſalem, obliuio-
ni detur dextera mea.
6 *Adhæreat lingua mea faucibus meis, ſi
non meminero tui :
Si non propoſuero Ieruſalem , in prin-
cipio lætitiæ meæ.
7 *Memor eſto Domine filiorum Edom,
in die Ieruſalem :
Qui dicunt: Exinanite, exinanite vſque
ad fundamentum in ea.
8 *Filia Babylonis miſera: beatus, qui re-
tribuet tibi retributionem tuam, quam re-
tribuiſti nobis.
9 *Beatus, qui tenebit, & allidet paruulos
tuos ad petram.

1 Ipſi Dauid. CXXXVII.

CONFITEBOR tibi Domine in toto
corde meo : quoniam audiſti verba
oris mei.
In conſpectu angelorum pſallam tibi :
2 *adorabo ad templum ſanctum tuum, &
confitebor nomini tuo.
Super miſericordia tua, & veritate tua :
quoniam magnificaſti ſuper omne, nomen
ſanctum tuum.
3 *In quacumque die inuocauero te, exau-
di me: multiplicabis in anima mea virtutẽ.
4 *Confiteantur tibi Domine omnes reges
terræ: quia audierunt omnia verba oris tui:
5 *Et cantent in vijs Domini : quoniam
magna eſt gloria Domini.
6 *Quoniam excelſus Dominus, & humi-
lia reſpicit: & alta a longe cognoſcit.
7 *Si ambulauero in medio tribulationis,
viuificabis me : & ſuper iram inimicorum
meorum extendiſti manum tuam, & ſal-
uum me fecit dextera tua.
8 *Dominus retribuet pro me : Domine
miſericordia tua in ſæculum : opera ma-
nuum tuarum ne deſpicias.

In finem, Pſalmus Dauid. 1
CXXXVIII.

DOMINE probaſti me, & cognouiſti
me:* tu cognouiſti ſeſſionem meam, 2
& reſurrectionem meam.
* Intellexiſti cogitationes meas de lon- 3
ge: ſemitam meam, & funiculum meum
inueſtigaſti.
* Et omnes vias meas præuidiſti: quia 4
non eſt ſermo in lingua mea.
*Ecce Domine tu cognouiſti omnia no- 5
uiſſima, & antiqua: tu formaſti me, & po-
ſuiſti ſuper me manum tuam.
* Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me: 6
confortata eſt, & non potero ad eam.
* Quo ibo a ſpiritu tuo? & quo a facie 7
tua fugiam?
* Si aſcendero in cælum, tu illic es: ſi de- 8
ſcendero in infernum, ades.
* Si ſumpſero pennas meas diluculo, & 9
habitauero in extremis maris:
* Etenim illuc manus tua deducet me: 10
& tenebit me dextera tua.
* Et dixi: Forſitan tenebræ conculca- 11
bunt me: & nox illuminatio mea in de-
licijs meis.
* Quia tenebræ non obſcurabuntur a te, 12
& nox ſicut dies illuminabitur: ſicut tene-
bræ eius, ita & lumen eius.
* Quia tu poſſediſti renes meos: ſuſce- 13
piſti me de vtero matris meæ.
* Confitebor tibi quia terribiliter magni- 14
ficatus es: mirabilia opera tua, & anima
mea cognoſcit nimis.
*Non eſt occultatũ os meum a te, quod 15
feciſti in occulto: & ſubſtantia mea in in-
ferioribus terræ.
*Imperfectum meum viderunt oculi tui, 16
& in libro tuo omnes ſcribentur: dies for-
mabuntur, & nemo in eis.
* Mihi autem nimis honorificati ſunt 17
amici tui, Deus: nimis confortatus eſt prin-
cipatus eorum.
* Dinumerabo eos, & ſuper arenam 18
multiplicabuntur: exurrexi, & adhuc ſum
tecum.
19 *Si occideris Deus peccatores: viri ſan-
guinum declinate a me:
20 *Quia dicitis in cogitatione: accipient
in vanitate ciuitates tuas.
21 * Nonne qui oderunt te Domine, ode-
ram: & ſuper inimicos tuos tabeſcebam?
22 *Perfecto odio oderam illos: & inimici
facti ſunt mihi.
23 *Proba me Deus, & ſcito cor meum: in-
terroga me, & cognoſce ſemitas meas.
24 * Et vide, ſi via iniquitatis in me eſt: &
deduc me in via æterna.

1 In finem, Pſalmus Dauid.
CXXXIX.

2 ERIPE me Domine ab homine malo:
a viro iniquo eripe me.
3 *Qui cogitauerunt iniquitates in corde:
tota die conſtituebant prælia.
4 *Acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentis:
venenum aſpidum ſub labijs eorum.
5 *Cuſtodi me Domine de manu pecca-
toris: & ab hominibus iniquis eripe me.
Qui cogitauerunt ſupplantare greſſus
6 meos: * abſconderunt ſuperbi laqueum
mihi:
Et funes extenderunt in laqueum: iux-
ta iter ſcandalum poſuerunt mihi.
7 *Dixi Domino: Deus meus es tu: exau-
di Domine vocem deprecationis meæ.
8 *Domine, Domine virtus ſalutis meæ:
obumbraſti ſuper caput meum in die belli:
9 *Ne tradas me Domine a deſiderio meo
peccatori: cogitauerunt contra me, ne de-
relinquas me, ne forte exaltentur.
10 * Caput circuitus eorum: labor labio-
rum ipſorum operiet eos.
11 *Cadent ſuper eos carbones, in ignem
deijcies eos: in miſerijs non ſubſiſtent.
12 *Vir linguoſus non dirigetur in terra:
virum iniuſtum mala capient in interitu.
13 * Cognoui quia faciet Dominus iudi-
cium inopis: & vindictam pauperum.
14 * Verumtamen iuſti confitebuntur no-
mini tuo: & habitabunt recti cum vul-
tu tuo.

Pſalmus Dauid. CXL. 1

DOMINE clamaui ad te, exaudi me: intende voci meæ, cum clamauero ad te.

*Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo: eleuatio manuum mearum ſacrificium veſpertinum. 2

*Pone Domine cuſtodiam ori meo: & oſtium circumſtantiæ labijs meis. 3

*Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis. 4

Cum hominibus operantibus iniquitatem: & non communicabo cum electis eorum.

*Corripiet me iuſtus in miſericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. 5

Quoniam adhuc & oratio mea in bene-
placitis eorum:*abſorpti ſunt iuncti petræ 6
iudices eorum.

Audient verba mea quoniã potuerunt:
*ſicut craſſitudo terræ erupta eſt ſuper ter- 7
ram.

Diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernũ:
*quia ad te Domine, Domine oculi mei: in 8
te ſperaui, non auferas animam meam.

*Cuſtodi me a laqueo, quem ſtatuerunt mihi: & a ſcandalis operantium iniquitatem. 9

*Cadent in retiaculo eius peccatores: ſingulariter ſum ego donec tranſeam. 10

Intellectus Dauid,
Cum eſſet in ſpelunca, oratio. 1
(1.Reg.24.) CXLI.

VOCE mea ad Dominum clamaui: voce mea ad Dominum deprecatus ſum: 2

*Effundo in conſpectu eius orationem meam, & tribulationem meam ante ipſum pronuncio. 3

*In deficiendo ex me ſpiritum meum, & tu cognouiſti ſemitas meas. 4

In via hac, qua ambulabam, abſconderunt laqueum mihi.

5 *Conſiderabam ad dexteram, & videbam: & non erat qui cognoſceret me.

Perijt fuga a me, & non eſt qui requirat animam meam.

6 *Clamaui ad te Domine, dixi: Tu es ſpes mea, portio mea in terra viuentium.

7 *Intende ad deprecationem meã: quia humiliatus ſum nimis.

Libera me a perſequentibus me: quia confortati ſunt ſuper me.

8 *Educ de cuſtodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant iuſti, donec retribuas mihi.

Pſalmus Dauid,
1 Quando perſequebatur eum Abſalom
filius eius. (2.Reg.17.) CXLII.

DOMINE exaudi orationem meam: auribus percipe obſecrationem meam in veritate tua: exaudi me in tua iuſtitia.

2 *Et non intres in iudicium cum ſeruo tuo: quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.

3 *Quia perſecutus eſt inimicus animam meam: humiliauit in terra vitam meam.

Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos
4 ſæculi: *& anxiatus eſt ſuper me ſpiritus
meus, in me turbatum eſt cor meum.

5 *Memor fui dierum antiquorum, meditatus ſum in omnibus operibus tuis: in factis manuum tuarum meditabar.

6 *Expandi manus meas ad te: anima mea ſicut terra ſine aqua tibi:

7 *Velociter exaudi me Domine: defecit ſpiritus meus.

Non auertas faciem tuam a me: & ſimilis ero deſcendentibus in lacum.

8 *Auditam fac mihi mane miſericordiam tuam: quia in te ſperaui.

Notam fac mihi viam, in qua ambulem: quia ad te leuaui animam meam.

9 *Eripe me de inimicis meis Domine, ad
10 te confugi: *doce me facere voluntatem
tuam, quia Deus meus es tu.

Spiritus tuus bonus deducet me in ter-
11 ram rectam: *propter nomen tuum Do-
mine viuificabis me, in æquitate tua.

Educes

Educes de tribulatione animam meam:
*& in miſericordia tua diſperdes inimicos 12
meos.
Et perdes omnes,qui tribulant animam
meam: quoniam ego ſeruus tuus ſum.

Pſalmus Dauid
Aduerſus Goliath. CXLIII. 1

BENEDICTVS Dominus Deus meus,
qui docet manus meas ad prælium,&
digitos meos ad bellum.
*Miſericordia mea,& refugium meum: 2
ſuſceptor meus,& liberator meus:
Protector meus, & in ipſo ſperaui: qui
ſubdit populum meum ſub me.
*Domine quid eſt homo,quia innotuiſti 3
ei? aut filius hominis, quia reputas eum?
*Homo vanitati ſimilis factus eſt: dies 4
eius ſicut vmbra prætereunt.
*Domine inclina cælos tuos, & deſcen- 5
de: tange montes,& fumigabunt.
*Fulgura coruſcationem, & diſſipabis 6
eos: emitte ſagittas tuas,& cõturbabis eos.
*Emitte manum tuam de alto,eripe me, 7
& libera me de aquis multis: de manu fi-
liorum alienorum.
*Quorum os locutum eſt vanitatem:& 8
dextera eorum,dextera iniquitatis.
*Deus canticum nouum cantabo tibi: 9
in pſalterio, decachordo pſallam tibi.
*Qui das ſalutem regibus: qui redemi- 10
ſti Dauid ſeruum tuum de gladio maligno:
*eripe me. 11
Et erue me de manu filiorum alieno-
rum, quorum os locutum eſt vanitatem: &
dextera eorum,dextera iniquitatis:
*Quorum filij, ſicut nouellæ plantatio- 12
nes in iuuentute ſua.
Filiæ eorum compoſitæ: circumorna-
tæ vt ſimilitudo templi.
*Promptuaria eorum plena, eructantia 13
ex hoc in illud.
Oues eorum fœtoſæ, abundantes in e-
greſſibus ſuis: *boues eorum craſſæ. 14
Non eſt ruina maceriæ,neque tranſitus:
neque clamor in plateis eorum.
*Beatum dixerunt populum, cui hæc 15
ſunt: beatus populus, cuius Dominus
Deus eius.

1 Laudatio ipſi Dauid.
CXLIIII.

EXALTABO te Deus meus rex: & be-
nedicam nomini tuo in ſæculum,& in
ſæculum ſæculi.
2 *Per ſingulos dies benedicam tibi: &
laudabo nomen tuum in ſæculum,& in ſæ-
culum ſæculi.
3 *Magnus Dominus & laudabilis nimis:
& magnitudinis eius non eſt finis.
4 *Generatio & generatio laudabit opera
tua: & potentiam tuam pronunciabunt.
5 *Magnificentiam gloriæ ſanctitatis tuæ
loquentur: & mirabilia tua narrabunt.
6 *Et virtutem terribilium tuorum dicent:
& magnitudinem tuam narrabunt.
7 *Memoriam abundantiæ ſuauitatis tuæ
eructabunt: & iuſtitia tua exultabunt.
8 *Miſerator & miſericors Dominus: pa-
tiens,& multum miſericors.
9 *Suauis Dominus vniuerſis: & miſera-
tiones eius ſuper omnia opera eius.
10 *Confiteantur tibi Domine omnia ope-
ra tua: & ſancti tui benedicant tibi.
11 *Gloriam regni tui dicent: & potẽtiam
tuam loquentur:
12 *Vt notam faciant filijs hominum po-
tentiam tuam: & gloriam magnificentiæ
regni tui.
13 *Regnum tuum regnum omnium ſæcu-
lorum: & dominatio tua in omni genera-
tione & generationem.
Fidelis Dominus in omnibus verbis ſuis:
& ſanctus in omnibus operibus ſuis.
14 *Alleuat Dominus omnes,qui corruũt:
& erigit omnes eliſos.
15 *Oculi omnium in te ſperant Domine:
& tu das eſcam illorum in tempore op-
portuno.
16 *Aperis tu manum tuam: & imples om
ne animal benedictione.
17 *Iuſtus Dominus in omnibus vijs ſuis:
& ſanctus in omnibus operibus ſuis.
18 *Prope eſt Dominus omnibus inuocan-
tibus

tibus eum : omnibus inuocantibus eum in veritate.
19 *Voluntatem timentium ſe faciet, & deprecationem eorum exaudiet: & ſaluos faciet eos.
20 *Cuſtodit Dominus omnes diligentes ſe: & omnes peccatores diſperdet.
21 *Laudationẽ Domini loquetur os meũ: & benedicat omnis caro nomini ſancto eius in ſæculum, & in ſæculum ſæculi.

2 Alleluia, Aggæi, & Zachariæ.
CXLV.

2 LAVDA anima mea Dominum, laudabo Dominum in vita mea: pſallam Deo meo quàmdiu fuero.
Nolite confidere in principibus:
3 *in filijs hominum, in quibus non eſt ſalus.
4 *Exibit ſpiritus eius, & reuertetur in terram ſuam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.
5 *Beatus, cuius Deus Iacob adiutor eius, ſpes eius in Domino Deo ipſius:
6 *qui fecit cælum & terram, mare, & omnia, quæ in eis ſunt.
7 *Qui cuſtodit veritatem in ſæculum, facit iudicium iniuriam patientibus: dat eſcã eſurientibus.
8 Dominus ſoluit compeditos: *Dominus illuminat cæcos.
Dominus erigit eliſos, Dominus diligit iuſtos.
9 *Dominus cuſtodit aduenas, pupillum, & viduam ſuſcipiet: & vias peccatorum diſperdet.
10 *Regnabit Dominus in ſæcula Deus tuus Sion, in generationẽ & generationẽ.

1 Alleluia. CXLVI.

LAVDATE Dominum quoniam bonus eſt pſalmus: Deo noſtro ſit iucunda, decoraq. laudatio.
2 *Ædificans Ieruſalem Dominus: diſperſiones Iſraelis congregabit.
3 *Qui ſanat contritos corde: & alligat contritiones eorum.
4 *Qui numerat multitudinem ſtellarum: & omnibus eis nomina vocat.
5 *Magnus Dominus noſter, & magna virtus eius: & ſapientiæ eius nõ eſt numerus.
6 *Suſcipiens manſuetos Dominus: humilians autem peccatores vſque ad terram.
7 *Præcinite Domino in confeſſione: pſallite Deo noſtro in cithara.
8 *Qui operit cælum nubibus: & parat terræ pluuiam.
Qui producit in montibus fœnum: & herbam ſeruituti hominum.
9 *Qui dat iumentis eſcam ipſorum: & pullis coruorum inuocantibus eum.
10 *Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibijs viri beneplacitum erit ei.
11 *Beneplacitũ eſt Domino ſuper timentes eum: & in eis, qui ſperant ſuper miſericordia eius.

Alleluia. CXLVII.

12 LAVDA Ieruſalem Dominum: lauda Deum tuum Sion.
13 *Quoniam confortauit ſeras portarum tuarum: benedixit filijs tuis in te.
14 *Qui poſuit fines tuos pacem: & adipe frumenti ſatiat te.
15 *Qui emittit eloquium ſuum terræ: velociter currit ſermo eius.
16 *Qui dat niuem ſicut lanam: nebulam ſicut cinerem ſpargit.
17 *Mittit cryſtallum ſuam ſicut buccellas: ante faciem frigoris eius quis ſuſtinebit?
18 *Emittet verbum ſuum, & liquefaciet ea: flabit ſpiritus eius, & fluent aquæ.
19 *Qui annunciat verbum ſuum Iacob: iuſtitias, & iudicia ſua Iſrael.
20 *Non fecit taliter omni nationi: & iudicia ſua non manifeſtauit eis. Alleluia.

1 Alleluia. CXLVIII.

LAVDATE Dominum de cælis: laudate eum in excelſis.
2 *Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius.
3 *Laudate eum ſol & luna: laudate eum omnes ſtellæ, & lumen.

Laudate

*Laudate eum cæli cælorum : & aquæ 4
omnes,quæ ſuper cælos ſunt,*laudent no- 5
men Domini .
Quia ipſe dixit, & facta ſunt : ipſe man-
dauit,& creata ſunt .
*Statuit ea in æternum , & in ſæculum 6
ſæculi : præceptũ poſuit,& non præteribit.
*Laudate Dominum de terra,dracones, 7
& omnes abyſſi .
*Ignis,grando,nix,glacies,ſpiritus pro- 8
cellarum : quæ faciunt verbum eius :
*Montes,& omnes colles : ligna fructi- 9
fera,& omnes cedri .
*Beſtiæ,& vniuerſa pecora :ſerpentes,& 10
volucres pennatæ :
*Reges terræ,& omnes populi : princi- 11
pes,& omnes iudices terræ .
*Iuuenes,& virgines : ſenes cum iunio- 12
ribus laudent nomen Domini :*quia exal- 13
tatum eſt nomen eius ſolius .
*Confeſſio eius ſuper cælum,& terram : 14
& exaltauit cornu populi ſui .
Hymnus omnibus ſanctis eius : filijs Iſ-
rael,populo appropinquanti ſibi. Alleluia.

Alleluia . CXLIX. 1

CANTATE Domino canticum nouum :
laus eius in eccleſia ſanctorum .
*Lætetur Iſrael in eo,qui fecit eum : & 2
filij Sion exultent in rege ſuo .
3 *Laudent nomen eius in choro : in tym
pano,& pſalterio pſallant ei :
4 *Quia beneplacitum eſt Domino in po-
pulo ſuo : & exaltabit manſuetos in ſalutẽ.
5 *Exultabunt ſancti in gloria : lætabun-
tur in cubilibus ſuis .
6 *Exaltationes Dei in gutture eorum : &
gladij ancipites in manibus eorum :
7 *Ad faciẽdam vindictam in nationibus :
increpationes in populis .
8 *Ad alligandos reges eorum in compe-
dibus : & nobiles eorum in manicis ferreis.
9 *Vt faciant in eis iudicium conſcriptum :
gloria hæc eſt omnibus ſanctis eius . Al-
leluia .

1 Alleluia . CL.

LAVDATE Dominum in ſanctis eius : lau
date eum in firmamento virtutis eius.
2 *Laudate eum in virtutibus eius : lau-
date eum ſecundum multitudinem magni-
tudinis eius .
3 *Laudate eum in ſono tubæ : laudate
eum in pſalterio,& cithara .
4 *Laudate eum in tympano , & choro :
laudate eum in chordis,& organo .
5 *Laudate eum in cymbalis beneſonan-
tibus : laudate eum in cymbalis iubilatio-
6 nis :*omnis ſpiritus laudet Dominum .
Alleluia .

LIBER PROVERBIORVM,

Quem HEBRAEI MISLE APPELLANT.

CAPVT PRIMVM.

PARABOLAE Salomonis,
filij Dauid, regis Iſrael. *Ad 2
ſciendam ſapientiam, & di-
ſciplinam: *ad intelligenda 3
verba prudentiæ: & ſuſci-
piendam eruditionem doctrinæ, iuſtitiam,
& iudicium, & æquitatem: *vt detur paruu- 4
lis aſtutia, adoleſcenti ſciẽtia, & intellectus.
*Audiens ſapiens, ſapientior erit: & intel- 5
ligens, gubernacula poſſidebit. *Animad- 6
uertet parabolam, & interpretationem, ver-
ba ſapientum, & ænigmata eorum. *Timor 7
Domini principium ſapientiæ. Sapientiã,
atque doctrinam ſtulti deſpiciunt. *Audi, 8
fili mi, diſciplinam patris tui, & ne dimit-
tas legem matris tuæ: *vt addatur gratia 9
capiti tuo, & torques collo tuo. *Fili mi, 10
ſi te lactauerint peccatores, ne acquieſcas
eis. *Si dixerint: Veni nobiſcum, inſidie- 11
mur ſanguini, abſcondamus tendiculas cõ-
tra inſontem fruſtra: *deglutiamus eum 12
ſicut infernus viuentem, & integrum quaſi
deſcendentem in lacum. *Omnem pre- 13
tioſam ſubſtantiam reperiemus, implebi-
mus domos noſtras ſpolijs. *Sortem mit- 14
te nobiſcum, marſupium vnum ſit omnium
noſtrum. *Fili mi, ne ambules cum eis, 15
prohibe pedem tuum a ſemitis eorum.
*Pedes enim illorum ad malum currunt, 16
& feſtinant vt effundant ſanguinem. *Fru- 17
ſtra autem iacitur rete ante oculos penna-
torum. *Ipſi quoque contra ſanguinem 18
ſuum inſidiantur, & moliuntur fraudes
contra animas ſuas. *Sic ſemitæ omnis 19
auari, animas poſſidentium rapiunt. *Sa- 20
pientia foris prædicat, in plateis dat vocem
ſuam: *in capite turbarum clamitat, in fo- 21
ribus portarum vrbis profert verba ſua, di-
22 cens: *Vſquequo paruuli diligitis infan-
tiam, & ſtulti ea, quæ ſibi ſunt noxia, cu-
pient, & imprudentes odibunt ſcientiam?
23 *Conuertimini ad correptionem meam: en
proferam vobis ſpiritum meum, & oſten-
24 dam vobis verba mea. *Quia vocaui, &
renuiſtis: extendi manum meam, & non
25 fuit qui aſpiceret. *Deſpexiſtis omne con-
ſilium meum, & increpationes meas negle-
26 xiſtis. *Ego quoque in interitu veſtro ri-
debo, & ſubſannabo, cum vobis id, quod
27 timebatis, aduenerit. *Cum irruerit repen-
tina calamitas, & interitus, quaſi tempeſtas
ingruerit: quando venerit ſuper vos tribu-
28 latio, & anguſtia: *Tunc inuocabunt me,
& non exaudiam: mane conſurgent, &
29 non inuenient me: *eo quòd exoſam ha-
buerint diſciplinam, & timorem Domini
30 non ſuſceperint, *nec acquieuerint conſi-
lio meo, & detraxerint vniuerſæ correptio-
31 ni meæ. *Comedent igitur fructus viæ ſuæ,
32 ſuiſq. conſilijs ſaturabuntur. *Auerſio par-
uulorum interficiet eos, & proſperitas ſtul
33 torum perdet illos. *Qui autem me au-
dierit, abſque terrore requieſcet, & abun-
dantia perfruetur, timore malorũ ſublato.

CAP. II.

1 FILI mi, ſi ſuſceperis ſermones meos,
& mandata mea abſconderis penes te,
2 *vt audiat ſapientiam auris tua: inclina
cor tuum ad cognoſcendam prudentiam.
3 *Si enim ſapientiam inuocaueris, & incli-
4 naueris cor tuum prudentiæ: *ſi quæſieris
eam quaſi pecuniam, & ſicut theſauros ef-
5 foderis illam: *tunc intelliges timorem
Domini,

Domini,& ſcientiam Dei inuenies :*quia 6
Dominus dat ſapientiam : & ex ore eius
prudentia,& ſcientia .*Cuſtodiet rectorum 7
ſalutem , & proteget gradientes ſimplici-
ter,*ſeruans ſemitas iuſtitiæ,& vias ſancto- 8
rum cuſtodiens .*Tunc intelliges iuſtitiã , 9
& iudicium,& æquitatem,& omnem ſemi-
tam bonam . * Si intrauerit ſapientia cor 10
tuum,& ſcientia animæ tuæ placuerit:*cõ- 11
ſilium cuſtodiet te, & prudentia ſeruabit
te,*vt eruaris a via mala,& ab homine,qui 12
peruerſa loquitur :*qui relinquunt iter re- 13
ctum,& ambulant per vias tenebroſas:*qui 14
lætantur cum malefecerint, & exultant in
rebus peſſimis:*quorum viæ peruerſæ ſunt, 15
& infames greſſus eorum . * Vt eruaris a 16
muliere aliena, & ab extranea,quæ mollit
ſermones ſuos,*& relinquit ducem puber- 17
tatis ſuæ,*& pacti Dei ſui oblita eſt. incli- 18
nata eſt enim ad mortem domus eius, &
ad inferos ſemitæ ipſius .*omnes , qui in- 19
grediuntur ad eam, non reuertentur , nec
apprehendent ſemitas vitæ . *Vt ambules 20
in via bona : & calles iuſtorum cuſtodias.
*Qui enim recti ſunt, habitabunt in terra, 21
& ſimplices permanebunt in ea . * Impij 22
vero de terra perdentur : & qui inique a-
gunt , auferentur ex ea .

CAP. III.

FILI mi, ne obliuiſcaris legis meæ , & 1
præcepta mea cor tuum cuſtodiat .
*longitudinem enim dierum, & annos vi- 2
tæ,& pacem apponent tibi .*Miſericordia, 3
& veritas te non deſerant , circumda eas
gutturi tuo,& deſcribe in tabulis cordis tui:
*& inuenies gratiam,& diſciplinam bonam 4
coram Deo & hominibus.*Habe fiduciam 5
in Domino ex toto corde tuo , & ne inni-
taris prudentiæ tuæ .*In omnibus vijs tuis 6
cogita illum , & ipſe diriget greſſus tuos .
* Ne ſis ſapiens apud temetipſum : time 7
Deum,& recede a malo : *ſanitas quippe 8
erit vmbilico tuo , & irrigatio oſſium tuo-
rum . *Honora Dominum de tua ſubſtan- 9
tia,& de primitijs omnium frugum tuarum
da ei : *& implebuntur horrea tua ſaturi- 10
tate, & vino torcularia tua redundabunt.
11 *Diſciplinam Domini, fili mi, ne abijcias :
12 nec deficias cum ab eo corriperis :* quem
enim diligit Dominus , corripit : & quaſi
13 pater in filio complacet ſibi . * Beatus ho-
mo, qui inuenit ſapientiam , & qui affluit
14 prudentia : * melior eſt acquiſitio eius ne-
gotiatione argenti, & auri primi & puriſſi-
15 mi fructus eius :*pretioſior eſt cunctis opi-
bus : & omnia,quæ deſiderantur,huic non
16 valent comparari . * Longitudo dierum in
dextera eius,& in ſiniſtra illius diuitiæ,&
17 gloria . * Viæ eius viæ pulchræ , & omnes
18 ſemitæ illius pacificæ . * Lignum vitæ eſt
his,qui apprehenderint eam : & qui tenue-
19 rit eam , beatus . * Dominus ſapientia fun-
dauit terram , ſtabiliuit cælos prudentia .
20 *Sapientia illius eruperunt abyſſi,& nubes
21 rore concreſcunt . * Fili mi,ne effluant hæc
ab oculis tuis : Cuſtodi legem atque con-
22 ſilium :*& erit vita animæ tuæ , & gratia
23 faucibus tuis.*tunc ambulabis fiducialiter
24 in via tua ; & pes tuus non impinget : * ſi
dormieris,non timebis : quieſces,& ſuauis
25 erit ſomnus tuus .*ne paueas repetino ter-
rore,& irruentes tibi potentias impiorum :
26 *Dominus enim erit in latere tuo,& cuſto-
27 diet pedem tuũ ne capiaris . * Noli prohi-
bere benefacere eũ, qui poteſt : ſi vales,&
28 ipſe benefac :* Ne dicas amico tuo:Vade,
& reuertere : cras dabo tibi : cum ſtatim
29 poſſis dare . * Ne moliaris amico tuo ma-
30 lum,cum ille in te habeat fiduciam . * Ne
contendas aduerſus hominem fruſtra,cum
31 ipſe tibi nihil mali fecerit . * Ne æmuleris
hominem iniuſtum,nec imiteris vias eius :
32 * quia abominatio Domini eſt omnis illu-
ſor,& cum ſimplicibus ſermocinatio eius .
33 * Egeſtas a Domino in domo impij :habi-
tacula autem iuſtorum benedicentur .
34 *Ipſe deludet illuſores, & manſuetis dabit
35 gratiam .*Gloriam ſapientes poſſidebunt:
ſtultorum exaltatio,ignominia .

CAP IIII.

1 AVDITE filij diſciplinam patris,& at-
2 tendite vt ſciatis prudentiam.* Donũ
bonum

bonum tribuam vobis, legem meam ne
derelinquatis. *Nam & ego filius fui patris 3
mei, tenellus, & vnigenitus corã matre mea:
*& docebat me, atque dicebat: Suſcipiat 4
verba mea cor tuum, cuſtodi præcepta mea,
& viues. *Poſſide ſapientiã, poſſide pruden 5
tiam: ne obliuiſcaris, neque declines a ver-
bis oris mei. *Ne dimittas eam, & cuſtodiet 6
te: dilige eam, & conſeruabit te. *Principiũ 7
ſapientiæ, poſſide ſapiẽtiam, & in omni poſ-
ſeſſione tua acquire prudentiam: *arripe il- 8
lam, & exaltabit te: glorificaberis ab ea, cũ
eam fueris amplexatus. *dabit capiti tuo 9
augmẽta gratiarum, & corona inclyta pro-
teget te. *Audi fili mi, & ſuſcipe verba mea, 10
vt multiplicentur tibi anni vitæ. *Viam ſa- 11
pientiæ monſtrabo tibi, ducam te per ſemi-
tas æquitatis: *quas cum ingreſſus fueris, nõ 12
arctabuntur greſſus tui, & currens non ha-
bebis offendiculum. *Tene diſciplinam, ne 13
dimittas eam: cuſtodi illam, quia ipſa eſt vi-
ta tua. *Ne delecteris in ſemitis impiorum, 14
nec tibi placeat malorum via. *Fuge ab ea, 15
nec tranſeas per illam: declina, & deſere
eam. *non enim dormiũt niſi malefecerint: 16
& rapitur ſomnus ab eis niſi ſupplantaue-
rint. *comedũt panem impietatis, & vinum 17
iniquitatis bibunt. *Iuſtorum autem ſemi- 18
ta, quaſi lux ſplendens, procedit & creſcit
vſque ad perfectam diem. *Via impiorum 19
tenebroſa: neſciunt vbi corruant. *Fili mi, 20
auſculta ſermones meos, & ad eloquia mea
inclina aurem tuam. *ne recedant ab oculis 21
tuis, cuſtodi ea in medio cordis tui: *vita 22
enim ſunt inuenientibus ea, & vniuerſæ car-
ni ſanitas. *Omni cuſtodia ſerua cor tuum, 23
quia ex ipſo vita procedit. *Remoue a te 24
os prauum, & detrahentia labia ſint pro-
cul a te. *Oculi tui recta videant, & palpe- 25
bræ tuæ præcedant greſſus tuos. *Dirige 26
ſemitam pedibus tuis, & omnes viæ tuæ ſta-
bilientur. *Ne declines ad dexteram, neque 27
ad ſiniſtram: auerte pedem tuum a malo.
vias enim, quæ a dextris ſunt, nouit Domi-
nus: peruerſæ vero ſunt quæ a ſiniſtris ſunt.
Ipſe autem rectos faciet curſus tuos, itine-
ra autem tua in pace producet.

CAP. V.

1 FILI mi, attende ad ſapientiam meam,
& prudentiæ meæ inclina aurem tuam,
2 *vt cuſtodias cogitationes, & diſciplinam
labia tua conſeruent. Ne attendas fallaciæ
3 mulieris: *fauus enim diſtillans labia mere-
4 tricis, & nitidius oleo guttur eius. *nouiſſi-
ma autem illius amara quaſi abſynthium,
5 & acuta quaſi gladius biceps. *Pedes eius
deſcendunt in mortem, & ad inferos greſ-
6 ſus illius penetrant. *Per ſemitam vitæ non
ambulant, vagi ſunt greſſus eius, & inueſti-
7 gabiles. *Nunc ergo fili mi audi me, & ne
8 recedas a verbis oris mei. *Longe fac ab ea
viam tuam, & ne appropinques foribus do-
9 mus eius. *Ne des alienis honorem tuum,
10 & annos tuos crudeli. *ne forte impleantur
extranei viribus tuis, & labores tui ſint in
11 domo aliena, *& gemas in nouiſſimis, quã-
do conſumpſeris carnes tuas & corpus tuũ,
12 & dicas: *Cur deteſtatus ſum diſciplinam,
& increpationibus non acquieuit cor meũ,
13 *nec audiui vocem docentium me, & ma-
14 giſtris non inclinaui aurem meam? *Pene
fui in omni malo, in medio eccleſiæ & ſy-
15 nagogæ. *Bibe aquam de ciſterna tua, &
16 fluenta putei tui: *Deriuentur fontes tui fo-
17 ras, & in plateis aquas tuas diuide. *Habeto
18 eas ſolus, nec ſint alieni participes tui. *Sit
vena tua benedicta, & lætare cum muliere
19 adoleſcentiæ tuæ: *cerua chariſſima, & gra-
tiſſimus hinnulus. vbera eius inebrient te in
omni tẽpore, in amore eius delectare iugi-
20 ter. *Quare ſedúceris fili mi ab aliena, & fo-
21 uéris in ſinu alterius? *Reſpicit Dominus
vias hominis, & omnes greſſus eius cõſide-
22 rat. *Iniquitates ſuæ capiunt impiũ, & funi-
23 bus peccatorum ſuorũ conſtringitur. *Ipſe
morietur, quia non habuit diſciplinam, & in
multitudine ſtultitiæ ſuæ decipietur.

CAP. VI.

1 FILI mi, ſi ſpoponderis pro amico tuo,
defixiſti apud extraneum manũ tuam,
2 *illaqueatus es verbis oris tui, & captus pro-
3 prijs ſermonibus. *Fac ergo quod dico fili

mi, & temetipſum libera : quia incidiſti in
manum proximi tuì. Diſcurre,feſtina,ſuſci-
ta amicum tuum:*ne dederis ſomnum ocu 4
lis tuis,nec dormitent palpebræ tuæ.*Erue- 5
re quaſi damula de manu, & quaſi auis de
manu aucupis.*Vade ad formicā o piger, 6
& conſidera vias eius, & diſce ſapientiam:
* quæ cum non habeat ducem, nec præce- 7
ptorem,nec principem,*parat in æſtate ci- 8
bum ſibi, & congregat in meſſe quod co-
medat.*Vſquequo piger dormies? quando 9
conſurges e ſomno tuo? *Paululum dor- 10
mies, paululum dormitabis,paululum con-
ſeres manus vt dormias: * & veniet tibi 11
quaſi viator,egeſtas, & pauperies quaſi vir
armatus. Si vero impiger fueris, veniet vt
fons meſſis tua, & egeſtas longe fugiet a
te. * Homo apoſtata, vir inutilis, graditur 12
ore peruerſo,*annuit oculis, terit pede, di- 13
gito loquitur, * prauo corde machinatur 14
malum, & omni tempore iurgia ſeminat.
*huic extemplo veniet perditio ſua,& ſubi- 15
to conteretur,nec habebit vltra medicinā.
*Sex ſunt,quæ odit Dominus,& ſeptimum 16
deteſtatur anima eius: *Oculos ſublimes, 17
linguam mendacem, manus effundentes
innoxium ſanguinem,*cor machinans co- 18
gitationes peſſimas, pedes veloces ad cur-
rendum in malum,*proferentem mendacia 19
teſtem fallacem, & eum,qui ſeminat inter
fratres diſcordias. * Conſerua fili mi præ- 20
cepta patris tui, & ne dimittas legem ma-
tris tuæ. *Liga ea in corde tuo iugiter, & 21
circumda gutturi tuo. *Cum ambulaueris, 22
gradiantur tecum: cum dormieris, cuſto-
diant te,& euigilans loquere cum eis.*quia 23
mandatum lucerna eſt,& lex lux, & via vi-
tæ increpatio diſciplinæ:* vt cuſtodiant te 24
a muliere mala, & a blanda lingua extra-
neæ.*Non cōcupiſcat pulchritudinem eius 25
cor tuum,nec capiaris nutibus illius:* pre- 26
tium enim ſcorti vix eſt vnius panis: mulier
autem viri pretioſam animam capit.*Num- 27
quid poteſt homo abſcondere ignem in ſi-
nu ſuo, vt veſtimenta illius non ardeant?
*aut ambulare ſuper prunas, vt non com- 28
burantur plantæ eius? *ſic qui ingreditur 29
ad mulierem proximi ſui,non erit mundus
30 cum tetigerit eam.*Non grandis eſt culpa,
cum quis furatus fuerit: furatur enim vt
31 eſurientem impleat animam: * deprehen-
ſus quoque reddet ſeptuplum, & omnem
32 ſubſtantiam domus ſuæ tradet.*Qui autem
adulter eſt, propter cordis inopiam perdet
33 animam ſuam: * turpitudinem & ignomi-
niam congregat ſibi, & opprobrium illius
34 non delebitur.*quia zelus & furor viri non
35 parcet in die vindictæ,* nec acquieſcet cu-
iuſquam precibus, nec ſuſcipiet pro re-
demptione dona plurima.

CAP. VII.

1 FILII mi, cuſtodi ſermones meos, &
2 præcepta mea reconde tibi. Fili *ſerua
mandata mea,& viues: & legem meā quaſi
3 pupillam oculi tui:*liga eam in digitis tuis,
4 ſcribe illam in tabulis cordis tui. *Dic ſa-
pientiæ, ſoror mea es: & prudentiam voca
5 amicam tuam,* vt cuſtodiat te a muliere
extranea, & ab aliena,quæ verba ſua dulcia
6 facit. * De feneſtra enim domus meæ per
7 cancellos proſpexi,*& video paruulos,cō-
8 ſidero vecordem iuuenem,*qui tranſit per
plateam iuxta angulum,& prope viam do-
9 mus illius graditur *in obſcuro,aduesperа-
10 ſcēte die,in noctis tenebris,& caligine.*Et
ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio,
præparata ad capiendas animas: garrula
11 & vaga,* quietis impatiens, nec valens in
12 domo conſiſtere pedibus ſuis,*nunc foris,
nunc in plateis, nunc iuxta angulos inſi-
13 dians. *Apprehenſumq. deoſculatur iuue-
14 nem,& procaci vultu blanditur,dicens:*Vi-
ctimas pro ſalute voui, hodie reddidi vota
15 mea.*idcirco egreſſa ſum in occurſum tuū,
16 deſiderans te videre,& reperi.*Intexui fu-
nibus lectulum meum, ſtraui tapetibus pi-
17 ctis ex Ægypto.*aſperſi cubile meum myr-
18 rha, & aloe, & cinnamomo.* Veni, ine-
briemur vberibus, & fruamur cupitis am-
19 plexibus, donec illuceſcat dies.* non eſt
enim vir in domo ſua, abijt via longiſſi-
20 ma.*ſacculum pecuniæ ſecum tulit: in die
plenæ lunæ reuerſurus eſt in domum ſuam.
Irreti-

*Irretiuit eum multis ſermonibus,& blan- 21
ditijs labiorum protraxit illum. *Statim 22
eam ſequitur quaſi bos ductus ad victimam,
& quaſi agnus laſciuiens,& ignorans quòd
ad vincula ſtultus trahatur, *donec transfi- 23
gat ſagitta iecur eius: velut ſi auis feſtinet
ad laqueum,& neſcit quòd de periculo ani-
mæ illius agitur. *Nunc ergo fili mi, audi 24
me, & attende verbis oris mei. *Ne abſtra- 25
hatur in vijs illius mens tua: neque deci-
piaris ſemitis eius. *multos enim vulneratos 26
deiecit, & fortiſſimi quique interfecti ſunt
ab ea. *Viæ inferi domus eius, penetran- 27
tes in interiora mortis.

Cap. viii.

NVMQVID non ſapientia clamitat,& 1
prudentia dat vocem ſuam? *In ſum- 2
mis, excelſiſq. verticibus ſupra viam,in me-
dijs ſemitis ſtans, *iuxta portas ciuitatis in 3
ipſis foribus loquitur,dicens: *O viri,ad vos 4
clamito, & vox mea ad filios hominum.
*Intelligite paruuli aſtutiam,& inſipientes 5
animaduertite. *Audite, quoniam de rebus 6
magnis locutura ſum:& aperientur labia
mea, vt recta prædicent. *Veritatem medi- 7
tabitur guttur meum,& labia mea deteſta-
buntur impium. *Iuſti ſunt omnes ſermo- 8
nes mei,non eſt in eis prauum quid,neque
peruerſum. *recti ſunt intelligentibus, & 9
æqui inuenientibus ſcientiam. *Accipite di- 10
ſciplinam meam,& non pecuniam: doctri-
nam magis, quàm aurum eligite. *Melior 11
eſt enim ſapientia cunctis pretioſiſſimis:&
omne deſiderabile ei non poteſt compara-
ri. *Ego ſapientia habito in conſilio,& 12
eruditis interſum cogitationibus. *Timor 13
Domini odit malum: arrogantiam, & ſu-
perbiam,& viam prauam, & os bilingue
deteſtor. *Meum eſt conſilium,& æquitas, 14
mea eſt prudentia,mea eſt fortitudo. *Per 15
me reges regnant,& legum conditores iu-
ſta decernunt: *Per me principes impe- 16
rant,& potentes decernunt iuſtitiam. *Ego 17
diligentes me diligo:& qui mane vigilant
ad me,inuenient me. *Mecum ſunt diuitiæ, 18
& gloria, opes ſuperbæ,& iuſtitia. *Melior 19
eſt enim fructus meus auro,& lapide pre-
20 tioſo,& genimina mea argento electo. *In
vijs iuſtitiæ ambulo, in medio ſemitarum
21 iudicij, *vt ditem diligentes me,& theſau-
22 ros eorum repleam. *Dominus poſſedit
me in initio viarum ſuarum,antequã quid-
23 quam faceret a principio. *Ab æterno or-
dinata ſum, & ex antiquis antequam terra
24 fieret. *Nondum erant abyſſi, & ego iam
concepta eram: necdum fontes aquarum
25 eruperant: *necdum montes graui mole
conſtiterant: ante colles ego parturiebar:
26 *adhuc terram non fecerat, & flumina, &
27 cardines orbis terræ. *Quando præparabat
cælos,aderam: quando certa lege, & gyro
28 vallabat abyſſos: *quando æthera firmabat
29 ſurſum,& librabat fontes aquarum: *quan-
do circumdabat mari terminum ſuum, &
legem ponebat aquis, ne tranſirent fines
ſuos: quando appendebat fundamenta ter
30 ræ. *Cum eo eram cuncta componens: &
delectabar per ſingulos dies,ludens coram
31 eo omni tempore; *ludẽs in orbe terrarum:
& deliciæ meæ eſſe, cum filijs hominum.
32 *Nunc ergo filij audite me: Beati,qui cuſto-
33 diunt vias meas. *Audite diſciplinã,& eſto-
34 te ſapientes,& nolite abijcere eam. *Beatus
homo qui audit me, & qui vigilat ad fores
meas quotidie, & obſeruat ad poſtes oſtij
35 mei. *Qui me inuenerit, inueniet vitam, &
36 hauriet ſalutem a Domino: *qui autem in
me peccauerit, lædet animam ſuam. Om-
nes, qui me oderunt, diligunt mortem.

Cap. ix.

1 SAPIENTIA ædificauit ſibi domum, exci-
2 dit columnas ſeptem. *Immolauit victi-
mas ſuas,miſcuit vinum,& propoſuit men-
3 ſam ſuam. *Miſit ancillas ſuas vt vocarent
4 ad arcem,& ad mœnia ciuitatis: *Siquis eſt
paruulus,veniat ad me. Et inſipientibus lo-
5 cuta eſt: *Venite,comedite panem meum,&
6 bibite vinum quod miſcui vobis. *Relin-
quite infantiam,& viuite, & ambulate per
7 vias prudentiæ. *Qui erudit deriſorem,ipſe
iniuriam ſibi facit: & qui arguit impium,
8 ſibi maculam generat. *Noli arguere deri-

ſorem,

ſorem,ne oderit te. Argue ſapientem,&
diliget te.*Da ſapienti occaſionem,& ad- 9
detur ei ſapientia. Doce iuſtum,& feſtina-
bit accipere.*Principium ſapientiæ timor 10
Domini:& ſcientia ſanctorum, prudentia.
*Per me enim multiplicabuntur dies tui,& 11
addentur tibi anni vitæ.*Si ſapiens fueris, 12
tibimetipſi eris: ſi autem illuſor,ſolus por-
tabis malum.*Mulier ſtulta & clamoſa,ple- 13
naq. illecebris,& nihil omnino ſciens,*ſe- 14
dit in foribus domus ſuæ ſuper ſellam in
excelſo vrbis loco,*vt vocaret tranſeuntes 15
per viam,& pergentes itinere ſuo:*Qui eſt 16
paruulus,declinet ad me. Et vecordi locu-
ta eſt:*Aquæ furtiuæ dulciores ſunt,& pa- 17
nis abſconditus ſuauior.*Et ignorauit quòd 18
ibi ſint gigantes, & in profundis inferni
conuiuæ eius.

Parabolæ Salomonis.

Cap. X.

FIlius ſapiens lætificat patrem: filius 1
vero ſtultus mœſtitia eſt matris ſuæ.
*Nil proderunt theſauri impietatis: iu- 2
ſtitia vero liberabit a morte.
*Non affliget Dominus fame animam 3
iuſti,& inſidias impiorum ſubuertet.
*Egeſtatem operata eſt manus remiſſa: 4
manus autem fortium diuitias parat.
Qui nititur mendacijs, hic paſcit ven-
tos: idem autem ipſe ſequitur aues vo-
lantes.
*Qui congregat in meſſe, filius ſapiens 5
eſt: qui autem ſtertit æſtate, filius confu-
ſionis.
*Benedictio Domini ſuper caput iuſti: 6
os autem impiorum operit iniquitas.
*Memoria iuſti cum laudibus:& nomen 7
impiorum putreſcet.
*Sapiens corde præcepta ſuſcipit: ſtul- 8
tus cæditur labijs.
*Qui ambulat ſimpliciter,ambulat con- 9
fidenter: qui autem deprauat vias ſuas,ma-
nifeſtus erit.
*Qui annuit oculo, dabit dolorem: & 10
ſtultus labijs verberabitur.
*Vena vitæ, os iuſti: & os impiorum 11
operit iniquitatem.
12 *Odium ſuſcitat rixas: & vniuerſa de-
licta operit charitas.
13 *In labijs ſapientis inuenitur ſapientia:
& virga in dorſo eius qui indiget corde.
14 *Sapientes abſcōdunt ſcientiam: os au-
tem ſtulti confuſioni proximum eſt.
15 *Subſtantia diuitis,vrbs fortitudinis eius:
pauor pauperum, egeſtas eorum.
16 *Opus iuſti ad vitam: fructus autem
impij ad peccatum.
17 *Via vitæ, cuſtodienti diſciplinam: qui
autem increpationes relinquit, errat.
18 *Abſcondunt odium labia mendacia:
qui profert contumeliam, inſipiens eſt.
19 *In multiloquio non deerit peccatum:
qui autem moderatur labia ſua prudentiſ-
ſimus eſt.
20 *Argentum electum, lingua iuſti: cor
autem impiorum pro nihilo.
21 *Labia iuſti erudiunt plurimos: qui au-
tem indocti ſunt, in cordis egeſtate mo-
rientur.
22 *Benedictio Domini diuites facit, nec
ſociabitur eis afflictio.
23 *Quaſi per riſum ſtultus operatur ſce-
lus: ſapientia autem eſt viro prudentia.
24 *Quod timet impius,veniet ſuper eum:
deſiderium ſuum iuſtis dabitur.
25 *Quaſi tempeſtas tranſiens non erit im-
pius: iuſtus autem quaſi fundamentum
ſempiternum.
26 *Sicut acetum dentibus, & fumus ocu-
lis,ſic piger his, qui miſerunt eum.
27 *Timor Domini apponet dies: & anni
impiorum breuiabuntur.
28 *Expectatio iuſtorum lætitia: ſpes au-
tem impiorum peribit.
29 *Fortitudo ſimplicis via Domini: & pa-
uor his,qui operantur malum.
30 *Iuſtus in æternum non commouebi-
tur: impij autem non habitabunt ſuper
terram.
31 *Os iuſti parturiet ſapientiam: lingua
prauorum peribit.
32 *Labia iuſti conſiderant placita: & os
impiorum peruerſa.

CAP. XI.

STATERA doloſa, abominatio eſt apud 1
Dominum : & pondus æquum, volun-
tas eius.
*Vbi fuerit ſuperbia, ibi erit & contume- 2
lia: vbi autem eſt humilitas, ibi & ſapientia.
*Simplicitas iuſtorum diriget eos : & 3
ſupplantatio peruerſorum vaſtabit illos.
*Non proderunt diuitiæ in die vltionis: 4
iuſtitia autem liberabit a morte.
*Iuſtitia ſimplicis diriget viam eius : & 5
in impietate ſua corruet impius.
*Iuſtitia rectorum liberabit eos : & in 6
inſidijs ſuis capientur iniqui.
*Mortuo homine impio, nulla erit vltra 7
ſpes: & expectatio ſolicitorum peribit.
*Iuſtus de anguſtia liberatus eſt: & tra- 8
detur impius pro eo.
*Simulator ore decipit amicum ſuum : 9
iuſti autem liberabuntur ſcientia.
*In bonis iuſtorum exultabit ciuitas: & 10
in perditione impiorum erit laudatio.
*Benedictione iuſtorum exaltabitur ci- 11
uitas: & ore impiorum ſubuertetur.
*Qui deſpicit amicum ſuum, indigens 12
corde eſt : vir autem prudens tacebit.
*Qui ambulat fraudulenter, reuelat ar- 13
cana: qui autem fidelis eſt animi, celat ami-
ci commiſſum.
*Vbi non eſt gubernator, populus cor- 14
ruet: ſalus autem, vbi multa conſilia.
*Affligetur malo, qui fidem facit pro 15
extraneo: qui autem cauet laqueos, ſecu-
rus erit.
*Mulier gratioſa inueniet gloriam: & ro- 16
buſti habebunt diuitias.
*Benefacit animæ ſuæ vir miſericors : 17
qui autem crudelis eſt, etiam propinquos
abijcit.
*Impius facit opus inſtabile : ſeminanti 18
autem iuſtitiam merces fidelis.
*Clementia præparat vitam : & ſectatio 19
malorum mortem.
*Abominabile Domino cor prauum: & 20
volūtas eius in ijs, qui ſimpliciter ambulāt.
*Manus in manu non erit innocens ma- 21
lus: ſemen autem iuſtorum ſaluabitur.
22 *Circulus aureus in naribus ſuis, mulier
pulchra & fatua.
23 *Deſiderium iuſtorum omne bonum eſt:
præſtolatio impiorum furor.
24 *Alij diuidunt propria, & ditiores fiunt:
alij rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate
ſunt.
25 *Anima, quæ benedicit, impinguabitur:
& qui inebriat, ipſe quoque inebriabitur.
26 *Qui abſcondit frumenta, maledicetur
in populis : benedictio autem ſuper caput
vendentium.
27 *Bene conſurgit diluculo qui quærit bo-
na: qui autem inueſtigator malorum eſt,
opprimetur ab eis.
28 *Qui confidit in diuitijs ſuis, corruet: iu-
ſti autem quaſi virens folium germinabunt.
29 *Qui conturbat domum ſuam, poſſide-
bit ventos: & qui ſtultus eſt, ſeruiet ſapiēti.
30 *Fructus iuſti lignum vitæ: & qui ſuſci-
pit animas, ſapiens eſt.
31 *Si iuſtus in terra recipit, quanto magis
impius & peccator?

CAP. XII.

1 QVI diligit diſciplinam, diligit ſcien-
tiam: qui autem odit increpationes,
inſipiens eſt.
2 *Qui bonus eſt, hauriet gratiam a Do-
mino: qui autem confidit in cogitationibus
ſuis, impie agit.
3 *Non roborabitur homo ex impietate :
& radix iuſtorum non commouebitur.
4 *Mulier diligens, corona eſt viro ſuo: &
putredo in oſſibus eius, quæ confuſione res
dignas gerit.
5 *Cogitationes iuſtorum iudicia: & con-
ſilia impiorum fraudulenta.
6 *Verba impiorum inſidiantur ſanguini:
os iuſtorum liberabit eos.
7 *Verte impios, & non erunt: domus au-
tem iuſtorum permanebit.
8 *Doctrina ſua noſcetur vir : qui autem
vanus & excors eſt, patebit contemptui.
9 *Melior eſt pauper & ſufficiēs ſibi, quàm
glorioſus & indigens pane.

*Nouit iuſtus iumẽtorum ſuorum ani- 10
mas: viſcera autem impiorum crudelia.
*Qui operatur terram ſuam, ſatiabitur 11
panibus: qui autem ſectatur otium, ſtultiſ-
ſimus eſt.
Qui ſuauis eſt in vini demorationibus,
in ſuis munitionibus relinquit contumeliã.
*Deſiderium impij munimentũ eſt peſſi- 12
morum: radix autem iuſtorum proficiet.
*Propter peccata labiorum ruina proxi- 13
mat malo: effugiet autẽ iuſtus de anguſtia.
*De fructu oris ſui vnuſquiſque replebi- 14
tur bonis, & iuxta opera manuum ſuarum
retribuetur ei.
*Via ſtulti recta in oculis eius: qui au- 15
tem ſapiens eſt, audit conſilia.
*Fatuus ſtatim indicat iram ſuam: qui 16
autem diſſimulat iniuriam, callidus eſt.
*Qui quod nouit loquitur, index iuſti- 17
tiæ eſt: qui autem mentitur, teſtis eſt frau-
dulentus.
*Eſt qui promittit, & quaſi gladio pun- 18
gitur conſcientiæ: lingua autem ſapiẽtium
ſanitas eſt.
*Labium veritatis firmum erit in perpe- 19
tuum: qui autem teſtis eſt repentinus, con-
cinnat linguam mendacij.
*Dolus in corde cogitantium mala: qui 20
autem pacis ineunt conſilia, ſequitur eos
gaudium.
*Non contriſtabit iuſtum quidquid ei 21
acciderit: impij autem replebuntur malo.
*Abominatio eſt Domino labia menda- 22
cia: qui autem fideliter agunt, placent ei.
*Homo verſutus celat ſcientiam: & cor 23
inſipientium prouocat ſtultitiam.
*Manus fortium dominabitur: quæ au- 24
tem remiſſa eſt, tributis ſeruiet.
*Mœror in corde viri humiliabit illum, 25
& ſermone bono lætificabitur.
*Qui negligit damnum propter ami- 26
cum, iuſtus eſt: iter autem impiorum de-
cipiet eos.
*Non inueniet fraudulentus lucrum: & 27
ſubſtantia hominis erit auri pretium.
*In ſemita iuſtitiæ, vita: iter autem de- 28
uium ducit ad mortem.

CAP. XIII.

1 FILIVS ſapiens, doctrina patris: qui au-
tem illuſor eſt, non audit cum arguitur.
2 *De fructu oris ſui homo ſatiabitur bo-
nis: anima autem præuaricatorum iniqua.
3 *Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam
ſuam: qui autem inconſideratus eſt ad lo-
quendum, ſentiet mala.
4 *Vult & non vult piger: anima autem
operantium impinguabitur.
5 *Verbum mendax iuſtus deteſtabitur:
impius autem confundit, & confundetur.
6 *Iuſtitia cuſtodit innocentis viam: im-
pietas autem peccatorem ſupplantat.
7 *Eſt quaſi diues cum nihil habeat: & eſt
quaſi pauper, cum in multis diuitijs ſit.
8 *Redemptio animæ viri, diuitiæ ſuæ: qui
autem pauper eſt, increpationem non ſu-
ſtinet.
9 *Lux iuſtorum lætificat: lucerna autem
impiorum extinguetur.
10 *Inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt: qui
autem agunt omnia cum conſilio, regun-
tur ſapientia.
11 *Subſtantia feſtinata minuetur: quæ au-
tem paulatim colligitur manu, multiplica-
bitur.
12 *Spes, quæ differtur, affligit animam: li-
gnum vitæ deſiderium veniens.
13 *Qui detrahit alicui rei, ipſe ſe in futu-
rum obligat: qui autem timet præceptum,
in pace verſabitur.
Animæ doloſæ errant in peccatis: iuſti
autem miſericordes ſunt, & miſerantur.
14 *Lex ſapientis fons vitæ, vt declinet a
ruina mortis.
15 *Doctrina bona dabit gratiam: in iti-
nere contemptorum vorago.
16 *Aſtutus omnia agit cum conſilio: qui
autem fatuus eſt, aperit ſtultitiam.
17 *Nuncius impij cadet in malum: lega-
tus autem fidelis, ſanitas.
18 *Egeſtas, & ignominia ei, qui deſerit di-
ſciplinam: qui autem acquieſcit arguenti,
glorificabitur.
19 *Deſiderium ſi compleatur, delectat ani-
mam:

mam : deteſtantur ſtulti eos, qui fugiunt
mala.
*Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens 20
erit : amicus ſtultorum ſimilis efficietur.
*Peccatores perſequitur malum : & iu- 21
ſtis retribuentur bona.
*Bonus relinquit heredes filios,& nepo 22
tes:& cuſtoditur iuſto ſubſtātia peccatoris.
*Multi cibi in noualibus patrum : & 23
alijs congregantur abſque iudicio.
*Qui parcit virgæ,odit filium ſuum:qui 24
autem diligit illum,inſtanter erudit.
*Iuſtus comedit,& replet animam ſuā : 25
venter autem impiorum inſaturabilis.

CAP. XIIII.

SAPIENS mulier ædificat domum ſuam : 1
inſipiens extructam quoque manibus
deſtruet.
*Ambulans recto itinere,& timens Deū, 2
deſpicitur ab eo,qui infami graditur viā.
*In ore ſtulti virga ſuperbiæ : labia au- 3
tem ſapientium cuſtodiunt eos.
*Vbi non ſunt boues, præſepe vacuum 4
eſt : vbi autem plurimæ ſegetes,ibi mani-
feſta eſt fortitudo bouis.
*Teſtis fidelis non mentitur : profert 5
autem mendacium doloſus teſtis.
*Quærit deriſor ſapientiam , & non in- 6
uenit : doctrina prudentium facilis.
*Vade contra virum ſtultum , & neſcit 7
labia prudentiæ.
*Sapientia callidi eſt intelligere viam 8
ſuam : & imprudentia ſtultorum errans.
*Stultus illudet peccatum,& inter iuſtos 9
morabitur gratia.
*Cor quod nouit amaritudinem animæ 10
ſuæ, in gaudio eius non miſcebitur extra-
neus.
*Domus impiorum delebitur: taberna- 11
cula vero iuſtorum germinabunt.
*Eſt via, quæ videtur homini iuſta : no- 12
uiſſima autem eius deducunt ad mortem.
*Riſus dolore miſcebitur , & extrema 13
gaudij luctus occupat.
*Vijs ſuis replebitur ſtultus,& ſuper eū 14
erit vir bonus.

15 *Innocens credit omni verbo : aſtutus
conſiderat greſſus ſuos.
Filio doloſo nihil erit boni : ſeruo au-
tem ſapienti proſperi erunt actus, & diri-
getur via eius.
16 *Sapiens timet,& declinat a malo: ſtul-
tus tranſilit, & confidit.
17 *Impatiens operabitur ſtultitiam: & vir
verſutus odioſus eſt.
18 *Poſſidebunt paruuli ſtultitiam,& expe
ctabunt aſtuti ſcientiam.
19 *Iacebunt mali ante bonos : & impij
ante portas iuſtorum.
20 *Etiam proximo ſuo pauper odioſus e-
rit : amici vero diuitum multi.
21 *Qui deſpicit proximum ſuum, peccat :
qui autem miſeretur pauperis,beatus erit.
Qui credit in Domino , miſericordiam
diligit.
22 *Errant qui operantur malum : miſeri-
cordia & veritas præparant bona.
23 *In omni opere erit abundantia : vbi
autem verba ſunt plurima , ibi frequenter
egeſtas.
24 *Corona ſapientium,diuitiæ eorum : fa-
tuitas ſtultorum, imprudentia.
25 *Liberat animas teſtis fidelis : & profert
mendacia verſipellis.
26 *In timore Domini fiducia fortitudinis,
& filijs eius erit ſpes.
27 *Timor Domini fons vitæ , vt decli-
nent a ruina mortis.
28 *In multitudine populi dignitas regis :
& in paucitate plebis ignominia principis.
29 *Qui patiens eſt, multa gubernatur pru
dentia : qui autem impatiens eſt, exaltat
ſtultitiam ſuam.
30 *Vita carnium, ſanitas cordis : putredo
oſſium, inuidia.
31 *Qui calumniatur egentem, exprobrat
factori eius : honorat autem eum, qui mi-
ſeretur pauperis.
32 *In malitia ſua expelletur impius : ſperat
autem iuſtus in morte ſua.
33 *In corde prudentis requieſcit ſapien-
tia, & indoctos quoſque erudiet.
34 *Iuſtitia eleuat gentem: miſeros autem
facit

facit populos peccatum.
*Acceptus eſt regi miniſter intelligens: 35
iracundiam eius inutilis ſuſtinebit.

Cap. XV.

RESPONSIO mollis frangit iram: ſer 1
mo durus ſuſcitat furorem.
*Lingua ſapientium ornat ſcientiam: os 2
fatuorum ebullit ſtultitiam.
*In omni loco oculi Domini contem- 3
plantur bonos & malos.
*Lingua placabilis, lignũ vitæ: quæ au- 4
tem immoderata eſt, conteret ſpiritum.
*Stultus irridet diſciplinã patris ſui: qui 5
autem cuſtodit increpationes, aſtutior fiet.
In abundanti iuſtitia virtus maxima eſt:
cogitationes autem impiorum eradicabun-
tur.
*Domus iuſti plurima fortitudo: & in 6
fructibus impij conturbatio.
*Labia ſapientium diſſeminabunt ſcien- 7
tiam: cor ſtultorum diſſimile erit.
*Victimæ impiorum abominabiles Do- 8
mino: vota iuſtorum placabilia:
*Abominatio eſt Domino via impij: qui 9
ſequitur iuſtitiam, diligitur ab eo.
*Doctrina mala deſerenti viam vitæ: qui 10
increpationes odit, morietur.
*Infernus, & perditio coram Domino: 11
quanto magis corda filiorum hominum?
*Non amat peſtilens eum, qui ſe corri- 12
pit: nec ad ſapientes graditur.
*Cor gaudens exhilarat faciem: in mœ- 13
rore animi deijcitur ſpiritus.
*Cor ſapientis quærit doctrinam: & os 14
ſtultorum paſcitur imperitia.
*Omnes dies pauperis, mali: ſecura mẽs 15
quaſi iuge conuiuium.
*Melius eſt parum cum timore Domi- 16
ni, quàm theſauri magni & inſatiabiles.
*Melius eſt vocari ad olera cum charita- 17
te: quàm ad vitulum ſaginatum cum odio.
*Vir iracundus prouocat rixas: qui pa- 18
tiens eſt, mitigat ſuſcitatas.
*Iter pigrorum quaſi ſepes ſpinarum: 19
via iuſtorum abſque offendiculo.
*Filius ſapiens lætificat patrem: & ſtul- 20
tus homo deſpicit matrem ſuam.
21 *Stultitia gaudium ſtulto: & vir prudẽs
dirigit greſſus ſuos.
22 *Diſſipantur cogitationes vbi non eſt
conſilium: vbi vero ſunt plures conſiliarij,
confirmantur.
23 *Lætatur homo in ſententia oris ſui: &
ſermo opportunus eſt optimus.
24 *Semita vitæ ſuper eruditum, vt decli-
net de inferno nouiſſimo.
25 *Domum ſuperborum demolietur Do-
minus: & firmos faciet terminos viduæ.
26 *Abominatio Domini cogitationes ma-
læ: & purus ſermo pulcherrimus firmabi-
tur ab eo.
27 *Conturbat domum ſuam qui ſectatur
auaritiam: qui autem odit munera, viuet.
Per miſericordiam & fidem purgantur
peccata: per timorem autem Domini de-
clinat omnis a malo.
28 *Mens iuſti meditatur obedientiam:
os impiorum redundat malis.
29 *Longe eſt Dominus ab impijs: & ora-
tiones iuſtorum exaudiet.
30 *Lux oculorum lætificat animam: fama
bona impinguat oſſa.
31 *Auris, quæ audit increpationes vitæ, in
medio ſapientium commorabitur.
32 *Qui abijcit diſciplinam, deſpicit ani-
mam ſuam: qui autem acquieſcit increpa-
tionibus, poſſeſſor eſt cordis.
33 *Timor Domini, diſciplina ſapientiæ: &
gloriam præcedit humilitas.

Cap. XVI.

1 HOMINIS eſt animam præparare: &
Domini gubernare linguam.
2 *Omnes viæ hominis patent oculis eius:
ſpirituum ponderator eſt Dominus.
3 *Reuela Domino opera tua, & dirigen-
tur cogitationes tuæ.
4 *Vniuerſa propter ſemetipſum opera-
tus eſt Dominus: impium quoque ad diem
malum.
5 *Abominatio Domini eſt omnis arro-
gans: etiam ſi manus ad manum fuerit,
non eſt innocens.

Initium

Initium viæ bonæ, facere iuſtitiam: accepta eſt autem apud Deum magis, quàm immolare hoſtias.

*Miſericordia & veritate redimitur iniquitas :& in timore Domini declinatur a malo. 6

*Cum placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacẽ. 7

*Melius eſt parum cum iuſtitia, quàm multi fructus cum iniquitate. 8

*Cor hominis diſponit viam ſuam : ſed Domini eſt dirigere greſſus eius. 9

*Diuinatio in labijs regis,in iudicio nõ errabit os eius. 10

*Põdus & ſtatera iudicia Domini ſunt: & opera eius omnes lapides ſacculi. 11

*Abominabiles regi qui agunt impie: quoniam iuſtitia firmatur ſolium. 12

*Voluntas regum labia iuſta : qui recta loquitur, diligetur: 13

*Indignatio regis,nuncij mortis : & vir ſapiens placabit eam. 14

*In hilaritate vultus regis, vita : & clementia eius quaſi imber ſerotinus. 15

*Poſſide ſapientiam, quia auro melior eſt:& acquire prudentiam,quia pretioſior eſt argento. 16

*Semita iuſtorum declinat mala: cuſtos animæ ſuæ ſeruat viam ſuam. 17

*Contritionem præcedit ſuperbia : & ante ruinam exaltatur ſpiritus. 18

*Melius eſt humiliari cũ mitibus,quàm diuidere ſpolia cum ſuperbis. 19

*Eruditus in verbo reperiet bona : & qui ſperat in Domino, beatus eſt. 20

*Qui ſapiens eſt corde,appellabitur prudẽs:& qui dulcis eloquio,maiora percipiet. 21

*Fons vitæ eruditio poſſidentis: doctrina ſtultorum,fatuitas. 22

*Cor ſapientis erudiet os eius : & labijs eius addet gratiam. 23

*Fauus mellis,compoſita verba: dulcedo animæ,ſanitas oſſium. 24

*Eſt via, quæ videtur homini recta: & nouiſſima eius ducunt ad mortem. 25

*Anima laborantis laborat ſibi, quia compulit eum os ſuum: 26

27 *Vir impius fodit malum, & in labijs eius ignis ardeſcit.

28 *Homo peruerſus ſuſcitat lites : & verboſus ſeparat principes.

29 *Vir iniquus lactat amicum ſuum : & ducit eum per viam non bonam.

30 *Qui attonitis oculis cogitat praua,mordens labia ſua perficit malum.

31 *Corona dignitatis ſenectus,quæ in vijs iuſtitiæ reperietur.

32 *Melior eſt patiens viro forti : & qui dominatur animo ſuo, expugnatore vrbium.

33 *Sortes mittuntur in ſinum, ſed a Domino temperantur.

CAP. XVII.

1 MELIOR eſt buccella ſicca cum gaudio,quàm domus plena victimis cum iurgio.

2 *Seruus ſapiens dominabitur filijs ſtultis, & inter fratres hereditatem diuidet.

3 *Sicut igne probatur argentum, & aurum camino : ita corda probat Dominus.

4 *Malus obedit linguæ iniquæ : & fallax obtemperat labijs mendacibus.

5 *Qui deſpicit pauperem, exprobrat factori eius: & qui ruina lætatur alterius, non erit impunitus.

6 *Corona ſenum filij filiorum : & gloria filiorum patres eorum.

7 *Non decent ſtultum verba compoſita: nec principem labium mentiens.

8 *Gemma gratiſſima, expectatio præſtolantis:quocumque ſe vertit, prudenter intelligit.

9 *Qui celat delictũ, quærit amicitias: qui altero ſermone repetit, ſeparat fœderatos.

10 *Plus proficit correptio apud prudentẽ, quàm centum plagæ apud ſtultum.

11 *Semper iurgia quærit malus : angelus autem crudelis mittetur contra eum.

12 *Expedit magis vrſæ occurrere raptis fœtibus,quàm fatuo confidenti in ſtultitia ſua.

13 *Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius.

14 *Qui dimittit aquam, caput eſt iurgiorum:

rum:& antequam patiatur contumeliam,
iudicium deſerit.
*Qui iuſtificat impium,& qui condem- 15
nat iuſtum,abominabilis eſt vterque apud
Deum.
*Quid prodeſt ſtulto habere diuitias, 16
cum ſapientiam emere non poſſit?
Qui altam facit domum ſuam, quærit
ruinã:& qui euitat diſcere,incidet in mala.
*Omni tempore diligit qui amicus eſt: 17
& frater in anguſtijs comprobatur.
*Stultus homo plaudet manibus cum 18
ſpoponderit pro amico ſuo.
*Qui meditatur diſcordias,diligit rixas: 19
& qui exaltat oſtium,quærit ruinam.
*Qui peruerſi cordis eſt, non inueniet 20
bonum: & qui vertit linguam,incidet in
malum.
*Natus eſt ſtultus in ignominiam ſuam: 21
ſed nec pater in fatuo lætabitur.
*Animus gaudens ætatem floridam fa- 22
cit: ſpiritus triſtis exiccat oſſa.
*Munera de ſinu impius accipit,vt per- 23
uertat ſemitas iudicij.
*In facie prudentis lucet ſapientia: ocu 24
li ſtultorum in finibus terræ.
*Ira patris, filius ſtultus: & dolor ma- 25
tris quæ genuit eum.
*Non eſt bonum, damnum inferre iu- 26
ſto: nec percutere principem,qui recta iu-
dicat.
*Qui moderatur ſermones ſuos, doctus 27
& prudẽs eſt:& pretioſi ſpiritus vir eruditus.
*Stultus quoque ſi tacuerit, ſapiens re- 28
putabitur: & ſi compreſſerit labia ſua, in-
telligens.

CAP. XVIII.

OCCASIONES quærit qui vult rece- 1
dere ab amico: omni tempore erit
exprobrabilis.
*Non recipit ſtultus verba prudentiæ: 2
niſi ea dixeris quæ verſantur in corde eius.
*Impius,cũ in profundum venerit pec- 3
catorum, contemnit: ſed ſequitur eum
ignominia & opprobrium.
*Aqua profunda verba ex ore viri: & 4
torrens redundans fons ſapientiæ.
5 *Accipere perſonam impij non eſt bo-
num,vt declines a veritate iudicij.
6 *Labia ſtulti miſcent ſe rixis: & os eius
iurgia prouocat.
7 *Os ſtulti contritio eius: & labia ipſius,
ruina animæ eius.
8 *Verba bilinguis, quaſi ſimplicia: & ip-
ſa perueniunt vſque ad interiora ventris.
Pigrum deijcit timor: animæ autem ef-
feminatorum eſurient.
9 *Qui mollis & diſſolutus eſt in opere
ſuo, frater eſt ſua opera diſſipantis.
10 *Turris fortiſſima, nomen Domini: ad
ipſum currit iuſtus,& exaltabitur.
11 *Subſtantia diuitis vrbs roboris eius, &
quaſi murus validus circumdans eum.
12 *Antequam conteratur,exaltatur cor ho
minis:& antequam glorificetur,humiliatur.
13 *Qui prius reſpondet quàm audiat,ſtul-
tum ſe eſſe demonſtrat, & confuſione di-
gnum.
14 *Spiritus viri ſuſtentat imbecillitatem
ſuam: ſpiritum vero ad iraſcendum faci-
lem quis poterit ſuſtinere?
15 *Cor prudens poſſidebit ſcientiam: &
auris ſapientium quærit doctrinam.
16 *Donum hominis dilatat viam eius, &
ante principes ſpatium ei facit.
17 *Iuſtus,prior eſt accuſator ſui: venit a-
micus eius,& inueſtigabit eum.
18 *Contradictiones comprimit ſors,& in-
ter potentes quoque dijudicat.
19 *Frater, qui adiuuatur a fratre,quaſi ci-
uitas firma: & iudicia quaſi vectes vrbium.
20 *De fructu oris viri replebitur venter
eius: & genimina labiorum ipſius ſatura-
bunt eum.
21 *Mors,& vita in manu linguæ: qui dili-
gunt eam,comedent fructus eius.
22 *Qui inuenit mulierem bonam, inue-
nit bonum: & hauriet iucunditatem a Do-
mino.
Qui expellit mulierem bonam,expellit
bonum: qui autem tenet adulteram, ſtul-
tus eſt & impius.
23 *Cum obſecrationibus loquetur pauper:
& diues

& diues effabitur rigide.
*Vir amabilis ad ſocietatem,magis ami- 24
cus erit, quàm frater.

CAP. XIX.

MELIOR eſt pauper, qui ambulat in 1
ſimplicitate ſua,quàm diues torquens
labia ſua, & inſipiens.
*Vbi non eſt ſcientia animæ,non eſt bo- 2
num: & qui feſtinus eſt pedibus,offendet.
*Stultitia hominis ſupplantat greſſus 3
eius: & contra Deum feruet animo ſuo.
*Diuitiæ addunt amicos plurimos: a 4
paupere autem & hi,quos habuit,ſeparātur.
*Teſtis falſus non erit impunitus: & 5
qui mendacia loquitur,non effugiet.
*Multi colunt perſonam potentis, & 6
amici ſunt dona tribuentis.
*Fratres hominis pauperis oderunt eum: 7
inſuper & amici procul receſſerunt ab eo.
Qui tantum verba ſectatur, nihil habe-
bit: *qui autem poſſeſſor eſt mentis, dili- 8
git animam ſuam, & cuſtos prudentiæ in-
ueniet bona.
*Falſus teſtis non erit impunitus: & qui 9
loquitur mendacia, peribit.
*Non decent ſtultum deliciæ: nec ſer- 10
uum dominari principibus.
*Doctrina viri per patientiam noſcitur: 11
& gloria eius eſt iniqua prætergredi.
*Sicut fremitus leonis,ita & regis ira: & 12
ſicut ros ſuper herbam,ita & hilaritas eius.
*Dolor patris, filius ſtultus: & tecta iu- 13
giter perſtillantia, litigioſa mulier.
*Domus,& diuitiæ dantur a parentibus: 14
a Domino autem proprie vxor prudens.
*Pigredo immittit ſoporem, & anima 15
diſſoluta eſuriet.
*Qui cuſtodit mandatum, cuſtodit ani- 16
mam ſuam: qui autem negligit viam ſuam,
mortificabitur.
*Fœneratur Domino qui miſeretur pau- 17
peris: & viciſſitudinem ſuam reddet ei.
*Erudi filium tuum, ne deſperes: ad in- 18
terfectionem autem eius ne ponas animam
tuam.
*Qui impatiens eſt,ſuſtinebit damnum: 19
& cum rapuerit, aliud apponet.
20 *Audi conſilium,& ſuſcipe diſciplinam,
vt ſis ſapiens in nouiſſimis tuis.
21 *Multæ cogitationes in corde viri: vo-
luntas autem Domini permanebit.
22 *Homo indigens, miſericors eſt: & me-
lior eſt pauper quàm vir mendax.
23 *Timor Domini ad vitam: & in pleni-
tudine commorabitur, abſque viſitatione
peſſima.
24 *Abſcondit piger manum ſuam ſub
aſcella, nec ad os ſuum applicat eam.
25 *Peſtilente flagellato ſtultus ſapientior
erit: ſi autem corripueris ſapientem, intel-
liget diſciplinam.
26 *Qui affligit patrem, & fugat matrem,
ignominioſus eſt & infelix.
27 *Non ceſſes fili audire doctrinam, nec
ignores ſermones ſcientiæ.
28 *Teſtis iniquus deridet iudicium: & os
impiorum deuorat iniquitatem.
29 *Parata ſunt deriſoribus iudicia: & mal-
lei percutientes ſtultorum corporibus.

CAP. XX.

1 LVXVRIOSA res, vinum, & tumul-
tuoſa ebrietas: quicumque his delecta-
tur, non erit ſapiens.
2 *Sicut rugitus leonis,ita & terror regis:
qui prouocat eum,peccat in animam ſuam.
3 *Honor eſt homini, qui ſeparat ſe a
contētionibus: omnes autem ſtulti miſcen-
tur contumelijs.
4 *Propter frigus piger arare noluit: men-
dicabit ergo æſtate, & non dabitur illi.
5 *Sicut aqua profunda, ſic conſilium in
corde viri: ſed homo ſapiēs exhauriet illud.
6 *Multi homines miſericordes vocātur:
virum autem fidelem quis inueniet?
7 *Iuſtus,qui ambulat in ſimplicitate ſua,
beatos poſt ſe filios derelinquet.
8 *Rex, qui ſedet in ſolio iudicij, diſſipat
omne malum intuitu ſuo.
9 *Quis poteſt dicere: Mundum eſt cor
meum, purus ſum a peccato?
10 *Pondus & pondus,menſura & menſu-
ra: vtrumque abominabile eſt apud Deum.
*Ex ſtu-

*Ex ſtudijs ſuis intelligitur puer,ſi mun- 11
da & recta ſint opera eius.
*Aurem audientem, & oculum viden- 12
tem, Dominus fecit vtrumque.
*Noli diligere ſomnum, ne te egeſtas 13
opprimat: aperi oculos tuos, & ſaturare
panibus.
*Malum eſt,malum eſt,dicit omnis em- 14
ptor:& cum receſſerit,tunc gloriabitur.
*Eſt aurum, & multitudo gemmarum: 15
& vas pretioſum labia ſcientiæ.
*Tolle veſtimentum eius,qui fideiuſſor 16
extitit alieni,& pro extraneis aufer pignus
ab eo.
*Suauis eſt homini panis mendacij: & 17
poſtea implebitur os eius calculo.
*Cogitationes conſilijs roborantur: & 18
gubernaculis tractanda ſunt bella.
*Ei, qui reuelat myſteria, & ambulat 19
fraudulenter, & dilatat labia ſua, ne com-
miſcearis.
*Qui maledicit patri ſuo, & matri, ex- 20
tinguetur lucerna eius in medijs tenebris.
*Hereditas,ad quam feſtinatur in prin- 21
cipio,in nouiſſimo benedictione carebit.
*Ne dicas: Reddam malum: expecta 22
Dominum, & liberabit te.
*Abominatio eſt apud Dominũ pondus 23
& pondus: ſtatera doloſa non eſt bona.
*A Domino diriguntur greſſus viri: quis 24
autem hominũ intelligere poteſt viam ſuã?
*Ruina eſt homini deuorare ſanctos, & 25
poſt vota retractare.
*Diſſipat impios rex ſapiens, & incur- 26
uat ſuper eos fornicem.
*Lucerna Domini ſpiraculum hominis, 27
quæ inueſtigat omnia ſecreta ventris.
*Miſericordia, & veritas cuſtodiunt re- 28
gem,& roboratur clementia thronus eius.
*Exultatio iuuenum, fortitudo eorum: 29
& dignitas ſenum canities.
*Linor vulneris abſterget mala: & pla- 30
gæ in ſecretioribus ventris.

CAP. XXI.

SICVT diuiſiones aquarum,ita cor re- 1
gis in manu Domini: quocumque vo-
luerit, inclinabit illud.
2 *Omnis via viri recta ſibi videtur: ap-
pendit autem corda Dominus.
3 *Facere miſericordiam & iudicium,ma-
gis placet Domino,quàm victimæ.
4 *Exaltatio oculorum eſt dilatatio cor-
dis: lucerna impiorum peccatum.
5 *Cogitationes robuſti ſemper in abun-
dantia: omnis autem piger ſemper in ege-
ſtate eſt.
6 *Qui congregat theſauros lingua men-
dacij, vanus & excors eſt, & impingetur
ad laqueos mortis.
7 *Rapinæ impiorum detrahent eos,quia
noluerunt facere iudicium.
8 *Peruerſa via viri,aliena eſt: qui autem
mundus eſt,rectum opus eius.
9 *Melius eſt ſedere in angulo domatis,
quàm cum muliere litigioſa, & in domo
communi.
10 *Anima impij deſiderat malum, non
miſerebitur proximo ſuo.
11 *Mulctato peſtilente ſapiẽtior erit par-
uulus: & ſi ſectetur ſapiẽtẽ,ſumet ſcientiã.
12 *Excogitat iuſtus de domo impij, vt
detrahat impios a malo.
13 *Qui obturat aurem ſuam ad clamorẽ
pauperis,& ipſe clamabit,& nõ exaudietur.
14 *Munus abſconditum extinguit iras: &
donum in ſinu indignationem maximam.
15 *Gaudium iuſto eſt facere iudicium: &
pauor operantibus iniquitatem.
16 *Vir,qui errauerit a via doctrinæ,in cœ-
tu gigantum commorabitur.
17 *Qui diligit epulas,in egeſtate erit: qui
amat vinum,& pinguia, non ditabitur.
18 *Pro iuſto datur impius: & pro rectis
iniquus.
19 *Melius eſt habitare in terra deſerta,
quàm cum muliere rixoſa & iracunda.
20 *Theſaurus deſiderabilis, & oleum in
habitaculo iuſti: & imprndens homo diſſi-
pabit illud.
21 *Qui ſequitur iuſtitiam & miſericordiã,
inueniet vitam,iuſtitiam,& gloriam.
22 *Ciuitatem fortium aſcendit ſapiens,
& deſtruxit robur fiduciæ eius.

Qui

*Qui cuſtodit os ſuum, & linguã ſuam, 23
cuſtodit ab anguſtijs animam ſuam.
*Superbus & arrogans vocatur indoctus, 24
qui in ira operatur ſuperbiam.
*Deſideria occidunt pigrum: noluerunt 25
enim quidquam manus eius operari: *tota 26
die concupiſcit & deſiderat: qui autem iu-
ſtus eſt, tribuet, & non ceſſabit.
*Hoſtiæ impiorum abominabiles, quia 27
offeruntur ex ſcelere.
*Teſtis mendax peribit: vir obediens 28
loquetur victoriam.
*Vir impius procaciter obfirmat vultum 29
ſuum: qui autem rectus eſt, corrigit viam
ſuam.
*Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, 30
non eſt conſilium contra Dominum.
*Equus paratur ad diem belli: Dominus 31
autem ſalutem tribuit.

CAP. XXII.

MElius eſt nomen bonum, quàm di- 1
uitiæ multæ: ſuper argentum & au-
rum, gratia bona.
*Diues, & pauper obuiauerunt ſibi: 2
vtriuſque operator eſt Dominus.
*Callidus vidit malum, & abſcondit ſe: 3
innocens pertranſijt, & afflictus eſt damno.
*Finis modeſtiæ timor Domini, diuitiæ 4
& gloria & vita.
*Arma & gladij in via peruerſi: cuſtos 5
autem animæ ſuæ longe recedit ab eis.
*Prouerbium eſt: Adoleſcens iuxta viam 6
ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet
ab ea.
*Diues pauperibus imperat: & qui ac- 7
cipit mutuum, ſeruus eſt fœnerantis.
*Qui ſeminat iniquitatem, metet mala, 8
& virga iræ ſuæ conſummabitur.
*Qui pronus eſt ad miſericordiam, bene- 9
dicetur: de panibus enim ſuis dedit pauperi.
Victoriam & honorem acquiret qui dat
munera: animam autem aufert accipien-
tium.
*Eijce deriſorem, & exibit cum eo iur- 10
gium, ceſſabuntq; cauſæ & contumeliæ.
*Qui diligit cordis munditiam, propter 11
gratiam labiorum ſuorum habebit ami-
cum regem.
12 *Oculi Domini cuſtodiunt ſcientiam:
& ſupplantantur verba iniqui.
13 *Dicit piger: Leo eſt foris, in medio pla
tearum occidendus ſum.
14 *Fouea profunda, os alienæ: cui iratus
eſt Dominus, incidet in eam.
15 *Stultitia colligata eſt in corde pueri, &
virga diſciplinæ fugabit eam.
16 *Qui calumniatur pauperem, vt augeat
diuitias ſuas, dabit ipſe ditiori, & egebit.
17 *Inclina aurem tuam, & audi verba ſa-
pientium: appone autem cor ad doctrinam
18 meam. *quæ pulchra erit tibi, cum ſerua-
ueris eam in ventre tuo, & redundabit in
labijs tuis:
19 *Vt ſit in Domino fiducia tua, vnde &
oſtendi eam tibi hodie.
20 *Ecce deſcripſi eam tibi tripliciter, in
21 cogitationibus & ſcientia: *vt oſtenderem
tibi firmitatem, & eloquia veritatis, reſpon-
dere ex his illis, qui miſerunt te.
22 *Non facias violentiã pauperi, quia pau-
per eſt: neque conteras egenum in porta:
23 *quia iudicabit Dominus cauſam eius, &
configet eos, qui confixerunt animã eius.
24 *Noli eſſe amicus homini iracundo, ne-
25 que ambules cum viro furioſo: *ne forte
diſcas ſemitas eius, & ſumas ſcandalum
animæ tuæ.
26 *Noli eſſe cum his, qui defigunt manus
27 ſuas, & qui vades ſe offerunt pro debitis: *ſi
enim non habes vnde reſtituas, quid cauſæ
eſt vt tollat operimentum de cubili tuo?
28 *Ne tranſgrediaris terminos antiquos,
quos poſuerunt patres tui.
29 *Vidiſti virum velocẽ in opere ſuo? co-
ram regibus ſtabit, nec erit ante ignobiles.

CAP. XXIII.

1 QVando ſederis vt comedas cũ prin-
cipe, diligenter attende quæ appoſita
2 ſunt ante faciem tuam: *& ſtatue cultrum
in gutture tuo, ſi tamen habes in poteſta-
3 te animam tuam, *ne deſideres de cibis
eius, in quo eſt panis mendacij.

*Noli laborare vt diteris : ſed pruden- 4
tiæ tuæ pone modum.
* Ne erigas oculos tuos ad opes, quas 5
non potes habere: quia facient ſibi pennas
quaſi aquilæ, & volabunt in cælum.
*Ne comedas cum homine inuido, & 6
ne deſideres cibos eius:* quoniam in ſimi- 7
litudinem arioli, & coniectoris, æſtimat
quod ignorat.
Comede & bibe, dicet tibi: & mens
eius non eſt tecum.
*Cibos, quos comederas, euomes: & 8
perdes pulchros ſermones tuos.
*In auribus inſipientium ne loquaris: 9
quia deſpicient doctrinam eloquij tui.
*Ne attingas paruulorum terminos: & 10
agrum pupillorum ne introeas:
*Propinquus enim illorum fortis eſt: & 11
ipſe iudicabit contra te cauſam illorum.
*Ingrediatur ad doctrinam cor tuum: 12
& aures tuæ ad verba ſcientiæ.
*Noli ſubtrahere a puero diſciplinam: 13
ſi enim percuſſeris eum virga, non morie-
tur.
*Tu virga percuties eum: & animam 14
eius de inferno liberabis.
*Fili mi, ſi ſapiens fuerit animus tuus, 15
gaudebit tecum cor meum:*& exultabunt 16
renes mei, cum locuta fuerint rectum la-
bia tua.
*Non æmuletur cor tuum peccatores: 17
ſed in timore Domini eſto tota die:* quia 18
habebis ſpem in nouiſſimo, & præſtolatio
tua non auferetur.
*Audi fili mi, & eſto ſapiens: & dirige in 19
via animum tuum.
*Noli eſſe in conuiuijs potatorum, nec 20
in comeſſationibus eorum, qui carnes ad
veſcendum conferunt:* quia vacantes po- 21
tibus, & dantes ſymbola conſumentur, &
veſtietur pannis dormitatio.
*Audi patrem tuum, qui genuit te: & 22
ne contemnas cum ſenuerit mater tua.
*Veritatem eme, & noli vendere ſapien- 23
tiam, & doctrinam, & intelligentiam.
*Exultat gaudio pater iuſti: qui ſapien- 24
tem genuit, lætabitur in eo.

25 *Gaudeat pater tuus, & mater tua, &
exultet quæ genuit te.
26 *Præbe fili mi cor tuum mihi: & oculi
tui vias meas cuſtodiant.
27 *Fouea enim profunda eſt meretrix: &
puteus anguſtus, aliena.
28 *Inſidiatur in via quaſi latro, & quos in-
cautos viderit, interficiet.
29 *Cui væ? cuius patri væ? cui rixæ? cui
foueæ? cui ſine cauſa vulnera? cui ſuffuſio
oculorum?
30 *Nonne his, qui commorantur in vino,
& ſtudent calicibus epotandis?
31 *Ne intuearis vinum quando flaueſcit,
cum ſplenduerit in vitro color eius: ingre-
32 ditur blande, *ſed in nouiſſimo mordebit
vt coluber, & ſicut regulus venena dif-
fundet.
33 *Oculi tui videbunt extraneas, & cor
tuum loquetur peruerſa.
34 *Et eris ſicut dormiens in medio mari,
& quaſi ſopitus gubernator, amiſſo clauo:
35 *& dices: Verberauerunt me, ſed non dolui:
traxerunt me, & ego non ſenſi: quando
euigilabo, & rurſus vina reperiam?

CAP. XXIIII.

1 NE æmuleris viros malos, nec deſide-
2 res eſſe cum eis:* quia rapinas medita-
tur mens eorum, & fraudes labia eorum
loquuntur.
3 *Sapientia ædificabitur domus, & pru-
dentia roborabitur.
4 *In doctrina replebuntur cellaria, vni-
uerſa ſubſtantia pretioſa & pulcherrima.
5 *Vir ſapiens, fortis eſt: & vir doctus, ro-
buſtus & validus.
6 *Quia cum diſpoſitione initur bellum:
& erit ſalus vbi multa conſilia ſunt.
7 *Excelſa ſtulto ſapientia, in porta non
aperiet os ſuum.
8 *Qui cogitat mala facere, ſtultus voca-
bitur.
9 *Cogitatio ſtulti peccatum eſt: & abo-
minatio hominum detractor.
10 *Si deſperaueris laſſus in die anguſtiæ:
imminuetur fortitudo tua.

Erue

*Erue eos,qui ducuntur ad mortem: & 11
qui trahũtur ad interitũ liberare ne ceſſes.
*Si dixeris: Vires non ſuppetunt: qui in- 12
ſpector eſt cordis,ipſe intelligit,& ſeruato-
rem animæ tuæ nihil fallit, reddetq. homi-
ni iuxta opera ſua.
*Comede, fili mi, mel, quia bonum eſt, 13
& fauum dulciſſimum gutturi tuo:
*Sic & doctrina ſapientiæ animæ tuæ: 14
quam cum inueneris,habebis in nouiſſimis
ſpem, & ſpes tua non peribit.
*Ne inſidieris, & quæras impietatem in 15
domo iuſti,neque vaſtes requiem eius.
*Septies enim cadet iuſtus,& reſurget: 16
impij autem corruent in malum.
*Cum ceciderit inimicus tuus, ne gau- 17
deas, & in ruina eius ne exultet cor tuum:
*ne forte videat Dominus, & diſpliceat ei, 18
& auferat ab eo iram ſuam.
*Ne contendas cum peſſimis,nec æmu- 19
leris impios: *quoniam non habent futu- 20
rorum ſpem mali, & lucerna impiorum
extinguetur.
*Time Dominum, fili mi, & regem: & 21
cum detractoribus non cõmiſcearis: *quo- 22
niam repente conſurget perditio eorum:
& ruinam vtriuſque quis nouit?
*Hæc quoque ſapientibus: Cognoſcere 23
perſonam in iudicio non eſt bonum.
*Qui dicunt impio: Iuſtus es: maledi- 24
cent eis populi,& deteſtabũtur eos tribus.
*Qui arguunt eum, laudabuntur: & ſu- 25
per ipſos veniet benedictio.
*Labia deoſculabitur, qui recta verba 26
reſpondet.
*Præpara foris opus tuum,& diligenter 27
exerce agrum tuum: vt poſtea ædifices do
mum tuam.
*Ne ſis teſtis fruſtra contra proximum 28
tuum: nec lactes quemquam labijs tuis.
*Ne dicas: Quomodo fecit mihi, ſic fa- 29
ciam ei: reddam vnicuique ſecundum opus
ſuum.
*Per agrum hominis pigri tranſiui,& per 30
vineam viri ſtulti: *& ecce totum repleue- 31
rant vrticæ, & operuerant ſuperficiem eius
ſpinæ,& maceria lapidum deſtructa erat.

32 *Quod cum vidiſſem, poſui in corde
meo, & exemplo didici diſciplinam.
33 *Parum,inquam,dormies,modicum dor
mitabis,pauxillum manus conſeres,vt quie-
34 ſcas: *& veniet tibi quaſi curſor egeſtas, &
mendicitas quaſi vir armatus.

CAP. XXV.

1 HÆ quoque parabolæ Salomonis,quas
tranſtulerunt viri Ezechiæ regis Iuda.
2 *Gloria Dei eſt celare verbum,& gloria
regum inueſtigare ſermonem.
3 *Cælum ſurſum, & terra deorſum,& cor
regum inſcrutabile.
4 *Aufer rubiginem de argento, & egre-
dietur vas puriſſimum:
5 *Aufer impietatem de vultu regis,& fir-
mabitur iuſtitia thronus eius.
6 *Ne glorioſus appareas coram rege, &
in loco magnorum ne ſteteris.
7 *Melius eſt enim vt dicatur tibi: Aſcen-
de huc; quàm vt humilieris coram prin-
cipe.
8 *Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in
iurgio cito: ne poſtea emendare non poſ-
ſis, cum dehoneſtaueris amicum tuum.
9 *Cauſam tuam tracta cum amico tuo,
10 & ſecretum extraneo ne reueles: *ne forte
inſultet tibi cum audierit, & exprobrare
non ceſſet.
Gratia & amicitia liberant: quas tibi ſer-
ua, ne exprobrabilis fias.
11 *Mala aurea in lectis argenteis, qui lo-
quitur verbum in tempore ſuo.
12 *Inauris aurea, & margaritum fulgens,
qui arguit ſapientem,& aurem obedientẽ.
13 *Sicut frigus niuis in die meſſis,ita lega-
tus fidelis ei,qui miſit eum, animam ipſius
requieſcere facit.
14 *Nubes,& ventus,& pluuiæ non ſequen-
tes,vir glorioſus,& promiſſa non complẽs.
15 *Patientia lenietur princeps, & lingua
mollis confringet duritiam.
16 *Mel inueniſti, comede quod ſufficit ti-
bi,ne forte ſatiatus euomas illud.
17 *Subtrahe pedem tuum de domo pro-
ximi tui, nequando ſatiatus oderit te.

*Iaculum, & gladius, & ſagitta acuta, 18
homo qui loquitur contra proximum ſuũ
falſum teſtimonium.
*Dens putridus,& pes laſſus, qui ſperat 19
ſuper infideli in die anguſtiæ, *& amittit 20
pallium in die frigoris.
Acetum in nitro, qui cantat carmina
cordi peſſimo.
Sicut tinea veſtimento, & vermis li-
gno: ita triſtitia viri nocet cordi.
*Si eſurierit inimicus tuus,ciba illum: ſi 21
ſitierit, da ei aquam bibere: *prunas enim 22
congregabis ſuper caput eius, & Dominus
reddet tibi.
*Ventus aquilo diſſipat pluuias,& facies 23
triſtis linguam detrahentem.
*Melius eſt ſedere in angulo domatis, 24
quàm cum muliere litigioſa, & in domo
communi.
*Aqua frigida animæ ſitienti,& nuncius 25
bonus de terra longinqua.
*Fons turbatus pede,& vena corrupta, 26
iuſtus cadens coram impio.
*Sicut qui mel multum comedit, non 27
eſt ei bonum: ſic qui ſcrutator eſt maie-
ſtatis, opprimetur a gloria.
*Sicut vrbs patens & abſque murorum 28
ambitu, ita vir, qui non poteſt in loquen-
do cohibere ſpiritum ſuum.

Cap. XXVI.

QVOMODO nix in æſtate,& pluuiæ in 1
meſſe: ſic indecens eſt ſtulto gloria.
*Sicut auis ad alia tranſuolans,& paſſer 2
quò libet vadens: ſic maledictum fruſtra
prolatum in quempiam ſuperueniet.
*Flagellum equo,& camus aſino, & vir- 3
ga in dorſo imprudentium.
*Ne reſpondeas ſtulto iuxta ſtultitiam 4
ſuam, ne efficiaris ei ſimilis.
*Reſponde ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam, 5
ne ſibi ſapiens eſſe videatur.
*Claudus pedibus,& iniquitatem bibẽs, 6
qui mittit verba per nuncium ſtultum.
*Quomodo pulchras fruſtra habet clau- 7
dus tibias: ſic indecens eſt in ore ſtultorum
parabola.

8 *Sicut qui mittit lapidẽ in aceruum Mer-
curij: ita qui tribuit inſipienti honorem.
9 *Quomodo ſi ſpina naſcatur in manu
temulenti: ſic parabola in ore ſtultorum.
10 *Iudicium determinat cauſas: & qui im
ponit ſtulto ſilentium, iras mitigat.
11 *Sicut canis, qui reuertitur ad vomitum
ſuum, ſic imprudens, qui iterat ſtultitiam
ſuam.
12 *Vidiſti hominem ſapientem ſibi videri?
magis illo ſpem habebit inſipiens.
13 *Dicit piger: Leo eſt in via, & leæna in
14 itineribus: *ſicut oſtium vertitur in cardine
ſuo, ita piger in lectulo ſuo.
15 *Abſcondit piger manum ſub aſcella
ſua, & laborat ſi ad os ſuum eam conuer-
terit.
16 *Sapientior ſibi piger videtur ſeptem
viris loquentibus ſententias.
17 *Sicut qui apprehendit auribus canem,
ſic qui tranſit impatiens, & commiſcetur
rixæ alterius.
18 *Sicut noxius eſt qui mittit ſagittas, &
19 lanceas in mortem: *ita vir, qui fraudulen-
ter nocet amico ſuo: & cum fuerit depre-
henſus, dicit: Ludens feci.
20 *Cum defecerint ligna, extinguetur
ignis: & ſuſurrone ſubtracto, iurgia con-
quieſcent.
21 *Sicut carbones ad prunas, & ligna ad
ignem, ſic homo iracundus ſuſcitat rixas.
22 *Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia,& ipſa
perueniunt ad intima ventris.
23 *Quomodo ſi argento ſordido ornare
velis vas fictile, ſic labia tumentia cum peſ-
ſimo corde ſociata.
24 *Labijs ſuis intelligitur inimicus, cum
in corde tractauerit dolos.
25 *Quando ſubmiſerit vocem ſuam, ne
credideris ei: quoniam ſeptem nequitiæ
ſunt in corde illius.
26 *Qui operit odium fraudulenter, reue-
labitur malitia eius in concilio.
27 *Qui fodit foueam, incidet in eam: &
qui voluit lapidem, reuertetur ad eum.
28 *Lingua fallax non amat veritatem: &
os lubricum operatur ruinas.

CAP. XXVII.

NE glorieris in craſtinum, ignorans 1
quid ſuperuentura pariat dies.
*Laudet te alienus,& non os tuum: ex- 2
traneus,& non labia tua.
*Graue eſt ſaxum, & oneroſa arena: ſed 3
ira ſtulti vtroque grauior.
*Ira nō habet miſericordiam, nec erum- 4
pens furor: & impetum concitati ferre
quis poterit?
*Melior eſt manifeſta correptio, quàm 5
amor abſconditus.
*Meliora ſunt vulnera diligentis, quàm 6
fraudulenta oſcula odientis.
*Anima ſaturata calcabit fauum: & ani- 7
ma eſuriens etiam amarū pro dulci ſumet.
*Sicut auis tranſmigrans de nido ſuo, ſic 8
vir qui derelinquit locum ſuum.
*Vnguento & varijs odoribus delecta- 9
tur cor: & bonis amici conſilijs anima dul-
coratur.
*Amicum tuum, & amicum patris tui ne 10
dimiſeris: & domum fratris tui ne ingre-
diaris in die afflictionis tuæ.
Melior eſt vicinus iuxta, quàm frater
procul.
*Stude ſapientiæ fili mi, & lætifica cor 11
meum, vt poſſis exprobranti reſpondere
ſermonem.
*Aſtutus videns malum, abſconditus eſt: 12
paruuli tranſeuntes ſuſtinuerunt diſpendia.
*Tolle veſtimentum eius, qui ſpopondit 13
pro extraneo: & pro alienis, aufer ei pignus.
*Qui benedicit proximo ſuo voce gran- 14
di, de nocte conſurgens maledicenti ſimi-
lis erit.
*Tecta perſtillantia in die frigoris, & li- 15
tigioſa mulier comparantur: *qui retinet 16
eam, quaſi qui ventum teneat, & oleum
dexteræ ſuæ vocabit.
*Ferrum ferro exacuitur, & homo exa- 17
cuit faciem amici ſui.
*Qui ſeruat ficum, comedet fructus 18
eius: & qui cuſtos eſt domini ſui, glorifi-
cabitur.
*Quomodo in aquis reſplendent vultus 19
proſpicientium, ſic corda hominum mani-
feſta ſunt prudentibus.
20 *Infernus & perditio numquam im-
plentur: ſimiliter & oculi hominum inſa-
tiabiles.
21 *Quomodo probatur in conflatorio ar-
gentum, & in fornace aurum: ſic probatur
homo ore laudantis.
Cor iniqui inquirit mala, cor autem re-
ctum inquirit ſcientiam.
22 *Si contuderis ſtultum in pila quaſi pti-
ſanas feriente deſuper pilo, non auferetur
ab eo ſtultitia eius.
23 *Diligenter agnoſce vultum pecoris tui,
tuoſq. greges conſidera:
24 *Non enim habebis iugiter poteſtatem:
ſed corona tribuetur in generationē & ge-
nerationem.
25 *Aperta ſunt prata, & apparuerunt her-
bæ virentes, & collecta ſunt fœna de mon-
tibus.
26 *Agni ad veſtimentum tuum: & hœdi,
ad agri pretium.
27 *Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos,
& in neceſſaria domus tuæ: & ad victum
ancillis tuis.

CAP. XXVIII.

1 FVGIT impius, nemine perſequente: iu-
ſtus autem quaſi leo confidens, abſque
terrore erit.
2 *Propter peccata terræ multi principes
eius: & propter hominis ſapientiam, & ho-
rum ſcientiam quæ dicuntur, vita ducis
longior erit.
3 *Vir pauper calumnians pauperes, ſi-
milis eſt imbri vehementi, in quo paratur
fames.
4 *Qui derelinquunt legem, laudant im-
pium: qui cuſtodiunt, ſuccenduntur con-
tra eum.
5 *Viri mali non cogitant iudicium: qui
autem inquirunt Dominum, animaduer-
tunt omnia.
6 *Melior eſt pauper ambulans in ſimpli-
citate ſua, quàm diues in prauis itineribus:
7 *Qui cuſtodit legem, filius ſapiens eſt:

qui autem comeſſatores paſcit, confundit
patrem ſuum.
8 *Qui coaceruat diuitias vſuris & fœnore,
liberali in pauperes congregat eas.
9 *Qui declinat aures ſuas ne audiat le-
gem, oratio eius erit execrabilis.
10 *Qui decipit iuſtos in via mala, in inte-
ritu ſuo corruet: & ſimplices poſſidebunt
bona eius.
11 *Sapiens ſibi videtur vir diues: pauper
autem prudens ſcrutabitur eum.
12 *In exultatione iuſtorum multa gloria
eſt: regnantibus impijs ruinæ hominum.
13 *Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirige-
tur: qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit
ea, miſericordiam conſequetur.
14 *Beatus homo, qui ſemper eſt pauidus:
qui vero mentis eſt duræ, corruet in malum.
15 *Leo rugiens, & vrſus eſuriens, princeps
impius ſuper populum pauperem.
16 *Dux indigens prudentia, multos oppri-
met per calumniam: qui autem odit aua-
ritiam, longi fient dies eius.
17 *Hominem, qui calumniatur animæ ſan-
guinem, ſi vſque ad lacum fugerit, nemo
ſuſtinet.
18 *Qui ambulat ſimpliciter, ſaluus erit: qui
peruerſis graditur vijs, concidet ſemel.
19 *Qui operatur terram ſuam, ſatiabitur
panibus: qui autem ſectatur otium, reple-
bitur egeſtate.
20 *Vir fidelis multum laudabitur: qui au-
tem feſtinat ditari, non erit innocens.
21 *Qui cognoſcit in iudicio faciem, non
benefacit: iſte & pro buccella panis deſe-
rit veritatem.
22 *Vir, qui feſtinat ditari, & alijs inuidet,
ignorat quòd egeſtas ſuperueniet ei.
23 *Qui corripit hominem, gratiam poſtea
inueniet apud eum magis quàm ille, qui per
linguæ blandimenta decipit.
24 *Qui ſubtrahit aliquid a patre ſuo, & a
matre: & dicit hoc non eſſe peccatum,
particeps homicidæ eſt.
25 *Qui ſe iactat, & dilatat, iurgia concitat:
qui vero ſperat in Domino, ſanabitur.
26 *Qui confidit in corde ſuo, ſtultus eſt:
qui auté graditur ſapienter, ipſe ſaluabitur.
27 *Qui dat pauperi, non indigebit: qui de-
ſpicit deprecantem, ſuſtinebit penuriam.
28 *Cum ſurrexerint impij, abſcondentur
homines: cum illi perierint, multiplica-
buntur iuſti.

Cap. XXIX.

1 VIRO, qui corripientem dura ceruice
contemnit, repentinus ei ſuperueniet
interitus: & eum ſanitas non ſequetur.
2 *In multiplicatione iuſtorum lætabitur
vulgus: cum impij ſumpſerint principa-
tum, gemet populus.
3 *Vir, qui amat ſapientiam, lætificat pa-
trem ſuum: qui autem nutrit ſcorta, perdet
ſubſtantiam.
4 *Rex iuſtus erigit terram, vir auarus de-
ſtruet eam.
5 *Homo, qui blandis, fictisq. ſermoni-
bus loquitur amico ſuo, rete expandit
greſſibus eius.
6 *Peccantem virum iniquum inuoluet la-
queus: & iuſtus laudabit atque gaudebit.
7 *Nouit iuſtus cauſam pauperum: im-
pius ignorat ſcientiam.
8 *Homines peſtilentes diſſipant ciuita-
tem: ſapientes vero auertunt furorem.
9 *Vir ſapiens, ſi cum ſtulto contenderit,
ſiue iraſcatur, ſiue rideat, non inueniet re-
quiem.
10 *Viri ſanguinum oderunt ſimplicem:
iuſti autem quærunt animam eius.
11 *Totum ſpiritum ſuum profert ſtultus:
ſapiens differt, & reſeruat in poſterum.
12 *Princeps, qui libenter audit verba men-
dacij, omnes miniſtros habet impios.
13 *Pauper, & creditor obuiauerunt ſibi:
vtriuſque illuminator eſt Dominus.
14 *Rex, qui iudicat in veritate pauperes,
thronus eius in æternum firmabitur.
15 *Virga atque correptio tribuit ſapien-
tiam: puer autem, qui dimittitur voluntati
ſuæ, confundit matrem ſuam.
16 *In multiplicatione impiorum multipli-
cabuntur ſcelera: & iuſti ruinas eorum vi-
debunt.

Erudi

*Erudi filium tuum,& refrigerabit te,& 17
dabit delicias animæ tuæ.
*Cum prophetia defecerit, diſſipabitur 18
populus:qui vero cuſtodit legẽ,beatus eſt.
*Seruus verbis non poteſt erudiri: quia 19
quod dicis intelligit, & reſpondere contemnit.
*Vidiſti hominem velocem ad loquen- 20
dum? ſtultitia magis ſperanda eſt, quàm
illius correptio.
*Qui delicate a pueritia nutrit ſeruum 21
ſuum, poſtea ſentiet eum contumacem.
*Vir iracundus prouocat rixas: & qui 22
ad indignandum facilis eſt, erit ad peccan
dum procliuior.
*Superbum ſequitur humilitas: & hu- 23
milem ſpiritu ſuſcipiet gloria.
*Qui cum fure participat, odit animam 24
ſuam: adiurantem audit, & non indicat.
*Qui timet hominem, cito corruet: qui 25
ſperat in Domino, ſubleuabitur.
*Multi requirunt faciem principis: & iu 26
dicium a Domino egreditur ſingulorum.
*Abominantur iuſti virum impium: & 27
abominãtur impij eos,qui in recta ſunt via.
Verbum cuſtodiens filius, extra perditionem erit.

Cap. xxx.

Verba Congregantis filij Vomentis. 1
Viſio,quam locutus eſt vir, cum quo
eſt Deus,& qui Deo ſecum morante confortatus, ait:
*Stultiſſimus ſum virorum,& ſapientia 2
hominum non eſt mecum.
*Non didici ſapientiam, & non noui 3
ſcientiam ſanctorum.
*Quis aſcendit in cælum atque deſcen- 4
dit? quis continuit ſpiritum in manibus
ſuis? quis colligauit aquas quaſi in veſti-
mẽto? quis ſuſcitauit omnes terminos terræ? quod nomen eſt eius,& quod nomen
filij eius,ſi noſti?
*Omnis ſermo Dei ignitus, clypeus eſt 5
ſperantibus in ſe: *ne addas quidquam ver 6
bis illius,& arguaris inueniariſq. mendax.
*Duo rogaui te, ne deneges mihi ante- 7
quàm moriar.
8 *Vanitatem, & verba mendacia longe
fac a me.
Mendicitatem,& diuitias ne dederis mi-
hi: tribue tantum victui meo neceſſaria:
9 *ne forte ſatiatus illiciar ad negandum,&
dicam: Quis eſt Dominus? aut egeſtate
compulſus furer, & periurem nomen Dei
mei.
10 *Ne accuſes ſeruum ad Dominum ſuũ,
ne forte maledicat tibi,& corruas.
11 *Generatio,quæ patri ſuo maledicit,&
quæ matri ſuæ non benedicit.
12 *Generatio, quæ ſibi munda videtur,&
tamen non eſt lota a ſordibus ſuis.
13 *Generatio, cuius excelſi ſunt oculi, &
palpebræ eius in alta ſurrectæ.
14 *Generatio, quæ pro dentibus gladios
habet,& commandit molaribus ſuis, vt
comedat inopes de terra, & pauperes ex
hominibus.
15 *Sanguiſugæ duæ ſunt filiæ, dicentes:
Affer, Affer.
Tria ſunt inſaturabilia, & quartũ, quod
numquam dicit: Sufficit.
16 *Infernus,& os vuluæ,& terra, quæ non
ſatiatur aqua: ignis vero numquam dicit:
Sufficit.
17 *Oculum,qui ſubſannat patrem, & qui
deſpicit partum matris ſuæ,effodiant eum
corui de torrentibus,& comedant eum fi-
lij aquilæ.
18 *Tria ſunt difficilia mihi,& quartum pe
nitus ignoro:
19 *Viam aquilæ in cælo, viam colubri ſu-
per petram,viam nauis in medio mari, &
viam viri in adoleſcentia.
20 *Talis eſt & via mulieris adulteræ, quæ
comedit, & tergens os ſuum dicit: Non
ſum operata malum.
21 *Per tria mouetur terra,& quartum non
poteſt ſuſtinere:
22 *Per ſeruum cum regnauerit: per ſtul-
23 tum cum ſaturatus fuerit cibo: *per odio-
ſam mulierem cũ in matrimonio fuerit aſ-
ſumpta: & per ancillam cum fuerit heres
dominæ ſuæ.

*Quattuor ſunt minima terræ, & ipſa 24
ſunt ſapientiora ſapientibus.
*Formicæ, populus infirmus, qui præpa- 25
rat in meſſe cibum ſibi: *lepuſculus, plebs 26
Inualida, qui collocat in petra cubile ſuũ:
*regem locuſta non habet, & egreditur vni- 27
uerſa per turmas ſuas: *ſtellio manibus ni- 28
titur, & moratur in ædibus regis.
*Tria ſunt, quæ bene gradiuntur, & 29
quartum, quod incedit feliciter:
*Leo fortiſſimus beſtiarum, ad nullius 30
pauebit occurſum: *gallus ſuccinctus lum 31
bos: & aries: nec eſt rex, qui reſiſtat ei.
*Eſt qui ſtultus apparuit poſtquam ele- 32
uatus eſt in ſublime: ſi enim intellexiſſet,
ori ſuo impoſuiſſet manum.
*Qui autem fortiter premit vbera ad eli 33
ciendum lac, exprimit butyrum: & qui ve-
hementer emungit, elicit ſanguinem: & qui
prouocat iras, producit diſcordias.

CAP. XXXI.

VERBA Lamuelis regis. Viſio, qua e- 1
rudiuit eum mater ſua.
*Quid dilecte mi, quid dilecte vteri mei, 2
quid dilecte votorum meorum?
*Ne dederis mulieribus ſubſtantiam 3
tuam, & diuitias tuas ad delendos reges.
*Noli regibus, o Lamuel, noli regibus 4
dare vinum: quia nullum ſecretum eſt vbi
regnat ebrietas. *& ne forte bibant, & 5
obliuiſcantur iudiciorum, & mutent cau-
ſam filiorum pauperis.
*Date ſiceram mœrentibus, & vinum 6
his, qui amaro ſunt animo: *bibant, & obli 7
uiſcantur egeſtatis ſuæ, & doloris ſui non
recordentur amplius.
*Aperi os tuum muto, & cauſis omniũ 8
filiorum qui pertranſeunt: *aperi os tuum, 9
decerne quod iuſtum eſt, & iudica inopem
& pauperem.
*Mulierem fortem quis inueniet? pro- 10
cul, & de vltimis finibus pretium eius.
*Confidit in ea cor viri ſui, & ſpolijs 11
non indigebit.
12 *Reddet ei bonum, & non malum, om-
nibus diebus vitæ ſuæ.
13 *Quæſiuit lanam & linum, & operata eſt
conſilio manuum ſuarum.
14 *Facta eſt quaſi nauis inſtitoris, de lon-
ge portans panem ſuum.
15 *Et de nocte ſurrexit, deditq. prædam
domeſticis ſuis, & cibaria ancillis ſuis.
16 *Conſiderauit agrum, & emit eum: de
fructu manuum ſuarum plantauit vineam.
17 *Accinxit fortitudine lumbos ſuos, &
roborauit brachium ſuum.
18 *Guſtauit, & vidit quia bona eſt nego-
tiatio eius: non extinguetur in nocte lu-
cerna eius.
19 *Manum ſuam miſit ad fortia, & digiti
eius apprehenderunt fuſum.
20 *Manum ſuam aperuit inopi, & palmas
ſuas extendit ad pauperem.
21 *Non timebit domui ſuæ a frigoribus
niuis: omnes enim domeſtici eius veſtiti
ſunt duplicibus.
22 *Stragulatam veſtem fecit ſibi: byſſus,
& purpura indumentum eius.
23 *Nobilis in portis vir eius, quando ſe-
derit cum ſenatoribus terræ.
24 *Sindonem fecit, & vendidit, & cingu-
lum tradidit Chananæo.
25 *Fortitudo & decor indumentum eius,
& ridebit in die nouiſſimo.
26 *Os ſuum aperuit ſapientiæ, & lex cle-
mentiæ in lingua eius.
27 *Coſiderauit ſemitas domus ſuæ, & pa-
nem otioſa non comedit.
28 *Surrexerunt filij eius, & beatiſſimam
prædicauerunt: vir eius, & laudauit eam.
29 *Multæ filiæ congregauerunt diuitias:
tu ſupergreſſa es vniuerſas.
30 *Fallax gratia, & vana eſt pulchritu-
do: mulier timens Dominum ipſa lauda-
bitur.
31 *Date ei de fructu manuum ſuarum: &
laudent eam in portis opera eius.

ECCLESIASTES,

Qui ab Hebræis
COHELETH APPELLATVR.

CAPVT PRIMVM.

VERBA Eccleſiaſtæ,filij Da- 1
uid,regis Ieruſalem.* Vani- 2
tas vanitatum, dixit Eccle-
ſiaſtes:vanitas vanitatum,&
omnia vanitas.*Quid habet 3
amplius homo de vniuerſo labore ſuo,quo
laborat ſub ſole?*Generatio præterit,& ge 4
neratio aduenit: terra autem in æternũ ſtat.
*Oritur ſol,& occidit,& ad locum ſuum re- 5
uertitur: ibiq. renaſcens,*gyrat per Meri- 6
diem,& flectitur ad Aquilonẽ: luſtrans vni-
uerſa in circuitu pergit ſpiritus,& in circu-
los ſuos reuertitur.*Omnia flumiha intrant 7
in mare,& mare non redundat: ad locum,
vnde exeunt flumina, reuertũtur vt iterum
fluant.*Cunctæ res difficiles: nõ poteſt eas 8
homo explicare ſermone. Non ſaturatur
oculus viſu, nec auris auditu impletur.
*Quid eſt quod fuit? ipſum quod futurum 9
eſt.Quid eſt quod factum eſt? ipſum quod
faciendum eſt.* Nihil ſub ſole nouum,nec 10
valet quiſquã dicere: Ecce hoc recens eſt:
iam enim præceſſit in ſæculis, quæ fuerunt
ante nos.* Non eſt priorum memoria: ſed 11
nec eorum quidẽ,quæ poſtea futura ſunt;
erit recordatio apud eos,qui futuri ſunt in
nouiſſimo.* Ego Eccleſiaſtes fui rex Iſrael 12
in Ieruſalem,* & propoſui in animo meo 13
quærere & inueſtigare ſapienter de omni-
bus,quæ fiunt ſub ſole. Hanc occupationẽ
peſſimam dedit Deus filijs hominum,vt oc
cuparentur in ea.*Vidi cũcta,quæ fiunt ſub 14
ſole,& ecce vniuerſa vanitas,& afflictio ſpi-
ritus.*Peruerſi difficile corriguntur,& ſtul- 15
torum infinitus eſt numerus.*Locutus ſum 16
in corde meo,dicẽs: Ecce magnus effectus
ſum,& præceſſi omnes ſapientia,qui fuerũt
ante me in Ieruſalem: & mens mea con-
17 templata eſt multa ſapienter,& didici.*De-
diq. cor meum vt ſcirem prudentiã,atque
doctrinam,erroreſq. & ſtultitiam: & agno-
ui quòd in his quoque eſſet labor,& affli-
18 ctio ſpiritus, *eo quòd in multa ſapientia
multa ſit indignatio: & qui addit ſcien-
tiam, addit & laborem.

CAP. II.

1 DIXI ego in corde meo: Vadam, &
affluam delicijs,& fruar bonis. Et vidi
2 quòd hoc quoque eſſet vanitas.* Riſum re-
putaui errorẽ: & gaudio dixi: Quid fruſtra
3 deciperis?* Cogitaui in corde meo abſtra-
here a vino carnem meam,vt animum meũ
transferrẽ ad ſapientiam,deuitaremq. ſtul-
titiam,donec viderem quid eſſet vtile filijs
hominum: quo facto opus eſt ſub ſole nu-
4 mero dierum vitæ ſuæ.* Magnificaui opera
mea, ædificaui mihi domos,& plantaui vi-
5 neas,* feci hortos,& pomaria,& conſeui ea
6 cuncti generis arboribus,*& extruxi mihi pi-
ſcinas aquarum,vt irrigarem ſiluam lignorũ
7 germinantium,* poſſedi ſeruos & ancillas,
multamq. familiam habui: armenta quo-
que,& magnos ouium greges vltra omnes
8 qui fuerunt ante me in Ieruſalem:* coacer-
uaui mihi argentum,& aurum, & ſubſtan-
tias regum,ac prouinciarum: feci mihi can-
tores,& cantatrices,& delicias filiorum ho-
minum,ſcyphos,& vrceos in miniſterio ad
9 vina fundenda:*& ſupergreſſus ſum opibus
omnes,qui ante me fuerunt in Ieruſalẽ: ſa-
10 pientia quoque perſeuerauit mecum.* Et
omnia,quæ deſiderauerunt oculi mei, non
negaui eis: nec prohibui cor meum quin
omni voluptate frueretur,& oblectaret ſe in
his,quæ præparaueram: & hanc ratus ſum

partem

partem meam,ſi vterer labore meo.*Cumq. 11
me conuertiſſem ad vniuerſa opera,quæ fe-
cerant manus meæ,& ad labores,in quibus
fruſtra ſudaueram,vidi in omnibus vanita-
tem & afflictionem animi, & nihil perma-
nere ſub ſole.*Tranſiui ad contemplandā 12
ſapientiam,erroreſq. & ſtultitiam (quid eſt,
inquam, homo, vt ſequi poſſit regē Facto-
rem ſuum?) *& vidi quòd tantum præce- 13
deret ſapientia ſtultitiam, quantum differt
lux a tenebris.*Sapientis oculi in capite 14
eius: ſtultus in tenebris ambulat: & didici
quòd vnus vtriuſque eſſet interitus.*Et di- 15
xi in corde meo: Si vnus & ſtulti & meus
occaſus erit,quid mihi prodeſt quòd maio-
rem ſapientiæ dedi operām? Locutuſq. cū
mente mea,animaduerti quòd hoc quoque
eſſet vanitas.*Non enim erit memoria ſa- 16
pientis ſimiliter vt ſtulti in perpetuum, &
futura tempora obliuione cuncta pariter
operient: moritur doctus ſimiliter vt indo-
ctus.*Et idcirco tæduit me vitæ meæ vi- 17
dentem mala vniuerſa eſſe ſub ſole,& cun-
cta vanitatem & afflictionem ſpiritus.
*Rurſus deteſtatus ſum omnem induſtriam 18
meam,qua ſub ſole ſtudioſiſſime laboraui,
habiturus heredem poſt me,*quem ignoro, 19
vtrum ſapiens an ſtultus futurus ſit, & do-
minabitur in laboribus meis, quibus deſu-
daui & ſolicitus fui. & eſt quidquam tam
vanum? *Vnde ceſſaui, renunciauitq. cor 20
meum vltra laborare ſub ſole.*Nam cum 21
alius laboret in ſapientia,& doctrina,& ſo-
licitudine, homini otioſo quæſita dimittit:
& hoc ergo, vanitas, & magnum malum.
*Quid enim proderit homini de vniuerſo 22
labore ſuo,& afflictione ſpiritus,qua ſub ſo-
le cruciatus eſt? *Cuncti dies eius dolori- 23
bus & ærumnis pleni ſunt,nec per noctem
mente requieſcit: & hoc nonne vanitas
eſt? *Nonne melius eſt comedere & bibe- 24
re,& oſtendere animæ ſuæ bona de labori-
bus ſuis? & hoc de manu Dei eſt.*Quis ita 25
deuorabit,& delicijs affluet vt ego? *Ho- 26
mini bono in conſpectu ſuo dedit Deus ſa-
pientiam, & ſcientiam, & lætitiam: pecca-
tori autem dedit afflictionem, & curam ſu-
perfluam, vt addat, & congreget, & tradat
ei qui placuit Deo: ſed & hoc vanitas eſt,
& caſſa ſolicitudo mentis.

CAP. III.

1 OMNIA tempus habent,& ſuis ſpatijs
tranſeunt vniuerſa ſub cælo.
2 *Tempus naſcendi, & tempus moriēdi.
Tempus plantandi,& tempus euellendi
quod plantatum eſt.
3 *Tempus occidendi,& tempus ſanandi:
Tempus deſtruendi, & tempus ædifi-
candi.
4 *Tempus flendi, & tempus ridendi.
Tempus plangendi,& tempus ſaltandi.
5 *Tempus ſpargendi lapides, & tempus
colligendi.
Tempus amplexandi, & tempus longe
fieri ab amplexibus.
6 *Tempus acquirendi,& tēpus perdendi.
Tempus cuſtodiendi, & tempus abij-
ciendi.
7 *Tempus ſcindendi,& tēpus conſuendi.
Tempus tacendi,& tempus loquendi.
8 *Tempus dilectionis,& tempus odij.
Tempus belli,& tempus pacis.
9 *Quid habet amplius homo de labo-
re ſuo?
10 *Vidi afflictionem, quam dedit Deus fi-
11 lijs hominum,vt diſtendantur in ea.*Cun-
cta fecit bona in tempore ſuo, & mundum
tradidit diſputationi eorum, vt non inue-
niat homo opus,quod operatus eſt Deus ab
12 initio vſque ad finem. *Et cognoui quòd
non eſſet melius niſi lætari, & facere bene
13 in vita ſua. *Omnis enim homo, qui co-
medit & bibit, & videt bonum de labore
14 ſuo,hoc donum Dei eſt.*Didici quòd om-
nia opera, quæ fecit Deus, perſeuerent in
perpetuum: non poſſumus eis quidquam
addere, nec auferre, quæ fecit Deus vt ti-
15 meatur. *Quod factum eſt, ipſum perma-
net: quæ futura ſunt,iam fuerunt: & Deus
16 inſtaurat quod abijt. *Vidi ſub ſole in lo-
co iudicij impietatem, & in loco iuſtitiæ
17 iniquitatem. *Et dixi in corde meo: Iuſtū,
& impium iudicabit Deus, & tempus

omnis

omnis rei tunc erit. *Dixi in corde meo 18
de filijs hominum, vt probaret eos Deus;
& oſtenderet ſimiles eſſe beſtijs. *Idcirco 19
vnus interitus eſt hominis, & iumentorum;
& æqua vtriuſque conditio: ſicut moritur
homo, ſic & illa moriuntur: ſimiliter ſpi-
rant omnia, & nihil habet homo iumento
amplius: cuncta ſubiacent vanitati, *& om- 20
nia pergunt ad vnum locum: de terra fa-
cta ſunt, & in terram pariter reuertuntur:
*Quis nouit ſi ſpiritus filiorum Adam aſcen 21
dat ſurſum, & ſi ſpiritus iumentorum de-
ſcendat deorſum? *Et deprehendi nihil eſ- 22
ſe melius quàm lætari hominem in opere
ſuo, & hanc eſſe partem illius. Quis enim
eum adducet, vt poſt ſe futura cognoſcat?

Cap. IIII.

VERTI me ad alia, & vidi calumnias, 1
quæ ſub ſole geruntur, & lacrymas
innocentium, & neminem conſolatorem:
nec poſſe reſiſtere eorum violentiæ, cun-
ctorum auxilio deſtitutos. *Et laudaui ma- 2
gis mortuos, quàm viuentes: *& felicio- 3
rem vtroque iudicaui, qui necdum natus eſt,
nec vidit mala quæ ſub ſole fiunt. *Rurſum 4
contemplatus ſum omnes labores homi-
num, & induſtrias animaduerti patere in-
uidiæ proximi: & in hoc ergo vanitas, &
cura ſuperflua eſt. *Stultus complicat ma- 5
nus ſuas, & comedit carnes ſuas, dicens:
*Melior eſt pugillus cum requie, quàm ple- 6
na vtraque manus cum labore, & afflictio-
ne animi. *Conſiderans reperi & aliam va- 7
nitatẽ ſub ſole: *vnus eſt, & ſecundum non 8
habet, non filium, non fratrem, & tamen
laborare non ceſſat, nec ſatiantur oculi eius
diuitijs: nec recogitat, dicens: Cui laboro,
& fraudo animam meam bonis? in hoc
quoque vanitas eſt, & afflictio peſſima. *Me- 9
lius eſt ergo duos eſſe ſimul, quàm vnum:
habent enim emolumentum ſocietatis ſuæ:
*ſi vnus ceciderit, ab altero fulcietur. væ ſo- 10
li: quia cum ceciderit, non habet ſubleuan-
tem ſe. *Et ſi dormierint duo, fouebun- 11
tur mutuo: vnus quomodo calefiet? *Et ſi 12
quiſpiã præualuerit contra vnum, duo re-
ſiſtunt ei: funiculus triplex difficile rũpitur.
13 *Melior eſt puer pauper & ſapiens, rege ſe-
ne & ſtulto, qui neſcit præuidere in po-
14 ſterum. *Quòd de carcere, catenisq. inter-
dum quis egrediatur ad regnum: & alius
15 natus in regno, inopia conſumatur. *Vi-
di cunctos viuentes, qui ambulant ſub ſole
cum adoleſcente ſecundo, qui conſurget
16 pro eo. *Infinitus numerus eſt populi om-
nium, qui fuerunt ante eum: & qui poſtea
futuri ſunt, non lætabuntur in eo. ſed &
17 hoc, vanitas & afflictio ſpiritus. *Cuſtodi
pedem tuum ingrediens domum Dei, &
appropinqua vt audias. Multo enim me-
lior eſt obedientia, quàm ſtultorum victi-
mæ, qui neſciunt quid faciunt mali.

Cap. V.

1 NE temere quid loquaris, neque cor
tuum ſit velox ad proferendum ſer-
monem coram Deo. Deus enim in cælo,
& tu ſuper terrã: idcirco ſint pauci ſermo-
2 nes tui. *Multas curas ſequuntur ſomnia,
& in multis ſermonibus inuenietur ſtulti-
3 tia. *Si quid vouiſti Deo, ne moreris red-
dere: diſplicet enim ei infidelis & ſtulta pro-
4 miſſio. ſed quodcũque voueris, redde: *mul-
toq. melius eſt non vouere, quàm poſt vo-
5 tum promiſſa non reddere. *Ne dederis
os tuum vt peccare facias carnẽ tuam: ne-
que dicas coram angelo: Nõ eſt prouiden-
tia: ne forte iratus Deus contra ſermones
tuos, diſſipet cuncta opera manuum tua-
6 rum. *Vbi multa ſunt ſomnia, plurimæ
ſunt vanitates, & ſermones innumeri: tu
7 vero Deum time. *Si videris calumnias ege-
norum, & violenta iudicia, & ſubuerti
iuſtitiam in prouincia, non mireris ſuper
hoc negotio: quia excelſo excelſior eſt
alius, & ſuper hos quoque eminentiores
8 ſunt alij, *& inſuper vniuerſæ terræ rex im-
9 perat ſeruienti. *Auarus nõ implebitur pe-
cunia: & qui amat diuitias, fructum non
10 capiet ex eis: & hoc ergo vanitas. *Vbi
multæ ſunt opes, multi & qui comedunt
eas. Et quid prodeſt poſſeſſori, niſi quòd cer
11 nit diuitias oculis ſuis? *Dulcis eſt ſomnus
operan-

operanti, ſiue parum, ſiue multum come-
dat: ſaturitas autem diuitis non ſinit eum
dormire. *Eſt & alia infirmitas peſſima, 12
quam vidi ſub ſole: diuitiæ conſeruatæ in
malum domini ſui. *Pereunt enim in affli- 13
ctione peſſima: generauit filiū, qui in ſum-
ma egeſtate erit. *Sicut egreſſus eſt nudus 14
de vtero matris ſuæ, ſic reuertetur, & nihil
auferet ſecum de labore ſuo. *Miſerabilis 15
prorſus infirmitas: quo modo venit, ſic re-
uertetur. Quid ergo prodeſt ei quòd labo-
rauit in ventum? *Cunctis diebus vitæ ſuæ 16
comedit in tenebris & in curis multis, &
in ærumna atque triſtitia. *Hoc itaque vi- 17
ſum eſt mihi bonum vt comedat quis, &
bibat, & fruatur lætitia ex labore ſuo, quo
laborauit ipſe ſub ſole numero dierum vi-
tæ ſuæ, quos dedit ei Deus, & hæc eſt pars
illius. *Et omni homini, cui dedit Deus di- 18
uitias, atque ſubſtantiam, poteſtatemq. ei
tribuit vt comedat ex eis, & fruatur parte
ſua, & lætetur de labore ſuo: hoc eſt do-
num Dei. *Non enim ſatis recordabitur 19
dierum vitæ ſuæ, eo quòd Deus occupet
delicijs cor eius.

CAP. VI.

EST & aliud malum, quod vidi ſub ſo- 1
le, & quidem frequens apud homines:
*Vir, cui dedit Deus diuitias, & ſubſtan- 2
tiam, & honorem, & nihil deeſt animæ ſuæ
ex omnibus, quæ deſiderat: nec tribuit ei
poteſtatem Deus vt comedat ex eo, ſed
homo extraneus vorabit illud. hoc vani-
tas, & miſeria magna eſt. *Si genuerit quiſ- 3
piam centum liberos, & vixerit multos an-
nos, & plures dies ætatis habuerit, & ani-
ma illius non vtatur bonis ſubſtantiæ ſuæ,
ſepulturaq. careat: de hoc ego pronuncio
quòd melior illo ſit abortiuus. *Fruſtra enim 4
venit, & pergit ad tenebras, & obliuione
delebitur nomen eius. *Non vidit ſolem, 5
neque cognouit diſtantiam boni & mali:
*etiam ſi duobus millibus annis vixerit, & 6
non fuerit perfruitus bonis: nonne ad vnū
locum properant omnia? *Omnis labor 7
hominis in ore eius: ſed anima eius non
8 implebitur. *Quid habet amplius ſapiens
a ſtulto? & quid pauper niſi vt pergat illuc,
9 vbi eſt vita? *Melius eſt videre quod cu-
pias, quàm deſiderare quod neſcias. ſed &
hoc vanitas eſt, & præſumptio ſpiritus.
10 *Qui futurus eſt, iam vocatum eſt nomen
eius: & ſcitur quòd homo ſit, & non poſſit
contra fortiorem ſe in iudicio contendere.
11 *Verba ſunt plurima, multamq. in diſpu-
tando habentia vanitatem.

CAP. VII.

1 QVID neceſſe eſt homini maiora ſe
quærere, cum ignoret quid conducat
ſibi in vita ſua numero dierum peregrina-
tionis ſuæ, & tempore, quod velut vmbra
præterit? Aut quis ei poterit indicare quid
2 poſt eum futurum ſub ſole ſit? *Melius eſt
nomen bonum, quàm vnguenta pretioſa:
3 & dies mortis die natiuitatis. *Melius eſt ire
ad domum luctus, quàm ad domum con-
uiuij: in illa enim finis cunctorum admone-
tur hominum, & viuens cogitat quid futu-
4 rum ſit. *Melior eſt ira riſu: quia per triſti-
tiam vultus corrigitur animus delinquētis.
5 *Cor ſapientium vbi triſtitia eſt, & cor ſtul-
6 torum vbi lætitia. *Melius eſt a ſapiēte cor-
7 ripi, quàm ſtultorū adulatione decipi. *quia
ſicut ſonitus ſpinarum ardentium ſub olla,
8 ſic riſus ſtulti: ſed & hoc vanitas. *Calum-
nia cōturbat ſapientē, & perdet robur cor-
9 dis illius. *Melior eſt finis orationis, quàm
principium. Melior eſt patiens arrogante.
10 *Ne ſis velox ad iraſcendum: quia ira in ſi-
11 nu ſtulti requieſcit. *Ne dicas: Quid putas
cauſæ eſt quòd priora tēpora meliora fuere
quàm nunc ſunt? ſtulta enim eſt huiuſcē-
12 modi interrogatio. *Vtilior eſt ſapiētia cum
diuitijs, & magis prodeſt videntibus ſolem.
13 *Sicut enim protegit ſapientia, ſic protegit
pecunia. hoc autem plus habet eruditio &
ſapientia, quòd vitam tribuunt poſſeſſori
14 ſuo. *Conſidera opera Dei, quòd nemo
15 poſſit corrigere quem ille deſpexerit. *In
die bona fruere bonis, & malam diem præ-
caue. ſicut enim hanc, ſic & illā fecit Deus,
vt non inueniat homo contra eum iuſtas
queri-

querimonias.*Hæc quoque vidi in diebus 16
vanitatis meæ: Iuſtus perit in iuſtitia ſua,&
impius multo viuit tempore in malitia ſua.
*Noli eſſe iuſtus multum: neque plus ſa- 17
pias quàm neceſſe eſt, ne obſtupeſcas.
*Ne impie agas multum: & noli eſſe 18
ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo.
*Bonum eſt te ſuſtentare iuſtum, ſed & 19
ab illo ne ſubtrahas manum tuam: quia
qui timet Deum, nihil negligit.*Sapientia 20
confortauit ſapientem ſuper decem prin-
cipes ciuitatis.*Non eſt enim homo iuſtus 21
in terra, qui faciat bonum, & non peccet.
*Sed & cunctis ſermonibus, qui dicuntur, 22
ne accommodes cor tuum: ne forte audias
ſeruum tuum maledicentem tibi.*ſcit enim 23
conſcientia tua, quia & tu crebro maledi-
xiſti alijs.*Cuncta tentaui in ſapientia. Di- 24
xi: Sapiens efficiar: & ipſa longius receſſit
a me*multo magis quàm erat: & alta pro- 25
funditas, quis inueniet eam?*Luſtraui vni- 26
uerſa animo meo, vt ſcirem, & conſiderarē,
& quærerem ſapientiam, & rationem: & vt
cognoſcerem impietatem ſtulti, & errorem
imprudentium:*& inueni amariorem mor- 27
te mulierem, quæ laqueus venatorum eſt, &
ſagena cor eius, vincula ſunt manus illius.
qui placet Deo, effugiet illam: qui autem
peccator eſt, capietur ab illa.*Ecce hoc in- 28
ueni, dixit Eccleſiaſtes, vnum & alterum, vt
inuenirem rationem,*quam adhuc quærit 29
anima mea, & non inueni. Virum de mille
vnum reperi, mulierem ex omnibus non
inueni.*Solummodo hoc inueni, quòd fe- 30
cerit Deus hominem rectum, & ipſe ſe in-
finitis miſcuerit quæſtionibus. Quis talis
vt ſapiens eſt? & quis cognouit ſolutio-
nem verbi?

CAP. VIII.

SAPIENTIA hominis lucet in vultu eius, 1
& potentiſſimus faciem illius commu-
tabit.*Ego os regis obſeruo, & præcepta 2
iuramenti Dei.*Ne feſtines recedere a faciē 3
eius, neque permaneas in opere malo: quia
omne, quod voluerit, faciet:*& ſermo illius 4
poteſtate plenus eſt: nec dicere ei quiſquā
5 poteſt: Quare ita facis?*Qui cuſtodit præ-
ceptum, non experietur quidquam mali.
Tempus & reſponſionem cor ſapientis in-
6 telligit.*Omni negotio tempus eſt, & op-
7 portunitas, & multa hominis afflictio:*quia
ignorat præterita, & futura nullo ſcire po-
8 teſt nuncio.*Non eſt in hominis poteſtate
prohibere ſpiritum, nec habet poteſtatem
in die mortis, nec ſinitur quieſcere ingruen-
te bello, neque ſaluabit impietas impium.
9 *Omnia hæc conſideraui, & dedi cor meum
in cunctis operibus, quæ fiunt ſub ſole. In-
terdum dominatur homo homini in ma-
10 lum ſuum.*Vidi impios ſepultos: qui
etiam cum adhuc viuerent, in loco ſancto
erant, & laudabantur in ciuitate quaſi iu-
ſtorum operum. ſed & hoc vanitas eſt.
11 *Etenim quia non profertur cito contra
malos ſententia, abſque timore vllo filij
12 hominum perpetrant mala.*Attamen pec
cator ex eo quòd centies facit malum, &
per patientiam ſuſtentatur, ego cognoui
quòd erit bonum timentibus Deum, qui
13 verentur faciem eius.*Non ſit bonum im-
pio, nec prolongentur dies eius, ſed quaſi
vmbra tranſeant qui non timent faciē Do-
14 mini.*Eſt & alia vanitas, quæ fit ſuper ter-
ram. ſunt iuſti, quibus mala proueniunt,
quaſi opera egerint impiorum: & ſunt im-
pij, qui ita ſecuri ſunt, quaſi iuſtorum facta
habeant. ſed & hoc vaniſſimum iudico.
15 *Laudaui igitur lætitiam quòd non eſſet
homini bonum ſub ſole, niſi quòd come-
deret, & biberet, atque gauderet: & hoc ſo-
lum ſecum auferret de labore ſuo in die-
bus vitæ ſuæ, quos dedit ei Deus ſub ſole.
16 *Et appoſui cor meum vt ſcirem ſapien-
tiam, & intelligerem diſtentionem, quæ ver-
ſatur in terra: eſt homo, qui diebus & no-
17 ctibus ſomnum non capit oculis.*Et intel-
lexi quòd omnium operum Dei nullā poſ-
ſit homo inuenire rationem eorum, quæ
fiunt ſub ſole: & quanto plus laborauerit
ad quærendum, tanto minus inueniat: etiam
ſi dixerit ſapiens ſe noſſe, non poterit re-
perire.

Cap. IX.

OMNIA hæc tractaui in corde meo,vt 1
curioſe intelligerem: Sunt iuſti atque
ſapientes,& opera eorum in manu Dei: &
tamen neſcit homo vtrum amore, an odio
dignus ſit:*ſed omnia in futurum ſeruantur 2
incerta, eo quòd vniuerſa æque eueniant
iuſto & impio,bono & malo,mundo & im-
mundo, immolanti victimas, & ſacrificia
contemnenti. ſicut bonus, ſic & peccator:
vt periurus, ita & ille qui verum deierat.
*Hoc eſt peſſimum inter omnia, quæ ſub 3
ſole fiunt, quia eadem cunctis eueniunt.
vnde & corda filiorum hominum implen-
tur malitia,& contemptu in vita ſua,& poſt
hæc ad inferos deducentur.*Nemo eſt qui 4
ſemper viuat, & qui huius rei habeat fidu-
ciam: melior eſt canis viuus leone mortuo.
*Viuẽtes enim ſciunt ſe eſſe morituros,mor 5
tui vero nihil nouerunt amplius,nec habẽt
vltra mercedem: quia obliuioni tradita eſt
memoria eorum.*Amor quoque,& odium, 6
& inuidiæ ſimul perierunt,nec habent par-
tem in hoc ſæculo,& in opere,quod ſub ſo-
le geritur.*Vade ergo & comede in lætitia 7
panem tuum, & bibe cum gaudio vinum
tuum: quia Deo placent opera tua.*Omni 8
tempore ſint veſtimenta tua candida, &
oleum de capite tuo non deficiat.*Perfrue- 9
re vita cum vxore,quam diligis,cunctis die-
bus vitæ inſtabilitatis tuæ,qui dati ſunt tibi
ſub ſole omni tempore vanitatis tuæ: hæc
eſt enim pars in vita,& in labore tuo, quo
laboras ſub ſole.*Quodcumque facere po- 10
teſt manus tua,inſtanter operare: quia nec
opus, nec ratio, nec ſapientia, nec ſcientia
erunt apud inferos,quo tu properas.*Verti 11
me ad aliud, & vidi ſub ſole, nec velocium
eſſe curſum,nec fortium bellum,nec ſapiẽ-
tium panem,nec doctorum diuitias,nec ar-
tificum gratiam: ſed tẽpus,caſumq. in om-
nibus.*Neſcit homo finem ſuum: ſed ſicut 12
piſces capiuntur hamo,& ſicut aues laqueo
comprehenduntur, ſic capiuntur homines
in tempore malo,cum eis extemplo ſuper-
uenerit.*Hanc quoque ſub ſole vidi ſapien- 13
14 tiam,& probaui maximam:*Ciuitas parua,
& pauci in ea viri: venit contra eam rex
magnus, & vallauit eam, extruxitq. muni-
tiones per gyrum, & perfecta eſt obſidio.
15 *Inuentuſq. eſt in ea vir pauper & ſapiens,
& liberauit vrbem per ſapientiam ſuam,&
nullus deinceps recordatus eſt hominis il-
16 lius pauperis.*Et dicebam ego, meliorem
eſſe ſapientiam fortitudine: quomodo er-
go ſapiẽtia pauperis contempta eſt,& ver-
17 ba eius non ſunt audita? * Verba ſapien-
tium audiuntur in ſilentio plus quàm cla-
18 mor principis inter ſtultos.*Melior eſt ſa-
pientia, quàm arma bellica: & qui in vno
peccauerit, multa bona perdet.

Cap. X.

1 MVSCAE morientes perdunt ſuauita-
tem vnguenti. Pretioſior eſt ſapien-
tia & gloria, parua & ad tempus ſtultitia.
2 *Cor ſapientis in dextera eius, & cor ſtulti
3 in ſiniſtra illius.*Sed & in via ſtultus ambu-
lans, cum ipſe inſipiens ſit, omnes ſtultos
4 æſtimat. *Si ſpiritus poteſtatem habentis
aſcenderit ſuper te, locum tuum ne dimi-
ſeris: quia curatio faciet ceſſare peccata
5 maxima. * Eſt malum quod vidi ſub ſole,
quaſi per errorem egrediens a facie princi-
6 pis: *poſitum ſtultum in dignitate ſublimi,
7 & diuites ſedere deorſum. * Vidi ſeruos in
equis: & principes ambulantes ſuper ter-
8 ram quaſi ſeruos.*Qui fodit foueam, inci-
det in eam: & qui diſſipat ſepem, mordebit
9 eum coluber.*Qui transfert lapides, affige-
tur in eis: & qui ſcindit ligna, vulnerabitur
10 ab eis.*Si retuſum fuerit ferrum,& hoc non
vt prius, ſed hebetatum fuerit, multo labo-
re exacuetur, & poſt induſtriam ſequetur
11 ſapientia. * Si mordeat ſerpens in ſilentio,
nihil eo minus habet qui occulte detrahit.
12 * Verba oris ſapientis gratia: & labia inſi-
13 pientis præcipitabunt eum: * Initiũ verbo-
rum eius ſtultitia, & nouiſſimum oris illius
14 error peſſimus. * Stultus verba multiplicat.
Ignorat homo quid ante ſe fuerit: &
quid poſt ſe futurum ſit, quis ei poterit in-
15 dicare? *Labor ſtultorum affliget eos, qui

neſciunt

neſciunt in vrbem pergere.* Væ tibi terra, 16
cuius rex puer eſt,& cuius principes mane
comedunt.* Beata terra,cuius rex nobilis 17
eſt,& cuius principes veſcuntur in tempo-
re ſuo ad reficiendum,& non ad luxuriam.
*In pigritijs humiliabitur contignatio,& 18
in infirmitate manuum perſtillabit domus.
*In riſum faciunt panem,& vinum vt epu- 19
lentur viuentes:& pecuniæ obediunt om-
nia.*In cogitatione tua regi ne detrahas, 20
& in ſecreto cubiculi tui ne maledixeris
diuiti:quia & aues cæli portabunt vocem
tuam, & qui habet pennas annunciabit
ſententiam.

CAP. XI.

MITTE panem tuum ſuper tranſeuntes 1
aquas: quia poſt tempora multa in-
uenies illum.* Da partem ſeptem, necnon 2
& octo: quia ignoras quid futurum ſit mali
ſuper terram.*Si repletæ fuerint nubes,im- 3
brem ſuper terram effundent. Si ceciderit
lignum ad Auſtrum, aut ad Aquilonem, in
quocumque loco ceciderit, ibi erit.* Qui 4
obſeruat ventum,non ſeminat:& qui con-
ſiderat nubes, numquam metet.* Quo- 5
modo ignoras quæ ſit via ſpiritus, & qua
ratione compingantur oſſa in ventre præ-
gnātis;ſic neſcis opera Dei, qui fabricator
eſt omnium.*Mane ſemina ſemen tuum, 6
& veſpere ne ceſſet manus tua: quia neſcis
quid magis oriatur,hoc aut illud:& ſi vtrū-
que ſimul,melius erit.*Dulce lumen,& de- 7
lectabile eſt oculis videre ſolem.* Si annis 8
multis vixerit homo,& in his omnibus læ-
tatus fuerit, meminiſſe debet tenebroſi tē-
poris, & dierum multorum: qui cum ve-
nerint,vanitatis arguentur præterita.* Læ- 9
tare ergo iuuenis in adoleſcentia tua,& in
bono ſit cor tuum in diebus iuuētutis tuæ,
& ambula in vijs cordis tui, & in intuitu
oculorum tuorum: & ſcito quòd pro om-
nibus his adducet te Deus in iudicium.
*Aufer iram a corde tuo, & amoue mali- 10
tiam a carne tua. Adoleſcentia enim & vo-
luptas vana ſunt.

CAP. XII.

1 MEMENTO Creatoris tui in diebus iu-
uentutis tuæ, antequā veniat tempus
afflictionis,& appropinquent anni, de qui-
2 bus dicas: Non mihi placent,* antequam
tenebreſcat ſol, & lumen, & luna, & ſtellæ,
3 & reuertantur nubes poſt pluuiam:*quādo
commouebuntur cuſtodes domus,& nuta-
bunt viri fortiſſimi, & otioſæ erunt molen-
tes in minuto numero, & tenebreſcent vi-
4 dentes per foramina:*& claudent oſtia in
platea,in humilitate vocis molentis,& con-
ſurgent ad vocem volucris,& obſurdeſcent
5 omnes filiæ carminis.* Excelſa quoque
timebunt, & formidabunt in via, florebit
amygdalus,impinguabitur locuſta,& diſſi-
pabitur capparis: quoniam ibit homo in
domum æternitatis ſuæ, & circuibunt in
6 platea plangentes.* Antequam rumpatur
funiculus argenteus,& recurrat vitta aurea,
& conteratur hydria ſuper fontem,& con-
7 fringatur rota ſuper ciſternā,*& reuertatur
puluis in terram ſuam vnde erat,& ſpiritus
8 redeat ad Deum, qui dedit illum.* Vanitas
vanitatum, dixit Eccleſiaſtes, & omnia va-
9 nitas.*Cumq. eſſet ſapientiſſimus Eccleſia-
ſtes,docuit populum, & enarrauit quæ fe-
cerat: & inueſtigans compoſuit parabolas
10 multas.* Quæſiuit verba vtilia,& conſcri-
pſit ſermones rectiſſimos, ac veritate ple-
11 nos.*Verba ſapientiū ſicut ſtimuli,& quaſi
claui in altum defixi,quæ per magiſtrorum
12 conſilium data ſunt a paſtore vno. * His
amplius fili mi ne requiras. Faciendi plu-
res libros nullus eſt finis: frequenſq. medi-
13 tatio, carnis afflictio eſt.* Finem loquendi
pariter omnes audiamus. Deum time, &
mandata eius obſerua: hoc eſt enim omnis
14 homo:*& cuncta,quæ fiunt, adducet Deus
in iudicium pro omni errato, ſiue bonum,
ſiue malum illud ſit.

CANTICVM CANTICORVM SALOMONIS,

Quod Hebraice dicitur Sir Haſirim.

CAPVT PRIMVM.

OSCVLETVR me oſculo oris 2
ſui: quia meliora ſunt vbe-
ra tua vino, *fragrantia vn- 3
gnentis optimis. Oleum
effuſum nomen tuum: ideo
adoleſcẽtulæ dilexerũt te. *Trahe me: poſt 4
te curremus in odorem vnguentorum tuo-
rũ. Introduxit me rex in cellaria ſua: exul-
tabimus & lætabimur in te, memores vbe-
rum tuorum ſuper vinum: recti diligunt te.
*Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Ieruſalem, ſi- 5
cut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomo
nis. *Nolite me conſiderare quòd fuſca ſim, 6
quia decolorauit me ſol: filij matris meæ
pugnauerunt contra me, poſuerunt me cu-
ſtodem in vineis: vineam meam nõ cuſto-
diui. *Indica mihi, quem diligit anima mea, 7
vbi paſcas, vbi cubes in meridie, ne vagari
incipiam poſt greges ſodalium tuorum. *Si 8
ignoras te o pulcherrima inter mulieres,
egredere, & abi poſt veſtigia gregũ, & pa-
ſce hœdos tuos iuxta tabernacula paſtorũ.
*Equitatui meo in curribus Pharaonis aſſi- 9
milaui te amica mea. *Pulchræ ſunt genæ 10
tuæ ſicut turturis: collum tuum ſicut mo-
nilia. *Murenulas aureas faciemus tibi, ver- 11
miculatas argento. *Dum eſſet rex in ac- 12
cubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuũ.
*Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, in- 13
ter vbera mea commorabitur. *Botrus cy- 14
pri dilectus meus mihi, in vineis Engaddi.
*Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu 15
pulchra es, oculi tui columbarum. *Ecce tu 16
pulcher es dilecte mi, & decorus. Lectulus
noſter floridus: *tigna domorum noſtrarum 17
cedrina, laquearia noſtra cypreſſina.

CAP. II.

1 EGo flos campi, & lilium conuallium.
2 *Sicut liliũ inter ſpinas, ſic amica mea
3 inter filias. *Sicut malus inter ligna ſilua-
rum, ſic dilectus meus inter filios. Sub vm-
bra illius, quem deſideraueram, ſedi: & fru-
4 ctus eius dulcis gutturi meo. *Introduxit
me in cellã vinariam, ordinauit in me cha-
5 ritatem. *Fulcite me floribus, ſtipate me
6 malis: quia amore lãgueo. *Læua eius ſub
capite meo, & dextera illius amplexabitur
7 me. *Adiuro vos filiæ Ieruſalẽ per capreas,
ceruoſq. camporum, ne ſuſcitetis, neque
euigilare faciatis dilectam, quoadusque ipſa
8 velit. *Vox dilecti mei, ecce iſte venit ſaliens
9 in montibus, tranſiliens colles: *ſimilis eſt
dilectus meus capreæ, hinnuloq. ceruorum,
en ipſe ſtat poſt parietem noſtrum reſpi-
ciens per feneſtras, proſpiciens per cancel-
10 los. *En dilectus meus loquitur mihi: Sur-
ge, propera amica mea, columba mea, for-
11 moſa mea, & veni. *Iam enim hiems tran-
12 ſijt, imber abijt, & receſſit. *Flores appa-
ruerunt in terra noſtra, tempus putationis
aduenit: vox turturis audita eſt in terra no
13 ſtra: *ficus protulit groſſos ſuos: vineæ
florentes dederunt odorem ſuum. Surge,
14 amica mea, ſpecioſa mea, & veni: *colum-
ba mea in foraminibus petræ, in cauerna
maceriæ, oſtende mihi faciem tuam, ſonet
vox tua in auribus meis: vox enim tua dul-
15 cis, & facies tua decora. *Capite nobis
vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas:
16 nam vinea noſtra floruit. *Dilectus meus
mihi, & ego illi, qui paſcitur inter lilia,
donec

*donec aſpiret dies, & inclinentur vmbræ. 17
Reuertere: ſimilis eſto, dilecte mi, capreæ,
hinnuloq. ceruorum ſuper montes Bether.

CAP. III.

IN lectulo meo per noctes quæſiui quem 1
diligit anima mea: quæſiui illum, &
non inueni.*Surgam,& circuibo ciuitatem: 2
per vicos & plateas quæram quem diligit
anima mea: quæſiui illum, & non inueni.
*Inuenerunt me vigiles, qui cuſtodiunt ci- 3
uitatem: Num quem diligit anima mea, vi-
diſtis?* Paululum cum pertranſiſſem eos, 4
inueni quem diligit anima mea: tenui eum:
nec dimittam donec introducam illum in
domum matris meæ,& in cubiculum geni-
tricis meæ. *Adiuro vos filiæ Ieruſalem, 5
per capreas, ceruoſq. camporum, ne ſuſci-
tetis, neque euigilare faciatis dilectam do-
nec ipſa velit. *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit 6
per deſertum ſicut virgula fumi ex aroma-
tibus myrrhæ,& thuris,& vniuerſi pulueris
pigmentarij?* En lectulum Salomonis ſe- 7
xaginta fortes ambiũt ex fortiſſimis Iſrael:
*omnes tenentes gladios, & ad bella do- 8
ctiſſimi: vniuſcuiuſque enſis ſuper femur
ſuum propter timores nocturnos. *Fercu- 9
lum fecit ſibi rex Salomon de lignis Liba-
ni: *columnas eius fecit argenteas, recli- 10
natorium aureum, aſcenſum purpureum:
media charitate conſtrauit propter filias
Ieruſalem: *Egredimini & videte filiæ Sion 11
regem Salomonem in diademate, quo co-
ronauit illum mater ſua in die deſponſa-
tionis illius,& in die lætitiæ cordis eius.

CAP. IIII.

QVAM pulchra es amica mea, quàm 1
pulchra es! Oculi tui columbarum,
abſque eo, quod intrinſecus latet. Capilli
tui ſicut greges caprarum, quæ aſcenderũt
de monte Galaad.*Dentes tui ſicut greges 2
tonſarum, quæ aſcenderunt de lauacro, om-
nes gemellis fœtibus, & ſterilis non eſt in-
ter eas. *Sicut vitta coccinea, labia tua: & 3
eloquium tuum, dulce. Sicut fragmen mali
punici, ita genæ tuæ, abſque eo, quod in-
4 trinſecus latet.*Sicut turris Dauid collum
tuum, quæ ædificata eſt cum propugnacu-
lis: mille clypei pendent ex ea, omnis ar-
5 matura fortium.*Duo vbera tua, ſicut duo
hinnuli capreæ gemelli, qui paſcuntur in
6 lilijs, * donec aſpiret dies, & inclinentur
vmbræ, vadam ad montem myrrhæ,& ad
7 collem thuris.*Tota pulchra es amica mea,
8 & macula non eſt in te. *Veni de Libano
ſponſa mea, veni de Libano, veni: corona-
beris de capite Amana, de vertice Sanir &
Hermon, de cubilibus leonum, de monti-
9 bus pardorum. *Vulneraſti cor meum ſo-
ror mea ſponſa, vulneraſti cor meum in
vno oculorum tuorum,& in vno crine col-
10 li tui. * Quàm pulchræ ſunt mammæ tuæ
ſoror mea ſponſa! pulchriora ſunt vbera
tua vino, & odor vnguentorum tuorum
11 ſuper omnia aromata. * Fauus diſtillans
labia tua ſponſa, mel & lac ſub lingua tua:
& odor veſtimentorum tuorum ſicut odor
12 thuris.*Hortus concluſus ſoror mea ſpon-
13 ſa, hortus concluſus, fons ſignatus. *Emiſ-
ſiones tuæ paradiſus malorum punicorum
cum pomorum fructibus. Cypri cum nar-
14 do,*nardus & crocus, fiſtula & cinnamo-
mum cum vniuerſis lignis Libani, myrrha
& aloe cum omnibus primis vnguentis.
15 * Fons hortorum: puteus aquarum viuen-
16 tium, quæ fluunt impetu de Libano.* Sur-
ge Aquilo, & veni Auſter, perfla hortum
meum,& fluant aromata illius.

CAP. V.

1 VENIAT dilectus meus in hortum
ſuum,& comedat fructum pomorum
ſuorum. Veni in hortum meum ſoror mea
ſponſa, meſſui myrrham meam cum aro-
matibus meis: comedi fauum cum melle
meo, bibi vinum meum cum lacte meo: co-
medite amici,& bibite,& inebriamini cha-
2 riſſimi. *Ego dormio,& cor meum vigilat:
vox dilecti mei pulſantis: Aperi mihi ſoror
mea, amica mea, columba mea, immaculata
mea: quia caput meum plenum eſt rore,&
3 cincinni mei guttis noctium. * Expoliaui
me tunica mea, quomodo induar illa? laui

pedes meos, quomodo inquinabo illos?
*Dilectus meus miſit manum ſuam per fo- 4
ramen,& venter meus intremuit ad tactum
eius. * Surrexi, vt aperirem dilecto meo: 5
manus meæ ſtillauerunt myrrham, & di-
giti mei pleni myrrha probatiſſima. * Peſ- 6
ſulum oſtij mei aperui dilecto meo: at ille
declinauerat, atque tranſierat. Anima mea
liquefacta eſt, vt locutus eſt: quæſiui, &
non inueni illum: vocaui,&non reſpondit
mihi. * Inuenerunt me cuſtodes qui cir- 7
cumeunt ciuitatem: percuſſerunt me, &
vulnerauerunt me: tulerũt pallium meum
mihi cuſtodes murorum. * Adiuro vos fi- 8
liæ Ieruſalem,ſi inueneritis dilectũ meum,
vt nuncietis ei quia amore langueo.*Qua- 9
lis eſt dilectus tuus ex dilecto, o pulcherri-
ma mulierum? qualis eſt dilectus tuus ex
dilecto, quia ſic adiuraſti nos? * Dilectus 10
meus candidus & rubicundus, electus ex
millibus. * Caput eius aurum optimum: 11
Comæ eius ſicut elatæ palmarum, nigræ
quaſi coruus. * Oculi eius ſicut columbæ 12
ſuper riuulos aquarum,quæ lacte ſunt lotæ,
& reſident iuxta fluenta pleniſſima.*Genæ 13
illius ſicut areolæ aromatum confitæ a pig-
mentarijs. Labia eius lilia diſtillantia myr-
rham primam.*Manus illius tornatiles au- 14
reæ, plenæ hyacinthis. Venter eius ebur-
neus, diſtinctus ſapphiris.*Crura illius co- 15
lumnæ marmoreæ,quæ fundatæ ſunt ſuper
baſes aureas. Species eius vt Libani,electus
vt cedri. *Guttur illius ſuauiſſimum,& to- 16
tus deſiderabilis: talis eſt dilectus meus, &
ipſe eſt amicus meus,filiæ Ieruſalem.*Quo 17
abijt dilectus tuus o pulcherrima mulierũ?
quo declinauit dilectus tuus, & quæremus
eum tecum?

CAP. VI.

DILECTVS meus deſcendit in hortum 1
ſuum ad areolam aromatum, vt pa-
ſcatur in hortis, & lilia colligat. * Ego di- 2
lecto meo, & dilectus meus mihi, qui pa-
ſcitur inter lilia. * Pulchra es amica mea, 3
ſuauis,& decora ſicut Ieruſalem: terribilis
vt caſtrorum acies ordinata. * Auerte ocu- 4
los tuos a me,quia ipſi me auolare fecerũt.
Capilli tui ſicut grex caprarum,quæ appa-
5 ruerunt de Galaad. *Dentes tui ſicut grex
ouium,quæ aſcenderunt de lauacro,omnes
gemellis fœtibus, & ſterilis non eſt in eis.
6 * Sicut cortex mali punici,ſic genæ tuæ abſ-
7 que occultis tuis. * Sexaginta ſunt reginæ,
& octoginta concubinæ, & adoleſcentula-
8 rum non eſt numerus. * Vna eſt columba
mea,perfecta mea,vna eſt matris ſuæ,electa
genitrici ſuæ. Viderunt eam filiæ,& beatiſ-
ſimam prædicauerunt: reginæ & concubi-
9 næ,& laudauerunt eam. *Quæ eſt iſta, quæ
progreditur quaſi aurora conſurgens, pul-
chra vt luna, electa vt ſol, terribilis vt ca-
10 ſtrorum acies ordinata? *Deſcendi in hor-
tum nucum,vt viderem poma conuallium,
& inſpicerem ſi floruiſſet vinea, & germi-
11 naſſent mala punica.* Neſciui: anima mea
conturbauit me propter quadrigas Ami-
12 nadab. *Reuertere,reuertere Sulamitis: re-
uertere reuertere, vt intueamur te.

CAP. VII.

1 QVID videbis in Sulamite,niſi choros
caſtrorum? Quàm pulchri ſunt greſ-
ſus tui in calceamentis,filia principis! Iun-
cturæ femorum tuorum, ſicut monilia,quæ
2 fabricata ſunt manu artificis. * Vmbilicus
tuus crater tornatilis, numquam indigens
poculis. Venter tuus ſicut aceruus tritici,
3 vallatus lilijs. * Duo vbera tua, ſicut duo
4 hinnuli gemelli capreæ. * Collum tuum ſi-
cut turris eburnea. Oculi tui ſicut piſcinæ
in Heſebon,quæ ſunt in porta filiæ multitu-
dinis. Naſus tuus ſicut turris Libani, quæ
5 reſpicit contra Damaſcum. * Caput tuum
vt Carmelus:& comæ capitis tui,ſicut pur-
6 pura regis vincta canalibus. *Quàm pulchra
es, & quàm decora chariſſima, in delicijs!
7 * Statura tua aſſimilata eſt palmæ, & vbera
8 tua botris. *Dixi: Aſcendam in palmam,&
&apprehendam fructus eius:& erunt vbera
tua ſicut botri vineæ:& odor oris tui ſicut
9 malorum. * Guttur tuum ſicut vinum opti-
mum, dignum dilecto meo ad potandum,
labijſq.& dentibus illius ad ruminandum.

Ego

*Ego dilecto meo,& ad me conuerſio eius. 10
*Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, 11
commoremur in villis.*Mane ſurgamus ad 12
vineas, videamus ſi floruit vinea, ſi flores
fructus parturiunt,ſi floruerunt mala puni-
ca: ibi dabo tibi vbera mea.*Mandragoræ 13
dederunt odorem. In portis noſtris omnia
poma: noua & vetera, dilecte mi, ſerua-
ui tibi.

Cap. VIII.

QVis mihi det te fratrem meum ſu- 1
gentem vbera matris meæ, vt inue-
niam te foris,& deoſculer te,& iam me ne-
mo deſpiciat?*Apprehendam te,& ducam 2
in domum matris meæ: ibi me docebis,&
dabo tibi poculum ex vino condito,& mu
ſtum malorum granatorum meorum.
*Læua eius ſub capite meo, & dextera il- 3
lius amplexabitur me. *Adiuro vos filiæ 4
Ieruſalem,ne ſuſcitetis,neque euigilare fa-
ciatis dilectam donec ipſa velit. *Quæ eſt 5
iſta, quæ aſcendit de deſerto, delicijs af-
fluens, innixa ſuper dilectum ſuum? Sub
arbore malo ſuſcitaui te: ibi corrupta eſt
mater tua,ibi violata eſt genitrix tua.*Po- 6
ne me vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt
ſignaculum ſuper brachium tuum: quia
fortis eſt vt mors dilectio: dura ſicut in-
fernus æmulatio, lampades eius lampades
7 ignis atque flammarum.*Aquæ multæ non
potuerunt extinguere charitatem, nec flu-
mina obruent illam: ſi dederit homo om-
nem ſubſtantiam domus ſuæ pro dilectio-
8 ne,quaſi nihil deſpiciet eam.*Soror noſtra
parua,& vbera non habet. quid faciemus
ſorori noſtræ in die quando alloquenda
9 eſt? *Si murus eſt,ædificemus ſuper eum
propugnacula argentea: ſi oſtium eſt,com
10 pingamus illud tabulis cedrinis. *Ego
murus: & vbera mea ſicut turris, ex quo
facta ſum coram eo quaſi pacem reperiens.
11 *Vinea fuit pacifico in ea, quæ habet po-
pulos: tradidit eam cuſtodibus, vir affert
12 pro fructu eius mille argenteos. *Vinea
mea coram me eſt. Mille tui pacifici, &
ducenti his, qui cuſtodiunt fructus eius.
13 *Quæ habitas in hortis, amici auſcultant:
14 fac me audire vocem tuam. *Fuge dile-
cte mi, & aſſimilare capreæ,hinnuloq. cer-
uorum ſuper montes aromatum.

LIBER SAPIENTIAE.

CAPVT PRIMVM.

1 DILIGITE iuſtitiam, qui
iudicatis terram. Sentite de
Domino in bonitate, & in
ſimplicitate cordis quærite
2 illum :* quoniam inuenitur
ab his, qui non tentant illum : apparet au-
3 tem eis, qui fidem habent in illum :* per-
uerſæ enim cogitationes ſeparant a Deo :
probata autem virtus corripit inſipientes.
4 * quoniam in maleuolam animam non in-
troibit ſapientia, nec habitabit in corpore
5 ſubdito peccatis.* Spiritus enim ſanctus di-
ſciplinæ effugiet fictum, & auferet ſe a co-
gitationibus, quæ ſũt ſine intellectu, & cor-
6 ripietur a ſuperueniente iniquitate.* Beni-
gnus eſt enim ſpiritus ſapientiæ, & non li-
berabit maledicum a labijs ſuis : quoniam
renum illius teſtis eſt Deus, & cordis illius
ſcrutator eſt verus, & linguæ eius auditor.
7 *Quoniam ſpiritus Domini repleuit orbem
terrarum : & hoc, quod continet omnia,
8 ſcientiam habet vocis. * Propter hoc qui
loquitur iniqua, non poteſt latere, nec præ-
9 teriet illum corripiens iudicium.* In cogi-
tationibus enim impij interrogatio erit :
ſermonum autem illius auditio ad Deum
veniet, ad correptionem iniquitatum illius.
10 *Quoniam auris zeli audit omnia, & tumul-
tus murmurationum non abſcondetur.
11 *Cuſtodite ergo vos a murmuratione, quæ
nihil prodeſt, & a detractione parcite lin-
guæ, quoniam ſermo obſcurus in vacuum
non ibit : os autem, quod mentitur, occi-
12 dit animam. * Nolite zelare mortem in
errore vitæ veſtræ, neque acquiratis perdi-
tionem in operibus manuum veſtrarum.
13 *Quoniam Deus mortem non fecit, nec læ-
14 tatur in perditione viuorũ.* Creauit enim,
vt eſſent omnia : & ſanabiles fecit natio-
nes orbis terrarum : & non eſt in illis me-
dicamentum exterminij, nec inferorum re-
15 gnum in terra.* Iuſtitia enim perpetua eſt,
16 & immortalis.* Impij autem manibus &
verbis accerſierunt illam : & æſtimantes il
lam amicam, defluxerunt, & ſponſiones po
ſuerunt ad illam : quoniam digni ſunt qui
ſint ex parte illius.

CAP. II.

1 DIXERVNT enim cogitantes apud
ſe non recte : Exiguum, & cum tædio
eſt tempus vitæ noſtræ, & non eſt refrige-
rium in fine hominis, & non eſt qui agni-
2 tus ſit reuerſus ab inferis :* quia ex nihilo
nati ſumus, & poſt hoc erimus tamquam
non fuerimus : quoniam fumus flatus eſt
in naribus noſtris : & ſermo ſcintilla ad
3 commouendum cor noſtrum :* qua extin-
cta, cinis erit corpus noſtrum, & ſpiritus
diffundetur tamquam mollis aër, & tranſi-
bit vita noſtra tamquam veſtigium nubis,
& ſicut nebula diſſoluetur, quæ fugata eſt
a radijs ſolis, & a calore illius aggrauata :
4 * & nomen noſtrum obliuionem accipiet
per tempus, & nemo memoriam habebit
5 operum noſtrorum. * Vmbræ enim tran-
ſitus eſt tempus noſtrum, & non eſt reuer-
ſio finis noſtri : quoniam conſignata eſt,
6 & nemo reuertitur.* Venite ergo, & frua-
mur bonis quæ ſunt, & vtamur creatura
7 tamquam in iuuentute celeriter. * Vino
pretioſo, & vnguentis nos impleamus : &
8 non prætereat nos flos temporis. *Coro-
nemus nos roſis, antequam marceſcant :
nullum pratum ſit, quod non pertranſeat
9 luxuria noſtra. * Nemo noſtrum exors ſit
luxuriæ noſtræ : vbique relinquamus ſigna
lætitiæ : quoniam hæc eſt pars noſtra, &

hæc

hæc eſt ſors. *Opprimamus pauperem iu- 10
ſtum,& non parcamus viduæ,nec veterani
reuereamur canos multi temporis. *Sit au- 11
tẽ ſortitudo noſtra lex iuſtitiæ:quod enim
infirmum eſt,inutile inuenitur. *Circumue- 12
niamus ergo iuſtum, quoniam inutilis eſt
nobis,& contrarius eſt operibus noſtris, &
improperat nobis peccata legis,& diffamat
in nos peccata diſciplinæ noſtræ. *Promit- 13
tit ſe ſcientiam Dei habere, & filium Dei
ſe nominat. *Factus eſt nobis in traductio- 14
nem cogitationum noſtrarum. *Grauis eſt 15
nobis etiam ad videndum, quoniam diſſi-
milis eſt alijs vita illius, & immutatæ ſunt
viæ eius. *Tamquam nugaces æſtimati ſu- 16
mus ab illo,& abſtinet ſe a vijs noſtris tã-
quam ab immunditijs, & præfert nouiſſi-
ma iuſtorum,& gloriatur patrem ſe habe-
re Deum. *Videamus ergo ſi ſermones il- 17
lius veri ſint,& tentemus quæ ventura ſunt
illi,& ſciemus quæ erunt nouiſſima illius.
*Si enim eſt verus filius Dei, ſuſcipiet il- 18
lum,& liberabit eum de manibus contra-
riorum. *Contumelia & tormento interro- 19
gemus eum, vt ſciamus reuerentiam eius,
& probemus patientiam illius. *Morte tur- 20
piſſima condemnemus eum: erit enim ei
reſpectus ex ſermonibus illius. *Hæc cogi- 21
tauerunt,& errauerunt: excæcauit enim il-
los malitia eorum. *Et neſcierunt ſacra- 22
menta Dei, neque mercedem ſperauerunt
iuſtitiæ,nec iudicauerunt honorem anima-
rum ſanctarum. *Quoniam Deus creauit 23
hominem inexterminabilem, & ad imagi-
nem ſimilitudinis ſuæ fecit illum. *Inuidia 24
autem diaboli mors introiuit in orbem ter-
rarum: *imitantur autem illum qui ſunt 25
ex parte illius.

CAP. III.

IVSTORVM autem animæ in manu Dei 1
ſunt, & non tanget illos tormentum
mortis. *Viſi ſunt oculis inſipientium mo- 2
ri: & æſtimata eſt afflictio exitus illorum:
*& quod a nobis eſt iter,exterminium: illi 3
autem ſunt in pace. *Et ſi coram homini- 4
bus tormenta paſſi ſunt, ſpes illorum im-
5 mortalitate plena eſt. *In paucis vexati,in
multis bene diſponentur: quoniam Deus
tentauit eos, & inuenit illos dignos ſe.
6 *Tamquam aurum in fornace probauit il-
los, & quaſi holocauſti hoſtiam accepit il-
los, & in tempore erit reſpectus illorum.
7 *Fulgebunt iuſti, & tamquam ſcintillæ in
8 arundineto diſcurrent. *Iudicabunt natio-
nes,& dominabuntur populis, & regnabit
9 Dominus illorum in perpetuum. *Qui cõ-
fidunt in illo,intelligent veritatem: & fide-
les in dilectione acquieſcent illi: quoniam
10 donum & pax eſt electis eius. *Impij autem
ſecundum quæ cogitauerũt, correptionem
habebunt: qui neglexerunt iuſtum, & a
11 Domino receſſerunt. *Sapientiam enim,&
diſciplinam qui abijcit,infelix eſt: & vacua
eſt ſpes illorum,& labores ſine fructu, &
12 inutilia opera eorum. *Mulieres eorum in-
13 ſenſatæ ſunt,& nequiſſimi filij eorum. *Ma-
ledicta creatura eorum: quoniam felix eſt
ſterilis: & incoinquinata,quæ neſciuit tho-
rum in delicto, habebit fructum in reſpe-
14 ctione animarum ſanctarum: *& ſpado,qui
non operatus eſt per manus ſuas iniquita-
tem,nec cogitauit aduerſus Deum nequiſ-
ſima: dabitur enim illi fidei donum ele-
ctum, & ſors in templo Dei acceptiſſima.
15 *Bonorum enim laborum glorioſus eſt fru-
ctus,& quæ non concidat radix ſapientiæ.
16 *Filij autem adulterorum in inconſumma-
tione erunt, & ab iniquo thoro ſemen ex-
17 terminabitur. *Et ſi quidem longæ vitæ
erunt,in nihilum computabuntur,& ſine
honore erit nouiſſima ſenectus illorum.
18 *Et ſi celerius defuncti fuerint, non habe-
bunt ſpem,nec in die agnitionis allocutio-
19 nem. *Nationis enim iniquæ diræ ſunt
conſummationes.

CAP. IIII.

1 O QVAM pulchra eſt caſta generatio
cum claritate: immortalis eſt enim
memoria illius: quoniam & apud Deum
2 nota eſt,& apud homines. *Cum præſens
eſt,imitantur illam: & deſiderant eam cum
ſe eduxerit, & in perpetuum coronata
triumphat

triumphat incoinquinatorum certaminum
præmium vincens. *Multigena autem im- 3
piorum multitudo non erit vtilis,& ſpuria
vitulamina non dabunt radices altas, nec
ſtabile firmamentum collocabunt. *Et ſi 4
in ramis in tempore germinauerint, infir-
miter poſita, a vento commouebuntur, &
a nimietate ventorum eradicabuntur.
*Confringentur enim rami inconſumma- 5
ti,& fructus illorum inutiles, & acerbi ad
manducandum, & ad nihilum apti. *Ex 6
iniquis enim ſomnis filij,qui naſcuntur,te-
ſtes ſunt nequitiæ aduerſus parentes in in-
terrogatione ſua. *Iuſtus autem ſi morte 7
præoccupatus fuerit,in refrigerio erit.*Se- 8
nectus enim venerabilis eſt non diuturna,
neque annorum numero computata: ca-
ni autem ſunt ſenſus hominis,*& ætas ſe- 9
nectutis vita immaculata. *Placens Deo 10
factus eſt dilectus,& viuens inter peccato-
res tranſlatus eſt.*raptus eſt ne malitia mu 11
taret intellectum eius, aut ne fictio decipe-
ret animam illius.*Faſcinatio enim nuga- 12
citatis obſcurat bona,& inconſtantia con-
cupiſcentiæ tranſuertit ſenſum ſine mali-
tia. *Conſummatus in breui expleuit tem- 13
pora multa:*placita enim erat Deo anima 14
illius: propter hoc properauit educere il-
lum de medio iniquitatum: populi autem
videntes,& non intelligentes, nec ponen-
tes in præcordijs talia: *quoniam gratia 15
Dei, & miſericordia eſt in ſanctos eius,&
reſpectus in electos illius. *Condemnat 16
autem iuſtus mortuus viuos impios, & iu-
uentus celerius conſummata, longam vi-
tam iniuſti.*Videbunt enim finem ſapien- 17
tis,& non intelligent quid cogitauerit de
illo Deus, & quare munierit illum Domi-
nus.*Videbunt & contemnent eum: illos 18
autem Dominus irridebit. *& erunt poſt 19
hæc decidentes ſine honore, & in contu-
melia inter mortuos in perpetuum: quo-
niam diſrumpet illos inflatos ſine voce, &
commouebit illos a fundamentis & vſque
ad ſupremum deſolabuntur: & erunt ge-
mentes,& memoria illorum peribit. *Ve- 20
nient in cogitatione peccatorum ſuorum
timidi,& traducent illos ex aduerſo iniqui-
tates ipſorum.

CAP. V.

1 TVNC ſtabunt iuſti in magna conſtan-
tia aduerſus eos,qui ſe anguſtiauerūt,
2 & qui abſtulerunt labores eorum.*Viden-
tes turbabuntur timore horribili, & mira-
3 buntur in ſubitatione inſperatæ ſalutis,*di-
centes intra ſe, pœnitentiam agentes, &
præ anguſtia ſpiritus gementes. Hi ſunt,
quos habuimus aliquādo in deriſum, & in
4 ſimilitudinem improperij. *Nos inſenſati
vitam illorum æſtimabamus inſaniam, &
5 finem illorum ſine honore: *ecce quomo-
do computati ſunt inter filios Dei, & inter
6 ſanctos ſors illorum eſt. *Ergo errauimus
a via veritatis, & iuſtitiæ lumen non luxit
nobis, & Sol intelligentiæ non eſt ortus
7 nobis. *Laſſati ſumus in via iniquitatis &
perditionis,& ambulauimus vias difficiles,
8 viam autem Domini ignorauimus. *Quid
nobis profuit ſuperbia? aut diuitiarum ia-
9 ctantia quid contulit nobis? *Tranſierunt
omnia illa tamquam vmbra, & tamquam
10 nuncius percurrens,*& tāquam nauis,quæ
pertranſit fluctuantem aquam: cuius, cum
præterierit, non eſt veſtigium inuenire,ne-
11 que ſemitam carinæ illius in fluctibus:*aut
tamquam auis,quæ tranſuolat in aëre, cu-
ius nullum inuenitur argumentum itineris,
ſed tantum ſonitus alarū verberans leuem
ventum:& ſcindēs per vim itineris aërem:
commotis alis tranſuolauit,& poſt hoc nul
12 lum ſignum inuenitur itineris illius:*aut
tamquam ſagitta emiſſa in locum deſtina-
tum,diuiſus aër continuo in ſe recluſus eſt,
13 vt ignoretur tranſitus illius:*ſic & nos nati
cōtinuo deſiuimus eſſe:& virtutis quidem
nullum ſignum valuimus oſtendere: in ma-
lignitate autem noſtra conſumpti ſumus.
14 *Talia dixerunt in inferno hi,qui peccaue-
15 runt:*quoniam ſpes impij tamquā lanugo
eſt,quæ a vento tollitur: & tamquam ſpu-
ma gracilis,quæ a procella diſpergitur: &
tamquam fumus, qui a vento diffuſus eſt:
& tamquam memoria hoſpitis vnius diei
præ-

prætereuntis. * Iuſti autem in perpetuum 16
viuent,& apud Dominum eſt merces eorũ,
& cogitatio illorum apud Altiſſimũ.* Ideo 17
accipient regnum decoris,& diadema ſpe-
ciei de manu Domini: quoniã dextera ſua
teget eos, & brachio ſancto ſuo defendet
illos.* Accipiet armaturam zelus illius,& 18
armabit creaturam ad vltionem inimico-
rum.* Induet pro thorace iuſtitiam, & ac- 19
cipiet pro galea iudicium certum. * ſumet 20
ſcutum inexpugnabile æquitatem :* acuet 21
autem duram iram in lanceam, & pugna-
bit cum illo orbis terrarum contra inſen-
ſatos.* Ibunt directe emiſſiones fulgurum, 22
& tamquam a bene curuato arcu nubium
exterminabuntur,& ad certum locum inſi-
lient. * Et a petroſa ira plenæ mittentur 23
grandines, excandeſcet in illos aqua ma-
ris,& flumina concurrent duriter.* Contra 24
illos ſtabit ſpiritus virtutis, & tamquam
turbo venti diuidet illos: & ad eremum
perducet omnem terram iniquitas illorum,
& malignitas euertet ſedes potentium.

CAP. VI.

MELIOR eſt ſapientia quàm vires: & 1
vir prudens quàm fortis.* Audite er- 2
go reges,& intelligite,diſcite iudices finium
terræ. * Præbete aures vos,qui continetis 3
multitudines,& placetis vobis in turbis na-
tionum :* quoniam data eſt a Domino po- 4
teſtas vobis, & virtus ab Altiſſimo, qui in-
terrogabit opera veſtra,& cogitationes ſcru
tabitur :* quoniã cum eſſetis miniſtri regni 5
illius, non recte iudicaſtis nec cuſtodiſtis
legem iuſtitiæ, neque ſecundum volunta-
tem Dei ambulaſtis.* Horrende & cito ap 6
parebit vobis: quoniam iudicium duriſſi-
mum his,qui præſunt, fiet.* Exiguo enim 7
conceditur miſericordia: potentes autem
potenter tormenta patientur.* Non enim 8
ſubtrahet perſonam cuiuſquam Deus, nec
verebitur magnitudinem cuiuſquam: quo-
niam puſillum & magnum ipſe fecit, & æ-
qualiter cura eſt illi de omnibus. * Fortio- 9
ribus autem fortior inſtat cruciatio. * Ad 10
vos ergo reges ſunt hi ſermones mei, vt di-
11 ſcatis ſapientiam, & non excidatis. * Qui
enim cuſtodierint iuſta iuſte, iuſtificabun-
tur: & qui didicerint iſta, inuenient quid
12 reſpondeant.* Concupiſcite ergo ſermones
meos,diligite illos, & habebitis diſciplinã.
13 * Clara eſt, & quæ numquam marceſcit ſa-
pientia,& facile videtur ab his qui diligunt
eam,& inuenitur ab his qui quærunt illam.
14 * Præoccupat qui ſe concupiſcunt, vt illis
15 ſe prior oſtendat.* Qui de luce vigilauerit
ad illam, non laborabit: aſſidentem enim
16 illam foribus ſuis inueniet.* Cogitare ergo
de illa, ſenſus eſt conſummatus: & qui vi-
gilauerit propter illam, cito ſecurus erit.
17 * Quoniam dignos ſe ipſa circuit quærens,
& in vijs oſtendit ſe illis hilariter,& in om
18 ni prouidentia occurrit illis.* Initium enim
illius veriſſima eſt diſciplinæ concupiſcen-
19 tia.* Cura ergo diſciplinæ,dilectio eſt: & di
lectio,cuſtodia legum illius eſt: cuſtoditio
autem legum,conſummatio incorruptionis
20 eſt :* incorruptio autem facit eſſe proximũ
21 Deo.* Concupiſcentia itaque ſapientiæ de-
22 ducit ad regnum perpetuum.* Si ergo de-
lectamini ſedibus,& ſceptris o reges popu-
li,diligite ſapientiam, vt in perpetuum re-
23 gnetis.* diligite lumen ſapientiæ omnes qui
24 præeſtis populis.* quid eſt autem ſapiẽtia,
& quemadmodum facta ſit referam: & nõ
abſcondam a vobis ſacramenta Dei,ſed ab
initio natiuitatis inueſtigabo, & ponam in
lucem ſcientiam illius,& non præteribo ve
25 ritatem :* neque cum inuidia tabeſcente
iter habebo: quoniam talis homo non erit
26 particeps ſapientiæ.* Multitudo autem ſa-
pientium ſanitas eſt orbis terrarum: & rex
27 ſapiens ſtabilimentum populi eſt. * Ergo
accipite diſciplinam per ſermones meos,
& proderit vobis.

CAP. VII.

1 SVM quidem & ego mortalis homo,ſi-
milis omnibus, & ex genere terreni il-
lius, qui prior factus eſt,& in ventre matris
2 figuratus ſum caro,* decem menſium tem-
pore coagulatus ſum in ſanguine,ex ſemi-
ne hominis, & delectamento ſomni con-
uenIente.

ueniente. *Et ego natus accepi commu- 3
nem aërem,& in ſimiliter factam decidi ter-
ram, & primam vocem ſimilem omnibus
emiſi plorans.* in inuolumentis nutritus 4
ſum,& curis magnis.*Nemo enim ex regi- 5
bus aliud habuit natiuitatis initium.*Vnus 6
ergo introitus eſt omnibus ad vitam,&ſi-
milis exitus.*Propter hoc optaui,& datus 7
eſt mihi ſenſus:& inuocaui,& venit in me
ſpiritus ſapientiæ:*& præpoſui illam regnis 8
& ſedibus,& diuitias nihil eſſe duxi in com
paratione illius.*nec comparaui illi lapidẽ 9
pretioſum: quoniam omne aurum in com
paratione illius, arena eſt exigua, & tam-
quam lutum æſtimabitur argentum in cõ-
ſpectu illius.*Super ſalutem & ſpeciem di- 10
lexi illam, & propoſui pro luce habere il-
lam: quoniam inextinguibile eſt lumen il-
lius. *Venerunt autem mihi omnia bona 11
pariter cum illa,& innumerabilis honeſtas
per manus illius,*& lætatus ſum in omni- 12
bus: quoniam antecedebat me iſta ſapien-
tia, & ignorabam quoniam horum om-
nium mater eſt. *Quam ſine fictione didi- 13
ci,& ſine inuidia communico, & honeſta-
tem illius non abſcondo. *Infinitus enim 14
theſaurus eſt hominibus: quo qui vſi ſunt,
participes facti ſunt amicitiæ Dei, propter
diſciplinæ dona commendati. * Mihi au- 15
tem dedit Deus dicere ex ſententia, &
præſumere digna horum, quæ mihi dan-
tur: quoniam ipſe ſapientiæ dux eſt,& ſa-
pientium emendator:*in manu enim illius 16
& nos,& ſermones noſtri,& omnis ſapien
tia,& operum ſcientia & diſciplina. * Ipſe 17
enim dedit mihi horum, quæ ſunt, ſcien-
tiam veram: vt ſciam diſpoſitionem orbis
terrarum, & virtutes elementorum,* ini- 18
tium,& conſummationem, & medietatem
temporum, viciſſitudinum permutationes,
& commutationes temporum,* anni cur- 19
ſus,& ſtellarum diſpoſitiones,*naturas ani- 20
malium, & iras beſtiarum, vim ventorum,
& cogitationes hominum, differentias vir-
gultorum,& virtutes radicum,*& quæcum- 21
que ſunt abſconſa & improuiſa, didici: om
nium enim artifex docuit me ſapientia.*eſt 22
enim in illa ſpiritus intelligentiæ, ſanctus,
vnicus, multiplex, ſubtilis, diſertus, mobilis,
incoinquinatus, certus, ſuauis, amans bo-
num, acutus, quem nihil vetat, benefaciens,
23 *humanus, benignus, ſtabilis, certus, ſecu-
rus, omnem habens virtutem, omnia proſpi
ciens,& qui capiat omnes ſpiritus: intelli-
24 gibilis, mundus, ſubtilis. *Omnibus enim
mobilibus mobilior eſt ſapientia: attingit
autem vbique propter ſuam munditiam.
25 *Vapor eſt enim virtutis Dei,& emanatio
quædam eſt claritatis omnipotentis Dei
ſincera: & ideo nihil inquinatum in eam
26 incurrit.*candor eſt enim lucis æternæ,&
ſpeculum ſine macula Dei maieſtatis, &
27 imago bonitatis illius. *Et cum ſit vna,
omnia poteſt: & in ſe permanens omnia
innouat,& per nationes in animas ſanctas
ſe transfert, amicos Dei & prophetas con-
28 ſtituit. *Neminem enim diligit Deus, niſi
29 eum, qui cum ſapientia inhabitat. *Eſt
enim hæc ſpecioſior ſole, & ſuper om-
nem diſpoſitionem ſtellarum, luci com-
30 parata inuenitur prior. *Illi enim ſuc-
cedit nox, ſapientiam autem non vin-
cit malitia.

CAP. VIII.

1 ATTINGIT ergo a fine vſque ad finem
fortiter, & diſponit omnia ſuauiter.
2 *Hanc amaui,& exquiſiui a iuuẽtute mea,
& quæſiui ſponſam mihi eam aſſumere,&
3 amator factus ſum formæ illius.*Genero-
ſitatem illius glorificat, contubernium ha-
bens Dei: ſed & omnium Dominus dilexit
4 illam.*doctrix enim eſt diſciplinæ Dei, &
5 electrix operum illius.*Et ſi diuitiæ appe-
tuntur in vita, quid ſapientia locupletius,
6 quæ operatur omnia?*Si autem ſenſus ope
ratur: quis horum, quæ ſunt, magis quàm
7 illa eſt artifex?*Et ſi iuſtitiam quis diligit:
labores huius magnas habent virtutes: ſo-
brietatem enim, & prudentiam docet, &
iuſtitiam, & virtutem, quibus vtilius nihil
8 eſt in vita hominibus.*Et ſi multitudinem
ſcientiæ deſiderat quis, ſcit præterita, & de
futuris æſtimat: ſcit verſutias ſermonum,
& diſſo-

& diſſolutiones argumentorum: ſigna &
monſtra ſcit antequam fiant, & euentus
temporum & ſæculorum. *Propoſui ergo 9
hanc adducere mihi ad conuiuendũ: ſciẽs
quoniam mecum communicabit de bonis,
& erit allocutio cogitationis & tædij mei.
*Habebo propter hanc claritatem ad tur- 10
bas, & honorem apud ſeniores iuuenis:
*& acutus inueniar in iudicio, & in conſpe 11
ctu potentium admirabilis ero, & facies
principum mirabuntur me: *tacentem me 12
ſuſtinebunt, & loquentem me reſpicient, &
ſermocinante me plura, manus ori ſuo im-
ponent. *Præterea habebo per hanc, im- 13
mortalitatem: & memoriam æternam his,
qui poſt me futuri ſunt, relinquam. *Di- 14
ſponam populos: & nationes mihi erunt
ſubditæ. *Timebunt me audientes reges 15
horrendi: in multitudine videbor bonus, &
in bello fortis. *Intrans in domum meam, 16
conquieſcam cũ illa: non enim habet ama-
ritudinem conuerſatio illius, nec tædium
conuictus illius, ſed lætitiam & gaudium.
*Hæc cogitans apud me, & commemo- 17
rans in corde meo: quoniam immortalitas
eſt in cognatione ſapientiæ, *& in amicitia 18
illius delectatio bona, & in operibus ma-
nuum illius honeſtas ſine defectione, & in
certamine loquelæ illius ſapientia, & præ-
claritas in communicatione ſermonum ip-
ſius: circuibam quærens, vt mihi illam aſſu-
merem. *Puer autem eram ingenioſus, & 19
ſortitus ſum animam bonam. *Et cum 20
eſſem magis bonus, veni ad corpus incoin-
quinatum. *Et vt ſciui quoniam aliter non 21
poſſem eſſe continens, niſi Deus det, &
hoc ipſum erat ſapientiæ, ſcire cuius eſſet
hoc donum: adij Dominum, & deprecatus
ſum illũ, & dixi ex totis præcordijs meis.

CAP. IX.

DEVS patrum meorum, & Domine 1
miſericordiæ, qui feciſti omnia verbo
tuo, *& ſapientia tua conſtituiſti hominem, 2
vt dominaretur creaturæ, quæ a te facta eſt,
*vt diſponat orbem terrarum in æquitate 3
& iuſtitia, & in directione cordis iudicium
4 iudicet: *da mihi ſedium tuarum aſſiſtricem
ſapientiam, & noli me reprobare a pueris
5 tuis: *quoniam ſeruus tuus ſum ego, & fi-
lius ancillæ tuæ, homo infirmus, & exigui
temporis, & minor ad intellectum iudicij
6 & legum. *Nam & ſi quis erit conſumma-
tus inter filios hominum, ſi ab illo abfue-
rit ſapientia tua, in nihilum computabi-
7 tur. *Tu elegiſti me regem populo tuo,
& iudicem filiorum tuorum, & filiarum:
8 *& dixiſti me ædificare templum in monte
ſancto tuo, & in ciuitate habitationis tuæ
altare, ſimilitudinem tabernaculi ſancti
9 tui, quod præparaſti ab initio: *& tecum
ſapientia tua, quæ nouit opera tua, quæ
& affuit tunc cum orbem terrarum face-
res, & ſciebat quid eſſet placitum oculis
tuis, & quid directum in præceptis tuis.
10 *Mitte illam de cælis ſanctis tuis, & a ſe-
de magnitudinis tuæ, vt mecum ſit & me-
cum laboret, vt ſciam quid acceptum ſit
11 apud te: *ſcit enim illa omnia, & intelligit,
& deducet me in operibus meis ſobrie, &
12 cuſtodiet me in ſua potẽtia. *Et erũt acce-
pta opera mea, & diſponam populum tuum
iuſte, & ero dignus ſedium patris mei.
13 *Quis enim hominum poterit ſcire conſi-
lium Dei? aut quis poterit cogitare quid
14 velit Deus? *Cogitationes enim mortalium
timidæ, & incertæ prouidentiæ noſtræ.
15 *Corpus enim, quod corrumpitur, aggra-
uat animam, & terrena inhabitatio depri-
16 mit ſenſum multa cogitantem. *Et difficile
æſtimamus quæ in terra ſunt: & quæ in
proſpectu ſunt, inuenimus cum labore. Quæ
17 autem in cælis ſunt quis inueſtigabit? *Sẽ-
ſum autem tuum quis ſciet, niſi tu dederis
ſapientiam, & miſeris ſpiritum ſanctum
18 tuum de altiſſimis: *& ſic correctæ ſint ſe-
mitæ eorum, qui ſunt in terris, & quæ tibi
19 placent didicerint homines? *Nam per ſa-
pientiam ſanati ſunt quicumque placuerũt
tibi Domine a principio.

CAP. X.

1 HÆC illum, qui primus formatus eſt a
Deo pater orbis terrarum, cum ſolus

eſſet creatus, cuſtodiuit,* & eduxit illum a 2
delicto ſuo,& dedit illi virtutem continen-
di omnia. * Ab hac vt receſſit iniuſtus in 3
ira ſua, per iram homicidij fraterni depe-
rijt.* Propter quem, cum aqua deleret ter- 4
ram,ſanauit iterum ſapientia, per contem-
ptibile lignum iuſtum gubernans. * Hæc 5
& in conſenſu nequitiæ cum ſe nationes
contuliſſent, ſciuit iuſtum, & conſeruauit
ſine querela Deo, & in filij miſericordia
fortem cuſtodiuit.* Hæc iuſtum a pereun- 6
tibus impijs liberauit fugientem, deſcen-
dente igne in pentapolim: * quibus in te- 7
ſtimonium nequitiæ fumigabunda conſtat
deſerta terra, & incerto tempore fructus
habentes arbores, & incredibilis animæ
memoriâ ſtans figmentum ſalis. * Sapien- 8
tiam enim prætereuntes non tantum in hoc
lapſi ſunt vt ignorarent bona, ſed & inſi-
pientiæ ſuæ reliquerunt hominibus memo-
riam, vt in his, quæ peccauerunt, nec la-
tére potuiſſent. * Sapientia autem hos, qui 9
ſe obſeruant, a doloribus liberauit. * Hæc 10
profugum iræ fratris iuſtum deduxit per
vias rectas, & oſtendit illi regnum Dei, &
dedit illi ſcientiam ſanctorum: honeſtauit
illum in laboribus, & compleuit labores
illius. * In fraude circumuenientium illum 11
affuit illi, & honeſtum fecit illum. * Cu- 12
ſtodiuit illum ab inimicis, & a ſeductori-
bus tutauit illum, & certamen forte dedit
illi vt vinceret, & ſciret quoniam omnium
potentior eſt ſapientia.* Hæc venditum iu- 13
ſtum non dereliquit, ſed a peccatoribus
liberauit eum: deſcenditq. cum illo in fo-
ueam,* & in vinculis non dereliquit illum, 14
donec afferret illi ſceptrum regni, & po-
tentiam aduerſus eos, qui eum deprime-
bant: & mendaces oſtendit, qui macula-
uerunt illum, & dedit illi claritatem æter-
nam. * Hæc populum iuſtum, & ſemen ſi- 15
ne querela liberauit a nationibus, quæ il-
lum deprimebant. * Intrauit in animam 16
ſerui Dei, & ſtetit contra reges horrendos
in portentis & ſignis. * Et reddidit iuſtis 17
mercedem laborum ſuorum, & deduxit il-
los in via mirabili: & fuit illis in velamen-
to diei, & in luce ſtellarum per noctem:
18 * tranſtulit illos per Mare rubrum,& tranſ-
19 uexit illos per aquam nimiam. * Inimicos
autem illorum demerſit in mare, & ab al-
titudine inferorum eduxit illos. Ideo iuſti
20 tulerunt ſpolia impiorum, * & decantaue-
runt Domine nomen ſanctum tuum, & vi-
ctricem manum tuam laudauerunt pariter:
21 * quoniam ſapientia aperuit os mutorum,
& linguas infantium fecit diſertas.

CAP. XI.

1 DIREXIT opera eorũ in manibus pro-
2 phetæ ſancti. * Iter fecerunt per de-
ſerta, quæ non habitabantur: & in locis
3 deſertis fixerunt caſas. * Steterunt contra
4 hoſtes,& de inimicis ſe vindicauerunt.* Si-
tierunt, & inuocauerunt te, & data eſt il-
lis aqua de petra altiſſima,& requies ſitis de
5 lapide duro.* Per quæ enim pœnas paſſi ſunt
inimici illorum,a defectione potus ſui,& in
eis, cum abundarent filij Iſrael, lætati ſunt;
6 * per hæc,cum illis deeſſent, bene cum illis
7 actum eſt.* Nam pro fonte quidem ſempi-
terni fluminis, humanum ſanguinem dedi-
8 ſti iniuſtis. * Qui cum minuerentur in tra-
ductione infantium occiſorum, dediſti illis
9 abundantem aquam inſperatè, * oſtendens
per ſitim, quæ tunc fuit, quemadmodum
tuos exaltares, & aduerſarios illorum ne-
10 cares. * Cum enim tentati ſunt,& quidem
cum miſericordia diſciplinam accipientes,
ſcierunt quemadmodum cum ira iudicati
11 impij tormenta paterentur. * Hos quidem
tamquam pater monens probaſti: illos au-
tem tamquam durus rex interrogans con-
12 demnaſti. * Abſentes enim & præſentes ſi-
13 militer torquebantur. * Duplex enim illos
acceperat tædium,& gemitus cum memo-
14 ria præteritorum.* Cum enim audirent per
ſua tormenta bene ſecum agi, commemo-
rati ſunt Dominum, admirantes in finem
15 exitus. * Quem enim in expoſitione praua
proiectum deriſerunt, in finem euentus
mirati ſunt: non ſimiliter iuſtis ſitientes:
16 * Pro cogitationibus autem inſenſatis ini-
quitatis illorum, quòd quidem errantes
colebant

colebant mutos ſerpentes,& beſtias ſuper-
uacuas, immiſiſti illis multitudinem muto-
rum animalium in vindictam: *vt ſcirent, 17
quia per quæ peccat quis, per hæc & tor-
quetur. *Non enim impoſſibilis erat omni- 18
potens manus tua,quæ creauit orbem ter-
rarũ ex materia inuiſa, immittere illis mul-
titudinẽ vrſorum, aut audaces leones, *aut 19
noui generis ira plenas ignotas beſtias,
aut vaporem ignium ſpirantes, aut fumi
odorem proferẽtes,aut horrendas ab ocu-
lis ſcintillas emittentes: *quarum non ſo- 20
lum læſura poterat illos exterminare,ſed &
aſpectus per timorem occidere. *Sed & ſi- 21
ne his vno ſpiritu poterant occidi perſecu-
tionem paſſi ab ipſis factis ſuis, & diſperſi
per ſpiritum virtutis tuæ: ſed omnia in mẽ-
ſura, & numero, & pondere diſpoſuiſti.
*Multum enim valere, tibi ſoli supererat 22
ſemper: & virtuti brachij tui quis reſiſtet?
*Quoniam tamquam momentum ſtateræ, 23
ſic eſt ante te orbis terrarum, & tamquam
gutta roris antelucani, quæ deſcendit in
terram. *Sed misereris omnium, quia om- 24
nia potes, & diſſimulas peccata hominum
propter pœnitentiam. *Diligis enim omnia 25
quæ ſunt,& nihil odiſti eorum quæ feciſti:
nec enim odiens aliquid conſtituiſti, aut
feciſti. *Quomodo autem poſſet aliquid 26
permanere,niſi tu voluiſſes? aut quod a te
vocatum non eſſet,conſeruaretur? *Parcis 27
autem omnibus: quoniam tua ſunt Do-
mine, qui amas animas.

CAP. XII.

O QVAM bonus, & ſuauis eſt Domine 1
ſpiritus tuus in omnibus! *Ideoq. eos, 2
qui exerrant, partibus corripis: & de qui-
bus peccant, admones & alloqueris: vt re-
licta malitia, credant in te Domine. *Illos 3
enim antiquos inhabitatores terræ ſanctæ
tuæ, quos exhorruiſti, *quoniam odibilia 4
opera tibi faciebant per medicamina,& ſa-
crificia iniuſta, *& filiorum ſuorum necato- 5
res ſine miſericordia,& comeſtores viſcerũ
hominum, & deuoratores ſanguinis a me-
dio ſacramento tuo, *& auctores parentũ 6
animarum inauxiliatarum perdere voluiſti
7 per manus parentum noſtrorum, *vt dignã
perciperent peregrinationem puerorũ Dei,
8 quæ tibi omnium charior eſt terra. *Sed &
his tamquam hominibus peperciſti, & mi-
ſiſti anteceſſores exercitus tui veſpas, vt
9 illos paulatim exterminarent. *Non quia
impotens eras in bello ſubijcere impios iu-
ſtis,aut beſtijs ſæuis, aut verbo duro ſimul
10 exterminare: *ſed partibus iudicans dabas
locum pœnitentiæ,non ignorans,quoniam
nequam eſt natio eorum,& naturalis mali-
tia ipſorum, & quoniam non poterat mu-
11 tari cogitatio illorum in perpetuum. *Se-
men enim erat maledictum ab initio: nec
timens aliquem,veniam dabas peccatis il-
12 lorum. *Quis enim dicet tibi: Quid feciſti?
aut quis ſtabit contra iudicium tuum? aut
quis in cõſpectu tuo veniet vindex iniquo-
rum hominum? aut quis tibi imputabit, ſi
13 perierint nationes, quas tu feciſti? *Non
enim eſt alius Deus quàm tu, cui cura eſt
de omnibus, vt oſtendas quoniam non in-
14 iuſte iudicas iudicium. *Neque rex, neque
tyrannus in conſpectu tuo inquirẽt de his,
15 quos perdidiſti. *Cum ergo ſis iuſtus, iuſte
omnia diſponis: ipſum quoque, qui non
debet puniri, condemnare, exterum æſti-
16 mas a tua virtute. *Virtus enim tua iuſtitiæ
initium eſt: & ob hoc quòd omnium Do-
17 minus es,omnibus te parcere facis. *Virtu-
tem enim oſtendis tu,qui non crederis eſſe
in virtute conſummatus, & horum, qui te
18 neſciunt, audaciam traducis. *Tu autem
dominator virtutis, cum tranquillitate iu-
dicas, & cum magna reuerentia diſponis
nos: ſubeſt enim tibi,cum volueris, poſſe.
19 *Docuiſti autem populum tuum per talia
opera,quoniam oportet iuſtum eſſe & hu-
manum,& bonæ ſpei feciſti filios tuos: quo-
niam iudicans das locum in peccatis pœ-
20 nitentiæ. *Si enim inimicos ſeruorum tuo-
rum, & debitos morti, cum tanta cruciaſti
attentione,dans tempus & locum,per quæ
21 poſſent mutari a malitia; *cum quanta di-
ligentia iudicaſti filios tuos,quorum parẽ-
tibus iuramenta & conuentiones dediſti

bonarum promiſſionum ? *Cum ergo das 22
nobis diſciplinam, inimicos noſtros multi-
pliciter flagellas, vt bonitatem tuam cogi-
temus iudicantes: & cum de nobis iudica-
tur, ſperemus miſericordiam tuam. *Vndè 23
& illis, qui in vita ſua inſenſate & iniuſte
vixerunt, per hæc, quæ coluerũt, dediſti ſum-
ma tormenta. *Etenim in erroris via diu- 24
tius errauerunt, deos æſtimantes hæc, quæ
in animalibus ſunt ſuperuacua, infantium
inſenſatorum more viuentes. *Propter hoc 25
tamquam pueris inſenſatis iudicium in de-
riſum dediſti. *Qui autem ludibrijs & in- 26
crepationibus non ſunt correcti, dignum
Dei iudicium experti ſunt. *In quibus enim 27
patientes indignabantur, per hæc quos pu-
tabant deos, in ipſis cum exterminarentur
videntes, illum, quem olim negabant ſe
noſſe, verum Deum agnouerunt: propter
quod & finis condemnationis eorum ve-
nit ſuper illos.

CAP. XIII.

VANI autem ſunt omnes homines, in 1
quibus non ſubeſt ſcientia Dei: & de
his, quæ videntur bona, non potuerunt in-
telligere eum, qui eſt, neque operibus at-
tendentes agnouerunt quis eſſet artifex:
*ſed aut ignem, aut ſpiritum, aut citatum 2
aërem, aut gyrum ſtellarum, aut nimiam
aquam, aut ſolem & lunam, rectores orbis
terrarum deos putauerunt. *Quorũ ſi ſpe- 3
cie delectati, deos putauerunt: ſciant quãto
his dominator eorum ſpecioſior eſt. ſpeciei
enim generator hæc omnia conſtituit.
*Aut ſi virtutem, & opera eorum mirati 4
ſunt, intelligant ab illis, quoniam qui hæc
fecit, fortior eſt illis: *a magnitudine enim 5
ſpeciei, & creaturæ cognoſcibiliter poterit
creator horum videri. *ſed tamen adhuc in 6
his minor eſt querela. Et hi enim fortaſſe
errant, Deum quærentes, & volentes inue-
nire. *Etenim cum in operibus illius cõuer- 7
ſentur, inquirunt: & perſuaſum habent
quoniam bona ſunt quæ videntur. *Iterum 8
autem nec his debet ignoſci. *Si enim tan- 9
tum potuerunt ſcire, vt poſſent æſtimare
ſæculum: quomodo huius Dominum non
10 facilius inuenerunt? *Infelices autem ſunt,
& inter mortuos ſpes illorum eſt, qui ap-
pellauerũt deos opera manuum hominum,
aurum & argentum, artis inuentionem,
& ſimilitudines animalium, aut lapidem
11 inutilem opus manus antiquæ. *Aut ſiquis
artifex faber de ſilua lignum rectum ſecue-
rit, & huius docte eradat omnem corticem,
& arte ſua vſus, diligenter fabricet vas vti-
12 le in conuerſationem vitæ, *reliquijs au-
tem eius operis, ad præparationem eſcæ
13 abutatur: *& reliquum horum, quod ad
nullos vſus facit, lignum curuum, & vorti-
cibus plenum, ſculpat diligenter per vacui-
tatem ſuam, & per ſcientiam ſuæ artis fi-
guret illud, & aſſimilet illud imagini ho-
14 minis, *aut alicui ex animalibus illud com-
paret, perliniens rubrica, & rubicundum
faciens fuco colorem illius, & omnem ma-
15 culam, quæ in illo eſt, perliniens: *& faciat
ei dignam habitationem, & in pariete po-
16 nens illud, & confirmans ferro, *ne forte
cadat, proſpiciens illi; ſciens quoniam
non poteſt adiuuare ſe: imago enim eſt, &
17 opus eſt illi adiutorium. *Et de ſubſtantia
ſua, & de filijs ſuis, & de nuptijs votum fa-
ciens inquirit. Non erubeſcit loqui cum
18 illo, qui ſine anima eſt: *& pro ſanitate qui-
dem infirmum deprecatur, & pro vita ro-
gat mortuum, & in adiutorium inutilem
19 inuocat: *& pro itinere petit ab eo, qui
ambulare non poteſt: & de acquiren-
do, & de operando, & de omnium re-
rum euentu petit ab eo, qui in omnibus
eſt inutilis.

CAP. XIIII.

1 ITERUM alius nauigare cogitans, & per
feros fluctus iter facere incipiens, ligno
2 portante ſe, fragilius lignum inuocat. *Illud
enim cupiditas acquirẽdi excogitauit, & arti-
3 fex ſapiẽtia fabricauit ſua. *Tua autẽ, Pater,
prouidentia gubernat: quoniã dediſti & in
mari viã, & inter fluctus ſemitã firmiſſimam,
4 *oſtendens quoniã potens es ex omnibus
ſaluare, etiã ſi ſine arte aliquis adeat mare.

Sed vt

*Sed vt non eſſent vacua ſapientiæ tuæ ope- 5
ra: propter hoc etiam & exiguo ligno cre-
dunt homines animas ſuas, & tranſeuntes
mare per ratem liberati ſunt:*ſed & ab ini- 6
tio cum perirent ſuperbi gigantes, ſpes or-
bis terrarum ad ratem confugiens, remiſit
ſæculo ſemen natiuitatis, quæ manu tua erat
gubernata. *Benedictum eſt enim lignum, 7
per quod fit iuſtitia. *Per manus autē quod 8
fit idolum, maledictum eſt & ipſum, & qui
fecit illud: quia ille quidem operatus eſt:
illud autem cum eſſet fragile, deus cogno-
minatus eſt. *Similiter autem odio ſunt 9
Deo impius, & impietas eius. *Etenim quod 10
factum eſt, cum illo, qui fecit, tormenta pa-
tietur. *Propter hoc & in idolis nationum 11
non erit reſpectus: quoniam creaturæ Dei
in odium factæ ſunt, & in tentationem ani-
mabus hominum, & in muſcipulam pedi-
bus inſipientium. *Initium enim fornica- 12
tionis eſt exquiſitio idolorum: & adinuen-
tio illorum corruptio vitæ eſt. *neque enim 13
erant ab initio, neque erunt in perpetuum.
*Superuacuitas enim hominum hæc adue- 14
nit in orbem terrarum: & ideo breuis illo-
rum finis eſt inuentus. *Acerbo enim luctu 15
dolens pater, cito ſibi rapti filij fecit ima-
ginem: & illum, qui tunc quaſi homo mor-
tuus fuerat, nunc tamquam deum colere
cœpit, & conſtituit inter ſeruos ſuos ſacra
& ſacrificia. *Deinde interueniente tem- 16
pore, conualeſcente iniqua conſuetudine,
hic error tamquam lex cuſtoditus eſt, & ty-
rannorum imperio colebantur figmenta.
*Et hos, quos in palam homines honora- 17
re non poterant propter hoc quòd longe
eſſent, e longinquo figura eorum allata,
euidentem imaginem regis, quem honora-
re volebant, fecerunt: vt illum, qui aberat,
tamquam præſentem colerent ſua ſolicitu-
dine. *Prouexit autem ad horum culturam 18
& hos, qui ignorabant, artificis eximia
diligentia. *Ille enim volens placere illi, 19
qui ſe aſſumpſit, elaborauit arte ſua, vt ſi-
militudinem in melius figuraret. *Multitu- 20
do autem hominum abducta per ſpeciem
operis, eum, qui ante tempus tamquam
homo honoratus fuerat, nunc deum æſti-
21 mauerunt. *Et hæc fuit vitæ humanæ de-
ceptio: quoniam aut affectui, aut regibus
deſeruientes homines, incommunicabile
nomen lapidibus & lignis impoſuerunt.
22 *Et non ſuffecerat erraſſe eos circa Dei
ſcientiam, ſed & in magno viuentes in-
ſcientiæ bello, tot & tam magna mala pa-
23 cem appellant. *Aut enim filios ſuos ſacri-
ficantes, aut obſcura ſacrificia facientes,
24 aut inſaniæ plenas vigilias habentes, *ne-
que vitam, neque nuptias mundas iam cu-
ſtodiunt, ſed alius alium per inuidiam oc-
25 cidit, aut adulterans contriſtat: *& omnia
commiſta ſunt, ſanguis, homicidium, fur-
tum & fictio, corruptio & infidelitas, tur-
batio & periurium, tumultus bonorum,
26 *Dei immemoratio, animarum inquinatio,
natiuitatis immutatio, nuptiarum incon-
ſtantia, inordinatio mœchiæ & impudici-
27 tiæ. *Infandorum enim idolorum cultu-
ra, omnis mali cauſa eſt, & initium & finis.
28 *Aut enim dum lætantur, inſaniunt: aut
certe vaticinantur falſa, aut viuunt iniuſte,
29 aut peierant cito. *Dum enim confidunt
in idolis, quæ ſine anima ſunt, male iuran-
30 tes noceri ſe non ſperant. *Vtraque ergo
illis euenient digne, quoniam male ſenſe-
runt de Deo, attendentes idolis, & iuraue-
runt iniuſte, in dolo contemnentes iuſti-
31 tiam. *Non enim iuratorum virtus, ſed
peccantium pœna perambulat ſemper in-
iuſtorum præuaricationem.

CAP. XV.

1 TV autem Deus noſter, ſuauis & verus
es, patiens, & in miſericordia diſpo-
2 nens omnia. *Etenim ſi peccauerimus, tui
ſumus, ſcientes magnitudinem tuam: & ſi
non peccauerimus, ſcimus quoniam apud
3 te ſumus computati. *Noſſe enim te, con-
ſummata iuſtitia eſt: & ſcire iuſtitiam, &
virtutem tuam, radix eſt immortalitatis.
4 *Non enim in errorem induxit nos homi-
num malæ artis excogitatio, nec vmbra pi-
cturæ labor ſine fructu, effigies ſculpta per
5 varios colores, *cuius aſpectus inſenſato

dat concupiſcẽtiam,& diligit mortuæ ima-
ginis effigiem ſine anima.*Malorum ama- 6
tores, digni ſunt qui ſpem habeant in ta-
libus, & qui faciunt illos,& qui diligunt, &
qui colunt.* Sed & figulus mollem terram 7
premens laborioſe fingit ad vſus noſtros
vnumquodque vas, & de eodem luto fin-
git quæ munda ſunt in vſum vaſa,& ſimili-
ter quæ his ſunt contraria: horum autem
vaſorum quis ſit vſus, iudex eſt figulus.
*Et cum labore vano deum fingit de eo- 8
dem luto: ille qui paulo ante de terra fa-
ctus fuerat,& poſt puſillum reducit ſe vn-
de acceptus eſt, repetitus animæ debitum
quam habebat.*Sed cura eſt illi, non quia 9
laboraturus eſt,nec quoniam breuis illi vi-
ta eſt,ſed concertatur aurificibus & argen-
tarijs: ſed & ærarios imitatur, & gloriam
præfert, quoniam res ſuperuacuas fingit.
*Cinis eſt enim cor eius, & terra ſuperua- 10
cua ſpes illius,& luto vilior vita eius:*quo- 11
niam ignorauit qui ſe finxit, & qui inſpira-
uit illi animam,quæ operatur, & qui inſuf-
flauit ei ſpiritum vitalem.*Sed & æſtimaue 12
runt luſum eſſe vitam noſtram, & conuer-
ſationem vitæ compoſitam ad lucrum, &
oportere vndecumque etiam ex malo ac-
quirere.*Hic enim ſcit ſe ſuper omnes de- 13
linquere,qui ex terræ materia fragilia vaſa,
& ſculptilia fingit.*Omnes enim inſipien- 14
tes,& infelices ſupra modum animæ ſuper-
bi,ſunt inimici populi tui,& imperantes il-
li:* quoniam omnia idola nationum deos 15
æſtimauerunt,quibus neque oculorum vſus
eſt ad videndum,neque nares ad percipiẽ-
dum ſpiritum,neque aures ad audiendum,
neque digiti manuum ad tractandum, ſed
& pedes eorum pigri ad ambulãdum.*ho- 16
mo enim fecit illos: & qui ſpiritum mu-
tuatus eſt, is finxit illos. Nemo enim ſibi
ſimilem homo poterit Deum fingere.*Cum 17
enim ſit mortalis,mortuum fingit manibus
iniquis. Melior enim eſt ipſe his, quos co-
lit, quia ipſe quidem vixit, cum eſſet mor-
talis, illi autem numquam.* Sed & anima- 18
lia miſerrima colunt: inſenſata enim com-
parata his,illis ſunt deteriora.*Sed nec aſpe- 19
ctu aliquis ex his animalibus bona poteſt
conſpicere. Effugerunt autem Dei laudem,
& benedictionem eius.

CAP. XVI.

1 PROPTER hæc, & per his ſimilia paſſi
ſunt digne tormenta, & per multitudi-
2 nem beſtiarum exterminati ſunt.*Pro qui-
bus tormentis bene diſpoſuiſti populum
tuum, quibus dediſti concupiſcentiam de-
lectamenti ſui nouum ſaporem, eſcam pa-
3 rans eis ortygometram:*vt illi quidem cõ-
cupiſcentes eſcã propter ea,quæ illis oſten-
ſa & miſſa ſunt, etiam a neceſſaria concu-
piſcentia auerterentur. Hi autem in breui
inopes facti, nouam guſtauerunt eſcam.
4 *Oportebat enim illis ſine excuſatione qui-
dem ſuperuenire interitum exercẽtibus ty-
rannidem: his autem tantum oſtendere
quemadmodum inimici eorum extermi-
5 nabantur.*Etenim cum illis ſuperuenit ſæ-
ua beſtiarum ira, morſibus peruerſorum
6 colubrorum exterminabantur. *Sed non
in perpetuum ira tua permanſit,ſed ad cor-
reptionem in breui turbati ſunt,ſignum ha-
bentes ſalutis ad commemorationem man-
7 dati legis tuæ. *Qui enim conuerſus eſt,
non per hoc,quod videbat, ſanabatur, ſed
8 per te omnium ſaluatorem:*in hoc autem
oſtendiſti inimicis noſtris, quia tu es, qui
9 liberas ab omni malo. *Illos enim locu-
ſtarum, & muſcarum occiderunt mor-
ſus, & non eſt inuenta ſanitas animæ illo-
rum: quia digni erant ab huiuſmodi ex-
10 terminari. *Filios autem tuos, nec draco-
num venenatorum vicerunt dentes: miſe-
ricordia enim tua adueniens ſanabat illos.
11 *In memoria enim ſermonum tuorum
examinabantur, & velociter ſaluabantur,
ne in altam incidentes obliuionem, non
12 poſſent tuo vti adiutorio. *Etenim ne-
que herba, neque malagma ſanauit eos,
ſed tuus,Domine,ſermo, qui ſanat omnia.
13 *Tu es enim, Domine, qui vitæ & mor-
tis habes poteſtatem, & deducis ad por-
14 tas mortis, & reducis: *homo autem oc-
cidit quidem per malitiã,& cum exierit ſpi-
ritus,

ritus,non reuertetur, nec reuocabit animã
quæ recepta eſt: *ſed tuam manum effugere 15
impoſſibile eſt. *Negantes enim te noſſe 16
impij,per fortitudinem brachij tui flagella-
ti ſunt: nouis aquis,& grandinibus, & plu-
uijs perſecutionem paſſi,& per ignem con-
ſumpti. *Quod enim mirabile erat,in aqua, 17
quæ omnia extinguit, plus ignis valebat:
vindex eſt enim orbis iuſtorum. *Quodam 18
enim tẽpore,manſuetabatur ignis,ne com-
burerentur quæ ad impios miſſa erant ani-
malia: ſed vt ipſi videntes ſcirent,quoniam
Dei iudicio patiuntur perſecutionem. *Et 19
quodam tempore in aqua ſupra virtutem
ignis,exardeſcebat vndique,vt iniquæ terræ
nationem exterminaret. *Pro quibus ange- 20
lorum eſca nutriuiſti populum tuum,& pa-
ratũ panem de cælo præſtitiſti illis ſine la-
bore, omne delectamentum in ſe haben-
tem,& omnis ſaporis ſuauitatem. *Subſtan 21
tia enim tua dulcedinem tuam,quam in fi-
lios habes,oſtendebat: & deſeruiens vniuſ-
cuiuſque voluntati,ad quod quiſque vole-
bat,conuertebatur. *Nix autẽ & glacies ſu- 22
ſtinebant vim ignis,& non tabeſcebant: vt
ſcirent quoniam fructus inimicorum exter-
minabat ignis ardens in grandine & pluuia
coruſcans. *Hic autem iterum vt nutriren- 23
tur iuſti, etiam ſuæ virtutis oblitus eſt.
*Creatura enim tibi Factori deſeruiẽs,exar- 24
deſcit in tormentum aduerſus iniuſtos: &
lenior fit ad benefaciendum pro his,qui in
te confidunt. *Propter hoc & tunc in omnia 25
transfigurata omnium nutrici gratiæ tuæ
deſeruiebat, ad voluntatem eorum, qui a
te deſiderabant: *vt ſcirent filij tui,quos di- 26
lexiſti Domine, quoniam non natiuitatis
fructus paſcunt homines, ſed ſermo tuus
hos,qui in te crediderint, cõſeruat. *Quod 27
enim ab igne non poterat exterminari,ſta-
tim ab exiguo radio ſolis calefactum tabe-
ſcebat: *vt notum omnibus eſſet,quoniam 28
oportet præuenire ſolem ad benedictio-
nem tuam, & ad ortum lucis te adorare.
*Ingrati enim ſpes tamquam hybernalis 29
glacies tabeſcet, & diſperiet tamquam
aqua ſuperuacua.

CAP. XVII.

1 MAGNA ſunt enim iudicia tua Domi-
ne, & inenarrabilia verba tua: pro-
pter hoc indiſciplinatæ animæ errauerunt.
2 *Dum enim perſuaſum habent iniqui poſ
ſe dominari nationi ſanctæ: vinculis tene-
brarum & longæ noctis compediti, incluſi
ſub tectis, fugitiui perpetuæ prouidentiæ
3 iacuerunt. *Et dum putant ſe latere in
obſcuris peccatis, tenebroſo obliuionis
velamento diſperſi ſunt, pauentes horren-
de,& cum admiratione nimia perturbati.
4 *Neque enim quæ continebat illos ſpe-
lunca,ſine timore cuſtodiebat: quoniam
ſonitus deſcendens perturbabat illos, &
perſonæ triſtes illis apparentes pauorem il
5 lis præſtabant. *Et ignis quidem nulla
vis poterat illis lumen præbere, nec ſide-
rum limpidæ flammæ illuminare poterant
6 illam noctem horrendam. *Apparebat au-
tem illis ſubitaneus ignis,timore plenus: &
timore perculſi illius, quæ non videbatur,
faciei, æſtimabant deteriora eſſe quæ vi-
7 debantur: *& magicæ artis appoſiti erant
deriſus, & ſapientiæ gloriæ correptio cum
8 contumelia. *Illi enim qui promittebant
timores & perturbationes expellere ſe ab
anima languente,hi cum deriſu pleni timo
9 re languebant. *Nam etſi nihil illos ex
monſtris perturbabat: tranſitu animalium
& ſerpentium ſibilatione commoti, treme-
bundi peribant: & aërem,quẽ nulla ratio-
10 ne quis effugere poſſet,negantes ſe videre.*
11 *Cum ſit enim timida nequitia, dat teſti-
monium condemnationis: ſemper enim
12 præſumit ſæua,perturbata conſcientia. *Ni-
hil enim eſt timor niſi proditio cogitatio-
13 nis auxiliorum. *Et dum ab intus minor eſt
expectatio,maiorem computat in ſcientiam
14 eius cauſæ,de qua tormentum præſtat. *Illi
autem qui impotentem vere noctem,& ab
infimis, & ab altiſſimis inferis ſuperue-
nientem, eundem ſomnum dormientes,
15 *aliquando monſtrorum exagitabantur ti-
more, aliquando animæ deficiebant tra-
ductione: ſubitaneus enim illis & inſpera-

tus

tus timor ſuperuenerat. * Deinde ſi quiſ- 16
quam ex illis decidiſſet, cuſtodiebatur in
carcere ſine ferro recluſus. * Si enim ru- 17
ſticus quis erat, aut paſtor, aut agri labo-
rum operarius præoccupatus eſſet, ineffu-
gibilem ſuſtinebat neceſſitatem.* Vna enim 18
catena tenebrarum omnes erant colligati.
Siue ſpiritus ſibilans, aut inter ſpiſſos ar-
borum ramos auium ſonus ſuauis, aut vis
aquæ decurrentis nimium, * aut ſonus va- 19
lidus præcipitatarum petrarum, aut luden-
tium animalium curſus inuiſus, aut mu-
gientium valida beſtiarum vox, aut reſo-
nans de altiſſimis montibus Echo: deficiẽ-
tes faciebant illos præ timore. * Omnis 20
enim orbis terrarum limpido illuminaba-
tur lumine, & non impeditis operibus con-
tinebatur. * Solis autem illis ſuperpoſita 21
erat grauis nox, imago tenebrarum, quæ
ſuperuentura illis erat. Ipſi ergo ſibi erant
grauiores tenebris.

CAP. XVIII.

SANCTIS autem tuis maxima erat lux, 1
& horum quidem vocem audiebant, ſed
figuram non videbant. Et quia non & ipſi
eadem paſſi erant, magnificabant te: * & 2
qui ante læſi erant, quia non lædebantur,
gratias agebant: & vt eſſet differentia, do-
num petebant.* Propter quod ignis arden- 3
tem columnam ducem habuerunt ignotæ
viæ, & ſolem ſine læſura boni hoſpitij præ-
ſtitiſti. * Digni quidem illi carere luce, & 4
pati carcerem tenebrarum, qui incluſos cu-
ſtodiebant filios tuos, per quos incipiebat
incorruptũ legis lumen ſæculo dari.* Cum 5
cogitarent iuſtorum occidere infantes: &
vno expoſito filio, & liberato, in traductio-
nem illorum, multitudinem filiorum ab-
ſtuliſti, & pariter illos perdidiſti in aqua va-
lida.* Illa enim nox ante cognita eſt a pa- 6
tribus noſtris, vt vere ſcientes quibus iura-
mentis crediderunt, animæquiores eſſent.
* Suſcepta eſt autem a populo tuo ſanitas 7
quidem iuſtorum, iniuſtorum autem ex-
terminatio.* Sicut enim læſiſti aduerſarios: 8
ſic & nos prouocãs magnificaſti.* Abſconſe 9
enim ſacrificabant iuſti pueri bonorum, &
iuſtitiæ legem in concordia diſpoſuerunt:
ſimiliter & bona & mala recepturos iuſtos,
10 patrum iam decantantes laudes.* Reſona-
bat autem inconueniens inimicorum vox,
& flebilis audiebatur planctus ploratorum
11 infantium.* Simili autem pœna ſeruus cum
domino afflictus eſt, & popularis homo re-
12 gi ſimilia paſſus.* Similiter ergo omnes vno
nomine mortis mortuos habebant innu-
merabiles. Nec enim ad ſepeliendum viui
ſufficiebant: quoniam vno momento, quæ
erat præclarior natio illorum, exterminata
13 eſt.* De omnibus enim non credẽtes pro-
pter veneficia, tunc vero primum cum fuit
exterminium primogenitorum, ſponde-
14 runt populum Dei eſſe.* Cum enim quie-
tum ſilentium contineret omnia, & nox in
15 ſuo curſu medium iter haberet, * omnipo-
tens ſermo tuus de cælo a regalibus ſedi-
bus, durus debellator in mediam exter-
16 minij terram proſiliuit, * gladius acutus in-
ſimulatũ imperium tuum portans, & ſtans
repleuit omnia morte, & vſque ad cælum
17 attingebat ſtans in terra.* Tunc continuo
viſus ſomniorum malorum turbauerunt il-
los, & timores ſuperuenerunt inſperati.
18 * Et alius alibi proiectus ſemiuiuus, propter
quam moriebatur, cauſam demonſtrabat
19 mortis.* Viſiones enim, quæ illos turbaue-
runt, hæc præmonebant, ne inſcij, quare
20 mala patiebantur, perirent.* Tetigit autem
tunc & iuſtos tentatio mortis, & commo-
tio in eremo facta eſt multitudinis: ſed nõ
21 diu permanſit ira tua.* Properans enim ho
mo ſine querela deprecari pro populis, pro-
ferens ſeruitutis ſuæ ſcutum, orationem, &
per incenſum deprecationem allegans, re-
ſtitit iræ, & finẽ impoſuit neceſſitati, oſten-
22 dens quoniam tuus eſt famulus.* Vicit au-
tem turbas, non in virtute corporis, nec ar-
maturæ potentia, ſed verbo illum, qui ſe
vexabat, ſubiecit, iuramenta parentum, &
23 teſtamentum commemorans.* Cum enim
iam aceruatim cecidiſſent ſuper alterutrũ
mortui, interſtitit, & amputauit impe-
tum, & diuiſit illam, quæ ad viuos duce-

bat

bat viam. *In veſte enim poderis; quam 24
habebat, totus erat orbis terrarum: & pa-
rentum magnalia in quattuor ordinibus la-
pidum erant ſculpta, & magnificentia tua
in diademate capitis illius ſculpta erat.*His 25
autem ceſſit qui exterminabat,& hæc exti-
muit. erat enim ſola tentatio iræ ſufficiens.

CAP. XIX.

IMPIIS autem vſque in nouiſſimum ſi- 1
ne miſericordia ira ſuperuenit. Præſcie-
bat enim & futura illorum: *quoniam cum 2
ipſi permiſiſſent vt ſe educerent, & cum
magna ſolicitudine præmiſiſſent illos,con-
ſequebantur illos pœnitentia acti. * Ad- 3
huc enim inter manus habentes luctum,&
deplorantes ad monumenta mortuorum,
aliam ſibi aſſumpſerunt cogitationem in-
ſcientiæ: & quos rogantes proiecerant,hos
tamquam fugitiuos perſequebãtur: *duce- 4
bat enim illos ad hunc finem digna neceſ-
ſitas: & horum,quæ acciderant,commemo-
rationem amittebant, vt quæ deerant tor-
mentis, repleret punitio: *& populus qui- 5
dem tuus mirabiliter tranſiret, illi autem
nouam mortem inuenirent. *Omnis enim 6
creatura ad ſuum genus ab initio refigura-
batur,deſeruiens tuis præceptis,vt pueri tui
cuſtodirentur illæſi. *Nam nubes caſtra eo- 7
rum obumbrabat,& ex aqua,quæ ante erat,
terra arida apparuit, & in mari rubro via
ſine impedimento, & campus germinans
de profundo nimio: *per quem omnis natio 8
tranſiuit,quæ tegebatur tua manu,videntes
tua mirabilia & monſtra.* Tamquam enim 9
equi depauerunt eſcam, & tamquam agni
exultauerunt, magnificantes te Domine,
qui liberaſti illos. *Memores enim erant 10
adhuc eorum,quæ in incolatu illorum facta
fuerant, quemadmodum pro natione ani-
malium eduxit terra muſcas, & pro piſci-
bus eructauit fluuius multitudinem rana-
11 rum. * Nouiſſime autem viderunt nouam
creaturam auium,cũ adducti concupiſcen-
12 tia poſtulauerunt eſcas epulationis.*In al-
locutione enim deſiderij, aſcendit illis de
mari ortygometra: & vexationes peccato-
ribus ſuperuenerunt,non ſine illis,quæ an-
te facta erant, argumentis per vim fulmi-
num: iuſte enim patiebantur ſecundum
13 ſuas nequitias.*Etenim deteſtabiliorem in-
hoſpitalitatem inſtituerunt: alij quidẽ igno
tos non recipiebant aduenas, alij autem
bonos hoſpites in ſeruitutem redigebant.
14 *Et non ſolum hæc,ſed & alius quidam re-
ſpectus illorum erat: quoniam inuiti reci-
15 piebant extraneos. *Qui autem cum læti-
tia receperunt hos,qui eiſdem vſi erant iu-
ſtitijs, ſæuiſſimis afflixerunt doloribus.
16 *Percuſſi ſunt autem cæcitate: ſicut illi in
foribus iuſti,cum ſubitaneis cooperti eſſent
tenebris,vnuſquiſque tranſitũ oſtij ſui quæ-
17 rebat.* In ſe enim elementa dum conuer-
tuntur,ſicut in organo qualitatis ſonus im
mutatur,& omnia ſuum ſonum cuſtodiũt:
vnde æſtimari ex ipſo viſu certo poteſt.
18 *Agreſtia enim in aquatica conuerteban-
tur: & quæcumque erant natantia, in ter-
19 ram tranſibant.* Ignis in aqua valebat ſu-
pra ſuam virtutẽ, & aqua extinguentis na-
20 turæ obliuiſcebatur.* Flammæ econtrario,
corruptibilium animalium non vexauerunt
carnes coambulantium, nec diſſoluebant
illam,quæ facile diſſoluebatur ſicut glacies,
1 bonam eſcam. In omnibus enim magni-
ficaſti populum tuum Domine,& honora-
ſti,& non deſpexiſti,in omni tempore, &
in omni loco aſſiſtens eis.

ECCLESIASTICVM IESV FILII SIRACH

PROLOGVS.

MVLTORVM nobis,& magnorum per legem,& prophetas, aliosq. qui ſecuti ſunt illos, ſapientia demonſtrata eſt: in quibus oportet laudare Iſrael doctrinæ & ſapientiæ cauſa: quia non ſolum ipſos loquentes neceſſe eſt eſſe peritos, ſed etiam extraneos poſſe & dicentes & ſcribentes doctiſſimos fieri. Auus meus Ieſus, poſtquam ſe amplius dedit ad diligentiam lectionis legis, & prophetarum,& aliorum librorum, qui nobis a parentibus noſtris traditi ſunt: voluit & ipſe ſcribere aliquid horum, quæ ad doctrinã & ſapientiam pertinent: vt deſiderantes diſcere,& illorum periti facti, magis magiſq. attendant animo,& confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cũ beneuolẽtia, & attentiori ſtudio lectionem facere,& veniam habere in illis, in quibus videmur ſequentes imaginem ſapiẽtiæ deficere in verborum compoſitione. Nam deficiunt verba Hebraica, quando fuerint trãſlata ad alteram linguam. Non autem ſolùm hæc, ſed & ipſa lex,& prophetæ, ceteraq. aliorum librorum, non paruam habent differentiam, quando inter ſe dicuntur. Nã in octauo & trigeſimo anno temporibus Ptolemæi Euergetis regis, poſtquam perueni in Ægyptum: & cum multum temporis ibi fuiſſem, inueni ibi libros relictos, non paruæ, neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum & neceſſarium putaui & ipſe aliquam addere diligentiam & laborem interpretandi librum iſtum: & multa vigilia attuli doctrinam in ſpatio temporis ad illa, quæ ad finem ducunt, librũ iſtum dare, & illis qui volunt animum intendere, & diſcere quemadmodum oporteat inſtituere mores, qui ſecundum legem Domini propoſuerint vitam agere.

ECCLESIASTICVS.

CAPVT PRIMVM.

OMNIS ſapientia à Domino 1
Deo eſt, & cum illo fuit
ſemper, & eſt ante æuum.
*Arenam maris, & pluuiæ 2
guttas,& dies ſæculi quis dinumerauit? Altitudinem cæli, & latitudinem terræ,& profundũ abyſſi quis dimenſus eſt? * Sapientiam Dei præcedentem 3
omnia quis inueſtigauit? * Prior omnium 4
creata eſt ſapientia, & intellectus prudentiæ ab æuo. * Fons ſapientiæ verbum Dei 5
in excelſis,& ingreſſus illius mandata æter-
6 na. * Radix ſapientiæ cui reuelata eſt, &
7 aſtutias illius quis agnouit? *Diſciplina ſapientiæ cui reuelata eſt,& manifeſtata? & multiplicationem ingreſſus illius quis intel
8 lexit? * Vnus eſt altiſſimus Creator omnipotens,& Rex potens,& metuendus nimis, ſedens ſuper thronum illius & dominans
9 Deus. * Ipſe creauit illam in Spiritu ſancto,& vidit, & dinumerauit,& menſus eſt.
10 * Et effudit illam ſuper omnia opera ſua, & ſuper omnem carnem ſecundum datum ſuum, & præbuit illam diligentibus ſe.

*Timor Domini gloria,& gloriatio,& læti- 11
tia,& corona exultationis.* Timor Domi- 12
ni delectabit cor,& dabit lætitiam,& gau-
dium,& longitudinem dierum.* Timenti 13
Dominum bene erit in extremis, & in die
defūctionis ſuæ benedicetur.* Dilectio Dei 14
honorabilis ſapientia.* Quibus autem ap- 15
paruerit in viſu,diligunt eam in viſione,&
in agnitione magnalium ſuórum.* Initium 16
ſapientiæ,timor Domini, & cum fidelibus
in vulua concreatus eſt, cum electis femi-
nis graditur,& cū iuſtis & fidelibus agno-
ſcitur.* Timor Domini,ſcientiæ religioſitas. 17
* Religioſitas cuſtodiet & iuſtificabit cor, 18
iucunditatem atque gaudium dabit.* Ti- 19
menti Dominum bene erit, & in diebus
conſummationis illius benedicetur.* Ple- 20
nitudo ſapientiæ eſt timere Deum,& ple-
nitudo a fructibus illius.* Omnem domum 21
illius implebit a generationibus, & rece-
ptacula a theſauris illius.* Corona ſapien- 22
tiæ,timor Domini,replens pacem,& ſalutis
fructum:* & vidit,& dinumerauit eam:vtra- 23
que autem ſunt dona Dei.* Scientiam,& 24
intellectum prudentiæ ſapientia compar-
tietur: & gloriam tenentium ſe, exaltat.
* Radix ſapientiæ eſt timere Dominum:& 25
rami illius longæui.* In theſauris ſapien- 26
tiæ intellectus,& ſcientiæ religioſitas: exe-
cratio autem peccatoribus ſapientia.* Ti- 27
mor Domini expellit peccatum:* nam qui 28
ſine timore eſt, non poterit iuſtificari: ira-
cundia enim animoſitatis illius, ſubuerſio
illius eſt.* Vſque in tempus ſuſtinebit pa- 29
tiens,& poſtea redditio iucunditatis.* Bo- 30
nus ſenſus vſque in tempus abſcōdet ver-
ba illius,& labia multorum enarrabunt ſen
ſum illius.* In theſauris ſapientiæ ſignifica- 31
tio diſciplinæ:* execratio autē peccatori, 32
cultura Dei.* Fili concupiſcens ſapientiā, 33
conſerua iuſtitiam,& Deus præbebit illam
tibi.* Sapientia enim & diſciplina timor 34
Domini:& quod beneplacitum eſt illi,* fi- 35
des,& manſuetudo,& adimplebit theſau-
ros illius.* Ne ſis incredibilis timori Domi- 36
ni:& ne acceſſeris ad illum duplici corde.
* Ne fueris hypocrita in conſpectu homi- 37
num, & non ſcandalizeris in labijs tuis.
38 * Attende in illis, ne forte cadas, & addu-
39 cas animæ tuæ inhonorationem,* & reue-
let Deus abſconſa tua, & in medio ſyna-
40 gogæ elidat te:* quoniam acceſſiſti mali-
gne ad Dominum,& cor tuum plenum eſt
dolo & fallacia.

Cap. II.

1 FILI accedens ad ſeruitutem Dei,ſta in
iuſtitia,& timore,& præpara animam
2 tuam ad tētationem.* Deprime cor tuum,
& ſuſtine: inclina aurem tuam, & ſuſcipe
verba intellectus: & ne feſtines in tempo-
3 re obductionis.* Suſtine ſuſtētationes Dei:
coniungere Deo, & ſuſtine, vt creſcat in
4 nouiſſimo vita tua.* Omne,quod tibi ap-
plicitum fuerit, accipe: & in dolore ſuſti-
ne,& in humilitate tua patientiam habe:
5 * quoniam in igne probatur aurū & argen-
tum,homines vero receptibiles in camino
6 humiliationis.* Crede Deo,& recuperabit
te. & dirige viam tuam,& ſpera in illum.
Serua timorem illius, & in illo veteraſce.
7 * Metuentes Dominū ſuſtinete miſericor-
diam eius: & non deflectatis ab illo ne ca-
8 datis.* Qui timetis Dominum,credite illi:
9 & non euacuabitur merces veſtra.* Qui ti-
metis Dominum, ſperate in illum: & in
oblectationem veniet vobis miſericordia.
10 * Qui timetis Dominum diligite illum,& il
11 luminabuntur corda veſtra.* Reſpicite filij
nationes hominum: & ſcitote quia nullus
12 ſperauit in Domino,& confuſus eſt.* Quis
enim permanſit in mandatis eius, & dere-
lictus eſt? aut quis inuocauit eum,& deſpe
13 xit illum?* Quoniam pius & miſericors eſt
Deus, & remittet in die tribulationis pec-
cata: & protector eſt omnibus exquirēti-
14 bus ſe in veritate.* Væ duplici corde,& la-
bijs ſceleſtis,& manibus malefacientibus,
& peccatori terrā ingredienti duabus vijs.
15 * Væ diſſolutis corde,qui non credūt Deo:
16 & ideo non protegentur ab eo.* Væ his,
qui perdiderunt ſuſtinentiam,& qui dere-
liquerunt vias rectas,& diuerterunt in vias
17 prauas.* Et quid facient,cum inſpicere cœ-

perit

perit Dominus ?* Qui timent Dominum, 18
non erunt incredibiles verbo illius : & qui
diligunt illum, conſeruabunt viam illius.
*Qui timent Dominum,inquirent quæ be- 19
neplacita ſunt ei: & qui diligunt eũ,reple-
buntur lege ipſius.*Qui timẽt Dominum, 20
præparabunt corda ſua, & in conſpectu il-
lius ſanctificabunt animas ſuas.*Qui timẽt 21
Dominum, cuſtodiunt mandata illius, &
patientiam habebunt vſque ad inſpectionẽ
illius,*dicentes: Si pœnitentiam non ege- 22
rimus,incidemus in manus Domini,& non
in manus hominum.*Secundum enim ma 23
gnitudinem ipſius,ſic & miſericordia illius
cum ipſo eſt.

CAP. III.

FILII ſapientiæ, eccleſia iuſtorum : & 1
natio illorum, obedientia & dilectio.
*Iudicium patris audite filij,& ſic facite vt 2
ſalui ſitis.* Deus enim honorauit patrem 3
in filijs: & iudicium matris exquirens,fir-
mauit in filios.*Qui diligit Deum,exorabit 4
pro peccatis,& continebit ſe ab illis,& in
oratione dierum exaudietur.* Et ſicut qui 5
theſaurizat,ita & qui honorificat matrem
ſuam.*Qui honorat patrem ſuum, iucun- 6
dabitur in filijs,& in die orationis ſuæ exau
dietur.*Qui honorat patrem ſuum,vita vi- 7
uet longiore : & qui obedit patri, refrige-
rabit matrem.* Qui timet Dominum ho- 8
norat parẽtes,& quaſi dominis ſeruiet his,
qui ſe genuerunt.* In opere & ſermone,& 9
omni patientia honora patrem tuum,* vt 10
ſuperueniat tibi benedictio ab eo,& bene-
dictio illius in nouiſſimo maneat.*Benedi- 11
ctio patris firmat domos filiorum: maledi-
ctio autem matris eradicat fundamenta.
*Ne glorieris in contumelia patris tui: nõ 12
enim eſt tibi gloria, eius confuſio.* gloria 13
enim hominis ex honore patris ſui, & de-
decus filij pater ſine honore.* Fili ſuſcipe 14
ſenectam patris tui, & non contriſtes eum
in vita illius:*& ſi defecerit ſenſu,veniã da, 15
& ne ſpernas eum in virtute tua: eleemoſy
na enim patris non erit in obliuione.* Nã 16
pro peccato matris reſtituetur tibi bonum,
17 *& in iuſtitia ædificabitur tibi,& in die tri-
bulationis commemorabitur tui : & ſicut
in ſereno glacies ſoluentur peccata tua.
18 *Quàm malæ famæ eſt,qui derelinquit pa-
trem: & eſt maledictus a Deo, qui exaſpe-
19 rat matrem.* Fili in manſuetudine opera
tua perfice,& ſuper hominum gloriam dili-
20 géris.*Quãto magnus es,humilia te in om
21 nibus,& corã Deo inuenies gratiam:*quo-
niam magna potentia Dei ſolius,& ab hu-
22 milibus honoratur.*Altiora te ne quæſie-
ris,& fortiora te ne ſcrutatus fueris: ſed quæ
præcepit tibi Deus,illa cogita ſemper,& in
pluribus operibus eius ne fueris curioſus.
23 *Non eſt enim tibi neceſſarium ea,quæ ab-
24 ſcondita ſunt,videre oculis tuis.*In ſuper-
uacuis rebus noli ſcrutari multipliciter, &
in pluribus operibus eius non eris curioſus.
25 *Plurima enim ſuper ſenſum hominum o-
26 ſtenſa ſunt tibi.*Multos quoque ſupplan-
tauit ſuſpicio illorum, & in vanitate deti-
27 nuit ſenſus illorum.* Cor durum habebit
male in nouiſſimo: & qui amat periculũ,
28 in illo peribit.* Cor ingrediens duas vias,
non habebit ſucceſſus,& prauus corde in
29 illis ſcandalizabitur.* Cor nequam graua-
bitur in doloribus,& peccator adijciet ad
30 peccandum.*Synagogæ ſuperborum non
erit ſanitas: frutex enim peccati radicabi-
31 tur in illis,& non intelligetur.*Cor ſapien
tis intelligitur in ſapientia,& auris bona au
diet cum omni concupiſcentia ſapientiam.
32 *Sapiens cor,& intelligibile abſtinebit ſe a
peccatis,& in operibus iuſtitiæ ſucceſſus ha
33 bebit.* Ignem ardentem extinguit aqua,&
34 eleemoſyna reſiſtit peccatis:*& Deus pro-
ſpector eſt eius qui reddit gratiam: memi-
nit eius in poſterum, & in tempore caſus
ſui inueniet firmamentum.

CAP. IIII.

1 FILI eleemoſynam pauperis ne defrau
des,& oculos tuos ne trãſuertas a pau-
2 pere.*Animam eſurientem ne deſpexeris:
& non exaſperes pauperem in inopia ſua.
3 *Cor inopis ne afflixeris,& non protrahas
4 datum anguſtianti.* Rogationem contri-
bulati

bulati ne abijcias : & non auertas faciem
tuam ab egeno.* Ab inope ne auertas ocu- 5
los tuos propter irá : & non relinquas quæ-
rentibus tibi retro maledicere :* maledicen- 6
tis enim tibi in amaritudine animæ exau-
dietur deprecatio illius : exaudiet autem
eum, qui fecit illum .* Congregationi pau- 7
perum affabilem te facito, & preſbytero hu-
milia animam tuam , & magnato humilia
caput tuum.* Declina pauperi ſine triſtitia 8
aurem tuam, & redde debitum tuum, & re-
ſponde illi pacifica in manſuetudine .* Li- 9
bera eum , qui iniuriam patitur de manu
ſuperbi : & non acide feras in anima tua.* In 10
iudicando eſto pupillis miſericors vt pater,
& pro viro matri illorum :* & eris tu velut 11
filius Altiſſimi obediens, & miſerebitur tui
magis quàm mater.* Sapientia filijs ſuis vi- 12
tam inſpirat, & ſuſcipit inquirentes ſe, &
præibit in via iuſtitiæ.* & qui illam diligit, 13
diligit vitam : & qui vigilauerint ad illam ,
complectentur placorem eius.* Qui tenue- 14
rint illam, vitam hereditabunt : & quò in-
troibit, benedicet Deus.* Qui ſeruiunt ei, 15
obſequentes erunt ſancto : & eos, qui dili-
gunt illam, diligit Deus .* Qui audit illam, 16
iudicabit Gentes : & qui intuetur illam ,
permanebit confidens.* Si crediderit ei, he- 17
reditabit illam, & erunt in confirmatione
creaturæ illius.* quoniam in tentatione am- 18
bulat cum eo, & in primis eligit eum.* Ti- 19
morem & metum, & probationem inducet
ſuper illum : & cruciabit illum in tribula-
tione doctrinæ ſuæ, donec tentet eum in co-
gitationibus ſuis, & credat animæ illius .
* Et firmabit illum , & iter adducet dire- 20
ctum ad illum , & lætificabit illum ,* & de- 21
nudabit abſconſa ſua illi , & theſaurizabit
ſuper illum ſcientiam & intellectum iuſti-
tiæ.* Si autem oberrauerit, derelinquet eum, 22
& tradet eum in manus inimici ſui .* Fili 23
conſerua tempus, & deuita a malo .* Pro 24
anima tua ne confundaris dicere verum.
* Eſt enim confuſio adducens peccatum ; 25
& eſt confuſio adducens gloriam & gra-
tiam.* Ne accipias faciem aduerſus faciem 26
tuam , nec aduerſus animam tuam men-
27 dacium .* Ne reuerearis proximum tuum
28 in caſu ſuo :* nec retineas verbum in tem-
pore ſalutis . Non abſcondas ſapientiam
29 tuam in decore ſuo . * In lingua enim ſa-
pientia dignoſcitur : & ſenſus, & ſcientia ,
& doctrina in verbo ſenſati, & firmamen-
30 tum in operibus iuſtitiæ . * Non contradi-
cas verbo veritatis vllo modo, & de men-
31 dacio ineruditionis tuæ confundere.* Non
confundaris confiteri peccata tua, & ne ſu-
32 bijcias te omni homini pro peccato.* Noli
reſiſtere contra faciem potentis, nec cone-
33 ris contra ictum fluuij .* Pro iuſtitia agoni-
zare pro anima tua , & vſque ad mortem
certa pro iuſtitia, & Deus expugnabit pro
34 te inimicos tuos .* Noli citatus eſſe in lin-
gua tua : & inutilis, & remiſſus in operibus
35 tuis.* Noli eſſe ſicut leo in domo tua, euer-
tens domeſticos tuos, & opprimens ſu-
36 biectos tibi . * Non ſit porrecta manus
tua ad accipiendum , & ad dandum col-
lecta .

Cap. V.

1 NOli attendere ad poſſeſſiones iniquas,
& ne dixeris : Eſt mihi ſufficiens vita :
nihil enim proderit in tempore vindictæ &
2 obductionis . * Ne ſequaris in fortitudine
3 tua concupiſcentiam cordis tui :* & ne di-
xeris : Quomodo potui ? aut quis me ſubij-
ciet propter facta mea ? Deus enim vindi-
4 cans vindicabit . * Ne dixeris : Peccaui , &
quid mihi accidit triſte ? Altiſſimus enim
5 eſt patiens redditor .* De propitiato pecca-
to noli eſſe ſine metu, neque adijcias pecca-
6 tum ſuper peccatū .* Et ne dicas : Miſeratio
Domini magna eſt, multitudinis peccato-
7 rum meorum miſerebitur . * Miſericordia
enim, & ira ab illo cito proximant , & in
8 peccatores reſpicit ira illius . * Non tardes
conuerti ad Dominum, & ne differas de die
9 in diem .* ſubito enim veniet ira illius, & in
10 tempore vindictæ diſperdet te . * Noli an-
xius eſſe in diuitijs iniuſtis : non enim pro-
derunt tibi in die obductionis & vindictæ.
11 * Non ventiles te in omnem ventum, & non
eas in omnē viam . ſic enim omnis peccator

probatur in duplici lingua.*Eſto firmus in 12
via Domini,& in veritate ſenſus tui & ſcien
tia,& proſequatur te verbum pacis & iuſti-
tiæ. * Eſto manſuetus ad audiendum ver- 13
bum,vt intelligas:& cum ſapientia profe-
ras reſponſum verum. * Si eſt tibi intelle- 14
ctus,reſponde proximo: ſin autem,ſit ma-
nus tua ſuper os tuum, ne capiaris in ver-
bo indiſciplinato,& confundaris. * Honor 15
& gloria in ſermone ſenſati, lingua vero
imprudentis ſubuerſio eſt ipſius.* Non ap- 16
pelleris ſuſurro, & lingua tua ne capiaris,
& cõfundaris.* Super furẽ enim eſt confu- 17
ſio & pœnitentia, & denotatio peſſima ſu-
per bilinguem: ſuſurratori autem odium,
& inimicitia, & contumelia. * Iuſtifica pu- 18
ſillum, & magnum ſimiliter.

Cap. VI.

NOLI fieri pro amico inimicus proxi- 1
mo: improperium enim & contume-
liam malus hereditabit, & omnis peccator
inuidus & bilinguis.*Non te extollas in co 2
gitatione animæ tuæ velut taurus: ne for-
te elidatur virtus tua per ſtultitiam,*& fo- 3
lia tua comedat, & fructus tuos perdat, &
relinquaris velut lignum aridum in eremo.
*Anima enim nequam diſperdet qui ſe ha- 4
bet,& in gaudium inimicis dat illum, &
deducet in ſortem impiorum. * Verbum 5
dulce multiplicat amicos,& mitigat inimi-
cos: & lingua eucharis in bono homine
abundat. * Multi pacifici ſint tibi, & con- 6
ſiliarius ſit tibi vnus de mille. * Si poſſides 7
amicum, in tentatione poſſide eum, & ne
facile credas ei. * Eſt enim amicus ſecun- 8
dum tempus ſuum, & non permanebit in
die tribulationis. * Et eſt amicus qui con- 9
uertitur ad inimicitiam: & eſt amicus qui
odium & rixam,& conuitia denudabit.*Eſt 10
autem amicus ſocius menſæ, & non per-
manebit in die neceſſitatis.*Amicus ſi per- 11
manſerit fixus, erit tibi quaſi coæqualis, &
in domeſticis tuis fiducialiter aget:* ſi hu- 12
miliauerit ſe contra te, & a facie tua ab-
ſconderit ſe,vnanimem habebis amicitiam
bonam. * Ab inimicis tuis ſeparare, & ab 13
14 amicis tuis attende. *Amicus fidelis, pro-
tectio fortis: qui autem inuenit illum, in-
15 uenit theſaurum. * Amico fideli nulla eſt
comparatio, & non eſt digna ponderatio
auri & argenti contra bonitatẽ fidei illius.
16 *Amicus fidelis,medicamentum vitæ & im-
mortalitatis: & qui metuunt Dominum,
17 inuenient illum. * Qui timet Deum, æque
habebit amicitiam bonam: quoniam ſecun
18 dum illum erit amicus illins.*Fili a iuuen-
tute tua excipe doctrinam, & vſque ad ca-
19 nos inuenies ſapientiam.*Quaſi is qui arat,
& ſeminat,accede ad eam,& ſuſtine bonos
20 fructus illius.*in opere enim ipſius exiguũ
laborabis, & cito edes de generationibus
21 illius.*Quàm aſpera eſt nimium ſapientia
indoctis hominibus, & non permanebit in
22 illa excors.*Quaſi lapidis virtus probatio
erit in illis, & non demorabuntur proijce-
23 re illam. *Sapientia enim doctrinæ ſecun-
dum nomen eſt eius,& non eſt multis ma-
nifeſta: quibus autem cognita eſt, perma-
24 net vſque ad conſpectum Dei. * Audi fili,
& accipe conſilium intellectus, & ne abij-
25 cias conſilium meum.*Inijce pedem tuum
in cõpedes illius,& in torques illius collum
26 tuum:*ſubijce humerum tuum,& porta il-
27 lam,& ne acedieris vinculis eius.* In omni
animo tuo accede ad illam,& in omni vir-
28 tute tua conſerua vias eius. * Inueſtiga il-
lam,& manifeſtabitur tibi,& continens fa-
29 ctus ne derelinquas eã:*in nouiſſimis enim
inuenies requiem in ea, & conuertetur tibi
30 in oblectationem.* Et erunt tibi compe-
des eius in protectionem fortitudinis,& ba-
ſes virtutis,& torques illius in ſtolam glo-
31 riæ:*decor enim vitæ eſt in illa, & vincula
32 illius alligatura ſalutaris.*Stolam gloriæ in-
dues eam,& coronam gratulationis ſuper-
33 pones tibi. * Fili, ſi attenderis mihi,diſces:
& ſi accommodaueris animum tuum, ſa-
34 piens eris. * Si inclinaueris aurem tuam,
excipies doctrinam: & ſi dilexeris audi-
35 re, ſapiens eris. * In multitudine preſby-
terorum prudentium ſta, & ſapientiæ illo-
rum ex corde coniungere, vt omnem nar-
rationem Dei poſſis audire, & prouerbia
laudis

laudis non effugiant a te.* Et ſi videris ſen- 36
ſatum, euigila ad eum, & gradus oſtiorum
illius exterat pes tuus. * Cogitatum tuum 37
habe in præceptis Dei,& in mandatis illius
maxime aſſiduus eſto: & ipſe dabit tibi cor,
& concupiſcentia ſapientiæ dabitur tibi.

CAP. VII.

NOLI facere mala,& non te apprehen- 1
dent.* Diſcede ab iniquo, & deficient 2
mala abs te.* Fili,non ſemines mala in ſul- 3
cis iniuſtitiæ,& non metes ea in ſeptuplum.
* Noli quærere a domino ducatum, neque a 4
rege cathedram honoris. * Non te iuſtifi- 5
ces ante Deum, quoniam agnitor cordis
ipſe eſt: & penes regem noli velle videri
ſapiens.* Noli quærere fieri iudex, niſi va- 6
leas virtute irrumpere iniquitates: ne forte
extimeſcas faciem potentis,& ponas ſcan-
dalum in æquitate tua. * Non pecces in 7
multitudinem ciuitatis, nec te immittas in
populum,* neque alliges duplicia peccata: 8
nec enim in vno eris immunis. * Noli eſſe 9
puſillanimis in animo tuo: * exorare, & fa- 10
cere eleemoſynam ne deſpicias.* Ne dicas: 11
In multitudine munerum meorum reſpiciet
Deus, & offerente me Deo altiſſimo, mu-
nera mea ſuſcipiet.* Nō irrideas hominem 12
in amaritudine animæ: eſt enim qui humi-
liat & exaltat, circumſpector Deus. * Noli 13
arare mendacium aduerſus fratrem tuum:
neque in amicum ſimiliter facias. * Noli 14
velle mentiri omne mendacium: aſſiduitas
enim illius non eſt bona. * Noli verboſus 15
eſſe in multitudine preſbyterorum, & non
iteres verbum in oratione tua.* Non oderis 16
laborioſa opera, & ruſticationem creatam
ab Altiſſimo. * Non te reputes in multitu- 17
dine indiſciplinatorum.* Memēto iræ,quo- 18
niam non tardabit.* Humilia valde ſpiritum 19
tuum: quoniam vindicta carnis impij,ignis
& vermis.* Noli præuaricari in amicum 20
pecuniam differentem,neque fratrem cha-
riſſimum auro ſpreueris.* Noli diſcedere a 21
muliere ſenſata & bona, quam ſortitus es
in timore Domini: gratia enim verecun-
diæ illius ſuper aurum.* Non lædas ſeruum 22
in veritate operantem,neque mercenarium
23 dantem animam ſuam.* Seruus ſenſatus ſit
tibi dilectus quaſi anima tua, non defrau-
des illum libertate,neque inopem derelin-
24 quas illum.* Pecora tibi ſunt? attende illis:
25 & ſi ſunt vtilia,perſeuerent apud te.* Filij
tibi ſunt? erudi illos,& curua illos a pueri-
26 tia illorum. * Filiæ tibi ſunt? ſerua corpus
illarum, & non oſtendas hilarem faciem
27 tuam ad illas.* Trade filiam,& grande opus
28 feceris, & homini ſenſato da illam. * Mu-
lier ſi eſt tibi ſecundum animam tuam,non
proijcias illam: & odibili non credas te.
29 In toto corde tuo * honora patrem tuum,
30 & gemitus matris tuæ ne obliuiſcaris:* me-
mento quoniam niſi per illos natus non
fuiſſes: & retribue illis, quomodo & illi
31 tibi. * In tota anima tua time Dominum,
32 & ſacerdotes illius ſanctifica. * In omni
virtute tua dilige eum qui te fecit: & mi-
33 niſtros eius ne derelinquas. * Honora Deū
ex tota anima tua, & honorifica ſacerdo-
34 tes,& propurga te cum brachijs. * Da illis
partem, ſicut mandatum eſt tibi, primitia-
rum & purgationis: & de negligentia tua
35 purga te cum paucis.* Datum brachiorum
tuorum & ſacrificium ſanctificationis offe-
36 res Domino, & initia ſanctorum: * & pau-
peri porrige manum tuam, vt perficiatur
37 propitiatio, & benedictio tua. * Gratia
dati in conſpectu omnis viuentis, & mor-
38 tuo non prohibeas gratiam. * Non deſis
plorantibus in conſolatione, & cum lu-
39 gentibus ambula. * Non te pigeat viſitare
infirmum: ex his enim in dilectione firma-
40 beris. * In omnibus operibus tuis me-
morare nouiſſima tua, & in æternum non
peccabis.

CAP. VIII.

1 NON litiges cum homine potente, ne
2 forte incidas in manus illius. * Non
contendas cum viro locuplete,ne forte cō-
3 tra te conſtituat litem tibi. * multos enim
perdidit aurum & argentum, & vſque ad
4 cor regum extendit, & conuertit. * Non
litiges cum homine linguato,& non ſtrues

in ignem illius ligna. * Non communices 5
homini indocto, ne male de progenie tua
loquatur. *Ne deſpicias hominem auerten- 6
tem ſe a peccato, neque improperes ei.
memento quoniam omnes in correptione
ſumus. * Ne ſpernas hominem in ſua ſe- 7
nectute: etenim ex nobis ſeneſcunt. *Noli 8
de mortuo inimico tuo gaudere: ſciẽs quo-
niam omnes morimur, & in gaudium no-
lumus venire. * Ne deſpicias narrationem 9
presbyterorum ſapientium, & in prouerbijs
eorum conuerſare. *ab ipſis enim diſces ſa- 10
pientiam, & doctrinam intellectus, & ſerui-
re magnatis ſine querela. *Non te præte- 11
reat narratio ſeniorum: ipſi enim didicerũt
a patribus ſuis: *quoniam ab ipſis diſces in- 12
tellectum, & in tempore neceſſitatis dare re-
ſponſum. * Non incendas carbones pecca- 13
torum arguens eos, & ne incendaris flam-
ma ignis peccatorum illorum. *Ne contra 14
faciem ſtes contumelioſi, ne ſedeat quaſi
inſidiator ori tuo. * Noli fœnerari homini 15
fortiori te: quòd ſi fœneraueris, quaſi per-
ditum habe. *Non ſpõdeas ſuper virtutem 16
tuam: quòd ſi ſpoponderis, quaſi reſtituens
cogita. *Non iudices contra iudicem: quo- 17
niam ſecundum quòd iuſtum eſt iudicat.
*Cum audace non eas in via, ne forte gra- 18
uet mala ſua in te: ipſe enim ſecundum
voluntatem ſuam vadit, & ſimul cum ſtul-
titia illius peries. *Cum iracundo nõ facies 19
rixam, & cum audace non eas in deſertum:
quoniam quaſi nihil eſt ante illum ſanguis,
& vbi non eſt adiutorium, elidet te. *Cum 20
fatuis conſilium non habeas: non enim
poterunt diligere niſi quæ eis placent. *Co- 21
ram extraneo ne facias conſilium: neſcis
enim quid pariet. * Non omni homini cor 22
tuum manifeſtes: ne forte inferat tibi gra-
tiam falſam, & conuitietur tibi.

CAP. IX.

NON zeles mulierem ſinus tui, ne oſten 1
dat ſuper te malitiã doctrinæ nequam.
* Non des mulieri poteſtatem animæ tuæ, 2
ne ingrediatur in virtutẽ tuam, & confunda-
ris. * Ne reſpicias mulierem multiuolam: ne 3
4 forte incidas in laqueos illius. * Cum ſalta-
trice ne aſſiduus ſis: nec audias illam, ne
5 forte pereas in efficacia illius. * Virginem
ne conſpicias, ne forte ſcandalizeris in de-
6 core illius. * Ne des fornicarijs animam
tuam in vllo: ne perdas te, & hereditatem
7 tuam. * Noli circumſpicere in vicis ciuita-
8 tis, nec oberraueris in plateis illius. *Auer-
te faciem tuam a muliere compta, & ne cir-
9 cumſpicias ſpeciem alienam. * propter ſpe-
ciem mulieris multi perierunt: & ex hoc
10 cõcupiſcentia quaſi ignis exardeſcit. *Om-
nis mulier, quæ eſt fornicaria, quaſi ſtercus
11 in via conculcabitur. * Speciem mulieris
alienæ multi admirati, reprobi facti ſunt.
colloquium enim illius quaſi ignis exarde-
12 ſcit. *Cum aliena muliere ne ſedeas omni-
no, nec accumbas cum ea ſuper cubitum:
13 * & non alterceris cum illa in vino, ne for-
te declinet cor tuum in illam, & ſanguine
14 tuo labaris in perditionem. * Ne derelin-
quas amicum antiquum: nouus enim non
15 erit ſimilis illi. * Vinum nouum, amicus
nouus: veteraſcet, & cum ſuauitate bibes
16 illud. * Non zeles gloriam, & opes pecca-
toris: non enim ſcis quæ futura ſit illius
17 ſubuerſio. * Non placeat tibi iniuria iniu-
ſtorum, ſciens quoniam vſque ad inferos
18 non placebit impius. * Longe abeſto ab
homine poteſtatem habente occidendi,
19 & non ſuſpicaberis timorem mortis. * &
ſi acceſſeris ad illum, noli aliquid commit-
20 tere, ne forte auferat vitam tuam. * Com-
munionem mortis ſcito: quoniam in me-
dio laqueorum ingredieris, & ſuper dolen-
21 tium arma ambulabis. * Secundum virtu-
tem tuam caue te a proximo tuo, & cum
22 ſapientibus & prudentibus tracta. * Viri iu-
ſti ſint tibi conuiuæ, & in timore Dei ſit ti-
23 bi gloriatio, * & in ſenſu ſit tibi cogitatus
Dei, & omnis enarratio tua in præceptis
24 Altiſſimi. * In manu artificum opera lau-
dabuntur, & princeps populi in ſapientia
ſermonis ſui, in ſenſu vero ſeniorum ver-
25 bum. * Terribilis eſt in ciuitate ſua homo
linguoſus: & temerarius in verbo ſuo odi-
bilis erit.

CAP.

Cap. x.

IVdex ſapiẽs iudicabit populum ſuum, 1
& principatus ſenſati ſtabilis erit. *Se- 2
cundum iudicem populi, ſic & miniſtri
eius: & qualis rector eſt ciuitatis, tales &
inhabitantes in ea. *Rex inſipiens perdet 3
populum ſuum: & ciuitates inhabitabun-
tur per ſenſum potentium.* In manu Dei 4
poteſtas terræ: & vtilem rectorem ſuſcita-
bit in tempus ſuper illam.* In manu Dei 5
proſperitas hominis,& ſuper faciem ſcribæ
imponet honorem ſuum.*Omnis iniuriæ 6
proximi ne memineris,& nihil agas in ope-
ribus iniuriæ.* Odibilis coram Deo eſt & 7
hominibus ſuperbia: & execrabilis omnis
iniquitas gentium.*Regnum a gente in 8
gentem transfertur propter iniuſtitias, &
iniurias,& contumelias, & diuerſos dolos.
*Auaro autem nihil eſt ſceleſtius. Quid ſu- 9
perbit terra & cinis? * Nihil eſt iniquius 10
quàm amare pecuniam. hic enim & ani-
mam ſuam venalem habet: quoniam in vi-
ta ſua proiecit intima ſua.*Omnis poten- 11
tatus breuis vita. Languor prolixior gra-
uat medicum.* Breuem languorem præ- 12
cidit medicus: ſic & rex hodie eſt, & cras
morietur.* Cum enim morietur homo, he- 13
reditabit ſerpentes, & beſtias, & vermes.
*Initium ſuperbiæ hominis, apoſtatare a 14
Deo:* quoniam ab eo, qui fecit illum, re- 15
ceſſit cor eius. quoniam initium omnis pec-
cati eſt ſuperbia: qui tenuerit illam, adim-
plebitur maledictis, & ſubuertet eum in fi-
nem. * Propterea exhonorauit Dominus 16
conuentus malorum,& deſtruxit eos vſque
in finem. * Sedes ducum ſuperborum de- 17
ſtruxit Deus, & ſedere fecit mites pro eis.
*Radices gentium ſuperbarum arefecit 18
Deus, & plantauit humiles ex ipſis genti-
bus.* Terras gentium euertit Dominus,& 19
perdidit eas vſque ad fundamentum.*are- 20
fecit ex ipſis,& diſperdidit eos, & ceſſare
fecit memoriam eorum a terra. * Memo- 21
riam ſuperborum perdidit Deus,& reliquit
memoriam humilium ſenſu.* Nõ eſt crea- 22
ta hominibus ſuperbia: neque iracundia
23 nationi mulierum.* Semen hominum ho-
norabitur hoc, quod timet Deum: ſemen
autem hoc exhonorabitur, quod præterit
24 mandata Domini. * In medio fratrum re-
ctor illorum in honore: & qui timent Do-
25 minum, erunt in oculis illius.* Gloria di-
uitum, honoratorum, & pauperum, timor
26 Dei eſt: * noli deſpicere hominem iuſtum
pauperem, & noli magnificare virum pec-
27 catorẽ diuitem.* Magnus, & iudex, & po-
tens eſt in honore: & non eſt maior illo,
28 qui timet Deum.* Seruo ſenſato liberi ſer-
uient: & vir prudens & diſciplinatus non
murmurabit correptus, & inſcius non ho-
29 norabitur. * Noli extollere te in faciendo
opere tuo, & noli cunctari in tempore an-
30 guſtiæ. * Melior eſt qui operatur, & abun-
dat in omnibus, quàm qui gloriatur,& eget
31 pane.* Fili in manſuetudine ſerua animam
tuam, & da illi honorem ſecundum meri-
32 tum ſuum. * Peccantem in animam ſuam
quis iuſtificabit? & quis honorificabit ex-
33 honorantem animam ſuam?* Pauper glo-
riatur per diſciplinam & timorem ſuum: &
eſt homo qui honorificatur propter ſub-
34 ſtantiam ſuam. * Qui autem gloriatur in
paupertate, quanto magis in ſubſtantia?
& qui gloriatur in ſubſtantia, paupertatem
vereatur.

Cap. xI.

1 SApientia humiliati exaltabit caput
illius, & in medio magnatorum conſe-
2 dere illum faciet. * Non laudes virum in
ſpecie ſua, neque ſpernas hominem in viſu
3 ſuo.* breuis in volatilibus eſt apis, & initiũ
4 dulcoris habet fructus illius.* In veſtitu ne
glorieris vmquam, nec in die honoris tui
extollaris: quoniam mirabilia opera Altiſ-
ſimi ſolius, & glorioſa, & abſconſa, & in-
5 uiſa opera illius.* Multi tyranni ſederunt
in throno, & inſuſpicabilis portauit diade-
6 ma.* Multi potentes oppreſſi ſunt valide, &
glorioſi traditi ſunt in manus alterorum.
7 * Priuſquam interroges, ne vituperes quem-
quam: & cum interrogaueris, corripe iuſte.
8 * Priuſquam audias, ne reſpondeas verbum:

& in medio ſermonum ne adijcias loqui.
*De ea re,quæ te non moleſtat,ne certeris: 9
& in iudicio peccantium ne conſiſtas.*Fili 10
ne in multis ſint actus tui:& ſi diues fueris,
non eris immunis a delicto. ſi enim ſecutus
fueris,non apprehendes: & non effugies, ſi
præcu curreris. * Eſt homo laborans,& fe- 11
ſtinans, & dolens impius, & tanto magis
non abundabit.*Eſt homo marcidus egens 12
recuperatione, plus deficiens virtute, &
abundans paupertate: * & oculus Dei re- 13
ſpexit illum in bono, & erexit eum ab hu-
militate ipſius, & exaltauit caput eius: &
mirati ſunt in illo multi, & honorauerunt
Deum. * Bona & mala, vita & mors, pau- 14
pertas & honeſtas a Deo ſunt. * Sapientia 15
& diſciplina, & ſcientia legis apud Deum.
Dilectio,& viæ bonorum apud ipſum.*Er- 16
ror & tenebræ peccatoribus cócreata ſunt:
qui autem exultant in malis,conſeneſcunt
in malo. * Datio Dei permanet iuſtis, & 17
profectus illius ſucceſſus habebit in æter-
num.* Eſt qui locupletatur parce agendo, 18
& hæc eſt pars mercedis illius* in eo quod 19
dicit: Inueni requiem mihi, & nunc man-
ducabo de bonis meis ſolus:*& ne ſcit quod 20
tempus præteriet,& mors appropinquet,&
relinquat omnia alijs,& morietur. * Sta in 21
teſtamento tuo,& in illo colloquere, & in
opere mandatorum tuorum veteraſce.*Ne 22
manſeris in operibus peccatorum. Confi-
de autem in Deo,& mane in loco tuo.*Fa- 23
cile eſt enim in oculis Dei ſubito honeſta-
re pauperem.*Benedictio Dei in mercedem 24
iuſti feſtinat,& in hora veloci proceſſus il-
lius fructificat. * Ne dicas: Quid eſt mihi 25
opus,& quæ erunt mihi ex hoc bona?*Ne 26
dicas: Sufficiens mihi ſum: & quid ex hoc
peſſimabor? * In die bonorum ne imme- 27
mor ſis malorum: & in die malorum ne
immemor ſis bonorum: * quoniam facile 28
eſt coram Deo in die obitus retribuere
vnicuique ſecundum vias ſuas. * Malitia 29
horæ obliuionem facit luxuriæ magnæ, &
in fine hominis denudatio operum illius.
*Ante mortem ne laudes hominem quem- 30
quam,quoniam in filijs ſuis agnoſcitur vir.

31 *Non omnē hominem inducas in domum
32 tuam: multæ enim ſunt inſidiæ doloſi.* Si-
cut enim eructant præcordia fœtentium,&
ſicut perdix inducitur in caueam, & vt ca-
prea in laqueum: ſic & cor ſuperborum, &
ſicut proſpector videns caſum proximi ſui.
33 *Bona enim in mala conuertens inſidiatur,
34 & in electis imponet maculam.*A ſcintilla
vna augetur ignis, & ab vno doloſo auge-
tur ſanguis: homo vero peccator ſanguini
35 inſidiatur. *Attende tibi a peſtifero, fabri-
cat enim mala: ne forte inducat ſuper te
36 ſubſannationem in perpetuum. * Admitte
ad te alienigenam,& ſubuertet te in turbi-
ne, & abalienabit te a tuis proprijs.

CAP. XII.

1 SI benefeceris, ſcito cui feceris,& erit
2 gratia in bonis tuis multa. * Benefac
iuſto, & inuenies retributionem magnam:
3 & ſi non ab ipſo, certe a Domino. * Non
eſt enim ei bene qui aſſiduus eſt in malis,
& eleemoſynas non danti: quoniam &
Altiſſimus odio habet peccatores,& miſer-
4 tus eſt pœnitentibus. * Da miſericordi, &
ne ſuſcipias peccatorem: & impijs & pec-
catoribus reddet vindictam, cuſtodiens eos
5 in diem vindictæ.* Da bono,& non recepe-
6 ris peccatorem. * Benefac humili, & non
dederis impio: prohibe panes illi dari ne
7 in ipſis potentior te ſit:*nam duplicia mala
inuenies in omnibus bonis,quæcumque fe-
ceris illi: quoniam & Altiſſimus odio ha-
bet peccatores,& impijs reddet vindictam.
8 *Non agnoſcetur in bonis amicus, & non
9 abſcondetur in malis inimicus. * In bonis
viri, inimici illius in triſtitia: & in malitia
10 illius,amicus agnitus eſt.* Non credas ini-
mico tuo in æternum: ſicut enim æramen-
11 tum,æruginat nequitia illius:*& ſi humilia-
tus vadat curuus,adijce animum tuum,&
12 cuſtodi te ab illo. * Non ſtatuas illum pe-
nes te,nec ſedeat ad dexteram tuam,ne for-
te conuerſus in locum tuum, inquirat ca-
thedram tuam: & in nouiſſimo agnoſcas
verba mea,& in ſermonibus meis ſtimule-
13 ris.*Quis miſerebitur incantatori a ſerpēte
percuſſo,

percuſſo, & omnibus, qui appropiant be-
ſtijs ? & ſic qui comitatur cũ viro iniquo,
& obuolutus eſt in peccatis eius.*Vna ho- 14
ra tecum permanebit: ſi autem declinaue-
ris,non ſupportabit.*In labijs ſuis indulcat 15
inimicus,& in corde ſuo inſidiatur vt ſub-
uertat te in foueam .* In oculis ſuis lacry- 16
matur inimicus: & ſi inuenerit tempus, nõ
ſatiabitur ſanguine : * & ſi incurrerint tibi 17
mala,inuenies eum illic priorem .* In ocu- 18
lis ſuis lacrymatur inimicus, & quaſi adiu-
uans ſuffodiet plantas tuas. *Caput ſuum 19
mouebit,& plaudet manu, & multa ſuſur-
rans commutabit vultum ſuum .

CAP. XIII.

QVI tetigerit picem, inquinabitur ab 1
ea: & qui communicauerit ſuperbo,
induet ſuperbiam.*Pondus ſuper ſe tollet 2
qui honeſtiori ſe communicat. Et ditiori
te ne ſocius fueris. *Quid communicabit 1
cacabus ad ollam ? quando enim ſe colli-
ſerint,confringetur. *Diues iniuſte egit,& 4
fremet: pauper autem læſus tacebit.*Si lar 5
gitus fueris,aſſumet te: & ſi non habueris,
derelinquet te.*Si habes,conuiuet tecum, 6
& euacuabit te,& ipſe nõ dolebit ſuper te.
*Si neceſſarius illi fueris,ſupplantabit te, & 7
ſubridens ſpem dabit,narrans tibi bona,&
dicet: Quid opus eſt tibi ? *Et confundet 8
te in cibis ſuis, donec te exinaniat bis, &
ter: & in nouiſſimo deridebit te: & poſtea
videns derelinquet te, & caput ſuum mo-
uebit ad te .* Humiliare Deo, & expecta 9
manus eius .* Attende ne ſeductus in ſtul- 10
titiam humilieris .*Noli eſſe humilis in ſa- 11
pientia tua, ne humiliatus in ſtultitiam ſe-
ducaris.*Aduocatus a potentiore diſcede: 12
ex hoc enim magis te aduocabit.*Ne im- 13
probus ſis, ne impingaris: & ne longe ſis
ab eo, ne eas in obliuionem.*Ne retineas 14
ex æquo loqui cum illo: nec credas multis
verbis illius.ex multa enim loquela tentabit
te, & ſubridens interrogabit te de abſcon-
ditis tuis .* Immitis animus illius conſer- 15
uabit verba tua: & non parcet de malitia,
& de vinculis .* Caue tibi, & attende dili- 16
genter auditui tuo: quoniam cum ſubuer-
17 ſione tua ambulas.*Audiens vero illa quaſi
18 in ſomnis vide, & vigilabis . * Omni vita
tua dilige Deum, & inuoca illum in ſalute
19 tua .* Omne animal diligit ſimile ſibi : ſic
20 & omnis homo proximum ſibi .* Omnis
caro ad ſimilem ſibi coniungetur , & om-
21 nis homo ſimili ſui ſociabitur .* Si com-
municabit lupus agno aliquando, ſic pec-
22 cator iuſto . * Quæ communicatio ſancto
homini ad canem ? aut quæ pars diuiti ad
23 pauperem ?* Venatio leonis onager in ere-
mo : ſic & paſcua diuitũm, ſunt pauperes.
24 * Et ſicut abominatio eſt ſuperbo humili-
25 tas : ſic & execratio diuitis pauper .* Diues
commotus confirmatur ab amicis ſuis : hu-
milis autem cum ceciderit expelletur & a
26 notis .* Diuiti decepto multi recuperato-
res: locutus eſt ſuperba, & iuſtificauerunt
27 illum .* humilis deceptus eſt, inſuper & ar-
guitur : locutus eſt ſenſate , & non eſt da-
28 tus ei locus .* Diues locutus eſt, & omnes
tacuerunt, & verbum illius vſque ad nubes
29 perducent.*Pauper locutus eſt, & dicunt:
Quis eſt hic ? & ſi offenderit, ſubuertent
30 illum .* Bona eſt ſubſtantia, cui non eſt
peccatum in conſcientia: & nequiſſima pau-
31 pertas in ore impij .* Cor hominis immu-
tat faciem illius, ſiue in bona, ſiue in ma-
32 la .* Veſtigium cordis boni, & faciem bo-
nam difficile inuenies, & cum labore.

CAP. XIIII.

1 BEATVS vir, qui non eſt lapſus verbo
ex ore ſuo, & non eſt ſtimulatus in
2 triſtitia delicti .* Felix, qui non habuit ani-
mi ſui triſtitiam, & non excidit a ſpe ſua.
3 * Viro cupido & tenaci ſine ratione eſt
ſubſtantia, & homini liuido ad quid au-
4 rum ? * Qui aceruat ex animo ſuo iniuſte,
alijs congregat, & in bonis illius alius luxu-
5 riabitur .* Qui ſibi nequam eſt, cui alij bo-
nus erit? & non iucundabitur in bonis ſuis.
6 * Qui ſibi inuidet, nihil eſt illo nequius,
7 & hæc redditio eſt malitiæ illius : * & ſi
bene fecerit, ignoranter, & non volens
facit: & in nouiſſimo manifeſtat malitiam
ſuam.

ſuam. *Nequam eſt oculus liuidi, & auer- 8
tens faciem ſuam, & deſpiciẽs animam ſuã.
* Inſatiabilis oculus cupidi in parte iniqui- 9
tatis: non ſatiabitur donec conſumat arefa-
ciens animam ſuam. *Oculus malus ad ma- 10
la: & non ſatiabitur pane, ſed indigens &
in triſtitia erit ſuper menſam ſuam. * Fili ſi 11
habes, benefac tecum, & Deo dignas obla-
tiones offer. * Memor eſto quoniam mors 12
non tardat, & teſtamentum inferorum quia
demonſtratum eſt tibi: teſtamentum enim
huius mundi morte morietur. *Ante mor- 13
tem benefac amicò tuo, & ſecundum vires
tuas exporrigens da pauperi. * Non defrau- 14
deris a die bono, & particula boni doni nõ
te prætereat. * Nonne alijs relinques dolo- 15
res & labores tuos in diuiſione ſortis? *Da, 16
& accipe, & iuſtifica animam tuam. *Ante 17
obitum tuum operare iuſtitiam: quoniam
nõ eſt apud inferos inuenire cibum. *Om- 18
nis caro ſicut fœnum veteraſcet, & ſicut fo-
lium fructificans in arbore viridi. *Alia ge- 19
nerantur, & alia deijciuntur: ſic generatio
carnis & ſanguinis, alia finitur, & alia na-
ſcitur. *Omne opus corruptibile in fine de- 20
ficiet: & qui illud operatur, ibit cum illo.
* Et omne opus electum iuſtificabitur: & 21
qui operatur illud, honorabitur in illo. *Bea- 22
tus vir, qui in ſapientia morabitur, & qui in
iuſtitia ſua meditabitur, & in ſenſu cogita-
bit circumſpectionem Dei. * Qui excogitat 23
vias illius in corde ſuo, & in abſconditis ſuis
intelligens, vadens poſt illam quaſi inueſti-
gator, & in vijs illius conſiſtens: * qui reſpi- 24
cit per feneſtras illius, & in ianuis illius au-
diens: *qui requieſcit iuxta domum illius, & 25
in parietibus illius figens palum ſtatuet ca-
ſulam ſuam ad manus illius, & requieſcent
in caſula illius bona per æuum: * ſtatuet fi- 26
lios ſuos ſub tegmine illius, & ſub ramis
eius morabitur. * protegetur ſub tegmine il- 27
lius a feruore, & in gloria eius requieſcet.

CAP. XV.

QVI timet Deum, faciet bona: & qui 1
continens eſt iuſtitiæ, apprehendet il-
lam, * & obuiabit illi quaſi mater honorifi- 2
cata, & quaſi mulier a virginitate ſuſcipiet
3 illum. *Cibabit illum pane vitæ & intelle-
ctus, & aqua ſapientiæ ſalutaris potabit il-
lum: & firmabitur in illo, & non flectetur:
4 * & continebit illũ, & non confundetur: &
5 exaltabit illum apud proximos ſuos, * & in
medio Eccleſiæ aperiet os eius, & adimple-
bit illum ſpiritu ſapientiæ & intellectus, &
6 ſtola gloriæ veſtiet illum. * Iucunditatem &
exultationem theſaurizabit ſuper illum, &
7 nomine æterno hereditabit illum. * Homi-
nes ſtulti non apprehendent illam, & ho-
mines ſenſati obuiabunt illi, homines ſtul-
ti non videbunt eam: longe enim abeſt a
8 ſuperbia & dolo. *viri mendaces non erunt
illius memores: & viri veraces inuenientur
in illa, & ſucceſſum habebunt vſque ad in-
9 ſpectionem Dei. * Non eſt ſpecioſa laus in
10 ore peccatoris: * quoniam a Deo profecta
eſt ſapientia. ſapientiæ enim Dei aſtabit
laus, & in ore fideli abundabit, & domi-
11 nator dabit eam illi. * Non dixeris: Per Deũ
12 abeſt: quæ enim odit ne feceris. * Non di-
cas: Ille me implanauit: non enim neceſ-
13 ſarij ſunt ei homines impij. * Omne exe-
cramentum erroris odit Dominus, & non
14 erit amabile timentibus eum. *Deus ab ini-
tio conſtituit hominem, & reliquit illum
15 in manu conſilij ſui. * Adiecit mandata &
16 præcepta ſua: * ſi volueris mandata ſerua-
re, conſeruabunt te, & in perpetuũ fidem
17 placitã facere. *Appoſuit tibi aquã & ignẽ:
ad quod volueris, porrige manum tuam.
18 *Ante hominem vita & mors, bonum &
malum: quod placuerit ei, dabitur illi:
19 * quoniam multa ſapientia Dei, & fortis in
potentia, videns omnes ſine intermiſſione.
20 *Oculi Domini ad timentes eum, & ipſe
21 agnoſcit omnẽ operam hominis. * Nemini
mandauit impie agere, & nemini dedit ſpa-
22 tium peccandi: *non enim concupiſcit mul
titudinem filiorum infidelium & inutilium.

CAP. XVI.

1 NE iucunderis in filijs impijs, ſi multi-
plicentur: nec oblecteris ſuper ipſos,
2 ſi non eſt timor Dei in illis. * Non credas
vitæ

vitæ illorum,& ne reſpexeris in labores eo-
rum .* Melior eſt enim vnus timens Deũ , 3
quàm mille filij impij.* Et vtile eſt mori ſi- 4
ne filijs quàm relinquere filios impios.* Ab 5
vno ſenſato inhabitabitur patria , tribus
impiorum deſeretur .* Multa talia vidit 6
oculus meus , & fortiora horum audiuit
auris mea.* In ſynagoga peccantium exar- 7
debit ignis, & in gente incredibili exarde-
ſcet ira .* Non exorauerunt pro peccatis 8
ſuis antiqui gigantes, qui deſtructi ſunt cõ-
fidentes ſuæ virtuti:* & non pepercit pere- 9
grinationi Loth , & execratus eſt eos præ
ſuperbia verbi illorum.* Non miſertus eſt 10
illis, gentem totam perdens, & extollenté
ſe in peccatis ſuis .* Et ſicut ſexcenta mil- 11
lia peditum , qui congregati ſunt in duri-
tia cordis ſui: & ſi vnus fuiſſet ceruicatus,
mirum ſi fuiſſet immunis .* miſericordia 12
enim & ira eſt cum illo. Potens exoratio,
& effundens iram :* ſecundum miſericor- 13
diam ſuam, ſic correptio illius hominem
ſecundum opera ſua iudicat .* Non effu- 14
giet in rapina peccator, & non retardabit
ſufferentia miſericordiam facientis .* Om- 15
nis miſericordia faciet locum vnicuique
ſecundum meritum operum ſuorum, & ſe-
cundum intellectũ peregrinationis ipſius.
* Non dicas: A Deo abſcondar, & ex ſum- 16
mo quis mei memorabitur ? * In populo 17
magno non agnoſcar: quæ eſt enim anima
mea in tam immenſa creatura ?* Ecce cæ- 18
lum, & cæli cælorum, abyſſus, & vniuerſa
terra, & quæ in eis ſunt, in conſpectu illius
commouebuntur,* montes ſimul,& colles, 19
& fundamenta terræ: cum conſpexerit il-
la Deus, tremore concutientur.* Et in om- 20
nibus his inſenſatum eſt cor: & omne cor
intelligitur ab illo:* & vias illius quis intel- 21
ligit , & procellam , quam nec oculus vi-
debit hominis?* Nam plurima illius opera 22
ſunt in abſconſis : ſed opera iuſtitiæ eius
quis enunciabit ? aut quis ſuſtinebit ? Lon-
ge enim eſt teſtamentum a quibuſdam, &
interrogatio omnium in conſummatione
eſt.* Qui minoratur corde, cogitat inania: 23
& vir imprudens, & errans cogitat ſtulta.

24 *Audi me fili, & diſce diſciplinam ſenſus,
25 & in verbis meis attende in corde tuo,* &
dicam in æquitate diſciplinam , & ſcruta-
bor enarrare ſapientiam: & in verbis meis
attende in corde tuo , & dico in æquitate
ſpiritus virtutes, quas poſuit Deus in ope-
ra ſua ab initio, & in veritate enuncio ſcié-
26 tiam eius.* In iudicio Dei opera eius ab ini-
tio, & ab inſtitutione ipſorum diſtinxit par-
tes illorum, & initia eorũ in gentibus ſuis.
27 * Ornauit in æternum opera illorum , nec
eſurierunt, nec laborauerunt, & non deſti-
28 terunt ab operibus ſuis.* Vnuſquiſque pro-
ximum ſibi non anguſtiabit vſque in æter-
29 nũ.* Non ſis incredibilis verbo illius .* Poſt
30 hæc Deus in terram reſpexit , & impleuit
31 illam bonis ſuis.* Anima omnis vitalis de-
nunciauit ante faciem ipſius, & in ipſam
iterum reuerſio illorum.

CAP. XVII.

1 DEVS creauit de terra hominem,& ſe-
cundum imaginem ſuam fecit illum.
2 * Et iterum conuertit illum in ipſam, & ſe-
3 cundum ſe veſtiuit illum virtute .* Nume-
rum dierum, & tempus dedit illi, & dedit illi
poteſtatem eorum, quæ ſunt ſuper terram.
4 * Poſuit timorem illius ſuper omnem car-
nem, & dominatus eſt beſtiarũ & volatiliũ.
5 * Creauit ex ipſo adiutorium ſimile ſibi: cõ-
ſilium, & linguam, & oculos, & aures, & cor
dedit illis excogitandi : & diſciplina intel-
6 lectus repleuit illos .* Creauit illis ſcientiã
ſpiritus, ſenſu impleuit cor illorũ, & mala
7 & bona oſtendit illis .* Poſuit oculum ſuũ
ſuper corda illorum oſtendere illis magna-
8 lia operum ſuorum,* vt nomen ſanctifica-
tionis collaudent: & gloriari in mirabilibus
illius, vt magnalia enarrent operum eius.
9 * Addidit illis diſciplinã, & legem vitæ he-
10 reditauit illos .* Teſtamentum æternũ con-
ſtituit cum illis , & iuſtitiam & iudicia ſua
11 oſtendit illis .* Et magnalia honoris eius
vidit oculus illorum, & honorem vocis au-
dierunt aures illorum, & dixit illis: Atten-
12 dite ab omni iniquo .* Et mandauit illis
13 vnicuique de proximo ſuo .* Viæ illorum
coram

coram ipſo ſunt ſemper, non ſunt abſcon-
ſæ ab oculis ipſius.* In vnamquamque gē- 14
tem præpoſuit rectorem:* & pars Dei, Iſrael 15
facta eſt manifeſta.* Et omnia opera illo- 16
rum velut ſol in conſpectu Dei: & oculi
eius ſine intermiſſione inſpicientes in vijs
eorum.* Non ſunt abſconſa teſtamenta per 17
iniquitatem illorum, & omnes iniquitates
eorum in conſpectu Dei.* Eleemoſyna vi- 18
ri quaſi ſignaculū cum ipſo, & gratiam ho-
minis quaſi pupillā conſeruabit:* & poſtea 19
reſurget, & retribuet illis retributionē, vni-
cuique in caput ipſorum, & conuertet in
interiores partes terræ.* Pœnitentibus au- 20
tem dedit viam iuſtitiæ, & confirmauit de-
ficientes ſuſtinere, & deſtinauit illis ſortē
veritatis.* Conuertere ad Dominum, & re- 21
linque peccata tua:* precare ante faciem 22
Domini, & minue offendicula.* Reuertere 23
ad Dominum, & auertere ab iniuſtitia tua,
& nimis odito execrationem:* & cognoſce 24
iuſtitias & iudicia Dei, & ſta in ſorte pro-
poſitionis, & orationis altiſſimi Dei.* In 25
partes vade ſæculi ſancti, cum viuis & dan-
tibus confeſſionem Deo.* Non demoreris 26
in errore impiorum, ante mortem confite-
re. A mortuo quaſi nihil, perit confeſſio.
* Confiteberis viuens, viuus & ſanus con- 27
fiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis
in miſerationibus illius.* Quàm magna mi- 28
ſericordia Domini, & propitiatio illius con-
uertentibus ad ſe!* Nec enim omnia poſ- 29
ſunt eſſe in hominibus, quoniam non eſt
immortalis filius hominis, & in vanitate
malitiæ placuerunt.* Quid lucidius ſole? & 30
hic deficiet. Aut quid nequius quàm quod
excogitauit caro & ſanguis? & hoc argue-
tur.* Virtutem altitudinis cæli ipſe conſpi- 31
cit: & omnes homines terra & cinis.

CAP. XVIII.

QVI viuit in æternum, creauit omnia 1
ſimul. Deus ſolus iuſtificabitur, & ma-
net inuictus rex in æternum.* Quis ſufficit 2
enarrare opera illius?* Quis enim inueſti- 3
gabit magnalia eius?* Virtutem autē ma- 4
gnitudinis eius quis enunciabit? aut quis
5 adijciet enarrare miſericordiam eius?* Non
eſt minuere, neque adijcere, nec eſt inueni-
6 re magnalia Dei.* Cum conſummauerit
homo, tunc incipiet: & cum quieuerit, apo-
7 riabitur.* Quid eſt homo, & quæ eſt gra-
tia illius? & quid eſt bonum, aut quid ne-
8 quam illius?* Numerus dierum hominū
vt mulrum cenrum anni: quaſi gutta aquæ
maris deputati ſunt: & ſicut calculus are-
9 næ, ſic exigui anni in die æui.* Propter hoc
patiens eſt Deus in illis, & effundit ſuper
10 eos miſericordiam ſuam.* Vidit præſum-
ptionem cordis eorum quoniam mala eſt,
& cognouit ſubuerſionem illorum quoniā
11 nequam eſt.* Ideo adimpleuit propitiatio-
nem ſuam in illis, & oſtēdit eis viā æquita-
12 tis.* Miſeratio hominis circa proximū ſuū:
miſericordia autem Dei ſuper omnem car-
13 nem.* Qui miſericordiam habet, docet, &
14 erudit quaſi paſtor gregem ſuum.* Miſere-
tur excipientis doctrinam miſerationis, &
15 qui feſtinat in iudicijs eius.* Fili in bonis
non des querelam, & in omni dato non des
16 triſtitiam verbi mali.* Nonne ardorem re-
frigerabit ros? ſic & verbum melius quàm
17 datum.* Nonne ecce verbum ſuper datum
bonum? ſed vtraque cum homine iuſtifica-
18 to.* Srultus acriter improperabit: & datus
19 indiſciplinati tabeſcere facit oculos.* An-
te iudicium para iuſtitiam tibi, & antequā
20 loquaris diſce.* Ante languorem adhibe
medicinam, & ante iudicium interroga
teipſum, & in conſpectu Dei inuenies
21 propitiationem.* Ante languorem humi-
lia te, & in tempore infirmitatis oſtende cō-
22 uerſationem tuam.* Non impediaris orare
ſemper, & ne verearis vſque ad mortē iuſti-
ficari: quoniam merces Dei manet in æter-
23 num.* Ante orationem præpara animam
tuam: & noli eſſe quaſi homo qui tentat
24 Deum.* Memento iræ in die conſumma-
tionis, & tempus retributionis in conuer-
25 ſatione faciei.* Memento paupertatis in tē-
pore abundantiæ, & neceſſitatum pauper-
26 tatis in die diuitiarum.* A mane vſque ad
veſperam immutabitur tempus, & hæc om-
27 nia citata in oculis Dei.* Homo ſapiens
in om-

in omnibus metuet, & in diebus delicto-
rum attendet ab inertia.* Omnis aſtutus 28
agnoſcit ſapientiam, & inuenienti eam da-
bit confeſſionem.* Senſati in verbis & ipſi 29
ſapienter egerunt: & intellexerunt veritaté
& iuſtitiam, & impluerunt prouerbia & iu-
dicia.* Poſt concupiſcentias tuas non eas, 30
& a voluntate tua auertere.* Si præſtes ani- 31
mæ tuæ concupiſcentias eius, faciet te in
gaudium inimicis tuis.* Ne oblecteris in 32
turbis nec in modicis: aſſidua enim eſt
commiſſio illorum.* Ne fueris mediocris 33
in contentione ex fœnore, & eſt tibi nihil
in ſacculo: eris enim inuidus vitæ tuæ.

Cap. xix.

OPERARIVS ebrioſus non locupleta- 1
bitur: & qui ſpernit modica, paulatim
decidet.* Vinum & mulieres apoſtatare fa- 2
ciunt ſapientes, & arguent ſenſatos:* & qui 3
ſe iungit fornicarijs, erit nequam: putredo
& vermes hereditabunt illum, & extolletur
in exemplum maius, & tolletur de numero
anima eius.* Qui credit cito, leuis corde 4
eſt, & minorabitur: & qui delinquit in
animam ſuam, inſuper habebitur.* Qui 5
gaudet iniquitate, denotabitur: & qui odit
correptionem, minuetur vita: & qui odit
loquacitatem, extinguit malitiam.* Qui 6
peccat in animam ſuam, pœnitebit: & qui
iucundatur in malitia, denotabitur.* Ne 7
iteres verbum nequam & durum, & non
minoraberis.* Amico & inimico noli nar- 8
rare ſenſum tuum: & ſi eſt tibi delictum,
noli denudare.* audiet enim te, & cuſtodiet 9
te, & quaſi defendens peccatum odiet te,
& ſic aderit tibi ſemper.* Audiſti verbum 10
aduerſus proximum tuum? cõmoriatur in
te, fidens quoniam non te dirumpet.* A fa- 11
cie verbi parturit fatuus, tamquam gemitus
partus infantis.* Sagitta infixa femori car- 12
nis, ſic verbum in corde ſtulti.* Corripe 13
amicum, ne forte non intellexerit, & dicat:
Non feci: aut ſi fecerit, ne iterum addat fa-
cere.* Corripe proximum, ne forte non di- 14
xerit: & ſi dixerit, ne forte iteret.* Corripe 15
amicum: ſæpe enim fit commiſſio.* Et non 16
omni verbo credas. eſt qui labitur lingua,
17 ſed non ex animo.* Quis eſt enim qui non
deliquerit in lingua ſua? Corripe proxi-
18 mum antequam commineris.* Et da locũ
timori Altiſſimi: quia omnis ſapientia ti-
mor Dei, & in illa timere Deum, & in om-
19 ni ſapientìa diſpoſitio legis.* Et non eſt ſa-
pientia nequitiæ diſciplina: & non eſt co-
20 gitatus peccatorum prudentia.* Eſt nequi-
tia, & in ipſa execratio: & eſt inſipiens qui
21 minuitur ſapientia.* Melior eſt homo, qui
minuitur ſapientia, & deficiens ſenſu in ti-
more, quàm qui abundat ſenſu, & tranſgre-
22 ditur legem Altiſſimi.* Eſt ſolertia certa, &
23 ipſa iniqua.* Et eſt qui emittit verbũ cer-
tum enarrans veritatem. Eſt qui nequiter
humiliat ſe, & interiora eius plena ſunt do-
24 lo:* & eſt qui ſe nimium ſubmittit a mul-
ta humilitate: & eſt qui inclinat faciem
ſuam, & fingit ſe non videre quod igno-
25 ratum eſt:* & ſi ab imbecillitate virium ve-
tetur peccare, ſi inuenerit tempus malefa-
26 ciendi, malefaciet.* Ex viſu cognoſcitur vir,
& ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus.
27 * Amictus corporis, & riſus dentium, & in-
28 greſſus hominis enunciant de illo.* Eſt
correptio mendax in ira contumelioſi: &
eſt iudicium, quod non probatur eſſe bo-
num: & eſt tacens, & ipſe eſt prudens.

Cap. xx.

1 QVAM bonum eſt arguere, quàm ira-
ſci, & confitentem in oratione non
2 prohibere!* Concupiſcentia ſpadonis de-
3 uirginabit iuuẽculam:* ſic qui facit per vim
4 iudicium iniquum.* Quàm bonum eſt cor-
reptum manifeſtare pœnitentiam! ſic enim
5 effugies voluntarium peccatum.* Eſt ta-
cens, qui inuenitur ſapiens: & eſt odibilis,
6 qui procax eſt ad loquendum.* Eſt tacens
non habens ſenſum loquelæ: & eſt tacens
7 ſciens tempus aptum.* Homo ſapiens ta-
cebit vſque ad tempus: laſciuus autem, &
8 imprudens non ſeruabunt tempus.* Qui
multis vtitur verbis, lædet animam ſuam:
& qui poteſtatem ſibi ſumit iniuſte, odie-
9 tur.* Eſt proceſſio in malis viro indiſcipli-
nato,

nato, & eſt inuentio in detrimentum .* Eſt 10
datum,quod non eſt vtile: & eſt datum,cu-
ius retributio duplex.* Eſt propter gloriam 11
minoratio : & eſt qui ab humilitate leuabit
caput.* Eſt qui multa redimat modico pre- 12
tio,& reſtituens ea in ſeptuplum .* Sapiens 13
in verbis ſeipſum amabilē facit: gratiæ au-
tem fatuorum effundentur.* Datus inſipiē- 14
tis non erit vtilis tibi : oculi enim illius ſe-
ptemplices ſunt .* exigua dabit , & multa 15
impróperabit: & apertio oris illius inflam-
matio eſt .* Hodie fœnerátur quis, & cras 16
expetit: odibilis eſt homo huiuſmodi.* Fa- 17
tuo non erit amicus , & non erit gratia bo-
nis illius.* qui enim edunt panem illius: fal- 18
ſæ linguæ ſunt . Quoties, & quanti irride-
bunt eum ?* Neque enim quod habendum 19
erat, directo ſenſu diſtribuit : ſimiliter &
quod non erat habendum .* Lapſus falſæ 20
linguæ, quaſi qui in pauimento cadens: ſic
caſus malorum feſtinanter veniet .* Homo 21
acharis quaſi fabula vana, in ore indiſcipli-
natorum aſſidua erit .* Ex ore fatui repro- 22
babitur parabola : non enim dicit illam in
tempore ſuo .* Eſt qui vetatur peccare præ 23
inopia, & in requie ſua ſtimulabitur .* Eſt 24
qui perdet animam ſuam præ confuſione,
& ab imprudenti perſona perdet eam: per-
ſonæ autem acceptione perdet ſe .* Eſt qui 25
præ confuſione promittit amico, & lucra-
tus eſt eum inimicum gratis .* Opprobriū 26
nequam in homine mendacium , & in ore
indiſciplinatorum aſſidue erit.* Potior fur 27
quàm aſſiduitas viri mendacis . perditionē
autem ambo hereditabunt .* Mores homi- 28
num mendacium ſine honore: & confu-
ſio illorum cum ipſis ſine intermiſſione .
* Sapiens in verbis producet ſeipſum , & 29
homo prudens placebit magnatis .* Qui 30
operatur terram ſuam , inaltabit aceruum
frugum : & qui operatur iuſtitiam, ipſe exal-
tabitur: qui vero placet magnatis, effugiet
iniquitatem.* Xenia & dona excæcant ocu- 31
los iudicum , & quaſi mutus in ore auertit
correptiones eorum .* Sapientia abſconſa 32
& theſaurus inuiſus : quæ vtilitas in vtriſ-
que ?* Melior eſt qui celat inſipientiam 33
ſuam , quàm homo qui abſcondit ſapien-
tiam ſuam .

Cap. XXI.

1 FILI peccaſti? non adijcias iterum: ſed
& de priſtinis deprecare vt tibi dimit-
2 tantur .* Quaſi a facie colubri fuge pecca-
3 ta: & ſi acceſſeris ad illa, ſuſcipiēt te.* Den-
tes leonis dentes eius, interficientes animas
4 hominum.* Quaſi romphæa bis acuta om-
nis iniquitas, plagæ illius non eſt ſanitas.
5 * Obiurgatio & iniuriæ annullabunt ſubſtā-
tiam : & domus quæ nimis locuples eſt, an-
nullabitur ſuperbia : ſic ſubſtantia ſuperbi
6 eradicabitur.* Deprecatio pauperis ex ore
vſque ad aures eius perueniet, & iudicium
7 feſtinatò adueniet illi .* Qui odit correptio-
nem, veſtigium eſt peccatoris: & qui timet
8 Deum, conuertetur ad cor ſuum .* Notus
a longe potens lingua audaci : & ſenſatus
9 ſcit labi ſe ab ipſo .* Qui ædificat domum
ſuam impendijs alienis, quaſi qui colligit
10 lapides ſuos in hyeme.* Stuppa collecta ſy
nagoga peccantium, & conſummatio illo-
11 rum flamma ignis.* Via peccantium com-
planata lapidibus, & in fine illorum inferi,
12 & tenebræ, & pœnæ *. Qui cuſtodit iuſti-
13 tiam , continebit ſenſum eius .* Conſum-
14 matio timoris Dei, ſapientia & ſenſus.* Nō
15 erudietur qui non eſt ſapiens in bono.* Eſt
autem ſapientia, quæ abundat in malo : &
16 non eſt ſenſus vbi eſt amaritudo .* Scientia
ſapientis tamquam inundatio abundabit ,
& conſilium illius ſicut fons vitæ permanet.
17 * Cor fatui quaſi vas confractum, & omnem
18 ſapientiam non tenebit.* Verbum ſapiens
quodcūque audierit ſcius laudabit, & ad ſe
adijciet: audiuit luxurioſus, & diſplicebit il-
19 li, & proijciet illud poſt dorſum ſuū.* Nar-
ratio fatui quaſi ſarcina in via . nam in la-
20 bijs ſenſati inuenietur gratia.* Os prudētis
quæritur in eccleſia, & verba illius cogita-
21 bunt in cordibus ſuis .* Tamquam domus
exterminata, ſic fatuo ſapientia: & ſcientia
22 inſenſati inenarrabilia verba .* Compedes
in pedibus , ſtulto doctrina , & quaſi vin-
cula manuum ſuper manum dextram .

*Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam: vir au- 23
tem ſapiens vix tacite ridebit.* Ornamen- 24
tum aureum prudenti doctrina, & quaſi
brachiale in brachio dextro.* Pes fatui fa- 25
cilis in domum proximi: & homo peritus
confundetur a perſona potentis.* Stultus 26
a feneſtra reſpiciet in domum: vir autem
eruditus foris ſtabit.* Stultitia hominis au- 27
ſcultare per oſtium: & prudens grauabitur
contumelia.* Labia imprudentium ſtulta 28
narrabunt: verba autem prudentium ſtate-
ra ponderabuntur.* In ore fatuorum cor 29
illorum: & in corde ſapientium os illorum.
*Dum maledicit impius diabolum, male- 30
dicit ipſe animam ſuam.* Suſurro coinqui- 31
nabit animam ſuam, & in omnibus odie-
tur: & qui cum eo manſerit, odioſus erit:
tacitus & ſenſatus honorabitur.

Cap. XXII.

IN lapide luteo lapidatus eſt piger, & 1
omnes loquentur ſuper aſpernationem
illius.* De ſtercore boum lapidatus eſt pi- 2
ger: & omnis, qui tetigerit eum, excutiet
manus.* Confuſio patris eſt de filio indi- 3
ſciplinato: filia autem in deminoratione
fiet.* Filia prudens hereditas viro ſuo: nam 4
quæ confundit, in contumeliam fit geni-
toris.* Patrem & virum confundit audax, 5
& ab impijs non minorabitur: ab vtriſque
autem inhonorabitur.* Muſica in luctu im- 6
portuna narratio: flagella & doctrina in
omni tempore ſapientia.* Qui docet fa- 7
tuum, quaſi qui conglutinat teſtam.* Qui 8
narrat verbum non audienti, quaſi qui ex-
citat dormientem de graui ſomno.* Cum 9
dormiente loquitur qui enarrat ſtulto ſa-
pientiam: & in fine narrationis dicit: Quis
eſt hic?* Supra mortuū plora, defecit enim 10
lux eius: & ſupra fatuum plora, deficit enim
ſenſus.* Modicum plora ſupra mortuum, 11
quoniam requieuit.* Nequiſſimi enim ne- 12
quiſſima vita ſuper mortem fatui.* Lu- 13
ctus mortui ſeptem dies: fatui autem &
impij omnes dies vitæ illorum.* Cum ſtul- 14
to ne multum loquaris, & cum inſenſato
ne abieris.* Serua te ab illo, vt non mole- 15
ſtiam habeas, & non coinquinaberis pec-
16 cato illius.* Deflecte ab illo, & inuenies re-
quiem, & non acediaberis in ſtultitia illius.
17 *Super plumbum quid grauabitur? & quod
18 illi aliud nomen quàm fatuus? *Arenam,
& ſalem, & maſſam ferri facilius eſt ferre
quàm hominem imprudentem, & fatuum,
19 & impium.* Loramentum ligneum colli-
gatum in fundamento ædificij non diſſol-
uetur: ſic & cor confirmatum in cogita-
20 tione conſilij.* Cogitatus ſenſati in omni
21 tempore, metu non deprauabitur.* Sicut
pali in excelſis, & cæmenta ſine impenſa
poſita contra faciem venti non permane-
22 bunt:* ſic & cor timidum in cogitatione
ſtulti contra impetum timoris non reſiſtet.
23 *Sicut cor trepidum in cogitatione fatui,
omni tempore non metuet, ſic & qui in
24 præceptis Dei permanet ſemper.* Pungēs
oculum deducit lacrymas: & qui pungit
25 cor, profert ſenſum.* Mittens lapidem in
volatilia, deijciet illa: ſic & qui conuitia-
26 tur amico, diſſoluit amicitiam.* Ad amicū
etſi produxeris gladium, non deſperes: eſt
27 enim regreſſus. Ad amicum * ſi aperueris
os triſte, non timeas: eſt enim concorda-
tio: excepto conuitio, & improperio, &
ſuperbia, & myſterij reuelatione, & pla-
ga doloſa: in his omnibus effugiet ami-
28 cus.* Fidem poſſide cum amico in pauper-
29 tate illius, vt & in bonis illius læteris.* In
tempore tribulationis illius permane illi fi-
delis, vt & in hereditate illius coheres ſis.
30 *Ante ignem camini vapor, & fumus ignis
inaltatur: ſic & ante ſanguinem maledicta,
31 & contumeliæ, & minæ.* Amicum ſaluta-
re non confundar, a facie illius nō me ab-
ſcondam: & ſi mala mihi euenerint per il-
32 lum, ſuſtinebo.* Omnis qui audiet, cane-
33 bit ſe ab eo.* Quis dabit ori meo custo-
diam, & ſuper labia mea ſignaculum cer-
tum, vt non cadam ab ipſis, & lingua mea
perdat me?

Cap. XXIII.

1 DOMINE pater, & dominator vitæ meæ
2 ne derelinquas me in conſilio eorum:

nec ſinas me cadere in illis. *Quis ſuper- 2
ponet in cogitatu meo flagella,& in corde
meo doctrinam ſapientiæ, vt ignorationi-
bus eorum non parcant mihi, & non ap-
pareant delicta eorum,*& ne adincreſcant 3
ignorantiæ meæ, & multiplicentur delicta
mea,& peccata mea abundent,& incidam
in conſpectu aduerſariorum meorum, &
gaudeat ſuper me inimicus meus?*Domi- 4
ne pater,& Deus vitæ meæ,ne derelinquas
me in cogitatu illorum. *Extollentiam o- 5
culorum meorum ne dederis mihi,& om-
ne deſiderium auerte a me. *Aufer a me 6
ventris concupiſcentias,& concubitus cō-
cupiſcentiæ ne apprehendant me, & ani-
mæ irreuerenti & infrunitæ ne tradas me.
*Doctrinam oris audite filij: & qui cuſto- 7
dierit illam,non periet labijs,nec ſcandali-
zabitur in operibus nequiſſimis.* In vani- 8
tate ſua apprehenditur peccator,& ſuper-
bus & maledicus ſcandalizabitur in illis.
*Iurationi non aſſueſcat os tuum: multi 9
enim caſus in illa. *Nominatio vero Dei 10
non ſit aſſidua in ore tuo, & nominibus
Sanctorum non admiſcearis: quoniam non
eris immunis ab eis. *Sicut enim ſeruus 11
interrogatus aſſidue,a liuore nō minuitur:
ſic omnis iurans, & nominans, in toto a
peccato non purgabitur.* Vir multum iu- 12
rans implebitur iniquitate,& non diſcedet
a domo illius plaga.* Et ſi fruſtrauerit,de- 13
lictum illius ſuper ipſum erit:& ſi diſſimu-
lauerit,delinquit dupliciter:*& ſi in vacuū 14
iurauerit,nō iuſtificabitur:replebitur enim
retributione domus illius. *Eſt & alia lo- 15
quela contraria morti, non inueniatur in
hereditate Iacob. *Etenim a miſericordi- 16
bus omnia hæc auferentur, & in delictis
non volutabuntur.* Indiſciplinatæ loque- 17
læ non aſſueſcat os tuum: eſt enim in illa
verbum peccati. *Memento patris & ma- 18
tris tuæ,in medio enim magnatorum con-
ſiſtis:* ne forte obliuiſcatur te Deus in cō- 19
ſpectu illorum, & aſſiduitate tua infatua-
tus,improperium patiaris,& maluiſſes non
naſci, & diem natiuitatis tuæ maledicas.
*Homo aſſuetus in verbis improperij, in- 20

21 omnibus diebus ſuis non erudietur.*Duó
genera abundant in peccatis, & tertium
22 adducit iram,& perditionem.*Anima ca-
lida quaſi ignis ardens non extinguetur
23 donec aliquid glutiat:*& homo nequam
in ore carnis ſuæ non deſinet donec incen
24 dat ignem.*Homini fornicario omnis pa-
nis dulcis, non fatigabitur tranſgrediens
25 vſque ad finem.* Omnis homo qui tranſ-
greditur lectum ſuum,contemnens in ani-
26 mam ſuam,& dicens: Quis me videt?*te-
nebræ circumdant me, & parietes coope-
riunt me,& nemo circumſpicit me: quem
vereor? delictorum meorum non memo-
27 rabitur Altiſſimus.* Et non intelligit quo-
niam omnia videt oculus illius, quoniam
expellit a ſe timorem Dei huiuſmodi ho-
minis timor, & oculi hominum timentes il
28 lum:*& non cognouit quoniam oculi Do
mini multo plus lucidiores ſunt ſuper ſo-
lem, circumſpicientes omnes vias homi-
num,& profundum abyſſi, & hominum
corda intuentes in abſconditas partes.
29 *Domino enim Deo antequam crearetur,
omnia ſunt agnita: ſic & poſt perfectum
30 reſpicit omnia. *Hic in plateis ciuitatis
vindicabitur,& quaſi pullus equinus fuga-
bitur: & vbi non ſperauit,apprehendetur.
31 *Et erit dedecus omnibus,eo quòd non in-
32 tellexerit timorem Domini.*Sic & mulier
omnis relinquens virum ſuum, & ſtatuens
33 hereditatem ex alieno matrimonio: *pri-
mo enim in lege Altiſſimi incredibilis fuit:
ſecundo in virum ſuum deliquit: tertio in
adulterio fornicata eſt,& ex alio viro filios
34 ſtatuit ſibi.*Hæc in eccleſiam adducetur,
35 & in filios eius reſpicietur.*Non tradent
filij eius radices, & rami eius non dabunt
36 fructum.*derelinquet in maledictum me-
moriam eius, & dedecus illius non delebi-
37 tur.*Et agnoſcent qui derelicti ſunt,
quoniam nihil melius eſt quàm timor Dei:
& nihil dulcius,quàm reſpicere in manda-
38 tis Domini.*Gloria magna eſt ſequi Do-
minum; longitudo enim dierum aſſume-
tur ab eo.

CAP. XXIIII.

SAPIENTIA laudabit animam ſuam,& 1
in Deo honorabitur,& in medio popu
li ſui gloriabitur ,* & in eccleſijs Altiſſimi 2
aperiet os ſuum,& in conſpectu virtutis il-
lius gloriabitur,* & in medio populi ſui e- 3
xaltabitur,& in plenitudine ſancta admira-
bitur ,* & in multitudine electorum habe- 4
bit laudem, & inter benedictos benedice-
tur,dicens : * Ego ex ore Altiſſimi prodiui 5
primogenita ante omnem creaturam :* Ego 6
feci in cælis vt oriretur lumen indeficiens,
& ſicut nebula texi omnem terram :* Ego 7
in altiſſimis habitaui , & thronus meus in
columna nubis .* Gyrum cæli circuiui ſola, 8
& profundum abyſſi penetraui,in fluctibus
maris ambulaui ,* & in omni terra ſteti : & 9
in omni populo ,* & in omni gente prima- 10
tum habui :* & omnium excellentium & hu 11
milium corda virtute calcaui :& in his om
nibus requiem quæſiui,& in hereditate Do
mini morabor . * Tunc præcepit , & dixit 12
mihi Creator omnium : & qui creauit me ,
requieuit in tabernaculo meo,* & dixit mi- 13
hi : In Iacob inhabita,& in Iſrael heredita-
re,& in electis meis mitte radices.* Ab ini- 14
tio, & ante ſæcula creata ſum,& vſque ad
futurum ſæculum non deſinam,& in habi-
tatione ſancta coram ipſo miniſtraui. * Et 15
ſic in Sion firmata ſum, & in ciuitate ſan-
ctificata ſimiliter requieni, & in Ieruſalem
poteſtas mea .* Et radicaui in populo ho- 16
norificato,& in parte Dei mei hereditas il
lius, & in plenitudine ſanctorum detentio
mea .* Quaſi cedrus exaltata ſum in Liba- 17
no,& quaſi cypreſſus in mōte Sion :* quaſi 18
palma exaltata ſum in Cades,& quaſi plā-
tatio roſæ in Iericho :* Quaſi oliua ſpecioſa 19
in campis , & quaſi platanus exaltata ſum
iuxta aquam in plateis . * Sicut cinnamo- 20
mum,& balſamum aromatizans odorem
dedi : quaſi myrrha electa dedi ſuauitatem
odoris :* & quaſi ſtorax,& galbanus,& vn- 21
gula,& gutta,& quaſi Libanus non inciſus
vaporaui habitationem meam,& quaſi bal-
ſamum non miſtum odor meus . * Ego 22
quaſi terebinthus extendi ramos meos, &
23 rami mei honoris & gratiæ . * Ego quaſi
vitis fructificaui ſuauitatem odoris : & flo-
24 res mei fructus honoris & honeſtatis .* Ego
mater pulchræ dilectionis, & timoris, &
25 agnitionis, & ſanctæ ſpei . * In me gratia
omnis viæ & veritatis , in me omnis ſpes
26 vitæ & virtutis . * Tranſite ad me omnes
qui concupiſcitis me, & a generationibus
27 meis implemini : * Spiritus enim meus ſu-
per mel dulcis,& hereditas mea ſuper mel
28 & fauum : * Memoria mea in generationes
29 ſæculorum . * Qui edunt me , adhuc eſu-
30 rient : & qui bibunt me,adhuc ſitient.* Qui
audit me,non confundetur : & qui operan
31 tur in me,non peccabunt .* Qui elucidant
32 me,vitam æternam habebunt . * Hæc om-
nia liber vitæ,& teſtamentum Altiſſimi, &
33 agnitio veritatis .* Legem mandauit Moy-
ſes in præceptis iuſtitiarum,& hereditatem
34 domui Iacob,& Iſrael promiſſiones .* Po-
ſuit Dauid puero ſuo excitare regem ex ip
ſo fortiſſimum,& in throno honoris ſeden
35 tem in ſempiternum . * Qui implet quaſi
Phiſon ſapientiam , & ſicut Tigris in die-
36 bus nouorum . * Qui adimplet quaſi Eu-
phrates ſenſum : qui multiplicat quaſi Ior-
37 danis in tempore meſſis . * Qui mittit di-
ſciplinam ſicut lucem , & aſſiſtens quaſi
38 Gehon in die vindemiæ . * Qui perficit
primus ſcire ipſam, & infirmior non inue-
19 ſtigabit eam .* A mari enim abundauit co-
gitatio eius , & conſilium illius ab abyſſo
40 magna . * Ego ſapientia effudi flumina .
41 * Ego quaſi trames aquæ immenſæ de flu-
uio,ego quaſi fluuij Dioryx, & ſicut aquæ-
42 ductus exiui de paradiſo . * dixi : Rigabo
hortum meum plantationum,& inebriabo
43 prati mei fructum .* Et ecce factus eſt mi-
hi trames abundans,& fluuius meus appro
44 pinquauit ad mare :* quoniam doctrinam
qnaſi antelucanum illumino omnibus, &
45 enarrabo illam vſque ad longinqunm .* Pe-
netrabo omnes inferiores partes terræ , &
inſpiciam omnes dormientes, & illumina-
46 bo omnes ſperantes in Domino . * Adhuc
doctrinam quaſi prophetiam effundam, &

relinquam illam quærentibus ſapientiam ,
& non deſinam in progenies illorum vſ-
que in æuum ſanctum . *Videte quoniam 47
non ſoli mihi laboraui, ſed omnibus ex-
quirentibus veritatem .

Cap. xxv.

IN tribus placitum eſt ſpiritui meo,quæ 1
ſunt probata coram Deo,&hominibus:
*Concordia fratrum,&amor proximorum, 2
& vir & mulier bene ſibi conſentientes .
*Tres ſpecies odiuit anima mea,& aggra- 3
uor valde animæ illorum : *Pauperem ſu- 4
perbum : diuitem mendacem: ſenem fatuũ
&inſenſatum .*Quæ in iuuentute tua non 5
congregaſti,quomodo in ſenectute tua in-
uenies ?*Quàm ſpecioſum canitiei iudiciũ, 6
&preſbyteris cognoſcere conſiliũ! *Quàm 7
ſpecioſa veteranis ſapientia,& glorioſis in-
tellectus , & conſilium ! * Corona ſenum 8
multa peritia,& gloria illorum timor Dei .
*Nouem inſuſpicabilia cordis magnifica- 9
ui,& decimũ dicam in lingua hominibus:
*Homo,qui iucundatur in filijs,viuens & 10
videns ſubuerſionem inimicorum ſuorum.
*Beatus, qui habitat cum muliere ſenſata, 11
&qui lingua ſua non eſt lapſus,&qui non
ſeruiuit indignis ſe : * Beatus , qui inuenit 12
amicum verum,&qui enarrat iuſtitiam au-
ri audienti:*Quàm magnus,qui inuenit ſa- 13
pientiam & ſcientiam ! ſed non eſt ſuper
timentem Dominum .*timor Dei ſuper om 14
nia ſe ſuperpoſuit :* beatus homo, cui do- 15
natum eſt habere timorem Dei : qui tenet
illum,cui aſſimilabitur ? * Timor Dei ini- 16
tium dilectionis eius : fidei autem initium
agglutinandum eſt ei . *Omnis plaga tri- 17
ſtitia cordis eſt : & omnis malitia,nequitia
mulieris . *Et omnem plagam,& non pla- 18
gam videbit cordis :*& omnem nequitiã, 19
& non nequitiam mulieris : * & omnem 20
obductum , & non obductum odientium :
* & omnem vindictam , & non vindictam 21
inimicorum . *Non eſt caput nequius ſu- 22
per caput colubri : * & non eſt ira ſuper 23
iram mulieris . Commorari leoni & draco-
ni placebit , quàm habitare cum muliere
24 nequam . *Nequitia mulieris immutat fa-
ciem eius : & obcæcat vultum ſuum tam-
quam vrſus : & quaſi ſaccum oſtendit. In
25 medio proximorũ eius *ingemuit vir eius,
26 & audiens ſuſpirauit modicum . * Breuis
omnis malitia ſuper malitiã mulieris, ſors
27 peccatorũ cadat ſuper illam .*Sicut aſcen-
ſus arenoſus in pedibus veterani , ſic mu-
28 lier linguata homini quieto .* Ne reſpicias
in mulieris ſpeciem , & non concupiſcas
29 mulierem in ſpecie . *Mulieris ira,& irre-
30 uerentia , & confuſio magna . * Mulier ſi
primatum habeat , contraria eſt viro ſuo .
31 * Cor humile , & facies triſtis , & plaga
32 cordis, mulier nequam. *Manus debiles,
& genua diſſoluta, mulier quæ non beati-
33 ficat virum ſuum . *A muliere initium fa-
ctum eſt peccati , & per illam omnes mo-
34 rimur . *Non des aquæ tuæ exitum , nec
modicum : nec mulieri nequam veniam
35 prodeundi . *Si non ambulauerit ad ma-
num tuam, confundet te in conſpectu ini-
36 micorum . *A carnibus tuis abſcinde il-
lam , ne ſemper te abutatur .

Cap. xxvi.

1 MVlieris bonæ beatus vir: numerus
2 enim annorum illius duplex .* Mulier
fortis oblectat virum ſuum , & annos vitæ
3 illius in pace implebit. *Pars bona,mulier
bona , in parte timentium Deum dabitur
4 viro pro factis bonis :*diuitis autem,& pau
peris cor bonum,in omni tempore vultus
5 illorum hilaris .*A tribus timuit cor meũ,
6 &in quarto facies mea metuit:*Delaturam
7 ciuitatis ,& collectionem populi :* calum-
niam mendacem ſuper mortem,omnia gra
8 uia.*Dolor cordis & luctus,mulier zeloty-
9 pa:*In muliere zelotypa flagellum linguæ,
10 omnibus communicans . *Sicut boum iu-
gum,quod mouetur,ita & mulier nequam :
qui tenet illam,quaſi qui apprehendit ſcor
11 pionem.*Mulier ebrioſa ira magna : & cõ-
tumelia , & turpitudo illius non tegetur .
12 *Fornicatio mulieris in extollentia oculo-
13 rum,& in palpebris illius agnoſcetur . *In
filia non auertente ſe,firma cuſtodiam : ne
inuenta

inuenta occaſione vtatur ſe. * Ab omni 14
irreuerentia oculorum eius caue, & ne mi-
reris ſi te neglexerit.*ſicut viator ſitiens,ad 15
fontem os aperiet,& ab omni aqua proxi-
ma bibet, & contra omnem palum ſede-
bit,& contra omnem ſagittam aperiet pha-
retram donec deficiat. * Gratia mulieris 16
ſedulæ delectabit virum ſuum,& oſſa illius
impinguabit.*Diſciplina illius datum Dei 17
eſt:*Mulier ſenſata & tacita,non eſt immu- 18
tatio eruditæ animæ.*Gratia ſuper gratiam 19
mulier ſancta, & pudorata.*Omnis autem 20
ponderatio non eſt digna continentis ani-
mæ. * Sicut ſol oriens mundo in altiſſimis 21
Dei,ſic mulieris bonæ ſpecies in ornamen-
tum domus eius.*lucerna ſplendens ſuper 22
candelabrum ſanctum, & ſpecies faciei ſu-
per ætatem ſtabilem.*Columnæ aureæ ſu- 23
per baſes argenteas, & pedes firmi ſuper
plantas ſtabilis mulieris. * Fundamenta 24
æterna ſupra petram ſolidam, & mandata
Dei in corde mulieris ſanctæ. * In duobus 25
contriſtatum eſt cor meum,& in tertio ira-
cundia mihi aduenit: * Vir bellator defi- 26
ciens per inopiam: & vir ſenſatus contem
ptus: * & qui trãſgreditur a iuſtitia ad pec 27
catum, Deus parauit eum ad romphæam.
*Duæ ſpecies difficiles & periculoſæ mihi 28
apparuerunt, difficile exuitur negotians a
negligentia: & non iuſtificabitur caupo a
peccatis labiorum.

CAP. XXVII.

PROPTER inopiam multi deliquerunt: 1
& qui quærit locupletari, auertit ocu-
lum ſuum. * Sicut in medio compaginis 2
lapidum palus figitur, ſic & inter medium
venditionis & emptionis anguſtiabitur pec
catum. * Conteretur cum delinquente de- 3
lictum. * Si non in timore Domini tenue- 4
ris te inſtanter, cito ſubuertetur domus
tua. * Sicut in percuſſura cribri remanebit 5
puluis, ſic aporia hominis in cogitatu il-
lius. * Vaſa figuli probat fornax, & homi- 6
nes iuſtos tentatio tribulationis. * Sicut ru- 7
ſticatio de ligno oſtendit fructum illius, ſic
verbum ex cogitatu cordis hominis. * An- 8
te ſermonem non laudes virum: hæc enim
9 tentatio eſt hominum. * Si ſequaris iuſti-
tiam, apprehendes illam: & indues quaſi
poderem honoris, & inhabitabis cum ea,
& proteget te in ſempiternum, & in die
10 agnitionis inuenies firmamentum. * Vola-
tilia ad ſibi ſimilia conueniunt: & veritas
ad eos, qui operantur illam, reuertetur.
11 * Leo venationi inſidiatur ſemper: ſic pec
12 cata operantibus iniquitates. * Homo ſan-
ctus in ſapientia manet ſicut ſol: nam ſtul
13 tus ſicut luna mutatur. * In medio inſen-
ſatorum ſerua verbum tempori: in medio
14 autem cogitantium aſſiduus eſto. * Narra-
tio peccantium odioſa, & riſus illorum in
15 delicijs peccati. * Loquela multum iurans,
horripilationẽ capiti ſtatuet: & irreueren-
16 tia ipſius obturatio aurium. * Effuſio ſan-
guinis in rixa ſuperborum: & maledictio
17 illorum auditus grauis. * Qui denudat ar-
cana amici, fidem perdit, & non inueniet
18 amicum ad animum ſuum. * Dilige proxi-
19 mum, & coniungere fide cum illo. * Quòd
ſi denudaueris abſconſa illius, non perſe-
20 quéris poſt eum. * Sicut enim homo, qui
perdit amicum ſuum, ſic & qui perdit ami-
21 citiam proximi ſui. * Et ſicut qui dimittit
auem de manu ſua, ſic dereliquiſti proxi-
22 mum tuum, & non eum capies. * non illum
ſequaris, quoniam longe abeſt: effugit e-
nim quaſi caprea de laqueo: quoniam
23 vulnerata eſt anima eius. * vltra eum non
poteris colligare: & maledicti eſt concor-
24 datio: * denudare autem amici myſteria,
25 deſperatio eſt animæ infelicis. * Annuens
oculo fabricat iniqua, & nemo eum abij-
26 ciet: * in conſpectu oculorum tuorum cõ-
dulcabit os ſuum, & ſuper ſermones tuos
admirabitur: nouiſſime autem peruertet
os ſuum, & in verbis tuis dabit ſcandalum.
27 * Multa odiui, & non coæquaui ei, & Do-
28 minus odiet illum. * Qui in altum mittit
lapidem, ſuper caput eius cadet: & plaga
29 doloſa doloſi diuidet vulnera. * Et qui
foueam fodit, incidet in eam: & qui ſta-
tuit lapidem proximo, offendet in eo: &
qui laqueum alij ponit, peribit in illo.

*Facienti nequiſſimum conſilium, ſuper ip 30
ſum deuoluetur, & non agnoſcet vnde ad-
ueniat illi. *Illuſio, & improperium ſuper- 31
borum, & vindicta ſicut leo inſidiabitur
illi. *Laqueo peribunt qui oblectantur ca- 32
ſu iuſtorum: dolor autem conſumet illos
antequam moriantur. *Ira & furor, vtra- 33
que execrabilia ſunt, & vir peccator con-
tinens erit illorum.

Cap. XXVIII.

QVI vindicari vult, a Domino inue- 1
niet vindictam, & peccata illius ſer-
uans ſeruabit. *Relinque proximo tuo 2
nocenti te: & tunc deprecanti tibi pecca-
ta ſoluentur. *Homo homini reſeruat iram, 3
& a Deo quærit medelam? *In homi- 4
nem ſimilem ſibi non habet miſericordiã,
& de peccatis ſuis deprecatur? *Ipſe cum 5
caro ſit, reſeruat iram, & propitiationem
petit a Deo? quis exorabit pro delictis il-
lius? *Memento nouiſſimorum, & deſine 6
inimicari: *tabitudo enim & mors immi- 7
nent in mandatis eius. *Memorare timo- 8
rem Dei, & non iraſcaris proximo.
*Memorare teſtamentum Altiſſimi, & 9
deſpice ignorantiam proximi. *Abſti- 10
ne te a lite, & minues peccata: *homo 11
enim iracundus incendit litem, & vir pec-
cator turbabit amicos, & in medio pacem
habentium immittet inimicitiam. *Secun- 12
dum enim ligna ſiluæ ſic ignis exardeſcit:
& ſecundum virtutem hominis, ſic iracun-
dia illius erit, & ſecundum ſubſtantiam ſuã
exaltabit iram ſuam. *Certamen feſtina- 13
tum incendit ignem: & lis feſtinans ef-
fundit ſanguinem: & lingua teſtificans ad-
ducit mortem. *Si ſufflaueris in ſcintil- 14
lam, quaſi ignis exardebit: & ſi expueris
ſuper illam, extinguetur: vtraque ex ore
proficiſcuntur. *Suſurro & bilinguis ma- 15
ledictus: multos enim turbabit pacem ha-
bentes. *Lingua tertia multos commo- 16
uit, & diſperſit illos de gente in gentem.
*ciuitates muratas diuitum deſtruxit, & do- 17
mos magnatorum effodit. *Virtutes popu 18
lorum concidit, & gentes fortes diſſoluit.

19 *Lingua tertia mulieres viratas eiecit, &
20 priuauit illas laboribus ſuis. *qui reſpicit
illam, non habebit requiem, nec habebit
21 amicum, in quo requieſcat. *Flagelli pla-
ga liuorem facit: plaga autem linguæ cõ-
22 minuet oſſa. *Multi ceciderunt in ore gla-
dij, ſed non ſic quaſi qui interierunt per
23 linguam ſuam. *Beatus qui tectus eſt a
lingua nequam, qui in iracundiam illius
non tranſiuit, & qui non attraxit iugum il-
24 lius, & in vinculis eius non eſt ligatus: *iu-
gum enim illius, iugum ferreum eſt: & vin-
25 culum illius, vinculum æreum eſt. *Mors
illius, mors nequiſſima: & vtilis potius in-
26 fernus quàm illa. *Perſeuerantia illius non
permanebit, ſed obtinebit vias iniuſtorum:
& in flamma ſua non comburet iuſtos.
27 *Qui relinquunt Deum, incident in illam,
& exardebit in illis, & non extinguetur, &
immittetur in illos quaſi leo, & quaſi par-
28 dus lædet illos. *Sepi aures tuas ſpinis,
linguam nequam noli audire, & ori tuo fa-
29 cito oſtia, & ſeras. *Aurum tuum &
argentum tuum confla, & verbis tuis faci-
to ſtateram, & frenos ori tuo rectos:
30 *& attende ne forte labaris in lingua,
& cadas in conſpectu inimicorum inſi-
diantium tibi, & ſit caſus tuus inſana-
bilis in mortem.

Cap. XXIX.

1 QVI facit miſericordiam, fœneratur
proximo ſuo: & qui prævalet manu,
2 mandata ſeruat. *Fœnerare proximo tuo
in tempore neceſſitatis illius, & iterum red
3 de proximo in tempore ſuo. *Confirma
verbum, & fideliter age cum illo: & in om
ni tempore inuenies quod tibi neceſſarium
4 eſt. *Multi quaſi inuentionem æſtimaue-
runt fœnus, & præſtiterunt moleſtiam his,
5 qui ſe adiuuerunt. *Donec accipiant, oſcu-
lantur manus dantis, & in promiſſioni-
6 bus humiliant vocem ſuam: *& in tem-
pore redditionis poſtulabit tempus, & lo-
quetur verba tædij & murmurationum, &
7 tempus cauſabitur: *ſi autem potuerit red-
dere, aduerſabitur, ſolidi vix reddet dimi-
dium,

dium, & computabit illud quaſi inuentio-
nem :*ſin autem fraudabit illum pecunia 8
ſua, & poſſidebit illum inimicum gratis:
*& conuitia & maledicta reddet illi, & pro 9
honore & beneficio reddet illi contumeliã.
*Multi nõ cauſa nequitiæ nõ fœnerati ſunt, 10
ſed fraudari gratis timuerunt. * Verumta- 11
men ſuper humilem animo fortior eſto, &
pro eleemoſyna non trahas illum .*Pro- 12
pter mandatum aſſume pauperem: & pro-
pter inopiam eius ne dimittas eum vacuũ.
*Perde pecuniam propter fratrem & ami- 13
cum tuum: & non abſcondas illam ſub la-
pide in perditionem. * Pone theſaurum 14
tuum in præceptis Altiſſimi, & proderit tibi
magis quàm aurum.*Conclude eleemoſy- 15
nam in corde pauperis, & hæc pro te exo-
rabit ab omni malo. * Super ſcutum po- 16 17
tentis, & ſuper lanceam aduerſus inimicũ 18
tuum pugnabit.*Vir bonus fidem facit pro 19
proximo ſuo: & qui perdiderit confuſio-
nem, derelinquet ſibi.*Gratiam fideiuſſo- 20
ris ne obliuiſcaris: dedit enim pro te ani-
mam ſuam.*Repromiſſorem fugit pecca- 21
tor & immundus.*Bona repromiſſoris ſibi 22
aſcribit peccator: & ingratus ſenſu derelin
quet liberantem ſe.*Vir repromittit de pro- 23
ximo ſuo: & cum perdiderit reuerentiã, de-
relinquetur ab eo.*Repromiſſio nequiſſima 24
multos perdidit dirigentes, & commouit
illos quaſi fluctus maris. * Viros potentes 25
gyrans migrare fecit, & vagati ſunt in gen-
tibus alienis.*Peccator tranſgrediens man- 26
datum Domini, incidet in promiſſionem
nequam: & qui conatur multa agere, inci-
det in iudicium.*Recupera proximum ſe- 27
cundum virtutem tuam, & attende tibi ne
incidas.*Initium vitæ hominis aqua & pa- 28
nis, & veſtimentum, & domus protegens
turpitudinem .*Melior eſt victus pauperis 29
ſub tegmine aſſerum, quàm epulæ ſplendi-
dæ in peregre ſine domicilio.*Minimum 30
pro magno placeat tibi, & improperium
peregrinationis non audies.*Vita nequam 31
hoſpitandi de domo in domum: & vbi ho-
ſpitabitur, nõ fiducialiter aget, nec aperiet
os.*Hoſpitabitur, & paſcet, & potabit in- 32
33 gratos, & ad hæc amara audiet.*Tranſi
hoſpes, & orna menſam: & quæ in manu
34 habes, ciba ceteros.*Exi a facie honoris
amicorum meorum: neceſſitudine domus
35 meæ hoſpitio mihi factus eſt frater.*Gra-
uia hæc homini habenti ſenſum: Correptio
domus, & improperium fœneratoris.
36

CAP. XXX.

1 QVI diligit filium ſuum, aſſiduat illi
flagella, vt lætetur in nouiſſimo ſuo,
2 & non palpet proximorum oſtia.*Qui do-
cet filium ſuum, laudabitur in illo, & in
medio domeſticorum in illo gloriabitur.
3 *Qui docet filium ſuum, in zelum mittit
inimicum, & in medio amicorum gloria-
4 bitur in illo.*Mortuus eſt pater eius, &
quaſi non eſt mortuus: ſimilem enim reli-
5 quit ſibi poſt ſe.*In vita ſua vidit, & læta-
tus eſt in illo: in obitu ſuo non eſt contri-
ſtatus, nec confuſus eſt coram inimicis.
6 *Reliquit enim defenſorem domus contra
inimicos, & amicis reddentem gratiam.
7 *Pro animabus filiorum colligabit vulne-
ra ſua, & ſuper omnem vocem turbabun-
8 tur viſcera eius.* Equus indomitus euadit
durus, & filius remiſſus euadet præceps.
9 *Lacta filium, & pauentem te faciet: lude
10 cum eo, & contriſtabit te.*Non corrideas
illi: ne doleas, & in nouiſſimo obſtupeſcent
11 dentes tui.*Non des illi poteſtatem in iu-
uentute, & ne deſpicias cogitatus illius.
12 *Curua ceruicem eius in iuuentute, & tun-
de latera eius dum infans eſt, ne forte in-
duret, & non credat tibi, & erit tibi dolor
13 animæ.*Doce filium tuum, & operare in
illo, ne in turpitudinem illius offendas.
14 *Melior eſt pauper ſanus, & fortis viribus,
quàm diues imbecillis & flagellatus mali-
15 tia.*Salus animæ in ſanctitate iuſtitiæ me-
lior eſt omni auro & argento: & corpus va-
16 lidum quàm cenſus immenſus.*Non eſt
cenſus ſuper cenſum ſalutis corporis: & nõ
eſt oblectamentum ſuper cordis gaudium.
17 *Melior eſt mors quàm vita amara: & re-
quies æterna quàm languor perſeuerans.
18 *Bona abſcõdita in ore clauſo, quaſi appo-
ſitiones

ſitiones epularum circumpoſitæ ſepulchro.
*Quid proderit libatio idolo? nec enim 19
manducabit, nec odorabit:* ſic qui effuga- 20
tur a Domino, portans mercedes iniquita-
tis:* videns oculis, & ingemiſcens, ſicut ſpa- 21
do complectens virginē, & ſuſpirans.* Tri- 22
ſtitiam non des animæ tuæ, & non affligas
temetipſum in conſilio tuo.* Iucunditas 23
cordis hæc eſt vita hominis, & theſaurus
ſine defectione ſanctitatis:* & exultatio viri
eſt longæuitas.* Miſerere animæ tuæ placēs 24
Deo, & contine: congrega cor tuum in
ſanctitate eius, & triſtitiam longe repelle
a te.* Multos enim occidit triſtitia, & nō eſt 25
vtilitas in illa.* Zelus & iracundia minuunt 26
dies, & ante tempus ſenectam adducet co-
gitatus.* Splendidum cor, & bonum in epu- 27
lis eſt: epulæ enim illius diligenter fiunt.

CAP. XXXI.

VIGILIA honeſtatis tabefaciet carnes, 1
& cogitatus illius auferet ſomnum.
*Cogitatus præſcientiæ auertit ſenſum, & 2
infirmitas grauis ſobriam facit animam.
*Laborauit diues in congregatione ſubſtā- 3
tiæ, & in requie ſua replebitur bonis ſuis.
*Laborauit pauper in diminutione victus, 4
& in fine inops fit.* Qui aurum diligit, non 5
iuſtificabitur: & qui inſequitur conſum-
ptionem, replebitur ex ea.* Multi dati ſunt 6
in auri caſus, & facta eſt in ſpecie ipſius
perditio illorum.* Lignum offenſionis eſt 7
aurum ſacrificantium: væ illis, qui ſectan-
tur illud, & omnis imprudens deperiet in
illo.* Beatus diues, qui inuentus eſt ſine 8
macula: & qui poſt aurum non abijt, nec
ſperauit in pecunia, & theſauris.* Quis eſt 9
hic, & laudabimus eum? fecit enim mira-
bilia in vita ſua.* Qui probatus eſt in illo, 10
& perfectus eſt, erit illi gloria æterna: qui
potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus:
facere mala, & non fecit:* ideo ſtabilita 11
ſunt bona illius in Domino, & eleemoſy-
nas illius enarrabit omnis Eccleſia ſancto-
rum.* Supra menſam magnam ſediſti? non 12
aperias ſuper illam faucē tuam prior.* Non 13
dicas ſic: Multa ſunt, quæ ſuper illam ſunt:

14 *memento quoniam malus eſt oculus ne-
15 quam.* Nequius oculo quid creatum eſt?
ideo ab omni facie ſua lacrymabitur, cū vi-
16 derit,* ne extēdas manum tuā prior, & in-
17 uidia cōtaminatus erubeſcas.* Ne compri-
18 maris in conuiuio.* Intellige quæ ſunt pro-
19 ximi tui ex teipſo:* vtere quaſi homo frugi
his, quæ tibi apponuntur: ne, cum mandu-
20 cas multum, odio habearis.* Ceſſa prior
cauſa diſciplinæ: & noli nimius eſſe, ne for-
21 te offendas.* Et ſi in medio multorum ſe-
diſti, prior illis ne extendas manum tuam,
22 nec prior poſcas bibere.* Quàm ſufficiens
eſt homini erudito vinum exiguum, & in
dormiendo non laborabis ab illo, & non
23 ſenties dolorem.* Vigilia, cholera, & tor-
24 tura viro infrunito:* ſomnus ſanitatis in ho
mine parco. dormiet vſque mane, & ani-
25 ma illius cum ipſo delectabitur.* Et ſi coa-
ctus fueris in edendo multum, ſurge e me-
dio, euome: & refrigerabit te, & non ad-
26 duces corpori tuo infirmitatem.* Audi me
fili, & ne ſpernas me: & in nouiſſimo inue-
27 nies verba mea.* In omnibus operibus tuis
eſto velox, & omnis infirmitas non occur-
28 ret tibi.* Splendidum in panibus benedi-
cent labia multorum, & teſtimonium ve-
29 ritatis illius fidele.* Nequiſſimo in pane
murmurabit ciuitas, & teſtimonium nequi-
30 tiæ illius verum eſt.* Diligentes in vino noli
prouocare: multos enim exterminauit vi-
31 num.* Ignis probat ferrum durum: ſic vi-
num corda ſuperborū arguet in ebrietate
32 potatum.* Æqua vita hominibus vinum in
ſobrietate: ſi bibas illud moderate, eris ſo-
33 brius.* Quæ vita eſt ei, qui minuitur vino?
34 35 *Quid defraudat vitam? Mors.* Vinum in
iucunditatem creatum eſt, & non in ebrie-
36 tatem, ab initio.* Exultatio animæ & cordis
37 vinum moderate potatum.* Sanitas eſt
38 animæ & corpori ſobrius potus.* Vinum
multum potatum irritationem, & iram, &
39 ruinas multas facit.* Amaritudo animæ
40 vinum multum potatum.* Ebrietatis ani-
moſitas, imprudentis offenſio, minorans
41 virtutem, & faciens vulnera.* In conuiuio
vini non arguas proximum: & non deſpi-
cias eum

cias eum in iucunditate illius: *verba im- 42
properij non dicas illi: & non premas il-
lum in repetendo.

CAP. XXXII.

RECTOREM te poſuerunt? noli extol- 1
li: eſto in illis quaſi vnus ex ipſis. *Cu- 2
ram illorum habe, & ſic conſide, & omni
cura tua explicita recumbe: *vt læteris pro- 3
pter illos, & ornamentum gratiæ accipias
coronam, & dignationem conſequaris cor-
rogationis. *Loquere maior natu: decet 4
enim te *primum verbum diligenti ſcien- 5
tia, & non impedias muſicam. *Vbi audi- 6
tus non eſt, non effundas ſermonem, &
importune noli extolli in ſapientia tua.
*Gemmula carbunculi in ornamento auri, 7
& comparatio muſicorum in conuiuio vi-
ni. *Sicut in fabricatione auri ſignum eſt 8
ſmaragdi, ſic numerus muſicorum in iu-
cundo & moderato vino. *Audi tacens, 9
& pro reuerentia accedet tibi bona gratia:
*Adoleſcens loquere in tua cauſa vix. 10
*Si bis interrogatus fueris, habeat caput re- 11
ſponſum tuũ. *In multis eſto quaſi inſcius, 12
& audi tacens ſimul & quærens. *In me- 13
dio magnatorum nõ præſumas: & vbi ſunt
ſenes, non multum loquaris. *Ante gran- 14
dinem præibit coruſcatio: & ante verecun-
diam præibit gratia, & pro reuerentia ac-
cedet tibi bona gratia. *Et hora ſurgendi 15
non te trices: præcurre autem prior in do-
mum tuam, & illic auocare, & illic lude, *& 16
age conceptiones tuas, & non in delictis &
verbo ſuperbo. *Et ſuper his omnibus be- 17
nedicito Dominum, qui fecit te, & inebriã-
tem te ab omnibus bonis ſuis. *Qui timet 18
Dominum, excipiet doctrinam eius: & qui
vigilauerint ad illum, inueniẽt benedictio-
nem. *Qui quærit legem, replebitur ab ea: 19
& qui inſidioſe agit, ſcandalizabitur in ea.
*Qui timent Dominum, inuenient iudicium 20
iuſtum, & iuſtitias quaſi lumen accendent.
*Peccator homo vitabit correptionem, & 21
ſecundum voluntatem ſuam inueniet com-
parationem. *Vir conſilij non diſperdet in- 22
telligentiam, alienus & ſuperbus non per-
23 timeſcet timorem: *etiam poſtquam fecit
cum eo ſine conſilio, & ſuis inſectationi-
24 bus arguetur. *Fili ſine conſilio nihil fa-
25 cias, & poſt factum non pœnitebis. *In
via ruinæ non eas, & non offendes in lapi-
des: nec credas te viæ laborioſæ, ne ponas
26 animæ tuæ ſcandalum: *& a filijs tuis ca-
27 ue, & a domeſticis tuis attende. *In omni
opere tuo crede ex fide animæ tuæ: hoc eſt
28 enim conſeruatio mandatorum. *Qui cre-
dit Deo, attendit mandatis: & qui confi-
dit in illo, non minorabitur.

CAP. XXXIII.

1 TIMENTI Dominum non occurrent
mala, ſed in tentatione Deus illũ con-
2 ſeruabit, & liberabit a malis. *Sapiens non
odit mandata & iuſtitias, & non illidetur
3 quaſi in procella nauis. *Homo ſenſatus
4 credit legi Dei, & lex illi fidelis. *Qui in-
terrogationem manifeſtat, parabit verbum,
& ſic deprecatus exaudietur, & conſeruabit
5 diſciplinam, & tunc reſpondebit. *Præcor-
dia fatui quaſi rota carri: & quaſi axis ver-
6 ſatilis cogitatus illius. *Equus emiſſarius,
ſic & amicus ſubſannator, ſub omni ſupra-
7 ſedente hinnit. *Quare dies diem ſuperat,
& iterum lux lucem, & annus annum a ſo-
8 le? *A Domini ſcientia ſeparati ſunt, facto
9 ſole, & præceptum cuſtodiente. *Et im-
mutauit tempora, & dies feſtos ipſorum,
& in illis dies feſtos celebrauerunt ad ho-
10 ram. *Ex ipſis exaltauit & magnificauit
Deus, & ex ipſis poſuit in numerum die-
rum. Et omnes homines de ſolo, & ex ter-
11 ra, vnde creatus eſt Adam. *In multitudine
diſciplinæ Dominus ſeparauit eos, & immu
12 tauit vias eorum. *Ex ipſis benedixit, &
exaltauit: & ex ipſis ſanctificauit, & ad ſe
applicauit: & ex ipſis maledixit, & humilia-
uit, & conuertit illos a ſeparatione ipſo-
13 rum. *Quaſi lutum figuli in manu ipſius,
14 plaſmare illud & diſponere. *Omnes viæ
eius ſecundum diſpoſitionem eius: ſic ho-
mo in manu illius, qui ſe fecit, & reddet illi
15 ſecundum iudicium ſuum. *Contra ma-
lum bonum eſt, & contra mortem vita:
ſic &

ſic & contra virum iuſtum peccator. Et ſic
intuere in omnia opera Altiſſimi. Duo &
duo,& vnum contra vnum.*Et ego nouiſ- 16
ſimus euigilaui,& quaſi qui colligit acinos
poſt vindemiatores.* In benedictione Dei 17
& ipſe ſperaui: & quaſi qui vindemiat, re-
pleui torcular. * Reſpicite quoniam non 18
mihi ſoli laboraui, ſed omnibus exquiren-
tibus diſciplinam.*Audite me magnates,& 19
omnes populi,& rectores Eccleſiæ auribus
percipite.*Filio & mulieri, fratri & amico 20
non des poteſtatem ſuper te in vita tua:&
non dederis alij poſſeſſionem tuam: ne for-
te pœniteat te,& depreceris pro illis.*Dum 21
adhuc ſuperes & aſpiras, non immutabit
te omnis caro.*Melius eſt enim vt filij tui 22
te rogent, quàm te reſpicere in manus fi-
liorum tuorum.*In omnibus operibus tuis 23
præcellens eſto. *Ne dederis maculam in 24
gloria tua. In die conſummationis dierum
vitæ tuæ,& in tempore exitus tui diſtribue
hereditatem tuam. *Cibaria, & virga, & 25
onus aſino: panis, & diſciplina, & opus
ſeruo. * Operatur in diſciplina, & quærit 26
requieſcere: laxa manus illi, & quærit li-
bertatem. *Iugum & lorum curuant col- 27
lum durum,& ſeruum inclinant operatio-
nes aſſiduæ. *Seruo maleuolo tortura & 28
compedes, mitte illum in operationem,ne
vacet:*multam enim malitiam docuit otio- 29
ſitas. * In opera conſtitue eum: ſic enim 30
condecet illum. Quòd ſi non obaudierit,
curua illum compedibus, & non amplifi-
ces ſuper omnem carnem: verum ſine iu-
dicio nihil facias graue. *Si eſt tibi ſeruus 31
fidelis, ſit tibi quaſi anima tua: quaſi fra-
trem ſic eum tracta: quoniam in ſanguine
animæ comparaſti illum. *Si læſeris eum 32
iniuſte, in fugam conuertetur:* & ſi extol- 33
lens diſceſſerit: quem quæras, & in qua
via quæras illum, neſcis.

CAP. XXXIIII.

VANA ſpes,& mendacium viro inſen- 1
ſato: & ſomnia extollunt impruden-
tes. * Quaſi qui apprehendit vmbram, & 2
perſequitur ventum: ſic & qui attendit ad
3 viſa mendacia. *hoc ſecundum hoc viſio
ſomniorum: ante faciem hominis ſimilitu-
4 do hominis. * Ab immundo quid munda-
bitur? & a mendace quid verum dicetur?
5 *Diuinatio erroris, & auguria mendacia,&
6 ſomnia malefacientium, vanitas eſt. * Et ſi-
cut parturientis, cor tuum phantaſias pati-
tur. niſi ab Altiſſimo fuerit emiſſa viſitatio,
7 ne dederis in illis cor tuum: * multos enim
errare fecerunt ſomnia, & exciderunt ſpe-
8 rantes in illis.*Sine mendacio conſumma-
bitur verbum legis,& ſapientia in ore fide-
9 lis complanabitur.* Qui non eſt tentatus,
quid ſcit? Vir in multis expertus, cogita-
bit multa: & qui multa didicit, enarrabit
10 intellectum. * Qui non eſt expertus, pauca
recognoſcit: qui autem in multis factus eſt,
11 multiplicat malitiam. * Qui tentatus non
eſt, qualia ſcit? qui implanatus eſt, abun-
12 dabit nequitia.*Multa vidi errando,& plu-
13 rimas verborum conſuetudines. * Aliquo-
ties vſque ad mortem periclitatus ſum ho-
rum cauſa, & liberatus ſum gratia Dei.
14 * Spiritus timentium Deum quæritur, & in
15 reſpectu illius benedicetur. * Spes enim il-
lorum in ſaluantem illos, & oculi Dei in
16 diligentes ſe. * Qui timet Dominum nihil
trepidabit, & non pauebit: quoniam ipſe
17 eſt ſpes eius. *Timentis Dominum beata
18 eſt anima eius. * Ad quem reſpicit, & quis
19 eſt fortitudo eius?. * Oculi Domini ſuper
timentes eum, protector potentiæ, firma-
mentum virtutis, tegimen ardoris, & vm-
20 braculũ meridiani, *deprecatio offenſionis,
& adiutorium caſus, exaltans animam, &
illuminans oculos, dans ſanitatem, & vi-
21 tam & benedictionem. *Immolantis ex ini-
quo oblatio eſt maculata, & non ſunt be-
22 neplacitæ ſubſannationes iniuſtorum.*Do-
minus ſolus ſuſtinentibus ſe in via veritatis
23 & iuſtitiæ. * Dona iniquorum non probat
Altiſſimus, nec reſpicit in oblationes ini-
quorum: nec in multitudine ſacrificiorum
24 eorum propitiabitur peccatis. * Qui of-
fert ſacrificium ex ſubſtantia pauperum,
quaſi qui victimat filium in conſpectu pa-
25 tris ſui. * Panis egentium vita pauperum
eſt:

eſt : qui defraudat illum, homo ſanguinis
eſt.*Qui aufert in ſudore panem,quaſi qui 26
occidit proximum ſuum.*Qui effundit ſan 27
guinem, & qui fraudem facit mercenario,
fratres ſunt. *Vnus ædificans, & vnus de- 28
ſtruens: quid prodeſt illis niſi labor?*Vnus 29
orans,& vnus maledicens:cuius vocē exau-
diet Deus? *Qui baptizatur a mortuo, & 30
iterum tangit eum, quid proficit lauatio il-
lius?*ſic homo qui ieiunat in peccatis ſuis: 31
& iterum eadem faciens, quid proficit hu-
miliando ſe? orationē illius quis exaudiet?

Cap. XXXV.

QVI conſeruat legē,multiplicat obla- 1
tionem. *Sacrificium ſalutare eſt at- 2
tendere mandatis,& diſcedere ab omni ini-
quitate. * Et propitiationem litare ſacrifi- 3
cij ſuper iniuſtitias; & deprecatio pro pec-
catis,recedere ab iniuſtitia.*Retribuet gra- 4
tiam qui offert ſimilaginem: & qui facit mi-
ſericordiam,offert ſacrificium.*Beneplaci- 5
tum eſt Domino recedere ab iniquitate: &
deprecatio pro peccatis recedere ab iniu-
ſtitia.*Non apparebis ante conſpectū Do- 6
mini vacuus. * Hæc enim omnia propter 7
mandatum Dei fiunt.*Oblatio iuſti impin- 8
guat altare,& odor ſuauitatis eſt in conſpe-
ctu Altiſſimi. * Sacrificium iuſti acceptum 9
eſt,& memoriam eius non obliuiſcetur Do-
minus.*Bono animo gloriam redde Deo: 10
& non minuas primitias manuum tuarum.
*In omni dato hilarem fac vultum tuum, 11
& in exultatione ſanctifica decimas tuas.
* Da Altiſſimo ſecundum datum eius, & 12
in bono oculo ad inuentionem facito ma-
nuum tuarum: *quoniam Dominus retri- 13
buens eſt, & ſepties tantum reddet tibi.
*Noli offerre munera praua, non enim ſu- 14
ſcipiet illa. * Et noli inſpicere ſacrificium 15
iniuſtum, quoniam Dominus iudex eſt, &
non eſt apud illum gloria perſonæ. *Non 16
accipiet Dominus perſonam in pauperem,
& deprecationem læſi exaudiet. *Non de- 17
ſpiciet preces pupilli: nec viduam, ſi effun-
dat loquelam gemitus. * Nonne lacrymæ 18
viduæ ad maxillam deſcendunt, & excla-
19 matio eius ſuper deducentem eas? *A ma-
xilla enim aſcendunt vſque ad cælum, &
Dominus exauditor non delectabitur in il-
20 lis. * Qui adorat Deum in oblectatione,
ſuſcipietur, & deprecatio illius vſque ad
21 nubes propinquabit. *Oratio humiliantis
ſe, nubes penetrabit: & donec propinquet
non conſolabitur: & non diſcedet donec
22 Altiſſimus aſpiciat. *Et Dominus nō elon-
gabit, ſed iudicabit iuſtos, & faciet iudi-
cium: & Fortiſſimus non habebit in illis
patientiam, vt contribulet dorſum ipſorū:
23 *& Gentibus reddet vindictam donec tol-
lat plenitudinem ſuperborum: & ſceptra
24 iniquorum contribulet *donec reddat ho-
minibus ſecundum actus ſuos,& ſecundum
opera Adæ, & ſecundum præſumptionem
25 illius, *donec iudicet iudicium plebis ſuæ,
26 & oblectabit iuſtos miſericordia ſua. *Spe-
cioſa miſericordia Dei, in tempore tribu-
lationis, quaſi nubes pluuiæ in tempore
ſiccitatis.

Cap. XXXVI.

1 MISERERE noſtri Deus omnium, &
reſpice nos, & oſtende nobis lucem
2 miſerationum tuarum: * & immitte timo-
rem tuum ſuper Gentes,quæ non exquiſie-
runt te, vt cognoſcant quia non eſt Deus
3 niſi tu, & enarrent magnalia tua. *Alleua
manum tuam ſuper Gentes alienas, vt vi-
4 deant potentiam tuam. * Sicut enim in
conſpectu eorum ſanctificatus es in nobis,
ſic in conſpectu noſtro magnificaberis in
5 eis, *vt cognoſcant te, ſicut & nos cogno-
uimus quoniam non eſt Deus præter te Do
6 mine. *Innoua ſigna, & immuta mirabilia.
7 *Glorifica manum, & brachium dextrum.
8 9 *Excita furorem, & effunde iram. *Tolle
10 aduerſarium, & affige inimicum. * Fe-
ſtina tempus, & memento finis, vt enar-
11 rent mirabilia tua. * In ira flammæ deuo-
retur qui ſaluatur: & qui peſſimant plebem
12 tuam, inueniant perditionem. *Contere
caput principum inimicorum, dicentium:
13 Non eſt alius præter nos. *Congrega om-
nes tribus Iacob: vt cognoſcant quia non
eſt

eſt Deus niſi tu,& enarrent magnalia tua:
14 & hereditabis eos,ſicut ab initio.* Miſere-
re plebi tuæ, ſuper quam inuocatum eſt
nomen tuum: & Iſrael, quem coæquaſti
15 primogenito tuo.*Miſerere ciuitati ſancti-
ficationis tuæ Ieruſalem,ciuitati requiei tuæ.
16 * Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis,&
17 gloria tua populũ tuum.*Da teſtimonium
his,qui ab initio creaturæ tuæ ſunt,& ſuſci-
ta prædicationes, quas locuti ſunt in no-
18 mine tuo prophetæ priores.*Da mercedem
ſuſtinentibus te,vt prophetæ tui fideles in-
ueniantur: & exaudi orationes ſeruorum
19 tuorum * ſecundum benedictionem Aaron
de populo tuo,& dirige nos in viam iuſti-
tiæ,& ſciant omnes qui habitant terram,
quia tu es Deus conſpector ſæculorum.
20 *Omnem eſcam manducabit venter,& eſt
21 cibus cibo melior.*Fauces contingunt ci-
bum feræ, & cor ſenſatum verba menda-
22 cia.*Cor prauum dabit triſtitiam,& homo
23 peritus reſiſtet illi.*Omnem maſculum ex-
24 cipiet mulier: & eſt filia melior filia.*Spe-
cies mulieris exhilarat faciem viri ſui, &
ſuper omnem concupiſcentiam hominis
25 ſuperducit deſiderium.* Si eſt lingua cura-
tionis, eſt & mitigationis & miſericordiæ:
non eſt vir illius ſecũdum filios hominum.
26 *Qui poſſidet mulierem bonam, inchoat
poſſeſſionem: adiutorium ſecundum illum
27 eſt, & columna vt requies.*Vbi non eſt ſe-
pes,diripietur poſſeſſio: & vbi non eſt mu-
28 lier, ingemiſcit egens.* Quis credit ei, qui
non habet nidum,& deflectens vbicumque
obſcurauerit,quaſi ſuccinctus latro exiliens
de ciuitate in ciuitatem?

CAP. XXXVII.

1 OMNIS amicus dicet: Et ego amici-
tiam copulaui. ſed eſt amicus ſolo no-
mine amicus. Nonne triſtitia ineſt vſque
2 ad mortem? *Sodalis autem & amicus ad
3 inimicitiam conuertentur.*O præſumptio
nequiſſima, vnde creata es cooperire ari-
4 dam malitia, & doloſitate illius?* Sodalis
amico coniucundatur in oblectationibus,
& in tẽpore tribulationis aduerſarius erit.
5 *Sodalis amico condolet cauſa ventris,&
6 contra hoſtem accipiet ſcutum.*Non obli-
uiſcaris amici tui in animo tuo,& non im-
7 memor ſis illius in opibus tuis.* Noli con-
ſiliari cum eo,qui tibi inſidiatur,& a zelan-
8 tibus te abſconde conſilium.*Omnis con-
ſiliarius prodit conſilium,ſed eſt cõſiliarius
9 in ſemetipſo.*A conſiliario ſerua animam
tuam. prius ſcito quæ ſit illius neceſſitas:&
10 ipſe enim animo ſuo cogitabit: * ne forte
11 mittat ſudem in terram,& dicat tibi:*Bona
eſt via tua; & ſtet e contrario videre quid
12 tibi eueniat.*Cum viro irreligioſo tracta de
ſanctitate,& cum iniuſto de iuſtitia, & cum
muliere de ea, quæ æmulatur: cum timido
de bello, cum negotiatore de traiectione,
cum emptore de venditione, cum viro li-
13 uido de gratijs agendis,*cum impio de pie-
tate,cum inhoneſto de honeſtate,cum ope-
14 rario agrario de omni opere,* cum opera-
rio annuali de conſummatione anni, cum
ſeruo pigro de mulra operatione: non at-
15 tendas his in omni conſilio.*Sed cum viro
ſancto aſſiduus eſto, quemcumque cogno-
16 ueris obſeruantem timorem Dei,*cuius ani-
ma eſt ſecundum animam tuam: & qui,
cum titubaueris in renebris,condolebit ti-
17 bi.*Cor boni conſilij ſtatue tecum: non eſt
18 enim tibi aliud pluris illo.*Anima viri ſan-
cti enunciat aliquando vera, quàm ſeptem
circumſpectores ſedentes in excelſo ad ſpe-
19 culandum.* Et in his omnibus deprecare
Altiſſimum vt dirigat in veritate viam tuam.
20 *Ante omnia opera verbum verax præce-
dat te,& ante omnem actum conſilium ſta-
21 bile.* Verbum nequam immutabit cor: ex
quo partes quattuor oriuntur, bonum &
malum, vita & mors: & dominatrix illo-
rum eſt aſſidua lingua. Eſt vir aſtutus mul-
torum eruditor, & animæ ſuæ inutilis eſt.
22 * Vir peritus multos erudiuit, & animæ
23 ſuæ ſuauis eſt. * Qui ſophiſtice loquitur,
odibilis eſt: in omni re defraudabitur.
24 * non eſt illi data a Domino gratia: omni
25 enim ſapientia defraudatus eſt. * Eſt ſa-
piens animæ ſuæ ſapiens: & fructus ſen-
26 ſus illius laudabilis.* Vir ſapiens plebem

ſuam

ſuam erudit, & fructus ſenſus illius fideles
ſunt. *Vir ſapiens implebitur benedictio- 27
nibus, & videntes illum laudabunt. *Vita 28
viri in numero dierum: dies autem Iſrael
innumerabiles ſunt. *Sapiens in populo 29
hereditabit honorem, & nomen illius erit
viuens in æternum. *Fili in vita tua tenta 30
animam tuam: & ſi fuerit nequam, nõ des
illi poteſtatem: *non enim omnia omnibus 31
expediunt, & non omni animæ omne ge-
nus placet. *Noli auidus eſſe in omni epu 32
latione, & non te effundas ſuper omnem
eſcã: *in multis enim eſcis erit infirmitas, 33
& auiditas appropinquabit vſque ad cho-
leram. *Propter crapulam multi obierunt: 34
qui autem abſtinens eſt, adijciet vitam.

CAP. XXXVIII.

HONORA medicum propter neceſſita- 1
tem: etenim illum creauit Altiſſimus.
*A Deo eſt enim omnis medela, & a rege 2
accipiet donationem. *Diſciplina medici 3
exaltabit caput illius, & in conſpectu ma-
gnatorum collaudabitur. *Altiſſimus crea- 4
uit de terra medicamenta, & vir prudens
non abhorrebit illa. *Nonne a lignio indul 5
cata eſt aqua amara? *Ad agnitionem ho 6
minum virtus illorum, & dedit hominibus
ſcientiam Altiſſimus, honorari in mirabili-
bus ſuis. *In his curans mitigabit dolorem, 7
& vnguentarius faciet pigmenta ſuauita-
tis, & vnctiones conficiet ſanitatis, & non 8
conſummabuntur opera eius. *Pax enim
Dei ſuper faciem terræ. *Fili in tua infir- 9
mitate ne deſpicias te ipſum, ſed ora Do-
minum, & ipſe curabit te. *Auerte a deli- 10
cto, & dirige manus, & ab omni delicto
munda cor tuum. *Da ſuauitatem & me- 11
moriam ſimilaginis, & impingua oblatio-
nem, & da locum medico: *etenim illum 12
Dominus creauit: & nõ diſcedat a te, quia
opera eius ſunt neceſſaria. *Eſt enim tem- 13
pus quando in manus illorũ incurras: *ipſi 14
vero Dominum deprecabuntur, vt dirigat
requiem eorum, & ſanitatem, propter con-
uerſationem illorum. *Qui delinquit in 15
conſpectu eius, qui fecit eum, incidet in

16 manus medici. *Fili in mortuum produc
lacrymas, & quaſi dira paſſus incipe plora-
re, & ſecundum iudicium contege corpus
illius, & non deſpicias ſepulturam illius.
17 *Propter delaturam autem amarè fer lu-
ctum illius vno die, & conſolare propter
18 triſtitiam, *& fac luctum ſecundum meri-
tum eius vno die, vel duobus propter de-
19 tractionem. *A triſtitia enim feſtinat mors,
& cooperit virtutem, & triſtitia cordis fle-
20 ctit ceruicem. *In abductione permanet
triſtitia: & ſubſtantia inopis ſecundum cor
21 eius. *Ne dederis in triſtitia cor tuum, ſed
repelle eam a te: & memento nouiſſimo-
22 rum, *noli obliuiſci: neque enim eſt con-
uerſio, & huic nihil proderis, & te ipſum
23 peſſimabis. *Memor eſto iudicij mei: ſic
enim erit & tuum: mihi heri, & tibi hodie.
24 *In requie mortui requieſcere fac memo-
riam eius, & conſolare illum in exitu ſpiri-
25 tus ſui. *Sapientia ſcribæ in tempore va-
cuitatis: & qui minoratur actu, ſapientiam
26 percipiet: qua ſapientia replebitur *qui te-
net aratrum, & qui gloriatur in iaculo, ſti-
mulo boues agitat, & conuerſatur in ope-
ribus eorum, & enarratio eius in filijs tau-
27 rorum. *Cor ſuum dabit ad verſandos ſul-
28 cos, & vigilia eius in ſagina vaccarum. *Sic
omnis faber & architectus, qui noctem
tamquam diem tranſigit, qui ſculpit ſigna-
cula ſculptilia, & aſſiduitas eius variat pi-
cturam: cor ſuum dabit in ſimilitudinem
29 picturæ, & vigilia ſua perficiet opus. *Sic
faber ferrarius ſedens iuxta incudem, &
conſiderans opus ferri: Vapor ignis vret
carnes eius, & in calore fornacis concer-
30 tatur: *Vox mallei innouat aurem eius, &
31 contra ſimilitudinẽ vaſis oculus eius: *Cor
ſuum dabit in conſummationem operum,
32 & vigilia ſua ornabit in perfectionem. *Sic
figulus ſedens ad opus ſuum, conuertens
pedibus ſuis rotam, qui in ſolicitudine po-
ſitus eſt ſemper propter opus ſuum, & in
33 numero eſt omnis operatio eius: *In bra-
chio ſuo formabit lutum, & ante pedes
14 ſuos curuabit virtutem ſuam: *Cor ſuum
dabit vt conſummet linitionem, & vigilia

ſua mundabit fornacem . * Omnes hi in 35
manibus ſuis ſperauerunt, & vnuſquiſque
in arte ſua ſapiens eſt . * ſine his omnibus 16
non ædificatur ciuitas . * Et non inhabita- 17
bunt, nec inambulabunt, & in eccleſiam
non tranſilient . *Super ſellam iudicis non 18
ſedebunt,& teſtamentum iudicij non intel
ligent,neque palam facient diſciplinam &
iudicium,& in parabolis non inuenientur:
*ſed creaturam æui confirmabunt,& depre 19
catio illorum in operatione artis, accom-
modantes animam ſuam, & conquirentes
in lege Altiſſimi .

CAP. XXXIX.

SApientiam omnium antiquorum 1
exquiret ſapiens, & in prophetis vaca-
bit . *Narrationem virorum nominatorum 2
conſeruabit,& in verſutias parabolarum ſi-
mul introibit . *Occulta prouerbiorum ex- 3
quiret,& in abſconditis parabolarum con-
uerſabitur . * In medio magnatorum mini- 4
ſtrabit,& in conſpectu præſidis apparebit .
*In terram alienigenarum gentiũ pertran- 5
ſiet: bona enim & mala in hominibus ten-
tabit . *Cor ſuum tradet ad vigilandum di- 6
luculo ad Dominum, qui fecit illum, & in
conſpectu Altiſſimi deprecabitur. *Aperiet 7
os ſuum in oratione,& pro delictis ſuis de-
precabitur. * Si enim Dominus magnus vo 8
luerit, ſpiritu intelligentiæ replebit illum :
* & ipſe tamquam imbres mittet eloqnia 9
ſapientiæ ſuæ, & in oratione confitebitur
Domino : * & ipſe diriget conſilium eius,& 10
diſciplinam,& in abſconditis ſuis conſilia-
bitur. * Ipſe palam faciet diſciplinam do- 11
ctrinæ ſuæ, & in lege teſtamenti Domini
gloriabitur . * Collaudabunt multi ſapien- 12
tiam eius,& vſque in ſæculum non delebi-
tur. *Non recedet memoria eius,& nomen 13
eius requiretur a generatione in generatio-
nem. *Sapientiam eius enarrabunt gentes, 14
& laudem eius enunciabit eccleſia. *Si per- 15
manſerit, nomẽ derelinquet plus quàm mil
le : & ſi requieuerit, prodent illi . *Adhuc 16
conſiliabor, vt enarrem : vt furore enim re-
pletus ſum . * In voce dicit : Obaudite me 17
diuini fructus, & quaſi roſa plantata ſuper
18 riuos aquarum fructificate. *Quaſi Libanus
19 odorem ſuauitatis habete . * Florete flores,
quaſi lilium,& date odorem,& frondete in
gratiam,& collaudate canticum,& benedi-
20 cite Dominum in operibus ſuis. *Date no-
mini eius magnificentiam, & confitemini
illi in voce labiorum veſtrorum,& in can-
ticis labiorum, & citharis, & ſic dicetis in
21 cõfeſſione : *Opera Domini vniuerſa bona
22 valde. *In verbo eius ſtetit aqua ſicut con-
geries: & in ſermone oris illius ſicut exce-
23 ptoria aquarum : *quoniam in præcepto ip
ſius placor fit,& non eſt minoratio in ſalu-
24 te ipſius . *Opera omnis carnis coram illo,
& non eſt quidquam abſconditum ab ocu
25 lis eius . *A ſæculo vſque in ſæculum reſpi-
cit, & nihil eſt mirabile in conſpectu eius.
26 *Non eſt dicere: Quid eſt hoc, aut quid eſt
iſtud? omnia enim in tempore ſuo quæren
27 tur: *Benedictio illius quaſi fluuius inunda-
28 uit . *quomodo cataclyſmus aridã inebria-
uit, ſic ira ipſius gentes, quæ non exquiſie-
29 runt eum, hereditabit : *Quomodo conuer-
tit aquas in ſiccitatem, & ſiccata eſt terra:
& viæ illius vijs illorũ directæ ſunt: ſic pec
30 catoribus offenſiones in ira eius . *Bona bo
nis creata ſunt ab initio, ſic nequiſſimis bo-
31 na & mala . *Initium neceſſariæ rei vitæ ho
minum, aqua, ignis,& ferrum, ſal, lac,& pa-
nis ſimilagineus, & mel, & botrus vuæ, &
32 oleum,& veſtimentum . * Hæc omnia ſan-
ctis in bona, ſic & impijs & peccatoribus
33 in mala conuertentur . * Sunt ſpiritus, qui
ad vindictam creati ſunt, & in furore ſuo
34 confirmauerunt tormenta ſua: *in tempore
conſummationis effundent virtutem : &
furorem eius, qui fecit illos, placabunt .
35 * Ignis, grando, fames,& mors, omnia hæc
36 ad vindictam creata ſunt : *beſtiarum den-
tes,& ſcorpij,& ſerpentes,& romphæa vin
37 dicans in exterminium impios . * In man-
datis eius epulabuntur, & ſuper terram in
neceſſitatem præparabuntur,& in tempo-
38 ribus ſuis non præterient verbum . * Pro-
pterea ab initio confirmatus ſum, & con-
ſiliatus ſum, & cogitaui, & ſcripta dimiſi.

Omnia

39 *Omnia opera Domini bona,& omne opus
hora ſua ſubminiſtrabit.* Non eſt dicere: 40
Hoc illo nequius eſt: omnia enim in tem-
pore ſuo comprobabuntur. * Et nunc in 41
omni corde & ore collaudate, & benedi-
cite nomen Domini.

Cap. XL.

Occvpatio magna creata eſt omni- 1
bus hominibus,& iugum graue ſuper
filios Adam, a die exitus de ventre matris
eorum,vſque in diem ſepulturæ,in matrem
omnium.*Cogitationes eorum,& timores 2
cordis,adinuentio expectationis, & dies fi-
nitionis:* a reſidente ſuper ſedem glorio- 3
ſam,vſque ad humiliatum in terra & cine-
re:*ab eo,qui vtitur hyacintho, & portat 4
coronam,vſque ad eum, qui operitur lino
crudo: Furor,zelus,tumultus,fluctuatio, &
timor mortis,iracundia perſeuerans,& cō-
tentio,* & in tempore refectionis in cubi- 5
li ſomnus noctis immutat ſcientiam eius.
*Modicum tamquam nihil in requie,& ab 6
eo in ſomnis, quaſi in die reſpectus.*Con- 7
turbatus eſt in viſu cordis ſui,tamquā qui
euaſerit in die belli. In tempore ſalutis ſuæ
exurrexit,& admirans ad nullum timorem:
*cum omni carne, ab homine vſque ad pe 8
cus,& ſuper peccatores ſeptuplū.*Ad hæc 9
mors, ſanguis,contentio, & romphæa, op-
preſſiones,fames, & contritio, & flagella:
*ſuper iniquos creata ſunt hæc omnia,& 10
propter illos factus eſt cataclyſmus.*Om- 11
nia,quæ de terra ſunt,in terram conuerten
tur, & omnes aquæ in mare reuertentur.
*Omne munus,& iniquitas delebitur, & fi- 12
des in ſæculum ſtabit.*Subſtantiæ iniuſto- 13
rum ſicut fluuius ſiccabuntur,& ſicut toni-
truum magnum in pluuia perſonabunt.
*In aperiendo manus ſuas lætabitur: ſic 14
præuaricatores in conſummatione tabe-
ſcent.* Nepotes impiorum non multipli- 15
cabunt ramos, & radices immundæ ſuper
cacumen petræ ſonant. * Super omnem 16
aquam viriditas, & ad oram fluminis ante
omne fœnum euelletur. *Gratia ſicut pa- 17
radiſus in benedictionibus,& miſericordia
18 in ſæculum permanet.* Vita ſibi ſufficien-
tis operarij condulcabitur, & in ea inue-
19 nies theſaurum.* Filij,& ædificatio ciuita-
tis confirmabit nomen,& ſuper hæc mulier
20 immaculata computabitur.*Vinum & mu-
ſica lætificant cor: & ſuper vtraque dile-
21 ctio ſapientiæ. *Tibiæ, & pſalterium ſua-
uem faciunt melodiam, & ſuper vtraque
22 lingua ſuauis. *Gratiam,& ſpeciem deſi-
derabit oculus tuus, & ſuper hæc virides
23 ſationes. *Amicus,& ſodalis in tempore
conuenientes,& ſuper vtroſque mulier cū
24 viro. *Fratres in adiutorium in tempore
tribulationis, & ſuper eos miſericordia li-
25 berabit.*Aurum & argentum eſt conſtitu-
tio pedum: & ſuper vtrumque conſilium
26 beneplacitum.*Facultates & virtutes exal-
27 tant cor,& ſuper hæc timor Domini.*Non
eſt in timore Domini minoratio,& non eſt
28 in eo inquirere adiutorium.* Timor Do-
mini ſicut paradiſus benedictionis, & ſu-
per omnem gloriam operuerunt illum.
29 *Fili in tempore vitæ tuæ ne indigeas: me-
30 lius eſt enim mori,quàm indigere.*Vir re-
ſpiciens in menſam alienam, non eſt vita
eius in cogitatione victus. alit enim ani-
31 mam ſuam cibis alienis.* Vir autem diſci-
32 plinatus,& eruditus cuſtodiet ſe. *In ore
imprudentis condulcabitur inopia, & in
ventre eius ignis ardebit.

Cap. XLI.

1 O Mors quàm amara eſt memoria tua
homini pacem habenti in ſubſtantijs
2 ſuis:*viro quieto,& cuius viæ directæ ſunt
in omnibus, & adhuc valenti accipere ci-
3 bum! *O mors,bonum eſt iudicium tuum
homini indigenti,& qui minoratur viribus,
4 *defecto ætate,& cui de omnibus cura eſt,
5 & incredibili, qui perdit patiētiam! *Noli
metuere iudicium mortis. Memento quæ
ante te fuerunt, & quæ ſuperuentura ſunt
tibi: hoc iudicium a Domino omni carni:
6 *& quid ſuperueniet tibi in beneplacito Al-
tiſſimi? ſiue decem, ſiue centum, ſiue mille
7 anni. *Non eſt enim in inferno accuſatio
8 vitæ.* Filij abominationum fiunt filij pec-

 catorum,

catorum,& qui conuerſantur ſecus domos
impiorum. *Filiorum peccatorum periet 9
hereditas,& cum ſemine illorum aſſiduitas
opprobrij. *De patre impio quæruntur fi- 10
lij, quoniam propter illum ſunt in oppro-
brio. *Væ vobis viri impij,qui dereliquiſtis 11
legem Domini Altiſſimi. *Et ſi nati fueri- 12
tis,in maledictione naſcemini: & ſi mor-
tui fueritis,in maledictione erit pars veſtra.
*Omnia,quæ de terra ſunt,in terram con- 13
uertentur: ſic impij a maledicto in perdi-
tionem. *Luctus hominum in corpore ip- 14
ſorum,nomen autem impiorum delebitur.
*Curam habe de bono nomine: hoc enim 15
magis permanebit tibi,quàm mille theſau-
ri pretioſi & magni. *Bonæ vitæ numerus 16
dierum: bonum autem nomen permane-
bit in æuum. *Diſciplinam in pace con- 17
ſeruate filij. ſapientia enim abſcondita,&
theſaurus inuiſus,quæ vtilitas in vtriſque?
*Melior eſt homo,qui abſcondit ſtultitiam 18
ſuam, quàm homo, qui abſcondit ſapien-
tiam ſuam. *Verumtamen reueremini in 19
his,quæ procedunt de ore meo. *Non eſt 20
enim bonum omnem reuerentiam obſer-
uare: & non omnia omnibus bene pla-
cent in fide. *Erubeſcite a patre & a matre 21
de fornicatione: & a præſidente & a po-
tente de mendacio: *a principe & a iudi- 22
ce de delicto: a ſynagoga & plebe de ini-
quitate: *a ſocio & amico de iniuſtitia: & 23
de loco,in quo habitas, *de furto,de verita- 24
te Dei, & teſtamento: de diſcubitu in pa-
nibus, & ab obfuſcatione dati & accepti:
*a ſalutantibus de ſilentio: a reſpectu mu- 25
lieris fornicariæ: & ab auerſione vultus co-
gnati. *Ne auertas faciem a proximo tuo, 26
& ab auferendo partem & non reſtituendo.
*Ne reſpicias mulierem alieni viri, & ne 27
ſcruteris ancillam eius, neque ſteteris ad
lectum eius. *Ab amicis de ſermonibus im 28
properij: & cum dederis,ne improperes.

CAP. XLII.

NON duplices ſermonẽ auditus,de re- 1
uelatione ſermonis abſconditi,& eris
vere ſine confuſione, & inuenies gratiam
in conſpectu omnium hominum: ne pro
his omnibus confundaris, & ne accipias
2 perſonam vt delinquas. *De lege Altiſſi-
mi, & teſtamento, & de iudicio iuſtifica-
3 re impium, *de verbo ſociorum & viato-
rum, & de datione hereditatis amicorum,
4 *de æqualitate ſtateræ & ponderum,de ac-
5 quiſitione multorum & paucorum, *de cor-
ruptione emptionis & negotiatorum, &
de multa diſciplina filiorum, & ſeruo peſ-
6 ſimo latus ſanguinare. *Super mulierem
7 nequam bonum eſt ſignum. *Vbi manus
multæ ſunt, claude, & quodcumque tra-
des,numera,& appende: datum vero, &
8 acceptum omne deſcribe. *De diſciplina
inſenſati & fatui, & de ſenioribus, qui iu-
dicantur ab adoleſcentibus: & eris erudi-
tus in omnibus,& probabilis in conſpectu
9 omnium viuorum. *Filia patris abſcondi-
ta eſt vigilia,& ſolicitudo eius auferet ſom-
num, ne forte in adoleſcentia ſua adulta
efficiatur, & cum viro commorata odibilis
10 fiat: *nequando polluatur in virginitate
ſua,& in paternis ſuis grauida inueniatur:
ne forte cum viro commorata trãſgredia-
11 tur,aut certe ſterilis efficiatur. *Super fi-
liam luxurioſam confirma cuſtodiam: ne-
quãdo faciat te in opprobrium venire ini-
micis,a detractione in ciuitate,& obiectio-
ne plebis, & confundat te in multitudine
12 populi. *Omni homini noli intendere in
ſpecie: & in medio mulierum noli com-
13 morari: *de veſtimentis enim procedit ti-
14 nea, & a muliere iniquitas viri. *Melior
eſt enim iniquitas viri, quàm mulier bene-
faciens, & mulier confundens in oppro-
15 brium. *Memor ero igitur operum Do-
mini, & quæ vidi annunciabo. In ſer-
16 monibus Domini opera eius. *Sol illumi-
nans per omnia reſpexit,& gloria Domini
17 plenum eſt opus eius. *Nonne Dominus
fecit ſanctos enarrare omnia mirabilia ſua,
quæ confirmauit Dominus omnipotens ſta
18 biliri in gloria ſua? *Abyſſum, & cor ho-
minum inueſtigauit: & in aſtutia eorum
19 excogitauit. *Cognouit enim Dominus
omnem ſcientiam, & inſpexit in ſignum
æui,

æui, annuncians quæ præterierunt, & quæ
ſuperuentura ſunt, reuelans veſtigia occul-
torum.* Non præterit illum omnis cogita- 20
tus, & non abſcondit ſe ab eo vllus ſermo.
*Magnalia ſapientiæ ſuæ decorauit: qui eſt 21
ante ſæculum & vſque in ſæculum, neque
adiectum eſt,* neque minuitur, & non eget 22
alicuius conſilio.*Quàm deſiderabilia om- 23
nia opera eius, & tamquam ſcintilla, quæ
eſt conſiderare! *Omnia hæc viuunt, & 24
manent in ſæculum, & in omni neceſſitate
omnia obaudiunt ei. * Omnia duplicia, 25
vnum contra vnum, & non fecit quidquam
deeſſe. *Vniuſcuiuſque confirmauit bona. 26
Et quis ſatiabitur videns gloriam eius?

CAP. XLIII.

ALTITVDINIS firmamentum pul- 1
chritudo eius eſt, ſpecies cæli in viſio-
ne gloriæ. * Sol in aſpectu annuncians in 2
exitu, vas admirabile opus excelſi.* In me- 3
ridiano exurit terram, & in conſpectu ar-
doris eius quis poterit ſuſtinere? Fornacē
cuſtodiens in operibus ardoris:*tripliciter 4
ſol exurēs montes, radios igneos exufflans,
& refulgens radijs ſuis obcæcat oculos.
*Magnus Dominus qui fecit illum, & in 5
ſermonibus eius feſtinauit iter. * Et luna 6
in omnibus in tempore ſuo, oſtenſio tem-
poris, & ſignum æui.* A luna ſignum diei 7
feſti, luminare quod minuitur in conſum-
matione.* Menſis ſecundum nomen eius 8
eſt, creſcēs mirabiliter in conſummatione.
*Vas caſtrorum in excelſis, in firmamen- 9
to cæli reſplendens glorioſe.* Species cæ- 10
li gloria ſtellarum, mundum illuminans
in excelſis Dominus.* In verbis ſancti ſta- 11
bunt ad iudicium, & non deficient in vi-
gilijs ſuis. *Vide arcum, & benedic eum, 12
qui fecit illum: valde ſpecioſus eſt in ſplen-
dore ſuo. * Gyrauit cælum in circuitu 13
gloriæ ſuæ, manus Excelſi aperuerunt il-
lum. * Imperio ſuo accelerauit niuem, & 14
accelerat coruſcationes emittere iudicij ſui.
*Propterea aperti ſunt theſauri, & euola- 15
uerunt nebulæ ſicut aues.* In magnitudi- 16
ne ſua poſuit nubes, & confracti ſunt lapi-

17 des grandinis.* In conſpectu eius commo-
uebuntur montes, & in voluntate eius aſpi-
18 rabit notus. * Vox tonitrui eius verberabit
terram, tempeſtas aquilonis, & congregatio
19 ſpiritus:* & ſicut auis deponens ad ſeden-
dum, aſpergit niuem, & ſicut locuſta demer-
20 gens deſcenſus eius.* Pulchritudinem can-
doris eius admirabitur oculus, & ſuper im-
21 brem eius expaueſcet cor.* Gelu ſicut ſa-
lem effundet ſuper terram: & dum gela-
22 uerit, fiet tamquam cacumina tribuli.* Fri-
gidus ventus aquilo flauit, & gelauit cry-
ſtallus ab aqua, ſuper omnem congrega-
tionem aquarum requieſcet, & ſicut lorica
23 induet ſe aquis.* Et deuorabit montes, &
exuret deſertum, & extinguet viride, ſicut
24 igne. * Medicina omnium in feſtinatione
nebulæ: & ros obuians ab ardore venienti
25 humilem efficiet eum.* In ſermone eius ſi-
luit vētus, & cogitatione ſua placauit abyſ-
ſum, & plantauit in illa Dominus inſulas.
26 *Qui nauigant mare, enarrēt pericula eius:
& audientes auribus noſtris admirabimur.
27 * Illic præclara opera, & mirabilia: varia
beſtiarum genera, & omnium pecorum,
28 & creatura belluarum. * Propter ipſum
confirmatus eſt itineris finis, & in ſermone
29 eius compoſita ſunt omnia. *Multa dice-
mus, & deficiemus in verbis; conſummatio
autem ſermonum, ipſe eſt in omnibus.
30 * Gloriantes ad quid valebimus? ipſe enim
31 omnipotens ſuper omnia opera ſua.* Ter-
ribilis Dominus, & magnus vehementer,
32 & mirabilis potentia ipſius.* Glorificantes
Dominum quantumcumque potueritis, ſu-
perualebit enim adhuc, & admirabilis ma-
33 gnificentia eius.* Benedicentes Dominum,
exaltate illum quantum poteſtis: maior
34 enim eſt omni laude. * Exaltantes eum
replemini virtute. ne laboretis: non enim
35 comprehendetis. * Quis videbit eum, &
enarrabit? & quis magnificabit eum ſicut
36 eſt ab initio? * Multa abſcondita ſunt ma-
iora his: pauca enim vidimus operum eius.
37 *Omnia autem Dominus fecit, & pie agen-
tibus dedit ſapientiam.

Cap. xliiii.

LAVDEMVS viros glorioſos, & paren- 1
tes noſtros in generatione ſua.* Mul- 2
tam gloriam fecit Dominus magnificentia
ſua a ſæculo.* Dominantes in poteſtatibus 3
ſuis, homines magni virtute, & prudentia
ſua præditi, nunciantes in prophetis digni-
tatem prophetarum,* & imperantes in præ- 4
ſenti populo, & virtute prudentiæ populis
ſanctiſſima verba.* In peritia ſua requiren- 5
tes modos muſicos, & narrantes carmina
ſcripturarum.* Homines diuites in virtu- 6
te, pulchritudinis ſtudium habentes: paci-
ficantes in domibus ſuis. * Omnes iſti in 7
generationibus gentis ſuæ gloriam adepti
ſunt, & in diebus ſuis habentur in laudi-
bus.* Qui de illis nati ſunt, reliquerunt no- 8
men narrandi laudes eorum:* & ſunt quo- 9
rum non eſt memoria: perierunt quaſi qui
non fuerint: & nati ſunt, quaſi non nati,
& filij ipſorum cum ipſis.* Sed illi viri mi- 10
ſericordiæ ſunt, quorum pietates nõ defue-
runt:* cum ſemine eorum permanent bo- 11
na,* hereditas ſancta nepotes eorum, & in 12
teſtamentis ſtetit ſemen eorum: * & filij 13
eorum propter illos vſque in æternum ma-
nent: ſemen eorum & gloria eorum non
derelinquetur.* Corpora ipſorum in pace 14
ſepulta ſunt, & nomen eorum viuit in ge-
nerationem & generationem.* Sapientiam 15
ipſorum narrent populi, & laudem eorum
nunciet eccleſia.* Henoch placuit Deo, & 16
tranſlatus eſt in paradiſum, vt det gentibus
pœnitentiam.* Noe inuentus eſt perfectus, 17
iuſtus, & in tempore iracundiæ factus eſt
reconciliatio.* Ideo dimiſſum eſt reliquum 18
terræ, cum factum eſt diluuium. * Teſta- 19
menta ſæculi poſita ſunt apud illum, ne de-
leri poſſit diluuio omnis caro.* Abraham 20
magnus pater multitudinis gentium, &
non eſt inuentus ſimilis illi in gloria: qui
conſeruauit legem Excelſi, & fuit in teſta-
mento cum illo.* In carne eius ſtare fecit 21
teſtamentum, & in tentatione inuentus eſt
fidelis.* Ideo iureiurando dedit illi gloriam 22
in gente ſua, creſcere illum quaſi terræ cu-
23 mulum,* & vt ſtellas exaltare ſemen eius,
& hereditare illos a mari vſque ad mare,
24 & a flumine vſque ad terminos terræ.* Et
in Iſaac eodem modo fecit propter Abra-
25 ham patrem eius.* Benedictionem omnium
Gentium dedit illi Dominus, & teſtamen-
26 tum cõfirmauit ſuper caput Iacob.* Agno-
uit eum in benedictionibus ſuis, & dedit il-
li hereditatem, & diuiſit illi partem in tri-
27 bubus duodecim.* Et conſeruauit illi ho-
mines miſericordiæ, inuenientes gratiam
in oculis omnis carnis.

Cap. xlv.

1 DILECTVS Deo, & hominibus Moy-
ſes: cuius memoria in benedictione
2 eſt.* Similem illum fecit in gloria ſancto-
rum, & magnificauit eum in timore inimi-
corum, & in verbis ſuis monſtra placauit.
3 * Glorificauit illum in conſpectu regum, &
iuſſit illi coram populo ſuo, & oſtendit illi
4 gloriam ſuam. * In fide & lenitate ipſius
ſanctum fecit illum, & elegit eum ex omni
5 carne.* Audiuit enim eum, & vocem ip-
6 ſius, & induxit illum in nubem.* Et dedit
illi coram præcepta, & legem vitæ & diſci-
plinæ, docere Iacob teſtamentum ſuum, &
7 iudicia ſua Iſrael.* Excelſum fecit Aaron
fratrem eius, & ſimilem ſibi de tribu Leui:
8 * ſtatuit ei teſtamentum æternum, & dedit
illi ſacerdotium gentis: & beatificauit il-
9 lum in gloria,* & circumcinxit eum zona
gloriæ, & induit eum ſtolam gloriæ, & co-
10 ronauit eum in vaſis virtutis.* Circumpe-
des, & femoralia, & humerale poſuit ei, &
cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis
11 in gyro,* dare ſonitum in inceſſu ſuo, au-
ditum facere ſonitum in templo in memo-
12 riam filijs gentis ſuæ. * Stolam ſanctam,
auro, & hyacintho, & purpura, opus texti-
le, viri ſapientis, iudicio & veritate præ-
13 diti:* torto cocco opus artificis, gemmis
pretioſis figuratis in ligatura auri, & ope-
re lapidarij ſculptis in memoriam ſecun-
14 dum numerum tribuum Iſrael.* Corona
aurea ſuper mitram eius expreſſa ſigno ſan-
ctitatis, & gloria honoris: opus virtutis,

& deſideria oculorum ornata. * Sic pul- 15
chra ante ipſum non fuerunt talia vſque
ad originem. * Non eſt indutus illa alie- 16
nigena aliquis,ſed tantum filij ipſius ſoli,
& nepotes eius per omne tempus.*Sacri- 17
ficia ipſius conſumpta ſunt igne quotidie.
*Compleuit Moyſes manus eius, & vnxit 18
illum oleo ſancto. * Factum eſt illi in te- 19
ſtamentum æternum, & ſemini eius ſicut
dies cæli, fungi ſacerdotio, & habere lau-
dem, & glorificare populum ſuum in no-
mine eius. * Ipſum elegit ab omni viuen- 20
te, offerre ſacrificium Deo, incenſum, &
bonum odorem, in memoriam placare
pro populo ſuo:* & dedit illi in præceptis 21
ſuis poteſtatem,in teſtamentis iudiciorum,
docere Iacob teſtimonia,& in lege ſua lu-
cem dare Iſrael. * Quia contra illum ſte- 22
terunt alieni, & propter inuidiam circum-
dederunt illum homines in deſerto, qui
erant cum Dathan & Abiron, & congre-
gatio Core in iracundia. *Vidit Dominus 23
Deus, & non placuit illi, & conſumpti
ſunt in impetu iracundiæ.*Fecit illis mon- 24
ſtra, & conſumpſit illos in flamma ignis.
*Et addidit Aaron gloriam, & dedit illi 25
hereditatem,& primitias frugum terræ di-
uiſit illi. * Panem ipſis in primis parauit 26
in ſatietatem: nam & ſacrificia Domini
edent, quæ dedit illi,& ſemini eius. *Ce- 27
terum in terra gentes non hereditabit,&
pars non eſt illi in gente: ipſe eſt enim
pars eius, & hereditas. *Phinees filius E- 28
leazari tertius in gloria eſt, imitando eum
in timore Domini:*& ſtare in reuerentia 29
gentis: in bonitate & alacritate animæ
ſuæ placuit Deo pro Iſrael. * Ideo ſta- 30
tuit illi teſtamentum pacis, principem
ſanctorum & gentis ſuæ, vt ſit illi &
ſemini eius ſacerdotij dignitas in æter-
num. * Et teſtamentum Dauid regi filio 31
Ieſſæ de tribu Iuda, hereditas ipſi & ſe-
mini eius, vt daret ſapientiam in cor no-
ſtrum iudicare gentem ſuam in iuſti-
tia, ne abolerentur bona ipſorum, &
gloriam ipſorum in gentem eorum æ-
ternam fecit.

CAP. XLVI.

1 FORTIS in bello Ieſus naue ſucceſſor
Moyſi in prophetis, qui fuit magnus
2 ſecundum nomen ſuum,*maximus in ſa-
lutem electorum Dei,expugnare inſurgen-
tes hoſtes, vt conſequeretur hereditatem
3 Iſrael. *Quam gloriam adeptus eſt in tol-
lendo manus ſuas,& iactando contra ciui-
4 tates romphæas? * Quis ante illum ſic re-
ſtitit? Nam hoſtes ipſe Dominus perdu-
5 xit: *An non in iracundia eius impeditus
eſt ſol, & vna dies facta eſt quaſi duo?
6 *Inuocauit Altiſſimum potentem in oppu-
gnando inimicos vndique,& audiuit illum
magnus & ſanctus Deus in ſaxis grandi-
7 nis virtutis valde fortis. *Impetum fecit
contra gentem hoſtilem, & in deſcenſu
8 perdidit contrarios,* vt cognoſcāt Gentes
potentiam eius,quia contra Deum pugna-
re non eſt facile. Et ſecutus eſt a tergo po
9 tentis:* & in diebus Moyſi miſericordiam
fecit ipſe, & Caleb filius Iephone, ſtare*
contra hoſtem, & prohibere gentem a pec
10 catis,& perfringere murmur malitiæ.* Et
ipſi duo conſtituti, a periculo liberati ſunt
a numero ſexcentorum millium peditum,
inducere illos in hereditatem, in terram,
11 quæ manat lac & mel.* Et dedit Dominus
ipſi Caleb fortitudinem, & vſque in ſene-
ctutem permanſit illi virtus, vt aſcenderet
in excelſum terræ locum, & ſemen ipſius
12 obtinuit hereditatem:*vt viderent omnes
filij Iſrael quia bonum eſt obſequi ſancto
13 Deo.* Et iudices ſinguli ſuo nomine,quo-
rum non eſt corruptū cor: qui non auerſi
14 ſunt a Domino,*vt ſit memoria illorum in
benedictione, & oſſa eorum pullulent de
15 loco ſuo,*& nomen eorum permaneat in
æternum,permanens ad filios illorum,ſan-
16 ctorum virorum gloria.*Dilectus a Domi-
no Deo ſuo Samuel propheta Domini, re-
nouauit imperium, & vnxit principes in
17 gente ſua.* In lege Domini congregatio-
nem iudicauit,& vidit Deus Iacob,& in fi-
18 de ſua probatus eſt propheta. *Et cogni-
tus eſt in verbis ſuis fidelis,quia vidit Deū
lucis:

lucis:*& inuocauit Dominum omnipoten 19
tem, in oppugnando hoſtes circumſtantes
vndique in oblatione agni inuiolati. * Et 20
intonuit de cælo Dominus, & in ſonitu
magno auditam fecit vocem ſuam,*& cõ- 21
triuit principes Tyriorum,& omnes duces
Philiſthijm:*& ante tempus finis vitæ ſuæ 22
& ſæculi, teſtimonium præbuit in conſpe-
ctu Domini, & Chriſti, pecunias & vſque
ad calceamenta ab omni carne non acce-
pit,& non accuſauit illum homo.*Et poſt 23
hoc dormiuit,& notum fecit regi,& oſten-
dit illi finem vitæ ſuæ,& exaltauit vocem
ſuam de terra in prophetia delere impie-
tatem gentis.

CAP. XLVII.

POST hæc ſurrexit Nathan propheta 1
in diebus Dauid.*Et quaſi adeps ſepa- 2
ratus a carne,ſic Dauid a filijs Iſrael.*Cum 3
leonibus luſit quaſi cum agnis: & in vrſis
ſimiliter fecit ſicut in agnis ouium in iu-
uentute ſua. * Numquid non occidit gi- 4
gantem,& abſtulit opprobrium de gente?
*In tollendo manum, ſaxo fundæ deiecit 5
exultationem Goliæ:*nam inuocauit Do- 6
minum omnipotentem,& dedit in dextera
eius tollere hominem fortem in bello,&
exaltare cornu gentis ſuæ. *Sic in decem 7
millibus glorificauit eum,& laudauit eum
in benedictionibus Domini in offerendo
illi coronam gloriæ:*contriuit enim inimi- 8
cos vndique,& extirpauit Philiſthijm con-
trarios vſque in hodiernum diem: contri-
uit cornu ipſorum vſque in æternum. *In 9
omni opere dedit confeſſionem Sancto,&
Excelſo in verbo gloriæ.* De omni corde 10
ſuo laudauit Dominum,& dilexit Deum,
qui fecit illum: & dedit illi contra inimi-
cos potentiam:*& ſtare fecit cantores cõ- 11
tra altare, & in ſono eorum dulces fecit
modos. *Et dedit in celebrationibus de- 12
cus,& ornauit tempora vſque ad conſum-
mationem vitæ, vt laudarent nomen ſan-
ctum Domini, & amplificarent mane Dei
ſanctitatem. * Dominus purgauit pecca- 13
ta ipſius, & exaltauit in æternum cornu
eius: & dedit illi teſtamentum regni, &
14 ſedem gloriæ in Iſrael. * Poſt ipſum ſur-
rexit filius ſenſatus,& propter illum deie-
15 cit omnem potentiam inimicorum. *Sa-
lomon imperauit in diebus pacis, cui ſub-
iecit Deus omnes hoſtes, vt conderet do-
mum in nomine ſuo, & pararet ſanctita-
tem in ſempiternum: quemadmodum eru-
16 ditus es in iuuentute tua,*& impletus es,
quaſi flumen, ſapientia, & terram retexit
17 anima tua. *Et repleſti in comparationi-
bus ænigmata: ad inſulas longe diuulga-
tum eſt nomen tuum,& dilectus es in pa-
18 ce tua. * In cantilenis, & prouerbijs, &
comparationibus,& interpretationibus mi-
19 ratæ ſunt terræ,*& in nomine Domini Dei,
20 cui eſt cognomen,Deus Iſrael.*Collegiſti
quaſi aurichalcum aurum, & vt plumbum
21 compleſti argentum,*& inclinaſti femora
tua mulieribus: poteſtatem habuiſti in cor
22 pore tuo,*dediſti maculam in gloria tua,
& prophanaſti ſemen tuum inducere ira-
cundiam ad liberos tuos,& incitari ſtulti-
23 tiam tuam,* vt faceres imperium biparti-
tum,& ex Ephraim imperare imperium du
24 rum. * Deus autem non derelinquet mi-
ſericordiam ſuam,& non corrumpet, nec
delebit opera ſua, neque perdet a ſtirpe
nepotes electi ſui: & ſemen eius, qui dili-
25 git Dominum,non corrumpet.*Dedit au-
tem reliquum Iacob, & Dauid de ipſa ſtir-
26 pe.* Et finem habuit Salomon cum patri-
27 bus ſuis. * Et dereliquit poſt ſe de ſemine
28 ſuo,gentis ſtultitiam,*& imminutum a pru
dentia,Roboam,qui auertit gentem conſi-
29 lio ſuo:*& Ieroboam filium Nabat,qui pec
care fecit Iſrael,& dedit viam peccandi E-
phraim,& plurima redundauerunt pecca-
30 ta ipſorum. * Valde auerterunt illos a ter-
31 ra ſua. * Et quæſiuit omnes nequitias vſ-
que dum perueniret ad illos defenſio, &
ab omnibus peccatis liberauit eos.

CAP. XLVIII.

1 ET ſurrexit Elias propheta,quaſi ignis,
& verbum ipſius quaſi facula ardebat.
2 * Qui induxit in illos famem,& irritantes
illum

illum inuidia ſua pauci facti ſunt. non enim
3 poterant ſuſtinere præcepta Domini.* Ver-
bo Domini continuit cælum, & deiecit de
4 cælo ignem ter.* ſic amplificatus eſt Elias
in mirabilibus ſuis. Et quis poteſt ſimiliter
5 ſic gloriari tibi? * Qui ſuſtuliſti mortuum
ab inferis de ſorte mortis in verbo Domini
6 Dei. * Qui deieciſti reges ad perniciem, &
confregiſti facile potentiam ipſorum, &
7 glorioſos de lecto ſuo. * Qui audis in Sina
iudicium, & in Horeb iudicia defenſionis.
8 * Qui vngis reges ad pœnitentiam, & pro-
9 phetas facis ſucceſſores poſt te.* Qui rece-
ptus es in turbine ignis, in curru equorum
10 igneorum.* Qui ſcriptus es in iudicijs tem-
porum lenire iracundiam Domini: conci-
liare cor patris ad filium, & reſtituere tri-
11 bus Iacob.* Beati ſunt, qui te viderunt, & in
12 amicitia tua decorati ſunt. * nam nos vitã
viuimus tantum, poſt mortem autem non
13 erit tale nomen noſtrum. * Elias quidem
in turbine tectus eſt, & in Eliſeo comple-
tus eſt ſpiritus eius: in diebus ſuis non per-
timuit principem, & potentia nemo vicit
14 illum.* nec ſuperauit illum verbum aliquod
15 & mortuum prophetauit corpus eius. * In
vita ſua fecit monſtra, & in morte mirabi-
16 lia operatus eſt.* In omnibus iſtis non pœ-
nituit populus, & non receſſerunt a pecca-
tis ſuis vſque dum eiecti ſunt de terra ſua,
17 & diſperſi ſunt in omnem terram: * & reli-
cta eſt gens perpauca, & princeps in domo
18 Dauid. * Quidam ipſorum fecerunt quod
placeret Deo: alij autem multa commiſe-
19 runt peccata.* Ezechias muniuit ciuitatem
ſuam, & induxit in medium ipſius aquam,
& fodit ferro rupem, & ædificauit ad aquã
20 puteum. * In diebus ipſius aſcendit Sena-
cherib, & miſit Rabſacen, & ſuſtulit ma-
num ſuam contra illos, & extulit manum
ſuam in Sion, & ſuperbus factus eſt poten-
21 tia ſua. * Tunc mota ſunt corda, & ma-
nus ipſorum: & doluerunt quaſi parturien-
22 tes mulieres. * Et inuocauerunt Dominum
miſericordem, & expandentes manus ſuas,
extulerunt ad cælum: & ſanctus Dominus
23 Deus audiuit cito vocem ipſorum. * Non
eſt commemoratus peccatorum illorum,
neque dedit illos inimicis ſuis, ſed purga-
uit eos in manu Iſaiæ ſancti prophetæ.
24 * Deiecit caſtra Aſſyriorum, & contriuit il-
25 los Angelus Domini.* nam fecit Ezechias
quod placuit Deo, & fortiter iuit in via Da-
uid patris ſui, quam mandauit illi Iſaias
propheta magnus, & fidelis in conſpectu
26 Dei. * In diebus ipſius retro redijt Sol, &
27 addidit regi vitam. * Spiritu magno vidit
vltima, & conſolatus eſt lugentes in Sion.
28 Vſque in ſempiternum * oſtendit futura &
abſcondita antequam euenirent.

CAP. XLIX.

1 MEMORIA Ioſiæ in compoſitionem
2 odoris facta opus pigmentarij. * In
omni ore quaſi mel indulcabitur eius me-
3 moria, & vt muſica in conuiuio vini.* Ipſe
eſt directus diuinitus in pœnitentiam gen-
4 tis, & tulit abominationes impietatis. * Et
gubernauit ad Dominum cor ipſius, & in
diebus peccatorum corroborauit pietatem.
5 * Præter Dauid, & Ezechiam, & Ioſiam, om-
6 nes peccatum commiſerunt: * nam reliquе-
runt legem Altiſſimi reges Iuda, & con-
7 tempſerunt timorem Dei.* Dederunt enim
regnum ſuum alijs, & gloriam ſuam alie-
8 nigenæ genti. * Incenderunt electam ſan-
ctitatis ciuitatem, & deſertas fecerunt vias
9 ipſius in manu Ieremiæ.* Nam male tracta-
uerunt illum, qui a ventre matris conſecra-
tus eſt propheta, euertere, & eruere, & per-
10 dere, & iterum ædificare, & renouare.* Eze-
chiel qui vidit conſpectum gloriæ, quam
11 oſtendit illi in curru Cherubim.* Nam cõ-
memoratus eſt inimicorum in imbre, bene-
facere illis, qui oſtenderunt rectas vias.
12 * Et duodecim prophetarum oſſa pullulent
de loco ſuo: nam corroborauerunt Iacob,
13 & redemerunt ſe in fide virtutis.* Quomo-
do amplificemus Zorobabel? nam & ipſe
14 quaſi ſignum in dextera manu, * ſic & Ie-
ſum filium Ioſedec? qui in diebus ſuis ædi-
ficauerunt domum, & exaltauerunt tem-
plum ſanctum Domino, paratum in glo-
15 riam ſempiternam. * Et Nehemias in me-
moria

moria multi tẽporis, qui erexit nobis muros
euerſos,& ſtare fecit portas & ſeras,qui ere-
xit domos noſtras.*Nemo natus eſt in ter- 16
ra qualis Henoch: nam & ipſe receptus eſt
a terra.*Neque vt Ioſeph,qui natus eſt ho- 17
mo,princeps fratrum,firmamentum gentis,
rector fratrum, ſtabilimentum populi:* & 18
oſſa ipſius viſitatã ſunt,& poſt mortem pro-
phetauerunt.* Seth, & Sem apud homines 19
gloriam adepti ſunt: & ſuper omnem ani-
mam in origine Adam.

Cap. L.

SIMON Oniæ filius, ſacerdos magnus, 1
qui in vita ſua ſuffulſit domum, & in
diebus ſuis corroborauit templum.*Tem- 2
pli etiam altitudo ab ipſo fundata eſt, du-
plex ædificatio & excelſi parietes templi.
*In diebus ipſius emanauerũt putei aqua- 3
rum,& quaſi mare adimpleti ſunt ſupra mo
dum.*Qui curauit gentem ſuam,& libera- 4
uit eam a perditione.*Qui præualuit am- 5
plificare ciuitatem,qui adeptus eſt gloriam
in conuerſatione gentis: & ingreſſum do-
mus,& atrij amplificauit.*Quaſi ſtella ma- 6
tutina in medio nebulæ,& quaſi luna plena
in diebus ſuis lucet.*Et quaſi Sol refulgens, 7
ſic ille effulſit in templo Dei.*Quaſi arcus 8
refulgens inter nebulas gloriæ,& quaſi flos
roſarum in diebus vernis,& quaſi lilia quæ
ſunt in tranſitu aquæ, & quaſi thus redo-
lens in diebns æſtatis. *Quaſi ignis efful- 9
gens, & thus ardens in igne. *Quaſi vas 10
auri ſolidum,ornatum omni lapide pretio-
ſo.*Quaſi oliua pullulans, & cypreſſus in 11
altitudinem ſe extollens,in accipiendo ip-
ſum ſtolam gloriæ, & veſtiri eum in con-
ſummationem virtutis.*In aſcenſu altaris 12
ſancti, gloriam dedit ſanctitatis amictum.
*In accipiendo autem partes de manu ſa- 13
cerdotum,& ipſe ſtans iuxta aram. Et cir-
ca illum corona fratrum: quaſi plantatio
cedri in monte Libano,*ſic circa illum ſte- 14
terunt quaſi rami palmæ, & omnes filij
Aaron in gloria ſua.*Oblatio autem Do- 15
mini in manibus ipſorum,coram omni ſy-
nagoga Iſrael:& conſummatione fungens
in ara,amplificare oblationem excelſi regis
16 *porrexit manum ſuam in libatione,& liba-
17 uit de ſanguine vuæ. * Effudit in funda-
mento altaris odorẽ diuinum excelſo prin-
18 cipi.* Tunc exclamauerunt filij Aaron, in
tubis productilibus ſonuerunt, & auditam
fecerunt vocem magnã in memoriam co-
19 ram Deo. * Tunc omnis populus ſimul
properauerunt,& ceciderunt in faciẽ ſuper
terram, adorare Dominum Deum ſuum,&
20 dare preces omnipotenti Deo excelſo.*Et
amplificauerunt pſallentes in vocibus ſuis,
& in magna domo auctus eſt ſonus ſuaui-
21 tatis plenus. * Et rogauit populus Domi-
num excelſum in prece, vſquedum perfe-
ctus eſt honor Domini, & munus ſuum
22 perfecerunt.*Tunc deſcendẽs,manus ſuas
extulit in omnem congregationem filiorum
Iſrael dare gloriam Deo a labijs ſuis, & in
23 nomine ipſius gloriari:* & iterauit oratio-
nem ſuam,volens oſtendere virtutem Dei.
24 * Et nunc orate Deum omnium, qui ma-
gna fecit in omni terra,qui auxit dies no-
ſtros a ventre matris noſtræ,& fecit nobiſ-
25 cum ſecundum ſuam miſericordiam:* det
nobis iucunditatem cordis, & fieri pacem
in diebus noſtris in Iſrael per dies ſempi-
26 ternos:* credere Iſrael nobiſcum eſſe Dei
miſericordiam,vt liberet nos in diebus ſuis.
27 * Duas gentes odit anima mea: tertia autẽ
28 non eſt gens,quam oderim:*qui ſedent in
monte Seir,& Philiſthijm, & ſtultus popu-
29 lus,qui habitat in Sichimis.*Doctrinam ſa-
pientiæ & diſciplinæ ſcripſit in codice iſto
Ieſus filius Sirach Ieroſolymita, qui reno-
30 uauit ſapientiam de corde ſuo.*Beatus,qui
in iſtis verſatur bonis: qui ponit illa in cor-
31 de ſuo,ſapiens erit ſemper. * Si enim hæc
fecerit, ad omnia valebit: quia lux Dei,ve-
ſtigium eius eſt.

Cap. LI.

1 ORATIO Ieſu filij Sirach: Confitebor
tibi Domine rex, & collaudabo te
2 Deum ſalutatorem meum.*Confitebor no-
mini tuo: quoniam adiutor & protector fa-
3 ctus es mihi, * & liberaſti corpus meum
a perdi-

a perditione, a laqueo linguæ iniquæ, & a
labijs operantium mendacium, & in con-
ſpectu aſtantium factus es mihi adiutor.
*Et liberaſti me ſecundum multitudinem 4
miſericordiæ nominis tui a rugiẽtibus, præ-
paratis ad eſcam, *de manibus quærentium 5
animam meam, & de portis tribulationum
quæ circumdederunt me: *a preſſura flam- 6
mæ, quæ circumdedit me, & in medio
ignis non ſum æſtuatus: *de altitudine ven- 7
tris inferi, & a lingua coinquinata, & a
verbo mendacij, a rege iniquo, & a lingua
iniuſta: *laudabit vſque ad mortem anima 8
mea Dominum, *& vita mea appropinquãs 9
erat in inferno deorſum. *Circumdederunt 10
me vndique, & non erat qui adiuuaret.
Reſpiciens eram ad adiutorium hominum,
& non erat. *Memoratus ſum miſericor- 11
diæ tuæ Domine, & operationis tuæ, quæ
a ſæculo ſunt. *quoniam eruis ſuſtinentes te 12
Domine, & liberas eos de manibus gen-
tium. *Exaltaſti ſuper terram habitatio- 13
nem meam, & pro morte defluente depre-
catus ſum. *Inuocaui Dominum patrem 14
Domini mei, vt non derelinquat me in die
tribulationis meæ, & in tempore ſuperbo-
rum ſine adiutorio. *Laudabo nomen tuũ 15
aſſidue, & collaudabo illud in confeſſione,
& exaudita eſt oratio mea. *Et liberaſti 16
me de perditione, & eripuiſti me de tem-
pore iniquo. *Propterea confitebor, & lau- 17
dem dicam tibi, & benedicam nomini Do-
mini. *Cum adhuc iunior eſſem, priuſquam 18
oberrarem, quæſiui ſapientiam palam in
oratione mea. *Ante templum poſtula- 19
bam pro illa, & vſque in nouiſſimis inqui-
ram eam. *Et effloruit tamquam præcox
20 vua, *lætatum eſt cor meum in ea. Am-
bulauit pes meus iter rectum, a iuuentute
21 mea inueſtigabam eam. *Inclinaui mo-
22 dice aurem meam, & excepi illam. *Mul-
tam inueni in meipſo ſapientiam, & mul-
23 tum profeci in ea. *Danti mihi ſapien-
24 tiam, dabo gloriam. *Conſiliatus ſum
enim vt facerem illam: zelatus ſum bo-
25 num, & non confundar. *Colluctata eſt
anima mea in illa, & in faciendo eam con-
26 firmatus ſum. *Manus meas extendi in
27 altum, & inſipientiam eius luxi. *Animam
meam direxi ad illam, & in agnitione in-
28 ueni eam. *Poſſedi cum ipſa cor ab ini-
29 tio: propter hoc non derelinquar. *Venter
meus cõturbatus eſt quærendo illam: pro-
30 pterea bonam poſſidebo poſſeſſionẽ. *De-
dit mihi Dominus linguam mercedem
31 meam: & in ipſa laudabo eum. *Appro-
piate ad me indocti, & congregate vos in
32 domum diſciplinæ. *quid adhuc retardatis?
& quid dicitis in his? animæ veſtræ ſitiunt
33 vehementer. *Aperui os meum, & locu-
tus ſum: Comparate vobis ſine argento,
34 *& collum veſtrum ſubijcite iugo, & ſuſci-
piat anima veſtra diſciplinam: in proximo
35 eſt enim inuenire eam. *Videte oculis ve-
ſtris quia modicum laboraui, & inueni mi-
36 hi multam requiem. *Aſſumite diſciplinam
in multo numero argenti, & copioſum au-
37 rum poſſidete in ea. *Lætetur anima ve-
ſtra in miſericordia eius, & non confunde-
38 mini in laude ipſius. *Operamini opus ve-
ſtrum ante tempus, & dabit vobis merce-
dem veſtram in tempore ſuo.

PRO-

CAPVT PRIMVM.

VISIO Iſaiæ filij Amos, 1
quam vidit ſuper Iudam &
Ieruſalem in diebus Oziæ,
Ioathan, Achaz, & Eze-
chiæ regum Iuda. * Audi- 2
te cæli, & auribus percipe terra, quoniam
Dominus locutus eſt. Filios enutriui, &
exaltaui: ipſi autem ſpreuerunt me. * Co- 3
gnouit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus
præſepe Domini ſui: Iſrael autem me non
cognouit, & populus meus non intelle-
xit. * Væ genti peccatrici, populo graui 4
iniquitate, ſemini nequam, filijs ſcelera-
tis: dereliquerunt Dominum, blaſphema-
uerunt ſanctum Iſrael, abalienati ſunt re-
trorſum. * Super quo percutiam vos vl- 5
tra, addentes præuaricationem? omne ca-
put languidum, & omne cor mœrens.
* A planta pedis vſque ad verticem non 6
eſt in eo ſanitas: vulnus, & liuor, & pla-
ga tumens, non eſt circumligata, nec cu-
rata medicamine, neque ſota oleo. * Ter- 7
ra veſtra deſerta, ciuitates veſtræ ſuccenſæ
igni: regionem veſtram coram vobis alie-
ni deuorant, & deſolabitur ſicut in vaſti-
tate hoſtili. * Et derelinquetur filia Sion 8
vt vmbraculum in vinea, & ſicut tugu-
rium in cucumerario, & ſicut ciuitas, quæ
vaſtatur. * Niſi Dominus exercituum re- 9
liquiſſet nobis ſemen, quaſi Sodoma fuiſ-
ſemus, & quaſi Gomorrha ſimiles eſſe-
mus. * Audite verbum Domini princi- 10
pes Sodomorum, percipite auribus legem
Dei noſtri populus Gomorrhæ. * Quò mi- 11
hi multitudinem victimarum veſtrarum,
dicit Dominus? plenus ſum. holocauſta
arietum, & adipem pinguium, & ſangui-
nem vitulorum, & agnorum, & hirco-
12 rum nolui. * Cum veniretis ante conſpe-
ctum meum, quis quæſiuit hæc de mani-
bus veſtris, vt ambularetis in atrijs meis?
13 * ne offeratis vltra ſacrificium fruſtra: in-
cenſum abominatio eſt mihi. Neomeniam,
& ſabbatum, & feſtiuitates alias non fe-
14 ram, iniqui ſunt cœtus veſtri: * calendas
veſtras, & ſollemnitates veſtras odiuit ani-
ma mea: facta ſunt mihi moleſta, labo-
15 raui ſuſtinens. * Et cum extenderitis ma-
nus veſtras, auertam oculos meos a vo-
bis: & cum multiplicaueritis orationem,
non exaudiam: manus enim veſtræ ſan-
16 guine plenæ ſunt. * Lauamini, mundi
eſtote, auferte malum cogitationum ve-
ſtrarum ab oculis meis: quieſcite agere
17 peruerſe, * diſcite benefacere: quærite iu-
dicium, ſubuenite oppreſſo, iudicate pu-
18 pillo, defendite viduam. * Et venite, &
arguite me, dicit Dominus: ſi fuerint pec-
cata veſtra vt coccinum, quaſi nix deal-
babuntur: & ſi fuerint rubra quaſi ver-
19 miculus, velut lana alba erunt. * Si vo-
lueritis, & audieritis me, bona terræ co-
20 medetis. * Quòd ſi nolueritis, & me ad
iracundiam prouocaueritis; gladius deuo-
rabit vos, quia os Domini locutum eſt.
21 * Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fi-
delis, plena iudicij? iuſtitia habitauit in
22 ea, nunc autem homicidæ. * Argentum
tuum verſum eſt in ſcoriam: vinum
23 tuum miſtum eſt aqua. * Principes tui
infideles, ſocij furum: omnes diligunt mu-
nera, ſequuntur retributiones. Pupillo
non iudicant: & cauſa viduæ non ingre-
24 ditur ad illos. * Propter hoc ait Domi-
nus Deus exercituum fortis Iſrael: Heu,
conſolabor ſuper hoſtibus meis, & vindi-
cabor

Digitized by Google

cabor de inimicis meis.*Et conuertam ma- 25
num meam ad te, & excoquam ad purum
ſcoriam tuam, & auferam omne ſtannum
tuum. * Et reſtituam iudices tuos vt fue- 26
runt prius, & conſiliarios tuos ſicut anti-
quitus: poſt hæc vocaberis ciuitas iuſti,
vrbs fidelis.* Sion in iudicio redimetur, & 27
reducent eam in iuſtitia:*& conteret ſcele- 28
ſtos,& peccatores ſimul: & qui dereliquẽ-
runt Dominum,conſumentur.*Confundẽ- 29
tur enim ab idolis,quibus ſacrificauerunt:
& erubeſcetis ſuper hortis,quos elegeratis,
*cum fueritis velut quercus defluentibus fo- 30
lijs, & velut hortus abſque aqua.* Et erit 31
fortitudo veſtra,vt fauilla ſtuppæ, & opus
veſtrum quaſi ſcintilla:& ſuccendetur vtrũ-
que ſimul, & non erit qui extinguat.

CAP. II.

VERBUM, quod vidit Iſaias,filius Amos, 1
ſuper Iuda & Ieruſalem.* Et erit in 2
nouiſſimis diebus præparatus mons domus
Domini in vertice montium, & eleuabitur
ſuper colles,& fluent ad eum omnes gẽtes.
*Et ibunt populi multi, & dicent: Venite 3
& aſcendamus ad montem Domini,& ad
domum Dei Iacob,& docebit nos vias ſuas,
& ambulabimus in ſemitis eius: quia de
Sion exibit lex,& verbum Domini de Ieru-
ſalem.*Et iudicabit Gentes, & arguet po- 4
pulos multos: & conflabunt gladios ſuos in
vomeres, & lanceas ſuas in falces: non le-
uabit gens contra gentẽ gladium,nec exer-
cebuntur vltra ad prælium.*Domus Iacob 5
venite, & ambulemus in lumine Domini.
* Proiecisti enim populum tuum,domum 6
Iacob: quia repleti ſunt vt olim,& augures
habuerunt vt Philiſthijm, & pueris alienis
adhæſerunt.* Repleta eſt terra argento & 7
auro:& non eſt finis theſaurorum eius:*& 8
repleta eſt terra eius equis:& innumerabi-
les quadrigæ eius. Et repleta eſt terra eius
idolis: opus manuum ſuarum adorauerunt,
quod fecerunt digiti eorum.*Et incuruauit 9
ſe homo, & humiliatus eſt vir: ne ergo di-
mittas eis.* Ingredere in petram,& abſcon 10
dere in foſſa humo a facie timoris Domini,
11 & a gloria maieſtatis eius.*Oculi ſublimes
hominis humiliati ſunt, & incuruabitur al-
titudo virorum: exaltabitur autem Domi-
12 nus ſolus in die illa. * Quia dies Domini
exercituum ſuper omnem ſuperbum & ex-
celſum, & ſuper omnem arrogantem: &
13 humiliabitur.* Et ſuper omnes cedros Li-
bani ſublimes, & erectas, & ſuper omnes
14 quercus Baſan.* Et ſuper omnes montes
excelſos, & ſuper omnes colles eleuatos,
15 *Et ſuper omnem turrim excelſam,& ſuper
16 omnem murum munitum,*& ſuper omnes
naues Tharſis, & ſuper omne, quod viſu
17 pulchrum eſt.* Et incuruabitur ſublimitas
hominum, & humiliabitur altitudo viro-
rum, & eleuabitur Dominus ſolus in die
18 19 illa:* & idola penitus conterentur.* & in-
troibunt in ſpeluncas petrarum, & in vo-
ragines terræ a facie formidinis Domini,
& a gloria maieſtatis eius, cum ſurrexerit
20 percutere terram.* In die illa proijciet ho-
mo idola argenti ſui, & ſimulachra auri
ſui, quæ fecerat ſibi vt adoraret, talpas &
21 veſpertiliones.* Et ingredietur ſciſſuras
petrarum, & in cauernas ſaxorum a facie
formidinis Domini, & a gloria maieſtatis
eius, cum ſurrexerit percutere terram.
22 * Quieſcite ergo ab homine, cuius ſpiritus
in naribus eius eſt, quia excelſus reputatus
eſt ipſe.

CAP. III.

1 ECCE enim dominator Dominus exer-
cituum auferet a Ieruſalem, & a Iuda
validum & fortem, omne robur panis, &
2 omne robur aquæ:*fortem,& virum bella-
torem, iudicem, & prophetam, & ariolum,
3 & ſenem:*Principem ſuper quinquaginta,
& honorabilem vultu,& conſiliarium,& ſa-
pientem de architectis, & prudentem elo-
4 quij myſtici.* Et dabo pueros principes
eorum, & effeminati dominabuntur eis.
5 * Et irruet populus, vir ad virum, & vnuſ-
quiſque ad proximum ſuum: tumultuabi-
tur puer contra ſenem, & ignobilis contra
6 nobilem.* Apprehendet enim vir fratrem
ſuum domeſticum patris ſui:Veſtimentum

tibi eſt, princeps eſto noſter, ruina autem
hæc ſub manu tua. *Reſpondebit in die 7
illa, dicens: Non ſum medicus, & in domo
mea non eſt panis, neque veſtimentum:
nolite conſtituere me principem populi.
*Ruit enim Ieruſalem, & Iudas concidit: 8
quia lingua eorum & adinuentiones eorum
contra Dominum, vt prouocarent oculos
maieſtatis eius. *Agnitio vultus eorum re- 9
ſpondit eis: & peccatum ſuum quaſi So-
doma prædicauerunt, nec abſconderunt:
væ animæ eorum, quoniam reddita ſunt eis
mala. *Dicite iuſto quoniã bene, quoniam 10
fructum adinuentionum ſuarum comedet.
*Væ impio in malum: retributio enim ma- 11
nuum eius fiet ei. *populũ meum exactores 12
ſui ſpoliauerunt, & mulieres dominatæ ſunt
eis. Popule meus, qui te beatum dicunt, ipſi
te decipiunt, & viam greſſuum tuorum diſ-
ſipant. *Stat ad iudicandum Dominus, & 13
ſtat ad iudicandos populos. *Dominus ad 14
iudicium veniet cum ſenibus populi ſui, &
principibus eius: vos enim depaſti eſtis vi-
neam, & rapina pauperis in domo veſtra.
*Quare atteritis populum meum, & facies 15
pauperũ commolitis, dicit Dominus Deus
exercituum? *Et dixit Dominus: Pro eo 16
quòd eleuatæ ſunt filiæ Sion, & ambulaue-
runt extento collo, & nutibus oculorum
ibant, & plaudebant, ambulabant pedibus
ſuis, & compoſito gradu incedebant: *De- 17
caluabit Dominus verticem filiarum Sion,
& Dominus crinem earum nudabit. *In die 18
illa auferet Dominus ornamentum calcea-
mentorum, & lunulas, *& torques, & moni- 19
lia, & armillas, & mitras, *& diſcriminalia, & 20
periſcelidas, & murenulas, & olfactoriola, &
inaures, *& annulos, & gemmas in fronte 21
pendentes, *& mutatoria, & palliola, & lin- 22
teamina, & acus, *& ſpecula, & ſindones, & 23
vittas, & theriſtra. *Et erit pro ſuaui odore 24
fœtor, & pro zona funiculus, & pro criſpan-
ti crine caluitium, & pro faſcia pectorali
cilicium. *Pulcherrimi quoque viri tui gla- 25
dio cadent, & fortes tui in prælio. *Et mœ- 26
rebunt atque lugebunt portæ eius, & deſo-
lata in terra ſedebit.

CAP. IIII.

1 ET apprehendent ſeptem mulieres vi-
rum vnum in die illa, dicentes: Panem
noſtrum comedemus, & veſtimentis no-
ſtris operiemur: tãtummodo inuocetur no-
men tuum ſuper nos, aufer opprobrium
2 noſtrum. *In die illa erit germen Domini in
magnificẽtia, & gloria, & fructus terræ ſubli
mis, & exultatio his, qui ſaluati fuerint de
3 Iſrael. *Et erit: Omnis qui relictus fuerit in
Sion, & reſiduus in Ieruſalem, ſanctus vo-
cabitur, omnis qui ſcriptus eſt in vita in Ie-
4 ruſalem. *Si abluerit Dominus ſordes filia-
rum Sion, & ſanguinẽ Ieruſalem lauerit de
medio eius in ſpiritu iudicij, & ſpiritu ardo-
5 ris. *Et creabit Dominus ſuper omnem lo-
cum Montis Sion, & vbi inuocatus eſt, nu-
bem per diem, & fumũ & ſplendorem ignis
flammantis in nocte: ſuper omnem enim
6 gloriam protectio. *Et tabernaculum erit
in vmbraculum diei ab æſtu, & in ſecurita-
tem, & abſconſionem a turbine, & a pluuia.

CAP. V.

1 CANTABO dilecto meo canticum pa-
truelis mei vineæ ſuæ. Vinea facta eſt
2 dilecto meo in cornu filio olei. *Et ſepiuit
eam, & lapides elegit ex illa, & plantauit
eam electam, & ædificauit turrim in medio
eius, & torcular extruxit in ea: & expecta-
3 uit vt faceret vuas, & fecit labruſcas. *Nũc
ergo habitatores Ieruſalem, & viri Iuda, iu-
4 dicate inter me & vineam meam. *Quid
eſt quod debui vltra facere vineæ meæ, &
non feci ei? an quod expectaui vt faceret
5 vuas, & fecit labruſcas? *Et nunc oſten-
dam vobis quid ego faciam vineæ meæ, au-
feram ſepem eius, & erit in direptionẽ: di-
ruam maceriam eius, & erit in conculca-
6 tionem. *Et ponam eam deſertam: non pu
tabitur, & nõ fodietur: & aſcendent vepres
& ſpinæ: & nubibus mandabo ne pluant
7 ſuper eam imbrem. *Vinea enim Domi-
ni exercituum domus Iſrael eſt: & vir Iu-
da germen eius delectabile: & expectaui
vt faceret iudicium, & ecce iniquitas: &

iuſtitiam,

iuſtitiam,& ecce clamor.* Væ qui coniun- 8
gitis domum ad domum,& agrum agro
copulatis vſque ad terminū loci: numquid
habitabitis vos ſoli in medio terræ?*In au- 9
ribus meis ſunt hæc,dicit Dominus exerci-
tuum: Niſi domus multæ deſertæ fuerint
grādes,& pulchræ abſque habitatore.*De- 10
cem enim iugera vinearum facient lagun-
culam vnam,& triginta modij ſementis fa-
cient modios tres.*Væ qui conſurgitis ma- 11
ne ad ebrietatem ſectandam,& potandum
vſque ad veſperam,vt vino æſtuetis.*Citha- 12
ra,& lyra,& tympanum,& tibia,& vinum
in conuiuijs veſtris: & opus Domini non
reſpicitis,nec opera manuum eius conſide-
ratis.*Propterea captiuus ductus eſt popu- 13
lus meus,quia non habuit ſcientiam,& no-
biles eius interierunt fame,& multitudo
eius ſiti exaruit.*Propterea dilatauit infer- 14
nus animam ſuam,& aperuit os ſuū abſque
vllo termino: & deſcendent fortes eius, &
populus eius,& ſublimes,glorioſiq. eius ad
eum.*Et incuruabitur homo,& humiliabi- 15
tur vir, & oculi ſublimium deprimentur.
* Et exaltabitur Dominus exercituum in 16
iudicio, & Deus ſanctus ſanctificabitur in
iuſtitia.*Et paſcentur agni iuxta ordinem 17
ſuum,& deſerta in vbertatem verſa aduenæ
comedent.*Væ qui trahitis iniquitatem in 18
funiculis vanitatis,& quaſi vinculum plau-
ſtri peccatum.* Qui dicitis: Feſtinet,& ci- 19
to veniat opus eius,vt videamus: & appro-
piet,& veniat conſilium ſancti Iſrael,& ſcie-
mus illud.* Væ qui dicitis malum bonum, 20
& bonum malum: ponentes tenebras lu-
cem,& lucem tenebras: ponentes amarum
in dulce,& dulce in amarum.* Væ qui ſa- 21
pientes eſtis in oculis veſtris, & coram vo-
biſmetipſis prudentes.* Væ qui potentes 22
eſtis ad bibendum vinum,& viri fortes ad
miſcendam ebrietatem. * Qui iuſtificatis 23
impium pro muneribus,& iuſtitiam iuſti
aufertis ab eo.*Propter hoc, ſicut deuo- 24
rat ſtipulam lingua ignis,& calor flammæ
exurit; ſic radix eorum quaſi fauilla erit,&
germen eorum vt puluis aſcendet. Abie-
cerunt enim legem Domini exercituum,&
eloquium ſancti Iſrael blaſphemauerunt.
25 *Ideo iratus eſt furor Domini in populum
ſuum,& extendit manum ſuam ſuper eum,
& percuſſit eum: & conturbati ſunt mon-
tes,& facta ſunt morticina eorū quaſi ſter-
cus in medio platearum. In his omnibus
non eſt auerſus furor eius,ſed adhuc manus
26 eius extenta.*Et eleuabit ſignum in natio-
nibus procul,& ſibilabit ad eum de finibus
27 terræ: & ecce feſtinus velociter veniet.*Nō
eſt deficiens,neque laborans in eo: non dor
mitabit,neque dormiet,neque ſoluetur cin
gulum renum eius, nec rumpetur corigia
28 calceamenti eius.* Sagittæ eius acutæ, &
omnes arcus eius extēti.Vngulæ equorum
eius vt ſilex,& rotæ eius quaſi impetus tem-
29 peſtatis.* Rugitus eius vt leonis, rugiet vt
catuli leonum: & frendet,& tenebit prædā:
30 & amplexabitur,& non erit qui eruat.* Et
ſonabit ſuper eum in die illa ſicut ſonitus
maris: aſpiciemus in terram, & ecce tene-
bræ tribulationis,& lux obtenebrata eſt in
caligine eius.

CAP. VI.

1 IN anno,quo mortuus eſt rex Ozias,vi-
di Dominum ſedentem ſuper ſolium ex-
celſum & eleuatum: & ea, quæ ſub ipſo
2 erant, replebant templum:* Seraphim ſta-
bant ſuper illud: ſex alæ vni, & ſex alæ al-
teri: duabus velabant faciem eius, & dua-
bus velabant pedes eius, & duabus vola-
3 bant.* Et clamabant alter ad alterum, &
dicebant: Sanctus, ſanctus, ſanctus, Domi-
nus Deus exercituum,plena eſt omnis ter-
4 ra gloria eius.* Et commota ſunt ſuperli-
minaria cardinum a voce clamantis,& do-
5 mus repleta eſt fumo.* Et dixi: Væ mihi,
quia tacui,quia vir pollutus labijs ego ſum,
& in medio populi polluta labia habentis
ego habito,& regē Dominum exercituum
6 vidi oculis meis.*Et volauit ad me vnus de
Seraphim,& in manu eius calculus, quem
7 forcipe tulerat de altari.*Et tetigit os meū,
& dixit: Ecce tetigit hoc labia tua, & au-
feretur iniquitas tua, & peccatum tuum
8 mundabitur. * Et audiui vocem Domini

dicentis : Quem mittam ? & quis ibit no-
bis ? Et dixi : Ecce ego,mitte me . * Et di- 9
xit: Vade,& dices populo huic : Audite au-
dientes, & nolite intelligere : & videte vi-
ſionem,& nolite cognoſcere .* Excæca cor 10
populi huius,& aures eius aggraua:& ocu-
los eius claude:ne forte videat oculis ſuis,
& auribus ſuis audiat, & corde ſuo intelli-
gat,& conuertatur,& ſanem eum .*Et dixi: 11
Vſquequo Domine ? Et dixit: Donec de-
ſolentur ciuitates abſque habitatore,& do-
mus ſine homine, & terra relinquetur de-
ſerta.* Et longe faciet Dominus homines, 12
& multiplicabitur quæ derelicta fuerat in
medio terræ.*Et adhuc in ea decimatio,& 13
conuertetur, & erit in oſtenſionem ſicut
terebinthus, & ſicut quercus, quæ expan-
dit ramos ſuos : ſemen ſanctum erit id ,
quod ſteterit in ea.

CAP. VII.

ET factum eſt in diebus Achaz filij Ioa- 1
than,filij Oziæ regis Iuda,aſcendit Ra-
ſin rex Syriæ,& Phacee filius Romeliæ rex
Iſrael, in Ieruſalem,ad prœliandum contra
eam:& non potuerunt debellare eam.*Et 2
nunciauerunt domui Dauid,dicentes: Re-
quieuit Syria ſuper Ephraim,& commotum
eſt cor eius , & cor populi eius , ſicut mo-
uentur ligna ſiluarum a facie venti.*Et di- 3
xit Dominus ad Iſaiam: Egredere in occur-
ſum Achaz tu,& qui derelictus eſt Iaſub fi-
lius tuus, ad extremum aquæductus piſci-
næ ſuperioris in via Agri fullonis.*Et dices 4
ad eum: Vide vt ſileas : noli timere , & cor
tuum ne formidet a duabus caudis titionũ
fumigantium iſtorum in ira furoris Raſin,
regis Syriæ,& filij Romeliæ:*eo quòd con- 5
ſilium inierit contra te Syria in malum E-
phraim,& filius Romeliæ, dicentes:*Aſcẽ- 6
damus ad Iudam, & ſuſcitemus eum , &
auellamus eum ad nos,& ponamus regem
in medio eius filium Tabeel . * Hæc dicit 7
Dominus Deus : Non ſtabit, & non erit
iſtud: *ſed caput Syriæ Damaſcus,& caput 8
Damaſci Raſin: & adhuc ſexaginta & quin
que anni,& deſinet Ephraim eſſe populus:
9 * & caput Ephraim Samaria , & caput Sa-
mariæ filius Romeliæ. Si non credideritis,
10 non permanebitis . * Et adiecit Dominus
11 loqui ad Achaz, dicens :*Pete tibi ſignum
a Domino Deo tuo in profundum inferni,
12 ſiue in excelſum ſupra . * Et dixit Achaz :
Non petam, & non tentabo Dominum.
13 *Et dixit: Audite ergo domus Dauid : Nũ-
quid parum vobis eſt,moleſtos eſſe homi-
nibus , quia moleſti eſtis & Deo meo ?
14 *Propter hoc dabit Dominus ipſe vobis ſi-
gnum . Ecce virgo concipiet , & pariet fi-
lium,& vocabitur nomen eius Emmanuel.
15 * Butyrum & mel comedet, vt ſciat repro-
16 bare malum , & eligere bonum .* Quia an-
tequam ſciat puer reprobare malum,& eli-
gere bonum, derelinquetur terra, quam tu
deteſtaris a facie duorum regum ſuorum.
17 *Adducet Dominus ſuper te,& ſuper popu-
lum tuum,& ſuper domum patris tui dies,
qui non venerunt a diebus ſeparationis E-
18 phraim a Iuda cum rege Aſſyriorum .* Et
erit in die illa : ſibilabit Dominus muſcæ,
quæ eſt in extremo fluminum Ægypti , &
19 api,quæ eſt in terra Aſſur,*& venient,& re-
quieſcent omnes in torrentibus vallium,&
in cauernis petrarum,& in omnibus frute-
20 tis,& in vniuerſis foraminibus . * In die illa
radet Dominus in nouacula cõducta in his,
qui trans flumen ſunt,in rege Aſſyriorum,
caput & pilos pedum,& barbã vniuerſam.
21 * Et erit in die illa : Nutriet homo vaccam
22 boum,& duas oues,*& præ vbertate lactis
comedet butyrum : butyrum enim & mel
mãducabit omnis qui relictus fuerit in me-
23 dio terræ .* Et erit in die illa : omnis locus
vbi fuerint mille vites , mille argenteis, in
24 ſpinas & in vepres erunt . * Cum ſagittis &
arcu ingrediẽtur illuc:vepres enim & ſpinæ
25 erunt in vniuerſa terra.*Et omnes montes,
qui in ſarculo ſarrientur , non veniet illuc
terror ſpinarum & veprium , & erit in pa-
ſcua bouis, & in conculcationem pecoris.

CAP. VIII.

1 ET dixit Dominus ad me : Sume tibi li-
brum grandem , & ſcribe in eo ſtylo
hominis:

hominis : Velociter ſpolia detrahe, cito
prædare. * Et adhibui mihi teſtes fideles, 2
Vriam ſacerdotem,& Zachariam filium Ba-
rachiæ:*& acceſſi ad propheti ſſam,& con- 3
cepit & peperit filium. Et dixit Dominus
ad me: Voca nomen eius, Accelera ſpolia
detrahere: Feſtina prædari.*Quia antequã 4
ſciat puer vocare patrem ſuum & matrem
ſuam,auferetur fortitudo Damaſci,& ſpolia
Samariæ coram rege Aſſyriorum.*Et adie- 5
cit Dominus loqui ad me adhuc, dicens:
*Pro eo quòd abiecit populus iſte aquas Si- 6
loe,quæ vadunt cum ſilentio, & aſſumpſit
magis Raſin, & filium Romeliæ:*propter 7
hoc ecce Dominus adducet ſuper eos aquas
fluminis fortes & multas, regem Aſſyrio-
rum,& omnem gloriam eius:& aſcendet
ſuper omnes riuos eius,& fluet ſuper vni-
uerſas ripas eius,*& ibit per Iudam, inun- 8
dans,& tranſiens vſque ad collum veniet.
Et erit extenſio alarum eius, implens lati-
tudinem terræ tuæ o Emmanuel.*Congre- 9
gamini populi,& vincimini, & audite vni-
uerſæ procul terræ: confortamini & vinci-
mini,accingite vos & vincimini:*inite con- 10
ſilium,& diſſipabitur: loquimini verbum,&
non fiet: quia nobiſcum Deus.*Hæc enim 11
ait Dominus ad me: Sicut in manu forti
erudiuit me,ne irem in via populi huius,di-
cens:*Non dicatis,coniuratio: omnia enim 12
quæ loquitur populus iſte, coniuratio eſt:
& timorem eius ne timeatis,neque pauea-
tis.* Dominum exercituum ipſum ſanctifi- 13
cate: ipſe pauor veſter,& ipſe terror veſter.
*Et erit vobis in ſanctificationem. In lapi- 14
dem autẽ offenſionis,& in petram ſcandali
duabus domibus Iſrael,in laqueũ & in rui-
nam habitantibus Ieruſalem.*Et offendent 15
ex eis plurimi,& cadent, & conterentur, &
irretientur,& capiẽtur.*Liga teſtimonium, 16
ſigna legem in diſcipulis meis.*Et expecta- 17
bo Dominum, qui abſcondit faciem ſuam
a domo Iacob, & præſtolabor eum.* Ecce 18
ego & pueri mei, quos dedit mihi Domi-
nus in ſignum, & in portentum Iſrael a
Domino exercituum,qui habitat in monte
Sion.* Et cum dixerint ad vos: Quærite a 19
pythonibus,& a diuinis, qui ſtrident in in-
cantationibus ſuis: Numquid non populus
a Deo ſuo requiret pro viuis a mortuis?
20 *Ad legem magis,& ad teſtimonium.Quòd
ſi non dixerint iuxta verbum hoc,non erit
21 eis matutina lux.*Et tranſibit per eam,cor-
ruet, & eſuriet: & cum eſurierit, iraſcetur,
& maledicet regi ſuo,& Deo ſuo,& ſuſpi-
22 ciet ſurſum. *Et ad terram intuebitur, &
ecce tribulatio & tenebræ, diſſolutio & an-
guſtia,& caligo perſequens,& non poterit
auolare de anguſtia ſua.

CAP. IX.

1 PRIMO tempore alleuiata eſt Terra Za-
bulon, & Terra Nephthali: & nouiſ-
ſimo aggrauata eſt via maris trans Iorda-
2 nem Galilææ Gentium.*Populus, qui am-
bulabat in tenebris, vidit lucem magnam:
habitantibus in regione vmbræ mortis,lux
3 orta eſt eis.*Multiplicaſti gentem,& non
magnificaſti lætitiam. Lætabuntur coram
te,ſicut qui lætantur in meſſe,ſicut exultant
victores capta præda,quando diuidunt ſpo-
4 lia.*Iugum enim oneris eius, & virgam
humeri eius,& ſceptrum exactoris eius ſu-
5 peraſti ſicut in die Madian. * Quia omnis
violenta prædatio cum tumultu, & veſti-
mentum miſtum ſanguine, erit in combu-
6 ſtionem,& cibus ignis.*PARVVLVS enim
NATVS eſt nobis,& filius datus eſt nobis,
& factus eſt principatus ſuper humerum
eius: & vocabitur nomen eius, Admirabi-
lis,conſiliarius,Deus,fortis, pater futuri ſæ-
7 culi, princeps pacis.*Multiplicabitur eius
imperium,& pacis non erit finis: ſuper ſo-
lium Dauid, & ſuper regnum eius ſedebit:
vt confirmet illud,& corroboret in iudicio
& iuſtitia,amodo & vſque in ſempiternum:
8 zelus Domini exercituum faciet hoc.*Ver-
bum miſit Dominus in Iacob, & cecidit in
9 Iſrael.*Et ſciet omnis populus Ephraim,&
habitantes Samariam in ſuperbia & magni-
10 tudine cordis dicentes:*Lateres ceciderũt,
ſed quadris lapidibus ædificabimus: ſyco-
moros ſucciderunt, ſed cedros immutabi-
11 mus. *Et eleuabit Dominus hoſtes Raſin

ſuper eum, & inimicos eius in tumultum
vertet: *Syriam ab oriente, & Philiſthijm 12
ab Occidente: & deuorabunt Iſrael toto
ore. In omnibus his non eſt auerſus furor
eius, ſed adhuc manus eius extenta: *& 13
populus non eſt reuerſus ad percutientem
ſe, & Dominum exercituum non inquiſie-
runt. *Et diſperdet Dominus ab Iſraël ca- 14
put & caudam, incuruantem & refrenanté
die vna. *Longæuus & honorabilis, ipſe eſt 15
caput: & propheta docens mēdacium, ipſe
eſt cauda. *Et erunt, qui beatificant popu- 16
lum iſtum, ſeducentes: & qui beatificantur,
præcipitati. *propter hoc ſuper adoleſcen 17
tulis eius non lætabitur Dominus: & pu-
pillorum eius, & viduarum nō miſerebitur:
quia omnis hypocrita eſt & nequam, &
vniuerſum os locutum eſt ſtultitiam. In
omnibus his non eſt auerſus furor eius, ſed
adhuc manus eius extenta. *Succenſa eſt 18
enim quaſi ignis impietas, veprem & ſpi-
nam vorabit: & ſuccendetur in denſitate
ſaltus, & conuoluetur ſuperbia fumi. *In ira 19
Domini exercituum conturbata eſt terra,
& erit populus quaſi eſca ignis: vir fratri
ſuo non parcet. *Et declinabit ad dexte- 20
ram, & eſuriet: & comedet ad ſiniſtram, &
non ſaturabitur: vnuſquiſque carnem bra-
chij ſui vorabit: Manaſſes Ephraim, &
Ephraim Manaſſen, ſimul ipſi cōtra Iudam.
*In omnibus his non eſt auerſus furor eius, 21
ſed adhuc manus eius extenta.

CAP. X.

VÆ qui condunt leges iniquas: & ſcri- 1
bentes, iniuſtitiam ſcripſerunt: *vt op- 2
primerent in iudicio pauperes, & vim face-
rent cauſæ humilium populi mei: vt eſſent
viduæ præda eorum, & pupillos diriperent.
*Quid facietis in die viſitationis, & calami- 3
tatis de longe venientis? ad cuius cōfugie-
tis auxilium? & vbi derelinquetis gloriam
veſtram, *ne incuruemini ſub vinculo, & 4
cum interfectis cadatis? Super omnibus his
non eſt auerſus furor eius, ſed adhuc manus
eius extenta. *Væ Aſſur, virga furoris mei 5
& baculus ipſe eſt, in manu eorum indigna-
6 tio mea. *Ad gentem fallacē mittam eum,
& contra populū furoris mei mandabo illi,
vt auferat ſpolia, & diripiat prædam, &
ponat illum in conculcationem quaſi lu-
7 tum platearum. *Ipſe autem non ſic arbi-
trabitur, & cor eius non ita exiſtimabit: ſed
ad conterendum erit cor eius, & ad inter-
8 necionem gentium non paucarum. *Dicet
9 enim: *Numquid non principes mei ſi-
mul reges ſunt? numquid non vt Charca-
mis, ſic Calano: & vt Arphad, ſic Emath?
numquid non vt Damaſcus, ſic Samaria?
10 *Quomodo inuenit manus mea regna ido-
li, ſic & ſimulachra eorum de Ieruſalem, &
11 de Samaria. *Numquid non ſicut feci Sa-
mariæ & idolis eius, ſic faciam Ieruſalem &
12 ſimulachris eius? *Et erit: cum impleuerit
Dominus cuncta opera ſua in monte Sion,
& in Ieruſalem, viſitabo ſuper fructum ma-
gnifici cordis regis Aſſur, & ſuper gloriam
13 altitudinis oculorum eius. *Dixit enim: In
fortitudine manus meæ feci, & in ſapientia
mea intellexi: & abſtuli terminos populo-
rum, & principes eorum deprædatus ſum, &
detraxi quaſi potens in ſublimi reſidentes.
14 *Et inuenit quaſi nidum manus mea forti-
tudinem populorum: & ſicut colliguntur
oua, quæ derelicta ſunt, ſic vniuerſam ter-
ram ego congregaui: & non fuit qui mo-
ueret pennam, & aperiret os, & ganniret.
15 *Numquid gloriabitur ſecuris contra eum,
qui ſecat in ea? aut exaltabitur ſerra contra
eum, a quo trahitur? quomodo ſi eleuetur
virga cōtra eleuantem ſe, & exaltetur bacu-
16 lus, qui vtique lignum eſt. *Propter hoc mit-
tet dominator Dominus exercituum in pin
guibus eius tenuitatem: & ſubtus gloriam
eius ſuccēſa ardebit quaſi combuſtio ignis.
17 *Et erit lumē Iſrael in igne, & Sanctus eius
in flamma: & ſuccendetur, & deuorabitur
18 ſpina eius, & vepres in die vna. *Et gloria
ſaltus eius, & carmeli eius ab anima vſque
ad carnem conſumetur, & erit terrore pro-
19 fugus. *Et reliquiæ ligni ſaltus eius præ pau-
citate numerabuntur, & puer ſcribet eos.
20 *Et erit in die illa: non adijciet reſiduum
Iſrael, & hi, qui fugerint de domo Iacob,
inniti

inniti ſuper eo, qui percutit eos : ſed inni-
tetur ſuper Dominum ſanctum Iſrael in ve
ritate. *Reliquiæ conuertentur, reliquiæ, 21
inquam, Iacob ad Deum fortem. *Si enim 22
fuerit populus tuus Iſrael quaſi arena ma-
ris, reliquiæ conuertentur ex eo, cõſumma-
tio abbreuiata inundabit iuſtitiam. *Con- 23
ſummationem enim & abbreuiationem Do
minus Deus exercituũ faciet in medio om
nis terræ. *Propter hoc, hæc dicit Domi- 24
nus Deus exercituum: Noli timere populus
meus habitator Sion, ab Aſſur: in virga
percutiet te, & baculum ſuum leuabit ſu-
per te in via Ægypti. *Adhuc enim paulu- 25
lum modicumq. & conſummabitur indi-
gnatio & furor meus ſuper ſcelus eorum.
*Et ſuſcitabit ſuper eum Dominus exerci- 26
tuum flagellum, iuxta plagam Madian in
Petra Oreb, & virgam ſuam ſuper mare, &
leuabit eam in via Ægypti. *Et erit in die 27
illa: auferetur onus eius de humero tuo, &
iugum eius de collo tuo, & computreſcet
iugum a facie olei. *Veniet in Aiath, tran- 28
ſibit in Magron: apud Machmas commen
dabit vaſa ſua. *Tranſierunt curſim Gaba 29
ſedes noſtra: obſtupuit Rama, Gabaath
Saulis fugit. *Hinni voce tua filia Gallim, 30
attende Laiſa, paupercula Anathoth. *Mi- 31
grauit Medemena: habitatores Gabim cõ-
fortamini. *Adhuc dies eſt, vt in Nobe ſte- 32
tur: agitabit manum ſuam ſuper montem
filiæ Sion, collem Ieruſalem. *Ecce domi- 33
nator Dominus exercituum confringet la-
gunculam in terrore, & excelſi ſtatura ſuc-
cidentur, & ſublimes humiliabuntur. *Et 34
ſubuertentur condenſa ſaltus ferro: & Li-
banus cum excelſis cadet.

Cap. XI.

ET egredietur virga de radice Ieſſe, & 1
flos de radice eius aſcẽdet. *Et requie- 2
ſcet ſuper eum ſpiritus Domini: ſpiritus ſa-
pientiæ, & intellectus, ſpiritus conſilij, &
fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ, & pietatis, *& 3
replebit eum ſpiritus timoris Domini: non
ſecundum viſionem oculorum iudicabit,
neque ſecundum auditum aurium arguet:
4 *ſed iudicabit in iuſtitia pauperes, & arguet
in æquitate pro manſuetis terræ: & percu-
tiet terram virga oris ſui, & ſpiritu labio-
5 rum ſuorum interficiet impium. *Et erit
iuſtitia cingulum lumborum eius: & fides
6 cinctorium renum eius. *Habitabit lupus
cum agno: & pardus cum hœdo accuba-
bit: vitulus, & leo, & ouis ſimul morabun-
7 tur, & puer paruulus minabit eos. *Vitu-
lus, & vrſus paſcentur: ſimul requieſcent
catuli eorum: & leo quaſi bos comedet
8 paleas. *Et delectabitur infans ab vbere ſu-
per foramine aſpidis: & in cauerna reguli,
qui ablactatus fuerit, manum ſuam mittet.
9 *Non nocebunt, & non occident in vni-
uerſo monte ſancto meo: quia repleta eſt
terra ſcientia Domini, ſicut aquæ maris ope
10 rientes. *In die illa radix Ieſſe, qui ſtat in
ſignum populorum, ipſum gentes depreca-
buntur, & erit ſepulchrum eius glorioſum.
11 *Et erit in die illa: adijciet Dominus ſecũ-
dò manum ſuam ad poſſidẽdum reſiduum
populi ſui, quod relinquetur ab Aſſyrijs, &
ab Ægypto, & a Phethros, & ab Æthiopia,
& ab Ælam, & a Sennaar, & ab Emath, &
12 ab inſulis maris. *Et leuabit ſignum in
nationes, & congregabit profugos Iſrael,
& diſperſos Iuda colliget a quattuor pla-
13 gis terræ. *Et auferetur zelus Ephraim, &
hoſtes Iuda peribunt: Ephraim non æmu-
labitur Iudam, & Iudas non pugnabit
14 contra Ephraim. *Et volabunt in hume-
ros Philiſthijm per mare, ſimul prædabun-
tur filios Orientis: Idumæa & Moab præ-
ceptum manus eorum, & filij Ammon
15 obedientes erunt. *Et deſolabit Dominus
linguam maris Ægypti, & leuabit manum
ſuam ſuper flumen in fortitudine ſpiritus
ſui: & percutiet eum in ſeptem riuis, ita
16 vt tranſeant per eum calceati. *Et erit via
reſiduo populo meo, qui relinquetur ab
Aſſyrijs: ſicut fuit Iſraeli in die illa, qua
aſcendit de Terra Ægypti.

Cap. XII.

1 ET dices in die illa: Confitebor tibi Do
mine, quoniam iratus es mihi: conuer-
ſus

ſus eſt furor tuus,& conſolatus es me.*Ec 2
ce Deus ſaluator meus, fiducialiter agam,
& non timebo: quia fortitudo mea, & laus
mea Dominus,& factus eſt mihi in ſalutẽ.
*Haurietis aquas in gaudio de fontibus ſal 3
uatoris :*& dicetis in die illa : Confitemi- 4
ni Domino,& inuocate nomen eius:notas
facite in populis adinuentiones eius : me-
mentote quoniã excelſum eſt nomen eius.
*Cantate Domino quoniam magnifice fe- 5
cit : annunciate hoc in vniuerſa terra.
*Exulta,& lauda habitatio Sion : quia ma- 6
gnus in medio tui ſanctus Iſrael.

CAP. XIII.

ONVS Babylonis, quod vidit Iſaias fi- 1
lius Amos.*Super montem caligino- 2
ſum leuate ſignum,exaltate vocem, leuate
manũ,& ingrediantur portas duces.*Ego 3
mandaui ſanctificatis meis,& vocaui fortes
meos in ira mea,exultantes in gloria mea.
*Vox multitudinis in montibus, quaſi po- 4
pulorum frequentium: vox ſonitus regum,
gentium congregatarum: Dominus exer-
cituum præcepit militiæ belli,*venientibus 5
de terra procul, a ſummitate cæli : Domi-
nus,& vaſa furoris eius, vt diſperdat om-
nem terram.*Vlulate, quia prope eſt dies 6
Domini: quaſi vaſtitas a Domino veniet.
*Propter hoc, omnes manus diſſoluentur, 7
& omne cor hominis contabeſcet,*& con- 8
teretur. Torſiones & dolores tenebunt,
quaſi parturiens, dolebunt: vnuſquiſque
ad proximum ſuum ſtupebit,facies combu
ſtæ vultus eorum.*Ecce dies Domini ve- 9
niet,crudelis,& indignationis plenus,&
iræ,furoriſq. ad ponendam terram in ſoli-
tudinem, & peccatores eius conterendos
de ea. *Quoniam ſtellæ cæli, & ſplendor 10
earum non expandent lumen ſuum : obte-
nebratus eſt ſol in ortu ſuo, & luna non
ſplendebit in lumine ſuo.*Et viſitabo ſu- 11
per orbis mala, & contra impios iniquita-
tem eorum,& quieſcere faciam ſuperbiam
infidelium, & arrogantiam fortium humi-
liabo. *Pretioſior erit vir auro, & homo 12
mundo obrizo.*Super hoc cælum turba- 13
bo: & mouebitur terra de loco ſuo propter
indignationem Domini exercituum,& pro-
14 pter diem iræ furoris eius. * Et erit quaſi
damula fugiens, & quaſi ouis : & non erit
qui congreget: vnuſquiſque ad populum
ſuum conuertetur,& ſinguli ad terram ſuã
15 fugient.*Omnis,qui inuentus fuerit, occi-
detur:& omnis,qui ſuperuenerit, cadet in
16 gladio.*Infantes eorum allidentur in ocu-
lis eorum : diripientur domus eorum, &
17 vxores eorum violabuntur.*Ecce ego ſu-
ſcitabo ſuper eos Medos,qui argentũ non
18 quærant,nec aurũ velint:*ſed ſagittis par-
uulos interficient,& lactantibus vteris non
miſerebuntur,& ſuper filios non parcet ocu
19 lus eorum. * Et erit Babylon illa glorioſa
in regnis,inclyta ſuperbia Chaldæorum:
ſicut ſubuertit Dominus Sodomam & Go-
20 morrham. *Non habitabitur vſque in fi-
nem, & non fundabitur vſque ad genera-
tionem & generationẽ: nec ponet ibi ten-
toria Arabs, nec paſtores requieſcent ibi.
21 *Sed requieſcent ibi beſtiæ, & replebuntur
domus eorum draconibus : & habitabunt
22 ibi ſtruthiones, & piloſi ſaltabunt ibi : *&
reſpondebunt ibi vlulæ in ædibus eius, &
ſirenes in delubris voluptatis.

CAP. XIIII.

1 PRope eſt vt veniat tempus eius,& dies
eius non elongabuntur. Miſerebitur
enim Dominus Iacob,& eliget adhuc de Iſ
rael,& requieſcere eos faciet ſuper humum
ſuam: adiungetur aduena ad eos, & adhæ-
2 rebit domui Iacob.*Et tenebunt eos popu
li,& adducent eos in locum ſuum:& poſſi-
debit eos domus Iſrael ſuper terrã Domini
in ſeruos & ancillas: & erũt capientes eos,
qui ſe ceperãt,& ſubijcient exactores ſuos.
3 *Et erit in die illa: cum requiem dederit ti-
bi Deus a labore tuo,& a concuſſione tua,
4 & a ſeruitute dura,qua ante ſeruiſti:*ſumes
parabolam iſtam contra regem Babylonis,
& dices: Quomodo ceſſauit exactor,qnie-
5 uit tributum? * Contriuit Dominus bacu-
6 lum impiorum,virgam dominantium,*cæ-
dentem populos in indignatione plaga in-
ſanabili

ſanabili ſubijcientem in furore gentes,per-
ſequentem crudeliter.*Conquieuit & ſiluit 7
omnis terra,gauiſa eſt & exultauit:*abietes 8
quoque lætatæ ſunt ſuper te,& cedri Liba-
ni: ex quo dormiſti,non aſcendet qui ſuc-
cidat nos.*Infernus ſubter conturbatus eſt 9
in occurſum aduentus tui, ſuſcitauit tibi
gigantes. Omnes principes terræ ſurrexe-
runt de ſolijs ſuis, omnes principes natio-
num.*Vniuerſi reſpondebunt,& dicẽt tibi: 10
Et tu vulneratus es ſicut & nos,noſtri ſimi-
lis effectus es.* Detracta eſt ad inferos ſu- 11
perbia tua,concidit cadauer tuũ: ſubter te
ſternetur tinea, & operimentũ tuum erunt
vermes.*Quomodo cecidiſti de cælo luci- 12
fer,qui mane oriebaris? corruiſti in terrã,
qui vulnerabas gẽtes?*qui dicebas in cor- 13
de tuo: In cælum conſcendam,ſuper aſtra
Dei exaltabo ſolium meũ,ſedebo in mon-
te teſtamenti,in lateribus Aquilonis.*Aſcẽ 14
dam ſuper altitudinem nubium,ſimilis ero
Altiſſimo.* Verumtamen ad infernum de- 15
traheris in profundum laci:* qui te vide- 16
rint,ad te inclinabuntur,teq. proſpicient:
Numquid iſte eſt vir, qui conturbauit ter-
ram,qui cõcuſſit regna,*qui poſuit orbem 17
deſertum,& vrbes eius deſtruxit,vinctis eius
non aperuit carcerem?*Omnes reges gen 18
tium vniuerſi dormierunt in gloria, vir in
domo ſua.*Tu autem proiectus es de ſe- 19
pulchro tuo, quaſi ſtirps inutilis pollutus,
& obuolutus cum his, qui interfecti ſunt
gladio,& deſcenderunt ad fundamenta la-
ci,quaſi cadauer putridum.* Non habebis 20
conſortium, neque cum eis in ſepultura:
tu enim terram tuam diſperdidiſti, tu po-
pulum tuum occidiſti: non vocabitur in
æternum ſemen peſſimorum. *Præparate 21
filios eius occiſioni in iniquitate patrum
ſuorum: non conſurgent,nec hereditabunt
terram, neque implebunt faciem orbis ci-
uitatum. *Et conſurgam ſuper eos, dicit 22
Dominus exercituum: & perdam Babylo-
nis nomen,& reliquias, & germen, & pro-
geniem,dicit Dominus.*Et ponam eam in 23
poſſeſſionem ericij,& in paludes aquarum,
& ſcopabo eam in ſcopa terens, dicit Do-

24 minus exercituum.* Iurauit Dominus exer
cituum,dicens: Si non,vt putaui,ita erit:&
25 quo modo mente tractaui,*ſic eueniet: Vt
conteram Aſſyrium in terra mea, & in
montibus meis conculcem eum: & auferre-
tur ab eis iugum eius,& onus illius ab hu-
26 mero eorum tolletur.* Hoc cõſilium,quod
cogitaui ſuper omnem terram, & hæc eſt
manus extenta ſuper vniuerſas gentes.
27 *Dominus enim exercituum decreuit: &
quis poterit infirmare? & manus eius ex-
28 tenta: & quis auertet eam? *In anno,quo
mortuus eſt rex Achaz,factũ eſt onus iſtud:
29 *ne læteris Philiſthæa omnis tu,quoniam
comminuta eſt virga percuſſoris tui: de ra-
dice enim colubri egredietur regulus, &
30 ſemen eius abſorbens volucrem. *Et pa-
ſcentur primogeniti pauperum,& pauperes
fiducialiter requieſcent: & interire faciam
in fame radicem tuam,& reliquias tuas in-
31 terficiam.*Vlula porta,clama ciuitas: pro-
ſtrata eſt Philiſthæa omnis: ab Aquilone
enim fumus veniet,& non eſt qui effugiet
32 agmen eius.* Et quid reſpondebitur nun-
cijs gentis? Quia Dominus fundauit Sion,
& in ipſo ſperabunt pauperes populi eius.

Cap. XV.

1 ONVS Moab. Quia nocte vaſtata eſt
Ar Moab,conticuit: quia nocte vaſta-
2 tus eſt murus Moab, conticuit. *Aſcendit
domus, & Dibon ad excelſa in planctum
ſuper Nabo,& ſuper Medaba,Moab vlula-
uit: in cunctis capitibus eius caluitium, &
3 omnis barba radetur. * In triuijs eius ac-
cincti ſunt ſacco: ſuper tecta eius,& in pla
teis eius omnis vlulatus deſcendit in fletũ.
4 *Clamabit Heſebon,& Eleale, vſque Iaſa
audita eſt vox eorum. ſuper hoc expediti
Moab vlulabunt, anima eius vlulabit ſibi.
5 *Cor meum ad Moab clamabit,vectes eius
vſque ad Segor vitulam conternãtem: per
aſcenſum enim Luith flens aſcendet, & in
via Oronaim clamorem contritionis leua-
6 bunt.*Aquæ enim Nemrim deſertæ erunt,
quia aruit herba,defecit germen,viror om
7 nis interijt. * Secundum magnitudinem
operis

operis & viſitatio eorum:ad torrentem ſa-
licum ducent eos.*Quoniam circuiuit cla- 8
mor terminum Moab: vſque ad Gallim
vlulatus eius, & vſque ad Puteum Elim
clamor eius. * Quia aquæ Dibon repletæ 9
ſunt ſanguine: ponam enim ſuper Dibon
additamenta: his, qui fugerint de Moab
leonem, & reliquijs terræ.

CAP. XVI.

EMITTE agnum Domine dominato- 1
rem terræ,de Petra deſerti ad montem
filiæ Sion.* Et erit: ſicut auis fugiens, & 2
pulli de nido auolantes,ſic erũt filiæ Moab
in tranſcenſu Arnon.* Ini conſilium,coge 3
concilium: pone quaſi noctem vmbram
tuam in meridie: abſconde fugientes, &
vagos ne prodas.*Habitabũt apud te pro- 4
fugi mei: Moab eſto latibulum eorum a
facie vaſtatoris: finitus eſt enim puluis,cõ-
ſummatus eſt miſer: defecit qui conculca-
bat terram.* Et præparabitur in miſericor- 5
dia ſolium, & ſedebit ſuper illud in verita-
te in tabernaculo Dauid, iudicans & quæ-
rens iudicium, & velociter reddens quod
iuſtum eſt.*Audiuimus ſuperbiam Moab, 6
ſuperbus eſt valde: ſuperbia eius & arro-
gantia eius, & indignatio eius pluſquam
fortitudo eius. * Idcirco vlulabit Moab ad 7
Moab,vniuerſus vlulabit: his,qui lætantur
ſuper muros cocti lateris,loquimini plagas
ſuas.*Quoniã ſuburbana Heſebon deſerta 8
ſunt,& vineam Sabama domini Gentiũ ex-
ciderunt: flagella eius vſque ad Iazer per-
uenerũt: errauerunt in deſerto,propagines
eius relictæ ſunt,tranſierunt mare. * Super 9
hoc plorabo in fletu Iazer vineam Sabama:
inebriabo te lacryma mea Heſebon, & E-
leale: quoniam ſuper vindemiam tuam,&
ſuper meſſem tuam vox calcantium irruit.
*Et auferetur lætitia & exultatio de Carme- 10
lo,& in vineis non exultabit neque iubila-
bit. vinum in torculari non calcabit qui
calcare conſueuerat: vocẽ calcantium ab-
ſtuli. * Super hoc venter meus ad Moab 11
quaſi cithara ſonabit,& viſcera mea ad mu
rum cocti lateris.* Et erit: cum apparuerit 12
quod laborauit Moab ſuper excelſis ſuis,
ingredietur ad ſancta ſua vt obſecret,& nõ
13 valebit.*Hoc verbum,quod locutus eſt Do
14 minus ad Moab ex tunc:*& nunc locutus
eſt Dominus,dicens: In tribus annis quaſi
anni mercenarij auferetur gloria Moab ſu-
per omni populo multo, & relinquetur
paruus & modicus, nequaquam multus.

CAP. XVII.

1 ONVS Damaſci. Ecce Damaſcus deſi-
net eſſe ciuitas, & erit ſicut aceruus
2 lapidũ in ruina.* Derelictæ ciuitates Aroer
gregibus erunt, & requieſcent ibi, & non
3 erit qui exterreat.* Et ceſſabit adiutorium
ab Ephraim,& regnum a Damaſco: & re-
liquiæ Syriæ ſicut gloria filiorum Iſrael
4 erunt: dicit Dominus exercituum.* Et erit
in die illa: attenuabitur gloria Iacob, &
5 pinguedo carnis eius marceſcet. * Et erit
ſicut congregans in meſſe quod reſtiterit,
& brachium eius ſpicas leget: & erit ſicut
6 quærẽs ſpicas in valle Raphaim.*Et relin-
quetur in eo ſicut racemus,& ſicut excuſſio
oleæ duarum vel trium oliuarum in ſum-
mitate rami,ſiue quattuor aut quinque in
cacuminibus eius fructus eius: dicit Domi-
7 nus Deus Iſrael. * In die illa inclinabitur
homo ad Factorem ſuum, & oculi eius ad
8 ſanctum Iſrael reſpicient:* & non inclina-
bitur ad altaria, quæ fecerunt manus eius:
& quæ operati ſunt digiti eius nõ reſpiciet,
9 lucos & delubra.* In die illa erunt ciuita-
tes fortitudinis eius derelictæ ſicut aratra,
& ſegetes quæ derelictæ ſunt a facie filio-
10 rum Iſrael,& eris deſerta.* Quia oblita es
Dei ſaluatoris tui,& fortis adiutoris tui nõ
es recordata: propterea plantabis planta-
tionem fidelem, & germen alienum ſemi-
11 nabis. * In die plantationis tuæ labruſca,
& mane ſemen tuum florebit: ablata eſt
meſſis in die hereditatis, & dolebit graui-
12 ter. * Væ multitudini populorum multo-
rum, vt multitudo maris ſonantis: & tu-
multus turbarum, ſicut ſonitus aquarum
13 multarum. * Sonabunt populi ſicut ſoni-
tus aquarum inundantium, & increpabit
eum,

eum,& fugiet procul:& rapietur ſicut pul
uis montium a facie venti , & ſicut turbo
coram tempeſtate .*In tempore veſpere, 14
& ecce turbatio : in matutino,& non ſub-
ſiſtet. hæc eſt pars eorum, qui vaſtauerunt
nos, & ſors diripientium nos.

CAP. XVIII.

VÆ terræ cymbalo alarum,quæ eſt trás 1
flumina Æthiopiæ,*qui mittit in ma- 2
re legatos , & in vaſis papyri ſuper aquas;
Ite angeli veloces ad gentem conuulſam ,
& dilaceratam : ad populum terribilem ,
poſt quem non eſt alius :ad gentem expe-
ctantem & conculcatam,cuius diripuerunt
flumina terram eius : * omnes habitatores 3
orbis , qui moramini in terra , cum eleua-
tum fuerit ſignum in montibus,videbitis,
& clangorem tubæ audietis :*quia hæc di- 4
cit Dominus ad me : Quieſcam , & conſi-
derabo in loco meo ſicut meridiana lux
clara eſt,& ſicut nubes roris in die meſſis .
*Ante meſſem enim totus effloruit, & im- 5
matura perfectio germinabit, & præciden-
tur ramuſculi eius falcibus : & quæ dereli-
cta fuerint, abſcindentur, & excutientur.
*Et relinquentur ſimul auibus montium , 6
& beſtijs terræ : & æſtate perpetua erunt
ſuper eum volucres , & omnes beſtiæ ter-
ræ ſuper illum hiemabunt . * In tempore 7
illo deferetur munus Domino exercituum
a populo diuulſo & dilacerato : a populo
terribili , poſt quem non fuit alius, a gen-
te expectante , expectante & conculcata ,
cuius diripuerunt flumina terram eius, ad
locum nominis Domini exercituum mon-
tem Sion .

CAP. XIX.

ONVS Ægypti . Ecce Dominus aſcen- 1
det ſuper nubem leuem, & ingredie-
tur Ægyptum , & commouebuntur ſimu-
lachra Ægypti a facie eius, & cor Ægypti
tabeſcet in medio eius.*Et concurrere fa- 2
ciam Ægyptios aduerſus Ægyptios : & pu
gnabit vir contra fratrem ſuum,& vir con-
tra amicum ſuum, ciuitas aduerſus ciuita-
3 tem,regnum aduerſus regnum.*Et dirum-
petur ſpiritus Ægypti in viſceribus eius,&
conſilium eius præcipitabo : & interroga-
bunt ſimulachra ſua,& diuinos ſuos,&py-
4 thones,& ariolos .*Et tradam Ægyptum
in manu dominorum crudelium,& rex for
tis dominabitur eorum,ait Dominus Deus
5 exercituum .*Et areſcet aqua de mari, &
6 fluuius deſolabitur, atque ſiccabitur . *Et
deficient flumina : attenuabuntur, & ſic-
cabuntur riui aggerum . Calamus & iun-
7 cus marceſcet : *nudabitur alueus riui a
fonte ſuo, & omnis ſementis irrigua ſicca-
8 bitur, areſcet, & non erit . * Et mœrebunt
piſcatores,& lugebunt omnes mittentes in
flumen hamum, & expandentes rete ſuper
9 faciem aquarum emarceſcent . * Confun-
dentur qui operabantur linum , pectentes,
10 & texentes ſubtilia .*Et erunt irrigua eius
flaccentia:omnes qui faciebant lacunas ad
11 capiendos piſces.*Stulti principes Taneos,
ſapientes conſiliarij Pharaonis dederunt
conſilium inſipiens : quomodo dicetis Pha-
raoni : Filius ſapientium ego,filius regum
12 antiquorum?*Vbi nunc ſunt ſapientes tui?
annuncient tibi,& indicent quid cogitaue-
rit Dominus exercituum ſuper Ægyptum.
13 *Stulti facti ſunt principes Taneos , emar-
cuerunt principes Mempheos, deceperunt
14 Ægyptum,angulum populorum eius.*Do-
minus miſcuit in medio eius ſpiritum ver-
tiginis : & errare fecerunt Ægyptum in om
ni opere ſuo,ſicut errat ebrius & vomens.
15 *Et non erit Ægypto opus,quod faciat ca
put & caudam incuruantem , & refrenan-
16 tem . *In die illa erit Ægyptus quaſi mu-
lieres , & ſtupebunt , & timebunt a facie
commotionis manus Domini exercituum,
17 quam ipſe mouebit ſuper eam . * Et erit
Terra Iuda Ægypto in pauorem : omnis,
qui illius fuerit recordatus , pauebit a fa-
cie conſilij Domini exercituum , quod ip-
18 ſe cogitauit ſuper eam . *In die illa erunt
quinque ciuitates in Terra Ægypti,loquen
tes lingua Chanaan,& iurantes per Domi-
num exercituum : Ciuitas ſolis vocabitur
19 vna.*In die illa erit altare Domini in me-
dio

dio Terræ Ægypti,& titulus Domini iuxta
terminum eius * erit in ſignum, & in teſti- 20
monium Domino exercituum in Terra Æ-
gypti. Clamabunt enim ad Dominum a
facie tribulantis, & mittet eis ſaluatorem
& propugnatorem, qui liberet eos. * Et 21
cognoſcetur Dominus ab Ægypto, & co-
gnoſcent Ægyptij Dominum in die illa,
& colent eum in hoſtijs & in muneribus:
& vota vouebunt Domino, & ſoluent.
* Et percutiet Dominus Ægyptum plaga, 22
& ſanabit eam, & reuertentur ad Domi-
num, & placabitur eis,& ſanabit eos. * In 23
die illa erit via de Ægypto in Aſſyrios, &
intrabit Aſſyrius Ægyptum, & Ægyptius
in Aſſyrios, & ſeruient Ægyptij Aſſur.
* In die illa erit Iſrael tertius Aegyptio & 24
Aſſyrio: benedictio in medio terræ, * cui 25
benedixit Dominus exercituum, dicens:
Benedictus populus meus Aegypti,& opus
manuum mearum Aſſyrio: hereditas au-
tem mea Iſrael.

Cap. xx.

IN anno,quo ingreſſus eſt Tharthan in 1
Azotum, cum miſiſſet eum Sargon rex
Aſſyriorum,& pugnaſſet contra Azotum,
& cepiſſet eam: * in tempore illo locutus 2
eſt Dominus in manu Iſaiæ filij Amos, di-
cens:Vade,& ſolue ſaccum de lumbis tuis,
& calceamenta tua tolle de pedibus tuis.
Et fecit ſic vadens nudus,& diſcalceatus.
* Et dixit Dominus: Sicut ambulauit ſeruus 3
meus Iſaias nudus, & diſcalceatus, trium
annorum ſignum & portentum erit ſuper
Aegyptum,& ſuper Aethiopiam, * ſic mina- 4
bit rex Aſſyriorum captiuitatem Aegypti,
& tranſmigrationem Aethiopiæ, iuuenum
& ſenum,nudam & diſcalceatam, diſcoo-
pertis natibus ad ignominiam Aegypti.
* Et timebunt,& confundentur ab Aethio- 5
pia ſpe ſua,& ab Aegypto gloria ſua. * Et 6
dicet habitator inſulæ huius in die illa: Ec-
ce hæc erat ſpes noſtra, ad quos confugi-
mus in auxilium,vt liberarent nos a facie
regis Aſſyriorum: & quo modo effugere
poterimus nos?

Cap. xxI.

1 ONvs deſerti maris. Sicut turbines ab
Aphrico veniunt,de deſerto venit, de
2 terra horribili. * Viſio dura nunciata eſt mi-
hi: qui incredulus eſt,infideliter agit: &
qui depopulator eſt,vaſtat. Aſcēde Aelam,
obſide Mede: omnem gemitum eius ceſſare
3 feci. * Propterea repleti ſunt lumbi mei do
lore, anguſtia poſſedit me ſicut anguſtia
parturientis: corrui cum audirem,contur-
4 batus ſum cum viderem. * Emarcuit cor
meum,tenebræ ſtupefecerũt me: Babylon
dilecta mea poſita eſt mihi in miraculum.
5 * Pone menſam, contemplare in ſpecula
comedentes & bibentes: ſurgite principes,
6 arripite clypeum. * Hæc enim dixit mihi
Dominus: Vade,& pone ſpeculatorem: &
7 quodcumque viderit, annunciet. * Et vidit
currum duorum equitum, aſcenſorem aſi-
ni,& aſcenſorem cameli: & contemplatus
8 eſt diligenter multo intuitu. * Et clamauit
leo: Super ſpeculam Domini ego ſum,ſtãs
iugiter per diem: & ſuper cuſtodiam meã
9 ego ſum, ſtans totis noctibus. * Ecce iſte
venit aſcenſor vir bigæ equitum,& reſpon
dit,& dixit: Cecidit, cecidit Babylon, &
omnia ſculptilia deorum eius contrita ſunt
10 in terram. * Tritura mea,& filij areæ meæ,
quæ audiui a Domino exercituum Deo Iſ-
11 rael, annunciaui vobis. * Onus Duma ad
me clamat ex Seir: Cuſtos quid de no-
12 cte? cuſtos quid de nocte? * Dixit cuſtos:
Venit mane & nox: ſi quæritis,quærite: cõ
13 uertimini,venite. * Onus in Arabia. * In ſal-
tu ad veſperam dormietis, in ſemitis De-
14 danim. * Occurrentes ſitienti ferte aquam,
qui habitatis terram Auſtri, cum panibus
15 occurrite fugienti. * A facie enim gladio-
rum fugerunt, a facie gladij imminentis,a
facie arcus extenti,a facie grauis prælij:
16 * quoniam hæc dicit Dominus ad me: Ad-
huc in vno anno, quaſi in anno mercena-
17 rij, & auferetur omnis gloria Cedar. * Et
reliquiæ numeri ſagittariorum fortium de
filijs Cedar imminuentur: Dominus enim
Deus Iſrael locutus eſt.

Cap.

Cap. xxII.

ONvs vallis viſionis. Quidnam quo- 1
que tibi eſt, quia aſcendiſti & tu om-
nis in tecta? *clamoris plena, vrbs frequẽs, 2
ciuitas exultans: interfecti tui, non interfe-
cti gladio, nec mortui in bello. *Cuncti prin 3
cipes tui fugerunt ſimul, dureq. ligati ſunt:
omnes, qui inuenti ſunt, vincti ſunt pariter,
procul fugerunt. *Propterea dixi: Recedi- 4
te a me, amare flebo: nolite incumbere vt
conſolemini me ſuper vaſtitate filiæ popu-
li mei. * Dies enim interfectionis, & con- 5
culcationis, & fletuum Domino Deo exer-
cituum in valle viſionis ſcrutans murum, &
magnificus ſuper montem. *Et Aelam ſum- 6
pſit pharetram, currum hominis equitis, &
parietem nudauit clypeus. * Et erunt ele- 7
ctæ valles tuæ plenæ quadrigarum, & equi-
tes ponent ſedes ſuas in porta. *Et reuela- 8
bitur operimentum Iudæ, & videbis in die
illa armamentarium domus ſaltus. *Et ſciſ- 9
ſuras ciuitatis Dauid videbitis, quia multi-
plicatæ ſunt: & congregaſtis aquas piſcinæ
inferioris, *& domos Ieruſalem numeraſtis, 10
& deſtruxiſtis domos ad muniendum mu-
rum. * Et lacum feciſtis inter duos muros 11
ad aquam piſcinæ veteris: & non ſuſpexiſtis
ad eum, qui fecerat eam, & operatorẽ eius
de longe non vidiſtis. * Et vocabit Domi- 12
nus Deus exercituum in die illa ad fletum,
& ad planctum, ad caluitium, & ad cingu-
lum ſacci: *& ecce gaudium & lætitia, occi- 13
dere vitulos, & iugulare arietes, comedere
carnes, & bibere vinum: Comedamus, & bi-
bamus: cras enim moriemur. * Et reuelata 14
eſt in auribus meis vox Domini exercituum:
Si dimittetur iniquitas hæc vobis donec mo
riamini, dicit Dominus Deus exercituum.
*Hæc dicit Dominus Deus exercituum: Va- 15
de, ingredere ad eum, qui habitat in taber-
naculo, ad Sobnam præpoſitum templi, &
dices ad eum: *Quid tu hic, aut quaſi quis 16
hic? quia excidiſti tibi hic ſepulchrum, ex-
cidiſti in excelſo memoriale diligenter, in
petra tabernaculum tibi. * Ecce Dominus 17
aſportari te faciet, ſicut aſportatur gallus
gallinaceus, & quaſi amictum ſic ſubleua-
18 bit te. *Coronãs coronabit te tribulatione,
quaſi pilam mittet te in terram latam &
ſpatioſam: ibi morieris, & ibi erit *currus
gloriæ tuæ, ignominia domus Domini tui.
19 *Et expellam te de ſtatione tua, & de mi-
20 niſterio tuo deponam te. * Et erit in die il-
la: Vocabo ſeruum meum Eliacim filium
21 Helciæ, * & induam illum tunica tua, & cin-
gulo tuo confortabo eum, & poteſtatem
tuam dabo in manu eius: & erit quaſi pater
22 habitantibus Ieruſalem, & domui Iuda. *Et
dabo clauem domus Dauid ſuper humerũ
eius: & aperiet, & non erit qui claudat: &
23 claudet, & non erit qui aperiat. * Et figam
illum paxillum in loco fideli, & erit in ſo-
24 lium gloriæ domui patris eius. * Et ſuſpen-
dent ſuper eum omnem gloriã domus pa-
tris eius, vaſorum diuerſa genera, omne vas
paruulum a vaſis craterarum vſque ad om-
25 ne vas muſicorum. *In die illa dicit Domi-
nus exercituum: Auferetur paxillus, qui fi-
xus fuerat in loco fideli: & frangetur, &
cadet, & peribit quod pependerat in eo,
quia Dominus locutus eſt.

Cap. xxIII.

1 ONvs Tyri. Vlulate naues maris: quia
vaſtata eſt domus, vnde venire conſue-
uerant: de Terra Cethim reuelatum eſt eis.
2 *Tacete qui habitatis in inſula: negotiato-
res Sidonis transfretãtes mare, repleuerunt
3 te. *In aquis multis ſemen Nili, meſſis flu-
minis fruges eius: & facta eſt negotiatio
4 gentium. *Erubeſce Sidon: ait enim mare:
fortitudo maris dicens: Non parturiui, &
non peperi, & non enutriui iuuenes, nec ad
5 incrementum perduxi virgines. * Cum au-
ditum fuerit in Aegypto, dolebũt cum au-
6 dierint de Tyro: *Tranſite maria, vlulate qui
7 habitatis in inſula: * Numquid non veſtra
hæc eſt, quæ gloriabatur a diebus priſtinis
in antiquitate ſua? ducent eam pedes ſui
8 longe ad peregrinandum. *Quis cogitauit
hoc ſuper Tyrum quõdam coronatam, cu-
ius negotiatores principes, inſtitores eius
9 inclyti terræ? *Dominus exercituum cogi-

tauit hoc, vt detraheret ſuperbiam omnis
gloriæ,& ad ignominiam deduceret vniuer-
ſos inclytos terræ.*Tranſi terrã tuam quaſi 10
flumen filia maris, non eſt cingulum vltra
tibi.* Manum ſuam extendit ſuper mare, 11
conturbauit regna: Dominus mandauit
aduerſus Chanaan, vt cõtereret fortes eius,
*& dixit: Non adijcies vltra vt glorieris, ca- 12
lumniam ſuſtinens virgo filia Sidonis: in
Cethim conſurgens transfreta, ibi quoque
non erit requies tibi.*Ecce terra Chaldæo- 13
rum talis populus non fuit, Aſſur fundauit
eam: in captiuitatem traduxerunt robuſtos
eius, ſuffoderunt domos eius, poſuerũt eam
in ruinam.*Vlulate naues maris, quia deua- 14
ſtata eſt fortitudo veſtra.*Et erit in die illa: 15
In obliuione eris o Tyre ſeptuaginta annis,
ſicut dies regis vnius: poſt ſeptuaginta au-
tem annos erit Tyro quaſi canticum mere-
tricis.*Sume citharam, circui ciuitatem me- 16
retrix obliuioni tradita: bene cane, frequẽ-
ta canticum, vt memoria tui ſit.*Et erit poſt 17
ſeptuaginta annos: Viſitabit Dominus Ty-
rum,& reducet eam ad mercedes ſuas: &
rurſum fornicabitur cũ vniuerſis regnis ter-
ræ ſuper faciẽ terræ.* Et erunt negotiatio- 18
nes eius,& mercedes eius ſanctificatæ Do-
mino: non condentur, neque reponentur:
quia his, qui habitauerint coram Domino,
erit negotiatio eius, vt manducent in ſatu-
ritatem,& veſtiantur vſque ad vetuſtatem.

CAP. XXIIII.

ECCE Dominus diſſipabit terram,& 1
nudabit eam,& affliget faciem eius,&
diſperget habitatores eius.* Et erit ſicut po 2
pulus, ſic ſacerdos: & ſicut ſeruus, ſic domi-
nus eius: ſicut ancilla, ſic domina eius: ſi-
cut emens, ſic ille qui vendit: ſicut fœne-
rator, ſic is qui mutuum accipit: ſicut qui
repetit, ſic qui debet.* Diſſipatione diſſipa- 3
bitur terra,& direptione prædabitur. Do-
minus enim locutus eſt verbum hoc.*Lu- 4
xit,& defluxit terra,& infirmata eſt: defluxit
orbis, infirmata eſt altitudo populi terræ.
* Et terra infecta eſt ab habitatoribus ſuis: 5
quia tranſgreſſi ſunt leges, mutauerunt ius,
6 diſſipauerunt fœdus ſempiternum. * Pro-
pter hoc maledictio vorabit terram,& pec
cabunt habitatores eius: ideoq. inſanient
cultores eius,& relinquẽtur homines pau-
7 ci.* Luxit vindemia, infirmata eſt vitis, in-
gemuerunt omnes qui lætabantur corde.
8 *Ceſſauit gaudium tympanorum, quieuit
ſonitus lætantiũ, conticuit dulcedo citharæ.
9 *Cum cantico non bibent vinum: amara
10 erit potio bibentibus illam.*Attrita eſt ci-
uitas vanitatis, clauſa eſt omnis domus nul-
11 lo introeunte. *Clamor erit ſuper vino in
plateis: deſerta eſt omnis lætitia: tranſlatũ
12 eſt gaudium terræ.*Relicta eſt in vrbe ſo-
13 litudo,& calamitas opprimet portas.*Quia
hæc erunt in medio terræ, in medio popu-
lorum: quomodo ſi paucæ oliuæ, quæ re-
manſerunt, excutiantur ex olea:& racemi,
14 cum fuerit finita vindemia. *Hi leuabunt
vocem ſuam, atque laudabunt: cum glori-
ficatus fuerit Dominus, hinnient de mari.
15 *Propter hoc in doctrinis glorificate Domi
num: in inſulis maris nomen Domini Dei
16 Iſrael.*A finibus terræ laudes audiuimus,
gloriam iuſti. Et dixi: Secretum meum mi-
hi, ſecretum meum mihi, væ mihi: præuari-
cantes præuaricati ſunt,& præuaricatione
17 tranſgreſſorum præuaricati ſunt. * Formi-
do,& fouea,& laqueus ſuper te, qui habita-
18 tor es terræ.* Et erit: Qui fugerit a voce
formidinis, cadet in foueam: & qui ſe ex-
plicauerit de fouea, tenebitur laqueo: quia
cataractæ de excelſis apertæ ſunt,& concu
19 tientur fundamenta terræ. *Confractione
confringetur terra, contritione conteretur
terra, commotione commouebitur terra,
20 *agitatione agitabitur terra ſicut ebrius,&
auferetur quaſi tabernaculum vnius noctis:
& grauabit eam iniquitas ſua,& corruet,&
21 non adijciet vt reſurgat. * Et erit: In die
illa viſitabit Dominus ſuper militiam cæli
in excelſo: & ſuper reges terræ, qui ſunt
22 ſuper terram.*Et congregabuntur in con-
gregatione vnius faſcis in lacum, & clau-
dentur ibi in carcere: & poſt multos dies
23 viſitabuntur.*Et erubeſcet luna,& confun-
detur ſol, cum regnauerit Dominus exer-

citurum in monte Sion, & in Ieruſalem,
& in conſpectu ſenum ſuorum fuerit glo-
rificatus.

C A P. XXV.

DOMINE Deus meus es tu, exaltabo 1
te, & confitebor nomini tuo: quoniam
feciſti mirabilia, cogitationes antiquas fide-
les, amen. *Quia poſuiſti ciuitatem in tu- 2
mulum, vrbem fortem in ruinam, domum
alienorum: vt nō ſit ciuitas, & in ſempiter-
num non ædificetur. *Super hoc laudabit 3
te populus fortis, ciuitas gentium robuſta-
rum timebit te. *Quia factus es fortitudo 4
pauperi, fortitudo egeno in tribulatione
ſua: ſpes a turbine, vmbraculū ab æſtu. Spi-
ritus enim robuſtorū quaſi turbo impellens
parietem. *Sicut æſtus in ſiti, tumultum alie- 5
norum humiliabis: & quaſi calore ſub nu-
be torrēte propaginem fortium marceſcere
facies. *Et faciet Dominus exercituum om- 6
nibus populis in monte hoc conuiuiū pin-
guium, cōuiuium vindemiæ, pinguium me-
dullatorum, vindemiæ defæcatæ. *Et præci- 7
pitabit in monte iſto faciem vinculi colli-
gati ſuper omnes populos, & telam quam
orditus eſt ſuper omnes nationes. *Præci- 8
pitabit mortem in ſempiternum: & auferet
Dominus Deus lacrymam ab omni facie,
& opprobrium populi ſui auferet de vniuer-
ſa terra: quia Dominus locutus eſt. *Et di- 9
cet in die illa: Ecce Deus noſter iſte, expe-
ctauimus eum, & ſaluabit nos: iſte Domi-
nus, ſuſtinuimus eum, exultabimus, & læta-
bimur in ſalutari eius. *Quia requieſcet ma- 10
nus Domini in monte iſto: & triturabitur
Moab ſub eo, ſicuti teruntur paleæ in plau-
ſtro. *Et extendet manus ſuas ſub eo, ſicut 11
extendit natans ad natandum: & humilia-
bit gloriam eius cum alliſione manuum
eius. *Et munimenta ſublimium murorum 12
tuorum concident, & humiliabuntur, & de-
trahentur in terram vſque ad puluerem.

C A P. XXVI.

IN die illa cantabitur canticum iſtud in 1
terra Iuda.

1 Vrbs fortitudinis noſtræ Sion ſaluator,
ponetur in ea murus & antemurale.
2 *Aperite portas, & ingrediatur gens iu-
ſta, cuſtodiens veritatem.
3 *Vetus error abijt: ſeruabis pacem: pa-
cem, quia in te ſperauimus.
4 *Speraſtis in Domino in ſæculis æternis,
in Domino Deo forti in perpetuum.
5 *Quia incuruabit habitantes in excelſo,
ciuitatem ſublimem humiliabit.
Humiliabit eam vſque ad terram, detra-
het eam vſque ad puluerem.
6 *Conculcabit eam pes, pedes pauperis,
greſſus egenorum.
7 *Semita iuſti recta eſt, rectus callis iuſti
ad ambulandum.
8 *Et in ſemita iudiciorum tuorum Do-
mine ſuſtinuimus te: nomen tuum, & me-
moriale tuum in deſiderio animæ.
9 *Anima mea deſiderauit te in nocte: ſed
& ſpiritu meo in præcordijs meis de mane
vigilabo ad te.
Cum feceris iudicia tua in terra, iuſti-
tiam diſcent habitatores orbis.
10 *Miſereamur impio, & non diſcet iuſti-
tiam: in terra ſanctorum iniqua geſſit, &
non videbit gloriam Domini.
11 *Domine exaltetur manus tua, & non
videant: videant, & confundantur zelantes
populi: & ignis hoſtes tuos deuoret.
12 *Domine dabis pacem nobis: omnia
enim opera noſtra operatus es nobis.
13 *Domine Deus noſter, poſſederunt nos
domini abſque te, tantum in te recorde-
mur nominis tui.
14 *Morientes non viuant, gigantes non
reſurgant: propterea viſitaſti & contriui-
ſti eos, & perdidiſti omnem memoriam
eorum.
15 *Indulſiſti genti Domine, indulſiſti gen-
ti: numquid glorificatus es? elongaſti om-
nes terminos terræ.
16 *Domine in anguſtia requiſierunt te, in
tribulatione murmuris doctrina tua eis.
17 *Sicut quæ concipit, cum appropinqua-
uerit ad partum, dolēs clamat in doloribus
ſuis: ſic facti ſumus a facie tua Domine.

*Concepimus, & quaſi parturiuimus, & 18
peperimus ſpiritum : ſalutes non fecimus
in terra , ideo non ceciderunt habitatores
terræ .

*Viuent mortui tui,interfecti mei reſur- 19
gent : expergiſcimini, & laudate qui habi-
tatis in puluere : quia ros lucis ros tuus,&
terram gigantum detrahes in ruinam.

*Vade populus meus, intra in cubicula 20
tua, claude oſtia tua ſuper te, abſcondere
modicum ad momentum , donec pertran-
ſeat indignatio .

*Ecce enim Dominus egredietur de lo- 21
co ſuo , vt viſitet iniquitatem habitatoris
terræ contra eum : & reuelabit terra ſan-
guinem ſuum,& non operiet vltra interfe-
ctos ſuos .

Cap. XXVII.

IN die illa viſitabit Dominus in gladio 1
ſuo duro,& grandi,& forti,ſuper Leuia-
than ſerpentem vectem,& ſuper Leuiathan
ſerpentem tortuoſum,& occidet cetum,qui
in mari eſt .*In die illa vinea meri cantabit 2
ei.* Ego Dominus,qui ſeruo eam, repente 3
propinabo ei: ne forte viſitetur contra eam,
nocte & die ſeruo eam.*Indignatio non eſt 4
mihi : quis dabit me ſpinam & veprem in
prælio: gradiar ſuper eam,ſuccendam eam
pariter ? *An potius tenebit fortitudinem 5
meam,faciet pacē mihi,pacem faciet mihi?
*Qui ingrediuntur impetu ad Iacob,flore- 6
bit & germinabit Iſrael , & implebunt fa-
ciem orbis ſemine . * Numquid iuxta pla- 7
gam percutientis ſe percuſſit eum ? aut ſicut
occidit interfectos eius,ſic occiſus eſt ? *In 8
menſura contra menſurā,cum abiecta fue-
rit, iudicabis eam : meditatus eſt in ſpiritu
ſuo duro per diem æſtus .*Idcirco ſuper hoc 9
dimittetur iniquitas domui Iacob : & iſte
omnis fructus vt auferatur peccatum eius,
cum poſuerit omnes lapides altaris ſicut la-
pides cineris alliſos,non ſtabunt luci & de-
lubra . *Ciuitas enim munita deſolata erit, 10
ſpecioſa relinquetur,& dimittetur quaſi de-
ſertum : ibi paſcetur vitulus,& ibi accuba-
bit, & conſumet ſummitates eius .* In ſicci- 11
tate meſſes illius conterentur,mulieres ve-
nientes,& docentes eā :non eſt enim popu-
lus ſapiens,propterea non miſerebitur eius,
qui fecit eum : & qui formauit eum , non
12 parcet ei .*Et erit: In die illa percutiet Do-
minus ab alueo fluminis vſque ad torren-
tem Aegypti, & vos congregabimini vnus
13 & vnus filij Iſrael.*Et erit: In die illa clan-
getur in tuba magna,& venient qui perditi
fuerant de terra Aſſyriorum , & qui eiecti
erant in Terra Aegypti,& adorabunt Do-
minum in monte ſancto in Ieruſalem .

Cap. XXVIII.

1 VAE coronæ ſuperbiæ,ebrijs Ephraim,
& flori decidenti, gloriæ exultationis
eius,qui erant in vertice vallis pinguiſſimæ,
2 errantes a vino.*Ecce validus & fortis Do-
minus ſicut impetus grandinis: turbo con-
fringens,ſicut impetus aquarum multarum
inundantium , & emiſſarum ſuper terram
3 ſpatioſam.*Pedibus conculcabitur corona
4 ſuperbiæ ebriorū Ephraim .*Et erit flos de-
cidens gloriæ exultationis eius,qui eſt ſuper
verticē vallis pinguium, quaſi tēporaneum
ante maturitatem autumni: quod cū aſpe-
xerit videns,ſtatim vt manu tenuerit,deuo-
5 rabit illud . * In die illa erit Dominus exer-
cituum corona gloriæ,& ſertū exultationis
6 reſiduo populi ſui:*& ſpiritus iudicij ſeden-
ti ſuper iudicium,& fortitudo reuertētibus
7 de bello ad portam.*Verum hi quoque præ
vino neſcierunt,& præ ebrietate errauerūt:
ſacerdos & propheta neſcierunt præ ebrie-
tate,abſorpti ſunt a vino,errauerūt in ebrie-
tate,neſcierunt videntem,ignorauerunt iu-
8 dicium .* Omnes enim menſæ repletæ ſunt
vomitu ſordiumque, ita vt non eſſet vltra
9 locus .*Quem docebit ſcientiam ? & quem
intelligere faciet auditū ? ablactatos a lacte,
10 auulſos ab vberibus .* Quia manda reman-
da,manda remanda,expecta reexpecta, ex-
pecta reexpecta, modicum ibi, modicum
11 ibi .* In loquela enim labij,& lingua altera
12 loquetur ad populum iſtum . * Cui dixit :
Hæc eſt requies mea,reficite laſſum,& hoc
eſt meum refrigerium : & noluerunt audire.

Et

13 * Et erit eis verbum Domini: Manda, re-
manda,manda remãda, expecta reexpecta,
expecta reexpecta, modicum ibi, modicum
ibi: vt vadant,& cadant retrorſum, & con-
14 terantur,& illaqueentur,& capiantur. *Pro-
pter hoc audite verbum Domini viri illuſo-
res,qui dominamini ſuper populum meum,
15 qui eſt in Ieruſalem. * Dixiſtis enim: Per-
cuſſimus fœdus cum morte,& cum inferno
fecimus pactum. Flagellum inundans cum
tranſierit,non veniet ſuper nos: quia poſui-
mus mendacium ſpem noſtram, & menda-
16 cio protecti ſumus. *Idcirco hæc dicit Do-
minus Deus: Ecce ego mittam in funda-
mentis Sion lapidem, lapidem probatum,
angularem,pretioſum in fundamento fun-
17 datum. qui crediderit, non feſtinet. * Et
ponam in pondere iudicium, & iuſtitiam
in menſura: & ſubuertet grando ſpem mẽ-
dacij: & protectionem aquæ inundabunt.
18 * Et delebitur fœdus veſtrum cum morte,
& pactum veſtrum cum inferno non ſtabit:
flagellum inundans cum tranſierit, eritis ei
19 in conculcationem. *Quandocumque per-
tranſierit, tollet vos: quoniam mane dilu-
culo pertranſibit in die & in nocte,& tantũ-
modo ſola vexatio intellectum dabit audi-
20 tui. * Coanguſtatum eſt enim ſtratum, ita
vt alter decidat: & pallium breue vtrumque
21 operire non poteſt. * Sicut enim in monte
diuiſionum ſtabit Dominus: ſicut in valle,
quæ eſt in Gabaon,iraſcetur: vt faciat opus
ſuum,alienum opus eius: vt operetur opus
22 ſuum,peregrinum eſt opus eius ab eo. * Et
nunc nolite illudere, ne forte conſtringan-
tur vincula veſtra. cõſummationem enim
& abbreuiationem audiui a Domino Deo
23 exercituum ſuper vniuerſam terram. * Au-
ribus percipite, & audite vocem meam, at-
24 tendite,& audite eloquium meum. * Num-
quid tota die arabit arans vt ſerat,proſcin-
25 det & ſarriet humum ſuam? * Nonne cum
adæquauerit faciem eius,ſeret gith,& cymi-
num ſparget,& ponet triticum per ordinẽ,
& hordeum, & milium, & viciam in fini-
26 bus ſuis? * Et erudiet illum in iudicio: Deus
27 ſuus docebit illum. * Non enim in ſerris
trituràbitur gith,nec rota plauſtri ſuper cy-
minum circuibit: ſed in virga excutietur
28 gith & cyminum in baculo. * Panis autem
comminuetur: verum non in perpetuum
triturans triturabit illũ,neque vexabit eum
rota plauſtri, nec vngulis ſuis comminuet
29 eum. * Et hoc a Domino Deo exercituum
exiuit,vt mirabile faceret conſilium,& ma-
gnificaret iuſtitiam.

Cap. XXIX.

1 VÆ Ariel,Ariel ciuitas,quam expugna-
uit Dauid: additus eſt annus ad annũ:
2 ſollemnitates euolutæ ſunt. *Et circumual-
labo Ariel, & erit triſtis & mœrens, & erit
3 mihi quaſi Ariel. * Et circumdabo quaſi
ſphæram in circuitu tuo, & iaciam contra
te aggerem,& munimenta ponam in obſi-
4 dionem tuam. * Humiliaberis, de terra lo-
quéris,& de humo audietur eloquium tuũ:
& erit quaſi pythonis de terra vox tua, &
5 de humo eloquium tuum muſſitabit. * Et
erit ſicut puluis tenuis multitudo ventilan-
tium te: & ſicut fauilla pertranſiens multi-
tudo eorum, qui contra te præualuerunt:
6 *eritq. repente confeſtim. A Domino exer-
cituum viſitabitur in tonitruo, & commo-
tione terræ,& voce magna turbinis & tem-
7 peſtatis, & flammæ ignis deuorantis. * Et
erit ſicut ſomnium viſionis nocturnæ mul-
titudo omnium Gentium, quæ dimicaue-
runt contra Ariel, & omnes qui militaue-
runt,& obſederunt,& præualuerunt aduer-
8 ſus eam. *Et ſicut ſomniat eſuriens, & co-
medit,cùm autem fuerit expergefactus,va-
cua eſt anima eius: & ſicut ſomniat ſitiens,
& bibit,& poſtquam fuerit expergefactus,
laſſus adhuc ſitit, & anima eius vacua eſt:
ſic erit multitudo omnium Gentium, quæ
9 dimicauerunt contra montem Sion. * Ob-
ſtupeſcite,& admiramini,fluctuate,& vacil-
late: inebriamini,& non a vino: mouemini,
10 & non ab ebrietate. * Quoniam miſcuit
vobis Dominus ſpiritum ſoporis, claudet
oculos veſtros, prophetas & principes ve-
11 ſtros,qui vident viſiones, operiet. * Et erit
vobis viſio omniũ ſicut verba libri ſignati,

quem cum dederint ſcienti litteras,dicent:
Lege iſtum: & reſpondebit : Non poſſum;
12 ſignatus eſt enim:*Et dabitur liber neſciēti
litteras,diceturq. ei: Lege: & reſpondebit:
13 Neſcio litteras . * Et dixit Dominus : Eo
quòd appropinquat populus iſte ore ſuo,&
labijs ſuis glorificat me,cor autem eius lon
ge eſt a me, & timuerunt me mandato ho-
14 minum & doctrinis :*Ideo ecce ego addam
vt admirationem faciam populo huic mi-
raculo grandi & ſtupendo : peribit enim
ſapientia a ſapientibus eius , & intellectus
15 prudentium eius abſcōdetur.*Væ qui pro-
fundi eſtis corde,vt a Domino abſcondatis
conſilium: quorum ſunt in tenebris opera,
& dicunt : Quis videt nos, & quis nouit
16 nos ? * Peruerſa eſt hæc veſtra cogitatio 1
quaſi ſi lutum contra figulū cogitet,& dicat
opus factori ſuo : Non feciſti me: & figmen-
17 tum dicat fictori ſuo : Non intelligis.*Nō-
ne adhuc in modico & in breui conuerte-
tur Libanus in charmel, & charmel in ſal-
18 tum reputabitur ? * Et audient in die illa
ſurdi verba libri, & de tenebris & caligine
19 oculi cæcorum videbunt.*Et addent mites
in Domino lætitiam, & pauperes homines
20 in ſancto Iſrael exultabunt :* quoniam de-
fecit qui præualebat, conſummatus eſt il-
luſor, & ſucciſi ſunt omnes qui vigilabant
21 ſuper iniquitatem :*qui peccare faciebant
homines in verbo, & arguentem in porta
ſupplantabant , & declinauerunt fruſtra a
22 iuſto.*Propter hoc, hæc dicit Dominus ad
domum Iacob,qui redemit Abraham: Non
modo cōfundetur Iacob,nec modo vultus
23 eius erubeſcet:*ſed cum viderit filios ſuos,
opera manuum mearum in medio ſui ſan-
ctificantes nomen meum, & ſanctificabunt
ſanctum Iacob, & Deum Iſrael prædica-
24 bunt,*& ſcient errantes ſpiritu intellectum,
&*muſſitatores diſcent legem.

CAP. XXX.

1 VÆ filij deſertores, dicit Dominus, vt
faceretis conſilium, & non ex me: &
ordiremini telam,& non per ſpiritum meū,
2 vt adderetis peccatū ſuper peccatum:*qui
ambulatis vt deſcendatis in Ægyptum, &
os meum non interrogaſtis,ſperantes auxi-
lium in fortitudine Pharaonis, & habentes
3 fiduciam in vmbra Aegypti . * Et erit vo-
bis fortitudo Pharaonis in confuſionem ,
& fiducia vmbræ Aegypti in ignominiam.
4 * Erant enim in Tani principes tui, & nun-
5 cij tui vſque ad Hanes peruenerunt .* Om-
nes confuſi ſunt ſuper populo,qui eis pro-
deſſe non potuit: non fuerunt in auxilium
& in aliquam vtilitatem,ſed in confuſio-
6 nem & in opprobrium . * Onus iumento-
rum Auſtri. In terra tribulationis & angu-
ſtiæ leæna, & leo ex eis, vipera & regulus
volans portantes ſuper humeros iumento-
rum diuitias ſuas, & ſuper gibbum came-
lorum theſauros ſuos ad populum, qui eis
7 prodeſſe non poterit.*Aegyptus enim fru-
ſtra & vane auxiliabitur: ideo clamaui ſu-
8 per hoc: Superbia tantū eſt,quieſce.*Nunc
ergo ingreſſus ſcribe ei ſuper buxum,& in
libro diligenter exara illud, & erit in die
nouiſſimo in teſtimoniū vſque in æternum.
9 *populus enim ad iracundiā prouocans eſt,
& filij mēdaces,filij nolentes audire legem
10 Dei.*Qui dicunt videntibus : Nolite vide-
re: & aſpicientibus: Nolite aſpicere nobis
ea, quæ recta ſunt: loquimini nobis placen-
11 tia,videte nobis errores.*Auferte a me viā,
declinate a me ſemitam, ceſſet a facie no-
12 ſtra ſanctus Iſrael.*Propterea hæc dicit ſan-
ctus Iſrael : Pro eo quòd reprobaſtis verbū
hoc,& ſperaſtis in calumnia & in tumultu,
13 & innixi eſtis ſuper eo:* propterea erit vo-
bis iniquitas hæc ſicut interruptio cadēs,&
requiſita in muro excelſo,quoniam ſubito,
dum non ſperatur , veniet contritio eius .
14 * Et comminuetur ſicut conteritur lagena
figuli contritione perualida : & non inue-
nietur de fragmentis eius teſta,in qua por-
tetur igniculus de incendio, aut hauriatur
15 parum aquæ de fouea.*Quia hæc dicit Do-
minus Deus ſanctus Iſrael: Si reuertamini
& quieſcatis,ſalui eritis: in ſilentio,& in ſpe
16 erit fortitudo veſtra. Et noluiſtis: * & dixi-
ſtis: Nequaquam,ſed ad equos fugiemus:
ideo fugietis. Et ſuper veloces aſcēdemus:

ideo velociores erũt,qui perſequentur vos.
*Mille homines a facie terroris vnius: & a 17
facie terroris quinque fugietis,donec relin
quamini quaſi malus nauis in vertice mon-
tis,& quaſi ſignum ſuper collem.* Propte- 18
rea expectat Dominus vt miſereatur veſtri:
& ideo exaltabitur parcẽs vobis: quia Deus
iudicij Dominus: beati omnes qui expe-
ctant eum.* Populus enim Sion habitabit 19
in Ieruſalem: plorãs nequaquam plorabis,
miſerans miſerebitur tui: ad vocem clamo-
ris tui ſtatim vt audierit, reſpondebit tibi.
*Et dabit vobis Dominus panem arctum, 20
& aquam breuem: & non faciet auolare a
te vltra doctorem tuum: & erunt oculi tui
videntes præceptorem tuum.*Et aures tuæ 21
audient verbum poſt tergum monentis:
Hæc eſt via,ambulate in ea: & non decli-
netis neque ad dexteram,neque ad ſiniſtrã.
*Et contaminabis laminas ſculptilium ar- 22
genti tui,& veſtimentum cõflatilis auri tui,
& diſperges ea ſicut immunditiam men-
ſtruatæ. Egredere,dices ei:*Et dabitur plu- 23
uia ſemini tuo,vbicumque ſeminaueris in
terra: & panis frugũ terræ erit vberrimus,
& pinguis. paſcetur in poſſeſſione tua in
die illo agnus ſpatioſe:*& tauri tui,& pul- 24
li aſinorum,qui operantur terrãm, commi-
ſtum migma comedent ſicut in area ven-
tilatum eſt.* Et erunt ſuper omnem mon- 25
tem excelſum,& ſuper omnem collem ele-
uatum riui currentium aquarum in die in-
terfectionis multorum cum ceciderint tur-
res.* Et erit lux lunæ ſicut lux ſolis, & lux 26
ſolis erit ſeptempliciter ſicut lux ſeptem
dierum in die,qua alligauerit Dominus vul
nus populi ſui, & percuſſuram plagæ eius
ſanauerit.* Ecce nomen Domini venit de 27
longinquo,ardens furor eius, & grauis ad
portandum: labia eius repleta ſunt indi-
gnatione, & lingua eius quaſi ignis deuo-
rans.*Spiritus eius velut torrens inundans 28
vſque ad medium colli ad perdendas gen
tes in nihilum,& frenum erroris,quod erat
in maxillis populorum. * Canticum erit 29
vobis ſicut nox ſanctificatæ ſollemnitatis,
& lætitia cordis ſicut qui pergit cum tibia,
vt intret in montem Domini ad fortem Iſ-
30 rael.*Et auditam faciet Dominus gloriam
vocis ſuæ,& terrorem brachij ſui oſtendet
in comminatione furoris, & flamma ignis
deuorantis: allidet in turbine,& in lapide
31 grandinis.*A voce enim Domini pauebit
32 Aſſur virga percuſſus.*Et erit tranſitus vir-
gæ fundatus, quam requieſcere faciet Do-
minus ſuper eum in tympanis & citharis:
33 & in bellis præcipuis expugnabit eos.*Præ-
parata eſt enim ab heri Topheth, a rege
præparata,profunda,& dilatata. Nutrimẽ-
ta eius,ignis & ligna multa: flatus Domini
ſicut torrens ſulphuris ſuccendens eam.

CAP. XXXI.

1 VÆ qui deſcendunt in Ægyptum ad
auxilium,in equis ſperantes,& haben
tes fiduciam ſuper quadrigis, quia multæ
ſunt: & ſuper equitibus,quia prævalidi ni-
mis: & non ſunt confiſi ſuper ſanctum Iſ-
2 rael,& Dominum non requiſierunt. *Ipſe
autem ſapiens adduxit malum,& verba ſua
non abſtulit: & conſurget contra domum
peſſimorum, & contra auxilium operantiũ
3 iniquitatem.*Ægyptus,homo,& non Deus:
& equi eorum,caro,& non ſpiritus: & Do
minus inclinabit manum ſuam,& corruet
auxiliator,& cadet cui præſtatur auxilium,
4 ſimulq. omnes conſumentur. *Quia hæc
dicit Dominus ad me: Quomodo ſi rugiat
leo,& catulus leonis ſuper prædam ſuam,
& cum occurrerit ei multitudo paſtorum,a
voce eorum non formidabit, & a multitu-
dine eorum non pauebit: ſic deſcendet Do
minus exercituum vt prælietur ſuper mon
5 tem Sion,& ſuper collem eius.* Sicut aues
volãtes,ſic proteget Dominus exercituum
Ieruſalem,protegens & liberans, tranſiens
6 & ſaluans.*Conuertimini ſicut in profun-
7 dum receſſeratis filij Iſrael. *In die enim
illa abijciet vir idola argenti ſui, & idola
auri ſui, quæ fecerunt vobis manus veſtræ
8 in peccatum.* Et cadet Aſſur in gladio nõ
viri, & gladius non hominis vorabit eum,
& fugiet non a facie gladij: & iuuenes eius
9 vectigales erunt:*& fortitudo eius a terro-
re

re tranſibit, & pauebunt fugientes princi-
pes eius: dixit Dominus: cuius ignis eſt
in Sion, & caminus eius in Ieruſalem.

CAP. XXXII.

ECce in iuſtitia regnabit rex,& princi- 1
pes in iudicio præerunt.*Et erit vir ſi- 2
cut qui abſconditur a vento, & celat ſe a
tempeſtate, ſicut riui aquarum in ſiti, &
vmbra petræ prominentis in terra deſerta.
*Non caligabunt oculi videntium,& aures 3
audientium diligenter auſcultabunt. *Et 4
cor ſtultorum intelliget ſcientiam, & lin-
gua balborum velociter loquetur & pla-
ne. *Non vocabitur vltra is, qui inſipiens 5
eſt, princeps: neque fraudulentus appella-
bitur maior: *ſtultus enim fatua loquetur, 6
& cor eius faciet iniquitatem, vt perficiat
ſimulationem, & loquatur ad Dominum
fraudulēter,& vacuam faciat animam eſu-
rientis,& potum ſitienti auferat.* Fraudu- 7
lenti vaſa peſſima ſunt: ipſe enim cogita-
tiones concinnauit ad perdendos mites in
ſermone mendacij,cum loqueretur pauper
iudiciū.* Princeps vero ea,quæ digna ſunt 8
principe, cogitabit,& ipſe ſuper duces ſta-
bit.* Mulieres opulentæ ſurgite,& audite 9
vocem meam: filiæ confidentes percipite
auribus eloquium meum.*Poſt dies enim, 10
& annū vos conturbabimini confidentes:
conſummata eſt enim vindemia, collectio
vltra non veniet.*Obſtupeſcite opulentæ, 11
conturbamini confidentes: exuite vos, &
confundimini, accingite lumbos veſtros.
*Super vbera plangite,ſuper regione deſi- 12
derabili,ſuper vinea fertili.*Super humum 13
populi mei ſpinæ & vepres aſcendent:
quanto magis ſuper omnes domos gaudij
ciuitatis exultantis? *Domus enim dimiſ- 14
ſa eſt,multitudo vrbis relicta eſt,tenebræ &
palpatio factæ ſunt ſuper ſpeluncas vſque
in æternum. Gaudium onagrorum paſcua
gregum,*donec effundatur ſuper nos ſpi- 15
ritus de excelſo: & erit deſertum in char-
mel,& charmel in ſaltum reputabitur.*Et 16
habitabit in ſolitudine iudicium, & iuſtitia
in charmel ſedebit. *Et erit opus iuſtitiæ 17
pax,& cultus iuſtitiæ ſilentium,& ſecuritas
18 vſque in ſempiternum. *Et ſedebit popu-
lus meus in pulchritudine pacis, & in ta-
bernaculis fiduciæ,& in requie opulenta.
19 *Grando autem in deſcenſione ſaltus, &
20 humilitate humiliabitur ciuitas. *Beati,qui
ſeminatis ſuper omnes aquas,immittentes
pedem bouis & aſini.

CAP. XXXIII.

1 VÆ qui prædaris, nonne & ipſe præ-
daberis? & qui ſpernis, nonne & ipſe
ſperneris? cū conſummaueris deprædatio-
nem,deprædaberis: cum fatigatus deſieris
2 contemnere,contemneris. *Domine miſe-
rere noſtri: te enim expectauimus: eſto bra
chium noſtrum in mane, & ſalus noſtra in
3 tempore tribulationis. *A voce angeli fu-
gerunt populi,& ab exaltatione tua diſper
4 ſæ ſunt gentes. *Et congregabuntur ſpolia
veſtra ſicut colligitur bruchus, velut cum
5 foſſæ plenæ fuerint de eo. *Magnificatus
eſt Dominus, quoniā habitauit in excelſo:
6 impleuit Sion iudicio & iuſtitia. * Et erit
fides in temporibus tuis: diuitiæ ſalutis ſa-
pientia & ſcientia: timor Domini ipſe eſt
7 theſaurus eius.* Ecce videntes clamabunt
8 foris, angeli pacis amare flebunt. *Diſſi-
patæ ſunt viæ, ceſſauit tranſiens per ſemi-
tam, irritum factum eſt pactum, proiecit
9 ciuitates, non reputauit homines. *Luxit,
& elanguit terra: confuſus eſt Libanus, &
obſorduit, & factus eſt Saron ſicut deſer-
tum: & concuſſa eſt Baſan, & Carmelus.
10 *Nunc conſurgam, dicit Dominus: nunc
11 exaltabor, nunc ſubleuabor. *Concipietis
ardorem, parietis ſtipulam: ſpiritus veſter
12 vt ignis vorabit vos. *Et erunt populi quaſi
de incendio cinis, ſpinæ congregatæ igni
13 comburentur. *Audite qui longe eſtis, quæ
fecerim, & cognoſcite vicini fortitudinem
14 meam. * Conterriti ſunt in Sion peccato-
res, poſſedit tremor hypocritas. quis po-
terit habitare de vobis cum igne deuoran-
te? quis habitabit ex vobis cum ardoribus
15 ſempiternis? *Qui ambulat in iuſtitijs, &
loquitur veritatem, qui projicit auaritiam
ex ca-

ex calumnia,& excutit manus ſuas ab om-
ni munere, qui obturat aures ſuas ne au-
diat ſanguinem,& clandit oculos ſuos ne
videat malum. *Iſte in excelſis habitabit, 16
munimenta ſaxorum ſublimitas eius: pa-
nis ei datus eſt,aquæ eius fideles ſunt. *Re- 17
gem in decore ſuo videbunt oculi eius,cer
nent terram de longe. *Cor tuum medita- 18
bitur timorem: vbi eſt litteratus? vbi legis
verba ponderans? vbi doctor paruulorum?
*Populum impudentem non videbis, po- 19
pulum alti ſermonis: ita vt non poſſis intel-
ligere diſertitudinẽ linguæ eius,in quo nul
la eſt ſapientia. *Reſpice Sion ciuitatem 20
ſollemnitatis noſtræ: oculi tui videbunt Ie-
ruſalẽ, habitationem opulentam, taberna-
culum,quod nequaquam trãsferri poterit:
nec auferentur claui eius in ſempiternum,
& omnes funiculi eius non rumpentur:
*quia ſolummodo ibi magnificus eſt Do- 21
minus noſter: locus fluuiorum riui latiſſi-
mi & patentes: non tranſibit per eum na-
uis remigum,neque trieris magna tranſgre
dietur eum. *Dominus enim iudex noſter, 22
Dominus legifer noſter, Dominus rex no-
ſter: ipſe ſaluabit nos. *Laxati ſunt funiculi 23
tui,& nõ præualebunt: ſic erit malus tuus
vt dilatare ſignum non queas. Tunc diui-
dentur ſpolia prædarum multarum: claudi
diripient rapinam. *Nec dicet vicinus: E- 24
langui: populus qui habitat in ea,aufere-
tur ab eo iniquitas.

CAP. XXXIIII.

ACCEDITE Gentes,& audite,& popu 1
li attendite: audiat terra,& plenitudo
eius,orbis,& omne germen eius. *Quia in- 2
dignatio Domini ſuper omnes Gentes, &
furor ſuper vniuerſam militiam eorum: in-
terfecit eos,& dedit eos in occiſionẽ. *In- 3
terfecti eorum proijcientur,& de cadaueri-
bus eorum aſcendet fœtor: tabeſcent mõ-
tes a ſanguine eorum. *Et tabeſcet omnis 4
militia cælorum, & complicabuntur ſicut
liber cæli: & omnis militia eorum defluet
ſicut defluit folium de vinea & de ficu.
*Quoniam inebriatus eſt in cælo gladius 5
meus: ecce ſuper Idumæam deſcendet, &
ſuper populum interfectionis meæ ad iudi
6 cium. *Gladius Domini repletus eſt ſangui-
ne,incraſſatus eſt adipe,de ſanguine agno-
rum,& hircorum,de ſanguine medullatorũ
arietum: victima enim Domini in Boſra,&
7 interfectio magna in Terra Edom. *Et de-
ſcendent vnicornes cum eis, & tauri cum
potentibus: inebriabitur terra eorũ ſangui-
8 ne,& humus eorum adipe pinguium: *quia
dies vltionis Domini,annus retributionum
9 iudicij Sion. *Et conuertentur torrentes
eius in picem,& humus eius in ſulphur: &
10 erit terra eius in picem ardentẽ. *Nocte &
die non extinguetur,in ſempiternum aſcẽ-
det fumus eius: a generatione in genera-
tionem deſolabitur, in ſæcula ſæculorum
11 non erit tranſiens per eam. *Et poſſidebũt
illam onocrotalus,& ericius: ibis,& coruus
habitabunt in ea: & extendetur ſuper eam
menſura,vt redigatur ad nihilũ,& perpen-
12 diculum in deſolationem. *Nobiles eius
non erunt ibi: regem potius inuocabunt,
& omnes principes eius erunt in nihilum.
13 *Et orientur in domibus eius ſpinæ,& vrti-
cæ,& paliurus in munitionibus eius: & erit
cubile draconum, & paſcua ſtruthionum.
14 *Et occurrent dæmonia onocentauris,&
piloſus clamabit alter ad alterum: ibi cu-
15 bauit lamia,& inuenit ſibi requiem. *Ibi ha
buit foueam ericius,& enutriuit catulos,&
circumfodit, & fouit in vmbra eius: illuc
16 cõgregati ſunt milui,alter ad alterum. *Re-
quirite diligẽter in libro Domini,& legite:
vnum ex eis non defuit,alter alterum non
quæſiuit: quia quod ex ore meo procedit,
ille mandauit, & ſpiritus eius ipſe congre-
17 gauit ea. *Et ipſe miſit eis ſortem,& manus
eius diuiſit eam illis in menſuram: vſque
in æternum poſſidebunt eam,in generatio-
nem & generationem habitabunt in ea.

CAP. XXXV.

1 LAETABITVR deſerta & inuia,& exul-
tabit ſolitudo, & florebit quaſi lilium.
2 *Germinans germinabit, & exultabit læta-
bunda & laudãs: gloria Libani data eſt ei:

decor Carmeli,& Saron,ipſi videbunt glo-
riam Domini,& decorem Dei noſtri.*Con- 3
fortate manus diſſolutas,& genua debilia
roborate.* Dicite puſillanimis : Conforta- 4
mini,& nolite timere : ecce Deus veſter vl-
tionem adducet retributionis : Deus ipſe
veniet, & ſaluabit vos . * Tunc aperientur 5
oculi cæcorum,& aures ſurdorum patebũt.
*Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus,& aperta 6
erit lingua mutorum : quia ſciſſæ ſunt in
deſerto aquæ ; & torrentes in ſolitudine.
*Et quæ erat arida,erit in ſtagnum,& ſitiẽs 7
in fontes aquarum.In cubilibus,in quibus
prius dracones habitabãt,orietur viror ca-
lami & iunci.* Et erit ibi ſemita & via, & 8
via ſancta vocabitur:non tranſibit per eam
pollutus,& hæc erit vobis directa via,ita vt
ſtulti non errent per eam . * Non erit ibi 9
leo,& mala beſtia non aſcendet per eam,
nec inuenietur ibi : & ambulabunt qui li-
berati fuerint.* Et redempti a Domino cõ- 10
uertentur,& venient in Sion cum laude: &
lætitia ſempiterna ſuper caput eorum : gau
dium & lætitiam obtinebunt,& fugiet do-
lor & gemitus .

Cap. XXXVI.

ET factum eſt in quartodecimo anno 1
regis Ezechiæ , aſcendit Sennacherib
rex Aſſyriorum ſuper omnes ciuitates Iuda
munitas,& cepit eas.*Et miſit rex Aſſyrio- 2
rum Rabſacen de Lachis in Ieruſalem, ad
regem Ezechiam in manu graui,& ſtetit in
aquæductu piſcinæ ſuperioris in via Agri ful
lonis .* Et egreſſus eſt ad eum Eliacim fi- 3
lius Helciæ, qui erat ſuper domum , & Sob-
na ſcriba,& Ioahe filius Aſaph a commen-
tarijs.*Et dixit ad eos Rabſaces:Dicite Eze 4
chiæ : Hæc dicit rex magnus , rex Aſſyrio-
rum : Quæ eſt iſta fiducia,qua cõfidis ?*aut 5
quo cõſilio vel fortitudine rebellare diſpo-
nis ? ſuper quem habes fiduciam,quia receſ
ſiſti a me ? * Ecce confidis ſuper baculum 6
arũdineum confractum iſtum,ſuper Aegy-
ptum : cui ſi innixus fuerit homo,intrabit
in manum eius,& perforabit eam : ſic Pha-
rao rex Aegypti omnibus,qui cõfidunt in
7 eo.*Quòd ſi reſponderis mihi : In Domino
Deo noſtro confidimus : nonne ipſe eſt,
cuius abſtulit Ezechias excelſa & altaria,&
dixit Iudæ & Ieruſalem : Coram altari iſto
8 adorabitis?*Et nunc trade te domino meo
regi Aſſyriorum, & dabo tibi duo millia
equorum,nec poteris ex te præbere aſcen-
9 ſores eorum.*Et quomodo ſuſtinebis fa-
ciem iudicis vnius loci ex ſeruis domini mei
minoribus ? Quòd ſi confidis in Aegypto,
10 in quadrigis,& in equitibus :*& nunc num-
quid ſine Domino aſcendi ad terram iſtam
vt diſperderẽ eam ? Dominus dixit ad me :
Aſcende ſuper terrã iſtam,& diſperde eam.
11 * Et dixit Eliacim, & Sobna, & Ioahe ad
Rabſacen : Loquere ad ſeruos tuos Syra
lingua : intelligimus enim : ne loquaris ad
nos Iudaice in auribus populi,qui eſt ſuper
12 murum .* Et dixit ad eos Rabſaces : Num-
quid ad dominum tuum & ad te miſit me
dominus meus, vt loquerer omnia verba
iſta ; & non potius ad viros, qui ſedent in
muro,vt comedant ſtercora ſua,& bibant
13 vrinam pedum ſuorum vobiſcum ?*Et ſte-
tit Rabſaces, & clamauit voce magna Iu-
daice,& dixit : Audite verba regis magni,
14 regis Aſſyriorum.* Hæc dicit rex : Non ſe-
ducat vos Ezechias,quia nõ poterit eruere
15 vos.*Et non vobis tribuat fiduciã Ezechias
ſuper Domino, dicens : Eruens liberabit
nos Dominus, non dabitur ciuitas iſta in
16 manu regis Aſſyriorum . * Nolite audire
Ezechiam : hæc enim dicit rex Aſſyriorum:
Facite mecum benedictionem,& egredimi-
ni ad me,& comedite vnuſquiſque vineam
ſuam,& vnuſquiſque ficum ſuam : & bibi-
17 te vnuſquiſque aquam ciſternæ ſuæ ,* do-
nec veniam,& tollam vos ad terram, quæ
eſt vt terra veſtra,terram frumenti & vini,
18 terram panum & vinearum .* Nec contur-
bet vos Ezechias,dicens : Dominus libera-
bit nos. Numquid liberauerunt dij gentiũ
vnuſquiſque terram ſuam de manu regis
19 Aſſyriorum ? * Vbi eſt deus Emath , &
Arphad ? vbi eſt deus Sepharuaim ? num-
quid liberauerunt Samariã de manu mea ?
20 *Quis eſt ex omnibus dijs terrarum iſtarũ,
qui erue-

qui eruerit terram ſuàm de manu mea, vt
eruat Dominus Ieruſalem de manu mea?
*Et ſiluerunt, & non reſponderunt ei ver- 21
bum. Mandauerat enim rex, dicens: Ne
reſpondeatis ei.* Et ingreſſus eſt Eliacim 22
filius Helciæ, qui erat ſuper domũ, & Sob-
na ſcriba, & Ioahe filius Aſaph a commen
tarijs ad Ezechiam ſciſſis veſtibus, & nun-
ciauerunt ei verba Rabſacis.

CAP. XXXVII.

ET factum eſt, cũ audiſſet rex Ezechias, 1
ſcidit veſtimenta ſua, & obuolutus eſt
ſacco, & intrauit in domum Domini. *Et 2
miſit Eliacim, qui erat ſuper domum, &
Sobnam ſcribam, & ſeniores de ſacerdoti-
bus opertos ſaccis ad Iſaiam filium Amos
prophetam, *& dixerunt ad eum: Hæc di- 3
cit Ezechias: Dies tribulationis, & corre-
ptionis, & blaſphemiæ dies hæc: quia ve-
nerunt filij vſque ad partum, & virtus non
eſt pariendi. *Si quo modo audiat Dominus 4
Deus tuus verba Rabſacis, quem miſit rex
Aſſyriorum dominus ſuus ad blaſphemã-
dum Deum viuentem, & exprobrandum
ſermonibus, quos audiuit Dominus Deus
tuus: leua ergo orationem pro reliquijs,
quæ repertæ ſunt.* Et venerunt ſerui regis 5
Ezechiæ ad Iſaiam. *& dixit ad eos Iſaias: 6
Hæc dicetis domino veſtro: Hæc dicit Do
minus: Ne timeas a facie verborum, quæ
audiſti, quibus blaſphemauerũt pueri regis
Aſſyriorum me. *Ecce ego dabo ei ſpiritũ, 7
& audiet nuncium, & reuertetur ad terram
ſuam, & corruere eũ faciam gladio in terra
ſua. *Reuerſus eſt autem Rabſaces, & inue- 8
nit regem Aſſyriorum præliantem aduerſus
Lobnam. Audierat enim quia profectus eſ-
ſet de Lachis, *& audiuit de Tharaca rege 9
Æthiopiæ, dicentes: Egreſſus eſt vt pugnet
contra te. Quod cum audiſſet, miſit nũcios
ad Ezechiam, dicens: *Hæc dicetis Ezechiæ 10
regi Iudæ, loquentes: Nõ te decipiat Deus
tuus, in quo tu confidis, dicens: Non dabi-
tur Ieruſalem in manu regis Aſſyriorum.
*Ecce tu audiſti omnia, quæ fecerunt reges 11
Aſſyriorum omnibus terris, quas ſubuerte-

12 rũt, & tu poteris liberari? *Numquid erue-
runt eos dij Gentium, quos ſubuerterunt
patres mei Gozam, & Haram, & Reſeph, &
13 filios Eden, qui erant in Thalaſſar? * Vbi
eſt rex Emath, & rex Arphad, & rex vrbis
14 Sepharuaim, Ana, & Aua? *Et tulit Eze-
chias libros de manu nunciorum, & legit
eos, & aſcendit in domum Domini, & ex-
15 pandit eos Ezechias coram Domino.* Et
16 orauit Ezechias ad Dominum, dicẽs: *Do-
mine exercituum Deus Iſrael, qui ſedes ſu-
per cherubim: tu es Deus ſolus omnium
regnorum terræ, tu feciſti cælum & terram.
17 *Inclina Domine aurem tuam, & audi: ape-
ri Domine oculos tuos, & vide, & audi om-
nia verba Sennacherib, quæ miſit ad blaſ-
18 phemandum Deum viuentem. *Vere enim
Domine deſertas fecerunt reges Aſſyriorũ
19 terras, & regiones earũ.* Et dederunt deos
earum igni: non enim erant dij, ſed opera
manuum hominum, lignum & lapis: & cõ-
20 minuerunt eos. * Et nunc Domine Deus
noſter ſalua nos de manu eius: & cogno-
ſcant omnia regna terræ, quia tu es Domi-
21 nus ſolus. *Et miſit Iſaias filius Amos ad
Ezechiã, dicens: Hæc dicit Dominus Deus
Iſrael: Pro quibus rogaſti me de Senna-
22 cherib rege Aſſyriorum: *hoc eſt verbum,
quod locutus eſt Dominus ſuper eum: De-
ſpexit te, & ſubſannauit te virgo filia Sion:
23 poſt te caput mouit filia Ieruſalem. *Cui
exprobraſti, & quem blaſphemaſti, & ſuper
quem exaltaſti vocem, & leuaſti altitudinẽ
24 oculorum tuorum? Ad ſanctum Iſrael.* In
manu ſeruorum tuorum exprobraſti Domi
no: & dixiſti: In multitudine quadrigarum
mearum ego aſcendi altitudinem montiũ,
iuga Libani: & ſuccidam excelſa cedrorum
eius, & electas abietes illius, & introibo al-
titudinem ſummitatis eius, ſaltum Carmeli
25 eius.* Ego fodi, & bibi aquam, & exiccaui
veſtigio pedis mei omnes riuos aggerum.
26 *Numquid non audiſti, quæ olim fecerim
ei? ex diebus antiquis ego plaſmaui illud:
& nunc adduxi: & factum eſt in eradica-
tionem collium compugnantium, & ciuita-
27 tum munitarum.* Habitatores earum bre-

uiata

uiata manu contremuerunt,& cõfuſi ſunt:
facti ſunt ſicut fœnum agri, & gramen pa-
ſcuæ,& herba tectorum, quæ exaruit ante-
quam matureſceret.*Habitationem tuam, 28
& egreſſum tuum, & introitum tuum co-
gnoui,& inſaniam tuam contra me.*Cum 29
fureres aduerſum me,ſuperbia tua aſcendit
in aures meas: ponam ergo circulum in
naribus tuis,& frenum in labijs tuis, & re-
ducam te in viam,per quam veniſti.*Tibi 30
autem hoc erit ſignum:Comede hoc anno
quæ ſponte naſcuntur,& in anno ſecundo
pomis veſcere: in anno autem tertio ſemi-
nate,& metite,& plantate vineas,& come-
dite fructum earum.*Et mittet id,quod ſal- 31
uatum fuerit de domo Iuda, & quod reli-
quum eſt,radicem deorſum, & faciet fru-
ctum ſurſum:*quia de Ieruſalem exibunt 32
reliquiæ,& ſaluatio de monte Sion: zelus
Domini exercituum faciet iſtud.*Propte- 33
rea hæc dicit Dominus de rege Aſſyriorũ:
Non intrabit ciuitatem hanc,& non iaciet
ibi ſagittam,& nõ occupabit eam clypeus,
& non mittet in circuitu eius aggerem.*In 34
via,qua venit,per eam reuertetur,& ciuita-
tem hanc non ingredietur,dicit Dominus:
*& protegam ciuitatem iſtam,vt ſaluem eã 35
propter me,& propter Dauid ſeruũ meum.
*Egreſſus eſt autem Angelus Domini, & 36
percuſſit in caſtris Aſſyriorum centũ octo-
ginta quinque millia. Et ſurrexerunt ma-
ne,& ecce omnes, cadauera mortuorum.
*Et egreſſus eſt,& abijt,& reuerſus eſt Sen- 37
nacherib rex Aſſyriorum, & habitauit in
Niniue.*Et factum eſt, cum adoraret in 38
templo Neſroch deum ſuum, Adramelech,
& Saraſar filij eius percuſſerunt eum gla-
dio: fugeruntq. in Terram Ararat,& regna-
uit Aſarhaddon filius eius pro eo.

CAP. XXXVIII.

1 IN diebus illis ægrotauit Ezechias vſque
ad mortem: & introiuit ad eum Iſaias
filius Amos propheta,& dixit ei: Hæc dicit
Dominus: Diſpone domui tuæ, quia mo-
2 rieris tu,& non viues.*Et conuertit Eze-
chias faciem ſuam ad parietẽ, & orauit ad
3 Dominum,*& dixit: Obſecro Domine,me-
mento quæſo quomodo ambulauerim co-
ram te in veritate, & in corde perfecto, &
quod bonum eſt in oculis tuis fecerim. Et
4 fleuit Ezechias fletu magno.*Et factum eſt
5 verbum Domini ad Iſaiam,dicens:*Vade,
& dic Ezechiæ: Hæc dicit Dominus Deus
Dauid patris tui: Audiui orationem tuam,
& vidi lacrymas tuas: ecce ego adijciam
6 ſuper dies tuos quindecim annos:*& de
manu regis Aſſyriorum eruam te,& ciuitatẽ
7 iſtam,& protegam eam.*Hoc autem tibi
erit ſignũ a Domino,quia faciet Dominus
8 verbum hoc,quod locutus eſt:*Ecce ego
reuerti faciam vmbram linearum,per quas
deſcenderat in horologio Achaz in ſole,
retrorſum decem lineis. Et reuerſus eſt ſol
decem lineis per gradus,quos deſcenderat.
9 *Scriptura Ezechiæ regis Iuda cum ægro-
taſſet,& conualuiſſet de infirmitate ſua.
10 *Ego dixi: In dimidio dierum meorum
vadam ad portas inferi.
Quæſiui reſiduum annorum meorum:
11 *dixi: Non videbo Dominum Deum in
terra viuentium.
Non aſpiciam hominem vltra, & habi-
tatorem quietis.
12 *Generatio mea ablata eſt; & cõuoluta
eſt a me,quaſi tabernaculum paſtorum:
Præciſa eſt velut a texente, vita mea:
dum adhuc ordirer, ſuccidit me: de mane
vſque ad veſperam finies me.
13 *Sperabam vſque ad mane,quaſi leo ſic
contriuit omnia oſſa mea:
De mane vſque ad veſperam finies me:
14 *ſicut pullus hirundinis ſic clamabo,medi-
tabor vt columba:
Attenuati ſunt oculi mei,ſuſpicientes in
excelſum:
Domine vim patior,reſponde pro me.
15 *Quid dicam, aut quid reſpondebit mi-
hi,cum ipſe fecerit?
Recogitabo tibi omnes annos meos in
amaritudine animæ meæ.
16 *Domine ſi ſic viuitur,& in talibus vita
ſpiritus mei,corripies me,& viuificabis me.
17 *Ecce in pace amaritudo mea amariſſima:
Tu au-

Tu autem eruiſti animam meam vt non
periret,proieciſti poſt tergum tuum omnia
peccata mea.
*Quia non infernus confitebitur tibi,ne- 18
que mors laudabit te: non expectabunt
qui deſcendunt in lacum,veritatem tuam.
*Viuens viuens ipſe confitebitur tibi,ſi- 19
cut & ego hodie: pater filijs notam faciet
veritatem tuam.
*Domine ſaluum me fac,& pſalmos no- 20
ſtros cantabimus cunctis diebus vitæ no-
ſtræ in domo Domini.
*Et iuſſit Iſaias vt tollerent maſſam de 21
ficis, & cataplaſmarent ſuper vulnus, & ſa-
naretur.
*Et dixit Ezechias: Quod erit ſignum 22
quia aſcendam in domum Domini?

CAP. XXXIX.

IN tempore illo miſit Merodach Bala- 1
dan filius Baladan rex Babylonis,libros
& munera ad Ezechiã: audierat enim quòd
ægrotaſſet,& conualuiſſet.*Lætatus eſt au- 2
tem ſuper eis Ezechias,& oſtendit eis cel-
lam aromatum, & argenti, & auri, & odo-
ramentorum, & vnguenti optimi,& omnes
apothecas ſupellectilis ſuæ,& vniuerſa quæ
inuenta ſunt in theſauris eius. Non fuit
verbum,quod non oſtenderet eis Ezechias
in domo ſua, & in omni poteſtate ſua.
*Introiuit autem Iſaias propheta ad Eze- 3
chiam regem, & dixit ei: Quid dixerunt
viri iſti, & vnde venerunt ad te? Et dixit
Ezechias: De terra longinqua venerunt ad
me, de Babylone. * Et dixit: Quid vide- 4
runt in domo tua? Et dixit Ezechias: Om-
nia, quæ in domo mea ſunt,viderunt: non
fuit res, quam non oſtenderim eis in the-
ſauris meis.* Et dixit Iſaias ad Ezechiam: 5
Audi verbum Domini exercituum.* Ecce 6
dies venient, & auferentur omnia, quæ in
domo tua ſunt, & quæ theſaurizauerunt
patres tui vſque ad diem hanc, in Babylo-
nem: non relinquetur quidquam,dicit Do
minus.*Et de filijs tuis,qui exibunt de te, 7
quos genueris,tollent, & erunt eunuchi in
palatio regis Babylonis.*Et dixit Ezechias 8
ad Iſaiam: Bonum verbum Domini quod
locutus eſt. Et dixit: Fiat tantum pax, &
veritas in diebus meis.

CAP. XL.

1 CONSOLAMINI, conſolamini popu-
2 le meus,dicit Deus veſter.*Loquimini
ad cor Ieruſalem,& aduocate eam: quoniã
cõpleta eſt malitia eius, dimiſſa eſt iniqui-
tas illius: ſuſcepit de manu Domini dupli-
3 cia pro omnibus peccatis ſuis.* Vox cla-
mantis in deſerto: Parate viam Domini,re-
ctas facite in ſolitudine ſemitas Dei noſtri.
4 *Omnis vallis exaltabitur, & omnis mons
& collis humiliabitur,& erunt praua in di-
5 recta,& aſpera in vias planas.*Et reuelabi-
tur gloria Domini, & videbit omnis caro
6 pariter quod os Domini locutum eſt.*Vox
dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo?
Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius
7 quaſi flos agri.* Exiccatum eſt fœnum, &
cecidit flos, quia ſpiritus Domini ſufflauit
8 in eo. Vere fœnum eſt populus:*exiccatum
eſt fœnum,& cecidit flos: Verbum autem
9 Domini noſtri manet in æternum.*Super
montem excelſum aſcende tu,qui euange-
lizas Sion: exalta in fortitudine vocẽ tuam,
qui euangelizas Ieruſalem: exalta, noli ti-
mere. Dic ciuitatibus Iuda: Ecce Deus ve-
10 ſter:*ecce Dominus Deus in fortitudine
veniet,& brachium eius dominabitur: ecce
merces eius cum eo, & opus illius coram
11 illo.*Sicut paſtor gregem ſuum paſcet: in
brachio ſuo congregabit agnos, & in ſinu
12 ſuo leuabit,fœtas ipſe portabit.*Quis men-
ſus eſt pugillo aquas, & cælos palmo pon-
derauit? quis appẽdit tribus digitis molem
terræ,& librauit in pondere montes,& col-
13 les in ſtatera?*Quis adiuuit ſpiritum Do-
mini? aut quis conſiliarius eius fuit,& oſtẽ-
14 dit illi?*Cum quo inijt conſilium,& inſtru-
xit eum,& docuit eum ſemitam iuſtitiæ,&
erudiuit eum ſcientiam, & viam pruden-
15 tiæ oſtendit illi?*Ecce Gentes quaſi ſtilla
ſitulæ,& quaſi momentum ſtateræ reputa-
tæ ſunt: ecce inſulæ quaſi puluis exiguus.
16 *Et libanus non ſufficiet ad ſuccendendũ,

& animalia eius non ſufficient ad holocau-
ſtum. * Omnes gentes quaſi non ſint, ſic 17
ſunt coram eo,& quaſi nihilum & inane re-
putatæ ſunt ei. * Cui ergo ſimilem feciſtis 18
Deum? aut quam imaginem ponetis ei?
* Numquid ſculptile conflauit faber? aut 19
aurifex auro figurauit illud, & laminis ar-
genteis argentarius? * Forte lignum, & im- 20
putribile elegit: artifex ſapiẽs quærit quo-
modo ſtatuat ſimulachrum, quod non mo
ueatur. * Numquid non ſcitis? numquid 21
non audiſtis? numquid non annunciatum
eſt vobis ab initio? numquid non intelle-
xiſtis fundamenta terræ? * Qui ſedet ſuper 22
gyrum terræ,& habitatores eius ſunt quaſi
locuſtæ: qui extendit velut nihilum cælos,
& expandit eos ſicut tabernaculum ad in-
habitandum. * Qui dat ſecretorum ſcruta- 23
tores quaſi nõ ſint, iudices terræ velut ina-
ne fecit: * & quidem neque plantatus, ne- 24
que ſatus, neque radicatus in terra truncus
eorum: repente flauit in eos,& aruerunt,&
turbo quaſi ſtipulam auferet eos. * Et cui 25
aſſimilaſtis me,& adæquaſtis, dicit ſanctus?
* Leuate in excelſum oculos veſtros, & vi- 26
dete quis creauit hæc: qui educit in nume-
ro militiam eorum, & omnes ex nomine
vocat: præ multitudine fortitudinis & ro-
boris, virtutiſq. eius, neque vnum reliquum
fuit. * Quare dicis Iacob, & loqueris Iſrael: 27
Abſcondita eſt via mea a Domino, & a Deo
meo iudicium meum tranſiuit? * Numquid 28
neſcis, aut non audiſti? Deus ſempiternus
Dominus, qui creauit terminos terræ: non
deficiet, neque laborabit, nec eſt inueſtiga-
tio ſapientiæ eius. * Qui dat laſſo virtutem: 29
& his, qui non ſunt, fortitudinem & robur
multiplicat. * Deficient pueri, & labora- 30
bunt, & iuuenes in infirmitate cadent.
* Qui autem ſperant in Domino, mutabunt 31
fortitudinem, aſſument pennas ſicut aqui-
læ, current & non laborabunt, ambulabunt
& non deficient.

CAP. XLI.

TACEANT ad me inſulæ,& Gentes mu- 1
tent fortitudinem: accedant, & tunc
loquantur, ſimul ad iudicium propinque-
2 mus. * Quis ſuſcitauit ab Oriente iuſtum,
vocauit eum vt ſequeretur ſe? dabit in cõ-
ſpectu eius Gẽtes,& reges obtinebit: dabit
quaſi puluerem gladio eius, ſicut ſtipulam
3 vento raptam arcui eius. * Perſequetur eos,
tranſibit in pace, ſemita in pedibus eius nõ
4 apparebit. * Quis hæc operatus eſt, & fecit,
vocans generationes ab exordio? Ego Do-
5 minus, primus & nouiſſimus ego ſum. * Vi-
derunt inſulæ, & timuerunt, extrema terræ
obſtupuerunt, appropinquauerunt, & ac-
6 ceſſerunt. * Vnuſquiſque proximo ſuo au-
xiliabitur, & fratri ſuo dicet: Confortare.
7 * Confortauit faber ærarius percutiẽs mal-
leo eum, qui cudebat tunc tẽporis, dicens:
Glutino bonum eſt: & confortauit eum
8 clauis, vt non moueretur. * Et tu Iſrael ſer-
ue meus, Iacob quem elegi, ſemen Abraham
9 amici mei: * in quo apprehendi te ab extre-
mis terræ,& a longinquis eius vocaui te,&
dixi tibi: Seruus meus es tu, elegi te,& non
10 abieci te. * Ne timeas, quia ego tecum ſum:
ne declines, quia ego Deus tuus: confor-
taui te,& auxiliatus ſum tibi, & ſuſcepit te
11 dextera iuſti mei. * Ecce confundentur &
erubeſcent omnes, qui pugnãt aduerſum te:
erunt quaſi non ſint, & peribunt viri, qui
12 contradicunt tibi. * Quæres eos,& non in-
uenies, viros rebelles tuos: erunt quaſi non
ſint: & veluti conſumptio homines bellan-
13 tes aduerſum te. * Quia ego Dominus Deus
tuus apprehendens manum tuam, dicenſq.
14 tibi: Ne timeas, ego adiuui te. * Noli timere
vermis Iacob, qui mortui eſtis ex Iſrael: ego
auxiliatus ſum tibi, dicit Dominus: & redẽ-
15 ptor tuus ſanctus Iſrael. * Ego poſui te quaſi
plauſtrum triturans nouum, habens roſtra
ſerrãtia: triturabis montes,& comminues:
16 & colles quaſi puluerem pones. * Ventila-
bis eos,& ventus tollet, & turbo diſperget
eos: & tu exultabis in Domino, in ſancto
17 Iſrael lætaberis. * Egeni,& pauperes quærũt
aquas,& non ſunt: lingua eorum ſiti aruit.
Ego Dominus exaudiam eos, Deus Iſrael
18 non derelinquam eos. * Aperiam in ſupinis
collibus flumina, & in medio camporum
fontes:

fontes: ponam deſertũ in ſtagna aquarum,
& terram inuiam in riuos aquarum. *Dabo 19
in ſolitudinem cedrum, & ſpinam, & myr-
tum, & lignum oliuæ: ponam in deſerto
abietem, vlmum, & buxum ſimul: * Vt vi- 20
deant, & ſciant, & recogitent, & intelligant
pariter quia manus Domini fecit hoc, &
ſanctus Iſrael creauit illud. * Prope facite 21
iudicium veſtrum, dicit Dominus: afferte,
ſiquid forte habetis, dixit rex Iacob. *Acce- 22
dant, & nuncient nobis quæcumque ven-
tura ſunt: priora quæ fuerunt nunciate: &
ponemus cor noſtrum, & ſciemus nouiſſi-
ma eorum, & quæ ventura ſunt indicate no-
bis. * Annunciate quæ ventura ſunt in fu- 23
turum, & ſciemus quia dij eſtis vos. bene
quoque aut male, ſi poteſtis, facite: & lo-
quamur, & videamus ſimul. * Ecce, vos 24
eſtis ex nihilo, & opus veſtrum ex eo, quod
non eſt: abominatio eſt qui elegit vos. *Su- 25
ſcitaui ab Aquilone, & veniet ab Ortu ſolis:
vocabit nomen meum, & adducet magi-
ſtratus quaſi lutum, & velut plaſtes concul-
cans humum. * Quis annunciauit ab exor- 26
dio vt ſciamus: & a principio vt dicamus:
Iuſtus es? non eſt neque annuncians, ne-
que prædicens, neque audiens ſermones
veſtros. * Primus ad Sion dicet: Ecce ad- 27
ſunt, & Ieruſalem euangeliſtam dabo. * Et 28
vidi, & non erat neque ex iſtis quiſquam
qui iniret conſilium, & interrogatus reſpõ-
deret verbum. * Ecce omnes iniuſti, & va- 29
na opera eorum: ventus & inane ſimula-
chra eorum.

CAP. XLII.

ECCE ſeruus meus, ſuſcipiam eum: ele- 1
ctus meus, complacuit ſibi in illo ani-
ma mea: dedi ſpiritum meum ſuper eum,
iudicium Gentibus proferet. * Non clama- 2
bit, neque accipiet perſonam, nec audietur
vox eius foris. * Calamum quaſſatum non 3
conteret, & linum fumigans non extin-
guet: in veritate educet iudicium. * Non 4
erit triſtis, neque turbulentus, donec ponat
in terra iudicium: & legem eius inſulæ ex-
pectabũt. *Hæc dicit Dominus Deus creans 5
cælos, & extendens eos: firmans terram, &
quæ germinant ex ea: dans flatum populo,
qui eſt ſuper eam, & ſpiritum calcantibus
6 eam. *Ego Dominus vocaui te in iuſtitia, &
apprehendi manum tuam, & ſeruaui te. Et
dedi te in fœdus populi, in lucẽ Gentium:
7 * Vt aperires oculos cæcorum, & educeres
de concluſione vinctum, de domo carceris
8 ſedentes in tenebris. * Ego Dominus, hoc
eſt nomen meum: gloriã meam alteri non
9 dabo, & laudem meam ſculptilibus. * Quæ
prima fuerunt, ecce venerũt: noua quoque
ego annuncio: antequam oriantur, audita
10 vobis faciam. *Cantate Domino canticum
nouum, laus eius ab extremis terræ: qui de-
ſcenditis in mare, & plenitudo eius, inſulæ,
11 & habitatores earum. *Subleuetur deſertũ,
& ciuitates eius: in domibus habitabit Ce-
dar: laudate habitatores Petræ, de vertice
12 montium clamabunt. * Ponent Domino
gloriam, & laudem eius in inſulis nuncia-
13 bunt. *Dominus ſicut fortis egredietur, ſi-
cut vir præliator ſuſcitabit zelũ: vocifera-
bitur, & clamabit: ſuper inimicos ſuos con-
14 fortabitur. *Tacui ſemper, ſilui, patiens fui,
ſicut parturiens loquar: diſſipabo, & abſor-
15 bebo ſimul. * Deſertos faciam montes, &
colles, & omne gramen eorum exiccabo:
& ponam flumina in inſulas, & ſtagna are-
16 faciam. * Et ducam cæcos in viam, quam
neſciunt, & in ſemitis, quas ignorauerunt,
ambulare eos faciam: ponam tenebras co-
ram eis in lucem, & praua in recta: hæc
17 verba feci eis, & non dereliqui eos. *Con-
uerſi ſunt retrorſum: confundantur confu-
ſione qui confidunt in ſculptili, qui dicunt
18 conflatili: Vos dij noſtri. * Surdi audite,
19 & cæci intuemini ad videndum. *Quis cæ-
cus, niſi ſeruus meus? & ſurdus, niſi ad quẽ
nuncios meos miſi? quis cæcus, niſi qui ve-
nundatus eſt? & quis cæcus, niſi ſeruus
20 Domini? * Qui vides multa, nonne cuſto-
dies? qui apertas habes aures, nonne au-
21 dies? * Et Dominus voluit vt ſanctificaret
eum, & magnificaret legem, & extolleret.
22 * Ipſe autem populus direptus, & vaſtatus:
laqueus iuuenum omnes, & in domibus

carcerum abſconditi ſunt: facti ſunt in ra-
pinam, nec eſt qui eruat: in direptionem,
nec eſt qui dicat: Redde.*Quis eſt in vo- 23
bis qui audiat hoc, attendat &, auſcultet
futura? *Quis dedit in direptionem Iacob, 24
& Iſrael vaſtantibus? nonne Dominus ip-
ſe, cui peccauimus? Et noluerunt in vijs
eius ambulare, & nõ audierunt legem eius.
*Et effudit ſuper eum indignationem fu- 25
roris ſui, & forte bellum, & combuſſit eum
in circuitu, & non cognouit: & ſuccendit
eum, & non intellexit.

CAP. XLIII.

ET nunc hæc dicit Dominus creans te 1
Iacob, & formans te Iſrael: Noli time-
re, quia redemi te, & vocaui te nomine tuo:
meus es tu.*Cum tranſieris per aquas, te- 2
cum ero, & flumina non operient te: cum
ambulaueris in igne, non combureris, &
flamma nõ ardebit in te:*Quia ego Domi- 3
nus Deus tuus ſanctus Iſrael ſaluator tuus,
dedi propitiationem tuam Ægyptũ, Æthio-
piam, & Saba pro te.*Ex quo honorabilis 4
factus es in oculis meis, & glorioſus: ego
dilexi te, & dabo homines pro te, & popu-
los pro anima tua.*Noli timere, quia ego 5
tecum ſum: ab Oriente adducam ſemen
tuum, & ab Occidente congregabo te.*Di- 6
cam Aquiloni: Da: & Auſtro: Noli prohi-
bere: affer filios meos de lõginquo, & filias
meas ab extremis terræ.*Et omnem, qui 7
inuocat nomen meum, in gloriam meam
creaui eum, formaui eũ, & feci eum.*Educ 8
foras populum cæcum, & oculos habentẽ:
ſurdum, & aures ei ſunt.*Omnes gentes 9
congregatæ ſunt ſimul, & collectæ ſunt tri-
bus: quis in vobis annunciet iſtud, & quæ
prima ſunt audire nos faciet? dent teſtes
eorum, iuſtificentur, & audiant, & dicant:
Vere.*Vos teſtes mei, dicit Dominus, & 10
ſeruus meus, quẽ elegi: vt ſciatis, & credatis
mihi, & intelligatis quia ego ipſe ſum. Ante
me non eſt formatus Deus, & poſt me non
erit.*Ego ſum, ego ſum Dominus, & nõ eſt 11
abſque me ſaluator.*Ego annunciaui, & 12
ſaluaui: auditum feci, & non fuit in vobis
alienus: vos teſtes mei, dicit Dominus, &
13 ego Deus.*Et ab initio ego ipſe, & non eſt
qui de manu mea eruat: operabor, & quis
14 auertet illud? *Hæc dicit Dominus redem-
ptor veſter, ſanctus Iſrael: Propter vos miſi
in Babylonem, & detraxi vectes vniuerſos,
& Chaldæos in nauibus ſuis gloriantes.
15 *Ego Dominus ſanctus veſter, creans Iſrael
16 rex veſter.*Hæc dicit Dominus, qui dedit
in mari viam, & in aquis torrentibus ſemi-
17 tam.*Qui eduxit quadrigam & equum:
agmen & robuſtum, ſimul obdormierunt,
nec reſurgent: contriti ſunt quaſi linum, &
18 extincti ſunt.*Ne memineritis priorum, &
19 antiqua ne intueamini.*Ecce ego facio no-
ua, & nunc orientur, vtique cognoſcetis ea:
ponam in deſerto viã, & in inuio flumina.
20 *Glorificabit me beſtia agri, dracones &
ſtruthiones: quia dedi in deſerto aquas, flu-
mina in inuio, vt darẽ potum populo meo,
21 electo meo.*Populum iſtum formaui mi-
22 hi, laudem meam narrabit.*Non me inuo-
23 caſti Iacob, nec laboraſti in me Iſrael.*Non
obtuliſti mihi arietem holocauſti tui, & vi-
ctimis tuis non glorificaſti me: non te ſer-
uire feci in oblatione, nec laborem tibi præ-
24 bui in thure.*Non emiſti mihi argento ca-
lamum, & adipe victimarum tuarum non
inebriaſti me. Verumtamen ſeruire me fe-
ciſti in peccatis tuis, præbuiſti mihi labo-
25 rem in iniquitatibus tuis.*Ego ſum, ego
ſum ipſe qui deleo iniquitates tuas propter
me, & peccatorum tuorum nõ recordabor.
26 *Reduc me in memoriam, & iudicemur
ſimul: narra ſi quid habes vt iuſtificeris.
27 *Pater tuus primus peccauit, & interpretes
28 tui præuaricati ſunt in me.*Et contamina-
ui principes ſanctos, dedi ad internecionem
Iacob, & Iſrael in blaſphemiam.

CAP. XLIIII.

1 ET nunc audi Iacob ſerue meus, & Iſrael
2 quem elegi:*Hæc dicit Dominus fa-
ciẽs & formans te, ab vtero auxiliator tuus:
noli timere ſerue meus Iacob, & rectiſſime,
3 quem elegi.*Effundam enim aquas ſuper
ſitiẽtem, & fluenta ſuper aridam: effundam
ſpiritum

ſpiritum meum ſuper ſemen tuum, & be-
nedictionem meam ſuper ſtirpem tuam.
*Et germinabunt inter herbas quaſi ſalices 4
iuxta præterfluentes aquas.*Iſte dicet: Do- 5
mini ego ſum: & ille vocabit in nomine Ia
cob, & hic ſcribet manu ſua: Domino: &
in nomine Iſrael aſſimilabitur. *Hæc dicit 6
Dominus rex Iſrael, & redemptor eius Do-
minus exercituum: Ego primus, & ego no-
uiſſimus, & abſque me non eſt Deus.*Quis 7
ſimilis mei? vocet, & annunciet: & ordinē
exponat mihi, ex quo conſtitui populum
antiquum: ventura & quæ futura ſunt an-
nuncient eis.*Nolite timere, neque contur 8
bemini: ex tunc audire te feci, & annuncia-
ui: vos eſtis teſtes mei. numquid eſt Deus
abſque me, & formator, quem ego non no-
uerim? *Plaſtæ idoli omnes nihil ſunt, & 9
amantiſſima eorum non proderunt eis. ipſi
ſunt teſtes eorum, quia non vident, neque
intelligunt, vt confundantur.*Quis forma- 10
uit Deum, & ſculptile conflauit ad nihil
vtile?*Ecce omnes participes eius confun 11
dentur: fabri enim ſunt ex hominibus: cō-
uenient omnes, ſtabunt & pauebunt, & cō-
fundentur ſimul.*Faber ferrarius lima ope- 12
ratus eſt: in prunis, & in malleis formauit
illud, & operatus eſt in brachio fortitudinis
ſuæ: eſuriet & deficiet, non bibet aquam, &
laſſeſcet.*Artifex lignarius extendit nor- 13
mam, formauit illud in runcina: fecit illud
in angularibus, & in circino tornauit illud:
& fecit imaginem viri quaſi ſpecioſum ho-
minem habitantem in domo.*Succidit ce- 14
dros, tulit ilicem, & quercum, quæ ſteterat
inter ligna ſaltus: plantauit pinum, quam
pluuia nutriuit.*Et facta eſt hominibus in 15
focum: ſumpſit ex eis, & calefactus eſt: &
ſuccēdit, & coxit panes: de reliquo autem
operatus eſt deum, & adorauit: fecit ſcul-
ptile, & curuatus eſt ante illud. *Medium 16
eius combuſſit igni, & de medio eius carnes
comedit: coxit pulmentum, & ſaturatus
eſt, & calefactus eſt, & dixit: Vah, calefactus
ſum, vidi focum. *Reliquum autem eius 17
deum fecit & ſculptile ſibi: curuatur ante
illud, & adorat illud, & obſecrat, dicens:
18 Libera me, quia Deus meus es tu.*Neſcie-
runt, neque intellexerunt: obliti enim ſunt
ne videant oculi eorum, & ne intelligant
19 corde ſuo.*Non recogitant in mente ſua,
neque cognoſcunt, neque ſentiunt, vt di-
cant: Medietatem eius combuſſi igni, &
coxi ſuper carbones eius panes: coxi car-
nes & comedi, & de reliquo eius idolum fa-
20 ciam? ante truncum ligni procidam?*Pars
eius cinis eſt: cor inſipiens adorauit illud,
& non liberabit animam ſuam, neque di-
cet: Forte mendacium eſt in dextera mea.
21 *Memento horum Iacob, & Iſrael, quoniam
ſeruus meus es tu. formaui te, ſeruus meus
22 es tu Iſrael, ne obliuiſcaris mei.*Deleui vt
nubem iniquitates tuas, & quaſi nebulam
peccata tua: reuertere ad me, quoniam re-
23 demi te. *Laudate cæli, quoniam miſeri-
cordiam fecit Dominus: iubilate extrema
terræ, reſonate montes laudationem, ſaltus
& omne lignum eius: quoniam redemit
24 Dominus Iacob, & Iſrael gloriabitur.*Hæc
dicit Dominus redemptor tuus, & formator
tuus ex vtero: Ego ſum Dominus, faciens
omnia, extendens cælos ſolus, ſtabiliēs ter-
25 ram, & nullus mecum.*Irrita faciens ſigna
diuinorum, & ariolos in furorem vertens.
Conuertens ſapientes retrorſum: & ſcien-
26 tiam eorum ſtultam faciens.*Suſcitans ver-
bum ſerui ſui, & cōſilium nunciorum ſuo-
rum complens. Qui dico Ieruſalem: Ha-
bitaberis; & ciuitatibus Iuda: Ædificabimi-
27 ni, & deſerta eius ſuſcitabo.*Qui dico pro-
fundo: Deſolare, & flumina tua arefaciam.
28 *Qui dico Cyro: Paſtor meus es, & om-
nem voluntatem meam complebis. Qui
dico Ieruſalem: Ædificaberis; & templo:
Fundaberis.

Cap. XLV.

1 HÆc dicit Dominus chriſto meo Cyro,
cuius apprehendi dexteram, vt ſubij-
ciam ante faciem eius Gentes, & dorſa re-
gum vertam, & aperiam coram eo ianuas,
2 & portæ non claudentur.*Ego ante te ibo:
& glorioſos terræ humiliabo: portas æreas
conteram, & vectes ferreos confringam.

*Et dabo tibi theſauros abſconditos,& ar- 3
cana ſecretorum: vt ſcias quia ego Domi-
nus, qui voco nomen tuum, Deus Iſrael.
*Propter ſeruum meum Iacob,& Iſrael ele- 4
ctum meum,& vocaui te nomine tuo: aſſi-
milaui te, & non cognouiſti me.*Ego Do- 5
minus, & non eſt amplius: extra me non
eſt Deus: accinxi te,& non cognouiſti me:
*Vt ſciant hi,qui ab ortu ſolis,& qui ab oc- 6
cidente,quoniam abſque me non eſt: Ego
Dominus,& non eſt alter,*formans lucem, 7
& creans tenebras, faciens pacem,& creãs
malum: ego Dominus faciens omnia hæc.
*Rorate cæli deſuper, & nubes pluant iu- 8
ſtum: aperiatur terra,& germinet ſaluato-
rem: & iuſtitia oriatur ſimul: ego Domi-
nus creaui eum.*Væ qui contradicit ficto- 9
ri ſuo,teſta de ſamijs terræ: numquid dicet
lutum figulo ſuo: Quid facis,& opus tuum
abſque manibus eſt? *Væ qui dicit patri: 10
Quid generas? & mulieri: Quid parturis?
*Hæc dicit Dominus ſanctus Iſrael plaſtes 11
eius: Ventura interrogate me, ſuper filios
meos,& ſuper opus manuum mearum mã-
date mihi.*Ego feci terram, & hominem 12
ſuper eam creaui ego: manus meæ teten-
derunt cælos,& omni militiæ eorum man-
daui.*Ego ſuſcitaui eum ad iuſtitiam, & 13
omnes vias eius dirigam: ipſe ædificabit
ciuitatem meam,& captiuitatem meam di-
mittet,non in pretio,neque in muneribus,
dicit Dominus Deus exercituum.*Hæc di- 14
cit Dominus: Labor Ægypti,& negotiatio
Aethiopiæ, & Sabaim viri ſublimes ad te
tranſibunt, & tui erunt: Poſt te ambula-
bunt,vincti manicis pergent: & te adora-
bunt,teq; deprecabuntur: Tantum in te eſt
Deus,& non eſt abſque te Deus.*Vere tu 15
es Deus abſconditus, Deus Iſrael ſaluator.
*Confuſi ſunt,& erubuerunt omnes: ſimul 16
abierunt in confuſionem fabricatores er-
rorum.*Iſrael ſaluatus eſt in Domino ſa- 17
lute æterna: non confundemini, & non
erubeſcetis vſque in ſæculum ſæculi.*Quia 18
hæc dicit Dominus creans cælos,ipſe Deus
formans terram,& faciens eam,ipſe plaſtes
eius: non in vanum creauit eam: vt habi-
taretur, formauit eam. ego Dominus, &
19 non eſt alius.*Non in abſcondito locutus
ſum in loco terræ tenebroſo: non dixi ſe-
mini Iacob: Fruſtra quærite me. ego Do-
minus loquens iuſtitiam,annuncians recta.
20 *Congregamini,& venite,& accedite ſimul
qui ſaluati eſtis ex Gentibus: neſcierunt
qui leuant lignum ſculpturæ ſuæ,& rogant
21 Deum non ſaluantem.*Annunciate, &
venite,& conſiliamini ſimul: quis auditum
fecit hoc ab initio, ex tunc prædixit illud?
numquid non ego Dominus, & non eſt
vltra Deus abſque me? Deus iuſtus,& ſal-
22 uans non eſt præter me.*Conuertimini ad
me, & ſalui eritis omnes fines terræ: quia
23 ego Deus,& non eſt alius.*In memetipſo
iuraui, egredietur de ore meo iuſtitiæ ver-
bum,& non reuertetur: quia mihi curua-
bitur omne genu,& iurabit omnis lingua.
24 *Ergo in Domino, dicet, meæ ſunt iuſti-
tiæ & imperium: ad eum venient, & con-
25 fundentur omnes qui repugnant ei.*In
Domino iuſtificabitur, & laudabitur omne
ſemen Iſrael.

CAP. XLVI.

1 CONFRACTVS eſt Bel, contritus eſt
Nabo: facta ſunt ſimulachra eorũ be-
ſtijs & iumentis,onera veſtra graui ponde-
2 re vſque ad laſſitudinem.*Contabuerunt,
& contrita ſunt ſimul: non potuerunt ſal-
uare portantem,& anima eorum in capti-
3 uitatem ibit.*Audite me domus Iacob, &
omne reſiduum domus Iſrael,qui portami-
ni a meo vtero,qui geſtamini a mea vulua.
4 *Vſque ad ſenectam ego ipſe, & vſque ad
canos ego portabo: ego feci,& ego feram:
5 ego portabo, & ſaluabo.*Cui aſſimilaſtis
me,& adæquaſtis,& comparaſtis me,& fe-
6 ciſtis ſimilem?*Qui confertis aurum de ſac-
culo,& argentum ſtatera ponderatis: con-
ducentes aurificem,vt faciat deum: & pro-
7 cidunt,& adorant.*Portant illum in hume-
ris geſtantes,& ponentes in loco ſuo: & ſta-
bit, ac de loco ſuo non mouebitur. ſed &
cum clamauerint ad eum, non audiet: de
8 tribulatione non ſaluabit eos.*Mementote
iſtud,

istud,& confundamini: redite præuaricato-
res ad cor. *Recordamini prioris ſæculi, 9
quoniam ego ſum Deus, & non eſt vltra
Deus,nec eſt ſimilis mei: *Annuncians ab 10
exordio nouiſſimum,& ab initio quæ nec-
dum facta ſunt, dicens: Conſilium meum
ſtabit,& omnis voluntas mea fiet: *Vocans 11
ab Oriente auem,& de terra longinqua vi-
rum voluntatis meæ. & locutus ſum,& ad-
ducam illud: creaui,& faciam illud. *Audi- 12
te me duro corde,qui longe eſtis a iuſtitia.
*Prope feci iuſtitiam meam,non elongabi- 13
tur,& ſalus mea non morabitur. Dabo in
Sion ſalutem,& in Iſrael gloriam meam.

CAP. XLVII.

DESCENDE, ſede in puluere virgo filia 1
Babylon,ſede in terra: nō eſt ſolium
filiæ Chaldæorum, quia vltra non vocabe-
ris mollis & tenera. *Tolle molam,& mole 2
farinam: denuda turpitudinem tuam, di-
ſcooperi humerum,reuela crura,tranſi flu-
mina. *Reuelabitur ignominia tua,& vide- 3
bitur opprobrium tuum: vltionem capiā,
& non reſiſtet mihi homo. *Redemptor 4
noſter,Dominus exercituum nomen illius,
ſanctus Iſrael. *Sede tacens,& intra in te- 5
nebras filia Chaldæorum: quia non voca-
beris vltra domina regnorum. *Iratus ſum 6
ſuper populum meum, contaminaui here-
ditatem meā,& dedi eos in manu tua: non
poſuiſti eis miſericordias: ſuper ſenem ag-
grauaſti iugum tuum valde. *Et dixiſti: In 7
ſempiternum ero domina: nō poſuiſti hæc
ſuper cor tuum,neque recordata es nouiſ-
ſimi tui. *Et nunc audi hæc delicata,& ha- 8
bitans confidenter,quæ dicis in corde tuo:
Ego ſum,& non eſt præter me amplius: nō
ſedebo vidua,& ignorabo ſterilitatem. *Ve- 9
nient tibi duo hæc ſubito in die vna, ſteri-
litas & viduitas. vniuerſa venerunt ſuper te,
propter multitudinem maleficiorum tuo-
rū, & propter duritiam incantatorum tuo-
rum vehementem. *Et fiduciā habuiſti in 10
malitia tua, & dixiſti: Non eſt qui videat
me. ſapientia tua & ſcientia tua hæc dece-
pit te. Et dixiſti in corde tuo: Ego ſum,&
11 præter me non eſt altera. *Veniet ſuper te
malum,& neſcies ortum eius: & irruet ſu-
per te calamitas,quam nō poteris expiare:
veniet ſuper te repente miſeria, quam ne-
12 ſcies. *Sta cūm incantatoribus tuis, & cum
multitudine maleficiorum tuorū,in quibus
laboraſti ab adoleſcentia tua, ſi forte quid
13 proſit tibi,aut ſi poſſis fieri fortior. *Defe-
ciſti in multitudine conſiliorum tuorum:
ſtent,& ſaluent te augures cæli,qui contē-
plabantur ſidera,& ſupputabant menſes,vt
14 ex eis annunciarent ventura tibi. *Ecce fa-
cti ſunt quaſi ſtipula, ignis combuſſit eos:
non liberabunt animam ſuam de manu flā-
mæ: non ſunt prunæ,quibus calefiant, nec
15 focus,vt ſedeant ad eū. *Sic facta ſunt tibi
in quibuſcūque laboraueras: negotiatores
tui ab adoleſcentia tua, vnuſquiſque in via
ſua errauerunt: non eſt qui ſaluet te.

CAP. XLVIII.

1 AVDITE hæc domus Iacob, qui voca-
mini nomine Iſrael,& de aquis Iuda
exiſtis, qui iuratis in nomine Domini, &
Dei Iſrael recordamini non in veritate, ne-
2 que in iuſtitia. *De ciuitate enim ſancta
vocati ſunt,& ſuper Deum Iſrael conſtabi-
liti ſunt: Dominus exercituū nomen eius.
3 *Priora ex tunc annunciaui,& ex ore meo
exierunt,& audita feci ea: repēte operatus
4 ſum,& venerunt. *Sciui enim quia durus
es tu,& neruus ferreus ceruix tua,& frons
5 tua ærea. *Prædixi tibi ex tunc: antequam
venirēt indicaui tibi,ne forte diceres: Idola
mea fecerunt hæc,& ſculptilia mea,& con-
6 flatilia mandauerunt iſta. *Quæ audiſti, vi-
de omnia: vos autem num annunciaſtis?
Audita feci tibi noua ex tunc,& cōſeruata
7 ſunt quæ neſcis: *nunc creata ſunt, & non
ex tunc: & ante diem,& non audiſti ea, ne
8 forte dicas: Ecce ego cognoui ea. *Neque
audiſti, neque cognouiſti, neque ex tunc
aperta eſt auris tua: ſcio enim quia præua-
ricans præuaricaberis,& tranſgreſſorem ex
9 vtero vocaui te. *Propter nomen meū lon-
ge faciam furorem meum: & laude mea
10 infrenabo te, ne intereas. *Ecce excoxi te,
ſed

ſed non quaſi argentum, elegi te in cami-
no paupertatis. *Propter me, propter me 11
faciam, vt non blaſphemer: & gloriam meã
alteri non dabo. *Audi me Iacob, & Iſrael 12
quẽ ego voco: ego ipſe, ego primus, & ego
nouiſſimus. *Manus quoque mea fundauit 13
terram, & dextera mea mẽſa eſt cælos: ego
vocabo eos, & ſtabunt ſimul. *Congrega- 14
mini omnes vos, & audite: quis de eis an-
nunciauit hæc? Dominus dilexit eum, fa-
ciet voluntatem ſuam in Babylone, & bra-
chium ſuum in Chaldæis. *Ego ego lo- 15
cutus ſum, & vocaui eum: adduxi eum, &
directa eſt via eius. *Accedite ad me, & au- 16
dite hoc: non a principio in abſcondito
locutus ſum: ex tempore antequam fieret,
ibi eram: & nunc Dominus Deus miſit me,
& ſpiritus eius. *Hæc dicit Dominus redem 17
ptor tuus ſãctus Iſrael: Ego Dominus Deus
tuus docens te vtilia, gubernans te in via,
qua ambulas. *Vtinam attendiſſes manda- 18
ta mea: facta fuiſſet ſicut flumen pax tua, &
iuſtitia tua ſicut gurgites maris. * & fuiſſet 19
quaſi arena ſemen tuum, & ſtirps vteri tui
vt lapilli eius: non interiſſet, & non fuiſſet
attritum nomen eius a facie mea. *Egredi- 20
mini de Babylone, fugite a Chaldæis, in vo-
ce exultationis annunciate: auditum facite
hoc, & efferte illud vſque ad extrema ter-
ræ. Dicite: Redemit Dominus ſeruum ſuũ
Iacob. *Non ſitierunt in deſerto, cum edu 21
ceret eos: aquam de petra produxit eis, &
ſcidit petram, & fluxerunt aquæ. * Non eſt 22
pax impijs, dicit Dominus.

CAP. XLIX.

AVDITE inſulæ, & attendite populi de 1
longe: Dominus ab vtero vocauit
me, de ventre matris meæ recordatus eſt
nominis mei. *Et poſuit os meũ quaſi gla- 2
dium acutum: in vmbra manus ſuæ prote-
xit me, & poſuit me ſicut ſagittam electã:
in pharetra ſua abſcondit me. *Et dixit mi- 3
hi: Seruus meus es tu Iſrael, quia in te glo-
riabor. *Et ego dixi: In vacuum laboraui, 4
ſine cauſa, & vane fortitudinem meam cõ-
ſumpſi: ergo iudicium meum cũ Domino,
5 & opus meum cũ Deo meo. *Et nunc dicit
Dominus, formans me ex vtero ſeruũ ſibi,
vt reducam Iacob ad eum, & Iſrael non
cõgregabitur: & glorificatus ſum in oculis
Domini, & Deus meus factus eſt fortitudo
6 mea. *Et dixit: Parum eſt vt ſis mihi ſeruus
ad ſuſcitandas tribus Iacob, & fæces Iſrael
conuertendas: Ecce dedi te in lucem Gen
7 tium, vt ſis ſalus mea vſque ad extremum
terræ. *Hæc dicit Dominus redẽptor Iſrael,
ſanctus eius, ad contemptibilem animã, ad
abominatam gentem, ad ſeruum domino-
rum: Reges videbunt, & conſurgent princi
pes, & adorabunt propter Dominum, quia
8 fidelis eſt, & ſanctũ Iſrael qui elegit te. *Hæc
dicit Dominus: In tẽpore placito exaudiui
te, & in die ſalutis auxiliatus ſum tui: &
ſeruaui te, & dedi te in fœdus populi, vt ſu-
ſcitares terram, & poſſideres hereditates diſ
9 ſipatas: *vt diceres his, qui vincti ſunt: Exi-
te: & his, qui in tenebris: Reuelamini. Su-
per vias paſcentur, & in omnibus planis pa
10 ſcua eorum. * Non eſurient, neque ſitient,
& non percutiet eos æſtus & ſol: quia mi-
ſerator eorum reget eos, & ad fontes aqua-
11 rum potabit eos. * Et ponam omnes mon-
tes meos in viam, & ſemitæ meæ exalta-
12 buntur. *Ecce iſti de longe venient, & ecce
illi ab Aquilone & mari, & iſti de terra au-
13 ſtrali. *Laudate cæli, & exulta terra, iubilate
montes laudem: quia conſolatus eſt Domi
nus populum ſuum, & pauperum ſuorum
14 miſerebitur. *Et dixit Sion: Dereliquit me
Dominus, & Dominus oblitus eſt mei.
15 *Numquid obliuiſci poteſt mulier infantẽ
ſuum, vt non miſereatur filio vteri ſui? &
ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliui-
16 ſcar tui. *Ecce in manibus meis deſcripſi te:
17 muri tui coram oculis meis ſemper. * Ve-
nerunt ſtructores tui: deſtruentes te, & diſ-
18 ſipantes a te exibũt. *Leua in circuitu ocu
los tuos, & vide, omnes iſti cõgregati ſunt,
venerũt tibi: viuo ego, dicit Dominus, quia
omnibus his velut ornamento veſtieris, &
19 circumdabis tibi eos quaſi ſponſa. * Quia
deſerta tua, & ſolitudines tuæ, & terra rui-
næ tuæ nunc anguſta erunt præ habitato-
ribus

ribus,& longe fugabuntur qui abſorbebãt
te.*Adhuc dicent in auribus tuis filij ſteri- 20
litatis tuæ: Anguſtus eſt mihi locus,fac ſpa
tium mihi vt habitem.* Et dices in corde 21
tuo: Quis genuit mihi iſtos? ego ſterilis,&
nõ pariens,tranſmigrata,& captiua: & iſtos
quis enutriuit? ego deſtituta & ſola: & iſti
vbi erant?*Hæc dicit Dominus Deus: Ec- 22
ce leuabo ad Gentes manum meam, & ad
populos exaltabo ſignum meum. Et affe-
rent filios tuos in vlnis, & filias tuas ſuper
humeros portabunt. *Et erunt reges nu- 23
tritij tui, & reginæ nutrices tuæ: vultu in
terram demiſſo adorabunt te, & puluerem
pedum tuorum lingent. Et ſcies quia ego
Dominus,ſuper quo nõ confundentur qui
expectant eum.*Numquid tolletur a forti 24
præda? aut quod captum fuerit a robuſto,
ſaluum eſſe poterit? *Quia hæc dicit Do- 25
minus: Equidem, & captiuitas a forti tol-
letur: & quod ablatũ fuerit a robuſto, ſal-
uabitur. Eos vero,qui iudicauerunt te,ego
iudicabo,& filios tuos ego ſaluabo.*Et ci- 26
babo hoſtes tuos carnibus ſuis: & quaſi
muſto,ſanguine ſuo inebriabuntur: & ſciet
omnis caro,quia ego Dominus ſaluans te,
& redemptor tuus fortis Iacob.

CAP. L.

HÆc dicit Dominus: Quis eſt hic liber 1
repudij matris veſtræ,quo dimiſi eam?
aut quis eſt creditor meus,cui vendidi vos?
ecce in iniquitatibus veſtris venditi eſtis,&
in ſceleribus veſtris dimiſi matrem veſtrã.
*Quia veni,& non erat vir: vocaui,& non 2
erat qui audiret. numquid abbreuiata &
paruula facta eſt manus mea,vt nõ poſſim
redimere? aut non eſt in me virtus ad li-
berandum? Ecce in increpatione mea de-
ſertum faciam mare, ponam flumina in
ſiccum: computreſcent piſces ſine aqua,&
morientur in ſiti.*Induam cælos tenebris, 3
& ſaccum ponam operimentum eorum.
*Dominus dedit mihi linguam eruditã vt 4
ſciam ſuſtentare eum,qui laſſus eſt verbo:
erigit mane, mane erigit mihi aurem, vt
audiam quaſi magiſtrum.*Dominus Deus 5
aperuit mihi aurem,ego autem nõ contra-
6 dico: retrorſum non abij.*Corpus meum
dedi percutientibus,& genas meas vellen-
tibus: faciem meam nõ auerti ab increpan
7 tibus,& conſpuentibus in me.*Dominus
Deus auxiliator meus,ideo non ſum confu
ſus: ideo poſui faciem meam vt petram
duriſſimam, & ſcio quoniam non confun-
8 dar.*Iuxta eſt qui iuſtificat me,quis con-
tradicet mihi? ſtemus ſimul,quis eſt aduer
9 ſarius meus? accedat ad me.*Ecce Domi-
nus Deus auxiliator meus: quis eſt qui cõ-
demnet me? Ecce omnes quaſi veſtimentũ
10 conterentur,tinea comedet eos.*Quis ex
vobis timens Dominum,audiens vocẽ ſerui
ſui? qui ambulauit in tenebris,& non eſt
lumen ei,ſperet in nomine Domini,& in-
11 nitatur ſuper Deum ſuum.*Ecce vos om-
nes accendentes ignem accincti flammis,
ambulate in lumine ignis veſtri,& in flam-
mis,quas ſuccendiſtis: de manu mea factũ
eſt hoc vobis,in doloribus dormietis.

CAP. LI.

1 AVDITE me qui ſequimini quod iu-
ſtum eſt,& quæritis Dominum: atten
dite ad petram vnde exciſi eſtis, & ad ca-
2 uernam laci,de qua præciſi eſtis.*Attendi-
te ad Abraham patrem veſtrum, & ad Sa-
ram, quæ peperit vos: quia vnum vocaui
eum, & benedixi ei,& multiplicaui eum.
3 *Conſolabitur ergo Dominus Sion,& con-
ſolabitur omnes ruinas eius: & ponet de-
ſertum eius quaſi delicias,& ſolitudinẽ eius
quaſi hortum Domini. Gaudium & lætitia
inuenietur in ea, gratiarum actio, & vox
4 laudis.*Attendite ad me popule meus,&
tribus mea me audite: quia lex a me exiet,
& iudicium meum in lucem populorũ re-
5 quieſcet.*Prope eſt iuſtus meus, egreſſus
eſt ſaluator meus,& brachia mea populos
iudicabunt: me inſulæ expectabũt,& bra-
6 chium meum ſuſtinebunt.*Leuate in cæ-
lum oculos veſtros,& videte ſub terra deor
ſum: quia cæli ſicut fumus liqueſcẽt,& ter-
ra ſicut veſtimentum atteretur,& habitato-
res eius ſicut hæc interibunt: Salus autem
mea in

mea in ſempiternum erit,& iuſtitia mea nõ
deficiet.*Audite me qui ſcitis iuſtum, po- 7
pulus meus lex mea in corde eorum: noli-
te timere opprobrium hominũ,& blaſphe-
mias eorum ne metuatis.* Sicut enim ve- 8
ſtimentum,ſic comedet eos vermis:& ſicut
lanam,ſic deuorabit eos tinea:Salus autem
mea in ſempiternum erit,& iuſtitia mea in
generationes generationum.

*Conſurge,conſurge, induere fortitudi- 9
nem brachium Domini: conſurge ſicut in
diebus antiquis,in generationibus ſæculo-
rum. Numquid non tu percuſſiſti ſuper-
bum,vulneraſti draconem?

*Numquid non tu ſiccaſti mare,aquam 10
abyſſi vehemẽtis: qui poſuiſti profundum
maris viam,vt tranſirent liberati?

*Et nunc qui redempti ſunt a Domino, 11
reuertentur,& venient in Sion laudantes,
& lætitia ſempiterna ſuper capita eorum,
gaudium & lætitiam tenebunt,fugiet dolor
& gemitus.* Ego,ego ipſe conſolabor vos: 12
quis tu vt timeres ab homine mortali,& a
filio hominis,qui quaſi fœnum ita areſcet?
*Et oblitus es Domini factoris tui,qui te- 13
tendit cælos,& fundauit terram: & formi-
daſti iugiter tota die a facie furoris eius,
qui te tribulabat,& parauerat ad perden-
dum: vbi nunc eſt furor tribulantis?*Cito 14
veniet gradiens ad aperiendum,& non in-
terficiet vſque ad internecionem,nec defi-
ciet panis eius.*Ego autem ſum Dominus 15
Deus tuus,qui conturbo mare, & intume-
ſcunt fluctus eius: Dominus exercituũ no-
men meum.*Poſui verba mea in ore tuo, 16
&in vmbra manus meæ protexi te,vt plan
tes cælos,& fundes terrã: & dicas ad Sion:
Populus meus es tu.*Eleuare,eleuare,con- 17
ſurge Ieruſalem, quæ bibiſti de manu Do-
mini calicem iræ eius: vſque ad fundum ca
licis ſoporis bibiſti,& potaſti vſque ad fæ-
ces.*Non eſt qui ſuſtẽtet eam ex omnibus 18
filijs,quos genuit:& non eſt qui apprehen
dat manũ eius ex omnibus filijs,quos enu-
triuit.*Duo ſunt quæ occurrerunt tibi: quis 19
contriſtabitur ſuper te? vaſtitas,& contri-
tio,& fames,& gladius,quis cõſolabitur te?

20 *Filij tui proiecti ſunt,dormierunt in capi-
te omnium viarum,ſicut oryx illaqueatus:
pleni indignatione Domini, increpatione
21 Dei tui.* Idcirco audi hoc paupercula,&
22 ebria non a vino. * Hæc dicit dominator
tuus Dominus,& Deus tuus, qui pugnabit
pro populo ſuo: Ecce tuli de manu tua ca
licem ſoporis,fundum calicis indignationis
23 meæ,non adijcies vt bibas illum vltra.* Et
ponam illum in manu eorum,qui te humi-
liauerunt,& dixerunt animæ tuæ: Incurua-
re,vt tranſeamus: & poſuiſti vt terram cor-
pus tuum,& quaſi viam tranſeuntibus.

CAP. LII.

1 CONSVRGE, conſurge,induere forti-
tudine tua Sion, induere veſtimentis
gloriæ tuæ Ieruſalem ciuitas ſancti: quia
non adijciet vltra vt pertranſeat per te in-
2 circumciſus & immundus. * Excutere de
puluere, conſurge, ſede Ieruſalem: ſolue
3 vincula colli tui captiua filia Sion. *Quia
hæc dicit Dominus: Gratis venũdati eſtis,
4 & ſine argento redimemini.*Quia hæc di-
cit Dominus Deus: In Ægyptum deſcen-
dit populus meus in principio vt colonus
eſſet ibi: & Aſſur abſque vlla cauſa calum-
5 niatus eſt eũ.*Et nũquid mihi eſt hic, dicit
Dominus, quoniam ablatus eſt populus
meus gratis? Dominatores eius inique a-
gunt,dicit Dominus,& iugiter tota die no-
6 men meum blaſphematur. * Propter hoc
ſciet populus meus nomen meum in die
illa: quia ego ipſe qui loquebar, ecce ad-
7 ſum. *Quàm pulchri ſuper montes pedes
annunciantis & prædicantis pacem: an-
nunciantis bonum, prædicantis ſalutem,
8 dicentis Sion: Regnabit Deus tuus! *Vox
ſpeculatorum tuorum: leuauerunt vocem,
ſimul laudabunt: quia oculo ad oculum
videbunt cum conuerterit Dominus Sion.
9 *Gaudete,& laudate ſimul deſerta Ieruſa-
lem: quia conſolatus eſt Dominus popu-
10 lum ſuum, redemit Ieruſalem. * Parauit
Dominus brachium ſanctum ſuum in ocu-
lis omnium Gentium: & videbunt omnes
11 fines terræ ſalutare Dei noſtri.* Recedite,
rece-

recedite,exite inde,pollutum nolite tange-
re : exite de medio eius , mundamini qui
fertis vaſa Domini . *Quoniam non in tu- 12
multu exibitis , nec in fuga properabitis :
præcedet enim vos Dominus,& congrega-
bit vos Deus Iſrael.*Ecce intelliget ſeruus 13
meus,exaltabitur,& eleuabitur, & ſublimis
erit valde . *Sicut obſtupuerunt ſuper te 14
multi, ſic inglorius erit inter viros aſpectus
eius , & forma eius inter filios hominum .
*Iſte aſperget gentes multas,ſuper ipſum 15
continebunt reges os ſuum : quia quibus
non eſt narratum de eo,viderunt : & qui
non audierunt,contemplati ſunt .

Cap. LIII.

QVIS credidit auditui noſtro ? & bra- 1
chium Domini cui reuelatũ eſt ? *Et 2
aſcendet ſicut virgultum coram eo,& ſicut
radix de terra ſitienti: non eſt ſpecies ei,ne-
que decor:& vidimus eum,& non erat aſpe-
ctus, & deſiderauimus eum :*Deſpectum,& 3
nouiſſimum virorum , virum dolorum ,&
ſcientem infirmitatem :& quaſi abſcondi-
tus vultus eius & deſpectus,vnde nec re-
putauimus eum. * Vere languores noſtros 4
ipſe tulit,& dolores noſtros ipſe portauit :
& nos putauimus eum quaſi leproſum, &
percuſſum a Deo & humiliatum. * Ipſe au- 5
tem vulneratus eſt propter iniquitates no-
ſtras,attritus eſt propter ſcelera noſtra: di-
ſciplina pacis noſtræ ſuper eum , & liuore
eius ſanati ſumus.*Omnes nos quaſi oues 6
errauimus, vnuſquiſque in viam ſuam de-
clinauit : & poſuit Dominus in eo iniqui-
tatem omnium noſtrum.*Oblatus eſt quia 7
ipſe voluit , & non aperuit os ſuum : ſicut
ouis ad occiſionem ducetur,& quaſi agnus
coram tondente ſe obmuteſcet, & nõ ape-
riet os ſuum . *De anguſtia, & de iudicio 8
ſublatus eſt : generationem eius quis enar-
rabit ? quia abſciſſus eſt de terra viuentiũ:
propter ſcelus populi mei percuſſi eũ .*Et 9
dabit impios pro ſepultura,& diuitem pro
morte ſua:eo quòd iniquitatem non fece-
rit,neque dolus fuerit in ore eius .*Et Do- 10
minus voluit cõterere eum in infirmitate :
ſi poſuerit pro peccato animam ſuam , vi-
debit ſemen longæuum,& volũtas Domi-
11 ni in manu eius dirigetur . *Pro eo quòd
laborauit anima eius,videbit & ſaturabitur:
in ſcientia ſua iuſtificabit ipſe iuſtus ſeruus
meus multos, & iniquitates eorũ ipſe por-
12 tabit.*Ideo diſpertiam ei plurimos : & for-
tium diuidet ſpolia , pro eo quòd tradidit
in mortem animam ſuam, & cum ſcelera-
tis reputatus eſt:& ipſe peccata multorum
tulit, & pro tranſgreſſoribus rogauit .

Cap. LIIII.

1 LAVDA ſterilis quæ non paris:decanta
laudem, & hinni quæ non pariebas:
quoniam multi filij deſertæ magis quàm
2 eius,quæ habet virum,dicit Dominus.*Di-
lata locum tentorij tui, & pelles taberna-
culorum tuorum extende, ne parcas : lon-
gos fac funiculos tuos,& clauos tuos con-
3 ſolida.*Ad dexteram enim,& ad læuam pe
netrabis: & ſemen tuum Gentes heredita-
4 bit,& ciuitates deſertas inhabitabit .*Noli
timere quia non confundéris,neque erube
ſces: non enim te pudebit,quia cõfuſionis
adoleſcentiæ tuæ obliuiſcéris,& opprobrij
viduitatis tuæ non recordaberis amplius .
5 *Quia dominabitur tui qui fecit te,Domi-
nus exercituum nomen eius: & redemptor
tuus ſanctus Iſrael,Deus omnis terræ voca-
6 bitur . *Quia vt mulierem derelictam &
mœrentem ſpiritu vocauit te Dominus, &
vxorem ab adoleſcentia abiectã,dixit Deus
7 tuus.*Ad punctum in modico dereliqui te,
& in miſerationibus magnis congregabo
8 te . *In momento indignationis abſcondi
faciem meam parumper a te, & in miſeri-
cordia ſempiterna miſertus ſum tui : dixit
9 redemptor tuus Dominus.*Sicut in diebus
Noe iſtud mihi eſt, cui iuraui ne inducerẽ
aquas Noe vltra ſupra terram: ſic iuraui vt
10 non iraſcar tibi,& non increpem te .*Mõ-
tes enim commouebuntur , & colles con-
tremiſcent: miſericordia autẽ mea non re-
cedet a te,& fœdus pacis meæ non moue-
11 bitur: dixit miſerator tuus Dominus.*Pau-
percula tempeſtate conuulſa , abſque vlla
conſola-

coɴſolatione. Ecce ego ſternam per ordi-
nem lapides tuos,& fundabo te in ſapphi-
ris,* & ponam iaſpidẽ propugnacula tua : 12
& portas tuas in lapides ſculptos,& omnes
terminos tuos in lapides deſiderabiles :
*Vniuerſos filios tuos doctos a Domino:& 13
multitudinẽ pacis filijs tuis . * Et in iuſtitia 14
fundaberis : recede procul a calũnia, quia
non timebis:& a pauore,quia non appro-
pinquabit tibi .*Ecce accola veniet,qui nõ 15
erat mecum,aduena quondam tuus adiun-
getur tibi.*Ecce ego creaui fabrum ſufflã- 16
tem in igne prunas, & proferentem vas in
opus ſuum,& ego creaui interfectorem ad
diſperdendum.*Omne vas,quod fictum eſt 17
contra te,non dirigetur: & omnem linguã
reſiſtentem tibi in iudicio,iudicabis. Hæc
eſt hereditas ſeruorum Domini, & iuſtitia
eorum apud me,dicit Dominus.

Cap. LV.

OMNES ſitientes venite ad aquas:& qui 1
non habetis argentũ,properate,emite,
& comedite: venite,emite abſque argento,
& abſque vlla commutatione vinum & lac.
*Quare appenditis argentum non in pani- 2
bus,& laborem veſtrum non in ſaturitate?
Audite audientes me,& comedite bonũ,&
delectabitur in craſſitudine anima veſtra.
*Inclinate aurem veſtram,& venite ad me : 3
audite,& viuet anima veſtra, & feriã vobiſ-
cum pactum ſempiternum , miſericordias
Dauid fideles .* Ecce teſtem populis dedi 4
eum,ducem ac præceptorẽ Gentibus.*Ecce 5
gentẽ,quam neſciebas,vocabis : & Gentes,
quæ te nõ cognouerunt,ad te current pro-
pter Dominum Deum tuum,& ſanctum Iſ-
rael,quia glorificauit te.*Quærite Dominũ, 6
dum inueniri poteſt : inuocate eum, dum
prope eſt.*Derelinquat impius viam ſuam, 7
& vir iniquus cogitationes ſuas,& reuerta-
tur ad Dominum,& miſerebitur eius,& ad
Deum noſtrum: quoniã multus eſt ad igno
ſcendum . * Non enim cogitationes meæ, 8
cogitationes veſtræ : neque viæ veſtræ,viæ
meæ,dicit Dominus.*Quia ſicut exaltantur 9
cæli a terra,ſic exaltatæ ſunt viæ meæ a vijs
veſtris, & cogitationes meæ a cogitationi-
10 bus veſtris.*Et quomodo deſcendit imber,
& nix de cælo, & illuc vltra nõ reuertitur,
ſed inebriat terram,& infundit eam,& ger-
minare eam facit,& dat ſemen ſerenti,&
11 panem comedẽti:* Sic erit verbum meum,
quod egredietur de ore meo: non reuerte-
tur ad me vacuum, ſed faciet quæcumque
volui, & proſperabitur in his, ad quæ miſi
12 illud.*Quia in lætitia egrediemini,& in pa
ce deducemini: montes & colles cantabũt
coram vobis laudem,& omnia ligna regio-
13 nis plaudent manu . * Pro ſaliunca aſcen-
det abies, & pro vrtica creſcet myrtus : &
erit Dominus nominatus in ſignum æter-
num , quod non auferetur .

Cap. LVI.

1 HÆC dicit Dominus : Cuſtodite iudi-
cium,& facite iuſtitiam: quia iuxta eſt
ſalus mea vt veniat,& iuſtitia mea vt reue-
2 letur.*Beatus vir,qui facit hoc, & filius ho-
minis , qui apprehendet iſtud : cuſtodiens
ſabbatum ne polluat illud,cuſtodiens ma-
3 nus ſuas ne faciat omne malum . * Et non
dicat filius aduenæ,qui adhæret Domino ,
dicens : Separatione diuidet me Dominus
a populo ſuo: Et nõ dicat Eunuchus: Ecce
4 ego lignum aridum .* Quia hæc dicit Do-
minus Eunuchis: Qui cuſtodierint ſabbata
mea, & elegerint quæ ego volui, & tenue-
5 rint fœdus meũ:* Dabo eis in domo mea,
& in muris meis locum, & nomen melius
a filijs & filiabus: nomen ſempiternum da-
6 bo eis,quod non peribit.*Et filios aduenæ,
qui adhærent Domino , vt colant eum, &
diligant nomen eius , vt ſint ei in ſeruos :
omnem cuſtodiẽtem ſabbatum ne polluat
7 illud,& tenentem fœdus meum:*Adducam
eos in montem ſanctum meum , & lætifi-
cabo eos in domo orationis meæ : holo-
cauſta eorum,& victimæ eorum placebunt
mihi ſuper altari meo : quia domus mea,
domus orationis vocabitur cũctis populis.
8 *Ait Dominus Deus,qui congregat diſper
ſos Iſrael : Adhuc congregabo ad eum cõ-
9 gregatos eius . *Omnes beſtiæ agri venite
ad deuo-

ad deuorandum, vniuerſæ beſtiæ ſaltus.
*Speculatores eius cæci omnes,neſcierunt 10
vniuerſi: canes muti non valentes latrare,
videntes vana,dormientes,& amantes ſom-
nia.*Et canes impudentiſſimi neſcierunt ſa 11
turitatem: ipſi paſtores ignorauerunt intel
ligentiam: omnes in viam ſuam declinaue-
runt,vnuſquiſque ad auaritiam ſuá a ſum-
mo vſque ad nouiſſimum. *Venite,ſuma- 12
mus vinum, & impleamur ebrietate: & erit
ſicut hodie, ſic & cras,& multo amplius.

Cap. LVII.

IVSTVS perit,& non eſt qui recogitet in 1
corde ſuo: & viri miſericordiæ colligun
tur,quia non eſt qui intelligat,a facie enim
malitiæ collectus eſt iuſtus. *Veniat pax, 2
requieſcat in cubili ſuo qui ambulauit in
directione ſua.*Vos autem accedite huc fi 3
lij auguratricis: ſemen adulteri, & fornica-
riæ.*Super quem luſiſtis? ſuper quem dila- 4
taſtis os,& eieciſtis linguam? numquid non
vos filij ſceleſti,ſemen mendax?*qui conſo 5
lamini in dijs ſubter omne lignum frondo-
ſum,immolantes paruulos in torrentibus,
ſubter eminentes petras?*In partibus tor- 6
rentis pars tua,hæc eſt ſors tua: & ipſis ef-
fudiſti libamen,obtuliſti ſacrificium. num-
quid ſuper his non indignabor? *Super 7
mótem excelſum & ſublimem poſuiſti cu-
bile tuum, & illuc aſcendiſti vt immolares
hoſtias. *Et poſt oſtium, & retro poſtem 8
poſuiſti memoriale tuū: quia iuxta me diſ-
cooperuiſti,& ſuſcepiſti adulterum: dilata-
ſti cubile tuum,& pepigiſti cum eis fœdus:
dilexiſti ſtratum eorum manu aperta. *Et 9
ornaſti te regi vnguento, & multiplicaſti
pigmenta tua. Miſiſti legatos tuos procul,
& humiliata es vſque ad inferos.*In multi- 10
tudine viæ tuæ laboraſti: nó dixiſti: Quie-
ſcam: vitá manus tuæ inueniſti, propterea
non rogaſti.*Pro quo ſolicita timuiſti,quia 11
mentita es,& mei non es recordata,neque
cogitaſti in corde tuo? quia ego tacens,&
quaſi nó videns,& mei oblita es.*Ego an- 12
nunciabo iuſtitiam tuam,& opera tua non
proderunt tibi.*Cum clamaueris,liberent 13
te congregati tui,& omnes eos auferet vē-
tus,tollet aura: Qui autem fiduciam habet
mei,hereditabit terram,& poſſidebit mon-
14 tem ſanctum meū.*Et dicam: Viam facite,
præbete iter,declinate de ſemita,auferte of
15 fendicula de via populi mei.*Quia hæc di
cit Excelſus,& ſublimis habitans æternita-
tem: & ſanctum nomen eius in excelſo &
in ſancto habitans,& cū contrito & humili
ſpiritu: vt viuificet ſpiritum humilium,& vi
16 uificet cor contritorum.*Non enim in ſem
piternum litigabo, neque vſque ad finem
iraſcar: quia ſpiritus a facie mea egredie-
17 tur,& flatus ego faciam.*Propter iniquita-
tem auaritiæ eius iratus ſum,& percuſſi eū:
abſcondi a te faciem meam, & indignatus
18 ſum: & abijt vagus in via cordis ſui.*Vias
eius vidi,& ſanaui eum,& reduxi eum, &
reddidi conſolationes ipſi,& lugētibus eius.
19 *Creaui fructum labiorum pacem, pacem
ei,qui longe eſt, & qui prope, dixit Domi-
20 nus,& ſanaui eū.*Impij autem quaſi mare
feruens,quod quieſcere nó poteſt,& redun
dant fluctus eius in cóculcationē & lutum.
21 *Non eſt pax impijs,dicit Dominus Deus.

Cap. LVIII.

1 CLAMA,ne ceſſes,quaſi tuba exalta vo
cem tuam, & annuncia populo meo
ſcelera eorum,& domui Iacob peccata eo-
2 rum.*Me etenim de die in diem quærunt,
& ſcire vias meas volunt: quaſi gens,quæ
iuſtitiam fecerit, & iudicium Dei ſui non
dereliquerit: rogant me iudicia iuſtitiæ:
3 appropinquare Deo volunt. *Quare ieiu-
nauimus, & non aſpexiſti: humiliauimus
animas noſtras, & neſciſti? Ecce in die ie-
iunij veſtri inuenitur voluntas veſtra,& om
4 nes debitores veſtros repetitis.*Ecce ad li-
tes & contentiones ieiunatis, & percutitis
pugno impie. Nolite ieiunare ſicut vſque
ad hanc diē,vt audiatur in excelſo clamor
5 veſter.*Numquid tale eſt ieiunium, quod
elegi,per diem affligere hominem animam
ſuam? numquid contorquere quaſi circu-
lum caput ſuum,& ſaccum & cinerem ſter-
nere? numquid iſtud vocabis ieiunium, &

diem acceptabilem Domino? *Nonne hoc 6
eſt magis ieiunium, quod elegi? diſſolue
colligationes impietatis, ſolue faſciculos
deprimentes, dimitte eos, qui cõfracti ſunt,
liberos, & omne onus dirumpe. *Frange 7
eſurienti panem tuum, & egenos, vagoſq.
induc in domum tuam: cum videris nu-
dum, operi eum, & carnem tuam ne deſpe-
xeris. *Tunc erumpet quaſi mane lumen 8
tuũ, & ſanitas tua citius orietur, & anteibit
faciem tuam iuſtitia tua, & gloria Domini
colliget te. *Tunc inuocabis, & Dominus 9
exaudiet: clamabis, & dicet: Ecce adſum.
ſi abſtuleris de medio tui catenã, & deſieris
extendere digitum, & loqui quod nõ pro-
deſt. *Cum effuderis eſurienti animã tuam, 10
& animam afflictam repleueris, orietur in
tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt ſicut
meridies. *Et requiem tibi dabit Dominus 11
ſemper, & implebit ſplendoribus animam
tuam, & oſſa tua liberabit, & eris quaſi hor-
tus irriguus, & ſicut fons aquarum, cuius
non deficient aquæ. *Et ædificabuntur in 12
te deſerta ſæculorum: fundamenta gene-
rationis & generationis ſuſcitabis: & voca-
beris ædificator ſepium, auertens ſemitas
in quietem. *Si auerteris a ſabbato pedem 13
tuum, facere voluntatem tuam in die ſan-
cto meo, & vocaueris ſabbatum delicatũ,
& ſanctum Domini glorioſum, & glorifica-
ueris eum dum non facis vias tuas, & non
inuenitur voluntas tua, vt loquaris ſermo-
nem: *Tunc delectaberis ſuper Domino, 14
& ſuſtollam te ſuper altitudines terræ, &
cibabo te hereditate Iacob patris tui. os
enim Domini locutum eſt.

Cap. LIX.

ECce non eſt abbreuiata manus Do- 1
mini vt ſaluare nequeat, neque aggra-
nata eſt auris eius vt non exaudiat: *Sed 2
iniquitates veſtræ diuiſerunt inter vos &
Deum veſtrum, & peccata veſtra abſcon-
derunt faciem eius a vobis ne exaudiret.
*Manus enim veſtræ pollutæ ſunt ſangui- 3
ne, & digiti veſtri iniquitate: labia veſtra
locuta ſunt mendacium, & lingua veſtra
4 iniquitatem fatur. *Non eſt qui inuocet
iuſtitiam, neque eſt qui iudicet vere: ſed
confidunt in nihilo, & loquuntur vanita-
tes: conceperunt laborem, & pepererunt
5 iniquitatem. *Oua aſpidum ruperunt, &
telas araneæ texuerunt: qui comederit de
ouis eorum, morietur: & quod confotum
6 eſt, erumpet in regulum. *Telæ eorum nõ
erunt in veſtimentum, neque operientur
operibus ſuis: opera eorum opera inutilia;
7 & opus iniquitatis in manibus eorum. *Pe
des eorum ad malum currunt, & feſtinant
vt effundant ſanguinem innocentem: co-
gitationes eorum cogitationes inutiles: va
8 ſtitas & contritio in vijs eorum. *Viam pa
cis neſcierunt, & non eſt iudicium in greſ-
ſibus eorum. ſemitæ eorum incuruatæ ſũt
eis: omnis qui calcat in eis, ignorat pacem.
9 *Propter hoc elongatum eſt iudicium a no
bis, & non apprehendet nos iuſtitia: expe-
ctauimus lucem, & ecce tenebræ: ſplendo-
10 rem, & in tenebris ambulauimus. *Palpa-
uimus ſicut cæci parietem, & quaſi abſque
oculis attrectauimus: impegimus meridiẽ
quaſi in tenebris, in caliginoſis quaſi mor-
11 tui. *Rugiemus quaſi vrſi omnes, & quaſi
columbæ meditantes gememus. expecta-
uimus iudicium, & non eſt: ſalutem, &
12 elongata eſt a nobis. *Multiplicatæ ſunt
enim iniquitates noſtræ coram te, & pec-
cata noſtra reſponderunt nobis. quia ſce-
lera noſtra nobiſcum, & iniquitates noſtras
13 cognouimus, *peccare & mentiri contra
Dominum: & auerſi ſumus ne iremus poſt
tergum Dei noſtri, vt loqueremur calum-
niam & tranſgreſſionem: concepimus, &
locuti ſumus de corde verba mendacij.
14 *Et conuerſum eſt retrorſum iudicium,
& iuſtitia longe ſtetit: quia corruit in pla-
tea veritas, & æquitas non potuit ingredi.
15 *Et facta eſt veritas in obliuionem: & qui
receſſit a malo, prædæ patuit: & vidit
Dominus, & malum apparuit in oculis e-
16 ius, quia non eſt iudicium. *& vidit quia
non eſt vir: & aporiatus eſt, quia non eſt
qui occurrat: & ſaluauit ſibi brachium
ſuum, & iuſtitia eius ipſa confirmauit eum.

Indutus

*Indutus eſt iuſtitia vt lorica,& galea ſalutis 17
in capite eius: indutus eſt veſtimẽtis vltio-
nis, & opertus eſt quaſi pallio zeli. *Sicut 18
ad vindictam quaſi ad retributionem indi-
gnationis hoſtibus ſuis, & viciſſitudinem
inimicis ſuis: inſulis vicem reddet. *Et ti- 19
mebunt qui ab Occidente, nomen Domi-
ni: & qui ab ortu ſolis, gloriam eius: cum
venerit quaſi fluuius violentus, quem ſpiri-
tus Domini cogit: *& venerit Sion redem- 20
ptor, & eis, qui redeunt ab iniquitate in Ia-
cob, dicit Dominus. *Hoc fœdus meum 21
cum eis, dicit Dominus: Spiritus meus, qui
eſt in te, & verba mea, quæ poſui in ore tuo,
non recedent de ore tuo, & de ore ſeminis
tui, & de ore ſeminis ſeminis tui, dicit Do-
minus, amodo & vſque in ſempiternum.

CAP. LX.

SVRGE illuminare Ieruſalem: quia ve- 1
nit lumen tuum, & gloria Domini ſu-
per te orta eſt. *Quia ecce tenebræ operiẽt 2
terram, & caligo populos: ſuper te autem
orietur Dominus, & gloria eius in te vide-
bitur. *Et ambulabunt Gentes in lumine 3
tuo, & reges in ſplendore ortus tui. *Leua 4
in circuitu oculos tuos, & vide: omnes iſti
congregati ſunt, venerunt tibi: filij tui de
longe venient, & filiæ tuæ de latere ſurgẽt.
*Tunc videbis, & afflues, mirabitur & dila- 5
tabitur cor tuũ quando conuerſa fuerit ad
te multitudo maris, fortitudo Gentium ve-
nerit tibi: *Inundatio camelorum operiet 6
te, dromedarij Madian & Epha: omnes de
Saba venient, aurum & thus deferentes, &
laudem Domino annunciantes. *Omne 7
pecus Cedar cõgregabitur tibi, arietes Na-
baioth miniſtrabunt tibi: offerentur ſuper
placabili altari meo, & domum maieſtatis
meæ glorificabo. *Qui ſunt iſti, qui vt nu- 8
bes volant, & quaſi columbæ ad feneſtras
ſuas? *Me enim inſulæ expectant, & naues 9
maris in principio vt adducam filios tuos
de longe: argentum eorum, & aurum eo-
rum cum eis nomini Domini Dei tui, &
ſancto Iſrael, quia glorificauit te. *Et ædi- 10
ficabunt filij peregrinorum muros tuos, &
reges eorum miniſtrabunt tibi: in indigna-
tione enim mea percuſſi te: & in reconci-
11 liatione mea miſertus ſum tui. *Et aperien
tur portæ tuæ iugiter: die ac nocte nõ clau
dentur, vt afferatur ad te fortitudo Gentiũ;
12 & reges earum adducantur. *Gens enim
& regnum, quod non ſeruierit tibi, peribit:
13 & Gentes ſolitudine vaſtabuntur. *Gloria
Libani ad te veniet, abies & buxus, & pi-
nus ſimul ad ornandum locum ſanctifica-
tionis meæ, & locum pedum meorum glo-
14 rificabo. *Et veniẽt ad te curui filij eorum,
qui humiliauerunt te, & adorabunt veſti-
gia pedum tuorum omnes, qui detrahebãt
tibi, & vocabũt te Ciuitatem Domini, Sion
15 ſancti Iſrael. *Pro eo quòd fuiſti derelicta,
& odio habita, & non erat qui per te tranſi-
ret, ponam te in ſuperbiam ſæculorũ, gau-
dium in generationem & generationem:
16 *& ſuges lac Gentium, & mamilla regum
lactaberis: & ſcies quia ego Dominus ſal-
17 uans te, & redẽptor tuus fortis Iacob. *Pro
ære afferam aurum, & pro ferro afferam ar
gentum: & pro lignis æs, & pro lapidibus
ferrum: & ponam viſitationem tuam pacẽ,
18 & præpoſitos tuos iuſtitiam. *Non audie-
tur vltra iniquitas in terra tua, vaſtitas &
contritio in terminis tuis, & occupabit ſa-
lus muros tuos, & portas tuas laudatio.
19 *Non erit tibi amplius ſol ad lucendũ per
diem, nec ſplendor lunæ illuminabit te: ſed
erit tibi Dominus in lucem ſempiternam,
20 & Deus tuus in gloriam tuam. *Non oc-
cidet vltra ſol tuus, & luna tua non minue-
tur: quia erit tibi Dominus in lucem ſem-
piternam, & complebuntur dies luctus tui.
21 *Populus autem tuus omnes iuſti, in perpe
tuum hereditabunt terram, germen plan-
tationis meæ, opus manus meæ ad glorifi-
22 candum. *Minimus erit in mille, & paruu-
lus in gentem fortiſſimam: ego Dominus
in tempore eius ſubito faciam iſtud.

CAP. LXI.

1 SPIRITVS Domini ſuper me, eo quòd
vnxerit Dominus me: ad annunciandũ
manſuetis miſit me, vt mederer contritis

corde,& prædicarem captiuis indulgentiã,
&clauſis apertionem :*Vt prædicarem an- 2
num placabilem Domino,&diem vltionis
Deo noſtro: vt conſolarer omnes lugẽtes:
*vt ponerem lugentibus Sion: & darem eis 3
coronam pro cinere, oleum gaudij pro lu-
ctu,pallium laudis pro ſpiritu mœroris: &
vocabuntur in ea fortes iuſtitiæ, plantatio
Domini ad glorificandum.*Et ædificabunt 4
deſerta a ſæculo,& ruinas antiquas erigẽt,
&inſtaurabunt ciuitates deſertas,diſſipatas
in generationem &generationem .*Et ſta- 5
bunt alieni,&paſcent pecora veſtra: & filij
peregrinorum agricolæ & vinitores veſtri
erunt .* Vos autem Sacerdotes Domini vo 6
cabimini : Miniſtri Dei noſtri, dicetur vo-
bis: Fortitudinem Gentium comedetis, &
in gloria earum ſuperbietis.*Pro confuſio- 7
ne veſtra duplici,& rubore laudabunt par-
tem ſuam: propter hoc in terra ſua dupli-
cia poſſidebunt,lætitia ſempiterna erit eis.
*Quia ego Dominus diligens iudicium, & 8
odio habens rapinam in holocauſto: & da-
bo opus eorum in veritate,& fœdus perpe
tuum feriam eis . * Et ſcient in Gentibus 9
ſemen eorum, & germen eorum in medio
populorum : omnes,qui viderint eos , co-
gnoſcent illos,quia iſti ſunt ſemen,cui be-
nedixit Dominus . *Gaudens gaudebo in 10
Domino , & exultabit anima mea in Deo
meo : quia induit me veſtimentis ſalutis :
& indumento iuſtitiæ circũdedit me, quaſi
ſponſum decoratum corona,& quaſi ſpon
ſam ornatam monilibus ſuis .* Sicut enim 11
terra profert germen ſuum, & ſicut hortus
ſemen ſuum germinat , ſic Dominus Deus
germinabit iuſtitiam , & laudem coram
vniuerſis Gentibus .

Cap. LXII.

PRopter Sion non tacebo,& propter 1
Ieruſalem nõ quieſcam,donec egredia-
tur vt ſplendor iuſtus eius,& ſaluator eius
vt lampas accendatur.* Et videbunt Gen- 2
tes iuſtum tuum,& cuncti reges inclytum
tuum : & vocabitur tibi nomen nouum ,
quod os Domini nominabit . * Et eris co- 3
rona gloriæ in manu Domini, & diadema
4 regni in manu Dei tui .*Non vocaberis vl-
tra Derelicta : & terra tua non vocabitur
amplius Deſolata: ſed vocaberis Voluntas
mea in ea,& terra tua inhabitata. quia cõ-
placuit Domino in te : & terra tua inhabi-
5 tabitur .*Habitabit enim iuuenis cum vir-
gine,& habitabunt in te filij tui. Et gaude-
bit ſponſus ſuper ſponſam,& gaudebit ſu-
6 per te Deus tuus .* Super muros tuos Ieru
ſalem conſtitui cuſtodes, tota die, & tota
nocte in perpetuum non tacebunt . Qui
7 reminiſcimini Domini, ne taceatis,*& ne
detis ſilentium ei,donec ſtabiliat,& donec
8 ponat Ieruſalem laudem in terra. * Iurauit
Dominus in dextera ſua,& in brachio for-
titudinis ſuæ : Si dedero triticum tuum vl-
tra cibum inimicis tuis : & ſi biberint filij
9 alieni vinum tuum,in quo laboraſti.*Quia
qui congregant illud, comedent, & lauda-
bunt Dominum : & qui comportant illud,
10 bibent in atrijs ſanctis meis.*Tranſite,trã-
ſite per portas,præparate viam populo,pla
num facite iter, eligite lapides , & eleuate
11 ſignum ad Populos .*Ecce Dominus audi-
tum fecit in extremis terræ,dicite filiæ Siõ:
Ecce ſaluator tuus venit: ecce merces eius
12 cum eo,& opus eius coram illo.* Et voca-
bunt eos,Populus ſanctus,redempti a Do-
mino . Tu autem vocaberis: Quæſita ciui-
tas, & non Derelicta .

Cap. LXIII.

1 QVis eſt iſte,qui venit de Edom, tin-
ctis veſtibus de Boſra ? iſte formoſus
in ſtola ſua, gradiens in multitudine forti-
tudinis ſuæ . Ego, qui loquor iuſtitiam , &
2 propugnator ſum ad ſaluandum . *Quare
ergo rubrum eſt indumentum tuum,& ve-
ſtimenta tua ſicut calcantium in torculari?
3 *Torcular calcaui ſolus,& de Gentibus nõ
eſt vir mecum : calcaui eos in furore meo,
& conculcaui eos in ira mea: & aſperſus eſt
ſanguis eorũ ſuper veſtimenta mea,& om-
4 nia indumenta mea inquinaui .*Dies enim
vltionis in corde meo annus redemptionis
5 meæ venit . *Circumſpexi, & non erat
auxilia-

auxiliator: quæſiui & non fuit qui adiuua-
ret: & ſaluauit mihi brachium meum, &
indignatio mea ipſa auxiliata eſt mihi.*Et 6
conculcaui populos in furore meo, & ine-
briaui eos in indignatione mea, & detraxi
in terram virtutem eorum.*Miſerationum 7
Domini recordabor, laudem Domini ſuper
omnibus, quæ reddidit nobis Dominus, &
ſuper multitudinem bonorũ domui Iſrael,
quæ largitus eſt eis ſecundum indulgentiã
ſuam, & ſecundum multitudinem miſericor
diarum ſuarum.*Et dixit: Verumtamen 8
populus meus eſt, filij non negantes: & fa
ctus eſt eis ſaluator.*In omni tribulatione 9
eorum non eſt tribulatus, & angelus faciei
eius ſaluauit eos: in dilectione ſua, & in in-
dulgentia ſua ipſe redemit eos, & portauit
eos, & eleuauit eos cunctis diebus ſæculi.
*Ipſi autem ad iracundiam prouocauerũt, 10
& afflixerunt ſpiritum ſancti eius: & con-
uerſus eſt eis in inimicum, & ipſe debella-
uit eos. *Et recordatus eſt dierum ſæculi 11
Moyſi, & populi ſui: Vbi eſt qui eduxit eos
de mari cum paſtoribus gregis ſui? vbi eſt
qui poſuit in medio eius ſpiritũ ſancti ſui?
*Qui eduxit ad dexteram Moyſen brachio 12
maieſtatis ſuæ, qui ſcidit aquas ante eos, vt
faceret ſibi nomen ſempiternũ: *Qui edu- 13
xit eos per abyſſos, quaſi equũ in deſerto
non impingentem.*Quaſi animal in cam- 14
po deſcendens, ſpiritus Domini ductor eius
fuit: ſic adduxiſti populum tuum vt face-
res tibi nomen gloriæ.*Attende de cælo, 15
& vide de habitaculo ſancto tuo, & gloriæ
tuæ: vbi eſt zelus tuus, & fortitudo tua,
multitudo viſcerum tuorum, & miſeratio-
num tuarum? ſuper me continuerunt ſe.
*Tu enim pater noſter, & Abraham neſci- 16
uit nos, & Iſrael ignorauit nos: tu Domine
pater noſter, redemptor noſter, a ſæculo no
men tuum.*Quare errare nos feciſti Do- 17
mine de vijs tuis: indurasti cor noſtrum ne
timeremus te? conuertere propter ſeruos
tuos, tribus hereditatis tuæ.*Quaſi nihilum 18
poſſederunt populum ſanctum tuum: ho-
ſtes noſtri conculcauerũt ſanctificationem
tuam.*Facti ſumus quaſi in principio, cum 19
non dominareris noſtri, neque inuocare-
tur nomen tuum ſuper nos.

CAP. LXIIII.

1 VTINAM dirumperes cælos, & deſcen
deres: a facie tua montes defluerent.
2 *Sicut exuſtio ignis tabeſcerẽt, aquæ arde-
rent igni, vt notum fieret nomen tuum ini
micis tuis: a facie tua gentes turbarentur.
3 *Cum feceris mirabilia, non ſuſtinebimus:
deſcendiſti, & a facie tua montes defluxe-
4 runt.*A ſæculo non audierunt, neque auri-
bus perceperunt: oculus non vidit, Deus
abſque te, quæ præparaſti expectantibus te.
5 *Occurriſti lætanti, & facienti iuſtitiam: in
vijs tuis recordabũtur tui: ecce tu iratus es,
& peccauimus: in ipſis fuimus ſemper, &
6 ſaluabimur.*Et facti ſumus vt immundus
omnes nos, & quaſi pannus menſtruatæ
vniuerſæ iuſtitiæ noſtræ: & cecidimus quaſi
folium vniuerſi, & iniquitates noſtræ quaſi
7 ventus abſtulerunt nos.*Non eſt qui inuo-
cet nomen tuum: qui conſurgat, & teneat
te: abſcondiſti faciem tuam a nobis, & al-
8 liſiſti nos in manu iniquitatis noſtræ.*Et
nunc Domine, pater noſter es tu, nos ve-
ro lutum: & fictor noſter tu, & opera ma-
9 nuum tuarum omnes nos.*Ne iraſcaris Do
mine ſatis, & ne vltra memineris iniquitatis
noſtræ: ecce reſpice, populus tuus omnes
10 nos.*Ciuitas ſancti tui facta eſt deſerta, Siõ
11 deſerta facta eſt, Ieruſalem deſolata eſt.*Do
mus ſanctificationis noſtræ, & gloriæ no-
ſtræ, vbi laudauerũt te patres noſtri, facta
eſt in exuſtionem ignis, & omnia deſidera-
12 bilia noſtra verſa ſunt in ruinas.*Nũquid
ſuper his continebis te Domine, tacebis, &
affliges nos vehementer?

CAP. LXV.

1 QVAESIERVNT me qui ante non inter-
rogabant, inuenerunt qui nõ quæſie-
runt me. dixi: Ecce ego, ecce ego ad Gen-
2 tem, quæ non inuocabat nomen meũ.*Ex-
pandi manus meas tota die ad populũ in-
credulũ, qui graditur in via non bona poſt
3 cogitationes ſuas.*Populus qui ad iracun-

diam prouocat me ante faciem meam ſem
per: qui immolant in hortis, & ſacrificant
ſuper lateres: *qui habitant in ſepulchris, 4
& in delubris idolorum dormiunt: qui co-
medunt carnem ſuillam, & ius profanum
in vaſis eorum. *Qui dicũt: Recede a me, 5
non appropinques mihi, quia immundus
es: iſti fumus erunt in furore meo, ignis ar
dens tota die. *Ecce ſcriptum eſt coram 6
me: non tacebo, ſed reddam & retribuam
in ſinum eorum *iniquitates veſtras, & ini- 7
quitates patrum veſtrorum ſimul, dicit Do-
minus, qui ſacrificauerunt ſuper montes, &
ſuper colles exprobrauerunt mihi, & reme-
tiar opus eorum primum in ſinu eorum.
* Hæc dicit Dominus: Quomodo ſi inue- 8
niatur granum in botro, & dicatur: Ne diſ
ſipes illud, quoniam benedictio eſt: ſic fa-
ciam propter ſeruos meos, vt non diſper-
dam totum. *Et educam de Iacob ſemen, 9
& de Iuda poſſidentem montes meos: &
hereditabunt eam electi mei, & ſerui mei
habitabunt ibi. * Et erunt campeſtria in 10
caulas gregum, & vallis Achor in cubile ar-
mentorum populo meo qui requiſierunt
me. *Et vos, qui dereliquiſtis Dominum, 11
qui obliti eſtis mõtem ſanctum meum, qui
ponitis Fortunæ menſam, & libatis ſuper
eam. *Numerabo vos in gladio, & omnes 12
in cæde corruetis: pro eo quòd vocaui, &
non reſpondiſtis: locutus ſum, & non au-
diſtis: & faciebatis malum in oculis meis,
& quæ nolui, elegiſtis. * Propter hoc hæc 13
dicit Dominus Deus: Ecce ſerui mei co-
medent, & vos eſurietis: ecce ſerui mei bi-
bent, & vos ſitietis: *Ecce ſerui mei lætabũ- 14
tur, & vos cõfundemini: Ecce ſerui mei lau
dabũt præ exultatione cordis, & vos clama-
bitis præ dolore cordis, & præ contritione
ſpiritus vlulabitis. * Et dimittetis nomen 15
veſtrum in iuramentum electis meis: &
interficiet te Dominus Deus, & ſeruos ſuos
vocabit nomine alio. *In quo qui benedi- 16
ctus eſt ſuper terram, benedicetur in Deo
amen: & qui iurat in terra, iurabit in Deo
amen: quia obliuioni traditæ ſunt angu-
ſtiæ priores, & quia abſcõditæ ſunt ab ocu-

17 lis meis. *Ecce enim ego creo cælos no-
uos, & terram nouam: & non erunt in
memoria priora, & non aſcendent ſuper
18 cor. *Sed gaudebitis & exultabitis vſque
in ſempiternum in his, quæ ego creo: quia
ecce ego creo Ieruſalem exultationem, &
19 populum eius gaudium. *Et exultabo in
Ieruſalem, & gaudebo in populo meo: &
non audietur in eo vltra vox fletus & vox
20 clamoris. * Non erit ibi amplius infans
dierum, & ſenex qui nõ impleat dies ſuos:
quoniam per centum annorum morietur,
& peccator centum annorum maledictus
21 erit. *Et ædificabunt domos, & habita-
bunt: & plantabunt vineas, & comedent
22 fructus earum. *Non ædificabunt, & alius
habitabit: non plantabunt, & alius come-
det: ſecundum enim dies ligni, erunt dies
populi mei, & opera manuum eorum inue
23 terabunt: *electi mei non laborabunt fru-
ſtra, neque generabunt in conturbatione:
quia ſemen benedictorum Domini eſt, &
24 nepotes eorum cum eis. *Eritq. antequam
clament, ego exaudiam: adhuc illis loquen
25 tibus, ego audiam. * Lupus & agnus pa-
ſcentur ſimul, leo & bos comedent paleas:
& ſerpenti puluis panis eius: non nocebũt,
neque occident in omni monte ſancto
meo, dicit Dominus.

CAP. LXVI.

1 HÆc dicit Dominus: Cælum ſedes mea,
terra autem ſcabellum pedum meorũ:
quæ eſt iſta Domus, quam ædificabitis mi-
2 hi? & quis eſt iſte locus quietis meæ? *Om
nia hæc manus mea fecit, & facta ſunt vni-
uerſa iſta, dicit Dominus. ad quem autem
reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contri-
tum ſpiritu, & trementem ſermones meos?
3 *Qui immolat bouem, quaſi qui interficiat
virum: qui mactat pecus, quaſi qui exce-
rebret canem: qui offert oblationẽ, quaſi
qui ſanguinem ſuillũ offerat: qui recorda-
tur thuris, quaſi qui benedicat idolo. Hæc
omnia elegerunt in vijs ſuis, & in abomi-
nationibus ſuis anima eorum delectata eſt.
4 *Vnde & ego eligam illuſiones eorum: &
quæ

quæ timebant, adducam eis: quia vocaui,
& non erat qui reſponderet: locutus ſum,
& non audierunt: feceruntq. malum in
oculis meis, & quæ nolui elegerunt. *Au- 5
dite verbum Domini, qui tremitis ad ver-
bum eius: dixerunt fratres veſtri odientes
vos, & abijcientes propter nomen meum:
glorificetur Dominus, & videbimus in læ-
titia veſtra: ipſi autem confundentur.
* Vox populi de ciuitate, vox de templo, 6
vox Domini reddentis retributionem ini-
micis ſuis. * Antequam parturiret, peperit: 7
antequam veniret partus eius, peperit ma-
ſculum. * Quis audiuit vmquam tale? & 8
quis vidit huic ſimile? numquid parturiet
terra in die vna? aut parietur gens ſimul,
quia parturiuit & peperit Sion filios ſuos?
* Numquid ego, qui alios parere facio, ipſe 9
non pariam, dicit Dominus? ſi ego, qui ge-
nerationem ceteris tribuo, ſterilis ero, ait
Dominus Deus tuus? * Lætamini cum Ie- 10
ruſalem, & exultate in ea omnes qui dili-
gitis eam: gaudete cum ea gaudio vniuerſi,
qui lugetis ſuper eam * vt ſugatis, & replea- 11
mini ab vbere conſolationis eius: vt mul-
geatis, & delicijs affluatis ab omnimoda
gloria eius. * Quia hæc dicit Dominus: 12
Ecce ego declinabo ſuper eam quaſi flu-
uium pacis, & quaſi torrentem inundan-
tem gloriam Gentium, quam ſugetis: ad
vbera portabimini, & ſuper genua blan-
dientur vobis. * Quomodo ſi cui mater blan- 13
diatur, ita ego conſolabor vos, & in Ieru-
ſalem conſolabimini. * Videbitis, & gaude- 14
bit cor veſtrum, & oſſa veſtra quaſi herba
germinabunt, & cognoſcetur manus Do-
mini ſeruis eius, & indignabitur inimicis
ſuis. * Quia ecce Dominus in igne veniet, 15
& quaſi turbo quadrigæ eius: reddere in
indignatione furorem ſuum, & increpatio-
16 nem ſuam in flamma ignis: * quia in igne
Dominus dijudicabit, & in gladio ſuo ad
omnem carnem, & multiplicabuntur in-
17 terfecti a Domino, * qui ſanctificabantur, &
mundos ſe putabant in hortis poſt ianuam
intrinſecus, qui comedebant carnē ſuillam,
& abominationem & murem: ſimul conſu-
18 mentur, dicit Dominus. * Ego autem ope-
ra eorum, & cogitationes eorum: venio vt
congregem cum omnibus gentibus & lin-
guis: & venient & videbunt gloriam meā,
19 * Et ponam in eis ſignum, & mittam ex
eis, qui ſaluati fuerint, ad Gentes in mare,
in Africam, & Lydiam tendentes ſagittam:
in Italiam & Græciam, ad inſulas longe,
ad eos, qui non audierunt de me, & non vi-
derunt gloriam meam. Et annunciabunt
20 gloriam meam Gentibus, * & adducēt om-
nes fratres veſtros de cunctis Gentibus do-
num Domino in equis, & in quadrigis, &
in lecticis, & in mulis, & in carrucis, ad
montem ſanctum meum Ieruſalem, dicit
Dominus, quomodo ſi inferant filij Iſrael
munus in vaſe mundo in domum Domini,
21 * Et aſſumam ex eis in ſacerdotes, & leui-
22 tas, dicit Dominus: * Quia ſicut cæli noui,
& terra noua, quæ ego facio ſtare coram
me, dicit Dominus: ſic ſtabit ſemen ve-
23 ſtrum, & nomen veſtrum. * Et erit menſis ex
menſe, & ſabbatum ex ſabbato: veniet om-
nis caro vt adoret coram facie mea, dicit
24 Dominus. * Et egredientur, & videbunt
cadauera virorum, qui præuaricati ſunt in
me: vermis eorum non morietur, & ignis
eorum non extinguetur: & erunt vſque ad
ſatietatem viſionis omni carni.

PROPHETIA IEREMIAE.

CAPVT PRIMVM.

VERBA Ieremiæ filij Helciæ, 1
de ſacerdotibus, qui fuerunt
in Anathoth, in Terra Be-
niamin. * Quod factum eſt 2
verbum Domini ad eum in
diebus Ioſiæ filij Amon regis Iuda, in ter-
tiodecimo anno regni eius. * Et factum eſt 3
in diebus Ioakim filij Ioſiæ regis Iuda, vſ-
que ad conſummationem vndecimi anni
Sedeciæ filij Ioſiæ regis Iuda, vſque ad trāſ-
migrationem Ieruſalem, in menſe quinto.
* Et factum eſt verbum Domini ad me, di- 4
cens: * Priuſquam te formarem in vtero, 5
noui te: & antequam exires de vulua, ſan-
ctificaui te, & prophetam in Gentibus de-
di te. * Et dixi, A a a, Domine Deus: ec- 6
ce neſcio loqui, quia puer ego ſum. * Et 7
dixit Dominus ad me: Noli dicere: Puer
ſum: quoniam ad omnia, quæ mittam te,
ibis: & vniuerſa, quæcumque mandauero
tibi, loqueris. * Ne timeas a facie eorum: 8
quia tecum ego ſum vt eruam te, dicit Do-
minus. * Et miſit Dominus manum ſuam, 9
& tetigit os meum: & dixit Dominus ad
me: Ecce dedi verba mea in ore tuo: * ec- 10
ce conſtitui te hodie ſuper Gentes, & ſu-
per regna vt euellas, & deſtruas, & diſper-
das, & diſſipes, & ædifices, & plantes.
* Et factum eſt verbum Domini ad me, di- 11
cens: Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Vir-
gam vigilantem ego video. * Et dixit Do- 12
minus ad me: Bene vidiſti, quia vigilabo
ego ſuper verbo meo vt faciam illud. * Et 13
factum eſt verbum Domini ſecundo ad
me, dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ol-
lam ſuccenſam ego video, & faciem eius
a facie Aquilonis. * Et dixit Dominus ad 14
me: Ab Aquilone pandetur malum ſuper
15 omnes habitatores terræ. * quia ecce ego
conuocabo omnes cognationes regnorum
Aquilonis, ait Dominus: & venient &
ponent vnuſquiſque ſolium ſuum in in-
troitu portarum Ieruſalem, & ſuper om-
nes muros eius in circuitu, & ſuper vni-
16 uerſas vrbes Iuda. * Et loquar iudicia mea
cum eis ſuper omnem malitiam eorum,
qui dereliquerunt me, & libauerunt dijs
alienis, & adorauerunt opus manuum ſua-
17 rum. * Tu ergo accinge lumbos tuos, &
ſurge, & loquere ad eos omnia quæ ego
præcipio tibi. Ne formides a facie eorum:
nec enim timere te faciam vultum eorum.
18 * Ego quippe dedi te hodie in ciuitatem
munitam, & in columnam ferream, & in
murum æreum, ſuper omnem terram, re-
gibus Iuda, principibus eius, & ſacer-
19 dotibus, & populo terræ. * Et bella-
bunt aduerſum te, & non præualebunt:
quia ego tecum ſum, ait Dominus, vt li-
berem te.

CAP. II.

1 ET factum eſt verbum Domini ad me,
2 dicens: * Vade, & clama in auribus Ieru-
ſalem, dicens: Hæc dicit Dominus: Re-
cordatus ſum tui, miſerans adoleſcentiam
tuam, & charitatem deſponſationis tuæ,
quando ſecuta es me in deſerto, in terra,
3 quæ non ſeminatur. * Sanctus Iſrael Do-
mino, primitiæ frugum eius: omnes, qui
deuorant eum, delinquunt: mala venient
4 ſuper eos, dicit Dominus. * Audite ver-
bum Domini domus Iacob, & omnes co-
5 gnationes domus Iſrael: * hæc dicit Do-
minus: Quid inuenerunt patres veſtri in
me iniquitatis, quia elongauerunt a me,
& am-

& ambulauerunt poſt vanitatem , & vani
facti ſunt ? *Et non dixerunt : Vbi eſt Do- 6
minus , qui aſcendere nos fecit de Terra
Ægypti : qui traduxit nos per deſertum ,
per terram inhabitabilem & inuiam , per
terram ſitis,& imaginem mortis, per terrã,
in qua non ambulauit vir,neque habitauit
homo ? *Et induxi vos in terram Carmeli , 7
vt comederetis fructum eius , & optima il-
lius : & ingreſſi contaminaſtis terram meã,
& hereditatem meam poſuiſtis in abomi-
nationem . *Sacerdotes non dixerunt : Vbi 8
eſt Dominus ? & tenentes legem neſcierũt
me,& paſtores præuaricati ſunt in me : &
prophetæ prophetauerunt in Baal,& idola
ſecuti ſunt. *Propterea adhuc iudicio con- 9
tendam vobiſcum , ait Dominus, & cum
filijs veſtris diſceptabo. *Tranſite ad inſu- 10
las Cethim,& videte : & in Cedar mittite,&
conſiderate vehemẽter: & videte ſi factum
eſt huiuſcemodi . *Si mutauit gens deos 11
ſuos,& certe ipſi non ſunt dij : populus ve-
ro meus mutauit gloriam ſuam in idolum.
*Obſtupeſcite cæli ſuper hoc,& portæ eius 12
deſolamini vehementer , dicit Dominus .
*Duo enim mala fecit populus meus : Me 13
dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & fode-
runt ſibi ciſternas, ciſternas diſſipatas, quæ
continere non valent aquas . *Numquid 14
ſeruus eſt Iſrael,aut vernaculus ? quare ergo
factus eſt in prædam ? *Super eum rugierũt 15
leones,& dederunt vocem ſuam,poſuerunt
terrã eius in ſolitudinẽ : ciuitates eius exu-
ſtæ ſunt,& non eſt qui habitet in eis . *Filij 16
quoque Mempheos & Taphnes cõſtupra-
uerunt te vſque ad verticem. *Nũquid non 17
iſtud factum eſt tibi, quia dereliquiſti Do-
minum Deum tuum eo tempore,quo duce-
bat te per viam ? *Et nunc quid tibi vis in 18
via Ægypti,vt bibas aquam turbidam ? &
quid tibi cum via Aſſyriorũ,vt bibas aquã
fluminis ? *Arguet te malitia tua,& auerſio 19
tua increpabit te . Scito,& vide quia malũ
& amarum eſt reliquiſſe te Dominum Deũ
tuum,& non eſſe timorem mei apud te, di
cit Dominus Deus exercituum . *A ſæculo 20
confregiſti iugum meum , rupiſti vincula
mea, & dixiſti : Nõ ſeruiam. In omni enim
colle ſublimi, & ſub omni ligno frondoſo
21 tu proſternebaris meretrix. *Ego autẽ plan
taui te vineam electam,omne ſemen verũ :
quomodo ergo conuerſa es mihi in pra-
22 uum vinea aliena ? *Si laueris te nitro , &
multiplicaueris tibi herbam borith, macu-
lata es in iniquitate tua coram me , dicit
23 Dominus Deus . *Quomodo dicis : Non
ſum polluta, poſt Baalim non ambulaui ?
vide vias tuas in conualle, ſcito quid fece-
24 ris : curſor leuis explicãs vias ſuas . *Onager
aſſuetus in ſolitudine , in deſiderio animæ
ſuæ attraxit vẽtum amoris ſui : nullus auer-
tet eam : omnes,qui quærunt eam,non de-
ficient : in menſtruis eius inuenient eam .
25 *Prohibe pedem tuum a nuditate,& gut-
tur tuũ a ſiti. Et dixiſti : Deſperaui,nequa-
quam faciam : adamaui quippe alienos,&
26 poſt eos ambulabo . *Quomodo confundi-
tur fur quando deprehenditur, ſic confuſi
ſunt domus Iſrael,ipſi & reges eorum,prin
27 cipes,& ſacerdotes,& prophetæ eorum, *di-
centes ligno : Pater meus es tu : & lapidi :
Tu me genuiſti . verterunt ad me tergum,
& nõ faciem,& in tempore afflictionis ſuæ
28 dicent : Surge,& libera nos . *Vbi ſunt dij
tui,quos feciſti tibi ? ſurgant & liberent te
in tempore afflictionis tuæ : ſecundum nu-
merum quippe ciuitatum tuarum erant dij
29 tui Iuda . *Quid vultis mecum iudicio con-
tendere ? omnes dereliquiſtis me,dicit Do-
30 minus . *Fruſtra percuſſi filios veſtros,diſci-
plinam non receperunt : deuorauit gladius
veſter prophetas veſtros,quaſi leo vaſtator
31 *generatio veſtra . Videte verbum Domini :
Nũquid ſolitudo factus ſum Iſraeli,aut terra
ſerotina ? quare ergo dixit populus meus :
32 Receſſimus,non veniemus vltra ad te ? *Nũ-
quid obliuiſcetur virgo ornamenti ſui, aut
ſponſa faſciæ pectoralis ſuæ ? populus vero
meus oblitus eſt mei diebus innumeris .
33 *Quid niteris bonam oſtendere viam tuam
ad quærendam dilectionem,quæ inſuper &
34 malitias tuas docuiſti vias tuas , *& in alis
tuis inuentus eſt ſanguis animarum paupe
rum & innocentum ? non in foſſis inueni
eos,

eos,ſed in omnibus, quæ ſupra memoraui.
*Et dixiſti: Abſque peccato & innocẽs ego 35
ſum : & propterea auertatur furor tuus a
me. Ecce ego iudicio contendam tecum,
eo quòd dixeris: Non peccaui. *Quàm vi- 36
lis facta es nimis, iterans vias tuas! & ab
Ægypto confundéris, ſicut confuſa es ab
Aſſur. *Nam & ab iſta egredieris, & manus 37
tuæ erunt ſuper caput tuum: quoniam obtriuit Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis proſperum in ea.

CAP. III.

VVLGO dicitur: Si dimiſerit vir vxo- 1
rem ſuam,& recedens ab eo, duxerit
virum alterum: numquid reuertetur ad eam
vltra? numquid non polluta,& contaminata erit mulier illa? tu autẽ fornicata es cum
amatoribus multis: tamen reuertere ad me,
dicit Dominus,& ego ſuſcipiam te. *Leua 2
oculos tuos in directum, & vide vbi non
proſtrata ſis: in vijs ſedebas,expectans eos
quaſi latro in ſolitudine: & polluiſti terram
in fornicationibus tuis, & in malitijs tuis.
*Quam ob rem prohibitæ ſunt ſtillæ plu- 3
uiarum,& ſerotinus imber non fuit: frons
mulieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti
erubeſcere. *Ergo ſaltém amodo voca me: 4
Pater meus, dux virginitatis meæ tu es:
*Numquid iraſcéris in perpetuum,aut per- 5
ſeuerabis in finem? Ecce locuta es,& feci-
ſti mala,& potuiſti. *Et dixit Dominus ad 6
me in diebus Ioſiæ regis: Numquid vidiſti
quæ fecerit auerſatrix Iſrael? abijt ſibimet
ſuper omnem montẽ excelſum,& ſub omni ligno frondoſo, & fornicata eſt ibi. *Et 7
dixi,cum feciſſet hæc omnia: Ad me reuer-
tere: & non eſt reuerſa. Et vidit præuari-
catrix ſoror eius Iuda, *quia pro eo, quòd 8
mœchata eſſet auerſatrix Iſrael, dimiſiſſem
eam,& dediſſem ei libellum repudij: & nõ
timuit præuaricatrix Iuda ſoror eius, ſed
abijt,& fornicata eſt etiam ipſa: *Et facili- 9
tate fornicationis ſuæ contaminauit terrã,
& mœchata eſt cum lapide & ligno. *Et 10
in omnibus his non eſt reuerſa ad me præuaricatrix ſoror eius Iuda in toto corde

11 ſuo, ſed in mendacio, ait Dominus. *Et dixit Dominus ad me: Iuſtificauit animam
ſuam auerſatrix Iſrael, comparatione præ-
12 uaricatricis Iudæ. *Vade,& clama ſermones
iſtos contra Aquilonem,& dices: Reuertere auerſatrix Iſrael,ait Dominus,& nõ auertam faciẽ meam a vobis: quia ſanctus ego
ſum, dicit Dominus, & non iraſcar in per-
13 petuum. *Verumtamen ſcito iniquitatem
tuam,quia in Dominum Deum tuum præ-
uaricata es: & diſperſiſti vias tuas alienis
ſub omni ligno frondoſo, & vocem meam
14 non audiſti, ait Dominus. *Cõuertimini filij
reuertentes, dicit Dominus: quia ego vir
veſter: & aſſumam vos vnum de ciuitate, &
duos de cognatione, & introducam vos in
15 Sion. *Et dabo vobis paſtores iuxta cor
meum,& paſcent vos ſcientia & doctrina.
16 *Cumq. multiplicati fueritis, & creueritis
in terra in diebus illis, ait Dominus: non dicent vltra: Arca teſtamẽti Domini: neque
aſcẽdet ſuper cor, neque recordabuntur il-
17 lius: nec viſitabitur,nec fiet vltra. *In tempore illo vocabunt Ieruſalẽ Solium Domini: & congregabũtur ad eam omnes Gẽtes
in nomine Domini in Ieruſalem,& nõ ambulabunt poſt prauitatem cordis ſui peſſi-
18 mi. *In diebus illis ibit domus Iuda ad domũ Iſrael,& venient ſimul de terra Aquilonis ad terram, quam dedi patribus veſtris.
19 *Ego autem dixi: Quomodo ponam te in
filios,& tribuam tibi terram deſiderabilem,
hereditatem præclaram exercituum Gentium? Et dixi: Patrem vocabis me, & poſt
20 me ingredi non ceſſabis. *Sed quomodo ſi
cõtemnat mulier amatorẽ ſuum, ſic contẽ-
21 pſit me domus Iſrael, dicit Dominus. *Vox
in vijs audita eſt, ploratus & vlulatus filiorũ
Iſrael: quoniam iniquam fecerunt viam ſuã,
22 obliti ſunt Domini Dei ſui. *Conuertimini
filij reuertẽtes,& ſanabo auerſiones veſtras.
Ecce nos venimus ad te: tu enim es Domi-
23 nus Deus noſter. *Vere mendaces erãt colles,& multitudo montium: vere in Domi-
24 no Deo noſtro ſalus Iſrael. *Confuſio comedit laborem patrum noſtrorum ab adoleſcentia noſtra, greges eorum,& armenta
eorum,

eorum,filios eorum,& filias eorum .* Dor- 25
miemus in cõfuſione noſtra,& operiet nos
ignominia noſtra: quoniam Domino Deo
noſtro peccauimus nos,& patres noſtri ab
adoleſcentia noſtra vſque ad diem hanc: &
non audiuimus vocem Domini Dei noſtri.

CAP. IIII.

SI reuertéris Iſrael, ait Dominus, ad me 1
conuertere: ſi abſtuleris offendicula tua
a facie mea,non commoueberis .* Et iura- 2
bis: Viuit Dominus in veritate, & in iudi-
cio, & in iuſtitia: & benedicent eum Gen-
tes, ipſumq. laudabunt . * Hæc enim dicit 3
Dominus viro Iuda, & Ieruſalem: Nouate
vobis nouale, & nolite ſerere ſuper ſpinas:
* circumcidimini Domino, & auferte præ- 4
putia cordium veſtrorum viri Iuda, & ha-
bitatores Ieruſalem: ne forte egrediatur vt
ignis indignatio mea, & ſuccẽdatur, & non
ſit qui extinguat, propter malitiam cogita-
tionum veſtrarum.* Annunciate in Iuda,& 5
in Ieruſalem auditum facite : loquimini,&
canite tuba in terra: clamate fortiter, &
dicite: congregamini, & ingrediamur ciui-
tates munitas,* leuate ſignum in Sion. Con- 6
fortamini, nolite ſtare, quia malum ego
adduco ab Aquilone,& contritionem ma-
gnam.* Aſcendit leo de cubili ſuo,& prædo 7
Gentium ſe leuauit : egreſſus eſt de loco
ſuo vt ponat terram tuam in ſolitudinem :
ciuitates tuæ vaſtabuntur,remánentes abſ-
que habitatore. * Super hoc accingite vos 8
cilicijs, plangite & vlulate: quia non eſt
auerſa ira furoris Domini a nobis.* Et erit 9
in die illa, dicit Dominus: Peribit cor regis,
& cor principum: & obſtupéſcent ſacerdo-
tes,& prophetæ conſternabuntur.* Et dixi: 10
Heu,heu,heu Domine Deus, ergone dece-
piſti populum iſtum & Ieruſalem, dicens :
Pax erit vobis: & ecce peruenit gladius vſ-
que ad animam ? * In tempore illo dicetur 11
populo huic & Ieruſalem: Ventus vrens in
vijs, quæ ſunt in deſerto viæ filiæ popnli
mei, nõ ad ventilandum, & ad purgandum.
* Spiritus plenus ex his veniet mihi: & nunc 12
ego loquar iudicia mea cũ eis.* Ecce quaſi 13
nubes aſcendet, & quaſi tempeſtas currus
eius: velociores aquilis equi illius: væ nobis
14 quoniã vaſtati ſumus.* Laua a malitia cor
tuum Ieruſalem, vt ſalua fias: vſquequo mo
15 rabuntur in te cogitationes noxiæ ? * Vox
enim annunciantis a Dan,& notum facien-
16 tis idolum de monte Ephraím.* Dicite gen
tibus : Ecce auditum eſt in Ieruſalem cu-
ſtodes venire de terra longinqua, & dare
17 ſuper ciuitates Iuda vocem ſuam . * Quaſi
cuſtodes agrorum facti ſunt ſuper eam in
gyro: quia me ad iracundiam prouocauit,
18 dicit Dominus .* Viæ tuæ, & cogitationes
tuæ fecerunt hæc tibi: iſta malitia tua, quia
19 amara, quia tetigit cor tuum . * Ventrem
meum, ventrem meum doleo, ſenſus cordis
mei turbati ſunt in me : non tacebo, quo-
niam vocem buccinæ audiuit anima mea,
20 clamorem prælij.* Contritio ſuper cõtritio-
nem vocata eſt,& vaſtata eſt omnis terra:
repente vaſtata ſunt tabernacula mea, ſubi-
21 to pelles meæ.* Vſquequo videbo fugien-
22 tem, audiam vocem buccinæ ? * Quia ſtultus
populus meus me non cognouit: filij inſi-
pientes ſnnt,& vecordes : ſapientes ſunt vt
faciant mala, bene autem facere neſcierunt.
23 * Aſpexi terram,& ecce vacua erat,& nihili:
24 & cælos,& non erat lux in eis.* Vidi mon-
tes, & ecce mouebantur : & omnes colles
25 conturbati ſunt.* Intnitus ſum,& non erat
26 homo: & omne volatile cæli receſſit.* Aſpe-
xi, & ecce Carmelus deſertus : & omnes
vrbes eius deſtructæ ſunt a facie Domini,&
27 a facie iræ furoris eius.* Hæc enim dicit Do
minus: Deſerta erit omnis terra, ſed tamen
28 conſummationem non faciam . * Lugebit
terra, & mœrebunt cæli deſuper: eo quòd
locutus ſum, cogitaui, & non pœnituit me,
29 nec auerſus ſum ab eo.* A voce equitis, &
mittentis ſagittam fugit omnis ciuitas: in-
greſſi ſunt ardua,& aſcenderunt rupes: vni-
uerſæ vrbes derelictæ ſunt, & non habitat
30 in eis homo. * Tu autem vaſtata quid fa-
cies ? cum veſtieris te coccino, cum ornatá
fueris monili aureo,& pinxeris ſtibio ocu-
los tuos, fruſtra cõponéris: contempſerunt
te amatores tui, animam tuam quærent.

*Vocem enim quaſi parturientis audiui, 31
anguſtias vt puerperæ: Vox filiæ Sion in-
ter morientis, expandentiſq. manus ſuas:
væ mihi, quia defecit anima mea propter
interfectos.

Cap. v.

CIrcvite vias Ieruſalem, & aſpicite, 1
& conſiderate, & quærite in plateis
eius, an inueniatis virum facientem iudi-
ciũ, & quærẽtem fidem: & propitius ero ei.
*Quòd ſi etiam Viuit Dominus, dixerint: & 2
hoc falſo iurabũt.*Domine oculi tui reſpi- 3
ciunt fidem: percuſſiſti eos, & non dolue-
runt: attriuiſti eos, & renuerunt accipere
diſciplinam: indurauerũt facies ſuas ſupra
petram, & noluerunt reuerti.*Ego autem 4
dixi: Forſitan pauperes ſunt & ſtulti, igno-
rantes viam Domini, iudicium Dei ſui.*Ibo 5
igitur ad optimates, & loquar eis: ipſi enim
cognouerunt viam Domini, iudicium Dei
ſui. & ecce magis hi ſimul cõfregerunt iu-
gum, ruperunt vincula. * Idcirco percuſſit 6
eos leo de ſilua, lupus ad veſperam vaſtauit
eos, pardus vigilans ſuper ciuitates eorum:
omnis, qui egreſſus fuerit ex eis, capietur:
quia multiplicatæ ſunt præuaricationes eo-
rum, confortatæ ſunt auerſiones eorum.
*Super quo propitius tibi eſſe potero? filij 7
tui dereliquerunt me, & iurant in his, qui
non ſunt dij: ſaturaui eos, & mœchati ſunt,
& in domo meretricis luxuriabantur.*Equi 8
amatores, & emiſſarij facti ſunt: Vnuſquiſ-
que ad vxorem proximi ſui hinniebat.
*Numquid ſuper his non viſitabo, dicit Do 9
minus? & in gente tali non vlciſcetur ani-
ma mea?*Aſcẽdite muros eius, & diſſipate, 10
conſummationem autem nolite facere: au-
ferte propagines eius, quia non ſunt Domi-
ni.*Præuaricatione enim præuaricata eſt in 11
me domus Iſrael, & domus Iuda, ait Domi-
nus.*Negauerunt Dominum, & dixerunt: 12
Non eſt ipſe: neque veniet ſuper nos ma-
lum: gladium & famem non videbimus.
*Prophetæ fuerunt in ventum locuti, & re- 13
ſponſum non fuit in eis: hæc ergo eueniẽt
illis.*Hæc dicit Dominus Deus exercituũ: 14
Quia locuti eſtis verbum iſtud: ecce ego do
verba mea in ore tuo in ignem, & populum
15 iſtum in ligna, & vorabit eos. * Ecce ego
adducam ſuper vos gentem de longinquo
domus Iſrael, ait Dominus: gentem robu-
ſtam, gentem antiquam, gentẽ, cuius igno-
rabis linguã, nec intelliges quid loquatur.
16 *Pharetra eius quaſi ſepulchrum patẽs, vni-
17 uerſi fortes.* Et comedet ſegetes tuas, &
panem tuum: deuorabit filios tuos, & filias
tuas: comedet gregem tuum, & armenta
tua: comedet vineam tuam & ficum tuam:
& conteret vrbes munitas tuas, in quibus
18 tu habes fiduciam, gladio. * Verumtamen
in diebus illis, ait Dominus, non faciam vos
19 in conſummationem. * Quòd ſi dixeritis:
Quare fecit nobis Dominus Deus noſter
hæc omnia? dices ad eos: Sicut dereliqui-
ſtis me, & ſeruiſtis Deo alieno in terra ve-
ſtra, ſic ſeruietis alienis in terra nõ veſtra.
20 *Annunciate hoc domui Iacob, & auditum
21 facite in Iuda, dicẽtes:*Audi popule ſtulte,
qui non habes cor: qui habẽtes oculos non
22 videtis: & aures, & non auditis.*Me ergo
non timebitis, ait Dominus: & a facie mea
non dolebitis? Qui poſui arenã terminum
mari, præceptum ſempiternum, quod non
præteribit: & commouebuntur, & non po-
terunt: & intumeſcent fluctus eius, & non
23 tranſibunt illud:*populo autem huic factũ
eſt cor incredulũ & exaſperans, receſſerunt
24 & abierunt.*Et non dixerunt in corde ſuo:
Metuamus Dominum Deum noſtrum, qui
dat nobis pluuiam temporaneam & ſero-
tinam in tempore ſuo: plenitudinem an-
25 nuæ meſſis cuſtodientem nobis.*Iniquita-
tes veſtræ declinauerunt hæc: & peccata
26 veſtra prohibuerunt bonum a vobis;*Quia
inuẽti ſunt in populo meo impij inſidian-
tes quaſi aucupes, laqueos ponentes, & pe-
27 dicas ad capiendos viros. * Sicut decipula
plena auibus, ſic domus eorũ plenæ dolo:
28 ideo magnificati ſunt & ditati. * Incraſſati
ſunt & impinguati: & præterierunt ſermo-
nes meos peſſime. Cauſam viduæ non iu-
dicauerunt, cauſam pupilli non direxerunt,
& iudicium pauperum non iudicauerunt.

Num-

*Numquid ſuper his non viſitabo, dicit Do 29
minus? aut ſuper gentem huiuſcemodi nō
vlciſcetur anima mea? *Stupor & mirabi- 30
lia facta ſunt in terra: *prophetæ propheta- 31
bant mendacium, & ſacerdotes applaude-
bant manibus ſuis: & populus meus dilexit
talia: quid igitur fiet in nouiſſimo eius?

CAP. VI.

CONFORTAMINI filij Beniamin in 1
medio Ieruſalem, & in Thecua clan-
gite buccina, & ſuper Bethacarem leuate
vexillū: quia malū viſum eſt ab Aquilone,
& contritio magna. *Speciosæ & delicatæ 2
aſſimilaui filiam Sion. *Ad eam venient pa 3
ſtores, & greges eorū: fixerunt in ea tento-
ria in circuitu: paſcet vnuſquiſque eos, qui
ſub manu ſua ſunt. *Sanctificate ſuper eam 4
bellum: conſurgite, & aſcendamus in meri-
die: væ nobis, quia declinauit dies, quia lō-
giores factæ ſunt vmbræ veſperi. *Surgite, 5
& aſcendamus in nocte, & diſſipemus do-
mos eius. *Quia hæc dicit Dominus exer- 6
cituum: Cædite lignum eius, & fundite cir
ca Ieruſalem aggerem: hæc eſt ciuitas viſi-
tationis, omnis calumnia in medio eius. *Si- 7
cut frigidam fecit ciſterna aquam ſuam, ſic
frigidam fecit malitiam ſuam: iniquitas &
vaſtitas audietur in ea, coram me ſemper
infirmitas & plaga. *Erudire Ieruſalem, ne 8
forte recedat anima mea a te, ne forte po-
nam te deſertam terram inhabitabilem.
*Hæc dicit Dominus exercituum: Vſque 9
ad racemum colligent quaſi in vinea reli-
quias Iſrael: conuerte manum tuam quaſi
vindemiator ad cartallum. *Cui loquar? & 10
quem conteſtabor vt audiat? ecce incir-
cumciſæ aures eorum, & audire non poſ-
ſunt: ecce verbum Domini factum eſt eis
in opprobrium: & non ſuſcipient illud. *Id- 11
circo furore Domini plenus ſum, laboraui
ſuſtinens: effunde ſuper paruulum foris, &
ſuper conſilium iuuenum ſimul: vir enim
cum muliere capietur, ſenex cū pleno die-
rum. *Et tranſibunt domus eorum ad al- 12
teros, agri & vxores pariter: quia exten-
dam manum meam ſuper habitantes ter-
13 ram, dicit Dominus. *A minore quippe vſ-
que ad maiorem omnes auaritiæ ſtudent: &
a propheta vſque ad ſacerdotem cuncti ſa-
14 ciunt dolum. *Et curabant contritionē filiæ
populi mei cum ignominia, dicentes: Pax,
15 pax: & non erat pax. *Confuſi ſunt, quia
abominationem fecerunt: quin potius cō-
fuſione non ſunt confuſi, & erubeſcere ne-
ſcierunt. quam ob rem cadent inter ruen-
tes: in tēpore viſitationis ſuæ corruent, di-
16 cit Dominus. *Hæc dicit Dominus: State
ſuper vias, & videte, & interrogate de ſemi-
tis antiquis, quæ ſit via bona, & ambulate
in ea: & inuenietis refrigeriū animabus ve-
17 ſtris. Et dixerunt: Non ambulabimus. *Et
conſtitui ſuper vos ſpeculatores. Audite
vocem tubæ. Et dixerunt: Non audiemus.
18 *Ideo audite Gentes, & cognoſce congre-
19 gatio, quanta ego faciam eis. *Audi terra:
Ecce ego adducam mala ſuper populum
iſtum, fructum cogitationum eius: quia ver-
ba mea non audierunt, & legem meam
20 proiecerunt. *Vt quid mihi thus de Saba af
fertis, & calamum ſuaue olentem de terra
longinqua? holocautomata veſtra nō ſunt
accepta, & victimæ veſtræ non placuerunt
21 mihi. *Propterea hæc dicit Dominus: Ecce
ego dabo in populum iſtum ruinas, & ruent
in eis patres & filij ſimul, vicinus, & proxi-
22 mus peribunt. *Hæc dicit Dominus: Ecce
populus venit de terra Aquilonis, & gens
23 magna conſurget a finibus terræ. *Sagit-
tam & ſcutum arripiet: crudelis eſt, & non
miſerebitur. vox eius quaſi mare ſonabit:
& ſuper equos aſcendent, præparati quaſi
24 vir ad prælium, aduerſum te filia Sion. *Au-
diuimus famam eius, diſſolutæ ſunt manus
noſtræ: tribulatio apprehendit nos, dolo-
25 res vt parturiētem. *Nolite exire ad agros,
& in via ne ambuletis: quoniam gladius
26 inimici pauor in circuitu. *Filia populi mei
accingere cilicio, & conſpergere cinere: lu-
ctum vnigeniti fac tibi, planctum amarum,
quia repente veniet vaſtator ſuper nos.
27 *Probatorem dedi te in populo meo robu
ſtum: & ſcies, & probabis viam eorum.
28 *Omnes iſti principes declinantes, ambu-

lantes fraudulenter,æs & ferrum : vniuerſi
corrupti ſunt.* Defecit ſufflatoriũ,in igne 29
conſumptum eſt plumbum, fruſtra confla-
uit conflator: malitiæ enim eorum nõ ſunt
conſumptæ.*Argentum reprobum vocate 30
eos,quia Dominus proiecit illos.

CAP. VII.

VERBVM,quod factum eſt ad Ieremiam 1
a Domino, dicens :*Sta in porta do- 2
mus Domini,& prædica ibi verbum iſtud,
& dic : Audite verbum Domini omnis Iu-
da,qui ingredimini per portas has,vt ado-
retis Dominum.*Hæc dicit Dominus exer 3
cituum Deus Iſrael : Bonas facite vias ve-
ſtras,& ſtudia veſtra : & habitabo vobiſcum
in loco iſto. * Nolite confidere in verbis 4
mendacij, dicentes : Templum Domini,
templum Domini, templum Domini eſt.
*Quoniam ſi bene direxeritis vias veſtras, 5
& ſtudia veſtra : ſi feceritis iudicium inter
virum & proximum eius,*aduenæ,& pu- 6
pillo,& viduæ nõ feceritis calumniam,nec
ſanguinem innocentem effuderitis in loco
hoc, & poſt deos alienos non ambulaueri-
tis in malum vobiſmetipſis:*habitabo vo- 7
biſcum in loco iſto:in terra,quam dedi pa
tribus veſtris a ſæculo & vſque in ſæculum.
*Ecce vos confiditis vobis in ſermonibus 8
mendacij,qui non proderunt vobis :*fura- 9
ri,occidere,adulterari,iurare mendaciter,li-
bare Baalim,& ire poſt deos alienos,quos
ignoratis.*Et veniſtis,& ſtetiſtis coram me 10
in domo hac,in qua inuocatum eſt nomen
meum,& dixiſtis : Liberati ſumus eo quòd
fecerimus omnes abominationes iſtas.
*Numquid ergo ſpelunca latronum facta 11
eſt domus iſta, in qua inuocatum eſt no-
men meum in oculis veſtris? ego,ego ſum:
ego vidi, dicit Dominus. * Ite ad locum 12
meum in Silo,vbi habitauit nomen meum
a principio : & videte quæ fecerim ei prop-
ter malitiam populi mei Iſrael :*& nunc, 13
quia feciſtis omnia opera hæc,dicit Domi-
nus : & locutus ſum ad vos mane conſur-
gens,& loquens, & non audiſtis : & voca-
ui vos, & non reſpondiſtis : * Faciam do- 14
mui huic, in qua inuocatum eſt nomen
meum, & in qua vos habetis fiduciam : &
loco,quem dedi vobis & patribus veſtris,
15 ſicut feci Silo. * Et proijciam vos a facie
mea, ſicut proieci omnes fratres veſtros,
16 vniuerſum ſemen Ephraim.*Tu ergo noli
orare pro populo hoc,nec aſſumas pro eis
laudem & orationem,& non obſiſtas mihi:
17 quia non exaudiam te.*Nonne vides quid
iſti faciunt in ciuitatibus Iuda,& in plateis
18 Ieruſalem? *Filij colligunt ligna,& patres
ſuccendunt ignẽ,& mulieres conſpergunt
adipem, vt faciant placentas reginæ cæli,
& libent dijs alienis, & me ad iracundiam
19 prouocent.*Numquid me ad iracundiam
prouocant, dicit Dominus? nonne ſemet-
20 ipſos in cõfuſionem vultus ſui? *Ideo hæc
dicit Dominus Deus : Ecce furor meus,&
indignatio mea conflatur ſuper locum iſtũ,
ſuper viros, & ſuper iumenta, & ſuper li-
gnum regionis,& ſuper fruges terræ,& ſuc
21 cendetur, & non extinguetur. *Hæc dicit
Dominus exercituum Deus Iſrael : Holo-
cautomata veſtra addite victimis veſtris,&
22 comedite carnes. *Quia non ſum locutus
cum patribus veſtris,& non præcepi eis in
die,qua eduxi eos de Terra Ægypti, de ver-
23 bo holocautomatum,& victimarum. * Sed
hoc verbum præcepi eis, dicens : Audite
vocem meam,& ero vobis Deus,& vos eri-
tis mihi populus : & ambulate in omni via,
quam mandaui vobis, vt bene ſit vobis.
24 *Et non audierunt, nec inclinauerunt au-
rem ſuam : ſed abierunt in voluntatibus,
& in prauitate cordis ſui mali : factiq; ſunt
25 retrorſum & non in ante,*a die qua egreſ-
ſi ſunt patres eorum de terra Ægypti, vſ-
que ad diem hanc. Et miſi ad vos omnes
ſeruos meos prophetas per diem, conſur-
26 gens diluculo,& mittens.*Et non audierũt
me,nec inclinauerunt aurem ſuam : ſed in-
durauerunt ceruicem ſuam : & peius ope-
27 rati ſunt,quàm patres eorum.*Et loqueris
ad eos omnia verba hæc,& nõ audient te :
& vocabis eos, & non reſpondebunt tibi.
28 *Et dices ad eos : Hæc eſt gens, quæ non
audiuit vocem Domini Dei ſui,nec recepit
diſcipli-

diſciplinam: perijt fides,& ablata eſt de ore
eorum. *Tonde capillum tuum,& proijce, 29
& ſume in directum planctum: quia proie-
cit Dominus,& reliquit generationem fu-
roris ſui, *quia fecerunt filij Iuda malum 30
in oculis meis,dicit Dominus. Poſuerunt
offendicula ſua in domo,in qua inuocatum
eſt nomen meum,vt polluerent eam: *& 31
ædificauerunt excelſa Topheth, quæ eſt in
valle filij Ennom: vt incenderēt filios ſuos,
& filias ſuas igni: quæ non præcepi,nec co
gitaui in corde meo. *Ideo ecce dies ve- 32
nient, dicit Dominus, & non dicetur am-
plius,Topheth, & Vallis filij Ennom: ſed
Vallis interfectionis: & ſepelient in To-
pheth,eo quòd non ſit locus. *Et erit mor- 33
ticinum populi huius in cibos volucribus
cæli,& beſtijs terræ,& non erit qui abigat.
*Et quieſcere faciam de vrbibus Iuda, & 34
de plateis Ieruſalem vocem gaudij, & vo-
cem lætitiæ,vocem ſponſi,& vocem ſpon-
ſæ: in deſolationem enim erit terra.

CAP. VIII.

IN illo tempore, ait Dominus: Eijcient 1
oſſa regum Iuda,& oſſa principum eius,
& oſſa ſacerdotum,& oſſa prophetarum,&
oſſa eorum,qui habitauerunt Ieruſalem,de
ſepulchris ſuis: *& expandent ea ad ſolem, 2
& lunam,& omnem militiam cæli, quæ di-
lexerunt,& quibus ſeruierunt, & poſt quæ
ambulauerunt,& quæ quæſierunt,& adora-
uerunt: non colligentur,& non ſepeliētur:
in ſterquilinium ſuper faciem terræ erunt.
*Et eligēt magis mortem quàm vitam om- 3
nes qui reſidui fuerint de cognatione hac
peſſima in vniuerſis locis,quæ derelicta ſūt,
ad quæ eieci eos,dicit Dominus exercituū.
*Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Nū- 4
quid qui cadit,non reſurget? & qui auer-
ſus eſt,non reuertetur? *Quare ergo auer- 5
ſus eſt populus iſte in Ieruſalem auerſione
contentioſa? Apprehenderunt mendaciū,
& noluerunt reuerti. *Attendi,& auſculta- 6
ui: nemo quod bonum eſt loquitur, nul-
lus eſt qui agat pœnitentiam ſuper peccato
ſuo, dicens: Quid feci? Omnes conuerſi
ſunt ad curſum ſuum, quaſi equus impetu
7 vadens ad prælių. *Miluus in cælo cogno-
uit tempus ſuum: turtur,& hirundo, & ci-
conia cuſtodierunt tempus aduentus ſui:
populus autem meus non cognouit iudi-
8 cium Domini. *Quomodo dicitis: Sapiētes
nos ſumus,& lex Domini nobiſcū eſt? vere
mendaciū operatus eſt ſtylus mendax Scri-
9 barum. *Confuſi ſunt ſapientes, perterriti
& capti ſunt: verbum enim Domini proie-
10 cerunt,& ſapientia nulla eſt in eis. *Propte
rea dabo mulieres eorum exteris,agros eo-
rū heredibus: quia a minimo vſque ad ma-
ximum omnes auaritiam ſequuntur: a pro-
pheta vſque ad ſacerdotem cuncti faciunt
11 mendacium. *Et ſanabant contritionem fi-
liæ populi mei ad ignominiam, dicentes:
12 Pax,pax: cum non eſſet pax. *Confuſi ſunt
quia abominationem fecerunt: quinimo
confuſione non ſunt confuſi,& erubeſcere
neſcierunt: idcirco cadent inter corruētes,
in tempore viſitationis ſuæ corruent, dicit
13 Dominus. *Congregans congregabo eos,
ait Dominus: non eſt vua in vitibus,& nō
ſunt ficus in ficulnea,folium defluxit: &
14 dedi eis quæ prætergreſſa ſunt. *Quare ſe-
demus? conuenite,& ingrediamur ciuitatē
munitam, & ſileamus ibi: quia Dominus
Deus noſter ſilere nos fecit, & potum de-
dit nobis aquam fellis: peccauimus enim
15 Domino. *Expectauimus pacem,& nō erat
bonum: tempus medelæ,& ecce formido.
16 *A Dan auditus eſt fremitus equorū eius,
a voce hinnituum pugnatorum eius com-
mota eſt omnis terra. & venerunt,& deuo-
rauerunt terram,& plenitudinem eius: vr-
17 bem & habitatores eius. *Quia ecce ego
mittam vobis ſerpentes regulos,quibus nō
eſt incantatio: & mordebunt vos, ait Do-
18 minus. *dolor meus ſuper dolorem, in me
19 cor meum mœrens. *Ecce vox clamoris
filiæ populi mei de terra longinqua: Num-
quid Dominus nō eſt in Sion, aut rex eius
non eſt in ea? Quare ergo me ad iracun-
diam concitauerunt in ſculptilibus ſuis, &
20 in vanitatibus alienis? *Tranſijt meſſis, fi-
nita eſt æſtas: & nos ſaluati non ſumus.

*Super contritione filiæ populi mei con- 21
tritus ſum,& contriſtatus, ſtupor obtinuit
me.*Numquid reſina non eſt in Galaad? 22
aut medicus non eſt ibi? quare igitur non
eſt obducta cicatrix filiæ populi mei?

CAP. IX.

QVis dabit capiti meo aquam,& ocu- 1
lis meis fontem lacrymarum? & plo-
rabo die ac nocte interfectos filiæ populi
mei.*Quis dabit me in ſolitudine diuerſo- 2
rium viatorum,& derelinquam populum
meũ,& recedam ab eis? quia omnes adul-
teri ſunt,cœtus præuaricatorum.*Et exten 3
derunt linguam ſuam quaſi arcum menda-
cij & non veritatis: confortati ſunt in ter-
ra,quia de malo ad malum egreſſi ſunt, &
me nõ cognouerunt,dicit Dominus.*Vnuſ- 4
quiſque ſe a proximo ſuo cuſtodiat,& in
omni fratre ſuo non habeat fiduciam:quia
omnis frater ſupplantans ſupplantabit,&
omnis amicus fraudulenter incedet.*Et vir 5
fratrem ſuum deridebit, & veritatem non
loquentur: docuerunt enim linguam ſuam
loqui mendacium: vt inique agerent,labo-
rauerunt.*Habitatio tua in medio doli: in 6
dolo renuerunt ſcire me, dicit Dominus.
*Propterea hæc dicit Dominus exercituũ: 7
Ecce ego conflabo, & probabo eos: quid
enim aliud faciam a facie filiæ populi mei?
*Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum 8
locuta eſt: in ore ſuo pacem cum amico
ſuo loquitur, & occulte ponit ei inſidias.
*Numquid ſuper his nõ viſitabo,dicit Do- 9
minus? aut in gente huiuſmodi non vlci-
ſcetur anima mea?*Super mõtes aſſumam 10
fletum ac lamentum, & ſuper ſpecioſa de-
ſerti planctum: quoniam incenſa ſunt,eo
quòd non ſit vir pertranſiens: & non au-
dierunt vocem poſſidentis: a volucre cæli
vſque ad pecora tranſmigrauerunt & receſ
ſerunt.*Et dabo Ieruſalem in aceruos are- 11
næ,& cubilia draconum: & ciuitates Iuda
dabo in deſolationem,eo quòd non ſit ha-
bitator.*Quis eſt vir ſapiens,qui intelligat 12
hoc,& ad quem verbum oris Domini fiat
vt annunciet iſtud,quare perierit terra,&
exuſta ſit quaſi deſertum,eo quòd non ſit
13 qui pertranſeat?*Et dixit Dominus: Quia
dereliquerunt legem meam,quã dedi eis,
& non audierunt vocem meam, & non
14 ambulauerunt in ea:*& abierunt poſt pra-
uitatem cordis ſui,& poſt Baalim: quod di-
15 dicerunt a patribus ſuis.*Idcirco hæc dicit
Dominus exercituum Deus Iſrael: Ecce
ego cibabo populum iſtum abſinthio,&
16 potum dabo eis aquam fellis. *Et diſper-
gam eos in Gentibus, quas non nouerunt
ipſi & patres eorum: & mittam poſt eos gla
17 dium,donec conſumantur.*Hæc dicit Do-
minus exercituum Deus Iſrael: Cõtempla-
mini,& vocate lamentatrices & veniant: &
ad eas,quæ ſapientes ſunt, mittite, & pro-
18 perent:*feſtinent,& aſſumant ſuper nos la-
mentum: deducant oculi noſtri lacrymas,
19 & palpebræ noſtræ defluant aquis. *Quia
vox lamẽtationis audita eſt de Sion: Quo-
modo vaſtati ſumus & confuſi vehemen-
ter? quia dereliquimus terram, quoniam
20 deiecta ſunt tabernacula noſtra. *Audite
ergo mulieres verbum Domini: & aſſu-
mant aures veſtræ ſermonem oris eius: &
docete filias veſtras lamentum: & vnaquæ-
21 que proximam ſuã planctum.*quia aſcen-
dit mors per feneſtras noſtras, ingreſſa eſt
domos noſtras, diſperdere paruulos defo-
22 ris,iuuenes de plateis.*Loquere: Hæc dicit
Dominus: Et cadet morticinum hominis
quaſi ſtercus ſuper faciem regionis,& quaſi
fœnum poſt tergũ metentis,& non eſt qui
23 colligat.*Hæc dicit Dominus: Non glo-
rietur ſapiens in ſapientia ſua, & non glo-
rietur fortis in fortitudine ſua, & non glo-
24 rietur diues in diuitijs ſuis:*ſed in hoc glo
rietur, qui gloriatur, ſcire & noſſe me,quia
ego ſum Dominus,qui facio miſericordiã,
& iudicium,& iuſtitiam in terra: hæc enim
25 placent mihi,ait Dominus.*Ecce dies ve-
niunt,dicit Dominus; & viſitabo ſuper om
nem, qui circumciſum habet præputium,
26 *ſuper Ægyptum, & ſuper Iuda, & ſuper
Edom, & ſuper filios Ammon, & ſuper
Moab, & ſuper omnes qui attonſi ſunt in
comam,habitantes in deſerto: quia omnes

gentes habent præputium, omnis autem
domus Iſrael incircumciſi ſunt corde.

CAP. X.

AVDITE verbum, quod locutus eſt Do 1
minus ſuper vos domus Iſrael.* Hæc 2
dicit Dominus: Iuxta vias Gentium nolite
diſcere: & a ſignis cæli nolite metuere, quæ
timent Gentes:* quia leges populorum va- 3
næ ſunt: quia lignũ de ſaltu præcidit opus
manus artificis in aſcia.* Argento, & auro 4
decorauit illud: clauis & malleis compegit,
vt non diſſoluatur.* In ſimilitudinem pal- 5
mæ fabricata ſunt, & non loquentur: por-
tata tollentur, quia incedere non valent.
nolite ergo timere ea, quia nec male poſ-
ſunt facere, nec bene.* Non eſt ſimilis tui 6
Domine: magnus es tu, & magnum nomen
tuum in fortitudine.* Quis non timebit te o 7
rex Gentium? tuum eſt enim decus: inter
cunctos ſapientes Gentium, & in vniuerſis
regnis eorum nullus eſt ſimilis tui.* Pariter 8
inſipientes & fatui probabuntur: doctrina
vanitatis eorum lignum eſt.* Argentum in- 9
uolutum de Tharſis affertur, & aurum de
Ophaz: opus artificis, & manus ærarij: hya-
cinthus & purpura indumentum eorum.
opus artificum vniuerſa hæc.* Dominus au- 10
tem Deus verus eſt: ipſe Deus viuens, &
rex ſempiternus. ab indignatione eius com-
mouebitur terra: & non ſuſtinebunt Gen-
tes comminationem eius.* Sic ergo dicetis 11
eis: Dij, qui cælos & terram non fecerunt,
pereãt de terra, & de his, quæ ſub cælo ſunt.
* Qui facit terram in fortitudine ſua, præpa- 12
rat orbem in ſapientia ſua, & prudentia ſua
extendit cælos.* Ad vocem ſuam dat mul- 13
titudinem aquarum in cælo, & eleuat nebu-
las ab extremitatibus terræ: fulgura in plu-
uiam facit, & educit ventũ de theſauris ſuis.
* Stultus factus eſt omnis homo a ſcientia, 14
confuſus eſt artifex omnis in ſculptili: quo-
niam falſum eſt quod conflauit, & non eſt
ſpiritus in eis.* Vana ſunt, & opus riſu di- 15
gnũ: in tempore viſitationis ſuæ peribunt.
* Non eſt his ſimilis pars Iacob: qui enim 16
formauit omnia, ipſe eſt: & Iſrael virga he-
reditatis eius: Dominus exercituum nomẽ
17 illi.* Congrega de terra confuſionem tuam,
18 quæ habitas in obſidione.* quia hæc dicit
Dominus: Ecce ego longe proijciam habi-
tatores terræ in hac vice: & tribulabo eos
19 ita vt inueniantur.* Væ mihi ſuper contri-
tione mea, peſſima plaga mea. Ego autem
dixi: Plane hæc infirmitas mea eſt, & por-
20 tabo illam.* Tabernaculum meum vaſta-
tum eſt, omnes funiculi mei dirupti ſunt, fi-
lij mei exierunt a me, & non ſubſiſtunt: non
eſt qui extendat vltra tentorium meum, &
21 erigat pelles meas.* Quia ſtulte egerũt pa-
ſtores, & Dominum non quæſierunt: pro-
pterea non intellexerunt, & omnis grex eo-
22 rum diſperſus eſt.* Vox auditionis ecce ve-
nit, & commotio magna de terra Aquilo-
nis: vt ponat ciuitates Iuda ſolitudinem,
23 & habitaculnm draconum.* Scio Domine
quia non eſt hominis via eius: nec viri eſt
24 vt ambulet, & dirigat greſſus ſuos.* Cor-
ripe me Domine, verumtamen in iudicio:
& non in furore tuo, ne forte ad nihilum
25 redigas me.* Effunde indignationem tuam
ſuper Gentes, quæ non cognouerunt te, &
ſuper prouincias, quæ nomen tuum non
inuocauerunt: quia comederunt Iacob, &
deuorauerunt eum, & conſumpſerunt il-
lum, & decus eius diſſipauerunt.

CAP. XI.

1 VERBUM, quod factum eſt a Domino
2 ad Ieremiam, dicens:* Audite verba
pacti huius, & loquimini ad viros Iuda, &
3 ad habitatores Ieruſalem,* & dices ad eos:
Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: Maledi-
ctus vir, qui nõ audierit verba pacti huius,
4 * quod præcepi patribus veſtris in die, qua
eduxi eos de Terra Ægypti, de fornace fer-
rea, dicens: Audite vocem meam, & facite
omnia, quæ præcipio vobis, & eritis mihi in
5 populum, & ego ero vobis in Deum:* Vt ſu
ſcitem inramentum, quod iuraui patribus
veſtris daturum me eis terram flnentem la-
cte, & melle, ſicut eſt dies hæc. Et reſpõdi,
6 & dixi: Amen Domine.* Et dixit Domi-
nus ad me: Vociferare omnia verba hæc in

ciuitatibus Iuda,& foris Ieruſalem,dicens:
Audite verba pacti huius,& facite illa: 7 quia
conteſtans conteſtatus ſum patres veſtros
in die, qua eduxi eos de Terra Ægypti vſ-
que ad diem hanc: mane conſurgens con-
teſtatus ſum,& dixi: Audite vocem meam:
8 & non audierunt,nec inclinauerunt aurem
ſuam: ſed abierunt vnuſquiſque in praui-
tate cordis ſui mali: & induxi ſuper eos om
nia verba pacti huius, quod præcepi vt fa-
cerent,& non fecerunt. 9 Et dixit Dominus
ad me: Inuenta eſt coniuratio in viris Iuda,
& in habitatoribus Ieruſalem. 10 Reuerſi sũt
ad iniquitates patrum ſuorum priores, qui
noluerũt audire verba mea: & hi ergo abie-
runt poſt deos alienos,vt ſeruirent eis: irri-
tum fecerunt domus Iſrael,& domus Iuda
pactum meum, quod pepigi cum patribus
eorũ. 11 Quam ob rem hæc dicit Dominus:
Ecce ego inducam ſuper eos mala,de qui-
bus exire non poterunt: & clamabunt ad
me,& non exaudiam eos. 12 Et ibũt ciuitates
Iuda,& habitatores Ieruſalem,& clamabũt
ad deos,quibus libant,& non ſaluabũt eos
in tempore afflictionis eorum. 13 Secundum
numerum enim ciuitatum tuarum erãt dij
tui Iuda: & ſecundum numerum viarum
Ieruſalem poſuiſti aras confuſionis,aras ad
libandum Baalim. 14 Tu ergo noli orare pro
populo hoc, & ne aſſumas pro eis laudem
& orationem: quia non exaudiam in tem-
pore clamoris eorum ad me,in tempore af
flictionis eorum. 15 Quid eſt,quòd dilectus
meus in domo mea fecit ſcelera multa? nũ-
quid carnes ſanctæ auferent a te malitias
tuas,in quibus gloriata es? 16 Oliuã vberem,
pulchram, fructiferam, ſpecioſam vocauit
Dominus nomen tuum: ad vocẽ loquelæ,
grandis exarſit ignis in ea, & cõbuſta ſunt
fruteta eius. 17 Et Dominus exercituum qui
plantauit te,locutus eſt ſuper te malũ: pro
malis domus Iſrael & domus Iuda, quæ fe-
cerunt ſibi ad irritandum me,libantes Baa-
lim. 18 Tu autem Domine demonſtraſti mi-
hi, & cognoui: tunc oſtendiſti mihi ſtudia
eorum. 19 Et ego quaſi agnus manſuetus,qui
portatur ad victimam: & nõ cognoui quia
cogitauerunt ſuper me conſilia, dicentes:
Mittamus lignum in panem eius,& eradá-
20 mus eum de terra viuentium,& nomẽ eius
non memoretur amplius. Tu autem Do-
mine Sabaoth, qui iudicas iuſte,& probas
renes & corda, videam vltionem tuam ex
21 eis: tibi enim reuelaui cauſam meã. Pro-
pterea hæc dicit Dominus ad viros Ana-
thoth,qui quærunt animam tuam,& dicũt:
Non prophetabis in nomine Domini,& nõ
22 morieris in manibus noſtris. Propterea
hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego
viſitabo ſuper eos: iuuenes morientur in
gladio,filij eorum, & filiæ eorum morietur
23 in fame. Et reliquiæ non erunt ex eis: in-
ducam enim malũ ſuper viros Anathoth,
annum viſitationis eorum.

Cap. XII.

1 IVSTVS quidem tu es Domine,ſi diſpu-
tem tecum: veruntamẽ iuſta loquar ad
te: Quare via impiorum proſperatur: bene
eſt omnibus, qui præuaricantur, & inique
2 agunt? Plantaſti eos,& radicem miſerunt:
proficiunt & faciunt fructum: prope es tu
3 ori eorum,& longe a renibus eorũ. Et tu
Domine noſti me,vidiſti me,& probaſti cor
meum tecum: congrega eos quaſi gregem
ad victimam,& ſanctifica eos in die occiſio-
4 nis. Vſquequo lugebit terra,& herba om-
nis regionis ſiccabitur propter malitiã ha-
bitantium in ea? conſumptum eſt animal,
& volucre, quoniam dixerunt: Nõ videbit
5 nouiſſima noſtra. Si cũ peditibus currens
laboraſti: quomodo contendere poteris cũ
equis? cum autẽ in terra pacis ſecurus fue-
6 ris,quid facies in ſuperbia Iordanis? Nam
& fratres tui,& domus patris tui,etiam ipſi
pugnauerunt aduerſum te,& clamauerunt
poſt te plena voce: ne credas eis cũ locuti
7 fuerint tibi bona. Reliqui domum meam,
dimiſi hereditatem meam: dedi dilectam
animam meam in manu inimicorum eius.
8 Facta eſt mihi hereditas mea quaſi leo in
ſilua: dedit contra me vocem, ideo odiui
9 eã. Numquid auis diſcolor hereditas mea
mihi? numquid auis tincta per totum? ve-
nite,

nite,cógregamini omnes beſtiæ terræ, pro-
10 perate ad deuorandum.*Paſtores multi de-
moliti ſunt vineam meam,conculcauerunt
partem meam: dederunt portionem meam
11 deſiderabilem in deſertum ſolitudinis.*Po-
ſuerunt eam in diſſipationem,luxitq. ſuper
me: deſolatione deſolata eſt omnis terra:
12 quia nullus eſt qui recogitet corde.*Super
omnes vias deſerti venerũt vaſtatores,qnia
gladius Domini deuorabit ab extremo ter-
ræ vſque ad extremum eius: non eſt pax
13 vniuerſæ carni.*Seminauerunt triticum, &
ſpinas meſſuerunt: hereditatem acceperũt,
& non eis proderit: cõfundemini a fructi-
bus veſtris, propter iram furoris Domini.
14 *Hæc dicit Dominus aduerſum omnes vi-
cinos meos peſſimos,qui tangunt heredita-
tem,quam diſtribui populo meo Iſrael: Ec-
ce ego euellam eos de terra ſua,& domum
15 Iuda euellam de medio eorum.*Et cũ euul-
ſero eos,conuertar,& miſerebor eorum: &
reducam eos,virum ad hereditatem ſuam,
16 & virum in terram ſuam.*Et erit: ſi erudití
didicerint vias populi mei,vt iurent in no-
mine meo: Viuit Dominus, ſicut docuerũt
populum meum iurare in Baal: ædificabũ-
17 tur in medio populi mei.*Quòd ſi non au-
dierint,euellam gentem illam euulſione &
perditione, ait Dominus.

CAP. XIII.

1 HÆC dicit Dominus ad me: Vade, &
poſſide tibi lumbare lineum,& pones
illud ſuper lumbos tuos, & in aquam non
2 inferes illud.*Et poſſedi lumbare iuxta ver-
bum Domini,& poſui circa lumbos meos.
3 *Et factus eſt ſermo Domini ad me ſecun-
4 dò,dicens:*Tolle lumbare,quod poſſediſti,
quod eſt circa lumbos tuos, & ſurgens va-
de ad Euphraten, & abſconde ibi illud in
5 foramine petræ.*Et abij,& abſcondi illud
in Euphrate, ſicut præceperat mihi Domi-
6 nus.*Et factum eſt poſt dies plurimos,dixit
Dominus ad me: Surge, vade ad Euphra-
ten: & tolle inde lũbare,quod præcepi tibi
7 vt abſcõderes illud ibi.*Et abij ad Euphra-
ten,& fodi,& tuli lumbare de loco,vbi ab-
ſconderam illud: & ecce cõputruerat lum-
8 bare,ita vt nulli vſui aptum eſſet.*Et factũ
9 eſt verbum Domini ad me,dicens:*Hæc di-
cit Dominus: Sic putreſcere faciam ſuper-
biam Iuda,& ſuperbiam Ieruſalẽ multam:
10 *Populum iſtum peſſimum,qui nolunt au-
dire verba mea, & ambulant in prauitate
cordis ſui: abieruntq. poſt deos alienos vt
ſeruirent eis,& adorarent eos: & erunt ſicut
lumbare iſtud, quod nulli vſui aptum eſt.
11 *Sicut enim adhæret lumbare ad lumbos
viri, ſic agglutinaui mihi omnem domum
Iſrael,& omnem domum Iuda,dicit Domi-
nus: vt eſſent mihi in populũ,& in nomen,
& in laudem, & in gloriam: & non audie-
12 runt.*Dices ergo ad eos ſermonem iſtum:
Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: Omnis la-
guncula implebitur vino. Et dicent ad te:
Numquid ignoramus quia omnis lagũcula
13 implebitur vino?*Et dices ad eos: Hæc di-
cit Dominus: Ecce ego implebo omnes
habitatores terræ huius,& reges,qui ſedent
de ſtirpe Dauid ſuper thronũ eius,& ſacer-
dotes, & prophetas, & omnes habitatores
14 Ieruſalem,ebrietate:*& diſpergam eos virũ
a fratre ſuo,& patres & filios pariter,ait Do-
minus: non parcam,& non concedam: ne-
15 que miſerebor vt non diſperdam eos.*Au-
dite, & auribus percipite. Nolite eleuari,
16 quia Dominus locutus eſt.*Date Domino
Deo veſtro gloriam antequã contenebre-
ſcat,& antequam offendant pedes veſtri ad
montes caliginoſos: expectabitis lucem, &
ponet eam in vmbram mortis,& in caligi-
17 nem.*Quòd ſi hoc nõ audieritis, in abſcon-
dito plorabit anima mea a facie ſuperbiæ:
plorans plorabit, & deducet oculus meus
lacrymam, quia captus eſt grex Domini.
18 *Dic regi,& dominatrici: Humiliamini, ſe-
dete: quoniam deſcendit de capite veſtro
19 corona gloriæ veſtræ. *Ciuitates Auſtri
clauſæ ſunt,& non eſt qui aperiat: tranſlata
eſt omnis Iuda tranſmigratione perfecta.
20 *Leuate oculos veſtros,& videte qui venitis
ab Aquilone: vbi eſt grex,qui datus eſt tibi,
21 pecus inclytum tuum?*Quid dices cum vi-
ſitauerit te? tu enim docuiſti eos aduerſum
te, &

te,& erudiſti in caput tuum: numquid non
dolores apprehendent te, quaſi mulierem
parturientem? *Quòd ſi dixeris in corde 22
tuo: Quare venerunt mihi hæc? Propter
multitudinem iniquitatis tuæ reuelata ſunt
verecundiora tua,pollutæ ſunt plantæ tuæ.
*Si mutare poteſt æthiops pellem ſuam,aut 23
pardus varietates ſuas:& vos poteritis be-
nefacere,cum didiceritis malum.*Et diſſe- 24
minabo eos quaſi ſtipulam, quæ vento ra-
ptatur in deſerto.*Hæc ſors tua,parſq. mẽ- 25
ſuræ tuæ a me, dicit Dominus,quia oblita
es mei,& confiſa es in mendacio.*vnde & 26
ego nudaui femora tua contra faciem tuã,
& apparuit ignominia tua,*adulteria tua, 27
& hinnitus tuus ſcelus fornicationis tuæ:
ſuper colles in agro vidi abominationes
tuas. Væ tibi Ieruſalem, non mundaberis
poſt me: vſquequo adhuc?

CAP. XIIII.

QVOD factum eſt verbum Domini ad 1
Ieremiam de ſermonibus ſiccitatis.
*Luxit Iudæa,& portæ eius corruerunt, & 2
obſcuratæ ſunt in terra,& clamor Ieruſalẽ
aſcendit.*Maiores miſerunt minores ſuos 3
ad aquam: venerunt ad hauriendum, non
inuenerunt aquam, reportauerunt vaſa ſua
vacua: confuſi ſunt & afflicti,& operuerunt
capita ſua.*Propter terræ vaſtitatem,quia 4
non venit pluuia in terrã,confuſi ſunt agri-
colæ,operuerunt capita ſua.*Nam & ceruа 5
in agro peperit, & reliquit: quia non erat
herba.*Et onagri ſteterunt in rupibus, tra- 6
xerunt ventum quaſi dracones,defecerunt
oculi eorum, quia non erat herba.*Si ini- 7
quitates noſtræ reſpõderint nobis: Domi-
ne fac propter nomen tuum,quoniã multæ
ſunt auerſiones noſtræ, tibi peccauimus.
*Expectatio Iſrael,ſaluator eius in tempore 8
tribulationis: quare quaſi colonus futurus
es in terra,& quaſi viator declinans ad ma-
nendum? *Quare futurus es velut vir va- 9
gus,vt fortis qui non poteſt ſaluare? tu au-
tem in nobis es Domine, & nomen tuum
inuocatum eſt ſuper nos, ne derelinquas
nos.*Hæc dicit Dominus populo huic,qui 10
dilexit mouere pedes ſuos,& non quieuit,
& Domino non placuit: Nunc recordabi-
tur iniquitatum eorum,& viſitabit peccata
11 eorum.*Et dixit Dominus ad me: Noli
12 orare pro populo iſto in bonum.*Cum ie-
iunauerint, non exaudiam preces eorum:
& ſi obtulerint holocautomata, & victi-
mas,non ſuſcipiam ea: quoniam gladio,&
13 fame,& peſte conſumã eos.*Et dixi, A a a,
Domine Deus: Prophetæ dicunt eis: Non
videbitis gladium, & fames non erit in vo-
bis,ſed pacem verã dabit vobis in loco iſto.
14 *Et dixit Dominus ad me: Falſo prophetæ
vaticinantur in nomine meo: nõ miſi eos,
& non præcepi eis, neque locutus ſum ad
eos: viſionem mendacem,& diuinationem,
& fraudulentiam,& ſeductionem cordis ſui
15 prophetant vobis.*Idcirco hæc dicit Do-
minus de prophetis,qui prophetant in no-
mine meo,quos ego nõ miſi,dicentes: Gla-
dius,& fames non erit in terra hac: In gla-
16 dio & fame conſumentur prophetæ illi.*Et
populi,quibus prophetant,erũt proiecti in
vijs Ieruſalem præ fame & gladio,& nõ erit
qui ſepeliat eos; ipſi & vxores eorum, filij
& filiæ eorum,& effundam ſuper eos malũ
17 ſuum.*Et dices ad eos verbum iſtud: De-
ducant oculi mei lacrymam per noctem &
diem, & non taceant: quoniam contritio-
ne magna contrita eſt virgo filia populi
18 mei,plaga peſſima vehemẽter.*Si egreſſus
fuero ad agros, ecce occiſi gladio: & ſi in-
troiero in ciuitatem, ecce attenuati fame.
Propheta quoque & ſacerdos abierunt in
19 terram,quam ignorabãt.*Numquid proij-
ciens abiecisti Iudam? aut Sion abominata
eſt anima tua? quare ergo percuſſiſti nos,
ita vt nulla ſit ſanitas? expectauimus pacẽ,
& non eſt bonum: & tempus curationis,&
20 ecce turbatio.*Cognouimus Domine im-
pietates noſtras,iniquitates patrum noſtro-
21 rum,quia peccauimus tibi.*Ne des nos in
opprobrium propter nomen tuum, neque
facias nobis contumeliam ſolij gloriæ tuæ:
recordare,ne irritum facias fœdus tuum no
22 biſcum. *Numquid ſunt in ſculptilibus
Gentium qui pluant? aut cæli poſſunt dare
imbres?

imbres ? nonne tu es Dominus Deus no-
ſter, quem expectauimus ? tu enim feciſti
omnia hæc.

Cap. XV.

ET dixit Dominus ad me : Si ſteterit 1
Moyſes, & Samuel coram me, non eſt
anima mea ad populum iſtum: eijce illos a
facie mea,& egrediantur.*Quòd ſi dixerint 2
ad te: Quo egrediemur? dices ad eos: Hæc
dicit Dominus : Qui ad mortem, ad mor-
tem: & qui ad gladium,ad gladium: & qui
ad famem,ad famem : & qui ad captiuita-
tem,ad captiuitatem.*Et viſitabo ſuper eos 3
quattuor ſpecies,dicit Dominus: Gladium
ad occiſionem, & canes ad lacerandum, &
volatilia cæli & beſtias terræ ad deuorandũ
& diſſipandum. *& dabo eos in feruorem 4
vniuerſis regnis terræ : propter Manaſſem
filium Ezechiæ regis Iuda, ſuper omnibus
quæ fecit in Ieruſalem.*Quis enim miſere- 5
bitur tui Ieruſalem? aut quis cõtriſtabitur
pro te? aut quis ibit ad rogãdum pro pace
tua?* Tu reliquiſti me, dicit Dominus, re- 6
trorſum abijſti: & extẽdam manum meam
ſuper te,& interficiam te: laboraui rogans.
*Et diſpergam eos ventilabro in portis ter- 7
ræ: interfeci & diſperdidi populum meum,
& tamen a vijs ſuis non ſunt reuerſi.*Mul- 8
tiplicatæ ſunt mihi viduæ eius ſuper arenã
maris: induxi eis ſuper matrem adoleſcen-
tis vaſtatorem meridie: miſi ſuper ciuitates
repente terrorem.*Infirmata eſt quæ pepe- 9
rit ſeptẽ,defecit anima eius: occidit ei ſol,
cũ adhuc eſſet dies: confuſa eſt,& erubuit:
& reſiduos eius in gladium dabo in cõſpe-
ctu inimicorum eorum,ait Dominus. *Væ 10
mihi mater mea: quare genuiſti me virum
rixæ,virum diſcordiæ in vniuerſa terra? nõ
fœneraui, nec fœnerauit mihi quiſquam:
omnes maledicunt mihi.*Dicit Dominus: 11
Si non reliquiæ tuæ in bonũ,ſi non occurri
tibi in tempore afflictionis, & in tempore
tribulationis aduerſus inimicum. * Num- 12
quid fœderabitur ferrum ferro ab Aquilo-
ne, & æs ?* Diuitias tuas & theſauros tuos 13
in direptionẽ dabo gratis in omnibus pec-
14 catis tuis,& in omnibus terminis tuis.* Et
adducam inimicos tuos de terra,quam ne-
ſcis: quia ignis ſuccenſus eſt in furore meo,
15 ſuper vos ardebit.*Tu ſcis Domine, recor-
dare mei, & viſita me, & tuere me ab his,
qui perſequuntur me: noli in patientia tua
ſuſcipere me : ſcito quoniam ſuſtinui pro-
16 pter te opprobrium.* Inuenti ſunt ſermo-
nes tui, & comedi eos, & factum eſt mihi
verbum tuum in gaudium & in lætitiam
cordis mei: quoniam inuocatum eſt nomẽ
tuum ſuper me Domine Deus exercituum.
17 *Non ſedi in concilio ludentium, & glo-
riatus ſum a facie manus tuæ : ſolus ſede-
bam, quoniam comminatione repleſti me.
18 *Quare factus eſt dolor meus perpetuus,
& plaga mea deſperabilis renuit curari ?
facta eſt mihi quaſi mendacium aquarum
19 infidelium.* Propter hoc hæc dicit Domi-
nus : Si conuerteris, conuertam te, & ante
faciem meam ſtabis : & ſi ſeparaueris pre-
tioſum a vili, quaſi os meum eris: conuer-
tentur ipſi ad te, & tu non conuertéris ad
20 eos. * Et dabo te populo huic in murum
æreum, fortem: & bellabunt aduerſum te,
& non præualebunt: quia ego tecum ſum
vt ſaluem te, & eruam te, dicit Dominus.
21 * Et liberabo te de manu peſſimorum, &
redimam te de manu fortium.

Cap. XVI.

1 ET factum eſt verbum Domini ad me,
2 dicens:*Non accipies vxorem, & non
3 erunt tibi filij, & filiæ in loco iſto.* Quia
hæc dicit Dominus ſuper filios & filias, qui
generantur in loco iſto,& ſuper matres eo-
rum, quæ genuerunt eos: & ſuper patres
eorum,de quorum ſtirpe ſunt nati in terra
4 hac:* Mortibus ægrotationum morientur:
non plangentur,& non ſepelientur, in ſter-
quilinium ſuper faciem terræ erunt: & gla-
dio, & fame conſumentur: & erit cadauer
eorum in eſcam volatilibus cæli, & beſtijs
5 terræ. *Hæc enim dicit Dominus: Ne in-
grediaris domum conuiuij, neque vadas ad
plangendum, neque conſoleris eos: quia
abſtuli pacem meam a populo iſto, dicit

Dominus,

Dominus, miſericordiam & miſerationes.
*Et morientur grãdes,& parui in terra iſta: 6
non ſepelientur neque plangentur,& non
ſe incidẽt,neque caluitium fiet pro eis.*Et 7
non frangent inter eos lugenti panem ad
conſolandum ſuper mortuo:& non dabũt
eis potum calicis ad conſolandũ ſuper pa-
tre ſuo & matre.*Et domum conuiuij non 8
ingrediaris, vt ſedeas cum eis,& comedas
& bibas:*quia hæc dicit Dominus exerci- 9
tuum Deus Iſrael: Ecce ego auferam de lo-
co iſto in oculis veſtris,& in diebus veſtris
vocem gaudij,& vocem lætitiæ,vocẽ ſpon-
ſi,& vocem ſponſæ.*Et cum annunciaueris 10
populo huic omnia verba hæc, & dixerint
tibi: Quare locutus eſt Dominus ſuper nos
omne malum grande iſtud? quæ iniquitas
noſtra? & quod peccatum noſtrum,quod
peccauimus Domino Deo noſtro?*Dices 11
ad eos: Quia dereliquerunt me patres ve-
ſtri,ait Dominus: & abierũt poſt deos alie-
nos,& ſeruierunt eis, & adorauerunt eos:
& me dereliquerunt, & legem meam non
cuſtodierunt.*Sed & vos peius operati eſtis, 12
quàm patres veſtri: ecce enim ambulat
vnuſquiſque poſt prauitatẽ cordis ſui mali,
vt me non audiat.*Et eijciam vos de terra 13
hac in terram, quam ignoratis vos, & pa-
tres veſtri:& ſeruietis ibi dijs alienis die ac
nocte,qui nõ dabunt vobis requiem.*Pro- 14
pterea ecce dies veniunt dicit Dominus,&
non dicetur vltra: Viuit Dominus,qui edu-
xit filios Iſrael de Terra Ægypti,*ſed, Viuit 15
Dominus, qui eduxit filios Iſrael de Terra
Aquilonis, & de vniuerſis terris, ad quas
eieci eos: & reducam eos in terram ſuam,
quam dedi patribus eorũ.*Ecce ego mit- 16
tam piſcatores multos dicit Dominus, &
piſcabũtur eos:& poſt hæc mittam eis mul
tos venatores,& venabuntur eos de omni
monte,& de omni colle,& de cauernis pe-
trarum.*Quia oculi mei ſuper omnes vias 17
eorum: non ſunt abſconditæ a facie mea,
& non fuit occultata iniquitas eorum ab
oculis meis.*Et reddam primum duplices 18
iniquitates,& peccata eorum: quia conta-
minauerunt terrã meam in morticinis ido-
lorum ſuorum,& abominationibus ſuis im-
19 pleuerunt hereditatem meam.*Domine
fortitudo mea,& robur meum,& refugium
meum in die tribulationis: ad te Gentes
venient ab extremis terræ,& dicent: Vere
mendacium poſſederunt patres noſtri, va-
20 nitatem,quæ eis non profuit.*Numquid
faciet ſibi homo deos,& ipſi non ſunt dij?
21 *Idcirco ecce ego oſtendam eis per vicem
hanc, oſtendam eis manum meam, & vir-
tutem meam: & ſcient quia nomen mihi
Dominus.

CAP. XVII.

1 PECCATVM Iuda ſcriptũ eſt ſtylo fer-
reo in vngue adamantino, exaratum
ſuper latitudinem cordis eorũ, & in corni-
2 bus ararum eorum.*Cum recordati fuerint
filij eorum ararum ſuarum,& lucorum ſuo-
rum,lignorumq. frondentium in montibus
3 excelſis,*ſacrificãtes in agro: fortitudinem
tuam,& omnes theſauros tuos in direptio-
nem dabo, excelſa tua propter peccata in
4 vniuerſis finibus tuis.*Et relinquéris ſola
ab hereditate tua,quam dedi tibi:& ſeruire
te faciã inimicis tuis in terra, quã ignoras:
quoniam ignem ſuccendiſti in furore meo,
5 vſque in æternum ardebit.*Hæc dicit Do-
minus: Maledictus homo, qui confidit in
homine,& ponit carnem brachium ſuum,
6 & a Domino recedit cor eius.*Erit enim
quaſi myricæ in deſerto,& nõ videbit cum
venerit bonum: ſed habitabit in ſiccitate
in deſerto,in terra ſalſuginis,& inhabitabi-
7 li.*Benedictus vir,qui confidit in Domino,
8 & erit Dominus fiducia eius.*Et erit quaſi
lignum quod tranſplantatur ſuper aquas,
quod ad humorem mittit radices ſuas: &
non timebit cum venerit æſtus. Et erit fo-
lium eius viride,& in tempore ſiccitatis non
erit ſolicitum,nec aliquando deſinet facere
9 fructum.*Prauum eſt cor omnium, & in-
10 ſcrutabile: quis cognoſcet illud?*Ego Do-
minus ſcrutans cor,& probans renes: qui
do vnicuique iuxta viam ſuam,& iuxta fru-
11 ctum adinuentionum ſuarum.*Perdix fo-
uit quæ non peperit: fecit diuitias,& non in
iudicio:

iudicio :in dimidio dierum ſuorum derelin-
quet eas, & in nouiſſimo ſuo erit inſipiens.
*Solium gloriæ altitudinis a principio, locus 12
ſanctificationis noſtræ : *Expectatio Iſrael 13
Domine: omnes, qui te derelinquunt, con-
fundentur: recedentes a te, in terra ſcriben
tur : quoniam dereliquerunt venam aqua-
rum viuentium Dominum: *Sana me Do- 14
mine, & ſanabor: ſaluum me fac, & ſaluus
ero: quoniam laus mea tu es. *Ecce ipſi di- 15
cunt ad me: Vbi eſt verbum Domini ? ve-
niat. *Et ego non ſum turbatus, te paſtorẽ 16
ſequens: & diem hominis non deſideraui,
tu ſcis. Quod egreſſum eſt de labijs meis,
rectum in conſpectu tuo fuit. * Non ſis tu 17
mihi formidini, ſpes mea tu in die afflictio-
nis. *Confundantur qui me perſequuntur, 18
& non confundar ego: paueant illi, & non
paueam ego: induc ſuper eos diẽ afflictio-
nis, & duplici contritione cõtere eos. *Hæc 19
dicit Dominus ad me: Vade, & ſta in porta
filiorum populi, per quam ingrediuntur re-
ges Iuda, & egrediuntur, & in cunctis portis
Ieruſalem: *& dices ad eos: Audite verbum 20
Domini reges Iuda, & omnis Iuda, cunctiq.
habitatores Ieruſalem, qui ingredimini per
portas iſtas. * Hæc dicit Dominus: Cuſto- 21
dite animas veſtras, & nolite portare pon-
dera in die ſabbati: nec inferatis per portas
Ieruſalẽ. *Et nolite eijcere onera de domi- 22
bus veſtris in die ſabbati, & omne opus nõ
facietis: ſanctificate diem ſabbati, ſicut præ-
cepi patribus veſtris. *Et non audierunt, 23
nec inclinauerunt aurem ſuam: ſed indura-
uerunt ceruicem ſuam ne audirẽt me, & ne
acciperent diſciplinã. *Et erit: Si audieritis 24
me, dicit Dominus, vt non inferatis onera
per portas ciuitatis huius in die ſabbati: &
ſi ſanctificaueritis diẽ ſabbati, ne faciatis in
eo omne opus: *Ingredientur per portas ci- 25
uitatis huius reges & principes, ſedentes ſu-
per ſolium Dauid, & aſcẽdentes in curribus
& equis, ipſi & principes eorum, viri Iuda, &
habitatores Ieruſalẽ: & habitabitur ciuitas
hæc in ſempiternum. *Et venient de ciui- 26
tatibus Iuda, & de circuitu Ieruſalem, & de
terra Beniamin, & de campeſtribus, & de
montuoſis, & ab Auſtro, portantes holo-
cauſtum, & victimam, & ſacrificium, & thus,
& inferẽt oblationem in domum Domini.
27 *Si autem non audieritis me vt ſanctifice-
tis diem ſabbati, & ne portetis onus, & ne
inferatis per portas Ieruſalẽ in die ſabbati:
ſuccendam ignem in portis eius, & deuora-
bit domos Ieruſalem, & non extinguetur.

CAP. XVIII.

1 VERBVM, quod factum eſt ad Ieremiam
2 a Domino, dicens: *Surge, & deſcende
in domum figuli, & ibi audies verba mea.
3 *Et deſcendi in domum figuli, & ecce ipſe
4 faciebat opus ſuper rotam. *Et diſſipatum
eſt vas, quod ipſe faciebat e luto manibus
ſuis: cõuerſuſq. fecit illud vas alterum, ſicut
5 placuerat in oculis eius vt faceret. *Et fa-
ctum eſt verbum Domini ad me, dicens:
6 *Numquid ſicut figulus iſte, non potero vo-
bis facere, domus Iſrael, ait Dominus? ecce
ſicut lutum in manu figuli, ſic vos in manu
7 mea, domus Iſrael. *Repente loquar aduer-
ſum gentem & aduerſus regnum, vt eradi-
8 cem, & deſtruam, & diſperdã illud. *Si pœ-
nitentiam egerit gens illa a malo ſuo, quod
locutus ſum aduerſus eam: agam & ego
pœnitentiam ſuper malo, quod cogitaui vt
9 facerem ei. *Et ſubito loquar de gente &
10 de regno, vt ædificem & plantem illud. *Si
fecerit malum in oculis meis, vt nõ audiat
vocem meam: pœnitentiã agam ſuper bo-
11 no, quod locutus ſum vt facerem ei. *Nunc
ergo dic viro Iuda, & habitatoribus Ieruſa-
lem, dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce ego
fingo contra vos malum, & cogito contra
vos cogitationem: reuertatur vnuſquiſque
a via ſua mala, & dirigite vias veſtras & ſtu-
12 dia veſtra. * Qui dixerunt: Deſperauimus:
· poſt cogitationes enim noſtras ibimus, &
vnuſquiſque prauitatem cordis ſui mali fa-
13 ciemus. *Ideo hæc dicit Dominus: Interro-
gate Gentes: Quis audiuit talia horribilia,
14 quæ fecit nimis virgo Iſrael? *Numquid de-
ficiet de petra agri nix Libani? aut euelli
poſſunt aquæ erũpentes frigidæ, & defluen-
15 tes? *Quia oblitus eſt mei populus meus,
fruſtra

fruſtra libantes,& impingentes in vijs ſuis,
in ſemitis ſæculi, vt ambularent per eas in
itinere non trito:*vt fieret terra eorum in 16
deſolationem, & in ſibilum ſempiternum:
omnis qui præterierit per eam obſtupeſcet,
& mouebit caput ſuum.*Sicut vẽtus vrens 17
diſpergam eos coram inimico: dorſum, &
nõ faciem oſtendam eis in die perditionis
eorum.*Et dixerunt: Venite,& cogitemus 18
contra Ieremiam cogitationes: non enim
peribit lex a ſacerdote, neque conſilium a
ſapiente,nec ſermó a propheta: venite, &
percutiamus eum lingua, & non attenda-
mus ad vniuerſos ſermones eius.*Attende 19
Domine ad me, & audi vocem aduerſario-
rum meorum.*Numquid redditur pro bo- 20
no malum, quia foderunt foueam animæ
meæ? Recordare quòd ſteterim in conſpe-
ctu tuo,vt loquerer pro eis bonum,& auer
terem indignationem tuam ab eis. * Pro- 21
ptetea da filios eorum in famem, & deduc
eos in manus gladij: fiant vxores eorum
abſque liberis,& viduæ: & viri earum inter-
ficiantur morte: iuuenes eorum cõfodian-
tur gladio in prælio.*Audiatur clamor de 22
domibus eorum: adduces enim ſuper eos
latronem repente: quia foderunt foueam
vt caperent me, & laqueos abſconderunt
pedibus meis. * Tu autem Domine ſcis 23
omne conſilium eorum aduerſum me in
mortem: ne propitieris iniquitati eorum,&
peccatum eorum a facie tua non deleatur:
fiant corruentes in conſpectu tuo, in tem-
pore furoris tui abutere eis.

Cap. XIX.

HÆc dicit Dominus: Vade,& accipe 1
lagũculam figuli teſteam a ſenioribus
populi,& a ſenioribus ſacerdotũ:*Et egre- 2
dere ad vallem filij Ennom, quæ eſt iuxta
introitum portæ fictilis: & prædicabis ibi
verba,quæ ego loquar ad te.*Et dices: Au- 3
dite verbum Domini reges Iuda,& habita-
tores Ieruſalem: hæc dicit Dominus exer-
cituum Deus Iſrael: Ecce ego inducam af-
flictionem ſuper locum iſtum,ita vt omnis,
qui audierit illam, tinniant aures eius:*Eo 4
quòd dereliquerint me,& alienum fecerint
locum iſtum: & libauerunt in eo dijs alie-
nis,quos neſcierunt ipſi,& patres eorum,&
reges Iuda: & repleuerũt locum iſtum ſan-
5 guine innocentum.*Et ædificauerũt excel-
ſa Baalim ad comburendos filios ſuos igni
in holocauſtum Baalim: quæ non præcepi,
nec locutus ſum, nec aſcenderunt in cor
6 meum.*Propterea ecce dies veniunt,dicit
Dominus: & non vocabitur amplius locus
iſte, Topheth, & Vallis filij Ennom: ſed
7 Vallis occiſionis.* Et diſſipabo conſilium
Iuda & Ieruſalem in loco iſto: & ſubuertã
eos gladio in conſpectu inimicorum ſuorũ,
& in manu quærentium animas eorum: &
dabo cadauera eorum eſcã volatilibus cæli,
8 & beſtijs terræ.*Et ponam ciuitatem hanc
in ſtuporem,& in ſibilum: omnis, qui præ-
terierit per eam,obſtupeſcet,& ſibilabit ſu-
9 per vniuerſa plaga eius.*Et cibabo eos car-
nibus filiorum ſuorum,& carnibus filiarum
ſuarum: & vnuſquiſque carnem amici ſui
comedet in obſidione,& in anguſtia,in qua
concludent eos inimici eorum,& qui quæ-
10 runt animas eorum.*Et conteres lagucu-
lam in oculis virorum, qui ibunt tecum:
11 *Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exer-
cituum: Sic conteram populum iſtum & ci-
uitatem iſtam, ſicut conteritur vas figuli,
quod non poteſt vltra inſtaurari: & in To-
pheth ſepelientur,eo quòd non ſit alius lo-
12 cus ad ſepeliendum.*Sic faciam loco huic,
ait Dominus,& habitatoribus eius: & po-
13 nam ciuitatẽ iſtam ſicut Topheth.*Et erunt
domus Ieruſalem,& domus regum Iuda ſi-
cut locus Topheth, immundæ: omnes do-
mus,in quarum domatibus ſacrificauerunt
omni militiæ cæli, & libauerunt libamina
14 dijs alienis.*Venit autem Ieremias de To-
pheth,quo miſerat eũ Dominus ad prophe-
tandum,& ſtetit in atrio domus Domini,&
15 dixit ad omnem populum:*Hæc dicit Do-
minus exercituũ Deus Iſrael: Ecce ego in-
ducam ſuper ciuitatẽ hanc,& ſuper omnes
vrbes eius vniuerſa mala,quæ locutus ſum
aduerſum eam; quoniam indurauerũt cer-
uicem ſuã vt non audirent ſermones meos.

Cap.

Cap. xx.

E T audiuit Phaſſur filius Emmer ſacer- 1
dos, qui conſtitutus erat princeps in
domo Domini, Ieremiam prophetantẽ ſer-
mones iſtos.* Et percuſſit Phaſſur Ieremiam 2
prophetam, & miſit eum in neruum, quod
erat in porta Beniamin ſuperiori, in domo
Domini. * Cumq. illuxiſſet in craſtinum, 3
eduxit Phaſſur Ieremiam de neruo. & dixit
ad eum Ieremias: Non Phaſſur vocauit Do
minus nomen tuum, ſed pauorem vndi-
que.* Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego 4
dabo te in pauorem, te & omnes amicos
tuos: & corruent gladio inimicorum ſuo-
rum, & oculi tui videbunt: & omnem Iu-
dam dabo in manum regis Babylonis: &
traducet eos in Babylonẽ, & percutiet eos
gladio. * Et dabo vniuerſam ſubſtantiam 5
ciuitatis huius, & omnem laborem eius,
omneq. pretium, & cunctos theſauros re-
gum Iuda dabo in manu inimicorum eo-
rum: & diripient eos, & tollent, & ducent
in Babylonem.* Tu autem Phaſſur, & om- 6
nes habitatores domus tuæ ibitis in capti-
uitatẽ: & in Babylonem venies, & ibi morie-
ris, ibiq. ſepelieris tu, & omnes amici tui,
quibus prophetaſti mendacium. * Seduxiſti 7
me Domine, & ſeductus ſum: fortior me
fuiſti, & inualuiſti: factus ſum in deriſum
tota die, omnes ſubſannant me. * Quia iam 8
olim loquor, vociferans iniquitatem, & va-
ſtitatem clamito: & factus eſt mihi ſermo
Domini in opprobrium, & in deriſum tota
die. * Et dixi: Non recordabor eius, neque 9
loquar vltra in nomine illius: & factus eſt
in corde meo quaſi ignis exæſtuans, clau-
ſusq. in oſſibus meis: & defeci, ferre non
ſuſtinens.* Audiui enim contumelias mul- 10
torũ, & terrorem in circuitu: Perſequimi-
ni, & perſequamur eum: ab omnibus viris,
qui erãt pacifici mei, & cuſtodientes latus
meum: ſi quo modo decipiatur, & præua-
leamus aduerſus eum, & conſequamur vl-
tionem ex eo. * Dominus autem mecum 11
eſt quaſi bellator fortis: idcirco qui perſe-
quuntur me, cadent, & infirmi erunt: con-
fundentur vehemẽter, quia non intellexe-
runt opprobrium ſempiternum, quod nũ-
12 quam delebitur. * Et tu Domine exerci-
tuũ probator iuſti, qui vides renes & cor:
videam quæſo vltionem tuam ex eis: tibi
13 enim reuelaui cauſam meam.* Cãtate Do-
mino, laudate Dominũ: quia liberauit ani-
14 mam pauperis de manu malorum.* Male-
dicta dies, in qua natus ſum: dies, in qua
peperit me mater mea, non ſit benedicta.
15 * Maledictus vir, qui annũciauit patri meo,
dicẽs: Natus eſt tibi puer maſculus: & qua-
16 ſi gaudio lætificauit eum.* Sit homo ille vt
ſunt ciuitates, quas ſubuertit Dominus, &
non pœnituit eum: audiat clamorẽ mane,
17 & vlulatum in tempore meridiano: * qui
non me interfecit a vulua, vt fieret mihi
mater mea ſepulchrum, & vulua eius con-
18 ceptus æternus. * Quare de vulua egreſſus
ſum, vt viderem laborem & dolorem, &
conſumerentur in confuſione dies mei?

Cap. xxI.

1 VERBVM, quod factũ eſt ad Ieremiam
a Domino, quando miſit ad eum rex
Sedecias Phaſſur filium Melchiæ, & So-
phoniam filium Maaſiæ ſacerdotem, dicẽs:
2 * Interroga pro nobis Dominũ, quia Nabu
chodonoſor rex Babylonis præliatur ad-
uerſum nos: ſi forte faciat Dominus nobi-
ſcum ſecundũ omnia mirabilia ſua, & rece-
3 dat a nobis.* Et dixit Ieremias ad eos: Sic
4 dicetis Sedeciæ:* Hæc dicit Dominus Deus
Iſraël: Ecce ego cõuertã vaſa belli, quæ in
manibus veſtris ſunt, & quibus vos pugna-
tis aduerſum regẽ Babylonis, & Chaldæos,
qui obſident vos in circuitu murorum: &
5 cõgregabo ea in medio ciuitatis huius.* Et
debellabo ego vos in manu extenta, & in
brachio forti, & in furore, & in indigna-
6 tione, & in ira grãdi. * Et percutiam habi-
tatores ciuitatis huius, homines & beſtiæ
7 peſtilẽtia magna morientur. * Et poſt hæc
ait Dominus: dabo Sedeciam regem Iu-
da, & ſeruos eius, & populum eius, & qui
derelicti ſunt in ciuitate hac a peſte & gla
dio, & fame, in manu Nabuchodonoſor

regis Babylonis, & in manu inimicorũ eorum, & in manu quærentium animam eorum, & percutiet eos in ore gladij, & non flectetur, neque parcet, nec miſerebitur.
* Et ad populũ hunc dices: Hæc dicit Do- 8
minus: Ecce ego do coram vobis viam vitæ, & viam mortis. * Qui habitauerit in 9
vrbe hac, morietur gladio, & fame, & peſte: qui autẽ egreſſus fuerit, & transfugerit ad Chaldæos, qui obſidẽt vos, viuet, & erit
ei anima ſua, quaſi ſpolium. * Poſui enim 10
faciem meam ſuper ciuitatem hanc in malum, & non in bonum, ait Dominus: in manu regis Babylonis dabitur, & exuret eã
igni. * Et domni regis Iuda: Audite verbũ 11
Domini, * domus Dauid, hæc dicit Domi- 12
nus: Iudicate mane iudiciũ, & eruite vi oppreſſum de manu calumniantis: ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea, & ſuccendatur, & non ſit qui extinguat propter
malitiã ſtudiorum veſtrorum. * Ecce ego 13
ad te habitatricem vallis ſolidæ atque cãpeſtris, ait Dominus: qui dicitis: Quis percutiet nos? & quis ingredietur domos noſtras?
* Et viſitabo ſuper vos iuxta fructum 14
ſtudiorum veſtrorum, dicit Dominus: & ſuccendam ignem in ſaltu eius: & deuorabit omnia in circuitu eius.

CAP. XXII.

HÆc dicit Dominus: Deſcẽde in do- 1
mum regis Iuda, & loquéris ibi verbũ
hoc, * & dices: Audi verbũ Domini rex Iu- 2
da, qui ſedes ſuper ſolium Dauid: tu & ſerui tui, & populus tuus, qui ingredimini per
portas iſtas. * Hæc dicit Dominus: Facite 3
iudicium & iuſtitiam, & liberate vi oppreſſum de manu calumniatoris: & aduenam, & pupillum, & viduam nolite contriſtare, neque opprimatis inique: & ſanguinẽ in-
nocentem ne effundatis in loco iſto. * Si 4
enim facientes feceritis verbũ iſtud: ingrediẽtur per portas domus huius reges ſedẽtes de genere Dauid ſuper thronum eius, & aſcendentes currus & equos, ipſi & ſer-
ui, & populus eorũ. * Quòd ſi non audieri- 5
tis verba hæc: in memetipſo iuraui, dicit
Dominus, quia in ſolitudinem erit domus
6 hæc. * Quia hæc dicit Dominus ſuper domum regis Iuda: Galaad tu mihi caput Libani: ſi non poſuero te ſolitudinem, vrbes
7 inhabitabiles. * Et ſanctificabo ſuper te interficientem virum & arma eius: & ſuccident electas cedros tuas, & præcipitabunt
8 in ignem. * Et pertranſibunt gentes multæ per ciuitatem hanc: & dicet vnuſquiſque proximo ſuo: Quare fecit Dominus ſic ci-
9 uitati huic grandi? * Et reſpondebunt: Eo quòd dereliquerint pactũ Domini Dei ſui, & adorauerint deos alienos, & ſeruierint
10 eis. * Nolite flere mortuum, neque lugeatis ſuper eum fletu: plangite eum, qui egreditur, quia non reuertetur vltra, nec videbit
11 terram natiuitatis ſuæ. * Quia hæc dicit Dominus ad Sellum filium Ioſiæ regem Iuda, qui regnauit pro Ioſia patre ſuo, qui egreſſus eſt de loco iſto. Non reuertetur
12 huc amplius: * ſed in loco, ad quem tranſtuli eum, ibi morietur, & terram iſtam non
13 videbit amplius. * Væ qui ædificat domum ſuam in iniuſtitia, & cœnacula ſuá non in iudicio: amicum ſuum opprimet fruſtra,
14 & mercedem eius non reddet ei. * Qui dicit: Ædificabo mihi domum latam, & cœnacula ſpatioſa: qui aperit ſibi feneſtras, & facit laquearia cedrina, pingitq. ſinopi-
15 de. * Numquid regnabis, quoniam confers te cedro? pater tuus numquid non comedit & bibit, & fecit iudicium & iuſti-
16 tiam tunc cum bene erat ei? * Iudicauit cauſam pauperis & egeni in bonum ſuum: numquid non ideo quia cognouit me, di-
17 cit Dominus? * Tui vero oculi & cor ad auaritiam, & ad ſanguinem innocentem fundendum, & ad calumniam, & ad cur-
18 ſum mali operis. * Propterea hæc dicit Dominus ad Ioakim filium Ioſiæ regem Iuda: Non plangent eum: Væ frater & væ ſoror: non concrepabunt ei: Væ Domi-
19 ne, & væ inclyte. * Sepultura aſini ſepelietur, putrefactus & proiectus extra por-
20 tas Ieruſalem. * Aſcende Libanum, & clama: & in Baſan da vocem tuam, & clama ad tranſeuntes, quia contriti ſunt

omnes

omnes amatores tui. *Locutus ſum ad te 21
in abundantia tua; & dixiſti: Non audiam:
hæc eſt via tua ab adoleſcentia tua, quia nõ
audiſti vocem meã: *Omnes paſtores tuos 22
paſcet ventus, & amatores tui in captiuita-
tem ibunt: & tunc confundéris, & erube-
ſces ab omni malitia tua. *Quæ ſedes in 23
Libano, & nidificas in cedris, quomodo
congemuiſti cũ veniſſent tibi dolores, quaſi
dolores parturientis? *Viuo ego, dicit Do- 24
minus: quia ſi fuerit Iechonias filius Ioa-
kim regis Iuda, annulus in manu dexteræ
mea, inde euellam eum. *Et dabo te in ma- 25
nu quærentium animam tuam, & in manu
quorum tu formidas faciem, & in manu
Nabuchodonoſor regis Babylonis, & in
manu Chaldæorum. *Et mittam te, & ma- 26
trem tuam, quæ genuit te, in terram alie-
nam, in qua nati non eſtis, ibiq. moriemini:
*& in terram, ad quam ipſi leuánt animam 27
ſuam vt reuertantur illuc: non reuertentur.
*Numquid vas fictile atque contritum vir 28
iſte Iechonias? numquid vas abſque omni
voluptate? quare abiecti ſunt ipſe & ſemen
eius, & proiecti in terram, quam ignoraue-
runt? *Terra, terra, terra, audi ſermonem 29
Domini. *Hæc dicit Dominus: Scribe vi- 30
rum iſtum ſterilem, virum, qui in diebus
ſuis non proſperabitur: nec enim erit de
ſemine eius vir, qui ſedeat ſuper ſolium Da-
uid, & poteſtatem habeat vltra in Iuda.

CAP. XXIII.

VÆ paſtoribus, qui diſperdunt & dila- 1
cerant gregem paſcuæ meæ, dicit Do-
minus. *Ideo hæc dicit Dominus Deus Iſ- 2
rael ad paſtores, qui paſcunt populũ meum:
Vos diſperſiſtis gregem meum, & eieciſtis
eos, & non viſitaſtis eos: ecce ego viſitabo
ſuper vos malitiam ſtudiorum veſtrorum,
ait Dominus. *Et ego cõgregabo reliquias 3
gregis mei de omnibus terris, ad quas eie-
cero eos illuc: & conuertã eos ad rura ſua:
& creſcent & multiplicabuntur. *Et ſuſci- 4
tabo ſuper eos paſtores, & paſcẽt eos: non
formidabunt vltra, & non pauebunt: &
nullus quæretur ex numero, dicit Dominus.

5 *Ecce dies veniunt, dicit Dominus: &
ſuſcitabo Dauid germen iuſtum: & regna-
bit rex, & ſapiens erit: & faciet iudicium &
6 iuſtitiam in terra. *In diebus illis ſaluabi-
tur Iuda, & Iſrael habitabit confidenter: &
hoc eſt nomen, quod vocabunt eum, Do-
7 minus iuſtus noſter. *Propter hoc ecce dies
veniunt, dicit Dominus, & non dicent vl-
tra: Viuit Dominus, qui eduxit filios Iſrael
8 de Terra Ægypti: *Sed: Viuit Dominus,
qui eduxit & adduxit ſemen domus Iſrael
de Terra Aquilonis, & de cunctis terris, ad
quas eieceram eos illuc: & habitabunt in
9 terra ſua. *Ad prophetas: Contritum eſt
cor meum in medio mei, contremuerunt
omnia oſſa mea: factus ſum quaſi vir ebrius,
& quaſi homo madidus a vino a facie Do-
mini, & a facie verborum ſanctorum eius.
10 *Quia adulteris repleta eſt terra, quia a fa-
cie maledictionis luxit terra, areſacta ſunt
arua deſerti: factus eſt curſus eorum ma-
11 lus, & fortitudo eorum diſſimilis. *Prophe-
ta namque & ſacerdos polluti ſunt: & in
domo mea inueni malum eorum, ait Do-
12 minus. *Idcirco via eorum erit quaſi lu-
bricum in tenebris: impellentur enim, &
corruẽt in ea: afferam enim ſuper eos ma-
la, annum viſitationis eorum, ait Dominus.
13 *Et in prophetis Samariæ vidi fatuitatem:
prophetabant in Baal, & decipiebant po-
14 pulum meum Iſrael. *Et in prophetis Ieru-
ſalem vidi ſimilitudinem adulterantium, &
iter mendacij: & confortauerunt manus
peſſimorum vt non cõuerteretur vnuſquiſ-
que a malitia ſua: facti ſunt mihi omnes vt
Sodoma, & habitatores eius quaſi Gomor-
15 rha. *Propterea hæc dicit Dominus exer-
cituum ad prophetas: Ecce ego cibabo
eos abſynthio, & potabo eos felle: a pro-
phetis enim Ieruſalem egreſſa eſt pollutio
16 ſuper omnem terram. *Hæc dicit Domi-
nus exercituum: Nolite audire verba pro-
phetarum, qui prophetant vobis, & deci-
piunt vos: viſionem cordis ſui loquuntur,
17 non de ore Domini. *Dicunt his, qui bla-
ſphemant me: Locutus eſt Dominus: Pax
erit vobis, & omni, qui ambulat in prauitate

cordis ſui, dixerunt: Non veniet ſuper vos
malum .* Quis enim affuit in conſilio Do- 18
mini,& vidit & audiuit ſermonẽ eius? quis
conſiderauit verbum illius & audiuit? *Ec- 19
ce turbo Dominicæ indignationis egredie-
tur,& tempeſtas erumpẽs: ſuper caput im-
piorum veniet. *Non reuertetur furor Do- 20
mini vſque dum faciat,& vſque dum com-
pleat cogitationem cordis ſui: in nouiſſi-
mis diebus intelligetis cõſilium eius. *Non 21
mittebam prophetas,& ipſi currebant: non
loquebar ad eos,& ipſi prophetabant. *Si 22
ſtetiſſent in conſilio meo, & nota feciſſent
verba mea populo meo, auertiſſem vtique
eos a via ſua mala, & a cogitationibus ſuis
peſſimis. *Putaſne Deus e vicino ego ſum, 23
dicit Dominus? & non Deus de longe?
*Si occultabitur vir in abſconditis: & ego 24
non videbo eum, dicit Dominus? numquid
non cælum & terram ego impleo, dicit
Dominus? *Audiui quæ dixerunt prophe- 25
tæ, prophetantes in nomine meo menda-
cium, atque dicentes: Somniaui, ſomniaui.
*Vſquequo iſtud eſt in corde prophetarum 26
vaticinantium mendacium, & prophetan-
tium ſeductiones cordis ſui? *Qui volunt 27
facere vt obliuiſcatur populus meus nomi-
nis mei propter ſomnia eorum, quæ narrat
vnuſquiſque ad proximum ſuum: ſicut
obliti ſunt patres eorum nominis mei pro-
pter Baal. *Propheta, qui habet ſomnium, 28
narret ſomnium: & qui habet ſermonem
meum, loquatur ſermonem meum vere:
quid paleis ad triticum, dicit Dominus?
*Numquid non verba mea ſunt quaſi ignis, 29
dicit Dominus: & quaſi malleus conterens
petram? *Propterea ecce ego ad prophe- 30
tas, ait Dominus: qui furantur verba mea
vnuſquiſque a proximo ſuo. *Ecce ego ad 31
prophetas, ait Dominus: qui aſſumunt lin-
guas ſuas, & aiunt: Dicit Dominus. *Ecce 32
ego ad prophetas ſomniantes mẽdacium,
ait Dominus: qui narrauerunt ea, & ſedu-
xerunt populum meum in mendacio ſuo,
& in miraculis ſuis: cum ego non miſiſſem
eos, nec mandaſſem eis, qui nihil profue-
runt populo huic, dicit Dominus. *Si igi- 33
tur interrogauerit te populus iſte, vel pro-
pheta, aut ſacerdos, dicens: Quod eſt onus
Domini? dices ad eos: Vos eſtis onus.
34 proijciam quippe vos, dicit Dominus. *Et
propheta, & ſacerdos, & populus qui dicit:
Onus Domini viſitabo ſuper virum illum,
35 & ſuper domum eius. *Hæc dicetis vnuſ-
quiſque ad proximum, & ad fratrem ſuum:
Quid reſpondit Dominus? & quid locu-
36 tus eſt Dominus? *Et onus Domini vltra
non memorabitur: quia onus erit vnicui-
que ſermo ſuus: & peruertiſtis verba Dei
viuentis, Domini exercituum Dei noſtri.
17 *Hæc dices ad prophetam: Quid reſpon-
dit tibi Dominus? & quid locutus eſt Do-
38 minus? *Si autem onus Domini dixeritis:
propter hoc hæc dicit Dominus: Quia di-
xiſtis ſermonem iſtum: Onus Domini: &
miſi ad vos, dicens: Nolite dicere: Onus
39 Domini: *Propterea ecce ego tollam vos
portans, & derelinquam vos, & ciuitatem,
quam dedi vobis, & patribus veſtris a facie
40 mea. *Et dabo vos in opprobrium ſempi-
ternum, & in ignominiam æternam, quæ
numquam obliuione delebitur.

Cap. XXIIII.

1 OSTENDIT mihi Dominus: & ecce duo
calathi pleni ficis, poſiti ante templũ
Domini, poſtquam tranſtulit Nabuchodo-
noſor rex Babylonis Iechoniam filium Ioa-
kim regem Iuda, & principes eius, & fabrũ,
& incluſorem de Ieruſalem, & adduxit eos
2 in Babylonem. *Calathus vnus ficus bonas
habebat nimis, vt ſolent ficus eſſe primi tẽ-
poris: & calathus vnus ficus habebat malas
nimis, quæ comedi non poterant, eo quòd
3 eſſent malæ. *Et dixit Dominus ad me:
Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Ficus, ficus
bonas, bonas valde: & malas, malas valde:
quæ comedi non poſſunt, eo quòd ſint ma-
4 læ. *Et factum eſt verbum Domini ad me,
5 dicens: *Hæc dicit Dominus Deus Iſrael:
Sicut ficus hæ bonæ: ſic cognoſcã tranſmi-
grationem Iuda, quam emiſi de loco iſto in
6 Terram Chaldæorum, in bonum. *Et po-
nam oculos meos ſuper eos ad placandum,
& redu-

& reducam eos in terram hanc: & ædifica-
bo eos, & non deſtruam: & plantabo eos,
& non euellam. *Et dabo eis cor vt ſciant 7
me, quia ego ſum Dominus: & erunt mihi
in populum, & ego ero eis in Deum: quia
reuertentur ad me in toto corde ſuo. * Et 8
ſicut ficus peſſimæ, quæ comedi nõ poſſunt,
eo quòd ſint malæ: hæc dicit Dominus, ſic
dabo Sedeciam regem Iuda, & principes
eius, & reliquos de Ieruſalem, qui remanſe-
runt in vrbe hac, & qui habitant in Terra
Ægypti. *Et dabo eos in vexationem, affli- 9
ctionemq. omnibus regnis terræ: in oppro-
brium, & in parabolam, & in prouerbium,
& in maledictionem in vniuerſis locis, ad
quæ eieci eos. * Et mittam in eis gladium, 10
& famem, & peſtem: donec conſumantur
de terra, quam dedi eis, & patribus eorum.

CAP. XXV.

VERBVM, quod factum eſt ad Ieremiam 1
de omni populo Iuda in anno quarto
Ioakim filij Ioſiæ regis Iuda, (ipſe eſt annus
primus Nabuchodonoſor regis Babylonis.)
*Quod locutus eſt Ieremias propheta ad 2
omnem populum Iuda, & ad vniuerſos ha-
bitatores Ieruſalem, dicẽs: *A tertiodecimo 3
anno Ioſiæ filij Amon regis Iuda vſque ad
diem hanc; iſte tertius & vigeſimus annus,
factum eſt verbum Domini ad me, & locu-
tus ſum ad vos de nocte conſurgens & lo-
quens: & non audiſtis. * Et miſit Dominus 4
ad vos omnes ſeruos ſuos prophetas, con-
ſurgens diluculo, mittenſq. & non audiſtis,
neque inclinaſtis aures veſtras vt audiretis
*cum diceret: Reuertimini vnuſquiſque a 5
via ſua mala, & a peſſimis cogitationibus
veſtris: & habitabitis in terra, quam dedit
Dominus vobis, & patribus veſtris a ſæculo
& vſque in ſæculũ. *Et nolite ire poſt deos 6
alienos vt ſeruiatis eis, adoretiſq. eos: ne-
que me ad iracundiam prouocetis in ope-
ribus manuum veſtrarum, & non affligam
vos. *Et non audiſtis me, dicit Dominus, vt 7
me ad iracũdiam prouocaretis in operibus
manuum veſtrarum in malum veſtrũ. *Pro- 8
pterea hæc dicit Dominus exercituum: Pro

9 eo quòd non audiſtis verba mea: *ecce ego
mittam, & aſſumam vniuerſas cognationes
Aquilonis, ait Dominus, & Nabuchodo-
noſor regem Babylonis ſeruum meum: &
adducam eos ſuper terram iſtam, & ſuper
habitatores eius, & ſuper omnes nationes,
quæ in circuitu illius ſunt: & interficiam
eos, & ponam eos in ſtuporem & in ſibilũ,
10 & in ſolitudines ſempiternas. * Perdamq.
ex eis vocem gaudij & vocem lætitiæ, vo-
cem ſponſi, & vocem ſponſæ, vocem molæ,
11 & lumen lucernæ. * Et erit vniuerſa terra
hæc in ſolitudinem, & in ſtuporem: & ſer-
uient omnes gentes iſtæ regi Babylonis ſe-
12 ptuaginta annis. * Cumq. impleti fuerint
ſeptuaginta anni, viſitabo ſuper regem Ba-
bylonis, & ſuper gentem illam, dicit Do-
minus, iniquitatem eorum, & ſuper terram
Chaldæorum: & ponam illam in ſolitudi-
13 nes ſempiternas. *Et adducam ſuper terrã
illam, omnia verba mea, quæ locutus ſum
contra eam, omne quod ſcriptum eſt in li-
bro iſto, quæcumque prophetauit Ieremias
14 aduerſum omnes gentes: *Quia ſeruierunt
eis cum eſſent gẽtes multæ, & reges magni:
& reddam eis ſecundum opera eorum, &
15 ſecundum facta manuum ſuarum. * Quia
ſic dicit Dominus exercituum Deus Iſrael:
Sume calicem vini furoris huius de manũ
mea: & propinabis de illo cunctis genti-
16 bus, ad quas ego mittam te. * Et bibent,
& turbabuntur, & inſanient a facie gladij,
17 quem ego mittam inter eos. * Et accepi
calicem de manu Domini, & propinaui
cunctis gentibus, ad quas miſit me Domi-
18 nus: *Ieruſalem, & ciuitatibus Iuda, &
regibus eius, & principibus eius: vt darem
eos in ſolitudinem, & in ſtuporem, & in
ſibilum, & in maledictionem, ſicut eſt dies
19 iſta: *Pharaoni regi Ægypti, & ſeruis eius,
& principibus eius, & omni populo eius,
20 *& vniuerſis generaliter: cunctis regibus
terræ Auſitidis, & cunctis regibus terræ Phi-
liſthijm, & Aſcaloni, & Gazæ, & Accaron,
21 & reliquijs Azoti, *& Idumææ, & Moab, &
22 filijs Ammon: *Et cunctis regibus Tyri, &
vniuerſis regibus Sidonis: & regibus terræ

inſularum,qui ſunt trans mare.*Et Dedan, 23
& Thema, & Buz, & vniuerſis qui attonſi
ſunt in comam.*Et cũctis regibus Arabiæ, 24
& cunctis regibus Occidentis, qui habitant
in deſerto.* Et cunctis regibus Zambri, & 25
cunctis regibus Elam, & cunctis regibus
Medorum:*cunctis quoque regibus Aqui- 26
lonis de prope & de longe,vnicuique con-
tra fratrem ſuum: & omnibus regnis ter-
ræ, quæ ſuper faciem eius ſunt: & rex Se-
ſach bibet poſt eos.* & dices ad eos: Hæc 27
dicit Dominus exercituum Deus Iſrael:Bi-
bite, & inebriamini, & vomite: & cadite,
neque ſurgatis a facie gladij,quẽ ego mit-
tam inter vos.* Cumq. noluerint accipere 28
calicem de manu tua vt bibãt,dices ad eos:
Hæc dicit Dominus exercituum: Bibentes
bibetis:*quia ecce in ciuitate,in qua inuo- 29
catum eſt nomen meum, ego incipiam af-
fligere,& vos quaſi innocentes & immunes
eritis? non eritis immunes: gladium enim
ego voco ſuper omnes habitatores terræ,
dicit Dominus exercituum.*Et tu prophe- 30
tabis ad eos omnia verba hæc, & dices ad
illos: Dominus de excelſo rugiet,& de ha-
bitaculo ſancto ſuo dabit vocem ſuam: ru-
giẽs rugiet ſuper decorem ſuum: celeuma
quaſi calcantium concinetur aduerſus om-
nes habitatores terræ.*Peruenit ſonitus vſ- 31
que ad extrema terræ: quia iudicium Do-
mino cum gentibus: iudicatur ipſe cum
omni carne,impios tradidi gladio,dicit Do
minus.* Hæc dicit Dominus exercituum: 32
Ecce afflictio egredietur de gente in gentẽ:
& turbo magnus egredietur a ſummitatibus
terræ.*Et erunt interfecti Domini in die illa 33
a ſummo terræ vſque ad ſummum eius: nõ
plangentur,& non colligentur,neque ſepe-
lientur: in ſterquilinium ſuper faciem terræ
iacebunt.*Vlulate paſtores, & clamate: & 34
aſpergite vos cinere optimates gregis: quia
completi ſunt dies veſtri vt interficiamini:
& diſſipationes veſtræ,& cadetis quaſi vaſa
pretioſa.* Et peribit fuga a paſtoribus, & 35
ſaluatio ab optimatibus gregis.* Vox cla- 36
moris paſtorum, & vlulatus optimatũ gre-
gis: quia vaſtauit Dominus paſcua eorum.
37 *Et conticuerunt arua pacis a facie iræ fu-
38 roris Domini.*Dereliquit quaſi leo vmbra-
culum ſuum, quia facta eſt terra eorum in
deſolationem a facie iræ columbæ, & a fa-
cie iræ furoris Domini.

CAP. XXVI.

1 IN principio regni Ioakim filij Ioſiæ re-
gis Iuda,factum eſt verbum iſtud a Do-
2 mino,dicens:*Hæc dicit Dominus: Sta in
atrio domus Domini,& loquẽris ad omnes
ciuitates Iuda,de quibus veniunt vt adorẽt
in domo Domini,vniuerſos ſermones,quos
ego mandaui tibi vt loquaris ad eos: noli
3 ſubtrahere verbum,*ſi forte audiant & cõ-
uertantur vnuſquiſque a via ſua mala: &
pœniteat me mali quod cogito facere eis
4 propter malitiam ſtudiorum eorum.*Et di-
ces ad eos: Hæc dicit Dominus: Si non au-
dieritis me vt ambuletis in lege mea,quam
5 dedi vobis* vt audiatis ſermones ſeruorum
meorum Prophetarũ,quos ego miſi ad vos
de nocte conſurgens,& dirigens,& non au-
6 diſtis:*Dabo domum iſtam ſicut Silo,& vr-
bem hanc dabo in maledictionem cunctis
7 gentibus terræ.*Et audierunt ſacerdotes,&
prophetæ, & omnis populus Ieremiam lo-
quentem verba hæc in domo Domini.
8 *Cumq. compleſſet Ieremias loquens om-
nia,quæ præceperat ei Dominus vt loque-
retur ad vniuerſum populum,apprehende-
runt eum ſacerdotes,& prophetæ,& omnis
9 populus,dicens: Morte moriatur.* Quare
prophetauit in nomine Domini,dicens: Si-
cut Silo erit domus hæc:& vrbs iſta deſola-
bitur, eo quòd non ſit habitator? Et con-
gregatus eſt omnis populus aduerſus Iere-
10 miã in domo Domini.* Et audierunt prin-
cipes Iuda verba hæc: & aſcenderunt de do-
mo regis in domum Domini,& ſederunt in
11 introitu portæ domus Domini nouæ.* Et
locuti ſunt ſacerdotes & prophetæ ad prin-
cipes,& ad omnem populum,dicentes: Iu-
dicium mortis eſt viro huic: quia propheta-
uit aduerſus ciuitatem iſtam,ſicut audiſtis
12 auribus veſtris.* Et ait Ieremias ad omnes
principes,& ad vniuerſum populum,dicẽs:

Dominus miſit me vt prophetarem ad do-
mum iſtam,& ad ciuitatẽ hanc omnia ver-
ba quæ audiſtis. *Nunc ergo bonas facite 13
vias veſtras,& ſtudia veſtra,& audite vocem
Domini Dei veſtri: & pœnitebit Dominũ
mali,quod locutus eſt aduerſum vos.*Ego 14
autem ecce in manibus veſtris ſum: facite
mihi quod bonum & rectum eſt in oculis
veſtris:*Verumtamen ſcitote & cognoſcite 15
quòd ſi occideritis me,ſanguinem innocẽ-
tem tradetis contra voſmetipſos,& contra
ciuitatem iſtam,& habitatores eius. in ve-
ritate enim miſit me Dominus ad vos, vt
loquerer in auribus veſtris omnia verba
hæc.*Et dixerunt principes,& omnis popu 16
lus ad ſacerdotes & ad prophetas: Non eſt
viro huic iudicium mortis: quia in nomine
Domini Dei noſtri locutus eſt ad nos.
*Surrexerunt ergo viri de ſenioribus terræ: 17
& dixerunt ad omnem cœtum populi, lo-
quẽtes:*Michæas de Moraſthi fuit prophe- 18
ta in diebus Ezechiæ regis Iuda, & ait ad
omnem populum Iuda, dicens: Hæc dicit
Dominus exercituum: Sion quaſi ager ara-
bitur: & Ieruſalem in aceruum lapidũ erit:
& mons domus in excelſa ſiluarum.*Nũ- 19
quid morte condemnauit eum Ezechias
rex Iuda,& omnis Iuda? numquid non ti-
muerunt Dominum,& deprecati ſunt faciẽ
Domini: & pœnituit Dominum mali,quod
locutus fuerat aduerſum eos? Itaque nos
facimus malum grande contra animas no-
ſtras. *Fuit quoque vir prophetans in no- 20
mine Domini,Vrias filius Semei de Caria-
thiarim: & prophetauit aduerſus ciuitatem
iſtam,& aduerſus terram hanc iuxta omnia
verba Ieremiæ. *Et audiuit rex Ioakim,& 21
omnes potẽtes,& principes eius verba hæc:
& quæſiuit rex interficere eum. Et audiuit
Vrias,& timuit,fugitq. & ingreſſus eſt Ægy
ptum.*Et miſit rex Ioakim viros in Ægy- 22
ptum,Elnathan filium Achobor,& viros cũ
eo in Ægyptum.*Et eduxerunt Vriam de 23
Ægypto: & adduxerunt eum ad regẽ Ioa-
kim,& percuſſit eum gladio: & proiecit ca
dauer eius in ſepulchris vulgi ignobilis.
*Igitur manus Ahicam filij Saphan fuit cũ 24
Ieremia, vt non traderetur in manus po-
puli, & interficerent eum.

CAP. XXVII.

1 IN principio regni Ioakim filij Ioſiæ re-
gis Iuda,factum eſt verbum iſtud ad Ie-
2 remiam a Domino,dicens:*Hæc dicit Do
minus ad me; Fac tibi vincula,& catenas:
3 & pones eas in collo tuo.*Et mittes eas ad
regem Edom,& ad regem Moab, & ad re-
gem filiorum Ammon, & ad regem Tyri,
& ad regem Sidonis: in manu nunciorum,
qui venerunt Ieruſalem ad Sedeciam regẽ
4 Iuda.*Et præcipies eis vt ad dominos ſuos
loquãtur: Hæc dicit Dominus exercituum
Deus Iſrael: Hæc dicetis ad dominos ve-
5 ſtros:*Ego feci terrã,& homines, & iumen
ta,quæ ſunt ſuper faciem terræ, in fortitu-
dine mea magna,& in brachio meo exten
to: & dedi eã ei,qui placuit in oculis meis.
6 *Et nũc itaque ego dedi omnes terras iſtas
in manu Nabuchodonoſor regis Babylo-
nis ſerui mei: inſuper & beſtias agri dedi ei
7 vt ſeruiant illi.*Et ſeruient ei omnes gen-
tes,& filio eius, & filio filij eius: donec ve-
niat tempus terræ eius & ipſius: & ſeruient
8 ei gentes multæ,& reges magni.*Gens au-
tem & regnum, quod non ſeruierit Nabu-
chodonoſor regi Babylonis,& quicumque
nõ curuauerit collum ſuum ſub iugo regis
Babylonis: in gladio,& in fame,& in peſte
viſitabo ſuper gentem illam,ait Dominus:
9 donec conſumam eos in manu eius.*Vos
ergo nolite audire prophetas veſtros,& di-
uinos,& ſomniatores,& augures,& malefi-
cos,qui dicunt vobis: Non ſeruietis regi Ba
10 bylonis.*Quia mendacium prophetant vo
bis: vt longe vos faciant de terra veſtra,&
11 eijciant vos,& pereatis. *Porro gens,quæ
ſubiecerit ceruicem ſuã ſub iugo regis Ba-
bylonis, & ſeruierit ei; dimittam eam in
terra ſua,dicit Dominus: & colet eam, &
12 habitabit in ea. *Et ad Sedeciam regem
Iuda locutus ſum ſecundum omnia verba
hæc, dicẽs: Subijcite colla veſtra ſub iugo
regis Babylonis,& ſeruite ei,& populo eius,
13 & viuetis.*Quare moriemini tu & populus
tuus

tuus gladio, & fame,& peſte, ſicut locutus
eſt Dominus ad gẽtem,quæ ſeruire noluе-
rit regi Babylonis ? * Nolite audire verba 14
prophetarum dicentium vobis : Non ſer-
uietis regi Babylonis:quia mendacium ipſi
loquuntur vobis.*Quia non miſi eos,ait Do 15
minus : & ipſi prophetant in nomine meo
mendaciter: vt eijciant vos,& pereatis tam
vos,quàm prophetæ,qui vaticinãtur vobis.
*Et ad ſacerdotes,& ad populum iſtum lo- 16
cutus ſum,dicẽs: Hæc dicit Dominus: No-
lite audire verba prophetarum veſtrorum,
qui prophetant vobis,dicentes: Ecce vaſa
Domini reuertentur de Babylone nunc ci-
to,mendaciũ enim prophetant vobis.*No- 17
lite ergo audire eos,ſed ſeruite regi Baby-
lonis,vt viuatis. quare datur hæc ciuitas in
ſolitudinem ?*Et ſi prophetæ ſunt,& eſt ver 18
bũ Domini in eis: occurrant Domino exer
cituum ,vt non veniant vaſa, quæ derelicta
fuerant in domo Domini,& in domo regis
Iuda,& in Ieruſalem,in Babylonem.*Quia 19
hæc dicit Dominus exercituum ad colum-
nas,& ad mare,& ad baſes,& ad reliqua va-
ſorum , quæ remanſerunt in ciuitate hac:
*quæ nõ tulit Nabuchodonoſor rex Baby- 20
lonis,cum transferret Iechoniam filiũ Ioa-
kim regem Iuda de Ieruſalem in Babylonẽ,
& omnes optimates Iuda & Ieruſalẽ.*Quia 21
hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſrael
ad vaſa,quæ derelicta ſunt in domo Domi-
ni,& in domo regis Iuda & Ieruſalem:* In 22
Babylonẽ transferentur,& ibi erunt vſque
ad diem viſitationis ſuæ,dicit Dominus: &
afferri faciam ea,& reſtitui in loco iſto.

Cap. XXVIII.

ET factum eſt in anno illo,in principio 1
regni Sedeciæ regis Iuda,in anno quar
to,in menſe quinto, dixit ad me Hananias
filius Azur propheta de Gabaon,in domo
Domini coram ſacerdotibus & omni popu
lo,dicens:*Hæc dicit Dominus exercituum 2
Deus Iſrael: Contriui iugum regis Babylo-
nis.*Adhuc duo anni dierum,& ego referri 3
faciam ad locum iſtum omnia vaſa domus
Domini, quæ tulit Nabuchodonoſor rex
Babylonis de loco iſto , & tranſtulit ea in
4 Babylonem.* Et Iechoniam filium Ioakim
regem Iuda,& omnem tranſmigrationem
Iuda, qui ingreſſi ſunt in Babylonem, ego
conuertam ad locum iſtum, ait Dominus:
conteram enim iugum regis Babylonis.
5 *Et dixit Ieremias propheta ad Hananiam
prophetam in oculis ſacerdotum,& in ocu
lis omnis populi, qui ſtabat in domo Do-
6 mini.*& ait Ieremias propheta: Amen,ſic
faciat Dominus: ſuſcitet Dominus verba
tua,quæ prophetaſti: vt referantur vaſa in
domum Domini, & omnis tranſmigratio
7 de Babylone ad locum iſtum.* Verumta-
men audi verbũ hoc, quod ego loquor in
auribus tuis,& in auribus vniuerſi populi:
8 *Prophetæ, qui fuerunt ante me & ante te
ab initio,& prophetauerũt ſuper terras mul
tas,& ſuper regna magna de prælio, & de
9 afflictione,& de fame. * Propheta,qui va-
ticinatus eſt pacem: cum venerit verbum
eius,ſcietur propheta,quem miſit Dominus
10 in veritate. * Et tulit Hananias propheta
catenã de collo Ieremiæ prophetæ,& con-
11 fregit eam.*Et ait Hananias in conſpectu
omnis populi,dicens: Hæc dicit Dominus:
Sic confringam iugum Nabuchodonoſor
regis Babylonis poſt duos annos dierum
12 de collo omnium gentium.* Et abijt Iere-
mias propheta in viam ſuam. Et factum eſt
verbum Domini ad Ieremiam, poſtquam
confregit Hananias propheta catenam de
13 collo Ieremiæ prophetæ,dicens:* Vade,&
dices Hananiæ: Hæc dicit Dominus: Ca-
tenas ligneas contriuiſti: & facies pro eis
14 catenas ferreas.*Quia hæc dicit Dominus
exercituum Deus Iſrael: Iugum ferreum
poſui ſuper collum cunctarum Gentium
iſtarum,vt ſeruiant Nabuchodonoſor regi
Babylonis,& ſeruient ei: inſuper & beſtias
15 terræ dedi ei.* Et dixit Ieremias propheta
ad Hananiam prophetam: Audi Hanania:
non miſit te Dominus, & tu confidere fe-
16 ciſti populum iſtum in mendacio. * Id-
circo hæc dicit Dominus: Ecce ego mit-
tam te a facie terræ: hoc anno morieris:
aduerſum enim Dominum locutus es.

*Et mortuus eſt Hananias propheta in an- 17
nò illo,menſe ſeptimo.

C A P. XXIX.

ET hæc ſunt verba libri, quem miſit Ie- 1
remias propheta de Ieruſalem ad reli-
quias ſeniorum tranſmigrationis, & ad ſa-
cerdotes,& ad prophetas,& ad omnem po
pulum,quem traduxerat Nabuchodonoſor
de Ieruſalem in Babylonem : * poſtquam 2
egreſſus eſt Iechonias rex,& domina,& eu-
nuchi,& principes Iuda,& Ieruſalem,& fa-
ber,& incluſor de Ieruſalẽ:*in manu Elaſa 3
filij Saphan, & Gamariæ filij Helciæ, quos
miſit Sedecias rex Iuda ad Nabuchodono-
ſor regem Babylonis in Babylonem,dicẽs:
*Hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſ- 4
rael omni tranſmigrationi, quam tranſtuli
de Ieruſalem in Babylonẽ:*Ædificate do- 5
mos,& habitate:& plantate hortos,& co-
medite fructum eorum .*Accipite vxores, 6
& generate filios & filias: & date filijs ve-
ſtris vxores,& filias veſtras date viris, & pa-
riãt filios & filias: & multiplicamini ibi, &
nolite eſſe pauci numero . * Et quærite pa- 7
cem ciuitatis,ad quam tranſmigrare vos fe-
ci : & orate pro ea ad Dominum : quia in
pace illius erit pax vobis .*Hæc enim dicit 8
Dominus exercituum Deus Iſrael: Nõ vos
ſeducãt prophetæ veſtri,qui ſunt in medio
veſtrum,& diuini veſtri: & ne attendatis ad
ſomnia veſtra,quæ vos ſomniatis:*quia fal- 9
ſo ipſi prophetant vobis in nomine meo:
& non miſi eos,dicit Dominus .*Quia hæc 10
dicit Dominus : Cum cœperint impleri in
Babylone ſeptuaginta anni , viſitabo vos :
& ſuſcitabo ſuper vos verbum meum bo-
num,vt reducam vos ad locum iſtum.*Ego 11
enim ſcio cogitationes,quas ego cogito ſu
per vos,ait Dominus,cogitationes pacis,&
non afflictionis,vt dem vobis finem & pa-
tientiam .* Et inuocabitis me, & ibitis : & 12
orabitis me,& ego exaudiam vos.*Quære- 13
tis me,& inuenietis : cum quæſieritis me in
toto corde veſtro .* Et inueniar a vobis,ait 14
Dominus:& reducam captiuitatem veſtrã,
& congregabo vos de vniuerſis gentibus,
& de cunctis locis,ad quæ expuli vos,dicit
Dominus : & reuerti vos faciam de loco,
15 ad quem tranſmigrare vos feci . * Quia di-
xiſtis : Suſcitauit nobis Dominus prophetas
16 in Babylone:*Quia hæc dicit Dominus ad
regem,qui ſedet ſuper ſolium Dauid, & ad
omnem populum habitatorẽ vrbis huius,
ad fratres veſtros, qui non ſunt egreſſi vo-
17 biſcum in tranſmigrationem : * Hæc dicit
Dominus exercituum : Ecce mittam in eos
gladium,& famem,& peſtem : & ponã eos
quaſi ficus malas,quæ comedi nõ poſſunt,
18 eo quòd peſſimæ ſint . * Et perſequar eos
in gladio,& in fame,& in peſtilentia: & da-
bo eos in vexationem vniuerſis regnis ter-
ræ : in maledictionem,& in ſtuporem,& in
ſibilum,& in opprobriũ cunctis Gentibus,
19 ad quas ego eieci eos :*eo quòd non audie-
rint verba mea , dicit Dominus : quæ miſi
ad eos per ſeruos meos prophetas de no-
cte conſurgens,& mittens: & non audiſtis,
20 dicit Dominus.* Vos ergo audite verbum
Domini omnis tranſmigratio, quam emiſi
21 de Ieruſalem in Babylonem . * Hæc dicit
Dominus exercituũ Deus Iſrael ad Achab
filium Coliæ,& ad Sedeciam filium Maaſiæ,
qui prophetant vobis in nomine meo mẽ-
daciter : Ecce ego tradam eos in manus
Nabuchodonoſor regis Babylonis: & per-
22 cutiet eos in oculis veſtris . * Et aſſumetur
ex eis maledictio omni tranſmigrationi Iu-
da,quæ eſt in Babylone,dicentium : Ponat
te Dominus ſicut Sedeciam,& ſicut Achab,
23 quos frixit rex Babylonis in igne :*pro eo
quòd fecerint ſtultitiam in Iſrael, & mœ-
chati ſunt in vxores amicorum ſuorum, &
locuti ſunt verbum in nomine meo men-
daciter, quod non mandaui eis : ego ſum
24 iudex & teſtis,dicit Dominus.* Et ad Seme-
25 ian Nehelamiten dices :*Hæc dicit Domi-
nus exercituum,Deus Iſrael : Pro eo quòd
miſiſti in nomine tuo libros ad omnem po
pulum, qui eſt in Ieruſalem, & ad Sopho-
niam filium Maaſiæ ſacerdotem,& ad vni-
26 uerſos ſacerdotes,dicens :* Dominus dedit
te ſacerdotem pro Ioiade ſacerdote, vt ſis
dux in domo Domini ſuper omnem virum
arrepti-

arreptitium & prophetantem,vt mittas eũ
in neruum & in carcerem.*Et nunc quare 27
nõ increpaſti Ieremiam Anathothiten,qui
prophetat vobis?*Quia ſuper hoc miſit in 28
Babylonem ad nos, dicens: Longum eſt:
ædificate domos, & habitate: & plantate
hortos,& comedite fructus eorum.*Legit 29
ergo Sophonias ſacerdos librum iſtum in
auribus Ieremiæ prophetæ.*Et factum eſt 30
verbum Domini ad Ieremiam,dicens:*Mit 31
te ad omnem tranſmigrationem, dicens:
Hæc dicit Dominus ad Semeian Nehela-
miten: Pro eo quòd prophetauit vobis Se-
meias,& ego non miſi eum: & fecit vos
confidere in mendacio:*idcirco hæc dicit 32
Dominus: Ecce ego viſitabo ſuper Semeiã
Nehelamiten, & ſuper ſemen eius: non erit
ei vir ſedens in medio populi huius,& non
videbit bonum, quod ego faciam populo
meo,ait Dominus: quia præuaricationem
locutus eſt aduerſus Dominum.

CAP. XXX.

HOc verbum,quod factum eſt ad Iere-
miam a Domino, dicens:*Hæc dicit 2
Dominus Deus Iſrael, dicens: Scribe tibi
omnia verba,quæ locutus ſum ad te, in li-
bro.*Ecce enim dies veniunt,dicit Domi- 3
nus: & conuertã conuerſionem populi mei
Iſrael & Iuda,ait Dominus: & conuertam
eos ad terram,quam dedi patribus eorum:
& poſſidebunt eam.*Et hæc verba,quæ lo 4
cutus eſt Dominus ad Iſrael & ad Iudam:
*Quoniam hæc dicit Dominus: Vocẽ ter- 5
roris audiuimus: formido,& non eſt pax.
*Interrogate,& videte ſi generat maſculus: 6
quare ergo vidi omnis viri manum ſuper
lumbum ſuum, quaſi parturientis, & con-
uerſæ ſunt vniuerſæ facies in auruginem?
*Væ,quia magna dies illa, nec eſt ſimilis 7
eius: tempuſq. tribulationis eſt Iacob,& ex
ipſo ſaluabitur.*Et erit in die illa, ait Do- 8
minus exercituum: conteram iugum eius
de collo tuo,& vincula eius dirumpam, &
non dominabuntur ei amplius alieni:*ſed 9
ſeruient Domino Deo ſuo, & Dauid regi
ſuo,quem ſuſcitabo eis.*Tu ergo ne ti- 10
meas ſerue meus Iacob, ait Dominus, ne-
que paueas Iſrael: quia ecce ego ſaluabo
te de terra longinqua,& ſemen tuũ de ter-
ra captiuitatis eorum: & reuertetur Iacob,&
quieſcet,& cunctis affluet bonis,& non erit
11 quem formidet:*quoniã tecum ego ſum,
ait Dominus,vt ſaluem te: faciã enim con-
ſummationẽ in cunctis Gentibus,in quibus
diſperſi te: te autem non faciã in conſum-
mationem: ſed caſtigabo te in iudicio, vt
12 non videaris tibi innoxius.*Quia hæc dicit
Dominus: Inſanabilis fractura tua,peſſima
13 plaga tua.*Non eſt qui iudicet iudicium
tuum ad alligandum: curationum vtilitas
14 non eſt tibi.*Omnes amatores tui obliti
ſunt tui,teq. non quærent: plaga enim ini-
mici percuſſi te caſtigatione crudeli: pro-
pter multitudinem iniquitatis tuæ dura fa-
15 cta ſunt peccata tua.*Quid clamas ſuper
cõtritione tua? inſanabilis eſt dolor tuus:
propter multitudinẽ iniquitatis tuæ,& pro-
16 pter dura peccata tua feci hæc tibi.*Prop-
terea omnes,qui comedunt te,deuorabun-
tur: & vniuerſi hoſtes tui in captiuitatem
ducentur: & qui te vaſtant, vaſtabuntur,
cunctoſq. prædatores tuos dabo in prædã.
17 *Obducam enim cicatricẽ tibi, & a vulne-
ribus tuis ſanabo te,dicit Dominus. Quia
eiectam vocauerunt te Sion: Hæc eſt, quæ
18 non habebat requirentem.*Hæc dicit Do-
minus: Ecce ego conuertam conuerſionẽ
tabernaculorum Iacob,& tectis eius miſe-
rebor,& ædificabitur ciuitas in excelſo ſuo,
& templum iuxta ordinem ſuum fundabi-
19 tur.*Et egredietur de eis laus,voxq. luden
tium: & multiplicabo eos, & non minuen-
tur: & glorificabo eos,& non attenuabun-
20 tur.*Et erunt filij eius ſicut a principio, &
cœtus eius coram me permanebit: & viſi-
tabo aduerſum omnes qui tribulant eum.
21 *Et erit dux eius ex eo: & princeps de me-
dio eius producetur: & applicabo eum,&
accedet ad me. quis enim iſte eſt, qui ap-
plicet cor ſuum vt appropinquet mihi, ait
22 Dominus?*Et eritis mihi in populũ,& ego
23 ero vobis in Deum.*Ecce turbo Domini,
furor egrediens, procella ruens, in capite
impiorum

impiorum conquieſcet.*Non auertet iram 24
indignationis Dominus, donec faciat &
compleat cogitationem cordis ſui: in no-
uiſſimo dierum intelligetis ea.

CAP. XXXI.

IN tempore illo, dicit Dominus: Ero 1
Deus vniuerſis cognationibus Iſrael, &
ipſi erunt mihi in populum. * Hæc dicit 2
Dominus: Inuenit gratiam in deſerto po-
pulus,qui remãſerat a gladio: vadet ad re-
quiem ſuam Iſrael.* Longe Dominus ap- 3
paruit mihi. Et in charitate perpetua dile-
xi te,ideo attraxi te,miſerans. * Rurſumq. 4
ædificabo te, & ædificaberis virgo Iſrael:
adhuc ornaberis tympanis tuis,& egredie-
ris in choro ludentium.*Adhuc plantabis 5
vineas in montibus Samariæ: plantabunt
plantantes,& donec tempus veniat, non
vindemiabunt:*quia erit dies, in qua cla- 6
mabunt cuſtodes in monte Ephraim: Sur-
gite,& aſcendamus in Sion ad Dominum
Deum noſtrum.*Quia hæc dicit Dominus: 7
Exultate in lætitia Iacob,& hinnite contra
caput Gentium: perſonate,& canite,& dici-
te: Salua Domine populum tuum reliquias
Iſrael.*Ecce ego adducã eos de terra Aqui- 8
lonis,& cõgregabo eos ab extremis terræ:
inter quos erunt cæcus & claudus,prægnãs
& pariens ſimul,cœtus magnus reuertentiũ
huc.* In fletu venient: & in miſericordia 9
reducam eos:& adducã eos per torrentes
aquarum in via recta,& non impingent in
ea: quia factus ſum Iſraeli pater,& Ephraim
primogenitus meus eſt.*Audite verbum 10
Domini Gentes, & annunciate in inſulis,
quæ procul ſunt,& dicite: Qui diſperſit Iſ-
rael,congregabit eum:& cuſtodiet eum ſi-
cut paſtor gregem ſuum.*Redemit enim 11
Dominus Iacob,& liberauit eum de manu
potentioris. *Et venient,& laudabunt in 12
monte Sion: & cõfluent ad bona Domini
ſuper frumento,& vino,& oleo,& fœtu pe-
corum & armentorum: eritq. anima eorũ
quaſi hortus irriguus,& vltra non eſurient.
*Tunc lætabitur virgo in choro,iuuenes & 13
ſenes ſimul: & conuertam luctum eorum
in gaudium,& conſolabor eos,& lætifica-
14 bo a dolore ſuo. *Et inebriabo animam
ſacerdotum pinguedine: & populus meus
bonis meis adimplebitur, ait Dominus.
15 *Hæc dicit Dominus: Vox in excelſo au-
dita eſt lamentationis, luctus,& fletus Ra-
chel plorantis filios ſuos, & nolentis con-
16 ſolari ſuper eis,quia non ſunt.*Hæc dicit
Dominus: Quieſcat vox tua a ploratu, &
oculi tui a lacrymis: quia eſt merces operi
tuo,ait Dominus: & reuertentur de terra
17 inimici.*Et eſt ſpes nouiſſimis tuis,ait Do-
minus: & reuertẽtur filij ad terminos ſuos.
18 *Audiens audiui Ephraim tranſmigrantem:
Caſtigaſti me,& eruditus ſum,quaſi iuuen-
culus indomitus: conuerte me,& cõuertar
19 quia tu Dominus Deus meus. *Poſtquam
enim conuertiſti me, egi pœnitentiam: &
poſtquam oſtendiſti mihi, percuſſi femur
meum. Confuſus ſum,& erubui,quoniam
ſuſtinui opprobrium adoleſcentiæ meæ.
20 *Si filius honorabilis mihi Ephraim,ſi puer
delicatus: quia ex quo locutus ſum de eo,
adhuc recordabor eius. Idcirco conturbata
ſunt viſcera mea ſuper eum: miſerans mi-
21 ſerebor eius,ait Dominus.*Statue tibi ſpe-
culam, pone tibi amaritudines: dirige cor
tuum in viam rectam,in qua ambulaſti: re-
uertere virgo Iſrael, reuertere ad ciuitates
22 tuas iſtas.* Vſquequo delicijs diſſolueris fi-
lia vaga? quia creauit Dominus nouum ſu-
per terram: FEMINA CIRCVMDABIT
23 VIRVM.*Hæc dicit Dominus exercituum
Deus Iſrael: Adhuc dicent verbum iſtud in
terra Iuda,& in vrbibus eius, cũ conuerte-
ro captiuitatem eorum: Benedicat tibi Do
minus pulchritudo iuſtitiæ, mons ſanctus:
24 *& habitabunt in eo Iudas,& omnes ciuita-
tes eius ſimul: agricolæ & minãtes greges.
25 *Quia inebriaui animam laſſam,& omnem
26 animam eſurientem ſaturaui.* Ideo quaſi
de ſomno ſuſcitatus ſum: & vidi,& ſomnus
27 meus dulcis mihi.*Ecce dies veniunt,dicit
Dominus: & ſeminabo domum Iſrael &
domum Iuda ſemine hominum,& ſemine
28 iumentorum.*Et ſicut vigilaui ſuper eos vt
euellerem,& demolirer,& diſſiparem, & di-
ſper-

ſperderem,& affligerem: ſic vigilabo ſuper
eos vt ædificem,& plantem,ait Dominus.
* In diebus illis non dicent vltra: Patres co 29
mederunt vuam acerbam, & dentes filiorũ
obſtupuerunt.*Sed vnuſquiſque in iniqui- 30
tate ſua morietur: omnis homo,qui come-
derit vuam acerbam, obſtupeſcent dentes
eius.* Ecce dies venient,dicit Dominus: & 31
feriam domui Iſrael & domui Iuda fœdus
nouum:* non ſecundum pactum,quod pe 32
pigi cum patribus eorum in die,qua appre
hendi manum eorum,vt educerem eos de
Terra Ægypti: pactum,quod irritum fece-
runt,& ego dominatus ſum eorũ,dicit Do-
minus.* Sed hoc erit pactum, quod feriam 33
cum domo Iſrael: poſt dies illos dicit Do-
minus: Dabo legem meam in viſceribus
eorum,& in corde eorum ſcribam eam: &
ero eis in Deum,& ipſi erunt mihi in popu
lum.* Et non docebit vltra vir proximum 34
ſuum,& vir fratrem ſuum,dicens: Cogno-
ſce Dominum: omnes enim cognoſcent
me a minimo eorum vſque ad maximum,
ait Dominus: quia propitiabor iniquitati
eorum, & peccati eorum non memorabor
amplius.* Hæc dicit Dominus,qui dat ſo- 35
lem in lumine diei,ordinem lunæ & ſtella-
rum in lumine noctis: qui turbat mare, &
ſonant fluctus eius, Dominus exercituum
nomen illi.*Si defecerint leges iſtæ coram 36
me, dicit Dominus: tunc & ſemen Iſrael
deficiet,vt non ſit gens coram me cunctis
diebus.* Hæc dicit Dominus: Si menſura- 37
ri potuerint cæli ſurſum,& inueſtigari fun-
damenta terræ deorſum: & ego abijciam
vniuerſũ ſemen Iſrael propter omnia, quæ
fecerunt, dicit Dominus. * Ecce dies ve- 38
niunt,dicit Dominus: & ædificabitur ciui-
tas Domino a turre Hananeel vſque ad
portam anguli.*Et exibit vltra norma mẽ- 39
ſuræ in conſpectu eius ſuper collem Gareb:
& circuibit Goatha,*& omnem vallem ca- 40
dauerum,& cineris,& vniuerſam regionem
mortis,vſque ad torrentem Cedron, & vſ-
que ad angulum portæ equorum Orienta-
lis,Sanctum Domini: non euelletur,& non
deſtruetur vltra in perpetuum.

CAP. XXXII.

1 VERBVM,quod factum eſt ad Ieremiam
a Domino in anno decimo Sedeciæ
regis Iuda: ipſe eſt annus decimus octauus
2 Nabuchodonoſor.* Tunc exercitus regis
Babylonis obſidebat Ieruſalem: & Ieremias
propheta erat clauſus in atrio carceris, qui
3 erat in domo regis Iuda. *Clauſerat enim
eum Sedecias rex Iuda,dicens: Quare va-
ticinaris,dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce
ego dabo ciuitatem iſtam in manus regis
4 Babylonis,& capiet eam?*Et Sedecias rex
Iuda non effugiet de manu Chaldæorum:
ſed tradetur in manus regis Babylonis: &
loquetur os eius cũ ore illius, & oculi eius
5 oculos illius videbunt.* Et in Babylonem
ducet Sedeciam: & ibi erit donec viſitem
eum, ait Dominus. ſi autem dimicaueritis
aduerſum Chaldæos, nihil proſperum ha-
6 bebitis.*Et dixit Ieremias: Factum eſt ver-
7 bum Domini ad me, dicens:* Ecce Hana-
meel filius Sellum patruelis tuus veniet ad
te,dicẽs: Eme tibi agrum meum,qui eſt in
Anathoth: tibi enim competit ex propin-
8 quitate vt emas.*Et venit ad me Hanameel
filius patrui mei ſecundum verbum Domi-
ni ad veſtibulum carceris,& ait ad me: Poſ
ſide agrum meum,qui eſt in Anathoth in
terra Beniamin: quia tibi competit heredi-
tas,& tu propinquus es vt poſſideas. Intel-
9 lexi autem quòd verbum Domini eſſet.*Et
emi agrum ab Hanameel filio patrui mei,
qui eſt in Anathoth: & appendi ei argen-
tum ſeptem ſtateres, & decem argenteos,
10 * Et ſcripſi in libro, & ſignaui, & adhibui
11 teſtes: & appendi argentum in ſtatera.* Et
accepi librum poſſeſſionis ſignatum, & ſti-
12 pulationes,& rata, & ſigna forinſecus.* Et
dedi librum poſſeſſionis Baruch filio Neri
filij Maaſiæ in oculis Hanameel patruelis
mei, in oculis teſtium, qui ſcripti erant in
libro emptionis,& in oculis omniũ Iudæo-
13 rum,qui ſedebãt in atrio carceris.* Et præ-
14 cepi Baruch coram eis, dicens:* Hæc dicit
Dominus exercituum Deus Iſrael: Sume li-
bros iſtos,librum emptionis hunc ſignatũ,
& librum

& librum hunc,qui apertus eſt: & pone il-
los in vaſe fictili, vt permanere poſſint die-
bus multis.*Hæc enim dicit Dominus exer 15
cituum Deus Iſrael: Adhuc poſſidebuntur
domus, & agri, & vineæ in terra iſta. *Et 16
oraui ad Dominum, poſtquam tradidi li-
brum poſſeſſionis Baruch filio Neri,dicens:
*Heu,heu,heu,Domine Deus: ecce tu feci- 17
ſti cælum & terram in fortitudine tua ma-
gna,& in brachio tuo extento: non erit ti-
bi difficile omne verbum:*Qui facis miſeri- 18
cordiam in millibus, & reddis iniquitatem
patrum in ſinum filiorum eorum poſt eos:
Fortiſſime,magne,& potẽs,Dominus exer-
cituum nomen tibi. *Magnus conſilio, & 19
incomprehenſibilis cogitatu: cuius oculi
aperti ſunt ſuper omnes vias filiorũ Adam
vt reddas vnicuique ſecundum vias ſuas,&
ſecundum fructum adinuentionum eius.
*Qui poſuiſti ſigna & portenta in Terra 20
Aegypti vſque ad diem hanc, & in Iſrael,
& in hominibus,& feciſti tibi nomen ſicut
eſt dies hæc. *Et eduxiſti populum tuum 21
Iſrael de Terra Ægypti,in ſignis,&in por-
tentis,& in manu robuſta,& in brachio ex-
tento,& in terrore magno. *Et dediſti eis 22
terram hanc, quam iuraſti patribus eorum
vt dares eis terram fluentem lacte & melle.
*Et ingreſſi ſunt, & poſſederunt eam: & 23
non obedierunt voci tuæ, & in lege tua
non ambulauerunt: omnia quæ mandaſti
eis vt facerent, non fecerunt: & euenerunt
eis omnia mala hæc. *Ecce munitiones 24
extructæ ſunt aduerſum ciuitatẽ vt capia-
tur: & vrbs data eſt in manus Chaldæo-
rum, qui præliantur aduerſus eam a facie
gladij, & famis, & peſtilentiæ: & quæcum-
que locutus es acciderunt, vt tu ipſe cer-
nis.*Et tu dicis mihi Domine Deus: Eme 25
agrum argento,& adhibe teſtes: cum vrbs
data ſit in manus Chaldæorum? *Et factũ 26
eſt verbum Domini ad Ieremiam, dicens:
*Ecce ego Dominus Deus vniuerſæ carnis: 27
numquid mihi difficile erit omne verbum?
*Propterea hæc dicit Dominus: ecce ego 28
tradam ciuitatem iſtã in manus Chaldæo-
rum,& in manus regis Babylonis,& capiẽt
29 eam.*Et venient Chaldæi præliantes aduer-
ſum vrbem hanc, & ſuccendent eam igni,
& comburẽt eam,& domos,in quarum do-
matibus ſacrificabant Baal,& libabant dijs
30 alienis libamina ad irritandum me.*Erant
enim filij Iſrael, & filij Iuda iugiter facien-
tes malum in oculis meis ab adoleſcentia
ſua: filij Iſrael qui vſque nunc exacerbant
me in opere manuum ſuarum,dicit Domi-
31 nus.*Quia in furore & in indignatione
mea facta eſt mihi ciuitas hæc, a die qua
ædificauerũt eam,vſque ad diem iſtam,qua
32 auferetur de conſpectu meo. *Propter ma-
litiam filiorum Iſrael, & filiorũ Iuda,quam
fecerunt ad iracundiam me prouocantes,
ipſi & reges eorum,principes eorũ, & ſacer-
dotes eorum,& prophetæ eorum, viri Iuda
33 & habitatores Ieruſalem.*Et verterunt ad
me terga & non facies: cum docerẽ eos di-
luculo,& erudirem,& nollent audire vt ac-
34 ciperent diſciplinam.*Et poſuerunt idola
ſua in domo,in qua inuocatum eſt nomen
35 meum,vt pollueren eam.*Et ædificauerũt
excelſa Baal,quæ ſunt in valle filij Ennom
vt initiarent filios ſuos & filias ſuas Moloch:
quod non mandaui eis,nec aſcendit in cor
meum vt facerent abominationem hanc,&
36 in peccatum deducerent Iudam.*Et nunc
propter iſta,hæc dicit Dominus Deus Iſrael
ad ciuitatem hanc, de qua vos dicitis quòd
tradetur in manus regis Babylonis in gla-
37 dio,& in fame,& in peſte.*Ecce ego con-
gregabo eos de vniuerſis terris,ad quas eie-
ci eos in furore meo,& in ira mea,& in in-
dignatione grandi: & reducam eos ad locũ
38 iſtum,& habitare eos faciã confidenter.*Et
erunt mihi in populum, & ego ero eis in
39 Deum.*Et dabo eis cor vnum,& viam vnã,
vt timeant me vniuerſis diebus: & bene ſit
40 eis,& filijs eorum poſt eos. *Et feriam eis
pactum ſempiternum, & non deſinam eis
benefacere: & timorem meũ dabo in corde
41 eorum vt non recedant a me.*Et lætabor
ſuper eis,cum bene eis fecero: & plantabo
eos in terra iſta in veritate in toto corde
42 meo & in tota anima mea.*Quia hæc dicit
Dominus: Sicut adduxi ſuper populum

iſtum omne malum hoc grande: ſic addu-
cam ſuper eos omne bonum, quod ego lo-
quor ad eos.*Et poſſidebũtur agri in terra 43
iſta: de qua vos dicitis quòd deſerta ſit, eo
quòd non remanſerit homo & iumentum,
& data ſit in manus Chaldæorũ.*Agri emẽ- 44
tur pecunia, & ſcribentur in libro, & impri-
metur ſignum, & teſtis adhibebitur: in ter-
ra Beniamin, & in circuitu Ieruſalem, in ci-
uitatibus Iuda, & in ciuitatibus montanis,
& in ciuitatibus campeſtribus, & in ciuita-
tibus, quæ ad Auſtrum ſunt: quia conuer-
tam captiuitatem eorum, ait Dominus.

Cap. XXXIII.

ET factum eſt verbum Domini ad Iere- 1
miam ſecũdo, cum adhuc clauſus eſſet
in atrio carceris, dicens:*Hæc dicit Domi- 2
nus qui facturus eſt, & formaturus illud, &
paraturus, Dominus nomen eius.*Clama 3
ad me, & exaudiam te: & annunciabo tibi
grandia, & firma quæ neſcis.*Quia hæc di- 4
cit Dominus Deus Iſrael ad domos vrbis
huius, & ad domos regis Iuda, quæ deſtru-
ctæ ſunt, & ad munitiones, & ad gladium
*venientium vt dimicent cum Chaldæis, & 5
impleant eas cadaueribus hominum, quos
percuſſi in furore meo & in indignatione
mea, abſcondens faciem meam a ciuitate
hac propter omnem malitiam eorum.*Ec- 6
ce ego obducam eis cicatricem & ſanita-
tem, & curabo eos: & reuelabo illis depre-
cationem pacis & veritatis.*Et conuertam 7
conuerſionem Iuda, & conuerſionem Ieru-
ſalẽ: & ædificabo eos ſicut a principio.*Et 8
emundabo illos ab omni iniquitate ſua, in
qua peccauerunt mihi: & propitius ero cũ-
ctis iniquitatibus eorũ, in quibus delique-
runt mihi, & ſpreuerunt me.*Et erit mi- 9
hi in nomen, & in gaudium, & in laudem,
& in exultationem cunctis gentibus terræ,
quæ audierint omnia bona, quæ ego factu-
rus ſum eis: & pauebunt, & turbabuntur
in vniuerſis bonis, & in omni pace, quam
ego faciam eis.*Hæc dicit Dominus: Ad- 10
huc audietur in loco iſto (quem vos dicitis
eſſe deſertum, eo quòd non ſit homo nec
iumentum: in ciuitatibus Iuda, & foris Ie-
ruſalẽ, quæ deſolatæ ſunt abſque homine,
& abſque habitatore, & abſque pecore)
11 *vox gaudij & vox lætitiæ, vox ſponſi & vox
ſponſæ, vox dicẽtium: Confitemini Domi-
no exercituum, quoniam bonus Dominus,
quoniam in æternum miſericordia eius: &
portantium vota in domum Domini: redu-
cam enim conuerſionem terræ ſicut a prin-
12 cipio, dicit Dominus.*Hæc dicit Dominus
exercituum: Adhuc erit in loco iſto deſer-
to abſque homine, & abſque iumento, &
in cunctis ciuitatibus eius, habitaculum pa-
13 ſtorum accubantium gregum.*In ciuita-
tibus montuoſis, & in ciuitatibus campe-
ſtribus, & in ciuitatibus, quæ ad Auſtrum
ſunt: & in terra Beniamin, & in circuitu Ie-
ruſalem, & in ciuitatibus Iuda adhuc tran-
ſibunt greges ad manum numerantis, ait
14 Dominus.*Ecce dies veniunt, dicit Domi-
nus: & ſuſcitabo verbum bonum, quod lo-
cutus ſum ad domum Iſrael & ad domum
15 Iuda.*In diebus illis, & in tempore illo
germinare faciam Dauid germen iuſtitiæ:
16 & faciet iudicium & iuſtitiam in terra.*In
diebus illis ſaluabitur Iuda, & Ieruſalem
habitabit confidenter: & hoc eſt nomen,
quod vocabunt eum, Dominus iuſtus no-
17 ſter.*Quia hæc dicit Dominus: Non inte-
ribit de Dauid vir, qui ſedeat ſuper thronũ
18 domus Iſrael.*Et de Sacerdotibus & de Le-
uitis non interibit vir a facie mea, qui offe-
rat holocautomata, & incẽdat ſacrificium,
19 & cædat victimas omnibus diebus.*Et fa-
ctum eſt verbum Domini ad Ieremiam, di-
20 cens:*Hæc dicit Dominus: Si irritum po-
teſt fieri pactum meum cum die, & pactum
meum cum nocte, vt non ſit dies & nox in
21 tempore ſuo:*Et pactum meum irritum
eſſe poterit cum Dauid ſeruo meo, vt nõ ſit
ex eo filius qui regnet in throno eius, & Le-
22 uitæ & Sacerdotes miniſtri mei.*Sicuti enu-
merari nõ poſſunt ſtellæ cæli, & metiri are-
na maris: ſic multiplicabo ſemen Dauid ſer-
23 ui mei, & Leuitas miniſtros meos.*Et fa-
ctum eſt verbum Domini ad Ieremiam, di-
24 cens:*Numquid non vidiſti quid populus
hic

hic locutus ſit,dicens : Duæ cognationes ,
quas elegerat Dominus,abiectæ ſunt : &
populum meum deſpexerunt,eo quòd nõ
ſit vltra gens coram eis ? *Hæc dicit Do- 25
minus : Si pactum meum inter diem &
noctem,& leges cælo & terræ non poſui :
*equidem & ſemen Iacob & Dauid ſerui 26
mei proijciam,vt non aſſumam de ſemine
eius principes ſeminis Abraham, Iſaac, &
Iacob : reducam enim conuerſionem eo-
rum , & miſerebor eis .

Cap. XXXIIII.

VErbvm,quod factum eſt ad Ieremiam 1
a Domino,quando Nabuchodonoſor
rex Babylonis,& omnis exercitus eius,vni-
uerſaq. regna terræ,quæ erant ſub poteſta-
te manus eius, &omnes populi bellabant
contra Ieruſalem,& contra omnes vrbes
eius,dicens :*Hæc dicit Dominus Deus Iſ- 2
rael : Vade,& loquere ad Sedeciam regem
Iuda: & dices ad eum: Hæc dicit Dominus:
Ecce ego tradam ciuitatem hãc in manus
regis Babylonis , & ſuccendet eam igni .
*Et tu non effugies de manu eius: ſed cõ- 3
prehenſione capieris, & in manu eius tra-
déris : & oculi tui oculos regis Babylonis
videbunt,&os eius cum ore tuo loquetur,
& Babylonem introibis . * Attamen audi 4
verbũ Domini Sedecia rex Iuda : Hæc di-
cit Dominus ad te : Non morieris in gla-
dio,*ſed in pace morieris,& ſecundum cõ- 5
buſtiones patrum tuorum regum priorum
qui fuerunt ante te,ſic comburent te: & væ
Domine,plangent te: quia verbum ego lo
cutus ſum,dicit Dominus . * Et locutus eſt 6
Ieremias propheta ad Sedeciam regem Iu-
da vniuerſa verba hæc in Ieruſalem . *Et 7
exercitus regis Babylonis pugnabat cõtra
Ieruſalem,& contra omnes ciuitates Iuda,
quæ reliquæ erant contra Lachis,& contra
Azecha : hæ enim ſupererant de ciuitati-
bus Iuda,vrbes munitæ .* Verbum,quod fa 8
ctum eſt ad Ieremiam a Domino, poſtquã
percuſſit rex Sedecias fœdus cum omni po
pulo in Ieruſalem,prædicans :* Vt dimitte- 9
ret vnuſquiſque ſeruum ſuum,&vnuſquiſ-
que ancillam ſuam,Hebræum & Hebræam
liberos : & nequaquam dominarentur eis ,
10 id eſt in Iudæo & fratre ſuo . *Audierunt
ergo omnes principes & vniuerſus popu-
lus,qui inierant pactum vt dimitteret vnuſ
quiſque ſeruum ſuum, & vnuſquiſque an-
cillam ſuam liberos,& vltra non domina-
rentur eis : audierunt igitur, & dimiſerunt .
11 *Et conuerſi ſunt deinceps : & retraxerunt
ſeruos & ancillas ſuas, quos dimiſerant li-
beros,& ſubiugauerunt in famulos & famu
12 las .* Et factum eſt verbum Domini ad Ie-
13 remiam a Domino,dicens :* Hæc dicit Do
minus Deus Iſrael : Ego percuſſi fœdus cũ
patribus veſtris in die , qua eduxi eos de
Terra Ægypti de domo ſeruitutis, dicens :
14 *Cum completi fuerint ſeptem anni,dimit
tat vnuſquiſque fratrem ſuum Hebræum ,
qui venditus eſt ei,& ſeruiet tibi ſex annis:
& dimittes eum a te liberum: & non audie-
runt patres veſtri me,nec inclinauerunt au
15 rem ſuam .* Et conuerſi eſtis vos hodie, &
feciſtis quod rectum eſt in oculis meis , vt
prædicaretis libertatẽ vnuſquiſque ad ami-
cum ſuum : & iniſtis pactum in conſpectu
meo in domo,in qua inuocatum eſt nomẽ
16 meum ſuper eam.*Et reuerſi eſtis,& com-
maculaſtis nomen meũ: & reduxiſtis vnuſ-
quiſque ſeruum ſuum, & vnuſquiſque an-
cillam ſuam,quos dimiſeratis vt eſſent libe
ri & ſuæ poteſtatis : & ſubiugaſtis eos vt
17 ſint vobis ſerui & ancillæ .*Propterea hæc
dicit Dominus : Vos non audiſtis me , vt
prædicaretis libertatem vnuſquiſque fratri
ſuo, & vnuſquiſque amico ſuo : ecce ego
prædico vobis libertatem, ait Dominus ad
gladium,ad peſtem,& ad famem : & dabo
vos in cõmotionem cunctis regnis terræ .
18 * Et dabo viros , qui præuaricantur fœdus
meum,& non obſeruauerunt verba fœde-
ris,quibus aſſenſi ſunt in conſpectu meo ,
vitulum quem cõciderunt in duas partes ,
19 & tranſierunt inter diuiſiones eius : *Prin-
cipes Iuda & principes Ieruſalem,eunuchi
& ſacerdotes,& omnis populus terræ, qui
20 tranſierunt inter diuiſiones vituli :* Et da-
bo eos in manus inimicorũ ſuorum, & in

manus quærentium animam eorum: & erit
morticinum eorum in eſcam volatilibus
cæli, & beſtijs terræ. * Et Sedeciam regem 21
Iuda, & principes eius dabo in manus ini-
micorum ſuorum, & in manus quærentium
animas eorum, & in manus exercituum re-
gis Babylonis, qui receſſerunt a vobis. * Ec 22
ce ego præcipio, dicit Dominus, & reducam
eos in ciuitatem hanc, & præliabuntur ad-
uerſus eam, & capient eam, & incendent
igni: & ciuitates Iuda dabo in ſolitudinẽ,
eo quòd non ſit habitator.

Cap. XXXV.

VERBVM, quod factum eſt ad Iere- 1
miam a Domino in diebus Ioakim fi-
lij Ioſiæ regis Iuda, dicens: * Vade ad do- 2
mum Rechabitarum: & loquere eis, & in-
troduces eos in domum Domini in vnam
exedram theſaurorum, & dabis eis bibere
vinum. * Et aſſumpſi Iezoniam filium Iere- 3
miæ filij Habſaniæ, & fratres eius, & omnes
filios eius, & vniuerſam domum Rechabi-
tarum: * Et introduxi eos in domum Do- 4
mini ad gazophylacium filiorum Hanan,
filij Iegedeliæ hominis Dei, quod erat iux-
ta gazophylacium principũ, ſuper theſau-
rum Maaſiæ filij Sellum, qui erat cuſtos ve-
ſtibuli. * Et poſui còram filijs domus Re- 5
chabitarũ ſcyphos plenos vino, & calices:
& dixi ad eos: Bibite vinum. * Qui reſpon- 6
derunt: Non bibemus vinum: quia Iona-
dab filius Rechab, pater noſter, præcepit
nobis, dicens: Non bibetis vinum vos, &
filij veſtri vſque in ſempiternum: * Et do- 7
mum non ædificabitis, & ſementem non
feretis, & vineas non plantabitis, nec habe-
bitis: ſed in tabernaculis habitabitis cun-
ctis diebus veſtris, vt viuatis diebus multis
ſuper faciem terræ, in qua vos peregrina-
mini. * Obediuimus ergo voci Ionadab fi- 8
lij Rechab, patris noſtri, in omnibus, quæ
præcepit nobis, ita vt non biberemus vinũ
cunctis diebus noſtris nos, & mulieres no-
ſtræ, filij, & filiæ noſtræ: * & non ædificare- 9
mus domos ad habitandum: & vineam, &
agrum, & ſementem non habuimus: * ſed 10
habitauimus in tabernaculis, & obedientes
fuimus iuxta omnia, quæ præcepit nobis
11 Ionadab pater noſter. * Cum autem aſcen-
diſſet Nabuchodonoſor rex Babylonis ad
terram noſtram, diximus: Venite, & ingre-
diamur Ieruſalem a facie exercitus Chal-
dæorum, & a facie exercitus Syriæ: & man-
12 ſimus in Ieruſalem. * Et factum eſt verbum
13 Domini ad Ieremiam, dicens: * Hæc dicit
Dominus exercituum Deus Iſrael: Vade,
& dic viris Iuda, & habitatoribus Ieruſalẽ:
Numquid non recipietis diſciplinam vt o-
14 bediatis verbis meis, dicit Dominus? * Præ-
ualuerunt ſermones Ionadab filij Rechab,
quos præcepit filijs ſuis vt non biberent
vinum: & non biberunt vſque ad diem
hanc, quia obedierunt præcepto patris ſui:
ego autem locutus ſum ad vos, de mane
conſurgens & loquens, & non obediſtis
15 mihi. * Miſiq. ad vos omnes ſeruos meos
prophetas, conſurgens diluculo, mittenſq.
& dicens: Conuertimini vnuſquiſque a via
ſua peſſima, & bona facite ſtudia veſtra: &
nolite ſequi deos alienos, neque colatis
eos: & habitabitis in terra, quam dedi vo-
bis & patribus veſtris: & non inclinaſtis
16 aurem veſtram, neque audiſtis me. * Firma-
uerũt igitur filij Ionadab filij Rechab præ-
ceptum patris ſui, quod præceperat eis: po
17 pulus autem iſte non obediuit mihi. * Id-
circo hæc dicit Dominus exercituum, Deus
Iſael: Ecce ego adducam ſuper Iuda, &
ſuper omnes habitatores Ieruſalem vniuer
ſam afflictionem, quam locutus ſum aduer
ſum illos, eo quòd locutus ſum ad illos, &
non audierunt: vocaui illos, & non reſpon
18 derunt mihi. * Domui autem Rechabita-
rum dixit Ieremias: Hæc dicit Dominus
exercituum Deus Iſraël: Pro eo quòd obe-
diſtis præcepto Ionadab patris veſtri, &
cuſtodiſtis omnia mandata eius, & feciſtis
19 vniuerſa, quæ præcepit vobis: * Propte-
rea hæc dicit Dominus exercituum Deus
Iſrael: Non deficiet vir de ſtirpe Ionadab
filij Rechab, ſtans in conſpectu meo cun-
ctis diebus.

Cap.

Cap. XXXVI.

ET factum eſt in anno quarto Ioakim 1
filij Ioſiæ regis Iuda: factum eſt verbum
hoc ad Ieremiam a Domino, dicens: *Tolle 2
volumen libri, & ſcribes in eo omnia verba,
quæ locutus ſum tibi aduerſum Iſraël & Iu-
dam, & aduerſum omnes gentes: a die, qua
locutus ſum ad te ex diebus Ioſiæ vſque ad
diẽ hanc: *Si forte audiente domo Iuda vni- 3
uerſa mala, quæ ego cogito facere eis, reuer-
tatur vnuſquiſque a via ſua peſſima: &
propitius ero iniquitati, & peccato eorum.
*Vocauit ergo Ieremias Baruch filium Ne- 4
riæ: & ſcripſit Baruch ex ore Ieremiæ om-
nes ſermones Domini, quos locutus eſt ad
eum in volumine libri: *& præcepit Ieremias 5
Baruch, dicens: Ego clauſus ſum, nec valeo
ingredi domum Domini. *Ingredere ergo 6
tu, & lege de volumine, in quo ſcripſiſti
ex ore meo verba Domini audiente popu-
lo in domo Domini in die ieiunij: inſuper
& audiente vniuerſo Iuda, qui veniunt de
ciuitatibus ſuis, leges eis: *Si forte cadat 7
oratio eorũ in conſpectu Domini, & reuer-
tatur vnuſquiſque a via ſua peſſima: quo-
niam magnus furor & indignatio eſt, quam
locutus eſt Dominus aduerſus populum
hunc. *Et fecit Baruch filius Neriæ iuxta 8
omnia, quæ præceperat ei Ieremias pro-
pheta, legens ex volumine ſermones Do-
mini in domo Domini. *Factum eſt autem 9
in anno quinto Ioakim filij Ioſiæ regis Iu-
da, in menſe nono: prædicauerũt ieiunium
in conſpectu Domini omni populo in Ie-
ruſalem, & vniuerſæ multitudini, quæ con-
fluxerat de ciuitatibus Iuda in Ieruſalem.
*Legitq. Baruch ex volumine ſermones Ie- 10
remiæ in domo Domini in gazophylacio
Gamariæ filij Saphan ſcribæ, in veſtibulo
ſuperiori, in introitu portæ nouæ domus
Domini audiente omni populo. *Cumq. 11
audiſſet Michæas filius Gamariæ filij Sa-
phan omnes ſermones Domini ex libro:
*deſcendit in domum regis ad gazophyla- 12
cium ſcribæ: & ecce ibi omnes principes
ſedebant: Eliſama ſcriba, & Dalaias filius
Semeiæ, & Elnathã filius Achobor, & Ga-
marias filius Saphan, & Sedecias filius Ha-
13 naniæ, & vniuerſi principes. *Et nuncia-
uit eis Michæas omnia verba, quæ audiuit
legẽte Baruch ex volumine in auribus po-
14 puli. *Miſerunt itaque omnes principes ad
Baruch, Iudi filium Nathaniæ filij Sele-
miæ, filij Chuſi, dicentes: Volumen, ex quo
legiſti audiente populo, ſume in manu
tua, & veni. Tulit ergo Baruch filius Ne-
riæ volumen in manu ſua, & venit ad eos.
15 *Et dixerunt ad eum: Sede, & lege hæc
in auribus noſtris. Et legit Baruch in auri-
16 bus eorum. *Igitur cum audiſſent omnia
verba, obſtupuerunt vnuſquiſque ad pro-
ximum ſuum, & dixerunt ad Baruch: Nun-
ciare debemus regi omnes ſermones iſtos.
17 *Et interrogauerunt eum, dicentes: Indi-
ca nobis quomodo ſcripſiſti omnes ſer-
18 mones iſtos ex ore eius. *Dixit autem eis
Baruch: Ex ore ſuo loquebatur quaſi le-
gens ad me omnes ſermones iſtos: & ego
19 ſcribebam in volumine atramento. *Et di-
xerunt principes ad Baruch: Vade, & ab-
ſcondere tu & Ieremias, & nemo ſciat vbi
20 ſitis. *Et ingreſſi ſunt ad regem in atrium:
porro volumen commendauerũt in gazo-
phylacio Eliſamæ ſcribæ: & nunciauerunt
21 audiẽte rege omnes ſermones. *Miſitq. rex
Iudi vt ſumeret volumen: qui tollens illud
de gazophylacio Eliſamæ ſcribæ, legit au-
diẽte rege, & vniuerſis principibus, qui ſta-
22 bant circa regem. *Rex autem ſedebat in
domo hiemali in menſe nono: & poſita
23 erat arula coram eo plena prunis. *Cumq.
legiſſet Iudi tres pagellas vel quattuor, ſci-
dit illud ſcalpello ſcribæ, & proiecit in
ignẽ, qui erat ſuper arulam donec conſu-
meretur omne volumen igni, qui erat in a-
24 rula. *Et non timuerunt, neque ſciderunt
veſtimenta ſua rex, & omnes ſerui eius, qui
25 audierunt vniuerſos ſermones iſtos. *Ve-
rumtamen Elnathan, & Dalaias, & Gama-
rias contradixerunt regi ne combureret li-
26 brum: & nõ audiuit eos. *Et præcepit rex
Ieremiel filio Amelech, & Saraiæ filio Ez-
riel, & Selemiæ filio Abdeel vt compre-

henderent Baruch ſcribã,& Ieremiam pro-
phetam: abſcondit autem eos Dominus.
*Et factum eſt verbũ Domini ad Ieremiam 27
prophetam, poſtquam combuſſerat rex vo-
lumen & ſermones, quos ſcripſerat Baruch
ex ore Ieremiæ, dicens: *Rurſum tolle vo- 28
lumen aliud: & ſcribe in eo omnes ſermo-
nes priores, qui erant in primo volumine,
quod combuſſit Ioakim rex Iuda. *Et ad 29
Ioakim regẽ Iuda, dices: Hæc dicit Domi-
nus: Tu combuſſiſti volumen illud, dicens:
Quare ſcripſiſti in eo annuncians: Feſtinus
veniet rex Babylonis, & vaſtabit terram
hanc, & ceſſare faciet ex illa hominẽ, & iu-
mentum? *Propterea hæc dicit Dominus 30
contra Ioakim regẽ Iuda: Non erit ex eo
qui ſedeat ſuper ſolium Dauid: & cadauer
eius proijcietur ad æſtum per diẽ, & ad ge-
lu per noctem. *Et viſitabo contra eum, & 31
contra ſemen eius, & cõtra ſeruos eius ini-
quitates ſuas, & adducam ſuper eos & ſu-
per habitatores Ieruſalẽ, & ſuper viros Iu-
da omne malũ, quod locutus ſum ad eos,
& non audierunt. *Ieremias autẽ tulit vo- 32
lumen aliud, & dedit illud Baruch filio Ne-
riæ ſcribæ: qui ſcripſit in eo ex ore Ieremiæ
omnes ſermones libri, quẽ cõbuſſerat Ioa-
kim rex Iuda igni: & inſuper additi ſunt ſer-
mones multo plures, quàm antea fuerant.

Cap. XXXVII.

ET regnauit rex Sedecias filius Ioſiæ 1
pro Iechonia filio Ioakim: quem con-
ſtituit regem Nabuchodonoſor rex Baby-
lonis in Terra Iuda: *Et non obediuit ipſe, 2
& ſerui eius, & populus terræ verbis Do-
mini, quæ locutus eſt in manu Ieremiæ
prophetæ. *Et miſit rex Sedecias Iuchal fi- 3
lium Selemiæ, & Sophoniam filium Maaſiæ
ſacerdotem ad Ieremiam prophetã, dicens:
Ora pro nobis Dominum Deum noſtrum.
*Ieremias autem libere ambulabat in me- 4
dio populi: non enim miſerant eum in cu-
ſtodiã carceris. Igitur exercitus Pharaonis
egreſſus eſt de Aegypto: & audiẽtes Chal-
dæi, qui obſidebant Ieruſalem, huiuſcemo-
di nuncium, receſſerunt ab Ieruſalem. *Et 5
factum eſt verbum Domini ad Ieremiam
6 prophetam, dicens: *Hæc dicit Dominus
Deus Iſrael: Sic dicetis regi Iuda, qui mi-
ſit vos ad me interrogandum: Ecce exer-
citus Pharaonis, qui egreſſus eſt vobis in
auxiliũ, reuertetur in terram ſuam in Aegy-
7 ptum. *& rediẽt Chaldæi, & bellabunt con-
tra ciuitatem hanc: & capient eam, & ſuc-
8 cendent eam igni. *Hæc dicit Dominus:
Nolite decipere animas veſtras, dicentes:
Euntes abibunt, & recedent a nobis Chal-
9 dæi, quia nõ abibunt. *Sed & ſi percuſſeri-
tis omnem exercitum Chaldæorum, qui
præliãtur aduerſum vos, & derelicti fuerint
ex eis aliqui vulnerati: ſinguli de tentorio
ſuo conſurgent, & incendent ciuitatẽ hanc
10 igni. *Ergo cum receſſiſſet exercitus Chal-
dæorum ab Ieruſalem propter exercitum
11 Pharaonis, *egreſſus eſt Ieremias de Ieru-
ſalẽ vt iret in Terram Beniamin, & diuide-
ret ibi poſſeſſionem in conſpectu ciuium:
12 *Cumq. perueniſſet ad portam Beniamin,
erat ibi cuſtos portæ per vices, nomine Ie-
rias, filius Selemiæ filij Hananiæ, & appre-
hendit Ieremiam prophetam, dicens: Ad
13 Chaldæos profugis. *Et reſpõdit Ieremias:
Falſum eſt, nõ fugio ad Chaldæos. Et non
audiuit eum: ſed cõprehendit Ierias Iere-
14 miam, & adduxit eum ad principes. *Quam
ob rem irati principes cõtra Ieremiam, cæ-
ſum eum miſerunt in carcerem, qui erat in
domo Ionathan ſcribæ: ipſe enim præpoſi-
15 tus erat ſuper carcerem. *Itaque ingreſſus
eſt Ieremias in domũ laci & in ergaſtulum:
16 & ſedit ibi Ieremias diebus multis. *Mittẽs
autem Sedecias rex tulit eum: & interro-
gauit eũ in domo ſua abſconditè, & dixit:
Putaſne eſt ſermo a Domino? Et dixit Ie-
remias: Eſt. Et ait: In manus regis Baby-
17 lonis tradẽris. *Et dixit Ieremias ad regem
Sedeciam: Quid peccaui tibi, & ſeruis tuis,
& populo tuo, quia miſiſti me in domum
18 carceris? *Vbi ſunt prophetæ veſtri, qui
prophetabant vobis, & dicebant: Non ve-
niet rex Babylonis ſuper vos, & ſuper ter-
19 rã hanc? *Nunc ergo audi obſecro domine
mi rex: Valeat deprecatio mea in cõſpectu

tuo:

tuo: & ne me remittas in domnm Ionathan
ſcribæ, ne moriar ibi. * Præcepit ergo rex 20
Sedecias vt traderetur Ieremias in veſtibu-
lo carceris: & daretur ei torta panis quoti-
die, excepto pulmento, donec conſumeren-
tur omnes panes de ciuitate: & manſit Ie-
remias in veſtibulo carceris.

CAP. XXXVIII.

AVDIVIT autem Saphatias filius Ma- 1
than, & Gedelias filius Phaſſur, & Iu-
chal filius Selemiæ, & Phaſſur filius Mel-
chiæ, ſermones, quos Ieremias loquebatur
ad omnem populum, dicens: * Hæc dicit 2
Dominus: Quicumque manſerit in ciuitate
hac, morietur gladio, & fame, & peſte: qui
autem profugerit ad Chaldæos, viuet, & erit
anima eius ſoſpes & viuens. * Hæc dicit Do- 3
minus: Tradendo tradetur ciuitas hæc in
manu exercitus regis Babylonis, & capiet
eam. * Et dixerunt principes regi: Roga- 4
mus vt occidatur homo iſte: de induſtria
enim diſſoluit manus virorum bellantium,
qui remanſerunt in ciuitate hac, & manus
vniuerſi populi, loquens ad eos iuxta ver-
ba hæc: ſiquidem homo iſte nõ quærit pa-
cem populo huic, ſed malum. * Et dixit 5
rex Sedecias: Ecce ipſe in manibus veſtris
eſt: nec enim fas eſt regem vobis quidquã
negare. * Tulerunt ergo Ieremiam, & proie- 6
cerunt eum in lacum Melchiæ filij Ame-
lech, qui erat in veſtibulo carceris: & ſub-
miſerunt Ieremiã funibus in lacum, in quo
non erat aqua, ſed lutum: deſcendit itaque
Ieremias in cœnum. * Audiuit autem Ab- 7
demelech Æthiops vir eunuchus, qui erat
in domo regis quòd miſiſſent Ieremiam in
lacũ: porro rex ſedebat in porta Beniamin.
* Et egreſſus eſt Abdemelech de domo re- 8
gis, & locutus eſt ad regẽ, dicens: * Domine 9
mi rex, malefecerunt viri iſti omnia quæ-
cumque perpetrarunt cõtra Ieremiam pro-
phetam, mittentes eum in lacum vt moria-
tur ibi fame, non ſunt enim panes vltra in
ciuitate. * Præcepit itaque rex Abdemelech 10
Æthiopi, dicens: Tolle tecum hinc trigin-
ta viros, & leua Ieremiã prophetam de lacu
11 antequam moriatur. * Aſſumptis ergo Ab-
demelech ſecum viris, ingreſſus eſt domum
regis, quæ erat ſub cellario: & tulit inde
veteres pannos & antiqua, quæ computrue-
rant, & ſubmiſit ea ad Ieremiam in lacum
12 per funiculos. * Dixitq. Abdemelech Æ-
thiops ad Ieremiam: Pone veteres pannos,
& hæc ſciſſa & putrida ſub cubito manuũ
tuarum: & ſuper funes: fecit ergo Ieremias
13 ſic. * Et extraxerunt Ieremiam funibus, &
eduxerunt eum de lacu: manſit autem Ie-
14 remias in veſtibulo carceris. * Et miſit rex
Sedecias, & tulit ad ſe Ieremiam prophe-
tam ad oſtium tertium, quod erat in domo
Domini: & dixit rex ad Ieremiam: Inter-
rogo ego te ſermonem, ne abſcondas a me
15 aliquid. * Dixit autem Ieremias ad Sedeciã:
Si annunciauero tibi, numquid non inter-
ficies me? & ſi conſilium dedero tibi, non
16 me audies. * Iurauit ergo rex Sedecias Iere-
miæ clam, dicens: Viuit Dominus, qui fe-
cit nobis animam hanc, ſi occidero te, & ſi
tradidero te in manus virorum iſtorum, qui
17 quærunt animam tuam. * Et dixit Ieremias
ad Sedeciam: Hæc dicit Dominus exerci-
tuum Deus Iſrael: Si profectus exieris ad
principes regis Babylonis, viuet anima
tua, & ciuitas hæc non ſuccendetur igni:
18 & ſaluus eris tu, & domus tua. * Si autem
non exieris ad principes regis Babylonis,
tradetur ciuitas hæc in manus Chaldæorũ,
& ſuccendent eam igni: & tu non effu-
19 gies de manu eorum. * Et dixit rex Sede-
cias ad Ieremiam: Solicitus ſum propter
Iudæos, qui transfugerunt ad Chaldæos: ne
forte tradar in manus eorum, & illudant
20 mihi. * Reſpondit autem Ieremias: Non
te tradent. audi quæſo vocem Domini, quã
ego loquor ad te, & bene tibi erit, & viuet
21 anima tua. * Quòd ſi nolueris egredi: iſte
eſt ſermo, quem oſtendit mihi Dominus:
22 * Ecce omnes mulieres, quæ remanſerunt in
domo regis Iuda, educẽtur ad principes re-
gis Babylonis: & ipſæ dicent: Seduxerunt
te, & præualuerunt aduerſum te viri pacifici
tui, demerſerunt in cœno, & in lubrico
23 pedes tuos, & receſſerunt a te. * Et omnes
vxores

vxores tuæ, & filij tui educentur ad Chal-
dæos: & non effugies manus eorum, ſed in
manu regis Babylonis capieris: & ciuita-
tem hanc comburet igni. * Dixit ergo Se- 24
decias ad Ieremiam: Nullus ſciat verba
hæc,& non morieris. * Si autem audierint 25
principes quia locutus ſum tecum,& vene-
rint ad te,& dixerint tibi: Indica nobis quid
locutus ſis cum rege, ne celes nos, & non
te interficiemus: & quid locutus eſt tecum
rex: * Dices ad eos: Proſtraui ego preces 26
meas coram rege, ne me reduci iuberet in
domum Ionathan,& ibi morerer. *Venerũt 27
ergo omnes principes ad Ieremiam, & in-
terrogauerunt eum: & locutus eſt eis iuxta
omnia verba, quæ præceperat ei rex,& ceſ-
ſauerunt ab eo: nihil enim fuerat auditum.
*Manſit vero Ieremias in veſtibulo carceris 28
vſque ad diem, quo capta eſt Ieruſalem: &
factum eſt vt caperetur Ieruſalem.

CAP. XXXIX.

ANNO nono Sedeciæ regis Iuda, men- 1
ſe decimo, venit Nabuchodonoſor rex
Babylonis,& omnis exercitus eius ad Ieru-
ſalem,& obſidebant eam. * Vndecimo au- 2
tem anno Sedeciæ, menſe quarto, quinta
menſis aperta eſt ciuitas. * Et ingreſſi ſunt 3
omnes principes regis Babylonis, & ſede-
runt in porta media: Neregel, Sereſer, Se-
megarnabu, Sarſachim, Rabſares, Neregel,
Sereſer, Rebmag, & omnes reliqui princi-
pes regis Babylonis. * Cumq. vidiſſet eos 4
Sedecias rex Iuda,& omnes viri bellatores,
fugerunt: & egreſſi ſunt nocte de ciuitate
per viam horti regis, & per portam, quæ
erat inter duos muros,& egreſſi ſunt ad viã
deſerti. *Perſecutus eſt autem eos exercitus 5
Chaldæorum: & comprehenderunt Sede-
ciam in campo ſolitudinis Ierichontinæ,&
captum adduxerunt ad Nabuchodonoſor
regem Babylonis in Reblatha, quæ eſt in
Terra Emath: & locutus eſt ad eum iudicia.
* Et occidit rex Babylonis filios Sedeciæ in 6
Reblatha, in oculis eius: & omnes nobiles
Iuda occidit rex Babylonis. *Oculos quo- 7
que Sedeciæ eruit: & vinxit eum compe-

8 dibus vt duceretur in Babylonem. * Do-
mum quoque regis, & domum vulgi ſuc-
cenderunt Chaldæi igni, & murum Ieruſa-
9 lem ſubuerterunt. *Et reliquias populi, qui
remanſerant in ciuitate, & perfugas, qui
transfugerant ad eum, & ſuperfluos vulgi,
qui remãſerant, tranſtulit Nabuzardan ma-
10 giſter militum in Babylonem. *Et de ple-
be pauperum, qui nihil penitus habebant,
dimiſit Nabuzardan magiſter militum in
Terra Iuda: & dedit eis vineas,& ciſternas
11 in die illa. * Præceperat autem Nabucho-
donoſor rex Babylonis de Ieremia Nabu-
12 zardan magiſtro militum, dicens: *Tolle il-
lum, & pone ſuper eum oculos tuos, ni-
hilq. ei mali facias: ſed, vt voluerit, ſic facias
13 ei. * Miſit ergo Nabuzardan princeps mi-
litiæ,& Nabuſezban, & Rabſares, & Nere-
gel,& Sereſer, & Rebmag, & omnes opti-
14 mates regis Babylonis, * miſerunt, & tule-
runt Ieremiam de veſtibulo carceris, & tra-
diderunt eum Godoliæ filio Ahicam filij
Saphan vt intraret in domum, & habitaret
15 in populo. *Ad Ieremiam autem factus fue-
rat ſermo Domini cum clauſus eſſet in ve-
16 ſtibulo carceris, dicens: *Vade,& dic Abde-
melech Æthiopi, dicens: Hæc dicit Domi-
nus exercituum Deus Iſrael: Ecce ego in-
ducam ſermones meos ſuper ciuitatẽ hanc
in malum,& non in bonum: & erunt in cõ-
17 ſpectu tuo in die illa. *Et liberabo te in die
illa, ait Dominus: & non traderis in manus
18 virorum, quos tu formidas: *Sed eruens li-
berabo te,& gladio non cades: ſed erit tibi
anima tua in ſalutem, quia in me habuiſti
fiduciam, ait Dominus.

CAP. XL.

1 SERMO, qui factus eſt ad Ieremiam a
Domino, poſtquam dimiſſus eſt a Na-
buzardan magiſtro militiæ de Rama, quan-
do tulit eum vinctũ catenis in medio om-
nium, qui migrabant de Ieruſalem & Iuda,
2 & ducebantur in Babylonem. *Tollens er-
go princeps militiæ Ieremiã, dixit ad eum:
Dominus Deus tuus locutus eſt malum hoc
3 ſuper locum iſtũ, *& adduxit: & fecit Do-
minus

minus ſicut locutus eſt,quia peccaſtis Do-
mino,& non audiſtis vocem eius,& factus
eſt vobis ſermo hic.*Nunc ergo ecce ſolui 4
te hodie de catenis, quæ ſunt in manibus
tuis: ſi placet tibi vt venias mecum in Ba-
bylonem,veni: & ponam oculos meos ſu-
per te: ſi autem diſplicet tibi venire mecũ
in Babylonem,reſide: ecce omnis terra in
conſpectu tuo eſt: quod elegeris, & quò
placuerit tibi vt vadas,illuc perge.*Et me- 5
cum noli venire: ſed habita apud Godoliã
filium Ahicam filij Saphan,quem præpoſuit
rex Babylonis ciuitatibus Iuda: habita er-
go cum eo in medio populi: vel quocũque
placuerit tibi vt vadas,vade. Dedit quoque
ei magiſter militiæ cibaria,& munuſcula,&
dimiſit eum.*Venit autem Ieremias ad Go 6
doliam filium Ahicam in Maſphath,& ha-
bitauit cũ eo in medio populi,qui relictus
fuerat in terra. *Cumq. audiſſent omnes 7
principes exercitus,qui diſperſi fuerant per
regiones,ipſi & ſocij eorum,quòd præfeciſ
ſet rex Babylonis Godoliam filiũ Ahicam
terræ, & quòd commendaſſet ei viros, &
mulieres,& paruulos,& de pauperibus ter-
ræ,qui nõ fuerant tranſlati in Babylonem:
*Venerunt ad Godoliam in Maſphath: & 8
Iſmahel filius Nathaniæ,& Iohanan,& Io-
nathan filij Caree,& Sareas filius Thanehu-
meth,& filij Ophi, qui erant de Netopha-
thi,& Iezonias filius Maachathi,ipſi & viri
eorum.*Et iurauit eis Godolias filius Ahi- 9
cam filij Saphan, & comitibus eorum, di-
cens: Nolite timere ſeruire Chaldæis, ha-
bitate in terra,& ſeruite regi Babylonis, &
bene erit vobis.*Ecce ego habito in Maſ- 10
phath vt reſpondeam præcepto Chaldæo-
rum,qui mittuntur ad nos: vos autem col-
ligite vindemiam,& meſſem,& oleum, &
condite in vaſis veſtris, & manete in vrbi-
bus veſtris,quas tenetis.*Sed & omnes Iu- 11
dæi,qui erant in Moab,& in filijs Ammon,
& in Idumæa,& in vniuerſis regionibus,au-
dito quòd dediſſet rex Babylonis reliquias
in Iudæa, & quòd præpoſuiſſet ſuper eos
Godoliam filium Ahicam filij Saphan:*re- 12
uerſi ſunt,inquam,omnes Iudæi de vniuer-
ſis locis, ad quæ profugerant, & venerunt
in Terram Iuda ad Godoliam in Maſphath:
& collegerunt vinum, & meſſem multam
13 nimis.*Iohanan autem filius Caree,& om-
nes principes exercitus,qui diſperſi fuerant
in regionibus, venerunt ad Godoliam in
14 Maſphath.*Et dixerunt ei: Scito quòd Baa-
lis rex filiorum Ammon miſit Iſmahel filiũ
Nathaniæ percutere animam tuam. Et
non credidit eis Godolias filius Ahicam.
15 *Iohanan autem filius Caree dixit ad Go-
doliam ſeorſum in Maſphath,loquens: Ibo,
& percutiam Iſmahel filium Nathaniæ nul-
lo ſciente,ne interficiat animam tuam, &
diſſipentur omnes Iudæi, qui congregati
16 ſunt ad te,& peribunt reliquiæ Iuda. *Et
ait Godolias filius Ahicam ad Iohanan fi-
lium Caree: Noli facere verbum hoc: fal-
ſum enim tu loqueris de Iſmahel.

CAP. XLI.

1 ET factum eſt in menſe ſeptimo, venit
Iſmahel filius Nathaniæ,filij Eliſama de
ſemine regali,& optimates regis,& decem
viri cum eo, ad Godoliam filiũ Ahicam in
Maſphath: & comederunt ibi panes ſimul
2 in Maſphath.*Surrexit autem Iſmahel filius
Nathaniæ,& decem viri,qui cum eo erant,
& percuſſerunt Godoliam filium Ahicam
filij Saphan gladio, & interfecerunt eum,
3 quẽ præfecerat rex Babylonis terræ.*Om-
nes quoque Iudæos,qui erãt cum Godolia
in Maſphath, & Chaldæos,qui reperti ſunt
ibi, & viros bellatores percuſſit Iſmahel.
4 *Secundo autem die poſtquam occiderat
5 Godoliam, nullo adhuc ſciente,*venerunt
viri de Sichem, & de Silo, & de Samaria
octoginta viri: raſi barba,& ſciſſis veſtibus,
& ſqualentes: & munera,& thus habebãt
in manu, vt offerrent in domo Domini.
6 *Egreſſus ergo Iſmahel filius Nathaniæ in
occurſum eorum de Maſphath,incedens &
plorans ibat: cum autem occurriſſet eis,di-
xit ad eos: Venite ad Godoliam filiũ Ahi-
7 cam. *Qui cum veniſſent ad medium ciui-
tatis,interfecit eos Iſmahel filius Nathaniæ
circa mediũ laci,ipſe & viri,qui erãt cũ eo.

Decem

*Decem autem viri reperti ſunt inter eos, 8
qui dixerunt ad Iſmahel : Noli occidere
nos : quia habemus theſauros in agro,fru-
menti,& hordei,& olei,& mellis . Et ceſſa-
uit:& non interfecit eos cum fratribus ſuis.
*Lacus autem,in quem proiecerat Iſmahel 9
omnia cadauera virorum , quos percuſſit
propter Godoliam, ipſe eſt,quem fecit rex
Aſa propter Baaſa regem Iſrael : ipſum re-
pleuit Iſmahel filius Nathaniæ occiſis.* Et 10
captiuas duxit Iſmahel omnes reliquias po
puli,qui erant in Maſphath : filias regis,&
vniuerſum populum , qui remanſerat in
Maſphath : quos cõmendauerat Nabuzar-
dan princeps militiæ Godoliæ filio Ahicã.
Et cepit eos Iſmahel filius Nathaniæ , &
abijt vt tranſiret ad filios Ammon .*Audi- 11
uit autem Iohanan filius Caree , & omnes
principes bellatorum , qui erant cum eo ,
omne malum , quod fecerat Iſmahel filius
Nathaniæ . * Et aſſumptis vniuerſis viris , 12
profecti ſunt vt bellarent aduerſum Iſma-
hel filium Nathaniæ,& inuenerunt eum ad
aquas multas,quæ ſunt in Gabaon .*Cumq. 13
vidiſſet omnis populus,qui erat cum Iſma-
hel,Iohanan filiũ Caree,& vniuerſos prin-
cipes bellatorum, qui erant cum eo, lætati
ſunt.*Et reuerſus eſt omnis populus,quẽ ce 14
perat Iſmahel,in Maſphath : reuerſuſq. abijt
ad Iohanan filium Caree . * Iſmahel au- 15
tem filius Nathaniæ fugit cum octo viris a
facie Iohanan , & abijt ad filios Ammon .
*Tulit ergo Iohanan filius Caree , & om- 16
nes principes bellatorum, qui erant cum
eo, vniuerſas reliquias vulgi, quas reduxe-
rat ab Iſmahel filio Nathaniæ de Maſphath,
poſtquam percuſſit Godoliam filium Ahi-
cam : fortes viros ad prælium,& mulieres,
& pueros,& eunuchos, quos reduxerat de
Gabaon . * Et abierunt, & ſederunt pere- 17
grinantes in Chamaam,quæ eſt iuxta Beth-
lehem , vt pergerent , & introirent Ægy-
ptum * a facie Chaldæorũ : timebant enim 18
eos , quia percuſſerat Iſmahel filius Na-
thaniæ Godoliam filium Ahicam , quem
præpoſuerat rex Babylonis in Terra Iu-
da .

C A P. X L I I.

1 ET acceſſerunt omnes principes bella-
torum,& Iohanan filius Caree,& Iezo-
nias filius Oſaiæ,& reliquum vulgus a par-
2 uo vſque ad magnum : * Dixeruntq. ad Ie-
remiam prophetam : Cadat oratio noſtra
in conſpectu tuo : & ora pro nobis ad Do-
minum Deum tuum pro vniuerſis reliquijs
iſtis,quia derelicti ſumus pauci de pluribus,
3 ſicut oculi tui nos intuentur :* Et annũciet
nobis Dominus Deus tuus viam,per quam
4 pergamus,& verbũ, quod faciamus.* Dixit
autem ad eos Ieremias propheta : Audiui :
ecce ego oro ad Dominum Deum veſtrum
ſecundum verba veſtra. omne verbũ, quod-
cumque reſponderit mihi,indicabo vobis :
5 nec celabo vos quidquam.* Et illi dixerũt
ad Ieremiam : Sit Dominus inter nos teſtis
veritatis & fidei,ſi non iuxta omne verbũ,
in quo miſerit te Dominus Deus tuus ad
6 nos,ſic faciemus .*Siue bonum eſt,ſiue ma-
lum,voci Domini Dei noſtri,ad quem mit
timus te,obediemus : vt bene ſit nobis cum
audierimus vocem Domini Dei noſtri .
7 *Cum autem completi eſſent decem dies,
factum eſt verbum Domini ad Ieremiam :
8 * Vocauitq. Iohanan filium Caree,& omnes
principes bellatorum,qui erant cum eo,&
vniuerſum populum a minimo vſque ad
9 magnum . * Et dixit ad eos : Hæc dicit Do-
minus Deus Iſrael, ad quem miſiſtis me, vt
proſternerem preces veſtras in conſpectu
10 eius :*Si quieſcentes manſeritis in terra hac,
ædificabo vos, & non deſtruam : plantabo,
& non euellam : iam enim placatus ſum ſu-
11 per malo quod feci vobis . * Nolite timere
a facie regis Babylonis , quem vos pauidi
formidatis : nolite metuere eum, dicit Do-
minus : quia vobiſcum ſum ego, vt ſaluos
12 vos faciam,& eruam de manu eius.*Et da-
bo vobis miſericordias,& miſerebor veſtri,
13 & habitare vos faciam in terra veſtra .*Si
autem dixeritis vos : Non habitabimus in
terra iſta , nec audiemus vocem Domini
14 Dei noſtri, *dicentes : Nequaquam, ſed ad
Terram Ægypti pergemus : vbi non vide-

bimus bellum,& clangorem tubæ non au-
diemus, & famem non ſuſtinebimus: &
ibi habitabimus.*Propter hoc nunc audi- 15
te verbum Domini reliquiæ Iuda: Hæc di-
cit Dominus exercituum, Deus Iſrael: Si
poſueritis faciem veſtram vt ingrediamini
Aegyptum,& intraueritis vt ibi habitetis:
*gladius,quem vos formidatis,ibi compre- 16
hendet vos in Terra Aegypti: & fames,
pro qua eſtis ſoliciti, adhærebit vobis in
Aegypto,& ibi moriemini.*Omnesq. viri, 17
qui poſuerunt faciem ſuã vt ingrediantur
Aegyptum, vt habitent ibi,morientur gla-
dio, & fame,& peſte: nullus de eis rema-
nebit, nec effugiet a facie mali, quod ego
afferam ſuper eos.*Quia hæc dicit Domi- 18
nus exercituum,Deus Iſrael: Sicut confla-
tus eſt furor meus,& indignatio mea ſuper
habitatores Ieruſalem: ſic conflabitur indi-
gnatio mea ſuper vos,cum ingreſſi fueritis
Aegyptum,& eritis in iuſiurandũ,& in ſtu-
porem,& in maledictũ,& in opprobrium:
& nequaquam vltra videbitis locum iſtum.
*Verbum Domini ſuper vos reliquiæ Iu- 19
da: Nolite intrare Aegyptum: ſciẽtes ſcie-
tis quia obteſtatus ſum vos hodie,*quia 20
decepiſtis animas veſtras: vos enim miſi-
ſtis me ad Dominum Deum noſtrum di-
centes: Ora pro nobis ad Dominũ Deum
noſtrum,& iuxta omnia quæcumque dixe-
rit tibi Dominus Deus noſter, ſic annun-
cia nobis,& faciemus.*Et annunciaui vo- 21
bis hodie, & non audiſtis vocem Domini
Dei veſtri ſuper vniuerſis,pro quibus miſit
me ad vos.*Nunc ergo ſciẽtes ſcietis quia 22
gladio,& fame,& peſte moriemini in loco,
ad quem voluiſtis intrare vt habitaretis ibi.

CAP. XLIII.

1 FACTVM eſt autem,cum compleſſet Ie-
remias loquens ad populum vniuerſos
ſermones Domini Dei eorum, pro quibus
miſerat eum Dominus Deus eorũ ad illos,
2 omnia verba hæc: *dixit Azarias filius
Oſaiæ,& Iohanan filius Caree,& omnes vi-
ri ſuperbi,dicentes ad Ieremiam: Menda-
cium tu loqueris: non miſit te Dominus
Deus noſter,dicẽs: Ne ingrediamini Aegy-
3 ptum vt habitetis illic. *Sed Baruch filius
Neriæ incitat te aduerſum nos, vt tradat
nos in manus Chaldæorum, vt interficiat
4 nos,& traduci faciat in Babylonẽ.*Et non
audiuit Iohanan filius Caree, & omnes
principes bellatorum,& vniuerſus populus
vocem Domini vt manerent in Terra Iu-
5 da.*Sed tollens Iohanan filius Caree, &
vniuerſi principes bellatorũ vniuerſos reli-
quiarum Iuda, qui reuerſi fuerant de cun-
ctis Gentibus,ad quas fuerant ante diſper-
6 ſi,vt habitarent in Terra Iuda: *viros, &
mulieres, & paruulos,& filias regis,& om-
nem animam, quam reliquerat Nabuzar-
dan princeps militiæ cum Godolia filio
Ahicam,filij Saphan,& Ieremiam prophe-
7 tam,& Baruch filiũ Neriæ.*Et ingreſſi ſunt
Terram Aegypti,quia non obedierunt vo-
ci Domini: & venerunt vſque ad Taphnis.
8 *Et factus eſt ſermo Domini ad Ieremiam
9 in Taphnis, dicens: *Sume lapides grãdes
in manu tua,& abſcondes eos in crypta,
quæ eſt ſub muro latericio in porta domus
Pharaonis in Taphnis,cernẽtibus viris Iu-
10 dæis: *Et dices ad eos: Hæc dicit Domi-
nus exercituũ Deus Iſrael: Ecce ego mit-
tam,& aſſumam Nabuchodonoſor regem
Babylonis ſeruum meũ: & ponã thronum
eius ſuper lapides iſtos, quos abſcondi, &
11 ſtatuet ſolium ſuum ſuper eos.*Veniensq.
percutiet Terrã Aegypti: quos in mortem,
in mortem: & quos in captiuitatem,in ca-
ptiuitatẽ: & quos in gladium, in gladium.
12 *Et ſuccendet ignem in delubris deorum
Aegypti, & comburet ea,& captiuos du-
cet illos: & amicietur Terra Aegypti,ſicut
amicitur paſtor pallio ſuo: & egredietur
13 inde in pace. *Et conteret ſtatuas domus
Solis, quæ ſunt in Terra Aegypti: & de-
lubra deorum Aegypti comburet igni.

CAP. XLIIII.

1 VERBVM, quod factum eſt per Iere-
miam ad omnes Iudæos, qui habita-
bant in Terra Aegypti, habitãtes in Mag-
dalo,& in Taphnis,& in Memphis, & in
Terra

Terrã Phatures,dicens: *Hæc dicit Domi- 2
nus exercituũ Deus Iſrael: Vos vidiſtis om-
ne malum iſtud,quod adduxi ſuper Ieruſa-
lẽ,& ſuper omnes vrbes Iuda: & ecce de-
ſertæ ſunt hodie,& nõ eſt in eis habitator:
*Propter malitiã, quam fecerunt vt me ad 3
iracundiã prouocarent,& irent vt ſacrifica-
rent,& colerent deos alienos,quos neſcie-
bant & illi,& vos,& patres veſtri.* Et miſi 4
ad vos omnes ſeruos meos prophetas de no
ćte conſurgens, mittensq. & dicens:Nolite
facere verbum abominationis huiuſcemo-
di,quã odiui.*Et non audierunt, nec incli- 5
nauerunt aurem ſuam vt conuerterentur a
malis ſuis,& non ſacrificarent dijs alienis.
*Et conflata eſt indignatio mea &ꝗ furor 6
meus,& ſuccenſa eſt in ciuitatibus Iuda,&
in plateis Ieruſalem: & verſæ ſunt in ſoli-
tudinẽ & vaſtitatem ſecundum diem hanc.
*Et nunc hæc dicit Dominus exercituum 7
Deus Iſrael: Quare vos facitis malũ gran-
de hoc contra animas veſtras,vt intereat ex
vobis vir & mulier, paruulus & lactens de
medio Iudæ,nec relinquatur vobis quidquã
reſiduum : *Prouocantes me in operibus 8
manuũ veſtrarum, ſacrificando dijs alienis
in Terra Aegypti,in quam ingreſſi eſtis vt
habitetis ibi: & diſpereatis,& ſitis in male-
dictionem,& in opprobrium cunctis genti-
bus terræ?* Nũquid obliti eſtis mala patrũ 9
veſtrorum,& mala regũ Iuda,& mala vxo-
rum eius,& mala veſtra, & mala vxorum
veſtrarum, quæ fecerunt in Terra Iuda, &
in regionibus Ieruſalem?*Non ſunt mun- 10
dati vſque ad diem hanc: & non timuerunt,
& non ambulauerunt in lege Domini,& in
præceptis meis, quæ dedi coram vobis &
coram patribus veſtris.*Ideo hæc dicit Do- 11
minus exercituum Deus Iſrael: Ecce ego
ponã faciem meam in vobis in malum: &
diſperdam omnẽ Iudam.*Et aſſumam reli- 12
quias Iudæ,qui poſuerunt facies ſuas vt in-
grederẽtur Terram Aegypti, & habitarent
ibi: & conſumentur omnes in Terra Aegy-
pti: cadent in gladio & in fame: & conſu-
mentur a minimo vſque ad maximum in
gladio, & in fame morientur: & erunt in
iuſiurandum, & in miraculum, & in male-
13 dictionem, & in opprobrium.* Et viſitabo
ſuper habitatores Terræ Aegypti, ſicut viſi-
taui ſuper Ieruſalem in gladio, & fame, &
14 peſte.* Et non erit qui effugiat, & ſit reſi-
duus de reliquijs Iudæorum,qui vadunt vt
peregrinentur in Terra Aegypti: & reuer-
tantur in Terram Iuda,ad quã ipſi eleuant
animas ſuas vt reuertantur,& habitent ibi:
15 non reuertentur niſi qui fugerint.*Reſpon-
derunt autem Ieremiæ omnes viri ſcientes
quòd ſacrificarent vxores eorũ dijs alienis
& vniuerſæ mulieres,quarum ſtabat multi-
tudo grandis, & omnis populus habitan-
tium in Terra Aegypti in Phatures, dicen
16 tes:*Sermonem,quem locutus es ad nos in
17 nomine Domini,non audiemus ex te:*ſed
faciẽtes faciemus omne verbũ, quod egre-
dietur de ore noſtro vt ſacrificemus reginæ
cæli, & libemus ei libamina, ſicut fecimus
nos,& patres noſtri,reges noſtri,& princi-
pes noſtri in vrbibus Iuda, & in plateis Ie-
ruſalem:& ſaturati ſumus panibus,& bene
18 nobis erat, malumq. non vidimus. *Ex eo
autem tempore,quo ceſſauimus ſacrificare
reginæ cæli, & libare ei libamina, indige-
mus omnibus,& gladio, & fame conſum-
19 pti ſumus. *Quòd ſi nos ſacrificamus re-
ginæ cæli,& libamus ei libamina: numquid
ſine viris noſtris fecimus ei placẽtas ad co
20 lendum eam,& libandum ei libamina?*Et
dixit Ieremias ad omnem populum aduer-
ſum viros,& aduerſum mulieres, & aduer-
ſum vniuerſam plebem, qui reſponderant
21 ei verbum,dicens: *Numquid non ſacrifi-
cium,quod ſacrificaſtis in ciuitatibus Iuda,
& in plateis Ieruſalem vos & patres veſtri,
reges veſtri, & principes veſtri, & populus
terræ, horum recordatus eſt Dominus,&
22 aſcendit ſuper cor eius? *Et non poterat
Dominus vltra portare propter malitiam
ſtudiorum veſtrorum,& propter abomina-
tiones,quas feciſtis, & facta eſt terra veſtra
in deſolationem,& in ſtuporem,& in male-
dictum,eo quòd non ſit habitator, ſicut eſt
23 dies hæc. *Proptereaquòd ſacrificaueritis
idolis,& peccaueritis Domino: & non au-
dieritis

dieritis vocem Domini,&in lege,&in præ-
ceptis,&in teſtimonijs eius nõ ambulaue-
ritis: idcirco euenerunt vobis mala hæc,ſi-
cut eſt dies hæc. *Dixit autem Ieremias ad 24
omnem populum,&ad vniuerſas mulieres:
Audite verbũ Domini omnis Iuda,qui eſtis
in Terra Ægypti: *Hæc inquit Dominus e- 25
xercituũ Deus Iſrael, dicẽs: Vos,& vxores
veſtræ locuti eſtis ore veſtro, & manibus
veſtris impleſtis,dicẽtes:Faciamus vota no-
ſtra, quæ vouimus, vt ſacrificemus reginæ
cæli,&libemus ei libamina. impleſtis vota
veſtra, &opere perpetraſtis ea. *Ideo au- 26
dite verbum Domini omnis Iuda, qui ha-
bitatis in Terra Ægypti : Ecce ego iuraui
in nomine meo magno,ait Dominus: quia
nequaquam vltra vocabitur nomen meum
ex ore omnis viri Iudæi, dicentis: Viuit
Dominus Deus in omni Terra Aegypti.
* Ecce ego vigilabo ſuper eos in malum, 27
& non in bonum :& conſumentur omnes
viri Iuda, qui ſunt in Terra Aegypti, gla-
dio, & fame donec penitus conſumantur.
* Et qui fugerint gladium, reuertentur de 28
Terra Aegypti in Terram Iuda viri pauci:
& ſcient omnes reliquiæ Iuda ingredien-
tium Terram Ægypti,vt habitent ibi, cu-
ius ſermo compleatur, meus, an illorum.
* Et hoc vobis ſignum, ait Dominus,quòd 29
viſitem ego ſuper vos in loco iſto: vt ſcia-
tis quia vere complebuntur ſermones mei
contra vos in malum. * Hæc dicit Domi- 30
nus: Ecce ego tradam Pharaonem Ephree
regem Ægypti in manu inimicorum eius,
& in manu quærentium animam illius : ſi-
cut tradidi Sedeciam regem Iuda in manu
Nabuchodonoſor regis Babylonis inimici
ſui, & quærentis animam eius.

CAP. XLV.

VERBVM, quod locutus eſt Ieremias 1
propheta ad Baruch filium Neriæ,cum
ſcripſiſſet verba hæc in libro ex ore Iere-
miæ, anno quarto Ioakim filij Ioſiæ regis
Iuda, dicens: * Hæc dicit Dominus Deus 2
Iſrael ad te Baruch : * Dixiſti: Væ miſero 3
mihi, quoniam addidit Dominus dolorem
dolori meo: laboraui in gemitu meo, & re-
4 quiem non inueni. * Hæc dicit Dominus:
Sic dices ad eum: Ecce quos ædificaui, e-
go deſtruo: & quos plantaui, ego euel-
5 lo, & vniuerſam terram hanc. *Et tu quæ-
ris tibi grandia? noli quærere: quia ecce e-
go adducam malum ſuper omnem car-
nem, ait Dominus: & dabo tibi animam
tuam in ſalutem in omnibus locis,ad quæ-
cumque perrexeris.

CAP. XLVI.

1 QVOD factum eſt verbum Domini ad
Ieremiam prophetam contra Gentes
2 *ad Ægyptum aduerſum exercitum Pha-
raonis Nechao regis Ægypti,qui erat iuxta
fluuium Euphraten in Charcamis, quem
percuſſit Nabuchodonoſor rex Babylonis,
in quarto anno Ioakim filij Ioſiæ regis Iu-
3 da.* Præparate ſcutum,& clypeum,& pro-
4 cedite ad bellum .* Iungite equos,& aſcen
dite equites: ſtate in galeis,polite lanceas,
5 induite vos loricis. *Quid igitur? vidi ip-
ſos pauidos, & terga vertentes, fortes eo-
rum cæſos: fugerunt conciti, nec reſpexe-
6 runt: terror vndique,ait Dominus. * Non
fugiat velox,nec ſaluari ſe putet fortis: Ad
Aquilonem iuxta flumen Euphraten victi
7 ſunt, & ruerunt. *Quis eſt iſte, qui quaſi
flumen aſcendit: & veluti fluuiorum,intu-
8 meſcunt gurgites eius? *Ægyptus, flumi-
nis inſtar aſcendit, & velut flumina moue-
buntur fluctus eius, & dicet: Aſcendens
operiam terram: perdam ciuitatem, & ha-
9 bitatores eius. *Aſcendite equos,& exul-
tate in curribus, & procedant fortes,
Æthiopia,& Libyes tenentes ſcutum,& Ly
10 dij arripientes,& iacientes ſagittas. * Dies
autem ille Domini Dei exercituum dies vl-
tionis,vt ſumat vindictam de inimicis ſuis:
deuorabit gladius,& ſaturabitur,& inebria-
bitur ſanguine eorum: victima enim Domi
ni Dei exercituum in Terra Aquilonis iu-
11 xta flumen Euphraten. *Aſcende in Ga-
laad, & tolle reſinam virgo filia Ægypti:
fruſtra multiplicas medicamina, ſanitas
12 non erit tibi. * Audierunt Gentes ignomi-

niam tuã,& vlulatus tuus repleuit terram:
quia fortis impegit in fortem,& ambo pa-
riter conciderunt.*Verbum quod locutus 13
eſt Dominus ad Ieremiam prophetam, ſu-
per eo quòd venturus eſſet Nabuchodo-
noſor rex Babylonis & percuſſurus Terrã
Aegypti:*Annũciate Aegypto,& auditum 14
facite in Magdalo,& reſonet in Memphis,
& in Taphnis,dicite:Sta,& præpara te:quia
deuorabit gladius ea, quæ per circuitum
tuum ſunt.*Quare computruit fortis tuus? 15
non ſtetit : quoniam Dominus ſubuertit
eum. *Multiplicauit ruentes, ceciditq. vir 16
ad proximum ſuum: & dicent: Surge,&
reuertamur ad populum noſtrum,& ad ter-
ram natiuitatis noſtræ, a facie gladij co-
lumbæ. *Vocate nomen Pharaonis regis 17
Aegypti, tumultum adduxit tempus. *Vi- 18
uo ego (inquit rex, Dominus exercituum
nomen eius) quoniam ſicut Thabor in
montibus, & ſicut Carmelus in mari, ve-
niet. *Vaſa transmigrationis fac tibi habi- 19
tatrix filia Aegypti: quia Memphis in ſoli-
tudinem erit,& deſeretur,& inhabitabilis e-
rit.*Vitula elegãs atque formoſa Ægyptus: 20
ſtimulator ab Aquilone veniet ei. *Merce- 21
narij quoque eius, qui verſabantur in me-
dio eius, quaſi vituli ſaginati verſi ſunt,&
fugerunt ſimul, nec ſtare potuerunt : quia
dies interfectionis eorum venit ſuper eos,
tempus viſitationis eorum.*Vox eius quaſi 22
æris ſonabit: quoniam cum exercitu prope-
rabunt,& cum ſecuribus venient ei, quaſi
cædentes ligna. *Succiderunt ſaltum eius, 23
ait Dominus, qui ſupputari non poteſt:
multiplicati ſunt ſuper locuſtas,& non eſt
eis numerus. *Confuſa eſt filia Aegypti, 24
& tradita in manu populi Aquilonis. *Di- 25
xit Dominus exercituum Deus Iſrael: Ecce
ego viſitabo ſuper tumultum Alexandriæ,
& ſuper Pharaonem,& ſuper Aegyptum,
& ſuper deos eius, & ſuper reges eius, &
ſuper Pharaonem,& ſuper eos, qui confi-
dunt in eo. * Et dabo eos in manu quæ- 26
rentium animam eorum,& in manu Nabu-
chodonoſor regis Babylonis, & in manus
ſeruorum eius: & poſt hæc habitabitur ſi-
27 cut diebus priſtinis, ait Dominus. * Et tu
ne timeas ſerue meus Iacob, & ne paueas
Iſrael : quia ecce ego ſaluum te faciam de
longinquo, & ſemen tuum de terra capti-
uitatis tuæ: & reuertetur Iacob, & requie-
ſcet, & proſperabitur: & non erit qui ex-
28 terreat eum.* Et tu noli timere ſerue meus
Iacob, ait Dominus: quia tecum ego ſum,
quia ego conſumam cunctas gentes, ad
quas eieci te: te vero non conſumam, ſed
caſtigabo te in iudicio, nec quaſi innocen-
ti parcam tibi.

CAP. XLVII.

1 QVOD factum eſt verbum Domini ad
Ieremiam prophetam contra Palæ-
ſthinos, antequam percuteret Pharao Ga-
2 zam: *Hæc dicit Dominus: Ecce aquæ a-
ſcendunt ab Aquilone, & erunt quaſi tor-
rens inundans, & operient terram, & ple-
nitudinem eius, vrbem & habitatores eius:
clamabunt homines, & vlulabunt omnes
3 habitatores terræ * a ſtrepitu pompæ ar-
morum,& bellatorum eius, a commotione
quadrigarum eius,& multitudine rotarum
illius. Non reſpexerunt patres filios mani-
4 bus diſſolutis * pro aduẽtu diei, in quo va-
ſtabuntur omnes Philiſthijm, & diſſipabi-
tur Tyrus, & Sidon cum omnibus reliquis
auxilijs ſuis. depopulatus eſt enim Domi-
nus Palæſthinos, reliquias inſulæ Cappado-
5 ciæ. * Venit caluitium ſuper Gazam: con-
ticuit Aſcalon, & reliquiæ vallis earum,
6 vſquequo concidéris? *O mucro Domini
vſquequo non quieſces? Ingredere in va-
7 ginam tuam, refrigerare, & ſile.*Quomo-
do quieſcet cum Dominus præceperit ei
aduerſus Aſcalonem,& aduerſus mariti-
mas eius regiones, ibiq. condixerit illi?

CAP. XLVIII.

1 AD Moab hæc dicit Dominus exerci-
tuũ Deus Iſrael: Væ ſuper Nabo, quo-
niã vaſtata eſt, & confuſa: capta eſt Caria-
2 thaim: fonfuſa eſt fortis, & tremuit. *Non
eſt vltra exultatio in Moab cõtra Heſebõ:
cogitauerunt malũ. Venite,& diſperdamus
eam

eam de gente. ergo ſilens conticeſces, ſe-
queturq. te gladius.*Vox clamoris de Oro- 3
naim: vaſtitas, & contritio magna. * Con- 4
trita eſt Moab: annunciate clamorem par-
uulis eius.* Per aſcenſum enim Luith plo- 5
rans aſcendet in fletu: quoniam in deſcen-
ſu Oronaim hoſtes vlulatum contritionis
audierunt:*Fugite, ſaluate animas veſtras: 6
& eritis quaſi myricæ in deſerto.* Pro eo 7
enim quòd habuiſti fiduciam in munitioni-
bus tuis, & in theſauris tuis, tu quoque ca-
pieris: & ibit Chamos in trāſmigrationem;
ſacerdotes eius, & principes eius ſimul.*Et 8
veniet prædo ad omnem vrbem, & vrbs
nulla ſaluabitur: & peribunt valles, & diſſi-
pabuntur campeſtria: quoniam dixit Do-
minus:*Date florē Moab, quia florens egre- 9
dietur: & ciuitates eius deſertæ erunt, &
inhabitabiles.*Maledictus, qui facit opus 10
Domini fraudulenter: & maledictus, qui
prohibet gladium ſuum a ſanguine.*Ferti- 11
lis fuit Moab ab adoleſcētia ſua, & requi-
uit in fœcibus ſuis: nec transfuſus eſt de
vaſe in vas, & in tranſmigrationē non abijt:
idcirco permanſit guſtus eius in eo, & odor
eius non eſt immutatus.* Propterea ecce 12
dies veniunt, dicit Dominus: & mittam ei
ordinatores, & ſtratores laguncularum, &
ſternent eum, & vaſa eius exhaurient, &
lagunculas eorum collident.* Et confun- 13
detur Moab a Chamos, ſicut confuſa eſt
domus Iſrael a Bethel, in qua habebat fi-
duciam.*Quomodo dicitis: Fortes ſumus, 14
& viri robuſti ad præliandum?*Vaſtata eſt 15
Moab, & ciuitates illius ſucciderunt: & ele-
cti iuuenes eius deſcenderunt in occiſionē:
ait rex, Dominus exercituum nomen eius.
*Prope eſt interitus Moab vt veniat: & ma- 16
lum eius velociter accurret nimis.*Conſo- 17
lamini eū omnes, qui eſtis in circuitu eius,
& vniuerſi, qui ſcitis nomen eius, dicite:
Quomodo confracta eſt virga fortis, bacu-
lus glorioſus?*Deſcende de gloria, & ſede 18
in ſiti habitatio filiæ Dibon: quoniam va-
ſtator Moab aſcendet ad te, diſſipabit mu-
nitiones tuas.*In via ſta, & proſpice habita- 19
tio Aroer: interroga fugientem: & ei, qui
20 euaſit, dic: Quid accidit?* Confuſus eſt
Moab, quoniā victus eſt: vlulate, & clama-
te, annunciate in Arnon, quoniam vaſtata
21 eſt Moab.*Et iudicium venit ad terram cā-
peſtrem: ſuper Helon, & ſuper Iaſa, & ſuper
22 Mephaath,*& ſnper Dibon, & ſuper Nabo,
23 & ſuper domum Deblathaim,*& ſuper Ca-
riathaim, & ſuper Bethgamul, & ſuper Beth-
24 maon,*& ſuper Carioth, & ſuper Boſra: &
ſuper omnes ciuitates terræ Moab, quæ lon-
25 ge, & quæ prope ſunt.*Abſciſſum eſt cor-
nu Moab, & brachium eius contritum eſt,
26 ait Dominus. * Inebriate eum, quoniam
contra Dominum erectus eſt: & allidet ma
num Moab in vomitu ſuo, & erit in deriſum
27 etiā ipſe:* fuit enim in deriſum tibi Iſrael:
qnaſi inter fures reperiſſes eū: propter ver-
ba ergo tua, quæ aduerſum illū locutus es,
28 captiuus duceris.*Relinquite ciuitates, &
habitate in petra habitatores Moab: & eſto-
te quaſi columba nidificans in ſummo ore
29 foraminis.*Audiuimus ſuperbiam Moab,
ſuperbus eſt valde: ſublimitatē eius, & ar-
rogātiam, & ſuperbiam, & altitndinem cor-
30 dis eius.*Ego ſcio, ait Dominus, iactantiam
eius: & quòd non ſit iuxta eam virtus eius,
nec iuxta quod poterat conata ſit facere.
31 *Ideo ſuper Moab eiulabo, & ad Moab vni-
uerſam clamabo, ad viros muri fictilis lamē-
32 tātes.*De planctu Iazer plorabo tibi vinea
Sabama: propagines tuæ tranſierunt mare,
vſque ad mare Iazer peruenerunt: ſuper
meſſem tuam, & vindemiam tuam prædo
33 irruit. *Ablata eſt lætitia & exultatio de
Carmelo, & de Terra Moab, & vinū de tor-
cularibus ſuſtuli: nequaquam calcator vuæ
34 ſolitum celeuma cātabit.*De clamore He-
ſebon vſque Eleale, & Iaſa, dederunt vocem
ſuā: a Segor vſque ad Oronaim vitula con-
ternante: aquæ quoque Nemrim peſſimæ
35 erunt.*Et auferam de Moab, ait Dominus,
offerentem in excelſis, & ſacrificantem dijs
36 eius.*Propterea cor meum ad Moab quaſi
tibiæ reſonabit: & cor meum ad viros mu-
ri fictilis dabit ſonitum tibiarum: quia plus
37 fecit quàm potuit, idcirco perierūt.*Omne
enim caput caluitium, & omnis barba raſa

èrit: in cunctis manibus colligatio,& ſuper
omne dorſum cilicium.*Super omnia tecta 38
Moab,& in plateis eius omnis plãctus: quo-
niam contriui Moab ſicut vas inutile, ait
Dominus.*Quomodo victa eſt, & vlulaue- 39
runt? quomodo deiecit ceruicem Moab, &
confuſus eſt? eritq. Moab in deriſum,& in
exemplum omnibus in circuitu ſuo.* Hæc 40
dicit Dominus: Ecce quaſi aquila volabit,
& extendet alas ſuas ad Moab.* Capta eſt 41
Carioth,& munitiones comprehenſæ ſunt:
& erit cor fortium Moab in die illa, ſicut
cor mulieris parturiẽtis.*Et ceſſabit Moab 42
eſſe populus: quoniam contra Dominum
gloriatus eſt.*Pauor,& fouea,& laqueus ſu 43
per te o habitator Moab, dicit Dominus.
*Qui fugerit a facie pauoris,cadet in foueã: 44
& qui conſcenderit de fouea, capietur la-
queo: adducam enim ſuper Moab annum
viſitationis eorum,ait Dominus.*In vmbra 45
Heſebon ſteterũt de laqueo fugientes: quia
ignis egreſſus eſt de Heſebon,& flamma de
medio Seon,& deuorabit partẽ Moab,& ver
ticẽ filiorũ tumultus.*Væ tibi Moab, perij- 46
ſti popule Chamos: quia comprehenſi ſunt
filij tui,& filiæ tuæ in captiuitatẽ.*Et con- 47
uertã captiuitatem Moab in nouiſſimis die-
bus,ait Dominus. Hucuſque iudicia Moab.

Cap. XLIX.

AD filios Ammon. Hæc dicit Domi- 1
nus: Numquid non filij ſunt Iſrael?
aut heres non eſt ei? Cur igitur hereditate
poſſedit Melchom,Gad: & populus eius in
vrbibus eius habitauit? *Ideo ecce dies ve- 2
niunt, dicit Dominus: & auditum faciam
ſuper Rabbath filiorum Ammon fremitum
prælij,& erit in tumulum diſſipata, filiæq.
eius igni ſuccendentur, & poſſidebit Iſrael
poſſeſſores ſuos,ait Dominus.*Vlula He- 3
ſebon, quoniam vaſtata eſt Hai. clamate
filiæ Rabbath,accingite vos cilicijs: plãgi-
te & circuite per ſepes: quoniam Melchom
in tranſmigrationem ducetur, ſacerdotes
eius,& principes eius ſimul.*Quid gloriaris 4
in vallibus? defluxit vallis tua filia delicata,
quæ confidebas in theſauris tuis, & dice-
5 bas: Quis veniet ad me?* Ecce ego indu-
cam ſuper te terrorem, ait Dominus Deus
exercituum,ab omnibus qui ſunt in circui-
tu tuo: & diſpergemini ſinguli a conſpectu
veſtro, nec erit qui congreget fugientes.
6 *Et poſt hæc reuerti faciam captiuos filio-
7 rum Ammon,ait Dominus.*Ad Idumæam.
Hæc dicit Dominus exercituum: Numquid
non vltra eſt ſapientia in Theman? Perijt
conſilium a filijs,inutilis facta eſt ſapientia
8 eorum.*Fugite & terga vertite, deſcendite
in voraginem habitatores Dedan: quoniã
perditionem Eſau adduxi ſuper eum,tem-
9 pus viſitationis eius.*Si vindemiatores ve-
niſſent ſuper te,non reliquiſſent racemum:
ſi fures in nocte,rapuiſſent quod ſufficeret
10 ſibi.* Ego vero diſcooperui Eſau, reuelaui
abſcondita eius,& celari nõ poterit: vaſta-
tum eſt ſemen eius,& fratres eius,& vicini
11 eius,& non erit.* Relinque pupillos tuos:
ego faciam eos viuere: & viduæ tuæ in me
12 ſperabunt.*Quia hæc dicit Dominus: Ecce
quibus non erat iudicium vt biberent cali-
cem,bibentes bibent: & tu quaſi innocens
relinqueris? non eris innocens,ſed bibens
13 bibes.* Quia per memetipſum iuraui,dicit
Dominus, quòd in ſolitudinem, & in op-
probrium,& in deſertum,& in maledictio-
nem erit Boſra: & omnes ciuitates eius
14 erunt in ſolitudines ſempiternas.*Auditum
audiui a Domino,& legatus ad Gentes miſ-
ſus eſt: Congregamini,& venite contra eã,
15 & conſurgamus in prælium:* Ecce enim
paruulum dedi te in Gentibus contempti-
16 bilem inter homines.* Arrogantia tua de-
cepit te,& ſuperbia cordis tui: qui habitas
in cauernis petræ,& apprehendere niteris
altitudinem collis. cum exaltaueris quaſi
aquila nidum tuum, inde detraham te, di-
17 cit Dominus.*Et erit Idumæa deſerta: om
nis qui tranſibit per eam, ſtupebit,& ſibi-
18 labit ſuper omnes plagas eius.* Sicut ſub-
uerſa eſt Sodoma, & Gomorrha,& vicinæ
eius,ait Dominus: non habitabit ibi vir, &
19 non incolet eam filius hominis. * Ecce
quaſi leo aſcendet de ſuperbia Iordanis
ad pulchritudinem robuſtam: quia ſubito

currere

currere faciam eūm ad illam : & quis erit
electus,quem præponam ei ? quis enim ſi-
milis mei ? & quis ſuſtinebit me ? & quis eſt
iſte paſtor,qui reſiſtat vultui meo ? *Propte- 20
rea audite conſilium Domini,quod inijt de
Edom : & cogitationes eius,quas cogitauit
de habitatoribus Theman : Si non deiece-
rint eos paruuli gregis,niſi diſſipauerint cū
eis habitaculum eorum . *A voce ruinæ eo- 21
rum commota eſt terra : clamor in Mari ru
bro auditus eſt vocis eius. *Ecce quaſi aqui- 22
la aſcendet, & auolabit : & expandet alas
ſuas ſuper Boſran : & erit cor fortium Idu-
mææ in die illa,quaſi cor mulieris parturiē-
tis. *Ad Damaſcum : Confuſa eſt Emath, & 23
Arphad : qnia auditum peſſimum audierūt,
turbati ſunt in mari : præ ſolicitudine quie-
ſcere non potuit. *Diſſoluta eſt Damaſcus, 24
verſa eſt in fugam,tremor apprehendit eā :
anguſtia & dolores tenuerunt eā quaſi par-
turientem. *Quomodo dereliquerunt ciui- 25
tatem laudabilem,vrbem lætitiæ ! *Ideo ca- 26
dent iuuenes eius in plateis eius : & omnes
viri prælij conticeſcent in die illa,ait Domi
nus exercituum . * Et ſuccendam ignem in 27
muro Damaſci,& deuorabit mœnia Bena-
dad. *Ad Cedar,& ad regna Aſor,quæ per- 28
cuſſit Nabuchodonoſor rex Babylonis.Hæc
dicit Dominus : Surgite,& aſcendite ad Ce-
dar,& vaſtate filios Orientis. *Tabernacula 29
eorum , & greges eorum capient : pelles
eorum,& omnia vaſa eorum,& camelos eo-
rum tollent ſibi : & vocabunt ſuper eos for
midinē in circuitu. *Fugite,abite vehemen 30
ter,in voraginibus ſedete,qui habitatis Aſor,
ait Dominus : inijt enim contra vos Nabu-
chodonoſor rex Babylonis conſilium,& cō
gitauit aduerſum vos cogitationes . *Con- 31
ſurgite,& aſcendite ad gentem quietam,&
habitantem confidenter,ait Dominus,non
oſtia,nec vectes eis : ſoli habitant . * Et erūt 32
cameli eorum in direptionem,& multitudo
iumentorum in prædam : & diſpergam eos
in omnem ventum, qui ſunt attonſi in co-
mam : & ex omni cōfinio eorum adducam
interitum ſuper eos, ait Dominus . * Et erit 33
Aſor in habitaculum draconum,deſerta vſ-
que in æternum : non manebit ibi vir, nec
34 incolet eam filius hominis . *Qnod factum
eſt verbum Domini ad Ieremiam prophe-
tam aduerſus Aelam in principio regni Se
35 deciæ regis Iuda,dicens : *Hæc dicit Domi-
nus exercituum : Ecce ego confringam ar-
cum Aelam , & ſummam fortitudinem eo-
36 rum . * Et inducam ſuper Aelam quattuor
ventos a quattuor plagis cæli : & ventilabo
eos in omnes ventos iſtos : & nō erit gens,
ad quam non perueniant profugi Aelam.
37 * Et pauere faciam Aelam coram inimicis
ſuis,& in conſpectu quærentium animam
eorum : & adducam ſuper eos malum,iram
furoris mei,dicit Dominus : & mittam poſt
38 eos gladinm donec conſumam eos . * Et
ponam ſolium meum in Aelam , & per-
dam inde reges & principes,ait Dominus.
39 *In nouiſſimis autem diebus reuerti faciam
captiuos Aelam,dicit Dominus.

Cap. L.

1 VERBVM,quod locutus eſt Dominus de
Babylone,& de terra Chaldæorum in
2 manu Ieremiæ prophetæ . *Annunciate in
Gētibus,& auditum facite : leuate ſignum ;
prædicate,& nolite celare : dicite : Capta eſt
Babylon,confuſus eſt Bel,victus eſt Mero-
dach,confuſa ſnnt ſculptilia eius , ſuperata
3 ſunt idola eorum . *Quoniam aſcendit cō-
tra eam gens ab Aquilone,quæ ponet ter-
ram eius in ſolitudinem : & nō erit qui ha-
bitet in ea ab homine vſque ad pecus : &
4 moti ſunt,& abierunt . * In diebus illis,& in
tempore illo,ait Dominus : venient filij Iſ-
rael,ipſi & filij Iuda ſimul : ambulantes &
flentes properabunt, & Dominum Deum
5 ſuum quærent. *In Sion interrogabunt viā,
huc facies eorum . Venient,& apponentur
ad Dominū fœdere ſempiterno,quod nul-
6 la obliuione delebitur . * Grex perditus fa-
ctus eſt populus meus : paſtores eorum ſe-
duxerunt eos , feceruntq; vagari in monti-
bus : de monte in collem tranſierunt,obli-
7 ti ſunt cubilis ſui . *Omnes,qui inuenerūt,
comederunt eos : & hoſtes eorū dixerunt :
Non peccauimus ; pro eo quòd peccaue-

runt Domino decori iuſtitiæ,& expectatio-
ni patrum eorum Domino. *Recedite de 8
medio Babylonis, de terra Chaldæorum
egredimini: & eſtote quaſi hœdi ante gre-
gem. *Quoniam ecce ego ſuſcito,& addu- 9
cam in Babylonem congregationem Gen-
tium magnarũ de terra Aquilonis: & præ-
parabuntur aduerſus eam,& inde capietur:
ſagitta eius quaſi viri fortis interfectoris,
non reuertetur vacua. *Et erit Chaldæa in 10
prædam: omnes vaſtantes eam replebun-
tur,ait Dominus. *Quoniam exultatis,& 11
magna loquimini,diripientes hereditatem
meam: quoniam effuſi eſtis ſicut vituli ſu-
per herbam,& mugiſtis ſicut tauri. *Con- 12
fuſa eſt mater veſtra nimis, & adæquata
pulueri, quæ genuit vos: ecce nouiſſima
erit in Gentibus,deſerta,inuia, & arẽs. *Ab 13
ira Domini non habitabitur, ſed redigetur
tota in ſolitudinem: omnis, qui tranſibit
per Babylonem,ſtupebit, & ſibilabit ſuper
vniuerſis plagis eius. *Præparamini contra 14
Babylonem per circuitum omnes qui ten-
ditis arcum; debellate eam, non parcatis
iaculis: quia Domino peccauit. *Clamate 15
aduerſus eam, vbique dedit manum, ceci-
derunt fundamenta eius,deſtructi ſunt mu
ri eius,quoniam vltio Domini eſt: vltionẽ
accipite de ea: ſicut fecit,facite ei. *Diſper 16
dite ſatorem de Babylone,& tenẽtem fal-
cem in tempore meſſis: a facie gladij co-
lumbæ vnuſquiſque ad populum ſuũ con-
uertetur,& ſinguli ad terram ſuam fugient.
*Grex diſperſus Iſrael, leones eiecerunt 17
eum: primus comedit eum rex Aſſur: iſte
nouiſſimus exoſſauit eum Nabuchodono-
ſor rex Babylonis. *Propterea hæc dicit 18
Dominus exercituũ Deus Iſrael: Ecce ego
viſitabo regem Babylonis, & terram eius,
ſicut viſitaui regem Aſſur: *& reducam Iſ- 19
rael ad habitaculum ſuũ: & paſcetur Car-
melum,& Baſan,& in monte Ephraim,&
Galaad ſaturabitur anima eius. *In diebus 20
illis,& in tempore illo,ait Dominus: quæ-
retur iniquitas Iſrael,& non erit: & pecca-
tum Iuda,& non inuenietur: quoniam pro-
pitius ero eis,quos reliquero. *Super terrã 21

dominantium aſcende, & ſuper habitato-
res eius viſita, diſſipa, & interfice quæ poſt
eos ſunt,ait Dominus: & fac iuxta omnia
22 quæ præcepi tibi. *Vox belli in terra,& cõ-
23 tritio magna. *Quomodo confractus eſt,&
contritus malleus vniuerſæ terræ? quomo-
do verſa eſt in deſertum Babylon in Gen-
24 tibus? *Illaqueaui te,& capta es Babylon,
& neſciebas: inuenta es & apprehenſa:
25 quoniam Dominum prouocaſti. *Aperuit
Dominus theſaurum ſuum,& protulit vaſa
iræ ſuæ: quoniam opus eſt Domino Deo
26 exercituum in terra Chaldæorum. *Venite
ad eã ab extremis finibus,aperite vt exeant
qui conculcent eam: tollite de via lapides,
& redigite in aceruos, & interficite eam:
27 nec ſit quidquam reliquum. *Diſſipate vni-
uerſos fortes eius, deſcendant in occiſio-
nem: væ eis,quia venit dies eorum,tempus
28 viſitationis eorum. *Vox fugientium,& eo-
rum, qui euaſerunt de terra Babylonis, vt
annuncient in Sion vltionem Domini Dei
29 noſtri,vltionem templi eius. *Annunciate
in Babylonem plurimis omnibus,qui ten-
dunt arcum: conſiſtite aduerſus eum per
gyrum,& nullus euadat: reddite ei ſecun-
dum opus ſuum: iuxta omnia quæ fecit,
facite illi: quia contra Dominum erecta
30 eſt,aduerſum ſanctum Iſrael. *Idcirco ca-
dent iuuenes eius in plateis eius: & omnes
viri bellatores eius conticeſcent in die illa,
31 ait Dominus. *Ecce ego ad te ſuperbe,di-
cit Dominus Deus exercituum: quia venit
32 dies tuus,tempus viſitationis tuæ. *Et ca-
det ſuperbus,& corruet,& non erit qui ſu-
ſcitet eum: & ſuccendam ignem in vrbi-
bus eius, & deuorabit omnia in circuitu e-
33 ius. *Hæc dicit Dominus exercituum: Ca-
lumniam ſuſtinent filij Iſrael, & filij Iuda
ſimul: omnes,qui ceperunt eos,tenent,no
34 lunt dimittere eos. *Redemptor eorum
fortis, Dominus exercituum nomen eius,
iudicio defendet cauſam eorum, vt exter-
reat terram,& commoueat habitatores Ba-
35 bylonis. *Gladius ad Chaldæos,ait Domi-
nus,& ad habitatores Babylonis,& ad prin
36 cipes,& ad ſapientes eius. *Gladius ad di-

uinos

uinos eius,qui ſtulti erunt: gladius ad for-
tes illius,qui timebunt.*Gladius ad equos 37
eius,& ad currus eius, & ad omne vulgus,
quod eſt in medio eius:& erunt quaſi mu-
lieres: gladius ad theſauros eius, qui diri-
pientur.*Siccitas ſuper aquas eius erit, & 38
areſcent: quia terra ſculptilium eſt, & in
portentis gloriantur.*propterea habitabũt 39
dracones cum faunis ficarijs: & habitabũt
in ea ſtruthiones: & non inhabitabitur vl-
tra vſque in ſempiternum,nec extruetur vſ
que ad generationem, & generationem.
*Sicut ſubuertit Dominus Sodomam & 40
Gomorrham,& vicinas eius, ait Dominus:
non habitabit ibi vir,& non incolet eam fi
lius hominis.*Ecce populus venit ab Aqui- 41
lone,& gens magna,& reges multi conſur
gent a finibus terræ.*Arcum & ſcutum ap 42
prehendent: crudeles ſunt & immiſericor-
des: vox eorum quaſi mare ſonabit, & ſu-
per equos aſcendent: ſicut vir paratus ad
prælium contra te filia Babylon.*Audiuit 43
rex Babylonis famam eorum, & diſſolutæ
ſunt manus eius: anguſtia apprehendit eũ,
dolor quaſi parturientem.*Ecce quaſi leo 44
aſcendet de ſuperbia Iordanis ad pulchri-
tudinem robuſtam: quia ſubito currere fa-
ciam eum ad illam: & quis erit electus,
quem præponam ei? quis eſt enim ſimilis
mei? & quis ſuſtinebit me? & quis eſt iſte
paſtor,qui reſiſtat vultui meo? *Propterea 45
audite conſilium Domini,quod mente cõ-
cepit aduerſum Babylonem: & cogitatio-
nes eius,quas cogitauit ſuper terram Chal-
dæorum: Niſi detraxerint eos paruuli gre-
gum, niſi diſſipatum fuerit cum ipſis habi-
taculum eorum.*A voce captiuitatis Baby 46
lonis commota eſt terra, & clamor inter
Gentes auditus eſt.

CAP. LI.

HÆc dicit Dominus: Ecce ego ſuſci- 1
tabo ſuper Babylonem & ſuper habi-
tatores eius,qui cor ſuum leuauerunt con-
tra me,quaſi ventum peſtilentem.*Et mit- 2
tam in Babylonem ventilatores,& ventila-
bunt eam & demolientur terram eius: quo-
niam venerunt ſuper eam vndique in die
3 afflictionis eius.*Non tendat qui tendit ar
cum ſuum,& non aſcendat loricatus, noli-
te parcere iuuenibus eius,interficite omnẽ
4 militiam eius.*Et cadent interfecti in terra
Chaldæorum, & vulnerati in regionibus
5 eius.*Quoniam non fuit viduatus Iſrael &
Iuda a Deo ſuo Domino exercituum: ter-
ra autem eorum repleta eſt delicto a ſancto
6 Iſrael.*Fugite de medio Babylonis,& ſal-
uet vnuſquiſque animam ſuam: nolite ta-
cere ſuper iniquitatem eius: quoniam tem
pus vltionis eſt a Domino, viciſſitudinem
7 ipſe retribuet ei.*Calix aureus Babylon
in manu Domini,inebrians omnẽ terram:
de vino eius biberunt Gentes,& ideo com
8 motæ ſunt.*Subito cecidit Babylon,& cõ-
trita eſt: vlulate ſuper eam,tollite reſinam
9 ad dolorem eius, ſi forte ſanetur.*Curaui-
mus Babylonem, & non eſt ſanata: dere-
linquamus eam, & eamus vnuſquiſque in
terram ſuam: quoniam peruenit vſque ad
cælos iudicium eius,& eleuatum eſt vſque
10 ad nubes.*Protulit Dominus iuſtitias no-
ſtras: venite,& narremus in Sion opus Do-
11 mini Dei noſtri.*Acuite ſagittas, implete
pharetras: ſuſcitauit Dominus ſpiritum re-
gum Medorum: & contra Babylonem mẽs
eius eſt vt perdat eam, quoniam vltio Do-
12 mini eſt,vltio templi ſui.*Super muros Ba-
bylonis leuate ſignum,augete cuſtodiam:
leuate cuſtodes,præparate inſidias: quia co
gitauit Dominus, & fecit quæcumque lo-
cutus eſt contra habitatores Babylonis.
13 *Quæ habitas ſuper aquas multas,locuples
in theſauris: venit finis tuus pedalis præci-
14 ſionis tuæ.*Iurauit Dominus exercituum
per animam ſuam: Quoniam replebo te
hominibus quaſi brucho,& ſuper te celeu-
15 ma cantabitur.*Qui fecit terram in forti-
tudine ſua,præparauit orbem in ſapientia
16 ſua,& prudentia ſua extendit cælos.*Dan-
te eo vocẽ, multiplicantur aquæ in cælo:
qui leuat nubes ab extremo terræ,fulgura
in pluuiam fecit: & produxit ventum de
17 theſauris ſuis.*Stultus factus eſt omnis ho-
mo a ſcientia: confuſus eſt omnis confla-

tor

tor in ſculptili . quia mendax eſt conflatio
eorum, nec eſt ſpiritus in eis . *Vana ſunt 18
opera,& riſu digna,in tempore viſitationis
ſuæ peribunt .*Non ſicut hæc pars Iacob : 19
quia qui fecit omnia ipſe eſt, & Iſrael ſce-
ptrum hereditatis eius: Dominus exercituũ
nomen eius . *Collidis tu mihi vaſa belli, 20
& ego collidam in te Gentes,& diſperdam
in te regna :*& collidam in te equum,& 21
equitem eius:& collidam in te currum, &
aſcenſorem eius:*& collidam in te virũ & 22
mulierem:& collidam in te ſenem & pue-
rum: & collidam in te iuuenem & virginẽ :
*& collidam in te paſtorem & gregẽ eius : 23
& collidam in te agricolam & iugales eius:
& collidam in te duces & magiſtratus .* Et 24
reddam Babyloni,& cunctis habitatoribus
Chaldææ omne malum ſuũ,quod fecerunt
in Sion,in oculis veſtris,ait Dominus.* Ec- 25
ce ego ad te mons peſtifer, ait Dominus ,
qui corrumpis vniuerſam terram : & exten-
dam manum meam ſuper te, & euoluã te
de petris , & dabo te in montem combu-
ſtionis .* Et non tollent de te lapidem in 26
angulum , & lapidem in fundamenta, ſed
perditus in æternum eris,ait Dominus.*Le- 27
uate ſignum in terra : clangite buccina in
Gentibus, ſanctificate ſuper eam Gentes:
annunciate contra illam regibus Ararat ,
Menni,& Aſcenez : nnmerate contra eam
Taphſar, adducite equum quaſi bruchum
aculeatum .* Sanctificate contra eam Gen- 28
tes; reges Mediæ, duces eius, & vniuerſos
magiſtratus eius , cunctamq. terram pote-
ſtatis eius :*Et commouebitur terra,& con 29
turbabitur : quia euigilabit contra Baby-
lonem cogitatio Domini vt ponat Terram
Babylonis deſertam & inhabitabilem .
*Ceſſauerunt fortes Babylonis a prælio,ha 30
bitauerunt in præſidijs : deuoratum eſt ro-
bur eorum,& facti ſunt quaſi mulieres : in-
cenſa ſunt tabernacula eius, contriti ſunt
vectes eius.*Currens obuiam currenti ve- 31
niet : & nuncius obuius nuncianti : vt an-
nũciet regi Babylonis quia capta eſt ciuitas
eius a ſummo vſque ad ſummum :*& vada 32
præoccupata ſunt,& paludes incenſæ ſunt
igni, & viri bellatores conturbati ſunt .
33 *Quia hæc dicit Dominus exercituũ , Deus
Iſrael : Filia Babylonis quaſi area,tẽpus tri-
turæ eius : adhuc modicum , & veniet tem-
34 pus meſſionis eius .* Comedit me , deuora-
uit me Nabuchodonoſor rex Babylonis ;
reddidit me quaſi vas inane,abſorbuit me
quaſi draco,repleuit ventrem ſuum teneri-
35 tudine mea , & eiecit me.*Iniquitas aduer-
ſum me,& caro mea ſuper Babylonem,di-
cit habitatio Sion : & ſanguis meus ſuper
36 habitatores Chaldææ,dicit Ieruſalem.*Pro-
pterea hæc dicit Dominus : Ecce ego iudi-
cabo cauſam tuã,& vlciſcar vltionẽ tuam ;
& deſertum faciam mare eius,& ſiccabo ve
37 nam eius.*Et erit Babylon in tumulos,ha-
bitatio draconum , ſtupor , & ſibilus , eò
38 quòd non ſit habitator. *Simul vt leones
rugient,excutient comas veluti catuli leo-
39 num . *In calore eorum ponam potus eo-
rum,& inebriabo eos,vt ſopiantur , & dor-
miant ſomnum ſempiternum , & non con-
40 ſurgant, dicit Dominus . *Deducam eos
quaſi agnos ad victimam , & quaſi arietes
41 cum hœdis.* Quomodo capta eſt Seſach ,
& comprehenſa eſt inclyta vniuerſæ terræ?
quomodo facta eſt in ſtuporem Babylon
42 inter Gentes ? *Aſcendit ſuper Babylonem
mare,multitudine fluctuum eius operta eſt.
43 *Factæ ſunt ciuitates eius in ſtuporem : ter-
ra inhabitabilis & deſerta,terra in qua nul-
lus habitet, nec tranſeat per eam filius ho-
44 minis.*Et viſitabo ſuper Bel in Babylone,
& eijciam quod abſorbuerat de ore eius,&
non confluent ad eum vltra Gentes,ſiqui-
45 dem & murus Babylonis corruet .* Egre-
dimini de medio eius populus meus : vt ſal-
uet vnuſquiſque animam ſuam ab ira furo-
46 ris Domini.* Et ne forte molleſcat cor ve-
ſtrum, & timeatis auditum,qui audietur in
terra : & veniet in anno auditio,& poſt hũc
annum auditio : & iniquitas in terra,& do-
47 minator ſuper dominatorem .* Propterea
ecce dies veniũt,& viſitabo ſuper ſculptilia
Babylonis:& omnis terra eius cõfundetur,
& vniuerſi interfecti eius cadent in medio
48 eius.*Et laudabunt ſuper Babylonem cæli

& terra,

& terra, & omnia quæ in eis ſunt: quia ab
Aquilone venient ei prædones, ait Domi-
nus.* Et quomodo fecit Babylon vt cade- 49
rent occiſi in Iſrael: ſic de Babylone cadēt
occiſi in vniuerſa terra. * Qui fugiſtis gla- 50
dium, venite, nolite ſtare: recordamini pro-
cul Domini, & Ieruſalem aſcēdat ſuper cor
veſtrum. *Confuſi ſumus, quoniam audiui- 51
mus opprobrium: operuit ignominia facies
noſtras: quia venerunt alieni ſuper ſancti-
ficationem domus Domini. *Propterea ec- 52
ce dies veniunt, ait Dominus: & viſitabo
ſuper ſculptilia eius, & in omni terra eius
mugiet vulneratus. *Si aſcenderit Babylon 53
in cælū, & firmauerit in excelſo robur ſuū:
a me venient vaſtatores eius, ait Dominus.
* Vox clamoris de Babylone, & contritio 54
magna de Terra Chaldæorum: * quoniam 55
vaſtauit Dominus Babylonem, & perdidit
ex ea vocem magnam: & ſonabunt fluctus
eorum quaſi aquæ multæ: dedit ſonitum
vox eorum: * Quia venit ſuper eam, id eſt 56
ſuper Babylonē prædo, & apprehenſi ſunt
fortes eius, & emarcuit arcus eorum: quia
fortis vltor Dominus reddens retribuet.
*Et inebriabo principes eius, & ſapientes 57
eius, & duces eius, & magiſtratus eius, & for-
tes eius: & dormient ſomnū ſempiternum,
& non expergiſcentur, ait rex, Dominus e-
xercituū nomen eius. *Hæc dicit Dominus 58
exercituū: Murus Babylonis ille latiſſimus
ſuffoſſione ſuffodietur, & portæ eius excel-
ſæ igni comburētur, & labores populorum
ad nihilum, & gentium in ignem erunt, &
diſperibunt. *Verbum, quod præcepit Iere- 59
mias propheta, Saraiæ filio Neriæ filij Maa-
ſiæ cum pergeret cum Sedecia rege in Ba-
bylonem, in anno quarto regni eius: Sara-
ias autem erat princeps prophetiæ. *Et ſcri- 60
pſit Ieremias omne malum, quod vēturum
erat ſuper Babylonem in libro vno: omnia
verba hæc, quæ ſcripta ſunt contra Baby-
lonē. *Et dixit Ieremias ad Saraiam: Cum 61
veneris in Babylonem, & videris, & legeris
omnia verba hæc, *dices: Domine tu locu- 62
tus es contra locum iſtum vt diſperderes
eum: ne ſit qui in eo habitet ab homine
vſque ad pecus, & vt ſit perpetua ſolitudo.
63 *Cumq. compleueris legere librum iſtum,
ligabis ad eum lapidem, & proijcies illum
64 in medium Euphraten: * & dices: Sic ſub-
mergetur Babylon, & non conſurget a fa-
cie afflictionis, quā ego adduco ſuper eam,
& diſſoluetur. Hucuſque verba Ieremiæ.

CAP. LII.

1 FILIVS viginti & vnius anni erat Sede-
cias cum regnare cœpiſſet: & vndecim
annis regnauit in Ieruſalem, & nomen ma-
tris eius Amital, filia Ieremiæ de Lobna.
2 * Et fecit malū in oculis Domini, iuxta
3 omnia quæ fecerat Ioakim. * Quoniam fu-
ror Domini erat in Ieruſalem & in Iuda vſ-
quequo proijceret eos a facie ſua: & receſ-
4 ſit Sedecias a rege Babylonis. *Factum eſt
autem in anno nono regni eius, in menſe
decimo, decima menſis: venit Nabucho-
donoſor rex Babylonis, ipſe, & omnis exer-
citus eius aduerſus Ieruſalem, & obſede-
runt eam, & ædificauerunt contra eam mu-
5 nitiones in circuitu. * Et fuit ciuitas obſeſ-
ſa vſque ad vndecimum annum regis Se-
6 deciæ. *Menſe autem quarto, nona menſis
obtinuit fames ciuitatem: & non erant ali-
7 menta populo terræ. *Et dirupta eſt ciuitas,
& omnes viri bellatores eius fugerunt, e-
xieruntq. de ciuitate nocte per viā portæ,
quæ eſt inter duos muros, & ducit ad hor-
tum regis (Chaldæis obſidentibus vrbem
in gyro) & abierunt per viam, quæ ducit in
8 eremum. *Perſecutus eſt autem Chaldæo-
rum exercitus regem: & apprehenderunt
Sedeciam in deſerto, quod eſt iuxta Ieri-
cho: & omnis comitatus eius diffugit ab
9 eo. *Cumq. comprehendiſſent regem, ad-
duxerunt eum ad regem Babylonis in Re-
blatha, quæ eſt in terra Emath: & locutus
10 eſt ad eum iudicia. *Et iugulauit rex Baby-
lonis filios Sedeciæ in oculis eius: ſed &
omnes principes Iuda occidit in Reblatha.
11 * Et oculos Sedeciæ eruit, & vinxit eum
compedibus, & adduxit eum rex Babylo-
nis in Babylonem: & poſuit eum in do-
12 mo carceris vſque ad diem mortis eius. *In
men-

menſe autem quinto, decima menſis, ipſe
eſt annus nonuſdecimus Nabuchodonoſor
regis Babylonis: venit Nabuzardan prin-
ceps militiæ, qui ſtabat coram rege Baby-
lonis in Ieruſalem. * Et incendit domum 13
Domini, & domum regis, & omnes domos
Ieruſalem, & omnẽ domum magnam igni
combuſſit. * Et totum murum Ieruſalem 14
per circuitum deſtruxit cunctus exercitus
Chaldæorum, qui erat cum magiſtro mili-
tiæ. *De pauperibus autem populi, & de re- 15
liquo vulgo, quod remanſerat in ciuitate,
& de perfugis, qui transfugerant ad regem
Babylonis, & ceteros de multitudine, tran-
ſtulit Nabuzardan princeps militiæ. *De 16
pauperibus vero terræ reliquit Nabuzar-
dan princeps militiæ vinitores, & agrico-
las. * Columnas quoque æreas, quæ erant 17
in domo Domini, & baſes, & mare æneum,
quod erat in domo Domini, confregerunt
Chaldæi, & tulerunt omne æs eorum in Ba-
bylonem. *Et lebetes, & creagras, & pſal- 18
teria, & phialas, & mortariola, & omnia va-
ſa ærea, quæ in miniſterio fuerant, tulerũt:
*& hydrias, & thymiamateria, & vrceos, & 19
pelues, & candelabra, & mortaria, & cya-
thos: quotquot aurea, aurea: & quot-
quot argentea, argentea tulit magiſter mi-
litiæ: * & columnas duas, & mare vnum, 20
& vitulos duodecim æreos, qui erant ſub
baſibus, quas fecerat rex Salomõ in domo
Domini: non erat pondus æris omniũ ho-
rum vaſorum. *De columnis autem, decem 21
& octo cubiti altitudinis erant in columna
vna: & funiculus duodecim cubitorũ cir-
cuibat eam: porro groſſitudo eius, quattuor
digitorum, & intrinſecus caua erat. *Et 22
capitella ſuper vtramque ærea: altitudo ca-
pitelli vnius quinque cubitorum: & retia-
cula, & malogranata ſuper coronam in cir-
cuitu, omnia ærea. Similiter colũnæ ſecun-
23 dæ, & malogranata. *Et fuerunt malogra-
nata nonagintaſex dependentia: & omnia
malogranata centum, retiaculis circumda-
24 bantur. * Et tulit magiſter militiæ Saraiam
ſacerdotem primum, & Sophoniam ſacer-
dotem ſecundum: & tres cuſtodes veſtibu-
25 li. * Et de ciuitate tulit eunuchum vnum,
qui erat præpoſitus ſuper viros bellatores:
& ſeptem viros de his, qui videbant faciem
regis, qui inuenti ſunt in ciuitate: & ſcri-
bam principem militum, qui probabat ty-
rones: & ſexaginta viros de populo terræ,
26 qui inuenti ſunt in medio ciuitatis. *Tulit
autem eos Nabuzardan magiſter militiæ,
& duxit eos ad regem Babylonis in Rebla-
27 tha. *Et percuſſit eos rex Babylonis, & in-
terfecit eos in Reblatha in terra Emath: &
28 tranſlatus eſt Iuda de terra ſua. * Iſte eſt
populus, quem tranſtulit Nabuchodono-
ſor: In anno ſeptimo Iudæos tria millia &
29 viginti tres: * In anno octauodecimo Na-
buchodonoſor de Ieruſalem animas octin-
30 gentas triginta duas: * In anno vigeſimo-
tertio Nabuchodonoſor tranſtulit Nabu-
zardan magiſter militiæ animas Iudæorum
ſeptingentas quadraginta quinque. omnes
31 ergo animæ, quattuor millia ſexcentæ. *Et
factum eſt in trigeſimoſeptimo anno tranſ-
migrationis Ioachin regis Iuda, duodecimo
menſe, vigeſimaquinta menſis, eleuauit
Euilmerodach rex Babylonis ipſo anno re-
gni ſui, caput Ioachin regis Iuda, & eduxit
32 eum de domo carceris. *Et locutus eſt cum
eo bona, & poſuit thronum eius ſuper thro-
nos regum, qui erant poſt ſe in Babylone.
33 * Et mutauit veſtimenta carceris eius, &
comedebat panem coram eo ſemper cun-
34 ctis diebus vitæ ſuæ: *& cibaria eius, ciba-
ria perpetua dabantur ei a rege Babylonis
ſtatuta per ſingulos dies, vſque ad diem
mortis ſuæ cunctis diebus vitæ eius.

THRENI,
ideſt
LAMENTATIONES IEREMIAE PROPHETAE.

Et factum eſt,poſtquam in captiuitatem redactus eſt Iſrael,& Ieruſalem deſerta eſt, ſedit Ieremias propheta flens, & planxit lamentatione hac in Ieruſalem , & amaro animo ſuſpirans, & eiulans dixit:

CAPVT PRIMVM.

ALEPH.

QVOMODO ſedet ſola ciui- 1
tas plena populo : facta eſt
quaſi vidua domina Gen-
tium : princeps prouincia-
rum facta eſt ſub tributo .

BETH.

*Plorans plorauit in nocte, & lacrymæ 2
eius in maxillis eius: non eſt qui cõſoletur
eam ex omnibus charis eius:omnes amici
eius ſpreuerunt eam,& facti ſunt ei inimici.

GHIMEL.

*Migrauit Iudas propter afflictionem,& 3
multitudinẽ ſeruitutis:habitauit inter gen-
tes, nec inuenit requiem : omnes perſecu-
tores eius apprehenderunt eam inter an-
guſtias .

DALETH.

*Viæ Sion lugent eo quòd non ſint qui 4
veniãt ad ſollemnitatẽ: omnes portæ eius
deſtructæ:ſacerdotes eius gemẽtes:virgines
eius ſqualidæ,& ipſa oppreſſa amaritudine.

HE.

*Facti ſunt hoſtes eius in capite, inimici 5
eius locupletati ſunt: quia Dominus locu-
tus eſt ſuper eam propter multitudinẽ ini-
quitatum eius : paruuli eius ducti ſunt in
captiuitatem ante faciem tribulantis .

VAV.

*Et egreſſus eſt a filia Sion omnis decor 6
eius : facti ſunt principes eius velut arietes
non inueniẽtes paſcua: & abierunt abſque
fortitudine ante faciem ſubſequentis .

ZAIN.

7 *Recordata eſt Ieruſalem dierum affli-
ctionis ſuæ,& præuaricationis omnium de-
ſiderabilium ſuorum, quæ habuerat a die-
bus antiquis, cum caderet populus eius in
manu hoſtili,& non eſſet auxiliator : vide-
runt eam hoſtes,& deriſerunt ſabbata eius.

HETH.

8 *Peccatum peccauit Ieruſalẽ,propterea
inſtabilis facta eſt: omnes, qui glorifica-
bant eam, ſpreuerunt illam, quia viderunt
ignominiam eius: ipſa autem gemens con-
uerſa eſt retrorſum .

TETH.

9 *Sordes eius in pedibus eius,nec recor-
data eſt finis ſui : depoſita eſt vehemẽter,nõ
habens conſolatorẽ : vide Domine afflictio-
nem meam,quoniam erectus eſt inimicus.

IOD.

10 *Manum ſuam miſit hoſtis ad omnia
deſiderabilia eius: quia vidit Gentes ingreſ-
ſas ſanctuarium ſuum,de quibus præcepe-
ras ne intrarent in eccleſiam tuam .

CAPH.

11 *Omnis populus eius gemens, & quæ-
rens panem : dederũt pretioſa quæque pro
cibo ad refocillandam animam . vide Do-
mine & conſidera,quoniam facta ſum vilis.

LAMED.

12 *O vos omnes , qui tranſitis per viam,
attendite, & videte ſi eſt dolor ſicut dolor
meus : quoniam vindemiauit me vt locu-
tus eſt Dominus in die iræ furoris ſui.

MEM.

13 *De excelſo miſit ignem in oſſibus meis,
& erudiuit me: expandit rete pedibus meis,

conuertit

conuertit me retrorſum : poſuit me deſo-
latam, tota die mœrore confectam.

N v n.

*Vigilauit iugum iniquitatum mearum: 14
in manu eius conuolutæ ſunt, & impoſitæ
collo meo: infirmata eſt virtus mea: dedit
me Dominus in manu, de qua non potero
ſurgere.

S a m e c h.

*Abſtulit omnes magnificos meos Do- 15
minus de medio mei: vocauit aduerſum me
tempus, vt contereret electos meos: torcu-
lar calcauit Dominus virgini filiæ Iuda.

A i n.

*Idcirco ego plorans, & oculus meus de- 16
ducens aquas: quia longe factus eſt a me
conſolator, conuertens animam meam:
facti ſunt filij mei perditi, quoniam inualuit
inimicus.

P h e.

*Expandit Sion manus ſuas, non eſt qui 17
cõſoletur eã: mandauit Dominus aduerſum
Iacob in circuitu eius hoſtes eius: facta eſt
Ieruſalem quaſi polluta menſtruis inter eos.

S a d e.

*Iuſtus eſt Dominus, quia os eius ad ira- 18
cundiam prouocaui. audite obſecro vni-
uerſi populi, & videte dolorem meum: vir-
gines meæ, & iuuenes mei abierunt in ca-
ptiuitatem.

C o p h.

*Vocaui amicos meos, & ipſi decepe- 19
runt me: ſacerdotes mei, & ſenes mei in vr-
be conſumpti ſunt: quia quæſierunt cibum
ſibi vt refocillarent animam ſuam.

R e s.

*Vide Domine quoniam tribulor, con- 20
turbatus eſt venter meus: ſubuerſum eſt
cor meum in memetipſa, quoniam amari-
tudine plena ſum. foris interficit gladius,
& domi mors ſimilis eſt.

S i n.

*Audierunt quia ingemiſco ego, & non 21
eſt qui conſoletur me: omnes inimici mei
audierunt malum meum, lætati ſunt, quo-
niam tu feciſti: adduxiſti diem conſolatio-
nis, & fient ſimiles mei.

T h a v.

22 *Ingrediatur omne malũ eorum coram
te: & vindemia eos ſicut vindemiaſti me
propter omnes iniquitates meas: multi
enim gemitus mei, & cor meum mœrens.

C a p. II.

A l e p h.

1 QVOMODO obtexit caligine in furore
ſuo Dominus filiam Sion: proiecit de
cælo in terram inclytam Iſrael, & non eſt
recordatus ſcabelli pedum ſuorum in die
furoris ſui.

B e t h.

2 *Præcipitauit Dominus, nec pepercit,
omnia ſpecioſa Iacob: deſtruxit in furore
ſuo munitiones virginis Iuda, & deiecit in
terram: polluit regnum, & principes eius.

G h i m e l.

3 *Confregit in ira furoris ſui omne cor-
nu Iſrael: auertit retrorſum dexteram ſuam
a facie inimici: & ſuccendit in Iacob quaſi
ignem flammæ deuorantis in gyro:

D a l e t h.

4 *Tetendit arcum ſuum quaſi inimicus,
firmauit dexteram ſuam quaſi hoſtis: &
occidit omne, quod pulchrum erat viſu in
tabernaculo filiæ Sion, effudit quaſi ignem
indignationem ſuam.

H e.

5 *Factus eſt Dominus velut inimicus: præ-
cipitauit Iſrael, præcipitauit omnia mœnia
eius: diſſipauit munitiones eius, & repleuit
in filia Iuda humiliatum & humiliatam.

V a v.

6 *Et diſſipauit quaſi hortum tentorium
ſuum, demolitus eſt tabernaculum ſuum:
obliuioni tradidit Dominus in Sion feſti-
uitatem, & ſabbatum: & in opprobrium,
& in indignationem furoris ſui regem, &
ſacerdotem.

Z a i n.

7 *Repulit Dominus altare ſuum, maledi-
xit ſanctificationi ſuæ: tradidit in manu
inimici muros turrium eius: vocem de-
derunt in domo Domini, ſicut in die ſol-
lemni.

H e t h.

HETH.

8 *Cogitauit Dominus diſſipare murum filiæ Sion: tetendit funiculum ſuum,& non auertit manum ſuam a perditione: luxitq. antemurale,& murus pariter diſſipatus eſt.

TETH.

9 *Defixæ ſunt in terra portæ eius: perdidit,& contriuit vectes eius: regem eius & principes eius in Gentibus: non eſt lex,& prophetæ eius non inuenerunt viſionem a Domino.

IOD.

10 * Sederunt in terra, conticuerunt ſenes filiæ Sion: conſperſerunt cinere capita ſua, accincti ſunt cilicijs, abiecerunt in terram capita ſua virgines Ieruſalem.

CAPH.

11 *Defecerunt præ lacrymis oculi mei, conturbata ſunt viſcera mea: effuſum eſt in terra iecur meum ſuper contritione filiæ populi mei, cum deficeret paruulus,& lactens in plateis oppidi.

LAMED.

12 *Matribus ſuis dixerunt: Vbi eſt triticum & vinum? cum deficerent quaſi vulnerati in plateis ciuitatis: cum exhalarent animas ſuas in ſinu matrum ſuarum.

MEM.

13 *Cui comparabo te? vel cui aſſimilabo te filia Ieruſalem: cui exæquabo te,& conſolabor te virgo filia Sion? magna eſt enim velut mare cōtritio tua: quis medebitur tui?

NVN.

14 *Prophetæ tui viderunt tibi falſa,& ſtulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent: viderunt autem tibi aſſumptiones falſas,& eiectiones.

SAMECH.

15 *Plauſerunt ſuper te manibus omnes tranſeuntes per viam: ſibilauerunt,& mouerunt caput ſuum ſuper filiam Ieruſalem: Hæccine eſt vrbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium vniuerſæ terræ?

PHE.

16 *Aperuerunt ſuper te os ſuum omnes inimici tui: ſibilauerunt,& fremuerūt dentibus, & dixerunt: Deuorabimus: en iſta eſt dies, quam expectabamus: inuenimus, vidimus.

AIN.

17 *Fecit Dominus quæ cogitauit, compleuit ſermonem ſuum, quem præceperat a diebus antiquis: deſtruxit,& non pepercit, & lætificauit ſuper te inimicum,& exaltauit cornu hoſtium tuorum.

SADE.

18 *Clamauit cor eorum ad Dominum ſuper muros filiæ Sion: Deduc quaſi torrentē lacrymas per diem,& noctem: non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui.

COPH.

19 *Conſurge, lauda in nocte in principio vigiliarum: effunde ſicut aquam cor tuum ante conſpectum Domini: leua ad eum manus tuas pro anima paruulorum tuorum, qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.

RES.

20 *Vide Domine,& conſidera quem vindemiaueris ita: ergone comedent mulieres fructum ſuum, paruulos ad menſuram palmæ? ſi occiditur in ſanctuario Domini ſacerdos,& propheta?

SIN.

21 *Iacuerunt in terra foris puer,& ſenex: virgines meæ,& iuuenes mei ceciderunt in gladio: interfeciſti in die furoris tui: percuſſiſti, nec miſertus es.

THAV.

22 *Vocaſti quaſi ad diem ſollemnem, qui terrerent me de circuitu,& non fuit in die furoris Domini qui effugeret,& relinqueretur: quos educaui,& enutriui, inimicus meus conſumpſit eos.

CAP. III.

ALEPH.

1 EGo vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius.

ALEPH.

2 *Me minauit,& adduxit in tenebras,& non in lucem.

ALEPH.

3 *Tantum in me vertit,& conuertit manum

num ſuam tota die.

BETH.

*Vetuſtam fecit pellem meam, & car- 4
nem meam, contriuit oſſa mea.

BETH.

*Ædificauit in gyro meo, & circumde- 5
dit me felle, & labore.

BETH.

*In tenebroſis collocauit me, quaſi mor- 6
tuos ſempiternos.

GHIMEL.

*Circumædificauit aduerſum me, vt non 7
egrediar: aggrauauit compedem meum.

GHIMEL.

*Sed & cum clamauero, & rogauero, ex- 8
cluſit orationem meam.

GHIMEL.

*Concluſit vias meas lapidibus quadris, 9
ſemitas meas ſubuertit.

DALETH.

*Vrſus inſidians factus eſt mihi: leo in 10
abſconditis.

DALETH.

*Semitas meas ſubuertit, & confregit 11
me: poſuit me deſolatam.

DALETH.

*Tetendit arcum ſuum, & poſuit me 12
quaſi ſignum ad ſagittam.

HE.

*Miſit in renibus meis filias pharetræ ſuæ. 13

HE.

*Factus ſum in deriſum omni populo 14
meo, canticum eorum tota die.

HE.

*Repleuit me amaritudinibus, inebria- 15
uit me abſynthio.

VAV.

*Et fregit ad numerum dentes meos, ci- 16
bauit me cinere.

VAV.

*Et repulſa eſt a pace anima mea, obli- 17
tus ſum bonorum.

VAV.

*Et dixi: Perijt finis meus, & ſpes mea 18
a Domino.

ZAIN.

*Recordare paupertatis, & tranſgreſſio- 19
nis meæ, abſynthij, & fellis.

ZAIN.

20 *Memoria memor ero, & tabeſcet in me
anima mea.

ZAIN.

21 *Hæc recolẽs in corde meo, ideo ſperabo.

HETH.

22 *Miſericordiæ Domini quia non ſumus
conſumpti: quia non defecerunt miſeratio-
nes eius.

HETH.

23 *Noui diluculo, multa eſt fides tua.

HETH.

24 *Pars mea Dominus, dixit anima mea:
propterea expectabo eum.

TETH.

25 *Bonus eſt Dominus ſperantibus in
eum, animæ quærenti illum.

TETH.

26 *Bonum eſt præſtolari cum ſilentio ſa-
lutare Dei.

TETH.

27 *Bonum eſt viro, cum portauerit iugum
ab adoleſcentia ſua.

IOD.

28 *Sedebit ſolitarius, & tacebit: quia le-
uauit ſuper ſe.

IOD.

29 *Ponet in puluere os ſuũ, ſi forte ſit ſpes.

IOD.

30 *Dabit percutienti ſe maxillam, ſatura-
bitur opprobrijs.

CAPH.

31 *Quia non repellet in ſempiternum Do-
minus.

CAPH.

32 *Quia ſi abiecit, & miſerebitur ſecũdum
multitudinem miſericordiarum ſuarum.

CAPH.

33 *Non enim humiliauit ex corde ſuo, &
abiecit filios hominum,

LAMED.

34 *Vt contereret ſub pedibus ſuis omnes
vinctos terræ,

LAMED.

35 *Vt declinaret iudicium viri in conſpe-
ctu vultus Altiſſimi.

LAMED.

LAMED.

*Vt peruerteret hominem in iudicio ſuo, 36
Dominus ignorauit.

MEM.

*Quis eſt iſte, qui dixit vt fieret, Domi- 37
no non iubente?

MEM.

*Ex ore Altiſſimi non egredientur nec 38
mala nec bona?

MEM.

*Quid murmurauit homo viuens, vir 39
pro peccatis ſuis?

NVN.

*Scrutemur vias noſtras, & quæramus, 40
& reuertamur ad Dominum.

NVN.

*Leuemus corda noſtra cum manibus 41
ad Dominum in cælos.

NVN.

*Nos inique egimus, & ad iracundiam 42
prouocauimus: idcirco tu inexorabilis es.

SAMECH.

*Operuiſti in furore, & percuſſiſti nos: 43
occidiſti, nec pepercisti.

SAMECH.

*Oppoſuiſti nubem tibi, ne tranſeat 44
oratio.

SAMECH.

*Eradicationem, & abiectionem poſui- 45
ſti me in medio populorum.

PHE.

*Aperuerunt ſuper nos os ſuum omnes 46
inimici.

PHE.

*Formido, & laqueus facta eſt nobis va- 47
ticinatio, & contritio.

PHE.

*Diuiſiones aquarum deduxit oculus 48
meus, in contritione filiæ populi mei.

AIN.

*Oculus meus afflictus eſt, nec tacuit, eo 49
quòd non eſſet requies,

AIN.

*Donec reſpiceret & videret Dominus 50
de cælis.

AIN.

*Oculus meus deprædatus eſt animam 51
meam in cunctis filiabus vrbis meæ.

SADE.

52 *Venatione ceperunt me quaſi auem,
inimici mei gratis.

SADE.

53 *Lapſa eſt in lacum vita mea, & poſue-
runt lapidem ſuper me.

SADE.

54 *Inundauerũt aquæ ſuper caput meum:
dixi: Perij.

COPH.

55 *Inuocaui nomen tuum Domine de la-
cu nouiſſimo.

COPH.

56 *Vocem meam audiſti: ne auertas au-
rem tuam a ſingultu meo, & clamoribus.

COPH.

57 *Appropinquaſti in die, quando inuo-
caui te: dixiſti: Ne timeas.

RES.

58 *Iudicaſti Domine cauſam animæ meæ,
redemptor vitæ meæ.

RES.

59 *Vidiſti Domine iniquitatem illorum
aduerſum me: iudica iudicium meum.

RES.

60 *Vidiſti omnem furorem, vniuerſas co-
gitationes eorum aduerſum me.

SIN.

61 *Audiſti opprobrium eorum Domine,
omnes cogitationes eorum aduerſum me:

SIN.

62 *Labia inſurgentium mihi, & medita-
tiones eorum aduerſum me tota die.

SIN.

63 *Seſſionem eorum, & reſurrectionem
eorum vide, ego ſum pſalmus eorum.

THAV.

64 *Reddes eis vicem Domine iuxta opera
manuum ſuarum.

THAV.

65 *Dabis eis ſcutum cordis laborem tuum.

THAV.

66 *Perſequêris in furore, & conteres eos
ſub cælis Domine.

Cap. IIII.

Aleph.

QVomodo obſcuratum eſt aurum, 1
mutatus eſt color optimus, diſperſi
ſunt lapides ſanctuarij in capite omnium
platearum?

Beth.

*Filij Sion inclyti,& amicti auro primo: 2
quomodo reputati ſunt in vaſa teſtea,opus
manuum figuli?

Ghimel.

*Sed & lamiæ nudauerunt mammam, 3
lactauerunt catulos ſuos: filia populi mei
crudelis, quaſi ſtruthio in deſerto.

Daleth.

*Adhæſit lingua lactentis ad palatum 4
eius in ſiti: paruuli petierunt panem,& non
erat qui frangeret eis.

He.

*Qui veſcebantur voluptuoſe, interie- 5
runt in vijs: qui nutriebantur in croceis,
amplexati ſunt ſtercora.

Vav.

*Et maior effecta eſt iniquitas filiæ populi 6
mei peccato Sodomorum,quæ ſubuerſa eſt
in momento,& non ceperunt in eà manus.

Zain.

*Candidiores Nazaræi eius niue, nitidio- 7
res lacte, rubicundiores ebore antiquo,
ſapphiro pulchriores.

Heth.

*Denigrata eſt ſuper carbones facies eorũ, 8
& nõ ſunt cogniti in plateis: adhæſit cutis
eorũ oſſibus: aruit,& facta eſt quaſi lignum.

Teth.

*Melius fuit occiſis gladio, quàm inter- 9
fectis fame: quoniam iſti extabuerunt con-
ſumpti a ſterilitate terræ.

Iod.

*Manus mulierum miſericordium coxe- 10
runt filios ſuos: facti ſunt cibus earum in
contritione filiæ populi mei.

Caph.

*Compleuit Dominus furorem ſuum, 11
effudit iram indignationis ſuæ: & ſuccẽdit
ignẽ in Sion,& deuorauit fundamenta eius.

Lamed.

12 *Non crediderunt reges terræ,& vniuer
ſi habitatores orbis, quoniam ingrederetur
hoſtis & inimicus per portas Ieruſalem:

Mem.

13 *Propter peccata prophetarum eius, &
iniquitates ſacerdotum eius,qui effuderunt
in medio eius ſanguinem iuſtorum.

Nun.

14 *Errauerunt cæci in plateis,polluti ſunt
in ſanguine: cumq. non poſſent,tenuerunt
lacinias ſuas.

Samech.

15 *Recedite polluti, clamauerunt eis: re-
cedite, abite, nolite tangere: iurgati quip-
pe ſunt,& commoti: dixerunt inter Gen-
tes: Non addet vltra vt habitet in eis.

Phe.

16 *Facies Domini diuiſit eos, non addet
vt reſpiciat eos: facies ſacerdotum non
erubuerunt, neque ſenum miſerti ſunt.

Ain.

17 *Cum adhuc ſubſiſteremus, defecerunt
oculi noſtri ad auxilium noſtrum vanum,
cum reſpiceremus attenti ad gentem, quæ
ſaluare non poterat.

Sade.

18 *Lubricauerunt veſtigia noſtra in itine-
re platearum noſtrarum, appropinquauit
finis noſter: completi ſunt dies noſtri,quia
venit finis noſter.

Coph.

19 *Velociores fuerunt perſecutores noſtri
aquilis cæli: ſuper montes perſecuti ſunt
nos, in deſerto inſidiati ſunt nobis.

Res.

20 *Spiritus oris noſtri Chriſtus Dominus
captus eſt in peccatis noſtris: cui diximus:
In vmbra tua viuemus in Gentibus.

Sin.

21 *Gaude,& lætare filia Edom,quæ habi-
tas in Terra Hus: ad te quoque perueniet
calix, inebriaberis, atque nudaberis.

Thav.

22 *Cõpleta eſt iniquitas tua filia Sion,nõ ad-
det vltra vt trãſmigret te: viſitauit iniquita-
tẽ tuã filia Edom,diſcooperuit peccata tua.

ORA-

ORATIO IEREMIAE PROPHETAE.

CAPVT QVINTVM.

RECORDARE Domine quid ac- 1
ciderit nobis : intuere, & reſpice
opprobrium noſtrum . *Heredi- 2
tas noſtra verſa eſt ad alienos :
domus noſtræ ad extraneos . *Pupilli facti 3
ſumus abſque patre , matres noſtræ quaſi
viduæ : *Aquam noſtram pecunia bibi- 4
mus : ligna noſtra pretio comparauimus :
*Ceruicibus noſtris minabamur, laſſis non 5
dabatur requies . *Ægypto dedimus ma- 6
num , & Aſſyrijs vt ſaturaremur pane .
*Patres noſtri peccauerunt, & non ſunt : 7
& nos iniquitates eorum portauimus .
*Serui dominati ſunt noſtri : non fuit qui 8
redimeret de manu eorum . *In anima- 9
bus noſtris afferebamus panem nobis , a
facie gladij in deſerto . *Pellis noſtra, qua- 10
ſi clibanus exuſta eſt a facie tempeſtatum
famis . *Mulieres in Sion humiliauerunt , 11
& virgines in ciuitatibus Iuda . *Prin- 12
cipes manu ſuſpenſi ſunt ; facies ſenum
13 non erubuerunt . *Adoleſcentibus impudi-
ce abuſi ſunt : & pueri in ligno corruerunt.
14 *Senes defecerũt de portis : iuuenes de cho-
15 ro pſallentium . *Defecit gaudium cordis
noſtri : verſus eſt in luctum chorus noſter.
16 *Cecidit corona capitis noſtri : væ nobis ,
17 quia peccauimus . *Propterea mœſtum fa-
ctum eſt cor noſtrũ, ideo contenebrati ſunt
18 oculi noſtri : *Propter montem Sion quia
19 diſperijt, vulpes ambulauerunt in eo . *Tu
autem Domine in æternum permanebis ,
ſolium tuum in generationẽ & generatio-
20 nem . *Quare in perpetuum obliuiſcéris
noſtri ? derelinques nos in longitudine die-
21 rum ? *Conuerte nos Domine ad te , &
conuertemur : innoua dies noſtros , ſicut
22 a principio . *Sed proijciens repuliſti nos,
iratus es contra nos vehementer.

CAPVT PRIMVM.

1 ET hæc verba libri, quæ ſcri-
pſit Baruch filius Neriæ, fi-
lij Maaſiæ, filij Sedeciæ, fi-
lij Sedei, filij Helciæ in Ba-
2 bylonia, *in anno quinto,
in ſeptimo die menſis, in tempore quo ce-
perunt Chaldæi Ieruſalem, & ſuccende-
3 runt eam igni. * Et legit Baruch verba
libri huius ad aures Iechoniæ filij Ioakim
regis Iuda, & ad aures vniuerſi populi ve-
4 nientis ad librum, *& ad aures potentium
filiorum regum, & ad aures preſbytero-
rum, & ad aures populi, a minimo vſque
ad maximum eorum omnium habitantium
5 in Babylonia, ad flumen Sodi. * Qui au-
dientes plorabant, & ieiunabant, & ora-
6 bant in conſpectu Domini. * Et college-
runt pecuniam ſecundum quòd potuit v-
7 niuſcuiuſque manus, *& miſerunt in Ieruſa-
lem ad Ioakim filium Helciæ filij Salom ſa
cerdotem, & ad Sacerdotes, & ad omnem
populum, qui inuenti ſunt cum eo in Ieru-
8 ſalem: *cum acciperet vaſa templi Domi-
ni, quæ ablata fuerant de templo, reuoca-
re in Terram Iuda decima die menſis Si-
uan, vaſa argentea, quæ fecit Sedecias fi-
9 lius Ioſiæ rex Iuda, *poſteaquàm cepiſſet
Nabuchodonoſor rex Babylonis Iecho-
niam, & principes, & cunctos potentes, &
populum terræ ab Ieruſalem, & duxit eos
10 vinctos in Babylonem. * Et dixerunt:
Ecce miſimus ad vos pecunias, de quibus
emite holocautomata, & thus, & facite
manna, & offerte pro peccato ad aram
11 Domini Dei noſtri: *& orate pro vita Na-
buchodonoſor regis Babylonis, & pro vi-
ta Balthaſar filij eius vt ſint dies eorum ſi-
12 cut dies cæli ſuper terram: * & vt det Do-
minus virtutem nobis, & illuminet oculos
noſtros vt viuamus ſub vmbra Nabucho-
donoſor regis Babylonis, & ſub vmbra
Balthaſar filij eius, & ſeruiamus eis multis
diebus, & inueniamus gratiam in conſpe-
13 ctu eorum. * Et pro nobiſipſis orate ad
Dominum Deum noſtrum: quia peccaui-
mus Domino Deo noſtro, & non eſt auer-
ſus furor eius a nobis vſque in hunc diem.
14 * Et legite librum iſtum, quem miſimus ad
vos recitari in templo Domini, in die ſol-
15 lemni, & in die opportuno: *& dicetis:
Domino Deo noſtro iuſtitia, nobis autem
confuſio faciei noſtræ: ſicut eſt dies hæc
omni Iuda, & habitantibus in Ieruſalem,
16 * Regibus noſtris, & principibus noſtris, &
ſacerdotibus noſtris, & prophetis noſtris,
17 & patribus noſtris. * Peccauimus ante Do-
minum Deum noſtrum, & non credidi-
18 mus, diffidentes in eum: *& non fuimus
ſubiectibiles illi, & non audiuimus vocem
Domini Dei noſtri vt ambularemus in
19 mandatis eius, quæ dedit nobis. *A die,
qua eduxit patres noſtros de Terra Ægy-
pti vſque ad diem hanc, eramus incredi-
biles ad Dominum Deum noſtrum: & diſ-
ſipati receſſimus, ne audiremus vocem ip-
20 ſius. * Et adhæſerunt nobis multa mala, &
maledictiones, quæ conſtituit Dominus
Moyſi ſeruo ſuo: qui eduxit patres no-
ſtros de Terra Ægypti, dare nobis terram
fluentem lac & mel, ſicut hodierna die.
21 *Et non audiuimus vocem Domini Dei no
ſtri ſecundum omnia verba prophetarum,
22 quos miſit ad nos: *& abiuimus vnuſquiſ-
que in ſenſum cordis noſtri maligni, ope-
rari dijs alienis, facientes mala ante ocu-
los Domini Dei noſtri.

Cap. II.

PROPTER quod ſtatuit Dominus Deus 1
noſter verbum ſuum, quod locutus eſt
ad nos, & ad iudices noſtros, qui iudica-
uerunt Iſrael, & ad reges noſtros, & ad prin-
cipes noſtros, & ad omnem Iſrael, & Iuda:
* vt adduceret Dominus ſuper nos mala 2
magna, quæ nõ ſunt facta ſub cælo, quem-
admodum facta ſunt in Ieruſalem, ſecun-
dum quæ ſcripta ſunt in lege Moyſi, * vt 3
manducaret homo carnes filij ſui, & car-
nes filiæ ſuæ. * Et dedit eos ſub manu re- 4
gum omnium, qui ſunt in circuitu noſtro
in improperium, & in deſolationem in om-
nibus populis, in quibus nos diſperſit Do-
minus. * Et facti ſumus ſubtus, & non ſu- 5
pra: quia peccauimus Domino Deo no-
ſtro, non obaudiendo voci ipſius. * Domi- 6
no Deo noſtro iuſtitia: nobis autem, & pa-
tribus noſtris confuſio faciei, ſicut eſt dies
hæc. * Quia locutus eſt Dominus ſuper nos 7
omnia mala hæc, quæ venerunt ſuper nos:
* & non ſumus deprecati faciem Domini 8
Dei noſtri, vt reuerteremur vnuſquiſque
noſtrum a vijs noſtris peſſimis. * Et vigi- 9
lauit Dominus in malis, & adduxit ea
ſuper nos: quia iuſtus eſt Dominus in om-
nibus operibus ſuis, quæ mandauit nobis:
* & non audiuimus vocem ipſius vt iremus 10
in præceptis Domini, quæ dedit ante fa-
ciem noſtram. * Et nunc Domine Deus 11
Iſrael, qui eduxiſti populum tuum de Ter-
ra Ægypti in manu valida, & in ſignis, &
in prodigijs, & in virtute tua magna, & in
brachio excelſo, & feciſti tibi nomen ſi-
cut eſt dies iſte: * peccauimus, impie egi- 12
mus, inique geſſimus Domine Deus noſter,
in omnibus iuſtitijs tuis. * Auertatur ira tua 13
a nobis: quia derelicti ſumus pauci inter
gentes, vbi diſperſiſti nos. * Exaudi Domi- 14
ne preces noſtras, & orationes noſtras, &
educ nos propter te: & da nobis inuenire
gratiam ante faciem eorum, qui nos ab-
duxerunt: * vt ſciat omnis terra quia tu es 15
Dominus Deus noſter, & quia nomen
tuum inuocatum eſt ſuper Iſrael, & ſu-
16 per genus ipſius. * Reſpice Domine de
domo ſancta tua in nos, & inclina au-
17 rem tuam, & exaudi nos. * Aperi oculos
tuos, & vide: quia non mortui, qui ſunt
in inferno, quorum ſpiritus acceptus eſt
a viſceribus ſuis, dabunt honorem, & iu-
18 ſtificationem Domino: * ſed anima, quæ
triſtis eſt ſuper magnitudine mali, & ince-
dit curua, & infirma, & oculi deficientes,
& anima eſuriens dat tibi gloriam & iu-
19 ſtitiam Domino. * Quia non ſecundum
iuſtitias patrum noſtrorum nos fundimus
preces, & petimus miſericordiam ante
conſpectum tuum Domine Deus noſter:
20 * ſed quia miſiſti iram tuam, & furorem
tuum ſuper nos, ſicut locutus es in manu
puerorum tuorum prophetarum, dicens:
21 * Sic dicit Dominus: Inclinate humerum
veſtrum, & ceruicem veſtram, & opera fa-
cite regi Babylonis: & ſedebitis in terra,
22 quam dedi patribus veſtris. * Quòd ſi non
audieritis vocem Domini Dei veſtri ope-
rari regi Babyloniæ: defectionem veſtram
faciam de ciuitatibus Iuda, & a foris Ieru-
23 ſalem, * & auferam a vobis vocem iucun-
ditatis, & vocem gaudij, & vocem ſponſi,
& vocem ſponſæ, & erit omnis terra ſine
24 veſtigio ab inhabitantibus eam. * & non
audierunt vocem tuam, vt operarentur re-
gi Babylonis: & ſtatuiſti verba tua, quæ
locutus es in manibus puerorum tuorum
prophetarum, vt transferrentur oſſa regum
noſtrorum, & oſſa patrum noſtrorum de
25 loco ſuo: * & ecce proiecta ſunt in calore
ſolis, & in gelu noctis: & mortui ſunt
in doloribus peſſimis, in fame & in gla-
26 dio, & in emiſſione. * Et poſuiſti tem-
plum, in quo inuocatum eſt nomen tuum
in ipſo, ſicut hæc dies, propter iniquita-
27 tem domus Iſrael, & domus Iuda. * Et
feciſti in nobis Domine Deus noſter ſecun-
dum omnem bonitatem tuam, & ſecun-
dum omnem miſerationem tuam illam ma-
28 gnam: * ſicut locutus es in manu pueri tui
Moyſi in die, qua præcepiſti ei ſcribere le-
29 gem tuam corã filijs Iſrael, * dicens: Si non
audieritis vocem meam, multitudo hæc

magna

magna conuertetur in minimam inter Gen-
30 tes, quò ego eos diſpergã: *quia ſcio quòd
me non audiet populus. populus eſt enim
dura ceruice: & conuertetur ad cor ſuum
31 in terra captiuitatis ſuæ: *& ſcient quia ego
ſum Dominus Deus eorum, & dabo eis cor,
32 & intelligent: aures, & audient. *Et lauda-
bunt me in terra captiuitatis ſuæ, & memo-
33 res erunt nominis mei. *Et auertent ſe à
dorſo ſuo duro, & a malignitatibus ſuis:
quia reminiſcentur viam patrum ſuorum
34 qui peccauerunt in me. *Et reuocabo illos
in terram, quam iuraui patribus eorum
Abraham, Iſaac, & Iacob, & dominabun-
tur eis: & multiplicabo eos, & non mino-
35 rabuntur. *Et ſtatuam illis teſtamentum
alterum ſempiternum, vt ſim illis in Deum,
& ipſi erunt mihi in populum: & non mo-
uebo amplius populum meum, filios Iſrael
a terra, quam dedi illis.

CAP. III.

1 ET nunc Domine omnipotens, Deus
Iſrael, anima in anguſtijs, & ſpiritus an-
2 xius clamat ad te: *audi Domine, & miſe-
rere, quia Deus es miſericors, & miſerere
3 noſtri: quia peccauimus ante te. *Quia tu
ſedes in ſempiternum, & nos peribimus in
4 æuum? *Domine omnipotens, Deus Iſrael,
audi nunc orationem mortuorum Iſrael,
& filiorum ipſorum, qui peccauerunt ante
te, & non audierunt vocem Domini Dei
5 ſui, & agglutinata ſunt nobis mala. *Noli
meminiſſe iniquitatum patrum noſtrorum,
ſed memento manus tuæ, & nominis tui in
6 tempore iſto: *quia tu es Dominus Deus
7 noſter, & laudabimus te Domine: *quia
propter hoc dediſti timorem tuum in cor-
dibus noſtris, & vt inuocemus nomen
tuum, & laudemus te in captiuitate noſtra,
quia conuertimur ab iniquitate patrum no-
8 ſtrorum, qui peccauerunt ante te. *Et ecce
nos in captiuitate noſtra ſumus hodie, qua
nos diſperſiſti in improperium, & in male-
dictũ, & in peccatum, ſecundum omnes ini-
quitates patrũ noſtrorum, qui receſſerunt a
9 te Domine Deus noſter. *Audi Iſrael man-
data vitæ: auribus percipe, vt ſcias pruden-
10 tiam. *Quid eſt Iſrael quòd in terra inimi-
11 corum es? *inueteraſti in terra aliena, coin-
quinatus es cum mortuis: deputatus es cum
12 deſcendentibus in infernum. *Dereliquiſti
13 fontem ſapientiæ. *nam ſi in via Dei ambu-
laſſes, habitaſſes vtique in pace ſempiter-
14 na. *Diſce vbi ſit prudentia, vbi ſit virtus,
vbi ſit intellectus: vt ſcias ſimul vbi ſit lon-
giturnitas vitæ & victus, vbi ſit lumen ocu-
15 lorum, & pax. *Quis inuenit locum eius?
16 & quis intrauit in theſauros eius? *Vbi
ſunt principes Gentium, & qui dominan-
tur ſuper beſtias, quæ ſunt ſuper terram?
17 18 *qui in auibus cæli ludunt, *qui argentum
theſaurizant, & aurum, in quo confidunt
homines, & non eſt finis acquiſitionis eo-
rum? qui argentũ fabricant & ſoliciti ſunt,
19 nec eſt inuentio operum illorum? *exter-
minati ſunt, & ad inferos deſcenderunt, &
20 alij loco eorum ſurrexerunt. *Iuuenes vi-
derunt lumen, & habitauerunt ſuper terrã:
21 viam autem diſciplinæ ignorauerunt, *ne-
que intellexerunt ſemitas eius, neque filij
eorum ſuſceperunt eam; a facie ipſorum
22 longe facta eſt: *non eſt audita in Terra
23 Chanaam, neque viſa eſt in Theman. *Fi-
lij quoque Agar, qui exquirunt prudẽtiam,
quæ de terra eſt, negotiatores Merrhæ, &
Theman, & fabulatores, & exquiſitores pru-
dentiæ & intelligentiæ: viam autem ſapien-
tiæ neſcierunt, neque commemorati ſunt
24 ſemitas eius. *O Iſrael quàm magna eſt do-
mus Dei, & ingens locus poſſeſſionis eius!
25 *Magnus eſt, & non habet finem: excelſus
26 & immenſus. *Ibi fuerunt gigantes nomi-
nati illi, qui ab initio fuerunt, ſtatura ma-
27 gna, ſcientes bellum. *Non hos elegit Do-
minus, neque viam diſciplinæ inuenerunt:
28 propterea perierunt. *Et quoniam non ha-
buerunt ſapientiã, interierunt propter ſuam
29 inſipientiam. *Quis aſcendit in cælum, &
accepit eam, & eduxit eam de nubibus?
30 *Quis transfretauit mare, & inuenit illã? &
31 attulit illam ſuper aurum electum? *Nõ eſt
qui poſſit ſcire vias eius, neque qui exqui-
32 rat ſemitas eius: *ſed qui ſcit vniuerſa, nouit
eam,

eam, & adinuenit eam prudentia ſua: qui
præparauit terram in æterno tempore, &
repleuit eam pecudibus, & quadrupedi-
bus: * qui emittit lumen, & vadit: & voca- 33
uit illud, & obedit illi in tremore. * Stellæ 34
autem dederunt lumen in cuſtodijs ſuis, &
lætatæ ſunt: * vocatæ ſunt, & dixerunt: Ad- 35
ſumus: & luxerunt ei cum iucunditate, qui
fecit illas. * Hic eſt Deus noſter, & non 36
æſtimabitur alius aduerſus eum. * Hic ad- 37
inuenit omnem viam diſciplinæ, & tradi-
dit illam Iacob puero ſuo, & Iſrael dilecto
ſuo. * Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum 38
hominibus conuerſatus eſt.

CAP. IIII.

HIc liber mandatorum Dei, & lex, quæ 1
eſt in æternū: omnes, qui tenent eam,
peruenient ad vitam: qui autem derelique-
runt eam, in mortem. * Conuertere Iacob, & 2
apprehende eā, ambula per viam ad ſplen-
dorem eius contra lumen eius. * Ne tradas 3
alteri gloriam tuam, & dignitatem tuam
genti alienæ. * Beati ſumus Iſrael: quia quæ 4
Deo placent, manifeſta ſunt nobis. * Ani- 5
mæquior eſto populus Dei, memorabilis
Iſrael: * vennndati eſtis Gentibus non in 6
perditionem: ſed propter quod in ira ad
iracundiam prouocaſtis Deum, traditi eſtis
aduerſarijs. * Exacerbaſtis enim eum, qui 7
fecit vos, Deum æternum, immolantes dæ-
monijs, & nō Deo. * Obliti enim eſtis Deū, 8
qui nutriuit vos, & contriſtaſtis nutricem
veſtram Ieruſalē. * Vidit enim iracundiam 9
a Deo venientē vobis, & dixit: Audite con-
fines Sion, adduxit enim mihi Deus luctum
magnnm: * Vidi enim captiuitatem populi 10
mei, filiorum meorum, & filiarum, quam ſu-
perduxit illis æternus. * Nutriui enim illos 11
cum iucunditate: dimiſi autem illos cū fle-
tu & luctu. * Nemo gaudeat ſuper me vi- 12
duam, & deſolatam: a multis derelicta ſum
propter peccata filiorum meorum, quia de-
clinauerunt a lege Dei. * Iuſtitias autem ip- 13
ſius neſcierunt, nec ambulauerunt per vias
mandatorum Dei, neque per ſemitas veri-
tatis eius cū iuſtitia ingreſſi ſunt. * Veniant 14
confines Sion, & memorentur captiuitatem
filiorum, & filiarum mearum, quam ſuper-
15 duxit illis æternus. * Adduxit enim ſuper il-
los gentem de longinquo, gentem impro-
16 bam, & alterius linguæ: * qui non ſunt reue
riti ſenem, neque puerorum miſerti ſunt, &
abduxerunt dilectos viduæ, & a filijs vnicā
17 deſolauerunt. * Ego autem quid poſſum
18 adiuuare vos? * Qui enim adduxit ſuper vos
mala, ipſe vos eripiet de manibus inimico-
19 rum veſtrorum. * Ambulate filij, ambulate:
20 ego enim derelicta ſum ſola. * Exui me ſto
la pacis, indui autem me ſacco obſecratio-
nis, & clamabo ad Altiſſimū in diebus meis.
21 * Animæquiores eſtote filij, clamate ad Do
minum, & eripiet vos de manu principum
22 inimicorum. * Ego enim ſperaui in æter-
num ſalutem veſtram: & venit mihi gau-
dium a ſancto ſuper miſericordia, quæ ve-
23 niet vobis ab æterno ſalutari noſtro. * Emi-
ſi enim vos cum luctu & ploratu: reducet
autem vos mihi Dominus cum gaudio &
24 iucunditate in ſempiternum. * Sicut enim
viderunt vicinæ Sion captiuitatem veſtram
a Deo, ſic videbnnt & in celeritate ſalutem
veſtram a Deo, quæ ſuperueniet vobis cum
25 honore magno, & ſplendore æterno. * Fi-
lij patienter ſuſtinete iram, quæ ſuperuenit
vobis: perſecutus eſt enim te inimicus
tuus, ſed cito videbis perditionem ipſius:
26 & ſuper ceruices ipſius aſcendes. * Delicati
mei ambulauerunt vias aſperas: ducti ſunt
27 enim vt grex direptus ab inimicis. * Ani-
mæquiores eſtote filij, & proclamate ad
Dominū: erit enim memoria veſtra ab eo,
28 qui duxit vos. * Sicut enim fuit ſenſus veſter
vt erraretis a Deo: decies tantum iterum
29 conuertentes requiretis eum. * Qui enim
induxit vobis mala, ipſe rurſum adducet
vobis ſempiternam iucunditatem cū ſalute
30 veſtra. * Animæquior eſto Ieruſalem, exhor-
31 tatur enim te, qui te nominauit. * Nocentes
peribunt, qui te vexauerunt: & qui gratu-
32 lati ſunt in tua ruina, punientur. * ciuitates,
quibus ſeruierunt filij tui, punientur: &
33 quæ accepit filios tuos. * Sicut enim gauiſa
eſt in tua ruina, & lætata eſt in caſu tuo,
ſic

ſic contriſtabitur in ſua deſolatione. * Et 34
amputabitur exultatio multitudinis eius,
& gaudimonium eius erit in luctum.* Ignis 35
enim ſuperueniet ei ab æterno in longitur-
nis diebus, & habitabitur a dæmonijs in
multitudine temporis.* Circumſpice Ieru- 36
ſalem ad Orientem, & vide iucunditatem a
Deo tibi venientem. * Ecce enim veniunt 37
filij tui, quos dimiſiſti diſperſos, veniunt col
lecti ab Oriente vſque ad Occidentem, in
verbo ſancti gaudentes in honorem Dei.

CAP. V.

EXVE te Ieruſalem ſtola luctus, & vexa- 1
tionis tuæ: & indue te decore, & ho-
nore eius, quæ a Deo tibi eſt ſempiternæ
gloriæ.* Circumdabit te Deus diploide iu- 2
ſtitiæ, & imponet mitram capiti honoris æ-
terni. * Deus enim oſtendet ſplendorem 3
ſuum in te omni, qui ſub cælo eſt.* Nomi- 4
nabitur enim tibi nomen tuum a Deo in
ſempiternum: Pax iuſtitiæ, & honor pieta-
tis.* Exurge Ieruſalem, & ſta in excelſo: & 5
circumſpice ad Orientem, & vide collectos
filios tuos ab Oriente ſole vſque ad Occi-
dentem, in verbo ſancti gaudentes Dei me-
moria.* Exierunt enim abs te pedibus du- 6
cti ab inimicis: adducet autem illos Domi-
nus ad te portatos in honore ſicut filios re-
gni.* Conſtituit enim Deus humiliare om- 7
nem montem excelſum, & rupes perennes,
& conualles replere in æqualitatem terræ:
vt ambulet Iſrael diligenter in honorem
Dei.* Obumbrauerunt autem & ſiluæ, & 8
omne lignum ſuauitatis Iſrael ex mandato
Dei. * Adducet enim Deus Iſrael cum iu- 9
cunditate in lumine maieſtatis ſuæ, cum
miſericordia, & iuſtitia, quæ eſt ex ipſo.

CAP. VI.

EXEMPLAR epiſtolæ, quam miſit Ieremias
ad abducendos captiuos in Babyloniã
a rege Babyloniorum, vt annunciaret illis
ſecundum quòd præceptum eſt illi a Deo.
*PROPTER peccata, quæ peccaſtis ante Deũ, 1
abducemini in Babyloniam captiui a Na-
buchodonoſor rege Babyloniorum. * In- 2
greſſi itaque in Babylonem, eritis ibi annis
plurimis, & temporibus longis vſque ad ge
nerationes ſeptem: poſt hoc autem educã
3 vos inde cum pace.* Nunc autem videbi-
tis in Babylonia deos aureos, & argenteos,
& lapideos, & ligneos in humeris portari,
4 oſtentantes metum Gentibus.* Videte er-
go ne & vos ſimiles efficiamini factis alie-
nis, & metuatis, & metus vos capiat in ipſis.
5 *Viſa itaque turba de retro, & ab ante, ado
rantes, dicite in cordibus veſtris: Te opor-
6 tet adorari Domine.* Angelus enim meus
vobiſcum eſt: ipſe autem exquiram ani-
7 mas veſtras.* Nam lingua ipſorum polita
a fabro, ipſa etiam inaurata, & inargentata
8 falſa ſunt, & non poſſunt loqui. * Et ſicut
virgini amanti ornamenta: ita accepto au-
9 ro fabricati ſunt. * Coronas certe aureas
habent ſuper capita ſua dij illorum: vnde
ſubtrahunt ſacerdotes ab eis aurum, & ar-
gentum, & erogant illud in ſemetipſos.
10 *Dant autem & ex ipſo proſtitutis, & me-
retrices ornant: & iterum cum receperint
11 illud a meretricibus, ornant deos ſuos.* Hi
autem non liberantur ab ærugine, & tinea.
12 *Opertis autem illis veſte purpurea, exter-
gunt faciem ipſorum propter puluerem do
13 mus, qui eſt plurimus inter eos.* Sceptrum
autem habet vt homo, ſicut iudex regionis,
14 qui in ſe peccantem non interficit: * Ha-
bet etiam in manu gladium, & ſecurim, ſe
autem de bello, & a latronibus nõ liberat.
Vnde vobis notum ſit quia non ſunt dij.
15 *Non ergo timueritis eos. Sicut enim vas
hominis confractum inutile efficitur, tales
16 ſunt & dij illorum:* Conſtitutis illis in do-
mo, oculi eorum pleni ſunt puluere a pe-
17 dibus introeuntium. * Et ſicut alicui, qui
regem offendit, circumſeptæ ſunt ianuæ:
aut ſicut ad ſepulchrum adductum mor-
tuum, ita tutantur ſacerdotes oſtia clauſu-
18 ris, & ſeris, ne a latronibus expolientur.* Lu
cernas accendunt illis, & quidem multas,
ex quibus nullam videre poſſunt: ſunt au-
19 tem ſicut trabes in domo.* Corda vero eo-
rum dicunt elingere ſerpentes, qui de terra
ſunt, dum comedunt eos, & veſtimentum
ipſorum

ipſorum,& non ſentiunt. *Nigræ fiunt fa- 20
cies eorum a fumo, qui in domo fit. *Su- 21
pra corpus eorum, & ſupra caput eorum
volant noctuæ,& hirundines,& aues etiam,
ſimiliter & cattæ. *Vnde ſciatis quia non 22
ſunt dij. Ne ergo timueritis eos. *Aurum 23
etiam,quod habent, ad ſpeciem eſt. Niſi
aliquis exterſerit æruginem,nõ ſulgebunt:
neque enim dum conflarentur,ſentiebant.
*Ex omni pretio empta ſunt,in quibus ſpi- 24
ritus non ineſt ipſis. *Sine pedibus in hu- 25
meris portantur,oſtentantes ignobilitatem
ſuam hominibus.Confundantur etiam qui
colunt ea. *Propterea ſi ceciderint in ter- 26
ram,a ſemetipſis non conſurgunt:neque ſi
quis eum ſtatuerit rectum, per ſemetipſum
ſtabit,ſed ſicut mortuis munera eorum illis
apponentur. *Hoſtias illorum vendunt Sa- 27
cerdotes ipſorum, & abutuntur: ſimiliter
& mulieres eorum decerpentes, neque in-
firmo, neque mendicãti aliquid impertiũt,
*de ſacrificijs eorum fœtæ, & menſtruatæ 28
contingunt. Scientes itaque ex his quia nõ
ſunt dij, ne timeatis eos. *Vnde enim vo- 29
cantur dij? Quia mulieres apponunt dijs
argenteis, & aureis,& ligneis: *& in domi- 30
bus eorum ſacerdotes ſedent,habentes tu-
nicas ſciſſas,& capita,& barbã raſam,quo-
rum capita nuda ſunt. *Rugiunt autem cla 31
mantes cõtra deos ſuos,ſicut in cœna mor
tui. *Veſtimenta eorum auferunt ſacerdo- 32
tes, & veſtiunt vxores ſuas, & filios ſuos.
*Neque ſiquid mali patiuntur ab aliquo, 33
neque ſiquid boni,poterũt retribuere: ne-
que regem conſtituere poſſunt, neque au-
ferre. *Similiter neque dare diuitias poſſũt, 34
neque malum retribuere. Siquis illis votũ
vouerit, & non reddiderit; neque hoc re-
quirunt. *Hominem a morte non liberant, 35
neque infirmũ a potentiori eripiunt. *Ho- 36
minem cæcum ad viſum non reſtituunt,de
neceſſitate hominem non liberabunt. *Vi- 37
duæ non miſerebũtur,neque orphanis be-
nefacient. *Lapidibus de monte ſimiles 38
ſunt dij illorum, lignei, & lapidei,& aurei,
& argentei. Qui autem colunt ea,confun-
dentur. *Quomodo ergo æſtimandum eſt, 39
40 aut dicẽdum,illos eſſe deos? *Adhuc enim
ipſis Chaldæis non honorantibus ea: qui
cum audierint mutum non poſſe loqui,of-
ferunt illud ad Bel, poſtulantes ab eo lo-
41 qui: *quaſi poſſint ſentire qui non habent
motum,& ipſi cum intellexerint,relinquẽt
ea: ſenſum enim non habent ipſi dij illo-
42 rum. *Mulieres autem circumdatæ funibus
in vijs ſedent,ſuccendentes oſſa oliuarum.
43 *Cum autem aliqua ex ipſis attracta ab ali-
quo tranſeunte dormierit cum eo, proxi-
mæ ſuæ exprobrat quòd ea non ſit digna
habita,ſicut ipſa,neque funis eius diruptus
44 ſit. *Omnia autem quæ illis fiunt,falſa ſunt.
Quomodo æſtimandum,aut dicendum eſt,
45 illos eſſe deos? *A fabris autem, & ab au-
rificibus facta ſunt. *Nihil aliud erunt, niſi
46 id quod volunt eſſe ſacerdotes. *Artifices
etiam ipſi, qui ea faciunt, non ſunt multi
temporis. Numquid ergo poſſunt ea,quæ
47 fabricata ſunt ab ipſis, eſſe dij? *Relique-
runt autem falſa, & opprobrium poſtea
48 futuris. *Nam cum ſuperuenerit illis præ-
lium, & mala; cogitant ſacerdotes apud
49 ſe,vbi ſe abſcondant cum illis. *Quomo-
do ergo ſentiri debeant quoniam dij ſunt,
qui nec de bello ſe liberant,neque de ma-
50 lis ſe eripiunt? *Nam cum ſint lignea, in-
aurata,& inargentata, ſcietur poſtea quia
falſa ſunt ab vniuerſis Gentibus, & regi-
bus: quæ manifeſta ſunt quia non ſunt dij,
ſed opera manuum hominum, & nullum
51 Dei opus cum illis. *Vnde ergo notum
eſt,quia non ſunt dij, ſed opera manuum
hominum,& nullum Dei opus in ipſis eſt?
52 *Regem regioni non ſuſcitant,neque plu-
53 uiam hominibus dabunt. *Iudicium quo-
que non diſcernent, neque regiones libe-
rabunt ab iniuria: quia nihil poſſunt,ſicut
corniculæ inter medium cæli, & terræ.
54 *Etenim cum inciderit ignis in domũ deo-
rum ligneorum, argenteorum,& aureorum,
ſacerdotes quidem ipſorum fugient, & li-
berabuntur: ipſi vero ſicut trabes in me-
55 dio comburentur. *Regi autem, & bello
non reſiſtent. Quomodo ergo æſtiman-
dum eſt, aut recipiendum quia dij ſunt?

* Non a furibus, neque a latronibus ſe li- 56
berabunt dij lignei, & lapidei, & inaura-
ti & inargentati, quibus hi, qui fortiores
ſunt, *aurum, & argentum, & veſtimentum, 57
quo operti ſunt, auferent illis, & abibunt,
nec ſibi auxilium ferent. * Itaque melius eſt 58
eſſe regem oſtentantem virtutem ſuam: aut
vas in domo vtile, in quo gloriabitur qui
poſſidet illud: vel oſtium in domo, quod
cuſtodit quæ in ipſa ſunt, quàm falſi dij.
* Sol quidem, & luna, ac ſidera cum ſint 59
ſplendida, & emiſſa ad vtilitates, obau-
diunt. * Similiter & fulgur cum apparue- 60
rit, perſpicuum eſt: id ipſum autem & ſpi-
ritus in omni regione ſpirat. * Et nubes, 61
quibus cum imperatũ fuerit a Deo peram-
bulare vniuerſum orbem, perficiunt quod
imperatum eſt eis. * Ignis etiam miſſus de- 62
ſuper vt conſumat montes, & ſiluas, facit
quod præceptum eſt ei. Hæc autem neque
ſpeciebus, neque virtutibus vni eorum ſi-
milia ſunt. * Vnde neque exiſtimandum eſt, 63
neque dicendum, illos eſſe deos, quando

non poſſunt neque iudicium iudicare, ne-
64 que quidquam facere hominibus. * Scientes
itaque quia non ſunt dij, ne ergo timueri-
65 tis eos. * Neque enim regibus maledicent,
66 neque benedicent. * Signa etiam in cælo
Gentibus non oſtendunt, neque vt ſol lu-
67 cebunt, neque illuminabunt vt luna. * Be-
ſtiæ meliores ſunt illis, quæ poſſunt fuge-
68 re ſub tectum, ac prodeſſe ſibi. * Nullo ita-
que modo nobis eſt manifeſtum quia ſunt
69 dij: propter quod ne timeatis eos. * Nam
ſicut in cucumerario formido nihil cuſto-
dit: ita ſunt dij illorum lignei, & argentei,
70 & inaurati. * Eodem modo & in horto ſpi-
na alba, ſupra quam omnis auis ſedet. Si-
militer & mortuo proiecto in tenebris ſimi-
les ſunt dij illorum lignei, & inaurati, &
71 inargentati: * A purpura quoque & muri-
ce, quæ ſupra illos tineant, ſcietis itaque
quia non ſunt dij. Ipſi etiam poſtremo co-
72 meduntur, & erunt opprobrium in regione.
* Melior eſt homo iuſtus, qui non habet ſi-
mulachra: nam erit longe ab opprobrijs.

PROPHE-

PROPHETIA EZECHIELIS.

CAPVT PRIMVM.

ET factum eſt in trigeſimo 1
anno, in quarto, in quinta
menſis, cum eſſem in me-
dio captiuorum iuxta flu-
uium Chobar, aperti ſunt
cæli, & vidi viſiones Dei.* In quinta men- 2
ſis, ipſe eſt annus quintus tranſmigrationis
regis Ioachin,*factum eſt verbum Domini 3
ad Ezechielem filium Buzi ſacerdotem in
terra Chaldæorum, ſecus flumen Chobar:
& facta eſt ſuper eum ibi manus Domini.
*Et vidi, & ecce ventus turbinis veniebat 4
ab Aquilone: & nubes magna, & ignis in-
uoluens, & ſplendor in circuitu eius: & de
medio eius quaſi ſpecies electri, id eſt, de
medio ignis:* & in medio eius ſimilitudo 5
quattuor animaliũ: & hic aſpectus eorum,
ſimilitudo hominis in eis.*Quattuor facies 6
vni, & quattuor pennæ vni.*Pedes eorum 7
pedes recti, & planta pedis eorum quaſi
planta pedis vituli, & ſcintillæ quaſi aſpe-
ctus æris candentis. * Et manus hominis 8
ſub pennis eorum in quattuor partibus:
& facies, & pennas per quattuor par-
tes habebant.*Iunctæq. erant pennæ eo- 9
rum alterius ad alterum. non reuerteban-
tur cum incederent: ſed vnumquodque
ante faciem ſuam gradiebatur. * Simili- 10
tudo autem vultus eorum: facies homi-
nis, & facies leonis a dextris ipſorum
quattuor: facies autem bouis, a ſiniſtris
ipſorum quattuor, & facies aquilæ deſu-
per ipſorum quattuor. * Facies eorum, 11
& pennæ eorum extentæ deſuper: duæ
pennæ ſingulorum iungebantur, & duæ
tegebant corpora eorum: * & vnum- 12
quodque eorum coram facie ſua ambula-
bat: vbi erat impetus ſpiritus, illuc gra-
diebantur, nec reuertebantur cum ambu-
larent. * Et ſimilitudo animalium, aſpe- 13
ctus eorum quaſi carbonum ignis arden-
tium, & quaſi aſpectus lampadarum.
Hæc erat viſio diſcurrens in medio anima-
lium, ſplendor ignis, & de igne fulgur
14 egrediens. * Et animalia ibant, & re-
uertebantur in ſimilitudinem fulguris co-
15 ruſcantis. * Cumq. aſpicerem animalia,
apparuit rota vna ſuper terram iuxta ani-
16 malia, habens quattuor facies. * & a-
ſpectus rotarum, & opus earum, quaſi
viſio maris: & vna ſimilitudo ipſarum
quattuor: & aſpectus earum & opera,
17 quaſi ſit rota in medio rotæ. * Per quat-
tuor partes earum euntes ibant: & non
18 reuertebantur cum ambularent. * Statu-
ra quoque erat rotis, & altitudo, & hor-
ribilis aſpectus: & totum corpus oculis
plenum in circuitu ipſarum quattuor.
19 *Cumq. ambularent animalia, ambulabant
pariter & rotæ iuxta ea: & cum eleua-
rentur animalia de terra, eleuabantur ſi-
20 mul & rotæ. * Quocumque ibat ſpiri-
tus, illuc eunte ſpiritu, & rotæ pariter e-
leuabantur, ſequentes eum. Spiritus e-
21 nim vitæ erat in rotis. * Cum euntibus
ibant, & cum ſtantibus ſtabant: & cum
eleuatis a terra, pariter eleuabantur &
rotæ, ſequentes ea: quia ſpiritus vitæ erat
22 in rotis. * Et ſimilitudo ſuper capita ani-
malium firmamenti, quaſi aſpectus cry-
ſtalli horribilis, & extenti ſuper capita
23 eorum deſuper. * Sub firmamento au-
tem pennæ eorum rectæ alterius ad alte-
rum: vnumquodque duabus alis velabat
corpus ſuum, & alterum ſimiliter velaba-
24 tur. * Et audiebam ſonum alarum, quaſi
ſonum aquarum multarum, quaſi ſonum ſu
blimis Dei: cum ambularent quaſi ſonus
erat multitudinis vt ſonus caſtrorum. cumq.
25 ſtarent, demittebantur pennæ eorum.*Nam

cum fieret vox ſuper firmamentum, quod
erat ſuper caput eorum, ſtabant, & ſub-
mittebant alas ſuas. * Et ſuper firmamen- 26
tum, quod erat imminens capiti eorum,
quaſi aſpectus lapidis ſapphiri ſimilitudo
throni: & ſuper ſimilitudinem throni, ſi-
militudo quaſi aſpectus hominis deſuper.
* Et vidi quaſi ſpeciem electri, velut aſpe- 27
ctum ignis, intrinſecus eius per circuitum:
a lumbis eius & deſuper, & a lumbis eius
vſque deorſum, vidi quaſi ſpeciem ignis
ſplendentis in circuitu: * Velut aſpectum 28
arcus cum fuerit in nube in die pluuiæ. hic
erat aſpectus ſplendoris per gyrum.

Cap. II.

HÆc viſio ſimilitudinis gloriæ Domi- 1
ni. & vidi, & cecidi in faciem meam,
& audiui vocem loquentis. Et dixit ad me:
Fili hominis ſta ſuper pedes tuos, & lo-
quar tecum. * Et ingreſſus eſt in me ſpi- 2
ritus poſtquam locutus eſt mihi, & ſtatuit
me ſupra pedes meos: & audiui loquen-
tem ad me, * & dicentem: Fili homi- 3
nis, mitto ego te ad filios Iſrael, ad Gen-
tes apoſtatrices, quæ receſſerunt a me: ip-
ſi, & patres eorum præuaricati ſunt pa-
ctum meum vſque ad diem hanc. * Et filij 4
dura facie, & indomabili corde ſunt, ad
quos ego mitto te: & dices ad eos: Hæc
dicit Dominus Deus: * Si forte vel ipſi au- 5
diant, & ſi forte quieſcant, quoniam do-
mus exaſperans eſt: & ſcient quia prophe-
ta fuerit in medio eorum. * Tu ergo fili 6
hominis ne timeas eos, neque ſermones
eorum metuas: quoniam increduli, &
ſubuerſores ſunt tecum, & cum ſcorpio-
nibus habitas. verba eorum ne timeas, &
vultus eorum ne formides: quia domus
exaſperans eſt. * Loquéris ergo verba mea 7
ad eos, ſi forte audiant, & quieſcant:
quoniam irritatores ſunt. * Tu autem fi- 8
li hominis audi quæcumque loquor ad te:
& noli eſſe exaſperans ſicut domus exaſpe
ratrix eſt: aperi os tuum, & comede quæ-
cumque ego do tibi. * Et vidi, & ecce 9
manus miſſa ad me, in qua erat inuolutus
liber: & expandit illum coram me, qui e-
rat ſcriptus intus, & foris: & ſcriptæ
erant in eo lamentationes, & carmen,
& væ.

Cap. III.

1 ET dixit ad me: Fili hominis quodcum-
que inueneris comede: comede volu-
men iſtud, & vadens loquere ad filios Iſ-
2 rael. * Et aperui os meum, & cibauit me
3 volumine illo: * & dixit ad me: Fili homi-
nis venter tuus comedet, & viſcera tua
complebuntur volumine iſto, quod ego do
tibi. Et comedi illud: & factum eſt in ore
4 meo ſicut mel dulce. * Et dixit ad me: Fi-
li hominis vade ad domum Iſrael, & lo-
5 quéris verba mea ad eos. * Non enim ad
populum profundi ſermonis, & ignotæ lin
6 guæ tu mitteris ad domum Iſrael: * neque
ad populos multos profundi ſermonis, &
ignotæ linguæ, quorum non poſſis audire
ſermones: & ſi ad illos mittereris, ipſi au-
7 dirent te. * Domus autem Iſrael nolunt
audire te: quia nolunt audire me. omnis
quippe domus Iſrael attrita fronte eſt, &
8 duro corde. * Ecce dedi faciem tuam va-
lentiorem faciebus eorum, & frontem
9 tuam duriorem frontibus eorum. * Vt
adamantem, & vt ſilicem dedi faciem tuã:
ne timeas eos, neque metuas a facie eo-
10 rum: quia domus exaſperans eſt. * Et di-
xit ad me: Fili hominis omnes ſermones
meos, quos ego loquor ad te, aſſume in
11 corde tuo, & auribus tuis audi: * Et vade
ingredere ad tranſmigrationem, ad filios
populi tui, & loquéris ad eos, & dices eis:
Hæc dicit Dominus Deus: ſi forte audiant,
12 & quieſcant. * Et aſſumpſit me ſpiritus,
& audiui poſt me vocem commotionis ma
gnæ: Benedicta gloria Domini de loco
13 ſuo, * & vocem alarum animalium percu-
tientium alteram ad alteram, & vocem ro-
tarum ſequentium animalia, & vocem com
14 motionis magnæ. * Spiritus quoque leua-
uit me, & aſſumpſit me: & abij amarus in
indignatione ſpiritus mei: manus enim
15 Domini erat mecum, confortans me. * Et
veni

veni ad tranſmigrationem, ad aceruum no-
uarum frugum, ad eos, qui habitabant iu-
xta flumen Chobar, & ſedi vbi illi ſede-
bant : & manſi ibi ſeptem diebus mœrens
in medio eorum. * Cum autem pertranſiſ- 16
ſent ſeptem dies, factum eſt verbum Do-
mini ad me, dicens : * Fili hominis ſpecu- 17
latorem dedi te domui Iſrael : & audies de
ore meo verbum, & annũciabis eis ex me.
* Si dicente me ad impium : Morte morie- 18
ris : non annunciaueris ei, neque locutus
fueris vt auertatur a via ſua impia, & vi-
uat : ipſe impius in iniquitate ſua morietur,
ſanguinem autem eius de manu tua requi-
ram. * Si autem tu annunciaueris impio, 19
& ille non fuerit conuerſus ab impietate
ſua, & a via ſua impia : ipſe quidem in ini-
quitate ſua morietur, tu autem animam
tuam liberaſti. * Sed & ſi conuerſus iuſtus 20
a iuſtitia ſua fuerit, & fecerit iniquitatem :
ponam offendiculum coram eo, ipſe mo-
rietur, quia non annunciaſti ei : in peccato
ſuo morietur, & non erunt in memoria iu-
ſtitiæ eius, quas fecit : ſanguinem vero eius
de manu tua requiram. * Si autem tu an- 21
nunciaueris iuſto vt non peccet iuſtus, &
ille non peccauerit : viuens viuet, quia an-
nunciaſti ei, & tu animam tuam liberaſti.
* Et facta eſt ſuper me manus Domini, & 22
dixit ad me : Surgens egredere in campum,
& ibi loquar tecum. * Et ſurgens egreſſus 23
ſum in campum : & ecce ibi gloria Domini
ſtabat quaſi gloria, quam vidi iuxta fluuium
Chobar : & cecidi in faciem meam. * Et in- 24
greſſus eſt in me ſpiritus, & ſtatuit me ſuper
pedes meos : & locutus eſt mihi, & dixit
ad me : Ingredere, & includere in medio
domus tuæ. * Et tu fili hominis, ecce data 25
ſunt ſuper te vincula, & ligabunt te in eis :
& non egredieris de medio eorum. * Et 26
linguã tuam adhærere faciam palato tuo,
& eris mutus, nec quaſi vir obiurgans :
quia domus exaſperans eſt. * Cum autem 27
locutus fuero tibi, aperiam os tuum, & di-
ces ad eos : Hæc dicit Dominus Deus : Qui
audit, audiat : & qui quieſcit, quieſcat : quia
domus exaſperans eſt.

CAP. IIII.

1 ET tu fili hominis ſume tibi laterem, &
pones eum coram te : & deſcribes in
2 eo ciuitatem Ieruſalem. * Et ordinabis ad-
uerſus eam obſidionem, & ædificabis mu-
nitiones, & comportabis aggerem, & da-
bis contra eam caſtra, & pones arietes in
3 gyro. * Et tu ſume tibi ſartaginem fer-
ream, & pones eam in murum ferreum in-
ter te, & inter ciuitatem : & obfirmabis fa-
ciem tuam ad eam, & erit in obſidionem,
& circumdabis eam : ſignum eſt domui
4 Iſrael. * Et tu dormies ſuper latus tuum
ſiniſtrum, & pones iniquitates domus Iſ-
rael ſuper eo numero dierum, quibus dor-
mies ſuper illud, & aſſumes iniquitatem
5 eorum. * Ego autem dedi tibi annos ini-
quitatis eorum, numero dierum trecentos
& nonaginta dies : & portabis iniquitatem
6 domus Iſrael. * Et cum compleueris hæc,
dormies ſuper latus tuum dexterũ ſecun-
do : & aſſumes iniquitatem domus Iuda
quadraginta diebus. diem pro anno, diem,
7 inquam, pro anno dedi tibi. * Et ad ob-
ſidionem Ieruſalem conuertes faciẽ tuam,
& brachium tuum erit extentum : & pro-
8 phetabis aduerſus eam. * Ecce circumde-
di te vinculis : & non te conuertes a late-
re tuo in latus aliud, donec compleas dies
9 obſidionis tuæ. * Et tu ſume tibi frumen-
tum, & hordeum, & fabam, & lentem,
& milium, & viciam : & mittes ea in vas
vnum, & facies tibi panes numero dierum,
quibus dormies ſuper latus tuum : trecen-
tis & nonaginta diebus comedes illud.
10 * Cibus autem tuus, quo veſceris, erit in
pondere viginti ſtateres in die : a tempo-
11 re vſque ad tempus comedes illud. * Et
aquam in menſura bibes, ſextam partem
hin : a tempore vſque ad tempus bibes il-
12 lud. * Et quaſi ſubcinericium hordea-
ceum comedes illud : & ſtercore, quod e-
greditur de homine, operies illud in ocu-
13 lis eorum. * Et dixit Dominus : Sic come-
dent filij Iſrael panem ſuum pollutum in-
14 ter Gentes, ad quas eijciam eos. * Et di-

xi: A a a, Domine Deus, ecce anima
mea non eſt polluta, & morticinum, &
laceratum a beſtijs non comedi ab infan-
tia mea vſque nunc, & non eſt ingreſ-
ſa in os meum omnis caro immunda.* Et 15
dixit ad me: Ecce dedi tibi fimum boum
pro ſtercoribus humanis: & facies panem
tuum in eo. * Et dixit ad me: Fili homi- 16
nis: Ecce ego conteram baculum panis in
Ieruſalem: & comedent panem in ponde-
re, & in ſolicitudine: & aquam in men-
ſura, & in anguſtia bibent:* Vt deficienti- 17
bus pane & aqua, corruat vnuſquiſque
ad fratrem ſuum: & contabeſcant in ini-
quitatibus ſuis.

Cap. V.

ET tu fili hominis ſume tibi gladinm 1
acutum, radentem pilos: & aſſumes
eum, & duces per caput tuum, & per
barbam tuam: & aſſumes tibi ſtateram
ponderis, & diuides eos. * Tertiam par- 2
tem igni combures in medio ciuitatis, iu-
xta completionem dierum obſidionis: &
aſſumes tertiam partem, & concides gla-
dio in circuitu eius: tertiam vero aliam di-
ſperges in ventum, & gladium nudabo
poſt eos. * Et ſumes inde paruum nume- 3
rum: & ligabis eos in ſummitate pallij tui.
* Et ex eis rurſum tolles, & proijcies eos 4
in medio ignis, & combures eos igni: &
ex eo egredietur ignis in omnem domum
Iſrael.* Hæc dicit Dominus Deus: Iſta eſt 5
Ieruſalem, in medio Gentium poſui eam,
& in circuitu eius terras. * Et contempſit 6
iudicia mea, vt plus eſſet impia quàm Gen-
tes: & præcepta mea vltra quàm terræ, quæ
in circuitu eius ſunt. iudicia enim mea pro-
iecerunt, & in præceptis meis non ambula-
uerunt.* Idcirco hæc dicit Dominus Deus: 7
Quia ſuperaſtis Gentes, quæ in circuitu ve-
ſtro ſunt, & in præceptis meis non ambu-
laſtis, & iudicia mea non feciſtis, & iuxta iu-
dicia Gentium, quæ in circuitu veſtro ſunt,
non eſtis operati;* Ideo hæc dicit Dominus 8
Deus: Ecce ego ad te, & ipſe ego faciam in
medio tui iudicia in oculis Gentium. * & 9
faciam in te quod non feci, & quibus ſimi-
lia vltrà non faciam propter omnes abo-
10 minationes tuas.* Ideo patres comedent fi-
lios in medio tui, & filij comedent patres
ſuos: & faciam in te iudicia, & ventilabo
vniuerſas reliquias tuas in omnem ventum.
11 * Idcirco viuo ego, dicit Dominus Deus: Ni-
ſi pro eo quòd ſanctum meum violaſti in
omnibus offenſionibus tuis, & in cunctis
abominationibus tuis: ego qnoque con-
fringam, & non parcet oculus meus, & non
12 miſerebor. * Tertia pars tui peſte morie-
tur, & fame conſumetur in medio tui: &
tertia pars tui in gladio cadet in circuitu
tuo: tertiam vero partem tuam in omnem
ventum diſpergam, & gladium euaginabo
13 poſt eos. * Et complebo furorem meum,
& requieſcere faciã indignationem meam
in eis, & conſolabor: & ſcient quia ego Do
minus locutus ſum in zelo meo, cum im-
pleuero indignationem meam in eis.* Et
14 dabo te in deſertum, & in opprobrinm
Gentibus, quæ in circuitu tuo ſunt, in con-
15 ſpectu omnis prætereuntis.* Et eris oppro-
brium, & blaſphemia, exemplum, & ſtu-
por in Gentibus, quæ in circuitu tuo ſunt,
cum fecero in te iudicia in furore, & in in-
16 dignatione, & in increpationibus iræ.* Ego
Dominus locutus ſum: Quando miſero ſa-
gittas famis peſſimas in eos: quæ erũt mor-
tiferæ, & quas mittam vt diſperdam vos: &
famẽ congregabo ſuper vos, & conteram
17 in vobis baculum panis. * Et immittam in
vos famem, & beſtias peſſimas vſque ad in-
ternecionem: & peſtilentia, & ſanguis tran-
ſibunt per te, & gladium inducam ſuper te.
ego Dominus locutus ſum.

Cap. VI.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-
2 cens:* Fili hominis pone faciem tuam
3 ad montes Iſrael, & prophetabis ad eos,* &
dices: Montes Iſrael audite verbum Domi-
ni Dei: Hæc dicit Dominus Deus monti-
bus, & collibus, rupibus, & vallibus: Ecce
ego inducam ſuper vos gladium, & diſper-
4 dam excelſa veſtra, * & demoliar aras ve-
ſtras,

ſtras,& confringentur ſimulachra veſtra:&
deijciam interfectos veſtros ante idola ve-
ſtra.* Et dabo cadauera filiorum Iſrael an- 5
te faciem ſimulachrorum veſtrorum:& di-
ſpergam oſſa veſtra circum aras veſtras:*in 6
omnibus habitationibus veſtris. Vrbes de-
ſertæ erunt,& excelſa demolientur,& diſſi-
pabuntur:& interibunt aræ veſtræ,& con-
fringentur:& ceſſabunt idola veſtra,& cō-
terentur delubra veſtra,& delebuntur ope-
ra veſtra. *Et cadet interfectus in medio 7
veſtri:& ſcietis quia ego ſum Dominus.
*Et relinquā in vobis eos,qui fugerint gla- 8
diū in Gentibus,cum diſperſero vos in ter-
ris. *Et recordabuntur mei liberati veſtri 9
in Gētibus,ad quas captiui ducti ſunt:quia
contriui cor eorum fornicans,& recedens
a me;& oculos eorū fornicantes poſt ido-
la ſua:& diſplicebunt ſibimet ſuper malis
quæ fecerūt in vniuerſis abominationibus
ſuis. *Et ſcient quia ego Dominus non 10
fruſtra locutus ſum vt facerem eis malum
hoc.*Hæc dicit Dominus Deus: Percute 11
manum tuam,& allide pedem tuum,& dic:
Heu, ad omnes abominationes malorum
domus Iſrael: quia gladio,fame,& peſte
ruituri ſunt.*Qui longe eſt,peſte morietur: 12
qui autem prope,gladio corruet:& qui re-
lictus fuerit,& obſeſſus,fame morietur:&
complebo indignationem meam in eis.
*Et ſcietis quia ego Dominus,cum fuerint 13
interfecti veſtri in medio idolorum veſtro-
rum in circuitu ararum veſtrarum,in omni
colle excelſo,& in cunctis ſummitatibus
montium,& ſubtus omne lignum nemoro-
ſum,& ſubtus vniuerſam quercum frondo-
ſam,locum vbi accenderunt thura redolen
tia vniuerſis idolis ſuis.* Et extendam ma- 14
num meam ſuper eos:& faciam terram
deſolatam,& deſtitutam a deſerto Debla-
tha in omnibus habitationibus eorum:&
ſcient quia ego Dominus.

CAP. VII.

ET factus eſt ſermo Domini ad me, di- 1
cens:*Et tu fili hominis,hæc dicit Do- 2
minus Deus terræ Iſrael: Finis venit,venit
3 finis ſuper quattuor plagas terræ. *Nunc
finis ſuper te,& immittam furorem meum
in te:& iudicabo te iuxta vias tuas:& po-
nam cōtra te omnes abominationes tuas.
4 *Et non parcet oculus meus ſuper te,& nō
miſerebor:ſed vias tuas ponam ſuper te,
& abominationes tuæ in medio tui erunt:
5 & ſcietis quia ego Dominus. *Hæc dicit
Dominus Deus: Afflictio vna,afflictio ecce
6 venit.*finis venit,venit finis,euigilauit ad-
7 uerſum te:ecce venit.*Venit contritio ſu-
per te,qui habitas in terra: venit tempus,
prope eſt dies occiſionis,& non gloriæ mō
8 tium.*Nunc de propinquo effundam iram
meam ſuper te,& complebo furorem meū
in te:& iudicabo te iuxta vias tuas,& im-
9 ponam tibi omnia ſcelera tua:*Et nō par-
cet oculus meus, nec miſerebor, ſed vias
tuas imponam tibi, & abominationes tuæ
in medio tui erunt:& ſcietis quia ego ſum
10 Dominus percutiens.*Ecce dies, ecce ve-
nit: egreſſa eſt contritio,floruit virga,ger-
11 minauit ſuperbia: *Iniquitas ſurrexit in
virga impietatis: non ex eis,& non ex po
pulo, neque ex ſonitu eorum:& non erit
12 requies in eis. *Venit tempus,appropin-
quauit dies: qui emit,non lætetur:& qui
vendit,non lugeat: quia ira ſuper omnem
13 populum eius.*Quia qui vēdit,ad id,quod
vendidit,non reuertetur,& adhuc in viuen
tibus vita eorum. viſio enim ad omnē mul
titudinem eius non regredietur:& vir in
14 iniquitate vitæ ſuæ non cōfortabitur.*Ca-
nite tuba, præparentur omnes, & non eſt
qui vadat ad prælium:ira enim mea ſuper
15 vniuerſum populum eius. *Gladius foris:
& peſtis,& fames intrinſecus: qui in agro
eſt,gladio morietur:& qui in ciuitate,pe-
16 ſtilentia,& fame deuorabuntur.* Et ſalua-
buntur qui fugerint ex eis:& erunt in mō-
tibus quaſi colūbæ conuallium omnes tre-
17 pidi,vnuſquiſque in iniquitate ſua.*Omnes
manus diſſoluentur,& omnia genua fluent
18 aquis. *Et accingent ſe cilicijs,& operiet
eos formido,& in omni facie confuſio,&
in vniuerſis capitibus eorum caluitium.
19 *Argentum eorum foras proijcietur,& au-

rum eorum in ſterquilinium erit. Argen-
tum eorum, & aurum eorum non valebit
liberare eos in die furoris Domini. Ani-
mam ſuam non ſaturabunt, & ventres eo-
rum non implebuntur: quia ſcãdalum ini-
quitatis eorum factum eſt. * Et ornamen- 20
tum monilium ſuorum in ſuperbiã poſue-
runt, & imagines abominationum ſuarum,
& ſimulachrorum fecerunt ex eo: propter
hoc dedi eis illud in immunditiam: *& da- 21
bo illud in manus alienorum ad diripien-
dum, & impijs terræ in prædam, & cõtami-
nabunt illud. * Et auertam faciem meam 22
ab eis, & violabunt arcanum meum: & in-
troibunt in illud emiſſarij, & contamina-
bunt illud. * Fac concluſionem: quoniam 23
terra plena eſt iudicio ſanguinum, & ciui-
tas plena iniquitate. * Et adducam peſſi- 24
mos de Gentibus, & poſſidebunt domos
eorum. & quieſcere faciam ſuperbiam po-
tentium, & poſſidebunt ſanctuaria eorum.
*Anguſtia ſuperueniente, requirent pacem, 25
& non erit. *Conturbatio ſuper conturba- 26
tionem veniet, & auditus ſuper auditum: &
quærent viſionem de propheta, & lex peri-
bit a ſacerdote, & conſilium a ſenioribus.
*Rex lugebit, & princeps induetur mœro- 27
re, & manus populi terræ conturbabuntur.
Secundum viam eorum faciam eis, & ſe-
cundum iudicia eorum iudicabo eos: &
ſcient quia ego Dominus.

Cap. VIII.

ET factum eſt in anno ſexto, in ſexto 1
menſe, in quinta menſis: ego ſedebam
in domo mea, & ſenes Iuda ſedebãt coram
me, & cecidit ibi ſuper me manus Domini
Dei. *Et vidi, & ecce ſimilitudo quaſi aſpe- 2
ctus ignis: ab aſpectu lumborum eius, &
deorſum, ignis: & a lumbis eius, & ſurſum,
quaſi aſpectus ſplendoris, vt viſio electri.
*Et emiſſa ſimilitudo manus apprehendit 3
me in cincinno capitis mei: & eleuauit me
Spiritus inter terram, & cælum: & adduxit
me in Ieruſalem in viſione Dei, iuxta oſtiũ
interius, quod reſpiciebat ad Aquilonem,
vbi erat ſtatutum idolum zeli ad prouo-
4 candam æmulationem. *Et ecce ibi gloria
Dei Iſrael ſecundum viſionem, quam vi-
5 deram in campo. *Et dixit ad me: Fili ho-
minis, leua oculos tuos ad viam Aquilonis.
Et leuaui oculos meos ad viam Aquilonis:
& ecce ab Aquilone portæ altaris idolum
6 zeli in ipſo introitu. * Et dixit ad me: Fili
hominis, putaſne, vides tu quid iſti faciunt,
abominationes magnas, quas domus Iſrael
facit hic, vt procul recedam a ſanctuario
meo? & adhuc conuerſus videbis abomi-
7 nationes maiores. * Et introduxit me ad
oſtium atrij: & vidi, & ecce foramen vnum
8 in pariete. * Et dixit ad me: Fili hominis
fode parietem. Et cum fodiſſem parietem,
9 apparuit oſtium vnum. * Et dixit ad me:
Ingredere, & vide abominationes peſſimas,
10 quas iſti faciunt hic. * Et ingreſſus vidi, &
ecce omnis ſimilitudo reptilium, & anima-
lium, abominatio, & vniuerſa idola domus
Iſrael depicta erant in pariete in circuitu
11 per totum. * Et ſeptuaginta viri de ſenio-
ribus domus Iſrael, & Iezonias filius Sa-
phan ſtabat in medio eorum, ſtantium an-
te picturas: & vnuſquiſque habebat thuri-
bulum in manu ſua: & vapor nebulæ de
12 thure conſurgebat. *Et dixit ad me: Certe
vides fili hominis quæ ſeniores domus Iſrael
faciunt in tenebris, vnuſquiſque in abſcon-
dito cubiculi ſui: dicunt enim: Non videt
Dominus nos, dereliquit Dominus terram.
13 *Et dixit ad me: Adhuc conuerſus videbis
abominationes maiores, quas iſti faciunt.
14 *Et introduxit me per oſtium portæ domus
Domini, quod reſpiciebat ad Aquilonem:
& ecce ibi mulieres ſedebant plangentes
15 Adonidem. *Et dixit ad me: Certe vidiſti
fili hominis: adhuc conuerſus videbis abo-
16 minationes maiores his. *Et introduxit me
in atrium domus Domini interius: & ecce
in oſtio templi Domini inter veſtibulum &
altare, quaſi vigintiquinque viri dorſa ha-
bentes contra templum Domini, & facies
ad Orientem: & adorabant ad ortum Solis.
17 * Et dixit ad me: Certe vidiſti fili hominis:
numquid leue eſt hoc domui Iuda vt face-
rent abominationes iſtas, quas fecerunt hic:
quia

quia replentes terram iniquitate conuerſi
ſunt ad irritandum me? & ecce applicant
ramum ad nares ſuas. * Ergo & ego faciã 18
in furore: non parcet oculus meus, nec
miſerebor: & cum clamauerint ad aures
meas voce magna, non exaudiam eos.

Cap. ix.

ET clamauit in auribus meis voce ma- 1
gna, dicens: Appropinquauerunt viſi-
tationes vrbis, & vnuſquiſque vas interfe-
ctionis habet in manu ſua. *Et ecce ſex vi- 2
ri veniebant de via portæ ſuperioris, quæ
reſpicit ad Aquilonẽ: & vniuſcuiuſque vas
interitus in manu eius: vir quoque vnus
in medio eorum veſtitus erat lineis, & atra-
mentarium ſcriptoris ad renes eius: & in-
greſſi ſunt, & ſteterunt iuxta altare æreum:
*Et gloria Domini Iſrael aſſũpta eſt de che 3
rub, quæ erat ſuper eum ad limen domus:
& vocauit virum, qui indutus erat lineis,
& atramentariũ ſcriptoris habebat in lum-
bis ſuis. *Et dixit Dominus ad eum: Tranſi 4
per mediam ciuitatem in medio Ieruſalem:
& ſigna thau ſuper frontes virorum gemen-
tium, & dolentium ſuper cunctis abomina-
tionibus, quæ fiunt in medio eius. *Et illis 5
dixit, audiente me: Tranſite per ciuitatem
ſequentes eum, & percutite: non parcat
oculus veſter, neque miſereamini. *Senem, 6
adoleſcentulum, & virginem, paruulum, &
mulieres interficite vſque ad internecionẽ:
omnem autem, ſuper quem videritis thau,
ne occidatis, & a ſanctuario meo incipite.
Cœperunt ergo a viris ſenioribus, qui erant
ante faciem domus. *Et dixit ad eos: Con- 7
taminate domum, & implete atria interfe-
ctis: egredimini. Et egreſſi ſunt, & percu-
tiebant eos, qui erant in ciuitate. *Et cæde 8
completa, remanſi ego: ruiq. ſuper faciem
meam, & clamans aio: Heu, heu, heu Domi-
ne Deus: ergone diſperdes omnes reliquias
Iſrael, effundens furorem tuum ſuper Ieru-
ſalem? *Et dixit ad me: Iniquitas domus 9
Iſrael, & Iuda, magna eſt nimis valde, &
repleta eſt terra ſanguinibus, & ciuitas re-
pleta eſt auerſione: dixerunt enim: Dere-
liquit Dominus terram, & Dominus non
10 videt. *Igitur & meus non parcet oculus,
neque miſerebor: viam eorum ſuper caput
11 eorum reddam. *Et ecce vir, qui erat in-
dutus lineis, qui habebat atramentarium
in dorſo ſuo, reſpondit verbum, dicens:
Feci ſicut præcepiſti mihi.

Cap. x.

1 ET vidi, & ecce in firmamento, quod
erat ſuper caput cherubim, quaſi lapis
ſapphirus, quaſi ſpecies ſimilitudinis ſolij,
2 apparuit ſuper ea. *Et dixit ad virum, qui
indutus erat lineis, & ait: Ingredere in me-
dio rotarum, quæ ſunt ſubtus cherubim, &
imple manum tuam prunis ignis, quæ ſunt
inter cherubim, & effunde ſuper ciuitatem.
3 Ingreſſusq. eſt in conſpectu meo:* cheru-
bim autem ſtabant a dextris domus cum
ingrederetur vir, & nubes impleuit atrium
4 interius. *Et eleuata eſt gloria Domini de-
ſuper cherub ad limen domus: & repleta
eſt domus nube, & atrium repletũ eſt ſplen-
5 dore gloriæ Domini. *Et ſonitus alarum
cherubim audiebatur vſque ad atrium exte-
rius, qnaſi vox Dei omnipotentis loquentis.
6 *Cumq. præcepiſſet viro, qui indutus erat
lineis, dicens: Sume ignem de medio rota-
rum, quæ ſunt inter cherubim: ingreſſus il-
7 le ſtetit iuxta rotam. *Et extendit cherub
manum de medio cherubim ad ignem, qui
erat inter cherubim: & ſumpſit, & dedit in
manus eius, qui indutus erat lineis: qui ac-
8 cipiens egreſſus eſt. *Et apparuit in cheru-
bim ſimilitudo manus hominis ſubtus pen-
9 nas eorum. *& vidi, & ecce quattuor rotæ
iuxta cherubim: rota vna iuxta cherub v-
num, & rota alia iuxta cherub vnum: ſpe-
cies autem rotarum erat quaſi viſio lapidis
10 chryſoliti. * & aſpectus earum ſimilitudo
vna quattuor: quaſi ſit rota in medio rotæ.
11 *Cumq. ambularẽt, in quattuor partes gra-
diebantur: & non reuertebantur ambulan-
tes, ſed ad locum, ad quem ire declinabat
quæ prima erat, ſequebantur & ceteræ, nec
12 conuertebantur. *Et omne corpus earum,
& colla, & manus, & pennæ, & circuli plena
erant

erant oculis,in circuitu quattuor rotarum.
*Et rotas iſtas vocauit volubiles, audiente 13
me.*Quattuor autē facies habebat vnum: 14
facies vna,facies cherub: & facies ſecunda,
facies hominis: & in tertio facies leonis: &
in quarto facies aquilæ. * Et eleuata ſunt 15
cherubim: ipſum eſt animal,quod videram
iuxta fluuium Chobar.*Cumq. ambularent 16
cherubim, ibant pariter & rotæ iuxta ea: &
cum eleuarent cherubim alas ſuas vt exal-
tarentur de terra, non reſidebant rotæ, ſed
& ipſæ iuxta erant.*Stantibus illis,ſtabant: 17
& cum eleuatis eleuabantur. ſpiritus enim
vitæ erat in eis. * Et egreſſa eſt gloria Do- 18
mini a limine templi: & ſtetit ſuper cheru-
bim. * Et eleuantia cherubim alas ſuas, 19
exaltata ſunt a terra coram me: & illis e-
gredientibus,rotæ quoque ſubſecutæ ſunt:
& ſtetit in introitu portæ domus Domini
orientalis: & gloria Dei Iſrael erat ſuper
ea. *Ipſum eſt animal, quod vidi ſubter 20
Deum Iſrael iuxta fluuium Chobar; & in-
tellexi quia cherubim eſſent*. Quattuor 21
vultus vni, & quattuor alæ vni: & ſimilitu-
do manus hominis ſub alis eorum. * Et 22
ſimilitudo vultuum eorum, ipſi vultus
quos videram iuxta fluuium Chobar, & in-
tuitus eorum, & impetus ſingulorum ante
faciem ſuam ingredi.

Cap. XI.

ET eleuauit me ſpiritus, & introduxit 1
me ad portam domus Domini orien-
talem, quæ reſpicit ad ſolis ortum: & ecce
in introitu portæ viginti quinque viri: &
vidi in medio eorum Iezoniā filium Azur,
& Pheltiā filium Banaiæ,principes populi.
*Dixitq. ad me: Fili hominis, hi ſunt viri, 2
qui cogitant iniquitatem, & tractant conſi-
lium peſſimū in vrbe iſta,*dicentes: Non- 3
ne dudum ædificatæ ſunt domus? hæc eſt
lebes,nos autem carnes.*Idcirco vaticina- 4
re de eis,vaticinare fili hominis. * Et irruit 5
in me ſpiritus Domini, & dixit ad me: Lo-
quere: Hæc dicit Dominus: Sic locuti eſtis
domus Iſrael, & cogitationes cordis veſtri
ego noui.*Plurimos occidiſtis in vrbe hac, 6
7 & impleſtis vias eius interfectis.*Propterea
hæc dicit Dominus Deus: Interfecti veſtri,
quos poſuiſtis in medio eius,hi ſunt carnes,
& hæc eſt lebes: & educam vos de medio
8 eius. * Gladium metuiſtis, & gladium in-
9 ducam ſuper vos,ait Dominus Deus. * Et
eijciam vos de medio eius, daboq. vos in
manu hoſtium, & faciam in vobis iudicia.
10 *Gladio cadetis; in finibus Iſrael iudicabo
11 vos, & ſcietis quia ego Dominus. * Hæc
non erit vobis in lebetem, & vos non eritis
in medio eius in carnes: in finibus Iſrael
12 iudicabo vos.*Et ſcietis quia ego Dominus:
quia in præceptis meis non ambulaſtis, &
iudicia mea non feciſtis, ſed iuxta iudicia
Gentium,quæ in circuitu veſtro ſunt, eſtis
13 operati. *Et factum eſt,cum prophetarem,
Pheltias filius Banaiæ mortuus eſt: & cecidi
in faciem meam clamans voce magna, &
dixi: Heu,heu,heu Domine Deus: conſum-
14 mationem tu facis reliquiarum Iſrael? * Et
factum eſt verbum Domini ad me,dicens:
15 * Fili hominis,fratres tui,fratres tui,viri pro-
pinqui tui, & omnis domus Iſrael, vniuerſi,
quibus dixerūt habitatores Ieruſalē: Longe
recedite a Domino, nobis data eſt terra in
16 poſſeſſionē.*Propterea hæc dicit Dominus
Deus, quia longe feci eos in Gentibus, &
quia diſperſi eos in terris: ero eis in ſancti-
ficationē modicam in terris,ad quas vene-
17 runt. * Propterea loquere: Hæc dicit Do-
minus Deus: Congregabo vos de populis,
& adunabo de terris,in quibus diſperſi eſtis,
18 daboq. vobis humū Iſrael. * Et ingredien-
tur illuc, & auferent omnes offenſiones,
19 cunctasq. abominationes eius de illa. * Et
dabo eis cor vnum, & ſpiritum nouum tri-
buam in viſceribus eorum: & auferam cor
lapideum de carne eorum, & dabo eis cor
20 carneum:*Vt in præceptis meis ambulent,
& iudicia mea cuſtodiant, faciantq. ea: &
ſint mihi in populum, & ego ſim eis in
21 Deum. *Quorum cor poſt offendicula &
abominationes ſuas ambulat,horum viam
in capite ſuo ponam,dicit Dominus Deus.
22 *Et eleuauerunt cherubim alas ſuas, & rotæ
cum eis: & gloria Dei Iſrael erat ſuper ea.

Et

* Et aſcendit gloria Domini de medio ciui- 23
tatis,ſtetitq. ſuper monté,qui eſt ad Orien-
tem vrbis . * Et ſpiritus leuauit me , addu- 24
xitq. in Chaldæam ad tranſmigrationem ,
in viſione in ſpiritu Dei: & ſublata eſt a me
viſio, quam videram . * Et locutus ſum ad 25
tranſmigrationem omnia verba Domini ,
quæ oſtenderat mihi .

Cap. XII.

ET factus eſt ſermo Domini ad me,di- 1
cens : * Fili hominis in medio domus 2
exaſperantis tu habitas: qui oculos habent
ad videndum,& non vident: & aures ad au-
diendum,& non audiunt: quia domus ex-
aſperans eſt.* Tu ergo fili hominis,fac tibi 3
vaſa tranſmigrationis,& tranſmigrabis per
diem coram eis : tranſmigrabis autem de
loco tuo ad locum alterum in conſpectu
eorum, ſi forte aſpiciant: quia domus exa-
ſperans eſt.* Et efferes foras vaſa tua quaſi 4
vaſa tranſmigrantis per diem in conſpectu
eorum: tu autem egredieris veſpere coram
eis, ſicut egreditur migrans.* Ante oculos 5
eorum perfode tibi parietem: & egredieris
per eum.* In conſpectu eorum in humeris 6
portaberis,in caligine effereris: faciē tuam
velabis,& non videbis terram: quia portē-
tum dedi te domui Iſrael.* Feci ergo ſicut 7
præceperat mihi Dominus: vaſa mea pro-
tuli quaſi vaſa tranſmigrantis per diem: &
veſpere perfodi mihi parietem manu : &
in caligine egreſſus ſum,in humeris porta-
tus in conſpectu eorum.* Et factus eſt ſer- 8
mo Domini mane ad me, dicens: * Fili ho- 9
minis,numquid non dixerunt ad te domus
Iſrael, domus exaſperans: Quid tu facis ?
* Dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Su- 10
per ducem onus iſtud,qui eſt in Ieruſalem,
& ſuper omnem domum Iſrael, quæ eſt in
medio eorum . * Dic: Ego portentum ve- 11
ſtrum: quomodo feci, ſic fiet illis. in tranſ-
migrationem,& in captiuitatem ibunt.* Et 12
dux , qui eſt in medio eorum , in humeris
portabitur,in caligine egredietur: parietem
perfodient vt educāt eum: facies eius ope-
rietur vt non videat oculo terram.* Et ex- 13
tendam rete meum ſuper eum, & capietur
in ſagena mea: & adducam eum in Baby-
lonem in terram Chaldæorum : & ipſam
14 non videbit, ibiq. morietur.* Et omnes,qui
circa eum ſunt, præſidium eius, & agmina
eius diſpergam in omnem ventum: & gla-
15 dium euaginabo poſt eos . * Et ſcient quia
ego Dominus, quando diſperſero illos in
Gentibus, & diſſeminauero eos in terris .
16 * Et relinquam ex eis viros paucos a gladio,
& fame, & peſtilentia: vt enarrent omnia
ſcelera eorum in Gentibus,ad quas ingre-
17 dientur: & ſcient quia ego Dominus . * Et
18 factus eſt ſermo Domini ad me,dicens: * Fi-
li hominis,panem tuum in conturbatione
comede: ſed & aquam tuam in feſtinatio-
19 ne,& mœrore bibe.* Et dices ad populum
terræ: Hæc dicit Dominus Deus ad eos,qui
habitant in Ieruſalem in terra Iſrael : Pa-
nem ſuum in ſolicitudine comedent , &
aquā ſuam in deſolatione bibent: vt deſo-
letur terra a multitudine ſua, propter ini-
20 quitatem omnium,qui habitant in ea. * Et
ciuitates , quæ nunc habitantur, deſolatæ
erunt , terraq. deſerta : & ſcietis quia ego
21 Dominus.* Et factus eſt ſermo Domini ad
22 me,dicens: * Fili hominis,quod eſt prouer-
bium iſtud vobis in terra Iſrael? dicētium:
In longum differentur dies, & peribit om-
23 nis viſio.* Ideo dic ad eos : Hæc dicit Do-
minus Deus: Quieſcere faciam prouerbiū
iſtud, neque vulgo dicetur vltra in Iſrael:
& loquere ad eos quòd appropinquauerint
24 dies, & ſermo omnis viſionis . * Non enim
erit vltra omnis viſio caſſa,neque diuinatio
25 ambigua in medio filiorum Iſrael . * Quia
ego Dominus loquar: & quodcumque lo-
cutus fuero verbum , fiet, & non prolon-
gabitur amplius: ſed in diebus veſtris do-
mus exaſperans loquar verbum, & faciam
26 illud, dicit Dominus Deus . * Et factus eſt
27 ſermo Domini ad me,dicens: * Fili homi-
nis, ecce domus Iſrael dicentium : Viſio,
quam hic videt,in dies multos: & in tem-
28 pora longa iſte prophetat.* Propterea dic
ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Nō pro-
longabitur vltra omnis ſermo meus : ver-
bum,

bum, quod locutus fuero, complebitur,
dicit Dominus Deus.

Cap. XIII.

ET factus eſt ſermo Domini ad me, di- 1
cens: *Fili hominis, vaticinare ad pro- 2
phetas Iſrael, qui prophetāt: & dices pro-
phetantibus de corde ſuo: Audite verbum
Domini: *Hæc dicit Dominus Deus: Væ 3
prophetis inſipientibus, qui ſequuntur ſpi-
ritum ſuum, & nihil vident. *Quaſi vulpes 4
in deſertis, prophetæ tui Iſrael erant. *Non 5
aſcendiſtis ex aduerſo, neque oppoſuiſtis
murum pro domo Iſrael, vt ſtaretis in præ-
lio in die Domini. *Vident vana, & diui- 6
nant mendacium, dicentes: Ait Dominus:
cum Dominus non miſerit eos: & perſeue-
rauerunt confirmare ſermonem. *Nūquid 7
non viſionem caſſam vidiſtis, & diuinatio-
nem mendacem locuti eſtis? & dicitis, ait
Dominus: cum ego non ſim locutus. *Pro- 8
pterea hæc dicit Dominus Deus: Quia lo-
cuti eſtis vana, & vidiſtis mendacium: ideo
ecce ego ad vos, dicit Dominus Deus: *Et 9
erit manus mea ſuper prophetas, qui vidēt
vana, & diuinant mendacium: in conſilio
populi mei nō erunt, & in ſcriptura domus
Iſrael non ſcribentur, nec in terram Iſrael
ingredientur: & ſcietis quia ego Dominus
Deus: *Eo quòd deceperint populum meū, 10
dicentes: Pax, & non eſt pax: & ipſe ædi-
ficabat parietem, illi autem liniebant eum
luto abſque paleis. *Dic ad eos, qui liniunt 11
abſque temperatura, quòd caſurus ſit: erit
enim imber inundans, & dabo lapides præ-
grandes deſuper irruentes, & ventum pro-
cellæ diſſipantem. *Siquidem ecce cecidit 12
paries: numquid non dicetur vobis: Vbi
eſt litura, quam liniſtis? *Propterea hæc di- 13
cit Dominus Deus: Et erumpere faciam
ſpiritum tempeſtatū in indignatione mea,
& imber inundans in furore meo erit: &
lapides grandes in ira in conſumptionem.
*Et deſtruā parietem, quem liniſtis abſque 14
temperamento: & adæquabo eum terræ,
& reuelabitur fundamentum eius: & ca-
det, & conſumetur in medio eius: & ſcie-
15 tis quia ego ſum Dominus. *Et complebō
indignationem meam in pariete, & in his,
qui liniunt eum abſque temperamento, di-
camq. vobis: Non eſt paries, & non ſunt
16 qui liniunt eum. *Prophetæ Iſrael, qui pro-
phetant ad Ieruſalem, & vident ei viſionem
pacis: & non eſt pax, ait Dominus Deus.
17 *Et tu fili hominis, pone faciem tuam con-
tra filias populi tui, quæ prophetant de
18 corde ſuo: & vaticinare ſuper eas, *& dic:
Hæc dicit Dominus Deus: Væ quæ con-
ſuunt puluillos ſub omni cubito manus: &
faciunt ceruicalia ſub capite vniuerſæ æta-
tis ad capiendas animas: & cum caperent
animas populi mei, viuificabant animas eo-
19 rum. *Et violabant me ad populum meum
propter pugillum hordei, & fragmen pa-
nis, vt interficerent animas, quæ non mo-
riuntur, & viuificarent animas, quæ non
viuunt, mentientes populo meo creden-
20 ti mendacijs. *Propter hoc hæc dicit
Dominus Deus: Ecce ego ad puluil-
los veſtros, quibus vos capitis animas vo-
lantes: & dirumpam eos de brachijs veſtris:
& dimittam animas, quas vos capitis, ani-
21 mas ad volandum. *Et dirumpam ceruį-
calia veſtra, & liberabo populum meum
de manu veſtra, neque erunt vltra in mani-
bus veſtris ad prædandum: & ſcietis quia
22 ego Dominus. *Pro eo quòd mœrere fe-
ciſtis cor iuſti mendaciter, quem ego non
contriſtaui: & confortaſtis manus impij,
vt non reuerteretur a via ſua mala, & viue-
23 ret: *propterea vana non videbitis, & diui-
nationes non diuinabitis amplius, & eruam
populum meum de manu veſtra: &
ſcietis quia ego Dominus.

Cap. XIIII.

1 ET venerunt ad me viri ſeniorum Iſrael,
2 & ſederunt coram me. *Et factus eſt
3 ſermo Domini ad me, dicens: *Fili homi-
nis, viri iſti poſuerunt immunditias ſuas in
cordibus ſuis, & ſcandalum iniquitatis ſuæ
ſtatuerunt contra faciem ſuam: numquid
4 interrogatus reſpondebo eis? *Propter hoc
loquere eis, & dices ad eos: Hæc dicit Do-
minus

minus Deus: Homo homo de domo Iſrael,
qui poſuerit immũditias ſuas in corde ſuo,
& ſcandalum iniquitatis ſuæ ſtatuerit con-
tra faciem ſuam, & venerit ad prophetam
interrogãs per eum me: ego Dominus re-
ſpondebo ei in multitudine immunditiarũ
ſuarum: *vt capiatur domus Iſrael in corde 5
ſuo, quo receſſerunt a me in cunctis idolis
ſuis. *Propterea dic ad domum Iſrael: Hæc 6
dicit Dominus Deus: Conuertimini, & re-
cedite ab idolis veſtris, & ab vniuerſis con-
taminationibus veſtris auertite facies ve-
ſtras. *Quia homo homo de domo Iſrael, 7
& de proſelytis quicumque aduena fuerit
in Iſrael, ſi alienatus fuerit a me, & poſuerit
idola ſua in corde ſuo, & ſcãdalum iniqui-
tatis ſuæ ſtatuerit contra faciem ſuam, &
venerit ad prophetam vt interroget per eũ
me: ego Dominus reſpondebo ei per me.
*Et ponam faciem meam ſuper hominem 8
illum, & faciam eum in exemplum, & in
prouerbium, & diſperdam eum de medio
populi mei: & ſcietis quia ego Dominus.
*Et propheta cum errauerit, & locutus fue 9
rit verbum: ego Dominus decepi prophe
tam illum: & extendam manum meam ſu-
per illum, & delebo eum de medio popu-
li mei Iſrael. *Et portabunt iniquitatem 10
ſuam: iuxta iniquitatem interrogantis, ſic
iniquitas prophetæ erit: *vt non erret vltra 11
domus Iſrael a me, neque polluatur in vni-
uerſis præuaricationibus ſuis: ſed ſint mihi
in populum, & ego ſim eis in Deum, ait Do
minus exercituum. *Et factus eſt ſermo 12
Domini ad me, dicens: *Fili hominis, terra 13
cum peccauerit mihi, vt præuaricetur præ-
uaricans, extendam manum meam ſuper
eam, & conteram virgam panis eius: & im
mittam in eam famem, & interficiam de ea
hominem, & iumentum. *Et ſi fuerint tres 14
viri iſti in medio eius, Noe, Daniel, & Iob:
ipſi iuſtitia ſua liberabunt animas ſuas, ait
Dominus exercituum. *Quòd ſi & beſtias 15
peſſimas induxero ſuper terram vt vaſtem
eam; & fuerit inuia, eo quòd non ſit per-
tranſiens propter beſtias: *Tres viri iſti ſi 16
fuerint in ea, viuo ego, dicit Dominus Deus;
quia nec filios, nec filias liberabunt: ſed ip
ſi ſoli liberabuntur, terra autem deſolabi-
17 tur. *Vel ſi gladium induxero ſuper terram
illam, & dixero gladio: Tranſi per terram:
& interfecero de ea hominem, & iumen-
18 tum: *& tres viri iſti fuerint in medio eius:
viuo ego, dicit Dominus Deus, non libera-
bunt filios, neque filias: ſed ipſi ſoli libera-
19 buntur. *Si autem & peſtilentiam immiſe-
ro ſuper terram illam, & effudero indigna-
tionem meam ſuper eã in ſanguine, vt aufe
20 ram ex ea hominem, & iumẽtum: *Et Noe,
& Daniel, & Iob fuerint in medio eius: vi-
uo ego, dicit Dominus Deus, quia filium, &
filiam non liberabunt: ſed ipſi iuſtitia ſua
21 liberabunt animas ſuas. *Quoniam hæc di-
cit Dominus Deus: Quòd & ſi quattuor iu-
dicia mea peſſima, gladium, & famem, ac
beſtias malas, & peſtilentiam immiſero in
Ieruſalem vt interficiam de ea hominem,
22 & pecus: *tamen relinquetur in ea ſalua-
tio educentium filios, & filias: ecce ipſi in-
gredientur ad vos, & videbitis viam eorum,
& adinuentiones eorum, & conſolabimini
ſuper malo, quod induxi in Ieruſalem in
23 omnibus, quæ importaui ſuper eam. *Et
conſolabuntur vos, cum videritis viam eo-
rum, & adinuentiones eorum: & cognoſce-
tis quòd non fruſtra fecerim omnia, quæ
feci in ea, ait Dominus Deus.

CAP. XV.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-
2 cens: *Fili hominis, quid fiet de ligno
vitis ex omnibus lignis nemorum, quæ ſunt
3 inter ligna ſiluarum? *Numquid tolletur
de ea lignum, vt fiat opus, aut fabricabitur
de ea paxillus, vt dependeat in eo quodcũ-
4 que vas? *Ecce igni datum eſt in eſcam:
vtramque partem eius conſumpſit ignis, &
medietas eius redacta eſt in fauillam: num-
5 quid vtile erit ad opus? *Etiam cum eſſet
integrum, non erat aptum ad opus: quãto
magis cum illud ignis deuorauerit, & com-
6 buſſerit, nihil ex eo fiet operis? *Propterea
hæc dicit Dominus Deus: Quomodo li-
gnum vitis inter ligna ſiluarum, quod dedi
igni

igni ad deuorandum, ſic tradam habitato-
res Ieruſalem. * Et ponam faciem meam 7
in eos: de igne egredientur, & ignis conſu-
met eos: & ſcietis quia ego Dominus, cum
poſuero faciē meam in eos, * & dedero ter- 8
ram inuiam, & deſolatam: eo quòd præua-
ricatores extiterint, dicit Dominus Deus.

Cap. XVI.

ET factus eſt ſermo Domini ad me, di- 1
cens: * Fili hominis notas fac Ieruſalem 2
abominationes ſuas: * & dices: Hæc dicit 3
Dominus Deus Ieruſalem: Radix tua, & ge-
neratio tua de terra Chanaan: pater tuus
Amorrhæus, & mater tua Cethæa. * Et quā- 4
do nata es in die ortus tui non eſt præciſus
vmbilicus tuus, & aqua non es lota in ſalu-
tem, nec ſale ſalita, nec inuoluta pannis.
* Non pepercit ſuper te oculus vt faceret 5
tibi vnum de his, miſertus tui: ſed proiecta
es ſuper faciem terræ in abiectione animæ
tuæ, in die qua nata es. * Tranſiens autem 6
per te, vidi te conculcari in ſanguine tuo.
& dixi tibi cum eſſes in ſanguine tuo: Viue.
dixi, inquam, tibi: In ſanguine tuo viue.
* Multiplicatam quaſi germen agri dedi te: 7
& multiplicata es, & grandis effecta, & in-
greſſa es, & perueniſti ad mundum mulie-
brem: vbera tua intumuerunt, & pilus tuus
germinauit: & eras nuda, & confuſione
plena. * Et tranſiui per te, & vidi te: & ec- 8
ce tempus tuum, tempus amantium: & ex-
pandi amictum meum ſuper te, & operui
ignominiam tuam. Et iuraui tibi, & in-
greſſus ſum pactum tecum: ait Dominus
Deus: & facta es mihi. * Et laui te aqua, & 9
emundaui ſanguinem tuum ex te: & vnxi
te oleo. * Et veſtiui te diſcoloribus, & cal- 10
ceaui te ianthino: & cinxi te byſſo, & in-
dui te ſubtilibus. * Et ornaui te ornamen- 11
to, & dedi armillas in manibus tuis, & tor-
quem circa collum tuum. * Et dedi inaurem 12
ſuper os tuum, & circulos auribus tuis, &
coronam decoris in capite tuo. * Et orna- 13
ta es auro, & argento, & veſtita es byſſo, &
polymito, & multicoloribus: ſimilam, &
mel, & oleum comediſti, & decora facta
es vehementer nimis: & profeciſti in re-
14 gnum. * Et egreſſum eſt nomen tuum in
Gentes propter ſpeciem tuam: quia perfe-
cta eras in decore meo, quem poſueram
15 ſuper te, dicit Dominus Deus. * Et habens
fiduciam in pulchritudine tua fornicata es
in nomine tuo: & expoſuiſti fornicationē
16 tuam omni tranſeunti vt eius fieres. * Et ſu-
mens de veſtimentis tuis feciſti tibi excelſa
hinc inde conſuta: & fornicata es ſuper
eis, ſicut non eſt factum, neque futurum
17 eſt. * Et tuliſti vaſa decoris tui de auro meo,
atque argento meo, quæ dedi tibi: & feci-
ſti tibi imagines maſculinas, & fornicata
18 es in eis. * Et ſumpſiſti veſtimenta tua mul-
ticoloria, & operuiſti illas: & oleum meum,
& thymiama meum poſuiſti coram eis.
19 * Et panem meum, quem dedi tibi, ſimi-
lam, & oleum, & mel, quibus enutriui te,
poſuiſti in conſpectu eorum in odorē ſua-
uitatis, & factum eſt, ait Dominus Deus.
20 * Et tuliſti filios tuos, & filias tuas, quas ge-
neraſti mihi: & immolaſti eis ad deuoran-
dum. Numquid parua eſt fornicatio tua?
21 * Immolaſti filios meos, & dediſti illos con-
22 ſecrans, eis. * Et poſt omnes abominatio-
nes tuas, & fornicationes, non es recorda-
ta dierum adoleſcentiæ tuæ, quando eras
nuda, & confuſione plena, conculcata in
23 ſanguine tuo. * Et accidit poſt omnem ma-
litiam tuam (væ, væ tibi, ait Dominus Deus)
24 * & ædificaſti tibi lupanar, & feciſti tibi
25 proſtibulum in cunctis plateis. * Ad omne
caput viæ ædificaſti ſignum proſtitutionis
tuæ: & abominabilem feciſti decorem
tuum: & diuiſiſti pedes tuos omni tran-
ſeunti, & multiplicaſti fornicationes tuas.
26 * Et fornicata es cum filijs Ægypti vicinis
tuis magnarum carnium: & multiplicaſti
fornicationem tuam ad irritandum me.
27 * Ecce ego extendam manum meam ſuper
te, & auferam iuſtificationem tuam: & da-
bo te in animas odientium te filiarum Pa-
læſtinarum, quæ erubeſcunt in via tua ſce-
28 lerata. * Et fornicata es in filijs Aſſyrio-
rum, eo quòd necdum fueris expleta: &
poſtquam fornicata es, nec ſic es ſatiata.

*Et multiplicaſti fornicationem tuam in 29
Terra Chanaan cum Chaldæis: & nec ſic
ſatiata es.*In quo mundabo cor tuum, ait 30
Dominus Deus; cum facias omnia hæc
opera mulieris meretricis, & procacis?
*Quia fabricaſti lupanar tuum in capite 31
omnis viæ,& excelſum tuum feciſti in om-
ni platea: nec facta es quaſi meretrix faſti-
dio augens pretium,*ſed quaſi mulier adul 32
tera,quæ ſuper virum ſuum inducit alienos.
*Omnibus meretricibus dantur mercedes: 33
tu autem dediſti mercedes cunctis amato-
ribus tuis, & dona donabas eis vt intrarent
ad te vndique ad fornicandum tecum.*Fa- 34
ctumq. eſt in te contra conſuetudinem mu
lierum in fornicationibus tuis,& poſt te nõ
erit fornicatio: in eo enim quòd dediſti
mercedes, & mercedes non accepiſti, fa-
ctum eſt in te contrarium.*Propterea me- 35
retrix audi verbum Domini.*Hæc dicit Do 36
minus Deus: Quia effuſum eſt æs tuum,&
reuelata eſt ignominia tua in fornicatio-
nibus tuis ſuper amatores tuos, & ſuper
idola abominationum tuarum in ſanguine
filiorum tuorum, quos dediſti eis: * Ecce 37
ego congregabo omnes amatores tuos,
quibus commiſta es, & omnes, quos dile-
xiſti cum vniuerſis, quos oderas: & con-
gregabo eos ſuper te vndique, & nudabo
ignominiam tuam coram eis, & videbunt
omnem turpitudinem tuam. * Et iudicabo 38
te iudicijs adulterarum, & effundentium
ſanguinem: & dabo te in ſanguinem fu-
roris & zeli.*Et dabo te in manus eorum, 39
& deſtruent lupanar tuum: & demolientur
proſtibulum tuum: & denudabunt te ve-
ſtimentis tuis,& auferent vaſa decoris tui:
& derelinquent te nudam,plenamq. igno-
minia: * & adducent ſuper te multitudi- 40
nem, & lapidabunt te lapidibus, & truci-
dabunt te gladijs ſuis.*Et comburent do- 41
mos tuas igni, & facient in te iudicia in
oculis mulierum plurimarum: & deſines
fornicari,& mercedes vltra non dabis.*Et 42
requieſcet indignatio mea in te; & aufe-
retur zelus meus a te,& quieſcam,nec ira-
ſcar amplius.*Eo quòd non fueris recor- 43
data dierum adoleſcentiæ tuæ, & prouo-
caſti me in omnibus his: quapropter &
ego vias tuas in capite tuo dedi,ait Domi-
nus Deus, & non feci iuxta ſcelera tua in
44 omnibus abominationibus tuis.*Ecce om-
nis,qui dicit vulgo prouerbium,in te aſſu-
met illud, dicens: Sicut mater, ita & filia
45 eius. *Filia matris tuæ es tu, quæ proiecit
virum ſuum, & filios ſuos: & ſoror ſoro-
rum tuarum es tu, quæ proiecerunt viros
ſuos, & filios ſuos: mater veſtra Cethæa,&
46 pater veſter Amorrhæus.*Et ſoror tua ma-
ior, Samaria,ipſa & filiæ eius,quæ habitant
ad ſiniſtram tuam: ſoror autem tua minor
te,quæ habitat a dextris tuis,Sodoma,& fi-
47 liæ eius. *Sed nec in vijs earum ambula-
ſti, neque ſecundum ſcelera earum feciſti
pauxillum minus: pene ſceleratiora feciſti
48 illis in omnibus vijs tuis. * Viuo ego, dicit
Dominus Deus,quia non fecit Sodoma ſo-
ror tua ipſa, & filiæ eius, ſicut feciſti tu, &
49 filiæ tuæ. *Ecce hæc fuit iniquitas Sodo-
mæ ſororis tuæ, ſuperbia, ſaturitas panis &
abundantia, & otium ipſius, & filiarum
eius: & manum egeno, & pauperi non
50 porrigebant.*Et eleuatæ ſunt, & fecerunt
abominationes coram me: & abſtuli eas
51 ſicut vidiſti.*Et Samaria dimidium pecca-
torum tuorum non peccauit: ſed viciſti eas
ſceleribus tuis,& iuſtificaſti ſorores tuas in
omnibus abominationibus tuis, quas ope-
52 rata es.*Ergo & tu porta confuſionem tuã,
quæ viciſti ſorores tuas peccatis tuis,ſcele-
ratius agens ab eis: iuſtificatæ ſunt enim a
te: ergo & tu confundere, & porta igno-
miniam tuam, quæ iuſtificaſti ſorores tuas.
53 *Et conuertam reſtituens eas conuerſione
Sodomorum cum filiabus ſuis, & conuer-
ſione Samariæ, & filiarum eius: & conuer-
tam reuerſionem tuam in medio earum,
54 *vt portes ignominiam tuam, & confun-
daris in omnibus, quæ feciſti conſolans
55 eas. *Et ſoror tua Sodoma, & filiæ eius
reuertentur ad antiquitatem ſuam: & Sa-
maria, & filiæ eius reuertentur ad antiqui-
tatem ſuam: & tu,& filiæ tuæ reuertemini
56 ad antiquitatem veſtram.*Non fuit autem

Sodoma ſoror tua audita in ore tuo,in die
ſuperbiæ tuæ ,*antequam reuelaretur ma- 57
litia tua: ſicut hoc tempore in opprobrium
filiarum Syriæ, & cunctarum in circuitu
tuo filiarum Palæſtinarum , quæ ambiunt
te per gyrum.*ſcelus tuum,& ignominiam 58
tuam tu portaſti,ait Dominus Deus.*Quia 59
hæc dicit Dominus Deus : Et faciam tibi
ſicut deſpexiſti iuramentum, vt irritum fa-
ceres pactum : * & recordabor ego pacti 60
mei tecum in diebus adoleſcentiæ tuæ: &
ſuſcitabo tibi pactum ſempiternum . * Et 61
recordaberis viarum tuarum , & confun-
déris : cum receperis ſorores tuas te maio-
res cum minoribus tuis : & dabo eas tibi
in filias, ſed non ex pacto tuo . * Et ſuſci- 62
tabo ego pactum meũ tecum : & ſcies quia
ego Dominns,*vt recorderis,& confunda- 63
ris,& non ſit tibi vltra aperire os præ con-
fuſione tua,cum placatus tibi fuero in om-
nibus, quæ feciſti, ait Dominus Deus.

Cap. XVII.

ET factum eſt verbum Domini ad me, 1
dicés:*Fili hominis propone ænigma, 2
& narra parabolam ad domum Iſrael ,* & 3
dices : Hæc dicit Dominus Deus : Aquila
grandis magnarum alarum , longo mem-
brorum ductu, plena plumis, & varietate,
venit ad Libanum , & tulit medullam ce-
dri . * Summitatem frondium eius auulſit : 4
& tranſportauit eam in Terram Chanaan,
in vrbe negotiatorum poſuit illam .*Et tu- 5
lit de ſemine terræ , & poſuit illud in ter-
ra pro ſemine , vt firmaret radicem ſuper
aquas multas : in ſuperficie poſuit illud .
*Cumq. germinaſſet, creuit in vineam la- 6
tiorem humili ſtatura, reſpicientibus ramis
eius ad eam : & radices eius ſub illa erant.
facta eſt ergo vinea, & fructificauit in pal-
mites , & emiſit propagines . * Et facta eſt 7
aquila altera grandis magnis alis, multiſq.
plumis: & ecce vinea iſta quaſi mittens ra-
dices ſuas ad eam ; palmites ſuos extendit
ad illam , vt irrigaret eam de areolis ger-
minis ſui . *In terra bona ſuper aquas mul- 8
tas plantata eſt : vt faciat frondes, & por-
tet fructum, vt ſit in vineam grandem .
9 *Dic: Hæc dicit Dominus Deus : Ergone
proſperabitur? nonne radices eius euellet,
& fructus eius diſtringet , & ſiccabit om-
nes palmites germinis eius, & areſcet : &
non in brachio grandi , neque in populo
10 multo, vt euelleret eam radicitus ?* Ecce
plantata eſt : ergone proſperabitur ? non-
ne cum tetigerit eam ventus vrens ſiccabi-
11 tur,& in areis germinis ſui areſcet ? *Et fa-
ctum eſt verbum Domini ad me , dicens :
12 *Dic ad domum exaſperantem : Neſcitis
quid iſta ſignificent ? Dic : Ecce venit rex
Babylonis in Ieruſalem : & aſſumet regem,
& principes eius,& adducet eos ad ſemet-
13 ipſum in Babylonem . *Et tollet de ſemi-
ne regni , ferietq. cum eo fœdus : & ab
eo accipiet iuſiurandum . ſed & fortes ter-
14 ræ tollet , * vt ſit regnum humile, & non
eleuetur, ſed cuſtodiat pactum eius,& ſer-
15 uet illud . * Qui recedens ab eo miſit nun-
cios ad Ægyptum vt daret ſibi equos, &
populum multum . Numquid proſperabi-
tur, vel conſequetur ſalutem qui fecit hæc?
& qui diſſoluit pactum , numquid effu-
16 giet ? * Viuo ego , dicit Dominus Deus :
quoniam in loco regis, qui conſtituit eum
regem , cuius fecit irritum iuramentum ,
& ſoluit pactum , quod habebat cum eo,
17 in medio Babylonis morietur . * Et non
in exercitu grandi , neque in populo mul-
to faciet contra eum Pharao prælium :
in iactu aggeris , & in extructione vallo-
18 rum vt interficiat animas multas . *Spre-
uerat enim iuramentum vt ſolueret fœ-
dus , & ecce dedit manum ſuam : & cum
19 omnia hæc fecerit, non effugiet . * Pro-
pterea hæc dicit Dominus Deus: Viuo ego,
quoniam iuramentum , quod ſpreuit , &
fœdus , quod præuaricatus eſt , ponam
20 in caput eius . * Et expandam ſuper eum
rete meum , & comprehendetur in ſage-
na mea : & adducam eum in Babylonem,
& iudicabo eum ibi in præuaricatione ,
21 qua deſpexit me . * Et omnes profugi
eius cum vniuerſo agmine ſuo, gladio ca-
dent : reſidui autem in omnem ventum
diſper-

diſpergentur: & ſcietis quia ego Dominus
locutus ſum. *Hæc dicit Dominus Deus: 22
Et ſumam ego de medulla cedri ſublimis,
& ponam: de vertice ramorum eius tene-
rum diſtringam, & plantabo ſuper mon-
tem excelſum & eminentem. *In monte 23
ſublimi Iſrael plantabo illud, & erumpet
in germen, & faciet fructum, & erit in ce-
drum magnam: & habitabunt ſub ea om-
nes volucres, & vniuerſum volatile ſub
vmbra frondium eius nidificabit.* Et ſciét 24
omnia ligna regionis, quia ego Dominus
humiliaui lignum ſublime, & exaltaui li-
gnum humile: & ſiccaui lignum viride, &
frondere feci lignum aridum. Ego Domi-
nus locutus ſum, & feci.

CAP. XVIII.

ET factus eſt ſermo Domini ad me, di- 1
cens: *Quid eſt quod inter vos parabo- 2
lam vertitis in prouerbium iſtud in terra
Iſrael, dicentes: Patres comederunt vuam
acerbam, & dentes filiorum obſtupeſcunt?
*Viuo ego, dicit Dominus Deus, ſi erit vltra 3
vobis parabola hæc in prouerbium in Iſ-
rael. *Ecce omnes animæ, meæ ſunt: vt 4
anima patris, ita & anima filij mea eſt: ani-
ma, quæ peccauerit, ipſa morietur. *Et vir 5
ſi fuerit iuſtus, & fecerit iudicium, & iuſti-
tiam, *in montibus non comederit, & ocu- 6
los ſuos non leuauerit ad idola domus Iſ-
rael: & vxorem proximi ſui non violauerit,
& ad mulierem menſtruatam non acceſſe-
rit: *& hominem non contriſtauerit: pi- 7
gnus debitori reddiderit, per vim nihil ra-
puerit: panem ſuum eſurienti dederit, &
nudum operuerit veſtimento: *ad vſuram 8
non commodauerit, & amplius non acce-
perit: ab iniquitate auerterit manũ ſuam,
& iudicium verum fecerit inter virum & vi-
rum: *in præceptis meis ambulauerit, & iu- 9
dicia mea cuſtodierit vt faciat veritatem:
hic iuſtus eſt, vita viuet, ait Dominus Deus.
*Quòd ſi genuerit filium latronem effun- 10
dentem ſanguinem, & fecerit vnum de iſtis:
*& hæc quidem omnia non facientem, ſed 11
in montibus comedentem, & vxorem pro-
12 ximi ſui polluentem: *egenum, & paupe-
rem contriſtantem, rapientem rapinas, pi-
gnus non reddẽtem, & ad idola leuantem
13 oculos ſuos, abominationem faciẽtem: *ad
vſuram dantem, & amplius accipientem:
numquid viuet? non viuet. cum vniuerſa
hæc deteſtanda fecerit, morte morietur, ſan
14 guis eius in ipſo erit. *Quòd ſi genuerit fi-
lium, qui videns omnia peccata patris ſui,
quæ fecit, timuerit, & non fecerit ſimile
15 eis: *ſuper montes non comederit, & ocu-
los ſuos non leuauerit ad idola domus Iſ-
rael, & vxorem proximi ſui non violauerit:
16 *& virum non contriſtauerit, pignus non
retinuerit, & rapinam non rapuerit, panem
ſuum eſurienti dederit, & nudum operue-
17 rit veſtimento: *a pauperis iniuria auerte-
rit manum ſuam, vſuram & ſuperabundan-
tiam non acceperit, iudicia mea fecerit, in
præceptis meis ambulauerit: hic non mo-
rietur in iniquitate patris ſui, ſed vita vi-
18 uet. *Pater eius quia calumniatus eſt, & vim
fecit fratri, & malum operatus eſt in medio
populi ſui, ecce mortuus eſt in iniquitate
19 ſua. *Et dicitis: Quare non portauit filius
iniquitatem patris? Videlicet, quia filius
iudicium, & iuſtitiam operatus eſt, omnia
præcepta mea cuſtodiuit, & fecit illa, viuet
20 vita. *Anima, quæ peccauerit, ipſa morie-
tur: filius non portabit iniquitatem patris,
& pater non portabit iniquitatem filij:
iuſtitia iuſti ſuper eum erit, & impietas
21 impij erit ſuper eum. *Si autem impius
egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis
ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit
omnia præcepta mea, & fecerit iudicium,
& iuſtitiam: vita viuet, & non morietur.
22 *Omnium iniquitatum eius, quas opera-
tus eſt, non recordabor: in iuſtitia ſua,
23 quam operatus eſt, viuet. *Numquid vo-
luntatis meæ eſt mors impij, dicit Domi-
nus Deus, & non vt conuertatur a vijs
24 ſuis, & viuat? *Si autem auerterit ſe iu-
ſtus a iuſtitia ſua, & fecerit iniquitatem ſe-
cundum omnes abominationes, quas ope-
rari ſolet impius, numquid viuet? omnes
iuſtitiæ eius, quas fecerat, non recorda-

buntur : in præuaricatione, qua præuarica-
tus eſt,& in peccato ſuo,quod peccauit, in
ipſis morietur . *Et dixiſtis : Non eſt æqua 25
via Domini . Audite ergo domus Iſrael :
Numquid via mea nôn eſt æqua, & non
magis viæ veſtræ prauæ ſunt ? *Cum enim 26
auerterit ſe iuſtus a iuſtitia ſua , & fecerit
iniquitatem,morietur in eis : in iniuſtitia,
quam operatus eſt,morietur.* Et cum auer 27
terit ſe impius ab impietate ſua,quam ope
ratus eſt,& fecerit iudicium,& iuſtitiam : ip
ſe animam ſuam viuificabit . *Conſiderans 28
enim, & auertens ſe ab omnibus iniquita-
tibus ſuis,quas operatus eſt,vita viuet , &
non morietur.* Et dicunt filij Iſrael : Non 29
eſt æqua via Domini . Numquid viæ meæ
non ſunt æquæ,domus Iſrael,& non magis
viæ veſtræ prauæ ?*Idcirco vnumquemque 30
iuxta vias ſuas iudicabo domus Iſrael , ait
Dominus Deus.Conuertimini,& agite pœ-
nitẽtiam ab omnibus iniquitatibus veſtris:
& non erit vobis in ruinã iniquitas.* Proij- 31
cite a vobis omnes præuaricationes veſtras,
in quibus præuaricati eſtis, & facite vobis
cor nouum, & ſpiritum nouum : & quare
moriemini domus Iſrael ?*Quia nolo mor- 32
tem morientis,dicit Dominus Deus,reuer-
timini , & viuite .

Cap. xix.

ET tu aſſume planctum ſuper principes 1
Iſrael,*& dices : Quare mater tua leæ- 2
na inter leones cubauit, in medio leuncu-
lorum enutriuit catulos ſuos ? * Et eduxit 3
vnum de leunculis ſuis,& leo factus eſt : &
didicit capere prædam,hominemq. come-
dere .* Et andierunt de eo Gentes , & non 4
abſque vulneribus ſuis ceperunt eum : &
adduxerunt eũ in catenis in Terram Ægy-
pti.*Quæ cum vidiſſet quoniam infirmata 5
eſt,& perijt expectatio eius : tulit vnum de
leunculis ſuis,leonem conſtituit eum.*Qui 6
incedebat inter leones,& factus eſt leo : &
didicit prædam capere,& homines deuora-
re :* Didicit viduas facere, & ciuitates eo- 7
rum in deſertum adducere : & deſolata eſt
terra,& plenitudo eius a voce rugitus illius.

8 *Et conuenerunt aduerſus eum Gentes vn-
dique de prouincijs, & expanderunt ſuper
eum rete ſuum,in vulneribus earum captus
9 eſt.* Et miſerunt eum in caueam, in cate-
nis adduxerunt eum ad regem Babylonis :
miſeruntq. eum in carcerem, ne audiretur
10 vox eius vltra ſuper montes Iſrael .* Mater
tua quaſi vinea in ſanguine tuo ſuper a-
quam plantata eſt : fructus eius,& frondes
11 eius creuerunt ex aquis multis . * Et factæ
ſunt ei virgæ ſolidæ in ſceptra dominantiũ,
& exaltata eſt ſtatura eius inter frondes:&
vidit altitudinem ſuam in multitudine pal
12 mitum ſuorum . * Et euulſa eſt in ira , in
terramq. proiecta,& ventus vrens ſiccauit
fructum eius : marcuerunt,& arefactæ ſunt
virgæ roboris eius : ignis comẽdit eam .
13 *Et nunc tranſplantata eſt in deſertum, in
14 terra inuia,& ſitienti.* Et egreſſus eſt ignis
de virga ramorum eius , qui fructum eius
comẽdit : & non fuit in ea virga fortis,ſce
ptrum dominantium . Planctus eſt,& erit
in planctum .

Cap. xx.

1 ET factum eſt in anno ſeptimo,in quin-
to,in decima menſis : venerunt viri de
ſenioribus Iſrael vt interrogarent Dominũ,
2 & ſederunt coram me.*Et factus eſt ſermo
3 Domini ad me, dicens : * Fili hominis lo-
quere ſenioribus Iſrael,& dicẽs ad eos:Hæc
dicit Dominus Deus : Numquid ad interro
gandũ me vos veniſtis ? viuo ego quia non
4 reſpondebo vobis,ait Dominus Deus .* Si
iudicas eos,ſi iudicas fili hominis , abomi-
5 nationes patrum eorũ oſtende eis .* Et di-
ces ad eos : Hæc dicit Dominus Deus : in
die,qua elegi Iſrael, & leuaui manum meã
pro ſtirpe domus Iacob, & apparui eis in
Terra Ægypti,& leuaui manum meam pro
6 eis,dicens : Ego Dominus Deus veſter : * in
die illa leuaui manum meã pro eis,vt edu-
cerem eos de Terra Ægypti,in Terram,quã
prouideram eis, fluentem lacte, & melle:
7 quæ eſt egregia inter omnes terras.*Et di-
xi ad eos:Vnuſquiſque offenſiones oculorũ
ſuorum abijciat,& in idolis Ægypti nolite
pollui:

pollui : ego Dominus Deus veſter.*Et irri 8
tauerunt me,noluerunt q. me audire: vnuſ-
quiſque abominationes oculorum ſuorum
nō proiecit,nec idola Ægypti reliquerunt:
& dixi vt effunderem indignationem meā
ſuper eos, & implerem iram meam in eis,
in medio Terræ Ægypti.*Et feci propter 9
nomen meū,vt non violaretur coram Gen
tibus,in quarum medio erant,& inter quas
apparui eis vt educerem eos de Terra Ægy
pti.*Eieci ergo eos de Terra Ægypti,& edu 10
xi eos in deſertum.*Et dedi eis præcepta 11
mea,& iudicia mea oſtendi eis,quæ faciens
homo,viuet in eis.*Inſuper & ſabbata mea 12
dedi eis,vt eſſent ſignum inter me & eos :
& ſcirent quia ego Dominus ſanctificans
eos.*Et irritauerunt me domus Iſrael in 13
deſerto, in præceptis meis non ambulaue-
runt,& iudicia mea proiecerunt,quæ faciēs
homo viuet in eis:& ſabbata mea violaue-
runt vehementer: dixi ergo vt effunderem
furorem meum ſuper eos in deſerto,& cō-
ſumerem eos.*Et feci propter nomen meū, 14
ne violaretur coram Gentibus, de quibus
eieci eos in conſpectu earum.*Ego igitur 15
leuaui manum meam ſuper eos in deſerto,
ne inducerē eos in Terram, quam dedi eis
fluentem lacte,& melle, præcipuam terrarū
omnium:*Quia iudicia mea proiecerunt,& 16
in præceptis meis non ambulauerunt, &
ſabbata mea violauerunt : poſt idola enim
cor eorum gradiebatur.*Et pepercit oculus 17
meus ſuper eos vt non interficerem eos :
nec conſumpſi eos in deſerto.*Dixi autem 18
ad filios eorum in ſolitudine: In præceptis
patrum veſtrorum nolite incedere, nec iu-
dicia eorum cuſtodiatis, nec in idolis eorū
polluamini.*Ego Dominus Deus veſter : 19
in præceptis meis ambulate,iudicia mea cu
ſtodite, & facite ea.*Et ſabbata mea ſan- 20
ctificate vt ſint ſignum inter me & vos, &
ſciatis quia ego ſum Dominus Deus veſter.
*Et exacerbauerunt me filij, in præceptis 21
meis non ambulauerunt: & iudicia mea nō
cuſtodierunt vt facerēt ea: quæ cum fece-
rit homo,viuet in eis: & ſabbata mea vio-
lauerunt: & comminatus ſum vt effunde-
rem furorem meum ſuper eos,& implerem
22 iram meam in eis in deſerto.*Auerti au-
tem manum meam,& feci propter nomen
meum,vt non violaretur coram Gentibus,
23 de quibus eieci eos in oculis earum.*Ite-
rum leuaui manū meam in eos in ſolitu-
dine,vt diſpergerem illos in nationes, &
24 ventilarem in terras:*eo quòd iudicia mea
non feciſſent, & præcepta mea reprobaſ-
ſent,& ſabbata mea violaſſent,& poſt ido-
la patrum ſuorum fuiſſent oculi eorum.
25 *Ergo & ego dedi eis præcepta non bo-
26 na,& iudicia, in quibus non viuent: *Et
pollui eos in muneribus ſuis cum offerrēt
omne,quod aperit vuluam,propter delicta
27 ſua: & ſcient quia ego Dominus.*Quam-
obrem loquere ad domum Iſrael,fili homi
nis : & dices ad eos : Hæc dicit Dominus
Deus : Adhuc & in hoc blaſphemauerunt
me patres veſtri,cum ſpreuiſſent me con-
28 temnentes:*& induxiſſem eos in Terram,
ſuper quam leuaui manum meam vt darem
eis: viderunt omnem collem excelſum, &
omne lignū nemoroſum,& immolauerunt
ibi victimas ſuas: & dederunt ibi irritatio-
nem oblationis ſuæ,& poſuerunt ibi odorē
ſuauitatis ſuæ,& libauerunt libationes ſuas.
29 *Et dixi ad eos:Quid eſt excelſum,ad quod
vos ingredimini? & vocatum eſt nomen
30 eius Excelſum vſque ad hanc diem.*Pro-
pterea dic ad domum Iſrael:Hæc dicit Do
minus Deus: Certe in via patrum veſtrorū
vos polluimini, & poſt offendicula eorum
31 vos fornicamini:*& in oblatione donorū
veſtrorum,cum traducitis filios veſtros per
ignem, vos polluimini in omnibus idolis
veſtris vſque hodie: & ego reſpondebo vo
bis domus Iſrael? Viuo ego, dicit Domi-
nus Deus, quia non reſpondebo vobis.
32 *Neque cogitatio mentis veſtræ fiet, di-
centium: Erimus ſicut Gentes,& ſicut co-
gnationes terræ vt colamus ligna,& lapi-
33 des.*Viuo ego, dicit Dominus Deus,quo-
niam in manu forti,& in brachio extento,
34 & in furore effuſo regnabo ſuper vos.*Et
educam vos de populis: & congregabo
vos de terris,in quibus diſperſi eſtis,in ma-

nu valida,& in brachio extento,& in furo-
re effuſo regnabo ſuper vos.* Et adducam 35
vos in deſertum populorum, & iudicabor
vobiſcum ibi facie ad faciem.* Sicut iudi- 36
cio cõtendi aduerſum patres veſtros in de-
ſerto Terræ Ægypti, ſic iudicabo vos,dicit
Dominus Deus.*Et ſubijciam vos ſceptro 37
meo, & inducam vos in vinculis fœderis.
*Et eligam de vobis tranſgreſſores, & im- 38
pios,& de terra incolatus eorum educam
eos, & in terram Iſrael non ingredientur:
& ſcietis quia ego Dominus.*Et vos domus 39
Iſrael, Hæc dicit Dominus Deus: Singuli
poſt idola veſtra ambulate, & ſeruite eis.
Quòd ſi & in hoc non audieritis me,& no-
men meum ſanctũ pollueritis vltra in mu-
neribus veſtris,& in idolis veſtris:*in monte 40
ſancto meo,in monte excelſo Iſrael,ait Do-
minus Deus,ibi ſeruiet mihi omnis domus
Iſrael; omnes, inquam,in terra,in qua pla-
cebunt mihi,& ibi quærã primitias veſtras,
& initium decimarum veſtrarum in omni-
bus ſanctificationibus veſtris.* In odorem 41
ſuauitatis ſuſcipiam vos, cum eduxero vos
de populis,& congregauero vos de terris,
in quas diſperſi eſtis,& ſanctificabor in vo-
bis in oculis nationum.*Et ſcietis quia ego 42
Dominus,cum induxero vos ad terram Iſ-
rael, in Terrã, pro qua leuaui manum meã,
vt darem eam patribus veſtris.* Et recor- 43
dabimini ibi viarum veſtrarum,& omnium
ſcelerum veſtrorum,quibus polluti eſtis in
eis: & diſplicebitis vobis in conſpectu ve-
ſtro in omnibus malitijs veſtris, quas feci-
ſtis.*Et ſcietis quia ego Dominus,cum be- 44
nefecero vobis propter nomen meum, &
non ſecundum vias veſtras malas, neque
ſecundum ſcelera veſtra peſſima domus
Iſrael, ait Dominus Deus.* Et factus eſt 45
ſermo Domini ad me, dicens:* Fili homi- 46
nis, pone faciem tuam contra viam Auſtri,
& ſtilla ad Aphricum, & propheta ad ſal-
tum agri meridiani.* Et dices ſaltui meri- 47
diano: Audi verbum Domini: hæc dicit
Dominus Deus: Ecce ego ſuccendam in
te ignem,& comburam in te omne lignum
viride,& omne lignum aridum: non extin-
guetur flamma ſuccenſionis: & combure-
tur in ea omnis facies ab Auſtro vſque ad
48 Aquilonem.*Et videbit vniuerſa caro quia
ego Dominus ſuccendi eam,nec extingue-
49 tur.* Et dixi: A a a, Domine Deus: ipſi di-
cunt de me: Numquid non per parabolas
loquitur iſte?

Cap. XXI.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me,di-
2 cens:*Fili hominis pone faciem tuam
ad Ieruſalem, & ſtilla ad ſanctuaria, & pro-
3 pheta contra humum Iſrael:*Et dices terræ
Iſrael: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce
ego ad te,& eijciam gladium meum de va-
gina ſua,& occidam in te iuſtum,& impiũ.
4 *Pro eo autem quòd occidi in te iuſtum,&
impium, idcirco egredietur gladius meus
de vagina ſua ad omnem carnem ab Au-
5 ſtro vſque ad Aquilonem:*Vt ſciat omnis
caro quia ego Dominus eduxi gladium
6 meum de vagina ſua irreuocabilem.* Et
tu fili hominis ingemiſce in contritione
lumborum,& in amaritudinibus ingemiſce
7 coram eis.* Cumq. dixerint ad te: Quare
tu gemis? dices: Pro auditu: quia venit,&
tabeſcet omne cor, & diſſoluentur vniuer-
ſæ manus,& infirmabitur omnis ſpiritus,&
per cuncta genua fluent aquæ: ecce venit,
8 & fiet,ait Dominus Deus.* Et factus eſt ſer-
9 mo Domini ad me, dicens:* Fili hominis
propheta, & dices: Hæc dicit Dominus
Deus: Loquere: Gladius, gladius exacutus
10 eſt, & limatus.* Vt cædat victimas,exacu-
tus eſt: vt ſplendeat, limatus eſt: qui mo-
ues ſceptrum filij mei, ſuccidiſti omne li-
11 gnum.* Et dedi eum ad leuigandum vt
teneatur manu: iſte exacutus eſt gladius,
& iſte limatus eſt vt ſit in manu interficien-
12 tis.* Clama,& vlula fili hominis, quia hic
factus eſt in populo meo,hic in cunctis du-
cibus Iſrael, qui fugerant: gladio traditi
ſunt cũ populo meo, idcirco plaude ſuper
13 fœmur,*quia probatus eſt: & hoc,cum ſce-
ptrum ſubuerterit,& non erit, dicit Domi-
14 nus Deus.* Tu ergo fili hominis prophe-
ta, & percute manu ad manum, & dupli-
cetur

cetur gladius,ac tripliceturgladius interfe-
ctorum: hic eſt gladius occiſionis magnæ,
qui obſtupeſcere eos facit, * & corde tabe- 15
ſcere, & multiplicat ruinas. In omnibus
portis eorum dedi conturbationem gladij
acuti,& limati ad fulgendum,amicti ad cæ-
dem. * Exacuere,vade ad dexteram,ſiue ad 16
ſiniſtram, quocumque faciei tuæ eſt appe-
titus. * Quin & ego plaudam manu ad ma- 17
num, & implebo indignationem meã ego
Dominus locutus ſum. * Et factus eſt ſermo 18
Domini ad me dicens: * Et tu fili hominis 19
pone tibi duas vias, vt veniat gladius regis
Babylonis: de terra vna egredietur ambæ:
& manu capiet coniecturam, in capite viæ
ciuitatis conijciet. * Viam pones vt veniat 20
gladius ad Rabbath filiorum Ammon, &
& ad Iudam in Ieruſalem munitiſſimam.
* Stetit enim rex Babylonis in biuio,in ca- 21
pite duarum viarum, diuinationem quæ-
rens,commiſcẽs ſagittas: interrogauit ido-
la,exta conſuluit. * Ad dexteram eius facta 22
eſt diuinatio ſuper Ieruſalem vt ponat arie-
tes, vt aperiat os in cæde, vt eleuet vocem
in vlulatu, vt ponat arietes contra portas,
vt comportet aggerem,vt ædificet munitio-
nes. * Eritq. quaſi conſulens fruſtra oracu- 23
lum in oculis eorum,& ſabbatorum otium
imitans: ipſe autem recordabitur iniquita-
tis ad capiendum. * Idcirco hæc dicit Do- 24
minus Deus: Pro eo quòd recordati eſtis
iniquitatis veſtræ, & reuelaſtis præuarica-
tiones veſtras, & apparuerunt peccata ve-
ſtra in omnibus cogitationibus veſtris: pro
eo,inquam,quòd recordati eſtis, manu ca-
piemini. * Tu autem profane,impie dux Iſ- 25
rael, cuius venit dies in tempore iniquita-
tis præfinita: * Hæc dicit Dominus Deus: 26
Aufer cidarim,tolle coronam: nonne hæc
eſt,quæ humilem ſubleuauit, & ſublimem
humiliauit? * Iniquitatem, iniquitatem, ini- 27
quitatem ponam eam: & hoc non factum
eſt donec veniret cuius eſt iudicium,& tra-
dam ei. * Et tu fili hominis propheta, & 28
dic: Hæc dicit Dominus Deus ad filios Am
mon,& ad opprobriũ eorum,& dices: Mu-
cro, mucro euagina te ad occidendum, li-
29 ma te vt interficias,& fulgeas, * cum tibi vi-
derentur vana, & diuinarentur mendacia:
vt dareris ſuper colla vulneratorum impio-
rum, quorum venit dies in tempore iniqui-
30 tatis præfinita. * Reuertere ad vaginã tuam
in loco, in quo creatus es,in terra natiuita-
31 tis tuæ iudicabo te, * & effundam ſuper te
indignationem meam: in igne furoris mei
ſufflabo in te,daboq. te in manus hominum
inſipientium, & fabricantium interitum.
32 * Igni eris cibus,ſanguis tuus erit in medio
terræ, obliuioni traderis: quia ego Domi-
nus locutus ſum.

CAP. XXII.

1 ET factum eſt verbum Domini ad me,
2 dicens: * Et tu fili hominis nonne iudi-
cas, nonne iudicas ciuitatem ſanguinum?
3 * & oſtendes ei omnes abominationes ſuas,
& dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ciui-
tas effundens ſanguinem in medio ſui vt
veniat tempus eius: & quæ fecit idola con-
4 tra ſemetipſam vt pollueretur. * In ſangui-
ne tuo, qui a te effuſus eſt, deliquiſti: & in
idolis tuis,quæ feciſti,polluta es: & appro-
pinquare feciſti dies tuos,& adduxiſti tem-
pus annorum tuorum: propterea dedi te
opprobrium Gentibus, & irriſionem vni-
5 uerſis terris. * Quæ iuxta ſunt, & quæ pro-
cul a te,triumphabunt de te: ſordida,nobi-
6 lis,grandis interitu. * Ecce principes Iſrael
ſinguli in brachio ſuo fuerunt in te ad ef-
7 fundẽdum ſanguinem. * Patrem, & matrem
contumelijs affecerunt in te, aduenam ca-
lumniati ſunt in medio tui,pupillum & vi-
8 duam contriſtauerunt apud te: * Sanctuaria
9 mea ſpreuiſti, & ſabbata mea polluiſti. * Vi-
ri detractores fuerunt in te ad effundẽdum
ſanguinem, & ſuper montes comederunt
10 in te, ſcelus operati ſunt in medio tui. * Ve-
recundiora patris diſcooperuerunt in te,im
munditiam menſtruatæ humiliauerunt in
11 te. * Et vnuſquiſque in vxorem proximi ſui
operatus eſt abominationem, & ſocer nu-
rum ſuam polluit nefarie, frater ſororem
12 ſuam filiam patris ſui oppreſſit in te. * Mu-
nera acceperunt apud te ad effundendum
ſangui-

ſanguinem: vſuram, & ſuperabundantiam
accepiſti,& auare proximos tuos calumnia-
baris: meiq. oblita es; ait Dominus Deus.
*Ecce comploſi manus meas ſuper auaritiā 13
tuam, quam feciſti,& ſuper ſanguinem,qui
effuſus eſt in medio tui. *Numquid ſuſtine- 14
bit cor tuum, aut præualebunt manus tuæ
in diebus, quos ego faciam tibi? ego Do-
minus locutus ſum, & faciam. *Et diſper- 15
gam te in nationes,& vētilabo te in terras,
& deficere faciam immunditiam tuam a te.
*Et poſſidebo te in conſpectu Gentium: & 16
ſcies quia ego Dominus. *Et factum eſt 17
verbum Domini ad me,dicens: *Fili homi- 18
nis,verſa eſt mihi domus Iſrael in ſcoriam:
omnes iſti æs, & ſtannum, & ferrum, &
plumbum in medio fornacis: ſcoria argen-
ti facti ſunt. *Propterea hæc dicit Domi- 19
nus Deus: Eo quòd verſi eſtis omnes in ſco-
riam, propterea ecce ego congregabo vos
in medio Ieruſalem, *congregatione ar- 20
genti,& æris, & ſtanni, & ferri, & plumbi in
medio fornacis: vt ſuccendam in ea ignem
ad conflandum. ſic congregabo in furore
meo,& in ira mea,& requieſcam: & confla-
bo vos. *Et congregabo vos,& ſuccendam 21
vos in igne furoris mei, & conflabimini in
medio eius. *Vt conflatur argentum in 22
medio fornacis, ſic eritis in medio eius: &
ſcietis quia ego Dominus, cum effuderim
indignationem meam ſuper vos. *Et fa- 23
ctum eſt verbum Domini ad me,dicens: *Fili 24
hominis,dic ei: Tu es terra immunda,& nō
compluta in die furoris. *Coniuratio pro- 25
phetarum in medio eius, ſicut leo rugiens,
rapiensq. prædam, animas deuorauerunt,
opes & pretium acceperunt, viduas eius
multiplicauerūt in medio illius. *Sacerdo- 26
tes eius contempſerunt legem meam, &
polluerunt ſanctuaria mea: inter ſanctum
& profanum non habuerunt diſtantiam:
& inter pollutum & mundum non intel-
lexerunt: & a ſabbatis meis auerterunt o-
culos ſuos, & coinquinabar in medio eo-
rum. *Principes eius in medio illius,qua- 27
ſi lupi rapientes prædam ad effundendum
ſanguinem, & ad perdendas animas,
28 & auare ad ſectanda lucra. *Prophetæ au-
tem eius liniebant eos abſque tēperamen-
to,videntes vana,& diuinantes eis menda-
cium,dicentes: Hæc dicit Dominus Deus,
29 cum Dominus nō ſit locutus. *Populi ter-
ræ calumniabantur calumniam, & rapie-
bant violenter: egenum,& pauperem affli-
gebant,& aduenam opprimebāt calumnia
30 abſque iudicio. *Et quæſiui de eis virum,
qui interponeret ſepem,& ſtaret oppoſitus
contra me pro terra,ne diſſiparem eam: &
31 non inueni. *Et effudi ſuper eos indigna-
tionem meam, in igne iræ meæ conſumpſi
eos: viam eorum in caput eorum reddidi,
ait Dominus Deus.

CAP. XXIII.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-
2 cens: *Fili hominis, duæ mulieres filiæ
3 matris vnius fuerunt, *& fornicatæ ſunt in
Ægypto,in adoleſcētia ſua fornicatæ ſunt:
ibi ſubacta ſunt vbera earum,& fractæ ſunt
4 mammæ pubertatis earum. *Nomina au-
tem earum Oolla maior, & Ooliba ſoror
eius minor: & habui eas,& pepererūt filios,
& filias. Porro earum nomina Samaria
5 Oolla,& Ieruſalem Ooliba. *Fornicata eſt
igitur ſuper me Oolla,& inſaniuit in ama-
6 tores ſuos,in Aſſyrios propinquantes, *ve-
ſtitos hyacintho, principes, & magiſtratus,
iuuenes cupidinis, vniuerſos equites, aſcen
7 ſores equorum. *Et dedit fornicationes
ſuas ſuper eos electos,filiosq; Aſſyriorū vni-
uerſos: & in omnibus, in quos inſaniuit, in
8 immunditijs eorum polluta eſt. *Inſuper
& fornicationes ſuas,quas habuerat in Ægy
pto,non reliquit: nam & illi dormierunt
cum ea in adoleſcentia eius, & illi confre-
gerunt vbera pubertatis eius,& effuderunt
9 fornicationem ſuam ſuper eam. *Propte-
rea tradidi eam in manus amatorum ſuo-
rum,in manus filiorum Aſſur, ſuper quo-
10 rum inſaniuit libidine. *Ipſi diſcooperue-
runt ignominiam eius, filios, & filias eius
tulerunt,& ipſam occiderunt gladio: & fa-
ctæ ſunt famoſæ mulieres,& iudicia perpe-
11 trauerunt in ea. *Quod cum vidiſſet ſoror

eius

eius Ooliba,pluſquã illa inſaniuit libidine:
&fornicationem ſuã ſuper fornicationem
ſororis ſuæ* ad filios Aſſyriorũ præbuit im- 12
pudenter, ducibus, & magiſtratibus ad ſe
venientibus indutis veſte varia, equitibus
qui vectabantur equis,& adoleſcẽtibus for
ma cunctis egregia.* Et vidi quòd polluta 13
eſſet via vna ambarum. * Et auxit fornica- 14
tiones ſuas:cumq. vidiſſet viros depictos in
pariete,imagines Chaldæorũ expreſſas co-
loribus,*& accinctos balteis renes,& tiaras 15
tinctas in capitibus eorum,formam ducum
omnium , ſimilitudinem filiorum Babylo-
nis,terræq. Chaldæorum, in qua orti ſunt,
*inſaniuit ſuper eos concupiſcentia oculo- 16
rum ſuorum,& miſit nuncios ad eos in Chal
dæam.*Cumq. veniſſent ad eam filij Baby- 17
lonis ad cubile mammarum, polluerunt
eam ſtupris ſuis,& polluta eſt ab eis,& ſa-
turata eſt anima eius ab illis. * Denudauit 18
quoque fornicationes ſuas,& diſcooperuit
ignominiam ſuam : & receſſit anima mea
ab ea,ſicut receſſerat anima mea a ſorore
eius . * Multiplicauit enim fornicationes 19
ſuas,recordans dies adoleſcentiæ ſuæ,qui-
bus fornicata eſt in Terra Ægypti.* Et in- 20
ſaniuit libidine ſuper concubitum eorum,
quorum carnes ſunt vt carnes aſinorum:&
ſicut fluxus equorum fluxus eorum.*Et viſi- 21
taſti ſcelus adoleſcẽtiæ tuæ,quãdo ſubacta
ſunt in Ægypto vbera tua, & confractæ
ſunt mammæ pubertatis tuæ. * Propterea 22
Ooliba, hæc dicit Dominus Deus:Ecce e-
go ſuſcitabo omnes amatores tuos contra
te,de quibus ſatiata eſt anima tua:& con-
gregabo eos aduerſum te in circuitu,* Fi- 23
lios Babylonis, & vniuerſos Chaldæos,no-
biles,tyrannosq. & principes, omnes filios
Aſſyriorum,iuuenes forma egregia,duces,
& magiſtratus vniuerſos, principes princi-
pum,& nominatos aſcenſores equorum:*& 24
veniẽt ſuper te inſtructi curru,& rota,mul-
titudo populorum:lorica,& clypeo,& ga-
lea armabuntur cõtra te vndique:& dabo
coram eis iudicium,& iudicabunt te iudi-
cijs ſuis. * Et ponam zelum meum in te, 25
quẽ exercent tecũ in furore:naſum tuum,
&aures tuas præcidẽt: & quæ remanſerint,
gladio concident: ipſi filios tuos, & filias
tuas capient,& nouiſſimum tuum deuora-
26 bitur igni.* Et denudabunt te veſtimentis
27 tuis,& tollent vaſa gloriæ tuæ.* Et requie-
ſcere faciã ſcelus tuum de te,& fornicatio-
nem tuam de Terra Ægypti : nec leuabis
oculos tuos ad eos, & Ægypti non recor-
28 daberis amplius.*Quia hæc dicit Dominus
Deus: Ecce ego tradam te in manus eorũ,
quos odiſti, in manus, de quibus ſatiata eſt
29 anima tua. * Et agent tecum in odio, &
tollent omnes labores tuos,& dimittent te
nudam,& ignominia plenã, & reuelabitur
ignominia fornicationũ tuarũ,ſcelus tuum,
30 & fornicationes tuæ . * Fecerunt hæc tibi
quia fornicata es poſt Gẽtes,inter quas pol
31 luta es in idolis earũ.*In via ſororis tuæ am
bulaſti,& dabo calicem eius in manu tua.
32 *Hæc dicit Dominus Deus: Calicem ſoro-
ris tuæ bibes profundum,& latum: eris in
deriſum,& in ſubſannationem,quæ eſt ca-
33 paciſſima.*Ebrietate,& dolore repleberis:
calice mœroris,& triſtitiæ,calice ſororis tuæ
34 Samariæ.*Et bibes illum,& epotabis vſque
ad fæces,& fragmenta eius deuorabis, &
vbera tua lacerabis: quia ego locutus ſum,
35 ait Dominus Deus . * Propterea hæc dicit
Dominus Deus: Quia oblita es mei,& pro-
ieciſti me poſt corpus tuum,tu quoque por-
36 ta ſcelus tuum,& fornicationes tuas.*Et ait
Dominus ad me, dicẽs: Fili hominis num-
quid iudicas Oollam,& Oolibam,& annun
37 cias eis ſcelera earum ? * Quia adulteratæ
ſunt,& ſanguis in manibus earum, & cum
idolis ſuis fornicatæ ſunt: inſuper & filios
ſuos, quos genuerunt mihi, obtulerunt eis
38 ad deuorandum . * Sed & hoc fecerunt mi-
hi: Polluerunt ſanctuarium meum in die
39 illa,& ſabbata mea profanauerunt.* Cumq.
immolarent filios ſuos idolis ſuis,& ingre-
derentur ſanctuarium meum in die illa vt
polluerent illud : etiam hæc fecerunt in
40 medio domus meæ.*Miſerunt ad viros ve-
nientes de longe, ad quos nuncium miſe-
rant : itaque ecce venerunt : quibus te la-
uiſti, & circumliniſti ſtibio oculos tuos, &
ornata

ornata es mundo muliebri.*Sediſti in lecto 41
pulcherrimo,& menſa ornata eſt ante te:
thymiama meum,& vnguentum meum po
ſuiſti ſuper eam.*Et vox multitudinis exul 42
tantis erat in ea : & in viris, qui de multi-
tudine hominum adducebantur, & venie-
bant de deſerto,poſuerunt armillas in ma-
nibus eorum,& coronas ſpecioſas in capi-
tibus eorum. *Et dixi ei,quæ attrita eſt in 43
adulterijs: Nũc fornicabitur in fornicatio-
ne ſua etiam hæc.*Et ingreſſi ſunt ad eam 44
quaſi ad mulierem meretricem : ſic ingre-
diebantur ad Oollam,& Oolibam mulieres
nefarias.* Viri ergo iuſti ſunt: hi iudicabũt 45
eas iudicio adulterarũ,& iudicio effunden-
tium ſanguinem: quia adulteræ ſunt,& ſan
guis in manibus earum.* Hæc enim dicit 46
Dominus Deus: Adduc ad eas multitudi-
nem, & trade eas in tumultum, & in ra-
pinam :* Et lapidentur lapidibus populo- 47
rum, & confodiantur gladijs eorum : fi-
lios, & filias earum interficient, & domos
earum igne ſuccendent. * Et auferam ſce- 48
lus de terra, & diſcent omnes mulieres ne
faciant ſecundum ſcelus earum. * Et da- 49
bunt ſcelus veſtrum ſuper vos, & peccata
idolorum veſtrorum portabitis : & ſcietis
quia ego Dominus Deus.

CAP. XXIIII.

ET factum eſt verbum Domini ad me in 1
anno nono,in menſe decimo, decima
die menſis,dicens :* Fili hominis ſcribe tibi 2
nomen diei huius, in qua confirmatus eſt
rex Babylonis aduerſum Ieruſalem hodie.
*Et dices per prouerbium ad domum irri- 3
tatricẽ parabolam,& loquéris ad eos: Hæc
dicit Dominus Deus:Pone ollam: pone,in-
quam,& mitte in eam aquam. *Congere 4
fruſta eius in eam,omnem partem bonam,
femur & armum, electa & oſſibus plena.
* Pinguiſſimum pecus aſſume, compone 5
quoque ſtrues oſſium ſub ea: efferbuit co-
ctio eius,& diſcocta ſũt oſſa illius in medio
eius.* Propterea hæc dicit Dominus Deus: 6
Væ ciuitati ſanguinum, ollæ, cuius rubigo
in ea eſt, & rubigo eius non exiuit de ea:

per partes & per partes ſuas eijce eam,non
7 cecidit ſuper eam ſors.*Sanguis enim eius
in medio eius eſt, ſuper limpidiſſimam pe-
tram effudit illum: non effudit illum ſuper
8 terram vt poſſit operiri puluere.*Vt ſuper-
inducerem indignationem meam,& vindi-
cta vlciſcerer : dedi ſanguinem eius ſuper
9 petram limpidiſſimam ne operiretur.*Pro-
pterea hæc dicit Dominus Deus: Væ ciui-
tati ſanguinum,cuius ego grandem faciam
10 pyram. * Congere oſſa, quæ igne ſuccen-
dam: conſumentur carnes,& coquetur vni-
11 uerſa compoſitio, & oſſa tabeſcent. *Pone
quoque eam ſuper prunas vacuam,vt inca-
leſcat, & liqueſiat æs eius: & confletur in
medio eius inquinamentum eius,& conſu-
12 matur rubigo eius:*multo labore ſudatum
eſt, & non exiuit de ea nimia rubigo eius,
13 neque per ignem. * Immunditia tua exe-
crabilis: quia mundare te volui, & non es
mundata a ſordibus tuis : ſed nec munda-
beris prius,donec quieſcere faciã indigna-
14 tionem meam in te.* Ego Dominus locu-
tus ſum: Veniet,& faciã: non tranſeam,nec
parcam,nec placabor: iuxta vias tuas,& iu-
xta adinuentiones tuas iudicabo te, dicit
15 Dominus. *Et factum eſt verbum Domini
16 ad me, dicens:*Fili hominis,ecce ego tollo
a te deſiderabile oculorum tuorum in pla-
ga: & non planges, neque plorabis, neque
17 fluent lacrymæ tuæ.*Ingemiſce tacẽs,mor-
tuorum luctum non facies: corona tua cir-
cumligata ſit tibi,& calceamenta tua erunt
in pedibus tuis,nec amictu ora velabis, nec
18 cibos lugentium comedes. * Locutus ſum
ergo ad populum manè, & mortua eſt
vxor mea veſpere : feciq. manè ſicut præ-
19 ceperat mihi.*Et dixit ad me populus: Qua-
re non indicas nobis quid iſta ſignificent,
20 quæ tu facis? *Et dixi ad eos : Sermo Do-
21 mini factus eſt ad me,dicens:*Loquere do-
mui Iſrael: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce
ego polluam ſanctuarium meum, ſuper-
biam imperij veſtri, & deſiderabile ocu-
lorum veſtrorum, & ſuper quo pauet anima
veſtra : filij veſtri, & filiæ veſtræ, quas re-
22 liquiſtis, gladio cadent. *Et facietis ſicut
feci:

feci: Ora amictu non velabitis,& cibos lu-
gentium non comedetis. *Coronas habe- 23
bitis in capitibus veſtris,& calceamenta in
pedibus: non plangetis neque flebitis, ſed
tabeſcetis in iniquitatibus veſtris, & vnuſ-
quiſque gemet ad fratrem ſuum. *Eritq. 24
Ezechiel vobis in portentũ: iuxta omnia,
quæ fecit,facietis cum venerit iſtud: & ſcie
tis quia ego Dominus Deus. *Et tu fili ho- 25
minis ecce in die, qua tollam ab eis forti-
tudinem eorum,& gaudium dignitatis,&
deſiderium oculorum eorum,ſuper quo re-
quieſcunt animæ eorum, filios, & filias eo-
rum: *In die illa cum venerit fugiens ad 26
te,vt annunciet tibi: *In die, inquam,illa 27
aperietur os tuum cum eo,qui fugit: & lo-
quéris,& non ſilebis vltra: eriſq. eis in por-
tentum,& ſcietis quia ego Dominus.

Cap. XXV.

ET factus eſt ſermo Domini ad me,di- 1
cens: *Fili hominis pone faciem tuam 2
cõtra filios Ammon,& prophetabis de eis.
*Et dices filijs Ammon: Audite verbum Do 3
mini Dei: Hæc dicit Dominus Deus: Pro
eo quòd dixiſti: Euge,euge ſuper ſanctua-
rium meum, quia pollutum eſt: & ſuper
terram Iſrael,quoniam deſolata eſt: & ſuper
domum Iuda,quoniam ducti ſunt in capti-
uitatem: *Idcirco ego tradam te filijs orien 4
talibus in hereditatem,& collocabunt cau-
las ſuas in te,& ponent in te tentoria ſua:
ipſi comedẽt fruges tuas: & ipſi bibent lac
tuum. *Daboq. Rabbath in habitaculum 5
camelorum,& filios Ammon in cubile pe-
corum: & ſcietis quia ego Dominus. *Quia 6
hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd plau
ſiſti manu,& percuſſiſti pede, & gauiſa es
ex toto affectu ſuper terram Iſrael: *idcirco 7
ecce ego extendam manũ meã ſuper te,&
tradam te in direptionem Gentiũ,& inter-
ficiam te de populis,& perdam de terris,&
conterã: & ſcies quia ego Dominus. *Hæc 8
dicit Dominus Deus: Pro eo quòd dixerũt
Moab,& Seir: Ecce ſicut omnes Gentes;
domus Iuda: *idcirco ecce ego aperiam hu 9
merũ Moab de ciuitatibus, de ciuitatibus,
inquã,eius,& de finibus eius inclytas terræ
Bethieſimoth,& Beelmeon,& Cariathaim,
10 *filijs Orientis cum filijs Ammon, & dabo
eam in hereditatem: vt non ſit vltra memo
11 ria filiorum Ammon in Gentibus. *Et in
Moab faciã iudicia: & ſcient quia ego Do-
12 minus. *Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo
quòd fecit Idumæa vltionem vt ſe vindica-
ret de filijs Iuda,peccauitq. delinquens,&
13 vindictã expetiuit de eis; *idcirco hæc dicit
Dominus Deus: Extendam manum meam
ſuper Idumæam,& auferam de ea hominẽ,
& iumentum, & faciam eam deſertam ab
Auſtro: & qui ſunt in Dedan,gladio cadẽt.
14 *Et dabo vltionem meam ſuper Idumæam
per manum populi mei Iſrael: & facient in
Edom iuxta iram meam,& furorem meũ:
& ſcient vindictam meam, dicit Dominus
15 Deus. *Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo
quòd fecerunt Palæſtini vindictam, & vlti
ſe ſunt toto animo,interficientes,& implẽ-
16 tes inimicitias veteres: *propterea hæc dicit
Dominus Deus: Ecce ego extendam manũ
meam ſuper Palæſtinos, & interficiam in-
terfectores, & perdam reliquias maritimæ
17 regionis: *faciãq. in eis vltiones magnas ar-
guens in furore: & ſciẽt quia ego Dominus,
cum dedero vindictam meam ſuper eos.

Cap. XXVI.

1 ET factum eſt in vndecimo anno, pri-
ma menſis,factus eſt ſermo Domini ad
2 me,dicens: *Fili hominis,pro eo quòd dixit
Tyrus de Ieruſalem: Euge confractæ ſunt
portæ populorum, conuerſa eſt ad me: im-
3 plebor, deſerta eſt. *Propterea hæc dicit
Dominus Deus: Ecce ego ſuper te Tyre,&
aſcendere faciam ad te gentes multas,ſicut
4 aſcendit mare fluctuans. *Et diſſipabunt
muros Tyri,& deſtruent turres eius: & ra-
dam puluerem eius de ea, & dabo eam in
5 limpidiſſimam petram. *Siccatio ſagena-
rum erit in medio maris,quia ego locutus
ſum,ait Dominus Deus: & erit in direptio-
6 nem Gentibus. *Filiæ quoque eius,quæ ſunt
in agro,gladio interficientur: & ſcient quia
7 ego Dominus. *Quia hæc dicit Dominus
Deus:

Deus: Ecce ego adducam ad Tyrum Na-
buchodonoſor regem Babylonis ab Aqui-
lone regem regum, cum equis, & curribus,
& equitibus, & cœtu, populoq. magno.
* Filias tuas, quæ ſunt in agro, gladio inter- 8
ficiet: & circumdabit te munitionibus, &
comportabit aggerem in gyro: & eleuabit
contra te clypeum. * Et vineas, & arietes 9
temperabit in muros tuos, & turres tuas de-
ſtruet in armatura ſua. * Inundatione equo- 10
rum eius operiet te puluis eorum: a ſonitu
equitum, & rotarum, & curruum mouebun
tur muri tui, cum ingreſſus fuerit portas
tuas quaſi per introitum vrbis diſſipatæ.
* Vngulis equorum ſuorũ conculcabit om- 11
nes plateas tuas: populum tuum gladio cæ-
det, & ſtatuæ tuæ nobiles in terram cor-
ruent. * Vaſtabunt opes tuas, diripient ne- 12
gotiationes tuas: & deſtruent muros tuos,
& domos tuas præclaras ſubuertent: & la-
pides tuos, & ligna tua, & puluerem tuum
in medio aquarum ponent. * Et quieſcere 13
faciam multitudinem canticorum tuorum,
& ſonitus cithararum tuarum non audietur
amplius. * Et dabo te in limpidiſſimam pe- 14
tram, ſiccatio ſagenarum eris, nec ædifica-
beris vltra: quia ego locutus ſum, ait Do-
minus Deus. * Hæc dicit Dominus Deus 15
Tyro: Numquid non a ſonitu ruinæ tuæ,
& gemitu interfectorum tuorum cum oc-
ciſi fuerint, in medio tui commouebuntur
inſulæ? * Et deſcendent de ſedibus ſuis om- 16
nes principes maris: & auferẽt exuuias ſuas,
& veſtimenta ſua varia abijcient, & induen-
tur ſtupore: in terra ſedebũt, & attoniti ſu-
per repentino caſu tuo admirabuntur. * Et 17
aſſumentes ſuper te lamentum, dicent tibi:
Quomodo periſti, quæ habitas in mari, vrbs
inclyta, quæ fuiſti fortis in mari cum habi-
tatoribus tuis, quos formidabant vniuerſi?
* Nunc ſtupebunt naues in die pauoris tui: 18
& turbabuntur inſulæ in mari, eo quòd
nullus egrediatur ex te. * Quia hæc dicit 19
Dominus Deus: Cum dedero te vrbem de-
ſolatam ſicut ciuitates, quæ non habitan-
tur: & adduxero ſuper te abyſſum, & ope-
ruerint te aquæ multæ: * Et detraxero te cũ 20
his, qui deſcendunt in lacum ad populum
ſempiternũ, & collocauero te in terra no-
uiſſima ſicut ſolitudines veteres cum his,
qui deducuntur in lacum, vt non habiteris:
porro cum dedero gloriam in terra viuen-
21 tium, * in nihilum redigam te, & non eris,
& requiſita non inuenieris vltra in ſempi-
ternum, dicit Dominus Deus.

Cap. XXVII.

1 ET factum eſt verbum Domini ad me,
2 dicens: * Tu ergo fili hominis aſſu-
3 me ſuper Tyrum lamentum: * Et dices Ty-
ro, quæ habitat in introitu maris, negotia-
tioni populorũ ad inſulas multas: Hæc di-
cit Dominus Deus: O Tyre, tu dixiſti: Per-
4 fecti decoris ego ſum, * & in corde maris ſi-
ta. Finitimi tui, qui te ædificauerunt, im-
5 pleuerunt decorem tuum: * abietibus de Sa-
nir extruxerunt te cum omnibus tabulatis
maris: cedrum de Libano tulerunt vt face-
6 rent tibi malum. * Quercus de Baſan dolã-
uerunt in remos tuos: & tranſtra tua fece-
runt tibi ex ebore Indico, & prætoriola de
7 inſulis Italiæ. * Byſſus varia de Ægypto te-
xta eſt tibi in velum vt poneretur in malo:
hyacinthus, & purpura de inſulis Eliſa facta
8 ſunt operimentum tuum. * Habitatores Si-
donis, & Aradij fuerũt remiges tui: ſapiẽtes
9 tui, Tyre, facti ſunt gubernatores tui. * Se-
nes Giblij, & prudentes eius habuerũt nau-
tas ad miniſterium variæ ſupellectilis tuæ:
omnes naues maris, & nautæ earum fue-
10 runt in populo negotiationis tuæ. * Perſæ,
& Lydij, & Libyes erãt in exercitu tuo viri
bellatores tui: clypeum, & galeam ſuſpen-
11 derunt in te pro ornatu tuo. * Filij Aradij
cum exercitu tuo erãt ſuper muros tuos in
circuitu: ſed & Pigmæi, qui erant in turri-
bus tuis, pharetras ſuas ſuſpenderũt in mu-
ris tuis per gyrum: ipſi compleuerunt pul-
12 chritudinem tuam. * Chartaginenſes nego-
tiatores tui, a multitudine cunctarum diui-
tiarum, argento, ferro, ſtanno, plumboq. re-
13 pleuerunt nundinas tuas. * Græcia, Thu-
bal, & Moſoch, ipſi inſtitores tui: manci-
pia, & vaſa ærea aduexerunt populo tuo:
De

*De domo Thogorma,equos,& equites,& 14
mulos adduxerunt ad forum tuum. *Filij 15
Dedan negotiatores tui: inſulæ multæ ne-
gotiatio manus tuæ: dẽtes eburneos,& he-
beninos commutauerũt in pretio tuo.*Sy- 16
rus negotiator tuus propter multitudinem
operum tuorum,gemmam,& purpuram, &
ſcutulata,& byſſum,& ſericũ,& chodchod
propoſuerunt in mercatu tuo.*Iuda & ter- 17
ra Iſrael ipſi inſtitores tui in frumento pri-
mo,balſamum,& mel, & oleum, & reſinam
propoſuerunt in nundinis tuis.*Damaſce- 18
nus negotiator tuus in multitudine operum
tuorum,in multitudine diuerſarum opum,
in vino pingui,in lanis coloris optimi.*Dan, 19
& Græcia, & Moſel in nundinis tuis pro-
poſuerunt ferrum fabrefactum: ſtacte,& ca-
lamus in negotiatione tua.*Dedan inſtito- 20
res tui in tapetibus ad ſedendum.*Arabia, 21
& vniuerſi principes Cedar, ipſi negotiato-
res manus tuæ: cum agnis, & arietibus, &
hœdis venerũt ad te negotiatores tui.*Ven- 22
ditores Saba, & Reema, ipſi negotiatores
tui: cum vniuerſis primis aromatibus,& la-
pide pretioſo, & auro, quod propoſuerunt
in mercatu tuo. *Haran, & Chene, & 23
Eden negotiatores tui: Saba, Aſſur, &
Chelmad venditores tui. *ipſi negotiato- 24
res tui multifariam inuolucris hyacinthi,&
polymitorum,gazarumq. pretioſarum,quæ
obuolutæ, & aſtrictæ erant funibus: cedros
quoque habebant in negotiationibus tuis.
*Naues maris, principes tui in negotiatio- 25
ne tua: & repleta es,& glorificata nimis in
corde maris.*In aquis multis adduxerunt 26
te remiges tui: ventus auſter contriuit te
in corde maris.*Diuitiæ tuæ, & theſauri 27
tui, & multiplex inſtrumentum tuum,nau-
tæ tui & gubernatores tui, qui tenebant
ſupellectilem tuam, & populo tuo præe-
rant: viri quoque bellatores tui,qui erant
in te cum vniuerſa multitudine tua, quæ
eſt in medio tui: cadent in corde maris in
die ruinæ tuæ. *A ſonitu clamoris guber- 28
natorum tuorum conturbabuntur claſſes:
*Et deſcendẽt de nauibus ſuis omnes, qui 29
tenebant remum: nautæ,& vniuerſi guber-
30 natores maris in terra ſtabunt: *& eiula-
bunt ſuper te voce magna,& clamabunt a-
mare: & ſuperiacient puluerẽ capitibus ſuis,
31 & cinere conſpergentur. *Et radent ſu-
per te caluitium, & accingentur cilicijs: &
plorabunt te in amaritudine animæ plo-
32 ratu amariſſimo. *Et aſſument ſuper te
carmen lugubre, & plangent te: Quæ
eſt vt Tyrus, quæ obmutuit in medio ma-
33 ris? *Quæ in exitu negotiationum tuarum
de mari impleſti populos multos: in mul-
titudine diuitiarum tuarum, & populo-
34 rum tuorum ditaſti reges terræ. *Nunc
contrita es a mari,in profundis aquarum
opes tuæ, & omnis multitudo tua, quæ
35 erat in medio tui, ceciderunt. *Vniuer-
ſi habitatores inſularum obſtupuerunt ſu-
per te: & reges earum omnes tempeſta-
36 te perculſi mutauerunt vultus. *Nego-
tiatores populorum ſibilauerunt ſuper te:
ad nihilum deducta es, & non eris vſque
in perpetuum.

CAP. XXVIII.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-
2 cens: *Fili hominis, dic principi Tyri:
Hæc dicit Dominus Deus: Eo quòd eleua-
tum eſt cor tuum,& dixiſti: Deus ego ſum,
& in cathedra Dei ſedi in corde maris: cum
ſis homo, & non Deus,& dediſti cor tuum
3 quaſi cor Dei.*Ecce ſapientior es tu Danie-
le: omne ſecretum non eſt abſconditum a
4 te.*In ſapientia & prudentia tua feciſti tibi
fortitudinem: & acquiſiſti aurum,& argen-
5 tum in theſauris tuis. *In multitudine ſa-
pientiæ tuæ, & in negotiatione tua multi-
plicaſti tibi fortitudinem: & eleuatum eſt
6 cor tuum in robore tuo. *Propterea hæc
dicit Dominus Deus: Eo quòd eleuatum
7 eſt cor tuum quaſi cor Dei: *idcirco ecce
ego adducã ſuper te alienos robuſtiſſimos
Gentium: & nudabunt gladios ſuos ſuper
pulchritudinem ſapientiæ tuæ, & polluent
8 decorem tuum.*Interficient, & detrahent
te: & morieris in interitu occiſorum in
9 corde maris. *Numquid dicens loqueris:
Deus ego ſum, coram interficientibus te:

cum ſis homo,& non Deus, in manu occi-
dentium te?* Morte incircumciſorum mo- 10
rieris in manu alienorum: quia ego locutus
ſum,ait Dominus Deus. * Et factus eſt ſer- 11
mo Domini ad me,dicens: Fili hominis leua
planctum ſuper regem Tyri: * & dices ei: 12
Hæc dicit Dominus Deus: Tu ſignaculum
ſimilitudinis,plenus ſapientia, & perfectus
decore,* in delicijs paradiſi Dei fuiſti: om- 13
nis lapis pretioſus operimentum tuum: ſar-
dius,topatius,& iaſpis,chryſolithus,& onyx,
& berillus,ſapphirus,& carbunculus,& ſma
ragdus: aurum opus decoris tui: & forami-
na tua in die,qua cõditus es,præparata ſunt.
*Tu cherub extentus,& protegens,& poſui 14
te in monte ſancto Dei, in medio lapidum
ignitorum ambulaſti.*Perfectus in vijs tuis 15
a die conditionis tuæ,donec inuenta eſt ini-
quitas in te. * In multitudine negotiatio- 16
nis tuæ repleta ſunt interiora tua iniquita-
te, & peccaſti: & eieci te de monte Dei, &
perdidi te o cherub protegens,de medio la
pidum ignitorum.*Et eleuatũ eſt cor tuum 17
in decore tuo: perdidiſti ſapientiam tuam
in decore tuo,in terram proieci te: ante fa-
ciem regum dedi te vt cernerent te.*In mul
titudine iniquitatum tuarum,& iniquitate 18
negotiationis tuæ polluiſti ſanctificatio-
nem tuam: producam ergo ignem de me-
dio tui, qui comedat te, & dabo te in ci-
nerem ſuper terram in conſpectu omnium
videntium te. * Omnes, qui viderint te in 19
Gentibus, obſtupeſcent ſuper te: nihili fa-
ctus es, & non eris in perpetuum. *Et fa- 20
ctus eſt ſermo Domini ad me, dicens.* Fili 21
hominis pone faciem tuam contra Sido-
nem: & prophetabis de ea, * & dices: 22
Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te
Sidon,& glorificabor in medio tui: & ſcient
quia ego Dominus,cum fecero in ea iudi-
cia,& ſanctificatus fuero in ea.* Et immit- 23
tam ei peſtilentiam,& ſanguinem in plateis
eius: & corruent interfecti in medio eius
gladio per circuitum: & ſcient quia ego Do
minus. * Et non erit vltra domui Iſrael of- 24
fendiculum amaritudinis, & ſpina dolo-
rem inferens vndique per circuitum eo-
rum, qui aduerſantur eis: & ſcient quia
25 ego Dominus Deus. * Hæc dicit Domi-
nus Deus: Quando congregauero domum
Iſrael de populis, in quibus diſperſi ſunt,
ſanctificabor in eis coram Gentibus: &
habitabunt in terra ſua, quam dedi ſeruo
26 meo Iacob. * Et habitabunt in ea ſecuri:
& ædificabunt domos,& plantabũt vineas,
& habitabunt confidenter, cum fecero iu-
dicia in omnibus, qui aduerſantur eis per
circuitum: & ſcient quia ego Dominus
Deus eorum.

CAP. XXIX.

1 IN anno decimo, decimo menſe, vnde-
cima die menſis,factum eſt verbum Do-
2 mini ad me, dicens: * Fili hominis pone fa-
ciem tuam contra Pharaonem regẽ Ægy-
pti,& prophetabis de eo, & de Ægypto
3 vniuerſa: * Loquere,& dices: Hæc dicit Do
minus Deus: Ecce ego ad te Pharao rex Æ-
gypti,draco magne,qui cubas in medio flu
minum tuorum, & dicis: Meus eſt fluuius,
4 & ego feci memetipſum. * Et ponam fre-
num in maxillis tuis: & agglutinabo piſces
fluminnm tuorũ ſquamis tuis: & extraham
te de medio fluminum tuorum, & vniuerſi
5 piſces tui ſquamis tuis adhærebũt.* Et pro-
ijciam te in deſertum, & omnes piſces flu-
minis tui: ſuper faciem terræ cades, nõ col-
ligeris,neque congregaberis: beſtijs terræ,
& volatilibus cæli dedi te ad deuorandum.
6 * Et ſcient omnes habitatores Ægypti quia
ego Dominus: pro eo quòd fuiſti baculus
7 arundineus domui Iſrael.* Quando appre-
henderunt te manu,& confractus es, & la-
ceraſti omnẽ humerum eorum: & innitenti-
bus eis ſuper te, cõminutus es,& diſſoluiſti
8 omnes renes eorũ.* Propterea hæc dicit Do
minus Deus: Ecce ego adducã ſuper te gla-
dium: & interficiã de te hominem,& iumen
9 tum.* Et erit Terra Ægypti in deſertum,&
in ſolitudinem: & ſciẽt quia ego Dominus:
pro eo quòd dixeris: Fluuius meus eſt,& ego
10 feci eũ.* Idcirco ecce ego ad te,& ad flumi-
na tua: daboq. Terrã Aegypti in ſolitudi-
nes,gladio diſſipatam,a turre Syenes, vſque
ad

ad terminos Æthiopiæ. *Non pertranſibit 11
eam pes hominis, neque pes iumenti gra-
dietur in ea: & non habitabitur quadragin
ta annis. *Daboq. Terram Ægypti deſer- 12
tam in medio terrarum deſertarum, & ciui-
tates eius in medio vrbium ſubuerſarum,
& erunt deſolatæ quadraginta annis: & di-
ſpergam Ægyptios in nationes, & ventila-
bo eos in terras. *Quia hæc dicit Dominus 13
Deus: Poſt finem quadraginta annorum
congregabo Ægyptum de populis, in qui-
bus diſperſi fuerant. *Et reducam captiui- 14
tatem Ægypti, & collocabo eos in terra
Phathures, in terra natiuitatis ſuæ: & erunt
ibi in regnum humile: *inter cetera regna 15
erit humillima, & non eleuabitur vltra ſu-
per nationes, & imminuam eos ne imperét
Gentibus. *Neque erunt vltra domui Iſrael 16
in confidentia, docentes iniquitatem, vt fu-
giant, & ſequantur eos: & ſcient quia ego
Dominus Deus. *Et factum eſt in vigeſi- 17
mo & ſeptimo anno, in primo, in vna men-
ſis: factum eſt verbum Domini ad me, di-
cens: *Fili hominis Nabuchodonoſor rex 18
Babylonis ſeruire fecit exercitũ ſuum ſer-
uitute magna aduerſus Tyrum: omne ca-
put decaluatum, & omnis humerus depila-
tus eſt: & merces nõ eſt reddita ei, neque
exercitui eius de Tyro pro ſeruitute, qua
ſeruiuit mihi aduerſus eam. *Propterea hæc 19
dicit Dominus Deus: Ecce ego dabo Na-
buchodonoſor regem Babylonis in Terra
Ægypti: & accipiet multitudinem eius, &
deprædabitur manubias eius, & diripiet ſpo
lia eius: & erit merces exercitui illius, *& 20
operi, quo ſeruiuit aduerſus eam: dedi ei
Terram Ægypti, pro eo quòd laborauerit
mihi, ait Dominus Deus. *In die illo pul- 21
lulabit cornu domui Iſrael, & tibi dabo a-
pertum os in medio eorum: & ſcient quia
ego Dominus.

Cap. XXX.

Et factum eſt verbum Domini ad me, 1
dicens: *Fili hominis propheta, & dic: 2
Hæc dicit Dominus Deus: Vlulate, væ, væ
diei: *quia iuxta eſt dies, & appropinquat 3
dies Domini: dies nubis, tempus Gentium
4 erit. *Et veniet gladius in Ægyptum: & erit
pauor in Æthiopia, cum ceciderint vulne-
rati in Ægypto, & ablata fuerit multitudo
5 illius, & deſtructa fundamẽta eius. *Æthio-
pia, & Libya, & Lydi, & omne reliquum vul
gus, & Chub, & filij terræ fœderis, cum eis
6 gladio cadent. *Hæc dicit Dominus Deus:
Et corruent fulcientes Ægyptũ, & deſtrue-
tur ſuperbia imperij eius: a turre Syenes
gladio cadent in ea, ait Dominus Deus e-
7 xercituum. *& diſſipabuntur in medio ter-
rarum deſolatarum, & vrbes eius in medio
8 ciuitatum deſertarum erunt. *Et ſcient
quia ego Dominus: cum dedero ignem
in Ægypto, & attriti fuerint omnes auxilia-
9 tores eius. *In die illa egredientur nuncij
a facie mea in trieribus ad conterendam
Æthiopiæ confidentiam, & erit pauor in
eis in die Ægypti; quia abſque dubio ve-
10 niet. *Hæc dicit Dominus Deus: ceſſare
faciam multitudinem Ægypti in manu Na
11 buchodonoſor regis Babylonis. *Ipſe &
populus eius cum eo fortiſſimi Gentium
adducentur ad diſperdendam terram: &
euaginabunt gladios ſuos ſuper Ægyptũ:
12 & implebunt terram interfectis. *Et faciã
alueos fluminum aridos, & tradam terram
in manus peſſimorum: & diſſipabo ter-
ram, & plenitudinem eius manu alieno-
13 rum, ego Dominus locutus ſum. *Hæc di-
cit Dominus Deus: Et diſperdam ſimula-
chra, & ceſſare faciam idola de Memphis:
& dux de Terra Ægypti non erit amplius:
14 & dabo terrorem in Terra Ægypti. *Et
diſperdam terram Phathures, & dabo
ignem in Taphnis, & faciam iudicia in
15 Alexandria. *Et effundam indignationem
meam ſuper Peluſium robur Ægypti, &
16 interficiam multitudinem Alexandriæ, *&
dabo ignem in Ægypto: quaſi parturiens
dolebit Peluſium, & Alexandria erit diſ-
ſipata, & in Memphis anguſtiæ quotidia-
17 næ. *Iuuenes Heliopoleos, & Bubaſti gla-
dio cadent, & ipſæ captiuæ ducentur.
18 *Et in Taphnis nigreſcet dies, cum contri-
uero ibi ſceptra Ægypti, & defecerit in ea

ſuperbia potentiæ eius: ipſam nubes ope-
riet, filiæ autem eius in captiuitatem ducen
tur.* Et iudicia faciam in Ægypto: & ſciēt 19
quia ego Dominus.* Et factum eſt in vn- 20
decimo anno, in primo menſe, in ſeptima
menſis, factum eſt verbum Domini ad me,
dicens:* Fili hominis brachium Pharaonis 21
regis Ægypti confregi: & ecce non eſt ob-
uolutum vt reſtitueretur ei ſanitas, vt liga-
retur pannis, & faſciaretur linteolis, vt rece
pto robore poſſet tenere gladium.* Prop- 22
terea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego
ad Pharaonem regem Ægypti, & commi-
nuam brachium eius forte, ſed cōfractum:
& deijciam gladium de manu eius:* & di- 23
ſpergam Ægyptum in Gentibus, & venti-
labo eos in terris.* Et confortabo brachia 24
regis Babylonis, daboq. gladium meum in
manu eius: & confringam brachia Pharao-
nis, & gement gemitibus interfecti coram
facie eius.* Et confortabo brachia regis 25
Babylonis, & brachia Pharaonis concidēt:
& ſcient quia ego Dominus, cum dedero
gladium meum in manu regis Babylonis,
& extenderit eum ſuper Terram Aegypti.
* Et diſpergam Aegyptum in nationes, & 26
ventilabo eos in terras, & ſcient quia ego
Dominus.

CAP. XXXI.

ET factum eſt in anno vndecimo, tertio 1
menſe, vna menſis, factum eſt verbum
Domini ad me, dicens: *Fili hominis dic 2
Pharaoni regi Aegypti, & populo eius:
Cui ſimilis factus es in magnitudine tua?
*Ecce Aſſur quaſi cedrus in Libano, pul- 3
cher ramis, & frondibus nemoroſus, excel-
ſuſq. altitudine, & inter condenſas frondes
eleuatum eſt cacumen eius.* Aquæ nutrie- 4
runt illum, abyſſus exaltauit illum: flumina
eius manabant in circuitu radicum eius, &
riuos ſuos emiſit ad vniuerſa ligna regio-
nis.* Propterea eleuata eſt altitudo eius ſu 5
per omnia ligna regionis: & multiplicata
ſunt arbuſta eius, & eleuati ſunt rami eius
præ aquis multis.* Cumq. extendiſſet vm- 6
bram ſuam, in ramis eius fecerūt nidos om
nia volatilia cæli, & ſub frondibus eius ge-
nuerunt omnes beſtiæ ſaltuum, & ſub vm-
braculo illius habitabat cœtus Gentiū plu
7 rimarum.* Eratq. pulcherrimus in magni-
tudine ſua, & in dilatatione arbuſtorum
ſuorum: erat enim radix illius iuxta aquas
8 multas.* Cedri non fuerunt altiores illo in
paradiſo Dei, abietes non adæquauerunt ſū-
mitatem eius, & platani non fuerunt æquæ
frondibus illius: omne lignum paradiſi Dei
non eſt aſſimilatum illi, & pulchritudini
9 eius.* Quoniam ſpecioſum feci eum, &
multis, condenſiſq. frondibus: & æmulata
ſunt eum omnia ligna voluptatis, quæ erāt
10 in paradiſo Dei.* Propterea hæc dicit Do-
minus Deus: Pro eo quòd ſublimatus eſt
in altitudine, & dedit ſummitatem ſuam vi-
rentem atque condenſam, & eleuatum eſt
11 cor eius in altitudine ſua:* Tradidi eum in
manu fortiſſimi Gētium, faciens faciet ei:
12 iuxta impietatem eius eieci eum.* Et ſuc-
cident eum alieni, & crudeliſſimi nationū,
& proijcient eum ſuper montes, & in cun-
ctis conuallibus corruent rami eius, & con-
fringentur arbuſta eius in vniuerſis rupi-
bus terræ: & recedent de vmbraculo eius
omnes populi terræ, & relinquent eum.
13 *In ruina eius habitauerunt omnia volati-
lia cæli, & in ramis eius fuerunt vniuerſæ
14 beſtiæ regionis.* Quam ob rem non ele-
uabuntur in altitudine ſua omnia ligna a-
quarum, nec ponēt ſublimitatem ſuam in-
ter nemoroſa atque frondoſa, nec ſtabunt
in ſublimitate ſua omnia, quæ irrigantur
aquis: quia omnes traditi ſunt in mortem
ad terram vltimam in medio filiorum ho-
minum ad eos, qui deſcendunt in lacum.
15 *Hæc dicit Dominus Deus: In die quan-
do deſcendit ad inferos, induxi luctum,
operui eum abyſſo: & prohibui flumina
eius, & coërcui aquas multas: contriſtatus
eſt ſuper eum Libanus, & omnia ligna agri
16 concuſſa ſunt.* A ſonitu ruinæ eius com-
moui Gentes, cum deducerem eum ad in-
fernum cum his, qui deſcendebant in la-
cū: & conſolata ſunt in terra infima omnia
ligna voluptatis egregia, atque præclara in
Libano,

Libano, vniuerſa quæ irrigabantur aquis.
*Nam & ipſi cum eo deſcendent in infer- 17
num ad interfectos gladio: & brachium
vniuſcuiuſque ſedebit ſub vmbraculo eius
in medio nationum. *Cui aſſimilatus es o 18
inclyte atque ſublimis inter ligna volupta-
tis? Ecce deductus es cum lignis volupta-
tis ad terram vltimam: in medio incircum-
ciſorum dormies, cum eis, qui interfecti ſunt
gladio, ipſe eſt Pharao, & omnis multitudo
eius, dicit Dominus Deus.

CAP. XXXII.

ET factum eſt, duodecimo anno, in 1
menſe duodecimo, in vna menſis, fa-
ctum eſt verbum Domini ad me, dicens:
*Fili hominis aſſume lamentum ſuper Pha- 2
raonem regem Ægypti, & dices ad eum:
Leoni Gentium aſſimilatus es, & draconi,
qui eſt in mari: & ventilabas cornu in flu-
minibus tuis, & conturbabas aquas pedi-
bus tuis, & conculcabas flumina earum.
*Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ex- 3
pandam ſuper te rete meum in multitudi-
ne populorum multorum, & extraham te
in ſagena mea. *Et proijciam te in terram, 4
ſuper faciem agri abijciam te: & habitare
faciam ſuper te omnia volatilia cæli, & ſatu-
rabo de te beſtias vniuerſæ terræ. *Et dabo 5
carnes tuas ſuper montes, & implebo col-
les tuos ſanie tua. *Et irrigabo terram fœto- 6
re ſanguinis tui ſuper montes, & valles im-
plebuntur ex te. *Et operiam, cum extinctus 7
fueris, cælum, & nigreſcere faciam ſtellas e-
ius: ſolem nube tegam, & luna non dabit
lumen ſuum. *Omnia luminaria cæli mœre- 8
re faciam ſuper te: & dabo tenebras ſuper
terram tuam, dicit Dominus Deus, cum ce-
ciderint vulnerati tui in medio terræ, ait
Dominus Deus. *Et irritabo cor populorũ 9
multorum cum induxero contritionẽ tuam
in Gẽtibus ſuper terras, quas neſcis: *Et ſtu- 10
peſcere faciam ſuper te populos multos: &
reges eorum horrore nimio formidabunt ſu
per te, cum volare cœperit gladius meus ſu
per facies eorum: & obſtupeſcent repente
ſinguli pro anima ſua in die ruinæ tuæ.

11 *Quia hæc dicit Dominus Deus: Gladius
12 regis Babylonis veniet tibi, *in gladijs for-
tium deijciam multitudinem tuam: inexpu-
gnabiles omnes Gentes hæ: & vaſtabũt ſu-
perbiam Ægypti, & diſſipabitur multitudo
13 eius. *Et perdam omnia iumenta eius, quæ
erant ſuper aquas plurimas: & non contur-
babit eas pes hominis vltra, neque vngula
14 iumentorum turbabit eas. *Tũc puriſſimas
reddam aquas eorum, & flumina eorum
quaſi oleum adducam, ait Dominus Deus:
15 *Cum dedero Terram Ægypti deſolatam:
deſeretur autẽ terra a plenitudine ſua, quan
do percuſſero omnes habitatores eius: &
16 ſcient quia ego Dominus. *Planctus eſt, &
plangent eum: filiæ Gentium plangẽt eum:
ſuper Ægyptum, & ſuper multitudinem
eius plangent eum, ait Dominus Deus.
17 *Et factum eſt in duodecimo anno, in quin-
tadecima menſis, factum eſt verbum Do-
18 mini ad me, dicens: *Fili hominis cane lu-
gubre ſuper multitudinem Ægypti: & de-
trahe eam ipſam, & filias Gentium robuſta-
rum ad terram vltimam cum his, qui de-
19 ſcendunt in lacum. *Quo pulchrior es?
20 deſcende, & dormi cum incircumciſis. *In
medio interfectorum gladio cadẽt: gladius
datus eſt, attraxerunt eam, & omnes popu-
21 los eius. *Loquentur ei potentiſſimi robu-
ſtorum de medio inferni, qui cum auxi-
liatoribus eius deſcenderunt, & dormie-
22 runt incircumciſi, interfecti gladio. *Ibi
Aſſur, & omnis multitudo eius: in circui-
tu illius ſepulchra eius: omnes interfecti,
23 & qui ceciderunt gladio. *Quorum da-
ta ſunt ſepulchra in nouiſſimis laci: & fa-
cta eſt multitudo eius per gyrũ ſepulchri
eius: vniuerſi interfecti, cadenteſq; gla-
dio, qui dederant quondam formidinem
24 in terra viuentium. *Ibi Aelam, & om-
nis multitudo eius per gyrum ſepulchri
ſui. omnes hi interfecti, ruenteſq; gla-
dio: qui deſcenderunt incircumciſi ad ter-
ram vltimam: qui poſuerunt terrorem
ſuum in terra viuentium, & portauerunt
ignominiam ſuam cum his, qui deſcen-
25 dunt in lacum. *In medio interfe-

ctorum poſuerunt cubile eius in vniuerſis
populis eius: in circuitu eius ſepulchrum il-
lius: omnes hi incircumciſi, interfectiq. gla-
dio. dederunt enim terrorem ſuum in terra
viuentium, & portauerunt ignominiam
ſuam cum his, qui deſcendunt in lacum: in
medio interfectorum poſiti ſunt. * Ibi Mo- 26
ſoch, & Thubal, & omnis multitudo eius:
in circuitu eius ſepulchra illius. omnes hi
incircũciſi, interfectiq. & cadentes gladio:
quia dederunt formidinem ſuam in terra
viuentium.* Et non dormient cum fortibus, 27
cadentibusq. & incircumciſis, qui deſcen-
derunt ad infernum cum armis ſuis, & po-
ſuerunt gladios ſuos ſub capitibus ſuis, &
fuerunt iniquitates eorũ in oſſibus eorum:
quia terror fortiũ facti ſunt in terra viuen-
tium.* Et tu ergo in medio incircũciſorum 28
conteréris, & dormies cum interfectis gla-
dio.* Ibi Idumæa, & reges eius, & omnes du- 29
ces eius, qui dati ſunt cum exercitu ſuo cum
interfectis gladio: & qui cum incircumciſis
dormierunt, & cum his, qui deſcendunt in
lacum. * Ibi principes Aquilonis omnes, 30
& vniuerſi venatores: qui deducti ſunt cum
interfectis, pauentes, & in ſua fortitudine
confuſi: qui dormierunt incircumciſi cum
interfectis gladio, & portauerunt confuſio-
nem ſuam cum his, qui deſcendunt in la-
cum. * Vidit eos Pharao, & conſolatus eſt 31
ſuper vniuerſa multitudine ſua, quæ inter-
fecta eſt gladio, Pharao, & omnis exercitus
eius, ait Dominus Deus:* quia dedi terro- 32
rem meum in terra viuentium, & dormiuit
in medio incircumciſorum cum interfectis
gladio: Pharao & omnis multitudo eius:
ait Dominus Deus.

CAP. XXXIII.

ET factum eſt verbum Domini ad me di- 1
cẽs:* Fili hominis loquere ad filios po- 2
puli tui, & dices ad eos: Terra cum indu-
xero ſuper eam gladium, & tulerit popu-
lus terræ virum vnum de nouiſſimis ſuis, &
conſtituerit eum ſuper ſe ſpeculatorem:* & 3
ille viderit gladiũ venientem ſuper terram,
& cecinerit buccina, & annunciauerit po-
4 pulo:* Audiẽs autem, quiſquis ille eſt, ſoni-
tum buccinæ, & non ſe obſeruauerit, vene-
ritq. gladius, & tulerit eum: ſanguis ipſius
5 ſuper caput eius erit.* Sonum buccinæ au-
diuit, & non ſe obſeruauit, ſanguis eius in
ipſo erit: ſi autem ſe cuſtodierit, animam
6 ſuam ſaluabit.* Quòd ſi ſpeculator viderit
gladium venientem, & non inſonuerit buc-
cina: & populus ſe non cuſtodierit, vene-
ritq. gladius, & tulerit de eis animam: ille
quidem in iniquitate ſua captus eſt, ſan-
guinem autem eius de manu ſpeculatoris
7 requiram. * Et tu fili hominis, ſpeculato-
rem dedi te domui Iſrael: audiens ergo ex
ore meo ſermonem, annunciabis eis ex me.
8 * Si me dicente ad impium: Impie, morte
morieris: non fueris locutus vt ſe cuſtodiat
impius a via ſua: ipſe impius in iniquitate
ſua morietur, ſanguinem autem eius de ma-
9 nu tua requiram. * Si autem annunciante
te ad impium vt a vijs ſuis conuertatur, nõ
fuerit conuerſus a via ſua: ipſe in iniquitate
ſua morietur: porro tu animam tuam libe-
10 raſti.* Tu ergo fili hominis dic ad domum
Iſrael: Sic locuti eſtis, dicentes: Iniquita-
tes noſtræ, & peccata noſtra ſuper nos ſunt,
& in ipſis nos tabeſcimus: quomodo ergo
11 viuere poterimus?* Dic ad eos: Viuo ego,
dicit Dominus Deus: nolo mortem impij,
ſed vt conuertatur impius a via ſua, & viuat.
Conuertimini, cõuertimini a vijs veſtris peſ-
ſimis: & quare moriemini domus Iſrael?
12 * Tu itaque fili hominis dic ad filios populi
tui: Iuſtitia iuſti non liberabit eum in qua-
cumque die peccauerit: & impietas impij
non nocebit ei, in quacumque die cõuerſus
fuerit ab impietate ſua: & iuſtus nõ poterit
viuere in iuſtitia ſua, in quacũque die pec-
13 cauerit. * Etiam ſi dixero iuſto quòd vita
viuat, & confiſus in iuſtitia ſua fecerit ini-
quitatem: omnes iuſtitiæ eius obliuioni tra-
dentur, & in iniquitate ſua, quam operatus
14 eſt, in ipſa morietur. * Si autem dixero im-
pio: Morte morieris: & egerit pœnitentiam
a peccato ſuo, feceritq. iudiciũ & iuſtitiam,
15 * & pignus reſtituerit ille impius, rapinamq.
reddiderit, in mandatis vitæ ambulauerit,
nec

nec fecerit quidquam iniuſtum: vita viuet,
& non morietur. Omnia peccata eius, quæ 16
peccauit, non imputabuntur ei: iudicium,
& iuſtitiam fecit, vita viuet. Et dixerunt 17
filij populi tui: Non eſt æqui ponderis via
Domini, & ipſorum via iniuſta eſt. Cum 18
enim receſſerit iuſtus a iuſtitia ſua, feceritq.
iniquitates, morietur in eis. Et cum re- 19
ceſſerit impius ab impietate ſua, feceritq.
iudicium, & iuſtitiam, viuet in eis. Et dici- 20
tis: Non eſt recta via Domini. Vnumquem-
que iuxta vias ſuas iudicabo de vobis, do-
mus Iſrael. Et factum eſt in duodecimo 21
anno, in decimo menſe, in quinta menſis
tranſmigrationis noſtræ, venit ad me qui
fugerat de Ieruſalem, dicens: Vaſtata eſt ci-
uitas. Manus autem Domini facta fuerat 22
ad me veſpere, antequam veniret qui fuge-
rat: aperuitq. os meum donec veniret ad
me mane, & aperto ore meo non ſilui am-
plius. Et factum eſt verbũ Domini ad me, 23
dicens: Fili hominis, qui habitant in ruino- 24
ſis his ſuper humum Iſrael, loquẽtes aiunt:
Vnus erat Abraham, & hereditate poſſedit
terram: nos autem multi ſumus, nobis data
eſt terra in poſſeſſionem. Idcirco dices ad 25
eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui in ſan-
guine comeditis, & oculos veſtros leuatis
ad immunditias veſtras, & ſanguinem fun-
ditis: numquid terram hereditate poſſide-
bitis? Stetiſtis in gladijs veſtris, feciſtis abo 26
minationes, & vnuſquiſque vxorem proxi-
mi ſui polluit: & terram hereditate poſſide-
bitis? Hæc dices ad eos: Sic dicit Dominus 27
Deus: Viuo ego, quia qui in ruinoſis habi-
tant, gladio cadẽt: & qui in agro eſt, beſtijs
tradetur ad deuorandũ: qui autem in præ-
ſidijs, & ſpeluncis ſunt, peſte morientur. Et 28
dabo terram in ſolitudinem, & in deſertũ,
& deficiet ſuperba fortitudo eius: & deſo-
labuntur montes Iſrael, eo quòd nullus ſit
qui per eos tranſeat. Et ſciẽt quia ego Do- 29
minus, cum dedero terram eorum deſola-
tam, & deſertam propter vniuerſas abomi-
nationes ſuas, quas operati ſunt. Et tu fili 30
hominis: filij populi tui, qui loquuntur de
te iuxta muros, & in oſtijs domorum, & di-
cunt vnus ad alterum, vir ad proximũ ſuum
loquentes: Venite, & audiamus quis ſit ſer-
31 mo egrediens a Domino. Et veniunt ad te,
quaſi ſi ingrediatur populus, & ſedent co-
ram te populus meus: & audiunt ſermones
tuos, & non facinnt eos: quia in canticum
oris ſui vertunt illos, & auaritiam ſuam ſe-
32 quitur cor eorum. Et es eis quaſi carmen
muſicum, quod ſuaui, dulciq. ſono canitur:
& audiunt verba tua, & non faciunt ea.
33 Et cum venerit quod prædictum eſt (ecce
enim venit) tunc ſcient quòd prophetes
fuerit inter eos.

CAP. XXXIIII.

1 ET factum eſt verbum Domini ad me,
2 dicens: Fili hominis propheta de pa-
ſtoribus Iſrael: propheta, & dices paſtori-
bus: Hæc dicit Dominus Deus: Væ paſto-
ribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos: nõne
3 greges a paſtoribus paſcũtur? Lac come-
debatis, & lanis operiebamini, & quod craſ-
ſum erat occidebatis: gregem autẽ meum
4 non paſcebatis. Quod infirmum fuit non
conſolidaſtis, & quod ægrotum non ſana-
ſtis, quod confractum eſt non alligaſtis, &
quod abiectum eſt non reduxiſtis, & quod
perierat non quæſiſtis: ſed cum auſteritate
5 imperabatis eis, & cum potentia. Et di-
ſperſæ ſunt oues meæ, eo quòd non eſſet
paſtor: & factæ ſunt in deuorationem om-
6 nium beſtiarum agri, & diſperſæ ſunt. Er-
rauerunt greges mei in cunctis montibus,
& in vniuerſo colle excelſo: & ſuper omnẽ
faciem terræ diſperſi ſunt greges mei, & nõ
erat qui requireret, non erat, inquam, qui
7 requireret. Propterea paſtores audite ver-
8 bum Domini: Viuo ego, dicit Dominus
Deus: quia pro eo quòd facti ſunt greges
mei in rapinam, & oues meæ in deuoratio-
nem omnium beſtiarum agri, eo quòd non
eſſet paſtor (neque enim quæſierunt paſto-
res mei gregem meum:) ſed paſcebãt pa-
ſtores ſemetipſos, & greges meos nõ paſce-
9 bant: propterea paſtores audite verbum
10 Domini: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce
ego ipſe ſuper paſtores, requiram gregem
meum

meum de manu eorũ,& ceſſare faciam eos
vt vltra non paſcant gregẽ,nec paſcant am
plius paſtores ſemetipſos:& liberabo gregẽ
meum de ore eorum:& nõ erit vltra eis in
eſcam. *Quia hæc dicit Dominus Deus: 11
Ecce ego ipſe requiram oues meas,& viſi-
tabo eas.*Sicut viſitat paſtor gregem ſuum 12
in die,quando fuerit in medio ouium ſua-
rum diſſipatarum: ſic viſitabo oues meas,
& liberabo eas de omnibus locis,in quibus
diſperſæ fuerant in die nubis, & caliginis.
*Et educam eas de populis,& congregabo 13
eas de terris,& inducam eas in terram ſuã:
& paſcam eas in montibus Iſrael,in riuis,&
in cunctis ſedibus terræ.*In paſcuis vber- 14
rimis paſcam eas,& in montibus excelſis Iſ
rael erunt paſcua earum: ibi requieſcẽt in
herbis virentibus, & in paſcuis pinguibus
paſcentur ſuper montes Iſrael.*Ego paſcã 15
oues meas: & ego eas accubare faciam,di-
cit Dominus Deus.*Quod perierat requi- 16
ram,& quod abiectum erat reducam, &
quod confractum fuerat alligabo,& quod
infirmum fuerat conſolidabo, & quod pin
gue & forte cuſtodiam: & paſcam illas in
iudicio.*Vos autem greges mei, hæc dicit 17
Dominus Deus: Ecce ego iudico inter pe-
cus & pecus,arietum,& hircorum.*Nonne 18
ſatis vobis erat paſcua bona depaſci? inſu-
per & reliquias paſcuarum veſtrarum con-
culcaſtis pedibus veſtris:& cum puriſſimam
aquam biberetis, reliquam pedibus veſtris
turbabatis.* Et oues meæ his,quæ concul- 19
cata pedibus veſtris fuerant, paſcebantur:
& quæ pedes veſtri turbauerant, hæc bibe-
bant.*Propterea hæc dicit Dominus Deus 20
ad vos:Ecce ego ipſe iudico inter pecus pin
gue,& macilẽtum:*pro eo quòd lateribus, 21
& humeris impingebatis,& cornibus veſtris
ventilabatis omnia infirma pecora, donec
diſpergerentur foras:*ſaluabo gregẽ meũ, 22
& non erit vltra in rapinã,& iudicabo inter
pecus & pecus.*ET SVSCITABO SVPER 23
EAS PASTOREM VNVM, qui paſcat eas,
ſeruum meũ Dauid:ipſe paſcet eas,& ipſe
erit eis in paſtorem:*Ego autem Dominus 24
ero eis in Deum: & ſeruus meus Dauid
princeps in medio eorum: ego Dominus
25 locutus ſum.*Et faciam cum eis pactum pa
cis,& ceſſare faciam beſtias peſſimas de ter-
ra:& qui habitant in deſerto,ſecuri dormiẽt
26 in ſaltibus.*Et ponã eos in circuitu collis
mei benedictionem: & deducam imbrem
in tempore ſuo:pluuiæ benedictionis erũt.
27 *Et dabit lignum agri fructum ſuum, &
terra dabit germen ſuum, & erunt in terra
ſua abſque timore: & ſcient quia ego Do-
minus, cum contriuero catenas iugi eorũ,
& eruero eos de manu imperantium ſibi.
28 *Et non erunt vltra in rapinam in Genti-
bus, neque beſtiæ terræ deuorabunt eos:
ſed habitabunt cõfidenter abſque vllo ter-
29 rore.*Et ſuſcitabo eis germen nominatũ:
& non erunt vltra imminuti fame in terra,
neque portabunt vltra opprobrium Gen-
30 tium.*Et ſcient quia ego Dominus Deus
eorum cum eis, & ipſi populus meus do-
31 mus Iſrael: ait Dominus Deus.*Vos au-
tem greges mei,greges paſcuæ meæ homi-
nes eſtis: & ego Dominus Deus veſter,
dicit Dominus Deus.

CAP. XXXV.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-
2 cens:*Fili hominis pone faciem tuam
aduerſum montem Seir,& prophetabis de
3 eo,& dices illi:*Hæc dicit Dominus Deus:
Ecce ego ad te mons Seir,& extendam ma
num meam ſuper te,& dabo te deſolatum
4 atque deſertum.*Vrbes tuas demoliar, &
tu deſertus eris: & ſcies quia ego Dominus.
5 *Eo quòd fueris inimicus ſempiternus, &
concluſeris filios Iſrael in manus gladij in
tempore afflictionis eorum, in tempore ini
6 quitatis extremæ.*Propterea viuo ego,di-
cit Dominus Deus: quoniam ſanguini tra-
dam te, & ſanguis te perſequetur: & cum
ſanguinem oderis,ſanguis perſequetur te.
7 *Et dabo mõtem Seir deſolatum atque de-
ſertum: & auferã de eo euntem,& redeun-
8 tem.*Et implebo montes eius occiſorum
ſuorum: in collibus tuis,& in vallibus tuis,
atque in torrẽtibus interfecti gladio cadẽt.
9 *In ſolitudines ſempiternas tradam te, &
ciuitates

ciuitates tuæ non habitabuntur: & ſcietis
quia ego Dominus Deus. *Eo quòd dixe- 10
ris: Duæ gentes, & duæ terræ meæ erunt,
& hereditate poſſidebo eas: cum Dominus
eſſet ibi: *Propterea viuo ego, dicit Domi- 11
nus Deus, quia faciam iuxta iram tuam, &
ſecundum zelum tuum, quem feciſti odio
habẽs eos: & notus efficiar per eos cum te
iudicauero. *Et ſcies quia ego Dominus 12
audiui vniuerſa opprobria tua, quæ locutus
es de montibus Iſrael, dicẽs: Deſerti, nobis
ad deuorandum dati ſunt. *Et inſurrexiſtis 13
ſuper me ore veſtro, & derogaſtis aduer-
ſum me verba veſtra: ego audiui. *Hæc di- 14
cit Dominus Deus: Lætante vniuerſa ter-
ra, in ſolitudinem te redigam. *Sicuti gaui- 15
ſus es ſuper hereditatem domus Iſrael, eo
quòd fuerit diſſipata, ſic faciam tibi: diſſi-
patus eris mons Seir, & Idumæa omnis: &
ſcient quia ego Dominus.

CAP. XXXVI.

TV autem fili hominis propheta ſuper 1
montes Iſrael, & dices: Montes Iſrael
audite verbum Domini: *Hæc dicit Domi- 2
nus Deus: Eo quòd dixerit inimicus de vo-
bis: Euge, altitudines ſempiternæ in here-
ditatẽ datæ ſunt nobis: *propterea vatici- 3
nare, & dic: Hæc dicit Dominus Deus: Pro
eo quòd deſolati eſtis, & conculcati per cir-
cuitum, & facti in hereditatem reliquis Gẽ-
tibus, & aſcendiſtis ſuper labium linguæ, &
opprobrium populi: *propterea montes Iſ- 4
rael audite verbum Domini Dei: Hæc dicit
Dominus Deus montibus, & collibus, tor-
rentibus, vallibusq. & deſertis, parietinis, &
vrbibus derelictis, quæ depopulatæ ſunt, &
ſubſannatæ a reliquis Gẽtibus per circuitũ.
*Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quo- 5
niã in igne zeli mei locutus ſum de reliquis
Gentibus, & de Idumæa vniuerſa, quæ de-
derunt terram meam ſibi in hereditatem
cum gaudio, & toto corde, & ex animo: &
eiecerunt eam vt vaſtarent: *idcirco vatici- 6
nare ſuper humum Iſrael, & dices mõtibus,
& collibus, iugis, & vallibus: Hæc dicit Do-
minus Deus: Ecce ego in zelo meo, & in
furore meo locutus ſum, eo quòd cõfuſio-
7 nem gentium ſuſtinueritis. *Idcirco hæc
dicit Dominus Deus: Ego leuaui manum
meã vt Gentes, quæ in circuitu veſtro ſunt,
8 ipſæ confuſionem ſuam portent. *Vos au-
tem montes Iſrael ramos veſtros germine-
tis, & fructum veſtrũ afferatis populo meo
9 Iſrael: prope enim eſt vt veniat: *Quia ecce
ego ad vos, & conuertar ad vos, & arabi-
10 mini, & accipietis ſementem. *Et multipli-
cabo in vobis homines, omnemq. domum
Iſrael: & habitabuntur ciuitates, & ruinoſa
11 inſtaurabuntur. *Et replebo vos homini-
bus, & iumentis: & multiplicabuntur, &
creſcẽt: & habitare vos faciam ſicut a prin-
cipio, boniſq. donabo maioribus, quàm ha-
buiſtis ab initio: & ſcietis quia ego Domi-
12 nus. *Et adducam ſuper vos homines po-
pulum meum Iſrael, & hereditate poſſide-
bunt te: & eris eis in hereditatem, & non
13 addes vltra vt abſque eis ſis. *Hæc dicit Do
minus Deus: Pro eo quòd dicunt de vobis:
Deuoratrix hominum es, & ſuffocans gen-
14 tem tuam: *Propterea homines non come-
des amplius, & gentem tuam non necabis
15 vltra, ait Dominus Deus: *Nec auditam fa-
ciam in te amplius confuſionem Gentium,
& opprobrium populorum nequaquã por-
tabis, & gentem tuam nõ amittes amplius,
16 ait Dominus Deus. *Et factum eſt verbum
17 Domini ad me, dicens: *Fili hominis do-
mus Iſrael habitauerunt in humo ſua, &
polluerunt eam in vijs ſuis, & in ſtudijs ſuis
iuxta immunditiam mẽſtruatæ facta eſt via
18 eorum coram me. *Et effudi indignatio-
nem meam ſuper eos pro ſanguine, quem
fuderunt ſuper terram, & in idolis ſuis pol-
19 luerunt eam. *Et diſperſi eos in Gen-
tes, & ventilati ſunt in terras: iuxta vias eo-
rum, & adinuentiones eorum iudicaui eos.
20 *Et ingreſſi ſunt ad Gentes, ad quas intro-
ierunt, & polluerunt nomen ſanctum meũ,
cum diceretur de eis: Populus Domini iſte
21 eſt, & de terra eius egreſſi ſunt. *Et peper-
ci nomini ſancto meo, quod polluerat do-
mus Iſrael in Gẽtibus, ad quas ingreſſi ſunt.
22 *Idcirco dices domui Iſrael: Hæc dicit Do-
minus

minus Deus: Non propter vos ego faciam,
domus Iſrael, ſed propter nomen ſanctum
meum, quod polluiſtis in Gẽtibus, ad quas
intraſtis. * Et ſanctificabo nomen meum 23
magnum, quod pollutum eſt inter Gentes,
quod polluiſtis in medio earum: vt ſciant
Gentes quia ego Dominus, ait Dominus
exercituum, cum ſanctificatus fuero in vo-
bis coram eis: *Tollam quippe vos de Gen- 24
tibus, & congregabo vos de vniuerſis ter-
ris, & adducam vos in terram veſtram. *Et 25
effundam ſuper vos aquam mundam, &
mundabimini ab omnibus inquinamentis
veſtris, & ab vniuerſis idolis veſtris munda-
bo vos. *Et dabo vobis cor nouum, & ſpi- 26
ritum nouum ponam in medio veſtri: &
auferam cor lapideum de carne veſtra, &
dabo vobis cor carneum. *Et ſpiritũ meum 27
ponam in medio veſtri: & faciam vt in præ-
ceptis meis ambuletis, & iudicia mea cu-
ſtodiatis, & operemini. * Et habitabitis in 28
terra, quam dedi patribus veſtris: & eritis
mihi in populũ, & ego ero vobis in Deum.
* Et ſaluabo vos ex vniuerſis inquinamen- 29
tis veſtris: & vocabo frumentum, & multi-
plicabo illud, & non imponam vobis fa-
mem. * Et multiplicabo fructum ligni, & 30
genimina agri, vt non portetis vltra oppro
brium famis in Gentibus. * Et recordabi- 31
mini viarum veſtrarum peſſimarum, ſtudio-
rumq. non bonorum: & diſplicebunt vo-
bis iniquitates veſtræ, & ſcelera veſtra.
*Non propter vos ego faciam, ait Domi- 32
nus Deus, notum ſit vobis: confundimi-
ni, & erubeſcite ſuper vijs veſtris, domus
Iſrael. * Hæc dicit Dominus Deus: In die, 33
qua mundauero vos ex omnibus iniquita-
tibus veſtris, & inhabitari fecero vrbes, &
inſtaurauero ruinoſa, * & terra deſerta fue- 34
rit exculta, quæ quondam erat deſolata in
oculis omnis viatoris, * dicẽt: Terra illa in- 35
culta, facta eſt vt hortus voluptatis: & ciui-
tates deſertæ, & deſtitutæ atque ſuffoſſæ,
munitæ ſederũt. *Et ſcient Gẽtes quæcum- 36
que derelictæ fuerint in circuitu veſtro,
quia ego Dominus ædificaui diſſipata, plan-
tauiq. inculta, ego Dominus locutus ſim,
37 & fecerim. *Hæc dicit Dominus Deus: Ad-
huc in hoc inuenient me domus Iſrael, vt
faciam eis: Multiplicabo eos ſicut gregem
38 hominum, *vt gregem ſanctum, vt gregem
Ieruſalem in ſollemnitatibus eius: Sic erũt
ciuitates deſertæ, plenæ gregibus homi-
num: & ſcient quia ego Dominus.

CAP. XXXVII.

1 FACTA eſt ſuper me manus Domini,
& eduxit me in ſpiritu Domini: & di-
miſit me in medio campi, qui erat plenus
2 oſſibus: *Et circumduxit me per ea in gyro:
erant autem multa valde ſuper faciem cam-
3 pi, ſiccaq; vehementer. *Et dixit ad me: Fi-
li hominis putaſne viuẽt oſſa iſta? Et dixi:
4 Domine Deus, tu noſti. * Et dixit ad me:
Vaticinare de oſſibus iſtis: & dices eis: Oſ-
5 ſa arida audite verbum Domini. * Hæc di-
cit Dominus Deus oſſibus his: Ecce ego in-
6 tromittam in vos ſpiritum, & viuetis. * Et
dabo ſuper vos neruos, & ſuccreſcere fa-
ciam ſuper vos carnes, & ſuperextendam in
vobis cutem: & dabo vobis ſpiritum, & vi-
7 uetis, & ſcietis quia ego Dominus. *Et pro-
phetaui ſicut præceperat mihi: factus eſt au-
tem ſonitus, prophetante me, & ecce cõmo-
tio: & acceſſerunt oſſa ad oſſa, vnumquod-
8 que ad iuncturam ſuam. * Et vidi, & ecce
ſuper ea nerui, & carnes aſcenderunt: &
extenta eſt in eis cutis deſuper, & ſpiritum
9 non habebant. * Et dixit ad me: Vaticina-
re ad ſpiritum, vaticinare fili hominis, & di-
ces ad ſpiritum: Hæc dicit Dominus Deus:
A quattuor ventis veni ſpiritus, & inſuffla
ſuper interfectos iſtos, & reuiuiſcant.
10 * Et prophetaui ſicut præceperat mihi: &
ingreſſus eſt in ea ſpiritus, & vixerunt: ſte-
teruntq. ſuper pedes ſuos exercitus grandis
11 nimis valde. *Et dixit ad me: Fili hominis,
oſſa hæc vniuerſa, domus Iſrael eſt: ipſi di-
cunt: Aruerunt oſſa noſtra, & perijt ſpes
12 noſtra, & abſciſſi ſumus. * Propterea vati-
cinare, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus
Deus: Ecce ego aperiam tumulos veſtros,
& educam vos de ſepulchris veſtris popu-
lus meus: & inducam vos in terram Iſrael.

Et

*Et ſcietis quia ego Dominus,cum aperue- 13
ro ſepulchra veſtra, & eduxero vos de tu-
mulis veſtris popule meus:*Et dedero ſpi- 14
ritum meum in vobis,& vixeritis,& requie-
ſcere vos faciam ſuper humum veſtram: &
ſcietis quia ego Dominus locutus ſum, &
feci,ait Dominus Deus. *Et factus eſt ſer- 15
mo Domini ad me,dicens:*Et tu fili homi- 16
nis ſume tibi lignum vnum; & ſcribe ſuper
illud: Iudæ,& filiorum Iſrael ſociorũ eius:
& tolle lignum alterum, & ſcribe ſuper il-
lud: Ioſeph ligno Ephraim, & cunctæ do-
mui Iſrael, ſociorũq. eius.*Et adiunge illa, 17
vnum ad alterum tibi in lignum vnum: &
erunt in vnionem in manu tua. *Cum au- 18
tem dixerint ad te filij populi tui loquen-
tes: Nonne indicas nobis quid in his tibi
velis? *loquéris ad eos: Hæc dicit Dominus 19
Deus: Ecce ego aſſumam lignum Ioſeph,
quod eſt in manu Ephraim,& tribus Iſrael,
quæ ſunt ei adiunctæ: & dabo eas pariter
cum ligno Iuda, & faciam eas in lignum
vnum: & erunt vnum in manu eius.*Erunt 20
autem ligna, ſuper quæ ſcripſeris in manu
tua,in oculis eorum.*Et dices ad eos: Hæc 21
dicit Dominus Deus: Ecce ego aſſumam
filios Iſrael de medio nationum, ad quas
abierunt; & cõgregabo eos vndique,& ad-
ducam eos ad humum ſuam.*Et faciã eos 22
in gentẽ vnam in terra in montibus Iſrael,
& rex vnus erit omnibus imperans: & non
erunt vltra duæ gentes,nec diuidentur am-
plius in duo regna.*Neque polluẽtur vltra 23
in idolis ſuis, & abominationibus ſuis, &
cunctis iniquitatibus ſuis: & ſaluos eos fa-
ciam de vniuerſis ſedibus,in quibus pecca-
uerunt,& emundabo eos: & erũt mihi po-
pulus,& ego ero eis Deus.*Et ſeruus meus 24
Dauid rex ſuper eos, & paſtor vnus erit
omnium eorũ: In iudicijs meis ambulabũt,
& mandata mea cuſtodient, & facient ea.
*Et habitabunt ſuper terram, quam dedi 25
ſeruo meo Iacob,in qua habitauerũt patres
veſtri; & habitabunt ſuper eam ipſi, & filij
eorum,& filij filiorum eorum,vſque in ſem-
piternum: & Dauid ſeruus meus princeps
eorum in perpetuum. *Et percutiam illis 26
fœdus pacis,pactum ſempiternum erit eis:
& fundabo eos, & multiplicabo, & dabo
ſanctificationem meam in medio eorum in
27 perpetuum.*Et erit tabernaculum meum
in eis: & ero eis Deus,& ipſi erunt mihi po
28 pulus.*Et ſcient Gentes quia ego Domi-
nus ſanctificator Iſrael,cum fuerit ſanctifi-
catio mea in medio eorum in perpetuum.

Cap. XXXVIII.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-
2 cens:*Fili hominis pone faciem tuam
contra Gog, terram Magog, principem
capitis Moſoch,& Thubal: & vaticinare de
3 eo,*& dices ad eum: Hæc dicit Dominus
Deus: Ecce ego ad te Gog principem ca-
4 pitis Moſoch & Thubal, *& circumagam
te,& ponam frenũ in maxillis tuis: & edu-
cam te, & omnem exercitum tuum, equos
& equites veſtitos loricis vniuerſos, multi-
tudinem magnam, haſtam & clypeum arri-
5 pientium & gladium. *Perſæ, Æthiopes,
& Libyes cum eis,omnes ſcutati & galeati.
6 *Gomer, & vniuerſa agmina eius, domus
Thogorma, latera Aquilonis,& totum ro-
7 bur eius,populiq. multi tecum.*Præpara,&
inſtrue te, & omnem multitudinem tuam,
quæ coaceruata eſt ad te: & eſto eis in præ-
8 ceptum.*Poſt dies multos viſitaberis: in
nouiſſimo annorum venies ad terram,quæ
reuerſa eſt a gladio, & congregata eſt de
populis multis ad montes Iſrael,qui fuerũt
deſerti iugiter: hæc de populis educta eſt,
& habitabunt in ea confidenter vniuerſi.
9 *Aſcendens autem quaſi tempeſtas venies,
& quaſi nubes,vt operias terram tu,& om-
10 nia agmina tua,& populi multi tecũ.*Hæc
dicit Dominus Deus: In die illa aſcendent
ſermones ſuper cor tuũ, & cogitabis cogi-
11 tationem peſſimam:*& dices: Aſcẽdam ad
terrã abſque muro: veniam ad quieſcentes,
habitanteſq. ſecurè: hi omnes habitãt ſine
12 muro,vectes,& portæ non ſunt eis:*Vt di-
ripias ſpolia, & inuadas prædam,vt inferas
manum tuam ſuper eos,qui deſerti fuerant,
& poſtea reſtituti,& ſuper populum,qui eſt
cõgregatus ex Gentibus,qui poſſidere cœ-
pit,

pit,& eſſe habitator vmbilici terræ.*Saba, 13
& Dedan,& negotiatores Tharſis,& omnes
leones eius dicent tibi: Numquid ad ſu-
menda ſpolia tu venis? ecce ad diripien-
dam prædam congregaſti multitudinem
tuam,vt tollas argentum, & aurum, & au-
feras ſupellectilem,atque ſubſtantiam, &
diripias manubias infinitas.*Propterea va- 14
ticinare fili hominis,& dices ad Gog: Hæc
dicit Dominus Deus: Numquid non in
die illo,cum habitauerit populus meus Iſ-
rael confidenter,ſcies?*Et venies de loco 15
tuo a lateribus Aquilonis tu & populi mul
ti tecum aſcenſores equorum vniuerſi,cœ-
tus magnus, & exercitus vehemens. *Et 16
aſcendes ſuper populũ meum Iſrael quaſi
nubes, vt operias terram. In nouiſſimis
diebus eris, & adducam te ſuper terram
meam: vt ſciant Gentes me, cum ſanctifi-
catus fuero in te in oculis eorum, o Gog.
*Hæc dicit Dominus Deus: Tu ergo ille 17
es,de quo locutus ſum in diebus antiquis
in manu ſeruorum meorum prophetarum
Iſrael,qui prophetauerunt in diebus illorũ
temporum,vt adducerem te ſuper eos.*Et 18
erit in die illa, in die aduentus Gog ſuper
terram Iſrael,ait Dominus Deus, aſcendet
indignatio mea in furore meo.*Et in zelo 19
meo,in igne iræ meæ locutus ſum. Quia in
die illa erit commotio magna ſuper terram
Iſrael:*& commouebuntur a facie mea pi- 20
ſces maris,& volucres cæli,& beſtiæ agri,
& omne reptile, quod mouetur ſuper hu-
mum,cunctiq. homines, qui ſunt ſuper fa-
ciem terræ: & ſubuertentur montes,& ca-
dent ſepes,& omnis murus corruet in ter-
ram.*Et conuocabo aduerſus eum in cun 21
ctis montibus meis gladium, ait Dominus
Deus: gladius vniuſcuiuſque in fratrem
ſuum dirigetur. *Et iudicabo eum peſte, 22
& ſanguine,& imbre vehementi, & lapidi-
bus immenſis: ignem, & ſulphur pluam
ſuper eum,& ſuper exercitum eius,& ſuper
populos multos,qui ſunt cum eo.*Et ma- 23
gnificabor, & ſanctificabor: & notus ero
in oculis multarum gentium,& ſcient quia
ego Dominus.

CAP. XXXIX.

1 TV autem fili hominis vaticinare aduer
ſum Gog,& dices: Hæc dicit Dominus
Deus: Ecce ego ſuper te Gog principem
2 capitis Moſoch & Thubal.*& circumagam
te,& educam te,& aſcendere te faciam de
lateribus Aquilonis: & adducam te ſuper
3 montes Iſrael.*Et percutiam arcum tuum
in manu ſiniſtra tua,& ſagittas tuas de ma
4 nu dextera tua deijciam.*Super montes Iſ
rael cades tu,& omnia agmina tua,& popu
li tui,qui ſunt tecum: feris,auibus, omniq.
volatili,& beſtijs terræ dedi te ad deuoran
5 dum. *Super faciem agri cades: quia ego
6 locutus ſum,ait Dominus Deus.*Et immit
tam ignem in Magog,& in his,qui habitãt
in inſulis cõfidenter: & ſcient quia ego Do
7 minus.*Et nomen ſanctum meum notum
faciam in medio populi mei Iſrael,& non
polluam nomen ſanctum meum amplius:
& ſcient Gentes quia ego Dominus ſanctus
8 Iſrael.*Ecce venit,& factum eſt,ait Domi-
nus Deus: hæc eſt dies,de qua locutus ſum.
9 *Et egredientur habitatores de ciuitatibus
Iſrael, & ſuccendent & comburent arma,
clypeum,& haſtas,arcum,& ſagittas,& ba-
culos manuum,& contos: & ſuccendent
10 ea igni ſeptem annis. *Et non portabunt
ligna de regionibus, neque ſuccident de
ſaltibus: quoniam arma ſuccendent igni,
& deprædabuntur eos,quibus prædæ fue-
rant, & diripient vaſtatores ſuos, ait Do-
11 minus Deus.*Et erit in die illa: dabo Gog
locum nominatum ſepulchrum in Iſrael:
vallem viatorum ad Orientem maris, quæ
obſtupeſcere faciet prætereuntes: & ſepe-
lient ibi Gog,& omnem multitudinẽ eius,
12 & vocabitur vallis multitudinis Gog.*Et
ſepelient eos domus Iſrael, vt mundent
terram ſeptem menſibus. *Sepeliet au-
13 tem eum omnis populus terræ, & erit eis
nominata dies, in qua glorificatus ſum,ait
14 Dominus Deus.*Et viros iugiter conſtituẽt
luſtrantes terram, qui ſepeliant, & requi-
rant eos,qui remanſerant ſuper faciem ter
ræ,vt emundent eam: poſt menſes autem
ſeptem

ſeptem quærere incipient. *Et circuibunt 15
peragrantes terram: cumq. viderint os ho-
minis, ſtatuent iuxta illud titulum, donec
ſepeliant illud pollinctores in valle multi-
tudinis Gog. * Nomen autem ciuitatis 16
Amona, & mundabunt terram. * Tu ergo 17
fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Dic
omni uolucri, & vniuerſis auibus, cunctiſq.
beſtijs agri: Conuenite, properate, concur-
rite vndique ad victimam meam, quam
ego immolo vobis, victimam grandem ſu-
per montes Iſrael: vt comedatis carnem, &
bibatis ſanguinem. * Carnes fortium co- 18
medetis, & ſanguinem principum terræ bi-
betis: arietum, & agnorum, & hircorum,
taurorumq. & altilium, & pinguium om-
nium. * Et comedetis adipem in ſaturita- 19
tem, & bibetis ſanguinem in ebrietatem,
de victima, quam ego immolabo vobis:
*& ſaturabimini ſuper menſam meam de 20
equo, & equite forti, & de vniuerſis viris
bellatoribus, ait Dominus Deus. *Et po- 21
nam gloriam meam in Gentibus: & vide-
bunt omnes gentes iudicium meum, quod
fecerim, & manum meam, quam poſue-
rim ſuper eos. *Et ſcient domus Iſrael quia 22
ego Dominus Deus eorum a die illa, & de-
inceps. * Et ſcient Gentes quoniam in ini- 23
quitate ſua capta ſit domus Iſrael, eo quòd
dereliquerint me, & abſconderim faciem
meam ab eis: & tradiderim eos in manus
hoſtium, & ceciderint in gladio vniuerſi.
* Iuxta immunditiam eorum, & ſcelus feci 24
eis, & abſcondi faciem meam ab illis. *Pro- 25
pterea hæc dicit Dominus Deus: Nunc re-
ducam captiuitatem Iacob, & miſerebor
omnis domus Iſrael: & aſſumam zelum
pro nomine ſancto meo. * Et portabunt 26
confuſionem ſuam, & omnem præuarica-
tionem, qua præuaricati ſunt in me, cum
habitauerint in terra ſua confidenter ne-
minem formidantes: * & reduxero eos de 27
populis, & congregauero de terris inimi-
corum ſuorum, & ſanctificatus fuero in
eis, in oculis gentium plurimarum. * Et 28
ſcient quia ego Dominus Deus eorum, eo
quòd tranſtulerim eos in nationes; & con-
gregauerim eos ſuper terram ſuam, & non
29 dereliquerim quemquam ex eis ibi. *Et non
abſcondam vltra faciem meam ab eis, eo
quòd effuderim ſpiritum meum ſuper om-
nem domum Iſrael, ait Dominus Deus.

CAP. XL.

1 IN vigeſimo quinto anno tranſmigra-
tionis noſtræ, in exordio anni, decima
menſis, quartodecimo anno poſtquam per-
cuſſa eſt ciuitas: in ipſa hac die facta eſt ſu
per me manus Domini, & adduxit me illuc.
2 * In viſionibus Dei adduxit me in terram
Iſrael, & dimiſit me ſuper mõtem excelſum
nimis: ſuper quem erat quaſi ædificium ci-
3 uitatis vergentis ad Auſtrum. *Et introdu-
xit me illuc: & ecce vir, cuius erat ſpecies
quaſi ſpecies æris, & funiculus lineus in ma
nu eius, & calamus menſuræ in manu eius:
4 ſtabat autem in porta. * Et locutus eſt ad
me idem vir: Fili hominis vide oculis tuis,
& auribus tuis audi, & pone cor tuum in
omnia, quæ ego oſtendam tibi: quia vt
oſtendantur tibi adductus es huc: annun-
5 cia omnia, quæ tu vides, domui Iſrael. * Et
ecce murus forinſecus in circuitu domus
vndique, & in manu viri calamus menſuræ
ſex cubitorum, & palmo: & menſus eſt la-
titudinem ædificij calamo vno, altitudinem
6 quoque calamo vno. *Et venit ad portam,
quæ reſpiciebat viam orientalem, & aſcen-
dit per gradus eius: & menſus eſt limen
portæ calamo vno latitudinem, id eſt, limen
7 vnum calamo vno in latitudine: *& thala-
mum vno calamo in longum, & vno cala-
mo in latum: & inter thalamos, quinque
8 cubitos: *& limen portæ iuxta veſtibulum
9 portæ intrinſecus, calamo vno. * Et men-
ſus eſt veſtibulum portæ octo cubitorum,
& frontem eius duobus cubitis: veſtibu-
10 lum autem portæ erat intrinſecus. * Porro
thalami portæ ad viam Orientalem, tres
hinc & tres inde: menſura vna trium, &
11 menſura vna frõtium ex vtraque parte. *Et
menſus eſt latitudinẽ liminis portæ, decem

cubitorum : & longitudinem portæ,trede-
cim cubitorum :* Et marginem ante thala- 12
mos cubiti vnius : & cubitus vnus finis
vtrinque : thalami autem, ſex cubitorum
erant hinc & inde.* Et menſus eſt portam 13
a tecto thalami,vſque ad tectum eius,lati-
tudinem vigintiquinque cubitorum:oſtium
contra oſtium. * Et fecit frontes per ſexa- 14
ginta cubitos: & ad frontem atrium portæ
vndique per circuitum. * Et ante faciem 15
portæ,quæ pertingebat vſque ad faciem ve-
ſtibuli portæ interioris,quinquaginta cubi-
tos.* Et feneſtras obliquas in thalamis, & 16
in frontibus eorum,quæ erãt intra portam
undique per circuitum : ſimiliter autem
erant & in veſtibulis feneſtræ per gyrum
intrinſecus, & ante frontes pictura palma-
rum .* Et eduxit me ad atrium exterius, & 17
ecce gazophylacia, & pauimẽtum ſtratum
lapide in atrio per circuitum : triginta ga-
zophylacia in circuitu pauimenti.* Et pa- 18
uimentum in fronte portarum ſecundum
longitudinem portarum erat inferius. * Et 19
menſus eſt latitudinem a facie portæ infe-
rioris vſque ad frontem atrij interioris ex-
trinſecus,centum cubitos ad Orientem, &
ad Aquilonem. * Portam quoque,quæ re- 20
ſpiciebat viam Aquilonis atrij exterioris,
menſus eſt tam in longitudine,quàm in la
titudine.* Et thalamos eius tres hinc,& tres 21
inde : & frontem eius, & veſtibulum eius
ſecundum menſuram portæ prioris, quin-
quaginta cubitorum longitudinem eius,&
latitudinem viginti quinque cubitorum.
* Feneſtræ autem eius,& veſtibulum,& ſcul 22
pturæ ſecundum menſuram portæ,quæ re-
ſpiciebat ad Orientem :& ſeptem graduum
erat aſcenſus eius,& veſtibulum ante eam.
*Et porta atrij interioris contra portam A- 23
quilonis, & Orientalem : & menſus eſt a
porta vſque ad portam centum cubitos.
* Et eduxit me ad viam auſtralem, & ecce 24
porta,quæ reſpiciebat ad Auſtrum :& men
ſus eſt frontem eius,& veſtibulum eius iu-
xta menſuras ſuperiores.* Et feneſtras eius, 25
& veſtibula in circuitu,ſicut feneſtras cete-
ras :quinquaginta cubitorum longitudine,
& latitudine vigintiquinque cubitorum.
26 * Et in gradibus ſeptem aſcendebatur ad
eam : & veſtibulum ante fores eius:& cæ-
latæ palmæ erant,vna hinc, & altera inde
27 in fronte eius. * Et porta atrij interioris in
via auſtrali : & menſus eſt a porta vſque
ad portam in via auſtrali,centum cubitos.
28 * Et introduxit me in atrium interius ad
portam auſtralem : & menſus eſt portam
29 iuxta menſuras ſuperiores. * Thalamum
eius,& frontem eius,& veſtibulum eius eiſ-
dem menſuris : & feneſtras eius,& veſtibu-
lum eius in circuitu quinquaginta cubitos
longitudinis,& latitudinis vigintiquinque
30 cubitos :* Et veſtibulum per gyrum longi-
tudine vigintiquinque cubitorum, & lati-
31 tudine quinque cubitorum. * Et veſtibu-
lum eius ad atrium exterius,& palmas eius
in fronte : & octo gradus erant, quibus a-
32 ſcendebatur per eam. * Et introduxit me
in atrium interius per viam orientalem :&
menſus eſt portam ſecundum menſuras ſu
33 periores.* Thalamum eius,& frontem eius,
& veſtibulum eius ſicut ſupra: & feneſtras
eius,& veſtibula eius in circuitu,longitudi-
ne quinquaginta cubitorum, & latitudine
34 vigintiquinque cubitorum.* Et veſtibulum
eius,id eſt atrij exterioris : & palmæ cæla-
tæ in fronte eius hinc & inde : & in octo
35 gradibus aſcenſus eius.* Et introduxit me
ad portam,quæ reſpiciebat ad Aquilonem:
& menſus eſt ſecundum menſuras ſuperio-
36 res.* Thalamum eius,& frontem eius,& ve
ſtibulum eius, & feneſtras eius per circui-
tum, longitudine quinquaginta cubitorũ,
& latitudine vigintiquinque cubitorum.
37 * Et veſtibulum eius reſpiciebat ad atrium
exterius : & cælatura palmarum in fron-
te eius hinc & inde : & in octo gradibus
38 aſcenſus eius. * Et per ſingula gazophy-
lacia oſtium in frontibus portarum :ibi la-
39 uabant holocauſtum.* Et in veſtibulo por-
tæ,duæ menſæ hinc,& duæ menſæ inde:vt
immoletur ſuper eas holocauſtum,& pro
40 peccato,& pro delicto. * Et ad latus exte-
rius,

rius, quod aſcendit ad oſtium portæ, quæ
pergit ad Aquilonem, duæ menſæ: & ad
latus alterum ante veſtibulum portæ, duæ
menſæ. *Quattuor menſæ hinc, & quat- 41
tuor menſæ inde: per latera portæ octo
menſæ erant, ſuper quas immolabant.
*Quattuor autem menſæ ad holocauſtum, 42
de lapidibus quadris extructæ: longitudi-
ne cubiti vnius & dimidij: & latitudine cu-
biti vnius & dimidij: & altitudine cubiti
vnius: ſuper quas ponant vaſa, in quibus
immolatur holocauſtum, & victima. *Et 43
labia earum palmi vnius, reflexa intrinſe-
cus per circuitum: ſuper menſas autem
carnes oblationis. *Et extra portam in- 44
teriorem gazophylacia cantorum in atrio
interiori, quod erat in latere portæ reſpi-
cientis ad Aquilonem: & facies eorum
contra viam Auſtralem, vna ex latere por-
tæ Orientalis, quæ reſpiciebat ad viam A-
quilonis. *Et dixit ad me: Hoc eſt gazo- 45
phylacium, quod reſpicit viam Meridia-
nam, ſacerdotum erit, qui excubant in
cuſtodijs templi. *Porro gazophylacium, 46
quod reſpicit ad viam Aquilonis, ſacerdo-
tum erit, qui excubant ad miniſterium al-
taris. iſti ſunt filij Sadoc, qui accedunt
de filijs Leui ad Dominum vt miniſtrent
ei. *Et menſus eſt atrium longitudine 47
centum cubitorum, & latitudine centum
cubitorum per quadrum: & altare ante
faciem templi. *Et introduxit me in ve- 48
ſtibulum templi: & mẽſus eſt veſtibulum
quinque cubitis hinc, & quinque cubitis
inde: & latitudinem portæ trium cubito-
rum hinc, & trium cubitorum inde. *Lon- 49
gitudinem autem veſtibuli viginti cubito-
rum, & latitudinem vndecim cubitorum,
& octo gradibus aſcendebatur ad eam.
Et columnæ erant in frontibus: vna hinc,
& altera inde.

CAP. XLI.

ET introduxit me in templum, & men- 1
ſus eſt frontes, ſex cubitos latitudinis
hinc, & ſex cubitos latitudinis inde, lati-
2 tudinem tabernaculi. *Et latitudo portæ,
decem cubitorũ erat: & latera portæ, quin
que cubitis hinc, & quinque cubitis inde:
& menſus eſt longitudinem eius quadra-
ginta cubitorum, & latitudinem viginti
3 cubitorum. *Et introgreſſus intrinſecus,
menſus eſt in fronte portæ duos cubitos:
& portam, ſex cubitorum: & latitudinem
4 portæ, ſeptem cubitorum. *Et menſus eſt
longitudinem eius viginti cubitorum, &
latitudinem eius viginti cubitorum, ante
faciem templi: & dixit ad me: Hoc eſt ſan
5 ctum ſanctorum. *Et menſus eſt parie-
tem domus ſex cubitorum: & latitudinem
lateris quattuor cubitorum vndique per
6 circuitum domus. *Latera autem, latus ad
latus, bis triginta tria: & erant eminentia,
quæ ingrederentur per parietem domus, in
lateribus per circuitum, vt continerent, &
7 non attingerent parietem templi. *Et pla-
tea erat in rotundum, aſcendens ſurſum
per cochleam, & in cœnaculum templi de-
ferebat per gyrum: idcirco latius erat tem
plum in ſuperioribus: & ſic de inferioribus
aſcendebatur ad ſuperiora in medium.
8 *Et vidi in domo altitudinem per circui-
tum, fundata latera ad menſuram calami
9 ſex cubitorum ſpatio: *& latitudinem per
parietem lateris forinſecus quinque cubi-
torum: & erat interior domus in lateribus
10 domus. *Et inter gazophylacia latitudi-
nem viginti cubitorum in circuitu domus
11 vndique, *& oſtium lateris ad orationem:
oſtium vnum ad viam Aquilonis, & oſtium
vnum ad viam Auſtralem: & latitudinem
loci ad orationem, quinque cubitorum in
12 circuitu. *Et ædificium, quod erat ſepara-
tum, verſumq. ad viam reſpicientem ad ma
re, latitudinis ſeptuaginta cubitorum. pa-
ries autem ædificij, quinque cubitorum la-
titudinis per circuitum: & longitudo eius
13 nonaginta cubitorum. *Et menſus eſt do-
mus longitudinem, centum cubitorum:
& quod ſeparatum erat ædificium, & pa-
rietes eius, longitudinis centum cubito-
14 rum. *Latitudo autem ante faciem do-

mus:& eius,quod erat ſeparatum contra
Orientem, centum cubitorum. * Et men- 15
ſus eſt longitudinem ædificij cōtra faciem
eius,quod erat ſeparatum ad dorſum: ethe-
cas ex vtraque parte centum cubitorum:
& templum interius,& veſtibula atrij.* Li- 16
mina,& feneſtras obliquas, & ethecas in
circuitu per tres partes,contra vniuſcuiuſ-
que limen, ſtratumq. ligno per gyrum in
circuitu: terra autem vſque ad feneſtras,&
feneſtræ clauſæ ſuper oſtia. * Et vſque ad 17
domum interiorem,& forinſecus per om-
nem parietem in circuitu intrinſecus,& fo
rinſecus,ad menſuram.*Et fabrefacta che- 18
rubim & palmæ:& palma inter cherub &
cherub,duaſq. facies habebat cherub.*Fa- 19
ciem hominis iuxta palmam ex hac parte,
& faciem leonis iuxta palmam ex alia par-
te: expreſſam per omnem domum in cir-
cuitu. * De terra vſque ad ſuperiora por- 20
tæ,cherubim,& palmæ cælatæ erant in pa-
riete templi.* Limen quadrangulum,& fa- 21
cies ſanctuarij, aſpectus contra aſpectum.
*Altaris lignei trium cubitorum altitudo: 22
& longitudo eius duorum cubitorum: &
anguli eius, & longitudo eius, & parietes
eius lignei. Et locutus eſt ad me: Hæc eſt
menſa coram Domino.* Et duo oſtia erant 23
in templo,& in ſanctuario. * Et in duobus 24
oſtijs ex vtraque parte bina erant oſtiola,
quæ in ſe inuicem plicabantur: bina enim
oſtia erant ex vtraque parte oſtiorum.
*Et cælata erant in ipſis oſtijs templi che- 25
rubim,& ſculpturæ palmarum, ſicut in pa-
rietibus quoque expreſſæ erant: quam ob
rem & groſſiora erant ligna in veſtibuli
fronte forinſecus. * Super quæ feneſtræ o- 26
bliquæ,& ſimilitudo palmarum hinc atque
inde in humerulis veſtibuli: ſecundum la-
tera domus, latitudinemq. parietum.

Cap. XLII.

ET eduxit me in atrium exterius per 1
viam ducentem ad Aquilonem, & in-
troduxit me in gazophylacium, quod erat
contra ſeparatum ædificium, & contra
2 ædem vergentem ad Aquilonem. * In fa-
cie lōgitudinis,centum cubitos oſtij Aqui-
lonis:& latitudinis quinquaginta cubitos,
3 * contra viginti cubitos atrij interioris,&
cōtra pauimentum ſtratum lapide atrij ex-
terioris, vbi erat porticus iuncta porticui
4 triplici. * Et ante gazophylacia deambu-
latio decem cubitorum latitudinis,ad inte-
riora reſpiciens viæ cubiti vnius. * Et oſtia
5 eorum ad Aquilonē:* Vbi erant gazophy-
lacia in ſuperioribus humiliora: quia ſup-
portabant porticus,quæ ex illis eminebant
6 de inferioribus, & de medijs ædificij.*Tri-
ſtega enim erant,& non habebant colum-
nas, ſicut erant columnæ atriorum: pro-
pterea eminebāt de inferioribus,& de me-
7 dijs a terra cubitis quinquaginta. * Et pe-
ribolus exterior ſecundum gazophylacia,
quæ erant in via atrij exterioris ante gazo-
phylacia: longitudo eius quinquaginta cu-
8 bitorum. * Quia longitudo erat gazophy-
laciorum atrij exterioris, quinquaginta cu-
bitorum:& longitudo ante faciem templi,
9 centum cubitorum. * Et erat ſubter gazo-
phylacia hæc introitus ab Oriente ingre-
10 dientium in ea de atrio exteriori. * In lati-
tudine periboli atrij, quod erat contra
viam Orientalem,in faciem ædificij ſepara-
ti, & erant ante ædificium gazophylacia.
11 * Et via ante faciem eorum iuxta ſimilitu-
dinem gazophylaciorum, quæ erant in via
Aquilonis: ſecundum longitudinem eorū,
ſic & latitudo eorum: & omnis introitus
12 eorum,& ſimilitudines,& oſtia eorum. * ſe-
cundum oſtia gazophylaciorum,quæ erant
in via reſpiciente ad Notum: oſtium in ca-
pite viæ: quæ via erat ante veſtibulum ſe-
paratum per viam Orientalem ingredien-
13 tibus. * Et dixit ad me: Gazophylacia A-
quilonis,& gazophylacia Auſtri, quæ ſunt
ante ædificium ſeparatum: hæc ſunt gazo-
phylacia ſancta: in quibus veſcuntur ſacer-
dotes,qui appropinquant ad Dominum in
ſancta ſanctorum: ibi ponent ſancta ſan-
ctorum,& oblationem pro peccato, & pro
14 delicto: locus enim ſanctus eſt. * Cum au-

tem

tem ingreſſi fuerint ſacerdotes, non egre-
dientur de ſanctis in atrium exterius: &
ibi reponent veſtimenta ſua, in quibus mi-
niſtrant, quia ſancta ſunt: veſtienturq. ve-
ſtimentis alijs, & ſic procedent ad popu-
lum. *Cumq. compleſſet menſuras domus 15
interioris, eduxit me per viam portæ, quæ
reſpiciebat ad viam Orientalem: & men-
ſus eſt eam vndique per circuitum.*Men- 16
ſus eſt autem contra ventum Orientalem
calamo menſuræ, quingentos calamos in
calamo menſuræ per circuitum.*Et men- 17
ſus eſt contra ventum Aquilonis quingen-
tos calamos in calamo menſuræ per gy-
rum.*Et ad ventum Auſtralem menſus eſt 18
quingentos calamos in calamo menſuræ
per circuitum.*Et ad ventum Occidenta- 19
lem menſus eſt quingentos calamos in ca-
lamo menſuræ.*Per quattuor ventos men- 20
ſus eſt murum eius vndique per circui-
tum, longitudinem quingentorum cubi-
torum, & latitudinem quingentorum cu-
bitorum diuidentem inter ſanctuarium &
vulgi locum.

CAP. XLIII.

ET duxit me ad portam, quæ reſpicie- 1
bat ad viam Orientalem.*Et ecce glo- 2
ria Dei Iſrael ingrediebatur per viam Orien
talem: & vox erat ei quaſi vox aquarum
multarum, & terra ſplendebat a maieſtate
eius.*Et vidi viſionem ſecundum ſpeciem, 3
quam videram, quando venit vt diſperde-
ret ciuitatem: & ſpecies ſecundum aſpe-
ctum, quem vidẽrã iuxta fluuium Chobar:
& cecidi ſuper faciem meam.* Et maie- 4
ſtas Domini ingreſſa eſt templum per viam
portæ, quæ reſpiciebat ad Orientem.*Et 5
eleuauit me ſpiritus, & introduxit me in
atrium interius: & ecce repleta erat gloria
Domini domus.*Et audiui loquentem ad 6
me de domo, & vir qui ſtabat iuxta me,*di- 7
xit ad me: Fili hominis, locus ſolij mei, &
locus veſtigiorum pedum meorum, vbi ha-
bito in medio filiorum Iſrael in æternum:
& non polluent vltra domus Iſrael nomen
ſanctum meum, ipſi, & reges eorum in for-
nicationibus ſuis, & in ruinis regum ſuo-
8 rum, & in excelſis.*Qui fabricati ſunt li-
men ſuum iuxta limen meũ, & poſtes ſuos
iuxta poſtes meos: & murus erat inter me
& eos: & polluerũt nomen ſanctum meum
in abominationibus, quas fecerunt: pro-
9 pter quod cõſumpſi eos in ira mea.*Nunc
ergo repellãt procul fornicationem ſuam,
& ruinas regum ſuorum a me: & habitabo
10 in medio eorum ſemper. * Tu autem fili
hominis oſtende domui Iſrael templum,
& confundantur ab iniquitatibus ſuis, &
11 metiantur fabricam:*& erubeſcant ex om-
nibus, quæ fecerunt: Figuram domus, &
fabricæ eius exitus, & introitus, & omnem
deſcriptionem eius, & vniuerſa præcepta
eius, cunctumq. ordinem eius, & omnes
leges eius oſtende eis, & ſcribes in oculis
eorum: vt cuſtodiant omnes deſcriptiones
12 eius, & præcepta illius, & faciant ea.*Iſta
eſt lex domus in ſummitate montis: Om-
nis finis eius in circuitu, ſanctum ſancto-
13 rum eſt: hæc eſt ergo lex domus. * Iſtæ
autem menſuræ altaris in cubito veriſſimo,
qui habebat cubitum, & palmum: in ſinu
eius erat cubitus & cubitus in latitudine,
& definitio eius vſque ad labium eius, &
in circuitu, palmus vnus. hæc quoque erat
14 foſſa altaris. * Et de ſinu terræ vſque ad
crepidinem nouiſſimam duo cubiti, & la-
titudo cubiti vnius: & a crepidine minore
vſque ad crepidinem maiorem quattuor cu
15 biti, & latitudo cubiti vnius.* Ipſe autem
Ariel quattuor cubitorum: & ab Ariel vſ-
16 que ad ſurſum, cornua quattuor.*Et Ariel
duodecim cubitorum in longitudine per
duodecim cubitos latitudinis: quadrangu-
17 latum æquis lateribus.* Et crepido quat-
tuordecim cubitorũ longitudinis per quat-
tuordecim cubitos latitudinis in quattuor
angulis eius: & corona in circuitu eius di-
midij cubiti, & ſinus eius vnius cubiti per
circuitum: gradus autẽ eius verſi ad Orien-
18 tem.*Et dixit ad me: Fili hominis, hæc
dicit Dominus Deus: Hi ſunt ritus altaris

in quacumque die fuerit fabricatum : vt
offeratur ſuper illud holocauſtum, & ef-
fundatur ſanguis. * Et dabis Sacerdotibus, 19
& Leuitis, qui ſunt de ſemine Sadoc, qui
accedunt ad me, ait Dominus Deus, vt
offerant mihi vitulum de armẽto pro pec-
cato. * Et aſſumens de ſanguine eius, po- 20
nes ſuper quattuor cornua eius, & ſuper
quattuor angulos crepidinis, & ſuper co-
ronam in circuitu : & mundabis illud, &
expiabis. * Et tolles vitulum, qui oblatus 21
fuerit pro peccato : & combures eum in
ſeparato loco domus extra ſanctuarium.
* Et in die ſecunda offeres hircum caprarũ 22
immaculatum pro peccato : & expiabunt
altare, ſicut expiauerunt in vitulo. * Cumq. 23
compleueris expians illud, offeres vitulum
de armento immaculatum, & arietem de
grege immaculatum. * Et offeres eos in 24
conſpectu Domini : & mittent ſacerdotes
ſuper eos ſal, & offerent eos holocauſtum
Domino. * Septẽ diebus facies hircum pro 25
peccato quotidie : & vitulum de armento,
& arietem de pecoribus immaculatos offe-
rent. * Septem diebus expiabunt altare, & 26
mundabunt illud : & implebunt manum
eius. * Expletis autem diebus, in die octaua 27
& vltra, facient ſacerdotes ſuper altare ho-
locauſta veſtra, & quæ pro pace offerunt :
& placatus ero vobis, ait Dominus Deus.

CAP. XLIIII.

ET conuertit me ad viam portæ ſan- 1
ctuarij exterioris, quæ reſpiciebat ad
Oriẽtem : & erat clauſa. * Et dixit Dominus 2
ad me : Porta hæc clauſa erit : nõ aperietur,
& vir non tranſibit per eam : quoniam Do-
minus Deus Iſrael ingreſſus eſt per eam,
eritq. clauſa * principi. Princeps ipſe ſede- 3
bit in ea, vt comedat panem coram Domi-
no : per viam portæ veſtibuli ingredietur, &
per viam eius egredietur. * Et adduxit me 4
per viam portæ Aquilonis in conſpectu do-
mus : & vidi, & ecce impleuit gloria Domi-
ni domum Domini : & cecidi in faciem meã.
* Et dixit ad me Dominus : Fili hominis 5
pone cor tuum, & vide oculis tuis, & au-
ribus tuis audi omnia, quæ ego loquor ad
te de vniuerſis ceremonijs domus Domini,
& de cunctis legibus eius : & pones cor tuũ
in vijs templi per omnes exitus ſanctuarij.
6 * Et dices ad exaſperantem me domum Iſ-
rael : Hæc dicit Dominus Deus : Sufficiant
vobis omnia ſcelera veſtra domus Iſrael :
7 * eo quòd inducitis filios alienos incircum-
ciſos corde, & incircumciſos carne, vt ſint
in ſanctuario meo, & polluant domum
meam : & offertis panes meos, adipem, &
ſanguinem : & diſſoluitis pactum meum in
8 omnibus ſceleribus veſtris. * Et non ſer-
uaſtis præcepta ſanctuarij mei : & poſuiſtis
cuſtodes obſeruationum mearum in ſan-
9 ctuario meo vobiſmetipſis. * Hæc dicit Do-
minus Deus : Omnis alienigena incircum-
ciſus corde, & incircumciſus carne, non
ingredietur ſanctuarium meum, omnis fi-
lius alienus qui eſt in medio filiorum Iſrael :
10 * Sed & Leuitæ, qui longe receſſerunt a
me in errore filiorum Iſrael, & errauerunt
a me poſt idola ſua, & portauerunt iniqui-
11 tatem ſuam : * erunt in ſanctuario meo æ-
ditui, & ianitores portarum domus, & mi-
niſtri domus : ipſi mactabunt holocauſta,
& victimas populi : & ipſi ſtabunt in con-
12 ſpectu eorum, vt miniſtrent eis. * Pro eo
quòd miniſtrauerunt illis in conſpectu ido-
lorum ſuorum, & facti ſunt domui Iſrael
in offendiculum iniquitatis : idcirco leuaui
manum meam ſuper eos, ait Dominus
13 Deus, & portabunt iniquitatem ſuam : * &
non appropinquabunt ad me vt ſacerdo-
tio fungantur mihi, neque accedent ad om-
ne ſanctuarium meum iuxta ſancta ſancto-
rum : ſed portabunt confuſionem ſuam, &
14 ſcelera ſua quæ fecerunt. * Et dabo eos
ianitores domus in omni miniſterio eius,
15 & in vniuerſis, quæ fient in ea. * Sacer-
dotes autem & Leuitæ filij Sadoc, qui cu-
ſtodierunt ceremonias ſanctuarij mei, cum
errarent filij Iſrael a me, ipſi accedent
ad me vt miniſtrent mihi : & ſtabunt in
conſpectu meo vt offerant mihi adipem,
& ſan-

& ſanguinem,ait Dominus Deus. * Ipſi in- 16
gredientur ſanctuarium meum,& ipſi acce
dent ad menſam meam vt miniſtrent mi-
hi,& cuſtodiant ceremonias meas. *Cumq. 17
ingredientur portas atrij interioris, veſti-
bus lineis induentur: nec aſcendet ſuper
eos quidquam laneum,quando miniſtrant
in portis atrij interioris & intrinſecus. *Vit 18
tæ lineæ erunt in capitibus eorum,& femi
nalia linea erunt in lumbis eorum, & non
accingentur in ſudore. * Cumq. egredien- 19
tur atrium exterius ad populum,exuent ſe
veſtimentis ſuis,in quibus miniſtrauerant,
& reponent ea in gazophylacio ſanctuarij,
& veſtient ſe veſtimentis alijs: & non ſan-
ctificabunt populum in veſtibus ſuis. * Ca- 20
put autem ſuum non radent, neque comã
nutrient: ſed tondentes attondent capita
ſua. * Et vinum non bibet omnis ſacerdos 21
quando ingreſſurus eſt atrium interius.
* Et viduam, & repudiatam non accipient 22
vxores, ſed virgines de ſemine domus Iſ-
rael: ſed & viduam, quæ fuerit vidua a ſa-
cerdote,accipient. * Et populum meum do 23
cebunt quid ſit inter ſanctum & pollutum,
& inter mundum & immundum oſtendent
eis. * Et cum fuerit controuerſia, ſtabunt 24
in iudicijs meis,& iudicabunt: leges meas,
& præcepta mea in omnibus ſollemnitati-
bus meis cuſtodient, & Sabbata mea ſan-
ctificabunt. * Et ad mortuum hominem 25
non ingredientur,ne polluantur,niſi ad pa
trem & matrem,& filium & filiam, & fra-
trem & ſororem,quæ alterum virum non
habuerit: in quibus contaminabuntur. * Et 26
poſtquam fuerit emundatus, ſeptem dies
numerabuntur ei. * Et in die introitus ſui 27
in ſanctuarium ad atrium interius vt mini-
ſtret mihi in ſanctuario,offeret pro pecca-
to ſuo,ait Dominus Deus. * Non erit au- 28
tem eis hereditas,ego hereditas eorum: &
poſſeſſionem non dabitis eis in Iſrael, ego
enim poſſeſſio eorum. * Victimam & pro 29
peccato & pro delicto ipſi comedent: &
omne votum in Iſrael ipſorum erit. * Et 30
primitiua omnium primogenitorum, &
omnia libamenta ex omnibus, quæ offe-
runtur,ſacerdotum erunt: & primitiua ci-
borum veſtrorum dabitis ſacerdoti, vt re-
31 ponat benedictionem domui tuæ. * Om-
ne morticinum, & captum a beſtia de
auibus & de pecoribus non comedent
Sacerdotes.

CAP. XLV.

1 CVMQ. cœperitis terram diuidere ſor-
titò,ſeparate primitias Domino, ſan-
ctificatum de terra,longitudine vigintiquin-
que millia,& latitudine decem millia: ſan-
ctificatum erit in omni termino eius per
2 circuitum. * Et erit ex omni parte ſancti-
ficatum quingentos per quingentos, qua-
drifariam per circuitum: & quinquaginta
3 cubitis in ſuburbana eius per gyrum. * Et
a menſura iſta menſurabis longitudinem
vigintiquinque millium,& latitudinem de-
cem millium,& in ipſo erit templum, ſan-
4 ctumq. ſanctorum. * Sanctificatum de ter-
ra erit ſacerdotibus miniſtris ſanctuarij,qui
accedunt ad miniſterium Domini: & erit
eis locus in domos, & in ſanctuarium ſan-
5 ctitatis. * Vigintiquinque autem millia lon-
gitudinis,& decem millia latitudinis erunt
Leuitis,qui miniſtrant domui: ipſi poſſide-
6 bunt viginti gazophylacia. * Et poſſeſſio-
nem ciuitatis dabitis quinque millia latitu
dinis,& longitudinis vigintiquinque millia
ſecundum ſeparationem ſanctuarij, omni
7 domui Iſrael. * Principi quoque hinc &
inde in ſeparationem ſanctuarij, & in poſ-
ſeſſionem ciuitatis, contra faciem ſepara-
tionis ſanctuarij, & contra faciem poſſeſ-
ſionis vrbis: a latere Maris vſque ad Mare,
& a latere Orientis vſque ad Orientẽ: Lon
gitudinis autem iuxta vnamquamque par-
tem a termino Occidentali vſque ad termi-
8 num Orientalem. * De terra erit ei poſſeſ-
ſio in Iſrael: & non depopulabuntur vltra
principes populum meum: ſed terram da-
bunt domui Iſrael ſecundum tribus eorũ.
9 * Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiat vobis
principes Iſrael: iniquitatem & rapinas in-
termit-

termittite, & iudicium & iuſtitiam facite,
ſeparate confinia veſtra a populo meo, ait
Dominus Deus. *Statera iuſta, & ephi iu- 10
ſtum, & batus iuſtus erit vobis. *Ephi, & 11
batus æqualia, & vnius menſuræ erunt: vt
capiat decimam partem cori batus, & de-
cimam partem cori ephi: iuxta menſuram
cori erit æqua libratio eorum. *Siclus au- 12
tem viginti obolos habet. Porro viginti ſi-
cli, & vigintiquinque ſicli, & quindecim ſi-
cli, mnam faciunt. *Et hæ ſunt primitiæ, 13
quas tolletis: ſextam partem ephi de co-
ro frumenti, & ſextam partem ephi de co-
ro hordei. *Menſura quoque olei, batus 14
olei, decima pars cori eſt: & decem bati
corum faciunt: quia decem bati implent
corum. *Et arietem vnum de grege du- 15
centorum de his, quæ nutriunt Iſrael in ſa-
crificium, & in holocauſtum, & in pacifica,
ad expiandum pro eis, ait Dominus Deus.
*Omnis populus terræ tenebitur primitijs 16
his principi in Iſrael. *Et ſuper principem 17
erunt holocauſta, & ſacrificium, & libami-
na in ſollemnitatibus, & in Calendis, & in
Sabbatis, & in vniuerſis ſollemnitatibus do
mus Iſrael: ipſe faciet pro peccato ſacrifi-
cium, & holocauſtum, & pacifica ad ex-
piandum pro domo Iſrael. *Hæc dicit Do- 18
minus Deus: In primo menſe, vna menſis
ſumes vitulum de armento immaculatum,
& expiabis ſanctuarium. *Et tollet ſacer- 19
dos de ſanguine quod erit pro peccato: &
ponet in poſtibus domus, & in quattuor
angulis crepidinis altaris, & in poſtibus por
tæ atrij interioris. *Et ſic facies in ſeptima 20
menſis pro vnoquoque, qui ignorauit, &
errore deceptus eſt, & expiabis pro domo.
*In primo menſe, quartadecima die men- 21
ſis erit vobis Paſchæ ſollemnitas: ſeptem
diebus azyma comedētur. *Et faciet prin- 22
ceps in die illa pro ſe, & pro vniuerſo po-
pulo terræ, vitulum pro peccato. *Et in 23
ſeptem dierum ſollemnitate faciet holocau
ſtum Domino ſeptem vitulos, & ſeptem
arietes immaculatos quotidie ſeptem die-
bus: & pro peccato hircum caprarum quo-
24 tidie. *Et ſacrificium ephi per vitulum,
& ephi per arietem faciet: & olei hin per
25 ſingula ephi. *Septimo menſe, quintade-
cima die menſis in ſollemnitate faciet ſicut
ſupra dicta ſunt per ſeptem dies: tam pro
peccato, quàm pro holocauſto, & in ſacri-
ficio, & in oleo.

Cap. XLVI.

1 HÆc dicit Dominus Deus: Porta atrij
interioris, quæ reſpicit ad Orientem,
erit clauſa ſex diebus, in quibus opus fit:
die autem Sabbati aperietur, ſed & in die
2 Calendarum aperietur. *Et intrabit prin-
ceps per viam veſtibuli portæ deforis, &
ſtabit in limine portæ: & facient ſacerdo-
tes holocauſtum eius, & pacifica eius: &
adorabit ſuper limen portæ, & egredietur:
porta autem non claudetur vſque ad veſpe
3 ram. *Et adorabit populus terræ ad oſtium
portæ illius in Sabbatis, & in Calendis co-
4 ram Domino. *Holocauſtum autem hoc
offeret princeps Domino: in die Sabbati ſex
agnos immaculatos, & arietem immacula-
5 tum. *Et ſacrificium ephi per arietem: in
agnis autem ſacrificium quod dederit ma-
6 nus eius: & olei hin per ſingula ephi. *In
die autem Calendarum vitulum de armen-
to immaculatum: & ſex agni, & arietes
7 immaculati erunt. *Et ephi per vitulum,
ephi quoque per arietem faciet ſacrificium:
de agnis autem, ſicut inuenerit manus eius:
8 & olei hin per ſingula ephi. *Cumq. ingreſ-
ſurus eſt princeps, per viam veſtibuli por-
tæ ingrediatur, & per eandem viam exeat.
9 *Et cum intrabit populus terræ in conſpe-
ctu Domini in ſollemnitatibus: qui ingre-
ditur per portā Aquilonis, vt adoret, egre-
diatur per viam portæ Meridianæ: porro qui
ingreditur per viam portæ Meridianæ, egre-
diatur per viam portæ Aquilonis: non re-
uertetur per viam portæ, per quam ingreſ-
10 ſus eſt, ſed e regione illius egredietur. *Prin-
ceps autem in medio eorum cū ingredien-
tibus ingredietur, & cum egredientibus e-
11 gredietur. *Et in nundinis, & in ſollem-

nitatibus erit ſacrificium ephi per vitulum,
& ephi per arietem: agnis autem erit ſacri-
ficiũ ſicut inuenerit manus eius: & olei hin
per ſingula ephi.* Cum autem fecerit prin- 12
ceps ſpontaneum holocauſtum, aut paci-
fica voluntaria Domino: aperietur ei por-
ta, quæ reſpicit ad Orientem, & faciet ho-
locauſtum ſuum, & pacifica ſua, ſicut fieri
ſolet in die ſabbati: & egredietur, claude-
turq. porta poſtquam exierit. * Et agnum 13
eiuſdem anni immaculatum faciet holocau
ſtum quotidie Domino: ſemper mane fa-
ciet illud.* Et faciet ſacrificiũ ſuper eo ca- 14
ta mane mane ſextam partem ephi, & de
oleo tertiam partem hin, vt miſceatur ſimi-
læ: ſacrificium Domino legitimum, iuge
atque perpetuum. * Faciet agnum, & ſa- 15
crificium, & oleum cata mane mane: holo-
cauſtum ſempiternum. * Hæc dicit Domi- 16
nus Deus: Si dederit princeps donum ali-
cui de filijs ſuis: hereditas eius, filiorum ſuo-
rum erit, poſſidebunt eam hereditarie. * Si 17
autem dederit legatum de hereditate ſua
vni ſeruorum ſuorum, erit illius vſque ad
annum remiſſionis, & reuertetur ad princi-
pem: hereditas autem eius, filijs eius erit.
* Et non accipiet princeps de hereditate po- 18
puli per violentiam, & de poſſeſſione eo-
rum: ſed de poſſeſſione ſua hereditatem da-
bit filijs ſuis: vt non diſpergatur populus
meus vnuſquiſque a poſſeſſione ſua.* Et in- 19
troduxit me per ingreſſum, qui erat ex la-
tere portæ, in gazophylacia ſanctuarij ad ſa-
cerdotes, quæ reſpiciebant ad Aquilonem:
& erat ibi locus vergens ad Occidentem.
* Et dixit ad me: Iſte eſt locus vbi coquent 20
ſacerdotes pro peccato, & pro delicto: vbi
coquent ſacrificium, vt non efferant in atriũ
exterius, & ſanctificetur populus.* Et edu- 21
xit me in atriũ exterius, & circumduxit me
per quattuor angulos atrij: & ecce atrio-
lum erat in angulo atrij, atriola ſingula per
angulos atrij. * In quattuor angulis atrij 22
atriola diſpoſita, quadraginta cubitorum
per longum, & triginta per latum: men-
ſuræ vnius quattuor erant. * Et paries per 23
circuitum ambiens quattuor atriola: & cu-
linæ fabricatæ erant ſubter porticus per gy-
24 rum.* Et dixit ad me: Hæc eſt domus cu-
linarum, in qua coquent miniſtri domus
Domini victimas populi.

CAP. XLVII.

1 ET conuertit me ad portam domus, &
ecce aquæ egrediebantur ſubter limen
domus ad Orientem: facies enim domus
reſpiciebat ad Orientem: aquæ autem de-
ſcendebant in latus templi dextrum ad Me-
2 ridiem altaris.* Et eduxit me per viam
portæ Aquilonis, & conuertit me ad viam
foras portam exteriorem, viam quæ reſpi-
ciebat ad Orientem: & ecce aquæ redun-
3 dantes a latere dextro. * Cum egredere-
tur vir ad Oriẽtem, qui habebat funiculum
in manu ſua, & menſus eſt mille cubitos:
& traduxit me per aquam vſque ad talos:
4 * Rurſumq. menſus eſt mille, & traduxit
5 me per aquam vſque ad genua:* & menſus
eſt mille, & traduxit me per aquam vſque
ad renes. Et menſus eſt mille, torrentem,
quem non potui pertranſire: quoniam in-
tumuerant aquæ profundi torrentis, qui
6 non poteſt tranſuadari. * Et dixit ad me:
Certe vidiſti fili hominis. Et eduxit me, &
7 conuertit ad ripam torrentis.* Cumq. me
conuertiſſem, ecce in ripa torrentis ligna
8 multa nimis ex vtraque parte. * Et ait ad
me: Aquæ iſtæ, quæ egrediuntur ad tumu-
los ſabuli Orientalis, & deſcendunt ad pla-
na deſerti, intrabunt mare, & exibunt, &
9 ſanabuntur aquæ. * Et omnis anima vi-
uens, quæ ſerpit, quocumque venerit tor-
rens, viuet: & erunt piſces multi ſatis poſt-
quam venerint illuc aquæ iſtæ, & ſanabun-
tur & viuent omnia, ad quæ venerit tor-
10 rens. * Et ſtabunt ſuper illas piſcatores, ab
Engaddi vſque ad Engallim ſiccatio ſage-
narum erit: plurimæ ſpecies erunt piſcium
eius, ſicut piſces maris magni, multitudi-
11 nis nimiæ: * in littoribus autem eius, & in
paluſtribus non ſanabuntur, quia in ſali-
12 nas dabuntur. * Et ſuper torrentem orie-
tur in

tur in ripis eius ex vtraque parte omne li-
gnum pomiferum : non defluet folium ex
eo,& non deficiet fructus eius : per ſingu- 12
los menſes afferet primitiua,quia aquæ eius
de ſanctuario egredientur: & erunt fructus
eius in cibum, & folia eius ad medicinam.
* Hæc dicit Dominus Deus : Hic eſt termi- 13
nus, in quo poſſidebitis terram in duode-
cim tribubus Iſrael: quia Ioſeph duplicem
funiculũ habet. *Poſſidebitis autem eã ſin- 14
guli æque vt frater ſuus : ſuper quã leuaui
manum meam vt darem patribus veſtris :
& cadet terra hæc vobis in poſſeſſionem.
* Hic eſt autem terminus terræ; ad plagam 15
Septentrionalem a mari magno via Hetha-
lon, venientibus Sedada, *Emath,Berotha, 16
Sabarim, quæ eſt inter terminum Damaſci
& confinium Emath, domus Tichon, quæ
eſt iuxta terminum Auran. * Et erit termi- 17
nus a Mari vſque ad atrium Enon termi-
nus Damaſci, & ab Aquilone ad Aquilo-
nem : terminus Emath plaga Septentrio-
nalis. * Porro plaga Orientalis de medio 18
Auran, & de medio Damaſci, & de medio
Galaad, & de medio terræ Iſrael, Iordanis
diſterminans ad mare Orientale, metiemi-
ni etiam plagam Orientalem. * Plaga au- 19
tem auſtralis meridiana a Thamar vſque
ad aquas contradictionis Cades : & torrens
vſque ad mare magnum : & hæc eſt plaga
ad Meridiem auſtralis. * Et plaga Maris, 20
mare magnum a confinio per directum, do-
nec venias Emath: hæc eſt plaga Maris. *Et 21
diuidetis terrã iſtam vobis per tribus Iſrael:
* & mittetis eam in hereditatem vobis, & 22
aduenis, qui acceſſerint ad vos, qui genue-
rint filios in medio veſtrum : & erunt vobis
ſicut indigenæ inter filios Iſrael: vobiſcum
diuident poſſeſſionem in medio tribuum
Iſrael. * In tribu autem quacumque fuerit 23
aduena, ibi dabitis poſſeſſionem illi, ait
Dominus Deus.

CAP. XLVIII.

ET hæc nomina tribuum a finibus A- 1
quilonis iuxta viam Hethalon pergen-
tibus Emath, atrium Enan terminus Da-
maſci ad Aquilonem iuxta viam Emath. Et
2 erit ei plaga Orientalis Mare, Dan vna. *Et
ſuper terminũ Dan, a plaga Orientali vſque
3 ad plagam Maris, Aſer vna : *& ſuper termi-
num Aſer, a plaga Orientali vſque ad pla-
4 gam Maris, Nephthali vna. * Et ſuper ter-
minum Nephthali, a plaga Orientali vſque
5 ad plagam Maris, Manaſſe vna. * Et ſuper
terminum Manaſſe, a plaga Orientali vſque
6 ad plagam Maris, Ephraim vna. * Et ſuper
terminum Ephraim a plaga Orientali vſque
7 ad plagam Maris, Ruben vna. * Et ſuper
terminum Ruben, a plaga Orientali vſque
8 ad plagam Maris, Iuda vna. *Et ſuper ter-
minum Iuda, a plaga Orientali vſque ad
plagam Maris, erunt primitiæ, quas ſepa-
rabitis, vigintiquinque millibus latitudinis
& longitudinis, ſicuti ſingulæ partes a pla-
ga Orientali vſque ad plagam Maris: & erit
9 ſanctuarium in medio eius. *Primitiæ, quas
ſeparabitis Domino : lõgitudo vigintiquin-
que millibus, & latitudo decem millibus.
10 *Hæ autem erunt primitiæ ſanctuarij ſacer-
dotum : ad Aquilonem longitudinis vigin-
tiquinque millia, & ad Mare latitudinis de-
cem millia, ſed & ad Orientem latitudinis
decem millia, & ad Meridiem longitudinis
vigintiquinque millia : & erit ſanctuarium
11 Domini in medio eius. * Sacerdotibus ſan-
ctuarium erit de filijs Sadoc, qui cuſtodie-
runt ceremonias meas, & non errauerunt
cum errarent filij Iſrael, ſicut errauerunt &
12 Leuitæ. * Et erunt eis primitiæ de primitijs
terræ ſanctum ſanctorum, iuxta terminum
13 Leuitarum. * Sed & Leuitis ſimiliter iuxta
fines ſacerdotum vigintiquinque millia lon
gitudinis, & latitudinis decem millia. Om-
nis longitudo viginti & quinque millium,
14 & latitudo decem millium. * Et non ve-
nundabunt ex eo, neque mutabunt, neque
transferentur primitiæ terræ, quia ſanctifi-
15 catæ ſunt Domino. *Quinque millia autem,
quæ ſuperſunt in latitudine per vigintiquin
que millia, profana erunt vrbis in habitacu-
lum, & in ſuburbana: & erit ciuitas in medio
eius.

eius. * Et hæ menſuræ eius: ad plagam Se- 16
ptentrionalem quingenta & quattuor mil-
lia: & ad plagam Meridianam, quingenta
& quattuor millia: & ad plagam Orienta-
lem, quingenta & quattuor millia: & ad
plagam Occidētalem, quingenta & quat-
tuor millia. * Erunt autem ſuburbana ciui- 17
tatis ad Aquilonem ducenta quinquagin-
ta, & ad Meridiem ducenta quinquaginta,
& ad Orientem ducenta quinquaginta, &
ad Mare ducenta quinquaginta. * Quod 18
autem reliquum fuerit in longitudine ſe-
cundum primitias ſanctuarij, decem mil-
lia in Orientem, & decem millia in Occi-
dentem, erunt ſicut primitiæ ſanctuarij: &
erunt fruges eius in panes his, qui ſeruiunt
ciuitati. * Seruientes autem ciuitati, opera- 19
buntur ex omnibus tribubus Iſrael. * Om- 20
nes primitiæ, vigintiquinque millium, per
viginti quinque millia in quadrum, ſepara-
buntur in primitias ſanctuarij, & in poſſeſ-
ſionem ciuitatis. * Quod autem reliquum 21
fuerit, principis erit ex omni parte primi-
tiarum ſanctuarij, & poſſeſſionis ciuitatis e
regione vigintiquinque millium primitia-
rum vſque ad terminum Orientalem: ſed
& ad Mare e regione vigintiquinque mil-
lium vſque ad terminum maris, ſimiliter in
partibus principis erit: & erunt primitiæ
ſanctuarij, & ſanctuarium templi in medio
eius. * De poſſeſſione autem Leuitarum, & 22
de poſſeſſione ciuitatis in medio partium
principis: erit inter terminum Iuda, & inter
terminum Beniamin, & ad principē perti-

23 nebit. * Et reliquis tribubus: A plaga Orien
tali vſque ad plagam Occidētalem, Benia-
24 min vna. * Et contra terminum Benia-
min, a plaga Orientali vſque ad plagam
25 Occidentalem, Simeon vna. * Et ſuper ter-
minum Simeonis, a plaga Orientali vſque
26 ad plagam Occidentalem, Iſſachar vna. * Et
ſuper terminum Iſſachar, a plaga Orientali
vſque ad plagam Occidentalem, Zabulon
27 vna. * Et ſuper terminum Zabulon, a plaga
Orientali vſque ad plagam Maris, Gad vna.
28 * Et ſuper terminum Gad, ad plagam Au-
ſtri in Meridie: & erit finis de Thamar vſ-
que ad aquas contradictionis Cades, here-
29 ditas contra mare magnum. * Hæc eſt ter-
ra, quam mittetis in ſortem tribubus Iſrael:
& hæ partitiones earū, ait Dominus Deus.
30 * Et hi egreſſus ciuitatis: A plaga Septen-
trionali quingentos & quattuor millia men
31 ſurabis. * Et portæ ciuitatis ex nominibus
tribuum Iſrael, portæ tres a Septentrione,
porta Ruben vna, porta Iuda vna, porta
32 Leui vna. * Et ad plagam Orientalem, quin-
gentos & quattuor millia: & portæ tres,
porta Ioſeph vna, porta Beniamin vna, por
33 ta Dan vna. * Et ad plagam Meridianam,
quingentos & quattuor millia metieris: &
portæ tres, porta Simeonis vna, porta Iſſa-
34 char vna, porta Zabulon vna. * Et ad pla-
gam Occidētalem, quingentos & quattuor
millia, & portæ eorum tres, porta Gad vna,
35 porta Aſer vna, porta Nephthali vna. * Per
circuitum, decem & octo millia: & nomen
ciuitatis ex illa die, Dominus ibidem.

PROPHETIA DANIELIS.

CAPVT PRIMVM.

ANNO tertio regni Ioakim 1
regis Iuda, venit Nabucho-
donoſor rex Babylonis in
Ieruſalem, & obſedit eam;
* & tradidit Dominus in 2
manu eius Ioakim regem Iuda, & partem
vaſorum domus Dei: & aſportauit ea in
terram Sennaar in domum dei ſui, &
vaſa intulit in domum Theſauri dei ſui.
*Et ait rex Aſphenez præpoſito Eunucho- 3
rum vt introduceret de filijs Iſrael, & de
ſemine regio & tyrannorum, *pueros, in 4
quibus nulla eſſet macula, decoros for-
ma, & eruditos omni ſapientia, cautos
ſcientia, & doctos diſciplina, & qui poſ-
ſent ſtare in palatio regis, vt doceret eos
litteras, & linguam Chaldæorum. * Et 5
conſtituit eis rex annonã per ſingulos dies
de cibis ſuis, & de vino vnde bibebat ip-
ſe, vt enutriti tribus annis, poſtea ſtarent
in conſpectu regis. * Fuerunt ergo inter 6
eos de filijs Iuda, Daniel, Ananias, Mi-
ſael, & Azarias. * Et impoſuit eis præ- 7
poſitus eunuchorum, nomina: Danieli,
Baltaſſar: Ananiæ, Sidrach: Miſaeli, Mi-
ſach: & Azariæ, Abdenago. * Propo- 8
ſuit autem Daniel in corde ſuo ne pollue-
retur de menſa regis, neque de vino po-
tus eius: & rogauit eunuchorum præpoſi-
tum ne contaminaretur. * Dedit autem 9
Deus Danieli gratiam & miſericordiam in
conſpectu principis eunuchorum. * Et ait 10
princeps eunuchorum ad Danielem: Ti-
meo ego dominum meum regem, qui con-
ſtituit vobis cibum & potum: qui ſi vi-
derit vultus veſtros macilentiores præ ce-
teris adoleſcentibus coæuis veſtris, con-
demnabitis caput meum regi. * Et dixit 11
Daniel ad Malaſar, quem conſtituerat
princeps eunnchorum ſuper Danielem,
12 Ananiam, Miſaelem, & Azariam: * Ten-
ta nos obſecro ſeruos tuos diebus decem,
& dentur nobis legumina ad veſcendum,
13 & aqua ad bibendum: * & contemplare
vultus noſtros, & vultus puerorum, qui
veſcũtur cibo regio: & ſicut videris, facies
14 cum ſeruis tuis. * Qui, audito ſermone hu-
iuſcemodi, tentauit eos diebus decem.
15 *Poſt dies autem decem apparuerunt vul-
tus eorum meliores, & corpulentiores præ
omnibus pueris, qui veſcebantur cibo re-
16 gio. * Porro Malaſar tollebat cibaria, &
vinum potus eorum: dabatq. eis legumi-
17 na. * Pueris autem his dedit Deus ſcien-
tiam, & diſciplinam in omni libro, & ſa-
pientia: Danieli autem intelligentiam om-
18 nium viſionum & ſomniorum. * Comple-
tis itaque diebus, poſt quos dixerat rex
vt introducerentur: introduxit eos præ-
poſitus eunuchorum in conſpectu Nabu-
19 chodonoſor. * Cumq. eis locutus fuiſ-
ſet rex, non ſunt inuenti tales de vniuer-
ſis, vt Daniel, Ananias, Miſael, & Aza-
rias: & ſteterunt in conſpectu Regis.
20 *Et omne verbum ſapientiæ & intellectus,
quod ſciſcitatus eſt ab eis Rex, inuenit in
eis decuplum ſuper cunctos ariolos, & ma-
gos, qui erant in vniuerſo regno eius.
21 *Fuit autem Daniel vſque ad annum pri-
mum Cyri regis.

CAP. II.

1 IN anno ſecundo regni Nabuchodono-
ſor vidit Nabuchodonoſor ſomnium,
& conterritus eſt ſpiritus eius, & ſomnium
2 eius fugit ab eo. * Præcepit autem rex,
vt conuocarentur arioli, & magi, & ma-
lefici, & Chaldæi: vt indicarent regi ſom-
nia ſua: qui cum veniſſent, ſteterunt co-
3 ram rege. * Et dixit ad eos rex: Vidi ſom-
nium:

nium: & mente confuſus ignoro quid vide-
rim.* Reſponderuntq. Chaldæi regi Syria- 4
ce: Rex in ſempiternum viue: dic ſomniũ
ſeruis tuis,& interpretationem eius indica-
bimus.* Et reſpondens rex ait Chaldæis: 5
Sermo receſſit a me: niſi indicaueritis mihi
ſomnium,& coniecturam eius,peribitis vos,
& domus veſtræ publicabuntur.* Si autem 6
ſomnium,& coniecturam eius narraueritis,
præmia,& dona,& honorem multum ac-
cipietis a me: ſomnium igitur,& interpre-
tationem eius indicate mihi.* Reſponde- 7
runt ſecundò,atque dixerunt: Rex ſomniũ
dicat ſeruis ſuis,& interpretationem illius
indicabimus.* Reſpondit rex,& ait: Cer- 8
te noui quòd tẽpus redimitis,ſcientes quòd
receſſerit a me ſermo.* Si ergo ſomnium 9
non indicaueritis mihi, vna eſt de vobis
ſententia, quòd interpretationem quoque
fallacem, & deceptione plenam compo-
ſueritis, vt loquamini mihi donec tempus
pertranſeat. Somnium itaque dicite mi-
hi,vt ſciam quòd interpretationem quoque
eius veram loquamini.* Reſpondentes er- 10
go Chaldæi coram rege, dixerunt: Non eſt
homo ſuper terram, qui ſermonem tuum,
rex, poſſit implere: ſed neque regum quiſ-
quam magnus & potens verbum huiuſce-
modi ſciſcitatur ab omni ariolo, & mago,
& Chaldæo.* Sermo enim, quem tu quæ- 11
ris, rex, grauis eſt: nec reperietur quiſquã,
qui indicet illum in conſpectu regis: excep-
tis dijs, quorum non eſt cum hominibus
conuerſatio.* Quo audito, rex in furore, & 12
in ira magna præcepit vt perirent omnes
ſapientes Babylonis.* Et egreſſa ſententia, 13
ſapientes interficiebantur: quærebanturq.
Daniel,& ſocij eius,vt perirent.* Tunc Da- 14
niel requiſiuit de lege, atque ſententia ab
Arioch principe militiæ regis, qui egreſſus
fuerat ad interficiendos ſapientes Babylo-
nis.* Et interrogauit eum, qui a rege pote- 15
ſtatem acceperat, quam ob cauſam tam
crudelis ſententia a facie regis eſſet egreſ-
ſa. Cum ergo rem indicaſſet Arioch Da-
nieli,* Daniel ingreſſus rogauit regem vt 16
tempus daret ſibi ad ſolutionem indican-
17 dam regi.* Et ingreſſus eſt domum ſuam,
Ananiæq. & Miſaeli, & Azariæ ſocijs ſuis
18 indicauit negotium:* vt quærerent miſeri-
cordiam a facie Dei cæli ſuper ſacramento
iſto, & non perirent Daniel, & ſocij eius
19 cum ceteris ſapientibus Babylonis.* Tunc
Danieli myſterium per viſionem nocte re-
uelatum eſt: & benedixit Daniel Deum
20 cæli,* & locutus ait: Sit nomen Domini be
nedictum a ſæculo & vſque in ſæculum:
21 quia ſapientia & fortitudo eius ſunt.* Et
ipſe mutat tempora, & ætates: transfert
regna, atque conſtituit: dat ſapientiam ſa-
pientibus,& ſcientiam intelligẽtibus diſci-
22 plinam:* Ipſe reuelat profunda, & abſcon-
dita,& nouit in tenebris conſtituta: & lux
23 cum eo eſt.* Tibi Deus patrum noſtrorum
confiteor,teq. laudo: quia ſapientiam, &
fortitudinem dediſti mihi: & nunc oſtendi-
ſti mihi quæ rogauimus te,quia ſermonem
24 regis aperuiſti nobis.* Poſt hæc Daniel
ingreſſus ad Arioch, quem conſtituerat
rex vt perderet ſapientes Babylonis, ſic ei
locutus eſt: Sapientes Babylonis ne per-
das: introduc me in conſpectu regis,& ſo-
25 lutionem regi narrabo.* Tunc Arioch fe-
ſtinus introduxit Danielem ad regem, &
dixit ei: Inueni hominem de filijs tranſmi-
grationis Iuda, qui ſolutionem regi annun-
26 ciet.* Reſpondit rex,& dixit Danieli, cuius
nomen erat Baltaſſar: Putaſne vere potes
mihi indicare ſomnium, quod vidi, & in-
27 terpretationem eius?* Et reſpondens Da-
niel coram rege, ait: Myſterium, quod rex
interrogat, ſapientes, magi, arioli, & aruſpi-
28 ces nequeunt indicare regi:* Sed eſt Deus
in cælo reuelans myſteria, qui indicauit ti-
bi rex Nabuchodonoſor, quæ ventura ſunt
in nouiſſimis temporibus. Somnium tuum,
& viſiones capitis tui in cubili tuo huiuſce-
29 modi ſunt:* Tu rex cogitare cœpiſti in ſtra-
to tuo,quid eſſet futurum poſt hæc: & qui
reuelat myſteria, oſtendit tibi quæ ventura
30 ſunt.* Mihi quoque non in ſapientia, quæ
eſt in me plus quàm in cunctis viuentibus,
ſacramentum hoc reuelatum eſt: ſed vt in-
terpretatio regi manifeſta fieret, & cogita-

tiones mentis tuæ ſcires.*Tu rex videbas, 31
& ecce quaſi ſtatua vna grandis: ſtatua illa
magna, & ſtatura ſublimis ſtabat cõtra te,
& intuitus eius erat terribilis. * Huius ſta- 32
tuæ caput ex auro optimo erat, pectus au-
tem & brachia de argento, porro venter,
& femora ex ære. * tibiæ autem ferreæ, pe- 33
dum quædam pars erat ferrea, quædam au-
tem fictilis.*Videbas ita, donec abſciſſus eſt 34
lapis de monte ſine manibus: & percuſſit
ſtatuam in pedibus eius ferreis, & fictilibus,
& comminuit eos.*Tunc contrita ſunt pa 35
riter ferrum, teſta, æs, argentum, & aurum,
& redacta quaſi in fauillam æſtiuæ areæ,
quæ rapta ſunt vento: nulluſq. locus inuẽ-
tus eſt eis: lapis autem, qui percuſſerat ſta-
tuam, factus eſt mons magnus, & impleuit
vniuerſam terram.*hoc eſt ſomnium: In- 36
terpretationem quoque eius dicemus co-
ram te, rex.*Tu rex regum es: & Deus cæ- 37
li, regnum, & fortitudinem, & imperium, &
gloriam dedit tibi:*& omnia, in quibus ha- 38
bitant filij hominum, & beſtiæ agri: volu-
cres quoque cæli dedit in manu tua, & ſub
ditione tua vniuerſa conſtituit: tu es ergo
caput aureum. * Et poſt te conſurget re- 39
gnum aliud minus te argenteum: & regnũ
tertium aliud æreum, quod imperabit vni-
uerſæ terræ. * Et regnum quartum erit ve- 40
lut ferrum. quomodo ferrum comminuit,
& domat omnia, ſic comminuet, & conte-
ret omnia hæc.*Porro quia vidiſti pedum, 41
& digitorum partem teſtæ figuli, & partem
ferream: regnum diuiſum erit, quod tamen
de plantario ferri orietur, ſecundum quod
vidiſti ferrum miſtum teſtæ ex luto.*Et di- 42
gitos pedum ex parte ferreos, & ex parte fi-
ctiles: ex parte regnum erit ſolidum, & ex
parte contritum.*Quod autem vidiſti ferrũ 43
miſtum teſtæ ex luto, commiſcebuntur qui-
dem humano ſemine, ſed non adhærebunt
ſibi, ſicuti ferrum miſceri non poteſt teſtæ.
* In diebus autem regnorum illorum ſuſci- 44
tabit Deus cæli regnum, quod in æternum
non diſſipabitur, & regnum eius alteri po-
pulo non tradetur: comminuet autem, &
conſumet vniuerſa regna hæc: & ipſum ſta-
45 bit in æternum.*Secundum quòd vidiſti,
quòd de monte abſciſſus eſt lapis ſine ma-
nibus, & comminuit teſtam, & ferrum, &
æs, & argentum, & aurum, Deus magnus
oſtendit regi quæ ventura ſunt poſtea. &
verum eſt ſomnium, & fidelis interpretatio
46 eius. * Tunc rex Nabuchodonoſor cecidit
in faciem ſuam, & Danielem adorauit, &
hoſtias, & incenſum præcepit vt ſacrifica-
47 rent ei.*Loquens ergo rex, ait Danieli: Ve-
re Deus veſter Deus deorum eſt, & Domi-
nus regum, & reuelans myſteria: quoniam
48 tu potuiſti aperire hoc ſacramentũ.*Tunc
rex Danielem in ſublime extulit, & mune-
ra multa, & magna dedit ei: & conſtituit
eum principem ſuper omnes prouincias
Babylonis: & præfectum magiſtratuum ſu-
49 per cunctos ſapientes Babylonis. * Daniel
autem poſtulauit a rege: & conſtituit ſu-
per opera prouinciæ Babylonis, Sidrach,
Miſach, & Abdenago: Ipſe autem Daniel
erat in foribus regis.

CAP. III.

1 NABVCHODONOSOR rex fecit ſtatuam
auream altitudine cubitorum ſexagin-
ta, latitudine cubitorum ſex, & ſtatuit eam
2 in campo Dura prouinciæ Babylonis.*Ita-
que Nabuchodonoſor rex miſit ad congre
gandos ſatrapas, magiſtratus, & iudices, du-
ces, & tyrannos, & præfectos, omneſq. prin
cipes regionum, vt conuenirent ad dedica-
tionem ſtatuæ, quam erexerat Nabuchodo
3 noſor rex.*Tunc congregari ſunt ſatrapæ,
magiſtratus, & iudices, duces, & tyranni, &
optimates, qui erant in poteſtatibus con-
ſtituti, & vniuerſi principes regionum vt
conuenirent ad dedicationem ſtatuæ, quam
erexerat Nabuchodonoſor rex. ſtabant au-
tem in conſpectu ſtatuæ, quam poſuerat
4 Nabuchodonoſor rex: * & præco clama-
bat valenter: Vobis dicitur populis, tribu-
5 bus, & linguis: * In hora, qua audieritis ſo-
nitum tubæ, & fiſtulæ, & citharæ, ſambu-
cæ, & pſalterij, & ſymphoniæ, & vniuerſi
generis muſicorum, cadentes adorate ſta-
tuam auream, quam conſtituit Nabucho-
donoſor

donoſor rex. *Si quis autem non proſtra- 6
tus adorauerit, eadem hora mittetur in for
nacem ignis ardentis. *Poſt hæc igitur ſta- 7
tim vt audierũt omnes populi ſonitum tu-
bæ, fiſtulæ, & citharæ, ſambucæ, & pſalterij,
& ſymphoniæ, & omnis generis muſico-
rum: cadentes omnes populi, tribus, & lin-
guæ adorauerunt ſtatuam auream, quam
conſtituerat Nabuchodonoſor rex. * Sta- 8
timq. in ipſo tempore accedẽtes viri Chal-
dæi accuſauerunt Iudæos: *dixeruntq. Na- 9
buchodonoſor regi: Rex in æternum viue:
*tu rex poſuiſti decretum, vt omnis homo, 10
qui audierit ſonitum tubæ, fiſtulæ, & ci-
tharæ, ſambucæ, & pſalterij, & ſympho-
niæ, & vniuerſi generis muſicorum, pro-
ſternat ſe, & adoret ſtatuam auream: *ſi quis 11
autem non procidens adorauerit, mittatur
in fornacem ignis ardentis. *Sunt ergo vi- 12
ri Iudæi, quos conſtituiſti ſuper opera re-
gionis Babylonis, Sidrach, Miſach, & Ab-
denago: viri iſti contempſerunt, rex, decre-
tum tuum: deos tuos non colunt, & ſta-
tuam auream, quam erexiſti, non adorant.
*Tunc Nabuchodonoſor in furore, & in 13
ira præcepit vt adducerentur Sidrach, Mi-
ſach, & Abdenago: qui confeſtim adducti
ſunt in conſpectu regis. * Pronunciansq. 14
Nabuchodonoſor rex, ait eis: Verene Si-
drach, Miſach, & Abdenago deos meos nõ
colitis, & ſtatuam auream, quam conſtitui,
non adoratis? *Nunc ergo ſi eſtis parati, 15
quacumque hora audieritis ſonitum tubæ,
fiſtulæ, citharæ, ſambucæ, & pſalterij, &
ſymphoniæ, omniſq. generis muſicorum,
proſternite vos, & adorate ſtatuam, quàm
feci: quòd ſi non adoraueritis, eadem ho-
ra mittemini in fornacem ignis ardentis:
& quis eſt Deus, qui eripiet vos de manu
mea? *Reſpondentes Sidrach, Miſach, & 16
Abdenago, dixerunt regi Nabuchodono-
ſor: Non oportet nos de hac re reſponde-
re tibi. *Ecce enim Deus noſter, quem 17
colimus, poteſt eripere nos de camino ignis
ardentis, & de manibus tuis, o rex, libera-
re. *Quòd ſi noluerit, notum ſit tibi, rex, 18
quia deos tuos non colimus, & ſtatuam
auream, quam erexiſti, non adoramus.
19 *Tunc Nabuchodonoſor repletus eſt furo-
re: & aſpectus faciei illius immutatus eſt
ſuper Sidrach, Miſach, & Abdenago, &
præcepit vt ſuccenderetur fornax ſeptuplũ
20 quàm ſuccendi cõſueuerat. *Et viris fortiſ-
ſimis de exercitu ſuo iuſſit vt ligatis pedi-
bus Sidrach, Miſach, & Abdenago mitterẽt
21 eos in fornacem ignis ardentis. *Et confe-
ſtim viri illi vincti cum braccis ſuis, & tiaris,
& calceamentis, & veſtibus miſſi ſunt in
22 medium fornacis ignis ardentis. *nam iuſ-
ſio regis vrgebat: fornax autem ſuccenſa
erat nimis. Porro viros illos, qui miſerant
Sidrach, Miſach, & Abdenago, interfecit
23 flamma ignis. *Viri autem hi tres, id eſt,
Sidrach, Miſach, & Abdenago, ceciderunt
in medio camino ignis ardentis, colligati.

Quæ ſequuntur in Hebræis voluminibus non reperi.

24 *Et ambulabant in medio flammæ laudan
25 tes Deum, & benedicentes Domino. *Stans
autem Azarias orauit ſic, aperienſq. os
ſuum in medio ignis, ait:

26 *Benedictus es Domine Deus patrum
noſtrorum, & laudabile, & glorioſum nomẽ
27 tuum in ſæcula: *quia iuſtus es in omni-
bus, quæ feciſti nobis, & vniuerſa opera tua
vera, & viæ tuæ rectæ, & omnia iudicia tua
28 vera. *Iudicia enim vera feciſti iuxta om-
nia, quæ induxiſti ſuper nos, & ſuper ciui-
tatem ſanctam patrum noſtrorum Ieruſalẽ:
quia in veritate, & in iudicio induxiſti om-
29 nia hæc propter peccata noſtra. *Peccaui-
mus enim, & inique egimus recedentes a
30 te: & deliquimus in omnibus: *& præcepta
tua non audiuimus, nec obſeruauimus, nec
fecimus ſicut præceperas nobis vt bene
31 nobis eſſet. *omnia ergo, quæ induxiſti ſu-
per nos, & vniuerſa, quæ feciſti nobis, in ve-
32 ro iudicio feciſti: *& tradidiſti nos in ma-
nibus inimicorum noſtrorum iniquorum,
& peſſimorum, præuaricatorumq. & regi
33 iniuſto, & peſſimo vltra omnem terram. *Et
nunc non poſſumus aperire os: confuſio,
& opprobrium facti ſumus ſeruis tuis, &
34 his, qui colũt te. *Ne, quæſumus, tradas nos
in perpetuum propter nomen tuum, & ne

diſſipes teſtamentum tuum. *neque aufe- 35
ras miſericordiam tuam a nobis propter
Abraham dilectum tuum, & Iſaac ſeruum
tuum,& Iſrael ſanctum tuum:*quibus locu 36
tus es pollicens quòd multiplicares ſemen
eorum ſicut ſtellas cæli,& ſicut arenam,quæ
eſt in littore maris:*quia Domine imminu 37
ti ſumus plus quàm omnes gẽtes,ſumuſq.
humiles in vniuerſa terra hodie propter
peccata noſtra.*Et nõ eſt in tempore hoc 38
princeps,& dux, & propheta, neque holo-
cauſtum,neque ſacrificium,neque oblatio,
neque incenſum,neque locus primitiarum
coram te,*vt poſſimus inuenire miſericor- 39
diam tuam: ſed in animo contrito,& ſpiri-
tu humilitatis ſuſcipiamur.*Sicut in holo- 40
cauſtò arietum,& taurorum,& ſicut in mil-
libus agnorum pinguium: ſic fiat ſacrificiũ
noſtrum in conſpectu tuo hodie,vt placeat
tibi: quoniam non eſt confuſio confidenti-
bus in te.*Et nũc ſequimur te in toto cor- 41
de,& timemus te,& quærimus faciẽ tuam.
*Ne confundas nos: ſed fac nobiſcum iux- 42
ta manſuetudinem tuam,& ſecundum mul
titudinem miſericordiæ tuæ.* Et erue nos 43
in mirabilibus tuis, & da gloriam nomini
tuo Domine:*& confundantur omnes,qui 44
oſtendunt ſeruis tuis mala, confundantur
in omni potentia tua,& robur eorum con-
teratur:*& ſciant quia tu es Dominus Deus 45
ſolus,& glorioſus ſuper orbem terrarum.
*Et non ceſſabant qui miſerant eos mini- 46
ſtri regis ſuccẽdere fornacem, naphtha, &
ſtuppa,& pice, & malleolis,*& effundeba- 47
tur flãma ſuper fornacẽ cubitis quadragin
ta nouem:*& erupit,& incendit quos repe- 48
rit iuxta fornacem de Chaldæis.*Angelus 49
autem Domini deſcendit cum Azaria, &
ſocijs eius in fornacem: & excuſſit flammã
ignis de fornace,* & fecit medium forna- 50
cis quaſi ventum roris flantem, & non te-
tigit eos omnino ignis,neque contriſtauit,
nec quidquam moleſtiæ intulit.
*Tunc hi tres quaſi ex vno ore lauda- 51
bant,& glorificabant,& benedicebant
Deum in fornace, dicentes:
*Benedictus es Domine Deus patrum 52
noſtrorum:& laudabilis,& glorioſus,&
ſuperexaltatus in ſæcula.& benedictum no
men gloriæ tuæ ſanctum: & laudabile,&
ſuperexaltatum in omnibus ſæculis.
53 *Benedictus es in templo ſancto gloriæ
tuæ:& ſuperlaudabilis, & ſupergorioſus
in ſæcula.
54 *Benedictus es in throno regni tui: &
ſuperlaudabilis, & ſuperexaltatus in ſæ-
cula.
55 *Benedictus es, qui intueris abyſſos, &
ſedes ſuper cherubim: & laudabilis, & ſu-
perexaltatus in ſæcula.
56 *Benedictus es in firmamento cæli: &
laudabilis & glorioſus in ſæcula.
57 *Benedicite omnia opera Domini Domi
no: laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
58 *Benedicite Angeli Domini Domino:
laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
59 *Benedicite cæli Domino: laudate & ſu-
perexaltate eum in ſæcula.
60 *Benedicite aquæ omnes,quæ ſuper cæ-
lo ſunt, Domino: laudate & ſuperexaltate
eum in ſæcula.
61 *Benedicite omnes virtutes Domini
Domino: laudate & ſuperexaltate eum in
ſæcula.
62 *Benedicite ſol, & luna Domino: lau-
date & ſuperexaltate eum in ſæcula.
63 *Benedicite ſtellæ cæli Domino: lauda-
te & ſuperexaltate eum in ſæcula.
64 *Benedicite omnis imber,& ros Domi-
no: laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
65 *Benedicite omnes ſpiritus Dei Domi-
no: laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
66 *Benedicite ignis, & æſtus Domino:
laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
67 *Benedicite frigus, & æſtus Domino:
laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
68 *Benedicite rores, & pruina Domino:
laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
69 *Benedicite gelu,& frigus Domino: lau-
date & ſuperexaltate eum in ſæcula.
70 *Benedicite glacies, & niues Domino:
laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
71 *Benedicite noctes, & dies Domino:
laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
Benedi-

*Benedicite lux, & tenebræ Domino: 72
laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
*Benedicite fulgura,& nubes Domino: 73
laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
*Benedicat terra Dominum: laudet, & 74
ſuperexaltet eum in ſæcula.
*Benedicite montes,& colles Domino: 75
laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
*Benedicite vniuerſa germinantia in ter- 76
ra Domino: laudate & ſuperexaltate eum
in ſæcula.
*Benedicite fontes Domino: laudate & 77
ſuperexaltate eum in ſæcula.
*Benedicite maria,& flumina Domino: 78
laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
*Benedicite cete,& omnia, quæ mouen- 79
tur in aquis, Domino: laudate & ſuperexal-
tate eum in ſæcula.
*Benedicite omnes volucres cæli Domi- 80
no: laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
*Benedicite omnes beſtiæ, & pecora 81
Domino: laudate & ſuperexaltate eum in
ſæcula.
*Benedicite filij hominum Domino: 82
laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
*Benedicat Iſrael Dominum: laudet & 83
ſuperexaltet eum in ſæcula.
*Benedicite ſacerdotes Domini Domi- 84
no: laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.
*Benedicite ſerui Domini Domino: lau- 85
date & ſuperexaltate eum in ſæcula.
*Benedicite ſpiritus,& animæ iuſtorum 86
Domino: laudate & ſuperexaltate eum in
ſæcula.
*Benedicite ſancti, & humiles corde 87
Domino: laudate & ſuperexaltate eum in
ſæcula.
*Benedicite Anania, Azaria, Miſael Do- 88
mino: laudate & ſuperexaltate eum in ſæ-
cula.
Quia eruit nos de inferno, & ſaluos fe-
cit de manu mortis,& liberauit nos de me-
dio ardentis flammæ, & de medio ignis
eruit nos.
*Confitemini Domino, quoniam bonus: 89
quoniam in ſæculum miſericordia eius.
*Benedicite omnes religioſi Domino 90
Deo deorum: laudate & confitemini ei,
quia in omnia ſæcula miſericordia eius.

Hucuſque in Hebræo non habetur: & quæ poſuimus, de Theodotionis editione tranſlata ſunt.

91 *Tunc Nabuchodonoſor rex obſtupuit,
& ſurrexit propere,& ait optimatibus ſuis:
Nonne tres viros miſimus in medium ignis
compeditos? Qui reſpondentes regi, dixe-
92 runt: Vere rex. *Reſpondit, & ait: Ecce
ego video quattuor viros ſolutos,& ambu-
lantes in medio ignis,& nihil corruptionis
in eis eſt, & ſpecies quarti ſimilis filio Dei.
93 *Tunc acceſſit Nabuchodonoſor ad oſtiũ
fornacis ignis ardentis,& ait: Sidrach, Mi-
ſach,& Abdenago ſerui Dei excelſi, egredi-
mini, & venite. Statimq. egreſſi ſunt Si-
drach, Miſach,& Abdenago de medio ignis.
94 *Et congregati ſatrapæ, & magiſtratus, &
iudices,& potentes regis contemplabantur
viros illos, quoniam nihil poteſtatis ha-
buiſſet ignis in corporibus eorum,& capil-
lus capitis eorum non eſſet aduſtus, & ſa-
rabala eorum non fuiſſent immutata, &
95 odor ignis non tranſiſſet per eos. *Et erum
pens Nabuchodonoſor, ait: Benedictus
Deus eorum, Sidrach videlicet, Miſach,&
Abdenago, qui miſit angelum ſuum, &
eruit ſeruos ſuos, qui crediderunt in eum:
& verbum regis immutauerunt,& tradide-
runt corpora ſua ne ſeruirent,& ne adora-
96 rent omnem deum, excepto Deo ſuo. *A
me ergo poſitum eſt hoc decretum, vt om
nis populus, tribus, & lingua, quæcumque
locuta fuerit blaſphemiam contra Deum
Sidrach, Miſach, & Abdenago, diſpereat,&
domus eius vaſtetur: neque enim eſt alius
97 Deus, qui poſſit ita ſaluare. *Tunc rex pro-
mouit Sidrach, Miſach, & Abdenago in
98 prouincia Babylonis. *NABVCHODONOSOR
rex, omnibus populis, gentibus, & linguis,
qui habitant in vniuerſa terra, pax vobis
99 multiplicetur. *Signa,& mirabilia fecit apud
me Deus excelſus. Placuit ergo mihi præ-
100 dicare *ſigna eius, quia magna ſunt: & mi-
rabilia eius, quia fortia: & regnum eius re-
gnum ſempiternum,& poteſtas eius in ge-
nerationem & generationem.

Cap. IIII.

EGo Nabuchodonoſor quietus eram in 1
domo mea, & florens in palatio meo:
*ſomnium vidi, quod perterruit me: & co- 2
gitationes meæ in ſtrato meo, & viſiones
capitis mei conturbauerunt me. * Et per 3
me propoſitum eſt decretum vt introduce-
rentur in conſpectu meo cuncti ſapientes
Babylonis, & vt ſolutionem ſomnij indica-
rent mihi. *Tunc ingrediebantur arioli, ma 4
gi, Chaldæi, & aruſpices, & ſomnium nar-
raui in cõſpectu eorum: & ſolutionem eius
non indicauerunt mihi: *donec collega in- 5
greſſus eſt in conſpectu meo Daniel, cui
nomen Baltaſſar ſecundũ nomen Dei mei,
qui habet ſpiritum deorum ſanctorum in
ſemetipſo: & ſomnium coram ipſo locutus
ſum. *Baltaſſar princeps ariolorum, quoniã 6
ego ſcio quòd ſpiritum ſanctorum deorum
habeas in te, & omne ſacramentum non
eſt impoſſibile tibi: viſiones ſomniorum
meorum, quas vidi, & ſolutionem earum
narra. *Viſio capitis mei in cubili meo: Vi- 7
debam, & ecce arbor in medio terræ, & al-
titudo eius nimia. *Magna arbor, & fortis: 8
& proceritas eius contingens cælum: aſpe
ctus illius erat vſque ad terminos vniuerſæ
terræ. * Folia eius pulcherrima, & fructus 9
eius nimius: & eſca vniuerſorum in ea.
ſubter eam habitabant animalia, & beſtiæ,
& in ramis eius conuerſabantur volucres
cæli: & ex ea veſcebatur omnis caro. *Vi- 10
debam in viſione capitis mei ſuper ſtratum
meum, & ecce vigil, & ſanctus de cælo de-
ſcendit. *Clamauit fortiter, & ſic ait: Succi- 11
dite arborem, & præcidite ramos eius: ex-
cutite folia eius, & diſpergite fructus eius:
fugiant beſtiæ, quæ ſubter eam ſunt, & vo-
lucres de ramis eius. *Verumtamen germẽ 12
radicum eius in terra ſinite, & alligetur vin-
culo ferreo & æreo in herbis, quæ foris
ſunt, & rore cæli tingatur, & cum feris pars
eius in herba terræ. *Cor eius ab humano 13
commutetur, & cor feræ detur ei: & ſeptem
tempora mutentur ſuper eum. *In ſenten- 14
tia vigilum decretum eſt, & ſermo ſancto-
rum, & petitio: donec cognoſcant viuentes
quoniam dominatur Excelſus in regno ho-
minum; & cuicumque voluerit, dabit illud,
& humillimum hominem conſtituet ſuper
15 eum. * Hoc ſomnium vidi ego Nabucho-
donoſor rex: tu ergo Baltaſſar interpreta-
tionem narra feſtinus: quia omnes ſapien
tes regni mei non queunt ſolutionẽ edicere
mihi: tu autem potes, quia ſpiritus deorum
16 ſanctorum in te eſt. * Tunc Daniel, cuius
nomen Baltaſſar, cœpit intra ſemetipſum
tacitus cogitare quaſi vna hora: & cogita-
tiones eius cõturbabant eum. Reſpondens
autem rex ait: Baltaſſar, ſomnium & inter-
pretatio eius nõ conturbent te. Reſpondit
Baltaſſar, & dixit: Domine mi, ſomniũ his,
qui te oderũt, & interpretatio eius hoſtibus
17 tuis ſit. *Arborem, quam vidiſti ſublimem,
atque robuſtam, cuius altitudo pertingit ad
cælum, & aſpectus illius in omnem terram:
18 *& rami eius pulcherrimi, & fructus eius ni-
mius, & eſca omnium in ea, ſubter eam ha-
bitantes beſtiæ agri, & in ramis eius cõmo-
19 rantes aues cæli: *Tu es rex, qui magnifica-
tus es, & inualuiſti: & magnitudo tua cre-
uit, & peruenit vſque ad cælum, & poteſtas
20 tua in terminos vniuerſæ terræ. *Quòd au-
tem vidit rex vigilem, & ſanctum deſcende-
re de cælo, & dicere: Succidite arborem, &
diſſipate illam, attamen germen radicum
eius in terra dimittite, & vinciatur ferro &
ære in herbis foris, & rore cæli cõſpergatur,
& cum feris ſit pabulum eius, donec ſeptẽ
21 tempora mutentur ſuper eum: *Hæc eſt in-
terpretatio ſentẽtiæ Altiſſimi, quæ peruenit
22 ſuper dominum meum regem: *Eijcient te
ab hominibus, & cum beſtijs feriſq. erit ha-
bitatio tua, & fœnũ vt bos comedes, & rore
cæli infundéris: ſeptem quoque tempora
mutabuntur ſuper te, donec ſcias quòd do-
minetur Excelſus ſuper regnum hominum,
23 & cuicumque voluerit, det illud. *Quòd au-
tem præcepit vt relinqueretur germẽ radi-
cum eius, id eſt arboris: regnum tuum tibi
manebit poſtquam cognoueris poteſtatem
24 eſſe cæleſtem. * Quam ob rem rex conſiliũ
meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſy-
nis redime, & iniquitates tuas miſericordijs
paupe-

pauperum : forſitan ignoſcet delictis tuis.
*Omnia hæc venerunt ſuper Nabuchodo- 25
noſor regem.*Poſt finem menſium duode- 26
cim,in aula Babylonis deambulabat.*Re- 27
ſpõditq. rex,&ait:Nonne hæc eſt Babylon
magna,quam ego ædificaui in domum re-
gni,in robore fortitudinis meæ,&in gloria
decoris mei? *Cumq. ſermo adhuc eſſet in 28
ore regis,vox de cælo ruit:Tibi dicitur Na-
buchodonoſor rex:Regnum tuum tranſi-
bit a te,*& ab hominibus eijciẽt te,& cum 29
beſtijs & feris erit habitatio tua:fœnũ quaſi
bos comedes,& ſeptem tempora mutabun-
tur ſuper te, donec ſcias quòd dominetur
Excelſus in regno hominũ,& cuicũque vo-
luerit,det illud. *Eadem hora ſermo com- 30
pletus eſt ſuper Nabuchodonoſor,& ex ho-
minibus abiectus eſt,& fœnũ vt bos come-
dit, & rore cæli corpus eius infectum eſt:
donec capilli eius in ſimilitudinẽ aquilarũ
creſcerent,& vngues eius quaſi auium.*Igi- 31
tur poſt finem dierum ego Nabuchodono-
ſor oculos meos ad cælum leuaui,& ſenſus
meus redditus eſt mihi:& Altiſſimo bene-
dixi,& viuentem in ſempiternum laudaui,
& glorificaui: quia poteſtas eius poteſtas
ſempiterna,& regnum eius in generationẽ
& generationẽ.*Et omnes habitatores ter- 32
ræ apud eum in nihilum reputati ſunt: iu-
xta voluntatem enim ſuam facit tam in vir-
tutibus cæli quàm in habitatoribus terræ:
& non eſt qui reſiſtat manui eius, & dicat
ei:Quare feciſti? *In ipſo tempore ſenſus 33
meus reuerſus eſt ad me,&ad honorem re-
gni mei, decoremq. perueni:& figura mea
reuerſa eſt ad me:& optimates mei,& ma-
giſtratus mei requiſierunt me, & in regno
meo reſtitutus ſum: & magnificentia am-
plior addita eſt mihi.* Nunc igitur ego Na 34
buchodonoſor laudo, & magnifico,& glo-
rifico regem cæli : quia omnia opera eius
vera, & viæ eius iudicia, & gradientes in
ſuperbia poteſt humiliare.

CAP. V.

BALTASSAR rex fecit grande conui- 1
uiũ optimatibus ſuis mille:& vnuſquiſ-
2 que ſecundum ſuam bibebat ætatem.* Præ-
cepit ergo iam temulẽtus vt afferrentur vaſa
aurea & argentea,quæ aſportauerat Nabu-
chodonoſor pater eius de templo,quod fuit
in Ieruſalem,vt biberent in eis rex, & opti-
3 mates eius,vxoresq. eius,& cõcubinæ.*Tũc
allata ſunt vaſa aurea,& argẽtea,quæ aſpor
tauerat de tẽplo,quod fuerat in Ieruſalem:
& biberunt in eis rex,& optimates eius,vxo-
4 res & concubinæ illius.* Bibebant vinum,
& laudabant deos ſuos aureos,& argen-
teos,æreos,ferreos,ligneosq. & lapideos.
5 *In eadem hora apparuerunt digiti, quaſi
manus hominis ſcribentis contra candela-
brum in ſuperficie parietis aulæ regiæ: &
rex aſpiciebat articulos manus ſcribentis.
6 *Tunc facies regis commutata eſt, & cogi-
tationes eius conturbabant eum: & com-
pages renum eius ſoluebãtur,& genua eius
7 ad ſeinuicem collidebantur. *Exclamauit
itaque rex fortiter vt introducerent magos,
Chaldæos,& aruſpices. Et proloquens rex
ait ſapientibus Babylonis:Quicumque le-
gerit ſcripturam hanc,& interpretationem
eius manifeſtam mihi fecerit, purpurâ ve-
ſtietur,& torquem auream habebit in collo,
8 & tertius in regno meo erit.*Tunc ingreſſi
omnes ſapientes regis non potuerunt nec
ſcripturam legere, nec interpretationem
9 indicare regi.*Vnde rex Baltaſſar ſatis con
turbatus eſt,& vultus illius immutatus eſt:
10 ſed & optimates eius turbabantur.*Regi-
na autem pro re,quæ acciderat regi,& opti-
matibus eius,domum conuiuij ingreſſa eſt:
& proloquens ait: Rex in æternum viue:
non te conturbent cogitationes tuæ, ne-
11 que facies tua immutetur.* Eſt vir in re-
gno tuo,qui ſpiritum deorum ſanctorũ ha-
bet in ſe: & in diebus patris tui ſcientia
& ſapientia inuentæ ſunt in eo:nam & rex
Nabuchodonoſor pater tuus principem
magorum, incantatorum, Chaldæorum,
& aruſpicum conſtituit eum, pater, in-
12 quam,tuus,o rex:* quia ſpiritus amplior,
& prudentia,intelligentiaq. & interpretatio
ſomniorum,& oſtenſio ſecretorum,ac ſolu-
tio ligatorum inuentæ ſunt in eo,hoc eſt in
Danie-

Daniele : cui rex poſuit nomen Baltaſſar.
nunc itaque Daniel vocetur, & interpreta-
tionem narrabit.*Igitur introductus eſt Da- 11
niel coram rege. Ad quem præfatus rex ait:
Tu es Daniel de filijs captiuitatis Iudæ,quē
adduxit pater meus rex de Iudæa ?* Audi- 14
ui de te quoniam ſpiritum deorum habeas:
& ſcientia, intelligentiaq. ac ſapientia am-
pliores inuentæ ſunt in te.* Et nunc intro- 15
greſſi ſunt in conſpectu meo ſapientes ma-
gi, vt ſcripturam hanc legerent,& interpre-
tationem eius indicarent mihi: & nequiue-
runt ſenſum huius ſermonis edicere.*Por- 16
ro ego audiui de te, quòd poſſis obſcura
interpretari, & ligata diſſoluere: ſi ergo va-
les ſcripturam legere, & interpretationem
eius indicare mihi, purpura veſtieris , &
torquem auream circa collum tuum habe-
bis , & tertius in regno meo princeps eris.
* Ad quæ reſpondens Daniel , ait coram 17
rege: Munera tua ſint tibi, & dona domus
tuæ alteri da: ſcripturam autem legam tibi,
rex,& interpretationem eius oſtendam ti-
bi.* O rex,Deus altiſſimus regnum,& ma- 18
gnificentiam, gloriam, & honorem dedit
Nabuchodonoſor patri tuo. * Et propter 19
magnificentiam, quam dederat ei, vniuerſi
populi,tribus, & linguæ tremebant, & me-
tuebant eum : quos volebat, interficiebat:
& quos volebat,percutiebat:& quos vole-
bat,exaltabat:& quos volebat, humiliabat.
* Quando autem eleuatum eſt cor eius, & 20
ſpiritus illius obfirmatus eſt ad ſuperbiam,
depoſitus eſt de ſolio regni ſui,& gloria eius
ablata eſt :* & a filijs hominum eiectus eſt, 21
ſed & cor eius cum beſtijs poſitum eſt, &
cum onagris erat habitatio eius : fœnum
quoque vt bos comedebat,& rore cæli cor-
pus eius infectum eſt, donec cognoſceret
quòd poteſtatē haberet Altiſſimus in regno
hominum : & quemcūque voluerit,ſuſcita-
bit ſuper illud.* Tu quoque filius eius Bal- 22
taſſar, non humiliaſti cor tuum, cum ſcires
hæc omnia :* ſed aduerſum Dominatorem 23
cæli eleuatus es : & vaſa domus eius allata
ſunt coram te : & tu, & optimates tui, &
vxores tuæ, & concubinæ tuæ vinum bibi-
ſtis in eis : deos quoque argēteos,& aureos,
& æreos, ferreos, ligneosq. & lapideos, qui
non vident,neque audiunt,neque ſentiunt,
laudaſti : porro Deum , qui habet flatum
tuum in manu ſua,& omnes vias tuas, non
24 glorificaſti.* Idcirco ab eo miſſus eſt articu-
lus manus,quæ ſcripſit hoc,quod exaratum
25 eſt. * Hæc eſt autem ſcriptura, quæ digeſta
26 eſt: MANE, THECEL, PHARES.*Et hæc
eſt interpretatio ſermonis. MANE : nume-
rauit Deus regnum tuum, & compleuit il-
27 lud, * THECEL: appenſus es in ſtatera,
28 & inuentus es minus habens.* PHARES:
diuiſum eſt regnum tuum,& datum eſt Me-
29 dis, & Perſis. * Tunc iubente rege indutus
eſt Daniel purpura,& circūdata eſt torques
aurea collo eius : & prædicatum eſt de eo
quòd haberet poteſtatem tertius in regno
10 ſuo .* Eadem nocte interfectus eſt Baltaſ-
11 ſar rex Chaldæus.* Et Darius Medus ſucceſ
ſit in regnum annos natus ſexagintaduos.

CAP. VI.

1 PLACVIT Dario,& conſtituit ſuper re-
gnum ſatrapas centum viginti vt eſſent
2 in toto regno ſuo. * Et ſuper eos principes
tres,ex quibus Daniel vnus erat: vt ſatrapæ
illis redderent rationem,& rex non ſuſtine-
3 ret moleſtiam.*Igitur Daniel ſuperabat om-
nes principes,& ſatrapas: quia ſpiritus Dei
4 amplior erat in illo. *Porro rex cogitabat
conſtituere eum ſuper omne regnum:vnde
principes,& ſatrapæ quærebāt occaſionem
vt inuenirent Danieli ex latere regis : nul-
lamq. cauſam,& ſuſpicionē reperire potue-
runt,eo quòd fidelis eſſet,& omnis culpa, &
5 ſuſpicio non inueniretur in eo.* Dixerunt
ergo viri illi: Non inueniemus Danieli huic
aliquam occaſionem, niſi forte in lege Dei
6 ſui. * Tunc principes, & ſatrapæ ſurripue-
runt regi, & ſic locuti ſunt ei: Dari rex in
7 æternum viue : * conſilium inierunt omnes
principes regni tui, magiſtratus,& ſatrapæ,
ſenatores,& iudices vt decretum imperato-
rium exeat,& edictum: Vt omnis,qui petie-
rit aliquam petitionem a quocumque deo,
& homine vſque ad triginta dies, niſi a te
rex,

rex, mittatur in lacum leonum.* Nunc ita- 8
que rex confirma ſententiam, & ſcribe de-
cretum: vt non immutetur quod ſtatutum
eſt a Medis & Perſis, nec prævaricari cui-
quam liceat.* Porro rex Darius propoſuit 9
edictum, & ſtatuit. * Quod cum Daniel 10
comperiſſet, id eſt, conſtitutā legem, ingreſ-
ſus eſt domum ſuam: & feneſtris apertis in
cœnaculo ſuo contra Ieruſalem tribus tem-
poribus in die flectebat genua ſua, & ado-
rabat, confitebaturq. coram Deo ſuo ſicut
& ante facere conſueuerat.* Viri ergo illi 11
curioſius inquirentes inuenerunt Danielem
orantem, & obſecrantem Deum ſuum.* Et 12
accedētes locuti ſunt regi ſuper edicto: Rex
nūquid non conſtituiſti, vt omnis homo, qui
rogaret quēquam de dijs, & hominibus vſ-
que ad dies triginta, niſi te, rex, mitteretur in
lacum leonum? Ad quos reſpōdens rex, ait:
Verus eſt ſermo iuxta decretum Medorum,
atque Perſarū, quod prævaricari non licet.
* Tunc reſpondentes dixerunt coram rege: 13
Daniel de filijs captiuitatis Iuda, non cura-
uit de lege tua, & de edicto, quod conſtitui-
ſti: ſed tribus temporibus per diem orat ob-
ſecratione ſua.* Quod verbum cum audiſ- 14
ſet rex, ſatis contriſtatus eſt: & pro Daniele
poſuit cor vt liberaret eum, & vſque ad oc-
caſum ſolis laborabat vt erueret illū.* Vi- 15
ri autem illi intelligentes regem dixerunt ei:
Scito rex, quia lex Medorum, atque Perſa-
rum eſt vt omne decretum, quod conſtitue-
rit rex, non liceat immutari.* Tunc rex præ- 16
cepit: & adduxerunt Danielem, & miſerūt
eum in lacum leonum. Dixitq. rex Danie-
li: Deus tuus, quem colis ſemper, ipſe libe-
rabit te.* Allatusq. eſt lapis vnus, & poſitus 17
eſt ſuper os laci: quem obſignauit rex an-
nulo ſuo, & annulo optimatum ſuorum, ne-
quid fieret contra Danielem.* Et abijt rex 18
in domum ſuam, & dormiuit incœnatus, ci-
biq. non ſunt allati coram eo, inſuper &
ſomnus receſſit ab eo. * Tunc rex primo 19
diluculo conſurgens, feſtinus ad lacum leo-
num perrexit:* appropinquanſq. lacui, Da- 20
nielem voce lacrymabili inclamauit, & af-
fatus eſt eum: Daniel ſerue Dei viuentis,
Deus tuus, cui tu ſeruis ſemper, putaſne va-
21 luit te liberare a leonibus?* Et Daniel regi
22 reſpondens ait: Rex in æternū viue:* Deus
meus miſit angelum ſuum, & concluſit ora
leonum, & non nocuerunt mihi: quia corā
eo iuſtitia inuenta eſt in me: ſed & coram
23 te, rex, delictum non feci.* Tunc vehemen-
ter rex gauiſus eſt ſuper eo, & Danielem
præcepit educi de lacu: eductusq. eſt Da-
niel de lacu, & nulla læſio inuenta eſt in eo,
24 quia credidit Deo ſuo.* Iubente autem re-
ge, adducti ſunt viri illi, qui accuſauerant
Danielem: & in lacum leonum miſſi ſunt,
ipſi, & filij, & vxores eorum: & non perue-
nerunt vſque ad pauimentum laci, donec
arriperent eos leones, & omnia oſſa eorum
25 comminuerunt.* Tunc Darius rex ſcripſit
vniuerſis populis, tribubus, & linguis habi-
tantibus in vniuerſa terra: PAX vobis mul-
26 tiplicetur.* A me conſtitutū eſt decretum,
vt in vniuerſo imperio, & regno meo tre-
miſcant, & paueant Deum Danielis. ipſe
eſt enim Deus viuens, & æternus in ſæcu-
la: & regnum eius non diſſipabitur, & pote-
27 ſtas eius vſque in æternum.* Ipſe liberator,
atque ſaluator, faciens ſigna, & mirabilia
in cælo, & in terra: qui liberauit Danielem
28 de lacu leonum. * Porro Daniel perſeue-
rauit vſque ad regnum Darij, regnumq.
Cyri Perſæ.

CAP. VII.

1 ANNO primo Baltaſſar regis Babylo-
nis, Daniel ſomniū vidit: viſio autem
capitis eius in cubili ſuo: & ſomnium ſcri-
bens, breui ſermone comprehēdit: ſumma-
2 timq. perſtringens, ait:* Videbam in viſio-
ne mea nocte, & ecce quattuor vēti cæli pu
3 gnabant in mari magno.* Et quattuor be-
ſtiæ grandes aſcendebant de mari diuerſæ
4 inter ſe.* Prima quaſi leæna, & alas habebat
aquilæ: aſpiciebam donec euulſæ ſunt alæ
eius, & ſublata eſt de terra, & ſuper pedes
quaſi homo ſtetit, & cor hominis datum eſt
5 ei.* Et ecce beſtia alia ſimilis vrſo in parte
ſtetit: & tres ordines erant in ore eius, &
in dentibus eius, & ſic dicebant ei: Surge,
comede

comede carnes plurimas. * Poſt hæc aſpi- 6
ciebam,& ecce alia quaſi pardus,& alas ha-
bebat quaſi auis, quattuor ſuper ſe,& quat-
tuor capita erant in beſtia,& poteſtas data
eſt ei.* Poſt hæc aſpiciebam in viſione no- 7
ctis,& ecce beſtia quarta terribilis,atque mi
rabilis,& fortis nimis, dentes ferreos habe-
bat magnos,comedens atque comminuẽs,
& reliqua pedibus ſuis conculcans: diſſimi-
lis autem erat ceteris beſtijs,quas videram
ante eam,& habebat cornua decem.*Conſi 8
derabam cornua,& ecce cornu aliud paruu-
lum ortum eſt de medio eorum: & tria de
cornibus primis euulſa ſunt a facie eius: &
ecce oculi,quaſi oculi hominis erant in cor-
nu iſto,& os loquẽs ingentia.*Aſpiciebam 9
donec throni poſiti ſunt,& antiquus dierũ
ſedit: veſtimentum eius candidũ quaſi nix,
& capilli capitis eius quaſi lana munda:
thronus eius flammæ ignis: rotæ eius ignis
accenſus.* Fluuius igneus, rapidusq. egre- 10
diebatur a facie eius. millia millium mini-
ſtrabant ei,& decies millies centena millia
aſſiſtebant ei: iudicium ſedit, & libri aperti
ſunt. * Aſpiciebam propter vocem ſer- 11
monum grandium,quos cornu illud loque-
batur: & vidi quoniam interfecta eſſet be-
ſtia, & periſſet corpus eius, & traditum eſ-
ſet ad comburendũ igni: *aliarum quoque 12
beſtiarum ablata eſſet poteſtas, & tempora
vitæ cõſtituta eſſent eis vſque ad tempus,&
tempus.*Aſpiciebam ergo in viſione noctis, 13
& ecce cum nubibus cæli quaſi filius homi-
nis veniebat,& vſque ad antiquum dierum
peruenit: & in cõſpectu eius obtulerunt eũ.
*Et dedit ei poteſtatem, & honorem,& re- 14
gnum: & omnes populi,tribus,& linguæ ip-
ſi ſeruiẽt: poteſtas eius,poteſtas æterna,quæ
non auferetur: & regnũ eius,quod non cor-
rumpetur.*Horruit ſpiritus meus,ego Da- 15
niel territus ſum in his, & viſiones capitis
mei conturbauerunt me.*Acceſſi ad vnum 16
de aſſiſtentibus,& veritatem quærebam ab
eo de omnibus his.Qui dixit mihi interpre-
tationẽ ſermonũ,& docuit me: *Hæ quat- 17
tuor beſtiæ magnæ: quattuor ſunt regna,
quæ conſurgẽt de terra.*Suſcipient autem 18
regnum ſancti Dei altiſſimi: & obtinebunt
regnum vſque in ſæculũ, & ſæculum ſæcu-
19 lorum.*Poſt hoc volui diligenter diſcere de
beſtia quarta, quæ erat diſſimilis valde ab
omnibus, & terribilis nimis: dentes & vn-
gues eius ferrei: comedebat,& comminue-
20 bat,& reliqua pedibus ſuis cõculcabat:*&
de cornibus decem,quæ habebat in capite:
& de alio,quod ortum fuerat,ante quod ce-
ciderant tria cornua: & de cornu illo,quod
habebat oculos, & os loquens grandia, &
21 maius erat ceteris.*Aſpiciebã,& ecce cornu
illud faciebat bellum aduerſus ſanctos, &
22 præualebat eis,*donec venit antiquus die-
rum,& iudiciũ dedit ſanctis Excelſi,& tem-
pus aduenit,& regnum obtinuerunt ſancti.
23 *Et ſic ait: Beſtia quarta, regnum quartum
erit in terra, quod maius erit omnibus re-
gnis,& deuorabit vniuerſam terram,& con
24 culcabit,& comminuet eam.*Porro cornua
decem ipſius regni, decem reges erunt: &
alius conſurget poſt eos, & ipſe potentior
25 erit prioribus, & tres reges humiliabit.*Et
ſermones contra Excelſum loquetur,& ſan
ctos Altiſſimi cõteret: & putabit quòd poſ-
ſit mutare tempora,& leges,& tradentur in
manu eius vſque ad tempus,& tempora,&
26 dimidium temporis.*Et iudicium ſedebit,
vt auferatur potentia,& conteratur,& diſpe
27 reat vſque in finem.*Regnum autem, &
poteſtas, & magnitudo regni, quæ eſt ſub-
ter omne cælum, detur populo ſanctorum
Altiſſimi: cuius regnum, regnum ſempiter-
num eſt, & omnes reges ſeruient ei,& obe-
28 dient.*Hucuſque finis verbi. Ego Daniel
multum cogitationibus meis conturbabar,
& facies mea mutata eſt in me: verbum au-
tem in corde meo conſeruaui.

CAP. VIII.

1 ANNO tertio regni Baltaſſar regis, vi-
ſio apparuit mihi. Ego Daniel poſt id,
2 quod videram in principio,*vidi in viſione
mea, cum eſſem in Suſis caſtro, quod eſt in
Aelam regione: vidi autem in viſione eſſe
3 me ſuper portam Vlai. *Et leuaui oculos
meos,& vidi: & ecce aries vnus ſtabat ante
palu-

paludem, habens cornua excelſa, & vnum
excelſius altero atque ſuccreſcẽs. Poſtea* vi- 4
di arietem cornibus ventilantẽ contra Occi
dentem,& contra Aquilonem,& cõtra Me-
ridiem,& omnes beſtiæ non poterant reſi-
ſtere ei,neque liberari de manu eius: fecitq.
ſecundum voluntatem ſuam, & magnifica-
tus eſt.*Et ego intelligebam: ecce autem 5
hircus caprarum veniebat ab Occidente ſu
per faciem totius terræ,& non tangebat ter
ram: porro hircus habebat cornu inſigne
inter oculos ſuos.*Et venit vſque ad arietẽ 6
illum cornutum,quem videram ſtantem an
te portã,& cucurrit ad eum in impetu for-
titudinis ſuæ.*Cumq. appropinquaſſet pro- 7
pe arietem,efferatus eſt in eum,& percuſſit
arietem: & comminuit duo cornua eius, &
nõ poterat aries reſiſtere ei: cumq. eum mi-
ſiſſet in terrã, conculcauit, & nemo quibat
liberare arietem de manu eius.*Hircus au- 8
tem caprarũ magnus factus eſt nimis: cumq.
creuiſſet, fractum eſt cornu magnum,& or-
ta ſunt quattuor cornua ſubter illud per
quattuor ventos cæli.*De vno autem ex eis 9
egreſſum eſt cornu vnum modicum: & fa-
ctum eſt grande contra Meridiem,& contra
Orientem,& contra fortitudinem.* Et ma- 10
gnificatum eſt vſque ad fortitudinẽ cæli: &
deiecit de fortitudine,& de ſtellis,& concul
cauit eas.*Et vſque ad principem fortitudi- 11
nis magnificatum eſt: & ab eo tulit iuge ſa-
crificium, & deiecit locum ſanctificationis
eius.*Robur autem datũ eſt ei contra iuge 12
ſacrificiũ propter peccata: & proſternetur
veritas in terra, & faciet, & proſperabitur.
*Et audiui vnum de ſanctis loquentẽ: & di- 13
xit vnus ſanctus alteri neſcio cui loquenti:
Vſquequo viſio,& iuge ſacrificiũ,& pecca-
tum deſolationis,quæ facta eſt: & ſanctua-
rium,& fortitudo conculcabitur? * Et dixit 14
ei: Vſque ad veſperã & mane,dies duo mil-
lia trecenti: & mundabitur ſanctuarium.
* Factũ eſt autem cum viderem ego Daniel 15
viſionem,& quærerem intelligentiam: ecce
ſtetit in cõſpectu meo quaſi ſpecies viri.*Et 16
audiui vocem viri inter Vlai: & clamauit,&
ait: Gabriel fac intelligere iſtũ viſionem.*Et 17
venit, & ſtetit iuxta vbi ego ſtabam: cumq.
veniſſet, pauens corrui in faciem meam, &
ait ad me: Intellige fili hominis,quoniam in
18 tempore finis complebitur viſio.*Cumq. lo
queretur ad me, collapſus ſum pronus in
terram: & tetigit me,& ſtatuit me in gradu
19 meo,*dixitq. mihi: Ego oſtendam tibi quæ
futura ſunt in nouiſſimo maledictionis: quo-
20 niam habet tempus finem ſuum. * Aries,
quem vidiſti habere cornua, rex Medorum
21 eſt atque Perſarum.* Porro hircus caprarũ,
rex Græcorum eſt. & cornu grande,quod e-
rat inter oculos eius, ipſe eſt rex primus.
22 *Quòd autẽ fracto illo ſurrexerunt quattuor
pro eo: quattuor reges de gente eius conſur
23 gent, ſed non in fortitudine eius. * Et poſt
regnum eorum,cum creuerint iniquitates,
conſurget rex impudens facie,& intelligẽs
24 propoſitiones.*& roborabitur fortitudo e-
ius, ſed non in viribus ſuis: & ſupra quàm
credi poteſt,vniuerſa vaſtabit,& proſpera-
bitur,& faciet. Et interficiet robuſtos,& po-
25 pulum ſanctorum * ſecundum voluntatem
ſuam,& dirigetur dolus in manu eius: & cor
ſuum magnificabit, & in copia rerum om-
nium occidet plurimos: & cõtra principem
principum conſurget,& ſine manu contere-
26 tur.*Et viſio veſpere & mane,quæ dicta eſt,
vera eſt: tu ergo viſionem ſigna, quia poſt
27 multos dies erit. * Et ego Daniel langui,&
ægrotaui per dies: cumq. ſurrexiſſem,facie-
bam opera regis,& ſtupebam ad viſionem,
& non erat qui interpretaretur.

Cap. IX.

1 IN anno primo Darij filij Aſſueri de ſe-
mine Medorum,qui imperauit ſuper re-
2 gnum Chaldæorum:*Anno vno regni eius,
ego Daniel intellexi in libris numerum an-
norum, de quo factus eſt ſermo Domini ad
Ieremiam prophetam,vt complerentur de-
3 ſolationis Ieruſalem ſeptuaginta anni.* Et
poſui faciem meam ad Dominum Deum
meũ rogare & deprecari in ieiunijs,ſacco,
4 & cinere.*Et oraui Dominum Deũ meum,
& confeſſus ſum,& dixi: Obſecro Domine
Deus magne & terribilis,cuſtodiens pactũ,
& miſe-

& miſericordiam diligentibus te, & cuſto-
dientibus mandata tua. * Peccauimus,ini- 5
quitatem fecimus,impie egimus, & receſſi-
mus: & declinauimus a mandatis tuis,ac iu-
dicijs.*Non obediuimus ſeruis tuis prophe- 6
tis, qui locuti ſunt in nomine tuo regibus
noſtris,principibus noſtris,patribus noſtris,
omniq. populo terræ.* Tibi Domine iuſti- 7
tia: nobis autẽ confuſio faciei,ſicut eſt ho-
die viro Iuda,& habitatoribus Ieruſalem,
& omni Iſrael,his qui prope ſunt,& his qui
procul in vniuerſis terris,ad quas eieciſti eos
propter iniquitates eorum,in quibus pecca
uerunt in te.*Domine nobis confuſio faciei, 8
regibus noſtris,principibus noſtris,& patri-
bus noſtris,qui peccauerunt. * Tibi autem 9
Domino Deo noſtro miſericordia,& propi
tiatio,quia receſſimus a te: * & non audiui- 10
mus vocem Domini Dei noſtri vt ambula-
remus in lege eius, quam poſuit nobis per
ſeruos ſuos prophetas. *Et omnis Iſrael 11
præuaricati ſunt legem tuam,& declinaue-
runt ne audirent vocem tuam,& ſtillauit ſu
per nos maledictio,& deteſtatio, quæ ſcri-
pta eſt in libro Moyſi ſerui Dei, quia pec-
cauimus ei.*Et ſtatuit ſermones ſuos,quos 12
locutus eſt ſuper nos,& ſuper principes no-
ſtros,qui iudicauerũt nos, vt ſuperinduceret
in nos magnum malum,quale numquã fuit
ſub omni cælo,ſecundum quod factum eſt
in Ieruſalem.* Sicut ſcriptũ eſt in lege Moy- 13
ſi,omne malum hoc venit ſuper nos: & non
rogauimus faciem tuam Domine Deus no-
ſter, vt reuerteremur ab iniquitatibus no-
ſtris,& cogitaremus veritatem tuam.*Et vi- 14
gilauit Dominus ſuper malitiã, & adduxit
eam ſuper nos: iuſtus Dominus Deus no-
ſter in omnibus operibus ſuis, quæ fecit:
non enim audiuimus vocem eius.*Et nunc 15
Domine Deus noſter,qui eduxiſti populum
tuum de Terra Ægypti in manu forti, &
feciſti tibi nomen ſecundũ diem hanc: pec-
cauimus,iniquitatem fecimus * Domine in 16
omnem iuſtitiam tuam; auertatur obſecro
ira tua, & furor tuus a ciuitate tua Ieruſalẽ,
& monte ſancto tuo. Propter peccata enim
noſtra,& iniquitates patrum noſtrorũ,Ieru-
ſalem,& populus tuus in opprobrium ſunt
17 omnibus per circuitum noſtrũ.* Nunc er-
go exaudi Deus noſter orationem ſerui tui,
& preces eius: & oſtẽde faciem tuam ſuper
ſanctuarium tuum,quod deſertum eſt, pro-
18 pter temetipſum.* Inclina Deus meus aure
tuam,& audi: aperi oculos tuos,& vide de-
ſolationem noſtram,& ciuitatem,ſuper quã
inuocatum eſt nomen tuum: neque enim
in iuſtificationibus noſtris proſternimus
preces ante faciem tuam,ſed in miſeratio-
19 nibus tuis multis.*Exaudi Domine,placare
Domine: attende & fac: ne moreris propter
temetipſum Deus meus: quia nomen tuum
inuocatum eſt ſuper ciuitatem,& ſuper po-
20 pulum tuum. * Cumq. adhuc loquerer, &
orarem,& confiterer peccata mea,& pecca
ta populi mei Iſrael,& proſternerem preces
meas in conſpectu Dei mei,pro monte ſan-
21 cto Dei mei: * Adhuc me loquente in ora-
tione,ecce vir Gabriel,quem videram in vi-
ſione a principio, cito volans tetigit me in
22 tempore ſacrificij veſpertini.*Et docuit me,
& locutus eſt mihi, dixitque: Daniel nunc
egreſſus ſum vt docerem te,& intelligeres.
23 *Ab exordio precum tuarũ egreſſus eſt ſer-
mo: ego autem veni vt indicarem tibi,quia
vir deſideriorũ es: tu ergo animaduerte ſer-
24 monem,& intellige viſionem.*Septuaginta
hebdomades abbreuiatæ ſunt ſuper popu-
lum tuum,& ſuper vrbem ſanctam tuam vt
conſummetur præuaricatio, & finem acci-
piat peccatum,& deleatur iniquitas,& addu
catur iuſtitia ſempiterna,& impleatur viſio,
& prophetia,& vngatur Sanctus ſanctorum.
25 * Scito ergo,& animaduerte: Ab exitu ſer-
monis,vt iterum ædificetur Ieruſalem,vſque
ad Chriſtum ducem,hebdomades ſeptem,
& hebdomades ſexaginta duæ erunt: & rur-
ſum ædificabitur platea,& muri in anguſtia
26 temporum.*Et poſt hebdomades ſexaginta
duas occidetur Chriſtus: & non erit eius po
pulus,qui eum negaturus eſt. Et ciuitatem,
& ſanctuarium diſſipabit populus cum du-
ce venturo: & finis eius vaſtitas, & poſt fi-
27 nem belli ſtatuta deſolatio. * Confirmabit
autem pactum multis hebdomada vna: &
in dimi-

in dimidio hebdomadis deficiet hoſtia &
ſacrificium : & erit in templo abominatio
deſolationis: & vſque ad conſummatio-
nem & finem perſeuerabit deſolatio.

CAP. X.

ANNO tertio Cyri regis Perſarum, 1
verbum reuelatum eſt Danieli cogno
mento Baltaſſar,& verbum verum,& forti-
tudo magna: intellexitq. ſermonem: intel-
ligentia enim eſt opus in viſione.*In diebus 2
illis ego Daniel lugebam trium hebdoma-
darum diebus,*panem deſiderabilem non 3
comedi, & caro & vinum non introierunt
in os meum, ſed neque vnguento vnctus
ſum: donec complerentur trium hebdoma-
darum dies.*Die autem vigeſima & quarta 4
menſis primi eram iuxta fluuium magnum,
qui eſt Tigris.* Et leuaui oculos meos, & 5
vidi: & ecce vir vnus veſtitus lineis,& renes
eius accincti auro obrizo: * & corpus eius 6
quaſi chryſolitbus,& facies eius velut ſpe-
cies fulguris,& oculi eius vt lampas ardẽs:
& brachia eius,& quæ deorſum ſunt vſque
ad pedes,quaſi ſpecies æris candentis: &
vox ſermonum eius vt vox multitudinis.
*Vidi autem ego Daniel ſolus viſionem: 7
porro viri,qui erant mecum,non viderunt:
ſed terror nimius irruit ſuper eos, & fuge-
runt in abſconditum.* Ego autem relictus 8
ſolus vidi viſionem grandem hanc: & non
remanſit in me fortitudo, ſed & ſpecies
mea immutata eſt in me, & emarcui, nec
habui quidquam virium.*Et audiui vocem 9
ſermonum eius: & audiens iacebam cõſter-
natus ſuper faciem meam, & vultus meus
hærebat terræ.*Et ecce manus tetigit me, 10
& erexit me ſuper genua mea, & ſuper ar-
ticulos manuum mearum.*Et dixit ad me: 11
Daniel vir deſideriorum, intellige verba,
quæ ego loquor ad te, & ſta in gradu tuo:
nunc enim ſum miſſus ad te.Cumq. dixiſ-
ſet mihi ſermonem iſtum,ſteti tremens.*Et 12
ait ad me: Noli metuere Daniel: quia ex
die primo, quo poſuiſti cor tuum ad intel-
ligendum vt te affligeres in conſpectu Dei
tui,exaudita ſunt verba tua: & ego veni
13 propter ſermones tuos.*Princeps autem
regni Perſarum reſtitit mihi viginti & vno
diebus: & ecce Michael vnus de principi-
bus primis venit in adiutorium meum, &
ego remanſi ibi iuxta regem Perſarum.
14 *Veni autem vt docerem te quæ ventura
ſunt populo tuo in nouiſſimis diebus,quo-
15 niam adhuc viſio in dies.* Cumq. loquere-
tur mihi huiuſcemodi verbis,deieci vultum
16 meum ad terram, & tacui.* Et ecce quaſi
ſimilitudo filij hominis tetigit labia mea:
& aperiens os meum locutus ſum, & dixi
ad eum, qui ſtabat contra me: Domine
mi,in viſione tua diſſolutæ ſunt compages
17 meæ, & nihil in me remanſit virium.* Et
quomodo poterit ſeruus Domini mei lo-
qui cum Domino meo? nihil enim in me
remanſit virium, ſed & halitus meus inter-
18 cluditur. *Rurſum ergo tetigit me quaſi
19 viſio hominis, & confortauit me,*& dixit:
Noli timere vir deſideriorum: pax tibi: cõ-
fortare, & eſto robuſtus. Cumq. loquere-
tur mecum,conualui,& dixi: Loquere Do-
20 mine mi, quia confortaſti me.* Et ait:
Numquid ſcis quare venerim ad te? & nunc
reuertar vt prælier aduerſum principẽ Per-
ſarum. cum ego egrederer, apparuit prin-
21 ceps Græcorum veniens.*Verumtamen an-
nunciabo tibi quod expreſſum eſt in ſcri-
ptura veritatis: & nemo eſt adiutor meus
in omnibus his, niſi Michael princeps
veſter.

CAP. XI.

1 EGO autem ab anno primo Darij Me-
di ſtabam vt confortaretur, & robora-
2 retur.*Et nunc veritatem annunciabo tibi.
Ecce adhuc tres reges ſtabunt in Perſide,
& quartus ditabitur opibus nimijs ſuper
omnes: & cum inualuerit diuitijs ſuis,con-
citabit omnes aduerſum regnum Græciæ.
3 *Surget vero rex fortis,& dominabitur po-
teſtate multa: & faciet quod placuerit ei.
4 *Et cum ſteterit, conteretur regnum eius,
& diuidetur in quattuor ventos cæli: ſed
non in poſteros eius, neque ſecundum
potentiam illius, qua dominatus eſt. lace-

rabitur enim regnũ eius etiam in externos,
exceptis his.*Et cõfortabitur rex Auſtri: & 5
de principibus eius præualebit ſuper eum,
& dominabitur ditione: multa enim domi-
natio eius.*Et poſt finem annorum fœde- 6
rabuntur: filiaq. regis Auſtri veniet ad re-
gem Aquilonis facere amicitiam, & non
obtinebit fortitudinem brachij, nec ſtabit
ſemen eius: & tradetur ipſa, & qui addu-
xerunt eam, adoleſcentes eius, & qui con-
fortabant eam in temporibus.*Et ſtabit de 7
germine radicum eius plantatio: & veniet
cum exercitu, & ingredietur prouinciam re
gis Aquilonis: & abutetur eis, & obtinebit.
*Inſuper & deos eorum, & ſculptilia, vaſa 8
quoque pretioſa argenti, & auri captiua
ducet in Ægyptum: ipſe præualebit aduer-
ſus regem Aquilonis.*Et intrabit in regnũ 9
rex Auſtri, & reuertetur ad terram ſuam.
*Filij autem eius prouocabuntur, & con- 10
gregabunt multitudinem exercituum plu-
rimorum: & veniet properans, & inundans:
& reuertetur, & concitabitur, & congredie-
tur cum robore eius. *Et prouocatus rex 11
Auſtri egredietur, & pugnabit aduerſus re-
gem Aquilonis, & præparabit multitudinẽ
nimiam, & dabitur multitudo in manu eius.
*Et capiet multitudinem, & exaltabitur cor 12
eius, & deijciet multa millia, ſed non præ-
ualebit.*Conuertetur enim rex Aquilonis, 13
& præparabit multitudinem multo maio-
rem quàm prius: & in fine temporum, an-
norumq. veniet properans cum exercitu
magno, & opibus nimijs. *Et in tempo- 14
ribus illis multi cõſurgent aduerſus regem
Auſtri: filij quoque præuaricatorum po-
puli tui extollentur vt impleant viſionem,
& corruent.* Et veniet rex Aquilonis, & 15
comportabit aggerem, & capiet vrbes mu-
nitiſſimas: & brachia Auſtri non ſuſtine-
bunt, & conſurgent electi eius ad reſiſten-
dum, & non erit fortitudo. *Et faciet ve- 16
niens ſuper eum iuxta placitum ſuum, &
non erit qui ſtet contra faciem eius: & ſta-
bit in terra inclyta, & conſumetur in manu
eius. *Et ponet faciem ſuam vt veniat ad 17
tenendum vniuerſum regnum eius, & recta
faciet cum eo: & filiam feminarum dabit
ei, vt euertat illud: & non ſtabit, nec illius
18 erit. *Et conuertet faciem ſuam ad inſu-
las, & capiet multas: & ceſſare faciet prin-
cipem opprobrij ſui, & opprobrium eius
19 conuertetur in eum.*Et conuertet faciem
ſuam ad imperium terræ ſuæ, & impinget,
20 & corruet, & non inuenietur. *Et ſtabit in
loco eius viliſſimus, & indignus decóre
regio: & in paucis diebus conteretur, non
21 in furore, nec in prælio.* Et ſtabit in loco
eius deſpectus, & non tribuetur ei honor
regius: & veniet clam, & obtinebit regnum
22 in fraudulentia.*Et brachia pugnantis ex-
pugnabuntur a facie eius, & conterentur:
23 inſuper & dux fœderis. * Et poſt amicitias,
cum eo faciet dolum: & aſcendet, & ſu-
24 perabit in modico populo.* Et abundan-
tes, & vberes vrbes ingredietur: & faciet
quæ non fecerunt patres eius, & patres pa-
trum eius: rapinas, & prædam, & diuitias
eorum diſſipabit, & contra firmiſſimas co-
gitationes inibit: & hoc vſque ad tempus.
25 *Et concitabitur fortitudo eius, & cor eius
aduerſum regem Auſtri in exercitu ma-
gno: & rex Auſtri prouocabitur ad bellum
multis auxilijs, & fortibus nimis: & non
ſtabunt, quia inibunt aduerſus eum conſi-
26 lia.* Et comedentes panem cum eo, con-
terent illum, exercituſq. eius opprimetur:
27 & cadent interfecti plurimi.* Duorũ quo-
que regum cor erit vt malefaciant, & ad
menſam vnam mendacium loquentur, &
non proficient: quia adhuc finis in aliud
28 tempus.*Et reuertetur in terram ſuam cum
opibus multis: & cor eius aduerſum teſta-
mentum ſanctum, & faciet, & reuertetur
29 in terram ſuam. *Statuto tempore reuer-
tetur, & veniet ad Auſtrum: & non erit
30 priori ſimile nouiſſimum. * Et venient ſu-
per eum Trieres, & Romani: & percutie-
tur, & reuertetur, & indignabitur contra te-
ſtamentum ſanctuarij, & faciet: reuerte-
turq. & cogitabit aduerſum eos, qui dere-
31 liquerunt teſtamentum ſanctuarij.*Et bra-
chia ex eo ſtabunt, & polluent ſanctuarium
fortitudinis, & auferent iuge ſacrificium:

& dabunt

Digitized by Google

& dabunt abominationem in deſolationē.
*Et impij in teſtamentum ſimulabunt frau 32
dulenter: populus autē ſciens Deum ſuum,
obtinebit, & faciet. *Et docti in populo do- 33
cebunt plurimos: & ruent in gladio, & in
flamma, & in captiuitate, & in rapina dierū.
*Cumq. corruerint, ſubleuabuntur auxilio 34
paruulo: & applicabuntur eis plurimi frau
dulenter. *Et de eruditis ruent, vt conflen- 35
tur, & eligantur, & dealbentur vſque ad tē-
pus præfinitum: quia adhuc aliud tempus
erit. *Et faciet iuxta voluntatem ſuam rex; 36
& eleuabitur, & magnificabitur aduerſus
omnem deum: & aduerſus Deum deorum
loquetur magnifica, & dirigetur, donec cō-
pleatur iracūdia: perpetrata quippe eſt de-
finitio. *Et Deum patrum ſuorum non re- 37
putabit: & erit in concupiſcentijs femina-
rum, nec quemquam deorum curabit: quia
aduerſum vniuerſa conſurget. *Deum au- 38
tem Maozim in loco ſuo venerabitur: &
Deum, quem ignorauerunt patres eius, co-
let auro, & argento, & lapide pretioſo, re-
buſq. pretioſis. *Et faciet vt muniat Mao- 39
zim cum Deo alieno, quem cognouit, &
multiplicabit gloriam, & dabit eis poteſta-
tem in multis, & terram diuidet gratuito.
*Et in tempore præfinito præliabitur aduer 40
ſus eum rex Auſtri, & quaſi tēpeſtas veniet
contra illum rex Aquilonis in curribus, & in
equitibus, & in claſſe magna, & ingredietur
terras, & conteret, & pertranſiet. *Et introi- 41
bit in terram glorioſam, & multæ corruēt:
hæ autem ſolæ ſaluabuntur de manu eius,
Edom, & Moab, & principium filiorū Am-
mon. *Et mittet manum ſuam in terras: & 42
Terra Ægypti non effugiet. *Et dominabi- 43
tur theſaurorum auri, & argenti, & in om-
nibus pretioſis Ægypti: per Libyam quo-
que, & Æthiopiam tranſibit. *Et fama tur- 44
babit eum ab Oriente & ab Aquilone: &
veniet in multitudine magna vt conterat &
interficiat plurimos. *Et figet tabernacu- 45
lum ſuum Apadno inter maria, ſuper mon-
tem inclytum & ſanctum: & veniet vſque
ad ſummitatem eius, & nemo auxiliabi-
tur ei.

CAP. XII.

1 IN tempore autem illo conſurget Mi-
chael princeps magnus, qui ſtat pro fi-
lijs populi tui: & veniet tempus quale non
fuit ab eo ex quo gentes eſſe cœperunt vſ-
que ad tempus illud. Et in tempore illo
ſaluabitur populus tuus, omnis qui inuen-
2 tus fuerit ſcriptus in libro. *Et multi de his,
qui dormiunt in terræ puluere, euigilabūt:
alij in vitam æternam, & alij in opprobriū
3 vt videant ſemper. *Qui autem docti fue-
rint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti:
& qui ad iuſtitiam erudiunt multos, quaſi
4 ſtellæ in perpetuas æternitates. *Tu autem
Daniel claude ſermones, & ſigna librum vſ-
que ad tempus ſtatutum: plurimi pertran-
5 ſibunt, & multiplex erit ſcientia. *Et vidi
ego Daniel, & ecce quaſi duo alij ſtabant:
vnus hinc ſuper ripam fluminis, & alius in-
6 de ex altera ripa fluminis. *Et dixi viro, qui
erat indutus lineis, qui ſtabat ſuper aquas
fluminis: Vſquequo finis horum mirabiliū?
7 *Et audiui virum, qui indutus erat lineis,
qui ſtabat ſuper aquas fluminis, cum ele-
uaſſet dexteram & ſiniſtram ſuam in cælū,
& iuraſſet per viuentem in æternum, quia
in tempus, & tempora, & dimidium tempo
ris. Et cum cōpleta fuerit diſperſio manus
populi ſancti, complebuntur vniuerſa hæc.
8 *Et ego audiui, & non intellexi. Et dixi:
9 Domine mi, quid erit poſt hæc? *Et ait: Va-
de Daniel, quia clauſi ſunt, ſignatiq. ſermo-
10 nes vſque ad præfinitum tempus. *Eligen-
tur, & dealbabuntur, & quaſi ignis proba-
buntur multi: & impie agent impij, neque
intelligent omnes impij, porro docti intel-
11 ligent. *Et a tempore cum ablatum fuerit
iuge ſacrificiū, & poſita fuerit abominatio
in deſolationē, dies mille ducenti nonagin-
12 ta. *Beatus, qui expectat, & peruenit vſque
ad dies mille trecentos trigintaquinque.
13 *Tu autem vade ad præfinitum: & requie-
ſces, & ſtabis in ſorte tua in finem dierum.

Hucuſque Danielem in Hebræo Volumine legimus. Quæ ſequuntur vſque ad finem libri, de Theodotionis editione tranſlata ſunt.

CAP. XIII.

ET erat vir habitans in Babylone,& no- 1
men eius Ioakim:* Et accepit vxorem 2
nomine Suſannã, filiam Helciæ pulchram
nimis,& timentem Deum:* parentes enim 3
illius,cum eſſent iuſti,erudierunt filiam ſuã
ſecundum Legem Moyſi.* Erat autem Ioa- 4
kim diues valde,& erat ei pomarium vici-
num domui ſuæ:& ad ipſum confluebant
Iudæi,eo quòd eſſet honorabilior omnium.
* Et conſtituti ſunt de populo duo ſenes iu- 5
dices in illo anno: de quibus locutus eſt
Dominus:Quia egreſſa eſt iniquitas de Ba-
bylone a ſenioribus iudicibus,qui videban
tur regere populum.* Iſti frequentabãt do- 6
mum Ioakim,& veniebant ad eos omnes,
qui habebant iudicia.* Cum autem popu- 7
lus reuertiſſet per meridiem,ingrediebatur
Suſanna,& deambulabat in pomario viri
ſui.* Et videbant eam ſenes quotidie ingre- 8
dientem,& deambulantẽ:& exarſerunt in
cõcupiſcentiam eius:* & euerterunt ſenſum 9
ſuum,& declinauerunt oculos ſuos vt non
viderent cælum,neque recordarentur iudi-
ciorum iuſtorũ.* Erant ergo ambo vulnera- 10
ti amore eius,nec indicauerunt ſibi viciſſim
dolorem ſuum:* erubeſcebãt enim indicare 11
ſibi concupiſcentiam ſuam,volentes con-
cumbere cum ea:* & obſeruabant quotidie 12
ſolicitius videre eam. Dixitq. alter ad alte-
rum:* Eamus domum,quia hora prandij eſt: 13
Et egreſſi receſſerunt a ſe.* Cumq. reuertiſ- 14
ſent,venerunt in vnum: & ſciſcitantes ab
inuicem cauſam,confeſſi ſunt concupiſcen
tiam ſuam:& tunc in communi ſtatuerunt
tempus,quãdo eam poſſent inuenire ſolam.
* Factum eſt autem,cum obſeruarent diem 15
aptum, ingreſſa eſt aliquando ſicut heri &
nudiuſtertius,cum duabus ſolis puellis,vo-
luitq. lauari in pomario:æſtus quippe erat:
* & nõ erat ibi quiſquam,præter duos ſenes 16
abſconditos,& contemplantes eam.* Dixit 17
ergo puellis: Afferte mihi oleũ,& ſmigma-
ta,& oſtia pomarij claudite,vt lauer.* Et fe- 18
cerunt ſicut præceperat:clauſeruntq. oſtia
pomarij,& egreſſæ ſunt per poſticum vt af-
ferrent quæ iuſſerat.neſciebantq. ſenes in-
19 tus eſſe abſconditos.* Cum autem egreſſæ
eſſent puellæ,ſurrexerunt duo ſenes,& ac-
20 currerunt ad eam,& dixerunt:* Ecce oſtia
pomarij clauſa ſunt,& nemo nos videt,&
nos in concupiſcentia tui ſumus:quam ob
rem aſſentire nobis,& cõmiſcere nobiſcum.
21 * quòd ſi nolueris,dicemus cõtra te teſtimo-
nium,quòd fuerit tecum iuuenis,& ob hãc
22 cauſam emiſeris puellas a te.* Ingemuit Su-
ſanna,& ait:Anguſtiæ ſunt mihi vndique:
ſi enim hoc egero,mors mihi eſt:ſi autem
23 non egero,non effugiã manus veſtras.* Sed
melius eſt mihi abſque opere incidere in
manus veſtras,quàm peccare in conſpectu
24 Domini.* Et exclamauit voce magna Su-
ſanna:exclamauerũt autẽ & ſenes aduerſus
25 eam.* Et cucurrit vnus ad oſtia pomarij,&
26 aperuit.* Cum ergo audiſſent clamorem fa
muli domus in pomaria,irruerũt per poſti-
27 cum vt viderent quidnam eſſet.* Poſtquam
autem ſenes locuti ſunt,erubuerunt ſerui
vehementer:quia numquam dictus fuerat
ſermo huiuſcemodi de Suſanna.Et facta eſt
28 dies craſtina.* Cumq. veniſſet populus ad
Ioakim virum eius,venerunt & duo preſby-
teri pleni iniqua cogitatione aduerſus Su-
29 ſannam vt interficerent eam.* Et dixerunt
coram populo:Mittite ad Suſannam filiam
Helciæ vxorem Ioakim.Et ſtatim miſerũt.
30 * Et venit cum parentibus,& filijs,& vniuer-
31 ſis cognatis ſuis.* Porro Suſanna erat deli-
32 cata nimis,& pulchra ſpecie.* At iniqui illi
iuſſerunt vt diſcooperiretur(erat enim coo-
perta)vt vel ſic ſatiarentur decóre eius.
33 * Flebant igitur ſui,& omnes qui nouerant
34 eam.* Conſurgentes autẽ duo preſbyteri in
medio populi,poſuerunt manus ſuas ſuper
35 caput eius.* Quæ flens ſuſpexit ad cælũ:erat
enim cor eius fiduciam habens in Domino.
36 * Et dixerũt preſbyteri: Cum deambulare-
mus in pomario ſoli,ingreſſa eſt hæc cum
duabus puellis:& clauſit oſtia pomarij,&
37 dimiſit a ſe puellas.* Venitq. ad eam adole-
ſcens,qui erat abſconditus,& concubuit cũ
38 ea.* Porro nos cũ eſſemus in angulo poma-
rij,vidẽtes iniquitatẽ,cucurrimus ad eos,&
vidimus

vidimus eos pariter commiſceri.* Et illum 39
quidem non quiuimus cõprehendere,quia
fortior nobis erat, & apertis oſtijs exiliuit:
*hanc autem cum apprehendiſſemus,inter- 40
rogauimus,quiſnam eſſet adoleſcens,& no
luit indicare nobis: huius rei teſtes ſumus.
*Credidit eis multitudo quaſi ſenibus & 41
iudicibus populi,& condemnauerunt eam
ad mortem.*Exclamauit autẽ voce magna 42
Suſanna,& dixit: Deus æterne,qui abſcon
ditorum es cognitor,qui noſti omnia ante-
quam fiant,*tu ſcis quoniam falſum teſti- 43
monium tulerunt contra me: & ecce mo-
rior,cum nihil horum fecerim,quæ iſti ma-
litioſe compoſuerunt aduerſum me.*Exau- 44
diuit autem Dominus vocem eius.*Cumq. 45
duceretur ad mortem, ſuſcitauit Dominus
ſpiritum ſanctũ pueri iunioris,cuius nomen
Daniel:*Et exclamauit voce magna: Mun 46
dus ego ſum a ſanguine huius.*Et conuer 47
ſus omnis populus ad eum, dixit: Quis eſt
iſte ſermo,quem tu locutus es?*Qui cum 48
ſtaret in medio eorum,ait: Sic fatui filij Iſ-
rael,non iudicantes,neque quod verum eſt
cognoſcentes,condemnaſtis filiam Iſrael?
*Reuertimini ad iudicium,quia falſum te- 49
ſtimoniũ locuti ſunt aduerſus eam.*Reuer 50
ſus eſt ergo populus cum feſtinatione, &
dixerunt ei ſenes:Veni, & ſede in medio no
ſtrum,& indica nobis: quia tibi Deus dedit
honorẽ ſenectutis.*Et dixit ad eos Daniel: 51
Separate illos ab inuicem procul, & diju-
dicabo eos.*Cum ergo diuiſi eſſent alter ab 52
altero,vocauit vnum de eis,& dixit ad eum:
Inueterate dierum malorum,nunc venerũt
peccata tua,quæ operabaris prius:*iudicās 53
iudicia iniuſta,innocentes opprimens,& di-
mittens noxios,dicente Domino: Innocen
tem & iuſtum non interficies.*Nunc ergo 54
ſi vidiſti eam,dic ſub qua arbore videris eos
colloquentes ſibi. Qui ait: Sub ſchino.
*Dixit autem Daniel: Recte mentitus es 55
in caput tuum: Ecce enim Angelus Dei
accepta ſententia ab eo, ſcindet te mediũ.
*Et,amoto eo,iuſſit venire alium, & dixit 56
ei:Semen Chanaan, & non Iuda, ſpecies
decepit te, & concupiſcentia ſubuertit cor
57 tuum:* ſic faciebatis filiabus Iſrael, & illæ
timentes loquebantur vobis: ſed filia Iuda
58 non ſuſtinuit iniquitatem veſtram.* Nunc
ergo dic mihi,ſub qua arbore comprehen-
deris eos loquẽtes ſibi. Qui ait: Sub prino.
59 *Dixit autem ei Daniel: Recte mentitus es
& tu in caput tuum: manet enim Angelus
Domini,gladium habens,vt ſecet te mediũ,
60 & interficiat vos.* Exclamauit itaque om-
nis cœtus voce magna, & benedixerunt
61 Deum,qui ſaluat ſperantes in ſe.*Et cõſur-
rexerunt aduerſus duos presbyteros(conui-
cerat enim eos Daniel ex ore ſuo falſum di-
xiſſe teſtimonium) feceruntq. eis ſicut male
62 egerant aduerſus proximũ,*vt facerent ſe-
cundũ legem Moyſi:& interfecerunt eos,&
63 ſaluatus eſt ſãguis innoxius in die illa.*Hel-
cias autem & vxor eius laudauerũt Deum
pro filia ſua Suſanna cũ Ioakim marito eius,
& cognatis omnibus,quia non eſſet inuẽta
64 in ea res turpis.*Daniel autẽ factus eſt ma-
gnus in conſpectu populi a die illa,& dein-
65 ceps.*Et rex Aſtyages appoſitus eſt ad pa-
tres ſuos,& ſuſcepit Cyrus Perſes regnũ eius.

CAP. XIIII.

1 ERAT autem Daniel conuiua regis, &
honoratus ſuper omnes amicos eius.
2 *Erat quoque idolum apud Babylonios no
mine Bel: & impendebantur in eo per dies
ſingulos ſimilæ artabæ duodecim, & oues
3 quadraginta, viniq. amphoræ ſex.* Rex
quoque colebat eũ,& ibat per ſingulos dies
adorare eum: porro Daniel adorabat Deũ
ſuum. Dixitq. ei rex: Quare nõ adoras Bel?
4 *Qui reſpondens,ait ei: Quia non colo ido-
la manufacta,ſed viuẽtem Deum,qui crea-
uit cælum, & terram, & habet poteſtatem
5 omnis carnis.*Et dixit rex ad eum: Non vi-
detur tibi eſſe Bel viuens Deus? An nõ vi-
6 des quanta comedat,& bibat quotidie?*Et
ait Daniel arridens: Ne erres rex.iſte enim
intrinſecus luteus eſt, & forinſecus æreus,
7 neque comedit aliquãdo.*Et iratus rex vo-
cauit ſacerdotes eius,& ait eis: Niſi dixeritis
mihi, quis eſt qui comedat impenſas has,
8 moriemini.* Si autem oſtẽderitis,quoniam

Yyy 3 Bel

Bel comedat hæc, morietur Daniel, quia bla
ſphemauit in Bel. Et dixit Daniel regi: Fiat
iuxta verbum tuum. *Erant autem ſacerdo- 9
tes Bel ſeptuaginta, exceptis vxoribus, &
paruulis, & filijs. Et venit rex cũ Daniele
in templũ Bel. *Et dixerunt ſacerdotes Bel: 10
Ecce nos egredimur foras: & tu rex pone
eſcas, & vinum miſce, & claude oſtium, &
ſigna annulo tuo: * & cum ingreſſus fueris 11
mane, niſi inueneris omnia comeſta a Bel,
morte moriemur, vel Daniel qui mẽtitus eſt
aduerſum nos. *Contemnebãt autem, quia 12
fecerant ſub menſa abſconditũ introitum,
& per illum ingrediebantur ſemper, & de-
uorabant ea. * Factum eſt igitur poſtquam 13
egreſſi ſunt illi, rex poſuit cibos ante Bel:
præcepit Daniel pueris ſuis, & attulerũt ci-
nerem, & cribrauit per totum templũ co-
ram rege: & egreſſi clauſerunt oſtium: & ſi-
gnantes annulo regis abierunt. *Sacerdotes 14
autem ingreſſi ſunt nocte iuxta conſuetudi-
nem ſuam, & vxores, & filij eorum: & co-
mederunt omnia, & biberunt. *Surrexit au- 15
tem rex primo diluculo, & Daniel cum eo.
*Et ait rex: Saluane ſunt ſignacula, Daniel? 16
Qui reſpondit: Salua, rex. * Statimq. cum 17
aperuiſſet oſtium, intuitus rex menſam, ex-
clamauit voce magna: Magnus es Bel, &
non eſt apud te dolus quiſquam. * Et riſit 18
Daniel: & tenuit regem ne ingrederetur
intro: & dixit: Ecce pauimentum, animad-
uerte cuius veſtigia ſint hæc. *Et dixit rex: 19
Video veſtigia virorum, & mulierum, & in-
fantium. Et iratus eſt rex. *Tunc apprehen 20
dit ſacerdotes, & vxores, & filios eorum: &
oſtenderunt ei abſcondita oſtiola, per quæ
ingrediebantur, & conſumebant quæ erant
ſuper menſam. * Occidit ergo illos rex, & 21
tradidit Bel in poteſtatẽ Danielis: qui ſub-
uertit eum, & templum eius. *Et erat draco 22
magnus in loco illo, & colebãt eum Baby-
lonij. *Et dixit rex Danieli: Ecce nunc non 23
potes dicere quia iſte non ſit Deus viuens:
adora ergo eum. * Dixitq. Daniel: Domi- 24
num Deum meũ adoro: quia ipſe eſt Deus
viuens: iſte autem non eſt Deus viuẽs. *Tu 25
autẽ rex da mihi poteſtatem, & interficiam
draconem abſque gladio, & fuſte. Et ait
26 rex: Do tibi. *Tulit ergo Daniel picẽ, & adi-
pẽ, & pilos, & coxit pariter: fecitq. maſſas,
& dedit in os draconis, & diruptus eſt draco.
27 Et dixit: Ecce quem colebatis. *Quod cum
audiſſent Babylonij, indignati ſunt vehe-
menter: & congregati aduerſum regem, di-
xerunt: Iudæus factus eſt rex: Bel deſtruxit,
draconem interfecit, & ſacerdotes occidit.
28 *Et dixerũt cum veniſſent ad regem: Tra-
de nobis Danielem, alioquin interficiemus
29 te, & domum tuam. * Vidit ergo rex quòd
irruerent in eum vehementer: & neceſſitate
30 compulſus tradidit eis Danielem. *Qui mi-
ſerunt eum in lacum leonũ, & erat ibi die-
31 bus ſex. *Porro in lacu erãt leones ſeptem,
& dabãtur eis duo corpora quotidie, & duæ
oues: & tunc non data ſunt eis, vt deuorarẽt
32 Danielem. *Erat autem Habacuc propheta
in Iudæa, & ipſe coxerat pulmentum, & in-
triuerat panes in alueolo: & ibat in cãpum
33 vt ferret meſſoribus. *Dixitq. Angelus Do-
mini ad Habacuc: Fer prandium, quod ha-
bes, in Babylonem Danieli, qui eſt in lacu
34 leonũ. *Et dixit Habacuc: Domine, Baby-
35 lonem non vidi, & lacum neſcio. * Et ap-
prendit eũ Angelus Domini in vertice eius,
& portauit eum capillo capitis ſui, poſuitq.
eum in Babylone ſupra lacum in impetu
36 ſpiritus ſui. *Et clamauit Habacuc, dicens:
Daniel ſerue Dei, tolle prãdium, quod miſit
37 tibi Deus. * Et ait Daniel: Recordatus es
mei Deus, & non dereliquiſti diligentes te.
38 *Surgẽſq. Daniel comedit. Porro Angelus
Domini reſtituit Habacuc cõfeſtim in loco
39 ſuo. *Venit ergo rex die ſeptimo vt lugeret
Danielem: & venit ad lacũ, & introſpexit, &
40 ecce Daniel ſedens in medio leonũ. *Et ex-
clamauit voce magna rex, dicens: Magnus
es Domine Deus Danielis. Et extraxit eum
41 de lacu leonũ. *Porro illos, qui perditionis
eius cauſa fuerant, intromiſit in lacum, &
42 deuorati ſunt in momento corã eo. *Tunc
rex ait: Paueant omnes habitantes in vni-
uerſa terra Deum Danielis: quia ipſe eſt
Saluator, faciens ſigna, & mirabilia in terra:
qui liberauit Danielem de lacu leonum.

CAPVT PRIMVM.

VErbum Domini, quod fa- 1
ctum eſt ad Oſee filium
Beeri,in diebus Oziæ, Ioa-
than, Achaz, Ezechiæ re-
gum Iuda, & in diebus Ie-
roboam filij Ioas regis Iſrael.*Principium 2
loquendi Domino in Oſee:& dixit Domi-
nus ad Oſee : Vade , ſume tibi vxorem
fornicationum , & fac tibi filios forni-
cationum : quia fornicans fornicabitur
terra a Domino.* Et abijt, & accepit Go- 3
mer filiam Debelaim : & concepit, & pe-
perit ei filium.*Et dixit Dominus ad eum: 4
Voca nomen eius Iezrahel : quoniam ad-
huc modicum,& viſitabo ſanguinẽ Iezrael
ſuper domum Iehu,& quieſcere faciam re-
gnum domus Iſrael.*Et in illa die conte- 5
ram arcũ Iſrael in valle Iezrahel.*Et con- 6
cepit adhuc,& peperit filiam . Et dixit ei :
Voca nomen eius Abſque miſericordia :
quia nõ addam vltra miſereri domui Iſrael,
ſed obliuione obliuiſcar eorum .*Et domui 7
Iuda miſerebor,& ſaluabo eos in Domino
Deo ſuo : & non ſaluabo eos in arcu , &
gladio , & in bello, &in equis, & in equi-
tibus.*Et ablactauit eam,quæ erat Abſque 8
miſericordia. Et concepit,& peperit filium.
*Et dixit : Voca nomen eius : Non popu- 9
lus meus: quia vos non populus meus,
& ego non ero veſter . *Et erit nume- 10
rus filiorum Iſrael quaſi arena maris, quæ
ſine menſura eſt,& non numerabitur . Et
erit in loco vbi dicetur eis: Non populus
meus vos : dicetur eis : Filij Dei viuentis.
*Et congregabuntur filij Iuda , & filij Iſ- 11
rael pariter :& ponent ſibimet caput vnũ,
& aſcendent de terra : quia magnus dies
Iezrahel .

CAP. II.

1 DICITE fratribus veſtris : Populus
meus:& ſorori veſtræ, Miſericordiam
2 conſecuta . *Iudicate matrem veſtram , iu-
dicate : quoniam ipſa non vxor mea, &
ego non vir eius . auferat fornicationes
ſuas a facie ſua,& adulteria ſua de medio
3 vberum ſuorum. *Ne forte expoliem eam
nudam,& ſtatuam eam ſecundum diem na-
tiuitatis ſuæ:& ponam eam quaſi ſolitudi-
nem, & ſtatuam eam velut terram inuiam,
4 & interficiã eam ſiti.* Et filiorum illius non
miſerebor : quoniam filij fornicationum
5 ſunt.* quia fornicata eſt mater eorum,con-
fuſa eſt quæ concepit eos: quia dixit : Va-
dam poſt amatores meos, qui dant panes
mihi, & aquas meas, lanã meam, & linum
meum , oleum meum, & potum meum.
6 *Propter hoc ecce ego ſepiam viam tuam
ſpinis, & ſepiam eam maceria, & ſemitas
7 ſuas non inueniet. * Et ſequetur amatores
ſuos, & non apprehendet eos : & quæret
eos, & non inueniet, & dicet:Vadam, &
reuertar ad virum meum priorem: quia be-
8 ne mihi erat tunc magis quàm nunc. *Et
hæc neſciuit, quia ego dedi ei frumentum,
& vinum, & oleum, & argentum multipli-
9 caui ei, & aurum,quæ fecerunt Baal. *Id-
circo conuertar,& ſumam frumentum meũ
in tempore ſuo,& vinum meum in tempo-
re ſuo , & liberabo lanam meam & linum
meum, quæ operiebant ignominiam eius.
10 *Et nunc reuelabo ſtultitiam eius in oculis
amatorum eius:& vir non eruet eam de ma-
11 nu mea :* & ceſſare faciam omne gaudium
eius, ſollemnitatem eius,neomeniam eius,
ſabbatum eius,& omnia feſta tempora eius.
12 * Et corrumpam vineam eius, & ficum
eius:

eius : de quibus dixit : Mercedes hæ, meæ
ſunt, quas dederunt mihi amatores mei : &
ponam eam in ſaltum, & comedet eam be-
ſtia agri. * Et viſitabo ſuper eam dies Baa- 13
lim, quibus accendebat incenſum, & orna-
batur inaure ſua, & monili ſuo, & ibat poſt
amatores ſuos, & mei obliuiſcebatur, dicit
Dominus. * Propter hoc, ecce ego lactabo 14
eam, & ducam eam in ſolitudinem : & lo-
quar ad cor eius. * Et dabo ei vinitores eius 15
ex eodem loco, & Vallem Achor ad ape-
riendam ſpem: & canet ibi iuxta dies iuuen-
tutis ſuæ, & iuxta dies aſcenſionis ſuæ de
Terra Aegypti. * Et erit in die illa, ait Do- 16
minus : vocabit me : Vir meus: & nõ voca-
bit me vltra, Baali. * Et auferam nomina 17
Baalim de ore eius, & non recordabitur vl-
tra nominis eorum. * Et percutiam cum 18
eis fœdus in die illa, cum beſtia agri, & cum
volucre cæli, & cum reptili terræ : & arcum,
& gladium, & bellum conteram de terra : &
dormire eos faciam fiducialiter. * Et ſpon- 19
ſabo te mihi in ſempiternum : & ſponſabo
te mihi in iuſtitia, & iudicio, & in miſeri-
cordia, & in miſerationibus. * Et ſponſabo 20
te mihi in fide : & ſcies quia ego Dominus.
* Et erit in die illa : Exaudiam, dicit Domi- 21
nus, exaudiam cælos, & illi exaudient ter-
ram. * Et terra exaudiet triticum, & vinum, 22
& oleum : & hæc exaudient Iezrahel. * Et ſe- 23
minabo eam mihi in terra, & miſerebor
eius, quæ fuit Abſque miſericordia. * Et 24
dicam non populo meo : Populus meus es
tu : & ipſe dicet : Deus meus es tu.

CAP. III.

ET dixit Dominus ad me : Adhuc vade, 1
& dilige mulierem dilectam amico &
adulteram : ſicut diligit Dominus filios
Iſrael, & ipſi reſpiciunt ad deos alienos,
& diligunt vinacia vuarum. * Et fodi eam 2
mihi quindecim argenteis, & coro hordei,
& dimidio coro hordei. * Et dixi ad eam : 3
Dies multos expectabis me : non fornica-
beris, & non eris viro : ſed & ego expecta-
bo te. * quia dies multos ſedebunt filij Iſ- 4
rael ſine rege, & ſine principe, & ſine ſa-
crificio, & ſine altari, & ſine ephod, & ſi-
5 ne theraphim. * & poſt hæc reuertentur fi-
lij Iſrael, & quærent Dominum Deum
ſuum, & Dauid regem ſuum : & pauebunt
ad Dominum, & ad bonum eius in nouiſ-
ſimo dierum.

CAP. IIII.

1 AVDITE verbum Domini filij Iſrael,
quia iudicium Domino cum habita-
toribus terræ : non eſt enim veritas, & non
eſt miſericordia, & non eſt ſcientia Dei in
2 terra. * Maledictum, & mendacium, &
homicidium, & furtũ, & adulterium inun-
dauerunt, & ſanguis ſanguinem tetigit.
3 * Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur
omnis, qui habitat in ea, in beſtia agri, & in
volucre cæli : ſed & piſces maris congrega-
4 buntur. * Verumtamen vnuſquiſque non
iudicet : & non arguatur vir : populus e-
nim tuus ſicut hi, qui contradicunt ſacer-
5 doti. * Et corrues hodie, & corruet etiam
propheta tecum : nocte tacere feci matrem
6 tuam. * Conticuit populus meus, eo quòd
non habuerit ſcientiam : quia tu ſcientiam
repuliſti, repellam te, ne ſacerdotio funga-
ris mihi : & oblita es legis Dei tui, obliui-
7 ſcar filiorum tuorum & ego. * Secundum
multitudinem eorum ſic peccauerunt mi-
hi : gloriam eorum in ignominiam com-
8 mutabo. * Peccata populi mei comedent,
& ad iniquitatem eorum ſubleuabunt ani-
9 mas eorum. * Et erit ſicut populus, ſic ſa-
cerdos : & viſitabo ſuper eum vias eius, &
10 cogitationes eius reddam ei. * Et come-
dent, & non ſaturabuntur : fornicati ſunt,
& non ceſſauerunt : quoniam Dominũ de-
11 reliquerunt in non cuſtodiendo. * Forni-
catio, & vinum, & ebrietas auferunt cor.
12 * Populus meus in ligno ſuo interrogauit,
& baculus eius annũciauit ei : ſpiritus enim
fornicationum decepit eos, & fornicati ſunt
13 a Deo ſuo. * Super capita montium ſacri-
ficabant, & ſuper colles accendebant thy-
miama : ſubtus quercum, & populum, & te-
rebinthum, quia bona erat vmbra eius : ideo
fornicabuntur filiæ veſtræ, & ſponſæ veſtræ
adulteræ

adulteræ erunt. *Non viſitabo ſuper filias 14
veſtras cum fuerint fornicatæ,& ſuper ſpon
ſas veſtras cum adulterauerint: quoniã ipſi
cum meretricibus conuerſabantur,& cum
effeminatis ſacrificabant, & populus non
intelligẽs vapulabit.* Si fornicaris tu Iſrael, 15
non delinquat ſaltem Iuda: & nolite ingre-
di in Galgala, & ne aſcenderitis in Betha-
uen, neque iuraueritis: Viuit Dominus.
*Quoniam ſicut vacca laſciuiens declinauit 16
Iſrael: nunc paſcet eos Dominus, quaſi a-
gnum in latitudine.* Particeps idolorum 17
Ephraim, dimitte eum.*Separatum eſt con- 18
uiuium eorum, fornicatione fornicati ſunt:
dilexerunt afferre ignominiam protectores
eius.* Ligauit eum ſpiritus in alis ſuis, & 19
confundentur a ſacrificiis ſuis.

CAP. V.

AVDITE hoc ſacerdotes, & attendite 1
domus Iſrael, & domus regis auſcul-
tate: quia vobis iudiciũ eſt, quoniã laqueus
facti eſtis ſpeculationi, & rete expanſum ſu-
per Thabor.* Et victimas declinaſtis in pro- 2
fundum: & ego eruditor omnium eorum.
*Ego ſcio Ephraim, & Iſrael non eſt abſcon- 3
ditus a me: quia nũc fornicatus eſt Ephraim,
contaminatus eſt Iſrael.* Non dabunt co- 4
gitationes ſuas vt reuertantur ad Deum
ſuum: quia ſpiritus fornicationum in me-
dio eorum, & Dominum non cognouerunt.
*Et reſpondebit arrogantia Iſrael in facie 5
eius: & Iſrael, & Ephraim ruent in iniquita-
te ſua, ruet etiam Iudas cum eis.* In gregi- 6
bus ſuis, & in armentis ſuis vadent ad quæ-
rendum Dominum, & non inuenient: abla-
tus eſt ab eis.* In Dominũ præuaricati ſunt, 7
quia filios alienos genuerunt: nunc deuo-
rabit eos menſis cum partibus ſuis.* Clan- 8
gite buccina in Gabaa, tuba in Rama: vlu-
late in Bethauen, poſt tergum tuum Benia-
min. * Ephraim in deſolatione erit in die 9
correptionis: in tribubus Iſrael oſtendi fi-
dem.* Facti ſunt principes Iuda quaſi aſſu- 10
mẽtes terminum: ſuper eos effundam quaſi
aquam iram meam. * Calumniam patiens 11
eſt Ephraim, fractus iudicio: quoniam cœ-
12 pit abire poſt ſordes. * Et ego quaſi tinea
13 Ephraim: & quaſi putredo domui Iuda.*Et
vidit Ephraim languorem ſuum, & Iuda
vinculum ſuum: & abijt Ephraim ad Aſſur,
& miſit ad regem Vltorem: & ipſe nõ pote-
rit ſanare vos, nec ſoluere poterit a vobis vin
14 culũ.* Quoniam ego quaſi leæna Ephraim,
& quaſi catulus leonis domui Iuda: ego ego
capiam, & vadam: tollam, & non eſt qui e-
15 ruat.* Vadens reuertar ad locum meum: do
nec deficiatis, & quæratis faciem meam.

CAP. VI.

1 IN tribulatione ſua mane conſurgent ad
me: Venite, & reuertamur ad Dominum:
2 *quia ipſe cepit, & ſanabit nos: percutiet, &
3 curabit nos.* Viuificabit nos poſt duos dies:
in die tertia ſuſcitabit nos, & viuemus in con
ſpectu eius. Sciemus, ſequemurq; vt cogno-
ſcamus Dominum: quaſi diluculũ præpara-
tus eſt egreſſus eius, & veniet quaſi imber no
4 bis temporaneus, & ſerotinus terræ.* Quid
faciam tibi Ephraim? quid faciam tibi Iuda?
miſericordia veſtra quaſi nubes matutina, &
5 quaſi ros mane pertranſiens.* Propter hoc
dolaui in prophetis, occidi eos in verbis oris
mei: & iudicia tua quaſi lux egredientur.
6 *Quia miſericordiam volui, & non ſacrifi-
cium, & ſcientiam Dei pluſquàm holocau-
7 ſta.* Ipſi autem ſicut Adam tranſgreſſi ſunt
8 pactum, ibi præuaricati ſunt in me.* Galaad
ciuitas operantium idolum, ſupplantata ſan
9 guine.* Et quaſi fauces virorum latronum,
particeps ſacerdotum, in via interficiẽtium
pergẽtes de Sichẽ: quia ſcelus operati ſunt.
10 * In domo Iſrael vidi horrendum: ibi forni-
cationes Ephraim: contaminatus eſt Iſrael.
11 * Sed & Iuda pone meſſem tibi, cum con-
uertero captiuitatem populi mei.

CAP. VII.

1 CVM ſanare vellem Iſrael, reuelata eſt
iniquitas Ephraim, & malitia Samariæ,
quia operati ſunt mendacium: & fur ingreſ-
2 ſus eſt ſpolians, latrũculus foris.* Et ne forte
dicant in cordibus ſuis omnem malitiã eo-
rum me recordatũ: nunc circumdederunt
eos

eos adinuentiones ſuæ,coram facie mea fa-
ctæ ſunt.* In malitia ſua lætificauerunt re- 3
gem: & in mendacijs ſuis principes.* Om- 4
nes adulterantes, quaſi clibanus ſuccenſus
a coquente: quieuit paululũ ciuitas a com-
miſtione fermenti, donec fermentaretur to-
tum.*Dies regis noſtri: cœperunt principes 5
furere a vino: extendit manum ſuam cum
illuſoribus.*Quia applicuerunt quaſi cliba- 6
num cor ſuũ, cum inſidiaretur eis: tota no-
cte dormiuit coquẽs eos, mane ipſe ſuccen-
ſus quaſi ignis flãmæ.*Omnes calefacti ſunt 7
quaſi clibanus, & deuorauerũt iudices ſuos:
omnes reges eorum ceciderunt: non eſt qui
clamet in eis ad me.* Ephraim in populis 8
ipſe cõmiſcebatur: Ephraim factus eſt ſub-
cinericius panis, qui non reuerſatur.*Come- 9
derunt alieni robur eius, & ipſe neſciuit: ſed
& cani effuſi ſunt in eo, & ipſe ignorauit.
*Et humiliabitur ſuperbia Iſrael in facie e- 10
ius: nec reuerſi ſunt ad Dominum Deum
ſuũ, & non quæſierunt eum in omnibus his.
*Et factus eſt Ephraim quaſi columba ſedu- 11
cta nõ habens cor: Aegyptum inuocabant,
ad Aſſyrios abierunt.*Et cum profecti fue- 12
rint, expandam ſuper eos rete meum: quaſi
volucrem cæli detraham eos, cædã eos ſecũ-
dum auditionem cœtus eorum. * Væ eis, 13
quoniam receſſerunt a me: vaſtabũtur, quia
præuaricati ſunt in me: & ego redemi eos:
& ipſi locuti ſunt contra me mendacia.*Et 14
non clamauerunt ad me in corde ſuo, ſed
vlulabant in cubilibus ſuis: ſuper triticum
& vinum ruminabant, receſſerunt a me.*Et 15
ego erudiui eos, & confortaui brachia eo-
rum: & in me cogitauerunt malitiam.*Re- 16
uerſi ſunt vt eſſent abſque iugo: facti ſunt
quaſi arcus doloſus: cadent in gladio prin-
cipes eorum, a furore linguæ ſuæ. Iſta ſub-
ſannatio eorum in Terra Ægypti.

CAP. VIII.

IN gutture tuo ſit tuba quaſi aquila ſuper 1
domum Domini: pro eo quòd trãſgreſſi
ſunt fœdus meum, & legem meam præuari-
cati ſunt.*Me inuocabunt: Deus meus co- 2
gnouimus te Iſrael.*Proiecit Iſrael bonum, 3
4 inimicus perſequetur eũ.*Ipſi regnauerunt,
& nõ ex me: principes extiterunt, & non co
gnoui: argentũ ſuum, & aurum ſuum fece-
5 runt ſibi idola, vt interirẽt:* proiectus eſt vi-
tulus tuus Samaria, iratus eſt furor meus in
6 eos. vſquequo nõ poterunt emũdari?*Quia
ex Iſrael & ipſe eſt: artifex fecit illũ, & non
eſt Deus: quoniam in aranearum telas erit
7 vitulus Samariæ.* Quia ventũ ſeminabunt,
& turbinem metent: culmus ſtans non eſt
in eo, germen non faciet farinam: quod & ſi
8 fecerit, alieni comedẽt eam.* Deuoratus eſt
Iſrael: nunc factus eſt in nationibus quaſi
9 vas immundum.* Quia ipſi aſcenderunt ad
Aſſur, onager ſolitarius ſibi: Ephraim mu-
10 nera dederunt amatoribus.*Sed & cum mer
cede conduxerint nationes, nunc congre-
gabo eos: & quieſcent pauliſper ab onere
11 regis, & principum.* Quia multiplicauit
Ephraim altaria ad peccandum: factæ ſunt
12 ei aræ in delictum. *Scribam ei multiplices
leges meas, quæ velut alienæ computatæ
13 ſunt.*Hoſtias offerent, immolabunt carnes,
& comedent, & Dominus nõ ſuſcipiet eas:
nunc recordabitur iniquitatis eorum, & vi-
ſitabit peccata eorum: ipſi in Aegyptum
14 conuertentur.* Et oblitus eſt Iſrael factoris
ſui, & ædificauit delubra: & Iudas multipli-
cauit vrbes munitas: & mittam ignem in ci-
uitates eius, & deuorabit ædes illius.

CAP. IX.

1 NOLI lætari Iſrael, noli exultare ſicut
populi: quia fornicatus es a Deo tuo,
dilexiſti mercedem ſuper omnes areas triti-
2 ci.*Area & torcular nõ paſcet eos, & vinum
1 mẽtietur eis.*Non habitabunt in terra Do-
mini: reuerſus eſt Ephraim in Ægyptum, &
4 in Aſſyrijs pollutum comedit.* Non liba-
bunt Domino vinum, & non placebunt ei:
ſacrificia eorum quaſi panis lugentium. om-
nes, qui comedent eum, contaminabuntur:
quia panis eorum animæ ipſorum, non in-
5 trabit in domum Domini.* Quid facietis
in die ſollemni, in die feſtiuitatis Domini?
6 *Ecce enim profecti ſunt a vaſtitate: Aegy-
ptus cõgregabit eos, Memphis ſepeliet eos:
deſi-

deſiderabile argentum eorum vrtica here-
ditabit,lappa in tabernaculis eorũ.* Vene- 7
runt dies viſitationis,venerunt dies retribu-
tionis: ſcitote Iſrael ſtultum prophetam,in-
ſanum virum ſpiritualem, propter multitu-
dinem iniquitatis tuæ,& multitudinẽ amen-
tiæ.* Speculator Ephraim cum Deo meo: 8
propheta laqueus ruinæ factus eſt ſuper om
nes vias eius,inſania in domo Dei eius.*Pro- 9
funde peccauerunt, ſicut in diebus Gabaa:
recordabitur iniquitatis eorum, & viſitabit
peccata eorum. *Quaſi vuas in deſerto in- 10
ueni Iſrael: quaſi prima poma ficulneæ in ca
cumine eius vidi patres eorum: ipſi autẽ in-
trauerunt ad Beelphegor,& abalienati ſunt
in confuſionem, & facti ſunt abominabiles
ſicut ea,quæ dilexerũt.* Ephraim quaſi auis 11
auolauit,gloria eorum a partu,& ab vtero,&
a conceptu. * Quod & ſi enutrierint filios 12
ſuos, abſque liberis eos faciã in hominibus:
ſed & væ eis cum receſſero ab eis.*Ephraim, 13
vt vidi,Tyrus erat fundata in pulchritudine:
& Ephraim educet ad interfectorem filios
ſuos.* Da eis Domine. Quid dabis eis? Da 14
eis vuluam ſine liberis, & vbera arentia.
*Omnes nequitiæ eorum in Galgal,quia ibi 15
exoſos habui eos: propter malitiã adinuen-
tionum eorum de domo mea eijciam eos:
non addam vt diligam eos, omnes princi-
pes eorũ recedẽtes.*Percuſſus eſt Ephraim, 16
radix eorum exſiccata eſt: fructum nequa-
quam facient. Quòd & ſi genuerint,interfi-
ciam amantiſſima vteri eorum.* Abijciet 17
eos Deus meus, quia non audierunt eum:
& erunt vagi in nationibus.

CAP. X.

VITIS frondoſa Iſrael,fructus adæqua- 1
tus eſt ei: ſecundum multitudinẽ fru-
ctus ſui multiplicauit altaria, iuxta vberta-
tẽ terræ ſuæ exuberauit ſimulachris.* Diui- 2
ſum eſt cor eorũ,nunc interibunt: ipſe con-
fringet ſimulachra eorum, depopulabitur
aras eorum. *Quia nunc dicent: Non eſt 3
rex nobis: non enim timemus Dominum:
& rex quid faciet nobis?* Loquimini ver- 4
ba viſionis inutilis,& ferietis fœdus: & ger-
minabit quaſi amaritudo iudiciũ ſuper ſul-
5 cos agri.* Vaccas Bethauen coluerunt habi
tatores Samariæ: quia luxit ſuper eũ popu-
lus eius,& æditui eius ſuper eum exultaue-
6 runt in gloria eius,quia migrauit ab eo.* Si-
quidem & ipſe in Aſſur delatus eſt, munus
regi Vltori: confuſio Ephraim capiet,& con
7 fundetur Iſrael in voluntate ſua.* Tranſire
fecit Samaria regem ſuum quaſi ſpumã ſu-
8 per faciem aquæ.* Et diſperdentur excelſa
idoli,peccatum Iſrael: lappa,& tribulus a-
ſcendet ſuper aras eorum: & dicent monti-
bus: Operite nos; & collibus: Cadite ſuper
9 nos.* Ex diebus Gabaa,peccauit Iſrael, ibi
ſteterunt: non comprehendet eos in Gabaa
10 prælium ſuper filios iniquitatis.* Iuxta deſi-
derium meum corripiã eos: congregabun-
tur ſuper eos populi,cũ corripiẽtur propter
11 duas iniquitates ſuas.* Ephraim vitula do-
cta diligere trituram,& ego trãſiui ſuper pul
chritudinẽ colli eius: aſcẽdã ſuper Ephraim,
arabit Iudas, confringet ſibi ſulcos Iacob.
12 *Seminate vobis in iuſtitia,& metite in ore
miſericordiæ, innouate vobis nouale: tem-
pus autem requirendi Dominum, cum ve-
13 nerit qui docebit vos iuſtitiam.* Araſtis im-
pietatem,iniquitatem meſſuiſtis, comediſtis
frugem mendacij: quia confiſus es in vijs
14 tuis, in multitudine fortium tuorum.* Con
ſurget tumultus in populo tuo: & omnes
munitiones tuæ vaſtabuntur, ſicut vaſtatus
eſt Salmana a domo eius qui iudicauit Baal
15 in die prælij, matre ſuper filios alliſa.* Sic
fecit vobis Bethel, a facie malitiæ nequitia-
rum veſtrarum.

CAP. XI.

1 SICVT mane tranſijt,pertrãſit rex Iſrael.
Quia puer Iſrael,& dilexi eum: & ex
2 Ægypto vocaui filium meum.* Vocauerũt
eos,ſic abierunt a facie eorum: Baalim im-
3 molabant,& ſimulachris ſacrificabant.* Et
ego quaſi nutricius Ephraim, portabam
eos in brachijs meis: & neſcierũt quòd cu-
4 rarem eos.* In funiculis Adam traham eos,
in vinculis charitatis: & ero eis quaſi exal-
tans iugum ſuper maxillas eorum: & decli-
naui

naui ad eum vt veſceretur.* Non reuertetur 5
in Terram Ægypti, & Aſſur ipſe rex eius:
quoniam noluerunt conuerti.* Cœpit gla- 6
dius in ciuitatibus eius,& conſumet electos
eius,& comedet capita eorum.*Et populus 7
meus pendebit ad reditum meum : iugum
autem imponetur eis ſimul,quod non aufe-
retur.*Quomodo dabo te Ephraim, prote- 8
gam te Iſrael? quomodo dabo te ſicut Ada-
ma,ponam te,vt Seboim?Conuerſum eſt in
me cor meum,pariter conturbata eſt pœni-
tudo mea.* Non faciam furorem iræ meæ: 9
non conuertar vt diſperdam Ephraim:quo-
niam Deus ego,& non homo: in medio tui
ſanctus, & non ingrediar ciuitatem.* Poſt 10
Dominum ambulabunt, quaſi leo rugiet:
quia ipſe rugiet, & formidabunt filij maris.
*Et auolabunt quaſi auis ex Ægypto, & 11
quaſi columba de Terra Aſſyriorum: &
collocabo eos in domibus ſuis, dicit Do-
minus. * Circumdedit me in negatione 12
Ephraim,& in dolo domus Iſrael: Iudas au-
tem teſtis deſcendit cum Deo, & cum ſan-
ctis fidelis.

CAP. XII.

EPHRAIM paſcit ventum, & ſequitur 1
æſtum: tota die mendacium, & vaſtita-
tem multiplicat: & fœdus cum Aſſyrijs
inijt,& oleum in Ægyptum ferebat.*Iudi- 2
cium ergo Domini cum Iuda, & viſitatio
ſuper Iacob: iuxta vias eius, & iuxta adin-
uentiones eius reddet ei.*In vtero ſupplan- 3
tauit fratrem ſuum: & in fortitudine ſua di-
rectus eſt cum angelo. * Et inualuit ad 4
angelum, & confortatus eſt: fleuit, & roga-
uit eum: in Bethel inuenit eum,& ibi locu-
tus eſt nobiſcum.*Et Dominus Deus exer- 5
cituum, Dominus memoriale eius.*Et tu 6
ad Deum tuum conuerteris: miſericordiam
& iudicium cuſtodi, & ſpera in Deo tuo
ſemper.* Chanaan, in manu eius ſtatera 7
doloſa, calumniam dilexit. * Et dixit 8
Ephraim: Verumtamen diues effectus ſum,
inueni idolum mihi: omnes labores mei
nō inuenient mihi iniquitatem,quam pec-
caui. * Et ego Dominus Deus tuus ex Ter- 9
ra Ægypti, adhuc ſedere te faciam in taber-
10 naculis, ſicut in diebus feſtiuitatis. * Et lo-
cutus ſum ſuper prophetas,& ego viſionem
multiplicaui,& in manu prophetarum aſſi-
11 milatus ſum.* Si Galaad idolum, ergo fru-
ſtra erant in Galgal bobus immolantes: nā
& altaria eorum quaſi aceruí ſuper ſulcos a-
12 gri:* Fugit Iacob in regionem Syriæ,& ſer-
uiuit Iſrael in vxorē, & in vxorē ſeruauit.
13 * In propheta autem eduxit Dominus Iſrael
de Ægypto: & in propheta ſeruatus eſt.
14 * Ad iracundiam me prouocauit Ephraim
in amaritudinibus ſuis,& ſanguis eius ſuper
eum veniet, & opprobrium eius reſtituet
ei Dominus ſuus.

CAP. XIII.

1 LOQVENTE Ephraim, horror inuaſit
Iſrael, & deliquit in Baal, & mortuus
2 eſt.* Et nunc addiderunt ad peccandum:
feceruntq; ſibi cōflatile de argento ſuo quaſi
ſimilitudinem idolorum, factura artificum
totum eſt: his ipſi dicunt: Immolate homi-
3 nes vitulos adorantes.*Idcirco erunt qua-
ſi nubes matutina, & ſicut ros matutinus
præteriens, ſicut puluis turbine raptus ex
4 area, & ſicut fumus de fumario.* Ego au-
tem Dominus Deus tuus ex Terra Ægypti:
& Deum abſque me neſcies, & ſaluator nō
5 eſt præter me.*Ego cognoui te in deſerto,
6 in terra ſolitudinis.*Iuxta paſcua ſua adim-
pleti ſunt, & ſaturati ſunt: & leuauerunt
7 cor ſuum,& obliti ſunt mei.*Et ego ero eis
quaſi leæna,ſicut pardus in via Aſſyriorum.
8 * Occurram eis quaſi vrſa raptis catulis, &
dirumpam interiora iecoris eorum: & con-
ſumam eos ibi quaſi leo,beſtia agri ſcindet
9 eos.*Perditio tua Iſrael: tantummodo in
10 me auxilium tuum.* Vbi eſt rex tuus? ma-
xime nunc ſaluet te in omnibus vrbibus
tuis: & iudices tui, de quibus dixiſti: Da
11 mihi regē,& principes.* Dabo tibi regē in
furore meo,& auferā in indignatione mea.
12 * Colligata eſt iniquitas Ephraim, abſcōdi-
13 tum peccatū eius.*Dolores parturiētis ve-
nient ei: ipſe filius non ſapiēs: nunc enim
14 non ſtabit in contritione filiorū.*De manu
mor-

mortis liberabo eos, de morte redimã eos:
ero mors tua o mors, morſus tuus ero infer-
ne: conſolatio abſcõdita eſt ab oculis meis.
*Quia ipſe inter fratres diuidet: adducet 15
vrentem ventũ Dominus de deſerto aſcen-
dentem: & ſiccabit venas eius, & deſolabit
fontem eius, & ipſe diripiet theſaurum
omnis vaſis deſiderabilis.

CAP. XIIII.

PEREAT Samaria, quoniam ad amaritu- 1
dinem concitauit Deum ſuum: in gla-
dio pereant, paruuli eorum elidantur, & fœ-
tæ eius diſcindantur. *Conuertere Iſrael ad 2
Dominum Deum tuum: quoniam corrui-
ſti in iniquitate tua. *Tollite vobiſcũ ver- 3
ba, & conuertimini ad Dominum: & dici-
te ei: Omnem aufer iniquitatẽ, accipe bo-
num: & reddemus vitulos labiorũ noſtro-
4 rum. *Aſſur non ſaluabit nos, ſuper equum
non aſcẽdemus, nec dicemus vltra: Dij no-
ſtri opera manuum noſtrarum: quia eius,
5 qui in te eſt, miſereberis pupilli. *Sanabo
contritiones eorum, diligam eos ſpõtanee:
6 quia auerſus eſt furor meus ab eis. *Ero
quaſi ros, Iſrael germinabit ſicut lilium, &
7 erumpet radix eius vt Libani. *Ibunt rami
eius, & erit quaſi oliua gloria eius: & odor
8 eius vt Libani. *Conuertentur ſedentes in
vmbra eius: viuent tritico, & germinabunt
quaſi vinea: memoriale eius ſicut vinum
9 Libani. *Ephraim quid mihi vltra idola?
ego exaudiam, & dirigam eum ego vt abie-
tem virentem: ex me fructus tuus inuentus
10 eſt. *Quis ſapiens, & intelliget iſta? intel-
ligens, & ſciet hæc? quia rectæ viæ Domi-
ni, & iuſti ambulabunt in eis: præuarica-
res vero corruent in eis.

PROPHETIA IOEL.

CAPVT PRIMVM.

VERBVM Domini, quod fa- 1
ctum eſt ad Ioel filium Pha-
tuel. *Audite hoc ſenes, & 2
auribus percipite omnes ha-
bitatores terræ: ſi factum eſt
iſtud in diebus veſtris, aut in diebus patrum
veſtrorum? *Super hoc filijs veſtris narra- 3
te, & filij veſtri filijs ſuis, & filij eorum gene-
rationi alteræ. *Reſiduum erucæ comedit 4
locuſta, & reſiduum locuſtæ comedit bru-
chus, & reſiduum bruchi comedit rubigo.
*Expergiſcimini ebrij, & flete, & vlulate 5
omnes, qui bibitis vinũ in dulcedine: quo-
niam perijt ab ore veſtro. *Gens enim 6
aſcendit ſuper terram meam, fortis & in-
numerabilis: dentes eius vt dentes leonis:
& molares eius vt catuli leonis. *Poſuit vi- 7
neam meã in deſertũ, & ficũ meam decor-
ticauit: nudans ſpoliauit eã, & proiecit: albi
8 facti ſunt rami eius. *Plange quaſi virgo
accincta ſacco ſuper virum pubertatis ſuæ.
9 *Perijt ſacrificium, & libatio de domo Do-
mini: luxerunt ſacerdotes miniſtri Domini.
10 *Depopulata eſt regio, luxit humus: quo-
niam deuaſtatum eſt triticum, confuſum
11 eſt vinum, elanguit oleum. *Confuſi ſunt
agricolæ, vlulauerunt vinitores ſuper fru-
mento, & hordeo, quia perijt meſſis agri.
12 *Vinea confuſa eſt, & ficus elanguit: ma-
logranatum, & palma, & malum, & om-
nia ligna agri aruerunt: quia confuſum eſt
13 gaudium a filijs hominũ. *Accingite vos, &
plãgite ſacerdotes, vlulate miniſtri altaris:
ingredimini, cubate in ſacco miniſtri Dei
mei: quoniã interijt de domo Dei veſtri ſa-
14 crificiũ, & libatio. *Sanctificate ieiuniũ, vo-

cate cœtum, cōgregate ſenes omnes habi-
tatores terræ in domū Dei veſtri: & clama-
15 te ad Dominū: A a a, diei: quia prope eſt
dies Domini, & quaſi vaſtitas a potente ve-
16 niet. Numquid non corā oculis veſtris ali
menta perierunt de domo Dei noſtri, læti-
17 tia, & exultatio? Computruerunt iumenta
in ſtercore ſuo, demolita ſunt horrea, diſſi-
patæ ſunt apothecæ: quoniam confuſum
18 eſt triticum. Quid ingemuit animal, mu-
gierunt greges armenti? Quia non eſt pa-
ſcua eis: ſed & greges pecorum diſperierūt.
19 Ad te Domine clamabo: quia ignis comē
dit ſpecioſa deſerti, & flāma ſuccendit om-
20 nia ligna regionis. Sed & beſtiæ agri, qua-
ſi area ſitiens imbrem, ſuſpexerunt ad te:
quoniam exiccati ſunt fontes aquarum, &
ignis deuorauit ſpecioſa deſerti.

Cap. II.

1 Canite tuba in Sion, vlulate in monte
ſancto meo, conturbentur omnes ha-
bitatores terræ: Quia venit dies Domini,
2 quia prope eſt dies tenebrarū, & caliginis,
dies nubis, & turbinis: quaſi mane expāſum
ſuper montes populus multus & fortis: ſi-
milis ei nō fuit a principio, & poſt eū non
erit vſque in annos generationis & genera-
3 tionis. Ante faciē eius ignis vorans, & poſt
eum exurens flāma: quaſi hortus voluptatis
terra corā eo, & poſt eum ſolitudo deſerti;
4 neque eſt qui effugiat eū. Quaſi aſpectus
equorū, aſpectus eorū: & quaſi equites ſic
5 current. Sicut ſonitus quadrigarū ſuper ca
pita montiū exilient, ſicut ſonitus flammæ
ignis deuorantis ſtipulā, velut populus for
6 tis præparatus ad præliū. A facie eius cru-
ciabuntur populi: omnes vultus redigentur
7 in ollam. Sicut fortes currēt: quaſi viri bel
latores aſcendent murum: viri in vijs ſuis
gradientur, & non declinabunt a ſemitis
8 ſuis. Vnuſquiſque fratrem ſuū non coar-
ctabit, ſinguli in calle ſuo ambulabunt: ſed
& per feneſtras cadent, & non demolietur.
9 Vrbem ingredietur, in muro current: do-
mos conſcendent, per feneſtras intrabunt
10 quaſi fur. A facie eius contremuit terra,
moti ſunt cæli: ſol & luna obtenebrati ſunt,
11 & ſtellæ retraxerunt ſplendorem ſuū. Et
Dominus dedit vocem ſuam ante faciem
exercitus ſui: quia multa ſunt nimis caſtra
eius, quia fortia & facientia verbum eius:
magnus enim dies Domini, & terribilis val-
12 de: & quis ſuſtinebit eum? Nunc ergo di-
cit Dominus: Conuertimini ad me in toto
corde veſtro in ieiunio, & in fletu, & in plā-
13 ctu. Et ſcindite corda veſtra, & non veſti-
menta veſtra, & conuertimini ad Dominū
Deum veſtrū: quia benignus & miſericors
eſt, patiens & multæ miſericordiæ, & præ-
14 ſtabilis ſuper malitia. Quis ſcit ſi conuer-
tatur, & ignoſcat, & relinquat poſt ſe bene-
dictionem, ſacrificium, & libamen Domino
15 Deo veſtro? Canite tuba in Sion, ſanctifi-
16 cate ieiunium, vocate cœtum, congregate
populum, ſanctificate eccleſiam, coadunate
ſenes, cōgregate paruulos, & ſugentes vbe-
ra: egrediatur ſpōſus de cubili ſuo, & ſpō-
17 ſa de thalamo ſuo. Inter veſtibulū & alta-
re plorabunt ſacerdotes miniſtri Domini;
& dicent: Parce Domine, parce populo tuo:
& ne des hereditatē tuam in opprobriū vt
dominentur eis nationes. quare dicūt in po
18 pulis: Vbi eſt Deus eorum? Zelatus eſt Do
minus terrā ſuam, & pepercit populo ſuo:
19 Et reſpondit Dominus, & dixit populo ſuo:
Ecce ego mittam vobis frumētum, & vinū,
& oleum, & replebimini eis: & nō dabo vos
20 vltra opprobrium in Gentibus. Et eū, qui
ab Aquilone eſt, procul faciā a vobis: & ex-
pellā eum in terram inuiam, & deſertā: fa-
ciē eius contra mare Orientale, & extremū
eius ad mare nouiſſimū: & aſcendet fœtor
eius, & aſcendet putredo eius, quia ſuperbe
21 egit. Noli timere terra, exulta & lætare: quo-
22 niā magnificauit Dominus vt faceret. No-
lite timere animalia regionis: quia germi-
nauerunt ſpecioſa deſerti, quia lignū attulit
fructum ſuum, ficus, & vinea dederunt vir-
23 tutem ſuam. Et filij Sion exultate, & læta-
mini in Domino Deo veſtro: quia dedit vo-
bis doctorē iuſtitiæ, & deſcendere faciet ad
vos imbrem matutinum & ſerotinum ſicut
24 in principio. Et implebuntur areæ frumen-

to,

to, & redundabunt torcularia vino,& oleo.
*Et reddam vobis annos,quos comedit lo- 25
custa,bruchus,& rubigo,& eruca: fortitudo
mea magna, quam miſi in vos. *Et come- 26
detis veſcentes,& ſaturabimini: & laudabi-
tis nomen Domini Dei veſtri, qui fecit mi-
rabilia vobiſcum : & non confundetur po-
pulus meus in ſempiternum.*Et ſcietis quia 27
in medio Iſrael ego ſum: & ego Dominus
Deus veſter,& non eſt amplius: & non con-
fundetur populus meus in æternum.*Et e- 28
rit poſt hæc: effundam ſpiritum meum ſu-
per omnem carnem: & prophetabunt filij
veſtri, & filiæ veſtræ: ſenes veſtri ſomnia
ſomniabunt,& iuuenes veſtri viſiones vide-
bunt.*Sed & ſuper ſeruos meos,& ancillas 29
in diebus illis effundam ſpiritum meũ.*Et 30
dabo prodigia in cælo, & in terra, ſangui-
nem, & ignem, & vaporem fumi.*Sol con- 31
uertetur in tenebras, & luna in ſanguinem:
antequam veniat dies Domini magnus, &
horribilis.*Et erit: omnis qui inuocauerit 32
nomen Domini, ſaluus erit: quia in mon-
te Sion, & in Ieruſalem erit ſaluatio, ſicut
dixit Dominus, & in reſiduis, quos Domi-
nus vocauerit.

CAP. III.

QVIA ecce in diebus illis,& in tempore 1
illo cum conuertero captiuitatem Iu-
da,& Ieruſalem:*Congregabo omnes Gen- 2
tes, & deducam eas in vallem Ioſaphat: &
diſceptabo cum eis ibi ſuper populo meo,
& hereditate mea Iſrael, quos diſperſerunt
in nationibus,& terram meam diuiſerunt.
*Et ſuper populum meum miſerunt ſortem: 3
& poſuerunt puerum in proſtibulo,& puel-
lam vendiderunt pro vino vt biberent.*Ve- 4
rum quid mihi & vobis Tyrus, & Sidon, &
omnis terminus Palæſthinorum? numquid
vltionem vos reddetis mihi? & ſi vlciſcimi-
ni vos contra me,cito velociter reddam vi-
ciſſitudinem vobis ſuper caput veſtrum.
*Argentum enim meum,& aurum tuliſtis: 5
& deſiderabilia mea, & pulcherrima intuli-
6 ſtis in delubra veſtra.*Et filios Iuda, & fi-
lios Ieruſalem vendidiſtis filijs Græcorum,
7 vt longe faceretis eos de finibus ſuis.*Ec-
ce ego ſuſcitabo eos de loco, in quo ven-
didiſtis eos: & conuertam retributionem
8 veſtram in caput veſtrum.*Et vendam fi-
lios veſtros, & filias veſtras in manibus fi-
liorum Iuda, & venundabunt eos Sabæis,
gẽti longinquæ, quia Dominus locutus eſt.
9 *Clamate hoc in Gentibus, ſanctificate bel-
lum, ſuſcitate robuſtos: accedant, aſcẽdant
10 omnes viri bellatores.*Cõcidite aratra ve-
ſtra in gladios,& ligones veſtros in lanceas.
11 Infirmus dicat: Quia fortis ego ſum.*Erum
pite,& venite omnes gentes de circuitu, &
cõgregamini: ibi occumbere faciet Domi-
12 nus robuſtos tuos.*Conſurgant, & aſcen-
dant Gentes in vallem Ioſaphat: quia ibi ſe-
debo vt iudicem omnes gentes in circuitu.
13 *Mittite falces,quoniam maturauit meſſis:
venite, & deſcẽdite, quia plenum eſt torcu-
lar, exuberant torcularia: quia multiplicata
14 eſt malitia eorum.*Populi populi in valle
conciſionis: quia iuxta eſt dies Domini in
15 valle conciſionis.*Sol & luna obtenebrati
ſunt,& ſtellæ retraxerunt ſplẽdorem ſuum.
16 *Et Dominus de Sion rugiet,& de Ieruſalẽ
dabit vocem ſuam: & mouebuntur cæli, &
terra: & Dominus ſpes populi ſui,& fortitu
17 do filiorum Iſrael.*Et ſcietis quia ego Do-
minus Deus veſter habitans in Sion monte
ſancto meo: & erit Ieruſalem ſancta, & alie-
18 ni non tranſibunt per eam amplius.*Et erit
in die illa: ſtillabunt montes dulcedinem,&
colles fluent lacte: & per omnes riuos Iuda
ibunt aquæ: & fons de domo Domini egre-
dietur, & irrigabit torrentem ſpinarum.
19 *Aegyptus in deſolationem erit,& Idumæa
in deſertum perditionis: pro eo quòd inique
egerint in filios Iuda, & effuderint ſanguinẽ
20 innocentem in terra ſua.*Et Iudæa in æter-
num habitabitur,& Ieruſalem in generatio-
21 nem & generationem.*Et mundabo ſan-
guinem eorum, quem non mundaueram:
& Dominus commorabitur in Sion.

PROPHETIA AMOS.

CAPVT PRIMVM.

VErba Amos, qui fuit in pa- 1
ſtoribus de Thecue: quæ vi
dit ſuper Iſrael in diebus
Oziæ regis Iuda, & in die-
bus Ieroboam filij Ioas re-
gis Iſrael ante duos annos terræmotus. * Et 2
dixit: Dominus de Sion rugiet, & de Ieru-
ſalem dabit vocem ſuam: & luxerunt ſpe-
cioſa paſtorum, & exiccatus eſt vertex
Carmeli. * Hæc dicit Dominus: Super 3
tribus ſceleribus Damaſci, & ſuper quat-
tuor non conuertam eum: eo quòd tritu-
rauerint in plauſtris ferreis Galaad. * Et 4
mittam ignem in domum Azael, & deuo-
rabit domos Benadad. * Et conteram ve- 5
ctem Damaſci: & diſperdam habitatorem
de campo idoli; & tenentem ſceptrum de
domo voluptatis: & transferetur populus
Syriæ Cyrenen, dicit Dominus. * Hæc di- 6
cit Dominus: Super tribus ſceleribus Ga-
zæ, & ſuper quattuor non conuertam eum:
eo quòd tranſtulerint captiuitatem perfe-
ctam, vt concluderent eam in Idumæa.
* Et mittam ignem in murum Gazæ, & de- 7
uorabit ædes eius. * Et diſperdam habi- 8
tatorem de Azoto, & tenentem ſceptrum
de Aſcalone: & conuertam manum meam
ſuper Accaron, & peribunt reliqui Phili-
ſthinorum, dicit Dominus Deus. * Hæc 9
dicit Dominus: Super tribus ſceleribus Ty-
ri, & ſuper quattuor non conuertam eum:
eo quòd concluſerint captiuitatem perfe-
ctam in Idumæa, & non ſint recordati fœ-
deris fratrum. * Et mittam ignem in murũ 10
Tyri, & deuorabit ædes eius. * Hæc dicit 11
Dominus: Super tribus ſceleribus Edom,
& ſuper quattuor non conuertam eum: eo
quòd perſecutus ſit in gladio fratrem ſuum,
& violauerit miſericordiã eius, & tenuerit
vltra furorem ſuum, & indignationem ſuam
12 ſeruauerit vſque in finem. * Mittam ignem
13 in Theman: & deuorabit ædes Boſræ. * Hæc
dicit Dominus: Super tribus ſceleribus fi-
liorum Ammon, & ſuper quattuor non
conuertam eum: eo quòd diſſecuerit præ-
gnantes Galaad ad dilatandum terminum
14 ſuum. * Et ſuccendam ignem in muro
Rabba: & deuorabit ædes eius in vlula-
tu in die belli, & in turbine in die commo-
15 tionis. * Et ibit Melchom in captiuita-
tem, ipſe, & principes eius ſimul, dicit
Dominus.

CAP. II.

1 HÆc dicit Dominus: Super tribus ſce-
leribus Moab, & ſuper quattuor non
conuertam eum: eo quòd incenderit oſſa
2 regis Idumææ vſque ad cinerem. * Et mit-
tam ignem in Moab, & deuorabit ædes
Carioth: & morietur in ſonitu Moab, in
3 clangore tubæ: * & diſperdam iudicem
de medio eius, & omnes principes eius in-
4 terficiam cum eo, dicit Dominus. * Hæc
dicit Dominus: Super tribus ſceleribus Iu-
da, & ſuper quattuor non conuertam eum:
eo quòd abiecerit legem Domini, & man-
data eius non cuſtodierit: deceperunt enim
eos idola ſua, poſt quæ abierant patres eo-
5 rum. * Et mittam ignem in Iuda, & de-
6 uorabit ædes Ieruſalem. * Hæc dicit
Dominus: Super tribus ſceleribus Iſrael,
& ſuper quattuor non conuertam eum:
pro eo quòd vendiderit pro argento iu-
ſtum, & pauperem pro calceamentis.
7 * Qui conterunt ſuper puluerem terræ ca-
pita pauperum, & viam humilium decli-
nant: & filius ac pater eius ierunt ad puellã,
8 vt violarent nomen ſanctum meum. * Et ſu-
per

per veſtimentis pignoratis accubuerunt iu-
xta omne altare: & vinum damnatorum bi-
bebant in domo Dei ſui.*Ego autem exter- 9
minaui Amorrhæum a facie eorum : cuius
altitudo, cedrorum altitudo eius , & fortis
ipſe quaſi quercus: & contriui fructum eius
deſuper , & radices eius ſubter .* Ego ſum, 10
qui aſcendere vos feci de Terra Aegypti,
& duxi vos in deſerto quadraginta annis
vt poſſideretis Terrã Amorrhæi.* Et ſuſci- 11
taui de filijs veſtris in prophetas,& de iuue-
nibus veſtris nazaræos: numquid non ita
eſt filij Iſrael dicit Dominus?* Et propina- 12
bitis nazaræis vinum: & prophetis manda-
bitis,dicentes: Ne prophetetis.* Ecce ego 13
ſtridebo ſubter vos, ſicut ſtridet plauſtrum
onuſtum fœno .* Et peribit fuga a veloce, 14
& fortis non obtinebit virtutem ſuam, &
robuſtus nõ ſaluabit animam ſuam:* & te- 15
nens arcum non ſtabit,& velox pedibus ſuis
non ſaluabitur, & aſcenſor equi non ſalua-
bit animam ſuam :* & robuſtus corde inter 16
fortes nudus fugiet in illa die, dicit Do-
minus.

Cap. III.

AVDITE verbum , quod locutus eſt 1
Dominus ſuper vos, filij Iſrael: ſuper
omnem cognationem,quam eduxi de Ter-
ra Ægypti ; dicens :* Tantummodo vos 2
cognoui ex omnibus cognationibus terræ:
idcirco viſitabo ſuper vos omnes iniquitates
veſtras.* Numquid ambulabunt duo pari- 3
ter, niſi conuenerit eis?* Numquid rugiet 4
leo in ſaltu,niſi habuerit prædam? numquid
dabit catulus leonis vocem de cubili ſuo,
niſi aliquid apprehenderit ? * numquid ca- 5
det auis in laqueum terræ abſque aucupe?
numquid auferetur laqueus de terra ante-
quam quid ceperit?* Si clanget tuba in ci- 6
uitate , & populus non expaueſcet ? ſi erit
malum in ciuitate, quod Dominus non fe-
cerit?* Quia non facit Dominus Deus ver- 7
bum, niſi reuelauerit ſecretum ſuum ad ſer-
uos ſuos prophetas.* Leo rugiet,quis nõ ti- 8
mebit? Dominus Deus locutus eſt,quis non
prophetabit?* Auditũ facite in ædibus Azo- 9
ti,& in ædibus Terræ Aegypti:& dicite: Cõ
gregamini ſuper montes Samariæ,& videte
inſanias multas in medio eius,& calumniã
10 patientes in penetralibus eius. * Et neſcie-
runt facere rectum,dicit Dominus, theſau-
rizantes iniquitatem, & rapinas in ædibus
11 ſuis.*Propterea hæc dicit Dominus Deus:
Tribulabitur, & circuietur terra : & detra-
hetur ex te fortitudo tua,& diripiẽtur ædes
12 tuæ . * Hæc dicit Dominus: Quomodo ſi
eruat paſtor de ore leonis duo crura,aut ex-
tremum auriculæ : ſic eruentur filij Iſrael,
qui habitant in Samaria in plaga lectuli, &
13 in Damaſci grabato.* Audite,& conteſta-
mini in domo Iacob,dicit Dominus Deus
14 exercituum: *quia in die cum viſitare cœ-
pero præuaricationes Iſrael,ſuper eum viſi-
tabo,& ſuper altaria Bethel: & amputabun
15 tur cornua altaris,& cadent in terram.* Et
percutiam domum hiemalem cum domo
æſtiua: & peribunt domus eburneæ,& diſſi-
pabuntur ædes multæ,dicit Dominus.

Cap. IIII.

1 AVDITE verbum hoc vaccæ pingues,
quæ eſtis in mõte Samariæ: quæ calum
niam facitis egenis, & confringitis paupe-
res: quæ dicitis dominis veſtris : Afferte,&
2 bibemus.* Iurauit Dominus Deus in ſan-
cto ſuo: quia ecce dies venient ſuper vos,&
leuabunt vos in contis, & reliquias veſtras
3 in ollis feruentibus. * Et per aperturas exi-
bitis altera contra alteram, & proijciemini
4 in Armon, dicit Dominus.* Venite ad Be-
thel,& impie agite: ad Galgalam, & multi-
plicate præuaricationem : & afferte mane
victimas veſtras,tribus diebus decimas ve-
5 ſtras.*Et ſacrificate de fermentato laudem:
& vocate voluntarias oblationes,& annun-
ciate: ſic enim voluiſtis filij Iſrael,dicit Do
6 minus Deus. * Vnde & ego dedi vobis ſtu-
porem dentium in cunctis vrbibus veſtris,
& indigentiam panum in omnibus locis ve-
ſtris: & non eſtis reuerſi ad me, dicit Domi-
7 nus.* Ego quoque prohibui a vobis imbrẽ,
cum adhuc tres menſes ſupereſſent vſque
ad meſſem : & plui ſuper vnam ciuitatem,

& ſuper alteram ciuitatem non plui : pars
vna compluta eſt;& pars, ſuper quam non
8 plui,aruit.*Et venerunt duæ & tres ciuita-
tes ad vnam ciuitatem vt biberent aquam,
& non ſunt ſatiatæ: & non rediſtis ad me,
9 dicit Dominus.*Percuſſi vos in vento vrẽ-
te,& in aurugine, multitudinem hortorum
veſtrorum, & vinearum veſtrarum : olìueta
veſtra,& ficeta veſtra comedit eruca: & nõ
10 rediſtis ad me, dicit Dominus.*Miſi in vos
mortem in via Ægypti , percuſſi in gladio
iuuenes veſtros vſque ad captiuitatẽ equo-
rum veſtrorum : & aſcendere feci putredi-
nem caſtrorum veſtrorum in nares veſtras:
& non rediſtis ad me , dicit Dominus.
11 *Subuerti vos, ſicut ſubuertit Deus Sodo-
mam,& Gomorrham,& facti eſtis quaſi tor
ris raptus ab incendio : & non rediſtis ad
12 me,dicit Dominus.* Quapropter hæc fa-
ciam tibi Iſrael : poſtquam autem hæc fe-
cero tibi, præparare in occurſum Dei tui
13 Iſrael.*Quia ecce formans montes,& creãs
ventum, & annuncians homini eloquium
ſuum,faciens matutinam nebulam, & gra-
diens ſuper excelſa terræ : Dominus Deus
exercituum nomen eius.

CAP. V.

1 AVDITE verbum iſtud, quod ego le-
uo ſuper vos planctum. Domus Iſrael
2 cecidit,& non adijciet vt reſurgat.*Virgo
Iſrael proiecta eſt in terram ſuam, non eſt
3 qui ſuſcitet eam.*Quia hæc dicit Domi-
nus Deus : Vrbs,de qua egrediebantur mil-
le, relinquentur in ea centum : & de qua
egrediebantur centum, relinquentur in ea
4 decem in domo Iſrael.*Quia hæc dicit Do
minus domui Iſrael : Quærite me, & viue-
5 tis.* Et nolite quærere Bethel, & in Gal-
galam nolite intrare, & in Berſabee non
tranſibitis : quia Galgala captiua ducetur,
6 & Bethel erit inutilis.*Quærite Dominum,
& viuite : ne forte comburatur vt ignis do
mus Ioſeph, & deuorabit, & non erit qui
7 extinguat Bethel.*Qui conuertitis in abſin-
thium iudicium, & iuſtitiam in terra relin-
8 quitis.*Facientem Arcturum, & Orionem,
& conuertentem in mane tenebras,& diem
in noctem mutantem : qui vocat aquas ma-
ris,& effundit eas ſuper faciem terræ: Domi
9 nus nomen eſt eius.* Qui ſubridet vaſtitatẽ
ſuper robuſtum, & depopulationem ſuper
10 potentẽ affert.*Odio habuerunt corripien-
tem in porta : & loquentem perfecte abo-
11 minati ſunt.* Idcirco, pro eo quòd diripie-
batis pauperẽ,& prædam electam tollebatis
ab eo : domos quadro lapide ædificabitis,
& non habitabitis in eis : vineas plãtabitis
amantiſſimas,& non bibetis vinum earum.
12 *Quia cognoui multa ſcelera veſtra,& for-
tia peccata veſtra : hoſtes iuſti accipientes
munus,& pauperes deprimentes in porta.
13 *Ideo prudens in tempore illo tacebit,quia
14 tẽpus malum eſt.*Quærite bonum, & non
malũ,vt viuatis:& erit Dominus Deus exer-
15 cituum vobiſcum,ſicut dixiſtis.*Odite ma-
lum,& diligite bonũ,& conſtituite in porta
iudiciũ : ſi forte miſereatur Dominus Deus
16 exercituũ reliquijs Ioſeph.* Propterea hæc
dicit Dominus Deus exercituũ dominator,
in omnibus plateis planctus : & in cunctis,
quæ foris ſunt,dicetur væ væ : & vocabunt
agricolam ad luctum,& ad planctũ eos,qui
17 ſciunt plangere.*Et in omnibus vineis erit
planctus : quia pertranſibo in medio tui,
18 dicit Dominus.* Væ deſiderantibus diem
Domini : ad quid eam vobis? dies Domini
19 iſta,tenebræ,& nõ lux.*Quomodo ſi fugiat
vir a facie leonis,& occurrat ei vrſus : & in-
grediatur domum, & innitatur manu ſua
ſuper parietem, & mordeat eum coluber.
20 *Numquid non tenebræ dies Domini,& nõ
21 lux : & caligo,& non ſplendor in ea?*Odi,
& proieci feſtiuitates veſtras : & non capiã
22 odorem cœtuum veſtrorum.* Quòd ſi ob-
tuleritis mihi holocautomata, & munera
veſtra,non ſuſcipiam : & vota pinguium ve-
23 ſtrorum nõ reſpiciam.*Aufer a me tumul-
tum carminum tuorum : & cantica lyræ tuæ
24 non audiam.*Et reuelabitur quaſi aqua iu-
dicium, & iuſtitia quaſi torrens fortis.
25 *Numquid hoſtias & ſacrificium obtuliſtis
mihi in deſerto quadraginta annis, domus
26 Iſrael?*Et portaſtis tabernaculum Moloch
veſtro,

veſtro, & imaginem idolorum veſtrorum,
ſydus Dei veſtri,quæ feciſtis vobis.*Et mi- 27
grare vos faciam trans Damaſcum, dicit
Dominus, Deus exercituum nomen eius.

Cap. vI.

VÆ qui opulenti eſtis in Sion,& confi- 1
ditis in monte Samariæ: optimates ca-
pita populorum, ingredientes pompatice
domum Iſrael.*Tranſite in Chalane,& vi- 2
dete,& ite inde in Emath magnam: & de-
ſcendite in Geth Palæſthinorum,& ad opti
ma quæque regna horum: ſi latior terminus
eorũ termino veſtro eſt.*Qui ſeparati eſtis 3
in diem malum: & appropinquatis ſolio
iniquitatis.*Qui dormitis in lectis eburneis, 4
& laſciuitis in ſtratis veſtris: qui comeditis
agnũ de grege,& vitulos de medio armen-
ti.* Qui canitis ad vocem pſalterij: ſicut 5
Dauid putauerunt ſe habere vaſa cantici.
* Bibentes vinum in phialis,& optimo vn- 6
guento delibuti: & nihil patiebantur ſuper
contritione Ioſeph.*Quapropter nunc mi- 7
grabunt in capite tranſmigrantium: & au-
feretur factio laſciuientium.*Iurauit Domi 8
nus Deus in anima ſua,dicit Dominus Deus
exercituum: Deteſtor ego ſuperbiã Iacob,
& domos eius odi,& tradam ciuitatem cum
habitatoribus ſuis.*Quòd ſi reliqui fuerint 9
decem viri in domo vna,& ipſi morientur.
*Et tollet eum propinquus ſuus,& combu- 10
ret eum,vt efferat oſſa de domo: & dicet ei,
qui in penetralibus domus eſt: Numquid
adhuc eſt penes te?*Et reſpondebit: Finis 11
eſt. Et dicet ei: Tace,& non recorderis no-
minis Domini.*Quia ecce Dominus mãda- 12
bit,& percutiet domum maiorem ruinis,&
domum minorem ſciſſionibus.* Numquid 13
currere queũt in petris equi,aut arari poteſt
in bubalis,quoniam cõuertiſtis in amaritu-
dinem iudicium, & fructũ iuſtitiæ in abſin-
thium?*Qui lætamini in nihilo: qui dicitis: 14
Numquid non in fortitudine noſtra aſſum-
pſimus nobis cornua?*Ecce enim ſuſcitabo 15
ſuper vos domus Iſrael,dicit Dominus Deus
exercituum, gentem: & conteret vos ab in-
troitu Emath,vſque ad torrentem deſerti.

Cap. vII.

1 HÆc oſtendit mihi Dominus Deus: &
ecce fictor locuſtæ in principio germi-
nantiũ ſerotini imbris,& ecce ſerotinus poſt
2 tonſionem regis.*Et factũ eſt: cum conſum
maſſet comedere herbam terræ,dixi: Domi
ne Deus propitius eſto,obſecro: quis ſuſci-
3 tabit Iacob,quia paruulus eſt?*Miſertus eſt
Dominus ſuper hoc: Non erit,dixit Domi-
4 nus.*Hæc oſtendit mihi Dominus Deus: &
ecce vocabat iudicium ad ignem Dominus
Deus: & deuorauit abyſſum multam, &
5 comedit ſimul partem.* Et dixi: Domine
Deus quieſce, obſecro: quis ſuſcitabit Ia-
6 cob,quia paruulus eſt?*Miſertus eſt Domi-
nus ſuper hoc: Sed & iſtud non erit, dixit
7 Dominus Deus.*Hæc oſtẽdit mihi Domi-
nus: & ecce Dominus ſtans ſuper murum
litum, & in manu eius trulla cæmentarij.
8 * Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides
Amos? Et dixi: Trullã cæmentarij. Et dixit
Dominus: Ecce ego ponã trullam in me-
dio populi mei Iſrael: non adijciam vltra
9 ſuperinducere eum.*Et demoliẽtur excelſa
idoli,& ſanctificationes Iſrael deſolabũtur:
& conſurgam ſuper domum Ieroboam in
10 gladio.* Et miſit Amaſias ſacerdos Bethel
ad Ieroboam regem Iſrael, dicens: Rebel-
lauit cõtra te Amos in medio domus Iſrael:
non poterit terra ſuſtinere vniuerſos ſermo
11 nes eius.*Hæc enim dicit Amos: In gladio
morietur Ieroboã,& Iſrael captiuus migra-
12 bit de terra ſua.*Et dixit Amaſias ad Amos:
Qui vides, gradere,fuge in terram Iuda: &
13 comede ibi panem, & prophetabis ibi.* Et
in Bethel non adijcies vltra vt prophetes:
quia ſanctificatio regis eſt, & domus regni
14 eſt.*Reſpõditq. Amos,& dixit ad Amaſiam:
Non ſum propheta,& nõ ſum filius prophe
tæ: ſed armẽtarius ego ſum vellicans ſyco-
15 moros.*Et tulit me Dominus cum ſequerer
gregẽ: & dixit Dominus ad me: Vade pro-
16 pheta ad populũ meum Iſrael.*Et nũc audi
verbũ Domini: Tu dicis: Non prophetabis
ſuper Iſrael,& nõ ſtillabis ſuper domũ idoli.
17 *Propter hoc hæc dicit Dominus: Vxor tua
in ciui-

in ciuitate fornicabitur: & filij tui, & filiæ
tuæ in gladio cadent, & humus tua funicu
lo metietur: & tu in terra polluta morieris,
& Iſrael captiuus migrabit de terra ſua.

CAP. VIII.

HÆc oſtendit mihi Dominus Deus: & 1
ecce vncinus pomorũ. *Et dixit: Quid 2
tu vides Amos? Et dixi: Vncinum pomorũ.
Et dixit Dominus ad me: Venit finis ſuper
populum meum Iſrael: non adijciam vltra
vt pertranſeam eum. *Et ſtridebunt cardi- 3
nes templi in die illa, dicit Dominus Deus:
multi morientur: in omni loco proijcietur
ſilentium. *Audite hoc qui conteritis pau- 4
perẽ, & deficere facitis egenos terræ, *dicẽ- 5
tes: Quando tranſibit menſis, & venundabi
mus merces: & ſabbatum, & aperiemus fru
mentum: vt imminuamus menſurã, & au-
geamus ſiclum, & ſupponamus ſtateras do
loſas, *vt poſſideamus in argẽto egenos & 6
pauperes pro calceamẽtis, & quiſquilias fru
menti vendamus? *Iurauit Dominus in ſu- 7
perbiam Iacob: Si oblitus fuero vſque ad fi
nem omnia opera eorum. *Numquid ſuper 8
iſto non cõmouebitur terra, & lugebit om-
nis habitator eius: & aſcendet quaſi fluuius
vniuerſus, & eijcietur, & defluet quaſi riuus
Aegypti? *Et erit in die illa, dicit Dominus 9
Deus: occidet ſol in meridie, & tenebreſce-
re faciã terram in die luminis: *& conuertã 10
feſtiuitates veſtras in luctũ, & omnia canti
ca veſtra in planctum: & inducã ſuper om-
ne dorſum veſtrum ſaccum, & ſuper omne
caput caluitium: & ponam eam quaſi lu-
ctum vnigeniti, & nouiſſima eius quaſi diẽ
amarum. *Ecce dies veniunt, dicit Domi- 11
nus: & mittam famem in terram: non fa-
mem panis, neque ſitim aquæ, ſed audiẽdi
verbũ Domini. *Et commouebuntur a Ma 12
ri vſque ad mare, & ab Aquilone vſque ad
Orientem: circuibunt quærentes verbum
Domini, & non inuenient. *In die illa defi- 13
ciẽt virgines pulchræ, & adoleſcẽtes in ſiti.
*Qui iurant in delicto Samariæ, & dicunt: 14
Viuit Deus tuus Dan: & viuit via Berſa-
bee, & cadent, & non reſurgent vltra.

CAP. IX.

VIDI Dominum ſtantem ſuper altare.
1 & dixit: Percute cardinem, & commo
ueantur ſuperliminaria: auaritia enim in ca
pite omnium, & nouiſſimum eorum in gla-
2 dio interficiam: non erit fuga eis. Fugient,
& non ſaluabitur ex eis qui fugerit. *Si de-
ſcenderint vſque ad infernum, inde manus
mea educet eos: & ſi aſcenderint vſque in
3 cælum, inde detraham eos. *Et ſi abſcõdi-
ti fuerint in vertice Carmeli, inde ſcrutans
auferã eos: & ſi celauerint ſe ab oculis meis
in profundo maris, ibi mandabo ſerpenti,
4 & mordebit eos. *Et ſi abierint in captiui-
tatem coram inimicis ſuis, ibi mandabo gla-
dio, & occidet eos: & ponam oculos meos
5 ſuper eos in malum, & non in bonum. *Et
Dominus Deus exercituum, qui tangit ter-
ram, & tabeſcet: & lugebunt omnes habi-
tantes in ea: & aſcendet ſicut riuus omnis,
6 & defluet ſicut fluuius Aegypti. *Qui ædi-
ficat in cælo aſcenſionem ſuam, & faſcicu-
lum ſuum ſuper terram fundauit: qui vocat
aquas maris, & effundit eas ſuper faciẽ ter-
7 ræ, Dominus nomen eius. *Numquid non
vt filij Aethiopum vos eſtis mihi, filij Iſrael,
ait Dominus? numquid non Iſrael aſcen-
dere feci de Terra Aegypti: & Palæſthi-
8 nos de Cappadocia, & Syros de Cyrene?
*Ecce oculi Domini Dei ſuper regnum
peccans, & conteram illud a facie terræ:
verumtamen conterens non conteram do-
9 mum Iacob, dicit Dominus. *Ecce enim
mandabo ego, & concutiam in omnibus
gentibus domum Iſrael, ſicut concutitur tri
10 ticum in cribro: & non cadet lapillus ſuper
terram. *In gladio morientur omnes pec-
catores populi mei: qui dicunt: Non ap-
11 propinquabit, & non veniet ſuper nos ma-
lum. *In die illa ſuſcitabo tabernaculum
Dauid, quod cecidit: & reædificabo aper-
turas murorum eius, & ea, quæ corruerant,
12 inſtaurabo: & reædificabo illud ſicut in die-
bus antiquis. *Vt poſſideant reliquias Idu-
mææ, & omnes nationes, eo quòd inuoca-
tum ſit nomen meum ſuper eos: dicit Do-
13 minus faciens hæc. *Ecce dies veniunt,
dicit

dicit Dominus: & comprehendet arator
meſſorem, & calcator vuæ mittentem ſe-
men: & ſtillabunt montes dulcedinem, &
omnes colles culti erunt. * Et conuertam 14
captiuitatem populi mei Iſrael: & ædifica-
bunt ciuitates deſertas, & inhabitabunt: &
plantabunt vineas, & bibent vinum earum:
& facient hortos, & comedent fructus
15 eorum. * Et plantabo eos ſuper humum
ſuam: & non euellam eos vltra de terra
ſua, quam dedi eis, dicit Dominus Deus
tuus.

PROPHETIA ABDIAE.

VISIO Abdiæ. Hæc dicit Do- 1
minus Deus ad Edom: Audi-
tum audiuimus a Domino, &
legatum ad gentes miſit: Sur-
gite, & cõſurgamus aduerſus
eum in prælium. * Ecce paruulum dedi te 2
in Gentibus: contemptibilis tu es valde.
* Superbia cordis tui extulit te, habitantem 3
in ſciſſuris petrarum, exaltantem ſolium
tuum: qui dicis in corde tuo: Quis detrahet
me in terram? * Si exaltatus fueris vt aquila, 4
& ſi inter ſidera poſueris nidum tuum: in-
de detraham te, dicit Dominus. * Si fures 5
introiſſent ad te, ſi latrones per noctẽ, quo-
modo conticuiſſes? nonne furati eſſent ſuf-
ficientia ſibi? ſi vindemiatores introiſſent
ad te, numquid ſaltem racemum reliquiſ-
ſent tibi? * Quomodo ſcrutati ſunt Eſau, 6
inueſtigauerunt abſcondita eius? * Vſque 7
ad terminum emiſerunt te: omnes viri fœ-
deris tui illuſerunt tibi: inualuerunt aduer-
ſum te viri pacis tuæ: qui comedunt tecum,
ponent inſidias ſubter te: non eſt prudentia
in eo. * Numquid non in die illa, dicit Do- 8
minus, perdam ſapientes de Idumæa, & pru
dentiam de monte Eſau? * Et timebunt for- 9
tes tui a Meridie, vt intereat vir de monte
Eſau. * Propter interfectionem, & propter 10
iniquitatem in fratrem tuum Iacob, operiet
te confuſio, & peribis in æternum. * In die 11
cum ſtares aduerſus eum, quando capiebãt
alieni exercitum eius, & extranei ingredie-
bantur portas eius, & ſuper Ieruſalem mit-
tebant ſortem: tu quoque eras quaſi vnus
12 ex eis. * Et non deſpicies in die fratris tui,
in die peregrinationis eius: & non lætabe-
ris ſuper filios Iuda in die perditionis eorũ:
& non magnificabis os tuũ in die anguſtiæ.
13 * Neque ingredieris portam populi mei in
die ruinæ eorũ: neque deſpicies & tu in ma-
lis eius in die vaſtitatis illius: & nõ emittéris
aduerſus exercitum eius in die vaſtitatis il-
14 lius. * Neque ſtabis in exitibus vt interficias
eos qui fugerint: & non cõcludes reliquos
15 eius in die tribulationis. * Quoniam iuxta
eſt dies Domini ſuper omnes gentes: ſicut
feciſti, fiet tibi: retributionem tuam cõuer-
16 tet in caput tuum. * Quomodo enim bibiſtis
ſuper montem ſanctum meum, bibent om-
nes Gentes iugiter: & bibent, & abſorbe-
17 bunt, & erunt quaſi non ſint. * Et in monte
Sion erit ſaluatio, & erit ſanctus: & poſſide-
18 bit domus Iacob eos qui ſe poſſederant. * Et
erit domus Iacob ignis, & domus Ioſeph
flamma, & domus Eſau ſtipula: & ſuccen-
dentur in eis, & deuorabunt eos: & nõ erunt
reliquiæ domus Eſau, quia Dominus locu-
19 tus eſt. * Et hereditabũt hi, qui ad Auſtrum
ſunt, montem Eſau, & qui in campeſtribus
Philiſthijm: & poſſidebũt regionẽ Ephraim,
& regionem Samariæ: & Beniamin poſſi-
20 debit Galaad. * Et tranſmigratio exercitus
huius filiorum Iſrael, omnia loca Chana-
næorum vſque ad Sareptam: & tranſmigra
tio Ieruſalem, quæ in Boſphoro eſt, poſſide-
21 bit ciuitates Auſtri. * Et aſcendent ſaluato-
res in montem Sion iudicare montẽ Eſau:
& erit Domino regnum.

PRO-

PROPHETIA IONAE.

CAPVT PRIMVM.

ET factum eſt verbum Do- 1
mini ad Ionam filium Ama-
thi, dicens: * Surge, & vade 2
in Niniuen ciuitatem gran-
dem, & prædica in ea: quia
aſcendit malitia eius coram me. * Et ſurre- 3
xit Ionas, vt fugeret in Tharſis a facie Do-
mini, & deſcendit in Ioppen, & inuenit na-
uem euntem in Tharſis: & dedit naulum
eius, & deſcendit in eam vt iret cum eis in
Tharſis a facie Domini. * Dominus autem 4
miſit ventum magnum in mare: & facta eſt
tempeſtas magna in mari, & nauis pericli-
tabatur conteri. * Et timuerunt nautæ, 5
& clamauerunt viri ad deum ſuum: & mi-
ſerunt vaſa, quæ erant in naui, in mare, vt
alleuiaretur ab eis: & Ionas deſcendit ad
interiora nauis, & dormiebat ſopore graui.
* Et acceſſit ad eum gubernator, & dixit ei: 6
Quid tu ſopore deprimeris? ſurge, inuoca
Deum tuum, ſi forte recogitet Deus de no-
bis, & non pereamus. * Et dixit vir ad col- 7
legam ſuum: Venite, & mittamus ſortes, &
ſciamus quare hoc malum ſit nobis. Et
miſerunt ſortes: & cecidit ſors ſuper Ionã.
* Et dixerunt ad eum: Indica nobis cuius 8
cauſa malum iſtud ſit nobis: quod eſt opus
tuum? quæ terra tua? & quo vadis? vel ex
quo populo es tu? * Et dixit ad eos: He- 9
bræus ego ſum, & Dominum Deum cæli
ego timeo, qui fecit mare & aridam. * Et 10
timuerunt viri timore magno, & dixerunt
ad eum: Quid hoc feciſti? (Cognouerunt
enim viri quòd a facie Domini fugeret,
quia indicauerat eis.) * Et dixerunt ad eum: 11
Quid faciemus tibi, & ceſſabit mare a no-
bis? quia mare ibat, & intumeſcebat. * Et 12
dixit ad eos: Tollite me, & mittite in ma-
re, & ceſſabit mare a vobis: ſcio enim ego
quoniam propter me tempeſtas hæc gran-
13 dis venit ſuper vos. * Et remigabant viri
vt reuerterentur ad aridam, & non vale-
bant: quia mare ibat, & intumeſcebat ſu-
14 per eos. * Et clamauerunt ad Dominum,
& dixerunt: Quæſumus Domine, ne perea-
mus in anima viri iſtius, & ne des ſuper nos
ſanguinem innocentem: quia tu Domine,
15 ſicut voluiſti, feciſti. * Et tulerunt Ionam, &
miſerunt in mare: & ſtetit mare a feruore
16 ſuo. * Et timuerunt viri timore magno Do-
minum, & immolauerunt hoſtias Domino,
& vouerunt vota.

CAP. II.

1 ET præparauit Dominus piſcem gran-
dem vt deglutiret Ionam: & erat Io-
nas in ventre piſcis tribus diebus, & tribus
2 noctibus. * Et orauit Ionas ad Dominum
3 Deum ſuum de ventre piſcis. * Et dixit:
Clamaui de tribulatione mea ad Domi-
num, & exaudiuit me: de ventre inferi cla-
maui, & exaudiſti vocem meam.
4 * Et proieciſti me in profundum in cor-
de maris, & flumen circumdedit me: om-
nes gurgites tui, & fluctus tui ſuper me tran-
ſierunt.
5 * Et ego dixi: Abiectus ſum a conſpectu
oculorum tuorum: verumtamen rurſus vi-
debo templum ſanctum tuum.
6 * Circumdederunt me aquæ vſque ad
animam: abyſſus vallauit me, pelagus ope-
ruit caput meum.
7 * Ad extrema montium deſcendi: terræ
vectes concluſerunt me in æternum: &
ſubleuabis de corruptione vitam meam,
Domine Deus meus.
8 * Cum anguſtiaretur in me anima mea,
Domini recordatus ſum: vt veniat ad te
oratio

oratio mea ad templum ſanctum tuum.
9 * Qui cuſtodiunt vanitates fruſtra, miſe-
ricordiam ſuam derelinquunt.
10 * Ego autem in voce laudis immolabo
tibi: quæcumque voui, reddam pro ſalute
Domino.
11 * Et dixit Dominus piſci: & euomuit Io-
nam in aridam.

CAP. III.

1 ET factum eſt verbum Domini ad Io-
2 nam ſecundò, dicens: * Surge, & vade in
Niniuen ciuitatem magnam: & prædica in
ea prædicationem, quam ego loquor ad te.
3 * Et ſurrexit Ionas, & abijt in Niniuen iux-
ta verbum Domini: & Niniue erat ciuitas
4 magna itinere trium dierũ. * Et cœpit Ionas
introire in ciuitatem itinere diei vnius: &
clamauit, & dixit: Adhuc quadraginta dies,
5 & Niniue ſubuertetur. * Et crediderunt viri
Niniuitæ in Deum: & prædicauerunt ieiu-
nium, & veſtiti ſunt ſaccis a maiore vſque
6 ad minorẽ. * Et peruenit verbum ad regem
Niniue: & ſurrexit de ſolio ſuo, & abiecit
veſtimẽtum ſuum a ſe, & indutus eſt ſacco,
7 & ſedit in cinere. * Et clamauit, & dixit in
Niniue ex ore regis & principũ eius, dicẽs:
Homines, & iumenta, & boues, & pecora nõ
guſtent quidquam: nec paſcãtur, & aquam
8 non bibant. * Et operiantur ſaccis homines,
& iumenta, & clament ad Dominum in for
titudine, & conuertatur vir a via ſua mala,
& ab iniquitate, quæ eſt in manibus eorum.
9 * Quis ſcit ſi conuertatur, & ignoſcat Deus:
& reuertatur a furore iræ ſuæ, & non peri-
10 bimus? * Et vidit Deus opera eorum, quia
conuerſi ſunt de via ſua mala: & miſertus
eſt Deus ſuper malitiam, quam locutus fue
rat vt faceret eis, & non fecit.

CAP. IIII.

1 ET afflictus eſt Ionas afflictione magna,
2 & iratus eſt: * & orauit ad Dominum,
& dixit: Obſecro Domine, numquid non
hanc eſt verbum meum, cum adhuc eſſem
in terra mea? propter hoc præoccupaui
vt fugerem in Tharſis. ſcio enim quia tu
Deus clemens, & miſericors es, patiens,
& multæ miſerationis, & ignoſcens ſuper
3 malitia. * Et nunc Domine tolle quæſo
animam meam a me: quia melior eſt mi-
4 hi mors quàm vita. * Et dixit Dominus:
5 Putaſne bene iraſceris tu? * Et egreſſus
eſt Ionas de ciuitate, & ſedit contra Orien
tem ciuitatis: & fecit ſibimet vmbracu-
lum ibi, & ſedebat ſubter illud in vm-
bra, donec videret quid accideret ciuita-
6 ti. * Et præparauit Dominus Deus hede-
ram, & aſcendit ſuper caput Ionæ, vt eſ-
ſet vmbra ſuper caput eius, & protegeret
eum: laborauerat enim: & lætatus eſt Io-
7 nas ſuper hedera, lætitia magna. * Et pa-
rauit Deus vermem aſcenſu diluculi in cra
ſtinum: & percuſſit hederam, & exaruit.
8 * Et cum ortus fuiſſet ſol, præcepit Do-
minus vento calido, & vrenti: & percuſ-
ſit ſol ſuper caput Ionæ, & æſtuabat: &
petiuit animæ ſuæ vt moreretur, & dixit:
9 Melius eſt mihi mori, quàm viuere. * Et
dixit Dominus ad Ionam: Putaſne bene
iraſceris tu ſuper hedera? Et dixit: Bene
10 iraſcor ego vſque ad mortem. * Et dixit
Dominus: Tu doles ſuper hederam, in
qua non laboraſti, neque feciſti vt cre-
ſceret: quæ ſub vna nocte nata eſt, & ſub
11 vna nocte perijt. * Et ego non parcam
Niniue ciuitati magnæ, in qua
ſunt pluſquam centum
viginti millia ho-
minum, qui
neſciunt
quid
ſit
inter dexteram & ſini-
ſtram ſuam, &
iumenta
mul-
ta?

PROPHETIA MICHAEAE.

CAPVT PRIMVM.

VERBVM Domini, quod fa- 1
ctum eſt ad Michæam Mo-
raſthitē, in diebus Ioathan,
Achaz, & Ezechiæ regum
Iuda: quod vidit ſuper Sa-
mariam, & Ieruſalem. * Audite populi om- 2
nes, & attendat terra, & plenitudo eius:
& ſit Dominus Deus vobis in teſtem, Do-
minus de templo ſancto ſuo. * Quia ecce 3
Dominus egredietur de loco ſuo: & de-
ſcendet, & calcabit ſuper excelſa terræ.
* Et conſumentur montes ſubtus eum: & 4
valles ſcindentur ſicut cera a facie ignis, &
ſicut aquæ, quæ decurrunt in præceps. * In 5
ſcelere Iacob omne iſtud, & in peccatis do
mus Iſrael. quod ſcelus Iacob? nonne Sa-
maria? & quæ excelſa Iudæ? nonne Ieruſa-
lem? * & ponam Samariam quaſi aceruum 6
lapidum in agro cum plantatur vinea: &
detraham in vallem lapides eius, & funda-
menta eius reuelabo. * Et omnia ſculptilia 7
eius concidentur, & omnes mercedes eius
comburentur igne, & omnia idola eius po-
nam in perditionem: quia de mercedibus
meretricis congregata ſunt, & vſque ad
mercedem meretricis reuertentur. * Su- 8
per hoc plangam, & vlulabo: vadam ſpo-
liatus, & nudus: faciam planctum velut
draconum, & luctum quaſi ſtruthionum.
* Quia deſperata eſt plaga eius, quia venit 9
vſque ad Iudam, tetigit portam populi mei
vſque ad Ieruſalem. * In Geth nolite an- 10
nunciare, lacrymis ne ploretis, in domo
Pulueris puluere vos conſpergite. * Et tran 11
ſite vobis habitatio Pulchra, confuſa igno-
minia: non eſt egreſſa quæ habitat in exi-
tu: planctum Domus vicina accipiet ex
vobis, quæ ſtetit ſibimet. * Quia infirma- 12
ta eſt in bonum, quæ habitat in amaritu-
dinibus: quia deſcendit malum a Domino
13 in portam Ieruſalem. * Tumultus quadrigæ
ſtuporis habitanti Lachis: principium pec-
cati eſt filiæ Sion, quia in te inuenta ſunt
14 ſcelera Iſrael. * Propterea dabit emiſſa-
rios ſuper hereditatem Geth: domus Men-
15 dacij in deceptionem regibus Iſrael. * Ad-
huc heredem adducam tibi quæ habitas in
Mareſa: vſque ad Odollam veniet gloria
16 Iſrael. * Decaluare, & tondére ſuper fi-
lios deliciarum tuarum: dilata caluitium
tuum ſicut aquila: quoniam captiui ducti
ſunt ex te.

CAP. II.

1 VÆ qui cogitatis inutile, & operami-
ni malum in cubilibus veſtris: in lu-
ce matutina faciunt illud, quoniam con-
2 tra Deum eſt manus eorum. * Et concu-
pierunt agros, & violenter tulerunt, & ra-
puerunt domos: & calumniabantur vi-
rum, & domum eius, virum, & heredita-
3 tem eius. * Idcirco hæc dicit Dominus:
Ecce ego cogito ſuper familiam iſtam ma-
lum: vnde non auferetis colla veſtra, &
non ambulabitis ſuperbi, quoniam tem-
4 pus peſſimum eſt. * In die illa ſumetur ſu-
per vos parabola, & cantabitur canticum
cum ſuauitate, dicentium: Depopulatio-
ne vaſtati ſumus: pars populi mei com-
mutata eſt: quomodo recedet a me, cum
reuertatur, qui regiones noſtras diuidat?
5 * Propter hoc non erit tibi mittens funi-
6 culum ſortis in cœtu Domini. * Ne loqua-
mini loquentes: Non ſtillabit ſuper iſtos,
7 non comprehendet confuſio. * Dicit do-
mus Iacob: Numquid abbreuiatus eſt ſpi-
ritus

ritus Domini, aut tales ſunt cogitationes
eius? Nonne verba mea bona ſunt cum
eo, qui recte graditur? * Et econtrario po- 8
pulus meus in aduerſarium conſurrexit:
deſuper tunica pallium ſuſtuliſtis: & eos,
qui tranſibant ſimpliciter, conuertiſtis in
bellum. * Mulieres populi mei eieciſtis de 9
domo deliciarum ſuarum: a paruulis ea-
rum tuliſtis laudem meam in perpetuum.
* Surgite, & ite, quia non habetis hic re- 10
quiem: propter immunditiam eius corrum-
petur putredine peſſima. * Vtinam non eſ- 11
ſem vir habens ſpiritum, & mendacium
potius loquerer: ſtillabo tibi in vinum, &
in ebrietatem: & erit ſuper quem ſtillatur
populus iſte. * Congregatione congrega- 12
bo Iacob totum te: in vnum conducam
reliquias Iſrael, pariter ponam illum quaſi
gregem in ouili, quaſi pecus in medio cau-
larum, tumultuabuntur a multitudine ho-
minum. * Aſcendet enim pandens iter 13
ante eos: diuident, & tranſibunt portam,
& ingredientur per eam: & tranſibit rex
eorum coram eis, & Dominus in capite
eorum.

CAP. III.

ET dixi: Audite principes Iacob, & du- 1
ces domus Iſrael: Numquid non ve-
ſtrum eſt ſcire iudicium, * qui odio habetis 2
bonum, & diligitis malum: qui violenter
tollitis pelles eorum deſuper eis, & carnem
eorum deſuper oſſibus eorum? * Qui co- 3
mederunt carnem populi mei, & pellem
eorum deſuper excoriauerunt: & oſſa eo-
rum confregerunt, & conciderunt ſicut in
lebete, & quaſi carnem in medio ollæ.
* Tunc clamabunt ad Dominum, & non 4
exaudiet eos: & abſcondet faciem ſuam ab
eis in tempore illo, ſicut nequiter egerunt
in adinuentionibus ſuis. * Hæc dicit Do- 5
minus ſuper prophetas, qui ſeducunt po-
pulum meum: qui mordent dentibus ſuis,
& prædicant pacem: & ſiquis non dederit
in ore eorum quippiam, ſanctificant ſuper
eum prælium. * Propterea nox vobis pro 6
viſione erit, & tenebræ vobis pro diuina-
tione: & occumbet ſol ſuper prophetas,
7 & obtenebrabitur ſuper eos dies. * Et con-
fundentur qui vident viſiones, & confun-
dentur diuini: & operient omnes vultus
8 ſuos, quia non eſt reſponſum Dei. * Ve-
rumtamen ego repletus ſum fortitudine
ſpiritus Domini, iudicio, & virtute: vt an-
nunciem Iacob ſcelus ſuum, & Iſrael pec-
9 catum ſuum. * Audite hoc principes do-
mus Iacob, & iudices domus Iſrael: qui
abominamini iudicium, & omnia recta
10 peruertitis. * Qui ædificatis Sion in ſangui-
11 nibus, & Ieruſalem in iniquitate. * Princi-
pes eius in muneribus iudicabant, & ſacer-
dotes eius in mercede docebant, & pro-
phetæ eius in pecunia diuinabãt: & ſuper
Dominum requieſcebant, dicentes: Num-
quid non Dominus in medio noſtrum? nõ
12 venient ſuper nos mala. * Propter hoc,
cauſa veſtri, Sion quaſi ager arabitur, &
Ieruſalem quaſi aceruus lapidum erit, &
mons templi in excelſa ſiluarum.

CAP. IIII.

1 ET erit: In nouiſſimo dierum erit mons
domus Domini præparatus in vertice
montium, & ſublimis ſuper colles: &
2 fluent ad eum populi. * Et properabunt
gentes multæ, & dicent: Venite, aſcen-
damus ad montem Domini, & ad domum
Dei Iacob: & docebit nos de vijs ſuis, &
ibimus in ſemitis eius: quia de Sion egre-
dietur lex, & verbum Domini de Ieruſa-
3 lem. * Et iudicabit inter populos mul-
tos, & corripiet gentes fortes vſque in lon-
ginquum: & concident gladios ſuos in
vomeres, & haſtas ſuas in ligones: non
ſumet gens aduerſus gentem gladium: &
4 non diſcent vltra belligerare. * Et ſedebit
vir ſubtus vitem ſuam, & ſubtus ficum
ſuam, & non erit qui deterreat: quia os
5 Domini exercituum locutum eſt. * Quia
omnes populi ambulabunt vnuſquiſque
in nomine Dei ſui: nos autem ambulabi-
mus in nomine Domini Dei noſtri in æ-
6 ternum & vltra. * In die illa, dicit Domi-
nus, congregabo claudicantem: & eam,

quam eieceram, colligam: & quam afflixe-
7 ram:*Et ponam claudicantem in reliquias:
& eam, quæ laborauerat, in gentem robu-
ſtam: & regnabit Dominus ſuper eos in
monte Sion, ex hoc nunc & vſque in æ-
8 ternum. * Et tu turris gregis nebuloſa fi-
liæ Sion vſque ad te veniet: & veniet po-
9 teſtas prima, regnum filiæ Ieruſalem.*Nunc
quare mœrore contraheris? numquid rex
non eſt tibi, aut conſiliarius tuus perijt,
quia comprehendit te dolor ſicut parturien
10 tem? * Dole, & ſatage filia Sion quaſi par-
turiens: quia nunc egredieris de ciuitate,
& habitabis in regione, & venies vſque
ad Babylonem, ibi liberaberis: ibi redimet
te Dominus de manu inimicorũ tuorum.
11 * Et nunc congregatæ ſunt ſuper te gentes
multæ, quæ dicunt: Lapidetur: & aſpiciat
12 in Sion oculus noſter. *Ipſi autem non co-
gnouerunt cogitationes Domini, & non
intellexerunt conſilium eius: quia congre-
13 gauit eos quaſi fœnum areæ. * Surge, &
tritura filia Sion: quia cornu tuum ponam
ferreum, & vngulas tuas ponam æreas: &
comminues populos multos, & interficies
Domino rapinas eorum, & fortitudinem
eorum Domino vniuerſæ terræ.

Cap. V.

1 NVNC vaſtaberis filia latronis: obſidio-
nem poſuerunt ſuper nos, in virga per-
2 cutient maxillam iudicis Iſrael. * ET TV
BETHLEHEM Ephrata paruulus es in milli-
bus Iuda: ex te mihi egredietur qui ſit do-
minator in Iſrael, & egreſſus eius ab initio,
3 a diebus æternitatis. * Propter hoc dabit
eos vſque ad tempus, in quo parturiens pa-
riet: & reliquiæ fratrum eius conuertentur
4 ad filios Iſrael. * Et ſtabit, & paſcet in forti-
tudine Domini, in ſublimitate nominis Do
mini Dei ſui: & conuertentur, quia nunc
magnificabitur vſque ad terminos terræ.
5 * Et erit iſte pax: cum venerit Aſſyrius
in terram noſtram, & quando calcauerit
in domibus noſtris: & ſuſcitabimus ſuper
eum ſeptem paſtores, & octo primates ho-
6 mines. * Et paſcent terram Aſſur in gla-
dio, & terram Nemrod in lanceis eius: &
liberabit ab Aſſur cum venerit in terram
noſtram, & cum calcauerit in finibus no-
7 ſtris.*Et erunt reliquiæ Iacob in medio po-
pulorum multorum quaſi ros a Domino, &
quaſi ſtillæ ſuper herbam, quæ nõ expectat
virum, & non præſtolatur filios hominum.
8 *Et erunt reliquiæ Iacob in Gẽtibus in me-
dio populorum multorum, quaſi leo in iu-
mentis ſiluarum, & quaſi catulus leonis in
gregibus pecorum: qui cum tranſierit, &
conculcauerit, & ceperit, non eſt qui eruat.
9 * Exaltabitur manus tua ſuper hoſtes tuos,
10 & omnes inimici tui interibunt.* Et erit in
die illa, dicit Dominus: Auferam equos
tuos de medio tui, & diſperdam quadrigas
11 tuas. * Et perdam ciuitates terræ tuæ, &
deſtruam omnes munitiones tuas, & aufe-
ram maleficia de manu tua, & diuinatio-
12 nes non erunt in te. * Et perire faciam
ſculptilia tua, & ſtatuas tuas de medio tui:
& non adorabis vltra opera manuum tua-
13 rum.*Et euellam lucos tuos de medio tui:
14 & conteram ciuitates tuas. * Et faciam in
furore & in indignatione vltionem in om-
nibus gentibus, quæ non audierunt.

Cap. VI.

1 AVDITE quæ Dominus loquitur: Sur-
ge, contende iudicio aduerſum mon-
2 tes, & audiant colles vocem tuam. * Au-
diant montes iudicium Domini, & fortia
fundamenta terræ: quia iudicinm Domini
cum populo ſuo, & cũ Iſrael dijudicabitur.
3 * Popule meus quid feci tibi, aut quid mo-
4 leſtus fui tibi? reſponde mihi.*Quia eduxi
te de Terra Aegypti, & de domo ſeruien-
tium liberaui te: & miſi ante faciem tuam
5 Moyſen, & Aaron, & Mariam? * Popule
meus memento quæſo quid cogitauerit Ba
lach rex Moab, & quid reſponderit ei Ba-
laam filius Beor, de Setim vſque ad Gal-
galam, vt cognoſceres iuſtitias Domini.
6 *Quid dignum offeram Domino? curua-
bo genu Deo excelſo? numquid offeram
ei holocautomata, & vitulos anniculos?
7 * Numquid placari poteſt Dominus in mil-
libus

libus arietum, aut in multis millibus hirco-
rum pinguium? numquid dabo primoge-
nitum meum pro ſcelere meo fructum ven-
tris mei pro peccato animæ meæ?* Indica- 8
bo tibi o homo quid ſit bonum, & quid Do-
minus requirat a te: Vtique facere iudiciũ,
& diligere miſericordiam, & ſolicitum am-
bulare cum Deo tuo.* Vox Domini ad ciui- 9
tatem clamat, & ſalus erit timentibus no-
men tuum: Audite tribus, & quis approba-
bit illud?* Adhuc ignis in domo impij the- 10
ſauri iniquitatis, & menſura minor iræ ple-
na.* Numquid iuſtificabo ſtaterã impiam, 11
& ſaccelli pondera doloſa?* In quibus di- 12
uites eius repleti ſunt iniquitate, & habitan
tes in ea loquebantur mendacium, & lin-
gua eorum fraudulenta in ore eorum.* Et 13
ego ergo cœpi percutere te perditione ſu-
per peccatis tuis.* Tu comedes, & non ſa- 14
turaberis: & humiliatio tua in medio tui:
& apprehendes, & nõ ſaluabis: & quos ſal-
uaueris, in gladium dabo.* Tu ſeminabis, & 15
non metes: tu calcabis oliuam, & non vn-
géris oleo: & muſtum, & non bibes vinum.
* Et cuſtodiſti præcepta Amri, & omne o- 16
pus domus Achab: & ambulaſti in volun-
tatibus eorum, vt darem te in perditionem,
& habitantes in ea in ſibilum, & oppro-
brium populi mei portabitis.

CAP. VII.

VÆ mihi, quia factus ſum ſicut qui colli- 1
git in autumno racemos vindemiæ: nõ
eſt botrus ad comedendum, præcoquas fi-
cus deſiderauit anima mea.* Perijt ſanctus 2
de terra, & rectus in hominibus nõ eſt: om-
nes in ſanguine inſidiantur, vir fratrẽ ſuum
ad mortem venatur.* Malum manuum ſua- 3
rum dicunt bonum: princeps poſtulat, &
iudex in reddendo eſt: & magnus locutus
eſt deſiderium animæ ſuæ, & conturbaue-
runt eam. * Qui optimus in eis eſt, quaſi 4
paliurus: & qui rectus, quaſi ſpina de ſepe.
Dies ſpeculationis tuæ, viſitatio tua venit:
nunc erit vaſtitas eorum.* Nolite credere 5
amico: & nolite confidere in duce: ab ea,
quæ dormit in ſinu tuo, cuſtodi clauſtra
6 oris tui.* Quia filius contumeliã facit patri,
& filia conſurgit aduerſus matrẽ ſuam, nu-
rus aduerſus ſocrum ſuam: & inimici ho-
7 minis domeſtici eius.* Ego autem ad Do-
minum aſpiciam, expectabo Deum ſalua-
8 torem meum: audiet me Deus meus.* Ne
læteris inimica mea ſuper me, quia cecidi:
conſurgam, cum ſedero in tenebris, Do-
9 minus lux mea eſt.* Iram Domini porta-
bo, quoniam peccaui ei, donec cauſam
meam iudicet, & faciat iudicium meum:
educet me in lucem, videbo iuſtitiam eius.
10 * Et aſpiciet inimica mea, & operietur con-
fuſione, quæ dicit ad me: Vbi eſt Domi-
nus Deus tuus? Oculi mei videbunt in eã:
nunc erit in conculcationem vt lutum pla-
11 tearum.* Dies, vt ædificentur maceriæ tuæ:
12 in die illa longe fiet lex.* In die illa & vſque
ad te veniet de Aſſur, & vſque ad ciuitates
munitas: & a ciuitatibus munitis vſque ad
flumen, & ad mare de mari, & ad montem
13 de monte.* Et terra erit in deſolationem
propter habitatores ſuos, & propter fru-
14 ctum cogitationum eorum.* Paſce popu-
lum tuum in virga tua, gregem heredita-
tis tuæ habitantes ſolos in ſaltu, in medio
Carmeli: paſcentur Baſan & Galaad iuxta
15 dies antiquos.* Secundum dies egreſſio-
nis tuæ de Terra Aegypti oſtendam ei mi-
16 rabilia.* Videbunt gentes, & confunden-
tur ſuper omni fortitudine ſua: ponent ma
num ſuper os, aures eorum ſurdæ erunt.
17 * Lingent puluerem ſicut ſerpentes, velut
reptilia terræ perturbabuntur in ædibus
ſuis: Dominum Deum noſtrum formida-
18 bunt, & timebunt te. * Quis Deus ſimilis
tui, qui aufers iniquitatem, & tranſis pec-
catum reliquiarum hereditatis tuæ? non
immittet vltra furorem ſuum, quoniam
19 volens miſericordiam eſt. * Reuertetur,
& miſerebitur noſtri: deponet iniqui-
tates noſtras, & proijciet in profundum
20 maris omnia peccata noſtra.* Dabis veri-
tatem Iacob, miſericordiam Abraham:
quæ iuraſti patribus noſtris a diebus an-
tiquis.

PROPHETIA NAHVM.

CAPVT PRIMVM.

ONvs Niniue: Liber viſionis 1
Nahum Elceſæi. * Deus 2
æmulator, & vlciſcens Do-
minus: vlciſcens Domi-
nus, & habens furorem:
vlciſcens Dominus in hoſtes ſuos, & ira-
ſcens ipſe inimicis ſuis. * Dominus patiens, 3
& magnus fortitudine, & mundans non fa-
ciet innocentem. Dominus in tempeſtate,
& turbine viæ eius, & nebulæ puluis pedum
eius. * Increpans mare, & exiccans illud: & 4
omnia flumina ad deſertum deducens. In-
firmatus eſt Baſan, & Carmelus: & flos Li-
bani elanguit. * Montes commoti ſunt ab 5
eo, & colles deſolati ſunt: & contremuit
terra a facie eius, & orbis, & omnes habi-
tantes in eo. * Ante faciem indignationis 6
eius quis ſtabit? & quis reſiſtet in ira furo-
ris eius? indignatio eius effuſa eſt vt ignis:
& petræ diſſolutæ ſunt ab eo. * Bonus Do- 7
minus, & confortans in die tribulationis:
& ſciens ſperantes in ſe. * & in diluuio præ- 8
tereunte, cōſummationem faciet loci eius:
& inimicos eius perſequentur tenebræ.
* Quid cogitatis contra Dominum? con- 9
ſummationem ipſe faciet: non conſurget
duplex tribulatio. * Quia ſicut ſpinæ ſe- 10
inuicem complectuntur, ſic conuiuium eo-
rum pariter potantiū: conſumentur quaſi
ſtipula ariditate plena. * Ex te exibit co- 11
gitans contra Dominum malitiam: mente
pertractans præuaricationem. * Hæc dicit 12
Dominus: Si perfecti fuerint: & ita plures,
ſic quoque attondentur, & pertranſibit: af-
flixi te, & non affligam te vltra. * Et nunc 13
conteram virgam eius de dorſo tuo, & vin-
cula tua diſrumpam. * Et præcipiet ſuper 14
te Dominus, non ſeminabitur ex nomine
tuo amplius: de domo Dei tui interficiam
ſculptile, & conflatile, ponam ſepulchrum
15 tuum, quia inhonoratus es. * Ecce ſuper
montes pedes euangelizantis, & annun-
ciantis pacem: celebra Iuda feſtiuitates
tuas, & redde vota tua: quia non adijciet
vltra vt pertranſeat in te Belial: vniuerſus
interijt.

CAP. II.

1 ASCENDIT qui diſpergat coram te,
qui cuſtodiat obſidionē: contemplare
viam, conforta lumbos, robora virtutem
2 valde. * Quia reddidit Dominus ſuperbiam
Iacob, ſicut ſuperbiam Iſrael: quia vaſtato-
res diſſipauerunt eos, & propagines eorum
3 corruperunt. * Clypeus fortium eius igni-
tus, viri exercitus in coccineis: igneæ ha-
benæ currus in die præparationis eius, &
4 agitatores conſopiti ſunt. * In itineribus
conturbati ſunt: quadrigæ colliſæ ſunt in
plateis: aſpectus eorum quaſi lampades,
5 quaſi fulgura diſcurrentia. * Recordabitur
fortium ſuorum, ruent in itineribus ſuis:
velociter aſcendent muros eius, & præpa-
6 rabitur vmbraculum. * Portæ fluuiorum
apertæ ſunt, & templum ad ſolum dirutum.
7 * Et miles captiuus abductus eſt: & ancil-
læ eius minabantur gementes vt columbæ,
8 murmurantes in cordibus ſuis. * Et Niniue
quaſi piſcina aquarum aquæ eius: ipſi ve-
ro fugerunt: ſtate, ſtate, & non eſt qui re-
9 uertatur. * Diripite argentum, diripite au-
rum: & nō eſt finis diuitiarum ex omnibus
10 vaſis deſiderabilibus. * Diſſipata eſt, & ſciſ-
ſa, & dilacerata: & cor tabeſcens, & diſſolu-
tio geniculorum, & defectio in cunctis re-
nibus: & facies omnium eorū ſicut nigre-
do ollæ.

do ollæ. * Vbi eſt habitaculum leonum, & 11
paſcua catulorum leonum, ad quam iuit leo
vt ingrederetur illuc, catulus leonis, & non
eſt qui exterreat? * Leo cepit ſufficienter ca- 12
tulis ſuis, & necauit leænis ſuis: & imple-
uit præda ſpeluncas ſuas, & cubile ſuum
rapina. * Ecce ego ad te, dicit Dominus 13
exercituum, & ſuccendam vſque ad fumũ
quadrigas tuas, & leunculos tuos comedet
gladius: & exterminabo de terra prædam
tuam, & non audietur vltra vox nuncio-
rum tuorum.

CAP. III.

VÆ ciuitas ſanguinum, vniuerſa men- 1
dacij dilaceratione plena: non recedet
a te rapina. * Vox flagelli, & vox impetus 2
rotæ, & equi frementis, & quadrigæ feruen
tis, & equitis aſcendentis: * & micantis gla- 3
dij, & fulgurantis haſtæ, & multitudinis in-
terfectæ, & grauis ruinæ: nec eſt finis cada-
uerum, & corruent in corporibus ſuis.
* Propter multitudinem fornicationum me- 4
retricis ſpecioſæ, & gratæ, & habentis ma-
leficia, quæ vendidit gentes in fornicatio-
nibus ſuis, & familias in maleficijs ſuis:
* Ecce ego ad te, dicit Dominus exerci- 5
tuum, & reuelabo pudenda tua in facie
tua, & oſtẽdam Gentibus nuditatem tuam,
& regnis ignominiam tuam. * Et proijciam 6
ſuper te abominationes, & contumelijs te
afficiam, & ponam te in exemplum. * Et 7
erit: omnis, qui viderit te, reſiliet a te, &
dicet: Vaſtata eſt Niniue: quis commoue-
bit ſuper te caput? vnde quæram conſola-
torem tibi? * Numquid melior es Alexan- 8
dria populorũ, quæ habitat in fluminibus?
aquæ in circuitu eius: cuius diuitiæ, mare:
9 aquæ muri eius. * Æthiopia fortitudo eius,
& Ægyptus, & non eſt finis: Aphrica, &
10 Libyes fuerunt in auxilio tuo. * Sed & ipſa
in tranſmigrationem ducta eſt in captiuita-
tem: paruuli eius eliſi ſunt in capite om-
nium viarum, & ſuper inclytos eius miſe-
runt ſortem, & omnes optimates eius con-
11 fixi ſunt in compedibus. * Et tu ergo ine-
briaberis, & eris deſpecta: & tu quæres au-
12 xilium ab inimico. * Omnes munitiones
tuæ ſicut ficus cum groſſis ſuis: ſi concuſſæ
13 fuerint, cadent in os comedentis. * Ecce
populus tuus mulieres in medio tui: inimi-
cis tuis adapertione pandẽtur portæ terræ
14 tuæ, deuorabit ignis vectes tuos. * Aquam
propter obſidionem hauri tibi, extrue mu-
nitiones tuas: intra in lutum, & calca, ſubi-
15 gens tene laterẽ. * Ibi comedet te ignis: pe-
ribis gladio, deuorabit te vt bruchus: con-
gregare vt bruchus: multiplicare vt locu-
16 ſta. * Plures feciſti negotiationes tuas quàm
ſtellæ ſint cæli: bruchus expãſus eſt, & auo-
17 lauit. * Cuſtodes tui quaſi locuſtæ: & par-
uuli tui quaſi locuſtæ locuſtarũ, quæ conſi-
dunt in ſepibus in die frigoris: ſol ortus eſt,
[redacted] & auolauerunt, & non eſt cognitus
18 locus vbi fuerint. * Dormitauerunt paſto-
res tui, rex Aſſur: ſepelientur principes tui:
latitauit populus tuus in mõtibus, & non
19 eſt qui congreget. * Non eſt obſcura con-
tritio tua, peſſima eſt plaga tua: omnes
qui audierunt auditionem tuam, com-
preſſerunt manum ſuper te: quia ſuper
quem non tranſijt malitia tua ſemper?

PROPHETIA HABACVC.

CAPVT PRIMVM.

ONvs, quod vidit Habacuc 1
propheta. * Vſquequo Do- 2
mine clamabo, & non
exaudies? vociferabor ad
te vim patiens, & non
ſaluabis? * Quare oſtendiſti mihi iniqui- 3
tatem, & laborem, videre prædam, &
iniuſtitiam contra me? & factum eſt iu-
dicium, & contradictio potentior. * Pro- 4
pter hoc lacerata eſt lex, & non perue-
nit vſque ad finem iudicium: quia impius
præualet aduerſus iuſtum, propterea egre-
ditur iudicium peruerſum. * Aſpicite in 5
gentibus, & videte: admiramini, & ob-
ſtupeſcite: quia opus factum eſt in die-
bus veſtris, quod nemo credet cum nar-
rabitur. * Quia ecce ego ſuſcitabo Chal- 6
dæos, gentem amaram, & velocem, am-
bulantem ſuper latitudinem terræ, [redacted]
ſideat tabernacula non ſua. * Horribi- 7
lis, & terribilis eſt: ex ſemetipſa iudi-
cium, & onus eius egredietur. * Leuio- 8
res pardis equi eius, & velociores lupis
veſpertinis; & diffundentur equites eius:
equites namque eius de longe venient,
volabunt quaſi aquila feſtinans ad come-
dendum. * Omnes ad prædam venient; 9
facies eorum ventus vrens: & congre-
gabit quaſi arenam, captiuitatem. * Et 10
ipſe de regibus triumphabit, & tyranni
ridiculi eius erunt: ipſe ſuper omnem
munitionem ridebit, & comportabit ag-
gerem, & capiet eam. * Tunc mutabi- 11
tur ſpiritus, & pertranſibit; & corruet:
hæc eſt fortitudo eius dei ſui. * Num- 12
quid non tu a principio Domine Deus
meus, ſancte meus, & non moriemur?
Domine in iudicium poſuiſti eum: &
fortem vt corriperes, fundaſti eum.
13 * Mundi ſunt oculi tui, ne videas malum,
& reſpicere ad iniquitatem non poteris.
quare reſpicis ſuper iniqua agentes, & ta-
14 ces deuorante impio iuſtiorem ſe? * Et
facies homines quaſi piſces maris, & qua-
15 ſi reptile non habens principem. * To-
tum in hamo ſubleuauit, traxit illud in
ſagena ſua, & congregauit in rete ſuum.
16 Super hoc lætabitur & exultabit. * pro-
pterea immolabit ſagenæ ſuæ, & ſacrifi-
cabit reti ſuo: quia in ipſis incraſſata eſt
17 pars eius, & cibus eius electus. * Pro-
pter hoc ergo expandit ſagenam ſuam,
& ſemper interficere Gentes non parcet.

CAP. II.

1 SVPER cuſtodiam meam ſtabo, &
figam gradum ſuper munitionem: &
contemplabor, vt videam quid dicatur mi-
hi, & quid reſpondeam ad arguentem me.
2 * Et reſpondit mihi Dominus, & dixit:
Scribe viſum, & explana eum ſuper tabu-
3 las: vt percurrat qui legerit eum. * Quia
adhuc viſus procul, & apparebit in finem,
& non mentietur. ſi moram fecerit, expe-
cta illum: quia veniens veniet, & non tar-
4 dabit. * Ecce qui incredulus eſt, non erit
recta anima eius in ſemetipſo: iuſtus au-
5 tem in fide ſua viuet. * Et quomodo vi-
num potantem decipit: ſic erit vir ſu-
perbus, & non decorabitur: qui dila-
tauit quaſi infernus animam ſuam: & ip-
ſe quaſi mors, & non adimpletur: & con-
gregabit ad ſe omnes gentes, & coacer-
6 uabit ad ſe omnes populos. * Numquid
non omnes iſti ſuper eum parabolam ſu-
ment, & loquelam ænigmatum eius: & di-

cetur: Væ ei, qui multiplicat non ſua? vſ-
queque & aggrauat contra ſe denſum lu-
tum? *Numquid non repentè conſurgent 7
qui mordeant te: & ſuſcitabuntur laceran-
tes te, & eris in rapinam eis? *Quia tu ſpo- 8
liaſti gentes multas, ſpoliabunt te omnes,
qui reliqui fuerint de populis propter ſan-
guinem hominis & iniquitatem terræ ciui-
tatis, & omnium habitantium in ea. *Væ 9
qui congregat auaritiam malam domui
ſuæ, vt ſit in excelſo nidus eius, & libera-
ri ſe putat de manu mali. *Cogitaſti con- 10
fuſionem domui tuæ, concidiſti populos
multos, & peccauit anima tua. *Quia la- 11
pis de pariete clamabit: & lignum, quod
inter iuncturas ædificiorum eſt, reſponde-
bit. *Væ qui ædificat ciuitatem in ſangui- 12
nibus, & præparat vrbem in iniquitate.
*Numquid non hæc ſunt a Domino exer- 13
cituum? Laborabunt enim populi in mul-
to igne: & gentes in vacuum, & deficient.
*Quia replebitur terra, vt cognoſcant glo- 14
riam Domini, quaſi aquæ operientes mare.
*Væ qui potum dat amico ſuo mittens fel 15
ſuum, & inebrians vt aſpiciat nuditatem
eius. *Repletus es ignominia pro gloria: 16
bibe tu quoque, & conſopire: circumda-
bit te calix dexteræ Domini, & vomitus
ignominiæ ſuper gloriam tuam. *Quia ini- 17
quitas Libani operiet te, & vaſtitas anima-
lium deterrebit eos de ſanguinibus homi-
num, & iniquitate terræ, & ciuitatis, & om-
nium habitantium in ea. *Quid prodeſt 18
ſculptile, quia ſculpſit illud fictor ſuus, cõ-
flatile, & imaginem falſam? quia ſperauit
in figmento fictor eius vt faceret ſimula-
chra muta. *Væ qui dicit ligno: Expergi- 19
ſcere: Surge, lapidi tacenti: numquid ipſe
docere poterit? Ecce iſte coopertus eſt au-
ro, & argento: & omnis ſpiritus non eſt
in viſceribus eius. *Dominus autem 20
in templo ſancto ſuo: ſileat
a facie eius omnis
terra.

1 ORATIO
HABACVC PROPHETAE
PRO IGNORANTIIS.

CAP. III.

2 DOMINE audiui auditionem tuam, &
timui.
Domine opus tuum in medio annorum
viuifica illud:
In medio annorum notum facies: cum
iratus fueris, miſericordiæ recordaberis.
3 *Deus ab Auſtro veniet, & ſanctus de
monte Pharan:
Operuit cælos gloria eius: & laudis eius
plena eſt terra.
4 *Splendor eius vt lux erit: cornua in ma
nibus eius:
5 Ibi abſcondita eſt fortitudo eius: *ante
faciem eius ibit mors.
Et egredietur diabolus ante pedes eius.
6 *Stetit, & menſus eſt terram.
Aſpexit, & diſſoluit Gentes: & contriti
ſunt montes ſæculi.
Incuruati ſunt colles mundi, ab itineri-
bus æternitatis eius.
7 *Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ,
turbabuntur pelles terræ Madian.
8 *Numquid in fluminibus iratus es Do-
mine? aut in fluminibus furor tuus? vel in
mari indignatio tua?
Qui aſcendes ſuper equos tuos: & qua-
drigæ tuæ ſaluatio.
9 *Suſcitans ſuſcitabis arcum tuum: iura-
menta tribubus quæ locutus es:
10 Fluuios ſcindes terræ: *viderunt te, & do
luerunt montes: gurges aquarum tranſijt.
Dedit abyſſus vocem ſuam: altitudo ma
nus ſuas leuauit.
11 *Sol, & luna ſteterunt in habitaculo ſuo,
in luce ſagittarum tuarum, ibunt in ſplen-
dore fulgurantis haſtæ tuæ.
12 *In fremitu conculcabis terram: in fu-
rore obſtupefacies Gentes.
13 *Egreſſus es in ſalutem populi tui: in
ſalutem cum Chriſto tuo:
Percuſſiſti caput de domo impij: de-
nudaſti

nudaſti fundamentum eius vſque ad col-
lum.
* Maledixiſti ſceptris eius, capiti bella- 14
torum eius, venientibus vt turbo ad diſper-
gendum me.
Exultatio eorum ſicut eius, qui deuorat
pauperem in abſcondito.
* Viam feciſti in mari equis tuis, in luto 15
aquarum multarum.
* Audiui, & conturbatus eſt venter meus: 16
a voce contremuerunt labia mea.
Ingrediatur putredo in oſſibus meis, &
ſubter me ſcateat.
Vt requieſcam in die tribulationis: vt
aſcendam ad populum accinctum no-
ſtrum.
17 * Ficus enim non florebit: & non erit
germen in vineis.
Mentietur opus oliuæ: & arua non af-
ferent cibum.
Abſcindetur de ouili pecus: & non erit
armentum in præſepibus.
18 * Ego autem in Domino gaudebo: &
exultabo in Deo Ieſu meo.
19 * Deus Dominus fortitudo mea: & po-
net pedes meos quaſi ceruorum.
Et ſuper excelſa mea deducet me vi-
ctor in pſalmis canentem.

PROPHETIA SOPHONIAE.

CAPVT PRIMVM.

VERBVM Domini, quod fa- 1
ctum eſt ad Sophoniam fi-
lium Chuſi, filij Godoliæ, fi-
lij Amariæ, filij Ezeciæ, in
diebus Ioſiæ filij Amon re-
gis Iudæ. * Congregans congregabo om- 2
nia a facie terræ, dicit Dominus: * congre- 3
gans hominem, & pecus, congregans
volatilia cæli, & piſces maris: & ruinæ im-
piorum erunt: & diſperdam homines a fa-
cie terræ, dicit Dominus. * Et extendam ma- 4
num meam ſuper Iudā, & ſuper omnes ha-
bitantes Ieruſalem: & diſperdam de loco
hoc reliquias Baal, & nomina ædituorum
cum ſacerdotibus: * & eos, qui adorant ſu- 5
per tecta militiam cæli, & adorant, & iurant
in Domino, & iurant in Melchom. * Et 6
qui auertuntur de poſt tergum Domini, &
qui non quæſierunt Dominum, nec inue-
ſtigauerunt eum. * Silete a facie Domini 7
Dei: quia iuxta eſt dies Domini, quia præ-
parauit Dominus hoſtiam, ſanctificauit vo-
8 catos ſuos. * Et erit: in die hoſtiæ Do-
mini viſitabo ſuper principes, & ſuper
filios regis, & ſuper omnes, qui induti
9 ſunt veſte peregrina. * & viſitabo ſuper
omnem, qui arroganter ingreditur ſuper
limen in die illa: qui complent domum
10 Domini Dei ſui iniquitate, & dolo. * Et
erit in die illa, dicit Dominus, vox cla-
moris a porta piſcium, & vlulatus a Secun-
11 da, & contritio magna a collibus. * Vlu-
late habitatores Pilæ: conticuit omnis po-
pulus Chanaan, diſperierunt omnes inuo-
12 luti argento. * Et erit in tempore illo:
ſcrutabor Ieruſalem in lucernis, & viſita-
bo ſuper viros defixos in fæcibus ſuis: qui
dicunt in cordibus ſuis: Non faciet bene
13 Dominus, & non faciet male. * Et erit
fortitudo eorum in direptionem, & domus
eorum in deſertum: & ædificabunt do-
mos, & non habitabunt: & plantabunt vi-
14 neas, & non bibent vinum earum. * Iuxta
eſt dies Domini magnus, iuxta eſt & velox
nimis:

nimis: vox diei Domini amara, tribulabi-
tur ibi fortis.*Dies iræ dies illa, dies tribula
tionis & anguſtiæ, dies calamitatis & mi-
ſeriæ, dies tenebrarum & caliginis, dies ne-
bulæ & turbinis, * dies tubæ & clangoris
ſuper ciuitates munitas, & ſuper angulos
excelſos. *Et tribulabo homines, & ambu- 17
labunt vt cæci, quia Domino peccauerunt:
& effundetur ſanguis eorum ſicut humus,
& corpora eorum ſicut ſtercora. * Sed & 18
argentum eorum, & aurum eorũ non pote-
rit liberare eos in die iræ Domini: in igne
zeli eius deuorabitur omnis terra, quia cõ-
ſummationem cum feſtinatione faciet cun
ctis habitantibus terram.

CAP. II.

CONVENITE, congregamini gens nõ 1
amabilis: *Priuſquã pariat iuſſio quaſi 2
puluerẽ tranſeuntem diem, antequã veniat
ſuper vos ira furoris Domini, antequam ve
niat ſuper vos dies indignationis Domini.
* Quærite Dominum omnes manſueti ter- 3
ræ, qui iudicium eius eſtis operati: quærite
iuſtum, quærite manſuetum: ſi quomodo
abſcõdamini in die furoris Domini. * Quia 4
Gaza deſtructa erit, & Aſcalon in deſertũ,
Azotũ in meridie eijcient, & Accaron era-
dicabitur. *Væ qui habitatis funiculum ma- 5
ris, gens perditorum: verbum Domini ſu-
per vos Chanaan terra Philiſthinorum, &
diſperdam te, ita vt non ſit inhabitator. *Et 6
erit funiculus maris requies paſtorũ, & cau
læ pecorum: *& erit funiculus eius, qui re- 7
manſerit de domo Iuda: ibi paſcentur, in
domibus Aſcalonis ad veſperã requieſcẽt:
quia viſitabit eos Dominus Deus eorũ, &
auertet captiuitatem eorum. * Audiui op- 8
probrium Moab, & blaſphemias filiorum
Ammon: quæ exprobrauerũt populo meo,
& magnificati ſunt ſuper terminos eorum.
* Propterea viuo ego, dicit Dominus exer- 9
cituum Deus Iſrael, quia Moab vt Sodoma
erit, & filij Ammon quaſi Gomorrha, ſic-
citas ſpinarum, & acerui ſalis, & deſertum
vſque in æternum: reliquiæ populi mei diri
pient eos, & reſidui gentis meæ poſſidebunt
10 illos. * Hoc eis eueniet pro ſuperbia ſua:
quia blaſphemauerunt, & magnificati ſunt
11 ſuper populum Domini exercituum. *Hor-
ribilis Dominus ſuper eos, & attenuabit
omnes deos terræ: & adorabunt eum viri
12 de loco ſuo, omnes inſulæ Gentium. *Sed &
vos Æthiopes interfecti gladio meo eritis.
13 *Et extẽdet manum ſuam ſuper Aquilonẽ,
& perdet Aſſur: & ponet Specioſam in ſo-
litudinem, & in inuium, & quaſi deſertum.
14 * Et accubabunt in medio eius greges, om-
nes beſtiæ Gentium: & onocrotalus, & eri-
cius in liminibus eius morabuntur: vox can
tantis in feneſtra, coruus in ſuperliminari,
15 quoniam attenuabo robur eius. *Hæc eſt ci-
uitas glorioſa habitans in confidentia; quæ
dicebat in corde ſuo: Ego ſum, & extra me
non eſt alia amplius: quomodo facta eſt in
deſertũ cubile beſtiæ? omnis, qui trãſit per
eam, ſibilabit, & mouebit manum ſuam.

CAP. III.

1 VÆ prouocatrix, & redempta ciuitas, co
2 lumba. * Non audiuit vocem, & non
ſuſcepit diſciplinã: in Domino non eſt cõ
fiſa, ad Deum ſuum non appropinquauit.
3 * Principes eius in medio eius quaſi leones
rugientes: iudices eius lupi veſpere, non re-
4 linquebant in mane. *Prophetæ eius veſani,
viri infideles: ſacerdotes eius polluerũt ſan-
5 ctum, iniuſte egerunt contra legem. *Domi-
nus iuſtus in medio eius non faciet iniquita
tem: mane mane iudicium ſuum dabit in lu
cem, & non abſcondetur: neſciuit autẽ ini-
6 quus confuſionem. * Diſperdidi Gentes, &
diſſipati ſunt anguli earum: deſertas feci
vias eorum, dum non eſt qui tranſeat: deſo-
latæ ſunt ciuitates eorum, non remanente
7 viro, neque vllo habitatore. * Dixi: Attamẽ
timebis me, ſuſcipies diſciplinam: & non
peribit habitaculum eius propter omnia,
in quibus viſitaui eam: verumtamen dilu-
culo ſurgentes corruperunt omnes cogita-
8 tiones ſuas. * Quapropter expecta me, dicit
Dominus, in die reſurrectionis meæ in fu-
turum, quia iudicium meum vt congregem
Gentes, & colligam regna: & effundam

ſuper

ſuper eos indignationem meam, omnem
iram furoris mei: in igne enim zeli mei de-
uorabitur omnis terra.*Quia tunc reddam 9
populis labium electum, vt inuocent om-
nes in nomine Domini,& ſeruiãt ei hume-
ro vno.*Vltra flumina Aethiopiæ, inde ſup 10
plices mei, filij diſperſorum meorum defe-
rent munus mihi.*In die illa non confun- 11
déris ſuper cunctis adinuẽtionibus tuis, qui-
bus præuaricata es in me: quia tunc auferã
de medio tui magniloquos ſuperbiæ tuæ,&
nõ adijcies exaltari amplius in monte ſan-
cto meo.*Et derelinquam in medio tui po 12
pulum pauperem,& egenum: & ſperabunt
in nomine Domini.*Reliquiæ Iſrael nõ fa 13
cient iniquitatem, nec loquentur menda-
cium, & non inuenietur in ore eorum lin-
gua doloſa: quoniam ipſi paſcẽtur, & accu-
babunt, & nõ erit qui exterreat.*Lauda fi- 14
lia Sion: iubila Iſrael: lætare,& exulta in om
ni corde filia Jeruſalem.*Abſtulit Dominus 15
iudicium tuum, auertit inimicos tuos: rex
Iſrael Dominus in medio tui, non timebis
16 malum vltra.*In die illa dicetur Ieruſalem:
Noli timere: Sion, non diſſoluantur manus
tuæ.*Dominus Deus tuus in medio tui for-
tis, ipſe ſaluabit: gaudebit ſuper te in læti-
tia, ſilebit in dilectione ſua, exultabit ſuper
18 te in laude.*Nugas, qui a lege receſſerant,
congregabo, quia ex te erant: vt non vltra
19 habeas ſuper eis opprobrium.*Ecce ego
interficiam omnes, qui afflixerunt te in
tempore illo: & ſaluabo claudicantem: &
eam, quæ eiecta fuerat, congregabo: & po-
nam eos in laudem, & in nomen, in omni
20 terra confuſionis eorum.*In tempore illo,
quo adducam vos: & in tempore, quo con-
gregabo vos: dabo enim vos in nomen, &
in laudem omnibus populis terræ, cum
conuertero captiuitatem veſtram coram
oculis veſtris, dicit Dominus.

PROPHETIA AGGAEI.

CAPVT PRIMVM.

IN anno ſecundo Darij regis, 1
in menſe ſexto, in die vna
menſis, factum eſt verbum
Domini in manu Aggæi
prophetæ ad Zorobabel fi-
liũ Salathiel, ducem Iuda,& ad Ieſum, filiũ
Ioſedec, ſacerdotẽ magnum, dicens:*Hæc 2
ait Dominus exercituum, dicens: Populus
iſte dicit: Nondum venit tempus domus
Domini ædificandæ.*Et factum eſt verbum 3
Domini in manu Aggæi prophetæ, dicens:
*Numquid tempus vobis eſt vt habitetis 4
in domibus laqueatis, & domus iſta deſer-
ta?*Et nunc hæc dicit Dominus exerci- 5
tuum: Ponite corda veſtra ſuper vias ve-
6 ſtras.*Seminaſtis multum, & intuliſtis pa-
rum: comediſtis, & non eſtis ſatiati: bibi-
ſtis, & non eſtis inebriati: operuiſtis vos,
& non eſtis calefacti: & qui mercedes con-
gregauit, miſit eas in ſacculum pertuſum.
7 *Hæc dicit Dominus exercituum: Poni-
8 te corda veſtra ſuper vias veſtras:*aſcen-
dite in montem, portate ligna, & ædifi-
cate domum: & acceptabilis mihi erit,
9 & glorificabor, dicit Dominus.*Reſpe-
xiſtis ad amplius, & ecce factum eſt mi-
nus: & intuliſtis in domum, & exufflaui il-
lud: quam ob cauſam, dicit Dominus exer-
cituum?

citum? quia domus mea deſerta eſt,& vos
feſtinatis vnuſquiſque in domum ſuam.
10 *Propter hoc ſuper vos prohibiti ſunt cæli
ne darent rorem, & terra prohibita eſt ne
11 daret germen ſuum: *& vocaui ſiccitatem
ſuper terram,& ſuper montes, & ſuper tri-
ticum,& ſuper vinum,& ſuper oleum, &
quæcumque profert humus,& ſuper homi
nes,& ſuper iumenta, & ſuper omnem la-
12 borem manuum. *Et audiuit Zorobabel fi-
lius Salathiel, & Ieſus filius Ioſedec ſacer-
dos magnus, & omnes reliquiæ populi vo-
cem Domini Dei ſui, & verba Aggæi pro-
phetæ, ſicut miſit eum Dominus Deus eo-
rum ad eos: & timuit populus a facie Do-
13 mini. *Et dixit Aggæus nuncius Domini de
nuncijs Domini, populo dicens: Ego vobi-
14 ſcum ſum, dicit Dominus. *Et ſuſcitauit Do
minus ſpiritū Zorobabel filij Salathiel, du-
cis Iuda, & ſpiritum Ieſu filij Ioſedec ſa-
cerdotis magni, & ſpiritum reliquorum de
omni populo: & ingreſſi ſunt, & faciebant
opus in domo Domini exercituū Dei ſui.

Cap. II.

1 IN die vigeſima & quarta mēſis, in ſex-
to menſe, in anno ſecundo Darij regis.
2 *In ſeptimo menſe, vigeſima & prima men
ſis, factum eſt verbū Domini in manu Ag-
3 gæi prophetæ, dicens: *Loquere ad Zoroba
bel filium Salathiel, ducem Iuda, & ad Ie-
ſum filium Ioſedec ſacerdotem magnum,
4 & ad reliquos populi, dicens: *Quis in vo-
bis eſt derelictus, qui vidit domum iſtam in
gloria ſua prima? & quid vos videtis hanc
nunc? numquid non ita eſt, quaſi non ſit in
5 oculis veſtris? *Et nunc confortare Zoroba
bel, dicit Dominus: & confortare Ieſu fili
Ioſedec ſacerdos magne, & confortare
omnis populus terræ, dicit Dominus exer-
cituum: & facite (quoniam ego vobiſcum
6 ſum, dicit Dominus exercituum) *verbum
quod pepigi vobiſcum cum egrederemini
de Terra Ægypti: & ſpiritus meus erit in
7 medio veſtrum, nolite timere. *Quia hæc di
cit Dominus exercituum: Adhuc vnum
modicum eſt, & ego commouebo cælum,
8 & terram, & mare, & aridam. *Et mouebo
omnes Gentes: Et veniet desideratus cunctis Gentibus: & implebo do-
mum iſtam gloria, dicit Dominus exerci-
9 tuum. *Meum eſt argentum, & meum eſt
10 aurum, dicit Dominus exercituum. *Magna
erit gloria domus iſtius nouiſſimæ plus
quàm primæ, dicit Dominus exercituum:
& in loco iſto dabo pacem, dicit Dominus
11 exercituum. *In vigeſima & quarta noni
menſis, in anno ſecundo Darij regis, fa-
ctum eſt verbum Domini ad Aggæum pro-
12 phetam, dicens: *Hæc dicit Dominus exer-
cituum: Interroga ſacerdotes legem, dicēs:
13 *Si tulerit homo carnem ſanctificatam in
ora veſtimenti ſui, & tetigerit de ſummita-
te eius panem, aut pulmentum, aut vinum,
aut oleum, aut omnem cibum: numquid
ſanctificabitur? Reſpondentes autem ſacer
14 dotes, dixerunt: Non. *Et dixit Aggæus:
Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus
his, numquid contaminabitur? Et reſpon-
derunt ſacerdotes, & dixerunt: Contami-
15 nabitur. *Et reſpondit Aggæus, & dixit: Sic
populus iſte, & ſic gens iſta ante faciem
meam, dicit Dominus, & ſic omne opus
manuum eorum: & omnia quæ obtulerunt
16 ibi, contaminata erunt. *Et nunc ponite
corda veſtra a die hac & ſupra, antequam
poneretur lapis ſuper lapidem in templo
17 Domini. *Cum accederetis ad aceruum vi-
ginti modiorum, & fierent decem: & intra-
retis ad torcular, vt exprimeretis quinqua-
18 ginta lagenas, & fiebant viginti. *Percuſſi
vos vento vrente, & aurugine, & grandine
omnia opera manuum veſtrarum: & non
fuit in vobis, qui reuerteretur ad me, dicit
19 Dominus. *Ponite corda veſtra ex die iſta,
& in futurum, a die vigeſima & quarta no-
ni menſis: a die, qua fundamenta iacta ſunt
templi Domini, ponite ſuper cor veſtrum.
20 *Numquid iam ſemen in germine eſt: &
adhuc vinea, & ficus, & malogranatum,
& lignum oliuæ non floruit? ex die iſta
21 benedicam. *Et factum eſt verbum Domi-
ni ſecundò ad Aggæum in vigeſima &
22 quarta menſis, dicens: *Loquere ad Zoro-
babel

babel ducem Iuda, dicens: Ego mouebo
cælum pariter & terram. * Et ſubuertam 23
ſolium regnorum, & conteram fortitudi-
nem regni Gentium: & ſubuertam quadri-
gam, & aſcenſorem eius: & deſcendent
equi, & aſcenſores eorum: vir in gladio
24 fratris ſui. * In die illa, dicit Dominus
exercituum, aſſumam te Zorobabel fili
Salathiel ſerue meus, dicit Dominus: & po-
nam te quaſi ſignaculum, quia te elegi, di-
cit Dominus exercituum.

PROPHETIA ZACHARIAE.

CAPVT PRIMVM.

IN menſe octauo in anno ſe- 1
cundo Darij regis, factum
eſt verbum Domini ad Za-
chariam, filium Barachiæ
filij Addo, prophetam, di-
cens: * Iratus eſt Dominus ſuper patres 2
veſtros iracundia. * Et dices ad eos: Hæc 3
dicit Dominus exercituum: Conuertimi-
ni ad me, ait Dominus exercituum: &
conuertar ad vos, dicit Dominus exerci-
tuum. * Ne ſitis ſicut patres veſtri, ad quos 4
clamabant prophetæ priores, dicentes:
Hæc dicit Dominus exercituum: Conuer-
timini de vijs veſtris malis, & de cogita-
tionibus veſtris peſſimis: & non audierunt,
neque attenderunt ad me, dicit Dominus.
* Patres veſtri vbi ſunt? & prophetæ num- 5
quid in ſempiternum viuent? * Verumta- 6
men verba mea, & legitima mea, quæ man-
daui ſeruis meis prophetis, numquid non
comprehenderunt patres veſtros, & con-
uerſi ſunt, & dixerunt: Sicut cogitauit Do
minus exercituum facere nobis ſecundum
vias noſtras, & ſecundum adinuentiones
noſtras fecit nobis. * In die vigeſima & 7
quarta vndecimi menſis Sabath, in anno
ſecundo Darij, factum eſt verbum Domi-
ni ad Zachariam filium Barachiæ, filij Ad-
do, prophetam, dicens: * Vidi per noctem, 8
& ecce vir aſcendens ſuper equum rufum,
& ipſe ſtabat inter myrteta, quæ erant in
profundo: & poſt eum equi rufi, varij, &
9 albi. * Et dixi: Quid ſunt iſti, Domine
mi? & dixit ad me Angelus, qui loque-
batur in me: Ego oſtendam tibi quid ſint
10 hæc. * Et reſpondit vir, qui ſtabat inter
myrteta, & dixit: Iſti ſunt, quos miſit Do-
11 minus vt perambulent terram. * Et reſpon-
derunt Angelo Domini, qui ſtabat inter
myrteta, & dixerunt: Perambulauimus ter-
ram, & ecce omnis terra habitatur, &
12 quieſcit. * Et reſpondit angelus Domini,
& dixit: Domine exercituum vſquequo tu
non miſereberis Ieruſalem, & vrbium Iu-
da, quibus iratus es? iſte iam ſeptuageſi-
13 mus annus eſt. * Et reſpondit Dominus
angelo, qui loquebatur in me verba bo-
14 na, verba conſolatoria. * Et dixit ad me
angelus, qui loquebatur in me: Clama,
dicens: Hæc dicit Dominus exercituum:
Zelatus ſum Ieruſalem, & Sion zelo ma-
15 gno. * Et ira magna ego iraſcor ſuper
gentes opulentas: quia ego iratus ſum
parum, ipſi vero adiuuerunt in malum.
16 * Propterea hæc dicit Dominus: Reuer-
tar ad Ieruſalem in miſericordijs: & do-
mus mea ædificabitur in ea, ait Dominus
exercituum: & perpendiculum extendetur
ſuper

ſuper Ieruſalem. * Adhuc, clama dicens: 17
Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc af-
fluent ciuitates meæ bonis: & conſolabitur
adhuc Dominus Sion, & eliget adhuc Ieru-
ſalem. * Et leuaui oculos meos, & vidi: & 18
ecce qnattuor cornua. * Et dixi ad angelũ, 19
qui loquebatur in me: Quid ſunt hæc? &
dixit ad me: Hæc ſunt cornua, quæ ven-
tilauerunt Iudam, & Iſrael, & Ieruſalem.
* Et oſtendit mihi Dominus quattuor fa- 20
bros. * Et dixi: Quid iſti veniunt facere? 21
Qui ait, dicens: Hæc ſunt cornua, quæ ven
tilauerunt Iudam per ſingulos viros, & ne-
mo eorum leuauit caput ſuum: & venerũt
iſti deterrere ea, vt deijciant cornua gen-
tium, quæ leuauerunt cornu ſuper terram
Iuda vt diſpergerent eam.

Cap. II.

ET leuaui oculos meos, & vidi: & ecce 1
vir, & in manu eius funiculus menſo-
rum. * Et dixi: Quò tu vadis? Et dixit ad 2
me: Vt metiar Ieruſalem, & videam quanta
ſit latitudo eius, & quanta longitudo eius.
* Et ecce angelus, qui loquebatur in me, 3
egrediebatur, & angelus alius egrediebatur
in occurſum eius. * Et dixit ad eum: Curre, 4
loquere ad puerum iſtum, dicens: Abſque
muro habitabitur Ieruſalem præ multitudi-
ne hominum, & iumẽtorum in medio eius.
* Et ego ero ei, ait Dominus, murus ignis 5
in circuitu: & in gloria ero in medio eius.
* O, o fugite de terra Aquilonis, dicit Do- 6
minus: quoniam in quattuor ventos cæli
diſperſi vos, dicit Dominus. * O Sion, fuge 7
quæ habitas apud filiam Babylonis: * quia 8
hæc dicit Dominus exercituum: Poſt glo-
riam miſit me ad gentes, quæ ſpoliauerunt
vos: qui enim tetigerit vos, tangit pupillam
oculi mei: * quia ecce ego leuo manum meã 9
ſuper eos, & erunt prædæ his, qui ſeruiebãt
ſibi: & cognoſcetis quia Dominus exerci-
tuum miſit me. * Lauda, & lætare filia Sion: 10
quia ecce ego venio, & habitabo in medio
tui, ait Dominus. * Et applicabuntur Gen- 11
tes multæ ad Dominum in die illa, & erunt
mihi in populum, & habitabo in medio tui:
& ſcies quia Dominus exercituũ miſit me
12 ad te. * Et poſſidebit Dominus Iudam par-
tem ſuam in terra ſanctificata: & eliget
13 adhuc Ieruſalem. * Sileat omnis caro a fa-
cie Domini: quia conſurrexit de habitacu-
lo ſancto ſuo.

Cap. III.

1 ET oſtendit mihi Dominus Ieſum ſa-
cerdotem magnum ſtantem coram an-
gelo Domini: & ſatan ſtabat a dextris
2 eius vt aduerſaretur ei. * Et dixit Domi-
nus ad ſatan: Increpet Dominus in te ſa-
tan: & increpet Dominus in te, qui elegit
Ieruſalem: numquid non iſte torris eſt
3 erutus de igne? * Et Ieſns erat indutus ve-
ſtibus ſordidis: & ſtabat ante faciem an-
4 geli. * Qui reſpondit, & ait ad eos, qui ſta-
bant coram ſe, dicens: Auferte veſtimen-
ta ſordida ab eo. Et dixit ad eum: Ecce
abſtuli a te iniquitatem tuam, & indui te
5 mutatorijs. * Et dixit: Ponite cidarim mun-
dam ſuper caput eius. Et poſuerunt cida-
rim mundam ſuper caput eius, & induerũt
eum veſtibus: & angelus Domini ſtabat.
6 * Et conteſtabatur angelus Domini Ieſum,
7 dicens: * Hæc dicit Dominus exercituum:
Si in vijs meis ambulaueris, & cuſtodiam
meam cuſtodieris: tu quoque iudicabis do-
mum meam, & cuſtodies atria mea, & dabo
tibi ambulantes de his, qni nunc hic aſſi-
8 ſtũnt. * Andi Ieſu ſacerdos magne, tu &
amici tui, qui habitant coram te, quia viri
portendentes ſunt. ecce enim ego Addv-
9 cam servvm mevm orientem. * Quia ecce
lapis, quem dedi coram Ieſu: ſuper lapidẽ
vnum ſeptem oculi ſunt: ecce ego cælabo
ſculpturam eius, ait Dominus exercituum:
& auferam iniquitatem terræ illius in die
10 vna. * In die illa, dicit Dominus exercituum,
vocabit vir amicum ſuum ſubter vitem, &
ſubter ficum.

Cap. IIII.

1 ET reuerſus eſt angelus, qui loquebatur
in me, & ſuſcitauit me, quaſi virum, qui
2 ſuſcitatur de ſomno ſuo. * Et dixit ad me:

Quid tu vides? Et dixi: Vidi,& ecce cande-
labrum aureum totum, & lampas eius ſu-
per caput ipſius,& ſeptem lucernæ eius ſu-
per illud: & ſeptem infuſoria lucernis,quæ
erant ſuper caput eius. *Et duæ oliuæ ſu- 3
per illud: vna a dextris lampadis, & vna a
ſiniſtris eius. * Et reſpondi, & aio ad an- 4
gelum,qui loquebatur in me,dicens: Quid
ſunt hæc,domine mi? * Et reſpondit ange- 5
lus,qui loquebatur in me, & dixit ad me:
Numquid neſcis quid ſunt hæc? Et dixi:
Non, domine mi. * Et reſpondit, & ait 6
ad me, dicens: Hoc eſt verbum Domini
ad Zorobabel, dicens: Non in exercitu,
nec in robore, ſed in ſpiritu meo,dicit Do-
minus exercituum. * Quis tu mons ma- 7
gne coram Zorobabel? in planum: & edu-
cet lapidem primarium, & exæquabit gra-
tiam gratiæ eius. * Et factum eſt verbum 8
Domini ad me, dicens: * Manus Zoroba- 9
bel fundauerunt domum iſtam, & manus
eius perficient eam: & ſcietis quia Domi-
nus exercituum miſit me ad vos. * Quis 10
enim deſpexit dies paruos? & lætabuntur,
& videbunt lapidem ſtanneum in manu
Zorobabel. Septem iſti oculi ſunt Domi-
ni, qui diſcurrunt in vniuerſam terram.
* Et reſpondi, & dixi ad eum: Quid ſunt 11
duæ oliuæ iſtæ ad dexteram candelabri, &
ad ſiniſtram eius? * Et reſpondi ſecundo, 12
& dixi ad eum: Quid ſunt duæ ſpicæ oli-
uarum, quæ ſunt iuxta duo roſtra aurea,in
quibus ſunt ſuffuſoria ex auro? * Et ait ad 13
me,dicens: Numquid neſcis quid ſunt hæc?
Et dixi: Non, domine mi. * Et dixit: Iſti 14
ſunt duo filij olei, qui aſſiſtunt Dominato-
ri vniuerſæ terræ.

Cap. V.

ET conuerſus ſum, & leuaui oculos 1
meos: & vidi,& ecce volumen volans.
* Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Ego 2
video volumen volans: longitudo eius vi-
ginti cubitorum,& latitudo eius decem cu-
bitorum. * Et dixit ad me: Hæc eſt maledi- 3
ctio, quæ egreditur ſuper faciem omnis ter-
ræ: quia omnis fur, ſicut ibi ſcriptum eſt, iu-
dicabitur: & omnis iurans, ex hoc ſimiliter
4 iudicabitur. * Educam illud, dicit Domi-
nus exercituum: & veniet ad domum furis,
& ad domum iurãtis in nomine meo men-
daciter: & commorabitur in medio domus
eius, & conſumet eam, & ligna eius, & lapi-
5 des eius. * Et egreſſus eſt angelus, qui loque-
batur in me: & dixit ad me: Leua oculos
tuos, & vide quid eſt hoc, quod egreditur.
6 * Et dixi: Quidnam eſt? Et ait: Hæc eſt am-
phora egrediens. Et dixit: Hæc eſt oculus
7 eorum in vniuerſa terra. * Et ecce talen-
tum plumbi portabatur, & ecce mulier vna
8 ſedens in medio amphoræ. * Et dixit: Hæc
eſt impietas. Et proiecit eam in medio am-
phoræ, & miſit maſſam plumbeã in os eius.
9 * Et leuaui oculos meos, & vidi: & ecce duæ
mulieres egredientes, & ſpiritus in alis ea-
rum, & habebant alas quaſi alas milui: & le-
uauerũt amphoram inter terram, & cælum.
10 * Et dixi ad angelum, qui loquebatur in me:
11 Quò iſtæ deferunt amphoram? * Et dixit ad
me: Vt ædificetur ei domus in terra Sen-
naar, & ſtabiliatur, & ponatur ibi ſuper ba-
ſem ſuam.

Cap. VI.

1 ET cõuerſus ſum, & leuaui oculos meos,
& vidi: & ecce quattuor quadrigæ egre-
dientes de medio duorũ montium: & mon-
2 tes, montes ærei. * In quadriga prima equi
3 rufi, & in quadriga ſecunda equi nigri, * & in
quadriga tertia equi albi, & in quadriga
4 quarta equi varij, & fortes. * Et reſpondi,
& dixi ad angelum, qui loquebatur in me:
5 Quid ſunt hæc, domine mi? * Et reſpondit
angelus, & ait ad me: Iſti ſunt quattuor ven-
ti cæli, qui egrediuntur vt ſtent coram Do-
6 minatore omnis terræ. * In qua erant equi ni-
gri, egrediebantur in terram Aquilonis: &
albi egreſſi ſunt poſt eos: & varij egreſſi ſunt
7 ad terram Auſtri. * Qui autem erant robu-
ſtiſſimi, exierũt, & quærebãt ire, & diſcurre-
re per omnem terram. Et dixit: Ite, per-
ambulate terram: & perambulauerũt ter-
8 ram. * Et vocauit me, & locutus eſt ad
me, dicens: Ecce qui egrediuntur in terram

Aquilonis, requieſcere fecerunt ſpiritum
meum in terra Aquilonis. *Et factum eſt 9
verbum Domini ad me, dicens: *Sume a 10
tranſmigratione ab Holdai,& a Tobia, &
ab Idaia; & venies tu in die illa, & intrabis
domum Ioſiæ, filij Sophoniæ, qui venerunt
de Babylone. *Et ſumes aurum,& argentũ: 11
& facies coronas,& pones in capite Ieſu filij
Ioſedec ſacerdotis magni, *& loquéris ad 12
eũ, dicens: Hæc ait Dominus exercituũ, di-
cẽs: ECCE VIR ORIENS NOMEN EIVS:
& ſubter eum orietur, & ædificabit téplũ
Domino. *Et ipſe extruet templum Domi- 13
no: & ipſe portabit gloriam, & ſedebit, &
dominabitur ſuper ſolio ſuo:& erit ſacerdos
ſuper ſolio ſuo,& conſilium pacis erit inter
illos duos. *Et coronæ erunt Helem,& To 14
biæ,& Idaiæ,& Hem, filio Sophoniæ, memo
riale in templo Domini. *Et qui procul 15
ſunt, venient,& ædificabunt in templo Do-
mini: & ſcietis quia Dominus exercituum
miſit me ad vos. Erit autem hoc, ſi auditu
audieritis vocem Domini Dei veſtri.

CAP. VII.

ET factum eſt in anno quarto Darij re- 1
gis, factum eſt verbum Domini ad Za-
chariã, in quarta mẽſis noni, qui eſt Casleu.
*Et miſerunt ad domum Dei Saraſar,& Ro- 2
gommelech,& viri, qui erant cum eo ad de-
precandam faciẽ Domini: *vt dicerent ſa- 3
cerdotibus domus Domini exercituum, &
prophetis loquentes: numquid flendum eſt
mihi in quinto menſe, vel ſanctificare me
debeo, ſicut iam feci multis annis? *Et fa- 4
ctum eſt verbum Domini exercituum ad
me, dicens: *Loquere ad omnem populum 5
terræ, & ad ſacerdotes, dicens: Cum ieiu-
naretis,& plangeretis in quinto & ſeptimo
per hos ſeptuaginta annos: numquid ieiu-
nium ieiunaſtis mihi? *& cum comediſtis, 6
& bibiſtis; numquid non vobis comediſtis,
& vobiſmetipſis bibiſtis? *Numquid non 7
ſunt verba, quæ locutus eſt Dominus in ma
nu prophetarum priorum, cum adhuc Ieru
ſalem habitaretur,& eſſet opulenta, ipſa &
vrbes in circuitu eius, & ad Auſtrum, & in
campeſtribus habitaretur? *Et factum eſt
verbum Domini ad Zachariam, dicens:
9 *Hæc ait Dominus exercituum, dicens: Iu-
diciũ verum iudicate, & miſericordiam,&
miſerationes facite, vnuſquiſque cum fra-
10 tre ſuo. *Et viduam,& pupillum, & aduc-
nam,& pauperem nolite calumniari:& ma-
lum vir fratri ſuo non cogitet in corde ſuo.
11 *Et noluerunt attendere, & auerterunt ſca-
pulam recedentem,& aures ſuas aggrauaue-
12 runt ne audirent. *Et cor ſuum poſuerunt
vt adamantem ne audirent legem,& verba
quæ miſit Dominus exercituum in ſpiritu
ſuo per manum prophetarum priorum: &
facta eſt indignatio magna a Domino exer-
13 cituum. *Et factum eſt ſicut locutus eſt,&
non audierunt: ſic clamabunt, & non exau-
14 diam, dicit Dominus exercituum. *Et di-
ſperſi eos per omnia regna, quæ neſciunt:
& terra deſolata eſt ab eis, eo quòd non eſ-
ſet tranſiens & reuertens: & poſuerunt ter-
ram deſiderabilem in deſertum.

CAP. VIII.

1 ET factum eſt verbum Domini exerci-
2 tuũ, dicens: *Hæc dicit Dominus exer-
cituum: Zelatus ſum Sion zelo magno,&
3 indignatione magna zelatus ſum eã. *Hæc
dicit Dominus exercituum: Reuerſus ſum
ad Sion, & habitabo in medio Ieruſalem:
& vocabitur Ieruſalem Ciuitas veritatis, &
Mons Domini exercituum mons ſanctifica-
4 tus. *Hæc dicit Dominus exercituum: Ad-
huc habitabunt ſenes,& anus in plateis Ie-
ruſalem: & viri baculus in manu eius præ
5 multitudine dierum. *Et plateæ ciuitatis cõ-
plebuntur infantibus,& puellis ludentibus
6 in plateis eius. *Hæc dicit Dominus exerci-
tuũ: Si videbitur difficile in oculis reliquia-
rũ populi huius in diebus illis, numquid in
oculis meis difficile erit, dicit Dominus
7 exercituũ? *Hæc dicit Dominus exercituũ:
Ecce ego ſaluabo populum meum de terra
8 Orientis,& de terra Occaſus ſolis. *Et ad-
ducam eos,& habitabunt in medio Ieruſa-
lem: & erunt mihi in populum, & ego ero
9 eis in Deum in veritate,& in iuſtitia. *Hæc

dicit Dominus exercituum: Confortentur
manus veſtræ, qui auditis in his diebus ſer-
mones iſtos per os prophetarũ in die, qua
fundata eſt domus Domini exercituum, vt
templum ædificaretur.*Siquidem ante dies 10
illos merces hominum non erat, nec mer-
ces iumentorum erat, neque introeunti, ne-
que exeunti erat pax præ tribulatione: &
dimiſi omnes homines, vnumquemque cõ-
tra proximnm ſuum. * Nunc autem non 11
iuxta dies priores ego faciam reliquijs po-
puli huius, dicit Dominus exercituum, *ſed 12
ſemen pacis erit: vinea dabit fructum ſuũ,
& terra dabit germen ſuum, & cæli dabunt
rorem ſuum: & poſſidere faciam reliquias
populi huius vniuerſa hæc. * Et erit: ſicut 13
eratis maledictio in Gentibus, domus Iuda,
& domus Iſrael: ſic ſaluabo vos, & eritis be-
nedictio: nolite timere, confortentur ma-
nus veſtræ.*Quia hæc dicit Dominus exer- 14
cituum: Sicut cogitaui vt affligerem vos, cũ
ad iracundiam prouocaſſent patres veſtri
me, dicit Dominus, *& non ſum miſertus: 15
ſic conuerſus cogitaui in diebus iſtis vt be
nefaciam domui Iuda, & Ieruſalem: nolite
timere.*Hæc ſunt ergo verba, quæ facietis: 16
Loquimini veritatem, vnuſquiſque cũ pro-
ximo ſuo: veritatem, & iudicium pacis iu-
dicate in portis veſtris. * Et vnuſquiſque 17
malum contra amicum ſuum ne cogitetis
in cordibus veſtris: & iuramentnm men-
dax ne diligatis: omnia enim hæc ſunt, quæ
odi, dicit Dominus.*Et factum eſt verbum 18
Domini exercituum ad me, dicens: * Hæc 19
dicit Dominus exercituum: Ieiunium quar-
ti, & ieiunium quinti, & ieiunium ſeptimi,
& ieiunium decimi erit domui Iuda in gau-
dium, & lætitiam, & in ſollemnitates præ-
claras: veritatem tantum, & pacem diligi-
te.*Hæc dicit Dominus exercituum: Vſ- 20
quequo veniant populi, & habitent in ci-
uitatibus multis, *& vadãt habitatores, vnus 21
ad alterum, dicentes: Eamus, & deprece-
mur faciem Domini, & qnæramus Domi-
num exercituũ: vadam etiam ego.*Et ve- 22
nient populi multi, & gentes robuſtæ ad
quærendum Dominum exercituum in Ie-
ruſalem, & deprecandam faciem Domini.
23 * Hæc dicit Dominus exercituum: In die-
bus illis, in quibus apprehendent decem
homines ex omnibus linguis Gentium, &
apprehendent fimbriam viri Iudæi, dicen-
tes: Ibimus vobiſcum: audiuimus enim
qnoniam Deus vobiſcum eſt.

CAP. IX.

1 ONVS verbi Domini in terra Hadrach,
& Damaſci requiei eius: quia Domi-
ni eſt oculus hominis, & omnium tribuum
2 Iſrael.*Emath quoque in terminis eius, &
Tyrus, & Sidon: aſſumpſerunt quippe ſibi
3 ſapiẽtiam valde.* Et ædificauit Tyrus mu-
nitionem ſuam, & coaceruauit argentum
quaſi humum, & aurum vt lutum platea-
4 rum. * Ecce Dominus poſſidebit eam, &
percutiet in mari fortitudinem eius, & hæc
5 igni deuorabitur. * Videbit Aſcalon, & ti-
mebit: & Gaza, & dolebit nimis: & Ac-
caron, quoniam confuſa eſt ſpes eius: &
peribit rex de Gaza, & Aſcalon non ha-
6 bitabitur. * Et ſedebit ſeparator in Azo-
to, & diſperdam ſuperbiam Philiſthinorum.
7 * Et auferam ſanguinem eius de ore eius,
& abominationes eius de medio dentium
eius, & relinquetur etiam ipſe Deo noſtro,
& erit qnaſi dux in Iuda, & Accaron quaſi
8 Iebuſæus.* Et circumdabo domum meam
ex his, qui militaut mihi euntes & reuer-
tentes, & non tranſibit ſuper eos vltra
exactor: quia nunc vidi in oculis meis.
9 * Exulta ſatis filia Sion, iubila filia Ieruſa-
lem: ECCE REX TVVS veniet tibi iu-
ſtus, & ſaluator: ipſe pauper, & aſcendens
ſuper aſinam, & ſuper pullum filium aſinæ.
10 * Et diſperdam quadrigam ex Ephraim, &
equum de Ieruſalem, & diſſipabitur arcns
belli: & loquetur pacem Gentibus, & po-
teſtas eius a mari vſque ad mare, & a flumi-
11 nibus vſque ad fines terræ.*Tu quoque in
ſanguine teſtamẽti tui emiſiſti vinctos tuos
12 de lacu, in quo non eſt aqua. * Conuer-
timini ad munitionem vincti ſpei, hodie
quoque annuncians duplicia reddam tibi.
13 *Quoniam extendi mihi Iudã quaſi arcum,

impleui

impleui Ephraim: & ſuſcitabo filios tuos
Sion ſuper filios tuos Græcia: & ponam te
quaſi gladium fortium. *Et Dominus Deus 14
ſuper eos videbitur, & exibit vt fulgur, ia-
culũ eius: & Dominus Deus in tuba canet,
& vadet in turbine Auſtri. *Dominus exer- 15
cituum proteget eos: & deuorabunt, &
ſubijcient lapidibus fundæ: & bibentes ine-
briabuntur quaſi a vino, & replebuntur vt
phialæ, & quaſi cornua altaris. *Et ſaluabit 16
eos Dominus Deus eorum in die illa, vt gre
gem populi ſui: quia lapides ſancti eleua-
buntur ſuper terram eius. *Quid enim bo- 17
num eius eſt, & quid pulchrum eius, niſi
frumentum electorum, & vinum germinans
virgines?

CAP. X.

PETITE a Domino pluuiam in tempo- 1
re ſerotino, & Dominus faciet niues,
& pluuiam imbris dabit eis, ſingulis herbã
in agro. *Quia ſimulachra locuta ſunt inu- 2
tile, & diuini viderunt mendacium, & ſom-
niatores locuti ſunt fruſtra: vane conſola-
bantur: idcirco abducti ſunt quaſi grex: affli
gentur, quia non eſt eis paſtor. *Super pa- 3
ſtores iratus eſt furor meus, & ſuper hircos
viſitabo: quia viſitauit Dominus exercituũ
gregem ſuum, domum Iuda, & poſuit eos
quaſi equum gloriæ ſuæ in bello. *Ex ipſo 4
angulus, ex ipſo paxillus, ex ipſo arcus præ-
lij, ex ipſo egredietur omnis exactor ſimul.
*Et erunt quaſi fortes conculcantes lutum 5
viarum in prælio: & bellabunt, quia Domi-
nus cum eis: & confundentur aſcenſores
equorum. *Et confortabo domum Iuda, 6
& domum Ioſeph ſaluabo: & conuertam
eos, quia miſerebor eorum: & erunt ſicut
fuerunt quando non proieceram eos: ego
enim Dominus Deus eorum, & exaudiam
eos. *Et erunt quaſi fortes Ephraim, & læ- 7
tabitur cor eorum quaſi a vino: & filij eo-
rum videbunt, & lætabuntur, & exultabit
cor eorum in Domino. *Sibilabo eis, & 8
congregabo illos, quia redemi eos: & mul-
tiplicabo eos ſicut ante fuerant multiplica
ti. *Et ſeminabo eos in populis, & de lon- 9
ge recordabuntur mei: & viuent cum filijs
10 ſuis, & reuertentur. *Et reducam eos de
Terra Ægypti, & de Aſſyrijs congregabo
eos, & ad Terram Galaad & Libani addu-
11 cam eos, & non inuenietur eis locus. *Et
tranſibit in maris freto, & percutiet in ma-
ri fluctus, & confundentur omnia profun-
da fluminis, & humiliabitur ſuperbia Aſſur,
12 & ſceptrum Aegypti recedet. *Conforta-
bo eos in Domino, & in nomine eius am-
bulabunt, dicit Dominus.

CAP. XI.

1 APERI Libane portas tuas, & comedat
2 ignis cedros tuas. *Vlula abies, quia
cecidit cedrus, quoniam magnifici vaſtati
ſunt: vlulate quercus Baſan, quoniam ſucci
3 ſus eſt ſaltus munitus. *Vox vlulatus paſto-
rum, quia vaſtata eſt magnificentia eorum:
vox rugitus leonum, quoniam vaſtata eſt
4 ſuperbia Iordanis. *Hæc dicit Dominus
5 Deus meus: Paſce pecora occiſionis, *quæ
qui poſſederant, occidebant, & non dole-
bant, & vendebant ea, dicentes: Benedictus
Dominus, diuites facti ſumus: & paſtores
6 eorum non parcebant eis. *Et ego nõ par-
cam vltra ſuper habitantes terrã, dicit Do-
minus: ecce ego tradam homines, vnum-
quemque in manu proximi ſui, & in manu
regis ſui: & concident terram, & non eruam
7 de manu eorum. *Et paſcam pecus occiſio-
nis propter hoc, o pauperes gregis: & aſſum
pſi mihi duas virgas, vnam vocaui Decorẽ,
& alteram vocaui Funiculum: & paui gre-
8 gem. *Et ſuccidi tres paſtores in mẽſe vno,
& contracta eſt anima mea in eis: ſiquidem
9 & anima eorum variauit in me. *Et dixi:
Non paſcam vos: quod moritur, moria-
tur: & quod ſucciditur, ſuccidatur: & reli-
qui deuorent vnuſquiſque carnem proximi
10 ſui. *Et tuli virgam meam, quæ vocaba-
tur Decus, & abſcidi eam vt irritum face-
rem fœdus meum, quod percuſſi cum om-
11 nibus populis. *Et in irritum deductum
eſt in die illa: & cognouerunt ſic paupe-
res gregis, qui cuſtodiunt mihi, quia ver-
12 bum Domini eſt. *Et dixi ad eos: Si

bonum eſt in oculis veſtris, afferte mer-
cedem meã: & ſi non, quieſcite. Et appen
derunt mercedem meam triginta argen-
teos. *Et dixit Dominus ad me: Proijce il- 13
lud ad ſtatuarium, decórum pretium, quo
appretiatus ſum ab eis. Et tuli triginta ar-
genteos: & proieci illos in domũ Domini
ad ſtatuarium. *Et præcidi virgam meam 14
ſecundam, quæ appellabatur Funiculus, vt
diſſoluerem germanitatem inter Iudam, &
Iſrael. *Et dixit Dominus ad me: Adhuc 15
ſume tibi vaſa paſtoris ſtulti. *Quia ecce 16
ego ſuſcitabo paſtorem in terra, qui dereli-
cta non viſitabit, diſperſum non quæret, &
contritum non ſanabit, & id quod ſtat nõ
enutriet, & carnes pinguium comedet, &
vngulas eorum diſſoluet. *O paſtor, & ido- 17
lum, derelinquens gregem: gladius ſuper
brachium eius, & ſuper oculum dextrũ eius:
brachium eius ariditate ſiccabitur, & ocu-
lus dexter eius tenebreſcens obſcurabitur.

CAP. XII.

ONus verbi Domini ſuper Iſrael. Dicit 1
Dominus extendens cælum, & fun-
dans terram, & fingens ſpiritum hominis
in eo: *Ecce ego ponam Ieruſalem ſuperli- 2
minare crapulæ omnibus populis in circui-
tu: ſed & Iuda erit in obſidione contra Ie-
ruſalem. *Et erit: In die illa ponam Ieru- 3
ſalem lapidem oneris cunctis populis: om-
nes, qui leuabunt eam, conciſione lacera-
buntur: & colligentur aduerſus eam om-
nia regna terræ. *In die illa, dicit Domi- 4
nus, percutiam omnem equum in ſtupo-
rem, & aſcenſorem eius in amentiam: & ſu-
per domum Iuda aperiam oculos meos, &
omnem equum populorum percutiam cæ-
citate. *Et dicent duces Iuda in corde ſuo: 5
Confortentur mihi habitatores Ieruſalẽ in
Domino exercituum Deo eorum. *In die 6
illa ponam duces Iuda ſicut caminum ignis
in lignis, & ſicut faciem ignis in fœno: &
deuorabunt ad dexteram, & ad ſiniſtram
omnes populos in circuitu: & habitabitur
Ieruſalem rurſus in loco ſuo in Ieruſalem.
*Et ſaluabit Dominus tabernacula Iuda, ſi 7
cut in principio: vt non magnifice glorie-
tur domus Dauid, & gloria habitantium
8 Ieruſalem contra Iudam. *In die illa pro-
teget Dominus habitatores Ieruſalem, &
erit qui offenderit ex eis in die illa, quaſi
Dauid: & domus Dauid quaſi Dei, ſicut
9 angelus Domini in conſpectu eorum. *Et
erit in die illa: quæram conterere omnes
10 Gẽtes, quæ veniunt contra Ieruſalem. *Et
effundam ſuper domum Dauid, & ſuper
habitatores Ieruſalẽ ſpiritum gratiæ, & pre-
cum: & aſpicient ad me, quem confixe-
runt: & plangent eum planctu quaſi ſuper
vnigenitum, & dolebunt ſuper eum, vt do-
11 leri ſolet in morte primogeniti. *In die illa
magnus erit planctus in Ieruſalẽ, ſicut plan
ctus Adadremmon in campo Mageddon.
12 *Et planget terra: familiæ & familiæ ſeor-
ſum: familiæ domus Dauid ſeorſum, & mu-
13 lieres eorum ſeorſum: *familiæ domus Na-
than ſeorſum, & mulieres eorum ſeorſum:
familiæ domus Leui ſeorſum, & mulieres
eorum ſeorſum: familiæ Semei ſeorſum, &
14 mulieres eorum ſeorſum. *Omnes familiæ
reliquæ, familiæ & familiæ ſeorſum, & mu-
lieres eorum ſeorſum.

CAP. XIII.

1 IN die illa erit fons patens domui Dauid,
& habitantibus Ieruſalem in ablutionẽ
2 peccatoris, & menſtruatæ. *Et erit in die
illa, dicit Dominus exercituum: Diſperdam
nomina idolorum de terra, & non memo-
rabuntur vltra: & pſeudoprophetas, & ſpiri
3 tum immundum auferam de terra. *Et erit,
cum prophetauerit quiſpiam vltra, dicẽt ei
pater eius, & mater eius, qui genuerũt eum:
Non viues: quia mendacium locutus es in
nomine Domini. & configent eum pater
eius, & mater eius, genitores eius, cum pro-
4 phetauerit. *Et erit: In die illa cõfundentur
prophetæ, vnuſquiſque ex viſione ſua cum
prophetauerit: nec operientur pallio ſacci-
5 no, vt mentiantur: *ſed dicet: Non ſum pro-
pheta, homo agricola ego ſum: quoniam
Adam exemplum meũ ab adoleſcẽtia mea.
6 *Et dicetur ei: Quid ſunt plagæ iſtæ in

medio

medio manuum tuarum? Et dicet: His pla-
gatus ſum in domo eorum, qui diligebant
7 me. *Framea ſuſcitare ſuper paſtorem meū,
& ſuper virum cohærentem mihi, dicit
Dominus exercituum: percute paſtorem,
& diſpergentur oues: & cōuertam manum
8 meam ad paruulos. *Et erunt in omni ter-
ra, dicit Dominus: partes duæ in ea diſper-
gētur, & deficient: & tertia pars relinquetur
9 in ea. *Et ducam tertiam partē per ignem,
& vram eos ſicut vritur argentum: & pro-
babo eos ſicut probatur aurum. Ipſe vo-
cabit nomen meum, & ego exaudiam eum.
Dicam: Populus meus es; & ipſe dicet:
Dominus Deus meus.

CAP. XIIII.

1 ECce venient dies Domini, & diuiden-
2 tur ſpolia tua in medio tui. *Et cōgre-
gabo omnes Gentes ad Ieruſalē in prælium,
& capietur ciuitas, & vaſtabuntur domus, &
mulieres violabuntur: & egredietur media
pars ciuitatis in captiuitatem, & reliquum
3 populi non auferetur ex vrbe. *Et egredie-
tur Dominus, & præliabitur cōtra Gentes
illas, ſicut præliatus eſt in die certaminis.
4 *Et ſtabunt pedes eius in die illa ſuper Mō-
tem oliuarum, qui eſt contra Ieruſalem ad
Orientem: & ſcindetur Mons oliuarum ex
media parte ſui ad Orientē, & ad Occiden-
tem prærupto grandi valde, & ſeparabitur
medium montis ad Aquilonem, & medium
5 eius ad Meridiem. *Et fugietis ad vallem
montium eorum, quoniam coniungetur
vallis montium vſque ad proximum: & fu-
gietis ſicut fugiſtis a facie terræmotus in
diebus Oziæ regis Iuda: & veniet Dominus
6 Deus meus, omnesq. ſancti cum eo. *Et erit
in die illa: Non erit lux, ſed frigus & gelu.
7 *Et erit dies vna, quæ nota eſt Domino,
8 non dies neque nox: & in tempore veſperi
erit lux. *Et erit in die illa: Exibunt aquæ
viuæ de Ieruſalem: medium earum ad ma-
re Orientale, & medium earum ad mare no-
9 uiſſimum: in æſtate & in hieme erunt. *Et
erit Dominus Rex ſuper omnem terram:
in die illa erit Dominus vnus, & erit nomen
10 eius vnū. *Et reuertetur omnis terra vſque
ad deſertū, de colle Remmon ad Auſtrum
Ieruſalem: & exaltabitur, & habitabit in
loco ſuo a porta Beniamin vſque ad locum
portæ prioris, & vſque ad portam angulo-
rum: & a turre Hananeel vſque ad torcula-
11 ria regis. *Et habitabunt in ea, & anathema
non erit amplius: ſed ſedebit Ieruſalem ſe-
12 cura. *Et hæc erit plaga, qua percutiet Do-
minus omnes Gētes, quæ pugnauerūt ad-
uerſus Ieruſalem: Tabeſcet caro vniuſcu-
iuſque ſtantis ſuper pedes ſuos, & oculi eius
contabeſcent in foraminibus ſuis, & lingua
13 eorum contabeſcet in ore ſuo. *In die illa
erit tumultus Domini magnus in eis: &
apprehendet vir manū proximi ſui, & con-
ſeretur manus eius ſuper manum proximi
14 ſui. *Sed & Iudas pugnabit aduerſus Ieru-
ſalem: & congregabuntur diuitiæ omnium
Gētium in circuitu, aurum, & argentum, &
15 veſtes multæ ſatis. *Et ſic erit ruina equi, &
muli, & cameli, & aſini, & omnium iumen-
torum, quæ fuerint in caſtris illis, ſicut rui-
16 na hæc. *Et omnes, qui reliqui fuerint de
vniuerſis Gentibus, quæ venerunt cōtra Ie-
ruſalem, aſcendent ab anno in annum, vt
adorent Regem, Dominum exercituum, &
17 celebrēt feſtiuitatem tabernaculorum. *Et
erit: Qui non aſcenderit de familijs terræ
ad Ieruſalem, vt adoret Regem, Dominum
18 exercituū, non erit ſuper eos imber. *Quòd
& ſi familia Ægypti non aſcenderit, & non
venerit: nec ſuper eos erit, ſed erit ruina,
qua percutiet Dominus omnes Gētes, quæ
non aſcenderint ad celebrandam feſtiuita-
19 tem tabernaculorum. *Hoc erit peccatum
Ægypti, & hoc peccatū omnium Gentiū,
quæ non aſcenderint ad celebrandam fe-
20 ſtiuitatem tabernaculorum. *In die illa erit
quod ſuper frenum equi eſt, ſanctum Do-
mino: & erunt lebetes in domo Domini
21 quaſi phialæ coram altari. *Et erit omnis
lebes in Ieruſalem, & in Iuda ſanctificatus
Domino exercituum: & venient omnes
immolantes, & ſument ex eis, & coquent
in eis: & non erit mercator vltra in domo
Domini exercituum in die illo.

PRO-

PROPHETIA MALACHIAE.

CAPVT PRIMVM.

1 ONvs verbi Domini ad Iſrael
2 in manu Malachiæ.* Dile-
xi vos, dicit Dominus, &
dixiſtis: In quo dilexiſti
nos? Nonne frater erat
Eſau Iacob, dicit Dominus, & dilexi Iacob,
3 *Eſau autem odio habui? & poſui montes
eius in ſolitudinem, & hereditatem eius in
4 dracones deſerti.* Quòd ſi dixerit Idumæa:
Deſtructi ſumus, ſed reuertentes ædificabi-
mus quæ deſtructa ſunt: hæc dicit Domi-
nus exercituum: Iſti ædificabunt, & ego de-
ſtruam: & vocabuntur termini impietatis,
& populus, cui iratus eſt Dominus vſque in
5 æternum.* Et oculi veſtri videbunt: & vos
dicetis: Magnificetur Dominus ſuper termi-
6 num Iſrael.* Filius honorat patrem, & ſer-
uus dominum ſuum: ſi ergo Pater ego ſum,
vbi eſt honor meus? & ſi Dominus ego ſum,
vbi eſt timor meus, dicit Dominus exerci-
tuum? ad vos, o ſacerdotes, qui deſpicitis
nomen meum, & dixiſtis: In quo deſpexi-
7 mus nomen tuum? * Offertis ſuper altare
meum panem pollutum, & dicitis: In quo
polluimus te? In eo quod dicitis: Menſa
8 Domini deſpecta eſt.* Si offeratis cæcum ad
immolandum, nonne malum eſt? & ſi offe-
ratis claudum, & languidum, nonne ma-
lum eſt? offer illud duci tuo, ſi placuerit
ei, aut ſi ſuſceperit faciem tuam, dicit Do-
9 minus exercituum.* Et nunc deprecami-
ni vultum Dei vt miſereatur veſtri (de ma-
nu enim veſtra factum eſt hoc) ſi quomo-
do ſuſcipiat facies veſtras, dicit Dominus
10 exercituum.* Quis eſt in vobis, qui clau-
dat oſtia, & incendat altare meum gratuito?
non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Do-
minus exercituum: & munus non ſuſci-
piam de manu veſtra.
11 * Ab ortu enim ſo-
lis vſque ad occaſum, magnum eſt nomen
meum in Gentibus, & in omni loco ſacri-
ficatur, & offertur nomini meo oblatio
munda: quia magnum eſt nomen meum
in Gentibus, dicit Dominus exercituum.
12 * Et vos polluiſtis illud in eo, quod dicitis:
Menſa Domini contaminata eſt: & quod
ſuperponitur, contemptibile eſt cum igne,
13 qui illud deuorat.* Et dixiſtis: Ecce de
labore, & exufflaſtis illud, dicit Dominus
exercituũ, & intuliſtis de rapinis claudum,
& languidum, & intuliſtis munus: num-
quid ſuſcipiam illud de manu veſtra, dicit
14 Dominus? * Maledictus doloſus, qui ha-
bet in grege ſuo maſculum, & votum
faciens immolat debile Domino: quia
Rex magnus ego, dicit Dominus exerci-
tuum, & nomen meum horribile in Gen-
tibus.

CAP. II.

1 ET nunc ad vos mandatum hoc, o ſa-
2 cerdotes.* Si nolueritis audire, & ſi
nolueritis ponere ſuper cor vt detis gloriam
nomini meo, ait Dominus exercituum: mit-
tam in vos egeſtatem, & maledicam bene-
dictionibus veſtris, & maledicam illis: quo-
3 niam non poſuiſtis ſuper cor.* Ecce ego
proijciam vobis brachium, & diſpergam
ſuper vultum veſtrum ſtercus ſollemnita-
tum veſtrarum, & aſſumet vos ſecum.
4 * Et ſcietis quia miſi ad vos mandatum
iſtud, vt eſſet pactum meum cum Le-
5 ui, dicit Dominus exercituum.* Pa-
ctum meum fuit cum eo vitæ & pacis:
& dedi ei timorem, & timuit me, &
6 a facie nominis mei pauebat.* Lex ve-
ritatis

ri tatis fuit in ore eius, & iniquitas non eſt
inuenta in labijs eius in pace,& in æquita-
te ambulauit mecum, & multos auertit ab
iniquitate. *Labia enim ſacerdotis cuſto- 7
dient ſcientiã, & legẽ requirent ex ore eius:
quia angelus Domini exercituum eſt.*Vos 8
autem receſſiſtis de via, & ſcandalizaſtis
plurimos in lege: irritum feciſtis pactum
Leui, dicit Dominus exercituum. *Pro- 9
pter quod & ego dedi vos contemptibiles,
& humiles omnibus populis, ſicut non ſer-
uaſtis vias meas, & accepiſtis faciem in le-
ge. *Numquid non pater vnus omnium 10
noſtrum? numquid non Deus vnus crea-
uit nos? quare ergo deſpicit vnuſquiſque
noſtrum fratrem ſuum, violans pactum pa-
trum noſtrorum?*Tranſgreſſus eſt Iuda, 11
& abominatio facta eſt in Iſrael, & in Ieru-
ſalem: quia contaminauit Iudas ſanctifica-
tionem Domini, quam dilexit, & habuit fi-
liam dei alieni. *Diſperdet Dominus vi- 12
rum, qui fecerit hoc, magiſtrum, & diſci-
pulum de tabernaculis Iacob, & offeren-
tem munus Domino exercituum.*Et hoc 13
rurſum feciſtis, operiebatis lacrymis alta-
re Domini, fletu, & mugitu, ita vt non reſpi-
ciam vltra ad ſacrificium, nec accipiam
placabile quid de manu veſtra. *Et di- 14
xiſtis: Quam ob cauſam? quia Dominus
teſtificatus eſt inter te, & vxorem puber-
tatis tuæ, quam tu deſpexiſti: & hæc par-
ticeps tua, & vxor fœderis tui. *Nonne 15
vnus fecit, & reſiduum ſpiritus eius eſt? Et
quid vnus quærit, niſi ſemen Dei? Cuſto-
dite ergo ſpiritum veſtrum, & vxorem ado-
leſcentiæ tuæ noli deſpicere. *Cum odio 16
habueris, dimitte, dicit Dominus Deus Iſ-
rael: operiet autem iniquitas veſtimentum
eius, dicit Dominus exercituum: cuſtodite
ſpiritum veſtrum, & nolite deſpicere.*La- 17
borare feciſtis Dominum in ſermonibus ve
ſtris: & dixiſtis: In quo eum fecimus labo-
rare? In eo quòd dicitis: Omnis qui fa-
cit malum, bonus eſt in conſpectu Domi-
ni, & tales ei placent: aut certe vbi eſt
Deus iudicij?

CAP. III.

1 ECce ego mitto angelum meum, &
præparabit viam ante faciem meam.
Et ſtatim veniet ad templum ſuum Domi-
nator, quem vos quæritis, & angelus teſta-
menti, quẽ vos vultis. Ecce venit, dicit Do-
2 minus exercituum:*& quis poterit cogita-
re diem aduentus eius, & quis ſtabit ad vi-
dendũ eum? Ipſe enim quaſi ignis conflans,
3 & quaſi herba fullonum: *& ſedebit con-
flans, & emundans argentum, & purgabit
filios Leui, & colabit eos quaſi aurum, &
quaſi argentum, & erunt Domino offeren-
4 tes ſacrificia in iuſtitia.*Et placebit Domi-
no ſacrificium Iuda, & Ieruſalem ſicut dies
5 ſæculi, & ſicut anni antiqui.*Et accedã ad
vos in iudicio, & ero teſtis velox maleficis,
& adulteris, & periuris, & qui calumnian-
tur mercedem mercenarij, viduas, & pu-
pillos, & opprimunt peregrinum, nec ti-
muerunt me, dicit Dominus exercituum.
6 *Ego enim Dominus, & non mutor: &
7 vos filij Iacob non eſtis conſumpti.*A die-
bus enim patrum veſtrorum receſſiſtis a
legitimis meis, & non cuſtodiſtis. Reuer-
timini ad me, & reuertar ad vos, dicit Do-
minus exercituum. Et dixiſtis: In quo re-
8 uertemur? *Si affiget homo Deum, quia
vos configitis me? Et dixiſtis: In quo confi-
9 gimus te? In decimis, & in primitijs.*Et in
penuria vos maledicti eſtis, & me vos con-
10 figitis gens tota.*Inferte omnem decimam
in horreum, & ſit cibus in domo mea, &
probate me ſuper hoc, dicit Dominus: ſi
non aperuero vobis cataractas cæli, & effu-
dero vobis benedictionem vſque ad abun-
11 dantiam,*& increpabo pro vobis deuoran-
tem, & non corrũpet fructum terræ veſtræ:
nec erit ſterilis vinea in agro, dicit Domi-
12 nus exercituũ.*Et beatos vos dicent omnes
Gẽtes: eritis enim vos terra deſiderabilis,
13 dicit Dominus exercituũ.*Inualuerunt ſu-
14 per me verba veſtra, dicit Dominus.*Et di-
xiſtis: Quid locuti ſumus cõtra te? Dixiſtis:
Vanus eſt, qui ſeruit Deo: & quod emolu-
mentum quia cuſtodiuimus præcepta eius,

&

& quia ambulauimus triſtes coram Do-
mino exercituum? * ergo nunc beatos di- 15
cimus arrogantes: ſiquidem ædificati ſunt
facientes impietatem,& tentauerũt Deum,
& ſalui facti ſunt. * Tunc locuti ſunt ti- 16
mentes Dominum, vnuſquiſque cum pro-
ximo ſuo: Et attendit Dominus, & audi-
uit: & ſcriptus eſt liber monumenti co-
ram eo timentibus Dominum, & cogitan-
tibus nomen eius. * Et erunt mihi, ait 17
Dominus exercituum, in die, qua ego fa-
cio, in peculium: & parcam eis, ſicut par-
cit vir filio ſuo ſeruienti ſibi. * Et conuer 18
temini, & videbitis quid ſit inter iuſtum,&
impium: & inter ſeruientem Deo, & non
ſeruientem ei.

Cap. IIII.

ECce enim dies veniet ſuccenſa qua- 1
ſi caminus: & erunt omnes ſuperbi,
& omnes facientes impietatem ſtipula: &
inflammabit eos dies veniens, dicit Do-
minus exercituum, quæ non derelinquet
2 eis radicem, & germen. * Et orietur vo-
bis timentibus nomen meum Sol iuſtitiæ,
& ſanitas in pennis eius: & egrediemini,
3 & ſalietis ſicut vituli de armento. * Et cal-
cabitis impios,cum fuerint cinis ſub plan-
ta pedum veſtrorum in die, qua ego fa-
4 cio, dicit Dominus exercituum. * Me-
mentote legis Moyſi ſerui mei,quam man-
daui ei in Horeb ad omnem Iſrael præce-
5 pta, & iudicia. * Ecce ego mittam vobis
Eliam prophetam, antequam veniat dies
6 Domini magnus, & horribilis. * Et
conuertet cor patrum ad filios,
& cor filiorum ad patres
eorum: ne forte ve-
niam, & percu-
tiam terram
anathe-
ma-
te.

LIBER PRIMVS MACHABAEORVM.

CAPVT PRIMVM.

ET factum eſt, poſtquã percuſ- 1
ſit Alexãder Philippi Mace-
do, qui primus regnauit in
Græcia, egreſſus de terra Ce-
thim, Darium regem Perſa-
rum, & Medorum: * conſtituit prælia multa, 2
& obtinuit omnium munitiones, & interfe-
cit reges terræ, * & pertrãſijt vſque ad fines 3
terræ: & accepit ſpolia multitudinis Gen-
tium: & ſiluit terra in conſpectu eius. * Et 4
congregauit virtutem, & exercitum fortem
nimis: & exaltatum eſt, & eleuatũ cor eius:
* & obtinuit regiones Gentium, & tyrannos: 5
& facti ſunt illi in tributum. * Et poſt hæc 6
decidit in lectum, & cognouit quia morere-
7 tur. * Et vocauit pueros ſuos nobiles, qui ſe-
cum erãt nutriti a iuuentute: & diuiſit illis
8 regnũ ſuum, cum adhuc viueret. * Et regna-
uit Alexander annis duodecim, & mortuus
9 eſt. * Et obtinuerunt pueri eius regnũ, vnuſ-
10 quiſque in loco ſuo: * & impoſuerũt omnes
ſibi diademata poſt mortem eius, & filij eo-
rum poſt eos annis multis, & multiplicata
11 ſunt mala in terra. * Et exijt ex eis radix pec
catrix, Antiochus illuſtris, filius Antiochi
regis, qui fuerat Romæ obſes: & regnauit
in anno cẽteſimo trigeſimo ſeptimo regni
12 Græcorũ. * In diebus illis exierunt ex Iſrael
filij

filij iniqui,& ſuaſerunt multis,dicentes:Ea-
mus,& diſponamus teſtamentum cū Gen-
tibus,quæ circa nos ſunt: quia ex quo re-
ceſſimus ab eis,inuenerunt nos multa ma-
la.* Et bonus viſus eſt ſermo in oculis eo- 13
rum.*Et deſtinauerunt aliqui de populo,& 14
abierunt ad regem : & dedit illis poteſtatē
vt facerent iuſtitiā Gentium.* Et ædificaue 15
runt gymnaſium in Ieroſolymis ſecundum
leges Nationum :*& fecerunt ſibi præputia; 16
& receſſerunt a teſtamento ſancto,& iuncti
ſunt Nationibus, & venundati ſunt vt fa-
cerent malum.* Et paratum eſt regnum in 17
cōſpectu Antiochi,& cœpit regnare in ter
ra Ægypti vt regnaret ſuper duo regna.
*Et intrauit in Ægyptū in multitudine gra 18
ui,in curribus,& elephātis,& equitibus,&
copioſa nauium multitudine:* & conſtituit 19
bellū aduerſus Ptolemæum regē Ægypti,
& veritus eſt Ptolemæus a facie eius,& fu-
git,& ceciderunt vulnerati multi.* Et cō- 20
prehendit ciuitates munitas in Terra Ægy
pti : & accepit ſpolia Terræ Ægypti. * Et 21
cōuertit Antiochus,poſtquā percuſſit Ægy
ptum in centeſimo & quadrageſimo tertio
anno:& aſcēdit ad Iſrael,* & aſcendit Iero 22
ſolymā in multitudine graui : * Et intrauit 23
in ſanctificationē cum ſuperbia, & accepit
altare aureum, & candelabrum luminis, &
vniuerſa vaſa eius, & menſam propoſitio-
nis,& libatoria,& phialas,& mortariola au-
rea,& velū,& coronas,& ornamentum au-
reum, quod in facie templi erat: & cōmi-
nuit omnia.*Et accepit argentum, & aurū, 24
& vaſa cōcupiſcibilia:& accepit theſauros
occultos,quos inuenit:& ſublatis omnibus
abijt in terram ſuam.* Et fecit cædem ho- 25
minum,& locutus eſt in ſuperbia magna.
*Et factus eſt planctus magnus in Iſrael,& 26
in omni loco eorū:* & ingemuerunt prin- 27
cipes,& ſeniores :virgines,& iuuenes infir-
mati ſunt:& ſpecioſitas mulierū immutata
eſt.* Omnis maritus ſumpſit lamentum:& 28
quæ ſedebant in thoro maritali,lugebant:
*& cōmota eſt terra ſuper habitātes in ea, 29
& vniuerſa domus Iacob induit confuſio-
nem.* Et poſt duos annos dierum miſit 30

rex principem tributorum in ciuitates Iu-
da,& venit Ieruſalem cum turba magna.
31 *Et locutus eſt ad eos verba pacifica in do
32 lo:& crediderunt ei.* Et irruit ſuper ciui-
tatē repente,& percuſſit eam plaga magna,
33 & perdidit populum multum ex Iſrael.*Et
accepit ſpolia ciuitatis : & ſuccendit eam
igni,& deſtruxit domos eius,& muros eius
34 in circuitu :* & captiuas duxerūt mulieres:
35 & natos,& pecora poſſederunt. * Et ædifi-
cauerunt ciuitatem Dauid muro magno,&
firmo,& turribus firmis, & facta eſt illis in
36 arcem:*& poſuerunt illic gentem peccatri-
cem viros iniquos,& conualuerunt in ea.&
poſuerunt arma, & eſcas,& cōgregauerunt
37 ſpolia Ieruſalem: * & repoſuerunt illic: &
38 facti ſunt in laqueum magnum. * Et factū
eſt hoc ad inſidias ſanctificationi,& in dia-
39 bolum malum in Iſrael:*& effuderunt ſan
guinem innocentem per circuitum ſancti-
ficationis, & contaminauerunt ſanctifica-
40 tionem. * Et fugerunt habitatores Ieruſa-
lem propter eos,& facta eſt habitatio ex-
terorum,& facta eſt extera ſemini ſuo, &
41 nati eius reliquerunt eam. *Sanctificatio
eius deſolata eſt ſicut ſolitudo, dies feſti
eius conuerſi ſunt in luctū, ſabbata eius in
42 opprobrium,honores eius in nihilum.*Se-
cundum gloriā eius multiplicata eſt igno-
minia eius: & ſublimitas eius conuerſa eſt
43 in luctum. * Et ſcripſit rex Antiochus om-
ni regno ſuo vt eſſet omnis populus,vnus:
& relinqueret vnuſquiſque legem ſuam.
44 *Et conſenſerunt omnes Gētes ſecundum
45 verbum regis Antiochi:* & multi ex Iſrael
conſenſerunt ſeruituti eius, & ſacrificaue-
runt idolis,& coinquinauerunt ſabbatum.
46 *Et miſit rex libros per manus nunciorum
in Ieruſalem, & in omnes ciuitates Iuda:
47 vt ſequerētur leges Gētium terræ,* & pro-
hiberent holocauſta, & ſacrificia,& placa-
48 tiones fieri in templo Dei,* & prohiberent
49 celebrari ſabbatū,& dies ſollemnes:*& iuſ-
ſit coinquinari ſancta, & ſanctum popu-
50 lum Iſrael.*Et iuſſit ædificari aras, & tem-
pla, & idola, & immolari carnes ſuillas, &
51 pecora cōmunia,* & relinquere filios ſuos

incircũciſos, & coinquinari animas eorum
in omnibus immundis, & abominationi-
bus, ita vt obliuiſcerentur legem, & im-
mutarent omnes iuſtificationes Dei. * Et 52
quicumque non feciſſent ſecundum ver-
bum regis Antiochi, morerentur.* Secun- 53
dum omnia verba hæc ſcripſit omni regno
ſuo: & præpoſuit principes populo, qui
hæc fieri cogerent. * Et iuſſerunt ciuitati- 54
bus Iuda ſacrificare. * Et congregati ſunt 55
multi de populo ad eos, qui dereliquerant
legem Domini: & fecerũt mala ſuper ter-
ram:* & effugauerũt populum Iſrael in ab- 56
ditis, & in abſconditis fugitiuorum locis.
*Die quintadecima menſis Casleu, quinto 57
& quadrageſimo & centeſimo anno ædifi-
cauit rex Antiochus abominãdum idolum
deſolationis ſuper altare Dei, & per vniuer
ſas ciuitates Iuda in circuitu ædificauerunt
aras: * & ante ianuas domorum, & in pla- 58
teis incẽdebant thura, & ſacrificabant: * & 59
libros legis Dei cõbuſſerunt igni, ſcinden-
tes eos:* & apud quemcumque inuenieban 60
tur libri teſtamenti Domini, & quicumque
obſeruabat legem Domini, ſecundum edi-
ctum regis trucidabant eum.* In virtute ſua 61
faciebant hæc populo Iſrael, qui inuenie-
batur in omni menſe & menſe in ciuitati-
bus. * Et quinta & vigeſima die menſis ſa- 62
crificabant ſuper aram, quæ erat contra al-
tare. * Et mulieres, quæ circumcidebant fi- 63
lios ſuos, trucidabantur ſecundum iuſſum
regis Antiochi, * & ſuſpendebant pueros a 64
ceruicibus per vniuerſas domos eorum: &
eos, qui circumciderant illos, trucidabant.
* Et multi de populo Iſrael definierunt 65
apud ſe, vt non manducarent immunda:
& elegerunt magis mori, quàm cibis coin-
quinari immundis:* & noluerũt infringere 66
legem Dei ſanctam, & trucidati ſunt:* & fa 67
cta eſt ira magna ſuper populum valde.

CAP. II.

IN diebus illis ſurrexit Mathathias filius 1
Ioannis, filij Simeonis, ſacerdos ex fi-
lijs Ioarib ab Ieruſalem, & conſedit in mon
te Modin:* & habebat filios quinque, Ioan 2
3 nem, qui cognominabatur Gaddis:* & Si-
4 monem, qui cognominabatur Thaſi: * &
5 Iudã, qui vocabatur Machabæus:* & Elea-
zarum, qui cognominabatur Abaron: &
Ionathan, qui cognominabatur Apphus.
6 *hi viderunt mala, quæ fiebant in populo
7 Iuda, & in Ieruſalem.* Et dixit Mathathias:
Væ mihi, vt quid natus ſum videre contri-
tionem populi mei, & contritionem ciui-
tatis ſanctæ, & ſedere illic, cũ datur in ma-
8 nibus inimicorum? * Sancta in manu ex-
traneorum facta ſunt: templum eius ſicut
9 homo ignobilis. * Vaſa gloriæ eius captiua
abducta ſunt: trucidati ſunt ſenes eius in
plateis, & iuuenes eius ceciderũt in gladio
10 inimicorum.* Quæ gens nõ hereditauit re-
gnum eius, & non obtinuit ſpolia eius?
11 * Omnis compoſitio eius ablata eſt. Quæ
12 erat libera, facta eſt ancilla.* Et ecce ſancta
noſtra, & pulchritudo noſtra, & claritas
noſtra deſolata eſt, & coinquinauerunt ea
13 Gentes. * Quò ergo nobis adhuc viuere?
14 * Et ſcidit veſtimenta ſua Mathathias, & fi-
lij eius: & operuerunt ſe cilicijs, & plan-
15 xerunt valde. * Et venerunt illuc qui miſ-
ſi erant a rege Antiocho, vt cogerent eos,
qui confugerant in ciuitatem Modin, im-
molare, & accẽdere thura, & a lege Dei di-
16 ſcedere. * Et multi de populo Iſrael con-
ſentientes acceſſerunt ad eos: ſed Matha-
17 thias, & filij eius conſtanter ſteterunt. * Et
reſpondentes qui miſſi erãt ab Antiocho,
dixerunt Mathathiæ: Princeps & clariſſi-
mus, & magnus es in hac ciuitate, & orna-
18 tus filijs, & fratribus. * ergo accede prior, &
fac iuſſum regis, ſicut fecerũt omnes Gen-
tes, & viri Iuda, & qui remanſerũt in Ieru-
ſalẽ: & eris tu, & filij tui inter amicos regis,
& amplificatus auro, & argento, & mune-
19 ribus multis. * Et reſpondit Mathathias,
& dixit magna voce: Et ſi omnes Gẽtes re-
gi Antiocho obediũt, vt diſcedat vnuſquiſ-
que a ſeruitute legis patrũ ſuorum, & con-
20 ſentiat mandatis eius: * ego & filij mei, &
fratres mei obediemus legi patrum noſtro-
21 rum.* propitius ſit nobis Deus: nõ eſt no-
bis vtile relinquere legem, & iuſtitias Dei:

non

*non audiemus verba regis Antiochi, nec 22
ſacrificabimus tranſgredietés legis noſtræ
mandata, vt eamus altera via. *Et vt ceſ- 23
ſauit loqui verba hæc, acceſſit quidam Iu-
dæus in omnium oculis ſacrificare idolis
ſuper aram in ciuitate Modin, ſecundum
iuſſum regis: *& vidit Mathathias, & do- 24
luit, & contremuerunt renes eius, & accen-
ſus eſt furor eius ſecundum iudicium legis,
& inſiliens trucidauit eum ſuper aram: *ſed 25
& virum, quem rex Antiochus miſerat, qui
cogebat immolare, occidit in ipſo tempore,
& aram deſtruxit, *& zelatus eſt legem, 26
ſicut fecit Phinees Zamri filio Salomi. *Et 27
exclamauit Mathathias voce magna in ci-
uitate, dicés: Omnis, qui zelum habet legis
ſtatuens teſtamentum, exeat poſt me. *Et 28
fugit ipſe, & filij eius in montes, & relique-
runt quæcumque habebant in ciuitate.
*Tunc deſcenderunt multi quærentes iu- 29
dicium, & iuſtitiam, in deſertum: *& ſederűt 30
ibi ipſi, & filij eorum, & mulieres eorum, &
pecora eorű: quoniam inundauerunt ſuper
eos mala. *Et renunciatum eſt viris regis, & 31
exercitui, qui erat in Ieruſalẽ ciuitate Dauid
qnoniam diſceſſiſſent viri quidam, qui diſſi-
pauerunt mandatum regis in loca occulta
in deſerto, & abijſſent poſt illos multi. *Et 32
ſtatim perrexerunt ad eos, & conſtituerunt
aduerſus eos prælium in die ſabbatorum,
*& dixerűt ad eos: Reſiſtitis & nűc adhuc? 33
exite, & facite ſecundum verbum regis An-
tiochi, & viuetis. *Et dixerunt: Non exi- 34
bimus, neque faciemus verbum regis, vt
polluamus diem ſabbatorum. *Et conci- 35
tauerunt aduerſus eos prælium. *Et non 36
reſponderunt eis, nec lapidem miſerunt in
eos, nec oppilauerunt loca occulta, *dicen- 37
tes: Moriamur omnes in ſimplicitate noſtra:
& teſtes erunt ſuper nos cælum, & terra,
quòd iniuſte perditis nos. *Et intulerunt 38
illis bellum ſabbatis: & mortui ſunt ip-
ſi, & vxores eorum, & filij eorum, &
pecora eorum vſque ad mille animas ho-
minum. *Et cognouit Mathathias, & ami- 39
ci eius, & luctum habuerunt ſuper eos val-
de. *Et dixit vir proximo ſuo: Si omnes 40
fecerimus ſicut fratres noſtri fecerunt, &
non pugnauerimus aduerſus gentes pro a-
nimabus noſtris, & iuſtificationibus noſtris:
41 nunc citius diſperdent nos a terra. *Et co-
gitauerunt in die illa, dicentes: Omnis ho-
mo, quicumque venerit ad nos in bello
die ſabbatorum, pugnemus aduerſus eum;
& non moriemur omnes, ſicut mortui ſunt
42 fratres noſtri in occultis. *Tunc congrega-
ta eſt ad eos ſynagoga Aſſidæorum fortis
viribus ex Iſrael, omnis voluntarius in lege:
43 *& omnes, qui fugiebant a malis, additi ſunt
ad eos, & facti ſunt illis ad firmamentum.
44 *Et collegerunt exercitum, & percuſſerunt
peccatores in ira ſua, & viros iniquos in
indignatione ſua: & ceteri fugerunt ad
45 nationes, vt euaderent. *Et circuiuit
Mathathias, & amici eius, & deſtruxe-
46 runt aras: *& circumciderunt pueros in-
circumciſos quotquot inuenerunt in fini-
47 bus Iſrael: & in fortitudine. *Et perſecu-
ti ſunt filios ſuperbiæ, & proſperatum eſt
48 opus in manibus eorum: *& obtinuerunt
legem de manibus gentium, & de mani-
bus regum: & non dederunt cornu pecca-
49 tori. *Et appropinquauerunt dies Matha-
thiæ moriendi, & dixit filijs ſuis: Nunc
confortata eſt ſuperbia, & caſtigatio, &
tempus euerſionis, & ira indignationis:
50 *Nunc ergo, o filij, æmulatores eſtote legis,
& date animas veſtras pro teſtamento pa-
51 trum veſtrorum, *& mementote operum
patrum, quæ fecerunt in generationibus
ſuis: & accipietis gloriam magnam, & no-
52 men æternum. *Abraham nonne in ten-
tatione inuentus eſt fidelis, & reputatum
53 eſt ei ad iuſtitiam? *Ioſeph in tempore
anguſtiæ ſuæ cuſtodiuit mandatum, & fa-
54 ctus eſt dominus Aegypti. *Phinees pater
noſter, zelando zelum Dei, accepit teſta-
55 mentum ſacerdotij æterni. *Ieſus dum im-
56 pleuit verbum, factus eſt dux in Iſrael. *Ca-
leb, dum teſtificatur in eccleſia, accepit he-
57 reditatem. *Dauid in ſua miſericordia cőſe-
58 cutus eſt ſedem regni in ſæcula. *Elias, dum
59 zelat zelű legis, receptus eſt in cælum. *Ana-
nias & Azarias & Miſael credentes, liberati

ſunt de flamma. 60 Daniel in ſua ſimplicitate
liberatus eſt de ore leonum. 61 Et ita cogita-
te per generationẽ, & generationem: quia
omnes qui ſperant in eum, non infirmãtur.
62 Et a verbis viri peccatoris ne timueritis:
quia gloria eius ſtercus, & vermis eſt: 63 ho-
die extollitur, & cras non inuenietur: quia
conuerſus eſt in terram ſuam, & cogitatio
eius perijt. 64 Vos ergo filij confortamini, &
viriliter agite in lege: quia in ipſa glorioſi
eritis. 65 Et ecce Simon frater veſter, ſcio
quòd vir conſilij eſt: ipſum audite ſemper,
& ipſe erit vobis pater. 66 Et Iudas Macha-
bæus fortis viribus a iuuentute ſua, ſit vobis
princeps militiæ, & ipſe aget bellũ populi.
67 Et adducetis ad vos omnes factores legis:
& vindicate vindictam populi veſtri. 68 Re-
tribuite retributionem Gentibus, & inten-
dite in præceptum legis. 69 Et benedixit eos,
& appoſitus eſt ad patres ſuos. 70 Et de-
functus eſt anno centeſimo & quadra-
geſimo ſexto: & ſepultus eſt a filijs ſuis
in ſepulchris patrum ſuorum in Modin,
& planxerunt eum omnis Iſrael planctu
magno.

CAP. III.

1 ET ſurrexit Iudas, qui vocabatur Ma-
chabæus filius eius pro eo: 2 & adiuua-
bant eũ omnes fratres eius: & vniuerſi, qui
ſe coniunxerant patri eius, & præliabantur
prælium Iſrael cum lætitia. 3 Et dilatauit glo-
riam populo ſuo, & induit ſe loricam ſicut
gigas, & ſuccinxit ſe arma bellica ſua in
prælijs, & protegebat caſtra gladio ſuo. 4 Si-
milis factus eſt leoni in operibus ſuis, & ſicut
catulus leonis rugiẽs in venatione. 5 Et per-
ſequutus eſt iniquos perſcrutans eos: & qui
conturbabant populũ ſuum, eos ſuccendit
flammis: 6 & repulſi ſunt inimici eius præ ti-
more eius, & omnes operarij iniquitatis cõ-
turbati ſunt: & directa eſt ſalus in manu
eius. 7 Et exacerbabat reges multos, & læti-
ficabat Iacob in operibus ſuis, & in ſæculũ
memoria eius in benedictione. 8 Et peram-
bulauit ciuitates Iuda, & perdidit impios ex
eis, & auertit iram ab Iſrael. 9 Et nominatus
eſt vſque ad nouiſſimum terræ, & cõgrega-
10 uit pereuntes. Et congregauit Apollonius
Gentes, & a Samaria virtutem multam &
11 magnam ad bellandum contra Iſrael. Et
cognouit Iudas, & exijt obuiam illi: & per-
cuſſit, & occidit illũ: & ceciderunt vulnerati
12 multi, & reliqui fugerunt. & accepit ſpolia
eorum: & gladiũ Apollonij abſtulit Iudas,
13 & erat pugnans in eo omnibus diebus. Et
audiuit Seron princeps exercitus Syriæ,
quòd congregauit Iudas congregationem
14 fidelium, & eccleſiam ſecum, & ait: Faciam
mihi nomen, & glorificabor in regno, & de-
bellabo Iudam, & eos, qui cum ipſo ſunt,
15 qui ſpernebant verbum regis. Et prępara-
uit ſe: & aſcẽderunt cum eo caſtra impio-
rum fortes auxiliarij vt facerent vindictam
16 in filios Iſrael. Et appropinquauerunt vſ-
que ad Bethoron: & exiuit Iudas obuiam
17 illi cum paucis. Vt autem viderunt exer-
citum venientem ſibi obuiam, dixerunt Iu-
dæ: Quomodo poterimus pauci pugnare
contra multitudinem tantam, & tam fortẽ,
18 & nos fatigati ſumus ieiunio hodie? Et
ait Iudas: Facile eſt concludi multos in ma-
nus paucorum; & non eſt differentia in
conſpectu Dei cæli liberare in multis, & in
19 paucis: quoniam non in multitudine exer
citus victoria belli, ſed de cælo fortitudo
20 eſt. Ipſi veniunt ad nos in multitudine
21 contumaci, & ſuperbia vt diſperdant nos, &
vxores noſtras, & filios noſtros, & vt ſpoliẽt
21 nos: nos vero pugnabimus pro animabus
22 noſtris, & legibus noſtris: & ipſe Domi-
nus conteret eos ante faciem noſtram: vos
23 autem ne timueritis eos. Vt ceſſauit au-
tem loqui, inſiluit in eos ſubito: & contri-
tus eſt Seron, & exercitus eius in conſpe-
24 ctu ipſius: & perſecutus eſt eum in deſcen
ſu Bethoron vſque in campum, & cecide-
runt ex eis octingenti viri, reliqui autem
25 fugerunt in terram Philiſthijm. Et cecidit
timor Iudæ, ac fratrum eius, & formido
ſuper omnes gentes in circuitu eorum.
26 & peruenit ad regem nomen eius, & de
27 prælijs Iudæ narrabant omnes gentes. Vt
audiuit autem rex Antiochus ſermones
iſtos,

iſtos, iratus eſt animo: & miſit, & con- 27
gregauit exercitum vniuerſi regni ſui, caſtra
fortia valde: * & aperuit ærarium ſuum, & 28
dedit ſtipẽdia exercitui in annum: & man-
dauit illis vt eſſent parati ad omnia. * Et 29
vidit quòd defecit pecunia de theſauris ſuis,
& tributa regionis modica propter diſſen-
ſionem, & plagam, quam fecit in terra,
vt tolleret legitima, quæ erant a primis
diebus: * & timuit ne non haberet vt ſemel 30
& bis, in ſumptus & donaria, quæ dederat
ante larga manu: & abundauerat ſuper re-
ges, qui ante eum fuerant. * Et conſterna- 31
tus erat animo valde, & cogitauit ire in Per-
ſidem, & accipere tributa regionum, & con-
gregare argentum multum. * Et reliquit Ly 32
ſiam hominem nobilem de genere regali,
ſuper negotia regia, a flumine Euphrate vſ-
que ad flumen Aegypti: * & vt nutriret An 33
tiochum filium ſuum, donec rediret. * Et 34
tradidit ei medium exercitum, & elephan-
tos: & mandauit ei de omnibus, quæ vole-
bat, & de inhabitantibus Iudæam, & Ieru-
ſalem: * & vt mitteret ad eos exercitum ad 35
conterendam, & extirpandam virtutem Iſ-
rael, & reliquias Ieruſalem, & auferendam
memoriam eorum de loco: * & vt conſtitue 36
ret habitatores filios alienigenas in omni-
bus finibus eorum, & ſorte diſtribueret ter-
ram eorum. * Et rex aſſumpſit partem exer- 37
citus reſidui, & exiuit ab Antiochia ciuitate
regni ſui anno centeſimo & quadrageſimo
ſeptimo: & transfretauit Euphratẽ flumen,
& perambulabat ſuperiores regiones. * Et 38
elegit Lyſias Ptolemæum filium Dorymini,
& Nicanorem, & Gorgiam, viros potentes
ex amicis regis: * & miſit cũ eis quadragin- 39
ta millia virorum, & ſeptem millia equitum
vt venirent in terram Iuda, & diſperderent
eam ſecundum verbum regis. * Et proceſſe- 40
runt cum vniuerſa virtute ſua, & venerunt,
& applicuerunt Emmaum in terra campe-
ſtri. * Et audierunt mercatores regionum 41
nomen eorum: & acceperunt argentum, &
aurum multum valde, & pueros: & venerũt
in caſtra vt acciperent filios Iſrael in ſeruos,
& additi ſunt ad eos exercitus Syriæ, & ter-

42 ræ alienigenarum. * Et vidit Iudas, & fratres
eius, quia multiplicata ſunt mala, & exerci-
tus applicabant ad fines eorum: & cogno-
uerunt verba regis, quæ mandauit populo
facere in interitum, & conſummationem:
43 * & dixerũt vnuſquiſque ad proximũ ſuum:
Erigamus deiectionem populi noſtri, & pu-
gnemus pro populo noſtro, & ſanctis no-
44 ſtris. * Et congregatus eſt conuentus vt eſ-
ſent parati in prælium: & vt orarent, & pe-
45 terent miſericordiam, & miſerationes. * Et
Ieruſalem non habitabatur, ſed erat ſicut
deſertum: non erat qui ingrederetur &
egrederetur de natis eius: & ſanctum con-
culcabatur: & filij alienigenarum erant in
arce, ibi erat habitatio Gentium: & ablata
eſt voluptas a Iacob, & defecit ibi tibia, &
46 cithara. * Et congregati ſunt, & venerunt in
Maſpha contra Ieruſalem: quia locus ora-
47 tionis erat in Maſpha ante in Iſrael. * Et ie-
iunauerunt illa die, & induerunt ſe cilicijs,
& cinerem impoſuerunt capiti ſuo: & diſci-
48 derunt veſtimenta ſua: * & expanderunt li-
bros legis, de quibus ſcrutabantur Gentes
49 ſimilitudinem ſimulachrorum ſuorum: * &
attulerunt ornamenta ſacerdotalia, & pri-
mitias, & decimas: & ſuſcitauerunt Naza-
50 ræos, qui impleuerant dies: * & clamauerũt
voce magna in cælum, dicentes: Quid fa-
51 ciemus iſtis, & quo eos ducemus? * & ſan-
cta tua conculcata ſunt, & cõtaminata ſunt,
& ſacerdotes tui facti ſunt in luctum, & in
52 humilitatem. * & ecce Nationes conuene-
runt aduerſum nos vt nos diſperdant: tu
53 ſcis quæ cogitant in nos. * Quomodo po-
terimus ſubſiſtere antè faciem eorum, niſi
54 tu Deus adiuues nos? * Et tubis exclama-
55 uerunt voce magna. * Et poſt hæc conſtituit
Iudas duces populi, tribunos, & cẽturiones,
56 & pentacontarchos, & decuriones. * Et di-
xit his, qui ædificabant domos, & ſponſa-
bant vxores, & plantabant vineas, & formi-
dolosis, vt redirent vnuſquiſque in domum
57 ſuam ſecundum legem. * Et mouerunt ca-
ſtra, & collocauerũt ad Auſtrum Emmaum.
58 * Et ait Iudas: Accingimini, & eſto-
te filij potentes, & eſtote parati in mane,

vt pugnetis aduerſus Nationes has, quæ
conuenerunt aduerſus nos diſperdere nos,
& ſancta noſtra: *quoniam melius eſt nos 59
mori in bello, quàm videre mala gentis
noſtræ, & ſanctorum. * Sicut autem fuerit 60
voluntas in cælo, ſic fiat.

CAP. IIII.

ET aſſumpſit Gorgias quinque millia 1
virorum, & mille equites electos: &
mouerunt caſtra nocte * vt applicarent ad 2
caſtra Iudæorum, & percuterent eos ſubi-
to: & filij, qui erant ex arce, erant illis du-
ces. * Et audiuit Iudas, & ſurrexit ipſe, & 3
potentes percutere virtutem exercituum
regis, qui erant in Emmaum. * Adhuc enim 4
diſperſus erat exercitus a caſtris. * Et venit 5
Gorgias in caſtra Iudæ noctu, & neminem
inuenit, & quærebat eos in montibus: quo-
niam dixit: Fugiunt hi a nobis. * Et cum 6
dies factus eſſet, apparuit Iudas in campo
cum tribus millibus virorum tantum: qui
tegumenta, & gladios non habebant: * & 7
viderunt caſtra Gentium valida, & lorica-
tos, & equitatus in circuitu eorum, & hi
docti ad prælium. * Et ait Iudas viris, qui 8
ſecum erant: Ne timueritis multitudinem
eorum, & impetum eorum ne formidetis.
*Mementote qualiter ſalui facti ſunt patres 9
noſtri in mari rubro, cum ſequeretur eos
Pharao cum exercitu multo. * Et nunc cla- 10
memus in cælum: & miſerebitur noſtri Do-
minus, & memor erit teſtamenti patrum
noſtrorum, & conteret exercitum iſtum
ante faciem noſtram hodie: * & ſcient om- 11
nes gentes quia eſt qui redimat, & liberet
Iſrael. * Et eleuauerunt alienigenæ oculos 12
ſuos, & viderunt eos venientes ex aduerſo.
* Et exierunt de caſtris in prælium, & tuba 13
cecinerunt hi, qui erant cum Iuda: * Et con- 14
greſſi ſunt: & contritæ ſunt Gentes, & fu-
gerunt in campum. * Nouiſſimi autem om- 15
nes ceciderunt in gladio, & perſecuti ſunt
eos vſque Gezeron, & vſque in campos
Idumææ, & Azoti, & Iamniæ: & ceciderunt
ex illis vſque ad tria millia virorum. * Et 16
reuerſus eſt Iudas, & exercitus eius, ſequēs
17 eum. * Dixitq. ad populum: Non concu-
piſcatis ſpolia: quia bellum contra nos eſt,
18 * & Gorgias & exercitus eius prope nos in
monte: ſed ſtate nunc contra inimicos no-
ſtros, & expugnate eos, & ſumetis poſtea
19 ſpolia ſecuri. * Et adhuc loquēte Iuda hæc,
ecce apparuit pars quædam proſpiciens de
20 monte. * Et vidit Gorgias quòd in fugam
conuerſi ſunt ſui, & ſuccenderunt caſtra:
fumus enim, qui videbatur, declarabat
21 quod factum eſt. * Quibus illi conſpectis ti-
muerunt valde, aſpicientes ſimul & Iudam,
& exercitum in campo paratum ad præliū.
22 * Et fugerunt omnes in campum alienige-
23 narum: * & Iudas reuerſus eſt ad ſpolia ca-
ſtrorum, & acceperunt aurum multum, &
argentum, & hyacinthum, & purpuram
24 marinam, & opes magnas. * Et conuerſi,
hymnum canebant, & benedicebāt Deum
in cælum, quoniam bonus eſt, quoniam in
25 ſæculum miſericordia eius. * Et facta eſt ſa-
26 lus magna in Iſrael in die illa. * Quicum-
que autem alienigenarum euaſerunt, vene-
runt, & nunciauerunt Lyſiæ vniuerſa, quæ
27 acciderant. * Quibus ille auditis conſter-
natus animo deficiebat: quòd non qualia
voluit, talia contigerunt in Iſrael, & qualia
28 mandauit rex. * Et ſequenti anno congre-
gauit Lyſias virorum electorum ſexaginta
millia, & equitum quinque millia, vt debel-
29 laret eos. * Et venerunt in Iudæam, & ca-
ſtra poſuerunt in Bethoron, & occurrit il-
30 lis Iudas cum decem millibus viris. * Et vi-
derunt exercitum fortem, & orauit, & di-
xit: Benedictus es ſaluator Iſrael, qui con-
triuiſti impetum potentis in manu ſerui tui
Dauid, & tradidiſti caſtra alienigenarum in
manu Ionathæ filij Saul, & armigeri eius.
31 * Conclude exercitum iſtum in manu po-
puli tui Iſrael, & confundantur in exerci-
32 tu ſuo, & equitibus. * Da illis formidinem,
& tabefac audaciam virtutis eorū, & com-
33 moueantur contritione ſua. * Deijce illos
gladio diligentium te: & collaudent te om-
nes, qui nouerunt nomen tuum in hym-
34 nis. * Et commiſerunt prælium: & cecide-
runt de exercitu Lyſiæ quinque millia viro-
rum

rum.*Videns autem Lyſias fugam ſuorum, 35
& Iudæorum audaciam,& quòd parati ſunt
aut viuere, aut mori fortiter, abijt Antio-
chiam,& elegit milites,vt multiplicati rur-
ſus venirent in Iudæam.*Dixit autem Iu- 36
das,& fratres eius: Ecce contriti ſunt ini-
mici noſtri: aſcendamus nūc mundare ſan-
cta, & renouare.*Et congregatus eſt om- 37
nis exercitus, & aſcenderunt in montem
Sion.*Et viderunt ſanctificationem deſer- 38
tam, & altare profanatum, & portas exu-
ſtas, & in atrijs virgulta nata ſicut in ſaltu,
vel in montibus,& paſtophoria diruta.*Et 39
ſciderunt veſtimenta ſua,& planxerūt plan-
ctu magno, & impoſuerunt cinerem ſuper
caput ſuum.*& ceciderunt in faciem ſuper 40
terram, & exclamauerunt tubis ſignorum,
& clamauerunt in cælum.*Tunc ordinauit 41
Iudas viros vt pugnarent aduerſus eos,qui
erant in arce, donec emundarent ſancta.
*Et elegit ſacerdotes ſine macula,volunta- 42
tem habentes in lege Dei:*& mundauerūt 43
ſancta,& tulerunt lapides contaminationis
in locum immundum.*Et cogitauit de al- 44
tari holocauſtorum, quod profanatū erat,
quid de eo faceret.*Et incidit illis conſi- 45
lium bonum vt deſtruerent illud: ne forte
illis eſſet in opprobrium, quia contamina-
uerunt illud Gentes,& demoliti ſunt illud.
*Et repoſuerunt lapides in monte domus 46
in loco apto,quoadusque veniret prophe-
ta, & reſponderet de eis.*Et acceperunt 47
lapides integros ſecundum legem, & ædi-
ficauerunt altare nouum ſecundum illud,
quod fuit prius:*& ædificauerunt ſancta, 48
& quæ intra domum erant intrinſecus:&
ædem, & atria ſanctificauerunt.*Et fece- 49
runt vaſa ſancta noua, & intulerunt can-
delabrum, & altare incenſorum, & mēſam
in templum.*Et incenſum poſuerunt ſu- 50
per altare, & accenderunt lucernas, quæ
ſuper candelabrum erant, & lucebant in
templo.*Et poſuerunt ſuper menſam pa- 51
nes,& appenderunt vela,& conſummaue-
runt omnia opera,quæ fecerant.*Et ante 52
matutinum ſurrexerunt quinta & vigeſima
die menſis noni (hic eſt menſis Caſleu)
53 centeſimi quadrageſimi octaui anni:*&
obtulerunt ſacrificium ſecundum legem
ſuper altare holocauſtorum nouum, quod
54 fecerunt.*Secundum tempus & ſecun-
dum diem, in qua contaminauerunt illud
gentes, in ipſa renouatum eſt in canticis,
55 & citharis, & cinyris, & in cymbalis.*Et
cecidit omnis populus in faciem, & ado-
rauerunt, & benedixerunt in cælum eum,
56 qui proſperauit eis.*Et fecerunt dedica-
tionem altaris diebus octo,& obtulerunt
holocauſta cum lætitia, & ſacrificium ſalu-
57 taris,& laudis.*Et ornauerunt faciem tem-
pli coronis aureis, & ſcutulis: & dedicaue-
runt portas, & paſtophoria, & impoſue-
58 runt eis ianuas.*Et facta eſt lætitia in po-
pulo magna valde, & auerſum eſt oppro-
59 brium Gentium.*Et ſtatuit Iudas,& fratres
eius, & vniuerſa eccleſia Iſrael vt agatur
dies dedicationis altaris in temporibus ſuis
ab anno in annum per dies octo a quinta
& vigeſima die menſis Caſleu, cum lætitia
60 & gaudio.*& ædificauerunt in tempore il-
lo montem Sion, & per circuitum muros
altos, & turres firmas,nequando venirent
Gentes, & conculcarent eum ſicut an-
61 tea fecerunt.*Et collocauit illic exerci-
tum, vt ſeruarent eum, & muniuit eum
ad cuſtodiendam Bethſuram, vt haberet
populus munitionem contra faciem Idu-
mææ.

Cap. V.

1 ET factum eſt,vt audierunt Gentes in
circuitu quia ædificatum eſt altare,&
ſanctuarium ſicut prius, iratæ ſunt valde:
2 *& cogitabant tollere genus Iacob, qui
erant inter eos, & cœperunt occidere de
3 populo, & perſequi.*Et debellabat Iu-
das filios Eſau in Idumæa,& eos,qui erant
in Acrabathane: quia circumſedebāt Iſrae-
4 litas, & percuſſit eos plaga magna.*Et
recordatus eſt malitiam filiorum Bean,qui
erant populo in laqueum, & in ſcanda-
5 lum, inſidiantes ei in via.*Et concluſi ſunt
ab eo in turribus, & applicuit ad eos, &
anathematizauit eos,& incendit turres eo-

rum igni cum omnibus, qui in eis erant.
*Et tranſiuit ad filios Ammon, & inuenit 6
manum fortem, & populum copioſum,
& Timotheum ducem ipſorum :*& com- 7
miſit cum eis prælia multa,& contriti ſunt
in conſpectu eorum,& percuſſit eos :*& ce- 8
pit Gazer ciuitatem,& filias eius, & reuer-
ſus eſt in Iudæam.*Et cógregatæ ſunt gen- 9
tes,quæ ſunt in Galaad aduerſus Iſraelitas,
qui erant in finibus eorum vt tollerét eos:
& fugerunt in Datheman munitionem,
*& miſerunt litteras ad Iudam, & fratres 10
eius,dicentes: Congregatæ ſunt aduerſum
nos gentes per circuitum,vt nos auferant:
*& parant venire, & occupare munitioné, 11
in quam confugimus : & Timotheus eſt
dux exercitus eorum. *Nunc ergo veni, 12
& eripe nos de manibus eorum, quia ceci-
dit multitudo de nobis.*Et omnes fratres 13
noſtri, qui erant in locis Tubin, interfecti
ſunt: & captiuas duxerunt vxores eorum,
& natos, & ſpolia, & peremerunt illic fere
mille viros. *Et adhuc epiſtolæ legeban- 14
tur,& ecce alij nuncij venerunt de Galilæa
conſciſſis tunicis,nunciátes ſecundum ver-
ba hæc:*dicétes conueniſſe aduerſum ſe a 15
Ptolemaida,& Tyro,& Sidone: & repleta
eſt omnis Galilæa alienigenis, vt nos con-
ſumant. *Vt audiuit autem Iudas,& po- 16
pulus,ſermones iſtos,conuenit eccleſia ma
gna cogitare quid facerent fratribus ſuis,
qui in tribulatione erant, & expugnaban-
tur ab eis.*Dixitq. Iudas Simoni fratri ſuo: 17
Elige tibi viros, & vade, & libera fratres
tuos in Galilæa: ego autem, & frater meus
Ionathas ibimus in Galaaditim. *Et reli- 18
quit Ioſephum filium Zachariæ,& Azariam
duces populi cú reſiduo exercitu in Iudæa
ad cuſtodiam:*& præcepit illis,dicés: Præ- 19
eſtote populo huic: & nolite bellum com-
mittere aduerſum gentes, donec reuerta-
mur.*Et partiti ſunt Simoni viri tria millia, 20
vt iret in Galilæam: Iudæ auté octo millia
in Galaaditim. *Et abijt Simon in Gali- 21
læam, & commiſit prælia multa cum gen-
tibus: & contritæ ſunt gentes a facie eius,
& perſecutus eſt eos vſque ad portá *Pto- 22
lemaidis:& ceciderunt de gétibus fere tria
23 millia virorum,& accepit ſpolia eorum,*&
aſſumpſit eos, qui erant in Galilæa, & in
Arbatis cum vxoribus, & natis, & omni-
bus,quæ erant illis,& adduxit in Iudæam
24 cum lætitia magna.*Et Iudas Machabæus,
& Ionathas frater eius tranſierút Iordané,
& abierunt viam triú dierum per deſer-
25 tum. *Et occurrerunt eis Nabuthæi,& ſu-
ſceperunt eos pacifice, & narrauerunt eis
omnia, quæ acciderant fratribus eorum in
26 Galaaditide,*& quia multi ex eis compre-
henſi ſunt in Baraſa,& Boſor, & in Alimis,
& in Caſphor, & Mageth,& Carnaim: hæ
27 omnes ciuitates munitæ, & magnæ. *Sed
& in ceteris ciuitatibus Galaaditidis tenen
tur comprehenſi, & in craſtinum conſti-
tuerunt admouere exercitú ciuitatibus his,
& comprehendere, & tollere eos in vna
28 die.*Et conuertit Iudas,& exercitus eius,
viam in deſertum Boſor repente, & occu-
pauit ciuitatem: & occidit omnem maſcu-
lum in ore gladij, & accepit omnia ſpolia
29 eorum, & ſuccendit eam igni. *Et ſurre-
xerunt inde nocte, & ibant vſque ad mu-
30 nitionem. *Et factum eſt diluculo, cum
eleuaſſent oculos ſuos, ecce populus mul-
tus,cuius non erat numerus,portantes ſca-
las, & machinas vt comprehenderent mu-
31 nitionem, & expugnarent eos. *Et vidit
Iudas quia cœpit bellum, & clamor belli
aſcendit ad cælú ſicut tuba, & clamor ma-
32 gnus de ciuitate:*& dixit exercitui ſuo: Pu-
33 gnate hodie pro fratribus veſtris. *Et ve-
nit tribus ordinibus poſt eos, & exclama-
uerunt tubis, & clamauerunt in oratione.
34 *Et cognouerunt caſtra Timothei quia
Machabæus eſt, & refugerunt a facie eius:
& percuſſerunt eos plaga magna. & ce-
ciderunt ex eis in die illa fere octo millia
35 virorum. *Et diuertit Iudas in Maſpha,
& expugnauit, & cepit eam: & occidit
omnem maſculum eius, & ſumpſit ſpo-
36 lia eius, & ſuccendit eam igni. *Inde
perrexit, & cepit Caſbon, & Mageth,
& Boſor,& reliquas ciuitates Galaaditidis.
37 *Poſt hæc autem verba cógregauit Timo-

theus exercitum aliũ, & caſtra poſuit con-
tra Raphon trans torrentem. *Et miſit Iu- 38
das ſpeculari exercitum: & renunciauerũt
ei, dicentes: Quia conuenerunt ad eum om
nes gẽtes, quæ in circuitu noſtro ſunt, exer-
citus multus nimis: * & Arabas conduxe- 39
runt in auxilium ſibi, & caſtra poſuerunt
trans torrentem, parati ad te venire in præ-
lium. Et abijt Iudas obuiam illis. * Et ait 40
Timotheus principibus exercitus ſui: Cum
appropinquauerit Iudas, & exercitus eius
ad torrentẽ aquæ: ſi tranſierit ad nos prior,
non poterimus ſuſtinere eum: quia potens
poterit aduerſum nos. *ſi vero timuerit tran 41
ſire, & poſuerit caſtra extra flumen, transfre-
temus ad eos, & poterimus aduerſus illum.
*Vt autem appropinquauit Iudas ad torren- 42
tem aquæ, ſtatuit ſcribas populi ſecus tor-
rentem, & mandauit eis, dicens: Neminem
hominum reliqueritis: ſed veniant omnes
in prælium. *Et transfretauit ad illos prior, 43
& omnis populus poſt eum, & contritæ
ſunt omnes gentes a facie eorum, & pro-
iecerunt arma ſua, & fugerunt ad fanum,
quod erat in Carnaim. * Et occupauit ip- 44
ſam ciuitatem, & fanum ſuccẽdit igni cum
omnibus, qui erant in ipſo: & oppreſſa
eſt Carnaim, & non potuit ſuſtinere con-
tra faciẽ Iudæ. * Et congregauit Iudas vni- 45
uerſos Iſraelitas, qui erant in Galaaditide,
a minimo vſque ad maximũ, & vxores eo-
rum, & natos, & exercitum magnum valde
vt venirent in terram Iuda. * Et venerunt 46
vſque Ephron: & hæc ciuitas magna in in-
greſſu poſita, munita valde, & non erat de-
clinare ab ea dextera vel ſiniſtra, ſed per
mediam iter erat. * Et incluſerunt ſe qui 47
erãt in ciuitate, & obſtruxerũt portas lapi-
dibus: & miſit ad eos Iudas verbis pacificis,
*dicens: Tranſeamus per terram veſtram, 48
vt eamus in terram noſtram: & nemo vobis
nocebit: tantum pedibus tranſibimus. Et
nolebant eis aperire. * Et præcepit Iudas 49
prædicare in caſtris, vt applicarẽt vnuſquiſ-
que in quo erat loco. * & applicuerunt ſe 50
viri virtutis: & oppugnauit ciuitatem illam
tota die, & tota nocte, & tradita eſt ciuitas in
51 manu eius: *& peremerunt omnem maſcu-
lum in ore gladij, & eradicauit eam, & ac-
cepit ſpolia eius, & trãſiuit per totam ciui-
52 tatem ſuper interfectos. *Et tranſgreſſi ſunt
Iordanem in campo magno, contra faciem
53 Bethſan. *Et erat Iudas congregans extre-
mos, & exhortabatur populum per totam
54 viam, donec venirent in terram Iuda: * &
aſcenderunt in montem Sion cum lætitia,
& gaudio, & obtulerunt holocauſta, quòd
nemo ex eis cecidiſſet donec reuerterentur
55 in pace. *Et in diebus, quibus erat Iudas, &
Ionathas in terra Galaad, & Simon frater
eius in Galilæa contra faciem Ptolemaidis,
56 *audiuit Ioſephus Zachariæ filius, & Aza-
rias princeps virtutis, res bene geſtas, &
57 prælia quæ facta ſunt, * & dixit: Faciamus
& ipſi nobis nomen, & eamus pugnare ad-
uerſus gentes, quæ in circuitu noſtro ſunt.
58 *Et præcepit his, qui erant in exercitu ſuo,
59 & abierũt Iamniam. *Et exiuit Gorgias de
ciuitate, & viri eius obuiam illis in pugnã.
60 * Et fugati ſunt Ioſephus, & Azarias vſque
in fines Iudææ: & ceciderunt illo die de
populo Iſrael ad duo millia viri, & facta eſt
61 fuga magna in populo: * quia non audie-
runt Iudam, & fratres eius, exiſtimantes for
62 titer ſe facturos. * Ipſi autem non erant de
ſemine virorum illorum, per quos ſalus fa-
63 cta eſt in Iſrael. * Et viri Iuda magnificati
ſunt valde in conſpectu omnis Iſrael, &
gentium omnium vbi audiebatur nomen
64 eorum. * Et conuenerunt ad eos fauſta ac-
65 clamantes. * Et exiuit Iudas, & fratres eius,
& expugnabant filios Eſau in terra, quæ ad
Auſtrum eſt, & percuſſit Chebron & filias
eius: & muros eius, & turres ſuccendit igni
66 in circuitu. *Et mouit caſtra vt iret in ter-
ram alienigenarum, & perambulabat Sa-
67 mariam. * In die illa ceciderunt ſacerdotes
in bello, dum volunt fortiter facere, dum
68 ſine conſilio exeunt in prælium. * Et decli-
nauit Iudas in Azotum in terram alienige-
narum, & diruit aras eorum, & ſculptilia
deorum ipſorum ſuccendit igni: & cepit
ſpolia ciuitatum, & reuerſus eſt in ter-
ram Iuda.

CAP.

CAP. VI.

ET rex Antiochus perambulabat ſupe- 1
riores regiones, & audiuit eſſe ciuitatē
Elymaidem in Perſide nobiliſſimam,& co-
pioſam in argento, & auro, *templumq. in 2
ea locuples valde: & illic velamina aurea,&
loricæ,& ſcuta,quæ reliquit Alexander Phi-
lippi rex Macedo, qui regnauit primus in
Græcia. *Et venit,& quærebat capere ciuita 3
tem, & deprędari eam: & non potuit,quo-
niam innotuit ſermo his,qui erant in ciuita-
te:* & inſurrexerunt in prælium,& fugit inde, 4
& abijt cum triſtitia magna,& reuerſus eſt in
Babyloniam. *Et venit qui nunciaret ei in 5
Perſide,quia fugata ſunt caſtra,quæ erant in
terra Iuda:* & quia abijt Lyſias cum virtute 6
forti in primis,& fugatus eſt a facie Iudæo-
rum,& inualuerunt armis,& viribus,& ſpo-
lijs multis,quæ ceperunt de caſtris,quæ ex-
ciderunt:* & quia diruerunt abominationē, 7
quam ædificauerat ſuper altare,quod erat
in Ieruſalem,& ſanctificationē,ſicut prius,
circumdederunt muris excelſis,ſed & Beth-
ſuram ciuitatem ſuam. *Et factum eſt vt au- 8
diuit rex ſermones iſtos,expauit,& commo
tus eſt valde: & decidit in lectum,& incidit
in languorem præ triſtitia,quia non factum
eſt ei ſicut cogitabat. *Et erat illic per dies 9
multos: quia renouata eſt in eo triſtitia ma-
gna, & arbitratus eſt ſe mori. *Et vocauit 10
omnes amicos ſuos, & dixit illis: Receſſit
ſomnus ab oculis meis,& concidi,& corrui
corde præ ſolicitudine: * & dixi in corde 11
meo: In quantam tribulationem deueni, &
in quos fluctus triſtitiæ,in qua nūc ſum: qui
iucundus eram,& dilectus in poteſtate mea!
*Nunc vero reminiſcor malorum,quæ feci 12
in Ieruſalem,vnde & abſtuli omnia ſpolia
aurea,& argentea,quæ erāt in ea,& miſi au-
ferre habitantes Iudæam ſine cauſa. * Co- 13
gnoui ergo quia propterea inuenerunt me
mala iſta: & ecce pereo triſtitia magna in
terra aliena. *Et vocauit Philippum, vnum 14
de amicis ſuis,& præpoſuit eum ſuper vni-
uerſum regnum ſuum: *& dedit ei diade- 15
ma,& ſtolam ſuam,& annulum,vt adduce-
ret Antiochum filiū ſuum,& nutriret eum,
16 & regnaret. *Et mortuus eſt illic Antiochus
rex anno centeſimo quadrageſimo nono.
17 *Et cognouit Lyſias,quoniam mortuus eſt
rex,& conſtituit regnare Antiochum filium
eius,quem nutriuit adoleſcentem: & voca-
18 uit nomen eius Eupator. *Et hi,qui erant in
arce,concluſerant Iſrael in circuitu ſancto-
rum: & quærebant eis mala ſemper, & fir-
19 mamentum Gentium. *Et cogitauit Iudas
diſperdere eos: & conuocauit vniuerſum
20 populum, vt obſiderent eos. *Et conue-
nerunt ſimul, & obſederunt eos anno cen-
teſimo quinquageſimo,& fecerunt baliſtas,
21 & machinas. *Et exierunt quidam ex eis,
qui obſidebantur: & adiunxerunt ſe illis
22 aliqui impij ex Iſrael,* & abierunt ad re-
gem, & dixerunt: Quouſque non facis iu-
23 dicium, & vindicas fratres noſtros? *Nos
decreuimus ſeruire patri tuo, & ambulare
in præceptis eius, & obſequi edictis eius:
24 *& filij populi noſtri propter hoc alienabāt
ſe a nobis, & quicumque inueniebantur ex
nobis, interficiebātur,& hereditates noſtræ
25 diripiebantur. *Et non ad nos tantum ex-
tenderunt manum, ſed & in omnes fines
26 noſtros. *& ecce applicuerunt hodie ad ar-
cem Ieruſalem occupare eam, & munitio-
27 nem Bethſuram munierunt:* & niſi præue-
neris eos velocius, maiora, quàm hæc, fa-
28 cient, & non poteris obtinere eos. *Et ira-
tus eſt rex, vt hæc audiuit: & conuocauit
omnes amicos ſuos, & principes exercitus
29 ſui,& eos, qui ſuper equites erant. *ſed &
de regnis alijs,& de inſulis maritimis vene-
30 rūt ad eum exercitus conductitij. *Et erat
numerus exercitus eius,cētum millia pedi-
tum,& viginti millia equitum, & elephanti
31 trigintaduo, docti ad prælium. *Et venerūt
per Idumæam, & applicuerunt ad Bethſu-
ram, & pugnauerunt dies multos, & fe-
cerunt machinas & exierunt, & ſuccende-
runt eas igni, & pugnauerunt viriliter.
32 *Et receſſit Iudas ab arce, & mouit ca-
ſtra ad Bethzacharam contra caſtra regis.
33 *Et ſurrexit rex ante lucem, & concitauit
exercitus in impetum contra viam Bethza-
charam: & comparauerunt ſe exercitus

in prælium, & tubis cecinerunt: * & ele- 34
phantis oſtenderunt ſanguinem vuæ & mo
ri, ad acuendos eos in prælium: * & diuiſe 35
runt beſtias per legiones: & aſtiterunt ſin-
gulis elephantis mille viri in loricis conca-
tenatis, & galeæ æreæ in capitibus eorum:
& quingẽti equites ordinati vnicuique be-
ſtiæ electi erant. * Hi ante tempus vbicum- 36
que erat beſtia, ibi erant: & quocumque
ibat, ibant, & non diſcedebant ab ea. * Sed 37
& turres ligneæ ſuper eos firmæ protegen-
tes ſuper ſingulas beſtias: & ſuper eas ma-
chinæ: & ſuper ſingulas viri virtutis trigin-
ta duo, qui pugnabãt deſuper: & Indus ma-
giſter beſtiæ. * Et reſiduum equitatum hinc 38
& inde ſtatuit in duas partes, tubis exerci-
tum commouere, & perurgere conſtipatos
in legionibus eius. * Et vt refulſit ſol in cly 39
peos aureos, & æreos, reſplenduerunt mon
tes ab eis, & reſplenduerunt ſicut lampa-
des ignis. * Et diſtincta eſt pars exercitus re- 40
gis per montes excelſos, & alia per loca hu
milia: & ibant caute & ordinate. * Et com- 41
mouebantur omnes inhabitantes terram a
voce multitudinis, & inceſſu turbæ, & col-
liſione armorum: erat enim exercitus ma-
gnus valde, & fortis. * Et appropiauit Iu- 42
das, & exercitus eius in prælium: & cecide-
runt de exercitu regis ſexcenti viri. * Et 43
vidit Eleazar filius Saura vnam de beſtijs
loricatam loricis regis: & erat eminens ſu-
per ceteras beſtias. & viſum eſt ei quòd in
ea eſſet rex: * & dedit ſe vt liberaret populũ 44
ſuum, & acquireret ſibi nomen æternum.
* Et cucurrit ad eam audacter in medio le- 45
gionis interficiens a dextris, & a ſiniſtris,
& cadebant ab eo huc atque illuc. * Et iuit 46
ſub pedes elephantis, & ſuppoſuit ſe ei, &
occidit eum: & cecidit in terram ſuper ip-
ſum, & mortuus eſt illic. * Et videntes vir- 47
tutem regis, & impetum exercitus eius, di-
uerterunt ſe ab eis. * Caſtra autem regis 48
aſcenderunt contra eos in Ieruſalem, & ap
plicuerunt caſtra regis ad Iudæam, & mon-
tem Sion. * Et fecit pacem cum his, qui 49
erant in Bethſura: & exierunt de ciuitate,
quia non erant eis ibi alimenta concluſis,
50 quia ſabbata erant terræ. * Et comprehen-
dit rex Bethſuram: & conſtituit illic cu-
51 ſtodiam ſeruare eam. * Et conuertit caſtra
ad locnm ſanctificationis dies multos: &
ſtatuit illic baliſtas, & machinas, & ignis
iacula, & tormenta ad lapides iactandos, &
ſpicula, & ſcorpios ad mittendas ſagittas,
52 & fundibula. * Fecerunt autem & ipſi ma-
chinas aduerſus machinas eorum, & pugna
53 uerunt dies multos. * Eſcæ autem non erãt
in ciuitate, eo quòd ſeptimns annus eſſet:
& qui remanſerant in Iudæa de Gentibus,
conſumpſerant reliquias eorum, quæ repo-
54 ſitæ fuerant. * Et remanſerunt in ſanctis vi-
ri pauci, quoniam obtinuerat eos fames: &
diſperſi ſunt vnuſquiſque in locum ſuum.
55 * Et audiuit Lyſias quòd Philippus, quem
conſtituerat rex Antiochus, cum adhuc vi-
ueret, vt nutriret Antiochum filium ſuum,
56 & regnaret, * reuerſus eſſet a Perſide, & Me-
dia, & exercitus qui abierat cum ipſo, &
57 quia quærebat ſuſcipere regni negotia: * fe-
ſtinauit ire, & dicere ad regem, & duces
exercitus: Deficimus quotidie, & eſca no-
bis modica eſt, & locus, quem obſidemus,
eſt munitus, & incumbit nobis ordinare
58 de regno. * Nunc itaque demus dextras ho-
minibus iſtis, & faciamus cum illis pacem,
59 & cum omni gente eorum: * & conſtitua-
mus illis vt ambulẽt in legitimis ſuis ſicut
prius. propter legitima enim ipſorum, quæ
deſpeximus, irati ſunt, & fecerunt omnia
60 hæc. * Et placuit ſermo in conſpectu regis,
& principum: & miſit ad eos pacem face-
61 re: & receperunt illam. * Et iurauit illis rex,
62 & principes: & exierunt de munitione. * Et
intrauit rex montem Sion, & vidit muni-
tionem loci: & rupit citius iuramentum,
quod iurauit: & mandauit deſtruere mu-
63 rum in gyro. * Et diſceſſit feſtinanter, &
reuerſus eſt Antiochiam, & inuenit Philip-
pum dominantem ciuitati: & pugnauit
aduerſus eum, & occupauit ciuitatem.

CAP. VII.

1 ANNO centeſimo quinquageſimo pri-
mo exijt Demetrius Seleuci filius ab

vrbe

vrbe Roma,& aſcendit cum paucis viris in
2 ciuitatem maritimam,& regnauit illic. *Et
factum eſt, vt ingreſſus eſt domũ regni pa-
trum ſuorum,comprehendit exercitus An-
tiochum, & Lyſiam, vt adducerent eos ad
3 eum.* Et res ei innotuit : & ait: Nolite mi-
4 hi oſtendere faciem eorum.*Et occidit eos
exercitus.Et ſedit Demetrius ſuper ſedẽ re-
5 gni ſui:*& venerunt ad eũ viri iniqui & im-
pij ex Iſrael : & Alcimus dux eorũ,qui vo-
6 lebat fieri ſacerdos . * Et accuſauerunt po-
pulum apud regẽ,dicentes:Perdidit Iudas,
& fratres eius omnes amicos tuos, & nos
7 diſperſit de terra noſtra .* Nunc ergo mit-
te virum,cui credis,vt eat, & videat exter-
miniũ omne, quod fecit nobis, & regioni-
bus regis: & puniat omnes amicos eius,&
8 adiutores eorum. * Et elegit rex ex amicis
ſuis Bacchidem,qui dominabatur trans flu-
men magnum in regno,& fidelem regi : &
9 miſit eum ,*vt videret exterminiũ,quod fe-
cit Iudas : ſed & Alcimũ impium cõſtituit
in ſacerdotium,& mãdauit ei facere vltio-
10 nem in filios Iſrael. * Et ſurrexerunt,& ve-
nerunt cum exercitu magno in terram Iu-
da : & miſerũt nuncios, & locuti ſunt ad Iu
dã,& ad fratres eius verbis pacificis in do-
11 lo.*Et nõ intenderunt ſermonibus eorum:
viderunt enim quia venerũt cum exercitu
12 magno. * Et conuenerunt ad Alcimum, &
Bacchidem congregatio ſcribarũ require-
13 re quæ iuſta ſunt:*& primi,Aſſidæi qui erãt
in filijs Iſrael,& exquirebant ab eis pacem.
14 *Dixerũt enim : Homo ſacerdos de ſemine
15 Aaron venit,nõ decipiet nos:*& locutus eſt
cũ eis verba pacifica : & iurauit illis,dicẽs:
Nõ inferemus vobis malum,neque amicis
16 veſtris.*Et crediderunt ei: Et comprehen-
dit ex eis ſexaginta viros, & occidit eos in
vna die ſecundũ verbum,quod ſcriptũ eſt:
17 *Carnes ſanctorum tuorum, & ſanguinem
ipſorum effuderunt in circuitu Ieruſalẽ, &
18 non erat qui ſepeliret.* Et incubuit timor,
& tremor in omnem populum: quia dixe-
runt : Non eſt veritas, & iudicium in eis:
tranſgreſſi ſunt enim conſtitutum,& iuſiu-
19 randum quod iurauerunt. * Et mouit Bac-

chides caſtra ab Ieruſalem, & applicuit in
Bethzecha : & miſit,& comprehendit mul-
tos ex eis, qui a ſe effugerant, & quoſdam
de populo mactauit,& in puteum magnum
20 proiecit.* Et commiſit regionem Alcimo,
& reliquit cum eo auxilium in adiutorium
21 ipſi . Et abijt Bacchides ad regem:*& ſatis
agebat Alcimus pro principatu ſacerdotij
22 ſui . * & conuenerunt ad eum omnes, qui
perturbabant populum ſuum , & obtinue-
runt terram Iuda, & fecerunt plagam ma-
23 gnam in Iſrael.*Et vidit Iudas omnia mala
quæ fecit Alcimus,& qui cum eo erãt,filijs
24 Iſrael,multo plus quàm Gentes.*& exijt in
omnes fines Iudææ in circuitu, & fecit vin-
dictam in viros deſertores,& ceſſauerunt vl-
25 tra exire in regionẽ.*Vidit autem Alcimus
quòd præualuit Iudas,& qui cum eo erant:
& cognouit quia non poteſt ſuſtinere eos,
& regreſſus eſt ad regem, & accuſauit eos
26 multis criminibus .*Et miſit rex Nicanorẽ,
vnũ ex principibus ſuis nobilioribus : qui
erat inimicitias exercens contra Iſrael : &
27 mandauit ei euertere populum . * Et venit
Nicanor in Ieruſalẽ cum exercitu magno,
& miſit ad Iudam & ad fratres eius verbis
28 pacificis cum dolo, *dicens : Non ſit pugna
inter me & vos : veniam cum viris paucis,
29 vt videam facies veſtras cum pace.*Et venit
ad Iudam,& ſalutauerunt ſe inuicem paci-
fice : & hoſtes parati erant rapere Iudam.
30 *Et innotuit ſermo Iudæ quoniam cum do-
lo venerat ad eum : & conterritus eſt ab eo,
31 & amplius noluit videre faciem eius . * Et
cognouit Nicanor quoniam denudatum
eſt conſilium eius : & exiuit obuiam Iudæ in
32 pugnam iuxta Capharſalama .* Et cecide-
runt de Nicanoris exercitu fere quinque
millia viri,& fugerunt in ciuitatem Dauid.
33 * Et poſt hæc verba aſcendit Nicanor in
montem Sion : & exierunt de ſacerdotibus
populi ſalutare eum in pace,& demõſtrare
ei holocautomata,quæ offerebãtur pro re-
34 ge.*Et irridens ſpreuit eos,& polluit : & lo
35 cutus eſt ſuperbe ,*& iurauit cum ira,dicẽs:
Niſi traditus fuerit Iudas, & exercitus eius
in manus meas , continuo cum regreſſus
fuero

fuero in pace, ſuccendam domum iſtam.
Et exijt cum ira magna. * & intrauerunt 36
ſacerdotes, & ſteterunt ante faciem altaris
& templi: & flentes dixerunt: *Tu Domine 37
elegiſti domum iſtam ad inuocandum no-
men tuum in ea, vt eſſet domus orationis
& obſecrationis populo tuo. * fac vindictã 38
in homine iſto, & exercitu eius, & cadant
in gladio: memento blaſphemias eorum,
& ne dederis eis vt permaneant. * Et exijt 39
Nicanor ab Ieruſalẽ, & caſtra applicuit ad
Bethoron: & occurrit illi exercitus Syriæ.
* Et Iudas applicuit in Adarſa cum tribus 40
millibus viris: & orauit Iudas, & dixit: *Qui 41
miſſi erant a rege Sennacherib, Domine,
quia blaſphemauerunt te, exijt angelus, &
percuſſit ex eis centum octogintaquinque
millia: * ſic contere exercitũ iſtum in con- 42
ſpectu noſtro hodie: & ſciãt ceteri quia ma
le locutus eſt ſuper ſancta tua: & iudica il-
lum ſecundum malitiam illius. * Et com- 43
miſerunt exercitus prælium tertiadecima
die menſis Adar: & cõtrita ſunt caſtra Ni-
canoris, & cecidit ipſe primus in prælio.
* Vt autem vidit exercitus eius quia ceci- 44
diſſet Nicanor, proiecerunt arma ſua, &
fugerunt: * & perſecuti ſunt eos viã vnius 45
diei ab Adazer vſquequo veniatur in Ga-
zara, & tubis cecinerunt poſt eos cum ſi-
gnificationibus. * & exierunt de omnibus 46
caſtellis Iudææ in circuitu, & ventilabant
eos cornibus, & conuertebantur iterum ad
eos, & ceciderunt omnes gladio, & non eſt
relictus ex eis nec vnus. * Et acceperũt ſpo 47
lia eorum in prædam: & caput Nicanoris
amputauerunt, & dexteram eius, quam ex-
tenderat ſuperbe, & attulerunt, & ſuſpẽde-
runt contra Ieruſalem. * Et lætatus eſt po- 48
pulus valde, & egerunt diem illam in læti-
tia magna. * Et conſtituit agi omnibus an- 49
nis diem iſtam tertiadecima die menſis A-
dar. * Et ſiluit terra Iuda dies paucos. 50

CAP. VIII.

ET audiuit Iudas nomen Romanorum, 1
quia ſunt potentes viribus, & acquie-
ſcunt ad omnia, quæ poſtulantur ab eis:
& quicumque acceſſerunt ad eos, ſtatuerũt
cum eis amicitias, & quia ſunt potentes vi-
2 ribus. * Et audierunt prælia eorum, & vir-
tutes bonas, quas fecerunt in Galatia, quia
obtinuerunt eos, & duxerunt ſub tribu-
3 tum: * & quanta fecerunt in regione Hiſpa-
niæ, & quod in poteſtatem redegerunt me-
talla argenti & auri, quæ illic ſunt, & poſſe-
derunt omnem locum conſilio ſuo, & pa-
4 tiẽtia: * locaq. quæ longe erãt valde ab eis,
& reges, qui ſuperuenerant eis ab extremis
terræ, contriuerunt, & percuſſerunt eos pla
ga magna: ceteri autem dant eis tributum
5 omnibus annis. * & Philippũ & Perſen Ce-
teorum regẽ, & ceteros, qui aduerſum eos
arma tulerant, contriuerunt in bello, & ob-
6 tinuerunt eos: * & Antiochum magnũ re-
gem Aſiæ, qui eis pugnam intulerat ha-
bens centum viginti elephantos, & equita-
tum, & currus, & exercitum magnum val-
7 de, contritum ab eis. * & quia ceperunt eum
viuum, & ſtatuerunt ei vt daret ipſe, & qui
regnarent poſt ipſum, tributum magnum,
8 & daret obſides, & conſtitutum, * & regio-
nem Indorum, & Medos, & Lydos de opti-
mis regionibus eorum: & acceptas eas ab
9 eis, dederunt Eumeni regi. * & quia qui erãt
apud Helladam, voluerunt ire, & tollere
10 eos: & innotuit ſermo his, * & miſerunt ad
eos ducem vnum, & pugnauerunt contra
illos, & ceciderunt ex eis multi, & captiuas
duxerunt vxores eorum, & filios, & diripue
runt eos, & terram eorum poſſederunt, &
deſtruxerunt muros eorum, & in ſeruitu-
tem illos redegerunt vſque in hunc diem:
11 * & reſidua regna, & inſulas, quæ aliquando
reſtiterant illis, exterminauerunt, & in po-
12 teſtatem redegerunt. * Cum amicis autem
ſuis, & qui in ipſis requiem habebant, con-
ſeruauerunt amicitiam, & obtinuerunt re-
gna, quæ erant proxima, & quæ erant lon-
ge: quia quicumque audiebant nomen eo-
13 rum, timebant eos. * quibus vero vellẽt au-
xilio eſſe vt regnarent, regnabant: quos au-
tem vellent, regno deturbabant: & exalta-
14 ti ſunt valde. * Et in omnibus iſtis nemo
portabat diadema, nec induebatur purpu-

ra, vt magnificaretur in ea. *Et quia cu- 15
riam fecerunt ſibi, & quotidie conſulebant
trecentos viginti cõſilium agentes ſemper
de multitudine, vt quæ digna ſunt, gerant:
* & committunt vni homini magiſtratum 16
ſuum per ſingulos annos dominari vniuer-
ſæ terræ ſuæ, & omnes obediunt vni, &
non eſt inuidia, neque zelus inter eos. *Et 17
elegit Iudas Eupolemum, filium Ioannis,
filij Iacob, & Iaſonem, filium Eleazari, &
miſit eos Romam cõſtituere cum illis ami-
citiam, & ſocietatem: * & vt auferrent ab eis 18
iugum Græcorum, quia viderunt quòd in
ſeruitutem premerent regnum Iſrael. *Et 19
abierunt Romam viam multam valde, &
introierunt curiam, & dixerunt: * Iudas Ma- 20
chabæus, & fratres eius, & populus Iudæo-
rum miſerunt nos ad vos ſtatuere vobiſcũ
ſocietatem, & pacem, & conſcribere nos ſo-
cios, & amicos veſtros. *Et placuit ſermo 21
in conſpectu eorum. *Et hoc reſcriptum 22
eſt, quod reſcripſerunt in tabulis æreis, &
miſerunt in Ieruſalem, vt eſſet apud eos ibi
memoriale pacis, & ſocietatis. *Bene Sit 23
Romanis, & genti Iudæorum in mari,
& in terra in æternum: gladiuſq. & hoſtis
procul ſit ab eis. *Quòd ſi inſtiterit bellum 24
Romanis prius, aut omnibus ſocijs eorum
in omni dominatione eorum: *auxilium fe- 25
ret gens Iudæorum, prout tempus dictaue-
rit, corde pleno: * & præliantibus non da- 26
bunt, neque ſubminiſtrabunt triticum, ar-
ma, pecuniam, naues, ſicut placuit Roma-
nis: & cuſtodient mandata eorum, nihil
ab eis accipiẽtes. *Similiter autẽ & ſi genti 27
Iudæorum prius acciderit bellum, adiuua-
bunt Romani ex animo, prout eis tempus
permiſerit: * & adiuuantibus nõ dabitur tri- 28
ticum, arma, pecunia, naues, ſicut placuit
Romanis: & cuſtodient mandata eorum
abſque dolo. *ſecundum hæc verba cõſti- 29
tuerunt Romani populo Iudæorũ. *Quòd 30
ſi poſt hæc verba hi aut illi addere, aut de-
mere ad hæc aliquid voluerint, facient ex
propoſito ſuo: & quæcũque addiderint, vel
dempſerint, rata erũt. *Sed & de malis, quæ 31
Demetrius rex fecit in eos, ſcripſimus ei, di-
cẽtes: Quare grauaſti iugum tuũ ſuper ami
32 cos noſtros, & ſocios Iudæos? *Si ergo ite-
rũ adierint nos, aduerſum te faciemus illis
iudiciũ, & pugnabimus tecum mari terraq.

Cap. IX.

1 Interea vt audiuit Demetrius quia ce-
cidit Nicanor, & exercitus eius in præ-
lio, appoſuit Bacchidem, & Alcimum rur-
ſum mittere in Iudæam, & dextrum cornu
2 cum illis. *Et abierunt viam, quæ ducit in
Galgala, & caſtra poſuerunt in Maſaloth,
quæ eſt in Arbellis: & occupauerunt eam, &
3 peremerunt animas hominum multas. *In
menſe primo anni cẽteſimi & quinquageſi-
mi ſecundi applicuerunt exercitum ad Ieru
4 ſalem: * & ſurrexerũt, & abierunt in Beream
viginti millia virorum, & duo millia equi-
5 tum. *Et Iudas poſuerat caſtra in Laiſa, &
6 tria millia viri electi cũ eo: * & viderũt mul-
titudinem exercitus quia multi ſunt, & ti-
muerunt valde: & multi ſubtraxerunt ſe de
caſtris, & non remanſerunt ex eis niſi octin-
7 genti viri. *Et vidit Iudas quòd defluxit
exercitus ſuus, & bellum perurgebat eum,
& confractus eſt corde: quia non habebat
tempus congregandi eos, & diſſolutus eſt.
8 *Et dixit his, qui reſidui erant: Surgamus,
& eamus ad aduerſarios noſtros, ſi poteri-
9 mus pugnare aduerſus eos. *Et auertebant
eum, dicentes: Non poterimus, ſed libere-
mus animas noſtras modo, & reuertamur ad
fratres noſtros, & tunc pugnabimus aduer-
10 ſus eos: nos autem pauci ſumus. *Et ait Iu
das: Abſit iſtam rem facere vt fugiamus
ab eis: & ſi appropiauit tempus noſtrum,
moriamur in virtute propter fratres no-
ſtros, & non inferamus crimen gloriæ no-
11 ſtræ. *Et mouit exercitus de caſtris, & ſtete-
runt illis obuiã: & diuiſi ſunt equites in duas
partes, & fundibularij, & ſagittarij præibant
exercitum, & primi certaminis omnes po-
12 tentes. *Bacchides autẽ erat in dextro cor-
nu, & proximauit legio ex duabus partibus,
13 & clamabant tubis: *exclamauerunt autem
& hi, qui erant ex parte Iudæ, etiam ipſi, &
cõmota eſt terra a voce exercituũ: & com-
miſſum

miſſum eſt prælium a mane vſque ad veſpe-
ram.* Et vidit Iudas, quòd firmior eſt pars 14
exercitus Bacchidis in dextris,& conuene-
runt cum ipſo omnes conſtantes corde:*& 15
contrita eſt dextera pars ab eis,& perſecu-
tus eſt eos vſque ad montem Azoti. * Et 16
qui in ſiniſtro cornu erant, viderunt quòd
contritum eſt dextrum cornu,& ſecuti ſunt
poſt Iudam,& eos,qui cum ipſo erant,a ter-
go:* & ingrauatum eſt prælium,& cecide- 17
runt vulnerati multi ex his,& ex illis.* Et 18
Iudas cecidit, & ceteri fugerunt. * Et Io- 19
nathas,& Simon tulerunt Iudam fratrem
ſuum, & ſepelierunt eum in ſepulchro pa-
trum ſuorum in ciuitate Modin.* Et fleue- 20
runt eum omnis populus Iſrael planctu ma
gno, & lugebant dies multos,*& dixerunt: 21
Quomodo cecidit potens,qui ſaluum facie-
bat populum Iſrael!* Et cetera verba bel- 22
lorum Iudæ,& virtutum, quas fecit,& ma-
gnitudinis eius,non ſunt deſcripta: multa
enim erant valde.* Et factum eſt: poſt obi- 23
tum Iudæ emerſerunt iniqui in omnibus fi-
nibus Iſrael,& exorti ſunt omnes, qui ope-
rabantur iniquitatem.* In diebus illis facta 24
eſt fames magna valde, & tradidit ſe Bac-
chidi omnis regio eorum cum ipſis.* Et ele- 25
git Bacchides viros impios,& conſtituit eos
dominos regionis:*& exquirebant,& per- 26
ſcrutabantur amicos Iudæ,& adducebant
eos ad Bacchidem, & vindicabat in illos,
& illudebat. * Et facta eſt tribulatio ma- 27
gna in Iſrael,qualis non fuit ex die,qua nõ
eſt viſus propheta in Iſrael.* Et congrega- 28
ti ſunt omnes amici Iudæ,& dixerunt Io-
nathæ:* Ex quo frater tuus Iudas defunctus 29
eſt, vir ſimilis ei non eſt, qui exeat contra
inimicos noſtros,Bacchidẽ, & eos,qui ini-
mici ſunt gentis noſtræ.* Nunc itaque te 30
hodie elegimus eſſe pro eo nobis in princi-
pem, & ducem ad bellandum bellum no-
ſtrum.* Et ſuſcepit Ionathas tempore illo 31
principatum,& ſurrexit loco Iudæ fratris
ſui.* Et cognouit Bacchides,& quærebat 32
eum occidere.* Et cognouit Ionathas, & 33
Simon frater eius, & omnes, qui cum eo
erant: & fugerunt in deſertum Thecuæ, &
34 conſederunt ad aquam lacus Aſphar.* Et
cognouit Bacchides,& die ſabbatorum ve
nit ipſe,& omnis exercitus eius trãs Iorda-
35 nem.* Et Ionathas miſit fratrem ſuum du-
cem populi,& rogauit Nabuthæos amicos
ſuos,vt cõmodarent illis apparatum ſuum,
36 qui erat copioſus. * Et exierunt filij Iam-
bri ex Madaba,& comprehenderunt Ioan-
nem, & omnia, quæ habebat,& abierunt
37 habentes ea. * Poſt hæc verba, renuncia-
tum eſt Ionathæ,& Simoni fratri eius, quia
filij Iambri faciũt nuptias magnas,& ducũt
ſpõſam ex Madaba filiam vnius de magnis
principibus Chanaan cũ ambitione magna.
38 *Et recordati ſunt ſanguinis Ioannis fratris
ſui:& aſcenderunt,& abſconderunt ſe ſub
39 tegumento montis. * Et eleuauerunt ocu-
los ſuos,& viderũt:& ecce tumultus,& ap-
paratus multus:& ſpõſus proceſſit,& amici
eius,& fratres eius obuiam illis cum tympa
40 nis,& muſicis,& armis multis.* Et ſurrexe-
runt ad eos ex inſidijs, & occiderunt eos,
& ceciderunt vulnerati multi,& reſidui fu-
gerunt in montes:& acceperũt omnia ſpo-
41 lia eorum:*& conuerſæ ſunt nuptiæ in lu-
ctum,& vox muſicorum ipſorum in lamen
42 tum.* Et vindicauerunt vindictam ſangui-
nis fratris ſui:& reuerſi ſunt ad ripam Ior-
43 danis. * Et audiuit Bacchides, & venit die
ſabbatorum vſque ad oram Iordanis in vir
44 tute magna. * Et dixit ad ſuos Ionathas:
Surgamus, & pugnemus contra inimicos
noſtros: non eſt enim hodie ſicut heri, &
45 nudiuſtertius.* ecce enim bellum ex aduer-
ſo,aqua vero Iordãnis hinc & inde,& ripæ,
& paludes,& ſaltus:& non eſt locus diuer-
46 tendi.* Nunc ergo clamate in cælum,vt li-
beremini de manu inimicorum veſtrorum.
47 Et commiſſum eſt bellum. * Et extendit
Ionathas manum ſuam percutere Bacchi-
48 dem,& diuertit ab eo retro:*& diſſilijt Io-
nathas, & qui cum eo erant in Iordanem,
49 & tranſnatauerunt ad eos Iordanem. * &
ceciderũt de parte Bacchidis die illa mille
50 viri:& reuerſi ſunt in Ieruſalem,*& ædifica-
uerunt ciuitates munitas in Iudæa,munitio-
nem, quæ erat in Iericho, & in Ammaum,

& in Bethoron,& in Bethel, & Thamnata,
& Phara,& Thopo muris excelſis,& portis,
& ſeris.*Et poſuit cuſtodiā in eis, vt inimi- 51
citias exercerent in Iſrael:*& muniuit ciui- 52
tatem Bethſuram,& Gazaram,& arcem, &
poſuit in eis auxilia, & apparatum eſcarū:
*& accepit filios principum regionis obſi- 53
des,& poſuit eos in arce in Ieruſalem in cu
ſtodiam.*Et anno centeſimo quinquageſi- 54
mo tertio,menſe ſecūdo,præcepit Alcimus
deſtrui muros domus ſanctæ interioris, &
deſtrui opera prophetarū:& cœpit deſtrue-
re.*In tempore illo percuſſus eſt Alcimus: 55
& impedita ſunt opera illius, & occluſum
eſt os eius,& diſſolutus eſt paralyſi,nec vl-
tra potuit loqui verbum,& mandare de do-
mo ſua.*Et mortuus eſt Alcimus in tēpore 56
illo cum tormento magno.* Et vidit Bac- 57
chides quoniam mortuus eſt Alcimus: &
reuerſus eſt ad regem, & ſiluit terra annis
duobus. * Et cogitauerunt omnes iniqui 58
dicentes: Ecce Ionathas,& qui cum eo
ſunt,in ſilentio habitant confidenter: nunc
ergo adducamus Bacchidem, & compre-
hendet eos omnes vna nocte.* Et abierūt, 59
& conſilium ei dederunt.* Et ſurrexit vt 60
veniret cum exercitu multo: & miſit oc-
culte epiſtolas ſocijs ſuis, qui erant in Iu-
dæa, vt comprehenderent Ionathan, &
eos,qui cum eo erant: ſed non potuerunt,
quia innotuit eis conſilium eorum.*Et ap- 61
prehendit de viris regionis, qui principes
erant malitiæ,quinquaginta viros, & occi-
dit eos:*& ſeceſſit Ionathas, & Simon,& 62
qui cum eo erant in Bethbeſſen, quæ eſt
in deſerto: & extruxit diruta eius,& fir-
mauerunt eam.* Et cognouit Bacchides, 63
& congregauit vniuerſam multitudinem
ſuam: & his,qui de Iudæa erant,denuncia-
uit.*Et venit,& caſtra poſuit deſuper Beth- 64
beſſen: & oppugnauit eam dies multos, &
fecit machinas. * Et reliquit Ionathas Si- 65
monem fratrem ſuum in ciuitate, & exijt
in regionem,& venit cum numero,*& per- 66
cuſſit Odaren, & fratres eius,& filios Pha-
ſeron in tabernaculis ipſorum,& cœpit cæ-
dere,& creſcere in virtutibus.* Simon vero, 67
& qui cū ipſo erant,exierunt de ciuitate, &
68 ſuccenderūt machinas,* & pugnauerūt con
tra Bacchidem,& contritus eſt ab eis: & af-
flixerunt eum valde,quoniam conſiliū eius,
69 & congreſſus eius erat inanis. * Et iratus
contra viros iniquos, qui ei conſilium de-
derant vt veniret in regionem ipſorū, mul-
tos ex eis occidit: ipſe autem cogitauit cū
70 reliquis abire in regionem ſuam. * Et co-
gnouit Ionathas: & miſit ad eum legatos
componere pacem cum ipſo, & reddere ei
71 captiuitatem.* Et libenter accepit,& fecit
ſecundum verba eius,& iurauit ſe nihil fa-
cturum ei mali omnibus diebus vitæ eius.
72 *Et reddidit ei captiuitatem, quam prius
erat prædatus de terra Iuda: & conuerſus
abijt in terram ſuam, & non appoſuit am-
73 plius venire in fines eius.* Et ceſſauit gla-
dius ex Iſrael: & habitauit Ionathas in
Machmas,& cœpit Ionathas ibi iudicare
populum,& exterminauit impios ex Iſrael.

Cap. x.

1 ET anno centeſimo ſexageſimo aſcen-
dit Alexander Antiochi filius, qui co-
gnominatus eſt Nobilis: & occupauit Pto-
lemaidam: & receperunt eum, & regnauit
2 illic.* Et audiuit Demetrius rex,& congre-
gauit exercitum copioſum valde, & exiuit
3 obuiam illi in prælium. * Et miſit Deme-
trius epiſtolam ad Ionathan verbis pacifi-
4 cis,vt magnificaret eum.* Dixit enim: An-
ticipemus facere pacem cum eo, priuſquā
5 faciat cum Alexandro aduerſum nos.* re-
cordabitur enim omnium malorum,quæ fe
cimus in eum, & in fratrem eius, & in gen
6 tem eius.* Et dedit ei poteſtatem congre-
gandi exercitum,& fabrificare arma,& eſſe
ipſum ſocium eius: & obſides, qui erant
7 in arce, iuſſit tradi ei. * Et venit Iona-
thas in Ieruſalem, & legit epiſtolas in au-
ditu omnis populi, & eorum, qui in ar-
8 ce erant. * Et timuerunt timore magno,
quoniam audierunt quòd dedit ei rex po-
9 teſtatem congregandi exercitum.*Et tra-
diti ſunt Ionathæ obſides,& reddidit eos pa
10 rentibus ſuis: *& habitauit Ionathas in
Ieru-

Ieruſalem, & cœpit ædificare, & innouare
ciuitatem. *Et dixit facientibus opera vt ex- 11
truerent muros, & montē Sion in circuitu
lapidibus quadratis ad munitionem: & ita
fecerūt. *Et fugerunt alienigenæ, qui erant 12
in munitionibus, quas Bacchides ædificaue
rat: * & reliquit vnuſquiſque locum ſuum, 13
& abijt in terram ſuam: * tantum in Beth- 14
ſura remanſerunt aliqui ex his, qui relique-
rant legem, & præcepta Dei. erat enim hæc
eis ad refugium. *Et audiuit Alexander rex 15
promiſſa, quæ promiſit Demetrius Ionathæ:
& narrauerunt ei prælia, & virtutes, quas ip-
ſe fecit, & fratres eius, & labores, quos labo
rauerunt. *& ait: Numquid inueniemus ali- 16
quem virum talem? & nunc faciemus eum
amicum, & ſocium noſtrum. * Et ſcripſit 17
epiſtolam, & miſit ei ſecundum hæc verba,
dicens: * Rex Alexander fratri Ionathæ 18
ſalutem. * Audiuimus de te quòd vir po- 19
tens ſis viribus, & aptus es vt ſis amicus
noſter: *& nunc conſtituimus te hodie ſum- 20
mum ſacerdotem gentis tuæ, & vt amicus
voceris regis, (& miſit ei purpuram, & coro-
nam auream) & quæ noſtra ſunt ſentias no
biſcum, & conſerues amicitias ad nos.
*Et induit ſe Ionathas ſtola ſancta ſeptimo 21
menſe, anno centeſimo ſexageſimo in die
ſollemni ſcenopegiæ: & congregauit exer-
citum, & fecit arma copioſa. * Et audiuit 22
Demetrius verba iſta, & contriſtatus eſt
nimis, & ait: * Quid hoc fecimus, quòd 23
præoccupauit nos Alexander apprehende-
re amicitiam Iudæorum ad munimen ſui?
* Scribam & ego illis verba deprecatoria, & 24
dignitates, & dona: vt ſint mecum in adiu-
torium. * Et ſcripſit eis in hæc verba: Rex 25
Demetrius gēti Iudæorum ſalutem: * Quo- 26
niam ſeruaſtis ad nos pactum, & manſiſtis
in amicitia noſtra, & non acceſſiſtis ad
inimicos noſtros, audiuimus, & gauiſi ſu-
mus. * Et nunc perſeuerate adhuc con- 27
ſeruare ad nos fidem, & retribuemus vo-
bis bona pro his, quæ feciſtis nobiſcum:
*& remittemus vobis præſtationes multas, 28
& dabimus vobis donationes. * Et nunc 29
abſoluo vos, & omnes Iudæos a tributis,
& pretia ſalis indulgeo, & coronas remit-
30 to, & tertias ſeminis: * & dimidiam partem
fructus ligni, quod eſt portionis meæ, relin
quo vobis ex hodierno die, & deinceps, ne
accipiatur a terra Iuda, & a tribus ciuitati-
bus, quæ additæ ſunt illi ex Samaria, & Ga-
lilæa ex hodierna die & in totum tempus:
31 * & Ieruſalem ſit ſancta, & libera cum fini-
bus ſuis: & decimæ, & tributa ipſius ſint.
32 * Remitto etiam poteſtatem arcis, quæ eſt
in Ieruſalem: & do eam ſummo ſacerdoti,
vt conſtituat in ea viros quoſcumque ipſe
33 elegerit, qui cuſtodiant eam. * Et omnem
animam Iudæorū, quæ captiua eſt a terra Iu
da in omni regno meo, relinquo liberā gra
tis, vt omnes a tributis ſoluantur, etiam pe-
34 corum ſuorum. * Et omnes dies ſollemnes,
& ſabbata, & neomeniæ, & dies decreti, &
tres dies ante diē ſollemnē, & tres dies poſt
diem ſollemnem ſint omnes immunitatis
& remiſſionis omnibus Iudæis, qui ſunt in
35 regno meo: * & nemo habebit poteſtatem
agere aliquid, & mouere negotia aduerſus
36 aliquem illorum in omni cauſa. * Et aſcri-
bantur ex Iudæis in exercitu regis ad trigin
ta millia virorum: & dabuntur illis copiæ
vt oportet omnibus exercitibus regis, & ex
eis ordinabuntur qui ſint in munitionibus
37 regis magni: * & ex his conſtituentur ſuper
negotia regni, quæ aguntur ex fide, &
principes ſint ex eis, & ambulent in legibus
38 ſuis, ſicut præcepit rex in terra Iuda. * Et
tres ciuitates, quæ additæ ſunt Iudææ ex
regione Samariæ, cum Iudæa reputentur:
vt ſint ſub vno, & non obediant alij po-
39 teſtati, niſi ſummi ſacerdotis: * Ptolemai-
da, & confines eius, quas dedi donum
ſanctis, qui ſunt in Ieruſalem ad neceſſa-
40 rios ſumptus ſanctorum. * Et ego do ſin-
gulis annis quindecim millia ſiclorum ar-
genti de rationibus regis, quæ me contin-
41 gunt: * & omne, quod reliquum fuerit, quod
non reddiderant qui ſuper negotia erant
annis prioribus, ex hoc dabunt in opera do
42 mus. * Et ſuper hæc quinque millia ſiclorū
argenti, quæ accipiebant de ſanctorum ra-
tione per ſingulos annos: & hæc ad ſacer-

dotes pertineant, qui miniſterio fungūtur.
* Et quicumque confugerint in templum, 43
quod eſt Ieroſolymis,& in omnibus finibus
eius,obnoxij regi in omni negotio dimittā-
tur,& vniuerſa,quæ ſunt eis in regno meo,
libera habeant. * Et ad ædificanda vel re- 44
ſtauranda opera ſanctorũ,ſumptus dabun-
tur de ratione regis:* & ad extruendos mu- 45
ros Ieruſalem,& cõmuniendos in circuitu,
ſumptus dabuntur de ratione regis, & ad
conſtruendos muros in Iudæa. * Vt audiuit 46
autē Ionathas,& populus ſermones iſtos,nō
crediderunt eis,nec receperũt eos: quia re-
cordati ſunt malitiæ magnæ, quam fecerat
in Iſrael,& tribulauerat eos valde. * Et com 47
placuit eis in Alexandrũ,quia ipſe fuerat eis
princeps ſermonum pacis, & ipſi auxilium
ferebant omnibus diebus. * Et congregauit 48
rex Alexander exercitũ magnum, & admo
uit caſtra contra Demetrium. * Et commiſe- 49
runt prælium duo reges, & fugit exercitus
Demetrij, & inſecutus eſt eum Alexander,
& incubuit ſuper eos. * Et inualuit prælium 50
nimis, donec occidit ſol: & cecidit Deme-
trius in die illa. * Et miſit Alexander ad Pto- 51
lemæum regem Aegypti legatos ſecundum
hæc verba, dicens: * QVONIAM regreſſus 52
ſum in regnum meum, & ſedi in ſede pa-
trum meorum, & obtinui principatum, &
contriui Demetrium,& poſſedi regionem
noſtram, * & commiſi pugnam cum eo, & 53
contritus eſt ipſe,& caſtra eius a nobis, &
ſedimus in ſede regni eius: * & nunc ſtatua- 54
mus adinuicem amicitiam: & da mihi filiā
tuam vxorem, & ego ero gener tuus, &
dabo tibi dona, & ipſi digna te. * Et re- 55
ſpondit rex Ptolemæus, dicens: FELIX
dies, in qua reuerſus es ad terram patrum
tuorum, & ſediſti in ſede regni eorum.
* Et nunc faciam tibi quod ſcripſiſti: ſed 56
occurre mihi Ptolemaidam, vt videamus
inuicem nos, & ſpondeam tibi ſicut dixi-
ſti. * Et exiuit Ptolemæus de Aegypto, 57
ipſe & Cleopatra filia eius, & venit Ptole-
maidam anno centeſimo ſexageſimo ſecun
do. * Et occurrit ei Alexander rex, & dedit 58
ei Cleopatram filiam ſuam: & fecit nuptias
eius Ptolemaidæ,ſicut reges,in magna glo
59 ria. * Et ſcripſit rex Alexander Ionathæ,vt
60 veniret obuiā ſibi. * Et abijt cum gloria Pto
lemaidā,& occurrit ibi duobus regibus, &
dedit illis argentum multum, & aurum, &
dona: & inuenit gratiam in conſpectu eo-
61 rum. * Et conuenerunt aduerſus eum viri
peſtilentes ex Iſrael,viri iniqui interpellan-
tes aduerſus eum: & nō intēdit ad eos rex.
62 * Et iuſſit ſpoliari Ionathan veſtibus ſuis, &
indui eum purpura: & ita fecerunt. Et col-
63 locauit eum rex ſedere ſecū. * Dixitq. prin-
cipibus ſuis: Exite cum eo in medium ciui
tatis,& prædicate, vt nemo aduerſus eum
interpellet de vllo negotio, nec quiſquā ei
64 moleſtus ſit de vlla ratione. * Et factum eſt,
vt viderunt qui interpellabāt gloriam eius,
quæ prædicabatur, & opertum eum purpu
65 ra,fugerunt omnes: * & magnificauit eum
rex,& ſcripſit eum inter primos amicos, &
poſuit eum ducem,& participem principa-
66 tus. * Et reuerſus eſt Ionathas in Ieruſalem
67 cum pace,& lætitia. * In anno centeſimo ſe-
xageſimoquinto venit Demetrius filius De-
68 metrij a Creta in terrā patrum ſuorum. * Et
audiuit Alexāder rex, & cõtriſtatus eſt val-
69 de, & reuerſus eſt Antiochiam. * Et con-
ſtituit Demetrius rex Apollonium ducem,
qui præerat Cœleſyriæ: & cõgregauit exer-
citum magnum, & acceſſit ad Iamniam:
& miſit ad Ionathan ſummum ſacerdotē,
70 * dicens: Tu ſolus reſiſtis nobis: ego au-
tem factus ſum in deriſum, & in oppro-
brium,propterea quia tu poteſtatem aduer
71 ſum nos exerces in montibus. * Nunc er-
go ſi confidis in virtutibus tuis,deſcēde ad
nos in campum,& cõparemus illic inuicē:
72 quia mecum eſt virtus bellorum. * Interro-
ga,& diſce quis ſum ego,& ceteri,qui auxi
lio ſunt mihi,qui & dicunt quia non poteſt
ſtare pes veſter ante faciem noſtram, quia
bis in fugam cõuerſi ſunt patres tui in ter-
73 ra ſua: * & nunc quomodo poteris ſuſtine-
re equitatum & exercitum tantum in cam-
po,vbi nō eſt lapis,neque ſaxum,neque lo
74 cus fugiendi? * Vt audiuit autem Ionathas
ſermones Apollonij, motus eſt animo:
& ele-

& elegit decem millia virorum, & exijt ab
Ieruſalem, & occurrit ei Simon frater eius
in adiutorium: *& applicuerunt caſtra in 75
Ioppen, & excluſit eum a ciuitate: quia cu-
ſtodia Apollonij Ioppe erat, & oppugnauit
eam. *Et exterriti qui erant in ciuitate, ape- 76
ruerunt ei, & obtinuit Ionathas Ioppen.
*Et audiuit Apollonius, & admouit tria 77
millia equitum, & exercitum multum. *Et 78
abijt Azotum tamquam iter faciens, & ſta-
tim exijt in campum, eo quòd haberet
multitudinem equitum, & confideret in eis.
Et inſecutus eſt eum Ionathas in Azotum,
& cõmiſerunt prælium. *Et reliquit Apol- 79
lonius in caſtris mille equites poſt eos oc-
culte. *Et cognouit Ionathas quoniam in- 80
ſidiæ ſunt poſt ſe, & circuierunt caſtra eius,
& iecerunt iacula in populum a mane vſ-
que ad veſperam. *Populus autem ſtabat, 81
ſicut præceperat Ionathas: & laborauerũt
equi eorum. *Et eiecit Simon exercitum 82
ſuum, & commiſit contra legionem. equi-
tes enim fatigati erant: & contriti ſunt ab
eo, & fugerunt. *Et qui diſperſi ſunt per 83
campum, fugerunt in Azotum, & intraue-
runt in Bethdagon idolum ſuum, vt ibi ſe
liberarent. *Et ſuccẽdit Ionathas Azotum, 84
& ciuitates, quæ erant in circuitu eius, &
accepit ſpolia eorum, & templum Dagon:
& omnes, qui fugerunt in illud, ſuccendit
igni. *Et fuerunt qui ceciderunt gladio 85
cum his, qui ſuccenſi ſunt, fere octo millia
virorum. *Et mouit inde Ionathas caſtra, 86
& applicuit ea Aſcalonem: & exierunt de
ciuitate obuiam illi in magna gloria. *Et 87
reuerſus eſt Ionathas in Ieruſalem cum
ſuis, habentibus ſpolia multa. *Et factum 88
eſt: vt audiuit Alexãder rex ſermones iſtos,
addidit adhuc glorificare Ionathan. *Et mi- 89
ſit ei fibulam auream, ſicut conſuetudo eſt
dari cognatis regum. Et dedit ei Accaron,
& omnes fines eius in poſſeſſionem.

CAP. XI.

1 ET rex Ægypti congregauit exercitum,
ſicut arena, quæ eſt circa oram maris,
& naues multas: & quærebat obtinere re-
gnum Alexandri dolo, & addere illud re-
2 gno ſuo. *Et exijt in Syriam verbis pacifi-
cis, & aperiebant ei ciuitates, & occurrebãt
ei: quia mandauerat Alexander rex exire
3 ei obuiam, eo quòd ſocer ſuus eſſet. *Cum
autem introiret ciuitatem Ptolemæus, po-
nebat cuſtodias militum in ſingulis ciuita-
4 tibus. *Et vt appropiauit Azoto, oſtende-
runt ei templum Dagon ſuccenſum igni,
& Azotum, & cetera eius demolita, & cor-
pora proiecta, & eorum, qui cæſi erant in
bello, tumulos quos fecerant ſecus viam.
5 *Et narrauerunt regi quia hæc fecit Iona-
thas, vt inuidiam facerent ei: & tacuit rex.
6 *Et occurrit Ionathas regi in Ioppen cum
gloria, & inuicem ſe ſalutauerunt, & dor-
7 mierunt illic. *Et abijt Ionathas cum re-
ge vſque ad fluuium, qui vocatur Eleuthe-
8 rus: & reuerſus eſt in Ieruſalem. *Rex au-
tem Ptolemæus obtinuit dominium ciuita-
tum vſque Seleuciam maritimam, & cogi-
9 tabat in Alexandrum conſilia mala. *Et mi-
ſit legatos ad Demetrium, dicens: VENI,
componamus inter nos pactum, & dabo ti-
bi filiam meam, quam habet Alexander,
10 & regnabis in regno patris tui. *pœnitet
enim me quòd dederim illi filiam meam:
11 quæſiuit enim me occidere. *Et vitupera-
uit eum, propterea quòd concupierat re-
12 gnum eius. *Et abſtulit filiam ſuam, & de-
dit eam Demetrio, & alienauit ſe ab Ale-
xandro, & manifeſtatæ ſunt inimicitiæ eius.
13 *Et intrauit Ptolemæus Antiochiam, & im-
poſuit duo diademata capiti ſuo, Ægypti,
14 & Aſiæ. *Alexander autem rex erat in Ci-
licia illis temporibus: quia rebellabant qui
15 erant in locis illis. *Et audiuit Alexander,
& venit ad eum in bellum: & produxit
Ptolemæus rex exercitum, & occurrit ei in
16 manu valida, & fugauit eum. *Et fugit
Alexander in Arabiam, vt ibi protegere-
tur: rex autem Ptolemæus exaltatus eſt.
17 *Et abſtulit Zabdiel Arabs caput Alexan-
18 dri; & miſit Ptolemæo. *Et rex Ptolemæus
mortuus eſt in die tertia: & qui erãt in mu-
nitionibus, perierunt ab his, qui erant intra
19 caſtra. *Et regnauit Demetrius anno cen-

teſimo ſexageſimo ſeptimo .* In diebus il- 20
lis congregauit Ionathas eos, qui erant in
Iudæa, vt expugnarent arcem, quæ eſt in
Ieruſalem: & fecerunt contra eam machi-
nas multas.* Et abierunt quidam qui ode- 21
rant gentem ſuam viri iniqui ad regem De-
metrium, & renunciauerunt ei quòd Iona-
thas obſideret arcem.* Et vt audiuit, iratus 22
eſt: & ſtatim venit ad Ptolemaidam, & ſcri-
pſit Ionathæ ne obſideret arcem, ſed oc-
curreret ſibi ad colloquium feſtinatò.* Vt 23
audiuit autem Ionathas, iuſſit obſidere: &
elegit de ſenioribus Iſrael, & de ſacerdoti-
bus, & dedit ſe periculo.* Et accepit aurũ, 24
& argentum, & veſtem, & alia xenia multa,
& abijt ad regem Ptolemaidam, & inuenit
gratiam in conſpectu eius.* Et interpella- 25
bant aduerſus eum quidam iniqui ex gente
ſua.* Et fecit ei rex ſicut fecerant ei, qui an- 26
te eum fuerant: & exaltauit eum in cõſpe-
ctu omnium amicorum ſuorum,* & ſtatuit 27
ei principatum ſacerdotij, & quæcumque
alia habuit prius pretioſa, & fecit eũ prin-
cipem amicorum.* Et poſtulauit Ionathas 28
a rege vt immunem faceret Iudæam, & tres
toparchias, & Samariam, & confines eius:
& promiſit ei talenta trecenta.* Et conſen- 29
ſit rex: & ſcripſit Ionathæ epiſtolas de his
omnibus, hunc modũ continentes:* Rex 30
Demetrius fratri Ionathæ ſalutem, & genti
Iudæorum.* Exemplum epiſtolæ, quam 31
ſcripſimus Laſtheni parenti noſtro de vo-
bis, miſimus ad vos vt ſciretis:* Rex De- 32
metrius Laſtheni parenti ſalutem.* Genti 33
Iudæorum amicis noſtris, & cõſeruantibus
quæ iuſta ſunt apud nos, decreuimus bene-
facere propter benignitatẽ ipſorum, quam
erga nos habent.* Statuimus ergo illis om- 34
nes fines Iudææ, & tres ciuitates, Lydan,
& Ramathan, quæ additæ ſunt Iudææ ex
Samaria, & omnes confines earum ſeque-
ſtrari omnibus ſacrificantibus in Ieroſoly-
mis pro his, quæ ab eis prius accipiebat rex
per ſingulos annos, & pro fructibus terræ, &
pomorum.* Et alia, quæ ad nos pertinebant 35
decimarum, & tributorum, ex hoc tempore
remittimus eis: & areas ſalinarum, & coro-
36 nas, quæ nobis deferebantur,* omnia ipſis
concedimus: & nihil horum irritum erit
37 ex hoc, & in omne tempus.* Nunc ergo cu-
rate facere horum exemplum, & detur Io-
nathæ, & ponatur in monte ſancto, in loco
38 celebri.* Et videns Demetrius rex quòd ſi-
luit terra in conſpectu ſuo, & nihil ei reſi-
ſtit, dimiſit totum exercitum ſuum, vnum-
quemque in locum ſuum, excepto peregri-
no exercitu, quem contraxit ab inſulis Gen-
tium: & inimici erant ei omnes exercitus
39 patrum eius.* Tryphon autem erat quidam
partium Alexandri prius: & vidit quoniam
omnis exercitus murmurabat contra De-
metrium, & iuit ad Emalchuel Arabem, qui
40 nutriebat Antiochum filium Alexãdri:* &
aſſidebat ei, vt traderet eum ipſi, vt regna-
ret loco patris ſui: & enunciauit ei quanta
fecit Demetrius, & inimicitias exercituum
eius aduerſus illum. Et manſit ibi diebus
41 multis.* Et miſit Ionathas ad Demetrium
regem, vt eijceret eos, qui in arce erãt in Ie-
ruſalem, & qui in præſidijs erãt: quia impu-
42 gnabant Iſrael.* Et miſit Demetrius ad Io-
nathan, dicens: Non hæc tantum faciã tibi,
& genti tuæ, ſed gloria illuſtrabo te, & gen
43 tem tuam cum fuerit opportunum.* Nunc
ergo recte feceris, ſi miſeris in auxilium mihi
viros: quia diſceſſit omnis exercitus meus.
44 * Et miſit ei Ionathas tria millia virorum
fortium Antiochiam: & venerũt ad regem,
45 & delectatus eſt rex in aduentu eorum.* Et
conuenerunt qui erant de ciuitate, centum
viginti millia virorum, & volebant interfi-
46 cere regem.* Et fugit rex in aulam: & occu
pauerunt qui erant de ciuitate, itinera ciui-
47 tatis, & cœperunt pugnare.* Et vocauit rex
Iudæos in auxilium, & cõuenerũt omnes
ſimul ad eum, & diſperſi ſunt omnes per ci-
48 uitatem:* & occiderunt in illa die centum
millia hominũ, & ſuccenderunt ciuitatem,
& ceperunt ſpolia multa in die illa, & libe-
49 rauerunt regem.* Et viderunt qui erant de
ciuitate, quòd obtinuiſſent Iudæi ciuitatem
ſicut volebant: & infirmati ſunt mente ſua,
& clamauerunt ad regem cum precibus, di-
50 centes:* Da nobis dextras, & ceſſent Iudæi
oppu-

oppugnare nos, & ciuitatem. *Et proiece- 51
runt arma ſua, & fecerunt pacem, & glori-
ficati ſunt Iudæi in conſpectu regis, & in
conſpectu omnium, qui erãt in regno eius,
& nominati ſunt in regno: & regreſſi ſunt
in Ieruſalem habentes ſpolia multa. *Et ſe- 52
dit Demetrius rex in ſede regni ſui: & ſiluit
terra in conſpectu eius. *Et mentitus eſt 53
omnia quæcumque dixit, & abalienauit ſe
a Ionatha, & non retribuit ei ſecundum be
neficia, quæ ſibi tribuerat, & vexabat eum
valde. *Poſt hæc autem reuerſus eſt Try- 54
phon, & Antiochus cum eo puer adole-
ſcens, & regnauit, & impoſuit ſibi diade-
ma. *Et congregati ſunt ad eum omnes 55
exercitus, quos diſperſerat Demetrius, &
pugnauerunt contra eum: & fugit, & terga
vertit. *Et accepit Tryphon beſtias, & ob- 56
tinuit Antiochiam: *& ſcripſit Antiochus 57
adoleſcens Ionathæ, dicens: Conſtituo tibi
ſacerdotium, & cõſtituo te ſuper quattuor
ciuitates, vt ſis de amicis regis. *Et miſit 58
illi vaſa aurea in miniſterium, & dedit ei
poteſtatẽ bibendi in auro, & eſſe in purpu-
ra, & habere fibulam auream: *& Simonem 59
fratrẽ eius cõſtituit ducem a terminis Ty-
ri vſque ad fines Ægypti. *Et exijt Iona- 60
thas, & perambulabat trans flumen ciuita-
tes: & congregatus eſt ad eum omnis exer-
citus Syriæ in auxilium, & venit Aſcalonẽ,
& occurrerũt ei honorifice de ciuitate. *Et 61
abijt inde Gazam: & concluſerunt ſe qui
erant Gazæ: & obſedit eam, & ſuccendit
quæ erant in circuitu ciuitatis, & prædatus
eſt ea. *Et rogauerunt Gazenſes Ionathan, 62
& dedit illis dexteram: & accepit filios eo-
rum obſides, & miſit illos in Ieruſalem: &
perambulauit regionem vſque Damaſcum.
*Et audiuit Ionathas quòd præuaricati ſunt 63
principes Demetrij in Cades, quæ eſt in Ga
lilæa, cum exercitu multo, volentes eum re-
mouere a negotio regni: *& occurrit illis: 64
fratrem autem ſuum Simonem reliquit in-
tra prouinciam. *Et applicuit Simon ad 65
Bethſuram, & expugnabat eã diebus mul-
tis, & concluſit eos. *Et poſtulauerunt ab 66
eo dextras accipere, & dedit illis: & eiecit
eos inde, & cepit ciuitatem, & poſuit in ea
67 præſidium. *Et Ionathas, & caſtra eius ap-
plicuerunt ad aquam Geneſar, & ante lu-
68 cem vigilauerunt in campo Aſor. *& ecce
caſtra alienigenarum occurrebant in cam-
po, & tendebant ei inſidias in montibus:
69 ipſe autem occurrit ex aduerſo. *Inſidiæ ve
ro exurrexerunt de locis ſuis, & commiſe-
70 runt prælium. *Et fugerunt qui erant ex
parte Ionathæ omnes, & nemo relictus eſt
ex eis, niſi Mathathias filius Abſolomi, &
Iudas filius Calphi, princeps militiæ exerci
71 tus. *Et ſcidit Ionathas veſtimenta ſua, &
72 poſuit terram in capite ſuo, & orauit. *Et
reuerſus eſt Ionathas ad eos in prælium, &
conuertit eos in fugam, & pugnauerunt.
73 *Et viderunt qui fugiebant partis illius, &
reuerſi ſunt ad eum, & inſequebãtur cum
eo omnes vſque Cades ad caſtra ſua, &
74 peruenerunt vſque illuc. *& ceciderunt de
alienigenis in die illa tria millia virorum:
& reuerſus eſt Ionathas in Ieruſalem.

Cap. XII.

1 ET vidit Ionathas quia tempus eum iu-
uat, elegit viros, & miſit eos Romam
2 ſtatuere, & renouare cum eis amicitiam: *&
ad Spartiatas, & ad alia loca miſit epiſtolas
3 ſecundum eandem formam: *& abierunt
Romam, & intrauerunt curiam, & dixe-
runt: Ionathas ſummus ſacerdos, & gens
Iudæorum miſerunt nos, vt renouaremus
amicitiam, & ſocietatem ſecundum priſti-
4 num. *Et dederunt illis epiſtolas ad ipſos
per loca, vt deducerent eos in terram Iuda
5 cum pace. *Et hoc eſt exemplum epiſto-
larum, quas ſcripſit Ionathas Spartiatis:
6 *IONATHAS ſummus ſacerdos, & ſeniores
gẽtis, & ſacerdotes, & reliquus populus Iu-
7 dæorum Spartiatis fratribus ſalutem. *Iam-
pridem miſſæ erãt epiſtolæ ad Oniam ſum-
mum ſacerdotem ab Ario, qui regnabat
apud vos, quoniam eſtis fratres noſtri, ſicut
reſcriptum continet, quod ſubiectum eſt.
8 *Et ſuſcepit Onias virum, qui miſſus fuerat,
cum honore: & accepit epiſtolas, in qui-
bus ſignificabatur de ſocietate, & amicitia.

*Nos

*Nos cum nullo horum indigeremus, ha- 9
bentes ſolatio ſanctos libros, qui ſunt in ma
nibus noſtris,* maluimus mittere ad vos re- 10
nouare fraternitatem, & amicitiam, ne for-
te alieni efficiamur a vobis: multa enim tẽ-
pora tranſierunt, ex quo miſiſtis ad nos.
*Nos ergo in omni tempore ſine intermiſ- 11
ſione in diebus ſollemnibus, & ceteris, qui-
bus oportet, memores ſumus veſtri in ſacri-
ficijs, quæ offerimus, & in obſeruationibus,
ſicut fas eſt, & decet meminiſſe fratrum.
* Lætamur itaque de gloria veſtra. * Nos 12
autẽ circumdederunt multæ tribulationes, 13
& multa prælia, & impugnauerunt nos re-
ges, qui ſunt in circuitu noſtro.* Noluimus 14
ergo vobis moleſti eſſe, neque ceteris ſocijs,
& amicis noſtris in his prælijs.* habuimus 15
enim de cælo auxilium, & liberati ſumus
nos, & humiliati ſunt inimici noſtri.* Elegi- 16
mus itaque Numenium Antiochi filium, &
Antipatrem Iaſonis filiũ, & miſimus ad Ro-
manos renouare cum eis amicitiam, & ſo-
cietatem priſtinam. * Mandauimus itaque 17
eis vt veniant etiam ad vos, & ſalutent vos:
& reddant vobis epiſtolas noſtras de inno-
uatione fraternitatis noſtræ.* Et nunc be- 18
nefacietis reſpondentes nobis ad hæc.* Et 19
hoc eſt reſcriptum epiſtolarum, quod mi-
ſerat Oniæ:* Arius, rex Spartiatarum Oniæ 20
ſacerdoti magno ſalutem. * Inuentum eſt 21
in ſcriptura de Spartiatis, & Iudæis, quo-
niam ſunt fratres, & quòd ſunt de genere
Abraham. * Et nunc ex quo hæc cogno- 22
uimus, benefacitis ſcribentes nobis de pace
veſtra:* Sed & nos reſcripſimus vobis: Pe- 23
cora noſtra, & poſſeſsiones noſtræ, veſtræ
ſunt: & veſtræ, noſtræ: mandauimus itaque
hæc nunciari vobis. * Et audiuit Ionathas 24
quoniam regreſsi ſunt principes Demetrij
cum exercitu multo ſupra quàm prius pu-
gnare aduerſus eum.* & exijt ab Ieruſalem, 25
& occurrit eis in Amathite regione: non
enim dederat eis ſpatium vt ingrederentur
regionem eius. * Et miſit ſpeculatores in 26
caſtra eorum: & reuerſi renunciauerunt
quòd conſtituunt superuenire illis nocte.
* Cum occidiſſet autem ſol, præcepit Io- 27
nathas ſuis vigilare, & eſſe in armis paratos
ad pugnam tota nocte, & poſuit cuſtodes
28 per circuitum caſtrorum. * Et audierunt
aduerſarij quòd paratus eſt Ionathas cum
ſuis in bello: & timuerunt, & formidaue-
runt in corde ſuo: & accenderunt focos in
29 caſtris ſuis. * Ionathas autem, & qui cum
eo erant, non cognouerunt vſque mane:
30 videbant autem luminaria ardentia,* & ſe-
cutus eſt eos Ionathas, & non cõprehendit
eos: tranſierant enim flumen Eleutherum.
31 * Et diuertit Ionathas ad Arabas, qui vocã-
tur Zabadæi: & percuſsit eos, & accepit ſpo
32 lia eorum. * Et iunxit, & venit Damaſcum,
& perambulabat omnem regionem illam.
33 *Simon autem exijt, & venit vſque ad Aſca-
lonem, & ad proxima præſidia: & declina-
34 uit in Ioppen, & occupauit eam (* audiuit
enim quòd vellet præſidium tradere parti-
bus Demetrij) & poſuit ibi cuſtodes vt cu-
35 ſtodirent eam.* Et reuerſus eſt Ionathas, &
conuocauit ſeniores populi, & cogitauit cũ
36 eis ædificare præſidia in Iudæa,* & ædificare
muros in Ieruſalem, & exaltare altitudinem
magnã inter mediũ arcis & ciuitatis, vt ſepa-
raret eam a ciuitate, vt eſſet ipſa ſingulari-
37 ter, & neque emant, neque vendant. * Et
conuenerunt, vt ædificarent ciuitatem: &
cecidit murus, qui erat ſuper torrentem ab
ortu ſolis, & reparauit eum, qui vocatur
38 Caphetetha: & Simon ædificauit Adiada
in Sephela, & muniuit eam, & impoſuit
39 portas, & ſeras. * Et cum cogitaſſet Try-
phon regnare Aſiæ, & aſſumere diadema,
& extendere manum in Antiochum regem:
40 *timens ne forte non permitteret eum Iona-
thas, ſed pugnaret aduerſus eum, quærebat
comprehendere eum, & occidere. Et exur-
41 gens abijt in Bethſan. * Et exiuit Ionathas
obuiam illi cum quadraginta millibus viro-
rum electorum in præliũ, & venit Bethſan.
42 * Et vidit Tryphon quia venit Ionathas cũ
exercitu multo vt extenderet in eum ma-
43 nus, timuit.* & excepit eum cum honore, &
commendauit eum omnibus amicis ſuis, &
dedit ei munera: & præcepit exercitibus ſuis
44 vt obedirent ei, ſicut ſibi.* Et dixit Ionathæ:

Vt quid

Vt quid vexaſti vniuerſum populum, cum
bellum nobis non ſit? *Et nunc remitte 45
eos in domos ſuas: elige autem tibi viros
paucos,qui tecum ſint,& veni mecū Ptole-
maidam,& tradam eam tibi,& reliqua præ-
ſidia,& exercitum,& vniuerſos præpoſitos
negotij,& cōuerſus abibo: propterea enim
veni. *Et credidit ei,& fecit ſicut dixit: & 46
dimiſit exercitum,& abierunt in terram Iu
da. *retinuit autem ſecum tria millia viro- 47
rum: ex quibus remiſit in Galilæam duo
millia,mille autem venerunt cum eo. *Vt 48
autem intrauit Ptolemaidā Ionathas,clau-
ſerunt portas ciuitatis Ptolemenſes: & cō-
prehenderunt eum: & omnes, qui cum eo
intrauerant,gladio interfecerunt. *Et mi- 49
ſit Tryphon exercitum,& equites in Gali-
læam,& in campum magnum vt perderent
omnes ſocios Ionathæ. *At illi cum co- 50
gnouiſſent quia comprehenſus eſt Iona-
thas,& perijt,& omnes,qui cum eo erant,
hortati ſunt ſemetipſos, & exierunt parati
in prælium. *Et videntes hi, qui inſecuti 51
fuerant,quia pro anima res eſt illis, reuerſi
ſunt: *illi autem venerunt omnes cum pa- 52
ce in terram Iuda. Et planxerūt Ionathan,
& eos,qui cum ipſo fuerant,valde: & luxit
Iſrael luctu magno. *Et quæſierunt omnes 53
gentes, quæ erant in circuitu eorum, con-
terere eos. dixerunt enim: *Non habent 54
principem,& adiuuantem: nunc ergo ex-
pugnemus illos,& tollamus de hominibus
memoriam eorum.

CAP. XIII.

ET audiuit Simon quòd congregauit 1
Tryphon exercitum copioſum vt veni
ret in terram Iuda,& attereret eam. *Vi- 2
dēs quia in tremore populus eſt,& in timo
re, aſcendit Ieruſalem, & congregauit po-
pulum: *& adhortans dixit: Vos ſcitis quā- 3
ta ego,& fratres mei, & domus patris mei
fecimus pro legibus,& pro ſanctis prælia,
& anguſtias quales vidimus: *horū gratia 4
perierūt fratres mei omnes propter Iſrael,
& relictus ſum ego ſolus. *Et nunc nō mihi 5
cōtingat parcere animæ meæ in omni tem
pore tribulationis: non enim melior ſum
6 fratribus meis. *Vindicabo itaque gentem
meam,& ſancta,natos quoque noſtros,&
vxores: quia congregatæ ſunt vniuerſæ gē-
7 tes cōterere nos inimicitiæ gratia. *Et ac-
cenſus eſt ſpiritus populi ſimul vt audiuit
8 ſermones iſtos: *& reſponderunt voce ma-
gna dicētes: Tu es dux noſter loco Iudæ,
9 & Ionathæ fratris tui: *pugna prælium no-
ſtrum: & omnia, quæcumque dixeris no-
10 bis, faciemus. *Et congregans omnes vi-
ros bellatores,accelerauit cōſummare vni-
uerſos muros Ieruſalem,& muniuit eam in
11 gyro. *Et miſit Ionathan filium Abſalo-
mi,& cum eo exercitum nouū in Ioppen,
& eiectis his, qui erant in ea, remanſit illic
12 ipſe. *Et mouit Tryphon a Ptolemaida
cum exercitu multo,vt veniret in terrā Iu-
13 da, & Ionathas cum eo in cuſtodia. *Si-
mon autē applicuit in Addus contra faciē
14 campi. *Et vt cognouit Tryphon quia
ſurrexit Simon loco fratris ſui Ionathæ: &
quia cōmiſſurus eſſet cum eo prælium,mi-
15 ſit ad eum legatos, *dicens: Pro argento,
quod habebat frater tuus Ionathas in ra-
tione regis, propter negotia, quæ habuit,
16 detinuimus eum. *Et nunc mitte argēti ta-
lenta centum,& duos filios eius obſides,vt
non dimiſſus fugiat a nobis,& remittemus
17 eum. *Et cognouit Simon quia cum do-
lo loqueretur ſecū,iuſſit tamen dari argen-
tum,& pueros: ne inimicitiā magnam ſu-
18 meret ad populum Iſrael,dicentem: *Quia
nō miſit ei argentum,& pueros, propterea
19 perijt. *Et miſit pueros,& centum talenta:
& mentitus eſt,& non dimiſit Ionathan.
20 *Et poſt hæc venit Tryphon intra regionē,
vt cōtereret eam: & gyrauerunt per viam,
quæ ducit Ador: & Simon, & caſtra eius
ambulabant in omnē locum quocumque
21 ibant. *Qui autem in arce erant,miſerunt
ad Tryphonem legatos,vt feſtinaret venire
per deſertum, & mitteret illis alimonias.
22 *Et parauit Tryphon omnem equitatum,
vt veniret illa nocte: erat autem nix multa
23 valde,& non venit in Galaaditim. *Et cum
appropinquaſſet Baſcaman, occidit Iona-
than,

than,& filios eius illic .* Et conuertit Try- 24
phon,& abijt in terram ſuam .* Et miſit Si- 25
mon, & accepit oſſa Ionathæ fratris ſui, &
ſepeliuit ea in Modin ciuitate patrum eius.
*Et planxerunt eũ omnis Iſrael planctu ma 26
gno, & luxerunt eum dies multos. *Et 27
ædificauit Simon ſuper ſepulchrum patris
ſui & fratrum ſuorum ædificium altum vi-
ſu, lapide polito retro & ante: *Et ſtatuit 28
ſeptem pyramidas,vnam contra vnam pa-
tri & matri,& quattuor fratribus:*& his cir- 29
cumpoſuit columnas magnas: & ſuper co-
lumnas arma, ad memoriam æternam: &
iuxta arma naues ſculptas, quæ viderentur
ab omnibus nauigantibus mare. *hoc eſt 30
ſepulchrum,quod fecit in Modin,vſque in
hunc diem.* Tryphon autem cum iter fa- 31
ceret cum Antiocho rege adoleſcente, do-
lo occidit eum.* Et regnauit loco eius, & 32
impoſuit ſibi diadema Aſiæ,& fecit plagam
magnã in terra.*Et ædificauit Simon præ- 33
ſidia Iudææ, muniens ea turribus excelſis,
& muris magnis,& portis,& ſeris: & poſuit
alimenta in munitionibus. * Et elegit Si- 34
mon viros,& miſit ad Demetrium regem vt
faceret remiſſionẽ regioni: quia actus om-
nes Tryphonis per direptionem fuerant
geſti. * Et Demetrius rex ad verba iſta re- 35
ſpondit ei,& ſcripſit epiſtolam talem:*Rex 36
Demetrius Simoni ſummo ſacerdoti, &
amico regum,& ſenioribus,& Gẽti Iudæo-
rum ſalutem.*Coronam auream,& bahem, 37
quam miſiſtis,ſuſcepimus: & parati ſumus
facere vobiſcum pacem magnam,& ſcribe-
re præpoſitis regis remittere vobis quæ in-
dulſimus. * Quæcumque enim conſtitui- 38
mus, vobis conſtant. Munitiones, quas
ædificaſtis, vobis ſint. *remittimus quoque 39
ignorantias,& peccata vſque in hodiernum
diem, & coronam, quam debebatis: & ſi-
quid aliud erat tributariũ in Ieruſalem,iam
non ſit tributarium.* Et ſiqui ex vobis apti 40
ſunt conſcribi inter noſtros,conſcribantur,
& ſit inter nos pax. *Anno centeſimo ſe- 41
ptuageſimo ablatum eſt iugum Gentium ab
Iſrael.*Et cœpit populus Iſrael ſcribere in 42
tabulis, & geſtis publicis, anno primo ſub
Simone ſummo ſacerdote, magno duce, &
43 principe Iudæorũ.*In diebus illis applicuit
Simon ad Gazam, & circumdedit eam ca-
ſtris,& fecit machinas,& applicuit ad ciui-
tatem,& percuſſit turrem vnam,& compre-
44 hendit eam.* Et eruperant qui erant intra
machinam in ciuitatem: & factus eſt mo-
45 tus magnus in ciuitate. * Et aſcenderunt
qui erant in ciuitate cum vxoribus,& filijs
ſupra murum ſciſſis tunicis ſuis, & clama-
uerunt voce magna, poſtulantes a Simo-
46 ne dextras ſibi dari,* & dixerunt: Non
nobis reddas ſecundum malitias noſtras,
47 ſed ſecundum miſericordias tuas.* Et fle-
xus Simon non debellauit eos: eiecit ta-
men eos de ciuitate, & mundauit ædes,
in quibus fuerant ſimulachra, & tunc in-
trauit in eam cum hymnis benedicens Do-
48 minum:*& eiecta ab ea omni immunditia,
collocauit in ea viros, qui legem facerent:
& muniuit eam,& fecit ſibi habitationem.
49 *Qui autem erant in arce Ieruſalem, pro-
hibebantur egredi & ingredi regionem, &
emere, ac vendere: & eſurierunt valde, &
50 multi ex eis fame perierunt,* & clamaue-
runt ad Simonem vt dextras acciperent: &
dedit illis: & eiecit eos inde, & mundauit
51 arcem a contaminationibus:*& intrauerũt
in eam tertia & vigeſima die ſecundi men-
ſis,anno centeſimo ſeptuageſimo primo cũ
laude, & ramis palmarum, & cinyris, &
cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis,
quia contritus eſt inimicus magnus ex Iſ-
52 rael.* Et conſtituit vt omnibus annis age-
53 rentur dies hi cum lætitia. * Et muniuit
montem templi, qui erat ſecus arcem, &
54 habitauit ibi ipſe, & qui cum eo erant.*Et
vidit Simon Ioannem filium ſuum, quòd
fortis prælij vir eſſet: & poſuit eum du-
cem virtutum vniuerſarum: & habitauit
in Gazaris.

Cap. XIIII.

1 ANNO centeſimo ſeptuageſimo ſecũdo
congregauit rex Demetrius exercitum
ſuum, & abijt in Mediam ad contrahenda
2 ſibi auxilia, vt expugnaret Tryphonem.*Et

audiuit Arſaces rex Perſidis,& Mediæ,quia
intrauit Demetrius confines ſuos, & miſit
vnum de principibus ſuis vt comprehende-
ret eum viuum,& adduceret eum ad ſe.*Et 3
abijt, & percuſſit caſtra Demetrij : & com-
prehendit eum, & duxit eum ad Arſacem,
& poſuit eum in cuſtodiam.*Et ſiluit omnis 4
terra Iuda omnibus diebus Simonis,& quæ-
ſiuit bona genti ſuæ : & placuit illis pote-
ſtas eius,& gloria eius omnibus diebus.*Et 5
cū omni gloria ſua accepit Ioppen in por-
tum,& fecit introitum in inſulis maris.*Et 6
dilatauit fines gentis ſuæ,& obtinuit regio-
nem. *Et congregauit captiuitatem mul- 7
tam,& dominatus eſt Gazaræ,& Bethſuræ,
& arci : & abſtulit immunditias ex ea, &
non erat qui reſiſteret ei.*Et vnuſquiſque 8
colebat terram ſuam cum pace : & terra
Iuda dabat fructus ſuos, & ligna campo-
rum fructum ſuum. *Seniores in plateis 9
ſedebant omnes,& de bonis terræ tracta-
bant, & iuuenes induebant ſe gloriam, &
ſtolas belli. *Et ciuitatibus tribuebat ali- 10
monias, & conſtituebat eas vt eſſent vaſa
munitionis quoadusque nominatum eſt no
men gloriæ eius vſque ad extremum ter-
ræ. *Fecit pacem ſuper terram, & lætatus 11
eſt Iſrael lætitia magna. *Et ſedit vnuſ- 12
quiſque ſub vite ſua, & ſub ficulnea ſua :
& non erat qui eos terreret. *Defecit im- 13
pugnans eos ſuper terram : reges contriti
ſunt in diebus illis.*Et confirmauit omnes 14
humiles populi ſui, & legem exquiſiuit, &
abſtulit omnem iniquum & malum : *ſan- 15
cta glorificauit, & multiplicauit vaſa ſan-
ctorum. *Et auditum eſt Romæ quia de- 16
functus eſſet Ionathas,& vſque in Spartia-
tas : & contriſtati ſunt valde. *Vt audie- 17
runt autem quòd Simon frater eius factus
eſſet ſummus ſacerdos loco eius,& ipſe ob-
tineret omnem regionem, & ciuitates in
ea; *ſcripſerunt ad eum in tabulis æreis,vt 18
renouarent amicitias, & ſocietatem quam
fecerant cum Iuda, & cum Ionatha fratri-
bus eius. *Et lectæ ſunt in conſpectu ec- 19
cleſiæ in Ieruſalem. Et hoc exemplum
epiſtolarum, quas Spartiatæ miſerunt :

20 *Spartianorvm principes, & ciuita-
tes,Simoni Sacerdoti magno,& ſenioribus,
& ſacerdotibus, & reliquo populo Iudæo-
21 rum, fratribus, ſalutem. *Legati, qui miſſi
ſunt ad populum noſtrum, nunciauerunt
nobis de veſtra gloria,& honore,ac lætitia :
22 & gauiſi ſumus in introitu eorum.*Et ſcri-
pſimus quæ ab eis erant dicta in concilijs
populi, ſic: Numenius Antiochi, & Anti-
pater Iaſonis filius,legati Iudæorum,vene-
runt ad nos, renouantes nobiſcum amici-
23 tiam priſtinam. *Et placuit populo exci-
pere viros glorioſe, & ponere exemplum
ſermonum eorum in ſegregatis populi li-
bris,vt ſit ad memoriam populo Spartiata-
rum. Exemplum autem horum ſcripſimus
24 Simoni magno ſacerdoti.*Poſt hæc autem
miſit Simon Numenium Romam, haben-
tem clypeum aureum magnum, pondo
mnarum mille, ad ſtatuendam cum eis ſo-
cietatem. Cum autem audiſſet populus Ro
25 manus *ſermones iſtos, dixerunt : Quam
gratiarum actionem reddemus Simoni, &
26 filijs eius? *Reſtituit enim ipſe fratres ſuos,
& expugnauit inimicos Iſrael ab eis, &
ſtatuerunt ei libertatem, & deſcripſe-
runt in tabulis æreis, & poſuerunt in ti-
27 tulis in monte Sion. *Et hoc eſt exem-
plum ſcripturæ : Octava decima die
menſis Elul, anno centeſimo ſeptuageſi-
mo ſecundo, anno tertio ſub Simone ſa-
28 cerdote magno in Aſaramel, *in conuen-
tu magno ſacerdotum, & populi, & prin-
cipum gentis, & ſeniorum regionis, nota
facta ſunt hæc : Quoniam frequenter fa-
29 cta ſunt prælia in regione noſtra. *Simon
autem Mathathiæ filius ex filijs Iarib, &
fratres eius dederunt ſe periculo, & reſti-
terunt aduerſarijs gentis ſuæ, vt ſtarent
ſancta ipſorum, & lex : & gloria magna
30 glorificauerunt gentem ſuam.*Et congre-
gauit Ionathas gentem ſuam, & factus eſt
illis ſacerdos magnus, & appoſitus eſt ad
31 populum ſuum. *Et voluerunt inimici
eorum calcare,& atterere regionem ipſorū,
32 & extendere manus in ſancta eorū.*Tunc
reſtitit Simon, & pugnauit pro gente ſua,
& ero-

& erogauit pecunias multas,& armauit vi-
ros virtutis gentis ſuæ, & dedit illis ſtipen-
dia:*& muniuit ciuitates Iudææ, & Beth- 33
ſuram,quæ erat in finibus Iudææ,vbi erant
arma hoſtium antea : & poſuit illic præſi-
dium viros Iudæos. *Et Ioppen muniuit, 34
quæ erat ad mare : & Gazaram , quæ eſt
in finibus Azoti , in qua hoſtes antea ha-
bitabant , & collocauit illic Iudæos : &
quæcumque apta erant ad correptionem
eorum , poſuit in eis. *Et vidit populus 35
actum Simonis , & gloriam, quam cogita-
bat facere genti ſuæ, & poſuerunt eum
ducem ſuum, & principem ſacerdotum,
eo quòd ipſe fecerat hæc omnia , & iuſti-
tiam , & fidem , quam conſeruauit genti
ſuæ, & exquiſiuit omni modo exaltare po-
pulum ſuum . *Et in diebus eius proſpe- 36
ratum eſt in manibus eius , vt tollerentur
gentes de regione ipſorum, & qui in ciui-
tate Dauid erant in Ieruſalem in arce, de
qua procedebant, & contaminabant om-
nia, quæ in circuitu ſanctorum ſunt, & in-
ferebant plagam magnam caſtitati : * & 37
collocauit in ea viros Iudæos ad tuta-
mentum regionis, & ciuitatis, & exaltauit
muros Ieruſalem . * Et rex Demetrius ſta- 38
tuit illi ſummum ſacerdotium. *Secun- 39
dum hæc fecit eum amicum ſuum, &glo-
rificauit eum gloria magna.* Audiuit enim 40
quòd appellati ſunt Iudæi a Romanis a-
mici , & ſocij , & fratres , & quia ſuſcepe-
runt legatos Simonis glorioſe: * & quia 41
Iudæi , & ſacerdotes eorum conſenſerunt
eum eſſe ducem ſuum , & ſummum ſacer-
dotem in æternum, donec ſurgat propheta
fidelis : * & vt ſit ſuper eos dux , & vt cu- 42
ra eſſet illi pro ſanctis , & vt conſtitueret
præpoſitos ſuper opera eorum , & ſuper
regionem, & ſuper arma , & ſuper præſi-
dia: * & cura ſit illi de ſanctis : & vt au- 43
diatur ab omnibus,& ſcribantur in nomi-
ne eius omnes conſcriptiones in regione:
& vt operiatur purpura, & auro: * & ne li- 44
ceat vlli ex populo , & ex ſacerdotibus ir-
ritum facere aliquid horum,& contradice-
re his, quæ ab eo dicuntur, aut conuoca-
re conuentum in regione ſine ipſo : & ve-
45 ſtiri purpura, & vti fibula aurea. * qui au-
tem fecerit extra hæc , aut irritum fecerit
46 aliquid horum, reus erit. * Et complacuit
omni populo ſtatuere Simonem, & facere
47 ſecundum verba iſta. * Et ſuſcepit Simon,
& placuit ei vt ſummo ſacerdotio funge-
retur, & eſſet dux , & princeps gentis Iu-
dæorum, & ſacerdotum , & præeſſet omni-
48 bus. * Et ſcripturam iſtam dixerunt pone-
re in tabulis æreis,& ponere eas in peribo-
49 lo ſanctorum, in loco celebri :* exemplum
autem eorum ponere in ærario, vt habeat
Simon,& filij eius.

CAP. XV.

1 ET miſit rex Antiochus filius Demetrij
epiſtolas ab inſulis maris Simoni ſa-
cerdoti , & principi gentis Iudæorum , &
2 vniuerſæ genti :* & erant continentes hunc
modum : REX Antiochus Simoni ſacer-
doti magno, & genti Iudæorum ſalutem.
3 *Quoniam quidem peſtilentes obtinuerūt
regnum patrum noſtrorum , volo autem
vendicare regnum, & reſtituere illud ſicut
erat antea : & electam feci multitudinem
4 exercitus, & feci naues bellicas.* Volo au-
tem procedere per regionem vt vlciſcar in
eos, qui corruperunt regionem noſtram,
& qui deſolauerunt ciuitates multas in re-
5 gno meo. * Nunc ergo ſtatuo tibi om-
nes oblationes , quas remiſerunt tibi ante
me omnes reges , & quæcumque alia do-
6 na remiſerunt tibi : * & permitto tibi face-
re percuſſuram proprij numiſmatis in re-
7 gione tua :* Ieruſalem autem ſanctam eſſe,
& liberam : & omnia arma , quæ fabrica-
ta ſunt, & præſidia, quæ conſtruxiſti, quæ
8 tenes, maneant tibi. * Et omne debitum
regis: & quæ futura ſunt regi , ex hoc , &
9 in totum tempus remittuntur tibi. * Cum
autem obtinuerimus regnum noſtrum,glo-
rificabimus te , & gentem tuam, & tem-
plum gloria magna ita vt manifeſtetur glo
10 ria veſtra in vniuerſa terra . * Anno cen-
teſimo ſeptuageſimo quarto exijt Antio-
chus in terram patrum ſuorum, & conue-
nerunt

nerunt ad eum omnes exercitus,ita vt pau-
ci relicti eſſent cum Tryphone. *Et inſe- 11
cutus eſt eum Antiochus rex,& venit Do-
ram fugiens per maritimam.*ſciebat enim 12
quòd congregata ſunt mala in eum,& re-
liquit eum exercitus. *& applicuit Antio- 13
chus ſuper Doram cum cẽtum viginti mil-
libus virorum belligeratorum,& octo mil-
libus equitum: *& circuiuit ciuitatem, & 14
naues a mari acceſſerunt: & vexabant ci-
uitatem a terra, & mari,& neminem ſine-
bant ingredi,vel egredi. * Venit autem 15
Numenius, & qui cum eo fuerant,ab vr-
be Roma, habentes epiſtolas regibus, &
regionibus ſcriptas,in quibus continebantur hæc: *Lvcivs conſul Romanorum, 16
Ptolemæo regi ſalutem.*Legati Iudæorum 17
venerunt ad nos amici noſtri, renouantes
priſtinam amicitiam, & ſocietatem,miſſi
a Simone principe Sacerdotum, & popu-
lo Iudæorum. * Attulerunt autem & cly- 18
peum aureum mnarum mille.*Placuit ita- 19
que nobis ſcribere regibus, & regionibus,
vt non inferant illis mala, neque impu-
gnent eos,& ciuitates eorum,& regiones
eorum: & vt non ferant auxilium pugnan
tibus aduerſus eos. * Viſum autem eſt no- 20
bis accipere ab eis clypeum. * Siqui ergo 21
peſtilentes refugerunt de regione ipſorum
ad vos, tradite eos Simoni principi ſacer-
dotum,vt vindicet in eos ſecundum legem
ſuam.*Hæc eadem ſcripta ſunt Demetrio 22
regi,& Attalo,& Ariarathi,& Arſaci,*& in 23
omnes regiones:& Lampſaco,& Spartia-
tis, & in Delum, & in Myndum, & in Si-
cyonem,& in Cariam,& in Samum,& in
Pamphyliam,& in Lyciam,& in Alicarnaſ-
ſum, & in Coo, & in Siden, & in Ara-
don, & in Rhodum, & in Phaſelidem, &
in Gortynam,& Gnidum,& Cyprum, &
Cyrenen.*Exemplum autem eorum ſcri- 24
pſerunt Simoni principi ſacerdotum,& po-
pulo Iudæorum. *Antiochus autem rex 25
applicuit caſtra in Doram ſecundo, admo-
uens ei ſemper manus,& machinas faciens:
& concluſit Tryphonem,ne procederet.
*& miſit ad eum Simon duo millia virorũ 26

electorum in auxilium, & argentum, &
27 aurum,& vaſa copioſa:* & noluit ea acci-
pere, ſed rupit omnia, quæ pactus eſt cum
28 eo antea, & alienauit ſe ab eo. * Et mi-
ſit ad eum Athenobium vnum de amicis
ſuis,vt tractaret cum ipſo, dicens: Vos tẽ-
netis Ioppen, & Gazaram, & arcem, quæ
29 eſt in Ieruſalem,ciuitates regni mei:*fines
earum deſolaſtis, & feciſtis plagam ma-
gnam in terra, & dominati eſtis per loca
30 multa in regno meo. * Nunc ergo tradite
ciuitates, quas occupaſtis,& tributa loco-
rum, in quibus dominati eſtis extra fines
31 Iudææ.*ſin autem,date pro illis quingen-
ta talenta argenti,& exterminij,quod ex-
terminaſtis, & tributorum ciuitatum alia
talenta quingenta: ſin autem,veniemus,&
32 expugnabimus vos.* Et venit Athenobius
amicus regis in Ieruſalem,& vidit gloriam
Simonis,& claritatem in auro,& argento,&
apparatum copioſum:& obſtupuit: & re-
33 tulit ei verba Regis.*Et reſpõdit ei Simon,
& dixit ei: Neque alienam terram ſumpſi-
mus, neque aliena detinemus: ſed here-
ditatem patrum noſtrorum,quæ iniuſte ab
inimicis noſtris aliquo tẽpore poſſeſſa eſt.
34 *Nos vero tempus habentes, vindicamus
35 hereditatem patrum noſtrorum.*Nam de
Ioppe,& Gazara quæ expoſtulas,ipſi facie-
bant in populo plagam magnam,& in re-
gione noſtra: horum damus talenta centũ.
Et non reſpondit ei Athenobius verbum.
36 *Reuerſus autem cum ira ad regem, renũ-
ciauit ei verba iſta, & gloriam Simonis,&
vniuerſa,quæ vidit,& iratus eſt rex ira ma-
37 gna.*Tryphon autem fugit naui in Ortho-
38 ſiada.*Et cõſtituit rex Cendebæum ducem
maritimum,& exercitum peditum & equi-
39 tum dedit illi.*Et mandauit illi mouere ca
ſtra contra faciem Iudææ: & mandauit ei
ædificare Gedorem,& obſtruere portas ci-
uitatis,& debellare populum. Rex autem
40 perſequebatur Tryphonem. * Et peruenit
Cendebæus Iamniam,& cœpit irritare ple-
bem,& conculcare Iudæam, & captiuare
populum,& interficere,& ædificare Gedo-
41 rem.*Et collocauit illic equites,& exerci-

tum: vt egreſſi perambularent viam Iudææ,
ſicut conſtituit ei rex.

CAP. XVI.

1 ET aſcendit Ioannes de Gazaris,& nun
ciauit Simoni patri ſuo quæ fecit Cen-
2 debæus in populo ipſorum. *Et vocauit
Simon duos filios ſeniores, Iudam,& Ioan-
nem,& ait illis: Ego, & fratres mei, & do-
mus patris mei expugnauimus hoſtes Iſ-
rael ab adoleſcentia vſque in hunc diem :
& proſperatum eſt in manibus noſtris li-
3 berare Iſrael aliquoties. *Nunc autem ſe-
nui, ſed eſtote loco meo,& fratres mei,&
egreſſi pugnate pro gente noſtra: auxilium
4 vero de cælo vobiſcum ſit. *Et elegit de
regione viginti millia virorum belligerato-
rum,& equites; & profecti ſunt ad Cende-
5 bæum: & dormierunt in Modin. *Et ſur-
rexerunt mane,& abierunt in campum: &
ecce exercitus copioſus in obuiam illis pe-
ditum, & equitum, & fluuius torrens erat
6 inter medium ipſorum. *Et admouit ca-
ſtra contra faciem eorum ipſe,& populus
eius,& vidit populũ trepidantem ad tranſ-
fretandum torrentem, & transfretauit pri-
mus: & viderunt eum viri, & tranſierunt
7 poſt eum. *Et diuiſit populum,& equites
in medio peditum: erat autem equitatus
8 aduerſariorum copioſus nimis. *Et excla-
mauerunt ſacris tubis,& in fugam conuer-
ſus eſt Cendebæus,& caſtra eius: & cecide-
runt ex eis multi vulnerati: reſidui autem
9 in munitionem fugerunt. *Tunc vulne-
ratus eſt Iudas frater Ioannis: Ioannes au-
tem inſecutus eſt eos, donec venit Cedro-
10 nem, quam ædificauit: *& fugerunt vſque
ad turres,quæ erant in agris Azoti,& ſuc-
cendit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo
millia virorum, & reuerſus eſt in Iudæam
11 in pace. *& Ptolemæus filius Abobi conſti-
tutus erat dux in campo Iericho, & habe-
12 bat argentum, & aurum multum. *erat
13 enim gener ſummi ſacerdotis. *Et exalta-
tum eſt cor eius, & volebat obtinere re-
gionem, & cogitabat dolum aduerſus Si-
14 monem, & filios eius,vt tolleret eos. *Si-
mon autem, perambulans ciuitates, quæ
erant in regione Iudææ, & ſolicitudinem
gerens earum, deſcendit in Iericho ipſe,&
Mathathias filius eius, & Iudas, anno cen-
teſimo ſeptuageſimo ſeptimo, menſe vn-
15 decimo: hic eſt menſis Sabath. *Et ſuſce-
pit eos filius Abobi in munitiunculam, quæ
vocatur Doch, cum dolo, quam ædifica-
uit: & fecit eis conuiuium magnum,& ab-
16 ſcondit illic viros. *Et cum inebriatus eſ-
ſet Simon, & filij eius, ſurrexit Ptolemæus
cum ſuis, & ſumpſerunt arma ſua, & in-
trauerunt in conuiuium,& occiderũt eum,
& duos filios eius,& quoſdam pueros eius.
17 *& fecit deceptionem magnam in Iſrael,
18 & reddidit mala pro bonis. *Et ſcripſit
hæc Ptolemæus,& miſit regi vt mitteret ei
exercitum in auxilium, & traderet ei re-
19 gionem, & ciuitates eorum, & tributa. *Et
miſit alios in Gazaram tollere Ioannem:
& tribunis miſit epiſtolas,vt venirent ad
ſe, & daret eis argentum, & aurum,& do-
20 na. *Et alios miſit occupare Ieruſalem, &
21 montem templi. *Et præcurrens quidam,
nunciauit Ioanni in Gazara,quia perijt pa-
ter eius, & fratres eius, & quia miſit te
22 quoque interfici. *Vt audiuit autem, ve-
hementer expauit: & comprehendit viros,
qui venerant perdere eum, & occidit eos:
cognouit enim quia quærebant eum per-
23 dere. *Et cetera ſermonum Ioannis,& bel-
lorum eius, & bonarum virtutum, quibus
fortiter geſſit, & ædificij murorum, quos
24 extruxit, & rerum geſtarum eius: *ecce
hæc ſcripta ſunt in libro dierum ſacerdotij
eius,ex quo factus eſt princeps ſacerdotum
poſt patrem ſuum.

LIBER SECVNDVS MACHABAEORVM.

CAPVT PRIMVM.

FRATRIBVS, qui ſunt per 1
Ægyptum, Iudæis, ſalutem
dicunt fratres, qui ſunt in
Ieroſolymis, Iudæi, & qui
in regione Iudææ, & pacẽ
bonam.*Benefaciat vobis Deus, & memi- 2
nerit teſtamenti ſui, quod locutus eſt ad
Abraham, & Iſaac, & Iacob ſeruorum ſuo-
rũ fidelium:* & det vobis cor omnibus vt 3
colatis eum, & faciatis eius volũtatem cor-
de magno, & animo volenti.* Adaperiat 4
cor veſtrũ in lege ſua, & in præceptis ſuis;
& faciat pacem.* Exaudiat orationes ve- 5
ſtras, & reconcilietur vobis, nec vos deſe-
rat in tempore malo.* Et nunc hic ſumus 6
orantes pro vobis.* Regnante Demetrio, 7
anno centeſimo ſexageſimo nono, nos Iu-
dæi ſcripſimus vobis in tribulatione, & im-
petu, qui ſuperuenit nobis in iſtis annis, ex
quo receſſit Iaſon a ſancta terra, & a regno.
*Portam ſuccenderunt, & effuderunt ſan- 8
guinem innocentem: & orauimus ad Do-
minum, & exauditi ſumus, & obtulimus
ſacrificium, & ſimilaginem, & accendimus
lucernas, & propoſuimus panes.* Et nunc 9
frequẽtate dies ſcenopegiæ menſis Caſleu.
*Anno centeſimo octogeſimo octauo, po- 10
pulus, qui eſt Ieroſolymis, & in Iudæa, Se-
natuſq. & Iudas, Ariſtobolo magiſtro Pto-
lemæi regis, qui eſt de genere chriſtorum
ſacerdotum, & his, qui in Ægypto ſunt, Iu-
dæis ſalutem, & ſanitatem.* De magnis 11
periculis a Deo liberati, magnifice gratias
agimus ipſi, vtpote qui aduerſus talem re-
gem dimicauimus.* Ipſe enim ebullire fe- 12
cit de Perſide eos, qui pugnauerunt contra
13 nos, & ſanctam ciuitatem.* Nam cum in
Perſide eſſet dux ipſe, & cum ipſo immen-
ſus exercitus, cecidit in templo Naneæ,
14 conſilio deceptus ſacerdotum Naneæ.* ete-
nim cum ea habitaturus venit ad locum
Antiochus, & amici eius, & vt acciperet
15 pecunias multas dotis nomine.* Cumq.
propoſuiſſent eas ſacerdotes Naneæ, & ipſe
cum paucis ingreſſus eſſet intra ambitum
16 fani, clauſerunt templum,* cum intraſſet
Antiochus: apertoq. occulto aditu templi,
mittentes lapides percuſſerunt ducem, &
eos qui cum eo erant, & diuiſerunt mem-
bratim, & capitibus amputatis foras proie-
17 cerunt.* Per omnia benedictus Deus, qui
18 tradidit impios.* Facturi igitur quinta &
vigeſima die menſis Caſleu purificationem
templi, neceſſarium duximus ſignificare
vobis: vt & vos quoque agatis diem ſce-
nopegiæ, & diem ignis, qui datus eſt quan-
do Nehemias ædificato templo & altari
19 obtulit ſacrificia.* Nam cum in Perſidem
ducerentur patres noſtri, ſacerdotes, qui
tunc cultores Dei erant, acceptum ignem
de altari occulte abſconderunt in valle, vbi
erat puteus altus, & ſiccus, & in eo con-
tutati ſunt eum, ita vt omnibus ignotus eſ-
20 ſet locus.* Cum autem præteriſſent anni
multi, & placuit Deo vt mitteretur Nehe-
mias a rege Perſidis: nepotes ſacerdotum
illorum, qui abſconderant, miſit ad requi-
rendum ignem: & ſicut narrauerunt no-
bis, nõ inuenerunt ignem, ſed aquam craſ-
21 ſam.* Et iuſſit eos haurire, & afferre ſibi: &
ſacrificia, quæ impoſita erant, iuſſit ſacer-
dos Nehemias aſpergi ipſa aqua, & ligna,

& quæ erant ſuperpoſita.*Vtq. hoc factum 22
eſt, & tempus affuit, quo ſol refulſit, qui
prius erat in nubilo, accenſus eſt ignis ma
gnus,ita vt omnes mirarentur.*Orationem 23
autem faciebant omnes ſacerdotes, dum
conſummaretur ſacrificium, Ionatha in-
choante, ceteris autem reſpondentibus.
* Et Nehemiæ erat oratio hunc habẽs mo- 24
dum: DOMINE Deus omnium creator,ter-
ribilis,& fortis, iuſtus,& miſericors, qui ſo-
lus es bonus rex,* ſolus præſtans, ſolus iu- 25
ſtus, & omnipotens, & æternus, qui liberas
Iſrael de omni malo, qui feciſti patres ele-
ctos,& ſanctificaſti eos:*accipe ſacrificium 26
pro vniuerſo populo tuo Iſrael, & cuſtodi
partem tuam,& ſanctifica.* Congrega di- 27
ſperſionem noſtram, libera eos,qui ſeruiũt
Gentibus, & contemptos & abominatos
reſpice: vt ſciant Gentes quia tu es Deus
noſter.*Affige opprimentes nos,& contu- 28
meliam facientes in ſuperbia.* Conſtitue 29
populum tuum in loco ſancto tuo,ſicut di
xit Moyſes.* Sacerdotes autem pſallebant 30
hymnos, vſquequo conſumptum eſſet ſa-
crificium.* Cum autem conſumptum eſſet 31
ſacrificium, ex reſidua aqua Nehemias iuſ-
ſit lapides maiores perfundi.*Quod vt fa- 32
ctum eſt, ex eis flamma accenſa eſt: ſed
ex lumine, quod refulſit ab altari, conſum-
pta eſt.*Vt vero manifeſtata eſt res,renun- 33
ciatum eſt regi Perſarum quòd in loco, in
quo ignem abſconderant hi, qui tranſlati
fuerant, ſacerdotes, aqua apparuit, de qua
Nehemias,& qui cum eo erant,purificaue-
runt ſacrificia.*Conſiderans autem rex, & 34
rem diligenter examinãs,fecit ei templum,
vt probaret quod factum erat.*& cum pro- 35
baſſet, ſacerdotibus donauit multa bona,
& alia atque alia munera, & accipiens ma-
nu ſua, tribuebat eis.* Appellauit autem 36
Nehemias hunc locum Nephthar, quod
interpretatur Purificatio. Vocatur autem
apud plures Nephi.

CAP. II.

1 INVENITVR autem in deſcriptionibus
Ieremiæ prophetæ, quòd iuſſit eos ignẽ
accipere qui tranſmigrabant: vt ſignifica-
2 tum eſt, & vt mandauit tranſmigratis.*Et
dedit illis legem ne obliuiſcerentur præce-
pta Domini, & vt non exerrarent mentibus
videntes ſimulachra aurea, & argentea, &
3 ornamenta eorum.* Et alia huiuſmodi di-
cens, hortabatur ne legem amouerent a
4 corde ſuo. *Erat autem in ipſa ſcriptura,
quomodo tabernaculum, & arcam iuſſit
propheta diuino reſpõſo ad ſe facto comi-
tari ſecum, vſquequo exijt in montem, in
quo Moyſes aſcendit, & vidit Dei heredi-
5 tatem.* Et veniens ibi Ieremias inuenit lo-
cum ſpeluncæ:& tabernaculum,& arcam,
& altare incenſi intulit illuc, & oſtium ob-
6 ſtruxit.* Et acceſſerunt quidam ſimul,
qui ſequebantur, vt notarent ſibi locum:
7 & non potuerunt inuenire.* Vt autem
cognouit Ieremias, culpans illos, dixit:
Quòd ignotus erit locus, donec congre-
get Deus congregationem populi, & pro-
8 pitius fiat:* & tũc Dominus oſtendet hæc,
& apparebit maieſtas Domini, & nubes
erit, ſicut & Moyſi manifeſtabatur, & ſi-
cut cum Salomon petijt vt locus ſanctifi-
caretur magno Deo, manifeſtabat hæc.
9 * Magnifice etenim ſapientiam tractabat:
& vt ſapientiam habens, obtulit ſacrifi-
cium dedicationis, & cõſummationis tem-
10 pli. * Sicut & Moyſes orabat ad Domi-
num,& deſcendit ignis de cælo,& conſum
pſit holocauſtũ, ſic & Salomon orauit, &
deſcendit ignis de cælo,& cõſumpſit holo-
11 cauſtum.* Et dixit Moyſes,eo quòd nõ ſit
comeſtum quod erat pro peccato, cõſum-
12 ptum eſt.* Similiter & Salomon octo die-
13 bus celebrauit dedicationem.* Infereban-
tur autem in deſcriptionibus, & commen-
tarijs Nehemiæ hæc eadẽ: & vt conſtruens
bibliothecam congregauit de regionibus
libros, & Prophetarum, & Dauid, & epi-
14 ſtolas Regum, & de donarijs.* Similiter
autem & Iudas ea, quæ deciderãt per bel-
lum,quod nobis acciderat, cõgregauit om-
15 nia,& ſunt apud nos.* Si ergo deſideratis
16 hæc, mittite qui perferant vobis.* Acturi
itaque purificationẽ ſcripſimus vobis:bene
ergo

ergo facietis, ſi egeritis hos dies. *Deus 17
autem, qui liberauit populum ſuum, &
reddidit hereditatem omnibus,& regnum,
& ſacerdotinm, & ſanctificationem ,*ſicut 18
promiſit in lege , ſperamus quòd cito no-
ſtri miſerebitur,& congregabit de ſub cæ-
lo in locum ſanctum. *Eripuit enim nos 19
de magnis periculis , & locum purgauit.
*De Iuda vero Machabæo,& fratribus eius, 20
& de templi magni purificatione,& de aræ
dedicatione :*ſed & de prælijs, quæ perti- 21
nent ad Antiochum Nobilem, & filium
eius Eupatorem :*& de illuminationibus, 22
quæ de cælo factæ ſunt ad eos,qui pro Iu-
dæis fortiter fecerunt,ita vt vniuerſam re-
gionem,cum pauci eſſent, vindicarent, &
barbaram multitudinem fugarent, *& fa- 23
moſiſſimum in toto orbe templum recu-
perarent,& ciuitatem liberarent,& leges,
quæ abolitæ erant, reſtituerentur, Domi-
no cum omni tranquillitate propitio facto
illis. *Itemq. ab Iaſone Cyrenæo quinque 24
libris comprehenſa tentauimus nos vno vo
lumine breuiare. *Conſiderantes enim 25
multitudinem librorum , & difficultatem
volentibus aggredi narrationes hiſtoriarum
propter multitudinem rerum , *curauimus 26
volentibus quidem legere, vt eſſet animi
oblectatio: ſtudioſis vero, vt facilius poſ-
ſint memoriæ commendare: omnibus au-
tem legentibus vtilitas conferatur.*Et no- 27
bis quidem ipſis , qui hoc opus breuiandi
cauſa ſuſcepimus, non facilè laborē, immo
vero negotium plenum vigiliarum , & ſu-
doris aſſumpſimus. *Sicut hi, qui præpa- 28
rant conuiuium , & quærunt aliorum vo-
luntati parére propter multorum gratiam,
libenter laborem ſuſtinemus . *Veritatem 29
quidem de ſingulis auctoribus conceden-
tes, ipſi autem ſecundum datam formam
breuitati ſtudentes.*Sicut enim nouæ do- 30
mus architecto de vniuerſa ſtructura curā-
dum eſt: ei vero , qui pingere curat, quæ
apta ſunt ad ornatum , exquirenda ſunt:
ita æſtimandum eſt & in nobis. *Etenim 31
intellectum colligere , & ordinare ſermo-
nē,& curioſius partes ſingulas quaſque diſ-
32 quirere,hiſtoriæ cōgruit auctori : *breuita-
tem vero dictionis ſectari , & executiones
rerum vitare, breuianti concedendum eſt.
33 *Hinc ergo narrationem incipiemus : de
præfatione tantum dixiſſe ſufficiat.ſtultum
etenim eſt ante hiſtoriam effluere, in ipſa
autem hiſtoria ſuccingi.

CAP. III.

1 IGITVR cum ſancta ciuitas habitare-
tur in omni pace,leges etiam adhuc op-
time cuſtodirentur , propter Oniæ pontifi-
cis pietatem,& animos odio habentes ma-
2 la,*fiebat vt & ipſi reges,& principes loci
ſummo honore dignum ducerent,& tem-
3 plum maximis muneribus illuſtrarent :*ita
vt Seleucus Aſiæ rex de redditibus ſuis præ-
ſtaret omnes ſumptus ad miniſterium ſa-
4 crificiorum pertinentes. *Simon autem
de tribu Beniamin præpoſitus templi con-
ſtitutus , contendebat,obſiſtente ſibi prin-
cipe ſacerdotum, iniquum aliquid in ciui-
5 tate moliri .*Sed cum vincere Oniam non
poſſet , venit ad Apollonium Tharſææ fi-
lium, qui eo tempore erat dux Cœleſyriæ,
6 & Phœnicis: *& nunciauit ei,pecunijs in-
numerabilibus plenum eſſe ærarium Iero-
ſolymis,& communes copias immenſas eſ-
ſe, quæ non pertinent ad rationem ſacri-
ficiorum : eſſe autem poſſibile ſub pote-
7 ſtate regis cadere vniuerſa. *Cumq. re-
tuliſſet ad regem Apollonius de pecunijs,
quæ delatæ erant, ille accitum Heliodorū,
qui erat ſuper negotia eius,miſit cum man
datis, vt prædictam pecuniam tranſporta-
8 ret. *Statimq. Heliodorus iter eſt aggreſ-
ſus, ſpecie quidem quaſi per Cœleſyriam,
& Phœnicen ciuitates eſſet peragraturus,
re vera autem regis propoſitum perfectu-
9 rus. *Sed, cum veniſſet Ieroſolymam , &
benigne a ſummo ſacerdote in ciuitate eſ-
ſet exceptus , narrauit de dato indicio pe-
cuniarum :&,cuius rei gratia adeſſet, ape-
ruit : interrogabat autem,ſi vere hæc ita
10 eſſent. *Tunc ſummus ſacerdos oſtendit
depoſita eſſe hæc, & victualia viduarum,

&pupillorum:*quædam vero eſſe Hircani 11
Tobiæ viri valde eminentis,in his,quæ de-
tulerat impius Simon : vniuerſa autem ar-
genti talenta eſſe quadringenta,& auri du-
centa.*decipi vero eos,qui credidiſſent lo- 12
co,& templo, quod per vniuerſum mun-
dum honoratur,pro ſui veneratione,& ſan-
ctitate omnino impoſſibile eſſe. * At ille 13
pro his, quæ habebat in mandatis a rege,
dicebat omni genere regi ea eſſe deferen-
da. * Conſtituta autem die intrabat de his 14
Heliodorus ordinaturus. Non modica ve-
ro per vniuerſam ciuitatem erat trepidatio.
* Sacerdotes autem ante altare cum ſtolis 15
ſacerdotalibus iactauerunt ſe,& inuocabãt
de cælo eum, qui de depoſitis legem po-
ſuit,vt his,qui depoſuerant ea, ſalua cuſto-
diret.* Iam vero qui videbat ſummi ſacer- 16
dotis vultum, mente vulnerabatur : facies
enim, & color immutatus declarabat in-
ternum animi dolorem.* circumfuſa enim 17
erat mœſtitia quædam viro, & horror cor-
poris, per quem manifeſtus aſpicientibus
dolor cordis eius efficiebatur. * Alij etiam 18
gregatim de domibus confluebant, publi-
ca ſupplicatione obſecrantes,pro eo quòd
in contemptum locus eſſet venturus.* Ac- 19
cinctæq. mulieres cilicijs pectus,per plateas
confluebant. ſed & virgines,quæ concluſæ
erant,procurrebant ad Oniam,aliæ autem
ad muros,quædam vero per feneſtras aſpi-
ciebant:*vniuerſæ autem protendentes ma- 20
nus in cælum,deprecabantur.* erat enim 21
miſera commiſtæ multitudinis, & magni
ſacerdotis in agone conſtituti expectatio.
* Et hi quidem inuocabant omnipotentem 22
Deum, vt credita ſibi,his, qui crediderant,
cum omni integritate conſeruarentur.
* Heliodorus autem,quod decreuerat, per- 23
ficiebat eodem loco ipſe cum ſatellitibus
circa ærarium præſens. * Sed ſpiritus om- 24
nipotentis Dei magnam fecit ſuæ oſtenſio-
nis euidentiam,ita vt omnes, qui auſi fue-
rant parére ei,ruentes Dei virtute,in diſſo-
lutionem, & formidinem conuerterentur.
* Apparuit enim illis quidam equus terribi- 25
lem habens ſeſſorem,optimis operimentis
adornatus : iſq. cum impetu Heliodoro
priores calces eliſit. qui autem ei ſedebat,
26 videbatur arma habere aurea. * Alij etiam
apparuerunt duo iuuenes virtute decori,
optimi gloria, ſpecioſiq. amictu : qui cir-
cumſteterunt eum, & ex vtraque parte fla-
gellabant, ſine intermiſſione multis plagis
27 verberantes.* Subito autẽ Heliodorus con-
cidit in terram,eumq. multa caligine circũ-
fuſum rapuerunt, atque in ſella geſtatoria
28 poſitum eiecerunt. * Et is, qui cum multis
curſoribus,& ſatellitibus prædictum ingreſ-
ſus eſt ærarium,portabatur nullo ſibi auxi-
lium ferente, manifeſta Dei cognita virtu-
29 te :* & ille quidem per diuinã virtutem ia-
cebat mutus, atque omni ſpe & ſalute pri-
30 uatus. * Hi autem Dominum benedicebant,
quia magnificabat locum ſuum : & tem-
plum, quod paulo ante timore ac tumultu
erat plenum, apparente omnipotente Do-
31 mino,gaudio & lætitia impletum eſt.* Tunc
vero ex amicis Heliodori quidam rogabãt
confeſtim Oniã, vt inuocaret Altiſſimum,
vt vitam donaret ei,qui in ſupremo ſpiritu
32 erat conſtitutus. * Conſiderans autem ſum-
mus ſacerdos ne forte rex ſuſpicaretur ma-
litiam aliquam ex Iudæis circa Heliodorum
conſummatam, obtulit pro ſalute viri ho-
33 ſtiam ſalutarem. * Cumq. ſummus ſacer-
dos exoraret, iidem iuuenes eiſdem veſti-
bus amicti, aſtantes Heliodoro, dixerunt:
Oniæ ſacerdoti gratias age : nam propter
34 eum Dominus tibi vitam donauit.* tu au-
tem a Deo flagellatus,nuncia omnibus ma-
gnalia Dei, & poteſtatem. Et his dictis,
35 non comparuerunt. * Heliodorus autem,
hoſtia Deo oblata,& votis magnis promiſ-
ſis ei,qui viuere illi conceſſit, & Oniæ gra-
tias agens, recepto exercitu,repedabat ad
36 regem.* Teſtabatur autẽ omnibus ea quæ
ſub oculis ſuis viderat opera magni Dei.
37 * Cum autem rex interrogaſſet Heliodo-
rum, quis eſſet aptus adhuc ſemel Ieroſo-
38 lymam mitti, ait:* Si quem habes hoſtem,
aut regni tui inſidiatorem, mitte illuc, &
flagellatũ eum recipies,ſi tamen euaſerit: eo
quòd in loco ſit vere Dei quædam virtus.

Nam

* Nam ipſe, qui habet in cælis habitatio- 39
nem, viſitator, & adiutor eſt loci illius, &
venientes ad malefaciendum percutit, ac
perdit. * Igitur de Heliodoro, & ærarij 40
cuſtodia ita res ſe habet.

CAP. IIII.

SIMON autem prædictus pecuniarum, 1
& patriæ delator, male loquebatur de
Onia, tamquam ipſe Heliodorum inſtigaſ-
ſet ad hæc, & ipſe fuiſſet incentor malo-
rum: * prouiſoremq. ciuitatis, ac defenſorẽ 2
gentis ſuæ, & æmulatorem legis Dei aude-
bat inſidiatorem regni dicere. * Sed, cum 3
inimicitiæ intantum procederent, vt etiam
per quoſdam Simonis neceſſarios homici-
dia fierent: * conſiderans Onias periculum 4
contentionis, & Apollonium inſanire, vt-
pote ducem Cœleſyriæ, & Phœnicis, ad au-
gendam malitiam Simonis, ad regem ſe
cõtulit, * non vt ciuium accuſator, ſed com- 5
munem vtilitatem apud ſemetipſum vni-
uerſæ multitudinis conſiderans. * Videbat 6
enim ſine regali prouidentia impoſſibile
eſſe pacem rebus dari, nec Simonem poſſe
ceſſare a ſtultitia ſua. * Sed poſt Seleuci vi- 7
tæ exceſſum, cum ſuſcepiſſet regnum An-
tiochus, qui Nobilis appellabatur, ambie-
bat Iaſon frater Oniæ ſummum ſacerdo-
tium: * adito rege, promittens ei argenti 8
talenta trecenta ſexaginta, & ex redditibus
alijs talenta octoginta, * ſuper hæc promit- 9
tebat & alia centum quinquaginta, ſi pote-
ſtati eius concederetur gymnaſium, & ephe
biam ſibi cõſtituere, & eos, qui in Ieroſoly-
mis erant, Antiochenos ſcribere. * Quod 10
cum rex annuiſſet, & obtinuiſſet principa-
tum, ſtatim ad gentilem ritum contribules
ſuos transferre cœpit. * & amotis his, quæ 11
humanitatis cauſa Iudæis a regibus fuerant
conſtituta, per Ioannem patrem Eupole-
mi, qui apud Romanos de amicitia, & ſo-
cietate functus eſt legatione legitima, ciuiũ
iura deſtituens, praua inſtituta ſanciebat.
* Etenim auſus eſt ſub ipſa arce gymnaſium 12
cõſtituere, & optimos quoſque ephēborum
in lupanaribus ponere. * Erat autem hoc 13
non initium, ſed incrementum quoddam,
& profectus gentilis, & alienigenæ conuer-
ſationis, propter impij, & non ſacerdotis
14 Iaſonis nefarium, & inauditum ſcelus: * ita
vt ſacerdotes iam non circa altaris officia
dediti eſſent, ſed contempto templo, & ſa-
crificijs neglectis feſtinarent participes fieri
palæſtræ, & præbitionis eius iniuſtæ, & in
15 exercitijs diſci. * & patrios quidem honores
nihil habentes, Græcas glorias optimas ar-
16 bitrabantur: * quarum gratia periculoſa eos
contentio habebat, & eorum inſtituta æmu-
labantur, ac per omnia his conſimiles eſſe
cupiebant, quos hoſtes, & peremptores ha-
17 buerant. * In leges enim diuinas impie age-
re impune non cedit: ſed hoc tempus ſe-
18 quens declarabit. * Cum autem quinquen-
nalis agon Tyri celebraretur, & rex præſens
19 eſſet, * miſit Iaſon facinoroſus ab Ieroſoly-
mis viros peccatores, portantes argenti di-
drachmas trecentas in ſacrificium Herculis,
quas poſtulauerunt hi, qui aſportauerant
ne in ſacrificijs erogarentur, quia non opor
teret, ſed in alios ſumptus eas deputari.
20 * Sed hæ oblatæ ſunt quidem ab eo, qui
miſerat, in ſacrificiũ Herculis: propter præ-
ſentes autem datæ ſunt in fabricã nauium
21 triremium. * Miſſo autem in Aegyptũ Apol-
lonio Mneſthei filio propter primates Pto-
lemæi Philometoris regis, Cũ cognouiſſet
Antiochus alienum ſe a negotijs regni ef-
fectum, proprijs vtilitatibus conſulẽs, profe-
ctus inde venit Ioppen, & inde Ieroſolymã.
22 * Et magnifice ab Iaſone, & ciuitate ſuſce-
ptus, cum facularum luminibus, & laudibus
ingreſſus eſt: & inde in Phœnicen exercitũ
23 conuertit. * Et poſt triennij tempus miſit Ia-
ſon Menelaum ſupradicti Simonis fratrem
portantem pecunias regi, & de negotijs ne-
24 ceſſarijs reſponſa perlaturum. * At ille com
mendatus regi, cum magnificaſſet faciem
poteſtatis eius, in ſemetipſum retorſit ſum-
mum ſacerdotium, ſuperponens Iaſoni ta-
25 lenta argenti trecenta. * Acceptiſq. a rege
mandatis, venit, nihil quidem habens di-
gnum ſacerdotio: animos vero crudelis ty-
26 ranni, & feræ beluæ iram gerens. * Et Iaſon
quidem,

quidem, qui proprium fratrem captiuauerat,
ipſe deceptus profugus in Ammanitem
expulſus eſt regionem. *Menelaus autē prin 27
cipatum quidem obtinuit: de pecunijs vero
regi promiſſis, nihil agebat, cum exactionem
faceret Soſtratus, qui arci erat præpoſitus.
*nam ad hunc exactio vectigaliū per- 28
tinebat: quam ob cauſam vtrique ad regem
ſunt euocati. *Et Menelaus amotus 29
eſt a ſacerdotio, ſuccedente Lyſimacho fratre
ſuo: Soſtratus autem prælatus eſt Cyprijs.
*Et cum hæc agerētur, contigit, Thar- 30
ſenſes, & Mallotas ſeditionem mouere, eo
quòd Antiochidi regis concubinæ dono eſſent
dati. *Feſtinanter itaque rex venit ſe- 31
dare illos, relicto ſuffecto vno ex comitibus
ſuis Andronico. *Ratus autem Mene- 32
laus accepiſſe ſe tempus opportunum, aurea
quædam vaſa e templo furatus donauit
Andronico, & alia vendiderat Tyri, &
per vicinas ciuitates. *Quod cum certiſſi- 33
me cognouiſſet Onias, arguebat eum, ipſe
in loco tuto ſe continens Antiochiæ ſecus
Daphnem. *Vnde Menelaus accedens 34
ad Andronicum, rogabat vt Oniam interficeret.
Qui cum veniſſet ad Oniam, & datis
dextris cū iureiurando (quamuis eſſet ei ſuſpectus)
ſuaſiſſet de aſylo procedere, ſtatim
eum peremit, non veritus iuſtitiam. *Ob 35
quam cauſam non ſolum Iudæi, ſed aliæ
quoque nationes indignabantur, & moleſte
ferebant de nece tanti viri iniuſta. *Sed 36
regreſſum regem de Ciliciæ locis adierunt
Iudæi apud Antiochiam, ſimul & Græci:
conquerentes de iniqua nece Oniæ. *Con- 37
triſtatus itaque animo Antiochus propter
Oniam, & flexus ad miſericordiam, lacrymas
fudit, recordatus defuncti ſobrietatem,
& modeſtiam. *accenſiſq. animis An- 38
dronicum purpura exutum, per totam ciuitatem
iubet circumduci: & in eodem
loco, in quo in Oniam impietatem commiſerat,
ſacrilegum vita priuari, Domino
illi condignam retribuente pœnam.
*Multis autem ſacrilegijs in templo a Lyſi- 39
macho commiſſis Menelai conſilio, & diuulgata
fama, congregata eſt multitudo
aduerſum Lyſimachum multo iam auro
40 exportato. *Turbis autem inſurgentibus,
& animis ira repletis, Lyſimachus armatis
fere tribus millibus iniquis manibus vti
cœpit, duce quodam tyranno, ætate pari-
41 ter, & dementia prouecto. *Sed, vt intellexerunt
conatum Lyſimachi, alij lapides,
alij fuſtes validos arripuere: quidam vero
42 cinerem in Lyſimachum iecere. *Et multi
quidem vulnerati, quidam autem &
proſtrati, omnes vero in fugam conuerſi
ſunt: ipſum etiam ſacrilegum ſecus æra-
43 rium interfecerunt. *De his ergo cœpit iu-
44 dicium aduerſus Menelaum agitari. *Et
cum veniſſet rex Tyrum, ad ipſum negotium
detulerunt miſſi tres viri a ſenioribus.
45 *Et cum ſuperaretur Menelaus, promiſit
Ptolemæo multas pecunias dare ad ſuaden
46 dum regi. *Itaque Ptolemæus in quodam
atrio poſitum quaſi refrigerandi gra-
47 tia, regem adijt, & deduxit a ſententia: *&
Menelaum quidem vniuerſæ malitiæ reum
criminibus abſoluit: miſeros autem, qui,
etiam ſi apud Scythas cauſam dixiſſent, innocentes
iudicarentur, hos morte damna-
48 uit. *Cito ergo iniuſtam pœnam dederunt,
qui pro ciuitate, & populo, & ſacris vaſis
49 cauſam proſecuri ſunt. *Quam ob rem Tyrij
quoque indignati, erga ſepulturam eo-
50 rum liberaliſſimi extiterunt. *Menelaus autem,
propter eorum, qui in potentia erant,
auaritiam, permanebat in poteſtate, creſcens
in malitia ad inſidias ciuium.

CAP. V.

1 EODEM tempore Antiochus ſecundam
profectionem parauit in Aegyptum.
2 *Contigit autem per vniuerſam Ieroſolymorum
ciuitatem videri diebus quadragin
ta per aera equites diſcurrentes, auratas ſtolas
habentes, & haſtis, quaſi cohortes, arma-
3 tos, *& curſus equorū per ordines digeſtos,
& congreſſiones fieri cominus, & ſcutorum
motus, & galeatorum multitudinem gladijs
diſtrictis, & telorum iactus, & aureorum
armorum ſplendorem, omniſq. generis lo-
4 ricarum. *Quapropter omnes rogabant
in bo-

in bonum monſtra conuerti. *Sed cum 5
falſus rumor exiſſet, tamquam vita exceſſiſ-
ſet Antiochus, aſſumptis Iaſon non minus
mille viris, repente aggreſſus eſt ciuitatem:
& ciuibus ad murum conuolantibus ad vl-
timum apprehenſa ciuitate, Menelaus fu-
git in arcem: *Iaſon vero non parcebat in 6
cæde ciuibus ſuis, nec cogitabat proſperi-
tatem aduerſum cognatos malum eſſe ma-
ximum, arbitrans hoſtium & non ciuium
ſe trophæa capturum. *Et principatum 7
quidem non obtinuit, finem vero inſidia-
rum ſuarum confuſionem accepit, & pro-
fugus iterum abijt in Ammaniten. *Ad 8
vltimum, in exitium ſui concluſus ab Are-
ta Arabum tyranno fugiens de ciuitate in
ciuitatem, omnibus odioſus, vt refuga le-
gum & execrabilis, vt patriæ & ciuium ho-
ſtis, in Ægyptum extruſus eſt: *& qui mul- 9
tos de patria ſua expulerat, peregre perijt,
Lacedæmonas profectus, quaſi pro cogna-
tione ibi refugium habiturus: *& qui inſe- 10
pultos multos abiecerat, ipſe & illamenta-
tus, & inſepultus abijcitur, ſepultura neque
peregrina vſus, neque patrio ſepulchro par-
ticipans. *His itaque geſtis, ſuſpicatus eſt 11
rex ſocietatem deſerturos Iudæos: & ob
hoc profectus ex Ægypto efferatis animis,
ciuitatem quidem armis cepit. *Iuſſit au- 12
tem militibus interficere, nec parcere oc-
curſantibus, & per domos aſcendentes tru-
cidare. *Fiebant ergo cædes iuuenum, ac 13
ſeniorum, & mulierum, & natorum exter-
minia, virginumq. & paruulorum neces.
*Erant autem toto triduo octoginta mil- 14
lia interfecti, quadraginta millia vincti,
non minus autem venundati. *Sed nec iſta 15
ſufficiunt: auſus eſt etiam intrare templum
vniuerſa terra ſanctius, Menelao ductore,
qui legũ, & patriæ fuit proditor: *& ſcele- 16
ſtis manibus ſumens ſancta vaſa, quæ ab
alijs regibus, & ciuitatibus erant poſita
ad ornatum loci, & gloriam, contrectabat
indigne, & contaminabat. *Ita alienatus 17
mente Antiochus, non conſiderabat quòd
propter peccata habitantium ciuitatem,
modicum Deus fuerat iratus: propter
quod & accidit circa locum deſpectio:
18 *alioquin niſi contigiſſet eos multis pecca-
tis eſſe inuolutos, ſicut Heliodorus, qui
miſſus eſt a Seleuco rege ad expoliandũ
ærarium, etiam hic ſtatim adueniens flagel-
latus, & repulſus vtique fuiſſet ab audacia.
19 *Verum non propter locum, gentem: ſed
propter gentem, locum Deus elegit.
20 *Ideoq. & ipſe locus particeps factus eſt
populi malorum. poſtea autem fiet ſocius
bonorum. & qui derelictus in ira Dei om-
nipotentis eſt, iterum in magni Domini
reconciliatione cum ſumma gloria exalta-
21 bitur. *Igitur Antiochus mille & octin-
gentis ablatis de templo talentis, velociter
Antiochiam regreſſus eſt, exiſtimans ſe
præ ſuperbia terram ad nauigandum, pe-
lagus vero ad iter agendum deducturum
22 propter mentis elationem. *Reliquit au-
tem & præpoſitos ad affligendam gentem:
Ieroſolymis quidem Philippum genere
Phrygem, moribus crudeliorem eo ipſo, à
23 quo conſtitutus eſt: *in Garizim autem
Andronicum, & Menelaum, qui grauius
24 quàm ceteri imminebant ciuibus. *Cumq.
appoſitus eſſet contra Iudæos, miſit odio-
ſum principem Apollonium cum exerci-
tu viginti & duobus millibus, præci-
piens ei omnes perfectæ ætatis interfice-
25 re, mulieres, ac iuuenes vendere. *Qui
cum veniſſet Ieroſolymam, pacem ſimu-
lans, quieuit vſque ad diem ſanctum ſab-
bati: & tunc feriatis Iudæis arma cape-
26 re ſuis præcepit. *Omneſq. qui ad ſpe-
ctaculum proceſſerant, trucidauit: & ciui-
tatem cum armatis diſcurrens, ingentem
27 multitudinem peremit. *Iudas autem Ma-
chabæus, qui decimus fuerat, ſeceſſerat in
deſertum locum, ibiq. inter feras vitam
in montibus cum ſuis agebat: & fœni ci-
bo veſcentes, demorabantur, ne participes
eſſent coinquinationis.

CAP. VI.

1 SED non poſt multum temporis miſit
rex ſenem quendam Antiochenum,
qui compelleret Iudæos vt ſe transferrent
apa-

a patrijs,& Dei legibus:* contaminare etiã 2
quod in Ieroſolymis erat templum, & co-
gnominare Iouis Olympij:& in Garizim,
prout erant hi, qui locum inhabitabant,
Iouis hoſpitalis. * Peſſima autem & vni- 3
uerſis grauis erat malorum incurſio: * nam 4
templum luxuria,& comeſſationibus Gen-
tium erat plenum, & ſcortantium cum
meretricibus: ſacratisq. ædibus mulieres ſe
vltro ingerebant, intro ferentes ea, quæ nõ
licebat. * Altare etiam plenum erat illici- 5
tis, quæ legibus prohibebantur. * Neque 6
autẽ ſabbata cuſtodiebantur, neque dies
ſollemnes patrij ſeruabantur, nec ſimpli-
citer Iudæum ſe eſſe quiſquam confiteba-
tur. * Ducebantur autem cum amara ne- 7
ceſſitate in die natalis regis ad ſacrificia:&,
cum Liberi ſacra celebrarentur, cogeban-
tur hedera coronati Libero circuire. * De- 8
cretum autem exijt in proximas Gẽtilium
ciuitates, ſuggerentibus Ptolemæis, vt pa-
ri modo & ipſi aduerſus Iudæos agerent,
vt ſacrificarent: * eos autem, qui nollent 9
tranſire ad inſtituta Gẽtium, interficerent:
erat ergo videre miſeriam. * Duæ enim 10
mulieres delatæ ſunt natos ſuos circumci-
diſſe: quas, infantibus ad vbera ſuſpenſis,
cum publice per ciuitatem circumduxiſ-
ſent, per muros præcipitauerũt. *Alij vero, 11
ad proximas coeuntes ſpeluncas, & laten-
ter ſabbati diem celebrantes, cum indicati
eſſent Philippo, flammis ſuccenſi ſunt, eo
quòd verebãtur propter religionem & ob-
ſeruantiam, manu ſibimet auxilium fer-
re. * Obſecro autem eos, qui hunc Librum 12
lecturi ſunt, ne abhorreſcant propter ad-
uerſos caſus, ſed reputent, ea, quæ acci-
derunt, non ad interitum, ſed ad cor-
reptionem eſſe generis noſtri. * Etenim 13
multo tempore non ſinere peccatoribus
ex ſententia agere, ſed ſtatim vltiones
adhibere, magni beneficij eſt indicium.
*Non enim, ſicut in alijs nationibus, Domi- 14
nus patienter expectat, vt eas, cum Iudi-
cij dies aduenerit, in plenitudine pecca-
torum puniat: * ita & in nobis ſtatuit, vt, 15
peccatis noſtris in finem deuolutis, ita de-
16 mum in nos vindicet. * Propter quod
numquam quidem a nobis miſericordiam
ſuam amouet: corripiens vero in aduer-
17 ſis populum ſuum non derelinquit. * Sed
hæc nobis ad commonitionem legentium
dicta ſint paucis. Iam autem veniendum
18 eſt ad narrationem. * Igitur Eleazarus vnus
de primoribus ſcribarum, vir ætate proue-
ctus, & vultu decórus, aperto ore hians
compellebatur carnem porcinam mandu-
19 care. * At ille glorioſiſſimam mortem ma-
gis quàm odibilem vitam complectens, vo-
20 luntarie præibat ad ſupplicium. * Intuens
autem, quemadmodum oporteret accede-
re, patienter ſuſtinens, deſtinauit non ad-
21 mittere illicita propter vitæ amorem. * Hi
autem, qui aſtabant, iniqua miſeratione
commoti, propter antiquam viri amici-
tiam, tollentes eum ſecreto rogabant af-
ferri carnes, quibus veſci ei licebat, vt ſimu
laretur manducaſſe, ſicut rex imperauerat
22 de ſacrificij carnibus: * vt, hoc facto, a mor-
te liberaretur: & propter veterẽ viri ami-
citiam, hanc in eo faciebant humanitatem.
23 * At ille cogitare cœpit ætatis ac *ſenectu-*
tis ſuæ eminentiam dignam, & ingenitæ
nobilitatis canitiem, atque a puero opti-
mæ conuerſationis actus: & ſecundum
ſanctæ & a Deo conditæ legis conſtituta,
reſpondit cito, dicens, præmitti ſe velle
24 in infernum. * Non enim ætati noſtræ di-
gnum eſt, inquit, fingere: vt multi ado-
leſcentium, arbitrantes Eleazarum nona-
ginta annorum tranſiſſe ad vitam alieni-
25 genarum: * & ipſi propter meam ſimu-
lationem, & propter modicum corrupti-
bilis vitæ tempus decipiantur, & per hoc
maculam, atque execrationem meæ ſene-
26 ctuti conquiram. * Nam, etſi in præſenti
tempore ſupplicijs hominum eripiar, ſed
manum Omnipotentis nec viuus, nec de-
27 functus effugiam. * Quam ob rem forti-
ter vita excedendo, ſenectute quidem di-
28 gnus apparebo: * adoleſcentibus autẽ exem
plum forte relinquam, ſi prompto animo,
ac fortiter pro grauiſſimis ac ſanctiſſimis
legibus honeſta morte perfungar. *His di-*
ctis,

ctis confeſtim ad ſupplicium trahebatur.
* Hi autem, qui eum ducebant, & paulo 29
ante fuerant mitiores,in iram conuerſi ſunt
propter ſermones ab eo dictos, quos illi
per arrogantiam prolatos arbitrabantur.
* Sed,cum plagis perimeretur, ingemuit, & 30
dixit: Domine, qui habes ſanctam ſcien-
tiam, manifeſte tu ſcis,quia,cum a morte
poſſem liberari,duros corporis ſuſtineo do
lores: ſecundum animam vero propter ti-
morem tuum libenter hæc patior.* Et iſte 31
quidem hoc modo vita deceſſit, non ſo-
lum iuuenibus, ſed & vniuerſæ genti me-
moriam mortis ſuæ ad exemplum virtutis
& fortitudinis derelinquens.

CAP. VII.

CONTIGIT autem & ſeptē fratres vna 1
cū matre ſua apprehenſos compelli a
rege edere contra fas carnes porcinas, fla-
gris,& taureis cruciatos. * Vnus autem ex 2
illis, qui erat primus, ſic ait: Quid quæ-
ris, & quid vis diſcere a nobis? parati ſu-
mus mori, magis,quàm patrias Dei leges
præuaricari. * Iratus itaque rex iuſſit ſar- 3
tagines, & ollas æneas ſuccendi: quibus
ſtatim ſuccenſis, * iuſſit, ei, qui prior fuerat 4
locutus, amputari linguam: &, cute ca-
pitis abſtracta, ſummas quoque manus &
pedes ei præſcindi, ceteris eius fratribus,
& matre inſpicientibus.* Et,cum iam per 5
omnia inutilis factus eſſet, iuſſit ignem
admoueri, & adhuc ſpirantem torreri in
ſartagine: in qua cum diu cruciaretur, ce-
teri vna cum matre inuicem ſe hortaban-
tur mori fortiter,*dicētes: Dominus Deus 6
aſpiciet veritatem, & conſolabitur in no-
bis, quemadmodum in proteſtatione can-
tici declarauit Moyſes: Et in ſeruis ſuis cō-
ſolabitur. * Mortuo itaque illo primo,hoc 7
modo, ſequentem deducebant ad illuden-
dum: &,cute capitis eius cum capillis ab-
ſtracta, interrogabant,ſi manducaret prius,
quàm toto corpore per membra ſingula
puniretur. * At ille, reſpondens patria vo- 8
ce,dixit: Non faciam. Propter quod &
iſte, ſequenti loco, primi tormēta ſuſcepit:
9 * & in vltimo ſpiritu conſtitutus,ſic ait: Tu
quidem ſceleſtiſſime in præſenti vita nos
perdis: ſed Rex mundi defunctos nos pro
ſuis legibus in æternæ vitæ reſurrectione
10 ſuſcitabit.* Poſt hunc tertius illuditur, &
linguam poſtulatus cito protulit, & ma-
11 nus conſtanter extendit: * & cum fiducia
ait: E cælo iſta poſſideo, ſed propter Dei
leges nunc hæc ipſa deſpicio, quoniam ab
12 ipſo me ea recepturum ſpero: * ita vt rex,
& qui cum ipſo erant, mirarentur adole-
ſcentis animum, quòd tamquam nihilum
13 duceret cruciatus. * Et hoc ita defuncto,
quartum vexabant ſimiliter torquentes.
14 * Et, cum iam eſſet ad mortem,ſic ait: Po-
tius eſt ab hominibus morti datos ſpem
expectare a Deo, iterum ab ipſo reſuſci-
tandos: tibi enim reſurrectio ad vitam non
15 erit. * Et cum admouiſſent quintum, ve-
16 xabant eum. At ille,reſpiciens in eum,* di-
xit: Poteſtatem inter homines habens,
cum ſis corruptibilis, facis quod vis: noli
autem putare genus noſtrum a Deo eſſe
17 derelictum.* tu autem patienter ſuſtine, &
videbis magnam poteſtatem ipſius, quali-
18 ter te, & ſemen tuum torquebit. * Poſt
hunc ducebant ſextum, & is, mori inci-
piens,ſic ait: Noli fruſtra errare: nos enim
propter noſmetipſos hæc patimur, peccan
tes in Deum noſtrum,& digna admiratio-
19 ne facta ſunt in nobis: * tu autem ne exiſti-
mes tibi impune futurum, quòd contra
20 Deum pugnare tentaueris. * Supra mo-
dum autem mater mirabilis, & bonorum
memoria digna, quæ pereuntes ſeptem fi-
lios ſub vnius diei tēpore cōſpiciens, bono
animo ferebat propter ſpem,quam in Deū
21 habebat: * ſingulos illorum hortabatur
voce patria fortiter, repleta ſapientia: &,
femineæ cogitationi maſculinum animum
22 inſerens,* dixit ad eos: Neſcio qualiter in
vtero meo apparuiſtis: neque enim ego
ſpiritum & animam donaui vobis & vi-
tam, & ſingulorum membra non ego ipſa
23 compegi, * ſed enim mundi Creator, qui
formauit hominis natiuitatem, quique
omnium inuenit originem, & ſpiritum
vobis

vobis iterum cum miſericordia reddet &
vitam, ſicut nunc voſmetipſos deſpicitis
propter leges eius.* Antiochus autem, con- 24
temni ſe arbitratus, ſimul & exprobrantis
voce deſpecta, cum adhuc adoleſcentior
ſupereſſet, non ſolum verbis hortabatur,
ſed & cum iuramento affirmabat ſe diui-
tem & beatum facturum, & tranſlatum
a patrijs legibus amicum habiturum, & res
neceſſarias ei præbiturum. * Sed ad hæc 25
cum adoleſcens nequaquam inclinaretur,
vocauit rex matrem, & ſuadebat ei vt ado-
leſcenti fieret in ſalutem. * Cum autem 26
multis eam verbis eſſet hortatus, promiſit
ſuaſuram ſe filio ſuo. * Itaque inclinata 27
ad illum, irridens crudelem tyrannum, ait
patria voce: Fili mi, miſerere mei, quæ te
in vtero nouem menſibus portaui, & lac
triennio dedi & alui, & in ætatem iſtam
perduxi. * Peto, nate, vt aſpicias ad cæ- 28
lum, & terram, & ad omnia, quæ in eis
ſunt: & intelligas, quia ex nihilo fecit illa
Deus, & hominum genus: * ita fiet, vt non 29
timeas carnificem iſtum, ſed dignus fratri-
bus tuis effectus particeps, ſuſcipe mortem,
vt in illa miſeratione cum fratribus tuis te
recipiam. * Cum hæc illa adhuc diceret, 30
ait adoleſcens: Quem ſuſtinetis? non obe-
dio præcepto regis, ſed præcepto legis, quæ
data eſt nobis per Moyſen. * Tu vero, qui 31
inuentor omnis malitiæ factus es in He-
bræos, non effugies manum Dei. * Nos 32
enim pro peccatis noſtris hæc patimur.
* Et ſi nobis propter increpationem, & cor- 33
reptionem Dominus Deus noſter modicũ
iratus eſt: ſed iterum reconciliabitur ſer-
uis ſuis. * Tu autem, o ſceleſte, & om- 34
nium hominum flagitioſiſſime, noli fru-
ſtra extolli vanis ſpebus in ſeruos eius in-
flammatus. * nondum enim omnipotentis 35
Dei, & omnia inſpicientis iudicium effugi-
ſti. * Nam fratres mei, modico nunc do- 36
lore ſuſtentato, ſub teſtamento æternæ vi-
tæ effecti ſunt: tu vero iudicio Dei iuſtas
ſuperbiæ tuæ pœnas exolues. * Ego au- 37
tem, ſicut & fratres mei, animam, & cor-
pus meum trado pro patrijs legibus: in-
uocans Deum maturius genti noſtræ pro-
pitium fieri, teq. cum tormentis, & verbe-
ribus confiteri quòd ipſe eſt Deus ſolus.
38 * In me vero, & in fratribus meis deſinet
omnipotentis ira, quæ ſuper omne genus
39 noſtrum iuſte ſuperducta eſt. * Tunc rex
accenſus ira, in hunc ſuper omnes crude-
40 lius deſæuit, indigne ferens ſe deriſum. * Et
hic itaque mundus obijt, per omnia in Do-
41 mino confidens. * Nouiſſime autem poſt
42 filios & mater conſumpta eſt. * Igitur de
ſacrificijs, & de nimijs crudelitatibus ſatis
dictum eſt.

Cap. VIII.

1 IVDAS vero Machabæus, & qui cum
illo erant, introibant latenter in caſtel-
la: & conuocantes cognatos, & amicos, &
eos, qui permanſerunt in Iudaiſmo, aſſu-
mentes, eduxerũt ad ſe ſex millia virorum.
2 * Et inuocabant Dominum, vt reſpiceret in
populum, qui ab omnibus calcabatur: &
miſereretur templo, quod contaminabatur
3 ab impijs: * miſereretur etiam exterminio
ciuitatis, quæ eſſet illico complananda,
& vocem ſanguinis ad ſe clamantis audi-
4 ret: * memoraretur quoque iniquiſſimas
mortes paruulorum innocentũ, & blaſphe-
mias nomini ſuo illatas, & indignaretur
5 ſuper his. * At Machabæus, congregata
multitudine, intolerabilis gentibus efficie-
batur: ira enim Domini in miſericordiam
6 conuerſa eſt. * Et ſuperueniens caſtellis,
& ciuitatibus improuiſus, ſuccendebat eas:
& opportuna loca occupans, non paucas
7 hoſtium ſtrages dabat: * maxime autem no-
ctibus ad huiuſcemodi excurſus ferebatur,
& fama virtutis eius vbique diffundeba-
8 tur. * Videns autem Philippus paulatim
virum ad profectum venire, ac frequen-
tius res ei cedere proſpere, ad Ptolemæum
ducem Cœleſyriæ, & Phœnicis ſcripſit vt
9 auxilium ferret regis negotijs. * At ille velo-
citer miſit Nicanorem Patrocli de primo-
ribus amicum, datis ei de permiſtis gen-
tibus, armatis non minus viginti milli-
bus, vt vniuerſum Iudæorum genus dele-
ret,

ret, adiuncto ei & Gorgia viro militari, & in
bellicis rebus experientiſſimo. * Conſtituit 10
autem Nicanor, vt regi tributum, quod Ro-
manis erat dandum, duo millia talentorum
de captiuitate Iudæorum ſuppleret: * ſta- 11
timq. ad maritimas ciuitates miſit, conuo-
cans ad coemptionem Iudaicorum manci-
piorum, promittens ſe nonaginta manci-
pia talento diſtracturum, non reſpiciens
ad vindictam, quæ eum ab Omnipotente
eſſet conſecutura. * Iudas autem vbi com- 12
perit, indicauit his, qui ſecum erant, Iu-
dæis Nicanoris aduentum. * Ex quibus 13
quidam formidantes, & non credentes Dei
iuſtitiæ, in fugam vertebantur: * alij vero 14
ſi quid ei ſupererat vendebant, ſimulq. Do
minum deprecabantur vt eriperet eos ab
impio Nicanore, qui eos prius quàm comi-
nus veniret, vendiderat: * & ſi non propter 15
eos, propter teſtamentum tamen quod erat
ad patres eorum, & propter inuocationem
ſancti & magnifici nominis eius ſuper ip-
ſos. * Conuocatis autem Machabæus ſe- 16
ptem millibus, qui cum ipſo erant, roga-
bat ne hoſtibus reconciliarentur, neque
metuerent inique venientium aduerſum ſe
hoſtium multitudinem, ſed fortiter con-
tenderent, * ante oculos habentes contu- 17
meliam, quæ loco ſancto ab his iniuſte eſ-
ſet illata, itemq. & ludibrio habitæ ciuita-
tis iniuriam, adhuc etiam veterum inſtitu-
ta conuulſa. * Nam illi quidem armis con- 18
fidunt, ait, ſimul & audacia: nos autem in
omnipotente Domino, qui poteſt & ve-
nientes aduerſum nos, & vniuerſum mun-
dum vno nutu delere, confidimus. * Ad- 19
monuit autem eos & de auxilijs Dei, quæ
facta ſunt erga parentes: & quòd ſub Sen-
nacherib centum octoginta quinque mil-
lia perierunt: * & de prælio, quod eis ad- 20
uerſus Galatas fuit in Babylonia, vt om-
nes, vbi ad rem ventum eſt, Macedonibus
ſocijs hæſitantibus, ipſi ſex millia ſoli pe-
remerunt cẽtum viginti millia propter au-
xilium illis datum de cælo, & beneficia pro
his plurima conſecuti ſunt. * His verbis 21
conſtantes effecti ſunt, & pro legibus, &

22 patria mori parati. * Conſtituit itaque fra-
tres ſuos duces vtrique ordini, Simonem,
& Ioſephum, & Ionathan, ſubiectis vni-
23 cuique millenis & quingẽtenis. * Ad hoc
etiam ab Eſdra lecto illis ſancto libro, &
dato ſigno adiutorij Dei, in prima acie
24 ipſe dux commiſit cum Nicanore. * Et fa-
cto ſibi adiutore Omnipotente, interfece-
runt ſuper nouem millia hominum: maio-
rem autem partẽ exercitus Nicanoris vul-
neribus debilem factam fugere compule-
25 runt. * Pecunijs vero eorum, qui ad em-
ptionem ipſorum venerant, ſublatis, ipſos
26 vſquequaque perſecuti ſunt, * ſed reuerſi
ſunt hora concluſi: nam erat ante ſabba-
tum: quam ob cauſam non perſeuerauerunt
27 runt inſequentes. * Arma autem ipſorum,
& ſpolia congregantes, ſabbatum agebãt:
benedicentes Dominum, qui liberauit eos
in iſto die, miſericordiæ initium ſtillans in
28 eos. * Poſt ſabbatum vero debilibus, &
orphanis, & viduis diuiſerunt ſpolia: &
29 reſidua ipſi cum ſuis habuere. * His ita-
que geſtis, & communiter ab omnibus
facta obſecratione, miſericordem Domi-
num poſtulabant, vt in finem ſeruis ſuis
30 reconciliaretur. * Et ex his, qui cum Ti-
motheo, & Bacchide erant contra ſe con-
tendentes, ſuper viginti millia interfece-
runt, & munitiones excelſas obtinuerunt:
& plures prædas diuiſerunt, æquam por-
tionem debilibus, pupillis, & viduis, ſed &
31 ſenioribus facientes. * Et cum arma eo-
rum diligenter collegiſſent, omnia com-
poſuerunt in locis opportunis, reſidua ve-
32 ro ſpolia Ieroſolymam detulerunt: * &
Philarchen, qui cum Timotheo erat, in-
terfecerunt, virum ſceleſtum, qui in mul-
33 tis Iudæos afflixerat. * Et cum epinicia
agerent Ieroſolymis, eum, qui ſacras ia-
nuas incenderat, id eſt, Calliſthenem, cum
in quoddam domicilium refugiſſet, incen-
derunt, digna ei mercede pro impietati-
34 bus ſuis reddita. * Facinoroſiſſimus au-
tem Nicanor, qui mille negotiantes ad
35 Iudæorum venditionem adduxerat, * hu-
miliatus auxilio Domini ab his, quos

nullos exiſtimauerat, depoſita veſte gloriæ,
per mediterranea fugiẽs,ſolus venit Antio-
chiam , ſummam infelicitatem de interitu
ſui exercitus conſecutus. *Et qui promiſe- 36
rat Romanis ſe tributum reſtituere de ca-
ptiuitate Ieroſolymorum,prædicabat nunc
protectorem Deum habere Iudæos , & ob
ipſum inuulnerabiles eſſe, eo quòd ſeque-
rentur leges ab ipſo conſtitutas.

CAP. IX.

EODEM tẽpore Antiochus inhoneſte re- 1
uertebatur de Perſide.*Intrauerat enim 2
in eam,quæ dicitur Perſepolis, & tentauit
expoliare templum,& ciuitatẽ opprimere:
ſed multitudine ad arma cõcurrente,in fu-
gam verſi ſunt: & ita contigit vt Antiochus
poſt fugam turpiter rediret. *Et cùm ve- 3
niſſet circa Ecbatanam,recognouit quæ er-
ga Nicanorem, & Timotheum geſta ſunt.
*Elatus autem in ira,arbitrabatur ſe iniuriã 4
illorũ,qui ſe fugauerãt, poſſe in Iudæos re-
torquere:ideoq. iuſſit agitari currum ſuum,
ſine intermiſſione agẽs iter,cæleſti eum iu-
dicio perurgẽte,eo quòd ita ſuperbe locu-
tus eſt ſe venturum Ieroſolymam,& cõge-
riem ſepulchri Iudæorum eam facturum.
*Sed qui vniuerſa cõſpicit Dominus Deus 5
Iſrael,percuſſit eum inſanabili, & inuiſibili
plaga. Vt enim finiuit hunc ipſum ſermo-
nem, apprehendit eum dolor dirus viſce-
rum,& amara internorum tormenta : *& 6
quidem ſatis iuſte,quippe qui multis,& no
uis cruciatibus aliorum torſerat viſcera,licet
ille nullo modo a ſua malitia ceſſaret.* Su- 7
per hoc autẽ ſuperbia repletus, ignem ſpi-
rans animo in Iudæos, & præcipiens acce-
lerari negotium,cõtigit illum impetu eun-
tem de curru cadere, & graui corporis col-
liſione membra vexari.* Isq. qui ſibi vide- 8
batur etiam fluctibus maris imperare, ſu-
pra humanum modum ſuperbia repletus,
& montiũ altitudines in ſtatera appendere,
nunc humiliatus ad terrã in geſtatorio por-
tabatur, manifeſtã Dei virtutem in ſemet-
ipſo cõteſtans:*ita vt de corpore impij ver 9
mes ſcaturirẽt, ac viuẽtis in doloribus car-
nes eius effluerent, odore etiã illius & fœ-
10 tore exercitus grauaretur.*& qui paulo an-
te ſidera cæli contingere ſe arbitrabatur,cũ
nemo poterat propter intolerantiam fœto
11 ris portare.*Hinc igitur cœpit ex graui ſu-
perbia deductus ad agnitionem ſui venire,
diuina admonitus plaga,per momenta ſin-
gula doloribus ſuis augmenta capiẽtibus.
12 * & cum nec ipſe iam fœtorem ſuum ferre
poſſet,ita ait: Iuſtũ eſt ſubditum eſſe Deo,
13 & mortalem nõ paria Deo ſentire. * Ora-
bat autem hic ſceleſtus Dominum, a quo
14 non eſſet miſericordiam conſecuturus.*Et
ciuitatem, ad quam feſtinans veniebat ve-
eam ad ſolum deduceret , ac ſepulchrum
congeſtorum faceret, nunc optat liberam
15 reddere: * & Iudæos, quos nec ſepultura
quidem ſe dignos habiturum,ſed auibus ac
feris diripiendos traditurum,& cum paruu-
lis exterminaturum dixerat, æquales nunc
16 Athenienſibus facturum pollicetur: *tem-
plum etiam ſanctum, quod prius expolia-
uerat , optimis donis ornaturum, & ſan-
cta vaſa multiplicaturum,& pertinentes ad
ſacrificia ſumptus de redditibus *ſuis præ-*
17 ſtaturum:*ſuper hæc,& Iudæum ſe futurũ,
& omnem locum terræ perambulaturum,
18 & prædicaturum Dei poteſtatem.*Sed non
ceſſantibus doloribus (ſuperuenerat enim
in eum iuſtum Dei iudicium) deſperans
ſcripſit ad Iudæos in modum deprecatio-
nis epiſtolam hæc continentem :

19 *OPTIMIS ciuibus Iudæis plurimam
ſalutem, & bene valere, & eſſe felices, rex
20 & princeps Antiochus. *Si bene valetis,
& filij veſtri , & ex ſententia vobis cun-
21 cta ſunt, maximas agimus gratias. *Et
ego in infirmitate conſtitutus , veſtri au-
tem memor benigne reuerſus de Perſidis
locis,& infirmitate graui apprehenſus, ne-
ceſſarium duxi pro communi vtilitate cu-
22 ram habere:*non deſperans memetipſum,
ſed ſpem multam habens effugiendi in-
23 firmitatem. *Reſpiciens autem quòd &
pater meus , quibus temporibus in lo-
cis ſuperioribus ducebat exercitum, oſten-
24 dit qui poſt ſe ſuſciperet principatum:*vt,

ſi quid

ſi quid contrarium acciderèt, aut difficile
nunciaretur, ſcientes hi, qui in regionibus
erant, cui eſſet rerum ſumma derelicta,
non turbarentur. *Ad hæc, conſiderans 25
de proximo potentes quoſque, & vicinos
temporibus inſidiantes, & euentum expe-
ctantes, deſignaui filium meum Antio-
chum regem, quem ſæpe recurrens in ſu-
periora regna multis veſtrum commenda-
bam: & ſcripſi ad eum quæ ſubiecta ſunt.
*Oro itaque vos, & peto memores be- 26
neficiorum publice & priuatim, vt vnuſ-
quiſque conſeruet fidem ad me & ad fi-
lium meum. *Confido enim, eum mo- 27
deſte & humane acturum, & ſequentem
propoſitum meum, & communem vobis
fore. *Igitur homicida, & blaſphemus 28
peſſime percuſſus, & vt ipſe alios tracta-
uerat, peregre in montibus miſerabili obi-
tu vita functus eſt. *Transferebat au- 29
tem corpus Philippus collactaneus eius:
qui, metuens filium Antiochi, ad Pto-
lemæum Philometorem in Aegyptum
abijt.

CAP. X.

MACHABAEVS autem, & qui cum 1
eo erant, Domino ſe protegente,
templum quidem, & ciuitatem recepit:
*aras autem, quas alienigenæ per plateas 2
extruxerant, itemq. delubra demolitus eſt.
*& purgato templo, aliud altare fecerunt: 3
& de ignitis lapidibus igne concepto ſa-
crificia obtulerunt poſt biennium, & in-
cenſum, & lucernas, & panes propoſitio-
nis poſuerunt. *Quibus geſtis, rogabant 4
Dominum proſtrati in terram, ne amplius
talibus malis inciderent: ſed &, ſi quan-
do peccaſſent, vt ab ipſo mitius corripe-
rentur, & non barbaris, ac blaſphemis ho-
minibus traderentur. *Qua die autem 5
templum ab alienigenis pollutum fuerat,
contigit eadem die purificationem fieri,
vigeſima quinta menſis, qui fuit Caſleu.
*Et cum lætitia diebus octo egerunt in 6
modum tabernaculorum, recordantes quòd
ante modicum temporis diem ſollemnem
tabernaculorum in montibus, & in ſpe-
7 luncis more beſtiarum egerant. *Propter
quod Thyrſos, & ramos virides, & pal-
mas præferebant ei, qui proſperauit mun-
8 dari locum ſuum. *Et decreuerunt com-
muni præcepto, & decreto, vniuerſæ gen-
ti Iudæorum omnibus annis agere dies
9 iſtos. *Et Antiochi quidem, qui appel-
latus eſt Nobilis, vitæ exceſſus ita ſe ha-
10 buit. *Nunc autem de Eupatore Antio-
chi impij filio, quæ geſta ſunt narrabi-
mus, breuiantes mala, quæ in bellis geſta
11 ſunt. *Hic enim, ſuſcepto regno, conſti-
tuit ſuper negotia regni Lyſiam quendam,
Phœnicis, & Syriæ militiæ principem.
12 *Nam Ptolemæus, qui dicebatur Macer,
iuſti tenax, erga Iudæos eſſe conſtituit, &
præcipue propter iniquitatem, quæ facta
erat in eos, & pacifice agere cum eis.
13 *Sed ob hoc accuſatus ab amicis apud Eu-
patorem, cum frequenter proditor audi-
ret, eo quòd Cyprum creditam ſibi a Phi-
lometore deſeruiſſet, & ad Antiochum
Nobilem tranſlatus etiam ab eo receſſiſſet,
14 veneno vitam finiuit. *Gorgias autem,
cum eſſet dux locorum, aſſumptis adue-
15 nis, frequenter Iudæos debellabat. *Iudæi
vero, qui tenebant opportunas munitio-
nes, fugatos ab Ieroſolymis ſuſcipiebant,
16 & bellare tentabant. *Hi vero, qui erant
cum Machabæo, per orationes Domi-
num rogantes vt eſſet ſibi adiutor, im-
petum fecerunt in munitiones Idumæo-
17 rum: *multaq. vi inſiſtentes, loca obti-
nuerunt, occurrentes interemerunt, & om-
nes ſimul non minus viginti millibus tru-
18 cidauerunt. *Quidam autem, cum con-
fugiſſent in duas turres valde munitas, om-
nem apparatum ad repugnandum haben-
19 tes, *Machabæus ad eorum expugnatio-
nem, relicto Simone, & Ioſepho, itemq.
Zachæo: eiſq. qui cum ipſis erant ſatis
multis, ipſe ad eas, quæ amplius perurge-
20 bant, pugnas conuerſus eſt. *Hi vero,
qui cum Simone erant, cupiditate ducti,
a quibuſdam, qui in turribus erant, ſuaſi
ſunt pecunia: & ſeptuaginta millibus di-

Ffff 2 drachmis

drachmis acceptis, dimiſerunt quoſdam
effugere. *Cum autem Machabæo nun- 21
ciatum eſſet quod factum eſt, principi-
bus populi congregatis, accuſauit, quòd
pecunia fratres vendidiſſent, aduerſarijs
eorum dimiſſis. *Hos igitur proditores 22
factos interfecit, & confeſtim duas turres
occupauit. *Armis autem ac manibus 23
omnia proſpere agendo in duabus muni-
tionibus plus quàm viginti millia peremit.
*At Timotheus, qui prius a Iudæis fue- 24
rat ſuperatus, conuocato exercitu peregri-
næ multitudinis, & congregato equitatu
Aſiano, aduenit quaſi armis Iudæam ca-
pturus. *Machabæus autem, & qui cum 25
ipſo erant, appropinquante illo, depreca-
bantur Dominum, caput terra aſpergen-
tes, lumboſq. cilicijs præcincti, *ad alta- 26
ris crepidinem prouoluti, vt ſibi propi-
tius, inimicis autem eorum eſſet inimi-
cus, & aduerſarijs aduerſaretur, ſicut lex
dicit. *Et ita poſt orationem, ſumptis ar- 27
mis, longius de ciuitate procedentes, &
proximi hoſtibus effecti reſederunt. *Pri- 28
mo autem ſolis ortu vtrique commiſe-
runt: iſti quidem victoriæ, & proſperitatis
ſponſorem cum virtute Dominum haben-
tes: illi autem ducem belli animum habe-
bant. *Sed, cum vehemens pugna eſſet, 29
apparuerunt aduerſarijs de cælo viri quin-
que in equis, frenis aureis decori, ducatum
Iudæis præſtantes: *ex quibus duo Macha- 30
bæum medium habentes, armis ſuis cir-
cumſeptum incolumem conſeruabant: in
aduerſarios autem tela, & fulmina iacie-
bant, ex quo & cæcitate confuſi, & re-
pleti perturbatione cadebant. *Interfe- 31
cti ſunt autem viginti millia quingenti, &
equites ſexcenti. *Timotheus vero con- 32
fugit in Gazaram præſidium munitum,
cui præerat Chæreas. *Machabæus au- 33
tem, & qui cum eo erant, lætantes ob-
ſederunt præſidium diebus quattuor. *At 34
hi, qui intus erant, loci firmitate confiſi,
ſupra modum maledicebant, & ſermo-
nes nefandos iactabant. *Sed cum dies 35
quinta illuceſceret, viginti iuuenes ex
his, qui cum Machabæo erant, accenſi
animis propter blaſphemiam, viriliter
acceſſerunt ad murum, & feroci ani-
36 mo incedentes aſcendebant: *ſed &
alij ſimiliter aſcendentes, turres, portaſq.
ſuccendere aggreſſi ſunt, atque ipſos ma-
37 ledicos viuos concremare. *Per conti-
nuum autem biduum præſidio vaſtato,
Timotheum occultantem ſe in quodam
repertum loco peremerunt: & fratrem
illius Chæream, & Apollophanem oc-
38 ciderunt. *Quibus geſtis, in hymnis &
confeſſionibus benedicebant Dominum,
qui magna fecit in Iſrael, & victoriam de-
dit illis.

CAP. XI.

1 SED paruo poſt tempore, Lyſias procu-
rator regis, & propinquus, ac nego-
tiorum præpoſitus, grauiter ferens de his,
2 quæ acciderant, *congregatis octoginta
millibus, & equitatu vniuerſo, venie-
bat aduerſus Iudæos, exiſtimans ſe ciuita-
tem quidem captam Gentibus habitacu-
3 lum facturum, *templum vero in pecuniæ
quæſtum, ſicut cetera delubra Gentium,
habiturum, & per ſingulos annos væna-
4 le ſacerdotium: *nuſquam recogitans Dei
poteſtatem, ſed mente effrenatus in mul-
titudine peditum, & in millibus equitum,
& in octoginta elephantis confidebat.
5 *Ingreſſus autem Iudæam, & appropians
Bethſuræ, quæ erat in anguſto loco, ab
Ieroſolyma interuallo quinque ſtadiorũ,
6 illud præſidium expugnabat. *Vt autem
Machabæus, & qui cum eo erant, cogno-
uerunt expugnari præſidia, cum fletu &
lacrymis rogabant Dominum, & omnis
turba ſimul, vt bonum angelum mitteret
7 ad ſalutem Iſrael. *Et ipſe primus Ma-
chabæus, ſumptis armis, ceteros adhorta-
tus eſt ſimul ſecum periculum ſubire, &
8 ferre auxilium fratribus ſuis. *Cumq. pa-
riter prompto animo procederent, Iero-
ſolymis apparuit præcedens eos eques in
veſte candida, armis aureis haſtam vi-
9 brans. *Tunc omnes ſimul benedixerunt
miſe-

miſericordem Dominum, & conualuerunt
animis: non ſolum homines, ſed & beſtias
ferociſſimas, & muros ferreos parati pene-
trare. *Ibant igitur prompti, de cælo ha- 10
bentes adiutorem, & miſerantem ſuper eos
Dominum. *Leonum autem more impe- 11
tu irruentes in hoſtes, proſtrauerunt ex eis
vndecim millia peditum, & equitum mille
ſexcentos: *vniuerſos autem in fugam ver- 12
terunt, plures autem ex eis vulnerati nudi
euaſerunt. Sed & ipſe Lyſias turpiter fu-
giens euaſit. *Et quia non inſenſatus erat, 13
ſecum ipſe reputans, factam erga ſe dimi-
nutionem, & intelligens inuictos eſſe He-
bræos, omnipotentis Dei auxilio innitétes,
miſit ad eos: *promiſitq. ſe conſenſurũ om- 14
nibus, quæ iuſta ſunt, & regem compulſu-
rum amicum fieri. *Annuit autem Macha- 15
bæus precibus Lyſiæ, in omnibus vtilitati
conſulens: & quæcumque Machabæus ſcri-
pſit Lyſiæ de Iudæis, ea rex cõceſſit. *Nam 16
erant ſcriptæ Iudæis epiſtolæ a Lyſia qui-
dem hunc modum continentes:

LYSIAS populo Iudæorum ſalutem.
*Ioannes, & Abeſalom, qui miſſi fuerant a 17
vobis, tradentes ſcripta, poſtulabant vt ea,
quæ per illos ſignificabantur, implerem.
*Quæcumque igitur regi potuerunt perfer 18
ri, expoſui: & quæ res permittebat, con-
ceſſi. *Si igitur in negotijs fidem conſer- 19
uaueritis, & deinceps bonorum vobis cau-
ſa eſſe tentabo. *De ceteris autem per ſin- 20
gula verbo mandaui & iſtis, & his, qui a
me miſſi ſunt, colloqui vobiſcum. *Be- 21
ne valete. Anno eenteſimo quadrageſimo
octauo menſis Dioſcori, die vigeſima &
quarta.

*Regis autem epiſtola iſta continebat: 22
REX Antiochus Lyſiæ fratri ſalutem.
*Patre noſtro inter deos tranſlato, nos vo- 23
lentes eos, qui ſunt in regno noſtro ſine tu-
multu agere, & rebus ſuis adhibere diligen
tiã, *audiuimus Iudæos non conſenſiſſe pa- 24
tri meo vt transferrentur ad ritum Græco-
rum, ſed tenere velle ſuum inſtitutum, ac
propterea poſtulare a nobis cõcedi ſibi le-
gitima ſua. *Volentes igitur hanc quoque 25
gentem quietam eſſe, ſtatuentes iudicaui-
mus, templum reſtitui illis, vt agerent ſe-
cundum ſuorũ maiorum conſuetudinem.
26 *Bene igitur feceris, ſi miſeris ad eos, &
dexteram dederis: vt cognita noſtra volun
tate, bono animo ſint, & vtilitatibus pro-
prijs deſeruiant.

27 *Ad Iudæos vero regis epiſtola talis erat:
REX Antiochus ſenatui Iudæorum, &
28 ceteris Iudæis ſalutem. *Si valetis, ſic eſtis
vt volumus: ſed & ipſi bene valemus.
29 *Adijt nos Menelaus, dicens velle vos de-
ſcendere ad veſtros, qui ſunt apud nos.
30 *His igitur, qui commeant vſque ad diem
trigeſimum menſis Xanthici, damus dex-
31 tras ſecuritatis, *vt Iudæi vtantur cibis,
& legibus ſuis, ſicut & prius: & nemo eo-
rum vllo modo moleſtiam patiatur de his,
32 quæ per ignorantiam geſta ſunt. *Miſi-
mus autem & Menelaum, qui vos allo-
33 quatur. *Valete. Anno centeſimo qua-
drageſimo octauo, Xanthici menſis quinta-
decima die.

34 *Miſerunt autem etiam Romani epiſto-
lam, ita ſe habentem:
QVINTVS Memmius, & Titus Ma-
nilius legati Romanorum, populo Iudæo-
35 rum ſalutem. *De his, quæ Lyſias cogna-
tus regis conceſſit vobis, & nos conceſſi-
36 mus. *De quibus autem ad regem iudi-
cauit referendum, confeſtim aliquem mit-
tite, diligentius inter vos conferentes, vt
decernamus, ſicut cõgruit vobis: nos enim
37 Antiochiam accedimus. *Ideoq. feſtinate
reſcribere, vt nos quoque ſciamus cuius eſtis
38 voluntatis. *Bene valete. Anno centeſimo
quadrageſimo octauo, quintadecima die
menſis Xanthici.

CAP. XII.

1 HIs factis pactionibus, Lyſias perge-
bat ad regem, Iudæi autem agricultu-
2 ræ operam dabant. *Sed hi, qui reſederant,
Timotheus, & Apollonius Gennæi filius, ſed
& Hieronymus, & Demophon ſuper hos,
& Nicanor Cypriarches, non ſinebant eos
3 in ſilentio agere, & quiete. *Ioppitæ vero

tale quoddam flagitium perpetrarunt: ro-
gauerunt Iudæos, cum quibus habitabant,
aſcendere ſcaphas, quas parauerant, cum
vxoribus,& filijs,quaſi nullis inimicitijs in-
ter eos ſubiacẽtibus.* Secundum commu- 4
ne itaque decretũ ciuitatis,& ipſis acquie-
ſcentibus,pacisq. cauſa nihil ſuſpectum ha
bentibus: cum in altum proceſſiſſent, ſub-
merſerunt non minus ducentos. * Quam 5
crudelitatem Iudas in ſuæ gentis homines
factam vt cognouit,præcepit viris, qui erãt
cum ipſo: &, inuocato iuſto iudice Deo,
*venit aduerſus interfectores fratrũ,& por- 6
tum quidem noctu ſuccendit,ſcaphas exuſ-
ſit,eos autem, qui ab igne refugerant, gla-
dio peremit. * Et cum hæc ita egiſſet, di- 7
ſceſſit quaſi iterum reuerſurus,& vniuerſos
Ioppitas eradicaturus.* Sed cum cognouiſ- 8
ſet & eos,qui erant Iamniæ, velle pari mo-
do facere habitantibus ſecũ Iudæis, * Iam- 9
nitis quoque nocte ſuperuenit, & portum
cum nauibus ſuccendit: ita vt lumen ignis
appareret Ieroſolymis a ſtadijs ducẽtis qua-
draginta. * Inde cum iam abijſſent nouem 10
ſtadijs, & iter facerent ad Timotheum,
commiſerunt cum eo Arabes quinque mil-
lia viri,& equites quingenti. * Cumq. pu- 11
gna valida fieret, & auxilio Dei proſpere
ceſſiſſet,reſidui Arabes victi,petebãt a Iuda
dextram ſibi dari, promittentes ſe páſcua
daturos, & in ceteris profuturos. * Iudas 12
autem,arbitratus vere in multis eos vtiles,
promiſit pacẽ: dextriſq. acceptis, diſceſſe-
re ad tabernacula ſua. * Aggreſſus eſt au- 13
tem & ciuitatem quandam firmam ponti-
bus muriſq. circumſeptã, quæ a turbis ha-
bitabatur gentium promiſcuarum, cui no-
men Caſphin. * Hi vero, qui intus erant, 14
confidentes in ſtabilitate murorum,& ap-
paratu alimoniarum, remiſſius agebãt, ma-
ledictis laceſſentes Iudam, & blaſpheman-
tes, ac loquentes quæ fas non eſt. * Ma- 15
chabæus autem, inuocato magno mundi
Principe,qui ſine arietibus,& machinis tem
poribus Ieſu præcipitauit Iericho,irruit fe-
rociter muris:* & capta ciuitate per Domi- 16
ni voluntatem innumerabiles cædes fecit,
ita vt adiacens ſtagnum ſtadiorũ duorum
latitudinis, ſanguine interfectorum fluere
17 videretur. * Inde diſceſſerunt ſtadia ſeptin-
genta quinquaginta, & venerunt in Cha-
raca ad eos, qui dicuntur Tubianæi, Iu-
18 dæos:* & Timotheum quidem in illis locis
non cõprehenderunt, nulloq. negotio per-
fecto regreſſus eſt, relicto in quodam loco
19 firmiſſimo præſidio. * Doſitheus autem, &
Soſipater,qui erant duces cum Machabæo,
peremerunt a Timotheo relictos in præſi-
20 dio,decem millia viros. * At Machabæus,
ordinatis circum ſe ſex millibus, & conſti-
tutis per cohortes, aduerſus Timotheum
proceſſit, habentem ſecum centum viginti
millia peditum,equitumq. duo millia quin-
21 gentos. * Cognito autem Iudæ aduentu,
Timotheus præmiſit mulieres, & filios, &
reliquum apparatum, in præſidium, quod
Carnion dicitur: erat enim inexpugnabile,
& acceſſu difficile propter locorum angu-
22 ſtias.* Cumq. cohors Iudæ prima apparuiſ-
ſet,timor hoſtibus incuſſus eſt, ex præſen-
tia Dei,qui vniuerſa conſpicit, & in fugam
verſi ſunt alius ab alio, ita vt magis a ſuis
deijcerentur, & gladiorum ſuorum ictibus
23 debilitarentur. * Iudas autem vehementer
inſtabat puniens profanos, & proſtrauit
24 ex eis triginta millia virorum. * Ipſe vero
Timotheus incidit in partes Doſithei, &
Soſipatris: & multis precibus poſtulabat vt
viuus dimitteretur, eo quòd multorum ex
Iudæis parentes haberet, ac fratres, quos
25 morte eius decipi eueniret.* Et cum fidem
dediſſet reſtituturum ſe eos ſecundum cõ-
ſtitutum, illæſum eum dimiſerunt propter
26 fratrum ſalutem. * Iudas autem egreſſus
eſt ad Carnion, interfectis vigintiquinque
27 millibus. * Poſt horum fugam, & ne-
cem, mouit exercitum ad Ephron ciuita-
tem munitam, in qua multitudo diuerſa-
rum gentium habitabat: & robuſti iuue-
nes pro muris cõſiſtentes fortiter repugna-
28 bant: in hac autem machinæ multæ,& te-
lorum erat apparatus.* Sed,cum Omnipo-
tentem inuocaſſent,qui poteſtate ſua vires
hoſtium confringit, ceperunt ciuitatem: &

ex eis,

ex eis, qui intus erant, vigintiquinque mil-
lia proſtrauerunt. *Inde ad ciuitatem Scy- 29
tharum abierunt, quæ ab Ieroſolymis ſex-
centis ſtadijs aberat. * Conteſtantibus au- 30
tem his, qui apud Scythopolitas erant, Iu-
dæis, quòd benigne ab eis haberétur, etiam
temporibus infelicitatis quòd modeſte ſe-
cum egerint: * gratias agentes eis, & ex- 31
hortati etiam de cetero erga genus ſuum
benignos eſſe, venerunt Ieroſolymam die
ſollemni ſeptimanarum inſtante. * Et poſt 32
Pentecoſten abierunt cōtra Gorgiam præ-
poſitum Idumææ. *Exiuit autem cum pedi- 33
tibus tribus millibus, & equitibus quadrin-
gentis. *Quibus congreſſis, contigit paucos 34
ruere Iudæorum. * Doſitheus vero quidam 35
de Bacenoris eques, vir fortis, Gorgiam te-
nebat: &, cum vellet illum capere viuum,
eques quidam de Thracibus irruit in eum,
humerumq. eius amputauit: atque ita Gor-
gias effugit in Mareſa. * At illis, qui cum 36
Eſdrin erant, diutius pugnantibus & fati-
gatis, inuocauit Iudas Dominum adiuto-
rem, & ducem belli fieri: * incipiens voce 37
patria, & cum hymnis clamorē extollens,
fugam Gorgiæ militibus incuſſit. * Iudas 38
autem collecto exercitu venit in ciuitatem
Odollam: &, cum ſeptima dies ſuperueni-
ret, ſecundum conſuetudinem purificati,
in eodem loco ſabbatum egerunt. * Et ſe- 39
quenti die venit cum ſuis Iudas, vt corpora
proſtratorum tolleret, & cum parentibus
poneret in ſepulchris paternis. * Inuenerūt 40
autem ſub tunicis interfectorū de donarijs
idolorum, quæ apud Iamniam fuerunt, a
quibus lex prohibet Iudæos: omnibus ér-
go manifeſtum factum eſt, ob hanc cauſam
eos corruiſſe. *Omnes itaque benedixerunt 41
iuſtum iudicium Domini, qui occulta fece-
rat manifeſta. * Atque ita ad preces con- 42
uerſi, rogauerunt vt id, quod factum erat,
delictum obliuioni traderetur. At vero for
tiſſimus Iudas hortabatur populum conſer-
uare ſe ſine peccato, ſub oculis videntes
quæ facta ſunt pro peccatis eorū, qui pro-
ſtrati ſunt. * Et facta collatione, duodecim 43
millia drachmas argenti miſit Ieroſolymam
offerri pro peccatis mortuorum ſacrificiū,
bene & religioſe de reſurrectione cogitans.
44 (* niſi enim eos, qui ceciderant, reſurre-
cturos ſperaret, ſuperfluum videretur, &
45 vanum orare pro mortuis) * & quia conſi-
derabat quòd hi, qui cum pietate dormi-
tionem acceperant, optimam haberent re-
46 poſitam gratiam. * Sancta ergo, & ſalubris
eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt a
peccatis ſoluantur.

CAP. XIII.

1 ANNO centeſimo quadrageſimonono,
cognouit Iudas Antiochum Eupato-
rem venire cum multitudine aduerſus Iu-
2 dæam, * & cum eo Lyſiam procuratorem,
& præpoſitum negotiorum, ſecum haben-
tem peditum centum decē millia, & equi-
tum quinque millia, & elephantos viginti
3 duos, currus cum falcibus trecētos. * Com-
miſcuit autem ſe illis & Menelaus: & cum
multa fallacia deprecabatur Antiochum,
non pro patriæ ſalute, ſed ſperans ſe con-
4 ſtitui in principatum. * Sed Rex regum ſu-
ſcitauit animos Antiochi in peccatorem:
& ſuggerente Lyſia hunc eſſe cauſam om-
nium malorum, iuſſit (vt eis eſt conſuetu-
do) apprehenſum in eodem loco necari.
5 * Erat autem in eodem loco turris quinqua-
ginta cubitorum, aggeſtum vndique ha-
bens cineris: hæc proſpectum habebat in
6 præceps. * inde in cinerem deijci iuſſit ſacri-
legum, omnibus eum propellentibus ad
7 interitum. * Et tali lege præuaricatorem le-
gis cōtigit mori, nec terræ dari Menelaum.
8 * Et quidem ſatis iuſte: nam quia multa er-
ga aram Dei delicta commiſit, cuius ignis,
& cinis erat ſanctus: ipſe in cineris morte
9 damnatus eſt. * Sed rex mente effrenatus
veniebat, nequiorem ſe patre ſuo Iudæis
10 oſtenſurus. * Quibus Iudas cognitis, præ-
cepit populo vt die ac nocte Dominum in-
uocarent, quo, ſicut ſemper, & nunc adiu-
11 uaret eos: * quippe qui lege, & patria, ſan-
ctoq. templo priuari vererentur: ac popu-
lum, qui nuper paululum reſpiraſſet, ne ſi-
neret blaſphemis rurſus nationibus ſubdi.

Omni-

*Omnibus itaque ſimul id facientibus, & 12
petentibus a Domino miſericordiam cum
fletu, & ieiunijs, per triduum continuum
proſtratis, hortatus eſt eos Iudas vt ſe præ-
pararent. *Ipſe vero cum ſenioribus cogi- 13
tauit prius quàm rex admoueret exercitum
ad Iudæam, & obtineret ciuitatem, exire,
& Domini iudicio committere exitum rei.
*Dans itaque poteſtatem omnium Deo 14
mundi creatori, & exhortatus ſuos vt for-
titer dimicarent, & vſque ad mortem pro
legibus, templo, ciuitate, patria, & ciuibus
ſtarent, circa Modin exercitum conſtituit.
*Et dato ſigno ſuis Dei victoriæ, iuuenibus 15
fortiſſimis electis, nocte aggreſſus aulam
regiam, in caſtris interfecit viros quattuor
millia, & maximum elephantorum cum
his, qui ſuperpoſiti fuerant: *ſummoq. me- 16
tu, ac perturbatione hoſtium caſtra replen-
tes, rebus proſpere geſtis, abierunt. *Hoc 17
autem factum eſt die illuceſcente, adiu-
uante eum Domini protectione. *Sed rex, 18
accepto guſtu audaciæ Iudæorum, arte dif-
ficultatem locorum tentabat: *& Bethſu- 19
ræ, quæ erat Iudæorum præſidium muni-
tum, caſtra admouebat: ſed fugabatur, im-
pingebat, minorabatur. *His autem, qui 20
intus erant, Iudas neceſſaria mittebat.
*Enunciauit autẽ myſteria hoſtibus Rho- 21
docus quidam de Iudaico exercitu, qui
requiſitus comprehenſus eſt, & concluſus.
*Iterum rex ſermonem habuit ad eos, qui 22
erant in Bethſuris: dextram dedit: accepit:
abijt. *commiſit cum Iuda, ſuperatus eſt. 23
Vt autem cognouit rebellaſſe Philippum
Antiochiæ, qui relictus erat ſuper negotia,
mente conſternatus Iudæos deprecans, ſub-
dituſq. eis, iurat de omnibus, quibus iuſtum
viſum eſt: & reconciliatus obtulit ſacrifi-
cium, honoranit templum, & munera po-
ſuit: *Machabæum amplexatus eſt, & fecit 24
eum a Ptolemaide vſque ad Gerrenos du-
cem & principem. *Vt autem venit Pto- 25
lemaidam, grauiter ferebant Ptolemenſes
amicitiæ conuentionem, indignantes ne
forte fœdus irrumperent. *Tunc aſcendit 26
Lyſias tribunal, & expoſuit rationem, &
populum ſedauit, regreſſuſq. eſt Antio-
chiam: & hoc modo regis profectio, & re-
ditus proceſſit.

Cap. XIIII.

1 SED poſt triennij tempus cognouit Iu-
das, & qui cum eo erant, Demetrium
Seleuci cum multitudine valida, & naui-
bus, per portum Tripolis aſcendiſſe ad lo-
2 ca opportuna, *& tenuiſſe regiones aduer-
3 ſus Antiochum, & ducem eius Lyſiam. *Al-
cimus autem quidam, qui ſummus ſacer-
dos fuerat, ſed voluntarie coinquinatus eſt
temporibus commiſtionis, conſiderans nul-
lo modo ſibi eſſe ſalutem, neque acceſſum
4 ad altare, *venit ad regem Demetrium cen-
teſimo quinquageſimo anno, offerens ei co-
ronam auream, & palmam, ſuper hæc &
thallos, qui templi eſſe videbantur. Et ipſa
5 quidem die ſiluit. *Tempus autem oppor-
tunum dementiæ ſuæ nactus, conuocatus
a Demetrio ad conſilium, & interrogatus
quibus rebus & conſilijs Iudæi niterentur,
6 *reſpondit: Ipſi, qui dicũtur Aſſidæi Iudæo-
rum, quibus præeſt Iudas Machabæus, bella
nutriunt, & ſeditiones mouent, nec patiun-
7 tur regnum eſſe quietum. *nam & ego de-
fraudatus parentum gloria (dico autem
8 ſummo ſacerdotio) huc veni: *primò qui-
dem vtilitatibus regis fidem ſeruans, ſecun-
do autem etiam ciuibus conſulens: nam
illorũ prauitate vniuerſum genus noſtrum
9 non minime vexatur. *Sed oro his ſingu-
lis o rex cognitis, & regioni, & generi
ſecundum humanitatem tuam peruulga-
10 tam omnibus proſpice. *nam, quamdiu ſu-
pereſt Iudas, impoſſibile eſt, pacẽ eſſe ne-
11 gotijs. *Talibus autem ab hoc dictis, &
ceteri amici, hoſtiliter ſe habentes aduerſus
12 Iudam, inflammauerunt Demetrium. *Qui
ſtatim Nicanorem præpoſitum elephanto-
13 rum ducem miſit in Iudæam: *datis manda-
tis vt ipſum quidem Iudam caperet: eos
vero, qui cum illo erant, diſpergeret, &
conſtitueret Alcimum maximi templi ſum-
14 mum ſacerdotem. *Tunc gentes, quæ
de Iudæa fugerant Iudam, gregatim ſe
Nica-

Nicanori miſcebant, miſerias, & clades Iu-
dæorum proſperitates rerum ſuarũ exiſti-
mantes. * Audito itaque Iudæi Nicanoris 15
aduentu,& conuentu nationum, conſperſi
terra rogabant eum, qui populum ſuum
conſtituit, vt in æternum cuſtodiret, quiq.
ſuam portionem ſignis euidentibus prote-
git. * Imperante autem duce, ſtatim inde 16
mouerunt, conueneruntq. ad caſtellum
Deſſau. * Simon vero frater Iudæ commi- 17
ſerat cũ Nicanore: ſed cõterritus eſt repen-
tino aduentu aduerſariorum. * Nicanor 18
tamen, audiens virtutem comitum Iudæ,&
animi magnitudinẽ, quam pro patriæ cer-
taminibus habebant, ſanguine iudicium
facere metuebat. * Quam ob rem præmi- 19
ſit Poſidonium, & Theodotium, & Mat-
thiam, vt darent dextras atqne acciperent.
* Et cum diu de his conſiliũ ageretur,& ipſe 20
dux ad multitudinem retuliſſet, omniũ vna
fuit ſententia amicitijs annuere. * Itaque 21
diem conſtituerunt, qua ſecreto inter ſe
agerent: & ſingulis ſellæ prolatæ ſunt, &
poſitæ. * Præcepit autem Iudas armatos 22
eſſe locis opportunis, ne forte ab hoſti-
bus repente mali aliquid oriretur: & con-
gruum colloquium fecerunt. * Moraba- 23
tur autem Nicanor Ieroſolymis, nihilq. ini-
que agebat, gregesq. turbarum, quæ con-
gregatæ fuerant, dimiſit. * Habebat au- 24
tem Iudam ſemper charum ex animo, &
erat viro inclinatus. * Rogauitq. eum du- 25
cere vxorem, filiosq. procreare. Nuptias
fecit: quiete egit, communiterq. viuebant.
* Alcimus autem, videns charitatem illo- 26
rum adinuicem, & conuentiones, venit
ad Demetrium, & dicebat, Nicanorem
rebus alienis aſſentire, Iudamq. regni inſi-
diatorem ſucceſſorem ſibi deſtinaſſe. * Ita- 27
que rex exaſperatus, & peſſimis huius cri-
minationibus irritatus, ſcripſit Nicanori,
dicens, grauiter quidem ſe ferre de amici-
tiæ conuentione, iubere tamen Machabæũ
citius vinctum mittere Antiochiam. * Qui- 28
bus cognitis, Nicanor conſternabatur, &
grauiter ferebat, ſi ea, quæ conuenerant,
irrita faceret, nihil læſus a viro. * ſed, quia re- 29
gi reſiſtere non poterat, opportunitatem
30 obſeruabat, qua præceptum perficeret. * At
Machabæus, videns ſecum auſterius agere
Nicanorem, & conſuetum occurſum fero-
cius exhibentem, intelligens non ex bono
eſſe auſteritatem iſtam, paucis ſuorum con
31 gregatis, occultauit ſe a Nicanore. * Quod
cum ille cognouit fortiter ſe a viro præuen-
tum, venit ad maximum & ſanctiſſimum
templum: & ſacerdotibus ſolitas hoſtias
32 offerentibus, iuſſit ſibi tradi virum. * quibus
cum iuramento dicentibus neſcire ſe vbi
eſſet qui quærebatur, extendens manum ad
33 templum, * iurauit, dicens: Niſi Iudam mi-
hi vinctum tradideritis, iſtud Dei fanum
in planitiem deducam, & altare effodiam,
& templum hoc Libero patri conſecrabo.
34 * Et his dictis abijt. Sacerdotes autem pro-
tendentes manus in cælum, inuocabant
eum, qui ſemper propugnator eſſet gen-
35 tis ipſorum, hæc dicentes: * Tu Domine
vninerſorum, qui nullius indiges, voluiſti
templum habitationis tuæ fieri in nobis.
36 * Et nunc ſancte ſanctorum omnium Do-
mine, conſerua in æternum impollutam
domum iſtam, quæ nuper mundata eſt.
37 * Razias autem quidam de ſenioribus ab Ie-
roſolymis delatus eſt Nicanori, vir amator
ciuitatis, & bene audiens: qui pro affectu
38 pater Iudæorum appellabatur. * Hic mul-
tis temporibus continentiæ propoſitum
tenuit in Iudaiſmo, corpusq. & animam
39 tradere contentus pro perſeuerantia. * Vo-
lens autem Nicanor manifeſtare odium,
quod habebat in Iudæos, miſit milites
40 quingentos, vt eum comprehenderent. * pu-
tabat enim, ſi illum decepiſſet, ſe cladẽ Iu-
41 dæis maximam illaturum. * Turbis autem
irruere in domum eius, & ianuam diſrum-
pere, atque ignem admouere cupientibus,
cum iam comprehenderetur, gladio ſe pe-
42 tijt; * eligens nobiliter mori potius, quàm
ſubditus fieri peccatoribus,& contra nata-
43 les ſuos indignis iniurijs agi. * Sed, cum per
feſtinationem non certo ictu plagam de-
diſſet, & turbæ intra oſtia irrumperent, re-
currens audacter ad murum, præcipitauit
ſemet-

ſemetipſum viriliter in turbas :*quibus ve- 44
lociter locum dantibus caſui eius,venit per
mediam ceruicem:*& cum adhuc ſpiraret, 45
accenſus animo, ſurrexit : & cum ſanguis
eius magno fluxu deflueret, & grauiſſimis
vulneribus eſſet ſaucius, curſu turbam per-
tranſijt :* & ſtans ſupra quandam petram 46
præruptam, & iam exanguis effectus,com-
plexus inteſtina ſua,vtriſque manibus pro-
iecit ſuper turbas, inuocans dominatorem
vitæ ac ſpiritus,vt hæc illi iterum redderet:
atque ita vita defunctus eſt.

CAP. XV.

NICANOR autem,vt comperit Iudam 1
eſſe in locis Samariæ, cogitauit cum
omni impetu die ſabbati committere bel-
lum. *Iudæis vero, qui illum per neceſſi- 2
tatem ſequebantur,dicentibus: Ne ita fero-
citer, & barbare feceris, ſed honorem tri-
bue diei ſanctificationis, & honora eum,
qui vniuerſa conſpicit: *ille infelix interro- 3
gauit, ſi eſt potens in cælo, qui imperauit
agi diem ſabbatorum .* Et reſpondentibus 4
illis, Eſt Dominus viuus ipſe in cælo po-
tens, qui iuſſit agi ſeptimam diem. * At 5
ille ait : Et ego potens ſum ſuper terram,
qui impero ſumi arma,& negotia regis im-
pleri. Tamen non obtinuit vt conſilium
perficeret.*Et Nicanor quidem cum ſum- 6
ma ſuperbia erectus, cogitauerat commu-
ne trophæum ſtatuere de Iuda..* Macha- 7
bæus autem ſemper confidebat cum omni
ſpe auxilium ſibi a Deo affuturum .*& hor- 8
tabatur ſuos ne formidarent ad aduentum
nationum, ſed in mente haberent adiuto-
ria ſibi facta de cælo,& nunc ſperarent ab
Omnipotente ſibi affuturam victoriam.
* Et allocutus eos de lege, & prophetis, 9
admonens etiam certamina, quæ fecerant
prius, promptiores conſtituit eos :* & ita 10
animis eorum erectis ſimul oſtendebat Gen
tium fallaciam, & iuramentorum præuari-
cationem.*Singulos autem illorum arma- 11
uit, non clypei, & haſtæ munitione, ſed
ſermonibus optimis, & exhortationibus,
expoſito digno fide ſomnio,per quod vni-
12 uerſos lætificauit.*Erat autem huiuſcemo-
di viſus: Oniam, qui fuerat ſummus ſacer-
dos,virum bonum & benignū,verecundum
viſu, modeſtum moribus, & eloquio deco-
rū, & qui a puero in virtutibus exercitatus
ſit, manus protendentem, orare pro omni
13 populo Iudæorum : * Poſt hoc apparuiſſe
& alium virum ætate,& gloria mirabilem,
& magni decóris habitudine circa illum:
14 *Reſpondentem vero Oniam dixiſſe: Hic
eſt fratrum amator, & populi Iſrael : hic
eſt,qui multum orat pro populo,& vniuer-
ſa ſancta ciuitate, Ieremias propheta Dei:
15 *Extendiſſe autem Ieremiam dextram, &
dediſſe Iudæ gladium aureum, dicentem:
16 *Accipe ſanctum gladium munus a Deo,
in quo deijcies aduerſarios populi mei Iſ-
17 rael. * Exhortati itaque Iudæ ſermonibus
bonis valde,de quibus extolli poſſet impe-
tus,& animi iuuenum confortari,ſtatuerunt
dimicare & confligere fortiter: vt virtus de
negotijs iudicaret,eo quòd ciuitas ſancta,&
18 templum periclitarentur . * Erat enim pro
vxoribus, & filijs, itemq. pro fratribus,
& cognatis minor ſolicitudo : maximus
vero & primus pro ſanctitate timor erat
19 templi.* ſed & eos, qui in ciuitate erant,
non minima ſolicitudo habebat pro his,
20 qui congreſſuri erant . * Et, cum iam om-
nes ſperarent iudicium futurum, hoſteſq.
adeſſent, atque exercitus eſſet ordinatus,
beſtiæ, equiteſq. opportuno in loco com-
21 poſiti, * conſiderans Machabæus aduen-
tum multitudinis,& apparatum varium ar-
morum, & ferocitatem beſtiarum, exten-
dens manus in cælum, prodigia facientem
Dominum inuocauit, qui non ſecundum
armorum potentiam,ſed prout ipſi placet,
22 dat dignis victoriam. *Dixit autem inuo-
cans hoc modo: Tu Domine, qui miſiſti
angelum tuum ſub Ezechia rege Iuda, &
interfeciſti de caſtris Sennacherib centum
23 octogintaquinque millia:*& nunc domina-
tor cælorum mitte angelum tuum bonum
ante nos in timore,& tremore magnitudi-
24 nis brachij tui,*vt metuant qui cum blaſphe
mia veniunt aduerſus ſanctum populum
tuum.

tuum. Et hic quidem ita perorauit. *Ni- 25
canor autem, & qui cum ipſo erant, cum
tubis & canticis admouebant. *Iudas ve- 26
ro,& qui cum eo erant, inuocato Deo, per
orationes cõgreſſi ſunt:*manu quidem pu- 27
gnantes, ſed Dominum cordibus orantes,
proſtrauerunt non minus trigintaquinque
millia, præſentia Dei magnifice delectati.
*Cumq. ceſſaſſent,& cum gaudio redirent, 28
cognouerunt Nicanorem ruiſſe cum armis
ſuis. *Facto itaque clamore, & perturba- 29
tione excitata, patria voce omnipotentem
Dominum benedicebant. *Præcepit au- 30
tem Iudas, qui per omnia corpore & ani-
mo mori pro ciuibus paratus erat, caput
Nicanoris, & manum cum humero abſciſ-
ſam, Ieroſolymam perferri. *Quò cum 31
perueniſſet, conuocatis contribulibus, &
ſacerdotibus ad altare, accerſijt & eos, qui
in arce erant. *Et oſtenſo capite Nicano- 32
ris,& manu nefaria, quam extendens con-
tra domũ ſanctam omnipotentis Dei, ma-
gnifice gloriatus eſt. *Linguam etiam im- 33
pij Nicanoris præciſam iuſſit particulatim
auibus dari: manum autem dementis con-
34 tra templum ſuſpendi. *Omnes igitur cæli
benedixerunt Dominum, dicentes: Benedi-
ctus, qui locum ſuum incontaminatum ſer-
35 uauit. *Suſpendit autem Nicanoris caput
in ſumma arce, vt euidens eſſet, & manife-
36 ſtum ſignum auxilij Dei. *Itaque omnes
communi conſilio decreuerunt nullo mo-
do diem iſtum abſque celebritate præteri-
37 re:*habere autem celebritatẽ tertiadecima
die mẽſis Adar, quod dicitur voce Syriaca,
38 pridie Mardochæi diei.* Igitur his erga Ni
canorem geſtis, & ex illis temporibus ab
Hebræis ciuitate poſſeſſa, ego quoque in
39 his faciam finem ſermonis. *Et ſi quidem
bene,& vt hiſtoriæ competit, hoc & ipſe ve
lim: ſin autem minus digne, concedendum
40 eſt mihi. *Sicut enim vinum ſemper bibe-
re, aut ſemper aquam, contrarium eſt: al-
ternis autem vti, delectabile: ita legentibus
ſi ſemper exactus ſit ſermo, non erit gratus.
Hic ergo erit conſummatus.

FINIS.

SANCTVM
IESV CHRISTI
EVANGELIVM
SECVNDVM MATTHAEVM.

CAPVT PRIMVM.

LIBER generatio- 1
nis Ieſu Chriſti fi-
lij Dauid, filij A-
braham.
*Abraham genuit 2
Iſaac.
Iſaac auté genuit
Iacob.
Iacob auté genuit
Iudam, & fratres eius.
Iudas autem genuit Phares, & Zaram de 3
Thamar.
Phares autem genuit Eſron.
Eſron autem genuit Aram.
Aram autem genuit Aminadab. 4
Aminadab autem genuit Naaſſon.
Naaſſon autem genuit Salmon.
Salmon autem genuit Booz de Rahab. 5
Booz autem genuit Obed ex Ruth.
Obed autem genuit Ieſſe.
Ieſſe autem genuit Dauid regem.
Dauid autem rex genuit Salomonem ex ea, 6
quæ fuit Vriæ.
Salomon autem genuit Roboam. 7
Roboam autem genuit Abiam.
Abias autem genuit Aſa.
Aſa autem genuit Ioſaphat. 8
Ioſaphat autem genuit Ioram.
Ioram autem genuit Oziam.
Ozias autem genuit Ioatham. 9
Ioatham autem genuit Achaz.
Achaz autem genuit Ezechiam.
10 Ezechias autem genuit Manaſſen.
Manaſſes autem genuit Amon.
Amon autem genuit Ioſiam.
11 Ioſias autem genuit Iechoniam, & fratres
eius in tranſmigratione Babylonis.
12 Et poſt tranſmigrationem Babylonis: Ie-
chonias genuit Salathiel.
Salathiel autem genuit Zorobabel.
13 Zorobabel autem genuit Abiud.
Abiud autem genuit Eliacim.
Eliacim autem genuit Azor.
14 Azor autem genuit Sadoc.
Sadoc autem genuit Achim.
Achim autem genuit Eliud.
15 Eliud autem genuit Eleazar.
Eleazar autem genuit Mathan.
Mathan autem genuit Iacob.
16 Iacob auté genuit Ioſeph virum Mariæ, de
qua natus eſt Ieſus, qui vocatur Chriſtus.
17 *Omnes itaque generationes ab Abraham
vſque ad Dauid, generationes quattuorde-
cim: & a Dauid vſque ad tranſmigrationem
Babylonis, generationes quattuordecim: &
a tranſmigratione Babylonis vſque ad Chri
ſtum, generationes quattuordecim.
18 *Chriſti autem generatio ſic erat: Cũ eſſet
deſponſata mater eius Maria Ioſeph, ante-
quam conuenirent, inuenta eſt in vtero ha-
19 bens de Spiritu ſancto. *Ioſeph autem vir
eius cũ eſſet iuſtus, & nollet eam traducere:
20 voluit occulte dimittere eam. *Hæc autem
eo cogitante, ecce Angelus Domini appa-

ruit in ſomnis ei, dicens: Ioſeph fili Dauid,
noli timere accipere Mariam coniugem
tuam: quod enim in ea natum eſt, de Spiri-
tu ſancto eſt. *pariet autem filium: & voca- 21
bis nomen eius IESVM: ipſe enim ſaluum
faciet populum ſuum a peccatis eorũ. *Hoc 22
autem totum factum eſt, vt adimpleretur
quod dictum eſt a Domino per Prophetam
dicentem: *Ecce virgo in vtero habebit, & 23
pariet filium: & vocabunt nomen eius Em-
manuel, quod eſt interpretatum Nobiſcum
Deus. *Exurgens autem Ioſeph a ſomno, fe 24
cit ſicut præcepit ei angelus Domini, & ac-
cepit coniugem ſuam. *Et non cognoſce- 25
bat eam donec peperit filium ſuum primo-
genitum; & vocauit nomen eius Ieſum.

CAP. II.

CVM ergo natus eſſet Ieſus in Bethle- 1
hem Iuda in diebus Herodis regis, ec-
ce Magi ab oriente venerunt Ieroſolymam,
*dicentes: Vbi eſt qui natus eſt rex Iudæo- 2
rum? vidimus enim ſtellam eius in orien-
te, & venimus adorare eum. *Audiens au- 3
tem Herodes rex, turbatus eſt, & omnis Ie-
roſolyma cum illo. *Et congregans om- 4
nes principes ſacerdotum, & Scribas popu
li, ſciſcitabatur ab eis vbi Chriſtus naſcere-
tur. *At illi dixerunt ei: In Bethlehem Iu- 5
dæ: Sic enim ſcriptum eſt per Prophetam:
*Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquam 6
minima es in principibus Iuda: ex te enim
exiet dux, qui regat populum meum Iſrael.
*Tũc Herodes clam vocatis Magis diligẽter 7
didicit ab eis tempus ſtellæ, quæ apparuit
eis: *& mittens illos in Bethlehem, dixit: 8
Ite, & interrogate diligenter de puero: &
cum inueneritis, renunciate mihi, vt & ego
veniens adorem eum. *Qui cum audiſſent 9
regem, abierunt. & ecce ſtella, quam vide-
rant in oriente, antecedebat eos, vſquedum
veniẽs ſtaret ſupra, vbi erat puer. *Videntes 10
autem ſtellam gauiſi ſunt gaudio magno
valde. *Et intrantes domum, inuenerunt 11
puerum cum Maria matre eius, & prociden-
tes adorauerũt eum: & apertis theſauris ſuis
obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myr-
12 rham. *Et reſponſo accepto in ſomnis ne
redirent ad Herodem, per aliam viam re-
13 uerſi ſunt in regionem ſuam. *Qui cum
receſſiſſent, ecce angelus Domini apparuit
in ſomnis Ioſeph, dicens: Surge, & accipe
puerum, & matrem eius, & fuge in Ægy-
ptum, & eſto ibi vſque dum dicam tibi.
Futurum eſt enim vt Herodes quærat pue-
14 rum ad perdendum eum. *Qui conſur-
gens accepit puerum, & matrem eius no-
15 cte, & ſeceſſit in Ægyptum: *& erat ibi
vſque ad obitum Herodis: vt adimplere-
tur quod dictum eſt a Domino per Pro-
phetam dicentem: Ex Ægypto vocaui fi-
16 lium meũ. *Tunc Herodes videns quoniam
illuſus eſſet a Magis, iratus eſt valde, &
mittens occidit omnes pueros, qui erant in
Bethlehem, & in omnibus finibus eius a
bimatu & infra ſecundum tempus, quod
17 exquiſierat a Magis. *Tunc adimpletum
eſt quod dictum eſt per Ieremiam prophe-
18 tam dicentem: *Vox in Rama audita eſt
ploratus, & vlulatus multus: Rachel plo-
rans filios ſuos, & noluit conſolari, quia
19 non ſunt. *Defuncto autem Herode, ec-
ce angelus Domini apparuit in ſomnis Io-
20 ſeph in Ægypto, *dicens: Surge, & accipe
puerum, & matrem eius, & vade in ter-
ram Iſrael: defuncti ſunt enim, qui quære-
21 bant animam pueri. *Qui conſurgens, ac-
cepit puerum, & matrem eius, & venit in
22 terram Iſrael. *Audiens autem quòd Ar-
chelaus regnaret in Iudæa pro Herode pa-
tre ſuo, timuit illò ire: & admonitus in ſom
23 nis, ſeceſſit in partes Galilææ. *Et veniens
habitauit in ciuitate, quæ vocatur Naza-
reth: vt adimpleretur quod dictum eſt per
Prophetas: Quoniam Nazaræus vocabitur.

CAP. III.

1 IN diebus autem illis venit Ioannes Ba-
2 ptiſta prædicans in deſerto Iudææ, *&
dicens: Pœnitentiã agite: appropinquauit
3 enim regnum cælorum. *Hic eſt enim, qui
dictus eſt per Iſaiam prophetam dicen-
tem: Vox clamantis in deſerto: Parate
viam Domini: rectas facite ſemitas eius.
Ipſe

*Ipſe autem Ioannes habebat veſtimentum 4
de pilis camelorum, & zonam pelliceam
circa lumbos ſuos: eſca autem eius erat lo-
cuſtæ, & mel ſilneſtre. *Tunc exibat ad 5
eum Ieroſolyma, & omnis Iudæa, & omnis
regio circa Iordanem; *& baptizabātur ab 6
eo in Iordane, confitentes peccata ſua. *Vi- 7
dens autem multos Phariſæorum, & Saddu
cæorum venientes ad baptiſmum ſuū, dixit
eis: Progenies viperarū, quis demonſtrauit
vobis fugere a ventura ira? *Facite ergo fru 8
ctum dignū pœnitentiæ. *Et ne velitis dice- 9
re intra vos: Patrem habemus Abraham. di
co enim vobis quoniam potens eſt Deus de
lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. *Iam 10
enim ſecuris ad radicem arborū poſita eſt.
Omnis ergo arbor, quæ non facit fructum
bonum, excidetur, & in ignem mittetur.
*Ego quidem baptizo vos in aqua in pœ- 11
nitentiam: qui autem poſt me venturus
eſt, fortior me eſt, cuius non ſum dignus
calceamenta portare: ipſe vos baptizabit in
Spiritu ſancto, & igni. *Cuius ventilabrum 12
in manu ſua: & permundabit aream ſuam:
& congregabit triticum ſuum in horreum,
paleas autem comburet igni inextinguibi-
li. *Tunc venit Ieſus a Galilæa in Iordanē 13
ad Ioannem, vt baptizaretur ab eo. *Ioan- 14
nes autem prohibebat eum, dicens: Ego a
te debeo baptizari, & tu venis ad me? *Re- 15
ſpondens autem Ieſus, dixit ei: Sine modo:
ſic enim decet nos implere omnem iuſtitiā.
Tūc dimiſit eum. *Baptizatus autem Ieſus, 16
confeſtim aſcendit de aqua. & ecce aperti
ſunt ei cæli: & vidit ſpiritum Dei deſcen-
dentem ſicut columbam, & venientem ſu-
per ſe. *Et ecce vox de cælis dicens: Hic eſt 17
filius meus dilectus, in quo mihi complacui.

CAP. IIII.

TVNC Ieſus ductus eſt in deſertum a 1
Spiritu, vt tentaretur a diabolo. *Et 2
cum ieiunaſſet quadraginta diebus, & qua-
draginta noctibus, poſtea eſurijt. *Et acce- 3
dens tentator dixit ei: Si filius Dei es, dic vt
lapides iſti panes fiāt. *Qui reſpondēs dixit: 4
Scriptum eſt: Non in ſolo pane viuit ho-
mo, ſed in omni verbo, quod procedit de
5 ore Dei. *Tunc aſſumpſit eum diabolus
in ſanctam ciuitatem, & ſtatuit eum ſuper
6 pinnaculum templi, *& dixit ei: Si filius Dei
es, mitte te deorſum. Scriptum eſt enim:
Quia angelis ſuis mandauit de te, & in ma-
nibus tollent te, ne forte offendas ad lapi-
7 dem pedem tuum. *Ait illi Ieſus: Rurſum
ſcriptum eſt: Non tentabis Dominū Deum
8 tuum. *Iterum aſſumpſit eum diabolus in
montem excelſum valde: & oſtendit ei om
9 nia regna mundi, & gloriam eorum, *&
dixit ei: Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens
10 adoraueris me. *Tunc dicit ei Ieſus: Vade
Satana: Scriptum eſt enim: Dominū Deum
11 tuum adorabis, & illi ſoli ſerties. *Tunc
reliquit eum diabolus: & ecce angeli acceſ-
12 ſerunt, & miniſtrabant ei. *Cum autem au-
diſſet Ieſus quòd Ioannes traditus eſſet, ſe-
13 ceſſit in Galilæam: *&, relicta ciuitate Na-
zareth, venit, & habitauit in Capharnaum
maritima, in finibus Zabulon, & Nephtha-
14 lim: *vt adimpleretur quod dictum eſt per
15 Iſaiam prophetam: *Terra Zabulon, & ter-
ra Nephthalim, via maris trans Iordanem,
16 Galilæa gentium *populus, qui ſedebat in
tenebris, vidit lucem magnam: & ſedenti-
bus in regione vmbræ mortis, lux orta eſt
17 eis. *Exinde cœpit Ieſus prædicare, & di-
cere: Pœnitentiam agite: appropinquauit
18 enim regnum cælorum. *Ambulans au-
tem Ieſus iuxta mare Galilææ, vidit duos
fratres, Simonem, qui vocatur Petrus, & An
dream fratrem eius, mittentes rete in mare,
19 (erant enim piſcatores) *& ait illis: Venite
poſt me, & faciam vos fieri piſcatores ho-
20 minum. *At illi continuo relictis retibus
21 ſecuti ſunt eum. *Et procedens inde, vidit
alios duos fratres, Iacobū Zebedæi, & Ioan-
nem fratrem eius in naui cum Zebedæo pa
tre eorum, reficientes retia ſua: & vocauit
22 eos. *Illi autem ſtatim relictis retibus &
23 patre, ſecuti ſunt eum. *Et circuibat Ieſus
totam Galilæam, docens in ſynagogis eo-
rum, & prædicans euangelium regni: &
ſanans omnem languorem, & omnem infir
24 mitatem in populo. *Et abijt opinio eius

in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes
male habentes, varijs languoribus, & tor-
mentis comprehenſos, & qui dæmonia
habebant, & lunaticos, & paralyticos, &
curauit eos: * & ſecutæ ſunt eum turbæ 25
multæ de Galilæa, & Decapoli, & de Ie-
roſolymis, & de Iudæa, & de trans Ior-
danem.

CAP. V.

VIDENS autem Ieſus turbas, aſcendit 1
in montem, & cum ſediſſet, acceſſerunt
ad eum diſcipuli eius, * & aperiens os ſuum 2
docebat eos dicẽs: * Beati pauperes ſpiritu: 3
quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.
* Beati mites: quoniam ipſi poſſidebũt ter- 4
ram. * Beati, qui lugent: quoniam ipſi conſo 5
labuntur. * Beati, qui eſuriunt, & ſitiunt iu- 6
ſtitiam: quoniam ipſi ſaturabuntur. * Beati 7
miſericordes: quoniam ipſi miſericordiam
conſequentur. * Beati mundo corde: quo- 8
niam ipſi Deum videbunt. * Beati pacifici: 9
quoniam filij Dei vocabuntur. * Beati, qui 10
perſecutionẽ patiuntur propter iuſtitiam:
quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.
* Beati eſtis cum maledixerint vobis, & 11
perſecuti vos fuerint, & dixerint omne
malum aduerſum vos mentientes, propter
me: * gaudete, & exultate, quoniam mer- 12
ces veſtra copioſa eſt in cælis. ſic enim per-
ſecuti ſunt prophetas, qui fuerũt ante vos.
* Vos eſtis ſal terræ. Quòd ſi ſal euanue- 13
rit, in quo ſalietur? ad nihilum valet vltra,
niſi vt mittatur foras, & conculcetur ab
hominibus. * Vos eſtis lux mundi. Non 14
poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem po-
ſita. * neque accendunt lucernam, & po- 15
nunt eam ſub modio, ſed ſuper candela-
brum vt luceat omnibus, qui in domo ſunt.
* Sic luceat lux veſtra coram hominibus: vt 16
videant opera veſtra bona, & glorificẽt pa-
trem veſtrum, qui in cælis eſt. * Nolite pu- 17
tare quoniam veni ſoluere legem, aut pro-
phetas: non veni ſoluere, ſed adimplere.
* Amen quippe dico vobis, donec tranſeat 18
cælum & terra, iota vnum, aut vnus apex
non præteribit a lege, donec omnia fiant.

19 * Qui ergo ſoluerit vnum de mandatis iſtis
minimis, & docuerit ſic homines, minimus
vocabitur in regno cælorum: qui autem
fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur
20 in regno cælorum. * Dico enim vobis, quia
niſi abundauerit iuſtitia veſtra plus quàm
Scribarum, & Phariſæorum, non intrabitis
21 in regnum cælorum. * Audiſtis quia di-
ctum eſt antiquis: Non occides: qui autem
22 occiderit, reus erit iudicio. * Ego autem di-
co vobis: quia omnis, qui iraſcitur fratri ſuo,
reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri
ſuo, raca: reus erit concilio. Qui autem di-
23 xerit, fatue: reus erit gehennæ ignis. * Si
ergo offers munus tuum ad altare, & ibi
recordatus fueris quia frater tuus habet ali-
24 quid aduerſum te: * relinque ibi munus tuũ
ante altare, & vade prius reconciliari fratri
tuo: & tunc veniens offeres munus tuum.
25 * Eſto conſentiens aduerſario tuo cito dum
es in via cum eo: ne forte tradat te aduer-
ſarius iudici, & iudex tradat te miniſtro: &
26 in carcerem mittaris. * Amen dico tibi, non
exies inde, donec reddas nouiſſimum qua-
27 drantem. * Audiſtis quia dictum eſt anti-
28 quis: Non mœchaberis. * Ego autem dico
vobis: quia omnis, qui viderit mulierem ad
concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt
29 eam in corde ſuo. * Quòd ſi oculus tuus
dexter ſcandalizat te, erue eum, & proij-
ce abs te: expedit enim tibi vt pereat vnum
membrorum tuorum, quàm totum corpus
30 tuum mittatur in gehennam. * Et ſi de-
xtra manus tua ſcandalizat te, abſcide eam,
& proijce abs te: expedit enim tibi vt
pereat vnum membrorum tuorum, quàm
totum corpus tuum eat in gehennam.
31 * Dictum eſt autem: Quicumque dimiſe-
rit vxorem ſuam, det ei libellum repudij.
32 * Ego autem dico vobis: Quia omnis, qui
dimiſerit vxorem ſuam, excepta fornica-
tionis cauſa, facit eam mœchari: & qui
33 dimiſſam duxerit, adulterat. * Iterum au-
diſtis quia dictum eſt antiquis: Non periu-
rabis: reddes autem Domino iuramenta
34 tua. * Ego autem dico vobis, nõ iurare om-
nino, neque per cælum, quia thronus Dei
eſt:

eſt:* neque per terram, quia ſcabellum eſt 35
pedum eius: neque per Ieroſolymam, quia
ciuitas eſt magni regis: * neque per caput 36
tuum iuraueris, quia non potes vnum ca-
pillum album facere, aut nigrum. * Sit au- 37
tem ſermo veſter, eſt, eſt: non, non: quod
autem his abundátius eſt, a malo eſt.* Au- 38
diſtis quia dictum eſt: Oculum pro oculo,
& dentem pro dente.* Ego autem dico vo- 39
bis, non reſiſtere malo: ſed ſi quis te per-
cuſſerit in dexteram maxillam tuam, præbe
illi & alteram: * & ei, qui vult tecum iudi- 40
cio contendere, & tunicam tuam tollere,
dimitte ei & pallium.* & quicumque te an- 41
gariauerit mille paſſus, vade cum illo & alia
duo. * Qui petit a te, da ei: & volenti mu- 42
tuari a te, ne auertaris. * Audiſtis quia di- 43
ctum eſt: Diliges proximum tuum, & odio
habebis inimicum tuum. * Ego autem di- 44
co vobis: Diligite inimicos veſtros, benefa-
cite his, qui oderunt vos: & orate pro per-
ſequentibus, & calumniátibus vos: * vt ſi- 45
tis filij patris veſtri, qui in cælis eſt: qui ſo-
lem ſuũ oriri facit ſuper bonos, & malos:
& pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. * Si enim 46
diligitis eos, qui vos diligunt, quam merce-
dem habebitis? nonne & publicani hoc fa-
ciunt? * Et ſi ſalutaueritis fratres veſtros 47
tantum, quid amplius facitis? nonne &
ethnici hoc faciunt? * Eſtote ergo vos 48
perfecti, ſicut & pater veſter cæleſtis per
fectus eſt.

Cap. VI.

ATTENDITE ne iuſtitiam veſtram fa- 1
ciatis coram hominibus, vt videamini
ab eis: alioquin mercedem non habebitis
apud patrẽ veſtrum, qui in cælis eſt. * Cum 2
ergo facis eleemoſynam, noli tuba canere
ante te, ſicut hypocritæ faciunt in ſynago-
gis, & in vicis, vt honorificentur ab homi-
nibus: Amen dico vobis, receperunt mer-
cedem ſuam.* Te autem faciente eleemo- 3
ſynam, neſciat ſiniſtra tua quid faciat dex-
tera tua: * vt ſit eleemoſyna tua in abſcõdi- 4
to, & pater tuus, qui videt in abſcõdito, red
det tibi.* Et cũ oratis, non eritis ſicut hypo 5
critæ, qui amant in ſynagogis, & in angu-
lis platearum ſtantes orare, vt videantur ab
hominibus: amen dico vobis, receperunt
6 mercedem ſuam.* Tu autem cum oraueris,
intra in cubiculũ tuum, & clauſo oſtio, ora
patrem tuum in abſcondito: & pater tuus
7 qui videt in abſcondito, reddet tibi.* Oran-
tes autem, nolite multum loqui, ſicut ethni-
ci. putant enim quòd in multiloquio ſuo
8 exaudiantur. * Nolite ergo aſſimilari eis.
ſcit enim pater veſter, quid opus ſit vobis,
9 antequam petatis eum.* Sic ergo vos ora-
bitis: Pater noſter, qui es in cælis: ſanctifi-
10 cetur nomen tuum. * Adueniat regnum
tuum. Fiat voluntas tua, ſicut in cælo, &
11 in terra. * Panem noſtrum ſuperſubſtan-
12 tialem da nobis hodie. * Et dimitte no-
bis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus
13 debitoribus noſtris. * Et ne nos inducas
in tentationem. Sed libera nos a malo.
14 Amen. * Si enim dimiſeritis hominibus
peccata eorum: dimittet & vobis pater ve-
15 ſter cæleſtis delicta veſtra. * Si autem non
dimiſeritis hominibus: nec pater veſter di-
16 mittet vobis peccata veſtra.* Cum autem
ieiunatis, nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes.
exterminant enim facies ſuas, vt appareant
hominibus ieiunantes. Amen dico vobis,
17 quia receperunt mercedem ſuam.* Tu au-
tem, cum ieiunas, vnge caput tuum, &
18 faciem tuam laua, * ne videaris hominibus
ieiunans, ſed patri tuo, qui eſt in abſcondi-
to: & pater tuus, qui videt in abſcondito,
19 reddet tibi.* Nolite theſaurizare vobis the-
ſauros in terra: vbi ærugo, & tinea demo-
litur: & vbi fures effodiunt, & furantur.
20 * Theſaurizate autem vobis theſauros in cæ
lo: vbi neque ærugo, neque tinea demoli-
tur, & vbi fures non effodiunt, nec furan-
21 tur. * Vbi enim eſt theſaurus tuus, ibi eſt
22 & cor tuum. * Lucerna corporis tui eſt
oculus tuus. Si oculus tuus fuerit ſimplex:
23 totum corpus tuum lucidum erit. * Si au-
tem oculus tuus fuerit nequam: totũ cor-
pus tuum tenebroſum erit. Si ergo lu-
men, quod in te eſt, tenebræ ſunt: ipſæ te-
24 nebræ quantæ erunt? * Nemo poteſt duo-

bus dominis ſeruire: aut enim vnum odio
habebit, & alterum diliget: aut vnum ſu-
ſtinebit,& alterum contemnet. Non pote-
ſtis Deo ſeruire, & mammonæ. *Ideo di- 25
co vobis,ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ quid
manducetis, neque corpori veſtro quid in-
duamini. Nonne anima plus eſt quàm
eſca: & corpus plus quàm veſtimentum?
*Reſpicite volatilia cæli, quoniam non ſe- 26
runt, neque metunt, neque congregant in
horrea: & pater veſter cæleſtis paſcit illa.
Nõne vos magis pluris eſtis illis? *Quis au- 27
tem veſtrũ cogitans poteſt adijcere ad ſta-
turam ſuam cubitum vnum? *Et de veſti- 28
mento quid ſoliciti eſtis. Conſiderate lilia
agri quomodo creſcunt: non laborant, ne-
que nent. *Dico autem vobis, quoniam nec 29
Salomon in omni gloria ſua coopertus eſt
ſicut vnum ex iſtis. *Si autem fœnum agri 30
quod hodie eſt,& cras in clibanũ mittitur,
Deus ſic veſtit: quanto magis vos modicæ
fidei? *Nolite ergo ſoliciti eſſe, dicentes: 31
Quid manducabimus, aut quid bibemus,
aut quo operiemur? *hæc enim omnia gen- 32
tes inquirunt. Scit enim pater veſter, quia
his omnibus indigetis. *Quærite ergo 33
primum regnum Dei, & iuſtitiam eius: &
hæc omnia adijcientur vobis. *Nolite er- 34
go ſoliciti eſſe in craſtinum. Craſtinus
enim dies ſolicitus erit ſibijpſi. ſufficit diei
malitia ſua.

CAP. VII.

NOLITE iudicare, vt non iudicemi- 1
ni. *In quo enim iudicio iudicaueri- 2
tis, iudicabimini: & in qua menſura men-
ſi fueritis, remetietur vobis. *Quid au- 3
tem vides feſtucam in oculo fratris tui: &
trabem in oculo tuo non vides? *Aut 4
quomodo dicis fratri tuo: Sine eijciam
feſtucam de oculo tuo: & ecce trabs eſt
in oculo tuo? *Hypocrita, eijce primum 5
trabem de oculo tuo, & tunc videbis eij-
cere feſtucam de oculo fratris tui. *No- 6
lite dare ſanctum canibus: neque mittatis
margaritas veſtras ante porcos, ne forte
conculcent eas pedibus ſuis, & conuerſi
7 dirumpant vos. *Petite, & dabitur vo-
bis: quærite, & inuenietis: pulſate, & ape-
8 rietur vobis. *Omnis enim, qui petit, ac-
cipit: & qui quærit, inuenit: & pulſanti ape-
9 rietur. *Aut quis eſt ex vobis homo,
quem ſi petierit filius ſuus panem, num-
10 quid lapidem porriget ei? *Aut ſi piſcem
petierit, numquid ſerpentem porriget ei?
11 *Si ergo vos, cum ſitis mali, noſtis bona
data dare filijs veſtris: quanto magis pa-
ter veſter, qui in cælis eſt, dabit bona pe-
12 tentibus ſe? *Omnia ergo quæcumque
vultis vt faciant vobis homines, & vos fa-
cite illis. Hæc eſt enim lex, & Prophetæ.
13 *Intrate per anguſtam portam: quia lata
porta, & ſpatioſa via eſt, quæ ducit ad
perditionem, & multi ſunt qui intrant
14 per eam. *Quàm anguſta porta, & arcta
via eſt, quæ ducit ad vitam: & pauci ſunt,
15 qui inueniunt eam! *Attendite a falſis
prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimen-
tis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi ra-
16 paces: *a fructibus eorum cognoſcetis eos.
Numquid colligunt de ſpinis vuas, aut de
17 tribulis ficus? *Sic omnis arbor bona fru-
ctus bonos facit: mala autem arbor malos
18 fructus facit. *Non poteſt arbor bona
malos fructus facere: neque arbor mala
19 bonos fructus facere: *Omnis arbor, quæ
non facit fructum bonum, excidetur, & in
20 ignem mittetur. *Igitur ex fructibus eo-
21 rum cognoſcetis eos. *Non omnis, qui di-
cit mihi, Domine, Domine, intrabit in re-
gnum cælorum: ſed qui facit voluntatem
Patris mei, qui in cælis eſt, ipſe intrabit in
22 regnum cælorum. *Multi dicent mihi in
illa die: Domine, Domine, nonne in no-
mine tuo prophetauimus, & in nomine
tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo
23 virtutes multas fecimus? *Et tunc confi-
tebor illis: Quia numquam noui vos: di-
ſcedite a me, qui operamini iniquitatem.
24 *Omnis ergo, qui audit verba mea hæc,
& facit ea, aſſimilabitur viro ſapienti, qui
25 ædificauit domum ſuam ſupra petram, *&
deſcendit pluuia, & venerunt flumina, &
flauerunt venti, & irruerunt in domum
illam,

illam,& non cecidit: fundata enim erat ſu-
per petram. *Et omnis, qui audit verba 26
mea hæc, & non facit ea, ſimilis erit viro
ſtulto, qui ædificauit domum ſuam ſuper
arenam:*& deſcendit pluuia, & venerunt 27
flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in
domum illam, & cecidit, & fuit ruina illius
magna.*Et factum eſt: cum conſummaſ- 28
ſet Ieſus verba hæc, admirabantur turbæ
ſuper doctrina eius.*Erat enim docens eos 29
ſicut poteſtatem habens, & non ſicut Scri-
bæ eorum, & Phariſæi.

CAP. VIII.

CVM autem deſcendiſſet de monte, ſe- 1
quutæ ſunt eum turbæ multæ:*& ec- 2
ce leproſus veniens, adorabat eum, dicens:
Domine, ſi vis, potes me mundare. *Et 3
extendens Ieſus manum, tetigit eum, di-
cens: Volo. Mundare. Et confeſtim mun-
data eſt lepra eius.*Et ait illi Ieſus: Vide, 4
nemini dixeris: ſed vade, oſtende te ſacer-
doti, & offer munus, quod præcepit Moy-
ſes, in teſtimonium illis. *Cum autem in- 5
troiſſet Capharnaum, acceſſit ad eum Cen-
turio, rogans eum,*& dicens: Domine, puer 6
meus iacet in domo paralyticus, & male
torquetur.*Et ait illi Ieſus: Ego veniam, 7
& curabo eum.*Et reſpondens Centurio, 8
ait: Domine, non ſum dignus vt intres ſub
tectum meum: ſed tantum dic verbo, & ſa-
nabitur puer meus. *Nam & ego homo 9
ſum ſub poteſtate conſtitutus, habens ſub
me milites: & dico huic Vade, & vadit: &
alij, Veni, & venit: & ſeruo meo Fac hoc, &
facit. *Audiens autem Ieſus miratus eſt, 10
& ſequentibus ſe dixit: Amen dico vo-
bis, non inueni tantam fidem in Iſrael.
*Dico autem vobis, quòd multi ab Orien- 11
te, & Occidente venient, & recumbent
cum Abraham, & Iſaac, & Iacob in regno
cælorum: *filij autem regni eijcientur in 12
tenebras exteriores: ibi erit fletus, & ſtri-
dor dentium. *Et dixit Ieſus Centurioni: 13
Vade, & ſicut credidiſti, fiat tibi. Et ſana-
tus eſt puer in illa hora.*Et cum veniſſet 14
Ieſus in domum Petri, vidit ſocrum eius
15 iacentem, & febricitantem:*& tetigit ma-
num eius, & dimiſit eam febris, & ſur-
16 rexit, & miniſtrabat eis. *Veſpere autem
facto, obtulerunt ei multos dæmonia ha-
bentes: & eijciebat ſpiritus verbo: & om-
17 nes male habentes curauit:*vt adimplere-
tur quod dictum eſt per Iſaiam prophetã,
dicẽtem: Ipſe infirmitates noſtras accepit:
18 & ægrotationes noſtras portauit.*Videns
autem Ieſus turbas multas circum ſe, iuſſit
19 ire trans fretum. *Et accedens vnus ſcri-
ba, ait illi: Magiſter, ſequar te, quocum-
20 que ieris.*Et dicit ei Ieſus: Vulpes foueas
habent, & volucres cæli nidos: filius autem
hominis non habet vbi caput reclinet.
21 *Alius autem de diſcipulis eius ait illi: Do
mine, permitte me primum ire, & ſepelire
22 patrem meum. *Ieſus autem ait illi: Se-
quere me, & dimitte mortuos ſepelire mor
23 tuos ſuos. *Et aſcendente eo in nauicu-
24 lam, ſecuti ſunt eum diſcipuli eius:*& ec-
ce motus magnus factus eſt in mari ita vt
nauicula operiretur fluctibus, ipſe vero dor
25 miebat.*Et acceſſerunt ad eum Diſcipuli
eius, & ſuſcitauerunt eum, dicentes: Do-
26 mine, ſalua nos, perimus.*Et dicit eis Ie-
ſus: Quid timidi eſtis, modicæ fidei? Tunc
ſurgens imperauit ventis, & mari, & facta
27 eſt tranquillitas magna. *Porro homines
mirati ſunt, dicentes: Qualis eſt hic, quia
28 venti, & mare obediunt ei? *Et cum ve-
niſſet trans fretum in regionem Geraſeno-
rum, occurrerunt ei duo habentes dæmo-
nia, de monumentis exeuntes, ſæui nimis,
ita vt nemo poſſet tranſire per viam illam.
29 *Et ecce clamauerunt, dicentes: Quid
nobis, & tibi, Ieſu fili Dei? Veniſti huc
30 ante tempus torquere nos? *Erat autem
non longe ab illis grex multorum porco-
31 rum paſcens.*Dæmones autem rogabant
eum, dicentes: Si eijcis nos hinc, mitte
32 nos in gregem porcorum. *Et ait illis:
Ite. At illi exeuntes abierunt in porcos, &
ecce impetu abijt totus grex per præceps
33 in mare: & mortui ſunt in aquis. *Paſto-
res autem fugerunt: & venientes in ciuita-
tem, nunciauerunt omnia, & de eis, qui
dæmo-

dæmonia habuerant.* Et ecce tota ciuitas 34
exijt obuiam Ieſu: & viſo eo rogabant, vt
tranſiret a finibus eorum.

CAP. IX.

ET aſcendens in nauiculam, transfre- 1
tauit, & venit in ciuitatem ſuam.* Et 2
ecce offerebant ei paralyticum iacentem
in lecto. Et videns Ieſus fidem illorum,
dixit paralytico: Confide fili, remittun-
tur tibi peccata tua.* Et ecce quidam de 3
Scribis dixerunt intra ſe: Hic blaſphemat.
*Et cum vidiſſet Ieſus cogitationes eorum, 4
dixit: Vt quid cogitatis mala in cordibus
veſtris?* Quid eſt facilius dicere: Dimit- 5
tuntur tibi peccata tua: an dicere: Surge,
& ambula?* Vt autem ſciatis, quia filius 6
hominis habet poteſtatem in terra dimit-
tendi peccata, tunc ait paralytico: Surge,
tolle lectum tuum, & vade in domum
tuam.* Et ſurrexit, & abijt in domum 7
ſuam.* Videntes autem turbæ timuerunt, 8
& glorificauerunt Deum, qui dedit pote-
ſtatem talem hominibus.* Et, cum tran- 9
ſiret inde Ieſus, vidit hominem ſedentem
in telonio, Matthæum nomine. Et ait
illi: Sequere me. Et ſurgens, ſecutus eſt
eum.* Et factum eſt, diſcumbente eo in 10
domo, ecce multi publicani, & peccato-
res venientes diſcumbebant cum Ieſu, &
diſcipulis eius.* Et videntes Phariſæi, di- 11
cebant diſcipulis eius: Quare cum publi-
canis, & peccatoribus manducat Magiſter
veſter?* At Ieſus audiens, ait: Non eſt 12
opus valentibus medicus, ſed male haben-
tibus.* Euntes autem diſcite quid eſt: Mi- 13
ſericordiam volo, & non ſacrificium. Non
enim veni vocare iuſtos, ſed peccatores.
* Tunc acceſſerunt ad eum diſcipuli Ioan- 14
nis, dicentes: Quare nos, & Phariſæi ie-
iunamus frequenter: diſcipuli autem tui
non ieiunant?* Et ait illis Ieſus: Num- 15
quid poſſunt filij ſponſi lugere, quamdiu
cum illis eſt ſponſus? Venient autem dies
cum auferetur ab eis ſponſus: & tunc ieiu-
nabunt.* Nemo autem immittit com- 16
miſſuram panni rudis in veſtimentum ve-
tus: tollit enim plenitudinem eius a veſti-
17 mento: & peior ſciſſura fit.* Neque mit-
tunt vinum nouum in vtres veteres. alio-
quin rumpuntur vtres, & vinum effundi-
tur, & vtres pereunt. Sed vinum nouum in
vtres nouos mittunt: & ambo conſer-
18 uantur.* Hæc illo loquente ad eos, ecce
princeps vnus acceſſit, & adorabat eum,
dicens: Domine, filia mea modo defuncta
eſt: ſed veni, impone manum tuam ſuper
19 eam, & viuet.* Et ſurgens Ieſus, ſequeba-
20 tur eum, & diſcipuli eius.* Et ecce mulier,
quæ ſanguinis fluxum patiebatur duode-
cim annis, acceſſit retro, & tetigit fim-
21 briam veſtimenti eius.* Dicebat enim in-
tra ſe: Si tetigero tãtum veſtimentum eius:
22 ſalua ero.* At Ieſus conuerſus, & videns
eam, dixit: Confide filia, fides tua te ſal-
uam fecit. Et ſalua facta eſt mulier ex il-
23 la hora.* Et cum veniſſet Ieſus in domum
principis, & vidiſſet tibicines & turbam
24 tumultuantem, dicebat:* Recedite: non
eſt enim mortua puella, ſed dormit. Et
25 deridebant eum.* Et cum eiecta eſſet tur-
ba, intrauit: & tenuit manum eius. Et
26 ſurrexit puella.* Et exijt fama hæc in
27 vniuerſam terram illam.* Et tranſeunte
inde Ieſu, ſecuti ſunt eum duo cæci, cla-
mantes, & dicentes: Miſerere noſtri, fili
28 Dauid.* Cum autem veniſſet domum,
acceſſerunt ad eum cæci. Et dicit eis Ie-
ſus: Creditis quia hoc poſſum facere vo-
29 bis? Dicunt ei: Vtique, Domine.* Tunc
tetigit oculos eorum, dicens: Secundum
30 fidem veſtram fiat vobis.* Et aperti ſunt
oculi eorum: & comminatus eſt illis Ie-
31 ſus, dicens: Videte ne quis ſciat.* Illi
autem exeuntes, diffamauerunt eum in to-
32 ta terra illa.* Egreſſis autem illis, ecce
obtulerunt ei hominem mutum, dæmo-
33 nium habentem.* Et eiecto dæmonio, lo-
cutus eſt mutus, & miratæ ſunt turbæ,
dicentes: Numquam apparuit ſic in Iſ-
34 rael.* Phariſæi autem dicebant: In prin-
35 cipe dæmoniorum eijcit dæmones.* Et
circuibat Ieſus omnes ciuitates, & caſtel-
la, docens in ſynagogis eorum, & prædi-
cans

cans euangelium regni, & curans omnem
languorem, & omnem infirmitatem. * Vi- 36
dens autem turbas, miſertus eſt eis: quia
erant vexati, & iacentes ſicut oues non
habentes paſtorem. * Tunc dicit diſcipu- 37
lis ſuis: Meſſis quidem multa, operarij au-
tem pauci. * Rogate ergo Dominum meſ- 38
ſis, vt mittat operarios in meſſem ſuam.

CAP. X.

ET conuocatis duodecim diſcipulis ſuis, 1
dedit illis poteſtatē ſpirituum immun-
dorum, vt eijcerent eos, & curarent om-
nem languorem, & omnem infirmitatem.
* Duodecim autem Apoſtolorum nomina 2
ſunt hæc. Primus: Simon, qui dicitur Pe-
trus, & Andreas frater eius, * Iacobus Zebe- 3
dæi, & Ioannes frater eius, Philippus, &
Bartholomæus, Thomas, & Matthæus pu-
blicanus, Iacobus Alphæi, & Thaddæus,
* Simon Cananæus, & Iudas Iſcariotes, qui 4
& tradidit eum. * Hos duodecim miſit 5
Ieſus: præcipiens eis, dicens: In viam gen-
tium ne abieritis, & in ciuitates Samarita-
norum ne intraueritis: * ſed potius ite ad 6
oues, quæ perierunt domus Iſrael. * Eun- 7
tes autem prædicate, dicentes: Quia ap-
propinquauit regnum cælorum. * Infir- 8
mos curate, mortuos ſuſcitate, leproſos
mundate, dæmones eijcite: gratis accepi-
ſtis, gratis date. * Nolite poſſidere aurum, 9
neque argentum, neque pecuniam in zo-
nis veſtris: * non peram in via, neque duas 10
tunicas, neque calceamenta, neque virgã:
dignus enim eſt operarius cibo ſuo. * In 11
quamcumque autem ciuitatem, aut caſtel-
lum intraueritis, interrogate, quis in ea
dignus ſit: & ibi manete donec exeatis.
* Intrantes autem in domum, ſalutate eam, 12
dicentes: Pax huic domui. * Et ſi quidem 13
fuerit domus illa digna, veniet pax veſtra
ſuper eam: ſi autem non fuerit digna, pax
veſtra reuertetur ad vos. * Et quicumque 14
non receperit vos, neque audierit ſermo-
nes veſtros: exeuntes foras de domo, vel
ciuitate, excutite puluerem de pedibus ve-
ſtris. * Amen dico vobis: Tolerabilius erit 15
terræ Sodomorum, & Gomorrhæorum in
16 die iudicij, quàm illi ciuitati. * Ecce ego
mitto vos ſicut oues in medio luporum.
Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, &
17 ſimplices ſicut columbæ. * Cauete autem
ab hominibus. Tradent enim vos in con-
cilijs, & in ſynagogis ſuis flagellabunt vos:
18 * & ad præſides, & ad reges ducemini pro-
pter me in teſtimonium illis, & gentibus.
19 * Cum autem tradent vos, nolite cogitare
quomodo, aut quid loquamini: dabitur
enim vobis in illa hora, quid loquamini:
20 * non enim vos eſtis qui loquimini, ſed Spi-
ritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis.
21 * Tradet autem frater fratrem in mortem,
& pater filium: & inſurgent filij in paren-
22 tes, & morte eos afficient: * & eritis odio
omnibus propter nomen meum: qui au-
tem perſeuerauerit vſque in finem, hic ſal-
23 uus erit. * Cum autem perſequentur vos
in ciuitate iſta, fugite in aliam. Amen
dico vobis, non conſummabitis ciuitates
24 Iſrael, donec veniat Filius hominis. * Non
eſt diſcipulus ſuper magiſtrum, nec ſer-
25 uus ſuper dominum ſuum. * ſufficit diſci-
pulo, vt ſit ſicut magiſter eius: & ſeruo,
ſicut dominus eius. Si Patrem familias
Beelzebub vocauerunt: quanto magis do-
26 meſticos eius? * Ne ergo timueritis eos:
Nihil enim eſt opertum, quod non reue-
labitur: & occultum, quod non ſcietur.
27 * Quod dico vobis in tenebris, dicite in
lumine: & quod in aure auditis, prædi-
28 cate ſuper tecta. * Et nolite timere eos,
qui occidunt corpus, animam autem non
poſſunt occidere: ſed potius timete eum,
qui poteſt & animam, & corpus perdere
29 in gehennam. * Nonne duo paſſeres aſ-
ſe væneunt: & vnus ex illis non cadet ſu-
30 per terram ſine patre veſtro? * Veſtri au-
tem capilli capitis omnes numerati ſunt.
31 * Nolite ergo timere: multis paſſeribus me-
32 liores eſtis vos. * Omnis ergo, qui con-
fitebitur me coram hominibus, confitebor
& ego eum coram Patre meo, qui in cæ-
33 lis eſt: * qui autem negauerit me coram
hominibus, negabo & ego eum coram Pa-
tre

tre meo,qui in cælis eſt. * Nolite arbitrari 14
quia pacem venerim mittere in terram:
non veni pacem mittere,ſed gladium. * ve- 15
ni enim ſeparare bominem aduerſus patrẽ
ſuum , & filiam aduerſus matrem ſuam,
& nurum aduerſus ſocrum ſuam: * & ini- 16
mici bominis, domeſtici eius. * Qui amat 37
patrem , aut matrem plus quàm me, non
eſt me dignus. & qui amat filium, aut fi-
liam ſuper me , non eſt me dignus. * Et 18
qui non accipit crucem ſuam , & ſequitur
me , non eſt me dignus. * Qui inuenit 19
animam ſuam,perdet illam: & qui perdi-
derit animam ſuam propter me , inue-
niet eam . * Qui recipit vos , me recipit: 40
& qui me recipit,recipit eum, qui me mi-
ſit. * Qui recipit propbetam in nomine 41
propbetæ, mercedem prophetæ accipiet:
& qui recipit iuſtum in nomine iuſti, mer-
cedem iuſti accipiet. * Et quicumque po- 42
tum dederit vni ex minimis iſtis calicem
aquæ frigidæ tantum in nomine diſcipuli:
amen dico vobis , non perdet mercedem
ſuam.

Cap. xI.

ET factum eſt, cum conſummaſſet Ie- 1
ſus,præcipiẽs duodecim diſcipulis ſuis,
tranſijt inde vt doceret, & prædicaret in
ciuitatibus eorum. * Ioannes autem cum 2
audiſſet in vinculis opera Chriſti, mittens
duos de diſcipulis ſuis, * ait illi: Tu es, qui 3
venturus es , an alium expectamus? * Et 4
reſpondens Ieſus ait illis: Euntes renuncia-
te Ioanni quæ audiſtis, & vidiſtis. * Cæ- 5
ci vident , claudi ambulant , leproſi mun-
dantur , ſurdi audiunt , mortui reſurgunt,
pauperes euangelizantur: * & beatus eſt,qui 6
non fuerit ſcandalizatus in me. * Illis au- 7
tem abeuntibus,cœpit Ieſus dicere ad tur-
bas de Ioanne : Quid exiſtis in deſertum
videre? arundinem vento agitatam? * Sed 8
quid exiſtis videre? hominem mollibus ve-
ſtitum? Ecce qui mollibus veſtiuntur , in
domibus regum ſunt. * Sed quid exiſtis 9
videre? prophetam? Etiam dico vobis, &
plus quàm prophetam. * Hic eſt enim, 10
de quo ſcriptum eſt : Ecce ego mitto an-
gelum meum ante faciem tuam , qui præ-
11 parabit viam tuam ante te. * Amen dico
vobis, non ſurrexit inter natos mulierum
maior Ioanne Baptiſta : qui autem mi-
nor eſt in regno cælorum, maior eſt illo.
12 * A diebus autem Ioannis Baptiſtæ vſque
nunc, regnũm cælorum vim patitur, &
13 violenti rapiunt illud. * Omnes enim pro-
phetæ, & lex vſque ad Ioannem propbe-
14 tauerunt: * & ſi vultis recipere,ipſe eſt Elias,
15 qui venturus eſt. * Qui habet aures au-
16 diendi, audiat. * Cui autem ſimilem æſti-
mabo generationem iſtam? Similis eſt pue-
ris ſedentibus in foro :qui clamantes coæ-
17 qualibus * dicunt : Cecinimus vobis , &
non ſaltaſtis: lamentauimus, & non plan-
18 xiſtis. * Venit enim Ioannes neque man-
ducans, neque bibens, & dicunt : Dæmo-
19 nium habet. * Venit filius hominis man-
ducans ,& bibens , & dicunt : Ecce ho-
mo vorax, & potator vini, publicanorum,
& peccatorum amicus. Et iuſtificata eſt
20 ſapientia a filijs ſuis. * Tunc cœpit expro-
brare ciuitatibus, in quibus factæ ſunt plu-
rimæ virtutes eius , quia non egiſſent pœ-
21 nitentiam . * Væ tibi Corozain , væ tibi
Bethſaida: quia, ſi in Tyro , & Sidone fa-
ctæ eſſent virtutes , quæ factæ ſunt in vo-
bis , olim in cilicio , & cinere pœniten-
22 tiam egiſſent. * Verumtamen dico vobis :
Tyro, & Sidoni remiſſius erit in die iudi-
23 cij, quàm vobis . * Et tu Capharnaum ,
numquid vſque in cælũ exaltaberis? vſque
in infernum deſcendes. quia,ſi in Sodomis
factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in te,
24 forte manſiſſent vſque in hanc diem. * Ve-
rumtamen dico vobis , quia terræ Sodo-
morum remiſſius erit in die iudicij , quàm
25 tibi. * In illo tempore reſpondens Ieſus
dixit : Confiteor tibi, Pater, Domine cæli
& terræ, quia abſcondiſti hæc a ſapienti-
bus, & prudentibus, & reuelaſti ea paruu-
26 lis. * Ita Pater: quoniam ſic fuit placitum
27 ante te. * Omnia mihi tradita ſunt a Patre
meo. Et nemo nouit Filium, niſi Pater: ne-
que Patrem quis nouit, niſi Filius , & cui
volue-

voluerit filius reuelare.*Venite ad me om- 28
nes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego
reficiam vos.*Tollite iugum meum ſuper 29
vos, & diſcite a me, quia mitis ſum, & hu-
milis corde: & inuenietis requiem anima-
bus veſtris.*Iugum enim meum ſuaue eſt, 30
& onus meum leue.

CAP. XII.

IN illo tempore abijt Ieſus per ſata ſab- 1
bato: diſcipuli autem eius eſurietes cœ-
perunt vellere ſpicas,& manducare.*Pha- 2
riſæi autem videntes, dixerunt ei: Ecce di-
ſcipuli tui faciunt quod non licet facere
ſabbatis. *At ille dixit eis: Non legiſtis 3
quid fecerit Dauid, quando eſurijt, & qui
cum eo erant:* quomodo intrauit in do- 4
mum Dei,& panes propoſitionis comedit,
quos non licebat ei edere, neque his, qui
cum eo erant, niſi ſolis ſacerdotibus?
*Aut non legiſtis in lege quia ſabbatis ſa- 5
cerdotes in templo ſabbatum violant, &
ſine crimine ſunt? *Dico autem vobis, 6
quia templo maior eſt hic. *Si autem ſci- 7
retis, quid eſt: Miſericordiam volo,& non
ſacrificium: numquam condemnaſſetis in-
nocentes:*Dominus enim eſt filius homi- 8
nis etiam ſabbati.*Et cum inde tranſiſſet, 9
venit in ſynagogam eorum. *Et ecce 10
homo manum habens aridam, & interro-
gabant eum, dicentes: Si licet ſabbatis cu-
rare? vt accuſarent eum.*Ipſe autem dixit 11
illis: Quis erit ex vobis homo, qui habeat
ouem vnam, & ſi ceciderit hæc ſabbatis
in foueam, nonne tenebit,& leuabit eam?
*Quanto magis melior eſt homo oue? Ita- 12
que licet ſabbatis benefacere. *Tunc ait 13
homini: Extende manum tuam. Et ex-
tendit, & reſtituta eſt ſanitati ſicut altera.
*Exeuntes autem Phariſæi, conſilium fa- 14
ciebant aduerſus eum, quomodo perde-
rent eum. *Ieſus autem ſciens receſſit in- 15
de: & ſecuti ſunt eum multi,& curauit eos
omnes:*& præcepit eis ne manifeſtum 16
eum facerent. *Vt adimpleretur quod di- 17
ctum eſt per Iſaiam prophetam, dicentem:
*Ecce puer meus, quē elegi, dilectus meus, 18
in quo bene complacuit animæ meæ. Po-
nam ſpiritum meum ſuper eum, & iudi-
19 cium gentibus nunciabit. *Non conten-
det, neque clamabit, neque audiet aliquis
20 in plateis vocem eius: *arundinem quaſ-
ſatam non confringet, & linum fumigans
non extinguet, donec eijciat ad victoriam
21 iudicium: *& in nomine eius Gentes ſpe-
22 rabunt. *Tunc oblatus eſt ei dæmonium
habens, cæcus, & mutus, & curauit eum,
23 ita vt loqueretur,& videret.*Et ſtupebant
omnes turbæ, & dicebant: Numquid hic
24 eſt filius Dauid?*Phariſæi autem audien-
tes, dixerunt: Hic non eijcit dæmones niſi
25 in Beelzebub principe dæmoniorum.*Ie-
ſus autem ſciens cogitationes eorum, di-
xit eis: Omne regnum diuiſum contra ſe,
deſolabitur: & omnis ciuitas, vel domus
26 diuiſa contra ſe, non ſtabit. *Et ſi ſata-
nas ſatanam eijcit, aduerſus ſe diuiſus eſt:
27 quomodo ergo ſtabit regnum eius? *Et
ſi ego in Beelzebub eijcio dæmones, filij
veſtri in quo eijciunt? Ideo ipſi iudices
28 veſtri erunt. *Si autem ego in ſpiritu Dei
eijcio dæmones, igitur peruenit in vos re-
29 gnum Dei. *aut quomodo poteſt quiſ-
quam intrare in domum fortis,& vaſa eius
diripere, niſi prius alligauerit fortem? &
30 tunc domum illius diripiet. *Qui non eſt
mecum, contra me eſt: & qui non con-
31 gregat mecum, ſpargit. *Ideo dico vo-
bis: Omne peccatum, & blaſphemia re-
mittetur hominibus, ſpiritus autem bla-
32 ſphemia non remittetur. *Et quicumque
dixerit verbum contra filium hominis, re-
mittetur ei: qui autem dixerit contra Spi-
ritum ſanctum, non remittetur ei neque in
33 hoc ſæculo, neque in futuro. *Aut faci-
te arborem bonam, & fructum eius bo-
num: aut facite arborem malam, & fru-
ctum eius malum: ſiquidem ex fructu ar-
34 bor agnoſcitur. *Progenies viperarum,
quomodo poteſtis bona loqui, cum ſitis
mali? ex abundātia enim cordis os loqui-
35 tur.*Bonus homo de bono theſauro pro-
fert bona: & malus homo de malo the-
36 ſauro profert mala. *Dico autem vobis

quoniam

quoniam omne verbum otioſum,quod lo-
cuti fuerint homines,reddent rationem de
eo in die iudicij.*Ex verbis enim tuis iuſti- 37
ficaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.
*Tunc reſponderunt ei quidã de Scribis & 38
Phariſæis, dicentes: Magiſter, volumus a
te ſignum videre. *Qui reſpondens ait il- 39
lis: Generatio mala, & adultera ſignum
quærit: & ſignum non dabitur ei, niſi ſi-
gnum Ionæ ptophetæ. *Sicut enim fuit 40
Ionas in ventre ceti tribus diebus,& tribns
noctibus; ſic erit Filius hominis in corde
terræ tribus diebus, & tribus noctibus.*Viri 41
Niniuitæ ſurgẽt in iudicio cum generatio-
ne iſta, & condemnabunt eam: quia pœ-
nitentiam egerunt in prædicatione Ionæ.
Et ecce plns quàm Ionas hic.*Regina auſtri 42
ſurget in iudicio cum generatione iſta, &
cõdemnabit eam: quia venit a finibus ter-
ræ audire ſapientiã Salomonis,& ecce plus
quàm Salomon hic.*Cum autem immun- 43
dus ſpiritus exierit ab homine,ambulat per
loca arida, quærens requiem, & non inue-
nit. *Tunc dicit: Reuertar in domum 44
meam,vnde exiui. Et veniens inuenit eam
vacantem,ſcopis mundatam, & ornatam.
*Tunc vadit, & aſſumit ſeptem alios ſpiri- 45
tus ſecũ nequiores ſe,& intrantes habitant
ibi: & fiunt nouiſſima hominis illius peiora
prioribus. Sic erit & generationi huic peſſi-
mæ. *Adhuc eo loquente ad turbas, ecce 46
mater eius,& fratres ſtabant foris,quæren-
tes loqui ei.*Dixit autem ei quidam: Ecce 47
mater tua,& fratres tui foris ſtant quærẽtes
te. *At ipſe reſpondens dicenti ſibi, ait: 48
Quæ eſt mater mea,& qui ſunt fratres mei?
*Et extendens manum in diſcipulos ſuos, 49
dixit: Ecce mater mea,& fratres mei.*Qui- 50
cumque enim fecerit voluntatem Patris
mei, qui in cælis eſt: ipſe meus frater, &
ſoror,& mater eſt.

Cap. XIII.

IN illo die exiens Ieſns de domo,ſedebat 1
ſecus mare.*Et congregatæ ſunt ad eum 2
turbæ multæ, ita vt in nauiculam aſcendẽs
ſederet: & omnis turba ſtabat in littore,*& 3
locutus eſt eis multa in parabolis, dicens:
4 Ecce exijt qui ſeminat, ſeminare. *Et dum
ſeminat,quædam ceciderunt ſecus viam,&
venerunt volucres cæli, & comederunt ea.
5 *Alia autẽ ceciderunt in petroſa, vbi non
habebant terrã multam: & continuo exor-
ta ſunt, quia non habebant altitudinẽ ter-
6 ræ.*ſole autem orto æſtuauerunt: & quia
7 non habebant radicem, aruerunt. *Alia
autem ceciderunt in ſpinas: & creuerunt
8 ſpinæ,& ſuffocauerunt ea.*Alia autem ce-
ciderunt in terram bonam: & dabant fru-
ctum, aliud centeſimũ, aliud ſexageſimum,
9 aliud trigeſimum.*Qui habet aures audien
10 di, audiat.*Et accedentes diſcipuli dixerunt
11 ei: Quare in parabolis loqueris eis?*Qui re-
ſpondens, ait illis: Quia vobis datum eſt
noſſe myſteria regni cælorum: illis autem
12 non eſt datum. *Qui enim habet, dabitur
ei, & abundabit: qui autem non habet, &
13 quod habet auferetur ab eo.*Ideo in para-
bolis loquor eis: quia videntes nõ vident,&
audientes non audiunt, neque intelligunt.
14 *Et adimpletur in eis prophetia Iſaiæ dicẽ-
tis: Auditu audietis,& non intelligetis: &
15 videntes videbitis, & non videbitis. *In-
craſſatum eſt enim cor populi huius,& au-
ribus grauiter audierũt,& oculos ſuos clau-
ſerũt: nequando videant oculis,& auribus
audiant,& corde intelligant,& conuertan-
16 tur,& ſanem eos. *Veſtri autem beati ocu-
li quia vident,& aures veſtræ quia audiunt.
17 *Amen quippe dico vobis, quia multi pro-
phetæ,& iuſti cupierunt videre quæ videtis,
& non viderunt: & audire quæ auditis, &
18 non audierunt.*Vos ergo audite parabolã
19 ſeminantis. *Omnis, qui audit verbum re-
gni,& non intelligit, venit malus,& rapit
quod ſeminatnm eſt in corde eius: hic eſt
20 qui ſecus viam ſeminatus eſt. *Qui autem
ſuper petroſa ſeminatus eſt,hic eſt,qui ver-
bum audit, & continuo cum gaudio acci-
21 pit illud:*non habet autem in ſe radicem,
ſed eſt temporalis. facta autem tribulatio-
ne & perſecutione propter verbum, con-
22 tinuo ſcandalizatur. *Qui autem ſemina-
tus eſt*in ſpinis,hic eſt, qui verbum audit,
&ſo-

& ſolicitudo ſæculi iſtius,& fallacia diuitia-
rum ſuffocat verbum, & ſine fructu effici-
tur. * Qui vero in terram bonam ſemina- 23
tus eſt, hic eſt qui audit verbum,& intelli-
git,& fructum affert,& facit aliud quidem
centeſimum,aliud autem ſexageſimum, a-
liud vero trigeſimum. * Aliam parabolam 24
propoſuit illis,dicens: Simile factum eſt re-
gnum cælorum homini, qui ſeminauit bo-
num ſemen in agro ſuo. * cum autem dor- 25
mirent homines,venit inimicus eius, & ſu-
perſeminauit zizania in medio tritici, &
abijt. * Cum autem creuiſſet herba, & 26
fructum feciſſet,tunc apparuerunt & ziza-
nia. * Accedentes autem ſerui patrisfami- 27
lias, dixerunt ei: Domine,nonne bonum
ſemẽ ſeminaſti in agro tuo? Vnde ergo ha
bet zizania? * Et ait illis: Inimicus homo 28
hoc fecit: Serui autem dixerũt ei,Vis,imus,
& colligimus ea? * Et ait: Non: ne forte 29
colligẽtes zizania,eradicetis ſimul cum eis
& triticum. * Sinite vtraque creſcere vſque 30
ad meſſem,& in tempore meſſis dicã meſ-
ſoribus: Colligite primum zizania, & alli-
gate ea in faſciculos ad comburendum,tri-
ticum autem cõgregate in horreum meũ.
* Aliam parabolam propoſuit eis dicens:Si- 31
mile eſt regnũ cælorum grano ſinapis,quod
accipiẽs homo ſeminauit in agro ſuo: * quod 32
minimum quidem eſt omnibus ſeminibus:
cum autẽ creuerit, maius eſt omnibus ole-
ribus,& fit arbor,ita vt volucres cæli veniãt,
& habitent in ramis eius. * Aliam para- 33
bolam locutus eſt eis. Simile eſt regnum
cælorum fermento,quod acceptum mulier
abſcondit in farinæ ſatis tribus,donec fer-
mentatum eſt totum. * Hæc omnia locu- 34
tus eſt Ieſus in parabolis ad turbas: & ſine
parabolis nõ loquebatur eis: * vt impleretur 35
quod dictum erat per Prophetam dicentẽ:
Aperiam in parabolis os meum, eructabo
abſcondita a conſtitutione mundi. * Tunc, 36
dimiſſis turbis, venit in domum: & acceſ-
ſerunt ad eum diſcipuli eius,dicentes:Ediſ-
ſere nobis parabolam zizaniorũ agri. * Qui 37
reſpondens ait illis: Qui ſeminat bonum
ſemen, eſt Filius hominis. * Ager autem, 38
eſt mundus. Bonum vero ſemen, hi ſunt
filij regni. Zizania autem, filij ſunt nequã.
39 * Inimicus autem,qui ſeminauit ea, eſt dia-
bolus. Meſſis vero, conſummatio ſæculi
40 eſt. * Meſſores autem, angeli ſunt. * Sicut
ergo colliguntur zizania,& igni cõburun-
41 tur: ſic erit in conſummatione ſæculi: * mit-
tet filius hominis angelos ſuos,& colligent
de regno eius omnia ſcandala,& eos,qui fa-
42 ciunt iniquitatem: * & mittent eos in cami-
num ignis. Ibi erit fletus,& ſtridor dentium.
43 * Tũc iuſti fulgebũt ſicut ſol in regno Patris
eorum. Qui habet aures audiendi, audiat.
44 * Simile eſt regnum cælorum theſauro
abſcondito in agro: quẽ qui inuenit homo,
abſcõdit,& præ gaudio illius vadit,& ven-
dit vniuerſa quæ habet,& emit agrũ illum.
45 * Iterum ſimile eſt regnum cælorum homi-
ni negotiatori,quærenti bonas margaritas.
46 * Inuenta autem vna pretioſa margarita,
abijt, & vendidit omnia quæ habuit, & e-
47 mit eam. * Iterum ſimile eſt regnum cæ-
lorum ſagenæ miſſæ in mare,& ex omni ge-
48 nere piſcium congreganti. * quam,cum im-
pleta eſſet,educentes,& ſecus littus ſedẽtes,
elegerunt bonos in vaſa,malos autem foras
49 miſerũt. * Sic erit in conſummatione ſæcu-
li: exibunt angeli, & ſeparabunt malos de
50 medio iuſtorum, * & mittent eos in caminũ
51 ignis: ibi erit fletus, & ſtridor dentium. * In-
tellexiſtis hæc omnia? Dicunt ei: Etiam.
52 * Ait illis: Ideo omnis ſcriba doctus in re-
gno cælorum,ſimilis eſt homini patrifami-
lias,qui profert de theſauro ſuo noua & ve-
53 tera. * Et factũ eſt,cum conſummaſſet Ieſus
54 parabolas iſtas,tranſijt inde. * Et veniens in
patriã ſuam,docebat eos in ſynagogis eo-
rum,ita vt mirarentur,& dicerẽt: Vnde huic
55 ſapiẽtia hæc,& virtutes? * Nõne hic eſt fabri
filius? Nonne mater eius dicitur Maria, &
fratres eius,Iacobus,& Ioſeph,& Simõ,& Iu
56 das: * & ſorores eius,nõne omnes apud nos
57 ſunt? Vnde ergo huic omnia iſta? * Et ſcan
dalizabantur in eo. Ieſus autem dixit eis:
Nõ eſt propheta ſine honore niſi in patria
58 ſua,& in domo ſua. * Et nõ fecit ibi virtutes
multas propter incredulitatem illorum.

Cap. XIIII.

IN illo tempore audiuit Herodes tetrar-
cha famam Ieſu: * & ait pueris ſuis: Hic 2
eſt Ioãnes Baptiſta: ipſe ſurrexit a mortuis,
& ideo virtutes operantur in eo. * Herodes 3
enim tenuit Ioannem, & alligauit eum: &
poſuit in carcerẽ propter Herodiadem vxo
rem fratris ſui. * Dicebat enim illi Ioannes: 4
Non licet tibi habere eam. * Et volens il- 5
lum occidere, timuit populum: quia ſicut
prophetam eum habebant. * Die autem 6
natalis Herodis ſaltauit filia Herodiadis in
medio, & placuit Herodi. * Vnde cum iu- 7
ramẽto pollicitus eſt ei dare quodcumque
poſtulaſſet ab eo. * At illa præmonita a ma- 8
tre ſua, Da mihi, inquit, hic in diſco caput
Ioannis Baptiſtæ. * Et contriſtatus eſt rex: 9
propter iuramentum autem, & eos, qui pa-
riter recumbebant, iuſſit dari. * Miſitq. & 10
decollauit Ioannem in carcere. * Et alla- 11
tum eſt caput eius in diſco, & datum eſt
puellæ, & attulit matri ſuæ. * Et accedentes 12
diſcipuli eius, tulerunt corpus eius, & ſepe-
lierunt illud: & venientes nunciauerũt Ieſu;
* Quod cum audiſſet Ieſus, ſeceſſit inde in 13
nauicula, in locum deſertum ſeorſum: &
cum audiſſent turbæ, ſecutæ ſunt eũ pede-
ſtres de ciuitatibus. * Et exiens vidit turbã 14
multam, & miſertus eſt eis, & curauit lan-
guidos eorum. * Veſpere autem facto, ac- 15
ceſſerunt ad eũ diſcipuli eius, dicentes: De-
ſertus eſt locus, & hora iam præterijt: dimit-
te turbas, vt euntes in caſtella, emant ſibi
eſcas. * Ieſus autẽ dixit eis: Nõ habent ne- 16
ceſſe ire: date illis vos manducare. * Reſpõ- 17
derunt ei: Non habemus hic niſi quinque
panes, & duos piſces. * Qui ait eis: Afferte 18
mihi illos huc. * Et cum iuſſiſſet turbam 19
diſcumbere ſuper fœnũ, acceptis quinque
panibus, & duobus piſcibus, aſpiciẽs in cæ-
lum benedixit, & fregit, & dedit diſcipulis
panes, diſcipuli autem turbis. * Et mandu- 20
cauerunt omnes, & ſaturati ſunt. Et tule-
runt reliquias, duodecim cophinos fragmẽ-
torum plenos. * Manducantium autem 21
fuit numerus, quinque millia virorum, ex-
22 ceptis mulieribus, & paruulis. * Et ſtatim
cõpulit Ieſus diſcipulos aſcendere in naui-
culam, & præcedere eum trans fretum, do-
23 nec dimitteret turbas. * Et dimiſſa turba,
aſcendit in montem ſolus orare. Veſpere
24 autem facto ſolus erat ibi. * nauicula autem
in medio mari iactabatur fluctibus: erat
25 enim contrarius ventus. * Quarta autem
vigilia noctis, venit ad eos ambulans ſuper
26 mare. * Et videntes eum ſuper mare ambu-
lantem, turbati ſunt, dicentes: Quia phan-
27 taſma eſt. Et præ timore clamauerunt. * Sta-
timq. Ieſus locutus eſt eis, dicens: Habete
28 fiduciam: ego ſum, nolite timere. * Reſpon-
dens autem Petrus dixit: Domine, ſi tu es,
29 iube me ad te venire ſuper aquas. * At ipſe
ait: veni. Et deſcendens Petrus de nauicu-
la, ambulabat ſuper aquam vt veniret ad Ie-
30 ſum. * Videns vero ventum validum, ti-
muit: & cum cœpiſſet mergi, clamauit di-
31 cens: Domine, ſaluum me fac. * Et conti-
nuo Ieſus extendens manum, apprehendit
eum: & ait illi: Modicæ fidei, quare dubi-
32 taſti? * Et cum aſcendiſſent in nauiculam,
33 ceſſauit ventus. * Qui autem in nauicula
erant, venerunt, & adorauerunt eum, di-
34 centes: Vere filius Dei es. * Et cum tranſ-
35 fretaſſent, venerunt in terram Geneſar. * Et
cum cognouiſſent eum viri loci illius, miſe-
runt in vniuerſam regionem illam, & obtu-
36 lerunt ei omnes male habentes: * & roga-
bant eum vt vel fimbriam veſtimenti eius
tangerent. Et quicumque tetigerunt, ſa-
lui facti ſunt.

Cap. XV.

1 TVNC acceſſerunt ad eum ab Ieroſoly-
2 mis Scribæ, & Phariſæi, dicentes: * Qua-
re diſcipuli tui tranſgrediũtur traditionem
ſeniorum? non enim lauant manus ſuas cũ
3 panem manducant. * Ipſe autem reſpon-
dens ait illis: Quare & vos tranſgredimini
mãdatum Dei propter traditionẽ veſtram?
4 Nam Deus dixit: * Honora patrem, & ma-
trem. &: Qui maledixerit patri, vel matri,
5 morte moriatur. * Vos autẽ dicitis: Quicum-
que dixerit patri, vel matri, Munus quodcũ-

que

que eſt ex me,tibl proderit:*& non hono- 6
rificabit patrem ſuum , aut matrem ſuam :
& irrritum feciſtis mandatum Dei propter
traditionem veſtram . *Hypocritæ, bene 7
prophetauit de vobis Iſaias,dicens:*Popu- 8
lus hic labijs me honorat: cor autem eorum
longe eſt a me.*Sine cauſa autem colunt 9
me , docentes doctrinas , & mandata ho-
minum .*Et conuocatis ad ſe turbis, dixit 10
eis: Audite,& intelligite.*Non quod intrat 11
in os,coinquinat hominem:ſed quod pro-
cedit ex ore,hoc coinquinat hominẽ.*Tũc 12
accedẽtes diſcipuli eius,dixerũt ei:Scis quia
Phariſæi audito verbo hoc,ſcãdalizati ſunt?
*At ille reſpondens ait:Omnis plantatio, 13
quam non plantauit Pater meus cæleſtis,
eradicabitur. *Sinite illos: cæci ſunt, & 14
duces cæcorum. cæcus autem ſi cæco du-
catum præſtet, ambo in foueam cadunt.
*Reſpondens autem Petrus dixit ei: Ediſſe- 15
re nobis parabolam iſtam. *At ille dixit: 16
Adhuc & vos ſine intellectu eſtis? *Non 17
intelligitis quia omne,quod in os intrat,in
ventrem vadit,& in ſeceſſum emittitur?
*Quæ autem procedunt de ore, de corde 18
exeunt,& ea coinquinant hominem:*de 19
corde enim exeunt cogitationes malæ, ho-
micidia, adulteria,fornicationes,furta,falſa
teſtimonia,blaſphemiæ.*hæc ſunt,quæ co- 20
inquinant hominem. Non lotis autem ma-
nibus manducare, non coinquinat homi-
nem.*Et egreſſus inde Ieſus ſeceſſit in par- 21
tes Tyri,& Sidonis.*Et ecce mulier Cha- 22
nanæa a finibus illis egreſſa clamauit, di-
cens ei: Miſerere mei Domine fili Dauid:
filia mea male a dæmonio vexatur. *Qui 23
non reſpondit ei verbum. Et accedentes
diſcipuli eius rogabant eum dicentes: Di-
mitte eam: quia clamat poſt nos. *Ipſe 24
autem reſpondens,ait:Non ſum miſſus ni-
ſi ad oues, quæ perierunt domus Iſrael.
*At illa venit,& adorauit eum,dicens: Do- 25
mine,adiuua me. *Qui reſpondens ait: 26
Non eſt bonum ſumere panem filiorum,&
mittere canibus.*At illa dixit: Etiam Do- 27
mine: nam & catelli edunt de micis, quæ
cadunt de menſa dominorum ſuorum.

28 *Tunc reſpondens Ieſus,ait illi: O mulier,
magna eſt fides tua: fiat tibi ſicut vis. Et
29 ſanata eſt filia eius ex illa hora. *Et cum
tranſiſſet inde Ieſus,venit ſecus Mare Gali-
lææ: & aſcendens in montem, ſedebat ibi.
30 *Et acceſſerunt ad eum turbæ multæ, ha-
bentes ſecum mutos, cæcos, claudos, de-
biles,& alios multos: & proiecerunt eos ad
31 pedes eius,& curauit eos: *ita vt turbæ mi-
rarentur vidẽtes mutos loquentes,claudos
ambulantes,cæcos videntes: & magnifica-
32 bant Deum Iſrael.*Ieſus autem,cõuocatis
diſcipulis ſuis, dixit: Miſereor turbæ, quia
triduo iam perſeuerant mecum,& non ha-
bent quod manducent: & dimittere eos ie-
33 iunos nolo,ne deficiant in via.*Et dicunt
ei diſcipuli: Vnde ergo nobis in deſerto pa-
nes tantos, vt ſaturemus turbam tantam?
34 *Et ait illis Ieſus: Quot habetis panes? At
illi dixerunt: Septem, & paucos piſciculos.
35 *Et præcepit turbæ, vt diſcumberent ſuper
36 terram.*Et accipiens ſeptem panes, & pi-
ſces, & gratias agens,fregit,& dedit diſci-
37 pulis ſuis,& diſcipuli dederunt populo.*Et
comederũt omnes,& ſaturati ſunt. Et quod
ſuperfuit de fragmẽtis,tulerunt ſeptẽ ſpor-
38 tas plenas.*Erant autem qui manducaue-
runt, quattuor millia hominum, extra par-
39 uulos,& mulieres.*Et, dimiſſa turba,aſcen-
dit in nauiculã: & venit in fines Magedan.

CAP. XVI.

1 ET acceſſerunt ad eum Phariſæi,& Sad-
ducæi tentantes: & rogauerunt eum vt
2 ſignum de cælo oſtenderet eis. *At ille re-
ſpondens,ait illis: Facto veſpere dicitis: Se-
renum erit, rubicundum eſt enim cælum.
3 *Et mane: Hodie tẽpeſtas, rutilat enim tri-
4 ſte cælũ.*Faciem ergo cæli dijudicare no-
ſtis: ſigna autẽ temporum non poteſtis ſci-
re? Generatio mala & adultera ſignum
quærit: & ſignum non dabitur ei,niſi ſignũ
5 Ionæ prophetæ. Et relictis illis, abijt. *Et
cum veniſſent diſcipuli eius trans fretum,
6 obliti ſunt panes accipere.*Qui dixit illis:
Intuemini,& cauete a fermẽto Phariſæorũ,
7 & Sadducæorum.*At illi cogitabant intra

ſe dicentes: Quia panes non accepimus.
*Sciens autem Ieſus, dixit: Quid cogitatis 8
intra vos modicæ fidei, quia panes nõ habe-
tis? *Nondum intelligitis, neque recorda- 9
mini quinque panum in quinque millia ho-
minũ, & quot cophinos ſumpſiſtis? *neque 10
ſeptem panum in quattuor millia hominũ,
& quot ſportas ſumpſiſtis? *Quare non in- 11
telligitis, quia non de pane dixi vobis: Ca-
uete a fermẽto Phariſæorum, & Sadducæo-
rum? *Tunc intellexerunt quia non dixerit 12
cauendum a fermento panum, ſed a doctri-
na Phariſæorum, & Sadducæorum. *Venit 13
autem Ieſus in partes Cæſareæ Philippi: &
interrogabat diſcipulos ſuos, dicens: Quem
dicunt homines eſſe Filium hominis? *At 14
illi dixerunt: Alij Ioannem Baptiſtam, alij
autem Eliam, alij vero Ieremiam, aut vnum
ex prophetis. *Dicit illis Ieſus: Vos autem 15
quem me eſſe dicitis? *Reſpondens Simon 16
Petrus dixit: Tu es Chriſtus, filius Dei viui.
*Reſpondens autem Ieſus, dixit ei: Beatus 17
es Simon Bar Iona: quia caro, & ſanguis nõ
reuelauit tibi, ſed Pater meus, qui in cælis
eſt. *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſu- 18
per hanc petrã ædificabo eccleſiam meam,
& portæ inferi nõ præualebunt aduerſus eã.
*Et tibi dabo claues regni cælorũ. Et quod- 19
cumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum
& in cælis: & quodcũque ſolueris ſuper ter-
ram, erit ſolutum & in cælis. *Tunc præce- 20
pit diſcipulis ſuis vt nemini dicerẽt quia ip-
ſe eſſet Ieſus Chriſtus. *Exinde cœpit Ieſus 21
oſtendere diſcipulis ſuis, quia oporteret eũ
ire Ieroſolymã, & multa pati a ſenioribus,
& Scribis, & principibus ſacerdotũ, & oc-
cidi, & tertia die reſurgere. *Et aſſumẽs eum 22
Petrus, cœpit increpare illum dicens: Abſit
a te, Domine: non erit tibi hoc. *Qui con- 23
uerſus, dixit Petro: Vade poſt me ſatana,
ſcandalum es mihi: quia non ſapis ea, quæ
Dei ſunt, ſed ea, quæ hominum. *Tunc 24
Ieſus dixit diſcipulis ſuis: Si quis vult poſt
me venire, abneget ſemetipſum, & tollat cru
cẽ ſuã, & ſequatur me. *Qui enim voluerit 25
animam ſuam ſaluam facere, perdet eã. qui
autem perdiderit animam ſuã propter me,
26 inueniet eam. *Quid enim prodeſt homini,
ſi mundum vniuerſum lucretur, animæ ve-
ro ſuæ detrimentũ patiatur? Aut quam da-
bit homo commutationem pro anima ſua?
27 *Filius enim hominis venturus eſt in gloria
Patris ſui cũ angelis ſuis: & tunc reddet vni-
28 cuique ſecundum opera eius. *Amen dico
vobis, ſunt quidam de hic ſtantibus, qui nõ
guſtabunt mortem, donec videant Filium
hominis venientem in regno ſuo.

Cap. XVII.

1 ET poſt dies ſex aſſumit Ieſus Petrum,
& Iacobum, & Ioannem fratrem eius,
& ducit illos in montem excelſum ſeorſum:
2 *& transfiguratus eſt ante eos. Et reſplẽduit
facies eius ſicut ſol: veſtimenta autem eius
3 facta ſunt alba ſicut nix. *Et ecce apparue-
runt illis Moyſes, & Elias cum eo loquen-
4 tes. *Reſpondens autem Petrus, dixit ad
Ieſum: Domine, bonum eſt nos hic eſſe: ſi
vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnũ,
5 Moyſi vnum, & Eliæ vnum. *Adhuc eo
loquente, ecce nubes lucida obumbrauit
eos. Et ecce vox de nube, dicens: Hic eſt
Filius meus dilectus, in quo mihi bene
6 complacui: ipſum audite. *Et audientes
diſcipuli ceciderunt in faciem ſuam, &
7 timuerunt valde. *Et acceſſit Ieſus, &
tetigit eos: dixitq. eis: Surgite, & nolite
8 timere. *Leuantes autem oculos ſuos,
9 neminem viderunt, niſi ſolum Ieſum. *Et
deſcendentibus illis de monte, præcepit eis
Ieſus, dicens: Nemini dixeritis viſionem,
donec Filius hominis a mortuis reſurgat.
10 *Et interrogauerunt eum diſcipuli, dicen-
tes: Quid ergo Scribæ dicunt quòd Eliam
11 oporteat primum venire? *At ille reſpon-
dens, ait eis: Elias quidem venturus eſt, &
12 reſtituet omnia. *dico autem vobis, quia
Elias iam venit, & non cognouerunt eum,
ſed fecerunt in eo quæcumque voluerunt.
Sic & Filius hominis paſſurus eſt ab eis.
13 *Tunc intellexerunt diſcipuli, quia de Ioan
14 ne Baptiſta dixiſſet eis. *Et cum veniſſet
ad turbam, acceſſit ad eum homo genibus
prouolutus ante eum, dicens: Domine,
miſe-

miſerere filio meo, quia lunaticus eſt, &
male patitur: nam ſæpe cadit in ignem,&
crebro in aquam. *& obtuli eum diſcipulis 16
tuis, & non potuerunt curare eum. *Re- 17
ſpondens autem Ieſus, ait: O generatio in-
credula, & peruerſa, quouſque ero vobiſ-
cum? vſquequo patiar vos? Afferte huc
illum ad me. *Et increpauit illum Ieſus, 18
& exijt ab eo dæmonium, & curatus eſt
puer ex illa hora. *Tunc acceſſerunt di- 19
ſcipuli ad Ieſum ſecreto, & dixerunt: Qua-
re nos non potuimus eijcere illum? *Dixit 20
illis Ieſus: Propter incredulitatem veſtrã.
Amen quippe dico vobis, ſi habueritis fidẽ,
ſicut granum ſinapis, dicetis monti huic,
Tranſi hinc illuc, & tranſibit, & nihil im-
poſſibile erit vobis. *Hoc autem genus non 21
eijcitur niſi per orationem, & ieiunium.
*Conuerſantibus autem eis in Galilæa, di- 22
xit illis Ieſus: Filius hominis tradendus eſt
in manus hominum: *& occident eum, & 23
tertia die reſurget. Et contriſtati ſunt ve-
hemẽter. *Et cum veniſſent Capharnaum, 24
acceſſerunt qui didrachma accipiebant, ad
Petrum, & dixerunt ei: Magiſter veſter non
ſoluit didrachma? *Ait: Etiam. Et cum 25
intraſſet in domum, præuenit eum Ieſus,
dicens: Quid tibi videtur Simon? Reges
terræ a quibus accipiunt tributum vel cen
ſum? a filijs ſuis, an ab alienis? *Et ille di- 26
xit: Ab alienis. Dixit illi Ieſus: Ergo libe-
ri ſunt filij. *Vt autem non ſcandalizemus 27
eos, vade ad mare, & mitte hamum: & eum
piſcem, qui primus aſcenderit, tolle: &
aperto ore eius, inuenies ſtaterem: illum
ſumens, da eis pro me, & te.

CAP. XVIII.

IN illa hora acceſſerunt diſcipuli ad Ie- 1
ſum, dicentes: Quis putas, maior eſt in
regno cælorum? *Et aduocans Ieſus par- 2
uulum, ſtatuit eum in medio eorum, *& di- 3
xit: Amen dico vobis, niſi conuerſi fueritis,
& efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis
in regnum cælorum. *Quicumque ergo 4
humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte, hic eſt
maior in regno cælorum. *Et qui ſuſcepe- 5
rit vnum paruulum talem in nomine meo,
6 me ſuſcipit. *qui autem ſcandalizauerit vnũ
de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit
ei vt ſuſpẽdatur mola aſinaria in collo eius,
7 & demergatur in profundum maris. *Væ
mundo a ſcandalis. Neceſſe eſt enim vt
veniant ſcandala: verumtamen væ homini
8 illi, per quem ſcandalum venit. *Si autem
manus tua, vel pes tuus ſcandalizat te: ab-
ſcide eum, & proijce abs te: bonum tibi
eſt ad vitam ingredi debilem, vel claudum,
quàm duas manus, vel duos pedes haben-
9 tem mitti in ignem æternum. *Et ſi ocu-
lus tuus ſcandalizat te, erue eum, & proij-
ce abs te: bonum tibi eſt cum vno oculo
in vitam intrare, quàm duos oculos haben-
10 tem mitti in gehennam ignis. *Videte ne
contemnatis vnũ ex his puſillis: dico enim
vobis, quia angeli eorum in cælis ſemper
vident faciem patris mei, qui in cælis eſt.
11 *Venit enim filius hominis ſaluare quod
12 perierat. *Quid vobis videtur? ſi fuerint ali-
cui centum oues, & errauerit vna ex eis:
nõne relinquit nonagintanouem in mon-
13 tibus, & vadit quærere eam, quæ errauit? *&
ſi contigerit vt inueniat eam: amen dico
vobis, quia gaudet ſuper eam magis quàm
ſuper nonagintanouem, quæ non erraue-
14 runt. *Sic non eſt voluntas ante Patrem ve-
ſtrum, qui in cælis eſt, vt pereat vnus de pu
15 ſillis iſtis. *Si autem peccauerit in te frater
tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipſum
ſolum. ſi te audierit, lucratus eris fratrem
16 tuum. *ſi autem te non audierit, adhibe te-
cum adhuc vnum, vel duos, vt in ore duo-
rum, vel trium teſtium ſtet omne verbum.
17 *Quòd ſi non audierit eos: dic eccleſiæ. ſi
autem eccleſiam non audierit: ſit tibi ſicut
18 ethnicus, & publicanus. *Amen dico vo-
bis, quæcumque alligaueritis ſuper terram,
erunt ligata & in cælo: & quæcumque ſol-
ueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cæ-
19 lo. *Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vo-
bis conſenſerint ſuper terram, de omni re
quamcũque petierint, fiet illis a patre meo,
20 qui in cælis eſt. *Vbi enim ſunt duo, vel
tres congregati in nomine meo, ibi ſum in

medio eorum. *Tunc accedens Petrus ad 21
eum, dixit: Domine quoties peccabit in me
frater meus, & dimittam ei? vſque ſepties?
*Dicit illi Ieſus: Nō dico tibi vſque ſepties: 22
ſed vſque ſeptuagies ſepties.* Ideo aſſimila 23
tum eſt regnum cælorum homini regi, qui
voluit rationem ponere cum ſeruis ſuis.
*Et cum cœpiſſet rationē ponere, oblatus 24
eſt ei vnus, qui debebat ei decem millia ta-
lenta.* Cum autem non haberet vnde red- 25
deret, iuſſit eum dominus eius venundari,
& vxorem eius, & filios, & omnia, quæ ha-
bebat, & reddi. *Procidens autem ſeruus 26
ille, orabat eum, dicens: Patientiam habe
in me, & omnia reddam tibi. *Miſertus au- 27
tem dominus ſerui illius, dimiſit eum, &
debitum dimiſit ei.*Egreſſus autem ſeruus 28
ille inuenit vnum de conſeruis ſuis, qui de-
bebat ei centum denarios: & tenens ſuffo-
cabat eum, dicens: Redde quod debes.* Et 29
procidens conſeruus eius, rogabat eum, di-
cens: Patientiam habe in me, & omnia red-
dam tibi. *Ille autem noluit: ſed abijt, & 30
miſit eum in carcerem donec redderet debi
tum.*Videntes autē conſerui eius quæ fie- 31
bant, contriſtati ſunt valde: & venerunt, &
narrauerunt domino ſuo omnia, quæ facta
fuerant.* Tunc vocauit illū dominus ſuus: 32
& ait illi: Serue nequam, omne debitum di-
miſi tibi quoniam rogaſti me:* nonne ergo 33
oportuit & te miſereri conſerui tui, ſicut &
ego tui miſertus ſum? *Et iratus dominus 34
eius tradidit eum tortoribus, quoadvſque
redderet vniuerſum debitum.*Sic & Pater 35
meus cæleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis
vnuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris.

CAP. XIX.

ET factum eſt, cum conſummaſſet Ieſus 1
ſermones iſtos, migrauit a Galilæa, &
venit in fines Iudææ trans Iordanē,* & ſe- 2
cutæ ſunt eum turbæ multæ, & curauit eos
ibi. *Et acceſſerunt ad eum Phariſæi ten- 3
tantes eum, & dicentes: Si licet homini di-
mittere vxorē ſuam, quacumque ex cauſa?
*Qui reſpondens, ait eis: Non legiſtis, quia 4
qui fecit hominem ab initio, maſculum, &
5 feminam fecit eos? & dixit:* Propter hoc
dimittet homo patrem, & matrē, & adhæ-
rebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.
6 *itaque iam nō ſunt duo, ſed vna caro. Quod
ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet.
7 *Dicunt illi: Quid ergo Moyſes mandauit
8 dare libellum repudij, & dimittere?* Ait il-
lis: Quoniam Moyſes ad duritiā cordis ve-
ſtri permiſit vobis dimittere vxores veſtras:
9 ab initio autem non fuit ſic.* Dico autem
vobis, quia quicumque dimiſerit vxorem
ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam du-
xerit, mœchatur: & qui dimiſſam duxerit,
10 mœchatur.* Dicunt ei diſcipuli eius: Si ita
eſt cauſa hominis cum vxore, non expedit
11 nubere. *Qui dixit illis: Non omnes ca-
piunt verbum iſtud, ſed quibus datum eſt.
12 *Sunt enim eunuchi, qui de matris vtero
ſic nati ſunt: & ſunt eunuchi, qui facti ſunt
ab hominibus: & ſunt eunuchi, qui ſeipſos
caſtrauerunt propter regnum cælorum.
13 Qui poteſt capere capiat.*Tunc oblati ſunt
ei paruuli, vt manus eis imponeret, & ora-
14 ret. Diſcipuli autem increpabant eos.*Ieſus
vero ait eis: Sinite paruulos, & nolite eos
prohibere ad me venire: talium eſt enim re-
15 gnum cælorum. *Et cum impoſuiſſet eis
16 manus, abijt inde. *Et ecce vnus accedens,
ait illi: Magiſter bone, quid boni faciam vt
17 habeam vitam æternam? *Qui dixit ei:
Quid me interrogas de bono? Vnus eſt bo-
nus, Deus. Si autem vis ad vitam ingredi,
18 ſerua mandata. *Dicit illi: Quæ? Ieſus au-
tem dixit: Non homicidium facies: Non
adulterabis: Non facies furtum: Non fal-
19 ſum teſtimonium dices: *Honora patrem
tuum, & matrem tuam, & diliges proximum
20 tuum ſicut teipſum. *Dicit illi adoleſcens:
Omnia hæc cuſtodiui a iuuētute mea, quid
21 adhuc mihi deeſt?* Ait illi Ieſus: Si vis per-
fectus eſſe, vade, vēde quæ habes, & da pau-
peribus, & habebis theſaurum in cælo: &
22 veni, ſequere me. *Cum audiſſet autem
adoleſcens verbum, abijt triſtis: erat enim
23 habens multas poſſeſſiones. *Ieſus autem
dixit diſcipulis ſuis: Amen dico vobis, quia
diues difficile intrabit in regnum cælorum.

*Et

*Et iterum dico vobis: Facilius eſt camelum 24
per foramen acus tranſire, quàm diuitem
intrare in regnum cælorum. *Auditis au- 25
tem his, diſcipuli mirabantur valde, dicẽtes:
Quis ergo poterit ſaluus eſſe? *Aſpiciens 26
autem Ieſus, dixit illis: Apud homines hoc
impoſsibile eſt: apud Deum autem omnia
poſſibilia ſunt. *Tunc reſpondens Petrus, 27
dixit ei: Ecce nos reliquimus omnia, & ſecu
ti ſumus te: quid ergo erit nobis? *Ieſus au- 28
tem dixit illis: Amen dico vobis, quòd vos,
qui ſecuti eſtis me, in regeneratione cum
ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ,
ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iu-
dicantes duodecim tribus Iſrael. *Et omnis, 29
qui reliquerit domum, vel fratres, aut ſoro-
res, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut
filios, aut agros propter nomen meum, cen-
tuplum accipiet, & vitam æternam poſſide-
bit. *Multi autem erunt primi nouiſſimi, & 30
nouiſſimi primi.

CAP. XX.

SIMILE eſt regnum cælorum homini 1
patrifamilias, qui exijt primo mane con-
ducere operarios in vineam ſuam. *Con- 2
uentione autem facta cum operarijs ex de-
nario diurno, miſit eos in vineam ſuam.
*Et egreſſus circa horam tertiam, vidit alios 3
ſtantes in foro otioſos, *& dixit illis: Ite & 4
vos in vineam meam, & quod iuſtum fue-
rit dabo vobis. *Illi autem abierunt. Ite- 5
rum autem exijt circa ſextam, & nonam ho-
ram: & fecit ſimiliter. *Circa vndecimam 6
vero exijt, & inuenit alios ſtantes, & dicit
illis: Quid hic ſtatis tota die otioſi? *Di- 7
cunt ei: Quia nemo nos conduxit. Dicit
illis: Ite & vos in vineam meam. *Cum 8
ſero autem factum eſſet, dicit dominus vi-
neæ procuratori ſuo: Voca operarios, &
redde illis mercedem incipiens a nouiſſimis
vſque ad primos. *Cum veniſſent ergo qui 9
circa vndecimam horam venerant, accepe-
runt ſingulos denarios. *Venientes autem 10
& primi, arbitrati ſunt quòd plus eſſent ac-
cepturi: acceperunt autem & ipſi ſingulos
denarios. *Et accipientes murmurabãt ad- 11
12 uerſus patremfamilias, *dicentes: Hi nouiſ-
ſimi vna hora fecerunt, & pares illos nobis
feciſti, qui portauimus pondus diei, & æſtus.
13 *At ille reſpondens vni eorum, dixit: Ami-
ce non facio tibi iniuriam: nonne ex dena-
14 rio conueniſti mecum? *Tolle quod tuum
eſt, & vade: volo autem & huic nouiſſimo
15 dare ſicut & tibi. *Aut non licet mihi quod
volo, facere? an oculus tuus nequam eſt,
16 quia ego bonus ſum? *Sic erunt nouiſſimi
primi, & primi nouiſſimi. multi enim ſunt
17 vocati, pauci vero electi. *Et aſcendens Ie-
ſus Ieroſolymã, aſſumpſit duodecim diſci-
18 pulos ſecreto, & ait illis: *Ecce aſcendimus
Ieroſolymã, & filius hominis tradetur prin-
cipibus ſacerdotum, & Scribis, & condem-
19 nabunt eum morte, *& tradent eum Gen-
tibus ad illudendum, & flagellandum, &
20 crucifigendum, & tertia die reſurget. *Tunc
acceſſit ad eum mater filiorum Zebedæi
cum filijs ſuis, adorans & petens aliquid ab
21 eo. *Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic
vt ſedeant hi duo filij mei, vnus ad dexte-
ram tuam, & vnus ad ſiniſtram in regno
22 tuo. *Reſpondens autem Ieſus, dixit: Ne-
ſcitis quid petatis. Poteſtis bibere calicem,
quem ego bibiturus ſum? Dicunt ei: Poſ-
23 ſumus. *Ait illis: Calicem quidem meum
bibetis: ſedere autem ad dexteram meam
vel ſiniſtram non eſt meum dare vobis, ſed
24 quibus paratum eſt a Patre meo. *Et audien
tes decem, indignati ſunt de duobus fratri-
25 bus. *Ieſus autem vocauit eos ad ſe, & ait:
Scitis quia principes gentium dominantur
eorum: & qui maiores ſunt, poteſtatẽ exer-
26 cent in eos. *Non ita erit inter vos: ſed
quicumque voluerit inter vos maior fieri,
27 ſit veſter miniſter: *& qui voluerit inter vos
28 primus eſſe, erit veſter ſeruus. *ſicut filius ho
minis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare,
& dare animam ſuam, redemptionem pro
29 multis. *Et egredientibus illis ab Iericho,
30 ſecuta eſt eum turba multa, *& ecce duo
cæci ſedentes ſecus viã, audierunt, quia Ie-
ſus tranſiret: & clamauerunt, dicentes: Do-
31 mine miſerere noſtri, fili Dauid. *Turba
autem increpabat eos vt tacerent. At illi

magis

magis clamabant, dicentes: Domine, miſe-
rere noſtri, fili Dauid. * Et ſtetit Ieſus, & 32
vocauit eos, & ait: Quid vultis vt faciam
vobis? * Dicunt illi: Domine, vt aperiantur 33
oculi noſtri. * Miſertus autem eorum Ieſus, 34
tetigit oculos eorum. Et confeſtim vide-
runt, & ſecuti ſunt eum.

Cap. XXI.

ET cum appropinquaſſent Ieroſolymis, 1
& veniſſent Bethphage ad Montem oli
ueti: tunc Ieſus miſit duos diſcipulos, * di- 2
cens eis: Ite in caſtellum, quod contra vos
eſt, & ſtatim inuenietis aſinam alligatam,
& pullum cum ea: ſoluite, & adducite
mihi: * & ſiquis vobis aliquid dixerit, dicite 3
quia Dominus his opus habet: & confe-
ſtim dimittet eos. * Hoc autem totum 4
factum eſt, vt adimpleretur quod dictum
eſt per Prophetam dicentem: * Dicite fi- 5
liæ Sion: Ecce rex tuus venit tibi manſue-
tus, ſedens ſuper aſinam, & pullum fi-
lium ſubiugalis. * Euntes autem diſcipuli, 6
fecerunt ſicut præcepit illis Ieſus. * Et ad- 7
duxerunt aſinam, & pullum: & impoſue-
runt ſuper eos veſtimenta ſua, & cum de-
ſuper ſedere fecerunt. * Plurima autem tur- 8
ba ſtrauerunt veſtimenta ſua in via: alij au-
tem cædebant ramos de arboribus, & ſter-
nebant in via: * turbæ autem, quæ præcede- 9
bant, & quæ ſequebantur, clamabant, di-
centes: Hoſanna filio Dauid: benedictus,
qui venit in nomine Domini: hoſanna in
altiſſimis. * Et cum intraſſet Ieroſolymam, 10
commota eſt vniuerſa ciuitas, dicens: Quis
eſt hic? * Popnli autem dicebant: Hic eſt Ie- 11
ſus propheta a Nazareth Galilææ. * Et in- 12
trauit Ieſus in templum Dei, & eijciebat
omnes vendentes, & ementes in templo, &
menſas numulariorum, & cathedras vendé-
tium columbas euertit: * & dicit eis: Scriptũ 13
eſt: Domus mea domus orationis vocabi-
tur: vos autem feciſtis illam ſpeluncam la-
tronum. * Et acceſſerunt ad eum cæci, & 14
claudi in templo: & ſanauit eos. * Viden- 15
tes autem principes ſacerdotum, & Scribæ
mirabilia, quæ fecit, & pueros clamantes in
templo, & dicentes: Hoſanna filio Dauid:
16 indignati ſunt, * & dixerunt ei: Audis quid
iſti dicunt? Ieſus autem dixit eis: Vtique:
numquam legiſtis: Quia ex ore infantium,
17 & lactentium perfeciſti laudem? * Et reli-
ctis illis, abijt foras extra Ciuitatem in Be-
18 thaniam: ibiq. manſit. * Mane autem re-
19 uertens in Ciuitatem, eſurijt. * Et videns
fici arborem vnam ſecus viam, venit ad
eam: & nihil inuenit in ea niſi folia tan-
tum, & ait illi: Numquam ex te fructus na-
ſcatur in ſempiternum. Et areſacta eſt con-
20 tinuo ficulnea. * Et videntes diſcipuli, mira-
ti ſunt, dicentes: Quomodo cõtinuo aruit?
21 * Reſpondens autem Ieſus, ait eis: Amen
dico vobis, ſi habueritis fidem, & non hæſi-
taueritis, non ſolum de ficulnea facietis,
ſed & ſi monti huic dixeritis, Tolle, & ia-
22 cta te in mare, fiet. * Et omnia quæcumque
petieritis in oratione credentes, accipietis.
23 * Et cum veniſſet in templum, acceſſerunt
ad eum docentem, principes ſacerdotum,
& ſeniores populi, dicentes: In qua pote-
ſtate hæc facis? Et quis tibi dedit hanc po-
24 teſtatem? * Reſpondens Ieſus dixit eis: In-
terrogabo vos & ego vnum ſermoné: quem
ſi dixeritis mihi, & ego vobis dicam in qua
25 poteſtate hæc facio. * Baptiſmus Ioannis
vnde erat? e cælo, an ex hominibus? At illi
26 cogitabant inter ſe, dicentes: * Si dixerimus,
e cælo, dicet nobis: Quare ergo non credi-
diſtis illi? Si autem dixerimus, ex homini-
bus, timemus turbam: omnes enim habe-
27 bant Ioannem ſicut prophetam. * Et re-
ſpondentes Ieſu, dixerunt: Neſcimus. Ait
illis & ipſe: Nec ego dico vobis in qua po-
28 teſtate hæc facio. * Quid autem vobis vide-
tur? Homo quidam habebat duos filios,
& accedés ad primum, dixit: Fili, vade ho-
29 die, operare in vinea mea. * Ille autem re-
ſpondens, ait: Nolo. Poſtea autem, pœni-
30 tentia motus, abijt. * Accedens autem ad
alterum, dixit ſimiliter. At ille reſpon-
31 dens, ait: Eo, domine, & non iuit. * quis ex
duobus fecit voluntatem patris? Dicunt ei:
Primus. Dicit illis Ieſus: Amen dico vobis,
quia publicani, & meretrices præcedent vos
in re-

32 in regnum Dei. * Venit enim ad vos Ioan-
nes in via iuſtitiæ, & non credidiſtis ei. pu-
blicani autem, & meretrices crediderunt ei:
vos autem videntes nec pœnitentiam ha-
33 buiſtis poſtea, vt crederetis ei. * Aliam pa-
rabolam audite; Homo erat paterfamilias,
qui plantauit vineam, & ſepem circumde-
dit ei, & fodit in ea torcular, & ædificauit
turrim, & locauit eam agricolis, & peregre
34 profectus eſt. * Cum autem tempus fru-
ctuum appropinquaſſet, miſit ſeruos ſuos
35 ad agricolas, vt acciperent fructus eius. * Et
agricolæ, apprehenſis ſeruis eius, alium ce-
ciderunt, alium occiderunt, alium vero la-
36 pidauerunt. * Iterum miſit alios ſeruos plu-
37 res prioribus, & fecerũt illis ſimiliter. * No-
uiſſime autem miſit ad eos filium ſuum,
38 dicens: Verebuntur filium meum. * Agri-
colæ autem videntes filium, dixerunt intra
ſe: Hic eſt heres, venite, occidamus eum,
39 & habebimus hereditatem eius. * Et ap-
prehenſum eum eiecerunt extra vineam, &
40 occiderunt. * Cum ergo venerit dominus
41 vineæ, quid faciet agricolis illis? * Aiunt il-
li: Malos male perdet: & vineam ſuam
locabit alijs agricolis, qui reddant ei fru-
42 ctum temporibus ſuis. * Dicit illis Ieſus:
Numquam legiſtis in Scripturis: Lapidẽ,
quem reprobauerunt ædificantes, hic factus
eſt in caput anguli? A Domino factum eſt
43 iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris: * ideo
dico vobis, quia auferetur a vobis regnum
Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.
44 * Et qui ceciderit ſuper lapidem iſtum, con
fringetur: ſuper quem vero ceciderit, con-
45 teret eum. * Et cum audiſſent principes ſa-
cerdotum, & Phariſæi parabolas eius, co-
46 gnouerunt quòd de ipſis diceret. * Et quæ-
rentes eum tenere, timuerunt turbas: quo-
niam ſicut prophetam eum habebant.

CAP. XXII.

1 ET reſpondens Ieſus, dixit iterum in
2 parabolis eis, dicens: * Simile factum
eſt regnum cælorum homini regi, qui fecit
3 nuptias filio ſuo. * Et miſit ſeruos ſuos vo-
care inuitatos ad nuptias, & nolebant ve-
4 nire. * Iterum miſit alios ſeruos, dicens: Di
cite inuitatis: Ecce prandium meum para-
ui, tauri mei, & altilia occiſa ſunt, & omnia
5 parata: venite ad nuptias. * Illi autem ne-
glexerunt: & abierũt, alius in villam ſuam,
6 alius vero ad negotiationem ſuam: * reliqui
vero tenuerunt ſeruos eius, & contumelijs
7 affectos occiderunt. * Rex autem cum au-
diſſet, iratus eſt: & miſſis exercitibus ſuis,
perdidit homicidas illos, & ciuitatem illo-
8 rum ſuccendit. * Tunc ait ſeruis ſuis: Nu-
ptiæ quidem paratæ ſunt, ſed qui inuitati
9 erant, nõ fuerunt digni. * ite ergo ad exitus
viarum, & quoſcumque inueneritis, vocate
10 ad nuptias. * Et egreſſi ſerui eius in vias, con-
gregauerunt omnes, quos inuenerũt, malos
& bonos: & impletæ ſunt nuptiæ diſcũben-
11 tium. * Intrauit autem rex vt videret diſcũ-
bentes, & vidit ibi hominem non veſtitum
12 veſte nuptiali. * Et ait illi: Amice, quomodo
huc intraſti non habens veſtem nuptialem?
13 At ille obmutuit. * Tũc dixit rex miniſtris:
Ligatis manibus, & pedibus eius, mittite
eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus, &
14 ſtridor dentium. * Multi enim ſunt vocati,
15 pauci vero electi. * Tunc abeuntes Phariſæi,
conſilium inierunt vt caperent eum in ſer-
16 mone. * Et mittunt ei diſcipulos ſuos cum
Herodianis dicentes: Magiſter, ſcimus quia
verax es, & viam Dei in veritate doces, &
non eſt tibi cura de aliquo: non enim re-
17 ſpicis perſonam hominum: * dic ergo nobis
quid tibi videtur, licet cenſum dare Cæſari,
18 an non? * Cognita autem Ieſus nequitia
eorum, ait: Quid me tentatis hypocritæ?
19 * oſtendite mihi numiſma cenſus. At illi ob-
20 tulerunt ei denariũ. * Et ait illis Ieſus: Cuius
21 eſt imago hæc, & ſuperſcriptio? * Dicunt ei:
Cæſaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quæ
ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei, Deo.
22 * Et audiẽtes mirati ſunt, & relicto eo abie-
23 runt. * In illo die acceſſerunt ad eum Sad-
ducæi, qui dicunt non eſſe reſurrectionem:
24 & interrogauerunt eum, * dicentes: Ma-
giſter, Moyſes dixit: Si quis mortuus fue-
rit non habens filium, vt ducat frater eius
vxorem illius, & ſuſcitet ſemen fratri ſuo.

*Erant autem apud nos ſeptem fratres: & 25
primus, vxore ducta, defunctus eſt: & non
habens ſemen, reliquit vxorem ſuam fratri
ſuo. *Similiter ſecundus, & tertius vſque ad 26
ſeptimum. * Nouiſſime autem omnium & 27
mulier defuncta eſt. *In reſurrectione ergo 28
cuius erit de ſeptem vxor? omnes enim ha-
buerunt eam. * Reſpondens autem Ieſus, 29
ait illis: Erratis neſciētes Scripturas, neque
virtutem Dei. *In reſurrectione enim neque 30
nubent, neque nubentur: ſed erunt ſicut
angeli Dei in cælo. *De reſurrectione au- 31
tem mortuorum non legiſtis quod dictum
eſt a Deo dicente vobis: * Ego ſum Deus 32
Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob?
Non eſt Deus mortuorum, ſed viuentium.
* Et audientes turbæ, mirabantur in doctri- 33
na eius. *Phariſæi autem audientes quòd ſi- 34
lentium impoſuiſſet Sadducæis, conuene-
runt in vnum: * & interrogauit eum vnus 35
ex eis legis doctor, tentans eum: *Magiſter, 36
quod eſt mādatum magnum in Lege? *Ait 37
illi Ieſus: Diliges Dominum Deum tuum
ex toto corde tuo, & in tota anima tua, &
in tota mente tua. *Hoc eſt maximum, & 38
primum mandatum. *Secundum autem ſi- 39
mile eſt huic: Diliges proximum tuum, ſi-
cut teipſum. *In his duobus mandatis vni- 40
uerſa lex pendet, & prophetæ. *Congrega- 41
tis autem Phariſæis, interrogauit eos Ieſus,
* dicens: Quid vobis videtur de Chriſto? 42
cuius filius eſt? Dicunt ei: Dauid. * Ait il- 43
lis: Quomodo ergo Dauid in ſpiritu vocat
eum Dominum, dicens: * Dixit Dominus 44
Domino meo: ſede a dextris meis, donec
ponam inimicos tuos ſcabellum pedū tuo-
rum? *Si ergo Dauid vocat eum Dominū, 45
quomodo filius eius eſt? * & nemo poterat 46
ei reſpondere verbū: neque auſus fuit quiſ-
quam ex illa die eum amplius interrogare.

CAP. XXIII.

TVNC Ieſus locutus eſt ad turbas, & ad 1
diſcipulos ſuos, *dicens: Super cathe- 2
dram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi.
*Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, 3
ſeruate, & facite: ſecundum opera vero eo-
rum nolite facere: dicunt enim, & non fa-
4 ciunt. *Alligant enim onera grauia, & im-
portabilia, & imponunt in humeros homi-
num: digito autem ſuo nolunt ea mouere.
5 *Omnia vero opera ſua faciunt vt videan-
tur ab hominibus: dilatant enim phylacte-
6 ria ſua, & magnificant fimbrias. *Amant
autem primos recubitus in cœnis, & primas
7 cathedras in ſynagogis, *& ſalutationes in
8 foro, & vocari ab hominibus Rabbi. *Vos
autem nolite vocari Rabbi: vnus eſt enim
Magiſter veſter, omnes autem vos fratres
9 eſtis. *Et patrem nolite vocare vobis ſuper
terram: vnus eſt enim Pater veſter, qui in
10 cælis eſt. * Nec vocemini magiſtri: quia
11 Magiſter veſter vnus eſt, Chriſtus. *Qui ma-
12 ior eſt veſtrum, erit miniſter veſter. * Qui
autem ſe exaltauerit, humiliabitur: & qui
13 ſe humiliauerit, exaltabitur. * Væ autem vo-
bis Scribæ, & Phariſæi hypocritæ: quia clau
ditis regnum cælorum ante homines. vos
enim non intratis, nec introeuntes ſinitis
14 intrare. * Væ vobis Scribæ, & Phariſæi hy-
pocritæ: quia comeditis domos viduarum,
orationes longas orantes: propter hoc am
15 plius accipietis iudicium. * Væ vobis Scri-
bæ, & Phariſæi hypocritæ: quia circuitis ma
re, & aridam, vt faciatis vnum proſelytum:
& cum fuerit factus, facitis eum filium ge-
16 hennæ duplo quàm vos. * Væ vobis duces
cæci, qui dicitis: Quicumque iurauerit per
templum, nihil eſt: qui autem iurauerit in
17 auro tēpli, debet. *Stulti, & cæci: Quid enim
maius eſt, aurum, an templum, quod ſancti-
18 ficat aurum? * Et quicumque iurauerit in
altari, nihil eſt: quicumque autem iurauerit
19 in dono, quod eſt ſuper illud, debet. *Cæci:
Quid enim maius eſt, donum, an altare,
20 quod ſanctificat donum? * Qui ergo iurat
in altari, iurat in eo, & in omnibus, quæ
21 ſuper illud ſunt. *& quicumque iurauerit in
templo, iurat in illo, & in eo, qui habitat
22 in ipſo: * & qui iurat in cælo, iurat in thro-
23 no Dei, & in eo, qui ſedet ſuper eum. * Væ
vobis Scribæ, & Phariſæi hypocritæ: qui
decimatis mentham, & anethum, & cymi-
num, & reliquiſtis quæ grauiora ſunt legis,
iudicium,

iudicium, & miſericordiam, & fidem. hæc
oportuit facere,& illa nõ omittere.*Duces 24
cæci,excolantes culicẽ,camelum autem glu
tientes.* Væ vobis Scribæ,& Phariſæi hypo 25
critæ,quia mũdatis quod deforis eſt calicis,
& paropſidis: intus autem pleni eſtis rapi-
na,& immunditia.* Phariſæe cæce, munda 26
prius quod intus eſt calicis,& paropſidis,vt
fiat id,quod deforis eſt,mundum.*Væ vobis 27
Scribæ, & Phariſæi hypocritæ: quia ſimiles
eſtis ſepulchris dealbatis,quæ aforis parent
hominibus ſpecioſa, intus vero plena ſunt
oſſibus mortuorum,& omni ſpurcitia.* ſic 28
& vos aforis quidẽ paretis hominibus iuſti:
intus autem pleni eſtis hypocriſi, & iniqui-
tate.*Væ vobis Scribæ,& Phariſæi hypocri- 29
tæ, qui ædificatis ſepulchra prophetarum,
& ornatis monumenta iuſtorũ, * & dicitis: 30
Si fuiſſemus in diebus patrum noſtrorum,
non eſſemus ſocij eorũ in ſanguine prophe-
tarũ.*itaque teſtimonio eſtis vobiſmetipſis, 31
quia filij eſtis eorum,qui prophetas occide-
runt.*Et vos implete menſuram patrum ve 32
ſtrorum.*Serpentes genimina viperarum, 33
quomodo fugietis a iudicio gehẽnæ?*Ideo 34
ecce ego mitto ad vos prophetas,& ſapien
tes,& ſcribas,& ex illis occidetis,& crucifi-
getis,& ex eis flagellabitis in ſynagogis ve-
ſtris,& perſequemini de ciuitate in ciuitatẽ:
* vt veniat ſuper vos omnis ſanguis iuſtus, 35
qui effuſus eſt ſuper terram,a ſanguine A-
bel iuſti vſque ad ſanguinem Zachariæ, fi-
lij Barachiæ,quem occidiſtis inter templum
& altare. * Amen dico vobis,venient hæc 36
omnia ſuper generationem iſtam.*Ieruſa- 37
lem Ieruſalem,quæ occidis prophetas,& la-
pidas eos,qui ad te miſſi ſunt, quoties vo-
lui congregare filios tuos, quemadmodum
gallina congregat pullos ſuos ſub alas, &
noluiſti?*Ecce relinquetur vobis domus ve 38
ſtra deſerta.*Dico enim vobis, non me vi- 39
debitis amodo, donec dicatis: Benedictus,
qui venit in nomine Domini.

Cap. XXIIII.

ET egreſſus Ieſus de tẽplo, ibat. Et ac- 1
ceſſerunt diſcipuli eius,vt oſtenderẽt ei
2 ædificationes templi.* Ipſe autem reſpon-
dens dixit illis: Videtis hæc omnia? Amen
dico vobis, non relinquetur hic lapis ſuper
3 lapidem,qui non deſtruatur. * Sedente au-
tem eo ſuper Montem olineti, acceſſerũt ad
eum diſcipuli ſecreto,dicentes: Dic nobis,
quando hæc erunt? & quod ſignum aduen
4 tus tui, & conſummationis ſæculi?* Et re-
ſpondens Ieſus,dixit eis: Videte ne quis vos
5 ſeducat. * multi enim venient in nomine
meo,dicẽtes: Ego ſum Chriſtus: & multos
6 ſeducẽt.*Audituri enim eſtis prælia,& opi-
niones præliorum. Videte ne turbemini.
oportet enim hæc fieri, ſed nondũ eſt finis.
7 *conſurget enim gens in gentẽ,& regnũ in
regnum,& erunt peſtilẽtiæ,& fames,& ter-
8 ræmotus per loca.* hæc autẽ omnia initia
9 ſunt dolorum.* Tunc tradent vos in tribu-
lationẽ,& occident vos: & eritis odio om-
10 nibus gentibus propter nomen meum.* Et
tunc ſcandalizabuntur multi,& inuicẽ tra-
11 dent, & odio habebunt inuicẽ. * Et multi
pſeudoprophetæ ſurgent,& ſeducent mul-
12 tos.* Et quoniam abundauit iniquitas,re-
13 frigeſcet charitas multorũ.*qui autem per-
ſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.
14 *Et prædicabitur hoc Euangelium regni in
vniuerſo orbe, in teſtimonium omnibus
gentibus: & tunc veniet conſummatio.
15 * Cum ergo videritis abominationem de-
ſolationis,quæ dicta eſt a Daniele propheta,
ſtantem in loco ſancto, qui legit,intelligat:
16 *tunc qui in Iudæa ſunt,fugiant ad montes:
17 *& qui in tecto, non deſcendat tollere ali-
18 quid de domo ſua:* & qui in agro,non re-
19 uertatur tollere tunicam ſuam.*Væ autem
prægnantibus, & nutrientibus in illis die-
20 bus. * Orate autem vt non fiat fuga veſtra
21 in hieme,vel ſabbato.*erit enim tũc tribu-
latio magna, qualis nõ fuit ab initio mun-
22 di vſque modo,neque fiet. * Et niſi breuia-
ti fuiſſent dies illi, non fieret ſalua omnis
caro: ſed propter electos breuiabuntur dies
23 illi. * Tunc ſiquis vobis dixerit: Ecce hic
eſt Chriſtus, aut illic: nolite credere.
24 *Surgẽt enim pſeudochriſti, & pſeudopro-
phetæ: & dabunt ſigna magna, & prodigia,

ita vt

ita vt in errorem inducantur (ſi fieri po-
teſt) etiam electi. * Ecce prædixi vobis. 25
* Si ergo dixerint vobis, Ecce in deſerto 26
eſt, nolite exire: ecce in penetralibus, noli-
te credere. * Sicut enim fulgur exit ab Orié- 27
te, & paret vſque in Occidentem: ita erit
& aduẽtus Filij hominis. * Vbicumque fue 28
rit corpus, illic congregabuntur & aquilæ.
* Statim autem poſt tribulationem dierum 29
illorum ſol obſcurabitur, & luna non dabit
lumen ſuum, & ſtellæ cadent de cælo, & vir-
tutes cælorum commouebuntur: * & tunc 30
parebit ſignum Filij hominis in cælo: &
tunc plangent omnes tribus terræ: & vi-
debũt Filium hominis venientem in nubi-
bus cæli cum virtute multa, & maieſtate:
* Et mittet angelos ſuos cum tuba, & voce 31
magna: & cógregabunt electos eius a quat
tuor ventis, a ſummis cælorum vſque ad
terminos eorum. * Ab arbore autem fici di- 32
ſcite parabolam: cum iam ramus eius tener
fuerit, & folia nata, ſcitis quia prope eſt
æſtas: * ita & vos cum videritis hæc omnia, 33
ſcitote quia prope eſt in ianuis. * Amen di- 34
co vobis, quia non præteribit generatio
hæc, donec omnia hæc fiant. * Cælum, & 35
terra tranſibunt, verba autem mea nõ præ-
teribunt. * De die autem illa, & hora nemo 36
ſcit, neque angeli cælorum, niſi ſolus Pater.
* Sicut autem in diebus Noe, ita erit & ad- 37
uentus Filij hominis. * ſicut enim erant in 38
diebus ante diluuium comedentes & bibẽ-
tes, nubentes & nuptui tradentes, vſque ad
eum diem, quo intrauit Noe in arcam, * & 39
non cognouerunt donec venit diluuium,
& tulit omnes: ita erit & aduẽtus Filij ho-
minis. * Tunc duo erunt in agro: vnus aſſu- 40
metur, & vnus relinquetur. * duæ molentes 41
in mola: vna aſſumetur, & vna relinquetur.
* Vigilate ergo, quia neſcitis qua hora Do- 42
minus veſter venturus ſit. * Illud autem ſci- 43
tote, quoniam ſi ſciret paterfamilias qua
hora fur venturus eſſet, vigilaret vtique, &
non fineret perfodi domum ſuam. * Ideo 44
& vos eſtote parati: quia qua neſcitis hora
Filius hominis venturus eſt. * Quis, putas, eſt 45
fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit
dominus ſuus ſuper familiã ſuam vt det illis
46 cibum in tẽpore? * Beatus ille ſeruus, quem
cum venerit dominus eius, inuenerit ſic fa-
47 cientem. * amen dico vobis, quoniam ſuper
48 omnia bona ſua conſtituet eum. * Si autem
dixerit malus ſeruus ille in corde ſuo: Morã
49 facit dominus meus venire: * & cœperit per-
cutere conſeruos ſuos, manducet autem, &
50 bibat cũ ebrioſis: * veniet dominus ſerui il-
lius in die, qua nõ ſperat, & horã, qua igno-
51 rat: * & diuidet eum, partemq. eius ponet cũ
hypocritis. illic erit fletus, & ſtridor dentiũ.

CAP. XXV.

1 TVNC ſimile erit regnum cælorum de-
cem virginibus: quæ accipientes lam-
pades ſuas exierunt obuiã ſponſo, & ſpon-
2 ſæ. * Quinque autem ex eis erant fatuæ, &
3 quinque prudentes: * ſed quinque fatuæ, ac-
ceptis lampadibus, non ſumpſerunt oleum
4 ſecum: * prudentes vero acceperunt oleum
5 in vaſis ſuis cum lampadibus. * Moram au-
tem faciente ſponſo, dormitauerunt omnes
6 & dormierunt. * Media autem nocte clamor
factus eſt: Ecce ſponſus venit, exite obuiam
7 ei. * Tunc ſurrexerunt omnes virgines illæ,
8 & ornauerũt lampades ſuas. * Fatuæ autem
ſapientibus dixerunt: Date nobis de oleo
veſtro: quia lampades noſtræ extinguun-
9 tur. * Reſponderunt prudentes, dicentes:
Ne forte nõ ſufficiat nobis, & vobis, ite po-
10 tius ad vendentes, & emite vobis. * Dum au-
tem irent emere, venit ſponſus: & quæ pa-
ratæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias,
11 & clauſa eſt ianua. * Nouiſſime vero veniũt
& reliquæ virgines, dicentes: Domine, Do-
12 mine, aperi nobis. * At ille reſpondens, ait:
13 Amen dico vobis, neſcio vos. * Vigilate ita-
14 que, quia neſcitis diem, neque horã. * Sicut
enim homo peregre proficiſcẽs, vocauit ſer-
15 uos ſuos, & tradidit illis bona ſua. * Et vni
dedit quinque talẽta, alij autẽ duo, alij vero
vnum, vnicuique ſecũdum propriam virtu-
16 tem, & profectus eſt ſtatim. * Abijt autẽ qui
quinque talenta acceperat, & operatus eſt
17 in eis, & lucratus eſt alia quinque. * Similiter
& qui duo acceperat, lucratus eſt alia duo.

Qui

*Qui autem vnum acceperat, abiens fodit 18
in terram, & abſcondit pecuniam domini
ſui. *Poſt multum vero temporis venit do- 19
minus ſeruorum illorũ, & poſuit rationem
cum eis. *Et accedens qui quinque talenta 20
acceperat, obtulit alia quinque talenta, di-
cens: Domine, quinque talenta tradidiſti
mihi, ecce alia quinque ſuperlucratus ſum.
*Ait illi dominus eius: Euge ſerue bone, & 21
fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper
multa te conſtituam, intra in gaudium do-
mini tui. *Acceſſit autem & qui duo talen- 22
ta acceperat, & ait: Domine, duo talenta
tradidiſti mihi, ecce alia duo lucratus ſum.
*Ait illi dominus eius: Euge ſerue bone, & 23
fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper
multa te conſtituam, intra in gaudium do-
mini tui. *Accedens autem & qui vnum 24
talentum acceperat, ait: Domine, ſcio quia
homo durus es, metis vbi non ſeminaſti, &
congregas vbi nõ ſparſiſti: *& timens abij, 25
& abſcondi talentum tuum in terra: ecce
habes quod tuum eſt. *Reſpondens autem 26
dominus eius, dixit ei: Serue male, & piger,
ſciebas quia meto vbi non ſemino, & con-
grego vbi non ſparſi: *oportuit ergo te cõ- 27
mittere pecuniam meam numularijs, & ve-
niens ego recepiſſem vtique quod meum
eſt cum vſura. *Tollite itaque ab eo talen- 28
tum, & date ei, qui habet decẽ talenta. *om- 29
ni enim habẽti dabitur, & abundabit: ei au-
tem, qui non habet, & quod videtur habere,
auferetur ab eo. *Et inutilem ſeruum eijci- 30
te in tenebras exteriores: illic erit fletus, &
ſtridor dentium. *Cum autẽ venerit Filius 31
hominis in maieſtate ſua, & omnes angeli
cum eo, tunc ſedebit ſuper ſedem maieſta-
tis ſuæ: *& congregabuntur ante eũ omnes 32
gentes, & ſeparabit eos ab inuicem, ſicut pa
ſtor ſegregat oues ab hœdis: *& ſtatuet oues 33
quidem a dextris ſuis, hœdos autem a ſini-
ſtris. *Tunc dicet rex his, qui a dextris eius 34
erunt: Venite benedicti Patris mei, poſſide-
te paratum vobis regnum a conſtitutione
mundi. *eſuriui enim, & dediſtis mihi man- 35
ducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere: ho-
ſpes eram, & collegiſtis me: *nudus, & coo- 36
peruiſtis me: infirmus, & viſitaſtis me: in
37 carcere eram, & veniſtis ad me. *Tunc re-
ſpõdebunt ei iuſti, dicentes: Domine, quã-
do te vidimus eſurientem, & pauimus te:
38 ſitientem, & dedimus tibi potum? *quando
autem te vidimus hoſpitẽ, & collegimus te:
39 aut nudum, & cooperuimus te? *aut quãdo
te vidimus infirmum: aut in carcere, & ve-
40 nimus ad te? *Et reſpondens rex, dicet illis:
Amen dico vobis, quamdiu feciſtis vni ex
his fratribus meis minimis, mihi feciſtis.
41 *Tunc dicet & his, qui a ſiniſtris erunt: Di-
ſcedite a me maledicti in ignem æternũ, qui
42 paratus eſt diabolo, & angelis eius. *eſuriui
enim, & nõ dediſtis mihi manducare: ſitiui,
43 & non dediſtis mihi potum: *hoſpes eram,
& non collegiſtis me: nudus, & non coope-
ruiſtis me: infirmus, & in carcere, & non vi-
44 ſitaſtis me. *Tunc reſpondebunt ei & ipſi,
dicentes: Domine, quando te vidimus eſu-
rientem, aut ſitientem, aut hoſpitem, aut
nudum, aut infirmum, aut in carcere, & non
45 miniſtrauimus tibi? *Tunc reſpondebit il-
lis dicẽs: Amen dico vobis: Quamdiu non
feciſtis vni de minoribus his, nec mihi feci-
46 ſtis. *Et ibunt hi in ſupplicium æternum:
iuſti autem in vitam æternam.

CAP. XXVI.

1 ET factum eſt: cum conſummaſſet Ie-
ſus ſermones hos omnes, dixit diſcipu-
2 lis ſuis: *Scitis quia poſt biduum Paſcha
fiet, & Filius hominis tradetur vt crucifiga-
3 tur. *Tunc congregati ſunt principes ſacer-
dotũ, & ſeniores populi in atrium principis
4 ſacerdotum, qui dicebatur Caiphas: *& con
ſilium fecerunt vt Ieſum dolo tenerent, &
5 occiderent. *Dicebant autem: Non in die
feſto, ne forte tumultus fieret in populo.
6 *Cum autem Ieſus eſſet in Bethania in do-
7 mo Simonis leproſi, *acceſſit ad eũ mulier
habens alabaſtrum vnguenti pretioſi, & ef-
8 fudit ſuper caput ipſius recumbentis. *Vi-
dentes autem diſcipuli, indignati ſunt di-
9 centes: Vt quid perditio hæc? *potuit enim
iſtud vænundari multo, & dari pauperibus.
10 *Sciens autem Ieſus, ait illis: Quid moleſti

eſtis huic mulieri? opus enim bonum ope-
rata eſt in me.* nam ſemper pauperes ha- 11
betis vobiſcum: me autem non ſemper ha-
betis.* Mittens enim hæc vnguentum hoc 12
in corpus meum: ad ſepeliendum me fecit.
*Amen dico vobis, vbicumque prædicatum 13
fuerit hoc euangelium in toto mundo, di-
cetur & quòd hæc fecit in memoriam eius.
*Tunc abijt vnus de duodecim, qui diceba- 14
tur Iudas Iſcariotes, ad principes ſacerdo-
tum:* & ait illis: Quid vultis mihi dare, & 15
ego vobis eum tradam? At illi conſtitue-
runt ei triginta argenteos.* Et exinde quæ- 16
rebat opportunitatem vt eum traderet.
*Prima autem die Azymorum acceſſerunt 17
diſcipuli ad Ieſum, dicentes: Vbi vis pare-
mus tibi comedere Paſcha? * At Ieſus di- 18
xit: Ite in ciuitatem ad quemdam, & dicite
ei: Magiſter dicit: Tempus meum prope
eſt, apud te facio Paſcha cum diſcipulis
meis.* Et fecerunt diſcipuli ſicut conſtituit 19
illis Ieſus, & parauerunt Paſcha.* Veſpere 20
autem facto, diſcumbebat cum duodecim
diſcipulis ſuis. * Et edentibus illis, dixit: 21
Amen dico vobis, quia vnus veſtrum me
traditurus eſt.* Et contriſtati valde, cœpe- 22
runt ſinguli dicere: Numquid ego ſum Do
mine? *At ipſe reſpondens, ait: Qui intin- 23
git mecum manum in parapſide, hic me tra
det.* Filius quidem hominis vadit, ſicut ſcri 24
ptum eſt de illo: væ autem homini illi, per
quem Filius hominis tradetur: bonum erat
ei, ſi natus non fuiſſet homo ille.* Reſpon- 25
dens autem Iudas, qui tradidit eum, dixit:
Numquid ego ſum Rabbi? Ait illi: Tu di-
xiſti.* Cœnantibus autem eis, accepit Ieſus 26
panem, & benedixit, ac fregit, deditq. diſci-
pulis ſuis, & ait: Accipite, & comedite: hoc
eſt corpus meum. * Et accipiens calicem 27
gratias egit: & dedit illis, dicens: Bibite ex
hoc omnes.* Hic eſt enim ſanguis meus no 28
ui teſtamenti, qui pro multis effundetur in
remiſſionem peccatorum.* Dico autem vo- 29
bis: non bibam amodo de hoc genimine
vitis vſque in diem illum, cum illud bibam
vobiſcum nouum in regno Patris mei.* Et 30
hymno dicto, exierunt in Montem oliueti.

31 *Tunc dicit illis Ieſus: Omnes vos ſcanda-
lum patiemini in me, in iſta nocte. Scriptũ
eſt enim: Percutiam paſtorem, & diſpergẽ-
32 tur oues gregis.* Poſtquam autem reſurre-
33 xero, præcedam vos in Galilæam.* Reſpon-
dens autem Petrus, ait illi: Et ſi omnes ſcan
dalizati fuerint in te, ego numquam ſcan-
34 dalizabor.* Ait illi Ieſus: Amen dico tibi,
quia in hac nocte antequam Gallus cantet,
35 ter me negabis.* Ait illi Petrus: Etiãſi opor
tuerit me mori tecum, non te negabo. Si-
36 militer & omnes diſcipuli dixerunt.* Tunc
venit Ieſus cum illis in villam, quæ dicitur
Gethſemani, & dixit diſcipulis ſuis: Sedete
37 hic donec vadam illuc, & orem.* Et aſſum-
pto Petro, & duobus filijs Zebedæi, cœpit
38 contriſtari & mæſtus eſſe.* Tunc ait illis:
Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem:
39 ſuſtinete hic, & vigilate mecum.* Et pro-
greſſus puſillum, procidit in faciem ſuam,
orans, & dicens: Pater mi, ſi poſſibile eſt, trã-
ſeat a me calix iſte. verumtamen non ſicut
40 ego volo, ſed ſicut tu.* Et venit ad diſcipu-
los ſuos, & inuenit eos dormientes, & dicit
Petro: Sic non potuiſtis vna hora vigilare
41 mecum?* Vigilate, & orate vt non intretis
in tentationem. Spiritus quidem promptus
42 eſt, caro autẽ infirma.* Iterũ ſecundo abijt,
& orauit, dicens: Pater mi, ſi non poteſt hic
calix tranſire niſi bibam illum, fiat voluntas
43 tua.* Et venit iterũ, & inuenit eos dormien-
44 tes: erant enim oculi eorum grauati.* Et re-
lictis illis, iterum abijt, & orauit tertiò, eun-
45 dem ſermonẽ dicens.* Tunc venit ad diſci-
pulos ſuos, & dicit illis: Dormite iam, & re-
quieſcite: ecce appropinquauit hora, & Fi-
lius hominis tradetur in manus peccatorũ.
46 *Surgite eamus: ecce appropinquauit qui
47 me tradet.* Adhuc eo loquente, ecce Iudas
vnus de duodecim venit, & cum eo turba
multa cum gladijs, & fuſtibus, miſſi a prin-
cipibus ſacerdotum, & ſenioribus populi.
48 *Qui autẽ tradidit eum, dedit illis ſignum,
dicens: Quemcumque oſculatus fuero, ipſe
49 eſt, tenete eum.* Et confeſtim accedens ad
Ieſum, dixit: Aue Rabbi. Et oſculatus eſt eũ.
50 * Dixitq. illi Ieſus: Amice, ad quid veniſti?

Tunc

Tunc acceſſerunt, & manus iniecerunt in
Ieſum,& tenuerunt eum.*Et ecce vnus ex 51
his,qui erant cum Ieſu, extendens manum,
exemit gladium ſuum, & percutiens ſeruũ
principis ſacerdotum amputauit auriculam
eius.*Tunc ait illi Ieſus:Conuerte gladiũ 52
tuum in locum ſuum. omnes enim, qui ac-
ceperint gladium,gladio peribunt.*An pu- 53
tas,quia non poſſum rogare patrem meum,
& exhibebit mihi modo pluſquam duode-
cim legiones angelorum? *Quomodo er- 54
go implebuntur Scripturæ,quia ſic opor-
tet fieri? *In illa hora dixit Ieſus turbis: 55
Tamquam ad latronẽ exiſtis cum gladijs,&
fuſtibus comprehẽdere me: quotidie apud
vos ſedebam docens in templo, & non me
tenuiſtis. *Hoc autem totum factum eſt, 56
vt adimplerentur Scripturæ prophetarum.
Tunc diſcipuli omnes,relicto eo,fugerunt.
*At illi tenentes Ieſum, duxerunt ad Cai- 57
pham principem ſacerdotum,vbi Scribæ &
ſeniores cõuenerant.*Petrus autem ſeque- 58
batur eum a longe,vſque in atrium princi-
pis ſacerdotum. Et ingreſſus intro,ſedebat
cum miniſtris, vt videret finem. *Princi- 59
pes autem ſacerdotum,& omne concilium
quærebant falſum teſtimonium contra Ie-
ſum,vt eum morti traderent:*& non inue- 60
nerunt, cum multi falſi teſtes acceſſiſſent.
Nouiſſime autem venerunt duo falſi teſtes,
*& dixerunt: Hic dixit:Poſſum deſtruere 61
templum Dei, & poſt triduum reædificare
illud. *Et ſurgens princeps ſacerdotum, 62
ait illi: Nihil reſpondes ad ea, quæ iſti ad-
uerſum te teſtificantur? *Ieſus autem ta- 63
cebat. Et princeps ſacerdotũ ait illi:Adiu-
ro te per Deum viuum,vt dicas nobis ſi tu
es Chriſtus filius Dei.*Dicit illi Ieſus:Tu 64
dixiſti. verumtamen dico vobis,amodo vi-
debitis filium hominis ſedentem a dextris
virtutis Dei, & venientem in nubibus cæli.
*Tunc princeps ſacerdotũ ſcidit veſtimen- 65
ta ſua,dicens: Blaſphemauit: quid adhuc
egemus teſtibus?ecce nũc audiſtis blaſphe-
miam:*quid vobis videtur? At illi reſpon- 66
dentes dixerunt: Reus eſt mortis. *Tunc 67
expuerunt in faciem eius, & colaphis eum
ceciderunt, alij autem palmas in faciem
68 eius dederunt,*dicentes:Prophetiza nobis
69 Chriſte,quis eſt qui te percuſſit? *Petrus
vero ſedebat foris in atrio: & acceſſit ad
eum vna ancilla,dicens:Et tu cum Ieſu Ga
70 lilæo eras. *At ille negauit coram omni-
71 bus,dicens: Neſcio quid dicis. *Exeunte
autem illo ianuam, vidit eum alia ancilla,
& ait his,qui erant ibi: Et hic erat cum Ie-
72 ſu Nazareno.*Et iterum negauit cum iu-
73 ramento: Quia non noui hominem. *Et
poſt puſillum acceſſerunt qui ſtabant,& di-
xerunt Petro: Vere & tu ex illis es: nam &
74 loquela tua manifeſtum te facit.*Tunc cœ
pit deteſtari,& iurare quia non nouiſſet ho
75 minem. Et continuo gallus cantauit. *Et
recordatus eſt Petrus verbi Ieſu, quod di-
xerat: Prius quàm gallus cantet,ter me ne-
gabis. Et egreſſus foras,fleuit amare.

CAP. XXVII.

1 MANE autem facto,conſilium inierũt
omnes principes ſacerdotum,& ſe-
niores populi aduerſus Ieſum,vt eum morti
2 traderent. *Et vinctum adduxerunt eum,
3 & tradiderunt Pontio Pilato præſidi.*Tunc
videns Iudas,qui eum tradidit,quòd dam-
natus eſſet; pœnitentia ductus, retulit tri-
ginta argenteos principibus ſacerdotum,&
4 ſenioribus,*dicens:Peccaui,tradẽs ſangui
nem iuſtum. At illi dixerunt:Quid ad nos?
5 tu videris.*Et proiectis argenteis in tem-
plo,receſſit:& abiens laqueo ſe ſuſpendit.
6 *Principes autem ſacerdotũ,acceptis argẽ-
teis,dixerunt:Non licet eos mittere in cor-
7 bonam:quia pretium ſanguinis eſt.*Con-
ſilio autem inito,emerunt ex illis agrum fi-
8 guli,in ſepulturam peregrinorum. *Pro-
pter hoc vocatus eſt ager ille,Haceldama,
hoc eſt, ager ſanguinis, vſque in hodier-
9 num diem. *Tunc impletum eſt quod di-
ctum eſt per Ieremiam prophetam, dicen-
tem: Et acceperunt triginta argenteos pre-
tium appretiati, quẽ appretiauerunt a filijs
10 Iſrael:*& dederũt eos in agrum figuli,ſicut
11 conſtituit mihi Dominus. *Ieſus autem
ſtetit ante præſidem, & interrogauit eum

præſes,dicens: Tu es Rex Iudæorum? Di-
cit illi Ieſus: Tu dicis. * Et cũ accuſaretur a 12
principibus ſacerdotum,& ſenioribus,nihil
reſpondit. *Tunc dicit illi Pilatus: Non au- 13
dis quanta aduerſum te dicunt teſtimonia?
* Et non reſpondit ei ad vllum verbum, ita 14
vt miraretur præſes vehementer. *Per diem 15
autem ſollemnem conſueuerat præſes po-
pulo dimittere vnum vinctum, quem vo-
luiſſent. *habebat autem tunc vinctum inſi- 16
gnem, qui dicebatur Barabbas. * Congre- 17
gatis ergo illis, dixit Pilatus: Quem vultis
dimittam vobis: Barabbam, an Ieſum, qui
dicitur Chriſtus? * Sciebat enim quòd per 18
inuidiam tradidiſſent eum. * Sedente autem 19
illo pro tribunali, miſit ad eum vxor eius,
dicens: Nihil tibi, & iuſto illi. multa enim
paſſa ſum hodie per viſum propter eum.
* Principes autem ſacerdotum, & ſeniores 20
perſuaſerunt populis vt peterẽt Barabbam,
Ieſum vero perderent. * Reſpondens autẽ 21
præſes, ait illis: Quem vultis vobis de duo-
bus dimitti? At illi dixerunt: Barabbam.
* Dicit illis Pilatus: Quid igitur faciam de 22
Ieſu, qui dicitur Chriſtus? * Dicunt om- 23
nes: Crucifigatur. Ait illis præſes: Quid
enim mali fecit? At illi magis clamabant
dicentes: Crucifigatur. * Videns autem Pi- 24
latus quia nihil proficeret, ſed magis tumul-
tus fieret: accepta aqua, lauit manus coram
populo, dicens: Innocens ego ſum a ſan-
guine iuſti huius: vos videritis. * Et reſpon- 25
dens vniuerſus populus, dixit: Sanguis eius
ſuper nos, & ſuper filios noſtros. * Tunc di- 26
miſit illis Barabbam: Ieſum autẽ flagellatũ
tradidit eis vt crucifigeretur. * Tunc mili- 27
tes præſidis ſuſcipientes Ieſum in prætoriũ,
congregauerunt ad eum vniuerſam cohor-
tem: * & exuentes eum, chlamydem cocci- 28
neam circumdederunt ei, * & plectentes co- 29
ronam de ſpinis, poſuerũt ſuper caput eius,
& arundinem in dextera eius. Et genu fle-
xo ante eum, illudebant ei, dicentes: Aue
rex Iudæorum. * Et expuentes in eum, ac- 30
ceperunt arundinem, & percutiebant ca-
put eius. * Et poſtquam illuſerunt ei, exue- 31
runt eum chlamyde, & induerunt eum ve-

ſtimentis eius, & duxerunt eum vt crucifige-
32 rent. * Exeuntes autem inuenerunt hominẽ
Cyrenæum, nomine Simonem: hunc an-
33 gariauerunt vt tolleret crucem eius. * Et ve-
nerunt in locũ, qui dicitur Golgotha, quod
34 eſt Caluariæ locus. * Et dederunt ei vinum
bibere cum felle miſtum. Et cum guſtaſſet,
35 noluit bibere. * Poſtquam autem crucifixe-
runt eum, diuiſerunt veſtimenta eius, ſor-
tem mittentes: vt impleretur quod dictum
eſt per Prophetam dicentem: Diuiſerunt ſi-
bi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meã mi
36 37 ſerunt ſortẽ. * Et ſedentes ſeruabant eũ. * Et
impoſuerunt ſuper caput eius cauſam ipſius
ſcriptam: HIC EST IESVS REX IVDAEORVM.
38 * Tunc crucifixi ſunt cum eo duo latrones:
39 vnus a dextris, & vnus a ſiniſtris. * Prætereun
tes autem blaſphemabant eum mouentes
40 capita ſua, * & dicẽtes: Vah qui deſtruis tem
plum Dei, & in triduo illud reædificas: ſal-
ua temetipſum: ſi filius Dei es, deſcende de
41 cruce. * Similiter & principes ſacerdotum
illudentes cum Scribis, & ſenioribus dice-
42 bant: * Alios ſaluos fecit, ſeipſum non po-
teſt ſaluum facere: ſi rex Iſrael eſt, deſcen-
43 dat nunc de cruce, & credimus ei: * confi-
dit in Deo: liberet nunc, ſi vult, eum: dixit
44 enim: Quia filius Dei ſum. * Idipſum au-
tem & latrones, qui crucifixi erant cum
45 eo, improperabant ei. * A ſexta autem ho-
ra tenebræ factæ ſunt ſuper vniuerſam ter-
46 ram vſque ad horam nonam. * Et circa
horam nonam clamauit Ieſus voce magna,
dicens: Eli, Eli, lamma ſabacthani? hoc eſt:
Deus meus, Deus meus vt quid dereliqui-
47 ſti me? * Quidam autem illic ſtantes, & au
48 dientes, dicebant: Eliam vocat iſte. * Et
continuo currens vnus ex eis acceptã ſpon-
giam impleuit aceto, & impoſuit arundini,
49 & dabat ei bibere. * Ceteri vero dicebant:
Sine videamus an veniat Elias liberans
50 eum. * Ieſus autem iterum clamans vo-
51 ce magna, emiſit ſpiritum. * Et ecce ve-
lum templi ſciſſum eſt in duas partes a ſum-
mo vſque deorſum. & terra mota eſt, &
52 petræ ſciſſæ ſunt, * & monumenta aperta
ſunt: & multa corpora ſanctorum, qui
dormie-

dormierant, ſurrexerunt*. Ex exeuntes de 53
monumentis poſt reſurrectionem eius, ve-
nerunt in ſanctam ciuitatem, & apparue-
runt multis.* Centurio autem, & qui cum 54
eo erant, custodiẽtes Ieſum, viſo terræmo-
tu & his, quæ fiebant, timuerunt valde, di-
centes: Vere Filius Dei erat iſte.* Erant au- 55
tem ibi mulieres multæ a longe, quæ ſecu-
tæ erant Ieſum a Galilæa, miniſtrantes ei:
*inter quas erat Maria Magdalene, & Maria 56
Iacobi, & Ioſeph mater, & mater filiorum
Zebedæi.* Cum autem ſero factum eſſet, 57
venit quidam homo diues ab Arimathæa,
nomine Ioſeph, qui & ipſe diſcipulus erat
Ieſu.* hic acceſſit ad Pilatũ, & petijt corpus 58
Ieſu. Tunc Pilatus iuſſit reddi corpus.* Et 59
accepto corpore, Ioſeph inuoluit illud in
ſindone munda.* & poſuit illud in monu- 60
mento ſuo nouo, quod exciderat in petra.
Et aduoluit ſaxum magnum ad oſtium mo
numenti, & abijt.* Erat autem ibi Maria 61
Magdalene, & altera Maria, ſedentes contra
ſepulchrum.* Altera autem die, quæ eſt poſt 62
Paraſceuen, conuenerunt principes ſacerdo
tum, & Phariſæi ad Pilatum,* dicẽtes: Do- 63
mine, recordati ſumus, quia ſeductor ille di
xit adhuc viuens: Poſt tres dies reſurgam.
* Iube ergo cuſtodiri ſepulchrum vſque in 64
diem tertium: ne forte veniãt diſcipuli eius,
& furentur eum, & dicant plebi: Surrexit
a mortuis: & erit nouiſſimus error peior
priore.* Ait illis Pilatus: Habetis cuſtodiã, 65
ite, cuſtodite ſicut ſcitis.* Illi autem abeun 66
tes, munierunt ſepulchrum, ſignantes lapi-
dem, cum cuſtodibus.

CAP. XXVIII.

VEspere autem ſabbati, quæ luceſcit 1
in prima ſabbati, venit Maria Magda-
lene, & altera Maria videre ſepulchrum.* Et 2
ecce terræmotus factus eſt magnus. Ange-
lus enim Domini deſcendit de cælo: & ac-
cedens reuoluit lapidem, & ſedebat ſuper
3 eum:* erat autem aſpectus eius ſicut fulgur
4 & veſtimentum eius ſicut nix.* Præ timore
autem eius exterriti ſunt cuſtodes, & facti
5 ſunt velut mortui.* Reſpondens autem an-
gelus dixit mulieribus: Nolite timere vos:
ſcio enim, quòd Ieſum, qui crucifixus eſt,
6 quæritis:* non eſt hic: ſurrexit enim, ſicut
dixit. venite, & videte locum, vbi poſitus
7 erat Dominus.* Et cito euntes, dicite di-
ſcipulis eius quia ſurrexit: & ecce præcedit
vos in Galilæam: ibi eũ videbitis. ecce præ-
8 dixi vobis.* Et exierunt cito de monumen-
to cum timore, & gaudio magno, currentes
9 nunciare diſcipulis eius.* Et ecce Ieſus oc-
currit illis, dicens: Auete. Illæ autem acceſ-
ſerunt, & tenuerunt pedes eius, & adoraue-
10 runt eum.* Tunc ait illis Ieſus: Nolite ti-
mere. ite, nunciate fratribus meis vt eant in
11 Galilæam, ibi me videbunt.* Quæ cum
abijſſent, ecce quidam de cuſtodibus vene-
runt in ciuitatem, & nunciauerunt princi-
pibus ſacerdotum omnia, quæ facta fue-
12 rant.* Et congregati cum ſenioribus con-
ſilio accepto, pecuniam copioſam dederũt
13 militibus,* dicentes: Dicite quia diſcipuli
eius nocte venerunt, & furati ſunt eum, no
14 bis dormientibus.* Et ſi hoc auditum fue-
rit a præſide, nos ſuadebimus ei, & ſecuros
15 vos faciemus.* At illi accepta pecunia, fe-
cerunt ſicut erãt edocti. Et diuulgatum eſt
verbum iſtud apud Iudæos, vſque in hodier
16 num diem.* Vndecim autem diſcipuli abie
runt in Galilæam in montem, vbi conſti-
17 tuerat illis Ieſus.* Et videntes eum adora-
18 uerunt: quidam autem dubitauerunt.* Et
accedens Ieſus locutus eſt eis, dicens: Da-
ta eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in ter-
19 ra.* euntes ergo docete omnes gentes: ba-
ptizantes eos in nomine Patris, & Filij, &
20 Spiritus ſancti:* docentes eos ſeruare om-
nia quæcumque mandaui vobis: & ecce
ego vobiſcum ſum omnibus diebus, vſque
ad conſummationem ſæculi.

SANCTVM IESV CHRISTI

EVANGELIVM

SECVNDVM MARCVM.

CAPVT PRIMVM.

INITIVM Euãgelij Ieſu Chri 1
ſti, Filij Dei. *Sicut ſcriptum 2
eſt in Iſaia propheta: Ecce
ego mitto angelum meum
ante faciem tuam, qui præ-
parabit viam tuam ante te. * Vox claman- 3
tis in deſerto: Parate viam Domini, rectas
facite ſemitas eius. * Fuit Ioannes in de- 4
ſerto baptizans, & prædicans baptiſmum
pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum.
*Et egrediebatur ad eum omnis Iudææ re- 5
gio, & Ieroſolymitæ vniuerſi, & baptiza-
bantur ab illo in Iordanis flumine, confiten
tes peccata ſua. * Et erat Ioannes veſtitus 6
pilis cameli, & zona pellicea circa lumbos
eius: & locuſtas, & mel ſilueſtre edebat. Et
prædicabat dicens: *Venit fortior me poſt 7
me: cuius non ſum dignus procumbẽs ſol-
uere corigiam calceamentorum eius. *Ego 8
baptizaui vos aqua, ille vero baptizabit vos
Spiritu ſancto. * Et factum eſt: in diebus 9
illis venit Ieſus a Nazareth Galileæ: & ba-
ptizatus eſt a Ioanne in Iordane. *Et ſtatim 10
aſcendens de aqua, vidit cælos apertos, &
Spiritum tamquã columbã deſcendentem,
& manentem in ipſo. * Et vox facta eſt de 11
cælis: Tu es filius meus dilectus, in te com-
placui. * Et ſtatim Spiritus expulit eum in 12
deſertum. * Et erat in deſerto quadraginta 13
diebus, & quadraginta noctibus: & tentaba
tur a ſatana: eratq. cum beſtijs, & angeli
miniſtrabant illi. * Poſtquam autẽ traditus 14
eſt Ioannes, venit Ieſus in Galilæã, prædicãs
Euangeliũ regni Dei, *& dicens: Quoniam 15
impletum eſt tẽpus, & appropinquauit re-
gnũ Dei: pœnitemini, & credite Euangelio.
16 *Et præteriens ſecus Mare Galilææ, vidit Si
monem, & Andreã fratrẽ eius, mittẽtes re-
17 tia in mare, (erãt enim piſcatores) *& dixit
eis Ieſus: Venite poſt me, & faciam vos fieri
18 piſcatores hominum. * Et protinus relictis
19 retibus, ſecuti ſunt eum. *Et progreſſus inde
puſillum, vidit Iacobum Zebedæi, & Ioan-
nem fratrem eius, & ipſos componẽtes re-
20 tia in naui: * & ſtatim vocauit illos. Et reli-
cto patre ſuo Zebedæo in naui cum merce-
21 narijs, ſecuti ſunt eum. * Et ingrediuntur
Capharnaum: & ſtatim ſabbatis ingreſſus
22 in ſynagogam, docebat eos. * Et ſtupebant
ſuper doctrina eius: erat enim docens eos,
quaſi poteſtatem habens, & non ſicut Scri-
23 bæ. * Et erat in ſynagoga eorum homo in
24 ſpiritu immundo: & exclamauit, * dicens:
Quid nobis, & tibi Ieſu Nazarene: veniſti
perdere nos? ſcio qui ſis, Sanctus Dei.
25 * Et comminatus eſt ei Ieſus, dicens: Ob-
26 muteſce, & exi de homine. * Et diſcer-
pens eum ſpiritus immundus, & exclamans
27 voce magna exijt ab eo. * Et mirati ſunt om
nes, ita vt conquirerent inter ſe dicentes:
Quidnam eſt hoc? quænam doctrina hæc
noua? quia in poteſtate etiam ſpiritibus
28 immundis imperat, & obediunt ei. * Et
proceſſit rumor eius ſtatim in omnẽ regio-
29 nem Galilææ. * Et protinus egredientes de
ſynagoga, venerunt in domum Simonis, &
30 Andreæ cũ Iacobo, & Ioanne. * Decum-
bebat autẽ ſocrus Simonis febricitans: &

ſtatim

ſtatim dicunt ei de illa.*Et accedens eleua- 31
nit eam,apprehenſa manu eius:& cõtinuo
dimiſit eã febris,& miniſtrabat eis.* Veſpe- 32
re autem facto cum occidiſſet ſol, afferebãt
ad eum omnes male habentes, & dæmonia
habẽtes:* & erat omnis ciuitas congregata 33
ad ianuam. * Et curauit multos, qui vexa- 34
bantur varijs languoribus,& dæmonia mul-
ta eijciebat, & non ſinebat ea loqui,quoniã
ſciebant eum.* Et diluculo valde ſurgens, 35
egreſſus abijt in deſertum locum,ibiq. ora-
bat. * Et proſecutus eſt eum Simon,& qui 36
cum illo erant. * Et cum inueniſſent eum, 37
dixerunt ei: Quia omnes quærunt te. * Et 38
ait illis: Eamus in proximos vicos,& ciui-
tates,vt & ibi prædicem:ad hoc enim veni.
*Et erat prædicans in ſynagogis eorum,& 39
in omni Galilæa,& dæmonia eijciens. * Et 40
venit ad eum leproſus deprecãs eum:& ge-
nu flexo dixit ei: Si vis, potes me mundare.
*Ieſus autem miſertus eius, extendit manũ 41
ſuam:& tangens eum,ait illi: Volo: Mun-
dare. * Et cum dixiſſet, ſtatim diſceſſit ab 42
eo lepra,& mundatus eſt. * Et commina- 43
tus eſt ei, ſtatimq. eiecit illum:* & dicit ei: 44
Vide nemini dixeris: ſed vade, oſtende te
principi ſacerdotum, & offer pro emunda-
tione tua,quæ præcepit Moyſes in teſtimo-
nium illis. * At ille egreſſus cœpit prædi- 45
care,& diffamare ſermonem,ita vt iam non
poſſet manifeſte introire in ciuitatem, ſed
foris in deſertis locis eſſet,& conueniebant
ad eum vndique.

CAP. II.

ET iterum intrauit Capharnaum poſt 1
dies,*& auditum eſt quòd in domo eſ- 2
ſet, & conuenerunt multi,ita vt non cape-
ret neque ad ianuam,& loquebatur eis ver-
bum. * Et venerunt ad eum ferentes para- 3
lyticum, qui a quattuor portabatur. * Et 4
cum non poſſent offerre eum illi præ turba,
nudauerunt tectum vbi erat:& patefacien-
tes ſubmiſerunt grabatum,in quo paralyti-
cus iacebat. * Cum autem vidiſſet Ieſus fi- 5
dem illorum, ait paralytico: Fili,dimittun-
tur tibi peccata tua. * Erant autem illic 6
quidam de Scribis ſedentes,& cogitantes in
7 cordibus ſuis:* Quid hic ſic loquitur? bla-
ſphemat. Quis poteſt dimittere peccata,
8 niſi ſolus Deus?* Quo ſtatim cognito Ieſus
ſpiritu ſuo quia ſic cogitarent intra ſe,dicit
illis: Quid iſta cogitatis in cordibus veſtris?
9 *Quid eſt facilius dicere paralytico: Di-
mittuntur tibi peccata: an dicere: Surge,
10 tolle grabatum tuum, & ambula? * Vt
autem ſciatis quia Filius hominis habet po
teſtatem in terra dimittendi peccata, (ait
11 paralytico)* tibi dico: Surge,tolle grabatũ
12 tuum, & vade in domum tuam. * Et ſta-
tim ſurrexit ille:&, ſublato grabato, abijt
coram omnibus, ita vt mirarentur omnes,
& honorificarent Deum, dicentes: Quia
13 numquam ſic vidimus.* Et egreſſus eſt rur-
ſus ad mare: omniſq. turba veniebat ad eũ,
14 & docebat eos. * Et cum præteriret, vidit
Leui Alphæi ſedentem ad telonium, & ait
illi: Sequere me. Et ſurgens ſecutus eſt eũ.
15 * Et factum eſt, cum accumberet in domo
illius, multi publicani, & peccatores ſimul
diſcumbebant cum Ieſu, & diſcipulis eius:
erant enim multi, qui & ſequebantur eum.
16 * Et Scribæ, & Phariſæi videntes quia man-
ducaret cum publicanis, & peccatoribus,
dicebãt diſcipulis eius: Quare cum publi-
canis, & peccatoribus manducat & bibit
17 Magiſter veſter?* Hoc audito Ieſus ait il-
lis: Non neceſſe habent ſani medico, ſed
qui male habent: non enim veni vocare
18 iuſtos, ſed peccatores. * Et erant diſcipuli
Ioannis,& Phariſæi ieiunantes: & veniunt,
& dicunt illi: Quare diſcipuli Ioannis, &
Phariſæorum ieiunant, tui autem diſcipuli
19 non ieiunant?* Et ait illis Ieſus: Numquid
poſſunt filij nuptiarum,quamdiu ſpõſus cũ
illis eſt, ieiunare? Quanto tempore habent
20 ſecum ſponſum,non poſſunt ieiunare.* Ve-
nient autem dies cum auferetur ab eis ſpon
21 ſus:& tunc ieiunabunt in illis diebus. * Ne-
mo aſſumentum panni rudis aſſuit veſtimẽ-
to veteri: alioquin aufert ſupplementum
22 nouum a veteri, & maior ſciſſura fit. * Et
nemo mittit vinum nouum in vtres vete-
res: alioquin dirumpet vinum vtres, & vi-
num

num effundetur, & vtres peribunt: ſed vi-
num nouum in vtres nouos mitti debet.
* Et factum eſt iterum cum Dominus ſab- 23
batis ambularet per ſata, & diſcipuli eius
cœperunt progredi, & vellere ſpicas. * Pha- 24
riſæi autem dicebant ei: Ecce, quid faciunt
ſabbatis quod non licet? * Et ait illis: Nũ- 25
quam legiſtis quid fecerit Dauid, quando
neceſſitatem habuit, & eſurijt ipſe, & qui
cum eo erant? * quomodo introiuit in do- 26
mum Dei ſub Abiathar principe ſacerdo-
tum, & panes propoſitionis manducauit,
quos non licebat manducare, niſi ſacerdo-
tibus, & dedit eis, qui cum eo erant? * Et 27
dicebat eis: Sabbatum propter hominem
factum eſt, & non homo propter ſabbatum.
* Itaque Dominus eſt filius hominis, etiam 28
ſabbati.

CAP. III.

ET introiuit iterum in ſynagogam: & 1
erat ibi homo habẽs manum aridam.
* Et obſeruabant eum, ſi ſabbatis curaret, 2
vt accuſarent illum. * Et ait homini haben- 3
ti manum aridam: Surge in medium. * Et 4
dicit eis: Licet ſabbatis benefacere, an ma-
le? animam ſaluam facere, an perdere? At
illi tacebant. * Et circumſpiciens eos cum 5
ira, contriſtatus ſuper cæcitate cordis eorũ,
dicit homini: Extende manum tuam. Et
extendit, & reſtituta eſt manus illi. * Exeun- 6
tes autem Phariſæi, ſtatim cum Herodianis
conſilium faciebant aduerſus eum quomo-
do eum perderent. * Ieſus autem cum di- 7
ſcipulis ſuis ſeceſſit ad mare: & multa tur-
ba a Galilæa, & Iudæa ſecuta eſt eum, * & ab 8
Ieroſolymis, & ab Idumæa, & trans Iorda-
nem: & qui circa Tyrum, & Sidonem, mul-
titudo magna, audientes, quæ faciebat, ve-
nerunt ad eum. * Et dixit diſcipulis ſuis vt 9
nauicula ſibi deſeruiret propter turbam,
ne comprimerent eum. * multos enim ſa- 10
nabat ita vt irruerent in eum vt illum tan-
gerent quotquot habebant plagas. * Et ſpi- 11
ritus immundi, cum illum videbant, pro-
cidebant ei: & clamabant dicentes: * Tu es 12
Filius Dei. Et vehementer comminabatur
13 eis ne manifeſtarent illum. * Et aſcendens
in montem vocauit ad ſe quos voluit ipſe:
14 & venerunt ad eum. * Et fecit vt eſſent duo-
decim cum illo: & vt mitteret eos prædica
15 re. * Et dedit illis poteſtatem curandi infir-
16 mitates, & eijciendi dæmonia. * Et impo-
17 ſuit Simoni nomen Petrus: * & Iacobum
Zebedæi, & Ioannem fratrem Iacobi, &
impoſuit eis nomina Boanerges, quod eſt,
18 Filij tonitrui: * & Andreã, & Philippum, &
Bartholomæum, & Matthæum, & Thomã,
& Iacobum Alphæi, & Thaddæum, & Si-
19 monem Cananæum, * & Iudam Iſcariotem,
20 qui & tradidit illum. * Et veniunt ad do-
mum: & conuenit iterum turba, ita vt non
21 poſſent neque panem manducare. * Et cum
audiſſent ſui, exierunt tenere eum: dicebãt
22 enim: Quoniam in furorem verſus eſt. * Et
Scribæ, qui ab Ieroſolymis deſcenderant,
dicebant: Quoniam Beelzebub habet, &
quia in principe dæmoniorum eijcit dæmo
23 nia. * Et conuocatis eis in parabolis dice-
bat illis: Quomodo poteſt ſatanas ſatanam
24 eijcere? * Et ſi regnum in ſe diuidatur, non
25 poteſt regnum illud ſtare. * Et ſi domus
ſuper ſemetipſam diſpertiatur, non poteſt
26 domus illa ſtare. * Et ſi ſatanas conſurre-
xerit in ſemetipſum, diſpertitus eſt, & non
27 poterit ſtare, ſed finem habet. * Nemo po-
teſt vaſa fortis ingreſſus in domum diripe-
re, niſi prius fortem alliget, & tunc domum
28 eius diripiet. * Amen dico vobis, quo-
niam omnia dimittentur filijs hominum
peccata, & blaſphemiæ, quibus blaſphe-
29 mauerint: * qui autem blaſphemauerit in
Spiritum ſanctum, non habebit remiſſio-
nem in æternum, ſed reus erit æterni deli-
30 cti. * Quoniam dicebant: Spiritum immun-
31 dum habet. * Et veniunt mater eius &
fratres: & foris ſtantes miſerunt ad eum
32 vocantes eum, * & ſedebat circa eum turba:
& dicunt ei: Ecce mater tua, & fratres tui
33 foris quærunt te. * Et reſpondens eis, ait:
34 Quæ eſt mater mea, & fratres mei? * Et
circumſpiciens eos, qui in circuitu eius ſe-
debant, ait: Ecce mater mea, & fratres
35 mei. * Qui enim fecerit voluntatem Dei,
hic

hic frater meus, & ſoror mea, & ma-
ter eſt.

Cap. IIII.

ET iterum cœpit docere ad mare: & 1
congregata eſt ad eum turba multa,
ita vt nauim aſcendens ſederet in mari, &
omnis turba circa mare ſuper terram erat:
*& docebat eos in parabolis multa, & dice- 2
bat illis in doctrina ſua: *Audite: ecce exijt 3
ſeminans ad ſeminandum. * Et dum ſemi- 4
nat, aliud cecidit circa viam, & venerunt
volucres cæli, & comederunt illud. *Aliud 5
vero cecidit ſuper petroſa, vbi non habuit
terram multam: & ſtatim exortum eſt,
quoniam non habebat altitudinem terræ:
*& quando exorrus eſt ſol, exæſtuauit: & 6
eo quòd non habebat radicem, exaruit.
* Et aliud cecidit in ſpinas: & aſcenderunt 7
ſpinæ, & ſuffocauerunt illud, & fructum
non dedit. * Et alind cecidit in terram 8
bonam: & dabat fructum aſcendentem,
& creſcentem, & afferebat vnum triginta,
vnum ſexaginta, & vnum centum. * Et di- 9
cebat: Qui habet aures audiendi, audiat.
* Et cum eſſet ſingularis, interrogauerunt 10
eum hi, qui cum eo erant duodecim, pa-
rabolam. * Et dicebat eis: Vobis datum 11
eſt noſſe myſterium regni Dei: illis autem,
qui foris ſunt, in parabolis omnia fiunt:
* vt videntes videant, & non videant: & 12
audientes audiant, & non intelligant: ne-
quando conuertantur, & dimittantur eis
peccata. * Et ait illis: Neſcitis parabo- 13
lam hanc? & quomodo omnes parabolas
cognoſcetis? * Qui ſeminat, verbum ſe- 14
minat. * Hi autem ſunt, qui circa viam, 15
vbi ſeminatur verbum, & cum audierint,
confeſtim venit ſatanas, & aufert verbum,
quod ſeminatum eſt in cordibus eorum.
* Et hi ſunt ſimiliter, qui ſuper petroſa 16
ſeminantur: qui cum audierint verbum,
ſtatim cum gaudio accipiunt illud: * & 17
non habent radicem in ſe, ſed temporales
ſunt: deinde orta tribulatione & perſecu-
tione propter verbum, confeſtim ſcanda-
lizantur. * Et alij ſunt, qui in ſpinis ſemi- 18
19 nantur: hi ſunt, qui verbum audiunt, * &
ærumnæ ſæculi, & deceptio diuitiarum, &
circa reliqua concupiſcentiæ introeuntes
ſuffocant verbum, & ſine fructu efficitur.
20 * Et hi ſunt, qui ſuper terram bonam ſe-
minati ſunt, qui audiunt verbum, & ſuſci-
piunt, & fructificant, vnum triginta, vnum
21 ſexaginta, & vnum centum. * Et dicebat
illis: Numquid venit lucerna vt ſub mo-
dio ponatur, aut ſub lecto? nonne vt ſu-
22 per candelabrum ponatur? * Non eſt enim
aliquid abſconditum, quod non manife-
ſtetur: nec factum eſt occultum, ſed vt in
23 palam veniat. * Si quis habet aures audien
24 di, audiat. * Et dicebat illis: Videte quid
audiatis. In qua menſura menſi fueritis,
25 remetietur vobis, & adijcietur vobis. * Qui
enim habet, dabitur illi: & qui non habet,
26 etiam quód habet auferetur ab eo. * Et
dicebat: Sic eſt regnum Dei, quemadmo-
dum ſi homo iaciat ſementem in terram,
27 * & dormiat, & exurgat nocte & die, &
ſemen germinet, & increſcat dum neſcit
28 ille. * Vltro enim terra fructificat, primum
herbam, deinde ſpicam, deinde plenum
29 frumentum in ſpica. * Et cum produxerit
fructus, ſtatim mittit falcem, quoniã adeſt
30 meſſis. * Et dicebat: Cui aſſimilabimus
regnum Dei? aut cui parabolæ compara-
31 bimus illud? * Sicut granum ſinapis, quod
cum ſeminatum fuerit in terra, minus eſt
32 omnibus ſeminibus, quæ ſunt in terra: *&
cum ſeminatum fuerit, aſcendit, & fit ma-
ius omnibus oleribus, & facit ramos ma-
gnos, ita vt poſſint ſub vmbra eius aues
33 cæli habitare. * Et talibus multis parabo-
lis loqnebatur eis verbum, prout pote-
34 rant audire: * ſine parabola autem non lo-
quebatur eis. ſeorſum autem diſcipulis ſuis
35 diſſerebat omnia. * Et ait illis in illa die,
cum ſero eſſet factum: Tranſeamus con-
36 tra. * Et dimittentes turbam, aſſumunt
eum ita vt erat in naui: & aliæ naues erant
37 cum illo. * Et facta eſt procella magna
venti, & fluctus mittebat in nauim, ita vt
38 impleretur nauis. * Et erat ipſe in puppi
ſuper ceruical dormiens: & excitant eum,

& dicunt illi: Magiſter, non ad te perti-
net, quia perimus? * Et exurgens commi- 39
natus eſt vento, & dixit mari: Tace, ob-
muteſce. Et ceſſauit ventus: & facta eſt
tranquillitas magna. * Et ait illis: Quid ti- 40
midi eſtis? necdum habetis fidem? Et ti-
muerunt timore magno, & dicebant ad
alterutrum: Quis, putas, eſt iſte, quia &
ventus & mare obediunt ei?

CAP. V.

ET venerunt trans fretum maris in re- 1
gionem Geraſenorum. * Et exeunti ei 2
de naui, ſtatim occurrit de monumentis ho
mo in ſpiritu immundo, * qui domicilium 3
habebat in monumentis, & neque catenis
iam quiſquam poterat eũ ligare: * quoniam 4
ſæpe compedibus & catenis vinctus, diru-
piſſet catenas, & compedes comminuiſſet,
& nemo poterat eum domare. * & ſemper 5
die ac nocte in monumentis, & in monti-
bus erat, clamans, & concidens ſe lapidibus.
* Videns autem Ieſum a longe, cucurrit, & 6
adorauit eum: * & clamans voce magna di- 7
xit: Quid mihi, & tibi, Ieſu fili Dei altiſſimi?
adiuro te per Deum, ne me torqueas. * Dice 8
bat enim illi: Exi ſpiritus immunde ab ho-
mine. * Et interrogabat eum: Quod tibi no- 9
men eſt? Et dicit ei: Legio mihi nomen eſt,
quia multi ſumus. * Et deprecabatur eum 10
multum, ne ſe expelleret extra regionem.
* Erat autem ibi circa montem grex porco- 11
rum magnus, paſcens. * Et deprecabantur 12
eum ſpiritus, dicentes: Mitte nos in porcos
vt in eos introeamus. * Et conceſſit ei ſta- 13
tim Ieſus. Et exeuntes ſpiritus immun-
di introierunt in porcos: & magno impe-
tu grex præcipitatus eſt in mare ad duo mil-
lia, & ſuffocati ſunt in mari. * Qui autem 14
paſcebant eos, fugerunt, & nunciauerunt
in ciuitatem, & in agros. Et egreſſi ſunt vi-
dere quid eſſet factum: * & veniunt ad Ie- 15
ſum: & vident illum, qui a dæmonio ve-
xabatur, ſedentem, veſtitum, & ſanæ men-
tis, & timuerunt. * Et narrauerunt illis, qui 16
viderant, qualiter factum eſſet ei, qui dæ-
monium habuerat, & de porcis. * Et roga- 17
re cœperunt eum vt diſcederet de finibus
18 eorum. * Cumq. aſcenderet nauim, cœpit
illũ deprecari, qui a dæmonio vexatus fue-
19 rat, vt eſſet cum illo, * & non admiſit eum,
ſed ait illi: Vade in domum tuam ad tuos,
& annuncia illis quanta tibi Dominus fe-
20 cerit, & miſertus ſit tui. * Et abijt, & cœpit
prædicare in Decapoli, quanta ſibi feciſſet
21 Ieſus: & omnes mirabantur. * Et cum tran-
ſcendiſſet Ieſus in naui rurſum trans fretũ,
conuenit turba multa ad eum, & erat circa
22 mare. * Et venit quidam de archiſynago-
gis nomine Iairus: & videns eum, procidit
23 ad pedes eius, * & deprecabatur eũ multùm,
dicens: Quoniam filia mea in extremis eſt,
Veni, impone manum ſuper eam, vt ſalua
24 ſit, & viuat. * Et abijt cum illo, & ſeque-
batur eum turba multa, & comprimebant
25 eum. * Et mulier, quæ erat in profluuio
26 ſanguinis annis duodecim, * & fuerat mul-
ta perpeſſa a compluribus medicis: & ero-
gauerat omnia ſua, nec quidquam profece-
27 rat, ſed magis deterius habebat: * cũ audiſſet
de Ieſu, venit in turba retro, & tetigit veſti-
28 mentum eius: * dicebat enim: Quia ſi vel
29 veſtimentum eius tetigero, ſalua ero. * Et
confeſtim ſiccatus eſt fons ſanguinis eius:
& ſenſit corpore quia ſanata eſſet a plaga.
30 * Et ſtatim Ieſus in ſemetipſo cognoſcens
virtutem, quæ exierat de illo, conuerſus
ad turbam, aiebat: Quis tetigit veſtimenta
31 mea? * Et dicebant ei diſcipuli ſui: Vides
turbam comprimentem te, & dicis: Quis
32 me tetigit? * Et circumſpiciebat videre
33 eam, quæ hoc fecerat. * Mulier vero ti-
mens & tremens, ſciens quod factum eſſet
in ſe, venit & procidit ante eum, & dixit ei
34 omnem veritatem. * Ille autem dixit ei:
Filia, fides tua te ſaluã fecit: vade in pace,
35 & eſto ſana a plaga tua. * Adhuc eo lo-
quente, veniunt ab archiſynagogo, dicen-
tes: Quia filia tua mortua eſt: quid vltra
36 vexas Magiſtrum? * Ieſus autem audito
verbo, quod dicebatur, ait archiſynagogo:
37 Noli timere: tantummodo crede. * Et non
admiſit quemquam ſe ſequi niſi Petrum,
& Iacobum, & Ioannem fratrem Iacobi.

Et

*Et veniunt in domum archiſynagogi, & 38
videt tumultum,& flentes,& eiulantes mul-
tum. *Et ingreſſus, ait illis: Quid turba- 39
mini, & ploratis? puella non eſt mortua,
ſed dormit. *Et irridebant eum. Ipſe ve- 40
ro eiectis omnibus aſſumit patrem, & ma-
trem puellæ, & qui ſecum erant, & ingre-
ditur vbi puella erat iacens.*Et tenens ma- 41
num puellæ, ait illi: Talitha cumi, quod
eſt interpretatum: Puella (tibi dico) ſurge.
*& confeſtim ſurrexit puella,& ambulabat: 42
erat autem annorum duodecim: & obſtu-
puerunt ſtupore magno. *Et præcepit illis 43
vehementer vt nemo id ſciret: & dixit da-
ri illi manducare.

CAP. VI.

ET egreſſus inde, abijt in patriã ſuam: 1
& ſequebãtur eũ diſcipuli ſui:*& facto 2
ſabbato cœpit in ſynagoga docere: & mul-
ti audientes admirabãtur in doctrina eius,
dicentes: Vnde huic hæc omnia? & quæ eſt
ſapientia, quæ data eſt illi: & virtutes tales,
quæ per manus eius efficiuntur? *Nonne 3
hic eſt faber, filius Mariæ, frater Iacobi, &
Ioſeph, & Iudæ, & Simonis? nonne & ſoro-
res eius hic nobiſcum ſunt? Et ſcandaliza-
bantur in illo. *Et dicebat illis Ieſus: Quia 4
non eſt propheta ſine honore niſi in patria
ſua, & in domo ſua, & in cognatione ſua.
*Et non poterat ibi virtutem vllam facere, 5
niſi paucos infirmos impoſitis manibus cu-
rauit:*& mirabatur propter incredulitatem 6
eorum,& circuibat caſtella in circuitu do-
cens. *Et vocauit duodecim: & cœpit eos 7
mittere binos, & dabat illis poteſtatem ſpi-
rituum immundorum. *Et præcepit eis 8
ne quid tollerẽt in via, niſi virgam tantum:
non peram, non panem, neque in zona æs,
*ſed calceatos ſandalijs, & ne induerentur 9
duabus tunicis. *Et dicebat eis: Quocum- 10
que introieritis in domũ: illic manete donec
exeatis inde:*& quicumque nõ receperint 11
vos, nec audierint vos, exeuntes inde, excu-
tite puluerem de pedibus veſtris in teſtimo-
nium illis. *Et exeuntes prædicabant vt 12
pœnitentiam agerent:*& dæmonia multa 13
eijciebant,& vngebant oleo multos ægros,
14 & ſanabant. *Et audiuit rex Herodes, (ma-
nifeſtum enim factum eſt nomen eius) &
dicebat: Quia Ioannes Baptiſta reſurrexit
a mortuis: & propterea virtutes operantur
15 in illo. *Alij autem dicebant: Quia Elias
eſt. Alij vero dicebant: Quia propheta
16 eſt, quaſi vnus ex prophetis. *Quo audito
Herodes ait: Quem ego decollaui Ioannẽ,
17 hic a mortuis reſurrexit. *Ipſe enim He-
rodes miſit, ac tenuit Ioannem, & vinxit
eum in carcere propter Herodiadem vxo-
rem Philippi fratris ſui, quia duxerat eam.
18 *Dicebat enim Ioannes Herodi: Non licet
19 tibi habere vxorem fratris tui. *Herodias
autem inſidiabatur illi: & volebat occidere
20 eum, nec poterat. *Herodes enim metue-
bat Ioannem, ſciens eum virum iuſtum &
ſanctum: & cuſtodiebat eum, & audito eo
multa faciebat, & libenter eum audiebat.
21 *Et cum dies opportunus accidiſſet, Hero-
des natalis ſui cœnam fecit principibus, &
22 tribunis, & primis Galilææ. *cumq. introiſ-
ſet filia ipſius Herodiadis, & ſaltaſſet, & pla-
cuiſſet Herodi, ſimulq. recumbentibus; rex
ait puellæ: Pete a me quod vis, & dabo tibi:
23 *& iurauit illi: Quia quidquid petieris dabo
24 tibi, licet dimidium regni mei. *Quæ cum
exiſſet, dixit matri ſuæ: Quid petam? At
25 illa dixit: Caput Ioannis Baptiſtæ. *Cumq.
introiſſet ſtatim cum feſtinatione ad regẽ,
petiuit dicens: Volo vt protinus des mihi
26 in diſco caput Ioannis Baptiſtæ. *Et con-
triſtatus eſt rex propter iuſiurandum: &
propter ſimul diſcumbẽtes noluit eam cõ-
27 triſtare:*ſed miſſo ſpiculatore præcepit af-
ferri caput eius in diſco. Et decollauit eum
28 in carcere,*& attulit caput eius in diſco: &
dedit illud puellæ, & puella dedit matri ſuæ.
29 *Quo audito, diſcipuli eius venerunt, &
tulerunt corpus eius: & poſuerunt illud in
30 monumento. *Et conuenientes Apoſtoli
ad Ieſum, renunciauerunt ei omnia, quæ
31 egerant, & docuerant. *Et ait illis: Venite
ſeorſum in deſertum locum, & requieſcite
puſillum. Erant enim qui veniebant & re-
dibant multi: & nec ſpatium manducandi
habe-

habebant.* Et aſcendentes in nauim,abie- 32
runt in deſertum locum ſeorſum. *Et vi- 33
derunt eos abeuntes , & cognouerunt
multi: & pedeſtres de omnibus ciuitati-
bus concurrerunt illuc , & præuenerunt
eos.*Et exiens vidit turbam multam Ieſus: 34
& miſertus eſt ſuper eos,quia erãt ſicut oues
nõ habentes paſtorem,& cœpit illos doce-
re multa.* Et cum iam hora multa fieret, 35
acceſſerunt diſcipuli eius,dicẽtes: Deſertus
eſt locus hic,& iam hora præterijt:*dimitte 36
illos,vt euntes in proximas villas,& vicos,
emant ſibi cibos,quos manducent:* Et re- 37
ſpondens ait illis: Date illis vos manduca-
re. Et dixerunt ei: Euntes emamus ducen-
tis denarijs panes, & dabimus illis mandu-
care.*Et dicit eis: Quot panes habetis? ite, 38
& videte. Et cum cognouiſſent, dicunt:
Quinque,& duos piſces.* Et præcepit illis 39
vt accumbere facerent omnes ſecundum
contubernia ſuper viride fœnum.* Et di- 40
ſcubuerũt in partes per centenos,& quin-
quagenos.* Et acceptis quinque panibus, 41
& duobus piſcibus, intuens in cælum, be-
nedixit, & fregit panes, & dedit diſcipulis
ſuis,vt ponerẽt ante eos: & duos piſces di-
uiſit omnibus.* Et manducauerunt omnes, 42
& ſaturati ſunt.* Et ſuſtulerunt reliquias, 43
fragmẽtorum duodecim cophinos plenos,
& de piſcibus. * Erant autem qui man- 44
ducauerunt quinque millia virorum. * Et 45
ſtatim coegit diſcipulos ſuos aſcendere na-
uim,vt præcederent eum trans fretum ad
Bethſaidam,dum ipſe dimitteret populum.
*Et cum dimiſiſſet eos, abijt in montem 46
orare.* Et cum ſero eſſet, erat nauis in me- 47
dio mari,& ipſe ſolus in terra.* Et videns 48
eos laborãtes in remigãdo,(erat enim ven
tus contrarius eis)& circa quartam vigiliam
noctis venit ad eos ambulans ſupra mare: &
volebat præterire eos.* At illi vt viderunt 49
eum ambulantem ſupra mare, putauerunt
phantaſma eſſe,& exclamauerunt.*Omnes 50
enim viderunt eum,& conturbati ſunt. Et
ſtatim locutus eſt cum eis,& dixit eis: Con
fidite, ego ſum, nolite timere.* Et aſcen- 51
dit ad illos in nauim,& ceſſauit ventus. Et
52 plus magis intra ſe ſtupebant:* non enim
intellexerũt de panibus: erat enim cor eo-
53 rũ obcæcatum.* Et cum transfretaſſent,ve-
nerunt in terram Geneſareth, & applicue-
54 runt.* Cumq. egreſſi eſſent de naui, con-
55 tinuo cognouerunt eum:* & percurrentes
vniuerſam regionem illam,cœperũt in gra-
batis eos,qui ſe male habebãt,circũferre,vbi
56 audiebant eum eſſe.* Et quocũque introi-
bat,in vicos, vel in villas, aut ciuitates,in
plateis ponebãt infirmos,& deprecabantur
eũ,vt vel fimbriã veſtimẽti eius tangerent,
& quotquot tangebant eum, ſalui fiebant.

CAP. VII.

1 ET conueniunt ad eum Phariſæi,& qui-
dam de Scribis, venientes ab Ieroſoly-
2 mis. * Et cum vidiſſent quoſdam ex diſci-
pulis eius communibus manibus, ideſt non
lotis, manducare panes, vituperauerunt.
3 *Phariſæi enim, & omnes Iudæi, niſi cre-
bro lauerint manus, non manducant, te-
4 nentes traditionem ſeniorũ: * & áforo niſi
baptizentur, non comedunt: & alia mul-
ta ſunt, quæ tradita ſunt illis ſeruare, ba-
ptiſmata calicum, & vrceorum, & æra-
5 mentorum,& lectorum: * & interrogabant
eum Phariſæi, & Scribæ: Quare diſcipuli
tui non ambulant iuxta traditionem ſenio-
rum, ſed communibus manibus mandu-
6 cant panem? * At ille reſpondens, dixit
eis: Bene prophetauit Iſaias de vobis hy-
pocritis, ſicut ſcriptum eſt: Populus hic
labijs me honorat, cor autem eorum lon-
7 ge eſt a me.* in vanum autem me colunt,
docentes doctrinas,& præcepta hominum.
8 *Relinquentes enim mandatum Dei, te-
netis traditionem hominum, baptiſmata
vrceorum, & calicum: & alia ſimilia his
9 facitis multa. * Et dicebat illis: Bene ir-
ritum facitis præceptum Dei, vt traditio-
10 nem veſtram ſeruetis. * Moyſes enim di-
xit: Honora patrem tuum, & matrem
tuam. Et: Qui maledixerit patri, vel ma-
11 tri, morte moriatur. * Vos autem dicitis:
Si dixerit homo patri, aut matri, Corban,
(quod eſt donum) quodcumque ex me, tibi
profue-

profuerit:*& vltra non dimittitis eũ quid- 12
quam facere patri ſuo,aut matri,*reſcindẽ- 13
tes verbum Dei per traditionem veſtram,
quam tradidiſtis: & ſimilia huiuſmodi mul-
ta facitis.* Et aduocans iterum turbam,di- 14
cebat illis: Audite me omnes,& intelligite.
*Nihil eſt extra hominem introiens in eũ, 15
quod poſſit eum coinquinare, ſed quæ de
homine procedunt,illa ſunt,quæ communi-
cant hominem. *Si quis habet aures au- 16
diendi, audiat. *Et cum introiſſet in do- 17
mum a turba, interrogabant eum diſcipu-
li eius parabolam. * Et ait illis: Sic & vos 18
imprudentes eſtis? Non intelligitis quia om
ne extrinſecus introiens in hominẽ,non po-
teſt eum communicare:*quia non intrat in 19
cor eius, ſed in ventrem vadit, & in ſeceſ-
ſum exit, purgans omnes eſcas? *Dicebat 20
autem,quoniam quæ de homine exeunt,il-
la communicant hominem.*Abintus enim 21
de corde hominum malæ cogitationes pro-
cedunt,adulteria, fornicationes,homicidia,
*furta, auaritiæ, nequitiæ, dolus, impudici- 22
tiæ,oculus malus,blaſphemia, ſuperbia,ſtul
titia.*Omnia hæc mala abintus procedũt, 23
& communicant hominem.* Et inde ſur- 24
gens abijt in fines Tyri, & Sidonis: & in-
greſſus domum, neminem voluit ſcire, &
non potuit latere. *Mulier enim ſtatim vt 25
audiuit de eo,cuius filia habebat ſpiritum
immundum, intrauit, & procidit ad pedes
eius.* Erat enim mulier Gentilis,Syrophœ- 26
niſſa genere. Et rogabat eum vt dæmoniũ
eijceret de filia eius. *Qui dixit illi: Sine 27
prius ſaturari filios: non eſt enim bonum ſu
mere panem filiorum, & mittere canibus.
*At illa reſpondit, & dixit illi: Vtique Do- 28
mine, nam & catelli comedunt ſub menſa
de micis puerorum. * Et ait illi: Propter 29
hunc ſermonem vade, exijt dæmonium a
filia tua.* Et cum abijſſet domum ſuam, 30
inuenit puellam iacentem ſupra lectum, &
dæmonium exijſſe. *Et iterum exiens de 31
finibus Tyri, venit per Sidonem ad Mare
Galilææ inter medios fines Decapoleos.*Et 32
adducunt ei ſurdum,& mutum,& depreca-
bantur eum,vt imponat illi manum.*Et ap- 33
prehendẽs eum de turba ſeorſum,miſit di-
gitos ſuos in auriculas eius: & expuens, te-
34 tigit linguã eius:*& ſuſpiciens in cælum,in-
gemuit,& ait illi: Ephphetha, quod eſt ada-
35 perire. *Et ſtatim apertæ ſunt aures eius,
& ſolutum eſt vinculum linguæ eius,& lo-
36 quebatur recte.*Et præcepit illis ne cui di-
cerent. Quanto autem eis præcipiebat,tan-
37 to magis plus prædicabant:* & eo amplius
admirabantur,dicentes: Bene omnia fecit:
& ſurdos fecit audire, & mutos loqui.

Cap. VIII.

1 IN diebus illis iterum cum turba mul-
ta eſſet, nec haberent quod mandu-
2 carent: conuocatis diſcipulis,ait illis:* Mi-
ſereor ſuper turbam: quia ecce iam triduo
ſuſtinent me,nec habent quod manducẽt:
3 *& ſi dimiſero eos ieiunos in domum ſuam,
deficient in via: quidam enim ex eis de lon
4 ge venerunt.* Et reſponderunt ei diſcipu-
li ſui: vnde illos quis poterit hic ſaturare pa
5 nibus in ſolitudine? *Et interrogauit eos:
Quot panes habetis? Qui dixerunt: Septẽ.
6 *Et præcepit turbæ diſcũbere ſuper terram.
Et accipiens ſeptẽ panes,gratias agens fre-
git,& dabat diſcipulis ſuis vt apponerent, &
7 appoſuerunt turbæ.* Et habebant piſcicu-
los paucos: & ipſos benedixit,& iuſſit appo
8 ni.*Et manducauerunt, & ſaturati ſunt, &
ſuſtulerunt quod ſuperauerat de fragmen-
9 tis,ſeptem ſportas.*Erant autem qui mandu
cauerant, quaſi quattuor millia: & dimiſit
10 eos.*Et ſtatim aſcendens nauim cum diſci-
11 pulis ſuis,venit in partes Dalmanutha.* Et
exierunt Phariſæi, & cœperunt conquirere
cum eo,quærẽtes ab illo ſignũ de cælo,ten-
12 tantes eũ.* Et ingemiſcẽs ſpiritu, ait: Quid
generatio iſta ſignũ quærit? Amen dico vo-
13 bis,ſi dabitur generationi iſti ſignum.* Et
dimittens eos, aſcendit iterum nauim, &
14 abijt trans fretum.* Et obliti ſunt panes ſu
mere:& niſi vnum panem nõ habebant ſe-
15 cum in naui.* Et præcipiebat eis, dicens:
Videte,& cauete a fermento Phariſæorũ, &
16 fermento Herodis.*Et cogitabãt ad alterũ-
17 trũ,dicẽtes: Quia panes nõ habemus.* Quo

Kkkk cogni-

cognito, ait illis Ieſus: Quid cogitatis, quia
panes non habetis? nondum cognoſcitis
nec intelligitis? adhuc cæcatum habetis cor
veſtrum? *oculos habentes non videtis? & 18
aures habentes non auditis? Nec recorda-
mini, *quãdo quinque panes fregi in quin- 19
que millia: quot cophinos fragmentorum
plenos ſuſtuliſtis? Dicunt ei: Duodecim.
*Quando & ſeptem panes in quattuor mil- 20
lia: quot ſportas fragmentorum tuliſtis? Et
dicunt ei: Septem. *Et dicebat eis: Quo- 21
modo nondum intelligitis? *Et veniunt 22
Bethſaidam, & adducunt ei cæcum, & ro-
gabant eum vt illum tangeret. *Et appre- 21
henſa manu cæci, eduxit eum extra vicum:
& expuens in oculos eius impoſitis manibus
ſuis, interrogauit eum ſi quid videret. *Et 24
aſpiciens, ait: Video homines velut arbores
ambulantes. *Deinde iterum impoſuit ma- 25
nus ſuper oculos eius: & cœpit videre. &
reſtitutus eſt ita vt clare videret omnia. *Et 26
miſit illum in domum ſuam, dicens: Vade
in domum tuam: & ſi in vicum introieris,
nemini dixeris. *Et egreſſus eſt Ieſus, & di- 27
ſcipuli eius in caſtella Cæſareæ Philippi: &
in via interrogabat diſcipulos ſuos, dicens
eis: Quem me dicunt eſſe homines? *Qui 28
reſponderunt illi, dicentes: Ioannem Bapti-
ſtam, alij Eliam, alij vero quaſi vnum de
prophetis. *Tunc dicit illis: Vos vero quẽ 29
me eſſe dicitis? Reſpondens Petrus, ait ei:
Tu es Chriſtus. *Et comminatus eſt eis, ne 30
cui dicerent de illo. *Et cœpit docere eos 31
quoniam oportet filium hominis pati mul-
ta, & reprobari a ſenioribus, & a ſummis ſa-
cerdotibus, & Scribis, & occidi: & poſt tres
dies reſurgere. *Et palam verbũ loqueba- 32
tur. Et apprehẽdens eum Petrus, cœpit in-
crepare eum. *Qui conuerſus, & videns di- 33
ſcipulos ſuos, cõminatus eſt Petro, dicens:
Vade retro me ſatana, quoniam non ſapis
quæ Dei ſunt, ſed quæ ſunt hominum. *Et 34
conuocata turba cum diſcipulis ſuis, dixit
eis: Si quis vult me ſequi, deneget ſemetip-
ſum: & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.
*Qui enim voluerit animam ſuam ſaluam 35
facere, perdet eam: qui autẽ perdiderit ani-
mam ſuam propter me, & Euangelium, ſal-
36 uam faciet eam. *Quid enim proderit ho-
mini, ſi lucretur mundum totum: & detri-
17 mentum animæ ſuæ ſaciat? *Aut quid da-
bit homo commutationis pro anima ſua?
18 *Qui enim me confuſus fuerit, & verba mea
in generatione iſta adultera & peccatrice: &
filius hominis confundetur eum, cum vene-
rit in gloria patris ſui cum angelis ſanctis.
19 *Et dicebat illis: Amen dico vobis, quia
ſunt quidam de hic ſtantibus, qui non gu-
ſtabunt mortem donec videant regnum
Dei veniens in virtute.

Cap. IX.

1 ET poſt dies ſex aſſumit Ieſus Petrum, &
Iacobum, & Ioannem: & ducit illos in
montem excelſum ſeorſum ſolos, & tranſ-
2 figuratus eſt coram ipſis. *Et veſtimenta
eius facta ſunt ſplendẽtia, & candida nimis
velut nix, qualia fullo non poteſt ſuper ter-
3 ram candida facere. *Et apparuit illis Elias
cum Moyſe: & erant loquentes cum Ieſu.
4 *Et reſpondens Petrus, ait Ieſu: Rabbi, bo-
num eſt nos hic eſſe: & faciamus tria taber-
nacula, Tibi vnum, & Moyſi vnum, & Eliæ
5 vnum. *Non enim ſciebat quid diceret:
6 erant enim timore exterriti: *& facta eſt nu-
bes obumbrans eos: & venit vox de nube,
dicens: Hic eſt Filius meus chariſſimus: au-
7 dite illum. *Et ſtatim circumſpicientes, ne-
minem amplius viderunt, niſi Ieſum tantũ
8 ſecũ. *Et deſcẽdentibus illis de monte, præ-
cepit illis ne cuiquã quæ vidiſſent, narrarẽt:
niſi cum Filius hominis a mortuis reſurrexe
9 rit. *Et verbnm continuerunt apud ſe: con-
quirentes quid eſſet: Cũ a mortuis reſurre-
10 xerit. *Et interrogabant eum, dicẽtes: Quid
ergo dicunt Phariſæi, & Scribæ, quia Eliam
11 oportet venire primum? *Qui reſpondens,
ait illis: Elias cũ venerit primo, reſtituet om-
nia: & quomodo ſcriptum eſt in Filiũ homi
12 nis, vt multa patiatur & contemnatur. *Sed
dico vobis quia & Elias venit (& fecerũt il-
li quæcumque voluerũt) ſicut ſcriptum eſt
13 de eo. *Et veniẽs ad diſcipulos ſuos, vidit tur
bam magnã circa eos, & Scribas conquirẽ-

tes cum illis.* Et confeſtim omnis popu- 14
lus videns Ieſum,ſtupefactus eſt,& expaue-
runt, & accurrentes ſalutabant eum.* Et 15
interrogauit eos: Quid inter vos conquiri-
tis? *Et reſpondens vnus de turba, dixit: 16
Magiſter,attuli filium meũ ad te habentem
ſpiritum mutum:*qui vbicumque eum ap- 17
prehenderit, allidit illum,& ſpumat, & ſtri-
det dẽtibus,& areſcit: & dixi diſcipulis tuis
vt eijcerent illum, & non potuerunt.* Qui 18
reſpondens eis, dixit: O generatio incredu-
la,quamdiu apud vos ero? quamdiu vos pa-
tiar? afferte illum ad me.*Et attulerunt eũ. 19
Et cum vidiſſet eum,ſtatim ſpiritus contur-
bauit illum: & eliſus in terram, volutaba-
tur ſpumans.*Et interrogauit patrem eius: 20
Quantum temporis eſt ex quo ei hoc acci-
dit? At ille ait: Ab infantia:* & frequenter 21
eum in ignẽ, & in aquas miſit vt eum per-
deret. ſed ſi quid potes, adiuua nos, miſer-
tus noſtri.* Ieſus autem ait illi: Si potes cre- 22
dere,omnia poſſibilia ſunt credenti.*Et cõ- 23
tinuo exclamans pater pueri, cum lacrymis
aiebat: Credo,Domine: adiuua incredulita
tem meam.* Et cum videret Ieſus concur- 24
rentem turbam,comminatus eſt ſpiritui im-
mundo,dicens illi: Surde, & mute ſpiritus,
ego præcipio tibi, exi ab eo:& amplius ne
introeas in eũ.* Et exclamans, & multum 25
diſcerpẽs eum,exijt ab eo,& factus eſt ſicut
mortuus,ita vt multi dicerẽt:Quia mortuus
eſt.* Ieſus autem tenens manum eius, ele- 26
uauit eum,& ſurrexit.* Et cũ introiſſet in do 27
mũ,diſcipuli eius ſecreto interrogabãt eũ:
Quare nos non potuimus eijcere eum?*Et 28
dixit illis: Hoc genus in nullo poteſt exire,
niſi in oratione,& ieiunio.*Et inde profecti 29
prætergrediebantur Galilæam: nec volebat
quemquam ſcire.*Docebat autem diſcipu- 30
los ſuos,& dicebat illis: Quoniam filius ho-
minis tradetur in manus hominum,& occi
dent eũ, & occiſus tertia die reſurget.* At 31
illi ignorabant verbum: & timebant inter-
rogare eũ.* Et venerunt Capharnaũ. Qui 32
cum domi eſſent, interrogabat eos: Quid
in via tractabatis?*At illi tacebant. ſiquidẽ 33
in via inter ſe diſputauerant,quis eorũ ma-
34 ior eſſet.* Et reſidens vocauit duodecim,&
ait illis: Si quis vult primus eſſe,erit omniũ
35 nouiſſimus, & omnium miniſter.* Et acci-
piens puerũ, ſtatuit eum in medio eorum:
36 quem cũ complexus eſſet,ait illis:*Quiſquis
vnum ex huiuſmodi pueris receperit in no-
mine meo,me recipit: & quicumque me ſu-
ſceperit,non me ſuſcipit, ſed eum,qui miſit
37 me.* Reſpondit illi Ioannes,dicens: Magi-
ſter,vidimus quemdam in nomine tuo eij-
cientem dæmonia,qui non ſequitur nos, &
38 prohibuimus eum.* Ieſus autem ait: No-
lite prohibere eum. nemo eſt enim qui fa-
ciat virtutem in nomine meo, & poſſit ci-
39 to male loqui de me.*qui enim non eſt ad-
40 uerſum vos,pro vobis eſt.* Quiſquis enim
potum dederit vobis calicem aquæ in no-
mine meo,quia Chriſti eſtis: amen dico vo-
41 bis,non perdet mercedem ſuam. *Et quiſ-
quis ſcandalizauerit vnum ex his puſillis
credentibus in me: bonum eſt ei magis ſi
circumdaretur mola aſinaria collo eius, &
42 in mare mitteretur. * Et ſi ſcandalizauerit
te manus tua, abſcĩde illam: bonum eſt ti-
bi debilem introire in vitam, quàm duas
manus habentẽ ire in gehennam,in ignem
43 inextinguibilem:* vbi vermis eorum non
44 moritur,& ignis non extinguitur.*Et ſi pes
tuus te ſcandalizat,amputa illum: bonũ eſt
tibi claudum introire in vitam æternam,
quàm duos pedes habentem mitti in ge-
45 hennam ignis inextinguibilis:* vbi vermis
eorum non moritur,& ignis non extingui-
46 tur.*Quòd ſi oculus tuus ſcandalizat te,eij-
ce eum: bonum eſt tibi luſcum introire in
regnum Dei,quàm duos oculos habentem
47 mitti in gehennam ignis:*vbi vermis eorũ
48 non moritur,& ignis non extinguitur.*Om
nis enim igne ſalietur, & omnis victima ſa-
49 le ſalietur.*Bonũ eſt ſal: quòd ſi ſal inſul-
ſum fuerit: in quo illud condietis? Habete
in vobis ſal,& pacem habete inter vos.

CAP. X.

1 ET INDE exurgens venit in fines Iu-
dææ vltra Iordanem: & conueniunt
iterum turbæ ad eum: & ſicut conſueue-

rat,iterum docebat illos. * Et accedentes 2
Phariſæi interrogabant eum: Si licet viro
vxorem dimittere: tentantes eum. *At ille 3
reſpondens,dixit eis: Quid vobis præcepit
Moyſes? * Qui dixerunt: Moyſes permiſit 4
libellũ repudij ſcribere, & dimittere. * Qui- 5
bus reſpondens Ieſus,ait: Ad duritiam cor-
dis veſtri ſcripſit vobis præceptum iſtud.
* ab initio autem creaturæ maſculum, & fe- 6
minam fecit eos Deus. * Propter hoc re- 7
linquet homo patrem ſuum, & matrem, &
adhærebit ad vxorem ſuam: * & erunt duo 8
in carne vna. Itaque iam non ſunt duo,ſed
vna caro. *Quod ergo Deus coniunxit, ho- 9
mo non ſeparet. *Et in domo iterum diſci- 10
puli eius de eodem interrogauerunt eum.
* Et ait illis: Quicumque dimiſerit vxorem 11
ſuam, & aliam duxerit, adulterium com-
mittit ſuper eam. * Et ſi vxor dimiſerit vi- 12
rum ſuum, & alij nupſerit, mœchatur. * Et 13
offerebant illi paruulos vt tangeret illos.
Diſcipuli autem comminabantur offeren-
tibus. *Quos cum videret Ieſus, indigne tu- 14
lit, & ait illis: Sinite paruulos venire ad me,
& ne prohibueritis eos: talium enim eſt re-
gnũ Dei. *Amen dico vobis: Quiſquis non 15
receperit regnum Dei velut paruulus, non
intrabit in illud. *Et complexans eos, & im 16
ponẽs manus ſuper illos, benedicebat eos.
* Et cum egreſſus eſſet in viam, procurrens 17
quidam genu flexo ante eum, rogabat eũ:
Magiſter bone, quid faciam vt vitam æter-
nam percipiam? *Ieſus autẽ dixit ei: Quid 18
me dicis bonum? Nemo bonus, niſi vnus
Deus. * Præcepta noſti: Ne adulteres, Ne 19
occidas, Ne fureris, Ne falſum teſtimo-
nium dixeris, Ne fraudem feceris, Hono-
ra patrem tuum & matrem. * At ille re- 20
ſpondens, ait illi: Magiſter, hæc omnia ob-
ſeruaui a iuuentute mea. * Ieſus autem 21
intuitus eum, dilexit eum, & dixit ei: Vnum
tibi deeſt: vade, quæcumque habes vende,
& da pauperibus, & habebis theſaurum in
cælo: & veni, ſequere me. * Qui contriſta- 22
tus in verbo, abijt mœrens: erat enim ha-
bens multas poſſeſſiones. * Et circumſpi- 23
ciens Ieſus, ait diſcipulis ſuis: Quàm diffi-

cile qui pecunias habẽt, in regnum Dei in-
24 troibunt! *Diſcipuli autem obſtupeſcebant
in verbis eius. At Ieſus rurſus reſpondens
ait illis: Filioli, quàm difficile eſt, confidẽtes
25 in pecunijs, in regnum Dei introire! * Fa-
cilius eſt, camelum per foramen acus tran-
ſire, quàm diuitem intrare in regnum Dei.
26 * Qui magis admirabantur, dicentes ad ſe-
27 metipſos: Et quis poteſt ſaluus fieri? * Et
intuens illos Ieſus, ait: Apud homines im-
poſſibile eſt, ſed non apud Deum: omnia
28 enim poſſibilia ſunt apud Deum. *Et cœpit
ei Petrus dicere: Ecce nos dimiſimus om-
29 nia, & ſecuti ſumus te. *Reſpondens Ieſus,
ait: Amen dico vobis: Nemo eſt, qui reli-
querit domum, aut fratres, aut ſorores, aut
patrem, aut matrem, aut filios, aut agros
30 propter me, & propter Euangelium, * qui
non accipiat centies tantum, nunc in tem-
pore hoc: domos, & fratres, & ſorores, &
matres, & filios, & agros, cum perſecutio-
nibus, & in ſæculo futuro vitam æternam.
31 * Multi autem erunt primi nouiſſimi, & no-
32 uiſſimi primi. * Erant autem in via aſcen-
dentes Ieroſolymam: & præcedebat illos
Ieſus, & ſtupebant: & ſequentes timebant.
Et aſſumens iterum duodecim, cœpit illis
33 dicere quæ eſſent ei euentura. * Quia ecce
aſcẽdimus Ieroſolymam, & Filius hominis
tradetur principibus ſacerdotum, & Scribis,
& ſenioribus, & damnabunt eum morte, &
34 tradent eũ gentibus: * & illudent ei, & con-
ſpuẽt eum, & flagellabunt eum, & interficiẽt
35 eum: & tertia die reſurget. *Et accedunt ad
eum Iacobus, & Ioãnes filij Zebedæi, dicen-
tes: Magiſter, volumus vt quodcumque pe-
36 tierimus, facias nobis. *At ille dixit eis: Quid
37 vultis vt faciam vobis? * Et dixerunt: Da
nobis vt vnus ad dexteram tuam, & alius ad
38 ſiniſtram tuam ſedeamus in gloria tua. * Ie-
ſus autem ait eis: Neſcitis quid petatis: po-
teſtis bibere calicẽ, quem ego bibo: aut ba-
39 ptiſmo, quo ego baptizor, baptizari? *At illi
dixerunt ei: Poſſumus. Ieſus autẽ ait eis: Ca-
licẽ quidem, quẽ ego bibo, bibetis; & bapti-
40 ſmo, quo ego baptizor, baptizabimini: * ſe-
dere autẽ ad dexteram meã, vel ad ſiniſtrã,

non

non eſt meum dare vobis,ſed quibus paratũ
eſt.*Et audientes decẽ cœperunt indignari 41
de Iacobo,& Ioanne.* Ieſus autem vocans 42
eos,ait illis: Scitis quia hi,qui videntur prin
cipari gẽtibus,dominantur eis:& principes
eorum poteſtatem habent ipſorum.* Non 43
ita eſt autem in vobis, ſed quicumque vo-
luerit fieri maior,erit veſter miniſter:*& qui- 44
cumque voluerit in vobis primus eſſe, erit
omnium ſeruus.*Nam & Filius hominis nõ 45
venit vt miniſtraretur ei,ſed vt miniſtraret,
& daret animam ſuam redemptionem pro
multis.* Et veniũt Iericho:& proficiſcente 46
eo de Iericho,& diſcipulis eius, & plurima
multitudine,filius Timæi Bartimæus cæcus,
ſedebat iuxta viã mendicans.*Qui cũ audiſ 47
ſet quia Ieſus Nazarenus eſt,cœpit clama-
re, & dicere: Ieſu fili Dauid,miſerere mei.
*Et comminabantur ei multi vt taceret. At 48
ille multo magis clamabat: Fili Dauid mi-
ſerere mei.* Et ſtans Ieſus præcepit illum 49
vocari. Et vocant cæcum dicentes ei: Ani-
mæquior eſto: ſurge,vocat te.* Qui proie- 50
cto veſtimento ſuo exiliens, venit ad eum.
*Et reſpondẽs Ieſus dixit illi: Quid tibi vis 51
faciam? Cæcus autem dixit ei: Rabboni,vt
videam. * Ieſus autem ait illi: Vade,fides 52
tua te ſaluum fecit. Et confeſtim vidit,&
ſequebatur eum in via.

Cap. xI.

ET cum appropinquarent Ieroſolymæ, 1
& Bethaniæ ad Montem oliuarum,mit-
tit duos ex diſcipulis ſuis,*& ait illis: Ite in 2
caſtellum, quod contra vos eſt, & ſtatim
introeuntes illuc, inuenietis pullum liga-
tum, ſuper quem nemo adhuc hominum
ſedit: ſoluite illum, & adducite.* Et ſi quis 3
vobis dixerit: Quid facitis? dicite,quia Do
mino neceſſarius eſt:& continuo illum di-
mittet huc.* Et abeuntes inuenerunt pul- 4
lum ligatum ante ianuam foris in biuio:
& ſoluunt eum.* Et quidam de illic ſtan- 5
tibus dicebant illis: Quid facitis ſoluentes
pullum?* Qui dixerunt eis ſicut præceperat 6
illis Ieſus, & dimiſerunt eis.* Et duxerunt 7
pullum ad Ieſum: & imponũt illi veſtimẽ-
8 ta ſua, & ſedit ſuper eum. * Multi autem
veſtimenta ſua ſtrauerunt in via: alij autem
frondes cædebant de arboribus, & ſterne-
9 bant in via.* Et qui præibant,& qui ſeque-
10 bantur clamabant,dicentes: Hoſanna:* Be
nedictus,qui venit in nomine Domini: be-
nedictum quod venit regnum patris noſtri
11 Dauid: Hoſanna in excelſis.* Et introiuit
Ieroſolymam in templum: & circumſpectis
omnibus,cum iam veſpera eſſet hora, exijt
12 in Bethaniam cum duodecim.* Et alia die
13 cum exirent a Bethania,eſurijt.* Cumq; vi
diſſet a longe ficum habentem folia, venit
ſi quid forte inueniret in ea. & cum veniſſet
ad eam,nihil inuenit præter folia: nõ enim
14 erat tempus ficorum.* Et reſpondens dixit
ei: Iam non amplius in æternum ex te fru-
ctum quiſquam manducet. Et audiebant
15 diſcipuli eius.* Et veniunt Ieroſolymam.
Et cum introiſſet in templum, cœpit eijce-
re vendentes, & ementes in templo: &
menſas numulariorum,& cathedras vẽden
16 tium columbas euertit.* & non ſinebat vt
17 quiſquam transferret vas per templum:*&
docebat, dicens eis: Nonne ſcriptum eſt:
Quia domus mea,domus orationis vocabi
tur omnibus gentibus? Vos autem feciſtis
18 eam ſpeluncã latronum.* Quo audito prin
cipes ſacerdotum, & Scribæ quærebant
quomodo eum perderent: timebant enim
eum, quoniam vniuerſa turba admiraba-
19 tur ſuper doctrina eius. * Et cum veſpera
facta eſſet, egrediebatur de ciuitate.
20 * Et cum mane tranſirent, viderunt fi-
21 cum aridam factam a radicibus. * Et re-
cordatus Petrus, dixit ei: Rabbi, ecce fi-
22 cus, cui maledixiſti, aruit. * Et reſpon-
23 dens Ieſus ait illis: Habete fidem Dei.*amẽ
dico vobis, quia quicumque dixerit huic
monti: Tollere, & mittere in mare, &
non hæſitauerit in corde ſuo, ſed credi-
derit, quia quodcumque dixerit,fiat,fiet ei.
24 *Propterea dico vobis,omnia quæcumque
orantes petitis, credite quia accipietis, &
25 euenient vobis. * Et cum ſtabitis ad oran-
dum, dimittite ſi quid habetis aduerſus ali-
quem: vt & Pater veſter qui in cælis eſt,

dimittat vobis peccata veſtra.* Quòd ſi vos 26
non dimiſeritis: nec Pater veſter, qui in cæ-
lis eſt, dimittet vobis peccata veſtra.* Et ve- 27
niunt rurſus Ieroſolymam. Et cum ambu-
laret in templo, accedunt ad eum ſummi
ſacerdotes, & Scribæ, & ſeniores: * & dicunt 28
ei: In qua poteſtate hæc facis? & quis de-
dit tibi hanc poteſtatem vt iſta facias? * Ie- 29
ſus autem reſpondens, ait illis: Interroga-
bo vos & ego vnum verbum, & reſponde-
te mihi: & dicã vobis in qua poteſtate hæc
faciam.* Baptiſmus Ioannis, de cælo erat, 30
an ex hominibus? Reſpondete mihi.* At 31
illi cogitabant ſecum, dicentes: Si dixeri-
mus, De cælo, dicet, Quare ergo non cre-
didiſtis ei? * Si dixerimus, Ex hominibus, ti- 32
memus populum. omnes enim habebant
Ioannem quia vere propheta eſſet.* Et re- 33
ſpondentes dicunt Ieſu: Neſcimus. Et re-
ſpondens Ieſus ait illis: Neque ego dico
vobis in qua poteſtate hæc faciam.

Cap. XII.

ET cœpit illis in parabolis loqui: Vineam 1
paſtinauit homo, & circumdedit ſepẽ,
& fodit lacum, & ædificauit turrim, & loca-
uit eam agricolis, & peregre profectus eſt.
* Et miſit ad agricolas in tempore ſeruum, 2
vt ab agricolis acciperet de fructu vineæ.
* Qui apprehenſum eum ceciderunt, & di- 3
miſerunt vacuum.* Et iterum miſit ad il- 4
los alium ſeruum: & illum in capite vulne-
rauerunt, & contumelijs affecerunt. * Et 5
rurſum alium miſit, & illum occiderunt: &
plures alios: quoſdam cædentes, alios vero
occidentes.* Adhuc ergo vnum habens fi- 6
lium chariſſimum: & illum miſit ad eos no-
uiſſimum, dicens: Quia reuerebuntur filium
meum. * Coloni autem dixerunt ad inui- 7
cem: Hic eſt heres: venite, occidamus eum:
& noſtra erit hereditas.* Et apprehenden- 8
tes eum, occiderunt: & eiecerunt extra vi-
neam. * Quid ergo faciet Dominus vineæ? 9
Veniet, & perdet colonos: & dabit vineam
alijs.* Nec ſcripturam hanc legiſtis: Lapi- 10
dem, quem reprobauerunt ædificantes, hic
factus eſt in caput anguli: * A Domino factũ 11
eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris?
12 * Et quærebant eum tenere: & timuerũt tũr
bã. cognouerunt enim quoniam ad eos pa-
rabolã hanc dixerit. Et relicto eo abierunt.
13 * Et mittũt ad eum quoſdam ex Phariſæis,
& Herodianis, vt eum caperent in verbo.
14 * Qui venientes dicunt ei: Magiſter, ſcimus
quia verax es, & non curas quẽquam: nec
enim vides in faciem hominum, ſed in veri-
tate viam Dei doces. licet dari tributũ Cæ-
15 ſari, an non dabimus? * Qui ſciens verſutiam
illorum, ait illis: Quid me tentatis? afferte
16 mihi denarium vt videam. * At illi attule-
runt ei. Et ait illis: Cuius eſt imago hæc, &
17 inſcriptio? Dicunt ei: Cæſaris.* Reſpondẽs
autem Ieſus dixit illis: Reddite igitur quæ
ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei, Deo.
18 Et mirabantur ſuper eo.* Et venerunt ad eũ
Sadducæi, qui dicunt reſurrectionem non
19 eſſe: & interrogabant eũ dicentes: * Magi-
ſter, Moyſes nobis ſcripſit, vt ſi cuius frater
mortuus fuerit, & dimiſerit vxorem, & filios
non reliquerit, accipiat frater eius vxorem
20 ipſius, & reſuſcitet ſemen fratri ſuo.* Septẽ
ergo fratres erant: & primus accepit vxo-
21 rem, & mortuus eſt non relicto ſemine.* Et
ſecũdus accepit eam, & mortuus eſt: & nec
22 iſte reliquit ſemen. Et tertius ſimiliter.* Et
acceperunt eam ſimiliter ſeptẽ: & non re-
liquerunt ſemen. Nouiſſima omnium de-
23 functa eſt & mulier.* In reſurrectione ergo
cum reſurrexerint, cuius de his erit vxor?
24 ſeptem enim habuerunt eam vxorem.* Et
reſpondens Ieſus, ait illis: Nonne ideo erra-
tis, non ſciẽtes Scripturas, neque virtutem
25 Dei? * Cum enim a mortuis reſurrexerint,
neque nubent, neque nubentur, ſed ſunt ſi-
26 cut angeli in cælis. * De mortuis autem
quòd reſurgant, nõ legiſtis in libro Moyſi,
ſuper rubũ quomodo dixerit illi Deus, in-
quiens: Ego ſum Deus Abraham, & Deus
27 Iſaac, & Deus Iacob? * Non eſt Deus mor-
tuorum, ſed viuorum. Vos ergo multum er-
28 ratis.* Et acceſſit vnus de Scribis, qui au-
dierat illos conquirentes, & videns quo-
niam bene illis reſpõderit, interrogauit eum
quod eſſet primum omnium mandatum.

Ieſus

*Ieſus autem reſpondit ei : Quia primum 29
omnium mandatum eſt : Audi Iſrael Do-
minus Deus tuus, Deus vnus eſt :* & dili- 30
ges Dominum Deum tuum ex toto corde
tuo,& ex tota anima tua, & ex tota mente
tua,& ex tota virtute tua. Hoc eſt primum
mandatum. *Secundum autem ſimile eſt 31
illi: Diliges proximum tuum tamquam te-
ipſum. Maius horum aliud mandatum non
eſt. *Et ait illi Scriba : Bene Magiſter, in 32
veritate dixiſti, quia vnus eſt Deus, & non
eſt alius præter eum. * Et vt diligatur ex 33
toto corde,& ex toto intellectu, & ex tota
anima, & ex tota fortitudine : & diligere
proximum tamquam ſeipſum, maius eſt
omnibus holocautomatibus, & ſacrificijs.
* Ieſus autem videns quòd ſapienter re- 34
ſpondiſſet, dixit illi : Non es longe a re-
gno Dei. Et nemo iam audebat eum in-
terrogare. * Et reſpondens Ieſus dicebat, 35
docens in templo: Quomodo dicunt Scri-
bæ Chriſtum filium eſſe Dauid ? *Ipſe enim 36
Dauid dicit in Spiritu ſancto: Dixit Domi
nus Domino meo, ſede a dextris meis,
donec ponam inimicos tuos ſcabellum pe-
dum tuorum. *Ipſe ergo Dauid dicit eum 37
Dominum,& vnde eſt filius eius? Et multa
turba eum libenter audiuit. * Et dicebat 38
eis in doctrina ſua : Cauete a Scribis, qui
volunt in ſtolis ambulare, & ſalutari in fo-
ro, * & in primis cathedris ſedere in ſyna- 39
gogis, & primos diſcubitus in cœnis:*qui 40
deuorant domos viduarum ſub obtentu
prolixæ orationis : hi accipient prolixius
iudiciũ.* Et ſedens Ieſus contra gazophy- 41
lacium, aſpiciebat quomodo turba iactaret
æs in gazophylacium, & multi diuites ia-
ctabant multa. * Cum veniſſet autem vi- 42
dua vna pauper, miſit duo minuta, quod
eſt quadrans, * & conuocans diſcipulos 43
ſuos, ait illis : Amen dico vobis, quoniam
vidua hæc pauper plus omnibus miſit, qui
miſerunt in gazophylacium. * Omnes 44
enim ex eo, quod abundabat illis, miſerũt:
hæc vero de penuria ſua omnia quæ ha-
buit miſit totum victum ſuum.

Cap. XIII.

1 ET cum egrederetur de templo, ait illi
vnus ex diſcipulis ſuis : Magiſter, aſpice
2 quales lapides, & quales ſtructuræ. *Et re-
ſpondens Ieſus, ait illi : Vides has omnes
magnas ædificationes ? Non relinquetur
lapis ſuper lapidem, qui non deſtruatur.
3 * Et cum ſederet in Monte oliuarum con-
tra templum, interrogabant eum ſepara-
tim Petrus, & Iacobus, & Ioannes, & An-
4 dreas : * Dic nobis, quando iſta fient ? &
quod ſignum erit, quando hæc omnia in-
5 cipient conſummari ? * Et reſpondens Ie-
ſus cœpit dicere illis : Videte ne quis vos
6 ſeducat : * multi enim venient in nomine
meo dicentes, quia ego ſum : & multos ſe-
7 ducent. * Cum audieritis autem bella, &
opiniones bellorum, ne timueritis: oportet
8 enim hæc fieri : ſed nõdum finis. *Exurget
enim gens cõtra gentem, & regnum ſuper
regnum, & erunt terræmotus per loca, &
9 fames. Initium dolorum hæc. * Videte au-
tem voſmetipſos. Tradent enim vos in
concilijs, & in ſynagogis vapulabitis, &
ante præſides, & reges ſtabitis propter me,
10 in teſtimonium illis. * Et in omnes gen-
tes primum oportet prædicari Euangelium.
11 * Et cum duxerint vos tradentes, nolite
præcogitare quid loquamini : ſed quod da-
tum vobis fuerit in illa hora, id loquimini.
non enim vos eſtis loquentes, ſed Spiritus
12 ſanctus. * Tradet autem frater fratrem in
mortem, & pater filium : & conſurgent
filij in parentes, & morte afficient eos.
13 * Et eritis odio omnibus propter nomen
meum. Qui autem ſuſtinuerit in finem,
14 hic ſaluus erit. * Cum autem videritis abo-
minationem deſolationis ſtantem, vbi non
debet, qui legit, intelligat : tunc qui in Iu-
15 dæa ſunt, fugiant in montes :* & qui ſuper
tectum, ne deſcendat in domum, nec in-
16 troeat vt tollat quid de domo ſua :* & qui
in agro erit, non reuertatur retro tollere
17 veſtimentum ſuum. * Væ autem prægnan-
18 tibus, & nutrientibus in illis diebus.
19 *Orate vero vt hieme non fiant. * Erunt
enim

enim dies illi tribulationes tales, quales non
fuerunt ab initio creaturæ, quam condidit
Deus vſque nunc, neque fient.* Et niſi bre- 20
uiaſſet Dominus dies, non fuiſſet ſalua om-
nis caro: ſed propter electos, quos elegit,
breuiauit dies. * Et tunc ſi quis vobis dixe- 21
rit: Ecce hic eſt Chriſtus, ecce illic, ne cre-
dideritis. *Exurgent enim pſeudochriſti, 22
& pſeudoprophetæ, & dabunt ſigna, & por-
tenta ad ſeducendos, ſi fieri poteſt, etiam
electos.* Vos ergo videte: ecce prædixi vo- 23
bis omnia. *Sed in illis diebus poſt tribu- 24
lationem illam ſol contenebrabitur, & lu-
na non dabit ſplendorem ſuum: *& ſtellæ 25
cæli erunt decidentes, & virtutes, quæ in
cælis ſunt, mouebuntur. * Et tunc vide- 26
bunt filium hominis venientem in nubibus
cum virtute multa, & gloria. * Et tunc 27
mittet angelos ſuos, & congregabit electos
ſuos a quattuor ventis, a ſummo terræ vſque
ad ſummum cæli. * A ficu autem diſcite 28
parabolam. Cum iam ramus eius tener
fuerit, & nata fuerint folia, cognoſcitis quia
in proximo ſit æſtas:* ſic & vos cum videri- 29
tis hæc fieri, ſcitote quòd in proximo ſit in
oſtijs. *Amen dico vobis, quoniam non 30
tranſibit generatio hæc, donec omnia iſta
fiant. *Cælum, & terra tranſibunt, verba 31
autem mea non tranſibunt. *De die au- 32
tem illo, vel hora nemo ſcit, neque angeli
in cælo, neque Filius, niſi Pater.* Videte, vi- 33
gilate, & orate: neſcitis enim quando tem-
pus ſit. *Sicut homo, qui peregre profe- 34
ctus reliquit domum ſuam, & dedit ſeruis
ſuis poteſtatem cuiuſque operis, & ianitori
præcepit vt vigilet. *Vigilate ergo, (ne- 35
ſcitis enim quando dominus domus veniat:
ſero, an media nocte, an galli cantu, an ma-
ne) *ne cum venerit repente, inueniat vos 36
dormientes.* Quod autem vobis dico, om- 37
nibus dico: Vigilate.

CAP. XIIII.

ERAT autem Paſcha & Azyma poſt bi- 1
duum: & quærebant ſummi ſacerdo-
tes, & Scribæ quomodo eum dolo tene-
rent, & occiderent.* Dicebant autem: Non 2
in die feſto, ne forte tumultus fieret in po-
3 pulo. *Et cum eſſet Bethaniæ in domo Si-
monis leproſi, & recumberet: venit mu-
lier habens alabaſtrum vnguenti nardi ſpi-
cati pretioſi, & fracto alabaſtro, effudit ſu-
4 per caput eius. * Erant autem quidam in-
digne ferentes intra ſemetipſos, & dicen-
tes: Vt quid perditio iſta vnguenti facta eſt?
5 *Poterat enim vnguentum iſtud vænun-
dari plus quàm trecentis denarijs, & dari
6 pauperibus. Et fremebant in eam. *Ieſus
autem dixit: Sinite eam, quid illi moleſti
7 eſtis? Bonum opus operata eſt in me.* ſem-
per enim pauperes habetis vobiſcum: &
cum volueritis, poteſtis illis benefacere: me
8 autem non ſemper habetis.* Quod habuit
hæc, fecit: præuénit vngere corpus meum in
9 ſepulturam. *Amen dico vobis: Vbicum-
que prædicatum fuerit Euangelium iſtud
in vniuerſo mundo, & quod fecit hæc, nar-
10 rabitur in memoriam eius.* Et Iudas Iſca-
riotes vnus de duodecim abijt ad ſummos
11 ſacerdotes, vt proderet eum illis. * Qui au-
dientes gauiſi ſunt: & promiſerunt ei pe-
cuniam ſe daturos. Et quærebat quomodo
12 illum opportune traderet. * Et primo die
Azymorum quando Paſcha immolabant,
dicunt ei diſcipuli: Quo vis eamus, & pa-
13 remus tibi vt manduces Paſcha? * Et mit-
tit duos ex diſcipulis ſuis, & dicit eis: Ite
in ciuitatem: & occurret vobis homo lage-
14 nam aquæ baiulãs, ſequimini eum:* & quo-
cumque introierit, dicite domino domus,
quia magiſter dicit: Vbi eſt refectio mea,
vbi Paſcha cum diſcipulis meis manducem?
15 *Et ipſe vobis demonſtrabit cœnaculum
16 grande, ſtratum: & illic parate nobis. *Et
abierunt diſcipuli eius, & venerunt in ciui-
tatem: & inuenerunt ſicut dixerat illis, &
17 parauerunt Paſcha.* Veſpere autem facto,
18 venit cum duodecim. * Et diſcumbenti-
bus eis, & manducantibus, ait IESVS:
Amen dico vobis, quia vnus ex vobis tradet
19 me, qui manducat mecum. * At illi cœpe-
runt contriſtari, & dicere ei ſingulatim:
20 Numquid ego?* Qui ait illis: Vnus ex duo-
decim, qui intingit mecũ manũ in catino.
*Et

*Et Filius quidem hominis vadit ſicut ſcri- 21
ptum eſt de eo: væ autem homini illi, per
quem Filius hominis tradetur. bonum erat
ei, ſi non eſſet natus homo ille. *Et mandu- 22
cantibus illis, accepit Ieſus panem: & be-
nedicens fregit, & dedit eis, & ait: Sumite,
hoc eſt corpus meum. *Et accepto calice, 23
gratias agens dedit eis: & biberunt ex illo
omnes. *Et ait illis: Hic eſt ſanguis meus 24
noui teſtamenti, qui pro multis effunde-
tur. *Amen dico vobis, quia iam non bi- 25
bam de hoc genimine vitis vſque in diem
illum, cum illud bibam nouum in regno
Dei. *Et hymno dicto exierunt in Montem 26
oliuarum. *Et ait eis Ieſus: Omnes ſcanda- 27
lizabimini in me in nocte iſta: quia ſcriptū
eſt: Percutiam paſtorem, & diſpergentur
oues. *Sed poſtquam reſurrexero, præcedā 28
vos in Galilæam. *Petrus autem ait illi: Et 29
ſi omnes ſcandalizati fuerint in te: ſed non
ego. *Et ait illi Ieſus: Amen dico tibi, quia 30
tu hodie in nocte hac, priuſquam gallus vo-
cem bis dederit, ter me es negaturus. *At 31
ille amplius loquebatur: Et ſi oportuerit me
ſimul commori tibi, non te negabo: Simi-
liter autem & omnes dicebant. *Et veniunt 32
in prædium, cui nomen Gethſemani. Et ait
diſcipulis ſuis: Sedete hic donec orem. *Et 33
aſſumit Petrum, & Iacobum, & Ioannem
ſecum: & cœpit pauere, & tædere. *Et ait 34
illis: Triſtis eſt anima mea vſque ad mor-
tem: ſuſtinete hic, & vigilate. *Et cum pro- 35
ceſſiſſet paululum, procidit ſuper terram:
& orabat, vt ſi fieri poſſet, tranſiret ab eo
hora: *& dixit: Abba pater, omnia tibi poſſi- 36
bilia ſunt, transfer calicem hunc a me, ſed
non quod ego volo, ſed quod tu. *Et ve- 37
nit, & inuenit eos dormientes. Et ait Petro:
Simon, dormis? non potuiſti vna hora vigi-
lare? *Vigilate, & orate vt non intretis in 38
tentationem. Spiritus quidē promptus eſt,
caro vero infirma. *Et iterum abiens orauit 39
eumdē ſermonē, dicēs. *Et reuerſus, denuo 40
inuenit eos dormientes, (erant enim oculi
eorum grauati) & ignorabant qnid reſpon-
derent ei. *Et venit tertio, & ait illis: Dor- 41
mite iam, & requieſcite. Sufficit: venit hora:
ecce Filius hominis tradetur in manus pec-
42 catorum. *Surgite, eamus. ecce qui me tra-
43 det, prope eſt. *Et, adhuc eo loquēte, venit
Iudas Iſcariotes vnus de duodecim, & cum
eo turba multa cum gladijs, & lignis, a ſum-
mis ſacerdotibus, & Scribis, & ſenioribus.
44 *Dederat autem traditor eius ſignum eis,
dicens: Quemcumque oſculatus fuero, ipſe
45 eſt, tenete eum, & ducite caute. *Et cum ve-
niſſet, ſtatim accedēs ad eum, ait: Aue Rab-
46 bi: & oſculatus eſt eum. *At illi manus
47 iniecerunt in eum, & tenuerunt eum. *Vnus
autem quidam de circumſtantibus educēs
gladium, percuſſit ſeruum ſummi ſacerdo-
48 tis: & amputauit illi auriculam. *Et reſpon
dens Ieſus, ait illis: Tamquam ad latronem
exiſtis cum gladijs, & lignis comprehende-
49 re me? *quotidie eram apud vos in templo
docens, & non me tenuiſtis. Sed vt impleā-
50 tur Scripturæ. *Tunc diſcipuli eius relin-
51 quentes eum, omnes fugerunt. *Adoleſcēs
autem quidam ſequebatur eum amictus ſin-
52 done ſuper nudo: & tenuerunt eum. *At
ille reiecta ſindone, nudus profugit ab eis.
53 *Et adduxerunt Ieſum ad ſummum ſacer-
dotem: & conuenerunt omnes ſacerdotes,
54 & Scribæ, & ſeniores. *Petrus autem a longe
ſecutus eſt eum vſque intro in atriū ſummi
ſacerdotis: & ſedebat cum miniſtris ad ignē,
55 & calefaciebat ſe. *Summi vero ſacerdotes,
& omne concilium quærebant aduerſus Ie-
ſum teſtimonium, vt eum morti traderent,
56 nec inueniebant. *Multi enim teſtimonium
falſum dicebant aduerſus eum: & conue-
57 nientia teſtimonia non erant. *Et quidam
ſurgentes, falſum teſtimonium ferebāt ad-
58 uerſus eum, dicentes: *Quoniam nos audi-
uimus eum dicentem: Ego diſſoluam tem-
plum hoc manu factum, & per triduū aliud
59 non manufactum ædificabo. *Et non erat
60 conueniens teſtimonium illorum. *Et exur-
gens ſummus ſacerdos in medium, interro-
gauit Ieſum, dicens: Non reſpondes quid-
quam ad ea, quæ tibi obijciuntur ab his?
61 *Ille autē tacebat, & nihil reſpondit. Rur-
ſum ſummus ſacerdos interrogabat eum,
& dixit ei: Tu es Chriſtus filius Dei bene-
dicti?

dicti? *Ieſus autem dixit illi: Ego ſum: & 62
videbitis Filium hominis ſedẽtem a dextris
virtutis Dei, & venientem cum nubibus
cæli. *Summus autem ſacerdos ſcindens 63
veſtimenta ſua, ait: Quid adhuc deſidera-
mus teſtes? *Audiſtis blaſphemiam: quid 64
vobis videtur? Qui omnes condemnaue-
runt eum eſſe reum mortis. *Et cœperunt 65
quidam conſpuere eum, & velare faciẽ eius,
& colaphis eũ cædere, & dicere ei: Prophe-
tiza: & miniſtri alapis eum cædebant. *Et 66
cũ eſſet Petrus in atrio deorſum, venit vna
ex ancillis ſummi ſacerdotis: *& cum vidiſ- 67
ſet Petrum calefacientem ſe, aſpiciens illũ,
ait: Et tu cum Ieſu Nazareno eras. *At ille 68
negauit, dicens: Neque ſcio, neque noui
quid dicas. Et exijt foras ante atriũ, & gal-
lus cantauit. *Rurſus autem cum vidiſſet 69
illum ancilla, cœpit dicere circumſtantibus:
Quia hic ex illis eſt. *At ille iterum nega- 70
uit. Et poſt puſillum rurſus qui aſtabant,
dicebãt Petro: Vere ex illis es: nam & Ga
lilæus es. *Ille autem cœpit anathematiza- 71
re, & iurare: Quia neſcio hominẽm iſtum,
quem dicitis. *Et ſtatim gallus iterum can- 72
tauit. Et recordatus eſt Petrus verbi, quod
dixerat ei Ieſus: Prius quàm gallus cantet
bis, ter me negabis. Et cœpit flere.

CAP. XV.

ET confeſtim, mane conſilium facientes 1
ſummi ſacerdotes cum ſenioribus, &
Scribis, & vniuerſo concilio, vincientes Ie-
ſum, duxerunt, & tradiderunt Pilato. *Et 2
interrogauit eum Pilatus: Tu es rex Iudæo-
rum? At ille reſpondens, ait illi: Tu dicis.
*Et accuſabant eum ſummi ſacerdotes in 3
multis. *Pilatus autem rurſum interroga- 4
uit eum, dicens: Non reſpõdes quidquam?
vide in quantis te accuſant. *Ieſus autem 5
amplius nihil reſpondit, ita vt miraretur Pi-
latus. *Per diem autem feſtum ſolebat di- 6
mittere illis vnum ex vinctis, quemcumque
petiſſent. *Erat autem qui dicebatur Barab- 7
bas, qui cum ſeditioſis erat vinctus, qui in
ſeditione fecerat homicidiũ. *Et cũ aſcen- 8
diſſet turba, cœpit rogare, ſicut ſemper fa-
9 ciebat illis. *Pilatus autem reſpondit eis, &
dixit: Vultis dimittam vobis regem Iudæo-
10 rum? *Sciebat enim quòd per inuidiã tra-
11 didiſſent eum ſummi ſacerdotes. *Pontifi-
ces autem concitauerunt turbam, vt magis
12 Barabbam dimitteret eis. *Pilatus autem
iterum reſpondens, ait illis: Quid ergo vul-
13 tis faciam regi Iudæorum? *At illi iterum
14 clamauerunt: Crucifige eum. *Pilatus vero
dicebat illis: Quid enim mali fecit? At illi
15 magis clamabant: Crucifige eum. *Pilatus
autẽ volens populo ſatisfacere, dimiſit illis
Barabbã, & tradidit Ieſum flagellis cæſum,
16 vt crucifigeretur. *Milites autem duxerunt
eum in atrium prætorij, & conuocant to-
17 tam cohortem, *& induunt eum purpura, &
imponunt ei plectentes ſpineam coronam.
18 *Et cœperũt ſalutare eum: Aue rex Iudæo-
19 rum. *Et percutiebant caput eius arundine:
& cõſpuebant eum, & ponẽtes genua, ado-
20 rabant eum. *Et poſtquàm illuſerunt ei,
exuerunt illum purpura, & induerunt eum
veſtimentis ſuis: & educunt illum vt cruci-
21 figerent eum. *Et angariauerũt prætereun-
tem quempiam, Simonem Cyrenæum ve-
nientem de villa, patrem Alexãdri, & Rufi,
22 vt tolleret crucem eius. *Et perducunt il-
lum in Golgotha locũ: quod eſt interpre-
23 tatum Caluariæ locus. *Et dabant ei bibere
24 myrrhatũ vinum: & non accepit. *Et cru-
cifigentes eum, diuiſerunt veſtimenta eius,
mittentes ſortẽ ſuper eis, quis quid tolleret.
25 *Erat autem hora tertia: & crucifixerunt
26 eum. *Et erat titulus cauſæ eius inſcriptus:
27 REX IVDAEORVM. *Et cum eo crucifi-
gunt duos latrones: vnum a dextris, & aliũ
28 a ſiniſtris eius. *Et impleta eſt ſcriptura,
29 quæ dicit: Et cũ iniquis reputatus eſt. *Et
prætereuntes blaſphemabant eum, mouen-
tes capita ſua, & dicentes: Vah qui deſtruis
templũ Dei, & in tribus diebus reædificas:
30 *ſaluũ fac temetipſum deſcẽdens de cruce.
31 *Similiter & ſummi ſacerdotes illudẽtes, ad
alterutrum cum Scribis dicebant: Alios
ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum fa-
32 cere. *Chriſtus rex Iſrael deſcendat nunc de
cruce, vt videamus, & credamus. Et qui cum

eo crucifixi erant, conuitiabantur ei. *Et 33
facta hora ſexta, tenebræ factæ ſunt per to-
tam terram vſque in horam nonam. *Et 34
hora nona exclamauit Ieſus voce magna,
dicens: Eloi, eloi, lamma ſabacthani? quod
eſt interpretatum: Deus meus, Deus meus,
vt quid dereliquiſti me? *Et quidam de cir- 35
cumſtantibus audientes, dicebant: Ecce
Eliam vocat. *Currens autem vnus, & im- 36
plens ſpongiam aceto, circumponensq. ca-
lamo, potum dabat ei, dicens: Sinite, videa-
mus ſi veniat Elias ad deponendum eum.
*Ieſus autem emiſſa voce magna expira- 37
uit. *Et velum templi ſciſſum eſt in duo, 38
a ſummo vſque deorſum. *Videns au- 39
tem Centurio, qui ex aduerſo ſtabat, quia
ſic clamans expiraſſet, ait: Vere hic ho-
mo Filius Dei erat. *Erant autem & mu- 40
lieres de longe aſpicientes: inter quas erat
Maria Magdalene, & Maria Iacobi minoris,
& Ioſeph mater, & Salome: *& cum eſſet 41
in Galilæa, ſequebantur eum, & miniſtra-
bant ei, & aliæ multæ, quæ ſimul cum eo
aſcenderant Ieroſolymam. *Et cum iam 42
ſero eſſet factū (quia erat paraſceue, quod
eſt ante ſabbatum) *venit Ioſeph ab Arima 43
thæa nobilis decurio, qui & ipſe erat expe-
ctans regnum Dei, & audacter introiuit ad
Pilatum, & petijt corpus Ieſu. *Pilatus au- 44
tem mirabatur ſi iam obijſſet. Et accerſito
centurione, interrogauit eum ſi iam mor-
tuus eſſet. *Et cum cognouiſſet a centu- 45
rione, donauit corpus Ioſeph. *Ioſeph au- 46
tem mercatus ſindonem, & deponens eum
inuoluit ſindone, & poſuit eum in monu-
mento, quod erat exciſum de petra, &
aduoluit lapidem ad oſtium monumenti.
*Maria autem Magdalene, & Maria Ioſeph 47
aſpiciebant vbi poneretur.

CAP. XVI.

ET cum tranſiſſet ſabbatum, Maria 1
Magdalene, & Maria Iacobi, & Salo-
me emerunt aromata vt venientes vngerēt
Ieſum. *Et valde mane vna ſabbatorum, 2
veniunt ad monumentum, orto iam ſole.
3 *Et dicebant ad inuicē: Quis reuoluet no-
4 bis lapidem ab oſtio monumenti? *Et re-
ſpicientes viderūt reuolutum lapidē. Erat
5 quippe magnus valde. *Et introeuntes in
monumentum viderunt iuuenem ſedētem
in dextris, coopertum ſtola candida, &
6 obſtupuerunt. *Qui dicit illis: Nolite ex-
pauēſcere: Ieſum quæritis Nazarenum, cru-
cifixum: ſurrexit, non eſt hic, ecce locus
7 vbi poſuerunt eum. *Sed ite, dicite diſci-
pulis eius, & Petro quia præcedit vos in
Galilæam: ibi eum videbitis, ſicut dixit vo-
8 bis. *At illæ exeuntes, fugerunt de monu-
mento: inuaſerat enim eas tremor & pa-
uor: & nemini quidquam dixerunt: time-
9 bant enim. *Surgens autem mane, prima
ſabbati, apparuit primo Mariæ Magdalene,
10 de qua eiecerat ſeptem dæmonia. *Illa
vadens nunciauit his, qui cum eo fuerant,
11 lugentibus, & flentibus. *Et illi audientes
quia viueret, & viſus eſſet ab ea, non credi-
12 derunt. *Poſt hæc autem duobus ex his
ambulantibus oſtenſus eſt in alia effigie,
13 euntibus in villam: *& illi euntes nuncia-
14 uerunt ceteris: nec illis crediderunt. *No-
uiſſime recumbentibus illis vndecim appa-
ruit: & exprobrauit incredulitatem eorum
& duritiam cordis: quia ijs, qui viderant
15 eum reſurrexiſſe, non crediderunt. *Et di-
xit eis: Euntes in mundum vniuerſum præ-
16 dicate Euangelium omni creaturæ. *Qui
crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit:
qui vero non crediderit, condemnabitur.
17 *Signa autem eos, qui crediderint, hæc ſe-
quentur: In nomine meo dæmonia eijciēt:
18 linguis loquentur nouis: *ſerpentes tol-
lent: & ſi mortiferum quid biberint, non
eis nocebit: ſuper ægros manus imponēt,
19 & bene habebunt. *Et Dominus quidem
Ieſus poſtquam locutus eſt eis, aſſumptus
20 eſt in cælum, & ſedet a dextris Dei. *Illi
autem profecti prædicauerunt vbique
Domino cooperante, & ſermonem confir-
mante, ſequentibus ſignis.

SANCTVM IESV CHRISTI
EVANGELIVM
SECVNDVM LVCAM.

CAPVT PRIMVM.

QVONIAM quidem multi 1
conati ſunt ordinare nar-
rationem, quæ in nobis cō-
pletæ ſunt, rerum: * ſicut 2
tradiderunt nobis, qui ab
initio ipſi viderunt, & miniſtri fuerunt ſer-
monis: * viſum eſt & mihi, aſſecuto omnia 3
a principio diligenter, ex ordine tibi ſcribe-
re, optime Theophile, * vt cognoſcas eorū 4
verborum, de quibus eruditus es, veritatem.
* Fuit in diebus Herodis, regis Iudææ, ſa- 5
cerdos quidam nomine Zacharias de vice
Abia, & vxor illius de filiabus Aaron, & no-
men eius Eliſabeth. * Erant autem iuſti am- 6
bo ante Deum, incedentes in omnibus mā-
datis, & iuſtificationibus Domini ſine que-
rela, * & non erat illis filius eo quòd eſſet 7
Eliſabeth ſterilis, & ambo proceſſiſſent in
diebus ſuis. * Factum eſt autem, cum ſacer- 8
dotio fungeretur in ordine vicis ſuæ ante
Deum, * ſecundum conſuetudinem ſacer- 9
dotij, ſorte exijt vt incenſum poneret, in-
greſſus in templum Domini: * & omnis mul 10
titudo populi erat orans foris hora incenſi.
* Apparuit autem illi Angelus Domini, ſtās 11
a dextris altaris incenſi. * Et Zacharias tur- 12
batus eſt videns, & timor irruit ſuper eum.
* Ait autē ad illum Angelus: Ne timeas Za- 13
charia, quoniā exaudita eſt deprecatio tua:
& vxor tua Eliſabeth pariet tibi filium, &
vocabis nomen eius Ioannem: * & erit gau- 14
dium tibi, & exultatio, & multi in natiuitate
eius gaudebunt: * erit enim magnus coram 15
Domino: & vinum, & ſiceram non bibet, &
Spiritu ſancto replebitur adhuc ex vtero
16 matris ſuæ: * & multos filiorum Iſrael con-
17 uertet ad Dominum Deum ipſorū: * & ipſe
præcedet ante illum in ſpiritu, & virtute
Eliæ: vt conuertat corda patrum in filios,
& incredulos ad prudentiam iuſtorum, pa-
18 rare Domino plebem perfectam. * Et dixit
Zacharias ad Angelum: Vnde hoc ſciam?
ego enim ſum ſenex, & vxor mea proceſſit
19 in diebus ſuis. * Et reſpondens Angelus di-
xit ei: Ego ſum Gabriel, qui aſto ante Deū:
& miſſus ſum loqui ad te, & hæc tibi euan-
20 gelizare. * Et ecce eris tacens, & non pote-
ris loqui vſque in diem, quo hæc fiant, pro
eo quòd nō credidiſti verbis meis, quæ im-
21 plebuntur in tempore ſuo. * Et erat plebs
expectans Zachariam: & mirabantur quòd
22 tardaret ipſe in templo. * Egreſſus autē non
poterat loqui ad illos, & cognouerūt quòd
viſionem vidiſſet in templo. Et ipſe erat in-
23 nuens illis, & permanſit mutus. * Et factum
eſt, vt impleti ſunt dies officij eius, abijt in
24 domum ſuam: * poſt hos autem dies conce-
pit Eliſabeth vxor eius, & occultabat ſe
25 menſibus quinque, dicens: * Quia ſic fecit
mihi Dominus in diebus, quibus reſpexit
auferre opprobrium meum inter homines.
26 * In menſe autem ſexto, miſſus eſt Angelus
Gabriel a Deo in ciuitatem Galilææ, cui no-
27 mē Nazareth, * ad Virginem deſponſatam
viro, cui nomen erat Ioſeph, de domo Da-
28 uid, & nomen virginis Maria. * Et ingreſſus
Angelus ad eam dixit: Aue gratia plena:
Dominus tecū: Benedicta tu in mulieribus.

Quæ

*Quæ cum audiſſet, turbata eſt in ſermone 29
eius,& cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio.
*Et ait Angelus ei: Ne timeas Maria,inue- 30
niſti enim gratiā apud Deum: *ecce conci- 31
pies in vtero,& paries filium,& vocabis no-
men eius IESVM. *hic erit magnus,& Filius 32
Altiſſimi vocabitur, & dabit illi Dominus
Deus ſedem Dauid patris eius: & regnabit
in domo Iacob in æternum, * & regni eius 33
non erit finis. *Dixit autem Maria ad An- 34
gelum: Quomodo fiet iſtud, quoniam vi-
rum non cognoſco? *Et reſpondēs Ange- 35
lus dixit ei: Spiritus ſanctus ſuperueniet in
te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi.
Ideoq. & quod naſcetur ex te Sanctū, voca-
bitur Filius Dei. *Et ecce Eliſabeth cogna- 36
ta tua,& ipſa concepit filium in ſenectute
ſua: & hic menſis ſextus eſt illi, quæ voca-
tur ſterilis: *quia non erit impoſſibile apud 37
Deum omne verbum. *Dixit autem Maria: 38
Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum
verbum tuum. Et diſceſſit ab illa Angelus.
*Exurgens autem Maria in diebus illis abijt 39
in montana cum feſtinatione, in ciuitatem
Iuda: *Et intrauit in domū Zachariæ,& ſa- 40
lutauit Eliſabeth. *Et factum eſt, vt audi- 41
uit ſalutationem Mariæ Eliſabeth, exultauit
infans in vtero eius: & repleta eſt Spiritu
ſancto Eliſabeth: *& exclamauit voce ma- 42
gna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres;
& benedictus fructus ventris tui. *Et vnde 43
hoc mihi vt veniat mater Domini mei ad
me? *Ecce enim vt facta eſt vox ſalutatio- 44
nis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio
infans in vtero meo. *& beata, quæ credidi- 45
ſti, quoniam perficientur ea, quæ dicta ſunt
tibi a Domino. *Et ait Maria: 46
Magnificat anima mea Dominum: *& 47
exultauit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo.
*Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ: 48
ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes
generationes.
*Quia fecit mihi magna qui potens eſt: 49
& ſanctum nomen eius.
*Et miſericordia eius a progenie in pro- 50
genies timentibus eum.
*Fecit potentiam in brachio ſuo: diſper 51
ſit ſuperbos mente cordis ſui.
52 *Depoſuit potentes de ſede, & exalta-
uit humiles.
53 *Eſurientes impleuit bonis: & diuites di
miſit inanes.
54 *Suſcepit Iſraël puerum ſuum, recorda-
tus miſericordiæ ſuæ.
55 *Sicut locutus eſt ad patres noſtros, A-
braham,& ſemini eius in ſæcula.
56 *Manſit autē Maria cum illa quaſi mēſi-
bus tribus: & reuerſa eſt in domum ſuam.
57 *Eliſabeth autem impletum eſt tempus pa
58 riendi,& peperit filium. *Et audierunt vi-
cini,& cognati eius quia magnificauit Do-
minus miſericordiam ſuam cum illa, & con
59 gratulabantur ei. *Et factum eſt in die
octauo, venerunt circumcidere puerum, &
vocabāt eum nomine patris ſui Zachariam.
60 *Et reſpondens mater eius, dixit: Nequa-
61 quam, ſed vocabitur Ioannes. *Et dixerunt
ad illam: Quia nemo eſt in cognatione tua,
62 qui vocetur hoc nomine. *Innuebant au-
tem patri eius, quem vellet vocari eum.
63 *Et poſtulans pugillarem ſcripſit, dicens:
Ioannes eſt nomen eius. Et mirati ſunt v-
64 niuerſi. *Apertum eſt autem illico os eius,&
lingua eius, & loquebatur benedicēs Deū.
65 *Et factus eſt timor ſuper omnes vicinos
eorum: & ſuper omnia montana Iudææ
66 diuulgabantur omnia verba hæc: *& po-
ſuerunt omnes, qui audierant in corde ſuo,
dicentes: Quis, putas, puer iſte erit? Etenim
67 manus Domini erat cum illo. *Et Zacharias
pater eius repletus eſt Spiritu ſancto: &
prophetauit, dicens:
68 *Benedictus Dominus Deus Iſraël, quia
viſitauit,& fecit redemptionem plebis ſuæ:
69 *Et erexit cornu ſalutis nobis: in domo
Dauid pueri ſui.
70 *Sicut locutus eſt per os ſanctorum, qui
a ſæculo ſunt, prophetarum eius:
71 *Salutem ex inimicis noſtris,& de manu
omnium, qui oderunt nos:
72 *Ad faciendam miſericordiam cum pa-
tribus noſtris: & memorari teſtamenti ſui
ſancti.
73 *Iuſiurandum, quod iurauit ad Abraham

patrem noſtrum, daturum ſe nobis:
*Vt ſine timore, de manu inimicorum 74
noſtrorum liberati, ſeruiamus illi.
*In ſanctitate, & iuſtitia coram ipſo, om- 75
nibus diebus noſtris.
*Et tu puer, propheta Altiſſimi vocabe- 76
ris: præibis enim ante faciem Domini para
re vias eius:
*Ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius: 77
in remiſſionem peccatorum eorum:
*Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri: in 78
quibus viſitauit nos, oriens ex alto:
*Illuminare his, qui in tenebris, & in vm- 79
bra mortis ſedent: ad dirigendos pedes no-
ſtros in viam pacis.
*Puer autem creſcebat, & confortabatur 80
ſpiritu: & erat in deſertis vſque in diem
oſtenſionis ſuæ ad Iſrael.

Cap. II.

FACTVM eſt autem in diebus illis, exijt 1
edictum a Cæſare Auguſto vt deſcribe-
retur vniuerſus orbis.*Hæc deſcriptio pri- 2
ma, facta eſt a præſide Syriæ Cyrino:* & 3
ibant omnes vt profiterentur ſinguli in ſuã
ciuitatem.*Aſcendit autem & Ioſeph a Ga- 4
lilæa de ciuitate Nazareth in Iudæam in ci-
uitatem Dauid, quæ vocatur Bethlehem: eo
quòd eſſet de domo, & familia Dauid,* vt 5
profiteretur cum Maria deſpõſata ſibi vxo-
re prægnante.* Factum eſt autem, cum eſ- 6
ſent ibi, impleti ſunt dies vt pareret. *Et 7
peperit filium ſuum primogenitum, & pan-
nis eum inuoluit, & reclinauit eum in præſe-
pio: quia nõ erat eis locus in diuerſorio.*Et 8
paſtores erant in regione eadem vigilan-
tes, & cuſtodiẽtes vigilias noctis ſuper gre-
gem ſuum.* Et ecce angelus Domini ſtetit 9
iuxta illos, & claritas Dei circumfulſit il-
los, & timuerunt timore magno.* Et dixit 10
illis angelus: Nolite timere: ecce enim e-
uangelizo vobis gaudium magnum, quod
erit omni populo:*quia natus eſt vobis ho- 11
die Saluator, qui eſt Chriſtus Dominus in
ciuitate Dauid.* Et hoc vobis ſignum: In- 12
uenietis infantem pannis inuolutum, & po-
ſitum in præſepio.*Et ſubito facta eſt cum 13
angelo multitudo militiæ cæleſtis laudan-
14 tium Deum, & dicentium: *Gloria in al-
tiſsimis Deo, & in terra pax hominibus bo
15 næ voluntatis. * Et factum eſt, vt diſceſ-
ſerũt ab eis Angeli in cælum: paſtores lo-
quebantur ad inuicem: Tranſeamus vſ-
que Bethlehem, & videamus hoc verbum,
quod factum eſt, quod Dominus oſtendit
16 nobis. * Et venerunt feſtinantes: & inue-
nerunt Mariam, & Ioſeph, & infantem
17 poſitum in præſcpio. * Videntes autem
cognouerunt de verbo, quod dictum erat
18 illis de puero hoc.* Et omnes, qui audie-
runt, mirati ſunt: & de his, quæ dicta erant
19 a paſtoribus ad ipſos.* Maria autem con-
ſeruabat omnia verba hæc, conferens in
20 corde ſuo.. * Et reuerſi ſunt paſtores glo-
rificantes, & laudantes Deum in omnibus,
quæ audierant, & viderant ſicut dictũ eſt
21 ad illos. * Et poſtquam conſummati ſunt
dies octo vt circumcideretur puer: voca-
tum eſt nomen eius Ieſus, quod vocatum
eſt ab angelo prius quàm in vtero conci-
22 peretur.* Et poſtquam impleti ſunt dies pur
gationis eius ſecũndum legem Moyſi, tule
runt illum in Ieruſalem, vt ſiſterent eum
23 Domino,*ſicut ſcriptum eſt in lege Domi-
ni: Quia omne maſculinum adaperiens vul
24 uam, ſanctum Domino vocabitur.* & vt da-
rent hoſtiam ſecundum quod dictum eſt in
lege Domini par turturum, aut duos pul-
25 los columbarum. * Et ecce homo erat in
Ieruſalem, cui nomen Simeon, & homo iſte
iuſtus, & timoratus, expectans conſolatio-
nem Iſrael, & Spiritus ſanctus erat in eo.
26 *Et reſponſum acceperat a Spiritu ſancto,
non viſurum ſe mortem, niſi prius videret
27 Chriſtum Domini.* Et venit in ſpiritu in
templum. Et cum inducerent puerum Ie-
ſum parentes eius, vt facerent ſecundũ con
28 ſuetudinẽ legis pro eo:*& ipſe accepit eum
in vlnas ſuas, & benedixit Deum, & dixit:
29 * Nunc dimittis ſeruum tuum Domine,
ſecundum verbum tuum in pace:
30 * Quia viderũt oculi mei ſalutare tuum,
31 * Quod paraſti ante faciem omnium
populorum.

Lumen

* Lumen ad reuelationem gentium, & 32
gloriam plebis tuæ Iſrael.
*Et erat pater eius & mater mirantes ſu- 33
per his, quæ dicebantur de illo.* Et benedi 34
xit illis Simeon, & dixit ad Mariam matrem
eius: Ecce poſitus eſt hic in ruinam, & in
reſurrectionem multorum in Iſrael: & in ſi-
gnum, cui contradicetur:* & tuã ipſius ani- 35
mam pertranſibit gladius vt reuelentur ex
multis cordibus cogitationes.* Et erat An- 36
na propheteſſa, filia Phanuel, de tribu Aſer:
hæc proceſſerat in diebus multis, & vixerat
cum viro ſuo annis ſeptẽ a virginitate ſua.
* Et hæc vidua vſque ad annos octoginta 37
quattuor: quæ non diſcedebat de templo,
ieiunijs, & obſecrationibus ſeruiens nocte,
ac die.* Et hæc, ipſa hora ſuperueniens, con 38
fitebatur Domino: & loquebatur de illo
omnibus, qui expectabant redemptionem
Iſrael.* Et vt perfecerunt omnia ſecundum 39
legem Domini, reuerſi ſunt in Galilæam,
in ciuitatem ſuam Nazareth.* Puer autem 40
creſcebat, & confortabatur plenus ſapien-
tia: & gratia Dei erat in illo.* Et ibant pa- 41
rentes eius per omnes annos in Ieruſalem,
in die ſollemni Paſchæ.* Et cum factus eſ- 42
ſet annorum duodecim, aſcendentibus illis
Ieroſolymam ſecundum conſuetudinem
diei feſti,* conſummatisq. diebus, cum re- 43
dirent, remanſit puer Ieſus in Ieruſalem, &
non cognouerũt parentes eius.* Exiſtiman- 44
tes autem illum eſſe in comitatu, venerunt
iter diei, & requirebant eum inter cogna-
tos, & notos.* Et non inuenientes, regreſſi 45
ſunt in Ieruſalem, requirentes eum.* Et fa- 46
ctum eſt, poſt triduum inuenerunt illum in
templo ſedentem in medio doctorum, au-
dientem illos, & interrogantem eos.* Stu- 47
pebant autem omnes, qui eum audiebant,
ſuper prudentia, & reſponſis eius.* Et vi- 48
dentes admirati ſunt. Et dixit mater eius
ad illum: Fili, quid feciſti nobis ſic? ecce
pater tuus, & ego dolentes quærebamus
te.* Et ait ad illos: Quid eſt quòd me 49
quærebatis? neſciebatis quia in his, quæ
patris mei ſunt, oportet me eſſe?* Et ipſi 50
non intellexerunt verbum, quod locutus
51 eſt ad eos.* Et deſcendit cum eis, &
venit Nazareth: & erat ſubditus illis. Et
mater eius conſeruabat omnia verba hæc
52 in corde ſuo.* Et Ieſus proficiebat ſapien-
tia, & ætate, & gratia apud Deum, &
homines.

CAP. III.

1 ANNO autem quintodecimo imperij
Tiberij Cæſaris, procurante Pontio Pi
lato Iudæam, tetrarcha autem Galilææ He
rode, Philippo autem fratre eius tetrarcha
Iturææ, & Trachonitidis regionis, & Lyſa-
2 nia Abilinæ tetrarcha,* ſub principibus ſa-
cerdotũ Anna, & Caipha: factũ eſt verbum
Domini ſuper Ioannem, Zachariæ filium,
3 in deſerto.* Et venit in omnem regionem
Iordanis, prædicans baptiſmum pœniten-
4 tiæ in remiſſionem peccatorum,* ſicut ſcri-
ptum eſt in Libro ſermonum Iſaiæ prophe-
tæ: Vox clamantis in deſerto: Parate viam
5 Domini: rectas facite ſemitas eius:* omnis
vallis implebitur: & omnis mons, & collis
humiliabitur: & erunt praua in directa: &
6 aſpera in vias planas:* & videbit omnis
7 caro ſalutare Dei.* Dicebat ergo ad turbas
quæ exibant vt baptizarentur ab ipſo: Ge-
nimina viperarum quis oſtendit vobis fu-
8 gere a ventura ira?* Facite ergo fructus di-
gnos pœnitentiæ, & ne cœperitis dicere: Pa-
trem habemus Abraham. Dico enim vobis
quia potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſu-
9 ſcitare filios Abrahæ.* Iam enim ſecuris ad
radicem arborum poſita eſt. Omnis ergo
arbor non faciens fructum bonum, excide-
10 tur, & in ignem mittetur.* Et interrogabãt
eum turbæ, dicentes: Quid ergo faciemus?
11 *Reſpondens autem dicebat illis: Qui ha-
bet duas tunicas, det non habenti: & qui
12 habet eſcas, ſimiliter faciat.* Venerunt
autem & publicani vt baptizarentur, & di-
xerunt ad illum: Magiſter, quid faciemus?
13 *At ille dixit ad eos: Nihil amplius, quàm
quod conſtitutum eſt vobis, faciatis.
14 * Interrogabant autem eum & milites, di-
centes: Quid faciemus & nos? Et ait illis:
Neminem concutiatis, neque calumniam

faciatis:& contenti eſtote ſtipendijs veſtris.
*Exiſtimante autem populo, & cogitanti- 15
bus omnibus in cordibus ſuis de Ioāne, ne
forte ipſe eſſet Chriſtus:* reſpondit Ioan- 16
nes,dicēs omnibus: Ego quidem aqua ba-
ptizo vos: veniet autem fortior me, cuius
non ſum dignus ſoluere corigiam calcea-
mentorū eius:ipſe vos baptizabit in Spiritu
ſancto,& igni:* cuius ventilabrum in manu 17
eius,& purgabit aream ſuam,& cōgregabit
triticum in horreum ſuum, paleas autem
comburet igni inextinguibili.* Multa qui- 18
dem,& alia exhortans euangelizabat popū
lo.*Herodes autem tetrarcha cum corripe- 19
retur ab illo de Herodiade vxore fratris ſui,
& de omnibus malis, quæ fecit Herodes,
*adiecit & hoc ſuper omnia,& incluſit Ioā- 20
nem in carcere.*Factum eſt autem cum ba- 21
ptizaretur omnis populus, & Ieſu baptiza-
to,& orante,apertum eſt cælum:*& deſcen 22
dit Spiritus ſanctus corporali ſpecie ſicut
columba in ipſum: & vox de cælo facta eſt:
Tu es filius meus dilectus,in te complacui
mihi.*Et ipſe Ieſus erat incipiens quaſi an- 23
norum triginta,vt putabatur,filius Ioſeph,
qui fuit Heli,qui fuit Mathat,*qui fuit Leui, 24
qui fuit Melchi,qui fuit Ianne, qui fuit Io-
ſeph,*qui fuit Mathathiæ, qui fuit Amos, 25
qui fuit Nahum,qui fuit Heſli,qui fuit Nag-
ge,*qui fuit Mahath, qui fuit Mathathiæ, 26
qui fuit Semei,qui fuit Ioſeph,qui fuit Iuda,
*qui fuit Ioanna,qui fuit Reſa, qui fuit Zo- 27
robabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri,
*qui fuit Melchi,qui fuit Addi,qui fuit Co- 28
ſan, qui fuit Elmadam, qui fuit Her,* qui 29
fuit Ieſu, qui fuit Eliezer, qui fuit Iorim,
qui fuit Mathat, qui fuit Leui,*qui fuit Si- 30
meon, qui fuit Iuda, qui fuit Ioſeph, qui
fuit Iona,qui fuit Eliakim,* qui fuit Melea, 31
qui fuit Menna, qui fuit Mathatha,qui fuit
Nathan, qui fuit Dauid, *qui fuit Ieſſe, qui 32
fuit Obed, qui fuit Booz, qui fuit Salmon,
qui fuit Naaſſon,*qui fuit Aminadab, qui 33
fuit Aram, qui fuit Eſron, qui fuit Phares,
qui fuit Iudæ,*qui fuit Iacob,qui fuit Iſaac, 34
qui fuit Abrahæ, qui fuit Thare, qui fuit
Nachor,*qui fuit Sarug,qui fuit Ragau,qui 35
fuit Phaleg, qui fuit Heber, qui fuit Sale,
36 *qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxad, qui
fuit Sem, qui fuit Noe, qui fuit Lamech,
37 *qui fuit Mathuſale, qui fuit Henoch, qui
fuit Iared, qui fuit Malaleel, qui fuit Cai-
38 nan,*qui fuit Henos,qui fuit Seth, qui fuit
Adam, qui fuit Dei.

CAP. IIII.

1 IESVS autem plenus Spiritu ſancto re-
greſſus eſt a Iordane: & agebatur a Spi-
2 ritu in deſertum * diebus quadraginta, &
tentabatur a diabolo. Et nihil manducauit
in diebus illis: & conſummatis illis eſurijt.
3 *Dixit autem illi diabolus: Si filius Dei es,
4 dic lapidi huic vt panis fiat. * Et reſpon-
dit ad illum Ieſus: Scriptum eſt: Quia non
in ſolo pane viuit homo, ſed in omni ver-
5 bo Dei. * Et duxit illum diabolus in mon-
tem excelſum, & oſtendit illi omnia regna
6 orbis terræ in momento temporis, * & ait
illi: Tibi dabo poteſtatem hanc vniuerſam,
& gloriam illorum: quia mihi tradita ſunt:
7 & cui volo do illa. * Tu ergo ſi adoraue-
8 ris coram me, erunt tua omnia.*Et reſpon-
dens Ieſus, dixit illi: Scriptum eſt: *Domi-
num Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſer-*
9 *uies.*Et duxit illum in Ieruſalem,& ſtatuit
eum ſuper pinnam templi, & dixit illi: Si
10 filius Dei es,mitte te hinc deorſum.* Scri-
ptum eſt enim quòd Angelis ſuis mandauit
11 de te,vt conſeruent te:*& quia in manibus
tollent te,ne forte offendas ad lapidem pe
12 dem tuum.*Et reſpōdens Ieſus,ait illi: Di-
ctum eſt: Non tentabis Dominum Deum
13 tuum.*Et conſummata omni tentatione,
diabolus receſſit ab illo,vſque ad tempus.
14 *Et regreſſus eſt Ieſus in virtute Spiritus in
Galilæam,& fama exijt per vniuerſam re-
15 gionem de illo.*Et ipſe docebat in ſynago
gis eorum,& magnificabatur ab omnibus.
16 *Et venit Nazareth,vbi erat nutritus,& in-
trauit ſecundum conſuetudinem ſuam die
ſabbati in ſynagogam, & ſurrexit legere.
17 *Et traditus eſt illi Liber Iſaiæ prophetæ.
Et vt reuoluit librum, inuenit locum vbi
18 ſcriptum erat:* Spiritus Domini ſuper me:

propter

propter quod vnxit me,euangelizare paupe
ribus miſit me,ſanare cõtritos corde,*præ- 19
dicare captiuis remiſſionem,& cæcis viſum,
dimittere confractos in remiſſionem, præ-
dicare annum Domini acceptum, & diem
retributionis. *Et cum plicuiſſet librum, 20
reddidit miniſtro, & ſedit. Et omnium in
ſynagoga oculi erant intendentes in eum.
*Cœpit autem dicere ad illos: Quia hodie 21
impleta eſt hæc ſcriptura in auribus veſtris.
*Et omnes teſtimonium illi dabant:& mi- 22
rabantur in verbis gratiæ,quæ procedebanr
de ore ipſius, & dicebant: Nonne hic eſt
filius Ioſeph?*Et ait illis:Vtique dicetis mi- 23
hi hanc ſimilitudinẽ: Medice cura teipſum:
quanta audiuimus facta in Capharnaum,
fac & hic in patria tua. *Ait autem:Amen 24
dico vobis, quia nemo propheta acceptus
eſt in patria ſua. *In veritate dico vobis, 25
multæ viduæ erant in diebus Eliæ in Iſrael,
quando clauſum eſt cælum annis tribus,
& menſibus ſex: cum facta eſſet fames ma-
gna in omni terra: *& ad nullam illarum 26
miſſus eſt Elias,niſi in Sarepta Sidoniæ, ad
mulierem viduam. *Et multi leproſi erant 27
in Iſrael ſub Eliſæo propheta:& nemo eo-
rum mundatus eſt niſi Naaman Syrus.*Et 28
repleti ſunt omnes in ſynagoga ira,hæc au-
dientes.*Et ſurrexerunt,& eiecerunt illum 29
extra ciuitatem: & duxerũt illum vſque ad
ſupercilium montis, ſuper quem ciuitas il-
lorum erat ædificata vt præcipitarent eum.
*Ipſe autem tranſiens per medium illorum, 30
ibat. *Et deſcendit in Capharnaum ciui- 31
tatem Galilææ,ibiq. docebat illos ſabbatis.
*Et ſtupebant in doctrina eius, quia in po- 32
teſtate erat ſermo ipſius. *Et in ſynagoga 33
erat homo habens dæmonium immundum,
& exclamauit voce magna, *dicens: Sine, 34
quid nobis, & tibi Ieſu Nazarene? veniſti
perdere nos? ſcio te qui ſis, Sanctus Dei.
*Et increpauit illum Ieſus, dicens: Obmũ- 35
teſce, & exi ab eo. Et cum proieciſſet il-
lum dæmonium in medium, exijt ab illo, 36
nihilq. illum nocuit. *Et factus eſt pauor
in omnibus, & colloquebantur ad inui-
cem, dicentes: Quod eſt hoc verbum, quia
in poteſtate & virtute imperat immundis
37 ſpiritibus,& exeunt? *Et diuulgabatur fa-
38 ma de illo in omnem locum regionis.*Sur
gens autem Ieſus de ſynagoga, introiuit
in domum Simonis. Socrus autem Simo-
nis tenebatur magnis febribus:& rogaue-
39 runt illum pro ea. *Et ſtans ſuper illam
imperauit febri:& dimiſit illam. Et conti-
40 nuo ſurgens, miniſtrabat illis.*Cum autem
ſol occidiſſet: omnes, qui habebant infir-
mos varijs languoribus, ducebant illos ad
eum. At ille ſingulis manus imponens,cu
41 rabat eos.*Exibant autem dæmonia a mul
tis clamantia, & dicentia: Quia tu es filius
Dei:& increpãs non ſinebat ea loqui: qnia
42 ſciebant ipſum eſſe Chriſtum.*Facta autem
die egreſſus ibat in deſertum locum,& tur-
bæ requirebant eum,& venerunt vſque ad
ipſum: & detinebant illum ne diſcederet
43 ab eis. *Quibus ille ait: Quia & alijs ciui-
tatibus oportet me euangelizare regnum
44 Dei: quia ideo miſſus ſum. *Et erat præ-
dicans in ſynagogis Galilææ.

CAP. V.

1 FACTVM eſt autem, cum turbæ irruerẽt
in eum,vt audirent verbum Dei,& ipſe
2 ſtabat ſecus ſtagnum Geneſareth. *Et vi-
dit duas naues ſtantes ſecus ſtagnũ: piſca-
tores autem deſcẽderant,& lauabant retia.
3 *Aſcendens autẽ in vnam nauim, quæ erat
Simonis, rogauit eũ a terra reducere puſil-
lum. Et ſedens docebat de nauicula tur-
4 bas.*Vt ceſſauit autẽ loqui, dixit ad Simo-
nem: Duc in altum,& laxate retia veſtra
5 in capturam. *Et reſpondens Simon, dixit
illi: Præceptor,per totam noctem laboran-
tes,nihil cepimus: in verbo autem tuo laxa-
6 bo rete. *Et cum hoc feciſſent, concluſe-
runt piſcium multitudinẽ copioſam, rum-
7 pebatur autem rete eorum. *Et annuerunt
ſocijs, qui erant in alia naui vt venirent,
& adiuuarent eos. Et venerunt, & imple-
uerunt ambas nauiculas, ita vt pene mer-
8 gerentur. *Quod cum videret Simon Pe-
trus, procidit ad genua Ieſu, dicens: Exi
a me, quia homo peccator ſum, Domine.

*Stupor enim circumdederat eum, & om- 9
nes,qui cum illo erant, in captura piſcium,
quam ceperant: *Similiter autem Iacobũ, 10
& Ioannẽ,filios Zebedæi, qui erãt ſocij Si-
monis. Et ait ad Simonem Ieſus: Noli ti-
mere: ex hoc iam homines eris capiens.
*Et ſubductis ad terram nauibus,relictis om 11
nibus ſecuti ſunt eum. *Et factum eſt,cum 12
eſſet in vna ciuitatum,& ecce vir plenus le-
pra, & videns Ieſum,& procidens in faciẽ,
rogauit eum,dicens: Domine,ſi vis, potes
me mundare. *Et extendens manum, teti- 13
git eum dicens: Volo: Mundare. Et conſe
ſtim lepra diſceſſit ab illo. *& ipſe præcepit 14
illi vt nemini diceret: ſed,Vade,oſtende te
ſacerdoti,& offer pro emundatione tua, ſi-
cut præcepit Moyſes, in teſtimonium illis.
*Perambulabat autem magis ſermo de illo: 15
& conueniebant turbæ multæ vt audirent,
& curarentur ab infirmitatibus ſuis. *Ipſe 16
autem ſecedebat in deſertum, & orabat.
*Et factum eſt in vna dierum,& ipſe ſede- 17
bat docens. Et erant Phariſæi ſedentes, &
legis doctores, qui venerant ex omni ca-
ſtello Galilææ,& Iudææ,& Ieruſalem: & vir
tus Domini erat ad ſanandum eos. *Et ecce 18
viri portantes in lecto hominẽ,qui erat pa-
ralyticus: & quærebant eum inferre,& po-
nere ante eum. *Et non inuenientes qua 19
parte illum inferrent præ turba, aſcende-
runt ſupra tectum,& per tegulas ſummiſe-
runt eum cum lecto in medium ante Ieſum.
*Quorum fidem vt vidit,dixit: Homo remit 20
tuntur tibi peccata tua. *Et cœperunt co- 21
gitare Scribæ, & Phariſæi, dicentes: Quis
eſt hic, qui loquitur blaſphemias? Quis
poteſt dimittere peccata, niſi ſolus Deus?
*Vt cognouit autem Ieſus cogitationes eo- 22
rum,reſpondens, dixit ad illos: Quid cogi-
tatis in cordibus veſtris? *Quid eſt facilius 23
dicere: Dimittuntur tibi peccata: an dice-
re: Surge, & ambula? *Vt autem ſciatis 24
quia Filius hominis habet poteſtatem in ter-
ra dimittendi peccata, (ait paralytico) Ti-
bi dico,ſurge,tolle lectum tuum,& vade in
domum tuam. *Et confeſtim conſurgens 25
coram illis,tulit lectum, in quo iacebat: &
abijt in domum ſuam,magnificans Deum.
26 *Et ſtupor apprehendit omnes,& magnifi-
cabant Deum. Et repleti ſunt timore,dicen
27 tes: Quia vidimus mirabilia hodie. *Et poſt
hæc exijt, & vidit publicanum nomine Le-
ui, ſedentem ad Telonium, & ait illi: Se-
28 quere me. *Et relictis omnibus,ſurgens ſe-
29 cutus eſt eum. *& fecit ei conuiuium ma-
gnum Leui in domo ſua: & erat turba mul
ta publicanorum, & aliorum, qui cum illis
30 erant diſcumbentes. *Et murmurabant Pha
riſæi, & Scribæ eorum dicentes ad diſcipu-
los eius: Quare cum publicanis, & pecca-
31 toribus manducatis,& bibitis? *Et reſpon-
dens Ieſus,dixit ad illos: Non egent qui ſa-
32 ni ſunt medico,ſed qui male habent. *Non
veni vocare iuſtos,ſed peccatores ad pœni-
33 tentiam. *At illi dixerunt ad eum: Quare
diſcipuli Ioannis ieiunant frequenter, &
obſecrationes faciũt, ſimiliter & Phariſæo-
34 rum: tui autem edunt,& bibunt? *Quibus
ipſe ait: Numquid poteſtis filios ſponſi,
dum cum illis eſt ſponſus,facere ieiunare?
35 *Venient autem dies: cum ablatus fuerit
ab illis ſponſus,tunc ieiunabunt in illis die-
36 bus. *Dicebat autem & ſimilitudinem ad
illos: Quia nemo commiſſuram a nouo ve-
ſtimento immittit in veſtimentum vetus:
alioquin & nouum rumpit, & veteri non
37 conuenit commiſſura a nouo. *Et nemo
mittit vinum nouum in vtres veteres: alio-
quin rumpet vinum nouum vtres,& ipſum
38 effundetur,& vtres peribunt. *ſed vinum
nouum in vtres nouos mittendum eſt. &
39 vtraque conſeruantur. *Et nemo bibens
vetus, ſtatim vult nouum, dicit enim: Ve-
tus melius eſt.

CAP. VI.

1 FACTVM eſt autem in ſabbato ſecũdo,
primo,cum tranſiret per ſata,vellebant
diſcipuli eius ſpicas, & manducabant con-
2 fricantes manibus. *Quidam autem Pha-
riſæorum,dicebant illis: Quid facitis quod
3 non licet in ſabbatis? *Et reſpondens Ieſus
ad eos, dixit: Nec hoc legiſtis quod fecit
Dauid,cum eſuriſſet ipſe,& qui cũ illo erãt?
quo-

*quomodo intrauit in domum Dei,& panes 4
propoſitionis ſumpſit, & manducauit, &
dedit his,qui cum ipſo erant: quos nō licet
manducare niſi tantum ſacerdotibus? *Et 5
dicebat illis: Quia Dominus eſt Filius ho-
minis,etiam ſabbati. *Factum eſt autem & 6
in alio ſabbato, vt intraret in ſynagogam,
& doceret. Et erat ibi homo,& manus eius
dextra erat arida. *Obſeruabāt autem Scri- 7
bæ,& Phariſæi ſi in ſabbato curaret: vt in-
uenirent vnde accuſarent eum. *Ipſe vero 8
ſciebat cogitationes eorum: & ait homini,
qui habebat manum aridam: Surge, & ſta
in medium. Et ſurgens ſtetit. *Ait autem 9
ad illos Ieſus: Interrogo vos ſi licet ſabbatis
benefacere,an male: animā ſaluam facere,
an perdere? *Et circumſpectis omnibus di- 10
xit homini: Extende manum tuam. Et ex-
tendit: & reſtituta eſt manus eius. *Ipſi au- 11
tem repleti ſunt inſipientia,& colloquebā-
tur ad inuicem, quidnam facerent Ieſu.
*Factum eſt autem in illis diebus, exijt in 12
montem orare, & erat pernoctans in ora-
tione Dei. *Et cum dies factus eſſet,vocauit 13
diſcipulos ſuos: & elegit duodecim ex ipſis
(quos & Apoſtolos nominauit) *Simonem, 14
quem cognominauit Petrum, & Andream
fratrem eius, Iacobum,& Ioannem, Philip-
pum, & Bartholomæum, *Matthæum, & 15
Thomam, Iacobum Alphæi, & Simonem,
qui vocatur zelotes, *& Iudam Iacobi,& Iu- 16
dam Iſcariotem, qui fuit proditor. *Et de- 17
ſcendens cum illis,ſtetit in loco campeſtri,
& turba diſcipulorum eius,& multitudo co
pioſa plebis ab omni Iudæa, & Ieruſalem,
& maritima,& Tyri,& Sidonis, *qui venerāt 18
vt audirent eum, & ſanarentur a languori-
bus ſuis. Et qui vexabantur a ſpiritibus im-
mundis, curabantur. *Et omnis turba quæ- 19
rebat eum tangere: quia virtus de illo exi-
bat,& ſanabat omnes. *Et ipſe eleuatis ocu- 20
lis in diſcipulos ſuos, dicebat: Beati pau-
peres: quia veſtrum eſt regnum Dei. *Bea- 21
ti, qui nunc eſuritis: quia ſaturabimini.
Beati,qui nunc fletis: quia ridebitis. *Bea- 22
ti eritis cum vos oderint homines, & cum
ſeparauerint vos, & exprobrauerint,& eie-
cerint nomen veſtrum tamquam malum
23 propter Filium hominis. *Gaudete in illa
die, & exultate: ecce enim merces veſtra
multa eſt in cælo: ſecundum hæc enim fa-
24 ciebant Prophetis patres eorum. *Verum-
tamen væ vobis diuitibus, quia habetis
25 conſolationem veſtram. *Væ vobis,qui ſa-
turati eſtis: quia eſurietis. Væ vobis,qui ri-
26 detis nunc: quia lugebitis & flebitis. *Væ
cum benedixerint vobis homines: ſecun-
dum hæc enim faciebant pſeudoprophetis
27 patres eorum. *Sed vobis dico, qui audi-
tis: Diligite inimicos veſtros,benefacite his,
28 qui oderunt vos. *Benedicite maledicen-
tibus vobis, & orate pro calumniantibus
29 vos. *Et qui te percutit in maxillam, præ-
be & alteram. Et ab eo, qui aufert tibi ve-
ſtimentum, etiam tunicam noli prohibere.
30 *Omni autem petenti te, tribue: & qui
31 aufert quæ tua ſunt,ne repetas. *Et prout
vultis vt faciant vobis homines, & vos fa-
32 cite illis ſimiliter. *Et ſi diligitis eos, qui
vos diligunt,quæ vobis eſt gratia? nam &
33 peccatores diligentes ſe diligunt. *Et ſi
benefeceritis his, qui vobis benefaciunt;
quæ vobis eſt gratia? ſiquidem & peccato-
34 res hoc faciunt. *Et ſi mutuum dederitis
his, a quibus ſperatis recipere; quæ gratia
eſt vobis? nam & peccatores peccatoribus
35 fœnerantur,vt recipiant æqualia. *Verum-
tamen diligite inimicos veſtros: benefaci-
te,& mutuum date,nihil inde ſperantes: &
erit merces veſtra multa,& eritis filij Altiſſi-
mi,quia ipſe benignus eſt ſuper ingratos &
36 malos. *Eſtote ergo miſericordes ſicut &
37 Pater veſter miſericors eſt. *Nolite iudicare,
& non iudicabimini: nolite condemnare,
& non condemnabimini. Dimittite, & di-
38 mittemini. *Date, & dabitur vobis: men-
ſuram bonam,& confertam,& coagitatam,
& ſupereffluentem dabunt in ſinum veſtrū.
Eadem quippe menſura,qua menſi fueritis,
39 remetietur vobis. *Dicebat autem illis &
ſimilitudinem: Numquid poteſt cæcus cæ-
cum ducere? nonne ambo in foueam ca-
40 dunt? *Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrū:
perfectus autem omnis erit, ſi ſit ſicut
magiſter

magiſter eius . * Quid autem vides feſtu- 41
cam in oculo fratris tui,trabem autem,quæ
in oculo tuo eſt , non conſideras ? * Aut 42
quomodo potes dicere fratri tuo : Frater
ſine eijciam feſtucam de oculo tuo : ipſe
in oculo tuo trabem non videns ? Hypocri-
ta eijce primum trabem de oculo tuo : &
tunc perſpicies vt educas feſtucam de ocu
lo fratris tui . * Non eſt enim arbor bona, 43
quæ facit fructus malos : neque arbor ma-
la,faciens fructum bonum . * Vnaquæque 44
enim arbor de fructu ſuo cognoſcitur.Ne-
que enim de ſpinis colligunt ficus : neque
de rubo vindemiant vuam . * Bonus homo 45
de bono theſauro cordis ſui profert bonũ :
& malus homo de malo theſauro profert
malum. Ex abundantia enim cordis os lo-
quitur.* Quid autem vocatis me Domine, 46
Domine : & non facitis quæ dico ? * Omnis, 47
qui venit ad me, & audit ſermones meos,
& facit eos : oſtendam vobis cui ſimilis ſit:
* ſimilis eſt homini ædificanti domum, qui 48
fodit in altum,& poſuit fundamentum ſu-
per petram . inundatione autem facta, illi-
ſum eſt flumen domui illi,& non potuit eã
mouere : fundata enim erat ſuper petram.
* Qui autem audit, & non facit : ſimilis eſt 49
homini ædificanti domum ſuam ſuper ter-
ram ſine fundamento : in quam illiſus eſt
fluuius,& continuo cecidit: & facta eſt rui-
na domus illius magna .

CAP. VII.

CVM autem impleſſet omnia verba ſua 1
in aures plebis,intrauit Capharnaum.
* Centurionis autem cuiuſdam ſeruus male 2
habens,erat moriturus: qui illi erat pretio-
ſus.* Et cum audiſſet de Ieſu,miſit ad eum 3
ſeniores Iudæorum,rogans eum vt veniret,
& ſaluaret ſeruum eius.* At illi cum veniſ- 4
ſent ad Ieſum,rogabant eum ſolicite,dicen
tes ei : Quia dignus eſt vt hoc illi præſtes .
* diligit enim gentem noſtram : & ſynago- 5
gam ipſe ædificauit nobis .* Ieſus autẽ ibat 6
cum illis. Et cum iam non longe eſſet a do
mo,miſit ad eum Centurio amicos,dicens:
Domine noli vexari : Non enim ſum dignus
7 vt ſub tectum meum intres.* propter quod
& meipſum non ſum dignum arbitratus vt
venirem ad te: ſed dic verbo, & ſanabitur
8 puer meus.* nam & ego homo ſum ſub po-
teſtate conſtitutus,habens ſub me milites:
& dico huic vade, & vadit : & alij veni, &
9 venit: & ſeruo meo,fac hoc,& facit .* Quo
audito Ieſus miratus eſt : & conuerſus ſe-
quentibus ſe turbis , dixit: Amen dico vo-
10 bis,nec in Iſrael tantam fidem inueni .* Et
reuerſi,qui miſſi fuerant domũ, inuenerunt
11 ſeruum,qui languerat, ſanum .* Et factum
eſt: deinceps ibat in ciuitatem,quæ vocatur
Naim : & ibant cum eo diſcipuli eius , &
12 turba copioſa .* Cum autem appropinqua-
ret portæ ciuitatis,ecce defunctus effereba-
tur filius vnicus matris ſuæ : & hæc vidua
erat: & turba ciuitatis multa cum illa .
13 * Quam cũ vidiſſet Dominus, miſericordia
14 motus ſuper eam,dixit illi : Noli flere .* Et
acceſſit,& tetigit loculum . (Hi autem, qui
portabant, ſteterunt) Et ait : Adoleſcens,
15 tibi dico, ſurge . * Et reſedit qui erat mor-
tuus, & cœpit loqui . Et dedit illum matri
16 ſuæ.* Accepit autem omnes timor : & ma-
gnificabant Deum,dicentes: Quia prophe-
ta magnus ſurrexit in nobis: & quia Deus
17 viſitauit plebem ſuam .* Et exijt hic ſermo
in vniuerſam Iudæam de eo, & in omnem
18 circà regionem . * Et nunciauerunt Ioanni
19 diſcipuli eius de omnibus his.* Et conuo-
cauit duos de diſcipulis ſuis Ioannes,& mi-
ſit ad Ieſum,dicens : Tu es qui venturus es,
20 an alium expectamus ? * Cum autem veniſ-
ſent ad eum viri,dixerunt : Ioãnes Baptiſta
miſit nos ad te dicens : Tu es,qui venturus
21 es,an alium expectamus ? * (in ipſa autem
hora multos curauit a languoribus,& pla-
gis,& ſpiritibus malis,& cæcis multis dona-
22 uit viſum.) * Et reſpondens,dixit illis : Eun-
tes renũciate Ioanni quæ audiſtis,& vidiſtis:
Quia cæci vident, claudi ambulant , leproſi
mundantur , ſurdi audiunt , mortui reſur-
23 gunt, pauperes euangelizantur :* & beatus
eſt quicumque non fuerit ſcandalizatus in
24 me . * Et cum diſceſſiſſent nuncij Ioannis,
cœpit de Ioãne dicere ad turbas : Quid exi-

ſtis

ſtis in deſertum videre ? arundinem vento
agitatam ? *Sed quid exiſtis videre ? homi- 25
nem mollibus veſtimentis indutum ? Ecce
qui in veſte pretioſa ſunt & delicijs, in do-
mibus regum ſunt. *Sed quid exiſtis vide- 26
re? prophetam ? Vtique dico vobis,& pluſ-
quam Prophetam :*hic eſt,de quo ſcriptum 27
eſt: Ecce mitto angelum meum ante faciẽ
tuam, qui præparabit viam tuam ante te.
*Dico enim vobis:Maior inter natos mulie- 28
rum propheta Ioãne Baptiſta nemo eſt. qui
autem minor eſt in regno Dei,maior eſt il-
lo. *Et omnis populus audiens & publica- 29
ni, iuſtificauerunt Deum, baptizati bapti-
ſmo Ioannis. *Phariſæi autem,& legis pe- 30
riti conſilium Dei ſpreuerũt in ſemetipſos,
non baptizati ab eo.*Ait autem Dominus: 31
Cui ergo ſimiles dicam homines generatio-
nis huius ? & cui ſimiles ſunt ?*Similes ſunt 32
pueris ſedentibus in foro,& loquẽtibus ad-
inuicem,& dicentibus : Cantauimus vobis
tibijs,& non ſaltaſtis: lamentauimus, & nõ
ploraſtis. *Venit enim Ioannes Baptiſta, 33
neque manducans panem, neque bibens vi
num,& dicitis: Dæmonium habet. *Venit 34
Filius hominis manducans,& bibens, & di-
citis: Ecce homo deuorator, & bibens vi-
num,amicus publicanorum, & peccatorũ.
*Et iuſtificata eſt ſapiẽtia ab omnibus filijs 35
ſuis. *Rogabat autem illum quidã de Pha- 36
riſæis vt manducaret cum illo. Et ingreſſus
domum Phariſæi diſcubuit. *Et ecce mu- 37
lier, quæ erat in ciuitate peccatrix, vt co-
gnouit quòd accubuiſſet in domo Pha-
riſæi,attulit alabaſtrum vnguenti: *& ſtans 38
retro ſecus pedes eius,lacrymis cœpit riga-
re pedes eius,& capillis capitis ſui tergebat,
& oſculabatur pedes eius,& vnguẽto vnge
bat. *Videns autem Phariſæus, qui voca- 39
uerat eum, ait intra ſe dicens: Hic ſi eſſet
propheta,ſciret vtique,quæ,& qualis eſt mu
lier,quæ tangit eum : quia peccatrix eſt.*Et 40
reſpondens Ieſus,dixit ad illum : Simon,ha-
beo tibi aliquid dicere. At ille ait : Magiſter,
dic. *Duo debitores erant cuidam fœnera- 41
tori : vnus debebat denarios quingẽtos, &
alius quinquaginta. *Non habentibus illis 42
vnde redderent,donauit vtriſque. Quis er-
43 go eum plus diligit ?* Reſpondẽs Simon di-
xit : Æſtimo quia is,cui plus donauit. At il-
44 le dixit ei : Recte iudicaſti. *Et conuerſus
ad mulierem,dixit Simoni: Vides hanc mu-
lierẽ ? Intraui in domũ tuam, aquam pedi-
bus meis non dediſti: hæc autem lacrymis
rigauit pedes meos, & capillis ſuis terſit.
45 *Oſculum mihi non dediſti : hæc autem ex
quo intrauit, non ceſſauit oſculari pedes
46 meos.*Oleo caput meum non vnxiſti: hæc
47 autem vnguento vnxit pedes meos. *Pro-
pter quod dico tibi :Remittuntur ei pecca-
ta multa,quoniam dilexit multum. Cui au-
48 tem minus dimittitur,minus diligit.* Dixit
autem ad illam: Remittuntur tibi peccata.
49 *Et cœperunt qui ſimul accumbebant, di-
cere intra ſe : Quis eſt hic,qui etiam pecca-
50 ta dimittit ? *Dixit autem ad mulierem :
Fides tua te ſaluam fecit: vade in pace.

CAP. VIII.

1 ET factum eſt deinceps,& ipſe iter facie
bat per ciuitates,& caſtella prædicans,
& euangelizans regnum Dei : & duodecim
2 cũ illo,* & mulieres aliquæ,quæ erãt cura-
tæ a ſpiritibus malignis, & infirmitatibus:
Maria, quæ vocatur Magdalene,de qua ſe-
3 ptẽ dæmonia exierãt,*& Ioanna vxor Chu
ſæ procuratoris Herodis,& Suſanna,& aliæ
multæ, quæ miniſtrabant ei de facultatibus
4 ſuis*.Cum autẽ turba plurima cõuenirent,
& de ciuitatibus properarẽt ad eũ,dixit per
5 ſimilitudinem :*Exijt qui ſeminat,ſeminare
ſemen ſuum: & dum ſeminat,aliud cecidit
ſecus viam, & conculcatum eſt, & volucres
6 cæli comederunt illud.*Et aliud cecidit ſu-
pra petram : & natum aruit,quia non habe-
7 bat humorem. *Et aliud cecidit inter ſpi-
nas,& ſimul exortæ ſpinæ ſuffocauerunt il-
8 lud.* Et aliud cecidit in terram bonam: &
ortum fecit fructum centuplum. Hæc di-
cens clamabat: Qui habet aures audiẽdi,au-
9 diat. *Interrogabant autem eum diſcipuli
10 eius,quæ eſſet hæc parabola. *Quibus ipſe
dixit : Vobis datum eſt noſſe myſteriũ re-
gni Dei, ceteris autem in parabolis: vt vi-
den-

dentes non videant, & audientes non in-
telligant. *Eſt autem hæc parabola: Semen 11
eſt verbum Dei. *Qui autem ſecus viam, hi 12
ſunt qui audiunt: deinde venit diabolus, &
tollit verbum de corde eorum, ne credentes
ſalui fiant. *Nam qui ſupra petram: qui cum 13
audierint, cum gaudio ſuſcipiunt verbum:
& hi radices non habent: qui ad tempus
credunt, & in tempore tentationis recedũt.
*Quod autem in ſpinas cecidit: hi ſunt, qui 14
audierunt, & a ſolicitudinibus, & diuitijs, &
voluptatibus vitæ euntes, ſuffocantur, &
& non referunt fructum. *Quod autem in 15
bonam terram: hi ſunt, qui in corde bono
& optimo audientes verbum retinent, &
fructum afferunt in patientia. *Nemo au- 16
tem lucernam accendens, operit eam vaſe,
aut ſubtus lectum ponit: ſed ſupra cande-
labrum ponit, vt intrantes videant lumen.
*Non eſt enim occultum, quod non mani- 17
feſtetur: nec abſconditum, quod non co-
gnoſcatur, & in palam veniat. *Videte er- 18
go quomodo audiatis? Qui enim habet,
dabitur illi: & quicumque non habet, etiam
quod putat ſe habere, auferetur ab illo.
*Venerunt autem ad illum mater, & fratres 19
eius, & non poterant adire eum præ turba.
*Et nunciatum eſt illi: Mater tua, & fratres 20
tui ſtant foris, volentes te videre. *Qui re- 21
ſpondens, dixit ad eos: Mater mea, & fra-
tres mei hi ſunt, qui verbum Dei audiunt,
& faciunt. *Factum eſt autem in vna die- 22
rum: & ipſe aſcendit in nauiculam, & di-
ſcipuli eius, & ait ad illos: Transfretemus
trans ſtagnum. Et aſcenderunt. *Et naui- 23
gantibus illis, obdormiuit, & deſcẽdit pro-
cella venti in ſtagnum, & complebantur,
& periclitabantur. *Accedentes autem ſu- 24
ſcitauerunt eum, dicentes: Præceptor, pe-
rimus. At ille ſurgens, increpauit ventum,
& tempeſtatem aquæ, & ceſſauit: & facta
eſt tranquillitas. *Dixit autem illis: Vbi 25
eſt fides veſtra? Qui timentes, mirati ſunt
ad inuicem, dicentes: Quis putas hic eſt,
quia & ventis, & mari imperat, & obe-
diunt ei? *Et nauigauerunt ad regionem 26
Geraſenorum, quæ eſt contra Galilæam.

27 *Et cum egreſſus eſſet ad terram, occurrit
illi vir quidam, qui habebat dæmoniũ iam
temporibus multis, & veſtimento non in-
duebatur, neque in domo manebat, ſed in
28 monumentis. *Is, vt vidit Ieſum, procidit
ante illum: & exclamans voce magna, di-
xit: Quid mihi, & tibi eſt Ieſu Fili Dei Al-
29 tiſſimi? obſecro te, ne me torqueas. *Præci-
piebat enim ſpiritui immundo vt exiret ab
homine. Multis enim temporibus arripie-
bat illum, & vinciebatur catenis, & compe-
dibus cuſtoditus. & ruptis vinculis ageba-
30 tur a dæmonio in deſerta. *Interrogauit au-
tem illum Ieſus, dicens: Quod tibi nomen
eſt? At ille dixit: Legio: quia intrauerant
31 dæmonia multa in eum. *Et rogabant il-
lum ne imperaret illis vt in abyſſum irent.
32 *Erat autem ibi grex porcorum multorum
paſcentium in monte: & rogabant eum, vt
permitteret eis in illos ingredi. Et permiſit
33 illis. *Exierunt ergo dæmonia ab homine,
& intrauerunt in porcos: & impetu abijt
grex per præceps in ſtagnum, & ſuffocatus
34 eſt. *Quod vt viderunt factum qui paſce-
bant, fugerunt, & nunciauerunt in ciui-
35 tatem, & in villas. *Exierunt autem videre
quod factum eſt, & venerunt ad Ieſum: &
inuenerunt hominem ſedentem, a quo dæ-
monia exierant, veſtitum, ac ſana mente ad
36 pedes eius, & timuerunt. *Nunciauerunt
autem illis & qui viderant, quomodo ſanus
37 factus eſſet a legione: *& rogauerunt illum
omnis multitudo regionis Geraſenorum vt
diſcederet ab ipſis: quia magno timore te-
nebantur. Ipſe autem aſcendens nauim, re-
38 uerſus eſt. *Et rogabat illum vir, a quo dæ-
monia exierant, vt cum eo eſſet. Dimiſit
39 autem eum Ieſus, dicens: *Redi in domum
tuam, & narra quanta tibi fecit Deus. Et
abijt per vniuerſam ciuitatem, prædicans
40 quanta illi feciſſet Ieſus. *Factũ eſt autem
cum rediſſet Ieſus, excepit illum turba.
41 erát enim omnes expectantes eũ. *Et ecce
venit vir, cui nomen Iairus, & ipſe princeps
ſynagogæ erat: & cecidit ad pedes Ieſu,
42 rogans eum vt intraret in domũ eius, *quia
vnica filia erat ei fere annorum duodecim,

&

& hæc moriebatur. Et contigit,dum iret, a
turbis comprimebatur.*Et mulier quædam 43
erat in fluxu ſanguinis ab annis duodecim,
quæ in medicos erogauerat omnẽ ſubſtan-
tiam ſuam,nec ab vllo potuit curari :*ac- 44
ceſſit retro, & tetigit fimbriam veſtimenti
eius : & confeſtim ſtetit fluxus ſanguinis
eius.*Et ait Ieſus: Quis eſt,qui me tetigit? 45
Negantibus autem omnibus dixit Petrus,
& qui cum illo erant : Præceptor,turbæ te
comprimunt,& affligunt,& dicis :Quis me
tetigit ?*Et dixit Ieſus: Tetigit me aliquis. 46
nam ego noui virtutem de me exijſſe.*Vi- 47
dens autem mulier,quia non latuit,tremẽs
venit, & procidit ante pedes eius : & ob
quam cauſam tetigerit eum, indicauit co-
ram omni populo : & quemadmodum con
feſtim ſanata ſit.*At ipſe dixit ei : Filia,fi- 48
des tua ſaluam te fecit: vade in pace.*Ad- 49
huc illo loquente,venit quidam ad princi-
pem ſynagogæ,dicens ei: Quia mortua eſt
filia tua,noli vexare illum.*Ieſus autem,au- 50
dito hoc verbo,reſpõdit patri puellæ: Noli
timere,crede tantum,& ſalua erit.*Et cum 51
veniſſet domum,nõ permiſit intrare ſecum
quemquam, niſi Petrum, & Iacobum, &
Ioannem, & patrem, & matrem puellæ.
*Flebant autem omnes, & plangebant il- 52
lam. At ille dixit: Nolite flere,nõ eſt mor-
tua puella,ſed dormit.*Et deridebãt eum, 53
ſcientes quòd mortua eſſet.*Ipſe autem te- 54
nens manum eius clamauit, dicẽs : Puella,
ſurge.*Et reuerſus eſt ſpiritus eius,& ſur- 55
rexit continuo. Et iuſſit illi dari manduca-
re.*Et ſtupuerunt parentes eius, quibus 56
præcepit ne alicui dicerent quod factũ erat.

CAP. IX.

CONVOCATIS autem duodecim A- 1
poſtolis, dedit illis virtutem, & pote-
ſtatem ſuper omnia dæmonia,& vt languo-
res curarent. *Et miſit illos prædicare re- 2
gnũ Dei,& ſanare infirmos.*Et ait ad illos: 3
Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque
perã, neque panem, neque pecuniam, ne-
que duas tunicas habeatis.*Et in quãcum- 4
que domũ intraueritis, ibi manete, & inde
5 ne exeatis.*Et quicumque non receperint
vos: exeuntes de ciuitate illa, etiam puluerẽ
pedum veſtrorum excutite in teſtimonium
6 ſupra illos. *Egreſſi autem circuibant per
caſtella euangelizantes,& curantes vbique.
7 *Audiuit autem Herodes tetrarcha omnia,
quæ fiebant ab eo,& hæſitabat eo quòd di-
8 ceretur *a quibuſdã: Quia Ioannes ſurrexit
a mortuis : a quibuſdam vero : Quia Elias
apparuit : ab alijs autem : Quia propheta
9 vnus de antiquis ſurrexit.*Et ait Herodes:
Ioannem ego decollaui : Quis eſt autem
iſte, de quo ego talia audio? Et quærebat
10 videre eum. *Et reuerſi Apoſtoli,narraue-
runt illi quæcumque fecerunt : & aſſumptis
illis receſſit ſeorſum in locum deſertum,qui
11 eſt Bethſaidæ.*Quod cũ cognouiſſent tur-
bæ,ſecutæ ſunt illum : & excepit eos, & lo-
quebatur illis de regno Dei,& eos,qui cura
12 indigebant, ſanabat.*Dies autem cœperat
declinare. Et accedẽtes duodecim dixerunt
illi : Dimitte turbas, vt euntes in caſtella,
villaſq. quæ circa ſunt,diuertant,& inueniãt
13 eſcas: quia hic in loco deſerto ſumus.*Ait
autem ad illos: Vos date illis manducare.
At illi dixerunt: Nõ ſunt nobis plus quàm
quinque panes,& duo piſces: niſi forte nos
eamus,& emamus in omnem hanc turbam
14 eſcas.*Erant autem fere viri quinque mil-
lia. Ait autem ad diſcipulos ſuos: Facite il-
los diſcũbere per conuiuia quinquagenos.
15 *Et ita fecerunt. Et diſcũbere fecerũt om-
16 nes.*Acceptis autem quinque panibus, &
duobus piſcibus, reſpexit in cælũ,& bene-
dixit illis: & fregit, & diſtribuit diſcipulis
17 ſuis,vt ponerent ante turbas.*Et mãduca-
uerunt omnes,& ſaturati ſunt. Et ſublatum
eſt quod ſuperfuit illis,fragmentorũ cophi-
18 ni duodecim.*Et factũ eſt cum ſolus eſſet
orans, erãt cum illo & diſcipuli : & inter-
rogauit illos,dicens :Quem me dicunt eſſe
19 turbæ?*At illi reſponderunt, & dixerunt:
Ioannem Baptiſtam, alij autem Eliam, alij
verò quia vnus Propheta de prioribus ſur-
20 rexit.*Dixit autem illis: Vos autem quem
me eſſe dicitis? Reſpondens Simon Petrus
21 dixit : Chriſtum Dei.*At ille increpans il-
los,

los, præcepit ne cui dicerent hoc,*dicens: 22
Quia oportet filium hominis multa pati, &
reprobari a ſenioribus,& principibus ſacer-
dotum, & Scribis, & occidi, & tertia die re-
ſurgere.*Dicebat autem ad omnes: Si quis 23
vult poſt me venire,abneget ſemetipſum,&
tollat crucē ſuam quotidie,& ſequatur me.
*Qui enim voluerit animam ſuam ſaluam 24
facere,perdet illā: nam qui perdiderit ani-
mam ſuam propter me,ſaluam faciet illā.
*quid enim proficit homo,ſi lucretur vniuer 25
ſum mundum, ſe autem ipſum perdat, &
detrimentum ſui faciat?*Nam qui me eru- 26
buerit,& meos ſermones: hunc Filius homi
nis erubeſcet cum venerit in maieſtate ſua,
& Patris, & ſanctorum angelorum. * Dico 27
autem vobis vere: ſunt aliqui hic ſtātes,qui
non guſtabunt mortem donec videant re-
gnum Dei. *Factum eſt autem poſt hæc 28
verba fere dies octo,& aſſumpſit Petrum, &
Iacobum,& Ioannem, & aſcendit in mon-
tem vt oraret.*Et facta eſt,dum oraret,ſpe- 29
cies vultus eius altera: & veſtitus eius albus
& refulgens.*Et ecce duo viri loquebantur 30
cum illo. Erant autem Moyſes,& Elias,*vi- 31
ſi in maieſtate: & dicebant exceſſum eius,
quem completurus erat in Ieruſalem.*Pe- 32
trus vero,& qui cum illo erant, grauati erāt
ſomno. Et euigilantes viderunt maieſta-
tem eius,& duos viros,qui ſtabant cum illo.
* Et factum eſt cum diſcederent ab illo, ait 31
Petrus ad Ieſum: Præceptor, bonū eſt nos
hic eſſe: & faciamus tria tabernacula, vnū
Tibi,& vnum Moyſi,& vnum Eliæ: neſciēs
quid diceret. *Hæc autem illo loquente, 14
facta eſt nubes, & obumbrauit eos: & ti-
muerunt, intrantibus illis in nubem. * Et 35
vox facta eſt de nube, dicens: Hic eſt Fi-
lius meus dilectus,ipſum audite. *Et dum 16
fieret vox, inuentus eſt Ieſus ſolus. Et ipſi
tacuerunt,& nemini dixerunt in illis diebus
quidquam ex his, quæ viderant. *Factum 37
eſt autem in ſequenti die, deſcēdentibus il-
lis de monte,occurrit illis turba multa.* Et 38
ecce vir de turba exclamauit,dicens: Magi-
ſter, obſecro te, reſpice in filium meū quia
vnicus eſt mihi:* & ecce ſpiritus apprehēdit 39
eum, & ſubito clamat, & elidit, & diſſipat
eum cum ſpuma, & vix diſcedit dilanians
40 eum:*& rogaui diſcipulos tuos vt eijcerent
41 illum, & non potuerunt.* Reſpondens au-
tem Ieſus,dixit: O generatio infidelis, &
peruerſa, vſquequo ero apud vos, & patiar
42 vos? Adduc huc filium tuum. * Et cum
accederet, eliſit illum dæmonium, & diſſi-
41 pauit. *Et increpauit Ieſus ſpiritū immun-
dum, & ſanauit puerum, & reddidit illum
44 patri eius. *Stupebant autem omnes in
magnitudine Dei: omnibuſq. mirantibus
in omnibus,quæ faciebat, dixit ad diſcipu-
los ſuos: Ponite vos in cordibus veſtris ſer-
mones iſtos: Filius enim hominis futurum
45 eſt vt tradatur in manus hominum.* At il-
li ignorabant verbum iſtud,& erat velatum
ante eos vt nō ſentirent illud: & timebant
46 eum interrogare de hoc verbo. *Intrauit
autem cogitatio in eos, quis eorum maior
47 eſſet.* At Ieſus videns cogitationes cordis
illorum, apprehendit puerum, & ſtatuit il-
48 lum ſecus ſe;*& ait illis: Quicumque ſuſce
perit puerum iſtum in nomine meo, me re-
cipit: & quicumque me receperit, recipit
eum, qui me miſit. Nam qui minor eſt in-
49 ter vos omnes, hic maior eſt.*Reſpondens
autem Ioannes dixit: Præceptor, vidimus
quendam in nomine tuo eijcientē dæmo-
nia, & prohibuimus eum: quia nō ſequitur
50 nobiſcū.* Et ait ad illum Ieſus: Nolite pro-
hibere: qui enim non eſt aduerſum vos, pro
51 vobis eſt.* Factum eſt autem dum comple-
rentur dies aſſumptionis eius, & ipſe faciem
52 ſuam firmauit vt iret in Ieruſalem. *Et mi-
ſit nuncios ante conſpectum ſuum: & eun-
tes intrauerunt in ciuitatē Samaritanorum
51 vt pararent illi. *Et non receperunt eum,
54 quia facies eius erat euntis in Ieruſalē.* Cū
vidiſſent autem diſcipuli eius Iacobus, &
Ioannes, dixerunt: Domine, vis dicimus ut
ignis deſcendat de cælo,& conſumat illos?
55 *Et conuerſus increpauit illos, dicēs: Neſci-
56 tis cuius ſpiritus eſtis. *Filius hominis non
venit animas perdere, ſed ſaluare. Et abie-
57 runt in aliud caſtellum.* Factum eſt autem:
ambulantibus illis in via, dixit quidam ad
illum:

illum: Sequar te quocumque ieris. * Dixit 58
illi Ieſus: Vulpes foueas habent,& volucres
cæli nidos: Filius autem hominis non habet
vbi caput reclinet. * Ait autem ad alte- 59
rum: Sequere me. ille autem dixit: Domi-
ne permitte mihi primum ire,& ſepelire pa
trem meum.* Dixitq. ei Ieſus: Sine vt mor- 60
tui ſepeliant mortuos ſuos: tu autem vade,
& annuncia regnum Dei. * Et ait alter: Se- 61
quar te Domine, ſed permitte mihi primum
renuntiare his, quæ domi ſunt. * Ait ad il- 62
lum Ieſus: Nemo mittens manum ſuam ad
aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt re-
gno Dei.

CAP. X.

POST hæc autem deſignauit Dominus 1
& alios ſeptuaginta duos. & miſit illos
binos ante faciem ſuam in omnem ciuita-
tem,& locum, quò erat ipſe venturus. * Et 2
dicebat illis: Meſſis quidem multa, operarij
autem pauci. Rogate ergo dominum meſ-
ſis vt mittat operarios in meſſem ſuã. * Ite: 3
ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos.
*Nolite portare ſacculũ, neque peram, ne- 4
que calceamenta, & neminem per viam ſa-
lutaueritis. * In quamcumque domum in- 5
traueritis, primum dicite: pax huic domui:
* & ſi ibi fuerit filius pacis, requieſcet ſuper 6
illũ pax veſtra: ſin autem, ad vos reuertetur.
*In eadem autem domo manete edentes,& 7
bibentes quæ apud illos ſunt: dignus eſt
enim operarius mercede ſua. Nolite trãſire
de domo in domum. * Et in quãcumque ci- 8
uitatem intraueritis,& ſuſceperint vos, man
ducate quæ apponũtur vobis: *& curate in- 9
firmos, qui in illa ſunt,& dicite illis: Appro
pinquauit in vos regnum Dei. * In quam- 10
cumque autem ciuitatem intraueritis,& nõ
ſuſceperint vos, exeuntes in plateas eius, di
cite: *Etiam puluerem, qui adhæſit nobis de 11
ciuitate veſtra, extergimus in vos: tamen
hoc ſcitote, quia appropinquauit regnum
Dei. * Dico vobis, quia Sodomis in die illa 12
remiſſius erit, quàm illi ciuitati. * Væ tibi 13
Corozain, væ tibi Bethſaida: quia ſi in Ty-
ro,& Sidone factæ fuiſſent virtutes, quæ fa-
ctæ ſunt in vobis, olim in cilicio,& cinere
14 ſedentes pœniterent.* Verumtamen Tyro,
& Sidoni remiſſius erit in iudicio, quàm
15 vobis.* Et tu Capharnaũ vſque ad cælum
exaltata, vſque ad infernum demergéris:
16 * Qui vos audit, me audit: & qui vos ſper-
nit, me ſpernit. Qui autem me ſpernit, ſper
17 nit eum, qui miſit me.* Reuerſi ſunt autem
ſeptuaginta duo cum gaudio, dicẽtes: Do-
mine, etiam dæmonia ſubijciuntur nobis in
18 nomine tuo.* Et ait illis: Videbam ſatanã
19 ſicut fulgur de cælo cadentem. * Ecce de-
di vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpen
tes, & ſcorpiones, & ſuper omnem virtu-
20 tem inimici: & nihil vobis nocebit. * Ve-
rumtamen in hoc nolite gaudere quia ſpi-
ritus vobis ſubijciuntur: gaudéte autem,
quòd nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis.
21 *In ipſa hora exultauit Spiritu ſancto,& di-
xit: Confiteor tibi pater, Domine cæli &
terræ, quòd abſcondiſti hæc a ſapiẽtibus,
& prudentibus,& reuelaſti ea paruulis. Etiã
22 Pater: quoniam ſic placuit ante te.* Om-
nia mihi tradita ſunt a Patre meo. Et ne-
mo ſcit quis ſit Filius, niſi Pater: & quis ſit
Pater, niſi Filius,& cui voluerit Filius reuela-
23 re.* Et cõuerſus ad diſcipulos ſuos, dixit: Bea
24 ti oculi, qui vident quæ vos videtis. * Dico
enim vobis, quòd multi prophetæ, & reges
voluerunt videre quæ vos videtis,& non vi
derũt: & audire quæ auditis,& nõ audierũt.
25 *Et ecce quidam Legiſperitus ſurrexit ten-
tans illum,& dicens: Magiſter, quid facien-
26 do vitam æternã poſſidebo?* At ille dixit
ad eum: In lege quid ſcriptum eſt? quomo
27 do legis? * Ille reſpondens dixit: Diliges
Dominum Deum tuum ex toto corde tuo,
& ex tota anima tua,& ex omnibus viribus
tuis, & ex omni mente tua: & proximum
28 tuũ ſicut teipſum.* Dixitq. illi: Recte reſpõ-
29 diſti: hoc fac, & viues. * Ille autẽ volens iu-
ſtificare ſeipſum, dixit ad Ieſum: Et quis
30 eſt meus proximus?* Suſcipiẽs autẽ Ieſus,
dixit: Homo quidã deſcẽdebat ab Ieruſalẽ
in Iericho,& incidit in latrones, qui etiã de-
ſpoliauerunt eum: & plagis impoſitis abie-
31 runt ſemiuiuo relicto. * Accidit autem vt

ſacerdos quidā deſcenderet eadem via: &
viſo illo præteriuit.* Similiter & Leuita, cū 32
eſſet ſecus locum, & videret eum, pertrāſijt.
* Samaritanus autem quidám iter faciens, 33
venit ſecus eum: & videns eum, miſericor-
dia motus eſt.* Et appropians alligauit vul 34
nera eius, infundens oleum, & vinum: &
imponens illum in iumentum ſuum, duxit
in ſtabulum, & curam eius egit.* Et altera 35
die protulit duos denarios, & dedit ſtabula-
rio, & ait: Curam illius habe: & quodcum-
que ſupererogaueris, ego cum rediero red-
dam tibi.* Quis horum trium videtur ti- 36
bi proximus fuiſſe illi, qui incidit in latro-
nes?* At ille dixit: Qui fecit miſericordiam 37
in illum. Et ait illi Ieſus: Vade, & tu fac
ſimiliter.* Factum eſt autem, dum irent, 38
& ipſe intrauit in quoddam caſtellum: &
mulier quædam Martha nomine, excepit il-
lum in domum ſuam,* & huic erat ſoror 39
nomine Maria, quæ etiam ſedens ſecus pe-
des Domini, audiebat verbum illius.* Mar- 40
tha autem ſatagebat circa frequens miniſte
riū: quæ ſtetit, & ait: Domine, non eſt tibi
curæ quòd ſoror mea reliquit me ſolam mi
niſtrare? dic ergo illi, vt me adiuuet.* Et 41
reſpondēs dixit illi Dominus: Martha, Mar
tha, ſolicita es, & turbaris erga plurima.* Por 42
ro vnum eſt neceſſarium. Maria optimam
partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

Cap. xI.

ET factum eſt: cum eſſet in quodam 1
loco orans, vt ceſſauit, dixit vnus ex
diſcipulis eius ad eum: Domine, doce nos
orare, ſicut docuit & Ioannes diſcipulos
ſuos.* Et ait illis: Cum oratis, dicite: Pa- 2
ter, ſanctificetur nomen tuum. Adueniat
regnum tuum.* Panem noſtrum quotidia- 3
num da nobis hodie.* Et dimitte nobis pec 4
cata noſtra, ſiquidem & ipſi dimittimus om
ni debenti nobis. Et ne nos inducas in ten
tationem.* Et ait ad illos: Quis veſtrum 5
habebit amicum, & ibit ad illum media no
cte, & dicet illi: Amice, commoda mihi tres
panes,* quoniam amicus meus venit de via 6
ad me, & non habeo quod ponam ante

7 illum:* & ille deintus reſpondens dicat:
Noli mihi moleſtus eſſe, iam oſtium clau-
ſum eſt, & pueri mei mecum ſunt in cubi-
8 li: non poſſum ſurgere, & dare tibi.* Et ſi il-
le perſeuerauerit pulſans: dico vobis, etſi
non dabit illi ſurgens eo quòd amicus eius
ſit, propter improbitatem tamē eius ſurget,
& dabit illi quotquot habet neceſſarios.
9 * Et ego dico vobis: Petite, & dabitur vobis:
quærite, & inuenietis: pulſate, & aperietur
10 vobis.* Omnis enim, qui petit, accipit: &
qui quærit, inuenit: & pulſanti aperietur.
11 * Quis autem ex vobis patrem petit panē,
nūquid lapidē dabit illi? Aut piſcem: num-
12 quid pro piſce ſerpentem dabit illi?* Aut
ſi petierit ouum: nūquid porriget illi ſcor-
13 pionem?* Si ergo vos cum ſitis mali, no-
ſtis bona data dare filijs veſtris: quanto ma
gis Pater veſter de cælo dabit ſpiritum bo-
14 num petentibus ſe?* Et erat eijciens dæmo-
nium, & illud erat mutum. Et cum eiecif-
ſet dæmonium, locutus eſt mutus, & admi-
15 ratæ ſunt turbæ.* Quidam autem ex eis
dixerunt: In Beelzebub principe dæmo-
16 niorum eijcit dæmonia.* Et alij tentantes,
17 ſignum de cælo quærebant ab eo.* Ipſe
autem vt vidit cogitationes eorū, dixit eis:
Omne regnum in ſeipſum diuiſum deſola-
18 bitur, & domus ſupra domum cadet.* Si
autem & Satanas in ſeipſum diuiſus eſt:
quomodo ſtabit regnum eius? quia dicitis
19 in Beelzebub me eijcere dæmonia.* Si autē
ego in Beelzebub eijcio dæmonia: filij ve-
ſtri in quo eijciunt? Ideo ipſi iudices veſtri
20 erunt.* Porro ſi in digito Dei eijcio dæmo-
nia: profecto peruenit in vos regnum Dei.
21 * Cum fortis armatus cuſtodit atrium ſuū;
22 in pace ſunt ea, quæ poſſidet.* Si autē fortior
eo ſuperueniens vicerit eū, vniuerſa arma e-
ius auferet, in quibus cōfidebat, & ſpolia e-
23 ius diſtribuet.* Qui nō eſt mecū, contra me
24 eſt: & qui non colligit mecū, diſpergit.* Cū
immundus ſpiritus exierit de homine, am-
bulat per loca inaquoſa, quærens requiem:
& nō inueniens dicit: Reuertar in domum
25 meam vnde exiui.* Et cum venerit, inuenit
26 eam ſcopis mundatam, & ornatam.* Tunc
vadit

vadit,& aſſumit ſeptem alios ſpiritus ſecū,
nequiores ſe,& ingreſſi habitant ibi. Et
fiunt nouiſſima hominis illius peiora prio-
ribus.*Factum eſt autem,cùm hæc diceret: 27
extollens vocem quædam mulier de turba
dixit illi:Beatus venter, qui te portauit, &
vbera,quæ ſuxiſti.*At ille dixit:Quinimmo 28
beati, qui audiunt verbū Dei, & cuſtodiunt
illud.*Turbis autem concurrentibus cœ- 29
pit dicere:Generatio hæc,generatio nequā
eſt:ſignum quærit,& ſignum nō dabitur ei,
niſi ſignum Ionæ prophetæ.*Nam ſicut fuit 30
Ionas ſignum Niniuitis:ita erit & Filius ho
minis generationi iſti.*Regina Auſtri ſur- 31
get in iudicio cum viris generationis huius,
& condemnabit illos:quia venit a finibus
terræ audire ſapientiam Salomonis:& ecce
plus quàm Salomon hic.* Viri Niniuitæ 32
ſurgent in iudicio cum generatione hac,&
condemnabunt illam:quia pœnitentiam
egerunt ad prædicationem Ionæ, & ecce
plus quàm Ionas hic.*Nemo lucernam 33
accendit,& in abſcondito ponit,neque ſub
modio: ſed ſupra candelabrum,vt qui in-
grediuntur,lumen videant.*Lucerna cor- 34
poris tui,eſt oculus tuus.Si oculus tuus fue-
rit ſimplex, totum corpus tuum lucidum
erit: ſi autem nequam fuerit, etiam corpus
tuum tenebroſum erit.*Vide ergo ne lu- 35
men,quod in te eſt, tenebræ ſint.*Si ergo 36
corpus tuum totum lucidum fuerit, non
habens aliquam partem tenebrarum, erit
lucidum totum, & ſicut lucerna fulgoris il-
luminabit te.*Et cum loqueretur,rogauit 37
illum quidam Phariſæus vt pranderet apud
ſe. Et ingreſſus recubuit.*Phariſæus autem 38
cœpit intra ſe reputans dicere, quare non
baptizatus eſſet ante prandium.*Et ait 39
Dominus ad illū: Nunc vos Phariſæi quod
déforis eſt calicis,& catini,mundatis: quod
autem intus eſt veſtrum,plenum eſt rapina,
& iniquitate.*Stulti nonne qui fecit quod 40
déforis eſt,etiam id,quod deintus eſt,fecit?
*Verumtamen quod ſupereſt,date eleemo- 41
ſynam:& ecce omnia munda ſunt vobis.
*Sed væ vobis Phariſæis, quia decimatis 42
mentham,& rutam,& omne olus,& præ-
teritis iudicium, & charitatem Dei: hæc
autem oportuit facere, & illa non omitte-
43 re.* Væ vobis Phariſæis, quia diligitis pri-
mas cathedras in ſynagogis,& ſalutationes
44 in foro.*Væ vobis, quia eſtis vt monumen-
ta, quæ non apparent, & homines ambu-
45 lantes ſupra,neſciunt.*Reſpondens autem
quidā ex Legiſperitis,ait illi: Magiſter,hæc
46 dicens etiam contumeliam nobis facis.*At
ille ait: Et vobis Legiſperitis væ: quia one-
ratis homines oneribus, quæ portare non
poſſunt,& ipſi vno digito veſtro non tangi-
47 tis ſarcinas.*Væ vobis,qui ædificatis monu
menta Prophetarum: patres autem veſtri
48 occiderunt illos.* Profectò teſtificamini
quòd conſentitis operibus patrum veſtro-
rum: quoniam ipſi quidem eos occiderunt,
vos autem ædificatis eorum ſepulchra.
49 *Propterea & ſapientia Dei dixit: Mittam
ad illos Prophetas, & Apoſtolos, & ex illis
50 occident, & perſequentur:* vt inquiratur
ſanguis omnium Prophetarum,qui effuſus
eſt a cōſtitutione mūdi a generatione iſta,
51 * a ſanguine Abel,vſque ad ſanguinem Za-
chariæ,qui periit inter altare,& ædem.*Ita
dico vobis,requiretur ab hac generatione.
52 *Væ vobis Legiſperitis,quia tuliſtis clauem
ſcientiæ, ipſi non introiſtis,& eos, qui in-
53 troibant, prohibuiſtis. * Cum autem hæc
ad illos diceret, cœperunt Phariſæi, & Le-
giſperiti grauiter inſiſtere,& os eius oppri-
54 mere de multis,*inſidiātes ei,& quærentes
aliquid capere de ore eius,vt accuſarēt eū.

CAP. XII.

1 MVLTIS autem turbis circūſtantibus,ita
vt ſe inuicem conculcarent,cœpit di-
cere ad diſcipulos ſuos: Attendite a fermē-
2 to Phariſæorum, quod eſt hypocriſis.*Ni-
hil autē opertum eſt, quod non reueletur:
3 neque abſconditū,quod non ſciatur.*Quo-
niam quæ in tenebris dixiſtis, in lumine di-
centur: & quod in aurem locuti eſtis in
4 cubiculis,prædicabitur in tectis.*Dico au-
tē vobis amicis meis: Ne terreamini ab his,
qui occidunt corpus,& poſt hæc non habēt
5 amplius quid faciant. * Oſtendam autem

vobis quem timeatis: timete eum, qui, poſt-
quam occiderit, habet poteſtatem mittere
in gehennam. ita dico vobis, hunc timete.
*Nonne quinque paſſeres vęneűt dipōdio, 6
& vnus ex illis non eſt in obliuione coram
Deo? *Sed & capilli capitis veſtri omnes nu 7
merati ſunt. Nolite ergo timere: multis paſ-
ſeribus pluris eſtis vos: *Dico autem vobis: 8
Omnis, quicumque confeſſus fuerit me co-
ram hominibus, & Filius hominis cōfitebi-
tur illum coram Angelis Dei: *qui autē ne- 9
gauerit me coram hominibus, negabitur co
ram Angelis Dei. *Et omnis, qui dicit verbū 10
in Filium hominis, remittetur illi: ei autem,
qui in Spiritum ſanctum blaſphemauerit,
non remittetur. *Cum autem inducent vos 11
in ſynagogas, & ad magiſtratus, & poteſta-
tes, nolite ſoliciti eſſe qualiter, aut quid re-
ſpondeatis, aut quid dicatis. * Spiritus e- 12
nim ſanctus docebit vos in ipſa hora quid
oporteat vos dicere. *Ait autem ei quidam 13
de turba: Magiſter, dic fratri meo vt diuidat
mecum hereditatem. *At ille dixit illi: Ho- 14
mo, quis me conſtituit iudicem, aut diuiſo-
rem ſuper vos? *Dixitq. ad illos: Videte, & 15
cauete ab omni auaritia: quia non in abun
dantia cuiuſquam vita eius eſt ex his quæ
poſſidet. * Dixit autem ſimilitudinem ad 16
illos, dicens: Hominis cuiuſdam diuitis v-
beres fructus ager attulit: *& cogitabat in- 17
tra ſe dicens: Quid faciam, quia non habeo
quo congregem fructus meos? *Et dixit: 18
Hoc faciam: Deſtruam horrea mea, & ma-
iora faciam: & illuc congregabo omnia,
quæ nata ſunt mihi, & bona mea, *& dicam 19
animæ meæ: Anima, habes multa bona po
ſita in annos plurimos: requieſce, comē-
de, bibe, epulare. * Dixit autem illi Deus: 20
Stulte, hac nocte animam tuam repetunt a
te: quæ autem paraſti, cuius erunt? *Sic eſt 21
qui ſibi theſaurizat, & non eſt in Deum di-
ues. * Dixitq. ad diſcipulos ſuos: Ideo di- 22
co vobis: Nolite ſoliciti eſſe animæ veſtræ
quid māducetis: neque corpori quid indua
mini. * Anima plus eſt quàm eſca, & cor- 23
pus plus quàm veſtimentum. * Conſidera- 24
te coruos quia non ſeminant, neque metūt,
quibus non eſt cellarium, neque horreum,
& Deus paſcit illos. Quanto magis vos plu
25 ris eſtis illis? * Quis autem veſtrum cogi-
tando poteſt adijcere ad ſtaturam ſuam cu
26 bitum vnum? * Si ergo neque quod mini-
mum eſt poteſtis, quid de ceteris ſoliciti
27 eſtis? * Cōſiderate lilia quomodo creſcunt:
non laborant, neque nent: dico autem vo
bis, nec Salomon in omni gloria ſuâ veſtie
28 batur ſicut vnū ex iſtis. * Si autem fœnum,
quod hodie eſt in agro, & cras in clibanum
mittitur, Deus ſic veſtit: quanto magis vos
29 puſillæ fidei? * Et vos nolite quærere quid
māducetis, aut quid bibatis: & nolite in ſu-
30 blime tolli: *hæc enim omnia gentes mundi
quærunt. Pater autem veſter ſcit quoniam
31 his indigetis. * Verumtamen quærite pri-
mum regnum Dei, & iuſtitiam eius: &
32 hæc omnia adijcientur vobis. * Nolite ti-
mere puſillus grex, quia complacuit patri
33 veſtro dare vobis regnum. * Vendite quæ
poſſidetis, & date eleemoſynam. Facite
vobis ſacculos, qui non veteraſcunt, theſau
rum non deficientem in cælis: quo fur non
34 appropiat, neque tinea corrumpit. * Vbi
enim theſaurus veſter eſt, ibi & cor veſtrum
35 erit. * Sint lumbi veſtri præcincti, & lucer-
36 næ ardentes in manibus veſtris, *& vos ſi-
miles hominibus expectantibus dominum
ſuum quando reuertatur a nuptijs: vt, cum
venerit, & pulſauerit, confeſtim aperiant
37 ei. * Beati ſerui illi, quos cum venerit do-
minus, inuenerit vigilantes: amen dico vo-
bis, quòd præcinget ſe, & faciet illos diſcum
38 bere, & tranſiens miniſtrabit illis. * Et ſi ve-
nerit in ſecunda vigilia, & ſi in tertia vigilia
venerit, & ita inuenerit, beati ſunt ſerui illi.
39 * Hoc autem ſcitote, quoniam ſi ſciret pa-
terfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret
vtique, & non ſineret perfodi domum
40 ſuam. * Et vos eſtote parati: quia qua ho-
41 ra non putatis, Filius hominis veniet. * Ait
autem ei Petrus: Domine, ad nos dicis hāc
42 parabolam: an & ad omnes? * Dixit autem
Dominus: Quis, putas, eſt fidelis diſpenſa-
tor, & prudens, quem conſtituit Dominus
ſupra familiam ſuam, vt det illis in tempore
tritici

tritici menſuram?*Beatus ille ſeruus,quem 43
cũ venerit Dominus, inuenerit ita facien-
tem.*Vere dico vobis,quoniam ſupra om- 44
nia,quæ poſſidet,conſtituet illum.*Quòd ſi 45
dixerit ſeruus ille in corde ſuo: Moram fa-
cit dominus meus venire: & cœperit per-
cutere ſeruos,& ancillas,& edere,& bibere,
& inebriari:*veniet dominus ſerui illius in 46
die,qua non ſperat,& hora,qua neſcit, &
diuidet eum, partemq. eius cum infidelibus
ponet. * Ille autem ſeruus,qui cognouit vo 47
luntatem domini ſui, & non præparauit,
& non fecit ſecundum volũtatem eius, va-
pulabit multis:*qui autẽ non cognouit, & 48
fecit digna, plagis vapulabit paucis. Omni
autem,cui multum datũ eſt, multum quæ-
retur ab eo: & cui commendauerunt mul-
tum, plus petent ab eo. * Ignem ve- 49
ni mittere in terram,& quid volo niſi vt ac-
cendatur? *Baptiſmo autem habeo bapti- 50
zari: & quomodo coarctor vſquedum per-
ficiatur? * Putatis quia pacem veni dare in 51
terram? Non,dico vobis,ſed ſeparationẽ:
*erunt enim ex hoc quinque in domo vna 52
diuiſi,tres in duos,& duo in tres * diuiden- 53
tur: pater in filium,& filius in patrem ſuum,
mater in filiam,& filia in matrẽ, ſocrus in
nurum ſuam,& nurus in ſocrum ſuam.
*Dicebat autem & ad turbas: Cum videri- 54
tis nubem orientem ab occaſu, ſtatim di-
citis: Nimbus venit: & ita fit.* & cum au- 55
ſtrum flantem, dicitis: Quia æſtus erit: &
fit.* Hypocritæ faciem cæli, & terræ noſtis 56
probare: hoc autem tempus quomodo non
probatis?*Quid autem & a vobis ipſis non 57
iudicatis quod iuſtum eſt?* Cum autẽ va- 58
dis cum aduerſario tuo ad principem, in
via da operam liberari ab illo,ne forte tra-
hat te ad iudicẽ, & iudex tradat te exacto-
ri, & exactor mittat te in carcerem. *Dico 59
tibi, non exies inde, donec etiam nouiſſi-
mum minutum reddas.

CAP. XIII.

ADERANT autem quidam ipſo in tem- 1
pore, nunciantes illi de Galilæis, quo-
rum ſanguinem Pilatus miſcuit cum ſacri-
2 ficijs eorum.* Et reſpondens dixit illis: Pu-
tatis quòd hi Galilæi præ omnibus Galilæis
peccatores fuerint, quia talia paſſi ſunt?
3 *Non,dico vobis: ſed niſi pœnitentiam ha-
4 bueritis, omnes ſimiliter peribitis. * Sicut
illi decem & octo, ſupra quos cecidit tur-
ris in Siloe, & occidit eos: putatis quia &
ipſi debitores fuerint præter omnes homi-
5 nes habitantes in Ieruſalem? *Non, dico
vobis: ſed ſi pœnitentiam non egeritis,om
6 nes ſimiliter peribitis. * Dicebat autem &
hanc ſimilitudinem: Arborem fici habebat
quidam plantatam in vinea ſua, & venit
quærens fructum in illa, & non inuenit.
7 *Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce an-
ni tres ſunt ex quo venio quærens fructum
in ficulnea hac, & non inuenio: ſuccide
ergo illam: vt quid etiam terram occupat?
8 * At ille reſpondens, dicit illi: Domine di-
mitte illam & hoc anno, vſque dum fodiã
9 circa illam, & mittam ſtercora:* & ſiqui-
dem fecerit fructum: ſin autem,in futurum
10 ſuccides eam. * Erat autem docens in
11 ſynagoga eorum ſabbatis. * Et ecce mu-
lier, quæ habebat ſpiritum infirmitatis
annis decem & octo: & erat inclinata,
nec omnino poterat ſurſum reſpicere.
12 * Quam cum videret Ieſus, vocauit eam
ad ſe, & ait illi: Mulier, dimiſſa es ab in-
13 firmitate tua. * Et impoſuit illi manus, &
confeſtim erecta eſt,& glorificabat Deum,
14 *Reſpondens autem archiſynagogus,indi-
gnans quia ſabbato curaſſet Ieſus: dicebat
turbæ: Sex dies ſunt, in quibus oportet
operari: in his ergo venite, & curami-
15 ni, & non in die ſabbati. * Reſpondens
autem ad illum Dominus dixit: Hypocri-
tæ,vnuſquiſque veſtrum ſabbato non ſol-
uit bouem ſuum, aut aſinum a præſepio,
16 & ducit adaquare? * Hanc autem filiam
Abrahæ, quam alligauit ſatanas, ecce de-
cem & octo annis non oportuit ſolui a
17 vinculo iſto die ſabbati?* Et cum hæc di-
ceret,erubeſcebant omnes aduerſarij eius:
& omnis populus gaudebat in vniuerſis,
18 quæ glorioſe fiebant ab eo. * Dicebat er-
go: Cui ſimile eſt regnum Dei, & cui ſi-

mile æſtimabo illud ? * Simile eſt grano 19
ſinapis, quod acceptum homo miſit in hor-
tum ſuum, & creuit, & factum eſt in arbo-
rem magnam: & volucres cæli requieuerũt
in ramis eius. * Et iterum dixit: Cui ſimile 20
æſtimabo regnum Dei ? * Simile eſt fermẽ- 21
to, quod acceptum mulier abſcondit in fa-
rinæ ſata tria, donec fermentaretur totum.
* Et ibat per ciuitates, & caſtella docens, & 22
iter faciens in Ieruſalem. * Ait autem illi 23
quidam: Domine, ſi pauci ſunt, qui ſaluan-
tur ? Ipſe autem dixit ad illos: * Contendite 24
intrare per anguſtam portam: quia multi,
dico vobis, quærent intrare, & non pote-
runt. * Cum autem intrauerit paterfamilias, 25
& clauſerit oſtium, incipietis foris ſtare, &
pulſare oſtium, dicentes: Domine, aperi no
bis: & reſpondens dicet vobis: Neſcio vos
vnde ſitis: * tunc incipietis dicere: Mandu- 26
cauimus coram te, & bibimus, & in plateis
noſtris docuiſti. * Et dicet vobis: Neſcio 27
vos vnde ſitis: diſcedite a me omnes ope-
rarij iniquitatis. * Ibi erit fletus, & ſtridor 28
dentium: cum videritis Abraham, & Iſaac,
& Iacob, & omnes Prophetas in regno
Dei, vos autem expelli foras. * Et venient 29
ab Oriente, & Occidente, & Aquilone, &
Auſtro, & accumbent in regno Dei. * Et 30
ecce ſunt nouiſſimi qui erunt primi, & ſunt
primi qui erunt nouiſſimi. * In ipſa die ac- 31
ceſſerunt quidam Phariſæorum, dicentes
illi: Exi, & vade hinc: quia Herodes vult
te occidere. * Et ait illis: Ite, & dicite vul- 32
pi illi: Ecce eijcio dæmonia, & ſanitates
perficio hodie, & cras, & tertia die con-
ſummor. * Verumtamen oportet me ho- 33
die & cras & ſequenti die ambulare: quia
non capit prophetam perire extra Ieruſa-
lem. * Ieruſalem, Ieruſalem, quæ occidis 34
Prophetas, & lapidas eos, qui mittuntur
ad te, quoties volui congregare filios tuos
quemadmodum auis nidum ſuum ſub pen-
nis, & noluiſti ? * Ecce relinquetur vobis 35
domus veſtra deſerta. Dico autem vobis,
quia non videbitis me donec veniat cum
dicetis: Benedictus, qui venit in nomine
Domini.

CAP. XIIII.

1 ET factum eſt cum intraret Ieſus in do-
mum cuiuſdam principis Phariſæorum
ſabbato manducare panem, & ipſi obſerua-
2 bant eum. * Et ecce homo quidam hydro-
3 picus erat ante illum. * Et reſpondens Ieſus
dixit ad Legiſperitos, & Phariſæos, dicens:
4 Si licet ſabbato curare ? * At illi tacuerunt.
Ipſe vero apprehenſum ſanauit eum, ac di-
5 miſit. * Et reſpondens ad illos dixit: Cuius
veſtrum aſinus, aut bos in puteum cadet,
& non continuo extrahet illum die ſabbati?
6 * Et non poterant ad hæc reſpondere illi.
7 * Dicebat autem & ad inuitatos parabolam,
intendens quomodo primos accubitus eli-
8 gerent, dicens ad illos: * Cum inuitatus fue-
ris ad nuptias, non diſcumbas in primo lo-
co, ne forte honoratior te ſit inuitatus ab
9 illo, * & veniens is, qui te & illum vocauit,
dicat tibi: Da huic locum: & tunc incipias
10 cum rubore nouiſſimum locũ tenere. * ſed
cum vocatus fueris, vade, recumbe in no-
uiſſimo loco: vt, cum venerit qui te inuita-
uit, dicat tibi: Amice, aſcende ſuperius.
Tunc erit tibi gloria coram ſimul *diſcum-*
11 bentibus: * quia omnis, qui ſe exaltat, humi-
12 liabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur. * Di-
cebat autẽ & ei, qui ſe inuitauerat: Cũ facis
prandiũ, aut cœnã, noli vocare amicos tuos,
neque fratres tuos, neque cognatos, neque
vicinos diuites: ne forte te & ipſi reinui-
13 tent, & fiat tibi retributio. * ſed cum facis
conuiuium, voca pauperes, debiles, claudos,
14 & cæcos: * & beatus eris, quia non habent
retribuere tibi: retribuetur enim tibi in re-
15 ſurrectione iuſtorum. * Hæc cum audiſſet
quidam de ſimul diſcumbentibus, dixit illi:
Beatus, qui manducabit panẽ in regno Dei.
16 * At ipſe dixit ei: Homo quidam fecit cœ-
17 nam magnam, & vocauit multos. * Et miſit
ſeruum ſuum hora cœnæ dicere inuitatis vt
18 venirent, quia iam parata ſunt omnia. * Et
cœperunt ſimul omnes excuſare. Primus
dixit ei: Villam emi, & neceſſe habeo exire,
& videre illã: rogo te habe me excuſatum.
19 * Et alter dixit: Iuga boum emi quinque, &

eo probare illa: rogo te habe me excuſatū.
*Et alius dixit: Vxorem duxi, & ideo non 20
poſſum venire.* Et reuerſus ſeruus nūcia- 21
uit hæc domino ſuo. Tunc iratus paterfa-
milias, dixit ſeruo ſuo: Exi cito in plateas,
& vicos ciuitatis: & pauperes, ac debiles, &
cæcos, & claudos introduc huc.* Et ait ſer 22
uus: Domine, factum eſt vt imperaſti, &
adhuc locus eſt. *Et ait dominus ſeruo: 23
Exi in vias, & ſepes: & compelle intrare, vt
impleatur domus mea.* Dico autem vobis 24
quòd nemo virorū illorum, qui vocati ſunt,
guſtabit cœnam meam.* Ibant autem tur- 25
bæ multæ cum eo: & conuerſus dixit ad il-
los:* Si quis venit ad me, & nō odit patrem 26
ſuum, & matrem, & vxorem, & filios, &
fratres, & ſorores, adhuc autem & animam
ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Et 27
qui non baiulat crucem ſuam, & venit poſt
me, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Quis 28
enim ex vobis volens turrim ædificare, non
prius ſedens computat ſumptus, qui neceſ-
ſarij ſunt, ſi habeat ad perficiendum;* ne, po 29
ſteaquàm poſuerit fundamentum, & non
potuerit perficere, omnes, qui vident, inci-
piant illudere ei,* dicētes: Quia hic homo 30
cœpit ædificare, & non potuit conſumma-
re?* Aut quis rex iturus committere bellum 31
aduerſus alium regem, non ſedens prius co
gitat, ſi poſſit cum decem millibus occurre-
re ei, qui cum viginti millibus venit ad ſe?
*alioquin adhuc illo longe agente, legatio- 32
nem mittens rogat ea, quæ pacis ſunt.* Sic 33
ergo omnis ex vobis, qui nō renunciat om-
nibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe
diſcipulus. *Bonum eſt ſal. Si autem ſal 34
euanuerit, in quo condietur?* Neque in 35
terram, neque in ſterquilinium vtile eſt, ſed
foras mittetur. Qui habet aures audiendi,
audiat.

CAP. XV.

ERANT autem appropinquantes ei pu- 1
blicani, & peccatores vt audirent illū.
*Et murmurabant Pharisæi, & Scribæ, di- 2
centes: Quia hic peccatores recipit, & mā
ducat cum illis.* Et ait ad illos parabolam 3
4 iſtam, dicens:* Quis ex vobis homo, qui ha-
bet centum oues: & ſi perdiderit vnam ex
illis, nonne dimittit nonagintanouē in de-
ſerto, & vadit ad illam, quæ perierat, donec
5 inueniat eam?* Et cum inuenerit eam, im-
6 ponit in humeros ſuos gaudens:* & veniēs
domum cōuocat amicos, & vicinos, dicens
illis: Congratulamini mihi quia inueni ouē
7 meam, quæ perierat?* Dico vobis quòd ita
gaudium erit in cælo ſuper vno peccatore
pœnitentiam agente, quàm ſuper nonagin-
tanouem iuſtis, qui non indigent pœniten-
8 tia.* Aut quæ mulier habens drachmas de-
cem, ſi perdiderit drachmam vnam, nonne
accendit lucernam, & euerrit domum, &
9 quærit diligenter, donec inueniat?* Et
cum inuenerit, conuocat amicas, & vicinas,
dicens: Congratulamini mihi quia inueni
10 drachmam, quam perdideram?* Ita dico
vobis, gaudium erit coram angelis Dei ſu-
per vno peccatore pœnitentiam agente.
11 *Ait autem: Homo quidam habuit duos fi-
12 lios:* & dixit adoleſcētior ex illis patri: Pa
ter, da mihi portionem ſubſtantiæ, quæ me
13 contingit. Et diuiſit illis ſubſtantiam.* Et
non poſt multos dies, cōgregatis omnibus,
adoleſcentior filius peregre profectus eſt in
regionem longinquam, & ibi diſſipauit ſub-
14 ſtantiā ſuam viuendo luxurioſe.* Et poſt-
quam omnia conſummaſſet, facta eſt fames
valida in regione illa, & ipſe cœpit egere.
15 *Et abijt, & adhæſit vni ciuium regionis il-
lius. Et miſit illum in villam ſuam vt pa-
16 ſceret porcos.* Et cupiebat implere ven-
trem ſuum de ſiliquis, quas porci mandu-
17 cabant: & nemo illi dabat.* In ſe autem
reuerſus, dixit: Quanti mercenarij in domo
patris mei abundant panibus, ego autem
18 hic fame pereo!* Surgam, & ibo ad patrem
meum, & dicam ei: Pater, peccaui in cælū,
19 & coram te:* iam non ſum dignus vocari
filius tuus: fac me ſicut vnum de mercena-
20 rijs tuis.* Et ſurgens venit ad patrē ſuum.
Cum autem adhuc longe eſſet, vidit illum
pater ipſius, & miſericordia motus eſt, &
accurrēs cecidit ſuper collū eius, & oſcula-
21 tus eſt eum.* Dixitq. ei filius: Pater, peccaui
in cæ-

in cælum,& coram te, iam non ſum dignus
vocari filius tuus. * Dixit autem pater ad 22
ſeruos ſuos: Cito proferte ſtolam primam,
& induite illum, & date annulum in ma-
num eius, & calceamenta in pedes eius:
* & adducite vitulum ſaginatum,& occidi- 23
te,& manducemus,& epulemur: * quia hic 24
filius meus mortuus erat, & reuixit: perie-
rat, & inuentus eſt. Et cœperunt epulari.
* Erat autem filius eius ſenior in agro: & 25
cum veniret,& appropinquaret domui, au-
diuit ſymphoniam,& chorum: * & vocauit 26
vnum de ſeruis, & interrogauit quid hæc
eſſent. * Iſq. dixit illi: Frater tuus venit,& 27
occidit pater tuus vitulum ſaginatum,quia
ſaluum illum recepit. * Indignatus eſt au- 28
tem, & nolebat introire. Pater ergo illius
egreſſus,cœpit rogare illũ. * At ille reſpon- 29
dens, dixit patri ſuo: Ecce tot annis ſeruio
tibi, & numquam mandatum tuum præte-
riui, & numquam dediſti mihi hœdum vt
cum amicis meis epularer: * ſed poſtquam 30
filius tuus hic, qui deuorauit ſubſtantiam
ſuã cũ meretricibus, venit,occidiſti illi vitu-
lum ſaginatum. * At ipſe dixit illi: Fili, tu 31
ſemper mecum es,& omnia mea tua ſunt:
* epulari autem,& gaudere oportebat, quia 32
frater tuus hic,mortuus erat,& reuixit: pe-
rierat,& inuentus eſt.

CAP. XVI.

DICEBAT autem & ad diſcipulos ſuos:
Homo quidam erat diues, qui habe-
bat villicum: & hic diffamatus eſt apud il-
lum quaſi diſſipaſſet bona ipſius. * Et voca- 2
uit illum,& ait illi: Quid hoc audio de te?
redde rationem villicationis tuæ: iam enim
non poteris villicare. * Ait autẽ villicus intra 3
ſe: Quid faciam quia dominus meus aufert
a me villicationem? fodere nõ valeo, men-
dicare erubeſco. * Scio quid faciam,vt,cum 4
amotus fuero a villicatione, recipiant me
in domos ſuas. * Conuocatis itaque ſingu- 5
lis debitoribus domini ſui, dicebat primo:
Quantum debes domino meo? * At ille di- 6
xit: Centum cados olei. Dixitq. illi: Acci-
pe cautionem tuam: & ſede cito, ſcribe
7 quinquaginta. * Deinde alij dixit: Tu ve-
ro quantum debes? Qui ait: Centum co-
ros tritici. Ait illi: Accipe litteras tuas,& ſcri
8 be octoginta. * Et laudauit dominus villi-
cum iniquitatis,quia prudẽter feciſſet: quia
filij huius ſæculi prudentiores filijs lucis in
9 generatione ſua ſunt. * Et ego vobis dico:
facite vobis amicos de mammona iniqui-
tatis: vt,cũ defeceritis,recipiãt vos in æter-
10 na tabernacula. * Qui fidelis eſt in minimo,
& in maiori fidelis eſt: & qui in modico
11 iniquus eſt,& in maiori iniquus eſt. * Si er-
go in iniquo mammona fideles non fuiſtis:
12 quod verum eſt, quis credet vobis? * Et ſi
in alieno fideles non fuiſtis: quod veſtrum
13 eſt,quis dabit vobis? * Nemo ſeruus poteſt
duobus dominis ſeruire: aut enim vnum
odiet, & alterum diliget: aut vni adhære-
bit, & alterum contemnet: non poteſtis
14 Deo ſeruire, & mammonæ. * Audiebant
autem omnia hæc Phariſæi,qui erant auari:
15 & deridebant illum. * Et ait illis: Vos eſtis,
qui iuſtificatis vos coram hominibus: Deus
autem nouit corda veſtra: quia quod ho-
minibus altum eſt, abominatio eſt ante
16 Deum. * Lex,& prophetæ vſque ad Ioan-
nem: ex eo regnum Dei euangelizatur, &
17 omnis in illud vim facit. * Facilius eſt au-
tem cælum, & terram præterire, quàm de
18 Lege vnũ apicem cadere. * Omnis, qui di-
mittit vxorem ſuã, & alteram ducit, mœ-
chatur: & qui dimiſſam a viro ducit, mœ-
19 chatur. * Homo quidam erat diues, qui in-
duebatur purpura, & byſſo: & epulabatur
20 quotidie ſplendide. * Et erat quidam men
dicus, nomine Lazarus, qui iacebat ad ia-
21 nuam eius,vlceribus plenus, * cupiens ſatu-
rari de micis,quæ cadebãt de mẽſa diuitis,
& nemo illi dabat: ſed & canes veniebant,
22 & lingebant vlcera eius. * Factum eſt au-
tem vt moreretur mendicus, & portaretur
ab Angelis in ſinum Abrahæ. Mortuus eſt
autem & diues, & ſepultus eſt in inferno.
23 * Eleuans autẽ oculos ſuos,cum eſſet in tor-
mentis,vidit Abraham a longe,& Lazarum
24 in ſinu eius: * & ipſe clamans dixit: Pater
Abraham, miſerere mei, & mitte Lazarum

vt

vt intingat extremum digiti ſui in aquam,
vt refrigeret linguam meam, quia crucior
in hac flamma. *Et dixit illi Abraham: Fili, 25
recordare quia recepiſti bona in vita tua,&
Lazarus ſimiliter mala: nunc autē hic con-
ſolatur,tu vero cruciaris.*&in his omnibus 26
inter nos, & vos chaos magnum firmatum
eſt: vt hi, qui volunt hinc tranſire ad vos,
non poſſint, neque inde huc tranſmeare.
*Et ait: Rogo ergo te pater vt mittas eum 27
in domum patris mei.*habeo enim quinque 28
fratres, vt teſtetur illis,ne & ipſi veniant in
hunc locū tormentorum. *Et ait illi Abra- 29
hā: Habent Moyſen,& prophetas: audiant
illos.* At ille dixit: Non,pater Abraham: 30
ſed ſi quis ex mortuis ierit ad eos,pœniten-
tiam agent. * Ait autem illi: Si Moyſen,& 31
prophetas non audiunt, neque ſi quis ex
mortuis reſurrexerit, credent.

CAP. XVII.

ET ait ad diſcipulos ſuos: Impoſſibile 1
eſt vt non veniant ſcandala: væ autem
illi, per quem veniunt.*Vtilius eſt illi ſi la- 2
pis molaris imponatur circa collum eius,&
proijciatur in mare; quàm vt ſcandalizet
vnum de puſillis iſtis.* Attendite vobis: Si 3
peccauerit in te frater tuus, increpa illum:
& ſi pœnitentiam egerit,dimitte illi.* Et ſi 4
ſepties in die peccauerit in te,& ſepties in
die conuerſus fuerit ad te, dicens: Pœnitet
me,dimitte illi.* Et dixerunt Apoſtoli Do- 5
mino: Adauge nobis fidē. *Dixit autē Do- 6
minus: Si habueritis fidem,ſicut granum ſi-
napis, dicetis huic arbori moro: Eradica-
re,& tranſplantare in mare: & obediet vo-
bis. *Quis autem veſtrum habens ſeruum 7
arantem aut paſcentem, qui regreſſo de
agro dicat illi: Statim tranſi, recumbe:*& 8
non dicat ei: Para quod cœnem,& præcin-
ge te, & miniſtra mihi donec manducem,
& bibam,& poſt hæc tu manducabis,& bi-
bes? *Numquid gratiam habet ſeruo illi, 9
quia fecit quæ ei imperauerat?* Non puto. 10
Sic & vos cum feceritis omnia,quæ præce-
pta ſunt vobis,dicite: Serui inutiles ſumus:
quod debuimus facere,fecimus. * Et factū 11
eſt,dum iret in Ieruſalem, tranſibat per me-
12 diam Samariam,& Galilæam. * Et cum in-
grederetur quoddam caſtellum,occurrerūt
ei decem viri leproſi,qui ſteterunt a longe:
13 *& leuauerunt vocem, dicentes: Ieſu præce-
14 ptor,miſerere noſtri. * Quos vt vidit, dixit:
Ite, oſtendite vos ſacerdotibus. Et factum
15 eſt, dum irent,mundati ſunt.* Vnus autem
ex illis,vt vidit quia mundatus eſt,regreſſus
eſt,cum magna voce magnificans Deum,
16 *& cecidit in faciem ante pedes eius,gratias
17 agens: & hic erat Samaritanus. *Reſpon-
dens autem Ieſus,dixit: Nonne decē mun-
18 dati ſunt? & nouem vbi ſunt?* Non eſt in-
uētus qui rediret,& daret gloriam Deo,niſi
19 hic alienigena. * Et ait illi: Surge, vade:
20 quia fides tua te ſaluum fecit. * Interroga-
tus autem a Phariſæis: Quando venit re-
gnum Dei? reſpondens eis, dixit: Non ve-
21 nit regnum Dei cum obſeruatione:*neque
dicent: Ecce hic,aut ecce illic. Ecce enim
22 regnum Dei intra vos eſt. * Et ait ad diſci-
pulos ſuos: Venient dies quādo deſideretis
videre vnum diem Filij hominis, & non vi-
23 debitis.* Et dicent vobis: Ecce hic, & ecce
24 illic. Nolite ire,neque ſectemini.*nam,ſicut
fulgur coruſcans de ſub cælo in ea,quæ ſub
cælo ſunt,fulget: ita erit Filius hominis in
25 die ſua.*Primū autem oportet illum multa
26 pati,& reprobari a generatione hac. * Et
ſicut factum eſt in diebus Noe,ita erit & in
27 diebus Filij hominis.* Edebant,& bibebāt:
vxores ducebant, & dabantur ad nuptias,
vſque in diem,qua intrauit Noe in arcam:
28 & venit diluuium,& perdidit omnes. * Si-
militer ſicut factum eſt in diebus Lot: Ede-
bant,& bibebant: emebant, & vendebant:
29 plantabant,& ædificabant:*qua die autem
exijt Lot a Sodomis, pluit ignem, & ſul-
30 phur de cælo,& omnes perdidit:* ſecundū
hæc erit qua die Filius hominis reuelabitur.
31 *In illa hora qui fuerit in tecto, & vaſa eius
in domo,ne deſcendat tollere illa: & qui in
32 agro,ſimiliter non redeat retro. *Memores
33 eſtote vxoris Lot. *Quicumque quæſierit
animā ſuam ſaluam facere, perdet illam: &
quicumque perdiderit illam,viuificabit eā.

Dico

*Dico vobis : in illa nocte erunt duo in le- 34
cto vno: vnus aſſumetur, & alter relinque-
tur:* duæ erunt molentes in vnum : vna aſ- 35
ſumetur, & altera relinquetur: duo in agro:
vnus aſſumetur, & alter relinquetur. *Re- 36
ſpondentes dicunt illi: Vbi Domine? *Qui 37
dixit illis: Vbicumque fuerit corpus, illuc
congregabuntur & aquilæ.

CAP. XVIII.

DICEBAT autem & parabolam ad il- 1
los, quoniam oportet ſemper orare &
non deficere,*dicens: Iudex quidam erat in 2
quadam ciuitate, qui Deum non timebat,
& hominem non reuerebatur. *Vidua au- 3
tem quædam erat in ciuitate illa, & venie-
bat ad eum, dicens: Vindica me de aduer-
ſario meo. *Et nolebat per multum tem- 4
pus. Poſt hæc autem dixit intra ſe: Etſi
Deum non timeo, nec hominem reuereor:
*tamen quia moleſta eſt mihi hæc vidua, 5
vindicabo illã, ne in nouiſſimo veniens ſu-
gillet me. *Ait autem Dominus: Audite 6
quid iudex iniquitatis dicit: *Deus autem 7
non faciet vindictam electorũ ſuorum cla-
mantium ad ſe die ac nocte, & patientiam
habebit in illis? *Dico vobis quia cito fa- 8
ciet vindictam illorum. Veruntamen Filius
hominis veniens, putas, inueniet fidem in
terra? *Dixit autem & ad quoſdam, qui 9
in ſe confidebant tamquam iuſti, & aſper-
nabantur ceteros, parabolam iſtam: *Duo 10
homines aſcenderunt in templum vt ora-
rent: vnus Phariſæus, & alter publicanus.
*Phariſæus ſtans, hæc apud ſe orabat: Deus 11
gratias ago tibi, quia non ſum ſicut cete-
ri hominum: raptores, iniuſti, adulteri: ve-
lut etiam hic publicanus. *Ieiuno bis in ſab- 12
bato: decimas do omnium, quæ poſſideo.
*Et publicanus a longe ſtans, nolebat 13
nec oculos ad cælum leuare: ſed percutie-
bat pectus ſuum, dicens: Deus propitius
eſto mihi peccatori. *Dico vobis, deſcen- 14
dit hic iuſtificatus in domum ſuam ab illo,
quia omnis, qui ſe exaltat, humiliabitur: &
qui ſe humiliat, exaltabitur. *Afferebant 15
autem ad illum & infantes, vt eos tan-
geret. Quod cum viderent diſcipuli, incre-
16 pabant illos. *Ieſus autem conuocans il-
los, dixit: Sinite pueros venire ad me, &
nolite vetare eos. talium eſt enim regnum
17 Dei. *Amen dico vobis: Quicumque non
acceperit regnum Dei ſicut puer, non in-
18 trabit in illud. *Et interrogauit eum qui-
dam princeps, dicens: Magiſter bone, quid
19 faciens vitam æternam poſſidebo? *Dixit
autem ei Ieſus: Quid me dicis bonum? ne-
20 mo bonus niſi ſolus Deus. *Mandata no-
ſti: Non occides: Non mœchaberis: Non
furtum facies: Non falſum teſtimonium
dices: Honora patrem tuum, & matrem.
21 *Qui ait: Hæc omnia cuſtodiui a iuuentu-
22 te mea. *Quo audito, Ieſus ait ei: Adhuc
vnum tibi deeſt: omnia quæcumque habes
vende, & da pauperibus, & habebis the-
23 ſaurum in cælo: & veni, ſequere me. *His
ille auditis, contriſtatus eſt: quia diues erat
24 valde. *Videns autem Ieſus illum triſtem
factum, dixit: Quàm difficile, qui pecunias
25 habent, in regnum Dei intrabunt. *Faci-
lius eſt enim camelum per foramen acus
tranſire, quàm diuitem intrare in regnum
26 Dei. *Et dixerunt qui audiebant: Et quis
27 poteſt ſaluus fieri? *Ait illis: Quæ impoſ-
ſibilia ſunt apud homines, poſſibilia ſunt
28 apud Deum. *Ait autem Petrus: Ecce nos
dimiſimus omnia, & ſecuti ſumus te.
29 *Qui dixit eis: Amen dico vobis, nemo eſt,
qui reliquit domum, aut parentes, aut fra-
tres, aut vxorem, aut filios propter regnum
30 Dei, *& non recipiat multo plura in hoc
tempore, & in ſæculo venturo vitam æter-
31 nam. *Aſſumpſit autem Ieſus duodecim,
& ait illis: Ecce aſcendimus Ieroſolymam,
& conſummabuntur omnia, quæ ſcripta
32 ſunt per prophetas de Filio hominis. *trade-
tur enim Gentibus, & illudetur, & flagella-
33 bitur, & conſpuetur: *& poſtquam flagella-
uerint, occident eum, & tertia die reſurget.
34 *Et ipſi nihil horum intellexerunt, & erat
verbum iſtud abſconditum ab eis, & non
35 intelligebant quæ dicebantur. *Factum eſt
autem, cum appropinquaret Iericho, cæcus
quidam ſedebat ſecus viam, mendicans.

Et

*Et cum audiret turbam prætereuntem,in- 36
terrogabat quid hoc eſſet. * Dixerunt au- 37
tem ei,quòd Ieſus Nazarenus tranſiret.*Et 38
clamauit, dicens: Ieſu fili Dauid miſerere
mei.* Et qui præibant, increpabant eum vt 39
taceret. Ipſe vero multo magis clamabat:
Fili Dauid miſerere mei.*Stans autem Ieſus 40
iuſſit illum adduci ad ſe. Et cum appropin
quaſſet, interrogauit illum, *dicens: Quid 41
tibi vis faciam? At ille dixit: Domine vt vi-
deam.*Et Ieſus dixit illi: Reſpice, fides tua 42
te ſaluum fecit.* Et confeſtim vidit, & ſe- 43
quebatur illum magnificans Deum. Et om
nis plebs vt vidit, dedit laudem Deo.

Cap. xix.

ET ingreſſus perambulabat Iericho.*Et 1 2
ecce vir nomine Zachæus: & hic prin-
ceps erat publicanorum, & ipſe diues:*& 3
quærebat videre Ieſum,quis eſſet: & nõ po-
terat præ turba, quia ſtatura puſillus erat.
*Et præcurrens aſcendit in arborem ſyco- 4
morũ vt videret eum: quia inde erat tran-
ſiturus.*Et cum veniſſet ad locũ, ſuſpiciens 5
Ieſus vidit illum, & dixit ad eum: Zachæe
feſtinans deſcende: quia hodie in domo tua
oportet me manere.* Et feſtinans deſcen- 6
dit, & excepit illum gaudens.* Et cum vi- 7
derent omnes, murmurabant, dicentes
quòd ad hominem peccatorem diuertiſſet.
*Stans autem Zachæus, dixit ad Dominũ: 8
Ecce dimidium bonorum meorum, Domi-
ne, do pauperibus: & ſi quid aliquẽ defrau-
daui, reddo quadruplum.*Ait Ieſus ad eũ: 9
Quia hodie ſalus domui huic facta eſt: eo
quòd & ipſe filius ſit Abrahæ.*Venit enim 10
Filius hominis quærere, & ſaluum facere
quod perierat.* Hæc illis audientibus adij- 11
ciens, dixit parabolam, eo quòd eſſet prope
Ieruſalem: & quia exiſtimarent quòd con-
feſtim regnum Dei manifeſtaretur.* Dixit 12
ergo: Homo quidã nobilis abijt in regio-
nem longinquam accipere ſibi regnum, &
reuerti.* Vocatis autem decem ſeruis ſuis, 13
dedit eis decem mnas, & ait ad illos: Ne-
gotiamini dum venio.* Ciues autem eius 14
oderant eum: & miſerunt legationem poſt
illum, dicentes: Nolumus hunc regnare ſu-
15 per nos.* Et factum eſt vt rediret accepto
regno: & iuſſit vocari ſeruos, quibus dedit
pecuniam, vt ſciret quãtum quiſque nego-
16 tiatus eſſet.* Venit autem primus dicens:
Domine, mna tua decem mnas acquiſiuit.
17 *Et ait illi: Euge bone ſerue, quia in modi-
co fuiſti fidelis, eris poteſtatem habẽs ſuper
18 decem ciuitates.*Et alter venit, dicens: Do
19 mine, mna tua fecit quinque mnas.*Et huic
20 ait: Et tu eſto ſuper quinque ciuitates.* Et
alter venit, dicens: Domine, ecce mna tua,
21 quã habui repoſitã in ſudario:*timui enim
te, quia homo auſterus es: tollis quod non
22 poſuiſti, & metis quod non ſeminaſti.* Di-
cit ei: De ore tuo te iudico ſerue nequam.
ſciebas quòd ego homo auſterus ſum, tol-
lens quod non poſui, & metens quod non
23 ſeminaui:* & quare non dediſti pecuniam
meam ad menſam, vt ego veniens cũ vſuris
24 vtique exegiſſem illam?* Et aſtantibus, di-
xit: Auferte ab illo mnam, & date illi, qui
25 decem mnas habet.*Et dixerunt ei: Domi-
26 ne, habet decem mnas.*Dico autem vobis,
quia omni habenti dabitur, & abundabit:
ab eo autem, qui non habet, & quod habet,
27 auferetur ab eo.* Verumtamen inimicos
meos illos, qui noluerunt me regnare ſuper
28 ſe, adducite huc: & interficite ante me.* Et
his dictis, præcedebat aſcendens Ieroſoly-
29 mam.* Et factum eſt, cum appropinquaſ-
ſet ad Bethphage, & Bethaniam ad mon-
tem, qui vocatur Oliueti, miſit duos diſcipu
30 los ſuos,* dicens: Ite in caſtellum, quod
contra eſt: in quod introeuntes, inuenietis
pullum aſinæ alligatum, cui nemo vmquam
hominum ſedit: ſoluite illum, & adducite.
31 * Et ſi quis vos interrogauerit: Quare ſolui-
tis? ſic dicetis ei: Quia Dominus operam
32 eius deſiderat.* Abierunt autem qui miſſi
erant: & inuenerunt, ſicut dixit illis, ſtãtem
33 pullum.* Soluentibus autem illis pullum,
dixerunt domini eius ad illos: Quid ſolui-
34 tis pullum?* At illi dixerunt: Quia Do-
35 minus eum neceſſarium habet.* Et duxe-
runt illum ad Ieſum. Et iactantes veſti-
menta ſua ſupra pullũ, impoſuerunt Ieſum.

Eunte

*Eunte autem illo,ſubſternebant veſtimen- 36
ta ſua in via.* Et cum appropinquaret iam 37
ad deſcenſum Montis oliueti, cœperunt
omnes turbæ diſcipulorum gaudentes lau-
dare Deum voce magna ſuper omnibus,
quas viderant, virtutibus,*dicentes: Bene- 38
dictus,qui venit rex in nomine Domini,pax
in cælo,& gloria in excelſis.*Et quidā Pha- 39
riſæorum de turbis,dixerunt ad illum: Ma-
giſter,increpa diſcipulos tuos.*Quibus ipſe 40
ait: Dico vobis,quia ſi hi tacuerint,lapides
clamabunt.* Et vt appropinquauit,videns 41
ciuitatem fleuit ſuper illam, dicens:*Quia 42
ſi cognouiſſes & tu, & quidem in hac die
tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem ab-
ſcondita ſunt ab oculis tuis.*Quia venient 43
dies in te: & circumdabunt te inimici tui
vallo, & circumdabunt te: & coanguſta-
bunt te vndique: * & ad terram proſter- 44
nent te,& filios tuos,qui in te ſunt,& non
relinquent in te lapidem ſuper lapidem:
eo quòd non cognoueris tempus viſitatio-
nis tuæ. * Et ingreſſus in templum, cœpit 45
eijcere vendentes in illo,& emētes,*dicens 46
illis: Scriptum eſt: Quia domus mea domus
orationis eſt. Vos autem feciſtis illam ſpe-
luncam latronum. * Et erat docens quoti- 47
die in templo. Principes autem ſacerdo-
tum, & Scribæ, & Principes plebis quære-
bant illum perdere:* & non inueniebant 48
quid facerent illi. Omnis enim populus
ſuſpenſus erat, audiens illum.

CAP. XX.

ET factum eſt in vna dierum, docente 1
illo populum in templo, & euangeli-
zante,conuenerunt principes ſacerdotum,
& Scribæ cum ſenioribus,*& aiunt dicentes 2
ad illum: Dic nobis, in qua poteſtate hæc
facis? aut: Quis eſt,qui dedit tibi hanc po-
teſtatem? * Reſpondens autem Ieſus, dixit 3
ad illos: Interrogabo vos & ego vnum ver-
bum. Reſpondete mihi:* Baptiſmus Ioan- 4
nis de cælo erat,an ex hominibus? * At illi 5
cogitabant intra ſe,dicentes: Quia ſi dixe-
rimus, De cælo, dicet, Quare ergo non cre
didiſtis illi? * Si autem dixerimus, Ex ho- 6
minibus,plebs vniuerſa lapidabit nos: cer-
ti ſunt enim,Ioannem prophetam eſſe.
7 8 *Et reſponderunt ſe neſcire vnde eſſet.*Et
Ieſus ait illis: Neque ego dico vobis in qua
9 poteſtate hæc facio.* Cœpit autem dicere
ad plebem parabolam hanc: Homo plan-
tauit vineam, & locauit eam colonis: &
10 ipſe peregre fuit multis temporibus. *Et
in tempore miſit ad cultores ſeruum, vt de
fructu vineæ darent illi. Qui cæſum dimi-
11 ſerunt eum inanem. * Et addidit alterum
ſeruum mittere. Illi autem hunc quoque
cædentes, & afficientes contumelia, dimi-
12 ſerunt inanem. * Et addidit tertium mit-
tere: qui & illum vulnerantes eiecerunt.
13 * Dixit autem dominus vineæ: Quid faciā?
mittam filium meum dilectum: forſitan,
14 cum hunc viderint, verebuntur. * Quem
cum vidiſſent coloni,cogitauerunt intra ſe,
dicentes: Hic eſt heres, occidamus illum,
15 vt noſtra fiat hereditas.* Et eiectum illum
extrà vineam, occiderunt. Quid ergo fa-
16 ciet illis dominus vineæ? * veniet, & per-
det colonos iſtos, & dabit vineam alijs.
17 Quo audito,dixerunt illi: Abſit.* Ille au-
tem aſpiciens eos ait: Quid eſt ergo hoc,
quod ſcriptum eſt: Lapidem,quem repro-
bauerunt ædificantes, hic factus eſt in ca-
18 put anguli? *Omnis,qui ceciderit ſuper il-
lum lapidem, conquaſſabitur: ſuper quem
19 autem ceciderit, comminuet illum. * Et
quærebant principes ſacerdotum,& Scribæ
mittere in illum manus illa hora: & timue-
runt populum: cognouerunt enim quòd
20 ad ipſos dixerit ſimilitudinem hanc.*Et ob-
ſeruātes miſerunt inſidiatores,qui ſe iuſtos
ſimularent, vt caperent eum in ſermone,vt
traderēt illum principatui,& poteſtati præ-
21 ſidis. * Et interrogauerunt eum,dicentes:
Magiſter, ſcimus quia recte dicis,& doces:
& non accipis perſonam, ſed viam Dei in
22 veritate doces:* licet nobis tributum dare
23 Cæſari,an non? * Conſiderās autem dolum
illorum, dixit ad eos: Quid me tentatis?
24 * Oſtendite mihi denarium: Cuius habet
imaginem,& inſcriptionem? Reſpondētes
25 dixerunt ei: Cæſaris.* Et ait illis: Reddite
ergo

ergo quæ ſunt Cæſaris,Cæſari: & quæ ſunt
Dei,Deo.* Et non potuerunt verbum eius 26
reprehendere coram plebe: & mirati in re-
ſponſo eius,tacuerunt.* Acceſſerunt autem 27
quidam Sadducæorum,qui negant eſſe re-
ſurrectionem,& interrogauerunt eum,* di- 28
centes: Magiſter, Moyſes ſcripſit nobis: Si
frater alicuius mortuus fuerit habens vxo-
rem, & hic ſine liberis fuerit, vt accipiat eā
frater eius vxorem, & ſuſcitet ſemen fratri
ſuo:* ſeptem ergo fratres erant: & primus 29
accepit vxorē, & mortuus eſt ſine filijs.* Et 30
ſequens accepit illam,& ipſe mortuus eſt ſi-
ne filio.* Et tertius accepit illam. Similiter 31
& omnes ſeptem,& non reliquerunt ſemē,
& mortui ſunt.* Nouiſſime omnium mor- 32
tua eſt & mulier.* In reſurrectione ergo, 33
cuius eorum erit vxor? ſiquidem ſeptem
habuerunt eam vxorem.* Et ait illis Ie- 34
ſus: Filij huius ſæculi nubunt, & tradūtur
ad nuptias: * illi vero, qui digni habebun- 35
tur ſæculo illo,& reſurrectione ex mortuis,
neque nubent, neque ducent vxores:* ne- 36
que enim vltra mori poterunt: æquales e-
nim Angelis ſunt,& filij ſunt Dei: cum ſint
filij reſurrectionis.* Quia vero reſurgant 37
mortui, & Moyſes oſtendit ſecus rubum,
ſicut dicit Dominum, Deum Abraham, &
Deum Iſaac, & Deum Iacob.* Deus au- 38
tem non eſt mortuorum,ſed viuorum: om-
nes enim viuunt ei.* Reſpondentes autem 39
quidam Scribarum, dixerunt ei: Magiſter,
bene dixiſti.* Et amplius non audebant 40
eum quidquam interrogare.* Dixit au- 41
tem ad illos: Quomodo dicunt Chriſtum,
filium eſſe Dauid? * & ipſe Dauid dicit in 42
libro Pſalmorum: Dixit Dominus Domi-
no meo, ſede a dextris meis,* donec po- 43
nam inimicos tuos,ſcabellum pedum tuo-
rum? * Dauid ergo Dominum illum vocat: 44
& quomodo filius eius eſt? * Audiente au- 45
tem omni populo,dixit diſcipulis ſuis:* At- 46
tendite a Scribis, qui volunt ambulare in
ſtolis, & amant ſalutationes in foro, &
primas cathedras in ſynagogis, & primos
diſcubitus in conuiuijs:* qui deuorant do- 47
mos viduarum, ſimulantes longam ora-
tionem.* Hi accipient damnationem ma-
iorem.

CAP. XXI.

1 RESPICIENS autem vidit eos, qui mit-
tebant munera ſua in gazophylacium,
2 diuites.* Vidit autem & quandam viduam
pauperculam mittentem æra minuta duo:
3 * Et dixit: Vere dico vobis,quia vidua hæc
4 pauper,plus quàm omnes miſit.* Nam om-
nes hi ex abundanti ſibi miſerunt in mu-
nera Dei: hæc autem ex eo,quo deeſt illi,
omnem victum ſuum,quem habuit, miſit.
5 * Et quibuſdam dicentibus de tēplo quòd
bonis lapidibus,& donis ornatum eſſet, di-
6 xit: * Hæc,quæ videtis,venient dies, in qui-
bus non relinquetur lapis ſuper lapidem,
7 qui non deſtruatur.* Interrogauerunt au-
tem illum,dicentes: Præceptor,quādo hæc
erunt,& quod ſignum cum fieri incipient?
8 * Qui dixit: Videte ne ſeducamini: mul-
ti enim venient in nomine meo, dicentes
quia ego ſum: & tempus appropinquauit:
9 nolite ergo ire poſt eos.* Cum autem au-
dieritis prælia, & ſeditiones, nolite terre-
ri: oportet primum hæc fieri,ſed nondum
10 ſtatim finis.* Tunc dicebat illis: Surget
gens contra gentem, & regnum aduerſus
11 regnum.* Et terræmotus magni erunt per
loca,& peſtilentiæ,& fames,terroreſq. de
12 cælo,& ſigna magna erunt.* Sed ante hæc
omnia inijcient vobis manus ſuas,& perſe
quentur tradentes in ſynagogas, & cuſto-
dias,trahentes ad reges,& præſides propter
13 nomen meum:* continget autem vobis in
14 teſtimonium.* Ponite ergo in cordibus ve-
ſtris non præmeditari quemadmodum re-
15 ſpondeatis.* ego enim dabo vobis os,& ſa-
pientiam,cui non poterunt reſiſtere,& con
16 tradicere omnes aduerſarij veſtri.* Trade-
mini autem a parentibus,& fratribus,& co-
gnatis, & amicis,& morte afficient ex vo-
17 bis:* & eritis odio omnibus propter nomen
18 meum: * & capillus de capite veſtro non
19 peribit.* In patientia veſtra poſſidebitis ani
20 mas veſtras.* Cum autem videritis circum-
dari ab exercitu Ieruſalē, tunc ſcitote quia

appropinquauit deſolatio eius: tunc qui 21
in Iudæa ſunt,fugiant ad montes: & qui in
medio eius,diſcedant: & qui in regionibus,
non intrent in eam. quia dies vltionis hi 22
ſunt,vt impleantur omnia,quæ ſcripta ſunt.
Væ autem prægnantibus,& nutriẽtibus in 23
illis diebus. erit enim preſſura magna ſuper
terram,& ira populo huic. Et cadẽt in ore 24
gladij: & captiui ducẽtur in omnes Gẽtes:
& Ieruſalem calcabitur a Gentibus: donec
impleantur tempora nationum. Et erunt 25
ſigna in ſole, & luna, & ſtellis, & in terris
preſſura Gentium præ confuſione ſonitus
maris, & fluctuum: areſcẽtibus hominibus 26
præ timore, & expectatione, quæ superue-
nient vniuerſo orbi: nam virtutes cælorum
mouebuntur: & tunc videbunt filiũ homi- 27
nis venientem in nube cum poteſtate ma-
gna,& maieſtate. His autem fieri incipien- 28
tibus,reſpicite,& leuate capita veſtra: quo-
niam appropinquat redemptio veſtra. Et 29
dixit illis ſimilitudinem: Videte ficulneam,
& omnes arbores: cum producunt iam ex 30
ſe fructum,ſcitis quoniam prope eſt æſtas.
Ita & vos cum videritis hæc fieri, ſcitote 31
quoniam prope eſt regnum Dei. Amen 32
dico vobis, quia non præteribit generatio
hæc, donec omnia fiant. Cælum, & terra 33
tranſibunt: verba autem mea nõ tranſibunt.
Attendite autem vobis,ne forte grauentur 34
corda veſtra in crapula,& ebrietate,& curis
huius vitæ: & ſuperueniat in vos repentina
dies illa: tamquam laqueus enim ſuperue- 35
niet in omnes,qui ſedent ſuper faciẽ omnis
terræ. Vigilate itaque,omni tempore oran 36
tes,vt digni habeamini fugere iſta omnia,
quæ futura ſunt,& ſtare ante Filiũ hominis.
Erat autem diebus docens in templo: no- 37
ctibus vero exiens, morabatur in monte,
qui vocatur Oliueti. Et omnis populus 38
manicabat ad eum in templo audire eum.

Cap. XXII.

APPROPINQVABAT autem dies fe- 1
ſtus Azymorũ,qui dicitur Paſcha: & 2
quærebant principes ſacerdotum,& Scribæ,
quomodo Ieſum interficerent: timebant
3 vero plebem. Intrauit autem ſatanas in
Iudam,qui cognominabatur Iſcariotes,vnũ
4 de duodecim. & abijt, & locutus eſt cum
principibus ſacerdotum, & magiſtratibus,
5 quemadmodum illum traderet eis. Et ga-
6 uiſi ſunt,& pacti ſunt pecuniã illi dare. Et
ſpopondit. Et quærebat opportunitatem vt
7 traderet illum ſine turbis. Venit autẽ dies
Azymorum,in qua neceſſe erat occidi pa-
8 ſcha. Et miſit Petrum,& Ioannem,dicens:
Euntes parate nobis paſcha,vt manduce-
9 mus. At illi dixerunt: Vbi vis paremus?
10 Et dixit ad eos: Ecce introeuntibus vobis
in ciuitatem,occurret vobis homo quidam
amphoram aquæ portans: ſequimini eum
11 in domum,in quam intrat, & dicetis patri-
familias domus: Dicit tibi Magiſter: Vbi
eſt diuerſorium, vbi paſcha cum diſcipulis
12 meis manducem? Et ipſe oſtendet vobis
cœnaculum magnum ſtratum,& ibi parate.
13 Euntes autem inuenerunt ſicut dixit illis,
14 & parauerunt paſcha. Et cum facta eſſet
hora,diſcubuit, & duodecim Apoſtoli cum
15 eo. & ait illis: Deſiderio deſideraui hoc pa-
ſcha manducare vobiſcum,antequã patiar.
16 Dico enim vobis,quia ex hoc *non man-*
ducabo illud, donec impleatur in regno
17 Dei. Et accepto calice gratias egit,& dixit:
18 Accipite,& diuidite inter vos. dico enim
vobis quòd non bibã de generatione vitis,
19 donec regnum Dei veniat. Et accepto pa-
ne gratias egit,& fregit,& dedit eis,dicens:
Hoc eſt corpus meum,quod pro vobis da-
tur: hoc facite in meam commemorationẽ.
20 Similiter & calicem,poſtquam cœnauit,di-
cens: Hic eſt calix nouum teſtamentum in
21 ſanguine meo,qui pro vobis fundetur. Ve-
rumtamen ecce manus tradentis me,mecũ
22 eſt in menſa. Et quidem Filius hominis,
ſecundum quod definitũ eſt,vadit: verum-
tamen væ homini illi, per quem tradetur.
23 Et ipſi cœperunt quærere inter ſe,quis eſ-
24 ſet ex eis,qui hoc facturus eſſet. Facta eſt
autem & contentio inter eos, quis eorum
25 videretur eſſe maior. Dixit autem eis: Re-
ges Gẽtium dominantur eorũ: & qui pote-
ſtatem habent ſuper eos,benefici vocantur.
Vos

*Vos autem non ſic: ſed qui maior eſt in 26
vobis,fiat ſicut minor: & qui præceſſor eſt,
ſicut miniſtrator.*Nam quis maior eſt,qui 27
recumbit, an qui miniſtrat? nonne qui re-
cumbit? Ego autẽ in medio veſtrum ſum,
ſicut qui miniſtrat:*vos autẽ eſtis,qui per- 28
manſiſtis mecum in tẽtationibus meis:*Et 29
ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi Pa-
ter meus regnum,* vt edatis, & bibatis ſu- 30
per mẽſam meam in regno meo: & ſedea-
tis ſuper thronos iudicantes duodecim tri-
bus Iſrael.*Ait autem Dominus: Simon, 31
Simon,ecce ſatanas expetiuit vos vt cribra-
ret ſicut triticum:*ego autem rogaui pro te 32
vt non deficiat fides tua: & tu aliquando
conuerſus confirma fratres tuos.*Qui di- 33
xit ei: Domine,tecum paratus ſum & in
carcerem, & in mortem ire.*At ille dixit: 34
Dico tibi Petre,non cantabit hodie gallus,
donec ter abneges noſſe me. Et dixit eis:
*Quando miſi vos ſine ſacculo, & pera, & 35
calceamentis, numquid aliquid defuit vo-
bis?*At illi dixerunt: Nihil. Dixit ergo eis: 36
Sed nunc qui habet ſacculum, tollat ſimi-
liter & peram: & qui non habet,vendat tu-
nicam ſuam,& emat gladium.*Dico enim 37
vobis, quoniam adhuc hoc,quod ſcriptum
eſt,oportet impleri in me: Et cum iniquis
deputatus eſt. Etenim ea, quæ ſunt de me,
finem habent.*At illi dixerunt: Domine, 38
ecce duo gladij hic. At ille dixit eis: Satis
eſt.*Et egreſſus ibat ſecundum conſuetu- 39
dinem in Montem oliuarum. Secuti ſunt
autem illum & diſcipuli.*Et cum perueniſ- 40
ſet ad locum,dixit illis: Orate ne intretis in
tentationẽ.*Et ipſe auulſus eſt ab eis quan- 41
tum iactus eſt lapidis: & poſitis genibus
orabat,*dicens: Pater ſi vis,transfer calicem 42
iſtum a me: Verumtamen non mea volũtas,
ſed tua fiat.*Apparuit autem illi Angelus 43
de cælo,confortans eũ. Et factus in agonia,
prolixius orabat.*Et factus eſt ſudor eius, 44
ſicut guttæ ſanguinis decurrẽtis in terram.
*Et cum ſurrexiſſet ab oratione,& veniſſet 45
ad diſcipulos ſuos, inuenit eos dormientes
præ triſtitia.*Et ait illis: Quid dormitis? 46
ſurgite, orate,ne intretis in tentationem.

47 *Adhuc eo loquente ecce turba: & qui vo-
cabatur Iudas, vnus de duodecim, antece-
debat eos, & appropinquauit Ieſu vt oſcu-
48 laretur eum. *Ieſus autem dixit illi: Iuda,
49 oſculo Filium hominis tradis? *Videntes
autem hi, qui circa ipſum erant, quod fu-
turum erat,dixerunt ei: Domine,ſi percuti-
50 mus in gladio? *Et percuſſit vnus ex il-
lis ſeruum principis ſacerdotum, & ampu-
51 tauit auriculam eius dexteram. *Reſpon-
dens autem Ieſus,ait: Sinite vſque huc. Et
cum tetigiſſet auriculam eius,ſanauit eum.
52 *Dixit autem Ieſus ad eos, qui venerant ad
ſe, principes ſacerdotum, & magiſtratus
templi, & ſeniores: Quaſi ad latronem exi-
53 ſtis cum gladijs, & fuſtibus? *Cum quo-
tidie vobiſcum fuerim in templo, non ex-
tendiſtis manus in me: ſed hæc eſt hora ve-
54 ſtra,& poteſtas tenebrarum.*Comprehen-
dentes autem eum, duxerunt ad domum
principis ſacerdotum: Petrus vero ſeque-
55 batur a longe. *Accenſo autem igne in
medio atrij,& circumſedentibus illis, erat
56 Petrus in medio eorum. *Quem cum vi-
diſſet ancilla quædam ſedentem ad lumen,
& eum fuiſſet intuita, dixit: Et hic cum
57 illo erat. *At ille negauit eum, dicens:
58 Mulier,non noui illum. *Et poſt puſillum
alius videns eum, dixit: Et tu de illis es.
59 Petrus vero ait: O homo,non ſum. *Et
interuallo facto quaſi horæ vnius,alius qui-
dam affirmabat,dicens: Vere & hic cum il-
60 lo erat: nam & Galilæus eſt.*Et ait Petrus:
Homo,neſcio quid dicis. Et continuo ad-
61 huc illo loquente cantauit gallus.*Et con-
uerſus Dominus reſpexit Petrum.Et recor-
datus eſt Petrus verbi Domini,ſicut dixerat:
Quia prius quàm gallus cãtet,ter me nega-
62 bis. *Et egreſſus foras Petrus fleuit amare.
63 *Et viri, qui tenebant illum, illudebant ei,
64 cædentes.*Et velauerunt eum, & percutie-
bant faciem eius: & interrogabant eum,di-
centes: Prophetiza,quis eſt,qui te percuſſit?
65 *Et alia multa blaſphemãtes dicebant in eũ.
66 *Et vt factus eſt dies,conuenerunt ſeniores
plebis, & principes ſacerdotũ, & Scribæ, &
duxerũt illum in conciliũ ſuum, dicentes:

Si tu es Chriſtus,dic nobis. * Et ait illis: Si 67
vobis dixero, non credetis mihi: * ſi autem 68
& interrogauero, non reſpondebitis mihi,
neque dimittetis.*Ex hoc autem erit Filius 69
hominis ſedens a dextris virtutis Dei.* Di- 70
xerũt autem omnes: Tu ergo es Filius Dei?
Qui ait: Vos dicitis,quia ego ſum. * At illi 71
dixerũt: Quid adhuc deſideramus teſtimo-
nium? ipſi enim audiuimus de ore eius.

Cap. XXIII.

ET ſurgens omnis multitudo eorum,du 1
xerunt illum ad Pilatum. * Cœperunt 2
autem illum accuſare, dicentes: Hunc in-
uenimus ſubuertentem gentem noſtram,
& prohibentem tributa dare Cæſari,& di-
centem ſe Chriſtum regem eſſe. * Pilatus 3
autem interrogauit eum,dicens: Tu es rex
Iudæorum? At ille reſpondens ait: Tu di-
cis. * Ait autem Pilatus ad principes ſacer- 4
dotum, & turbas: Nihil inuenio cauſæ in
hoc homine. * At illi inualeſcebant, di- 5
centes: Commouet populum docens per
vniuerſam Iudæam, incipiens a Galilæa vſ-
que huc. * Pilatus autem audiens Gali- 6
læam,interrogauit ſi homo Galilæus eſſet.
* Et vt cognouit quòd de Herodis poteſta- 7
te eſſet, remiſit eum ad Herodem, qui &
ipſe Ieroſolymis erat illis diebus. * Herodes 8
autem viſo Ieſu, gauiſus eſt valde.erat enim
cupiens ex multo tempore videre eum, eo
quòd audierat multa de eo, & ſperabat ſi-
gnum aliquod videre ab eo fieri. * Inter- 9
rogabat autem eum multis ſermonibus.
At ipſe nihil illi reſpondebat. * Stabant au- 10
tem principes ſacerdotum, & Scribæ con-
ſtanter accuſantes eum. * Spreuit autem 11
illum Herodes cum exercitu ſuo: & illuſit
indutum veſte alba, & remiſit ad Pilatum.
* Et facti ſunt amici Herodes & Pilatus in 12
ipſa die: nam antea inimici erant ad inui-
cem. * Pilatus autem conuocatis principi- 13
bus ſacerdotum, & magiſtratibus, & ple-
be, * dixit ad illos: Obtuliſtis mihi hunc ho- 14
minem, quaſi auertentem populum, & ecce
ego coram vobis interrogans, nullam cau-
ſam inueni in homine iſto ex his, in quibus
15 eum accuſatis. * Sed neque Herodes: nam
remiſi vos ad illum, & ecce nihil dignum
16 morte actum eſt ei. * Emendatum ergo illũ
17 dimittam. * Neceſſe autem habebat dimit-
18 tere eis per diem feſtum, vnum. * Excla-
mauit autem ſimul vniuerſa turba, dicens:
Tolle hunc, & dimitte nobis Barabbam,
19 * qui erat propter ſeditionem quandam fa-
ctam in ciuitate & homicidium, miſſus in
20 carcerem. * Iterum autem Pilatus locutus
21 eſt ad eos, volens dimittere Ieſum. * At illi
ſucclamabant, dicentes: Crucifige, crucifi-
22 ge eum. * Ille autem tertio dixit ad illos:
Quid enim mali fecit iſte? nullam cauſam
mortis inuenio in eo: corripiam ergo illum,
23 & dimittã. * At illi inſtabant vocibus ma-
gnis poſtulantes vt crucifigeretur: & inua-
24 leſcebant voces eorum. * Et Pilatus adiudi-
25 cauit fieri petitionem eorum. * Dimiſit au-
tem illis eum, qui propter homicidium, &
ſeditionem miſſus fuerat in carcerem, quẽ
petebant, Ieſum vero tradidit voluntati eo-
26 rum. * Et cum ducerent eum, apprehende-
runt Simonem quendam Cyrenenſem ve-
nientem de villa: & impoſuerunt illi crucẽ
27 portare poſt Ieſum. * Sequebatur autem il-
lum multa turba populi, & mulierum: quæ
28 plangebant, & lamentabantur eum. * Con-
uerſus autem ad illas Ieſus, dixit: Filiæ Ieru
ſalem, nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos
29 ipſas flete, & ſuper filios veſtros. * Quoniam
ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ
ſteriles, & ventres, qui non genuerunt, &
30 vbera, quæ non lactauerunt. * Tunc inci-
pient dicere montibus: Cadite ſuper nos. &
31 collibus: Operite nos. * Quia ſi in viridi
32 ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? * Du-
cebantur autẽ & alij duo nequam cum eo,
33 vt interficerentur. * Et poſtquam venerunt
in locum, qui vocatur Caluariæ, ibi cruci-
fixerunt eum: & latrones, vnum a dextris,
34 & alterum a ſiniſtris. * Ieſus autem dicebat:
Pater, dimitte illis: non enim ſciunt quid
faciunt. Diuidentes vero veſtimenta eius,
35 miſerunt ſortes. * Et ſtabat populus ſpe-
ctans, & deridebant eum principes cum
eis, dicentes: Alios ſaluos fecit, ſe ſaluum
faciat,

faciat, ſi hic eſt Chriſtus Dei electus. *Il- 36
ludebant autem ei & milites accedentes, &
acetum offerentes ei, *& dicentes: Si tu es 37
rex Iudæorum, ſaluum te fac. *Erat autem 38
& ſuperſcriptio ſcripta ſuper eum litteris
Græcis, & Latinis, & Hebraicis: Hic eſt rex
Iudæorum. *Vnus autem de his, qui pen- 39
debant, latronibus, blaſphemabat eum, di-
cens: Si tu es Chriſtus, ſaluum fac temetip-
ſum, & nos. *Reſpondens autem alter in- 40
crepabat eum, dicens: Neque tu times
Deum, quòd in eadem damnatione es. *Et 41
nos quidem iuſte, nam digna factis recipi-
mus: hic vero nihil mali geſſit. *Et dice- 42
bat ad Ieſum: Domine, memento mei, cum
veneris in regnum tuum. *Et dixit illi Ie- 43
ſus: Amen dico tibi: Hodie mecum eris in
paradiſo. *Erat autem fere hora ſexta, & 44
tenebræ factæ ſunt in vniuerſam terram vſ-
que in horam nonam. *Et obſcuratus eſt 45
ſol: & velum templi ſciſſum eſt medium.
*Et clamans voce magna Ieſus ait: Pater, in 46
manus tuas commendo ſpiritum meum.
Et hæc dicens, expirauit. *Videns autem 47
Centurio quod factum fuerat, glorificauit
Deum, dicens: Vere hic homo iuſtus erat.
*Et omnis turba eorum, qui ſimul aderant 48
ad ſpectaculum iſtud, & videbant quæ fie-
bant, percutientes pectora ſua reuerteban-
tur. *Stabant autem omnes noti eius a lon 49
ge: & mulieres, quæ ſecutæ eum erant a
Galilæa hæc videntes. *Et ecce vir nomi- 50
ne Ioſeph, qui erat decurio, vir bonus, & iu-
ſtus: *hic non conſenſerat conſilio, & acti- 51
bus eorum, ab Arimathæa ciuitate Iudææ,
qui expectabat & ipſe regnum Dei. *hic ac- 52
ceſſit ad Pilatum, & petijt corpus Ieſu: *& 53
depoſitum inuoluit ſindone, & poſuit eum
in monumento exciſo, in quo nondum
quiſquam poſitus fuerat. *Et dies erat pa- 54
raſceues, & ſabbatum illuceſcebat. *Subſe- 55
cutæ autem mulieres, quæ cum eo venerant
de Galilæa, viderunt monumentum, & quē-
admodum poſitum erat corpus eius. *Et 56
reuertentes parauerunt aromata, & vn-
guenta: & ſabbato quidem ſiluerunt ſe-
cundum mandatum.

CAP. XXIIII.

1 VNA autem ſabbati valde diluculo ve-
nerunt ad monumentum, portantes,
2 quæ parauerant, aromata: *& inuenerunt
3 lapidem reuolutum a monumento. *Et in-
greſſæ nō inuenerunt corpus Domini Ieſu.
4 *Et factum eſt, dum mente conſternatæ eſ-
ſent de iſto, ecce duo viri ſteterunt ſecus
5 illas in veſte fulgenti. *Cum timerent autē,
& declinarent vultum in terram, dixerunt
ad illas: Quid quæritis viuentem cum mor-
6 tuis? *non eſt hic, ſed ſurrexit: recordami-
ni qualiter locutus eſt vobis, cum adhuc in
7 Galilæa eſſet, *dicens: Quia oportet filium
hominis tradi in manus hominum pecca-
torum, & crucifigi, & die tertia reſurgere.
8 9 *Et recordatæ ſunt verborum eius. *Et re-
greſſæ a monumento nunciauerunt hæc
omnia illis vndecim, & ceteris omnibus.
10 *Erat autem Maria Magdalene, & Ioanna,
& Maria Iacobi, & ceteræ, quæ cū eis erant,
11 quæ dicebant ad Apoſtolos hæc. *Et viſa
ſunt ante illos, ſicut deliramentum verba
12 iſta: & nō crediderunt illis. *Petrus autem
ſurgens cucurrit ad monumentum: & pro-
cumbens vidit linteamina ſola poſita, &
abijt ſecum mirans quod factum fuerat.
13 *Et ecce duo ex illis ibant ipſa die in ca-
ſtellum, quod erat in ſpatio ſtadiorum ſexa-
14 ginta ab Ieruſalem, nomine Emmaus. *&
ipſi loquebantur ad inuicem de his omni-
15 bus, quæ acciderant. *Et factum eſt, dum fa-
bularentur, & ſecum quærerent: & ipſe Ie-
16 ſus appropinquans ibat cum illis: *oculi au-
tem illorū tenebantur ne eum agnoſcerēt.
17 *Et ait ad illos: Qui ſunt hi ſermones, quos
confertis ad inuicem ambulantes, & eſtis
18 triſtes? *Et reſpondens vnus, cui nomen
Cleophas, dixit ei: Tu ſolus peregrinus es
in Ieruſalem, & non cognouiſti quæ facta
19 ſunt in illa his diebus? *Quibus ille dixit:
Quæ? Et dixerunt: De Ieſu Nazareno, qui
fuit vir propheta, potens in opere, & ſermo-
20 ne corā Deo, & omni populo: *Et quomo-
do eum tradiderunt ſummi ſacerdotes, &
principes noſtri in damnationē mortis, &

crucifixerunt eum. *nos autem ſperabamus 21
quia ipſe eſſet redempturus Iſrael: & nunc
ſuper hæc omnia, tertia dies eſt hodie quòd
hæc facta ſunt. * Sed & mulieres quædam 22
ex noſtris terruerunt nos, quæ ante lucem
fuerunt ad monumentum, *&, non inuento 23
corpore eius, venerũt, dicentes ſe etiam vi-
ſionem angelorum vidiſſe, qui dicunt eum
viuere. * Et abierunt quidam ex noſtris ad 24
monumentum: & ita inuenerunt ſicut mu-
lieres dixerunt, ipſum vero non inuenerũt.
* Et ipſe dixit ad eos: O ſtulti, & tardi cor- 25
de ad credendum in omnibus, quæ locuti
ſunt Prophetæ! * Nonne hæc oportuit pa- 26
ti Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam?
* Et incipiens a Moyſe, & omnibus Pro- 27
phetis, interpretabatur illis in omnibus ſcri-
pturis, quæ de ipſo erant. * Et appropin- 28
quauerunt caſtello quo ibant: & ipſe ſe
finxit longius ire. * Et coegerunt illum, 29
dicentes: Mane nobiſcum, quoniam adue-
ſperaſcit, & inclinata eſt iam dies. Et intra-
uit cum illis. * Et factum eſt, dum recum- 30
beret cum eis, accepit panem, & benedi-
xit, ac fregit, & porrigebat illis. * Et aper- 31
ti ſunt oculi eorum, & cognouerunt eum:
& ipſe euanuit ex oculis eorum. * Et di- 32
xerunt ad inuicem: Nonne cor noſtrum
ardens erat in nobis dum loqueretur in
via, & aperiret nobis Scripturas? * Et ſur- 33
gentes eadem hora regreſſi ſunt in Ieruſa-
lem: & inuenerunt congregatos vndecim,
& eos, qui cum illis erant, *dicentes: Quòd 34
ſurrexit Dominus vere, & apparuit Simo-
ni. * Et ipſi narrabant quæ geſta erant in 35
via: & quomodo cognouerunt eum in fra-
ctione panis. * Dum autem hæc loquun- 36
tur, ſtetit Ieſus in medio eorum, & dicit
eis: Pax vobis: ego ſum, nolite timere.
17 * Conturbati vero, & conterriti, exiſtima-
18 bant ſe ſpiritum videre. * Et dixit eis: Quid
turbati eſtis, & cogitationes aſcendunt in
39 corda veſtra? * Videte manus meas, & pe-
des, quia ego ipſe ſum: palpate, & videte:
quia ſpiritus carnem, & oſſa non habet, ſi-
40 cut me videtis habere. * Et cum hoc dixiſ-
41 ſet, oſtendit eis manus, & pedes. * Adhuc
autem illis non credentibus, & mirantibus
præ gaudio, dixit: Habetis hic aliquid, quod
42 manducetur? * At illi obtulerunt ei par-
43 tem piſcis aſſi, & fauum mellis. * Et cum
manducaſſet coram eis, ſumens reliquias
44 dedit eis. * Et dixit ad eos: Hæc ſunt ver-
ba, quæ locutus ſum ad vos, cum adhuc eſ-
ſem vobiſcum, quoniam neceſſe eſt impleri
omnia, quæ ſcripta ſunt in lege Moyſi, &
45 Prophetis, & Pſalmis de me. * Tunc ape-
ruit illis ſenſum vt intelligerent Scripturas.
46 * & dixit eis: Quoniam ſic ſcriptum eſt, &
ſic oportebat Chriſtum pati, & reſurgere a
47 mortuis tertia die: * & prædicari in nomi-
ne eius pœnitẽtiam, & remiſſionem pecca-
torum in omnes gentes, incipientibus ab
48 Ieroſolyma. * Vos autem teſtes eſtis horũ.
49 * Et ego mitto promiſſum Patris mei in vos:
vos autem ſedete in ciuitate, quoadusque
50 induamini virtute ex alto. * Eduxit autem
eos foras in Bethaniam: & eleuatis mani-
51 bus ſuis benedixit eis. * Et factum eſt, dum
benediceret illis, receſſit ab eis, & fereba-
52 tur in cælum. * Et ipſi adorantes regreſſi
53 ſunt in Ieruſalem cum gaudio magno: * &
erant ſemper in templo, laudantes, & be-
nedicentes Deum. Amen.

SANCTVM IESV CHRISTI
EVANGELIVM
SECVNDVM IOANNEM.

CAPVT PRIMVM.

IN principio erat verbum, & 1
verbum erat apud Deum, &
Deus erat verbum. *Hoc 2
erat in principio apud Deũ.
*Omnia per ipſum facta 3
ſunt: & ſine ipſo factum eſt nihil, quod fa-
ctum eſt, *in ipſo vita erat, & vita erat lux 4
hominum: *& lux in tenebris lucet, & tene- 5
bræ eam non comprehenderunt. *Fuit ho- 6
mo miſſus a Deo, cui nomen erat Ioannes.
*Hic venit in teſtimonium vt teſtimonium 7
perhiberet de lumine, vt omnes crederent
per illum. *non erat ille lux, ſed vt teſtimo- 8
nium perhiberet de lumine. *Erat lux ve- 9
ra, quæ illuminat omnem hominẽ venien-
tem in hunc mundum. *in mundo erat, & 10
mundus per ipſum factus eſt, & mundus
eum non cognouit. *In propria venit, & 11
ſui eum non receperũt. *quotquot autem 12
receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios
Dei fieri, his, qui credunt in nomine eius:
*qui non ex ſanguinibus, neque ex volun- 13
tate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex
Deo nati ſunt. *Et verbum caro factum 14
eſt, & habitauit in nobis: & vidimus glo-
riam eius, gloriam quaſi vnigeniti a patre
plenum gratiæ, & veritatis. *Ioannes teſti- 15
monium perhibet de ipſo, & clamat dicens:
Hic erat, quem dixi: Qui poſt me venturus
eſt, ante me factus eſt: quia prior me erat.
*Et de plenitudine eius nos omnes accepi- 16
mus, & gratiam pro gratia. *quia lex per 17
Moyſen data eſt, gratia, & veritas per Ie-
ſum Chriſtum facta eſt. *Deum nemo vidit 18
vmquam: vnigenitus filius, qui eſt in ſinu
19 patris, ipſe enarrauit. *Et hoc eſt teſtimo-
nium Ioannis, quando miſerunt Iudæi ab
Ieroſolymis ſacerdotes & Leuitas ad eum
20 vt interrogarent eum: Tu quis es? *Et con-
feſſus eſt, & non negauit: & confeſſus eſt:
21 Quia nõ ſum ego Chriſtus. *Et interroga-
uerunt eum: Quid ergo? Elias es tu? Et
dixit: Non ſum. Propheta es tu? Et reſpon
22 dit: Non. *Dixerunt ergo ei: Quis es vt re-
ſponſum demus his, qui miſerunt nos? quid
23 dicis de teipſo? *Ait: Ego vox clamantis
in deſerto: Dirigite viam Domini, ſicut di-
24 xit Iſaias propheta. *Et qui miſſi fuerant,
25 erant ex Phariſæis. *Et interrogauerunt
eum, & dixerunt ei: Quid ergo baptizas, ſi
tu non es Chriſtus, neque Elias, neque Pro-
26 pheta? *Reſpondit eis Ioannes, dicẽs: Ego
baptizo in aqua: medius autem veſtrum
27 ſtetit, quem vos neſcitis. *Ipſe eſt, qui poſt
me venturus eſt, qui ante me factus eſt:
cuius ego non ſum dignus vt ſoluam eius
28 corigiam calceamenti. *Hæc in Bethania
facta ſunt trans Iordanem, vbi erat Ioan-
29 nes baptizans. *Altera die vidit Ioannes
Ieſum venientem ad ſe, & ait: Ecce agnus
30 Dei, ecce qui tollit peccatum mundi. *Hic
eſt, de quo dixi: Poſt me venit vir, qui ante
31 me factus eſt: quia prior me erat. *& ego
neſciebam eum; ſed vt manifeſtetur in
Iſrael, propterea veni ego in aqua baptizãs.
32 *Et teſtimonium perhibuit Ioannes, dicẽs:
Quia vidi Spiritum deſcendẽtem quaſi co-
lumbam de cælo, & manſit ſuper eum.

Et

*Et ego neſciebã eum:ſed qui miſit me ba- 33
ptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quẽ
videris Spiritum deſcendentem, & manen-
tẽ ſuper eum, hic eſt, qui baptizat in Spiritu
ſancto. *Et ego vidi: & teſtimonium perhi- 34
bui quia hic eſt Filius Dei. *Altera die iterũ 35
ſtabat Ioannes, & ex diſcipulis eius duo. *Et 36
reſpiciens Ieſum ambulantem, dicit: Ecce
agnus Dei. *Et audierunt eum duo diſci- 37
puli loquentem, & ſecuti ſunt Ieſum. *Con 38
uerſus autem Ieſus, & videns eos ſequentes
ſe, dicit eis: Quid quæritis? Qui dixerunt ei:
Rabbi, (quod dicitur interpretatum Magi-
ſter) vbi habitas? *Dicit eis: Venite, & vi- 39
dete. Venerunt, & viderunt vbi maneret,
& apud eum manſerunt die illo: hora au-
tem erat quaſi decima. *Erat autem An- 40
dreas frater Simonis Petri vnus ex duobus,
qui audierant a Ioanne, & ſecuti fuerant
eum. *Inuenit hic primum fratrem ſuum 41
Simonem, & dicit ei: Inuenimus Meſſiam.
(quod eſt interpretatum Chriſtus.) *Et 42
adduxit eum ad Ieſum. Intuitus autẽ eum
Ieſus, dixit: Tu es Simon filius Iona: tu
vocaberis Cephas. quod interpretatur Pe-
trus. *In craſtinum voluit exire in Gali- 43
læam, & inuenit Philippum. Et dicit ei Ie-
ſus: Sequere me. *Erat autem Philippus a 44
Bethſaida, ciuitate Andreæ, & Petri. *Inue 45
nit Philippus Nathanael, & dicit ei: Quem
ſcripſit Moyſes in lege, & Prophetæ, inue-
nimus Ieſum filium Ioſeph a Nazareth.
*Et dixit ei Nathanael: A Nazareth poteſt 46
aliquid boni eſſe? Dicit ei Philippus: Ve-
ni, & vide. *Vidit Ieſus Nathanael venien- 47
tem ad ſe, & dicit de eo: Ecce vere Iſrae-
lita, in quo dolus non eſt. *Dicit ei Natha 48
nael: Vnde me noſti? Reſpondit Ieſus, &
dixit ei: Priuſquam te Philippus vocaret,
cum eſſes ſub ficu, vidi te. *Reſpondit ei 49
Nathanael, & ait: Rabbi, tu es Filius Dei, tu
es Rex Iſrael. *Reſpondit Ieſus, & dixit ei: 50
Quia dixi tibi: Vidi te ſub ficu, credis: ma-
ius his videbis. *Et dicit ei: Amen amen 51
dico vobis, videbitis cælum apertum, &
Angelos Dei aſcendentes, & deſcendentes
ſupra Filium hominis.

CAP. II.

1 ET die tertia nuptiæ factæ ſunt in Cana
2 Galilææ: & erat mater Ieſu ibi. *Voca-
tus eſt autem & Ieſus, & diſcipuli eius ad
3 nuptias. *Et deficiente vino, dicit mater Ie
4 ſu ad eum: Vinum non habent. *Et dicit
ei Ieſus: Quid mihi, & tibi eſt mulier? non-
5 dum venit hora mea. *Dicit mater eius mi
niſtris: Quodcumque dixerit vobis, facite.
6 *Erant autem ibi lapideæ hydriæ ſex poſitæ
ſecundum purificationem Iudæorum, ca-
pientes ſingulæ metretas binas vel ternas.
7 *Dicit eis Ieſus: Implete hydrias aqua. Et
8 impleuerunt eas vſque ad ſummũ. *Et di-
cit eis Ieſus: Haurite nunc, & ferte architri-
9 clino. Et tulerunt. *Vt autem guſtauit ar-
chitriclinus aquam vinum factam, & non
ſciebat vnde eſſet, miniſtri autem ſciebant,
qui hauſerant aquã: vocat ſponſum archi-
10 triclinus, *& dicit ei: Omnis homo primũ
bonum vinum ponit: & cum inebriati fue-
rint, tũc id, quod deterius eſt: Tu autem ſer
11 uaſti bonum vinum vſque adhuc. *Hoc fe-
cit initium ſignorum Ieſus in Cana *Gali-*
*læ*æ: & manifeſtauit gloriam *ſuam*, & credi
12 derunt in eum diſcipuli eius. *Poſt hoc de-
ſcendit Capharnaum ipſe, & mater eius, &
fratres eius, & diſcipuli eius: & ibi manſe-
13 runt non multis diebus. *Et prope erat Pa
ſcha Iudæorum, & aſcendit Ieſus Ieroſoly-
14 mam: *& inuenit in templo vendentes bo-
ues, & oues, & columbas, & numularios ſe-
15 dentes. *Et cum feciſſet quaſi flagellum de
funiculis, omnes eiecit de tẽplo, oues quo-
que, & boues, & numulariorum effudit æs,
16 & menſas ſubuertit. *Et his, qui columbas
vendebãt, dixit: Auferte iſta hinc, & nolite
facere domum patris mei, domũ negotia-
17 tionis. *Recordati ſunt vero diſcipuli eius
quia ſcriptum eſt: Zelus domus tuæ come-
18 dit me. *Reſponderũt ergo Iudæi, & dixe-
runt ei: Quod ſignum oſtendis nobis quia
19 hæc facis? *Reſpõdit Ieſus, & dixit eis: Sol-
uite templum hoc, & in tribus diebus exci-
20 tabo illud. *Dixerunt ergo Iudæi: Quadra-
21 ginta & ſex annis ædificatum eſt templum
hoc,

hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud?
*Ille autem dicebat de templo corporis ſui. 21
*Cũ ergo reſurrexiſſet a mortuis, recorda- 22
ti ſunt diſcipuli eius, quia hoc dicebat, &
crediderunt ſcripturæ, & ſermoni, quem di-
xit Ieſus. *Cum autem eſſet Ieroſolymis in 23
paſcha in die feſto, multi crediderunt in no
mine eius, videntes ſigna eius, quæ faciebat.
*Ipſe autem Ieſus non credebat ſemetip- 24
ſum eis, eo quòd ipſe noſſet omnes, *& quia 25
opus ei non erat vt quis teſtimonium per-
hiberet de homine: ipſe enim ſciebat quid
eſſet in homine.

CAP. III.

ERAT autem homo ex Phariſæis, Ni- 1
codemus nomine, princeps Iudæorum.
*Hic venit ad Ieſum nocte, & dixit ei: Rab 2
bi, ſcimus quia a Deo veniſti magiſter, nemo
enim poteſt hæc ſigna facere, quæ tu facis,
niſi fuerit Deus cum eo. *Reſpondit Ieſus, 3
& dixit ei: Amen, amen dico tibi, niſi quis
renatus fuerit denuo, non poteſt videre re-
gnum Dei. *Dicit ad eũ Nicodemus: Quo- 4
modo poteſt homo naſci, cum ſit ſenex?
numquid poteſt in ventrem matris ſuæ ite-
rato introire, & renaſci? *Reſpondit Ieſus: 5
Amen, amen dico tibi, niſi quis renatus fue
rit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt in-
troire in regnum Dei. *Quod natum eſt ex 6
carne, caro eſt: & quod natum eſt ex ſpiri-
tu, ſpiritus eſt. *Non mireris quia dixi tibi: 7
oportet vos naſci denuo. *Spiritus vbi vult 8
ſpirat: & vocem eius audis, ſed neſcis vnde
veniat, aut quo vadat: ſic eſt omnis, qui na-
tus eſt ex ſpiritu. *Reſpondit Nicodemus, 9
& dixit ei: Quomodo poſſunt hæc fieri? *Re- 10
ſpondit Ieſus, & dixit ei: Tu es magiſter in
Iſrael, & hæc ignoras? *Amen, amen dico 11
tibi, quia quod ſcimus loquimur, & quod
vidimus teſtamur, & teſtimonium noſtrum
non accipitis. *Si terrena dixi vobis, & non 12
creditis: quomodo, ſi dixero vobis cæleſtia,
credetis? *Et nemo aſcendit in cælum, niſi 13
qui deſcendit de cælo, Filius hominis, qui
eſt in cælo. *Et ſicut Moyſes exaltauit ſer- 14
pentem in deſerto; ita exaltari oportet Fi-
15 lium hominis: *vt omnis, qui credit in ip-
ſum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.
16 *Sic enim Deus dilexit mundum, vt Filium
ſuum vnigenitum daret: vt omnis, qui cre
dit in eum, non pereat, ſed habeat vitam
17 æternam. *Non enim miſit Deus Filium
ſuum in mundum, vt iudicet mundum, ſed
18 vt ſaluetur mundus per ipſum. *Qui credit
in eum, non iudicatur: qui autem non cre
dit, iam iudicatus eſt: quia non credit in no
19 mine vnigeniti Filij Dei. *Hoc eſt autẽ iu-
dicium: quia lux venit in mundum, & dile-
xerunt homines magis tenebras, quàm lu-
20 cem: erant enim eorum mala opera. *Om
nis enim, qui male agit, odit lucem, & non
venit ad lucem, vt nõ arguãtur opera eius:
21 *qui autem facit veritatem, venit ad lucem,
vt manifeſtentur opera eius, quia in Deo
22 ſunt facta. *Poſt hæc venit Ieſus, & diſci-
puli eius in terram Iudæam: & illic demo-
23 rabatur cum eis, & baptizabat. *Erat autẽ
& Ioannes baptizans in Aennon, iuxta Sa-
lim: quia aquæ multæ erant illic, & venie-
24 bant, & baptizabantur. *Nondũ enim miſ-
25 ſus fuerat Ioannes in carcerem. *Facta eſt
autem quæſtio ex diſcipulis Ioannis cum
26 Iudæis de Purificatione. *Et venerunt ad
Ioannem, & dixerunt ei: Rabbi, qui erat te-
cum trans Iordanem, cui tu teſtimonium
perhibuiſti, ecce hic baptizat, & omnes ve-
27 niunt ad eum. *Reſpondit Ioannes, & dixit:
Non poteſt homo accipere quidquam, niſi
28 fuerit ei datum de cælo. *Ipſi vos mihi te-
ſtimonium perhibetis, quòd dixerim: Non
ſum ego Chriſtus: ſed quia miſſus ſum ante
29 illum. *Qui habet ſpõſam, ſponſus eſt: ami-
cus autem ſponſi, qui ſtat, & audit eum, gau
dio gaudet propter vocem ſponſi. Hoc er-
30 go gaudium meum impletum eſt. *Illum
31 oportet creſcere, me autem minui. *Qui de-
ſurſum venit, ſuper omnes eſt. Qui eſt de
terra, de terra eſt, & de terra loquitur. Qui
32 de cælo venit, ſuper omnes eſt. *Et quod
vidit, & audiuit, hoc teſtatur: & teſtimo-
33 nium eius nemo accipit. *Qui accepit
eius teſtimonium, ſignauit quia Deus ve-
34 rax eſt. *Quem enim miſit Deus, verba

Dei loquitur: non enim ad menſuram dat
Deus ſpiritum . * Pater diligit Filium : & 35
omnia dedit in manu eius . * Qui credit in 36
Filium,habet vitam æternam:qui autem in-
credulus eſt Filio , non videbit vitam , ſed
ira Dei manet ſuper eum .

CAP. IIII.

VT ergo cognouit Ieſus quia audierunt 1
Phariſæi quòd Ieſus plures diſcipulos
facit,& baptizat,quàm Ioannes, *(quam- 2
quam Ieſus non baptizaret , ſed diſcipuli
eius)*reliquit Iudæam,& abijt iterũ in Ga- 3
lilæam . * oportebat autem eum tranſire 4
per Samariam . * Venit ergo in ciuitatem 5
Samariæ, quæ dicitur Sichar: iuxta prædiũ,
quod dedit Iacob Ioſeph filio ſuo.*Erat au 6
tem ibi fons Iacob. Ieſus ergo fatigatus ex
itinere , ſedebat ſic ſupra fontem . Hora
erat quaſi ſexta . * Venit mulier de Sama- 7
ria haurire aquam. Dicit ei Ieſus: Da mihi
bibere. (* Diſcipuli enim eius abierant in 8
ciuitatem vt cibos emerent .) * Dicit ergo 9
ei mulier illa Samaritana : Quomodo tu
Iudæus cum ſis, bibere a me poſcis , quæ
ſum mulier Samaritana? nõ enim coutun-
tur Iudæi Samaritanis .* Reſpondit Ieſus, 10
& dixit ei : Si ſcires donum Dei,& quis eſt,
qui dicit tibi : Da mihi bibere : tu forſitan
petiſſes ab eo, & dediſſet tibi aquam viuã.
* Dicit ei mulier : Domine, neque in quo 11
haurias habes; & puteus altus eſt : vnde er-
go habes aquam viuam ? * Numquid tu ma- 12
ior es patre noſtro Iacob, qui dedit nobis
puteum,& ipſe ex eo bibit, & filij eius, &
pecora eius ? * Reſpondit Ieſus,& dixit ei: 13
Omnis,qui bibit ex aqua hac,ſitiet iterum:
qui autem biberit ex aqua,quam ego * dabo
ei,non ſitiet in æternum : * ſed aqua, quam 14
ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ ſalientis in
vitam æternam. * Dicit ad eum mulier: Do 15
mine,da mihi hanc aquam, vt non ſitiam :
neque veniam huc haurire.* Dicit ei Ieſus: 16
Vade,voca virum tuum,& veni huc . * Re- 17
ſpondit mulier,& dixit: Non habeo virum.
Dicit ei Ieſus : Bene dixiſti,quia non habeo
virum : * quinque enim viros habuiſti,& nũc, 18
quem habes, non eſt tuus vir: hoc vere di-
19 xiſti .* Dicit ei mulier: Domine,video quia
20 Propheta es tu . * Patres noſtri in monte
hoc adorauerunt, & vos dicitis, quia Iero-
21 ſolymis eſt locus,vbi adorare oportet.*Di-
cit ei Ieſus : Mulier crede mihi, quia venit
hora, quando neque in monte hoc, neque
22 in Ieroſolymis adorabitis Patrem . * Vos
adoratis quod neſcitis : nos adoramus quod
23 ſcimus, quia ſalus ex Iudæis eſt.* Sed venit
hora , & nunc eſt, quando veri adoratores
adorabunt Patrẽ in ſpiritu & veritate. Nam
24 & Pater tales quærit,qui adorent eum.*Spi-
ritus eſt Deus : & eos,qui adorant eum, in
25 ſpiritu & veritate oportet adorare . * Dicit
ei mulier : Scio quia Meſſias venit, (qui di-
citur Chriſtus .) cum ergo venerit ille, no-
26 bis annunciabit omnia.*Dicit ei Ieſus: Ego
27 ſum , qui loquor tecum . * Et continuo ve-
nerunt diſcipuli eius : & mirabantur quia
cum muliere loquebatur. Nemo tamẽ dixit:
28 Quid quæris,aut quid loqueris cũ ea ? * Re-
liquit ergo hydriam ſuam mulier , & abijt
29 in ciuitatem,& dicit illis hominibus : * Veni-
te,& videte hominem,qui dixit mihi omnia
quæcumque feci: nũquid ipſe *eſt Chriſtus*?
30 * Exierunt ergo de ciuitate, & veniebant ad
31 eum.* Interea rogabant eum diſcipuli, di-
32 centes: Rabbi,manduca . * Ille autem dicit
eis : Ego cibum habeo manducare, quẽ vos
33 neſcitis . * Dicebant ergo diſcipuli ad inui-
cem: Nũquid aliquis attulit ei manducare?
34 * Dicit eis Ieſus: Meus cibus eſt vt faciã vo-
luntatem eius, qui miſit me, vt perficiã opus
35 eius. * Nonne vos dicitis, quòd adhuc quat-
tuor menſes ſunt,& meſſis venit ? Ecce dico
vobis : Leuate oculos veſtros,& videte re-
36 giones, quia albæ ſunt iam ad meſſem.* Et
qui metit, mercedem accipit, & congregat
fructũ in vitam æternã : vt, & qui ſeminat,
37 ſimul gaudeat, & qui metit . * In hoc enim
eſt verbum verum : quia alius eſt qui ſemi-
38 nat, & alius eſt qui metit . * Ego miſi vos
metere quod vos non laboraſtis : alij labo-
rauerunt,& vos in labores eorum introiſtis.
39 * Ex ciuitate autem illa multi crediderũt in
eum Samaritanorum, propter verbum mu-
lieris

lieris teſtimonium perhibentis: Quia dixit
mihi omnia quæcumque feci. *Cum ve- 40
niſſent ergo ad illũ Samaritani, rogauerunt
eum vt ibi maneret. Et mãſit ibi duos dies.
*Et multo plures crediderunt in eum pro- 41
pter ſermonem eius.* Et mulieri dicebant: 42
Quia iam nõ propter tuam loquelam cre-
dimus: ipſi enim audiuimus,& ſcimus quia
hic eſt vere Saluator mũdi.* Poſt duos au- 43
tem dies exijt inde: & abijt in Galilæam.
*Ipſe enim Ieſus teſtimoniũ perhibuit quia 44
Propheta in ſua patria honorem nõ habet.
*Cum ergo veniſſet in Galilæã, exceperunt 45
eum Galilæi, cum omnia vidiſſent quæ fe-
cerat Ieroſolymis in die feſto: & ipſi enim
venerant ad diem feſtum. *Venit ergo ite- 46
rum in Cana Galilææ, vbi fecit aquam vi-
num. Et erat quidam regulus, cuius filius
infirmabatur Capharnaum. *Hic cum au- 47
diſſet quia Ieſus adueniret a Iudæa in Gali-
læam, abijt ad eum,& rogabat eum vt de-
ſcenderet,& ſanaret filium eius: incipiebat
enim mori.* Dixit ergo Ieſus ad eum: Niſi 48
ſigna, & prodigia videritis, non creditis.
*Dicit ad eum regulus: Domine, deſcende 49
prius quàm moriatur filius meus. *Dicit ei 50
Ieſus: Vade, filius tuus viuit. Credidit homo
ſermoni, quem dixit ei Ieſus,& ibat. *Iam 51
autem eo deſcendente, ſerui occurrerunt ei,
& nunciauerunt dicentes, quia filius eius vi-
ueret. *Interrogabat ergo horam ab eis, in 52
qua melius habuerit. Et dixerunt ei: Quia
heri hora ſeptima reliquit eum febris.* Co- 53
gnouit ergo pater, quia illa hora erat, in qua
dixit ei Ieſus: Filius tuus viuit: & credidit
ipſe, & domus eius tota. *Hoc iterum ſe- 54
cundum ſignum fecit Ieſus, cum veniſſet a
Iudæa in Galilæam.

CAP. V.

POst hæc erat dies feſtus Iudæorum,& 1
aſcendit Ieſus Ieroſolymam. *Eſt autẽ 2
Ieroſolymis Probatica piſcina, quæ cogno-
minatur Hebraice Bethſaida, quinque por-
ticus habens. *In his iacebat multitudo ma- 3
gna languentium, cæcorum, claudorum,
aridorum expectantiũ aquæ motum. *An- 4
gelus autem Domini deſcẽdebat ſecundum
tempus in piſcinam: & mouebatur aqua.
Et qui prior deſcendiſſet in piſcinam poſt
motionẽ aquæ, ſanus fiebat a quacumque
5 detinebatur infirmitate. *Erat autem qui-
dam homo ibi triginta & octo annos habẽs
6 in infirmitate ſua.*Hunc cum vidiſſet Ieſus
iacentem,& cognouiſſet quia iam multum
tempus haberet, dicit ei: Vis ſanus fieri?
7 *Reſpondit ei languidus: Domine, homi-
nem non habeo, vt cũ turbata fuerit aqua,
mittat me in piſcinam: dum venio enim
8 ego, alius ante me deſcendit.* Dicit ei Ie-
ſus: Surge, tolle grabatum tuum,& ambu-
9 la.*Et ſtatim ſanus factus eſt homo ille: &
ſuſtulit grabatum ſuum,& ambulabat. Erat
10 autem ſabbatum in die illo.*Dicebãt ergo
Iudæi illi, qui ſanatus fuerat: Sabbatum eſt,
11 non licet tibi tollere grabatum tuum.*Re-
ſpondit eis: Qui me ſanũ fecit, ille mihi di-
12 xit: Tolle grabatũ tuum,& ambula.*Inter-
rogauerunt ergo eum: Quis eſt ille homo,
qui dixit tibi, Tolle grabatum tuum, &
13 ambula? *Is autem, qui ſanus fuerat effe-
ctus, neſciebat quis eſſet. Ieſus enim decli-
14 nauit a turba conſtituta in loco. *Poſtea
inuenit eum Ieſus in templo, & dixit illi:
Ecce ſanus factus es: iam noli peccare, ne
15 deterius tibi aliquid contingat. *Abijt ille
homo,& nunciauit Iudæis quia Ieſus eſſet,
16 qui fecit eum ſanum.*Propterea perſeque-
bantur Iudæi Ieſum, quia hæc faciebat in
17 ſabbato.*Ieſus autem reſpondit eis: Pater
meus vſque modo operatur,& ego operor.
18 *Propterea ergo magis quærebant eum Iu-
dæi interficere: quia non ſolum ſoluebat
ſabbatum, ſed & patrem ſuum dicebat
Deum, æqualem ſe faciens Deo. Reſpon-
19 dit itaque Ieſus, & dixit eis:* Amen, amen
dico vobis: nõ poteſt Filius a ſe facere quid-
quam, niſi quod viderit Patrem facientem:
quæcumque enim ille fecerit, hæc & Filius
20 ſimiliter facit.* Pater enim diligit Filium,&
omnia demonſtrat ei, quæ ipſe facit: & ma-
iora his demonſtrabit ei opera, vt vos mire-
21 mini.* Sicut enim Pater ſuſcitat mortuos,&
viuificat: ſic & Filius, quos vult, viuificat.

Neque

*Neque enim Pater iudicat quemquã : ſed 22
omne iudiciũ dedit Filio,* vt omnes hono- 23
rificent Filium, ſicut honorificant Patrem:
qui non honorificat Filium, non honorifi-
cat Patrem, qui miſit illum. * Amen, amen 24
dico vobis, quia qui verbum meum audit,
& credit ei, qui miſit me, habet vitam æter-
nam, & in iudicium non venit, ſed tranſijt
a morte in vitam.* Amen, amẽ dico vobis; 25
quia venit hora, & nunc eſt, quando mor-
tui audient vocẽ Filij Dei: & qui audierint,
viuent. * Sicut enim Pater habet vitam in 26
ſemetipſo: ſic dedit & Filio habere vitam
in ſemetipſo:* & poteſtatem dedit ei iudiciũ 27
facere, quia Filius hominis eſt. * Nolite mi- 28
rari hoc, quia venit hora, in qua omnes, qui
in monumentis ſunt, audient vocem Filij
Dei:* & procedẽt qui bona fecerunt, in re- 29
ſurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt,
in reſurrectionem iudicij. * Non poſſum 30
ego a meipſo facere quidquam. Sicut au-
dio, iudico: & iudicium meum iuſtum eſt:
quia non quæro voluntatem meam, ſed vo-
luntatem eius, qui miſit me. * Si ego teſti- 31
monium perhibeo de meipſo, teſtimonium
meum non eſt verum. * Alius eſt, qui te- 32
ſtimonium perhibet de me: & ſcio quia ve-
rum eſt teſtimonium, quod perhibet de
me. * Vos miſiſtis ad Ioannem: & teſtimo- 33
nium perhibuit veritati. * Ego autem non 34
ab homine teſtimonium accipio: ſed hæc
dico vt vos ſalui ſitis.* Ille erat lucerna ar- 35
dens, & lucens. Vos autem voluiſtis ad
horã exultare in luce eius.* Ego autem ha- 36
beo teſtimonium maius Ioanne. Opera
enim, quæ dedit mihi Pater vt perficiam ea:
ipſa opera, quæ ego facio, teſtimonium per-
hibent de me, quia Pater miſit me:* & qui 37
miſit me Pater, ipſe teſtimonium perhibuit
de me: neque vocẽ eius vmquam audiſtis,
neque ſpeciem eius vidiſtis.* & verbum eius 38
non habetis in vobis manens: quia quem
miſit ille, huic vos non creditis.* Scrutami- 39
ni Scripturas, quia vos putatis in ipſis vitã
æternam habere: & illæ ſunt, quæ teſtimo-
nium perhibent de me:* & non vultis venire 40
ad me vt vitam habeatis. * Claritatem ab 41
42 hominibus non accipio.* Sed cognoui vos,
quia dilectionem Dei non habetis in vobis.
43 * Ego veni in nomine Patris mei, & non ac-
cipitis me: ſi alius venerit in nomine ſuo,
44 illum accipietis. * Quomodo vos poteſtis
credere, qui gloriam abinuicem accipitis: &
gloriam, quæ a ſolo Deo eſt, non quæritis?
45 * Nolite putare quia ego accuſaturus ſim
vos apud Patrem. eſt qui accuſat vos Moy-
46 ſes, in quo vos ſperatis.* Si enim crederetis
Moyſi, crederetis forſitan & mihi: de me
47 enim ille ſcripſit.* Si autẽ illius litteris *non*
creditis: quomodo verbis meis credetis?

CAP. VI.

1 POst hæc abijt Ieſus trãs mare Galilææ,
2 quod eſt Tiberiadis: * & ſequebatur eũ
multitudo magna, quia videbant ſigna, quæ
3 faciebat ſuper his, qui infirmabantur. * Su-
bijt ergo in montẽ Ieſus: & ibi ſedebat cũ
4 diſcipulis ſuis. * Erat autem proximum Pa-
5 ſcha dies feſtus Iudæorũ. * Cum ſubleuaſ-
ſet ergo oculos Ieſus, & vidiſſet quia *mul-*
titudo maxima venit ad eum, dixit ad Phi-
lippum: Vnde ememus panes, vt *manducẽt*
6 hi? * Hoc autem dicebat tentans *eum: ipſe*
7 enim ſciebat quid eſſet *facturus*.* Reſpon-
dit ei Philippus: Ducentorum denariorum
panes non ſufficiũt eis, vt vnuſquiſque mo-
8 dicum quid accipiat. * Dicit ei vnus ex di-
ſcipulis eius, Andreas frater Simonis Petri:
9 * Eſt puer vnus hic, qui habet quinque pa-
nes ordeaceos, & duos piſces: ſed hæc quid
10 ſunt inter tantos?* Dixit ergo Ieſus: Facite
homines diſcumbere. Erat autem fœnum
multum in loco. Diſcubuerunt ergo viri,
11 numero quaſi quinque millia. * Accepit er-
go Ieſus panes: & cum gratias egiſſet, diſtri-
buit diſcumbentibus: ſimiliter & ex piſci-
bus quantum volebant. * Vt autem im-
12 pleti ſunt, dixit diſcipulis ſuis: Colligi-
te quæ ſuperauerunt fragmenta, ne pe-
13 reant. * Collegerunt ergo, & impleue-
runt duodecim cophinos fragmentorum ex
quinque panibus ordeaceis, quæ ſuperfue-
14 runt his, qui manducauerant. * Illi ergo
homines cum vidiſſent quod Ieſus fecerat
ſignum

ſignum, dicebant: Quia hic eſt vere pro-
pheta, qui venturus eſt in mundum. * Ie- 15
ſus ergo cum cognouiſſet quia věturi eſſent
vt raperent eű,& facerent eum regem,fugit
iterum in montem ipſe ſolus.* Vt autem ſe- 16
ro factum eſt, deſcẽderunt diſcipuli eius ad
mare.* Et cű aſcendiſſent nauim,venerunt 17
trans mare in Capharnaum: & tenebræ iá
factæ erát: & nő venerat ad eos Ieſus.* Ma 18
re autem, vento magno flante, exurgebat.
* Cum remigaſſent ergo quaſi ſtadia viginti 19
quinque aut triginta, vident Ieſum ambu-
lantem ſupra mare,& proximum naui fieri,
& timuerunt.* Ille autem dicit eis: Ego 20
ſum,nolite timere.* Voluerunt ergo acci- 21
pere eum in nauim: & ſtatim nauis fuit ad
terrá,in quam ibant.* Altera die,turba,quæ 22
ſtabat trans mare,vidit quia nauicula alia
non erat ibi niſi vna,& quia nő introiſſet cű
diſcipulis ſuis Ieſus in nauim,ſed ſoli diſci-
puli eius abijſſent:* aliæ vero ſuperuenerűt 23
naues a Tiberiade iuxta locum vbi mãdu-
cauerát pané,gratias agente Domino.* Cű 24
ergo vidiſſet turba quia Ieſus non eſſet ibi,
neque diſcipuli eius,aſcenderunt in nauicu
las,& venerunt Capharnaum quærentes Ie
ſum.* Et cum inueniſſent eum trans mare, 25
dixerűt ei: Rabbi,quãdo huc veniſti?* Re- 26
ſpondit eis Ieſus,& dixit: Amen,amen dico
vobis: quæritis me non quia vidiſtis ſigna,
ſed quia manducaſtis ex panibus,& ſaturati
eſtis.* Operamini non cibum,qui perit,ſed 27
qui permanet in vitam æternam,qué Filius
hominis dabit vobis. Hunc enim Pater ſi-
gnauit Deus.* Dixerunt ergo ad eum: Quid 28
faciemus vt operemur opera Dei?* Reſpon 29
dit Ieſus,& dixit eis: Hoc eſt opus Dei, vt
credatis in eum quem miſit ille.* Dixerunt 30
ergo ei: Quod ergo tu facis ſignum vt vi-
deamus, & credamus tibi? quid operaris?
* Patres noſtri manducauerűt manna in de- 31
ſerto,ſicut ſcriptum eſt: Panem de cælo de-
dit eis manducare.* Dixit ergo eis Ieſus: A- 32
men,amen dico vobis: Non Moyſes dedit
vobis panem de cælo, ſed Pater meus dat
vobis panem de cælo verum.* Panis enim 33
Dei eſt, qui de cælo deſcẽdit, & dat vitam

34 mundo. * Dixerunt ergo ad eum: Do-
35 mine,ſemper da nobis panem hunc.* Dixit
autem ei Ieſus: Ego ſum panis vitæ: qui ve
nit ad me,nő eſuriet:& qui credit in me,nő
36 ſitiet vmquam.* Sed dixi vobis quia & vi-
37 diſtis me,& non creditis.* Omne,quod dat
mihi Pater,ad me veniet: & eum,qui venit
38 ad me, non eijciam foras:* quia deſcendi
de cælo,non vt faciam voluntatem meam,
39 ſed voluntatem eius, qui miſit me.* Hæc
eſt autem voluntas eius, qui miſit me, Pa-
tris: vt omne, quod dedit mihi,nő perdam
ex eo,ſed reſuſcitem illud in nouiſſimo die.
40 * Hæc eſt autem voluntas Patris mei, qui
miſit me: vt omnis,qui videt Filiű, & cre-
dit in eum, habeat vitam æternam, &
ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die.
41 * Murmurabant ergo Iudæi de illo, quia di-
xiſſet: Ego ſum panis viuus, qui de cælo
42 deſcendi,* & dicebant: Nonne hic eſt Ieſus
filius Ioſeph,cuius nos nouimus patrem,&
matrem? Quomodo ergo dicit hic: Quia
43 de cælo deſcendi?* Reſpondit ergo Ieſus,
& dixit eis: Nolite murmurare in inuicem:
44 * nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui
miſit me, traxerit eum: & ego reſuſcitabo
45 eum in nouiſſimo die.* Eſt ſcriptum in Pro-
phetis: Et erunt omnes docibiles Dei. Om
nis, qui audiuit a Patre,& didicit, venit ad
46 me. * Non quia Patrem vidit quiſquam,
niſi is, qui eſt a Deo, hic vidit Patrem.
47 * Amen, amen dico vobis: Qui credit in
48 me, habet vitam æternam.* Ego ſum pa-
49 nis vitæ. * Patres veſtri manducauerunt
50 manna in deſerto, & mortui ſunt.* Hic
eſt panis de cælo deſcendens: vt ſi quis
ex ipſo manducauerit, non moriatur.
51 * Ego ſum panis viuus, qui de cælo de-
52 ſcendi. * Si quis manducauerit ex hoc
pane, viuet in æternum: & panis, quem
ego dabo, caro mea eſt pro mundi vi-
53 ta. * Litigabant ergo Iudæi ad inuicem,
dicentes: Quomodo poteſt hic nobis car-
54 nem ſuam dare ad manducandum? * Di-
xit ergo eis Ieſus: Amen, amen dico vo-
bis: Niſi manducaueritis carnem Filij ho-
minis, & biberitis eius ſanguinem, non

habebitis vitam in vobis. *Qui manducat 54
meam carnem, & bibit meum ſanguinem,
habet vitam æternam: & ego reſuſcitabo
eum in nouiſſimo die. *Caro enim mea, 55
vere eſt cibus: & ſanguis meus, vere eſt po-
tus. *qui mandúcat meam carnem, & bi- 56
bit meum ſanguinem, in me manet, & ego
in illo. *Sicut miſit me viuens Pater, & 57
ego viuo propter Patrem: & qui manducat
me, & ipſe viuet propter me. *Hic eſt panis, 58
qui de cælo deſcendit. Non ſicut mandú-
cauerunt patres veſtri mãna, & mortui ſunt.
Qui manducat hunc panem, viuet in æter-
num. *Hæc dixit in ſynagoga docens, in 59
Capharnaum. *Multi ergo audientes ex di- 60
ſcipulis eius, dixerunt: Durus eſt hic ſermo,
& quis poteſt eum audire? *Sciens autem 61
Ieſus apud ſemetipſum quia murmurarent
de hoc diſcipuli eius, dixit eis: Hoc vos ſcã-
dalizat? *Si ergo videritis Filium hominis 62
aſcendẽtem vbi erat prius? *Spiritus eſt, qui 63
viuificat: caro non prodeſt quidquam. ver-
ba, quæ ego locutus ſum vobis, ſpiritus &
vita ſunt. *Sed ſunt quidam ex vobis, qui 64
non credunt. Sciebat enim ab initio Ieſus
qui eſſent non credentes, & quis traditurus
eſſet eum. *Et dicebat: Propterea dixi vo- 65
bis, quia nemo poteſt venire ad me, niſi fue
rit ei datũ a Patre meo. *Ex hoc multi diſci- 66
pulorum eius abierunt retro: & iam non cũ
illo ambulabant. *Dixit ergo Ieſus ad duo- 67
decim: Numquid & vos vultis abire? *Re- 68
ſpondit ergo ei Simon Petrus: Domine, ad
quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. *& 69
nos credidimus, & cognouimus quia tu es
Chriſtus Filius Dei. *Reſpondit eis Ieſus: 70
Nõne ego vos duodecim elegi: & ex vobis
vnus diabolus eſt? *Dicebat autem Iudam 71
Simonis Iſcariotem: hic enim erat traditu-
rus eum, cum eſſet vnus ex duodecim.

Cap. VII.

1 POſt hæc autem ambulabat Ieſus in Ga-
lilæam, non enim volebat in Iudæam
ambulare: quia quærebãt eum Iudæi inter-
2 ficere. *Erat autẽ in proximo dies feſtus Iu-
3 dæorum, Scenopegia. *Dixerunt autem ad
eũ fratres eius: Trãſi hinc, & vade in Iudæã,
vt & diſcipuli tui videant opera tua, quæ fa
4 cis. *Nemo quippe in occulto quid facit, &
quærit ipſe in palã eſſe: ſi hæc facis, mani-
5 feſta te ipſum mundo. *Neque enim fratres
6 eius credebãt in eum. *Dicit ergo eis Ieſus:
Tempus meũ nondum aduenit: tempus au
7 tem veſtrũ ſemper eſt paratum. *Nõ poteſt
mundus odiſſe vos: me autem odit: quia
ego teſtimoniũ perhibeo de illo quòd ope-
8 ra eius mala ſunt. *Vos aſcendite ad diẽ fe-
ſtũ hunc, ego autẽ non aſcendo ad diem fe-
ſtum iſtum: quia meum tempus nondũ im-
9 pletum eſt. *Hæc cum dixiſſet, ipſe mãſit in
10 Galilæa. *Vt autẽ aſcenderunt fratres eius,
tunc & ipſe aſcendit ad diem feſtum nõ ma
11 nifeſte, ſed quaſi in occulto. *Iudæi ergo
quærebant eum in die feſto, & dicebant:
12 Vbi eſt ille? *Et murmur multum erat in
turba de eo. Quidam enim dicebãt: Quia
bonus eſt. Alij autem dicebant: Non, ſed
13 ſeducit turbas. *Nemo tamen palam loque
batur de illo propter metum Iudæorum.
14 *Iam autem die feſto mediante, aſcendit Ie
15 ſus in templum, & docebat. *Et *mirabãtur*
Iudæi, dicentes: Quomodo hic *litteras* ſcit,
16 cum non didicerit? *Reſpõdit eis Ieſus, &
dixit: Mea doctrina nõ eſt mea, ſed eius, qui
17 miſit me. *Si quis voluerit voluntatem eius
facere: cognoſcet de doctrina, vtrũ ex Deo
18 ſit, an ego a meipſo loquar. *Qui a ſemet-
ipſo loquitur, gloriã propriã quærit. qui au-
tem quærit gloriã eius, qui miſit eum, hic ve
19 rax eſt, & iniuſtitia in illo non eſt. *Nonne
Moyſes dedit vobis legẽ: & nemo ex vobis
20 facit legẽ? *Quid me quæritis interficere?
Reſpondit turba, & dixit: Dæmonium ha-
21 bes: quis te quærit interficere? *Reſpõdit
Ieſus, & dixit eis: Vnum opus feci, & omnes
22 miramini. *Propterea Moyſes dedit vobis
circũciſionem: (nõ quia ex Moyſe eſt, ſed
ex patribus) & in ſabbato circũciditis homi
23 nem. *Si circumciſionem accipit homo in
ſabbato, vt nõ ſoluatur lex Moyſi: mihi in-
dignamini quia totũ hominẽ ſanum feci in
24 ſabbato? *Nolite iudicare ſecundum fa-
25 ciem, ſed iuſtum iudicium iudicate. *Di-

cebant

cebant ergo quidam ex Ieroſolymis: Non-
ne hic eſt, quem quærunt interficere? *Et 26
ecce palam loquitur, & nihil ei dicunt. Nũ-
quid vere cognouerũt principes quia hic eſt
Chriſtus? *Sed hunc ſcimus vnde ſit: Chri- 27
ſtus autẽ cum venerit, nemo ſcit vnde ſit.
*Clamabat ergo Ieſus in templo docens, & 28
dicens: Et me ſcitis, & vnde ſim ſcitis: & a
me ipſo non veni, ſed eſt verus, qui miſit
me, quem vos neſcitis. *Ego ſcio eum: quia 29
ab ipſo ſum, & ipſe me miſit. *Quærebant 30
ergo eum apprehendere: & nemo miſit in
illum manus, quia nondum venerat hora
eius. *De turba autem multi crediderunt in 31
eum, & dicebant: Chriſtus cum venerit,
numquid plura ſigna faciet quàm quæ hic
facit? *Audierunt Phariſæi turbam murmu- 32
rantem de illo hæc: & miſerũt principes, &
Phariſæi miniſtros vt apprehenderent eum.
*Dixit ergo eis Ieſus: Adhuc modicum tem- 33
pus vobiſcum ſum: & vado ad eum, qui me
miſit. *Quæretis me, & non inuenietis: & 34
vbi ego ſum, vos non poteſtis venire. *Di- 35
xerunt ergo Iudæi ad ſemetipſos: Quo hic
iturus eſt, quia non inueniemus eum? num-
quid in diſperſionem Gẽtium iturus eſt, &
docturus Gentes? *Quis eſt hic ſermo, quẽ 36
dixit: Quæretis me, & non inuenietis: &
vbi ſum ego, vos non poteſtis venire? *In 37
nouiſſimo autem die magno feſtiuitatis ſta
bat Ieſus, & clamabat, dicens: Si quis ſitit,
veniat ad me, & bibat. *Qui credit in me, 38
ſicut dicit Scriptura, flumina de vẽtre eius
fluent aquæ viuæ. *Hoc autẽ dixit de Spiri- 39
tu, quem accepturi erant credentes in eum:
nondum enim erat Spiritus datus, quia Ieſus
nondũ erat glorificatus. *Ex illa ergo tur- 40
ba cum audiſſent hos ſermones eius, dice-
bant: Hic eſt vere propheta. *Alij dicebãt: 41
Hic eſt Chriſtus. Quidam autem dicebant:
Numquid a Galilæa venit Chriſtus? *Non- 42
ne Scriptura dicit: Quia ex ſemine Dauid,
& de Bethlehem caſtello, vbi erat Dauid,
venit Chriſtus? *Diſſenſio itaque facta eſt 43
in turba propter eum. *Quidam autem ex 44
ipſis volebant apprehẽdere eum: ſed nemo
miſit ſuper eum manus. *Venerunt ergo 45
miniſtri ad Pontifices, & Phariſæos. Et dixe-
runt eis illi: Quare non adduxiſtis illum?
46 *Reſponderunt miniſtri: Numquam ſic lo-
47 cutus eſt homo, ſicut hic homo. *Reſpon-
derunt ergo eis Phariſæi: Numquid & vos
48 ſeducti eſtis? *Numquid ex principibus ali-
49 quis credidit in eum, aut ex Phariſæis? *ſed
turba hæc, quæ non nouit legem, maledicti
50 ſunt. *Dixit Nicodemus ad eos, ille, qui
venit ad eum nocte, qui vnus erat ex ipſis:
51 *Numquid lex noſtra iudicat hominem, ni-
ſi prius audierit ab ipſo, & cognouerit quid
52 faciat? *Reſponderunt, & dixerunt ei: Nũ-
quid & tu Galilæus es? Scrutare Scripturas,
& vide quia a Galilæa propheta non ſurgit.
53 *Et reuerſi ſunt vnuſquiſque in domum
ſuam.

CAP. VIII.

1 IESVS autem perrexit in montem Oli-
2 ueti: *& diluculo iterum venit in templũ,
& omnis populus venit ad eũ, & ſedens do-
3 cebat eos. *Adducunt autẽ Scribæ, & Pha-
riſæi mulierem in adulterio deprehenſam: &
4 ſtatuerunt eam in medio, *& dixerunt ei:
Magiſter, hæc mulier modo deprehenſa eſt
5 in adulterio. *In lege autem Moyſes man-
dauit nobis huiuſmodi lapidare. Tu ergo
6 quid dicis? *Hoc autem dicebant tentãtes
eum, vt poſſent accuſare eum. Ieſus autẽ in-
clinãs ſe deorſum, digito ſcribebat in terra.
7 *Cum ergo perſeuerarent interrogantes eũ,
erexit ſe, & dixit eis: Qui ſine peccato eſt ve
8 ſtrum, primus in illam lapidem mittat. *Et
9 iterum ſe inclinans, ſcribebat in terra. *Au-
dientes autem vnus poſt vnum exibant, in-
cipientes a ſenioribus: & remanſit ſolus Ie-
10 ſus, & mulier in medio ſtans. *Erigens au-
tem ſe Ieſus, dixit ei: Mulier, vbi ſunt, qui te
11 accuſabant? nemo te cõdemnauit? *Quæ di-
xit: Nemo, Domine. Dixit autẽ Ieſus: Nec
ego te cõdemnabo: Vade, & iam amplius no
12 li peccare. *Iterũ ergo locutus eſt eis Ieſus,
dicens: Ego ſum lux mundi: qui ſequitur
me, non ambulat in tenebris, ſed habebit
13 lumen vitæ. *Dixerunt ergo ei Phariſæi:
Tu de te ipſo teſtimonium perhibes: teſti-

monium tuum non eſt verum. *Reſpon- 14
dit Ieſus, & dixit eis: Et ſi ego teſtimoniũ
perhibeo de meipſo, verũ eſt teſtimonium
meum: quia ſcio vnde veni, & quò vado:
vos autem neſcitis vnde venio, aut quò
vado. *Vos ſecundum carnem iudicatis: 15
ego non iudico quemquam: *& ſi iudico 16
ego, iudicium meum verum eſt, quia ſolus
non ſum: ſed ego, & qui miſit me, Pater.
*Et in lege veſtra ſcriptum eſt, quia duorum 17
hominum teſtimonium verum eſt. *Ego 18
ſum, qui teſtimonium perhibeo de me ip-
ſo: & teſtimonium perhibet de me, qui mi-
ſit me, Pater. *Dicebant ergo ei: Vbi eſt 19
Pater tuus? Reſpondit Ieſus: Neque me
ſcitis, neque Patrem meum: ſi me ſciretis,
forſitan & Patrem meum ſciretis. *Hæc 20
verba locutus eſt Ieſus in gazophylacio,
docens in templo: & nemo apprehendit
eum, quia necdum venerat hora eius. *Di- 21
xit ergo iterũ eis Ieſus: Ego vado, & quæ-
retis me, & in peccato veſtro moriemini.
Quò ego vado, vos non poteſtis venire.
*Dicebãt ergo Iudæi: Numquid interficiet 22
ſemetipſum, quia dixit: Quò ego vado, vos
non poteſtis venire? *Et dicebat eis: Vos 23
de deorſum eſtis, ego de ſupernis ſum. Vos
de mundo hoc eſtis, ego non ſum de hoc
mundo: *Dixi ergo vobis quia moriemini 24
in peccatis veſtris: ſi enim non credideritis
quia ego ſum, moriemini in peccato veſtro.
*Dicebant ergo ei: Tu quis es? Dixit eis 25
Ieſus: Principiũ, qui & loquor vobis. *Mul- 26
ta habeo de vobis loqui, & iudicare. ſed qui
me miſit, verax eſt: & ego quæ audiui ab eo,
hæc loquor in mundo. *Et non cognoue- 27
runt quia Patrem eius dicebat Deum. *Di- 28
xit ergo eis Ieſus: Cum exaltaueritis Filium
hominis, tunc cognoſcetis quia ego ſum, &
a meipſo facio nihil, ſed ſicut docuit me
Pater, hæc loquor: *& qui me miſit, mecum 29
eſt, & non reliquit me ſolum: quia ego quæ
placita ſunt ei, facio ſemper. *Hæc illo lo- 30
quente, multi crediderunt in eum. *Dice- 31
bat ergo Ieſus ad eos, qui crediderunt ei,
Iudæos: Si vos manſeritis in ſermone meo,
vere diſcipuli mei eritis: *& cognoſcetis ve- 32
33 ritatem, & veritas liberabit vos. *Reſpon-
derunt ei: Semen Abrahæ ſumus, & nemini
ſeruiuimus vmquam: quomodo tu dicis:
34 Liberi eritis? *Reſpondit eis Ieſus: Amen,
amen dico vobis: quia omnis, qui facit pec-
35 catum, ſeruus eſt peccati. *ſeruus autẽ non
manet in domo in æternum: filius autem
36 manet in æternum. *ſi ergo vos filius libe-
37 rauerit, vere liberi eritis. *Scio quia filij A-
brahæ eſtis: ſed quæritis me interficere, quia
38 ſermo meus non capit in vobis. *Ego quod
vidi apud Patrem meum, loquor: & vos
quæ vidiſtis apud patrem veſtrum, facitis.
39 *Reſponderunt, & dixerunt ei: Pater noſter
Abraham eſt. Dicit eis Ieſus: Si filij Abrahæ
40 eſtis, opera Abrahæ facite. *Nunc autem
quæritis me interficere, hominem, qui veri-
tatem vobis locutus ſum, quam audiui a
41 Deo: hoc Abraham non fecit. *Vos facitis
opera patris veſtri. Dixerunt itaque ei:
Nos ex fornicatione nõ ſumus nati: vnum
42 patrem habemus Deum. *Dixit ergo eis Ie-
ſus: Si Deus pater veſter eſſet: diligeretis
vtique me. ego enim ex Deo proceſſi, & ve-
ni: neque enim a me ipſo veni, ſed *ille me*
43 miſit. *Quare loquelam meã non cognoſci-
tis? Quia non poteſtis audire ſermonẽ meũ.
44 *Vos ex patre diabolo eſtis: & deſideria
patris veſtri vultis facere. ille homicida erat
ab initio, & in veritate non ſtetit: quia non
eſt veritas in eo: cum loquitur mendaciũ,
ex proprijs loquitur, quia mendax eſt, & pa-
45 ter eius. *Ego autem ſi veritatem dico, non
46 creditis mihi. *Quis ex vobis arguet me de
peccato? Si veritatem dico vobis, quare nõ
47 creditis mihi? *Qui ex Deo eſt, verba Dei
audit. Propterea vos non auditis, quia ex
48 Deo non eſtis. *Reſponderunt ergo Iudæi,
& dixerũt ei: Nonne bene dicimus nos quia
49 Samaritanus es tu, & dæmoniũ habes? *Re-
ſpondit Ieſus: Ego dæmonium non habeo:
ſed honorifico Patrem meum, & vos inho-
50 noraſtis me. *Ego autem non quæro gloriã
51 meam: eſt qui quærat, & iudicet. *Amen,
amen dico vobis: ſi quis ſermonem meum
ſeruauerit, mortẽ non videbit in æternum.
52 *Dixerunt ergo Iudæi: Nunc cognouimus

quia

quia dæmonium habes. Abraham mortuus
eſt, & Prophetæ: & tu dicis: Si quis ſermo-
nem meum ſeruauerit, non guſtabit mor-
53 tem in æternum. * Numquid tu maior es
patre noſtro Abraham, qui mortuus eſt? &
Prophetæ mortui ſunt. Quem te ipſum fa-
54 cis? * Reſpõdit Ieſus: Si ergo glorifico me
ipſum, gloria mea nihil eſt: eſt Pater meus,
qui glorificat me, quẽ vos dicitis quia Deus
55 veſter eſt, * & non cognouiſtis eum: ego au-
tem noui eum: Et ſi dixero quia non ſcio
eum, ero ſimilis vobis, mendax. Sed ſcio
56 eum, & ſermonem eius ſeruo. * Abraham
pater veſter exultauit vt videret diem meũ:
57 vidit, & gauiſus eſt. * Dixerunt ergo Iudæi
ad eum: Quinquaginta annos nondum ha
58 bes, & Abraham vidiſti? * Dixit eis Ieſus:
Amen, amen dico vobis, antequam Abra-
59 ham fieret, ego ſum. * Tulerunt ergo lapi-
des, vt iacerent in eum: Ieſus autem ab-
ſcondit ſe, & exiuit de templo.

CAP. IX.

1 ET præteriens Ieſus vidit hominem cæ-
2 cum a natiuitate: * & interrogauerunt
eum diſcipuli eius: Rabbi, quis peccauit,
hic, aut parentes eius, vt cæcus naſceretur?
3 * Reſpondit Ieſus: Neque hic peccauit, ne-
que parentes eius: ſed vt manifeſtẽtur ope-
4 ra Dei in illo. * Me oportet operari opera
eius, qui miſit me, donec dies eſt: venit nox,
5 quando nemo poteſt operari. * quãdiu ſum
6 in mundo, lux ſum mundi. * Hæc cum dixiſ-
ſet, expuit in terram, & fecit lutum ex ſpu-
7 to, & liniuit lutum ſuper oculos eius, * &
dixit ei: Vade, laua in natatoria Siloe (quod
interpretatur Miſſus.) Abijt ergo, & lauit,
8 & venit videns. * Itaque vicini, & qui vide-
rant eum prius quia mendicus erat, dice-
bant: Nonne hic eſt, qui ſedebat, & men-
9 dicabat? Alij dicebant: Quia hic eſt. * Alij
autem: Nequaquam, ſed ſimilis eſt ei. Ille
10 vero dicebat: Quia ego ſum. * Dicebãt ergo
11 ei: Quomodo aperti ſunt tibi oculi? * Re-
ſpondit: Ille homo, qui dicitur Ieſus, lutum
fecit: & vnxit oculos meos, & dixit mihi:
Vade ad natatoria Siloe, & laua. Et abij, &
12 laui, & video. * Et dixerunt ei: Vbi eſt ille?
13 Ait: Neſcio. * Adducunt eum ad Phariſæos,
14 qui cæcus fuerat. * Erat autem ſabbatum,
quando lutum fecit Ieſus, & aperuit oculos
15 eius. * Iterum ergo interrogabant eum Pha
riſæi quomodo vidiſſet. Ille autẽ dixit eis:
Lutum mihi poſuit ſuper oculos, & laui, &
16 video. * Dicebant ergo ex Phariſæis qui-
dam: Non eſt hic homo a Deo, qui ſab-
batum non cuſtodit. Alij autem dicebant:
Quomodo poteſt homo peccator hæc ſigna
17 facere? Et ſciſma erat inter eos. * Dicunt
ergo cæco iterum: Tu quid dicis de illo,
qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit:
18 Quia propheta eſt. * Non crediderunt ergo
Iudæi de illo, quia cæcus fuiſſet & vidiſſet,
donec vocauerunt parentes eius, qui vide-
19 rat: * & interrogauerunt eos, dicentes: Hic
eſt filius veſter, quem vos dicitis quia cæcus
20 natus eſt? Quomodo ergo nũc videt? * Re-
ſponderunt eis parentes eius, & dixerunt:
Scimus quia hic eſt filius noſter, & quia cæ-
21 cus natus eſt: * quomodo autẽ nunc videat,
neſcimus: aut quis eius aperuit oculos, nos
neſcimus: ipſum interrogate: ætatem ha-
22 bet, ipſe de ſe loquatur. * Hæc dixerunt pa-
rentes eius, quoniam timebant Iudæos: iam
enim conſpirauerant Iudæi, vt ſi quis eum
confiteretur eſſe Chriſtum, extra ſynago-
23 gam fieret. * Propterea parentes eius dixe-
runt: Quia ætatem habet, ipſum interro-
24 gate. * Vocauerunt ergo rurſum hominẽ,
qui fuerat cæcus, & dixerũt ei: Da gloriam
Deo. nos ſcimus quia hic homo peccator
25 eſt. * Dixit ergo eis ille: Si peccator eſt, ne-
ſcio: vnum ſcio, quia cæcus cum eſſem, mo
26 do video. * Dixerunt ergo illi: Quid fecit
27 tibi? quomodo aperuit tibi oculos? * Re-
ſpondit eis: Dixi vobis iam, & audiſtis:
quid iterum vultis audire? numquid & vos
28 vultis diſcipuli eius fieri? * Maledixerũt er-
go ei, & dixerũt: Tu diſcipulus illius ſis: nos
29 autem Moyſi diſcipuli ſumus. * Nos ſcimus
quia Moyſi locutus eſt Deus: hunc autem
30 neſcimus vnde ſit. * Reſpondit ille homo,
& dixit eis: In hoc enim mirabile eſt quia
vos neſcitis vnde ſit, & aperuit meos oculos:

*ſcimus autem quia peccatores Deus nõ au 31
dit: ſed ſi quis Dei cultor eſt,& voluntatem
eius facit,hunc exaudit. *A ſæculo non eſt 32
auditum quia quis aperuit oculos cæci nati.
*Niſi eſſet hic a Deo, non poterat facere 33
quidquam. *Reſponderunt, & dixerunt ei: 34
In peccatis natus es totus, & tu doces nos?
Et eiecerunt eum foras. *Audiuit Ieſus quia 35
eiecerunt eũ foras: & cum inueniſſet eum,
dixit ei: Tu credis in Filium Dei? *Reſpon- 36
dit ille,& dixit: Quis eſt,Domine, vt credã
in eum? *Et dixit ei Ieſus: Et vidiſti eum, 37
& qui loquitur tecum, ipſe eſt. *At ille 38
ait: Credo Domine. Et procidens adorauit
eum. *Et dixit Ieſus: In iudicium ego in 39
hunc mundum veni: vt qui non vident vi-
deant, & qui vident cæci fiant. *Et audie- 40
runt quidã ex Phariſæis,qui cum ipſo erãt,
& dixerunt ei: Numquid & nos cæci ſu-
mus? *Dixit eis Ieſus: Si cæci eſſetis, non 41
haberetis peccatum. nunc vero dicitis:
Quia videmus. Peccatum veſtrum manet.

CAP. X.

AMEN, amen dico vobis: qui non in- 1
trat per oſtium in ouile ouium, ſed
aſcendit aliunde: ille fur eſt,& latro. *Qui 2
autem intrat per oſtium, paſtor eſt ouium.
*Huic oſtiarius aperit, & oues vocem eius 3
audiunt,& proprias oues vocat nominatim,
& educit eas. *Et cum proprias oues emi- 4
ſerit,ante eas vadit: & oues illum ſequũtur,
quia ſciunt vocem eius. *Alienum autem 5
non ſequũtur,ſed fugiunt ab eo: quia non
nouerunt vocem alienorum. *Hoc prouer- 6
bium dixit eis Ieſus. Illi autem non cogno-
uerunt quid loqueretur eis. *Dixit ergo eis 7
iterum Ieſus: Amen,amen dico vobis, quia
ego ſum oſtiũ ouium. *Omnes quotquot 8
venerunt,fures ſunt,& latrones, & non au-
dierunt eos oues. *Ego ſum oſtium. Per 9
me ſi quis introierit, ſaluabitur: & ingre-
dietur, & egredietur, & paſcua inueniet.
*Fur non venit niſi vt furetur, & mactet, & 10
perdat. Ego veni vt vitã habeant, & abun-
dantius habeant. *Ego ſum paſtor bonus. 11
Bonus paſtor animam ſuã dat pro ouibus

12 ſuis. *Mercenarius autem, & qui non eſt
paſtor, cuius non ſunt oues propriæ, videt
lupum venientem,& dimittit oues,& fugit:
13 & lupus rapit,& diſpergit oues: *mercena-
rius autẽ fugit,quia mercenarius eſt,& non
14 pertinet ad eum de ouibus. *Ego ſum pa-
ſtor bonus: & cognoſco meas, & cogno-
15 ſcunt me meæ. *Sicut nouit me Pater, &
ego agnoſco Patrem: & animam meam po-
16 no pro ouibus meis. *Et alias oues habeo,
quæ non ſunt ex hoc ouili: & illas opor-
tet me adducere,& vocem meam audient,
17 & fiet vnum ouile, & vnus paſtor. *Pro-
pterea me diligit Pater: quia ego pono ani-
18 mam meam, vt iterum ſumam eam. *Ne-
mo tollit eam a me: ſed ego pono eam a
meipſo,& poteſtatem habeo ponendi eam:
& poteſtatem habeo iterum ſumendi eam.
19 Hoc mandatum accepi a Patre meo. *Diſ-
ſenſio iterum facta eſt inter Iudæos propter
20 ſermones hos. *Dicebant autem multi ex
ipſis: Dæmoniũ habet,& inſanit: quid eum
21 auditis? *Alij dicebant: Hæc verba non
ſunt dæmoniũ habentis: numquid dæmo-
22 nium poteſt cæcorum oculos aperire? *Fa-
cta ſunt autem Encænia in *Ieroſolymis*: &
23 hiems erat. *Et ambulabat *Ieſus* in templo,
24 in porticu Salomonis. *Circumdederunt
ergo eum Iudæi, & dicebant ei: Quouſque
animam noſtram tollis? ſi tu es Chriſtus,
25 dic nobis palam. *Reſpondit eis Ieſus: Lo-
quor vobis,& non creditis. opera,quæ ego
facio in nomine Patris mei, hæc teſtimo-
26 nium perhibent de me: *ſed vos non credi-
27 tis, quia non eſtis ex ouibus meis. *Oues
meæ vocem meam audiunt: & ego cogno-
28 ſco eas, & ſequuntur me: *& ego vitam
æternam do eis: & non peribunt in æter-
num, & non rapiet eas quiſquam de ma-
29 nu mea. *Pater meus quod dedit mihi,
maius omnibus eſt: & nemo poteſt rapere
30 de manu Patris mei. *Ego, & Pater vnum
31 ſumus. *Suſtulerunt ergo lapides Iudæi,vt
32 lapidarent eum. *Reſpondit eis Ieſus: Mul-
ta bona opera oſtendi vobis ex Patre meo,
propter quod eorum opus me lapidatis?
33 *Reſpõderunt ei Iudæi: De bono opere nõ

lapidamus te,ſed de blaſphemia: & quia tu
homo cum ſis, facis teipſum Deum. * Re- 34
ſpondit eis Ieſus: Nonne ſcriptum eſt in le-
ge veſtra: quia Ego dixi,dij eſtis? * Si illos 35
dixit deos, ad quos ſermo Dei factus eſt,
& non poteſt ſolui ſcriptura: * quem Pater 36
ſanctificauit,& miſit in mundum, vos dici-
tis: Quia blaſphemas: quia dixi, Filius Dei
ſum? * Si non facio opera Patris mei,noli- 37
te credere mihi. * Si autem facio: & ſi mi- 38
hi non vultis credere, operibus credite, vt
cognoſcatis, & credatis quia Pater in me
eſt,& ego in Patre. * Quærebant ergo eum 39
apprehendere: & exiuit de manibus eorũ.
* Et abijt iterum trans Iordanem in eum lo 40
cum,vbi erat Ioannes baptizans primum:
& manſit illic: * & multi venerunt ad eum, 41
& dicebant: Quia Ioannes quidem ſignum
fecit nullum. * Omnia autem quæcumque 42
dixit Ioannes de hoc, vera erant. Et mul-
ti crediderunt in eum.

CAP. XI.

ERAT autem quidam languens Laza- 1
rus a Bethania,de caſtello Mariæ, &
Marthæ ſororis eius. * (Maria autem erat, 2
quæ vnxit Dominum vnguento,& extersit
pedes eius capillis ſuis: cuius frater Lazarus
infirmabatur.) * Miſerunt ergo ſorores e- 3
ius ad eũ dicentes: Domine,ecce quẽ amas
infirmatur. * Audiens autẽ Ieſus dixit eis: 4
Infirmitas hæc non eſt ad mortem,ſed pro
gloria Dei, vt glorificetur Filius Dei per
eam. * Diligebat autem Ieſus Martham, & 5
ſororem eius Mariam,& Lazarum. * Vt er- 6
go audiuit quia infirmabatur,tunc quidem
manſit in eodẽ loco duobus diebus: * dein- 7
de poſt hæc dixit diſcipulis ſuis: Eamus in
Iudæam iterum. * Dicunt ei diſcipuli: Rab- 8
bi, nunc quærebant te Iudæi lapidare, &
iterum vadis illuc? * Reſpondit Ieſus: Nõ- 9
ne duodecim ſunt horæ diei? Si quis am-
bulauerit in die, non offendit, quia lu-
cem huius mundi videt: * ſi autem ambu- 10
lauerit in nocte, offendit, quia lux non eſt
in eo. * Hæc ait, & poſt hæc dixit eis: La- 11
zarus amicus noſter dormit: ſed vado vt
12 a ſomno excitem eum. * Dixerunt ergo
diſcipuli eius: Domine,ſi dormit, ſaluus e-
13 rit. * Dixerat autẽ Ieſus de morte eius: illi
autẽ putauerũt quia de dormitione ſomni
14 diceret. * Tũc ergo Ieſus dixit eis manife-
15 ſte: Lazarus mortuus eſt: * & gaudeo pro-
pter vos, vt credatis, quoniam non eram
16 ibi. ſed eamus ad eum. * Dixit ergo Tho-
mas, qui dicitur Didymus, ad condiſcipu-
los: Eamus & nos, vt moriamur cum eo.
17 * Venit itaque Ieſus: & inuenit eum quat-
tuor dies iam in monumento habentem.
18 * (Erat autem Bethania iuxta Ieroſolymã
19 quaſi ſtadijs quindecim.) * Multi autem
ex Iudæis venerant ad Martham, & Ma-
riam,vt conſolarentur eas de fratre ſuo.
20 * Martha ergo vt audiuit quia Ieſus venit,
occurrit illi: Maria autem domi ſedebat.
21 * Dixit ergo Martha ad Ieſum: Domine, ſi
fuiſſes hic, frater meus nõ fuiſſet mortuus:
22 * ſed & nunc ſcio quia quæcumque popo-
23 ſceris a Deo, dabit tibi Deus. * Dicit illi Ie-
24 ſus: Reſurget frater tuus. * Dicit ei Mar-
tha: Scio quia reſurget in reſurrectione in
25 nouiſſimo die. * Dixit ei Ieſus: Ego ſum
reſurrectio,& vita: qui credit in me, etiam
26 ſi mortuus fuerit, viuet: * & omnis, qui vi-
uit,& credit in me, non morietur in æter-
27 num. Credis hoc? * Ait illi: Vtique Do-
mine,ego credidi,quia tu es Chriſtus filius
28 Dei viui,qui in hunc mundum veniſti. * Et
cum hæc dixiſſet, abijt,& vocauit Mariam
ſororem ſuam ſilentio, dicens: Magiſter
29 adeſt, & vocat te. * Illa vt audiuit, ſur-
30 git cito, & venit ad eum: * nondum enim
venerat Ieſus in caſtellum: ſed erat adhuc
in illo loco, vbi occurrerat ei Martha.
31 * Iudæi ergo, qui erant cum ea in domo,
& conſolabantur eam, cum vidiſſent Ma-
riam quia cito ſurrexit, & exijt,ſecuti ſunt
eam dicentes: Quia vadit ad monumen-
32 tum, vt ploret ibi. * Maria ergo, cum ve-
niſſet vbi erat Ieſus, videns eum,cecidit ad
pedes eius, & dicit ei: Domine, ſi fuiſſes
33 hic, non eſſet mortuus frater meus. * Ieſus
ergo, vt vidit eam plorantem, & Iudæos,
qui venerant cum ea, plorantes, infremuit
ſpiritu,

ſpiritu, & turbauit ſeipſum, * & dixit: Vbi 34
poſuiſtis eum? Dicunt ei: Domine, veni, &
vide.* Et lacrymatus eſt Ieſus.* Dixerunt 35 36
ergo Iudæi: Ecce quomodo amabat eum.
* Quidam autem ex ipſis dixerunt: Non 37
poterat hic, qui aperuit oculos cæci nati,
facere vt hic non moreretur?* Ieſus ergo 38
rurſum fremens in ſemetipſo, venit ad mo
numentum. erat autem ſpelunca: & lapis
ſuperpoſitus erat ei.* Ait Ieſus: Tollite la- 39
pidem. Dicit ei Martha ſoror eius, qui mor-
tuus fuerat: Domine, iam fœtet, quatridua-
nus eſt enim.* Dicit ei Ieſus: Nonne dixi ti 40
bi quoniam ſi credideris, videbis gloriam
Dei?* Tulerunt ergo lapidem: Ieſus autem 41
eleuatis ſurſum oculis, dixit: Pater gratias
ago tibi quoniam audiſti me.* ego autem 42
ſciebam quia ſemper me audis, ſed propter
populum, qui circumſtat, dixi: vt credant
quia tu me miſiſti.* Hæc cum dixiſſet, vo- 43
ce magna clamauit: Lazare veni foras.* Et 44
ſtatim prodijt qui fuerat mortuus, ligatus
pedes, & manus inſtitis, & facies illius ſu-
dario erat ligata. Dixit eis Ieſus: Soluite eū,
& ſinite abire.* Multi ergo ex Iudæis, qui 45
venerant ad Mariam, & Martham, & vi-
derant quæ fecit Ieſus, crediderūt in eum.
* Quidam autem ex ipſis abierunt ad Pha- 46
riſæos, & dixerunt eis quæ fecit Ieſus.* Col- 47
legerunt ergo Pontifices & Phariſæi conci
lium, & dicebant: Quid facimus, quia hic
homo multa ſigna facit?* Si dimittimus 48
eum ſic, omnes credent in eum: & venient
Romani, & tollent noſtrum locum, & gen
tem.* Vnus autem ex ipſis Caiphas no- 49
mine, cum eſſet Pontifex anni illius, dixit
eis: Vos neſcitis quidquam,* nec cogitatis 50
quia expedit vobis vt vnus moriatur homo
pro populo, & non tota gens pereat.* Hoc 51
autem a ſemetipſo non dixit: ſed cum eſſet
Pontifex anni illius, prophetauit, quòd Ie-
ſus moriturus erat pro gente,* & non tan- 52
tum pro gente, ſed vt filios Dei, qui erant
diſperſi, congregaret in vnum.* Ab illo 53
ergo die cogitauerunt vt interficerēt eum.
* Ieſus ergo iam non in palam ambula- 54
bat apud Iudæos, ſed abijt in regionem
iuxta deſertum, in ciuitatem, quæ dicitur
Ephrem, & ibi morabatur cum diſcipulis
55 ſuis.* Proximum autē erat Paſcha Iudæo-
rum: & aſcenderunt multi Ieroſolymā de
regione ante Paſcha, vt ſanctificarēt ſe ip-
56 ſos.* Quærebant ergo Ieſum: & colloque-
bantur ad inuicem, in tēplo ſtantes: Quid
putatis, quia non venit ad diem feſtum?
Dederant autē Pontifices, & Phariſæi man-
datum, vt ſi quis cognouerit vbi ſit, indi-
cet, vt apprehendant eum.

CAP. XII.

1 IESVS ergo ante ſex dies Paſchæ venit
Bethaniam, vbi Lazarus fuerat mortuus,
2 quem ſuſcitauit Ieſus.* Fecerunt autem ei
cœnā ibi: & Martha miniſtrabat, Lazarus
vero vnus erat ex diſcumbentibus cum eo.
3 * Maria ergo accepit libram vnguenti nardi
piſtici, pretioſi, & vnxit pedes Ieſu, & ex-
terſit pedes eius capillis ſuis: & domus im-
4 pleta eſt ex odore vnguenti.* Dixit ergo
vnus ex diſcipulis eius, Iudas Iſcariotes, qui
5 erat eum traditurus:* Quare hoc vnguē-
tum non vænijt trecentis denarijs, & da-
6 tum eſt egenis?* Dixit autem hoc, non
quia de egenis pertinebat ad eū, ſed quia
fur erat, & loculos habēs, ea, quæ mitte-
7 bantur, portabat.* Dixit ergo Ieſus: Sini-
te illam vt in diem ſepulturæ meæ ſeruet
8 illud.* Pauperes enim ſemper habetis vo-
biſcum: me autem non ſemper habe-
9 tis.* Cognouit ergo turba multa ex Iu-
dæis quia illic eſt: & venerunt, non propter
Ieſum tantum, ſed vt Lazarū viderēt, quem
10 ſuſcitauit a mortuis.* Cogitauerunt autē
principes ſacerdotum vt & Lazarū interfi-
11 cerent:* quia multi propter illum abibāt
12 ex Iudæis, & credebāt in Ieſum.* In cra-
ſtinū autem turba multa, quæ venerat ad
diē feſtum, cum audiſſent quia venit Ie-
13 ſus Ieroſolymā:* acceperūt ramos palma-
rū, & proceſſerunt obuiam ei, & clama-
bāt: Hoſanna, benedictus, qui venit in no
14 mine Domini, Rex Iſrael.* Et inuenit Ie-
ſus aſellum, & ſedit ſuper eū, ſicut ſcri-
15 ptū eſt:* Noli timere filia Sion: ecce rex
tuus

tuus venit ſedens ſuper pullum aſinæ.*Hæc 16
non cognouerunt diſcipuli eius primũ: ſed
quando glorificatus eſt Ieſus,tũc recordati
ſunt quia hæc erant ſcripta de eo: & hæc fe-
cerunt ei.* Teſtimonium ergo perhibebat 17
turba,quæ erat cum eo quando Lazarũ vo-
cauit de monumento, & ſuſcitauit eum a
mortuis.*Propterea & obuiam venit ei tur- 18
ba: quia audierunt eum feciſſe hoc ſignum.
*Phariſæi ergo dixerunt ad ſemetipſos: Vi- 19
detis quia nihil proficimus? ecce mũdus to
tus poſt eum abijt.* Erant autem quidam 20
Gentiles ex his,qui aſcenderant vt adora-
rent in die feſto.*Hi ergo acceſſerũt ad Phi 21
lippum,qui erat a Bethſaida Galilææ,& ro-
gabant eum,dicẽtes: Domine, volumus Ie-
ſum videre.* Venit Philippus, & dicit An- 22
dreæ: Andreas rurſum,& Philippus dixerũt
Ieſu.* Ieſus autẽ reſpondit eis,dicens: Ve- 23
nit hora,vt clarificetur Filius hominis.* A- 24
men,amẽ dico vobis,niſi granum frumenti
cadens in terram,mortuũ fuerit;*ipſum ſo- 25
lum manet. ſi autẽ mortuum fuerit, multũ
fructum affert. Qui amat animam ſuam,
perdet eam: & qui odit animam ſuã in hoc
mundo, in vitam æternam cuſtodit eam.
*Si quis mihi miniſtrat,me ſequatur: & vbi 26
ſum ego, illic & miniſter meus erit. Si quis
mihi miniſtrauerit,honorificabit eum Pater
meus.* Nunc anima mea turbata eſt. Et 27
quid dicam? Pater,ſaluifica me ex hac hora.
Sed propterea veni in horam hanc.*Pater, 28
clarifica nomen tuum. Venit ergo vox de
cælo: Et clarificaui, & iterum clarificabo.
*Turba ergo,quæ ſtabat,& audierat, dice- 29
bat tonitruum eſſe factum. Alij dicebant:
Angelus ei locutus eſt.*Reſpondit Ieſus,& 30
dixit: Nõ propter me hæc vox venit,ſed pro-
pter vos.*Nunc iudiciũ eſt mundi: nũc prin 31
ceps huius mundi eijcietur foras: *Et ego 32
ſi exaltatus fuero a terra,omnia traham ad
me ipſum.*(hoc autem dicebat,ſignificans 33
qua morte eſſet moriturus.) *Reſpondit ei 34
turba: Nos audiuimus ex lege,quia Chriſtus
manet in æternum: & quomodo tu dicis,
Oportet exaltari Filium hominis? Quis eſt
iſte Filius hominis?* Dixit ergo eis Ieſus: 35
Adhuc modicum,lumen in vobis eſt. Am-
bulate dum lucem habetis,vt non vos tene-
bræ comprehendant: & qui ambulat in tene
36 bris,neſcit quo vadat.*Dum lucẽ habetis,
credite in lucem, vt filij lucis ſitis. Hæc lo-
cutus eſt Ieſus: & abijt,& abſcondit ſe ab
37 eis.*Cum autem tanta ſigna feciſſet coram
38 eis,nõ credebant in eũ:*vt ſermo Iſaiæ pro-
phetæ impleretur,quẽ dixit: Domine,quis
credidit auditui noſtro? & brachiũ Domini
39 cui reuelatũ eſt?*Propterea non poterant
40 credere, quia iterũ dixit Iſaias:* Excæcauit
oculos eorũ,& indurauit cor eorum: vt nõ
videant oculis,& non intelligant corde, &
41 conuertãtur,& ſanẽ eos.* Hæc dixit Iſaias,
quando vidit gloriam eius,& locutus eſt de
42 eo.* Verumtamen & ex principibus multi
crediderũt in eum: ſed propter Phariſæos
non cõfitebantur,vt e ſynagoga non eijce-
43 rentur.*dilexerunt enim gloriam hominum
44 magis,quàm gloriam Dei.*Ieſus autem cla
mauit,& dixit: Qui credit in me,non credit
45 in me,ſed in eum,qui miſit me.*Et qui videt
46 me,videt eũ,qui miſit me.* Ego lux in mun
dum veni: vt omnis,qui credit in me,in te-
47 nebris non maneat.*Et ſi quis audierit ver-
ba mea,& non cuſtodierit: ego non iudico
eum. non enim veni vt iudicem mundum,
48 ſed vt ſaluificem mũdum.*Qui ſpernit me,
& nõ accipit verba mea: habet qui iudicet
eum. ſermo,quem locutus ſum,ille iudica-
49 bit eum in nouiſſimo die.*Quia ego ex me
ipſo non ſum locutus,ſed qui miſit me Pa-
ter,ipſe mihi mandatum dedit quid dicam,
50 & quid loquar.*Et ſcio quia mandatum e-
ius vita æterna eſt. Quæ ergo ego loquor,
ſicut dixit mihi Pater, ſic loquor.

CAP. XIII.

1 ANTE diem feſtũ Paſchæ, ſciens Ieſus
quia venit hora eius vt tranſeat ex hoc
mundo ad Patrem: cum dilexiſſet ſuos,qui
2 erant in mundo,in finem dilexit eos.* Et
cœna facta,cũ diabolus iam miſiſſet in cor
vt traderet eum Iudas Simonis Iſcariotæ:
3 *ſciẽs quia omnia dedit ei Pater in manus,
& quia a Deo exiuit, & ad Deum vadit:

*ſurgit a cœna, & ponit veſtimenta ſua: & 4
cū accepiſſet linteū, præcinxit ſe. *Deinde 5
mittit aquam in peluim, & cœpit lauare pe
des diſcipulorum, & extergere linteo, quo
erat præcinctus. *Venit ergo ad Simonem 6
Petrum. Et dicit ei Petrus: Domine, tu mi-
hi lauas pedes? *Reſpondit Ieſus, & dixit 7
ei: Quod ego facio, tu neſcis modo, ſcies au
tem poſtea. *Dicit ei Petrus: Non lauabis 8
mihi pedes in æternum. Reſpōdit ei Ieſus:
Si nō lauero te, non habebis partem mecū.
*Dicit ei Simon Petrus: Domine, non tan- 9
tum pedes meos, ſed & manus, & caput.
*Dicit ei Ieſus: Qui lotus eſt, non indiget 10
niſi vt pedes lauet, ſed eſt mundus totus. Et
vos mundi eſtis, ſed non omnes. *Sciebat 11
enim quiſnam eſſet qui traderet eum: pro-
pterea dixit: Non eſtis mūdi omnes. *Poſt- 12
quàm ergo lauit pedes eorū, & accepit veſti
menta ſua: cum recubuiſſet iterū, dixit eis:
Scitis quid fecerim vobis? *Vos voca- 13
tis me Magiſter, & Domine: & bene dici-
tis: ſum etenim. *Si ergo ego laui pedes ve- 14
ſtros, Dominus, & Magiſter: & vos debetis
alter alterius lauare pedes. *Exemplū enim 15
dedi vobis, vt quēadmodum ego feci vobis,
ita & vos faciatis. *Amē, amen dico vobis: 16
Non eſt ſeruus maior Domino ſuo: neque
apoſtolus maior eſt eo, qui miſit illum. *Si 17
hæc ſcitis, beati eritis ſi feceritis ea. *Non 18
de omnibus vobis dico: ego ſcio quos ele-
gerim: ſed vt adimpleatur Scriptura: Qui
manducat mecum panem, leuabit contra
me calcaneum ſuum. *Amodo dico vobis, 19
priuſquàm fiat: vt cum factum fuerit, cre-
datis, quia ego ſum. *Amen, amen dico vo 20
bis: Qui accipit ſi quē miſero, me accipit:
qui autem me accipit, accipit eum, qui me
miſit. *Cum hæc dixiſſet Ieſus, turbatus 21
eſt ſpiritu: & proteſtatus eſt, & dixit: A-
men, amen dico vobis: Quia vnus ex vo-
bis tradet me. *Aſpiciebant ergo ad in- 22
uicem diſcipuli, hæſitantes de quo diceret.
*Erat ergo recumbens vnus ex diſcipu- 23
lis eius in ſinu Ieſu, quem diligebat Ieſus.
*Innuit ergo huic Simon Petrus, & dixit ei: 24
Quis eſt, de quo dicit? *Itaque cum recu- 25
buiſſet ille ſupra pectus Ieſu, dicit ei: Domi-
26 ne quis eſt? *Reſpondit Ieſus: Ille eſt, cui
ego intinctū panem porrexero. Et cum in-
tinxiſſet panem, dedit Iudæ Simonis Iſcario-
27 tæ. *Et poſt buccellam, introiuit in eum
ſatanas. Et dixit ei Ieſus: Quod facis, fac
28 citius. *Hoc autem nemo ſciuit diſcum-
29 bentium ad quid dixerit ei. *Quidam enim
putabāt, quia loculos habebat Iudas, quòd
dixiſſet ei Ieſus: Eme ea, quæ opus ſunt
nobis ad diem feſtum: aut egenis *vt ali-*
30 quid daret. *Cum ergo accepiſſet ille buc-
cellam, exiuit continuo. Erat autem nox.
31 *Cum ergo exiſſet, dixit Ieſus: Nunc cla-
rificatus eſt filius hominis: & Deus cla-
32 rificatus eſt in eo. *Si Deus clarificatus
eſt in eo, & Deus clarificabit eum in ſemet-
33 ipſo: & continuo clarificabit eum. *Filioli,
adhuc modicum vobiſcum ſum. Quære-
tis me: & ſicut dixi Iudæis: Quò ego vado,
vos non poteſtis venire: & vobis dico mo-
34 do. *Mandatum nouum do vobis: Vt di-
ligatis inuicem, ſicut dilexi vos, vt & vos di-
35 ligatis inuicem. *In hoc cognoſcent om-
nes quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem
36 habueritis ad inuicem. *Dicit ei *Simon*
Petrus: Domine, quo vadis? Reſpondit Ie-
ſus: Quò ego vado, nō potes me modo ſe-
37 qui: ſequeris autem poſtea. *Dicit ei Pe-
trus: Quare non poſſum te ſequi modo?
38 animam meam pro te ponam. *Reſpon-
dit ei Ieſus: Animam tuam pro me pones?
Amen, amen dico tibi: Non cantabit gal-
lus, donec ter me neges.

CAP. XIIII.

1 NON turbetur cor veſtrum. Creditis in
2 Deum, & in me credite. *In domo
Patris mei māſiones multæ ſunt. ſi quo mi-
nus dixiſſem vobis: Quia vado parare vobis
3 locū. *Et ſi abiero, & præparauero vobis lo-
cum: iterū venio, & accipiam vos ad meip-
4 ſum, vt vbi ſum ego, & vos ſitis. *Et quò
5 ego vado ſcitis, & viā ſcitis. *Dicit ei Tho-
mas: Domine, neſcimus quò vadis: & quo
6 modo poſſumus viam ſcire? *Dicit ei Ieſus:
Ego ſum via, & veritas, & vita. nemo venit ad
Patrem,

7 Patrem,niſi per me.* Si cognouiſſetis me,
&. Patrem meum vtique cognouiſſetis:&
amodo cognoſcetis eum, & vidiſtis eum.
8 *Dicit ei Philippus: Domine,oſtende nobis
9 Patrẽ,& ſufficit nobis.*Dicit ei Ieſus: Tan-
to tempore vobiſcum ſum:& non cogno-
uiſtis me? Philippe,qui videt me, videt &
Patrem. Quomodo tu dicis; Oſtende no-
10 bis Patrem?* Non creditis quia ego in Pa-
tre, & Pater in me eſt? Verba, quæ ego lo-
quor vobis,a me ipſo non loquor. Pater au
11 tem in me manens,ipſe facit opera.* Non
creditis quia ego in Patre, & Pater in me
12 eſt?*Alioquin propter opera ipſa credite.
Amen,amen dico vobis: qui credit in me,
opera,quæ ego facio,& ipſe faciet,& maio-
ra horum faciet: quia ego ad Patrem vado.
13 * Et quodcumque petieritis Patrem in no-
mine meo,hoc faciam: vt glorificetur Pater
14 in Filio.* Si quid petieritis me in nomine
15 meo,hoc faciam.*Si diligitis me: mandata
16 mea ſeruate.*Et ego rogabo Patrem,& aliũ
paraclitũ dabit vobis, vt maneat vobiſcum
17 in æternum,* Spiritum veritatis, quẽ mun-
dus non poteſt accipere,quia non videt eũ,
nec ſcit eum. vos autem cognoſcetis eum:
18 quia apud vos manebit,& in vobis erit.*Nõ
relinquam vos orphanos: veniam ad vos.
19 *Adhuc modicum:& mundus me iam non
videt. Vos autem videtis me:quia ego viuo,
20 & vos viuetis.* In illo die vos cognoſcetis
quia ego ſum in Patre meo,& vos in me,&
21 ego in vobis.*Qui habet mandata mea, &
ſeruat ea: ille eſt, qui diligit me. Qui autẽ
diligit me,diligetur a Patre meo: & ego di-
22 ligam eum,& manifeſtabo ei me ipſum.*Di-
cit ei Iudas,nõ ille Iſcariotes: Domine,quid
factum eſt,quia manifeſtaturus es nobis te-
23 ipſum,& non mundo?*Reſpondit Ieſus,&
dixit ei: Si quis diligit me, ſermonem meũ
ſeruabit,& Pater meus diliget eum,& ad eũ
veniemus,& manſionẽ apud eum faciemus:
24 *qui non diligit me,ſermones meos nõ ſer-
uat. Et ſermonem, quem audiſtis, non eſt
25 meus: ſed eius,qui miſit me, Patris.* Hæc
26 locutus ſum vobis apud vos manens.* Pa-
raclitus autem Spiritus ſanctus, quẽ mittet
Pater in nomine meo,ille vos docebit om-
nia,& ſuggeret vobis omnia,quæcũque di-
27 xero vobis.*Pacem relinquo vobis, pacem
meam do vobis: non quomodo mundus
dat,ego do vobis. Non turbetur cor veſtrũ,
28 neque formidet.*Audiſtis quia ego dixi vo-
bis: Vado,& venio ad vos. Si diligeretis me,
gauderetis vtique,quia vado ad Patrẽ: quia
29 Pater maior me eſt.*Et nũc dixi vobis prius
quàm fiat: vt cum factum fuerit, credatis.
30 *Iam non multa loquar vobiſcũ. venit enim
princeps mundi huius,& in me non habet
31 quidquã.* Sed vt cognoſcat mundus quia
diligo Patrem,& ſicut mandatum dedit mi-
hi Pater, ſic facio. Surgite, eamus hinc.

Cap. XV.

1 EGo ſum vitis vera:& Pater meus agri-
2 colà eſt.*Omnem palmitem in me non
ferentem fructum, tollet eum: & omnem,
qui fert fructum, purgabit eum, vt fructum
3 plus afferat.* Iam vos mundi eſtis propter
4 ſermonem,quem locutus ſum vobis.* Ma-
nete in me:& ego in vobis. Sicut palmes
non poteſt ferre fructum a ſemetipſo, niſi
manſerit in vite: ſic nec vos,niſi in me man-
5 ſeritis.* Ego ſum vitis, vos palmites: qui
manet in me,& ego in eo, hic fert fructum
multum: quia ſine me nihil poteſtis facere.
6 *Si quis in me non manſerit: mittetur foras
ſicut palmes,& areſcet,& colligent eum,&
7 in ignem mittent,& ardet.*Si manſeritis in
me,& verba mea in vobis mãſerint: quod-
8 cumque volueritis petetis,& fiet vobis.* In
hoc clarificatus eſt Pater meus, vt fructum
plurimum afferatis,& efficiamini mei diſci-
9 puli.* Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi
10 vos. Manete in dilectione mea.* Si præce-
pta mea ſeruaueritis,manebitis in dilectio-
ne mea,ſicut & ego Patris mei præcepta ſer-
11 uaui,& maneo in eius dilectione.* Hæc lo-
cutus ſum vobis: vt gaudium meum in vo-
12 bis ſit, & gaudium veſtrũ impleatur.* Hoc
eſt præceptum meum vt diligatis inuicem,
13 ſicut dilexi vos.*Maiorem hac dilectionem
nemo habet, vt animam ſuam ponat quis
14 pro amicis ſuis.*Vos amici mei eſtis,ſi fece-
ritis

ritis quæ ego præcipio vobis.*Iam non di- 15
cā vos ſeruos: quia ſeruus neſcit quid faciat
dominus eius. Vos autem dixi amicos: quia
omnia quæcūque audiui a Patre meo, nota
feci vobis.* Non vos me elegiſtis: ſed ego 16
elegi vos, & poſui vos vt eatis, & fructum af-
feratis: & fructus veſter maneat: vt quod-
cumque petieritis Patrem in nomine meo,
det vobis.* Hæc mando vobis, vt diligatis 17
inuicem.*Si mundus vos odit: ſcitote quia 18
me priorē vobis odio habuit.*Si de mundo 19
fuiſſetis: mundus quod ſuum erat diligeret:
quia vero de mundo non eſtis, ſed ego elegi
vos de mundo, propterea odit vos mundus.
* Memētote ſermonis mei, quē ego dixi vo- 20
bis: Non eſt ſeruus maior domino ſuo. Si
me perſecuti ſunt, & vos perſequentur: ſi
ſermonē meum ſeruauerūt, & veſtrum ſer-
uabunt.* Sed hæc omnia facient vobis pro- 21
pter nomen meum: quia neſciunt eum, qui
miſit me.* Si non veniſſem, & locutus fuiſ- 22
ſem eis, peccatum non haberent: nunc au-
tem excuſationē non habēt de peccato ſuo.
* Qui me odit: & Patrem meum odit. * Si 23 24
opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius
fecit, peccatum non haberent: nunc autem
& viderunt, & oderūt & me, & Patrem meū.
* Sed vt adimpleatur ſermo, qui in lege eo- 25
rum ſcriptus eſt: Quia odio habuerunt me
gratis.* Cum autem venerit Paraclitus, quē 26
ego mittam vobis a Patre, ſpiritum verita-
tis, qui a Patre procedit, ille teſtimonium
perhibebit de me: *& vos teſtimonium per- 27
hibebitis, quia ab initio mecum eſtis.

CAP. XVI.

HÆc locutus ſum vobis, vt non ſcan- 1
dalizemini.* Abſque ſynagogis facient 2
vos: ſed venit hora, vt omnis, qui interficit
vos, arbitretur obſequium ſe præſtare Deo.
*& hæc facient vobis, quia non nouerunt 3
Patrem, neque me.* Sed hæc locutus ſum 4
vobis: vt cum venerit hora eorū, reminiſca-
mini, quia ego dixi vobis.* Hæc autē vobis 5
ab initio non dixi, quia vobiſcum eram: Et
nunc vado ad eum, qui miſit me; & nemo
ex vobis interrogat me, Quò vadis? * Sed 6
quia hæc locutus ſum vobis, triſtitia imple-
7 uit cor veſtrū.* Sed ego veritatem dico vo-
bis: expedit vobis vt ego vadā: ſi enim non
abiero, Paraclitus non veniet ad vos: ſi autē
8 abiero, mittam eum ad vos.* Et cū venerit
ille, arguet mundum de peccato, & de iuſti-
9 tia, & de iudicio.* de peccato quidem: quia
10 non crediderunt in me: * de iuſtitia vero:
quia ad Patrem vado: & iam non videbitis
11 me: * De iudicio autē: quia princeps huius
12 mūdi iam iudicatus eſt.* Adhuc *multa ha-*
beo vobis dicere: ſed non poteſtis portare
13 modo.* Cum autem venerit ille Spiritus ve-
ritatis, docebit vos omnem veritatem. non
enim loquetur a ſemetipſo: ſed quæcumque
audiet loquetur, & quæ vētura ſunt annun-
14 ciabit vobis. * Ille me clarificabit: quia de
15 meo accipiet, & annunciabit vobis.* Om-
nia quæcūque habet Pater, mea ſunt. Pro-
pterea dixi: quia de meo accipiet, & annun-
16 ciabit vobis.* Modicum, & iam non videbi-
tis me: & iterum modicum, & videbitis me:
17 quia vado ad Patrem.* Dixerunt ergo *ex di-*
ſcipulis eius ad inuicem: Quid eſt hoc, quod
dicit nobis: Modicum, & non videbitis *me:*
& iterum modicum, & videbitis *me, & quia*
18 vado ad Patrem?* Dicebant *ergo*: Quid eſt
hoc, quod dicit, Modicum? neſcimus quid
19 loquitur.* Cognouit autem Ieſus, quia vole-
bant eum interrogare, & dixit eis: De hoc
quæritis inter vos quia dixi, Modicum, & nō
videbitis me: & iterum modicum, & videbi
20 tis me.* Amen, amē dico vobis: quia plora-
bitis, & flebitis vos, mundus autē gaudebit:
vos autē contriſtabimini, ſed triſtitia veſtra
21 vertetur in gaudium.* Mulier cum parit, tri-
ſtitiam habet, quia venit hora eius: cum au-
tem pepererit puerū, iam non meminit preſ-
ſuræ propter gaudium: quia natus eſt homo
22 in mundum.* Et vos igitur nunc quidem tri-
ſtitiam habetis, iterum autem videbo vos, &
gaudebit cor veſtrum: & gaudium veſtrum
23 nemo tollet a vobis.* Et in illo die me non
rogabitis quidquam. Amen, amen dico vo-
bis: ſi quid petieritis Patrē in nomine meo,
24 dabit vobis.* Vſque modo nō petiſtis quid-
quā in nomine meo: Petite, & accipietis, vt
gaudium

gaudium veſtrum ſit plenum.*Hæc in pro- 25
uerbijs locutus ſum vobis. Venit hora cum
iam non in prouerbijs loquar vobis, ſed pa-
lam de Patre annunciabo vobis.*in illo die 26
in nomine meo petetis: & non dico vobis
quia ego rogabo Patrem de vobis: *Ipſe 27
enim Pater amat vos, quia vos me amaſtis,
& credidiſtis, quia ego a Deo exiui. *Exi- 28
ui a Patre, & veni in mundum: iterum re-
linquo mundum,& vado ad Patrem. *Di- 29
cunt ei diſcipuli eius: Ecce nunc palam lo-
queris,& prouerbium nullum dicis. *nunc 30
ſcimus quia ſcis omnia, & non opus eſt
tibi vt quis te interroget: in hoc credimus
quia a Deo exiſti. *Reſpondit eis Ieſus: 31
Modo creditis?*Ecce venit hora,& iam ve- 32
nit, vt diſpergamini vnuſquiſque in pro-
pria, & me ſolum relinquatis: & non ſum
ſolus, quia Pater mecum eſt. *Hæc locu- 33
tus ſum vobis, vt in me pacem habeatis.
In mundo preſſuram habebitis: ſed confi-
dite,ego vici mundum.

Cap. XVII.

HÆc locutus eſt Ieſus: & ſubleuatis 1
oculis in cælum,dixit: Pater venit ho-
ra, clarifica filium tuum, vt filius tuus cla-
rificet te: *Sicut dediſti ei poteſtatem omnis 2
carnis,vt omne, quod dediſti ei, det eis vi-
tam æternam. *Hæc eſt autem vita æter- 3
na: Vt cognoſcant te, ſolum Deum verũ,
& quem miſiſti Ieſum Chriſtum. *Ego te 4
clarificaui ſuper terram: opus cõſummaui,
quod dediſti mihi vt faciam:*& nunc clari- 5
fica me tu Pater apud temetipſum, clarita-
te,quã habui prius,quàm mũdus eſſet,apud
te. *Manifeſtaui nomen tuum hominibus, 6
quos dediſti mihi de mundo: Tui erant,&
mihi eos dediſti: & ſermonem tuũ ſeruaue-
runt.*Nunc cognouerunt quia omnia,quæ 7
dediſti mihi, abs te ſunt: *quia verba, quæ 8
dediſti mihi, dedi eis: & ipſi acceperunt, &
cognouerũt vere quia a te exiui,& credide
runt quia tu me miſiſti.*Ego pro eis rogo: 9
Non pro mundo rogo,ſed pro his,quos de-
diſti mihi: quia tui ſunt:* & mea omnia tua 10
ſunt,& tua mea ſunt: & clarificatus ſum in
11 eis:*Et iam nõ ſum in mundo,& hi in mun-
do ſunt, & ego ad te venio. Pater ſancte,
ſerua eos in nomine tuo,quos dediſti mihi:
12 vt ſint vnum,ſicut & nos.*Cum eſſem cum
eis,ego ſeruabam eos in nomine tuo. Quos
dediſti mihi, cuſtodiui: & nemo ex eis pe-
rijt, niſi filius perditionis, vt Scriptura im-
13 pleatur.* Nunc autem ad te venio: & hæc
loquor in mundo,vt habeant gaudiũ meum
14 impletum in ſemetipſis. *Ego dedi eis ſer-
monem tuum, & mundus eos odio habuit,
quia non ſunt de mundo, ſicut & ego non
15 ſum de mundo. *Non rogo vt tollas eos
16 de mũdo,ſed vt ſerues eos a malo.*De mũ-
do non ſunt,ſicut & ego non ſum de mun-
17 do. *Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus
18 veritas eſt.*Sicut tu me miſiſti in mundum,
19 & ego miſi eos in mundum. *Et pro eis
ego ſanctifico meipſum: vt ſint & ipſi ſan-
20 ctificati in veritate. *Non pro eis autem
rogo tantũ,ſed & pro eis,qui credituri ſunt
21 per verbum eorum in me:*vt omnes vnum
ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te, vt &
ipſi in nobis vnum ſint: vt credat mundus,
22 quia tu me miſiſti.*Et ego claritatem, quam
dediſti mihi, dedi eis: vt ſint vnum, ſicut &
23 nos vnum ſumus. *Ego in eis, & tu in
me: vt ſint conſummati in vnum: & cogno
ſcat mundus quia tu me miſiſti, & dilexiſti
24 eos,ſicut & me dilexiſti. *Pater, quos dedi-
ſti mihi, volo vt vbi ſum ego, & illi ſint
mecum: vt videant claritatem meam,quam
dediſti mihi: quia dilexiſti me ante conſti-
25 tutionem mundi. *Pater iuſte, mundus te
non cognouit. ego autem te cognoui: &
26 hi cognouerunt,quia tu me miſiſti. *Et no-
tum feci eis nomen tuum, & notum fa-
ciam: vt dilectio, qua dilexiſti me, in ipſis
ſit, & ego in ipſis.

Cap. XVIII.

1 HÆc cum dixiſſet Ieſus,egreſſus eſt cũ
diſcipulis ſuis trans Torrentẽ Cedron,
vbi erat hortus, in quem introiuit ipſe, &
2 diſcipuli eius.*Sciebat autem & Iudas,qui
tradebat eum, locum: quia frequenter Ie-
ſus conuenerat illuc cum diſcipulis ſuis.

*Iudas ergo cum accepiſſet cohortem, & a 3
Pontificibus, & Phariſæis miniſtros, venit
illuc cum laternis, & facibus, & armis. *Ie- 4
ſus itaque ſciens omnia, quæ ventura erant
ſuper eum, proceſſit, & dixit eis: Quẽ quæ-
ritis? *Reſponderunt ei: Ieſum Nazarenũ. 5
Dicit eis Ieſus: Ego ſum. Stabat autem &
Iudas, qui tradebat eum, cum ipſis. *Vt er- 6
go dixit eis: Ego ſum: abierunt retrorſum,
& ceciderunt in terram. *Iterum ergo in- 7
terrogauit eos: Quem quæritis? Illi autem
dixerunt: Ieſum Nazarenum. *Reſpondit 8
Ieſus: Dixi vobis, quia ego ſum: ſi ergo me
quæritis, ſinite hos abire. *Vt impleretur 9
ſermo, quem dixit: Quia quos dediſti mihi,
non perdidi ex eis quemquam. *Simon er- 10
go Petrus habens gladium eduxit eum: &
percuſſit pontificis ſeruum: & abſcidit au-
riculam eius dexteram. Erat autem nomen
ſeruo Malchus. *Dixit ergo Ieſus Petro: 11
Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem,
quem dedit mihi Pater, non bibam il-
lum? *Cohors ergo, & tribunus, & miniſtri 12
Iudæorum comprehenderunt Ieſum, & li-
gauerunt eum: *Et adduxerunt eum ad An- 13
nam primum, erat enim ſocer Caiphæ, qui
erat pontifex anni illius. *Erat autem Cai- 14
phas, qui conſilium dederat Iudæis: Quia
expedit, vnum hominem mori pro populo.
*Sequebatur autem Ieſum Simon Petrus, & 15
alius diſcipulus. Diſcipulus autem ille erat
notus pontifici, & introiuit cum Ieſu in atriũ
pontificis. *Petrus autem ſtabat ad oſtium 16
foris. Exiuit ergo diſcipulus alius, qui erat
notus pontifici, & dixit oſtiariæ: & intro-
duxit Petrum. *Dicit ergo Petro ancilla 17
oſtiaria: Numquid & tu ex diſcipulis es ho-
minis iſtius? Dicit ille: Non ſum. *Stabant 18
autem ſerui, & miniſtri ad prunas: quia fri-
gus erat, & calefaciebant ſe: erat autẽ cum
eis & Petrus ſtans, & calefaciens ſe. *Pon- 19
tifex ergo interrogauit Ieſum de diſcipulis
ſuis, & de doctrina eius. *Reſpondit ei Ie- 20
ſus: Ego palam locutus ſum mundo: ego
ſemper docui in ſynagoga, & in templo,
quo omnes Iudæi cõueniunt: & in occulto
locutus ſum nihil. *Quid me interrogas? 21
interroga eos, qui audierunt quid locutus
22 ſim ipſis: ecce hi ſciunt quæ dixerim ego.
*Hæc autẽ cum dixiſſet, vnus aſſiſtens mi-
niſtrorũ dedit alapam Ieſu, dicens: Sic re-
23 ſpondes pontifici? *Reſpondit ei Ieſus: Si
male locutus ſum, teſtimonium perhibe de
24 malo: ſi autem bene, quid me cædis? *Et mi
ſit eum Annas ligatum ad Caipham pon-
25 tificem. *Erat autem Simon Petrus ſtans,
& calefaciens ſe. Dixerũt ergo ei: Nũquid
& tu ex diſcipulis eius es? Negauit *ille, &*
26 dixit: Non ſum. *Dicit ei vnus ex *ſeruis*
pontificis, cognatus eius, cuius abſcidit Pe-
trus auriculam: Nonne ego te vidi in hor-
27 to cum illo? *Iterum ergo negauit Petrus:
28 & ſtatim gallus cantauit. *Adducunt ergo
Ieſum a Caipha in prætorium. Erat autem
mane: & ipſi non introierunt in prætorium,
vt non contaminarentur, ſed vt manduca-
29 rent Paſcha. *Exiuit ergo Pilatus ad eos fo-
ras, & dixit: Quam accuſationẽ affertis ad-
30 uerſus hominem hunc? *Reſponderunt, &
dixerunt ei: Si non eſſet hic malefactor, nõ
31 tibi tradidiſſemus eum. *Dixit ergo eis Pi-
latus: Accipite eum vos, & ſecundum legẽ
veſtram iudicate eum. Dixerunt *ergo ei Iu-*
dæi: Nobis nõ licet interficere quemquã.
32 *Vt ſermo Ieſu impleretur, quem dixit, ſi-
33 gnificans qua morte eſſet moriturus. *In-
troiuit ergo iterum in prætorium Pilatus, &
vocauit Ieſum, & dixit ei: Tu es rex Iudæo-
34 rum? *Reſpondit Ieſus: A temetipſo hoc
35 dicis, an alij dixerunt tibi de me? *Reſpon-
dit Pilatus: Nũquid ego Iudæus ſum? Gens
tua, & pontifices tradiderunt te mihi: quid
36 feciſti? *Reſpondit Ieſus: Regnum meum
non eſt de hoc mundo. ſi ex hoc mundo
eſſet regnum meũ, miniſtri mei vtique de-
certarent vt non traderer Iudæis: nunc au-
37 tem regnum meum non eſt hinc. *Dixit
itaque ei Pilatus: Ergo rex es tu? Reſpõdit
Ieſus: Tu dicis quia rex ſum ego. Ego in hoc
natus ſum, & ad hoc veni in mundum, vt
teſtimonium perhibeam veritati: omnis, qui
38 eſt ex veritate, audit vocem meam. *Dicit
ei Pilatus: Quid eſt veritas? Et cum hoc di-
xiſſet, iterum exiuit ad Iudæos, & dicit eis:

Ego

Ego nullam inuenio in eo cauſam.*Eſt au- 39
tem conſuetudo vobis vt vnum dimittam
vobis in Paſcha: vultis ergo dimittam vo-
bis regem Iudæorum? *Clamauerunt er- 40
go rurſum omnes,dicentes: Non hunc,ſed
Barabbam. Erat autem Barabbas latro.

Cap. XIX.

TVnc ergo apprehendit Pilatus Ieſum, 1
&flagellanit.* Et milites plectentes co 2
ronam de ſpinis,impoſuerunt capiti eius:
&veſte purpurea circumdederũt eum.* Et 3
veniebant ad eum,& dicebant: Aue rex Iu
dæorum: & dabant ei alapas.* Exiuit ergo 4
iterum Pilatus foras, & dicit eis: Ecce ad-
duco vobis eum foras, vt cognoſcatis quia
nullam inuenio in eo cauſam. (*Exiuit er- 5
go Ieſus portans coronam ſpineam,& pur-
pureum veſtimentum:) Et dicit eis: Ecce
homo. * Cum ergo vidiſſent eum Ponti- 6
fices,& miniſtri,clamabant,dicentes: Cru-
cifige,crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Ac-
cipite eum vos,& crucifigite: ego enim non
inuenio in eo cauſam. * Reſponderunt ei 7
Iudæi: Nos legem habemus, & ſecundum
legem debet mori,quia filium Dei ſe fecit.
*Cum ergo audiſſet Pilatus hunc ſermonẽ, 8
magis timuit.* Et ingreſſus eſt prætorium 9
iterum: & dixit ad Ieſum: Vnde es tu? Ie-
ſus autem reſponſum non dedit ei.* Dicit 10
ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? neſcis
quia poteſtatem habeo crucifigere te,& po
teſtatem habeo dimittere te? * Reſpondit 11
Ieſus: Non haberes poteſtatem aduerſum
me vllam,niſi tibi datũ eſſet deſuper. Pro-
pterea qui me tradidit tibi, maius peccatũ
habet.*Et exinde quærebat Pilatus dimitte- 12
re eum. Iudæi autem clamabant dicentes:
Si hunc dimittis, non es amicus Cæſaris.
omnis enim, qui ſe regem facit, contradi-
cit Cæſari. * Pilatus autem cum audiſſet 13
hos ſermones,adduxit foras Ieſum: & ſedit
pro tribunali,in loco,qui dicitur Lithóſtro-
tos, Hebraice autem Gabbatha. * Erat au- 14
tem paraſceue Paſchæ, hora quaſi ſexta,&
dicit Iudæis: Ecce rex veſter. * Illi autem 15
clamabant: Tolle,tolle, crucifige eum. Di-
cit eis Pilatus: Regem veſtrum crucifigam?
Reſponderunt Pontifices: Non habemus
16 Regem,niſi Cæſarem. * Tunc ergo tradi-
dit eis illum vt crucifigeretur. Suſceperunt
17 autem Ieſum,& eduxerunt.* Et baiulans ſi-
bi crucem exiuit in eum,qui dicitur Calua-
18 riæ,locum,Hebraice autem Golgotha:*vbi
crucifixerũt eum,& cum eo alios duos hinc
19 & hinc,medium autem Ieſum.*Scripſit au-
tem & titulum Pilatus: & poſuit ſuper cru-
cem. Erat autem ſcriptum: Ieſus Nazare-
20 nus, Rex Iudæorum.* Hunc ergo titulum
multi Iudæorum legerunt: quia prope ciui-
tatem erat locus, vbi crucifixus eſt Ieſus:
Et erat ſcriptum Hebraice,Græce, & Lati-
21 ne.*Dicebant ergo Pilato Pontifices Iu-
dæorum: Noli ſcribere,Rex Iudæorum: ſed
22 quia ipſe dixit: Rex ſum Iudæorũ.*Reſpon
23 dit Pilatus: Quod ſcripſi, ſcripſi. *Milites
ergo cum crucifixiſſent eum,acceperũt ve-
ſtimenta eius,(& fecerũt quattuor partes:
vnicuique militi partem) & tunicam. Erat
autem tunica inconſutilis, deſuper conte-
24 xta per totum.*Dixerũt ergo ad inuicem:
Non ſcindamus eam, ſed ſortiamur de il-
la cuius ſit. Vt Scriptura impleretur, di-
cens: Partiti ſunt veſtimenta mea ſibi: &
in veſtem meam miſerunt ſortem. Et mili-
25 tes quidem hæc fecerunt.*Stabant autem
iuxta crucẽ Ieſu mater eius,& ſoror matris
eius,Maria Cleophæ,& Maria Magdalene.
26 *Cum vidiſſet ergo Ieſus matrem,& diſcipu
lum ſtantem,quẽ diligebat,dicit matri ſuæ:
27 Mulier,ecce filius tuus. * Deinde dicit di-
ſcipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora ac-
28 cepit eam diſcipulus in ſua.*Poſtea ſciens
Ieſus quia omnia conſummata ſunt,vt con
29 ſummaretur Scriptura,dixit: Sitio.*Vas er-
go erat poſitum aceto plenum. Illi autem
ſpongiam plenam aceto, hyſſopo circum-
30 ponentes, obtulerunt ori eius.*Cum ergo
accepiſſet Ieſus acetum,dixit: Conſumma
tum eſt. Et inclinato capite tradidit ſpiri-
31 tum. * Iudæi ergo,(quoniam Paraſceue
erat) vt non remanerent in cruce corpora
ſabbato,(erat enim magnus dies ille Sab-
bati) rogauerunt Pilatum vt frangerentur

eorum crura,& tollerentur . *Venerunt er- 32
go milites : & primi quidem fregerũt crura,
& alterius, qui crucifixus eſt cum eo . *Ad 33
Ieſum autem cum veniſſent,vt viderũt eum
iam mortuum,nõ fregerunt eius crura,*ſed 34
vnus militum lancea latus eius aperuit, &
continuo exiuit ſanguis,& aqua.*Et qui vi- 35
dit,teſtimonium perhibuit : & verum eſt te-
ſtimonium eius. Et ille ſcit quia vera dicit:
vt & vos credatis .*Facta ſunt enim hæc vt 36
Scriptura impleretur : Os non comminuetis
ex eo.* Et iterũ alia Scriptura dicit : Vide- 37
bunt in quem transfixerunt . * Poſt hæc 38
autem rogauit Pilatum Ioſeph ab Arima-
thæa,(eo quòd eſſet diſcipulus Ieſu,occul-
tus autem propter metum Iudæorum) vt
tolleret corpus Ieſu . Et permiſit Pilatus .
Venit ergo,& tulit corpus Ieſu.*Venit au- 39
tem & Nicodemus, qui venerat ad Ieſum
nocte primum , ferens mixturam myrrhæ,
& aloes, quaſi libras centum.*Acceperunt 40
ergo corpus Ieſu,& ligauerunt illud linteis
cum aromatibus, ſicut mos eſt Iudæis ſe-
pelire . *Erat autem in loco,vbi crucifixus 41
eſt, hortus : & in horto monumentum no-
uum , in quo nondum quiſquam poſitus
erat .*Ibi ergo propter Paraſceuen Iudæo- 42
rum,quia iuxta erat monumentum , poſue-
runt Ieſum .

CAP. XX.

VNA autem ſabbati,Maria Magdalene 1
venit mane, cum adhuc tenebræ eſ-
ſent, ad monumentum : & vidit lapidem
ſublatum a monumento . * Cucurrit ergo, 2
& venit ad Simonem Petrum , & ad alium
diſcipulum, quem amabat Ieſus,& dicit il-
lis : Tulerunt Dominum de monumento,&
neſcimus vbi poſuerunt eum . * Exijt ergo 3
Petrus , & ille alius diſcipulus, & venerunt
ad monumentum . * Currebant autem duo 4
ſimul , & ille alius diſcipulus præcucur-
rit citius Petro, & venit primus ad monu-
mentum .* Et cum ſe inclinaſſet,vidit poſi- 5
ta linteamina, non tamen introiuit.* Venit 6
ergo Simon Petrus ſequẽs eum,& introiuit
in monumẽtum,& vidit linteamina poſita,

7 *& ſudarium,qnod fuerat ſuper caput eius,
non cum linteaminibus poſitum, ſed ſepa-
8 ratim inuolutum in vnum locum . *Tunc
ergo introiuit & ille diſcipulus,qui venerat
primus ad monumentum : & vidit,& credi-
9 dit:*nondum enim ſciebãt Scripturã, quia
10 oportebat eum a mortuis reſurgere.*Abie-
runt ergo iterum diſcipuli ad ſemetipſos .
11 *Maria autem ſtabat ad monumentũ foris,
plorans: Dum ergo fleret, inclinauit ſe, &
12 proſpexit in monumentum : *& vidit duos
angelos in albis , ſedentes, vnum ad caput,
& vnum ad pedes, vbi poſitum fuerat cor-
13 pus Ieſu .*Dicunt ei illi : Mulier,quid plo-
ras ? Dicit eis : Quia tulerunt Dominum
14 meum : & neſcio vbi poſuerunt eum .*Hæc
cum dixiſſet,conuerſa eſt retrorſum,& vidit
Ieſum ſtantem : & non ſciebat quia Ieſus
15 eſt .*Dicit ei Ieſus : Mulier,quid ploras ? quẽ
quæris ? Illa exiſtimans quia hortulanus eſ-
ſet , dicit ei : Domine, ſi tu ſuſtuliſti eum ,
dicito mihi vbi poſuiſti eum : & ego eum
16 tollam.*Dicit ei Ieſus : Maria. Conuerſa il-
la, dicit ei : Rabboni (quod dicitur Magi-
17 ſter.) * Dicit ei Ieſus : Noli me tangere,nõ-
dum enim aſcendi ad Patrem meum: *vade*
autem ad fratres meos, & dic eis : Aſcendo
ad Patrem meum, & Patrem veſtrũ, Deum
18 meum , & Deum veſtrum . * Venit Maria
Magdalene annũcians diſcipulis : Quia vidi
19 Dominum , & hæc dixit mihi . * Cum ergo
ſero eſſet die illo,vna ſabbatorum, & fores
eſſent clauſæ,vbi erant diſcipuli cõgregati
propter metum Iudæorum : venit Ieſus , &
20 ſtetit in medio,& dixit eis : Pax vobis .* Et
cum hoc dixiſſet,oſtendit eis manus, & la-
tus.Gauiſi ſunt ergo diſcipuli,viſo Domino.
21 *Dixit ergo eis iterum : Pax vobis. Sicut mi-
22 ſit me Pater, & ego mitto vos. * Hæc cum
dixiſſet, inſufflauit : & dixit eis : Accipite
23 Spiritum ſanctum : *quorũ remiſeritis pec-
cata , remittuntur eis : & quorum retinueri-
24 tis,retenta ſunt . * Thomas autem vnus ex
duodecim, qui dicitur Didymus , non erat
25 cum eis quando venit Ieſus.*Dixerunt er-
go ei alij diſcipuli : Vidimus Dominum .
Ille autem dixit eis : Niſi videro in manibus
eius

eiũs fixuram clauorum,& mittam digitum
meum in locum clauorum, & mittam ma-
num meam in latus eius, non credam. *Et 26
poſt dies octo, iterũ erant diſcipuli eius in-
tus: & Thomas cum eis. Venit Ieſus ianuis
clauſis, & ſtetit in medio, & dixit: Pax vo-
bis. * Deinde dicit Thomæ: Infer digitum 27
tuum huc, & vide manus meas, & affer
manum tuam,& mitte in latus meum: &
noli eſſe incredulus,ſed fidelis.* Reſpondit 28
Thomas, & dixit ei: Dominus meus, &
Deus meus. *Dixit ei Ieſus: Quia vidiſti 29
me Thoma,credidiſti: beati,qui non vide-
runt, & crediderunt. *Multa quidem, & 30
alia ſigna fecit Ieſus in cõſpectu diſcipulo-
rum ſuorum,quæ non ſunt ſcripta in libro
hoc. * Hæc autem ſcripta ſunt vt credatis, 31
quia Ieſus eſt Chriſtus Filius Dei: & vt cre
dentes, vitam habeatis in nomine eius.

Cap. XXI.

Poſtea manifeſtauit ſe iterum Ieſus di- 1
ſcipulis ad mare Tiberiadis. Manifeſta-
uit autẽ ſic: *Erant ſimul Simon Petrus, & 2
Thomas, qui dicitur Didymus, & Natha-
nael, qui erat a Cana Galilææ, & filij Zebe-
dæi,& alij ex diſcipulis eius duo. * Dicit eis 3
Simon Petrus: Vado piſcari. Dicunt ei: Ve-
nimus & nos tecum. Et exierunt,& aſcẽde-
runt in nauim: & illa nocte nihil prendide-
runt. *Mane autem facto ſtetit Ieſus in litto- 4
re: non tamen cognouerunt diſcipuli quia
Ieſus eſt. *Dixit ergo eis Ieſus: Pueri num- 5
quid pulmentarium habetis? Reſponderũt
ei: Non. *Dicit eis: Mittite in dexteram na- 6
uigij rete: & inuenietis. Miſerunt ergo: &
iam non valebant illud trahere præ multi-
tudine piſcium. *Dixit ergo diſcipulus ille, 7
quem diligebat Ieſus, Petro: Dominus eſt.
Simon Petrus cum audiſſet quia Dominus
eſt, tunica ſuccinxit ſe (erat enim nudus)
& miſit ſe in mare. * Alij autem diſcipuli 8
nauigio venerunt: (non enim longe erant
a terra, ſed quaſi cubitis ducentis) trahen-
tes rete piſcium. * Vt ergo deſcenderunt in 9
terram, viderunt prunas poſitas, & piſcem
ſuperpoſitum, & panem. * Dicit eis Ieſus: 10
Afferte de piſcibus, quos prendidiſtis nunc.
11 *Aſcendit Simon Petrus, & traxit rete in
terram, plenum magnis piſcibus centum
quinquaginta tribus. Et cum tanti eſſent,
12 non eſt ſciſſum rete. * Dicit eis Ieſus: Ve-
nite, prandete. Et nemo audebat diſcum-
bentiũ interrogare eum: Tu quis es? ſcien-
13 tes, quia Dominus eſt. * Et venit Ieſus, &
accipit panem, & dat eis, & piſcem ſimili-
14 ter. * Hoc iam tertio manifeſtatus eſt Ie-
ſus diſcipulis ſuis cum reſurrexiſſet a mor-
15 tuis. *Cum ergo prandiſſent, dicit Simo-
ni Petro Ieſus: Simon Ioannis diligis me
plus his? Dicit ei: Etiam Domine, tu ſcis
quia amo te. Dicit ei: Paſce agnos meos.
16 *Dicit ei iterum: Simon Ioannis, diligis
me? Ait illi: Etiam Domine, tu ſcis quia
17 amo te. Dicit ei: Paſce agnos meos. *Di-
cit ei tertio: Simon Ioannis, amas me?
Contriſtatus eſt Petrus, quia dixit ei tertio,
Amas me? & dixit ei: Domine tu omnia
noſti: tu ſcis quia amo te. Dixit ei: Paſce
18 oues meas. *Amen, amen dico tibi: cum
eſſes iunior, cingebas te, & ambulabas
vbi volebas: cum autem ſenueris, extendes
manus tuas, & alius te cinget, & ducet quò
19 tu non vis. *Hoc autem dixit ſignificans
qua morte clarificaturus eſſet Deum. Et
cum hoc dixiſſet, dicit ei: Sequere me.
20 *Conuerſus Petrus vidit illum diſcipulum,
quem diligebat Ieſus, ſequentem, qui &
recubuit in cœna ſuper pectus eius, & di-
21 xit: Domine quis eſt qui tradet te? *Hunc
ergo cum vidiſſet Petrus, dixit Ieſu: Domi-
22 ne hic autem quid? *Dicit ei Ieſus: Sic eum
volo manere donec veniam, quid ad te? tu
23 me ſequere. *Exijt ergo ſermo iſte inter
fratres quia diſcipulus ille non moritur. Et
non dixit ei Ieſus: Non moritur. ſed: Sic
eum volo manere donec veniam, quid ad
24 te? *Hic eſt diſcipulus ille, qui teſtimo-
nium perhibet de his, & ſcripſit hæc: &
ſcimus, quia verum eſt teſtimonium eius.
25 *Sunt autem & alia multa, quæ fecit Ieſus:
quæ ſi ſcribantur per ſingula, nec ipſum ar-
bitror mundum capere poſſe eos, qui ſcri-
bendi ſunt, libros.

ACTVS APOSTOLORVM.

CAPVT PRIMVM.

PRIMVM quidem ſermonem 1
feci de omnibus o Theo-
phile,quæ cœpit Ieſus face-
re,& docere *vſque in diẽ, 2
qua præcipiens Apoſtolis
per Spiritum ſanctũ,quos elegit, aſſumptus
eſt:*quibus & præbuit ſeipſum viuum poſt 3
paſſionem ſuam in multis argumentis, per
dies quadraginta apparens eis, & loquens
de regno Dei. *Et conueſcens, præcepit 4
eis ab Ieroſolymis ne diſcederẽt,ſed expe-
ctarent promiſſionem Patris,quam audiſtis
(inquit) per os meum:*quia Ioannes qui- 5
dem baptizauit aqua, vos autem baptiza-
bimini Spiritu ſancto non poſt multos hos
dies. *Igitur qui conuenerant, interroga- 6
bant eum, dicentes: Domine ſi in tempo-
re hoc reſtitues regnum Iſrael? *Dixit au- 7
tem eis: Non eſt veſtrum noſſe tempora,
vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua po-
teſtate:*ſed accipietis virtutẽ ſuperuenien- 8
tis Spiritus ſancti in vos, &eritis mihi te-
ſtes in Ieruſalem, & in omni Iudæa, & Sa-
maria, & vſque ad vltimum terræ. *Et 9
cum hæc dixiſſet, videntibus illis, eleuatus
eſt: & nubes ſuſcepit eum ab oculis eo-
rum. *Cumq. intuerentur in cælum eun- 10
tem illum, ecce duo viri aſtiterunt iuxta
illos in veſtibus albis,*qui & dixerunt: Vi- 11
ri Galilæi quid ſtatis aſpicientes in cælum?
hic Ieſus, qui aſſumptus eſt a vobis in cæ-
lum, ſic veniet quemadmodum vidiſtis
eum euntem in cælum.*Tunc reuerſi ſunt 12
Ieroſolymam a monte, qui vocatur Oliue-
ti, qui eſt iuxta Ieruſalem, ſabbati habens
iter. *Et cum introiſſent in cœnaculum, 13
aſcenderunt vbi manebant Petrus, & Ioan-
nes, Iacobus, & Andreas, Philippus, & Tho
mas, Bartholomæus, & Matthæus, Iacobus
Alphæi, & Simon Zelotes, & Iudas Iacobi.
14 *hi omnes erant perſeuerantes vnanimiter
in oratione cum mulieribus, & Maria ma-
15 tre Ieſu, & fratribus eius. *In diebus illis
exurgens Petrus in medio fratrum dixit,
(erat autem turba hominum ſimul, fere
16 centum viginti.) *Viri fratres, oportet im-
pleri Scripturam, quam prædixit Spiritus
ſanctus per os Dauid de Iuda, qui fuit dux
17 eorum, qui comprehenderunt Ieſum:*qui
connumeratus erat in nobis, & ſortitus eſt
18 ſortem miniſterij huius. *Et hic quidem
poſſedit agrum de mercede iniquitatis, &
ſuſpenſus crepuit medius: & diffuſa ſunt
19 omnia viſcera eius. *Et notum factum eſt
omnibus habitantibus Ieruſalem, *ita vt ap-
pellaretur* ager ille, lingua *eorum*, Hacel-
20 dama, hoc eſt, ager ſanguinis. *Scriptum
eſt enim in libro Pſalmorum: Fiat com-
moratio eorum deſerta, & non ſit qui inha-
bitet in ea: & epiſcopatum eius accipiat
21 alter. *Oportet ergo ex his viris, qui nobi-
ſcum ſunt congregati in omni tempore,
quo intrauit & exiuit inter nos Dominus
22 Ieſus,*incipiens a baptiſmate Ioãnis vſque
in diem, qua aſſumptus eſt a nobis, teſtem
reſurrectionis eius nobiſcum fieri vnum ex
23 iſtis. *Et ſtatuerunt duos, Ioſeph, qui vo-
cabatur Barſabas, qui cognominatus eſt Iu-
24 ſtus: & Mathiam. *Et orantes dixerunt:
Tu Domine, qui corda noſti omniũ, oſten-
25 de, quem elegeris ex his duobus vnũ *ac-
cipere locum miniſterij huius, & apoſtola-
tus, de quo præuaricatus eſt Iudas vt abi-
26 ret in locum ſuum. *Et dederunt ſortes
eis, & cecidit ſors ſuper Mathiam, & annu-
meratus eſt cum vndecim Apoſtolis.

CAP.

Cap. II.

ET cum complerentur dies Pentecoſtes, 1
erant omnes pariter in eodem loco: *& 2
factus eſt repente de cælo ſonns, tamquam
aduenientis ſpiritus vehementis, & repleuit
totam domum vbi erant ſedentes. *Et ap- 3
paruerunt illis diſpertitæ linguæ tamquam
ignis, ſeditq. ſupra ſingulos eorum: *& re- 4
pleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & cœperũt
loqui varijs linguis, prout Spiritus ſanctus
dabat eloqui illis. *Erant autem in Ieruſa- 5
lem habitantes Iudæi, viri religioſi ex omni
natione, quæ ſub cælo eſt. *Facta autem 6
hac voce, conuenit multitudo, & mente cõ-
fuſa eſt, quoniam audiebat vnuſquiſque lin-
gua ſua illos loquentes. *Stupebant autem 7
omnes, & mirabantur, dicentes: Nõne ecce
omnes iſti, qui loquuntur, Galilæi ſunt, *& 8
quomodo nos audiuimus vnuſquiſque lin-
guam noſtram, in qua nati ſumus? *Par- 9
thi, & Medi, & Ælamitæ, & qui habitant
Meſopotamiam, Iudæam, & Cappadociam,
Pontum, & Aſiam, *Phrygiam, & Pamphy- 10
liam, Ægyptũ, & partes Libyæ, quæ eſt circa
Cyrenen, & aduenæ Romani, *Iudæi quo- 11
que, & Proſelyti, Cretes, & Arabes: audiui-
mus eos loquẽtes noſtris linguis magnalia
Dei. *Stupebant autem omnes, & miraban 12
tur ad inuicem dicẽtes: Quidnam vult hoc
eſſe? *Alij autem irridentes dicebant: Quia 13
muſto pleni ſunt iſti. *Stans autem Petrus 14
cum vndecim leuauit vocem ſuam, & locu-
tus eſt eis: Viri Iudæi, & qui habitatis Ieru-
ſalem vniuerſi, hoc vobis notum ſit, & auri-
bus percipite verba mea. *Non enim, ſicut 15
vos æſtimatis, hi ebrij ſunt, cum ſit hora
diei tertia: *ſed hoc eſt, quod dictum eſt per 16
prophetã Ioel: *Et erit in nouiſſimis diebus 17
(dicit Dominus) effundam de Spiritu meo
ſuper omnem carnem: & prophetabunt fi-
lij veſtri, & filiæ veſtræ, & iuuenes veſtri
viſiones videbunt, & ſeniores veſtri ſom-
nia ſomniabunt. *Et quidem ſuper ſeruos 18
meos, & ſuper ancillas meas in diebus illis
effundam de Spiritu meo, & prophetabunt:
*& dabo prodigia in cælo ſurſum, & ſigna in 19
terra deorſum, ſanguinem, & ignem, & va-
20 porem fumi: *Sol conuertetur in tenebras,
& luna in ſanguinem, antequam veniat dies
21 Domini magnus & manifeſtus. *Et erit:
omnis, quicumque inuocauerit nomen Do-
22 mini, ſaluus erit. *Viri Iſraelitæ, audite ver-
ba hæc: Ieſum Nazarenum, virum appro-
batum a Deo in vobis, virtutibus, & prodi-
gijs, & ſignis, quæ fecit Deus per illum in
23 medio veſtri, ſicut & vos ſcitis: *hunc defi-
nito conſilio, & præſcientia Dei traditum,
per manus iniquorum affligentes interemi-
24 ſtis: *quẽ Deus ſuſcitauit, ſolutis doloribus
inferni, iuxta quod impoſſibile erat teneri
25 illum ab eo. *Dauid enim dicit in eum:
Prouidebam Dominum in conſpectu meo
ſemper: quoniam a dextris eſt mihi ne cõ-
26 mouear: *Propter hoc lætatum eſt cor meũ,
& exultauit lingua mea, inſuper & caro
27 mea requieſcet in ſpe: *Quoniam non dere-
linques animam meã in inferno, nec dabis
28 Sanctum tuum videre corruptionem. *No-
tas mihi feciſti vias vitæ: & replebis me iu-
29 cunditate cum facie tua. *Viri fratres, liceat
audẽter dicere ad vos de patriarcha Dauid
quoniam defunctus eſt, & ſepultus: & ſe-
pulchrũ eius eſt apud nos vſque in hodier-
30 num diem. *Propheta igitur cũ eſſet, & ſci-
ret quia iureiurando iuraſſet illi Deus de fru-
31 ctu lumbi eius ſedere ſuper ſedẽ eius: *pro-
uidens locutus eſt de reſurrectione Chriſti,
quia neque derelictus eſt in inferno, neque
32 caro eius vidit corruptionem. *Hunc Ieſum
reſuſcitauit Deus, cuius omnes nos teſtes
33 ſumus. *Dextera igitur Dei exaltatus, &
promiſſione Spiritus ſancti accepta a Patre,
effudit hunc, quem vos videtis, & auditis.
34 *Non enim Dauid aſcendit in cælum: dixit
autem ipſe: Dixit Dominus Domino meo,
35 ſede a dextris meis *donec ponam inimicos
36 tuos ſcabellum pedum tuorum. *Certiſſi-
me ſciat ergo omnis domus Iſrael, quia &
Dominum eum, & Chriſtum fecit Deus,
37 hunc Ieſum, quem vos crucifixiſtis. *His
autem auditis, compuncti ſunt corde, & di-
xerũt ad Petrum, & ad reliquos Apoſtolos:
38 Quid faciemus, viri fratres? *Petrus vero
ad illos:

ad illos: Pœnitentiam (inquit) agite, & ba-
ptizetur vnuſquiſque veſtrum in nomine Ie
ſu Chriſti in remiſſionem peccatorum ve-
ſtrorum: & accipietis donum Spiritus ſan-
cti.*Vobis enim eſt repromiſſio,& filijs ve- 39
ſtris,& omnibus,qui longe ſunt, quoſcum-
que aduocauerit Dominus Deus noſter.
*Alijs etiam verbis plurimis teſtificatus eſt, 40
& exhortabatur eos, dicens: Saluamini a
generatione iſta praua.* Qui ergo recepe- 41
runt ſermoné eius,baptizati ſunt: & appo-
ſitæ ſunt in die illa animæ circiter tria mil-
lia.* Erant autem perſeuerantes in doctri- 42
na Apoſtolorum, & communicatione fra-
ctionis panis,& orationibus.* Fiebat autē 43
omni animæ timor: multa quoque prodi-
gia, & ſigna per Apoſtolos in Ieruſalē fie-
bant, & metus erat magnus in vniuerſis.
*Omnes etiam, qui credebant, erant pari- 44
ter,& habebãt omnia communia.* Poſſeſ- 45
ſiones & ſubſtantias vendebant, & diuide-
bant illa omnibus,prout cuique opus erat.
*Quotidie quoque perdurantes vnanimiter 46
in templo, & frangentes circa domos pa-
nem, ſumebant cibum cum exultatione, &
ſimplicitate cordis,* collaudantes Deum, 47
& habentes gratiam ad omnem plebem.
Dominus autem augebat qui ſalui fierent
quotidie in idipſum.

CAP. III.

PETRVS autem,& Ioannes aſcendebāt 1
in templum ad horam orationis nonā.
* Et quidā vir,qui erat claudus ex vtero ma 2
tris ſuæ,baiulabatur: quem ponebant quo-
tidie ad portam templi, quæ dicitur Specio-
ſa, vt peteret eleemoſynam ab introeunti-
bus in templum.* Is cum vidiſſet Petrum, 3
& Ioannem incipiētes introire in templum,
rogabat vt eleemoſynam acciperet.* In- 4
tuens autem in eum Petrus cum Ioanne,di-
xit: Reſpice in nos.* At ille intendebat in 5
eos, ſperans ſe aliquid accepturum ab eis.
* Petrus autem dixit: Argentum & aurum 6
non eſt mihi: quod autem habeo, hoc tibi
do: In nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge,
& ambula.* Et apprehenſa manu eius de- 7
xtera, alleuauit eum, & protinus conſolida-
8 tæ ſunt baſes eius, & plantæ. * Et exiliens
ſtetit, & ambulabat: & intrauit cum illis in
templum ambulans, & exiliens, & laudans
9 Deum.* Et vidit omnis populus eum am-
10 bulantem, & laudantem Deum.* Cogno-
ſcebant autem illum, quòd ipſe erat, qui ad
eleemoſynam ſedebat ad Specioſam portā
tēpli: & impleti ſunt ſtupore & extaſi in eo,
11 quod contigerat illi.* Cum teneret autem
Petrum,& Ioānem,cucurrit omnis populus
ad eos ad porticū,quæ appellatur *Salomo-*
12 *nis*, ſtupentes. * Videns autem Petrus, re-
ſpondit ad populum: Viri Iſraelitæ quid mi-
ramini in hoc,aut nos quid intuemini,qua-
ſi noſtra virtute aut poteſtate fecerimus hūc
13 ambulare? *Deus Abraham, & Deus Iſaac,
& Deus Iacob, Deus patrum noſtrorum
glorificauit filium ſuum Ieſum, quem vos
quidem tradidiſtis,& negaſtis ante faciem
14 Pilati, iudicante illo dimitti. * Vos autem
ſanctum, & iuſtum negaſtis, & petiſtis vi-
15 rum homicidam donari vobis:* auctorem
vero vitæ interfeciſtis, quem Deus ſuſcita-
uit a mortuis, cuius nos teſtes ſumus.
16 *Et in fide nominis eius, hunc, quem *vos vi-*
diſtis, & noſtis, confirmauit *nomen eius*:
& fides, quæ per eum eſt, dedit integram ſa-
nitatem iſtam in conſpectu omniū veſtrū.
17 * Et nunc fratres ſcio quia per ignorantiam
18 feciſtis, ſicut & principes veſtri.* Deus au-
tem, qui prænunciauit per os omnium pro-
phetarum, pati Chriſtum ſuum, ſic im-
19 pleuit. * Pœnitemini igitur, & conuer-
20 timini vt deleantur peccata veſtra: * vt cū
venerint tempora refrigerij a cōſpectu Do-
mini, & miſerit eum, qui prædicatus eſt
21 vobis, Ieſum Chriſtum,* quem oportet
quidem cælum ſuſcipere vſque in tempo-
ra reſtitutionis omnium, quæ locutus eſt
Deus per os ſanctorum ſuorū a ſæculo Pro-
22 phetarum.* Moyſes quidem dixit: Quo-
niam Prophetam ſuſcitabit vobis Dominus
Deus veſter de fratribus veſtris, tamquam
me, ipſum audietis iuxta omnia quæcūque
23 locutus fuerit vobis.* Erit autem: omnis
anima, quæ non audierit Prophetam illum,
ex-

exterminabitur de plebe. * Et omnes pro- 24
phetæ a Samuel, & deinceps, qui locuti
ſunt, annunciauerunt dies iſtos.* Vos eſtis 25
filij prophetarum & teſtamenti, quod di-
ſpoſuit Deus ad patres noſtros, dicens ad
Abraham: Et in ſemine tuo benedicentur
omnes familiæ terræ.* Vobis primum Deus 26
ſuſcitans Filiũ ſuum, miſit eum benedicen-
tem vobis: vt conuertat ſe vnuſquiſque a
nequitia ſua.

CAP. IIII.

LOQVENTIBVS autem illis ad populũ, 1
ſuperuenerunt ſacerdotes, & magiſtra-
tus templi, & Sadducæi, * dolentes quòd do 2
cerent populum, & annunciarent in Ieſum
reſurrectionẽ ex mortuis:.* & iniecerunt in 3
eos manus, & poſuerunt eos in cuſtodiam
in craſtinũ: erat enim iam veſpera. * Mul- 4
ti autem eorum, qui audierant verbum, cre-
diderunt: & factus eſt numerus virorum
quinque millia. * Factum eſt autem in cra- 5
ſtinum, vt congregarentur principes eorũ,
& ſeniores, & ſcribæ in Ieruſalẽ.* & Annas 6
princeps ſacerdotum, & Caiphas, & Ioan-
nes, & Alexander, & quotquot erant de ge-
nere ſacerdotali. * Et ſtatuentes eos in me- 7
dio, interrogabant: In qua virtute, aut in
quo nomine feciſtis hoc vos?* Tunc reple- 8
tus Spiritu ſancto Petrus, dixit ad eos: Prin
cipes populi, & ſeniores audite:* Si nos ho- 9
die dijudicamur in benefacto hominis infir-
mi, in quo iſte ſaluus factus eſt,* notum ſit 10
omnibus vobis, & omni plebi Iſrael: quia
in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Na-
zareni, quem vos crucifixiſtis, quem Deus
ſuſcitauit a mortuis, in hoc iſte aſtat coram
vobis ſanus. * Hic eſt lapis, qui reprobatus 11
eſt a vobis ædificantibus, qui factus eſt in
caput anguli:* & nõ eſt in alio aliquo ſalus. 12
Nec enim aliud nomẽ eſt ſub cælo datum
hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fie-
ri. * Videntes autem Petri conſtantiam, & 13
Ioannis, comperto quòd homines eſſent ſi-
ne litteris, & idiotæ, admirabantur, & co-
gnoſcebant eos quoniam cum Ieſu fuerãt:
* hominẽ quoque vidẽtes ſtantem cum eis, 14
qui curatus fuerat, nihil poterant contradi-
15 cere.* Iuſſerunt autem eos foras extra con-
cilium ſecedere: & conferebant ad inuicẽ,
16 * dicentes: Quid faciemus hominibus iſtis?
quoniam quidem notum ſignum factũ eſt
per eos, omnibus habitantibus Ieruſalem:
manifeſtum eſt, & non poſſumus negare.
17 * Sed ne amplius diuulgetur in populum, cõ-
minemur eis, ne vltra loquantur in nomine
18 hoc vlli hominum. * Et vocantes eos, de-
nunciauerunt ne omnino loquerentur, ne-
19 que docerent in nomine Ieſu. * Petrus ve-
ro, & Ioannes reſpondentes, dixerũt ad eos:
Si iuſtum eſt in conſpectu Dei, vos potius
20 audire quàm Deũ, iudicate.* non enim poſ-
ſumus quæ vidimus & audiuimus nõ loqui.
21 * At illi comminantes dimiſerunt eos: non
inuenientes quomodo punirẽt eos propter
populum, quia omnes clarificabãt id, quod
22 factum fuerat in eo quod acciderat. * An-
norum enim erat amplius quadraginta ho-
mo, in quo factum fuerat ſignum iſtud ſa-
23 nitatis. * Dimiſſi autem venerunt ad ſuos:
& annunciauerunt eis quanta ad eos prin-
24 cipes ſacerdotum, & ſeniores dixiſſent. * Qui
cum audiſſent, vnanimiter leuauerunt vocẽ
ad Deum, & dixerunt: Domine, tu es qui
feciſti cælum, & terram, mare, & omnia, quæ
25 in eis ſunt:* qui Spiritu ſancto per os patris
noſtri Dauid, pueri tui, dixiſti: Quare fre-
muerunt Gẽtes, & populi meditati ſunt ina-
26 nia?* Aſtiterunt reges terræ, & principes cõ-
uenerunt in vnum aduerſus Dominum, &
27 aduerſus Chriſtum eius?* cõuenerunt enim
vere in ciuitate iſta aduerſus ſanctum puerũ
tuum Ieſum, quem vnxiſti, Herodes, & Pon-
tius Pilatus cum Gentibus, & populis Iſrael,
28 * facere quæ manus tua, & conſilium tuum
29 decreuerũt fieri. * Et nunc Domine reſpice
in minas eorum, & da ſeruis tuis cum omni
30 fiducia loqui verbũ tuum,* in eo quòd ma-
num tuam extendas ad ſanitates, & ſigna,
& prodigia fieri per nomen ſancti filij tui
31 Ieſu. * Et cũ oraſſent, motus eſt locus, in quo
erant cõgregati: & repleti ſunt omnes Spi-
ritu ſancto, & loquebãtur verbum Dei cum
32 fiducia. * Multitudinis autem credentium
erat

erat cor vnum,& anima vna: nec quiſquam
eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe
dicebat, ſed erant illis omnia communia.
*Et virtute magna reddebāt Apoſtoli teſti 33
moniū reſurrectionis Ieſu Chriſti Domini
noſtri: & gratia magna erat in omnibus il-
lis.*Neque enim quiſquā egens erat inter 34
illos. Quotquot enim poſſeſſores agrorum,
aut domorum erant vendentes afferebant
pretia eorum,quæ vendebāt,*& ponebant 35
ante pedes Apoſtolorum. Diuidebatur au-
tē ſingulis prout cuique opus erat.*Ioſeph 36
autem, qui cognominatus eſt Barnabas ab
Apoſtolis,(quod eſt interpretatū Filius cō-
ſolationis) Leuites,Cyprius genere,*cū ha- 37
beret agrum,vendidit eum, & attulit pre-
tium, & poſuit ante pedes Apoſtolorum.

Cap. V.

VIR autem quidam nomine Ananias, 1
cum Saphira vxore ſua vendidit agrū,
*& fraudauit de pretio agri, conſcia vxore 2
ſua: & afferens partem quamdam,ad pedes
Apoſtolorum poſuit.*Dixit autem Petrus: 3
Anania,cur tentauit ſatanas cor tuū,men-
tiri te Spiritui ſancto, & fraudare de pretio
agri? *Nonne manens tibi manebat, & 4
venundatum in tua erat poteſtate? Quare
poſuiſti in corde tuo hanc rem? Non es mē-
titus hominibus,ſed Deo.*Audiens autem 5
Ananias hæc verba,cecidit,& expirauit. Et
factus eſt timor magnus ſuper omnes, qui
audierunt. *Surgentes autē iuuenes amo- 6
uerunt eum, & efferentes ſepelierunt.*Fa- 7
ctum eſt autem quaſi horarum trium ſpa-
tium,& vxor ipſius, neſciens quod factum
fuerat, introiuit. *Dixit autem ei Petrus: 8
Dic mihi mulier,ſi tanti agrum vendidiſtis?
At illa dixit: Etiam tanti. *Petrus autem 9
ad eam: Quid vtique conuenit vobis ten-
tare Spiritum Domini? Ecce pedes eorū,
qui ſepelierunt virum tuum ad oſtium, &
efferent te. *Confeſtim cecidit ante pedes 10
eius,& expirauit. Intrantes autem iuuenes
inuenerunt illam mortuam: & extulerunt,
& ſepelierunt ad virum ſuum. *Et factus 11
eſt timor magnus in vniuerſa eccleſia,& in
12 omnes, qui audierunt hæc. *Per manus
autem Apoſtolorum fiebant ſigna, & pro-
digia multa in plebe. Et erant vnanimiter
13 omnes in porticu Salomonis.*Ceterorum
autem nemo audebat ſe coniungere illis:
14 ſed magnificabat eos populus.*Magis au-
tem augebatur credentiū in Domino mul-
15 titudo virorum,ac mulierum,*ita vt in pla-
teas eijcerēt infirmos,& ponerent in lectu-
lis ac grabatis,vt,veniēte Petro,ſaltem vm-
bra illius obumbraret quemquam illorum,
16 & liberarentur ab infirmitatibus ſuis.*Cō-
currebat autem & multitudo vicinarum ci-
uitatum Ieruſalē, afferentes ægros,& vexá-
tos a ſpiritibus immundis: qui curabantur
17 omnes. *Exurgens autem princeps ſacer-
dotum,& omnes, qui cum illo erant, (quæ
eſt hæreſis Sadducæorū) repleti ſunt zelo:
18 *& iniecerūt manus in Apoſtolos,& poſue-
19 runt eos in cuſtodia publica.*Angelus au-
tem Domini per noctē aperiens ianuas car-
20 ceris,& educens eos,dixit: *Ite,& ſtantes
loquimini in tēplo plebi omnia verba vitæ
21 huius. *Qui cum audiſſent, intrauerunt
diluculo in templum, & docebant. Ad-
ueniens autem princeps ſacerdotum,& qui
cum eo erant,conuocauerunt concilium,&
omnes ſeniores filiorum Iſrael: & miſerunt
22 ad carcerem vt adducerentur.*Cum autem
veniſſent miniſtri, & aperto carcere nō in-
23 ueniſſent illos, reuerſi nunciauerūt,*dicen-
tes: Carcerem quidem inuenimus clauſum
cum omni diligentia, & cuſtodes ſtantes
ante ianuas: aperientes autē neminem in-
24 tus inuenimus. *Vt autem audierunt hos
ſermones magiſtratus templi, & principes
ſacerdotum ambigebant de illis quidnam
25 fieret.*Adueniens autem quidam nuncia-
uit eis: Quia ecce viri, quos poſuiſtis in car-
cerem,ſunt in templo ſtantes, & docentes
26 populum. *Tunc abijt magiſtratus cum
miniſtris, & adduxit illos ſine vi: timebant
27 enim populum ne lapidarentur. *Et cum
adduxiſſent illos,ſtatuerunt in concilio: Et
28 interrogauit eos princeps ſacerdotū,*dicēs:
Præcipiēdo præcepimus vobis ne doceretis
in nomine iſto: & ecce repleſtis Ieruſalem
do-

doctrina veſtra: & vultis inducere ſuper nos
ſanguinẽ hominis iſtius.* Reſpondens au- 29
tem Petrus,& Apoſtoli, dixerunt: Obedire
oportet Deo magis, quàm hominibus.
* Deus patrũ noſtrorum ſuſcitauit Ieſum, 30
quem vos interemiſtis, ſuſpendentes in li-
gno.* Hunc principẽ, & ſaluatorem Deus 31
exaltauit dextera ſua ad dãdã pœnitentiã
Iſraeli,& remiſſionem peccatorum.* & nos 32
ſumus teſtes horum verborum, & Spiritus
ſanctus,quẽ dedit Deus omnibus obedien-
tibus ſibi.* Hæc cum audiſſent,diſſecaban- 33
tur,& cogitabant interficere illos.* Surgens 34
autem quidam in concilio Phariſæus,nomi
ne Gamaliel, legiſdoctor honorabilis vni-
uerſæ plebi, iuſſit foras ad breue homines
fieri.* dixitq. ad illos: Viri Iſraelitæ attẽdite 35
vobis ſuper hominibus iſtis quid acturi ſi-
tis.* Ante hos enim dies extitit Theodas,di 36
cens ſe eſſe aliquẽ,cui conſenſit numerus vi
rorum circiter quadringentorũ:qui occiſus
eſt:& omnes,qui credebãt ei,diſſipati ſunt,
& redacti ad nihilum.* Poſt hunc extitit Iu 37
das Galilæus in diebus profeſſionis,& auer
tit populum poſt ſe,& ipſe perijt:& omnes,
quotquot conſenſerunt ei,diſperſi ſunt.* Et 38
nunc itaque dico vobis,diſcedite ab homi-
nibus iſtis,& ſinite illos: quoniam ſi eſt ex
hominibus conſilium hoc,aut opus,diſſol-
uetur:* ſi vero ex Deo eſt,non poteritis diſ- 39
ſoluere illud,ne forte & Deo repugnare in-
ueniamini. Conſenſerunt autem illi. * Et 40
conuocantes Apoſtolos,cæſis denunciaue-
runt ne omnino loquerentur in nomine Ie-
ſu,& dimiſerunt eos.* Et illi quidem ibant 41
gaudentes a conſpectu concilij, quoniam
digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contu-
meliam pati. * Omni autem die non ceſſa- 42
bant in templo,& circa domos docentes,
& euangelizantes Chriſtum Ieſum.

CAP. VI.

IN diebus autem illis,creſcente numero 1
diſcipulorum, factum eſt murmur Græ-
corũ aduerſus Hebræos, eo quòd deſpice-
rentur in miniſterio quotidiano viduæ eo-
rũ.* Conuocantes autẽ duodecim multitu- 2
dinem diſcipulorum dixerunt: Non eſt æ-
quum nos derelinquere verbũ Dei,& mini
3 ſtrare menſis.* Cõſiderate ergo fratres,viros
ex vobis boni teſtimonij ſeptẽ, plenos Spi-
ritu ſancto,& ſapientia,quos conſtituamus
4 ſuper hoc opus.* Nos vero orationi, & mi-
5 niſterio verbi inſtantes erimus.* Et placuit
ſermo coram omni multitudine. Et elege-
runt Stephanum,virũ plenum fide,& Spiri-
tu ſancto,& Philippum,& Prochorum,&
Nicanorem,& Timonem,& Parmenam,&
6 Nicolaum aduenam Antiochenum. * Hos
ſtatuerũt ante conſpectum Apoſtolorum:
7 & orantes impoſuerũt eis manus.* Et ver-
bum Domini creſcebat,& multiplicabatur
numerus diſcipulorum in Ieruſalem valde:
multa etiam turba ſacerdotum obediebat
8 fidei.* Stephanus autem plenus gratia, &
fortitudine faciebat prodigia,& ſigna ma-
9 gna in populo.* Surrexerũt autem quidam
de ſynagoga,quæ appellatur Libertinorũ,
& Cyrenenſium,& Alexandrinorum,& eo-
rum qui erant a Cilicia,& Aſia, diſputantes
10 cum Stephano:* & nõ poterant reſiſtere ſa-
11 pientiæ,& Spiritui, qui loquebatur.* Tunc
ſummiſerunt viros,qui dicerent ſe audiuiſſe
eum dicentem verba blaſphemiæ in Moy-
12 ſen,& in Deum. * Commouerunt itaque
plebem,& ſeniores,& Scribas:& concur-
rentes rapuerunt eum,& adduxerũt in con
13 cilium,* & ſtatuerunt falſos teſtes,qui dice
rent: Homo iſte non ceſſat loqui verba
14 aduerſus locum ſanctum, & legem. * au-
diuimus enim eum dicentem: quoniam Ie-
ſus Nazarenus hic, deſtruet locum iſtum,
& mutabit traditiones,quas tradidit nobis
15 Moyſes.* Et intuentes eum omnes,qui ſe-
debant in concilio, viderunt faciem eius
tamquam faciem Angeli.

CAP. VII.

1 DIXIT autem princeps ſacerdotum: Si
2 hæc ita ſe habent?* Qui ait: Viri fra-
tres,& patres audite: Deus gloriæ apparuit
patri noſtro Abrahæ cum eſſet in Meſopo
3 tamia, prius quàm moraretur in Charan,* &
dixit ad illum: Exi de terra tua, & de co-
gna-

gnatione tua, & veni in terrã, quam mon-
ſtrauero tibi.*Tunc exijt de terra Chaldæo- 4
rum,& habitauit in Charan. Et inde, poſt-
quàm mortuus eſt pater eius, tranſtulit il-
lum in terram iſtam,in qua nunc vos habi-
tatis.* Et non dedit illi hereditatem in ea, 5
nec paſſum pedis : ſed repromiſit dare illi
eam in poſſeſſionem,& ſemini eius poſt ip-
ſum, cum non haberet filium.*Locutus eſt 6
autem ei Deus: Quia erit ſemen eius acco-
la in terra aliena,& ſeruituti eos ſubijcient,
& male tractabunt eos annis quadringen-
tis:*& gentẽ,cui ſeruierint,iudicabo ego,di 7
xit Dominus . & poſt hæc exibunt , & ſer-
uiẽt mihi in loco iſto.*Et dedit illi teſtamen 8
tum circumciſionis:& ſic genuit Iſaac, &
circumcidit eũ die octauo: & Iſaac, Iacob:
& Iacob,duodecim Patriarchas.*Et Patriar 9
chæ æmulantes,Ioſeph vendiderunt in Ae-
gyptum. & erat Deus cum eo:* & eripuit 10
eum ex omnibus tribulationibus eius: &
dedit ei gratiam,& ſapientiam in cõſpectu
Pharaonis regis Aegypti,& conſtituit eum
præpoſitum ſuper Aegyptum,& ſuper om-
nem domum ſuam.*Venit autem fames in 11
vniuerſam Aegyptum, & Chanaan, & tri-
bulatio magna:& non inueniebant cibos
patres noſtri. *Cum audiſſet autem Iacob 12
eſſe frumentum in Ægypto : miſit patres
noſtros primum:*& in ſecundo cognitus 13
eſt Ioſeph a fratribus ſuis,& manifeſtatum
eſt Pharaoni genus eius.* Mittens autem Io 14
ſeph accerſiuit Iacob patrem ſuum,& om-
nem cognationem ſuam in animabus ſe-
ptuagintaquinque.*Et deſcendit Iacob in 15
Ægyptum:& defunctus eſt ipſe, & patres
noſtri.* Et tranſlati ſunt in Sichem,& poſiti 16
ſunt in ſepulchro, quod emit Abraham pre
tio argenti a filijs Hemor filij Sichem.*Cum 17
autem appropinquaret tempus promiſſio-
nis,quam confeſſus erat Deus Abrahæ,cre-
uit populus,& multiplicatus eſt in Ægypto,
*quoadusque ſurrexit alius rex in Ægy- 18
pto, qui non ſciebat Ioſeph.* Hic circum- 19
ueniens genus noſtrum,afflixit patres no-
ſtros vt exponerent infantes ſuos,ne viuifi-
carentur.*Eodem tempore natus eſt Moy- 20
ſes,& fuit gratus Deo,qui nutritus eſt tribus
21 menſibus in domo patris ſui.*Expoſito au-
tem illo,ſuſtulit eum filia Pharaonis,& nu-
22 triuit eum ſibi in filiũ.*Et eruditus eſt Moy
ſes omni ſapientia Ægyptiorum,& erat po
23 tens in verbis,& in operibus ſuis.*Cum au-
tem impleretur ei quadraginta annorum
tempus,aſcendit in cor eius vt viſitaret fra-
24 tres ſuos filios Iſrael.* Et cum vidiſſet quen
dam iniuriam patientem,uindicauit illum:
& fecit vltionem ei, qui iniuriam ſuſtine-
25 bat, percuſſo Ægyptio. * Exiſtimabat au-
tem intelligere fratres, quoniam Deus per
manum ipſius daret ſalutem illis: at illi nõ
26 intellexerunt.* Sequenti vero die apparuit
illis litigantibus: & reconciliabat eos in pa
ce, dicens: Viri,fratres eſtis, vt quid noce-
27 tis alterutrum?*Qui autem iniuriam facie-
bat proximo, repulit eum, dicens: Quis te
conſtituit principem, & iudicem ſuper nos?
28 *nũquid interficere me tu vis, quemadmo-
29 dum interfeciſti heri Ægyptium?*Fugit au
tem Moyſes in verbo iſto: & factus eſt ad-
nena in terra Madian, vbi generauit filios
30 duos.*Et expletis annis quadraginta,appa
ruit illi in deſerto montis Sina *Angelus* in
31 igne flammæ rubi.*Moyſes autem videns,
admiratus eſt viſum. Et accedente illo vt
conſideraret,facta eſt ad eum vox Domini,
32 dicens:*Ego ſum Deus patrum tuorũ,Deus
Abraham,Deus Iſaac, & Deus Iacob. Tre-
mefactus autẽ Moyſes,non audebat conſi-
33 derare.* Dixit autem illi Dominus: Solue
calceamentum pedum tuorum: locus enim,
34 in quo ſtas,terra ſancta eſt.*Videns vidi af-
flictionem populi mei,qui eſt in Ægypto,
& gemitum eorum audiui;& deſcendi libe
rare eos. Et nunc veni,& mittam te in Ægy
35 ptum.*Hunc Moyſen,quem negauerunt,
dicentes: Quis te conſtituit principem, &
iudicem? hunc Deus principem,& redem-
ptorem miſit,cum manu Angeli,qui appa-
36 ruit illi in rubo. * Hic eduxit illos faciens
prodigia,& ſigna in terra Ægypti,& in ru-
bro mari, & in deſerto annis quadragin-
37 ta. * Hic eſt Moyſes , qui dixit filijs Iſ-
rael: Prophetam ſuſcitabit vobis Deus de
fratri-

fratribus veſtris, tamquã me, ipſum audie-
tis. * Hic eſt, qui fuit in Eccleſia in ſolitu- 38
dine cum Angelo, qui loquebatur ei in mõ-
te Sina, & cum patribus noſtris: qui acce-
pit verba vitæ dare nobis. * Cui noluerunt 39
obedire patres noſtri: ſed repulerũt, & auer
ſi ſunt cordibus ſuis in Ægyptum, * dicẽtes 40
ad Aaron: Fac nobis deos, qui præcedant
nos: Moyſes enim hic, qui eduxit nos de ter
ra Ægypti, neſcimus quid factum ſit ei. * Et 41
vitulum fecerunt in diebus illis, & obtule-
runt hoſtiam ſimulachro, & lætabantur in
operibus manuum ſuarum. * Conuertit au- 42
tem Deus, & tradidit eos ſeruire militiæ cæ-
li, ſicut ſcriptum eſt in Libro Prophetarum:
Numquid victimas, & hoſtias obtuliſtis mi-
hi annis quadraginta in deſerto, domus
Iſrael? * Et ſuſcepiſtis tabernaculum Mo- 43
loch, & ſidus Dei veſtri Rempham, figuras,
quas feciſtis, adorare eas. Et transferã vos
trans Babylonẽ. * Tabernaculum teſtimo- 44
nij fuit cum patribus noſtris in deſerto, ſicut
diſpoſuit illis Deus, loquens ad Moyſen, vt
faceret illud ſecundum formam, quam vi-
derat. * Quod & induxerunt, ſuſcipientes 45
patres noſtri cum Ieſu in poſſeſſionẽ Gen-
tium, quas expulit Deus a facie patrum no-
ſtrorum, vſque in diebus Dauid, * qui inue- 46
nit gratiam ante Deum, & petijt vt inueni-
ret tabernaculum Deo Iacob. * Salomon 47
autem ædificauit illi domum. * Sed nõ Ex- 48
celſus in manufactis habitat, ſicut Prophe-
ta dicit: * Cælum mihi ſedes eſt: terra au- 49
tem ſcabellum pedum meorũ. Quam do-
mum ædificabitis mihi, dicit Dominus? aut
quis locus requietionis meæ eſt? * Non- 50
ne manus mea fecit hæc omnia? * Dura 51
ceruice, & incircumciſis cordibus, & au-
ribus, vos ſemper Spiritui ſancto reſiſtitis,
ſicut Patres veſtri, ita & vos. * Quem Pro- 52
phetarum non ſunt perſecuti patres veſtri?
Et occiderunt eos, qui prænunciabant de
aduentu Iuſti, cuius vos nunc proditores,
& homicidæ fuiſtis: * qui accepiſtis legem in 53
diſpoſitione Angelorum, & nõ cuſtodiſtis.
* Audientes autem hæc diſſecabãtur cordi- 54
bus ſuis, & ſtridebant dentibus in eum.

55 * Cum autem eſſet plenus Spiritu ſancto, in-
tendens in cælum, vidit gloriam Dei, & Ie-
56 ſum ſtantem a dextris Dei. * Et ait: Ecce
video cælos apertos, & filium hominis ſtan
57 tem a dextris Dei. * Exclamantes autem
voce magna continuerunt aures ſuas, &
58 impetum fecerunt vnanimiter in eum. * Et
eijcientes eum extra ciuitatem lapidabant:
& teſtes depoſuerunt veſtimenta ſua ſecus
pedes adoleſcentis, qui vocabatur Saulus.
59 * Et lapidabant Stephanum inuocantem, &
dicentem: Domine Ieſu ſuſcipe ſpiritum
60 meum. * Poſitis autem genibus, clamauit
voce magna, dicens: Domine, ne ſtatuas il
lis hoc peccatum. Et cum hoc dixiſſet, ob-
dormiuit in Domino. Saulus autem erat
conſentiens neci eius.

CAP. VIII.

1 FACTA eſt autem in illa die perſecutio
magna in Eccleſia, quæ erat Ieroſoly-
mis, & omnes diſperſi ſunt per regiones Iu-
2 dææ, & Samariæ præter Apoſtolos. * Cura-
uerunt autem Stephanum viri timorati, &
3 fecerunt planctum magnum ſuper eũ. * Sau
lus autem deuaſtabat Eccleſiã per domos
intrans, & trahens viros, ac mulieres, trade-
4 bat in cuſtodiam. * Igitur qui diſperſi erant
pertranſibant, euangelizãtes verbum Dei.
5 * Philippus autem deſcendens in ciuitatem
6 Samariæ, prædicabat illis Chriſtũ. * Inten-
debant autem turbæ his, quæ a Philippo di-
cebantur vnanimiter audientes, & videntes
7 ſigna quæ faciebat. * Multi enim eorũ, qui
habebant ſpiritus immũdos, clamantes vo-
ce magna, exibant. Multi autẽ paralytici, &
8 claudi curati ſunt. * Factũ eſt ergo gaudium
9 magnum in illa ciuitate. * Vir autem quidã
nomine Simon, qui ante fuerat in ciuitate
magus, ſeducens gentem Samariæ, dicens
10 ſe eſſe aliquem magnum: * cui auſcultabant
omnes a minimo vſque ad maximum, di-
centes: Hic eſt virtus Dei, quæ vocatur ma-
11 gna. * Attendebãt autem eũ: propter quod
multo tempore magijs ſuis demẽtaſſet eos.
12 * Cum vero crediſſent Philippo euangeli-
zanti de regno Dei, in nomine Ieſu Chri-

ſti baptizabantur viri,ac mulieres. * Tunc 13
Simon & ipſe credidit: & cum baptizatus
eſſet, adhærebat Philippo. Videns etiam
ſigna, & virtutes maximas fieri, ſtupens
admirabatur. * Cum autem audiſſent Apo- 14
ſtoli, qui erant Ieroſolymis, quòd recepiſſet
Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Pe-
trum, & Ioannem: * Qui cum veniſſent, 15
orauerunt pro ipſis vt acciperent Spiritum
ſanctum: * Nondum enim in quemquam 16
illorum venerat, ſed baptizati tantum erãt
in nomine Domini Ieſu. * Tunc impone- 17
bant manus ſuper illos, & accipiebant Spi-
ritum ſanctum. * Cum vidiſſet autem Si- 18
mon quia per impoſitionem manus Apo-
ſtolorum daretur Spiritus ſanctus, obtulit
eis pecuniam, * dicens: Date & mihi hano 19
poteſtatem, vt cuicumque impoſuero ma-
nus, accipiat Spiritum ſanctum. Petrus au-
tem dixit ad eum: * Pecunia tua tecum ſit 20
in perditionem: quoniam donum Dei exi-
ſtimaſti pecunia poſſideri. * Non eſt tibi 21
pars, neque ſors in ſermone iſto. cor enim
tuum non eſt rectum coram Deo. * Pœ- 22
nitentiam itaque age ab hac nequitia tua:
& roga Deum, ſi forte remittatur tibi hæc
cogitatio cordis tui. * In felle enim ama- 23
ritudinis, & obligatione iniquitatis video
te eſſe. * Reſpondens autem Simon, di- 24
xit: Precamini vos pro me ad Dominum,
vt nihil veniat ſuper me horum, quæ dixi-
ſtis. * Et illi quidem teſtificati, & locuti 25
verbum Domini, redibant Ieroſolymam,
& multis regionibus Samaritanorum euan
gelizabant. * Angelus autem Domini lo- 26
cutus eſt ad Philippum, dicens: Surge, &
vade contra meridianum ad viam, quæ de-
ſcẽdit ab Ieruſalem in Gazam: hæc eſt de-
ſerta. * Et ſurgens abijt. Et ecce vir Ae- 27
thiops, eunuchus, potens Candacis Reginæ
Aethiopum, qui erat ſuper omnes gazas
eius: venerat adorare in Ieruſalem: * & re- 28
uertebatur ſedens ſuper currum ſuum, le-
gensq. Iſaiam prophetam. * Dixit autem 29
Spiritus Philippo: Accede, & adiũge te ad
currum iſtum. * Accurrens autem Philip- 30
pus, audiuit eum legentem Iſaiam prophe-
tam, & dixit: Putaſne intelligis quæ legis?
31 * Qui ait: Et quomodo poſſum, ſi non ali-
quis oſtẽderit mihi? Rogauitq. Philippum
32 vt aſcenderet, & ſederet ſecum. * Locus
autem Scripturæ, quam legebat, erat hæc:
Tamquam ouis ad occiſionem ductus eſt:
& ſicut agnus coram tondente ſe, ſine vo-
33 ce, ſic non aperuit os ſuum. * In humili-
tate iudicium eius ſublatum eſt. Genera-
tionem eius quis enarrabit, quoniam tolle-
34 tur de terra vita eius? * Reſpondens autem
eunuchus Philippo, dixit: Obſecro te, de
quo Propheta dicit hoc? de ſe, an de alio
35 aliquo? * Aperiens autem Philippus os ſuũ;
& incipiens a Scriptura iſta, euangelizauit
36 illi Ieſum. * Et dum irent per viam, vene-
runt ad quandam aquam: & ait Eunuchus:
Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?
37 * Dixit autem Philippus: Si credis ex toto
corde, licet. Et reſpondens ait: Credo, Fi-
38 lium Dei eſſe Ieſum Chriſtum. * Et iuſſit
ſtare currum: & deſcenderunt vterque in
aquam, Philippus, & Eunuchus, & baptiza-
39 uit eum. * Cum autẽ aſcendiſſent de aqua,
Spiritus Domini rapuit Philippum, & am-
plius non vidit eum Eunuchus. *Ibat autem*
40 per viam ſuam gaudens. * *Philippus* au-
tem inuentus eſt in Azoto, & pertranſiens
euangelizabat ciuitatibus cunctis, donec
veniret Cæſaream.

Cap. IX.

1 SAVLVS autem adhuc ſpirans mina-
rum, & cædis in diſcipulos Domini, ac-
2 ceſſit ad principem Sacerdotũ, * & petijt ab
eo epiſtolas in Damaſcũ ad ſynagogas: vt
ſi quos inueniſſet huius viæ viros, ac mulie-
3 res, vinctos perduceret in Ieruſalem. * Et
cum iter faceret, contigit vt appropinqua-
ret Damaſco: & ſubito circũfulſit eum lux
4 de cælo. * Et cadens in terram audiuit vo-
cem dicentem ſibi: Saule, Saule, quid me
5 perſequeris? * Qui dixit: Quis es Domine?
Et ille: Ego ſum Ieſus, quem tu perſeque-
ris. durum eſt tibi contra ſtimulum calci-
6 trare. * Et tremens, ac ſtupens dixit: Domi-
7 ne, quid me vis facere? * Et Dominus ad eũ:
Surge,

Surge,& ingredere ciuitatem,& ibi dicetur
tibi quid te oporteat facere.*Viri autē illi, 7
qui comitabantur cum eo,ſtabant ſtupefa-
cti,audientes quidem vocem,neminem au-
tem videntes.* Surrexit autem Saulus de 8
terra,apertiſq. oculis nihil videbat. Ad ma-
nus autem illum trahentes,introduxerunt
Damaſcum.*Et erat ibi tribus diebus non 9
videns, & non manducauit, neque bibit.
*Erat autem quidam diſcipulus Damaſci, 10
nomine Ananias:& dixit ad illum in viſu Do
minns: Anania. At ille ait: Ecce ego, Do-
mine.*Et Dominus ad eum:Surge,& vade 11
in vicum, qui vocatur rectus: & quære in
domo Iudæ Saulum nomine Tharſenſem:
ecce enim orat.(*Et vidit virum Ananiam 12
nomine, introeuntem, & imponentem ſibi
manus vt viſum recipiat.)*Reſpondit au- 13
tem Ananias: Domine, audiui a multis de
viro hoc,quanta mala fecerit ſanctis tuis in
Ieruſalem:*& hic habet poteſtatem a prin- 14
cipibus ſacerdotum alligandi omnes, qui
inuocant nomen tuum. *Dixit autem ad 15
eum Dominus:Vade,quoniam vas electio-
nis eſt mihi iſte,vt portet nomē meum co-
ram gētibus,&regibus,& filijs Iſrael.*Ego 16
enim oſtendam illi quanta oporteat eū pro
nomine meo pati.*Et abijt Ananias,& in- 17
troiuit in domum:& imponens ei manus,
dixit: Saule frater,Dominus miſit mē Ieſus,
qui apparuit tibi in via,qua veniebas,vt vi-
deas, & implearis Spiritu ſancto.*Et con- 18
feſtim ceciderunt ab oculis eius tamquam
ſquamæ,&viſum recepit:& ſurgens bapti-
zatus eſt.*Et cum accepiſſet cibum, con- 19
fortatus eſt:Fuit autem cum diſcipulis,qui
erant Damaſci, per dies aliquot.*Et con- 20
tinuo in ſynagogis prædicabat Ieſum,quo-
niam hic eſt Filius Dei.*Stupebant autem 21
omnes,qui audiebant,& dicebant:Nonne
hic eſt, qui expugnabat in Ieruſalem eos,
qui inuocabant nomen iſtud: & huc ad
hoc venit vt vinctos illos duceret ad princi-
pes ſacerdotum?*Saulus autem multo ma- 22
gis conualeſcebat,& confundebat Iudæos,
qui habitabant Damaſci, affirmans quoniā
hic eſt Chriſtus. *Cum autem impleren- 23
tur dies multi,conſilium fecerunt in vnum
24 Iudæi vt eum interficerent.*Notæ autem
factæ ſunt Saulo inſidiæ eorum. Cuſtodie-
bant autem & portas die ac nocte, vt eum
25 interficerent. *Accipientes autem eum
diſcipuli nocte, per murum dimiſerunt eū,
26 ſubmittentes in ſporta. *Cum autem ve-
niſſet in Ieruſalem,tentabat ſe iungere di-
ſcipulis,& omnes timebant eum, non cre-
27 dentes quòd eſſet diſcipulus.*Barnabas au-
tem apprehenſum illum duxit ad Apoſto-
los:& narrauit illis quomodo in via vidiſſet
Dominum,& quia locutus eſt ei,& quomo-
do in Damaſco fiducialiter egerit in nomi-
28 ne Ieſu.*Et erat cum illis intrans,& exiens
in Ieruſalem,& fiducialiter agens in nomine
29 Domini.*Loquebatur quoque Gentibus,
& diſputabat cum Græcis: illi autem quæ-
30 rebant occidere eum.*Quod cum cogno-
uiſſent fratres,deduxerunt eum Cæſaream,
31 & dimiſerunt Tharſum.*Eccleſia quidem
per totam Iudæam,& Galilæam,& Sama-
riam habebat pacem, & ædificabatur am-
bulans in timore Domini,& conſolatione
32 ſancti Spiritus replebatur.*Factum eſt au-
tem,vt Petrus dum pertranſiret vniuerſos,
deueniret ad ſanctos, qui habitabant Lyd-
33 dæ.*Inuenit autem ibi hominem quendā,
nomine Æneam,ab annis octo iacentem in
34 grabato, qui erat paralyticus. *Et ait illi
Petrus:Ænea,ſanat te Dominus Ieſus Chri
ſtus:ſurge, & ſterne tibi. Et continuo ſur-
35 rexit.*Et viderunt eum omnes, qui habi-
tabant Lyddæ,& Saronæ: qui conuerſi ſunt
36 ad Dominum.*In Ioppe autem fuit quæ-
dam diſcipula,nomine Tabitha,quæ inter-
pretata dicitur Dorcas.Hæc erat plena ope-
ribus bonis, & eleemoſynis,quas faciebat.
37 *Factum eſt autem in diebus illis, vt infir-
mata moreretur. Quam cum lauiſſent,po-
38 ſuerunt eam in cœnaculo. *Cum autem
prope eſſet Lydda ad Ioppen,diſcipuli au-
diētes quia Petrus eſſet in ea,miſerunt duos
viros ad eum,rogātes: Ne pigriteris venire
39 vſque ad nos.*Exurgens autem Petrus ve-
nit cum illis. Et cū aduenisset,duxerunt il-
lum in cœnaculum:& circumſteterunt illū

omnes viduæ flentes, & oſtendentes ei tu-
nicas, & veſtes, quas faciebat illis Dorcas.
* Eiectis autem omnibus foras: Petrus po- 40
nens genua orauit: & conuerſus ad corpus,
dixit: Tabitha, ſurge. At illa aperuit oculos
ſuos: & viſo Petro, reſedit. * Dans autem 41
illi manum, erexit eam. Et cũ vocaſſet ſan-
ctos, & viduas, aſſignauit eam viuam. * No- 42
tum autem factum eſt per vniuerſam Iop-
pen: & crediderunt multi in Domino. * Fa- 43
ctum eſt autem vt dies multos moraretur
in Ioppe, apud Simonem quendam coria-
rium.

CAP. X.

VIR autem quidam erat in Cæſarea, no- 1
mine Cornelius, Centurio cohortis,
quæ dicitur Italica, * religioſus, ac timens 2
Deum cum omni domo ſua, faciens elee-
moſynas multas plebi, & deprecans Deum
ſemper: * is vidit in viſu manifeſte, quaſi ho- 3
ra diei nona, Angelum Dei introeuntem ad
ſe, & dicentem ſibi, Corneli. * At ille intuẽs 4
eum, timore correptus, dixit: Quid eſt, Do-
mine? Dixit autem illi: Orationes tuæ, &
eleemoſynæ tuæ aſcẽderunt in memoriam
in conſpectu Dei. * Et nunc mitte viros in 5
Ioppen, & accerſi Simonem quendam, qui
cognominatur Petrus: * hic hoſpitatur apud 6
Simonem quendam coriarium, cuius eſt do
mus iuxta mare: hic dicet tibi quid te opor
teat facere. * Et cum diſceſſiſſet Angelus, 7
qui loquebatur illi, vocauit duos domeſti-
cos ſuos, & militem metuentem Dominum
ex his, qui illi parebant. * Quibus cum nar- 8
raſſet omnia, miſit illos in Ioppen. * Poſtera 9
autem die iter illis facientibus, & appropin
quantibus ciuitati, aſcendit Petrus in ſupe-
riora vt oraret circa horam ſextam. * Et cũ 10
eſuriret, voluit guſtare. Parantibus autem
illis, cecidit ſuper eum mentis exceſſus: * & 11
vidit cælum apertum, & deſcendens vas
quoddam, velut linteum magnum, quat-
tuor initijs ſubmitti de cælo in terram, * in 12
quo erant omnia quadrupedia, & ſerpentia
terræ, & volatilia cæli. * Et facta eſt vox ad 13
eum: Surge Petre, occide, & manduca.
14 * Ait autem Petrus: Abſit Domine, quia
numquam manducaui omne commune, &
15 immundum. * Et vox iterum ſecundo ad
eum: Quod Deus purificauit, tu commune
16 ne dixeris. * Hoc autem factum eſt per ter:
17 & ſtatim receptum eſt vas in cælum. * Et
dum intra ſe hæſitaret Petrus quidnam eſ-
ſet viſio, quam vidiſſet: ecce viri, qui miſſi
erant a Cornelio, inquirentes domum Si-
18 monis, aſtiterunt ad ianuam. * Et cũ vocaſ-
ſent, interrogabant, ſi Simon, qui cognomi-
19 natur Petrus, illic haberet hoſpitiũ. * Petro
autem cogitante de viſione, dixit Spiritus
20 ei: Ecce viri tres quærunt te. * Surge itaque,
deſcende, & vade cum eis nihil dubitans:
21 quia ego miſi illos. * Deſcendens autem Pe
trus ad viros, dixit: Ecce ego ſum, quem
quæritis: quæ cauſa eſt, propter quam veni-
22 ſtis? * Qui dixerunt: Cornelius Centurio,
vir iuſtus, & timens Deum, & teſtimonium
habens ab vniuerſa gente Iudæorũ, reſpon-
ſum accepit ab Angelo ſancto accerſire te
23 in domũ ſuam, & audire verba abs te. * In-
troducẽs ergo eos, recepit hoſpitio. Sequen
ti autem die ſurgens profectus eſt cũ illis:
& quidam ex fratribus ab Ioppe comitati
24 ſunt eum. * Altera autem die introiuit Cæ-
ſaream. Cornelius vero expectabat illos,
conuocatis cognatis ſuis, & neceſſarijs ami-
25 cis. * Et factum eſt cum introiſſet Petrus,
obuius venit ei Cornelius, & procidens ad
26 pedes eius adorauit. * Petrus vero eleuauit
eum, dicens: Surge, & ego ipſe homo ſum.
27 * Et loquens cũ illo intrauit, & inuenit mul-
28 tos, qui conuenerant: * dixitq. ad illos: Vos
ſcitis quomodo abominatum ſit viro Iudæo
coniungi, aut accedere ad alienigenã: ſed
mihi oſtendit Deus, neminem communem
29 aut immundum dicere hominem. * Propter
quod ſine dubitatione veni accerſitus. In-
terrogo ergo, quã ob cauſam accerſiſtis me?
30 * Et Cornelius ait: A nudiuſquarta die vſque
ad hanc horam, orans eram hora nona in
domo mea, & ecce vir ſtetit ante me in ve-
31 ſte candida, & ait: * Corneli, exaudita eſt
oratio tua, & eleemoſynæ tuæ commemo-
32 ratæ ſunt in conſpectu Dei. * Mitte ergo
in

in Ioppen, & accerſi Simonem,qui cogno-
minatur Petrus : hic hoſpitatur in domo Si-
monis coriarij iuxta mare .* Confeſtim er- 13
go miſi ad te: & tu bene feciſti veniendo.
Nunc ergo omnes nos in cõſpectu tuo ad-
ſumus audire omnia quæcumque tibi præ-
cepta ſunt a Domino .* Aperiens autem 34
Petrus os ſuum, dixit: In veritate comperi
quia non eſt perſonarum acceptor Deus ,
*ſed in omni gente qui timet eum, & ope- 35
ratur iuſtitiam,acceptus eſt illi .* Verbum 36
miſit Deus filijs Iſrael,annuncians pacem
per Ieſum Chriſtum : (hic eſt omnium Do-
minus .)*Vos ſcitis quod factum eſt verbũ 17
per vniuerſam Iudæam : incipiens enim a
Galilæa poſt baptiſmum, quod prædicauit
Ioannes,*Ieſum a Nazareth : quomodo vn- 38
xit eum Deus Spiritu ſancto, & virtute, qui
pertranſijt benefaciendo , & ſanando om-
nes oppreſſos a diabolo, quoniã Deus erat
cum illo.*Et nos teſtes ſumus omniũ,quæ 39
fecit in regione Iudæorum, & Ieruſalem ,
quem occiderunt ſuſpendentes in ligno .
*Hunc Deus ſuſcitauit tertia die, & dedit 40
eum manifeſtum fieri* non omni populo , 41
ſed teſtibus præordinatis a Deo : nobis,qui
manducauimus, & bibimus cum illo poſt-
quam reſurrexit a mortuis . * Et præcepit 42
nobis prædicare populo, & teſtificari quia
ipſe eſt,qui conſtitutus eſt a Deo iudex vi-
uorum,& mortuorum . * Huic omnes Pro- 43
phetæ teſtimonium perhibent remiſſionem
peccatorum accipere per nomen eius om-
nes,qui credunt in eum .*Adhuc loquente 44
Petro verba hæc, cecidit Spiritus ſanctus
ſuper omnes, qui audiebant verbum . * Et 45
obſtupuerunt ex circumciſione fideles, qui
venerant cũ Petro: quia & in nationes gra-
tia Spiritus ſancti effuſa eſt .* Audiebant 46
enim illos loquentes linguis , & magnifi-
cantes Deum . * Tunc reſpondit Petrus : 47
Numquid aquam quis prohibere poteſt vt
non baptizentur hi,qui Spiritum ſanctum
acceperunt ſicut & nos ? * Et iuſſit eos ba- 48
ptizari in nomine Domini Ieſu Chriſti .
Tunc rogauerunt eum vt maneret apud
eos aliquot diebus .

CAP. XI.

1 AVDIERVNT autem Apoſtoli, & fra-
tres, qui erant in Iudæa : quoniam &
2 Gentes receperunt verbum Dei.*Cum au-
tem aſcendiſſet Petrus Ieroſolymam, diſcé-
ptabant aduerſus illum , qui erant ex cir-
3 cumciſione,* dicentes : Quare introiſti ad
viros præputium habentes , & manducaſti
4 cum illis ? * Incipiens autem Petrus expo-
5 nebat illis ordinem, dicens: * Ego eram in
ciuitate Ioppe orans,& vidi in exceſſu mẽ-
tis viſionem, deſcendens vas quoddam ve-
lut linteum magnum quattuor initijs ſum-
6 mitti de cælo, & venit vſque ad me . * In
quod intuens conſiderabam , & vidi qua-
drupedia terræ, & beſtias,& reptilia,& vo-
7 latilia cæli .*Audiui autem & vocem dicen-
tem mihi : Surge Petre,occide,& manduca.
8 * Dixi autem : Nequaquam Domine : quia
commune aut immundum numquã introi-
9 uit in os meum .*Reſpondit autem vox ſe-
cundo de cælo : Quæ Deus mundauit,tu ne
10 commune dixeris .*Hoc autem factum eſt
per ter : & recepta ſunt omnia rurſum in cæ
11 lum.*Et ecce viri tres confeſtim aſtiterunt
in domo, in qua eram , miſſi a Cæſarea ad
12 me.*Dixit autem Spiritus mihi vt irem cũ
illis, nihil hæſitans . Venerunt autem me-
cum & ſex fratres iſti, & ingreſſi ſumus in
11 domum viri.* Narrauit autem nobis, quo-
modo vidiſſet Angelum in domo ſua,ſtan-
tem & dicentem ſibi : Mitte in Ioppen, &
accerſi Simonẽ,qui cognominatur Petrus,
14 * qui loquetur tibi verba, in quibus ſaluus
15 eris tu,& vniuerſa domus tua.*Cum autem
cœpiſſem loqui,cecidit Spiritus ſanctus ſu-
16 per eos, ſicut & in nos in initio . * Recor-
datus ſum autem verbi Domini,ſicut dice-
bat: Ioannes quidem baptizauit aqua, vos
17 autem baptizabimini Spiritu ſancto.*Si er-
go eandem gratiam dedit illis Deus , ſicut
& nobis , qui credidimus in Dominum Ie-
ſum Chriſtum : ego quis eram , qui poſſem
18 prohibere Deum ?* His auditis,tacuerunt:
& glorificauerunt Deum,dicentes: Ergo &
Gentibus pœnitentiam dedit Deus ad vitã.

*Et illi quidem, qui diſperſi fuerant a tribu- 19
latione, quæ facta fuerat ſub Stephano, per-
ambulauerunt vſque Phœnicen, & Cyprũ,
& Antiochiam, nemini loquentes verbum,
niſi ſolis Iudæis.* Erant autem quidam ex 20
eis viri Cyprij, & Cyrenæi, qui cum introiſ-
ſent Antiochiam, loquebantur & ad Græ-
cos, annunciantes Dominum Ieſum. * Et 21
erat manus Domini cum eis: multusq. nu-
merus credentium conuerſus eſt ad Domi-
num.* Peruenit autem ſermo ad aures ec- 22
cleſiæ, quæ erat Ieroſolymis ſuper iſtis: &
miſerunt Barnabam vſque ad Antiochiam.
*Qui cum perueniſſet, & vidiſſet gratiam 23
Dei, gauiſus eſt: & hortabatur omnes in
propoſito cordis permanere in Domino:
*quia erat vir bonus, & plenus Spiritu ſan- 24
cto, & fide. Et appoſita eſt multa turba Do
mino.* Profectus eſt autem Barnabas Tar- 25
ſum, vt quæreret Saulum: quem cum inue-
niſſet, perduxit Antiochiam.* Et annũ to- 26
tum conuerſati ſunt ibi in Eccleſia: & do-
cuerunt turbam multam, ita vt cognomi-
narentur primũ Antiochiæ diſcipuli, Chri-
ſtiani.* In his autem diebus ſuperuenerunt 27
ab Ieroſolymis prophetæ Antiochiam:* & 28
ſurgens vnus ex eis nomine Agabus, ſigni-
ficabat per ſpiritum famem magnam futu-
ram in vniuerſo orbe terrarum, quæ facta
eſt ſub Claudio. * Diſcipuli autem, prout 29
quis habebat, propoſuerunt ſinguli in mi-
niſterium mittere habitantibus in Iudæa
fratribus: * quod & fecerunt, mittentes ad 30
ſeniores per manus Barnabæ, & Sauli.

CAP. XII.

EODEM autem tempore miſit Herodes 1
rex manus, vt affligeret quoſdam de
Eccleſia.* Occidit autem Iacobum fra- 2
trem Ioannis gladio.* Videns autem quia 3
placeret Iudæis, appoſuit vt apprehenderet
& Petrum. Erant autem dies Azymorum.
*Quem cum apprehendiſſet, miſit in car- 4
cerem, tradẽs quattuor quaternionibus mi-
litum cuſtodiendum, volens poſt Paſcha
producere eum populo. * Et Petrus qui- 5
dem ſeruabatur in carcere. Oratio autem
fiebat ſine intermiſſione ab Eccleſia ad Deũ
6 pro eo.* Cum autem producturus eum eſ-
ſet Herodes, in ipſa nocte erat Petrus dor-
miens inter duos milites, vinctus catenis
duabus: & cuſtodes ante oſtium cuſtodie-
7 bant carcerem.* Et ecce Angelus Domini
aſtitit: & lumen refulſit in habitaculo: per-
cuſſoq. latere Petri, excitauit eum, dicens:
Surge velociter. Et ceciderunt catenæ de
8 manibus eius.* Dixit autem Angelus ad
eum: Præcingere, & calcea te caligas tuas.
Et fecit ſic. Et dixit illi: Circumda tibi ve-
9 ſtimentum tuum, & ſequere me.* Et exiens
ſequebatur eum, & neſciebat quia verum
eſt, quod fiebat per angelum: exiſtimabat
10 autem ſe viſum videre.* Tranſeuntes au-
tem primam & ſecundam cuſtodiam, ve-
nerunt ad portam ferream, quæ ducit ad
ciuitatem: quæ vltro aperta eſt eis. Et ex-
euntes proceſſerunt vicum vnum: & con-
11 tinuo diſceſſit Angelus ab eo.* Et Petrus
ad ſe reuerſus, dixit: Nunc ſcio vere quia
miſit Dominus Angelum ſuum, & eripuit
me de manu Herodis, & de omni expe-
12 ctatione plebis Iudæorum.* Conſideranſq.
venit ad domum Mariæ matris *Ioannis, qui*
cognominatus eſt Marcus, vbi erant multi
13 congregati, & orantes.* Pulſante autem
eo oſtium ianuæ, proceſſit puella ad audien
14 dum, nomine Rhode.* Et vt cognouit vo-
cem Petri, præ gaudio nõ aperuit ianuam,
ſed intro currens nunciauit ſtare Petrum
15 ante iauuam. * At illi dixerunt ad eam:
Inſanis. Illa autem affirmabat ſic ſe habere.
16 Illi autem dicebant: Angelus eius eſt.* Pe-
trus autem perſeuerabat pulſans. Cum au-
tem aperuiſſent, viderunt eum, & obſtu-
17 puerunt.* Annuens autem eis manu vt ta-
cerent, narrauit quomodo Dominus edu-
xiſſet eum de carcere, dixitque: Nuncia-
te Iacobo, & fratribus hæc. Et egreſſus abijt
18 in alium locum.* Facta autem die, erat non
parua turbatio inter milites, quidnam fa-
19 ctum eſſet de Petro.* Herodes autem cum
requiſiſſet eum, & non inueniſſet, inquiſi-
tione facta de cuſtodibus, iuſſit eos duci:
deſcẽdenſq. a Iudæa in Cæſaream, ibi com-
moratus

moratus eſt. *Erat autem iratus Tyrijs, & 20
Sidonijs. At illi vnanimes venerunt ad
eum, & perſuaſo Blaſto, qui erat ſuper
cubiculum regis, poſtulabant pacem, eo
quòd alerentur regiones eorum ab illo.
*Statuto autem die Herodes veſtitus veſte 21
regia, ſedit pro tribunali, & concionaba-
tur ad eos. *Populus autem acclamabat: 22
Dei voces, & non hominis. *Confeſtim 23
autem percuſſit eum Angelus Domini, eo
quòd non dediſſet honorem Deo: & con-
ſumptus a vermibus, expirauit. *Verbum 24
autem Domini creſcebat, & multiplicaba-
tur. *Barnabas autem & Saulus reuerſi 25
ſunt ab Ieroſolymis expleto miniſterio,
aſſumpto Ioanne, qui cognominatus eſt
Marcus.

CAP. XIII.

ERANT autem in Eccleſia, quæ erat 1
Antiochiæ, prophetæ, & doctores, in
quibus Barnabas, & Simon, qui vocaba-
tur Niger, & Lucius Cyrenenſis, & Ma-
nahen, qui erat Herodis Tetrarchæ colla-
ctaneus, & Saulus. *Miniſtrantibus autem 2
illis Domino, & ieiunantibus, dixit illis
Spiritus ſanctus: Segregate mihi Saulum,
& Barnabam in opus, ad quod aſſumpſi
eos. *Tunc ieiunantes, & orantes, im- 3
ponentesq. eis manus, dimiſerunt illos.
*Et ipſi quidem miſſi a Spiritu ſancto abie- 4
runt Seleuciam; & inde nauigauerunt Cy-
prum. *Et cum veniſſent Salaminam, præ- 5
dicabant verbum Dei in ſynagogis Iudæo-
rum. Habebant autem & Ioannem in
miniſterio. *Et cum perambulaſſent vni- 6
uerſam inſulam vſque Paphum, inue-
nerunt quendam virum magnum pſeudo-
prophetam, Iudæum, cui nomen erat Ba-
rieſu, *qui erat cum Proconſule Sergio Pau 7
lo viro prudente. Hic, accerſitis Barnaba,
& Saulo, deſiderabat audire verbum Dei.
*Reſiſtebat autem illis Elymas magus, (ſic 8
enim interpretatur nomen eius) quærens
auertere Proconſulem a fide. *Saulus au- 9
tem, qui & Paulus, repletus Spiritu ſancto,
intuens in eum, *dixit: O plene omni do- 10
lo, & omni fallacia, fili diaboli, inimice
omnis iuſtitiæ, non deſinis ſubuertere vias
11 Domini rectas. *Et nunc ecce manus Do-
mini ſuper te, & eris cæcus, non videns
ſolem vſque ad tempus. Et confeſtim
cecidit in eum caligo, & tenebræ, & cir-
cuiens quærebat qui ei manum daret.
12 *Tunc Proconſul cum vidiſſet factum, cre-
13 didit admirans ſuper doctrina Domini. *Et
cum a Papho nauigaſſent Paulus, & qui
cum eo erant, venerunt Pergen Pamphy-
liæ. Ioannes autem diſcedēs ab eis, reuerſus
14 eſt Ieroſolymam. *Illi vero pertranſeun-
tes Pergen, venerunt Antiochiam Piſidiæ:
& ingreſſi ſynagogam die ſabbatorum, ſe-
15 derunt. *Poſt lectionem autem legis, &
Prophetarum, miſerunt principes ſynago-
gæ ad eos, dicentes: Viri fratres, ſi quis eſt
in vobis ſermo exhortationis ad plebē, di-
16 cite. *Surgens autem Paulus, & manu
ſilentium indicens, ait: Viri Iſraelitæ, &
17 qui timetis Deū, audite: *Deus plebis Iſrael
elegit patres noſtros, & plebem exaltauit
cum eſſent incolæ in terra Aegypti, & in
18 brachio excelſo eduxit eos ex ea, *& per
quadraginta annorum tempus mores eo-
19 rum ſuſtinuit in deſerto. *Et deſtruens
gentes ſeptem in terra Chanaan, ſorte di-
20 ſtribuit eis terram eorum, *quaſi poſt qua-
dringentos & quinquaginta annos: &
poſt hæc dedit iudices, vſque ad Samuel
21 Prophetam. *Et exinde poſtulauerunt re-
gem: & dedit illis Deus Saul filium Cis,
virum de tribu Beniamin, annis quadra-
22 ginta.* & amoto illo, ſuſcitauit illis Dauid
regem: cui teſtimonium perhibens, dixit:
Inueni Dauid filium Ieſſe, virum ſecun-
dum cor meum, qui faciet omnes volun-
23 tates meas. *Huius Deus ex ſemine ſecun-
dum promiſſionem eduxit Iſrael ſaluato-
24 rem Ieſum, *prædicante Ioanne ante faciē
aduentus eius baptiſmum pœnitentiæ om-
25 ni populo Iſrael. *Cum impleret autem
Ioannes curſum ſuum, dicebat: Quem me
arbitramini eſſe, non ſum ego, ſed ecce
venit poſt me, cuius non ſum dignus cal-
26 ceamenta pedum ſoluere. *Viri fratres,
filij

filij generis Abraham,& qui in vobis timẽt
Deum,vobis verbum ſalutis huius miſſum
eſt. * Qui enim habitabant Ieruſalem, 27
& principes eius hunc ignorantes, &
voces prophetarum, quæ per omne ſab-
batum leguntur, iudicantes impleuerunt;
* & nullam cauſam mortis inuenientes in 28
eo,petierunt a Pilato, vt interficerent eum.
* Cumq. conſummaſſent omnia, quæ de 29
eo ſcripta erant, deponentes eum de li-
gno, poſuerunt eum in monumento.
* Deus vero ſuſcitauit eum a mortuis ter- 30
tia die: qui viſus eſt per dies multos his,
* qui ſimul aſcenderant cum eo de Galilæa 31
in Ieruſalem: qui vſque nunc ſunt teſtes
eius ad plebem. * Et nos vobis annuncia- 32
mus eam,quæ ad patres noſtros repromiſ-
ſio facta eſt: * quoniam hanc Deus adim- 33
pleuit filijs noſtris reſuſcitans Ieſum, ſicut
& in Pſalmo ſecundo ſcriptum eſt: Filius
meus es tu, ego hodie genui te. * Quòd 34
autem ſuſcitauit eum a mortuis, amplius
iam nõ reuerſurum in corruptionẽ, ita di-
xit: Quia dabo vobis ſancta Dauid fidelia.
* Ideoq. & alias dicit: Non dabis Sanctum 35
tuum videre corruptionem. * Dauid enim 36
in ſua generatione cum adminiſtraſſet, vo-
luntati Dei dormiuit: & appoſitus eſt ad
patres ſuos, & vidit corruptionem.
* Quem vero Deus ſuſcitauit a mortuis,nõ 37
vidit corruptionem. * Notum igitur ſit 38
vobis viri fratres, quia per hunc vobis re-
miſſio peccatorum annunciatur, & ab om-
nibus, quibus non potuiſtis in lege Moy-
ſi iuſtificari, * in hoc omnis,qui credit, iu- 39
ſtificatur. * Videte ergo ne ſuperueniat 40
vobis quod dictum eſt in Prophetis: * Vi- 41
dete contemptores, & admiramini, & di-
ſperdimini: quia opus operor ego in die-
bus veſtris, opus quod non credetis, ſi-
quis enarrauerit vobis. * Exeuntibus au- 42
tem illis rogabant vt ſequenti ſabbato lo-
querentur ſibi verba hæc. * Cumq. dimiſ- 43
ſa eſſet ſynagoga,ſecuti ſunt multi Iudæo-
rũ, & colentium aduenarum, Paulum, &
Barnabam: qui loquentes ſuadebant eis
vt permanerent in gratia Dei. * Sequen- 44
ti vero ſabbato pene vniuerſa ciuitas con-
45 uenit audire verbum Dei. * Videntes au-
tem turbas Iudæi, repleti ſunt zelo, & con
tradicebant his, quæ a Paulo dicebantur,
46 blaſphemantes. * Tunc conſtanter Paulus,
& Barnabas dixerũt: Vobis oportebat pri-
mum loqui verbum Dei: ſed quoniam re-
pellitis illud, & indignos vos iudicatis æ-
ternæ vitæ, ecce conuertimur ad Gen-
47 tes. * ſic enim præcepit nobis Dominus:
Poſui te in lucem Gentium, vt ſis in ſalu-
48 tem vſque ad extremum terræ. * Audien-
tes autem Gentes gauiſæ ſunt,& glorifica-
bant verbũ Domini: & crediderunt quot-
quot erant præordinati ad vitam æternam.
49 * Diſſeminabatur autem verbum Domini
50 per vniuerſam regionem. * Iudæi autem
concitauerunt mulieres religioſas, & ho-
neſtas, & primos ciuitatis, & excitaue-
runt perſecutionem in Paulum, & Barna-
51 bam: & eiecerunt eos de finibus ſuis. * At
illi excuſſo puluere pedum in eos, vene-
52 runt Iconium. * Diſcipuli quoque reple-
bantur gaudio, & Spiritu ſancto.

CAP. XIIII.

1 FACTVM eſt autem Iconij vt ſimul in-
troiſſent in ſynagogam Iudæorum, &
loquerentur, ita vt crederet Iudæorum,
2 & Græcorum copioſa multitudo. * Qui
vero increduli fuerunt Iudæi, ſuſcitauerũt,
& ad iracundiam concitauerunt animas
3 Gentium aduerſus fratres. * Multo igi-
tur tempore demorati ſunt, fiducialiter
agentes in Domino, teſtimoniũ perhibẽ-
te verbo gratiæ ſuæ, dante ſigna, & pro-
4 digia fieri per manus eorum. * Diuiſa eſt
autem multitudo ciuitatis: & quidam qui-
dem erant cum Iudæis, quidam vero cum
5 Apoſtolis. * Cum autem factus eſſet im-
petus Gentilium,& Iudæorum cum princi-
pibus ſuis, vt contumelijs afficerent, &
6 lapidarent eos, intelligentes confugerunt
ad ciuitates Lycaoniæ Lyſtrã, & Derben,
& vniuerſam in circuitu regionem, & ibi
7 euangelizantes erant. * Et quidam
vir

vir Lyſtris infirmus pedibus ſedebat, clau-
dus ex vtero matris ſuæ, qui numquam am-
bulauerat. * Hic audiuit Paulum loquentẽ. 8
Qui intuitus eum, & videns quia fidem ha-
beret vt ſaluus fieret, * dixit magna voce: 9
Surge ſuper pedes tuos rectus. Et exiliuit,
& ambulabat. * Turbæ autem cum vidiſ- 10
ſent quod fecerat Paulus, leuauerunt vo-
cem ſuam Lycaonicè dicentes: Dij ſimiles
facti hominibus, deſcenderunt ad nos.
* Et vocabant Barnabam Iouem, Paulum 11
vero Mercurium: quoniam ipſe erat dux
verbi. * Sacerdos quoque Iouis, qui erat 12
ante ciuitatem, tauros, & coronas ante ia-
nuas afferens, cum populis volebat ſacrifi-
care. * Quod vbi audierunt Apoſtoli, Bar- 13
nabas, & Paulus, cõſciſſis tunicis ſuis exilie-
runt in turbas clamantes, * & dicentes: Vi- 14
ri, quid hæc facitis? & nos mortales ſu-
mus, ſimiles vobis homines, annunciantes
vobis ab his vanis conuerti ad Deum vi-
uum, qui fecit cælum, & terram, & mare,
& omnia, quæ in eis ſunt: * qui in præteri- 15
tis generationibus dimiſit omnes gentes
ingredi vias ſuas. * Et quidem non ſine te- 16
ſtimonio ſemetipſum reliquit, benefaciens
de cælo, dans pluuias, & tempora fructi-
fera, implens cibo, & lætitia corda noſtra.
* Et hæc dicentes, vix ſedauerunt turbas 17
ne ſibi immolarent. * Superuenerunt au- 18
tem quidam ab Antiochia, & Iconio Iu-
dæi: & perſuaſis turbis, lapidanteſq. Pau-
lum, traxerunt extra ciuitatem, exiſtiman-
tes eum mortuum eſſe. * Circumdanti- 19
bus autem eum diſcipulis, ſurgens intra-
uit ciuitatem, & poſtera die profectus eſt
cum Barnaba in Derben. * Cumq. euan- 20
gelizaſſent ciuitati illi, & docuiſſent mul-
tos, reuerſi ſunt Lyſtram, & Iconium, &
Antiochiã, * confirmantes animas diſcipu- 21
lorum, exhortanteſq. vt permanerent in fi-
de: & quoniam per multas tribulationes
oportet nos intrare in regnum Dei. * Et 22
cum conſtituiſſent illis per ſingulas eccle-
ſias presbyteros, & oraſſent cum ieiunatio-
nibus, commendauerunt eos Domino, in
quem crediderunt. * Tranſeunteſq. Piſidiã, 23
24 venerunt in Pamphiliam, * & loquõtes ver-
bum Domini in Perge, deſcenderunt in
25 Attaliam: * & inde nauigauerunt Antio-
chiam, vnde erant traditi gratiæ Dei in
26 opus, quod compleuerunt. * Cum autem
veniſſent, & congregaſſent Eccleſiam, re-
tulerunt quanta feciſſet Deus cum illis, &
27 quia aperuiſſet Gentibus oſtium fidei. * Mo-
rati ſunt autem tempus non modicum
cum diſcipulis.

CAP. XV.

1 ET quidam deſcendentes de Iudæa, do-
cebant fratres: Quia niſi circumcida-
mini ſecundum morem Moyſi, non pote-
2 ſtis ſaluari. * Facta ergo ſeditione non mini-
ma Paulo, & Barnabæ aduerſus illos, ſtatue
runt vt aſcenderent Paulus, & Barnabas, &
quidã alij ex alijs ad Apoſtolos, & presby-
teros in Ieruſalem ſuper hac quæſtione.
3 * Illi ergo deducti ab Eccleſia pertranſibant
Phœnicem, & Samariam, narrantes conuer
ſionem Gentium: & faciebant gaudium
4 magnum omnibus fratribus. * Cum au-
tem veniſſent Ieroſolymam, ſuſcepti ſunt
ab Eccleſia, & ab Apoſtolis, & ſenioribus,
annunciantes quanta Deus feciſſet cũm il-
5 lis. * Surrexerunt autem quidam de hære-
ſi Phariſæorum, qui crediderunt, dicen-
tes: Quia oportet circumcidi eos, præci-
6 pere quoque ſeruare legem Moyſi. * Con-
ueneruntq. Apoſtoli, & ſeniores videre de
7 verbo hoc. * Cum autem magna conqui-
ſitio fieret, ſurgens Petrus dixit ad eos: Vi-
ri fratres, vos ſcitis quoniam ab antiquis
diebus Deus in nobis elegit, per os meum
audire Gentes verbum Euangelij, & cre-
8 dere. * Et qui nouit corda Deus, teſtimo-
nium perhibuit, dans illis Spiritũ ſanctũ,
9 ſicut & nobis, * & nihil diſcreuit inter nos
& illos, fide purificans corda eorum.
10 * Nunc ergo quid tentatis Deum, imponé-
re iugum ſuper ceruices diſcipulorũ, quod
neque patres noſtri, neque nos portare
11 potuimus? * Sed per gratiam Domini Ie-
ſu Chriſti credimus ſaluari, quemadmo-
12 dum & illi. * Tacuit autem omnis multi-
tudo:

tudo: & audiebant Barnabam, & Paulum
narrantes quāta Deus feciſſet ſigna, & pro-
digia in Gentibus per eos. * Et poſtquam 13
tacuerunt, reſpondit Iacobus, dicens: Viri
fratres, audite me. * Simon narrauit quem- 14
admodū primum Deus viſitauit ſumere ex
Gentibus populum nomini ſuo. * Et huic 15
concordant verba Prophetarum, ſicut ſcri-
ptū eſt: * Poſt hæc reuertar, & reædificabo 16
tabernaculum Dauid, quod decidit: & di-
ruta eius reædificabo, & erigā illud: * vt re- 17
quirant ceteri hominū Dominum, & om-
nes gentes, ſuper quas inuocatum eſt no-
men meum, dicit Dominus faciens hæc.
* Notum a ſæculo eſt Domino opus ſuum. 18
* Propter quod ego iudico non inquietari 19
eos, qui ex Gentibus conuertuntur ad Deū,
* ſed ſcribere ad eos vt abſtineāt ſe a con- 20
taminationibus ſimulachrorum, & forni-
catione, & ſuffocatis, & ſanguine. * Moy- 21
ſes enim a tēporibus antiquis habet in ſin-
gulis ciuitatibus qui eum prædicent in ſy-
nagogis, vbi per omne ſabbatum legitur.
* Tunc placuit Apoſtolis, & ſenioribus cum 22
omni Eccleſia, eligere viros ex eis, & mit-
tere Antiochiam cum Paulo, & Barnaba,
Iudam, qui cognominabatur Barſabas, &
Silam viros primos in fratribus, * ſcribentes 23
per manus eorum. APOSTOLI & ſenio-
res fratres, his, qui ſunt Antiochiæ, & Sy-
riæ, & Ciliciæ fratribus ex Gentibus, ſalutē.
* Quoniam audiuimus quia quidam ex 24
nobis exeuntes, turbauerunt vos verbis,
euertentes animas veſtras, quibus non mā-
dauimus: * placuit nobis collectis in vnum, 25
eligere viros, & mittere ad vos cum chariſ-
ſimis noſtris Barnaba, & Paulo, * homini- 26
bus, qui tradiderunt animas ſuas pro no-
mine Domini noſtri Ieſu Chriſti. * Miſi- 27
mus ergo Iudam, & Silam, qui & ipſi vo-
bis verbis referent eadem. * Viſum eſt enim 28
Spiritui ſancto, & nobis nihil vltra impo-
nere vobis oneris quàm hæc neceſſaria: * vt 29
abſtineatis vos ab immolatis ſimulachro-
rum, & ſanguine, & ſuffocato, & fornica-
tione, a quibus cuſtodientes vos, bene age-
tis. Valete. * Illi ergo dimiſſi, deſcenderunt 30
Antiochiā: & congregata multitudine tra-
31 diderunt epiſtolam. * Quam cum legiſſent,
32 gauiſi ſunt ſuper conſolatione. * Iudas au-
tem, & Silas, & ipſi cum eſſent Prophetæ,
verbo plurimo conſolati ſunt fratres, &
33 confirmauerunt. * Facto autem ibi aliquan-
to tempore, dimiſſi ſunt cum pace a fra-
34 tribus ad eos, qui miſerant illos. * Viſum
eſt autem Silæ ibi remanere: Iudas autem
35 ſolus abijt Ieruſalem. * Paulus autem, &
Barnabas demorabantur Antiochiæ docē-
tes: & euangelizantes cum alijs pluribus
36 verbum Domini. * Poſt aliquot autem dies,
dixit ad Barnabam Paulus: Reuertentes vi-
ſitemus fratres per vniuerſas ciuitates, in
quibus prædicauimus verbum Domini, quo
37 modo ſe habeant. * Barnabas autem vole-
bat ſecum aſſumere & Ioannem, qui co-
38 gnominabatur Marcus. * Paulus autem ro-
gabat eum (vt qui diſceſſiſſet ab eis de Pā-
philia, & non iſſet cum eis in opus) non
39 debere recipi. * Facta eſt autem diſſenſio,
ita vt diſcederent ab inuicem, & Barnabas
quidem aſſumpto Marco nauigaret Cyprū.
40 * Paulus vero electo Sila profectus eſt, tra-
41 ditus gratiæ Dei a fratribus. * Perambula-
bat autem Syriam, & Ciliciam, confirmans
Eccleſias: præcipiens cuſtodire præcepta
Apoſtolorum, & ſeniorum.

CAP. XVI.

1 PERVENIT autem Derben, & Ly-
ſtram. Et ecce diſcipulus quidam erat
ibi nomine Timotheus, filius mulieris Iu-
2 dææ fidelis, patre Gentili. * Huic teſtimo-
nium bonum reddebant qui in Lyſtris e-
3 rant, & Iconio fratres. * Hunc voluit Pau-
lus ſecum proficiſci: & aſſumens circum-
cidit eum propter Iudæos, qui erant in il-
lis locis. Sciebant enim omnes quòd pater
4 eius erat Gentilis. * Cum autem pertranſi-
rent ciuitates, tradebant eis cuſtodire dog-
mata, quæ erant decreta ab Apoſtolis &
5 ſenioribus, qui erant Ieroſolymis. * Et Ec-
cleſiæ quidem confirmabātur fide, & abun-
6 dabant numero quotidie. * Tranſeuntes
autem Phrygiam, & Galatiæ regionem,

vetati ſunt a Spiritu ſancto loqui verbum
Dei in Aſia.* Cum veniſſent autem in My- 7
ſiam, tentabant ire in Bithyniam: & non
permiſit eos Spiritus Ieſu. * Cum autem 8
pertranſiſſent Myſiam, deſcenderunt Troa-
dem: * & viſio per noctem Paulo oſtenſa 9
eſt: Vir Macedo quidam erat ſtans, & de-
precans eum, & dicens: Tranſiens in Mace-
doniam, adiuua nos. * Vt autem viſum 10
vidit, ſtatim quæſiuimus proficiſci in Ma-
cedoniam, certi facti quòd vocaſſet nos
Deus euangelizare eis.* Nauigantes autem 11
a Troade, recto curſu venimus Samothra-
ciam, & ſequenti die Neapolim: * & inde 12
Philippos, quæ eſt prima partis Macedo-
niæ ciuitas, colonia. Eramus autem in hac
Vrbe diebus aliquot, conferentes.* Die au- 13
tem ſabbatorum egreſſi ſumus foras por-
tam iuxta flumen, vbi videbatur oratio eſ-
ſe: & ſedẽtes loquebamur mulieribus, quæ
conuenerant. * Et quædam mulier nomi- 14
ne Lydia, purpuraria ciuitatis Thyatireno-
rum, colens Deum, audiuit: cuius Domi-
nus aperuit cor intendere his, quæ dice-
bantur a Paulo. * Cum autem baptizata 15
eſſet, & domus eius, deprecata eſt dicens:
Si iudicaſtis me fidelem Domino eſſe, in-
troite in domum meam, & manete. Et coe-
git nos. * Factum eſt autem euntibus no- 16
bis ad orationem, puellam quandam ha-
bentem ſpiritum pythonem obuiare nobis,
quæ quæſtum magnum præſtabat dominis
ſuis diuinando. * Hæc ſubſecuta Paulum, 17
& nos, clamabat dicens: Iſti homines ſer-
ui Dei excelſi ſunt, qui annunciant vobis
viam ſalutis. * Hoc autem faciebat multis 18
diebus. Dolens autem Paulus, & conuer-
ſus, ſpiritui dixit: Præcipio tibi in nomine
Ieſu Chriſti exire ab ea. Et exijt eadem ho-
ra.* Videntes autem domini eius quia exi- 19
uit ſpes quæſtus eorum, apprehendentes
Paulum, & Silam perduxerunt in forum ad
principes: * & offerentes eos magiſtratibus, 20
dixerunt: Hi homines conturbant ciuita-
tem noſtram, cum ſint Iudæi: * & annun- 21
ciant morem, quem non licet nobis ſuſci-
pere, neque facere, cum ſimus Romani.
22 * Et cucurrit plebs aduerſus eos: & magi-
ſtratus, ſciſſis tunicis eorum, iuſſerunt eos
23 virgis cædi. * Et cum multas plagas eis
impoſuiſſent, miſerunt eos in carcerem,
præcipientes cuſtodi vt diligenter cuſtodi-
24 ret eos. * Qui cum tale præceptum acce-
piſſet, miſit eos in interiorem carcerem,
25 & pedes eorum ſtrinxit ligno.* Media au-
tem nocte Paulus, & Silas orantes, lauda-
bant Deum: & audiebant eos, qui in cu-
26 ſtodia erant. * Subito vero terræmotus fa-
ctus eſt magnus, ita vt mouerentur fun-
damenta carceris. Et ſtatim apertæ ſunt
omnia oſtia: & vniuerſorum vincula ſolu-
27 ta ſunt. * Expergefactus autem cuſtos car-
ceris, & videns ianuas apertas carceris,
euaginato gladio volebat ſe interficere, æ-
28 ſtimans fugiſſe vinctos.* Clamauit autem
Paulus voce magna, dicens: Nihil tibi
mali feceris: vniuerſi enim hic ſumus.
29 * Petitoq. lumine, introgreſſus eſt: & treme-
30 factus procidit Paulo & Silæ ad pedes: * &
producens eos foras, ait: Domini, quid me
31 oportet facere, vt ſaluus fiam? * At illi di-
xerunt: Crede in Dominum Ieſum: & ſal-
32 uus eris tu, & domus tua. * Et locuti ſunt
ei verbum Domini cum omnibus, qui erant
33 in domo eius. * Et tollens eos in illa ho-
ra noctis, lauit plagas eorum: & bapti-
zatus eſt ipſe, & omnis domus eius conti-
34 nuo. * Cumq. perduxiſſet eos in domum
ſuam, appoſuit eis menſam, & lætatus eſt
35 cum omni domo ſua credens Deo. * Et
cum dies factus eſſet, miſerunt magiſtra-
tus lictores, dicentes: Dimitte homines il-
36 los. * Nunciauit autem cuſtos carceris
verba hæc Paulo: Quia miſerunt magiſtra-
tus vt dimittamini, nunc igitur exeuntes,
37 ite in pace. * Paulus autem dixit eis: Cæſos
nos publice, indemnatos, homines Roma-
nos miſerunt in carcerem, & nunc occul-
38 te nos eijciunt? Non ita: ſed veniant, * &
ipſi nos eijciant. Nunciauerunt autem
magiſtratibus lictores verba hæc. Timue-
39 runtq. audito quòd Romani eſſent: * & ve-
nientes deprecati ſunt eos, & educẽtes ro-
40 gabant vt egrederẽtur de Vrbe.* Exeuntes
autem

autem de carcere,introierunt ad Lydiam:
& viſis fratribus conſolati ſunt eos,& pro-
fecti ſunt.

Cap. xvii.

CVm autem perambulaſſent Amphipo 1
lim,& Apolloniam, venerunt Theſſa-
lonicã,vbi erat ſynagoga Iudæorum.* Se- 2
cundum conſuetudinem autem Paulus in-
troiuit ad eos,& per ſabbata tria diſſerebat
eis de Scripturis,* adaperiens & inſinuans 3
quia Chriſtum oportuit pati,& reſurgere a
mortuis:& quia hic eſt Ieſus Chriſtus, quẽ
ego annuncio vobis.* Et quidam ex eis cre 4
diderunt, & adiuncti ſunt Paulo, & Silæ,
& de colentibus, Gentilibusq. multitudo
magna, & mulieres nobiles non paucæ.
* Zelantes autem Iudæi, aſſumentesq. de 5
vulgo viros quoſdam malos, & turba fa-
cta, concitauerunt ciuitatem: & aſſiſtentes
domui Iaſonis quærebant eos producere
in populum.* Et cum non inueniſſent eos, 6
trahebant Iaſonem,& quoſdam fratres ad
principes ciuitatis, clamantes: Quoniam
hi, qui Vrbem concitant,& huc venerunt,
* quos ſuſcepit Iaſon, & hi omnes con- 7
tra decreta Cæſaris faciunt, regem alium
dicentes eſſe,Ieſum. * Concitauerunt au- 8
tem plebem, & principes ciuitatis audien-
tes hæc. * Et accepta ſatisfactione a Iaſo- 9
ne,& a ceteris,dimiſerunt eos.* Fratres ve- 10
ro confeſtim per noctem dimiſerunt Pau-
lum, & Silam in Berœam. Qui cum veniſ-
ſent,in ſynagogam Iudæorum introierunt.
* Hi autem erant nobiliores eorum, qui 11
ſunt Theſſalonicæ, qui ſuſceperũt verbum
cũ omni auiditate, quotidie ſcrutãtes Scri-
pturas, ſi hæc ita ſe haberent. * Et multi 12
quidem crediderunt ex eis, & mulierum
Gentilium honeſtarum, & viri non pau-
ci. * Cum autem cognouiſſent in Theſſa- 13
lonica Iudæi, quia & Berœæ prædicatum
eſt a Paulo verbum Dei, venerunt & illuc
commouentes, & turbantes multitudi-
nem.* Statimq. tunc Paulum dimiſerunt 14
fratres,vt iret vſque ad mare: Silas autem,
& Timotheus remanſerunt ibi. * Qui au- 15
tem deducebant Paulum, perduxerũt eum
vſque Athenas, & accepto mandato ab
eo ad Sylam, & Timotheum vt quàm ce-
leriter venirent ad illum, profecti ſunt.
16 * Paulus autem cum Athenis eos expecta-
ret, incitabatur ſpiritus eius in ipſo, vi-
17 dens idololatriæ deditam ciuitatem.* Di-
ſputabat igitur in ſynagoga cum Iudæis,&
colentibus, & in foro, per omnes dies ad
18 eos, qui aderant. * Quidam autem Epi-
curei, & Stoici philoſophi diſſerebant
cum eo, & quidam dicebant: Quid vult
ſeminiuerbius hic, dicere? Alij vero: No-
uorum dæmoniorum videtur annunciator
eſſe: quia Ieſum,& reſurrectionem annun
19 ciabat eis. * Et apprehenſum eum ad A-
reopagum duxerunt, dicentes: Poſſumus
ſcire quæ eſt hæc noua, quæ a te dicitur,
20 doctrina? * noua enim quædam infers au-
ribus noſtris: Volumus ergo ſcire quidnam
21 velint hæc eſſe. (* Athenienſes autem om
nes, & aduenæ hoſpites, ad nihil aliud va-
cabant niſi aut dicere, aut audire aliquid
22 noui.)* Stans autem Paulus in medio Areo
pagi,ait: Viri Athenienſes per omnia qua-
23 ſi ſuperſtitioſiores vos video. * Præteriens
enim,& videns ſimulachra veſtra,inueni &
aram, in qua ſcriptum erat: Ignoto deo.
Quod ergo ignorantes colitis,hoc ego an-
24 nuncio vobis.* Deus, qui fecit mundum,
& omnia quæ in eo ſunt, hic cæli & terræ
cum ſit Dominus,non in manufactis tem-
25 plis habitat, * nec manibus humanis coli-
tur indigens aliquo, cum ipſe det omni-
26 bus vitam, & inſpirationem,& omnia:* fe-
citq. ex vno omne genus hominum inha-
bitare ſuper vniuerſam faciem terræ, defi-
niens ſtatuta tempora, & terminos habi-
27 tationis eorum,* quærere Deum ſi forte at-
trectent eum, aut inueniant, quamuis non
28 longe ſit ab vnoquoque noſtrum.* In ipſo
enim viuimus, & mouemur, & ſumus: ſi-
cut & quidam veſtrorum Poetarum dixe-
29 runt: Ipſius enim & genus ſumus. * Ge-
nus ergo cum ſimus Dei,non debemus æſti-
mare auro, aut argento, aut lapidi, ſcul-
pturæ artis, & cogitationis hominis, Diui-

num

eum eſſe ſimile. *Et tempora quidem hu- 30
ius ignorantiæ deſpiciens Deus, nunc an-
nunciat hominibus vt omnes vbique pœni-
tentiam agant, *eo quòd ſtatuit diem; in 31
quo iudicaturus eſt orbem in æquitate, in
viro, in quo ſtatuit, fidem præbens omni-
bus, ſuſcitans eum a mortuis. *Cum audiſ- 32
ſent autem reſurrectionẽ mortuorum, qui-
dam quidem irridebant, quidam vero dixe-
runt: Audiemus te de hoc iterũ. *Sic Pau- 33
lus exiuit de medio eorum. *Quidam ve- 34
ro viri adhærentes ei, crediderunt: in qui-
bus & Dionyſius Areopagita, & mulier no-
mine Damaris, & alij cum eis.

Cap. XVIII.

Post hæc egreſſus ab Athenis, venit Co- 1
rinthũ: *& inueniens quendam Iudæũ 2
nomine Aquilam, Ponticum genere, qui
nuper venerat ab Italia, & Priſcillam vxo-
rem eius, (eo quòd præcepiſſet Claudius di-
ſcedere omnes Iudæos a Roma) acceſſit ad
eos. *Et quia eiuſdem erat artis, manebat 3
apud eos, & operabatur: (erant autem ſce-
nofactoriæ artis.) *Et diſputabat in ſyna- 4
goga per omne ſabbatum, interponens no-
men Domini Ieſu, ſuadebatq. Iudæis, &
Græcis. *Cum veniſſent autem de Mace- 5
donia Silas & Timotheus, inſtabat verbo
Paulus, teſtificans Iudæis eſſe Chriſtum Ie-
ſum. *Contradicentibus autem eis, & 6
blaſphemantibus, excutiens veſtimẽta ſua,
dixit ad eos: Sãguis veſter ſuper caput ve-
ſtrum: mundus ego, ex hoc ad Gentes va-
dam. *Et migrans inde, intrauit in domum 7
cuiuſdam, nomine Titi Iuſti, colẽtis Deum,
cuius domus erat coniuncta ſynagogæ.
*Criſpus autẽ archiſynagogus credidit Do- 8
mino cum omni domo ſua: & multi Co-
rinthiorum audientes credebant, & bapti-
zabantur. *Dixit autem Dominus nocte 9
per viſionem Paulo: Noli timere, ſed loque-
re, & ne taceas: *propter quod ego ſum te- 10
cum: & nemo apponetur tibi vt noceat te:
quoniam populus eſt mihi multus in hac
ciuitate. *Sedit autem ibi annum & ſex 11
menſes, docens apud eos verbũ Dei. *Gal- 12
lione autem proconſule Achaiæ, inſurrexe-
runt vno animo Iudæi in Paulum, & ad-
13 duxerunt eum ad tribunal, *dicentes: Quia
contra legem hic perſuadet hominibus co-
14 lere Deum. *Incipiente autem Paulo ape-
rire os, dixit Gallio ad Iudæos: Si quidem
eſſet iniquum aliquid, aut facinus peſſimum
15 o viri Iudæi, recte vos ſuſtinerem. *Si ve-
ro quæſtiones ſunt de verbo, & nominibus,
& lege veſtra, vos ipſi videritis: Iudex ego
16 horum nolo eſſe. *Et minauit eos a tribuna-
17 li. *Apprehendẽtes autem omnes Soſthe-
nem principem ſynagogæ, percutiebant
eum ante tribunal: & nihil eorum Gal-
18 lioni curæ erat. *Paulus vero cum adhuc
ſuſtinuiſſet dies multos, fratribus valefa-
ciens, nauigauit in Syriam, (& cum eo Pri-
ſcilla, & Aquila) qui ſibi totõderat in Cen-
19 chris caput: habebat enim votum. *Deue-
nitq. Epheſum, & illos ibi reliquit. Ipſe
vero ingreſſus ſynagogam, diſputabat cum
20 Iudæis. *Rogantibus autem eis vt amplio-
21 ri tempore maneret, non conſenſit, *ſed va-
lefaciens, & dicens, Iterum reuertar ad vos
Deo volente, profectus eſt ab Epheſo.
22 *Et deſcendens Cæſaream, aſcendit, & ſa-
lutauit Eccleſiam, & deſcẽdit Antiochiam.
23 *Et facto ibi aliquanto tempore profectus
eſt, perambulãs ex ordine Galaticã regio-
nem, & Phrygiam, confirmans omnes
24 diſcipulos. *Iudæus autem quidam, Apol-
lo nomine, Alexandrinus genere, vir elo-
quens, deuenit Epheſum, potens in ſcriptu-
25 ris. *Hic erat edoctus viam Domini: &
feruens ſpiritu loquebatur, & docebat dili-
genter ea, quæ ſunt Ieſu, ſciens tantum ba-
26 ptiſma Ioannis. *Hic ergo cœpit fiduciali-
ter agere in ſynagoga. Quem cum audiſ-
ſent Priſcilla & Aquila, aſſumpſerunt
eum, & diligentius expoſuerunt ei viam
27 Domini. *Cum autem vellet ire Acha-
iam, exhortati fratres, ſcripſerunt diſcipu-
lis vt ſuſciperent eum. Qui cum veniſſet,
contulit multum his, qui crediderant.
28 *Vehementer enim Iudæos reuincebat pu-
blice, oſtendens per Scripturas, eſſe Chri-
ſtum Ieſum.

Cap. xix.

FActvm eſt autem, cum Apollo eſſet 1
Corinthi,vt Paulus peragratis ſuperio-
ribus partibus veniret Epheſum,& inueni-
ret quoſdam Diſcipulos:* dixitq. ad eos: 2
Si Spiritum ſanctum accepiſtis credentes ?
At illi dixerunt ad eum : Sed neque ſi Spi-
ritus ſanctus eſt,audiuimus .* Ille vero ait: 3
In quo ergo baptizati eſtis ? Qui dixerunt:
In Ioannis baptiſmate .*Dixit autem Pau- 4
lus: Ioannes baptizauit baptiſmo pœniten
tiæ populum,dicens: In eum, qui venturus
eſſet poſt ipſum,vt crederent,hoc eſt, in Ie-
ſum . *His auditis,baptizati ſunt in nomi- 5
ne Domini Ieſu . * Et cum impoſuiſſet il- 6
lis manus Paulus,venit Spiritus ſanctus ſu-
per eos, & loquebantur linguis,& prophe-
tabant.*Erant autem omnes viri fere duo- 7
decim . *Introgreſſus autem ſynagogam, 8
cum fiducia loquebatur per tres menſes,di-
ſputans, & ſuadens de regno Dei . *Cum 9
autem quidam indurarentur, & non crede-
rent, maledicentes viam Domini coram
multitudine, diſcedens ab eis, ſegregauit
diſcipulos, quotidie diſputans in ſchola ty-
ranni cuiuſdam . * Hoc autem factum eſt 10
per biennium,ita vt omnes,qui habitabant
in Aſia, audirent verbum Domini, Iudæi
atque Gentiles . * Virtuteſq. non quaſlibet 11
faciebat Deus per manum Pauli : * ita vt 12
etiam ſuper languidos deferrẽtur a corpo-
re eius ſudaria, & ſemicinctia, & recede-
bant ab eis languores, & ſpiritus nequam
egrediebantur .*Tentauerunt autem qui- 13
dam & de circumeuntibus Iudæis exorci-
ſtis, inuocare ſuper eos,qui habebant ſpi-
ritus malos, nomen Domini Ieſu,dicentes:
Adiuro vos per Ieſum, quem Paulus præ-
dicat . * Erant autem quidam Iudæi Sceuæ 14
principis ſacerdotum ſeptem filij, qui hoc
faciebant . * Reſpondens autem ſpiritus 15
nequam dixit eis : Ieſum noui, & Paulum
ſcio : vos autem qui eſtis ?* Et inſiliens in 16
eos homo, in quo erat dæmonium peſ-
ſimum,& dominatus amborum, inualuit
contra eos, ita vt nudi, & vulnerati effu-
17 gerent de domo illa . *Hoc autem notum
factum eſt omnibus Iudæis, atque Gentili-
bus, qui habitabant Epheſi : & cecidit ti-
mor ſuper omnes illos, & magnificabatur
18 nomen Domini Ieſu .*Multiq. credentium
veniebant cõfitentes,& annunciantes actus
19 ſuos . *Multi autem ex eis, qui fuerant cu-
rioſa ſectati,contulerunt libros,& combuſ-
ſerunt coram omnibus : & computatis pre-
tijs illorum,inuenerunt pecuniam denario-
20 rum quinquaginta millium .*Ita fortiter cre
21 ſcebat verbum Dei,& confirmabatur . * His
autem expletis,propoſuit Paulus in Spiritu,
tranſita Macedonia & Achaia ire Ieroſoly-
mam,dicens: quoniam poſtquam fuero ibi,
22 oportet me & Romam videre.*Mittens au-
tem in Macedoniam duos ex miniſtrantibus
ſibi,Timotheum, & Eraſtum, ipſe remanſit
23 ad tempus in Aſia . * Facta eſt autem illo
tempore turbatio non minima de via Do-
24 mini . * Demetrius enim quidam nomine,
argentarius,faciens ædes argenteas Dianæ,
præſtabat artificibus non modicum quæſtũ:
25 * quos conuocans, & eos , qui huiuſmodi
erant opifices, dixit : Viri,ſcitis quia de hoc
26 artificio eſt nobis acquiſitio :* & videtis , &
auditis quia non ſolũ Epheſi,ſed pene totius
Aſiæ , Paulus hic ſuadens auertit multam
turbam,dicens: Quoniam non ſunt dij,qui
27 manibus fiunt.* Non ſolum autem hæc pe-
riclitabitur nobis pars in redargutionem
venire, ſed & magnæ Dianæ templum in
nihilum reputabitur, ſed & deſtrui incipiet
maieſtas eius, quam tota Aſia, & orbis co-
28 lit . *His auditis, repleti ſunt ira, & excla-
mauerunt dicentes : Magna Diana Ephe-
29 ſiorum .* Et impleta eſt ciuitas confuſione,
& impetum fecerunt vno animo in thea-
trum,rapto Gaio, & Ariſtarcho Macedoni-
30 bus,comitibus Pauli.*Paulo autem volente
intrare in populum,non permiſerunt diſci-
31 puli. * Quidam autem & de Aſiæ principi-
bus,qui erant amici eius, miſerunt ad eum
32 rogantes ne ſe daret in theatrum :* alij au-
tem aliud clamabant . Erat enim Eccleſia
confuſa : & plures neſciebant qua ex cauſa
33 conueniſſent . * De turba autem detraxe-
runt

runt Alexandrum, propellentibus eum Iu-
dæis. Alexander autem manu ſilentio po-
ſtulato, volebat reddere rationem populo.
* Quem vt cognouerunt Iudæum eſſe, vox 34
facta vna eſt omnium, quaſi per horas duas
clamantium: Magna Diana Epheſiorum.
* Et cum ſedaſſet ſcriba turbas, dixit: Viri 35
Epheſij, quis enim eſt hominum, qui ne-
ſciat Epheſiorum ciuitatem cultricem eſſe
magnæ Dianæ, Iouisq. prolis? * Cum er- 36
go his contradici non poſſit, oportet vos
ſedatos eſſe, & nihil temere agere. * Addu- 37
xiſtis enim homines iſtos, neque ſacrilegos,
neque blaſphemãtes deam veſtram. * Quòd 38
ſi Demetrius, & qui cum eo ſunt artifices,
habent aduerſus aliquem cauſam, conuen-
tus forenſes aguntur, & proconſules ſunt,
accuſent inuicem. * Si quid autem alterius 39
rei quæritis: in legitima Eccleſia poterit ab-
ſolui. * Nam & periclitamur argui ſeditio- 40
nis hodiernæ: cum nullus obnoxius ſit (de
quo poſſimus reddere rationem) concur-
ſus iſtius. Et cum hæc dixiſſet, dimiſit Ec-
cleſiam.

CAP. XX.

POSTQVAM autem ceſſauit tumultus, 1
vocatis Paulus diſcipulis, & exhortatus
eos, valedixit, & profectus eſt vt iret in Ma-
cedoniam. * Cum autẽ perambulaſſet par- 2
tes illas, & exhortatus eos fuiſſet multo ſer-
mone, venit ad Græciam: * vbi cum feciſſet 3
menſes tres, factæ ſunt illi inſidiæ a Iudæis
nauigaturo in Syriam: habuitq. conſilium
vt reuerteretur per Macedoniam. * Comi- 4
tatus eſt autem eum Sopater Pyrrhi Be-
rœenſis, Theſſalonicenſiũ vero Ariſtarchus,
& Secundus, & Gaius Derbeus, & Timo-
theus: Aſiani vero Tychicus, & Trophi-
mus. * Hi cum præceſſiſſent, ſuſtinuerunt 5
nos Troade: * nos vero nauigauimus poſt 6
dies Azymorum a Philippis, & venimus ad
eos Troadem in diebus quinque, vbi demo
rati ſumus diebus ſeptem. * Vna autem 7
Sabbati cum conueniſſemus ad frangen-
dum panẽ, Paulus diſputabat cũ eis pro-
fecturus in craſtinum, protraxitq. ſermo-
8 nem vſque in mediam noctem. * Erant au-
tem lampades copioſæ in cœnaculo, vbi
9 eramus congregati. * Sedens autem quidam
adoleſcens nomine Eutychus ſuper fene-
ſtram, cum mergeretur ſomno graui, di-
ſputante diu Paulo, ductus ſomno cecidit
de tertio cœnaculo deorſum, & ſublatus eſt
10 mortuus. * Ad quem cum deſcendiſſet Pau
lus, incubuit ſuper eum: & complexus di-
xit: Nolite turbari, anima enim ipſius in ip-
11 ſo eſt. * Aſcendens autem, frangensq. pa-
nem, & guſtans, ſatisq. allocutus vſque
12 in lucem, ſic profectus eſt. * Adduxerunt
autem puerum viuentem, & conſolati ſunt
13 non minimè. * Nos autem aſcendentes na-
uem, nauigauimus in Aſſon, inde ſuſceptu-
ri Paulum: ſic enim diſpoſuerat ipſe per ter
14 ram iter facturus. * Cum autem conueniſſet
nos in Aſſon, aſſumpto eo, venimus Mity-
15 lenen. * Et inde nauigantes, ſequenti die
venimus contra Chium, & alia applicui-
mus Samum, & ſequenti die venimus Mi-
16 letum. * propoſuerat enim Paulus tranſna-
uigare Epheſum, ne qua mora illi fieret in
Aſia. Feſtinabat enim, ſi poſſibile ſibi eſ-
ſet, vt diem Pentecoſtes faceret Ieroſoly-
17 mis. * A Mileto autem mittens Epheſum,
18 vocauit maiores natu Eccleſiæ. * Qui cum
veniſſent ad eum, & ſimul eſſent, dixit eis:
Vos ſcitis a prima die, qua ingreſſus ſum
in Aſiam, qualiter vobiſcum per omne tem
19 pus fuerim, * ſeruiens Domino cum omni
humilitate, & lacrymis, & tentationibus,
quæ mihi acciderunt ex inſidijs Iudæorum:
20 * quomodo nihil ſubtraxerim vtilium, quo
minus annunciarem vobis, & docerem vos
21 publice, & per domos, * teſtificans Iudæis,
atque Gentilibus in Deum pœnitentiam, &
fidem in Dominum noſtrum Ieſum Chri-
22 ſtum. * Et nunc ecce alligatus ego ſpiritu,
vado in Ieruſalem: quæ in ea ventura ſint
23 mihi, ignorans: * niſi quòd Spiritus ſanctus
per omnes ciuitates mihi proteſtatur, dicẽs:
quoniam vincula, & tribulationes Ieroſo-
24 lymis me manent. * Sed nihil horum ve-
reor: nec facio animam meam pretioſiorem
quàm me, dummodo conſummem curſum

meum,& miniſterium verbi,quod accepi a
Domino Ieſu, teſtificari Euangelium gra-
tiæ Dei.* Et nunc ecce ego ſcio quia am- 25
plius non videbitis faciem meam vos om-
nes,per quos tranſiui prædicans regnũ Dei.
*Quapropter conteſtor vos hodierna die, 26
quia mundus ſum a ſanguine omnium.
*Non enim ſubterfugi, quominus annun- 27
ciarem omne conſilium Dei vobis. *At- 28
tendite vobis,& vniuerſo gregi,in quo vos
Spiritus ſanctus poſuit epiſcopos regere Ec
cleſiam Dei,quam acquiſiuit ſanguine ſuo.
*Ego ſcio quoniam intrabunt poſt diſceſ- 29
ſionem meam lupi rapaces in vos,non par-
centes gregi.* Et ex vobis ipſis exurgent vi 30
ri loquentes peruerſa, vt abducant diſcipu
los poſt ſe.* Propter quod vigilate memo- 31
ria retinentes: quoniam per triennium no-
cte & die non ceſſaui, cum lacrymis mo-
nens vnumquemque veſtrum. * Et nunc 32
commendo vos Deo,& verbo gratiæ ipſius,
qui potens eſt ædificare, & dare heredita-
tem in ſanctificatis omnibus.* Argentum, 33
& aurum, aut veſtem nullius concupiui,
ſicut* ipſi ſcitis: quoniam ad ea, quæ mihi 34
opus erant, & his, qui mecum ſunt, mini-
ſtrauerunt manus iſtæ.*Omnia oſtendi vo- 35
bis, quoniam ſic laborantes, oportet ſuſci-
pere infirmos,ac meminiſſe verbi Domini
Ieſu, quoniam ipſe dixit: Beatius eſt magis
dare,quàm accipere.* Et cum hæc dixiſſet, 36
poſitis genibus ſuis orauit cum omnibus
illis. * Magnus autem fletus factus eſt om- 37
nium: & procumbentes ſuper collum Pau
li, oſculabantur eum, * dolentes maxime 38
in verbo, quod dixerat, quoniam amplius
faciem eius non eſſent viſuri. Et deduce-
bant eum ad nauem.

CAP. XXI.

CVM autem factum eſſet vt nauigare- 1
mus abſtracti ab eis, recto curſu veni-
mus Coum,& ſequenti die Rhodum,& in-
de Pataram.* Et cum inueniſſemus nauem 2
transfretantẽ in Phœnicen,aſcendentes na
uigauimus. * Cum apparuiſſemus autem 3
Cypro, relinquentes eam ad ſiniſtram,na-
uigauimus in Syriam, & venimus Tyrum:
4 ibi enim nauis expoſitura erat onus.* In-
uentis autem diſcipulis, manſimus ibi die-
bus ſeptem: qui Paulo dicebant per Spiri-
5 tum ne aſcenderet Ieroſolymam. *Et ex-
pletis diebus profecti ibamus,deducẽtibus
nos omnibus cum vxoribus, & filijs vſque
foras ciuitatem: & poſitis genibus in litto-
6 re, orauimus.* Et cum valefeciſſemus inui
cem, aſcendimus nauem: illi autem redie-
7 runt in ſua.* Nos vero nauigatione exple-
ta a Tyro deſcendimus Ptolemaidam: &
ſalutatis fratribus, manſimus die vna apud
8 illos. *Alia autem die profecti, venimus
Cæſaream. Et intrantes domum Philippi
euangeliſtæ, qui erat vnus de ſeptem,man
9 ſimus apud eum.* Huic autem erant quat-
10 tuor filiæ virgines prophetantes.* Et cum
moraremur per dies aliquot, ſuperuenit
quidã a Iudæa propheta,nomine Agabus.
11 *Is cum veniſſet ad nos,tulit zonam Pauli:
& alligans ſibi pedes,& manus dixit: Hæc
dicit Spiritus ſanctus: Virum, cuius eſt zo-
na hæc, ſic alligabunt in Ieruſalem Iudæi,
12 & tradent in manus Gentium. * Quod
cum audiſſemus,rogabamus nos, & qui lo-
ci illius erant, ne aſcenderet Ieroſolymam.
13 *Tunc reſpondit Paulus,& dixit: Quid fa-
citis flentes,& affligentes cor meum? Ego
enim non ſolum alligari, ſed & mori in
Ieruſalem paratus ſum propter nomen Do
14 mini Ieſu.* Et cum ei ſuadere non poſſe-
mus, quieuimus, dicentes: Domini volun-
15 tas fiat. *Poſt dies autem iſtos præparati,
16 aſcendebamus in Ieruſalem.*Venerunt au
tem & ex diſcipulis a Cæſarea nobiſcum,
adducentes ſecum apud quem hoſpitare-
mur Mnaſonem quendam Cyprium, an-
17 tiquũ diſcipulum.* Et cum veniſſemus Ie-
roſolymam, libenter exceperunt nos fra-
18 tres.*Sequenti autem die introibat Paulus
nobiſcum ad Iacobũ,omneſq. collecti ſunt
19 ſeniores.* Quos cum ſalutaſſet, narrabat
per ſingula,quæ Deus feciſſet in Gentibus
20 per miniſterium ipſius.* At illi cum audiſ-
ſent, magnificabant Deum, dixeruntq. ei:
Vides frater, quot millia ſunt in Iudæis, qui
credi-

crediderunt, & omnes æmulatores ſunt le-
gis.*Audierunt autẽ de te quia diſceſſionẽ 21
doceas a Moyſe eorũ, qui per Gentes ſunt,
Iudæorũ: dicens non debere eos circumci-
dere filios ſuos, neque ſecundũ conſuetudi
nem ingredi.*Quid ergo eſt? vtique opor- 22
tet conuenire multitudinem: audient enim
te ſuperueniſſe. * Hoc ergo fac quod tibi 23
dicimus: Sunt nobis viri quattuor, votum
habentes ſuper ſe.*His aſſumptis, ſanctifi- 24
ca te cum illis: & impende in illis vt radant
capita: & ſcient omnes quia quæ de te au-
dierunt, falſa ſunt, ſed ambulas & ipſe cu-
ſtodiens legem. * De his autem, qui credi- 25
derunt ex Gentibus, nos ſcripſimus, iudi-
cantes vt abſtineant ſe ab idolis, immola-
to, & ſanguine, & ſuffocato, & fornicatione.
*Tunc Paulus, aſſumptis viris, poſtera die 26
purificatus cum illis intrauit in templum,
annuncians expletionem dierũ purificatio-
nis, donec offerretur pro vnoquoque eorũ
oblatio.*Dum autem ſeptem dies conſum 27
marentur, hi, qui de Aſia erant, Iudæi, cum
vidiſſent eum in templo, concitauerunt om
nem populum, & iniecerunt ei manus, cla-
mantes:*Viri Iſraelitæ, adiuuate: hic eſt ho- 28
mo, qui aduerſus populum, & legem, & lo-
cum hunc, omnes vbique docens, inſuper
& Gentiles induxit in templum, & viola-
uit ſanctum locum iſtum. * Viderant enim 29
Trophimum Epheſium in ciuitate cum
ipſo, quem æſtimauerunt quoniam in tem-
plum introduxiſſet Paulus. *Commotaq. 30
eſt ciuitas tota, & facta eſt cõcurſio populi.
Et apprehendentes Paulum, trahebant eũ
extra templũ: & ſtatim clauſæ ſunt ianuæ.
*Quærentibus autem eum occidere, nun- 31
ciatum eſt tribuno cohortis: Quia tota cõ-
funditur Ieruſalem. *Qui ſtatim aſſumptis 32
militibus, & cẽturionibus, decurrit ad illos.
Qui cum vidiſſent tribunum, & milites,
ceſſauerunt percutere Paulum. * Tunc ac- 33
cedens tribunus apprehendit eum, & iuſſit
eum alligari catenis duabus: & interroga-
bat quis eſſet, & quid feciſſet. * Alij au- 34
tem aliud clamabát in turba. Et cum non
poſſet certum cognoſcere præ tumultu,
35 iuſſit duci eum in caſtra. * Et cum veniſ-
ſet ad gradus, contigit vt portaretur a mi-
36 litibus propter vim populi. * Sequebatur
enim multitudo populi, clamans: Tolle
37 eũ.*Et cum cœpiſſet induci in caſtra Pau-
lus, dicit tribuno: Si licet mihi loqui aliquid
38 ad te? Qui dixit: Græcè noſti? * Nonne tu
es Ægyptius, qui ante hos dies tumultum
concitaſti, & eduxiſti in deſertum quattuor
39 millia virorum ſicariorum? * Et dixit ad eũ
Paulus: Ego homo ſum quidem Iudæus a
Tharſo Ciliciæ, non ignotæ ciuitatis mu-
niceps. Rogo autem te, permitte mihi lo-
40 qui ad populum. * Et cum ille permiſiſſet,
Paulus ſtans in gradibus, annuit manu ad
plebem, & magno ſilentio facto, allocutus
eſt lingua Hebræa, dicens:

Cap. XXII.

1 VIri fratres, & patres, audite quam ad
2 vos nunc reddo rationem. * Cum au-
diſſent autem quia Hebræa lingua loquere-
3 tur ad illos, magis præſtiterunt ſilentiũ.*Et
dicit: Ego ſum vir Iudæus, natus in Thar-
ſo Ciliciæ, nutritus autem in iſta ciuitate,
ſecus pedes Gamaliel eruditus iuxta veri-
tatẽ paternæ legis, æmulator legis, ſicut &
4 vos omnes eſtis hodie:*qui hanc viam per-
ſecutus ſum vſque ad mortem, alligans &
5 tradẽs in cuſtodias viros ac mulieres,*ſicut
princeps ſacerdotum mihi teſtimoniũ red-
dit, & omnes maiores natu, a quibus &
epiſtolas accipiens ad fratres Damaſcum
pergebam, vt adducerem inde vinctos in
6 Ieruſalem vt punirentur. * Factum eſt au-
tem, eunte me, & appropinquante Dama-
ſco media die, ſubito de cælo circumful-
7 ſit me lux copioſa:* & decidens in terram,
audiui vocem dicentem mihi: Saule, Sau-
8 le, quid me perſequeris? * Ego autem re-
ſpondi: Quis es Domine? Dixitq. ad me:
Ego ſum Ieſus Nazarenus, quem tu per-
9 ſequeris. * Et qui mecum erant, lumen
quidem viderunt, vocem autem non au-
10 dierunt eius, qui loquebatur mecum.*Et di
xi: Quid faciam, Domine? Dominus autem
dixit ad me: Surgens vade Damaſcum: &

ibi tibi dicetur de omnibus, quæ te opor-
teat facere.* Et cum non viderem præ cla- 11
ritate luminis illius,ad manum deductus a
comitibus,veni Damaſcum.* Ananias au- 12
tem quidam,vir ſecundum legem teſtimo-
nium habens ab omnibus cohabitantibus
Iudæis,* veniens ad me,& aſtans dixit mihi: 13
Saule frater reſpice. Et ego eadem hora re-
ſpexi in eum.* At ille dixit: Deus patrum 14
noſtrorum præordinauit te,vt cognoſceres
voluntatem eius,& videres iuſtum,& audi-
res vocem ex ore eius:* quia eris teſtis illius 15
ad omnes homines eorum, quæ vidiſti, &
audiſti.* Et nunc quid moraris? Exurge, 16
& baptizare,& ablue peccata tua inuocato
nomine ipſius. * Factum eſt autem reuer- 17
tenti mihi in Ieruſalem, & oranti in tem-
plo, fieri me in ſtupore mentis,* & videre 18
illum dicentem mihi: Feſtina,& exi veloci-
ter ex Ieruſalem: quoniam non recipient
teſtimonium tuum de me.* Et ego dixi: Do 19
mine ipſi ſciunt quia ego eram concludens
in carcerem,& cædens per ſynagogas eos,
qui credebant in te:* & cum funderetur ſan 20
guis Stephani teſtis tui,ego aſtabã,& con-
ſentiebam, & cuſtodiebam veſtimenta in-
terficientium illum.* Et dixit ad me: Vade 21
quoniam ego in nationes lõge mittam te.
* Audiebant autem eum vſque ad hoc ver- 22
bum,& leuauerunt vocem ſuam dicentes:
Tolle de terra huiuſmodi: non enim fas
eſt eum viuere.* Vociferantibus autem eis, 23
& proijcientibus veſtimenta ſua,& pulue-
rem iactãtibus in aerem,* iuſſit tribunus in- 24
duci eum in caſtra,& flagellis cædi,& tor-
queri eum,vt ſciret propter quam cauſam
ſic acclamarent ei.* Et cum aſtrinxiſſent 25
eum loris,dicit aſtanti ſibi Centurioni Pau-
lus: Si hominem Romanum & indemna-
tum licet vobis flagellare? * Quo audito, 26
Centurio acceſſit ad tribunum, & nuncia-
uit ei,dicens: Quid acturus es? hic enim
homo ciuis Romanus eſt.* Accedens au- 27
tem tribunus,dixit illi: Dic mihi ſi tu Ro-
manus es? At ille dixit: Etiam.* Et reſpon 28
dit tribunus: Ego multa ſumma ciuilitatem
hanc conſecutus ſum. Et Paulus ait: Ego
29 autem & natus ſum.* Protinus ergo diſceſ-
ſerunt ab illo,qui eum torturi erant. Tri-
bunus quoque timuit poſtquam reſciuit,
quia ciuis Romanus eſſet,& quia alligaſſet
30 eum.* Poſtera autem die volens ſcire dili-
gentius qua ex cauſa accuſaretur a Iudæis,
ſoluit eum, & iuſſit ſacerdotes conuenire,
& omne concilium,& producens Paulum,
ſtatuit inter illos.

Cap. XXIII.

1 INTENDENS autem in concilium Pau-
lus ait: Viri fratres,ego omni conſcien-
tia bona cõuerſatus ſum ante Deum vſque
2 in hodiernum diem. * Princeps autem ſa-
cerdotum Ananias præcepit aſtantibus ſibi
3 percutere os eius. * Tunc Paulus dixit ad
eum: Percutiet te Deus, paries dealbate.
Et tu ſedens iudicas me ſecundum legem,
4 & contra legem iubes me percuti?* Et qui
aſtabant dixerunt: Summum ſacerdotem
5 Dei maledicis?* Dixit autem Paulus: Ne-
ſciebam fratres quia princeps eſt ſacerdo-
tum. Scriptum eſt enim: Principem populi
6 tui non maledices.* Sciens autem Paulus
quia vna pars eſſet Sadducæorum,& altera
Phariſæorum, exclamauit in concilio: Viri
fratres,ego Phariſæus ſum, filius Phariſæo-
rum, de ſpe & reſurrectione mortuorum
7 ego iudicor.* Et cum hæc dixiſſet, facta eſt
diſſenſio inter Phariſæos, & Sadducæos, &
8 ſoluta eſt multitudo. * Sadducæi enim di-
cunt,non eſſe reſurrectionem, neque An-
gelum, neque Spiritum: Phariſæi autem
9 vtraque confitentur.* Factus eſt autem cla-
mor magnus. Et ſurgentes quidam Phari-
ſæorum,pugnabant, dicentes: Nihil mali
inuenimus in homine iſto: quid ſi Spiritus
10 locutus eſt ei, aut Angelus? * Et cum ma-
gna diſſenſio facta eſſet, timens tribunus
ne diſcerperetur Paulus ab ipſis, iuſſit mi-
lites deſcendere,& rapere eum de medio
11 eorum, ac deducere eum in caſtra.* Se-
quenti autem nocte aſſiſtens ei Dominus,
ait: Conſtans eſto: ſicut enim teſtifica-
tus es de me in Ieruſalem, ſic te oportet
12 & Romæ teſtificari. * Facta autem die

college-

collegerunt ſe quidam ex Iudæis, & deuo-
uerunt ſe dicentes, neque manducaturos,
neque bibituros donec occiderēt Paulum.
*Erant autem plus quàm quadraginta vi- 13
ri, qui hanc coniurationem fecerant: *qui 14
acceſſerunt ad principes ſacerdotum, &
ſeniores, & dixerunt: Deuotione deuo-
uimus nos nihil guſtaturos, donec occida-
mus Paulum. *Nunc ergo vos notum fa- 15
cite tribuno cum concilio, vt producat il-
lum ad vos, tamquam aliquid certius co-
gnituri de eo. Nos vero prius quàm ap-
propiet, parati ſumus interficere illum.
*Quòd cum audiſſet filius ſororis Pauli in- 16
ſidias, venit, & intrauit in caſtra, nuncia-
uitq. Paulo. *Vocans autem Paulus ad ſe 17
vnum ex Centurionibus, ait: Adoleſcen-
tem hunc perduc ad tribunum, habet enim
aliquid indicare illi. *Et ille quidem aſſu- 18
mens eum duxit ad tribunum, & ait: Vin-
ctus Paulus rogauit me hunc adoleſcen-
tem perducere ad te, habentem aliquid lo-
qui tibi. *Apprehendens autem tribunus 19
manum illius, ſeceſſit cum eo ſeorſum, &
interrogauit illum: Quid eſt, quod habes
indicare mihi? *Ille autem dixit: Iudæis 20
conuenit rogare te, vt craſtina die produ-
cas Paulum in concilium, quaſi aliquid
certius inquiſituri ſint de illo: *tu vero 21
ne credideris illis, inſidiantur enim ei ex
eis viri amplius quàm quadraginta, qui ſe
deuouerunt non manducare, neque bibe-
re donec interficiant eum: & nunc para-
ti ſunt, expectantes promiſſum tuum.
*Tribunus igitur dimiſit adoleſcentem, 22
præcipiens ne cui loqueretur quoniam
hæc nota ſibi feciſſet. *Et vocatis duo- 23
bus Centurionibus, dixit illis: Parate mi-
lites ducentos vt eant vſque Cæſaream, &
equites ſeptuaginta, & lancearios ducen-
tos a tertia hora noctis: *& iumenta præ- 24
parate vt imponentes Paulum, ſaluum per-
ducerent ad Felicem præſidem. (*Timuit 25
enim ne forte raperent eum Iudæi, &
occiderent, & ipſe poſtea calumniam ſu-
ſtineret, tamquam accepturus pecuniam)
*ſcribens epiſtolam continentem hæc: 26
CLAVDIVS Lyſias optimo Præſidi, Felici
27 ſalutem. *Virum hunc comprehenſum a
Iudæis, & incipientem interfici ab eis, ſu-
perueniens cum exercitu eripui, cognito
28 quia Romanus eſt: *Volensq. ſcire cauſam,
quam obijciebant illi, deduxi eum in con-
29 cilium eorum. *Quem inueni accuſari de
quæſtionibus legis ipſorum, nihil vero di-
gnum morte aut vinculis habentem crimi-
30 nis. *Et cum mihi perlatum eſſet de inſi-
dijs, quas parauerant illi, miſi eum ad te de-
nuncians: & accuſatoribus vt dicant apud
31 te, Vale. *Milites ergo ſecundum præce-
ptum ſibi, aſſumentes Paulum, duxerunt per
32 noctem in Antipatridem. *Et poſtera die
dimiſſis equitibus vt cum eo irent, reuerſi
33 ſunt ad caſtra. *Qui cum veniſſent Cæ-
ſaream, & tradidiſſent epiſtolam præſidi,
34 ſtatuerunt ante illum & Paulum. *Cum
legiſſet autem, & interrogaſſet de qua pro-
uincia eſſet: & cognoſcens quia de Cilicia,
35 *Audiam te, inquit, cum accuſatores tui
venerint. Iuſſitq. in prætorio Herodis cu-
ſtodiri eum.

CAP. XXIIII.

1 POST quinque autē dies deſcendit prin-
ceps ſacerdotum, Ananias, cum ſeniori-
bus quibuſdam, & Tertullo quodam ora-
tore, qui adierunt præſidem aduerſus Pau-
2 lum. *Et citato Paulo cœpit accuſare Ter-
tullus, dicens: Cum in multa pace aga-
mus per te, & multa corrigantur per tuam
3 prouidentiam; *ſemper & vbique ſuſcipi-
mus, optime Felix, cum omni gratiarum
4 actione. *Ne diutius autem te protraham,
oro, breuiter audias nos pro tua clemen-
5 tia. *Inuenimus hunc hominem peſti-
ferum, & concitantem ſeditiones omni-
bus Iudæis in vniuerſo orbe, & auctorem
6 ſeditionis ſectæ Nazarenorum: *qui etiam
templum violare conatus eſt, quem & ap-
prehenſum voluimus ſecundum legem no-
7 ſtram iudicare. *Superueniens autem tri-
bunus Lyſias, cum vi magna eripuit eum
8 de manibus noſtris, *iubēs accuſatores eius
ad te venire: a quo poteris ipſe iudicans, de
omnibus

omnibus iſtis cognoſcere, de quibus nos
accuſamus eum.* Adiecerũt autem & Iu- 9
dæi, dicentes hæc ita ſe habere.* Reſpon- 10
dit autem Paulus, (annuente ſibi Præſi-
de dicere) Ex multis annis te eſſe iudi-
cem genti huic ſciens, bono animo pro
me ſatisfaciam. * Potes enim cognoſce- 11
re quia non plus ſunt mihi dies quàm duo-
decim, ex quo aſcendi adorare in Ieruſa-
lem: * & neque in templo inuenerunt me 12
cum aliquo diſputantem, aut concurſum
facientem turbæ, neque in ſynagogis,* ne- 13
que in ciuitate: neque probare poſſunt ti-
bi de quibus nunc me accuſant. * Con- 14
fiteor autem hoc tibi, quòd ſecundum ſe-
ctam, quam dicunt hæreſim, ſic deſeruio
Patri, & Deo meo, credens omnibus,
quæ in Lege, & Prophetis ſcripta ſunt:
* ſpem habens in Deum, quam & hi ipſi 15
expectant, reſurrectionem futuram iuſto-
rum, & iniquorum. * In hoc & ipſe ſtu- 16
deo ſine offendiculo conſcientiam habere
ad Deum, & ad homines ſemper. * Poſt 17
annos autem plures eleemoſynas factu-
rus in gentem meam, veni, & oblationes,
& vota. * in quibus inuenerunt me puri- 18
ficatum in templo: non cum turba, ne-
que cum tumultu. * Quidam autem ex 19
Aſia Iudæi, quos oportebat apud te præ-
ſto eſſe, & accuſare ſiquid haberent ad-
uerſum me: * aut hi ipſi dicant ſiquid in- 20
uenerunt in me iniquitatis cum ſtem in
concilio, * niſi de vna hac ſolummodo 21
voce, qua clamaui inter eos ſtans: Quo-
niam de reſurrectione mortuorum ego iu-
dicor hodie a vobis. * Diſtulit autem il- 22
los Felix, certiſſime ſciens de via hac, di-
cens: Cum Tribunus Lyſias deſcenderit,
audiam vos. * Iuſſitq. Centurioni cuſto- 23
dire eum, & habere requiem, nec quem-
quã de ſuis prohibere miniſtrare ei.* Poſt 24
aliquot autem dies veniens Felix cum Dru
ſilla vxore ſua, quæ erat Iudæa, vocauit
Paulum, & audiuit ab eo fidem, quæ eſt
in Chriſtum Ieſum. * Diſputante autem 25
illo de iuſtitia, & caſtitate, & de iudi-
cio futuro, tremefactus Felix reſpondit:
Quod nunc attinet, vade: tempore autem
26 opportuno accerſam te:* ſimul & ſperans,
quòd pecunia ei daretur a Paulo, propter
quod & frequenter accerſens eum, loque-
27 batur cum eo. * Biennio autem expleto,
accepit ſucceſſorem Felix Portium Feſtũ.
Volens autem gratiam præſtare Iudæis Fe-
lix, reliquit Paulum vinctum.

CAP. XXV.

1 FESTVS ergo cum veniſſet in prouin-
ciam, poſt triduum aſcendit Ieroſoly-
2 mam a Cæſarea. * Adieruntq. eum princi-
pes ſacerdotum, & primi Iudæorum ad-
3 uerſus Paulum: & rogabát eum,* poſtulan-
tes gratiã aduerſus eum, vt iuberet perduci
eum in Ieruſalem, inſidias tendentes vt in-
4 terficerent eum in via. * Feſtus autem re-
ſpondit ſeruari Paulum in Cæſarea: ſe au-
5 tem maturius profecturum. * Qui ergo in
vobis (ait) potentes ſunt, deſcendentes
ſimul, ſi quod eſt in viro crimen, accuſent
6 eum. * Demoratus autem inter eos dies
non amplius quàm octo, aut decem, de-
ſcendit Cæſaream, & altera die ſedit pro
7 tribunali, & iuſſit Paulum adduci. * Qui
cum perductus eſſet, circumſteterunt eum,
qui ab Ieroſolyma deſcenderant Iudæi,
multas, & graues cauſas obijcientes, quas
8 non poterant probare, * Paulo rationem
reddente: Quoniam neque in legem Iu-
dæorum, neque in templum, neque in Cæ-
9 ſarem quidquam peccaui. * Feſtus autem
volens gratiam præſtare Iudæis, reſpondẽs
Paulo, dixit: Vis Ieroſolymam aſcendere,
10 & ibi de his iudicari apud me? * Dixit au-
tem Paulus: Ad tribunal Cæſaris ſto, ibi
me oportet iudicari: Iudæis non nocui, ſi-
11 cut tu melius noſti. * Si enim nocui, aut
dignum morte aliquid feci, non recuſo
mori: ſi vero nihil eſt eorum, quæ hi ac-
cuſant me, nemo poteſt me illis donare.
12 Cæſarem appello. * Tunc Feſtus cum con-
cilio locutus, reſpondit: Cæſarem appel-
13 laſti? ad Cæſarem ibis. * Et cum dies ali-
quot tranſacti eſſent: Agrippa rex, & Ber-
nice deſcenderunt Cæſaream ad ſalutan-
dum

dum Feſtum . * Et cum dies plures ibi de- 14
morarentur,Feſtus regi indicauit de Paulo,
dicens: Vir quidam eſt derelictus a Felice
vinctus ,* de quo cum eſſem Ieroſolymis , 15
adierunt me principes ſacerdotum, & ſe-
niores Iudæorum , poſtulantes aduerſus il-
lum damnationem . * Ad quos reſpondi : 16
Quia non eſt Romanis conſuetudo dam-
nare aliquem hominem prius quàm is,qui
accuſatur,præſentès habeat accuſatores,lo-
cumq. defendendi accipiat ad abluenda
crimina . * Cum ergo huc conueniſſent 17
ſine vlla dilatione,ſequenti die ſedens pro
tribunali , iuſſi adduci virum . * De quo, 18
cum ſtetiſſent accuſatores, nullam cauſam
deferebant , de quibus ego ſuſpicabar ma-
lum : * Quæſtiones vero quaſdam de ſua 19
ſuperſtitione habebant aduerſus eum , &
de quodam Ieſu defuncto , quem affirma-
bat Paulus viuere . * Hæſitans autem ego 20
de huiuſmodi quæſtione , dicebam ſi vellet
ire Ieroſolymam , & ibi iudicari de iſtis.
* Paulo autem appellante vt ſeruaretur ad 21
Auguſti cognitionem,iuſſi ſeruari eum,do-
nec mittam eum ad Cæſaream .* Agrippa 22
autem dixit ad Feſtum : Volebam & ipſe
hominem audire . Cras , inquit , audies
eum . * Altera autem die cum veniſſet 23
Agrippa , & Bernice cum multa ambitio-
ne , & introiſſent in auditorium cum tri-
bunis , & viris principalibus ciuitatis , iu-
bente Feſto,adductus eſt Paulus .* Et dicit 24
Feſtus : Agrippa rex , & omnes , qui ſimul
adeſtis nobiſcum viri , videtis hunc, de quo
omnis multitudo Iudæorum interpellauit
me Ieroſolymis , petentes & acclaman-
tes non oportere eum viuere amplius .
* Ego vero comperi nihil dignum morte 25
eum admiſiſſe . Ipſo autem hoc appellan-
te ad Auguſtum , iudicaui mittere . * De 26
quo quid certum ſcribam domino , non
habeo . Propter quod produxi eum ad
vos, & maxime ad te rex Agrippa, vt in-
terrogationè facta habeam quid ſcribam .
* Sine ratione enim mihi videtur mittere 27
vinctum, & cauſas eius non ſignificare.

CAP. XXVI.

1 AGRIPPA vero ad Paulum ait : Per-
mittitur tibi loqui. pro temetipſo.
Tunc Paulus extenta manu cœpit rationē
2 reddere . * De omnibus, quibus accuſor a
Iudæis, rex Agrippa, æſtimo me beatū,apud
3 te cum ſim defenſurus me hodie , * maxi-
me te ſciente omnia, & quæ apud Iudæos
ſunt conſuetudines,& quæſtiones : propter
4 quod obſecro patienter me audias . * Et
quidem vitam meam a iuuentute, quæ ab
initio fuit in gente mea in Ieroſolymis,no-
5 uerunt omnes Iudæi : * præſcientes me ab
initio (ſi velint teſtimonium perhibere .)
quoniam ſecūdum certiſſimam ſectam no-
6 ſtræ religionis vixi Phariſæus . * Et nunc
in ſpe, quæ ad patres noſtros repromiſſio-
nis facta eſt a Deo , ſto iudicio ſubiectus :
7 * in quam duodecim tribus noſtræ nocte ac
die deſeruientes,ſperant deuenire . De qua
8 ſpe accuſor a Iudæis, rex . * Quid incredi-
bile iudicatur apud vos , ſi Deus mortuos
9 ſuſcitat ? * Et ego quidem exiſtimaueram,
me aduerſus nomen Ieſu Nazareni debere
10 multa contraria agere . * quod & feci Iero-
ſolymis , & multos ſanctorum ego in car-
ceribus incluſi , a principibus ſacerdotum
poteſtate accepta : & cum occiderentur,
11 detuli ſententiam . * Et per omnes ſynago-
gas frequenter puniens eos,compellebam
blaſphemare : & amplius inſaniens in eos,
12 perſequebar vſque in exteras ciuitates. * In
quibus dum irem Damaſcum cum poteſta-
13 te,& permiſſu principum ſacerdotum , * die
media in via, vidi,rex, de cælo ſupra ſplen-
dorem ſolis circumfulſiſſe me lumen , &
14 eos , qui mecum ſimul erant . * Omneſq.
nos cum decidiſſemus in terram , audiui
vocem loquentem mihi Hebraica lingua :
Saule, Saule,quid me perſequeris ? durum
15 eſt tibi contra ſtimulum calcitrare . * Ego
autem dixi : Quis es Domine ? Dominus
autem dixit: Ego ſum Ieſus , quem tu per-
16 ſequeris . * Sed exurge,& ſta ſuper pedes
tuos : ad hoc enim apparui tibi,vt conſti-
tuam te miniſtrum , & teſtem eorum , quæ
vidi-

vidiſti, & eorum, quibus apparebo tibi,
*eripiens te de populo,& gentibus,in quas 17
nunc ego mitto te,*aperire oculos eorum, 18
vt conuertantur a tenebris ad lucem, & de
poteſtate ſatanæ ad Deum,vt accipiant re-
miſſionem peccatorum, & ſortem inter
ſanctos per fidem, quæ eſt in me. * Vnde 19
rex Agrippa, non fui incredulus cæleſti vi-
ſioni:* ſed his, qui ſunt Damaſci primum, 20
& Ieroſolymis, & in omnem regionem Iu-
dææ, & Gentibus annunciabam, vt pœni-
tentiam agerent,& conuerterētur ad Deū,
digna pœnitentiæ opera facientes.*Hac ex 21
cauſa me Iudæi,cum eſſem in templo,com-
prehenſum tentàbant interficere.*Auxilio 22
autem adiutus Dei vſque in hodiernum
diem ſto, teſtificans minori, atque maiori,
nihil extra dicens quàm ea, quæ Prophetæ
locuti ſunt futura eſſe, & Moyſes,* ſi paſ- 23
ſibilis Chriſtus, ſi primus ex reſurrectione
mortuorum, lumen annunciaturus eſt po-
pulo, & Gentibus. * Hæc loquente eo, & 24
rationem reddènte, Feſtus magna voce di-
xit: Inſanis Paule: multæ te litteræ ad in-
ſaniam conuertunt. * Et Paulus: Non in- 25
ſanio (inquit) optime Feſte, ſed veritatis,
& ſobrietatis verba loquor. * Scit enim de 26
his rex, ad quem & conſtanter loquor: la-
tere enim eum nihil horū arbitror. Neque
enim in angulo quidquam horum geſtum
eſt. *Credis rex Agrippa prophetis? Scio 27
quia credis.* Agrippa autem ad Paulum: 28
In modico ſuades me Chriſtianum fieri.*Et 29
Paulus: Opto apud Deum,& in modico,&
in magno, non tantum te, ſed etiam om-
nes,qui audiunt, hodie fieri tales, qualis &
ego ſum,exceptis vinculis his. * Et exurre- 30
xit rex, & præſes, & Bernice, & qui aſſide-
bant eis.*Et cum ſeceſſiſſent, loquebantur 31
ad inuicem,dicentes: Quia nihil morte,aut
vinculis dignū quid fecit homo iſte.*Agrip- 32
pa autem Feſto dixit: Dimitti poterat ho-
mo hic, ſi non appellaſſet Cæſarem.

CAP. XXVII.

VT autem iudicatum eſt nauigare eum 1
in Italiam, & tradi Paulum cum reli-
quis cuſtodijs centurioni nomine Iulio co-
2 hortis Auguſtæ,*aſcendentes nauem Adru-
metinam, incipientes nauigare circa Aſiæ
loca, ſuſtulimus, perſeuerante nobiſcum
3 Ariſtarcho Macedone Theſſalonicenſi.*Se-
quenti autem die deuenimus Sidonē. Hu-
mane autem tractans Iulius Paulum, per-
4 miſit ad amicos ire, & curam ſui agere.* Et
inde cum ſuſtuliſſemus, ſubnauigauimus
Cyprum, propterea quòd eſſent venti cō-
5 trarij. * Et pelagus Ciliciæ, & Pamphiliæ
nauigantes,venimus Lyſtram, quæ eſt Ly-
6 ciæ:* & ibi inueniens centurio nauem Ale-
xandrinam nauigantem in Italiam, tranſ-
7 poſuit nos in eam. * Et cum multis diebus
tarde nauigaremus, & vix deueniſſemus
contra Gnidum,prohibente nos vento,ad-
8 nauigauimus Cretæ iuxta Salmónem:* &
vix iuxta nauigantes, venimus in locum
quendam,qui vocatur Boniportus,cui iux-
9 ta erat ciuitas Thalaſſa.*Multo autem tem
pore peracto, & cum iam non eſſet tuta
nauigatio,eo quòd & ieiuniū iam præterijſ-
10 ſet, conſolabatur eos Paulus, * dicens eis:
Viri,video quoniam cum iniuria, & multo
damno non ſolum oneris, & nauis,ſed etiā
animarum noſtrarum incipit eſſe nauigatio.
11 *Centurio autem gubernatori & nauclero
magis credebat, quàm his, quæ a Paulo di-
12 cebantur. * Et cum aptus portus non eſ-
ſet ad hiemandum,plurimi ſtatuerunt con-
ſilium nauigare inde, ſi quomodo poſſent,
deuenientes Phœnicen, hiemare, portum
Cretæ reſpicientem ad Africum, & ad Co-
13 rum. * Aſpirante autem Auſtro, æſtiman-
tes propoſitum ſe tenere, cum ſuſtuliſſent
14 de Aſſon, legebant Cretam. * Non poſt
multum autem miſit ſe contra ipſam ven-
tus Typhonicus, qui vocatur Euroaqui-
15 lo. * Cumq. arrepta eſſet nauis, & non
poſſet conari in ventum, data naue flati-
16 bus, ferebamur.* In inſulam autem quan-
dam decurrentes, quæ vocatur Cauda, po-
17 tuimus vix obtinere ſcapham.* Qua ſubla-
ta, adiutorijs vtebantur, accingētes nauem,
timentes ne in Syrtim inciderent, ſum-
18 miſſo vaſe ſic ferebantur. * Valida autem
no-

nobis tempeſtate iactatis, ſequenti die ia-
ctum fecerũt:*& tertia die ſuis manibus ar 19
mamenta nauis proiecerunt.*Neque autẽ 20
ſole,neque ſideribus apparentibus per plu
res dies,& tempeſtate nõ exigua imminen
te,iã ablata erat ſpes omnis ſalutis noſtræ.
*Et cum multa ieiunatio fuiſſet,tunc ſtans 21
Paulus in medio eorum,dixit:Oportebat
quidem,o viri,audito me,non tollere a Cre
ta,lucriq; facere iniuriam hanc,& iacturam.
*Et nunc ſuadeo vobis bono animo eſſe. 22
amiſſio enim nullius animæ erit ex vobis,
præterquàm nauis.*Aſtitit enim mihi hac 23
nocte Angelus Dei,cuius ſum ego, & cui
deſeruio,*dicens:Ne timeas Paule, Cæſari 24
te oportet aſſiſtere: & ecce donauit tibi
Deus omnes,qui nauigant tecum.*Propter 25
quod bono animo eſtote viri: credo enim
Deo,quia ſic erit,quemadmodum dictum
eſt mihi.*In inſulam autem quandã opor- 26
tet nos deuenire.*Sed poſteaquàm quar- 27
tadecima nox ſuperuenit,nauigantibus no-
bis in Adria circa mediam noctem,ſuſpica-
bantur nautæ apparere ſibi aliquam regio-
nem.*Qui & ſummittentes bolidem,inue- 28
nerunt paſſus viginti: & puſillum inde ſepa
rati,inuenerunt paſſus quindecim.*Timen 29
tes autem ne in aſpera loca incideremus,
de puppi mittẽtes anchoras quattuor,opta
bant diem fieri.*Nautis vero quærentibus 30
fugere de naui, cum miſiſſent ſcapham in
mare,ſub obtentu quaſi inciperent a pro-
ra anchoras extendere,* dixit Paulus Cen 31
turioni,& militibus:Niſi hi in naui manſe-
rint,vos ſalui fieri non poteſtis.*Tunc ab- 32
ſciderunt milites funes ſcaphæ,& paſſi ſunt
eam excidere.*Et cum lux inciperet fieri, 33
rogabat Paulus omnes ſumere cibum, di-
cens: Quartadecima die hodie expectantes
ieiuni permanetis, nihil accipientes.*Pro- 34
pter quod rogo vos accipere cibum pro ſa
lute veſtra: quia nullius veſtrum capillus
de capite peribit.*Et cum hæc dixiſſet, ſu- 35
mens panẽ, gratias egit Deo in conſpectu
omnium: & cum fregiſſet,cœpit manduca
re.*Animæquiores autem facti omnes, & 36
ipſi ſumpſerunt cibum.*Eramus vero vni- 37
uerſæ animæ in naui ducentæ ſeptuaginta
38 ſex.*Et ſatiati cibo alleuiabant nauem,ia-
39 ctantes triticum in mare.*Cum autem dies
factus eſſet, terram non agnoſcebant: ſinũ
vero quendam conſiderabant habentem lit
tus,in quem cogitabant, ſi poſſent, eijcere
40 nauem.*Et cum anchoras ſuſtuliſſent,com
mittebãt ſe mari,ſimul laxantes iuncturas
gubernaculorum: & leuato artemone ſe-
cundum auræ flatum tendebant ad littus.
41 *Et cum incidiſſemus in locũ dithalaſſum,
impegerunt nauem: & prora quidem fixa
manebat immobilis, puppis vero ſolueba-
42 tur a vi maris.*Militum autem conſilium
fuit vt cuſtodias occiderent: nequis cum
43 enataſſet,effugeret.*Centurio autem vo-
lens ſeruare Paulum, prohibuit fieri: iuſ-
ſitq; eos,qui poſſent natare,emittere ſe pri
44 mos,& euadere,& ad terram exire:* & ce-
teros alios in tabulis ferebant: quoſdam
ſuper ea,quæ de naui erant. Et ſic factum
eſt,vt omnes animæ euaderent ad terram.

CAP. XXVIII.

1 ET cum euaſiſſemus,tunc cognouimus
quia Melita inſula vocabatur. Barbari
vero præſtabant non modicam humanita-
2 tem nobis.*Accenſa enim pyra,reficiebant
nos omnes propter imbrem,qui immine-
3 bat, & frigus.*Cum congregaſſet autem
Paulus ſarmentorum aliquantam multitu-
dinem, & impoſuiſſet ſuper ignem,vipera
a calore cum proceſſiſſet, inuaſit manum
4 eius.*Vt vero viderunt Barbari penden-
tem beſtiam de manu eius,ad inuicem di-
cebant: Vtique homicida eſt homo hic,qui
cum euaſerit de mari,vltio non ſinit eum
5 viuere.*Et ille quidem excutiens beſtiam
6 in ignem,nihil mali paſſus eſt.*At illi exi-
ſtimabant eum in tumorem conuertendũ,
& ſubito caſurum,& mori. Diu autem illis
expectantibus,& vidẽtibus nihil mali in eo
fieri,conuertentes ſe,dicebant eũ eſſe Deũ.
7 *In locis autem illis erant prædia principis
inſulæ,nomine Publij, qui nos ſuſcipiens,
8 triduo benigne exhibuit.*Contigit autem,
patrem Publij febribus,& dyſenteria vexa-
tum

tum iacere. Ad quem Paulus intrauit: &
cum oraſſet,& impoſuiſſet ei manus,ſalua-
uit eum.*Quo facto,omnes,qui in inſula ha 9
bebant infirmitates, accedebant, & cura-
bantur: *qui etiam multis honoribus nos 10
honorauerunt, & nauigantibus impoſue-
runt quæ neceſſaria erant. *Poſt menſes 11
autem tres nauigauimus in naui Alexandri-
na, quæ in inſula hiemauerat, cui erat in-
ſigne Caſtorum. *Et cum veniſſemus Sy- 12
racuſam, manſimus ibi triduo. *Inde cir- 13
cumlegentes deuenimus Rhegium: & poſt
vnum diem flante Auſtro, ſecunda die ve-
nimus Puteolos;*vbi inuentis fratribus ro- 14
gati ſumus manere apud eos dies ſeptem:
& ſic venimus Romam. *Et inde cum 15
audiſſent fratres, occurrerunt nobis vſque
ad Appij forum, ac tres Tabernas. Quos
cum vidiſſet Paulus, gratias agens Deo, ac-
cepit fiduciam. *Cum autem veniſſemus 16
Romam, permiſſum eſt Paulo manere ſi-
bimet cum cuſtodiente ſe milite.*Poſt ter- 17
tium autem diem conuocauit primos Iu-
dæorum. Cumq. conueniſſent, dicebat
eis: Ego, viri fratres, nihil aduerſus plebem
faciens, aut morem paternum, vinctus ab
Ieroſolymis traditus ſum in manus Roma-
norum, *qui cum interrogationem de me 18
habuiſſent, voluerunt me dimittere, eo
quòd nulla eſſet cauſa mortis in me.*Con- 19
tradicentibus autem Iudæis, coactus ſum
appellare Cæſarem, non quaſi gentem
meam habens aliquid accuſare.* Propter 20
hanc igitur cauſam rogaui vos videre, &
alloqui. Propter ſpem enim Iſrael catena
21 hac circumdatus ſum.* At illi dixerunt ad
eum: Nos neque litteras accepimus de te
a Iudæa, neque adueniens aliquis fratrum
nunciauit, aut locutus eſt quid de te malum.
22 *Rogamus autem a te audire quæ ſentis:
nam de ſecta hac notum eſt nobis quia
23 vbique ei contradicitur.* Cum conſtituiſ-
ſent autem illi diem, venerunt ad eum in
hoſpitium plurimi, quibus exponebat teſti-
ficans regnum Dei, ſuadensq. eis de Ieſu ex
Lege Moyſi, & Prophetis a mane vſque ad
24 veſperam.* Et quidam credebant his, quæ
dicebantur: quidam vero non credebant.
25 *Cumq. inuicem non eſſent conſentientes,
diſcedebant dicente Paulo vnum verbum:
Quia bene Spiritus ſanctus locutus eſt per
26 Iſaiam prophetam ad Patres noſtros,* di-
cens: Vade ad populum iſtum, & dic ad
eos: Aurè audietis, & nō intelligetis: & vi-
27 dentes videbitis, & nō perſpicietis.* Incraſ
ſatum eſt enim cor populi huius, & auribus
grauiter audierunt, & oculos ſuos compreſ-
ſerunt: ne forte videant oculis, & auribus
audiant, & corde intelligant, & conuer-
28 tantur, & ſanem eos.* Notum ergo ſit vo-
bis, quoniam Gentibus miſſum eſt hoc ſa-
29 lutare Dei, & ipſi audient.* Et cum hæc
dixiſſet, exierunt ab eo Iudæi, multam ha-
30 bentes inter ſe quæſtionem.* Manſit au-
tem biennio toto in ſuo conducto: & ſu-
31 ſcipiebat omnes, qui ingrediebantur ad
eum,* prædicans regnum Dei, & docens
quæ ſunt de Domino Ieſu Chriſto cum om
ni fiducia, ſine prohibitione.

EPISTO-

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD ROMANOS.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS, ſeruus Ieſu Chri- 1
ſti, vocatus Apoſtolus, ſe-
gregatus in Euangeliū Dei,
*quod ante promiſerat per 2
Prophetas ſuos in Scriptu-
ris ſanctis* de Filio ſuo, qui factus eſt ei ex 3
ſemine Dauid ſecundū carnē,* qui præde- 4
ſtinatus eſt Filius Dei in virtute ſecundum
ſpiritū ſanctificationis ex reſurrectione mor
tuorū Ieſu Chriſti Domini noſtri:*per quē 5
accepimus gratiam, & Apoſtolatū ad obe-
diendū fidei in omnibus Gentibus pro no-
mine eius,*in quibus eſtis & vos vocati Ieſu 6
Chriſti:*omnibus qui ſunt Romæ, dilectis 7
Dei, vocatis ſanctis. Gratia vobis, & pax a
Deo Patre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto.
*Primū quidem gratias ago Deo meo per 8
Ieſum Chriſtum pro omnibus vobis: quia
fides veſtra annunciatur in vniuerſo mūdo.
*Teſtis enim mihi eſt Deus, cui ſeruio in ſpi 9
ritu meo in Euāgelio filij eius, quòd ſine in-
termiſſione memoriam veſtri facio *ſemper 10
in orationibus meis: obſecrās, ſi quomodo
tandem aliquando proſperum iter habeā
in voluntate Dei veniendi ad vos.*Deſide- 11
ro enim videre vos: vt aliquid impertiar vo
bis gratiæ ſpiritualis ad confirmandos vos:
*id eſt, ſimul cōſolari in vobis per eam, quæ 12
inuicem eſt, fidem veſtram, atque meam.
*Nolo autē vos ignorare fratres: quia ſæpe 13
propoſui venire ad vos, (& prohibitus ſum
vſque adhuc) vt aliquem fructum habeam
& in vobis, ſicut & in ceteris gētibus.*Græ- 14
cis, ac Barbaris, ſapientibus, & inſipientibus
debitor ſum:*ita (quod in me) promptū eſt 15
16 & vobis, qui Romæ eſtis, euāgelizare.*Nō
enim erubeſco Euangeliū. Virtus enim Dei
eſt in ſalutē omni credenti, Iudæo primum,
17 & Græco.*Iuſtitia enim Dei in eo reuelatur
ex fide in fidē: ſicut ſcriptum eſt: Iuſtus au
18 tem ex fide viuit.*Reuelatur enim ira Dei
de cælo ſuper omnē impietatem, & iniuſti-
tiam hominum eorum, qui veritatem Dei in
19 iniuſtitia detinent:*quia quod notū eſt Dei,
manifeſtum eſt in illis. Deus enim illis ma
20 nifeſtauit.*Inuiſibilia enim ipſius, a creatu-
ra mundi, per ea quæ facta ſunt, intellecta,
conſpiciūtur: ſempiterna quoque eius vir-
tus, & diuinitas: ita vt ſint inexcuſabiles.
21 *Quia cum cognouiſſent Deum, non ſicut
Deum glorificauerunt, aut gratias egerūt:
ſed euanuerūt in cogitationibus ſuis, & ob-
22 ſcuratum eſt inſipiens cor eorū:*dicentes
23 enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt.*Et
mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in
ſimilitudinem imaginis corruptibilis homi-
nis, & volucrū, & quadrupedum, & ſerpen-
24 tium.*Propter quod tradidit illos Deus in
deſideria cordis eorum, in immūditiam: vt
contumelijs afficiant corpora ſua in ſemet-
25 ipſis:*qui commutauerunt veritatē Dei in
mendacium: & coluerūt, & ſeruierunt crea
turæ potius quàm Creatori, qui eſt benedi-
26 ctus in ſæcula. Amē.*Propterea tradidit il-
los Deus in paſſiones ignominiæ. Nam fe-
minæ eorum immutauerunt naturalem
vſum in eum vſum, qui eſt contra natu-
27 ram.*Similiter autem & maſculi, relicto na-
turali vſu feminæ, exarſerūt in deſiderijs ſuis
in inuicē, maſculi in maſculos turpitudinē

operantes,& mercedem,quam oportuit,er
roris ſui in ſemetipſis recipientes.*Et ſicut 28
non probauerunt Deum habere in notitia:
tradidit illos Deus in reprobũ ſenſum: vt
faciant ea, quæ non conueniunt,* repletos 29
omni iniquitate, malitia,fornicatione, aua-
ritia, nequitia, plenos inuidia, homicidio,
contentione,dolo,malignitate, ſuſurrones,
*detractores,Deo odibiles, contumelioſos, 30
ſuperbos, elatos, inuentores malorum, pa-
rentibus non obedientes,*inſipientes, in- 31
compoſitos, ſine affectione, abſque fœde-
re,ſine miſericordia.* Qui cum iuſtitiam 32
Dei cognouiſſent, non intellexerunt quo-
niam qui talia agunt, digni ſunt morte: &
non ſolum qui ea faciunt, ſed etiam qui
conſentiunt facientibus.

Cap. II.

PRopter quod inexcuſabilis es o ho- 1
mo omnis, qui iudicas. In quo enim
iudicas alterum,teipſum condemnas: eadẽ
enim agis quæ iudicas.*Scimus enim quo- 2
niam iudicium Dei eſt ſecundum veritatẽ
in eos, qui talia agunt. *Exiſtimas autem 3
hoc o homo,qui iudicas eos,qui talia agũt,
& facis ea, quia tu effugies iudicium Dei?
*An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & 4
longanimitatis contemnis? ignoras quoniã
benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?
*Secundũ autem duritiam tuam,& impœ- 5
nitens cor,theſaurizas tibi iram in die iræ,
& reuelationis iuſti iudicij Dei,*qui reddet 6
vnicuique ſecundũ opera eius:* ijs quidẽ, 7
qui ſecundum patientiam boni operis,glo
riam, & honorem, & incorruptionem
quærunt, vitam æternam:* ijs autem, qui 8
ſunt ex contentione,& qui non acquieſcũt
veritati, credunt autem iniquitati,ira,& in-
dignatio.* Tribulatio, & anguſtia in om- 9
nem animam hominis operantis malũ,Iu-
dæi primum, & Græci:*gloria autem,& ho- 10
nor, & pax omni operanti bonum, Iudæo
primum, & Græco:* non enim eſt acce- 11
ptio perſonarum apud Deum. * Qui- 12
cumque enim ſine lege peccauerunt, ſine
lege peribunt: & quicumque in lege pec-
13 cauerunt, per legem iudicabuntur: *Non
enim auditores legis iuſti ſunt apud Deum,
14 ſed factores legis iuſtificabuntur. *Cum
enim Gentes,quæ legem non habent,natu-
raliter ea, quæ legis ſunt, faciunt, eiuſmodi
15 legem non habentes,ipſi ſibi ſunt lex:* qui
oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus
ſuis,teſtimonium reddente illis conſcientia
ipſorum,& inter ſe inuicem cogitationibus
16 accuſantibus,aut etiam defendentibus,* in
die, cum iudicabit Deus occulta *hominũ*,
ſecundum Euangelium meum per Ieſum
17 Chriſtum. *Si autem tu Iudæus cognomi-
naris, & requieſcis in lege, & gloriaris in
18 Deo,* & noſti voluntatem eius, & probas
19 vtiliora,inſtructus per legem,* cõfidis teip-
ſum eſſe ducem cæcorum, lumen eorum,
20 qui in tenebris ſunt, *eruditorẽ inſipientiũ,
magiſtrum infantium, habentem formam
21 ſcientiæ,& veritatis in lege. *Qui ergo aliũ
doces,teipſum non doces: qui prædicas nõ
22 furandum,furaris:* qui dicis non mœchan-
dum,mœcharis: qui abominaris idola, ſa-
23 crilegiũ facis:*qui in lege gloriaris,per præ-
24 uaricationem legis Deum inhonoras.*(No
men enim Dei per vos blaſphematur inter
25 Gentes, ſicut ſcriptum eſt.) *Circumciſio
quidem prodeſt,ſi legem obſerues: ſi autem
præuaricator legis ſis, circumciſio tua præ-
26 putium facta eſt. *Si igitur præputium iu-
ſtitias legis cuſtodiat: nonne præputium il-
27 lius in circumciſionẽ reputabitur?* & iudi-
cabit id, quod ex natura eſt præputium, le-
gem conſummans, te, qui per litteram, &
28 circumciſionẽ præuaricator legis es?*Non
enim qui in manifeſto, Iudæus eſt: neque
quæ in manifeſto,in carne, eſt circumciſio:
29 *ſed qui in abſcondito, Iudæus eſt: & cir-
cumciſio cordis in ſpiritu,non littera: cuius
laus non ex hominibus,ſed ex Deo eſt.

Cap. III.

1 QVid ergo amplius Iudæo eſt? aut
2 quæ vtilitas circumciſionis? *Mul-
tum per omnem modum. Primum qui-
dẽ quia credita ſunt illis eloquia Dei. quid
enim ſi quidam illorum non crediderunt?

Num-

Numquid incredulitas illorum fidem Dei
euacuabit? Abſit.* Eſt autem Deus verax: 4
omnis autem homo mendax, ſicut ſcriptũ
eſt: Vt iuſtificeris in ſermonibus tuis: &
vincas cum iudicaris. *Si autem iniquitas 5
noſtra iuſtitiam Dei commendat, quid di-
cemus? Numquid iniquus eſt Deus, qui
infert iram? (ſecundũ hominẽ dico.) *Ab- 6
ſit. alioquin quomodo iudicabit Deus
hunc mundũ? *Si enim veritas Dei in meo 7
mendacio abundauit in gloriã ipſius: quid
adhuc & ego tamquam peccator iudicor?
*& non (ſicut blaſphemamur, & ſicut aiũt 8
quidam nos dicere) faciamus mala vt ve-
niant bona: quorum damnatio iuſta eſt.
*Quid ergo? præcellimus eos? Nequaquam. 9
Cauſati enim ſumus Iudæos, & Græcos om
nes ſub peccato eſſe, *ſicut ſcriptũ eſt: Quia 10
non eſt iuſtus quiſquã: *non eſt intelligens; 11
non eſt requirens Deum. *Omnes declina- 12
uerunt, ſimul inutiles facti ſunt, non eſt qui
faciat bonum, non eſt vſque ad vnum. *Se- 13
pulchrum patens eſt guttur eorum, linguis
ſuis doloſe agebant: Venenum aſpidũ ſub
labijs eorum: *Quorum os maledictione, 14
& amaritudine plenum eſt: *Veloces pedes 15
eorum ad effundendum ſanguinem: *Con- 16
tritio, & infelicitas in vijs eorum: *& viam 17
pacis nõ cognouerunt: *Non eſt timor Dei 18
ante oculos eorum. *Scimus autem quo- 19
niam quæcumque lex loquitur, ijs, qui in le
ge ſunt, loquitur: vt omne os obſtruatur, &
ſubditus fiat omnis mundus Deo: *quia ex 20
operibus legis nõ iuſtificabitur omnis caro
coram illo. Per legem enim cognitio pec-
cati. *Nunc autem ſine lege iuſtitia Dei 21
manifeſtata eſt: teſtificata a lege & Prophe-
tis. *Iuſtitia autem Dei per fidem Ieſu Chri 22
ſti in omnes, & ſuper omnes, qui credunt in
eum: non enim eſt diſtinctio: *Omnes 23
enim peccauerunt, & egent gloria Dei. *Iu- 24
ſtificati gratis per gratiam ipſius, per redem-
ptionẽ, quæ eſt in Chriſto Ieſu, *quem pro- 25
poſuit Deus propitiationem per fidẽ in ſan-
guine ipſius, ad oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ
propter remiſſionem præcedẽtium delicto-
rum *in ſuſtentatione Dei, ad oſtenſionem 26
iuſtitiæ eius in hoc tempore: vt ſit ipſe iu-
ſtus, & iuſtificans eum, qui eſt ex fide Ieſu
27 Chriſti. *Vbi eſt ergo gloriatio tua? Exclu
ſa eſt. Per quam legem? Factorum? Non:
28 ſed per legem fidei. *Arbitramur enim iu-
ſtificari hominem per fidem ſine operibus
29 legis. *An Iudæorum Deus tantum? non-
30 ne & Gentium? Immo & Gentium. *quo-
niam quidem vnus eſt Deus, qui iuſtificat
circumciſionem ex fide, & præputium per
31 fidem. *Legem ergo deſtruimus per fidem?
Abſit: ſed legem ſtatuimus.

CAP. IIII.

1 QVID ergo dicemus inueniſſe Abra-
ham patrem noſtrum ſecundum car-
2 nem? *Si enim Abraham ex operibus iu-
ſtificatus eſt, habet gloriam, ſed non apud
3 Deum. *Quid enim dicit Scriptura? Credi-
dit Abraham Deo: & reputatum eſt illi ad
4 iuſtitiam. *Ei autem, qui operatur, merces
non imputatur ſecundum gratiam, ſed ſe-
5 cundum debitum. *Ei vero, qui non ope-
ratur, credenti autem in eum, qui iuſtificat
impium, reputatur fides eius ad iuſtitiam
6 ſecundum propoſitum gratiæ Dei. *Sicut &
Dauid dicit beatitudinẽ hominis, cui Deus
7 accepto fert iuſtitiã ſine operibus: *Beati,
quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorũ
8 tecta ſunt peccata. *Beatus vir, cui non im-
9 putauit Dominus peccatum. *Beatitudo
ergo hæc in circumciſione tantum manet,
an etiam in præputio? Dicimus enim quia
10 reputatã eſt Abrahæ fides ad iuſtitiã. *Quo-
modo ergo reputata eſt? in circumciſione,
an in præputio? Non in circumciſione, ſed
11 in præputio. *Et ſignum accepit circumci-
ſionis, ſignaculum iuſtitiæ fidei, quæ eſt in
præputio: vt ſit pater omnium credentium
per præputium, vt reputetur & illis ad iuſti-
12 tiam: *& ſit pater circũciſionis non ijs tan-
tum, qui ſunt ex circũciſione, ſed & ijs, qui
ſectantur veſtigia fidei, quæ eſt in præputio
13 patris noſtri Abrahæ. *Non enim per le-
gem promiſſio Abrahæ, aut ſemini eius
vt heres eſſet mundi: ſed per iuſtitiam fi-
14 dei. *Si enim qui ex lege, heredes ſunt:

exinanita eſt fides, abolita eſt promiſſio.
* Lex enim iram operatur. Vbi enim non 15
eſt lex: nec præuaricatio. * Ideo ex fide, vt 16
ſecundum gratiam firma ſit promiſſio om-
ni ſemini, non ei, qui ex lege eſt ſolum,
ſed & ei qui ex fide eſt Abrahæ, qui pa-
ter eſt omnium noſtrum (* ſicut ſcriptum 17
eſt: Quia patrem multarum gentium poſui
te) ante Deum, cui credidit, qui viuificat
mortuos, & vocat ea quæ non ſunt, tam-
quam ea quæ ſunt. * qui contra ſpem in 18
ſpem credidit, vt fieret pater multarum
gentium ſecundum quod dictum eſt ei: Sic
erit ſemen tuum. * Et non infirmatus eſt fi- 19
de, nec conſiderauit corpus ſuum emor-
tuum, cum iam fere centum eſſet anno-
rum: & emortuam vuluam Saræ: * In re- 20
promiſſione etiam Dei non hæſitauit dif-
fidentia, ſed confortatus eſt fide, dans glo-
riam Deo: * pleniſſime ſciens quia quæcum 21
que promiſit, potens eſt & facere. * Ideo & 22
reputatum eſt illi ad iuſtitiam. * Non eſt 23
autem ſcriptum tantum propter ipſum
quia reputatũ eſt illi ad iuſtitiam: * ſed & 24
propter nos, quibus reputabitur creden-
tibus in eum, qui ſuſcitauit Ieſum Chriſtum
Dominum noſtrum a mortuis, * qui tradi- 25
tus eſt propter delicta noſtra, & reſurre-
xit propter iuſtificationem noſtram.

CAP. V.

IVSTIFICATI ergo ex fide, pacem ha 1
beamus ad Deum per Dominum no-
ſtrum Ieſum Chriſtum: * per quem & habe- 2
mus acceſſum per fidem in gratiã iſtam in
qua ſtamus, & gloriamur in ſpe gloriæ filio-
rum Dei. * Nõ ſolũ autem, ſed & gloriamur 3
in tribulationibus: ſcientes quòd tribulatio
patientiam operatur: * patientia autem pro- 4
bationem, probatio vero ſpem, * ſpes autẽ 5
non cõfundit: quia charitas Dei diffuſa eſt
in cordibus noſtris per Spiritũ ſanctum, qui
datus eſt nobis. * Vt quid enim Chriſtus, 6
cũ adhuc infirmi eſſemus ſecundũ tempus
pro impijs mortuus eſt? * Vix enim pro 7
iuſto quis moritur: nam pro bono forſi-
tan quis audeat mori. * Commendat 8
autem charitatem ſuam Deus in nobis;
quoniam cum adhuc peccatores eſſemus,
9 ſecundum tempus * Chriſtus pro nobis
mortuus eſt: multo igitur magis nunc iu-
ſtificati in ſanguine ipſius, ſalui erimus ab
10 ira per ipſum. * Si enim cum inimici eſ-
ſemus, reconciliati ſumus Deo per mor-
tem filij eius: multo magis reconciliati, ſal-
11 ui erimus in vita ipſius. * Non ſolum au-
tem: ſed & gloriamur in Deo per Domi-
num noſtrum Ieſum Chriſtum, per quem
12 nunc reconciliationem accepimus. * Pro-
pterea ſicut per vnum hominem peccatum
in hunc mundum intrauit, & per pecca-
tum mors, & ita in omnes homines mors
pertranſijt, in quo omnes peccauerunt.
13 * Vſque ad legem enim peccatum erat in
mundo: peccatum autem non imputaba-
14 tur, cum lex non eſſet. * Sed regnauit mors
ab Adam vſque ad Moyſen etiam in eos,
qui non peccauerunt in ſimilitudinem præ-
15 uaricationis Adæ, qui eſt forma futuri. * Sed
non ſicut delictum, ita & donum. ſi enim
vnius delicto multi mortui ſunt: multo ma
gis gratia Dei & donum in gratia vnius ho
16 minis Ieſu Chriſti in plures abundauit. * Et
non ſicut per vnum peccatum, ita & do-
num. nam iudicium quidem ex vno in
condemnationem: gratia autem ex multis
17 delictis in iuſtificationẽ. * Si enim vnius de-
licto mors regnauit per vnum: multo ma-
gis abundantiam gratiæ, & donationis, &
iuſtitiæ accipientes, in vita regnabunt per
18 vnum Ieſum Chriſtum. * Igitur ſicut per
vnius delictum in omnes homines in con-
demnationem: ſic & per vnius iuſtitiam in
omnes homines in iuſtificationem vitæ.
19 * Sicut enim per inobedientiam vnius homi
nis, peccatores conſtituti ſunt multi: ita &
per vnius obeditionem, iuſti conſtituen-
20 tur multi. * Lex autem ſubintrauit vt abun
daret delictum. * Vbi autem abundauit
21 delictum, ſuperabundauit gratia. * vt ſi-
cut regnauit peccatum in mortem: ita &
gratia regnet per iuſtitiam in vitam æter-
nam, per Ieſum Chriſtum Dominum no-
ſtrum.

CAP. VI.

QVID ergo dicemus? permanebimus 1
in peccato vt gratia abundet?* Abſit. 2
Qui enim mortui ſumus peccato, quomo-
do adhuc viuemus in illo? * An ignoratis 3
quia quicumque baptizati ſumus in Chri-
ſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus?
* Conſepulti enim ſumus cum illo per ba- 4
ptiſmum in mortem: vt quomodo Chriſtus
ſurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita &
nos in nouitate vitæ ambulemus.* Si enim 5
complantati facti ſumus ſimilitudini mor-
tis eius: ſimul & reſurrectionis erimus.* Hoc 6
ſcientes, quia vetus homo noſter ſimul cru
cifixus eſt, vt deſtruatur corpus peccati, &
vltra non ſeruiamus peccato. * Qui enim 7
mortuus eſt, iuſtificatus eſt a peccato. * Si 8
autem mortui ſumus cum CHRISTO:
credimus quia ſimul etiam viuemus cum
Chriſto: * ſcientes quòd Chriſtus reſurgens 9
ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra
non dominabitur. * Quòd enim mortuus 10
eſt peccato, mortuus eſt ſemel: quòd autem
viuit, viuit Deo. * Ita & vos exiſtimate, vos 11
mortuos quidem eſſe peccato, viuentes au-
tem Deo, in Chriſto Ieſu Domino noſtro.
* Non ergo regnet peccatum in veſtro mor 12
tali corpore vt obediatis concupiſcentijs
eius.* Sed neque exhibeatis membra veſtra 13
arma iniquitatis peccato: ſed exhibete vos
Deo, tamquam ex mortuis viuentes: & mē-
bra veſtra arma iuſtitiæ Deo.* Peccatum 14
enim vobis non dominabitur: nō enim ſub
lege eſtis, ſed ſub gratia.* Quid ergo? pec- 15
cabimus, quoniam non ſumus ſub lege,
ſed ſub gratia? Abſit. * Neſcitis quoniam 16
cui exhibetis vos ſeruos ad obediendum,
ſerui eſtis eius, cui obeditis, ſiue peccati ad
mortē, ſiue obeditionis ad iuſtitiam? * Gra- 17
tias autem Deo quòd fuiſtis ſerui peccati,
obediſtis autem ex corde in eam formā do-
ctrinæ, in quam traditi eſtis.* Liberati autē a 18
peccato, ſerui facti eſtis iuſtitiæ. * Humanū 19
dico, propter infirmitatem carnis veſtræ: ſi-
cut enim exhibuiſtis membra veſtra ſeruire
immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem,
ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iu-
20 ſtitiæ in ſanctificationem.* Cum enim ſerui
21 eſſetis peccati, liberi fuiſtis iuſtitiæ.* Quem
ergo fructum habuiſtis tunc in illis, in qui-
bus nunc erubeſcitis? Nam finis illorum
22 mors eſt. * Nunc vero liberati a peccato,
ſerui autem facti Deo, habetis fructum ve-
ſtrum in ſanctificationem, finem vero vi-
23 tam æternam. * Stipendia enim peccati,
mors. Gratia autem Dei, vita æterna, in
Chriſto Ieſu Domino noſtro.

CAP. VII.

1 AN ignoratis fratres (ſcientibus enim
legē loquor) quia lex in homine do-
2 minatur quanto tempore viuit? * Nam quæ
ſub viro eſt mulier, viuente viro, alligata eſt
legi: ſi autem mortuus fuerit vir eius, ſolu-
3 ta eſt a lege viri.* Igitur, viuente viro, voca-
bitur adultera ſi fuerit cum alio viro: ſi au-
tem mortuus fuerit vir eius, liberata eſt a le-
ge viri: vt non ſit adultera ſi fuerit cum alio
4 viro.* Itaque fratres mei & vos mortificati
eſtis legi per corpus Chriſti: vt ſitis alterius,
qui ex mortuis reſurrexit, vt fructificemus
5 Deo.* Cū enim eſſemus in carne, paſſiones
peccatorum, quæ per legē erant, operaban-
tur in membris noſtris, vt fructificarēt mor-
6 ti.* nunc autem ſoluti ſumus a lege mortis,
in qua detinebamur, ita vt ſeruiamus in no-
uitate ſpiritus, & non in vetuſtate litteræ.
7 * Quid ergo dicemus? lex peccatū eſt? Ab-
ſit. Sed peccatū non cognoui, niſi per legē:
nam concupiſcentiam neſciebam, niſi lex
8 diceret: Non concupiſces.* Occaſione au-
tem accepta, peccatum per mandatum ope-
ratum eſt in me omnem concupiſcentiam.
Sine lege enim peccatum mortuum erat.
9 * Ego autem viuebam ſine lege aliquando.
Sed cum veniſſet mandatum, peccatum re-
10 uixit. * Ego autem mortuus ſum: & in-
uentum eſt mihi mandatum, quod erat ad
11 vitam, hoc eſſe ad mortem. * Nam pecca-
tum occaſione accepta per mandatum, ſe-
12 duxit me, & per illud occidit. * Itaque lex
quidem ſancta, & mandatum ſanctum, &
13 iuſtum, & bonum.* Quod ergo bonum eſt,

mihi factum eſt mors? Abſit. Sed peccatū,
vt appareat peccatum, per bonū operatum
eſt mihi mortem: vt fiat ſupra modum pec
cans peccatum per mandatum. * Scimus 14
enim quia lex ſpiritualis eſt: ego autē car-
nalis ſum venundatus ſub peccato. * Quod 15
enim operor, non intelligo. non enim quod
volo bonum, hoc ago: ſed quod odi malū,
illud facio. * Si autem quod nolo, illud 16
facio: conſentio legi, quoniam bona eſt.
* Nunc autē iam non ego operor illud, ſed 17
quod habitat in me peccatum. * Scio enim 18
quia non habitat in me, hoc eſt in carne
mea, bonum. Nam velle, adiacet mihi: per-
ficere autem bonum, non inuenio. * Non 19
enim quod volo bonū, hoc facio: ſed quod
nolo malum, hoc ago. * Si autem quod no- 20
lo, illud facio: iam non ego operor illud,
ſed quod habitat in me, peccatum. * Inue- 21
nio igitur legem volenti mihi facere bonū,
quoniam mihi malum adiacet: * condele- 22
ctor enim legi Dei ſecundū interiorem ho-
minem: * video autem aliam legem in mem 23
bris meis, repugnantem legi mentis meæ,
& captiuantem me in lege peccati, quæ eſt
in membris meis. * Infelix ego homo, quis 24
me liberabit de corpore mortis huius? * Gra 25
tia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum no
ſtrum. Igitur ego ipſe mente ſeruio legi
Dei: carne autem, legi peccati.

CAP. VIII.

NIhil ergo nunc damnationis eſt ijs, 1
qui ſunt in Chriſto Ieſu: qui non ſe-
cundum carnem ambulant. * Lex enim ſpi 2
ritus vitæ in Chriſto Ieſu liberauit me a le-
ge peccati & mortis. * Nam quod impoſ- 3
ſibile erat legi, in quo infirmabatur per car-
nem: Deus filium ſuum mittens in ſimilitu
dinem carnis peccati, & de peccato dam-
nauit peccatū in carne, * vt iuſtificatio legis 4
impleretur in nobis, qui non ſecundum car
nem ambulamus, ſed ſecundum ſpiritum.
* Qui enim ſecundū carnem ſunt: quæ car- 5
nis ſunt, ſapiunt. qui vero ſecundum ſpiri-
tum ſunt: quæ ſunt ſpiritus, ſentiunt. * Nam 6
prudentia carnis, mors eſt: prudentia autem
7 ſpiritus, vita, & pax. * quoniam ſapientia car
nis inimica eſt Deo: legi enim Dei non eſt
8 ſubiecta: nec enim poteſt. * Qui autem in
9 carne ſunt, Deo placere non poſſunt. * Vos
autem in carne non eſtis, ſed in ſpiritu: ſi
tamen ſpiritus Dei habitat in vobis. Siquis
autem Spiritum Chriſti non habet: hic non
10 eſt eius. * Si autem Chriſtus in vobis eſt:
corpus quidem mortuum eſt propter pecca
tum, ſpiritus vero viuit propter iuſtificatio-
11 nem. * Quòd ſi Spiritus eius, qui ſuſcitauit
Ieſum a mortuis, habitat in vobis: qui ſu-
ſcitauit Ieſum Chriſtum a mortuis, viuifica-
bit & mortalia corpora veſtra, propter inha
12 bitantem Spiritum eius in vobis. * Ergo fra-
tres debitores ſumus non carni, vt ſecundū
13 carnem viuamus. * Si enim ſecundum car-
nem vixeritis, moriemini: ſi autem ſpiritu
14 facta carnis mortificaueritis, viuetis. * Qui-
cumque enim ſpiritu Dei aguntur, ij ſunt
15 filij Dei. * Non enim accepiſtis ſpiritum
ſeruitutis iterum in timore, ſed accepiſtis
ſpiritum adoptionis filiorum, in quo cla-
16 mamus: Abba (Pater.) Ipſe enim Spiritus
teſtimonium reddit ſpiritui noſtro quòd ſu
17 mus filij Dei. * Si autem filij, & heredes: he-
redes quidem Dei, coheredes autem Chri-
ſti: ſi tamen compatimur, vt & conglorifi-
18 cemur. * Exiſtimo enim quòd non ſunt con
dignæ paſſiones huius temporis ad futu-
ram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.
19 * Nam expectatio creaturæ, reuelationē fi-
20 liorum Dei expectat. * Vanitati enim crea-
tura ſubiecta eſt non volens, ſed propter
21 eum, qui ſubiecit eam in ſpe: * quia & ipſa
creatura liberabitur a ſeruitute corruptio-
22 nis in libertatem gloriæ filiorum Dei. * Sci-
mus enim quòd omnis creatura ingemiſcit,
23 & parturit vſque adhuc. * Non ſolum au-
tem illa, ſed & nos ipſi primitias ſpiritus ha
bentes: & ipſi intra nos gemimus adoptio-
nem filiorum Dei expectantes, redemptio-
24 nem corporis noſtri. * Spe enim ſalui facti
ſumus. Spes autē, quæ videtur, non eſt ſpes:
25 nam quod videt quis, quid ſperat? * Si au-
tem quod non videmus, ſperamus: per pa-
26 tientiam expectamus. * Similiter autem &
Spiritus

Spiritus adiuuat infirmitatem noſtrã: nam
quid oremus, ſicut oportet, neſcimus: ſed
ipſe Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus 26
inenarrabilibus.* Qui autem ſcrutatur cor- 27
da, ſcit quid deſideret Spiritus: quia ſecun
dum Deum poſtulat pro ſanctis.* Scimus 28
autem quoniam diligentibus Deum omnia
cooperantur in bonum, ijs, qui ſecundum
propoſitum vocati ſunt ſancti.* Nam quos 29
præſciuit, & prædeſtinauit conformes fieri
imaginis Filij ſui, vt ſit ipſe primogenitus
in multis fratribus.* Quos autem prædeſti- 30
nauit, hos & vocauit: & quos vocauit, hos
& iuſtificauit: quos autem iuſtificauit, illos
& glorificauit.* Quid ergo dicemus ad 31
hæc? ſi Deus pro nobis, quis contra nos?
*Qui etiam proprio Filio ſuo non pepercit, 32
ſed pro nobis omnibus tradidit illum: quo
modo non etiam cum illo omnia nobis do
nauit?* Quis accuſabit aduerſus electos 33
Dei? Deus qui iuſtificat,* quis eſt qui con- 34
demnet? Chriſtus Ieſus, qui mortuus eſt,
immo qui & reſurrexit, qui eſt ad dexteram
Dei, qui etiam interpellat pro nobis.* Quis 35
ergo nos ſeparabit a charitate Chriſti? tri-
bulatio? an anguſtia? an fames? an nudi-
tas? an periculum? an perſecutio? an gla-
dius?* (ſicut ſcriptum eſt: Quia propter te 36
mortificamur tota die: æſtimati ſumus ſicut
oues occiſionis.)* Sed in his omnibus ſu- 37
peramus propter eum, qui dilexit nos.* Cer 38
tus ſum enim quia neque mors, neque vi-
ta, neque angeli, neque principatus, neque
virtutes, neque inſtantia, neque futura, ne-
que fortitudo,* neque altitudo, neque pro- 39
fundum, neque creatura alia poterit nos ſe-
parare a charitate Dei, quæ eſt in Chriſto
Ieſu Domino noſtro.

CAP. IX.

VERITATEM dico in Chriſto, non 1
mentior: teſtimoniũ mihi perhiben-
te conſcientia mea in Spiritu ſancto:* quo- 2
niam triſtitia mihi magna eſt, & continuus
dolor cordi meo. Optabam enim ego ipſe 3
anathema eſſe a Chriſto pro fratribus meis,
qui ſunt cognati mei ſecundum carnẽ,* qui 4
ſunt Iſraelitæ, quorum adoptio eſt filiorũ,
& gloria, & teſtamentum, & legiſlatio, &
5 obſequium, & promiſſa:* quorum patres, &
ex quibus eſt Chriſtus ſecundũ carnem, qui
eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula.
6 Amen.* Non autem quòd exciderit verbũ
Dei. Non enim omnes qui ex Iſrael ſunt, ij
7 ſunt Iſraelitæ:* neque qui ſemẽ ſunt Abra-
hæ, omnes filij: ſed in Iſaac vocabitur tibi ſe-
8 men:* id eſt, non qui filij carnis, hi filij Dei:
ſed qui filij ſunt promiſſionis, æſtimãtur in
9 ſemine.* Promiſſionis enim verbũ hoc eſt:
Secũdum hoc tempus veniam: & erit Saræ
10 filius.* Non ſolũ autem illa: ſed & Rebec-
ca ex vno concubitu habens, Iſaac patris no
11 ſtri.* Cum enim nondũ nati fuiſſent, aut ali-
quid boni egiſſent, aut mali, (vt ſecundum
12 electionem propoſitum Dei maneret) non
ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt ei:
13 Quia maior ſeruiet minori,* ſicut ſcriptum
eſt: Iacob dilexi, Eſau autem odio habui.
14 * Quid ergo dicemus? numquid iniquitas
15 apud Deum? Abſit.* Moyſi enim dicit:
Miſerebor cuius miſereor: & miſericordiã
16 præſtabo cuius miſerebor.* Igitur non vo-
lentis, neque currẽtis, ſed miſerẽtis eſt Dei.
17 * Dicit enim Scriptura Pharaoni: Quia in
hoc ipſum excitaui te, vt oſtendã in te vir-
tutẽ meã: & vt annuncietur nomen meum
18 in vniuerſa terra.* Ergo cuius vult miſere-
19 tur, & quem vult indurat.* Dicis itaque mi-
hi: Quid adhuc queritur? voluntati enim
20 eius quis reſiſtit?* O homo, tu quis es, qui
reſpondeas Deo? Numquid dicit figmentũ
21 ei, qui ſe finxit: Quid me feciſti ſic?* An
non habet poteſtatem figulus luti ex eadem
maſſa facere aliud quidem vas in honorẽ,
22 aliud vero in contumeliam?* Quòd ſi Deus
volens oſtendere iram, & notam facere po-
tentiam ſuam, ſuſtinuit in multa patientia,
23 vaſa iræ, apta in interitum,* vt oſtenderet
diuitias gloriæ ſuæ in vaſa miſericordiæ, quæ
24 præparauit in gloriã.* Quos & vocauit nos
non ſolum ex Iudæis, ſed etiam ex Genti-
25 bus,* ſicut in Oſee dicit: Vocabo non ple-
bem meam, plebem meam: & non dile-
ctam, dilectam: & non miſericordiam con-
ſecutam,

ſecutam, miſericordiam conſecutam. *Et 26
erit: in loco, vbi dictum eſt eis: Non plebs
mea vos : ibi vocabuntur filij Dei viui.
*Iſaias autem clamat pro Iſrael : Si fuerit 27
numerus filiorum Iſrael tamquam arena
maris, reliquiæ ſaluæ fient. *Verbum enim 28
conſummans, & abbreuians in æquitate:
quia verbum breuiatum faciet Dominus ſu-
per terrã. *& ſicut prædixit Iſaias: Niſi Do- 29
minus ſabaoth reliquiſſet nobis ſemen, ſi-
cut Sodoma facti eſſemus, & ſicut Gomor-
rha ſimiles fuiſſemus. *Quid ergo dicemus? 30
Quòd gentes, quæ nõ ſectabantur iuſtitiam,
apprehenderunt iuſtitiam: iuſtitiam autem,
quæ ex fide eſt. *Iſrael vero ſectando le- 31
gem iuſtitiæ, in legem iuſtitiæ non perue-
nit. *Quare? Quia non ex fide, ſed quaſi 32
ex operibus: offenderunt enim in lapidem
offenſionis, *ſicut ſcriptum eſt: Ecce pono 33
in Sion lapidem offenſionis, & petram ſcan
dali: & omnis, qui credit in eum, non con-
fundetur.

CAP. X.

FRATRES, voluntas quidem cordis mei, 1
& obſecratio ad Deum, fit pro illis in ſa
lutem. *Teſtimonium enim perhibeo illis 2
quòd æmulationem Dei habent, ſed non ſe-
cundum ſcientiam. *Ignorantes enim iu- 3
ſtitiam Dei, & ſuam quærentes ſtatuere, iu-
ſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti. *Finis enim 4
legis, Chriſtus, ad iuſtitiam omni credenti.
*Moyſes enim ſcripſit, quoniam iuſtitiam, 5
quæ ex lege eſt, qui fecerit homo, viuet in
ea.* Quæ autem ex fide eſt iuſtitia, ſic dicit: 6
Ne dixeris in corde tuo: quis aſcendet in cæ
lum? id eſt, Chriſtum deducere: *Aut quis 7
deſcendet in abyſſum? hoc eſt, Chriſtum a
mortuis reuocare. *Sed quid dicit Scriptura? 8
Prope eſt verbũ in ore tuo, & in corde tuo:
hoc eſt verbũ fidei, quod prædicamus. *Quia 9
ſi confitearis in ore tuo Dominũ Ieſum, &
in corde tuo credideris quòd Deus illum ſu
ſcitauit a mortuis, ſaluus eris. *Corde enim 10
creditur ad iuſtitiam: ore autem confeſſio
fit ad ſalutem.* Dicit enim Scriptura: Om- 11
nis, qui credit in illum, non confundetur.

12 *Non enim eſt diſtinctio Iudæi, & Græci:
nam idem Dominus omniũ, diues in om-
13 nes, qui inuocant illũ. *Omnis enim, qui-
cũque inuocauerit nomen Domini, ſaluus
14 erit. *Quomodo ergo inuocabunt, in quẽ
non crediderunt? Aut quomodo credẽt ei,
quem non audierunt? Quomodo autem
15 audient ſine prædicante? *Quomodo vero
prædicabunt niſi mittantur? ſicut ſcriptum
eſt: Quàm ſpecioſi pedes euangelizantium
16 pacem, euangelizantium bona! *Sed non
omnes obediunt Euangelio. Iſaias enim di-
cit: Domine quis credidit auditui noſtro?
17 *Ergo fides ex auditu, auditus autem per
18 verbum Chriſti. *Sed dico: Numquid nõ
audierunt? Et quidem in omnem terram
exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ
19 verba eorum. *Sed dico: Numquid Iſrael
nõ cognouit? Primus Moyſes dicit: Ego ad
æmulationem vos adducam in non gen-
tem: in gentem inſipientem, in iram vos
20 mittam. *Iſaias autem audet, & dicit: In-
uentus ſum a non quærentibus me: palam
21 apparui ijs, qui me non interrogabant. *Ad
Iſrael autem dicit: Tota die expãdi manus
meas ad populum non credentem, & con-
tradicentem.

CAP. XI.

1 DIco ergo: Numquid Deus repulit po-
pulũ ſuum? Abſit. Nam & ego Iſrae-
lita ſum ex ſemine Abraham, de tribu Be-
2 niamin: *Non repulit Deus plebem ſuam,
quam præſciuit. An neſcitis in Elia quid di-
cit Scriptura: quemadmodum interpellat
3 Deum aduerſum Iſrael? *Domine, Prophe
tas tuos occiderunt, altaria tua ſuffoderunt:
& ego relictus ſum ſolus, & quærunt ani-
4 mam meam. *Sed quid dicit illi diuinum
reſponſum? Reliqui mihi ſeptem millia vi-
rorum, qui non curuauerunt genua ante
5 Baal. *Sic ergo & in hoc tempore reliquiæ
ſecundum electionẽ gratiæ ſaluæ factæ ſunt.
6 *Si autem gratia, iam non ex operibus:
7 alioquin gratia iam non eſt gratia. *Quid
ergo? quod quærebat Iſrael, hoc non eſt
conſecutus: electio autem conſecuta eſt:
ceteri

ceteri vero excæcati ſunt: ſicut ſcriptũ eſt: 8
Dedit illis Deus ſpiritum compunctionis:
oculos vt non videant, & aures vt non au-
diant, vſque in hodiernum diem. *Et Da- 9
uid dicit: Fiat menſa eorum in laqueum,
& in captionem, & in ſcandalum, & in re-
tributionem illis. *Obſcurentur oculi eo- 10
rum ne videant: & dorſum eorum ſemper
incurua. *Dico ergo: Numquid ſic offen- 11
derunt vt caderent? Abſit. Sed illorum de-
licto, ſalus eſt Gentibus vt illos æmulẽtur.
*Quòd ſi delictũ illorum diuitiæ ſunt mun- 12
di, & diminutio eorum diuitiæ Gentium:
quanto magis plenitudo eorum? *Vobis 13
enim dico Gentibus: Quamdiu quidẽ ego
ſum Gentium Apoſtolus, miniſteriũ meum
honorificabo, *ſi quomodo ad æmulandum 14
prouocem carnem meam, & ſaluos faciam
aliquos ex illis. *Si enim amiſſio eorum, 15
reconciliatio eſt mundi: quæ aſſumptio, niſi
vita ex mortuis? *Quòd ſi delibatio ſan- 16
cta eſt, & maſſa: & ſi radix ſancta, & ra-
mi. *Quòd ſi aliqui ex ramis fracti ſunt, 17
tu autem cùm oleaſter eſſes, inſertus es in
illis, & ſocius radicis, & pinguedinis oliuæ
factus es, *noli gloriari aduerſus ramos. 18
Quòd ſi gloriaris: non tu radicem portas,
ſed radix te. *Dices ergo: Fracti ſunt rami 19
vt ego inſerar. *Bene: propter increduli- 20
tatem fracti ſunt. Tu autem fide ſtas: noli
altum ſapere, ſed time. *Si enim Deus na- 21
turalibus ramis non pepercit: ne forte nec
tibi parcat. *Vide ergo bonitatẽ, & ſeueri- 22
tatem Dei: in eos quidẽ, qui ceciderunt, ſe-
ueritatẽ: in te autem bonitatem Dei, ſi per-
manſeris in bonitate, alioquin & tu excide-
ris. *Sed & illi, ſi non permanſerint in in- 23
credulitate, inſerẽtur: potens eſt enim Deus
iterum inſerere illos. *Nam ſi tu ex natu- 24
rali exciſus es oleaſtro, & contra naturam
inſertus es in bonam oliuam: quanto ma-
gis ij, qui ſecundum naturam, inſerentur
ſuæ oliuæ? *Nolo enim vos ignorare fra- 25
tres myſterium hoc: (vt non ſitis vobiſip-
ſis ſapientes) quia cæcitas ex parte conti-
git in Iſrael, donec plenitudo Gentium in-
traret, *& ſic omnis Iſrael ſaluus fieret, ſi- 26
cut ſcriptum eſt: Veniet ex Sion, qui eri-
27 piat, & auertat impietatem a Iacob. *Et
hoc illis a me teſtamentum: cum abſtule-
28 ro peccata eorum. *Secundum Euange-
lium quidem, inimici propter vos: ſecun-
dum electionem autem, chariſſimi propter
29 patres. *Sine pœnitentia enim ſunt dona,
30 & vocatio Dei. *Sicut enim aliquando &
vos non credidiſtis Deo, nunc autem mi-
ſericordiam conſecuti eſtis propter incre-
31 dulitatem illorum: *ita & iſti nunc non cre-
diderunt in veſtram miſericordiam: vt &
32 ipſi miſericordiam conſequantur. *Con-
cluſit enim Deus omnia in incredulitate:
33 vt omnium miſereatur. *O altitudo diui-
tiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei: quàm
incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & in-
34 ueſtigabiles viæ eius! *Quis enim cogno-
uit ſenſum Domini? Aut quis conſiliarius
35 eius fuit? *Aut quis prior dedit illi, & re-
36 tribuetur ei? *Quoniam ex ipſo, & per ip-
ſum, & in ipſo ſunt omnia: ipſi gloria in ſæ-
cula. Amen.

CAP. XII.

1 OBSECRO itaque vos fratres per miſe-
ricordiam Dei, vt exhibeatis corpora
veſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo pla-
centem, rationabile obſequium veſtrum.
2 *Et nolite conformari huic ſæculo, ſed re-
formamini in nouitate ſenſus veſtri: vt pro-
betis quæ ſit voluntas Dei bona, & bene-
3 placens, & perfecta. *Dico enim per gra-
tiam quæ data eſt mihi, omnibus qui ſunt
inter vos: Non plus ſapere quàm oportet
ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem: & vni-
cuique ſicut Deus diuiſit menſuram fidei.
4 *Sicut enim in vno corpore multa mem-
bra habemus, omnia autem membra non
5 eundem actum habent: *ita multi vnum
corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem al-
6 ter alterius membra. *Habentes autem do-
nationes ſecundum gratiam, quæ data eſt
nobis, differentes: ſiue prophetiam ſecun-
7 dum rationem fidei, *ſiue miniſteriũ in mi-
8 niſtrando, ſiue qui docet in doctrina, *qui
exhortatur in exhortando, qui tribuit in
ſimplici-

ſimplicitate, qui præeſt in ſolicitudine, qui
miſeretur in hilaritate.* Dilectio ſine ſimu- 9
latione. Odientes malum, adhærentes bo-
no:*Charitate fraternitatis inuicem diligen 10
tes: Honore inuicem præuenientes:* Soli- 11
citudine non pigri: Spiritu feruentes: Do-
mino ſeruientes: *Spe gaudentes: In tribu- 12
latione patientes: Orationi inſtantes:*Ne- 13
ceſſitatibus ſanctorum cõmunicantes: Ho-
ſpitalitatẽ ſectantes. *Benedicite perſequẽ- 14
tibus vos: benedicite, & nolite maledicere.
*Gaudere cum gaudentibus, flere cum flen- 15
tibus:*Idipſum inuicẽ ſentientes: Non alta 16.
ſapientes, ſed humilibus conſentientes. No-
lite eſſe prudentes apud voſmetipſos:*Nul- 17
li malum pro malo reddentes: prouidẽtes
bona non tantum coram Deo, ſed etiam
coram omnibus hominibus. * Si fieri po- 18
teſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus ho-
minibus pacẽ habentes:*Non voſmetipſos 19
defendentes chariſſimi, ſed date locum iræ.
ſcriptum eſt enim: Mihi vindicta: ego re-
tribuam, dicit Dominus.* Sed ſi eſurierit 20
inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitit, potum
da illi: hoc enim faciens, carbones ignis
congeres ſuper caput eius. * Noli vinci a 21
malo, ſed vince in bono malum.

CAP. XIII.

OMNIS anima poteſtatibus ſublimio- 1
ribus ſubdita ſit: Non eſt enim pote-
ſtas niſi a Deo: quæ autem ſunt, a Deo
ordinatæ ſunt.*Itaque qui reſiſtit poteſtati, 2
Dei ordinationi reſiſtit. Qui autẽ reſiſtunt,
ipſi ſibi damnationem acquirunt:*nã prin- 3
cipes non ſunt timori boni operis, ſed mali.
Vis autem non timere poteſtatem? Bonum
fac: & habebis laudem ex illa:*Dei enim mi 4
niſter eſt tibi in bonum. Si autem malum
feceris, time: non enim ſine cauſa gladium
portat. Dei enim miniſter eſt: vindex in
iram ei, qui malum agit. * Ideo neceſſitate 5
ſubditi eſtote non ſolum propter iram, ſed
etiam propter conſcientiam.*Ideo enim & 6
tributa præſtatis: miniſtri enim Dei ſunt, in
hoc ipſum ſeruientes.*Reddite ergo omni- 7
bus debita: cui tributum, tributum: cui ve-
ctigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui
8 honorem, honorem. * Nemini quidquam
debeatis: niſi vt inuicem diligatis: qui enim
9 diligit proximum, legem impleuit.* Nam
Non adulterabis: Non occides: Non fura-
beris: Non falſum teſtimonium dices: Non
concupiſces: & ſi quod eſt aliud manda-
tum, in hoc verbo inſtauratur: Diliges pro-
10 ximum tuum ſicut teipſum.* Dilectio pro-
ximi malum non operatur. Plenitudo ergo
11 legis eſt dilectio.* Et hoc ſcientes tempus:
quia hora eſt iam nos de ſomno ſurgere.
Nunc enim propior eſt noſtra ſalus, quàm
12 cum credidimus.*Nox præceſſit, dies au-
tẽ appropinquauit. Abijciamus ergo ope-
ra tenebrarum, & induamur arma lucis.
13 * Sicut in die honeſte ambulemus: non in
comeſſationibus, & ebrietatibus, non in
cubilibus, & impudicitijs, non in conten-
14 tione, & æmulatione: * ſed induimini Do-
minum Ieſum Chriſtum, & carnis curam
ne feceritis in deſiderijs.

CAP. XIIII.

1 INFIRMVM autem in fide aſſumite, non in
2 diſceptationibus cogitationum. *Alius
enim credit ſe manducare omnia: qui au-
3 tem infirmus eſt, olus manducet.*Is, qui
manducat non manducãtem non ſpernat:
& qui non manducat, manducantem non
4 iudicet: Deus enim illum aſſumpſit. * Tu
quis es, qui iudicas alienum ſeruum? Do-
mino ſuo ſtat, aut cadit: ſtabit autem: po-
5 tens eſt enim Deus ſtatuere illum.* Nam
alius iudicat diem inter diem: alius autem
iudicat omnem diem: vnuſquiſque in ſuo
6 ſenſu abundet.* Qui ſapit diem, Domino
ſapit: Et qui mãducat, Domino manducat:
gratias enim agit Deo. Et qui non mandu-
cat, Domino non manducat, & gratias agit
7 Deo. * Nemo enim noſtrum ſibi viuit, &
8 nemo ſibi moritur. *Siue enim viuimus,
Domino viuimus: ſiue morimur, Domi-
no morimur. Siue ergo viuimus, ſiue mo-
9 rimur, Domini ſumus.*In hoc enim Chri-
ſtus mortuus eſt, & reſurrexit: vt & mor-
10 tuorum & viuorum dominetur.*Tu autem
quid

quid iudicas fratrem tuum ? aut tu quare
ſpernis fratrem tuum ? Omnes enim ſtabi-
mus ante tribunal Chriſti.* ſcriptū eſt enim: 11
Viuo ego, dicit Dominus, quoniam mihi
flectetur omne genu: & omnis lingua con-
fitebitur Deo.* Itaque vnuſquiſque noſtrū 12
pro ſe rationem reddet Deo. * Non ergo 13
amplius inuicem iudicemus: ſed hoc iudi-
cate magis, ne ponatis offendiculum fratri,
vel ſcandalum.* Scio, & confido in Domi- 14
no Ieſu, quia nihil cōmune per ipſum, niſi
ei qui exiſtimat quid commune eſſe, illi cō-
mune eſt.* Si enim propter cibū frater tuus 15
contriſtatur: iam non ſecundum charitatē
ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro
quo Chriſtus mortuus eſt.* Non ergo bla- 16
ſphemetur bonum noſtrum. * Nō eſt enim 17
regnum Dei eſca, & potus: ſed iuſtitia, &
pax, & gaudiū in Spiritu ſancto:* qui enim 18
in hoc ſeruit Chriſto, placet Deo, & pro-
batus eſt hominibus. * Itaque quæ pacis 19
ſunt, ſectemur: & quæ ædificationis ſunt,
in inuicem cuſtodiamus. * Noli propter 20
eſcam deſtruere opus Dei. omnia quidem
ſunt munda: ſed malum eſt homini, qui per
offendiculum manducat.* Bonum eſt non 21
manducare carnem, & non bibere vi-
num, neque in quo frater tuus offenditur,
aut ſcandalizatur, aut infirmatur. * Tu fi- 22
dem habes? penes temetipſum habe co-
ram Deo: Beatus, qui non iudicat ſemet-
ipſum in eo, quod probat.* Qui autem di- 23
ſcernit, ſi manducauerit, damnatus eſt: quia
non ex fide. Omne autem, quod non eſt
ex fide, peccatum eſt.

CAP. XV.

DEBEMVS autem nos firmiores imbe- 1
cillitates infirmorum ſuſtinere, & non
nobis placere.* Vnuſquiſque veſtrum pro- 2
ximo ſuo placeat in bonum, ad ædificatio-
nem.* Etenim Chriſtus non ſibi placuit, ſed 3
ſicut ſcriptum eſt: Improperia imprope-
rantium tibi ceciderunt ſuper me. * Quæ- 4
cumque enim ſcripta ſunt, ad noſtram do-
ctrinam ſcripta ſunt: vt per patientiam, &
conſolationem Scripturarum, ſpem habea-
5 mus.* Deus autem patientiæ, & ſolatij det
vobis idipſum ſapere in alterutrum ſecun-
6 dū Ieſum Chriſtum:* vt vnanimes, vno ore
honorificetis Deum, & patrem Domini no-
7 ſtri Ieſu Chriſti.* Propter quod ſuſcipite in-
uicem, ſicut & Chriſtus ſuſcepit vos in ho-
8 norem Dei.* Dico enim Chriſtum Ieſum
miniſtrum fuiſſe circumciſionis propter ve-
ritatem Dei, ad confirmandas promiſſiones
9 patrum:* Gentes autem ſuper miſericordia
honorare Deum, ſicut ſcriptū eſt: Propte-
rea confitebor tibi in Gentibus Domine, &
10 nomini tuo cantabo.* Et iterum dicit: Læ-
11 tamini Gentes cum plebe eius.* Et iterum:
Laudate omnes Gentes Dominum: & ma-
12 gnificate eum omnes populi: * Et rurſus
Iſaias ait: Erit radix Ieſſe, & qui exurget
regere Gentes, in eum Gentes ſperabunt.
13 * Deus autē ſpei repleat vos omni gaudio,
& pace in credendo: vt abundetis in ſpe,
14 & virtute Spiritus ſancti.* Certus ſum autē
fratres mei & ego ipſe de vobis, quoniam
& ipſi pleni eſtis dilectione, repleti omni
ſcientia, ita vt poſſitis alterutrum monere.
15 * Audacius autē ſcripſi vobis fratres ex par-
te, tamquam in memoriam vos reducens:
propter gratiam, quæ data eſt mihi a Deo,
16 * vt ſim miniſter Chriſti Ieſu in Gentibus:
ſanctificans Euangelium Dei, vt fiat obla-
tio Gentium accepta, & ſanctificata in Spi-
17 ritu ſancto.* Habeo igitur gloriā in Chriſto
18 Ieſu ad Deum.* Non enim audeo aliquid
loqui eorum, quæ per me non efficit Chri-
ſtus in obedientiam Gentium, verbo & fa-
19 ctis:* in virtute ſignorum, & prodigiorum,
in virtute Spiritus ſancti: ita vt ab Ieruſalem
per circuitū vſque ad Illyricum repleuerim
20 Euangelium Chriſti. * Sic autem prædica-
ui Euangelium hoc, non vbi nominatus
eſt Chriſtus, ne ſuper alienum fundamen-
tum ædificarem: ſed ſicut ſcriptum eſt:
21 * Quibus non eſt annunciatum de eo, vi-
debunt: & qui non audierunt, intelli-
22 gent. * Propter quod & impediebar plu-
rimum venire ad vos, & prohibitus ſum
23 vſque adhuc.* Nunc vero vlterius locum
non habens in his regionibus, cupiditatem

autem

autem habẽs veniẽdi ad vos ex multis iam
præcedẽtibus annis:* cum in Hiſpaniã pro- 24
ficiſci cœpero, ſpero quòd præteriens videã
vos, & a vobis deducar illuc, ſi vobis primũ
ex parte fruitus fuero.* Nunc igitur profici- 25
ſcar in Ieruſalem miniſtrare ſanctis. * Pro- 26
bauerunt enim Macedonia, & Achaia colla-
tionem aliquã facere in pauperes ſancto-
rum, qui ſunt in Ieruſalem. * Placuit enim 27
eis: & debitores ſunt eorũ. Nam ſi ſpiritua-
liũ eorum participes facti ſunt Gẽtiles: de-
bent & in carnalibus miniſtrare illis. * Hoc 28
igitur cum conſummauero, & aſſignauero
eis fructum hunc: per vos proficiſcar in Hi-
ſpaniam.* Scio autem quoniam veniens ad 29
vos, in abundantia benedictionis Euangelij
Chriſti veniam. * Obſecro ergo vos fratres 30
per Dominum noſtrnm Ieſum Chriſtum, &
per charitatem ſancti Spiritus, vt adiuuetis
me in orationibus veſtris pro me ad Deum,
* vt liberer ab infidelibus, qui ſunt in Iudæa, 31
& obſequij mei oblatio accepta fiat in Ie-
ruſalem ſanctis,* vt veniam ad vos in gau- 32
dio per voluntatem Dei, & refrigerer vo-
biſcum. * Deus autem pacis ſit cum omni- 33
bus vobis. Amen.

CAP. XVI.

COMMENDO autem vobis Phœben ſo- 1
rorem noſtram, quæ eſt in miniſterio
Eccleſiæ, quæ eſt in Cenchris:* vt eam ſuſci 2
piatis in Domino digne ſanctis: & aſſiſtatis
ei in quocũque negotio veſtri indiguerit:
etenim ipſa quoque aſtitit multis, & mihi
ipſi. * Salutate Priſcam, & Aquilam adiu- 3
tores meos in Chriſto Ieſu; (* qui pro anima 4
mea ſuas ceruices ſuppoſuerunt: quibus nõ
ſolus ego gratias ago, ſed & cunctæ eccle-
ſiæ Gentium)* & domeſticam Eccleſiã eo- 5
rum. Salutate Epænetum dilectum mihi,
qui eſt primitiuus Aſiæ in Chriſto. * Salu- 6
tate Mariam, quæ multum laborauit in vo-
bis. * Salutate Andronicum, & Iuniam co 7
gnatos, & concaptiuos meos: qni ſunt nobi-
les in Apoſtolis, qui & ante me fuerunt in
Chriſto. * Salutate Ampliatum dilectiſſimũ 8
mihi in Domino. * Salutate Vrbanũ adiu- 9
torem noſtrum in Chriſto Ieſu, & Stachyn
10 dilectũ meum. * Salutate Apellen probum
11 in Chriſto. * Salutate eos, qui ſunt ex Ari-
ſtoboli domo. Salutate Herodionem co-
gnatum meum. Salutate eos, qui ſunt ex
12 Narciſſi domo, qui ſunt in Domino. * Sa-
lutate Tryphænã, & Tryphoſam: qnæ labo
rant in Domino. Salutate Perſidem chariſ-
ſimam, quæ multum laborauit in Domino.
13 * Salutate Rufum electũ in Domino, & ma-
14 trem eius, & meam.* Salutate Aſyncritum,
Phlegontem, Hermam, Patrobã, Hermen:
15 & qui cum eis ſunt, fratres.* Salutate Philo-
logum, & Iuliam, Nereum, & ſororẽ eius, &
Olympiadem, & omnes, qui cum eis ſunt,
16 ſanctos. * Salutate inuicem in oſculo ſan-
cto. Salutant vos omnes Eccleſiæ Chriſti.
17 * Rogo autem vos fratrès, vt obſeruetis eos,
qui diſſenſiones, & offendicula præter do-
ctrinam, quam vos didiciſtis, faciunt, & de-
18 clinate ab illis. * Huiuſcemodi enim Chri-
ſto Domino noſtro non ſeruiunt, ſed ſuo
vẽtri: & per dulces ſermones, & benedictio-
19 nes ſeducunt corda innocentium. * Veſtra
enim obedientia in omnem locũ diuulgata
eſt. Gaudeo igitur in vobis. Sed volo vos ſa-
pientes eſſe in bono, & ſimplices in malo.
20 * Deus autem pacis conterat Satanam ſub
pedibus veſtris velociter. Gratia Domini
21 noſtri Ieſu Chriſti vobiſcum. * Salutat vos
Timotheus adiutor meus, & Lucius, & Ia-
22 ſon, & Soſipater cognati mei. * Saluto vos
ego Tertius, qui ſcripſi epiſtolam, in Domi-
23 no.* Salutat vos Caius hoſpes meus, & vni-
uerſa Eccleſia. Salutat vos Eraſtus arca-
24 rius ciuitatis, & Quartus, frater.* Gratia Do
mini noſtri Ieſu Chriſti cum omnibus vo-
25 bis. Amen. * Ei autem, qui potens eſt vos
cõfirmare iuxta Euangelium meum, & præ-
dicationem Ieſu Chriſti, ſecundum reuela-
tionem myſterij temporibus æternis taciti,
26 (* quod nunc patefactum eſt per Scripturas
Prophetarum ſecundum præceptum æterni
Dei, ad obeditionem fidei) in cunctis Genti-
27 bus cogniti, * ſoli ſapienti Deo, per Ieſum
Chriſtum, cui honor, & gloria in ſæcula ſæ-
culorum. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD CORINTHIOS PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS vocatus Apoſtolus 1
Ieſu Chriſti per volũtatem
Dei, & Soſthenes frater,
*Eccleſiæ Dei, quæ eſt Co- 2
rinthi, ſanctificatis in Chri-
ſto Ieſu, vocatis ſanctis, cum omnibus, qui
inuocant nomen Domini noſtri Ieſu Chri-
ſti, in omni loco ipſorum, & noſtro. *Gratia 3
vobis, & pax a Deo Patre noſtro, & Domi-
no Ieſu Chriſto. *Gratias ago Deo meò 4
ſemper pro vobis in gratia Dei, quæ data
eſt vobis in Chriſto Ieſu: *quòd in omni- 5
bus diuites facti eſtis in illo, in omni verbo,
& in omni ſcientia: *ſicut teſtimoniũ Chri- 6
ſti confirmatum eſt in vobis: *ita vt nihil 7
vobis deſit in vlla gratia, expectantibus re-
uelationem Domini noſtri Ieſu Chriſti; *qui 8
& confirmabit vos vſque in finem ſine cri-
mine, in die aduentus Domini noſtri Ieſu
Chriſti. *Fidelis Deus: per quẽ vocati eſtis 9
in ſocietatem filij eius Ieſu Chriſti Domini
noſtri. *Obſecro autem vos fratres per no- 10
men Domini noſtri Ieſu Chriſti: vt idipſum
dicatis omnes, & non ſint in vobis ſciſma-
ta: ſitis autem perfecti in eodem ſenſu, &
in eadem ſententia. *Significatum eſt enim 11
mihi de vobis fratres mei ab ijs, qui ſunt
Chloes, quia contentiones ſunt inter vos.
*Hoc autem dico, quòd vnuſquiſque ve- 12
ſtrum dicit: Ego quidem ſum Pauli: ego
autem Apollo: ego vero Cephæ: ego au-
tem Chriſti. *Diuiſus eſt Chriſtus? Num- 13
quid Paulus crucifixus eſt pto vobis? aut
in nomine Pauli baptizati eſtis? *Gratias 14
ago Deo, quòd neminem veſtrum bapti-
15 zaui, niſi Criſpum, & Caium: *ne quis di-
cat quòd in nomine meo baptizati eſtis.
16 *Baptizaui autem & Stephanæ domum:
Ceterum neſcio ſi quem alium baptizaue-
17 rim. *Non enim miſit me Chriſtus bapti-
zare, ſed euangelizare: non in ſapientia
18 verbi, vt non euacuetur crux Chriſti. *Ver-
bum enim crucis pereuntibus quidem ſtul-
titia eſt: ijs autem, qui ſalui fiunt, id eſt
19 nobis, Dei virtus eſt. *Scriptum eſt enim:
Perdam ſapientiam ſapientium, & pru-
20 dentiam prudentium reprobabo. *Vbi ſa-
piens? vbi ſcriba? vbi conquiſitor huius
ſæculi? Nonne ſtultam fecit Deus ſapien-
21 tiam huius mundi? *Nam quia in Dei ſa-
pientia non cognouit mundus per ſapien-
tiam Deum: placuit Deo per ſtultitiam
prædicationis ſaluos facere credentes.
22 *Quoniam & Iudæi ſigna petunt, & Græ-
23 ci ſapientiam quærunt: *nos autem præ-
dicamus Chriſtum crucifixum: Iudæis qui-
dem ſcandalum, Gentibus autem ſtulti-
24 tiam, *ipſis autem vocatis Iudæis, atque
Græcis Chriſtum Dei virtutem, & Dei ſa-
25 pientiam: *quia quod ſtultum eſt Dei, ſa-
pientius eſt hominibus: & quod infirmum
26 eſt Dei, fortius eſt hominibus. *Videte
enim vocationem veſtram fratres, quia non
multi ſapientes ſecundum carnem, non
27 multi potentes, non multi nobiles: *ſed
quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt con-
fundat ſapientes: & infirma mundi ele-
28 git Deus, vt confundat fortia: *& ignobilia
mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea,
quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt deſtrueret:

•vt non glorietur omnis caro in conſpectu 29
eius.* Ex ipſo autem vos eſtis in Chriſto Ie- 30
ſu,qui factus eſt nobis ſapientia a Deo, &
iuſtitia, & ſanctificatio, & redemptio :* vt 31
quemadmodum ſcriptum eſt : Qui gloria-
tur,in Domino glorietur.

CAP. II.

ET ego,cum veniſſem ad vos,fratres,ve 1
ni non in ſublimitate ſermonis,aut ſa-
pientiæ,annuncians vobis teſtimoniũ Chri
ſti. * Non enim iudicaui me ſcire aliquid 2
inter vos, niſi Ieſum Chriſtum,& hũc cru-
cifixum.* Et ego in infirmitate,& timore, 3
& tremore multo fui apud vos:* & ſermo 4
meus,& prædicatio mea non in perſuaſibi-
libus humanæ ſapientiæ verbis,ſed in oſten
ſione ſpiritus,& virtutis:* vt fides veſtra nõ 5
ſit in ſapiẽtia hominum, ſed in virtute Dei.
* Sapientiam autem loquimur inter perfe- 6
ctos: ſapientiam vero non huius ſæculi,ne-
que principum huius ſæculi,qui deſtruun-
tur:* ſed loquimur Dei ſapientiam in my- 7
ſterio, quæ abſcondita eſt, quam prædeſti-
nauit Deus ante ſæcula in gloriam noſtrã,
* quam nemo principum huius ſæculi co- 8
gnouit: ſi enim cognouiſſent, numquam
Dominum gloriæ crucifixiſſent.* Sed ſicut 9
ſcriptum eſt :Quod oculus non vidit, nec
auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit,
quæ præparauit Deus ijs, qui diligunt il-
lum :* nobis autem reuelauit Deus per ſpi- 10
ritum ſuum : Spiritus enim omnia ſcruta-
tur,etiam profunda Dei. * Quis enim ho- 11
minum ſcit quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus
hominis,qui in ipſo eſt? ita & quæ Dei ſunt,
nemo cognouit,niſi Spiritus Dei.* Nos au- 12
tem non ſpiritum huius mundi accepimus,
ſed Spiritum,qui ex Deo eſt,vt ſciamus quæ
a Deo donata ſunt nobis :* quæ & loqui- 13
mur non in doctis humanæ ſapientiæ ver-
bis, ſed in doctrina Spiritus, ſpiritualibus
ſpiritualia comparantes.* Animalis autem 14
homo non percipit ea, quæ ſunt Spiritus
Dei :ſtultitia enim eſt illi,& non poteſt in-
telligere:quia ſpiritualiter examinatur.*Spi 15
ritualis autem iudicat omnia:& ipſe a ne-
16 mine iudicatur.* Quis enim cognouit ſen-
ſum Domini,qui inſtruat eum? Nos autem
ſenſum Chriſti habemus.

CAP. III.

1 ET ego,fratres,non potui vobis loqui
quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnali-
2 bus. Tamquam paruulis in Chriſto, * lac
vobis potum dedi, non eſcam : nondum
enim poteratis: ſed nec nunc quidem po-
3 teſtis: adhuc enim carnales eſtis. * Cum
enim ſit inter vos zelus,& contentio: non-
ne carnales eſtis, & ſecundum hominem
4 ambulatis? * Cum enim quis dicat : Ego
quidem ſum Pauli. Alius autem : Ego A-
pollo: nonne homines eſtis? Quid igitur
5 eſt Apollo? quid vero Paulus? * Miniſtri
eius, cui credidiſtis, & vnicuique ſicut
6 Dominus dedit. * Ego plantaui, Apollo
7 rigauit: ſed Deus incrementum dedit.*Ita-
que neque qui plantat eſt aliquid, neque
qui rigat: ſed,qui incrementum dat,Deus.
8 * Qui autem plantat, & qui rigat, vnum
ſunt. Vnuſquiſque autem propriam mer-
cedem accipiet ſecundum ſuum laborem.
9 * Dei enim ſumus adiutores: Dei agricul-
10 tura eſtis, Dei ædificatio eſtis. * Secun-
dum gratiam Dei,quæ data eſt mihi,vt ſa-
piens architectus fundamẽtum poſui: alius
autem ſuperædificat. Vnuſquiſque autem
11 videat quomodo ſuperædificet.*Fundamen
tum enim aliud nemo poteſt ponere præ-
ter id,quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus
12 Ieſus.*Si quis autẽ ſuperædificat ſuper fun-
damentum hoc, aurum, argentum, lapi-
13 des pretioſos,ligna,fœnum, ſtipulã,*vniuſ-
cuiuſque opus manifeſtum erit: Dies enim
Domini declarabit, quia in igne reuela-
bitur:& vniuſcuiuſque opus quale ſit,ignis
14 probabit. * Si cuius opus manſerit quod
15 ſuperædificauit, mercedem accipiet. * Si
cuius opus arſerit, detrimentum patietur:
ipſe autem ſaluus erit: ſic tamen quaſi per
16 ignem. * Neſcitis quia templum Dei e-
17 ſtis, & Spiritus Dei habitat in vobis? * Si
quis autem templum Dei violauerit,diſper
det illum Deus. Templum enim Dei ſan-
ctum

ctum eſt, quod eſtis vos. * Nemo ſe ſedu- 18
cat: ſi quis videtur inter vos ſapiens eſſe in
hoc ſæculo, ſtultus fiat vt ſit ſapiens. * Sa- 19
pientia enim huius mundi, ſtultitia eſt apud
Deum. Scriptũ eſt enim: Comprehendam
ſapientes in aſtutia eorũ. * Et iterum: Do- 20
minus nouit cogitationes ſapientium quo-
niam vanæ ſunt. * Nemo itaque glorietur 21
in hominibus. * Omnia enim veſtra ſunt, ſi- 22
ue Paulus, ſiue Apollo, ſiue Cephas, ſiue
mundus, ſiue vita, ſiue mors, ſiue præſentia,
ſiue futura: omnia enim veſtra ſunt: * vos 23
autem Chriſti: Chriſtus autem Dei.

CAP. IIII.

SIC nos exiſtimet homo vt miniſtros 1
Chriſti: & diſpenſatores myſteriorum
Dei. * Hic iam quæritur inter diſpenſatores 2
vt fidelis quis inueniatur. * Mihi autem pro 3
minimo eſt vt a vobis iudicer, aut ab hu-
mano die: ſed neque meipſum iudico. * Ni- 4
hil enim mihi conſcius ſum: ſed non in hoc
iuſtificatus ſum: qui autem iudicat me, Do-
minus eſt. * Itaque nolite ante tempus iu- 5
dicare, quoadusque veniat Dominus: qui &
illuminabit abſcondita tenebrarum, & ma-
nifeſtabit cõſilia cordium: & tunc laus erit
vnicuique a Deo. * Hæc autem, fratres, trãſ- 6
figuraui in me & Apollo, propter vos: vt in
nobis diſcatis, ne ſupra quàm ſcriptum eſt,
vnus aduerſus alterũ infletur pro alio. * Quis 7
enim te diſcernit? Quid autem habes quod
non accepiſti? Si autem accepiſti, quid glo-
riaris quaſi nõ acceperis? * Iam ſaturati eſtis, 8
iam diuites facti eſtis: ſine nobis regnatis:
& vtinam regnetis, vt & nos vobiſcum re-
gnemus. * Puto enim quòd Deus nos Apo- 9
ſtolos nouiſſimos oſtendit, tamquam morti
deſtinatos: quia ſpectaculum facti ſumus
mundo, & Angelis, & hominibus. * Nos 10
ſtulti propter Chriſtum, vos autem pruden
tes in Chriſto: nos infirmi, vos autem for-
tes: vos nobiles, nos autem ignobiles. * Vſ- 11
que in hanc horam & eſurimus, & ſitimus,
& nudi ſumus, & colaphis cædimur, & in-
ſtabiles ſumus, * & laboramus operãtes ma 12
nibus noſtris: maledicimur, & benedici-
mus: perſecutionẽ patimur, & ſuſtinemus:
13 * blaſphemamur, & obſecramus: tamquam
purgamenta huius mundi facti ſumus, om-
14 nium peripſema vſque adhuc. * Non vt cõ-
fundam vos, hæc ſcribo, ſed vt filios meos
15 chariſſimos moneo. * Nam ſi decem mil-
lia pædagogorum habeatis in Chriſto: ſed
non multos patres. Nã in Chriſto Ieſu per
16 Euangelium ego vos genui. * Rogo ergo
vos, imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chri
17 ſti. * Ideo miſi ad vos Timotheum, qui eſt
filius meus chariſsimus, & fidelis in Domi-
no: qui vos commonefaciet vias meas, quæ
ſunt in Chriſto Ieſu, ſicut vbique in omni
18 Eccleſia doceo. * Tamquam non venturus
19 ſim ad vos, ſic inflati ſunt quidam. * Ve-
niam autem ad vos cito, ſi Dominus volue-
rit: & cognoſcam non ſermonem eorum,
20 qui inflati ſunt, ſed virtutem. * Non enim
in ſermone eſt regnum Dei, ſed in virtute.
21 * Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in
charitate, & ſpiritu manſuetudinis?

CAP. V.

1 OMNINO auditur inter vos fornicatio,
& talis fornicatio, qualis nec inter Gẽ-
tes, ita vt vxorem patris ſui aliquis habeat.
2 * Et vos inflati eſtis: & non magis luctum
habuiſtis vt tollatur de medio veſtrum qui
3 hoc opus fecit. * Ego quidem abſens cor-
pore, præſens autem ſpiritu, iam iudicaui vt
4 præſens, eum, qui ſic operatus eſt, * in no-
mine Domini noſtri Ieſu Chriſti, congre-
gatis vobis & meo ſpiritu, cum virtute Do-
5 mini noſtri Ieſu, * tradere huiuſmodi ſatanæ
in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in
6 die Domini noſtri Ieſu Chriſti. * Non eſt
bona gloriatio veſtra. Neſcitis quia mo-
dicum fermentum totam maſſam corrum-
7 pit? * Expurgate vetus fermentum, vt ſitis
noua conſperſio, ſicut eſtis azymi. Etenim
Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus.
8 * Itaque epulemur: non in fermento veteri,
neque in fermẽto malitiæ, & nequitiæ: ſed in
9 azymis ſinceritatis, & veritatis. * Scripſi vo-
bis in epiſtola: Ne cõmiſceamini fornica-
10 rijs. * non vtique fornicarijs huius mũdi, aut

auaris, aut rapacibus, aut idolis ſeruienti-
bus: alioquin debueratis de hoc mundo
exijſſe.*Nunc autem ſcripſi vobis non cō- 11
miſceri: ſi is, qui frater nominatur, eſt for-
nicator, aut auarus, aut idolis ſeruiens, aut
maledicus, aut ebrioſus, aut rapax: cum
eiuſmodi nec cibum ſumere. *Quid enim 12
mihi de ijs, qui foris ſunt, iudicare? Non-
ne de ijs, qui intus ſunt, vos iudicatis?*nam 13
eos, qui foris ſunt, Deus iudicabit. Aufer-
te malum ex vobiſipſis.

CAP. VI.

AVDET aliquis veſtrum habens nego- 1
tium aduerſus alterum, iudicari apud
iniquos, & non apud ſanctos? *An neſcitis 2
quoniam ſancti de hoc mundo iudicabūt?
Et ſi in vobis iudicabitur mundus, indigni
eſtis qui de minimis iudicetis? *Neſcitis 3
quoniā angelos iudicabimus? quanto ma-
gis ſæcularia? *Sæcularia igitur iudicia ſi 4
habueritis: contemptibiles, qui ſunt in Ec-
cleſia, illos conſtituite ad iudicandum.*Ad 5
verecundiam veſtram dico. Sic non eſt in-
ter vos ſapiens quiſquam, qui poſſit iudica-
re inter fratrem ſuum? *Sed frater cum fra 6
tre iudicio cōtendit: & hoc apud infideles?
*Iam quidem omnino delictū eſt in vobis, 7
quòd iudicia habetis inter vos. Quare non
magis iniuriam accipitis? quare non magis
fraudē patimini? *Sed vos iniuriam facitis, 8
& fraudatis: & hoc fratribus. *An neſcitis 9
quia iniqui regnum Dei non poſſidebunt?
Nolite errare: Neque fornicarij, neque ido
lis ſeruientes, neque adulteri, *neque mol- 10
les, neque maſculorum cōcubitores, neque
fures, neque auari, neque ebrioſi, neque ma-
ledici, neque rapaces regnum Dei poſſide-
bunt. *Et hæc quidam fuiſtis: ſed abluti 11
eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed iuſtificati eſtis
in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, & in
Spiritu Dei noſtri.*Omnia mihi licent, ſed 12
non omnia expediunt: Omnia mihi licent,
ſed ego ſub nullius redigar poteſtate.*Eſca 13
ventri, & venter eſcis: Deus autem & hunc,
& has deſtruet: corpus autem non fornica-
tioni, ſed Domino: & Dominus corpori.

14 *Deus vero & Dominum ſuſcitauit: & nos
15 ſuſcitabit per virtutē ſuam.*Neſcitis quo-
niam corpora veſtra membra ſunt Chriſti?
Tollēs ergo membra Chriſti, faciam mem-
16 bra meretricis? Abſit. *An neſcitis quo-
niam qui adhæret meretrici, vnum corpus
efficitur? Erunt enim (inquit) duo in carne
17 vna. *Qui autem adhæret Domino, vnus
18 ſpiritus eſt. *Fugite fornicationem. Om-
ne peccatum, quodcumque fecerit homo,
extra corpus eſt: qui autem fornicatur, in
19 corpus ſuum peccat.*An neſcitis quoniam
membra veſtra, templum ſunt Spiritus ſan-
cti, qui in vobis eſt, quem habetis a Deo,
20 & non eſtis veſtri? *Empti enim eſtis pre-
tio magno. Glorificate, & portate Deum
in corpore veſtro.

CAP. VII.

1 DE quibus autem ſcripſiſtis mihi: Bo-
num eſt homini mulierem non tan-
2 gere:*propter fornicationem autem vnuſ-
quiſque ſuam vxorē habeat, & vnaquæque
3 ſuum virum habeat.*Vxori vir debitū red-
4 dat: ſimiliter autem & vxor viro.*Mulier
ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir.
Similiter autem & vir ſui corporis poteſta-
5 tem non habet, ſed mulier.*Nolite fraudare
inuicem, niſi forte ex conſenſu ad tempus,
vt vacetis orationi: & iterum reuertimini in
idipſum, ne tentet vos Satanas propter in-
6 continentiam veſtram. *Hoc autem dico
ſecundum indulgentiā, non ſecundum im-
7 perium. *Volo enim omnes vos eſſe ſicut
meipſum: ſed vnuſquiſque propriū donum
habet ex Deo: alius quidem ſic, alius vero
8 ſic.*Dico autem non nuptis, & viduis: bo-
num eſt illis ſi ſic permaneant, ſicut & ego.
9 *Quòd ſi non ſe continent, nubant. Melius
10 eſt enim nubere, quàm vri.*Ijs autē, qui ma-
trimonio iuncti ſunt, præcipio non ego, ſed
Dominus, vxorem a viro non diſcedere:
11 *quòd ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut
viro ſuo reconciliari. Et vir vxorem non
12 dimittat.*Nam ceteris ego dico, non Do-
minus. Si quis frater vxorem habet infi-
delem, & hæc conſentit habitare cum illo,
non

non dimittat illam.*Et ſi qua mulier fidelis 13
habet virum infidelem,& hic conſentit ha-
bitare cum illa,non dimittat virum:*ſancti- 14
ficatus eſt enim vir infidelis per mulierem
fidelē,& ſanctificata eſt mulier infidelis per
virum fidelem:alioquin filij veſtri immun-
di eſſent,nunc autem ſancti ſunt. *Quòd 15
ſi infidelis diſcedit,diſcedat:non enim ſer-
uituti ſubiectus eſt frater, aut ſoror in hu-
iuſmodi:in pace autem vocauit nos Deus.
*Vnde enim ſcis mulier, ſi virum ſaluum 16
facies? aut vnde ſcis vir, ſi mulierem ſal-
uam facies?*niſi vnicuique ſicut diuiſit Do- 17
minus,vnumquemque ſicut vocauit Deus,
ita ambulet, & ſicut in omnibus Eccleſijs
doceo. * Circumciſus aliquis vocatus eſt? 18
non adducat præputium. In præputio ali-
quis vocatus eſt? non circumcidatur.*Cir- 19
cumciſio nihil eſt, & præputium nihil eſt:
ſed obſeruatio mandatorum Dei. * Vnuſ- 20
quiſque in qua vocatione vocatus eſt, in
ea permaneat.*Seruus vocatus es? non ſit 21
tibi curæ: ſed & ſi potes fieri liber, magis
vtere. * Qui enim in Domino vocatus eſt 22
ſeruus, libertus eſt Domini: ſimiliter qui
liber vocatus eſt,ſeruus eſt Chriſti.*Pretio 23
empti eſtis, nolite fieri ſerui hominum.
*Vnuſquiſque in quo vocatus eſt, fratres, 24
in hoc permaneat apud Deum.*De virgi- 25
nibus autem præceptum Domini non ha-
beo: conſilium autem do, tamquam mi-
ſericordiam conſecutus a Domino, vt ſim
fidelis.*Exiſtimo ergo hoc bonū eſſe pro- 26
pter inſtantem neceſſitatem, quoniam bo-
num eſt homini ſic eſſe.*Alligatus es vxo- 27
ri? noli quærere ſolutionem. Solutus es ab
vxore? noli quærere vxorem.*Si autem ac- 28
ceperis vxorem: non peccaſti.Et ſi nupſe-
rit virgo,nō peccauit:tribulationem tamen
carnis habebunt huiuſmodi. Ego autē vo-
bis parco.*Hoc itaque dico,fratres:Tēpus 29
breue eſt: reliquum eſt, vt & qui habent
vxores,tamquam nō habentes ſint:*& qui 30
flent,tamquam nō flentes:& qui gaudent,
tamquam non gaudentes: & qui emunt,
tamquam non poſſidentes:*& qui vtuntur 31
hoc mundo,tamquam nō vtantur:præterit
32 enim figura huius mundi.*Volo autem vos
ſine ſolicitudine eſſe. Qui ſine vxore eſt,ſo
licitus eſt quæ Domini ſunt,quomodo pla-
33 ceat Deo.*Qui autem cum vxore eſt,ſoli-
citus eſt quæ ſunt mundi,quomodo placeat
34 vxori,& diuiſus eſt. * Et mulier innupta, &
virgo cogitat quæ Domini ſunt, vt ſit ſan-
cta corpore,& ſpiritu. Quæ autem nupta
eſt,cogitat quæ ſunt mundi,quomodo pla-
35 ceat viro.*Porro hoc ad vtilitatem veſtram
dico: non vt laqueum vobis inijciam, ſed
ad id, quod honeſtum eſt, & quod facul-
tatem præbeat ſine impedimento Domi-
36 num obſecrandi. *Si quis autem turpem
ſe videri exiſtimat ſuper virgine ſua, quòd
ſit ſuperadulta, & ita oportet fieri: quod
37 vult faciat: non peccat, ſi nubat. * Nam
qui ſtatuit in corde ſuo firmus, nō habens
neceſſitatem, poteſtatem autem habēs ſuæ
voluntatis, & hoc iudicauit in corde ſuo,
38 ſeruare virginem ſuam, bene facit. * Igi-
tur & qui matrimonio iungit virginem
ſuam, bene facit: & qui non iungit, me-
39 lius facit. * Mulier alligata eſt legi quan-
to tempore vir eius viuit. quòd ſi dormierit
vir eius, liberata eſt: cui vult nubat: tan-
40 tùm in Domino. * Beatior autem erit ſi ſic
permanſerit ſecundum meum conſilium:
puto autem quòd & ego Spiritum Dei ha-
beam.

Cap. VIII.

1 DE ijs autem, quæ idolis ſacrificantur,
ſcimus quia omnes ſcientiā habemus.
2 Scientia inflat, charitas vero ædificat. *Si
quis autem ſe exiſtimat ſcire aliquid, non-
dum cognouit quemadmodum oporteat
3 eum ſcire.*Si quis autem diligit Deum,hic
4 cognitus eſt ab eo. * De eſcis autem, quæ
idolis immolantur, ſcimus quia nihil eſt
idolum in mundo,& quòd nullus eſt Deus,
5 niſi vnus. * Nam etſi ſunt qui dicantur dij
ſiue in cælo, ſiue in terra (ſiquidem ſunt
6 dij multi, & domini multi):* nobis tamen
vnus Deus, Pater, ex quo omnia, & nos
in illum: & vnus Dominus Ieſus Chri-
ſtus, per quem omnia, & nos per ipſum.

*Sed non in omnibus eſt ſcientia. Quidam 7
autem cum conſcientia vſque nunc idoli,
quaſi idolothytũ manducant: & conſcien-
tia ipſorum cum ſit infirma, polluitur.*Eſca 8
autem nos non commendat Deo. Neque
enim ſi manducauerimus, abũdabimus: ne-
que ſi non manducauerimus, deficiemus.
*Videte autem ne forte hæc licentia veſtra 9
offendiculum fiat infirmis. * Si enim quis 10
viderit eum, qui habet ſcientiam, in idolio
recumbentem: nonne cõſcientia eius, cum
ſit infirma, ædificabitur ad manducandum
idolothyta?*Et peribit infirmus in tua ſcien 11
tia frater, propter quem Chriſtus mortuus
eſt? * Sic autem peccantes in fratres, & 12
percutientes conſciẽtiam eorum infirmam,
in Chriſtum peccatis.* Quapropter ſi eſca 13
ſcandalizat fratrem meum: non manduca-
bo carnem in æternum, ne fratrem meum
ſcandalizem.

CAP. IX.

NON ſum liber? Non ſum Apoſtolus? 1
Nonne Chriſtum Ieſum Dominũ no-
ſtrum vidi? Nonne opus meum vos eſtis in
Domino?* Et ſi alijs non ſum Apoſtolus, 2
ſed tamen vobis ſum: nã ſignaculum Apo-
ſtolatus mei vos eſtis in Domino.* mea de- 3
fenſio apud eos, qui me interrogãt, hæc eſt:
*Numquid non habemus poreſtatem man 4
ducandi, & bibendi?*Numquid non habe- 5
mus poteſtatem mulierem ſororem circum
ducendi ſicut & ceteri Apoſtoli, & fratres
Domini, & Cephas? * Aut ego ſolus, & Bar 6
nabas, non habemus poteſtatem hoc ope-
randi?*Quis militat ſuis ſtipendijs vmquã? 7
Quis plantat vineam, & de fructu eius non
edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis
non manducat?*Numquid ſecundum ho- 8
minem hæc dico? An & lex hæc nõ dicit?
*Scriptum eſt enim in lege Moyſi: Non al- 9
ligabis os boui trituranti. Numquid de bo
bus cura eſt Deo?* An propter nos vtique 10
hoc dicit? Nam propter nos ſcripta ſunt.
quoniã debet in ſpe qui arat, arare: & qui
triturat, in ſpe fructus percipiendi.*Si nos 11
vobis ſpiritualia ſeminauimus, magnum eſt
12 ſi nos carnalia veſtra metamus?*Si alij po-
teſtatis veſtræ participes ſunt, quare non
potius nos? Sed non vſi ſumus hac pote-
ſtate: ſed omnia ſuſtinemus, ne quod offen
13 diculum demus Euangelio Chriſti.* Neſci-
tis quoniam qui in ſacrario operantur, quæ
de ſacrario ſunt, edunt: & qui altari deſer-
14 uiunt, cum altari participãt?* Ita & Domi-
nus ordinauit ijs, qui Euangelium annun-
15 ciant, de Euangelio viuere.*Ego autem
nullo horum vſus ſum. Non autem ſcripſi
hæc vt ita fiant in me: bonum eſt enim mi
hi magis mori, quàm vt gloriam meam quis
16 euacuet.* Nam ſi euangelizauero, non eſt
mihi gloria: neceſſitas enim mihi incum-
bit: væ enim mihi eſt, ſi non euangelizaue-
17 ro. * Si enim volens hoc ago, mercedem
habeo: ſi autem inuitus, diſpenſatio mihi
18 credita eſt.* Quæ eſt ergo merces mea? Vt
Euangelium prædicans, ſine ſumptu po-
nam Euangelium, vt non abutar poteſtare
19 mea in Euangelio.* Nam cum liber eſſem
ex omnibus, omnium me ſeruum feci, vt
20 plures lucrifacerem.* Et factus ſum Iudæis
21 tamquam Iudæus, vt Iudæos lucrarer.* ijs
qui ſub lege ſunt, quaſi ſub lege eſſem (cum
ipſe non eſſem ſub lege) vt eos, qui ſub le-
ge erãt, lucrifacerem. ijs, qui ſine lege erãt,
tamquam ſine lege eſſem (cum ſine lege
Dei non eſſem: ſed in lege eſſem Chriſti)
vt lucrifacerem eos, qui ſine lege erant.
22 *Factus ſum infirmis infirmus, vt infirmos
lucrifacerem. Omnibus omnia factus ſum,
23 vt omnes facerem ſaluos. *Omnia autem
facio propter Euangelium: vt particeps e-
24 ius efficiar.* Neſcitis quòd ij, qui in ſtadio
currunt, omnes quidem currunt, ſed vnus
accipit brauium? Sic currite vt comprehen
25 datis. * Omnis autem, qui in agone con-
tendit, ab omnibus ſe abſtinet, & illi qui-
dem vt corruptibilem coronam accipiant:
26 nos autem incorruptam. * Ego igitur ſic
curro, non quaſi in incertum: ſic pugno,
27 non quaſi aërem verberans: * ſed caſtigo
corpus meum, & in ſeruitutem redigo: ne
forte cum alijs prædicauerim, ipſe repro-
bus efficiar.

Cap. x.

NOLO enim vos ignorare fratres quo- 1
niam patres noſtri omnes ſub nube
fuerunt,& omnes mare tranſierunt,*& om- 2
nes in Moyſe baptizati ſunt in nube, & in
mari: *& omnes eandem eſcam ſpiritalem 3
manducauerunt, *& omnes eundem po- 4
tum ſpiritalem biberunt:(bibebant autem
de ſpiritali, conſequente eos, petra: petra
autem erat Chriſtus) *ſed non in pluribus 5
eorum beneplacitum eſt Deo: nam pro-
ſtrati ſunt in deſerto. *Hæc autem in figu- 6
ra facta ſunt noſtri, vt non ſimus concupi-
ſcentes malorum, ſicut & illi concupierunt.
*neque idololatræ efficiamini, ſicut quidam 7
ex ipſis: quemadmodum ſcriptum eſt: Se-
dit populus manducare, & bibere, & ſurre-
xerunt ludere. *Neque fornicemur, ſicut 8
quidam ex ipſis fornicati ſunt, & cecide-
runt vna die viginti tria millia. *Neque 9
tentemus Chriſtum: ſicut quidam eorum
tentauerunt, & a ſerpentibus perierunt.
*Neque murmuraueritis, ſicut quidam eo- 10
rum murmurauerunt, & perierunt ab exter-
minatore. *Hæc autem omnia in figura 11
contingebant illis: ſcripta ſunt autem ad
correptionem noſtram, in quos fines ſæcu-
lorum deuenerunt. *Itaque qui ſe exiſti- 12
mat ſtare, videat ne cadat. *Tentatio vos 13
non apprehendat niſi humana: fidelis au-
tem Deus eſt, qui non patietur vos tentari
ſupra id, quod poteſtis, ſed faciet etiam
cum tentatione prouentum vt poſſitis ſuſti-
nere. *Propter quod chariſſimi mihi, fugite 14
ab idolorum cultura: *Vt prudentibus lo- 15
quor, vos ipſi iudicate quod dico. *Calix 16
benedictionis, cui benedicimus, nonne
communicatio ſanguinis Chriſti eſt? &
panis, quem frangimus, nonne participa-
tio corporis Domini eſt? *Quoniam vnus 17
panis, vnum corpus multi ſumus, omnes,
qui de vno pane participamus. *Videte 18
Iſrael ſecundum carnem: nonne qui edũt
hoſtias, participes ſunt altaris? *Quid er- 19
go? dico quòd idolis immolatum ſit ali-
quid? aut quòd idolum, ſit aliquid? *Sed 20
quæ immolant Gentes, dæmonijs immo-
lant, & non Deo. Nolo autem vos ſo-
cios fieri dæmoniorum: non poteſtis cali-
cem Domini bibere, & calicem dæmonio-
21 rum: *non poteſtis menſæ Domini parti-
22 cipes eſſe, & menſæ dæmoniorum. *An
æmulamur Dominum? Numquid fortio-
res illo ſumus? Omnia mihi licent, ſed non
23 omnia expediunt. *Omnia mihi licent,
24 ſed non omnia ædificant. *Nemo quod
25 ſuum eſt quærat, ſed quod alterius. *Om-
ne, quod in macello vænit, manducate, ni-
hil interrogantes propter conſcientiam.
26 27 *Domini eſt terra, & plenitudo eius. *Si
quis vocat vos infidelium, & vultis ire: om-
ne, quod vobis apponitur, manducate, ni-
hil interrogantes propter conſcientiam.
28 *Si quis autem dixerit: Hoc immolatum
eſt idolis: nolite manducare propter illum,
qui indicauit, & propter conſcientiam:
29 *conſcientiam autem dico non tuam, ſed
alterius. Vt quid enim libertas mea iudi-
30 catur ab aliena conſcientia? *Si ego cum
gratia participo, quid blaſphemor pro eo
31 quòd gratias ago? *Siue ergo manduca-
tis, ſiue bibitis, ſiue aliud quid facitis: om-
32 nia in gloriam Dei facite. *Sine offenſio-
ne eſtote Iudæis, & Gentibus, & Eccleſiæ
33 Dei: *ſicut & ego per omnia omnibus pla-
ceo, non quærens quod mihi vtile eſt, ſed
quod multis: vt ſalui fiant.

Cap. xI.

1 IMITATORES mei eſtote, ſicut & ego
2 Chriſti. *Laudo autem vos fratres quòd
per omnia mei memores eſtis: & ſicut tra-
3 didi vobis, præcepta mea tenetis. *Volo au-
tem vos ſcire quòd omnis viri caput, Chri-
ſtus eſt: caput autem mulieris, vir: caput
4 vero Chriſti, Deus. *Omnis vir orans, aut
prophetans velato capite, deturpat caput
5 ſuum. *Omnis autem mulier orans, aut pro-
phetans non velato capite, deturpat caput
6 ſuum: vnũ enim eſt ac ſi decaluetur. *Nam
ſi nõ velatur mulier, tondeatur. Si vero tur-
pe eſt mulieri tonderi, aut decaluari, velet
7 caput ſuum. *Vir quidem non debet velare
caput

caput ſuum: quoniam imago & gloria Dei
8 eſt, mulier autem gloria viri eſt.* Nō enim
9 vir ex muliere eſt, ſed mulier ex viro.* Ete-
nim non eſt creatus vir propter mulierem,
10 ſed mulier propter virum.* Ideo debet mu-
lier poteſtatem habere ſupra caput propter
11 Angelos.* Verumtamen neque vir ſine mu-
liere: neque mulier ſine viro in Domino.
12 *Nam ſicut mulier de viro, ita & vir per mu-
13 lierem: omnia autem ex Deo.* Vos ipſi iu-
dicate: decet mulierem non velatam orare
14 Deum? * Nec ipſa natura docet vos, quòd
vir quidem ſi comam nutriat, ignominia eſt
15 illi:* mulier vero ſi comā nutriat, gloria eſt il
li: quoniā capilli pro velamine ei dati ſunt.
16 *Si quis autem videtur contentioſus eſſe:
nos talem conſuetudinem non habemus,
17 neque Eccleſia Dei.* Hoc autem præcipio:
non laudans quòd non in melius, ſed in de-
18 terius conuenitis.* Primum quidem conue-
niētibus vobis in Eccleſiam, audio ſciſſuras
19 eſſe inter vos, & ex parte credo.* Nam opor
tet & hæreſes eſſe, vt & qui probati ſunt, ma
20 nifeſti fiant in vobis.* Conuenientibus er-
go vobis in vnum, iam non eſt Dominicam
21 cœnam manducare. * Vnuſquiſque enim
ſuam cœnam præſumit ad manducandum.
Et alius quidem eſurit: alius autem ebrius
22 eſt. * Numquid domos non habetis ad
manducandum, & bibendum? aut Eccle-
ſiam Dei contemnitis, & confunditis eos,
qui non habēt? Quid dicam vobis? Laudo
23 vos? in hoc non laudo. * Ego enim accepi
a Domino quod & tradidi vobis, quo-
niam Dominus Ieſus in qua nocte tradeba-
24 tur, accepit panem,* & gratias agens fregit,
& dixit: Accipite, & māducate: hoc eſt cor-
pus meum, quod pro vobis tradetur: hoc
25 facite in meam commemorationem. * Si-
militer & calicem, poſtquam cœnauit, di-
cens: Hic calix nouum teſtamentum eſt
in meo ſanguine. hoc facite quotieſcun-
que bibetis, in meam commemorationem.
26 *Quotieſcumque enim manducabitis pa-
nem hunc, & calicem bibetis: mortē Do-
27 mini annunciabitis donec veniat. * Ita-
que quicumque manducauerit panē hunc,
vel biberit calicem Domini indigne: reus
28 erit corporis, & ſanguinis Domini. * Pro-
bet autem ſeipſum homo: & ſic de pane il-
29 lo edat, & de calice bibat.* Qui enim man-
ducat, & bibit indigne, iudicium ſibi mādu-
cat, & bibit: non dijudicans corpus Do-
30 mini. * Ideo inter vos multi infirmi & im-
31 becilles, & dormiunt multi. * Quòd ſi noſ-
metipſos dijudicaremus, non vtique iudi-
32 caremur. * Dum iudicamur autem, a Do-
mino corripimur, vt non cum hoc mundo
33 damnemur.* Itaque fratres mei, cum con-
uenitis ad manducandum, inuicem expe-
34 ctate. * Si quis eſurit, domi manducet: vt
non in iudicium conueniatis. Cetera au-
tem, cum venero, diſponam.

CAP. XII.

1 DE ſpiritualibus autem, nolo vos igno-
2 rare fratres. * Scitis quoniam cum
Gentes eſſetis, ad ſimulachra muta prout
3 ducebamini euntes. * Ideo notum vobis
facio, quòd nemo in Spiritu Dei loquens,
dicit anathema Ieſu. Et nemo poteſt di-
cere, Dominus Ieſus, niſi in Spiritu ſan-
4 cto. * Diuiſiones vero gratiarum ſunt,
5 idem autem Spiritus: * Et diuiſiones mini-
ſtrationum ſunt, idem autem Dominus:
6 * Et diuiſiones operationum ſunt, idem ve-
ro Deus, qui operatur omnia in omnibus.
7 *Vnicuique autem datur manifeſtatio Spi-
8 ritus ad vtilitatem. * Alij quidem per Spi-
ritum datur ſermo ſapientiæ: alij autem
ſermo ſcientiæ ſecundum eundem Spiri-
9 tum:* alteri fides in eodem Spiritu: alij gra-
10 tia ſanitatum in vno Spiritu,* alij operatio
virtutum, alij prophetia, alij diſcretio ſpi-
rituum, alij genera linguarum, alij inter-
11 pretatio ſermonum. Hæc autem omnia
12 operatur vnus atque idem Spiritus, diuidēs
ſingulis prout vult. * Sicut enim corpus
vnum eſt, & membra habet multa, om-
nia autem membra corporis cum ſint mul-
ta, vnum tamen corpus ſunt: ita & Chri-
13 ſtus. * Etenim in vno Spiritu omnes nos
in vnum corpus baptizati ſumus, ſiue Iu-
dæi, ſiue Gentiles, ſiue ſerui, ſiue liberi:
&

&c omnes in vno Spiritu potati ſumus.
*Nam & corpus non eſt vnum membrum, 14
ſed multa. *Si dixerit pes: Quoniam non 15
ſum manus, non ſum de corpore: num
ideo non eſt de corpore? *Et ſi dixerit au- 16
ris: Quoniam non ſum oculus, non ſum
de corpore: nnm ideo non eſt de corpo-
re? *Si totum corpus oculus: vbi auditus? 17
Si totum auditus: vbi odoratus? *Nunc 18
autem poſuit Deus membra, vnumquod-
que eorum in corpore ſicut voluit. *Quòd 19
ſi eſſent omnia vnum membrum, vbi cor-
pus? *Nunc autem multa quidem mem- 20
bra, vnum autem corpus. *Non poteſt 21
autem oculus dicere manui: Opera tua
non indigeo: aut iterum capnt pedibns:
Non eſtis mihi neceſſarij. *Sed multo ma- 22
gis quæ videntur membra corporis infir-
miora eſſe, neceſſariora ſunt: *& quæ pu- 23
tamus ignobiliora membra eſſe corporis,
his honorem abundantiorem circũdamus:
& quæ inhoneſta ſunt noſtra, abundantio-
rem honeſtatem habent. *Honeſta au- 24
tem noſtra nullius egent: ſed Deus tem-
perauit corpus, ei, cui deerat, abundantio-
rem tribnendo honorem, *vt non ſit ſchiſ- 25
ma in corpore, ſed idipſum pro inuicem
ſolicita ſint membra. *Et ſi quid patitur 26
vnum membrum, compatiuntur omnia
membra: ſiue gloriatur vnum membrum,
congaudent omnia membra. *Vos au- 27
tem eſtis corpus Chriſti, & membra de
membro. *Et quoſdam quidem poſuit 28
Deus in Eccleſia primùm Apoſtolos, ſecun-
dò Prophetas, tertiò Doctores, deinde vir-
tutes, exinde gratias curationum, opitula-
tiones, gubernationes, genera linguarum,
interpretationes ſermonum. *Numquid 29
omnes Apoſtoli? numquid omnes Prophe-
tæ? numquid omnes Doctores? *numquid 30
omnes virtutes? numquid omnes gratiam
habent curationum? numquid omnes lin-
guis loquuntur? numquid omnes interpre-
tantur? *Æmulamini autem chariſmata 31
meliora. Et adhuc excellentiorem viam
vobis demonſtro.

CAP. XIII.

1 SI linguis hominũ loquar, & angelorum,
charitatem autem non habeam, factus
ſum velut æs ſonans, aut cymbalũ tinniens.
2 *Et ſi habuero prophetiam, & nouerim
myſteria omnia, & omnem ſcientiam: &
ſi habuero omnem fidem ita vt montes
transferam, charitatem autem non habue-
3 ro, nihil ſum. *Et ſi diſtribuero in cibos
pauperum omnes facultates meas, & ſi tra-
didero corpus meum ita vt ardeam, cha-
ritatem autem non habuero, nihil mihi
4 prodeſt. *Charitas patiens eſt, benigna
eſt: Charitas non æmulatur, non agit per-
5 peram, non inflatur, *non eſt ambitioſa,
non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur,
6 non cogitat malum, *non gaudet ſuper ini-
7 quitate, congaudet autem veritati: *omnia
ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia
8 ſuſtinet. *Charitas numquam excidit: ſiue
prophetiæ euacuabuntur, ſiue linguæ ceſſa-
9 bunt, ſiue ſcientia deſtruetur. *Ex parte
enim cognoſcimus, & ex parte propheta-
10 mus. *Cum autem venerit quod perfectum
11 eſt, euacuabitur quod ex parte eſt. *Cum
eſſem paruulus, loquebar vt paruulus, ſa-
piebam vt paruulus, cogitabam vt paruu-
lus. Quando autem factus ſum vir, eua-
12 cuaui quæ erant paruuli. *Videmus nunc
per ſpeculum in ænigmate: tunc autem fa-
cie ad faciem. Nunc cognoſco ex parte:
tunc autem cognoſcam ſicut & cognitus
13 ſum. *Nunc autem manent, fides, ſpes,
charitas: tria hæc. maior autem horum eſt
charitas.

CAP. XIIII.

1 SECTAMINI charitatem, æmulamini
ſpiritalia: magis autem vt prophetetis.
2 *Qui enim loquitur lingua, non homini-
bus loquitur, ſed Deo: nemo enim audit.
3 Spiritu autem loquitnr myſteria. *nam qui
prophetat, hominibus loquitur ad ædifica-
tionem, & exhortationem, & conſolatio-
4 nem. *Qui loquitur lingua, ſemetipſum
ædificat: qui autem prophetat, Eccleſiam
Dei

Dei ædificat. * Volo autem omnes vos lo- 5
qui linguis: magis autẽ prophetare. Nam
maior eſt qui prophetat, quàm qui loquitur
linguis: niſi forte interpretetur vt Eccleſia
ædificationem accipiat. * Nunc autem, fra- 6
tres, ſi venero ad vos linguis loquens: quid
vobis prodero, niſi vobis loquar aut in re-
uelatione, aut in ſcientia, aut in prophetia,
aut in doctrina? * Tamen quæ ſine anima 7
ſunt vocem dantia, ſiue tibia, ſiue cithara:
niſi diſtinctionem ſonituum dederint, quo-
modo ſcietur id, quod canitur, aut quod
citharizatur? * Etenim ſi incertam vocem 8
det tuba, quis parabit ſe ad bellum? * Ita 9
& vos per linguam niſi manifeſtum ſermo-
nem dederitis: quomodo ſcietur id, quod
dicitur? eritis enim in aëra loquentes.
* Tam multa, vt puta, genera linguarum 10
ſunt in hoc mundo: & nihil ſine voce
eſt. * Si ergo neſciero virtutem vocis, 11
ero ei, cui loquor, barbarus: & qui lo-
quitur, mihi barbarus. * Sic & vos, quo- 12
niam æmulatores eſtis ſpirituum, ad ædi-
ficationem Eccleſiæ quærite vt abundetis.
* Et ideo qui loquitur lingua: oret vt inter- 13
pretetur. * Nam ſi orem lingua, ſpiritus 14
meus orat, mens autem mea ſine fructu
eſt. * Quid ergo eſt? Orabo ſpiritu, orabo 15
& mente: pſallam ſpiritu, pſallam & men-
te. * Ceterum ſi benedixeris ſpiritu: qui ſup 16
plet locum idiotæ, quomodo dicet, Amen,
ſuper tuam benedictionem? quoniam quid
dicas, neſcit. * nam tu quidem bene gra- 17
tias agis: ſed alter non ædificatur. * Gra- 18
tias ago Deo meo, quòd omnium veſtrum
lingua loquor. * Sed in Eccleſia volo quin- 19
que verba ſenſu meo loqui, vt & alios in-
ſtruam: quàm decem millia verborum in
lingua. * Fratres, nolite pueri effici ſenſi- 20
bus, ſed malitia paruuli eſtote: ſenſibus
autem perfecti eſtote. * In lege ſcriptum 21
eſt: Quoniam in alijs linguis & labijs alijs
loquar populo huic: & nec ſic exaudient
me, dicit Dominus. * Itaque linguæ in 22
ſignum ſunt non fidelibus, ſed infidelibus:
prophetiæ autem non infidelibus, ſed fide-
libus. * Si ergo conueniat vniuerſa Eccle- 23
ſia in vnum, & omnes linguis loquan-
tur, intrent autem idiotæ, aut infideles:
24 nonne dicent quòd inſanitis? * Si autem
omnes prophetent, intret autem quis in-
fidelis, vel idiota, conuincitur ab omnibus,
25 diiudicatur ab omnibus: * occulta cordis
eius manifeſta fiunt: & ita cadens in fa-
ciem adorabit Deum, pronuncians quòd
26 vere Deus in vobis ſit. * Quid ergo eſt,
fratres? cum conuenitis, vnuſquiſque ve-
ſtrum pſalmum habet, doctrinam habet,
apocalypſim habet, linguam habet, inter-
pretationem habet: omnia ad ædificatio-
27 nem fiant. * Siue lingua quis loquitur, ſe-
cundum duos, aut vt multum tres, & per
28 partes, & vnus interpretetur. * Si autem
non fuerit interpres, taceat in Eccleſia, ſi-
29 bi autem loquatur, & Deo. * Prophetæ
autem duo, aut tres dicant, & ceteri di-
30 iudicent. * Quòd ſi alij reuelatum fuerit
31 ſedenti, prior taceat. * Poteſtis enim om-
nes per ſingulos prophetare: vt omnes di-
32 ſcant, & omnes exhortentur: * & ſpiritus
33 prophetarũ prophetis ſubiecti ſunt. * Non
enim eſt diſſenſionis Deus, ſed pacis: ſi-
cut & in omnibus Eccleſijs ſanctorum do-
34 ceo. * Mulieres in Eccleſijs taceant, non
enim permittitur eis loqui, ſed ſubditas eſ-
35 ſe, ſicut & lex dicit. * Si quid autem vo-
lunt diſcere, domi viros ſuos interrogent.
Turpe eſt enim mulieri loqui in Eccleſia.
36 * An a vobis verbum Dei proceſſit? aut in
37 vos ſolos peruenit? * Si quis videtur pro-
pheta eſſe, aut ſpiritualis, cognoſcat quæ
ſcribo vobis, quia Domini ſunt manda-
38 ta. * Si quis autem ignorat, ignorabi-
39 tur. * Itaque fratres æmulamini prophe-
tare: & loqui linguis nolite prohibere.
40 * Omnia autem honeſte, & ſecundum
ordinem fiant.

CAP. XV.

1 NOtum autem vobis facio, fratres, Euan
gelium, quod prædicaui vobis, quod
2 & accepiſtis, in quo & ſtatis, * per quod &
ſaluamini: qua ratione prædicauerim vo-
3 bis, ſi tenetis, niſi fruſtra credidiſtis. * Tra-
didi

didi enim vobis in primis quod & accepi:
quoniã Chriſtus mortuus eſt pro peccatis
noſtris ſecundum Scripturas: *& quia ſepul 4
tus eſt, & quia reſurrexit tertia die ſecun-
dum Scripturas: *& quia viſus eſt Cephæ, & 5
poſt hoc vndecim: * Deinde viſus eſt plus 6
quàm quingentis fratribus ſimul: ex quibus
multi manent vſque adhuc, qnidam autem
dormierunt: *Deinde viſus eſt Iacobo, dein- 7
de Apoſtolis omnibus: * Nouiſſime autem 8
omnium tamquam abortiuo, viſus eſt &
mihi. * Ego enim ſum minimus Apo- 9
ſtolorum, qui non ſum dignus vocari Apo-
ſtolus, quoniam perſecutus ſum Eccleſiam
Dei. * Gratia autem Dei ſum id, quod 10
ſum, & gratia eius in me vacua non fuit,
ſed abundantius illis omnibus laboraui:
non ego autem, ſed gratia Dei mecum:
* Siue enim ego, ſiue illi: ſic prædicamus, 11
& ſic credidiſtis. * Si autem Chriſtus præ- 12
dicatur quòd reſurrexit a mortuis, quomo-
do quidam dicunt in vobis, quoniam re-
ſurrectio mortuorum non eſt? * Si autem 13
reſurrectio mortuorũ non eſt: neque Chri-
ſtus reſurrexit. * Si autem Chriſtus non 14
reſurrexit, inanis eſt ergo prædicatio noſtra,
inanis eſt & fides veſtra: * inuenimur autẽ 15
& falſi teſtes Dei: quoniam teſtimonium
diximus aduerſus Deum quòd ſuſcitauerit
Chriſtum, quem non ſuſcitauit, ſi mortui
non reſurgunt. * Nam ſi mortui non re- 16
ſurgunt, neque Chriſtus reſurrexit. * Quòd 17
ſi Chriſtus non reſurrexit, vana eſt fides
veſtra, adhuc enim eſtis in peccatis veſtris.
* Ergo & qui dormierunt in Chriſto, perie- 18
runt. * Si in hac vita tantum in Chriſto 19
ſperãtes ſumus, miſerabiliores ſumus om-
nibus hominibus. * Nunc autem Chriſtus 20
reſurrexit a mortuis primitiæ dormientium,
* quoniam quidem per hominem mors, & 21
per hominem reſurrectio mortuorum. * Et 22
ſicut in Adam omnes moriuntur, ita & in
Chriſto omnes viuificabuntur. * Vnuſquiſ- 23
que autem in ſuo ordine, primitiæ Chri-
ſtus: deinde ij, qui ſunt Chriſti, qui in ad-
uentu eius crediderunt. * Deinde finis: cum 24
tradiderit regnum Deo & Patri, cum eua-
cuauerit omnem principatum, & poteſta-
25 tem, & virtutem. * Oportet autem illum
regnare donec ponat omnes inimicos ſub
26 pedibus eius. * Nouiſſima autem inimica
deſtruetur mors: Omnia enim ſubiecit ſub
27 pedibus eius. Cum autem dicat: * Om-
nia ſubiecta ſunt ei, ſine dubio præter eum,
28 qui ſubiecit ei omnia. * Cum autem ſubie-
cta fuerint illi omnia: tunc & ipſe Filins
ſubiectus erit ei, qui ſubiecit ſibi omnia,
29 vt ſit Deus omnia in omnibus. * Alioquin
quid facient qui baptizantur pro mortuis,
ſi omnino mortui non reſurgunt? vt quid
10 & baptizantur pro illis? * vt quid & nos pe-
31 riclitamur omni hora? * Quotidie morior
per veſtram gloriam, fratres, quam habeo
12 in Chriſto Ieſu Domino noſtro. * Si (ſe-
cundum hominem) ad beſtias pugnaui
Epheſi, quid mihi prodeſt, ſi mortui non
reſurgunt? manducemus, & bibamus, cras
13 enim moriemur. * Nolite ſeduci: Corrum-
34 punt mores bonos colloquia mala. * Eui-
gilate iuſti, & nolite peccare: ignorantiam
enim Dei quidam habent, ad reuerentiam
35 vobis loquor. * Sed dicet aliquis: Quomo-
do reſurgunt mortui? qualive corpore ve-
36 nient? * Inſipiens, tu quod ſeminas non
17 viuificatur, niſi prius moriatur. * Et quod
ſeminas, non corpus, quod futurum eſt,
ſeminas, ſed nudum granum, vt puta triti-
18 ci, aut alicuius ceterorum. * Deus autem
dat illi corpus ſicut vult: & vnicuique ſe-
19 minum proprium corpus. * Non omnis
caro, eadem caro: ſed alia quidem homi-
num, alia vero pecorum, alia volucrum, alia
40 autẽ piſcium. * Et corpora cæleſtia, & cor-
pora terreſtria: ſed alia quidem cæleſtium
41 gloria, alia autem terreſtrium: * Alia clari-
tas ſolis, alia claritas lunæ, & alia claritas
ſtellarum. Stella enim a ſtella differt in
42 claritate: * ſic & reſurrectio mortuorum. Se-
minatur in corruptione, ſurget in incorru-
41 ptione. * Seminatur in ignobilitate, ſurget
in gloria: Seminatur in infirmitate, ſurget in
44 virtute: * Seminatur corpus animale, ſurget
corpus ſpiritale. Si eſt corpus animale, eſt
41 & ſpiritale, ſicut ſcriptũ eſt: * Factus eſt pri-
mus

mus homo Adam in animam viuentem,
nouiſſimus Adam in ſpiritum viuificantem.
*Sed non prius quod ſpiritale eſt, ſed quod 46
animale: deinde quod ſpiritale. *Primus 47
homo de terra, terrenus: ſecundus homo
de cælo, cæleſtis. *Qualis terrenus, tales & 48
terreni: & qualis cæleſtis, tales & cæleſtes.
*Igitur, ſicut portauimus imaginem terre- 49
ni, portemus & imaginem cæleſtis. *Hoc 50
autem dico, fratres: quia caro & ſanguis
regnum Dei poſſidere non poſſunt: neque
corruptio incorruptelam poſſidebit. *Ecce 51
myſterium vobis dico: Omnes quidem re-
ſurgemus, ſed non omnes immutabimur.
*In momento, in ictu oculi, in nouiſſima tu- 52
ba: canet enim tuba, & mortui reſurgent
incorrupti: & nos immutabimur. *Oportet 53
enim corruptibile hoc induere incorruptio-
nem: & mortale hoc induere immortalita-
tem. *Cum autem mortale hoc induerit 54
immortalitatem, tunc fiet ſermo, qui ſcri-
ptus eſt: Abſorpta eſt mors in victoria.
*Vbi eſt mors victoria tua? vbi eſt mors ſti- 55
mulus tuus? *Stimulus autem mortis pec- 56
catum eſt: virtus vero peccati lex. *Deo 57
autem gratias, qui dedit nobis victoriam
per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.
*Itaque fratres mei dilecti, ſtabiles eſtote, 58
& immobiles: abundantes in opere Domi-
ni ſemper, ſcientes quòd labor veſter non
eſt inanis in Domino.

CAP. XVI.

DE collectis autem, quæ fiunt in ſan- 1
ctos, ſicut ordinaui Eccleſijs Galatiæ,
ita & vos facite. *Per vnam ſabbati vnuſ- 2
quiſque veſtrum apud ſe ſeponat, recon-
dens quod ei bene placuerit: vt non, cum
venero, tunc collectæ fiant. *Cum autem 3
præſens fuero: quos probaueritis per epi-
ſtolas, hos mittam perferre gratiam veſtrã
in Ieruſalem. *Quòd ſi dignum fuerit vt & 4
ego eam, mecum ibunt. *Veniam autem 5
ad vos, cum Macedoniam pertrãſiero: nam
6 Macedoniam pertranſibo. *Apud vos au-
tem forſitan manebo, vel etiam hiemabo:
7 vt vos me deducatis quocumque iero. *No-
lo enim vos modo in tranſitu videre, ſpero
enim me aliquantulum temporis manere
8 apud vos, ſi Dominus permiſerit. *Perma-
nebo autem Epheſi vſque ad Pentecoſten.
9 *Oſtium enim mihi apertum eſt magnum,
10 & euidens: & aduerſarij multi. *Si autem
venerit Timotheus, videte vt ſine timore ſit
apud vos: opus enim Domini operatur, ſi-
11 cut & ego. *Nequis ergo illum ſpernat:
deducite autem illum in pace, vt veniat ad
12 me: expecto enim illum cum fratribus. *De
Apollo autem fratre vobis notum facio,
quoniam multum rogaui eum vt veniret
ad vos cum fratribus: & vtique non fuit
voluntas vt nunc veniret: veniet autem,
13 cum ei vacuum fuerit. *Vigilate, ſtate in
14 fide, viriliter agite, & confortamini. *om-
15 nia veſtra in charitate fiant. *Obſecro au-
tem vos fratres, noſtis domum Stephanæ,
& Fortunati, & Achaici: quoniam ſunt
primitiæ Achaiæ, & in miniſterium ſan-
16 ctorum ordinauerunt ſeipſos: *vt & vos
ſubditi ſitis eiuſmodi, & omni cooperanti,
17 & laboranti. *Gaudeo autem in præſentia
Stephanæ, & Fortunati, & Achaici: quoniã
id, quod vobis deerat, ipſi ſuppleuerunt:
18 *refecerunt enim & meum ſpiritum, & ve-
ſtrum. Cognoſcite ergo qui huiuſmodi
19 ſunt. *Salutant vos Eccleſiæ Aſiæ. Salu-
tant vos in Domino multum, Aquila, &
Priſcilla cum domeſtica ſua eccleſia: apud
20 quos & hoſpitor. *Salutant vos omnes
fratres. Salutate inuicem in oſculo ſancto.
21 22 *Salutatio, mea manu Pauli. *Si quis non
amat Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,
23 ſit anathema, Maran Atha. *Gratia Do-
24 mini noſtri Ieſu Chriſti vobiſcum. *Chari-
tas mea cum omnibus vobis in Chriſto
Ieſu. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD CORINTHIOS SECVNDA.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS Apoſtolus Ieſu Chri- 1
ſti per volũtatem Dei,& Ti
motheus frater , Eccleſiæ
Dei, quæ eſt Corinthi cum
omnibus ſanctis,qui ſuntin
vniuerſa Achaia. *Gratia vobis,& pax a 2
Deo Patre noſtro,& Domino Ieſu Chriſto.
*Benedictus Deus & Pater Domini noſtri 3
Ieſu Chriſti,Pater miſericordiarum,& Deus
totius cõſolationis, *qui conſolatur nos in 4
omni tribulatione noſtra : vt poſſimus & ip-
ſi conſolari eos, qui in omni preſſura ſunt,
per exhortationem, qua exhortamur & ipſi
a Deo. *Quoniam ſicut abundãt paſſiones 5
Chriſti in nobis : ita & per Chriſtum abun-
dat conſolatio noſtra. *Siue autem tribu- 6
lamur pro veſtra exhortatione & ſalute,ſiue
conſolamur pro veſtra cõſolatione,ſiue ex-
hortamur pro veſtra exhortatione & ſalute,
quæ operatur tolerãtiam earundem paſſio-
num, quas & nos patimur : *vt ſpes noſtra 7
firma ſit pro vobis : ſcientes quòd ſicut ſo-
cij paſſionum eſtis,ſic eritis & cõſolationis.
*Non enim volumus ignorare vos fratres 8
de tribulatione noſtra,quæ facta eſt in Aſia;
quoniam ſupra modum grauati ſumus ſu-
pra virtutem,ita vt tæderet nos etiã viuere.
*Sed ipſi in nobiſmetipſis reſpõſum mortis 9
habuimus,vt nõ ſimus fidentes in nobis,ſed
in Deo,qui ſuſcitat mortuos : *qui de tantis 10
periculis nos eripuit, & eruit: in quẽ ſpera-
mus quoniam & adhuc eripiet, *adiuuanti- 11
bus & vobis in oratione pro nobis : vt ex
multorum perſonis, eius quæ in nobis eſt
donationis,per multos gratiæ agantur pro
12 nobis. *Nam gloria noſtra hæc eſt,teſtimo-
nium cõſcientiæ noſtræ,quòd in ſimplicita-
te cordis & ſinceritate Dei: & nõ in ſapien-
tia carnali, ſed in gratia Dei conuerſati ſu-
mus in hoc mundo : abundantius autem ad
13 vos. *Non enim alia ſcribimus vobis,quàm
quæ legiſtis, & cognouiſtis. Spero autem
14 quòd vſque in finem cognoſcetis, *ſicut &
cognouiſtis nos ex parte,quòd gloria veſtra
ſumus,ſicut & vos noſtra,in die Domini no-
15 ſtri Ieſu Chriſti. *Et hac confidentia volui
prius venire ad vos,vt ſecundam gratiam
16 haberetis : *& per vos tranſire in Macedo-
niam,& iterum a Macedonia venire ad vos,
17 & a vobis deduci in Iudæam. *Cum ergo
hoc voluiſſem,numquid leuitate vſus ſum?
Aut quæ cogito,ſecundum carnem cogito,
18 vt ſit apud me EST, & NON? *Fidelis au-
tem Deus, quia ſermo noſter, qui fuit
apud vos , non eſt in illo EST, & NON.
19 *Dei enim filius Ieſus Chriſtus, qui in
vobis per nos prædicatus eſt, per me, &
Siluanum , & Timotheum, non fuit EST
20 & NON, ſed EST in illo fuit. *Quotquot
enim promiſſiones Dei ſunt, in illo EST:
ideo & per ipſum Amen Deo ad gloriam
21 noſtram. *Qui autem confirmat nos vo-
biſcum in Chriſto, & qui vnxit nos Deus :
22 *qui & ſignauit nos, & dedit pignus Spiri-
23 tus in cordibus noſtris. *Ego autem te-
ſtem Deum inuoco in animam meam,
quòd parcens vobis,non veni vltra Corin-
thum : non quia dominamur fidei veſtræ,
ſed adiutores ſumus gaudij veſtri : nam fi-
de ſtatis.

CAP. II.

STATVT autem hoc ipſum apud me,ne 1
iterum in triſtitia venirem ad vos. * Si 2
enim ego contriſto vos; & quis eſt, qui me
lætificet, niſi qui contriſtatur ex me? * Et 3
hoc ipſum ſcripſi vobis, vt non cum vene-
ro, triſtitiam ſuper triſtitiam habeam, de
quibus oportuerat me gaudere: confidens
in omnibus vobis, quia meum gaudium,
omnium veſtrum eſt. * Nam ex multa tri- 4
bulatione, & anguſtia cordis ſcripſi vobis
per multas lacrymas: non vt contriſtemi-
ni: ſed vt ſciatis, quam charitatem habeam
abundantius in vobis. * Si quis autem con- 5
triſtauit, non me contriſtauit: ſed ex par-
te, vt non onerem omnes vos. * Sufficit 6
illi, qui eiuſmodi eſt, obiurgatio hæc, quæ fit
a pluribus: * ita vt ecōtrario magis donetis, 7
& conſolemini, ne forte abundantiori tri-
ſtitia abſorbeatur qui eiuſmodi eſt. * Pro- 8
pter quod obſecro vos, vt confirmetis in il-
lum charitatem. * Ideo enim & ſcripſi, vt 9
cognoſcam experimentum veſtrum, an in
omnibus obedientes ſitis. * Cui autem ali- 10
quid donaſtis, & ego: nam & ego quod
donaui, ſi quid donaui, propter vos in per-
ſona Chriſti, * vt non circumueniamur a ſa- 11
tana: non enim ignoramus cogitationes
eius. * Cum veniſſem autem Troadem pro- 12
pter Euangelium Chriſti, & oſtium mihi
apertum eſſet in Domino, * non habui re- 13
quiem ſpiritui meo, eo quòd non inuene-
rim Titum fratrem meum, ſed valefaciens
eis, profectus ſum in Macedoniam. * Deo 14
autem gratias, qui ſemper triumphat nos in
Chriſto Ieſu, & odorem notitiæ ſuæ mani-
feſtat per nos in omni loco: * quia Chriſti 15
bonus odor ſumus Deo in ijs, qui ſalui
fiunt, & in ijs, qui pereunt: * alijs quidem 16
odor mortis in mortem: alijs autem odor
vitæ in vitam. Et ad hæc quis tam idoneus?
* Non enim ſumus ſicut plurimi, adulte- 17
rantes verbum Dei, ſed ex ſinceritate, ſed
ſicut ex Deo, coram Deo, in Chriſto lo-
quimur.

CAP. III.

1 INCIPIMVS iterum noſmetipſos com-
mendare? aut numquid egemus (ſicut
quidam) commendatitijs epiſtolis ad vos,
2 aut ex vobis? * Epiſtola noſtra vos eſtis, ſcri-
pta in cordibus noſtris, quæ ſcitur, & legitur
3 ab omnibus hominibus: * manifeſtati quòd
epiſtola eſtis Chriſti, miniſtrata a nobis, &
ſcripta non atramento, ſed ſpiritu Dei viui:
non in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis
4 carnalibus. * Fiduciam autem talem habe-
5 mus per Chriſtum ad Deū: * non quòd ſuf-
ficiētes ſimus cogitare aliquid a nobis, quaſi
ex nobis: ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt:
6 * qui & idoneos nos fecit miniſtros noui te-
ſtamenti: nō littera, ſed Spiritu: littera enim
7 occidit, Spiritus autem viuificat. * Quòd ſi
miniſtratio mortis litteris deformata in lapi-
dibus, fuit in gloria, ita vt non poſſent intē-
dere filij Iſrael in faciem Moyſi propter glo-
8 riam vultus eius, quæ euacuatur: * quomo-
do non magis miniſtratio Spiritus erit in
9 gloria? * Nam ſi miniſtratio damnationis
gloria eſt: multo magis abundat miniſte-
10 rium iuſtitiæ in gloria. * Nam nec glorifica-
tum eſt, quod claruit in hac parte, propter
11 excellentem gloriam. * Si enim quod eua-
cuatur, per gloriam eſt: multo magis quod
12 manet, in gloria eſt. * Habentes igitur talē
13 ſpē, multa fiducia vtimur: * & nō ſicut Moy-
ſes ponebat velamen ſuper faciem ſuam, vt
non intenderēt filij Iſrael in faciē eius, quod
14 euacuatur, * ſed obtuſi ſunt ſenſus eorum.
Vſque in hodiernum enim diem, idipſum
velamen in lectione veteris teſtamēti manet
non reuelatum, (quoniam in Chriſto eua-
15 cuatur) ſed vſque in hodiernum diem, cum
legitur Moyſes, velamen poſitum eſt ſu-
16 per cor eorum. * Cum autem conuerſus
fuerit ad Dominum, auferetur velamen.
17 * Dominus autem Spiritus eſt: Vbi autem
18 Spiritus Domini: ibi libertas. * Nos vero
omnes, reuelata facie gloriam Domini ſpe-
culantes, in eandem imaginem transforma-
mur a claritate in claritatem, tamquam a
Domini Spiritu.

CAP.

CAP. IIII.

IDEO habentes adminiſtrationem, iu- 1
xta quod miſericordiam conſecuti ſu-
mus, non deficimus, *ſed abdicamus occul- 2
ta dedecoris, non ambulãtes in aſtutia, ne-
que adulterantes verbum Dei, ſed in mani-
feſtatione veritatis commendantes noſmet
ipſos ad omnem conſcientiam hominũ co-
ram Deo. *Quòd ſi etiam opertum eſt Euã- 3
gelium noſtrũ: in ijs, qui pereunt, eſt oper-
tum: *in quibus Deus huius ſæculi excæca- 4
uit mentes infidelium, vt non fulgeat illis
illuminatio Euangelij gloriæ Chriſti, qui eſt
imago Dei. *Non enim noſmetipſos præ- 5
dicamus, ſed Ieſum Chriſtum Dominum
noſtrum: nos autem ſeruos veſtros per Ie-
ſum: *quoniam Deus, qui dixit de tenebris 6
lucem ſplendeſcere, ipſe illuxit in cordibus
noſtris ad illuminationem ſcientiæ clarita-
tis Dei, in facie Chriſti Ieſu. *Habemus au 7
tem theſaurum iſtum in vaſis fictilibus; vt
ſublimitas ſit virtutis Dei, & non ex nobis.
*In omnibus tribulationem patimur, ſed 8
non anguſtiamur: aporiamur, ſed non de-
ſtituimur: *perſecutionem patimur, ſed 9
non derelinquimur: deijcimur, ſed non pe-
rimus: *ſemper mortificationem Ieſu in cor 10
pore noſtro circumferentes, vt & vita Ieſu
manifeſtetur in corporibus noſtris. *Sem- 11
per enim nos, qui viuimus, in mortem tra-
dimur propter Ieſum: vt & vita Ieſu ma-
nifeſtetur in carne noſtra mortali. *Ergo 12
mors in nobis operatur, vita autem in vo-
bis. *Habentes autem eundem ſpiritum 13
fidei, ſicut ſcriptum eſt: Credidi, Propter
quod locutus ſum: & nos credimus, pro-
pter quod & loquimur: *ſcientes quoniam 14
qui ſuſcitauit Ieſum, & nos cum Ieſu ſu-
ſcitabit, & conſtituet vobiſcum. *Omnia 15
enim propter vos: vt gratia abundans, per
multos in gratiarum actione, abundet in
gloriam Dei. *Propter quod non defici- 16
mus: ſed licet is, qui foris eſt, noſter ho-
mo corrumpatur: tamen is, qui intus eſt,
renouatur de die in diem. *Id enim, quod 17
in præſenti eſt momentaneum & leue tri-
bulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimi-
tate æternum gloriæ pondus operatur in
1 18 nobis, *non contemplantibus nobis quæ
videntur, ſed quæ non videntur. Quæ enim
2 videntur, temporalia ſunt: quæ autem non
videntur, æterna ſunt.

CAP. V.

1 SCIMVS enim quoniam ſi terreſtris do-
3 mus noſtra huius habitationis diſſolua-
tur, quòd ædificationem ex Deo habemus,
4 domum non manufactam, æternam in cæ-
2 lis. *Nam & in hoc ingemiſcimus, habi-
tationem noſtram, quæ de cælo eſt, ſuper-
5 3 indui cupientes: *ſi tamen veſtiti, non nudi
4 inueniamur. *Nam & qui ſumus in hoc ta
bernaculo, ingemiſcimus grauati: eo quòd
6 nolumus expoliari, ſed ſuperueſtiri, vt ab-
5 ſorbeatur quod mortale eſt, a vita. *Qui
autem efficit nos in hoc ipſum, Deus, qui
7 6 dedit nobis pignus ſpiritus. *Audentes igi-
tur ſemper, ſcientes quoniam dum ſumus in
7 corpore, peregrinamur a Domino: (*per fi-
8 dem enim ambulamus, & non per ſpeciem)
8 *audemus autem, & bonam volũtatem ha-
9 bemus magis peregrinari a corpore, & præ-
9 ſentes eſſe ad Dominum. *Et ideo conten-
10 dimus ſiue abſentes, ſiue præſentes placere
10 illi. *Omnes enim nos manifeſtari oportet
11 ante Tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſ-
que propria corporis, prout geſſit, ſiue bo-
11 num, ſiue malum. *Scientes ergo timorem
12 Domini hominibus ſuademus, Deo autem
manifeſti ſumus. Spero autem & in con-
13 12 ſcientijs veſtris manifeſtos nos eſſe. *Non
iterum commendamus nos vobis, ſed occa-
ſionem damus vobis gloriandi pro nobis:
14 vt habeatis ad eos, qui in facie gloriãtur, &
13 non in corde. *Siue enim mẽte excedimus,
15 14 Deo: ſiue ſobrij ſumus, vobis. *Charitas
enim Chriſti vrget nos: æſtimantes hoc,
quoniam ſi vnus pro omnibus mortuus eſt,
16 15 ergo omnes mortui ſunt: *& pro omnibus
mortuus eſt Chriſtus: vt, & qui viuunt,
iam non ſibi viuant, ſed ei, qui pro ipſis
17 16 mortuus eſt & reſurrexit. *Itaque nos ex
hoc neminem nouimus ſecundum carnem:

Et ſi cognouimus ſecundum carnem Chri-
ſtum : ſed nunc iam non nouimus. * Si qua 17
ergo in Chriſto noua creatura, vetera tran-
ſierunt: ecce facta ſunt omnia noua. * Om- 18
nia autem ex Deo, qui nos reconciliauit ſibi
per Chriſtum : & dedit nobis miniſterium
reconciliationis. * quoniam quidem Deus 19
erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi,
non reputans illis delicta ipſorum, & poſuit
in nobis verbum reconciliationis. * Pro 20
Chriſto ergo legatione fungimur, tamquã
Deo exhortante per nos. Obſecramus pro
Chriſto, reconciliamini Deo. * Eum, qui 21
non nouerat peccatum, pro nobis pecca-
tum fecit, vt nos efficeremur iuſtitia Dei
in ipſo.

CAP. VI.

ADIVVANTES autem exhortamur ne 1
in vacuum gratiam Dei recipiatis. * Ait 2
enim : Tempore accepto exaudiui te, & in
die ſalutis adiuui te. Ecce nunc tempus
acceptabile, ecce nunc dies ſalutis. * nemini 3
dantes vllam offenſionem, vt non vitupere-
tur miniſterium noſtrum: * ſed in omnibus 4
exhibeamus noſmetipſos ſicut Dei mini-
ſtros in multa patientia, in tribulationibus,
in neceſſitatibus, in anguſtijs, * in plagis, in 5
carceribus, in ſeditionibus, in laboribus, in
vigilijs, in ieiunijs, * in caſtitate, in ſcientia, 6
in longanimitate, in ſuauitate, in Spiritu
ſancto, in charitate non ficta, * in verbo ve- 7
ritatis, in virtute Dei, per arma iuſtitiæ a
dextris, & a ſiniſtris, * per gloriam, & igno- 8
bilitatem, per infamiam, & bonam famam:
vt ſeductores, & veraces, ſicut qui ignoti, &
cogniti: * quaſi morientes, & ecce viuimus: 9
vt caſtigati, & non mortificati: * quaſi triſtes, 10
ſemper autem gaudẽtes: ſicut egẽtes, mul-
tos autem locupletãtes: tamquam nihil ha-
bentes, & omnia poſſidentes. * Os noſtrum 11
patet ad vos o Corinthij, cor noſtrum dila-
tatum eſt. * Non anguſtiamini in nobis: an- 12
guſtiamini autem in viſceribus veſtris: * eã- 13
dem autem habẽtes remunerationem, tam-
quam filijs dico: dilatamini & vos. * Nolite 14
iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim
participatio iuſtitiæ cum iniquitate? Aut
15 quæ ſocietas luci ad tenebras? * Quæ autem
conuentio Chriſti ad Belial? Aut quæ pars
16 fideli cum infideli? * Qui autem conſen-
ſus templo Dei cum idolis? Vos enim eſtis
templum Dei viui, ſicut dicit Deus: Quo-
niam inhabitabo in illis, & inambulabo in-
ter eos, & ero illorum Deus, & ipſi erunt
17 mihi populus. * Propter quod exite de me-
dio eorum, & ſeparamini, dicit Dominus,
18 & immundum ne tetigeritis: * & ego recipiã
vos: & ero vobis in patrem, & vos eritis mi-
hi in filios, & filias, dicit Dominus omni-
potens.

CAP. VII.

1 HAS ergo habentes promiſſiones cha-
riſſimi, mũdemus nos ab omni inqui-
namento carnis, & ſpiritus perficiẽtes ſan-
2 ctificationem in timore Dei. * Capite nos.
Neminem læſimus, neminem corrupimus,
3 neminem circumuenimus. * Non ad con-
demnationem veſtram dico. prædiximus
enim quòd in cordibus noſtris eſtis ad cõ-
4 moriendum, & ad conuiuendum. * Mul-
ta mihi fiducia eſt apud vos, multa mihi glo
riatio pro vobis, repletus ſum cõſolatione,
ſuperabundo gaudio in omni tribulatione
5 noſtra. * Nam & cum veniſſemus in Mace-
doniam, nullam requiem habuit caro no-
ſtra, ſed omnem tribulationem paſſi ſumus:
6 foris pugnæ, intus timores. * Sed qui con-
ſolatur humiles, conſolatus eſt nos Deus in
7 aduẽtu Titi. * Non ſolum autem in aduẽ-
tu eius, ſed etiam in conſolatione, qua con-
ſolatus eſt in vobis, referẽs nobis veſtrum
deſiderium, veſtrum fletum, veſtram æmu-
lationem pro me, ita vt magis gauderem.
8 * Quoniam etſi contriſtaui vos in epiſtola,
nõ me pœnitet: etſi pœniteret, vidẽs quòd
epiſtola illa (etſi ad horam) vos cõtriſtauit;
9 * nunc gaudeo: nõ quia contriſtati eſtis, ſed
quia contriſtati eſtis ad pœnitentiam. Cõ-
triſtati enim eſtis ſecundum Deum, vt in
10 nullo detrimentũ patiamini ex nobis. * Quæ
enim ſecundum Deum triſtitia eſt, pœnitẽ-
tiam in ſalutem ſtabilem operatur: ſæculi
autem

autem triſtitia mortẽ operatur.*Ecce enim 11
hoc ipſum,ſecundum Deum cõtriſtari vos,
quantam in vobis operatur ſolicitudinem :
ſed defenſionem,ſed indignationem,ſed ti-
morem, ſed deſiderium, ſed æmulationem;
ſed vindictã. in omnibus exhibuiſtis vos ,
incontaminatos eſſe negotio . * Igitur, etſi 12
ſcripſi vobis,non propter eum,qui fecit in-
iuriam,nec propter eum,qui paſſus eſt : ſed
ad manifeſtandam ſolicitudinem noſtram,
quam habemns pro vobis * corã Deo: ideo 13
conſolati ſumus. In conſolatione autem
noſtra,abnndantius magisgauiſi ſumus ſu-
per gaudio Titi , quia refectus eſt ſpiritus
eius ab omnibus vobis.* & ſi quid apud il- 14
lum de vobis gloriatus ſum,non ſum con-
fuſus: ſed ſicut omnia vobis in veritate lo-
cuti ſumus,ita & gloriatio noſtra, quæ fuit
ad Titum, veritas facta eſt ,* & viſcera eius 15
abundantius in vobis ſunt : reminiſcentis
omnium veſtrum obedientiam : quomodo
cum timore , & tremore excepiſtis illnm .
*Gaudeo quòd in omnibus cõfido in vobis. 16

Cap. VIII.

NOTAM autem facimus vobis fratres 1
gratiam Dei, quæ data eſt in Eccleſijs
Macedoniæ :* quòd in multo experimento 2
tribulationis abundantia gaudij ipſorum
fuit , & altiſſima paupertas eorum abunda-
uit in diuitias ſimplicitatis eorum :*quia ſe- 3
cundum virtutem teſtimonium illis reddo,
& ſupra virtutem voluntarij fuerunt ,* cum 4
multa exhortatione obſecrantes nos gra-
tiam,& communicationem miniſterij,quod
fit in Sanctos .*Et non ſicut ſperauimus,ſed 5
ſemetipſos dederunt primùm Domino,de-
inde nobis per voluntatem Dei,*ita vt ro- 6
garemus Titum : vt quemadmodum cœpit,
ita & perficiat in vobis etiam gratiam iſtã.
* Sed ſicut in omnibus abundatis fide, & 7
ſermone , & ſcientia, & omni ſolicitudine,
inſuper & charitate veſtra in nos , vt & in
hac gratia abundetis . * Non quaſi impe- 8
rans dico : ſed per aliorum ſolicitudinem ,
etiam veſtræ charitatis ingenium bonum
comprobans .* Scitis enim gratiam Domi- 9
ni noſtri Ieſu Chriſti,quoniam propter vos
egenus factus eſt , cum eſſet diues , vt illius
10 inopia vos diuites eſſetis . * Et conſilium
in hoc do : hoc enim vobis vtile eſt,qui non
ſolum facere , ſed & velle cœpiſtis ab anno
11 priore :*nunc vero & facto perficite : vt quẽ-
admodum promptus eſt animus volunta-
tis,ita ſit & perficiendi ex eo, quod habetis.
12 *Si enim voluntas prompta eſt, ſecundum
id,quod habet, accepta eſt, non ſecundum
13 id, quod non habet . * Non enim vt alijs ſit
remiſſio, vobis autem tribulatio , ſed ex æ-
14 qualitate . * In præſenti tempore veſtra
abundantia illorum inopiam ſuppleat : vt
& illorum abundantia veſtræ inopiæ ſit ſup
plementum,vt fiat æqualitas,ſicut ſcriptum
15 eſt : * Qui multum non abundauit : & qui
16 modicum, non minorauit . *Gratias autem
Deo, qui dedit eandem ſolicitudinem pro
17 vobis in corde Titi ,*quoniam exhortatio-
nem qnidem ſuſcepit : ſed cum ſolicitior
eſſet, ſua voluntate profectus eſt ad vos .
18 * Miſimus etiam cum illo fratrẽ, cuius laus
19 eſt in Euangelio per omnes Eccleſias:*non
ſolum autem,ſed & ordinatus eſt ab Eccle-
ſijs comes peregrinationis noſtræ : in hanc
gratiam , quæ miniſtratur a nobis ad Do-
mini gloriam , & deſtinatam voluntatem
20 noſtram :* deuitantes hoc, ne quis nos vi-
tuperet in hac plenitudine , quæ miniſtra-
21 tur a nobis .* Prouidemus enim bona non
ſolum coram Deo , ſed etiam coram ho-
22 minibus . * Miſimus autem cum illis & fra-
trem noſtrum , quem probauimus in mul-
tis ſæpe ſolicitum eſſe : nunc autem multo
23 ſolicitiorem , confidentia multa in vos ,* ſi-
ue pro Tito, qui eſt ſocius meus, & in vos
adiutor, ſiue fratres noſtri, Apoſtoli Eccle-
24 ſiarum , gloria Chriſti . * Oſtenſionem er-
go,qnæ eſt charitatis veſtræ, & noſtræ glo-
riæ pro vobis , in illos oſtendite in faciem
Eccleſiarum .

Cap. IX.

1 NAM de miniſterio,quod fit in ſanctos
ex abnndanti eſt mihi ſcribere vobis.
2 *Scio enim promptum animum veſtrum :

pro quo de vobis glorior apud Macedones.
Quoniam & Achaia parata eſt ab anno præ-
terito,& veſtra æmulatio prouocauit pluri-
mos. * Miſi autem fratres: vt ne quod glo- 3
riamur de vobis, euacuetur in hac parte,vt
(quemadmodum dixi) parati ſitis: * ne cum 4
venerint Macedones mecum,& inuenerint
vos imparatos, erubeſcamus nos (vt non
dicamus vos) in hac ſubſtantia. * Neceſſa- 5
rium ergo exiſtimaui rogare fratres,vt præ-
ueniant ad vos, & præparent repromiſſam
benedictionem hanc paratam eſſe ſic,quaſi
benedictionem, non tamquam auaritiam.
* Hoc autem dico: Qui parce ſeminat,par- 6
ce & metet: & qui ſeminat in benedictio-
nibus,de benedictionibus & metet. * Vnuſ- 7
quiſque prout deſtinauit in corde ſuo,non
ex triſtitia,aut ex neceſſitate: hilarem enim
datorem diligit Deus. * Potens eſt autem 8
Deus omnem gratiam abundare facere in
vobis: vt in omnibus ſemper omnem ſuf-
ficientiã habentes,abundetis in omne opus
bonum, * ſicut ſcriptum eſt: Diſperſit, dedit 9
pauperibus: iuſtitia eius manet in ſæculum
ſæculi. * Qui autem adminiſtrat ſemen ſe- 10
minanti: & panem ad manducandum præ-
ſtabit, & multiplicabit ſemen veſtrum, &
augebit incrementa frugum iuſtitiæ veſtræ:
* vt in omnibus locupletati abundetis in 11
omnem ſimplicitatem, quæ operatur per
nos gratiarum actionem Deo. * Quoniam 12
miniſterium huius officij nõ ſolum ſupplet
ea, quæ deſunt ſanctis, ſed etiam abundat
per multas gratiarum actiones in Domino,
* per probationem miniſterij huius, glorifi- 13
cantes Deum in obedientia confeſſionis
veſtræ,in Euangelium Chriſti,& ſimplicita-
te communicationis in illos, & in omnes,
* & in ipſorum obſecratione pro vobis,de- 14
ſiderantium vos propter eminentem gra-
tiam Dei in vobis. * Gratias Deo ſuper 15
inenarrabili dono eius.

CAP. X.

IPSE autem ego Paulus obſecro vos per 1
manſuetudinem, & modeſtiam Chriſti,
qui in facie quidem humilis ſum inter vos,
2 abſens autem confido in vobis. * Rogo au-
tem vos ne præſens audeam per eam confi-
dentiam,qua exiſtimor audere in quoſdam,
qui arbitrantur nos tamquam ſecundũ car
3 nem ambulemus. * In carne enim ambulan-
4 tes,non ſecũdum carnem militamus. * Nam
arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed
potentia Deo ad deſtructionem munitionũ,
5 conſilia deſtruẽtes, * & omnem altitudinem
extollentem ſe aduerſus ſcientiam Dei,& in
captiuitatem redigẽtes omnem intellectum
6 in obſequium Chriſti, * & in promptu ha-
bentes vlciſci omnem inobedientiam,cum
7 impleta fuerit veſtra obedientia. * Quæ ſe-
cundum faciem ſunt,videte. Si quis confi-
dit ſibi Chriſti ſe eſſe,hoc cogitet iterũ apud
8 ſe: quia ſicut ipſe Chriſti eſt,ita & nos. * Nã,
& ſi amplius aliquid gloriatus fuero de po-
teſtate noſtra, quam dedit nobis Dominus
in ædificationem, & non in deſtructionem
9 veſtram: non erubeſcam. * Vt autem non
exiſtimer tamquã terrere vos per epiſtolas:
10 * quoniam quidem epiſtolæ, inquiunt, gra-
ues ſunt & fortes: præſentia autem corpo-
11 ris infirma, & ſermo contemptibilis: * hoc
cogitet qui eiuſmodi eſt,quia quales ſumus
verbo per epiſtolas abſentes, tales & præ-
12 ſentes in facto. * Non enim audemus inſe-
rere,aut comparare nos quibuſdam,qui ſe-
ipſos commendant: ſed ipſi in nobis noſ-
metipſos metientes,& comparãtes noſmet-
13 ipſos nobis. * Nos autem non in immen-
ſum gloriabimur,ſed ſecundum menſuram
regulæ,qua menſus eſt nobis Deus,menſu-
14 ram pertingendi vſque ad vos. * Non enim
quaſi non pertingentes ad vos,ſuperexten-
dimus nos: vſque ad vos enim peruenimus
15 in Euangelio Chriſti. * non in immenſum
gloriantes in alienis laboribus: ſpem autem
habentes creſcentis fidei veſtræ, in vobis
magnificari ſecundum regulam noſtram in
16 abundantiam, * etiam in illa, quæ vltra vos
ſunt, euangelizare, non in aliena regula in
17 ijs quæ præparata ſunt gloriari. * Qui autem
18 gloriatur,in Domino glorietur. * Non enim
qui ſeipſum commendat,ille probatus eſt:
ſed quem Deus commendat.

CAP.

Cap. XI.

VTINAM ſuſtineretis modicum quid 1
inſipientiæ meæ,ſed & ſupportate me:
*Æmulor enim vos Dei æmulatione. Deſpō 2
di enim vos vni viro virginem caſtam exhi-
bere Chriſto. * Timeo autem ne ſicut ſer- 3
pens Heuam ſeduxit aſtutia ſua,ita corrum
pantur ſenſus veſtri, & excidāt a ſimplicita-
te,quæ eſt in Chriſto.* Nam ſi is,qui venit, 4
alium Chriſtum prædicat, quem non præ-
dicauimus, aut alium ſpiritum accipitis,
quem non accepiſtis: aut aliud Euangeliū,
quod nō recepiſtis: recte pateremini.*Exi- 5
ſtimo enim nihil me minus feciſſe a magnis
Apoſtolis.* Nam etſi imperitus ſermone, 6
ſed non ſcientia, in omnibus autem mani-
feſtati ſumus vobis.* Aut numquid pecca- 7
tum feci,me ipſum humilians, vt vos exal-
temini? quoniam gratis Euangelium Dei
euangelizaui vobis?* Alias Eccleſias expo- 8
liaui, accipiens ſtipendium ad miniſterium
veſtrum.* Et cum eſſem apud vos,& ege- 9
rem; nulli oneroſus fui: nā quod mihi dee-
rat,ſuppleuerūt fratres,qui venerunt a Ma-
cedonia: & in omnibus ſine onere me vobis
ſeruaui,& ſeruabo.* Eſt veritas Chriſti in 10
me, quoniā hæc gloriatio non infringetur
in me in regionibus Achaiæ.*Quare? quia 11
non diligo vos? Deus ſcit.* Quod autem 12
facio, & faciam: vt amputem occaſionem
eorum, qui volunt occaſionem, vt in quo
gloriantur, inueniantur ſicut & nos.* Nam 13
eiuſmodi pſeudoapoſtoli, ſunt operarij ſub-
doli,trāsfigurantes ſe in apoſtolos Chriſti.
*Et non mirum: ipſe enim ſatanas transfi- 14
gurat ſe in angelum lucis.* nō eſt ergo ma- 15
gnum,ſi miniſtri eius transfigurentur velut
miniſtri iuſtitiæ: quorū finis erit ſecundum
opera ipſorum.*Iterum dico,(ne quis me 16
putet inſipientem eſſe, alioquin velut inſi-
pientem accipite me, vt & ego modicum
quid glorier)*quod loquor,non loquor ſe- 17
cundum Deum, ſed quaſi in inſipientia, in
hac ſubſtantia gloriæ. * Quoniam multi 18
gloriantur ſecundum carnem: & ego glo-
riabor.*Libenter enim ſuffertis inſipientes: 19
20 cum ſitis ipſi ſapientes. *Suſtinetis enim ſi
quis vos in ſeruitutem redigit;ſi quis deuo-
rat, ſi quis accipit, ſi quis extollitur, ſi quis
21 in faciem vos cædit. *Secundum ignobili-
tatem dico,quaſi nos infirmi fuerimus in
hac parte. In quo quis audet (in inſipien-
22 tia dico) audeo & ego: * Hebræi ſunt, &
ego: Iſraelitæ ſunt,& ego: Semen Abrahæ
23 ſunt, & ego:* Miniſtri Chriſti ſunt, (vt mi-
nus ſapiens dico) plus ego: in laboribus plu
rimis, in carceribus abundantius, in plagis
24 ſupra modum, in mortibus frequenter.*A
Iudæis quinquies, quadragenas, vna minus,
25 accepi.*Ter virgis cæſus ſum, ſemel lapida-
tus ſum, ter naufragium feci, nocte & die
26 in profundo maris fui,* in itineribus ſæpe,
periculis fluminum, periculis latronum, pe-
riculis ex genere, periculis ex Gentibus, pe
riculis in ciuitate, periculis in ſolitudine, pe
riculis in mari, periculis in falſis fratribus:
27 *in labore,& ærumna, in vigilijs multis, in
fame,& ſiti, in ieiunijs multis, in frigore, &
28 nuditate,* præter illa, quæ extrinſecus ſunt,
inſtantia mea quotidiana, ſolicitudo om-
29 nium Eccleſiarum. * Quis infirmatur, &
ego non infirmor? quis ſcandalizatur, &
30 ego non vror? *Si gloriari oportet: quæ
31 infirmitatis meæ ſunt, gloriabor.* Deus &
Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt be
nedictus in ſæcula, ſcit quòd non mentior.
32 *Damaſci præpoſitus Gentis Aretæ regis,
cuſtodiebat ciuitatem Damaſcenorum vt
33 me comprehenderet:* & per feneſtram in
ſporta dimiſſus ſum per murum,& ſic effu-
gi manus eius.

Cap. XII.

1 SI gloriari oportet (nō expedit quidem:)
veniam autem ad viſiones, & reuelatio-
2 nes Domini.*Scio hominē in Chriſto ante
annos quattuordecim, ſiue in corpore ne-
ſcio, ſiue extra corpus neſcio, Deus ſcit, ra-
3 ptū huiuſmodi vſque ad tertiū cælum.*Et
ſcio huiuſmodi hominē ſiue in corpore, ſiue
4 extra corpus neſcio, Deus ſcit: * quoniam
raptus eſt in Paradiſum: & audiuit arcana
5 verba, quæ non licet homini loqui. * Pro
huiuſmo-

huiuſmodi gloriabor:pro me autē nihil glo-
riabor niſi in infirmitatibus meis. * Nam, 6
& ſi voluero gloriari, nō ero inſipiens: veri-
tatem enim dicam :parco autem,ne quis me
exiſtimet ſupra id, quod videt in me, aut
aliquid audit ex me*.Et ne magnitudo reue 7
lationum extollat me,datus eſt mihi ſtimu
lus carnis meæ angelus ſatanæ, qui me co-
laphizet.* Propter quod ter Dominum ro- 8
gaui vt diſcederet a me:*& dixit mihi: Suf- 9
ficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmi-
tate perficitur. Libenter igitur gloriabor in
infirmitatibus meis,vt inhabitet in me vir-
tus Chriſti. * Propter quod placeo mihi in 10
infirmitatibus meis,in cōtumelijs,in neceſ-
ſitatibus, in perſequutionibus, in anguſtijs
pro Chriſto: Cum enim infirmor, tunc po-
tens ſum. * Factus ſum inſipiens, vos me 11
coegiſtis. Ego enim a vobis debui commē-
dari:nihil enim minus fui ab ijs, qui ſunt ſu-
pra modum Apoſtoli:tametſi nihil ſum:* ſi- 12
gna tamen Apoſtolatus mei facta ſunt ſu-
per vos in omni patientia, in ſignis, & pro-
digijs,& virtutibus. * Quid eſt enim,quod 13
minus habuiſtis præ ceteris Eccleſijs, niſi
quòd ego ipſe non grauaui vos? Donate mi
hi hanc iniuriam.* Ecce tertiò hoc paratus 14
ſum venire ad vos: & non ero grauis vobis.
Non enim quæro quæ veſtra ſunt, ſed vos.
Nec enim debent filij parentibus theſauri-
zare,ſed parentes filijs. * Ego autem liben- 15
tiſſime impendā, & ſuperimpēdar ipſe pro
animabus veſtris: licet plus vos diligēs, mi-
nus diligar. * Sed eſto: ego vos non gra- 16
uaui: ſed cum eſſem aſtutus, dolo vos cepi.
* Numquid per aliquem eorum, quos miſi 17
ad vos, circumueni vos?* Rogaui Titum, 18
& miſi cum illo fratrem. Numquid Ti-
tus vos circumuenit? nonne eodem ſpiri-
tu ambulauimus? nonne ijſdem veſtigijs?
* Olim putatis quòd excuſemus nos apud 19
vos? Coram Deo in Chriſto loquimur:
omnia autem chariſſimi propter ædifica-
tionem veſtram.* Timeo enim ne forte cum 20
venero, non quales volo, inueniam vos:
& ego inueniar a vobis, qualem non vul-
tis: ne forte contētiones,æmulationes,ani-
moſitates, diſſenſiones, detractiones, ſuſur-
rationes, inflationes, ſeditiones ſint inter
21 vos:* ne iterum cum venero, humiliet me
Deus apud vos,& lugeam multos ex ijs,qui
ante peccauerunt,& non egerunt pœniten-
tiam ſuper immunditia,& fornicatione,&
impudicitia,quam geſſerunt.

CAP. XIII.

1 ECCE tertiò hoc venio ad vos: In ore
duorum, vel trium teſtium ſtabit om-
2 ne verbum. * Prædixi,& prædico, vt præ-
ſens, & nunc abſens ijs, qui ante peccaue-
runt, & ceteris omnibus, quoniam ſi ve-
3 nero iterum, non parcam. * An experi-
mentum quæritis eius, qui in me loquitur
Chriſtus, qui in vobis non infirmatur, ſed
4 potens eſt in vobis? * Nam etſi crucifixus
eſt ex infirmitate: ſed viuit ex virtute Dei.
Nam & nos infirmi ſumus in illo: ſed
viuemus cum eo ex virtute Dei in vobis.
5 * Voſmetipſos tentate ſi eſtis in fide: ipſi
vos probate. An non cognoſcitis voſ-
metipſos quia Chriſtus Ieſus in vobis eſt?
6 niſi forte reprobi eſtis.* Spero autem quòd
cognoſcetis, quia nos non ſumus repro-
7 bi. * Oramus autem Deum vt nihil mali
faciatis, non vt nos probati appareamus,
ſed vt vos quod bonum eſt faciatis: nos
8 autem vt reprobi ſimus. * Non enim poſ-
ſumus aliquid aduerſus veritatem, ſed pro
9 veritate. * Gaudemus enim, quoniam
nos infirmi ſumus, vos autem potentes
eſtis. Hoc & oramus veſtram conſum-
10 mationem. * Ideo hæc abſens ſcribo, vt
non præſens durius agam ſecundum pote-
ſtatem, quam Dominus dedit mihi in ædi-
ficationem, & non in deſtructionem.
11 * De cetero, fratres, gaudete, perfecti eſtote,
exhortamini, idem ſapite, pacem habete,
& Deus pacis,& dilectionis erit vobiſcum.
12 * Salutate inuicem in oſculo ſancto. Salu-
13 tant vos omnes ſancti. * Gratia Domini
noſtri Ieſu Chriſti,& charitas Dei, & com-
municatio ſancti Spiritus ſit cum omnibus
vobis. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD GALATAS.

CAPVT P[illegible]MVM.

PAVLVS Apoſtolus non [illegible]
hominibus, neque [illegible]
minem, ſed per I[illegible]
ſtum, & Deum Patrem, qui
ſuſcitauit eũ a mortuis :* & 2
qui mecũ ſunt omnes fratres, Eccleſijs Ga-
latiæ.* Gratia vobis, & pax a Deo Patre, & 3
Domino noſtro Ieſu Chriſto, * qui dedit 4
ſemetipſum pro peccatis noſtris, vt eripe-
ret nos de præſenti ſæculo nequam, ſecun-
dum voluntatem Dei & Patris noſtri, * cui 5
eſt gloria in ſæcula ſæculorũ : Amẽ.* Miror 6
quòd ſic tã cito transferimini ab eo, qui vos
vocauit in gratiã Chriſti in aliud Euangeliũ:
*quod nõ eſt aliud, niſi ſunt aliqui, qui vos 7
conturbant, & volunt conuertere Euange-
lium Chriſti.* Sed licet nos, aut Angelus de 8
cælo euangelizet vobis præterquàm quod
euangelizauimus vobis, anathema ſit. * Si- 9
cut prædiximus, & nunc iterũ dico : Si quis
vobis euangelizauerit præter id, quod acce
piſtis, anathema ſit.* Modo enim hominibus 10
ſuadeo, an Deo? An quæro hominibus pla-
cere? Si adhuc hominibus placerem, Chri-
ſti ſeruus non eſſem. * Notum enim vobis 11
facio, fratres, Euangelium, quod euãgeliza
tum eſt a me, quia non eſt ſecundum homi-
nem :* neque enim ego ab homine accepi il 12
lud, neque didici, ſed per reuelationem Ieſu
Chriſti. * Audiſtis enim conuerſationem 13
meam aliquando in Iudaiſmo : quoniã ſu-
pra modũ perſequebar Eccleſiã Dei, & ex-
pugnabã illam, * & proficiebã in Iudaiſmo 14
ſupra multos coætaneos meos in genere
meo, abundantius æmulator exiſtens pa-
[illegible]um mearum traditionum. * Cum
[illegible]m placuit ei, qui me ſegregauit ex
[illegible]tero matris meæ, & vocauit per gratiam
16 ſuam, * vt reuelaret Filium ſuum in me, vt
euangelizarem illum in Gentibus : cõtinuo
17 non acquieui carni & ſanguini, * neque ve-
ni Ieroſolymam ad anteceſſores meos Apo
ſtolos : ſed abij in Arabiam : & iterum re-
18 uerſus ſum Damaſcum : * deinde poſt an-
nos tres veni Ieroſolymam videre Petrum,
19 & manſi apud eum diebus quindecim : * a-
lium autem Apoſtolorum vidi neminem, ni
20 ſi Iacobum fratrem Domini. * Quæ autem
ſcribo vobis, ecce coram Deo quia non
21 mentior. * Deinde veni in partes Syriæ, &
22 Ciliciæ. * Eram autem ignotus facie Eccle
23 ſijs Iudææ, quæ erant in Chriſto : * tantùm au
tem auditum habebant : Quoniam qui per-
ſequebatur nos aliquando, nunc euangeli-
zat fidem, quam aliquando expugnabat :
24 * & in me clarificabant Deum.

CAP. II.

1 DEINDE poſt annos quattuordecim,
iterum aſcendi Ieroſolymam cum Bar
2 naba, aſſumpto & Tito. * Aſcendi au-
tem ſecundum reuelationem : & contuli
cum illis Euangelium, quod prædico in
Gentibus, ſeorſum autem ijs, qui vide-
bantur aliquid eſſe : ne forte in vacuũ cur-
3 rerem, aut cucurriſſem. * Sed neque Titus,
qui mecum erat, cum eſſet Gentilis, com-
4 pulſus eſt circumcidi : * ſed propter ſubin-
troductos falſos fratres, qui ſubintroierunt
explorare libertatem noſtram, quam habe-
mus

mus in Chriſto Ieſu,vt nos in ſeruitutẽ redi
gerent.*Quibus neque ad horam ceſſimus 5
ſubiectione, vt veritas Euãgelij permaneat
apud vos:*ab ijs autem,qui videbantur eſ- 6
ſe aliquid, (quales aliquando fuerint, nihil
mea intereſt. Deus perſonã hominis nõ ac-
cipit) mihi enim qui videbãtur eſſe aliquid,
nihil contulerunt.*Sed econtra cum vidiſ- 7
ſent quòd creditũ eſt mihi Euãgeliũ præpu-
tij,ſicut & Petro circumciſionis:(*qui enim 8
operatus eſt Petro in Apoſtolatum circum
ciſionis,operatus eſt & mihi inter Gẽtes)*& 9
cũ cognouiſſent gratiã, quæ data eſt mihi,
Iacobus,& Cephas,& Ioãnes,qui videban-
tur colũnæ eſſe,dextras dederũt mihi,& Bar-
nabæ ſocietatis: vt nos in Gẽtes,ipſi autẽ in
circumciſionẽ:*tantum vt pauperũ memo- 10
res eſſemus,quòd etiam ſolicitus fui hoc ip-
ſum facere.*Cũ autem veniſſet Cephas An- 11
tiochiam:in faciẽ ei reſtiti,quia reprehenſi-
bilis erat.*Prius enim quàm venirent quidã 12
a Iacobo,cum Gentibus edebat: cum autẽ
veniſſent, ſubtrahebat,& ſegregabat ſe ti-
mens eos,qui ex circũciſione erãt.*Et ſimu- 13
lationi eius conſenſerunt ceteri Iudæi,ita vt
& Barnabas duceretur ab eis in illam ſimu-
lationem.*Sed cum vidiſſem quòd nõ recte 14
ambularent ad veritatẽ Euangelij, dixi Ce-
phæ corã omnibus: Si tu,cum Iudæus ſis,
gentiliter viuis, & non Iudaice: quomodo
Gentes cogis Iudaizare?* Nos natura Iu- 15
dæi,& nõ ex Gentibus peccatores.*Sciẽtes 16
autẽ quòd non iuſtificatur homo ex operi-
bus legis,niſi per fidem Ieſu Chriſti: & nos
in Chriſto Ieſu credimus,vt iuſtificemur ex
fide Chriſti, & non ex operibus legis: pro-
pter quod ex operibus legis non iuſtificabi-
tur omnis caro.*Quòd ſi quærentes iuſtifi- 17
cari in Chriſto,inuenti ſumus & ipſi pecca-
tores, numquid Chriſtus peccati miniſter
eſt? Abſit.* Si enim quæ deſtruxi,iterũ hæc 18
ædifico: præuaricatorẽ me conſtituo.* Ego 19
enim per legem,legi mortuus ſum,vt Deo
viuam: Chriſto confixus ſum cruci.* Viuo 20
autem,iam non ego: viuit vero in me Chri-
ſtus. Quòd autem nunc viuo in carne: in fi-
de viuo filij Dei, qui dilexit me, & tradidit
21 ſemetipſum pro me. * Non abijcio gra-
tiam Dei. Si enim per legem iuſtitia, ergo
gratis Chriſtus mortuus eſt.

CAP. III.

1 O Inſenſati Galatæ, quis vos faſcinauit
nõ obedire veritati,ante quorũ oculos
Ieſus Chriſtus præſcriptus eſt,in vobis cru-
2 cifixus?*Hoc ſolũ a vobis volo diſcere:Ex
operibus legis Spiritũ accepiſtis, an ex au-
3 ditu fidei?*Sic ſtulti eſtis, vt cũ ſpiritu cœ-
4 peritis,nũc carne conſummemini?*Tanta
paſſi eſtis ſine cauſa? ſi tamen ſine cauſa.
5 *Qui ergo tribuit vobis Spiritũ,& operatur
virtutes in vobis: ex operibus legis, an ex
6 auditu fidei? * Sicut ſcriptũ eſt: Abraham
credidit Deo,& reputatũ eſt illi ad iuſtitiã.
7 * Cognoſcite ergo quia qui ex fide ſunt, ij
8 ſunt filij Abrahæ.*Prouidens autẽ Scriptu
ra quia ex fide iuſtificat Gentes Deus,præ
nũciauit Abrahæ: Quia benedicẽtur in te
9 omnes Gẽtes.*Igitur qui ex fide ſunt,bene-
10 dicẽtur cum fideli Abrahã.*Quicũque enim
ex operibus legis ſunt,ſub maledicto ſunt.
Scriptum eſt enim: Maledictus omnis, qui
non permanſerit in omnibus,quæ ſcripta
11 ſunt in Libro legis vt faciat ea.*Quoniã au
tem in lege nemo iuſtificatur apud Deum,
manifeſtum eſt: quia iuſtus ex fide viuit.
12 *Lex autem nõ eſt ex fide,ſed, Qui fecerit
13 ea, viuet in illis.*Chriſtus nos redemit de
maledicto legis, factus pro nobis maledi-
ctum: quia ſcriptum eſt:Maledictus omnis
14 qui pendet in ligno:*vt in Gentibus bene-
dictio Abrahæ fieret in Chriſto Ieſu,vt pol-
licitationem Spiritus accipiamus per fidẽ.
15 *Fratres(ſecundum hominem dico) tamen
hominis confirmatum teſtamentum nemo
16 ſpernit, aut ſuperordinat.* Abrahæ dictæ
ſunt promiſſiones,& ſemini eius. Non di-
cit: Et ſeminibus,quaſi in multis: ſed quaſi
in vno: Et ſemini tuo, qui eſt Chriſtus.
17 * Hoc autẽ dico, teſtamentũ confirmatum
a Deo: quæ poſt quadringentos & triginta
annos facta eſt Lex, nõ irritum facit ad eua
18 cuãdam promiſſionem.* Nam ſi ex legẽ
hereditas,iam nõ ex promiſſione.*Abrahæ
autem

autem per repromiſſionem donauit Deus.
*Quid igitur lex? Propter tranſgreſſiones 19
poſita eſt donec veniret ſemen, cui promi-
ſerat, ordinata per angelos in manu media-
toris. *Mediator autẽ vnius non eſt: Deus 20
autem vnus eſt. *Lex ergo aduerſus pro- 21
miſſa Dei? Abſit. Si enim data eſſet lex, quæ
poſſet viuificare, verè ex lege eſſet iuſtitia.
*Sed cõcluſit ſcriptura omnia ſub peccato, 22
vt promiſſio ex fide Ieſu Chriſti daretur cre-
dentibus. *Prius autem quàm veniret fides, 23
ſub lege cuſtodiebamur concluſi in eam fi-
dem, quæ reuelanda erat. *Itaque lex pæ- 24
dagogus noſter fuit in Chriſto, vt ex fide
iuſtificemur. *At vbi venit fides, iam non 25
ſumus ſub pædagogo. *Omnes enim filij 26
Dei eſtis per fidem, quæ eſt in Chriſto Ieſu.
*Quicũque enim in Chriſto baptizati eſtis, 27
Chriſtum induiſtis. *Non eſt Iudæus, neque 28
Græcus: nõ eſt ſeruus, neque liber: non eſt
maſculus, neque femina. Omnes enim vos
vnum eſtis in Chriſto Ieſu. *Si autem vos 29
Chriſti: ergo ſemen Abrahæ eſtis, ſecun-
dum promiſſionem heredes.

CAP. IIII.

DIco autem: Quanto tempore heres 1
paruulus eſt, nihil differt à ſeruo, cum
ſit dominus omnium: *ſed ſub tutoribus, & 2
actoribus eſt vſque ad præfinitum tempus
a patre: *ita & nos cum eſſemus paruuli, ſub 3
elementis mundi eramus ſeruientes. *At vbi 4
venit plenitudo temporis, miſit Deus Filiũ
ſuum factum ex muliere, factum ſub lege,
*vt eos, qui ſub lege erãt, redimeret, vt ado- 5
ptionem filiorum reciperemus. *Quoniam 6
autem eſtis filij, miſit Deus Spiritum filij ſui
in corda veſtra clamantem: Abba, Pater.
*Itaque iam non eſt ſeruus, ſed filius: Quod 7
ſi filius: & heres per Deum. *Sed tunc qui- 8
dem ignorantes Deum, ijs, qui natura non
ſunt dij, ſeruiebatis. *Nunc autem cum co- 9
gnoueritis Deum, immo cogniti ſitis à Deo:
quomodo conuertimini iterum ad infirma,
& egena elementa, quibus denuo ſeruire
vultis? *Dies obſeruatis, & menſes, & tẽpo- 10
ra, & annos. *Timeo vos, ne forte ſine cauſa 11
12 laborauerim in vobis. *Eſtote ſicut ego, quia
& ego ſicut vos: fratres obſecro vos: Nihil
13 me læſiſtis. *Scitis autẽ quia per infirmitatẽ
carnis euangelizaui vobis iampridem: &
14 tentationem veſtrã in carne mea non ſpre-
uiſtis, neque reſpuiſtis: ſed ſicut Angelum
15 Dei excepiſtis me, ſicut Chriſtũ Ieſum. *Vbi
eſt ergo beatitudo veſtra? Teſtimoniũ enim
perhibeo vobis, quia, ſi fieri poſſet, oculos ve-
16 ſtros eruiſſetis, & dediſſetis mihi. *Ergo ini-
micus vobis factus ſum, verũ dicens vobis?
17 *Æmulantur vos non bene: ſed excludere
18 vos volunt, vt illos æmulemini. *Bonum au-
tem æmulamini in bono ſemper: & nõ tan-
19 tum cũ præſens ſum apud vos. *Filioli mei,
quos iterum parturio, donec formetur Chri-
20 ſtus in vobis. *Vellem autem eſſe apud vos
modo, & mutare vocem meam: quoniam
21 confundor in vobis. *Dicite mihi qui ſub
22 lege vultis eſſe: legem non legiſtis? *Scriptũ
eſt enim: Quoniam Abraham duos filios
habuit: vnum de ancilla, & vnum de libera.
23 *Sed qui de ancilla, ſecundum carnem na-
tus eſt: qui autem de libera, per repromiſ-
24 ſionem: *quæ ſunt per allegoriã dicta. Hæc
enim ſunt duo teſtamenta. Vnum quidem
in monte Sina, in ſeruitutem generans: quæ
25 eſt Agar: *Sina enim mons eſt in Arabia,
qui coniunctus eſt ei, quæ nunc eſt Ieruſalẽ,
26 & ſeruit cũ filijs ſuis. *Illa autem, quæ ſurſum
eſt Ieruſalẽ, libera eſt, quæ eſt mater noſtra.
27 *Scriptum eſt enim: Lætare ſterilis, quæ nõ
paris: erumpe, & clama, quæ non parturis:
quia multi filij deſertæ, magis quàm eius,
28 quæ habet virum. *Nos autẽ fratres ſecun-
29 dũ Iſaac promiſſionis filij ſumus. *Sed quo-
modo tunc is, qui ſecundum carnem natus
fuerat, perſequebatur eum, qui ſecundum
30 ſpiritum: ita & nunc. *Sed quid dicit Scri-
ptura? Eijce ancillã, & filium eius: nõ enim
31 heres erit filius ancillæ cũ filio liberæ. *Ita-
que, fratres, non ſumus ancillæ filij, ſed li-
beræ: qua libertate Chriſtus nos liberauit.

CAP. V.

1 STATE, & nolite iterum iugo ſeruitutis
2 contineri. *Ecce ego Paulus dico vobis:
quoniam

quoniam ſi circumcidamini,Chriſtus vobis
nihil proderit.* Teſtificor autem rurſus om 3
ni homini circumcidenti ſe,quoniam debi-
tor eſt vniuerſæ legis faciendæ.* Euacuati 4
eſtis a Chriſto, qui in lege iuſtificamini : a
gratia excidiſtis.* Nos enim ſpiritu ex fi- 5
de, ſpem iuſtitiæ expectamus.* Nam in 6
Chriſto Ieſu neque circumciſio aliquid va-
let, neque præputium: ſed fides, quæ per
charitatem operatur.* Currebatis bene: 7
quis vos impediuit veritati non obedire?
*Perſuaſio hæc non eſt ex eo,qui vocat vos. 8
* Modicum fermentum totam maſſam cor- 9
rumpit.* Ego confido in vobis in Domino, 10
quòd nihil aliud ſapietis : qui autem con-
turbat vos, portabit iudicium, quicumque
eſt ille.* Ego autem,fratres,ſi circumciſio- 11
nē adhnc prædico : quid adhuc perſecutio-
nem patior? Ergo euacuatum eſt ſcandalū
crucis.*Vtinam & abſcindātur qui vos con 12
turbant.* Vos enim in libertatem vocati 13
eſtis fratres: tantùm ne libertatē in occa-
ſionem detis carnis,ſed per charitatem Spi
ritus ſeruite inuicem.*Omnis enim lex in 14
vno ſermone impletur: Diliges proximum
tuum ſicut te ipſum.*Quòd ſi inuicem mor 15
detis, & comeditis: videte ne ab inuicem
conſumamini.* Dico autem: Spiritu am- 16
bulate, & deſideria carnis non perficietis.
*Caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum: 17
ſpiritus autem aduerſus carnem: hæc enim
ſibi inuicem aduerſantur: vt non quæcum-
que vultis, illa faciatis.* Quòd ſi ſpiritu 18
ducimini, non eſtis ſub lege.* Manifeſta 19
ſunt autē opera carnis: quæ ſunt fornica-
tio,immunditia,impndicitia, luxuria,* ido- 20
lorum ſeruitus,veneficia,inimicitiæ,conten
tiones,æmulationes, iræ,rixæ,diſſenſiones,
ſectæ,* inuidiæ, homicidia, ebrietates, co- 21
meſſationes,& his ſimilia,quæ prædico vo-
bis,ſicut prædixi: quoniam qui talia agunt,
regnum Dei non conſequentur.* Fructus 22
autem Spiritus eſt: charitas,gaudium,pax,
patientia, benignitas, bonitas, longani-
mitas,* manſuetudo, fides, modeſtia, con- 23
tinentia,caſtitas. Adnerſus huiuſmodi non
eſt lex.* Qui autem ſunt Chriſti, carnem 24
ſuam crucifixerunt cùm vitijs, & concupi-
25 ſcentijs.* Si ſpiritu viuimus, ſpiritu & am-
26 bulemus.*Nō efficiamur inanis gloriæ cupi
di,inuicē prouocātes, inuicem inuidentes.

CAP. VI.

1 FRATRES, & ſi præoccupatus fuerit
homo in aliquo delicto, vos, qui ſpiri-
tuales eſtis,huiuſmodi inſtruite in ſpiritu le-
nitatis,conſiderans te ipſum,ne & tu tente-
2 ris.*Alter alterius onera portate,& ſic adim
3 plebitis legē Chriſti.*Nam ſi quis exiſtimat
ſe aliquid eſſe,cum nihil ſit,ipſe ſe ſeducit.
4 *Opus autem ſuum probet vnuſquiſque,&
ſic in ſemetipſo tantùm gloriam habebit,
5 & non in altero.*Vnuſquiſque enim onus
6 ſuū portabit.*Communicet autē is, qui ca-
techizatur verbo,ei,qui ſe catechizat,in om
7 nibus bonis.* Nolite errare: Deus non irri-
8 detur.* Quæ enim ſeminauerit homo, hæc
& metet. Quoniam qui ſeminat in carne
ſua, de carne & metet corruptionem: qui
autem ſeminat in ſpiritu, de ſpiritu metet
9 vitam æternam.* Bonum autem facientes,
non deficiamus: tempore enim ſuo mete-
10 mus non deficientes.* Ergo dum tempus
habemus,operemur bonum ad omnes,ma-
11 xime autem ad domeſticos fidei.* Videte
qualibus litteris ſcripſi vobis mea manu.
12 *Quicumque enim volunt placere in carne,
hi cogunt vos circumcidi,tantùm vt crucis
13 Chriſti perſecutionem non patiantur.*Ne-
que enim qui circumciduntur,legem cuſto-
diunt: ſed volunt vos circumcidi,vt in car-
14 ne veſtra glorientur.*Mihi autem abſit glo
riari,niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chri-
ſti: per quem mihi mundus crucifixus eſt,
15 & ego mundo.* In Chriſto enim Ieſu ne-
que circumciſio aliquid valet, neque præ-
16 putium,ſed noua creatura.* Et quicum-
que hanc regulam ſecuti fuerint,pax ſuper
illos,& miſericordia, & ſuper Iſrael Dei.
17 * De cetero nemo mihi moleſtus ſit: ego
enim ſtigmata Domini Ieſu in corpore meo
18 porto.*Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti,
cum ſpiritn veſtro, fratres. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD EPHESIOS.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS Apoſtolus Ieſu Chri- 1
ſti per voluntatem Dei, omni-
bus ſanctis, qui ſunt Epheſi,&
fidelibus in Chriſto Ieſu.*Gra- 2
tia vobis, & pax a Deo Patre
noſtro, & Domino Ieſu Chriſto.* Benedi- 3
ctus Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chri-
ſti,qui benedixit nos in omni benedictione
ſpirituali in cæleſtibus in Chriſto,*ſicut ele- 4
git nos in ipſo ante mundi conſtitutionem,
vt eſſemus ſancti & immaculati in cõſpectu
eius in charitate.*Qui prædeſtinauit nos in 5
adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtũ in
ipſum: ſecũdum propoſitum volũtatis ſuæ,
*in laudem gloriæ gratiæ ſuæ,in qua gratifi 6
cauit nos in dilecto filio ſuo.* In quo habe- 7
mus redemptionem per ſanguinem eius,re
miſſionem peccatorum ſecundum diuitias
gratiæ eius,*quæ ſuperabũdauit in nobis in 8
omni ſapiẽtia,& prudentia:*vt notum face- 9
ret nobis ſacramentũ voluntatis ſuæ,ſecun-
dum beneplacitum eius,quod propoſuit in
eo,*in diſpenſatione plenitudinis tẽporum, 10
inſtaurare omnia in Chriſto,quæ in cælis,&
quæ in terra ſunt,in ipſo:*In quo etiã & nos 11
ſorte vocati ſumus prædeſtinati ſecundum
propoſitum eius,qui operatur omnia ſecun-
dum conſilium voluntatis ſuæ:*vt ſimus in 12
laudẽ gloriæ eius nos, qui ante ſperauimus
in Chriſto:*In quo & vos,cum audiſſetis ver 13
bum veritatis,(Euangelium ſalutis veſtræ)
in quo & credentes ſignati eſtis Spiritu pro-
miſſionis ſancto,*qui eſt pignus hereditatis 14
noſtræ, in redemptionem acquiſitionis, in
laudem gloriæ ipſius.*Propterea & ego au- 15
diẽs fidem veſtrã,quæ eſt in Domino Ieſu,&
16 dilectionem in omnes ſanctos,*nõ ceſſo gra
tias agẽs pro vobis,memoriã veſtri faciẽs in
17 orationibus meis:*vt Deus,Domini noſtri
Ieſu Chriſti pater,gloriæ,det vobis ſpiritum
ſapientiæ & reuelationis,in agnitione eius:
18 *illuminatos oculos cordis veſtri,vt ſciatis
quæ ſit ſpes vocationis eius,& quæ diuitiæ
19 gloriæ hereditatis eius in ſanctis,*& quæ ſit
ſupereminẽs magnitudo virtutis eius in nos,
qui credimus ſecundũ operationẽ potẽtiæ
20 virtutis eius,*quam operatus eſt in Chriſto,
ſuſcitans illum a mortuis,& conſtituens ad
21 dexteram ſuam in cæleſtibus:*ſupra omnẽ
principatum & poteſtatem, & virtutem, &
dominationem,& omne nomẽ,quod nomi
natur nõ ſolum in hoc ſæculo,ſed etiam in
22 futuro.*Et omnia ſubiecit ſub pedibus eius:
& ipſum dedit caput ſupra omnem Eccle-
23 ſiam,*quæ eſt corpus ipſius, & plenitudo
eius, qui omnia in omnibus adimpletur.

CAP. II.

1 ET vos, cum eſſetis mortui delictis, &
2 peccatis veſtris,*in quibus aliquãdo am
bulaſtis ſecundum ſæculum mundi huius,
ſecũdum principem poteſtatis aeris huius,
ſpiritus,qui nunc operatur in filios diffiden
3 tiæ,*in quibus & nos omnes aliquando con-
uerſati ſumus in deſiderijs carnis noſtræ,fa-
ciẽtes voluntatem carnis,& cogitationũ,&
4 eramus natura filij iræ,ſicut & ceteri:*Deus
autem,qui diues eſt in miſericordia,propter
5 nimiam charitatem ſuã,qua dilexit nos,*&
cum eſſemus mortui peccatis,cõuiuificauit

nos in Christo,(cuius gratia eſtis ſaluati)*& 6
conreſuſcitauit,& cõſedere fecit in cæleſti-
bus in Christo Ieſu:* vt oſtẽderet in ſæculis 7
ſuperuenientibus abundantes diuitias gratiæ
ſuæ, in bonitate ſuper nos in Christo Ieſu.
*Gratia enim eſtis ſaluati per fidem, & hoc 8
non ex vobis: Dei enim donum eſt,* nõ ex 9
operibus,vt nequis glorietur. * Ipſius enim 10
ſumus factura,creati in Christo Ieſu in ope-
ribus bonis, quæ præparauit Deus vt in illis
ambulemus.*Propter quod memores eſto- 11
te,quòd aliquãdo vos Gentes in carne, qui
dicimini præputium ab ea, quæ dicitur cir-
cumciſio in carne, manu facta:*quia eratis 12
illo in tempore ſine Christo,alienati a cõuer
ſatione Iſrael,& hoſpites teſtamentorũ,pro-
miſſionis ſpem non habẽtes, & ſine Deo in
hoc mundo.* Nunc autem in Christo Ieſu 13
vos,qui aliquãdo eratis longe,facti eſtis pro-
pe in ſanguine Christi.* Ipſe enim eſt pax 14
noſtra,qui fecit vtraque vnum,& mediũ pa-
rietem maceriæ ſoluẽs,inimicitias in carne
ſua:*legem mandatorũ decretis euacuãs,vt 15
duos condat in ſemetipſo in vnum nouum
hominẽ,faciens pacẽ,* & recõciliet ambos 16
in vno corpore,Deo per crucem, interficiẽs
inimicitias in ſemetipſo.*Et veniẽs euange 17
lizauit pacem vobis,qui longe fuiſtis, & pa-
cem ijs,qui prope.*quoniá per ipſum habe- 18
mus acceſſum ambo in vno Spiritu ad Pa-
trẽ.*Ergo iam nõ eſtis hoſpites,& aduenæ: 19
ſed eſtis ciues ſanctorum, & domeſtici Dei,
*ſuperædificati ſuper fundamentũ Apoſto- 20
lorum,& Prophetarum, ipſo ſummo angu-
lari lapide Christo Ieſu:* in quo omnis ædi- 21
ficatio conſtructa creſcit in templum ſan-
ctum in Domino,*in quo & vos coædifica- 22
mini in habitaculum Dei in Spiritu.

Cap. III.

HVIVS rei gratia, ego Paulus vinctus 1
Christi Ieſu,pro vobis Gentibus,*ſi ta- 2
men audiſtis diſpẽſationẽ gratiæ Dei, quæ
data eſt mihi in vobis:*quoniam ſecundum 3
reuelationẽ notũ mihi factum eſt ſacramen-
tũ,ſicut ſupra ſcripſi in breui: * prout pote- 4
ſtis legẽtes intelligere prudẽtiam meam in
5 myſterio Christi: * quod alijs generationi-
bus nõ eſt agnitũ filijs hominũ, ſicuti nunc
reuelatũ eſt ſanctis Apoſtolis eius, & Pro-
6 phetis in Spiritu,*Gentes eſſe coheredes,&
cõcorporales, & cõparticipes promiſſionis
7 eius in Christo Ieſu per Euangeliũ:* Cuius
factus ſum miniſter ſecundũ donum gratiæ
Dei,quæ data eſt mihi ſecundũ operationẽ
8 virtutis eius. * Mihi omnium ſanctorum mi
nimo data eſt gratia hæc,In Gentibus euã-
9 gelizare inueſtigabiles diuitias Christi,*& il-
luminare omnes, quæ ſit diſpẽſatio ſacramẽ
ti abſconditi a ſæculis in Deo, qui omnia
10 creauit:*vt innoteſcat principatibus,& po-
teſtatibus in cæleſtibus per Eccleſiá, multi-
11 formis ſapiẽtia Dei,* ſecundũ præfinitionẽ
ſæculorũ,quam fecit in Christo Ieſu Domi-
12 no noſtro:*In quo habemus fiduciá,& ac-
13 ceſſum in confidẽtia per fidem eius.* Pro-
pter quod peto ne deficiatis in tribulationi-
bus meis pro vobis: quæ eſt gloria veſtra.
14 *Huius rei gratia flecto genua mea ad Patrẽ
15 Domini noſtri Ieſu Christi,*ex quo omnis
16 paternitas in cælis,& in terra nominatur,*vt
det vobis ſecundũ diuitias gloriæ ſuæ,virtu
te corroborari per Spiritũ eius in interiorẽ
17 hominẽ, * Christũ habitare per fidẽ in cor-
dibus veſtris:in charitate radicati, & funda-
18 ti,*vt poſſitis cõprehẽdere cũ omnibus ſan-
ctis,quæ ſit latitudo,& lõgitudo, & ſublimi-
19 tas,& profundum:*ſcire etiam ſupereminẽ-
tem ſcientiæ charitatẽ Christi,vt impleami-
20 ni in omnem plenitudinem Dei.* Ei autẽ,
qui potẽs eſt omnia facere ſuperabundãter
quàm petimus,aut intelligimus, ſecundum
21 virtutem,quæ operatur in nobis:*Ipſi gloria
in Eccleſia, & in Christo Ieſu in omnes ge-
nerationes ſæculi ſæculorum. Amen.

Cap. IIII.

1 OBSECRO itaque vos ego vinctus in
Domino,vt digne ambuletis vocatio-
2 ne,qua vocati eſtis,*cũ omni humilitate,&
manſuetudine,cum patientia,ſupportantes
3 inuicẽ in charitate, * ſoliciti ſeruare vnitatẽ
4 Spiritus in vinculo pacis.* Vnum corpus,&
vnus Spiritus ſicut vocati eſtis in vna ſpe vo

cationis

cationis veſtræ.* Vnus Dominus,vna fides, 5
vnum baptiſma.*Vnus Deus & Pater om- 6
niū,qui eſt ſuper omnes, & per omnia,& in
omnibus nobis.*Vnicuique autem noſtrū 7
data eſt gratia ſecundū menſuram donatio-
nis Chriſti.* Propter quod dicit: Aſcendēs 8
in altum captiuam duxit captiuitatē :dedit
dona hominibus.* Quòd autem aſcendit, 9
quid eſt, niſi quia & deſcendit primùm in
inferiores partes terræ.*Qui deſcendit,ipſe 10
eſt & qui aſcēdit ſuper omnes cælos, vt im-
pleret omnia.*Et ipſe dedit quoſdam qui- 11
dem Apoſtolos,quoſdam autē Prophetas,
alios vero Euangeliſtas,alios autē paſtores,
& doctores* ad conſummationem ſanctorū 12
in opus miniſterij,in ædificationē corporis
Chriſti:*donec occurramus omnes in vni- 13
tatem fidei,& agnitionis filij Dei, in virum
perfectum, in mēſuram ætatis plenitudinis
Chriſti:*vt iam nō ſimus paruuli fluctuan- 14
tes,& circumferamur omni vento doctrinæ
in nequitia hominum,in aſtutia ad circum-
uentionē erroris.*Veritatem autē facientes 15
in charitate, creſcamus in illo per omnia,
qui eſt caput Chriſtus:* ex quo totum cor- 16
pus compactum,& connexum per omnem
iuncturā ſubminiſtrationis,ſecundum ope-
rationem in mēſuram vniuſcuiuſque mem-
bri,augmētum corporis facit in ædificatio-
nem ſui in charitate.*Hoc igitur dico,& te- 17
ſtificor in Domino,vt iam nō ambuletis,ſi-
cut & Gētes ambulāt in vanitate ſenſus ſui,
*tenebris obſcuratum habētes intellectum, 18
alienati a vita Dei per ignorātiam,quæ eſt
in illis,propter cæcitatem cordis ipſorum,
*qui deſperantes,ſemetipſos tradiderūt im- 19
pudicitiæ, in operationem immūditiæ om-
nis in auaritiam.* Vos autem nō ita didici- 20
ſtis Chriſtum,* ſi tamē illum audiſtis, & in 21
ipſo docti eſtis,ſicut eſt veritas in Ieſu.*de- 22
ponere vos ſecundum priſtinam conuerſa-
tionem veterem hominem, qui corrumpi-
tur ſecūdum deſideria erroris.* Renoua- 23
mini autem ſpiritu mentis veſtræ,*& indui- 24
te nouum hominem,qui ſecundum Deum
creatus eſt in iuſtitia,& ſanctitate veritatis.
*Propter quod deponentes mendacium,lo- 25
quimini veritatem vnuſquiſque cum pro-
ximo ſuo: quoniā ſumus inuicem membra.
26 *Iraſcimini,& nolite peccare: ſol non occi-
27 dat ſuper iracundiam veſtram.* Nolite lo-
28 cum dare diabolo:*qui furabatur,iam non
furetur: magis autem laboret,operādo ma-
nibus ſuis, quod bonum eſt,vt habeat vnde
29 tribuat neceſſitatem patienti.* Omnis ſer-
mo malus ex ore veſtro non procedat: ſed
ſiquis bonus ad ædificationem fidei vt det
30 gratiam audientibus.* Et nolite contriſtare
Spiritum ſanctum Dei: in quo ſignati eſtis
31 in diem redemptionis.* Omnis amaritudo,
& ira, & indignatio, & clamor, & blaſphe-
mia tollatur a vobis cum omni malitia.
32 * Eſtote autem inuicem benigni,miſericor-
des, donantes inuicem ſicut & Deus in
Chriſto donauit vobis.

Cap. v.

1 ESTOTE ergo imitatores Dei,ſicut filij
2 chariſſimi:*& ambulate in dilectione,
ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſe-
metipſum pro nobis oblationem,& hoſtiam
3 Deo in odorem ſuauitatis.*Fornicatio autē,
& omnis immūditia,aut auaritia nec nomi-
4 netur in vobis,ſicut decet ſanctos :*aut tur-
pitudo, aut ſtultiloquiū,aut ſcurrilitas,quæ
ad rem non pertinet: ſed magis gratiarum
5 actio.*Hoc enim ſcitote intelligētes: quòd
omnis fornicator,aut immūdus,aut auarus,
quod eſt idolorum ſeruitus,nō habet here-
6 ditatē in regno Chriſti,& Dei.*Nemo vos
ſeducat inanibus verbis: propter hæc enim
7 venit ira Dei in filios diffidentiæ. * Nolite
8 ergo effici participes eorum.* Eratis enim
aliquando tenebræ: nūc autem lux in Do-
9 mino. Vt filij lucis ambulate:*fructus enim
lucis eſt in omni bonitate,& iuſtitia,& veri-
10 tate:*probantes quid ſit beneplacitū Deo:
11 *& nolite cōmunicare operibus infructuoſis
12 tenebrarum,magis autem redarguite.*Quæ
enim in occulto fiunt ab ipſis, turpe eſt &
13 dicere.*Omnia autem,quæ arguuntur,a lu-
mine manifeſtātur: omne enim,quod mani-
14 feſtatur,lumē eſt.*Propter quod dicit: Sur-
ge qui dormis,& exurge a mortuis, & illu-

minabit te Chriſtus.*Videte itaque fratres, 15
quomodo caute ambuletis: non quaſi inſi-
piẽtes,*ſed vt ſapientes: redimẽtes tempus, 16
quoniam dies mali ſunt.* Propterea nolite 17
fieri imprudentes: ſed intelligentes quæ ſit
voluntas Dei.* Et nolite inebriari vino, in 18
quo eſt luxuria: ſed implemini Spiritu ſan-
cto,* loquentes vobiſmetipſis in pſalmis, & 19
hymnis, & canticis ſpiritualibus, cantãtes, &
pſallentes in cordibus veſtris Domino,*gra 20
tias agẽtes ſemper pro omnibus, in nomine
Domini noſtri Ieſu Chriſti Deo & Patri.
*Subiecti inuicẽ in timore Chriſti.*Mulieres 21 22
viris ſuis ſubditæ ſint, ſicut Domino:*quo- 23
niam vir caput eſt mulieris: ſicut Chriſtus
caput eſt Eccleſiæ: Ipſe, ſaluator corporis
eius.*Sed ſicut Eccleſia ſubiecta eſt Chriſto, 24
ita & mulieres viris ſuis in omnibus.* Viri 25
diligite vxores veſtras, ſicut & Chriſtus dile-
xit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea,*vt 26
illam ſanctificaret, mundans lauacro aquæ
in verbo vitæ,* vt exhiberet ipſe ſibi in glo- 27
rioſam Eccleſiam, nõ habentem maculam,
aut rugam, aut aliquid huiuſmodi, ſed vt ſit
ſancta & immaculata.* Ita & viri debẽt di- 28
ligere vxores ſuas vt corpora ſua. Qui ſuam
vxorẽ diligit, ſeipſum diligit.*Nemo enim 29
vmquam carnem ſuam odio habuit: ſed nu
trit, & fouet eam, ſicut & Chriſtus Eccle-
ſiam:* quia membra ſumus corporis eius, 30
de carne eius, & de oſſibus eius.* Propter 31
hoc relinquet homo patrem, & matrem ſuã,
& adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in car-
ne vna.* Sacramentum hoc magnum eſt, 32
ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia.
* Verumtamen & vos ſinguli, vnuſquiſque 33
vxorem ſuam ſicut ſeipſum diligat: vxor
autem timeat virum ſuum.

CAP. VI.

FILII, obedite parentibus veſtris in Do- 1
mino: hoc enim iuſtum eſt.* Honora 2
patrem tuum, & matrem tuã. quod eſt man-
datum primum in promiſſione:*vt bene ſit 3
tibi, & ſis longæuus ſuper terram.* Et vos 4
patres nolite ad iracũdiam prouocare filios
veſtros: ſed educate illos in diſciplina, &
5 correptione Domini.* Serui obedite domi-
nis carnalibus cũ timore & tremore, in ſim-
6 plicitate cordis veſtri, ſicut Chriſto:*non ad
oculum ſeruientes, quaſi hominibus placen
tes, ſed vt ſerui Chriſti, faciẽtes voluntatem
7 Dei ex animo,*cum bona voluntate ſeruiẽ-
8 tes, ſicut Domino, & nõ hominibus:*ſcien-
tes quoniam vnuſquiſque quodcũque fece-
rit bonũ, hoc recipiet a Domino, ſiue ſeruus,
9 ſiue liber.*Et vos domini eadem facite illis,
remittentes minas: ſcientes quia & illorum,
& veſter Dominus eſt in cælis: & perſonarũ
10 acceptio non eſt apud eum.*De cetero fra-
tres confortamini in Domino, & in potẽtia
11 virtutis eius.*Induite vos armaturã Dei, vt
12 poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli.*quo-
niam nõ eſt nobis colluctãtio aduerſus car
nem & ſanguinem: ſed aduerſus principes,
& poteſtates, aduerſus mũdi rectores tene-
brarum harum, contra ſpiritualia nequitiæ,
13 in cæleſtibus.*Propterea accipite armaturã
Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo, & in
14 omnibus perfecti ſtare.* State ergo ſuccin-
cti lumbos veſtros in veritate, & induti lori-
15 cam iuſtitiæ,*& calceati pedes in præpara-
16 tione Euangelij pacis:* in omnibus ſumen-
tes ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia tela
17 nequiſſimi ignea extinguere:*& galeã ſalu-
tis aſſumite: & gladium ſpiritus (quod eſt
18 verbum Dei)*per omnem orationem, & ob-
ſecrationẽ orantes omni tempore in ſpiritu:
& in ipſo vigilantes in omni inſtantia, & ob-
19 ſecratione pro omnibus ſanctis:*& pro me,
vt detur mihi ſermo in apertione oris mei
cum fiducia, notum facere myſterium Euan
20 gelij:*pro quo legatione fungor in catena,
ita vt in ipſo audeam, prout oportet me, lo-
21 qui.* Vt autem & vos ſciatis quæ circa me
ſunt, quid agam: omnia vobis nota faciet
Tychicus, chariſſimus frater, & fidelis mini-
22 ſter in Domino:* quem miſi ad vos in hoc
ipſum, vt cognoſcatis quæ circa nos ſunt,
23 & conſoletur corda veſtra.*Pax fratribus, &
charitas cum fide a Deo Patre, & Domino
24 Ieſu Chriſto.* Gratia cum omnibus, qui
diligunt Dominum noſtrum Ieſum Chri-
ſtum in incorruptione. Amen.

EPI-

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD PHILIPPENSES.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS, & Timotheus ſerui 1
Ieſu Chriſti, omnibus ſan-
ctis in Chriſto Ieſu, qui ſunt
Philippis, cum epiſcopis, &
diaconibus. *Gratia vobis, 2
& pax a Deo Patre noſtro, & Domino Ieſu
Chriſto. * Gratias ago Deo meo in omni 3
memoria veſtri, *ſemper in cunctis orationi- 4
bus meis pro omnibus vobis, cũ gaudio de-
precationem faciens, *ſuper cõmunicatione 5
veſtra in Euangelio Chriſti a prima die vſ-
que nunc. *confidens hoc ipſum, quia qui 6
cœpit in vobis opus bonum, perficiet vſque
in diem Chriſti Ieſu. * ſicut eſt mihi iuſtum 7
hoc ſentire pro omnibus vobis: eo quòd
habeam vos in corde, & in vinculis meis, &
in defenſione, & confirmatione Euangelij,
ſocios gaudij mei omnes vos eſſe. *Teſtis 8
enim mihi eſt Deus, quomodo cupiam om-
nes vos in viſceribus Ieſu Chriſti. * Et hoc 9
oro vt charitas veſtra magis ac magis abun
det in ſcientia, & in omni ſenſu: *vt probe- 10
tis potiora, vt ſitis ſinceri, & ſine offenſa in
diem Chriſti, *repleti fructu iuſtitiæ per Ie- 11
ſum Chriſtum, in gloriam & laudem Dei.
*Scire autem vos volo fratres, quia quæ cir- 12
ca me ſunt, magis ad profectum venerunt
Euangelij: *ita vt vincula mea manifeſta fie- 13
rent in Chriſto in omni prætorio, & in ce-
teris omnibus, *& plures e fratribus in Do- 14
mino confidentes vinculis meis, abundan-
tius auderẽt ſine timore verbum Dei loqui.
*Quidam quidem & propter inuidiam, 15
& contentionem: quidam autem & pro-
pter bonam voluntatem Chriſtum prædi-
16 cant: *quidam ex charitate: ſcientes quo-
niam in defenſionem Euangelij poſitus
17 ſum. * Quidam autem ex contentione
Chriſtum annunciant non ſincere, exiſti-
mantes preſſuram ſe ſuſcitare vinculis meis.
18 *Quid enim? Dum omni modo ſiue per oc-
caſionem, ſiue per veritatem Chriſtus an-
nuncietur: & in hoc gaudeo, ſed & gau-
19 debo. * Scio enim quia hoc mihi proue-
niet ad ſalutem, per veſtram orationem, &
20 ſubminiſtrationem Spiritus Ieſu Chriſti *ſe-
cundum expectationem, & ſpem meam,
quia in nullo confundar: ſed in omni fidu-
cia ſicut ſemper, & nunc magnificabitur
Chriſtus in corpore meo, ſiue per vitam,
21 ſiue per mortem. *Mihi enim viuere Chri-
22 ſtus eſt, & mori lucrum. *Quòd ſi viuere
in carne, hic mihi fructus operis eſt, &
23 quid eligam ignoro. * Coarctor autem e
duobus: deſiderium habens diſſolui, & eſ-
24 ſe cum Chriſto, multo magis melius: *per-
manere autem in carne, neceſſarium pro-
25 pter vos. * Et hoc confidens ſcio quia ma-
nebo, & permanebo omnibus vobis ad
26 profectum veſtrum, & gaudium fidei: *vt
gratulatio veſtra abundet in Chriſto Ieſu
in me, per meum aduentum iterum ad vos.
27 *Tantũ digne Euangelio Chriſti conuerſa-
mini: vt ſiue cum venero, & videro vos, ſi-
ue abſens audiã de vobis quia ſtatis in vno
ſpiritu vnanimes, collaborantes fidei Euan-
28 gelij: *& in nullo terreamini ab aduerſarijs:
quæ illis eſt cauſa perditionis, vobis autem
29 ſalutis, & hoc a Deo: *quia vobis donatum
eſt pro Chriſto, non ſolum vt in eum creda-

tis, ſed vt etiã pro illo patiamini :* idem cer- 30
tamen habentes, quale & vidiſtis in me, &
nunc audiſtis de me.

Cap. II.

SI qua ergo cõſolatio in Chriſto, ſi quod 1
ſolatiũ charitatis, ſiqua ſocietas ſpiritus,
ſiqua viſcera miſerationis:* implete gaudiũ 2
meum vt idem ſapiatis, eandem charitatem
habẽtes, vnanimes, idipſum ſentiẽtes, * nihil 3
per contentionẽ, neque per inanem gloriã:
ſed in humilitate ſuperiores ſibi inuicem ar-
bitrantes, * non quæ ſua ſunt ſinguli conſi 4
derantes, ſed ea, quæ, aliorum. * Hoc enim 5
ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu :* qui 6
cum in forma Dei eſſet, nõ rapinã arbitratus
eſt eſſe ſe æqualem Deo : * ſed ſemetipſum 7
exinaniuit formã ſerui accipiẽs, in ſimilitu-
dinem hominũ factus, & habitu inuentus vt
homo.* Humiliauit ſemetipſum factus obe- 8
diens vſque ad mortem, mortẽ autem cru-
cis.* Propter quod & Deus exaltauit illum, 9
& donauit illi nomen, quod eſt ſuper om-
ne nomen:* vt in nomine Ieſu omne genu 10
flectatur cæleſtiũ, terreſtrium, & infernorũ,
* & omnis lingua cõfiteatur quia Dominus 11
Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris.* Ita- 12
que chariſſimi mei (ſicut ſemper obediſtis:)
non vt in præſentia mei tantum, ſed multo
magis nunc in abſentia mea, cum metu &
tremore veſtram ſalutem operamini.* Deus 13
eſt enim, qui operatur in vobis & velle, &
perficere pro bona voluntate.* Omnia autẽ 14
facite ſine murmurationibus, & hæſitationi-
bus : * vt ſitis ſine querela, & ſimplices filij 15
Dei, ſine reprehenſione in medio nationis
prauæ, & peruerſæ: inter quos lucetis ſicut
luminaria in mũdo,* verbũ vitæ continẽtes 16
ad gloriã meam in die Chriſti, quia nõ in va
cuum cucurri, neque in vacuum laboraui.
*Sed & ſi immolor ſupra ſacrificiũ, & obſe- 17
quium fidei veſtræ, gaudeo, & congratulor
omnibus vobis. * Idipſum autẽ & vos gau- 18
dete, & congratulamini mihi. * Spero au- 19
tem in Domino Ieſu, Timotheum me cito
mittere ad vos : vt & ego bono animo ſim,
20 cognitis quæ circa vos ſunt. * Neminẽ enim
habeo tam vnanimem, qui ſincera affectio-
21 ne pro vobis ſolicitus ſit.* Omnes enim quæ
ſua ſunt quærunt, nõ quæ ſunt Ieſu Chriſti.
22 *Experimẽtum autem eius cognoſcite, quia
ſicut patri filius, mecum ſeruiuit in Euange-
23 lio. * Hunc igitur ſpero me mittere ad vos,
24 mox vt videro quæ circa me ſunt. * Confi-
do autem in Domino quoniã & ipſe veniã
25 ad vos cito.* Neceſſarium autem exiſtima-
ui Epaphroditũ fratrem, & cooperatorem,
& cõmilitonem meum, veſtrũ autem apo-
ſtolum, & miniſtrũ neceſſitatis meæ, mitte-
26 re ad vos :* quoniã quidem omnes vos de-
ſiderabat : & mœſtus erat, propterea quòd
27 audieratis illũ infirmatum. * Nam & infir-
matus eſt vſque ad mortem: ſed Deus miſer
tus eſt eius: non ſolum autem eius, verum
etiam & mei, ne triſtitiam ſuper triſtitiam
28 haberem.* Feſtinantius ergo miſi illum, vt
viſo eo iterum gaudeatis, & ego ſine triſti-
29 tia ſim. * Excipite itaque illum cum omni
gaudio in Domino, & eiuſmodi cum hono-
30 re habetote.* quoniam propter opus Chri-
ſti vſque ad mortem acceſſit, tradens ani-
mam ſuam vt impleret id, quod ex vobis
deerat erga meum obſequium.

Cap. III.

1 DE cetero fratres mei gaudete in Domi
no. Eadem vobis ſcribere, mihi quidẽ
2 non pigrũ, vobis autem neceſſarium. * Vi-
dete canes, videte malos operarios, videte
3 conciſionem. * Nos enim ſumus circumci-
ſio, qui ſpiritu ſeruimus Deo, & gloriamur in
Chriſto Ieſu, & non in carne fiduciam ha-
4 bentes,* quamquam ego habeam cõfiden-
tiam & in carne. Si quis alius videtur confi-
5 dere in carne, ego magis,* circumciſus octa-
uo die, ex genere Iſrael, de tribu Beniamin,
Hebræus ex Hebræis, ſecũdum legem Pha-
6 riſæus,* ſecundũ æmulationem perſequens
Eccleſiam Dei, ſecundum iuſtitiam, quæ in
7 lege eſt, conuerſatus ſine querela:* Sed quæ
mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus ſum pro-
8 pter Chriſtum detrimenta. * Verumtamen
exiſtimo omnia detrimentum eſſe propter
eminen-

eminentem ſcientiam Ieſu Chriſti Domini
mei: propter quem omnia detrimentum fe
ci,& arbitror vt ſtercora,vt Chriſtum lucri-
faciam, * & inueniar in illo non habens 9
meam iuſtitiam,quæ ex lege eſt, ſed illam,
quæ ex fide eſt Chriſti Ieſu: quæ ex Deo eſt
iuſtitia in fide * ad cognoſcẽdum illũ,& vir- 10
tutem reſurrectionis eius,& ſocietatem paſ
ſionũ illius: configuratus morti eius: * ſi quo 11
modo occurrã ad reſurrectionem, quæ eſt
ex mortuis: * nõ quòd iã acceperim,aut iam 12
perfectus ſim: ſequor autem, ſi quomodo
comprehendam in quo & comprehenſus
ſum a Chriſto Ieſu. * Fratres, ego me non 13
arbitror comprehẽdiſſe. Vnũ autem: quæ
quidem retro ſunt obliuiſcens, ad ea vero,
quæ ſunt priora,extendẽs meipſum, * ad de- 14
ſtinatum perſequor,ad brauiũ ſupernæ vo-
cationis Dei in Chriſto Ieſu. * Quicumque 15
ergo perfecti ſumus, hoc ſentiamus: & ſi-
quid aliter ſapitis,& hoc vobis Deus reue-
labit. * Verumtamẽ ad quod peruenimus vt 16
idẽ ſapiamus,& in eadem permaneamus re-
gula. * Imitatores mei eſtote fratres,& obſer 17
uate eos qui ita ambulãt,ſicut habetis for-
mam noſtram. * Multi enim ambulãt, quos 18
ſæpe dicebam vobis(nunc autem & flens di
co)inimicos crucis Chriſti: * quorũ finis inte 19
ritus: quorum Deus venter eſt: & gloria
in confuſione ipſorum,qui terrena ſapiunt.
* Noſtra autem cõuerſatio in cælis eſt: vnde 20
etiam Saluatorem expectamus Dominum
noſtrũ Ieſum Chriſtũ, * qui reformabit cor- 21
pus humilitatis noſtræ, configuratum cor-
pori claritatis ſuæ,ſecundum operationem,
qua etiam poſſit ſubijcere ſibi omnia.

CAP. IIII.

ITAQVE fratres mei chariſſimi, & deſi- 1
deratiſſimi, gaudium meum, & corona
mea: ſic ſtate in Domino,chariſſimi. * Euo- 2
diam rogo,& Syntychen deprecor idipſum
ſapere in Domino. * Etiam rogo & te ger- 3
mane compar,adiuua illas,quæ mecũ labo-
rauerunt in Euangelio cum Clemẽte, & ce-
teris adiutoribus meis, quorũ nomina ſunt
in libro vitæ. * Gaudete in Domino ſemper: 4

5 iterum dico gaudete. * Modeſtia veſtra nota
ſit omnibus hominibus: Dominus prope
6 eſt. * Nihil ſoliciti ſitis: ſed in omni ora-
tione, & obſecratione, cum gratiarum
actione petitiones veſtræ innoteſcant apud
7 Deum. * Et pax Dei, quæ exuperat omnem
ſenſum,cuſtodiat corda veſtra, & intelligẽ-
8 tias veſtras in Chriſto Ieſu. * De cetero fra-
tres, quæcumque ſunt vera,quæcumque pu
dica,quæcumque iuſta,quæcumque ſancta,
quæcumque amabilia, quæcumque bonæ
famæ,ſiqua virtus,ſiqua laus diſciplinæ,hæc
9 cogitate. * Quæ & didiciſtis, & accepiſtis, &
audiſtis, & vidiſtis in me, hæc agite: &
10 Deus pacis erit vobiſcum. * Gauiſus ſum
autem in Domino vehementer, quoniam
tandem aliquando refloruiſtis pro me ſen-
tire,ſicut & ſentiebatis: occupati autem era-
11 tis. * Non quaſi propter penuriam dico:
ego enim didici, in quibus ſum, ſufficiens
12 eſſe. * Scio & humiliari, ſcio & abundare:
(vbique & in omnibus inſtitutus ſum) &
ſatiari,& eſurire, & abundare, & penuriam
13 pati: * omnia poſſum in eo, qui me confor-
14 tat. * Verumtamen bene feciſtis, communi-
15 cantes tribulationi meæ. * Scitis autem &
vos Philippenſes, quòd in principio Euan-
gelij,quando profectus ſum a Macedonia,
nulla mihi Eccleſia communicauit in ratio-
16 ne dati & accepti, niſi vos ſoli: * quia &
Theſſalonicam ſemel & bis in vſum mihi
17 miſiſtis. * Non quia quæro datũ, ſed requi-
ro fructum abundantem in ratione veſtra.
18 * Habeo autem omnia, & abundo: reple-
tus ſum,acceptis ab Epaphrodito quæ mi-
ſiſtis odorem ſuauitatis, hoſtiã acceptam,
19 placentem Deo. * Deus autem meus im-
pleat omne deſiderium veſtrum ſecundum
20 diuitias ſuas in gloria in Chriſto Ieſu. * Deo
autem & Patri noſtro gloria in ſæcula ſæ-
21 culorum: Amen. * Salutate omnem ſan-
22 ctum in Chriſto Ieſu. * Salutant vos, qui
mecum ſunt, fratres. Salutant vos omnes
ſancti, maxime autem qui de Cæſaris do-
23 mo ſunt. * Gratia Domini noſtri Ieſu Chri-
ſti cum ſpiritu veſtro. Amen.

EPI-

EPISTOLA

BEATI PAVLI APOSTOLI AD COLOSSENSES.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS Apoſtolus Ieſu Chri 1
ſti per voluntatem Dei, &
Timotheus frater: * eis, qui 2
ſunt Coloſſis, ſanctis, & fi-
delibus fratribus in Chriſto
Ieſu. * Gratia vobis, & pax a Deo Patre 3
noſtro, & Domino Ieſu Chriſto. Gratias
agimus Deo, & Patri Domini noſtri Ieſu
Chriſti ſemper pro vobis orantes: * audien- 4
tes fidem veſtram in Chriſto Ieſu, & dile-
ctionem, quam habetis in ſanctos omnes
* propter ſpem, quæ repoſita eſt vobis in cæ 5
lis: quam audiſtis in verbo veritatis Euan-
gelij: * quod peruenit ad vos, ſicut & in 6
vniuerſo mundo eſt, & fructificat, & cre-
ſcit ſicut in vobis, ex ea die, qua audiſtis,
& cognouiſtis gratiam Dei in veritate, * ſi- 7
cut didiciſtis ab Epaphra chariſſimo conſer
uo noſtro, qui eſt fidelis pro vobis miniſter
Chriſti Ieſu, * qui etiam manifeſtauit no- 8
bis dilectionem veſtram in ſpiritu: * ideo & 9
nos ex qua die audiuimus, non ceſſamus
pro vobis orantes, & poſtulantes vt implea-
mini agnitione voluntatis eius, in omni ſa-
pientia & intellectu ſpiritali: * vt ambuletis 10
digne Deo per omnia placentes: in omni
opere bono fructificantes, & creſcentes in
ſcientia Dei: * in omni virtute confortati 11
ſecundum potentiam claritatis eius in om-
ni patientia, & longanimitate cum gaudio
* gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos 12
fecit in partem ſortis ſanctorum in lumine:
* qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum, 13
& tranſtulit in regnum filij dilectionis ſuæ,
14 * in quo habemus redemptionem per ſan-
15 guinem eius, remiſſionem peccatorum: * qui
eſt imago Dei inuiſibilis, primogenitus om
16 nis creaturæ: * quoniam in ipſo condita
ſunt vniuerſa in cælis, & in terra, viſibilia, &
inuiſibilia, ſiue throni, ſiue dominationes, ſi-
ue principatus, ſiue poteſtates: omnia per
17 ipſum, & in ipſo creata ſunt: * & ipſe eſt an-
18 te omnes, & omnia in ipſo conſtant. * Et ip-
ſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt prin-
cipium, primogenitus ex mortuis: vt ſit in
19 omnibus ipſe primatum tenens. * quia in ip-
ſo complacuit, omnem plenitudinem inha-
20 bitare: * & per eũ reconciliare omnia in ip-
ſum, pacificans per ſanguinem crucis eius,
21 ſiue quæ in terris, ſiue quæ in cælis ſunt. * Et
vos cum eſſetis aliquando alienati, & inimi-
22 ci ſenſu in operibus malis: * nũc autem re-
conciliauit in corpore carnis eius per mor-
tem, exhibere vos ſanctos, & immaculatos,
23 & irreprehenſibiles coram ipſo: * ſi tamen
permanetis in fide fundati, & ſtabiles, & im
mobiles a ſpe Euãgelij, quod audiſtis, quod
prædicatum eſt in vniuerſa creatura, quæ
ſub cælo eſt, cuius factus ſum ego Paulus
24 miniſter. * Qui nunc gaudeo in paſſionibus
pro vobis, & adimpleo ea, quæ deſunt
paſſionum Chriſti, in carne mea pro corpo-
25 re eius, quod eſt Eccleſia: * cuius factus ſum
ego miniſter ſecundum diſpenſationẽ Dei,
quæ data eſt mihi in vos, vt impleam ver-
26 bũ Dei: * myſterium, quod abſconditũ fuit

a ſæcu-

a ſæculis, & generationibus, nunc autem
manifeſtatū eſt ſanctis eius, *quibus voluit 27
Deus notas facere diuitias gloriæ ſacramē-
ti huius in Gentibus, quod eſt Chriſtus, in
vobis ſpes gloriæ, *quem nos annūciamus, 28
corripientes omnem hominem, & docen-
tes omnem hominem, in omni ſapientia, vt
exhibeamus omnem hominem perfectum
in Chriſto Ieſu. *in quo & laboro, certando 29
ſecundum operationem eius, quam opera-
tur in me in virtute.

CAP. II.

VOLO enim vos ſcire qualem ſolicitu- 1
dinem habeam pro vobis, & pro ijs,
qui ſunt Laodiciæ, & quicumque non vide-
runt faciem meam in carne: *vt cōſolentur 2
corda ipſorum, inſtructi in charitate, & in
omnes diuitias plenitudinis intellectus, in
agnitionē myſterij Dei Patris & Chriſti Ie-
ſu: *in quo ſunt omnes theſauri ſapiētiæ, & 3
ſcientiæ abſconditi. *Hoc autem dico, vt 4
nemo vos decipiat in ſublimitate ſermonū.
*Nam etſi corpore abſens ſum, ſed ſpiritu 5
vobiſcum ſum: gaudens, & videns ordinem
veſtrum, & firmamentū eius, quæ in Chri-
ſto eſt, fidei veſtræ. *Sicut ergo accepiſtis 6
Ieſum Chriſtum Dominum, in ipſo ambu-
late, *radicati, & ſuperædificati in ipſo, & 7
cōfirmati fide, ſicut & didiciſtis, abundan-
tes in illo in gratiarum actione: *Videte ne 8
quis vos decipiat per philoſophiam, & ina-
nem fallaciam ſecundum traditionem ho-
minum, ſecundum elementa mundi, & non
ſecūdum Chriſtum: *quia in ipſo inhabitat 9
omnis plenitudo diuinitatis corporaliter:
*& eſtis in illo repleti, qui eſt caput omnis 10
principatus, & poteſtatis: *in quo & circū- 11
ciſi eſtis circumciſione non manu facta in
expoliatione corporis carnis, ſed in circūci-
ſione Chriſti: *conſepulti ei in baptiſmo, in 12
quo & reſurrexiſtis per fidē operationis Dei,
qui ſuſcitauit illum a mortuis. *Et vos cum 13
mortui eſſetis in delictis, & præputio carnis
veſtræ, cōuiuificauit cum illo, donans vobis
omnia delicta: *delens quod aduerſus nos 14
erat chirographum decreti, quod erat con-
trarium nobis, & ipſum tulit de medio, af-
15 figens illud cruci: *& expoliās principatus,
& poteſtates traduxit confidenter, palam
16 triumphans illos in ſemetipſo. *Nemo ergo
vos iudicet in cibo, aut in potu, aut in par-
te diei feſti, aut neomeniæ, aut ſabbatorum:
17 *quæ ſunt vmbra futurorum: corpus autem
18 Chriſti. *Nemo vos ſeducat, volens in hu-
militate, & religione angelorum, quæ non
vidit ambulans, fruſtra inflatus ſenſu carnis
19 ſuæ, *& nō tenens caput, ex quo totum cor-
pus per nexus, & coniunctiones ſubminiſtra
tum, & conſtructum creſcit in augmentū
20 Dei. *Si ergo mortui eſtis cum Chriſto ab
elementis huius mundi: quid adhuc tam-
21 quam viuentes in mundo decernitis? *Ne
tetigeritis, neque guſtaueritis, neque con-
22 trectaueritis: *quæ ſunt omnia in interitum
ipſo vſu, ſecundum præcepta, & doctrinas
23 hominum: *quæ ſunt rationem quidem ha-
bentia ſapientiæ in ſuperſtitione, & humili-
tate, & non ad parcendum corpori, non in
honore aliquo ad ſaturitatem carnis.

CAP. III.

1 IGITVR, ſi conſurrexiſtis cum Chriſto:
quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt
2 in dextera Dei ſedens: *quæ ſurſum ſunt ſa-
3 pite, non quæ ſuper terram. *Mortui enim
eſtis, & vita veſtra eſt abſcondita cum
4 Chriſto in Deo. *Cum Chriſtus appa-
ruerit, vita veſtra: tunc & vos apparebitis
5 cū ipſo in gloria. *Mortificate ergo mem-
bra veſtra, quæ ſunt ſuper terram: fornica-
tionem, immunditiam, libidinem, concu-
piſcentiam malam, & auaritiam, quæ eſt ſi-
6 mulacrorum ſeruitus: *propter quæ venit
7 ira Dei ſuper filios incredulitatis: *in quibus
& vos ambulaſtis aliquando, cum viuere-
8 tis in illis. *Nunc autem deponite & vos
omnia: iram, indignationem, malitiam,
blaſphemiam, turpem ſermonem de ore
9 veſtro. *Nolite mentiri inuicem, expo-
liantes vos veterem hominem cum acti-
10 bus ſuis, *& induentes nouum eum, qui re-
nouatur in agnitionem ſecundum imagi-
11 nem eius, qui creauit illum. *vbi non eſt
Genti-

Gentilis, & Iudæus, circumciſio, & præpu-
tium, Barbarus, & Scytha, ſeruus, & liber:
ſed omnia, & in omnibus Chriſtus. * Indui- 11
te vos ergo ſicut electi Dei, ſancti, & dilecti, 12
viſcera miſericordiæ, benignitatem, humili-
tatem, modeſtiam, patientiam: * ſupportan- 13
tes inuicem, & donantes vobiſmetipſis ſi
quis aduerſus aliquem habet querelam: ſi-
cut & Dominus donauit vobis, ita & vos.
* Super omnia autem hæc, charitatem ha- 14
bete, quod eſt vinculum perfectionis: * & 15
pax Chriſti exultet in cordibus veſtris, in
qua & vocati eſtis in vno corpore: & gra-
ti eſtote. * Verbum Chriſti habitet in vo- 16
bis abundanter, in omni ſapientia, docen-
tes, & commonentes voſmetipſos, pſalmis,
hymnis, & canticis ſpiritualibus, in gratia
cantantes in cordibus veſtris Deo. * Om- 17
ne, quodcumque facitis in verbo aut in
opere, omnia in nomine Domini Ieſu Chri-
ſti, gratias agentes Deo & Patri per ipſum.
* Mulieres ſubditæ eſtote viris, ſicut opor- 18
tet, in Domino. * Viri diligite vxores ve- 19
ſtras, & nolite amari eſſe ad illas. * Filij obe- 20
dite parentibus per omnia: hoc enim placi-
tum eſt in Domino. * Patres, nolite ad indi- 21
gnationem prouocare filios veſtros, vt non
puſillo animo fiant. * Serui obedite per 22
omnia dominis carnalibus, non ad oculum
ſeruientes, quaſi hominibus placentes, ſed
in ſimplicitate cordis, timentes Deum.
* Quodcumque facitis, ex animo operami- 23
ni ſicut Domino, & non hominibus: * ſcien- 24
tes quòd a Domino accipietis retributio-
nem hereditatis. Domino Chriſto ſerui-
te. * qui enim iniuriam facit, recipiet id, 25
quod inique geſſit: & non eſt perſonarum
acceptio apud Deum.

CAP. IIII.

DOMINI, quod iuſtum eſt & æquum, 1
ſeruis præſtate: ſcientes quòd & vos
Dominum habetis in cælo. * Orationi in-
2 ſtate, vigilantes in ea in gratiarum actione:
3 * orantes ſimul & pro nobis, vt Deus ape-
riat nobis oſtium ſermonis ad loquendum
myſterium Chriſti (propter quod etiam vin
4 ctus ſum) * vt manifeſtem illud ita vt opor-
5 tet me loqui. * In ſapientia ambulate ad
eos, qui foris ſunt: tempus redimentes.
6 * Sermo veſter ſemper in gratia ſale ſit con-
ditus, vt ſciatis quomodo oporteat vos vni-
7 cuique reſpondere. * Quæ circa me ſunt,
omnia vobis nota faciet Tychicus chariſſi-
mus frater, & fidelis miniſter, & conſeruus
8 in Domino: * quẽ miſi ad vos ad hoc ipſum
vt cognoſcat, quæ circa vos ſunt, & conſo-
9 letur corda veſtra, * cum Oneſimo chariſſi-
mo, & fideli fratre, qui ex vobis eſt. Om-
nia, quæ hic aguntur, nota facient vobis.
10 * Salutat vos Ariſtarchus concaptiuus meus,
& Marcus conſobrinus Barnabæ, de quo
accepiſtis mandata: ſi venerit ad vos, ex-
11 cipite illum: * & Ieſus, qui dicitur Iuſtus:
qui ſunt ex circumciſione: hi ſoli ſunt adiu-
tores mei in regno Dei, qui mihi fuerunt
12 ſolatio. * Salutat vos Epaphras, qui ex vo-
bis eſt, ſeruus Chriſti Ieſu, ſemper ſolicitus
pro vobis in orationibus, vt ſtetis perfecti, &
13 pleni in omni voluntate Dei. * Teſtimo-
nium enim illi perhibeo quòd habet mul-
tum laborem pro vobis, & pro iis, qui ſunt
14 Laodiciæ, & qui Hierapoli. * Salutat vos
15 Lucas medicus chariſſimus, & Demas. * Sa-
lutate fratres, qui ſunt Laodiciæ, & Nym-
pham, & quæ in domo eius eſt, Eccleſiam.
16 * Et cum lecta fuerit apud vos epiſtola hæc,
facite vt & in Laodicenſium Eccleſia lega-
tur: & eam, quæ Laodicenſium eſt, vos le-
17 gatis. * Et dicite Archippo: Vide miniſte-
rium, quod accepiſti in Domino, vt illud
18 impleas. * Salutatio, mea manu Pauli. Me-
mores eſtote vinculorum meorum. Gratia
vobiſcum. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD THESSALONICENSES
PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS, & Siluanus, & Ti- 1
motheus Eccleſiæ Theſſalo
nicenſium in Deo Patre, &
Domino Ieſu Chriſto. *Gra 2
tia vobis, & pax. Gratias
agimus Deo ſemper pro omnibus vobis,
memoriam veſtri facientes in orationibus
noſtris ſine intermiſſione, *memores ope- 3
ris fidei veſtræ, & laboris, & charitatis, &
ſuſtinentiæ ſpei Domini noſtri Ieſu Chri-
ſti, ante Deum & Patrem noſtrum: *ſcien- 4
tes fratres, dilecti a Deo, electionem veſtrā:
*quia Euangelium noſtrum non fuit ad vos 5
in ſermone tantum, ſed & in virtute, & in
Spiritu ſancto, & in plenitudine multa, ſicut
ſcitis quales fuerimus in vobis propter vos.
*Et vos imitatores noſtri facti eſtis, & Do- 6
mini, excipientes verbum in tribulatione
multa, cū gaudio Spiritus ſancti: *ita vt fa 7
cti ſitis forma omnibus credentibus in Ma
cedonia, & in Achaia. *A vobis enim dif- 8
famatus eſt ſermo Domini, non ſolum
in Macedonia, & in Achaia, ſed & in
omni loco fides veſtra, quæ eſt ad Deum,
profecta eſt, ita vt non ſit nobis neceſſe
quidquā loqui. *Ipſi enim de nobis annun- 9
ciant qualem introitū habuerimus ad vos:
& quomodo conuerſi eſtis ad Deum a ſi-
mulacris, ſeruire Deo viuo, & vero, *& ex- 10
pectare Filium eius de cælis (quem ſuſcita-
uit ex mortuis) Ieſum, qui eripuit nos ab
ira ventura.

CAP. II.

1 NAM ipſi ſcitis, fratres, introitum noſtrū
2 ad vos, quia non inanis fuit: *ſed ante
paſſi, & contumelijs affecti (ſicut ſcitis) in
Philippis, fiduciam habuimus in Deo no-
ſtro loqui ad vos Euangelium Dei in mul-
3 ta ſolicitudine. *Exhortatio enim noſtra
non de errore, neque de immūditia, neque
4 in dolo, *ſed ſicut probati ſumus a Deo vt
crederetur nobis Euangeliū: ita loquimur
non quaſi hominibus placentes, ſed Deo,
5 qui probat corda noſtra. *Neque enim
aliquando fuimus in ſermone adulationis,
ſicut ſcitis: neque in occaſione auaritiæ:
6 Deus teſtis eſt: *nec quærentes ab homini-
bus gloriam, neque a vobis, neque ab alijs.
7 *Cum poſſemus vobis oneri eſſe vt Chriſti
Apoſtoli: ſed facti ſumus paruuli in medio
veſtrum, tāquam ſi nutrix foueat filios ſuos.
8 *Ita deſiderātes vos, cupide volebamus tra
dere vobis non ſolum Euangelium Dei, ſed
etiam animas noſtras: quoniam chariſſimi
9 nobis facti eſtis. *Memores enim eſtis fra-
tres laboris noſtri, & fatigationis: nocte ac
die operātes, ne quem veſtrū grauaremus,
prædicauimus in vobis Euangelium Dei,
10 *Vos teſtes eſtis, & Deus, quàm ſancte, & iu-
ſte, & ſine querela, vobis, qui crediditis, fui-
11 mus: *ſicut ſcitis, qualiter vnumquēque ve-
12 ſtrū (ſicut pater filios ſuos) *deprecātes vos,
& conſolantes, teſtificati ſumus, vt ambula-
retis digne Deo, qui vocauit vos in ſuum re-
gnum,

gnum,& gloriam. *Ideo & nos gratias agi- 13
mus Deo ſine intermiſſione: quoniam cum
accepiſſetis a nobis verbum auditus Dei,
accepiſtis illud,non vt verbum hominum,
ſed(ſicut eſt vere)verbũm Dei, qui opera-
tur in vobis,qui credidiſtis. *vos enim imi- 14
tatores facti eſtis fratres Eccleſiarum Dei,
quæ ſunt in Iudæa in Chriſto Ieſu: quia ea-
dem paſſi eſtis & vos a cõtribulibus veſtris,
ſicut & ipſi a Iudæis: *qui & Dominum oc 15
ciderunt Ieſum,& Prophetas, & nos perſe-
cuti ſunt,& Deo non placent, & omnibus
hominibus aduerſantur, *prohibentes nos 16
Gentibus loqui vt ſaluæ fiant, vt impleant
peccata ſua ſemper: peruenit enim ira Dei
ſuper illos vſque in finem. *Nos autem fra- 17
tres deſolati a vobis ad tempus horæ,aſpe-
ctu, non corde, abundantius feſtinauimus
faciem veſtram videre cum multo deſide-
rio: *quoniam voluimus venire ad vos: ego 18
quidem Paulus,& ſemel,& iterum,ſed im-
pediuit nos ſatanas. *Quæ eſt enim noſtra 19
ſpes,aut gaudium,aut corona gloriæ? Non-
ne vos ante Dominum noſtrũ Ieſum Chri-
ſtum eſtis in aduentu eius? *vos enim eſtis 20
gloria noſtra & gaudium.

CAP. III.

PROPTER quod nõ ſuſtinẽtes amplius, 1
placuit nobis remanere Athenis,ſolis:
*& miſimus Timotheũ fratrem noſtrum, 2
& miniſtrũ Dei in Euangelio Chriſti ad con
firmandos vos,& exhortandos pro fide ve-
ſtra: *vt nemo moueatur in tribulationibus 3
iſtis: ipſi enim ſcitis quòd in hoc poſiti ſu-
mus. *Nam & cum apud vos eſſemus, præ- 4
dicebamus vobis paſſuros nos tribulatio-
nes,ſicut & factum eſt,& ſcitis. *Propterea 5
& ego amplius non ſuſtinens,miſi ad co-
gnoſcendam fidem veſtram: ne forte ten-
tauerit vos is,qui tentat,& inanis fiat labor
noſter. *Nunc autem veniente Timotheo 6
ad nos a vobis,& annũciante nobis fidem
& charitatem veſtram, & quia memoriam
noſtri habetis bonam ſemper,deſiderantes
nos videre,ſicut & nos quoque vos: *ideo 7
cõſolati ſumus fratres in vobis in omni ne-
ceſſitate, & tribulatione noſtra per fidem
8 veſtram, *quoniã nũc viuimus, ſi vos ſtatis
9 in Domino. *Quam enim gratiarum actio-
nem poſſumus Deo retribuere pro vobis in
omni gaudio, quo gaudemus propter vos
10 ante Deum noſtrum, *nocte ac die abundan
tius orantes,vt videamus faciem veſtram,
& compleamus ea,quæ deſunt fidei veſtræ?
11 *Ipſe autem Deus,& Pater noſter,& Domi
nus noſter Ieſus Chriſtus dirigat viam no-
12 ſtram ad vos. *Vos autem Dominus multi-
plicet,& abundare faciat charitatem ve-
ſtram in inuicem,& in omnes,quemadmo
13 dum & nos in vobis: *ad confirmanda cor-
da veſtra ſine querela in ſanctitate, ante
Deum & Patrem noſtrum, in aduentu Do-
mini noſtri Ieſu Chriſti cum omnibus ſan-
ctis eius. Amen.

CAP. IIII.

1 DE cetero ergo,fratres, rogamus vos &
obſecramus in Domino Ieſu,vt quem-
admodũ accepiſtis a nobis quomodo opor
teat vos ambulare,& placere Deo,ſic & am
2 buletis vt abũdetis magis. *Scitis enim quæ
præcepta dederim vobis per Dominum Ie
3 ſum. *Hæc eſt enim volũtas Dei, ſanctifi-
catio veſtra: vt abſtineatis vos a fornicatio-
4 ne, *vt ſciat vnuſquiſque veſtrum vas ſuum
5 poſſidere in ſanctificatione,& honore: *nõ
in paſſione deſiderij, ſicut & Gentes, quæ
6 ignorãt Deum: *& ne quis ſupergrediatur,
neque circumueniat in negotio fratrem
ſuum: quoniã vindex eſt Dominus de his
omnibus,ſicut prædiximus vobis, & teſtifi-
7 cati ſumus. *nõ enim vocauit nos Deus in
8 immunditiam,ſed in ſanctificationem. *Ita-
que qui hæc ſpernit,non hominem ſpernit,
ſed Deum: qui etiam dedit Spiritum ſuum
9 ſanctum in nobis. *De charitate autẽ fra-
ternitatis nõ neceſſe habèmus ſcribere vo-
bis: ipſi enim vos a Deo didiciſtis vt diliga-
10 tis inuicem. *Etenim illud facitis in omnes
fratres in vniuerſa Macedonia. Rogamus
11 autem vos fratres vt abũdetis magis, *& ope
ram detis vt quieti ſitis,& vt veſtrum nego-
tium agatis,& operemini manibus veſtris,
ſicut

ſicut præcepimus vobis:& vt honeſte am-
buletis ad eos,qui foris ſunt: & nullius ali-
quid deſideretis. *Nolumus autem vos 13
ignorare fratres de dormientibus, vt non
contriſtemini ſicut & ceteri, qui ſpem non
habent. *Si enim credimus quod Ieſus 14
mortuus eſt, & reſurrexit: ita & Deus eos,
qui dormierunt per Ieſum,adducet cum eo.
*Hoc enim vobis dicimus in verbo Domi- 15
ni,quia nos,qui viuimus,qui reſidui ſumus
in aduentum Domini, non præueniemus
eos,qui dormierunt.*Quoniam ipſe Domi- 16
nus in iuſſu,& in voce Archãgeli, & in tu-
ba Dei deſcendet de cælo: & mortui, qui
in Chriſto ſunt,reſurgent primi. *Deinde 17
nos, qui viuimus, qui relinquimur, ſimul
rapiemur cum illis in nubibus obuiam
Chriſto in aera,& ſic ſemper cum Domino
erimus. *Itaque conſolamini inuicem in 18
verbis iſtis.

CAP. V.

DE temporibus autem, & momentis 1
fratres non indigetis vt ſcribamus vo-
bis. *Ipſi enim diligenter ſcitis quia dies 2
Domini,ſicut fur in nocte, ita veniet.*cum 3
enim dixerint pax,& ſecuritas:tunc repen
tinus eis ſuperueniet interitus, ſicut dolor
in vtero habẽti, & non effugient.*Vos au- 4
tem fratres non eſtis in tenebris, vt vos
dies illa tamquam fur comprehendat:*om- 5
nes enim vos filij lucis eſtis, & filij diei:
non ſumus noctis, neque tenebrarum.
*Igitur non dormiamus ſicut & ceteri, ſed 6
vigilemus, & ſobrij ſimus. *Qui enim 7
dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrij
8 ſunt, nocte ebrij ſunt. *Nos autem, qui
diei ſumus, ſobrij ſimus, induti loricam fi-
9 dei,& charitatis,& galeã ſpem ſalutis:*quo-
niam non poſuit nos Deus in iram, ſed in
acquiſitionem ſalutis per Dominum noſtrũ
10 Ieſum Chriſtum,* qui mortuus eſt pro no-
bis:vt ſiue vigilemus,ſiue dormiamus, ſimul
11 cum illo viuamus. *Propter quod conſo-
lamini inuicem: & ædificate alterutrum, ſi-
12 cut & facitis.*Rogamus autem vos fratres
vt noueritis eos, qui laborant inter vos, &
præſunt vobis in Domino,& monent vos,
13 *vt habeatis illos abundantius in charitate
propter opus illorum: pacem habete cũ eis.
14 *Rogamus autem vos fratres, corripite in-
quietos,conſolamini puſillanimes,ſuſcipite
15 infirmos,patientes eſtote ad omnes.* Vide-
te ne quis malum pro malo alicui reddat:
ſed ſemper quod bonum eſt ſectamini in
16 inuicem, & in omnes. *Semper gaudete.
17 18 *Sine intermiſſione orate. *In omnibus
gratias agite: hæc eſt enim voluntas Dei in
19 Chriſto Ieſu in omnibus vobis. *Spiri-
20 tum nolite extinguere.*Prophetias nolite
21 ſpernere. *Omnia autem probate: quod
22 bonum eſt tenete. *Ab omni ſpecie mala
23 abſtinete vos:*Ipſe autem Deus pacis ſan-
ctificet vos per omnia: vt integer ſpiritus
veſter, & anima, & corpus ſine querela in
aduentu Domini noſtri Ieſu Chriſti ſerue-
24 tur. *Fidelis eſt,qui vocauit vos: qui etiam
25 26 faciet. *Fratres orate pro nobis. *Salu-
27 tate fratres omnes in oſculo ſancto.*Adiu-
ro vos per Dominum vt legatur epiſtola
28 hæc omnibus ſanctis fratribus.*Gratia Do
mini noſtri Ieſu Chriſti vobiſcum. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD THESSALONICENSES
SECVNDA.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS, & Siluanus, & Ti- 1
motheus: Eccleſiæ Theſſalo
nicenſium in Deo Patre no-
ſtro, & Domino Ieſu Chri-
ſto. * Gratia vobis, & pax a 2
Deo Patre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto.
* Gratias agere debemus ſemper Deo pro 3
vobis, fratres, ita vt dignũ eſt, quoniam ſu-
percreſcit fides veſtra, & abundat charitas
vniuſcuiuſque veſtrum in inuicem: * ita vt & 4
nosipſi in vobis gloriemur in Eccleſijs Dei,
pro patientia veſtra, & fide, & in omnibus
perſecutionibus veſtris, & tribulationibus,
quas ſuſtinetis * in exemplum iuſti iudicij 5
Dei, vt digni habeamini in regno Dei, pro
quo & patimini. * ſi tamẽ iuſtũ eſt apud Deũ 6
retribuere tribulationem ijs, qui vos tribu-
lant: * & vobis, qui tribulamini, requiem no 7
biſcũ in reuelatione Domini Ieſu de cælo
cum angelis virtutis eius, * in flamma ignis 8
dantis vindictam ijs, qui non nouerunt
Deum, & qui non obediunt Euangelio
Domini noſtri Ieſu Chriſti. * qui pœnas da- 9
bunt in interitu æternas a facie Domini, &
a gloria virtutis eius: * cum venerit glorifica 10
ri in ſanctis ſuis, & admirabilis fieri in om-
nibus, qui crediderunt, quia creditum eſt te
ſtimonium noſtrum ſuper vos in die illo.
* In quo etiam oramus ſemper pro vobis: 11
vt dignetur vos vocatione ſua Deus no-
ſter, & impleat omnem voluntatem bo-
nitatis, & opus fidei in virtute, * vt cla- 12
rificetur nomen Domini Ieſu Chriſti in
vobis, & vos in illo ſecundum gra-
tiam Dei noſtri, & Domini noſtri Ieſu
Chriſti.

CAP. II.

1 ROGAMVS autem vos fratres per ad-
uentum Domini noſtri Ieſu Chriſti, &
2 noſtræ congregationis in ipſum: * vt nõ ci-
to moueamini a veſtro ſenſu, neque terrea-
mini, neque per ſpiritum, neque per ſermo-
nem, neque per epiſtolam tamquam per
3 nos miſſam, quaſi inſtet dies Domini. * Ne
quis vos ſeducat vllo modo: quoniam niſi
venerit diſceſſio primùm, & reuelatus fue-
4 rit homo peccati, filius perditionis, * qui ad-
uerſatur, & extollitur ſupra omne, quod di-
citur Deus, aut quod colitur, ita vt in tem-
plo Dei ſedeat oſtendens ſe tamquam ſit
5 Deus. * Non retinetis quòd cũ adhuc eſſem
6 apud vos, hæc dicebam vobis? * Et nunc
quid detineat ſcitis, vt reueletur in ſuo tem-
7 pore. * Nam myſterium iam operatur ini-
quitatis: tantum vt qui tenet nunc, teneat,
8 donec de medio fiat. * Et tunc reuelabitur
ille iniquus, quem Dominus Ieſus interfi-
ciet ſpiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratione
9 aduentus ſui eum: * cuius eſt aduentus ſe-
cundum operationem ſatanæ in omni vir-
tute, & ſignis, & prodigijs mendacibus,
10 * & in omni ſeductione iniquitatis ijs, qui
pereunt: eo quòd charitatem veritatis non
rece-

receperunt vt ſalui fierent. Ideo mittet il-
lis Deus operationem erroris vt credant
mendacio, * vt iudicentur omnes, qui non 11
crediderunt veritati, ſed conſenſerunt ini-
quitati. * Nos autem debemus gratias age- 13
re Deo ſemper pro vobis fratres dilecti a
Deo, quòd elegerit vos Deus primitias in
ſalutem in ſanctificatione ſpiritus, & in fide
veritatis: * in qua & vocauit vos per Euan- 14
gelium noſtrum in acquiſitionem gloriæ
Domini noſtri Ieſu Chriſti. * Itaque fra- 15
tres ſtate: & tenete traditiones, quas didi-
ciſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam
noſtram. * Ipſe autem Dominus noſter 16
Ieſus Chriſtus, & Deus & Pater noſter, qui
dilexit nos, & dedit conſolationem æter-
nam, & ſpem bonam in gratia, * exhortetur 17
corda veſtra, & confirmet in omni opere, &
ſermone bono.

Cap. III.

DE cetero fratres orate pro nobis vt 1
ſermo Dei currat, & clarificetur, ſicut
& apud vos: * & vt liberemur ab importu- 2
nis, & malis hominibus: non enim om-
nium eſt fides. * Fidelis autem Deus eſt, qui 3
confirmabit vos, & cuſtodiet a malo. * Con- 4
fidimus autem de vobis, in Domino, quo-
niam quæ præcipimus, & facitis, & facietis.
* Dominus autem dirigat corda veſtra in 5
charitate Dei, & patientia Chriſti. * Denun- 6
ciamus autem vobis fratres in nomine Do-
mini noſtri Ieſu Chriſti, vt ſubtrahatis vos
ab omni fratre ambulante inordinate, &
non ſecundum traditionem, quam accepe-
7 runt a nobis. * Ipſi enim ſcitis quemad-
modum oporteat imitari nos: quoniam
8 non inquieti fuimus inter vos: * neque gra-
tis panem manducauimus ab aliquo, ſed in
labore, & in fatigatione, nocte & die ope-
rantes, ne quem veſtrum grauaremus.
9 * Non quaſi non habuerimus poteſtatem,
ſed vt noſmetipſos formam daremus vo-
10 bis ad imitandum nos. * Nam & cum eſ-
ſemus apud vos, hoc denunciabamus vo-
bis: quoniam ſi quis non vult operari, nec
11 manducet. * Audiuimus enim inter vos
quoſdam ambulare inquiete, nihil operan-
12 tes, ſed curioſe agentes. * Ijs autem, qui
eiuſmodi ſunt, denunciamus, & obſecra-
mus in Domino Ieſu Chriſto, vt cum ſilen-
tio operantes, ſuum panem manducent.
13 * Vos autem fratres nolite deficere benefa-
14 cientes. * Quòd ſi quis non obedit verbo
noſtro per epiſtolam, hunc notate, & ne
commiſceamini cum illo vt confundatur:
15 * & nolite quaſi inimicum exiſtimare, ſed
16 corripite vt fratrem. * Ipſe autem Domi-
nus pacis det vobis pacem ſempiternam in
omni loco. Dominus ſit cum omnibus vo-
17 bis. * Salutatio, mea manu Pauli: quod
eſt ſignum in omni epiſtola. ita ſcribo.
18 * Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti cum
omnibus vobis. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD TIMOTHEVM PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS Apoſtolus Ieſu Chri- 1
ſti ſecundum imperium Dei
Saluatoris noſtri, & Chriſti
Ieſu ſpei noſtræ: *Timotheo 2
dilecto filio in fide. Gratia,
miſericordia,& pax a Deo Patre, & Chriſto
Ieſu Domino noſtro.* Sicut rogaui te vt re- 3
maneres Epheſi cum irem in Macedoniam,
vt denunciares quibuſdam ne aliter doce-
rent,* neque intenderent fabulis,& genea- 4
logijs interminatis: quæ quæſtiones præſtãt
magis quàm ædificationem Dei,quæ eſt in
fide. * Finis autem præcepti eſt charitas de 5
corde puro, & conſcientia bona,& fide nõ
ficta. * A quibus quidam aberrantes, con- 6
uerſi ſunt in vaniloquiũ,* volẽtes eſſe legis 7
doctores, non intelligentes neque quæ lo-
quuntur, neque de quibus affirmant. * Sci- 8
mus autem quia bona eſt lex,ſi quis ea legi-
time vtatur:* ſciens hoc quia lex iuſto non 9
eſt poſita,ſed iniuſtis, & non ſubditis, im-
pijs,& peccatoribus,ſceleratis, & contami-
natis, parricidis, & matricidis, homicidis,
* fornicarijs, maſculorum concubitoribus, 10
plagiarijs,mendacibus,& periuris,& ſi quid
aliud ſanæ doctrinæ aduerſatur,*quæ eſt ſe- 11
cundum Euangeliũ gloriæ beati Dei, quod
creditum eſt mihi. * Gratias ago ei, qui me 12
confortauit Chriſto Ieſu Domino noſtro,
quia fidelem me exiſtimauit, ponẽs in mi-
niſterio: * qui prius blaſphemus fui,& per- 13
ſecutor,& contumelioſus: ſed miſericordiã
Dei conſecutus ſum,quia ignorans feci in-
14 incredulitate. * Superabundauit autem gra-
tia Domini noſtri cum fide, & dilectione,
15 quæ eſt in Chriſto Ieſu. * Fidelis ſermo,&
omni acceptione dignus: quòd Chriſtus
Ieſus venit in hunc mundũ peccatores ſal-
16 uos facere,quorum primus ego ſum: * Sed
ideo miſericordiam conſecutus ſum: vt in
me primo oſtenderet Chriſtus Ieſus omnẽ
patientiam ad informationem eorum, qui
17 credituri ſunt illi,in vitam æternam. * Regi
autem ſæculorum immortali, inuiſibili, ſoli
Deo honor,& gloria in ſæcula ſæculorum.
18 Amen. * Hoc præceptum commendo ti-
bi fili Timothee, ſecundum præcedentes
in te prophetias, vt milites in illis bonam
19 militiã,*habens fidem,& bonam conſcien-
tiam,quam quidam repellentes,circa fidem
20 naufragauerunt:*ex quibus eſt Hymenæus,
& Alexander: quos tradidi Satanæ, vt di-
ſcant non blaſphemare.

CAP. II.

1 OBSECRO igitur primùm omnium fie-
ri obſecrationes, orationes, poſtula-
tiones,gratiarum actiones pro omnibus ho
2 minibus: * pro regibus,& omnibus, qui in
ſublimitate ſunt, vt quietam, & tranquil-
lam vitam agamus in omni pietate,& caſti-
3 tate.* hoc enim bonũ eſt,& acceptum corã
4 Saluatore noſtro Deo,* qui omnes homines
vult ſaluos fieri,& ad agnitionẽ veritatis ve-
5 nire. * Vnus enim Deus, vnus & mediator
6 Dei & hominũ homo Chriſtus Ieſus: * qui
dedit

dedit redemptionem ſemetipſum pro om-
nibus, teſtimonium temporibus ſuis:* in 7
quo poſitus ſum ego prædicator, & Apo-
ſtolus(veritatem dico,non mentior) doctor
Gentium in fide,& veritate.* Volo ergo vi 8
ros orare in omni loco,leuantes puras ma-
nus ſine ira,& diſceptatione. * Similiter & 9
mulieres in habitu ornato,cum verecūdia,
& ſobrietate ornantes ſe, & non in tortis
crinibus, aut auro, aut margaritis,vel veſte
pretioſa:* ſed quod decet mulieres,promit- 10
tentes pietatem per opera bona.* Mulier 11
in ſilentio diſcat cum omni ſubiectione.
*Docere autem mulieri non permitto, ne- 12
que dominari in virum: ſed eſſe in ſilentio.
*Adam enim primus formatus eſt: deinde 13
Heua.* & Adam non eſt ſeductus: mulier 14
autem ſeducta in præuaricatione fuit.*Sal- 15
uabitur autem per filiorum generationem,
ſi permanſerit in fide, & dilectione, & ſan-
ctificatione cum ſobrietate.

CAP. III.

FIDELIS ſermo: Si quis epiſcopatum 1
deſiderat,bonū opus deſiderat.*Opor- 2
tet ergo epiſcopum irreprehenſibilem eſſe,
vnius vxoris virum, ſobrium, prudentem,
ornatum,pudicum,hoſpitalem, doctorem,
*nō vinolentum,non percuſſorem,ſed mo- 3
deſtum: non litigioſum, non cupidum,
ſed * ſuæ domui bene præpoſitum: filios ha- 4
bentem ſubditos cum omni caſtitate.* Si 5
quis autem domui ſuæ præeſſe neſcit,quo-
modo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit?
*Non neophytum: ne in ſuperbiam elatus, 6
in iudiciū incidat diaboli.* Oportet autem 7
illum & teſtimonium habere bonum ab ijs,
qui foris ſunt, vt non in opprobrium inci-
dat,& in laqueum diaboli.*Diaconos ſimi 8
liter pudicos,non bilingues,non multo vi-
no deditos,non turpe lucrum ſectantes:*ha 9
bentes myſterium fidei in conſcientia pura.
*Et hi autem probentur primùm: & ſic mi- 10
niſtrent,nullum crimen habentes.* Mulie- 11
res ſimiliter pudicas, non detrahentes, ſo-
brias, fideles in omnibus.* Diaconi ſint 12
vnius vxoris viri: qui filijs ſuis bene præſint,
13 & ſuis domibus. * Qui enim bene mini-
ſtrauerint, gradum bonum ſibi acquirent,
& multam fiduciam in fide,quæ eſt in Chri
14 ſto Ieſu. * Hæc tibi ſcribo, ſperans me ad
15 te venire cito.* ſi autem tardauero,vt ſcias
quomodo oporteat te in domo Dei con-
uerſari, quæ eſt Eccleſia Dei viui,columna
16 & firmamentum veritatis. * Et manifeſte
magnum eſt pietatis ſacramentum, quod
manifeſtatum eſt in carne,iuſtificatum eſt
in ſpiritu, apparuit angelis,prædicatum eſt
Gentibus, creditum eſt in mundo, aſſum-
ptum eſt in gloria.

CAP. IIII.

1 SPIRITVS autem manifeſte dicit,quia
in nouiſſimis temporibus diſcedent qui-
dam a fide, attendentes ſpiritibus erroris,
2 & doctrinis dæmoniorum,* in hypocriſi lo-
quentium mendacium, & cauteriatam ha-
3 bentium ſuam conſcientiam, * prohiben-
tium nubere, abſtinere a cibis, quos Deus
creauit ad percipiendum cum gratiarum a-
ctione fidelibus,& ijs,qui cognouerunt ve-
4 ritatem.* Quia omnis creatura Dei bona
eſt,& nihil reijciendum quod cū gratiarum
5 actione percipitur:* ſanctificatur enim per
6 verbum Dei, & orationem.* Hæc propo-
nens fratribus, bonus eris miniſter Chriſti
Ieſu,enutritus verbis fidei, & bonæ doctri-
7 næ,quam aſſecutus es.* Ineptas autem, &
aniles fabulas deuita: exerce autem teipſum
8 ad pietatem.*Nam corporalis exercitatio,
ad modicum vtilis eſt: pietas autem ad om-
nia vtilis eſt, promiſſionem habens vitæ,
9 quæ nunc eſt, & futuræ.* Fidelis ſermo, &
10 omni acceptione dignus.* In hoc enim la-
boramus, & maledicimur, quia ſperamus
in Deum viuum, qui eſt Saluator omnium
11 hominū,maxime fidelium.* Præcipe hæc,
12 & doce.* Nemo adoleſcentiam tuam con-
temnat: ſed exemplum eſto fidelium in ver-
bo,in conuerſatione, in charitate,in fide, in
13 caſtitate.* Dum venio, attende lectioni,
14 exhortationi,& doctrinæ.* Noli negligere
gratiam,quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per
prophetiam, cum impoſitione manuum

presbyterij. *Hæc meditare, in his eſto: vt 15
profectus tuus manifeſtus ſit omnibus. *At- 16
tende tibi, & doctrinæ: inſta in illis. Hoc
enim faciens, & teipſum ſaluum facies, &
eos, qui te audiunt.

CAP. V.

SENIOREM ne increpaueris, ſed obſecra 1
vt patrem: iuuenes, vt fratres: *anus, vt 2
matres: iuuenculas, vt ſorores in omni ca-
ſtitate: *Viduas honora, quæ vere viduæ 3
ſunt. *Si qua autẽ vidua filios, aut nepotes 4
habet: diſcat primùm domũ ſuam regere, &
mutuã vicem reddere parẽtibus: hoc enim
acceptum eſt coram Deo. *Quæ autem ve- 5
re vidua eſt, & deſolata, ſperet in Deum, &
inſtet obſecrationibus, & orationibus nocte
ac die. *Nam quæ in delicijs eſt, viuẽs mor- 6
tua eſt. *Et hoc præcipe vt irreprehenſibi- 7
les ſint. *Si quis autem ſuorum, & maxi- 8
me domeſticorum curam non habet, fidem
negauit, & eſt infideli deterior. *Vidua eli- 9
gatur non minus ſexaginta annorum, quæ
fuerit vnius viri vxor, *in operibus bonis te- 10
ſtimonium habens, ſi filios educauit, ſi ho-
ſpitio recepit, ſi ſanctorum pedes lauit, ſi tri-
bulationem patientibus subminiſtrauit, ſi
omne opus bonum ſubſecuta eſt. *Adole- 11
ſcentiores autem viduas deuita: Cum enim
luxuriatæ fuerint in Chriſto, nubere volũt:
*habentes damnationem, quia primam fi- 12
dem irritam fecerunt. *ſimul autem & otio- 13
ſæ diſcunt circuire domos: non ſolum otio-
ſæ, ſed & verboſæ, & curioſæ, loquentes quæ
non oportet. *Volo ergo iuniores nubere, 14
filios procreare, matresfamilias eſſe, nullam
occaſionẽ dare aduerſario maledicti gratia.
*Iam enim quædam conuerſæ ſunt retro ſa- 15
tanam. *Si quis fidelis habet viduas, ſub- 16
miniſtret illis, & non grauetur Eccleſia: vt
ijs, quæ vere viduæ ſunt, ſufficiat. *Qui be- 17
ne præſunt presbyteri, duplici honore di-
gni habeantur: maxime qui laborãt in ver-
bo & doctrina. *Dicit enim Scriptura: Non 18
alligabis os boui trituranti. Et: Dignus eſt
operarius mercede ſua. *Aduerſus presby- 19
terũ accuſationẽ noli recipere, niſi ſub duo-
20 bus aut tribus teſtibus. *Peccantes coram
omnibus argue: vt & ceteri timorem ha-
21 beant. *Teſtor corã Deo, & Chriſto Ieſu, &
electis angelis, vt hæc cuſtodias ſine præiu-
dicio, nihil faciens in alteram partem de-
22 clinando. *Manus cito nemini impoſueris,
neque cõmunicaueris peccatis alienis. Te-
23 ipſum caſtum cuſtodi. *Noli adhuc aquam
bibere, ſed modico vino vtere propter ſto-
machum tuum, & frequentes tuas infirmi-
24 tates. *Quorundam hominũ peccata ma-
nifeſta ſunt, præcedẽtia ad iudicium: quoſ-
25 dam autem & ſubſequuntur. *Similiter &
facta bona, manifeſta ſunt: & quæ aliter ſe
habent, abſcondi non poſſunt.

CAP. VI.

1 QVICVMQVE ſunt ſub iugo ſerui, do-
minos ſuos omni honore dignos ar-
bitrentur, ne nomen Domini & doctrina
2 blaſphemetur. *Qui autem fideles habent
dominos, non cõtemnant, quia fratres ſunt:
ſed magis ſeruiant, quia fideles ſunt & dile-
cti, qui beneficij participes ſunt. Hæc do-
3 ce, & exhortare. *Si quis aliter docet, &
nõ acquieſcit ſanis ſermonibus Domini no-
ſtri Ieſu Chriſti, & ei, quæ ſecundum pieta-
4 tem eſt, doctrinæ: *ſuperbus eſt, nihil ſciens,
ſed languens circa quæſtiones, & pugnas
verborum: ex quibus oriuntur inuidiæ, cõ-
tentiones, blaſphemiæ, ſuſpiciones malæ,
5 *conflictationes hominum mente corrupto-
rum, & qui veritate priuati ſunt, exiſtiman-
6 tium quæſtum eſſe pietatem. *Eſt autem
quæſtus magnus pietas cum ſufficientia.
7 *Nihil enim intulimus in hunc mundum:
haud dubium quòd nec auferre quid poſſu-
8 mus. *Habentes autem alimenta, & quibus
9 tegamur, his contenti ſumus. *Nam qui
volũt diuites fieri, incidũt in tentationem,
& in laqueũ diaboli, & deſideria multa inu-
tilia, & nociua, quæ mergunt homines in in-
10 teritum, & perditionem. *Radix enim om-
nium malorum eſt cupiditas: quam quidã
appetentes errauerunt a fide, & inſeruerunt
11 ſe doloribus multis. *Tu autem o homo
Dei hæc fuge: ſectare vero iuſtitiam, pieta-
tem,

tem,fidem,charitatem,patientiam,manſue-
tudinem.*Certa bonum certamen fidei,ap- 12
prehende vitam æternam, in qua vocatus
es,& confeſſus bonam confeſſionem coram
multis teſtibus.*Præcipio tibi coram Deo, 13
qui viuificat omnia,& Chriſto Ieſu,qui te-
ſtimonium reddidit ſub Pontio Pilato, bo-
nam confeſſionem:*vt ſerues mandatũ ſine 14
macula,irreprehenſibile vſque in aduẽtum
Domini noſtri Ieſu Chriſti,*quem ſuis tem- 15
poribus oſtendet beatus & ſolus potens,
Rex regum, & Dominus dominãtium:*qui 16
ſolus habet immortalitatem,& lucem inha-
bitat inacceſſibilem: quẽ nullus hominum
vidit, ſed nec videre poteſt: cui honor, &
17 imperium ſempiternum: Amen.*Diuiti-
bus huius ſæculi præcipe non ſublime ſape-
re, neque ſperare in incerto diuitiarum,ſed
in Deo viuo (qui præſtat nobis omnia abun
18 de ad fruendum)*bene agere,diuites fieri in
bonis operibus,facile tribuere, communi-
19 care, *theſaurizare ſibi fundamentum bo-
num in futurum, vt apprehendant veram
20 vitam.*O Timothee,depoſitum cuſtodi,
deuitans profanas vocum nouitates,& op-
21 poſitiones falſi nominis ſcientiæ, *quam
quidam promittentes, circa fidem excide-
runt. Gratia tecum. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD TIMOTHEVM
SECVNDA.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS Apoſtolus Ieſu 1
Chriſti per voluntatem
Dei, ſecundum promiſ-
ſionem vitæ, quæ eſt in
Chriſto Ieſu:*Timotheo 2
chariſſimo filio, gratia,
miſericordia, pax a Deo Patre, & Chriſto
Ieſu Domino noſtro.*Gratias ago Deo,cui 3
ſeruio a progenitoribus in cõſcientia pura,
quòd ſine intermiſſione habeam tui memo
riam in orationibus meis,nocte ac die*de- 4
ſiderans te videre,memor lacrymarum tua-
rum,vt gaudio implear,*recordationem ac- 5
cipiens eius fidei,quæ eſt in te nõ ficta,quæ
& habitauit primùm in auia tua Loide, &
matre tua Eunice, certus ſum autem quòd
& in te.*Propter quam cauſam admoneo 6
te vt reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te
7 per impoſitionem manuum mearum.*Non
enim dedit nobis Deus ſpiritũ timoris: ſed
8 virtutis, & dilectionis, & ſobrietatis.*Noli
itaque erubeſcere teſtimonium Domini no-
ſtri,neque me vinctum eius: ſed collabora
9 Euangelio ſecundum virtutem Dei:*qui
nos liberauit,& vocauit vocatione ſua ſan-
ctá, non ſecundum opera noſtra, ſed ſe-
cundum propoſitum ſuum, & gratiam,
quæ data eſt nobis in Chriſto Ieſu ante
10 tempora ſæcularia.*Manifeſtata eſt autem
nunc per illuminationem Saluatoris noſtri
Ieſu Chriſti,qui deſtruxit quidem mortem,
illuminauit autem vitam, & incorruptio-
11 nem per Euangelium:*in quo poſitus ſum
ego prædicator, & Apoſtolus, & magiſter
12 Gentium.*Ob quam cauſam etiam hæc
patior; ſed non confundor. Scio enim cui
credidi,

credidi,& certus ſum quia potens eſt depo-
ſitum meum ſeruare in illum diem. * For- 13
mam habe ſanorum verborum, quæ a me
audiſti in fide, & in dilectione in Chriſto
Ieſu. * Bonum depoſitum cuſtodi per Spi- 14
ritum ſanctum, qui habitat in nobis. * Scis 15
hoc, quòd auerſi ſunt a me omnes, qui in
Aſia ſunt, ex quibus eſt Phigelus, & Her-
mogenes. * Det miſericordiam Dominus 16
Oneſiphori domui: quia ſæpe me refrige-
rauit, & catenam meam non erubuit: * ſed 17
cum Romam veniſſet, ſolicite me quæſiuit,
& inuenit. * Det illi Dominus inuenire mi- 18
ſericordiã a Domino in illa die. Et quanta
Epheſi miniſtrauit mihi, tu melius noſti.

Cap. II.

TV ergo fili mi confortare in gratia, quæ 1
eſt in Chriſto Ieſu: * & quæ audiſti a 2
me per multos teſtes, hæc commenda fide-
libus hominibus, qui idonei erunt & alios
docere. * Labora ſicut bonus miles Chri- 3
ſti Ieſu. * Nemo militans Deo implicat ſe 4
negotijs ſæcularibus: vt ei placeat, cui ſe
probauit. * Nam & qui certat in agone, 5
non coronatur niſi legitime certauerit.
* Laborantem agricolam oportet primum 6
de fructibus percipere. * Intellige quæ di- 7
co: dabit enim tibi Dominus in omnibus
intellectum. * Memor eſto Dominum 8
IESVM CHRISTVM reſurrexiſſe a mortuis
ex ſemine Dauid, ſecundum Euangelium
meum, * in quo laboro vſque ad vincula, 9
quaſi male operans: ſed verbum Dei non
eſt alligatũ. * Ideo omnia ſuſtineo propter 10
electos, vt & ipſi ſalutem conſequantur,
quæ eſt in Chriſto Ieſu, cum gloria cæleſti.
* Fidelis ſermo: Nam ſi commortui ſumus, 11
& conuiuemus: * ſi ſuſtinebimus, & conre- 12
gnabimus: ſi negauerimus, & ille negabit
nos: * ſi non credimus, ille fidelis permanet, 13
negare ſeipſum non poteſt. * Hæc commo- 14
ne: teſtificans coram Domino. Noli con-
tendere verbis: ad nihil enim vtile eſt, niſi
ad ſubuerſionem audientium. * Solicite cu- 15
ra teipſum probabilem exhibere Deo, ope-
rarium inconfuſibilem, recte tractantem
16 verbum veritatis. * Profana autem, & vani-
loquia deuita: multum enim proficiunt ad
17 impietatem: * & ſermo eorum vt cancer ſer
pit: ex quibus eſt Hymenæus, & Philetus,
18 * qui a veritate exciderunt, dicentes reſurre
ctionem eſſe iam factam, & ſubuerterunt
19 quorundam fidem. * Sed firmum fundamẽ-
tum Dei ſtat, habens ſignaculum hoc: Co-
gnouit Dominus qui ſunt eius, & diſcedat
ab iniquitate omnis, qui nominat nomen
20 Domini. * In magna autem domo non ſo-
lum ſunt vaſa aurea, & argentea, ſed & li-
gnea, & fictilia: & quædam quidem in ho-
norem, quædam autem in contumeliam.
21 * Si quis ergo emundauerit ſe ab iſtis, erit
vas in honorem ſanctificatum, & vtile Do-
22 mino ad omne opus bonum paratum. * Iu-
uenilia autem deſideria fuge, ſectare vero
iuſtitiam, fidem, ſpem, charitatem, & pacem
cum ijs, qui inuocant Dominum de corde
23 puro. * Stultas autem, & ſine diſciplina quæ-
ſtiones deuita: ſciens quia generant lites.
24 * Seruum autem Domini non oportet liti-
gare: ſed manſuetum eſſe ad omnes, doci-
25 bilem, patientem, * cum modeſtia corripien
tẽ eos, qui reſiſtunt veritati: nequãdo Deus
det illis pœnitentiã ad cognoſcendam ve-
26 ritatem, * & reſipiſcant a diaboli laqueis, a
quo captiui tenentur ad ipſius volũtatem.

Cap. III.

1 HOc autem ſcito, quòd in nouiſſimis
dicbus inſtabunt tẽpora periculoſa:
2 * erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, ela-
ti, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obe-
3 dientes, ingrati, ſceleſti, * ſine affectione, ſine
pace, criminatores, incontinentes, immites,
4 ſine benignitate, * proditores, proterui, tu-
midi, & voluptatum amatores magis quàm
5 Dei: * habentes ſpeciem quidem pietatis,
virtutem autem eius abnegantes. Et hos
6 deuita: * ex his enim ſunt, qui penetrant do-
mos, & captiuas ducunt mulierculas one-
ratas peccatis, quæ ducuntur varijs deſide-
7 rijs: * ſemper diſcentes, & numquã ad ſcien-
8 tiam veritatis peruenientes. * Quemadmo-
dum autem Iannes, & Mambres reſtiterunt
Moyſi:

Moyſi: ita & hi reſiſtũt veritati, homines
corrupti mente, reprobi circa fidem, *ſed vl 9
tra nõ proficient: inſipientia enim eorum
manifeſta erit omnibus, ſicut & illorũ fuit.
*Tu autem aſſecutus es meam doctrinam, 10
inſtitutionem, propoſitum, fidem, longani-
mitatem, dilectionem, patientiam, *perſecu- 11
tiones, paſſiones: qualia mihi facta ſunt An-
tiochiæ, Iconij, & Lyſtris: quales perſecu-
tiones ſuſtinui, & ex omnibus eripuit me
Dominus. *Et omnes, qui piè volunt viuere 12
in Chriſto Ieſu, perſecutionẽ patiẽtur. *Ma- 13
li autem homines, & ſeductores proficient
in peius, errantes, & in errorem mittentes.
*Tu vero permane in ijs, quæ didiciſti, & 14
credita ſunt tibi: ſciens a quo didiceris. *& 15
quia ab infantia ſacras litteras noſti, quæ te
poſſunt inſtruere ad ſalutem, per fidẽ, quæ
eſt in Chriſto Ieſu. *Omnis ſcriptura diui- 16
nitus inſpirata vtilis eſt ad docendum, ad
arguendum, ad corripiendum, ad erudien-
dum in iuſtitia: *vt perfectus ſit homo Dei, 17
ad omne opus bonum inſtructus.

Cap. IIII.

TESTIFICOR coram Deo, & Ieſu Chri 1
ſto, qui iudicaturus eſt viuos, & mor-
tuos, per aduentum ipſius, & regnum eius:
*prædica verbum, inſta opportune, importu 2
ne: argue, obſecra, increpa in omni patien-
tia, & doctrina. *Erit enim tempus, cum ſa- 3
nam doctrinam nõ ſuſtinebunt, ſed ad ſua
deſideria coaceruabunt ſibi magiſtros, pru
rientes auribus, *& a veritate quidem audi- 4
tum auertent, ad fabulas autem conuerten-
tur. *Tu vero vigila, in omnibus labora, 5
opus fac Euangeliſtæ, miniſterium tuum
6 imple. Sobrius eſto. *Ego enim iam deli-
7 bor, & tempus reſolutionis meæ inſtat. *Bo
num certamẽ certaui, curſum conſummaui,
8 fidem ſeruaui. *In reliquo repoſita eſt mi-
hi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Domi-
nus in illa die iuſtus iudex: nõ ſolum autem
mihi, ſed & ijs, qui diligunt aduentum eius.
9 Feſtina ad me venire cito. *Demas enim me
reliquit, diligẽs hoc ſæculum, & abijt Theſ-
10 ſalonicam: *Creſcens in Galatiam, Titus in
11 Dalmatiam. *Lucas eſt mecum ſolus. Mar-
cum aſſume, & adduc tecum: eſt enim mihi
12 vtilis in miniſterium. *Tychicum autem mi
13 ſi Epheſum. *Penulam, quam reliqui Troa-
de apud Carpum, veniens affer tecum, &
14 libros, maxime autem membranas. *Alexã-
der ærarius multa mala mihi oſtendit: red-
15 det illi Dominus ſecũdum opera eius: *quẽ
& tu deuita: valde enim reſtitit verbis no-
16 ſtris. *In prima mea defenſione nemo mi-
hi affuit, ſed omnes me dereliquerunt: non
17 illis imputetur. *Dominus autem mihi aſti-
tit, & confortauit me, vt per me prædicatio
impleatur, & audiant omnes Gentes: & li-
18 beratus ſum de ore Leonis. *Liberauit me
Dominus ab omni opere malo: & ſaluum
faciet in regnũ ſuum cæleſte, cui gloria in
19 ſæcula ſæculorum. Amen. *Saluta Priſcam,
20 & Aquilam, & Oneſiphori domum. *Era-
ſtus remãſit Corinthi. Trophimum autem
21 reliqui infirmum Mileti. *Feſtina ante hie-
mem venire. Salutant te Eubulus, & Pu-
dens, & Linus, & Claudia, & fratres om-
22 nes. *Dominus Ieſus Chriſtus cum ſpiritu
tuo. Gratia vobiſcum. Amen.

EPI-

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD TITVM.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS ſeruus Dei, Apoſto 1
lus autem Ieſu Chriſti ſe-
cundum fidem electorum
Dei, & agnitionem verita-
tis, quæ ſecundum pieta-
tem eſt * in ſpem vitæ æternæ, quam promi- 2
ſit qui non mentitur, Deus, ante tempora
ſæcularia: * manifeſtauit autem temporibus 3
ſuis verbum ſuum in prædicatione, quæ cre
dita eſt mihi ſecundum præceptum Salua-
toris noſtri Dei: * Tito dilecto filio ſecun- 4
dum communem fidem, gratia, & pax a
Deo Patre, & Chriſto Ieſu Saluatore noſtro.
* Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt ea, quæ 5
deſunt, corrigas, & conſtituas per ciuitates
presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi. * Si 6
quis ſine crimine eſt, vnius vxoris vir, filios
habens fideles, non in accuſatione luxuriæ,
aut non ſubditos. * Oportet enim epiſco- 7
pum ſine crimine eſſe, ſicut Dei diſpenſa-
torem: non ſuperbum, non iracundum, nõ
vinolentum, non percuſſorem, non turpis
lucri cupidum: * ſed hoſpitalem, benignũ, 8
ſobrium, iuſtum, ſanctum, continentem,
* amplectentem eum, qui ſecundum doctri- 9
nam eſt, fidelem ſermonem: vt potens ſit
exhortari in doctrina ſana, & eos, qui con-
tradicunt, arguere. * Sunt enim multi etiam 10
inobedientes, vaniloqui, & ſeductores: ma-
xime qui de circũciſione ſunt: * quos opor- 11
tet redargui: qui vniuerſas domos ſubuer-
tunt, docentes quæ non oportet, turpis
lucri gratia. * Dixit quidam ex illis, pro- 12
prius ipſorum propheta: Cretenſes ſem-
per mendaces, malæ beſtiæ, ventris pigri.
13 * Teſtimonium hoc verum eſt. Quam ob
cauſam increpa illos dure, vt ſani ſint in
14 fide, * non intendentes Iudaicis fabulis, &
mandatis hominum, auerſantium ſe a ve-
15 ritate. * Omnia munda mundis: coinqui-
natis autem, & infidelibus nihil eſt mun-
dum, ſed inquinatæ ſunt eorum & mens,
16 & conſcientia. * Confitẽtur ſe noſſe Deum,
factis autem negant: cum ſint abominati,
& incredibiles, & ad omne opus bonum
reprobi.

CAP. II.

1 TV autem loquere quæ decent ſanam
2 doctrinam: * Senes vt ſobrij ſint, pu-
dici, prudentes, ſani in fide, in dilectio-
3 ne, in patientia: * Anus ſimiliter in habi-
tu ſancto, non criminatrices, non mul-
4 to vino ſeruientes, bene docentes: * vt pru-
dentiam doceant adoleſcentulas, vt viros
5 ſuos ament, filios ſuos diligant, * pruden-
tes, caſtas, ſobrias, domus curam haben-
tes, benignas, ſubditas viris ſuis, vt non
6 blaſphemetur verbum Dei: * Iuuenes ſi-
7 militer hortare vt ſobrij ſint. * In omni-
bus teipſum præbe exemplum bonorum
operum, in doctrina, in integritate, in
8 grauitate, * verbum ſanum, irreprehen-
ſibile: vt is, qui ex aduerſo eſt, verea-
tur, nihil habens malum dicere de no-
9 bis: * Seruos dominis ſuis ſubditos eſſe, in
omnibus placentes, non contradicentes,
10 * non fraudantes, ſed in omnibus fidem bo-
nam oſtendentes: vt doctrinam Saluatoris
noſtri

noſtri Dei ornent in omnibus. * Apparuit 11
enim gratia Dei Saluatoris noſtri omnibus
hominibus, * erudiens nos, vt abnegantes 12
impietatem, & ſæcularia deſideria: ſobrie,
& iuſte, & pie viuamus in hoc ſæculo, * expe 13
ctantes beatam ſpem, & aduentum gloriæ
magni Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chri-
ſti: * qui dedit ſemetipſum pro nobis, vt 14
nos redimeret ab omni iniquitate, & mun-
daret ſibi populum acceptabilem, ſectato-
rem bonorum operum. * Hæc loquere, & 15
exhortare, & argue cum omni imperio.
Nemo te contemnat.

CAP. III.

ADMONE illos principibus, & pote- 1
ſtatibus ſubditos eſſe, dicto obedire,
ad omne opus bonum paratos eſſe: * nemi- 2
nem blaſphemare, non litigioſos eſſe, ſed
modeſtos, omnem oſtendentes manſue-
tudinem ad omnes homines. * Eramus e- 3
nim aliquando & nos inſipientes, incredu-
li, errantes, ſeruientes deſiderijs, & volupta-
tibus varijs, in malitia & inuidia agentes,
odibiles, odientes inuicem. * Cum autem 4
benignitas, & humanitas apparuit Salua-
toris noſtri Dei: * non ex operibus iuſtitiæ, 5
quæ fecimus nos, ſed ſecundum ſuam mi-
ſericordiam ſaluos nos fecit per lauacrum
regenerationis, & renouationis Spiritus
6 ſancti, * quem effudit in nos abunde per Ie
7 ſum Chriſtum Saluatorem noſtrum: * vt
iuſtificati gratia ipſius, heredes ſimus ſe-
8 cundum ſpem vitæ æternæ. * Fidelis ſermo
eſt: & de his volo te confirmare: vt curent
bonis operibus præeſſe qui credunt Deo.
9 Hæc ſunt bona, & vtilia hominibus. * Stul-
tas autem quæſtiones, & genealogias, &
contentiones, & pugnas legis deuita. ſunt
10 enim inutiles, & vanæ. * Hæreticum homi-
nem poſt vnam, & ſecundã correptionem
11 deuita: * ſciens quia ſubuerſus eſt, qui eiuſ-
modi eſt, & delinquit, cum ſit proprio iu-
12 dicio condemnatus. * Cum miſero ad te
Artemam, aut Tychicũ, feſtina ad me ve-
nire Nicopolim: ibi enim ſtatui hiemare.
13 * Zenam legiſperitum, & Apollo ſolicite
14 præmitte, vt nihil illis deſit. * Diſcant au-
tem & noſtri bonis operibus præeſſe ad
vſus neceſſarios: vt non ſint infructuoſi.
15 * Salutant te qui mecum ſunt omnes: ſalu-
ta eos, qui nos amant in fide. Gratia Dei
cum omnibus vobis. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD PHILEMONEM.

PAVLVS vinctus Chriſti 1
Ieſu, & Timotheus fra-
ter: Philemoni dilecto, &
adiutori noſtro, *& Apiæ 2
ſorori chariſſimæ, & Ar-
chippo commilitoni no-
ſtro, & Eccleſiæ, quæ in domo tua eſt. *Gra- 3
tia vobis, & pax a Deo Patre noſtro, & Do-
mino Ieſu Chriſto. *Gratias ago Deo meo, 4
ſemper memoriam tui faciens in orationi-
bus meis, *audiens charitatem tuam, & fi- 5
dem, quam habes in Domino Ieſu, & in
omnes ſanctos: *vt communicatio fidei tuæ 6
euidens fiat in agnitione omnis operis bo-
ni, quod eſt in vobis in Chriſto Ieſu. *Gau- 7
dium enim magnum habui, & conſolatio-
nem in charitate tua: quia viſcera ſancto-
rum requieuerunt per te, frater. *Propter 8
quod multam fiduciam habens in Chriſto
Ieſu imperandi tibi quod ad rem pertinet:
*propter charitatem magis obſecro, cum 9
ſis talis, vt Paulus ſenex, nunc autem & vin-
ctus Ieſu Chriſti: *Obſecro te pro meo filio, 10
quem genui in vinculis, Oneſimo, *qui tibi 11
aliquando inutilis fuit, nunc autem & mi-
hi, & tibi vtilis, *quem remiſi tibi. Tu au- 12
13 tem illum, vt mea viſcera, ſuſcipe: *quem
ego volueram mecum detinere, vt pro te
14 mihi miniſtraret in vinculis Euangelij: *ſi-
ne conſilio autem tuo nihil volui facere,
vti ne velut ex neceſſitate bonum tuum
15 eſſet, ſed voluntarium. *Forſitan enim ideo
diſceſſit ad horam a te, vt æternum illum
16 reciperes: *iam non vt ſeruum, ſed pro
ſeruo chariſſimum fratrem, maxime mihi:
quanto autem magis tibi & in carne, & in
17 Domino? *Si ergo habes me ſocium, ſu-
18 ſcipe illum ſicut me: *Si autem aliquid
nocuit tibi, aut debet: hoc mihi imputa.
19 *Ego Paulus ſcripſi mea manu: ego red-
dam, vt non dicam tibi, quod & teipſum
20 mihi debes: *ita frater. Ego te fruar in
Domino: Refice viſcera mea in Domino.
21 *Confidens in obedientia tua ſcripſi tibi:
ſciens quoniam & ſuper id, quod dico, fa-
22 cies. *Simul autem & para mihi hoſpi-
tium: nam ſpero per orationes veſtras do-
23 nari me vobis. *Salutat te Epaphras con-
24 captiuus meus in Chriſto Ieſu, *Marcus,
Ariſtarchus, Demas, & Lucas, adiutores
25 mei. *Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti
cum ſpiritu veſtro. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD HEBRAEOS.

CAPVT PRIMVM.

MVLTIFARIAM, multisq. mo- 1
dis olim Deus loquens pa-
tribus in Prophetis:* nouiſ- 2
ſime, diebus iſtis locutus eſt
nobis in Filio, quem conſti
tuit heredem vniuerſorum, per quem fecit
& ſæcula:* qui cum ſit ſplendor gloriæ, & 3
figura ſubſtantiæ eius, portansq. omnia ver
bo virtutis ſuæ, purgationem peccatorum
faciens, ſedet ad dexteram maieſtatis in ex-
celſis:* tanto melior Angelis effectus, quan 4
to differentius præ illis nomen hereditauit.
*Cui enim dixit aliquando Angelorum: Fi- 5
lius meus es tu, ego hodie genui te? Et rur-
ſum: Ego ero illi in patrem, & ipſe erit mi-
hi in filium? * Et cum iterum introducit 6
primogenitum in orbem terræ, dicit: Et
adorent eum omnes Angeli Dei. * Et ad 7
Angelos quidem dicit: Qui facit Angelos
ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos flammam
ignis.* Ad filium autem: Thronus tuus 8
Deus in ſæculum ſæculi: virga æquitatis, vir-
ga regni tui. * Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti 9
iniquitatem: propterea vnxit te Deus, Deus
tuus oleo exultationis præ participibus tuis.
*Et: Tu in principio Domine terram fun- 10
daſti: & opera manuum tuarum ſunt cæli.
*Ipſi peribunt, tu autem permanebis, & om 11
nes vt veſtimentum veteraſcent: * & velut 12
amictum mutabis eos, & mutabuntur: tu
autem idem ipſe es, & anni tui non defi-
cient. * Ad quem autem Angelorum di- 13
xit aliquando: Sede a dextris meis, quoad-
uſque ponam inimicos tuos ſcabellum pe-
14 dum tuorum? * Nonne omnes ſunt ad-
miniſtratorij ſpiritus, in miniſterium miſ-
ſi propter eos, qui hereditatem capient
ſalutis?

CAP. II.

1 PROPTEREA abundantius oportet ob-
ſeruare nos ea, quæ audiuimus ne forte
2 pereffluamus. * Si enim, qui per Angelos
dictus eſt ſermo, factus eſt firmus, & omnis
præuaricatio, & inobediẽtia accepit iuſtam
3 mercedis retributionem: * quomodo nos
effugiemus ſi tantam neglexerimus ſalutẽ?
quæ cum initium accepiſſet enarrari per
Dominum ab eis, qui audierũt, in nos con-
4 firmata eſt, * conteſtante Deo ſignis & por-
tentis, & varijs virtutibus, & Spiritus ſan-
cti diſtributionibus ſecundum ſuam volun-
5 tatem. * Non enim Angelis ſubiecit Deus
orbem terræ futurum, de quo loquimur.
6 *Teſtatus eſt autem in quodam loco quis,
dicens: Quid eſt homo quòd memor es
eius, aut filius hominis quoniam viſitas
7 eum? * Minuiſti eum paulominus ab An-
gelis: gloria & honore coronaſti eum: &
conſtituiſti eum ſuper opera manuum tua-
8 rum. * Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius:
In eo enim quòd omnia ei ſubiecit, nihil di
miſit non ſubiectum ei. Nunc autem nec-
9 dùm videmus omnia ſubiecta ei. * Eum au-
tem, qui modico quàm Angeli minoratus
eſt, videmus Ieſum propter paſſionem mor
tis, gloria & honore coronatum: vt gra-
tia Dei, pro omnibus guſtaret mortem.

*Decebat enim eum, propter quem omnia, 10
& per quem omnia, qui multos filios in
gloriam adduxerat, auctorem ſalutis eorum
per paſſionem conſummare. * Qui enim 11
ſanctificat, & qui ſanctificantur, ex vno
omnes. Propter quam cauſam non con-
funditur fratres eos vocare, dicens:* Nun- 12
ciabo nomen tuum fratribus meis: in me-
dio Eccleſiæ laudabo te.* Et iterum: Ego 13
ero fidens in eum. Et iterum: Ecce ego, &
pueri mei, quos dedit mihi Deus. * Quia 14
ergo pueri communicauerunt carni, & ſan-
guini, & ipſe ſimiliter participauit eiſdem:
vt per mortem deſtrueret eum, qui habebat
mortis imperium, id eſt, diabolum:* & li- 15
beraret eos, qui timore mortis per totam
vitam obnoxij erant ſeruituti.* Nuſquam 16
enim Angelos apprehēdit, ſed ſemē Abra-
hæ apprehendit. * Vnde debuit per omnia 17
fratribus ſimilari, vt miſericors fieret, & fi-
delis pontifex ad Deum, vt repropitiaret
delicta populi.* In eo enim, in quo paſſus 18
eſt ipſe & tentatus, potens eſt & eis, qui ten
tantur, auxiliari.

CAP. III.

VNDE fratres ſancti, vocationis cæleſtis 1
participes, conſiderate Apoſtolum, &
pontificem confeſſionis noſtræ Ieſum:* qui 2
fidelis eſt ei, qui fecit illum ſicut & Moyſes
in omni domo eius.* Amplioris enim glo- 3
riæ iſte præ Moyſe dignus eſt habitus, quan
to ampliorem honorem habet domus, qui
fabricauit illam. * Omnis namque domus 4
fabricatur ab aliquo: qui autem omnia
creauit, Deus eſt.* Et Moyſes quidem fi- 5
delis erat in tota domo eius tamquam fa-
mulus, in teſtimonium eorum, quæ dicēda
erāt;* Chriſtus vero tamquam filius in do- 6
mo ſua: quæ domus ſumus nos, ſi fiduciā,
& gloriam ſpei vſque ad finem, firmā reti-
neamus.* Quapropter ſicut dicit Spiritus 7
ſanctus: Hodie ſi vocē eius audieritis,* noli- 8
te obdurare corda veſtra, ſicut in exacerba-
tione ſecundū diem tentationis in deſerto,
*vbi tentauerunt me patres veſtri: probaue 9
rūt, & viderūt opera mea* quadraginta an- 10
nis: Propter quod infenſus fui generationi
huic, & dixi: Semper errant corde. Ipſi au-
11 tem nō cognouerunt vias meas, *ſicut iura-
ui in ira mea: Si introibūt in requiem meā.
12 *Videte fratres, ne forte ſit in aliquo veſtrū
cor malum incredulitatis, diſcedēdi a Deo
13 viuo:* ſed adhortamini voſmetipſos per ſin
gulos dies, donec Hodie cognominatur, vt
non obduretur quis ex vobis fallacia pec-
14 cati.* Participes enim Chriſti effecti ſumus:
ſi tamen initium ſubſtantiæ eius vſque ad
15 finem firmum retineamus.* Dum dicitur:
Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite ob-
durare corda veſtra, quemadmodum in il-
16 la exacerbatione.* Quidam enim audientes
exacerbauerunt: ſed non vniuerſi qui pro-
17 fecti ſunt ex Ægypto per Moyſen.* Qui-
bus autem infenſus eſt quadraginta annis?
Nonne illis, qui peccauerunt, quorum cada
18 uera proſtrata ſunt in deſerto?* Quibus au-
tem iurauit non introire in requiē ipſius,
19 niſi illis, qui increduli fuerunt?* Et vide-
mus, quia non potuerunt introire propter
incredulitatem.

CAP. IIII.

1 TIMEAMVS ergo ne forte relicta polli-
citatione introeundi in requiem eius,
2 exiſtimetur aliquis ex vobis deeſſe.* Etenim
& nobis nūciatum eſt, quemadmodum &
illis. ſed nō profuit illis ſermo auditus, nō
3 admiſtus fidei ex ijs, quæ audierūt.* Ingre-
diemur enim in requiem, qui credidimus:
quemadmodū dixit: Sicut iuraui in ira mea:
Si introibunt in requiem meam: & quidem
operibus ab inſtitutione mundi perfectis.
4 *Dixit enim in quodam loco de die ſepti-
ma ſic: Et requieuit Deus die ſeptima ab
5 omnibus operibus ſuis. * Et in iſto rur-
ſum: Si introibunt in requiem meam.
6 *Quoniam ergo ſupereſt introire quoſdam
in illam, & ij, quibus prioribus annuncia-
tum eſt, nō introierunt propter incredulita
7 tem:* iterum terminat diem quendam, Ho-
die, in Dauid dicendo, poſt tantum tempo-
ris, ſicut ſupra dictum eſt: Hodie ſi vocē e-
ius audieritis, nolite obdurare corda veſtra.

Nam

*Nam ſi eis Ieſus requiem præſtitiſſet,num- 8
quam de alia loqueretur,poſthac,die.*Ita- 9
que relinquitur ſabbatiſmus populo Dei.
*Qui enim ingreſſus eſt in requiem eius: 10
etiam ipſe requieuit ab operibus ſuis,ſicut
a ſuis Deus.*Feſtinemus ergo ingredi in il- 11
lam requiem: vt ne in idipſum quis incidat
incredulitatis exemplum. *Viuus eſt enim 12
ſermo Dei,& efficax,& penetrabilior omni
gladio ancipiti: & pertingens vſque ad di-
uiſionem animæ ac ſpiritus,cõpagum quo-
que ac medullarum, & diſcretor cogitatio-
num & intentionum cordis.*Et nõ eſt vlla 13
creatura inuiſibilis in conſpectu eius: om-
nia autem nuda & aperta ſunt oculis eius,
ad quem nobis ſermo. *Habentes ergo 14
pontificem magnum,qui penetrauit cælos,
Ieſum filium Dei: teneamus confeſſionem.
*Non enim habemus pontificem,qui non 15
poſſit compati infirmitatibus noſtris: ten-
tatum autem per omnia pro ſimilitudine
abſque peccato. *Adeamus ergo cum fi- 16
ducia ad thronum gratiæ: vt miſericordiam
conſequamur, & gratiam inueniamus in
auxilio opportuno.

CAP. V.

OMNIS namque Pontifex ex homini- 1
bus aſſumptus, pro hominibus con-
ſtituitur in ijs,quæ ſunt ad Deum,vt offerat
dona, & ſacrificia pro peccatis: *qui con- 2
dolere poſſit ijs, qui ignorant, & errant:
quoniam & ipſe circumdatus eſt infirmi-
tate: *& propterea debet, quemadmodum 3
pro populo, ita etiam & pro ſemetipſo of-
ferre pro peccatis. *Nec quiſquam ſumit 4
ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo,tam-
quam Aaron. *Sic & Chriſtus non ſemet- 5
ipſum clarificauit vt pontifex fieret: ſed qui
locutus eſt ad eum: Filius meus es tu,ego
hodie genui te. *Quemadmodum & in 6
alio loco dicit: Tu es ſacerdos in æternũ,
ſecundum ordinem Melchiſedech. *Qui 7
in diebus carnis ſuæ preces, ſupplicatio-
neſq. ad eum, qui poſſit illum ſaluum fa-
cere a morte cum clamore valido,& lacry-
mis offerens, exauditus eſt pro ſua reueren
8 tia: *Et quidem cum eſſet Filius Dei, di-
dicit ex ijs, quæ paſſus eſt, obedientiam:
9 *& conſummatus, factus eſt omnibus ob-
temperantibus ſibi, cauſa ſalutis æternæ,
10 *appellatus a Deo pontifex iuxta ordinem
11 Melchiſedech. *De quo nobis grandis ſer-
mo,& ininterpretabilis ad dicendum: quo-
niam imbecilles facti eſtis ad audiendum.
12 *Etenim cum deberetis magiſtri eſſe pro-
pter tempus: rurſum indigetis vt vos do-
ceamini quæ ſint elementa exordij ſermo-
num Dei: & facti eſtis quibus lacte opus
13 ſit,non ſolido cibo.*Omnis enim,qui lactis
eſt particeps, expers eſt ſermonis iuſtitiæ:
14 paruulus enim eſt. *Perfectorum autem
eſt ſolidus cibus: eorum,qui pro conſuetu-
dine exercitatos habent ſenſus ad diſcre-
tionem boni ac mali.

CAP. VI.

1 QVAPROPTER intermittentes inchoa-
tionis Chriſti ſermonem,ad perfectio-
ra feramur, non rurſum iacientes funda-
mentum pœnitentiæ ab operibus mortuis,
2 & fidei ad Deum, *baptiſmatum doctrinæ,
impoſitionis quoque manuum, ac reſurre-
3 ctionis mortuorum, & iudicij æterni. *Et
hoc faciemus, ſi quidem permiſerit Deus.
4 *Impoſſibile eſt enim eos, qui ſemel ſunt
illuminati,guſtauerunt etiam donum cæle-
ſte, & participes facti ſunt Spiritus ſancti,
5 *guſtauerunt nihilominus bonum Dei ver-
6 bum, virtuteſq. ſæculi venturi, *& prolapſi
ſunt; rurſus renouari ad pœnitentiam,rur-
ſum crucifigentes ſibimetipſis filium Dei,
7 & oſtentui habentes.*Terra enim ſæpe ve-
nientem ſuper ſe bibens imbrem,& gene-
rans herbam opportunam illis,a quibus co-
8 litur: accipit benedictionem a Deo. *pro-
ferẽs autem ſpinas,ac tribulos,reproba eſt,
& maledicto proxima: cuius conſumma-
9 tio in combuſtionem. *Confidimus autem
de vobis dilectiſſimi meliora,& viciniora ſa-
10 luti: tametſi ita loquimur. *Non enim in-
iuſtus Deus, vt obliuiſcatur operis veſtrĩ,
& dilectionis, quam oſtendiſtis in nomine
ipſius,qui miniſtraſtis ſanctis,& miniſtratis.

*Cupimus autem vnumquemque veſtrum 11
eandem oſtentare ſolicitudinem ad exple-
tionem ſpei vſque in finem: *vt non ſegnes 12
efficiamini, verum imitatores eorum, qui fi-
de, & patientia hereditabũt promiſſiones.
*Abrahæ namque promittens Deus, quo- 13
niã neminem habuit, per quem iuraret, ma-
iorem, iurauit per ſemetipſum, *dicẽs: Niſi 14
benedicens benedicam te, & multiplicans
multiplicabo te. *Et ſic longanimiter fe- 15
rens, adeptus eſt repromiſſionem. *Homi- 16
nes enim per maiorem ſui iurant: & omnis
controuerſiæ eorum finis, ad confirmatio-
nem, eſt iuramentum. *In quo abundan- 17
tius volens Deus oſtendere pollicitationis
heredibus immobilitatem cõſilij ſui, inter-
poſuit iuſiurandum: *vt per duas res im- 18
mobiles, quibus impoſſibile eſt mentiri
Deum, fortiſſimum ſolatium habeamus,
qui confugimus ad tenendam propoſitam
ſpem, *quam ſicut anchoram habemus ani- 19
mæ tutam ac firmam, & incedentem vſ-
que ad interiora velaminis, *vbi præcur- 20
ſor pro nobis introiuit Ieſus, ſecundum
ordinem Melchiſedech pontifex factus in
æternum.

CAP. VII.

HIc enim Melchiſedech, rex Salem, ſa- 1
cerdos Dei ſummi, qui obuiauit Abra-
hæ regreſſo a cæde regum, & benedixit ei:
*cui & decimas omnium diuiſit Abraham: 2
primùm quidem qui interpretatur rex iuſti-
tiæ: deinde autem & rex Salem, quod eſt,
rex pacis, *ſine patre, ſine matre, ſine genea- 3
logia, neque initium dierum, neque finem
vitæ habens, aſſimilatus autẽ Filio Dei, ma-
net ſacerdos in perpetuum. *Intuemini au 4
tem quantus ſit hic, cui & decimas dedit
de præcipuis Abraham patriarcha. *Et qui- 5
dem de filijs Leui ſacerdotium accipiẽtes,
mandatum habent decimas ſumere a popu
lo ſecundum legem, id eſt, a fratribus ſuis:
quamquã & ipſi exierint de lũbis Abrahæ.
*Cuius autem generatio non annumeratur 6
in eis, decimas ſumpſit ab Abrahã, & hunc,
qui habebat repromiſſiones, benedixit.
7 *Sine vlla autem contradictione, quod mi-
8 nus eſt, à meliore benedicitur. *Et hic qui-
dem, decimas morientes homines accipiũt:
9 ibi autem conteſtatur, quia viuit. *Et (vt ita
dictum ſit) per Abraham, & Leui, qui deci-
10 mas accepit, decimatus eſt: *adhuc enim in
lumbis patris erat, quando obuiauit ei Mel-
11 chiſedech. *Si ergo conſummatio per ſacer
dotium Leuiticum erat (populus enim ſub
ipſo legem accepit) quid adhuc neceſſariũ
fuit ſecundum ordinẽ Melchiſedech, alium
ſurgere ſacerdotem, & non ſecundum or-
12 dinem Aaron dici? *Tranſlato enim ſacer-
dotio, neceſſe eſt vt & legis tranſlatio fiat.
13 *In quo enim hæc dicuntur, de alia tribu
14 eſt, de qua nullus altari præſto fuit. *Ma-
nifeſtum eſt enim quòd ex Iuda ortus ſit
Dominus noſter: in qua tribu nihil de ſa-
15 cerdotibus Moyſes locutus eſt. *Et am-
plius adhuc manifeſtum eſt: ſi ſecundum
ſimilitudinẽ Melchiſedech exurgat alius ſa
16 cerdos, *qui non ſecundum legem mandati
carnalis factus eſt, ſed ſecundum virtutem
17 vitæ inſolubilis. *Conteſtatur enim: Quo-
niam tu es ſacerdos in æternum, ſecundum
18 ordinem Melchiſedech. *Reprobatio qui-
dem fit præcedentis mãdati, propter infir-
19 mitatem eius, & inutilitatem: *nihil enim
ad perfectum adduxit lex: introductio ve-
ro melioris ſpei, per quam proximamus ad
20 Deum. *Et quantum eſt non ſine iureiu-
rando (alij quidẽ ſine iureiurando ſacerdo-
21 tes facti ſunt, *hic autem cum iureiurando
per eum, qui dixit ad illũ: Iurauit Domi-
nus, & non pœnitebit eum: tu es ſacerdos
22 in æternũ:) *in tantum melioris teſtamen-
23 ti ſponſor factus eſt Ieſus. *Et alij quidem
plures facti ſunt ſacerdotes, idcirco quòd
24 morte prohiberentur permanere: *hic au-
tem eo quòd maneat in æternum, ſempi-
25 ternum habet ſacerdotium. *Vnde &
ſaluare in perpetuũ poteſt accedentes per
ſemetipſum ad Deum: ſemper viuẽs ad in-
26 terpellandum pro nobis. *Talis enim de-
cebat vt nobis eſſet pontifex, ſanctus, inno
cẽs, impollutus, ſegregatus a peccatoribus,
27 & excelſior cælis factus: *qui non habet
neceſ-

neceſſitatem quotidie, quemadmodum ſa-
cerdotes, prius pro ſuis delictis hoſtias of-
ferre, deinde pro populi: hoc enim fecit ſe-
mel, ſeipſum offerendo. *Lex enim homi- 28
nes conſtituit ſacerdotes infirmitatem ha-
bentes: ſermo autem iuriſiurandi, qui poſt
legem eſt, Filium in æternum perfectum.

CAP. VIII.

CAPITVLVM autem ſuper ea, quæ di- 1
cuntur: Talem habemus Pontificem,
qui conſedit in dextera ſedis magnitudinis
in cælis, *ſanctorum miniſter, & tabernaculi 2
veri, quod fixit Dominus, & non homo.
*Omnis enim pontifex ad offerendum mu- 3
nera, & hoſtias conſtituitur: vnde neceſſe
eſt & hunc habere aliquid, quod offerat: *ſi 4
ergo eſſet ſuper terram, nec eſſet ſacerdos:
cum eſſent qui offerrent ſecundum legem
munera, *qui exemplari, & vmbræ deſer- 5
uiunt cæleſtium. Sicut reſpōſum eſt Moyſi,
cum conſummaret tabernaculum: Vide
(inquit) omnia facito ſecundum exemplar,
quod tibi oſtenſum eſt in monte. *Nunc 6
autē melius ſortitus eſt miniſterium, quanto
& melioris teſtamenti mediator eſt, quod
in melioribus repromiſſionibus ſancitum
eſt. *Nam ſi illud prius culpa vacaſſet: non 7
vtique ſecundi locus inquireretur. *Vitu- 8
perans enim eos dicit: Ecce dies venient,
dicit Dominus: & conſummabo ſuper do-
mum Iſrael, & ſuper domum Iuda teſta-
mentum nouum, *non ſecundum teſtamen 9
tum, quod feci patribus eorum in die, qua
apprehendi manum eorum vt educerem il-
los de Terra Ægypti: quoniam ipſi non
permanſerunt in teſtamento meo: & ego
neglexi eos, dicit Dominus: *Quia hoc eſt 10
teſtamentum, quod diſponām domui Iſrael
poſt dies illos, dicit Dominus: Dando leges
meas in mentem eorum, & in corde eo-
rum ſuperſcribam eas: & ero eis in Deum,
& ipſi erunt mihi in populum: *& non do- 11
cebit vnuſquiſque proximum ſuum, & vnuſ
quiſque fratrem ſuum, dicens: Cognoſce
Dominum: quoniam omnes ſcient me a
minore vſque ad maiorem eorum: *quia 12
propitius ero iniquitatibus eorum, & pec-
catorum eorum iam non memorabor.
13 *Dicendo autem nouum: veterauit prius.
Quod autem antiquatur, & ſeneſcit, pro-
pe interitum eſt.

CAP. IX.

1 HABVIT quidem & prius, iuſtificatio-
2 nes culturæ, & Sanctum ſæculare. *Ta-
bernaculum enim factum eſt primum, in
quo erant candelabra, & menſa, & propo-
3 ſitio panum, quæ dicitur Sancta. *Poſt vela-
mentum autem ſecundum, tabernaculum,
4 quod dicitur Sancta ſanctorum: *aureum
habens thuribulum, & arcam teſtamenti
circumtectam ex omni parte auro, in qua
vrna aurea habens manna, & virga Aaron,
5 quæ fronduerat, & tabulæ teſtamenti, *ſu-
perq. eam erant Cherubim gloriæ obum-
brantia propitiatorium: de quibus non eſt
6 modo dicendum per ſingula. *His vero ita
compoſitis: in priori quidem tabernaculo
ſemper introibant ſacerdotes, ſacrificiorum
7 officia conſummantes: *in ſecundo autem
ſemel in anno ſolus pontifex non ſine ſan-
guine, quem offert pro ſua, & populi igno-
8 rantia: *hoc ſignificante Spiritu ſancto,
nondum propalatam eſſe ſanctorum viam,
adhuc priore tabernaculo habente ſtatum.
9 *quæ parabola eſt temporis inſtantis: iux-
ta quam munera, & hoſtiæ offeruntur,
quæ non poſſunt iuxta conſcientiam per-
fectum facere ſeruientem, ſolummodo in
10 cibis, & in potibus, *& varijs baptiſmati-
bus, & iuſtitijs carnis vſque ad tempus cor-
11 rectionis impoſitis. *Chriſtus autem aſſi-
ſtens pontifex futurorum bonorum, per
amplius & perfectius tabernaculum non
manufactum, id eſt, non huius creationis:
12 *neque per ſanguinem hircorum, aut vi-
tulorum, ſed per proprium ſanguinem in-
troiuit ſemel in Sancta, æterna redemptio-
13 ne inuenta. *Si enim ſanguis hircorum, &
taurorū, & cinis vitulæ aſperſus inquinatos
14 ſanctificat ad emundationem carnis: *quan-
to magis ſanguis Chriſti, qui per Spiritum
ſanctum ſemetipſum obtulit immaculatum

Deo,emundabit conſcientiam noſtram ab
operibus mortuis,ad ſeruiendũ Deo viuen-
ti? * Et ideo noui teſtamenti mediator eſt: 15
vt morte intercedente, in redemptionem
earũ prævaricationum,quæ erant ſub priori
teſtamento, repromiſſionem accipiant qui
vocati ſunt æternæ hereditatis . * Vbi enim 16
teſtamentum eſt : mors neceſſe eſt interce-
dat teſtatoris . * Teſtamentum enim in 17
mortuis cõfirmatum eſt : alioquin nondum
valet,dum viuit qui teſtatus eſt, * Vnde nec 18
primum quidem ſine ſanguine dedicatum
eſt . * Lecto enim omni mandato legis a 19
Moyſe vniuerſo populo : accipiens ſangui-
nem vitulorum, & hircorum cum aqua &
lana coccinea , & hyſſopo: ipſum quoque
librum, & omnem populum aſperſit , * di- 20
cens : Hic ſanguis teſtamenti , quod man-
dauit ad vos Deus . * Etiam tabernaculum, 21
& omnia vaſa miniſterij ſanguine ſimiliter
aſperſit : * Et omnia pene in ſanguine ſe- 22
cundum legem mundantur : & ſine ſangui-
nis effuſione non fit remiſſio . * Neceſſe eſt 23
ergo exemplaria quidẽ cæleſtium his mun-
dari : ipſa autem cæleſtia melioribus hoſtijs
quàm iſtis . * Non enim in manufacta San- 24
cta Ieſus introiuit exemplaria verorum :
ſed in ipſum cælum,vt appareat nunc vul-
tui Dei pro nobis : * Neque vt ſæpe offe- 25
rat ſemetipſum , quemadmodum Pontifex
intrat in Sancta per ſingulos annos in ſan-
guine alieno : * alioquin oportebat eum 26
frequenter pati ab origine mundi : nunc
autem ſemel in conſummatione ſæculorũ,
ad deſtitutionem peccati,per hoſtiam ſuam
apparuit . * Et quemadmodum ſtatutum 27
eſt hominibus ſemel mori, poſt hoc autem
iudicium : * ſic & Chriſtus ſemel oblatus 28
eſt ad multorum exhaurienda peccata : ſe-
cundo ſine peccato apparebit expectanti-
bus ſe, in ſalutem .

C A P. X.

VMBRAM enim habens lex futurorum 1
bonorum , non ipſam imaginem re-
rum : per ſingulos annos eiſdem ipſis hoſtijs,
quas offerunt indeſinenter, numquam po-
2 teſt accedentes perfectos facere : * alioquin
ceſſaſſent offerri : ideo quòd nullã haberent
vltra conſcientiam peccati, cultores ſemel
3 mundati : * ſed in ipſis commemoratio pec-
4 catorũ per ſingulos annos fit. * impoſſibile
enim eſt ſanguine taurorum & hircorum
5 auferri peccata. * Ideo ingrediens mundum
dicit : Hoſtiam , & oblationẽ noluiſti : cor-
6 pus autem aptaſti mihi : * holocautomata
7 pro peccato non tibi placuerunt . * Tunc
dixi : Ecce venio : in capite libri ſcriptũ eſt
de me : Vt faciam,Deus,voluntatem tuam.
8 * Superius dicens : Quia hoſtias,& oblatio-
nes , & holocautomata pro peccato nolui-
ſti, nec placita ſunt tibi, quæ ſecundum le-
9 gem offeruntur, * tunc dixi : Ecce venio , vt
faciam,Deus,voluntatem tuam : aufert pri-
10 mum,vt ſequens ſtatuat . * In qua volunta-
te ſanctificati ſumus per oblationem cor-
11 poris Ieſu Chriſti ſemel . * Et omnis quidem
ſacerdos præſto eſt quotidie miniſtrans , &
eaſdem ſæpe offerẽs hoſtias,quæ numquam
12 poſſunt auferre peccata : * hic autem vnam
pro peccatis offerens hoſtiam,in ſempiter-
13 num ſedet in dextera Dei , * de cetero expe-
ctans donec ponantur inimici eius ſcabel-
14 lum pedum eius . * Vna enim oblatione ,
conſummauit in ſempiternũ ſanctificatos .
15 * Conteſtatur autem nos & Spiritus ſanctus.
16 Poſtquam enim dixit : * Hoc autem teſta-
mentum , quod teſtabor ad illos poſt dies
illos,dicit Dominus , Dando leges meas in
cordibus eorum,& in mentibus eorum ſu-
17 perſcribam eas : * & peccatorum, & iniqui-
tatum eorum iam nõ recordabor amplius.
18 * Vbi autem horum remiſſio : iam non eſt
19 oblatio pro peccato . * Habentes itaque fra-
tres fiduciam in introitu Sanctorum in ſan-
20 guine Chriſti , * quam initiauit nobis viam
nouam, & viuentem per velamen , id eſt ,
21 carnem ſuam , * & ſacerdotem magnum ſu-
22 per domum Dei : * accedamus cum vero cor-
de in plenitudine fidei, aſperſi corda a con-
ſcientia mala,& abluti corpus aqua munda,
23 * teneamus ſpei noſtræ confeſſionem indecli
nabilem, (fidelis enim eſt qui repromiſit)
24 * & conſideremus inuicem in prouocationẽ
charitatis,

charitatis,& bonorum operum:* non deſe- 25
rentes collectionem noſtram, ſicut conſue-
tudinis eſt quibuſdam,ſed conſolantes , &
tanto magis quâto videritis appropinquan-
tem diem. * Voluntarie enim peccantibus 26
nobis poſt acceptam notitiam veritatis,iam
nō relinquitur pro peccatis hoſtia,*terribi- 27
lis autem quædā expectatio iudicij, & ignis
æmulatio,quæ cōſumptúra eſt aduerſarios.
* Irritam quis faciēs legem Moyſi,ſine vlla 28
miſeratione duobus vel tribus teſtibus mo-
ritur :*quâtó magis putatis deteriora mere- 29
ri ſupplicia qui filium Dei cōculcauerit, &
ſanguinē teſtamenti pollutū duxerit,in quo
ſanctificatus eſt,& ſpiritui gratiæ contume-
liam fecerit ? * Scimus enim qui dixit: Mi- 30
hi vindicta, & ego retribuam . Et iterum :
Quia iudicabit Dominus populum ſuum.
*Horrendū eſt incidere in manus Dei viuē- 31
tis.* Rememoramini autem priſtinos dies, 32
in quibus illuminati,magnum certamen ſu-
ſtinuiſtis paſſionum :*& in altero quidē op- 33
probrijs,& tribulationibus ſpectaculum fa-
cti : in altero autem ſocij taliter conuerſan-
tium effecti.*Nam & vinctis compaſſi eſtis, 34
& rapinam bonorum veſtrorum cum gau-
dio ſuſcepiſtis,cognoſcētes vos habere me-
liorem, & manentem ſubſtantiam. * No- 35
lite itaque amittere confidentiam veſtram,
quæ magnā habet remunerationem. * Pa- 36
tientia enim vobis neceſſaria eſt: vt volun-
tatem Dei facientes, reportetis promiſſio-
nem. * Adhuc enim modicum aliquantu- 37
lum,qui venturus eſt,veniet,& nō tardabit.
* iuſtus autē meus ex fide viuit. quòd ſi ſub- 38
traxerit ſe,non placebit animæ meæ.* Nos 39
autem non ſumus ſubtractionis filij in per-
ditionem, ſed fidei in acquiſitionem animæ.

CAP. XI.

EST autem fides ſperandarum ſubſtan- 1
tia rerum,argumentum non apparen-
tium. * In hac enim teſtimonium conſe- 2
cuti ſunt ſenes. * Fide intelligimus aptata 3
eſſe ſæcula verbo Dei : vt ex inuiſibilibus
viſibilia fierent. * Fide plurimam hoſtiam 4
Abel,quàm Cain,obtulit Deo,per quam te-
ſtimonium conſecutus eſt eſſe iuſtus, teſti-
monium perhibente muneribus eius Deo,
5 & per illam defunctus adhuc loquitur . * Fi-
de Henoch translatus eſt ne videret mortē,
& non inueniebatur : quia tranſtulit illum
Deus : ante translationē enim teſtimonium
6 habuit placuiſſe Deo . * Sine fide autem im-
poſſibile eſt placere Deo . Credere enim
oportet accedentē ad Deum quia eſt,& in-
7 quirentibus ſe remunerator ſit. * Fide Noe
reſponſo accepto de ijs,quæ adhuc non vi-
debātur,metuens aptauit arcam in ſalutem
domus ſuæ, per quam damnauit mundum :
& iuſtitiæ,quæ per fidem eſt, heres eſt inſti-
8 tutus. * Fide qui vocatur Abraham obedi-
uit in locum exire,quem accepturus erat in
9 hereditatem : & exijt,neſciens quo iret.* Fi-
de demoratus eſt in Terra repromiſſionis,
tamquā in aliena,in caſulis habitando cum
Iſaac,& Iacob coheredibus repromiſſionis
10 eiuſdem. * Expectabat enim fundamenta
habentem ciuitatem : cuius artifex, & con-
11 ditor Deus.* Fide & ipſa Sara ſterilis virtu-
tem in conceptionē ſeminis accepit, etiam
præter tempus ætatis : quoniam fidelem cre
12 didit eſſe eum,qui repromiſerat. * Propter
quod & ab vno orti ſunt (& hoc emortuo)
tamquam ſidera cæli in multitudinē, & ſicut
arena, quæ eſt ad oram maris,innumerabi-
13 lis. * Iuxta fidem defuncti ſunt omnes iſti,
non acceptis repromiſſionibus,ſed a longe
eas aſpicientes,& ſalutantes, & cōfitentes,
quia peregrini,& hoſpites ſunt ſuper terrā.
14 * Qui enim hæc dicunt,ſignificāt ſe patriam
15 inquirere.* Et ſi quidem ipſius meminiſſent
de qua exierunt,habebant vtique tēpus re-
16 uertēdi .* nunc autem meliorem appetunt,
id eſt,cæleſtem.Ideo nō confunditur Deus
vocari Deus eorum : parauit enim illis ciui-
17 tatem. * Fide obtulit Abraham Iſaac, cum
tentaretur,& vnigenitum offerebat, qui ſu-
18 ſceperat repromiſſiones ;* ad quem dictum
19 eſt: Quia in Iſaac vocabitur tibi ſemen:*ar-
bitrās quia & a mortuis ſuſcitare potens eſt
Deus : vnde eum & in parabolam accepit.
20 *Fide & de futuris benedixit Iſaac Iacob, &
21 Eſau.* Fide Iacob,moriens,ſingulos filiorū
Ioſeph

Ioſeph benedixit:& adorauit faſtigiũ vir-
gæ eius.*Fide Ioſeph, moriẽs, de profectio- 22
ne filiorum Iſrael memoratus eſt: & de oſſi-
bus ſuis mandauit.*Fide Moyſes,natus,oc- 23
cultatus eſt menſibus tribus a parentibus
ſuis,eo quòd vidiſſent elegãtem infantem,
& non timuerunt regis edictũ.* Fide Moy- 24
ſes grandis factus negauit ſe eſſe filium filiæ
Pharaonis,*magis eligens affligi cum popu 25
lo Dei,quàm tẽporalis peccati habere iucũ-
ditatem,*maiores diuitias æſtimans theſau- 26
ro Ægyptiorum,improperium Chriſti: aſpi
ciebat enim in remunerationem.* Fide re- 27
liquit Ægyptum, non veritus animoſitatẽ
regis: inuiſibilem enim tamquam vidẽs ſu-
ſtinuit.* Fide celebrauit paſcha,& ſangui- 28
nis effuſionem: ne qui vaſtabat primitiua,
tangeret eos.*Fide tranſierunt Mare rubrũ 29
tamquam per aridam terram: quod experti
Aegyptij,deuorati ſunt.*Fide muri Iericho 30
corruerunt, circuitu dierum ſeptem.* Fide 31
Rahab meretrix non perijt cum incredulis,
excipiens exploratores cum pace.*Et quid 32
adhuc dicam? Deficiet enim me tempus
enarrantem de Gedeon, Barac, Samſon,
Iephte, Dauid,Samuel,& Prophetis;* qui 33
per fidem vicerunt regna,operati ſunt iuſti-
tiam,adepti ſunt repromiſſiones,obturaue-
runt ora leonũ,* extinxerunt impetũ ignis, 34
effugerunt aciem gladij, conualuerunt de
infirmitate,fortes facti ſunt in bello,caſtra
verterunt exterorum:*acceperunt mulieres 35
de reſurrectione mortuos ſuos: alij autem
diſtenti ſunt non ſuſcipientes redemptio-
nem, vt meliorem inuenirent reſurrectio-
nem.* Alij vero ludibria,& verbera exper- 36
ti,inſuper & vincula,& carceres:* lapidati 37
ſunt,ſecti ſunt,tentati ſunt,in occiſione gla-
dij mortui ſunt, circuierunt in melotis, in
pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, affli-
cti:*quibus dignus non erat mundus: in ſo- 38
litudinibus errantes,in montibus,& ſpelun
cis,& in cauernis terræ.*Et hi omnes teſti- 39
monio fidei probati, non acceperunt repro
miſſionem,*Deo pro nobis melius aliquid 40
prouidente, vt non ſine nobis conſumma-
rentur.

CAP. XII.

1 IDEOQVE & nos tantam habentes im-
poſitam nubẽ teſtium, deponentes om-
ne pondus,& circumſtans nos peccatũ,per
patientiam curramus ad propoſitum nobis
2 certamen:* aſpicientes in Auctorẽ fidei, &
conſummatorem Ieſum,qui propoſito ſibi
gaudio ſuſtinuit crucem,confuſione contẽ-
3 pta, atque in dextera ſedis Dei ſedet.* Re-
cogitate enim eũ,qui talem ſuſtinuit a pec-
catoribus aduerſum ſemetipſum contradi-
ctionẽ; vt ne fatigemini,animis veſtris defi
4 cientes.* Nondum enim vſque ad ſangui-
nem reſtitiſtis,aduerſus peccatũ repugnan-
5 tes:*& obliti eſtis conſolationis,quæ vobis
tamquam filijs loquitur,dicens: Fili mi,noli
negligere diſciplinã Domini: neque fatige-
6 ris dum ab eo argueris.*Quem enim diligit
Dominus,caſtigat: flagellat autem omnem
7 filium,quem recipit.* In diſciplina perſeue-
rate. Tamquam filijs vobis offert ſe Deus;
quis enim filius,quem non corripit pater?
8 *Quòd ſi extra diſciplinam eſtis,cuius parti-
cipes facti ſunt omnes; ergo adulteri,& nõ
9 filij eſtis.* Deinde patres quidem carnis no
ſtræ,eruditores habuimus,& reuerebamur
eos. nõ multo magis obtemperabimus Pa-
10 tri ſpirituum, & viuemus?*Et illi quidem in
tempore paucorum dierum,ſecundum vo-
luntatem ſuam erudiebant nos; hic autem
ad id,quod vtile eſt in recipiẽdo ſanctifica
11 tionem eius.* Omnis autem diſciplina in
præſenti quidẽ videtur non eſſe gaudij, ſed
mœroris: poſtea autẽ fructum pacatiſſimum
12 exercitatis per eã,reddet iuſtitiæ.* Propter
quod remiſſas manus, & ſolura genua,eri-
13 gite,*& greſſus rectos facite pedibus veſtris;
vt nõ claudicãs quis erret,magis autem ſa-
14 netur.*Pacem ſequimini cum omnibus, &
ſanctimoniã,ſine qua nemo videbit Deum:
15 *contemplantes ne quis deſit gratiæ Dei: ne
qua radix amaritudinis ſurſum germinans
impediat, & per illam inquinentur multi.
16 *Ne quis fornicator,aut profanus vt Eſau;
qui propter vnam eſcã vendidit primitiua
17 ſua:*ſcitote enim quoniã & poſtea cupiens
heredi-

hereditare benedictionem, reprobatus eſt:
non enim inuenit pœnitentiæ locum, quam-
quam cum lacrymis inquiſiſſet eam. *Non 18
enim acceſſiſtis ad tractabilem montem, &
accēſibilem ignem, & turbinem, & caligi-
nem, & procellam, *& tubæ ſonum, & vo- 19
cem verborum, quam qui audierunt, excu-
ſauerūt ſe, ne eis fieret verbum. *Non enim 20
portabant quod dicebatur: Et ſi beſtia teti-
gerit montem, lapidabitur. *Et ita terribile 21
erat quod videbatur. Moyſes dixit: Exterri-
tus ſum, & tremebundus. *Sed acceſſiſtis ad 22
Sion montem, & ciuitatem Dei viuētis, Ie-
ruſalem cæleſtem, & multorū millium An-
gelorum frequētiam, *& Eccleſiam primiti- 23
uorum, qui cōſcripti ſunt in cælis, & iudicē
omnium Deum, & ſpiritus iuſtorum perfe-
ctorum, *& teſtamēti noui mediatorem Ie- 24
ſum, & ſanguinis aſperſionē melius loquē-
tem quàm Abel. *Videte ne recuſetis lo- 25
quentem. Si enim illi non effugerunt, recu-
ſantes eum, qui ſuper terram loquebatur:
multo magis nos, qui de cælis loquētem no-
bis auertimus. *cuius vox mouit terrā tunc: 26
nunc autem repromittit, dicens: Adhuc ſe-
mel: & ego mouebo non ſolum terrā, ſed
& cælum. *Quod autem, Adhuc ſemel, di- 27
cit: declarat mobilium tranſlationem tam-
quam factorum, vt maneāt ea, quæ ſunt im-
mobilia. *Itaque regnum immobile ſuſci- 28
piētes, habemus gratiam: per quam ſeruia-
mus placentes Deo, cum metu & reuerētia.
*Etenim Deus noſter ignis conſumens eſt. 29

CAP. XIII.

CHARITAS fraternitatis maneat in vo- 1
bis. *Et hoſpitalitatem nolite obliui- 2
ſci, per hanc enim latuerunt quidam, Ange-
lis hoſpitio receptis. *Mementote vincto- 3
rum, tamquam ſimul vincti: & laborantiū,
tamquam & ipſi in corpore morātes. *Ho- 4
norabile connubium in omnibus, & tho-
rus immaculatus. Fornicatores enim, &
adulteros iudicabit Deus. *Sint mores ſine 5
auaritia, cōtenti præſentibus: ipſe enim di-
xit: Non te deſeram, neque derelinquam.
*ita vt cōfidenter dicamus: Dominus mihi 6
adiutor: non timebo quid faciat mihi ho-
7 mo. *Mementote præpoſitorū veſtrorum,
qui vobis locuti ſunt verbum Dei: quorum
intuentes exitum conuerſationis, imitamini
8 fidem. *Ieſus Chriſtus heri, & hodie: ipſe &
9 in ſæcula. *Doctrinis varijs, & peregrinis
nolite abduci. Optimum eſt enim gratia
ſtabilire cor, non eſcis: quæ nō profuerunt
10 ambulantibus in eis. *Habemus altare, de
quo edere non habent poteſtatem, qui ta-
11 bernaculo deſeruiunt. *Quorum enim ani-
maliū infertur ſanguis pro peccato in San-
cta per pontificem, horum corpora cremā-
12 tur extra caſtra. *Propter quod & Ieſus, vt
ſanctificaret per ſuū ſanguinem populū, ex-
13 tra portam paſſus eſt. *Exeamus igitur ad
eum extra caſtra, improperium eius portā-
14 tes. *Non enim habemus hic manentem
15 ciuitatem, ſed futuram inquirimus. *Per
ipſum ergo offeramus hoſtiam laudis ſem-
per Deo, id eſt, fructum labiorum confiten-
16 tium nomini eius. *Beneficentiæ autem,
& communionis nolite obliuiſci: talibus
17 enim hoſtijs promeretur Deus. *Obedite
præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis. Ipſi enim
peruigilant quaſi rationem pro animabus
veſtris reddituri, vt cum gaudio hoc faciāt,
& nō gementes: hoc enim non expedit vo-
18 bis. *Orate pro nobis: confidimus enim
quia bonam cōſcientiam habemus in om-
19 nibus bene volentes conuerſari. *Amplius
autē deprecor vos hoc facere, quò celerius
20 reſtituar vobis. *Deus autē pacis, qui eduxit
de mortuis paſtorem magnum ouium, in
ſanguine teſtamenti æterni, Dominum no-
21 ſtrum Ieſum Chriſtum, *aptet vos in omni
bono, vt faciatis eius voluntatem: faciēs in
vobis quod placeat corā ſe per Ieſum Chri-
ſtū: cui eſt gloria in ſæcula ſæculorū. Amen.
22 *Rogo autem vos fratres, vt ſufferatis ver-
bum ſolatij. Etenim perpaucis ſcripſi vo-
23 bis. *Cognoſcite fratrem noſtrum Timo-
theum dimiſſum: cum quo (ſi celerius ve-
24 nerit) videbo vos. *Salutate omnes præpo-
ſitos veſtros, & omnes ſanctos. Salutant vos
25 de Italia fratres. *Gratia cum omnibus vo-
bis. Amen.

EPI-

EPISTOLA CATHOLICA
BEATI IACOBI APOSTOLI.

CAPVT PRIMVM.

1 IACOBVS Dei, & Domini
noſtri Ieſu Chriſti ſeruus,
duodecim tribubus, quæ
ſunt in diſperſione, ſalutẽ.
2 *Omne gaudium exiſtima-
te fratres mei, cum in tentationes varias in-
3 cideritis: *ſciẽtes quòd probatio fidei veſtræ
4 patientiam operatur. *Patiẽtia autem opus
perfectum habet: vt ſitis perfecti & integri
5 in nullo deficientes. *Si quis autem veſtrũ
indiget ſapientia, poſtulet a Deo, qui dat
omnibus affluenter, & non improperat: &
6 dabitur ei. *Poſtulet autem in fide nihil hæ-
ſitans: qui enim hæſitat, ſimilis eſt fluctui
maris, qui a vẽto mouetur & circumfertur.
7 *nõ ergo æſtimet homo ille quòd accipiat
8 aliquid a Domino. *Vir duplex animo in-
9 conſtans eſt in omnibus vijs ſuis. *Glorie-
tur autem frater humilis in exaltatione ſua:
10 *diues autem in humilitate ſua, quoniam ſi-
11 cut flos fœni tranſibit: *exortus eſt enim ſol
cum ardore, & areſecit fœnum, & flos eius
decidit, & decor vultus eius deperijt: ita &
12 diues in itineribus ſuis marceſcet. *Beatus
vir, qui ſuffert tentationem: quoniam cum
probatus fuerit, accipiet coronã vitæ, quam
13 repromiſit Deus diligentibus ſe. *Nemo
cum tentatur, dicat quoniam a Deo tenta-
tur: Deus enim intẽtator malorum eſt: ipſe
14 autem neminem tentat. *Vnuſquiſque ve-
ro tentatur a cõcupiſcentia ſua abſtractus,
15 & illectus. *Deinde concupiſcentia cum
conceperit, parit peccatum: peccatum ve-
ro cum conſummatum fuerit, generat mor-
16 tem. *Nolite itaque errare fratres mei dile-
17 ctiſſimi. *Omne datum optimum, & om-
ne donum perfectum deſurſum eſt, deſcen-
dens a Patre luminum, apud quem non eſt
tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbra-
18 tio. *Voluntarie enim genuit nos verbo ve-
ritatis, vt ſimus initiũ aliquod creaturæ eius.
19 *Scitis fratres mei dilectiſſimi. Sit autem
omnis homo velox ad audiendum: tardus
20 autem ad loquẽdum, & tardus ad iram. *Ira
21 enim viri, iuſtitiam Dei nõ operatur. *Pro-
pter quod abijciẽtes omnem immũditiam,
& abundantiam malitiæ, in manſuetudine
ſuſcipite inſitum verbum, quod poteſt ſal-
22 uare animas veſtras. *Eſtote autem facto-
res verbi, & non auditores tantum: fallen-
23 tes voſmetipſos. *Quia ſi quis auditor eſt
verbi, & non factor: hic comparabitur viro
conſideranti vultum natiuitatis ſuæ in ſpe-
24 culo: *conſiderauit enim ſe, & abijt, & ſta-
25 tim oblitus eſt qualis fuerit. *Qui autẽ per-
ſpexerit in legẽ perfectã libertatis, & permã
ſerit in ea, nõ auditor obliuioſus factus, ſed
factor operis: hic beatus in facto ſuo erit.
26 *Si quis autem putat ſe religioſum eſſe, nõ
refrenans linguam ſuam, ſed ſeducens cor
27 ſuum, huius vana eſt religio. *Religio mun-
da, & immaculata apud Deum & Patrem,
hæc eſt: Viſitare pupillos, & viduas in tri-
bulatione eorum, & immaculatum ſe cu-
ſtodire ab hoc ſæculo.

CAP. II.

1 FRATRES mei, nolite in perſonarum ac-
ceptione habere fidem Domini noſtri
2 Ieſu Chriſti gloriæ. *Etenim ſi introierit
in cõuentum veſtrum vir aureum annulum
habens in veſte candida, introierit autem &
pauper

panper in ſordido habitu,*& intendatis in 3
eum,qui indutus eſt veſte præclara,& dixe
ritis ei: Tu ſede hic bene: pauperi autẽ di-
catis: Tu ſta illic; aut ſede ſub ſcabello pe
dum meorum :*nonne iudicatis apud voſ- 4
metipſos,& facti eſtis iudices cogitationum
iniquarum ? * Audite fratres mei dilectiſſi- 5
mi,nonne Deus elegit pauperes in hoc mũ-
do,diuites in fide,& heredes regni,quod re-
promiſit Deus diligentibus ſe ? * Vos autem 6
exhonoraſtis pauperem. Nonne diuites per
potentiam opprimunt vos, & ipſi trahunt
vos ad iudicia ? * Nonne ipſi blaſphemant 7
bonum nomen, quod inuocatum eſt ſuper
vos ? * Si tamen legem perficitis regalem ſe- 8
cundum Scripturas: Diliges proximũ tuum
ſicut teipſum : bene facitis : * ſi autem per- 9
ſonas accipitis,peccatum operamini,redar-
guti a lege quaſi tranſgreſſores. *Quicum- 10
que autem totam legẽ ſeruauerit, offendat
autem in vno,factus eſt omnium reus. * Qui 11
enim dixit, Nõ mœchaberis, dixit &, Non
occides. Quòd ſi non mœchaberis,occides
autem, factus es tranſgreſſor legis. *Sic lo- 12
quimini, & ſic facite ſicut per legem liber-
tatis incipientes iudicari. * Iudicium enim 13
ſine miſericordia illi,qui nõ fecit miſericor-
diam: ſuperexaltat autem miſericordia iu-
dicium. *Quid proderit fratres mei ſi fidem 14
quis dicat ſe habere, opera autem non ha-
beat? Numquid poterit fides ſaluare eum?
* Si autem frater, & ſoror nudi ſint, & indi- 15
geãt victu quotidiano, *dicat autem aliquis 16
ex vobis illis: Ite in pace,calefacimini & ſa-
turamini: non dederitis autem eis,quæ ne-
ceſſaria ſunt corpori, quid proderit ? * Sic 17
& fides, ſi non habeat opera, mortua eſt in
ſemetipſa. *Sed dicet quis: Tu fidem habes, 18
& ego opera habeo. oſtende mihi fidẽ tuam
ſine operibus: & ego oſtendam tibi ex ope-
ribus fidem meam. *Tu credis quoniã vnus 19
eſt Deus: Bene facis: & dæmones credunt,
& contremiſcunt. * Vis autem ſcire o ho- 20
mo inanis, quoniã fides ſine operibus mor-
tua eſt ? * Abraham pater noſter nonne ex 21
operibus iuſtificatus eſt, offerẽs Iſaac filium
ſuum ſuper altare ? * Vides quoniam fides 22
cooperabatur operibus illius : & ex operi-
23 bus fides conſummata eſt ? *Et ſuppleta eſt
Scriptura, dicens: Credidit Abraham Deo,
& reputatum eſt illi ad iuſtitiam, & amicus
24 Dei appellatus eſt. * Videtis quoniam ex
operibus iuſtificatur homo, & non ex fide
25 tantum ? * Similiter & Rahab meretrix, nõ-
ne ex operibus iuſtificata eſt ſuſcipiens nun
26 cios, & alia via eijciens ? * Sicut enim cor-
pus ſine ſpiritu mortuum eſt, ita & fides
ſine operibus mortua eſt.

CAP. III.

1 NOLITE plures magiſtri fieri fratres
mei, ſcientes quoniam maius iudicium
2 ſumitis. * In multis enim offendimus om-
nes. Si quis in verbo non offendit : hic
perfectus eſt vir. poteſt etiam freno circum-
3 ducere totum corpus. * Si autem equis fre-
na in ora mittimus ad conſentiendum no-
bis, & omne corpus illorum circumferimus.
4 *Ecce & naues, cum magnæ ſint, & a ventis
validis minentur, circumferuntur a modi-
co gubernaculo vbi impetus dirigentis vo-
5 luerit. * Ita & lingua modicum quidem
membrum eſt, & magna exaltat. Ecce
quantus ignis quàm magnam ſiluam incen
6 dit! * Et lingua ignis eſt, vniuerſitas iniqui-
tatis. Lingua conſtituitur in membris no-
ſtris, quæ maculat totum corpus, & inflam-
mat rotam natiuitatis noſtræ inflammata
7 a gehenna. * Omnis enim natura beſtia-
rum, & volucrum, & ſerpentium, & ce-
terorum domantur, & domita ſunt a natu-
8 ra humana: * linguam autem nullus homi-
num domare poteſt : inquietum malum,
9 plena veneno mortifero. * In ipſa bene-
dicimus Deum & Patrem : & in ipſa male-
dicimus homines, qui ad ſimilitudinem Dei
10 facti ſunt. * Ex ipſo ore procedit benedi-
ctio, & maledictio. Non oportet, fratres
11 mei, hæc ita fieri. * Numquid fons de eo-
dem foramine emanat dulcem, & amaram
12 aquam ? * Numquid poteſt, fratres mei, fi-
cus vuas facere, aut vitis ficus ? Sic neque
13 ſalſa dulcem poteſt facere aquam. * Quis
ſapiens, & diſciplinatus inter vos ? Oſtendat
ex

ex bona conuerſatione operationem ſuam
in manſuetudine ſapientiæ. * Quòd ſi zelũ 14
amarum habetis, & contentiones ſint in
cordibus veſtris: nolite gloriari, & menda-
ces eſſe aduerſus veritatem. * non eſt enim 15
iſta ſapientia deſurſum deſcendens: ſed ter-
rena, animalis, diabolica. * Vbi enim zelus 16
& contentio: ibi inconſtantia, & omne
opus prauum. * Quæ autem deſurſum eſt 17
ſapientia, primùm quidem pudica eſt, dein-
de pacifica, modeſta, ſuadibilis, bonis con-
ſentiens, plena miſericordia, & fructibus
bonis, non iudicans, ſine ſimulatione. * Fru- 18
ctus autem iuſtitiæ, in pace ſeminatur, fa-
cientibus pacem.

CAP. IIII.

VNDE bella, & lites in vobis? Nonne 1
hinc? ex concupiſcentijs veſtris, quæ
militãt in membris veſtris? * Concupiſcitis, 2
& non habetis: occiditis, & zelatis: & non
poteſtis adipiſci: litigatis, & belligeratis,
& non habetis, propter quod non poſtula-
tis. * Petitis, & non accipitis: eo quòd ma- 3
le petatis: vt in concupiſcentijs veſtris in-
ſumatis. * Adulteri neſcitis quia amicitia 4
huius mundi, inimica eſt Dei? Quicum-
que ergo voluerit amicus eſſe ſæculi huius,
inimicus Dei conſtituitur. * An putatis 5
quia inaniter Scriptura dicat: Ad inuidiã
concupiſcit ſpiritus, qui habitat in vobis?
* Maiorem autem dat gratiam. Propter 6
quod dicit: Deus ſuperbis reſiſtit, humili-
bus autem dat gratiam. * Subditi ergo eſto- 7
te Deo, reſiſtite autem diabolo, & fugiet a
vobis. * Appropinquate Deo, & appropin- 8
quabit vobis. Emundate manus, peccato-
res: & purificate corda, duplices animo.
* Miſeri eſtote, & lugete, & plorate: riſus 9
veſter in luctum conuertatur, & gaudium
in mœrorem. * Humiliamini in conſpe- 10
ctu Domini, & exaltabit vos. * Nolite de- 11
trahere alterutrum fratres. Qui detrahit
fratri, aut qui iudicat fratrem ſuum, detra-
hit legi, & iudicat legem. Si autem iudi-
cas legem: non es factor legis, ſed iudex.
* Vnus eſt legiſlator, & iudex, qui po- 12
13 teſt perdere, & liberare. * Tu autem quis
es, qui iudicas proximum? Ecce nunc qui
dicitis: Hodie, aut craſtino ibimus in illam
ciuitatem, & faciemus ibi quidem annum,
14 & mercabimur, & lucrum faciemus: * qui
15 ignoratis quid erit in craſtino. * Quæ eſt
enim vita veſtra? vapor eſt ad modi-
cum parens, & deinceps exterminabitur;
pro eo vt dicatis: Si Dominus voluerit. Et:
16 Si vixerimus, faciemus hoc, aut illud. * Nunc
autem exultatis in ſuperbijs veſtris. Om-
17 nis exultatio talis, maligna eſt. * Scienti
igitur bonum facere, & non facienti, pec-
catum eſt illi.

CAP. V.

1 AGITE nunc diuites, plorate vlulan-
tes in miſerijs veſtris, quæ aduenient
2 vobis. * Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt: &
veſtimenta veſtra a tineis comeſta ſunt.
3 * Aurum, & argentum veſtrum æruginа-
uit: & ærugo eorum in teſtimonium vo-
bis erit, & manducabit carnes veſtras ſicut
ignis. Theſaurizaſtis vobis iram in no-
4 uiſſimis diebus. * Ecce merces operario-
rum, qui meſſuerunt regiones veſtras, quæ
fraudata eſt a vobis, clamat: & clamor eo-
rum in aures Domini ſabbaoth introiuit.
5 * Epulati eſtis ſuper terram, & in luxurijs
enutriſtis corda veſtra in die occiſionis.
6 * Addixiſtis, & occidiſtis iuſtum, & non
7 reſtitit vobis. * Patientes igitur eſtote fra-
tres vſque ad aduentũ Domini. Ecce agri-
cola expectat pretioſum fructum terræ, pa-
tienter ferens donec accipiat temporaneũ,
8 & ſerotinũ. * Patientes igitur eſtote & vos,
& confirmate corda veſtra: quoniã aduen-
9 tus Domini appropinquauit. * Nolite in-
gemiſcere fratres in alterutrum, vt non iu-
dicemini. Ecce iudex ante ianuam aſſi-
10 ſtit. * Exemplũ accipite, fratres, exitus ma-
li, laboris, & patientiæ, Prophetas: qui lo-
11 cuti ſunt in nomine Domini. * Ecce bea-
tificamus eos, qui ſuſtinuerunt. Sufferen-
tiam Iob audiſtis, & finem Domini vi-
diſtis, quoniam miſericors Dominus eſt,
12 & miſerator. * Ante omnia autem fratres

mei

mei nolite iurare, neque per cælum, ne-
que per terram,neque aliud quodcumque
iuramentum. Sit autem ſermo veſter: Eſt,
eſt: Non, non: vt non ſub iudicio decida-
tis.* Triſtatur aliquis veſtrum? oret: Æ- 13
quo animo eſt? pſallat.* Infirmatur quis 14
in vobis? inducat presbyteros Eccleſiæ,
& orent ſuper eum, vngentes eum oleo
in nomine Domini:* & oratio fidei ſal- 15
uabit infirmum, & alleuiabit eum Domi-
nus: & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.
*Confitemini ergo alterutrum peccata ve- 16
ſtra, & orate pro inuicem vt ſaluemini:
multum enim valet deprecatio iuſti aſſidua.
17 * Elias homo erat ſimilis nobis paſſibilis:
& oratione orauit vt non plueret ſuper ter-
ram,& non pluit annos tres,& menſes ſex.
18 * Et rurſum orauit: & cælum dedit plu-
19 uiam, & terra dedit fructum ſuum.* Fra-
tres mei,ſi quis ex vobis errauerit a verita-
20 te, & conuerterit quis eum:* ſcire debet
quoniam qui conuerti fecerit peccatorem
ab errore viæ ſuæ, ſaluabit animam
eius a morte, & operiet
multitudinem pecca-
torum.

EPISTOLA
BEATI PETRI APOSTOLI
PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

PETRVS Apoſtolus Ieſu Chri- 1
ſti, electis aduenis diſperſio-
nis Ponti, Galatiæ, Cappa-
dociæ, Aſiæ, & Bithyniæ* ſe- 2
cundum præſcientiam Dei
Patris, in ſanctificationem Spiritus, in obe-
dientiam, & aſperſionem ſanguinis Ieſu
Chriſti: Gratia vobis, & pax multiplice-
tur.* Benedictus Deus & Pater Domini 3
noſtri Ieſu Chriſti, qui ſecundum miſeri-
cordiam ſuam magnam regenerauit nos in
ſpem viuam, per reſurrectionem Ieſu Chri-
ſti ex mortuis,* in hereditatem incorrupti- 4
bilem, & incontaminatam, & immarceſci-
bilem, conſeruatam in cælis in vobis,* qui 5
in virtute Dei cuſtodimini per fidem in ſa-
lutem, paratam reuelari in tempore nouiſ-
ſimo.* In quo exultabitis, modicum nunc 6
ſi oportet contriſtari in varijs tẽtationibus:
7 *vt probatio veſtræ fidei multo pretioſior
auro (quod per ignẽ probatur) inueniatur
in laudem, & gloriam, & honorem in reuela
8 tione Ieſu Chriſti:* quem cum nõ videritis,
diligitis: in quẽ nunc quoque non videntes
creditis: credẽtes autem exultabitis lætitia
9 inenarrabili, & glorificata:* reportantes fi-
nem fidei veſtræ, ſalutem animarum.
10 *De qua ſalute exquiſierunt, atque ſcrutati
ſunt prophetæ, qui de futura in vobis gratia
11 prophetauerũt:* ſcrutãtes in quod, vel qua-
le tempus ſignificaret in eis Spiritus Chriſti:
prænunciãs eas quæ in Chriſto ſunt paſſio-
12 nes, & poſteriores glorias:* quibus reuelatũ
eſt quia non ſibimetipſis, vobis autem mi-
niſtrabant ea, quæ nunc nũciata ſunt vobis
per eos, qui euangelizauerunt vobis, Spiritu
ſancto miſſo de cælo, in quem deſiderant
13 Angeli proſpicere.* Propter quod ſuccin-

cti lumbos mentis veſtræ, ſobrij perfecte
ſperate in eam, quæ offertur vobis, gratiam,
in reuelatione Ieſu Chriſti: * quaſi filij obe- 14
dientiæ, non configurati prioribus igno-
rantiæ veſtræ deſiderijs: * ſed ſecundū eum, 15
qui vocauit vos, Sanctum: & ipſi in omni
conuerſatione ſancti ſitis: * quoniam ſcri- 16
ptum eſt: Sancti eritis, quoniam ego San-
ctus ſum. * Et ſi patrem inuocatis eum, qui 17
ſine acceptione perſonarum iudicat ſecun-
dum vniuſcuiuſque opus, in timore incola-
tus veſtri tempore conuerſamini. * Sciētes 18
quòd non corruptibilibus auro, vel argento
redempti eſtis de vana veſtra cōuerſatione
paternæ traditionis: * ſed pretioſo ſanguine 19
quaſi agni immaculati Chriſti, & inconta-
minati: * præcogniti quidem ante mundi 20
cōſtitutionem, manifeſtati autem nouiſſi-
mis temporibus propter vos, * qui per ipſum 21
fideles eſtis in Deo, qui ſuſcitauit eum a
mortuis, & dedit ei gloriam, vt fides veſtra,
& ſpes eſſet in Deo: * Animas veſtras caſti- 22
ficantes in obedientia charitatis, in fraterni-
tatis amore, ſimplici ex corde inuicem dili-
gite attentius: * renati non ex ſemine cor- 23
ruptibili, ſed incorruptibili per verbum Dei
viui, & permanentis in æternum: * quia om- 24
nis caro vt fœnum: & omnis gloria eius
tamquam flos fœni: exaruit fœnum, & flos
eius decidit. * Verbum autem Domini ma- 25
net in æternum. hoc eſt autem verbum,
quod euangelizatum eſt in vos.

CAP. II.

DEPONENTES igitur omnem mali- 1
tiam, & omnem dolum, & ſimula-
tiones, & inuidias, & omnes detractiones,
* ſicut modo geniti infantes, rationabile, ſi- 2
ne dolo lac cōcupiſcite: vt in eo creſcatis in
ſalutem: * ſi tamen guſtaſtis quoniam dul- 3
cis eſt Dominus. * Ad quem accedētes la- 4
pidem viuum, ab hominibus quidem repro-
batum, a Deo autem electum, & honorifi-
catum: * & ipſi tamquam lapides viui ſuper- 5
ædificamini, domus ſpiritualis, ſacerdo-
tium ſanctum, offerre ſpirituales hoſtias, ac-
ceptabiles Deo per Ieſum Chriſtum. * Pro- 6
pter quod continet ſcriptura: Ecce pono
in Sion lapidem ſummum angularem, ele-
ctum, pretioſum: & qui crediderit in eum,
7 non confundetur. * Vobis igitur honor
credentibus: non credentibus autem la-
pis, quem reprobauerunt ædificantes, hic
8 factus eſt in caput anguli: * & lapis offen-
ſionis, & petra ſcandali his, qui offendunt
verbo, nec credunt in quo & poſiti ſunt.
9 * Vos autem genus electum, regale ſacer-
dotium, gens ſancta, populus acquiſitio-
nis: vt virtutes annuncietis eius, qui de te-
nebris vos vocauit in admirabile lumen
10 ſuum. * Qui aliquando non populus,
nunc autem populus Dei: qui non con-
ſecuti miſericordiam, nunc autem miſeri-
11 cordiam conſecuti. * Chariſſimi, obſecro
vos tamquam aduenas & peregrinos ab-
ſtinere vos a carnalibus deſiderijs, quæ mi-
12 litant aduerſus animam, * conuerſatio-
nem veſtram inter Gentes habentes bo-
nam: vt in eo, quod detrectant de vobis
tamquam de malefactoribus, ex bonis ope-
ribus vos conſiderantes, glorificent Deum
13 in die viſitationis. * Subiecti igitur eſtote
omni humanæ creaturæ propter Deum:
14 ſiue regi quaſi præcellenti: * ſiue ducibus
tamquam ab eo miſſis ad vindictam ma-
15 lefactorum, laudem vero bonorum: * quia
ſic eſt voluntas Dei, vt benefacientes ob-
muteſcere faciatis imprudentium homi-
16 num ignorantiam: * quaſi liberi, & non
quaſi velamen habentes malitiæ liberta-
17 tem, ſed ſicut ſerui Dei. * Omnes hono-
rate: fraternitatem diligite: Deum timete:
18 Regem honorificate. * Serui ſubditi eſto-
te in omni timore dominis, non tantum
bonis & modeſtis, ſed etiam dyſcolis.
19 * Hæc eſt enim gratia, ſi propter Dei con-
ſcientiam ſuſtinet quis triſtitias, patiens
20 iniuſte. * Quæ enim eſt gloria, ſi peccan-
tes, & colaphizati ſuffertis? Sed ſi bene
facientes patienter ſuſtinetis: hæc eſt gra-
21 tia apud Deum. * In hoc enim vocati
eſtis: quia & Chriſtus paſſus eſt pro no-
bis, vobis relinquens exemplum vt ſequa-
22 mini veſtigia eius. * qui peccatum non fe-
cit,

cit, nec inuentus eſt dolus in ore eius:
*qui cum malediceretur, non maledice- 23
bat: cum pateretur, non comminabatur:
tradebat autem iudicanti ſe iniuſte: *qui 24
peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo
ſuper lignum: vt peccatis mortui, iuſtitiæ
viuamus: cuius liuore ſanati eſtis. *Era- 25
tis enim ſicut oues errantes, ſed conuerſi
eſtis nunc ad paſtorem, & epiſcopum ani-
marum veſtrarum.

CAP. III.

SIMILITER & mulieres ſubditæ ſint vi- 1
ris ſuis: vt & ſi qui non credunt ver-
bo, per mulierum conuerſationem ſine
verbo lucrifiant, *conſiderantes in timore 2
caſtam conuerſationem veſtram. *Qua- 3
rum non ſit extrinſecus capillatura, aut cir-
cumdatio auri, aut indumenti veſtimento-
rum cultus: *ſed qui abſconditus eſt cor- 4
dis homo, in incorruptibilitate quieti, &
modeſti ſpiritus, qui eſt in conſpectu Dei
locuples. *Sic enim aliquando & ſanctæ 5
mulieres, ſperantes in Deo, ornabant ſe,
ſubiectæ proprijs viris. *Sicut Sara obe- 6
diebat Abrahæ, dominum eum vocans:
cuius eſtis filiæ benefacientes, & non
pertimentes vllam perturbationem. *Viri 7
ſimiliter cohabitantes ſecundum ſcientiam,
quaſi infirmiori vaſculo muliebri impar-
tientes honorem, tamquam & coheredi-
bus gratiæ vitæ: vt non impediantur ora-
tiones veſtræ. *In fine autem omnes vna- 8
nimes, compatientes, fraternitatis amato-
res, miſericordes, modeſti, humiles: *non 9
reddentes malum pro malo, nec maledi-
ctum pro maledicto, ſed econtrario bene-
dicentes: quia in hoc vocati eſtis, vt be-
nedictionem hereditate poſſideatis. *Qui 10
enim vult vitam diligere, & dies videre bo-
nos, coerceat linguam ſuam a malo, &
labia eius ne loquantur dolum: *Declinet 11
a malo, & faciat bonum: inquirat pacem,
& ſequatur eā: *Quia oculi Domini ſuper 12
iuſtos, & aures eius in preces eorum: Vul-
tus autem Domini ſuper facientes mala.
*Et quis eſt qui vobis noceat, ſi boni æmu- 13
14 latores fueritis? *Sed & ſi quid patimini
propter iuſtitiam, beati. Timorem autem
eorum ne timueritis, & non conturbemi-
15 ni. *Dominum autem Chriſtum ſancti-
ficate in cordibus veſtris, parati ſemper ad
ſatisfactionem omni poſcenti vos ratio-
16 nem de ea, quæ in vobis eſt, ſpe. *ſed
cum modeſtia, & timore, conſcientiam
habentes bonam: vt in eo, quod detra-
hunt vobis, confundantur, qui calum-
niantur veſtram bonam in Chriſto con-
17 uerſationem. *Melius eſt enim benefa-
cientes (ſi voluntas Dei velit) pati, quàm
18 malefacientes. *quia & Chriſtus ſemel
pro peccatis noſtris mortuus eſt, iuſtus pro
iniuſtis, vt nos offerret Deo, mortificatus
quidem carne, viuificatus autem ſpiritu.
19 *In quo & his, qui in carcere erant, ſpiri-
20 tibus veniēs prædicauit: *qui increduli fue-
rant aliquando, quando expectabant Dei
patientiam in diebus Noe, cum fabricaretur
arca: in qua pauci, id eſt octo animæ ſaluæ
21 factæ ſunt per aquam. *Quod & vos nunc
ſimilis formæ ſaluos facit baptiſma: non
carnis depoſitio ſordium, ſed conſcientiæ
bonæ interrogatio in Deum per reſurre-
22 ctionem Ieſu Chriſti, *qui eſt in dextera
Dei, deglutiens mortem vt vitæ æternæ he-
redes efficeremur: profectus in cælum ſub-
iectis ſibi angelis, & poteſtatibus, & vir-
tutibus.

CAP. IIII.

1 CHRISTO igitur paſſo in carne, & vos
eadē cogitatione armamini: quia qui
2 paſſus eſt in carne, deſijt a peccatis: *Vt iam
non deſiderijs hominum, ſed voluntati Dei,
quod reliquum eſt in carne viuat tempo-
3 ris. *Sufficit enim præteritum tempus ad
voluntatem Gentium conſummādam his,
qui ambulauerunt in luxurijs, deſiderijs,
vinolentijs, comeſſationibus, potationi-
4 bus, & illicitis idolorum cultibus. *In quo
admirantur non concurrentibus vobis in
eandem luxuriæ confuſionem, blaſpheman-
5 tes. *Qui reddent rationem ei, qui paratus
6 eſt iudicare viuos & mortuos. *Propter hoc

enim & mortuis euangelizatum eſt: vt iudi-
centur quidem ſecundum homines in car-
ne, viuant autem ſecundum Deum in Spi-
ritu. *Omnium autem finis appropinqua- 7
uit. Eſtote itaque prudentes, & vigilate in
orationibus. *Ante omnia autem, mutuam 8
in vobiſmetipſis charitatem continuam ha-
bentes: quia charitas operit multitudinem
peccatorum. *Hoſpitales inuicem ſine 9
murmuratione: *Vnuſquiſque, ſicut acce- 10
pit gratiam, in alterutrũ illam adminiſtran-
tes, ſicut boni diſpenſatores multiformis
gratiæ Dei. *Si quis loquitur, quaſi ſermo- 11
nes Dei: ſi quis miniſtrat, tamquam ex vir-
tute, quam adminiſtrat Deus: vt in omni-
bus honorificetur Deus per Ieſum Chriſtũ:
cui eſt gloria, & imperium in ſæcula ſæcu-
lorum: Amen. *Chariſſimi, nolite peregri- 12
nari in feruore, qui ad tentationem vobis
fit, quaſi noui aliquid vobis cõtingat: *ſed 13
communicantes Chriſti paſſionibus gaude-
te, vt & in reuelatione gloriæ eius gaudea-
tis exultantes. *Si exprobramini in no- 14
mine Chriſti, beati eritis: quoniam quod
eſt honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui
eſt eius Spiritus, ſuper vos requieſcit. *Ne- 15
mo autem veſtrum patiatur vt homicida,
aut fur, aut maledicus, aut alienorum ap-
petitor. *Si autem vt Chriſtianus, non eru- 16
beſcat: glorificet autem Deum in iſto no-
mine. *quoniam tempus eſt vt incipiat iu- 17
dicium a domo Dei. Si autem primùm a
nobis: quis finis eorum, qui non credunt
Dei Euangelio? *Et ſi iuſtus vix ſaluabi- 18
tur, impius, & peccator vbi parebunt? *Ita- 19
que & hi, qui patiuntur ſecundum volun-
tatem Dei, fideli Creatori commendent
animas ſuas in benefactis.

CAP. V.

1 SENIORES ergo, qui in vobis ſunt, ob-
ſecro, conſenior & teſtis Chriſti paſſio-
num: qui & eius, quæ in futuro reuelanda
2 eſt, gloriæ communicator: *paſcite qui in
vobis eſt gregem Dei, prouidentes non
coacte, ſed ſpontanee ſecundum Deum:
neque turpis lucri gratia, ſed voluntarie:
3 *neque vt dominantes in cleris, ſed forma
4 facti gregis ex animo. *Et cum apparuerit
princeps paſtorum, percipietis immarce-
5 ſcibilem gloriæ coronam. *Similiter adole-
ſcentes ſubditi eſtote ſenioribus. Omnes
autem inuicem humilitatem inſinuate, quia
Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat
7 gratiam. *Humiliamini igitur ſub potenti
manu Dei, vt vos exaltet in tempore viſi-
6 tationis: *omnem ſolicitudinem veſtram
proijcientes in eum, quoniam ipſi cura eſt
8 de vobis. *Sobrij eſtote, & vigilate: quia
aduerſarius veſter diabolus tamquam leo
rugiens circuit, quærens quem deuoret:
9 Cui reſiſtite fortes in fide: ſcientes eandem
paſſionem ei, quæ in mundo eſt, veſtræ
10 fraternitati fieri. *Deus autem omnis gra-
tiæ, qui vocauit nos in æternam ſuam glo-
riam in Chriſto Ieſu, modicum paſſos ipſe
11 perficiet, cõfirmabit, ſolidabitque. *Ipſi glo
ria, & imperium in ſæcula ſæculorum:
12 Amen. *Per Siluanum fidelem fratrem
vobis, vt arbitror, breuiter ſcripſi: obſe-
crans & conteſtans, hanc eſſe veram gra-
13 tiam Dei, in qua ſtatis. *Salutat vos Ec-
cleſia, quæ eſt in Babylone coëlecta, &
14 Marcus filius meus. *Salutate inuicem in
oſculo ſancto: Gratia vobis omnibus, qui
eſtis in Chriſto Ieſu. Amen.

EPISTOLA BEATI PETRI APOSTOLI SECVNDA.

CAPVT PRIMVM.

SIMON Petrus,ſeruus,& Apo 1
ſtolus Ieſu Chriſti, ijs, qui
coæqualem nobiſcum ſor-
titi ſunt fidé in iuſtitia Dei
noſtri , & Saluatoris Ieſu
Chriſti .*Gratia vobis, & pax adimpleatur 2
in cognitione Dei, & Chriſti Ieſu Domini
noſtri :*quomodo omnia nobis diuinæ vir- 3
tutis ſuæ,quæ ad vitam, & pietatem dona-
ta ſunt,per cognitionem eius,qui vocauit
nos propria gloria,& virtute,* per qué ma- 4
xima, & pretioſa nobis promiſſa donauit:
vt per hæc efficiamini diuinæ conſortes na
turæ : fugientes eius , quæ in mundo eſt,
concupiſcentiæ corruptionem . * Vos au- 5
tem curam omnem ſubinferentes , mini-
ſtrate in fide veſtra virtutem,in virtute au-
tem ſcientiam,*in ſcientia autem abſtinen- 6
tiam,in abſtinentia autem patientiam , in
patiẽtia autem pietatem,*in pietate autem 7
amorem fraternitatis,in amore autem fra-
ternitatis charitatem . * Hæc enim ſi vobi- 8
ſcum adſint , & ſuperent, non vacuos,nec
ſine fructu vos conſtituent in Domini no-
ſtri Ieſu Chriſti cognitione . * Cui enim 9
non præſto ſunt hæc, cæcus eſt , & manu
tentans,obliuioné accipiens purgationis ve
terum ſuorum delictorum . * Quapropter 10
fratres magis ſatagite vt per bona opera
certam veſtram vocationem , & electio-
nem faciatis : hæc enim facientes , non
peccabitis aliquando . * Sic enim abun- 11
danter miniſtrabitur vobis introitus in æ-
ternum regnum Domini noſtri , & Salua-
toris Ieſu Chriſti .* Propter quod incipiam 12
vos ſemper commonere de his : & quidem
ſcientes & confirmatos vos in præſenti
13 veritate . * Iuſtum autem arbitror quam-
diu ſum in hoc tabernaculo, ſuſcitare vos
14 in commonitione :* certus quòd velox eſt
depoſitio tabernaculi mei ſecundum quod
& Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſignifi-
15 cauit mihi . * Dabo autem operam & fre-
quenter habere vos poſt obitum meum,vt
16 horum memoriam faciatis . * Non enim
doctas fabulas ſecuti notam fecimus vobis
Domini noſtri Ieſu Chriſti virtutem , &
præſentiam : ſed ſpeculatores facti illius
17 magnitudinis . * Accipiens enim a Deo
Patre honorem , & gloriam, voce dela-
pſa ad eum huiuſcemodi a magnifica glo-
ria: Hic eſt Filius meus dilectus , in quo
18 mihi complacui, ipſum audite . * Et hanc
vocem nos audiuimus de cælo allatam,
cum eſſemus cum ipſo in monte ſancto.
19 * Et habemus firmiorem propheticum ſer-
monem : cui benefacitis attendentes quaſi
lucernæ lucenti in caliginoſo loco donec
dies eluceſcat, & lucifer oriatur in cordi-
20 bus veſtris : * hoc primum intelligentes
quòd omnis prophetia Scripturæ propria
21 interpretatione non fit.* Non enim volun-
tate humana allata eſt aliquando prophe-
tia : ſed Spiritu ſancto inſpirati, locuti ſunt
ſancti Dei homines.

CAP. II.

1 FVERVNT vero & pſeudoprophetæ in
populo,ſicut & in vobis erunt magiſtri

mendaces,qui introducent ſectas perditio-
nis,& eum,qui emit eos,Dominum negant:
ſuperducentes ſibi celerem perditionem.
*Et multi ſequentur eorũ luxurias,per quos 2
via veritatis blaſphemabitur:*& in auaritia 3
fictis verbis de vobis negotiabũtur: quibus
iudicium iam olim non ceſſat: & perditio
eorum non dormitat.* Si enim Deus ange- 4
lis peccantibus non pepercit, ſed rudenti-
bus inferni detractos in tartarum tradidit
cruciandos,in iudicium reſeruari.*Et origi- 5
nali mundo nõ pepercit,ſed octauum Noe
iuſtitiæ præconẽ cuſtodiuit,diluuium mun-
do impiorum inducens.* Et ciuitates So- 6
domorum, & Gomorrhæorum in cinerem
redigens, euerſione damnauit: exemplum
eorum,qui impie acturi ſunt, ponens:* & 7
iuſtum Lot oppreſſum a nefandorum iniu-
ria,ac luxurioſa cõuerſatione eripuit:*aſpe- 8
ctu enim, & auditu iuſtus erat: habitans
apud eos, qui de die in diem animam iu-
ſtam iniquis operibus cruciabant.*Nouit 9
Dominus pios de tentatione eripere: ini-
quos vero in diem iudicij reſeruare crucian-
dos:*magis autem eos,qui poſt carnem in 10
concupiſcentia immunditiæ ambulant,do-
minationemq. contemnunt, audaces, ſibi
placentes,ſectas non metuunt introducere
blaſphemantes:* vbi angeli fortitudine,& 11
virtute cum ſint maiores, non portant ad-
uerſum ſe execrabile iudicium. * Hi vero 12
velut irrationabilia pecora, naturaliter in
captionem,& in perniciem in his quæ igno
rant blaſphemantes in corruptione ſua pe-
ribunt,*percipientes mercedem iniuſtitiæ, 13
voluptatem exiſtimantes diei delicias: co-
inquinationes, & maculæ delicijs affluen-
tes,in conuiuijs ſuis luxuriantes vobiſcum,
*oculos habentes plenos adulterij,& inceſ- 14
ſabilis delicti. Pellicientes animas inſtabi-
les,cor exercitatum auaritia habentes, ma-
ledictionis filij:*derelinquẽtes rectam viam 15
errauerunt, ſecuti viam Balaam ex Boſor,
qui mercedem iniquitatis amauit:* corre- 16
ptionem vero habuit ſuæ veſaniæ: ſubiuga-
le mutum animal, hominis voce loquens,
prohibuit prophetæ inſipientiam.*Hi ſunt 17
fontes ſine aqua, & nebulæ turbinibus exa-
gitatæ, quibus caligo tenebrarum reſerua-
18 tur. * Superba enim vanitatis loquentes,
pelliciunt in deſiderijs carnis luxuriæ eos,
qui paululum effugiunt, qui in errore con-
19 uerſantur: * libertatem illis promittentes,
cum ipſi ſerui ſint corruptionis: a quo enim
20 quis ſuperatus eſt, huius & ſeruus eſt. * Si
enim refugientes coinquinationes mundi
in cognitione Domini noſtri, & Saluato-
ris Ieſu Chriſti, his rurſus implicati ſupe-
rantur: facta ſunt eis poſteriora deteriora
21 prioribus. * Melius enim erat illis non co-
gnoſcere viam iuſtitiæ, quàm poſt agnitio-
nem, retrorſum conuerti ab eo, quod illis
22 traditum eſt ſancto mandato. * Contigit
enim eis illud veri prouerbij: Canis reuer-
ſus ad ſuum vomitum: &, Sus lota in vo-
lutabro luti.

Cap. III.

1 Hanc ecce vobis,chariſſimi, ſecundam
ſcribo epiſtolam, in quibus veſtram
excito in commonitione ſinceram mẽtem:
2 *vt memores ſitis eorum, quæ prædixi ver-
borum a ſanctis Prophetis,& Apoſtolorum
veſtrorum,præceptorum Domini & Salua-
3 toris.* hoc primum ſcientes,quòd venient
in nouiſſimis diebus in deceptione illuſo-
res, iuxta proprias concupiſcentias ambu-
4 lantes,*dicentes: Vbi eſt promiſſio,aut ad-
uentus eius? ex quo enim patres dormie-
rũt,omnia ſic perſeuerant ab initio creatu-
5 ræ.*Latet enim eos hoc volentes,quòd cæli
erant prius, & terra,de aqua, & per aquam
6 conſiſtens Dei verbo:*per quæ,ille tũc mun-
7 dus aqua inũdatus perijt.* Cæli autem,qui
nunc ſunt, & terra eodem verbo repoſiti
ſunt,igni reſeruati in diem iudicij,& perdi-
8 tionis impiorum hominum. * Vnum vero
hoc nõ lateat vos,chariſſimi,quia vnus dies
apud Dominum ſicut mille anni, & mille
9 anni ſicut dies vnus. * Non tardat Domi-
nus promiſſionem ſuam,ſicut quidam exi-
ſtimant: ſed patienter agit propter vos,no-
lens aliquos perire,ſed omnes ad pœniten-
10 tiam reuerti. *Adueniet autem dies Domi-
ni vt

ni vt fur: in quo cæli magno impetu tran-
ſient, elementa verò calore ſoluentur, terra
autem & quæ in ipſa ſunt opera, exurẽtur.
*Cum igitur hæc omnia diſſoluenda ſint, 11
quales oportet vos eſſe in ſanctis conuerſa-
tionibus, & pietatibus, *expectãtes, & pro- 12
perãtes in aduentũ diei Domini, per quem
cæli ardentes ſoluẽtur, & elementa ignis ar-
dore tabeſcẽt? *Nouos vero cælos, & nouã 13
terrã ſecũdum promiſſa ipſius expectamus,
in quibus iuſtitia habitat. *Propter quod 14
chariſſimi hæc expectãtes, ſatagite immacu-
lati, & inuiolati ei inueniri in pace. *& Do- 15
mini noſtri longanimitatem, ſalutẽ arbitre-
mini: ſicut & chariſſimus frater noſter Pau-
lus ſecũdum datam ſibi ſapientiam ſcripſit
16 vobis, *ſicut & in omnibus epiſtolis, loquẽs
in eis de his, in quibus ſunt quædam diffici-
lia intellectu, quæ indocti, & inſtabiles de-
prauant, ſicut & ceteras Scripturas, ad ſuam
17 ipſorum perditionem. *Vos igitur fratres
præſcientes cuſtodite, ne inſipiẽtium errore
18 traducti excidatis a propria firmitate. *creſci
te vero in gratia, & in cognitione Domini
noſtri, & Saluatoris Ieſu Chriſti. Ipſi gloria
& nunc, & in diem æternitatis. Amen.

EPISTOLA
BEATI IOANNIS APOSTOLI
PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

QVOD fuit ab initio, quod 1
audiuimus, quod vidimus
oculis noſtris, quod perſpe-
ximus, & manus noſtræ cõ-
trectauerunt de verbo vitæ:
*& vita manifeſtata eſt, & vidimus, & teſta 2
mur, & annũciamus vobis vitam æternam,
quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis:
*quod vidimus & audiuimus, annũciamus 3
vobis, vt & vos ſocietatem habeatis no-
biſcum, & ſocietas noſtra ſit cum Patre, &
cum Filio eius Ieſu Chriſto. *Et hæc ſcri- 4
bimus vobis vt gaudeatis, & gaudium ve-
ſtrum ſit plenum. *Et hæc eſt annuncia- 5
tio, quam audiuimus ab eo, & annuncia-
mus vobis: Quoniam Deus lux eſt, & tene-
bræ in eo nõ ſunt vllæ. *Si dixerimus quo- 6
niam ſocietatem habemus cum eo, & in te-
nebris ambulamus, mentimur, & veritatem
7 non facimus. *Si autem in luce ambula-
mus ſicut & ipſe eſt in luce, ſocietatem ha-
bemus ad inuicem, & ſanguis Ieſu Chriſti,
Filij eius, emundat nos ab omni peccato.
8 *Si dixerimus quoniam peccatum nõ ha-
bemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in no-
9 bis non eſt. *Si confiteamur peccata no-
ſtra: fidelis eſt, & iuſtus, vt remittat nobis
peccata noſtra, & emundet nos ab omni
10 iniquitate. *Si dixerimus quoniam nõ pec-
cauimus: mendacem facimus eum, & ver-
bum eius non eſt in nobis.

CAP. II.

1 FILIOLI mei, hæc ſcribo vobis, vt non
peccetis. Sed & ſi quis peccauerit, aduo
catum habemus apud Patrem, Ieſum Chri-

ſtum iuſtum: * & ipſe eſt propitiatio pro 2
peccatis noſtris: nõ pro noſtris autem tan-
tum, ſed etiam pro totius mundi. * Et in 3
hoc ſcimus quoniam cognouimus eum, ſi
mandata eius obſeruemus. * Qui dicit ſe 4
noſſe eum, & mandata eius non cuſto-
dit, mendax eſt, & in hoc veritas non eſt.
* Qui autem ſeruat verbum eius, vere in hoc 5
charitas Dei perfecta eſt: & in hoc ſcimus
quoniam in ipſo ſumus. * Qui dicit ſe in 6
ipſo manere, debet, ſicut ille ambulauit, &
ipſe ambulare. * Chariſſimi, non manda- 7
tum nouum ſcribo vobis, ſed mandatum
vetus, quod habuiſtis ab initio: Manda-
tum vetus eſt verbum, quod audiſtis.* Ite- 8
rum mandatum nouum ſcribo vobis, quod
verum eſt & in ipſo, & in vobis: quia tene-
bræ tranſierunt, & verum lumen iam lucet.
* Qui dicit ſe in luce eſſe, & fratrem ſuum 9
odit, in tenebris eſt vſque adhuc. * Qui di- 10
ligit fratrem ſuum, in lumine manet, &
ſcandalum in eo non eſt. * Qui autem odit 11
fratrem ſuum, in tenebris eſt, & in tene-
bris ambulat, & neſcit quo eat: quia tene-
bræ obcæcauerunt oculos eius. * Scribo vo- 12
bis, filioli, quoniam remittuntur vobis pec-
cata propter nomen eius. * Scribo vobis 13
patres, quoniam cognouiſtis eum, qui ab
initio eſt. Scribo vobis adoleſcentes, quo-
niam viciſtis malignum. * Scribo vobis in- 14
fantes, quoniam cognouiſtis patrem. Scri-
bo vobis iuuenes, quoniam fortes eſtis, &
verbum Dei manet in vobis, & viciſtis ma-
lignum. * Nolite diligere mundum, neque 15
ea, quæ in mundo ſunt. Si quis diligit mun-
dum, non eſt charitas Patris in eo: * quo- 16
niam omne, quod eſt in mundo, concu-
piſcentia carnis eſt, & concupiſcentia ocu-
lorum, & ſuperbia vitæ: quæ non eſt ex Pa-
tre, ſed ex mundo eſt. * Et mundus tran- 17
ſit, & concupiſcentia eius. Qui autem fa-
cit voluntatem Dei, manet in æternum.
* Filioli, nouiſſima hora eſt: & ſicut audi- 18
ſtis quia Antichriſtus venit: & nunc Anti-
chriſti multi facti ſunt; vnde ſcimus, quia
nouiſſima hora eſt. * Ex nobis prodierunt, 19
ſed non erant ex nobis. nam, ſi fuiſſent ex
nobis, permanſiſſent vtique nobiſcum: ſed
vt manifeſti ſint quoniam non ſunt om-
20 nes ex nobis. * Sed vos vnctionem habe-
21 tis a Sancto, & noſtis omnia. * Non ſcri-
pſi vobis quaſi ignorantibus veritatem, ſed
quaſi ſcientibus eam: & quoniam omne
22 mendacium ex veritate non eſt. * Quis eſt
mendax, niſi is, qui negat quoniam Ieſus
eſt Chriſtus? Hic eſt Antichriſtus, qui ne-
23 gat Patrem, & Filium. * Omnis, qui ne-
gat Filium, nec Patrem habet. qui confite-
24 tur Filium, & Patrem habet. * Vos quod
audiſtis ab initio, in vobis permaneat:
Si in vobis permanſerit quod audiſtis ab
initio, & vos in Filio, & Patre manebitis.
25 * Et hæc eſt repromiſſio, quam ipſe pollici-
26 tus eſt nobis, vitam æternam. * Hæc ſcripſi
27 vobis de his, qui ſeducunt vos. * Et vos
vnctionem, quam accepiſtis ab eo, maneat
in vobis. * Et non neceſſe habetis vt aliquis
doceat vos: ſed ſicut vnctio eius docet vos
de omnibus, & verum eſt, & non eſt men-
dacium. Et ſicut docuit vos: manete in eo.
28 * Et nunc filioli manete in eo: vt cum ap-
paruerit, habeamus fiduciam, & non con-
29 fundamur ab eo in aduentu eius. * Si ſcitis
quoniam iuſtus eſt, ſcitote quoniam & om-
nis, qui facit iuſtitiam, ex ipſo natus eſt.

CAP. III.

1 VIDETE qualem charitatem dedit no-
bis Pater, vt filij Dei nominemur &
ſimus. Propter hoc mũdus non nouit nos:
2 quia non nouit eum. * Chariſſimi, nunc fi-
lij Dei ſumus: & nõdum apparuit quid eri-
mus. Scimus quoniam cum apparuerit, ſi-
miles ei erimus: quoniam videbimus eum
3 ſicuti eſt. * Et omnis, qui habet hanc ſpem
in eo, ſanctificat ſe, ſicut & ille ſanctus eſt.
4 * Omnis, qui facit peccatum, & iniquita-
5 tem facit: & peccatum eſt iniquitas. * Et
ſcitis quia ille apparuit vt peccata noſtra
6 tolleret: & peccatum in eo nõ eſt. * Om-
nis, qui in eo manet, nõ peccat: & omnis,
qui peccat, nõ vidit eũ, nec cognouit eum.
7 * Filioli, nemo vos ſeducat. Qui facit iuſti-
8 tiam, iuſtus eſt: ſicut & ille iuſtus eſt. * Qui
facit

facit peccatum, ex diabolo eſt: quoniam
ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit
Filius Dei, vt diſſoluat opera diaboli.* Om- 9
nis, qui natus eſt ex Deo, peccatum non
facit: quoniam ſemen ipſius in eo manet,
& non poteſt peccare, quoniam ex Deo na-
tus eſt.* In hoc manifeſti ſunt Filij Dei, & 10
filij diaboli. Omnis, qui non eſt iuſtus, non
eſt ex Deo, & qui non diligit fratrem ſuũ:
* quoniam hæc eſt annunciatio, quam 11
audiſtis ab initio, vt diligatis alterutrum.
* Non ſicut Cain, qui ex maligno erat, & 12
occidit fratrem ſuum. Et propter quid oc-
cidit eum? Quoniam opera eius maligna
erant: fratris autem eius, iuſta.* Nolite mi- 13
rari fratres, ſi odit vos mundus.* Nos ſci- 14
mus quoniam tranſlati ſumus de morte ad
vitam, quoniam diligimus fratres. Qui
non diligit, manet in morte: * omnis, qui 15
odit fratrem ſuum, homicida eſt. Et ſcitis
quoniam omnis homicida non habet vi-
tam æternam in ſemetipſo manentem.* In 16
hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam
ille animam ſuam pro nobis poſuit: &
nos debemus pro fratribus animas pone-
re.* Qui habuerit ſubſtantiam huius mun- 17
di, & viderit fratrem ſuum neceſſitatem
habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo: quo-
modo charitas Dei manet in eo? * Filioli 18
mei, non diligamus verbo, neque lingua,
ſed opere & veritate.* in hoc cognoſci- 19
mus quoniam ex veritate ſumus: & in con
ſpectu eius ſuadebimus corda noſtra.
* Quoniam ſi reprehenderit nos cor no- 20
ſtrum: maior eſt Deus corde noſtro, &
nouit omnia.* Chariſſimi, ſi cor noſtrum 21
non reprehenderit nos, fiduciam habe-
mus ad Deum: * & quidquid petierimus, 22
accipiemus ab eo: quoniam mandata eius
cuſtodimus, & ea, quæ ſunt placita coram
eo, facimus.* Et hoc eſt mandatum eius: 23
Vt credamus in nomine Filij eius Ieſu Chri
ſti: & diligamus alterutrum, ſicut dedit
mandatum nobis.* Et qui ſeruat manda- 24
ta eius, in illo manet, & ipſe in eo: & in
hoc ſcimus quoniam manet in nobis de
Spiritu, quem dedit nobis.

Cap. IIII.

1 CHARISSIMI, nolite omni ſpiritui
credere, ſed probate ſpiritus ſi ex Deo
ſint: quoniam multi pſeudoprophetæ exie-
2 runt in mundum. * in hoc cognoſcitur
ſpiritus Dei: omnis ſpiritus qui confitetur
Ieſum Chriſtum in carne veniſſe, ex Deo
3 eſt: * & omnis ſpiritus, qui ſoluit Ieſum, ex
Deo non eſt, & hic eſt Antichriſtus, de
quo audiſtis quoniam venit, & nunc iam
4 in mundo eſt.* Vos ex Deo eſtis filioli, &
viciſtis eum, quoniam maior eſt qui in vo-
5 bis eſt, quàm qui in mundo. * Ipſi de
mundo ſunt: ideo de mundo loquuntur,
6 & mundus eos audit. * Nos ex Deo ſu-
mus. Qui nouit Deum, audit nos: qui
non eſt ex Deo, non audit nos: in hoc
cognoſcimus Spiritum veritatis, & ſpiritum
7 erroris. * Chariſſimi, diligamus nos inui-
cem: quia charitas ex Deo eſt. Et omnis,
qui diligit, ex Deo natus eſt, & cogno-
8 ſcit Deum.* Qui non diligit, non nouit
9 Deum: quoniam Deus charitas eſt. * In
hoc apparuit charitas Dei in nobis, quo-
niam Filium ſuum vnigenitum miſit Deus
10 in mundum, vt viuamus per eum. * In
hoc eſt charitas: non quaſi nos dilexerimus
Deum, ſed quoniam ipſe prior dilexit nos,
& miſit Filium ſuum propitiationem pro
11 peccatis noſtris. * Chariſſimi, ſi ſic Deus
dilexit nos: & nos debemus alterutrum di
12 ligere. * Deum nemo vidit vmquam. Si
diligamus inuicem, Deus in nobis manet,
13 & charitas eius in nobis perfecta eſt.* In
hoc cognoſcimus quoniam in eo mane-
mus, & ipſe in nobis: quoniam de Spiri-
14 tu ſuo dedit nobis. * Et nos vidimus, &
teſtificamur quoniam Pater miſit Filium
15 ſuum Saluatorem mundi.* Quiſquis con-
feſſus fuerit quoniam Ieſus eſt Filius Dei,
16 Deus in eo manet, & ipſe in Deo. * Et
nos cognouimus, & credidimus charitati,
quam habet Deus in nobis. Deus charitas
eſt: & qui manet in charitate, in Deo ma-
17 net, & Deus in eo. * In hoc perfecta eſt
charitas Dei nobiſcum, vt fiduciam habea-

mus

mus in die iudicij: quia ſicut ille eſt, & nos
ſumus in hoc mundo. * Timor non eſt in 18
charitate: ſed perfecta charitas foras mittit
timorem, quoniam timor pœnam habet:
qui autem timet, non eſt perfectus in chari-
tate. * Nos ergo diligamus Deum, quoniam 19
Deus prior dilexit nos. * Si quis dixerit quo- 20
niam diligo Deum, & fratrem ſuum ode-
rit, mendax eſt. Qui enim non diligit fratrẽ
ſuum quem videt, Deum, quem non videt,
quomodo poteſt diligere? * Et hoc man- 21
datum habemus a Deo: vt qui diligit
Deum, diligat & fratrem ſuum.

CAP. V.

OMNIS, qui credit, quoniam Ieſus eſt 1
Chriſtus, ex Deo natus eſt. Et omnis,
qui diligit eum qui genuit, diligit & eum
qui natus eſt ex eo. * In hoc cognoſcimus 2
quoniam diligimus natos Dei, cum Deum
diligamus, & mandata eius faciamus. * Hæc 3
eſt enim charitas Dei, vt mandata eius cu-
ſtodiamus: & mandata eius grauia non
ſunt. * Quoniam omne, quod natum eſt ex 4
Deo, vincit mundum: & hæc eſt victoria,
quæ vincit mundum, fides noſtra. * Quis 5
eſt, qui vincit mundum, niſi qui credit quo-
niam Ieſus eſt filius Dei? * hic eſt, qui ve- 6
nit per aquam & ſanguinẽ, Ieſus Chriſtus:
non in aqua ſolum, ſed in aqua & ſangui-
ne. Et ſpiritus eſt, qui teſtificatur, quoniam
Chriſtus eſt veritas. * Quoniam tres ſunt, 7
qui teſtimonium dant in cælo: Pater, Ver-
bum, & Spiritus ſanctus: & hi tres vnum
ſunt. * Et tres ſunt, qui teſtimonium 8
dant in terra: Spiritus, & aqua, & ſanguis:
9 & hi tres vnum ſunt. * Si teſtimonium ho-
minum accipimus, teſtimonium Dei ma-
ius eſt: quoniam hoc eſt teſtimonium Dei,
quod maius eſt, quoniam teſtificatus eſt
10 de Filio ſuo. * Qui credit in filium Dei, ha-
bet teſtimonium Dei in ſe. Qui non cre-
dit Filio, mendacem facit eum: quia non
credit in teſtimonium quod teſtificatus eſt
11 Deus de Filio ſuo. * Et hoc eſt teſtimo-
nium, quoniam vitam æternam dedit no-
12 bis Deus. Et hæc vita in Filio eius eſt. * Qui
habet Filium, habet vitam: qui non ha-
13 bet Filium, vitam non habet. * Hæc ſcri-
bo vobis: vt ſciatis quoniam vitam habe-
tis æternam, qui creditis in nomine Filij
14 Dei. * Et hæc eſt fiducia, quam habemus
ad eum: Quia quodcumque petierimus
15 ſecundum voluntatem eius, audit nos. * Et
ſcimus quia audit nos quidquid petieri-
mus: ſcimus quoniam habemus petitiones
16 quas poſtulamus ab eo. * Qui ſcit fra-
trem ſuum peccare peccatum non ad mor
tem, petat, & dabitur ei vita peccanti non
ad mortem. Eſt peccatum ad mortem: nõ
17 pro illo dico vt roget quis. * Omnis iniqui-
tas, peccatum eſt: & eſt peccatum ad mor-
18 tem. * Scimus quia omnis, qui natus eſt ex
Deo, non peccat: ſed generatio Dei conſer-
uat eum, & malignus non tangit eum.
19 * Scimus quoniam ex Deo ſumus: & mun-
20 dus totus in maligno poſitus eſt. * Et ſci-
mus quoniam Filius Dei venit, & dedit no-
bis ſenſum vt cognoſcamus verum Deum,
& ſimus in vero Filio eius. Hic eſt verus
21 Deus, & vita æterna. * Filioli, cuſtodite
vos a ſimulacris. Amen.

EPI-

EPISTOLA BEATI IOANNIS APOSTOLI SECVNDA.

SENIOR Electæ dominæ, 1
& natis eius,quos ego dili-
go in veritate, & non ego
ſolus,ſed & omnes,qui co-
gnouerũt veritatem,*pro- 2
pter veritatem, quæ permanet in nobis, &
nobiſcum erit in æternum. *Sit vobiſcum 3
gratia, miſericordia, pax a Deo Patre, & a
Chriſto Ieſu Filio Patris in veritate,& cha-
ritate. *Gauiſus ſum valde, quoniam in- 4
ueni de filijs tuis ambulantes in veritate,
ſicut mandatum accepimus a Patre. *Et 5
nunc rogo te domina,non tamquam man-
datum nouum ſcribens tibi, ſed quod ha-
buimus ab initio, vt diligamus alterutrum.
*Et hæc eſt charitas,vt ambulemus ſecun- 6
dum mandata eius. Hoc eſt enim man-
datum, vt quemadmodum audiſtis ab ini-
tio,in eo ambuletis:*quoniam multi ſedu- 7
ctores exierunt in mundum, qui non con-
fitentur Ieſum Chriſtum veniſſe in carnem:
hic eſt ſeductor, & antichriſtus. *Videte 8
voſmetipſos, ne perdatis quæ operati eſtis:
ſed vt mercedem plenam accipiatis.*Om- 9
nis, qui recedit, & non permanet in doctri-
na Chriſti,Deum non habet: qui permanet
in doctrina, hic & Patrem & Filium habet.
*Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam 10
non affert,nolite recipere eum in domum,
nec AVE ei dixeritis. *Qui enim dicit illi 11
AVE, communicat operibus eius malignis.
*Plura habens vobis ſcribere, nolui per 12
chartam, & atramentum: ſpero enim me
futurum apud vos, & os ad os loqui: vt
gaudium veſtrum plenum ſit. *Salutant 13
te filij ſororis tuæ Electæ.

EPISTOLA BEATI IOANNIS APOSTOLI TERTIA.

1 SENIOR Gaio chariſſimo,
quem ego diligo in veritate.
2 *Chariſſime, de omnibus
orationem facio proſpere te
ingredi, & valere, ſicut pro-
3 ſpere agit anima tua. *Gauiſus ſum valde
venientibus fratribus, & teſtimonium per-
hibentibus veritati tuæ, ſicut tu in veritate
4 ambulas. *Maiorem horum non habeo
gratiam, quàm vt audiam filios meos in
5 veritate ambulare.*Chariſſime,fideliter fa-
cis quidquid operaris in fratres, & hoc in
6 peregrinos,*qui teſtimonium reddiderunt
charitati tuæ in conſpectu Eccleſiæ: quos,
7 benefaciens, deduces digne Deo.*Pro no-
mine enim eius profecti ſunt,nihil accipien
8 tes a Gentibus.*Nos ergo debemus ſuſci-
pere huiuſmodi, vt cooperatores ſimus ve-
9 ritatis. *Scripſiſſem forſitan Eccleſiæ: ſed
is, qui amat primatum gerere in eis, Dio-
10 trephes,non recipit nos.*propter hoc ſi ve-
nero, commonebo eius opera, quæ facit:
verbis malignis garriens in nos: & quaſi
non ei iſta ſufficiant: neque ipſe ſuſcipit fra
tres: & eos,qui ſuſcipiunt, prohibet, & de
11 Eccleſia eijcit.*Chariſſime,noli imitari ma-
lum,ſed quod bonum eſt. Qui benefacit,
ex Deo eſt: qui malefacit,non vidit Deum.
12 *Demetrio teſtimonium redditur ab om-
nibus, & ab ipſa veritate, ſed & nos teſti-
monium perhibemus: & noſti quoniam
13 teſtimonium noſtrum verum eſt. *Multa
habui tibi ſcribere: ſed nolui per atramen
14 tum, & calamum ſcribere tibi.*Spero au-
tem protinus te videre, & os ad os loque-
mur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta
amicos nominatim.

EPI-

EPISTOLA CATHOLICA
BEATI IVDÆ APOSTOLI.

1 IVDAS Ieſu Chriſti ſeruus,
frater autem Iacobi,his,qui
ſunt in Deo Patre dilectis,&
Chriſto Ieſu conſeruatis, &
2 vocatis . *Miſericordia vo-
3 bis,& pax,& charitas adimpleatur.*Chariſ-
ſimi,omnem ſolicitudinem faciens ſcribẽdi
vobis de communi veſtra ſalute,neceſſe ha-
bui ſcribere vobis : deprecans ſupercertari
4 ſemel traditæ ſanctis fidei . *Subintroierunt
enim quidam homines (qui olim præſcripti
ſunt in hoc iudicium) impij,Dei noſtri gra-
tiam trãsferentes in luxuriam,& ſolum Do-
minatorem, & Dominum noſtrum Ieſum
5 Chriſtum negantes . * Commonere autem
vos volo,ſcientes ſemel omnia,quoniã Ieſus
populum de terra Ægypti ſaluans,ſecundò
6 eos,qui nõ crediderunt,perdidit:*Angelos
vero,qui non ſeruauerunt ſuũ principatum,
ſed dereliquerũt ſuum domicilium, in iudi-
cium magni diei,vinculis æternis ſub caligi-
7 ne reſeruauit.*Sicut Sodoma,& Gomorrha,
& finitimæ ciuitates ſimili modo exfornica-
tæ,& abeuntes poſt carnem alteram, factæ
ſunt exemplũ,ignis æterni pœnam ſuſtinen
8 tes.* Similiter & hi carnem quidem macu-
lant,dominationem autem ſpernunt,maie-
9 ſtatem autem blaſphemant.*Cum Michael
Archangelus cũ diabolo diſputans alterca-
retur de Moyſi corpore,non eſt auſus iudi-
cium inferre blaſphemiæ:ſed dixit:Imperet
10 tibi Dominus.*Hi autem quæcumque qui-
dem ignorant,blaſphemant: quæcũque au-
tem naturaliter, tamquam muta animalia,
11 norunt,in his corrũpuntur.*Væ illis,quia in
via Cain abierũt,& errore Balaam mercede
effuſi ſunt,& in contradictione Core perie-
12 runt.*Hi ſunt in epulis ſuis maculæ,conui-
uantes ſine timore,ſemetipſos paſcẽtes,nu-
bes ſine aqua,quæ a ventis circumferuntur,
arbores autũnales,infructuoſæ,bis mortuæ,
13 eradicatæ,*fluctus feri maris, deſpumantes
ſuas cõfuſiones,ſidera errantia : quibus pro-
cella tenebrarum ſeruata eſt in æternum.
14 *Prophetauit autem & de his ſeptimus ab
Adam Enoch,dicens: Ecce venit Dominus
15 in ſanctis millibus ſuis * facere iudicium cõ-
tra omnes,& arguere omnes impios de om-
nibus operibus impietatis eorum,quibus im
pie egerunt,& de omnibus duris,quæ locuti
16 ſunt contra Deũ peccatores impij.*Hi ſunt
murmuratores queruloſi,ſecundũ deſideria
ſua ambulãtes,& os eorum loquitur ſuper-
17 ba, mirantes perſonas quæſtus cauſa .*Vos
autem chariſſimi memores eſtote verborũ,
quæ prædicta ſunt ab Apoſtolis Domini no
18 ſtri Ieſu Chriſti,*qui dicebant vobis, quo-
niam in nouiſſimo tempore venient illuſo-
res,ſecundum deſideria ſua ambulantes in
19 impietatibus.*Hi ſunt,qui ſegregãt ſemet-
20 ipſos,animales,Spiritum nõ habentes.*Vos
autem chariſſimi ſuperædificantes voſmet-
ipſos ſanctiſſimæ veſtræ fidei,in Spiritu ſan-
21 cto orantes,*voſmetipſos in dilectione Dei
ſeruate,expectantes miſericordiam Domi-
22 ni noſtri Ieſu Chriſti in vitam æternam .*Et
23 hos quidem arguite iudicatos :* illos vero
ſaluate,de igne rapientes . Alijs autem mi-
ſeremini in timore: odientes & eam, quæ
24 carnalis eſt, maculatam tunicam.* Ei autẽ,
qui potens eſt vos conſeruare ſine peccato,
& conſtituere ante conſpectum gloriæ ſuæ
immaculatos in exultatione in aduentu Do
25 mini noſtri Ieſu Chriſti .* Soli Deo Salua-
tori noſtro,per Ieſum Chriſtum Dominum
noſtrum,gloria & magnificẽtia, imperium
& poteſtas ante omne ſæculum,& nunc,&
in omnia ſæcula ſæculorum . Amen.

APO-

APOCALYPSIS
BEATI IOANNIS APOSTOLI

CAPVT PRIMVM.

APOCALYPSIS Ieſu Chri- 1
ſti,quã dedit illi Deus palã
facere ſeruis ſuis,quæ opor-
tet fieri cito:& ſignificauit,
mittens per Angelum ſuum
ſeruo ſuo Ioanni,*qui teſtimonium perhi- 2
buit verbo Dei, & teſtimonium Ieſu Chri-
ſti, quæcumque vidit. * Beatus,qui legit, 3
& audit verba prophetiæ huius:& ſeruat
ea, quæ in ea ſcripta ſunt: tempus enim
prope eſt. * Ioannes ſeptem Eccleſijs,quæ 4
ſunt in Aſia. Gratia vobis,& pax ab eo,qui
eſt, & qui erat, & qui venturus eſt: & à ſe-
ptem ſpiritibus,qui in conſpectu throni e-
ius ſunt:* & a Ieſu Chriſto,qui eſt teſtis fi- 5
delis, primogenitus mortuorum, & prin-
ceps regum terræ, qui dilexit nos, & lauit
nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo,* & 6
fecit nos regnum,& ſacerdotes Deo & Pa-
tri ſuo: ipſi gloria,& imperium in ſæcula
ſæculorum: Amen. * Ecce venit cum nu- 7
bibus, & videbit eum omnis oculus,& qui
eum pupugerunt. Et plangent ſe ſuper eũ
omnes tribus terræ: Etiam: Amen. *Ego 8
ſum α, & ω, principium, & finis,dicit Do-
minus Deus:qui eſt,& qui erat,& qui ven
turus eſt,omnipotens.*Ego Ioannes frater 9
veſter,& particeps in tribulatione,& regno
& patientia in Chriſto Ieſu: fui in inſula,
quæ appellatur Patmos propter verbum
Dei,& teſtimonium Ieſu:* Fui in ſpiritu in 10
Dominica die, & audiui poſt me vocem
magnam tamquam tubæ,*dicentis: Quod 11
vides, ſcribe in libro: & mitte ſeptem Ec-
cleſijs, quæ ſunt in Aſia, Epheſo, & Smyr-
næ,& Pergamo,& Thyatiræ, & Sardis,
12 & Philadelphiæ, & Laodiciæ:*Et conuer-
ſus ſum vt viderem vocem, quæ loqueba-
tur mecum: Et conuerſus vidi ſeptem can-
13 delabra aurea:*& in medio ſeptẽ candela-
brorum aureorum ſimilem filio hominis,
veſtitum podére,& præcinctum ad mamil-
14 las zona aurea:*caput autem eius,& capilli
erant candidi tamquam lana alba, & tam-
quam nix, & oculi eius tamquam flamma
15 ignis,*& pedes eius ſimiles aurichalco,ſicut
in camino ardenti, & vox illius tamquam
16 vox aquarum multarum: * & habebat in
dextera ſua ſtellas ſeptem: & de ore eius
gladius vtraque parte acutus exibat: & fa-
17 cies eius ſicut ſol lucet in virtute ſua. * Et
cum vidiſſem eum,cecidi ad pedes eius tã-
quam mortuus. Et poſuit dexteram ſuam
ſuper me,dicens: Noli timere: ego ſum pri
18 mus, & nouiſſimus,* & viuus, & fui mor-
tuus,& ecce ſum viuens in ſæcula ſæculo-
rum, & habeo claues mortis, & inferni.
19 *Scribe ergo quæ vidiſti, & quæ ſunt, &
20 quæ oportet fieri poſt hæc.*Sacramentum
ſeptem ſtellarum, quas vidiſti in dextera
mea, & ſeptem candelabra aurea: ſeptem
ſtellæ Angeli ſunt ſeptem Eccleſiarum: &
candelabra ſeptem, ſeptem Eccleſiæ ſunt.

CAP. II.

1 ANgelo Epheſi Eccleſiæ ſcribe: Hæc di
cit, qui tenet ſeptem ſtellas in dextera
ſua,qui ambulat in medio ſeptem candela-
2 brorum aureorum:*Scio opera tua,& labo
rem,& patientiam tuam,& quia non potes
ſuſtinere malos: & tentaſti eos, qui ſe dicũt
Apoſtolos eſſe,& non ſunt: & inueniſti eos

mendaces :*& patiētiam habes, & ſuſtinui- 3
ſti propter nomen meum, & non defeciſti.
*Sed habeo aduerſum te, quòd charitatem 4
tuam primam reliquiſti. *Memor eſto ita- 5
que vnde excideris: & age pœnitentiam, &
prima opera fac. ſin autem, venio tibi, &
mouebo candelabrum tuum de loco ſuo,
niſi pœnitentiam egeris. *Sed hoc habes, 6
quia odiſti facta Nicolaitarum, quæ & ego
odi. *Qui habet aurem, audiat quid Spiri- 7
tus dicat Eccleſijs: Vincenti dabo edere de
ligno vitæ, quod eſt in Paradiſo Dei mei. *Et 8
Angelo Smyrnæ Eccleſiæ ſcribe: Hæc dicit
primus, & nouiſſimus, qui fuit mortuus, &
viuit: *Scio tribulationem tuam, & pauper- 9
tatem tuam, ſed diues es: & blaſphemaris
ab his, qui ſe dicūt Iudæos eſſe, & non ſunt,
ſed ſunt ſynagoga ſatanæ. *Nihil horum ti- 10
meas quæ paſſurus es. Ecce miſſurus eſt dia-
bolus aliquos ex vobis in carcerem vt tēte-
mini: & habebitis tribulationem diebus de-
cem. Eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo
tibi coronam vitæ. *Qui habet aurem, au- 11
diat quid Spiritus dicat Eccleſijs: Qui vice-
rit, nō lædetur a morte ſecūda. *Et Angelo 12
Pergami Eccleſiæ ſcribe: Hæc dicit qui ha-
bet rhomphæam vtraque parte acutā: *Scio 13
vbi habitas, vbi ſedes eſt ſatanæ: & tenes no
men meum, & non negaſti fidem meam.
Et in diebus illis Antipas teſtis meus fidelis,
qui occiſus eſt apud vos, vbi ſatanas habitat.
*Sed habeo aduerſus te pauca: quia habes 14
illic tenentes doctrinam Balaam, qui doce-
bat Balac mittere ſcandalum coram filijs
Iſrael, edere, & fornicari: *ita habes & tu te- 15
nentes doctrinam Nicolaitarum. *Similiter 16
pœnitētiam age: ſi quo minus veniam tibi
cito, & pugnabo cum illis in gladio oris
mei. *Qui habet aurem, audiat quid Spiri- 17
tus dicat Eccleſijs: Vincenti dabo manna
abſconditum, & dabo illi calculum candi-
dum: & in calculo nomen nouum ſcriptū,
quod nemo ſcit, niſi qui accipit. *Et Ange- 18
lo Thyatiræ Eccleſiæ ſcribe: Hæc dicit Filius
Dei, qui habet oculos tamquam flammam
ignis, & pedes eius ſimiles aurichalco: *Noui 19
opera tua, & fidem, & charitatem tuam, &
miniſterium, & patientiam tuam, & opera
20 tua nouiſſima plura prioribus. *Sed habeo
aduerſus te pauca: quia permittis mulierem
Iezabel, quæ ſe dicit propheten, docere, &
ſeducere ſeruos meos, fornicari, & mandu-
21 care de idolothytis. *Et dedi illi tempus vt
pœnitentiam ageret: & non vult pœnitere
22 a fornicatione ſua. *Ecce mittam eam in
lectum: & qui mœchantur cum ea, in tri-
bulatione maxima erunt, niſi pœnitentiam
23 ab operibus ſuis egerint. *& filios eius in-
terficiam in morte, & ſcient omnes Eccle-
ſiæ, quia ego ſum ſcrutans renes, & corda: &
dabo vnicuique veſtrum ſecundū opera ſua.
24 Vobis autem dico, *& ceteris quia Thyati-
ræ eſtis: Quicumque non habent doctrinā
hanc, & qui non cognouerunt altitudines
ſatanæ, quemadmodum dicunt, non mit-
25 tā ſuper vos aliud pondus: *tamen id, quod
26 habetis, tenete donec veniam. *Et qui vi-
cerit, & cuſtodierit vſque in finem opera
27 mea, dabo illi poteſtatem ſuper Gentes, *&
reget eas in virga ferrea, & tamquam vas
28 figuli confringentur, *ſicut & ego accepi a
Patre meo: & dabo illi ſtellam matutinam.
29 *Qui habet aurem, audiat quid Spiritus di-
cat Eccleſijs.

Cap. III.

1 ET Angelo Eccleſiæ Sardis ſcribe: Hæc
dicit qui habet ſeptē Spiritus Dei, & ſe-
ptem ſtellas: Scio opera tua, quia nomen ha
2 bes quòd viuas, & mortuus es. *Eſto vigi-
lans, & confirma cetera, quæ moritura erāt.
Non enim inuenio opera tua plena coram
3 Deo meo. *In mente ergo habe qualiter
acceperis, & audieris, & ſerua, & pœniten-
tiam age. Si ergo non vigilaueris, Veniam
ad te tamquā fur, & neſcies qua hora veniā
4 ad te. *Sed habes pauca nomina in Sar-
dis, qui nō inquinauerunt veſtimenta ſua:
& ambulabunt mecum in albis, quia digni
5 ſunt. *Qui vicerit, ſic veſtietur veſtimentis
albis, & non delebo nomen eius de Libro
vitæ, & confitebor nomen eius coram Pa-
6 tre meo, & coram angelis eius. *Qui habet
aurem, audiat quid Spiritus dicat Eccleſijs.

Et

*Et Angelo Philadelphiæ eccleſiæ: ſcribe: 7
Hæc dicit Sanctus & Verus, qui habet cla-
uem Dauid: qui aperit, & nemo claudit:
claudit,& nemo aperit:*Scio opera tua. Ec- 8
ce dedi coram te oſtium apertum,quod ne-
mo poteſt claudere: quia modicam habes
virtutem, & ſeruaſti verbum meum, & non
negaſti nomen meum. *Ecce dabo de ſy- 9
nagoga ſatanæ, qui dicunt ſe Iudæos eſſe,
& non ſunt, ſed mentiuntur: Ecce faciam
illos vt veniant,& adorent ante pedes tuos:
& ſcient quia ego dilexi te *quoniam ſerua 10
ſti verbum patientiæ meæ, & ego ſeruabo
te ab hora tentationis, quæ ventura eſt in
orbem vniuerſum tentare habitantes in ter-
ra. *Ecce venio cito: tene quod habes, vt 11
nemo accipiat coronam tuam. *Qui vice- 12
rit, faciam illum columnam in templo Dei
mei, & foras non egredietur amplius: &
ſcribam ſuper eum nomen Dei mei, & no-
men ciuitatis Dei mei nouæ Ieruſalem,quæ
deſcendit de cælo a Deo meo, & nomen
meum nouum. *Qui habet aurem, audiat 13
quid Spiritus dicat Eccleſijs. *Et Angelo 14
Laodiciæ eccleſiæ ſcribe: Hæc dicit: Amen,
teſtis fidelis, & verus, qui eſt principium
creaturæ Dei. *Scio opera tua: quia neque 15
frigidus es, neque calidus: vtinam frigidus
eſſes, aut calidus: *ſed quia tepidus es, & 16
nec frigidus, nec calidus, incipiam te euo-
mere ex ore meo. *quia dicis: quòd diues 17
ſum, & locupletatus, & nullius egeo: &
neſcis quia tu es miſer, & miſerabilis, &
pauper, & cæcus, & nudus. *Suadeo tibi 18
emere a me aurum ignitum probatum vt
locuples fias, & veſtimentis albis induaris,
& non appareat confuſio nuditatis tuæ, &
collyrio inunge oculos tuos vt videas. *Ego 19
quos amo, arguo, & caſtigo. Æmulare er-
go, & pœnitētiam age. *Ecce ſto ad oſtium, 20
& pulſo: ſiquis audierit vocem meam, &
aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum,
& cœnabo cum illo, & ipſe mecum. *Qui 21
vicerit, dabo ei ſedere mecum in throno
meo: ſicut & ego vici, & ſedi cum patre
meo in throno eius. *Qui habet aurem, 22
audiat quid Spiritus dicat Eccleſijs.

Cap. IIII.

1 POst hæc vidi: & ecce oſtium apertum
in cælo, & vox prima, quam audiui
tamquam tubæ loquentis mecum, dicens:
Aſcende huc,& oſtendam tibi quæ oportet
2 fieri poſt hæc. *Et ſtatim fui in ſpiritu: &
ecce ſedes poſita erat in cælo, & ſupra ſe-
3 dem ſedens. *Et qui ſedebat ſimilis erat
aſpectui lapidis iaſpidis, & ſardinis: & iris
erat in circuitu ſedis ſimilis viſioni ſmarag-
4 dinæ. *Et in circuitu ſedis ſedilia vigintiquat
tuor: & ſuper thronos vigintiquattuor ſe-
niores ſedentes, circumamicti veſtimentis
albis,& in capitibus eorum coronæ aureæ:
5 *Et de throno procedebant fulgura,& vo-
ces,& tonitrua: & ſeptem lampades arden
tes ante thronum, qui ſunt ſeptem ſpiritus
6 Dei. *Et in conſpectu ſedis tamquam mare
vitreum ſimile cryſtallo: & in medio ſedis,
& in circuitu ſedis quattuor animalia plena
7 oculis ante & retro. *Et animal primum
ſimile leoni, & ſecundum animal ſimile vi-
tulo, & tertium animal habens faciem quaſi
hominis, & quartum animal ſimile aquilæ
8 volanti. *Et quattuor animalia, ſingula
eorum habebant alas ſenas: & in circuitu,
& intus plena ſunt oculis: & requiem non
habebant die ac nocte, dicentia: Sanctus
Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipo-
tens, qui erat, & qui eſt, & qui venturus
9 eſt. *Et cum darent illa animalia gloriam,
& honorem, & benedictionem ſedenti ſu-
per thronum, viuenti in ſæcula ſæculorum,
10 *procidebant vigintiquattuor ſeniores ante
ſedentē in throno, & adorabant viuentem
in ſæcula ſæculorum, & mittebant coronas
11 ſuas ante thronū dicentes: *Dignus es Do-
mine Deus noſter accipere gloriā, & hono-
rē, & virtutem: quia tu creaſti omnia, & pro-
pter voluntatem tuam erant, & creata ſunt.

Cap. V.

1 ET vidi in dextera ſedentis ſupra thro-
num, librum ſcriptum intus & foris,
2 ſignatum ſigillis ſeptem. *Et vidi Angelum
fortem, prædicantem voce magna: Quis

eſt dignus aperire librum,& ſoluere ſignacu
la eius? * Et nemo poterat neque in cælo, 3
neque in terra,neque ſubtus terram aperirè
librum,neque reſpicere illum. * Et ego flebã 4
multum, quoniam nemo dignus inuẽtus eſt
aperire librum,nec videre eum. * Et vnus de 5
ſenioribus dixit mihi: Ne fleueris: ecce vicit
leo de tribu Iuda,radix Dauid,aperire librũ,
& ſoluere ſeptem ſignacula eius. * Et vidi: 6
& ecce in medio throni & quattuor anima-
lium,& in medio ſeniorum,agnum ſtantem
tamquam occiſum, habentem cornua ſe-
ptẽ,& oculos ſeptem: qui ſunt ſeptem ſpi-
ritus Dei,miſſi in omnem terram. * Et venit: 7
& accepit de dextera ſedentis in throno li-
brum. * Et cum aperuiſſet librum, quattuor 8
animalia, & vigintiquattuor ſeniores ceci-
derunt corã agno,habentes ſinguli citharas,
& phialas aureas plenas odoramentorum,
quæ ſunt orationes ſanctorum: * & cantabãt 9
cãticum nouum,dicentes: Dignus es Domi
ne accipere librũ,& aperire ſignacula eius:
quoniam occiſus es,& redemiſti nos Deo in
ſanguine tuo ex omni tribu,& lingua,& po
pulo,& natione: * & feciſti nos Deo noſtro 10
regnum,& ſacerdotes: & regnabimus ſuper
terram. * Et vidi,& audiui vocem angelorum 11
multorum in circuitu throni,& animalium,
& ſeniorum: & erat numerus eorum millia
millium, * dicentium voce magna: Dignus 12
eſt Agnus,qui occiſus eſt,accipere virtutem,
& diuinitatem, & ſapientiam, & fortitudi-
nem, & honorem, & gloriam, & benedi-
ctionem. * Et omnem creaturam, quæ in 13
cælo eſt,& ſuper terram,& ſub terra,& quæ
ſunt in mari, & quæ in eo: omnes audiui
dicentes: Sedenti in throno,& Agno: bene-
dictio,& honor,& gloria,& poteſtas in ſæ-
cula ſæculorum. * Et quattuor animalia di- 14
cebant: Amen. Et viginti quattuor ſenio-
res ceciderunt in facies ſuas: & adoraue-
runt viuentem in ſæcula ſæculorum.

CAP. VI.

ET vidi quòd aperuiſſet Agnus vnum de 1
ſeptem ſigillis,& audiui vnum de quat-
tuor animalibus, dicens, tamquam vocem
2 tonitrui: Veni, & vide. * Et vidi: & ecce
equus albus,& qui ſedebat ſuper illum ha-
bebat arcum,& data eſt ei corona, & exiuit
3 vincens vt vinceret. * Et cum aperuiſſet ſi-
gillum ſecundum,audiui ſecũdum animal,
4 dicens: Veni,& vide. * Et exiuit alius equus
ruſus: & qui ſedebat ſuper illum,datum eſt
ei vt ſumeret pacem de terra,& vt inuicem
ſe interficiãt,& datus eſt ei gladius magnus.
5 * Et cum aperuiſſet ſigillum tertium, audiui
tertium animal,dicens: Veni,& vide. Et ec-
ce equus niger: & qui ſedebat ſuper illum,
6 habebat ſtateram in manu ſua. * Et audi-
ui tamquam vocem in medio quattuor ani
malium dicentium: Bilibris tritici denario,
& tres bilibres hordei denario,& vinum,&
7 oleum ne læſeris. * Et cum aperuiſſet ſigil-
lum quartum,audiui vocem quarti anima-
8 lis dicentis: Veni,& vide. * Et ecce equus
pallidus: & qui ſedebat ſuper eum, nomen
illi Mors, & infernus ſequebatur eum, &
data eſt illi poteſtas ſuper quattuor partes
terræ, interficere gladio, fame, & morte, &
9 beſtijs terræ. * Et cum aperuiſſet ſigillum
quintum: vidi ſubtus altare animas inter-
fectorum propter verbum Dei, & propter
10 teſtimonium, quod habebant, * & clama-
bant voce magna,dicentes: Vſquequo Do-
mine,(ſanctus, & verus) non iudicas,& non
vindicas ſanguinem noſtrum de ijs,qui ha-
11 bitant in terra? * Et datæ ſunt illis ſingulæ
ſtolæ albæ: & dictum eſt illis vt requieſce-
rent adhuc tempus modicum donec com-
pleantur conſerui eorum,& fratres eorum,
12 qui interficiendi ſunt ſicut & illi. * Et vidi
cum aperuiſſet ſigillum ſextum: & ecce
terræmotus magnus factus eſt,& ſol factus
eſt niger tamquam ſaccus cilicinus: & luna
13 tota facta eſt ſicut ſanguis: * & ſtellæ de cælo
ceciderunt ſuper terram,ſicut ficus emittit
groſſos ſuos cum a vento magno mouetur.
14 * & cælum receſſit ſicut liber inuolutus: &
omnis mons, & inſulæ de locis ſuis motæ
15 ſunt: * & reges terræ, & principes, & tribu-
ni, & diuites, & fortes, & omnis ſeruus, &
liber abſconderunt ſe in ſpeluncis, & in
16 petris montium: * & dicunt montibus, &

petris:

petris: Cadite ſuper nos, & abſcondite nos
a facie ſedentis ſuper thronum, & ab ira
Agni: *quoniam venit dies magnus iræ ip- 17
ſorum: & quis poterit ſtare?

CAP. VII.

POst hæc vidi quattuor Angelos ſtãtes 1
ſuper quattuor angulos terræ, tenentes
quattuor ventos terræ ne flarẽt ſuper terrã,
neque ſuper mare, neque in vllam arborem.
*Et vidi alterum Angelum aſcendẽtem ab 2
ortu ſolis, habentem ſignum Dei viui: &
clamauit voce magna quattuor Angelis,
quibus datum eſt nocere terræ, & mari, *di- 3
cens: Nolite nocere terræ, & mari, neque
arboribus, quoadúſque ſignemus ſeruos
Dei noſtri in frõtibus eorũ. *Et audiui nu- 4
merum ſignatorum, centum quadraginta
quattuor millia ſignati, ex omni tribu filio-
rum Iſrael. *Ex tribu Iuda duodecim millia 5
ſignati: Ex tribu Ruben duodecim millia
ſignati: Ex tribu Gad duodecim millia ſignã
ti: *Ex tribu Aſer duodecim millia ſignati: 6
Ex tribu Nephtali duodecim millia ſignati:
Ex tribu Manaſſe duodecim millia ſignati:
*Ex tribu Simeon duodecim millia ſignati: 7
Ex tribu Leui duodecim millia ſignati:
Ex tribu Iſſachar duodecim millia ſignati:
*Ex tribu Zabulõ duodecim millia ſignati: 8
Ex tribu Ioſeph duodecim millia ſignati:
Ex tribu Beniamin duodecim millia ſignati.
*Poſt hæc vidi turbam magnam, quam di- 9
numerare nemo poterat ex omnibus gen-
tibus, & tribubus, & populis, & linguis: ſtã-
tes ante thronum, & in conſpectu Agni,
amicti ſtolis albis, & palmæ in manibus eo-
rum: *& clamabant voce magna dicentes: 10
Salus Deo noſtro, qui ſedet ſuper thronum,
& Agno. *Et omnes Angeli ſtabant in cir- 11
cuitu throni, & ſeniorum, & quattuor ani-
malium: & ceciderunt in conſpectu throni
in facies ſuas, & adorauerunt Deum, *dicẽ- 12
tes, Amen. Benedictio, & claritas, & ſapien-
tia, & gratiarum actio, honor, & virtus, &
fortitudo Deo noſtro in ſæcula ſæculorum,
Amen. *Et reſpondit vnus de ſenioribus, 13
& dixit mihi: Hi, qui amicti ſunt ſtolis al-
14 bis, qui ſunt? & vnde venerunt? *Et dixi
illi: Domine mi, tu ſcis. Et dixit mihi: Hi
ſunt, qui venerunt de tribulatione magna,
& lauerunt ſtolas ſuas, & dealbauerunt eas
15 in ſanguine Agni. *ideo ſunt ante thro-
num Dei, & ſeruiunt ei die ac nocte in tem-
plo eius: & qui ſedet in throno, habitabit
16 ſuper illos: *non eſurient, neque ſitient am-
plius, nec cadet ſuper illos ſol, neque vllus
17 æſtus: *quoniam Agnus, qui in medio thro-
ni eſt, reget illos, & deducet eos ad vitæ fon
tes aquarum, & abſterget Deus omnem la-
crymam ab oculis eorum.

CAP. VIII.

1 ET cum aperuiſſet ſigillum ſeptimum,
factum eſt ſilentium in cælo, quaſi me-
2 dia hora. *Et vidi ſeptem Angelos ſtantes
in conſpectu Dei: & datæ ſunt illis ſeptem
3 tubæ. *Et alius Angelus venit, & ſtetit ante
altare habẽs thuribulum aureum: & data
ſunt illi incenſa multa, vt daret de orationi-
bus ſanctorum omnium ſuper altare au-
4 reum, quod eſt ante thronũ Dei. *Et aſcen-
dit fumus incenſorum de orationibus ſan-
5 ctorum de manu Angeli coram Deo. *Et
accepit Angelus thuribulũ, & impleuit il-
lud de igne altaris, & miſit in terram, &
facta ſunt tonitrua, & voces, & fulgura, &
6 terræmotus magnus. *Et ſeptem Angeli,
qui habebant ſeptem tubas, præparauerunt
7 ſe vt tuba canerent. *Et primus Angelus tu
ba cecinit, & facta eſt grando, & ignis, miſta
in ſanguine, & miſſum eſt in terram, & tertia
pars terræ combuſta eſt, & tertia pars arbo-
rum concremata eſt, & omne fœnum vi-
8 ride combuſtum eſt. *Et ſecundus Ange-
lus tuba cecinit: & tamquam mons magnus
igne ardens miſſus eſt in mare, & facta eſt
9 tertia pars maris ſanguis, *& mortua eſt ter
tia pars creaturæ eorum, quæ habebant ani-
mas in mari, & tertia pars nauium interijt.
10 *Et tertius Angelus tuba cecinit: & cecidit
de cælo ſtella magna, ardens tamquam fa-
cula, & cecidit in tertiam partem fluminũ,
11 & in fontes aquarum: *& nomen ſtellæ di-
citur Abſinthium: & facta eſt tertia pars

aquarum in abſinthium: & multi hominum
mortui ſunt de aquis, quia amaræ factæ ſunt.
* Et quartus Angelus tuba cecinit: & per- 12
cuſſa eſt tertia pars ſolis, & tertia pars lunæ,
& tertia pars ſtellarum, ita vt obſcuraretur
tertia pars eorum, & diei non luceret pars
tertia, & noctis ſimiliter. * Et vidi, & audiui 13
vocem vnius aquilæ volantis per medium
cæli, dicentis voce magna: Væ, væ, væ ha-
bitantibus in terra de ceteris vocibus trium
Angelorum, qui erant tuba canituri.

Cap. IX.

ET quintus Angelus tuba cecinit: & 1
vidi ſtellam de cælo cecidiſſe in terram,
& data eſt ei clauis putei abyſſi. * Et aperuit 2
puteum abyſſi: & aſcēdit fumus putei, ſicut
fumus fornacis magnæ: & obſcuratus eſt
ſol, & aer de fumo putei: * Et de fumo pu- 3
tei exierunt locuſtæ in terram, & data eſt il-
lis poteſtas, ſicut habēt poteſtatem ſcorpio-
nes terræ: * & præceptū eſt illis ne læderent 4
fœnum terræ, neque omne viride, neque
omnem arborem: niſi tantum homines,
qui non habent ſignum Dei in frontibus
ſuis. * & datum eſt illis ne occiderent eos: 5
ſed vt cruciarent menſibus quinque: & cru-
ciatus eorum, vt cruciatus ſcorpij cum per-
cutit hominem. * Et in diebus illis quærent 6
homines mortem, & nō inuenient eam: &
deſiderabunt mori, & fugiet mors ab eis.
* Et ſimilitudines locuſtarum, ſimiles equis 7
paratis in prælium: & ſuper capita earum
tamquam coronæ ſimiles auro: & facies ea-
rum tamquam facies hominum. * Et ha- 8
bebant capillos ſicut capillos mulierum: &
dentes earum, ſicut dentes leonum erant:
* & habebant loricas ſicut loricas ferreas, & 9
vox alarum earum ſicut vox curruum equo-
rum multorum currentium in bellum: * & 10
habebāt caudas ſimiles ſcorpionum, & acu-
lei erant in caudis earum: & poteſtas earum
nocere hominibus menſibus quinque: * & 11
habebant ſuper ſe regem angelum abyſſi,
cui nomen Hebraice Abaddon, Græce au-
tem Apollyon, Latine habens nomen Ex-
terminans. * Væ vnum abijt, & ecce ve- 12
13 niunt adhuc duo væ poſt hæc. * Et ſextus
Angelus tuba cecinit: & audiui vocem vnā
ex quattuor cornibus altaris aurei, quod eſt
14 ante oculos Dei, * dicentem ſexto Angelo,
qui habebat tubam: Solue quattuor ange-
los, qui alligati ſunt in flumine magno Eu-
15 phrate. * Et ſoluti ſunt quattuor Angeli,
qui parati erant in horam, & diem, & men-
ſem, & annum: vt occiderēt tertiam partem
16 hominum. * Et numerus equeſtris exerci-
tus vicies millies dena millia. Et audiui nu-
17 merum eorum. * Et ita vidi equos in viſio-
ne: & qui ſedebant ſuper eos, habebant lo-
ricas igneas, & hyacinthinas, & ſulphureas,
& capita equorum erant tamquam capita
leonum: & de ore eorum procedit ignis, &
18 fumus, & ſulphur. * Et ab his tribus plagis
occiſa eſt tertia pars hominum de igne, &
de fumo, & ſulphure, quæ procedebant de
19 ore ipſorum. * Poteſtas enim equorum in
ore eorum eſt, & in caudis eorum. nam cau-
dæ eorum ſimiles ſerpentibus, habentes ca-
20 pita: & in his nocent. * Et ceteri homines,
qui non ſunt occiſi in his plagis, neque pœ-
nitentiam egerunt de operibus manuum
ſuarum, vt non adorarent dæmonia, & ſi-
mulacra aurea, & argentea, & ærea, & lapi-
dea, & lignea, quæ neque videre poſſunt,
21 neque audire, neque ambulare, * & non
egerunt pœnitentiam ab homicidijs ſuis,
neque a veneficijs ſuis, neque a fornicatio-
ne ſua, neque a furtis ſuis.

Cap. X.

1 ET vidi alium Angelum fortem deſcen-
dentem de cælo amictum nube, & iris
in capite eius, & facies eius erat vt ſol, & pe-
2 des eius tamquam columnæ ignis: * & ha-
bebat in manu ſua libellum apertum: & po
ſuit pedem ſuum dextrum ſuper mare, ſini-
3 ſtrum autem ſuper terram: * & clamauit vo-
ce magna, quemadmodum cum leo rugit.
Et cum clamaſſet, locuta ſunt ſeptem to-
4 nitrua voces ſuas. * Et cum locuta fuiſſent
ſeptem tonitrua voces ſuas, ego ſcripturus
eram: & audiui vocem de cælo dicentem
mihi: Signa quæ locuta ſunt ſeptem toni-
trua,

trua: & noli ea ſcribere.* Et angelus, quem 5
vidi ſtantem ſuper mare, & ſuper terram,
leuauit manum ſuam ad cælum: *& iurauit 6
per viuentem in ſæcula ſæculorum, qui crea
uit cælum, & ea quæ in eo ſunt: & terram,
& ea quæ in ea ſunt: & mare, & ea quæ in
eo ſunt: Quia tempus nõ erit amplius: *ſed 7
in diebus vocis ſeptimi angeli, cum cœperit
tuba canere, conſummabitur myſterium
Dei, ſicut euangelizauit per ſeruos ſuos Pro-
phetas. * Et audiui vocem de cælo iterum 8
loquentem mecum, & dicentem: Vade, &
accipe librum apertum de manu angeli ſtan
tis ſuper mare, & ſuper terram. * Et abij ad 9
angelum, dicens ei, vt daret mihi librum.
Et dixit mihi: Accipe librum, & deuora il-
lum: & faciet amaricari ventrem tuum, ſed
in ore tuo erit dulce tamquam mel. * Et ac- 10
cepi librum de manu angeli, & deuoraui il-
lum: & erat in ore meo tamquam mel dul-
ce: & cum deuoraſſem eum, amaricatus eſt
venter meus: *& dixit mihi: Oportet te ite- 11
rum prophetare Gentibus, & populis, & lin
guis, & regibus multis.

CAP. XI.

ET datus eſt mihi calamus ſimilis virgæ, 1
& dictum eſt mihi: Surge, & metire tẽ-
plum Dei, & altare, & adorantes in eo. *atriũ 2
autem, quod eſt foris templum, eijce foras,
& ne metiaris illud: quoniã datum eſt Gen
tibus, & ciuitatem ſanctam calcabunt men-
ſibus quadraginta duobus: *& dabo duobus 3
teſtibus meis, & prophetabunt diebus mille
ducentis ſexaginta, amicti ſaccis. * Hi ſunt 4
duæ oliuæ, & duo candelabra in conſpectu
Domini terræ ſtantes. * Et ſi quis voluerit 5
eos nocere, ignis exiet de ore eorum, & de-
uorabit inimicos eorum: & ſi quis voluerit
eos lædere, ſic oportet eum occidi. *Hi ha- 6
bent poteſtatem claudendi cælum, ne pluat
diebus prophetiæ ipſorum: & poteſtatem
habent ſuper aquas conuertendi eas in ſan-
guinem, & percutere terrã omni plaga quo-
tieſcumque voluerint. *Et cum finierint te- 7
ſtimonium ſuum, beſtia, quæ aſcendit de
abyſſo, faciet aduerſum eos bellũ, & vincet
8 illos, & occidet eos. *Et corpora eorum ia-
cebunt in plateis ciuitatis magnæ, quæ vo-
catur ſpiritualiter Sodoma, & Ægyptus, vbi
9 & dominus eorum crucifixus eſt. *Et vide-
bunt de tribubus, & populis, & linguis, &
Gentibus corpora eorum per tres dies, & di-
midium: & corpora eorum nõ ſinent poni
10 in monumentis. *& inhabitantes terrã gau-
debunt ſuper illos, & iucundabuntur: & mu
nera mittent inuicem, quoniam hi duo pro-
phetæ cruciauerũt eos, qui habitabãt ſuper
11 terram. * Et poſt dies tres, & dimidium, ſpi-
ritus vitæ a Deo intrauit in eos. Et ſteterũt
ſuper pedes ſuos, & timor magnus cecidit
12 ſuper eos, qui viderũt eos. *Et audierunt vo-
cem magnam de cælo, dicentem eis: Aſcen
dite huc. Et aſcenderunt in cælum in nube:
13 & viderunt illos inimici eorum. * Et in illa
hora factus eſt terræmotus magnus, & deci-
ma pars ciuitatis cecidit: & occiſa ſunt in
terræmotu nomina hominum ſeptem mil-
lia: & reliqui in timorem ſunt miſſi, & dede-
14 runt gloriam Deo cæli. *Væ ſecũdum abijt:
15 & ecce væ tertium veniet cito. *Et ſeptimus
angelus tuba cecinit: & factæ ſunt voces
magnæ in cælo dicentes: Factum eſt regnũ
huius mundi, Domini noſtri & Chriſti eius,
& regnabit in ſæcula ſæculorum: Amen.
16 *Et viginti quattuor ſeniores, qui in cõſpe-
ctu Dei ſedent in ſedibus ſuis, ceciderunt in
facies ſuas, & adorauerunt Deum, dicentes:
17 *Gratias agimus tibi Domine Deus omni-
potens, qui es, & qui eras, & qui venturus es:
quia accepiſti virtutem tuam magnam, &
18 regnaſti. *Et iratæ ſunt Gentes, & aduenit
ira tua, & tempus mortuorũ iudicari, & red-
dere mercedem ſeruis tuis Prophetis, & ſan
ctis, & timentibus nomen tuum puſillis, &
magnis, & exterminandi eos, qui corrupe-
19 runt terram. *Et apertum eſt templum Dei
in cælo: & viſa eſt arca teſtamenti eius in
templo eius, & facta ſunt fulgura, & voces,
& terræmotus, & grando magna.

CAP. XII.

1 ET ſignum magnum apparuit in cælo:
Mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus

eius,&in capite eius corona ſtellarum duo-
decim:*&in vtero habens, clamabat par- 2
turiens,& cruciabatur vt pariat.* Et viſum 3
eſt aliud ſignũm in cælo: & ecce draco
magnus rufus habens capita ſeptem,& cor
nua decem: & in capitibus eius diademata
ſeptem,*& cauda eius trahebat tertiam par 4
tem ſtellarum cæli, & miſit eas in terram,
& draco ſtetit ante mulierem,quæ erat pa-
ritura: vt cum peperiſſet, filium eius de-
uoraret.* Et peperit filium maſculum,qui 5
recturus erat omnes Gentes in virga ferrea:
& raptus eſt filius eius ad Deum,& ad thro-
num eius,*& mulier fugit in ſolitudinẽ vbi 6
habebat locum paratum a Deo, vt ibi pa-
ſcant eam diebus mille ducentis ſexagin-
ta. * Et factum eſt prælium magnum in 7
cælo: Michael, & angeli eius præliabantur
cum dracone,& draco pugnabat,& angeli
eius:* & non valuerunt, neque locus in- 8
uentus eſt eorum amplius in cælo.*Et pro- 9
iectus eſt draco ille magnus, ſerpens anti-
quus, qui vocatur diabolus, & ſatanas,qui
ſeducit vniuerſum orbem:& proiectus eſt
in terram,& angeli eius cum illo miſſi ſunt.
* Et audiui vocem magnam in cælo dicen- 10
tem: Nunc facta eſt ſalus,& virtus, & re-
gnum Dei noſtri,& poteſtas Chriſti eius:
quia proiectus eſt accuſator fratrũ noſtro-
rum, qui accuſabat illos ante conſpectum
Dei noſtri die ac nocte.* Et ipſi vicerunt 11
eum propter ſanguinem Agni, & propter
verbum teſtimonij ſui, & non dilexerunt
animas ſuas vſque ad mortem.* propterea 12
lætamini cæli, & qui habitatis in eis. Væ
terræ, & mari, quia deſcendit diabolus ad
vos,habens iram magnam,ſciens quòd mo
dicum tempus habet.* Et poſtquam vidit 13
draco quòd proiectus eſſet in terrã,perſecu-
tus eſt mulierem, quæ peperit maſculum:
*& datæ ſunt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ 14
vt volaret in deſertum in locum ſuum, vbi
alitur per tempus & tempora,& dimidium
temporis a facie ſerpentis. * Et miſit ſer- 15
pens ex ore ſuo poſt mulierem,aquam tam-
quam flumen,vt eam faceret trahi a flumi-
ne.* Et adiuuit terra mulierem,& aperuit 16
terra os ſuum, & abſorbuit flumen, quod
17 miſit draco de ore ſuo.* Et iratus eſt dra-
co in mulierem: & abijt facere prælium
cum reliquis de ſemine eius,qui cuſtodiũt
mandata Dei,& habent teſtimonium Ieſu
18 Chriſti.* Et ſtetit ſupra arenam maris.

CAP. XIII.

1 ET vidi de mari beſtiam aſcendentem,
habentem capita ſeptem,& cornua de-
cẽ,& ſuper cornua eius decem diademata,
& ſuper capita eius nomina blaſphemiæ.
2 *Et beſtia, quã vidi,ſimilis erat pardo,& pe
des eius ſicut pedes vrſi,& os eius ſicut os
leonis. Et dedit illi draco virtutẽ ſuã,& po-
3 teſtatem magnam.*Et vidi vnum de capiti-
bus ſuis quaſi occiſum in mortem:& plaga
mortis eius curata eſt. Et admirata eſt vni-
4 uerſa terra poſt beſtiam. * Et adorauerunt
draconem,qui dedit poteſtatem beſtiæ:&
adorauerunt beſtiam, dicentes: Quis ſimi-
lis beſtiæ? & quis poterit pugnare cum ea?
5 *Et datum eſt ei os loquens magna,& bla-
ſphemias: & data eſt ei poteſtas facere mẽ
6 ſes quadraginta duos.* Et aperuit os ſuum
in blaſphemias ad Deũ,blaſphemare no-
men eius,& tabernaculum eius,& eos, qui
7 in cælo habitãt. * Et eſt datum illi bellum
facere cũ ſanctis,& vincere eos. Et data eſt
illi poteſtas in omnem tribum,& populum,
8 & linguam,& gentem,* & adorauerũt eam
omnes,qui inhabitant terram: quorum nõ
ſunt ſcripta nomina in Libro vitæ Agni,qui
9 occiſus eſt ab origine mundi.* Si quis ha-
10 bet aurem, audiat.* Qui in captiuitatem
duxerit, in captiuitatẽ vadet: qui in gladio
occiderit,oportet eum gladio occidi. Hic
11 eſt patientia, & fides Sanctorum. * Et vidi
aliam beſtiam aſcendentem de terra,& ha-
bebat cornua duo ſimilia Agni,& loqueba
12 tur ſicut draco.* Et poteſtatem prioris be-
ſtiæ omnem faciebat in conſpectu eius:&
fecit terram, & habitantes in ea, adora-
re beſtiam primam, cuius curata eſt plaga
13 mortis. * Et fecit ſigna magna, vt etiam
ignem faceret de cælo deſcẽdere in terram
14 in conſpectu hominum.* Et ſeduxit habi-
tantes

tantes in terra propter ſigna,quæ data ſunt
illi facere in conſpectu beſtiæ, dicens ha-
bitantibus in terra , vt faciant imaginem
beſtiæ,quæ habet plagam gladij, & vixit.
*Et datum eſt illi vt daret ſpiritum imagi- 15
ni beſtiæ , & vt loquatur imago beſtiæ: &
faciat vt quicumque non adorauerint ima-
ginem beſtiæ,occidantur. *Et faciet om- 16
nes puſillos,& magnos,& diuites,& pau-
peres,& liberos,& ſeruos habere characte-
rem in dextera manu ſua, aut in frontibus
ſuis.* & nequis poſſit emere,aut vendere, 17
niſi qui habet characterem, aut nomen
beſtiæ, aut numerum nominis eius. *Hic 18
ſapientia eſt. Qui habet intellectum, com-
putet numerum beſtiæ. Numerus enim ho-
minis eſt: & numerus eius ſexcenti ſexa-
ginta ſex.

CAP. XIIII.

ET vidi: & ecce Agnus ſtabat ſupra 1
montem Sion,& cum eo centum qua-
draginta quattuor millia habentes nomen
eius,& nomen Patris eius ſcriptum in fron-
tibus ſuis. *Et audiui vocem de cælo,tam- 2
quam vocem aquarum multarum, & tam-
quam vocem tonitrui magni : & vocem,
quam audiui, ſicut citharœdorum cithari-
zantium in citharis ſuis.* Et cantabât qua- 3
ſi canticum nouum ante ſedem , & ante
quattuor animalia, & ſeniores : & nemo
poterat dicere canticum , niſi illa centum
quadragintaquattuor millia,qui empti ſunt
de terra .* Hi ſunt,qui cum mulieribus non 4
ſunt coinquinati : Virgines enim ſunt. Hi
ſequuntur Agnum quocumque ierit. Hi
empti ſunt ex hominibus primitiæ Deo, &
Agno,* & in ore eorum non eſt inuentum 5
mendacium : ſine macula enim ſunt ante
thronum Dei. *Et vidi alterum Angelum 6
volantem per medium cæli,habẽtem Euan-
gelium æternum, vt euangelizaret ſedenti-
bus ſuper terram,& ſuper omnem gentem,
& tribum , & linguam, & populum :* di- 7
cens magna voce : Timete Dominum, &
date illi honorem, quia venit hora iudicij
eius: & adorate eum, qui fecit cælum, &

8 terram, mare,& fontes aquarum.*Et alius
Angelus ſecutus eſt dicens: Cecidit,cecidit
Babylon illa magna: quæ a vino iræ forni-
9 cationis ſuæ potauit omnes gentes.* Et ter-
tius Angelus ſecutus eſt illos, dicens voce
magna: Si quis adorauerit beſtiam,& ima-
ginem eius, & acceperit characterem in
10 fronte ſua, aut in manu ſua : * & hic bibet
de vino iræ Dei, quod miſtum eſt mero
in calice iræ ipſius, & cruciabitur igne , &
ſulphure in conſpectu Angelorum ſancto-
11 rum, & ante conſpectum Agni:* & fumus
tormentorum eorum aſcendet in ſæcula ſæ-
culorum : nec habent requiem die ac no-
cte, qui adorauerunt beſtiam,& imaginem
eius , & ſi quis acceperit characterem no-
12 minis eius. * Hic patientia Sanctorum eſt,
qui cuſtodiunt mandata Dei, & fidem Ie-
13 ſu. * Et audiui vocem de cælo, dicentem
mihi: Scribe: Beati mortui, qui in Domi-
no moriuntur. Amodo iam dicit Spiritus,
vt requieſcant a laboribus ſuis: opera enim
14 illorum ſequuntur illos. * Et vidi & ecce
nubem candidam: & ſuper nubem ſeden-
tem ſimilem Filio hominis, habentem in
capite ſuo coronam auream , & in manu
15 ſua falcem acutam.* Et alius Angelus exi-
uit de templo, clamans voce magna ad ſe-
dentem ſuper nubem: Mitte falcem tuam,
& mete qnia venit hora vt metatur, quo-
16 niam aruit meſſis terræ. * Et miſit qui ſe-
debat ſuper nubem , falcem ſuam in ter-
17 ram,& demeſſa eſt terra.* Et alius Angelus
exiuit de templo, quod eſt in cælo, habens
18 & ipſe falcem acutam.* Et alius Angelus
exiuit de altari, qui habebat poteſtatem ſu
pra ignem : & clamauit voce magna ad
eum, qui habebat falcem acutam, dicens:
Mitte falcem tuam acutam, & vindemia
botros vineæ terræ: quoniam maturæ ſunt
19 vuæ eius. * Et miſit Angelus falcem ſuam
acutam in terram,& vindemiauit vineam
terræ,& miſit in lacum iræ Dei magnum:
20 * & calcatus eſt lacus extra ciuitatem, &
exiuit ſanguis de lacu vſque ad frenos e-
quorum per ſtadia mille ſexcenta.

CAP.

CAP. XV.

ET vidi aliud ſignum in cælo magnum, 1
& mirabile, Angelos ſeptem, habentes
plagas ſeptem nouiſſimas: Quoniam in il-
lis conſummata eſt ira Dei. * Et vidi tam- 2
quam mare vitreum miſtum igne, & eos,
qui vicerunt beſtiam, & imaginem eius, &
numerum nominis eius, ſtantes ſuper ma-
re vitreum, habentes citharas Dei: * & can- 3
tantes canticum Moyſi ſerui Dei, & canti-
cum Agni, dicentes: Magna, & mirabilia
ſunt opera tua Domine Deus omnipotẽs:
iuſtæ & veræ ſunt viæ tuæ, Rex ſæculorum.
* Quis non timebit te Domine, & magni- 4
ficabit nomen tuum? quia ſolus pius es:
quoniam omnes gentes venient, & adora-
bunt in conſpectu tuo, quoniam iudicia tua
manifeſta ſunt. * Et poſt hæc vidi, & ecce 5
apertum eſt templum tabernaculi teſtimo-
nij in cælo: * & exierunt ſeptem Angeli 6
habẽtes ſeptem plagas de templo, veſtiti li-
no mundo, & candido, & præcincti circa
pectora zonis aureis. * Et vnum de quat- 7
tuor animalibus dedit ſeptem Angelis ſe-
ptem phialas aureas, plenas iracundiæ Dei
viuentis in ſæcula ſæculorum. * Et imple- 8
tum eſt templum fumo a maieſtate Dei, &
de virtute eius: & nemo poterat introire in
templum, donec conſummarentur ſeptem
plagæ ſeptem Angelorum.

CAP. XVI.

ET audiui vocem magnam de templo, 1
dicentem ſeptem Angelis: Ite, & effun-
dite ſeptem phialas iræ Dei in terram. * Et 2
abijt primus, & effudit phialam ſuam in
terram, & factum eſt vulnus ſæuum, & peſ-
ſimum in homines, qui habebant characte-
rem beſtiæ: & in eos, qui adorauerunt ima-
ginem eius. * Et ſecundus Angelus effu- 3
dit phialam ſuam in mare, & factus eſt ſan
guis tamquam mortui: & omnis anima vi-
uens mortua eſt in mari. * Et tertius ef- 4
fudit phialam ſuam ſuper flumina, & ſuper
fontes aquarum, & factus eſt ſanguis. * Et 5
audiui Angelum aquarum dicentem: Iu-
ſtus es Domine qui es, & qui eras ſanctus,
6 qui hæc iudicaſti: * quia ſanguinem Sancto-
rum, & Prophetarum effuderunt, & ſangui-
nem eis dediſti bibere: digni enim ſunt.
7 * Et audiui alterũ ab altari dicentem: Etiã
Domine Deus omnipotens vera, & iuſta
8 iudicia tua. * Et quartus Angelus effudit
phialam ſuam in ſolem, & datũ eſt illi æſtu
9 affligere homines, & igni: * & æſtuauerunt
homines æſtu magno, & blaſphemauerunt
nomen Dei habentis poteſtatem ſuper has
plagas, neque egerunt pœnitentiam vt da-
10 rent illi gloriam. * Et quintus Angelus ef-
fudit phialam ſuam ſuper ſedem beſtiæ: &
factum eſt regnum eius tenebroſum, & cõ-
manducauerunt linguas ſuas præ dolore:
11 * & blaſphemauerũt Deum cæli præ dolo-
ribus, & vulneribus ſuis, & non egerunt pœ-
12 nitentiam ex operibus ſuis. * Et ſextus An-
gelus effudit phialam ſuam in flumen illud
magnũ Euphraten: & ſiccauit aquam eius,
vt præpararetur via regibus ab ortu ſolis.
13 * Et vidi de ore draconis, & de ore beſtiæ, &
de ore pſeudoprophetæ ſpiritus tres immũ-
14 dos in modum ranarum. * Sunt enim ſpiri-
tus dæmoniorũ facientes ſigna, & procedũt
ad reges totius terræ cõgregare illos in præ
lium ad diem magnum omnipotentis Dei.
15 * Ecce venio ſicut fur. Beatus, qui vigilat,
& cuſtodit veſtimẽta ſua, ne nudus ambu-
16 let, & videant turpitudinem eius. * Et con-
gregabit illos in locum, qui vocatur He-
17 braice Armagedon. * Et ſeptimus Ange-
lus effudit phialã ſuam in aerẽ, & exiuit vox
magna de templo a throno, dicens: Factum
18 eſt. * Et facta ſunt fulgura, & voces, & to-
nitrua, & terræmotus factus eſt magnus,
qualis numquam fuit ex quo homines fue-
runt ſuper terram: talis terræmotus, ſic ma-
19 gnus. * Et facta eſt ciuitas magna in tres
partes: & ciuitates Gentium ceciderunt.
& Babylon magna venit in memoriam an-
te Deum, dare illi calicem vini indignatio-
20 nis iræ eius. * Et omnis inſula fugit, &
21 montes non ſunt inuenti. * Et grando ma-
gna ſicut talentum deſcẽdit de cœlo in ho-
mines: & blaſphemauerũt Deum homines
pro-

própter plagam grandinis: quoniam ma-
gna facta eſt vehementer.

C A P. X V I I.

1 ET venit vnus de ſepté Angelis, qui ha-
bebant ſeptem phialas, & locutus eſt
mecum, dicens: Veni oſtendam tibi dam-
nationem meretricis magnæ, quæ ſedet ſu-
2 per aquas multas, *cum qua fornicati ſunt
reges rerræ, & inebriati ſunt qui inhabitant
3 terram de vino proſtitutionis eius.* Er ab-
ſtulit me in ſpiritu in deſertum. Et vidi mu-
lierem ſedentem ſuper beſtiam coccineam,
plenam nominibus blaſphemiæ, habentem
4 capita ſeptem, & cornua decem.* Et mulier
erat circũdata purpura, & coccino, & inau-
rata auro, & lapide pretioſo, & margaritis,
habens poculum aureum in manu ſua, ple
num abominatione, & immunditia fornica
5 tionis eius:* Et in fronte eius nomen ſcri-
ptum: Myſterium: Babylon magna, mater
fornicationum, & abominationum terræ.
6 *Et vidi mulierem ebriam de ſanguine ſan
ctorum, & de ſanguine martyrum Ieſu. Et
miratus ſum cum vidiſſem illam admiratio-
7 ne magna.* Et dixit mihi Angelus: Qua-
re miraris? Ego dicam tibi ſacramenrum
mulieris, & beſtiæ, quæ portat eam, quæ ha
8 bet capita ſeprem, & cornua decem.* Be-
ſtia, quam vidiſti, fuit, & non eſt, & aſcen-
ſura eſt de abyſſo, & in inreritum ibit: &
mirabuntur inhabiranres terram (quorum
non ſunt ſcripta nomina in Libro vitæ a cõ-
ſtirutione mũdi) vidẽtes beſtiam, quæ erat,
9 & nõ eſt.* Et hic eſt ſenſus, qui habet ſa-
pientiam. Septem capita: ſeptem montes
ſunr, ſuper quos mulier ſedet, & reges ſe-
10 ptem ſunt. * Quinque ceciderunt, vnus
eſt, & alius nondum venit: & cum vene-
rit, oportet illum breue tempus manere.
11 * Et beſtia, quæ erat, & non eſt: & ipſa octa-
ua eſt: & de ſeptem eſt, & in interitum va-
12 dit.* Er decem cornua, quæ vidiſti, decem
reges ſuur: qui regnum nõdum acceperũt,
ſed poteſtaté tamquam reges vna hora ac-
13 cipient poſt beſtiam. *Hi vnum conſilium
habent, & virtutem, & poteſtatem ſuam
14 beſtiæ tradent.* Hi cum Agno pugnabũt,
& Agnus vincet illos: quoniam Dominus
dominorum eſt, & Rex regum, & qui cum
15 illo ſunt, vocati, electi, & fideles.* Et di-
xit mihi: Aquæ, quas vidiſti vbi meretrix
ſedet, populi ſunt, & Gentes, & linguæ.
16 *Et decem cornua, quæ vidiſti in beſtia: hi
odiẽt fornicariam, & deſolatam facient il-
lam, & nudam, & carnes eius manducabũt,
17 & ipſam igni concremabunt.* Deus enim
dedit in corda eorum vt faciant quod placi
tum eſt illi: vt dent regnum ſuum beſtiæ
18 donec cõſummentur verba Dei. * Er mu-
lier, quam vidiſti, eſt ciuitas magna, quæ ha-
bet regnum ſuper reges terræ.

C A P. X V I I I.

1 ET poſt hæc vidi alium Angelum de-
ſcendentem de cælo, habentem pote-
ſtatem magnam: & terra illuminata eſt a
2 gloria eius.* Et exclamauit in fortitudine
dicens: Cecidit, cecidit Babylõ magna: &
facta eſt habitatlo dæmoniorum, & cuſto-
dia omnis ſpiritus immundi, & cuſtodia
3 omnis volucris immũdæ, & odibilis:* quia
de vino iræ fornicationis eius biberũt om-
nes gẽtes: & reges terræ cum illa fornicari
ſunr: & mercatores terræ de virtute delicia-
4 rum eius diuires facti ſunr. * Et audiui aliã
vocem de cælo, dicẽtem: Exite de illa po-
pulus meus: vt ne participes ſitis delictorũ
5 eius, & de plagis eius nõ aecipiatis. *Quo-
niam peruenerũr peccata eius vſque ad cæ-
lum, & recordatus eſt Dominus Iniquitarũ
6 eius. * Reddite illi ſicut & ipſa reddidit vo-
bis: & duplicate duplicia ſecundum opera
eius: in poculo, quo miſcuit, miſcete illi
7 duplum. * Quantum glorificauit ſe, &
in delicijs fuir, rantum date illi tormentum
& luctum: quia in corde ſuo dicit: Sedeo re-
gina: & vidua non ſum: & luctum non vi-
8 debo.* Ideo in vna die venient plagæ eius,
mors, & luctus, & fames, & igne cõbure-
tur: quia fortis eſt Deus, qui iudicabit illã.
9 * Er flebunt, & plangent ſe ſuper illam re-
ges terræ, qui cũ illa fornicati ſunt, & in de-
licijs vixerunt, cum viderint fumũ incendij
eius

eius: * longe ſtantes propter timorem tor- 10
mentorum eius, dicentes: Væ, væ ciuitas
illa magna Babylon, ciuitas illa fortis: quo-
niam vna hora venit iudicium tuum. * Et 11
negotiatores terræ flebunt, & lugebunt ſu-
per illam: quoniam merces eorum nemo
emet amplius: * merces auri, & argenti, & 12
lapidis precioſi, & margaritæ, & byſſi, &
purpuræ, & ſerici, & cocci, (& omne lignum
thyinum, & omnia vaſa eboris, & omnia
vaſa de lapide precioſo, & æramento, & fer-
ro, & marmore, * & cinamomum) & odo- 13
ramentorum, & vnguenti, & thuris, & vi-
ni, & olei, & ſimilæ, & tritici, & iumento-
rum, & ouium, & equorum, & rhedarum,
& mancipiorum, & animarum hominum.
* Et poma deſiderij animæ tuæ diſceſſerunt 14
a te, & omnia pinguia, & præclara perie-
runt a te, & amplius illa iam non inue-
nient. * Mercatores horum, qui diuites 15
facti ſunt, ab ea longe ſtabunt propter ti-
morem tormẽtorum eius, flentes, ac lugen-
tes, * & dicentes: Væ, væ ciuitas illa magna, 16
quæ amicta erat byſſo, & purpura, & cocco,
& deaurata erat auro, & lapide precioſo, &
margaritis: * quoniam vna hora deſtitutæ 17
ſunt tantæ diuitiæ, & omnis gubernator, &
omnis, qui in lacũ nauigat, & nautæ, & qui
in mari operantur, longe ſteterunt, * & 18
clamauerunt videntes locum incendij e-
ius, dicentes: Quæ ſimilis ciuitati huic ma-
gnæ? * Et miſerunt puluerem ſuper capi- 19
ta ſua, & clamauerunt flentes, & lugentes,
dicentes: Væ, væ ciuitas illa magna, in
qua diuites facti ſunt omnes, qui habebãt
naues in mari de pretijs eius: quoniam vna
hora deſolata eſt. * Exulta ſuper eam cæ- 20
lum, & ſancti Apoſtoli, & Prophetæ: quo-
niam iudicauit Deus iudicium veſtrum de
illa. * Et ſuſtulit vnus Angelus fortis lapi- 21
dem quaſi molarem magnũ, & miſit in ma-
re, dicens: Hoc impetu mittetur Babylon
ciuitas illa magna, & vltra iam non inue-
nietur. * Et vox citharœdorum, & muſico- 22
rum, & tibia canentium, & tuba non au-
dietur in te amplius: & omnis artifex om-
nis artis non inuenietur in te amplius: &
23 vox molæ non audietur in te amplius: * &
lux lucernæ non lucebit in te amplius: &
vox ſponſi, & ſponſæ non audietur adhuc
in te: quia mercatores tui erant principes
terræ, quia in veneficijs tuis errauerunt om-
24 nes gentes. * Et in ea ſanguis prophetarum,
& ſanctorum inuentus eſt: & omnium, qui
interfecti ſunt in terra.

CAP. XIX.

1 POST hæc audiui quaſi vocem turbarũ
multarum in cælo dicentium: Alleluia.
Salus, & gloria, & virtus Deo noſtro eſt:
2 * quia vera, & iuſta iudicia ſunt eius, qui iu-
dicauit de meretrice magna, quæ corrupit
terrã in proſtitutione ſua, & vindicauit ſan-
guinem ſeruorũ ſuorum de manibus eius.
3 * Et iterum dixerunt: Alleluia. Et fumus
4 eius aſcendit in ſæcula ſæculorum. * Et ce-
ciderunt ſeniores vigintiquattuor, & quat-
tuor animalia, & adorauerunt Deum ſeden-
tẽ ſuper thronum, dicentes: Amẽ: Alleluia.
5 * Et vox de throno exiuit, dicens: Laudem
dicite Deo noſtro omnes ſerui eius: & qui
6 timetis eũ puſilli, & magni. * Et audiui quaſi
vocem turbæ magnæ, & ſicut vocem aqua-
rum multarum, & ſicut vocem tonitruo-
rum magnorum, dicentium: Alleluia: quo-
niam regnauit Dominus Deus noſter om-
7 nipotens. * Gaudeamus, & exultemus: &
demus gloriam ei: quia venerunt nuptiæ
8 Agni, & vxor eius præparauit ſe. * Et da-
tum eſt illi vt cooperiat ſe byſſino ſplẽden-
ti, & candido. Byſſinum enim iuſtificatio-
9 nes ſunt Sanctorum. * Et dixit mihi: Scri-
be: Beati, qui ad cœnam nuptiarum Agni
vocati ſunt: & dixit mihi: Hæc verba Dei
10 vera ſunt. * Et cecidi ante pedes eius, vt
adorarem eum. Et dicit mihi: Vide ne fe-
ceris: conſeruus tuus ſum, & fratrum tuorũ
habentium teſtimonium Ieſu. Deum ado-
ra. Teſtimoniũ enim Ieſu eſt ſpiritus pro-
11 phetiæ. * Et vidi cælum apertum, & ecce
equus albus, & qui ſedebat ſuper eum, vo-
cabatur Fidelis, & Verax, & cum iuſtitia iu-
12 dicat, & pugnat. * Oculi autem eius ſicut
flamma ignis, & in capite eius diademata

multa,

multa, habens nomen ſcriptum, quod ne-
mo nouit niſi ipſe. * Et veſtitus erat veſte 13
aſperſa ſanguine: & vocatur nomen eius,
Verbum Dei. * Et exercitus qui ſunt in cæ- 14
lo, ſequebantur eum in equis albis, veſtiti
byſſino albo, & mundo. * Et de ore eius 15
procedit gladius ex vtraque parte acutus: vt
in ipſo percutiat Gētes. Et ipſe reget eas in
virga ferrea: & ipſe calcat torcular vini fu-
roris iræ Dei omnipotentis. * Et habet in 16
veſtimento, & in fœmore ſuo ſcriptum:
Rex regum, & Dominus dominantium.
* Et vidi vnum Angelum ſtantem in ſole, & 17
clamauit voce magna, dicens omnibus aui-
bus, quæ volabant per medium cæli: Veni-
te, & congregamini ad cœnam magnam
Dei: * vt manducetis carnes regum, & car- 18
nes tribunorum, & carnes fortium, & car-
nes equorum, & ſedentium in ipſis, & car-
nes omnium liberorum, & ſeruorum, & pu-
ſillorum, & magnorum. * Et vidi beſtiam, 19
& reges terræ, & exercitus eorum congre-
gatos ad faciendum prælium cum illo, qui
ſedebat in equo, & cum exercitu eius. * Et 20
apprehenſa eſt beſtia, & cnm ea pſeudopro-
pheta: qui fecit ſigna coram ipſo, quibus
ſeduxit eos, qui acceperunt characterem
beſtiæ, & qui adorauerunt imaginem eius.
Viui miſſi ſunt hi duo in ſtagnum ignis ar-
dentis ſulphure: * Et ceteri occiſi ſunt in 21
gladio ſedentis ſuper equum, qui procedit
de ore ipſius: & omnes aues ſaturatæ ſunt
carnibus eorum.

Cap. xx.

ET vidi Angelum deſcendētem de cæ- 1
lo, habentem clauem abyſſi, & cate-
nam magnam in manu ſua. * Et apprehen- 2
dit draconem, ſerpentem antiquum, qui eſt
diabolus, & ſatanas, & ligauit eum per an-
nos mille: * & miſit eum in abyſſum, & clau- 3
ſit, & ſignauit ſuper illum vt non ſeducat
amplius gentes, donec conſummentur mil-
le anni: & poſt hæc oportet illum ſolui mo-
dico tempore. * Et vidi ſedes, & ſederunt 4
ſuper eas, & iudicium datum eſt illis: & ani-
mas decollatorum propter teſtimonium Ie-
ſu, & propter verbum Dei, & qui non ado-
rauerunt beſtiam, neque imaginem eius,
nec acceperūt characterē eius in frontibus,
aut in manibus ſuis, & vixerunt, & regna-
5 uerunt cum Chriſto mille annis. * Ceteri
mortuorum non vixerunt, donec conſum-
mentur mille anni: Hæc eſt reſurrectio pri-
6 ma. * Beatus, & ſanctus, qui habet partem
in reſurrectione prima: in his ſecunda mors
nō habet poteſtatem: ſed erunt ſacerdotes
Dei & Chriſti, & regnabunt cum illo mille
7 annis. * Et cum conſummati fuerint mille
anni, ſoluetur ſatanas de carcere ſuo, & exi-
bit, & ſeducet Gentes, quæ ſunt ſuper quat-
tuor angulos terræ, Gog, & Magog, & con-
gregabit eos in prælium, quorum numerus
8 eſt ſicut arena maris. * Et aſcenderūt ſuper
latitudinem terræ, & circuierunt caſtra ſan-
9 ctorum, & ciuitatem dilectam. * Et deſcen-
dit ignis a Deo de cælo, & deuorauit eos: &
Diabolus, qui ſeducebat eos, miſſus eſt in
10 ſtagnum ignis, & ſulphuris, vbi & beſtia, * &
pſeudopropheta cruciabuntur die ac nocte
11 in ſæcula ſæculorum. * Et vidi thronum
magnum candidum, & ſedentem ſuper eū,
a cuius conſpectu fugit terra, & cælum, &
12 locus non eſt inuentus eis. * Et vidi mor-
tuos magnos, & puſillos ſtantes in conſpe-
ctu throni, & libri aperti ſunt: & alius Liber
apertus eſt, qui eſt vitæ: & iudicati ſunt mor-
tui ex his, quæ ſcripta erant in libris ſecun-
13 dum opera ipſorū. * & dedit mare mortuos,
qui in eo erant: & mors, & infernus dederūt
mortuos ſuos, qui in ipſis erant: & iudica-
tum eſt de ſingulis ſecundum opera ipſo-
14 rum. * Et infernus, & mors miſſi ſunt in ſta
15 gnum ignis. Hæc eſt mors ſecunda. * Et
qui non inuentus eſt in Libro vitæ ſcriptus,
miſſus eſt in ſtagnum ignis.

Cap. xxi.

1 ET vidi cælum nouum, & terram no-
uam. Primum enim cælum, & prima
2 terra abijt, & mare iam non eſt. * Et ego
Ioannes vidi ſanctam ciuitatem Ieruſalem
3 nouam deſcendentem de cælo a Deo, para-
tam, ſicut ſponſam ornatam viro ſuo. * Et
audi-

audiui vocem magnam de throno dicentẽ:
Ecce tabernaculum Dei cum hominibus,
& habitabit cum eis. Et ipſi populus eius
erunt,& ipſe Deus cum eis erit eorũ Deus:
* & abſterget Deus omnem lacrymam ab 4
oculis eorum: & mors vltra non erit,neque
luctus, neque clamor, neque dolor erit vl-
tra, quia prima abierunt. * Et dixit qui ſe- 5
debat in throno: Ecce noua facio omnia.
Et dixit mihi: Scribe, quia hæc verba fide-
liſſima ſunt,& vera. * Et dixit mihi: Factum 6
eſt. ego ſum α, & ω: initium,& finis. Ego
ſitienti dabo de fonte aquæ vitæ, gratis.
* Qui vicerit,poſſidebit hæc,& ero illi Deus, 7
& ille erit mihi filius. * Timidis autem,& in- 8
credulis,& execratis,& homicidis,& forni-
catoribus,& veneficis,& idololatris,& om-
nibus mendacibus, pars illorum erit in ſta-
gno ardẽti igne,& ſulphure: quod eſt mors
ſecunda. * Et venit vnus de ſeptem Angelis 9
habẽtibus phialas plenas ſeptem plagis no-
uiſſimis,& locutus eſt mecũ, dicens: Veni,
& oſtendam tibi ſponſam, vxorem Agni.
* Et ſuſtulit me in ſpiritu in mõtem magnũ, 10
& altum, & oſtendit mihi ciuitatem ſan-
ctam Ieruſalem deſcendentem de cælo a
Deo, * habentem claritatem Dei: & lu- 11
men eius ſimile lapidi pretioſo tamquam
lapidi iaſpidis,ſicut cryſtallum. * Et habe- 12
bat murum magnum,& altum, habentem
portas duodecim:& in portis Angelos duo-
decim,& nomina inſcripta,quæ ſunt nomi-
na duodecim tribuum filiorum Iſrael. * Ab 13
Oriente portæ tres: & ab Aquilone portæ
tres: & ab Auſtro portæ tres: & ab Occaſu
portæ tres. * Et murus ciuitatis habens fun- 14
damenta duodecim, & in ipſis duodecim
nomina duodecim Apoſtolorum Agni. * Et 15
qui loquebatur mecum, habebat menſu-
ram arundineam auream,vt metiretur ciui-
tatem, & portas eius,& murum. * & ciuitas 16
in quadro poſita eſt,& longitudo eius tanta
eſt quanta & latitudo: & menſus eſt ciuita
tem de arundine aurea per ſtadia duode-
cim millia: & longitudo,& altitudo,& lati-
tudo eius æqualia ſunt. * Et menſus eſt mu 17
rum eius centum quadraginta quattuor cu-
bitorum, menſura hominis, quæ eſt angeli.
18 * Et erat ſtructura muri eius ex lapide iaſpi-
de: ipſa vero ciuitas aurum mundum ſimile
19 vitro mundo. * Et fundamẽta muri ciuitatis
omni lapide pretioſo ornata. Fundamen-
tum primum,iaſpis: ſecundum,ſapphirus:
tertium,calcedonius: quartum,ſmaragdus:
20 * quintum,ſardonyx: ſextũ, ſardius: ſepti-
mum,chryſolithus: octauum, beryllus: no-
num, topazius: decimũ, chryſopraſus: vn-
decimum,hyacinthus: duodecimum,ame-
21 thyſtus. * Et duodecim portæ, duodecim
margaritæ ſunt, per ſingulas: & ſingulæ
portæ erant ex ſingulis margaritis:& platea
ciuitatis aurum mundum, tamquã vitrum
22 perlucidum. * Et templum non vidi in ea.
Dominus enim Deus omnipotens templũ
23 illius eſt,& Agnus. * Et ciuitas non eget
ſole,neque luna vt luceant in ea. nam cla-
ritas Dei illuminauit eam,& lucerna eius eſt
24 Agnus. * Et ambulabunt gentes in lumine
eius: & reges terræ afferent gloriam ſuam,
25 & honorem in illam. * Et portæ eius non
claudentur per diem: nox enim non erit
26 illic. * Et afferent gloriam, & honorem
27 gentium in illam. * Non intrabit in eam
aliquod coinquinatum, aut abominatio-
nem faciens, & mendacium, niſi qui ſcri-
pti ſunt in libro vitæ Agni.

Cap. XXII.

1 ET oſtendit mihi fluuium aquæ vitæ,
ſplendidum tamquam cryſtallum,pro-
2 cedentem de ſede Dei & Agni. * In medio
plateæ eius,& ex vtraque parte fluminis li-
gnum vitæ,afferens fructus duodecim, per
menſes ſingulos reddens fructum ſuum, &
3 folia ligni ad ſanitatem Gentium. * Et om-
ne maledictum non erit amplius: ſed ſedes
Dei,& Agni in illa erunt, & ſerui eius ſer-
4 uient illi. * Et videbunt faciem eius: & no-
5 men eius in frontibus eorum. * Et nox vl-
tra non erit: & non egebunt lumine lucer-
næ,neque lumine ſolis,quoniam Dominus
Deus illuminabit illos, & regnabunt in ſæ-
6 cula ſæculorum. * Et dixit mihi: Hæc ver-
ba fideliſſima ſunt, & vera. Et Dominus

Deus

Deus ſpirituum prophetarum miſit Ange-
lum ſuum oſtendere ſeruis ſuis quæ opor-
tet fieri cito.* Et ecce venio velociter. Bea- 7
tus, qui cuſtodit verba prophetiæ libri hu-
ius. * Et ego Ioannes, qui audiui, & vidi 8
hæc. Et poſtquam audiſſem, & vidiſſem,
cecidi vt adorarem ante pedes angeli, qui
mihi hæc oſtendebat: * & dixit mihi: Vide 9
ne feceris: conſeruus enim tuus ſum, & fra-
trum tuorum prophetarum, & eorum, qui
ſeruant verba prophetiæ libri huius: Deum
adora.* Et dicit mihi: Ne ſignaueris verba 10
prophetiæ libri huius: tempus enim prope
eſt.* Qui nocet, noceat adhuc: & qui in for 11
dibus eſt, ſordeſcat adhuc: & qui iuſtus eſt,
iuſtificetur adhuc: & ſanctus, ſanctificetur
adhuc. * Ecce venio cito, & merces mea 12
mecum eſt, reddere vnicuique ſecundum
opera ſua.* Ego ſum α, & ω, primus, & no- 13
uiſſimus, principium, & finis.* Beati, qui la- 14
uant ſtolas ſuas in ſanguine Agni: vt ſit po-
teſtas eorum in ligno vitæ, & per portas
intrent in ciuitatem. * Foris canes, & ve- 15
nefici, & impudici, & homicidæ, & idolis
ſeruientes, & omnis, qui amat, & facit
16 mendacium. * Ego Ieſus miſi Angelum
meum, teſtificari vobis hæc in Eccleſijs.
Ego ſum radix, & genus Dauid, ſtella
17 ſplendida, & matutina. * Et ſpiritus, &
ſponſa dicunt: Veni. Et qui audit, dicat:
Veni. Et qui ſitit, veniat: & qui vult, ac-
18 cipiat aquam vitæ, gratis.* Conteſtor enim
omni audienti verba prophetiæ libri huius:
Si quis appoſuerit ad hæc, apponet Deus
ſuper illum plagas ſcriptas in libro iſto.
19 * Et ſi quis diminuerit de verbis libri pro-
phetiæ huius, auferet Deus partem eius de
libro vitæ, & de ciuitate ſancta, & de his,
20 quæ ſcripta ſunt in libro iſto.* dicit qui te-
ſtimonium perhibet iſtorum. Etiam
venio cito: Amen. Veni Do-
mine Ieſu. * Gratia Do-
mini noſtri Ieſu
Chriſti cum
omnibus
vobis.

AMEN.

Oratio Manaſſæ, necnon Libri duo, qui ſub libri Tertij & Quarti Eſdræ nomine circumferuntur, hoc in loco, extra ſcilicet ſeriem Canonicorum Librorum, quos ſancta Tridentina Synodus ſuſcepit, & pro Canonicis ſuſcipiendos decreuit, ſepoſiti ſunt, ne prorſus interirent, quippe qui a nonnullis ſanctis Patribus interdum citantur, & in aliquibus Biblijs Latinis tam manuſcriptis quàm impreſſis reperiuntur.

ORATIO MANASSAE REGIS IVDA, CVM CAPTVS TENERETVR IN BABYLONE.

DOMINE omnipotens Deus patrum noſtrorum, Abraham, & Iſaac, & Iacob, & ſeminis eorum iuſti, qui feciſti cælum & terram cum omni ornatu eorum, qui ligaſti mare verbo præcepti tui, qui concluſiſti abyſſum, & ſignaſti eam terribili & laudabili nomine tuo: quem omnia pauent, & tremunt a vultu virtutis tuæ, quia importabilis eſt magnificentia gloriæ tuæ, & inſuſtentabilis ira comminationis tuæ ſuper peccatores: immenſa vero & inueſtigabilis miſericordia promiſſionis tuæ: quoniam tu es Dominus, altiſſimus, benignus, longanimis, & multum miſericors, & pœnitens ſuper malitias hominum. Tu Domine, ſecundum multitudinem bonitatis tuæ promiſiſti pœnitentiam, & remiſſionem ijs, qui peccauerunt tibi, & multitudine miſerationum tuarum decreuiſti pœnitentiam peccatoribus, in ſalutem. Tu igitur Domine Deus iuſtorum, non poſuiſti pœnitentiam iuſtis, Abraham, & Iſaac, & Iacob, ijs qui tibi non peccauerunt: ſed poſuiſti pœnitentiam propter me peccatorem: quoniam peccaui ſuper numerum arenæ maris: multiplicatæ ſunt iniquitates meæ Domine, multiplicatæ ſunt iniquitates meæ, & non ſum dignus intueri & aſpicere altitudinem cæli, præ multitudine iniquitatum mearum. incuruatus ſum multo vinculo ferreo, vt non poſſim attollere caput meum, & non eſt reſpiratio mihi: quia excitaui iracundiam tuam, & malum coram te feci: non feci voluntatem tuam, & mandata tua non cuſtodiui: ſtatui abominationes, & multiplicaui offenſiones. Et nunc flecto genu cordis mei, precans a te bonitatem. Peccaui Domine, peccaui, & iniquitates meas agnoſco. Quare peto rogans te, remitte mihi Domine, remitte mihi, & ne ſimul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in æternum, iratus, reſerues mala mihi, neque damnes me in infima terræ loca: quia tu es Deus, Deus, inquam, pœnitentium: & in me oſtendes omnem bonitatem tuam, quia indignum ſaluabis me ſecundum magnam miſericordiam tuam, & laudabo te ſemper omnibus diebus vitæ meæ: quoniam te laudat omnis virtus cælorum, & tibi eſt gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

LIBER ESDRAE TERTIVS.

CAPVT PRIMVM.

ET fecit Ioſias Paſcha in Ieroſolymis 1
Domino, & immolauit Phaſe quartadecima luna primi menſis: * ſta- 2
tuens ſacerdotes per vices dierum
ſtolis amictos in templo Domini.
*& dixit Leuitis ſacris ſeruis Iſrael, 3
vt ſanctificarent ſe Domino in poſitione ſanctæ arcæ Domini, in domo, quam ædificauit
Salomon filius Dauid rex. * Non erit vobis tollere ſu- 4
per humeros eam. Et nunc deſeruite Domino veſtro,
& curam agite gentis illius Iſrael ex parte ſecundum
5 pagos & tribus veſtras, * ſecundum ſcripturam Dauid
regis Iſrael, & ſecundum magnificentiam Salomonis
filij eius, omnes in templo, & ſecundum particulā principatus paternam veſtram eorum, qui ſtant in cōſpectu
6 fratrum filiorum Iſrael. * Immolate Paſcha, & ſacrificia parate fratribus veſtris, & facite ſecundum præ-
7 ceptum Domini quod datum eſt Moyſi. * Et donauit

Ioſias in plebem, quæ inuenta eſt, ouium, agnorum, &
hœdorum, & caprarum triginta millia, vitulos tria
millia. * hæc de regalibus data ſunt ſecundum promiſ- 8
ſionem populo: & ſacerdotibus in Paſcha, oues nume-
ro duo millia, ac vituli centum. * Et Iechonias, & Se- 9
meias, & Nathanael fratres, & Haſabias, & Oziel, &
Coraba in Phaſe, oues quinque millia, vitulos quin-
gentos. * Et hæc cum fierent eleganter, ſteterunt ſa- 10
cerdotes & Leuitæ habentes azyma per tribus. * Et ſe- 11
cundum partes principatus patrum in conſpectu po-
puli offerebant Domino, ſecundũ ea quæ in libro Moyſi
ſcripta ſunt: * & aſſauerunt Phaſe igni prout oporte- 12
bat: & hoſtias coxerunt in emolis, & in ollis cum be-
neuolentia: * & attulerunt omnibus qui erant ex ple- 13
be: & poſt hæc parauerunt ſibi & ſacerdotibus: *Sacer- 14
dotes enim offerebant adipes, vſque dum finita eſſet
hora: & Leuitæ parauerunt ſibi, & fratribus ſuis, filijs
Aaron. * Et ſacri cantores filij Aſaph erant per ordinẽ 15
ſecundum præceptum Dauid, & Aſaph, & Zacharias, &
Ieddimus, qui erat a rege: * Et oſtiarij per ſingulas 16
ianuas, ita vt non præuaricaretur vnuſquiſque ſuam:
fratres enim illorum parauerunt illis. * Et conſumma- 17
ta ſunt quæ pertinebant ad ſacrificium Domini. * In 18
illa die egerunt Phaſe, & offerebant hoſtias ſuper Do-
mini ſacrificium, ſecundum præceptum regis Ioſiæ.
* Et egerunt filij Iſrael, qui inuenti ſunt in tempore illo, 19
Phaſe: & diem feſtum azymorum per dies ſeptem: * & 20
non eſt celebratum Phaſe tale in Iſrael, a temporibus
Samuelis prophetæ: * & omnes reges Iſrael non cele- 21
brauerunt tale Paſcha quale egit Ioſias, & Sacerdotes,
& Leuitæ, & Iudæi, & omnis Iſrael, qui inuenti ſunt
in commoratione Ieroſolymis. * Octauo decimo anno, 22
regnante Ioſia celebratum eſt Phaſe. * Et directa ſunt 23
opera Ioſiæ in conſpectu Domini ſui in corde pleno
metuentis: * & quæ circa illum quidem conſcripta 24
ſunt, in priſtinis temporibus de eis, qui peccauerunt,
quiq. irreligioſi fuerunt in Dominum præ omni gente,
& qui non quæſierunt verba Domini ſuper Iſrael. * Et 25
poſt omnem actum hunc Ioſiæ, aſcendit Pharao rex
Aegypti, veniens in Charcamis ab itinere ſuper Eu-
phratem, & exijt obuiam illi Ioſias. * Et miſit rex 26
Aegypti ad Ioſiam, dicens: Quid mihi & tibi eſt rex
Iudæ? * Non ſum miſſus a Domino vt pugnem contra 27
te: ſuper Euphratem enim bellum meum eſt, feſtinans
deſcende. * Et non eſt reuerſus Ioſias ſuper currum: 28
ſed expugnare eum conabatur, non attendens ver-
bum prophetæ ex ore Domini: * ſed conſtituit ad eum 29
bellum in campo Mageddo. Et deſcenderunt princi-
pes ad regem Ioſiam. * Et dixit rex pueris ſuis, Amo- 30
uete me a prælio, infirmatus ſum enim valde. Et ſta-
tim amouerunt eum pueri ipſius de acie. * Et aſcen- 31
dit ſuper currum ſecundarium ſuum: & perueniens
Ieroſolymam, vita functus eſt, & ſepultus eſt in pa-
terno ſepulchro. * Et in tota Iudæa lugebant Ioſiam: 32
& qui præſidebant, cum vxoribus lamentabant eum
vſque in hunc diem. Et datum eſt hoc fieri ſemper in
omne genus Iſrael. * Hæc autem præſcripta ſunt in li- 33
bro hiſtoriarum regum Iudæ: & ſingula geſta actus
Ioſiæ, & eius gloria & intellectus eius in lege Domini:
quæq. geſta ſunt ab eo, & quæ non ſcripta ſunt in li-
bro regum Iſrael & Iudæ: * Et aſſumentes, qui erant 34
ex gente Iechoniam filium Ioſiæ, conſtituerunt regem
pro Ioſia patre ſuo, cum eſſet annorum trigintatrium.
* Et regnauit ſuper Iſrael menſibus tribus. Et amouit 35
eum rex Aegypti, ne regnaret in Ieroſolymis: * & 36
mulctauit gentem argenti talenta centum, & auri ta-
lentum vnum. * Et conſtituit rex Aegypti Ioacim fra- 37

38 trem ipſius, regem Iudæ & Ieruſalem: * & alligauit
magiſtratus Ioacim, & Zaracelem fratrem ſuum, &
39 apprehendens reduxit in Aegyptum. * Annorum erat
Ioacim vigintiquinque, cum regnare cœpiſſet in terra
Iuda & Ieruſalem: & fecit malum in conſpectu Domi-
40 ni. * Poſt hunc autem aſcendit Nabuchodonoſor rex
Babylonis, & alligans eum in æreo vinculo, perduxit
41 in Babyloniam: * & ſacra vaſa Domini accepit Nabu-
chodonoſor, & tulit & conſecrauit in templo ſuo in
42 Babylonia. * Nam de immunditia illius, & irreligio-
43 ſitate ſcriptum eſt in libro temporum regum. * Et re-
gnauit Ioachin filius eius pro eo. Cum autem conſti-
44 tutus eſſet rex, erat annorum decem & octo. * Regna-
uit autem menſes tres, & dies decem in Ieruſalem;
45 & fecit malum in conſpectu Domini: * & poſt annum
mittens Nabuchodonoſor, tranſmigrauit eum in Ba-
46 byloniam ſimul cum ſacris vaſis Domini. * Et con-
ſtituit Sedeciam regem Iuda, & Ieruſalem, cum eſſet
annorum viginti vnius: regnauit autem annis vnde-
47 cim. * Et fecit malum in conſpectu Domini, & non eſt
veritus a verbis, quæ dicta ſunt ab Ieremia propheta
48 ex ore Domini: * & adiuratus a rege Nabuchodonoſor,
periurans diſceſſit: & indurata ceruice ſua, & corde
49 ſuo, tranſgreſſus eſt legitima Domini Dei Iſrael. * Et
duces populi Domini multa inique geſſerunt, & impie
egerunt ſuper omnes immunditias gentium: & pol-
luerunt templum Domini quod ſanctum erat in Iero-
50 ſolymis. * Et miſit Deus patrum ipſorum per ange-
lum ſuum reuocare eos, propter quod parceret illis,
51 & tabernaculo ſuo. * Ipſi vero ſubſannabant in angelis
ſuis: & qua die locutus eſt Dominus, erant illudentes
52 prophetis eius. * Qui vſque ad iracundiam concita-
tus eſt ſuper gentem ſuam propter irreligioſitatem
53 ſuam, & præcepit aſcendere reges Chaldæorum. * Hi
occiderunt iuuenes eorum in gladio, in circuitu ſancti
templi eorum, & non pepercerunt iuueni, & ſeni, &
54 virgini, & adoleſcenti: * ſed omnes traditi ſunt in ma-
nus ipſorum: & omnia ſacra vaſa Domini, & regales
55 apothecas reſumentes, tulerunt in Babyloniam, * & in-
cenderunt domum Domini, & demolierunt muros Ie-
56 ruſalem: & turres eius incenderunt igne, * & conſum-
mauerunt omnia honorifica eius, & ad nihilum rede-
gerunt, & reliquos a gladio duxerunt in Babylonem.
57 * Et erant ſerui illius vſque dum regnarent Perſæ in
58 repletione verbi Domini in ore Ieremiæ: * quouſque
benigne ageret terra ſabbata ſua, omni tempore de-
ſertionis ſuæ ſabbatizauit in applicatione annorum
ſeptuaginta ſeptem.

CAP. II.

1 REGNANTE Cyro rege Perſarum in conſumma-
2 tione verbi Domini in ore Ieremiæ, * ſuſcitauit
Dominus ſpiritum Cyri regis Perſarum, & prædicauit
3 in toto regno ſuo ſimul per ſcripturam, * dicens: Hæc
dicit Cyrus rex Perſarum: Me conſtituit regem orbi
4 terrarum Dominus Iſrael, Dominus excelſus, * & ſi-
gnificauit mihi ædificare domum ſibi in Ieruſalem,
5 quæ eſt in Iudæa. * Si quis eſt ex genere veſtro, do-
6 minus ipſius aſcendat cum eo in Ieruſalem. * Quot-
quot ergo circa loca habitant, adiuuent eos qui ſunt
7 in loco ipſo, in auro & argento, * in dationibus cum
equis & iumentis, cumq. alijs quæ ſecundum vota
apponuntur in ædem Domini quæ eſt in Ieruſalem.
8 * Et ſtantes principes tribuum, pagorum, & Iudææ ex
tribu Beniamin, & Sacerdotes & Leuitæ, quos exci-
tauit Dominus aſcendere & ædificare domum Domini
quæ eſt in Ieruſalem, & qui erant in circuitu eorum,

adiuue-

* adiuuerunt in omni auro & argento eius, & iumen- 9
tis, & votis compluribus multi quorum ſenſus excita-
tus eſt. * Et Cyrus rex protulit vaſa ſacra Domini, quæ 10
tranſtulit Nabuchodonoſor rex Babylonis ex Ieruſa-
lem, & conſecrauit ea idolo ſuo. * & proferens ea Cy- 11
rus rex Perſarum, tradidit Mithridato, qui erat ſu-
per theſauros ipſius. * Per hunc autem tradita ſunt Sal- 12
manaſaro præſidi Iudææ. * Horum autem hic nume- 13
rus: Libatoria argentea duo millia quadringenta, athi-
ſcæ argenteæ triginta: phialæ aureæ triginta, item ar-
genteæ duo millia quadringentæ, & alia vaſa mille.
* omnia autem vaſa aurea & argentea, quinque mil- 14
lia octingenta ſexaginta. * Et enumerata ſunt Salma- 15
naſaro ſimul cum his qui ex captiuitate Babyloniæ ve-
nerant in Ieroſolymam. * In Artaxerxis autem regis 16
Perſarum temporibus ſcripſerunt ei de his qui habita-
bant in Iudæa & Ieruſalem, Balſamus, & Mithrida-
tus, & Sabellius, & Rathimus, Balthemus, Same-
lius ſcriba, & reliqui habitantes in Samaria, & cete-
ris locis ſubiectam epiſtolam regi Artaxerxi. * Do- 17
mine, pueri tui Rathimus ab accidentibus, & Sabel-
lius ſcriba, & reliqui curiæ tuæ iudices in Cœleſyria,
& Phœnice. * Et nunc notum ſit domino regi, quo- 18
niam Iudæi qui aſcenderunt a vobis ad nos, venientes
in Ieruſalem ciuitatem refugam & peſſimam, ædifi-
cant furnos eius, & ſtatuunt muros, & templum ſuſci-
tant. * Quod ſi ciuitas iſta, & muri conſummati fue- 19
rint, non tantum tributa non ſuſtinebunt pendere,
ſed etiam regibus reſiſtent. * Et quia id agitur circa 20
templum, recta haberi arbitrati ſumus non deſpicere
hoc ipſum: * ſed notum facere domino regi, vt ſi vide- 21
bitur, rex, quæratur in libris patrum tuorum, * & in- 22
uenies in admonitionibus ſcripta de his, & ſcies quo-
niam ciuitas iſta fuit refuga, & reges, & ciuitates con-
cutiens, * & Iudæi refugæ, & prælia committentes in 23
ea ab æterno, ob quam cauſam ciuitas iſta deſerta eſt.
* Nunc ergo notum facimus, domine rex, quoniam 24
ſi ciuitas hæc ædificata fuerit, & huius muri erecti fue-
rint, deſcenſus tibi non erit in Cœleſyriam, & Phœ-
nicen: * Tunc ſcripſit rex Rathimo, qui ſcribebat ac- 25
cidentia, & Balthemo, & Sabellio ſcribæ, & ceteris
conſtitutis, & habitantibus in Syria, & Phœnice, ea
quæ ſubiecta ſunt. * Legi epiſtolam quam miſiſtis mi- 26
hi. Præcepi ergo inquiri, & inuentum eſt, quoniam
ciuitas illa eſt ab æuo regibus reſiſtens, * & homines 27
refugæ, & prælia in ea efficientes, & reges fortiſſimi
erant in Ieruſalem dominantes, & tributa exigentes a
Cœleſyria, & Phœnice. * Nunc ergo præcepi prohibe- 28
re homines illos ædificare ciuitatem, & prohibere ne
quid vltra hæc fiant: * ſed nec procedant in plurimum, 29
ex quo ſunt malitiæ, ita vt regibus moleſtia importe-
tur. * Tunc recitatis his quæ a rege Artaxerxe ſcripta 30
fuerant, Rathimus, & Sabellius ſcriba, & qui cum
his conſtituti erant iungentes feſtinanter venerunt in
Ieruſalem cum equitatu, & turba, & agmine: * cœ- 31
peruntq. ædificantes prohibere, & vacabant ab ædifi-
catione templi in Ieruſalem, vſque ſecundo anno re-
gni Darij regis Perſarum.

CAP. III.

REx Darius fecit cœnam magnam omnibus ver- 1
naculis ſuis, & omnibus magiſtratibus Mediæ &
Perſidis, * & omnibus purpuratis, & prætoribus, & 2
conſulibus, & præfectis ſub illo ab India vſque Aethio-
piam, centum viginti ſeptem prouincijs. * Et cum 3
manducaſſent, & bibiſſent, & ſatiati reuerterentur, tunc
Darius rex aſcendit in cubiculum ſuum, & dormiuit,
4 & expergefactus eſt. * Tunc illi tres iuuenes corporis
cuſtodes, qui cuſtodiebant corpus regis, dixerunt al-
5 ter alteri: * Dicamus vnuſquiſque noſtrum ſermonem
qui præcellat: & cuiuſcumque apparuerit ſermo ſa-
pientior alterius, dabit illi rex Darius dona magna,
6 * purpura cooperiri, & in auro bibere, & ſuper au-
rum dormire, & currum aureo fræno, & cydarim byſ-
7 ſinam, & torquem circa collum: * & ſecundo loco ſe-
debit a Dario propter ſapientiam ſuam: & cognatus
8 Darij vocabitur. * Tunc ſcribentes ſinguli ſuum ver-
bum ſignauerunt, & poſuerunt ſubtus ceruical Darij
9 regis, * & dixerunt, Cum ſurrexerit rex, dabimus illi
ſcripta noſtra: & quodcumque iudicauerit rex e tri-
bus, & magiſtratus Perſidis, quoniam verbum eius ſa-
pientius eſt, ipſi dabitur victoria ſicut ſcriptum eſt.
10 11 * Vnus ſcripſit, Forte eſt vinum. * Alius ſcripſit, For-
12 tior eſt rex. * Tertius ſcripſit, Fortiores ſunt mulie-
13 res: ſuper omnia autem vincit veritas. * Et cum ſur-
rexiſſet rex, acceperunt ſcripta ſua, & dederunt illi,
14 & legit. * Et mittens vocauit omnes magiſtratus Per-
ſarum, & Medos, & purpuratos, & prætores, & præ-
15 fectos: * & ſederunt in concilio: & lecta ſunt ſcripta
16 coram ipſis. * Et dixit, Vocate adoleſcentes, & ipſi
indicabunt verba ſua. Et vocati ſunt, & introierunt.
17 * Et dixit illis, Indicate nobis de his quæ ſcripta ſunt.
18 Et cœpit prior, qui dixerat de fortitudine vini, * &
dixit, Viri, quàm præualet vinum omnibus homini-
19 bus qui bibunt illud! ſeducit mentem. * Itemq. regis
& orphani facit mentem vanam. Item ſerui ac liberi,
20 pauperis ac diuitis, * & omnem mentem conuertit in ſe-
curitatem & iucunditatem, & non meminit omnem tri-
21 ſtitiam & debitum, * & omnia præcordia facit honeſta,
& non meminit regem nec magiſtratum, & omnia per
22 talenta loqui facit. * Et non meminerunt, cum biberunt,
amicitiam, nec fraternitatem: ſed non multum poſt ſu-
23 munt gladios. * Et cum a vino merſerint & ſurrexerint,
24 non meminerunt quæ geſſerunt. * O viri, num præcel-
lit vinum? quis ſic cogitat facere? Et tacuit hoc dicto.

CAP. IIII.

1 ET inchoauit ſequens dicere, qui dixit de forti-
2 tudine regis. * O viri, num præcellunt homines,
qui terram & mare obtinent, & omnia quæ in eis ſunt?
3 * Rex autem ſuper omnia præcellit, & dominatur eo-
4 rum: & omne quodcumque dixerit illis, faciunt. * Et
ſi miſerit illos ad bellatores, vadunt, & demoliuntur
5 montes, & muros, & turres. * Iugulantur, & iugulant,
& regis verbum non prætereunt. nam ſi vicerint, affe-
6 runt regi omnia quæcumque prædati fuerint. * Simi-
liter & alij omnes, & quotquot non militant, nec pu-
gnant, ſed colunt terram: rurſum cum fuerint meten-
7 tes, afferunt tributa regi: * & ipſe vnus ſolus ſi dixerit
8 occidite, occidunt: dixerit remittite, remittunt: * di-
xerit percutite, percutiunt; dixerit exterminate, ex-
9 terminant: dixerit ædificate, ædificant: * dixerit exci-
10 dite, excidunt: dixerit plantate, plantant: * & omnis
plebs, & virtutes eum obaudiunt, & ſuper hoc ipſe re-
11 cumbit, & bibit, & dormit. * Hi autem cuſtodiunt in
circuitu eum, & non poſſunt ire ſinguli, & facere ope-
12 ra ſua, ſed in dicto obaudientes ſunt ei. * Viri, quo-
modo non præcellit rex qui ſic diffamatur? Et tacuit.
13 * Tertius qui dixerat de mulieribus & veritate, hic
14 eſt Zorobabel, cœpit loqui. * Viri, non magnus rex,
& multi homines, nec vinum præcellit. Quis eſt ergo
15 qui dominatur eorum? * Nonne mulieres genuerunt
regem, & omnem populum, qui dominatur mari &
16 terræ: * & ex illis nati ſunt, & ipſæ educauerunt eo

qui plantauerunt vineas ex quibus vinum fit? * Et ipſæ 17
faciunt ſtolas omnium hominum, & ipſæ faciunt glo-
riam hominibus, & non poſſunt homines ſeparari a
mulieribus. * Si congregauerint aurum & argentum, 18
& omnem rem ſpecioſam, & viderint mulierem vnam
bono habitu & bona ſpecie, * omnia hæc relinquentes 19
in eam intendunt, & aperto ore conſpiciunt, & eam
alliciunt magis quàm aurum & argentum, & omnem
rem pretioſam. * Homo patrem ſuum relinquit qui 20
enutrijt illum, & ſuam regionem, & ad mulierem ſe
coniungit. * Et cum muliere remittit animam : & ne- 21
que patrem meminit, neque matrem, neque regio-
nem. * Et hinc oportet vos ſcire: quoniam mulieres 22
dominantur veſtri. Nonne doletis? * Et accipit homo 23
gladium ſuum, & vadit in viam facere furta, & homi-
cidia, & mare nauigare & flumina, * & leonem videt, 24
& in tenebris ingreditur: & cum furtum fecerit, &
fraudes, & rapinas amabili ſuæ affert. * Et iterum, di- 25
ligit homo vxorem ſuam magis quàm patrem aut ma-
trem. * Et multi dementes facti ſunt propter vxores 26
ſuas: & ſerui facti ſunt propter illas: * & multi perierunt 27
& iugulati ſunt, & peccauerunt propter mulieres. * Et 28
nunc credite mihi, quia magnus eſt rex in poteſtate
ſua: quoniam omnes regiones verentur tangere eum.
* Videbam tamen Apemen filiam Bezacis, mirifici 29
concubinam regis, ſedentem iuxta regem ad dexteram,
* & auferentem diadema de capite eius, & imponen- 30
tem ſibi, & palmis cædebat regem de ſiniſtra manu.
* Et ſuper hæc aperto ore intuebatur eam: & ſi arriſe- 31
rit ei, ridet. nam ſi indignata ei fuerit, blanditur, do-
nec reconcilietur in gratiam. * O viri, cur non ſunt 32
fortiores mulieres? Magna eſt terra, & excelſum eſt
cælum: quis iſta agit? * Et tunc rex, & purpurati in- 33
tuebantur in alterutrum. Et inchoauit loqui de veri-
tate. * O viri, nonne fortes ſunt mulieres? Magna eſt 34
terra, & excelſum eſt cælum: & velox curſus ſolis con-
uertit in gyro cælum in locum ſuum in vna die. * Non- 35
ne magnificus eſt qui hæc facit, & veritas magna, &
fortior præ omnibus? * Omnis terra veritatem inuo- 36
cat, cælum etiam ipſam benedicit, & omnia opera mo-
uentur, & tremunt eam, & non eſt cum ea quicquam
iniquum. * Vinum iniquum, iniquus rex, iniquæ mu- 37
lieres, iniqui omnes filij hominum, & iniqua illorum
omnia opera, & non eſt in ipſis veritas, & in ſua ini-
quitate peribunt: * & veritas manet, & inualeſcit in 38
æternum, & viuit, & obtinet in ſæcula ſæculorum.
* Nec eſt apud eam accipere perſonas, neque diffe- 39
rentias: ſed quæ iuſta ſunt facit omnibus, iniuſtis ac
malignis, & omnes benignantur in operibus eius. * Et 40
non eſt in iudicio eius iniquum, ſed fortitudo, & re-
gnum, & poteſtas & maieſtas omnium æuorum. Be-
nedictus Deus veritatis. * Et deſijt loquendo. Et omnes 41
populi clamauerunt, & dixerunt, Magna eſt veritas,
& præualet. * Tunc rex ait illi, Pete, ſi quid vis am- 42
plius, quàm quæ ſcripta ſunt, & dabo tibi, ſecundum
quod inuentus es ſapientior proximis, & proximus
mihi ſedebis, & cognatus meus vocaberis. * Tunc ait 43
regi, Memor eſto voti tui, quod vouiſti, ædificare
Ieruſalem, in die qua regnum accepiſti: * & omnia va- 44
ſa quæ accepta ſunt ex Ieruſalem, remittere, quæ ſe-
parauit Cyrus, quando mactauit Babyloniam, & vo-
luit remittere ea ibi. * Et tu vouiſti ædificare templum 45
quod incenderunt Idumæi, quando exterminata eſt
Iudæa a Chaldæis. * Et nunc hoc eſt quod poſtulo Do- 46
mine, & quod peto, hoc eſt maieſtas quod a te poſtu-
lo, vt facias votum quod vouiſti regi cæli ex ore tuo.
* Tunc ſurgens Darius rex, oſculatus eſt illum: & 47
ſcripſit epiſtolas ad omnes diſpenſatores, & præfectos;
& purpuratos, vt deducerent eum, & eos qui cum illo
48 erant, omnes aſcendentes ædificare Ieruſalem. * Et
omnibus præfectis, qui erant in Syria, & Phœnice, &
Libano ſcripſit epiſtolas, vt traherent ligna cedrina
a Libano in Ieruſalem, vt ædificarent cum eis ciuita-
49 tem. * Et ſcripſit omnibus Iudæis qui aſcendebant a
regno in Iudæam pro libertate, omnem potentem, &
magiſtratum, & præfectum non ſuperuenire ad ianuas
50 ipſorum, * & omnem regionem quam obtinuerant im-
munem eſſe eis, & Idumæi relinquant caſtella quæ ob-
51 tinent Iudæorum, * & in ſtructuram templi dare per
ſingulos annos talenta viginti, vſque dum perædifica-
52 retur: * & ſuper ſacrarium holocautomata vſtulare
quotidie, ſicut habent præceptum: alia talenta decem
53 offerre per ſingulos annos, * & omnibus qui procedunt
a Babylonia condere ciuitatem: vt eſſet libertas tam
ipſis quàm filijs eorum, & omnibus ſacerdotibus qui
54 præcedunt: * Scripſit autem & quantitatem, & ſa-
55 cram ſtolam iuſſit dari, in qua deſeruirent; * & Leui-
tis ſcripſit dare præcepta, vſque in diem qua conſum-
56 mabitur domus, & Ieruſalem extruetur: * & omnibus
cuſtodientibus ciuitatem ſcripſit dari ei ſortes & ſti-
57 pendia. * Et dimiſit omnia vaſa quæcumque ſeparaue-
rat Cyrus a Babylonia, & omnia quæcumque dixit
58 Cyrus, & ipſe præcepit fieri, & mitti Ieruſalem. * Et
cum proceſſiſſet ille adoleſcens, eleuans faciem in Ie-
59 ruſalem, benedixit regem cæli, * & dixit, Abs te eſt vi-
ctoria, & abs te eſt ſapientia & claritas. Et ego ſeruus
60 tuus ſum. * Benedictus es qui dediſti mihi ſapien-
tiam, & tibi confitebor Domine Deus patrum no-
61 ſtrorum. * Et accepit epiſtolas, & profectus eſt in Ba-
byloniam. Et venit, & nunciauit fratribus ſuis omni-
62 bus qui fuerunt in Babylonia: * & benedixerunt Deum
patrum ſuorum, quoniam dedit illis remiſſionem &
63 refrigerium, * vt aſcenderent & ædificarent Ieruſalem,
& templum vbi nominatum eſt nomen eius in ipſo,
& exultauerunt cum muſicis & lætitia diebus ſeptem.

CAP. V.

1 POST hæc autem electi ſunt, vt aſcenderent prin-
cipes pagorum per domos, & tribus ſuas, & vxo-
res illorum, & filij & filiæ eorum, & ſerui & ancillæ
2 ipſorum, & pecora eorum. * Et Darius rex miſit vna
cum eis equites mille, donec deducerent eos in Ieru-
ſalem cum pace, & cum muſicis & cum tympanis &
3 tibijs. * & omnes fratres erant ludentes, & fecit eos
4 aſcendere ſimul cum eis. * Et hæc ſunt nomina viro-
rum, qui aſcenderunt per pagos ſuos in tribus, & in
5 partem principatus ipſorum. * Sacerdotes: Filij Phi-
nees, filij Aaron, Ieſus filius Ioſedec, Ioacim filius
Zorobabel filij Salathiel de domo Dauid, ex progenie
6 Phares, de tribu Iuda, * qui locutus eſt ſub Dario rege
Perſarum ſermones mirificos in ſecundo anno regni
7 ipſius menſe Niſan primo. * Sunt autem hi, qui aſcen-
derunt ex Iudæa de captiuitate tranſmigrationis, quos
tranſmigrauit Nabuchodonoſor rex Babyloniæ in Ba-
8 bylonem, & reuerſus eſt in Ieruſalem. * Et requiſiuit
partem Iudææ vnuſquiſque in ciuitatem ſuam, qui ve-
nerunt cum Zorobabel, & Ieſu, Nehemias, Areo-
res, Elimeo, Emmanio, Mardocheo, Beelſuro, Mech-
pſatochor, Olioro. Emonia vnus de principibus eo-
9 rum. * Et numerus a gentilibus eorum, ex præpoſitis
eorum filij Phares, duo millia centum ſeptuagintaduo:
10 * filij Ares, tria millia centum quinquagintaſeptem:
11 * filij Phœmo, centum quadraginta duo: in filijs Ieſu
12 & Ioabes, mille trecenti duo: * filij Demu, duo mil-
lia qua-

ſis quadringenti ſeptuaginta : filij Choraba, ducenti-
quinque : filij Banica, centum ſexagintaocto : * filij 13
Bebech, quadringentitres : filij Arcbad, quadringenti
vigintiſeptem : * filij Cham, trigintaſeptem : filij Zo- 14
roar, duo millia ſexagintaſeptem : filij Adin, quadrin-
genti ſexaginta vnus : * filij Aderectis, centum octo : filij 15
Ciaſo & Zelas, centum ſeptem : filij Azotoc, qua-
dringenti trigintanouem : * filij Iedarbone, centum tri- 16
gintaduo : filij Ananiæ, centum triginta : filij Aſoni,
nonaginta * filij Marſar, quadringenti viginti duo : 17
filij Zabarus, nonagintaquinque : filij Sepolemon,
centum vigintitres : * filij Nepopas, quinquaginta- 18
quinque : filij Hechanatus, centum quinquagintaocto :
filij Cebethamus, centum triginta duo : * filij Crearpa- 19
tros, qui Enocadies, & Modiæ, quadringenti viginti-
tres : qui ex Gramas & Gabea, centum vigintivnus :
* qui ex Beſſelon, & Ceagge, ſexagintaquinque : qui 20
ex Baſtaro, centum vigintiduo : * Qui ex Bechenobes, 21
quinquagintaquinque : filij Liptis, centum quinquagin-
taquinque : filij Labonni, trecenti quinquagintaſep-
tem : * filij Sicbem, trecenti ſeptuaginta : filij Suadon, 22
& Cliomus, trecenti ſeptuagintaocto : * filij Ericus, 23
duo millia centum quadragintaquinque : filij Anaas,
trecenti ſeptuaginta. Sacerdotes : * Filij Ieddus, filij Eu- 24
sbet, filij Eliaſib, trecenti ſeptuaginta duo : filij Eme-
rus, ducenti quinquaginta duo : * filij Phaſurij, tre- 25
centi quinquagintaſeptem : filij Caree, ducenti vigin-
tiſeptem. * Leuitæ : Filij Ieſu in Caduhel, & Bamis, 26
& Serebias, & Edias, ſeptuagintaquatuor, omnis nu-
merus a duodecimo anno, triginta millia quadringen-
ti ſexagintaduo, * filij, & filiæ, & vxores, omnis com- 27
putatio, quadraginta millia ducenti quadragintaduo.
* Filij ſacerdotum, qui pſallebant in templo : filij 28
Aſaph, centum vigintiocto. * Oſtiarij vero : filij Eſ- 29
menni, filij Azer, filij Amon, filij Accuba, Topa fi-
lij Tobi, omnes centum trigintanouem. * Sacerdo- 30
tes ſeruientes in templo : filij Sel, filij Gaſpha, filij
Tobloch, filij Cariæ, filij Su, filij Hellu, filij Labana,
filij Armacha, filij Accub, filij Vtha, filij Cetha, filij
Aggab, filij Obai, filij Anani, filij Canna, filij Ged-
du, * filij An, filij Radin, filij Deſanon, filij Nacho- 31
ba, filij Caſeba, filij Gaze, filij Ozui, filij Simone,
filij Attre, filij Haſten, filij Aſiana, filij Manei, filij
Naſiſsim, filij Accuſu, filij Agiſta, filij Azui, filij
Fauon, filij Phaſalon, * filij Meedda, filij Phuſa, filij 32
Caree, filij Barcus, filij Saree, filij Coeſi, filij Naſith,
filij Agiſti, filij Pedon. * Salomon filij eius, filij Aſo- 33
phot, filij Phaſida, filij Celi, filij Dedon, filij Gadda-
hel, filij Sephegi, * filij Aggia, filij Sachareth, filij 34
Sabathen, filij Caroneth, filij Malſith, filij Amæ, fi-
lij Seſns, filij Addus, filij Suba, filij Euras, filij Ra-
hotis, filij Phaſphat, filij Malmon. * Omnes ſacro 35
ſeruientes, & pueri Salomonis, quadringenti octogin-
taduo. * Hi ſunt filij qui aſcenderunt a Thelmela, 36
Thelharſa : principes eorum, Carmellam, & Ca-
reth : * & non poterant edicere ciuitates ſuas, & pro- 37
genies ſuas, quemadmodum ſint ex Iſrael. Filij Da-
lari, filij Tubal, filij Nechodaici, * ex ſacerdotibus, 38
qui fungebantur ſacerdotio : & non ſunt inuenti filij
Obia, filij Achiſos, filij Addin, qui accepit vxorem
ex filiabus Phargelen : * & vocati ſunt nomine eius, 39
& horum quæſua eſt generis ſcriptura in pædatura,
& non eſt inuenta, & prohibiti ſunt ſacerdotio fungi.
* Et dixit illis Nehemias & Aſthatas, Ne participen- 40
tur ſancta, donec exurgat pontifex doctus in oſtenſio-
nem & veritatem. * Omnis autem Iſrael erat exceptis 41
ſeruis & ancillis, quadraginta duo millia trecenti qua-

42 draginta. * Serui horum & ancillæ, ſeptem millia tre-
centi triginta ſeptem. Cantores & cantatrices, ducen-
43 ti ſexagintaquinque. * Cameli, quadringenti triginta-
quinque. Equi, ſeptem millia trigintaſex. Muli, du-
centa millia quadragintaquinque. Subiugalia, quinque
44 millia vigintiquinque. * Et de præpoſitis ipſis per pa-
gos, dum venirent in templum Dei, quod erat in Ie-
ruſalem, innouare & ſuſcitare templum in loco ſuo,
45 ſecundum ſuam virtutem : * & dari in templum the-
ſaurum operum ſacrum auri mnas duodecim millia,
& mnas argenti quinque millia, & ſtolas ſacerdotales
46 centum. * Et habitauerunt ſacerdotes & Leuitæ, & qui
exierant de plebe in Ieruſalem & in regione, & ſacri
cantores, & oſtiarij, & omnis Iſrael in regionibus ſuis.
47 * Inſtante autem ſeptimo menſe, cumq. eſſent filij
Iſrael vnuſquiſque in ſuis rebus, conuenerunt vnani-
mes in atrium, quod erat ante ianuam Orientalem.
48 * Et ſtantes Ieſus filius Ioſedec, & fratres eius ſacer-
dotes, & Zorobabel filius Salathiel, & huius fratres,
49 parauerunt altare, * vt offerrent ſuper illud holocau-
tomata, ſecundum quæ in libro Moyſi hominis Dei
50 ſcripta ſunt. * Et conuenerunt ibi ex alijs nationibus
terræ, & erexerunt ſacrarium in loco ſuo omnes gen-
tes terræ, & offerebant hoſtias, & holocautomata Do-
51 mino matutina. * Et egerunt ſcenopegiam, & diem
ſolennem, ſicut præceptum eſt in lege : & ſacrificia
52 quotidie, ſicut oportebat : * & poſt hæc oblationes in-
ſtitutas, & hoſtias ſabbathorum, & neomeniarum, &
53 dierum ſolennium omnium ſanctificatorum. * Et quot-
quot vouebant Domino a neomenia ſeptimi menſis,
cœperunt hoſtias offerre Deo, & templum Domini
54 nondum erat ædificatum. * Et dederunt pecuniam la-
55 pidarijs & fabris, & potum & pabula cum gaudio. * Et
dederunt carra Sidunijs, & Tyrijs, vt tranſueherent
illis de Libano trabes cedrinas, & facerent rates in
Ioppe portu, ſecundum decretum quod ſcriptum erat
56 eis a Cyro rege Perſarum. * Et in ſecundo anno ve-
nientes in templum Dei in Ieruſalem, menſe ſecun-
do inchoauit Zorobabel filius Salathiel, & Ioſue filius
Ioſedec, & fratres ipſorum, & ſacerdotes & Leuitæ,
57 & omnes qui venerant de captiuitate in Ieruſalem : * &
fundauerunt templum Dei nouilunio ſecundi menſis
ſecundi anni, cum veniſſent in Iudæam & Ieruſalem.
58 * Et ſtatuerunt Leuitas a viginti annis, ſuper opera
Domini : & ſtetit Ieſus & filius eius, & fratres omnes
Leuitæ conſpirantes, & executores legis, facientes ope-
59 ra in domo Domini. * Et ſteterunt ſacerdotes habentes
ſtolas cum tubis : & Leuitæ filij Aſaph, habentes cym-
60 bala, * collaudantes Dominum, & benedicentes ſecun-
61 dum Dauid regem Iſrael. * Et cantabant canticum
Domino, quoniam dulcedo eius, & honor in ſæcula
62 ſuper omnem Iſrael. * Et omnis populus tuba cecine-
runt, & proclamauerunt voce magna, collaudantes
63 Dominum in ſuſcitatione domus Domini. * Et vene-
runt ex ſacerdotibus & Leuitis, & præſidentibus ſe-
cundum pagos ſenioribus, qui viderant priſtinam do-
64 mum : * & ad huius ædificationem cum clamore & plan-
65 ctu magno, & multi cum tubis & gaudio magno : * in
tantum vt populus non audiret tubas propter planctum
populi. Turba enim erat tubis canens magnifice, ita
66 vt longo audiretur. * Et audierunt inimici tribus Iudæ,
& Beniamin, & venerunt ſcire quæ eſſet vox tuba-
67 rum. * Et cognouerunt quoniam qui erant ex captiui-
68 tate, ædificant templum Domino Deo Iſrael. * Et ac-
cedentes ad Zorobabel & Ieſum, præpoſitos pagorum,
69 dixerunt eis, Aedificabimus vna vobiſcum : * Similiter
enim audiuimus Dominum veſtrum, & ipſi pariter in-

cedimus a diebus Asbazareth regis Aſſyriorum , qui
tranſmigrauit nos huc. * Et dixit illis Zorobabel , & 70
Ieſus , & principes pagorum Iſrael, * Non eſt nobis & 71
vobis ædificare domum Dei noſtri. nos enim ſoli ædi-
ficabimus Domino Iſrael ſecundum ea quæ præcepit
nobis Cyrus rex Perſarum. * Gentes autem terræ in- 72
cumbentes his qui ſunt in Iudæa , & leuantes opus ædifi-
cationis & inſidias , & populos adducentes prohibebant
eos ædificare , * & aggreſſuras exercentes impedierunt , 73
ne conſummaretur ædificium omni tempore vitæ Cyri
regis , & protraxerunt ſtructuram per biennium vſque
ad Darij regnum.

CAP. VI.

IN ſecundo autem anno regni Darij prophetauit 1
Aggæus , & Zacharias filius Addin prophetæ apud
Iudæam & Ieruſalem in nomine Dei Iſrael ſuper eos.
* Tunc ſtans Zorobabel filius Salathiel , & Ieſus filius 2
Ioſedec , inchoauerunt ædificare domum Domini , quæ
eſt in Ieruſalem : * cum adeſſent eis prophetæ Domini , 3
& adiuuarent eos. In ipſo tempore venit ad illos Si-
ſennes ſubregulus Syriæ , & Phœnicis , & Satrabuza-
nes , & ſodales eius , * & dixerunt eis , Quo præcipien- 4
te vobis domum hanc ædificatis , & tectum iſtud , &
alia omnia perficitis ? & qui ſunt ſtructores qui hæc
ædificant ? * Et habuerunt gratiam viſitatione facta ſu- 5
per eos , qui erant ex captiuitate a Domino ſeniores
Iudæorum. * & non ſunt impediti ædificare , donec ſi- 6
gnificaretur Dario de omnibus iſtis , & reſponſum ac-
ciperetur. * Exemplum epiſtolæ , quam miſerunt Da- 7
rio. SISENNES ſubregulus Syriæ , & Phœnicis , &
Satrabuzanes , & ſodales eius in Syria , & Phœnice præ-
ſides , regi Dario ſalutem. * Omnia nota ſint domino 8
regi , quòd cum veniſſemus in regionem Iudææ , & in-
troiſſemus in Ieruſalem , inuenimus ædificantes do-
mum Dei magnam : * & templum ex lapidibus politis , 9
& magnis & pretioſis materijs in parietibus , * & opera 10
illa inſtanter fieri , & ſuffragare , & proſperare in ma-
nibus eorum , & in omni gloria , quàm diligentiſsime
perfici. * Tunc interrogauimus ſeniores , dicentes , Quo 11
permittente vobis ædificatis domum iſtam , & opera
hæc fundatis ? * Ideo autem interrogauimus eos , vt 12
notum faceremus tibi homines & præpoſitos , & no-
minum ſcripturam præpoſitorum poſtulauimus illos.
* At illi reſponderunt nobis , dicentes , Nos ſumus ſer- 13
ui Domini , qui fecit cælum & terram , * & ædificaba- 14
tur hæc domus ante annos iſtos multos a rege Iſrael
magno & fortiſsimo , & conſummata eſt. * Et quoniam 15
patres noſtri exacerbantes erant & peccauerunt in
Deum Iſrael , tradidit eos in manus Nabuchodono-
ſor regis Babyloniæ , regis Chaldæorum , * & domum 16
iſtam demolientes incenderunt , & populum captiuum
duxerunt in Babylonem. * In primo anno regnante Cy- 17
ro rege Babyloniæ , ſcripſit Cyrus rex domum hanc
ædificare , * & illa ſacra vaſa aurea & argentea quæ ex- 18
tulerat Nabuchodonoſor de domo quæ eſt in Ieruſa-
lem , & conſecrauerat ea in ſuo templo , rurſus protu-
lit ea Cyrus rex de templo quod erat in Babylonia , &
tradita ſunt Zorobabel , & Salmanaſaro ſubregulo : * Et 19
præceptum eſt eis vt offerrent hæc vaſa , & reponerent
in templo quod erat in Ieruſalem , & ipſum templum
Dei ædificare in loco ſuo. * Tunc Salmanaſarus ſub- 20
iecit fundamenta domus Domini , quæ eſt in Ieruſa-
lem : & exinde vſque nunc ædificatur , & non accepit
conſummationem. * Nunc ergo ſi iudicatur a te o rex , 21
perquiratur in regalibus bibliothecis Cyri regis , quæ
ſunt in Babylonia : * & ſi inuentum fuerit conſilio Cyri 22
regis cœptam eſſe ſtructuram domus Domini , quæ eſt
in Ieruſalem , & iudicatur a Domino rege noſtro , ſcri-
23 bat de his nobis. * Tunc Darius rex præcepit inquiri
in bibliothecis : & inuentus eſt in Ecbathanis oppido ,
quod eſt in media regione locus vnus , in quo ſcripta
24 erant iſta : * ANNO primo regnante Cyro , rex Cy-
rus præcepit domum Domini quæ eſt in Ieruſalem
25 ædificare , vbi incendebant igni aſsiduo , * cuius alti-
tudo ſit cubitorum decem , & latitudo cubitorum ſe-
xaginta , quadratum lapidibus politis tribus , & me-
niano ligneo eiuſdem regionis , & meniano vno nouo ,
26 & impendia dari de domo Cyri regis : * & ſacra vaſa
domus Domini tam aurea quàm argentea , quæ extu-
lit Nabuchodonoſor in domum Domini , quæ eſt in
27 Ieruſalem , vbi erant poſita , vt ponantur illic : * &
præcepit curam agere Siſannem ſubregulum Syriæ ,
& Phœnicis , & Satrabuzanem , & ſodales eius , & qui
ordinati erant in Syria & Phœnice præſides , vt abſti-
28 nerent ſe ab eodem loco. * Et ego quoque præcepi in
totum ædificare : & proſpexi , vt adiuuent eos qui ſunt
ex captiuitate Iudæorum , donec conſummetur tem-
29 plum ædis Domini : * & a vexatione tributorum Cœ-
leſyriæ & Phœnicis , diligenter quantitatem dari his
hominibus ad ſacrificium Domini , Zorobabel præfe-
30 cto , ad tauros , & arietes , & agnos , * ſimiliter autem
& frumentum , & ſal , & vinum , & oleum inſtanter
per ſingulos annos , prout ſacerdotes qui ſunt in Ieru-
ſalem , dictauerunt conſumi quotidie ſine vlla dilatio-
31 ne , * vt offerantur libationes ſummo Deo pro rege &
32 pueris eius , & orent pro ipſorum vita : * & denuncie-
tur , vt quicumque tranſgreſsi fuerint aliquid ex his
quæ ſcripta ſunt , aut ſpreuerint , accipiatur lignum
de ſuis proprijs , & ſuſpendantur , & bona ipſorum re-
33 gi aſcribantur. * Propterea & Dominus , cuius nomen
inuocatum eſt ibi , exterminet omnem regem & gen-
tem , qui manum ſuam extenderit prohibere , aut ma-
le tractare domum Domini illam quæ eſt in Ieruſalem.
34 * Ego Darius rex decreui quàm diligentiſsime ſecun-
dum hæc fieri.

CAP. VII.

1 TVNC Siſennes ſubregulus Cœleſyriæ , & Phœ-
nicis , & Satrabuzanes , & ſodales obſecuti his ,
2 quæ a Dario rege erant decreta , * inſiſtebant ſacro-
ſanctis operibus diligentiſsime , cooperantes cum ſe-
3 nioribus Iudæorum principibus Syriæ. * & proſpera-
ta ſunt ſacroſancta opera prophetantibus Aggæo &
4 Zacharia prophetis. * Et conſummauerunt omnia per
præceptum Domini Dei Iſrael , & ex conſilio Cyri ,
5 & Darij , & Artaxerxis regis Perſarum. * Et con-
ſummata eſt domus noſtra vſque ad tertiam & viceſi-
6 mam diem menſis Adar , ſexto anno Darij regis. * Et
fecerunt filij Iſrael & ſacerdotes & Leuitæ , & ceteri
qui erant ex captiuitate , qui appoſiti ſunt ſecundum
7 ea quæ ſcripta ſunt in libro Moyſi. * Et obtulerunt in
dedicationem templi Domini , tauros centum , arie-
8 tes ducentos , agnos quadringentos , * & hædos pro
peccatis vniuerſi Iſrael , duodecim , ſecundum nume-
9 rum tribuum Iſrael. * Et ſteterunt ſacerdotes & Leui-
tæ amicti ſtolis per tribus ſuper omnia opera Domini
Dei Iſrael ſecundum librum Moyſi , & oſtiarij per ſin-
10 gulas ianuas. * Et egerunt filij Iſrael cum his qui erant
ex captiuitate , illud Phaſe quartadecima luna menſis
primi , quando ſanctificati ſunt ſacerdotes & Leuitæ.
11 * Omnes filij captiuitatis non ſunt ſimul ſanctificati ,
12 quia Leuitæ omnes ſimul ſanctificati ſunt. * Et im-
molauerunt Phaſe vniuerſi filij captiuitatis , & fratri-
bus ſuis

bus ſuis ſacerdotibus, & ſibimetipſis. * Et manduca- 13
uerunt filij Iſrael, qui erant ex captiuitate omnes qui
remanſerant ab omnibus execrationibus gentium ter-
ræ quærentes Dominum, * & celebrauerunt diem fe- 14
ſtum azymorum ſeptem diebus epulantes in conſpe-
ctu Domini, * quoniam conuertit conſilium regis Aſ- 15
ſyriorum in eos, confortare manus eorum ad opera
Domini Dei Iſrael.

CAP. VIII.

ET poſt hunc regnante Artaxerxe Perſarum re- 1
ge, acceſsit Eſdras filius Azariæ, filij Helciæ,
filij Solome, * filij Sadoc, filij Achitob, filij Ameti, fi- 2
lij Azahel, filij Bocci, filij Abiſue, filij Phinees, filij
Eleazari, filij Aaron primi ſacerdotis: * hic Eſdras 3
aſcendit de Babylonia, cum eſſet ſcriba & ingenioſus
in lege Moyſi, quæ data eſt a Domino Deo Iſrael
docere & facere. * Et dedit ei rex gloriam, quòd in- 4
ueniſſet gratiam in omni dignitate & deſiderio in
conſpectu eius. * Et aſcenderunt ſimul cum ipſo ex 5
filijs Iſrael, & ſacerdotibus & Leuitis, & ſacris can-
toribus templi, & oſtiarijs, & ſeruis templi in Ieru-
ſalem. * Anno ſeptimo regnante Artaxerxe, in quinto 6
menſe, hic annus ſeptimus eſt regni, exeuntes de Ba-
bylonia nouilunio quinti menſis, * venerunt Ieroſo- 7
lymam iuxta præceptum illius ſecundum proſperita-
tem itineris a Domino ipſorum datam eis. * In his 8
enim Eſdras magnam diſciplinam obtinebat, ne præ-
termitteret quidquam eorum, quæ eſſent ex lege Do-
mini & præceptis, & docendo vniuerſum Iſrael omnem
iuſtitiam & iudicium. * Accedentes autem, qui ſcri- 9
bebant ſcripta Artaxerxis regis tradiderunt ſcriptum
quod obuenerat ab Artaxerxe rege ad Eſdram ſa-
cerdotem, & lectorem legis Domini, cuius exemplum
ſubiectum eſt. * REX Artaxerxes Eſdræ ſacerdoti, & 10
lectori legis Domini ſalutem. * Humanior ego iudi- 11
cans in beneficijs, præcepi eis qui deſiderant ex gen-
te Iudæorum ſua ſponte, & ex ſacerdotibus & Leui-
tis, qui ſunt in regno meo, comitari tecum in Ieru-
ſalem. * Si qui ergo cupiunt ire tecum, conueniant, 12
& proficiſcantur ſicut placuit mihi & ſeptem amicis
meis conſiliarijs, * vt viſitent ea quæ aguntur ſecun- 13
dum Iudæam & Ieruſalem, obſeruantes ſicut habes in
lege Domini, * & ferant munera Domino Deo Iſrael, 14
quæ voui ego & amici Ieruſalem, & omne aurum &
argentum, quod inuentum fuerit in regione Babylo-
niæ Domino in Ieruſalem cum illo, * quod eſt dona- 15
tum pro ipſa gente in templum Domini eorum quod
eſt in Ieruſalem: vt colligatur hoc aurum & argen-
tum ad tauros, & arietes, & agnos, & hœdos, & quæ
his ſunt congruentia, * vt offerant hoſtias Domino ſu- 16
per altare Domini ipſorum quod eſt in Ieruſalem.
* Et omnia quæcumque volueris cum fratribus tuis 17
facere auro & argento, perfice pro voluntate tua ſe-
cundum præceptum Domini Dei tui: * & ſacroſancta 18
vaſa, quæ data ſunt tibi ad opera domus Domini Dei
tui, quæ eſt in Ieruſalem: * & cetera quæcumque tibi 19
ſubuenerint ad opera templi Dei tui, dabis de regali
gazophylacio: * cum volueris cum fratribus tuis face- 20
re auro & argento, perfice ſecundum voluntatem Do-
mini. * Et ego quidem rex Artaxerxes præcepi cu- 21
ſtodibus theſaurorum Syriæ & Phœnicis, vt quæcum-
que ſcripſerit Eſdras ſacerdos, & lector legis Domi-
ni, diligenter detur ei vſque ad argenti talenta cen-
tum, ſimiliter & auri: * & vſque ad frumenti modios 22
centum, & vini amphoras centum, & alia quæcum-
que abundant ſine taxatione. * Omnia ſecundum le- 23
gem Dei fiant Deo altiſsimo, ne forte exurgat ira in
24 regno regis, & filij, & filiorum eius. * Vobis autem
dicitur, vt omnibus ſacerdotibus & Leuitis, & ſacris
cantoribus, & ſeruis templi, & ſcribis templi huius,
25 * nullum tributum, neque vlla alia indictio irrogetur,
nec habeat quiſquam poteſtatem obijcere eis quic-
26 quam. * Tu autem Eſdra ſecundum ſapientiam Dei
conſtitue iudices & arbitros in tota Syria, & Phœni-
ce: & omnes qui legem Dei tui non nouerunt, doce:
27 * vt quotquot tranſgreſsi fuerint legem, diligenter
plectantur ſiue morte, ſiue cruciatu, ſiue etiam pecu-
28 niæ mulctatione vel abductione. * Et dixit Eſdras ſcri-
ba: Benedictus Deus patrum noſtrorum, qui dedit
hanc voluntatem in cor regis, clarificare domum
29 ſuam, quæ eſt in Ieruſalem, * & me honorificauit in
conſpectu regis, & conſiliariorum, & amicorum, &
30 purpuratorum eius. * & ego conſtans animo factus
ſum ſecundum opitulationem Domini Dei mei, & con-
gregaui ex Iſrael viros, vt ſimul aſcenderent mecum.
31 * Et hi ſunt præpoſiti ſecundum ſuas patrias, & prin-
cipatus portionales eorum qui mecum aſcenderunt
32 de Babylonia in regno Artaxerxis. * Et ex filijs Phaa-
res, Gerſomus: ex filijs Siemarith, Amenus: filiorum
33 Dauid, Acchus filius Scecilię: * ex filijs Phares, Za-
charias, & cum eo reuerſi ſunt viri centum quinqua-
34 ginta: * ex filijs ductoris Moabilionis Zaræi, & cum
35 ipſo viri ducenti quinquaginta: * ex filijs Zachues,
Iechonias Zechoeli, & cum ipſo viri ducenti quin-
36 quaginta: * ex filijs Sala, Maaſias Gotholiæ, & cum
37 ipſo viri ſeptuaginta: * ex filijs Saphatiæ, Zarias Mi-
38 cheli, & cum ipſo viri octoginta: * ex filijs Iob, Ab-
39 dias Ieheli, & cum ipſo viri ducenti duodecim: * ex
filis Baniæ, Salimoth, filius Ioſaphiæ, & cum ipſo viri
40 centum ſexaginta: * ex filijs Beer, Zacharias Bebei,
41 & cum ipſo viri ducenti octo: * ex filijs Ezead, Ioan-
41 nes Eccetan, & cum ipſo viri centum decem: * ex fi-
lijs Adonicam ipſis poſtremis, & hæc ſunt nomina eo-
rum, Eliphalam filius Gebel, & Semeias, & cum ipſo
43 viri ſeptuaginta. * Et congregaui eos ad fluuium qui
dicitur Thia, & metati fuimus illic triduo, & reco-
44 gnoui eos. * Et ex filijs ſacerdotum & Leuitarum non
45 inueni illic. * Et miſi ad Eleazarum, & Eccelon, &
Maſman, & Maloban, & Enaathan, & Samea, & Io-
ribum, Nathan, Enuagam, Zachariam, & Moſola-
46 mum ipſos ductores & peritos: * & dixi eis vt veni-
rent ad Loddeum, qui erat apud locum gazophylacij.
47 * Et mandaui eis vt dicerent Loddeo, & fratribus
eius, & illis qui erant in gazophylacio, vt mitterent
nobis eos qui ſacerdotio fungerentur in domo Domi-
48 ni Dei noſtri: * & adduxerunt nobis ſecundum ma-
num validam Domini Dei noſtri viros peritos: ex fi-
lijs Moholi, filij Leui, filij Iſrael, Sebebian, & filios
49 & fratres, qui erant decem & octo: * Aſbiam, &
Amin ex filijs filiorum Chananæi, & filij eorum viri
50 viginti. * Et ex his qui templo ſeruiebant, quos de-
dit Dauid, & ipſi principes ad operationem Leuitis
templo ſeruientium ducenti viginti. Omnia nomina
51 ſignificata ſunt in ſcripturis. * Et voui illic ieiunium
iuuenibus in conſpectu Dei, vt quærerem ab eo bo-
num iter nobis, & qui nobiſcum erant, & filijs, & pe-
52 coribus propter inſidias. * Erubui enim petere a re-
ge pedites & equites in comitatu, tutelæ gratia con-
53 tra aduerſarios noſtros. * Diximus enim regi, quo-
niam virtus Domini erit cum eis qui inquirunt eum
54 in omni affectu. * Et iterum deprecati ſumus Domi-
num Deum noſtrum ſecundum hæc: quem & propi-
tium habuimus, & compotes facti ſumus Deo noſtro.
* Et ſe-

* Et ſeparaui ex plebis præpoſitis, & ſacerdotibus tem- 55
pli viros duodecim, & Sedebiam, & Aſannam, & cum
eis ex fratribus eorum viros decem: * & appendi eis 56
aurum & argentum & vaſa ſacerdotalia domus Dei
noſtri, quæ donauerat rex, & conſiliarij eius, & prin-
cipes, & omnis Iſrael. * Et cum appendiſſem, tradidi 57
argenti talenta centum quinquaginta, & vaſa argen-
tea talentorum centum, & auri talenta centum, * & 58
vaſorum aureorum ſepties viginti, & vaſa ærea de bo-
no æramento ſplendentia, duodecim, auri ſpeciem
reddentia. * & dixi eis: Et vos ſancti eſtis Domino, & 59
vaſa ſunt ſancta, & aurum, & argentum votum eſt
Domino Deo patrum noſtrorum. * Vigilate & cuſto- 60
dite, donec tradatis ex plebis præpoſitis, & ſacerdo-
tibus & Leuitis, & principibus ciuitatum Iſrael in
Ieruſalem, in paſtophorio domus Dei noſtri. * Et hi 61
qui ſuſceperunt ſacerdotes & Leuitæ aurum & argen-
tum & vaſa, intulerunt in Ieruſalem in templum Do-
mini. * Et promouimus a fluuio Thia, die duodecima 62
menſis primi, vſquequo introiuimus in Ieruſalem.
* Et cum factus fuiſſet tertius dies, quarta autem die 63
ponderatum aurum, & argentum traditum eſt in do-
mo Domini Dei noſtri, Marimoth filio Iori ſacerdo-
ti: * & cum ipſo erat Eleazar filius Phinees: & erant 64
cum ipſis Ioſadus filius Ieſu, & Medias, & Banni fi-
lius Leuitæ ad numerum, & ad pondus vniuerſa. * Et 65
ſcriptum eſt pondus ipſorum eadem hora. * Qui au- 66
tem venerunt ex captiuitate, obtulerunt ſacrificium
Domino Deo Iſrael, tauros duodecim pro omni Iſrael,
arietes octoginta ſex, * agnos ſeptuagintaduos, hir- 67
cos pro peccato duodecim, & pro ſalute vaccas duo-
decim, omnia in ſacrificium Domini. * Et relegerunt 68
præcepta regis regalibus diſpenſatoribus, & ſubregu-
lis Cœleſyriæ, & Phœnicis: & honorificauerunt gen-
tem, & templum Domini. * Et conſummatis his, ac- 69
ceſſerunt ad me præpoſiti, dicentes: Non ſegregaue-
runt genus Iſrael, & principes, & ſacerdotes, & Le-
uitæ, * & alienigenæ gentes & nationes terræ immun- 70
ditias ſuas a Chananæis, & Hethæis, & Pherezæis, &
Iebuzæis, & Moabitis, & Aegyptijs, & Idumæis. * con- 71
iuncti enim ſunt filiabus eorum & ipſi, & filij eorum:
& miſtum eſt ſemen ſanctum alienigenis gentibus ter-
ræ: & participes erant præpoſiti, & magiſtratus ini-
quitatis eius ab initio ipſius regni. * Et mox vt audi- 72
ui iſta, conſcidi veſtimenta & ſacram tunicam: & la-
cerans capillos capitis, & barbam, ſedi dolens & mœ-
ſtus. * Et conuenerunt quotquot tunc mouebantur in 73
verbo Domini Dei Iſrael, ad me lugentem ſuper ini-
quitatem iſtam, & ſedebam triſtis vſque ad ſacrifi-
cium veſpertinum. * Et conſurgens a ieiunio, con- 74
ſciſſa habens veſtimenta & ſacram tunicam, ingeni-
culans, & extendens manus ad Dominum, * dicebam: 75
Domine confuſus ſum, & reueritus ſum ante faciem
tuam. * Peccata enim noſtra multiplicata ſunt ſuper 76
capita noſtra, & iniquitates noſtræ exaltatæ ſunt vſ-
que ad cœlum. * Quoniam a temporibus patrum no- 77
ſtrorum ſumus in magno peccato vſque ad diem hunc.
* Et propter peccata noſtra, & patrum noſtrorum ſu- 78
mus traditi cum fratribus noſtris, & cum ſacerdotibus
noſtris, regibus terræ in gladium & captiuitatem, &
deprædationem cum confuſione vſque in hodiernum
diem. * Et nunc quantum eſt hoc quod contigit no- 79
bis miſericordia abs te Domine Deus, & relinque
nobis radicem, & nomen in locum ſanctificationis
tuæ, * detegere luminare noſtrum in domo Domini 80
Dei noſtri, dare nobis cibum in omni tempore ſerui-
tutis noſtræ. * Et cum ſeruiremus, non fuimus dere- 81
licti a Domino Deo noſtro: ſed conſtituit nos in gra-
82 tia, ponens nobis reges Perſarum dare cibum, * &
clarificare templum Domini Dei noſtri, & ædificare
deſerta Sion, dare nobis ſtabilitatem in Iudæa, & Ie-
83 ruſalem. * Et nunc quid dicimus Domine habentes
hæc? Tranſgreſsi enim ſumus præcepta tua, quæ de-
84 diſti in manus puerorum tuorum prophetarum, * di-
cens: Quoniam terra, in quam introiſtis poſsidere
hæreditatem eius, terra polluta eſt coinquinationi-
bus alienigenarum terræ, & immunditiæ illorum re-
85 pleuerunt eam totam immunditia ſua. * Et nunc fi-
lias veſtras non coniungetis filijs eorum, & filias eo-
86 rum non accipietis filijs veſtris, * & non inquiretis
pacem habere cum illis omni tempore, vt inualeſcen-
tes manducetis optima terræ, & hæreditatem diſtri-
87 buatis filijs veſtris vſque in æuum. * Et quæ contin-
gunt nobis, omnia fiunt propter opera noſtra mali-
88 gna, & magna peccata noſtra. * Et dediſti nobis ta-
lem radicem, & rurſum reuerſi ſumus tranſgredi le-
gitima tua, vti commiſceremur immunditiæ alieni-
89 genarum gentium terræ huius. * Nonne iraſceris no-
bis perdere nos, quoadvſque non relinquatur radix &
90 nomen noſtrum? * Domine Deus Iſrael verax es. De-
91 relicta eſt enim radix vſque in hodiernum diem. * Ec-
ce, nunc ſumus in conſpectu tuo in iniquitatibus no-
92 ſtris. Non eſt enim adhuc ſtare ante te in his. * Et cum
adorando confiteretur Eſdras flens, humi proſtratus
ante templum, congregati ſunt ante eum ex Ieruſa-
lem turba magna valde, viri, & mulieres, & iuuenes,
& iuuenculæ. Fletus enim erat magnus in ipſa multi-
93 tudine. * Et cum clamaſſet, Iechonias Iebeli ex filijs
Iſrael, dixit Eſdræ: Nos in Dominum peccauimus,
quod collocauimus nobis in matrimonium mulieres
94 alienigenas ex gentibus terræ. * Et nunc es ſuper
omnem Iſrael. In his ergo ſit iuſiurandum a Domino
expellere omnes vxores noſtras quæ ex alienigenis
95 ſunt cum filijs earum. * Sicut tibi decretum eſt a ma-
ioribus ſecundum legem Domini exurgens explica.
96 * Ad te enim ſpectat negocium, & nos tecum ſumus:
97 viriliter fac. * Et exurgens Eſdras adiurauit princi-
pes ſacerdotum & Leuitas, & omnem Iſrael facere
ſecundum hæc, & iurauerunt.

C A P. I X.

1 E T exurgens Eſdras ab ante atrium templi, abijt
2 in paſtophorium Ionathæ filij Naſabi, * & hoſpi-
tatus illic non guſtauit panem, nec aquam bibit ſu-
3 per iniquitatem multitudinis. * Et facta eſt prædicatio
in omni Iudæa, & in Ieruſalem omnibus qui erant ex
4 captiuitate in Ieruſalem congregati, * vt quicumque
non occurreret biduo, vel triduo diei ſecundum iudi-
cium aſsidentium ſeniorum, tollerentur facultates ſuæ,
& ipſe alienus iudicaretur a multitudine captiuitatis.
5 * Et congregati ſunt omnes qui erant ex tribu Iuda,
& Beniamin in tribus diebus in Ieruſalem. hic men-
6 ſis eſt nonus, dies menſis viceſimus. * Et ſedit omnis
multitudo in area templi trementes, propter hye-
7 mem præſentem. * Et exurgens Eſdras, dixit illis: Vos
inique feciſtis collocantes vobis in matrimonium vxo-
8 res alienigenas, vt adderetis ad peccata Iſrael. * Et
nunc date confeſsionem, & magnificentiam Domi-
9 no Deo patrum noſtrorum: * & perficite voluntatem
ipſius, & diſcedite a gentibus terræ, & ab vxoribus
10 alienigenis. * Et clamauit omnis multitudo, & dixe-
11 runt voce magna: Sicut dixiſti, faciemus. * Sed quo-
niam multitudo magna eſt, & tempus hybernum, &
non poſſumus inſubſidiati ſtare: & hoc opus non eſt

nobis vnius diei, neque bidui: multum enim in his
peccauimus: * ſtent præpoſiti multitudinis, & omnes 12
qui nobiſcum inhabitant, & quotquot habent vxores
apud ſe alienigenas, * & aſsiſtant accepto tempore ex 13
omni loco presbyteri, & iudices vſquequo ſoluant
iram Domini negotij huius. * Ionathas autem filius 14
Ezeli, & Ozias Thecam ſuſceperunt ſecundum hæc:
& Boſoramus, & Leuis, & Sabbathæus ſimul coope-
rati ſunt cum illis. * Et ſteterunt ſecundum hæc omnia 15
vniuerſi qui erant ex captiuitate. * Et elegit ſibi vi- 16
ros Eſdras ſacerdos principes magnos de patribus
eorum ſecundum nomina: & conſederunt nouilunio
menſis decimi examinare negotium iſtud. * Et de- 17
terminatum eſt de viris qui habebant vxores alieni-
genas, vſque ad neomeniam primi menſis: * & in- 18
uenti ſunt ex ſacerdotibus permiſti qui habebant alie-
nigenas vxores. * Ex filijs Ieſu filij Ioſedec, & fratri- 19
bus eius: Maſeas, & Eliozerus, & Ioribus, & Ioadeus,
* & iniecerunt manus vt expellerent vxores ſuas: & 20
ad litandum in exorationem, arietem pro ignorantia
ſua. * & ex filijs Semmeri: Maſeas & Eſſes & Ieelech, 21
Azarias. * & ex filijs Foſere: Limoſias, Hiſmaenis, & 22
Nathanee, Iuſsio, Reddus, & Thalſas. * & ex Leui- 23
tis: Iorabdus, & Semeis, & Colnis, & Calitas, & Fa-
cteas, & Coluas, & Elionas. * & ex ſacris cantori- 24
bus, Eliaſib, Zaccarus. * & ex oſtiarijs: Salumus, 25
& Tolbanes. * & ex Iſrael: ex filijs Foro, Ozi, & Re- 26
mias, & Geddias, & Melchias, & Michelus, Eleaza-
rus, & Iammebias, & Bannas. * & ex filijs Iolaman: 27
Chamas, & Zacharias, & Iezrelus, & Ioddius, & Eri-
moth, & Helias. * & ex filijs Zathoim: Eliadas, & Lia- 28
ſumus, Zochias, & Larimoth, & Zabdis, & Tebe-
dias. * & ex filijs Zebes: Ioannes, & Amanias, & Zab- 29
dias, & Emeus. * & ex filijs Banni: Olamus, & Malu- 30
chus, & Ieddeus, & Iaſub, & Azabus, & Ierimoth. * & 31
ex filijs Addin: Naathus, & Mooſias, & Caleus, & Ra-
anas, Maaſeas, Mathathias, & Beſeel, & Bonnus, &
Manaſſes. * & ex filijs Nuae: Noneas, & Aſeas, & Mel- 32
chias, & Sameas, & Simon, Beniamin, & Malchus, &
Marras. * & ex filijs Aſom: Carianeus, Mathathias, & 33
Bannus, & Eliphalaeh, & Manaſſes, & Semei. * & ex fi- 34
lijs Banni: Ieremias, & Moadias, & Abramus, & Iohel,
& Baneas, & Pelias, & Ionas, & Marimoth, & Eliaſib, &
Mathaneus, & Eliaſis, & Orizas, & Dielus, & Semedius,
& Zambris, & Ioſephus. * & ex filijs Nobei: Idelus, & 35
Mathathias, & Sabadus, & Zecheda, Sedmi, & Ieſſei,
36 Baneas. * omnes iſti coniunxerunt ſibi vxores alieni-
37 genas, & dimiſerunt eas cum filijs. * Et inhabitauerunt
ſacerdotes & Leuitæ: & qui erant ex Iſrael in Ieruſa-
lem, & in tota vna regione nouilunio menſis ſeptimi. Et
38 erant filij Iſrael in commorationibus ſuis. * Et congre-
gata eſt omnis multitudo ſimul in aream, quæ eſt ab
39 oriente portæ ſacræ: * & dixerunt Eſdræ pontifici, &
lectori, vt afferret legem Moyſi, quæ tradita eſt a Do-
40 mino Deo Iſrael. * Et attulit Eſdras pontifex legem
omni multitudini eorum a viro vſque ad mulierem, &
omnibus ſacerdotibus audire legem nouilunio menſis
41 ſeptimi. * Et legebat in area, quæ eſt ante ſacram por-
tam templi, a prima luce vſque ad veſperam coram vi-
ris & mulieribus. Et dederunt omnes ſenſum ad le-
42 gem. * Et ſtetit Eſdras ſacerdos, & lector legis ſuper
43 ligneum tribunal quod fabricatum erat. * Et ſteterunt
ad eum Mathathias, & Samus, Ananias, Azarias,
44 Vrias, Ezechias, & Balſamus ad dexteram: * & ad ſi-
niſtram Faldeus, Miſael, Malachias, Abnſthas, Sa-
45 bus, Nabadias, & Zacharias. * Et aſſumpſit Eſdras li-
brum coram omni multitudine: præſidebat enim in
46 gloria in conſpectu omnium. * Et cum abſoluiſſet
legem, omnes erecti ſteterunt: & benedixit Eſdras
Dominum Deum altiſsimum, Deum Sabaoth om-
47 nipotentem. * Et reſpondit omnis populus, Amen.
Et eleuatis ſurſum manibus procidentes in terram,
48 adorauerunt Dominum. * Ieſus, & Banaeus, & Sare-
bias, & Iaddimus, & Aecubus, & Sabbathæus, & Cali-
thes, & Azarias, & Ioradus, & Ananias, & Philias Leui-
49 tæ, * qui docebant legem Domini, & in multitudi-
ne legebant legem Domini, & præferebant ſinguli
50 eos, qui intelligebant lectionem. * Et dixit Athara-
thes Eſdræ pontifici, & lectori, & Leuitis, qui do-
51 cebant multitudinem, * dicens, Dies hic ſanctus eſt
Domino. Et omnes flebant, cum audiſſent legem.
52 * Et dixit Eſdras, Digreſsi ergo manducate pinguiſ-
ſima quæq. & bibite dulciſsima quæq. & mittite mu-
53 nera his qui non habent. * Sanctus enim eſt hic dies
Domini, & nolite mœſti eſſe. Dominus enim clarifica-
54 bit vos. * Et Leuitæ denunciabant in publico omnibus,
55 dicentes, Dies hic ſanctus eſt, nolite mœſti eſſe. * Et
abierunt omnes manducare, & bibere, & epulari, &
dare munera his qui non habebant, vt epularentur.
Magnifice enim ſunt exaltati verbis quibus edocti ſunt.
56 * & congregati ſunt vniuerſi in Ieruſalem celebrare læ-
titiam, ſecundum teſtamentum Domini Dei Iſrael.

ESDRAE QVARTVS.

CAPVT PRIMVM.

LIBER Eſdræ prophetæ ſecundus, 1
filij Sarei, filij Azarei, filij Helciæ,
filij Sadaniæ, filij Sadoch, filij Achi-
tob, * filij Achiæ, filij Phinees, filij 2
Heli, filij Ameriæ, filij Aſiel, filij
Marimoth, filij Arna, filij Oziæ, fi-
lij Borith, filij Abiſei, filij Phinees,
filij Eleazar, * filij Aaron ex tribu Leui, qui fuit cap- 3
tiuus in regione Medorum, in regno Artaxerxis regis
Perſarum. * Et factum eſt verbum Domini ad me, di- 4
cens, * Vade, & nuncia populo meo facinora ipſo- 5
rum, & filijs eorum iniquitates, quas in me admiſe-
runt, vt nuncient filijs filiorum: * quia peccata paren- 6
tum ipſorum in illis creuerunt. Obliti enim mei ſacri-
ficauerunt dijs alienis. * Nonne ego eduxi eos de terra 7
Aegypti de domo ſeruitutis? Ipſi autem irritauerunt
me, & conſilia mea ſpreuerunt. * Tu autem excute co- 8
mam capitis tui, & proijce omnia mala ſuper illos:
quoniam non obedierunt legi meæ. Populus autem eſt
indiſciplinatus, * Vſquequo eos ſuſtinebo, quibus tan- 9
ta beneficia contuli? * Reges multos propter eos 10
ſubuerti. Pharaonem cum pueris ſuis, & omnem exer-
citum eius percuſsi. * Omnes gentes a facie eorum 11
perdidi, & in Oriente prouinciarum duarum populos
Tyri & Sidonis diſsipaui, & omnes aduerſarios eorum
interfeci. * Tu vero loquere ad eos, dicens: Hæc di- 12
cit Dominus: * Nempe ego vos per mare tranſmeaui, 13
& plateas vobis initio munitas exhibui. ducem vobis
dedi Moyſen, & Aaron ſacerdotem: * lucem vobis 14
per columnam ignis præſtiti, & magna mirabilia feci
in vobis: vos autem mei obliti eſtis, dicit Dominus.
* Hæc dicit Dominus omnipotens: Coturnix vobis 15
in ſigno fuit, caſtra vobis ad tutelam dedi, & illic mur-
muraſtis: * & non triumphaſtis in nomine meo de per- 16
ditione inimicorum veſtrorum, ſed adhuc nunc vſque
murmuraſtis. * Vbi ſunt beneficia, quæ præſtiti vo- 17
bis? Nonne in deſerto cum eſuriretis, proclamaſtis
ad me, * dicentes, Vt quid nos in deſertum iſtud ad- 18
duxiſti interficere nos? melius nobis fuerat ſeruire
Aegyptijs, quàm mori in deſerto hoc. * Ego dolui ge- 19
mitus veſtros, & dedi vobis manna in eſcam. Panem
angelorum manducaſtis. * Nonne cum ſitiretis, pe- 20
tram excidi, & fluxerunt aquæ in ſaturitate? propter
æſtus folijs arborum vos texi. * Diuiſi vobis terras 21
pingues: Chananæos, & Pherezæos, & Philiſthæos a
facie veſtra proieci: quid faciam vobis adhuc: dicit
Dominus? * Hæc dicit Dominus omnipotens. In de- 22
ſerto cum eſſetis in flumine Amorrhæo ſitientes, &
blaſphemantes nomen meum, * non ignem vobis pro 23
blaſphemijs dedi, ſed mittens lignum in aquam, dulce
feci flumen. * Quid tibi faciam Iacob? Noluiſti obe- 24
dire Iuda. Transferam me ad alias gentes, & dabo eis
nomen meum, vt cuſtodiant legitima mea. * Quo- 25
niam me dereliquiſtis, & ego vos derelinquam. Pe-
tentibus vobis a me miſericordiam, non miſerebor.
* Quando inuocabitis me, ego non exaudiam vos. Ma- 26
culaſtis enim manus veſtras ſanguine, & pedes veſtri
27 impigri ſunt ad committenda homicidia. * Non quaſi
28 me dereliquiſtis, ſed voſipſos, dicit Dominus. * Hæc
dicit Dominus omnipotens, Nonne ego vos rogaui,
vt pater filios, & vt mater filias, & vt nutrix paruulos
29 ſuos, * vt eſſetis mihi in populum, & ego vobis in Deum,
30 & vos mihi in filios, & ego vobis in patrem? * Ita vos
collegi, vt gallina pullos ſuos ſub alas ſuas. Modo au-
tem quid faciam vobis? Proijciam vos a facie mea.
31 * Oblationem cum mihi attuleritis, auertam faciem
meam a vobis. Dies enim feſtos veſtros, & neome-
32 nias & circumciſiones repudiaui. * Ego miſi pue-
ros meos prophetas ad vos, quos acceptos interfeci-
ſtis, & laniaſtis corpora eorum, quorum ſanguinem
33 exquiram, dicit Dominus. * Hæc dicit Dominus omni-
potens, Domus veſtra deſerta eſt: Proijciam vos ſicut
34 ventus ſtipulam, * & filij procreationem non facient:
quoniam mandatum meum neglexerunt, & quod ma-
35 lum eſt coram me, fecerunt. * Tradam domos veſtras
populo venienti, qui me non audientes credunt: qui-
36 bus ſigna non oſtendi, facient quæ præcepi. * Prophe-
tas non viderunt, & memorabuntur iniquitatum eo-
37 rum. * Teſtor populi venientis gratiam, cuius paruuli
exultant cum lætitia, me non videntes oculis carnali-
38 bus, ſed ſpiritu credentes quæ dixi. * Et nunc frater
aſpice, quæ gloria: & vide populum venientem ab
39 oriente, * quibus dabo ducatum Abraham, Iſaac, &
Iacob, & Oſee, & Amos, & Michææ, & Ioel, & Abdiæ,
40 & Ionæ, * & Naum, & Habacuc, Sophoniæ, Aggæi,
Zachariæ, & Malachiæ, qui & angelus Domini voca-
tus eſt.

CAP. II.

1 HAec dicit Dominus: Ego eduxi populum iſtum
de ſeruitute, quibus mandata dedi per pueros
meos prophetas, quos audire noluerunt, ſed irrita fe-
2 cerunt mea conſilia. * Mater quæ eos generauit, dicit
3 illis, Ite filij, quia ego vidua ſum & derelicta. * Edu-
caui vos cum lætitia, & amiſi vos cum luctu & triſti-
tia, quoniam peccaſtis coram Domino Deo veſtro, &
4 quod malum eſt coram eo, feciſtis. * Modo autem quid
faciam vobis? Ego vidua ſum & derelicta: ite filij, &
5 petite a Domino miſericordiam. * Ego autem te pa-
ter teſtem inuoco ſuper matrem filiorum, qui nolue-
6 runt teſtamentum meum ſeruare, * vt des eis confu-
ſionem, & matrem eorum in direptionem, ne genera-
7 tio eorum fiat. * Diſpergantur in gentes nomina eo-
rum, deleantur a terra: quoniam ſpreuerunt ſacra-
8 mentum meum. * Væ tibi Aſſur, qui abſcondis iniquos
penes te. Gens mala, memorare quid fecerim Sodo-
9 mæ & Gomorrhæ, * quorum terra iacet in piceis gle-
bis & aggeribus cinerum. ſic dabo eos, qui me non au-
10 dierunt, dicit Dominus omnipotens. * Hæc dicit Do-
minus ad Eſdram, Nuncia populo meo, quoniam da-
bo eis regnum Ieruſalem, quod daturus eram Iſrael.
11 * Et ſumam mihi gloriam illorum, & dabo eis taber-
12 nacula æterna, quæ præparaueram illis. * Lignum vi-
tæ erit illis in odore vnguenti, & non laborabunt,
neque

neque fatigabuntur. *Ite, & accipietis. Rogate vo- 13
bis dies paucos, vt immorentur. Iam paratum eſt vo-
bis regnum: vigilate. *Teſtare cælum & terram. Con- 14
triui enim malum, & creaui bonum, quia viuo ego,
dicit Dominus. *Mater amplectere filios tuos, educa 15
illos cum lætitia. Sicut columba confirma pedes eo-
rum: quoniam te elegi, dicit Dominus. *Et reſuſcitabo 16
mortuos de locis ſuis, & de monumentis educam il-
los, quoniam cognoui nomen meum in Iſrael. *Noli 17
timere mater filiorum: quoniam te elegi, dicit Domi-
nus. *Mittam tibi adiutorium pueros meos Iſaiam & 18
Ieremiam, ad quorum conſilium ſanctificaui, & paraui
tibi arbores duodecim grauatas varijs fructibus, *& 19
totidem fontes fluentes lac & mel: & montes immen-
ſos ſeptem, habentes roſam & lilium, in quibus gaudio
implebo filios tuos. *Viduam iuſtifica, pupillo iudi- 20
ca, egenti da, orphanum tuere, nudum veſti, *confra- 21
ctum & debilem cura, claudum irridere noli, tutare
mancum, & cæcum ad viſionem claritatis meæ admit-
te. *Senem & iuuenem intra muros tuos ſerua: *mor- 22
tuos vbi inueneris, ſignans commenda ſepulchro, & 23
dabo tibi primam ſeſsionem in reſurrectione mea.
*Pauſa & quieſce populus meus, quia veniet requies 24
tua. *Nutrix bona nutri filios tuos, confirma pedes 25
eorum. *Seruos, quos tibi dedi, nemo ex eis interiet: 26
eos ego enim requiram de numero tuo. *Noli fatiga- 27
ri. Cum enim venerit dies preſſuræ & anguſtiæ, alij
plorabunt: & triſtes erunt: tu autem hilaris & copioſa
eris. *Zelabunt gentes, & nil aduerſus te poterunt, 28
dicit Dominus. *Manus meæ tegent te, ne filij tui ge- 29
hennam videant. *Iucundare mater cum filijs tuis, 30
quia ego te eripiam, dicit Dominus. *Filios tuos 31
dormientes memorare, quoniam ego eos educam de
lateribus terræ, & miſericordiam cum illis faciam:
quoniam miſericors ſum, dicit Dominus omnipotens.
*Amplectere natos tuos vſque dum venio, & præſtem 32
illis miſericordiam: quoniam exuberant fontes mei, &
gratia mea non deficiet. *Ego Eſdras præceptum ac- 33
cepi a Domino in monte Oreb, vt irem ad Iſrael: ad
quos cum venirem, reprobauerunt me, & reſpuerunt
mandatum Domini: *Ideoque vobis dico gentes, quæ 34
auditis, & intelligitis, Expectate paſtorem veſtrum,
requiem æternitatis dabit vobis: quoniam in proximo
eſt ille, qui in fine ſæculi adueniet. *Parati eſtote ad 35
præmia regni, quia lux perpetua lucebit vobis per
æternitatem temporis. *Fugite vmbram ſæculi hu- 36
ius: accipite iucunditatem gloriæ veſtræ. Ego teſtor
palam ſaluatorem meum. *Commendatum donum 37
accipite & iucundamini, gratias agentes ei qui vos ad
cæleſtia regna vocauit. *Surgite, & ſtate & videte nu- 38
merum ſignatorum in conuiuio Domini. *Qui ſe de 39
vmbra ſæculi tranſtulerunt, ſplendidas tunicas a Do-
mino acceperunt. *Recipe Sion numerum tuum, & 40
conclude candidatos tuos qui legem Domini comple-
uerunt. *Filiorum tuorum, quos optabas, plenus eſt 41
numerus. Roga imperium Domini vt ſanctificetur po-
pulus tuus qui vocatus eſt ab initio. *Ego Eſdras vidi 42
in monte Sion turbam magnam, quam numerare non
potui, & omnes canticis collaudabant Dominum. *Et 43
in medio eorum erat iuuenis ſtatura celſus, eminen-
tior omnibus illis, & ſingulis eorum capitibus impo-
nebat coronas, & magis exaltabatur: Ego autem mi-
raculo tenebar. *Tunc interrogaui angelum, & dixi: 44
Qui ſunt hi, Domine? *Qui reſpondens dixit mihi: Hi 45
ſunt qui mortalem tunicam depoſuerunt, & immor-
talem ſumpſerunt, & confeſsi ſunt nomen Dei: Modo
coronantur, & accipiunt palmas. *Et dixi angelo: 46

Ille iuuenis, quis eſt, qui eis coronas imponit, & pal-
47 mas in manus tradit? *Et reſpondens dixit mihi: Ipſe
eſt filius Dei, quem in ſæculo confeſsi ſunt: ego au-
tem magnificare eos cœpi, qui fortiter pro nomine
48 Domini ſteterunt. *Tunc dixit mihi angelus: Vade,
annuncia populo meo, qualia & quanta mirabilia Do-
mini Dei vidiſti.

CAP. III.

1 ANNO triceſimo ruinæ ciuitatis eram in Baby-
lone, & conturbatus ſum ſuper cubiculo meo re-
cumbens, & cogitationes meæ aſcendebant ſuper cor
2 meum: *quoniam vidi deſertionem Sion, & abundan-
3 tiam eorum qui habitabant in Babylone. *& ventila-
tus eſt ſpiritus meus valde, & cœpi loqui ad Altiſsi-
4 mum verba timorata, *& dixi: O dominator Domine,
tu dixiſti ab initio, quando plantaſti terram, & hoc
5 ſolus, & imperaſti populo, *& dediſti Adam corpus
mortuum: ſed & ipſum figmentum manuum tuarum
erat, & inſufflaſti in eum ſpiritum vitæ, & factus eſt vi-
6 uens coram te: *& induxiſti eum in paradiſo, quem
plantauerat dextera tua, antequam terra aduentaret.
7 *Et huic mandaſti diligere viam tuam, & præteriuit
eam, & ſtatim inſtituiſti in eo mortem, & in nationi-
bus eius, & natæ ſunt gentes, & tribus, & populi, & co-
8 gnationes, quarum non eſt numerus. *Et ambulauit
vnaquæque gens in voluntate ſua, & mira agebant co-
9 ram te, & ſpernebant præcepta tua. *Iterum autem
in tempore induxiſti diluuium ſuper inhabitantes ſæ-
10 culum, & perdidiſti eos. *Et factum eſt in vnoquoque
11 eorum, ſicut Adæ mori, ſic his diluuium. *Dereliquiſti
autem vnum ex his Noe cum domo ſua, & ex eo iuſti
12 omnes. *Et factum eſt cum cœpiſſent multiplicari, qui
habitabant ſuper terram, & multiplicauerunt filios &
populos & gentes multas: & cœperunt iterato impie-
13 tatem facere plus quàm priores. *Et factum eſt, cum
iniquitatem facerent coram te, elegiſti tibi virum ex
14 his cui nomen erat Abraham. *Et dilexiſti eum, & de-
15 monſtraſti ei ſoli voluntatem tuam: *& diſpoſuiſti ei
teſtamentum æternum, & dixiſti ei vt non vnquam de-
relinqueres ſemen eius. Et dediſti ei Iſaac, & Iſaac de-
16 diſti Iacob & Eſau. *Et ſegregaſti tibi Iacob, Eſau
autem ſeparaſti. Et factus eſt Iacob in multitudine
17 magna. *Et factum eſt cum educeres ſemen eius ex
18 Aegypto, adduxiſti ſuper montem Sina. *Et inclinaſti
cælos, & ſtatuiſti terram, & commouiſti orbem, &
19 tremere feciſti abyſſos, & conturbaſti ſæculum, *&
tranſijt gloria tua portas quattuor ignis & terræmo-
tus, & ſpiritus, & gelu, vt dares ſemini Iacob legem,
20 & generationi Iſrael diligentiam. *Et non abſtuliſti ab
eis cor malignum, vt faceret lex tua in eis fructum.
21 *Cor enim malignum baiulans primus Adam tranſ-
greſſus & victus eſt, ſed & omnes qui de eo nati ſunt.
22 *Et facta eſt permanens infirmitas, & lex cum corde
populi, cum malignitate radicis: & diſceſsit quod bo-
23 num eſt, & manſit malignum. *Et tranſierunt tempo-
re, & finiti ſunt anni: & ſuſcitaſti tibi ſeruum nomine
24 Dauid, *& dixiſti ei ædificare ciuitatem nominis tui,
25 & offerre tibi in eadem thus & oblationes. *Et fa-
ctum eſt hoc annis multis, & deliquerunt qui habi-
26 tabant ciuitatem, *in omnibus facientes ſicut fecit
Adam & omnes generationes eius. vtebantur enim
27 & ipſi corde maligno. *Et tradidiſti ciuitatem tuam
28 in manibus inimicorum tuorum. *Numquid meliora
faciunt, qui habitant Babylonem? Et propter hoc
29 dominabitur Sion? *Factum eſt cum veniſſem huc, &
vidiſſem impietates, quarum non eſt numerus: & delin-
quentes

quentes multos vidit anima mea hoc triceſimo anno,
& exceſsit cor meum: *quoniam vidi quomodo ſuſti- 30
nes eos peccantes, & pepercisti impie agentibus, &
perdidiſti populum tuum, & conſeruaſti inimicos tuos,
& non ſignificaſti. * Nihil memini quomodo debeat 31
derelinqui via hæc. Numquid meliora facit Babylon
quàm Sion? *aut alia gens cognouit te præter Iſrael? 32
aut quæ tribus crediderunt teſtamentis tuis, ſicut Ia-
cob? * Quarum merces non comparuit, neque labor 33
fructificauit. Pertranſiens enim pertranſiui in genti-
bus, & vidi abundantes eas, & non memorantes man-
datorum tuorum. * Nunc ergo pondera in ſtatera no- 34
ſtras iniquitates, & eorum qui habitant in ſæculo: &
non inuenietur nomen tuum, niſi in Iſrael. *Aut quan- 35
do non peccauerunt in conſpectu tuo, qui habitant
terram? aut quæ gens ſic obſeruauit mandata tua?
* Hos quidem per nomina inuenies ſeruaſſe mandata 36
tua, gentes autem non inuenies.

CAP. IIII.

ET reſpondit ad me angelus, qui miſſus eſt ad me, 1
cui nomen Vriel, * & dixit mihi, Excedens exceſ- 2
ſit cor tuum in ſæculo hoc, & comprehendere cogi-
tas viam Altiſsimi. * Et dixi: Ita Domine meus. Et 3
reſpondit mihi, & dixit: Tres vias miſſus ſum oſtende-
re tibi, & tres ſimilitudines proponere coram te. * de 4
quibus mihi ſi renuntiaueris vnam ex his, & ego tibi
demonſtrabo viam, quam deſideras videre, & docebo
te, vnde ſit cor malignum. * Et dixi: Loquere Domi- 5
ne meus. Et dixit ad me: Vade pondera mihi ignis
pondus, aut menſura mihi flatum venti, aut reuoca
mihi diem, quæ præterijt. * Et reſpondi, & dixi: Quis 6
natorum poterit facere, vt me interroges de his?
* Et dixit ad me: Si eſſem interrogans te, dicens: Quan- 7
tæ habitationes ſunt in corde maris, aut quantæ venæ
ſunt in principio abyſsi, aut quantæ venæ ſunt ſuper
firmamentum, aut qui ſunt exitus paradiſi: * diceres 8
mihi fortaſsis, in abyſſum non deſcendi, neque in in-
fernum adhuc, neque in cælum vnquam aſcendi. * nunc 9
autem non interrogaui te, niſi de igne, & vento, & die,
per quem tranſiſti, & a quibus ſeparari non potes: &
non reſpondiſti mihi de eis. * Et dixit mihi: Tu quæ 10
tua ſunt, tecum coadoleſcentia, non potes cognoſce-
re 1 * & quomodo poterit vas tuum capere Altiſsimi 11
viam, & iam exterius corrupto ſæculo intelligere cor-
ruptionem euidentem in facie mea? * Et dixi illi: Me- 12
lius erat nos non eſſe, quàm adhuc viuentes viuere in
impietatibus, & pati, & non intelligere de qua re. * Et 13
reſpondit ad me, & dixit: Proficiſcens profectus ſum
ad ſiluam lignorum campi, & cogitauerunt cogita-
tionem, * & dixerunt: Venite & eamus, & faciamus 14
ad mare bellum, vt recedat coram nobis, & faciamus
nobis alias ſiluas. * Et ſimiliter fluctus maris & ipſi 15
cogitauerunt cogitationem, & dixerunt: Venite aſcen-
dentes, debellemus ſiluas campi, vt & ibi conſumme-
mus nobiſmetipſis aliam regionem. * Et factus eſt co- 16
gitatus ſiluæ in vanum, venit enim ignis, & conſump-
ſit eam. * Similiter & cogitatus fluctuum maris. ſtetit 17
enim arena, & prohibuit eos. * Si enim eſſes iudex ho- 18
rum, quem inciperes iuſtificare, aut quem condemna-
re? * Et reſpondi, & dixi: Vtique vanam cogitatio- 19
nem cogitauerunt. terra enim data eſt ſiluæ, & mari
locus portare fluctus ſuos. * Et reſpondit ad me, & di- 20
xit: Bene tu iudicaſti, & quare non iudicaſti tibimet-
ipſi? * Quemadmodum enim terra ſiluæ data eſt, & 21
mare fluctibus ſuis: ſic qui ſuper terram inhabitant,
quæ ſunt ſuper terram intelligere ſolummodo poſſunt:
& qui ſuper cælos, quæ ſuper altitudinem cælorum.
22 * Et reſpondi, & dixi: Deprecor te Domine, vt mihi
23 detur ſenſus intelligendi. * non enim volui interroga-
re de ſuperioribus tuis, ſed de his quæ pertranſeunt
per nos quotidie. propter quid Iſrael datus in oppro-
brium gentibus, quem dilexiſti populum, datus eſt
tribubus impijs, & lex patrum noſtrorum in interitum
24 deducta eſt, & diſpoſitiones ſcriptæ nuſquam ſunt 1 * &
pertranſiuimus de ſæculo, vt locuſtæ, & vita noſtra ſtu-
por & pauor, & nec digni ſumus miſericordiam conſe-
25 qui. * Sed quid faciet nomini ſuo quod inuocatum eſt
26 ſuper nos? & de his interrogaui. * Et reſpondit ad me,
& dixit: Si fueris plurimum ſcrutatus, frequenter mi-
raberis: quoniam feſtinans feſtinat ſæculum pertran-
27 ſire, * & non capit portare quæ in futuris temporibus
iuſtis repromiſſa ſunt: quoniam plenum iniuſtitia eſt
28 ſæculum hoc & infirmitatibus. * De quibus autem in-
terrogas, dicam: ſeminatum enim eſt malum, & nec-
29 dum venit deſtructio ipſius. * Si ergo non inuerſum
fuerit quod ſeminatum eſt, & diſceſſerit locus vbi ſe-
minatum eſt malum, non veniet vbi ſeminatum eſt bo-
30 num. * Quoniam gramen ſeminis mali ſeminatum eſt
in corde Adam ab initio: & quantum impietatis gene-
rauit vſque nunc, & generat vſque cum veniat area?
31 * Aeſtima autem apud te gramen mali ſeminis, quan-
32 tum fructum impietatis generauit: * quando ſecatæ
fuerint ſpicæ, quarum non eſt numerus, quàm ma-
33 gnam aream incipient facere? * Et reſpondi, & dixi:
Quomodo, & quando hæc? Quare modici & mali anni
34 noſtri? * Et reſpondit ad me, & dixit mihi: Non feſti-
nes tu ſuper Altiſsimum. Tu enim feſtinas inaniter eſ-
35 ſe ſuper ipſum. nam exceſſus tuus multus. * Nonne de
his interrogauerunt animæ iuſtorum in promptuarijs
ſuis, dicentes, Vſquequo ſpero ſic? & quando veniet
36 fructus areæ mercedis noſtræ? * Et reſpondit ad ea Ie-
remiel archangelus, & dixit: Quando impletus fuerit
numerus ſeminum in vobis, quoniam in ſtatera pon-
37 derauit ſæculum, * & menſura menſurauit tempora,
& numero numerauit tempora, & non commouit, nec
38 excitauit vſquedum impleatur prædicta menſura. * Et
reſpondi, & dixi: O dominator Domine, ſed & nos
39 omnes pleni ſumus impietate. * Et ne forte propter
nos non impleantur iuſtorum areæ, propter peccata
40 inhabitantium ſuper terram. * Et reſpondit ad me,
& dixit: Vade, & interroga prægnantem, ſi quando
impleuerit nouem menſes ſuos, adhuc poterit ma-
41 trix eius retinere partum in ſemetipſa? * Et dixi,
Non poteſt Domine. Et dixit ad me, In inferno
promptuaria animarum matrici aſsimilata ſunt.
42 * Quemadmodum enim illa feſtinat quæ parit effugere
neceſsitatem partus: ſic & hæc feſtinat reddere ea quæ
43 commendata ſunt. * Ab initio tibi demonſtrabitur de
44 his quæ concupiſcis videre. * Et reſpondi, & dixi: Si
inueni gratiam ante oculos tuos, & ſi poſsibile eſt, &
45 ſi idoneus ſum, * demonſtra mihi, ſi pluſquam præte-
ritum ſit habet venire, aut plura pertranſierunt ſupra
46 quàm futurum eſt. * Quid pertranſiuit, ſcio: quid au-
47 tem futurum ſit, ignoro. * Et dixit ad me: Sta ſuper
dexteram partem, & demonſtrabo tibi interpretatio-
48 nem ſimilitudinis. * Et ſteti, & vidi: & ecce fornax ar-
dens tranſijt coram me. & factum eſt, cum tranſiret
49 flamma, vidi: & ecce ſuperauit fumus. * Poſt hæc
tranſijt coram me nubes plena aquæ, & immiſit plu-
uiam impetu multam: & cum tranſijſſet impetus plu-
50 uiæ, ſuperauerunt in ea guttæ. * Et dixit ad me: Cogita
tibi: ſicut creſcit pluuia amplius quàm guttæ, & ignis
quàm fumus: ſic ſuperabundauit quæ tranſiuit men-
ſura.

ſura. Superauerunt autem guttæ, & fumus: * & oraui, 51
& dixi, Putas viuo vſque in diebus illis? vel quid erit
in diebus illis? * Reſpondit ad me, & dixit, De ſignis, 52
de quibus me interrogas, ex parte poſſum tibi dice-
re: de vita autem tua non ſum miſſus dicere tibi, ſed
neſcio.

CAP. V.

DE ſignis autem: ecce dies venient, in quibus ap- 1
prehendentur qui inhabitant terram in cenſu
multo: & abſcondetur veritatis via: & ſterilis erit a
fide regio: * & multiplicabitur iniuſtitia ſuper hanc 2
quam ipſe tu vides, & ſuper quam audiſti olim: * & erit 3
impoſitio veſtigio quam nunc vides regnare regio-
nem; & videbunt eam deſertam. * Si autem tibi dede- 4
rit Altiſſimus viuere, videbis poſt tertiam tubam, &
relucceſcet ſubito ſol noctu, & luna ter in die, * & de li- 5
gno ſanguis ſtillabit, & lapis dabit vocem ſuam, &
populi commouebuntur: * & regnabit, quem non ſpe- 6
rant qui inhabitant ſuper terram, & volatilia com-
migrationem facient: * & mare Sodomiticum piſces 7
reijciet, & dabit vocem noctu, quam non nouerant
multi. omnes autem audient vocem eius, * & chaos 8
fiet per loca multa; & ignis frequenter remittetur, &
beſtiæ agreſtes tranſmigrabunt, & mulieres menſtrua-
tæ parient monſtra, * & in dulcibus aquis ſalſæ inue- 9
nientur, & amici omnes ſemetipſos expugnabunt: &
abſcondetur tunc ſenſus, & intellectus ſeparabitur in
promptuarium ſuum: * & quæretur a multis, & non 10
inuenietur: & multiplicabitur iniuſtitia, & inconti-
nentia ſuper terram. * Et interrogabit regio proxi- 11
mam ſuam, & dicet, Numquid per te pertranſijt iuſti-
tia iuſtum faciens? Et hoc negabit. * Et erit in illo 12
tempore, & ſperabunt homines, & non impetrabunt:
laborabunt, & non dirigentur viæ eorum. * Hæc ſigna 13
dicere tibi permiſſum eſt mihi: & ſi oraueris iterum
& ploraueris, ſicut & nunc; & ieiunaueris ſeptem die-
bus, audies iterato horum maiora. * Et euigilaui, & 14
corpus meum horruit valde: & anima mea laborauit,
vt deficeret: * & tenuit me qui venit angelus, qui lo- 15
quebatur in me, & confortauit me, & ſtatuit me ſuper
pedes. * Et factum eſt in nocte ſecunda, & venit ad me 16
Salathiel dux populi, & dixit mihi, Vbi eras? & qua-
re vultus tuus triſtis? * An neſcis, quoniam tibi cre- 17
ditus eſt Iſrael in regione tranſmigrationis eorum?
* Exurge ergo, & guſta panem, & non derelinquas 18
nos, ſicut paſtor gregem ſuum in manibus luporum
malignorum. * Et dixi ei, Vade a me, & non appropies 19
ad me. Et audiuit, vt dixi: & receſsit a me. * Et ego ie- 20
iunaui diebus ſeptem vlulans & plorans, ſicut mihi
mandauit Vriel angelus. * Et factum eſt poſt dies ſep- 21
tem, & iterum cogitationes cordis mei moleſtæ erant
mihi valde, * & reſumpſit anima mea ſpiritum intelle- 22
ctus: & iterum cœpi loqui coram Altiſsimo ſermo-
nes, * & dixi, Dominator Domine ex omni ſilua ter- 23
ræ, & omnibus arboribus eius, elegiſti vineam vni-
cam: * & ex omni terra orbis, elegiſti tibi foueam 24
vnam: & ex omnibus floribus orbis, elegiſti tibi lilium
vnum: * & ex omnibus abyſsis maris, repleſti tibi 25
riuum vnum: & ex omnibus ædificatis ciuitatibus,
ſanctificaſti tibimetipſi Sion: * & ex omnibus creatis 26
volatilibus, nominaſti tibi columbam vnam: & ex
omnibus plaſmatis pecoribus, prouidiſti tibi ouem
vnam: * & ex omnibus multiplicatis populis, acquiſi- 27
uiſti tibi populum vnum: & ab omnibus probatam le-
gem donaſti huic, quem deſideraſti populo. * Et nunc 28
Domine, vt quid tradidiſti vnum pluribus? Et præpa-
raſti ſuper vnam radicem alias, & diſperdidiſti vni-
29 cum tuum in multis: * & conculcauerunt eum, qui
contradicebant ſponſionibus tuis, quiq; tuis teſta-
30 mentis non credebant. * Et ſi odiens odiſti populum
31 tuum, tuis manibus debet caſtigari. * Et factum eſt,
cum locutus eſſem ſermones, & miſſus eſt angelus ad
32 me, qui ante venerat ad me præterita nocte, * & dixit
mihi, Audi me, & inſtruam te: & intende mihi, &
33 adijciam coram te. * Et dixi, Loquere Domine meus:
Et dixit ad me, Valde tu in exceſſu mentis factus es
pro Iſrael: an plus dilexiſti eum, quàm qui eum fecit?
34 * Et dixi ad eum, Non Domine, ſed dolens locutus
ſum. Torquent enim me renes mei per omnem ho-
ram, quærentem apprehendere ſemitam Altiſsimi, &
35 inueſtigare partem iudicij eius. * Et dixit ad me, Non
potes. Et dixi, Quare Domine? Ad quid naſcebar, aut
quare non fiebat matrix matris meæ mihi ſepulchrum,
vt non viderem laborem Iacob, & defatigationem ge-
36 neris Iſrael? * Et dixit ad me, Numera mihi quæ nec-
dum venerant, & collige mihi diſperſas guttas, & re-
37 uirida mihi aridos flores, * & aperi mihi clauſa promp-
tuaria, & produc mihi incluſos in eis flatus; demon-
ſtra mihi vocis imaginem: & tunc oſtendam tibi labo-
38 rem quem rogas videre. * Et dixi, Dominator Domi-
ne, quis enim eſt qui poteſt hæc ſcire, niſi qui cum ho-
39 minibus habitationem non habet? * Ego autem inſi-
piens: & quomodo potero dicere de his, quibus me
40 interrogaſti? * Et dixit ad me, Quomodo non potes
facere vnum de his quæ dicta ſunt: ſic non poteris in-
uenire iudicium meum, aut in fine charitatem, quam
41 populo promiſi. * Et dixi, Sed ecce Domine tu præ-
es his qui in finem ſunt: & quid facient qui ante me
42 fuerunt, aut nos, aut hi qui poſt nos? * Et dixit ad me,
Coronæ aſsimilabo iudicium meum. Sicut non nouiſ-
43 ſimorum tarditas, ſic nec priorum velocitas. * Et reſ-
pondi, & dixi, Nec poteras facere eos qui facti ſunt,
& qui ſunt, & qui futuri ſunt, in vnum, vt celerius iu-
44 dicium tuum oſtendas? * Et reſpondit ad me, & di-
xit, Non poteſt feſtinare creatura ſuper creatorem,
nec ſuſtinere ſæculum eos qui in eo creandi ſunt, in
45 vnum. * Et dixi. Quo modo dixiſti ſeruo tuo, quo-
niam viuificans viuificaſti a te creatam creaturam in
vnum, & ſuſtinebat creatura: poterit & nunc portare
46 præſentes in vnum. * Et dixit ad me, Interroga ma-
tricem mulieris, & dices ad eam, Et ſi paris, quare per
47 tempus? Roga ergo eam, vt det decem in vnum. * Et
48 dixi, Non vtique poterit: ſed ſecundum tempus. * Et
dixit ad me, Et ego dedi matricem terræ his qui ſemi-
49 nati ſunt ſuper eam per tempus. * Quemadmodum
enim infans non parit ea, quæ ſenum ſunt: ſic ego di-
50 ſpoſui a me creatum ſæculum. * Et interrogaui, & di-
xi, Cum iam dederis mihi viam, loquar coram te:
nam mater noſtra, de qua dixiſti mihi, adhuc iuuenis
51 eſt: iam ſenectuti appropinquat. * Et reſpondit ad
me, & dixit, Interroga eam quæ parit, & dicet tibi.
52 * Dices enim ei, Quare quos peperiſti, nunc non ſunt
53 ſimiles his qui ante te, ſed minores ſtatura? * Et dicet
tibi & ipſa, Alij ſunt qui in iuuétute virtutis nati ſunt:
& alij qui ſub tempore ſenectutis, deficiente matrice
54 ſunt nati. * Conſidera ergo & tu quoniam minori ſta-
55 tura eſtis præ his qui ante vos: * & qui poſt vos, mi-
nori quàm vos, quaſi iam ſeneſcentes creaturæ, &
fortitudinem iuuentutis prætereuntes. Et dixi, Ro-
go Domine, ſi inueni gratiam ante oculos tuos, de-
monſtra ſeruo tuo, per quem viſites creaturam
tuam.

CAP. VI.

ET dixit ad me, Initio terreni orbis & antequam 1
ſtarent exitus ſæculi, & antequam ſpirarent con-
uentiones ventorum, * & antequam ſonarent voces 2
tonitruum, & antequam ſplenderent nitores coruſca-
tionum, & antequam confirmarentur fundamenta pa-
radiſi, * & antequam viderentur decori flores, & ante- 3
quam confirmarentur motæ virtutes, & antequam
colligerētur innumerabiles militiæ angelorum, * & an- 4
tequam extollerentur altitudines aeris, & antequam
nominarentur menſuræ firmamentorum, & antequam
æſtuarent camini in Sion, * & antequam inueſtigaren- 5
tur præſentes anni, & antequam abalienarentur eorum
qui nunc peccant adinuentiones, & conſignati eſſent,
qui fidem theſaurizauerunt: * tunc cogitaui, & facta 6
ſunt per me ſolum, & non per alium: & finis per me,
& non per alium. * Et reſpondi, & dixi, Quæ erit ſe- 7
paratio temporum? aut quando prioris finis, & ſe-
quentis initium? * Et dixit ad me, Ab Abraham vſque 8
ad Iſaac, quando nati ſunt ab eo Iacob & Eſau, ma-
nus Iacob tenebat ab initio calcaneum Eſau, * finis 9
enim huius ſæculi Eſau, & principium ſequentis Ia-
cob. * Hominis manus inter calcaneum & manum. 10
Aliud noli quærere Eſdra. * Et reſpondi, & dixi, O 11
dominator Domine, ſi inueni gratiam ante oculos
tuos, * oro vt demonſtres ſeruo tuo finem ſignorum 12
tuorum, quorum partem mihi demonſtraſti nocte
præcedenti. * Et reſpondit, & dixit ad me, Surge 13
ſuper pedes tuos, & audi vocem pleniſſimam ſonitus.
* Et erit ſicut commotio, nec commouebitur locus, 14
in quo ſtes ſuper eum. * Ideo cum loquitur, tu non ex- 15
paueas, quoniam de fine verbum & fundamentum ter-
ræ intelligitur, * quoniam de ipſis ſermo tremiſcit & 16
commouetur, ſcit enim quoniam finem eorum opor-
tet commutari. * Et factum eſt, cum audiſſem, ſurre- 17
xi ſuper pedes meos, & audiui: & ecce vox loquens,
& ſonus eius ſicut ſonus aquarum multarum, * & di- 18
xit, Ecce dies veniunt, & erit quando appropinqua-
re incipiam, vt viſitem habitantes in terra: * & quan- 19
do inquirere incipiam ab eis qui iniuſte nocuerunt in-
iuſtitia ſua, & quando ſuppleta fuerit humilitas Sion.
* & cum ſuperſignabitur ſæculum quod incipiet per- 20
tranſire, hæc ſigna faciam, Libri aperientur ante fa-
ciem firmamenti, & omnes videbunt ſimul, * & anni- 21
culi infantes loquentur vocibus ſuis, & prægnantes
immaturos parient infantes trium & quattuor men-
ſium, & viuent, & ſuſcitabuntur. * Et ſubito appare- 22
bunt ſeminata loca non ſeminata, & plena promptua-
ria ſubito inuenientur vacua: * & tuba canet cum ſo- 23
no; quam cum omnes audierint, ſubito expaueſcent.
* Et erit in illo tempore, debellabunt amici amicos 24
vt inimici, & expaueſcet terra cum his: & venæ fon-
tium ſtabunt, & non decurrent in horis tribus: * & 25
erit, omnis qui derelictus fuerit ex omnibus iſtis qui-
bus prædixi tibi, ipſe ſaluabitur, & videbit ſalutare
meum, & finem ſæculi veſtri. * Et videbunt qui re- 26
cepti ſunt homines, qui mortem non guſtauerunt a
natiuitate ſua, & mutabitur cor inhabitantium, &
conuertetur in ſenſum alium. * Delebitur enim ma- 27
lum, & extinguetur dolus. * Florebit autem fides, & 28
vincetur corruptela, & oſtendetur veritas quæ ſine
fructu fuit diebus tantis. * Et factum eſt, cum loque- 29
retur mihi, & ecce paulatim intuebar ſuper eum ante
quàm ſtabam, * & dixit ad me hæc, Veni tibi oſtendere 30
tempus venturæ noctis. * Si ergo iterum rogaueris, 31
& iterum ieiunaueris ſeptem diebus, iterum tibi re-
32 nuntiabo horum maiora per diem quam audiui. * Au-
dita eſt enim vox tua apud Altiſſimum. Vidit enim
fortis directionem tuam, & prouidit pudicitiam, quam
33 a iuuentute tua habuiſti: * & propter hoc miſit me
demonſtrare tibi hæc omnia, & dicere tibi, Confide,
34 & noli timere, * & noli feſtinare cum prioribus tem-
poribus cogitare vana, vt non properes a nouiſſimis
35 temporibus. * Et factum eſt poſt hæc, & fleui iterum:
& ſimiliter ieiunaui ſeptem diebus, vt ſuppleam tres
36 hebdomadas, quæ dictæ ſunt mihi. * Et factum eſt in
octaua nocte, & cor meum turbabatur iterato in me,
37 & cœpi loqui coram Altiſſimo. * Inflammabatur enim
38 ſpiritus meus valde, & anima mea anxiabatur. * & di-
xi, O Domine, loquens locutus es ab initio creatu-
ræ in primo die dicens, Fiat cælum & terra: & tuum
39 verbum opus perfectum. * Et erat tunc ſpiritus, &
tenebræ circumferebantur, & ſilentium, ſonus vocis
40 hominis nondum erat abs te. * Tunc dixiſti de theſau-
ris tuis proferri lumen luminoſum, quo appareret
41 opus tuum. * Et die ſecundo creaſti ſpiritum firma-
menti, & imperaſti ei vt diuideret & diuiſionem face-
ret inter aquas, vt pars quædam ſurſum recederet,
42 pars vero deorſum maneret. * Et tertia die imperaſti
aquis congregari in ſeptima parte terræ: ſex vero par-
tes ſiccaſti & conſeruaſti, vt ex his ſint coram te mi-
43 niſtrantia ſeminata a Deo, & culta. * Verbum enim
44 tuum proceſſit, & opus ſtatim fiebat. * Proceſſit enim
ſubito fructus multitudinis immenſus, & concupi-
ſcentiæ guſtus multiformes, & flores colore immuta-
bili, & odores odoramenti inueſtigabilis, & die tertia
45 hæc facta ſunt. * Quarta autem die imperaſti fieri ſolis
46 ſplendorem, lunæ lumen, ſtellarum diſpoſitionem: * &
imperaſti eis, vt deſeruirent futuro plaſmato homini.
47 * Quinto autem die dixiſti ſeptimæ parti, vbi erat
aqua congregata, vt procrearet animalia, & volati-
48 lia, & piſces: & ita fiebat. * aqua muta, & ſine anima
quæ Dei nutu iubebantur, animalia faciebat, vt ex hoc
49 mirabilia tua nationes enarrent. * Et tunc conſerua-
ſti duas animas: nomen vni vocaſti Henoch, & no-
50 men ſecundæ vocaſti Leuiathan, * & ſeparaſti ea ab
alterutro. Non enim poterat ſeptima pars, vbi erat
51 aqua congregata, capere ea. * Et dediſti Henoch vnam
partem, quæ ſiccata eſt tertio die, vt habitet in ea vbi
52 ſunt montes mille. * Leuiathan autem dediſti ſepti-
mam partem humidam, & ſeruaſti eam, vt fiat in de-
53 uorationem quibus vis, & quando vis. * Sexto autem
die imperaſti terræ, vt crearet coram te iumenta, &
54 beſtias, & reptilia: * & ſuper his Adam, quem con-
ſtituiſti ducem ſuper omnibus factis quæ feciſti, & ex
eo educimur nos omnes, quemq. elegiſti populum.
55 * Hæc autem omnia dixi coram te Domine, quia pro-
56 pter nos creaſti ſæculum. * Reſiduas autem gentes ab
Adam natas dixiſti eas nil eſſe, & quoniam ſaliuæ aſ-
ſimulatæ ſunt, & quaſi ſtillicidium de vaſe ſimilaſti
57 abundantiam eorum. * Et nunc Domine, ecce, iſtæ
gentes quæ in nihilum deputatæ ſunt, cœperunt do-
58 minari noſtri, & deuorare: * nos autem populus tuus
quem vocaſti primogenitum vnigenitum æmulatorem
59 tuum, traditi ſumus in manibus eorum: * & ſi propter
nos creatum eſt ſæculum, quare non hereditatem poſ-
ſidemus cum ſæculo? Vſquequo hæc?

CAP. VII.

1 ET factum eſt, cum finiſſem loqui verba hæc, miſ-
ſus eſt ad me angelus qui miſſus fuerat ad me pri-
2 mis noctibus, * & dixit ad me, Surge Eſdra, & audi
3 ſermones quos veni loqui ad te. * Et dixi, Loquere

Deus

Deus meus. Et dixit ad me, Mare poſitum eſt in ſpa-
tioſo loco, vt eſſet altum & immenſum: * erit autem 4
eius introitus in anguſto loco poſitus, vt eſſet ſimilis flu-
minibus. * Quis enim volens voluerit ingredi mare, 5
& videre eum, vel dominari eius: ſi non tranſierit an-
guſtum, in latitudinem quomodo venire poterit? * Item 6
aliud, Ciuitas eſt ædificata, & poſita in loco campe-
ſtri: eſt autem plena omnium bonorum. * introitus 7
eius anguſtus & in præcipiti poſitus, vt eſſet a dex-
tris quidem ignis, a ſiniſtris aqua alta: * ſemita autem 8
eſt vna ſola inter eos poſita, hoc eſt, inter ignem &
aquam, vt non capiat ſemita, niſi ſolummodo veſti-
gium hominis. * Si autem dabitur ciuitas homini in 9
hereditatem, ſi numquam antepoſitum periculum per-
tranſierit, quomodo accipiet hereditatem ſuam? * Et 10
dixi, Sic Domine. Et dixit ad me, Sic eſt; & Iſrael
pars. * Propter eos enim feci ſæculum, & quando 11
tranſgreſſus eſt Adam conſtitutiones meas, iudica-
tum eſt quod factum eſt. * Et facti ſunt introitus huius 12
ſæculi anguſti, & dolentes, & laborioſi: pauci autem
& mali, & periculorũ pleni: & labore magnopere ful-
ti. * nam maioris ſæculi introitus ſpatioſi & ſecuri, & 13
facientes immortalitatis fructum. * Si ergo ingredien- 14
tes non fuerunt ingreſsi qui viuunt, anguſta & vana
hæc: non poterunt recipere quæ ſunt repoſita. * Nunc 15
ergo quare tu conturbaris, cum ſis corruptibilis? &
quid moueris tu, cum ſis mortalis? * Et quare non 16
accepiſti in corde tuo quod eſt futurum, ſed quod in
præſenti? * Reſpondi & dixi, Dominator Domine, 17
ecce diſpoſuiſti lege tua, quoniam iuſti hereditabunt
hæc, impij autem peribunt. * Iuſti autem ferent angu- 18
ſta, ſperantes ſpatioſa. qui enim impie geſſerunt, &
anguſta paſsi ſunt, & ſpatioſa non videbunt. * Et di- 19
xit ad me, Non eſt iudex ſuper Deum, neque intelli-
gens ſuper Altiſsimum. * Pereunt enim multi præſen- 20
tes, quia negligitur quæ antepoſita eſt Dei lex. * Man- 21
dans enim mandauit Deus venientibus, quando ve-
nerunt, quid facientes viuerent, & quid obſeruantes
non punirentur. * Hi autem non ſunt perſuaſi, & con- 22
tradixerunt ei, & conſtituerunt ſibi cogitamen vani-
tatis, * & propoſuerunt ſibi circumuentiones delicto- 23
rum, & ſuperdixerunt Altiſsimo non eſſe, & vias eius
non cognouerunt, * & legem eius ſpreuerunt, & ſpon- 24
ſiones eius abnegauerunt, & in legitimis eius fidem
non habuerunt, & opera eius non perfecerunt. * pro- 25
pter hoc Eſdra vacua vacuis, & plena plenis. * Ecce 26
tempus veniet, & erit quando venient ſigna quæ præ-
dixi tibi, & apparebit ſponſa, & appareſcens oſtende-
tur quæ nunc ſubducitur terra: * & omnis qui libera- 27
tus eſt de prædictis malis, ipſe videbit mirabilia mea.
* Reuelabitur enim filius meus IESVS cum his qui 28
cum eo ſunt, & iucundabuntur qui relicti ſunt in annis
quadringentis. * Et erit poſt annos hos, & morietur 29
filius meus CHRISTVS, & omnes qui ſpiramentum
habent homines: * & conuertetur ſæculum in anti- 30
quum ſilentium diebus ſeptem, ſicut in prioribus iu-
dicijs, ita vt nemo derelinquatur. * Et erit poſt dies 31
ſeptem, & excitabitur quod nondum vigilat ſæculum,
& morietur corruptum: * & terra reddet quæ in ea 32
dormiunt, & puluis qui in eo ſilentio habitant, &
promptuaria reddent quæ eis commendatæ ſunt ani-
mæ. * Et reuelabitur Altiſsimus ſuper ſedem iudicij, 33
& pertranſibunt miſeriæ, & longanimitas congrega-
bitur. * Iudicium autem ſolum remanebit, veritas 34
ſtabit, & fides conualeſcet, * & opus ſubſequetur, & 35
merces oſtendetur, & iuſtitiæ vigilabunt, & iniuſtitiæ
non dominabuntur. * Et dixi, Primus Abraham pro- 36
pter Sodomitas orauit, & Moyſes pro patribus qui in
37 deſerto peccauerunt, * & qui poſt eum pro Iſrael in
38 diebus Achaz, & Samuelis, * & Dauid pro confractio-
ne, & Salomon pro eis qui venerunt in ſanctificatio-
39 nem. * Et Elias pro his qui pluuiam acceperunt, &
40 pro mortuo vt viueret, * & Ezechias pro populo in
41 diebus Sennacherib, & multi pro multis. * Si ergo
modo quando corruptibile increuit, & iniuſtitia mul-
tiplicata eſt, & orauerunt iuſti pro impijs: quare &
42 nunc ſic non erit? * Et reſpondit ad me, & dixit, Præ-
ſens ſæculum non eſt finis, gloria in eo frequens ma-
43 net: propter hoc orauerunt pro inualidis. * Dies enim
iudicij erit finis temporis huius, & initium temporis
futuræ immortalitatis, in quo tranſiuit corruptela:
44 * ſoluta eſt intemperantia, abſciſſa eſt incredulitas:
45 creuit autem iuſtitia, orta eſt veritas. * tunc enim ne-
mo poterit ſaluare eum qui perijt, neque demergere
46 qui vicit. Et reſpondi, * & dixi, Hic eſt ſermo meus
primus & nouiſsimus, quoniam melius erat non dare
terram Adam, vel cum iam dediſſet, coercere eum vt
47 non peccaret. * Quid enim prodeſt hominibus in præ-
ſenti viuere in triſtitia, & mortuos ſperare punitio-
48 nem? * O tu quid feciſti Adam? Si enim tu peccaſti,
non eſt factus ſolius tuus caſus, ſed & noſter qui ex te
49 aduenimus. * Quid enim prodeſt nobis, ſi promiſſum
eſt nobis immortale tempus: nos autem mortalia
50 opera egimus? * Et quoniam prædicta eſt nobis pe-
51 rennis ſpes, nos vero peſsimi vani facti ſumus. * Et
quoniam repoſita ſunt nobis habitacula ſanitatis & ſe-
52 curitatis: nos vero male conuerſati ſumus. * Et quo-
niam repoſita eſt gloria Altiſsimi protegere eos qui
tarde conuerſati ſunt: nos autem peſsimis vijs ambu-
53 lauimus. * Et quoniam oſtendetur paradiſus, cuius
fructus incorruptus perſeuerat, in quo eſt ſecuritas
54 & medela: * nos vero non ingrediemur. in ingratis
55 enim locis conuerſati ſumus. * Et quoniam ſuper ſtel-
las fulgebunt facies eorum qui abſtinentiam habue-
56 runt: noſtræ autem facies ſuper tenebras nigræ. * non
enim cogitauimus viuentes quando iniquitatem fa-
57 ciebamus, quòd incipiemus poſt mortem pati. * Et
reſpondit, & dixit, Hoc eſt cogitamentum certaminis
58 quod certabit qui ſuper terram natus eſt homo, * vt ſi
victus fuerit, patiatur quod dixiſti: ſi autem vicerit,
59 recipiet quod dico: * quoniam hæc eſt vita quam Moy-
ſes dixit cum viueret, ad populum, dicens, Elige tibi
60 vitam, vt viuas. * Non crediderunt autem ei, ſed nec
poſt eum prophetis: ſed nec mihi qui locutus ſum ad
61 eos, * quoniam non eſſet triſtitia in perditionem eo-
rum. ſicut futurum eſt gaudium ſuper eos, quibus per-
62 ſuaſa eſt ſalus. * Et reſpondi, & dixi, Scio Domine, quo-
niam vocatus eſt Altiſsimus miſericors in eo, quòd
63 miſereatur his qui nondum in ſæculo aduenerunt, * &
quòd miſeretur illis qui conuerſionem faciunt in lege
64 eius: * & longanimis eſt, quoniam longanimitatem
65 præſtat his qui peccauerunt quaſi ſuis operibus: * &
munificus eſt, quoniam quidem donare vult pro exi-
66 gentijs: * & multæ miſericordiæ, quoniam multiplicat
magis miſericordias his qui præſentes ſunt, & qui præ-
67 terierunt, & qui futuri ſunt. * Si enim non multiplica-
uerit miſericordias ſuas: non viuificabitur ſæculum
68 cum his qui inhereditabant in eo. * Et donat: quoniam
ſi non donauerit de bonitate ſua, vt alleuentur hi qui
iniquitatem fecerunt, de ſuis iniquitatibus non poterit
69 decies milleſima pars viuificari hominum. * Et iudex
ſi nõ ignouerit his qui curati ſunt verbo eius, & delue-
rit multitudinẽ contentionũ: non fortaſsis derelinque-
rentur in innumerabili multitudine, niſi pauci valde.

CAP. VIII.

ET reſpondit ad me, & dixit: Hoc ſæculum fecit 1
Altiſsimus propter multos, futurum autem pro-
pter paucos. * Dicam autem coram te ſimilitudi- 2
nem Eſdra. Quomodo autem interrogabis terram,&
dicet tibi, quoniam dabit terram multam magis vn-
de fiat fictile, paruum autem puluerem vnde aurum
fit: ſic & actus præſentis ſæculi. * Multi quidem creati 3
ſunt, pauci autem ſaluabuntur. * Et reſpondi, & dixi: 4
Abſorbe ergo anima ſenſum, & deuora quod ſapit.
* conueniſti enim obaudire,& prophetare volens. Nec 5
enim tibi datum eſt ſpatium, niſi ſolummodo viuere.
* O Domine, ſi non permittes ſeruo tuo, vt oremus 6
coram te,& des nobis ſemen cordi,& ſenſui culturam,
vnde fructus fiat, vnde viuere poſsit omnis corruptus,
qui portabit locum hominis? * Solus enim es,& vna 7
plaſmatio nos ſumus manuum tuarum, ſicut locutus
es: * & quomodo nunc in matrice plaſmatum eſt cor- 8
pus, & præſtas membra: conſeruatur in igne & aqua
tua creatio: & nouem menſibus patitur tua plaſmatio
tuam creaturam quæ in ea creata eſt: * ipſum autem 9
quod ſeruat, & quod ſeruatur, vtraque ſeruabuntur:
ſeruataq. quandoque iterum reddit matrix, quæ in ea
creuerunt. * Imperaſti enim ex ipſis membris, hoc 10
eſt mamillis præbere lac fructui mamillarum, * vt nu- 11
triatur id quod plaſmatum eſt vſque in tẽpus aliquod,
& poſtea diſponas eum tuæ miſericordiæ. * Enutriſti 12
eum tua iuſtitia,& erudiſti eum in lege tua,& corripui-
ſti eum tuo intellectu: * & mortificabis eum,vt tuam 13
creaturam: & viuificabis eum, vt opus tuum. * Si er- 14
go perdideris eum qui tantis laboribus plaſmatus eſt:
tuo iuſſu facile eſt ordinari, vt & id quod fiebat ſer-
uaretur. * Et nunc Domine dicam, de omni homine 15
tu magis ſcis: de populo autem tuo,ob quem doleo:
* Et de hereditate tua, propter quam lugeo: & pro- 16
pter Iſrael,propter quem triſtis ſum: & de Iacob, pro-
pter quem doleo: * ideo incipiam orare coram te pro 17
me,& pro eis: quoniam video lapſus noſtros qui inha-
bitamus terram. * Sed audiui celeritatem iudicis qui 18
futurus eſt. * Ideo audi vocem meam & intellige ſer- 19
monem meum,& loquar coram te. * Initium verborum 20
Eſdræ priuſquam aſſumeretur: & dixi, Domine,qui in-
habitas ſæculum, cuius oculi eleuati in ſuperna & ae-
re: * & cuius thronus inæſtimabilis, & gloria incom- 21
prehenſibilis: cui aſtat exercitus angelorum cum tre-
more, * quorum ſeruatio in vento & igni conuertitur: 22
cuius verbum verum, & dicta perſeuerantia: * cuius 23
iuſsio fortis,& diſpoſitio terribilis: cuius aſpectus are-
facit abyſſos,& indignatio tabeſcere facit montes, &
veritas teſtificatur: * exaudi orationem ſerui tui, & 24
auribus percipe precationem figmenti tui. * Dum enim 25
viuo,loquar: & dum ſapio,reſpondebo: * nec reſpicias 26
populi tui delicta, ſed qui tibi in veritate ſeruiunt.
* Nec intendas impia gentium ſtudia, ſed qui tua te- 27
ſtimonia cum doloribus cuſtodierunt. * Nec cogites 28
qui in conſpectu tuo falſe conuerſati ſunt, ſed memo-
rare qui ex voluntate tua timorem cognouerunt. * Ne- 29
que volueris perdere,qui pecudum mores habuerunt:
ſed reſpicias eos qui legem tuam ſplendide docuerunt.
* Nec indigneris eis qui beſtijs peiores iudicati ſunt: 30
ſed diligas eos qui ſemper in tua iuſtitia confidunt, &
gloria. * Quoniam nos & patres noſtri talibus morbis 31
languemus: tu autem propter nos peccatores miſeri-
cors vocaberis. * Si enim deſideraueris vt noſtri miſe- 32
rearis,tunc miſericors vocaberis,nobis autem non ha-
bentibus opera iuſtitiæ. * Iuſti enim,quibus ſunt opera 33
multa repoſita, ex proprijs operibus recipient merce-
34 dem. * Quid eſt enim homo,vt ei indigneris: aut genus
35 corruptibile, vt ita amatus ſis de ipſo? * In veritate
enim nemo de genitis eſt qui non impie geſsit, & de
36 confitentibus qui non deliquit. * In hoc enim annuntia-
bitur iuſtitia tua, & bonitas tua Domine, cum miſer-
tus fueris eis qui non habent ſubſtantiam bonorum
37 operum. * Et reſpondit ad me,& dixit: Recte locutus
38 es aliqua: & iuxta ſermones tuos, ſic & fiet. * quoniam
non vere cogitabo ſuper plaſma eorum qui peccaue-
runt ante mortem, ante iudicium, ante perditionem:
39 * ſed iucundabor ſuper iuſtorum figmentum, & me-
morabor peregrinationis quoque, & ſaluationis &
40 mercedis receptionis. * Quomodo ergo locutus ſum,
41 ſic & eſt. * Sicut enim agricola ſerit ſuper terram
ſemina multa, & plantationes multitudinis plantat,
ſed non in tempore omnia quæ ſeminata ſunt, ſaluan-
tur, ſed nec omnia quæ plantata ſunt, radicabunt:
ſic & qui in ſæculo ſeminati ſunt, non omnes ſalua-
42 buntur. * Et reſpondi, & dixi: Si inueni gratiam, lo-
43 quar. * Quomodo ſemen agricolæ ſi non aſcenderit
aut non acceperit pluuiam tuam in tempore, aut ſi
44 corruptum fuerit multitudine pluuiæ, * ſic perit: &
ſimiliter homo qui manibus tuis plaſmatus eſt, & tu
ei imago nominatus: quoniam ſimilatus es ei, pro-
pter quem omnia plaſmaſti, & ſimilaſti ſemini agri-
45 colæ. * Non iraſcaris ſuper nos, ſed parce populo
tuo, & miſerere hereditati tuæ. Tu autem creaturæ
46 tuæ miſereris. * Et reſpondit ad me, & dixit: Quæ
ſunt præſentia præſentibus, & quæ futura futuris?
47 * Multum enim tibi reſtat, vt poſsis diligere meam
creaturam ſuper me: tibi autem frequenter & ipſi
48 proximaui, iniuſtis autem numquam. * Sed & in hoc
49 mirabilis es coram Altiſsimo, * quoniam humiliaſti
te ſicut decet te, & non iudicaſti te, vt inter iuſtos
50 plurimum glorificeris. * Propter quod miſeriæ mul-
tæ, & miſerabiles efficientur eis qui habitant ſæcu-
lum in nouiſsimis: quia in multa ſuperbia ambula-
51 uerunt. * Tu autem pro te intellige, & de ſimilibus
52 tuis inquire gloriam. * Vobis enim apertus eſt pa-
radiſus, plantata eſt arbor vitæ, præparatum eſt futu-
rum tempus, præparata eſt abundantia, ædificata eſt
ciuitas, probata eſt requies,perfecta eſt bonitas & per-
53 fecta ſapientia. * Radix mali ſignata eſt a vobis: infir-
mitas,& tinea a vobis abſconſa eſt: & in infernum fugit
54 corruptio in obliuione. * Tranſierunt dolores, &
55 oſtenſus eſt in fine theſaurus immortalitatis. * Noli
ergo adijcere inquirendo de multitudine eorum qui
56 pereunt. * Nam & ipſi accipientes libertatem, ſpre-
uerunt Altiſsimum, & legem eius contempſerunt, &
57 vias eius dereliquerunt. * Adhuc autem iuſtos eius
58 conculcauerunt, * & dixerunt in corde ſuo non eſſe
59 Deum: & quidem ſcientes quoniam moriuntur. * Si-
cut enim vos ſuſcipient quæ prædicta ſunt: ſic eos
ſitis, & cruciatus, quæ præparata ſunt. non enim
60 voluit hominem diſperdi. * Sed & ipſi qui creati ſunt,
coinquinauerunt nomen eius qui fecit eos: & in-
61 grati fuerunt ei qui præparauit eis vitam. * Qua-
62 propter iudicium meum modo appropinquat. * Quæ
non omnibus demonſtraui, niſi tibi, & tibi ſimilibus
63 paucis. Et reſpondi, & dixi: * Ecce nunc Domine de-
monſtraſti mihi multitudinem ſignorum, quæ inci-
pies facere in nouiſsimis: ſed non demonſtraſti mihi
quo tempore.

CAP.

CAP. IX.

ET reſpondit ad me, & dixit, Metiens metire tem- 1
pus in ſemetipſo : & erit cum videris, quando
tranſierit pars quædam ſignorum quæ prædicta ſunt,
* tunc intelliges quoniam ipſum eſt tempus in quo in- 2
cipiet Altiſsimus viſitare ſæculum quod ab eo factum
eſt. * Et quando videbitur in ſæculo motio locorum, 3
& populorum turbatio, * tunc intelliges quoniam de 4
his erat Altiſsimus locutus a diebus qui fuerunt an-
te te ab initio. * Sicut enim omne quod factum eſt in 5
ſæculo initium habet, pariter & conſummationem,
& conſummatio eſt manifeſta : * ſic & Altiſsimi tem- 6
pora initia habent manifeſta in prodigijs & virtuti-
bus, & conſummationes in actu & in ſignis. * Et 7
erit, omnis qui ſaluus factus fuerit, & qui poterit
effugere per opera ſua & per fidem in qua credidi-
ſtis, * relinquetur de prædictis periculis, & videbit 8
ſalutare meum in terra mea, & in finibus meis, quo-
niam ſanctificaui me a ſæculo. * Et tunc miſerebun- 9
tur qui nunc abuſi ſunt vias meas : & in tormentis
commorabuntur hi qui eas proiecerunt in contem-
ptu. * Qui enim non cognouerunt me, viuentes be- 10
neficia conſecuti : * & qui faſtidierunt legem meam, 11
cum adhuc erant habentes libertatem, * & cum ad- 12
huc eſſet eis apertus pœnitentiæ locus, non intellexe-
runt, ſed ſpreuerunt : hos oportet poſt mortem in
cruciamento cognoſcere. * Tu ergo noli adhuc curio- 13
ſus eſſe, quomodo impij cruciabuntur : ſed inquire
quomodo iuſti ſaluabuntur, & quorum ſæculum, &
propter quos ſæculum, & quando. * Et reſpondi, & 14
dixi, * Olim locutus ſum, & nunc dico, & poſtea di- 15
cam : quoniam plures ſunt qui pereunt, quàm qui ſal-
uabuntur : * ſicut multiplicatur fluctus ſuper guttam. 16
Et reſpondit ad me, & dixit, * Qualis ager, talia & 17
ſemina : & quales flores, tales & tincturæ : & qualis
operator, talis & creatio : & qualis agricola, talis cul-
tura : quoniam tempus erat ſæculi. * Et nunc cum eſ- 18
ſem parans eis his qui nunc ſunt, antequam fieret ſæ-
culum, in quo habitarent : & nemo mihi contradixit.
* tunc enim quiſque, & nunc creator in mundo hoc 19
parato, & meſſe indeficienti, & lege inueſtigabili cor-
rupti ſunt mores eorum. * Et conſideraui ſæculum, & 20
ecce erat periculum propter cogitationes quæ in eo
aduenerunt. * Et vidi, & peperci ei valde : & ſeruaui 21
mihi acinum de botro, & plantationem de tribu mul-
ta. * Pereat ergo multitudo quæ ſine cauſa nata eſt, 22
& ſeruetur acinus meus, & plantatio mea : quia cum
multo labore perfeci. * Tu autem ſi adhuc intromit- 23
tas ſeptem dies alios, ſed non ieiunabis in eis : * Ibis 24
in campum florum, vbi domus non eſt ædificata :
& manducabis ſolummodo de floribus campi, & car-
nem non guſtabis, & vinum non bibes, ſed ſolummo-
do flores : * deprecare Altiſsimum ſine intermiſsio- 25
ne, & veniam, & loquar tecum. * Et profectus ſum, 26
ſicut dixit mihi in campum, qui vocatur Ardath,
& ſedi ibi in floribus. Et de herbis agri manducaui,
& facta eſt eſca earum mihi in ſaturitatem. * Et factum 27
eſt poſt dies ſeptem, & ego diſcumbebam ſupra fœ-
num, & cor meum iterum turbabatur ſicut ante. * Et 28
apertum eſt os meum, & inchoaui dicere coram Al-
tiſsimo, & dixi, * O Domine, te nobis oſtendens oſten- 29
ſus es patribus noſtris in deſerto, quod non calcatur,
& infructuoſo, quando erant exeuntes de Aegypto : &
dicens dixiſti, * Tu Iſrael audi me, & ſemen Iacob inten- 30
de ſermonibus meis. * Ecce enim ego ſemino in vobis 31
legem meam, & faciet in vobis fructum, & glorifica-
32 bimini in eo per ſæculum. * Nam patres noſtri acci-
pientes legem, non ſeruauerunt, & legitima mea non
cuſtodierunt, & factus eſt fructus legis non parens :
33 nec enim poterat, quoniam tuus erat. * Nam qui
acceperunt, perierunt, non cuſtodientes quod in eis
34 ſeminatum fuerat. * Et ecce, conſuetudo eſt, vt, cum
acceperit terra ſemen, vel nauem mare, vel vas ali-
quod eſcam vel potum : cum fuerit exterminatum id,
35 in quo ſeminatum eſt, vel in quod miſſum eſt : * ſimul id
quod ſeminatum, vel miſſum eſt, vel quæ ſuſcepta ſunt,
exterminantur, & ſuſcepta iam non manent apud
36 nos : ſed nobis ſic non factum eſt. * Nos quidem qui
legem accepimus peccantes periuimus, & cor no-
37 ſtrum quod ſuſcepit eam : * nam lex non perijt, ſed per-
38 manſit in ſuo labore. * Et cum loquerer hæc in corde
meo, reſpexi oculis meis, & vidi mulierem in dexte-
ra parte, & ecce hæc lugebat, & plorabat cum voce
magna, & animo dolebat valde, & veſtimenta eius
39 diſciſſa, & cinis ſuper caput eius. * Et dimiſi cogita-
tus, in quibus eram cogitans, & conuerſus ſum ad
40 eam, & dixi ei, * Vt quid fles? & quid doles animo?
41 Et dixit ad me, * Dimitte me Domine meus, vt de-
fleam me, & adijciam dolorem : quoniam valde ama-
42 ro ſum animo, & humiliata ſum valde. * Et dixi ei,
43 Quid paſſa es? dic mihi. Et dixit ad me, * Sterilis fui
ego famula tua, & non peperi, habens maritum an-
44 nis triginta. * Ego enim per ſingulas horas, & per ſin-
gulos dies, & annos hos triginta deprecor Altiſsi-
45 mum nocte ac die. * Et factum eſt, poſt triginta annos
exaudiuit me Deus ancillam tuam, & vidit humili-
tatem meam, & attendit tribulationi meæ, & dedit
mihi filium : & iucundata ſum ſuper eum valde ego,
& vir meus, & omnes ciues mei, & honorificabamus
46 valde Fortem. * Et nutriui eum cum labore multo.
47 * Et factum eſt cum creuiſſet, & veniſſet accipere vxo-
rem, feci diem epuli.

CAP. X.

1 ET factum eſt, cum introiſſet filius meus in thala-
2 mo ſuo, cecidit, & mortuus eſt : * & euertimus
omnes lumina, & ſurrexerunt omnes ciues mei ad
conſolandum me, & quieui vſque in alium diem vſque
3 nocte. * Et factum eſt, cum omnes quieuiſſent vt me
conſolarentur vt quieſcerem : & ſurrexi nocte, & fu-
4 gi : & veni ſicut vides in hoc campo : * & cogito iam
non reuerti in ciuitatem, ſed hic conſiſtere : & neque
manducare, neque bibere, ſed ſine intermiſsione lu-
5 gere, & ieiunare vſque dum moriar. * Et dereliqui
ſermones in quibus eram, & reſpondi cum iracundia
6 ad eam, & dixi, * Stulta ſuper omnes mulieres, non
vides luctum noſtrum, & quæ nobis contingunt?
7 * Quoniam Sion mater noſtra omni triſtitia contri-
ſtatur, & humilitate humiliata eſt, & luget validiſ-
8 ſime. * Et nunc quoniam omnes lugemus, & triſtes
ſumus : quoniam omnes contriſtati ſumus, tu autem
9 contriſtaris in vno filio? * Interroga enim terram,
& dicet tibi : quoniam hæc eſt, quæ debeat lugere ca-
10 ſum tantorum ſuper eam germinantium. * Et ex ipſa
ab initio omnes nati & alij venient : & ecce, pene
omnes in perditionem ambulant, & exterminium
11 fit multitudo eorum. * Et quis ergo debet lugere ma-
gis, niſi hæc quæ tam magnam multitudinem perdidit,
quàm tu, quæ pro vno doles? Si autem dicis mihi,
12 * Quoniam non eſt planctus meus ſimilis terræ : quo-
niam fructum ventris mei perdidi, quem cum mœrori-
13 bus peperi, & cum doloribus genui : * terra autem ſe-
cundum viam terræ, abijtq. in ea multitudo præſens,

quo modo euenit: & ego tibi dico, * ſicut tu cum la- 14
bore peperiſti, ſic & terra dat fructum ſuum homini ab
initio ei qui fecit eam. * Nunc ergo retine apud te- 15
metipſam dolorem tuum, & fortiter fer qui tibi con-
tigerunt caſus. * Si enim iuſtificaueris terminum Dei, 16
& conſilium ſuum recipies in tempore, & in talibus
collaudaberis; * ingredere ergo in ciuitatem ad virum 17
tuum. Et dixit ad me, * Non faciam, neque ingrediar 18
ciuitatem, ſed hic moriar. * Et appoſui adhuc loqui ad 19
eam, & dixi, * Noli facere hunc ſermonem, ſed con- 20
ſenti perſuadenti. Quot enim caſus Sion? Conſo-
lare propter dolorem Ieruſalem. * Vides enim quo- 21
niam ſanctificatio noſtra deſerta effecta eſt, & altare
noſtrum demolitum eſt, & templum noſtrum deſtru-
ctum eſt, * & pſalterium noſtrum humiliatum eſt, & 22
hymnus conticuit, & exultatio noſtra diſſoluta eſt, &
lumen candelabri noſtri extinctum eſt, & arca teſta-
menti noſtri direpta eſt, & ſancta noſtra contaminata
ſunt, & nomen quod inuocatum eſt ſuper nos, pene
prophanatum eſt: & liberi noſtri contumeliam paſſi
ſunt, & ſacerdotes noſtri ſuccenſi ſunt, & Leuitæ no-
ſtri in captiuitatem abierunt, & virgines noſtræ coin-
quinatæ ſunt, & mulieres noſtræ vim paſſæ ſunt, & iu-
ſti noſtri rapti ſunt, & paruuli noſtri perditi ſunt, &
iuuenes noſtri ſeruierunt, & fortes noſtri inualidi facti
ſunt: * & quod omnium maius, ſignaculum Sion, quo- 23
niam reſignata eſt de gloria ſua. nam & tradita eſt in
manibus eorum qui nos oderunt. * Tu ergo excute 24
tuam triſtitiam multam, & depone abs te multitudi-
nem dolorum, vt tibi repropitietur Fortis, & requiem
faciet tibi Altiſſimus requietionem laborum. * Et fa- 25
ctum eſt, cum loquebar ad eam, facies eius fulgebat
ſubito & ſpecies, coruſcus fiebat viſus eius, vt eſſem
pauens valde ad eam, & cogitarem quid eſſet hoc. * Et 26
ecce, ſubito emiſit ſonitum vocis magnum timore
plenum, vt commoueretur terra a mulieris ſono. &
vidi: * & ecce, amplius mulier non comparebat mihi, 27
ſed ciuitas ædificabatur, & locus demonſtrabatur de
fundamentis magnis: & timui, & clamaui voce ma-
gna, & dixi, * Vbi eſt Vriel angelus, qui a principio 28
venit ad me? quoniam ipſe me fecit venire in multitu-
dine in exceſſu mentis huius, & factus eſt finis meus
in corruptionem, & oratio mea in improperium. * Et 29
cum eſſem loquens ego hæc, ecce venit ad me, & vidit
me. * & ecce eram poſitus vt mortuus, & intellectus 30
meus alienatus erat, & tenuit dexteram meam, &
confortauit me, & ſtatuit me ſuper pedes meos, & di-
xit mihi, * Quid tibi eſt? & quare conturbatus eſt in- 31
tellectus tuus, & ſenſus cordis tui? & quare contur-
baris? Et dixi, * Quoniam dereliquiſti me, & ego qui- 32
dem feci ſecundum ſermones tuos, & exiui in cam-
pum: & ecce vidi, & video quòd non poſſum enarra-
re. Et dixit ad me, * Sta vt vir, & commouebo te. Et 33
dixi, * Loquere Domine meus tu in me, noli me dere- 34
linquere, vt non fruſtra moriar: * quoniam vidi quæ 35
non ſciebam, & audio quæ non ſcio. * Aut numquid 36
ſenſus meus fallitur, & anima mea ſomniat? * Nunc 37
ergo deprecor te, vt demonſtres ſeruo tuo de exceſſu
hoc. Et reſpondit ad me, & dixit, * Audi me & doceam 38
te, & dicam tibi de quibus times: quoniam Altiſſi-
mus reuelauit tibi myſteria multa. * Vidit rectam viam 39
tuam, quoniam ſine intermiſſione contriſtabaris pro
populo tuo, & valde lugebas propter Sion. * Hic ergo 40
intellectus viſionis quæ tibi apparuit ante paululum.
* Quam vidiſti lugentem, inchoaſti conſolari eam. 41
* Nunc autem iam ſpeciem mulieris non vides, ſed ap- 42
paruit tibi ciuitas ædificari: * & quoniam enarrabat 43
44 tibi de caſu filij ſui, hæc abſolutio eſt. * Hæc mulier
quam vidiſti, hæc eſt Sion: & quoniam dixit tibi quam
45 & nunc conſpicies, vt ciuitatem ædificatam. * Et quo-
niam dixit tibi, quia ſterilis fuit triginta annis: pro-
pter quod erant anni ſcilicet triginta, quando non
46 erat in ea adhuc oblatio oblata. * Et factum eſt poſt
annos triginta, ædificauit Salomon ciuitatem, & ob-
tulit oblationes: tunc fuit quando peperit ſterilis fi-
47 lium. * Et quod tibi dixit, quoniam nutriuit eum cum
48 labore, hoc erat, habitatio in Ieruſalem. * Et quo-
niam dixit tibi, quòd filius meus veniens in ſuo tha-
lamo mortuus eſſet, & contigiſſet ei caſus, hoc erat,
49 quæ facta eſt ruina Ieruſalem. * Et ecce, vidiſti ſimili-
tudinem eius: & quoniam filium lugeret, inchoaſti
conſolari eam: & de his quæ contigerunt, hæc erant
50 tibi aperienda. * Et nunc videt Altiſſimus, quo-
niam ex animo contriſtatus es, & quoniam ex to-
to corde pateris pro ea, oſtendit tibi claritatem glo-
51 riæ eius, & pulchritudinem decoris eius. * Pro-
pterea enim dixi tibi vt maneres in campo vbi do-
52 mus non eſt ædificata. * Sciebam enim ego, quoniam
53 Altiſſimus incipiebat tibi oſtendere hæc: * propterea
dixi tibi vt venires in agrum vbi non eſt fundamen-
54 tum ædificij. * Nec enim poterat opus ædificij homi-
nis ſuſtineri in loco, vbi incipiebatur Altiſſimi ciuitas
55 oſtendi. * Tu ergo noli timere, neque expaueſcat cor
tuum: ſed ingredere, & vide ſplendorem & magnitu-
dinem ædificij, quantum capax eſt tibi viſus oculo-
56 rum videre: * & poſt hæc audies quantum capit audi-
57 tus aurium tuarum audire. * Tu enim beatus es præ
multis, & vocatus es apud Altiſſimum ſicut & pauci.
58 * Nocte autem quæ in craſtinum futura eſt, manebis
59 hic: * & oſtendet tibi Altiſſimus eas viſiones ſupre-
morum, quæ faciet Altiſſimus his qui habitant ſuper
60 terram a nouiſſimis diebus. * Et dormiui illam no-
ctem & aliam, ſicut dixerat mihi.

CAP. XI.

1 ET vidi ſomnium, & ecce aſcendebat de mari aqui-
la, cui erant duodecim alæ pennarum & capita
2 tria. * Et vidi, & ecce expandebat alas ſuas in omnem
terram, & omnes venti cœli inſufflabant in eam, &
3 colligebantur. * Et vidi, & de pennis eius naſceban-
tur contrariæ pennæ, & ipſæ fiebant in pennaculis mi-
4 nutis & modicis. * Nam capita eius erant quieſcen-
tia, & dimidium caput erat maius aliorum capitum,
5 ſed ipſa quieſcebat cum eis. * Et vidi, & ecce aquila
volauit in pennis ſuis, & regnauit ſuper terram, & ſu-
6 per eos qui habitant in ea. * Et vidi, quoniam ſubie-
cta erant ei omnia ſub cælo, & nemo illi contradice-
bat, neque vnus de creatura quæ eſt ſuper terram.
7 * Et vidi, & ecce ſurrexit aquila ſuper vngues ſuos, &
8 miſit vocem pennis ſuis, dicens, * Nolite omnes ſimul
vigilare, dormite vnuſquiſque in loco ſuo, & per tem-
9 pus vigilate. * Capita autem in nouiſſimo ſeruentur.
10 * Et vidi, & ecce vox non exibat de capitibus eius, ſed
11 de medietate corporis eius. * Et numeraui contrarias
12 pennas eius, & ecce ipſæ erant octo. * Et vidi, & ecce
a dextera parte ſurrexit vna penna, & regnauit ſuper
13 omnem terram. * Et factum eſt cum regnaret, venit ei
finis, & non apparuit locus eius: & ſequens exurrexit,
14 & regnabat. ipſa multum tenuit tempus. * Et factum
eſt cum regnaret, & veniebat finis eius, vt non appa-
15 reret ſicut prior. * Et ecce, vox emiſſa eſt illi, dicens,
16 * Audi tu quæ tanto tempore tenuiſti terram. hæc an-
17 nuncio tibi antequam incipias non apparere. * Nemo
poſt te tenebit tempus tuum, ſed nec dimidium eius.

Ete-

*Et leuauit ſe tertia, & tenuit principatum ſicut & 18
priores: & non apparuit & ipſa. *Et ſic contingebat 19
omnibus alijs ſingulatim principatum gerere, & ite-
rum nuſquam comparere. *Et vidi, & ecce in tempo- 20
re ſequentes pennæ erigebantur a dextera parte, vt te-
nerent & ipſæ principatum: & ex his erant quæ tene-
bant, ſed tamen ſtatim non comparebant. *Nam & 21
aliquæ ex eis erigebantur, ſed non tenebant principa-
tum. *Et vidi poſt hæc, & ecce non comparuerunt 22
duodecim pennæ & duo pennacula: *& nihil ſupererat 23
in corpore aquilæ, niſi duo capita quieſcentia & ſex
pennacula. *Et vidi, & ecce ſex pennaculis diuiſæ 24
ſunt duæ, & manſerunt ſub capite quod eſt ad dexte-
ram partem. Nam quattuor manſerunt in loco ſuo.
*Et vidi, & ecce ſubalares cogitabant ſe erigere & te- 25
nere principatus. *Et vidi, & ecce vna erecta eſt, ſed 26
ſtatim non comparuit. *Et ſecundæ velocius, quàm 27
priores, non comparuerunt. *Et vidi, & ecce duæ quæ 28
ſuperauerunt apud ſemetipſas cogitabant & ipſæ re-
gnare. *& in eo cum cogitarent, ecce vnum quieſcen- 29
tium capitum quod erat medium, euigilabat, hoc
enim erat duorum capitum maius. *Et vidi quoniam 30
completa ſunt duo capita ſecum: *& ecce conuerſum 31
eſt caput cum his qui cum eo erant, & comedit duas
ſubalares quæ cogitabant regnare. *Hoc autem ca- 32
put perconterruit omnem terram, & dominabatur in
ea his qui habitant terram cum labore multo, & po-
tentatum tenuit orbis terrarum ſuper omnes alas quæ
fuerunt. *Et vidi poſt hæc, & ecce medium caput ſu- 33
bito non comparuit, & hoc ſicut alæ. *Superauerunt 34
autem duo capita, quæ & ipſa ſimiliter regnauerunt
ſuper terram, & ſuper eos qui habitant in ea. *Et vi- 35
di, & ecce deuorauit caput a dextera parte illud quod
a læua. *Et audiui vocem dicentem mihi, Conſpice 36
contra te, & conſidera quod vides. *Et vidi, & ecce 37
ſicut leo concitatus de ſilua rugiens; & vidi quoniam
emittebat vocem hominis ad aquilam. Et dixit, di-
cens, *Audi tu, & loquar ad te, & dicet Altiſsimus ti- 38
bi, *Nonne tu es qui ſuperaſti de quattuor animali- 39
bus, quæ feceram regnare in ſæculo meo, & vt per eos
veniret finis temporum eorum? *Et quartus veniens 40
deuicit omnia animalia quæ tranſierunt, & potentatu
tenuit ſæculum cum tremore multo, & omnem or-
bem cum labore peſsimo, & inhabitauit tot tempori-
bus orbem terrarum cum dolo. *Et iudicaſti terram 41
non cum veritate. *Tribulaſti enim manſuetos, & læ- 42
ſiſti quieſcentes, & dilexiſti mendaces, & deſtruxiſti
habitationes eorum qui fructificabant, & humiliaſti
muros eorum qui te non nocuerunt. *Et aſcendit con- 43
tumelia tua vſque ad Altiſsimum, & ſuperbia tua ad
Fortem. *Et reſpexit Altiſsimus ſuperba tẽpora, & ec- 44
ce finita ſunt, & ſcelera eius completa ſunt. *Propter- 45
ea non appareas tu aquila, & alæ tuæ horribiles, &
pennacula tua peſsima, & capita tua maligna, & vn-
gues tui peſsimi, & omne corpus tuum vanum, *vti 46
refrigeretur omnis terra, & reuertatur liberata de
tua vi, & ſperet iudicium & miſericordiam eius qui
fecit eam.

CAP. XII.

ET factum eſt, dum loqueretur leo verba hæc ad 1
aquilam: & vidi, *& ecce quod ſuperauerat ca- 2
put, & non comparuerunt quatuor alæ illæ quæ ad eum
tranſierunt, & erectæ ſunt vt regnarent: & erat re-
gnum eorum exile, & tumultu plenum. *Et vidi, & 3
ecce ipſa non apparebant, & omne corpus aquilæ in-
cendebatur, & expaueſcebat terra valde. & ego a
tumultu & exceſſu mentis, & a magno timore vigila-
4 ui, & dixi ſpiritui meo, *Ecce tu præſtitiſti mihi hoc
5 in eo, quòd ſcrutaris vias Altiſsimi. *Ecce adhuc fa-
tigatus ſum animo, & ſpiritu meo inualidus ſum val-
de, & nec modica eſt in me virtus a multo timore,
6 quam expaui nocte hac. *Nunc ergo orabo Altiſsi-
7 mum, vt me confortet vſque in finem. *Et dixi, Do-
minator Domine, ſi inueni gratiam ante oculos tuos,
& ſi iuſtificatus ſum apud te præ multis, & ſi certe
8 aſcendit deprecatio mea ante faciem tuam, *confor-
ta me, & oſtende ſeruo tuo mihi interpretationem &
diſtinctionem viſus horribilis huius, vt pleniſsime
9 conſoleris animam meam. *Dignum enim me habui-
ſti oſtendere mihi temporum nouiſsima. Et dixit ad
10 me, *Hæc eſt interpretatio viſionis huius. *Aquilam
11 quam vidiſti aſcendentem de mari, hoc eſt regnum
12 quod viſum eſt in viſione Danieli fratri tuo. *Sed non
eſt illi interpretatum quoniam ego nunc tibi interpre-
13 tor. *Ecce dies veniunt, & exurget regnum ſuper
terram, & erit timor acrior omnium regnorum quæ
14 fuerunt ante eum. *Regnabunt autem in ea reges
15 duodecim, vnus poſt vnum. *Nam ſecundus incipiet
regnare, & ipſe tenebit amplius tempus præ duode-
16 cim. *Hæc eſt interpretatio duodecim alarum quas
17 vidiſti. *Et quam audiſti vocem quæ locuta eſt, non
de capitibus eius exeuntem, ſed de medio corporis
18 eius, *hæc eſt interpretatio, quoniam poſt tempus
regni illius naſcentur contentiones non modicæ, &
periclitabitur vt cadat: & non cadet tunc, ſed iterum
19 conſtituetur in ſuum initium. *Et quoniam vidiſti
20 ſubalares octo cohærentes alis eius, *hæc eſt inter-
pretatio. exurgent in ipſo octo reges, quorum erunt
tẽpora leuia, & anni citati, & duo quidem ex ipſis pe-
21 rient. *Appropiuquante autem tempore medio qua-
tuor ſeruabuntur in tempore, cum incipiet appropin-
quare tempus eius vt finiatur: duæ vero in finem ſer-
22 uabuntur. *Et quoniam vidiſti tria capita quieſcen-
23 tia, *hæc eſt interpretatio: in nouiſsimis eius ſuſcita-
bit Altiſsimus tria regna, & reuocabit in ea multa. &
24 dominabuntur terram, *& qui habitant in ea, cum la-
bore multo ſuper omnes qui fuerunt ante hos. pro-
25 pter hoc ipſi vocati ſunt capita aquilæ. *Iſti enim
erunt qui recapitulabunt impietates eius, & qui perfi-
26 cient nouiſsima eius. *Et quoniam vidiſti caput maius
non apparens, hæc eſt interpretatio eius. quoniam
vnus ex eis ſuper lectum ſuum morietur, & tamen
27 cum tormentis. *Nam duo qui perſeuerauerint, gla-
28 dius eos comedet. *Vnius enim gladius comedet qui
29 cum eo: ſed tamen hic gladio in nouiſsimis cadet. *Et
quoniam vidiſti duas ſubalares traijcientes ſuper ca-
30 put quod eſt in dextera parte, *hæc eſt interpretatio.
hi ſunt quos conſeruauit Altiſsimus in finem ſuum,
31 hoc eſt regnum exile, & turbationis plenum. *Sicut
vidiſti & leonem, quem vidiſti de ſilua euigilantem, &
rugientem, & loquentem ad aquilam, & arguentem
eam, & iniuſtitias ipſius per omnes ſermones eius ſi-
32 cut audiſti: *hic eſt ventus quem ſeruauit Altiſsimus
in finem ad eos, & impietates ipſorum: & arguet il-
33 los, & incutiet coram ipſis diſcerptiones eorum. *Sta-
tuet enim eos in iudicio viuos: & erit, cum [illegible]
34 eos, tunc corripiet eos. *Nam reſiduum [illegible]
meum liberabit cum miſeria, [illegible]
nes meos, & iucundabit [illegible]
35 dies iudicij, de [illegible]
36 ſomnium [illegible] *Tu
ergo [illegible] ſecretum hoc.
37 [illegible] vidiſti, & pone ea
in loco

in loco abſcondito : * & docebis ea ſapientes de populo 38
tuo, quorum corda ſcis poſſe capere, & ſeruare ſecreta
hæc. * Tu autem adhuc ſuſtine hic alios dies ſeptem, vt 39
tibi oſtendatur quidquid viſum fuerit Altiſsimo oſten-
dere tibi. * Et profectus eſt a me. Et factum eſt, cum 40
audiſſet omnis populus quoniam pertranſierũt ſeptem
dies, & ego non fuiſſem reuerſus in ciuitatem, & con-
gregauit ſe omnis a minimo vſque ad maximum : & ve-
nit ad me, & dixerunt mihi dicentes : * Quid peccaui- 41
mus tibi, & quid iniuſte egimus in te, quoniam dere-
linquens nos ſediſti in loco hoc? * Tu enim nobis ſupe- 42
res ſolus ex omnibus populis, ſicut botrus de vinea, &
ſicut lucerna in loco obſcuro, & ſicut portus & nauis
ſaluata a tempeſtate. * Aut non ſufficiunt nobis mala 43
quæ contingunt? * Si ergo tu nos dereliqueris, quanto 44
nobis erat melius ſi eſſemus ſuccenſi & nos cum incen-
dio Sion? * Nec enim nos ſumus meliores eorum qui 45
ibi mortui ſunt. Et plorauerunt voce magna. Et re-
ſpondi ad eos, & dixi : * Confide Iſrael, & noli triſtari 46
tu domus Iacob. * Eſt enim memoria veſtri coram Al- 47
tiſsimo, & Fortis non eſt oblitus veſtri in tentatione.
* Ego enim non dereliqui vos, neque exceſsi a vobis : 48
ſed veni in hunc locum vt deprecarer pro deſolatione
Sion, vt quærerem miſericordiam pro humilitate ſan-
ctificationis veſtræ. * Et nunc ite vnuſquiſque veſtrum 49
in domum ſuam, & ego veniam ad vos poſt dies iſtos.
* Et profectus eſt populus, ſicut dixi ei, in ciuitatem : 50
* ego autem ſedi in campo ſeptem diebus, ſicut mihi 51
mandauit : & manducabam de floribus ſolummodo
agri, de herbis facta eſt eſca mihi in diebus illis.

CAP. XIII.

ET factum eſt poſt dies ſeptem, & ſomniaui ſom- 1
nium nocte. * Et ecce de mari ventus exurgebat, 2
vt conturbaret omnes fluctus eius. * Et vidi, & ecce 3
conualeſcebat ille homo cum millibus cæli : & vbi vul-
tum ſuum vertebat vt conſideraret, tremebant omnia
quæ ſub eo videbantur : * & vbicumque exibat vox de 4
ore eius, ardeſcebant omnes qui audiebant voces eius
ſicut quieſcit terra quãdo ſenſerit ignem. * Et vidi poſt 5
hæc, & ecce congregabatur multitudo hominum, quo-
rum non erat numerus de quattuor ventis cæli, vt de-
bellarent hominem qui aſcenderat de mari. * Et vidi, & 6
ecce ſibimetipſi ſculpſerat mõtem magnum, & volauit
ſuper eum. * Ego autem quæſiui videre regionem vel 7
locum vnde ſculptus eſſet mons, & non potui. * Et poſt 8
hæc vidi, & ecce omnes qui congregati ſunt ad eum, vt
expugnarent eum, timebant valde, tamen audebant pu
gnare. * Et ecce, vt vidit impetum multitudinis ve- 9
nientis, non leuauit manum ſuam, neque frameam te-
nebat, neque aliquod vas bellicoſum niſi ſolummodo
vt vidi, * quoniam emiſit de ore ſuo ſicut flatum ignis, 10
& de labijs eius ſpiritus flammæ, & de lingua eius emit-
tebat ſcintillas & tempeſtates, & commiſta ſunt omnia
ſimul, hic flatus ignis, & ſpiritus flammæ, & multitudo
tempeſtatis : * & concidit ſuper multitudinem in impe- 11
tu, quæ præparata erat pugnare, & ſuccendit omnes, vt
ſubito nihil videretur de innumerabili multitudine, niſi
ſolummodo puluis, & fumi odor : & vidi, & extimui. * Et 12
poſt hæc vidi ipſum hominem deſcendentem de mon-
te, & vocantem ad ſe multitudinem aliam pacificam,
* & accedebat ad eum vultus hominum multorum quo- 13
rumdam gaudentium, quorumdam triſtantium : aliqui
verò alligati, aliqui adducentes ex eis, qui offereban-
tur. & ægrotaui a multitudine pauoris, & expergefa-
ctus ſum, & dixi. * Tu ab initio demonſtraſti ſeruo tuo 14
mirabilia hæc, & dignum me habuiſti vt ſuſciperes de-

15 precationem meam : * & nunc demonſtra mihi adhuc
16 interpretationem ſomnij huius. * Sicut enim exiſtimo
in ſenſu meo, væ qui derelicti fuerunt in diebus illis :
17 & multo plus væ his qui non ſunt derelicti. * Qui enim
18 non ſunt derelicti, triſtes erant. * Intelligo nunc quæ
ſunt repoſita in nouiſsimis diebus, & occurrent eis,
19 ſed & his qui derelicti ſunt. * Propter hoc venerũt enim
in pericula magna, & neceſsitates multas, ſicut oſten-
20 dunt ſomnia hæc. * Attamen facilius eſt periclitantem
venire in hunc, quàm pertranſire, ſicut nubem a ſeculo,
& nunc videre quæ contingunt in nouiſsimo. Et re-
21 ſpondit ad me, & dixit : * Et viſionis interpretationem
dicam tibi : & de quibus locutus es adaperiam tibi.
22 * Quoniam de his dixiſti qui derelicti ſunt : hæc eſt in-
23 terpretatio. * Qui auferet periculum illo tẽpore, hic ſe
cuſtodiuit. qui in periculo inciderunt, hi ſunt qui ha-
24 bent opera & fidem ad Fortiſsimum. * Scito ergo quo-
niam magis beatificati ſunt qui derelicti, ſuper eos qui
25 mortui ſunt. * Hæ interpretationes viſionis, quia vidi-
26 ſti virum aſcendentem de corde maris, * ipſe eſt quem
conſeruat Altiſsimus multis temporibus; qui per ſe-
metipſum liberabit creaturam ſuam : & ipſe diſponet,
27 qui derelicti ſunt. * Et quoniam vidiſti de ore eius exi-
28 re, vt ſpiritum, & ignem, & tempeſtatem : * & quoniam
non tenebat frameam, neque vas bellicoſum : corru-
pit enim impetus eius multitudinem, quæ venerat ex-
29 pugnare eum. hæc eſt interpretatio. * Ecce dies ve-
niunt, quando incipiet Altiſsimus liberare eos qui ſu-
30 per terram ſunt : * & veniet in exceſſu mentis ſuper eos
31 qui inhabitant terram. * Et alij alios cogitabunt de-
bellare : ciuitas ciuitatem, & locus locum, & gens ad-
32 uerſus gentem, & regnum aduerſus regnum. * Et erit,
cum fient hæc, & contingent ſigna quæ ante oſtendi ti-
bi : & tunc reuelabitur filius meus, quem vidiſti, vt vi-
33 rum aſcendentem. * Et erit quando audierint omnes
gentes vocem eius : & derelinquet vnuſquiſque in re-
34 gione ſua bellum ſuum, quod habent ad alterutrum : * &
colligetur in vnum multitudo innumerabilis, ſicut vo-
35 lentes venire, & expugnare eum. * Ipſe autem ſtabit ſu-
36 per cacumen montis Sion. * Sion autem veniet, & oſten-
detur omnibus parata & ædificata, ſicut vidiſti mon-
37 tem ſculpi ſine manibus. * Ipſe autem filius meus ar-
guet quæ adinuenerunt Gentes, impietates eorum has
quæ tempeſtati appropinquauerunt propter mala co-
gitamenta eorum & cruciamẽta quibus incipient cru-
38 ciari : * quæ aſsimilatæ ſunt flammæ, & perdet eos ſi-
39 ne labore per legem quæ igni aſsimilata eſt. * Et quo-
niam vidiſti eum colligentem ad ſe aliam multitudi-
40 nem pacificam; * hæ ſunt decem tribus, quæ captiuæ
factæ ſunt de terra ſua in diebus Oſee regis, quem ca-
ptiuum duxit Salmanaſar rex Aſſyriorum : & tranſtulit
eos trans flumen, & tranſlati ſunt in terram aliam.
41 * Ipſi autem ſibi dederunt conſilium hoc vt derelinque-
rent multitudinem gentium, & proficiſcerentur in vl-
teriorem regionem, vbi numquam inhabitauit genus
42 humanum : * vel ibi obſeruare legitima ſua, quæ non
43 fuerant ſeruantes in regione ſua. * Per introitus autem
44 anguſtos fluminis Euphraten introierunt. * Fecit enim
eis tunc Altiſsimus ſigna, & ſtatuit venas fluminis vſ-
45 quequo tranſirent. * Per eam enim regionem erat via
multa itineris, anni vnius & dimidij : nam regio illa
46 vocatur Arſareth. * Tunc inhabitauerunt ibi vſque in
nouiſsimo tempore : & nunc iterum enim cœperint ve-
47 nire, * iterum Altiſsimus ſtatuet venas fluminis, vt poſ-
ſint tranſire : propter hæc vidiſti multitudinem cum
48 pace. * Sed & qui derelicti ſunt de populo tuo, hi ſunt
49 qui inueniuntur intra terminum meum. * Factum erit

ergo,

ergo, quando incipiet perdere multitudinem earum,
quæ collectæ ſunt gentes, proteget eos qui ſuperaue-
runt populum: *& tunc oſtẽdet eis multa plurima por- 50
tenta. *Et dixi ego, Dominator Domine, hoc mihi oſtẽ- 51
de, propter quod vidi virum aſcendẽtem de corde ma-
ris. Et dixit mihi: * Sicut non potes hæc vel ſcrutari, 52
vel ſcire quæ ſunt in profundo maris: ſic non poterit
quiſque ſuper terram videre filium meum, vel eos qui
cum eo ſunt, niſi in tempore diei. * Hæc eſt interpreta- 53
tio ſomnij quod vidiſti, & propter quod illuminatus es
hic ſolus. * Dereliquiſti enim tuam, & circa meam va- 54
caſti legem, & quæſiſti. *Vitam enim tuam diſpoſuiſti in 55
ſapientia, & ſenſum tuum vocaſti matrem: * & propter 56
hoc oſtendi tibi merces apud Altiſsimum. erit enim
poſt alios tres dies, ad te alia loquar, & exponam tibi
grauia & mirabilia. *Et profectus ſum, & tranſij in 57
campum, multum glorificans & laudans Altiſsimum
de mirabilibus quæ per tempus faciebat: *& quoniam 58
gubernat ipſum, & quæ ſunt in temporibus illata, & ſedi
ibi tribus diebus.

CAP. XIIII.

ET factum eſt tertio die, & ego ſedebam ſub quer- 1
cu. *Et ecce, vox exiuit contra me de rubo, & dixit: 2
Eſdra Eſdra. Et dixi: Ecce ego Domine. Et ſurrexi ſu-
per pedes meos. Et dixit ad me: * Reuelans reuelatus 3
ſum ſuper rubum, & locutus ſum Moyſi, quando popu-
lus meus ſeruiebat in Aegypto, *& miſi eum, & eduxi 4
populum meum de Aegypto, & adduxi eum ſuper mon
tem Sina, & detinebam eum apud me diebus multis:
*& enarraui ei mirabilia multa, & oſtendi ei tempo- 5
rum ſecreta & finem: & præcepi ei, dicens: * Hæc in 6
palam facies verba, & hæc abſcondes. * Et nunc tibi di- 7
co: * Signa quæ demonſtraui, & ſomnia quæ vidiſti, & 8
interpretationes quas tu vidiſti, in corde tuo repone
ea: * tu enim recipieris ab omnibus, conuerteris reſi- 9
duus cum conſilio meo & cum ſimilibus tuis, vſquequo
finiantur tempora. *quoniam ſæculum perdidit iuuen 10
tutem ſuam, & tẽpora appropinquant ſeneſcere. *Duo- 11
decim enim partibus diuiſum eſt ſæculum, & tranſie-
runt eius decima & dimidium decimæ partis: * ſuper- 12
ſunt autem eius poſt medium decimæ partis. * Nunc 13
ergo diſpone domum tuam, & corripe populum tuum,
& conſolare humiles eorum, & renuntia iam corrupte-
læ, *& dimitte abs te mortales cogitationes, & projice 14
abs te pondera humana, & exue te iam infirmam natu-
ram, & repone in vnam partem moleſtiſsima tibi cogi-
tamenta, & feſtina tranſmigrare a tẽporibus his: * quæ 15
enim vidiſti nunc contigiſſe mala, iterum horum dete-
riora facient: * quantum enim inualidum fiet ſæculum 16
a ſenectute, tantum multiplicabuntur ſuper inhabitan
tes mala. * Prolongauit enim ſe magis veritas, & ap- 17
propinquauit mendacium. Iam enim feſtinat venire,
quam vidiſti viſionem. * Et reſpondi, & dixi coram te 18
Domine. * Ecce enim ego abibo, ſicut præcepiſti mihi, 19
& corripiam præſentem populum. Qui autem iterum
nati fuerint, quis commonebit? * Poſitum eſt ergo ſæ- 20
culum in tenebris, & qui inhabitant in eo ſine lumi-
ne. * Quoniam lex tua incenſa eſt, propter quod ne- 21
mo ſcit quæ a te facta ſunt, vel quæ incipient opera.
* Si enim inueni in te gratiam, immitte in me Spiri- 22
tum ſanctum, & ſcribam omne quod factum eſt in
ſæculo ab initio, quæ erant in lege tua ſcripta vt poſ-
ſint homines inuenire ſemitam: & qui voluerint viue-
re in nouiſsimis, viuant. * Et reſpondit ad me, & di- 23
xit: Vadens congrega populum, & dices ad eos, vt
non quærant te diebus quadraginta. * Tu autem præ- 24
para tibi buxos multos, & accipe tecum Saream, Da-
briam, Salemiam, Echanum, & Aſiel, quinque hos qui
25 parati ſunt ad ſcribendum velociter. * Et venias huc,
& ego accendam in corde tuo lucernam intellectus,
quæ non extinguetur quoadusque finiantur quæ inci-
26 pies ſcribere. * Et tunc perfectis quædam palam fa-
cies, quædam ſapientibus abſconſe trades. in craſti-
27 num enim hac hora incipies ſcribere. * Et profectus
ſum, ſicut mihi præcepit, & congregaui omnem po-
28 pulum, & dixi: * Audi Iſrael verba hæc: * Peregrinati
29 ſunt patres noſtri ab initio in Aegypto, & liberati
30 ſunt inde: * & acceperunt legem vitæ, quam non cu-
31 ſtodierunt, quam & vos poſt eos tranſgreſsi eſtis: *&
data eſt vobis terra in ſortem, & terra Sion, & patres
veſtri, & vos iniquitatem feciſtis, & non ſeruaſtis vias
32 quas præcepit vobis Altiſsimus: * & iuſtus iudex cum
33 ſit, abſtulit a vobis in tempore quod donauerat. * Et
nunc vos hic eſtis, & fratres veſtri introrſum veſtrum
34 ſunt. * Si ergo imperaueritis ſenſui veſtro, & eru-
dieritis cor veſtrum, viui conſeruati eritis, & poſt mor
35 tem miſericordiam conſequemini. * Iudicium enim
poſt mortem veniet, quando iterum reuiuiſcemus:
& tunc iuſtorum nomina parebunt, & impiorum fa-
36 cta oſtendentur. * Ad me igitur nemo accedat nunc,
37 neque requirat me vſque dies quadraginta. * Et ac-
cepi quinque viros, ſicut mandauit mihi, & profecti
38 ſumus in campum, & manſimus ibi. * Et factus ſum
in craſtinum, & ecce vox vocauit me dicens: Eſdra
39 aperi os tuum, & bibe quo te potauero. * Et aperui
os meum, & ecce calix plenus porrigebatur mihi.
Hoc erat plenum ſicut aqua: color autem eius vt
40 ignis ſimilis. * Et accepi, & bibi: & in eo cum bi-
biſſem, cor meum cruciabatur intellectu, & in pectus
meum increſcebat ſapientia. Nam ſpiritus meus con-
41 ſeruabatur memoria. * Et apertum eſt os meum,
42 & non eſt clauſum amplius. * Altiſsimus dedit in-
tellectum quinque viris, & ſcripſerunt quæ dicebantur
43 exceſsiones noctis, quas non ſciebant. * Nocte au-
tem manducabant panem, ego autem per diem loque-
44 bar, & per noctem non tacebam. * Scripti ſunt autem
45 per quadraginta dies libri ducenti quattuor. * Et fa-
ctum eſt cum compleuiſſent quadraginta dies, locu-
tus eſt Altiſsimus, dicens: Priora quæ ſcripſiſti, in pa-
46 lam pone, & legant digni & indigni: * nouiſsimos au-
tem ſeptuaginta conſeruabis, vt tradas eos ſapien-
47 tibus de populo tuo. * In his enim eſt vena intelle-
ctus, & ſapientiæ fons, & ſcientiæ flumen. Et feci ſic.

CAP. XV.

1 ECce loquere in aures plebis meæ ſermones pro-
phetiæ, quos immiſero in os tuum, dicit Dominus:
2 *& fac vt in charta ſcribantur, quoniam fideles & veri
3 ſunt. * Ne timeas a cogitationibus aduerſum te, nec
4 turbent te incredulitates dicentium. *Quoniam omnis
5 incredulus in incredulitate ſua morietur. * Ecce ego
induco, dicit Dominus, ſuper orbem terrarum mala,
6 gladium, & famem, & mortem, & interitum: * propter
quod ſuperpolluit iniquitas omnẽ terram, & adimpleta
7 ſunt opera nociua illorum. * Propterea dicit Dominus:
8 * Iam non ſilebo de impietatibus eorum quæ irreligio-
ſe agunt, nec ſuſtinebo in his quæ inique exercent.
ecce ſanguis innoxius & iuſtus clamat ad me, & animæ
9 iuſtorum clamant perſeueranter. * Vindicans vindica-
bo illos, dicit Dominus, & accipiam omnem ſangui-
10 nẽ innoxium ex illis ad me. * Ecce populus meus quaſi
grex ad occiſionem ducitur, iam non patiar illum
11 habitare in terra Aegypti: * ſed educam eum in manu
potenti

potenti & brachio excelſo, & percutiam plaga ſicut
prius, & corrumpam omnem terram eius. * Lugebit 12
Aegyptus,& fundamenta eius plaga verberata, & ca-
ſtigatione quas inducet ei Deus. * Lugebunt cultores 13
operantes terram, quoniam deficient ſemina eorum
ab vredine,& grandine, & a ſidere terribili.* Væ ſæcu- 14
lo,& qui habitant in eo: * quia appropinquauit gladius 15
& contritio eorum,& exurget gens contra gentem ad
pugnam, & romphæa in manibus eorum. * Erit enim 16
inconſtabilitio hominibus, & alij alijs inualeſcentes
non curabunt regem ſuum, & principes viæ geſtorum
ſuorum in potentia ſua. * Concupiſcet enim homo in 17
ciuitatem ire, & non poterit. * Propter ſuperbiam 18
enim eorum ciuitates turbabuntur,domus exterētur,
homines metuent.* Non miſerebitur homo proximum 19
ſuum ad irritum faciendum domos eorum in gladium,
ad diripiendas ſubſtantias eorum propter famem pa-
nis & tribulationem multam. * Ecce, ego conuoco, di- 20
cit Deus, omnes reges terræ ad me verendum, qui ſunt
ab Oriente, & ab Auſtro, ab Euro, & a Libano,ad cō-
uertendos in ſe,& reddere quæ dederunt illis: * ſicut fa- 21
ciunt vſque hodie electis meis, ſic faciam & reddam in
ſinu eorum. Hæc dicit Dominus Deus. * Non parcet 22
dextera mea ſuper peccatores, nec ceſſabit romphæa
ſuper effundentes ſanguinem innoxium ſuper terram.
* Exijt ignis ab ira eius & deuorauit fundamenta ter- 23
ræ, & peccatores quaſi ſtramen incenſum. * Væ eis qui 24
peccant, & non obſeruant mandata mea, dicit Domi-
nus.* non parcam illis. Diſcedite filij a poteſtate. No- 25
lite contaminare ſanctificationem meam, * quoniam 26
nouit Dominus omnes qui delinquunt in illum; pro-
pterea tradidit eos in mortem, & in occiſionem. * Iam 27
enim venerunt ſuper orbem terrarum mala, & mane-
bitis in illis. non enim liberabit vos Deus, propter
quod peccaſtis in eum. * Ecce viſio horribilis, & facies 28
illius ab oriente. * Et exient nationes draconum Ara- 29
bum in curribus multis,& ſicut flatus,eorum numerus
fertur ſuper terram, vt iam timeant & trepident om-
nes qui illos audient * carmonij inſanientes in ira, & 30
exient vt apri de ſilua, & adueniente de virtute ma-
gna, & conſtabunt in pugnam cum illis, & vaſtabunt
portionem terræ Aſſyriorum. * Et poſt hæc ſuperua- 31
leſcent dracones natiuitatis ſuæ memores, & conuer-
tent ſe conſpirantes in virtute magna ad perſequendos
eos. * Iſti turbabuntur & ſilebunt in virtute illorum, & 32
conuertent pedes ſuos in fugam, * & a territorio Aſſy- 33
riorum ſubſeſſor obſidebit eos, & conſumet vnum ex
illis,& erit timor & tremor in exercitu illorum,& con-
tentio in reges ipſorum. * Ecce nubes ab oriente, & a 34
ſeptentrione vſque ad meridianum,& facies carū hor-
rida valde,plena iræ & procellæ, * & collident ſe inuicē, 35
& collident ſidus copioſum ſuper terram, & ſidus
illorum, & erit ſanguis a gladio vſque ad ventrem, * & 36
fimus hominis vſque ad ſubſtramen cameli, & erit ti-
mor & tremor multus ſuper terram, * & horrebunt qui 37
videbunt irām illam, & tremor apprehendet illos: &
poſt hæc mouebuntur nimbi copioſi * a meridiano & 38
ſeptentrione, & portio alia ab occidente: * & ſuper- 39
inualeſcent venti ab oriente, & recludent eam, & nu-
bem quam ſuſcitauit in ira, & ſidus ad faciendam ex-
territationem ad orientalem ventum & occidentem
violabitur: * & exaltabuntur nubes magnæ & validæ 40
plenæ iræ,& ſidus, vt exterreant omnem terram,& in-
habitantes eam, & infundent ſuper omnem locum al-
tum & eminentem ſidus terribile, * ignem & grandi- 41
nem, & romphæas volantes, & aquas multas,vt etiam
impleantur omnes campi, & omnes riui plenitudine

42 aquarum multarum. * & demolientur ciuitates,& mu-
ros, & montes, & colles, & ligna ſiluarum, & fœnum
43 pratorum,& frumenta eorum. * Et tranſibunt conſtan-
44 tes vſque Babylonem,& exterent eam: * conuenient ad
ipſam, & circuibunt eam,& effundent ſidus, & omnem
iram ſuper eam, & ſubibit puluis & fumus vſque in cæ-
45 lum, & omnes in circuitu lugebunt eam: * & qui ſub
46 ea remanſerint,ſeruient his qui exterruerunt. * Et tu
Aſia cōcors in ſpem Babylonis, & gloria perſonæ eius,
47 * væ tibi miſera propter quod aſsimilaſti ei, & ornaſti
filias tuas in fornicatione, ad placendum & glorian-
dum in amatoribus tuis,qui tecum cupierunt ſemper
48 fornicari. * Odibilem imitata es in omnibus operibus
eius,& in adinuentionibus eius: propterea dicit Deus,
49 * Immittam tibi mala, viduitatem, paupertatem, & fa-
mem, & gladium,& peſtem,ad deuaſtandas domos tuas
50 æmolatione, & morte, & gloria virtutis tuæ. * Sicut
flos ſiccabitur, cum exurget ardor qui emiſſus eſt ſu-
51 per te, * infirmaberis vt paupercula plagata & caſti-
gata a mulieribus,vt non poſsint te ſuſcipere poten-
52 tes & amatores. * Numquid ego ſic zelabor te,dicit
53 Dominus, * niſi occidiſſes electos meos in omni tem-
pore, exaltans percuſsionem manuum, & dicens ſuper
54 mortem eorum, cum inebriata eſſes, * Exorna ſpeciem
55 vultus tui? * Merces fornicationis tuæ in ſinu tuo,
56 propter hoc redditionem accipies. * Sicut facies ele-
ctis meis, dicit Dominus, ſic faciet tibi Deus,& tradet
57 te in malum. * Et nati tui fame interient: & tu rhom-
phæa cades,& ciuitates tuæ conterentur, & omnes tui
58 in campo gladio cadent. * Et qui ſunt in montibus,
fame peribunt,& manducabunt carnes ſuas,& ſangui-
59 nem bibent a fame panis & ſiti aquæ. * Infœlix per
60 maria venies,& rurſum accipies mala. * Et in tranſitu
allident ciuitatem occiſam, & exterent aliquam por-
tionem terræ tuæ, & partem gloriæ tuæ extermina-
bunt, rurſum reuertentes ad Babylonem ſubuerſam.
61 * Et demolita eris illis pro ſtipula,& ipſi erūt tibi ignis:
62 * & deuorabunt te, & ciuitates tuas, terram tuam &
montes tuos, omnes ſiluas tuas & lignum fructife-
63 rum igni comburent. * Filios tuos captiuos ducent,
& cenſum tuum in prædam habebunt, & gloriam faciei
tuæ exterminabunt.

CAP. XVI.

1 VAE tibi Babylon & Aſia, væ tibi Aegypte & Sy-
2 ria. * Præcingite vos ſaccis & cilicijs, & plangite
filios veſtros,& dolete: quoniam appropinquauit con-
3 tritio veſtra. * Immiſſus eſt vobis gladius,& quis eſt qui
4 auertat illum? * Immiſſus eſt in vobis ignis,& quis eſt
5 qui extinguat illum? * Immiſſa ſunt vobis mala,& quis
6 eſt qui repellat ea? * Numquid repellet aliquis leonem
eſuriētem in ſilua, aut extinguet ignem in ſtipula,mox
7 quando cœperit ardere? * Numquid repellet aliquis ſa-
8 gittam a ſagittario forti miſſam? * Dominus fortis im-
9 mittit mala, & quis eſt qui repellat ea? * Exijt ignis
10 ex iracundia eius,& quis eſt qui extinguat eum? * Co-
ruſcabit,& quis non timebit? Tonabit, & quis non pa-
11 uebit? * Dominus comminabitur, & quis non funditus
12 conteretur a facie ipſius? * Terra tremuit & funda-
menta eius, mare fluctuat de profundo, & fluctus eius
diſturbabuntur, & piſces eius a facie Domini, & a
13 gloria virtutis eius: * quoniam fortis dextera eius quæ
arcum tendit: ſagittæ eius acutæ quæ ab ipſo mittun-
tur,non deficient,cum cœperint mitti in fines terræ.
14 * Ecce mittuntur mala, & non reuertentur donec ve-
15 niant ſuper terram. * Ignis ſuccenditur, & non extin-
16 guetur,donec conſumat fundamenta terræ. * Quem-

admodum non redit ſagitta miſſa a valido ſagittario,
ſic non reuertentur mala quæ miſſa fuerint in terram.
* Væ mihi væ mihi: quis me liberabit in illis diebus? 17
* Initium dolorum & multi gemitus, initium famis & 18
multi interitus, initium bellorum & formidabunt po-
teſtates, initium malorum & trepidabunt omnes. * In 19
his quid faciam, cum venerint mala? * Ecce fames & 20
plaga, & tribulatio, & anguſtia miſſa ſunt flagella in
emendatione, * & in his omnibus ſe non conuertent ab 21
iniquitatibus ſuis, neque flagellorum memores erunt
ſemper. * Ecce, erit annonæ vilitas ſuper terram, ſic vt 22
putent ſibi eſſe directam pacem, & tunc germinabunt
mala ſuper terram, gladius, fames, & magna confuſio.
* A fame enim plurimi qui inhabitant terram interiēt, 23
& gladius perdet ceteros qui ſuperauerint a fame,
* & mortui ſicut ſtercora proijcientur, & non erit qui 24
conſoletur eos. Derelinquetur enim terra deſerta, &
ciuitates eius deijcientur. * Non derelinquetur qui co- 25
lat terram, & qui ſeminet eam. * Ligna dabunt fructus, 26
& quis vindemiabit illa? * Vua matura fiet, & quis cal- 27
cabit illam? erit enim locis magna deſertio. * Cupiet 28
enim homo hominem videre, vel vocem eius audire.
* Relinquentur enim de ciuitate decem, & duo de agro 29
qui abſcōderint ſe in denſis nemoribus, & ſciſſuris pe-
trarum: * quemadmodum derelinquuntur in olineto 30
& ſingulis arboribus tres aut quattuor oliuæ. * aut ſi- 31
cut in vinea vindemiata racemi relinquūtur ab his qui
diligenter vineam ſcrutantur: * ſic relinquentur in die- 32
bus illis tres aut quattuor ab ſcrutantibus domos eo-
rum in romphæa. * Et relinquetur terra deſerta, & 33
agri eius inueterabūt, & viæ eius, & omnes ſemitæ eius
germinabunt ſpinas, eo quòd non tranſient homines
per eam. * Lugebunt virgines non habentes ſponſos, 34
lugebunt mulieres non habentes viros, lugebunt fi-
liæ earum non habentes adiutorium: * ſponſi earum 35
in bello conſumentur, & viri earum in fame exterētur.
* Audite vero iſta, & cognoſcite ea ſerui Domini. * Ec- 36
ce verbum Domini, excipite illud: ne dijs credatis de 37
quibus dicit Dominus. * Ecce appropinquant mala, & 38
non tardant. * Quemadmodum prægnans cum parit 39
in nono menſe filium ſuum, appropinquante hora par-
tus eius ante horas duas vel tres, dolores circumeunt
ventrem eius, & prodeunte infante de ventre non tar-
dabunt vno puncto: * ſic non morabuntur mala ad pro- 40
deundum ſuper terram, & ſæculum gemet, & dolores
circumtenebunt illud. * Audite verbum, plebs mea: 41
parate vos in pugnam, & in malis ſic eſtote, quaſi ad-
uenæ terræ. * Qui vendit, quaſi qui fugiat: & qui emit, 42
quaſi qui perditurus. * Qui mercatur, quaſi qui fructum 43
non capiat: & qui ædificat, quaſi nō habitaturus. * Qui 44
ſeminat, quaſi qui non metet: ſic & qui vineam putat,
quaſi non vindemiaturus. * Qui nubunt, ſic quaſi filios 45
non facturi: & qui non nubunt, ſic quaſi vidui. * Pro- 46
pter quod qui laborant, ſine cauſa laborant: * Fructus 47
enim illorum alienigenæ metent, & ſubſtantiam illo-
rum rapient, & domos euertent, & filios eorum ca-
ptiuabunt, quia in captiuitate & fame generant na-
tos ſuos. * Et qui negotiantur in rapina, quantum 48
diu exornant ciuitates & domos ſuas, & poſſeſsiones
& perſonas ſuas, * tanto magis adzelabor eos ſuper 49
peccata ſua, dicit Dominus: * Quomodo zelatur for- 50
nicaria mulierem idoneam & bonam valde, * ſic zela- 51
bitur iuſtitia iniquitatem cum exornat ſe, & accuſat

eam in facie, cum venerit qui defendat exquirentem
52 omne peccatum ſuper terram. * Propterea nolite ſi-
53 milari ei, nec operibus eius: * quoniam adhuc puſil-
lum, & tolletur iniquitas a terra, & iuſtitia regnabit in
54 vos. * Non dicat peccator ſe non peccaſſe: quoniam
carbones ignis comburet ſuper caput eius, qui dicit:
55 Non peccaui coram Domino Deo & gloria ipſius. * Ec-
ce Dominus cognoſcet omnia opera hominum, & ad-
inuentiones illorum, & cogitationes illorum, & corda
56 illorum. * Dixit enim: Fiat terra, & facta eſt: fiat cæ-
57 lum, & factum eſt. * Et in verbo illius ſtellæ fundatæ
58 ſunt, & nouit numerum ſtellarum. * Qui ſcrutatur abyſ-
ſum, & theſauros illarum: qui menſus eſt mare, & con-
59 ceptum eius. * Qui concluſit mare in medio aquarum,
60 & ſuſpendit terram ſuper aquas verbo ſuo. * Qui ex-
tendit cælum quaſi cameram, ſuper aquas fundauit
61 eum. * Qui poſuit in deſerto fontes aquarum, & ſu-
per verticem montium lacus ad emittendum flumina
62 ab eminenti petra, vt potaret terram. * Qui finxit
hominem, & poſuit cor ſuum in medio corporis, & mi-
63 ſit ei ſpiritum, vitam & intellectum, * & ſpiramen Dei
omnipotentis qui fecit omnia, & ſcrutinat omnia ab-
64 ſconſa in abſconſis terræ. * Hic nouit adinuentionem
veſtram, & quæ cogitatis in cordibus veſtris, peccan-
65 tes & volentes occultare peccata veſtra. * Propter
quod Dominus ſcrutinando ſcrutinauit omnia opera
66 veſtra, & traducet vos omnes, * & vos cōfuſi eritis cum
proceſſerint peccata veſtra coram hominibus, & ini-
quitates erunt, quæ accuſatores ſtabunt in die illo.
67 * Quid facietis? aut quomodo abſcondetis peccata ve-
68 ſtra coram Deo & angelis eius? * Ecce iudex Deus, ti-
mete eum. Deſinite a peccatis veſtris, & obliuiſca-
mini iniquitates veſtras iam agere eas in ſempiterno,
& Deus educet vos, & liberabit de omni tribulatione.
69 * Ecce enim incenditur ardor ſuper vos turbæ copio-
ſæ, & rapient quoſdam ex vobis, & cibabunt idolis oc-
70 ciſos: * & qui conſenſerint eis, erunt illis in deriſum, &
71 in improperium, & in conculcationem. * erit enim lo-
cis locus, & in vicinas ciuitates exurrectio multa ſu-
72 per timentes Dominum. * Erunt quaſi inſani nemini
parcentes, ad diripiendum & deuaſtandum adhuc ti-
73 mentes Dominum. * quia deuaſtabunt & diripient ſub-
74 ſtantias, & de domibus ſuis eos eijcient. * Tunc pare-
bit probatio electorum meorum, vt aurum quod pro-
75 batur ab igne. * Audite dilecti mei, dicit Dominus:
Ecce adſunt dies tribulationis, & de his liberabo vos.
76 * Ne timeatis, nec hæſitētis, quoniam Deus dux veſter
77 eſt. * Et qui ſeruat mandata & præcepta mea, dicit
Dominus Deus ne præponderent vos peccata veſtra,
78 ne ſuperleuent ſe iniquitates veſtræ. * Væ qui
conſtringuntur a peccatis ſuis, & obtegun-
tur ab iniquitatibus ſuis, quemadmo-
dum ager conſtringitur a ſilua,
& ſpinis tegitur ſemita eius
per quam non tranſit
homo, & excludi-
tur, & mit-
titur ad
de-
uorationem
ignis.

F I N I S.

REC 3003386